ਗੁਰੁਸ਼ਬਦਰਤਨਾਕਰ

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼

OR

ENCYCLOPÆDIA OF THE SIKH LITERATURE.

ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ

ੳ ਤੋਂ ਸ

ਸ਼ਬਦਸੰਖਜਾ ੧੪੨੭੨.

"ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ" ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ
ਲਾਲਾ ਧਨੀਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਛਪਿਆ.

ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਨਕਸ਼ੇ.

ਕਰਤਾ (The Author).

ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ–ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ .... ਪੰਨਾ ੧੦੮

ਦਰਬਾਰ ਬਾਬਾ ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ–ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ .... ,, ੧੪੫

ਸੰਤ ਅਤਰਸਿੰਘ ਜੀ–ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰਸਿੰਘ ਰਈਸ ਭਦੌੜ ...... ,, ੧੫੪

ਤਖ਼ਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਬਿਚਲਨਗਰ (ਹਜ਼ੂਰ) ਸਾਹਿਬ .... ,, ੨੧੦

ਨਕਸ਼ਾ ,, ,, ,, ... ,, ,,

ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ–ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ .... ,, ੨੨੮

ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ .... ,, ,,

ਖ਼ਾਲਸਾਕਾਲਿਜ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ .... ,, ,,

ਨਕਸ਼ਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ .... ,, ੨੩੦

ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ .... ,, ੩੦੨

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ .... ,, ,,

ਨਕਸ਼ਾ ਆਨੰਦਪੁਰ .... ,, ,,

ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਚਿਤ੍ਰ .... ,, ੪੦੦

ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ–ਸਰਹਿੰਦ .... ,, ੪੯੦

ਨਕਸ਼ਾ ਸਰਹਿੰਦ .... ,, ,,

ਸਾਜਾਂ (ਵਾਜਿਆਂ) ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ .... ,, ੫੩੯

ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ–ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ .... ,, ੫੫੭

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਿਤ੍ਰ .... ,, ੫੭੨

ਸ਼ਾਰਦੂਲ–ਸਿੰਘ .... ,, ੫੭੯

ਚਿਤ੍ਰਕ–ਬਾਘ (ਵਜਾਘ੍ਰ) .... ,, ,,

ਨਕਸ਼ਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ .... ,, ੬੬੨

FOREWORD

Sardar Kahan Singh is one of the few learned Sikhs still left to us. His knowledge of the Sikh Scriptures and History is most profound and unrivalled. Beside being trained in the old school of Sikh scholarship wherein depth of knowledge and mastery of detail was more emphasised, he has also cultivated the variety and vastness of view which is characteristic of western learning. He not only possesses an intimate knowledge of the most obvious and the most distant facts, but he also knows how to marshall them and use them to some purpose, which is so rare in old scholars, who in their fondness for the wealth of detail often lose hold of the essential bearings, so that the reader cannot see the wood on account of the trees.

Sardar Kahan Singh is exceptionally well-fitted to interpret Sikhism. Belonging to the earliest batch of the *Singh Sabha* reformers, he has had a great share in the formation of the modern opinion about Sikhism. Even the inevitable Mr. M. A. Macauliffe, the author of the *Sikh Religion*, found in him a guide, philosopher and friend. If Bhai Dit Singh and others were responsible for the social and religious reform, Bhais Gurmukh Singh and Jawahir Singh for organizing higher education, Bhai Kahan Singh has worked for the whole movement as a writer, articulating its principles in works which will stand as permanent monuments to his genuis. His books, *Gurmat Prabhakar* and *Gurmat Sudhakar* are the standard guide-books and sometimes the only stock-in-trade of the modern preacher.

The present work, *Gurshabd Ratnakar* is his *Magnum Opus*. It is a Dictionary and Encyclopædia combined of Sikh Literature, a magnificent fruit of the author's fifteen years' hard and incessant labour. It contains 64263 words occurring in the original Sikh Scriptures as well as in other allied books, i. e. the *Holy Granth, Dasam Granth*, works of Bhais Gurdas, Mani Singh and Nand Lal, *Rahatnamas, Sarabloh Prakash, Gur-Sobha, Gurbilas, Nanak Prakash, Suraj Prakash, Panth Prakash, Gurpad Prem Prakash*, Bhai Bala's *Sakhi*, *Gosht Mecca and Medina*, etc.

To facilitate reference all the words have been arranged strictly in accordance with the order of letters and vowel signs of the Punjabi alphabet. Each word is dealt with most comprehensively, all the available and up-to-date information bearing on the different meanings being supplied with rare correctness and precision. The book is written on most approved lines, containing quotations and illustrations drawn from all the needful sources of religion, history, geography, science, medicine, language, prosody, rhetoric, etc., showing an immense store of knowledge drawn from innumerable books, eastern and western, ancient and modern. When we look at the volume of the work undertaken and carried out single-handed by the author, it appears nothing short of a marvel.

The prominent features of the work to be noted are :—

(1). All references to the Vedas and Shastras, the Bible, the Quran and other religious books are fully traced. The different religions and their respective terms and symbols are adequately dealt with, comments being made in a very liberal spirit without showing any trace of sectarianism.

(2). The historical references are explained concisely but exhaustively, advantage being taken of the most recent researches. (See *AKBAR*). The author does not hesitate to point out different errors of fact occurring in the standard works.

(3). The geographical places, especially those belonging to Sikh History, are located correctly, the most helpful part being the information about Gurdwaras illustrated with maps.

(4). The names of trees and herbs are explained with corresponding botanical terms used in European Science.

(5). The names of diseases and medicines have been so fully dealt with that one could gather a complete pharmacopœia from it.

(6). Names connected with natural philosophy have, as far as possible, been fully explained.

(7). Musical and metrical systems are discussed comprehensively, and their distinctions are supported with quotations and authorities. The information given on Prosody and Rhetoric is most complete and handy.

(8). Metrical riddles, so common in old literature but now so difficult to understand, are also explained.

(9). Each word is treated etymologically, and the different meanings, with apt illustrations, are given in Punjabi and Hindi under serial numbers.

(10). It embodies more than seven thousand Arabic and Persian words. To show their correct derivation and pronunciation, they are also given in the Persian characters. In like manner the Sanscrit words are given in the Devnagri characters.

(11). The book is profusely illustrated with maps and pictures.

The book is the first of its kind in Punjabi, and supplies a long-felt want. It is not only an all-inclusive work for ready reference, but contains solid articles on great and intricate topics connected with the Sikh History and Religion. It is a whole library of literature on Sikhism. Some rare works, found mostly in manuscript, are quoted here in full. One cannot overestimate the importance of such a work. It is the most valuable book on Sikhism produced in the modern days.

KHALSA COLLEGE,
AMRITSAR:
18th. January, 1930.

TEJA SINGH, M. A.

SELECT OPINIONS

OF

Eminent Scholars and High Personages

Sardar Kahan Singh of Nabha has spent 14 years in the compilation of a monumental work in Punjabi, called the Gurshabd Ratnakar. This work is in fact an Encyclopædia of Sikh Religion, and a Dictionary of Sikh Literature. Incidentally it would be of value as a Dictionary of the Punjabi and Hindi languages, although this is not its main object. Derivations have been given and meanings of words, illustrated with quotations, drawn from all important works of Sikh Literature. Difficult quotations are accompanied by translation in modern Punjabi. A work of this kind has long been needed for the proper study of Sikh Literature. The author is to be congratulated on the completion of his task. In my opinion the undertaking is worthy of all possible assistance from the Government, the Sikh States and general public.

A. C. WOOLNER,
Dean of University Instruction and Principal,
Oriental College, Lahore.

I have read some portions of the manuscript copy of Sardar Kahan Singh's "Encyclopædia of Sikh Literature" and have been greatly struck with the most arduous labour and attention which have been bestowed upon its compilation. Explanations of Persian and Arabic words have been given with scrupulous care and attention. Comments on technical and theological terms belonging to other religions have been made in a liberal spirit without showing the least sign of sectarianism.

In other countries literary works of such dimensions are undertaken by a group of scholars working together, but Sardar Kahan Singh has shouldered the whole burden unaided and produced a Thesaurus of learning after a constant labour of 14 years. He has thereby done a great service to the Punjabi language and literature.

(DIWAN) TEK CHAND, I. C. S., M. R. A. S.,
Commissioner, Ambala Division.

Sardar Kahan Singh of Nabha is a great scholar of Sikh Literature and author of some works on Sikhism, Rhetoric and Prosody. Now he has prepared a comprehensive Dictionary of Guru Granth Sahib and other sacred and historical books of the Sikhs. This is a stupendous work in many volumes, the result of 14 years' strenuous labour and considerable expense. * * * *

I am very favourably impressed with the lucidity and thoroughness with which each word has been treated. It can truly be styled "The Encyclopædia of Sikh Literature." If a word has been used in twenty senses in different books, all those meanings are given with quotations from and references to the books concerned. In defining a locality, the legend or historical incident connected with it is related and its exact geographical position described. In case of persons mentioned, a short biographical sketch of each is given. Similarly terms connected with various arts and other branches of human knowledge are fully dealt with. It embodies more than seven thousand Arabic and Persian words. To ensure their correct pronunciation, they are also given in the Persian characters. In like manner, Sanskrit words are also given in the Devnagri characters.

This work will be useful not only to the Sikhs, for whom it is of course primarily intended, but also to all Punjabis in general and to the students of Comparative Religion and Theology in particular.

(BHAI) BISHAN DAS PURI,
M. A., P. E. S.,
Ex-Principal, Government College, Dharmsala,
and Reporter on Books, Education Department,
Punjab.

My friend, Bhai Kahan Singh of Nabha, has done a remarkable service to the Sikh literary world in having completed his work the "Encyclopædia of Sikh Literature" after so many years of hard and costly literary labour. I wish the book would now have the appreciative reception it so richly deserves.

(BHAI) VIR SINGH.

The Encyclopædia of Sikh Literature is a store-house of information and gathered harvest of years of incessant labour. Sardar Kahan Singh has rendered a service not only to the Sikhs but to the Punjabi language. I admire his devotion, his deep studies and his research.

(SIR) JOGENDRA SINGH.

Your work, on which you have spent 14 years of your strenuous labour, is of monumental importance to the Punjabi literature. It deals with all the words used in the Sikh Scriptures and the books of historical importance of the Sikhs in great detail full of instructive information, and will be of very great help and use to the students of the Punjabi literature.

(S. B. SIR) SUNDAR SINGH MAJITHIA.

I was very much impressed with Sardar Kahan Singh's Encyclopædia of Sikh Literature. Sardar Sahib is well-known as a great scholar of Sikh Literature. Besides the references on Sikhism his Encyclopædia gives information of Arabic, Persian and Sanskrit words as well. I am of opinion that this work of his will be useful not only to the Sikh community but also to all Punjabis in general.

(RAJA SIR) HARNAM SINGH
Ahluwalia.

Sardar Kahan Singh has rendered a great service not only to the Sikhs but to Punjabi language by preparing "The Encyclopædia of Sikh Literature."

I was very much impressed with meanings and explanations given for each word, its synonyms and the various senses in which it can be used, at the same time supporting it with quotations from different books of authority. This work, I am sure, will be a boon not only to the Sikhs but to all Punjabis and to the students of Comparative Religion, Theology and Poetry. The author deserves every encouragement at the hands of the Princes and the Government. * * * *

The author deserves sincere congratulations for his high achievement.

(RAJA SIR) DALJIT SINGH
of Kapurthala.

Sardar Kahan Singh Ji is one of the most well-known authors and a great scholar of Sikh literature. Mr. Macauliffe has said, in his Preface to the *Sikh Religion* (Vol. I, page xxix),—"For literary assistance I must acknowledge my indebtedness to Sardar Kahan Singh of Nabha, one of the greatest scholars and most distinguished authors among the Sikhs." * * * *

His recent compilation, a comprehensive "Encyclopædia of Sikh Literature and Historical Books" comes topping over his previous works on Sikhism, Prosody, Rhetoric, etc.

BHAI ARJAN SINGH,
O. B. E., S. B.,
Rais of Bagarian.

Sardar Kahan Singh gives us an Encyclopædia of information, historical, literary, philosophical, that opens up the Sikh religious literature and tradition to all future scholars and orientalists as it has never been done before, and the work would be found to be indispensable for all future study of the subject.

(PROFESSOR) PURAN SINGH,
F. C. S.

Sardar Kahan Singh is a renowned scholar of Sikh literature and Sanskrit. For several years past he has been engaged in compiling a comprehensive Dictionary of religious as well as famous historical works on Sikhism. The result is a very valuable book in many volumes which he has been pleased to style "The Encyclopædia of Sikh Literature." The book is worthy of the great scholar in every way and will benefit not only the Sikhs but all Punjabis who are interested in the study of their own language.

(BHAI) JODH SINGH, M. A.,
Professor of Divinity.

Sardar Kahan Singh is an eminent scholar of Punjabi Literature, and is one of the most distinguished authors among the Sikhs. He has now prepared the "Encyclopædia of Sikh Literature" after a strenuous and continuous labour of 15 years. It is a really Herculean task. It deals with almost all the words used in the Sikh Scriptures and also terms of various arts and other branches of human knowledge. I confidently hope that this unique work will supply the great want felt by the students of Punjabi Literature and Comparative Theology.

I trust all the Punjabis in general and the Sikhs in particular will highly appreciate this monumental work.

(BHAI) BEANT SINGH, GIANI, B. A.,
Professor, Oriental College, Lahore.

Sardar Kahan Singh has accomplished this work after many years' constant labour and considerable expense. I have looked through many pages of this book, and am greatly impressed with the lucidity aud thoroughness with which each word has been treated. The author deserves every encouragement at the hands of the public, especially the Sikhs and the Government.

TIKKA SODHI RAMNARAYAN SINGH
of Anandpur.

The Encyclopædia of Sikh Literature is a scholarly work of great worth. No pains have been spared to make the work useful and easy of reference. The Sikhs in particular and the public in general will find the work a valuable addition to the existing Sikh Literature. The author deserves encouragement from the public and the Government.

(SARDAR BAHADUR) DIWAN SINGH DUGGAL,
Civil Surgeon.

॥ ॐ ॥

कोशोऽयंपरमोत्तमो विरचितः श्रीकाह्नसिंहेन वै । नाभाराज्य निवासिना गुरुगिरातत्त्वज्ञ सद्बुद्धिना ।
आयासोऽस्यप्रतीयतेविरचने ग्रन्थप्रणेतुर्महान् । नह्यद्यावधिचेदृशोगुरुगिरां कोशोऽपरोऽदृश्यत ॥ १ ॥
तारासिंहमुखैरथापिरचिताःप्राज्ञैस्तुकोशाःपुरा । पर्य्याप्ता न गुरोर्गिरार्थकरणे कोषोयथाऽयंभुवि ।
विद्वच्चित्तमुदंविधास्यतिपरं यस्मादयं दर्शनात् । तस्मात्सर्वमनोहरोविजयतां कोशेषुचूड़ामणिः ॥ २ ॥
अनेकार्थःशब्दोभवतियदिकोऽप्यत्र विहितः । विभिन्नार्थायेयेविविधगतयस्तस्यनिखिलाः ।
सदृष्टान्तास्तेतेप्रचुरमतिना चात्रलिखिताः । क्रमादङ्कान्दत्त्वा सुलभविधिरेषोऽत्रगदितः ॥ ३ ॥
पौराणं वैदिकं वापिस्मार्त्तंशास्त्रीयमेववा । भवेद्यन्नामतस्यास्तिनिर्णयोऽत्राविशेषतः ॥ ४ ॥
उग्रसेनोर्वसी छाया मधुरामादयोऽत्रच । द्रष्टव्याः पण्डितैः शब्दाव्याख्याता अत्रते यथा ॥ ५ ॥
ऐतिहासिकशब्दानां कथासङ्क्षेपतःकृता । मंगलार्जुननन्दाद्याः शब्दास्तन्निदर्शनम् ॥ ६ ॥
कुत्रकुत्रगुरुद्वारंकस्यकस्य गुरोस्तथा । विस्पष्टंवर्णितंसर्वमूनादिल्लीनिदर्शनम् ॥ ७ ॥
निर्धारिताविशेषेणशब्दा भौगोलिकास्तथा । द्रष्टव्याश्चोच्चकाबाद्याः शब्दाश्चकाबुलादिकाः ॥ ८ ॥
संस्कृते लैटिनेचापि वानस्पत्याःप्रदर्शिताः । शब्दानिदर्शनं तत्रोदुम्बराऽर्जुनवाचकाः ॥ ९ ॥
पदार्थविद्ययायेपिसंबद्धास्तेपिदार्शिताः । भूचालप्रमुखाः शब्दाद्रष्टव्याः सोपपत्तिकाः ॥ १० ॥
कालक्रमेणयेऽज्ञातमूलास्तेषांतुमूलकम् । अन्वेषितंयथाप्रानमुखं रैभाणुरेवच ॥ ११ ॥
ऐसलामीयशब्दायेतेषां व्याख्यापिपूर्णतः । कृताजगातमुख्यास्तेद्रष्टव्याः खुतबादयः ॥ १२ ॥
मतान्तरीयचिह्नानां धर्मवाण्यादिनिर्णयः । कृतः पूर्णतयामात्रा जपमाला निदर्शनम् ॥ १३ ॥
सङ्गीतविषये शब्दा निर्णीताः शास्त्रपूर्वकम् । आशा भैरवरागाद्याः शब्दास्तत्रनिदर्शनम् ॥ १४ ॥
प्रहेलिकामुखाःशब्दाःसार्थका लिखितास्तथा । तत्ररिपुसमुद्रादि पितकानारिदृश्यताम् ॥ १५ ॥
रोगाणां रोगनाशार्थयोगानांयेतुवाचकाः । शब्दा विवेचितास्तत्र जवायनमुखायथा ॥ १६ ॥
छन्दोऽलङ्कारमुख्यानां साहित्याङ्गतयापिच । निर्णयोविहितस्तत्रोगाहासारादयोयथा ॥ १७ ॥
वैपरीत्यंकृतंयत्रेतिहासलेखकैस्तथा । पौर्वैस्तच्छोधनंचात्र प्रमाणैःप्रबलैःकृतम् ॥ १८ ॥
वीरोबीबीमुखाःशब्दाजयसिंहादयस्तथा । द्रष्टव्याश्चात्रयच्छुद्धौ प्रयासोविपुलःकृतः ॥ १९ ॥
यद्वाकिं बहुनोक्तेन कोशोऽयंरुचिरःकृतः । यदत्र नपरत्रास्ति पारत्रंनिखिलंत्विह ॥ २० ॥

पण्डित कृष्णदास शास्त्री, वैद्यशास्त्री उदासीनः

ਭੂਮਿਕਾ

ਸੰਮਤ ੧੯੫੫ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ "ਗੁਰੁਗਿਰਾਥੰ ਕੋਸ਼" ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੯੫੭ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਹਜਾਰਾਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ "ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼" ਪੜ੍ਹਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਫੁਰਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਉਹ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਅਰ ਅੱਖਰ ਤਥਾ ਮਾਤ੍ਰਾ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਕੇ, ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਕੋਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਹੋਸਕੇ.* ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਆਰੰਭਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪੰਜਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ. ਜਦ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜਨ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ Encyclopædia Britannica ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਿ ਸਿੱਖਸਾਹਿਤ੍ਯ ਦਾ ਭੀ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਕੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਸਰਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਯੋਗ੍ਯ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ.

ਸੰਮਤ ੧੯੬੩ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਰ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਸਰਵਲੋਹਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੁਸ਼ੋਭਾ, ਭਾਈ ਮਨੀਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰੁਮਹਿਮਾਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ, ਗੁਰੁਨਾਨਕਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ, ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰੁਪਦਪ੍ਰੇਮਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਟੀਕੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸ਼ਬਦ ਨੋਟ ਕੀਤੇ, ਅਰ ਸ਼ਾਬਦਗ੍ਯਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਤੇ † ਪੂਰਣ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਮੇ ਸਮੇ ਪੁਰ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਮਤਿ ਮੇਲਕੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਅਰਥ ਅਤੇ ਭਾਵ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ.

ਸ਼੍ਰੀ ੧੦੮ ਮਾਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰ ਹੀਰਾਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਵੇਂਦ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ, ੨੮ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੯੬੯ (੧੦ ਮਈ ਸਨ ੧੯੧੨) ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਅਹਿਲਕਾਰੀ ਛੱਡਕੇ ਗਰਮੀ ਕੱਟਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਚਲਾਗਿਆ ਅਰ ਉੱਥੇ ੨੦ ਮਈ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ "ਗੁਰੁਸ਼ਬਦਰਤਨਾਕਰ" ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਲਿਖਣਾ ਆਰੰਭਿਆ, ਜੋ ੨੫ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੯੮੨ (੬ ਫਰਵਰੀ ੧੯੨੬) ਨੂੰ ਪੂਰਣ ਹੋਇਆ.

ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਪੁਰ ਇਸ ਦੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬ੍ਰਿਜੇਂਦ੍ਰਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਦਕੋਟਪਤਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਪਵਾਉਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰਗਏ, ਅਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਾਲਵੇਂਦ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਭਾਪਤਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਸਾਲ ਲਈ ਮੇਰੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਰ ਚੋਖੀ ਰਕਮ ਛਪਾਈ ਲਈ ਮਨਜੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਰਾਜ ਤਿਆਗਕੇ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਚਲੇਗਏ, ਅਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ (Administrator) ਨੇ ਖਜਾਨੇ ਮਸਤਾਨੇ ਦੱਸਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿੱਤੀ.

ਕਈ ਸੱਜਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਗ੍ਰਾਹਕ ਬਣਾਏ ਜਾਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਪੇਸ਼ਗੀ ਲੈਕੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਹਜਾਰ ਕਾਪੀ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਛਾਪਕੇ ਵੰਡੀਗਈ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸੌ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਕੁਛ ਸੱਜਨ ਬਣੇ.‡

---

* ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਸਉਤ, ਸਲਿਤਾ, ਸਮਰੱਥ, ਸਦਾ, ਸਹਜਸਮਾਧਿ, ਸਰਨ, ਸਮਾਨ, ਸਰਬ × × × ਆਦਿ. ਭਾਈ ਹਜਾਰਾਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਓਕ, ਉਕਤ, ਊਖਰ, ਉਗਲਾਰੇ, ਓਘ, ਊਚ, ਉਛਾਹੜਾ, ਉਜੂ, ਉਜਲ, ਓਜਾੜ, ਉਝਰਤ, ਓਟ × × × ਆਦਿ.

† ਆਕਾਂਕ੍ਸ਼ਾ ਪੁਨ ਯੋਗ੍ਯਤਾ ਸੰਨਿਧਾਨ ਪਹਿਚਾਨ । ਤਾਤਪਰਯ ਚੌਥੋ ਮਿਲੈ, ਹੋਵੈ ਸ਼ਾਬਦਗ੍ਯਾਨ. (ਭਾਈ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਜੀ) ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਵ੍ਰਿੱਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੰਗ ੪.

‡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੭੦ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਹਕ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਸਰਦਾਰ ਧਰਮਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਕਾਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਿੱਲੀ ਸਨ.

ਪਬਲਿਕ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋਕੇ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਗਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਰਖ਼੍ਵਾਸਤ ਭੇਜੀ ਕਿ ਆਪ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਾਪੀਆਂ ਖਰੀਦਕੇ ਇਸ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ; ਇਸ ਪੁਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੂਪੇਂਦ੍ਰ-ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਹੇਂਦ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚਾਇਲ ਸੱਦਕੇ ੧ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੨੭ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲਾਗਤ ਅਸੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਬਾਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਖਰਚ ਪੁਰ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਰਕਮ ਘੱਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਵਾਪਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਧਨਜਵਾਦ ਸਹਿਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਨਾਂ ਨੂੰ ਰਕਮ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ ਅਰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ੨੬ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੨੭ ਤੋਂ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੯੮੭ (੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੯੩੦) ਨੂੰ ਹੋਈ.*

ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ (Encyclopædia of Sikh Literature) ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀ ਵਿਸ਼ਯ ਹਨ, ਇਹ ਪਾਠਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਭੀ ਯੋਗਯ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—

(੧) ਗਦਯ ਅਥਵਾ ਪਦਯ (ਨਸ਼ਰ—ਨਜ਼ਮ) ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿੱਖਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਗਏ ਹਨ.

(੨) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਕੇਵਲ ਅੱਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਭੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਉ, ਅਉਸਰ, ਅਉਹਠ, ਅਉਹਾਰ, ਅਉਖ, ਅਉਖਦ, ਅਉਗੁਣ, ਅਉਘਟ, ਅਉਚਰ, ਅਉਛਕ ××× ਅਇਆਨ, ਅਈਏ, ਅਸ, ਅਸਹ, ਅਸਤ, ਅਸਤਾ, ਅਸਥਿ, ਅਸਥਿਰ, ਅਸਨ, ਅਸਪ, ਅਸ-ਬਾਬ, ਅਸਮਰਥ, ਅਸਮਾਨ, ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ, ਅਸਾ, ਅਸਾਡਾ, ਅਸਾਧ, ਅਸਾਰ, ਅਸਿ, ਅਸਿਤ, ਅਸੀਸ, ਅਸੀਮ, ਅਸੀਲ, ਅਸੁ, ਅਸ਼ੁਚਿ, ਅਸੁਰ, ਅਸੂਆ, ਅਸੂਤ, ਅਸੇਖ, ਅਸੈ, ਅਸੋਕ, ਅਸੋਚ, ਅਸੰਖ, ਅਸੰਗਤ, ਅਸੰਭਵ, ਅੱਸੀ, ਅੱਸੂ,† ਅਸ਼੍ ××× ਆਦਿ.

(੩) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਧਾਤੁ ਅਤੇ ਵ੍ਯੁਤਪੱਤਿ ਦੱਸਕੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਰਹੇ ਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ੧੭੦੯ ਧਾਤੂਆਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਤੁ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਅਰਥ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਸ੍ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਅਸਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਅਸ੍ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਟਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਧਾਤੁ ਦੇ ਇਸੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਕੁਹਾੜੇ, ਛਵ੍ਹੀ, ਟੋਕੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਸਿ ਆਖੀਏ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਸਿ ਸ਼ਬਦ ਤਲਵਾਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਅਸ੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਕੱਟਣਾ ਅਰਥ ਭੀ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾਮਾਤ੍ਰ ਹੈ.

(੪) ਜੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਗ ਦੇਕੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿਖਾਇਗਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰ, ਹਰਿ, ਕਾਮ, ਗਤਿ, ਗੁਣ, ਨਾਰ, ਨਿਹੰਗ, ਪੀਰ, ਬਾਮ, ਬਾਰ, ਰਾਮ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੫) ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਗ੍ਰਸੇਨ, ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ, ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ, ਗਜ, ਜਨਕ, ਪੁਰਖੁ, ਪਕ੍ਰਿਤਿ, ਮਧੁ, ਮਨੁ, ਯਾਗ੍ਯਵਲਕ੍ਯ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੬) ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਲਿਖੀਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ, ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ, ਹਕੀਕਤਰਾਇ, ਹਰਿਸ੍ਚੰਦ੍ਰ, ਨਾਨਕਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨੰਦ, ਪ੍ਰਿਥੀਰਾਜ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

---

* ਸ਼ਬਦ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਨ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੂਫ ਸੋਧਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ੨੮ ਵਰ੍ਹੇ ਖਰਚ ਹੋਏ ਹਨ.

† ਦੁੱਤ (ਦ੍ਵਿਤ੍ਵ) ਅੱਖਰ ਸਾਰਿਆਂ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਟਿੱਪੀ ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਸੀ ਅਤੇ ਅੱਸੂ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਕ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਅੱਖਰ ਦੁੱਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੀਏ ਤਾਂ ਅਸ੍ਸੀ—ਅਸ੍ਸੂ ਹੋਵਣ.

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ ਪੂਰੇ ਨਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹਲ੍ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਤਿਆਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਹ੍ਰੇਸਾ ਸ਼ਬਦ ਪਿੱਛੋਂ ਹਲਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਢਿ੍ਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਲਕ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਹ੍-ਲ ਅਤੇ ਪ੍-ਲ ਜੁੜੇਹੋਏ ਹਨ. ਹਲ੍ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਵਰ ਰਹਿਤ ਵ੍ਯੰਜਨ ਹੈ. ਅਰਧੋਂਠ ਵ੍ਯੰਜਨ ਅਗਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੭) ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਿੱਤਾਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲਨਗਰ, ਅਮ੍ਰਿਤ-ਸਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਚਮਕੌਰ, ਨਾਨਕਿਆਨਾ, ਬਗਦਾਦ, ਮੁਕਤਸਰ, ਲਹੌਰ ××× ਆਦਿ.

(੮) ਜੁਗਰਾਫੀਏ (Geography) ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚ, ਕਾਬਾ, ਕਾਬੁਲ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਚਾਲ, ਮਦ੍ਰ, ਰਾਵਾ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੯) ਵਨਸਪਤਿ (Botany) ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਅਤੇ ਲੈਟਿਨ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਉਦੁੰਬਰ, ਅਕਾਸਬੇਲ, ਤਗਰ, ਤਿਲਕ, ਮੌਲਸਰੀ, ਲਸਣ ×××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੦) ਸਾਇੰਸ (Science) ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸ਼ਰੀਹ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਘੁੰਮਣਘੇਰ, ਬਿਜਲੀ, ਭੁਚਾਲ ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੧) ਇਤਿਹਾਸਿਕ (ਐਤਿਹਾਸਿਕ) ਨਾਮ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲ ਚਾਲ ਨਾਲ ਅਜੇਹੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਜਾਣਨਾ ਕਠਿਨ ਹੋਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਅਦ੍ਰਹਮਾਨ, ਅਬੂਤਬੇਲਾ, ਖੋਜ ਜਨਾਵਰ, ਟਟੀਹਰੀ ਸ਼ੇਖ, ਸ਼ੇਖ ਬ੍ਰਹਮ, ਢਬਾਈ, ਲੋਣੀ ਅਖਤਰ××× ਆਦਿ.

(੧੨) ਈਸਾਈ, ਪਾਰਸੀ, ਇਸਲਾਮ ××× ਆਦਿ ਧਰਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫਿਰਕੇ, ਇੰਜੀਲ, ਈਸਾ, ਈਦ, ਹੱਜ, ਕੁਰਾਨ, ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ, ਜਗਾਤ, ਨਮਾਜ਼, ਪਾਰਸੀ, ਫਰਿਸ਼ਤਾ, ਮੁਹੰਮਦ, ਮੂਸਾ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੩) ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੁਗਮਤਾ ਕੀਤੀਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲਨਗਰ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਸਾਜ, ਸ਼ਿਕਾਰੀਪੰਛੀ, ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ, ਨਾਨਕਪੰਥੀ, ਬਗਦਾਦ, ਲਹੌਰ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੪) ਸੰਗੀਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੁਤਿ, ਸ੍ਵਰ, ਠਾਟ, ਬਿਲਾ-ਵਲ, ਭੈਰਵ, ਮੂਰਛਨਾ, ਰਾਗ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੫) ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਢੰਗ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਦੱਸਿਆਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਅਨੁਜਨਨਿ ਜਾ ਚਰ ਨਾਥ ਸਤ੍ਰ, ਝਖਧਰਸੁਤ ਧਰ ਧਰ, ਪ੍ਰਿਥਵੀਬਿੰਦ ਪੰਚਾਨਨ, ਰਿਪੁਸਮੁਦ੍ਰਪਿਤ ਕਾਨਅਰਿ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੬) ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰੋਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਤੀਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਫ, ਸੰਨਿਪਾਤ, ਹਲਕ, ਹੈਜ਼ਾ, ਜਵਾਇਨ, ਤਾਪ, ਦਾਰਚੀਨੀ, ਬਨਫ਼ਸ਼ਾ, ਮਿਰਗੀ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੧੭) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਕੇ ਉੱਚਾਰਣ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ.

ਇਸ ਵਿਸ਼ਯ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਭੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਆਪਣਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਅਥਵਾ ਅਰਥ ਬਦਲਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਮੰਨਣੇ ਚਾਹੀਏ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਆਖਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈਜਾਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਅਯੋਗ ਹੈ.*

ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਅੱਠ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਤਤ੍ਸਮ, ਅਰਧ ਤਤ੍ਸਮ, ਤਦ੍ਭਵ, ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ, ਅਨੁਕਰਣ, ਪ੍ਰਤਿਧ੍ਵਨਿ, ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਅਤੇ ਸੰਖਿਪ੍ਤ.

---

* ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇ ਦੇ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹਿੱਜੇ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਲੇਖਰੀਤੀ, ਪੂਰਵ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਮਾਯਣ ਵਿੱਚ—प्रमुमुदे ਦੀ ਥਾਂ प्रमुमोद, हतवान् ਦੀ ਥਾਂ हन्यात; प्रशंस्तव्यौ ਦੀ ਥਾਂ प्रशास्तव्यौ; अभ्यजायत ਦੀ ਥਾਂ अभिजायत; उषित्वा ਦੀ ਥਾਂ उष्य; गच्छन्ती ਦੀ ਥਾਂ गच्छती; ਆਰ੍ਸ਼ਪ੍ਰਯੋਗ ਹਨ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ:—

aboute (about); bricke (brick); Cabull (Kabul); gode (good); hande (hand); heuen (heaven); hight (height); hys (his); lande (land); Londinium (London); Noapolis (Naples); nyght (night); preue (prove); speche (speech); tonne (ton); trouthe (truth) ਆਦਿ ਅਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ.

(ੳ) ਤਤਸਮ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਉਹੀ ਰੂਪ ਅਤੇ ਅਰਥ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਉੱਤਮ, ਉਦਾਰ, ਉਪਕਾਰ, ਉਪਮਾ, ਅਨੰਤ, ਅਪਮਾਨ, ਅੰਤ, ਅੰਨ, ਇੱਛਾ, ਸੁਖ, ਸੁਗੰਧ, ਸੇਵਾ, ਹਠ, ਹਲ, ਹੰਸ, ਕਥਾ, ਕੀਲ, ਕੋਟ, ਗੁਣ, ਚਿੰਤਾ, ਚੰਚਲ, ਜਗਤ, ਜਾਪ, ਜਾਰ, ਤੇਜ, ਤੋਲ, ਦਾਸ, ਦਾਨ, ਦਿਨ, ਧਨ, ਧੂਪ, ਨਾਮ, ਨੀਚ, ਪਲ, ਪੁਲ, ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪ੍ਰਾਣ, ਫਲ, ਬਲ, ਬੰਧਨ, ਭਜਨ, ਭਾਰ, ਭੋਗ, ਮੱਲ, ਮਿਤ੍ਰ, ਮੋਹ, ਮੰਗਲ, ਮੰਤ੍ਰ, ਰਸ, ਰਣ, ਰਥ, ਰਾਜਾ, ਰੂਪ, ਰੋਮ, ਲੋਕ, ਲੋਭ, ਵਸਤੁ××× ਆਦਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ.

ਉੱਮਤ, ਅਮਾਨਤ, ਅਮੀਰ, ਔਰਤ, ਸਨਦ, ਸਬਬ, ਸਰਦਾਰ, ਸਲਾਮ, ਹਵੇਲੀ, ਹਿੰਮਤ, ਹੌਲ, ਕਬਾਬ, ਕਮਾਲ, ਕਮੀ, ਕਿਤਾਬ, ਕੁਰਸੀ, ਗੁਨਾਹ, ਚਮਨ, ਜਹਾਨ, ਜਲਸਾ, ਜਾਨ, ਜਿਗਰ, ਜੰਗ, ਤੀਰ, ਦਸ-ਤਾਰ, ਦਰਗਾਹ, ਦਰਜਾ, ਦਰਦ, ਦਿਲ, ਦੀਨ, ਦੀਵਾਨ, ਦੇਗ, ਦੌਲਤ, ਨਹਿਰ, ਨਰਦ, ਨਰਮ, ਨਵਾਬ, ਨੋਕ, ਨੌਬਤ, ਬੰਦ, ਮਦਰਸਾ, ਮਰਦ, ਮਾਲ, ਮੁਰਦਾਰ, ਮੁਰੱਬੀ, ਮੁਰੀਦ, ਮੋਰਚਾ, ਮੌਜ, ਮੌਤ××× ਆਦਿਕ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ.

ਅਪੀਲ, ਸਕੂਲ, ਸੋਡਾ, ਕਲਾਸ, ਕਾਲਰ, ਕਾਲਿਜ, ਕੇਸ, ਕੋਟ, ਕੋਰਟ, ਕੰਪੌਂਡਰ, ਗੇਮ, ਗੋਲ, ਟਾਈ, ਟੈਨਿਸ, ਟ੍ਰੈਮਵੇ, ਡਾਕਟਰ, ਨਿਬ, ਪਲੀਡਰ, ਪੋਲੋ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਬੂਟ, ਬੈਰਿਸਟਰ, ਬੋਰਡਿੰਗ, ਮਾਸਟਰ, ਮੈਚ, ਮੋਟਰ××× ਆਦਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ.

(ਅ) ਅਰਧ ਤਤਸੁਮ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਉੱਚਾਰਣ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਭੇਦ ਹੋਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ, ਜਿਵੇਂ—ਉੱਚਾ, ਉੱਜਲ, ਉੱਦਮ, ਅਕਾਸ, ਅਗੰਮ, ਅਨਿੱਤ, ਇਕਾਂਤ, ਸਮਰੱਥ, ਸੂਰਜ, ਸੰਜੋਗ, ਕਲੋਲ, ਕਾਰਜ, ਕੋਸ, ਗਿਆਨ, ਛਿਤਿ, ਛਿਨ, ਜਮ, ਜੈ, ਜੋਗ, ਜੋਧਾ, ਦਇਆ, ਦੁਆਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਨੈਣ, ਪੁੰਨ, ਪੁਰਖ, ਪ੍ਰਾਨਮੁਖਿ, ਬਾਹਰ, ਬਿਜੋਗ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਭਗਤ, ਭੈ, ਮਰਜਾਦਾ, ਮਾਇਆ, ਰਾਤ, ਲੱਛਮੀ, ਵਣਜ, ਵਰਖਾ, ਵਿੱਦਿਆ××× ਆਦਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ.

ਸਹੀਦ, ਸੱਕਰ, ਸਜਾ, ਸਰਬਤ, ਸਾਹਬ, ਸਾਦੀ, ਸੈਤਾਨ, ਹਜਾਰ, ਹਾਜਰ, ਕਸਾਈ, ਕਬਜਾ, ਕਰਜ, ਕਾਗਜ, ਖਸਮ, ਗੁੱਸਾ, ਚਰਖਾ, ਜਰੂਰਤ, ਜੋਰ, ਤਮਾ, ਤੋਸਾ, ਨਗਾਰਾ, ਬਾਜ, ਮਨਜੂਰ, ਲਿਹਾਜ××× ਆਦਿਕ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ.

ਅਸਟਾਮ, ਅਫਸਰ, ਸਕਿੰਡ, ਕਪਤਾਨ, ਕਰਾਬੀਨ, ਕੁਨੈਨ, ਜਰਨੈਲ, ਟਿੱਕਸ, ਟੈਮ, ਡਿਗਰੀ, ਦਰੇਸੀ, ਪਤਲੂਨ, ਪਰੇਟ, ਪਿਸਤੌਲ, ਬੈਰਾ, ਬੋਤਲ, ਮਿੰਟ, ਮੀਲ, ਰਜਮਟ, ਰਪੋਟ, ਰਫਲ××× ਆਦਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ.

(ੲ) ਤਦਭਵ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਅ਼ਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਵਰੂਪ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਬੈਠੇ ਹਨ.

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਗਜਾਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ—

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	ਪੰਜਾਬੀ	ਉਦਾਹਰਣ
ਉਸ਼੍ਣੀਸ਼	ਉਸਨੀਕ	"ਸਿਰ ਪਹਿ ਉਸਨੀਕਹਿ ਨੀਕ ਬਨਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)
ਉਦ੍ਗਿਰਣ	ਉਗਲਣਾ	"ਬਿਖੁ ਕਢੈ ਮੁਖ ਉਗਲਾਰੇ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)
ਅਪੁਤ੍ਰ	ਅਉਤ	"ਅਉਤ ਜਣੇਦਾ ਜਾਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)
ਅਭਿਜਿਤ	ਅਭੀਚੁ	"ਨਾਵਣੁ ਪੁਰਬੁ ਅਭੀਚੁ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)
ਸਪਤ੍ਨੀ	ਸਉਕਨਿ	"ਸਉਕਨਿ ਘਰ ਕੀ ਕੰਤ ਤਿਆਗੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)
ਸਤਜਾਨ੍ਰਿਤ	ਸਤਿਨਿਰਤਿ	"ਸਤਿ ਨਿਰਤਿ ਬੂਝੈ ਜੇ ਕੋਇ." (ਸੁਖਮਨੀ)
ਕਬੁੰਰ	ਕਬਰੋ	"ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਕੋਠਾਰੀ ਚਰਿਓ, ਕਬਰੋ ਹੋਤ ਫਿਰੋ." (ਸਾਰ ਮ:੫)
ਕ੍ਰਿਕਾਟ	ਕਿਆੜਾ	"ਅਸਮਾਨਿ ਕਿਆੜਾ ਛਿਕਿਓਨੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)
ਉਰ੍ਵਾਰੁ	ਖਰਬਾਜ਼ੂ	"ਖਰਬਾਜ਼ੂ ਖੀਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	ਪੰਜਾਬੀ	ਉਦਾਹਰਣ
ਅਕ੍ਸ਼ੌਹਣਿ	ਖੂਹਣਿ	"ਖਿਮਾ ਵਿਹੂਣੇ ਖਪਿਗਏ ਖੂਹਣਿ ਲਖ ਅਸੰਖ." (ਓਅੰਕਾਰ)
ਗਵੇਸ਼ਣਾ	ਗਾਖਣਾ	"ਨ ਗੱਲੀਂ ਗਾਖੀਐ." (ਭਾਗੁ)
ਗੋਸ੍ਵਾਮੀ	ਗੁਸਾਈ	"ਗੁਸਾਈ ! ਪਰਤਾਪੁ ਤੁਹਾਰੋ ਡੀਠਾ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫)
ਕੀਲਾਲ	ਗੁਲਾਲੁ	"ਕਮਲ ਅਲਿਪਤ ਹੈ ਸੈ ਹਥਾ ਵਿਚਿ ਗੁਲਾਲੁ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ)
ਘਸ਼ੰਣ	ਘਸਣਾ	"ਘਸਿ ਚੰਦਨੁ ਜਸੁ ਘਸਿਆ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)
ਜਾਹ੍ਨਵੀ	ਜਾਹਰਨਵੀ	"ਜਾਹਰਨਵੀ ਤਪੈ ਭਗੀਰਥਿ ਆਣੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੪)
ਜੁਗੁਪ੍ਸਨ	ਗੋਪਣਾ	"ਜੋ ਗੁਰ ਗੋਪੇ ਆਪਣਾ, ਸੁ ਭਲਾ ਨਾਹੀਂ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਗਉ ੧)
ਸ਼ਨੈਸ਼੍ਚਰ	ਛਨਿਛਰ	"ਛਨਿਛਰ ਵਾਰਿ ਸਉਣ ਸਾਸਤ ਬੀਚਾਰੁ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੭)
ਜਾਮਾਤ੍ਰਿ	ਜਵਾਈ	"ਕੁੜਮ ਸਕੇ ਨਾਲਿ ਜਵਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)
ਜਲੌਕਾ	ਜੋਕ	"ਜਿਉ ਕੁਸਟੀ ਤਨਿ ਜੋਕ." (ਸਾਰ ਸੂਰਦਾਸ)
ਧੀਵਰ	ਝੀਵਰੁ	"ਇਹੁ ਜੀਉ ਮਛਲੀ, ਝੀਵਰੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਾਲੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਰਾਮ ੧)
ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ	ਡੀਠਿ	"ਛੀਕੇ ਪਰ ਤੇਰੀ ਬਹੁਤੁ ਡੀਠਿ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ)
ਤਤ੍ਵੇੱਤਾ	ਤਤਬਿੰਦ	"ਮੋਖ ਤਤਬਿੰਦ ਮਹਿ ਜਾਨ ਨਿਰਧਾਰ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)
ਤ੍ਰਿਣਪਟ	ਤਪੜ	"ਤਪੜ ਝਾੜ ਵਿਛਾਇ." (ਭਾਗੁ)
ਤਾਂਬੂਲ	ਤਮੋਲ	"ਕਾਜਲ ਹਾਰ ਤਮੋਲ ਰਸ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)
ਧਵਲਹਮੰਜ	ਧਉਲਹਰ	"ਕਿਤਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਲਹਰ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਏ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)
ਨਪਤ੍ਰਿ	ਨੱਤਾ	"ਪੁਤ ਪੋਤਾ ਪੜੋਤਾ ਨੱਤਾ." (ਭਾਗੁ)
ਪ੍ਰਲਪਨ	ਪਇਅੰਪ	"ਨਾਨਕ ਪਇਅੰਪੈ ਕਰਹੁ ਕਿਰਪਾ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)
ਪ੍ਰਾਯਸ਼੍ਚਿੱਤ	ਪਰਾਛਤ	"ਸਗਲ ਪਰਾਛਤ ਲਾਥੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)
ਪ੍ਰਤਿਵੇਸ਼ਿਨੀ	ਪੜੋਸਣਿ	"ਪੜੋਸਣਿ ਪੂਛਿਲੇ ਨਾਮਾ." (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)
ਮਾਤ੍ਰਿਸ੍ਵਸ੍ਰਿ	ਮਾਸੀ	"ਮਾਸੀ ਔਰ ਮੌਸਾ ਜਗ ਵਿਵਿਧ ਵਿਖਜਾਤਾ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)
ਲਵੰਗ	ਲਉਗ	"ਕਿਨਹੀ ਲਉਗ ਸੁਪਾਰੀ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ)
×××	×××	××× ×××

ਅ਼ਰਬੀ-ਫ਼ਾਰਸੀ	ਪੰਜਾਬੀ	ਉਦਾਹਰਣ
ਕ਼ਫ਼ਸ਼	ਕਉਸ	"ਕਉਸੈ ਸਪਤ ਪਯਾਲਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)
ਕ਼ਬਾ	ਕਵਾਇ	"ਗਲਹੁ ਕਵਾਇ ਖੋਲਿ ਪਹਿਨਾਈ." (ਭਾਗੁ)
ਕੋਰਨਿਸ਼	ਕੁਨਸ	"ਕੁਨਸਾਂ ਕੀਨੀ ਤੀਨ ਪ੍ਰਬੀਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)
ਖ਼੍ਵਾਜਹਸਰਾ	ਖੁਸਰਾ	"ਖੁਸਰੇ ਕਿਆ ਘਰਵਾਸੁ ?" (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਝ)
ਖ਼ੂਗੀਰ	ਖੁਰਗੀਰ	"ਜੀਨ ਖੁਰਗੀਰ ਸਭੁ ਪਵਿਤ ਹਹਿ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਸੋਰ)
ਜੁਜ਼ਾਮ-ਵਾਲਾ	ਜਜਮਾਲਾ	"ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)
ਤਗੀੱਯਰ	ਤਗੀਰ	"ਮਰਹਟੇ ਦਖਨੀ ਕਿਯੇ ਤਗੀਰ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪ੍ਰ)
ਤ਼ਿਬਾਬਤ	ਤਬੀਬੀ	"ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਕਰੈ ਤਬੀਬੀ." (ਭਾਗੁ)
ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼	ਤਾਲਕ	"ਤਿਸੁ ਮਾਇਆ ਸੰਗਿ ਨ ਤਾਲਕਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)
ਦੁੰਬਾਲਹ	ਦੁਮਾਲੜਾ	"ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਚ ਦੁਮਾਲੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)
ਨਜ਼ਦੀਕ	ਨਜੀਕਿ	"ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਨਜੀਕਿ ਪਛਾਣਹੁ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਅ਼ਰਬੀ-ਫ਼ਾਰਸੀ	ਪੰਜਾਬੀ	ਉਦਾਹਰਣ
ਨਾਮੂਸ	ਨਮੋਸੀ	"ਉਸ ਦੀ ਨਮੋਸੀ ਹੋਣ ਲਗੀ." (ਜਸਾ)
ਨੀਯਤ	ਨੀਤ	"ਉਸ ਦੀ ਨੀਤ ਬਦਲੀ ਵੇਖਕੇ." (ਜਸਾ)
ਨਖ਼ੁਦੀ	ਨੁਗਦੀ	"ਨੁਗਦੀ ਮੋਦਕ ਆਦਿਕ ਬ੍ਰਿੰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)
ਬਜ਼ਹਕਾਰੀ	ਬਜਗਾਰੀ	"ਕਿਉਕਰਿ ਪਇਆ ਹੋਇ ਬਜਗਾਰੀ?" (ਭਾਗੁ)
ਮਸ਼ਲਹ਼ਤ }	ਮਸਲਤਿ	"ਬੀਓ ਪੂਛਿ ਨ ਮਸਲਤਿ ਧਰੈ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫)
ਮਸ਼ਤਵਰ }		
ਮਸਜਿਦ	ਮਸੀਤਿ	"ਕਿਆ ਮਸੀਤਿ ਸਿਰ ਨਾਏ?" (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)
ਮਜ਼ਦੂਰ	ਮਜੂਰ	"ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਜੂਰ ਲਗੇ ਤਬ ਆਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)
ਮੁਅ਼ਤਬਰ	ਮਾਤਬਰ	"ਪਠਜੋ ਮਾਤਬਰ ਤਾਂਕੇ ਪਾਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)
ਮੁਤਸ਼ੱਦੀ	ਮੁਸੱਦੀ	"ਅਨਿਕ ਮੁਸੱਦੀ ਕਰਤੇ ਕਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)
ਲਿਹ਼ਾਫ਼	ਲੇਫ	"ਨਾ ਜਲੁ ਲੇਫ ਤੁਲਾਈਆ." (ਵਡ ਅਲਾਹਣੀ ਮ: ੧)
×××	×××	××× ×××

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ, ਪੁਰਤਗਾਲੀ, ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਦੇ ਤਦਭਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਬਤ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਯਥਾ:—
ਅਜੀਟਨ—Adjutant; ਅਰਦਲੀ—Orderly; ਹਸਪਤਾਲ—Hospital; ਕਮਾਣ—Command; ਕਰ-
ਨੈਲ—Colonel; ਕਾਰਤੂਸ—Cartouche; ਕੁਮੇਦਾਨ—Commandant; ਗੜਾਡੀਲ—Grenadier; ਗਿਟਸ—Gai-
ters; ਗੁਲਜਰੀ—Bull's-eye; ਦਰਜਨ—Dozen; ਪਲਟਣ—Battalion or Platoon; ਪਾਦਰੀ—Padre; ਫਲਾ-
ਲੈਨ—Flannel; ਬਟਨ—Bouton; ਮੇਮ—Madam; ਰਪੋਟੀਆ—Reporter; ਰੰਗਰੂਟ—Recruit; ਲਫ-
ਟੰਟ—Lieutenant; ਲਾਟ—Lord; ਲਾਲਟੈਣ—Lantern ××× ਆਦਿ.

(ਸ) ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ (ਮਿੱਸੇ) ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਅਣੀਆਲੇ
ਤੀਰ, ਸਾਹਿਬਸਿੰਘ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ, ਹਕੀਕਤਰਾਇ, ਹਰਿ ਕੀ ਪੌੜੀ, ਹੁਗਲੀਬੰਦਰ, ਕੁਬੋਲ,
ਖਾਲਸਾਕਾਲਿਜ, ਗੁਰਬਖਸ਼ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂਡਮ, ਜਾਰਜਨਗਰ, ਮੁਖ਼ਲਿਸਗੜ੍ਹ, ਰੇਲਗੱਡੀ, ਲਾਯਲਪੁਰ××× ਆਦਿ.

(ਹ) ਅਨੁਕਰਣ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਧੁਨਿ ਦੀ ਨਕਲ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਸਾਂ ਸਾਂ, ਸੂੰ ਸੂੰ, ਟਣ ਟਣ,
ਟੈਂ ਟੈਂ, ਠਾਹ ਠਾਹ, ਠੈਂ ਠੈਂ, ਡੁਗ ਡੁਗ, ਡੌਂ ਡੌਂ, ਧੜੰਮ××× ਆਦਿ.

(ਕ) ਪ੍ਰਤਿਧੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਵਾਧੂ
ਜੋੜੇਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਕੱਟ ਵੱਢ, ਖਾਣਾ ਦਾਣਾ, ਪਾਣੀ ਧਾਣੀ, ਪੂਰੀ ਊਰੀ, ਮਾਰ ਧਾੜ××× ਆਦਿ.*

(ਖ) ਸਾਂਕੇਤਿਕ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਜਾਂ ਭਾਵ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਖਾਸ ਅਰਥ ਦੀ ਥਾਪਨਾ
ਕੀਤੀਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਮੂਰਖ ਲਈ ਉੱਲੂ ਅਤੇ ਗਧਾ, ਘੀ ਲਈ ਪੰਜਵਾਂ, ਲੂਣ ਲਈ ਸਰਵਰਸ, ਵਿਆਹ ਲਈ
ਆਨੰਦ××× ਆਦਿ.

(ਗ) ਸੰਖਿਪ੍ਤ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਬਣਾਏਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਸ਼ਾਦ-
ਬਾਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਾਬਾ, ਸ਼ੁਕਲ ਦਿਨ ਦਾ ਸੁਦੀ ਅਤੇ ਬਹੁਲ ਦਿਨ ਦਾ ਬਦੀ××× ਆਦਿ.

(੧੮) ਸਾਹਿਤ੍ਯ ਦੇ ਅੰਗ, ਛੰਦ ਅਲੰਕਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉੱਲਾਸ,
ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ, ਸਵੈਯਾ, ਸਾਰ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ, ਛੱਪਯ, ਦੀਪਕ, ਦੋਹਰਾ, ਭਾਵ, ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ, ਰਸ, ਰੂਪਕ×××
ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

* ਕਈ ਪੇਂਡੂ, ਪ੍ਰਤਿਧੁਨਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ—ਕੜੀ ਕਰੌਰੀ, ਪੜੀ ਪੂਰੀ, ਰੜੀ ਰੋਟੀ××× ਆਦਿ ਭੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ.

(੧੯) ਇਤਿਹਾਸਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੋਧਨ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜਯਸਿੰਘ, ਧੂਬਰੀ, ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੨੦) ਕਿਸੇ ਰਸਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸ਼ਰੀਹ ਕੀਤੀਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਔਂਸੀ, ਕਾਂਉਂ ਉਡਾਉਣਾ, ਜੂਠ ਵਿੱਚ ਧਨ ਪਾਉਣਾ, ਤਣੀ ਛਹਣੀ, ਪਾਣੀ ਵਾਰਨਾ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੨੧) ਔਖੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਪਦ ਲਿਖਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਰਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, "ਅਨਮੜਿਆ ਮੰਦਲ ਬਾਜੈ."—"ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ."—"ਏਕ ਮਰੰਤੇ ਦੋਇ ਮੂਏ."—"ਤੀਸ ਇਕੁ ਅਰੁ ਪੰਜਿ ਸਿਧੁ"—"ਫੀਲੁ."—"ਪਹਿਲਾ ਪੂਤੁ ਪਿਛੈਰੀ ਮਾਈ."××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੨੨) ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾ ਸਮਝਕੇ ਕੋਸ਼ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਯਾਨੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰਕਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ ੯, ਗੁਲਾਲੁ ੨, ਪਗਾਰ ੩, ਪਰਲ ੨, ਪਾਵਸ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

(੨੩) ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੀਤਿ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਵਾਧੂ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੇਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਧਪੜ੍ਹੇ ਗ੍ਯਾਨੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨਭਾਉਂਦੇ ਅਰਥ, ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ, ਜਿਵੇਂ—ਚਉੜ ਅੱਗੇ ਚਉੜਿ ਅਤੇ ਰਿੰਨ੍ਹ ਅੱਗੇ ਰਿੰਨ੍ਹਿ ਸ਼ਬਦ ਵੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.* ਐਸੇ ਹੀ ਗੁਰਿ, ਜਪਿ, ਮਨਿ, ਮੰਘਰਿ××× ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੋ.

(੨੪) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਬਣਾਏਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉੱਚਾਰਣ ਜਾਣਨ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇ.†

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਪਾਠ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਇਹ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਏ; ਸਾਧਾਰਣ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ.

ਭਾਸ਼ਾ (ਬੋੱਲੀ) ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਕਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੂਜੀ ਬੋੱਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਉਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਲੈਜਾਣਾ ਮਾਤ੍ਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਸ ਵਿਸ਼ਯ ਤੇ ਅੰਗ ੧੭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਅਤੇ ਤਦਭਵ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ.

(੨੫) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾਗਿਆ ਹੈ,‡ ਅਰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਤਕਰਾ "ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਸੰਕੇਤ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਾਇਆਗਿਆ ਹੈ.

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਿਰਾਸਤਾ, ਔਖ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ, ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਉਤਸਾਹ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਅਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸੱਜਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇਹੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਅਰ ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੇਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦ੍ਯਾਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤ੍ਯੰਤ ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯ ਅਤੇ ਧਨ੍ਯਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਬਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ

---

* ਕਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਚਉੜਿ ਦਾ ਚਉੜੁ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ—'ਕੁਹਿ ਬਕਰਾ ਰਿੰਨ੍ਹਿ ਖਾਇਆ' ਦਾ "ਕੁਹਬਿ ਕਰਾਰ ਨ ਖਾਇਆ"—ਮਹਾ ਅਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਰਥ ਦਾ ਅਨਰਥ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.

† ਦੇਖੋ, ਭੂਮਿਕਾ ਪਿੱਛੋਂ ਦਿੱਤੇ "ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ."

‡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਅਥਵਾ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਰਚਨਾ ਹੈ.

ਅਜਾਪਾਲਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ. ਪੰਡਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦਾਸ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਉਦਾਸੀਨ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇਜਾਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ. ਖਾਲਸਾ-ਕਾਲਿਜ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮਅਨੰਤਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ (revision) ਵੇਲੇ ਅਮੋਲਕ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਰਾਜਾ ਸਰ ਦਲਜੀਤਸਿੰਘ ਜੀ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਸਰਦਾਰ ਮੁਕੰਦਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਸਿਮਲਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਮਾ ਦਿੱਤਾ. ਭਾਈ ਮੋਹਨਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ ਬੁਦਿਆਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ. ਸਰਦਾਰ ਨੰਦਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਭਾ ਸਿਮਲਾ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ. ਧਨੌਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਮੌਲਾਨਾ ਮੌਲਵੀ ਹਕੀਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦਨਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ "ਅ਼ਰਸ਼ੀ," ਮੁਨਸ਼ੀ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਮੌਲਵੀ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਰਦਾਰ ਕਰਮਸਿੰਘ ਜੀ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ. ਲਾਲਾ ਧਨੀਰਾਮ "ਚਾਤ੍ਰਿਕ" ਮਾਲਿਕ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੈਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਟਾਈਪ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਨੂੰ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਾਕਰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਡੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉੱਤਮ ਛਾਪਿਆ ਹੈ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਿਵਾਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਨਰੂਪ ਦਰਬਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਹੈ.*

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕੋਸ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ, ਮੇਰੇ ਇਸ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯ ਹਾਂ.†

ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਅਤੇ ਅਲਪਗ੍ਯ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਭੁੱਲਾਂ ਹੋਗਈਆਂ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜੋ ਸੱਜਨ ਖੇਚਲ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵਾਣੀ ਅਤੇ ਲੇਖ ਦ੍ਵਾਰਾ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਧਨ੍ਯਵਾਦ ਕਰਾਂਗਾ.

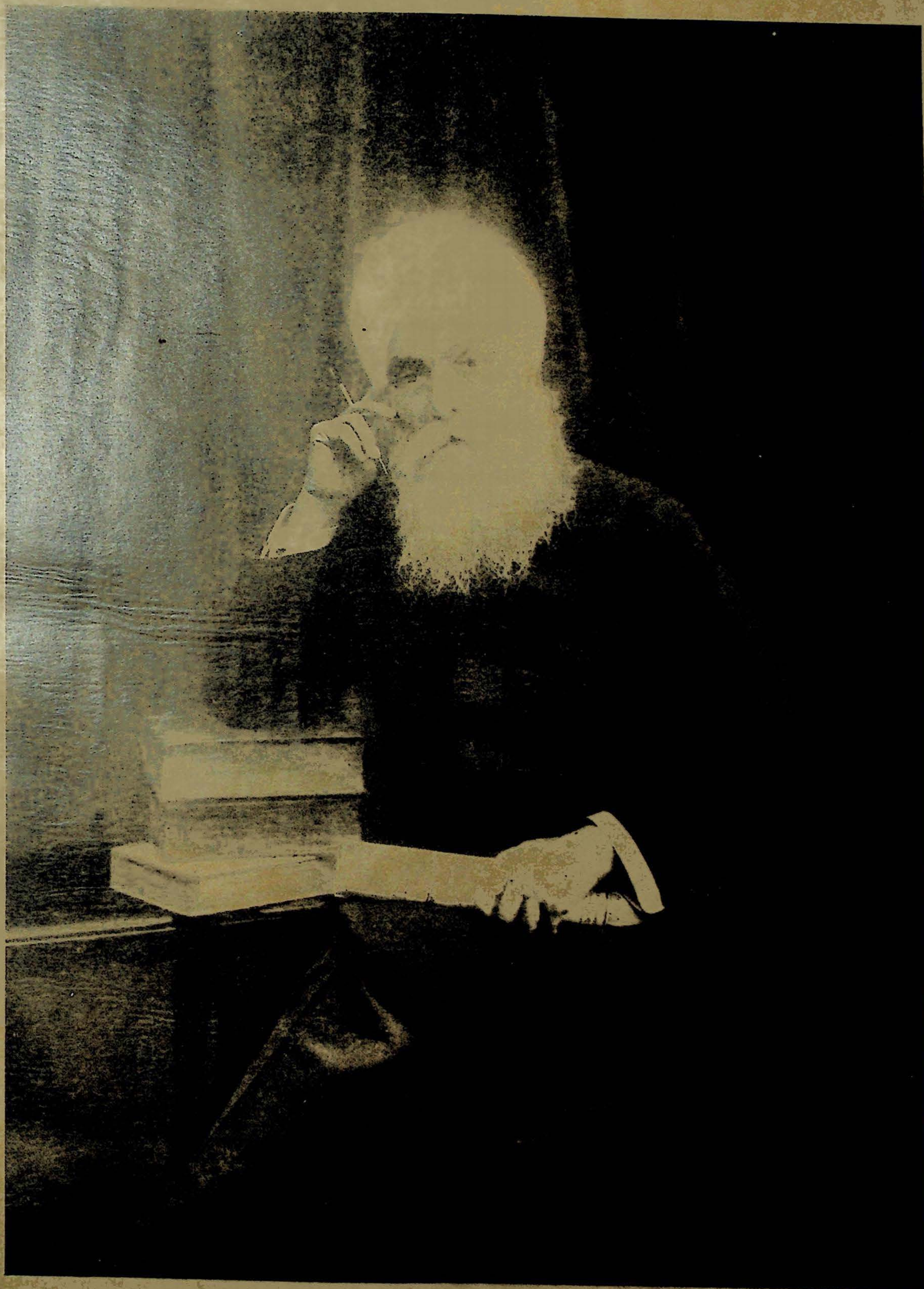
ਨਾਭਾ
੧ ਵੈਸਾਖ, ਸੰਮਤ ਗੁ: ਨਾ: ੪੬੧
ਵਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੮੭
੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੯੩੦

ਵਿਦ੍ਯਾਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਕ
ਕਾਨ੍ਹਸਿੰਘ

---

* ੧੦੦੦ ਦੀ ਥਾਂ ੫੦੦ ਕਾਪੀ ਛਪਣ, ਅਤੇ ੩੦੦੦ ਦੀ ਥਾਂ ੩੩੩੯ ਸਫੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਰ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਤਥਾ ਛਪਾਈ ਵੇਲੇ ਖਾਸ ਵਿਦ੍ਵਾਨਮੰਡਲੀ ਰੱਖਣ ਕਾਰਣ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਲਾਗਤ ੭੦ ਦੀ ਥਾਂ ੧੧੦ ਰੁਪਯੇ ਆਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥਕਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੋਈ ਭੇਟਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ.

† ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਵਿਸ੍ਤਾਰ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ.

THE AUTHOR.

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & CO. LONDON

ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਸੰਕੇਤ

ਉਪ. ਉਪਸਰਗੰ. Preposition
ਅ: ਅਸ਼੍ਟਪਦੀ ਅਤੇ ਅਧ੍ਯਾਯ.
ਅ਼. ਅ਼ਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਅਸਫੋ. ਸ੍ਫੋਟਕ ਕਬਿੱਤ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਅਕਾਲ. ਅਕਾਲਉਸਤਤਿ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਅਜਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਅਜ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਅਜੈ ਸਿੰਘ. ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਅਨੁ. ਅਨੁਕਰਣ.ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨਕਲ. Onomatopœia.
ਅਰਹੰਤਾਵ. ਅਹੰਤ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ,ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਆਸਾ. ਆਸਾ ਰਾਗ.
ਏ. ਡੀ. A. D. ਈਸਵੀ ਸਨ.
ਅੰ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਸ. ਸਲੋਕ.
ਸਹਸ. ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕ.
ਸਨ. ਈਸਵੀ ਸਨ (ਸਾਲ).
ਸਨਾਮਾ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਸਮੁਦ੍ਰਮਥਨ. ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਸਰਵ. ਸਰਵਨਾਮ. ਪੜਨਾਉਂ. Pronoun.
ਸਲੋਹ. ਸਰਵਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ.
ਸਵਾ. ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ.
ਸਵੈਯੇ ੩੩. ਤੇਤੀ ਸਵੈਯੇ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਸਾਰ. ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ.
ਸਿੰਧੀ. ਸਿੰਧੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਸੂਹੀ. ਸੂਹੀ ਰਾਗ.
ਸੂਰਜਾਵ. ਸੂਰਯ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਸੋਰ. ਸੋਰਠ ਰਾਗ.
ਸੰ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ.
ਸੰਗ੍ਯਾ. ਨਾਮ. Noun.
ਸੰਮਤ. ਵਿਕ੍ਰਮੀ ਸਾਲ.
ਸ੍ਰੀ. ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ.
ਹਕਾਯਤ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ੧੧ ਹਕਾਇਤਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ.
ਹਜਾਰੇ ੧੦. ਹਜਾਰੇ ਸ਼ਬਦ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਹਨੂ. ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ, ਹ੍ਰਿਦਯਰਾਮ ਕ੍ਰਿਤ.
ਹਿੰ. ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਹੀ. ਹੀਬ੍ਰੂ (Hebrew) ਭਾਸ਼ਾ. ਇਬਰਾਨੀ.
ਕੱਸਪਾਵ. ਕਸ਼੍ਯਪ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਕੱਛਾਵ. ਕੱਛਪ ਅਵਤਾਰ,ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਕਲਕੀ. ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਕਲਿ, ਕਲਿਆਨ ਰਾਗ.
ਕਵਿ ੫੨. ਬਾਵਨ ਕਵਿ, ਸ੍ਰੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ.
ਕਾਸ਼. ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਕਾਨ. ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ.
ਕੇਦਾ. ਕੇਦਾਰਾ ਰਾਗ.
ਕ੍ਰਿ. ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ. Verb.
ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ.Adverb.
ਖ਼ਾ. ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਸ਼ਬਦ.
ਖਾਮ. ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਗਉ. ਗਉੜੀ ਰਾਗ.
ਗੁਜ. ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਗੁਪ੍ਰਸੂ. ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼).
ਗੁਰੁਪਦ. ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼.
ਗੁਵਿ ੬. ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ ਛੀਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ.
ਗੁਵਿ ੧੦. ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ.
ਗੂਜ. ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ.
ਗੌਂਡ. ਗੌਂਡ ਰਾਗ.
ਗ੍ਯਾਨ. ਗ੍ਯਾਨਪ੍ਰਬੋਧ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚਉ. ਚਉਬੋਲੇ.
ਚਰਿਤ੍ਰ. ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖ੍ਯਾਨ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੌਪਈ. ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੌਬੀਸਾਵ. ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੰਡੀ ੧. ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ ਵਡਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੰਡੀ ੨. ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ ਛੋਟਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੰਡੀ ੩. ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੰਦ੍ਰਾਵ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਚੰਬਾ. ਚੰਬੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਜ. ਜਨਮ.
ਜਸਭਾਮ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ.

ਜਸਾ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ.
ਜਗਰਾਜ. ਜਗ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਜਜਾਤਿ. ਰਾਜਾ ਯਯਾਤਿ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਜਨਮੇਜਯ. ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਜਫਰ. ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਹ.
ਜਲੰਧਰਾਵ. ਜਲੰਧਰ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਜਿੰਦਗੀ. ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ, ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ.
ਜੈਜਾ. ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਰਾਗ.
ਜੈਤ. ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗ.
ਜੰਗਨਾਮਾ. ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜ਼ੇਬੁੱਨਿਸਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਹੈ.
ਟੋਡੀ. ਟੋਡੀ ਰਾਗ.
ਡਿੰਗ. ਡਿੰਗਲ ਭਾਸ਼ਾ. ਇਹ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬੋਲੀ ਹੈ.
ਤਨਾਮਾ. ਤਨਖਾਹ ਨਾਮਾ.
ਤਿਲੰ. ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ.
ਤੁ. ਤੁਰਕੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਤੁਖਾ. ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ.
ਥਲੀ. ਥਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਦਖ. ਦੱਖਣੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਦੱਤਾਵ. ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਦਿਲੀਪ. ਰਾਜਾ ਦਿਲੀਪ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਦੀਗੋ. ਦੀਵਾਨ ਗੋਯਾ.(ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ)
ਦੇ. ਦੇਹਾਂਤ.
ਦੇਵ. ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗ.
ਧਨਾ. ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ.
ਧਨੰਤਰਾਵ. ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਧਾ. ਧਾਤੁ. ਮਸਦਰ. Verbal root.
ਨਸੀਹਤ. ਨਸੀਹਤ ਨਾਮਾ.
ਨਟ. ਨਟ ਰਾਗ.
ਨਰਸਿੰਘਾਵ. ਨਰਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਨਰਨਾਰਾਯਣ. ਨਰ ਨਾਰਾਯਣ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਨਰਾਵ. ਨਰ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਨਾਪ੍ਰ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪ੍ਰਕਾਸ਼.
ਪਹਾ. ਪਹਾੜੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਪਰਸੁਰਾਮਾਵ. ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਪਰੀਛਤਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਪਾ. ਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਪਾਰਸਾਵ. ਪਾਸ਼੍ਵੰਨਾਥ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਪੁਰਤ. ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਪੂਰ. ਪੂਰਵੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਪੋਠੋ. ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਸ਼ਬਦ.
ਪੰਪ੍ਰ. ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗਯਾਨੀ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ.
ਪ੍ਰਤ੍ਯ. ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ. Suffix.
ਪ੍ਰਭਾ. ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ.
ਪ੍ਰਾ. ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ.
ਪ੍ਰਾਪੰਪ੍ਰ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਰਦਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ.
ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਥੁ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਫ਼ਾ. ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਫ੍ਰ. ਫ੍ਰੈਂਚ. French.
ਬਸੰ. ਬਸੰਤ (ਵਸੰਤ) ਰਾਗ.
ਬਾਂਗਰ. ਬਾਂਗਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਬਾਵਨ. ਬਾਵਨਅਖਰੀ.
ਬਿਹਾ. ਬਿਹਾਗੜਾ ਰਾਗ.
ਬਿਲਾ. ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ.
ਬੀ. ਸੀ. B. C. ਈਸਵੀ ਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ.
ਬੇਨਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਵੇਣ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਬੈਰਾ. ਬੈਰਾੜੀ ਰਾਗ.
ਬੰਨੋ. ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ.
ਬ੍ਰਹਮਾਵ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਭਗਤਾਵਲੀ. ਭਾਈ ਗੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਗਯਾਰਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕ੍ਰਿਤ.
ਭਾਗੁ. ਭਾਈ ਗੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ.
ਭਾਗੁਕ. ਭਾਈ ਗੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕਬਿੱਤ.
ਭੈਰ. ਭੈਰਉ (ਭੈਰਵ) ਰਾਗ.
ਮ: ਮਹਲਾ,ਅਰਥਾਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ).
ਮਗੋ. ਮੱਕੇ ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਗੋਸਟਿ.
ਮੱਛਾਵ. ਮੱਛ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਮਨੁ. ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ.
ਮਨੁਰਾਜ. ਮਨੁ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਮਰਾ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਮਲਾ. ਮਲਾਰ ਰਾਗ.
ਮਾ ਸੰ. ਮਾਧਵਾਨਲ ਸੰਗੀਤ.

ਮਾਗਧੀ. ਮਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਮਾਝ. ਮਾਝ ਰਾਗ.
ਮਾਂਧਾਤਾ. ਮਾਂਧਾਤਾ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਮਾਰ. ਮਾਰਵਾੜੀ.
ਮਾਰੂ. ਮਾਰੂ ਰਾਗ.
ਮਾਲੀ. ਮਾਲੀਗੌੜਾ ਰਾਗ.
ਮੁਲ. ਮੁਲਤਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਮੋਹਨੀ. ਮੋਹਿਨੀ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਯੁਧਿਸਟਰ ਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਦੀ ਕਥਾ,ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਯੂ. ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ.
ਯੌ. ਯੌਗਿਕ ਸ਼ਬਦ. Etymological.
ਰਹਿਤ. ਰਹਿਤਨਾਮਾ.
ਰਘੁਰਾਜ. ਰਾਜਾ ਰਘੁ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਰਾਮ. ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ.
ਰਾਮਾਵ. ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਰੁਦ੍ਰਾਵ. ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
L. ਲੈਟਿਨ ਭਾਸ਼ਾ.
ਲੋਕੋ. ਲੋਕੋਕ੍ਤਿ. ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਹਿਨਾਵਤ.
ਵਡ. ਵਡਹੰਸ ਰਾਗ.
ਵਰਾਹ. ਵਰਾਹ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਵਾ. ਵਾਕ੍ਯ.
ਵਾਮਨਾਵ. ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਵਾਰ ੧, ਵਾਰ ੨, ਵਾਰ ੩, ਵਾਰ ੭ } ਜਿਸ ਰਾਗ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅੰਗ ੧–੨–੩ ਵਰਤੇ ਹਨ. ਐਸੇ ਹੀ ਐਤ ਸੋਮ ਆਦਿ ਦਿਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਬਾਣੀ ਲਈ ਵਾਰ ੭ ਹੈ.
ਵਿ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ. Adjective.
ਵਿਸਨਾਵ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ.
ਵਿਚਿਤ੍ਰ. ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ.
ਵ੍ਯ. ਅਵ੍ਯਯ. Particle.
ਵ੍ਰਿਜ. ਵ੍ਰਿਜਭਾਸ਼ਾ. (ਮਥੁਰਾ ਵ੍ਰਿੰਦਾਵਨ ਦੀ ਬੋਲੀ).
ਵ੍ਰਿੰਦ. ਵ੍ਰਿੰਦ ਕਵਿ ਦੀ ਸਤਸਈ.

ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ*

ऋ	ਰਿ–ਰਿਸ਼ਿ	ت	ਤ–ਤਕਲੀਫ਼	ث	ਸ–ਸਬੂਤ
श	ਸ਼–ਸ਼ਰੀਰ	ط	ਤ਼–ਤ਼ਬੀਬ	س	ਸ–ਸਹੂਲਤ
ष	ਸ਼–ਸ਼ਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ	ه	ਹ–ਹਜਵ	ش	ਸ਼–ਸ਼ਹੀਦ
स	ਸ–ਸਮਯ	ح	ਹ਼–ਹ਼ਰਾਮ	ص	ਸ–ਸਬਰ
क्ष	ਕ੍ਸ਼–ਕ੍ਸ਼ਮਾ	خ	ਖ਼–ਖ਼ੁਸ਼ਕ	ع	ਉ–ਉਮਰ
ज्ञ	ਗ੍ਯ–ਗ੍ਯਾਨ (ਗਯਾਨ)	ذ	ਜ਼–ਜ਼ਿਕਰ		ਅ–ਅ਼ਕ਼ਲ
ॅ	ॅ† ਹਰ੍ਸ਼	ز	ਜ਼–ਜ਼ਹਿਰ		ਇ–ਇ਼ਲਮ
ः	‡ ਦੁਃਖ. ਨਮਃ	ژ	ਜ਼–ਅਜ਼ਦਹਾ	غ	ਗ਼–ਗ਼ਰਕ਼
्	§ ਮਨਸ੍	ض	ਜ਼–ਜ਼ਯਾਫ਼ਤ	ف	ਫ਼–ਫ਼ੌਜ
		ظ	ਜ਼–ਜ਼ਹੂਰ	ق	ਕ਼–ਕ਼ਤਲ
				ॆ ¶	ਚਸ਼ਮੇ ਮਾ

* ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਦੀ ਠੇਠ ਬੋਲੀ ਲਿਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ. ਜੋ ਅੱਖਰ ਉਸ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਚੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਪਰ ਜਦ ਓਪਰੀ ਬੋਲੀ ਲਿਖਣੀ ਪਵੇ,ਤਦ ਔਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਲਪਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ.

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੈਂਤੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਅਜੇਹੇ ਪੂਰਣ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉੱਚਾਰਣ ਦੱਸਣ ਲਈ ਇਹ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰ ਕਲਪੇਗਏ ਹਨ.

† ਇਹ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਰਾਰਾ ਹੈ. ‡ ਇਹ ਵਿਸਰਗਾਂ ਹਨ. § ਇਹ ਹਲ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ. ¶ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਇਜ਼ਾਫ਼ਤ ਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ.

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅਥ ਗੁਰੁਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼

ੳ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ (ਪੈਂਤੀ) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ੍ਵਰ ਅੱਖਰ ਊੜਾ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਹੋਠਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਊੜੇ ਤੋਂ ੁ ੂ ੋ ੌ ਮਾਤ੍ਰਾ (ਲਗਾਂ) ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ.

ਉ. ਸੰ. ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ। ੨ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਸ਼ਿਵ। ੪ ਵ੍ਯ—ਅਚਰਜ. ਵਿਸਮਯ. ਹੈਰਾਨੀ। ੫ ਸੰਬੋਧਨ। ੬ ਭੀ. ਪੁਨਹ। ੭ ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ—ਉ—ਹੋੜੇ ਕਨੌੜੇ, ਮ—ਯ—ਵ ਅਤੇ ਵਾਉ (੭) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਕਰੋ ਦੀ ਥਾਂ ਕਰਉ, ਜਪੋ—ਜਪਉ, ਔਰ—ਅਉਰ, ਹੌਮੈ—ਹਉਮੈ, ਜੌ—ਜਉ, ਕਮਲ—ਕਉਲ, ਭ੍ਰਮਰ—ਭਉਰ, ਆਯੁਸ਼ਾ—ਆਉਖਾ, ਅਵਗੁਣ—ਅਉਗੁਣ, ਦੇਵ—ਦੇਉ, ਵਕ੍ਰ—ਉਕਰ, ਅਤੇ ਵੁਜ਼ੂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਜੂ ਆਦਿ.

ਉ: ਵ੍ਯ—ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਕ੍ਰੋਧ, ਵਰਜਨ (ਹਟਾਉਣਾ) ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਉਅਸਤੁਆ, ਉਅਸਤ੍ਵਾ } ਵਾ—ਊੜੇ ਅੱਖਰ ਕਰਕੇ ਹੈਂ ਤੂੰ. ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ "ਉ" ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.(ਗ੍ਯਾਨ) ਦੇਖੋ, ਉਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਰਥ.

ਉਆ. ਸਰਵ—ਉਸ. ਵਿਭਕ੍ਤੀ ਸਹਿਤ ਉਹ (ਵਹ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ. "ਉਆ ਅਉਸਰ ਕੈ ਹਉ ਬਲਿਜਾਈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਉਆ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਊ." (ਬਾਵਨ) "ਉਆ ਤੇ ਊਤਮੁ ਗਨਉ ਚੰਡਾਲਾ." (ਬਾਵਨ)

ਉਆਹਿ. ਉਸ ਦੇ. ਉਸ ਨੂੰ. "ਉਆਹਿ ਜਪੇ ਬਿਨ ਉਬਰ ਨ ਹੋਊ." (ਬਾਵਨ)

ਉਇ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ. "ਉਇ ਸੁਖ ਕਾਸਿਉ ਬਰਨ ਸੁਨਾਵਤ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਓਇ.

ਉਸ. ਸਰਵ—ਇਹ ਵਿਭਕ੍ਤੀ ਸਹਿਤ ਉਹ (ਵਹ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ. "ਉਸ ਊਪਰਿ ਹੈ ਮਾਰਗ ਮੇਰਾ." (ਸੂਹੀ ਫਰੀਦ) ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧੁੱਪ. ਸੂਰਯ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੩ ਸੰ. ਉਸ਼੍—ਉਸ਼੍. ਧਾ—ਤਪਾਉਣਾ. ਜਲਾਉਣਾ. ਮਾਰਣਾ. ਇਸੇ ਤੋਂ ਉਸ਼੍ਟ੍ਰ, ਉਸ਼੍ਣ, ਉਸ਼੍ਣੀਸ਼ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਉਸਕਣਾ, ਉਸਕਨਾ } ਦੇਖੋ, ਉਕਸਨਾ। ੨ ਉਸਾਸ (ਉਛ੍ਵਾਸ) ਲੈਣਾ. ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਭਰਨਾ. ਠੰਢਾ ਸਾਹ ਲੈਣਾ.

ਉਸਗਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਗਾ.

ਉਸਟ. ਸੰ. ਉਸ਼੍ਟ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸ਼੍—ਉਸ਼੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤਪਾਉਣਾ, ਦਾਹ ਕਰਨਾ (ਜਲਾਉਣਾ), ਜੋ ਕਾਠ ਕਵਾੜ ਖਾਕੇ ਮੇਦੇ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪਚਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਸ਼੍ਟ੍ਰ ਹੈ. ਊਠ. ਊਂਟ. ਊਠ. ਦੀਰਘਗ੍ਰੀਵ. ਫ਼ਾ—

ਉਸ਼ਤੁਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁਤਰ.* "ਤੁਰੇ ਉਸਟ ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਭੇਲਾ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਕਰਹਲ। ੨ ਸੰ. ਓਸ਼ਠ. ਹੋਠ. ਬੁਲ੍ਹ. "ਫਰਕੰਤ ਉਸਟ ਰੁ ਨੈਨ." (ਦੱਤਾਵ) ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਫਰਕਦੇ ਹਨ ਹੋਠ ਅਰ ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਓਸਟ ਅਤੇ ਅਧਰ.

ਉਸਟਨ. ਸੰ. उत्सर्जन–ਉਤਸਰਜੰਨ. ਸੰਗਯਾ–ਸਿੱਟਣਾ. ਛੱਡਣਾ. "ਇਕ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸਟੀਅਹਿ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮਃ ੩) ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੀਦੇ ਹਨ.

ਉਸਟਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸਟਰੁ ਨੈਨ. ਓਸ਼ਠ (ਹੋਠ) ਅਰੁ ਨੈਨ (ਨੇਤ੍ਰ). ਦੇਖੋ, ਉਸਟ ੨.

ਉਸਟੀਅਹਿ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟਨ.

ਉਸਟੰਡ. ਸੰ. उषितान्ध्य – ਉਸ਼ਿਤਾਂਧ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ–ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਭਾਵ–ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਹਠ। ੨ ਉਪਦ੍ਰਵ। ੩ ਨਿੰਦਾ। ੪ ਝਗੜਾ। ੫ ਸੰ. ਉੱਚੰਡ. ਵਿ–ਵਡਾ ਕ੍ਰੋਧੀ। ੬ ਕਈ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ 'ਉਸਟ–ਅੰਡ' ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਉੱਠ ਦਾ ਆਂਡਾ ਅਣਹੋਣੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਅਸੰਭਵ ਬਾਤ.

ਉਸਟ੍ਰ. ਊਂਟ. ਸ਼ੁਤਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸਟ੍ਰੀ. ਵਿ–ਊਂਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸ਼ੁਤਰੀ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ੍ਰੀ ਦਮਾਮਾ। ੨ ਸੰ. उष्ट्री–ਉਸ਼੍ਟ੍ਰੀ. ਸੰਗਯਾ–ਊਂਟ ਦੀ ਮਦੀਨ. ਊਂਟਨੀ. ਊਠਨੀ.

ਉਸਟ੍ਰੀ ਦਮਾਮਾ. ਸੰਗਯਾ – ਸ਼ੁਤਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖਕੇ ਬਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਗਾਰਾ. ਸ਼ੁਤਰੀ ਨੌਬਤ. "ਮਚੇ ਕੋਪ ਕੈਕੈ ਸੁ ਉਸਟ੍ਰੀ ਦਮਾਮੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਉਸਤ. ਫ਼ਾ اُست ਸੰਗਯਾ–ਨਿਤੰਬ. ਚਿੱਤੜ। ੨ ਫੈਂਕਣਾ. ਵਗਾਉਣਾ.

ਉਸਤਖਾਨ / ਉਸਤਖ਼੍ਵਾਨ ਫ਼ਾ اُستخوان ਸੰਗਯਾ–ਉਹ ਵਸਤੁ, ਜੋ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੈਸੇ–ਮਾਸ ਦੀ ਹੱਡੀ ਅਤੇ ਫਲ ਦੀ ਗੁਠਲੀ ਆਦਿਕ. ਖਾਦਨ (ਖਾਣ) ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਅਸ੍ਥਿ (ਹੱਡੀ) "ਉਸਤਖਾਨ ਗੋਸ਼ਤ ਮਗਜ਼ਹਿ ਪੁਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਸਤਤ / ਉਸਤਤਿ ਸੰ. ਸ੍ਤੁਤਿ. ਸੰਗਯਾ–ਤਾਰੀਫ (ਤਅ਼ਰੀਫ਼) ਵਡਿਆਈ. ਸ਼ਲਾਘਾ. "ਉਸਤਤਿ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਇ ਮੁਖਹੁ ਤੁਹਾਰੀਆ." (ਫੁਨਹੇ ਮਃ ੫) ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੁ.

ਉਸਤਤਿਵ੍ਯਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਸੰ. ਸ੍ਤੁਤਿਵ੍ਯਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਸੰਗਯਾ–ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਵ੍ਯਾਜਨਿੰਦਾ.

ਉਸਤਰਾ. ਫ਼ਾ اُسترہ ਉਸਤੁਰਾ. ਉਸਤੁਰਦਨ (ਮੁੰਡਨ) ਦਾ ਸੰਦ. ਪੱਛਣਾ. ਸੰ. ਕ੍ਸ਼ੁਰ.

ਉਸਤਵਾਰ. ਫ਼ਾ اُستوار ਵਿ–ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. ਮਜ਼ਬੂਤ। ੨ ਈਮਾਨਦਾਰ. ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ.

ਉਸਤਾ. ਫ਼ਾ اُستا ਉਸ੍ਤਾ. ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਜ਼ੰਦ ਦਾ ਟੀਕਾ. ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਲੇਖਕ ਅਵੇਸ੍ਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਕੱਠਾ ਸ਼ਬਦ "ਜ਼ੰਦ ਉਸ੍ਤਾ" ਪਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜੰਦ ੩। ੨ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਉਸਤਾਦ. ਫ਼ਾ اُستاد ਸੰਗਯਾ–ਅਧ੍ਯਾਪਕ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਭਾਵ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ. "ਤਿਨ ਉਸਤਾਦ ਪਨਾਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮਃ ੫)

ਉਸ਼ਤੁਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸਤੋਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸ੍ਤੋਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ – ਉਸਤਤਿ. ਤਾਰੀਫ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ੨ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੁ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਭੀ ਹੈ.

ਉਸਨ. ਸੰ. उष्ण–ਉਸ਼੍ਣ. ਵਿ–ਤੱਤਾ. ਗਰਮ। ੨ ਸੰਗਯਾ-ਗਰਮ ਰੁੱਤ. ਗਰਮੀ. ਗ੍ਰੀਖਮ. "ਉਸਨ ਸੀਤ ਕਰਤਾ ਕਰੈ." (ਬਿਲਾ ਮਃ ੫) ੩ ਗਠਾ. ਪਿਆਜ਼. ਰੁੱਪਾ। ੪ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਨਰਕ। ੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਸੂਰਜ। ੭ ਫੁਰਤੀਲਾ. ਆਲਸ ਰਹਿਤ। ਦੇਖੋ, ਉਸ ੩.

* ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਊਂਟ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਃ ੧੨, ਸ਼ਃ ੨੦੧ ਅਤੇ ਅਤ੍ਰਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸ਼ਃ ੨੯੩. ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਊਂਟ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵ ਅਤੇ ਕ਼ੁਰਬਾਨੀ ਯੋਗ੍ਯ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹੱਜ.

ਉਸਨਕ. ਸੰ. उष्णक. ਵਿ—ਫੁਰਤੀਲਾ. ਚਾਲਾਕ। ੨ ਗਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਤਾਪਕ.

ਉਸਨਤਾਪ. ਸੰ. उष्णताप—ਉਸ਼੍ਣਤਾਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿੱਤਜ੍ਵਰ. ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਤਾਪ. ਪਿੱਤ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਬੁਖ਼ਾਰ. حمّیٰ صفراوی Bilious fever ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਗਰਮੀ ਆਪਣੀ ਮਰ-ਜਾਦਾ ਤੋਂ ਲੰਘਕੇ ਲਹੂ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਖ਼ੂਨ ਤਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮੂੰਹ ਕੰਠ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਅਥਵਾ ਜਲਨ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੀ ਮਤਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੂੰਹ ਦਾ ਸੁਆਦ ਕੌੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੇਸ਼ਾਬ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਪੀਲਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਫੇਰ ਕੜੂ, ਨਾਗਰਮੋਥਾ, ਇੰਦ੍ਰ ਜੌਂ, ਕਾਯਫਲ, ਪਾਠਾ, ਇਹ ਦਵਾਈਆਂ ਸਭ ਬਰੋਬਰ ਲੈਕੇ ਬਰੀਕ ਕੁੱਟਕੇ, ਪਾਉ ਭਰ ਪਾਨੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਪਾਕੇ ਉਬਾਲ ਲਵੀਏ, ਜਦ ਅੱਧਾ ਪਾਨੀ ਰਹਿਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਛਾਨਕੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਉਸਨਤਾਪ ਦੂਰ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਥਵਾ—ਪਿੱਤਪਾਪੜਾ, ਬਾਂਸਾ, ਕੜੂ, ਚਰਾਇਤਾ, ਧਨੀਆਂ, ਮਹਿੰਦੀ, ਇੱਕੋ ਜਿਤਨੀਆਂ ਕੁੱਟਕੇ ਸਵਾ ਤੋਲਾ ਲੈਕੇ ਪਾਉ ਪਾਨੀ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲਾ ਦੇਕੇ ਅੱਧਾ ਪਾਨੀ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਤੋਲਾ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਛਾਨਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਉਸਨਤਾਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਬਤ ਆਲੂਬੁਖਾਰਾ, ਸ਼ਰਬਤ ਇਮਲੀ, ਸ਼ਰਬਤ ਬਨਫ਼ਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਬਤ ਨੀਲੋਫ਼ਰ ਵਰਤਣੇ ਹੱਛੇ ਹਨ. ਇਸ ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਰਮ ਮਸਾਲੇ, ਗਰਮ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਏ. "ਸੀਤਲ ਜ੍ਵਰ ਅਰੁ ਉਸਨਤਾਪ ਭਨ। ਛਈ ਰੋਗ ਅਰੁ ਸੰਨਿਪਾਤ ਗਨ॥" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਤਾਪ ਭੀ ਉਸਨਤਾਪ ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ. Sun-stroke.

ਉਸਨਾ. ਸੰ. उशना—ਉਸ਼ਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ। ੨ ਛੇਤੀ. ਫ਼ੌਰਨ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—उशनस्. ਸ਼ੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ. ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਕ੍ਰ.

ਉਸਨਾਕ. ਅ़ حسنات ਹ਼ਸਨਾਤ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਹ਼ਸਨਤ ਦਾ. ਨੇਕੀਆਂ. ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ। ੨ ਵਿ—ਨੇਕੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਭਰਪੂਰ. "ਕੰਤ ਸੁਘੜ ਉਸਨਾਕ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਫ਼ਾ. ਹੁਸਨ—ਨਾਕ. ਸੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਹੁਸਨਾਕ। ੪ ਹੋਸ਼ਨਾਕ. ਚਤੁਰ. ਦਾਨਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉਸਨਕ.

ਉਸਨਾਕ ਸਿੰਘ. ਸਰਹਿੰਦ ਨਿਵਾਸੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਚੌਰਬਰਦਾਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਸਨਾਕ.

ਉਸਨੀਸ, ਉਸਨੀਕ ਸੰ. उष्णीष—ਉਸ਼੍ਣੀਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸ਼੍ਣ (ਸੰਤਾਪ) ਈਸ਼ (ਮਿਟਾਉਣਾ), ਜੋ ਸਿਰ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ. ਤਾਜ. ਮੁਕੁਟ। ੨ ਪੱਗ. ਸਰ-ਬੰਦ. "ਸਿਰ ਪੈ ਉਸਨੀਕਹਿ ਨੀਕ ਬਨਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਸਮਾਨ. عثمان ਉ़ਸਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ.

ਉਸ਼ਰ. ਅ़ عُشر ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਦਸਵੰਧ। ੨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਦਸਵਾਂ ਭਾਗ.

ਉਸਰਈਆ. ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਸਾਰਣਾ. "ਜਿਉ ਬਾਲਕ ਬਾਲੁਘਰ ਉਸਰਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸਾਰੀ. ਚਿਨਾਈ। ੩ ਵਿ—ਉਸਾਰਨ (ਚਿਣਨ) ਵਾਲਾ.

ਉਸਾ. ਦੇਖੋ, ਊਖਾ ੩.

ਉਸਾਸ, ਉਸਾਸਾ ਸੰ. उच्छ्वास—ਉਛ੍ਵਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਠੰਢਾ ਸਾਹ. ਲੰਮਾ ਸਾਹ. ਹਾਹੁਕਾ. "ਚੋਟ ਸੁਹੇਲੀ ਸੇਲ ਕੀ ਲਾਗਤ ਲੇਇ ਉਸਾਸ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਪੰਥ ਨਿਹਾਰੈ ਕਾਮਿਨੀ ਲੋਚਨ ਭਰੀਲੇ ਉਸਾਸਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਉਸਾਹ. ਸੰ. उत्साह— ਉਤ੍ਸਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ— ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ। ੨ ਉੱਦਮ.

ਉਸਾਹੀ. ਸੰ. उत्साहिन्—ਉਤ੍ਸਾਹੀ. ਵਿ—ਹੌਸਲੇ ਵਾਲਾ. ਹਿੰਮਤੀ। ੨ ਉੱਦਮੀ.

ਉਸਾਣ. ਸੰ. ਅਵਸਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ। ੨ ਪਰਿਣਾਮ. ਫਲ. ਨਤੀਜਾ। ੩ ਹੋਸ਼. ਸੁਧ। ੪ ਔਸਾਨ. ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਉਪਾਉ (ਉਪਾਯ) ਸੁੱਝਣਾ.

ਉਸਾਰਣਾ } ਸੰ. उत्‌—सृज्‌—ਉਤ੍‌—ਸ੍ਰਿਜ੍‌. उत्सर्जन.
ਉਸਾਰਣੁ } ਸੰਗਯਾ—ਬਣਾਉਣਾ. ਰਚਣਾ। ੨ ਚਿਣਨਾ. "ਜੋ ਉਸਾਰੇ ਸੋ ਢਾਹਸੀ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਉਸਾਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਚਿਣਾਈ. ਇਮਾਰਤ. ਦੇਖੋ, ਉਸਾਰਣਾ.

ਉਸਾਰੂ. ਵਿ—ਉਸਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਉਤਸ੍ਰਿਜਨ ਕਰਤਾ.

ਉਸਾਰੇਂਦੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸਾਰਦੇ. ਚਿਣਾਈ ਕਰਦੇ। ੨ ਵਿ—ਉਸਾਰਣ ਵਾਲੇ. "ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ ਉਸਾਰੇਦੇ ਭੀ ਗਏ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਉਸਿ. ਉਸ ਨੂੰ. ਉਸ ਪ੍ਰਤਿ. ਦੇਖੋ, ਉਸ. "ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਣ ਤੈਸੀ ਉਸਿ ਮਾਟੀ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਸ਼ੀਨਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸ਼ੀ (ਇੱਛਾ) ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਗਾਂਧਾਰ ਦੇਸ਼। ੨ ਰਾਜਾ ਮਹਾਮਨਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ.* "ਗਯੋ ਉਸੀਨਰ ਭੂਪਤਿ ਪਾਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਗਾਲਵ.

ਉਸ਼ੀਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ਸ. ਪੰਨ੍ਹੀ ਦੀ ਜੜ, ਜੋ ਸੁਗੰਧਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੱਖੇ ਅਤੇ ਟੱਟੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਤੋਂ ਅਤਰ (ਇ਼ਤ਼ਰ) ਭੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਖ਼ਸ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਖਸ.

ਉਸੁ. ਦੇਖੋ, ਉਸ. "ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਸੂਲ. ਅ਼ أصول। ਅਸਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਯਮ. ਨੇਮ। ੨ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਨਤੀਜਾ। ੩ ਜੜ. ਮੂਲ.

ਉਸੇਈ. ਦੇਖੋ, ਉਸੇਨਾ.

ਉਸੇਸ. ਸੰ. उच्छ्वास. ਉਛ੍ਵਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾਹੁਕਾ. ਠੰਢਾ ਸਾਹ. "ਨਰੇਸ ਜੀ ਉਸੇਸ ਲੀ." (ਰਾਮਾਵ) ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਠੰਢਾ ਸਾਹ ਲੀਤਾ.

ਉਸੇਨਾ. ਉਸ਼੍ਨ (ਤੱਤਾ) ਕਰਨਾ. ਤਪਾਉਣਾ. ਸੇਕਣਾ। ੨ ਰਿੰਨ੍ਹਣਾ. ਉਬਾਲਨਾ. "ਬਿੰਜਨਾਦਿ ਭੂਨੇ ਭੀਜੇ ਪੀਸੇ ਔ ਉਸੇਈ ਬਿਬਿਧਾਨੀਐ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਭੁੱਜੇ, ਭਿੱਜੇ, ਪੀਠੇ, ਉਬਾਲੇ ਆਦਿਕ ਭੋਜਨ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ.

ਉਸ੍ਟ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਉਸ੍ਤੁਤਿ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਤਿ. "ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਉਸ੍ਤੁਤਿ ਕਰੀਐ?" (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਉਹ. ਸਰਵ—ਵਹ. ਓਹ. "ਉਹ ਤਉ ਭੂਤ ਭੂਤ ਕਰਿ ਭਾਗੀ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਵ੍ਯ—ਸ਼ੋਕ. ਅਚਰਜ ਅਤੇ ਭੈ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਕਿਸੇ ਚੀਜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਸੰਬੋਧਨ.

ਉਹਦਾ. ਅ਼ عہدہ ਉਹ਼ਦਾ. ਸੰਗਯਾ— ਪਦਵੀ. ਅਧਿਕਾਰ. ਰੁਤਬਾ। ੨ ਜਿੱਮੇਵਾਰੀ.

ਉਹਦਾਦਾਰ } ਫ਼ਾ عہدہ دار ਉਹ਼ਦਹਦਾਰ. ਸੰਗਯਾ—
ਉਹਦੇਦਾਰ } ਅਧਿਕਾਰ (ਪਦਵੀ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉਹਦਾ.

ਉਹਾਂ. ਉਸ ਥਾਂ. ਉੱਥੇ. ਦੇਖੋ, ਊਹਾਂ.

ਉਹੀ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਜਹਿ ਦੇਖੋ, ਉਹੀ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) "ਉਹੀ ਪੀਓ ਉਹੀ ਖੀਓ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਉਹੀਂ. ਓਥੇ ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਊਹਾਂ.

ਉਹੁ. ਵਹ. ਦੇਖੋ, ਉਹ. "ਉਹੁ ਸਾਕਤੁ ਬਪੁਰਾ ਮਰਿਗਇਆ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਉਕਸਣਾ } ਸੰ. उत्कर्षण—ਉਤ੍ਕਰ੍ਸ਼ੰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਉਭਰਨਾ.
ਉਕਸਨਾ } ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣਾ. "ਗੁਰੁ ਕੇ ਸਰ ਜਿਨ ਕੇ ਲਗੇ ਨਹਿ ਉਕਸਨ ਪਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਭੜਕਣਾ. ਚਮਕਣਾ। ੩ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣਾ.

ਉਕਸਾਉਟ. ਸੰਗਯਾ — ਭੜਕਾਉ. ਸੀਖਤ. ਦੇਖੋ,

* ਉਸ਼ੀਨਰ ਦੀ ਕਥਾ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਦਾ ਵਨ ਪਰਵ ਅ: ੧੩੧.

ਉਕਸਣਾ.

ਉਕਸਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਠਾਉਣਾ. ਉਭਾਰਨਾ. ਚੁੱਕਣਾ। ੨ ਭੜਕਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਕਸਣਾ.

ਉਕਸਾਵਟ. ਦੇਖੋ, ਉਕਸਾਉਟ.

ਉਕਤ. ਸੰ. ਉਕ੍ਤ. ਵਿ—ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਕਥਿਤ. "ਸਗਲ ਉਕਤ ਉਪਾਵਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ਉੱਪਰ ਕਹੇ ਸਾਰੇ ਜਤਨ। ੨ ਸੰ. उक्थ—ਉਕ੍ਥ. ਸੰਗਜਾ—ਪ੍ਰਾਣ। ੩ ਕਥਨ. ਬਯਾਨ. "ਹਾਰਿਓ ਉਕਤੇ ਤਨ ਖੀਨਸੂਆ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਬੋਲਣੋਂ ਹਾਰ ਗਿਆ.

ਉਕਤਾ. ਸੰਗਜਾ—ਉਕ੍ਤਿ ਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਵਕਤਾ। ੨ ਕਵਿ.

ਉਕਤਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਕ੍ਤਿ ਕਰਣ ਤੋਂ ਰਹਿਜਾਣਾ. ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋਣਾ। ੨ ਉੱਚਾਟ ਹੋਣਾ. ਮਨ ਦੀ ਲਗਨ ਨਾ ਰਹਿਣੀ। ੩ ਥੱਕਣਾ. "ਪਾਛੈ ਬੋਝ ਉਕਤਾਵਈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਉਕਤਾਣਾ } **ਉਕਤ਼ਾਨਾਂ** } ਵਿ—ਤਾਨ (ਬਲ) ਰਹਿਤ. ਕਮਜ਼ੋਰ। ੨ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲਾ. "ਕਿਤੜੇ ਰਤੀਅਂਨੇ ਉਕਤਾਣੇ." (ਭਾਗੁ) ਕਈ ਅੰਧਰਾਤੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਅਨੇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਵਾਲੇ। ੩ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਉਦਾਸੀਨ. ਉਪਰਾਮ। ੫ ਕ੍ਰਿ—ਥਕ ਜਾਣਾ। ੬ ਘਬਰਾਉਣਾ.

ਉਕਤਿ. ਸੰ. ਉਕ੍ਤਿ. ਸੰਗਜਾ—ਕਥਨ. ਵਚਨ। ੨ ਅਣੋਖਾ ਵਾਕ. "ਉਕਤਿ ਸਿਆਨਪ ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਯੁਕ੍ਤਿ. ਸੰਗਜਾ—ਦਲੀਲ. ਤਜਵੀਜ਼. "ਅਪਨੀ ਉਕਤਿ ਖਲਾਵੈ ਭੋਜਨ ਅਪਨੀ ਉਕਤਿ ਖੇਲਾਵੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਉਕਤਿਬਿਲਾਸ } **ਉਕਤਿਵਿਲਾਸ** } ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸ਼ਤੀ ਦਾ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਉਲਥਾ ਰੂਪ ਪਹਿਲਾ ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਮਨੋਹਰ ਉਕ੍ਤਿ ਯੁਕ੍ਤਿ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਢ ਪਾਠ ਹੈ:-"ਅਥ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ."

ਉਕਥ. ਦੇਖੋ, ਉਕਤ ੨.

ਉਕਰ. ਅ਼ وقر ਵਕ਼ਰ. ਸੰਗਜਾ—ਵਜ਼ਨ. ਬੋਝ। ੨ ਵਜ਼ਨਦਾਰੀ. ਭਾਵ—ਮਾਨ. "ਉਕਰ ਆਪਨੋ ਕਜੋਂਕਰ ਖੋਵਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਬਜ਼ੁਰਗੀ. ਵਡਿਆਈ। ੪ ਫੈਲਾਉਣਾ. ਪਸਾਰਣਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉਕਰਣਾ.

ਉਕਰਣਾ } **ਉਕਰਨਾ** } ਸੰ. उत्कर्तन— ਉਤਕਰ੍ਤਨ. ਕ੍ਰਿ—ਵੱਢਣਾ. ਟੁੱਕਣਾ। ੨ ਖੋਦਣਾ. ਉੱਕਰਣਾ.

ਉਕਲੇਦ. ਸੰ. उत्क्लेद— ਉਤਕ੍ਲੇਦ. ਸੰਗਜਾ—ਵਮਨ. ਡਾਕੀ. ਕ਼ਯ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਲੇਦ (ਪਸੀਨਾ) ਆ ਜਾਵੇ.

ਉਕੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਝੁਕਣਾ। ੨ ਲਪਕਨਾ. ਝਪਟਨਾ.

ਉਕਾਈ. ਸੰਗਜਾ—ਭੁੱਲ. ਚੂਕ. ਖ਼ਤਾ.

ਉਕਾਸਣਾ } **ਉਕਾਸਨਾ** } ਦੇਖੋ, ਉਕਸਣਾ. "ਸੀਸ ਉਕਾਸੈ ਊਪਰਿ ਜੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਕ਼ਾਬ. ਅ਼ عقاب ਸੰਗਜਾ—ਅ਼ਕ਼ਬ (ਪਿੱਛਾ) ਕਰਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਬਾਜ਼ ਤੋਂ ਵਡਾ ਅਤੇ ਗਿਰਝ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਕਾਲੀ ਅੱਖ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. Eagle. ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਂਡੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ. ਇਸ ਦਾ ਸਿਰ ਵਡਾ ਅਤੇ ਪੰਜੇ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਉਕਾਬ ਲੂੰਬੜ ਅਤੇ ਸਹੇ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. ਜਦ ਬਾਜ਼ ਆਦਿ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰਦਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਝਪਟਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲੈਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਫਟਕਦਾ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਇਸ ਦੇ ਖੰਭ ਜਲਾਏ ਜਾਣ ਉਸ ਥਾਂ ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਖੰਭ ਭੀ ਤੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਉਕਾਰ. ਸੰਗਜਾ—ਊੜਾ ਅੱਖਰ। ੨ ਊੜੇ ਅੱਖਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ। ੩ ਓਅੰਕਾਰ. "ਉਅਸਤੁਆ ਉਕਾਰੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਉ—ਅਸ੍ਤਿ—ਤੂ—ਓਅੰਕਾਰ. ਉ—ਓਅੰਕਾਰ—ਤ੍ਵਮਸਿ. ਊੜੇ ਦ੍ਵਾਰਾ ਤੂੰ ਓਅੰਕਾਰ ਰੂਪ ਕਹਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈਂ। ੪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਜੰਜਾਰ ਉਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਟੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਕਰਕੇ ਬੰਧਨ ਮਿਟਦਾ ਹੈ। ੫ ਸਾਕਾਰ, ਸਗੁਣ ਰੂਪ. ਦੇਖੋ, ਉਕਾਰਸ.

ਉਕਾਰਸ. ਵਾ—ਆਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੈ. ਸਗੁਣ ਰੂਪ ਹੈ. "ਕਿ ਉਕਾਰਸ, ਕਿ ਨਿਕਾਰਸ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਆਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ.

ਉਕਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਕਾਲ. ਦੁਰਭਿੱਛ. ਕਹਿਤ। ੨ ਅਭਾਵ. ਨਾਸ਼. "ਤ੍ਰੇਤੈ ਚਉਥੇ ਚਰਣ ਉਕਾਲਾ." (ਭਾਗੁ)

ਉਕੇਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਖੋਦਣ ਵਾਲਾ. ਟਕਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿ—ਉੱਕਰਿਆ. "ਸਿਲਪਿਨ ਚਿਤ੍ਰ ਵਿਸਾਲ ਉਕੇਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸੰਗ-ਤਰਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵਡਾ ਵੇਲ ਬੂਟਾ ਉੱਕਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਪ ਅਤੇ ਸਿਲਪੀ.

ਉੱਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਭੁੱਲਣਾ. ਚੁੱਕਣਾ. ਖ਼ਤਾ ਕਰਨੀ.

ਉੱਕੜ. ਵਿ—ਉੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਭੁੱਲੜ. "ਗੁਰੁ ਤੇ ਉੱਕੜ ਚੇਲਾ." (ਭਾਗੁ)

ਉੱਕਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਮੂਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ. ਬਿਲਕੁਲ। ੨ ਵਿ—ਸਮੁੱਚੇ (ਸਮੁੱਚਯ) ਇਕੱਠਾ.

ਉਕ੍ਤ. ਦੇਖੋ, ਉਕਤ.

ਉਕ੍ਤਨਿਮਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੋਕ੍ਤਿ (ਅ)

ਉਕ੍ਤਿ. ਦੇਖੋ, ਉਕਤਿ.

ਉਖਲ } **ਉਖਲੀ** } ਸੰ. ਉਲੂਖਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਹੋਵੇ ਮੁਖ ਜਿਸ ਦਾ. ਕਾਠ ਅਥਵਾ ਪੱਥਰ ਦਾ ਇੱਕ ਡੂੰਘਾ ਬਰਤਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਨ ਪਾਕੇ ਮੂਹਲੇ ਨਾਲ ਛੜੀਦਾ ਹੈ। ੨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਗੋਲਕ. "ਨਉ ਉਖਲ." (ਭਾਗੁ ੨੯—੧੦) ਨੌ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਦ੍ਵਾਰ। ੩ ਉੱਖਲ (ਗੋਲਕ) ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦ੍ਰੀ (ਇੰਦ੍ਰਿਯ) ਉੱਖਲੀ.* "ਨਉ ਉਖਲ ਵਿਚ ਉਖਲੀ." (ਭਾਗੁ)

ਉਖੱਲਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਖੱਲ ਲਾਹੁਣੀ. ਚਮੜਾ ਉਤਾਰਨਾ. "ਕੁਹਿ ਕੁਹਿ ਖੱਲ ਉਖੱਲ ਵਿਣੱਸੀ." (ਭਾਗੁ)

ਉਖੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਨਿਰਮੂਲ ਹੋਣਾ। ੨ ਥਾਂਉਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲਣਾ.

ਉਖਾ. ਦੇਖੋ, ਊਖਾ ੩। ੨ ਡਿੰਗ. ਰਾਤ੍ਰਿ. ਰਾਤ.

ਉੱਖਣ. ਕ੍ਰਿ—(ਉਤ੍-ਖਨਨ) ਪੁੱਟਣਾ. ਖੋਦਣਾ. "ਖਾਣ ਉੱਖਣ ਕਢ ਆਣ ਦੇ ਨਿਰਮੋਲਕ ਹੀਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਉਗਣਾ } **ਉਗਨਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋਣਾ. ਬੀਜ ਤੋਂ ਅੰਗੂਰ ਦਾ ਨਿਕਲਣਾ। ੨ ਉਦੇ (ਉਦਯ) ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ.

ਉਗਰ. ਦੇਖੋ, ਉਗਰਿ ਅਤੇ ਉਗ੍ਰ.

ਉਗਰਣ. ਸੰ. उद्गिरण—ਉਦ੍‌ਗਿਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਖਾਧੀ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੇ ਰਾਹ ਕੱਢਣਾ. ਕ਼ਯ ਕਰਨੀ। ੨ ਮਿਆਨ ਤੋਂ ਉਛਲਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਗਰਿ.

ਉਗਰਾਹੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤ—ਗ੍ਰਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲੈਣਾ. ਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਵਸੂਲੀ.

ਉਗਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਗਲਕੇ। ੨ ਉਛਲਕੇ. "ਉਰ ਤੇ ਉਗਰਿ ਕਟਾਰੀ ਲਾਗੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੩)

ਉਂਗਲ. ਸੰ. अङ्गुलि—ਅੰਗੁਲਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਉਗਲਣਾ } **ਉਗਲਨਾ** } ਦੇਖੋ, ਉਗਰਣ. "ਬਿਖੁ ਕਢੈ ਮੁਖ ਉਗਲਾਰੇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਉਗਲਕੇ. "ਉਗਲ ਮਯਾਨ ਤੇ ਖੜਗ ਪਪਾਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮਿਆਂਨ ਤੋਂ ਉਛਲਕੇ ਖੜਗ ਡਿਗ ਪਿਆ.

ਉਗਲਾਰੇ. ਉਗਲਕੇ. ਦੇਖੋ, ਉਗਲਨਾ.

ਉਂਗਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲੀ.

ਉਗਵਣ } **ਉਗਵਨ** } ਕ੍ਰਿ—ਉੱਗਣਾ. ਉਪਜਣਾ. ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋਣਾ. "ਨਾਉ ਬੀਜੇ ਨਾਉ ਉਗਵੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩) ੨ ਉਦੇ (ਉਦਯ) ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ. "ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ। ੪ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਪਾਸਿਓਂ ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

* ਨੱਕ ਕੰਨ ਅੱਖ ਆਦਿ ਜੋ ਅੰਗ ਹਨ ਇਹ ਗੋਲਕ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੰਘਣ ਸੁਣਨ ਵੇਖਣ ਆਦਿ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ ਉਹ ਇੰਦ੍ਰੀ (ਇੰਦ੍ਰਿਯ) ਹੈ.

ਉਗਵੰਦਾ. ਉਗਦਾ. ਉਦਯ ਹੁੰਦਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੂਹਨੀਆਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਅਰੋੜਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ. "ਸੇਠਾ ਉਗਵੰਦਾ ਦੋਊ ਅਪਰ ਸਭਾਗਾ ਤੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਗਾਹ. ਦੇਖੋ, ਉਗਾਹਣਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਗਵਾਹ. ਸਾਕ੍ਸ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਗਵਾਹ.

ਉਗਾਹਣਾ, ਉਗਾਹਨਾ ਸੰ. ਉਦ੍-ਗ੍ਰਹਣ—ਉਦਗ੍ਰਹਣ. ਕ੍ਰਿ—ਉਗਰਾਹੁਣਾ. ਵਸੂਲ ਕਰਨਾ। ੨ ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਕੱਠਾ ਕਰਨਾ.

ਉਗਾਹਾ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਦੋ ਤੁਕਾਂ. ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ੨੬ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੫ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੧ ਤੇ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਪਿਰੰਮ ਕਾ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਲਗੰਨਿ।
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਪ੍ਰਭ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੁੱਖਿ ਵਸੰਨਿ."* (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਉਗਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਉਗਾਹ। ੨ ਉਦ—ਗਾਹ. ਨੌਕਾ. ਬੇੜੀ. ਜਹਾਜ. "ਚਰਣ ਤਲੈ ਉਗਾਹਿ ਬੈਸਿਓ ਸ੍ਰਮੁ ਨ ਰਹਿਓ ਸਰੀਰਿ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਨੌਕਾ ਨੂੰ ਮੁਸਾਫਿਰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲੈਕੇ ਬੈਠਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਖਿਆਲ (ਖ਼ਯਾਲ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਥਕੇਵਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ.

ਉਗਾਹੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਗਵਾਹੀ. ਗਵਾਹ ਦਾ ਕਥਨ. "ਲੈਕੇ ਵਢੀ ਦੇਨਿ ਉਗਾਹੀ ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਗਲਿ ਫਾਹਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਉਗਾਣਾ ਸਰਾਇ. ਦੇਖੋ, ਉਗਾਣੀ.

ਉਗਾਣੀ. ਰਿਆਸਤ (ਰਯਾਸਤ) ਪਟਿਆਲਾ, ਤਸੀਲ ਥਾਨਾ ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਗਾਣੀ ਨੂੰ ਉਗਾਣਾ ਸਰਾਇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਇੱਕੋ ਵਲਗਣ ਅੰਦਰ ਦੋ ਦਰਬਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤਿ ਨੇ ਕਰਾਈ ਸੀ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੨੦ ਬਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਾਇ ਬਨਜਾਰਾ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਇੱਕ ਮੀਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਉਗਾਥਾ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਇਕ ਗਣਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ—ਜ, ਤ, ਰ, ਗ. ।ऽ।, ऽऽ।, ऽ।ऽ, ऽ. ਪੰਜ ਪੰਜ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਜਿੱਤ ਜਿੱਤੇ, ਅਬਾਹ ਬਾਹੇ,
ਅਖੰਡ ਖੰਡੇ, ਅਦਾਹ ਦਾਹੇ,
ਅਭੰਡ ਭੰਡੇ, ਅਡੰਗ ਡੰਗੇ,
ਅਮੁੰਨ ਮੁੰਨੇ, ਅਭੰਗ ਭੰਗੇ,§ (ਰਾਮਾਵ)

ਉਗਾਧ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਤਿਲਕੜੀਆ" ਅਤੇ "ਯਸ਼ੋਦਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਜ, ਗ, ਗ, ।ऽ।, ऽ, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਬਾਰਿ ਨੈਣੰ। ਉਦਾਸ ਬੈਣੰ, ...
ਕਹਯੋ ਕੁਨਾਰੀ। ਕੁਵ੍ਰਿਤਿਕਾਰੀ.† (ਰਾਮਾਵ)

ਉਗਾਲਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਦੇਖੋ, ਉਗਲਣਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਉਗਲਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਪੋਲਣਾ.

ਉਗਾਲਦਾਨ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਉਹ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਗਲੀ ਹੋਈ ਵਸਤੁ ਪਾਈਏ. ਪੀਕਦਾਨ. ਥੁੱਕਣ ਦਾ ਭਾਂਡਾ.

ਉਗਾਲੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਉਗਲੀ ਹੋਈ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਪੋਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜੈਸੇ ਗਊ ਬਕਰੀ ਆਦਿਕ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਜੁਗਾਲੀ.

---

* ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਥਾਂ ਅਧਿਕ (ਦ੍ਵਿਤ੍ਵ) ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਾਠ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਵਲ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਤ੍ਰਾ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਟਕਸਾਲੀਏ ਪਾਠੀ ਦ੍ਰੁਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਖਿਆਲ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਜੈਸੇ—"ਕੰਨਿ ਮੁਸਲਾ ਸੂਫੁ ਗਲਿ" (ਸ. ਫਰੀਦ) ਵਿੱਚ "ਮੁਸੱਲਾ" ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ.

§ ਕੇਕਈ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ.

† ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਅੰਝੂਭਰੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੇਕਈ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਹੇ ਖੋਟੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ! ਤੂੰ ਬੁਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ.

ਉਗੂਰ. ਸੰ. अङ्कुर—ਅੰਕੁਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਡੰਘੂਰ. ਗੋਭ. ਬੀਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸ਼ਗੂਫ਼ਾ. "ਕੱਲਰ ਖੇਤ ਨ ਬੀਜ ਉਗੂਰੈ." (ਭਾਗੁ) ਬੀਜ ਅੰਕੁਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਉਗ੍ਰ. ਸੰ. उग्र. ਵਿ—ਡਰਾਉਣਾ. ਭਯੰਕਰ. ਘੋਰ. "ਉਗ੍ਰ ਪਾਪ ਸਾਕਤ ਨਰ ਕੀਨੇ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)
੨ ਤੇਜ਼. ਤਿੱਖਾ। ੩ ਕ੍ਰੋਧੀ। ੪ ਬਲਵਾਨ। ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨੁ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੂਦ੍ਰੀ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਛਤ੍ਰੀ ਦੀ ਔਲਾਦ. ਔਸ਼ਨਸ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੂਦ੍ਰਾਣੀ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੬ ਸ਼ਿਵ.

ਉਗ੍ਰਸੇਨ, ਉਗ੍ਰਸੈਣ, ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਸੰ. उग्रसेन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਗ੍ਰ (ਜ਼ੋਰਾਵਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੈਨਾ (ਫ਼ੌਜ). ਪਵਨਰੇਖਾ (ਅਥਵਾ ਕਾਸ਼ਜਾ) ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਆਹੁਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕਰਣੀ ਦਾ ਪਤਿ, ਕੰਸ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨਾ ਦੇਵਕ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਦੇਵਕੀ ਦਾ ਤਾਇਆ ਸੀ. ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਪਾਲੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੇਵਕੀ ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ.

ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਨੇ ਮਥੁਰਾ ਦਾ ਰਾਜ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਦੁਸ਼੍ਟ ਪੁਤ੍ਰ ਕੰਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹਕੇ ਆਪ ਰਾਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਨਾਨਾ ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮਥੁਰਾ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ. ਇਹ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਭਗਤ ਅਤੇ ਉਪਕਾਰੀ ਸੱਜਨ ਸੀ "ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਕਉ ਰਾਜ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) "ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਕੀ ਕੰਨਿਕਾ ਨਾਮ ਦੇਵਕੀ ਤਾਸ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਰਾਜਾ ਪਰੀਛਤ (ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ) ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਤਗੁਰੂ ਨੇ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ. "ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਅਰੁ ਰਾਮੂ ਦੀਪਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਗ੍ਰਕਰਮਾ. ਸੰ. उग्र कर्मन्. ਵਿ—ਭਯੰਕਰ ਕਰਮ ਕਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਬੇਰਹਮ. ਦਯਾਹੀਨ.

ਉਗ੍ਰਧਨ੍ਵਾ, ਉਗ੍ਰਧਨ੍ਵੀ, ਉਗ੍ਰਧੰਨਜਾ ਸੰ. उग्रधन्वा. ਵਿ—ਕਰੜੀ ਕਮਾਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਬਲਵਾਨ ਧਨੁਖਧਾਰੀ. "ਮਹਾਂ ਉਗ੍ਰਧੰਨਜਾ ਬਡੀ ਫੌਜ ਲੈਕੈ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ। ੩ ਸ਼ਿਵ।
੪ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਉਗ੍ਰਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ. ਕਾਲਿਕਾ। ੨ ਕ੍ਰੋਧ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਤੁਮੈ ਲੋਗ ਉਗ੍ਰਾ ਅਤਉਗ੍ਰਾ ਬਖਾਨੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੩ ਅਜਵਾਯਨ. ਜਵਾਇਨ.

ਉਗ੍ਰਾਯੁਧ. ਹਰਿਵੰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਾ। ੨ ਭਯਾਨਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਤਿੱਖਾ ਹਥਿਆਰ.

ਉਗ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਣਨ ਸਮੇ ਭਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ. "ਭਾਈ ਉਗ੍ਰ ਅਰੁ ਕਲਜਾਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਗ੍ਰੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਗ੍ਰਾਂ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ. ਗਣਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸ਼ਿਵ.

ਉਗ੍ਰੇਸੁਜਿਆਰਾ. ਵਾ—ਉਗ੍ਰਸੇਨ—ਈਸ਼—ਉਜਿਆਰ ਪ੍ਰਤਾਪਵਾਨ ਰਾਜਾ ਉਗ੍ਰਸੇਨ। ੨ ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਰਾਜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ. "ਦ੍ਵਾਰਾਵਤਿ ਉਗ੍ਰੇਸੁਜਿਆਰਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੦...)

ਉਘਟ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵੱਛਤਾ। ੨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਉਘਟਤ. ਉਪਜਦਾ. ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਉਘਟ... "ਉਘਟਤ ਤਾਨ ਤਰੰਗ ਰੰਗ ਅਤਿ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦)

ਉਘਟਨ, ਉਘਟਨਾ ਸੰ. उद्घाटन—ਉਦਘਾਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਪ੍ਰ... ਕਰਣਾ. "ਨਿੰਦਾ ਕੋਇ ਨ ਸਿਝਿਓ, ... ਵੇਦ ਉਘਟੈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉ... ਘੜਨਾ.

ਉਘਰ, ਉਘਰਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਉਘੜਨਾ. ਪੜਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ... ੨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ. "ਉਘਰਿ ਗਇਆ ਖੋਟਾ ਢਬੂਆ ਨਦਰਿ ਸਰਾਫਾਂ ਆਇਆ." (ਅ... ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਢਬੂਆ.

ਉਘਰਾਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਦ (ਪਾਣੀ) ਦਾ ਘਾਰ. ਜ... ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਪਿਆ ਟੋਆ। ੨ ਦਰਜ਼. ਤੇੜ.

ਉਂਘਲਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਊਂਘ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਉ... (ਉੱਨਿਦ੍ਰਿਤ) ਹੋਣਾ.

ਉਘਲਾਨਾ. ਵਿ—ਉੱਨਿਦ੍ਰਿਤ. ਊਂਘ ਸਹਿਤ. ਉਨੀਂਦ੍ਰਾ. "ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਆਲਸੀਆ ਉਘਲਾਨਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੪)

ਉਘੜ / **ਉਘੜਨਾ** } ਦੇਖੋ, ਉਘਰਨਾ. "ਸੁਆਵਗੀਰ ਸਭ ਉਘੜ ਆਏ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸੁਆਵਗੀਰ.

ਉਘਾ. ਦੇਖੋ, ਉੱਘਾ.

ਉਘਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਊਂਘਣਾ. ਟੂਲਣਾ. ਉਨੀਂਦ੍ਰੇ ਹੋਣਾ। ੨ ਲਲਕਾਰਨਾ. ਵੰਗਾਰਨਾ. "ਮਾਰ ਮਾਰ ਚਹੁੰ ਓਰ ਉਘਾਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਪੁਕਾਰਨਾ. "ਜਬ ਗਨੀ ਹ੍ਵੈ ਦੀਨ ਉਘਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੩)

ਉਘਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਉਘਾੜਨਾ.

ਉਘਾਵਨ. ਕ੍ਰਿ—ਉੱਨਿਦ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ. ਊਂਘਣਾ। ੨ ਉੱਘਾ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨਾ। ੩ ਗਰਜਣਾ. ਲਲਕਾਰਨਾ. "ਦੋਊ ਮਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਉਘਾਵੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਘਾੜਨ / **ਉਘਾੜਨਾ** } ਸਿੰਧੀ. ਕ੍ਰਿ—ਪੜਦਾ ਹਟਾਉਣਾ. ਨੰਗਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਦਿਖਾਉਣਾ.

ਉੱਘ. ਸੰਗਯਾ—ਆਗਾਹੀ. ਸੁਧ. ਸਮਾਚਾਰ. ਖ਼ਬਰ। ੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ. ਸ਼ੁਹਰਤ.

ਉੱਘਾ. ਵਿ—ਪ੍ਰਗਟ। ੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. "ਪੰਚਾਂ ਵਿਚ ਉਘਾ ਕਰਿ ਵੇਖਾਲਿਆ." (ਗਉ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੪) ੩ ਮਿਆਨ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਉੱਘੇ ਜਿਨ ਨੇਜੇ." (ਰਾਮਾਵ).

ਉਚ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚ.

ਉਚਹਦੀ. ਦੇਖੋ, ਹਦੀ.

ਉਚਕ. ਦੇਖੋ, ਉਚਕਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਉੱਚਾਟ. ਮਨ ਦਾ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ੩ ਅਮਲ ਦੀ ਤੋੜ. ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. "ਦਾਸ ਕਬੀਰ ਤਾਸ ਮਦ ਮਾਤਾ ਉਚਕ ਨ ਕਬਹੂ ਜਾਈ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਉਚਕਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉੱਚਾਟ ਹੋਣਾ. ਮਨ ਦਾ ਉਖੜਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਉੱਪਰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕੁਦਾਉਣਾ. "ਮਹਾਂ ਕੋਪ ਕੈ ਬੀਰ ਬਾਜੀ ਉਚੱਕੈਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਲੈਕੇ ਭੱਜ ਜਾਣਾ. ਚੁੱਕ ਲੈਜਾਣਾ.

ਉਚਕਾ / **ਉਚੱਕਾ** } ਸੰਗਯਾ—ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਚੋਰ. ਠਗ. ਗਠਕਤਰਾ. "ਹਰਿਧਨ ਕਉ ਉਚਕਾ ਨੇੜ ਨ ਆਵਈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਉਚਟ. ਦੇਖੋ, ਉਚਾਟ.

ਉਚਟਨਾ. ਉੱਚਾਟ ਹੋਣਾ. ਉਖੜਨਾ. ਕ਼ਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਹਟਣਾ। ੩ ਵਿਰਕਤ ਹੋਣਾ.

ਉਚਰਣ / **ਉਚਰਣਾ** / **ਉਚਰਨਾ** } ਸੰ. उच्चारण—ਉੱਚਾਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਕਹਿਣਾ. ਬੋਲਣਾ. ਆਖਣਾ. "ਉਚਰਹੁ ਰਾਮ ਨਾਮ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ उत्-चरण—ਉਤ-ਚਰਣ. ਖਾ ਜਾਣਾ. ਭਕਣ. "ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਚਰੈ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੩)

ਉਚਵਾਉਣਾ / **ਉਚਵਾਨਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਉੱਚ ਆਨਯਨ. ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ. ਉਠਵਾਉਣਾ. "ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਉਚਵਾਇ ਸੁ ਲੀਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਚੜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਚਟਨਾ.

ਉਚੜਾ / **ਉਚੜੀ** } ਦੇਖੋ, ਉਚਟਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉੱਚੜਾ.

ਉਚਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਠਾਉਣਾ. ਉਭਾਰਨਾ. ਉਕਸਾਉਣਾ. "ਬੰਨਿ ਭਾਰ ਉਚਾਇਨਿ ਛਟੀਐ."(ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਉਚਾਈ. ਦੇਖੋ, ਉਚਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਉਚਿਆਈ. ਬਲੰਦੀ। ੩ ਬਜ਼ੁਰਗੀ. ਵਡਿਆਈ.

ਉਚਾਟ. ਸੰ. उच्चाट. ਸੰਗਯਾ—ਉਦਾਸੀਨਤਾ. ਉਦਾਸੀ। ੨ ਮਨ ਦੇ ਉਖੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਚਾਟਨ. ਸੰ. उच्चाटन. ਉਖੇੜਨਾ. ਪੁੱਟਣਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਮਨ ਦੀ ਲਗਨ ਹਟਾਉਣੀ. "ਉਚਾਟਨਾਦਿ ਕਰਮਣੰ." (ਗਜਾਨ)

ਉਚਾਣ } ਸੰਗਯਾ—ਉੱਚ ਸ੍ਥਾਨ. ਉੱਚੀ ਥਾਂ. ਉੱਚ
ਉਚਾਨ } ਅਯਨ। ੨ ਬਲੰਦੀ. ਉਚਾਈ।
੩ ਕ੍ਰਿ—ਉਚਾਉਣਾ. ਚੁੱਕਣਾ. "ਭਾਰ ਕੇ ਉਚਾਨਹਾਰ ਤਜਾਰ ਭੇ ਅਪਾਰ ਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਚਾਪਤ }
ਉਚਾਪਤਿ } ਸੰਗਯਾ—ਉਧਾਰ ਸੌਦਾ. ਨਕਦੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਲਈ ਵਸਤੁ. "ਦੋਤਿ ਉਚਾਪਤਿ ਲੇਖ ਨ ਲਿਖੀਐ." (ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਦੋਤਿ।
ਉਚਾਬਤ }
੨ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਚਾਰਣ }
ਉਚਾਰਨ } ਦੇਖੋ, ਉਚਰਣ.

ਉਚਾਰਾ. ਸੰ. उच्चारित. ਵਿ—ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰ. ਵਿਆਹ ਸਮੇ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦਾ ਪਾਠ. "ਨਾਭਿਕਮਲ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਰਚਿਲੇ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਉਚਾਲਾ. ਸੰ. उच्चालित. ਵਿ—ਚਲਾਇਮਾਨ. ਨਾਸ਼ਵੰਤ.

ਉਚਾਵੱਚ. ਵਿ—ਉੱਚਾ ਨੀਂਵਾ। ੨ ਭਲਾ ਬੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚਾਵਚ.

ਉਚਾਵਾ. ਵਿ—ਉੱਚਾ. ਬਲੰਦ। ੨ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੱਚਾ ਸਾਹੁ ਹੈ ਹੋਰ ਸਾਹੁ ਬੇਸਾਹ ਉਚਾਵੇ." (ਭਾਗੁ) ਹੋਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦਾ ਏਤਬਾਰ (ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ) ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ—ਉਠ ਗਿਆ ਹੈ.

ਉਚਿਸਟ. ਦੇਖੋ, ਉਛਿਸਟ.

ਉਚਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ. "ਉਦਾਰ ਉਚਿਤ ਦਾਰਿਦ ਹਰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੨ ਮੁਨਾਸਿਬ. ਠੀਕ। ੩ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਪਰਿਚਿਤ। ੪ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੫ ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ.

ਉਚਿਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਚਿਤਤਾ. ਯੋਗ੍ਯਤਾ। ੨ ਉੱਚਤਾ. "ਉਚਿਤਾ ਸਿੱਖੀ ਪਰ ਚਢਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਚਿਤਾਨੁਚਿਤ. ਯੌ. ਉਚਿਤ—ਅਨੁਚਿਤ. ਯੋਗ੍ਯ ਅਯੋਗ੍ਯ. ਮੁਨਾਸਿਬ ਅਤੇ ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ. "ਉਚਿਤਾ-ਨੁਚਿਤ ਨਹੀ ਮਨ ਜਾਨਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਚੇਰਾ. ਵਿ—ਉੱਚਤਾ ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ.

ਉਚੇੜ. ਸੰਗਯਾ—ਛੇੜਖਾਨੀ. ਤਰਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਚੇੜਨਾ.

ਉਚੇੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਖੇੜਨਾ. ਛਿੱਲਣਾ। ੨ ਅਲਗ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਛੇਦਨ.

ਉੱਚ. ਸੰ. उच्च. ਵਿ—ਉੱਚਾ. ਬਲੰਦ। ੨ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ. "ਤਿਨ ਕਉ ਪਦਵੀ ਉੱਚ ਭਈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਰਿਆਸਤ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੀ ਤਸੀਲ ਅਹਿਮਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਹੈ. ਇਹ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਤੋਂ ੩੮ ਮੀਲ* ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂਉ ਦੇਵਗੜ੍ਹ ਸੀ. ਈਸਵੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਰਾਜਾ ਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੈੱਯਦ ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਮਾਰਵਾੜ ਨੂੰ ਭੱਜਗਿਆ ਸੀ.† ਸੈੱਯਦ ਨੇ ਦੇਵਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਲੁੱਟਕੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ "ਸੁੰਦਰਪਰੀ" ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਂਉ ਉੱਚ ਰੱਖਿਆ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਨੂੰ "ਉੱਚ ਸ਼ਰੀਫ਼" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਅਨੇਕ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਪਾਸੋ ਪਾਸੀ ਤਿੰਨ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦ ਹੈ.

ਉੱਚਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚਸ਼੍ਰਵਾ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਉੱਚਸ੍ਰਵ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਦਿੱਤਾ ਹੈ. "ਐਰਾਵਤ ਤਰੁ ਉੱਚਸੁਰ (ਉੱਚ ਸ੍ਰਵ) ਹਰਿਹਿ ਦਏ ਸੁਖਪਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੩) ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ ਕਲਪਬਿਰਛ ਅਤੇ ਉੱਚਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜਾ ਹਰਿ (ਇੰਦ੍ਰ) ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ। ੨ ਉੱਚ ਸ੍ਵਰ. ਉੱਚਾ ਸੁਰ.

ਉੱਚਸ਼੍ਰਵਾ. ਸੰ. उच्चैःश्रवस्—ਉਚੈ:ਸ਼੍ਰਵਸ੍. ਸੰਗਯਾ—ਉੱ

---

*ਅੰ. Mile ਮਾਈਲ. ੧੭੬੦ ਗਜ਼ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਅਥਵਾ ਅੱਠ ਫ਼ਰਲਾਂਗ (Furlong)

† ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ, ਸ਼ੈਖ਼ ਬਹਾਉੱਦੀਨ ਮੁਲਤਾਨ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਤ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ.

ਹਨ ਸ਼੍ਰਵਸ੍ (ਕੰਨ) ਜਿਸ ਦੇ, ਐਸਾ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਘੋੜਾ, ਜੋ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੇਵ ਦੈਤਾਂ ਕਰਕੇ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਮਗਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ. "ਉੱਚ ਸ੍ਰਵਾਹ ਸਮਾਨ ਨਿਰਤ ਕਰਤ."(ਪਰੀਛਤਰਾਜ) ਦੇਖੋ,ਉੱਚਸ੍ਰਵਾਇਸ। ੨ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਹਿਣਕਣ ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ ਦਾ ਸਤ-ਮੂੰਹਾਂ ਘੋੜਾ। ੩ ਬੋਲਾ. ਬਹਿਰਾ. ਡੋਰਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਖ਼ਾ. ਚੌਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ੪ ਵਿ—ਉੱਚਾ (ਮਹਾਨ) ਹੈ ਸ਼੍ਰਵਾ (ਯਸ਼) ਜਿਸ ਦਾ. ਵਡੀ ਕੀਰਤੀ ਵਾਲਾ.

ਉੱਚਸ੍ਰਵਾਇਸ, ਉੱਚਸ੍ਰਵਾਈਸ਼ ਸੰਗਜ—ਉੱਚੈ:ਸ਼੍ਰਵਸ੍ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਉੱਚਸ੍ਰਵਾਇਸ ਏਸ ਏਸਣੀ ਇਸਣੀ ਅਰਿਣੀ." (ਸਨਾਮਾ) ਉੱਚਸ਼੍ਰਵਾ ਦਾ ਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਸ਼ਜਪ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੀ ਰੱਛਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ.

ਉੱਚ ਕਾ ਪੀਰ. ਵਿ—ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਦਾ ਗੁਰੂ. ਜਗਤਗੁਰੂ. ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ।
੨ ਸੰਗਜ—ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ. ਗ਼ਨੀ ਖ਼ਾਂ ਨਬੀ ਖ਼ਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਇਹ ਦੋ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਨਾਉਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਨਗਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਪੀਰ ਹਨ. "ਨਗਰ ਉੱਚ ਕੋ ਬਾਸੀ ਭਾਖਤ ਦੀਰਘ ਪੀਰ ਰੀਤਿ ਲਖਯੰਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਉੱਚ ੩.

ਉੱਚੜਾ, ਉੱਚੜੀ, ਉੱਚਾ ਉੱਚਤਾ ਵਾਲਾ-ਵਾਲੀ. "ਪਿਰ ਉਚੜੀਐ ਮਾੜੜੀਐ ਤਿਹੁ ਲੋਆ ਸਿਰ ਤਾਜਾ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ਉੱਚੀ ਮਾੜੀ (ਮਹਿਲ) ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚ.

ਉੱਚਾਘਰ. ਸੰਗਜ—ਪਰਮਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ।
੨ ਦਸਵਾਂ ਦ੍ਵਾਰ। ੩ ਸਤਸੰਗ। ੪ ਦੇਖੋ,ਘਰ ਉਚਾ ਅਤੇ ਨਿਰਣਉ.

ਉੱਚਾਟ. ਦੇਖੋ, ਉਚਾਟ.

ਉੱਚਾਥਲ. ਸੰ. उच्चस्थल. ਸੰਗਜ—ਸੱਚਖੰਡ. ਪਰਮਪਦ।
੨ ਸਤਸੰਗ। ੩ ਉਮੰਗ ਵਾਲਾ ਸ਼ੁੱਧ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਦੇਖੋ, ਉਚਾ ਥਲ.

ਉੱਚਾਵਚ. ਸੰ. उच्चावच. ਵਿ—ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਨੀਵਾਂ।
੨ ਛੋਟਾ ਵਡਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਮੰਦ. ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ. "ਜਗ ਮਹਿ ਉੱਚਾਵਚ ਜੇ ਕਾਜ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਂਛ. ਸੰ. उञ्छ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਖੇਤ ਰਾਹ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ਚੁਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪਏ ਦਾਣੇ, ਅਥਵਾ ਖੇਤ ਵੱਢਣ ਪਿੱਛੋਂ ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਨ. ਸ਼ਿਲ.

ਉਂਛਸ਼ੀਲ. ਸੰ. उञ्छशील. ਵਿ—ਸ਼ਿਲ (ਸੀਲਾ) ਚੁਗਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਰਾਹ ਅਥਵਾ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਡਿਗਿਆ ਅੰਨ ਉਠਾਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਉਛਕ, ਉਛਕਨ ਸੰਗਜਾ—ਟਪੂਸੀ. ਛਾਲ. ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਉਛਕੰਤ ਤਾਜੀ." (ਕਲਕੀ) ਉਛਲਦੇ (ਕੁਦਦੇ) ਹਨ ਅ਼ਰਬੀ ਘੋੜੇ.

ਉਂਛਬ੍ਰਿੱਤਿ. ਸੰ. उञ्छवृत्ति. ਸੰਗਜਾ—ਉਂਛ ਦੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ. ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਣੇ ਚੁਗਕੇ ਨਿਰਵਾਹ. ਸ਼ਿਲੋਂਛ ਕਰਮ। ੨ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪਰਵ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂਉ ਸ਼ਿਲ ਚੁਗਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਉਛਰਨ, ਉਛਲਨ, ਉਛਲਨਾ ਸੰ. उच्छलन. ਕ੍ਰਿ—ਵੇਗ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠਣਾ. ਕੁੱਦਣਾ. ਟੱਪਣਾ। ੨ ਭਰਪੂਰ ਹੋਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਣਾ. ਡੁਲ੍ਹਣਾ. ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ. "ਭਰਿ ਸਰਵਰੁ ਜਬ ਊਛਲੈ, ਤਬ ਤਰਣੁ ਦੁਹੇਲਾ." (ਸੂਹੀ ਫਰੀਦ) "ਉਛਲਿਆ ਕਾਮੁ ਕਾਲ ਮਤਿ ਲਾਗੀ." (ਬੇਣੀ ਸ੍ਰੀ)

ਉਛਲਾ. ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਉਛਾਲ" "ਹੰਸਕ" ਅਤੇ "ਪੰਕਤਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਭ, ਗ, ਗ, ऽ।।, ऽ, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਗਾਵਤ ਨਾਰੀ। ਬਾਜਤ ਤਾਰੀ।
ਦੇਖਤ ਰਾਜਾ। ਦੇਵਤ ਸਾਜਾ. (ਅਜਰਾਜ)

ਉਛਵ. ਸੰ. उत्सव—ਉਤ੍ਸਵ. ਸੰਗਜਾ—ਆਨੰਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ. ਮੰਗਲ ਕਾਰਜ। ੨ ਖ਼ੁਸ਼ੀ.

ਉਛਾਹ. ਸੰ. उत्साह. ਉਤ੍ਸਾਹ. ਸੰਗਯਾ—ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ। ੨ ਉਮੰਗ। ੩ ਉੱਦਮ। ੪ ਸ਼ੌਕ। ੫ ਪਰਚਾਵਾ.

ਉਛਾਹਰ. ਸੰਗਯਾ—ਘ੍ਰਿਣਾ. ਗਿਲਾਨੀ। ੨ ਉਬਕਾਈ. ਅਵਾਕੀ. ਬੱਤ. ਮਤਲੀ.

ਉਛਾਹੜਾ. ਉਤਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਹ। ੨ ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ.

ਉਛਾਹਾੜਾ. ਉਤਸਾਹ ਸਹਿਤ. ਦਿਲੇਰੀ ਨਾਲ. "ਕੂੜ ਮਾਰੇ ਕਾਲ ਉਛਾਹਾੜਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਉਛਾਹਿ. ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ। ੨ ਪਰਚਾਵੇ ਲਈ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਹ. "ਖੇਲ ਕੀਆ ਆਪਣੈ ਉਛਾਹਿ ਜੀਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਉਛਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਛਾਦਨ (ਢਕਣ) ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਉਛਾੜ. ਗਿਲਾਫ਼. "ਜਰੀ ਸੰਗ ਜਰੇ ਰਾਜੈਂ ਆਰੁਨ ਉਛਾਰ ਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਉਛਾੜ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਛਾਲਨ.

ਉਛਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਲਨ.

ਉਛਾਲ. ਦੇਖੋ, ਉਛਲਾ ਅਤੇ ਉਛਾਲਨਾ.

ਉਛਾਲਨ, ਉਛਾਲਨਾ } ਸੰ. उच्छालन. ਕ੍ਰਿ—ਟਪਾਉਣਾ. ਕੁਦਾਉਣਾ। ੨ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣਾ। ੩ ਉੱਪਰ ਹੇਠ ਕਰਨਾ.

ਉਛਾੜ. ਸੰਗਯਾ—ਗ਼ਿਲਾਫ਼. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਰ। ੨ ਔੱਛਾਦਨ (ਢਕਣ) ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ.

ਉਛਿਸਟ. ਸੰ. उच्छिष्ट. ਵਿ—ਖਾਧੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬਚਿਆ ਅੰਨ. ਜੂਠ.

ਉਛੇਦਨ. ਸੰ. उच्छेदन. ਕ੍ਰਿ—ਪੁੱਟਣਾ. ਖੋਦਣਾ। ੨ ਵੱਢਣਾ. ਕੱਟਣਾ. ਟੁੱਕਣਾ। ੩ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ.

ਉਛੇਰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਦ—ਛੋਰ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ। ੨ ਹਰਿਆਵਲਿ ਵਿੱਚ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਛੇਰ ਚਰਣਾ.

ਉਛੇਰ ਚਰਣਾ. ਸੰ. स्वैर सञ्चार—ਸ੍ਵੈਰ ਸੰਚਾਰ. ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਬਕ ਵਿਚਰਨਾ. ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਫਿਰਨਾ.

ਉਛੋਹਾੜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਛਾਹਾੜਾ.

ਉਛੰਗ. ਸੰ. उत्सङ्ग—ਉਤਸੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਗੋਦੀ. ਗੋਦ. "ਸਿਰੀਚੰਦ ਧਰ ਨਾਮ ਤਿਹ ਪਾਯ ਉਛੰਗ ਭਤੀਜ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਜੱਡ. ਵਿ—ਜਾਡਜਤਾ (ਜੜ੍ਹਤਾ) ਸਹਿਤ. ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ.

ਉਜਬਕ. ਫ਼ਾ اُزبک। ਉਜ਼ਬਕ.* ਸੰਗਯਾ—ਤਾਤਾਰੀ. ਤਾਤਾਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ।
੨ ਤਾਤਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਵਾਰ (ਅਸਭ੍ਯ) ਜਾਤਿ. ਉਜ਼ਬਕ ਤੈਮੂਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਭਰਤੀ ਸਨ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜਾਤਿ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਈ ਥਾਂ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਬਲਵਾਨ ਕੱਦਾਵਰ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਉਜਬਕ ਕਿਸੂ ਵਲਾਯਤ ਕੇਰਾ। ਖਾਇ ਬਹੁਤ ਅਰੁ ਓਜ ਘਨੇਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਜਰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਲ. ਤਾਕਤ। ੨ ਵਿ—ਉਜਾੜ. ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ। ੩ ਅ਼ عُذر ਉ਼ਜ਼ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਹਾਨਾ। ੪ ਕਾਰਣ. ਸਬਬ। ੫ ਬੇਬਸੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਜਰਖ਼੍ਵਾਹੀ. ਫ਼ਾ عُذرخواہی ਉ਼ਜ਼ਰਖ਼੍ਵਾਹੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਮਾਤਮਪੁਰਸੀ. ਪਰਚਾਉਣੀ। ੩ ਮੁਆ਼ਫ਼ੀ (ਖਿਮਾ) ਮੰਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਜਰਤ. ਅ਼ اُجرت ਸੰਗਯਾ—ਅਜਰ (ਬਦਲਾ) ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮਜ਼ਦੂਰੀ। ੨ ਭਾੜਾ. ਕਿਰਾਇਆ.

ਉਜਲ. ਸੰ. उज्ज्वल—ਉਜ੍ਵਲ. उद्-ज्वल. ਅਤਿ ਚਮਕੀਲਾ. ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ਼. "ਉਜਲ ਮੋਤੀ ਸੋਹਣੇ." (ਸੂਹੀ ਵਾਰ ਮ: ੧) ੨ ਚਿੱਟਾ. "ਉਜਲ ਕੈਹਾ ਚਿਲਕਣਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧)
ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਉੱਜਲ ਲਿਖੇ ਹਨ:— ਅਮ੍ਰਿਤ, ਏਰਾਵਤ (ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਹਾਥੀ), ਸਤਯੁਗ, ਸਤੋ ਗੁਣ, ਸਫਟਕ (ਬਿਲੌਰ), ਸਰਦਘਨ, ਸਾਰਦਾ, ਸਿੱਪ, ਸ਼ਿਵ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ, ਸੂਰਜ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, ਸੰਖ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਮਨ

*ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ "ਉਜ਼ਬਕ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਹਾਸਾ, ਹਿਮ (ਬਰਫ), ਹਿਮਾਲਯ, ਹੰਸ, ਕਪਾਹ, ਕਪੂਰ, ਕਾਂਤਿਮਣਿ, ਕੀਰਤਿ, ਕੁੰਦ (ਬਰਦਮਾਨ ਦਾ ਫੁੱਲ), ਗੰਗਾ, ਚਾਂਦਨੀ, ਚਾਵਲ, ਚੂਨਾ, ਚੰਦਨ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਧੁੱਪ, ਨਾਰਦ, ਪਾਰਾ, ਪੁੰਨ, ਬਲਦੇਵ, ਮੋਤੀ, ਰਜਤ (ਚਾਂਦੀ), ਰਦ (ਦੰਦ), ਵਕ (ਬਗੁਲਾ) ੩ ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਦੋਸ। ੪ ਸੁੰਦਰ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉੱਜਲ.

ਉੰਜਲ. ਸੰ. अञ्जलि—ਅੰਜਲਿ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁੱਕ. ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਪੁਟ. ਡੂੰਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ.

ਉਜਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉਜਲ. "ਸੋਈ ਕੰਮ ਕਮਾਇ ਜਿਤੁ ਮੁਖ ਉਜਲਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਉਜਲਾ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧)

ਉਜੜ. ਵਿ—ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ. "ਕੋੜੀ ਨਰਕ ਬਰਾਬਰੇ ਉਜੜੁ ਸੋਈ ਥਾਉ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਉਜੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ ਹੋਣਾ. ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਜਾਣਾ। ੨ ਸਰਵ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ.

ਉਜਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਉਜਾਲਾ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੌਸ਼ਨੀ. "ਬੀਜੁਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸੈ ਜਿਮ ਤੇਜ ਕੋ ਉਜਾਸੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਬਧਜੋ ਚੰਦ ਸਮ ਚਾਰੁ ਉਜਾਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੁਯਸ਼.

ਉਜਾਗਰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਵਿਖ੍ਯਾਤ. ਮਸ਼ਹੂਰ. "ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕਬੀਰ ਉਜਾਗਰ." (ਆਸਾ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ. ਰੌਸ਼ਨ. "ਅਵਤਾਰ ਉਜਾਗਰ ਆਨ ਕੀਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੩ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਗ੍ਯਾਨੀ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ। ੫ ਖ਼ਾ. ਦੀਵਾ. ਚਰਾਗ.

ਉਜਾਗਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ। ੨ ਖ਼ਾ. ਲਾਲਟੈਨ.

ਉਜਾਨ. ਸੰ. उच्च-यान—ਉੱਚ-ਯਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਵਾਰੀ. ਵਿਮਾਨ। ੨ ਵਿਮਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ.

ਉਜਾਨਾ, ਉਜਾਨੀ ਵਿ—ਉਜਾਨ (ਉੱਚਯਾਨ) ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਮਾਨ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ. "ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਜਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਉਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਰਾ, ਉਜਾੜ ਅਤੇ ਔਜਾਰ.

ਉਜਾਰਉ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੌਸ਼ਨੀ. ਉਜਾਲਾ. "ਤਬ ਜਾਇ ਜੋਤਿ ਉਜਾਰਉ ਲਹੈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਉਜਾਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਜਾੜਾ. ਬਰਬਾਦੀ। ੨ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਮੁੱਲ. ਹਰਜਾਨਾ. "ਸਭ ਕਿਦਾਰ ਕੋ ਭਰਹੁ ਉਜਾਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਉਜਾਲਾ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ. "ਨਾਮ ਜਪਤ ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਉਜਾਰਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਉਜਾਰੀ. ਵਿ—ਚਮਕੀਲੀ. ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਹੋਈ. ਉਜ੍ਵਲ. "ਸੋਭਤ ਪਾਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਉਜਾਰੀ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਉਜਾਰੋ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਰਾ ੩। ੨ ਜ੍ਵਲਨ ਕੀਤਾ. ਜਗਾਇਆ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਉਜਾਰੋ ਦੀਪਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਦੀਵਾ ਜਗਾਇਆ.

ਉਜਾਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ. ਚਾਨਣ. "ਪ੍ਰਗਟ ਰਹਿਓ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਬ ਉਜਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਜ੍ਵਲ.

ਉਜਾੜ. ਸੰਗਯਾ—ਆਬਾਦੀ ਬਿਨਾ ਜਗਾ. ਨਿਰਜਨ ਅਸਥਾਨ.

ਉਜਾੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ ਕਰਨਾ. ਵਸੋਂ ਮਿਟਾਉਣੀ। ੨ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ.

ਉਜਾੜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਜੜਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਉਜਾੜਨ ਦੀ ਚੱਟੀ ਮੁੱਲ ਆਦਿ.

ਉਜਿਆਰਉ, ਉਜਿਆਰਾ, ਉਜਿਆਰੋ, ਉਜਿਆਲਾ, ਉਜੀਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਲਾ. "ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਸੰਗ ਉਜੀਆਰਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਭਇਓ ਉਜਿਆਰੋ ਭਵਨ ਸਗਲਾਰੇ." (ਧਨਾ ਰਵਦਾਸ)

ਉਜ਼ੂ. ਅ਼. وضو ਵੁਜ਼ੂ. ਸੰਗਯਾ—ਪੰਜ ਸਨਾਨਾ. ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ.

"ਉਠੁ ਫਰੀਦਾ ਉਜੂ ਸਾਜਿ ਸੁਬਹ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) "ਕਿਆ ਉਜੂ ਪਾਕੁ ਕੀਆ ਮੁਹੁ ਧੋਇਆ ?" (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)

ਉਜੈਨ. ਸੰ. ਉਜ੍ਜਯਿਨੀ—ਉੱਜਯਿਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਲਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਜੋ ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ ਨਦੀ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤ੍ਯ ਨੇ ਭੀ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਅਵੰਤੀ" ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਮਹਾਂਕਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ. "ਭੂਪ ਉਜੈਨ ਪੁਰੀ ਕੋ ਜਹਾਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉੱਜਲ. ਦੇਖੋ, ਉਜਲ। ੨ ਡਿੰਗ. ਵਿ—ਕੁਲੀਨ। ੩ ਅਸਲ ਨਸਲ ਦਾ.

ਉੱਜੜ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾੜ.

ਉਜਯਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾਲਾ. "ਜਹ ਅਨਹਤ ਸੂਰ ਉਜਯਾਰਾ." (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਉਜ੍ਵਲ. ਦੇਖੋ, ਉਜਲ.

ਉਝਕਣਾ, ਉਝਕਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਚੌਂਕਣਾ. ਚਮਕਣਾ। ੨ ਉਛਲਣਾ. ਕੁੱਦਣਾ। ੩ ਦੇਖਣ ਲਈ ਝੁਕਣਾ.

ਉਝਰ, ਉਝਰਣਾ, ਉਝਰਨ ਕ੍ਰਿ—ਵਿਛੁੜਨਾ. ਉਜੜਨਾ. "ਖਿਨ ਪਲ ਬਾਜੀ ਦੇਖੀਐ ਉਝਰਤ ਨਹੀ ਬਾਰ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਨਿਰਬੰਧ ਹੋਣਾ. ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ. "ਜਬੈ ਉਝਰ ਤੂੰ ਭਾਖ ਹੈਂ ਤੁਰਤ ਵਹੈ ਛੁਟਜਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੮) "ਰਿਸ ਜੁੱਝ ਉੱਝਰੇ ਰਾਜਪੂਤ." (ਰਾਮਾਵ) ਸੰ. ਉੱਝਨ. ਅਲਗ ਹੋਣਾ। ੩ ਸੁਲਝਣਾ. ਗੁੰਝਲ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋਣਾ.

ਉਝੜ. ਸੰਗਯਾ—ਉਦ੍ਯਾਨ. ਜੰਗਲ। ੨ ਅਜੇਹੀ ਰੋਹੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਸਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਥਹੁ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਭੇ. ਔਝੜ. "ਭਾਣੈ ਉਝੜਿ ਭਾਣੈ ਰਾਹ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਉਝੜਪੰਥਿ, ਉਝੜਪੰਥੀ ਵਿ—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਗੁਮਰਾਹ. ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭੁੱਲਕੇ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ. "ਉਝੜਪੰਥਿ ਭ੍ਰਮੈ ਗਾਵਾਰੀ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਉਝੜਿ. ਔਝੜ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਉਝੜ.

ਉਝਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਜਾੜ. ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ ਥਾਂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਝਾਰਨ.

ਉਝਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਉਜਾੜਨਾ। ੨ ਵਿਖੇਰਨਾ. ਖਿੰਡਾ ਦੇਣਾ। ੩ ਸਮੇਟਣਾ. "ਭਨਤ ਨਾਨਕ ਜਬ ਖੇਲ ਉਝਾਰੈ ਤਬ ਏਕੈ ਏਕੰਕਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਉਝਾੜ. ਦੇਖੋ, ਉਝਾਰ.

ਉਝੀੜ. ਵਿ—ਝਗੜੇ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਦ੍ਵੰਦ. ਨਿਰਵਿਵਾਦ. "ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਰਗ ਚੱਲਣਾ ਆਸ ਨਿਰਾਸੀ ਝੀੜ ਉਝੀੜੀ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਘਨਤਾ ਰਹਿਤ. ਵਿਰਲਾ. ਛਿੱਦਾ. "ਛਿਨ ਮੇ ਘਨ ਸੋ ਕਰਦੀਨ ਉਝੀੜਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉੱਝੜ. ਦੇਖੋ, ਉਝੜ.

ਉੱਝੜਪੰਥਿ. ਦੇਖੋ, ਉਝੜਪੰਥਿ.

ਉਂਞ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਤਰਾਂ. ਓਂਵੇਂ.

ਉਟ. ਦੇਖੋ, ਓਟ। ੨ ਸੰ. ਘਾਸ ਫੂਸ.

ਉਟੰਕਣ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਰਗਣ, ਇੱਕ ਗੁਰੁ. SIS, SIS, SIS, SIS, SIS, SIS, SIS, S. ਹਰੇਕ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੨ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੂਰਬੀਰਾ ਸਜੇ ਘੋਰ ਬਾਜੇ ਬਜੇ,
ਭਾਜ ਕੰਤਾ ! ਸੁਣੇ ਰਾਮ ਆਏ,
ਬਾਲਿ ਮਾਰਯੋ ਬਲੀ ਸਿੰਧੁ ਪਾਟਯੋ ਜਿਨੈ,
ਤਾਹਿ ਸੋ ਬੈਰ ਕੈਸੇ ਰਚਾਏ ?
ਬਰਾਧ ਜੀਤਯੋ ਜਿਨੈ ਜੰਭ ਮਾਰਯੋ ਉਨੈ,
ਰਾਮ ਔਤਾਰ ਸੋਈ ਸੁਹਾਏ,
ਦੇ ਮਿਲੋ ਜਾਨਕੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਜਾਨ ਕੀ,
ਚਾਮ ਕੇ ਦਾਮ ਕਾਹੇ ਚਲਾਏ ?* (ਰਾਮਾਵ)

ਉਟੰਕਨ. ਸੰ. ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰੁਕਾਵਟ। ੨ ਹੁੱਜਤ.

* ਮੰਦੋਦਰੀ ਦਾ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼.

ਉਟੰਗਣ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕੌਂਚਫਲੀ ਦੇ ਬੀਜ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ. Acanthodium hirtum.

ਉਠ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ ਅਤੇ ਉਠਣਾ । ੨ ਸੰ. उठ् ਧਾ—ਮਾਰਨਾ. ਤਾੜਨਾ.

ਉਠਈਆ. ਵਿ—ਉਠਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਛਿੜਨ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ. ਨਟ ਵਾਂਙ ਉਛਲਣ ਵਾਲਾ ਤੁਰੰਗ। ੩ ਕ੍ਰਿ—ਉਠਦੀ ਹੈ. "ਸਰਧਾ ਮਨਿ ਬਹੁਤੁ ਉਠਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਉਠ ਜਾਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਚਲੇ ਜਾਣਾ. ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਣਾ। ੨ ਮਰ ਜਾਣਾ. ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡ ਜਾਣੀ. "ਉਠ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਕੇਹਾ ਮਾਣਾ ?" (ਲੋਕੋ)

ਉਠਣਾ, ਉਠਨਾ } ਸੰ. उत्थान—ਉੱਥਾਨ. ਕ੍ਰਿ—ਖੜਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਨੀਂਦ੍ਰ ਛੱਡਕੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ। ੩ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ. ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ। ੪ ਉਪਜਣਾ.ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਾ."ਜਹਿ ਤੇ ਉਠਿਓ ਤਹਿ ਹੀ ਆਇਓ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਜਿ ਓਸੁ ਮਿਲੈ ਤਿਸੁ ਕੁਸਟ ਉਠਾਹੀ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ:੪)

ਉਠਵਨੀ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਹਮਲਾ. ਧਾਵਾ. "ਤੁਰੇ ਧਵਾਇ ਉਠਵਨੀ ਕਰੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੭੬)

ਉਠਵੈਯਾ. ਵਿ—ਉਠਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਛਲਣ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ. ਚਾਲਾਕ ਅਸਪ.

ਉਠਾਉਣਾ. ਚੁੱਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਠਣਾ ਅਤੇ ਉਠਾਰਨਾ. "ਬੰਨ੍ਹਿ ਉਠਾਈ ਪੋਟਲੀ." (ਸ: ਫਰੀਦ) ੨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ. ਰੱਦ ਕਰਨਾ. "ਸਭ ਲੇਖਾ ਰਖਹੁ ਉਠਾਈ." (ਸੋਰ ਮ:੫) ੩ ਵਾਚਣਾ. ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਉਠਾਨ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉੱਥਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਭੋਗ-ਇੱਛਾ. ਰਿਤੁ ਪਿੱਛੋਂ ਭੋਗ ਦੀ ਰੁਚੀ। ੩ ਹਮਲਾ. ਧਾਵਾ. "ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤਬ ਕਰੀ ਉਠਾਨਾ."(ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਪੌੜੀ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਰ ਰਸ ਉਪਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਏ ਹੋਏ ਛੰਦ.

ਉਠਾਰਨਾ, ਉਠਾਲਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਉਠਾਉਣਾ. ਖੜਾ ਕਰਨਾ."ਪਕਰਿ ਕੇਸ ਜਮ ਉਠਾਰਿਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ) "ਇਕਨਾ ਸੁਤਿਆਂ ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ." (ਸ: ਫਰੀਦ) ੨ ਆਰੰਭਣਾ. "ਹਰਿ ਜਨ ਸਿਉ ਬਾਦ ਉਠਾਰੀਐ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਸਹਾਰਨਾ. ਭੋਗਣਾ. "ਦੁਖ ਬਹੁਤ ਉਠਾਯੋ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਹਟਾਉਣਾ. ਵਰਜਣਾ। ੫ ਮਿਟਾਉਣਾ. ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਠਾਉਣਾ.

ਉਠਾਲਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਠਾ ਕੇ.ਦੇਖੋ, ਉਠਾਲਨਾ.

ਉਠਿ. ਉਠ ਕੇ.ਉੱਥਾਨ ਹੋ ਕੇ."ਉਠਿ ਇਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਪਰਭਾਤੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਉਡ. ਦੇਖੋ, ਉਡਣਾ. "ਉਡ ਹੁਨ ਕਾਗਾ ਕਾਰੇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਕਾਉਂ ਉਡਾਉਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਡੁ.

ਉਡਗ. ਦੇਖੋ, ਉਡੁਗ.

ਉਡਗਿੰਦ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਡੁਗਣ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ."ਗ੍ਯਾਨ ਵਾਨ ਸਿਖ ਯੁਤ ਉਡਗਿੰਦ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਡਛਾ. ਦੇਖੋ, ਓਰਛਾ. "ਖੋਜਤ ਉਰਛਾਨਾਥ ਕੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨)

ਉਡਣਾ. ਸ. उड्डयन—ਉੱਡ੍ਰਯਨ. ਕ੍ਰਿ—ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਗਮਨ ਕਰਨਾ. ਉਡਾਰੀ ਲੈਣੀ. ਪਰਵਾਜ਼ ਕਰਨੀ.

ਉਡਨਖਟੋਲਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਡਣ ਵਾਲਾ ਮੰਜਾ. ਵਿਮਾਨ. ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆਦਿਕ. "ਉਡਨਖਟੋਲੇ ਬਹੁਤ ਸਜਾਈ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਉਡਨਪੰਖੇਰੂ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ। ੨ ਭਾਵ—ਜੀਵਾਤਮਾ. "ਇਹੁ ਮਨੁ ਉਡਨ-ਪੰਖੇਰੂ ਬਨ ਕਾ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਮਨ। ੪ ਲਿੰਗ ਸ਼ਰੀਰ.

ਉਡਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਡਣਾ.

ਉਡਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਡੀਯਮਾਨ ਹੋਕੇ. ਉਡ ਕੇ."ਹੰਸ ਉਡਰਿ ਕੋਧ੍ਰੈ ਪਇਆ."(ਸ: ਫਰੀਦ) ੨ ਵਿ—ਉਡਾਰੂ. ਉਡਨਸ਼ੀਲ. "ਪੰਖੀ ਪੰਚ ਉਡਰਿ ਨਹੀ ਧਾਵਹਿ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਪੰਜ ਗ੍ਯਾਨ ਇੰਦ੍ਰਯ ਰੂਪ ਪੰਖੀ.

ਉਡਰਿਆ. ਉਡ ਗਿਆ. ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ. "ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ" (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਉਡਵਾ. ਉਡੁਗਣ. ਸਿਤਾਰੇ. ਤਾਰੇ. ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ (ਨਛਤ੍ਰ) "ਹਰਿ ਜਨ ਸੋਭਾ ਸਭ ਜਗ ਊਪਰਿ,ਜਿਉ ਵਿਚਿ ਉਡਵਾ ਸਸਿਕੀਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸਸਿਕੀਰ.

ਉਡਾਊ. ਵਿ—ਵ੍ਰਿਥਾ ਧਨ ਖੋਣ ਵਾਲਾ. ਫਜੂਲਖਰਚ। ੨ ਉਡਣ ਵਾਲਾ. ਉਡਾਰੀ ਲੈਣ ਯੋਗ੍ਯ.

ਉਡਾਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਡਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਰਵਾਜ਼."ਮਿਠੈ ਮਖੁ ਮੁਆ ਕਿਉ ਲਏ ਉਡਾਰੀ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਵਿਖੈਰਸ ਲੰਪਟ ਮਨ, ਮੱਖ ਹੈ.

ਉਡਾਰੂ. ਵਿ—ਉਡਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਉਡਣ ਲਾਇਕ.

ਉਡਿ. ਉਡਕੇ. "ਮਨੁ ਪੰਖੀ ਭਇਓ ਉਡਿ ਉਡਿ ਦਹ ਦਿਸਿ ਜਾਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਉਡਿੰਦ. ਉਡੁ—ਇੰਦ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਉਡੀਸਾ. ਸੰ. ਓਡ੍ਰ—ਓਡ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ. ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਉਹ ਇਲਾਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਿਲਾ ਕਟਕ, ਬਲਸੁਰ ਅਤੇ ਪੁਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉਤਕਲ (उत्कल) ਭੀ ਹੈ. ਜਗੰਨਾਥ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜਗੰਨਾਥ. "ਕਹਾ ਉਡੀਸੇ ਮਜਨੁ ਕੀਆ?" (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)

ਉਡੀਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਤਜਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਉਡੀਕਣਾ.

ਉਡੀਕਣਾ, ਉਡੀਕਨਾ ਸੰ. ਉਤ—ਈਕ੍ਸ਼ਣ. ਉਦੀਕ੍ਸ਼ਣ. ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਉਠਾਕੇ ਦੇਖਣਾ. ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਟਕ ਲਾਕੇ ਦੇਖਣਾ। ੨ ਇੰਤਜਾਰੀ ਕਰਨੀ. ਰਾਹ ਤੱਕਣਾ.

ਉਡੀਣ, ਉਡੀਣਾ, ਉਡੀਣੀ ਸੰ. ਉਦੀਰ੍ਣ—ਉਦੀਰ੍ਣ. ਵਿ—ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਉਦਾਸ. "ਹਉ ਹਰਿ ਬਾਝੁ ਉਡੀਣੀਆ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. "ਵਾਟ ਹਮਾਰੀ ਖਰੀ ਉਡੀਣੀ." (ਸੂਹੀ ਫਰੀਦ)

ਉਡੀਨ. ਦੇਖੋ, ਉਡੀਣ। ੨ ਸੰ. ਉਡ੍ਡੀਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਡਾਰੀ. ਪਰਵਾਜ਼.

ਉਡੀਨੀ. ਉਦੀਰ੍ਣ (ਉਦਾਸ) ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਉਡੀਣੀ. "ਉਡੀਨੀ ਉਡੀਨੀ ਉਡੀਨੀ, ਕਬ ਘਰਿ ਆਵੈ ਰੀ." (ਬਿਲਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਉਡੁ. ਸੰ. उडु. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਛੀ। ੨ ਜਲ। ੩ ਤਾਰਾ. ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ (ਨਛਤ੍ਰ)

ਉਡੁਗ. ਉਡੁਗਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਤਾਰੇ.

ਉਡੁਗਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਰਾ ਮੰਡਲ. ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਸਿਤਾਰੇ.

ਉਡੁਗਨਾਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਡੁਗਣ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਉਡੁਗਨਿਕੇਤ. ਉਡੁਗਣ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਨਿਕੇਤ (ਘਰ)—ਰਾਤ. ਰਾਤ੍ਰਿ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਡੁਗ ਨਿਕੇਤਿਸ. ਉਡੁਗਣ ਦਾ ਘਰ—ਰਾਤ,ਉਸ ਦਾ ਈਸ਼—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਡੁਗਭੂਪ. ਤਾਰਾ ਗਣ ਦਾ ਰਾਜਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਡੁਗਭੂਪਣੀ ਭੂਪ. ਤਾਰਾਗਣ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਤਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਵਾਲੀ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ, ਤਿਸ ਦੀ ਸ੍ਵਾਮਿਨੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ) ਣੀ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲੀ. ਭੂਪਣੀ. ਭੂਪ ਦੀ.

ਉਡੁਪ. ਸੰ. उडुप. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਡੁ (ਜਲ) ਪਤਿ—ਵਰੁਣ। ੨ ਜਹਾਜ਼. ਨੌਕਾ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੪ ਗਰੁੜ. ਦੇਖੋ, ਉਡੁ.

ਉਡੁਪਤਿ. ਸੰ. उडुपति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਗਰੁੜ. ਦੇਖੋ, ਉਡੁ.

ਉਡੁਵਾ. ਦੇਖੋ, ਉਡਵਾ.

ਉਡੇਰੋਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਦਰਯਾਪੰਥੀ.

ਉਡੰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਡਾਰੀ. ਪਰਵਾਜ਼। ੨ ਵਿ—ਉਡਿਆ। ੩ ਉੱਡੀਯਮਾਨ. ਉਡਦਾ ਹੋਇਆ. "ਪਵਨ ਉਡੰਤ ਨ ਧਾਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ਦੇਖੋ, ਪਵਣਉਡੰਤ.

ਉਢ. ਦੇਖੋ, ਓਢਨ.

ਉਢਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਓਢਲੀਆ.

ਉਢਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਓਢਾਉਣਾ.

ਉਢੌਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਓਢਣੀ. ਚਾਦਰ. "ਮਨਹੁ ਸਬਿੰਦੂ ਨੀਲ ਉਢੌਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਗੂੜ੍ਹੀ ਹਰੀ ਜਮੀਨ ਬੀਚ-ਵਹੁਟੀਆਂ ਨਾਲ, ਮਾਨੋ ਲਾਲ ਬੂਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਨੀਲੀ ਚਾਦਰ ਹੈ.

ਉੱਢਲ. ਵਿ—ਓਟ (ਪਨਾਹ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ. "ਢਾਲ ਉੱਢਲੰ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਓਢਣੇ ਵਾਲਾ.

ਉਣ. ਦੇਖੋ, ਉਣਨਾ ਅਤੇ ਉੱਨ। ੨ ਡਿੰਗ. ਸਰਵ—ਉਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ.

ਉਣਤਾਲੀ. ਊਨਚਤ੍ਵਾਰਿੰਸ਼ਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਚਾਲ੍ਹੀ. ੩੯.

ਉਣੱਤਰ. ਊਨਸਪ੍ਤਤਿ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਸੱਤਰ. ੬੯.

ਉਣੱਤੀ. ਊਨਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਤੀਹ. ੨੯. ਦੇਖੋ, ਉਨੱਤੀ.

ਉਣਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਬੁਣਨਾ."ਤਨਿ ਉਣਿ ਖੁੰਬ ਚੜ੍ਹਾਇਕੈ." (ਭਾਗੁ) ਸਿੰਧੀ. ਉਣਣੁ.

ਉਣਮਣ. ਡਿੰਗ. ਵਿ—ਨਾਖ਼ੁਸ਼. ਅਪ੍ਰਸੰਨ. ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨ.

ਉਣਵੰਜਾ. ਸੰ. एकोनपञ्चाशत्—ਏਕੋਨਪੰਚਾਸ਼ਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਪੰਜਾਹ. ੪੯.

ਉਣਾਸਠ. ਊਨਸ਼ਸ਼੍ਟਿ. ਸੱਠ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੱਟ. ੫੯.

ਉਣਾਸੀ. ਊਨਾਸ਼ੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੱਟ. ੭੯.

ਉਣਾਨਵੇ. ਸੰ. एकोन नवति — ਏਕੋਨ ਨਵਤਿ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਨੱਵੇ. ੮੯.

ਉਣਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਣ (ਬੁਣ) ਕੇ. ਦੇਖੋ, ਉਣਨਾ.

ਉਣੇਤੁ. ਸੰ. उपनयन—ਉਪਨਯਨ. ਸੰਗਯਾ—ਯਗ੍ਯੋਪ-ਵੀਤ ਸੰਸਕਾਰ. ਜਨੇਊ ਪਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ. "ਭਦਣੁ ਉਣੇਤੁ ਕਰਾਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਬੰਨੋ) ਦੇਖੋ, ਉਪਨੀਤ.

ਉਣੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਣਵੰਜਾ.

ਉਤ. ਸੰ. ਉੱਤਰ. ਸੰਗਯਾ—ਪਰਲੋਕ. "ਈਤ ਊਤ ਜੀਅ ਨਾਲ ਸੰਗੀ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਧਰ. ਉਸ ਤਰਫ. "ਉਤ ਤਾਕੈ ਉਤ ਤੇ ਉਤਿ ਪੇਖੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਯਾ. ਸ਼ਾਇਦ. ਕਦਾਚਿਤ। ੪ ਸਰਵ—ਉਹ. ਓਹ. ਦੇਖੋ, ਉਤੁ.

ਉਤਸਰਗ. ਸੰ. उत्सर्ग. ਸੰਗਯਾ—ਤਰਕ. ਤਿਆਗ। ੨ ਦਾਨ। ੩ ਸਮਾਪਤਿ. ਅੰਤ. ਭੋਗ.

ਉਤਸਰਪਿਣੀ. ਸੰ. उत्सर्पिणी. ਸੰਗਯਾ—ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਸਤਯੁਗ ਆਦਿਕ ਯੁਗਾਂ ਦਾ ਚਕ੍ਰ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਉਤਸਰਪਿਣੀ ਅਤੇ ਅਵਸਰਪਿਣੀ ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ. ਉਤਸਰਪਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਅਤੇ ਅਵਸਰਪਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ.

ਉਤਸਵ. ਸੰ. उत्सव. ਸੰਗਯਾ—ਆਨੰਦ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ। ੨ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮ.

ਉਤਸਾਹ. उत्साह. ਸੰਗਯਾ—ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ। ੨ ਉੱਦਮ. ਪੁਰਖਾਰਥ. "ਦੀਨਦਇਆਲ, ਕਰਹੁ ਉਤਸਾਹਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਉਤਸਾਹੀ. ਸੰ. उत्साहिन्. ਵਿ—ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ। ੨ ਉੱਦਮੀ.

ਉਤਸੁਕ. ਸੰ. उत्सुक. ਵਿ—ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਚਾਹ ਨਾਲ ਵ੍ਯਾਕੁਲ.

ਉਤਸੁਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਤਸੁਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਕਿਸੇ ਵਸ੍ਤੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ.

ਉਤਕਟ. ਸੰ. उत्कट. ਵਿ—ਕਠਿਨ. ਕਠੋਰ. ਕਰੜਾ। ੨ ਪ੍ਰਚੰਡ. ਕ੍ਰੋਧੀ। ੩ ਪ੍ਰਬਲ। ੪ ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੋਇਆ। ੫ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਸ੍ਤ. ਮਖ਼ਮੂਰ। ੬ ਅਹੰਕਾਰੀ.

ਉਤਕਰਸ, ਉਤਕਰਖ ਸੰ. उत्कर्ष. ਸੰਗਯਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਵ੍ਰਿੱਧਿ। ੨ ਵਡਿਆਈ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ। ੩ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਟਤਾ.

ਉੱਤਮਤਾ। ੪ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਕਲਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਗੱਦੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ.

ਉਤਕਲ. ਸੰ. उत्कल. ਸੁਦਜੁਮਨ ਰਾਜਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਉੜੀਸਾ.

ਉਤਕਲਾ, **ਉਤਕਾ** } ਦੇਖੋ, ਉਤਕੰਠਿਤਾ.

ਉਤਕੰਟਕ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਕਰੜੇ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਕਰੌਂਦਾ. ਇਸ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਅਚਾਰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਰੌਂਦਾ.

ਉਤਕੰਠਾ. ਸੰ. उत्कण्ठा. ਸੰਗਜਾ—ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ. "ਬਿਹਬਲ ਹ੍ਵੈ ਉਤਕੰਠਾ ਭੂਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਤਕੰਠਿਤਾ. ਸੰ. उत्कण्ठिता. ਸੰਗਜਾ — ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ ਥਾਂ ਅਰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਆਇਆ ਨਾ ਵੇਖਕੇ ਤੀਵ੍ਰ ਇੱਛਾ ਨਾਲ,ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸੋਚਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ "ਉਤਕਲਾ" ਅਤੇ "ਉਤਕਾ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਉਤਕ੍ਰਿਸ੍ਟ. ਸੰ. उत्कृष्ट. ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੨ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਛਾ. ਬਿਹਤਰ.

ਉਤਕ੍ਸ਼ੇਪਣ., **ਉਤਖੇਪਣ.** } ਸੰ. उत्क्षेपण. ਕ੍ਰਿ—ਉੱਪਰ ਸੁੱਟਣਾ. ਫੈਂਕਣਾ। ੨ ਚੁਰਾਉਣਾ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਢੱਕਣ। ੪ ਛੱਜ। ੫ ਪੱਖਾ.

ਉਤੱਥ. ਸੰ. उतथ्य. ਸੰਗਜਾ—ਇਹ ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਅੰਗਿਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸੋਮ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ "ਭਦ੍ਰਾ" ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਜੋਕਿ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਭਦ੍ਰਾ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਤੱਥ ਦੀ ਕੁਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਲੈਗਿਆ. ਉਤੱਥ ਨੇ ਭਦ੍ਰਾ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਨਾਰਦ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ, ਪਰ ਵਰੁਣ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ. ਉਤੱਥ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਸਾਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਪੀ ਲੀਤਾ, ਫੇਰ ਭੀ ਵਰੁਣ ਨੇ ਭਦ੍ਰਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ. ਜਦ ਉਤੱਥ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰੁਣ ਦਾ ਤਾਲ ਸੁੱਕਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਲੋਕ ਜਲ ਬਿਨਾ ਹੋਗਿਆ, ਤਾਂ ਵਰੁਣ ਨੇ ਆਕੇ ਉਤੱਥ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਭਦ੍ਰਾ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ. ਰਿਖੀ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਪਿਸ ਲੈਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਵਰੁਣ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਕੀਤੇ.

ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤੱਥ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ "ਮਮਤਾ" ਸੀ. ਇਕ ਵਾਰ ਜਦਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰਭ ਸੀ, ਤਦ ਉਤੱਥ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਕਾਮਾਤੁਰ ਹੋਕੇ ਭਰਜਾਈ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਅਤੇ ਭੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ. ਮਮਤਾ ਨੇ ਅਤੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਬਾਲਕ ਨੇ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਨੂੰ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ. ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਜਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਦੀਰਘਤਮਾ" ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਭਰਦ੍ਵਾਜ.

ਉਤਪਤਿ. ਸੰ. उत्पत्ति. ਸੰਗਜਾ— ਜਨਮ. ਪੈਦਾਯਸ਼. "ਤਿਸੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਸਗਲੀ ਉਤਪਤਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿਰਚਨਾ. "ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ ਆਪਿ ਨਿਰਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ. ਦੇਖੋ, ਉਤਪਤਿ ੨। ੨ ਉਪ- ਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ. ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਤੇ ਲੈ ਹੋਣ ਦਾ ਕ੍ਰਮ. "ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ ਸਬਦੇ ਹੋਵੈ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਉਤਪਲ. ਸੰ. उत्पल. ਸੰਗਜਾ—ਨੀਲਾ ਕਮਲ। ੨ ਕਮਲ. ਕੌਲ ਫੁਲ.

ਉਤਪਲਲੋਚਨ. ਵਿ—ਉਤਪਲ (ਕਮਲ) ਜੇਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ. ਕਮਲ ਨਯਨ. "ਅਵਿਲੋਕਤ ਭੇ ਉਤ- ਪਲ ਲੋਚਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਤਪਾਟਨ. ਸੰ. उत्पाटन. ਸੰਗਜਾ—ਪੁੱਟਣਾ. ਉਖੇੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜੜ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਉਤਪਾਤ. ਸੰ. उत्पात. ਸੰਗਜਾ—ਉਪਦ੍ਰਵ. ਆਫਤ। ੨ ਅਸ਼ਾਂਤਿ। ੩ ਉੱਪਰ ਡਿਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲਪਕਕੇ ਪੈਣਾ.

ਉਤਪਾਤਿ, **ਉਤਪਾਤੀ** } ਸੰ. उत्पत्ति—ਉਤਪੱਤਿ. ਸੰਗਜਾ—ਪੈਦਾਯਸ਼. ਜਨਮ. "ਬ੍ਰਹਮਬਿੰਦੁ ਤੇ ਸਭ ਉਤਪਾਤੀ."

(ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. उत्पातिन्. ਵਿ—ਉਪਦ੍ਰਵ (ਫਸਾਦ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਉਤਪਾਦਕ. ਸੰ. उत्पादक. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ (ਪੈਦਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿਤਾ. ਜਨਕ। ੩ ਉੱਪਰ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਰਭ ਜੀਵ. ਸ਼ਰਭ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਪਿੱਠ ਤੇ, ਅਤੇ ਚਾਰ ਛਾਤੀ ਵੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ.

ਉਤਪਾਦਨ. उत्पादन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਤਪੰਨ. ਸੰ. उत्पन्न. ਵਿ—ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਿਆ.

ਉਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ਾ. ਸੰ. उत्प्रेक्षा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਹੋ ਜੇਹਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਭੇਦ ਗ੍ਯਾਨ ਸਹਿਤ ਉਪਮੇਯ ਵਿੱਚ ਉਪਮਾਨ ਦੀ ਅਟਕਲ ਕਰਨੀ "ਉਤ-ਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. "ਆਨ ਬਾਤ ਕੋ ਆਨ ਮੇ ਜਹਿਂ ਸੰਭਾਵਨ ਹੋਇ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕੋਪ ਭਈ ਬਰ ਚੰਡਿ ਮਹਾਂ ਬਹੁ
    ਜੁੱਧ ਕਰਯੋ ਰਨ ਮੇ ਬਲ ਧਾਰੀ,
ਲੈਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਮਹਾਂ ਬਲਵਾਨ
    ਪਚਾਰਕੈ ਸੁੰਭ ਕੇ ਊਪਰ ਝਾਰੀ,
ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ ਬਜੀ
    ਝਨਕਾਰ ਉਠੀ ਤਿਹ ਤੇ ਚਿਨਗਾਰੀ,
ਮਾਨਹੁ ਭਾਦਵ ਮਾਸ ਕੀ ਰੈਨ
    ਲਸੈ ਪਟਬੀਜਨ ਕੀ ਚਮਕਾਰੀ. (ਚੰਡੀ ੧)

(ਅ) ਜੇ 'ਗੋਯਾ' 'ਮਾਨੋ' ਆਦਿਕ ਪਦ ਨਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ, ਤਦ "ਗਮ੍ਯੋਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ਾ" ਅਥਵਾ "ਗੁਪਤੋਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ਾ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਇੱਕ ਵੱਢੇ ਤੇਗੀਂ ਤੜਫਨ
    ਮਦ ਪੀਤੇ ਲੋਟਨ ਬਾਵਲੇ. (ਚੰਡੀ ੩)
ਮਾਨੋ ਮਦ ਪੀਤੇ ਬਾਵਲੇ ਲੋਟਨ.

ਉਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ੋਪਮਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ (ਹ)

ਉਤਪ੍ਰੇਖ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ਾ.

ਉਤਭਿਜ, ਉਤਭੁਜ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਉਤਭੁਜ" "ਅਰਧਭੁਜੰਗ" "ਸੋਮਰਾਜੀ" ਅਤੇ "ਸ਼ੰਖਨਾਰੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ—ਦੋ ਯਗਣ ।ऽऽ, ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਹਹਾਸੰ ਕਪਾਲੰ। ਸੁਭਾਸੰ ਛਿਤਾਲੰ।
ਪ੍ਰਭਾਸੰ ਜੁਆਲੰ। ਅਨਾਸੰ ਕਰਾਲੰ. (ਕਲਕੀ)

੨ ਸੰ. उद्भिज्ज.—ਉਦਭਿੱਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪਾੜਕੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਕੁਰ (ਅੰਗੂਰ) ਨਿਕਲੇ, ਐਸੀ ਵਨਸਪਤਿ. ਬੇਲ ਬੂਟੇ ਖੇਤੀ ਆਦਿਕ. "ਜਲ ਬਿਨ ਉਤਭੁਜ ਕਾਮ ਨਹੀਂ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਕੀਨੀ। ਉਤਭੁਜ ਖਾਨਿ ਬਹੁਰ ਰਚਦੀਨੀ." (ਚੌਪਈ) ੩ ਸੰ. उद्-भुज—ਉਦ-ਭੁਜ. ਜਿਸਨੇ ਬਾਂਹ ਫੈਲਾਈ ਹੈ. ਦਸ੍ਤਗੀਰ. ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ. "ਉਤਭੁਜ ਚਲਤੁ ਆਪ ਕਰਿ ਚੀਨੈ ਆਪੇ ਤਤੁ ਪਛਾਣੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) "ਉਦਭੁਜ ਸਰੂਪ ਅਬਿਗਤ ਅਭੰਗ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਉਤਮ, ਉਤਮੁ ਦੇਖੋ, ਉੱਤਮ. "ਉਤਮ ਸੰਤ ਭਲੇ ਸੰਜੋਗੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਉਤਮੁ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰ ਹੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਉਤਰ. ਦੇਖੋ, ਉਤਰਨਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ.

ਉਤਰਸਿ. ਉਤਰੇਗਾ. ਪਾਰ ਹੋਊ, ਹੋਵੇਗਾ. "ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ ਕੈਸੇ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

ਉਤਰਨ, ਉਤਰਣਾ, ਉਤਰਨਾ ਸੰ. उत्तरण. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਰਜਾਨਾ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁਚਣਾ. ਪਾਰ ਹੋਣਾ। ੨ ਉੱਪਰੋਂ ਹੇਠ ਆਉਣਾ. ਅਵਤਰਣ। ੩ ਜਨਮ ਲੈਣਾ. ਦੂਜਾ ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ. "ਘਰਿ ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਭਗਤ ਉਤਰਿ ਆਯਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੪ ਦੂਰ ਹੋਣਾ. ਮਿਟਣਾ. "ਉਤਰਗਇਓ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕਾ ਸੰਸਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਲਗਾ ਰੰਗ ਅਪਾਰ ਕੋ ਨ ਉਤਾਰਈ." (ਸਵਾ ਮ: ੫)

ਉਤਰਾਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤਰਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਢਲਵਾਨ.

ਉਤਰਿ. ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਮੇ. "ਉਤਰਿ ਦਖਣਿ ਪੁਬਿ ਦੇਸ

ਪਸੁਮਿ ਜਸੁ ਭਾਖਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩) ੨ ਉਤਰਕੇ. "ਤੇਊ ਉਤਰਿ ਪਾਰ ਪਰੇ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਉਤਰੀ. ਉਤਰਸੀ. ਉਤਰੇਗੀ. ਲੱਥੂ. "ਧਿਆਇਦਿਆ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲੁ, ਨਾਨਕ ਉਤਰੀ ਚਿੰਤ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਉਤਰ ਗਈ. ਲੱਥੀ। ੩ ਉਤਰ ਜਾਵੀ.

ਉਤਰੀਆ. ਵਿ—ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਪਾਰ ਕਰਤਾ. "ਭੈਸਾਗਰ ਸੰਤ ਪਾਰਉਤਰੀਆ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ.

ਉਤਰੁ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤਰ. "ਆਪੇ ਆਖੈ ਆਪੇ ਸਮਝੈ ਤਿਸੁ ਕਿਆ ਉਤਰੁ ਦੀਜੈ?" (ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ)

ਉਤਲਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਾਵਲਾ ਹੋਣਾ. ਜਲਦੀ ਕਰਨਾ। ੨ ਵਿ—ਉਤਾਵਲਾ ਹੋਇਆ.

ਉਤਲੰਤ. ਵਿ—ਉਤਾਵਲੀ ਵੰਤ. ਕਾਹਲਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਨਾਲ. ਫੁਰਤੀ ਸਾਥ. "ਸੁਨ ਸ਼ੋਰ ਜਾਤ ਉਤਲੰਤ ਧਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਤਵਤ. ਸੰ. उदावर्त—ਉਦਾਵਰਤ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲ ਦੀ ਭੌਰੀ. ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ। ੨ ਅਫਾਰਾ. ਵਾਤ ਦੋਖ ਨਾਲ ਪੇਟ ਦਾ ਆਫਰਨਾ.

ਉਤਵਤਾ. ਵਿ—ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਹੌਕਲਤਾਇਆ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਚਕ੍ਰ (ਘੁੰਮੇਰੀ) ਵਿੱਚ ਪਿਆ. "ਫਿਰਹਿ ਉਤਵਤਾਏ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਉਤਵਤ.

ਉਤਾਉਲ, ਉਤਾਇਲ ਸੰਗਯਾ—ਉਤਾਵਲੀ. ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. "ਨਿਕਟੈ ਤਿਹ ਜਾਨ ਉਤਾਇਲ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਤਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਮਾ. ਮੂਰਤੀ. "ਮਨਹੁ ਉਤਾਈ ਭਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਮਾਨੋ ਸ਼ੋਭਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈ.

ਉਤਾਹ, ਉਤਾਹਿ ਵਿ—ਅਧਿਕ. ਵੱਧ. "ਘਟੈ ਨ ਵਧੈ ਉਤਾਹਿ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੨ ਉੱਪਰ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਤਾਹਾਂ. ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਸਿੰਧੀ—ਉਤਾਹੋਂ.

ਉਤਾਕ. ਦੇਖੋ, ਓਤਾਕ ਅਤੇ ਅਉਤਾਕ.

ਉਤਾਨਪਾਦ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤਾਨਪਾਦ.

ਉਤਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਕ਼ਲ. ਕਾਪੀ. "ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸ੍ਤਖ਼ਤ ਕਾ." (ਅਕਾਲ) ਖ਼ਾਸ ਦਸ੍ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਨਕਲ। ੨ ਪੁਰਾਣਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਅੰਗ ਤੋਂ ਉਤਾਰਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. "ਅਮੀਰ ਦਾ ਉਤਾਰ ਗਰੀਬ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ." (ਲੋਕੋ) ੩ ਸੰ. अवतार—ਅਵਤਾਰ. ਜਨਮ. ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨਾ। ੪ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉਤਾਰਣਾ.

ਉਤਾਰ ਚੜਾਉ. ਯੌ. ਸੰਗਯਾ—ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ. ਖੰਡਨ ਮੰਡਨ। ੨ ਲਾਭ ਹਾਨਿ ਦੀ ਬਾਤ. "ਏਵ ਉਤਾਰ ਚੜਾਉ ਸੁਨਾਇ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੋ ਮਨ ਭਰਮਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਤਾਰਣਾ, ਉਤਾਰਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਉੱਪਰੋਂ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ। ੨ ਪਾਰ ਕਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਰਣ.

ਉਤਾਰ ਰੱਖਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਮਨੋ ਭੁਲਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਰਾਖੁ ਉਤਾਰਿ। ੨ ਕਦਰ ਨਾ ਕਰਨੀ. ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ। ੩ ਹੇਠ ਲਾਹ ਦੇਣਾ.

ਉਤਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਉਤਾਰਣਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਨਕਲ. ਕਾਪੀ. "ਉਸ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ." (ਲੋਕੋ) ੩ ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸ ਦ੍ਵਾਰਾ ਆਫਤ ਦਾ ਉਤਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਰੋਗੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਕੇ ਅੰਨ ਵਸਤ੍ਰ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਆਦਿਕ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ। ੪ ਧਾਵਾ. ਹਮਲਾ. "ਤਹਾਂ ਆਪ ਕੀਨੋ ਹੁਸੈਨੀ ਉਤਾਰੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੫ ਡੇਰਾ. ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੬ ਨਿਸਤਾਰਾ. ਪਾਰ ਉਤਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਇ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਉਤਾਰਿਅਨੁ. ਉਸ ਨੇ ਪਾਰ ਕੀਤਾ, ਕੀਤੇ. "ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਅਨੁ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩)

ਉਤਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. ਫੁਰਤੀ. "ਕਾਲੂ ਨੇ ਉਤਾਲ ਲੀਨ ਅੰਕ ਹਿਤ ਨਾਲ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰ. उत्ताल ਵਿ—ਚੰਗਾ. ਅੱਛਾ। ੩ ਤੇਜ਼. ਤੁੰਦ। ੪ ਬਹੁਤ. ਅਧਿਕ। ੫ ਭਿਆਨਕ. ਡਰਾਉਣਾ.

ਉਤਾਵਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. ਕਾਹਲੀ।

੨ ਚਾਲਾਕੀ. ਫੁਰਤੀ.

ਉਤਾਵਲਾ. ਵਿ—ਕਾਹਲਾ. ਛੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਫੁਰਤੀਲਾ.ਚਾਲਾਕ। ੩ ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛੇਤੀ. ਤੁਰਤ. "ਸਚ ਟਿਕੈ ਘਰਿ ਆਇ ਸਬਦਿ ਉਤਾਵਲਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਤਾਵਲੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਹਲੀ. ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ। ੨ ਵਿ—ਛਣ ਭੰਗੁਰ. ਪਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਸਨਹਾਰ. "ਜੈਸੇ ਭਾਦਉ ਖੂੰਬਰਾਜੁ ਤੂ ਤਿਸ ਤੇ ਖਰੀ ਉਤਾਵਲੀ." (ਬਸੰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਉਤਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ. "ਉਤ ਤੇ ਉਤਿ ਪੇਖੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਉਤੁ. ਸਰਵ. ਉਸ. "ਉਤੁ ਭੂਖੈ ਖਾਇ ਚਲੀਅਹਿ ਦੂਖ." (ਸੋਦਰੁ) ਉਸ ਭੁੱਖ ਤੋਂ.

ਉਤੇ, ਉਤੈ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਧਰ. ਉਸ ਪਾਸੇ.

ਉਤੰਸ. ਦੇਖੋ, ਅਵਤੰਸ। ੨ ਸੰ. ਉੱਤੰਸ. ਭੂਖਣ। ੩ ਮੁਕਟਮਣਿ. ਤਾਜ ਦਾ ਰਤਨ.

ਉਤੰਕ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤੰਕ.

ਉਤੰਗ. ਸੰ. उत्तुङ्ग— ਉੱਤੁੰਗ. ਵਿ— ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ. "ਉਤੰਗੀ ਪੈਓਹਰੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਹੇ ਅਤਿ ਉੱਨਤ ਪਯੋਧਰਾਂ ਵਾਲੀ ! ਦੇਖੋ, ਪੈਓਹਰੀ.

ਉੱਤਮ. ਸੰ. उत्तम. ਵਿ—ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਛਾ. ਅਤਿ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧ੍ਰੂਵ ਦਾ ਸੌਤੇਲਾ ਵਡਾ ਭਾਈ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤਾਨਪਾਦ.

ਉੱਤਮਤਾ, ਉੱਤਮਤਾਈ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਠਤਾ. ਖ਼ੂਬੀ. ਭਲਾਈ. ਨੇਕੀ.

ਉੱਤਮਾ. ਸੰ. उत्तमा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਓਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਪਤੀ ਦੇ ਐਬ ਵੇਖ ਅਤੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਉਹ ਦੂਤੀ,ਜੋ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਾਵੇ। ੩ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਉੱਤਰ. ਸੰ. उत्तर. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਦੀਚੀ ਦਿਸ਼ਾ. ਦੱਖਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਜਵਾਬ। ੩ ਪਰਲੋਕ। ੪ ਰਾਜਾ ਵਿਰਾਟ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਪਰੀਛਤ (ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ) ਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ। ੫ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਸ਼੍ਨੋੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ। ੬ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ। ੭ ਵਿ—ਪਿਛਲਾ। ੮ ਅਗਲਾ.

ਉੱਤਰ ਪਛ, ਉੱਤਰ ਪੱਖ ਸੰ. उत्तर पक्ष. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕਥਨ. ਜਵਾਬ ਦੀ ਦਲੀਲ। ੨ ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦਾ ਜਵਾਬ. ਜਵਾਬ ਦਾਵਾ.

ਉੱਤਰ ਮੀਮਾਂਸਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਤਿਮ ਵਿਚਾਰ. ਕਰਮਕਾਂਡ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਮੰਜ਼ਲ. ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾ. ਵੇਦਾਂਤ.

ਉੱਤਰਾ. ਸੰ. उत्तरा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ ਵਿਰਾਟ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਭਿਮਨ੍ਯੁ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ। ੨ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ. "ਉੱਤਰਾ ਓਰ ਸਿਧਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੯)

ਉੱਤਰਾਖੰਡ. ਸੰ. उत्तराखण्ड. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਦਾ ਪਾਸਾ. ਹਿਮਾਲਯ ਪਾਸ ਦਾ ਉੱਤਰੀਯ ਭਾਗ.

ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ. ਸੰ. उत्तराधिकारिन्. ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਬਿਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਰਿਸ.

ਉੱਤਰਾਯਣ. ਸੰ. उत्तरायण. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਸ ਪੋਹ ਤੋਂ ਨੌਂ ਹਾੜ੍ਹ ਤੀਕ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨ.

ਉੱਤਰਾਰਧ. ਸੰ. उत्तरार्द्ध. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿਛਲਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ.

ਉੱਤਾ. उत्तरीय— ਉੱਤਰੀਯ. ਵਿ—ਅਗਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਟੀਕਾ. ਵਿਆਖਿਆ (ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ) ੩ ਉੱਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੪ ਓਢਨੀ. ਚਾਦਰ.

ਉੱਤਾਨਪਾਦ. ਸੰ. उत्तानपाद. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨੁ ਅਤੇ ਸ਼ਤਰੂਪਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਨੀਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ—ਧ੍ਰੁਵ, ਕੀਰਤਿਮਾਨ, ਆਯੁਸ਼੍ਮਾਨ, ਅਤੇ ਵਸੁ

ਹੋਏ. ਸੁਰੁਚਿ ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜਨਮਿਆ. ਦੇਖੋ, ਧ੍ਰੁਵ ੮.

ਉੱਤਾਵਾਚਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ। ੨ ਅਗਲਾ ਹਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ। ੩ ਵ੍ਰਿੱਤਾਂਤ ਮਾਲੂਮ ਕਰਨਾ। ੪ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ.

ਉੱਤਿਸ੍ਟ. ਸੰ. उत्तिष्ठ—ਉੱਤਿਸ਼੍ਠ. ਖੜਾ ਹੋ। ੨ ਉੱਥਾਯ. ਉਠ ਕਰ. "ਉੱਤਿਸ੍ਟ ਦੇਵਿ ਪੂਜੰਤ ਜਾਇ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਉੱਤੀਰਣ. ਸੰ. उत्तीर्ण. ਵਿ—ਪਾਰ ਹੋਇਆ.ਲੰਘਿਆ। ੨ ਤਰ ਕੇ ਪਾਰ ਪਿਆ। ੩ ਪਾਸ (Pass) ਹੋਇਆ। ੩ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ.

ਉੱਤੇਜਕ. ਸੰ. उत्तेजक. ਵਿ—ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਉਭਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਤਸ਼ੀ. ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਅੱਗ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਣੀ.

ਉੱਤੇਜਨ. ਸੰ. उत्तेजन. ਸੰਗਯਾ—ਉਕਸਾਉ. ਪ੍ਰੇਰਨਾ। ੨ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉੱਤੰਕ. ਸੰ. उत्तङ्क. ਇੱਕ ਰਿਖੀ,ਜੋ ਵੇਦਮੁਨਿ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਧੁੰਧੁ. "ਆਸ਼੍ਰਮ ਤਹਾਂ ਉਤੰਕ ਮੁਨੀ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚੇਲਾ.

ਉਤ੍ਰਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤਰਾਯਣ.

ਉਥਕਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸ੍ਥਗਿਤ ਹੋਣਾ. ਥੱਕਣਾ। ੨ ਉੱਥਿਤ—ਕਰਨ. ਖੜੇ ਕਰਨਾ. ਉਠਾਉਣਾ। ੩ ਟਪਾਉਣਾ. ਕੁਦਾਉਣਾ. "ਰਣਹਿ ਤੁਰੰਗ ਉਥੱਕ ਹੈਂ." (ਪਾਰਸਾਵ) "ਬਾਜਿ ਉਥੱਕੀਅੰ." (ਸੂਰਜਾਵ) ੪ ਢਕਨਾ. ਆਛਾਦਨ ਕਰਨਾ.

ਉਥਤ. ਦੇਖੋ, ਉਥਿਤ.

ਉਥਪਨ. ਦੇਖੋ, ਉਥਾਪਨ.

ਉਥਪ ਬਿਥਪ. ਦੇਖੋ, ਉਥਾਪਨ ਅਤੇ ਬਿਥਪ.

ਉਥਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਰਤਣਾ. ਉਲਟਾਉਣਾ। ੨ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨਾ. "ਅਗ੍ਰ ਜੁ ਆਵਤ ਤਾਂ ਉਥਲਾਵਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਥਲ ਪਥਲ. ਸੰਗਯਾ-ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਉਥਲ ਪਥਲ ਕਰਦੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਥਾਨ. ਸੰ. उत्थान. ਸੰਗਯਾ—ਖੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਉੱਦਮ। ੩ ਆਰੰਭ। ੪ ਉੱਨਤੀ. ਤਰੱਕੀ। ੫ ਦੇਖੋ, ਉਠਾਨ.

ਉਥਾਨਕਾ. ਸੰ. उत्थानिका—ਉੱਥਾਨਿਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਉੱਥਾਨ (ਉਠਾਉਣ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ. ਭੂਮਿਕਾ. ਦੀਬਾਚਾ. ਤਮਹੀਦ। ੨ ਕਿਸੇ ਗ੍ਯਾਨੀ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਰਚੀ ਇੱਕ ਪੋਥੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਗੁਰੁਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਹੋਈ ਹੈ.

ਉਥਾਪਨ. ਸੰ. उत्थापन. ਕ੍ਰਿ—ਮਿਟਾਉਣਾ. ਉਠਾਦੇਣਾ. "ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਦਾ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੨ ਖੜਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਫਿਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ.

ਉਥਾਰਾ. ਸਿੰਧੀ. ਉਥਾੜੋ ਅਥਵਾ ਅਉਥਾੜੋ. كابوس ਕਾਬੂਸ. Nightmare. ਦਾੱਬਾ. ਇਹ ਰੋਗ ਮੇਦੇ ਵਿੱਚ ਬੋਝ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛਾਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਆਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਕੇ ਦੱਬ ਲਿਆ ਹੈ. ਸਾਹ ਰੁਕਦਾ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਡਰਕੇ ਬੁਰੜਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਉਥਾਰੇ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਵੀ (ਨਿਸੋਥ) ਦਾ ਜੁਲਾਬ ਦੇਕੇ ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਮਾ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ. ਦੋ ਮਾਸ਼ੇ ਮਸਤਗੀ, ਦੋ ਮਾਸ਼ੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਪੀਹਕੇ ਗਾਂ, ਜਾਂ ਬਕਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਫੱਕੀ ਲੈਣੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਇਹ ਫੱਕੀ, ਬਾਦਾਮ, ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ, ਤੇ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਈ ਨਾਲ ਭੀ ਲਈ ਜਾਸਕਦੀ ਹੈ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਹਰੜ ਦਾ ਮੁਰੱਬਾ ਖਾਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ. ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਰਕ ਲਾਕੇ ਆਉਲੇ ਦਾ ਮੁਰੱਬਾ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਖਾਣਾ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਸੰਗਤਰੇ ਅੰਗੂਰ ਅਨਾਰ ਆਦਿ ਫਲਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੈ. ਪਾਲਕ, ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ, ਕੱਦੂ,ਤਿੱਤਰ ਆਦਿ ਦਾ ਸ਼ੋਰਵਾ (ਰਸਾ) ਪੱਥ ਹੈ.

ਉਥਾਰੇ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਲਾਲ ਮਿਰਚ, ਮਾਸ, ਗੁੜ, ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਮੈਥੁਨ, ਭੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਏ. "ਰੇ ਜਨ! ਉਥਾਰੈ ਦਬਿਓਹੁ ਸੁਤਿਆ ਗਈ ਵਿਹਾਇ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਰੂਪ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਫਿਕਰਾਂ ਦੇ ਖੋਟੇ ਸੰਕਲਪ ਮਲੀਨ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥਾਰੇ ਵਾਂਙ ਆ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਉਥਿਤ, ਉਥਿੱਤ ਸੰ. उत्थित. ਵਿ—ਉਠਿਆ ਹੋਇਆ. ਉਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. "ਬਹੁਰ ਉਥਿਤ ਊਪਰ ਕੋ ਆਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)।

ਉਦ. ਸੰ. उद्. ਧਾ—ਗਿੱਲਾ ਕਰਨਾ. ਵਹਿਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲ. ਪਾਣੀ। ੩ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸੰਗੁਲ.

ਉਦਉ, ਉਦਇ ਸੰ. उदय. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਪਰ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਉੱਨਤੀ. ਵ੍ਰਿੱਧਿ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਾ ਭਾਗੈ ਕਾ ਉਦਉ ਹੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਉਦਕ. ਸੰ. उदक. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਣੀ. ਜਲ. "ਰਾਮ ਉਦਕਿ ਤਨੁ ਜਲਤ ਬੁਝਾਇਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਦਕਨਾ.

ਉਦਕ ਕੁੰਭ. ਸੰ. उदककुम्भ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੜਾ। ੨ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਠਹਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਲ. "ਜਿਉ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਬਿੰਬ ਕਉ ਮਿਲੀ ਹੈ ਉਦਕ ਕੁੰਭ ਬਿਗਰਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਜੈਸੇ ਜਲ ਡੁਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ, ਬਿੰਬ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਦੇਹ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਗ੍ਯਾਨੀ ਦਾ ਆਤਮਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਵੈਦ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਅਨੇਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ.

ਉਦਕਨਾ, ਉਦਕਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਦਹਿਲਣਾ. ਡਰਨਾ. "ਔਚਕ ਉਦਕੇ ਸਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਕੁੱਦਣਾ. ਉਛਲਨਾ। ੩ ਕੰਬਣਾ. ਥਿੜਕਣਾ.

ਉਦਕਭੁਕ. ਵਿ—ਉਦਕ (ਜਲ) ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਲਾਹਾਰੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੜਵਾ ਅਗਨੀ। ੩ ਬਿਜਲੀ. ਅੱਬਿੰਧਨਾਗਨਿ.*

"ਤਬ ਕਮਲੇਸ ਹਰਖ ਹ੍ਵੈ ਦਯਾਲਾ,
ਕਹ੍ਯੋ, ਸੁਨਹੁ ਸਭ ਭੂਸੁਰ ਸਾਲਾ!
ਯਸਜ ਉਚਾਰ ਉਦਕਭੁਕ, ਵਾਰੀ—
ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਦੇਤ ਫਲ ਚਾਰੀ."
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ ਰਾਸਿ ੭ ਅ: ੪, ਛੰਦ ੩੬)

ਦਯਾਲੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਆਖਿਆ, ਹੇ ਰਿਖੀ ਲੋਗੋ ਸੁਣੋ! ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਜਲ ਦਾ ਆਚਮਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਰਿ (ਜਲ) ਦੇ ਜਿਤਨੇ ਤੀਰਥ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਚਾਰ ਫਲ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮੰਤ੍ਰ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—"ਓਮੑ ਅਮ੍ਰਿਤੋਦ੍ਭਵਾਯ, ਅਮ੍ਰਿਤਰੂਪਾਯ,ਤੀਰਥਰਾਜਾਯ, ਨਮੋਨਮ:"

ਉਦਕਰਖ. ਸੰ. उत्कर्ष.—ਉਤ੍ਕਰ੍ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਵ੍ਰਿੱਧਿ. ਵਿਸ੍ਤਾਰ. ਫੈਲਾਉ. "ਜਬ ਉਦਕਰਖ ਕਰਾ ਕਰਤਾਰਾ." (ਚੌਪਈ) ਦੇਖੋ, ਉਤਕਰਖ.

ਉਦਕਿ. ਉਦਕ (ਜਲ) ਕਰਕੇ. ਜਲਸੇ. ਜਲ ਨੇ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕ.

ਉਦਕੁ. ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕ. "ਰਾਮ ਉਦਕੁ ਜਿਹ ਜਨ ਪੀਆ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

ਉਦਗਾਤਾ. ਸੰ. उद्गातृ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਸਾਮ ਵੇਦ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ.

ਉਦਗਾਰ. ਸੰ. उद्गार. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਡਕਾਰ. ਊਰਧਵਾਤ. ਮੇਦੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉਠੀ ਹੋਈ ਪੌਣ. ਸਾਧਾਰਣ ਡਕਾਰ ਦੁਖਦਾਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕਫ ਪਿੱਤ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜੇ ਮੇਦੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਠਰਾਗਨਿ ਮੰਦ ਪੈਜਾਵੇ, ਤਦ ਡਕਾਰ ਬਹੁਤ ਆਉਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਗ ਰੂਪ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਚਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸੰਜਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ। ੨ ਵਮਨ. ਡਾਕੀ. ਛਰਦ। ੩ ਸੁਖ। ੪ ਦੁੱਖ। ੫ ਉਬਾਲ. ਉਫਾਨ.

ਉਦਧ, ਉਦਧਿ ਸੰ. उदधि. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਦ (ਪਾਣੀ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਘੜਾ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ "ਉਦਧਿ ਗੁਰੁ

* ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਹੈ ਈਂਧਨ ਜਿਸ ਦਾ.

ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਬੇਅੰਤੁ ਹਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਬੱਦਲ.

ਉਦਧਿਸੁਤ. ਸੰ. उदधिसुत. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਮੋਤੀ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੪ ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ ਆਦਿਕ। ੫ ਅਨੇਕ ਰਤਨ ਅਥਵਾ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ.

ਉਦਪਾਨ. ਸੰ. उदपान. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਖੂਹ. "ਘਟ ਸੀਸ ਧਰਾ ਜਲ ਲੇਵਨ ਕੋ ਉਦਪਾਨ ਜਹਾਂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਬਾਉਲੀ. ਵਾਪੀ। ੩ ਕਮੰਡਲੁ.

ਉਦਬਿਗਨ. ਸੰ. उद्विग्न. ਵਿ—ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਉਦਵੇਗ (ਘਬਰਾਹਟ) ਸਹਿਤ. "ਬੈਠੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਉਦਬਿਗਨ ਭਈ ਹੈ ਮਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦਬਿਲਾਵ. ਦੇਖੋ, ਜਲ ਬਿਲਾਵ.

ਉਦਬੇਗ. ਦੇਖੋ, ਉਦਵੇਗ.

ਉਦਭਟ. ਸੰ. उद्भट. ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ. ਜ਼ੋਰਾਵਰ। ੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ। ੩ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੱਛੂ। ੫ ਸੂਰਜ.

ਉਦਭਵ. ਸੰ. उद्भव. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤਪੱਤਿ. ਜਨਮ। ੨ ਵ੍ਰਿੱਧਿ. ਤਰੱਕੀ। ੩ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ.

ਉਦਭਿਜ. ਦੇਖੋ, ਉਤਭੁਜ.

ਉਦਭਿਦਵਿਦ੍ਯਾ. उद्भिद्विद्या. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਨਸਪਤਿ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ. ਉਦ੍ਭਿੱਜ ਦਾ ਇਲਮ. Botany.

ਉਦਭੂਤ. ਸੰ. उद्भूत. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਿਆ। ੨ ਪ੍ਰਗਟਿਆ.

ਉਦਮ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦਮ. "ਉਦਮ ਕਰੇਦਿਆ ਜੀਉ ਤੂੰ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਉਦਮਾਤ, ਉਦਮਾਦ. ਸੰ. उन्माद—ਉਨਮਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਸਤੀ. ਖ਼ੁਮਾਰੀ. "ਮਾਇਆ ਮਦ ਚਾਖਿ ਭਏ ਉਦਮਾਤੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉਨਮੱਤ (ਗਲਤਾਨ) ਹੋ ਗਏ।

੨ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਰੋਗ. ماليخوليا ਮਾਲੀਖ਼ੋਲੀਆ. Melancholia ਪਾਗਲਪਣਾ. ਸੁਦਾ. ਇਹ ਰੋਗ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ, ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾ ਦੇ ਵਰਤਣ, ਬਹੁਤ ਮੈਥੁਨ, ਬਹੁਤ ਜਾਗਣ, ਚਿੰਤਾ, ਕ੍ਰੋਧ, ਸ਼ੋਕਾਦਿ ਦੇ ਕਰਨ, ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਬਵਾਸੀਰ ਦਾ ਲਹੂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਕੱਚਾ ਪਾਰਾ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਸਿਰ ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ, ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ, ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਪਮਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਗਰਮੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਉਨਮਾਦ ਦਾ ਰੋਗੀ ਬਕਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਹੱਸਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਅਤੇ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਰੋਗ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਤੁਰਤ ਖਬਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਛੇਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਰੋਗ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋਜਾਵੇ ਤਾਂ ਔਖਾ ਹਟਦਾ ਹੈ.

ਉਨਮਾਦੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿੜਾਉਣਾ ਅਤੇ ਛੇੜਨਾ ਹੱਛਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਪਾਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਰਾਗ ਰੰਗ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੇਲ ਹੋਣੇ ਉੱਤਮ ਹਨ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ, ਮੱਖਣ, ਮਲਾਈ, ਬਦਾਮਰੌਗਨ, ਹਲਕੇ ਫਲ ਅਤੇ ਹਲਕੀ ਗਿਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ. ਬਦਾਮ, ਇਲਾਇਚੀ, ਮਗਜ ਕੱਦੂ ਅਤੇ ਖੀਰੇ ਦੇ ਘੋਟਕੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਸਰਦਾਈ ਦੇਣੀ ਹੱਛੀ ਹੈ. ਮੱਥੇ ਤੇ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪ, ਬਦਾਮਰੌਗਨ ਦੀ ਸਿਰ ਤੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਸੰਦਲ ਅਨਾਰ ਅਤੇ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ. ਬਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਤੀਕ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਰੋਜ ਚਟਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ ਹੈ. ਇਸ ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਬਜੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰਹੇਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਸਿੰਧੀ ਵਿੱਚ ਉਦਮਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਫਿਕਰ ਹੈ.

ਉਦਮਾਦਾ. ਸੰ. उन्मत्त—ਉਨਮੱਤ. ਵਿ— ਮਤਵਾਲਾ. ਮਖ਼ਮੂਰ. "ਮਨ ਖੁਟਹਰ, ਤੇਰਾ ਨਹੀ ਬਿਸਾਸੁ ਤੂ ਮਹਾਂ ਉਦਮਾਦਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਉਨਮਾਦ ਰੋਗ ਵਾਲਾ. ਪਾਗਲ. ਸੁਦਾਈ.

ਉਦਮਾਦੀ. ਸੰ. उन्मादिन्—ਉਨਮਾਦੀ. ਵਿ—ਸੁਦਾਈ. ਸਿਰੜੀ. ਪਾਗਲ। ੨ ਨਸ਼ਈ. ਅਮਲੀ. "ਜਿਉ ਉਦਮਾਦੀ ਅਤੀਸਾਰ." (ਭਾਗੁ) ਜੈਸੇ ਫੀਮੀ ਨੂੰ ਅਤੀ-ਸਾਰ ਮਾਰਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਮੁ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦਮ. "ਉਦਮੁ ਸੋਈ ਕਰਾਇ ਪ੍ਰਭੁ." (ਮਾਝ ਮ: ੫ ਦਿਨਰੈਣ)

ਉਦਯ. ਸੰ. उदय. ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਰਿਧਿ. ਤਰੱਕੀ। ੨ ਨਿਕਲਨਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ। ੩ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨਾ। ੪ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੂਰਬੀ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦੀ ਓਟ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਉਦਯਾਚਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯਗਿਰਿ.

ਉਦਯ ਅਸੁ. ਸੰਗਯਾ—ਉਦਯ ਅਤੇ ਅਸੁ ਨਾਉਂ ਦੇ ਦੋ ਪਹਾੜ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਯ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸੂਰਜ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੁ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਛਿਪਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੂਰਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਛਿਪਣਾ। ੩ ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਪੱਛਮ. ਭਾਵ—ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. "ਉਦਯ ਅਸੁ ਲੌ ਰਾਜ." (ਸਲੋਹ) ੪ ਜਨਮ—ਮਰਣ.

ਉਦਯ ਸਿੰਘ. ਸ਼ਿਸ਼ੋਦਿਯਾ ਕੁਲ* ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾ (ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸਿੰਘ) ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਚਤੌੜ ਦੀ ਗੱਦੀ ਉੱਪਰ ਸੰਮਤ ੧੫੯੯ (ਸਨ ੧੫੪੧-੪੨) ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ. ਇਹ ਵਡਾ ਕਾਇਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਡੋਬਣ ਵਾਲਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਜੋ ਰਾਜਪੂਤ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮਾਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਉਦਯਪੁਰ ਨਗਰ ਵਸਾ-ਇਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਚਤੌੜਗੜ੍ਹ।

੨ ਅਲੀਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਮੁਲਤਾਨ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਮਾਈ-ਦਾਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਨੀਰਾਮ ਰਾਜਪੂਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਪੰਜ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਅਰਪਨ ਕੀਤਾ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਖਯਾ ਦਿੱਤੀ. ਇਹ ਪੰਜ ਪੰਥ-ਰਤਨ—ਉਦਯ ਸਿੰਘ, ਅਜਬ ਸਿੰਘ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ, ਅਨਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਨ.

ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਖੱਲ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਲ-ਗੀਧਰ ਨੇ ਇਹ ਇੱਕ ਗਧੇ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਰਭੈ ਹੋਕੇ ਉਹ ਖੇਤੀਆਂ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਅਰ ਗੂਣ ਦੇ ਬੋਝੇ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ.

ਇੱਕ ਵੇਰ ਗਧਿਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸੁਣਕੇ ਹੀਂਗਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਕੁਮ੍ਹਾਰ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁਚਕੇ ਖੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਖਰਮਸਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ. ਕੁਮ੍ਹਾਰ ਨੇ ਗਧਾ ਪਛਾਣਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹ, ਗੂੰਣ ਦੇ ਬੋਝੇ ਹੇਠ ਲੈਲਿਆ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਿਖਯਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਹੋਕੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜਾ ਧਸਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋਊ.

ਸੰਮਤ ੧੭੫੮ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਕੇਸ਼ਰੀ ਚੰਦ ਜਸਵਾਲੀਏ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ, ਨੇਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਰੋਕੇ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਲਿਆਏ ਸਨ. ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਛੱਡਿਆ,ਤਦ ਏਹ ਕਲਗੀ-ਧਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ. ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਯਥਾ:—"ਪਹਰ ਏਕ ਲੌ ਰਨ ਪਰਜੋ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਬਲ ਇਕਸਾਰ। ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੂਝੇ ਤਬੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਨ ਵਿਚਾਰ." (ਗੁਰੁਸ਼ੋਭਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਭੀ ਧਰਮਜੁਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਦੇਸ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਰਾਯਣ ਰਹੇ. ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ।

੩ ਭਗਤੂਵੰਸ਼ੀ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕੈਥਲ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਸਰਪਰਸ੍ਤੀ ਵਿੱਚ ਕਵਿਰਾਜ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ

* ਉਦਯਪੁਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਣੇ ਆਪਣੇ ਤਾਂਈ ਰਘੁਵੰਸ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਸਾਰੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੰਸ਼ ਵਡੇ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਹੈ.

ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ'ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ. ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਫੱਗੁਣ ਸੁਦੀ ੧੪ ਸੰਮਤ ੧੯੯੯ (੧੫ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੯੪੩) ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਰੋਗ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ! ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਕੈਥਲ ਅਤੇ ਭਗਤੂ.

ਉਦਯਗਿਰਿ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ੪। ੨ ਗਵਾਲੀਅਰ ਰਾਜ ਦੇ ਜਸਗਾਧ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੩ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਨੇਲੂਰ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੪ ਟ੍ਰਾਵਨਕੋਰ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੫ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਗੰਜਮ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ। ੬ ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ ਪੁਰੀ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜ.

ਉਦਯਨ. ਸੰ. उदयन. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਉਦਯਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਕੁਸੁਮਾਂਜਲਿ ੨.

ਉਦਯ ਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ ੧.

ਉਦਯਾਚਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ੪.

ਉਦਰ. ਸੰ. उदर. ਪੇਟ. ਢਿੱਡ. ਜਠਰ. "ਉਦਰੈ ਕਾਰਣਿ ਆਪਣੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧) ੨ ਛਾਤੀ. ਸੀਨਹ. "ਅਬਕੀ ਸਰੂਪਿ ਸੁਜਾਨਿ ਸੁਲਖਨੀ ਸਹਿਜੇ ਉਦਰਿ ਧਰੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਮੇਦਾ. ਪਕ੍ਵਾਸ਼ਯ। ੪ ਅੰਤੜੀ। ੫ ਗਰਭ। ੬ ਅੰਦਰਲਾ ਪਾਸਾ.

ਉਂਦਰ. ਸੰ. उन्दर. ਸੰਗਯਾ—ਚੂਹਾ. ਮੂਸਾ. ਦੇਖੋ, ਊਂਦਰ.

ਉਦਰ ਉਦਕ. ਗਰਭਾਸ਼ਯ ਦੀ ਝਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦਾ ਉਹ ਜਲ, ਜੋ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਘੇਰੀਂ ਰਖਦਾ ਹੈ. "ਜਨਨੀ ਕੇਰੇ ਉਦਰ ਉਦਕ ਮਹਿ ਪਿੰਡ ਕੀਆ ਦਸ ਦੁਆਰਾ." (ਆਸਾ ਧੰਨਾ)

ਉਦਰਅਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪੇਟ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਕਟਾਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਦਰਸੰਜੋਗੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪੇਟ ਦਾ ਸੰਬੰਧੀ. ਸਕਾ ਭਾਈ. ਸਹੋਦਰ। ੨ ਪੇਟ ਦਾ ਹੈ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਨਾਲ, ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਉਦਰਸੰਜੋਗੀ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੩ ਸ੍ਵਾਰਥੀ. ਖ਼ੁਦਗਰਜ. ਕੇਵਲ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਜਿਸ ਦਾ.

ਉਦਰਜ੍ਵਾਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜਠਰਾਗਨਿ. ਪੇਟ ਦੀ ਅਗਨਿ. ਮੇਦੇ ਦੀ ਗਰਮੀ। ੨ ਭੁੱਖ.

ਉਦਰ ਰੋਗ. ਪੇਟ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ. ਜਦ ਮੇਦੇ ਦੀ ਅਗਨੀ ਮੱਠੀ ਪੈਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਹਜਮ ਕਰਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਦ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਰੋਗ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਆਖਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਕੋਈ ਐਸੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੇਦੇ ਦੇ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ. ਇਹ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਕੁਵੇਲੇ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਪਸੀਨਾ ਰੁਕਣ ਤੋਂ, ਭੁੱਖ ਵੇਲੇ ਪੀਣ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਵੇਲੇ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਥਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਰ ਰੋਗ ਤੋਂ ਅਫਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੰਦੇ ਡਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੁਰਗੰਧ ਭਰੀ ਹਵਾ ਸਰਦੀ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਬੰਦ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਲੇਜੇ ਤੇ ਜਲਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮੱਥਾ ਭਾਰੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਰ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਇਰੰਡ ਦਾ ਤੇਲ ਅਥਵਾ ਮਾਲਕੰਗਣੀ ਦਾ ਤੇਲ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਇੰਦ੍ਰਜੌਂ, ਸੁਹਾਗਾ, ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਗ, ਸੰਖ ਦੀ ਸੁਆਹ, ਚਾਰ ਚਾਰ ਮਾਸ਼ੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੂਰਨ ਕਰਕੇ ਗਊ ਦੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਖਾਣਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਉਦਰ ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੱਠੀ ਦੇ ਚਾਉਲ ਜੌਂ ਮੂੰਗੀ ਗਊ ਦਾ ਦੁੱਧ ਗਊ ਦੀ ਲੱਸੀ ਕਰੇਲਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਸ਼ੋਰਵਾ ਵਰਤਣਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਨਾਰਾਯਣ ਚੂਰਣ ਉਦਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਚਿੱਤੇ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਹਰੜ, ਬਹੇੜਾ, ਆਉਲਾ, ਮਘਾਂ, ਕਾਲੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ, ਸੁੰਢ, ਜੀਰਾ, ਹਾਊਬੇਰ, ਬਚ, ਜਵਾਇਣ, ਪਿੱਪਲਾ ਮੂਲ, ਸੌਂਫ, ਬਨ ਤੁਲਸੀ, ਅਜਮੋਦ, ਕਚੂਰ, ਧਨੀਆ, ਵਾਇਵਿੜੰਗ, ਕਲੌਂਜੀ, ਪੁਹਕਰਮੂਲ, ਸੱਜੀਖਾਰ, ਜੌਂਖਾਰ, ਸੇਂਧਾ, ਸਾਂਭਰ, ਸੌਂਚਰ, ਬਿੜ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੂਣ, ਕੁੱਠ, ਇਹ ਅਠਾਈ ਦਵਾਈਆਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲੈਕੇ ਬਰੀਕ ਕੁੱਟਣੀਆਂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌੜਤੁੰਮੇ ਦੀ ਜੜ ਦੋ ਤੋਲੇ, ਨਿਸੋਥ ਤਿੰਨ ਤੋਲੇ, ਦੰਤੀ ਤਿੰਨ ਤੋਲੇ, ਪੀਲਾ ਥੋਹਰ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਟ ਛਾਣਕੇ

ਮਿਲਾਉਣੇ. ਇਹ ਚੂਰਣ ਬਲ ਉਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਮਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਾਸ਼ੇ ਤੀਕ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਦਾਇਕ ਹੈ.

ਜਲੋਦਰ, ਲਿੱਫ, ਵਾਉਗੋਲਾ, ਆਦਿ ਭੀ ਉਦਰ ਰੋਗ ਸੱਦੀਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾਰਾਯਣ ਚੂਰਣ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਉਦਰਾਗਨਿ. ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਦੀ ਅਗਨਿ. ਦੇਖੋ, ਉਦਰ-ਜ੍ਵਾਲਾ.

ਉਦਰਾਮਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੇਟ ਦਾ ਆਮਯ (ਰੋਗ). ਢਿੱਡ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ. ਉਦਰਰੋਗ.

ਉਦਰਿ. ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਵਿੱਚ। ੨ ਛਾਤੀ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਰ ੨। ੩ ਗਰਭ ਵਿੱਚ.

ਉਦਵਨ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯਨ. "ਆਸੰਭਉ ਉਦਵਿਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਜੋ ਅਜਨਮ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਉਦਵਰਤਨ. ਸੰ. उद्वर्तन. ਸੰਗਯਾ—ਬਟਨਾ. ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਸੁਗੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲੇਪ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਚਾ ਤੇ ਮਲਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਉਦਵਾਹ. ਸੰ. उद्वाह. ਸੰਗਯਾ—ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਦੁਲਹਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲੈਜਾਣਾ. ਵਿਆਹ. ਸ਼ਾਦੀ. ਆਨੰਦ. ਨਿਕਾਹ.

ਉਦਵਿਓ, ਉਦਵਿਅਉ } ਉਦੈ ਹੋਇਆ. ਪ੍ਰਗਟਿਆ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯਨ ਅਤੇ ਉਦਵਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸੰਭਉ.

ਉਦਵਿਗਨ. ਸੰ. उद्विग्न. ਵਿ—ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਵ੍ਯਾਕੁਲ.

ਉਦਵੇਗ. ਸੰ. उद्वेग. ਸੰਗਯਾ—ਚਿੱਤ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ. ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ. "ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇਂ ਸਤ੍ਰੂਨ ਉਦਵੇਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬਲ ਵੇਗ। ੩ ਜੋਸ਼। ੪ ਉਮੰਗ.

ਉਦਾਸ. ਸੰ. उदास्—ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਨਾ. ਪਾਸਦੀਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ। ੨ ਸੰ. उदासीन—ਉਦਾਸੀਨ. ਵਿ—ਵਿਰਕਤ. ਉਪਰਾਮ। ੩ ਮੋਹ ਰਹਿਤ। ੪ ਵੈਰਾਗਵਾਨ. "ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੫ ਸੰਗਯਾ—ਉਦਾਸੀਨਪਨ. ਸੰਨ੍ਯਾਸ. ਤ੍ਯਾਗ. "ਗਿਰਸਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤ, ਉਦਾਸ ਅਹੰਕਾਰ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉਦਾਸੀ, ਉਦਾਸੀਨ } ਸੰ. उदासीनता—ਉਦਾਸੀਨਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਰਾਮਤਾ. ਵਿਰਕ੍ਤਤਾ। ੨ ਨਿਰਾਸਤਾ. "ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਉਦਾਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ." (ਲੋਕੋ) ੩ ਉਦਾਸੀਨ. ਵਿ—ਉਪਰਾਮ. ਵਿਰਕ੍ਤ. "ਗੁਰਬਚਨੀ ਬਾਹਰਿ ਘਰਿ ਏਕੋ ਨਾਨਕ ਭਇਆ ਉਦਾਸੀ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਸਿੱਖ ਕ਼ੌਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ, ਇਹ ਪੰਥ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਵਡੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸਨ. ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚੇਲੇ ਬਣੇ. ਅੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਸੇਵਕ—(ੳ) ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ. (ਅ) ਅਲਮਸਤ. (ੲ) ਫੂਲਸ਼ਾਹ ਅਤੇ (ਸ) ਗੋਂਦਾ ਅਥਵਾ ਗੋਇੰਦ ਜੀ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧੁ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਉ ਚਾਰ ਧੂਏਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ.*

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਧੂਇਆਂ (ਧੂਣਿਆਂ) ਨਾਲ ਛੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਮਿਲਾਕੇ ਦਸਨਾਮੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੁ ਕਹੇਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਛੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਇਹ ਹਨ:—

(ੳ) ਸੁਥਰੇਸ਼ਾਹੀ— ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ.
(ਅ) ਸੰਗਤਸਾਹਿਬੀਏ— ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.
(ੲ) ਜੀਤਮੱਲੀਏ— ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.
(ਸ) ਬਖਤਮੱਲੀਏ—ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
(ਹ) ਭਗਤਭਗਵਾਨੀਏ— ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ.
(ਕ) ਮੀਹਾਂਸ਼ਾਹੀਏ— ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ.†

* ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ ਫੂਲ ਪੁਨ ਗੋਂਦਾ ਅਰੁ ਅਲਮਸ੍ਤ। ਮੁੱਖ ਉਦਾਸੀ ਇਹ ਭਏ ਬਹੁਰੋਂ ਸਾਧੁ ਸਮਸ੍ਤ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

† ਅੱਖਰਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ.

ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਮੰਜੀਠੀ ਚੋਲਾ, ਗਲ ਕਾਲੀ ਸੇਲ੍ਹੀ, ਹੱਥ ਤੂੰਬਾ ਅਤੇ ਸਿਰ ਉੱਚੀ ਟੋਪੀ ਹੈ. ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਸਾਧੂ ਕੇਸ਼ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਂਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਜਟਾਧਾਰੀ, ਮੁੰਡਿਤ, ਭਸਮਧਾਰੀ ਨਾਂਗੇ, ਅਤੇ ਗੇਰੂਰੰਗੇ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਦੇ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ. ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਸਭ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜਾ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਾ.

ਉਦਾਸੀਨਤਾ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸੀ ੧.

ਉਦਾਸੁ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸ.

ਉਦਾਸੇਰਾ. ਵਿ—ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਾਲਾ. ਉਪਰਾਮ। ੨ ਮੋਹ ਰਹਿਤ. "ਸਿੰਙੀ ਬਾਜੈ ਨਿਤ ਉਦਾਸੇਰਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਉਦਾਹਰਣ. ਸੰ. उदाहरण. ਸੰਗਯਾ—ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ. ਮਿਸਾਲ. ਨਜੀਰ.

ਉਦਾਚਲ. ਉਦਯ—ਅਚਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ੪.

ਉਦੱਤ. ਸੰ. उदात्त. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਚੇ ਸੁਰ (ਸ੍ਵਰ) ਨਾਲ ਉੱਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਅੱਖਰ। ੨ ਵਡਾ ਬਾਜਾ। ੩ ਉੱਚਾਸੁਰ। ੪ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿਕੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨਾ "ਉੱਦਾਤ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਧੰਨ ਸੁ ਵੰਸ, ਧੰਨ ਸੁ ਪਿਤਾ,
ਧੰਨ ਸੋ ਮਾਤਾ ਜਿਨਿ ਜਨ ਜਣੇ.
(ਭੈਰ ਮ: ੪)

ਧਨਜ ਅਨੰਦਪੁਰ ਨਗਰ ਹੈ ਜਹਿਂ ਵਿਚਰੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼।
ਧਨਜ ਸਿੰਘ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਹਾਜਿਰ ਰਹੇ ਹਮੇਸ਼।

੫ ਵਿ—ਉਦਾਰ. ਦਾਤਾ। ੬ ਉੱਚਾ। ੭ ਅੱਛਾ. ਚੰਗਾ। ੮ ਚਮਕਣ ਵਾਲਾ.

ਉਦਾਨ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਾਣ.

ਉਦਾਯੁਧ. ਸੰ. उद्यतायुध—ਉਦ੍ਯਤਾਯੁਧ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਅੰਜਨ ਸੇ ਤਨ ਉਗ੍ਰ ਉਦਾਯੁਧ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਗ੍ਰਾਯੁਧ.

ਉਦਾਰ. ਸੰ. उदार. ਵਿ—ਦਾਨੀ. ਫ਼ੈੱਯਾਜ਼. "ਉਦਾਰ ਉਚਿਤ ਦਾਰਿਦ ਹਰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨) ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੩ ਸੰ. उद्दार—ਉੱਦਾਰ. ਉਤ੍‌ਦਾਰ. ਦੇਖੋ, ਦ੍ਰਿ ਧਾ. ਚੀਰਨ ਵਾਲਾ. ਦਲਨ ਵਾਲਾ. ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ. "ਸਭ ਲੋਕ ਸੋਕਉਦਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਉਦਾਰਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਫ਼ੈੱਯਾਜ਼ੀ. ਦਾਨਸ਼ੀਲਤਾ। ੨ ਨੇਕੀ. ਭਲਾਈ। ੩ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ.

ਉਦਾਲਕ. ਸੰ. उद्दालक. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ "ਆਰੁਣਿ" ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਆਯੋਦ ਧੌਮਜ ਨੇ ਉੱਦਾਲਕ ਰੱਖਿਆ. "ਏਕ ਉਦਾਲਕ ਰਿਖਿ ਹੁਤੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੭) ੨ ਜੰਗਲੀ ਕੋਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੀਜ ਪੀਸ ਅਥਵਾ ਭੁੰਨਕੇ ਖਾਧਾਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਲਸੂੜਾ. "ਹਰੇ ਮਧੂਕ ਉਦਾਲਕ ਹਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦਿਆਚਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ੪.

ਉਦਿਆਨ. ਸੰ उद्यान— ਉਦ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਬਾਗ਼. "ਮਨ ਕੁੰਚਰ ਕਾਇਆ ਉਦਿਆਨੈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਰੋਹੀ. ਜੰਗਲ. "ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੋ ਉਦਿਆਨਿ ਭ੍ਰਮਿੰਨਾ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੩ ਸਵਾਤ ਨਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼। ੪ ਸੈਰ ਕਰਨਾ। ੫ ਇਰਾਦਾ. ਸੰਕਲਪ.

ਉਦਿਆਨ ਜਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਜੰਗਲ ਜਾਨਾ. ਸ਼ੌਚ ਜਾਨਾ. ਮਲਤਜਾਗ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਨਾ. "ਕਰ ਤੂੰਬੀ ਲੇਕਰ ਤਿਸ ਕਾਲਾ। ਜਾਤ ਹੁਤੋ ਉਦਿਆਨ ਵਿਸਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦਿਆਨਦ. ਸੰਗਯਾ—ਪਹਾੜੀ ਜੰਗਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਿਆਨ ਅਤੇ ਦ.

"ਜਹਾ ਸ੍ਰਵਨ ਹਰਿਕਥਾ ਨ ਸੁਨੀਐ ਤਹ ਮਹਾਭਇਆਨ ਉਦਿਆਨਦ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਉਦਿਆਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਵਾਨਪ੍ਰਸ੍ਥ. ਵਨਵਾਸੀ ਹੋਣਾ. "ਤੀਰਥ ਵਰਤ ਨੇਮ ਕਰਹਿ ਉਦਿਆਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਉਦਿਆਨਿ. ਉਦਯਾਨ(ਰੋਹੀ) ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਉਦਿਆਨਦ.

ਉਦਿਆਨੀ. ਵਿ—ਵਨਵਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਿਆਨਾ. "ਸੋਮ ਪਾਕ ਅਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ." (ਬਾਵਨ)

ਉਦਿਤ. ਸੰ. उदित. ਵਿ—ਪ੍ਰਗਟ. ਜਾਹਿਰ। ੨ ਉਦੈ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰ. उद्यत—ਉਦਯਤ. ਵਿ—ਤਿਆਰ. ਤਤਪਰ.

ਉਦਿਮ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦਮ.

ਉਦੀਚੀ. ਸੰ. उदीची. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ. ਦੱਖਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ.

ਉਦੀਪਨ. ਸੰ. उद्दीपन—ਉੱਦੀਪਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜਗਾਉਣਾ। ੩ ਐਸਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਕਾਮਾਦਿ ਨੂੰ ਉੱਤੇਜਿਤ ਕਰੇ. ਕਸਤੂਰੀ ਕੇਸਰ ਆਦਿਕ। ੪ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਿਭਾਵ, ਜੋ ਰਸ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇ. ਜੈਸੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ, ਕੋਕਿਲਾ, ਭ੍ਰਮਰ, ਬਾਗ਼, ਸਖੀ ਆਦਿਕ ਹਨ.

ਉਦੀਰਣ. ਸੰ. (ਉਦ੍‌-ਈਰ੍‌) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਥਨ. ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ. ਗੁਫ਼ਤਗੂ। ੨ ਸੰ. ਉਦੀਰ੍ਣ. ਵਿ—ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਛੋਭ (ਕ੍ਸ਼ੋਭ) ਸਹਿਤ.

ਉਦੁੰਬਰ. ਸੰ. उदुम्बर. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤ੍‌—ਅੰਬਰ. ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਵਡਾ ਬਿਰਛ. ਗੁੱਲਰ. ਕ੍ਰਿਮਿਫਲ. Ficus Glomerata. "ਬ੍ਰਹਮ ਉਦੁੰਬਰ ਵਿਟਪ ਸਮਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਗੁੱਲਰ ਦੇ ਫਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਅੰਤ ਸੂਖਮ ਜੀਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੈਸੇ ਕਰਤਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨੰਤ ਜੀਵ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਤਾਂਬਾ ਧਾਤੁ. ਤਾਮ੍ਰ। ੩ ਅੱਸੀ ਰੱਤੀ ਭਰ ਤੋਲ। ੪ ਦੇਹਲੀ. ਦੇਹਲੀਜ਼। ੫ ਤਪੀਏ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜੋ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਗੁੱਲਰ ਦਾ ਡੰਡਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੬ ਕੋੜ੍ਹ ਰੋਗ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਗੁੱਲਰ ਦੇ ਫਲ ਜੇਹੇ ਫੋੜੇ ਹੋਕੇ ਫੁੱਟ ਵਹਿੰਦੇ ਹਨ.

ਉਦੂਲ. ਅ਼ عُدُول ਉ਼ਦੂਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਦਲ(ਅਲਗ) ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਾਫ਼ਰਮਾਨੀ. ਆਗ੍ਯਾਭੰਗ. "ਹੁਕਮ ਉਦੂਲ ਆਪ ਕੋ ਕੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦੇ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ.

ਉਦੇਸ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦੇਸ਼. ਵਿ—ਮੁਕ਼ੱਰਰ. ਨਿਯਤ. "ਦਿਨ ਹੋਲੀ ਕੋ ਕਰਹਿ ਉਦੇਸ" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦੇ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਉਦੇਗ. ਉਦਵੇਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਉਮੰਗ. ਉਤਸਾਹ. "ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਵਨ ਉਦੇਗ ਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਦੇਦਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਹਦੇਦਾਰ. "ਉਦੇਦਾਰ ਉਇ ਦੋਇ ਹਰੀ ਕੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦੈ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ. "ਉਦੈ ਅਸਤੁ ਕੀ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨਾਸੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਉਦੈ ਅਸਤੁ / **ਉਦੈ ਅਸ੍ਤ** } ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਅਸ੍ਤ.

ਉਦੈ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਉਦੋਸਾਹ. ਵਿ—ਉਦਿਤ—ਉਤਸਾਹ. ਹੌਸਲੇਮੰਦ. "ਉਦੋਸਾਹੈ ਕਿਆ ਨੀਸਾਨੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਉਦੋਸੀਅ. ਉਦਯ—ਸ਼੍ਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਭੁਤਾ. ਵਿਭੂਤਿ ਦੀ ਵ੍ਰਿੱਧਿ. "ਉਦੋਸੀਅ ਘਰੇ ਹੀ ਵੁਠੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਉਦੋਤ. ਸੰ. उद्द्योत—ਉਦਯੋਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ. "ਭਾਵੀ ਉਦੋਤ ਕਰਣੰ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੨ ਪ੍ਰਭਾਤ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ. "ਅਸਤ ਉਦੋਤ ਭਇਆ ਉਠਿਚਲੇ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ. ਰੌਸ਼ਨ.

ਉਦੋਤਕ. ਸੰ. ਉਦਯੋਤਕ. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. "ਇਕ ਜੋਤਿ ਉਦੋਤਕ ਰੂਪਦ ਸੋਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦੋਤੁ. ਦੇਖੋ, ਉਦੋਤ. "ਉਦੋਤੁ ਭਇਓ ਪੂਰਨ ਭਾਵੀ ਕੋ." (ਮਲਾ ਮ: ੫)

ਉਦੰਗਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੇਲਾ. ਇਕੱਠ.

ਉਦੰਡ. ਸੰ. उद्दण्ड. ਵਿ—ਨਿਡਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ. "ਉਦੰਡੇ ਅਮੰਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ ਪ੍ਰਮਾਥੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਲੰਮੇ ਡੰਡੇ ਵਾਲਾ। ੩ ਪ੍ਰਚੰਡ. ਉਗ੍ਰ।

੪ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁੱਖ. "ਅਰ ਕਾਟਕੈ ਪਲਖੰਡ। ਪੜ੍ਹ ਵੇਦ-ਮੰਤ੍ਰ ਉਦੰਡ." (ਗਜਾਨ)

ਉਦੰਤ. ਸੰ. उदन्त. ਸੰਗਜਾ—ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਅੰਤ. ਮੁਸ਼ੱਕ੍ਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ. "ਸੁਖਸਾਗਰ ਪਾਇਓ ਉਦੰਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੪ ਕੇ) ੨ ਫ਼ੈਸਲਾ। ੩ ਵ੍ਰਿੱਤਾਂਤ. ਹਾਲ। ੪ ਪ੍ਰਸੰਗ. ਪ੍ਰਕਰਣ। ੫ ਵਿ—ਕਿਸੀ ਵਸਤੁ ਦੇ ਅੰਤ ਤੀਕ ਪਹੁਚਣ ਵਾਲਾ। ੬ ਨੇਕ. ਭਲਾ. ਉੱਤਮ.

ਉਦੰਬਰ. ਦੇਖੋ, ਉਦੁੰਬਰ.

ਉੱਦਮ. ਸੰ. ਉਦਜਮ. ਸੰਗਜਾ—ਜਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. ਮਿਹਨਤ. ਪੁਰਖਾਰਥ (ਪੁਰੁਸ਼ਾਰ੍ਥ)

ਉੱਦਮੀ. ਵਿ—ਉਦਜਮ ਵਾਲਾ. ਮਿਹਨਤੀ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥੀ.

ਉੱਦਾ. ਦੇਖੋ, ਉੱਦੇ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅਧਿਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਹਦਾ। ੩ ਇੱਕ ਹਰੀ ਕਾ ਜੱਟ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਗਜਾਨੀ ਅਤੇ ਯੋਧਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਦਿਖਾਈ.

ਉੱਦੀਪਨ. ਦੇਖੋ, ਉਦੀਪਨ.

ਉੱਦੇ. ਇੱਕ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਜਾਤਿ,ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਦੇ ਜਿਲੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਉੱਦੇਸ. ਸੰ. उद्देश. (ਉਦ੍—ਦਿਸ਼੍) ਸੰਗਜਾ—ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਮਤਲਬ। ੨ ਕਾਰਣ. ਹੇਤੁ. ਸਬਬ। ੩ ਅਭਿਲਾਖਾ. ਇੱਛਾ.

ਉੱਦੇਸ਼ਜ. ਸੰ उद्देश्य. ਵਿ—ਅਭਿਲਖਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਕਰੀਏ. ਲੋੜੀਂਦਾ. ਵਾਂਛਿਤ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਓਹ ਵਸਤੁ ਜਿਸ ਤੇ ਧਜਾਨ ਰੱਖਕੇ ਕਥਨ ਕਰੀਏ. ਇਸ਼੍ਟ.

ਉਦਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਉਦਿਆਨ.

ਉਦਜੋਗ. ਸੰ. उद्योग. ਸੰਗਜਾ—ਉੱਦਮ. ਜਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. "ਆਲਸ ਤਜਾਗ ਕਰਤ ਉਦਜੋਗਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਦਜੋਗੀ. ਸੰ. उद्योगिन्. ਵਿ—ਉੱਦਮੀ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥੀ. ਮਿਹਨਤੀ.

ਉਦਜੋਤਕ. ਦੇਖੋ, ਉਦੋਤਕ.

ਉਦ੍ਰੇਕ. ਸੰ ਸੰਗਜਾ—ਵ੍ਰਿੱਧਿ. ਤਰੱਕੀ। ੨ ਪ੍ਰਾਰੰਭ. ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਧਉ. ਦੇਖੋ, ਊਧਵ. "ਉਧਉ ਅਕ੍ਰੂਰੁ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਨਾਮਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੩ ਕੇ)

ਉਧਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ. ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਧਰਣ. "ਉਧਰ ਦੇਹ ਅੰਧ ਕੂਪ ਤੇ." (ਜੈਤ ਮਃ ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਧਲਨਾ. "ਉਧਰ ਚਲੀ ਤਾਂਸੋਂ ਹਿਤ ਕੈਕੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧੪)

ਉਧਰਣ. ਸੰ. उद्धरण—ਉੱਧਰਣ. ਸੰਗਜਾ—ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮੁਕ੍ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਨਾਨਕ ਉਧਰਸਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮਃ ੫) ੩ उद्धारण—ਉੱਧਾਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਉੱਧਾਰ ਕਰਨਾ. ਪਾਰ ਕਰਨਾ। ੪ ਮੁਕ੍ਤ ਕਰਨਾ. "ਸੰਤ ਉਧਰਣ ਦਇਆਲੰ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਤੀਰਥ ਉਦਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀਆ ਸਭ ਲੋਕ ਉਧਰਣ ਅਰਥਾ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮਃ ੪)

ਉਧਰ ਧਰੇ. ਵਾ—ਉੱਧਾਰ ਕਰਦਿੱਤੇ. ਮੁਕ੍ਤ ਕੀਤੇ. "ਸਬਦਮਾਤ੍ਰ ਤੇ ਉਧਰ ਧਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੪ ਕੇ)

ਉਧਰਨ. ਦੇਖੋ, ਉਧਰਣ.

ਉਧਰਨਹਾਰਾ. ਵਿ—ਉੱਧਾਰ ਕਰਨ ਹਾਰਾ. ਪਾਰ ਕਰਤਾ. ਮੁਕ੍ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਦੀਨਾਨਾਥ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਪੂਰਨ ਭਵਜਲ ਉਧਰਨਹਾਰਾ." (ਦੇਵ ਮਃ ੫) ੨ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ.

ਉਧਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਹੋਰ ਪਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਰ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੇ ਚਲੇਜਾਣਾ. "ਕਿਸੁ ਸੰਗ ਉਧਲਾਨੀ ਸੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਉਧਰ.

ਉਧਾਣ. ਦੇਖੋ, ਉੱਧਾਣ.

ਉਧਾਰ. ਸੰ. उद्धार—ਉੱਧਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ— ਜੋ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇ. ਵਾਪਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਤੇ ਲਈਹੋਈ ਕੋਈ ਵਸਤੁ. ਕਰਜ. ਰਿਣ. ਉਧਾਰ ਲਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ "ਧਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਹੈ। ੨ ਮੁਕਤਿ. ਨਜਾਤ ਛੁਟਕਾਰਾ. "ਤਿਸੁ ਗੁਰੁ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਿਨਿ ਸਭ ਕਾ ਕੀਆ ਉਧਾਰ." (ਗੂਜ ਮਃ ੫)

ਉਧਾਰਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਹਾਜ. ਪੋਤ. ਉੱਧਾਰ (ਪਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਕਲਿਸਮੁਦ੍ਰ ਭਏ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹਰਿਨਾਮ ਉਧਾਰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੫ ਕੇ) ੨ ਕ੍ਰਿ—ਉੱਧਾਰ ਕਰਨਾ. ਪਾਰ ਕਰਨਾ.

ਉਂਧਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਾਲੀ.

ਉਧੇੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਚੇੜਨਾ. ਛਿੱਲਣਾ। ੨ ਖੋਲ੍ਹਣਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ उद्वेष्टन—ਉਦ ਵੇਸ਼੍ਟਨ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੰਧਨ ਖੋਲਨਾ ਅਤੇ ਲਪੇਟਨਾ.

ਉਧੋ, ਉਧੌ ਦੇਖੋ, ਉਧਉ ਅਤੇ ਉਧਵ. "ਉਧੌ ਅਕ੍ਰੂਰੁ ਬਿਦਰੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੧ ਕੇ)

ਉਧੰ. ਦੇਖੋ, ਉੱਧ.

ਉੱਧ. ਸੰ. ऊर्द्ध्व—ਊਰ੍ਧ੍ਵ. ਵਿ—ਉੱਚਾ. ਲੰਮਾ. "ਦ੍ਰਿੜ ਦਾੜ੍ਹ ਕਰਾਲ ਦ੍ਵੈ ਸੇਤ ਉਧੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਬੜਵਾਨਲ ਜ੍ਵਾਲ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੇ ਮੱਧਿ ਵਿਰਾਜਤ ਉੱਧੰ." (ਚੰਡੀ ੨) ੨ ਦੇਖੋ, ਉੱਧਤ.

ਉੱਧਤ. ਸੰ. उद्धत. ਵਿ—ਉੱਚਾ. ਲੰਮਾ। ੨ ਉੱਪਰ ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ. "ਉੱਧਤ ਸਟਾਯੰ ਇਤੈ ਸਿੰਘ ਧਾਯੋ." (ਚੰਡੀ ੨) ਦੁੰਮ ਦਾ ਟੌਰਾ ਉਚਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦੌੜਿਆ। ੩ ਪ੍ਰਚੰਡ। ੪ ਪ੍ਰਬਲ। ੫ ਚਤੁਰ। ੬ ਅਹੰਕਾਰੀ. ਅਭਿਮਾਨੀ। ੭ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ.

ਉੱਧਵ. ਦੇਖੋ, ਉਧਵ। ੨ ਸੰ. ਯਗ੍ਯ ਦੀ ਅਗਨਿ। ੩ ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼ੀ.

ਉੱਧਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਊਰਧ (ਉੱਚਾ) ਅਸਥਾਨ. ਅਕਾਸ. "ਰੜਙੰਕੇ ਗਿੱਧੰ ਉੱਧਾਣੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਉਧ੍ਰਿਤ. ਸੰ. उद्धृत. ਵਿ—ਉਠਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਚੁੱਕਿਆ। ੨ ਉੱਧਾਰ ਕੀਤਾ. ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਲੀਤਾ ਪਾਠ.

ਉਨ. ਸਰਵ. ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਉਨ ਕੈ ਸੰਗ ਤੂ ਕਰਤੀ ਕੇਲ." (ਆਸਾ ਮਃ ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਖੋ, ਉੰਨ. "ਹੰਢੈ ਉਨ ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਉਨਏ. ਦੇਖੋ, ਉੱਨਤ। ੨ ਉਮਡੇ ਹੋਏ. "ਸਾਵਨ ਕੋ ਉਨਏ ਘਨ ਆਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਨਸ. ਅ਼ اُنس ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਿਚਾਨ. ਵਾਕ਼ਫ਼ੀਯਤ। ੨ ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੋਸਤੀ.

ਉਨਸਰ, ਉਨਸੁਰ ਅ਼ عنصر ਉਨਸ਼ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਤ੍ਵ. ਭੂਤ. Element. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਸਿਰ.

ਉਨਕਾ. ਅ਼ عنقا ਉ਼ਨਕ਼ਾ ਅਥਵਾ ਅ਼ਨਕ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੰਮੀ ਉਨਕ (ਗਰਦਨ) ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਲਪਿਤ ਪੰਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਾ ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ. "ਉਨਕਾ ਉਕਾਬਾ ਚਰਗਾ ਸੀਮੁਰਗਾ." (ਸਲੋਹ)

ਉਂਨਤਿ. ਦੇਖੋ, ਉੱਨਤਿ.

ਉਨੱਤੀ. ਸੰ. एकोन त्रिंशत्—ਏਕੋਨ ਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਤੀਹ—੨੯.

ਉਨਮਤ, ਉਨਮੱਤ ਸੰ. उन्मत्त. ਵਿ — ਮਤਵਾਲਾ. ਮਖ਼ਮੂਰ. ਨਸ਼ਈ. "ਉਨਮਤ ਕਾਮ ਮਹਾਂ ਬਿਖ ਭੂਲੈ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੨ ਉਨਮਾਦ ਰੋਗ ਵਾਲਾ. ਪਾਗਲ. ਸੌਦਾਈ. ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦ.

ਉਨਮਦ. ਸੰ. उन्माद. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਸਤੀ. ਖੁਮਾਰੀ. "ਉਨਮਦ ਚਢਾ ਮਦਨ ਰਸ ਚਾਖਿਆ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਨਮੱਤ.

ਉਨਮਦਾ. ਵਿ—ਉਨਮਾਦ (ਮਸਤੀ) ਵਾਲੀ. ਉਨਮਾਦਿਤ.

"ਜੱਛ ਗੰਧ੍ਰਬੀ ਅੱਤਿ ਉਨਮਦਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੬)

ਉਨਮਨ. ਸੰ. उन्मनस्—ਉਨ੍ਮਨਸ੍. ਵਿ—ਛੋਭ (ਕ੍ਸ਼ੋਭ) ਸਹਿਤ. ਵ੍ਯਾਕੁਲ ਹੋਇਆ. ਉਖੜੇ ਮਨ ਵਾਲਾ. "ਉਨਮਨ ਮਨੂਆ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਨਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਉਨਮਨ ਨਾਮ ਲਗਾਨ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. उन्नतमनस्. ਉੱਨਤਮਨ. ਉੱਚਾ ਮਨ. "ਉਨਮਨ ਤਤੁ ਕਮਾਹੁ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੪ ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨੀ.

ਉਨਮਨ ਰਥ. ਦੇਖੋ, ਰਥ.

ਉਨਮਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨ.

ਉਨਮਨਿ. ਉਨਮਨੀ ਅਵਸਥਾ (ਗ੍ਯਾਨਅਵਸਥਾ) ਵਿੱਚ. "ਉਨਮਨਿ ਰਥੁ ਧਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਰਥੁ (ਅੰਤਹ ਕਰਣ) ਗ੍ਯਾਨਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਧਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਰਥ ੪.

ਉਨਮਨੀ. ਸੰ. उन्मनी. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੋਗ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਦ੍ਰਾ, ਭੌਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਠਹਿਰਾਉਣੀ। ੨ ਗ੍ਯਾਨਅਵਸਥਾ. ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈਜਾਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਉਨਮਨੀ ਜੋਤਿ ਪਟੰਤਰ ਦੀਜੈ ਕੌਨ." (ਭਾਗੁਕ)

ਉਨਮਾਦ. ਸੰ. उन्माद. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੱਤ ਦਾ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਮਸ੍ਤੀ. ਖ਼ੁਮਾਰੀ। ੩ ਪਾਗਲਪਨ. ਸਿਰੜ. "ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਿਟਹਿ ਉਨਮਾਦ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦ.

ਉਨਮਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦੀ.

ਉਨਮਾਨ, ਉਨਮਾਨੁ. ਸੰ. अनुमान—ਅਨੁਮਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧ੍ਯਾਨ. ਵਿਚਾਰ. "ਬਡਭਾਗੀ ਉਨਮਾਨਿਅਉ ਰਿਦ ਸਬਦ ਬਸਾਯਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) "ਸਾਧਿ ਅਜਗਰੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਉਨਮਾਨੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਵਿਵੇਕ ਦ੍ਵਾਰਾ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਕਾਰਰੂਪ ਸਰਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਅੰਦਾਜ਼ਾ. ਜਾਂਚ. "ਚਰਨਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਕੋ ਕਹਿ ਕੈਸੇ ਉਨਮਾਨ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਮਿਣਤੀ. ਮਾਪ। ੪ ਸੰ. उन्मान. ਤੋਲ. ਵਜ਼ਨ. ੫ ਬੱਤੀ ਸੇਰ ਭਰ ਤੋਲ। ੬ ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ.

ਉਨਮਾਰਗ. ਸੰ. उन्मार्ग. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਮਾਰਗ. ਬੁਰਾ ਰਾਹ। ੨ ਕੁਚਾਲ. ਕੁਰੀਤਿ.

ਉਨਮੀਲਨ. ਸੰ. उन्मीलन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਖ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਣਾ। ੨ ਖਿੜਨਾ. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਣਾ.

ਉਨਮੀਲਿਤ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੁੱਲ (ਸਮਾਨ) ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਗੁਣ ਭੇਦ ਜਣਾਵੇ, ਇਹ "ਉਨਮੀਲਿਤ" ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ. "ਉਨਮੀਲਿਤ ਸਾਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਤੇ ਹੇਤੁ ਭੇਦ ਕਛੁ ਮਾਨ." (ਕਾਵ੍ਯ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗਹਿਣੇ ਜਜੋਂ ਜਰਪੋਸ਼ ਦੇ ਨਹਿ ਸੋਇਨ ਸਾਖੈ,*
ਧਉਲੇ ਦਿੱਸਨ ਛਾਹ ਦੁੱਧ ਸਾਦਹੁ ਗੁਣ ਗਾਖੈ,
ਤਿਉ ਸਾਧੁ ਅਸਾਧੁ ਪਰੱਖੀਅਨ ਕਰਤੂਤ ਸੁਭਾਖੈ.
(ਭਾਗੁ)

੨ ਵਿ—ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ.

ਉਨਮੂਲਨ. ਸੰ. उन्मूलन. ਕ੍ਰਿ—ਪੁੱਟਣਾ. ਜੜ ਉਖੇੜਨੀ.

ਉਨਮੇਖ. ਸੰ. उन्मेष. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਖ ਦਾ ਝਮਕਣਾ। ੨ ਉਤਨਾ ਸਮਾ ਜਿਤਨਾ ਅੱਖ ਝਮਕਣ ਨੂੰ ਲੱਗੇ. ਨਿਮਖ (ਨਿਮੇਸ਼).

ਉਨਮੋ. ਦੇਖੋ, ਉਨਿਮੋ ਅਤੇ ਓਅੰਨਮ:

ਉਨਵ. ਸੰ. उन्नत—ਉੱਨਤ. ਵਿ—ਵ੍ਰਿੱਧਿ ਵਾਲਾ. ਉਮਡਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਨਵਿ. ਉਮਡਕੇ. "ਉਨਵਿ ਘਨ ਛਾਏ ਬਰਸ ਸੁਭਾਏ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਮ: ੧)

ਉਨਵੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਣਵੰਜਾ.

* ਸਾਖੈ. ਸਮਾਨ. ਜੇਹੇ.

ਉਨਾ. ਸਰਵ—ਵਿਭਕ੍ਤਿ ਸਹਿਤ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ. "ਉਨਾ ਭਿ ਆਵਹਿ ਓਹੀ ਸਾਦੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਉਨਾਨਵੇ. ਦੇਖੋ, ਉਣਾਨਵੇ.

ਉਨਾਬ. ਅ਼ ਉੱਨਾਬ. ਸੰਗਯਾ—ਸਰਦ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੇਰ, ਜੋ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਝਲਕ ਨਾਲ ਭੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੀਮ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰਾਵਕ (ਕਬਜ਼ ਕੁਸ਼ਾ) ਹੈ.

ਉਨਾਬ ਗਲੇ ਦੇ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਲਹੂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਮਿਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਖਾਂਸੀ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਕਮਰ-ਪੀੜ ਜਿਗਰ ਦੇ ਰੋਗ ਅਤੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਉਨਾਬ. ਲੰਮੇ ਨੱਕ ਵਾਲਾ.

ਉਨਾਬੀ. ਵਿ—ਉੱਨਾਬ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਉੱਨਾਬ ਜੇਹਾ ਰੰਗ.

ਉਨਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ— ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ. ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ. "ਉਨਿ ਚਾਨਣ ਓਹ ਸੋਖਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਉਨਿਮੋ. ओम् नमः—ਓਅੰ ਨਮ: ਰੱਛਕ (ਰਕਕ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ. "ਉਨਿਮੋ ਭਗਵੰਤ ਗੁਸਾਈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਉਨੀ. ਦੇਖੋ, ਉਨਿ

ਉਂਨੀ. ਦੇਖੋ, ਉੱਨੀ.

ਉਨੀਂਦਾ, ਉਨੀਂਦ੍ਰਾ ਸੰ. उन्निद्र—ਉੱਨਿਦ੍ਰ. ਵਿ—ਨੀਂਦ ਕਰਕੇ ਅਲਸਾਇਆ. ਉਂਘਲਾਇਆ. "ਹੁਤੇ ਉਂਨੀਦੇ ਦ੍ਵੈ ਨਿਸਿ ਕੇਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਨੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਣਵੰਜਾ.

ਉਨ੍ਹਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸ਼ਣ (ਗਰਮੀ) ਦਾ ਕਾਲ (ਸਮਾ) ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ. ਗ੍ਰੀਖਮ.

ਉੱਨ, ਉਂਨ ਸੰ. ऊर्णा—ਊਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪਸ਼ਮ. ਭੇਡ ਆਦਿਕ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਾਲ (ਰੋਮਾਵਲੀ). ੨ ਮੱਕੜੀ ਦਾ ਸੂਤ.

ਉੱਨਤ, ਉਂਨਤ ਸੰ. उन्नत. ਵਿ—ਉੱਚਾ. "ਉੱਨਤ ਨਾਸੇ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਉੱਤਮ। ੩ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਵਾਲਾ. ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਵਿੱਚ ਵਡਾ.

ਉੱਨਤਿ, ਉਂਨਤਿ ਸੰ. उन्नति. ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਰਿੱਧੀ. ਤਰੱਕੀ। ੨ ਉਚਿਆਈ. ਬਲੰਦੀ.

ਉੱਨੀ, ਉਂਨੀ ਸੰ. और्णिक. ਵਿ—ਊਣੀ (ਉੱਨ) ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਪਸ਼ਮੀ। ੨ एकोन विंशति—ਏਕੋਨਵਿੰਸ਼ਤਿ. ਇੱਕ ਘੱਟ ਵੀਹ ੧੯.

ਉਂਨੀ ਵੀਹ. ਬਹੁਤ ਕਮ. ਅਜੇਹੀ ਕਮੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਸਤੂ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਉੱਨੀ ਵੀਹ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ.

ਉਪ. ਉਪਮਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਜਗਤੇਸ਼੍ਵਰ ਉਪ ਉਰ ਨ ਸਹੀਚੂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰ. ਉਪਸਰਗ. ਇਹ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਕੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ— ਸਮੀਪਤਾ, ਜੈਸੇ ਉਪਗਮਨ, ਉਪਕੰਠ, ਉਪਨਯਨ। ੩ ਅਧਿਕਤਾ, ਜੈਸੇ ਉਪਕਾਰ, ਉਪਦੇਸ਼। ੪ ਨਾਯਬਪਨ, ਜੈਸੇ ਉਪਮੰਤ੍ਰੀ, ਆਦਿ.

ਉਪਅਵਤਾਰ. ਗੌਣ ਅਵਤਾਰ. ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦੇ ਅਵਤਾਰ. ਦੇਖੋ. ਉਪ. "ਅਬ ਗਨੋ ਉਪਅਵਤਾਰ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ). ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਲਕੀ ਆਦਿ ਅਵਤਾਰ, ਅਤੇ ਵ੍ਯਾਸ ਪ੍ਰਿਥੁ ਆਦਿ ਉਪਅਵਤਾਰ ਮੰਨੇ ਹਨ.

ਉਪਇੰਦ੍ਰ. ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਪੇਂਦ੍ਰ. "ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਉਪਇੰਦ੍ਰ ਬਨਾਏ." (ਅਕਾਲ)

ਉਪਈਆ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕਰੈਯਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ. ਰਚੇ. "ਸਭਿ ਵਰਨ ਰੂਪ ਜੀਅਜੰਤ ਉਪਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਉਪਸ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਸਜ.

ਉਪਸਥ. ਦੇਖੋ, ਉਪਸਥ.

ਉਪਸਥਿਤ. ਸੰ. उपस्थित. ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਾ. ਹਾਜਿਰ. ਮੌਜੂਦ.

ਉਪਸਥਿਤਿ. ਸੰ. उपस्थिति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੌਜੂਦਗੀ. ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਪਸ਼ਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਜਮ। ੨ ਵਾਸਨਾ ਦਾ ਰੋਕਣਾ। ੩ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ. "ਤਿੰਹ ਉਪਸਮ ਕੋ ਕਰਹੁ ਵਿਚਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਪਸਰਗ. ਸੰ. उपसर्ग. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਅਵ੍ਯਯ ਉਤ, ਉਪ, ਅਤਿ, ਅਧਿ, ਅਨੁ, ਅਪ, ਅਪਿ, ਅਭਿ, ਅਵ, ਆਙ, ਸਮ, ਸੁ,ਦੁਸ, ਦੁਰ, ਨਿ, ਨਿਸ, ਨਿਰ, ਪਰਾ, ਪਰਿ, ਪ੍ਰ, ਪ੍ਰਤਿ ਅਤੇ ਵਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਜੋੜੇਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੨ ਰੋਗ। ੩ ਉਪਦ੍ਰਵ। ੪ ਅਪਸਗਨ (ਸਕੁਨ). ੫ ਵਿਘਨ.

ਉਪਸਾ. ਸੰ. अपस्—ਅਪਸ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ— ਕਾਰਜ. ਕੰਮ. "ਕਿ ਅਮਿਤੋਪਸਾ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਅਮਿਤ—ਅਪਸ੍.

ਉਪਸੁੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸੁੰਦ.

ਉਪਸੰਹਾਰ. ਸੰ. उपसंहार. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਮਾਪਤੀ. ਲਯ (ਲੈ). "ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ ਜਾਨ ਚਿਤ" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਕਰਤਾਰ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ। ੩ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਨਤੀਜਾ.

ਉਪਸਥ. ਸੰ ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਾ. ਸਮੀਪ ਇਸਥਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਿੰਗ। ੩ ਭਗ.

ਉਪਸਿਥਤ / **ਉਪਸਿਥਤਿ** } ਦੇਖੋ, ਉਪਸਥਿਤ ਅਤੇ ਉਪਸਥਿਤਿ.

ਉਪਹਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਖੌਲ. ਠੱਠਾ। ੨ ਹਾਸੀ. "ਪ੍ਰਿਅ ਬਚਨ ਉਪਹਾਸ ਕਹੋ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਉਪਹਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਸ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ। ੨ ਪੇਸ਼ਕਸ਼. ਭੇਟਾ. ਢੌਆ। ੩ ਪੂਜਾ.

ਉਪਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਾਧੀ ਵਾਲਾ. ਖ਼ਿਤ਼ਾਬ ਵਾਲਾ। ੨ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਕਰਣ. ਸੰ.ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ.ਸਾਮਾਨ। ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਜੈਸੇ ਘੜਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੱਕ, ਡੰਡਾ, ਡੋਰਾ ਆਦਿਕ. ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਆਦਿ। ੩ ਰਾਜਾ ਦੇ ਛਤ੍ਰ ਚੌਰ ਆਦਿਕ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਆਸਨ ਕਮੰਡਲੁ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ.

ਉਪਕਰਤਾ. ਸੰ. उपकर्तृ. ਵਿ—ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਹਾਇਕ.

ਉਪਕਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪਹੁਚਣਾ. ਬਹੁੜਨਾ। ੨ ਉਪਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ. "ਜਿਨ ਕਾਰਣਿ ਗੁਰੂ ਵਿਸਾਰਿਆ, ਸੇ ਨ ਉਪਕਰੇ ਅੰਤੀਵਾਰ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩) "ਜੋ ਤੁਧੁ ਉਪਕਰੈ ਦੂਖ ਸੁਖਾਸਾ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੪)

ਉਪਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਾਇਤਾ. ਮਦਤ। ੨ ਭਲਿਆਈ. ਨੇਕੀ. "ਸਾਰ ਮਹਾ ਸਿਮਰਨ ਸਤਿਨਾਮੁ, ਕਾਰ ਮਹਾਂ ਕਰਬੋ ਉਪਕਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਅਨੁਕੂਲਤਾ। ੪ ਨੌਕਰੀ. ਚਾਕਰੀ। ੫ ਮਿਹਰਬਾਨੀ.

ਉਪਕਾਰੀ. ਸੰ. उपकारिन्. ਵਿ—ਸਹਾਇਕ। ੨ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਦਾਤਾ ਤਰਵਰੁ ਦਇਆ ਫਲੁ ਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵੰਤ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਮਿਹਰਬਾਨ. ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ.

ਉਪਕੰਠ / **ਉਪਕੰਠਿ** } ਸੰ. उपकण्ठ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨੇੜੇ. ਸਮੀਪ। ੨ ਕੰਢੇ ਪਾਸ. ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਪਰ. "ਨਦੀ ਉਪਕੰਠਿ ਜੈਸੇ ਘਰ ਤਰਵਰੁ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਪਕ੍ਰਮ. ਸੰ. उपक्रम. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ। ੨ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੀਬਾਚਾ. ਤਮਹੀਦ। ੩ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ.

ਉਪਕ੍ਰਮ ਉਪਸੰਹਾਰ. ਜਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦੀ ਏਕਤਾ। ੨ ਜਗਤ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰਣਨ। ੩ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ.

ਉਪਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. उपकृत. ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ-ਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਪਕਾਰ.

ਉਪਕ੍ਰਿਤਿ. ਸੰ. उपकृति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ। ੨ ਨੇਕੀ. ਭਲਿਆਈ। ੩ ਸਹਾਇਤਾ. ਇਮਦਾਦ। ੪ ਮਿਹਰਬਾਨੀ. ਕ੍ਰਿਪਾ.

ਉਪਗੰਤਾ, ਉਪਗੰਤ੍ਰਿ. ਸੰ. उपगन्ता. ਵਿ—ਪਾਸ (ਸਮੀਪ) ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਾਨਕਾਰ. ਭੇਤੀ। ੩ ਸਹਾਇਕ.

ਉਪਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਵਾ। ੨ ਜਤਨ। ੩ ਵੱਢੀ. ਰਿਸ਼ਵਤ। ੪ ਇਲਾਜ. ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ। ੫ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਿ.

ਉਪਚਾਰਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਇ੍ਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਆ-ਲਿਜ। ੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਗੌਣ ਸ਼ਬਦ.ਜੋ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ.

ਉਪਚਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਤਿਲੋਕੀ.

ਉਪਜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤਪੱਤੀ. ਪੈਦਾਇਸ਼। ੨ ਪੈਦਾਵਾਰ। ਦੇਖੋ, ਜਲ ਮਹਿ ਉਪਜੈ.

ਉਪਜਣਾ, ਉਪਜਨ, ਉਪਜਨਾ. ਸੰ. उपजन. ਕ੍ਰਿ—ਜੰਮਣਾ. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ. "ਉਪਜੈ ਨਿਪਜੈ ਨਿਪਜਿ ਸਮਾਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਉਗਣਾ. ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋਣਾ। ੩ ਉਪ—ਜਨਮ ਹੋਣਾ. ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਉਪਜਹਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਵਾਰਾ ਮਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਧਾਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ—ਉੱਤਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਉਪਜ ਨਿਪਜ. ਦੇਖੋ, ਉਪਜ ਅਤੇ ਨਿਪਜ.

ਉਪਜਯ. ਦੇਖੋ, ਉਪਜੈ.

ਉਪਜਾਪ. ਦੇਖੋ, ਉਪਜੰਪ.

ਉਪਜਿ. ਉਪਜਕੇ. ਪੈਦਾ ਹੋਕੇ. ਜੰਮਕੇ.

ਉਪਜਿਅੜਾ. ਵਿ—ਪੈਦਾਹੋਇਆ. "ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜਿ-ਅੜਾ ਤਿਨਿ ਲੀਆ ਸਮਾਈ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਉਪਜੀਵਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਜ਼ਾਰਾ. ਰੋਜ਼ੀ. ਨਿਰਵਾਹ ਦਾ ਸਾਧਨ. ਉਪਜੀਵਿਕਾ.

ਉਪਜੀਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੋਜ਼ੀ.ਜੀਵਨ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ। ੨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਤਾਉਂਣ ਦਾ ਸਾਧਨ.

ਉਪਜੈ. ਦੇਖੋ, ਉਪਜਨ। ੨ ਵ੍ਰਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਫ਼ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ. "ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੈ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ਖੋਜੀ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਵਾਦੀ ਹਾਰਦਾ ਹੈ.

ਉਪਜੰਪ, ਉਪਜੰਪਿ. ਸੰ. उपजाप—ਉਪਜਾਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜੇਹੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਪ, ਜੋ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਉਪਾਂਸ਼ੁ ਜਪ" ਭੀ ਹੈ. "ਉਪਜੰਪ ਉਪਾਇ ਨ ਪਾਈਐ ਕਤਹੂ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. उपयुक्त—ਉਪਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ. ਠੀਕ. ਮੁਨਾਸਿਬ. ਉਚਿਤ. "ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਰਾਪੈ ਜਾਂਕਾ। ਉਪਜੰਪਿ ਦਰਸਨ ਕੀਜੈ ਤਾਂਕਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਪਟਨ, ਉਪੱਟਣ, ਉਪੱਟਨ. ਸੰ. उत्पाटन—ਉਤਪਾਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਪਾੜਨਾ. ਚੀਰਨਾ। ੨ ਨਿਰਮੂਲ ਕਰਨਾ. ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟਣੀ. ਉਖੇੜਨਾ. "ਉਪਟੰਤ ਬਾਰ." (ਦੱਤਾਵ) ਕੇਸ਼ ਉਖੇੜਦੀ ਹੈ.

ਉਪਠਾ, ਉਪਠੀ. ਵਿ—ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਠ (ਪਿੱਠ) ਵੱਲ ਨੂੰ ਝੁਕਿਆ, ਝੁਕੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਪਿੱਠ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਫੇਰ-ਲਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਉਲਟ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਨਦਰਿ

ਉਪਠੀ ਜੇ ਕਰੈ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਘਾਹੁ ਕਰਾਇਦਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਦੇਖੋ, ਘਾਹੁ.

ਉਪਤਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਤਪਤ. ਜਲਨ। ੨ ਰੋਗ ਦੀ ਪੀੜ। ੩ ਚਿੰਤਾ। ੪ ਵਿਪਦਾ। ੫ ਤਾਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਪ. ਜਿਵੇਂ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤਾਪ ਦਾਹ ਆਦਿਕ.

ਉਪਤਿਸਟ, ਉਪਤਿਸ੍ਟ ਸੰ. उपतिष्ठ. ਵਿ—ਸਮੀਪ ਇਸਥਿਤ. ਪਾਸ ਖੜਾ. "ਨਿੰਦਕ ਆਵਧ ਹੋਇ ਉਪਤਿਸਟਤੇ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਆਯੁਧ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਸਹਿਤ ਹੋਕੇ ਨਿੰਦਕ, ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਖੜੇ ਹਨ.

ਉਪਦਿਸ਼ਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੋ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ. ਕੋਣ. ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਦੇ ਮੱਧ ਅਗਨਿ ਕੋਣ, ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨੈਰਤ ਕੋਣ, ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਦੇ ਮੱਧ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਿਸ਼ਾ.

ਉਪਦੇਸ. ਸੰ. उपदेश. (ਉਪ—ਦਿਸ਼੍) ਸੰਗਯਾ—ਸਿਖ੍ਯਾ. ਨਸੀਹਤ. "ਆਪ ਕਮਾਉ ਅਵਰਾ ਉਪਦੇਸ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਹਿਤ ਦੀ ਬਾਤ। ੩ ਗੁਰੁਦੀਖ੍ਯਾ (ਦੀਕ੍ਸ਼ਾ). ੪ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਗਤ ਦੇਸ਼, ਜੈਸੇ ਭਾਰਤਖੰਡ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਆਦਿਕ. "ਮੇਰ ਕੇਤੇ, ਕੇਤੇ ਧੂ, ਉਪ-ਦੇਸ." (ਜਪੁ)

ਉਪਦੇਸਕ. ਸੰ. उपदेशक. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਗੁਰੂ.

ਉਪਦੇਸੜਾ. ਉਪਦੇਸ਼. ਗੁਰੁਮੰਤ੍ਰ. "ਸੋਈ ਦਸਿ ਉਪਦੇਸੜਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ) ਦੇਖੋ, ੜਾ.

ਉਪਦੇਸਿ. ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ. ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ. "ਗੁਰੁਉਪਦੇਸਿ ਕਾਲ ਸਿਉ ਜੁਰੈ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਕਾਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਪਦੇਸੀ, ਉਪਦੇਸ੍ਟ ਸੰ. उपदेष्टा. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਦੇਸ਼ (ਸਿਖ੍ਯਾ) ਦਾਤਾ. ਉਪਦੇਸ਼ਕ. "ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ ਬਹੁ ਉਪਦੇਸੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਗੁਰੂ.

ਉਪਦ੍ਰਹ, ਉਪਦ੍ਰਵ ਸੰ. उपद्रव. ਸੰਗਯਾ—ਉਤਪਾਤ. ਵਿਘਨ. "ਮਿਟੇ ਉਪਦ੍ਰਹ ਮਨ ਤੇ ਬੈਰ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਊਧਮ. ਦੰਗਾ। ੩ ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ.

ਉਪਦ੍ਰਵੀ, ਉਪਦ੍ਰੀ ਸੰ. उपद्रविन्. ਵਿ—ਫ਼ਸਾਦੀ. ਉਤਪਾਤੀ. "ਧੁਜਾ ਫਾਟ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁ ਧਾਰੇ ਉਪਦ੍ਰੀ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਉਪਧਾਤੁ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਧਾਤੁ ਦੀ ਮੈਲ। ੨ ਦੋ ਧਾਤੂਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਕੇ ਬਣੀ ਧਾਤੁ। ੩ ਧਾਤੁ ਜੇਹੇ ਪਦਾਰਥ. ਜੈਸੇ—ਸੁਰਮਾ, ਨੀਲਾਥੋਥਾ, ਹੜਤਾਲ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ. ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਪਧਾਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤ ਲਿਖੀ ਹੈ—ਸੋਇਨਾਮੱਖੀ, ਨੀਲਾਥੋਥਾ, ਹੜਤਾਲ, ਸੁਰਮਾ, ਅਭਰਕ, ਮੈਂਨਸਿਲ, ਖਪਰਿਯਾ. "ਕਹਿ ਧਾਤੁ ਸਬੈ ਉਪਧਾਤੁ ਭਨੋ." (ਸਮੁਦ੍ਰ ਮਥਨ)

ਉਪਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ. ਤਕੀਆ. ਸਿਰ੍ਹਾਣਾ. "ਬਡ ਉਪਧਾਨ ਧਰੇ ਜਿਂਹ ਪਾਛੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਉਹ ਮੰਤ੍ਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਯੱਗਵੇਦੀ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੩ ਪ੍ਰੇਮ. ਸਨੇਹ. ਮੁਹੱਬਤ.

ਉਪਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤੱਖ. ਜਾਹਿਰ. "ਜਾਨ ਉਪਨਤ ਸੁਹਾਗ." (ਮਨੁਰਾਜ) ਮਾਨੋ ਸੁਭਾਗ (ਸੌਭਾਗ੍ਯ) ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ੨ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸ਼ਰਣਾਗਤ. ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਹੈ।

ਉਪਨਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਨੇਊ ਸੰਸਕਾਰ. ਜਨੇਊ ਪਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ.* ਦੇਖੋ, ਜਨੇਊ। ੨ ਪਾਸ ਲੈਜਾਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨੇੜੇ (ਸਮੀਪ) ਲੈਜਾਣਾ।

* ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜਦ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ.

੩ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਵਿਦ੍ਯਾਰਥੀ ਨੂੰ ਸਿਖ੍ਯਾ ਲਈ ਲੈਜਾਣਾ.

ਉਪਨਾਮ. उपनामन्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ. ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਉਂ Nickname। ੨ ਛਾਪ. ਤਖ਼ੱਲੁਸ. ਕਵੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ, ਜੈਸੇ ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦਾ "ਗੋਯਾ". ਦੇਖੋ, ਛਾਪ.

ਉਪਨਿਸਦ, ਉਪਨਿਖਦ ਸੰ. उपनिषद्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਸ ਨਿਸ਼ਦ (ਬੈਠਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬੈਠਣਾ। ੨ ਵੇਦਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਓਹ ਭਾਗ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਨਿਰੂਪਣ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੧੭੦ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਖ ੧੦ ਹਨ—ਈਸ਼ਾਵਾਸ੍ਯ, ਕੇਨ, ਕਠਵੱਲੀ, ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ, ਮੁੰਡਕ, ਮਾਂਡੂਕ੍ਯ, ਤੈਤਿੱਰੀਯ, ਐਤਰੇਯ, ਛਾਂਦੋਗ੍ਯ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿਹਦਾਰਣ੍ਯਕ. "ਕਛੁ ਉਪਨਿਖਦ ਪਾਠ ਮੁਖ ਠਾਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਤਰਜੁਮਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਨੇ ਭੀ ਸਨ ੧੬੫੭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਉਲਥਾ ਕਰਵਾਇਆ। ੩ ਨਿਰਜਨ ਅਸਥਾਨ. ਏਕਾਂਤ ਥਾਂ। ੪ ਧਰਮ.

ਉਪਨਿਯਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੌਣ ਨਿਯਮ (ਨੇਮ). ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਨੇਮ. ਜੈਸੇ—ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨੇਮ ਹਨ—ਨਾਮ ਦਾਨ ਅਤੇ ਇਸਨਾਨ. ਉਪਨੇਮ ਹਨ—ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਅਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਵਸਤ੍ਰ ਦਵਾਈ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਦਾਨ, ਅਤੇ ਵਸਤ੍ਰ ਮਕਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਸਫਾਈ.

ਉਪਨੀਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਨੇਊ ਪਹਿਨੇਹੋਏ. ਜਿਸ ਦਾ ਜਨੇਊ-ਸੰਸਕਾਰ ਹੋਗਿਆ ਹੈ। ੨ ਪਾਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ.

ਉਪਨੇਤਾ. ਸੰ. उपनेतृ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਨੇਊ ਪਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਚਾਰਯ.

ਉਪਨੇਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੂਜੀ ਅੱਖ. ਵਿਦ੍ਯਾ. ਇਲਮ। ੨ ਐਨਕ. ਚਸ਼ਮਾ.

ਉਪਨ੍ਯਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਤਿਆਗ। ੩ ਕਥਨ. ਬਿਆਨ। ੪ ਅਨੂਠੀ ਕਲਪਿਤ ਕਥਾ. ਨੌਵਲ (Novel). ੫ ਧਰੋਹਰ. ਅਮਾਨਤ। ੬ ਵਿਚਾਰ.

ਉਪਪਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਰਮਪਤਿ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਦੂਜਾ ਪਤਿ. ਜਾਰ.† "ਪਤਿ ਮਾਰਤ ਜਿਹ ਲਗੀ ਨ ਬਾਰਾ। ਕਾ ਉਪਪਤਿ ਤਿਹ ਅਗ੍ਰ ਬਿਚਾਰਾ?" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੭) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਪਪੱਤਿ. "ਉਪਪਤਿ ਖਸ੍ਰਮ ਕਰਹਿ ਉਚਾਰਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਪੱਤਿ. ਸੰ. उपपत्ति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੨ ਸਿੱਧਿ. ਕਾਮਯਾਬੀ। ੩ ਯੁਕਤਿ. ਦਲੀਲ. ਹੇਤੁ (ਕਾਰਣ) ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਿਸੇ ਵਸ੍ਤੁ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ.

ਉਪਪਾਤਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪਾਪਕਰਮ. ਜੈਸੇ ਚੋਰੀ ਪਾਤਕ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਰ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਉਪਪਾਤਕ ਹੈ.

ਉਪਪਾਤੀ. ਸੰ. उपपातिन्. ਵਿ—ਹਠ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਚਾਨਕ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ. "ਤਜੋਂ ਅਬ ਤਪ-ਤਾਵਹੁ ਉਪਪਾਤੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਪਾਦਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਛੀ ਤਰਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ. ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ.

ਉਪਪੁਰਾਣ. ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭੀ ੧੮ ਹੈ:—ਉਸਨਾ, ਸਨਤਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਾਂਬ, ਸ਼ੈਵ, ਕਾਪਿਲ, ਕਾਲਿਕਾ, ਦੁਰਵਾਸਾ, ਦੇਵੀ, ਨਾਰ ਸਿੰਘ, ਨਾਰਦੀਯ, ਨੰਦਿਕੇਸ਼੍ਵਰ, ਪਾਰਾਸ਼ਰ, ਪਾਦ੍ਮ, ਭਾਸ੍ਕਰ, ਮਾਹੇਸ਼੍ਵਰ, ਮਾਰੀਚ, ਵਾਯਵੀਯ ਅਤੇ ਵਾਰੁਣ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਣ.‡

ਉਪਬਨ. ਸੰ. उपवन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਅਤੇ

---

† ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰ ਲਈ ਯਾਰ ਭੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ. ਯਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ. ਜਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਪਰਇਸਤ੍ਰੀ ਗਾਮੀ ਹੈ.

‡ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਉਪਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੂਰਮ ਪੁਰਾਣ, ਅ: ੧੭.

ਫਲਦਾਰ ਬੂਟੇ ਬਿਰਛ ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਜ਼ੋਂਤ ਨਾਲ ਲਾਏ ਹੋਣ. ਬਾਗ.

ਉਪਬਾਹ. ਵਿਆਹ. ਦੇਖੋ, ਉਪਵਾਹ. "ਦ੍ਵੈ ਉਪਬਾਹ ਅਗਾਰੀ ਭਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਭੁਕ੍ਤ, ਉਪਭੁਗਤ ਸੰ. उपभुक्त. ਵਿ—ਭੋਗਿਆਹੋਇਆ. ਵਰਤਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਜੂਠਾ.

ਉਪਭੋਗ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਆਨੰਦ। ੨ ਸ੍ਵਾਦ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਪਮਾ, ਉਪਮਾਂ ਸੰ. ਉਪ—ਮਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸਮਾਨ (ਤੁੱਲ) ਮਿਣਨ ਅਤੇ ਤੋਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਮਾਨਤਾ. ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ ਮਿਸਾਲ. "ਕਉਨ ਉਪਮਾ ਦੇਉ ਕਵਨ ਬਡਾਈ ?" (ਸਾਰ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਉਕਤਿ ਵਿੱਚ ਉਪਮਾਨ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਭਿੰਨ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ ਦੀ ਸਮਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਉਪਮਾ ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਕਰਿਯੇ ਜਹਿਂ ਉਪਮੇਯ ਕੋ ਬਰ ਉਪਮਾਨ ਸਮਾਨ,
ਪੁਨ ਸਾਧਾਰਨ ਧਰਮ ਧਰ ਸੋਊ ਉਪਮਾ ਜਾਨ.
(ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਗਜਾਨ ਲਈ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ (ਜੋ ਉਪਮਾ ਦੇ ਅੰਗਰੂਪ ਹਨ) ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਅਰਥਾਤ ਉਪਮਾਨ, ਉਪਮੇਯ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਾਚਕ.

"ਉਪਮਾਨ" ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁੱਲਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਈਏ, ਜੈਸੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸਮਤਾ ਮੁਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

"ਉਪਮੇਯ" ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁੱਲਤਾ ਦੇਈਏ. ਜੈਸੇ ਮੁਖ ਨੂੰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸਮਾਨ ਕਲਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

"ਧਰਮ" ਅਥਵਾ "ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ" ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਉਪਮਾਨ ਅਤੇ ਉਪਮੇਯ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਗੁਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਅਤੇ ਮੁਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਥਵਾ ਸ਼ੋਭਾ.

"ਵਾਚਕ" ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਮਾਨ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤੁੱਲ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸਾ, ਤੈਸਾ, ਜਿਉਂ, ਤਿਉਂ, ਸਮ, ਸੋ, ਸਾ, ਯਥਾ, ਤਥਾ ਲੌ ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ ਵਾਚਕ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਚਾਰੇ ਅੰਗ ਜਿਸ ਉਪਮਾ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਉਹ "ਪੂਰਣੋਪਮਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਲੋਚਨ ਅਮਲ ਕਮਲਦਲ ਜੈਸੇ. (ਨਾਪ੍ਰ)

ਨੇਤ੍ਰ ਉਪਮੇਯ ਹਨ, ਕਮਲ ਦੀ ਪੰਖੜੀ ਉਪਮਾਨ ਹੈ, ਨਿਰਮਲਤਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੈਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਚਕ ਹੈ.

(ਅ) ਜੇ ਉਪਮਾ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਥਵਾ ਦੋ ਲੋਪ ਹੋਣ, ਤਦ "ਲੁਪਤੋਪਮਾ" ਸੰਗਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਅੰਗ ਲੋਪ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਲੁਪਤੋਪਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਧਰਮ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਦ "ਧਰਮਲੁਪਤਾ", ਉਪਮਾਨ ਲੋਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ "ਉਪਮਾਨਲੁਪਤਾ", ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਲੋਪ ਹੋਣ ਤੋਂ "ਉਪਮੇਯਲੁਪਤਾ" ਅਤੇ ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਲੋਪ ਹੋਵੇ ਤਾਂ "ਵਾਚਕਲੁਪਤਾ" ਅਖਾਉਂਦੀ ਹੈ.

(ੲ) ਜੇ ਇੱਕ ਉਪਮੇਯ ਦੇ ਬਹੁਤ ਉਪਮਾਨ ਹੋਣ, ਤਦ "ਮਾਲੋਪਮਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਛੀਰ ਕੈਸੀ ਛੀਰਾਵਧਿ ਛਾਛ ਕੈਸੀ ਛਤ੍ਰਾਨੇਰ
ਛਪਾਕਰ ਕੈਸੀ ਛਬਿ ਕਾਲਿੰਦੀ ਕੇ ਕੂਲ ਕੇ,
ਹੰਸਨੀ ਸੀ ਸੀਹਾਰੁਮ, ਹੀਰਾ ਸੀ ਹੁਸੈਨਾਬਾਦ
ਗੰਗਾ ਕੀ ਸੀ ਧਾਰ ਚਲੀ ਸਾਤੋਂ ਸਿੰਧੁ ਰੂਲਕੇ,
ਪਾਰਾ ਸੀ ਪਲਾਊਗਢ, ਰੂਪਾ ਕੈਸੀ ਰਾਮਪੁਰ
ਸ਼ੋਰਾ ਸੀ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ ਨੀਕੇ ਰਹੀ ਝੂਲਕੇ,
ਚੰਪਾ ਸੀ ਚੰਦੇਰੀਕੋਟ, ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਚਾਂਦਾਗੜ੍ਹ
ਕੀਰਤੀ ਤਿਹਾਰੀ ਰਹੀ ਮਾਲਤੀ ਸੀ ਫੂਲਕੇ.
(ਅਕਾਲ)

(ਸ) ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਉਪਮਾਨ ਅਤੇ ਉਪਮਾਨ ਨੂੰ ਉਪਮੇਯ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਵਰਣਨ ਕਰੀਏ, ਤਦ "ਰਸਨੋਪਮਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਣ—

ਕੈਸੀ ਰਵਿ ਰਸਮਿ ਘਟਾ ਪੈ ਹੈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ?
ਜੈਸੀ ਨੀਲਮਨਿਨ ਕੀ ਆਵਲੀ ਪਹਾਰ ਹੈ,
ਕੈਸੀ ਨੀਲਮਨਿਨ ਕੀ ਆਵਲੀ ਸਬਜ ਸੈਲ ?
ਜੈਸੀ ਬ੍ਰਿਜਕੁੰਜਨ ਮੇ ਜਮੁਨਾ ਕੀ ਧਾਰ ਹੈ,
ਕੈਸੀ ਬ੍ਰਿਜਕੁੰਜਨ ਮੇਂ ਜਮੁਨਾ ਕੀ ਧਾਰ ਦੇਖੀ ?
ਜੈਸੀ ਬੀਜੁਰੀ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਪਾਨਪ ਅਪਾਰ ਹੈ,

ਕੈਸੀ ਬੀਜੁਰੀ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਪਾਨਪ ਅਪਾਰ ਦੇਖੀ ?
ਜੈਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿਦ ਸਿੰਘ ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ.
(ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

(ਹ) ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਸਤੁ ਦੇ ਗੁਣ ਦੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਨਾ (ਅਟਕਲ) ਕਰਨੀ, "ਉਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ੋਪਮਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਤਾਲ ਕੂਪ ਫਲੇ ਦ੍ਰੁਮ ਮੇਘ ਜਲਪੂਰਿਤ ਮੇ
ਮਾਨੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕੀ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਬਸਤ ਹੈ.***
ਸਿਤਾ ਕਲਾਕੰਦ ਮਧੁ ਮਿਸ਼ਰੀ ਔ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੇ
ਮਾਨੋ ਗੁਰੁਗਿਰਾ ਮੇ ਤੇ ਮਧੁਰਾਈ ਲੀਨੀ ਹੈ.

੩ ਉਸਤਤਿ. ਤਾਰੀਫ਼. "ਬਿਨ ਉਪਮਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਬਿਨਸੈ ਨ ਅੰਧਿਆਰਾ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਉਪਮਾਤਾ. ਸੰ. उपमातृ—ਉਪਮਾਤ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਮਾਂ ਜੇਹੀ ਹੈ. ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਾਈ। ੨ ਮਾਸੀ, ਚਾਚੀ ਅਤੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਦਿ। ੩ ਮੁਸੱਵਰ। ੪ ਵਿ—ਉਪਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਉਪਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ,ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੩ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੩—੧੦ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਾਪਰੀ, ਜਾਮਹਿ ਗੁਨ ਗਾਏ,
ਕਿਤਹੀ ਕਾਮ ਨ ਧਉਲਹਰ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰਾਏ.
(ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

(ਅ) ਉਪਮਾਨ ਛੰਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੩ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੩ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਪੁਰ, ਹਰੇਕ ਚਰਣ ਦੇ ਆਦਿ ਗੁਰੁ, ਅੰਤ ਸਗਣ—IIS.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਅੱਖੀ ਬਾਝਹੁ ਵੇਖਣਾ, ਵਿਣ ਕੰਨਾ ਸੁਨਣਾ,
ਪੈਰਾ ਬਾਝਹੁ ਚੱਲਣਾ, ਵਿਣ ਹੱਥਾਂ ਕਰਣਾ,
ਜੀਭੈ ਬਾਝਹੁ ਬੋਲਣਾ, ਇਉ ਜੀਵਤਮਰਣਾ,
ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਪਛਾਣਕੈ, ਤਉ ਖਸਮੈ ਮਿਲਣਾ.
(ਵਾਰ ਮਾਝ, ਮ: ੨)

ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ. ਅਥਵਾ—ਉਪਮੇਯੋਪਮਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜੇ ਪਰਸਪਰ ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਉਪਮਾਨ, ਅਤੇ ਉਪਮਾਨ ਨੂੰ ਉਪਮੇਯ ਵਰਣਨ ਕਰੀਏ, ਤਦ "ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਜਹਾਂ ਪਰਸਪਰ ਹੋਤ ਹੈਂ ਉਪਮੇਯੋ ਉਪਮਾਨ। ਭੂਸ਼ਣ ਉਪਮੇਯੋਪਮਾ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨਤ ਜਾਨ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—
ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਭਾਸੈ ਬੀਜੁਰੀ ਸਮਾਨ,
ਬਿਜਲੀ ਚਮਕ ਦੇਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੀ.

ਉਪਮੇਯ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ.

ਉਪਮੇਯੋਪਮਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾਨੋਪਮੇਯ.

ਉਪਯੁਕ੍ਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਯੋਗਯ. ਮੁਨਾਸਿਬ. ਠੀਕ। ੨ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਯੋਗ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਬੰਧ. ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼। ੨ ਕੰਮ. ਕਾਰਜ। ੩ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਮਤਲਬ। ੪ ਯੋਗਯਤਾ. ਲਿਆਕਤ (ਲਯਾਕ਼ਤ).

ਉਪਯੋਗੀ. ਸੰ. उपयोगिन्. ਵਿ—ਕੰਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਹਾਇਕ। ੩ ਅਨੁਕੂਲ.

ਉਪਰ. ਸੰ. उपरि. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਤੇ. ਊਪਰ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਿ.

ਉਪਰਉਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਉਪਰੌਨਾ. ਦੁਪੱਟਾ. "ਊਪਰ ਪੀਤ ਧਰੇ ਉਪਰਉਨਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਪੂੰਝਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਤੌਲੀਆ. ਪਰਨਾ.

ਉਪਰਜਨ. ਸੰ. उपार्जन—ਉਪਾਰ੍ਜਨ. ਸੰਗਯਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. "ਨਾਨਕ ਆਪਨ ਰੂਪ ਆਪਿ ਹੀ ਉਪਰਜਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਆਪਹੀ ਰਚਿਆ. "ਕਦੰਚ ਕਰੁਣਾ ਨ ਉਪਰਜਤੇ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਥੋੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ। ੨ ਕਮਾਉਣਾ। ੩ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ.

ਉਪਰਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਰਤ. ਵਿਰਕ੍ਤ. ਉਦਾਸ. "ਉਪਰਤ ਮਨੂਆ ਵਿਸ਼ਯ ਤੇ."

(ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਰਤਨ. ਸੰ. उपरत्न. ਸੰਗਯਾ—ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਰਤਨ. ਘਟੀਆ ਰਤਨ. ਅ਼ਕ਼ੀਕ਼. ਬਲੌਰ ਸਿੱਪ ਆਦਿ.

ਉਪਰਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਦਾਸੀ. ਵੈਰਾਗ. ਵਿਰਕ੍ਤਤਾ. "ਜੋ ਉਪਰਤਿ ਹੋਵੈ ਸੰਸਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਮੌਤ. ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ.

ਉਪਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਉਨਾ. "ਧੋਤੀ ਏਕ ਉਪਰਨਾ ਪਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਰਮ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਰਾਗ (ਵੈਰਾਗ੍ਯ). ਉਦਾਸੀਨਤਾ. ਉਦਾਸੀ. ਉਪਰਾਮਤਾ.

ਉਪਰਾਗ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰੰਗ. ਵਰਣ। ੨ ਰੰਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਰੰਗ ਦੀ ਝਲਕ.

ਉਪਰਾਜ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ. ਵਾਇਸਰਾਯ (Viceroy). ੨ ਦੇਖੋ, ਯੁਵਰਾਜ.

ਉਪਰਾਜਨ. ਸੰ. ਉਪਰਾਗਨ. ਕ੍ਰਿ—ਰੰਗਣਾ. ਚਿੱਤਣਾ। ੨ ਸੰ उपार्जन—ਉਪਾਰ੍ਜਨ. ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. "ਤੁਮ ਸਭ ਕੋ ਉਪਰਾਜਹੀ ਤੁਮਹੀ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰ." (ਸਨਾਮਾ) ੩ ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਸੰਗ੍ਰਹ. "ਸੁਖ ਉਪਰਾਜੈ ਮੱਧ ਉਰੈ." (ਅਕਾਲ) "ਗ੍ਯਾਨ ਰਿਦੇ ਉਪਰਾਜਤ ਹੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਰਾਂਤ. ਸੰ. उपरान्त. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ. ਅਨੰਤਰ. ਏਦੂੰ ਮਗਰੋਂ.

ਉਪਰਾਮ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਤਿਆਗ. ਵਿਰਕ੍ਤਤਾ। ੨ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਆਰਾਮ। ੩ ਵਿ—ਵਿਰਕ੍ਤ. ਉਦਾਸੀਨ.

ਉਪਰਾਲਾ, ਉਪਰਾਲੋ ਸੰਗਯਾ—ਉੱਦਮ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ। ੩ ਉਪਕਾਰ. "ਪਠ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਨ ਹਮਾਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਅਬ ਹਮਰੋ ਉਪਰਾਲੋ ਕੀਜੈ." (ਗੁਰੁਸ਼ੋਭਾ)

ਉਪਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਤੇ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰ. "ਉਪਰਿ ਆਇ ਬੈਠੇ ਕੂੜਿਆਰੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਅਨੁਸਾਰ. ਮੁਤਾਬਿਕ. "ਕਰਮਾ ਉਪਰਿ ਨਿਬੜੈ." (ਗਉ ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਬਲ. ਗ਼ਾਲਿਬ. "ਪੂਰੇ ਗੁਰੁ ਕਾ ਬਚਨ ਉਪਰਿ ਆਇਆ." (ਗਉ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੪)

ਉਪਰੀਆ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਾਉ (ਉਪਾਯ). ਜਤਨ। ੨ ਉਪਚਾਰ. ਇਲਾਜ. "ਅਨਿਕ ਉਪਰੀਆ." (ਬਿਲਾ: ਮ: ੫) ੩ ਵਿ—ਉਪਾੜੀ. ਉਤਪਾਟਨ ਕੀਤੀ. ਉਖੇੜੀ. ਪੁੱਟੀ। ੪ ਉਪਾੜਨ (ਪੁੱਟਣ) ਵਾਲਾ.

ਉਪਰੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. "ਮੁਖੁ ਤਲੈ ਪੈਰ ਉਪਰੇ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਉਪਰੇਰੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਸੇ. "ਉਪਰੇਰੈ ਚਲਿਆ." (ਭਾਗੁ)

ਉਪਰੋਕਤ. ਵਿ—ਪੂਰਵੋਕ੍ਤ. ਉੱਪਰ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਰੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰੁਕਾਵਟ. ਰੋਕ। ੨ ਦੁੱਖ। ੩ ਵਿਘਨ.

ਉਪਰੋਧਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿਘਨ ਕਰਤਾ.

ਉਪਰੋਧਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪੁਰੋਹਿਤ. ਹਿੰਦੂਕੁਲ ਦਾ ਆਚਾਰਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਾਂਉਦਾ ਅਤੇ ਕੁਕਰਮੋਂ ਤੋਂ ਉਪਰੋਧ ਕਰਦਾ (ਵਰਜਦਾ) ਹੈ.

ਉਪਰੌਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਉਨਾ.

ਉਪਰੰਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰਾਂਤ.

ਉਪਲ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ ਪੱਥਰ। ੨ ਗੜਾ. ਓਲਾ। ੩ ਬੱਦਲ। ੪ ਬਾਲੂ ਰੇਤ। ੫ ਏਰਣਾ ਗੋਹਾ। ੬ ਦੇਖੋ, ਉੱਪਲ.

ਉਪਲਕਿਤ, ਉਪਲਖਿਤ ਸੰ. उपलक्षित. ਵਿ—ਜਾਣਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ। ੩ ਜਣਾਇਆਹੋਇਆ. ਬੋਧ ਕਰਾਇਆ.

ਉਪਲੱਖਣ, ਉਪਲੱਛਣ ਸੰ. उपलक्षण—ਉਪਲਕ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਸੰਕੇਤ। ੨ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤਿ, ਜੋ ਵਾਕ ਦੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਉਸ ਅਰਥ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ

ਬਾਤ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਵੇ. ਜੈਸੇ—ਖੇਤ ਨੂੰ ਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ—ਇਸ ਵਾਕ ਤੋਂ ਇਹ ਭੀ ਬੋਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਵੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਭੀ ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੋ.

ਉਪਲਬਧ. ਸੰ. उपलब्ध. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤਹੋਇਆ. ਲੱਭਿਆ। ੨ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਉਪਲਬਧਿ. ਸੰ. उपलब्धि. ਸੰਗਯਾ—ਲੱਭਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੩ ਬੁੱਧਿ. ਗ੍ਯਾਨ.

ਉਪਵਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵ੍ਰਤ. ਲੰਘਨ. ਆਹਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ. ਭੋਜਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਉਪਵਾਹ. ਵਿਆਹ. ਸ਼ਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਵਾਹ. "ਕੀਨੋ ਉਪਵਾਹ ਅਭਿਰਾਮ ਯੌਂ ਜੈ ਰਾਮ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਪਵੀਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਸੂਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਪਸਾਰਕੇ ਪਹਿਨੀਏਂ. ਜੰਞੂ. ਯਗ੍ਯੋਪਵੀਤ ਦੇਖੋ, ਜਨੇਊ.

ਉਪਵੇਸ਼ਨ. ਸੰ. (ਉਪ-ਵਿਸ਼੍) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੈਠਨਾ. ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਉਪਵੇਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਵੇਦ. ਵੇਦ ਜੇਹੇ ਮੰਨੇ ਪੁਸਤਕ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਉਪਵੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ—

੧ ਆਯੁਰ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੈਦ੍ਯ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹੈ.
੨ ਗਾਂਧਰਵ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹੈ.
੩ ਧਨੁਰ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਨੁਖ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹੈ.
੪ ਸ੍ਥਾਪਤ੍ਯ ਵੇਦ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹੈ.

ਉਪੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਪ (ਨੇੜੇ) ਜਾ ਖੜ੍ਹਨਾ. ਪਹੁਚਣਾ. ਪੁੱਜਣਾ.

ਉਪਾਉ. ਸੰ. उपाय—ਉਪਾਯ, ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਤਨ. ਸਾਧਨ. "ਕਛੁ ਉਪਾਉ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰ ਰੇ." (ਗਉ ਮ: ੯) ੨ ਯੁਕ੍ਤਿ. ਤਦਬੀਰ। ੩ ਪਾਸ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੪ ਇਲਾਜ. ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ.

ਉਪਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਪਾਦਨ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ.

ਉਪਾਇ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਉ ਅਤੇ ਉਪਾਉਣਾ. "ਉਪਾਇ ਕਿਤੈ ਨ ਲਭਈ. (ਗਉ ਮ: ੪) ੨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ. ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ. "ਸਭੁ ਉਪਾਇ ਆਪੇ ਵੇਖੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਉਪਾਇਆ. ਉਪਾਯ. ਜਤਨ. "ਏ ਸਾਜਨ! ਕਛੁ ਕਹਹੁ ਉਪਾਇਆ." (ਬਾਵਨ) "ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਮਤਾ ਕਿਛੁ ਕਰਉ ਉਪਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਉਤਪੰਨ (ਪੈਦਾ) ਕੀਤਾ.

ਉਪਾਇਨ. ਭੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਯਨ.

ਉਪਾਸ. ਸੰ. उपास्. ਪਾਸ ਬੈਠਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਪਾਸਨਾ. ਪੂਜਨ. ਸੇਵਾ. "ਮਨ, ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਉਪਾਸ. (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਸ੍ਯ.

ਉਪਾਸਕ / **ਉਪਾਸਕੀ** ਸੰ. उपासक. ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ. ਸੇਵਕ। ੨ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਭਗਤ.

ਉਪਾਸਨ / **ਉਪਾਸਨਾ** ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਜ਼ਦੀਕ ਬੈਠਣਾ। ੨ ਸੇਵਾ. ਟਹਿਲ। ੩ ਭਕ੍ਤਿ (ਭਗਤਿ). ੪ ਪੂਜਾ.

ਉਪਾਸਿ. ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਕੇ। ੨ ਉਪਾਵਸਿ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਸ੍ਯ.

ਉਪਾਂਸ਼ੁ ਜਪ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਐਸਾ ਜਪ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਬੈਠਾ ਆਦਮੀ ਨਾ ਸੁਣ ਸਕੇ.

ਉਪਾਸ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਬੈਠਣਾ ਯੋਗ੍ਯ ਹੋਵੇ. ਉਪਾਸਨਾ ਯੋਗ੍ਯ. ਸੇਵਾ ਯੋਗ੍ਯ. ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੀਏ.

ਉਪਾਹਾ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ. ਰਚਿਆ. "ਜਿਨਹਿ ਉਪਾਹਾ, ਤਿਨਹਿ ਬਿਨਾਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉਪਾਖ੍ਯਾਨ. ਸੰ. (ਉਪ-ਆਖ੍ਯਾਨ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਰਾਣੀ ਕਥਾ. ਇਤਿਹਾਸ। ੨ ਕਿਸੇ ਕਥਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ.

ਉਪਾਂਗ. ਦੇਖੋ, ਉਪੰਗ.

ਉਪਾਜਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਰਜਨ.

ਉਪਾਟਨ. ਸੰ. उत्पाटन—ਉਤਪਾਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਪੁੱਟਣਾ. ਉਖੇੜਨਾ। ੨ ਚੀਰਨਾ. ਪਾੜਨਾ.

ਉਪਾਤ, ਉਪਾਤਿ, ਉਪਾਤੀ ਸੰ. उत्पत्ति—ਉਤ੍ਪੱਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੈਦਾਇਸ਼. "ਅਨਿਕ ਪਰਲਉ ਅਨਿਕ ਉਪਾਤਿ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀ. ਰਚੀ. "ਆਪਿ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਤੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ੧)

ਉਪਾਦਾਨ. ਸੰ. ਉਪ-ਆਦਾਨ. ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ. ਲੈਣਾ। ੨ ਗ੍ਯਾਨ। ੩ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੪ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤਿ। ੫ ਉਹ ਕਾਰਣ, ਜੋ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇ—ਜੈਸੇ ਮਿੱਟੀ ਘੜੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਹੀ ਘੜੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਗਈ ਹੈ. ਐਸੇ ਹੀ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਉਪਾਦਾਨ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਏ. "ਉਪਾਦਾਨ ਇਹ ਸਭ ਜਗ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਵੇਦਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਇਆ ਜਗਤ ਦੀ ਉਪਾਦਾਨ ਹੈ.

ਉਪਾਦੇਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਾਇਕ. ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਜਾਣ ਲੈਣ ਲਾਇਕ। ੩ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਰਜ. ਕੰਮ.

ਉਪਾਧ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਧਿ.

ਉਪਾਧਾਨ. ਤਕੀਆ. ਸਿਰ੍ਹਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਧਾਨ. "ਅਸ ਗਾਦੀ ਤਸ ਰੁਚਿਰ ਫ਼ਰਸ਼ ਪਰ ਉਪਾਧਾਨ ਦੀਰਘ ਧਰਦੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਾਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛਲ। ੨ ਰੁਤਬਾ. ਪਦਵੀ। ੩ ਖ਼ਿਤਾਬ. Title। ੪ ਵਸਤੁ ਦੇ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ, ਜੋ ਵਸਤੁ ਤੋਂ ਭਿੰਨ (ਵੱਖਰਾ) ਹੋਵੇ, ਜੈਸੇ ਘਟਾਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਘੜਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਘੜਾ ਜੁਦਾ ਹੈ। ੫ ਉਪਦ੍ਰਵ. ਉਤਪਾਤ.

ਉਪਾਧੀ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਧਿ.

ਉਪਾਧ੍ਯਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ. ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਦ੍ਯਾਗੁਰੂ. ਪਾਧਾ. ਮੁਦੱਰਿਸ.*ਉਸਤਾਦ.

ਉਪਾਨ. ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੁਰਸੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਯਨ.

ਉਪਾਨਹ, ਉਪਾਨਤ, ਉਪਾਨਯ, ਉਪਾਨੈ ਸੰ. उपानह्—उपानत्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੁੱਤੀ. ਪਾਪੋਸ਼. ਖ਼ਾ—ਚਰਨਦਾਸੀ "ਧਰਜੋ ਉਪਾਨਹ ਗੁਰੁ ਕੋ ਚੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਤਜੇ ਉਪਾਨਯ ਨੰਗੇ ਪਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਦਾਸ ਉਪਾਨੈ ਲੈਕਰ ਧਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਪਾਮ. ਉਪਮਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਮਖ਼ਲੂਕ਼ਾਤ. "ਸਭ ਗਾਵਤ ਜੇਤ ਉਪਾਮ" (ਬੈਰਾ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਅਪਾਮ. ਵਿ—ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੪ ਅਤਿ ਦੂਰ.

ਉਪਾਯ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਉ.

ਉਪਾਯਉ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ. ਰਚਿਆ.

ਉਪਾਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੇਟਾ. ਉਪਹਾਰ। ੨ ਮੁਲਾਕਾਤ.

ਉਪਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਰਨ!

ਉਪਾਰਜਨ, ਉਪਾਰਜਨਾ ਸੰ. ਉਪਰਾਗਨ. ਕ੍ਰਿ—ਰੰਗਣਾ. ਚਿਤ੍ਰਨਾ। ੨ ਸਿੰਗਾਰਨਾ. "ਕੋਟਿ ਉਪਾਰਜਨਾ ਤੇਰੇ ਅੰਗ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਉਪਾਰ੍ਜਨ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. "ਫਲਗੁਣਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨਾ." (ਮਾਝ ਬਾਰਾਮਾਹਾ) ੪ ਉਪਾਰ੍ਜਿਤ. ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ. ਮਖ਼ਲੂਕ਼ਾਤ. "ਸਿਮਰੈ ਸਗਲ ਉਪਾਰਜਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਜੇਤ ਕੀਨ ਉਪਾਰਜਨਾ ਪ੍ਰਭੁ ਦਾਨ ਦੇਇ ਦਤਾਰ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫)

---

*ਸ਼ੰਖ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ "ਗੁਰੂ" ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਧਨ ਲੈਕੇ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ "ਉਪਾਧ੍ਯਾਯ" ਹੈ.

ਉਪਾਰਣ } ਸੰ. उत्पाटन—ਉਤਪਾਟਨ. ਪੁੱਟਣਾ.
ਉਪਾਰਨਾ } ਉਖੇੜਨਾ. "ਮੂਲ ਵਿਕਾਰ ਉਪਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਪਾੜਨਾ. ਚੀਰਨਾ। ੩ उपारण—ਉਪਾਰਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਰਾਧ. ਪਾਪ। ੪ पारण—ਪਾਰਣ. ਵ੍ਰਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ. ਦੇਖੋ, ਵ੍ਰਤ ਪਾਰਣ.

ਉਪਾਰਾ. ਵਿ—ਉਤਪਾਟਨ ਕੀਤਾ. ਪੁੱਟਿਆ। ੨ ਉਪਾਰ੍ਜਿਤ. ਰਚਿਆ. ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ. ਬਣਾਇਆ. "ਕਈ ਜੰਤ ਬਿਨਾਹਿ ਉਪਾਰਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਰਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਉਪਾਰੀ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀ. ਰਚੀ ਹੋਈ. "ਸਭ ਸੈ ਦੇ ਦਾਤਾਰੁ ਜੇਤੁ ਉਪਾਰੀਐ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ਜਿਤਨੀ ਮਖ਼ਲੂਕ਼ਾਤ (ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ) ਹੈ। ੨ ਉਤਪਾਟਨ ਕੀਤੀ. ਪੁੱਟੀ. ਉਖੇੜੀ. ਉਪਾੜੀ.

ਉਪਾਲੰਭ. ਸੰ. उपालम्भ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਲਾਂਭਾ. ਉਲਾਹਨਾ. ਗਿਲਾ.

ਉਪਾਵ. उपाय. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਉ. "ਸਭਨਾ ਉਪਾਵਾ ਸਿਰਿ ਉਪਾਉ ਹੈ ਹਰਿਨਾਮ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩) "ਉਪਾਵ ਛੋਡਿ ਗਹੁ ਤਿਸ ਕੀ ਓਟ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਉਪਾਵਣ } ਕ੍ਰਿ—ਉਤਪਾਦਨ. ਉਤਪੰਨ (ਪੈਦਾ) ਕਰਨਾ.
ਉਪਾਵਣੁ }

ਉਪਾਵਣਹਾਰ. ਵਿ—ਉਤਪੰਨ ਕਰਤਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਆਪ ਉਪਾਵਣਹਾਰ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਉਪਾਵਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਵਣ. "ਆਪਿ ਉਪਾਵਨ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਉਪਾਵੀ. ਉਪਾਉ (ਜਤਨ) ਤੋਂ. ਉਪਾਵਾਂ ਕਰਕੇ. "ਅਨਿਕ ਉਪਾਵੀ ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਇ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਪਾੜ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾੜਨ.

ਉਪਾੜਨ. ਸੰ. उत्पाटन—ਉਤਪਾਟਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਖੇੜਨਾ. "ਜੜ ਅਪਨੀ ਆਪਿ ਉਪਾੜੀ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਚੀਰਨਾ. ਪਾੜਨਾ. "ਬਹੁੜ ਜਮ ਨ ਉਪਾੜਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਉਪਾੜਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਾੜਕੇ. ਚੀਰਕੇ. "ਭੈਆਨਰੂਪ ਨਿਕਸਿਆ ਥੰਮ ਉਪਾੜਿ." (ਭੈਰ ਮ: ੩) ੨ ਪੁੱਟਕੇ. ਉਖੇੜਕੇ.

ਉਪਾੜੀ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾੜਨ.

ਉਪਿੰਦ } ਵਾਮਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪੇਂਦ੍ਰ. "ਕਈ ਕੋਟਿ
ਉਪਿੰਦ੍ਰ } ਉਪਿੰਦ੍ਰ ਬਨਾਯ ਖਪਾਯੋ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਉਪੇਕ੍ਯਾ } ਸੰ. उपेक्षा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਪ—ਈਕ੍ਸ਼.
ਉਪੇਖ੍ਯਾ } ਤਿਆਗ। ੨ ਉਪਰਾਮਤਾ. ਬੇਪਰਵਾਹੀ. ਉਦਾਸੀਨਤਾ। ੩ ਨਿਰਾਦਰ. ਤਿਰਸਕਾਰ. "ਮੈਤ੍ਰੀ ਕਰੁਣਾ ਦ੍ਵੈ ਲਖੋ ਮੁਦਿਤਾ ਤੀਜੀ ਜਾਨ। ਚਤੁਰ*ਉਪੇਖ੍ਯਾ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਸਨਮੁਖ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਉਪੇਤਾਣਾ. ਵਿ—ਉਪਾਨਹ ਬਿਨਾ. ਪਾਦਤ੍ਰਾਣ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ. "ਪਗ ਉਪੇਤਾਣਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਉਪੇਂਦ੍ਰ. ਸੰ. उपेन्द्र. (ਉਪ—ਇੰਦ੍ਰ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਦਿਤਿ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਕਸ਼੍ਯਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ. ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ.

ਉਪੈਯਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਈਆ.

ਉਪੋਦਘਾਤ. ਸੰ. उपोद्घात. (ਉਪ—ਉਦਘਾਤ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਸ੍ਤਾਵਨਾ. ਭੂਮਿਕਾ. ਦੀਬਾਚਾ. ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ। ੨ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਕਥਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਸ੍ਤੁ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ.

ਉਪੰਗ. ਸੰ. उपाङ्ग—ਉਪਾਂਗ. (ਉਪ—ਅੰਗ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗ ਦਾ ਭਾਗ. ਹੱਥ ਅੰਗ ਹੈ, ਉਂਗਲੀ ਉਪੰਗ ਹੈ। ੨ ਅੰਗ ਤੁੱਲ ਅੰਗ. ਬਨਾਉਟੀ ਅੰਗ। ੩ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਾਜਾ. ਨਸਤਰੰਗ. "ਝਾਲਰ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ." (ਚੰਡੀ ੧) ੪ ਊਧੋ (ਉੱਧਵ) ਦਾ ਪਿਤਾ.

*ਚਤੁਰਥ. ਚੌਥਾ, ਚੌਥੀ.

ਉਪੰਨ, ਉਪੰਨਾ ਸੰ. उत्पन्न—ਉਤ੍ਪੰਨ. ਵਿ—ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਿਆ. "ਆਪੇ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਉਪੰਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) "ਆਪਿ ਉਪੰਨਿਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫) "ਚਉਥੈ ਪਿਆਰਿ ਉਪੰਨੀ ਖੇਡ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਉੱਪਲ. ਖਤ੍ਰੀ ਵਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ੍ਰ. "ਗੱਜਣ ਉੱਪਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਾਵੈ." (ਭਾਗੁ)

ਉਫ਼. ਫ਼ਾ. اُف ਵਜ. ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਆਹ! ਓਹ! ਹਾ! ਸ਼ੋਕ!

ਉਫਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਫੁੱਟਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ. ਉਛਲਨਾ. "ਉਫਟੰਤ ਸ੍ਰੋਣਤ ਛਿੱਛਯੰ." (ਚੰਡੀ ੨) ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਛਿੱਟਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ.

ਉਫਣਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਫੇਨ (ਝੱਗ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਖ਼ਮੀਰ ਉੱਠਣਾ। ੨ ਉਬਲਨਾ. ਜੋਸ਼ ਖਾਣਾ.

ਉਫ਼ਤਦ. ਫ਼ਾ. اُفتد ਗਿਰੇ. ਡਿੱਗੇ. ਦੇਖੋ ਉਫ਼ਤਾਦਨ.

ਉਫ਼ਤਾਦ. ਫ਼ਾ. اُفتاد ਡਿਗਿਆ. ਢਹਿਆ. ਦੇਖੋ, ਉਫ਼ਤਾਦਨ.

ਉਫ਼ਤਾਦਹ. ਫ਼ਾ. اُفتادہ ਡਿਗਿਆਹੋਇਆ. ਪਤਿਤ. ਦੇਖੋ, ਉਫ਼ਤਾਦਨ.

ਉਫ਼ਤਾਦਨ. ਫ਼ਾ. اُفتادن ਕ੍ਰਿ—ਡਿਗਣਾ. ਢਹਿਣਾ। ੨ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣਾ.

ਉਫਨਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਫਣਨਾ. "ਤੇਜ ਤਲੇ ਪਯ ਉਫਨਜੋ ਜੈਸਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਫਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਉਫਣਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਝੱਗ ਦਾ ਉਠਾਨ. (ਉਤ—ਸ੍ਫਾਯ). ੨ ਉਬਾਲ. ਜੋਸ਼.

ਉਬਕ. ਅ਼. ابک ਅਬੱਕ. ਵਿ—ਮੋਟਾ. ਅਸਥੂਲ (ਸ੍ਥੂਲ). ੨ ਚਤੁਰ. ਹੋਸ਼ਿਆਰ. "ਬੱਜੇ ਉਬੱਕ." (ਚੰਡੀ ੨) ਚਤੁਰ ਯੋਧਾ ਆਪੋਵਿੱਚ ਭਿੜੇ.

ਉਬਕਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਉਦਵਮਨ. ਬੱਤ. ਮਤਲੀ. ਡਾਕੀ (ਵਮਨ) ਦਾ ਉਛਾਲ.

ਉਬਟ. ਸੰ. उद्वाट—ਉਦਵਾਟ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਖੜਾ ਰਾਹ. ਅਟਪਟਾ ਮਾਰਗ. ਔਖੀ ਘਾਟੀ. "ਉਬਟ ਚਲੰਤੇ ਇਹੁ ਮਦੁ ਪਾਇਆ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਖੌਂਦ.

ਉਬਟਨਾ. ਸੰ. उद्वर्त्तन—ਉਦਵਰ੍ਤੰਨ ਸੰਗਯਾ—ਬਟਣਾ. ਸਰ੍ਹੋਂ, ਤਿਲ, ਚੰਦਨ, ਚਰੌਂਜੀ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਲੇਪ, ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਮਲਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਚਮੜਾ ਸਾਫ ਨਰਮ ਅਤੇ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਉਬਟਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਬਟ (ਵਿਖੜੇ ਰਸਤੇ) ਪਾਉਣਾ। ੨ ਪਿੱਛੇ ਮੋੜਨਾ. ਪਰਤਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਔਟਾਉਣਾ.

ਉਬਰ. ਉਬਾਰ. ਉੱਧਾਰ. ਨਿਸਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਆਹਿ ਅਤੇ ਉਬਰਣ.

ਉਬਰਣ, ਉਬਰਨ ਸੰ. उद्धरण—ਉੱਧਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਪਰ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਅੱਛੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ। ੩ ਮੁਕਤਿ ਪਾਂਉਣੀ. "ਉਬਰਤ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸਰਣੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਉਬਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਦ—ਵਲਨ. ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਜਾਣਾ. ਅਗਨੀ ਦੇ ਤਾਉ ਕਰਕੇ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣਾ। ੨ ਰਿੱਝਣਾ. "ਜਿਉਂ ਉਬਲੀ ਮਜੀਠੈ ਰੰਗ ਗਹਗਹਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੩) ੩ ਉਮਡਣਾ.

ਉਬਾਸੀ. ਸੰਗਯਾ—ਜੰਭਾਈ. ਉਛ੍ਵਾਸ ਲੈਣਾ. ਅਵਾਸੀ. ਕਿਤਨਿਆ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਅ਼. عبس ਅ਼ਬਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤਿਉੜੀ ਪਾਉਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਸੀ.

ਉਬਾਹਣਾ. ਉੱਪੇਤਾਣਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਜੁੱਤੀ ਨਹੀਂ। ੨ ਵਾਹਨ (ਅਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ.

ਉਬਾਚ. ਦੇਖੋ, ਉਵਾਚ.

ਉਬਾਰਣਾ, ਉਬਾਰਨ ਸੰ. उद्धारण—ਉੱਧਾਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਉਭਾਰਨਾ. ਉਠਾਉਣਾ। ੨ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ। ੩ ਬਚਾਉਣਾ. ਰਖਯਾ ਕਰਨੀ. "ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਅੰਬਰ ਲੇਤ

ਉਬਾਰੀਅਲੇ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) "ਮੈ ਤਕੀ ਓਟ ਸੰਤਾਹ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀਆ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਉਬਾਲਨਾ. ਔਟਾਨਾ. "ਕਹਿ ਚਾਕਰ ਸੋਂ ਦੇਗ ਉਬਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਬਾਰਿਅਨੁ. ਉਸ ਨੇ ਬਚਾਲਏ. "ਆਪਿ ਉਬਾਰਿਅਨੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਉਬਾਰੇ ਖ਼ਾਨ. ਅ਼ਬਦੁਲ ਰਹ਼ਿਮਾਨ ਖ਼ਾਨ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਮੁਰੀਦ, ਜੋ ਗੁਰੁਸਿਖ੍ਯਾ ਧਾਰਕੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਰ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ.

ਉਬਾਲਣਾ / ਉਬਾਲਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਜੋਸ਼ ਦੇਣਾ. ਔਟਾਣਾ. ਰਿੰਨ੍ਹਣਾ. ਦੇਖੋ, ਉਬਲਨਾ.

ਉਬੇਦ ਬੇਗ. عبید بیگ ਇਸ ਨੂੰ ਸਨ ੧੭੬੧ ਵਿੱਚ ਅਹ਼ਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁੱਰਾਨੀ ਨੇ ਕੁਝਸਮੇ ਲਈ ਲਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਥਾਪਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾਨੌਰ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦਾ ਹ਼ਾਕਿਮ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਚੰਬੇ ਦੇ ਰਾਜਾ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਲੇਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਬਸੋਲੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਧੀਰਜ ਪਾਲ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲਦੇਉ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਖਾਧੀ ਸੀ.

ਉਬੇਰਾਇ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ.

ਉਬੈਦ ਖ਼ਾਨ / ਉਬੈਦ ਬੇਗ ਦੇਖੋ, ਉਬੇਦ ਬੇਗ.

ਉਭ. ਵਿ—ਉੱਥਿਤ. ਖੜਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਤਾਹਾਂ. ਉੱਪਰ. "ਪਿੰਧੀ ਉਭ ਕਲੇ ਸੰਸਾਰਾ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਕਲੇ ਅਤੇ ਪਿੰਧੀ. ੩ ਸੰ. उभ. ਦੋਵੇਂ. ਦੋਨੋ. ਉਭਯ। ੪ ਸੰ. उम्भ् ਧਾ—ਭਰਨਾ. ਪੂਰਣ ਕਰਨਾ। ੫ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਕਾਸ. ਗਗਨ.

ਉਭਇ. ਦੇਖੋ, ਉਭਯ.

ਉਭਸੁਕ. ਵਿ—ਖੜਸੁਕ. ਓਹ ਦਰਖ਼ਤ ਜੋ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜਾ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ— ਜੀਵਨ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੁਰਦਾ. "ਭਰਮ ਸੂਕੇ ਬਹੁ ਉਭਸੁਕ ਕਹੀਅਹਿ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਉਭਕਲੇ. ਦੇਖੋ, ਉਭ, ਕਲੇ ਅਤੇ ਪਿੰਧੀ.

ਉਭਯ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਦੋਵੇਂ ਦੋਨੋ.

ਉਭਯਤ੍ਰ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ. ਦੋਹੀਂ ਥਾਂਈਂ। ੨ ਭਾਵ ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ.

ਉਭਯਾਲੰਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੋ ਅਥਵਾ ਕਈ ਅਲੰਕਾਰ ਜੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਤਦ "ਉਭਯਾਲੰਕਾਰ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਚਾਹੋ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਉਭਯਾਲੰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਹਨ, ਸੰਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਅਤੇ ਸੰਕਰ.

(ੳ) ਜੇ ਅਨੇਕ ਅਲੰਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਭੀ ਜੁਦੇ ਭਾਸਣ, ਤਦ "ਸੰਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ" ਭੇਦ ਹੈ.

ਅਲੰਕਾਰ ਇਕ ਥਲ ਬਹੁਤ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਲਖ ਜਾਂਹਿ,
ਤਿਲ ਤੰਦੁਲ ਕੀ ਰੀਤਿ ਸੋਂ ਸੰਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ.
(ਗਰਬਗੰਜਨੀ)

(ਅ) ਜੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਹੋਣ, ਤਦ "ਸੰਕਰ" ਭੇਦ ਹੈ.

ਪਯ ਪਾਨੀ ਕੀ ਰੀਤਿ ਕਰ ਹੋਂਯ ਪਰਸਪਰ ਲੀਨ,
ਤਾਂਕੋ ਸੰਕਰ ਨਾਮ ਹੈ ਭਾਖਤ ਪਰਮ ਪ੍ਰਬੀਨ.
(ਕਾਵ੍ਯਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਉਭਰਣ / ਉਭਰਣਾ / ਉਭਰਨਾ ਸੰ. ਉੱਧਰਣ. उत्-हरण. ਕ੍ਰਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਲੈਜਾਣਾ. ਉੱਪਰ ਉੱਠਣਾ. ਉੱਚਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਭੜਕਨਾ। ੩ ਉੱਨਤ (ਉੱਚਾ) ਹੋਣਾ.

ਉਭਾ. ਮੁਲਤਾਨ, ਡੇਰਾ ਗ਼ਾਜ਼ੀਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰਿਆਸਤ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗ੍ਯਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਭ ਅਤੇ ਉਭਯ.

ਉਭਾਰਣਾ / ਉਭਾਰਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ. ਉਠਾਂਉਣਾ। ੨ ਭੜਕਾਂਉਣਾ। ੩ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਤੇ ਪਹੁਚਾਉਣਾ.

ਉਭੇ. ਦੇਖੋ, ਉਭਯ. "ਹਰਖ ਸੋਕ ਉਭੇ ਦਰਬਾਰ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਊਭੇ.

ਉਭੇਸਾਸ } ਸੰ. उद्‌ध्वश्वास्—ਊਰ੍ਧ੍ਵਸ਼੍ਵਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—
ਉਭੇਸਾਹ } ਖਿੱਚਵਾਂ ਸਾਹ. ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਕਾਰਣ ਫਿਫੜੇ ਦੇ ਸੰਕੋਚ ਅਥਵਾ ਬਲਗ਼ਮ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਸਾਹ ਦਾ ਖਿੱਚਵਾਂ ਆਉਣਾ. "ਮੁਹ ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਅੰਦਰਿ ਉਭੇਸਾਸ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) "ਨਾਵੇਂ ਧਉਲੇ ਉਭੇਸਾਹ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਹਾਹੁਕੇ. ਠੰਢੇ ਸਾਹ.

ਉਭੈ. ਦੇਖੋ, ਉਭਯ.

ਉਮਈ. ਵਿ—ਉਮਾਹ (ਉਮੰਗ) ਸਹਿਤ. ਉਤਸਾਹ ਸਹਿਤ. ਸ਼ੌਕ਼ ਨਾਲ. "ਮਨ ਮੇ ਅਤਿ ਹੀ ਉਮਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਮਹ } ਦੇਖੋ, ਉਮਾਹ. "ਸਭ ਉਮਹਾਈ ਦੇਖਬੇ ਕੋ
ਉਮਹਾ } ਵਧੂ ਲਾਲ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰ:ਸੂ)

ਉਮਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਮੰਗ. ਉਤਸਾਹ. ਆਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਉਛਾਲਾ. "ਮਨ ਨ ਰਹੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਉਮਕਾਈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਅ਼. عمق ਉ਼ਮਕ਼. ਗਹਿਰਾਈ. ਡੂੰਘਿਆਈ. ਗੰਭੀਰਤਾ.

ਉਮਕਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਮਗਣਾ.

ਉਮਕਿਓ } ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਉਮਕ.
ਉਮਕਿਤ } "ਉਮਕਿਓ ਹੀਉ ਮਿਲਨ ਪ੍ਰਭੁ ਤਾਈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਉਮਕਿਤ ਰਸ ਚਾਲੈ." (ਮਲਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਉਮਗ. ਦੇਖੋ, ਉਮਕ ਅਤੇ ਉਮੰਗ.

ਉਮਗਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਉਛਲਨਾ.

ਉਮਡਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਉਛਲਨਾ। ੩ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣਾ। ੪ ਫੈਲਨਾ। ੫ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਘੇਰਨਾ.

ਉਮਤ } ਅ਼. امّت ਉੱਮਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ਼ੌਮ. ਜਾਤਿ.
ਉਮਤਿ } ੨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ. ਉਪਦੇਸ਼ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰ[ਨ] ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ. "ਦਰਿ ਸੇਵੈ ਉਮਤਿ ਖੜੀ." (ਵਾ[ਰ] ਰਾਮ ੩)

ਉਮਦਹ } ਅ਼. عمده ਉ਼ਮਦਹ. ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇ[ਸ਼੍ਠ].
ਉਮਦਾ } ੨ ਹੱਛਾ. ਚੰਗਾ. । ੩ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇ[ਆ]. ੪ ਸੁੰਦਰ.

ਉਮਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਨਮਨਾ."ਅਬ ਜਗ ਜਾਨਿ ਜੁ ਉਮ[ਨਾ] ਰਹੈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਉਮਰ. ਅ਼. عمر ਉ਼ਮ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਸਥਾ. ਆ[ਯੁ]. ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਵਧਿ (ਮਿਆਦ). ਚਰਕ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰੀ[ਰ], ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ, ਮਨ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਹਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋ[ਗ] ਦੀ ਦਸ਼ਾ "ਆਯੁ" ਉਮਰ ਹੈ.

ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸੌ ਵਰ੍ਹਾ† ਮ[ਨੁ] ਨੇ ਚਾਰ ਸੌ (੪੦੦) ਵਰ੍ਹਾ ਸਤਜੁਗ ਦੀ, ਅਤੇ ਸੌ ਵਰ੍ਹਾ ਘਟਾਕੇ, ਕਲਿਜੁਗ ਦੀ ਸੌ ਵਰ੍ਹਾ ਲਿਖੀ‡ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਲਿ[ਖੀ] ਹੈ. "ਜੋ ਜੋ ਵੰਞੈ ਡੀਹੜਾ ਸੁ ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਦੇਖੋ, ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ। ੨ ਦੇ[ਖੋ], ਉਮਰ ਖਿਤਾਬ ਅਤੇ ਖਲੀਫਾ.

ਉਮਰਸ਼ਾਹ. ਡਰੋਲੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਘਾ ਗੋਤ ਦਾ ...

---

† शतं जीव शरदो वर्धमानः (ਰਿਗਵੇਦ)

‡ अरोगाः सर्व सिद्धार्था श्चतुर्वर्ष शतायुषः।
कृत त्रेतादिषु ह्येषामायुर्ह्रसति पादशः।
(ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੧, ਸ਼: ੮੩)

ਸ਼ਬਦਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਉਮਰ ੧੨੦ ਵਰ੍ਹੇ ੫ ਦਿਨ, ਘੋੜੇ ਦੀ ੩੨, ਕੁੱਤੇ ਦੀ ੧੨, ਗਧੇ[...] ਉੱਠ ਦੀ ੨੫, ਬੈਲ ਅਤੇ ਝੋਟੇ ਦੀ ੨੪, ਬਕਰੇ ਦੀ ੧੬ ਵਰ੍ਹੇ ਹੈ. ਅੱਜਕਲ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਜੋ ਉਮਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕ਼ੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ [...] ਦੇਖੋ, ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੈਨਿਕਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ Longevity.

ਮਸੰਦ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਆਗਜਾ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਚਿਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਹ ਪੂਜਾ ਦੇ ਧਨ ਨੂੰ ਵਿਹੁ ਜਾਣਦਾ ਸੀ.

ਇਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਨੰਦਚੰਦ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨੰਦਚੰਦ.

ਉਮਰਹਥ ਪਵੰਨਿ. ਸਿੰਧੀ. ਵਾ. ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਦਿਨ ਘਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਕਟੀਂਦੇ ਹਨ. ਜਿਵੇਂ—ਖੇਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈਂਦਾ ਹੈ (ਵਾਢੀ ਹੋਂਦੀ ਹੈ). "ਜੋ ਜੋ ਵੰਞੈ ਡੀਹੜਾ ਸੁ ਉਮਰ ਹਥ ਪਵੰਨਿ." ਇਹ ਵਜੰਗ ਵਾਕ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਮਾਰਨ ਲਈਂ ਆਖਣਾ ਵਡੀ ਉਮਰ ਕਰੋ. ਦੀਵੇ ਬੁਝਾਉਣ ਨੂੰ ਆਖਣਾ ਵਡਾ ਕਰੋ ਆਦਿ.

ਉਮਰਖਤਾਬ. } عمر بن خطاب ਉਮਰ ਬਿਨ ਖ਼ੱਤ਼ਾਬ.
ਉਮਰਖਿਤਾਬ. } ਖ਼ੱਤ਼ਾਬ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਉਮਰ. ਇਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੀਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ "ਹ਼ਫ਼ਸਾ" ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. ਅਬੂਬਕਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਮਰ ਦੂਜਾ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਸਨ ੧੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਰਿਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਨ ੨੩ ਹਿਜਰੀ (੬੪੪ ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੰਜਰ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਖ਼ਲੀਫ਼ੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਹੱਦੋਂ ਵਧਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. "ਕੀਨੋ ਉਮਰਖਿਤਾਬ ਜਜੋਂ ਆਜ ਹਮਾਰੋ ਨਜਾਉਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੮)

ਉਮਰ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਦੇ ਨਿਆਉਂ ਦੀ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ, "ਅਲਫ਼ਾਰੂਕ਼" ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਨੇ ਨੇਮ ਥਾਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਵੇ,ਉਸ ਦੇ ਅੱਸੀ ਕੋਰੜੇ ਲਾਏ ਜਾਣ. ਇੱਕ ਦਿਨ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਬੂਸ਼ਾਮਹ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਲਈ,ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਮਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਜ਼ੋਰਦੇ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਰ ਗਿਆ. "ਉਮਰਖਿਤਾਬ ਅਦਾਲਤੀ ਬੇਟਾ ਮਰਵਾਇਆ."(ਜੰਗਨਾਮਾ)‡

ਉਮਰਥਲ. ਮਰਮਸਥਲ ਦਾ ਆਮਯ.ਸੰ. अन्तरविद्रधि—ਅੰਤਰਵਿਦ੍ਰਧਿ. ਅੰਤੜੀ ਦਾ ਫੋੜਾ. ਅੰਦਰ ਦਾ ਫੋੜਾ. ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸੰਜਮ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਖਿਲਤ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲਹੂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਹੋਕੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਲਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਪੈਦਾ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਸੋਜ ਫੋੜਾ ਬਣਕੇ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੀਪ ਪੈਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਵਿਦ੍ਰਧਿ ਮੇਦੇ, ਨਾਭੀ, ਪੇਡੂ, ਜਿਗਰ, ਗੁਰਦੇ, ਤਿੱਲੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਹੋਕੇ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੀਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ.

ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਉਪਾਉ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਫੋੜਾ ਚਿਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲਹੂ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਕ਼ਬਜ਼ਕੁਸ਼ਾ ਦਵਾ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ. ਗਿਜ਼ਾ ਹਲਕੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ. ਹਰੜ ਅਤੇ ਸੁਹਾਂਜਣੇ ਦਾ ਰਸ ਪੀਣਾ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. "ਜਿਨਾ ਅੰਦਰਿ ਉਮਰਥਲ ਸੇਈ ਜਾਣਨਿ ਸੂਲੀਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਉਮਰਥਲ ਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ,ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਰਹ ਦੀ ਪੀੜ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਵਿਰਹੀ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਮਰਾ
ਉਮਰਾਉ
ਉਮਰਾਇ
ਉਮਰਾਯ
ਉਮਰਾਵ
ਉਮਰੀਆ
ਉਮਰੇ
} ਅ਼ امرا ਅਮੀਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸਾਹ ਰਾਜੇ ਖਾਨ ਉਮਰਾਵ ਸਿਕਦਾਰ ਹਹਿ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) ੨ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੀਰ ਅਦਾਲਤੀ ਆਦਿ. "ਉਮਰਾਵਹੁ ਆਗੈ ਝੇਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਮਲੂਕ ਉਮਰੇ ਗਏ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੂਚ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ.

ਉਮਲ. ਵਿ—ਉਮੰਗ ਸਹਿਤ. ਉਤਸਾਹਿਤ. "ਉਮਲ ਲਥੇ ਜੋਧੇ ਮਾਰੂ ਵਜਿਆ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਉਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਭਾ. ਰੌਸ਼ਨੀ। ੨ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸ਼ਿਵਾ. ਪਾਰਵਤੀ. "ਕੁਮਾਰਸੰਭਵ" ਵਿੱਚ ਕਵਿ ਕਾਲੀ ਦਾਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਵਤੀ ਦੀ

‡ਇਹ ੩੨ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ "ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੀ ਜ਼ੇਬੁੱਨਿਸਾ ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਅਤੇ ਪਾਂਵਟੇ ਦੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ.

ਮਾਤਾ ਮੇਨਕਾ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਉ (ਘੋਰ ਤਪ) ਮਾ (ਮਤ ਕਰ), ਅਰਥਾਤ ਘੋਰ ਤਪ ਨਾ ਕਰ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਉਂ "ਉਮਾ" ਹੋਇਆ.

ਉਮਾਸੁਤ. ਸੰਗਯਾ—ਉਮਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ—ਗਣੇਸ਼। ੨ ਕਾਰਤਿਕੇਯ. ਖੜਾਨਨ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤਿ.

ਉਮਾਹ, ਉਮਾਹੜਾ, ਉਮਾਹਾ ਸੰਗਯਾ—ਉਤਸਾਹ। ੨ ਉਮੰਗ। ੩ ਉਤਸਵ। ੪ ਤਿਉਹਾਰ. ਪਰਵ.

ਉਮਾਤਨਯ, ਉਮਾਤਾਤ ਉਮਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਤਨਯ (ਪੁਤ੍ਰ). ਉਮਾ ਦਾ ਤਾਤ (ਬੇਟਾ). ਦੇਖੋ, ਉਮਾਸੁਤ.

ਉਮਾਧਵ, ਉਮਾਨਾਹ, ਉਮਾਪਤਿ ਸੰ. ਉਮਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦਾ ਧਵ (ਪਤਿ) ਸ਼ਿਵ. ਰੁਦ੍ਰ. "ਗੋਤਮਨਾਰਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ। ਸੀਸਧਰਨ ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ." (ਜੈਤ ਰਵਦਾਸ) ਗੋਤਮਨਾਰਿ ਗਾਮੀ (ਇੰਦ੍ਰ) ਸਹਸ ਭਗ ਧਰਨ, ਉਮਾਪਤਿ (ਸ਼ਿਵ), ਸੁਆਮੀ (ਬ੍ਰਹਮਾ), ਸੀਸਧਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੀਸਧਰਨਿ.

ਉਮੀਦ, ਉਮੇਦ ਫ਼ਾ امید ਸੰਗਯਾ—ਆਸ. ਆਸ਼ਾ। ੨ ਭਰੋਸਾ.

ਉਮੇਦਵਾਰ. ਫ਼ਾ امیدوار ਵਿ—ਆਸ਼ਾ (ਆਸ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਉਮੇਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਦਾ ਨਫ਼ਰ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼.

ਉਮੇਰੀਆ. ਉਮਰਾ. ਅਮੀਰ ਲੋਗ. ਦੇਖੋ, ਉਮਰੀਆ. "ਅਨਿਕ ਉਮੇਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਉਮੰਗ. ਸੰਗਯਾ. ਚਿੱਤ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ਭਰਿਆ ਉਛਾਲ। ੨ ਆਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ. "ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ." (ਬਸੰ ਰਾਮਾਨੰਦ)

ਉਮੰਡ. ਦੇਖੋ, ਉਮਡਨਾ ਅਤੇ ਉਮੰਗ.

ਉੱਮਤ. ਦੇਖੋ, ਉਮਤ.

ਉੱਮੀ. ਦੇਖੋ, ਓਮੀ.

ਉਰ. ਸੰ. ਉਰਸ੍—ਉਰਸ੍. ਸੰਗਯਾ—ਛਾਤੀ. "ਉਰ ਲਾਗ੍ਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਚਰਨਕਮਲ ਹਿਰਦੈ ਉਰ ਧਾਰਹੁ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਮਨ. ਦਿਲ. ਰਿਦਾ. "ਧਾਰਿਓ ਹਰਿ ਉਰ ਛੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੪) ੩ ਉਦਰ. ਪੇਟ. "ਰੋਹਨੀ ਕੇ ਉਰ ਬੀਚ ਧਰਯੋ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ) ਬਲਭਦ੍ਰ ਨੂੰ ਰੋਹਿਣੀ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱ[ਚ] ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ੪ ਸੰ. ਤ੍ਰ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚਲਨਾ.

ਉਰਸਾ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦਨ ਘਸਾਣ ਲਈ ਪੱਥਰ ਦ[ਾ] ਗੋਲ ਟੁਕੜਾ, ਜੋ ਹਿੰਦੂਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਪਾ[ਸ] ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹੁਰਸਾ. ਸੰ. ਸ਼ਾਨਪਾਦ. "ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕਰ[ਾਂ] ਚਨਣਾਠੀਆ ਜੇ ਮਨ ਉਰਸਾ ਹੋਇ." (ਗੂਜ ਮ: ੧)

ਉਰਕਟ. ਸੰ. ਅਰੰਕ੍ਰਿਤ—ਅਰੰਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਤਿਆਰ ਕੀਤ[ਾ] ਪਕਾਇਆ. ਰਿੰਨ੍ਹਿਆ. "ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ ਭ[ਰਿ] ਉਰਕਟ ਕੁਰਕਟ, ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ ਭਰਿ ਪਾਨੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਵਾਮਮਾਰਗੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਤ੍ਰ ਵਿੱ[ਚ] ਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਮੁਰਗ਼ਾ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਤ੍[ਰ] ਵਿੱਚ ਪਾਨੀ (ਪਾਨੀਯ—ਸ਼ਰਾਬ) ਭਰੀ.

ਉਰਗ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰ (ਪੇਟ) ਨਾਲ ਗ (ਚੱਲਣ[ੇ]) ਵਾਲਾ ਜੀਵ। ੨ ਸਰਪ. ਸੱਪ.

ਉਰਗ ਨਾਥ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ.

ਉਰਗਾਦ, ਉਰਗਾਰਿ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰਗ (ਸੱਪ) ਨੂੰ ਅ[ਦ] (ਖਾਣ) ਵਾਲਾ. ਸੱਪ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਗਰੁੜ. ੨ ਨਿਉਲਾ ਮੋਰ ਲਮਢੀਂਗ ਆਦਿਕ ਭੀ ਉਰਗਾ[ਰਿ] ਹਨ.

ਉਰਗੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰਗ (ਸੱਪਾਂ) ਦਾ ਈ[ਸ਼] (ਰਾਜਾ) ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੨ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ [ਨੇ] ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹੇਲੀ ਦੇ ਢੰਗ ਗਜਰਾਜ, ਹ[ਸ੍ਤਿ]ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਾਗਰਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਉਰਗੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿ[ਆ] ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਗ ਨਾਉਂ ਹਾਥੀ ਦਾ ਭੀ ਹੈ.

ਉਰਛਾ. ਦੇਖੋ, ਓਰਛਾ.

ਉਰਜ. ਦੇਖੋ, ਉਰੋਜ। ੨ ਕੱਤਕ ਮਹੀਨਾ. "ਉ[...]

ਮਾਸ ਕੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਊਰਜ.

ਉਰਝ. ਦੇਖੋ, ਉਰਝਨ. "ਝਝਾ ਉਰਝ ਸੁਰਝ ਨਹੀ ਜਾਨਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਉਰਝਨ / **ਉਰਝਨਾ** ਸੰ. अवरुन्धन—ਅਵਰੁੰਧਨ. ਕ੍ਰਿ—ਗੁੰਝਲ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ। ੨ ਅਟਕਣਾ. ਰੁਕਣਾ. "ਉਰਝ ਰਹਿਓ ਬਿਖਿਆ ਕੈ ਸੰਗੇ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੫) "ਉਰਝਿਓ ਕਨਕ ਕਾਮਿਨੀ ਕੇ ਰਸ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੯) ੩ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ.

ਉਰਝਿ. ਉਲਝਕੇ.

ਉਰਦ. ਦੇਖੋ, ਉੜਦ. "ਦਾਲ ਉਰਦ ਕੀ ਛਮਕ ਬਨਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਰਦਾ ਬੇਗਨੀ / **ਉਰਦਾ ਬੇਗੀ** ਤੁ. اردا بیگنی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ਨਾਨੇ ਮਹਲ ਵਿੱਚ ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. Amazon. ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਉਰਦਾਬੇਗਨੀ ਹੀ ਬਾਦ-ਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਜ਼ਨਾਨਖ਼ਾਨੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ ਪਹੁਚਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਬੇਗੀ.

ਉਰਦੂ. ਤੁ. اردو ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੈਨਾ. ਫ਼ੌਜ। ੨ ਛਾਵਨੀ. ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸਅਸਥਾਨ. ਕੈਂਪ। ੩ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ। ੪ ਲਸ਼ਕਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਬੋਲੀ. ਇਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਖਿਲਜੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਜਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਜੋਲ ਤੋਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਉਰਦੂ' ਜਾਂ ਲਸ਼ਕਰੀ ਬੋਲੀ ਆਖਣ ਲਗ ਪਏ. ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਕੇ ਇਹ ਬੋਲੀ ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਗਈ. ਇਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਰਬੀ ਤੁਰਕੀ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਲਿਖਣ ਲਈ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰੀ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਮਿਲਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਘਰ ਹੈ. ਭਾਵੇਂ ਮਿਲੀ ਜੁਲੀ ਕੋਈ ਬੋਲੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਰਦੂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੋਲੀ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਰਦੂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਭੀ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਉਰਧ. ਸੰ ऊर्ध्व—ਊਧ੍ਵੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ. ਉੱਪਰ ਦੀ ਤਰਫ਼. ਉੱਪਰ ਵੱਲ. "ਊਰਧ ਮੂਲ ਜਿਸੁ ਸਾਖ ਤਲਾਹਾ, ਚਾਰ ਬੇਦ ਜਿਤੁ ਲਾਗੇ."* (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਉੱਚਾ. ਬਲੰਦ. "ਗਰਭ ਕੁੰਡਲ ਮਹਿ ਉਰਧ ਧਿਆਨੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਉਰਧ ਧਿਆਨੀ। ੩ ਖੜਾ. ਖਲੋਤਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰ-ਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ. "ਅਰਧਹਿ ਉਰਧ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖ ਪਾਵਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ਜੀਵ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਿਆ, ਤਦ ਸੁਖ ਪਾਇਆ। ੫ ਵਿ—ਮੂਧਾ. ਉਲਟਾ. ਅਧੋ. (अधस्) "ਉਰਧ ਪੰਕ ਲੈ ਸੂਧਾ ਕਰੈ." (ਗਉ ਵਾਰ ਸੱਤ ਕਬੀਰ) ਮੂਧਾ ਪੰਕਜ (ਕਮਲ) ਮਨ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਊਰਧ.

ਉਰਧਤਪ / **ਉਰਧਤਾਪ** ਸੰ. ਉਗ੍ਰ ਤਪ. ਭਾਰੀ ਤਪਸਾ। ੨ ਖੜਾ ਹੋਕੇ ਕੀਤਾ ਤਪ। ੩ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਤਪ. "ਕਾਇਆ ਸਾਧੈ ਉਰਧਤਪ ਕਰੈ ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਨ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਉਰਧਧਿਆਨੀ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ (ਧ੍ਯਾਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ ਕਰਤਾਰ ਵੱਲ ਮਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਉਰਧ.

ਉਰਧਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਊਰਧਵਾਹੁ.

ਉਰਧਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਵਸਾਉਣਾ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਨਾ. "ਚਰਨਕਮਲ ਰਿਦ ਮਹਿ ਉਰਧਾਰਹੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਉਰਫ. ਅ਼ عرف ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਰਫ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਠੱਡੇ. ਤੋਖੇ. ਸਰਹੱਦੀ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੨ ਅ਼ عرف ਉਰ਼ਫ਼. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਵਿਖ੍ਯਾਤ. ਮਸ਼ਹੂਰ। ੩ ਤੁੱਲ. ਬਰੋਬਰ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਦ੍ਯਾ. ਇਲਮ.

---

* ऊर्ध्व मूल मधः शाख मश्वत्थं प्राहु रव्ययम्। छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित्। (भ. गीता, १५—१)

ਉਰਬਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਰਵਸੀ.

ਉਰਬਰਾ. ਸੰ. ਤ਼ਰ੍ਵਰਾ—ਉਵੌਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ਰਖ਼ੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ. ਉਪਜਾਊ ਭੂਮਿ। ੨ ਓਹ ਜਮੀਨ ਜੋ ਜਲ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਜਿਮਿ ਉਰਬਰਾ ਕ੍ਰਿਸਿ ਛੀਨ." (ਅਜਰਾਜ) ਜੈਸੇ ਉੱਤਮ ਭੂਮਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਿ (ਖੇਤੀ) ਬਿਨਾ ਸ਼ੋਭਦੀ ਨਹੀਂ.

ਉਰਬਰੇਸਣੀ. ਉਰਵਰਾ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਉਸ ਦਾ ਈਸ਼ (ਰਾਜਾ) ਣੀ (ਉਸ ਦੀ), ਰਾਜਾ ਦੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਲੁਰ ਬਰੇਸਣੀ.

ਉਰਬੀ. ਸੰ. ਤ਼ਰ੍ਵੀ. ਉਵੀਂ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜ਼ਮੀਨ. "ਅਕਾਸ ਉਰਬੀਅੰ ਜਲੰ." (ਗਯਾਨ)

ਉਰਮਾਂਡਣ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੁਚ. ਸ੍ਤਨ (ਥਣ). ੨ ਛਾਤੀ ਤੇ ਲਟਕਣ ਵਾਲਾ ਹਾਰ ਆਦਿਕ ਗਹਿਣਾ.

ਉਰਮਿ, ਉਰਮੀ ਤਰੰਗ. ਲਹਿਰ. ਮੌਜ. ਦੇਖੋ, ਊਰਮੀ. ਜਿਨ੍ਹਾ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਗਰ ਅਥਵਾ ਸਰ ਆਦਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧ੍ਯਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਰਮੀ (ਤਰੰਗ) ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਰਲਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ ਦਾ. ਇਧਰ ਦਾ। ੨ ਭਾਵ—ਇਸ ਲੋਕ ਦਾ.

ਉਰਵਸੀ. ਸੰ. ਤ਼ਰ੍ਵਸ਼ੀ—ਉਵੰਸ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰੁ—ਅਸ਼੍. ਜੋ ਵਡੇ ਵਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇੱਛਾ. ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼। ੨ ਇੱਕ ਸੁਰਗ ਦੀ ਅਪੱਛਰਾ (ਅਪਸਰਾ) ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਲ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਨਾਰਾਯਣ ਦੇ ਉਰੁ (ਪੱਟ) ਤੋਂ ਉਪਜੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ ਉਰਵਸੀ ਹੋਇਆ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਰੁਣ ਦਾ ਉਰਵਸੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਵੀਰਯ ਡਿਗਪਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਗਸ੍ਤ੍ਯ ਅਤੇ ਵਸ਼ਿਸ਼੍ਠ ਰਿਖੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਰਵਸੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰਾਪ (ਸ਼ਾਪ) ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਰਵਸੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਉੱਤੇ ਜਨਮਕੇ ਰਾਜਾ ਪੁਰੂਰਵਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋਵੇ.

ਉਰਵਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰੂਰਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਕਥਾ ਸ਼ਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਵਿ ਕਾਲੀਦਾਸ ਨੇ ਭੀ "ਵਿਕ੍ਰਮੋਵੰਸ਼ੀਯ" ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਪਦਮ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਉਰਵਸੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਕਾਮਦੇਵ ਦੇ ਪੱਟ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ. "ਰੰਭਾ ਉਰਵਸੀ ਔਰ ਸਚੀ ਸੁ ਮੰਦੋਦਰੀ ਪੈ ਐਸੀ ਪ੍ਰਭਾ ਕਾਂਕੀ ਜਗ ਬੀਚ ਨ ਕਛੂ ਭਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਉਰਵਸ਼ੀ ਹੈ.

ਉਰਵਾਰ. ਉਰਲਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਭਾਵ, ਇਹ ਲੋਕ. "ਬਿਖਿਆ ਅੰਦਰਿ ਪਚਿਮੁਏ ਨਾ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੩ ਉਸਪਾਰ. ਪਰਲਾ ਕੰਢਾ. ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ. "ਇਸੁ ਤਨ ਧਨ ਕੀ ਕਵਨ ਵਡਾਈ ? ਧਰਨਿ ਪਰੈ, ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਜਾਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਉਰਵਾਰਪਾਰ. ਉਰਲਾ ਅਤੇ ਪਰਲਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਭਾਵ—ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ.

ਉਰਵਾਰਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀ. ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਗਯਾਤਾ ਸਾਧੁਜਨ। ੨ ਭਾਵ—ਚਿਤ੍ਰਗੁਪਤ. "ਉਰਵਾਰਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ! ਲਿਖਲੇਹੁ ਆਲਪਤਾਲੁ। ਮੋਹਿ ਜਮਡੰਡੁ ਨ ਲਗਈ." (ਗਉ ਰਵਦਾਸ)

ਉਰਵਾਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਕੰਢੇ. ਉਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ। ੨ ਉਸ ਪਾਸੇ. ਪਰਲੇ ਕੰਢੇ. ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ.

ਉਰਵਿਜ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰਵੀ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ, ਬਿਰਛ ਅਤੇ ਘਾਹ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਰਵਿਜ ਚਰ ਰਿਪੁ. ਉਰਵਿਜ (ਘਾਹ) ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਰਿਪੁ (ਵੈਰੀ) ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਉਰਵੀ. ਦੇਖੋ, ਉਰਬੀ.

ਉਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰਲਾ ਪਾਸਾ. ਉਰਾਰ. "ਪਰਾ ਉਰਾ ਲਖ ਲਿਯਤ ਪਛਾਨਹੁ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਭਾਵ—ਇਹ ਲੋਕ.

ਉਰਾਹਨ, ਉਰਾਹਨਾ, ਉਰਾਹਨੋ ਸੰਗਯਾ—ਉਪਾਲੰਭ. ਉਲਾਂਭਾ. "ਕਾਹਿਕੇ ਕਾਜ ਉਰਾਹਨ ਰੀ ਸਹਿ ?" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਉਰਾਂਭਾ. ਦੇਖੋ, ਉਲਾਂਭਾ. "ਗ੍ਰਿਹ ਕੇ ਲੋਗ ਉਰਾਂਭੇ

ਦੇਹੀਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੩)

ਉਰਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਰਲਾ ਪਾਰ. ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਦਾ ਕੰਢਾ। ੨ ਭਾਵ—ਇਹ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਉਰਵਾਰ.

ਉਰਿ. ਛਾਤੀ ਉੱਪਰ. ਸੀਨੇ ਉੂਪਰ. ਦੇਖੋ, ਉਰ. "ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਨ ਹਿਰਦੈ ਉਰਿ ਧਾਰਿ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਦਿਲ ਮੇ. ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ. "ਹਰਿ ਰਾਖੈ ਉਰਿ ਧਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਉਰਿਣ, ਉਰਿਣਤ ਸੰ. उऋण. ਵਿ—ਰਿਣ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰਜ ਨਹੀਂ. "ਉਰਿਣਤ ਹੋਏ ਭਾਰ ਉਤਾਰੇ." (ਭਾਗੁ)

ਉਰੁ, ਉਰੂ ਸੰ. उरु. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੱਟ. ਜੰਘਾ। ੨ ਵਿ—ਚੌੜਾ। ੩ ਲੰਮਾ। ੪ ਉੱਚਾ। ੫ ਵੱਡਾ।

ਉਰੂਜ. ਅ਼. عروج ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਨਤਿ. ਤਰੱਕੀ. ਵ੍ਰਿੱਧਿ। ੨ عُروض ਉਰੂਜ਼ ਛੰਦਵਿਦ੍ਯਾ. ਖ਼ਲੀਲ ਬਿਨ ਅਹ਼ਿਮਦ ਉਰੂਜ਼ (ਮੱਕਾ) ਨਿਵਾਸੀ ਇਸ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਆਚਾਰਯ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਉਰੂਜ਼ ਪੈਗਿਆ. ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਗਲ ਰਿਖੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਿੰਗਲ ਪਿਆ.

ਉਰੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ. ਇਸ ਓਰ। ੨ ਭਾਵ, ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੩ ਪਰੇ. ਅਗਲੀ ਤਰਫ.

ਉਰੇਬ. ਫ਼ਾ. اریب ਅਰੇਬ. ਵਿ—ਟੇਢਾ। ੨ ਪੇਚਦਾਰ। ੩ ਕਪਟੀ.

ਉਰੋਜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਰ (ਛਾਤੀ) ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਕੁਚ. ਥਣ (ਸ੍ਤਨ). ਮੰਮਾ.

ਉਲ. ਅ਼. ال ਅਲ. ਪ੍ਰਤ੍ਯ—ਇਹ ਅ਼ਰਬੀ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ (ਖ਼ੁਸੂਸੀਯਤ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਅਲਕੁਰਾਨ, ਪਰ ਸੰਧਿ ਵਿੱਚ ਆਇਆਹੋਇਆ ਇਜ਼ਾਫ਼ਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚਾਰਣ 'ਉਲ' ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ "ਹਮੇਸੁਲ ਸਲਾਮੇ." (ਜਾਪੁ) ਨਿੱਤ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ੨ ਸੰ. उल्. ਧਾ—ਜਲਨਾ. ਦਗਧ ਹੋਣਾ.

ਉਲਸ. ਤੁਰ. اُلُش ਉਲੁਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ. ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਭੋਜਨ. ਉੱਛਿਸ਼੍ਟ. "ਉਲਸ ਪਿਆਲੈ ਖਰੀ ਖੁਮਾਰੀ." (ਭਾਗੁ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸ ਪਾਤ੍ਰ ਤੋਂ ਜਲ ਛਕਿਆ ਹੈ ਉਸ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਵਾਲੇ ਪਾਤ੍ਰ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਭਾਸਦੀ ਹੈ.

ਉਲਸਤ, ਉਲਸਿਤ, ਉਲਹਤ ਸੰ. उल्लसित. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ. ਚਮਕਦਾ। ੨ ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. ਪ੍ਰਸੰਨ.

ਉਲਹਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਲੰਭ ਅਤੇ ਉਰਾਹਨਾ.

ਉਲਕਾ. ਸੰ. उल्का. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰੇਖਾ। ੨ ਚੁਆਤੀ. ਮੁਰਿਆੜ। ੩ ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਡਿਗਦੇ ਤਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (Shooting Stars). ਦੇਖੋ, ਉਲ ੨.

ਉਲਕਾਪਾਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਅੰਗਾਰਾਂ ਦਾ ਡਿਗਣਾ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਅਪਸਗਨ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਉਲਕਾਪਾਤ ਹੋਤ ਆਕਾਸਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ਦੇਖੋ, ਉਲਕਾ ੩.

ਉਲਗਣੇ. ਮਰਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਬੰਦ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੰਬਰਨਾ। ੪ ਮਾਂਜਣਾ.

ਉਲਝਣ, ਉਲਝਨ ਦੇਖੋ, ਉਰਝਨ. "ਜਿਉ ਉਲਝਾਇਓ ਬਾਧ ਬੁਧਿ ਕਾ ਮਰਤਿਆ ਨਹੀ ਬਿਸਰਾਨੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਬਾਧਬੁਧਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁੰਝਲ. ਅੜਚਨ. ਪੇਚਦਾਰ ਗੱਲ. ਉਲਝਾਉ ਦੀ ਬਾਤ.

ਉਲਝੇਰਾ, ਉਲਝੇੜਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਲਝਾਉ। ੨ ਟੇਢਾ ਝਗੜਾ। ੩ ਬੰਧਨਰੂਪ ਕਰਮ.

ਉਲਟ. ਵਿ—ਵਿਰੁੱਧ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਉਲਟ ਭਈ ਜੀਵਤ ਮਰਿ ਜਾਗਿਆ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਲਟਕੇ. ਮੁੜ (ਹਟ) ਕੇ. "ਅਬ ਮਨ ਉਲਟਿ ਸਨਾਤਨ ਹੂਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਉਲਟਨਾ. ਸੰ. उल्लुण्ठन—ਉੱਲੁੰਠਨ. ਕ੍ਰਿ—ਮੋੜਨਾ. ਪਰਤਣਾ. "ਮਨੂਆ ਉਲਟਿ ਸੁੰਨ ਮਹਿ ਗਹੈ."

(ਰਾਮ ਬੇਣੀ) ੨ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨਾ.

ਉਲਟਾ. ਵਿ—ਵਿਪਰੀਤ। ੨ ਮੂਧਾ.

ਉਲਟਾ ਸੇਵਕ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਸੇ ਵਸ੍ਤੁ ਦੇ ਬਦਲੇ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਇਆ ਦਾਸ. ਜ਼ਰਖ਼ਰੀਦ ਗ਼ੁਲਾਮ. "ਸੰਤਨ ਕੇ ਹਮ ਉਲਟੇ ਸੇਵਕ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰਸਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਰੀਤਿ ਦਾ ਸੇਵਕ. ਸੁਆਰਥ (ਸ੍ਵਾਰਥ) ਰਹਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਉਲਟਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਲਟਕੇ. ਪਰਤਕੇ. "ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਉਲਟੀ. ਵਿ—ਵਿਰੁੱਧ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਐ ਉਲਟੀ ਭਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਡਾਕੀ. ਵਮਨ. ਛਰਦਿ. ਕ਼ਯ (ਕ਼ੈ) ਮੇਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ, ਪਰਤਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਉਂ 'ਉਲਟੀ' ਹੈ.

ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਹਿਣੀ. ਭਾਵ—ਕਿਸੇ ਰੀਤਿ ਦਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਾ.

ਉਲਟੀਲੇ ਸਕਤਿ ਸਹਾਰੰ. (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਜਦ ਪ੍ਰਾਣਵਾਯੁ ਬਲ ਕਰਕੇ ਉਲਟਾਈ, ਭਾਵ—ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਖਿੱਚੀ.

ਉਲਟੇ ਸੇਵਕ. ਦੇਖੋ, ਉਲਟਾ ਸੇਵਕ.

ਉਲਥਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਤਰਨਾ. ਦੂਰ ਹੋਣਾ. ਮਿਟਣਾ। ੨ ਹੇਠ ਲਹਿਣਾ. "ਸਰ ਹੰਸ ਉਲਥੜੇ ਆਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) "ਆਇ ਉਲਥੇ ਹੰਝ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੩ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨਾ. ਪਰਤਣਾ। ੪ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ. ਇੱਕ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ.

ਉਲਥਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੁਵਾਦ. ਤਰਜੁਮਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਲਥਨਾ.

ਉਲਫ਼ਤ. ਅ਼ الفت ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹ਼ੱਬਤ। ੨ ਦੋਸ੍ਤੀ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ.

ਉਲਮਾ, ਉਲਮਾਉ, ਉਲਮਾਵ ਅ਼ علما ਵਿ—ਆ਼ਲਿਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਪੰਡਿਤ. ਡਾਕਟਰ. ਹ਼ੁਕਮਾ. "ਚੌਦਾ ਸੈ ਉਲਮਾਵਨ ਰਾਖੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਲਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਛਲਨਾ। ੨ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰ ਨੀਵੇਂ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ। ੩ ਗੱਡੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਅੱਗਾ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛਾ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ.

ਉਲਵੀ. ਅ਼ علوی ਸੰਗਯਾ—ਉ਼ਲਾ (ਬਲੰਦੀ) ਵਾਲਾ. ਉੱਚਾ. ਭਾਵ—ਨਛਤ੍ਰ (ਨਕਤ੍ਰ). ੨ ਫ਼ਰਿਸ਼੍ਤਾ. ੩ ਅ਼ਲਵੀ. ਅ਼ਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ। ੪ ਹਜਰਤ ਅ਼ਲੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਪਰ ਜੋ ਬੀਬੀ ਫ਼ਾਤਿਮਾ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ.

ਉਲਾਸ. ਸੰ. उल्लास्—ਉੱਲਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ। ੨ ਉਮੰਗ. ਚਾਉ. "ਖਾਤ ਪੀਤ ਵਰਤੈ ਅਨਦ ਉਲਾਸ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਹੌਸਲਾ. ਉਤ-ਸਾਹ. "ਰਣ ਦੇਖਿ ਸੂਰੇ ਚਿਤਿ ਉਲਾਸ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) "ਹੰਸਾ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਉਲਾਸਹਿ ਕੁਕੜ ਦੀ ਓਡਾਰੀ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸੁਖ. ਆਨੰਦ। ੫ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਰਵ. ਕਾਂਡ. ਅਧ੍ਯਾਯ। ੬ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਇੱਕ ਦੇ ਗੁਣ ਅਥਵਾ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਅਥਵਾ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ "ਉੱਲਾਸ" ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ. "ਏਕਹਿ ਕੇ ਗੁਣ ਦੋਸ਼ ਤੈਂ ਔਰੈ ਕੋ ਗੁਣ ਦੋਸ਼। ਵਰਣਤ ਯੌਂ ਉੱਲਾਸ ਹੈਂ ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਮਤਿ ਕੋਸ਼." (ਲਲਿਤ ਲਲਾਮ) ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ:—

(ੳ) ਗੁਣ ਤੋਂ ਗੁਣ ਦਾ ਹੋਣਾ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਣੀ ਗੁਣੀ ਮਿਲਿ ਲਾਹਾ ਪਾਵਸਿ,
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮ ਵਡਾਈ. (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ,
ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਂਈ,
ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ,
ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ.
(ਮਲਾ ਮ: ੪)

(ਅ) ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਗੁਣ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਸਫਲ ਬਿਰਛ ਫਲ ਦੇਤ ਜਯੋਂ ਪਖਾਨ ਮਾਰੇ
ਸਿਰ ਕਰਵਤ ਸਹਿ ਹੋਤ ਪਾਰ ਪਾਰ ਹੈ,
ਸਾਗਰ ਸੇ ਕਾਢ ਮੁਖ ਫੋਰਿਯਤ ਸੀਪ ਕੋ ਜਯੋਂ
ਦੇਤ ਮੁਕਤਾਹਲ ਅਵਗਯਾ ਨ ਵਿਚਾਰ ਹੈ,
ਜੈਸੇ ਖਨਵਾਰਾ ਖਾਨਿ ਖਨਤ ਹਨਤ ਘਨ
ਮਾਨਕ ਅਮੋਲ ਹੀਰਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੈ,
ਊਖ ਮੇਂ ਪਿਯੂਖ ਜਯੋਂ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੋਤ ਕੋਲੂ ਪਚੇ
ਅਵਗੁਨ ਕੀਏ ਗੁਨ ਸਾਧੁਨ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰ ਹੈ.
(ਭਾਗੁਕ)

(ਏ) ਗੁਣ ਤੋਂ ਦੋਸ਼.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਦੁਇ ਵੈਰੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹੀ ਰਖੇ ਰੰਗੁ ਲਾਇ.
(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਦਨ ਵਿਭੂਤਿ ਅਪਰ ਕੇ ਦੇਖੀ।
ਪੀਰਾ ਪਾਵਹਿ ਰਿਦੇ ਵਿਸੇਖੀ.
(ਨਾਪ੍ਰ)

ਛਮੀ ਪੁਰਖ ਕੇ ਕਾਜ ਉਦਾਰਾ,
ਨਸ਼੍ਰ ਹੋਤ ਜਿਮਿ ਅਗਨੀ ਪਾਰਾ,
ਤਿਸ ਕੋ ਸਕਲ ਕਰਹਿ ਅਪਰਾਧਾ,
ਡਰ ਕੋ ਛੋਰ ਦੇਤ ਹੈਂ ਬਾਧਾ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

(ਸ) ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਦੋਸ਼.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਕੁਸੰਗਤਿ ਬਹਹਿ ਸਦਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਦੁਖੋਦੁਖੁ ਕਮਾਇਆ.
(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਪਰ ਦੁਖ ਪਿਖਕਰ ਹੋਤ ਹੈਂ ਦੁਖੀ ਸੰਤ ਮਨ ਮਾਂਹਿ.
(ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

੭ ਦੇਖੋ, ਕਲਸ.

ਉਲਾਸਾ, ਉਲਾਸੀ ਵਿ—ਉੱਲਾਸਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਜਿਉਂ ਮੀਨਾ ਜਲ ਮਾਹਿ ਉਲਾਸਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਉਲਾਸੁ. ਦੇਖੋ, ਉਲਾਸ.

ਉਲਾਹ, ਉਲਾਹਨ ਕ੍ਰਿ—ਉਤਾਰਨਾ। ੨ ਹਟਾਉਣਾ. ਮਿਟਾਉਣਾ. ਨਿਵ੍ਰਿੱਤ ਕਰਨਾ. "ਹਭੇ ਡੁਖ ਉਲਾਹਿ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਸਗਲੀ ਤ੍ਰਿਸਨ ਉਲਾਹੀ, ਸੰਤਹੁ!" (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਉਲਾਹਨਾ, ਉਲਾਹਨੋ ਸੰਗਯਾ—ਉਪਾਲੰਭ. ਉਲਾਂਭਾ. "ਲਾਖ ਉਲਾਹਨੇ ਮੋਹਿ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਉਲਾਹਨੋ ਮੈ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ." (ਨਟ ਮ: ੫)

ਉਲਾਹਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਤਾਰਕੇ। ੨ ਉਮੰਗ (ਉਲਾਸ) ਸਹਿਤ ਹੋਕੇ.

ਉਲਾਹਿਅਮੁ. ਮੈ ਉਤਾਰਦਿੱਤਾ. ਮੈ ਲਾਹੇ (ਉਤਾਰੇ). "ਹਭੇ ਡੁਖ ਉਲਾਹਿਅਮੁ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਉਲਾਹੀ. ਉਤਾਰੀ. ਲਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਉਲਾਹਨ.

ਉਲਾਣਾ. ਵਿ—ਪਲਾਣ ਬਿਨਾ. ਕਾਠੀ ਅਤੇ ਤਹਿਰੂ ਬਿਨਾ ਘੋੜਾ ਆਦਿਕ. "ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਪਾਇ ਨਿਕਾਰਾ। ਕਿਧੌਂ ਉਲਾਣਾ ਲੀਨ ਸਿਧਾਰਾ?" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਲਾਦ. ਦੇਖੋ, ਔਲਾਦ.

ਉਲਾਂਭਾ, ਉਲਾਮਾ ਉਲਾਹਨਾ. ਤਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਲੰਭ. "ਉਲਾਮੇ ਜੀਅ ਸਹੇ." (ਆਸਾ ਫਰੀਦ)

ਉਲਾਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਭਾਰਨਾ. ਉਠਾਉਣਾ। ੨ ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ ਨੀਵਾਂ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ.

ਉਲੀਚਣਾ, ਉਲੀਚਨ ਸੰ. ਤਲੁਞ੍ਚਨ—ਉੱਲੁੰਚਨ. ਕ੍ਰਿ—ਕਲੁੰ-ਜਨਾ. ਹੱਥ ਅਥਵਾ ਬਰਤਨ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ. "ਸੀਪ ਨ ਸਿੰਧੁ ਉਲੀਚਿਯੇ, ਰਜ ਕਨ ਗਿਨੇ ਨ ਜਾਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਛਿੜ-ਕਨਾ. ਤ੍ਰੌਂਕਣਾ. "ਮਹਾਂ ਸੁਗੰਧ ਉਲੀਚਨ ਕਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਉਲੂ, ਉਲੂਕ ਸੰ. ਤਲੂਕ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਲੂ. ਪੇਚਕ. ਘੂਕ। ੨ ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਕਰਤਾ (ਕਣਾਦ) ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ.

ਉਲੂਖਲ. ਦੇਖੋ ਉਖਲੀ.

ਉਲੂਪੀ. ਸੰਗਯਾ—ਏਰਾਵਤ ਕੁਲ ਦੇ ਕੌਰਵ੍ਯ ਨਾਗ

ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਨਾਗਲੋਕ*ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਹਾਂਵੀਰ ਵਭ੍ਰੂਵਾਹਨ ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮਿਆ. ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੇ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਉਲੂਪੀ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਵਭ੍ਰੂਵਾਹਨ ਦੀ ਉਲਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

ਉਲੇਂਹਦੜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਲੇਹਾ.

ਉਲੇਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਵਲੇਹਨ.

ਉਲੇਹਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਲੇਂਹਦੜਾ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਘਾਹ, ਜੋ ਬਰਸਾਤ ਵਿੱਚ ਉਗਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਉੱਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਕੰਡੇ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜਰਾ ਛੁਹਿਣ ਤੋਂ ਅਜੇਹੇ ਚਿਮੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਖਿਆਂ ਉਤਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਉਲੇਹੇ ਦਾ ਬੀਜ। ੩ ਉਲੇਹੇ ਵਾਂਙ ਚਿਮੜਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ.

ਉਲੇਖ. ਦੇਖੋ, ਉੱਲੇਖ.

ਉਲੰਘਣਾ, ਉਲੰਘਨ ਸੰ. उल्लङ्घन. ਲੰਘਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ. ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਅਥਵਾ ਨਦੀ ਪਹਾੜ ਆਦਿਕ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਹੁਚਣਾ. ਉੱਪਰਦੀਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ. "ਜੋਤਿ ਬਿਨਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਜਗਤ ਉਲੰਘੇ ਜਾਇ." (ਸ: ਕਬੀਰ) ੨ ਨਿਯਮ ਤੋੜਨਾ. ਕਾਇਦੇ ਤੋਂ ਲੰਘ ਜਾਨਾ। ੩ ਆਗ੍ਯਾ ਭੰਗ ਕਰਨੀ. ਹੁਕਮ ਉਦੂਲੀ ਕਰਨੀ.

ਉੱਲ. ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਪੀੜ ਅਤੇ ਭੌਂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਦਰਦ ਨੂੰ ਉੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ,ਪਰ ਉੱਲ ਨੇਤ੍ਰ ਰੋਗ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਤਿੱਬੀ ਨਾਉਂ خضرۃالعین ਖ਼ੁਜ਼ਰਤੁਲਐ਼ਨ, ਡਾਕਟਰੀ Glaucoma, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ "ਸਬਜ਼ ਮੋਤੀਆਬਿੰਦ" ਹੈ.

ਜਦ ਅੱਖ ਦੀ ਧੀਰੀ ਵਿੱਚ ਰਤੂਬਤ ਅਧਿਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਚਦੀ ਘੱਟ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਨੇਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਨਾਸੂਰ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅੱਖ ਦਾ ਮੋਤੀ ਕਿਸੇ ਸਦਮੇ ਕਰਕੇ ਠਿਕਾਣਿਓਂ ਹਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਅੱਖ ਅੱਗੇ ਅੰਧੇਰਾ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਡੇਲਾ ਕਰੜਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖ ਅਤੇ ਪੁੜਪੁੜੀ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡੇਲੇ ਦੀ ਰੰਗਤ ਸੁਰਖ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੀਵੇ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਲਾਲ ਘੇਰਾ ਨਜਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖ ਜੜ੍ਹ ਜੇਹੀ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾ ਜੁਲਾਬ ਦੇਣਾ, ਪੁੜਪੁੜੀ ਤੇ ਜੋਕਾਂ ਲਾਉਣੀਆਂ, ਥੋੜੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿੱਚ ਅਫੀ[ਮ] ਦੇਣੀ ਅਥਵਾ ਮਾਰਫੀਏ ਦੀ ਪਿਚਕਾਰੀ ਕਰ[ਨੀ] ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਅੱਖ ਦੇ ਅੰਬੀਆ ਪਰ[ਦੇ] ਦਾ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਦਰ[ਦ] ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖ ਦੀ ਬਾਕੀ ਨਜਰ ਬ[ਚ] ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਉੱਲ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਅਚਾਰ ਚਟਨੀਆਂ ਗਰ[ਮ] ਮਸਾਲੇ ਮੈਥੁਨ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ[ਕ] ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਚਣਾ ਲੋੜੀਏ. ਨਰਮ ਹਲਕੀ ਗਿਜਾ ਅ[ਤੇ] ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਅੱਛਾ ਹੈ. ਜਦ ਅੰਤੜੀ ਵਿੱਚ ਥੋੜੀ ਮੈ[ਲ] ਭੀ ਰੁਕੇ ਉਸ ਦੇ ਤੁਰਤ ਖਾਰਿਜ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤ[ਨ] ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ.

ਉੱਲਾਸ. ਦੇਖੋ, ਉਲਾਸ.

ਉੱਲਾਲ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਦੋ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੮ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੫ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੧੩ ਤੇ. ਛੱਪਯ ਛੰਦ ਦੇ ਅੰਤ ਜੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਓਹ ਉੱਲਾਲ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਨ ਮੇ ਵ੍ਰਸਾਯਕੈ ਗੁਰੁਗਿਰਾ,
ਇਕ ਅਕਾਲ ਕੋ ਨਿਤ ਭਜੋ,
ਛਲ ਵੈਰ ਈਰਖਾ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ
ਮਿਤ੍ਰਘਾਤ ਹੌਮੈ ਤਜੋ.

ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਉੱਲਾਲ ਅਤੇ ਉੱਲਾਲਾ ਇੱਕੋ ਛੰ[ਦ] ਸਮਝਕੇ ਲੱਛਣ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਉੱਲਾਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦ[ਾ] ਨਾਉਂ "ਚੰਦ੍ਰਮਣਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੧੩ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੮ ਤੇ, ਦੂਜਾ ੫ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ. ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ[ਕੇ] ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਉੱਲਾਲ" ਲਿਖਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਛੰਦ "ਸਲੋਕ" ਸਿਰਲੇ[ਖ] ਹੇਠ ਆਇਆ ਹੈ.

* ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ (America) ਨੂੰ ਨਾਗਲੋਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਿਦਕੁ ਸਬੂਰੀ, ਸਾਦਿਕਾ,
ਸਬਰੁ ਤੋਸਾ ਮਲਾਇਕਾਂ,
ਦਿਦਾਰੁ ਪੂਰੇ, ਪਾਇਸਾ,
ਥਾਉ ਨਾਹੀ ਖਾਇਕਾ.
(ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਊੱਲੂ. ਦੇਖੋ, ਉਲੂਕ। ੨ ਭਾਵ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ. ਬੁੱਧਿਹੀਨ.

ਊੱਲੇਖ. ਸੰ. उल्लेख. ਸੰਗਯਾ—ਲਿਖਤ. ਤਹ਼ਰੀਰ. ਲਿਪਿ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਇੱਕ ਹੀ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ ਕਲਪਣ, ਤਦ "ਉੱਲੇਖ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਕੈ ਬਹੁਤੇ ਕੈ ਏਕ ਜਹਿਂ ਏਕ ਵਸੁ ਕੋ ਦੇਖ,
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰ ਉੱਲੇਖ ਹੈਂ ਸੋ ਉੱਲੇਖ ਉਲੇਖ.
(ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਵਿਲੋਕਤ ਕਾਲ ਸਮ ਜਾਨਹਿ ਲੇ ਪ੍ਰਾਨਾ,
ਦੇਵਤਰੋਵਰ ਕੈ ਲਖੈਂ ਜਨ ਕਾਮਨਵਾਨਾ,
ਗਯਾਨੀ ਲਖਹਿਂ ਪਰਾਤਮਾ ਵਾਂਛਿਤ ਤਨ ਧਾਰਾ,
ਨਿਸ਼ਚਯ ਭਗਤਨ ਕੇ ਰਿਦੇ ਵਿਸ਼ਨੂ ਅਵਤਾਰਾ,
ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤਨ ਦਸ਼ਮ ਸਿੱਖਨ ਮਨ ਜਾਨਾ,
ਪੂਜਾ ਲਖੈ ਰਾਜਾ ਮਹਾਂ ਪਾਲੈ ਵਿਧਿ ਨਾਨਾ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

(ਅ) ਇੱਕ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਆਦਮੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਦੇਖੇ, ਇਹ "ਉੱਲੇਖ" ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕ ਬੇਨਤੀ ਤੂੰ ਸਰਵਰੁ ਤੂੰ ਹੰਸ,
ਕਉਲ ਤੂੰ ਹੈ ਕਵੀਆ ਤੂੰ ਹੈ, ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਗਸ.
(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ ਗੁਰੁ ਪਾਰਿਜਾਤੁ ਗੁਰੁ ਮਨਸਾ ਪੂਰਣਹਾਰੁ,
ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਹਰਿਨਾਮੁ ਦੇਇ ਉਧਰੈ ਸਭ ਸੰਸਾਰੁ.
(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਊਵਟ. ਸੰ. उद्वाट. ਸੰਗਯਾ—ਔਖਾ ਰਾਹ. ਵਿਖੜਾ ਮਾਰਗ.

ਊਵਟਣ. ਸੰਗਯਾ—ਔਟਾਣ (ਉਬਾਲਣ) ਵੇਲੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਲ. ਆਵਟਣ. ਘਾਲ. ਹੰਘਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਦਵਰਤਨ। ੩ ਵੱਟਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਕਮਾਈ. ਖੱਟੀ. "ਕਉਣ ਹਾਰੈ ਕਿਨਿ ਉਵਟੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੪ ਵਟਾਂਦਰਾ. ਤਬਾਦਲਾ. ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੂਜੀ ਚੀਜ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਊਵਤਾ. ਵਿ—ਵਜਾਕਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਉਤਵਤਾ. "ਫਿਰੈ ਉਵਤਿਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਅਵਾਰਾ. ਭੌਂਦੂ. ਲਫ਼ੰਗਾ. ਲਟੋਰ.

ਊਵਾ. ਸਰਵ. ਉਸ. ਦੇਖੋ, ਊਆ. "ਚਰਨ ਉਵਾ ਕੈ ਪਾਉ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਊਵਾਚ. ਬੋਲਿਆ. "ਕਵਿ ਉਵਾਚ ਬੇਨਤੀ."(ਚੌਪਈ) ਸੰ. वच्—ਵਚ. ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੋਲਨਾ. ਸਮਝਾਉਣਾ. ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ.

ਊੜਦ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰਦ. ਮਾਂਹ. ਮਾਸ਼.

ਊੜਦਾਬੇਗੀ. ਦੇਖੋ, ਉਰਦਾਬੇਗਨੀ ਅਤੇ ਅਰਜਬੇਗੀ.

ਊੜਦੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਫਸਰ ਅੱਗੇ ਮਾਤਹਿਤ ਦੀ ਕੀਤੀ ਰਪੋਟ, ਕਿ ਸਭ ਕੰਮ ਬਾਕਾਇਦਾ ਠੀਕਠਾਕ (orderly) ਹੈ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਉੱਚਾਰਣ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ.

ਊੜਦੂ. ਦੇਖੋ, ਉਰਦੂ.

ਊੜਮੂੜ ਟਾਂਡਾ. ਦੇਖੋ, ਟਾਂਡਾ ਉੜਮੁੜ.

ਊੜਾਊ. ਦੇਖੋ, ਉਡਾਊ ੨. "ਪਰ ਕੇ ਬਲ ਕਰ ਹੋਤ ਉੜਾਊ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਊੜੀਸਾ. ਦੇਖੋ, ਉਡੀਸਾ.

ਊ. ਵ੍ਯ—ਭੈ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਬੋਧਕ. ਆਹ! ਓਹ! ਹਾ! ੨ ਪੁਨਹ. ਭੀ. "ਸਿਵ ਊ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਛੁ ਪਾਰ ਨ ਪਾਯੋ." (੩੩ ਸਵੈਯੇ) ੩ ਸੰ. ऊ. ਸੰਗਯਾ-ਮਹਾਂਦੇਵ. ਸ਼ਿਵ। ੪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੫ ਫ਼ਾ او ਸਰਵ. ਓਹ. ਵਹ. ਦੇਖੋ, ਊਰਾ ੪.

ਊਸਰ. ਦੇਖੋ, ਊਖਰ.

ਊਸਾ. ਦੇਖੋ, ਊਖਾ.

ਊਹ. ਸੰ. ऊह्. ਧਾ—ਕਲਪਨਾ. ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਨਾ। ੨ ਜਮਾ ਹੋਣਾ.

ਊਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਊਹਾਂ. ਉੱਥੇ. ਵਹਾਂ. "ਊਹਾ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾ ਨ ਹੋਇ." (ਬਸੰ ਰਾਮਾਨੰਦ) ੨ ਸੰ. ऊहा. ਸੰਗਯਾ—ਤਰਕ. ਦਲੀਲ. ਯੁਕ੍ਤਿ। ੩ ਸੂਖਮ ਬੁੱਧਿ। ੪ ਵਿਚਾਰ.

ਊਹਾਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਹਾਂ ਉਸ ਥਾਂ. ਉੱਥੇ। ੨ ਭਾਵ ਪਰਲੋਕ (ਅਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ) ਵਿੱਚ. "ਈਹਾਂ ਊਹਾਂ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੇ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਊਹੀ. ਵਹਾਂ ਹੀ. ਉੱਥੇ ਹੀ। ੨ ਉੱਥੋਂ. ਵਹਾਂ ਸੇ. "ਊਹੀ ਤੇ ਹਰਿਓ, ਊਹਾ ਲੇ ਧਰਿਓ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਊਕਰ. ਮਾਨ. ਸਤਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਕਰ. "ਬਡੋ ਲਖ ਊਕਰ ਕੀਨੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਊਖ. ਸੰ. इक्षु—ਇਕ੍ਸ਼ੁ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਖ. ਕਮਾਦ. ਪੋਂਡਾ. ਗੰਨਾ। ੨ ਡਿੰਗ. ਉਤਸਾਹ.

ਊਖਰ. ਸੰ. ऊषर—ਊਸ਼ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਕੱਲਰ. ਰੇਹੀ। ੨ ਕੱਲਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ. "ਕਿਆ ਕਾਸੀ ਕਿਆ ਊਖਰ ਮਗਹਰ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਖਲ.

ਊਖਲ. ਦੇਖੋ, ਉਖਲ.

ਊਖਾ. ਸੰ. ऊषा—ਊਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕੱਲਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ। ੨ ਇੱਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਜੋ ਸ਼ੋਣਿਤਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਵਾਣ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਬਲਿ ਦੀ ਪੋਤੀ ਸੀ. ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰੀ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਈ. ਜਾਗਕੇ ਆਪਣੀ ਸਖੀ ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਹੋਜੇਹਾ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰ ਕੋਈ ਹੈ ਭੀ, ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ,ਜੋ ਦਿੱਵਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੁੰਦਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਕੇ ਦੱਸੀਆਂ.

ਊਸ਼ਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਨਿ- ਰੁੱਧ ਨੂੰ ਪਛਾਣਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਤਿਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ. ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ ਨੇ ਊਖਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਸ਼ੋਣਿਤਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਮਹਲ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਵਾਦਿੱਤਾ. ਊਸ਼ਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉ ਨੇ ਅਨਿਰੁਧ ਨੂੰ ਸਰਪਪਾਸ਼* ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਲਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਪ੍ਰਦੁਮਨ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਗਏ. ਓਥੇ ਭਾਵੇਂ ਵਾਣ ਦੀ ਸਹਾਇ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸਕੰਦ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਏਹ ਯਾਦਵਾਂ ਅੱ ਹਾਰਗਏ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਛੁਡਾਕੇ ਊ ਸਮੇਤ ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਲੈਆਏ.

ਸੰਗ ਲਯੋ ਅਨਿਰੁੱਧ ਕੋ ਦੂਤੀ ਹਰਖ ਬਢਾਇ,
ਊਖਾ ਕੋ ਪੁਰ ਥੋ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਪਹੂੰਚੀ ਆਇ.
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ

੩ ਸੰ. उषा—ਉਸ਼ਾ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ. "ਊਖਾ ਕਾ ਪਹੁਚਜੋ ਜਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੨)

ਊਖਿਤ. ਸੰ. उषित—ਉਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਵਿਤਾਇਆ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ.

ਊਗਵਨ. ਉਦਯਨ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ। ੨ ਅੰਕੁਰਿ ਹੋਣਾ. ਉੱਗਣਾ. "ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਪਤਿ ਊਗਵੈ. (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਊੰਘ. ਸੰਗਯਾ—ਨੀਂਦਰ. ਨਿਦ੍ਰਾ. "ਚਉਥੈ ਆ ਊੰਘ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਰਾਤੀ ਊੰਘੈ ਦਬਿਆ. (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਦਿਸ਼ਾ. ਤਰਫ.

ਊੰਘਨ. ਕ੍ਰਿ—ਊੰਘਣਾ. ਉੱਨਿਦ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਬੈ ਦਾ ਊੰ—ਘਾਂ—ਐਸਾ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. ਬੜ੍ਹਕਨਾ. ਦੇ ਜਟਾਵਲਾ.

ਊਘੜ. ਦੇਖੋ, ਅਉਘੜ.

ਊਘੈ. ਡਿੰਗ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ. "ਈਘੈ ਨਿ ਗੁਣ ਊਘੈ ਸਰਗੁਣ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਊ

* ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਜੋ ਫਾਹੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਰੱਸੀ ਵੈਰੀ ਉੱਪਰ ਸਿੱਟੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਪ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਜਕੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਗਰੁੜਮੰਤ੍ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ.

ਵਾਲੇ (ਉੱਨਿਦ੍ਰਿਤ) ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਸਉੜ.

ਊਚ } ਦੇਖੋ, ਉੱਚ. "ਊਚ ਅਥਾਹ ਬੇਅੰਤ." (ਮਾਝ
ਊਚਉ } ਮ: ੫) "ਊਚਉ ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਊਚਨਊਚਾ. ਵਿ—ਉੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ. ਅਤਿ ਉੱਚਾ. "ਊਚਨਊਚਾ ਬੀਚ ਨ ਖੀਚਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਊਚ ਮੂਚ. ਵਿ—ਮੁਚਉੱਚ. ਅਤਿ ਉੱਚਾ. ਸਰਵੋਪਰਿ. "ਊਚ ਮੂਚ ਬੇਅੰਤ ਠਾਕੁਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਊਚਰਣ. ਦੇਖੋ, ਉਚਰਣ. "ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਨਾਮ ਨ ਊਚਰਹਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਊਚਾ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚ। ੨ ਵਿ—ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼੍ਟ.ਅਤਿ ਉੱਤਮ. "ਅਤਿ ਊਚਾ ਤਾਕਾ ਦਰਬਾਰਾ." (ਵਡ ਮ: ੫)

ਊਚਾਥਲ. ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ। ੨ ਅਹੰਕਾਰੀ ਮਨ. ਦੇਖੋ, ਊਚੇ ਥਲਿ। ੩ ਸਤਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਉੱਚਾਥਲ.

ਊਚੀ ਹੂ ਊਚਾ. ਵਿ—ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ. ਅਤਿ ਉੱਚ. "ਊਚੀ ਹੂ ਊਚਾ ਥਾਨੁ ਅਗਮ ਅਪਾਰੀਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਊਚੀ ਬਾਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰੁਬਾਨੀ. ਆਲਾ ਦਰਜੇ ਦੀ ਬਾਣੀ. ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ. ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ. "ਊਚੀ ਬਾਣੀ ਊਚਾ ਹੋਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਊਚੂ. ਸੰ. ਊਚੁ: ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੁਰਖ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ "ਵਚ" ਹੈ. "ਦਾਨਵਾ ਊਚੂ." (ਸਲੋਹ) ਦਾਨਵ ਬੋਲੇ. ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਕਥਨ ਕੀਤਾ.

ਊਚੇ ਥਲਿ ਫੂਲੇ ਕਮਲ. (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਅਹੰਕਾਰੀ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁਭਗੁਣ (ਰੂਪੀ) ਕਮਲ ਖਿੜੇ ਹਨ.

ਊਂਛ. ਦੇਖੋ, ਉਂਛ.

ਊਛ ਸਿਲਾ. ਦੇਖੋ. ਉਂਛਸ਼ੀਲ। ੨ ਉਂਛ (ਸ਼ਿਲ) ਚੁਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਊਛ ਸਿਲਾ ਕਰ ਜੀਵ ਹੈ ਜੋ ਦਿਜ ਮੁਨੀ ਕਹਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਊਛਲਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਛਲਨਾ.

ਊਜ. ਸੰਗਯਾ—ਦੋਸ਼. ਕਲੰਕ. ਇਲਜ਼ਾਮ. "ਧਰਮੀ ਨੂੰ ਊਜ ਲਾਂਉਣੀ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਹੈ." (ਲੋਕੋ)

ਊਜਰ } ਵਿ—ਉੱਜੜ. ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ. "ਊਜਰੁ ਮੇਰੈ
ਊਜਰੁ } ਭਾਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਬਸਤੋ ਹੋਇ, ਹੋਇ ਸੋ ਊਜਰ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਉੱਜਲ. ਚਿੱਟਾ। ੩ ਓਜਰ. ਬਲ. "ਕੇਸ ਭਏ ਊਜਰ ਨ ਰਹਯੋ ਕਛੁ ਊਜਰ." (ਵੈਰਾਗਸ਼ਤਕ) ਕੇਸ ਚਿੱਟੇ ਹੋਗਏ ਬਲ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ.

ਊਜਲ } ਦੇਖੋ, ਉੱਜਲ. "ਮਨ ਊਜਲ ਸਦਾ ਮੁਖ
ਊਜਲਾ } ਸੋਹਹਿ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) "ਕਾਗਉ
ਊਜਲੁ } ਹੋਇ ਨ ਊਜਲਾ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੩) "ਊਜਲੁ ਸਾਚੁ ਸੁ ਸਬਦਿ ਹੋਇ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਊਝੜ. ਦੇਖੋ, ਉੱਝੜ.

ਊਝੜਿ. ਉੱਝੜ (ਔਝੜ) ਵਿੱਚ. "ਊਝੜਿ ਭਰਮੈ ਰਾਹ ਨ ਪਾਈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਉੱਝੜ

ਊਟ } ਸੰ. उष्ट्र—ਉਸ਼ਟ੍ਰ. ਊਠ. ਸ਼ੁਤੁਰ. ਉੱਠ.
ਊਂਟ } ਦੇਖੋ ਉਸਟ.

ਊਠ. ਦੇਖੋ, ਉਠਨਾ। ੨ ਸੰ. उष्ट्र—ਉਸ਼ਟ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁਤੁਰ. ਉੱਠ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਠ.

ਊਠਤ ਬੈਠਤ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਠਦੇ ਬੈਠਦੇ. ਭਾਵ—
ਊਠਤਿ ਬੈਠਤਿ } ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ. "ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਾਈਐ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਊਠਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਠਨਾ. "ਜਲ ਤੇ ਊਠਹਿ ਅਨਿਕ ਤਰੰਗਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਊਠਾ } ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ੩½ ਦਾ ਪਹਾੜਾ. "ਢੌਂਚੇ ਪੁਨ
ਊਂਠਾ } ਊਠੇ ਜੋਰਨ ਕੋਠੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਊਠਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਠ (ਉੱਥਾਨ ਹੋ) ਕੇ. "ਬੁਰੇ ਕਾਮ ਕਉ ਊਠਿ ਖਲੋਇਆ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਊਡ } ਦੇਖੋ, ਉਡਣਾ. "ਊਡਿਜਾਇਗੋ ਧੂਮਬਾਦਰੋ."
ਊਡਨ } (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਊਡਾ. ਵਿ—ਮੂਧਾ. ਉਲਟਾ। ੨ ਵਿਰੁੱਧ. ਵਿਪਰੀਤ. ਉਲਟ.

ਊਡਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਡਕੇ. "ਊਡਿ ਚੜਹਿ ਆਕਾਸਿ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਊਡੀ } ਦੇਖੋ, ਉਡਣਾ। ੨ ਉਮਡੀ. ਦੇਖੋ, ਅਖਲੀ
ਊਂਡੀ } ਊਂਡੀ। ੩ ਉਲਟੀ. ਮੂਧੀ. "ਇਨ ਬਿਧਿ ਡੂਬੀ ਮਾਕੁਰੀ ਭਾਈ, ਊਂਡੀ ਸਿਰ ਕੈ ਭਾਰੀ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਊਡੇਊਡਿ. ਲਗਾਤਾਰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਕੇ. ਨਿਰੰਤਰ ਉਡਕੇ. "ਊਡੇਊਡਿ ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ." (ਸੋਦਰੁ)

ਊਢ. ਸੰ. ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਲੈਜਾਇਆ ਗਿਆ.

ਊਢਾ. ਸੰ. ऊढा. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲੈਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ. ਭਾਵ—ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਊਣ. ਸੰ. ਨਜੁਨ. ਵਿ—ਘੱਟ. ਕਮ. ਦੇਖੋ, ਊਨ। ੨ ਖ਼ਾਲੀ. "ਊਣ ਨ ਕਾਈ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫)

ਊਣ ਮਝੂਣਾ. ਵਿ—ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਮੁਰਝਾਏ ਮਨ. ਖਿੰਨਮਨ ਅਤੇ ਨਿਰਾਦਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਊਣ ਮਝੂਣਾ ਗੁਰੁ ਸਜਣ ਜੀਉ ਧਰਾਇਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)

ਊਣਾ. ਦੇਖੋ, ਊਨ. "ਊਣਾ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਜਨ ਤਾਂਕੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਊਣਾ ਝੂਣਾ. ਨਿਰਾਸ ਅਤੇ ਪਛਤਾਵੇ ਸਹਿਤ. "ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਊਣੇ ਝੂਣੇ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਊਤ. ਵਿ—ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ. ਬੁੱਧਿਹੀਨ। ੨ ਅਪੁਤ੍ਰ. ਔਤ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ. ਉਧਰ. ਦੇਖੋ, ਉਤ। ੪ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ "ਈਤ ਊਤ ਕੇ ਮੀਤ." (ਬਾਵਨ) ੫ ਸੰ. ਵਿ—ਬੁਣਿਆਹੋਇਆ। ੬ ਸੀੱਤਾਹੋਇਆ। ੭ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ.

ਊਤਮ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤਮ. "ਊਤਮ ਸੰਗਤਿ ਊਤਮ ਹੋਵੈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਊਤਮਇਸਨਾਨੁ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ. ਅੰਤ... ਰੀਵ ਸ਼ੁੱਧੀ. ਦਿਲ ਦੀ ਸਫਾਈ. "ਗਿਆਨੁ ਸ੍ਰੇਸਟ ਊਤਮ ਇਸਨਾਨੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਊਤਮੁ. ਦੇਖੋ, ਉੱਤਮ. "ਊਤਮੁ ਹੋਵਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲੈ ਇਕ ਮਨਿ ਏਕੈ ਭਾਇ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਊਤਰ. ਉੱਤਰ. ਜਵਾਬ.

ਊਤਰਿ. ਦੇਖੋ, ਉਤਰਿ.

ਊਤਰੁ. ਦੇਖੋ, ਊਤਰ.

ਊਦ. ਅ਼. عود ਊਦ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਰ ਦਾ ਬਿਰਛ। ੨ ਅਗਰ ਦੀ ਲਕੜੀ। ੩ ਇੱਕ ਵਾਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਬਰਬਤ" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤਾਊਸ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੋਰ ਦੀ ਥਾਂ, ਬੱਤਕ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਊਦਕ. ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕ. "ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭ ਭਰਾ ਈਅਲੇ ਊਦਕ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਊਦ ਬਿਲਾਵ. ਉਦ (ਪਾਨੀ) ਦਾ ਬਿੱਲਾ. ਦੇਖੋ, ਜਲ ਬਿਲਾਵ.

ਊਂਦਰ. ਸੰ. उन्दर—ਉਂਦਰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੂਹਾ. ਮੂਸਾ. "ਊਂਦਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਬਿਲੈਯਾ ਭਾਗੀ." (ਰਤਨਮਾਲ ਬੰਨੋ) ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੱਕਾਰੀ ਭਰੀ ਤਮੋਵ੍ਰਿੱਤੀ ਭੱਜਗਈ. ਅਥਵਾ—ਵਿਚਾਰ ਰੂਪ ਚੂਹਾ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਿੱਲੀ.

ਊਂਦਰ ਦੂੰਦਰ. ਵਿ—ਚੂਹੇ ਵਾਂਙ ਦੂੰਦ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਰਥਾਤ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖੁੱਡਾਂ ਪਾਕੇ ਸਤਜਾਨਾਸ਼ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਚੂਹਾਰੂਪ ਦੂੰਦਭਾਵ। ੩ ਅਕਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪੁਚਾਨ ਦੇ ਖਿਆਲ

"ਊਂਦਰ ਦੂੰਦਰ ਪਾਸਿ ਧਰੀਜੈ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਰੱਖੋ, ਭਾਵ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ.

ਊਦਾ. ਵਿ—ਬੈਂਗਣੀ ਰੰਗਾ. ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਲਾਲ ਮਿਲਿਆਹੋਇਆ.

ਊਧ, ਊਂਧ ਵਿ—ਔਂਧਾ. ਮੂਧਾ. ਉਲਟਾ. "ਊਂਧ ਕਵਲ ਜਿਸ ਹੋਇ ਪ੍ਰਗਾਸਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ऊधस्—ਊਧਸ. ਸੰਗਯਾ—ਲੇਵਾ. ਥਣਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਥੈਲੀ, ਜੋ ਗਊ ਮਹਿਂ (ਮੱਝ) ਆਦਿਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. Udder. "ਊਧ ਭਾਰ ਤੇ ਚਲਜੋ ਨ ਜਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਊਧਉ, ਊਂਧਉ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਊਧਵ। ੨ ਵਿ—ਔਂਧਾ. ਉਲਟਾ. "ਊਧਉ ਕਵਲ ਮਨਮੁਖ ਮਤਿ ਹੋਛੀ."(ਭੈਰ ਮ: ੧) "ਊਂਧਉ ਖਪਰ ਪੰਚ ਭੂ ਟੋਪੀ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਉਲਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਭਿਖ੍ਯਾ ਮੰਗਣ ਦਾ ਖੱਪਰ ਹੈ, ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਟੋਪੀ. ਦੇਖੋ, ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣ.

ਊਧ ਕਮਲ. ਸੰਗਯਾ—ਮੂਧਾ ਕਮਲ. ਭਾਵ—ਕਰਤਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਮੁਖ (ਬੇਮੁਖ) ਹੋਇਆ ਮਨ. "ਊਧ ਕਮਲ ਬਿਗਸਇਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਊਧਜ. ਸੰਗਯਾ—ਊਧ (ਲੇਵੇ) ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਪਦਾਰਥ. ਦੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਊਧ ੨ ਅਤੇ ਓਧਜ.

ਊਧਤ. ਦੇਖੋ, ਉੱਧਤ.

ਊਧਮ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਦ੍ਰਵ. ਫ਼ਿਸਾਦ। ੨ ਡੰਡ.ਰੌਲਾ.

ਊਧਵ. ਸੰ. उद्धव—ਉੱਧਵ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਭਾਗ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ (ਦ੍ਵਾਰਾਵਤੀ) ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਲੈਕੇ ਵ੍ਰਿੰਦਾਵਨ (ਬਿੰਦ੍ਰਾਬਨ) ਦੀਆਂ ਗੋਪੀਆਂ ਪਾਸ ਗਿਆ ਸੀ. "ਪ੍ਰਾਤ ਭਏ ਤੇ ਬੁਲਾਯਕੈ ਊਧਵ ਪੈ ਬ੍ਰਿਜਭੂਮਹਿ ਭੇਜਦਯੋ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਊਧਾ, ਊਂਧਾ ਵਿ—ਔਂਧਾ. ਉਲਟਾ. ਮੂਧਾ. ਸਿੱਧੀ—ਊਂਧੋ. "ਊਂਧੈ ਭਾਂਡੈ ਕਛੁ ਨ ਸਮਾਵੈ, ਸੀਧੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਰੈ ਨਿਹਾਰ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਊਰਧ. ਉੱਚਾ. ਸਿੱਧਾ. ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ. "ਕਦ ਊਧਾ ਕਦ ਮੂਧਾ ਹੋਇ." (ਪੰਪ੍ਰ) ਕਦੇ ਸਿੱਧਾ ਕਦੇ ਮੂਧਾ.

ਊਧੋ. ਦੇਖੋ, ਊਧਉ ਅਤੇ ਊਧਵ.

ਊਂਧੋ. ਵਿ—ਔਂਧਾ. ਉਲਟਾ. "ਊਂਧੋ ਕਵਲੁ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ਮਨਰੂਪ ਕਮਲ. ਦੇਖੋ, ਊਂਧਾ.

ਊਨ. ऊन्. ਧਾ—ਕਮ ਕਰਨਾ. ਘਟਾਉਣਾ। ੨ ਗਿਣਨਾ। ੩ ਨਜੂਨ. ਵਿ—ਘੱਟ. ਕਮ. "ਊਨ ਨ ਕਤ ਹੂ ਬਾਤਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ऊर्णा—ਊਰ੍‍ਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਨ. ਪਸ਼ਮ. ਰੋਮ.

ਊਨਤ. ਸੰ. उन्नत—ਉੱਨਤ. ਵਿ—ਉੱਚਾ। ੨ ਵ੍ਰਿੱਧਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੩ ਉਮਡਿਆਹੋਇਆ.

ਊਨਵਿ. ਉਮਡਕੇ. "ਊਨਵਿ ਘਨਹਰ ਗਰਜੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਊਨਾ. ਸੰ. ਊਨ. ਵਿ—ਅਪੂਰਣ. ਨਜੂਨ. ਊਣਾ. "ਊਨੇ ਕਾਜ ਨ ਹੋਵਤ ਪੂਰੇ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਅਸੀਲ ਤਲਵਾਰ, ਜੋ ਤਕੀਏ ਹੇਠ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ. "ਮਿਸਰੀ ਊਨਾ ਨਾਮ, ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸਸਤ੍ਰਪਤਿ." (ਸਨਾਮਾ) ੩ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਤਸੀਲ ਹੈ. ਇਹ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਸਨ ੧੮੪੮ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਵਿਕ੍ਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ. ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਊਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦੀਵੰਸ਼.

ਊਨੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ "ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ" ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਛੀ ਘੁਮਾਉਂ ਦੇ ਬਾਗ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ. ਇਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਊਨੇ ਦੇ ਰਈਸ ਬੇਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ. ਊਨੇ ਲਈ ਰੇਲ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਜੇਜੋਂ ਦੁਆਬਾ" ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਹੈ।

੪ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਸਿੰਧਨਦ ਅਤੇ ਸ੍ਵਾਤ ਦੇ

ਮੱਧ ਇੱਕ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਸਤਹ ਤੋਂ ੧੬੦੦ ਫੁਟ ਉੱਚਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ Aornos ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਪਠਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪੀਰ ਸਰ" ਭੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਣਾ ਨਾਲ ਊਨਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਊਪ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਮਾ. ਤਾਰੀਫ. ਵਡਿਆਈ. ਉਸਤਤਿ.

ਊਪਜ. ਦੇਖੋ, ਉਪਜ.

ਊਪਜਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪਜਣਾ. "ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਐ ਨਾਮੁ ਊਪਜੈ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਊਪਜਿ. ਉਪਜਕੇ. ਪੈਦਾ ਹੋਕੇ.

ਊਪਰ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰ ਅਤੇ ਊਪਰਿ. "ਊਪਰ ਕਉ ਮਾਂਗਉ ਖੀਂਧਾ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਊਪਰ ਆਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਫ਼ਤੇ ਪਾਉਣੀ. ਗ਼ਾਲਿਬ ਆਉਣਾ.

ਊਪਰ ਹਾਥ. ਸੰਗਯਾ—ਉਦਾਰਤਾ. ਫ਼ੱਯਾਜ਼ੀ. ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ. ਦੇਖੋ, ਊਪਰ.

ਊਪਰਿ. ਸੰ. उपरि—ਉਪਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਤੇ. ਉਤਾਹਾਂ. "ਊਪਰਿ ਭੁਜਾ ਕਰਿ ਮੈ ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਪੁਕਾਰਿਆ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) ੨ ਉੱਤੋਂ. ਊਪਰ ਸੇ. "ਰਾਜ ਮਾਲ ਜੋਬਨ ਤਨੁ ਜੀਅਰਾ ਇਨ ਊਪਰਿ ਲੈ ਬਾਰੇ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਊਪਰਿ ਹਾਟੁ ਹਾਟ ਪਰਿ ਆਲਾ, ਆਲੇ ਭੀਤਰਿ ਥਾਤੀ. (ਰਾਮ ਬੇਣੀ) ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਉੱਪਰ ਸ਼ਰੀਰਰੂਪੀ ਹੱਟ ਹੈ, ਉਸ ਪੁਰ ਦਸਵਾਂਦ੍ਵਾਰ ਆਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਜੋਤਿ ਥੈਲੀ ਹੈ.

ਊਪਰਿ ਕੂਪ. ਦੇਖੋ. ਗਗਨ ੬.

ਊਪਰਿ ਗੱਲ ਹੋਣੀ. ਕ੍ਰਿ—ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਫਤੇ ਹੋਣੀ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਫ਼ਰੀਕ਼ ਤੋਂ ਜਿੱਤਣਾ. "ਤਿਨ ਕੀ ਊਪਰਿ ਗਲ ਤੁਧ ਆਣੀ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੪)

ਊਪੈ. ਉੱਤੇ. ਦੇਖੋ, ਊਪਰਿ. "ਦੂਊ ਦੈਤ ਦੌਰੇ ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਊਪੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਵਿਸ਼ਨੁ ਉੱਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੈਤ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਪਏ.

ਊਬ. ਸੰਗਯਾ—ਘਬਰਾਹਟ. ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ.

ਊਬਟ. ਡਿੰਗ. ਵਿਖੜਾ ਰਾਹ. ਦੇਖੋ. ਉਬਟ.

ਊਬਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਉਬਰਨ "ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭ ਖੋਜੇ, ਕਹੂ ਨ ਊਬਰਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) "ਨਾਮਿ ਲਗੇ ਸੇ ਊਬਰੇ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਊਭ. ਦੇਖੋ, ਉਭ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ. ਦੇਖੋ, ਉਭ ੫. "ਊਭ ਪਇਆਲ ਸਰਬ ਮਹਿ ਪੂਰਨ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਰਗ. "ਛੂਟਸ ਨਾਹੀ ਊਭ ਪਇਆਲ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਨਰਕ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ। ੪ ਅਭਿਮਾਨ. "ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੇਖਿਹਿ ਊਭ ਜਾਹਿ." (ਬਸੰ ਰਵਿਦਾਸ) ੫ ਹੌਸਲਾ. ਉਤਸਾਹ.

ਊਭਉ. ਦੇਖੋ, ਊਭ. ਵਿ—ਖੜਾ. "ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਊਭਉ." (ਸੋਰ ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਭਯ.

ਊਭਸੁਕ. ਦੇਖੋ, ਉਭਸੁਕ. "ਸਾਕਤ ਕੂੜੇ ਊਭਸੁਕ ਹੂਏ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਊਭਚ. ਊਭਚਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਪਰ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ. ਆਕਾਸ਼ ਚਾਰੀ. ਪੰਛੀ। ੨ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਬੁਰਜ, ਜੋ ਗੈਸ (gas) ਨਾਲ ਭਰਕੇ ਬੈਲੂਨ (balloon) ਦੀ ਤਰਾਂ ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਉਡਦਾ ਹੈ. "ਊਭਚ ਪਯੋਧਰ ਐਸ ਫਿਰਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬੁਰਜ ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਙ ਫਿਰਦੇ ਹਨ.

ਊਭਚਰ. ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਊਭਚ.

ਊਭਾ. ਵਿ—ਖੜਾ. "ਅਨਿਕ ਇੰਦ੍ਰ ਊਭੇ ਦਰਬਾਰ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਮੂਧਾ। ੩ ਸਿੱਧਾ. "ਜਲ ਮੇਟਿਆ ਊਭਾ ਕਰਿਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਊਭਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਉਤਾਹਾਂ. "ਕਬਹੂ ਜੀਅੜਾ ਊਭਿ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ, ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਊਭ.

ਊਭੀ. ਵਿ—ਖੜੀ. "ਸੁਪਨੈ ਊਭੀ ਭਈ, ਗਹਿਓ ਕੀ

ਅੰਚਲਾ ?" (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫)

ਊਭੀਸੇਵ. ਓਹ ਸੇਵਾ, ਜੋ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਕਰੀਏ. ਅਰਥਾਤ ਆਲਸ ਛੱਡਕੇ ਕੀਤੀ ਔਖੀ ਸੇਵਾ. "ਊਭੀ ਸੇਵ ਕਰੇਇ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) ਤਰਭਿ: ਸੇਵਾ.

ਊਭੇ. ਖਲੋਤੇ. ਖੜੇ.

ਊਭੇਜੰਤ. ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਚੁਰਾਉਣ ਲਈ ਉੱਦਮੀ ਲੋਕ. ਭਾਵ—ਡਾਕੂ. ਚੋਰ. "ਕਾਰੇ ਊਭੇ ਜੰਤ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਊਭ.

ਊਭੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਸ ਪਾਸੇ. ਓਧਰ। ੨ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਭੈ ਬੀਠਲੁ ਊਭੈ ਬੀਠਲੁ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਭਯ. "ਮਾਥੈ ਊਭੈ ਜਮ ਮਾਰਸੀ ਨਾਨਕ ਮੇਲਣ ਨਾਮਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੧) ਆਪਣਾ ਵਸ਼ ਚਲਦਾ ਨਾ ਦੇਖਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਯਮ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਮਾਰੇਗਾ, ਸਿਰ ਪਿੱਟੇਗਾ.

ਊਭੋ. ਡਿੰਗ. ਵਿ—ਖੜਾ. ਖਲੋਤਾ.

ਊਮ. ਸੰ. ਊਮ. ਵਿ—ਸੰਗੀ. ਸਾਥੀ. "ਲਰੇ ਕੋਪ ਕੈਕੈ ਹਟੈਂ ਨਾਹਿ ਊਮੰ." (ਗੁਵਿ ੬) ੨ ਨਗਰ. ਸ਼ਹਰ.

ਊਰ. ਊਣਾ. ਨਯੂਨ. ਦੇਖੋ, ਊਰਾ. "ਪੂਰ ਊਰ ਕੋ ਲਖੀਐ ਭੇਵ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਊਣੇ ਦਾ ਭੇਤ.

ਊਰਜ. ਸੰ. ਊਰ੍ਜ. ਧਾ—ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ. ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬਲ। ੩ ਅੰਨ। ੪ ਉਤਸਾਹ। ੫ ਜੀਵਨ। ੬ ਕੱਤਕ ਮਹੀਨਾ. ਦੇਖੋ ਉਰਜ ੨.

ਊਰਣਨਾਭਿ. ਸੰ. ਊਰ੍ਣਨਾਭਿ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਭਿ ਵਿੱਚ ਊਣੀ (ਉੱਨ) ਅਥਵਾ ਸੂਤ ਹੈ. ਮੱਕੜੀ। ੨ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਕੀੜਾ.

ਊਰਣਾ. ਸੰ. ਊਰ੍ਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਨ. ਪਸ਼ਮ.

ਊਰਧ. ਸੰ. ਊਰ੍ਦ੍ਧ੍ਵ—ਊਰ੍ਧ੍ਵ. ਵਿ—ਖੜਾ। ੨ ਉੱਚਾ। ੩ ਉੱਪਰ ਦਾ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ ਵੱਲ. ਭਾਵ—ਸੁਰਗ ਵੱਲ. "ਊਰਧ ਗੇ ਅਉਧੇਸ." (ਰਾਮਾਵ) ਅਵਧ ਈਸ਼ ਦਸ਼ਰਥ, ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਗਏ। ੫ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ। ੬ ਦੇਖੋ, ਉਰਧ। ੭ ਅਧੋ (ਨੀਚੇ) ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਊਰਧ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਊਰਧ ਮੁਖ ਮਹਾ ਗੁਬਾਰੇ." (ਮਾਰੂ ਅੰਜੁਲੀ ਮ: ੫)

ਊਰਧ ਕਮਲ. ਸੰਗਯਾ—ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਲ, ਜੋ ਦਸਮਦ੍ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਰਧ.

ਊਰਧ ਪੁੰਡ੍ਰ. ਸੰ. ऊर्द्ध्वपुण्ड्र. ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਖੜਾ ਤਿਲਕ, ਜੋ ਪੁੰਡ੍ਰ (ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੋਰੀ) ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਤਿੰਨ ਪੋਰੀਆਂ ਜੋੜਕੇ ਮਾਨੋ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ||| ਊਰਧ ਪੁੰਡ੍ਰ ਤਿਲਕ ਵਾਲੇ, ਸ਼ੈਵਾਂ ਦੇ ਟੇਢੇ ਤਿਲਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ.* ਦੇਖੋ, ਆਡਾ ਟੀਕਾ.

ਊਰਧਬਾਹੁ. ਸੰ. ऊर्द्ध्वबाहु. ਸੰਗਯਾ—ਐਸਾ ਤਪੀਆ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਸਦਾ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉਠਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਸ਼ਿਸ਼੍ਠ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਂਹ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉਠਾਈ ਹੈ.

ਊਰਧਰੇਤਾ. ਸੰ. ऊर्द्ध्वरेतस्. ਵਿ—ਜੋ ਆਪਣੇ ਰੇਤ (ਵੀਰਯ) ਨੂੰ ਡਿਗਣ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. "ਥਿਰੰ ਆਸਨੇਕੰ ਮਹਾਂ ਊਰਧਰੇਤਾ." (ਦੱਤਾਵ) ਇੱਕ ਆਸਨ ਬੈਠਾ ਵਡਾ ਜਤੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਾਮਾ। ੩ ਹਨੂਮਾਨ। ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਸਨਕਾਦਿ ਮੁਨਿ। ੬ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ.

ਊਰਧਲੋਕ. ਸੰ. ऊर्द्ध्वलोक. ਸੰਗਯਾ—ਵੈਕੁੰਠ। ੨ ਸੁਰਗ। ੩ ਆਕਾਸ਼. ਗਗਨ.

ਊਰਮ. ਸੰਗਯਾ—ਊਰਮਿਮਯ. ਤਰੰਗ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਊਰਮਿ. "ਊਰਮ ਧੂਰਮ ਜੋਤਿ ਉਜਾਲਾ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਊਰਮਿਮਯ (ਸਮੁੰਦਰ) ਅਤੇ ਧੂਰਿਮਯ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਵਿੱਚ, ਭਾਵ—ਜਲਥਲ ਅੰਦਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ.

---

* ऊर्द्ध्व पुण्ड्र विहीनस्तु यःश्राद्धे भोजयेद् द्विजम्। अश्नन्ति पितरस्तस्य विण्मूत्रं नात्र संशयः

(ਵ੍ਰਿੱਧ ਹਾਰੀਤ ਸੰਹਿਤਾ ਅ: ੨)

ਊਰਮ ਧੂਰਮ. ਦੇਖੋ, ਊਰਮ.

ਊਰਮਿ / ਊਰਮੀ } ਸੰ. ऊर्मि. ਸੰਗਯਾ—ਲਹਿਰ. ਤਰੰਗ. ਮੌਜ। ੨ ਦੁੱਖ। ੩ ਛੀ ਕ੍ਲੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ- ਸਰਦੀ, ਗਰਮੀ, ਭੁੱਖ, ਤੇਹ, ਲੋਭ,ਮੋਹ. ਅਥਵਾ—ਭੁੱਖ, ਤੇਹ, ਬੁਢਾਪਾ, ਮੌਤ, ਸ਼ੋਕ, ਅਤੇ ਮੋਹ। ੪ ਛੀ ਦੀ ਸੰਖਯਾ। ੫ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੌਸ਼ਨੀ। ੬ ਭ੍ਰਮ। ੭ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. ਜਲਦੀ.

ਊਰਮੀਮਾਲੀ. ਸੰ. ऊर्मिमालिन्. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ. ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਵਾਲਾ.

ਊਰਾ. ਸੰ. अपूर्ण—ਅਪੂਰ੍ਣ. ਵਿ—ਨਾਮੁਕੰਮਲ. ਜੋ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਘੱਟ. ਕਮ. ਨਜੂਨ. "ਜਨ ਊਰਾ, ਤੂ ਪੂਰਾ" (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) "ਤੂ ਪੂਰਾ ਹਮ ਊਰੇ ਹੋਛੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) ੩ ਮੂਰਖ. ਵਿਦ੍ਯਾਹੀਨ। ੪ ਦੇਖੋ, ਊ ਅਤੇ ਰਾ. ਫ਼ਾ [illegible] ਉਸ ਤਾਂਈਂ. ਉਸ ਨੂੰ.

ਊਰੀ. ਨਾ ਪੂਰੀ. ਦੇਖੋ, ਊਰਾ ੧. "ਅਵਰ ਸਗਲ ਬਿਧਿ ਊਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਊਲਖਾ. ਅ਼ [illegible] ਇਲਖ਼ਾਇ. ਵਿ—ਉਦਾਰ. ਦਾਨੀ. "ਲਖ ਤੀਰਥ ਲਖ ਊਲਖਾ." (ਭਾਗੁ)

ਊਲ ਜਲੂਲ. ਵਿ—ਬੇਮੇਲ. ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਪੈਰ. ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਕਰਣ.

ਊੜਾ. ੳ—ਅੱਖਰ ਦੀ ਧੁਨਿ. ਊੜੇ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ. ਉਕਾਰ. "ਊੜੈ ਉਪਮਾ ਤਾਂਕੀ ਕੀਜੈ." (ਆਸਾ- ਪੱਟੀ ਮ: ੧)

ਓ. ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ! ਰੇ! ਓ! ਛੋਟੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਓ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਬੁਲਾਈਦਾ ਹੈ।
੨ ਔਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੋ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. "ਝੜ ਝਖੜ ਓ ਹਾੜ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਸੰਘੱਟ, ਝੱਖੜ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੜ੍ਹ। ੩ ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ. ਓਹ! ੪ ਸਰਵ. ਓਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੫ ਸੰ. ओ. ਸੰਗਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ। ੬ ਫ਼ਾ [illegible] ਸਰਵ. ਉਹ. ਵਹ.

ਓਊ. ਸਰਵ. ਊ ਅਵ੍ਯਯ ਸਹਿਤ ਓਹ ਦਾ ਰੂਪ. ਵਹੀ. ਓਹੀ.

ਓ / ਓਅੰ / ਓਅੰਕਾਰ } ਸੰ. ओम्. ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਅਵ (अव्) ਧਾਤੁ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਖ੍ਯਾ (ਰਕ੍ਸ਼ਾ) ਕਰਨਾ, ਬਚਾਉਣਾ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ, ਫੈਲਨਾ ਆਦਿ. 'ਓਅੰ' ਸ਼ਬਦ ਸਭ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ. "ਓਅੰ ਸਾਧ ਸਤਿਗੁਰ ਨਮਸਕਾਰੰ." (ਬਾਵਨ) "ਓਅੰ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ." (ਸਾਰ ਮ:੫) ਇਸ ਦੇ ਪਰ੍ਯਾਯ ਸ਼ਬਦ—"ਪ੍ਰਣਵ" ਅਤੇ "ਉਦਗੀਥ" ਭੀ ਹਨ.

ਓਅੰਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਓਅੰ ਧੁਨਿ (ਓਅੰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ)

"ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਲ ਜਬ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ। ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਉਪਾਰਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਕਈ ਥਾਈਂ "ਓਅੰਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੋਧਕ ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. "ਓਅੰਕਾਰ ਏਕੋ ਰਵਿ ਰਹਿਆ." (ਕਾਨ ਮ: ੪) "ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਕਰਿ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਾਜੇ." (ਭਾਗੁ)

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ੳ ਅ ਮ ਤਿੰਨ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੁ ਸ਼ਿਵ ਮੰਨਕੇ ਓਅੰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦੇਵ ਰੂਪ ਕਲਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੁਮਤ ਵਿੱਚ ਓਅੰ ਦੇ ਮੁੱਢ ਏਕਾ ਅੰਗ ਲਿਖਕੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਇੱਕ ਹੈ. "ਏਕਾ ਏਕੰਕਾਰ ਲਿਖਿ ਵੇਖਾਲਿਆ। ਊੜਾ ਓਅੰਕਾਰ ਪਾਸਿ ਬਹਾਲਿਆ." (ਭਾਗੁ)

੨ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਿਲੇ ਨੀਮਾੜ ਵਿੱਚ ਨਰਮਦਾ ਨਦੀ ਦੇ ਮਾਂਧਾਤਾ ਟਾਪੂ(ਦ੍ਵੀਪ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਡਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੂਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਥਾਂ 'ਦੱਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ' ਉੱਚਾਰਣ

ਕੀਤਾ ਹੈ।* ੩ ਵ੍ਯ—ਹਾਂ। ੪ ਸਤ੍ਯ. ਯਥਾਰਥ. ਠੀਕ.

ਓਅੰਨਮ: / **ਓਅੰਨਮਹ** / **ਓਅੰਨਮੋ** } ਵਾ—ਰੱਖਕ (ਰਕ੍ਸ਼ਕ) ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ.

ਓਇ. ਸਰਵ. ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਵੇ. "ਓਇ ਜਪਿ ਜਪਿ ਪਿਆਰਾ ਜੀਵਦੇ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੪) "ਓਇ ਬਿਖਾਦੀ ਦੋਖੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਈ. ਸਰਵ. ਵਹੀ. ਓਈ. "ਇਕਮਨ ਇੱਕ ਆਰਾਧਨ ਓਈ." (ਭਾਗੁ)

ਓਸ. ਸਰਵ. ਦੇਖੋ, ਉਸ. "ਓਸ ਬਿਨਾ ਤੂੰ ਛੁਟਕੀ ਰੋਲ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਉਸ ਨੂੰ. ਉਸੇ. "ਓਸੁ ਸੀਲੁ ਨ ਸੰਜਮੁ ਸਦਾ ਝੂਠੁ ਬੋਲੈ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. अवश्याय—ਅਵਸ਼੍ਯਾਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਬਨਮ. ਤ੍ਰੇਲ. ਦੇਖੋ, ਬੁਸ.

ਓਸਟ. ਸੰ. ओष्ठ—ਓਸ਼੍ਠ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੋਠ. ਬੁਲ੍ਹ. ਲਬ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਪਰਲਾ ਹੋਠ. ਹੇਠਲੇ ਹੋਠ ਨੂੰ ਅਧਰ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਓਸਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.

ਓਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਔਸਾਣ.

ਓਸੁ. ਦੇਖੋ, ਓਸ.

ਓਹ. ਸਰਵ—ਵਹ. ਉਹ. "ਓਹ ਨੇਹੁ ਨਵੇਲਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ. "ਨਾ ਤਿਸ ਏਹ ਨ ਓਹ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. अहह—ਅਹਹ. ਵ੍ਯ—ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਹੈ ਹੈ ਕਰਕੇ ਓਹ ਕਰੇਨ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਓਹੰਡ. ਓਡ੍ਰ ਦੇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਉੜੀਸਾ. "ਓਹੰਡ ਬੰਗਸਤਾਨ ਪਠਾਨ ਸੰਘਾਰਕੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੯੫)

ਓਹਦਾ. ਅ਼ عہدہ ਉਹਦਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਦਵੀ. ਰੁਤਬਾ. ਅਧਿਕਾਰ.

ਓਹਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ, ਜੋ ਸਰੀਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ. "ਭਗਤ ਜੁ ਭਗਤਾ ਓਹਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਓਹਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਲ੍ਹਾ. ਪੜਦਾ. ਓਟ.

ਓਹਾ. ਸਰਵ—ਅਵਧਾਰਣ ਸਹਿਤ ਓਹ ਦਾ ਰੂਪ. ਵਹੀ. ਉਹੀ. "ਓਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਹਾੜ. ਦੇਖੋ, ਓ.

ਓਹਿ / **ਓਹੀ** / **ਓਹੂ** / **ਓਹੈ** / **ਓਹੋ** } ਸਰਵ. ਈ ਅਤੇ ਓ ਅਵਧਾਰਣ ਸਹਿਤ ਇਹ "ਓਹ" ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਵਹੀ. ਉਹੀ. "ਓਹਿ ਅੰਦਰਹੁ ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਰਮਲੇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਹੋਆ ਓਹੀ ਅਲ ਜਗ ਮਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) "ਦਾਨ ਦੇਇ ਪ੍ਰਭੁ ਓਹੈ." (ਗੂਜ ਮ: ੪) "ਓਹੋ ਸੁਖ ਓਹਾ ਵਡਿਆਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਓਹੋ! ਵ੍ਯ. ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਹੈ.

ਓਹੰਡ. ਦੇਖੋ ਓਹੰਡ.

ਓਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਂਜਲ. ਅੰਜਲਿ. ਬੁੱਕ. "ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ओकः ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਸਦਨ. "ਮਨ ਮਾਨਹਿ ਸਭ ਅੰਤਕ ਓਕ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਅੰਤਕ (ਯਮ) ਦਾ ਲੋਕ.

ਓਖ. ਸੰ. ओख् ਧਾ—ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ ਹੋਣਾ. ਸੰਵਾਰਨਾ.

---

*ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਭਾਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਬੀੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਦੇ ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਹੋਰ ੮੭ ਪਦਾਂ (ਪੌੜੀਆਂ) ਦੀ ਓਅੰਕਾਰ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:—

ਓਅੰਕਾਰ ਮ: ੧. (ਪੰਨਾ ੧੩੧੫)

ਓਅੰਕਾਰ ਨਿਰਮਲ ਸਭ ਥਾਨਿ। ਤਾਤੇ ਹੋਈ ਸਗਲੀ ਖਾਨਿ। ਖਾਣਿ ਖਾਣਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰਾ।
ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ। ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕੇ ਕੇਤੇ ਭੇਖ। ਭੇਖ ਭੇਖ ਮਹਿ ਰਹੈ ਅਲੇਖ. (੧) * * *
ਭਉ ਭਾਗਾ ਨਿਰਭਉ ਘਰਿ ਆਇਆ। ਤਬ ਇਹ ਚਰਨ ਪਖਾਲੈ ਮਾਇਆ। ਮਾਇਆਧੀਨ ਸੇਵਕਿ ਦਰਿ ਠਾਢੀ।
ਜਾਕੋ ਚਰਨਕਵਲ ਰੁਚਿ ਬਾਢੀ। ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਮਾਇ ਸਾਰਾ ਜਗ ਦੇਖੈ। ਆਪਿ ਅਲੇਖੀ ਅਉਰ ਸਭ ਲੇਖੈ. (੮੭)

ਓਖਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.

ਓਖਲੀ. ਦੇਖੋ, ਉਖਲੀ.

ਓਗਰਾ. ਵਿ—ਘੀ ਬਿਨਾ. ਰੁੱਖਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਗਲਾ. ਬਾਥੂ ਜੇਹਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਅੰਨ.* "ਓਗਰਾ ਅਲੋਨੋ ਹੀ ਛਕਤ ਹੁਤੇ ਆਪ ਸਦਾ, ਅਕਬਰ ਮਾਂਗ੍ਯੋ ਦੀਓ ਤਾਂਹਿ ਤੇ ਨਿਕਾਸ ਹੈ। ਗ੍ਵਾਲ ਕਵਿ ਕਹੈ ਤਾਂਕੋ ਏਕ ਗ੍ਰਾਸ ਹੀ ਕੇ ਮਾਹਿ, ਆਏ ਬਹੁ ਸ੍ਵਾਦ ਭਯੋ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਕੀ ਰਾਸ ਹੈ." (ਗੁਰੁ ਪੰਚਾਸਾ)

ਓਗਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਪਰ ਆਈ ਹੋਈ ਗਿੱਲ. ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁਟਕੇ ਨਿਕਲੀਹੋਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰਾਉਤ.

ਓਗਲਾ. ਦੇਖੋ, ਓਗਰਾ.

ਓਗਾਹ. ਦੇਖੋ, ਉਗਾਹ ਅਤੇ ਗਵਾਹ. "ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਸੇ ਦਰਗਹਿ ਓਗਾਹਾ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਓਘ. ਸੰ. ਓਘ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੂਹ. ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ. "ਅਘ ਓਘ ਟਰੇ ਇਨਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ." (ਖਾਮ) ੨ ਪ੍ਰਵਾਹ. ਹੜ੍ਹ.

ਓਚਕਾ. ਠਗ. ਚੋਰ. ਦੇਖੋ, ਉਚਕਾ. "ਨਾ ਓਚਕਾ ਲੈਜਾਇ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧, ਮ: ੩)

ਓਛਾ. ਸੰ. ਤੁਚ੍ਛ—ਤੁੱਛ. ਵਿ—ਛੋਟੇ ਦਿਲ ਦਾ. ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ। ੨ ਘਟੀਆ. "ਓਛੀ ਮਤਿ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਜੁਲਾਹਾ." (ਗੂਜ ਕਬੀਰ) ੩ ਨੀਚ. "ਓਛਾ ਜਨਮ ਹਮਾਰਾ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਓਛਾਪਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛੁਦ੍ਰਤਾ. ਕਮੀਨਾਪਨ. ਤੁੱਛਤਾ.

ਓਜ. ਸੰ. ਓਜ੍. ਧਾ—ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ ਹੋਣਾ. ਜਿਉਣਾ. ਵਧਣਾ। ੨ ਸੰ. ਓਜਸ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਲ. ਤਾਕਤ। ੩ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਤੇਜ। ੪ ਕਾਵ੍ਯ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਦਾ ਮਨ ਉਮੰਗ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਭਰਜਾਵੇ.

ਓਜਸ੍ਵੀ. ਸੰ. ਓਜਸ੍ਵਿਨ੍. ਵਿ—ਬਲਵਾਨ। ੨ ਪ੍ਰਤਾਪੀ.

ਓਜ ਵਿਲਾਸ. ਕਵਿ ਲਾਲਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਕਾਵ੍ਯ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਤੇ ਮਨੋਹਰ ਕਬਿੱਤ ਹਨ. ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਭਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੯੧੦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਯਥਾ:—"ਦਿਸਾ ਸੁ ਨਿਧਿ ਸਸਿ ਸਾਲ ਮੇ ਆਸ੍ਵਿਨ ਸੁਦਿ ਦਿਨ ਚਾਰ। ਗੁਰੁ ਦਿਨ ਸੁਖਦ ਸੁਹਾਵਨੋ ਭਯੋ ਗ੍ਰੰਥ ਅਵਤਾਰ." ਦੇਖੋ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ.

ਓਜਾੜ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾੜ. "ਫਾਥੇ ਓਜਾੜੀ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਜਾੜਾ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾੜਾ. "ਤੀਨੇ ਓਜਾੜੇ ਕਾ ਬੰਧੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਓਜਾੜੀ. ਉਜਾੜ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾੜ.

ਓਝਰੀ. ਦੇਖੋ, ਓਝਲੀ ੨. "ਨਦੀ ਡਾਰਬੇ ਓਝਰੀ ਲੈ ਸਿਧਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੯੭)

ਓਝਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਟ. ਪੜਦਾ। ੨ ਗੁਫਾ. ਕੰਦਰਾ. "ਜੋਗ ਜੁਤੋ ਰਹੈ ਓਝਲ ਮੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਓਝਲੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਦਰ ਦੀ ਉਹ ਝੋਲੀ (ਥੈਲੀ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਧੇ ਪਦਾਰਥ ਠਹਿਰਦੇ ਹਨ. ਮੇਦਾ. ਪਕ੍ਵਾਸ਼ਯ। ੨ ਜੇਰ. ਓਝਰੀ. ਉਹ ਝਿੱਲੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਗਰਭ ਅੰਦਰ ਲਪੇਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਓਝਾ. ਸੰ. उपाध्याय—ਉਪਾਧ੍ਯਾਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਉਸਤਾਦ। ੨ ਮੈਥਿਲ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਸਰਯੂ ਪਾਰ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. "ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ ਓਝਾ ਤਿਹ ਨਾਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੭੦)

ਓਝਾਰ. ਦੇਖੋ, ਉਜਾੜ. "ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਓਝਾਰ ਗਹੇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪)

ਓਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਲ੍ਹਾ. ਪੜਦਾ। ੨ ਆਸਰਾ। ੩ ਪਨਾਹ. "ਓਟ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ." (ਆਸਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਓਟਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਰਨਾ. ਝੱਲਣਾ। ੨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

* ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਸਕੇ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਓਗਰੇ ਨੂੰ ਅਨਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਣਦੇ.

ਲੈਣੀ। ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ.

ਓਟਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪੜਦਾ. ਓਹ੍ਲਾ। ੨ ਪੜਦੇ ਦੀ ਕੰਧ ਅਥਵਾ ਕਨਾਤ.

ਓਟਾਈ. ਓਟ ਲਈ. ਓਟ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਓਟ. "ਗੋਬਿੰਦ ਚਰਣ ਓਟਾਈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਓਠ, ਓਂਠ ਸੰ. ਓਸ਼੍ਠ—ਓਸ਼੍ਠ. ਸੰਗਯਾ—ਹੋਠ. ਬੁਲ੍ਹ. ਲਬ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਪਰਲਾ ਹੋਠ.

ਓਡ. ਸੰਗਯਾ—ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭੇਤ ਜਾਣਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਇਸ ਜਾਤਿ ਦੇ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਰੋੜ ਵੱਟੇ ਆਦਿਕ ਪੁੱਟ (ਖਣ) ਕੇ ਕਢਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੂਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਕੇ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਰਾ ਅਥਵਾ ਮਿੱਠਾ ਜਲ ਕਿਸਤਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. ਲੋਕੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਪੁਰਾਣੇ (ਦੱਬੇ ਹੋਏ) ਖੂਹਾਂ ਨੂੰ ਲਭਣ ਵਿਚ ਭੀ ਬਹੁਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਓਡਾ.

ਓਡਛਾ. ਸੰ. ਓਡ੍ਰਦੇਸ਼—ਓਡ੍ਰ ਦੇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਉੜੀਸਾ। ੨ ਓਰਛਾ. ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ (ਮੱਧ ਭਾਰਤ) ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਓਰਛਾ ਰਿਆਸਤ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਓਰਛਾ. "ਆਭਾਵਤੀ ਓਡਛੇ ਰਾਨੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੮)

ਓਡਛੇਸ. ਉੜੀਸਾ ਦਾ ਈਸ਼। ੨ ਓਰਛਾ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਦੇਖੋ ਓਰਛਾ.

ਓਡਾ. ਵਿ—ਉਤਨਾ ਵਡਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਓਡ. "ਜਿਉ ਓਡਾ ਕੂਪ ਗੁਹਜ ਖਿਨ ਕਾਢੈ." (ਬਸੰ ਮ: ੪)

ਓਡਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਉਡਾਰੀ. "ਕੁਕੜ ਦੀ ਓਡਾਰੀ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫)

ਓਡੀਨਾ, ਓਡੀਨੀ ਦੇਖੋ. ਉਡੀਨਾ. "ਸਭ ਦੂ ਨੀਵੀਂ ਧਰਤਿ ਹੈ, ਆਪ ਗਵਾਇ ਹੋਈ ਓਡੀਨੀ." (ਭਾਗੁ)

ਓਡ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਉੜੀਸਾ.

ਓਢਨਾ, ਓਢਨ ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਰਣਾ. ਓਟਣਾ। ੨ ਪਹਿਰਣਾ. "ਪੀਸਨ ਪੀਸਿ ਓਢਿ ਕਾਮਰੀ ਸੁਖ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖਾਏ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਓਢੈ ਬਸਤ੍ਰ ਕਾਜਰ ਮਹਿ ਪਰਿਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਜਿਉ ਮਿਰਤਕੁ ਓਢਾਇਆ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਓਢਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਓਢਣ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਸਾੜ੍ਹੀ. ਚੁੰਨੀ.

ਓਢਲੀਆ. ਓਢ ਲੀਆ. ਪਹਿਰਿਆ. "ਵਸਤ੍ਰ ਓਢਲੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਓਢਣ (ਪਹਿਰਣ) ਵਾਲਾ.

ਓਢਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਹਿਰਾਉਣਾ. "ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਬਸਤ੍ਰ ਓਢਾਏ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਖ਼ਿਲਤ ਦੇਣਾ.

ਓਢਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਓਢਕੇ. ਪਹਿਰਕੇ. "ਓਢਿ ਨਗਨ ਨ ਹੋਈ." ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਓਤ. ਸੰ. ਓਤ—ਓਤ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਣਾ. ਕਪੜਾ ਬੁਣਨ ਲਈ ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੂਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਓਤੁ। ੩ ਦੇਖੋ, ਓਤ ਪੋਤ.

ਓਤਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਉਤਸਾਹ. "ਭਰੇ ਓਤਸਾਹੰ ਭਏ ਸਾਵਧਾਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਓਤਪੋਤ. ਸੰ. ਓਤਪ੍ਰੋਤ—ਓਤਪ੍ਰੋਤ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਣਾ ਅਤੇ ਪੇਟਾ। ੪ ਭਾਵ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਿਆਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਓਤਿ ਪੋਤਿ.

ਓਤਾ. ਵਿ—ਉਤਨਾ। ੨ ਅਪੁਤ੍ਰ. ਔਤ.

ਓਤਾਕ. ਫ਼ਾ. اوتاق ਓਤ਼ਾਕ਼. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਸ਼ਸਤ-ਗਾਹ. ਮਰਦਾਵੀਂ ਬੈਠਕ। ੨ ਨਿਵਾਸ. ਰਿਹਾਇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਾਕ. "ਤਿਤੁ ਤਨਿ ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਈ, ਸਚ ਘਰਿ ਜਿਸੁ ਓਤਾਕ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਤਿਪੋਤਿ. ਦੇਖੋ, ਓਤਪੋਤ। ੨ ਤਾਣਾ ਪੇਟਾ ਕਰਕੇ. "ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਮਿਲਿਓ ਭਗਤਨ ਕਉ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੩ ਤਾਣੇ ਪੇਟੇ ਵਿੱਚ "ਓਤਿਪੋਤਿ ਰਵਿਆ ਰੂਪ ਰੰਗ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਓਤੁ. ਸਰਵ. ਉਸ. "ਓਤੁ ਮਤੀ ਸਾਲਾਹਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਿੱਲਾ. ਵਿੜਾਲ.

ਓਤੇ, ਓਤੈ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਥਾਂ. ਓਥੇ. ਓਥੈ। ੨ ਉਸਹੀ. ਉਸੇ. "ਤੁਧੁ ਓਤੈ ਕੰਮਿ ਓਇ ਲਾਇਆ."

(ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)"ਓਤੈ ਸਾਥਿ ਮਨੁਖੁ ਹੈ."(ਸ੍ਰੀ ਮ:੫)

ਓਤੰਗ. ਦੇਖੋ. ਉਤੰਗ

ਓਥੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਓਤੈ. ਉਸ ਅਸਥਾਨ. ਵਹਾਂ. "ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤੀ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਓਦ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਜਾ—ਮੱਛੀ ਫਾਹੁਣ ਦੀ ਕੁੰਡੀ.

ਓਦਨ. ਸੰ. ओदन. ਸੰਗਜਾ—ਰਿੱਝੇ ਹੋਏ ਚਾਵਲ. ਭਾਤ. "ਦਧਿ ਅਰੁ ਓਦਨ ਮਾਤ ਤੇ ਅਰਧਿਕ ਖਾਇ ਪਲਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਭੋਜਨ.

ਓਦਨਿਕ. ਓਦਨ (ਭੋਜਨ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਰਸੋਈਆ. ਲਾਂਗਰੀ. ਸੂਪਕਾਰ.

ਓਦਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਉਦੀਣੰ ਹੋਣਾ. ਉਦਾਸ(ਦਿਲਗੀਰ)ਹੋਣਾ.

ਓਦਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸੀ. "ਨਾ ਇਹੁ ਗਿਰਹੀ ਨਾ ਓਦਾਸੀ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ)

ਓਦੂੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਤੋਂ. ਉਸ ਸੇ.

ਓਧ. ਸੰ. उर्द्ध्व—ਊਧ੍ਵੰ. ਵਿ—ਉੱਚਾ. ਲੰਮਾ. "ਅਸੰ ਓਧ ਪਾਣੰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਲੰਮੀ ਤਲਵਾਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ। ੨ ਦੇਖੋ, ਊਧ.

ਓਧਜ. ਦੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਊਧਜ. "ਤੇਰੇ ਹੀ ਭੀਤਰ ਓਧਜ ਮਾਖਨ ਸੈਲ ਕੇ ਅੰਤਰ ਪਾਵਕ ਪਾਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਓਧਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸ ਪਾਸੇ। ੨ ਭਾਵ—ਪਰਲੋਕ ਵੱਲ.

ਓਨ. ਸਰਵ. ਉਸ ਨੇ. "ਓਨ ਛਡੇ ਲਾਲਚ ਦੁਨੀ ਕੇ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਓਨਮ, ਓਨਮੋ ਦੇਖੋ, ਓਅੰਨਮ: "ਓਨਮ ਅਖਰ ਸੁਣਹੁ ਬੀਚਾਰੁ। ਓਨਮ ਅਖਰ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸਾਰੁ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਓਨਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਰਣ" (ਭਾਗੁ)

ਓਨਾ, ਓਨਾਹ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਉਤਨਾ. ਉਸ ਕਦਰ। ੨ ਸਰਵ- ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂਈ। ੩ ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ। ੪ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ. "ਓਨਾ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਪਿਆਰਾ ਰਬੁ ਓਨਾਹਾ ਜੋਗਈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)

ਓਨਾ ਮਾਸੀ ਧੌਂ. ओम् नमः सिद्धम्—ਓਅੰਨਮ: ਸਿੱਧੰ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ. ਲੰਡੇ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਧੇ ਐਸਾ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਓਨਿ, ਓਨੀ ਸਰਵ. ਉਸ ਨੇ. "ਓਨਿ ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਭੁ ਗਵਾਇਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ. ਓਨ੍ਹੀ. "ਓਨੀ ਤਕੜੇ ਪਾਏ ਹਾਥ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪਹਿਰੇ)

ਓਪ. ਸੰਗਜਾ—ਉਪਮਾ. ਵਡਿਆਈ। ੨ ਪਾਣ. ਆਬ. ਚਮਕ। ੩ ਸ਼ੋਭਾ.

ਓਪਤ, ਓਪਤਿ ਉਤਪੱਤਿ. ਦੇਖੋ. ਉਤਪਤਿ. "ਨਾ ਓਪਤ ਹੋਈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩) "ਏਕਸ ਤੇ ਸਭ ਓਪਤਿ ਹੋਈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ओपश. ਓਪਸ਼. ਸੰਗਜਾ—ਕੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ। ੩ ਗੋਮੁਖੀ. ਗਊ ਦੇ ਮੁਖ ਸਮਾਨ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀ ਥੈਲੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ ਹਨ. "ਮੁਦ੍ਰਿਤ ਨੇਤ੍ਰ ਉਰਧ ਕਰ ਓਪਤ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਓਪਨੀ. ਸੰਗਜਾ—ਚਮਕਾਉਣ (ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ) ਦਾ ਸੰਦ. ਇੱਕ ਨਰਮ ਸਾਣ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਲਾਕੇ ਚਮਕ ਦਿੱਤੀਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਓਪਮਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ. "ਬਹੁਤ ਓਪਮਾ ਥੋਰ ਕਹੀ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫)

ਓਪਰਾ. ਸੰ. अपर—ਅਪਰ. ਵਿ—ਅਪਰਿਚਿਤ. ਬਿਗਾਨਾ. ਅਜਨਬੀ. "ਨਹਿ ਓਪਰਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਪਾਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਓਪਾਉ, ਓਪਾਇ, ਓਪਾਵ ਸੰਗਜਾ—ਸਾਧਨ. ਜਤਨ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਯ. "ਉਪਾਵਾ ਸਿਰਿ ਉਪਾਉ ਹੈ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਉਣਾ. "ਇਕ ਨਿਮਖ ਓਪਾਇ ਸਮਾਵੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਲੈ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਓਬਰਾ. ਪਹਾ. ਸੰਗਜਾ—ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਠਾ. ਪਸ਼ੁਸ਼ਾਲਾ.

ਓਬਰੀ. ਪਹਾ. ਸੰਗਜਾ—ਪਸ਼ੁਸ਼ਾਲਾ. ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ

ਦੀ ਕੋਠੜੀ। ੨ ਮਰਾ—ਉਂਬਰਾ. ਚੌਕਾਠ. ਚੌਖਟ. "ਕਾਗਦ ਕੀ ਓਬਰੀ, ਮਸਿ ਕੇ ਕਰਮ ਕਪਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਭਾਵ—ਅਗਜਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪਸ਼ੂ ਰੂਪ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਦਿੰਦੇ.

ਓਭੜ. ਵਿ—ਅਨਪੜ੍ਹ. ਨਿਰੱਖਰ. ਉੱਮੀ.

ਓਮਾਹ
ਓਮਾਹੜਾ
ਓਮਾਹਾ
} ਸੰਗਜਾ—ਉਤਸਾਹ. ਮੰਗਲ. ਉਤਸਵ. "ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਐ ਓਮਾਹਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੪)

ਓਮੀ. ਅ. اُمّی ਉੱਮੀ. ਵਿ—ਉੱਮ (ਮਾਤਾ) ਤੋਂ ਜੇਹਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਓਹੋ ਜੇਹਾ. ਭਾਵ—ਜਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਿਖਜਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈ. ਅਨਪੜ੍ਹ. ਨਿਰੱਖਰ. "ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੈ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ। ××× ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੈ ਓਮੀਆ ਵੀਚਾਰੁ ਅਗੈ ਵੀਚਾਰੀਐ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਓਰ. ਸੰਗਜਾ—ਦਿਸ਼ਾ. ਤਰਫ. "ਚਿਤਵਉ ਤੁਮਰੀ ਓਰ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੨ ਪੱਖ। ੩ ਕਿਨਾਰਾ. ਤਟ. ਕੰਢਾ। ੪ ਓਰਕ (ਓੜਕ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਅੰਤ. ਹੱਦ. "ਗਿਨਤਜੋਂ ਜਿਨ ਕੇ ਪਾਇ ਨ ਓਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਓਰਕ. ਸੰਗਜਾ—ਓੜਕ. ਅੰਤ. "ਓਰਕ ਨਰਕ ਗਮਨ ਤਿਨ ਹੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਹੱਦ. ਸੀਮਾ. "ਭੀਤ ਊਪਰੈ ਕੇਤਕੁ ਧਾਈਐ ਅੰਤ ਓਰਕੋ ਆਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਓਰਛਾ. ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ (ਮੱਧ ਭਾਰਤ)ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰਾਜਪੂਤ ਭਾਰਤੀ ਚੰਦ ਨੇ ਸਨ ੧੫੩੧ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ. ਇਹ ਵੇਤਵਾ (ਵੇਤ੍ਰਾ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਝਾਂਸੀ ਮਾਨਕਪੁਰ ਰੇਲਵੇ (ਜੀ.ਆਈ.ਪੀ.) ਰਾਂਹੀਂ ਇੱਥੇ ਪਹੁਚੀਦਾ ਹੈ. ਬੁੰਦੇਲਾ ਜਾਤਿ ਦੇ ਰਤਨ, ਰਾਜਾ ਵਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਦਲਕੇ ਸਨ ੧੭੮੩ ਵਿੱਚ ਟੀਕਮਗੜ੍ਹ ਲੈ ਆਂਦੀ. ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਂਉਂ ਟੀਕਮਗੜ੍ਹ ਹੈ. ਕਈ ਰਿਆਸਤ ਓਰਛਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਓਰਛਾ ਹੁਣ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਓਡਛਾ.

ਓਰਛੇਸ. ਓਰਛਾ—ਈਸ਼. ਓਰਛਾ ਦਾ ਰਾਜਾ.

ਓਰੜਨਾ. ਕਿ—ਉਮਡਨਾ. ਉਮੱਗਣਾ. "ਓਰੜ ਫੌਜਾਂ ਆਈਆਂ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਲਪਕਨਾ. ਝਪਟਨਾ. ਵੈਰੀ ਦੀ ਓਰ (ਤਰਫ) ਅੜਨਾ. ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਵਧਣਾ.

ਓਰਾ. ਸੰਗਜਾ—ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਹਲ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਰੇਖਾ. ਸਿਆੜ। ੨ ਉਪਲ. ਗੜਾ. ਓਲਾ. "ਓਰਾ ਗਰਿ ਪਾਨੀ ਭਇਆ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਓਰੇ ਸਮ ਗਾਤ ਹੈ." (ਜੈਜਾ ਮ: ੯) ੩ ਦੇਖੋ, ਓਲਾ ੨। ੪ ਉਰਲਾ ਪਾਸਾ. ਉਰਾਰ.

ਓਰੁ. ਓੜਕ. ਦੇਖੋ, ਓਰ ੪. "ਕਥਨੀ ਕਥਉ ਨ ਆਵੈ ਓਰੁ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਰੇਭਰ ਮੀਂਹ. ਸੰਗਜਾ—ਇਤਨਾ ਮੀਂਹ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਹਣ ਦੇ ਓਰੇ ਭਰੇਜਾਣ. ਐਸਾ ਮੀਂਹ ਬਿਜਾਈ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਝਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਓਰੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ. ਉਰੇ. "ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁਕੋ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਹੋਰ ਨੇ. ਦੂਸਰੇ ਨੇ. "ਓਰੈ ਕਛੂ ਨ ਕਿਨਹੂ ਕੀਆ." (ਬਾਵਨ)

ਓਲ. ਸੰ. ਓਲ. ਸੰਗਜਾ—ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ. ਸੂਰਣ। ੨ ਪੂਰ. ਸੰਗਜਾ—ਪੱਲਾ. ਝੋਲੀ. "ਪਾਇ ਓਲ ਮੇ ਧਨ ਕੀ ਥਾਤੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਗੋਦੀ. ਉਛੰਗ। ੪ ਓਟ. ਆੜ. ਓਲ੍ਹਾ। ੫ ਸ਼ਰਣ. ਪਨਾਹ। ੬ ਗਹਿਣੇ ਧਰੀ (ਪਾਈ) ਵਸ੍ਤੂ. ਰਹਿਨ ਕੀਤੀ ਚੀਜ। ੭ ਕੂਤ. ਖੇਤ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ.

ਓਲਗ. ਮਰਾ. ਉਲਗ. ਸੰਗਜਾ—ਜੂਠ. ਸ਼ੀਤਪ੍ਰਸਾਦ.

ਓਲਗ ਓਲਗਣੀ. ਜੂਠ ਸਾਫ ਕਰਨੀ. ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣੇ. "ਸੰਤ ਆਚਾਰਣ ਸੰਤ ਚੋ ਮਾਰਗ, ਸੰਤਚ ਓਲਗ ਓਲਗਣੀ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਦੇਖੋ, ਉਲਗਣੇ ਅਤੇ ਓਲਗ.

ਓਲਗੀ. ਥਲੀ. ਸੰਗਜਾ—ਲਾਗੀ. ਕੰਮੀ. ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਾਸ਼. "ਮੈਂ ਓਲਗੀਆ ਓਲਗੀ, ਹਮ ਛੋਰੂ ਥਾਰੇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਓਲਗੀਆ ਓਲਗੀ. ਦਾਸ਼ਾਨੁਦਾਸ਼. ਲਾਗੀਆਂ ਦਾ ਸੇਵਕ. ਦੇਖੋ, ਓਲਗੀ.

ਓਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਲ. ਗੜਾ. ਦੇਖੋ, ਓਰਾ। ੨ ਖੰਡ ਅਥਵਾ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦਾ ਗੋਲ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਸ਼ਰਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਓਲ੍ਹਾ. ਆਸਰਾ. "ਜੀਅਰੇ ਓਲਾ ਨਾਮ ਕਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੪ ਪੜਦਾ. ਓਟ.

ਓਲਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਾਲੰਭ ਅਤੇ ਉਲਾਮਾ. "ਸਉ ਓਲਾਮੇ ਦਿਨੈ ਕੇ ਰਾਤੀ ਮਿਲਨਿ ਸਹੰਸ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧)

ਓਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਛੂ. ਕੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਖੜੀ ਫਸਲ ਦੇ ਅੰਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਮੁਸਰਫ ਦਾਰ ਦਰੋਗੇ ਓਲੀ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਅ਼ਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ "ਵਲੀ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭੀ ਇਹ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਲੀ। ੩ ਝੋਲੀ। ੪ ਇੱਕ ਖ਼ਾਕੀ ਰੰਗ ਦੀ ਚਿੜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੂਮਣੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੫ ਸਿੰਧੀ. ਨੌਕਾ ਦਾ ਚੱਪਾ.

ਓਲੂ. ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਕੁੰਡ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਗਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਚਬੱਚਾ। ੨ ਡਿੰਗ. ਯਾਦ (ਚੇਤੇ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਓਲ੍ਹਗ. ਦੇਖੋ, ਓਲਗ.

ਓਲ੍ਹਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪੜਦਾ. ਓਟ। ੨ ਆਸਰਾ.

ਓੜ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ. ਹੱਦ. ਅਵਧਿ. "ਓੜ ਪਹੁਚਾਵਹੁ ਦਾਤੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਤੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਓੜ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਓਟ. ਸ਼ਰਣ. "ਨਾਨਕ ਓੜ ਤੁਹਾਰੀ ਪਰਿਓ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਮੈ ਆਹੀ ਓੜ ਤੁਹਾਰ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਓਰ. ਤਰਫ। ੪ ਮੌਤ। ੫ ਅੰਤਸਮਾ.

ਓੜਕ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ. ਹੱਦ. ਅਵਧਿ. "ਓੜਕ ਓੜਕ ਭਾਲਿ ਥਕੇ." (ਜਪੁ)

ਓੜਕਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਤ ਨੂੰ. ਅਖ਼ੀਰ ਵਿੱਚ. "ਕੂੜ ਨਿਖੁਟੇ ਨਾਨਕਾ, ਓੜਕਿ ਸਚੁ ਰਹੀ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧)

ਓੜਕੁ. ਦੇਖੋ, ਓੜਕ. "ਓੜਕੁ ਆਇਆ ਤਿਨ ਸਾਹਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਪਹਿਰੇ ਮ: ੧)

ਓੜਛਾ. ਦੇਖੋ, ਓਰਛਾ.

ਓੜਵ. ਸੰ. ਔਡਵ. ਸੰਗਯਾ—ਪੰਜ ਸੁਰ ਦਾ ਰਾਗ. ਜੈਸੇ ਹਿੰਡੋਲ ਅਤੇ ਮਾਲਕੌਸ. ਦੇਖੋ, ਰਾਗ ਸ਼ਬਦ.

ੳ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸ੍ਵਰ ਅੱਖਰ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣਅਸਥਾਨ ਕੰਠ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਗਕੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ੇਧ, ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਅਕਾਲ, ਅਗ੍ਯਾਨ, ਅਧਰਮ, ਅਨੀਤਿ, ਅਨੇਕ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ.। ੩ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼੍ਵ. ਜਗਤ। ੪ ਅਭਾਵ। ੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਬ੍ਰਹਮਾ। ੭ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੮ ਇੰਦ੍ਰ। ੯ ਪਵਨ। ੧੦ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੧੧ ਯਸ਼ (ਜਸ). ੧੨ ਮਸ੍ਤਕ (ਮੱਥਾ). ੧੩ ਵਿ—ਰੱਛਕ (ਰਛਕ). ੧੪ ਸਹਾਇਕ.

ਅਉ. ਵ੍ਯ—ਅਤੇ. ਔਰ. ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਯੋਜਕ (ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ). "ਦੀਪਕ ਅਉ ਨਟ ਨਾਇਕ ਰਾਗ" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਅਪ ਅਤੇ ਅਵ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਉ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਅਪਹਠ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਹਠ, ਅਵਗੁਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉ-ਗੁਣ, ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਤਾਰ, ਅਵਧੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅਉਧੂਤ ਆਦਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਉਹਠ.

ਅਉਅਲ. ਦੇਖੋ, ਅਵਲ.

ਅਉਸਧ, **ਅਉਸਧੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.

ਅਉਸਰ, **ਅਉਸਰੁ** } ਸੰ. ਅਵਸਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾ. ਵੇਲਾ. ਮੌਕਾ. "ਅਉਸਰ ਬੀਤਿਓਜਾਤ ਹੈ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੯) "ਫਿਰਿ ਇਆ ਅਉਸਰੁ ਚਰੈ ਨ ਹਾਥਾ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਜਿਗ੍ਯਾਸੂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਜਰੂਰੀ ਵਾਕ। ੩ ਪ੍ਰਸ੍ਤਾਵ. ਪ੍ਰਸੰਗ। ੪ ਭਾਵ—ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਦਾ ਸਮਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤਿ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ. "ਅਉਸਰ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰਾ ਪੂਰਾ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਅਉਸਾਫ. ਅ਼ ﺍﻭﺻﺎﻑ ਔਸਾਫ਼. ਵਸਫ਼. ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸਿਫਤਾਂ. ਵਡਿਆਈਆਂ. ਗੁਣ. ਖ਼ੂਬੀਆਂ.

ਅਉਸੀ, **ਅਉਂਸੀ** } ਦੇਖੋ, ਔਂਸੀ.

ਅਉਹਟ ਪਟਣ. ਅਵਘਟ ਪੱਤਨ. ਉਹ ਪੱਤਣ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਔਖਾ ਪਹੁਚਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵ—ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ. "ਅਉਹਟ ਪਟਣ ਕੀ ਚੀਨੈ ਬਾਟ." (ਰਤਨਮਾਲਾ)

ਅਉਹਠ. ਸੰ. ਅਪਹਠ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੰਦ ਹਠ. ਅਯੋਗ੍ਯ ਹਠ. ਦੁਰਾਗ੍ਰਹ. "ਗਹਿ ਅਉਹਠ ਅਬਲਾ ਰਹੀ, ਮਾਨਜੋ ਬਚਨ ਨ ਏਕ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰ. ਅਵਹਿਤ. ਵਿ—ਲਿਵਲੀਨ. ਧ੍ਯਾਨਪਰਾਇਣ। ੩ ਸਾਵਧਾਨ। ੪ ਸੰ. ਅਪਹਤ. ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਮਾਰਿਆ। ੫ ਹਟਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੬ ਦੇਖੋ, ਅਉਹਠਿ.

ਅਉਹਠਿ. ਅਪਹਤ ਕਰਕੇ. ਛੱਡਕੇ. "ਅਉਹਠਿ ਹਸਤ ਮੜੀ ਘਰੁ ਛਾਇਆ ਧਰਣਿ ਗਗਨ ਕਲਧਾਰੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸ ਦੀ ਕਲਾ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਸ੍ਤੀ (ਹੌਮੈ) ਤ੍ਯਾਗਕੇ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਅਪਹਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੰਡਨ. ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ "ਅਉਹਠਿ ਹਸਤ ਮਹਿ ਭੀਖਿਆ ਜਾਚੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਅਸਤ੍ਯ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ ਖੰਡਨ ਰੂਪ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਭਿਖ੍ਯਾ ਮੰਗੀ ਹੈ.

ਅਉਹਰਣ. ਸੰ. ਅਪਹਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਚੁਰਾਉਣਾ। ੨ ਲੁੱਟਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਹੇਰੀ। ੩ ਲੁਕੋਣਾ. ਛੁਪਾਉਣਾ.

ਅਉਹਾਣੀ. ਵਿ—ਅਪਹਰਣੀਯ. ਅਪਹਾਰ ਯੋਗ੍ਯ. ਹਾਨਿ (ਨੁਕਸਾਨ) ਲਾਇਕ। ੨ ਚੁਰਾਉਣ ਯੋਗ੍ਯ। ੩ ਛੁਪਾਉਣ ਲਾਇਕ। ੪ ਆਯੁ—ਹਾਨਿ. ਜਿਸ ਦੀ ਆਯੁ (ਉਮਰ) ਸਮਾਪਤ ਹੋਗਈ ਹੈ. ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. "ਓਹ ਅਉਹਾਣੀ ਕਦੇ ਨਾਹਿ, ਨਾ ਆਵੈ ਨਾ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਅਉਹਾਰ. ਸੰ. ਅਪਹਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੋਰੀ. ਲੁੱਟ। ੨ ਛੁਪਾਉ. ਲੁਕਾਉ। ੩ ਹਾਨੀ. ਨੁਕਸਾਨ. "ਬਿਨੁ ਮੁਕੰਦ ਤਨੁ ਹੁਇ ਅਉਹਾਰ." (ਗੌਂਡ ਰਵਿਦਾਸ) ੪ ਸੰ. ਅਵਹਾਰ. ਚੋਰ। ੫ ਨਾਕੂ. ਘੜਿਆਲ. ਮਗਰਮੱਛ। ੬ ਸੱਦਾ. ਬੁਲਾਵਾ.

ਅਉਹੇਰਣ ਸੰ. ਅਵਹੇਲਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਗ੍ਯਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਅਪਮਾਨ (ਨਿਰਾਦਰ) ਕਰਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਉਹਰਣ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਹੇਰਣ.

ਅਉਹੇਰੀ. ਅਵਹੇਲਨ ਕਰੀ. ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤੀ. "ਖਸਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ ਤਜਿ ਅਉਹੇਰੀ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ਪਤੀ ਨੇ ਦੁਹਾਗਣ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ੨ ਅਪਹਰਣ (ਲੁੱਟਣ) ਵਾਲੀ. ਲੁਟੇਰੀ. "ਸਗਲ ਮਾਹਿ ਨਕਟੀ ਕਾ ਵਾਸਾ, ਸਗਲ ਮਾਰਿ ਅਉਹੇਰੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਅਉਹੇਲਨ. ਦੇਖੋ, ਅਉਹੇਰਣ ਅਤੇ ਅਵਹੇਲਨ.

ਅਉਖ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ—ਸੁਖ. ਕਠਿਨਾਈ. ਔਖ। ੨ ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼। ੩ ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ। ੪ ਫ਼ਾ ਔਖ਼ ਸ਼ੋਕ. ਅਫ਼ਸੋਸ. ਰੰਜ.

ਅਉਖਦ, ਅਉਖਦਿ, ਅਉਖਦੀ, ਅਉਖਦੁ, ਅਉਖਧ, ਅਉਖਧਿ, ਅਉਖਧੀ, ਅਉਖਧੁ ਸੰ. ਔਸ਼ਧਿ. ਓਸ਼ਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਚਮਕ ਧਾਰਣ ਕਰੇ. ਬੂਟੀ. ਜੜੀ। ੨ ਔਸ਼ਧ—ਔਸ਼ਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਸ਼ਧਿ (ਬੂਟੀ) ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਵਸਤੁ। ੩ ਦਵਾ. ਦਾਰੂ. ਰੋਗ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ, ਭਾਵੇਂ ਬੂਟੀ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਧਾਤੁ ਆਦਿਕ ਤੋਂ. "ਅਵਰ ਨ ਅਉਖਧੁ ਤੰਤ ਨ ਮੰਤਾ."(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਭ ਅਉਖਧ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ਜੀਉ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ਤਮਾਮ ਬੂਟੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਤੁ ਆਦਿ ਦਵਾਈਆਂ.

ਅਉਖਾ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਉਖ. ਕਠਿਨ. ਮੁਸ਼ਕਿਲ। ੨ ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਦੁਖੀ. "ਅਉਖਾ ਜਗ ਮਹਿ ਹੋਇਆ."(ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ: ੪)

ਅਉਖੀ ਘੜੀ. ਅਸੁਖ ਦੀ ਘੜੀ. ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਸਮਾ. ਦੁੱਖ ਦਾ ਵੇਲਾ. "ਅਉਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅਉਖੀਵਨ, ਅਉਖੀਵਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਅਸੁਖੀ ਹੋਣਾ. ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ. ਕਠਿਨਾਈ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ। ੨ ਅਪ—ਕ੍ਸ਼ੀਵਨ. ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤੋਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ. ਅਮਲ ਦੇ ਉਤਰਾਉ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋਣੀ. "ਮਾਤਿਆ ਹਰਿਰਸ ਮਹਿ ਰਾਤੇ, ਤਿਸ ਬਹੁੜਿ ਨ ਕਬਹੂ ਅਉਖੀਵਨਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਉਗਣ, ਅਉਗਨ ਸੰ. ਅਵਗੁਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਦੋਸ਼. ਐਬ. "ਅਉਗਣ ਕਟਿ ਮੁਖ ਉਜਲਾ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਅਪਰਾਧ. ਗੁਨਾਹ.

ਅਉਗਾਨ. ਵਿ—ਆਗੂ. ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਅਉਗਾਨ." (ਮ: ੧ ਬੰਨੋ)

ਅਉਗੁਣ. ਅਵਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਗਣ. "ਅਉਗੁਣ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਅਉਗੁਣਿਆਰਾ, ਅਉਗੁਣਿਆਰੀ ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. "ਅਉਗੁਣਿਆਰੇ ਕਉ ਗੁਣ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਅਉਗੁਣਿਆਰੀ ਕੰਤ ਨ ਭਾਵੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਅਉਗੁਣ, ਅਉਗੁਨ ਦੇਖੋ, ਅਉਗਣ ਅਤੇ ਅਉਗੁਣ.

ਅਉਗੁਨਿ, ਅਉਗੁਨੀ ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ. ਦੋਸ਼ੀ। ੨ ਕ੍ਰਿ ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ. ਅਵਗੁਣਾਂ ਨਾਲ.

ਅਉਘ. ਦੇਖੋ, ਓਘ ਅਤੇ ਔਘ.

ਅਉਘਟ. ਸੰ. ਅਵਘੱਟ. ਵਿ—ਅਟਪਟਾ. ਵਿਖੜਾ

ਔਖਾ. "ਅਉਘਟ ਰੁਧੇ ਰਾਹ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਠਿਨਾਈ. ਔਖ. ਮੁਸੀਬਤ. "ਜਿਥੈ ਅਉਘਟ ਆਇ ਬਨਤ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਔਖੀ ਘੜੀ. ਦੁਖਦਾਈ ਵੇਲਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਘਟ.

ਅਉਘਟ ਘਾਟ. ਵਿ—ਅਵਘੱਟ ਘਾਟ. ਕਠਿਨ ਮਾਰਗ. ਦੁਰਗਮ ਮਾਰਗ. ਔਖਾ ਰਾਹ. ਵਿਖਮ ਘਾਟ. "ਆਗੈ ਅਉਘਟ ਘਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਅਉਘਟ.

ਅਉਘੜ. ਸੰਗਯਾ—ਅਪ-ਘਰ. ਅਪਗ੍ਰਿਹ. ਜਿਸ ਨੇ ਘਰਬਾਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਅਵਧੂਤ. "ਅਉਘੜ ਅਪਨੋ ਨਾਮ ਕਹਾਯੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਅਘੋਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਸ਼ੈਵ. ਅਘੋਰੀ। ੩ ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ. ਅਉਘੜ ਜੋਗੀ ਗਲ ਵਿੱਚ ਨਾਦ (ਸਿੰਗੀ) ਅਤੇ ਸੇਲੀ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ. ਨਾਉਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨਾਥ ਪਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਮੱਥੇ ਤੇ ਭਸਮ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਰਿ ਸੰਨਯਾਸੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਅਉਘੜਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਗੋਰਖਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਉਚਰ. ਵਿ—ਅਭੱਖ. ਨਾ ਚਰਣ (ਖਾਣ) ਯੋਗਯ. "ਪਿੰਡ ਅਪਰਚੇ ਅਉਚਰ ਚਾਰਾ."(ਭਾਗੁ). ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾ ਦਾ ਅਭੱਖ ਭੋਜਨ ਖਾਧਾ ਹੈ। ੨ ਜੋ ਚਰਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਔਚਰ ਚਰਣਾ.

ਅਉਛਕ. ਸੰ. ਔਕ੍ਸ਼ਕ—ਔਕਕ. ਸੰਗਯਾ—ਉਕਾ (ਢੱਟ) ਵਾਲਾ ਬੈਲ। ੨ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ. "ਉਛੈ ਬ੍ਰਿਖਭ ਨਿਜ ਅਉਛਕ ਮਾਂਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਉਜ. ਸੰ. ਓਜ—ਓਜ. ਸੰਗਯਾ—ਬਲ. ਜ਼ੋਰ. "ਤੌਨ ਸਮੇ ਅਤਿ ਅਉਜ ਜਨਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਔਜ.

ਅਉਜਾਤਿ. ਅਪ—ਜਾਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਨੀਚ ਜਾਤਿ. ਨੀਚ ਕੁਲ। ੨ ਵਿ—ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ. ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਵਾਲਾ. "ਅਉਜਾਤਿ ਰਵਦਾਸ ਚਮਿਆਰ ਚਮਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਉਝੜ. ਸਿੰਧੀ. ਅਵਝੜੁ. ਸੰਗਯਾ—ਘੋਰ ਜੰਗਲ. ਅਜਿਹਾ ਸੰਘਣਾ ਬਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਹ ਨਾ ਲੱਭੇ। ੨ ਵਿ—ਗੁਮਰਾਹ.

ਅਉਝੜਿ. ਅਵਝੜ ਵਿਚ. ਡਰਾਉਣੇ ਬਨ ਵਿੱਚ.

ਅਉਝੜੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਝੜ.

ਅਉਟਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਔਟਾਉਣਾ.

ਅਉਤ. ਸੰ. ਅਪੁਤ੍ਰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ. ਸੰਤਾਨ ਰਹਿਤ. "ਅਉਤ ਜਣੇਦਾ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧)

ਅਉਤਰ. ਸੰ. ਅਵਤਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ. ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਰਣ। ੨ ਵਿ—ਅਪੁਤ੍ਰ. ਔਤ੍ਰ.

ਅਉਤਰਣ. ਸੰ. ਅਵਤਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਨਕ਼ਲ. ਉਤਾਰਾ। ੨ ਉੱਪਰੋਂ ਹੇਠ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਤਰਨਾ। ੩ ਜਨਮ ਲੈਣਾ. ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨਾ. "ਅਉਤਰਿਆ ਅਉਤਾਰ ਲੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) "ਸਰਪਨਿ ਹੋਇਕੈ ਅਉਤਰੈ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਉਤਰਾ. ਅਪੁਤ੍ਰ. ਔਤ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਅਉਤਰਾਸੀ. ਅਵਤਰਣ ਹੋਵਸੀ. ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇਗਾ। ੨ ਅਵਤਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਨਮ ਧਾਰਦਾ ਹੈ. "ਮਛੁ ਕਛੁ ਕੂਰਮੁ ਆਗਿਆ ਅਉਤਰਾਸੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਅਉਤਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਰਣ.

ਅਉਤਰੈ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਰਣ.

ਅਉਤਾਕੁ. ਫ਼ਾ. اوطاق ਓਤ਼ਾਕ਼. ਸੰਗਯਾ—ਘਰ। ੨ ਖ਼ੇਮਾ. ਤੰਬੂ। ੩ ਸਿੰਧੀ—ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬੈਠਕ (ਨਿਸ਼ਸਤਗਾਹ). "ਕਿਥੈ ਘਰੁ ਅਉਤਾਕੁ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੧) ਕਿੱਥੇ ਜ਼ਨਾਨਖ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨਖ਼ਾਨੇ। ੪ ਨਿਵਾਸ. ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ. "ਦੁਖ ਭੁਖ ਦਾਲਦ ਘਣਾ ਦੋਜਕ ਅਉਤਾਕ." (ਭਾਗੁ). ਦੇਖੋ, ਓਤਾਕ। ੫ ਅ਼. اوتاق ਉਤਾਕ਼ ਅਥਵਾ ਇ਼ਤਾਕ਼. ਇਹ ਅ਼ਤੀਕ਼ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ. ਸ਼ਰੀਫ਼ ਲੋਕ. ਭਲੇ ਮਾਨਸ। ੬ ਉਮਰਾ. ਅਮੀਰ ਲੋਕ। ੭ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿ ਦੇ

ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ ਆਦਿਕ ਜੀਵ.

ਅਉਤਾਰ. ਸੰ. ਅਵਤਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ। ੨ ਉੱਪਰੋਂ ਹੇਠ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਣਾ. "ਹੁਕਮਿ ਉਪਾਏ ਦਸ ਅਉਤਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੧) ਦੇਖੋ, ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰ.

ਅਉਥਾੜੋ. ਦੇਖੋ. ਉਥਾਰਾ.

ਅਉਦਾਸ. ਸੰ. ਉਦਾਸੀਨ. ਵਿ—ਉਪਰਾਮ. ਵਿਰਕ੍ਤ. "ਧਰ ਏਕ ਆਸ ਅਉਦਾਸ ਚਿੱਤ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਉਧ. ਸੰ. ਅਯੋਧ੍ਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰੀ, ਜੋ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. "ਅਉਧ ਤੇ ਨਿਸਰ ਚਲੇ ਲੀਨੇ ਸੰਗ ਸੂਰ ਭਲੇ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਅਯੋਧ੍ਯਾ। ੨ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਕੋਸ਼ਲ। ੩ ਸੰ. ਅਵਧਿ. ਹੱਦ. ਸੀਮਾ। ੪ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਯਾਦ. ਉਮਰ. ਆਯੁ. "ਅਉਧ ਘਟੈ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾ ਰੇ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅਉਧਘਨੇਰੀ. ਵਡੀ ਉਮਰ। ੨ ਵ੍ਯੰਗ—ਸਮਾਪਤੀ. ਖ਼ਾਤਮਾ. ਜਿਵੇਂ—ਦੀਵਾ ਵਡਾ ਕਰਨਾ, ਬੁਝਾਉਣਾ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ. "ਦੁਸਟ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਮੰਤ੍ਰ ਉਪਾਇਆ ਕਰਸਹਿ ਅਉਧ ਘਨੇਰੀ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਭਾਵ— ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ.

ਅਉਧੜੀ. ਸੰਗਯਾ—ਧੌੜੀ. ਗਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰ ਦੀ ਰੰਗੀ-ਹੋਈ ਖੱਲ। ੨ ਅਵਧਿ. ਉਮਰ. ਆਯੁ.

ਅਉਧਿ. ਅਵਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧ ੩.

ਅਉਧੂ. ਸੰ. ਅਵਧੂਤ. ਅਵਧੂਨਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਅਵਧੂਨਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕੰਬਾਉਣਾ— ਝਾੜਨਾ—ਪਛਾੜਨਾ ਹੈ. ਜੋ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝਾੜਕੇ ਪਰੇ ਸਿੱਟੇ, ਉਹ ਅਵਧੂਤ ਹੈ. ਜੋ ਵਿਰਕ੍ਤ ਮਿੱਟੀ ਸੁਆਹ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੇਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉਠਕੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਗਰਦ ਝਾੜਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਭੀ ਅਵਧੂਤ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ. "ਬਿਨ ਸਬਦੈ ਰਸ ਨ ਆਵੈ, ਅਉਧੂ!" (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਅਉਧੂਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧੂ. "ਸੋ ਅਉਧੂਤ ਐਸੀ ਮਤਿ ਪਾਵੈ." (ਰਾਮ ਮਃ ੧)

ਅਉਧੂਤੀ. ਵਿ—ਅਵਧੂਤਮਤ ਧਾਰੀ. ਤ੍ਯਾਗੀ. ਵਿਰਕ੍ਤ. "ਨਾ ਅਉਧੂਤੀ ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ." (ਰਾਮ ਅਃ ਮਃ ੧) ੨ ਅਵਧੂਤ ਜੇਹਾ ਨੰਗਾ. ਨਿਰਧਨ. ਕੰਗਾਲ. "ਜੇਤੇ ਜੀਅ ਫਿਰਹਿ ਅਉਧੂਤੀ ਆਪੇ ਭਿਖਿਆ ਪਾਵੈ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮਃ ੧)

ਅਉਧੂਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧੂਤ.

ਅਉਧੇਸ. ਅਯੋਧ੍ਯਾ—ਈਸ਼. ਅਵਧ—ਈਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ— ਦਸ਼ਰਥ. "ਉਰਧ ਗੇ ਅਉਧੇਸ." (ਰਾਮਾਵ) ਊਰਧਲੋਕ (ਸੁਰਗ) ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਗਏ। ੨ ਵਿ- ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦਾ ਰਾਜਾ.

ਅਉਰ. ਵ੍ਯ—ਔਰ. ਅਤੇ. ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. "ਦਾਨਵ ਅਉਰ ਦੇਵ ਮਿਲ ਸਬਹਿਨ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰ. ਅਪਰ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ। ੩ ਪਿਛਲਾ। ੪ ਦੂਜਾ. ਅਨ੍ਯ. ਹੋਰ. "ਅਉਰ ਸਗਲ ਜਗੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ." (ਗਉ ਮਃ ੫) "ਅਉਰ ਧਰਮ ਤਾਕੈ ਸਮ ਨਾਹਨ." (ਸੋਰ ਮਃ ੫)

ਅਉਰਤ. ਫ਼ਾ عورت ਔਰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਚੀਜ਼, ਜੋ ਛੁਪਾਉਣ (ਲੁਕੋਣ) ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ। ੨ ਭਾਵ—ਇਸਤ੍ਰੀ. ਜਨਾਨੀ. ਤੀਮੀ. ਨਾਰੀ. ਤ੍ਰੀਮਤ. "ਏਤੇ ਅਉਰਤ ਮਰਦਾ ਸਾਜੇ ਏ ਸਭ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਭਾਰਯਾ. ਜੋਰੂ. ਵਹੁਟੀ. "ਸੁੰਨਤਿ ਕੀਏ ਤੁਰਕੁ ਜੇ ਹੋਇਗਾ, ਅਉਰਤ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰੀਐ?" (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਭਗ. ਯੋਨਿ.

ਅਉਰਾਤ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਅਉਰਤ ਦਾ. "ਦਸ ਅਉਰਾਤ ਰੁਖਹੁ ਬਦਰਾਹੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਔਰਾਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦਸ਼ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਹੈ.

ਅਉਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਉਰ. "ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਉਰੁ ਨ ਦੇਖਾ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਅਉਰੰਗ, ਅਉਰੰਗਾ ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਾਉਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਲਈ ਆਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਔਰੰਗ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. "ਤਬ ਅਉਰੰਗ ਮਨ ਮਾਹਿ ਰਿਸਾਵਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਉਲ. ਦੇਖੋ, ਅੱਵਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਉਲਿ। ੪ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ.

ਅਉਲਿ, ਅਉਲੀਆ ਅ਼. اولیا ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਵਲੀ ਦਾ. ਅ਼ਰਬੀ ਵਿੱਚ ਵਲੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ. ਪਤੀ. ਭਰਤਾ. ਸਹਾਇਕ. ਮਿਤ੍ਰ. ਸਾਧੁ. ਧਰਮ ਦਾ ਆਗੂ. "ਅਵਲਿ ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਮਿਠਾ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਅਉਲੀਏ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨, ਮ: ੫)

ਅਉਲੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਲੰਕ. ਦਾਗ. "ਅਉਲੰਗ ਵਿਚਕਾਰਾ." (ਭਾਗੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਕਲੰਕ ਹੈ.

ਅਉੜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਅਨਾਵ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਵਰਖਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ। ੨ ਸੋਕਾ. "ਅਉੜੀ ਅੱਕ ਸੁਫੱਲੀ ਭਰਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਗ੍ਰੀਖਮ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਅੱਕ ਫੁੱਲਦਾ ਹੈ, ਵਰਖਾ ਵਿੱਚ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.*

ਅਊਰਾ. ਵਿ—ਅਪੂਰਣ. ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ। ੨ ਨਾ ਊਰਾ. ਪੂਰਣ.

ਅਊਰਿਆ. ਨਾ ਨ੍ਯੂਨਤਾ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਅਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ੨ ਨ੍ਯੂਨ (ਘੱਟ) ਹਨ. "ਤੇਰਹ ਤਾਲ ਅਊਰਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਜੋ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਤੇਰਾਂ ਤਾਲ ਹਨ ਉਹ ਅਪੂਰਣ ਹਨ.

ਅਇਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਇਆਨਾ.

ਅਇਆਨ. ਸੰ. अज्ञान—ਅਗ੍ਯਾਨ. ਅਵਿਦ੍ਯਾ. ਬੇਸਮਝੀ.

ਅਇਆਨਤ, ਅਇਆਨਥ ਸੰ. ਅਗ੍ਯਾਨਤ੍ਵ. ਅਗ੍ਯਾਨ ਪੁਣਾ. ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ.

ਅਇਆਨਾ. ਵਿ—ਅਗ੍ਯਾਨ ਵਾਲਾ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਅਬੋਧ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਲਕ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਨਿ ਲਾਭ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਨਹੀਂ.

ਅਇਆਲਿ, ਅਇਆਲੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜਾਪਾਲੀ. ਅਯਾਲੀ. "ਢੂੰਢੇ ਤਹਿਂ ਅਇਆਲਿ ਚਰਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਈ. ਸੰ. ਅਯੰ. ਸਰਵ—ਯਹ. ਇਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ. ਏਥੇ. ਯਹਾਂ. ਉਰੇ। ੩ ਆਈ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਅਈਅੜ. ਦੇਖੋ, ਅੱਜੜ.

ਅਈਆ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਕੇ. ਆਕਰ. "ਭਾਂਡੇ ਭਾਉ ਪਵੈ ਤਿਤੁ ਅਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਈਏ. ਸੰ. ਅਯੰ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਏਹ. ਯਹ। ੨ ਇਸ ਨੂੰ. ਭਾਵ—ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ. "ਅਈਏ ਮਈਏ ਏਕ ਆਨ ਜੀਉ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂਈ ਇੱਕ ਰੂਪ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ (ਵਸਾ)†

ਅਏ. ਆਏ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਮਿਲਕੈ ਬਹੁ ਸਤ੍ਰ ਅਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. अये—ਅਯੇ. ਕੋਮਲ ਸੰਬੋਧਨ.

ਅਸ. ਸੰ. ईदृश—ਈਦ੍ਰਿਸ਼. ਵਿ—ਅਜੇਹਾ. ਐਸਾ. "ਅਸ ਸੁੰਦਰ ਨਹਿ ਕੋਊ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਕ੍ਰਿ—ਅਸ੍ਤਿ. ਹੈ. "ਬਾਂਹ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ." (ਰਾਮਾਵ)
੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਲਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿ. "ਸਾਂਗ ਸਰੋਹੀ ਸੈਫ ਅਸ." (ਸਨਾਮਾ) ੪ ਘੋੜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵ. "ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ." (ਤਿਲੰ ਨਾਮਦੇਵ)
੫ ਇੱਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦੇਖੋ, ਧੁਨੀ (ੲ).
੬ ਫ਼ਾ. اش ਅਸ਼. ਸਰਵ—ਉਸ ਦਾ, ਦੇ. "ਖ਼ਾਕੇ ਰਾਹਸ਼ ਤੂਤਯਾਏ ਚਸ਼ਮੇ ਮਾਸ੍ਤ." (ਜ਼ਿੰਦਗੀ) ਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਧੂੜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਹੈ।
੭ ਸੰ. अश्—ਅਸ਼੍. ਧਾ—ਫੈਲਨਾ. ਪਹੁੰਚਨਾ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਜਮਾ ਕਰਨਾ, ਭੋਗਣਾ, ਖਾਣਾ. ਇਸੇ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ੀ, ਅਸ਼ਨ. ਅਸ਼੍ਵ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ।
੮ ਸੰ. अस्—ਅਸ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ, ਚਮਕਣਾ, ਲੈਣਾ, ਹੋਣਾ, ਫੈਂਕਣਾ, ਛੱਡਣਾ, ਰੋਕਣਾ, ਨਿਕਾਲਣਾ, ਰੱਖਣਾ,

* ਅਰਕ ਜਵਾਸ ਪਾਤ ਬਿਨ ਭਯਊ. (ਤੁਲਸੀ)

† ਦੇਖੋ, ਗੀਤਾ ਅਧ੍ਯਾਯ ੭, ਸ਼ ੭.

ਕੱਟਣਾ, ਹਿੱਸੇ ਕਰਨਾ, ਮਿਲਾਉਣਾ. ਇਸੇ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਅਸਿ, ਅਸੁ, ਅਸੁਰ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਅਸਹ. ਸੰ. ਅਸਹਜ. ਵਿ—ਜੋ ਸਹਾਰਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਜੋ ਬਰਦਾਸ਼ੁ ਨਾ ਹੋਸਕੇ. "ਅਸਹ ਦੁੱਖ ਭੋਗਤ ਬਿਲ-ਲਾਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਸ਼ਹਦ. ਅ਼ اشہد ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ. "ਕਲਮਾ ਅਸ਼ਹਦ ਆਖਕੈ." (ਮਗੋ) ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਕਲਮਾ ਕਹਿਕੇ.

ਅਸਹਾਬ. ਸਾਹ਼ਿਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਇਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਅਸਹਾਬ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਅਸ਼ਕ. ਫ਼ਾ اشک ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਰ. ਅੰਝੂ. ਹੰਝੂ. ਅੱਥਰੂ. "ਅਸ਼ਕ ਜਾਰੀ ਸੁਰਪਤਿ ਨੱਜ਼ੀਕ ਬੁਰਦਸ਼." (ਸਲੋਹ) ਅੰਝੂ ਵਹਿੰਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਪਾਸ ਲੈਗਏ.

ਅਸਕਤ. ਸੰ. ਅਸ਼ਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸ਼ਕਤਿ (ਬਲ) ਰਹਿਤ. ਕਮਜ਼ੋਰ. ਅਸਮਰਥ. "ਤਿੰਹ ਅਸ਼ਕਤ ਲਖ ਵਾਕ ਅਲਾਵਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਅਸਕ੍ਤ. ਵਿ—ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਆਜ਼ਾਦ. ਮੁਕ੍ਤ। ੩ ਸੰ. ਆਸਕ੍ਤ. ਵਿ—ਮੋਹਿਤ. ਆਸ਼ਕ. "ਸੁ ਸਪਤ ਕਾਂਡਣੋ ਕਥਜੋ ਅਸਕਤ ਲੋਕ ਹ੍ਵੈਰਹਜੋ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ) ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਸੱਤ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਆ (ਭਾਵ—ਸੱਤ ਕਾਂਡਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਮਾਯਣ ਰਚਿਆ), ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਲੋਕ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਏ.

ਅਸ਼ਕੁਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁਰਾ ਲੱਛਣ. ਅਪਸਗਨ. ਮੰਦ ਸ਼ਕੁਨ. ਦੇਖੋ ਅਪਸ਼ਗਨ.

ਅਸ਼ਕਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼ਕ੍ਯ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਅਸਾਧ੍ਯ.

ਅਸਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼ਕੁਨ.

ਅਸਗਾ. ਮਰਾ. ਅਸਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੂਹ. ਸਮੁਦਾਯ. ਝੁੰਡ। ੨ ਵਿ—ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਅਸਗਾ ਅਸ ਉਸਗਾ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਅਸਕਾ ਅਸ੍ਤਿ ਉਸ ਕਾ. ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਉਸ ਦਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸ.

ਅਸਗਾਹ, ਅਸਗਾਹੁ ਵਿ—ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ. "ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ." (ਜਪੁ) ਅਥਾਹ ਦਾ ਹਾਥ (ਥਾਹ) ਪਾਉਣਾ. ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ.

ਅਸਗੰਧ. ਸੰ. अश्वगन्धा—ਅਸ਼੍ਵਗੰਧਾ. L. Physalis flexuosa. ਇਹ ਗਰਮਤਰ ਦਵਾਈ ਹੈ. ਖਾਂਸੀ, ਦਮਾ, ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ ਆਦਿਕ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਬਲਦਾਇਕ ਅਤੇ ਧਾਤੁ ਪੁਸ਼੍ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ.

ਅਸਚਰਜ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਚਰ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਅਚੰਭਾ. ਤਅ਼ੱਜੁਬ. ਵਿਸਮਯ (ਵਿਸਮੈ).

ਅਸਜਰ. ਵਿ. ਜੋ ਜਰਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਜਰ. ਅਸਹਜ.

ਅਸ ਜਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੁ (ਮਨ) ਦੀ ਜਲਨ. ਚਿੱਤ ਦਾ ਸੰਤਾਪ. ਦੇਖੋ, ਅਸੁ. "ਅਸ ਜਰਿ ਪਰ ਜਰਿ ਜਰਿ ਜਬ ਰਹੈ। ਤਬ ਜਾਇ ਜੋਤਿ ਉਜਾਰਉ ਲਹੈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਪਰ (ਵੈਰੀਆਂ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਪੀੜਾ, ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰ ਲਵੇ.

ਅਸੱਜਨ. ਸੰ. असज्जन. ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੱਜਨ (ਸਤ੍—ਜਨ). ਭਲਾ ਆਦਮੀ. ਦੁਸ਼੍ਟ. ਪਾਮਰ.

ਅਸਟ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਅੱਠ. ਆਠ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. eight.

ਅਸਟ ਸਾਖੀ. ਅਸ਼੍ਟ—ਸਾਕ੍ਸ਼ਿਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਠ ਸਾਖੀ ਦੇਵਤਾ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਖੀ (ਗਵਾਹ) ਅੱਠ ਦੇਵਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਠਹਿਰਾਏ.

੧ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੨ ਧ੍ਰੁਵ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਪੌਨ। ੭ ਪ੍ਰਤ੍ਯੂਸ਼। ੮ ਪ੍ਰਭਾਸ. "ਤਬ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਸਟ ਬਨਾਏ। ਸਾਖ ਨਮਿਤ ਦੈਬੇ ਠਹਿਰਾਏ। ਤੇ ਕਹਿਂ ਕਰੋ ਹਮਾਰੀ ਪੂਜਾ। ਹਮ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਠਾਕੁਰ ਦੂਜਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਸਟ ਸਾਜ ਸਾਜਿ ਪੁਰਾਣ ਸੋਧਹਿ ਕਰਹਿ ਬੇਦ ਅਭਿਆਸ. (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚਾਰਣ ਦੇ ਅੱਠ ਥਾਂ—ਕੰਠ, ਰਿਦਾ, ਸੀਸ, ਰਸਨਾ ਦਾ ਮੂਲ, ਦੰਦ, ਨੱਕ, ਹੋਠ ਅਤੇ ਤਾਲੂਆ। ੨ ਵੇਦਪਾਠ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਵਿਕ੍ਰਿਤੀਆਂ—ਜਟਾ, ਮਾਲਾ, ਸ਼ਿਖਾ, ਰੇਖਾ, ਧ੍ਵਜਾ, ਦੰਡ, ਰਥ ਅਤੇ ਘਨ

੩ ਅੱਠ ਵ੍ਯਾਕਰਣ, ਅਰਥਾਤ—ਇੰਦ੍ਰ, ਚੰਦ੍ਰ, ਕਾਸ਼ਕ੍ਰਿਤਸ੍ਨ, ਅਪਿਸ਼ਲਿ, ਸ਼ਾਕਟਾਯਨ, ਪਾਣਿਨੀ, ਅਮਰ ਅਤੇ ਜੈਨੇਂਦ੍ਰ ਦੇ ਰਚੇ ਵ੍ਯਾਕਰਣ.* ਭਵਿਸ਼੍ਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ:— ਐਂਦ੍ਰ, ਯਾਗ੍ਯ, ਰੌਦ੍ਰ, ਵਾਸਵ੍ਯ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮ, ਵਾਰੁਣ, ਸਾਵਿਤ੍ਰ੍ਯ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਨਵ। ੪ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਗ੍ਯਾਨ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਅੱਠ ਅੰਗ-ਹ੍ਰਸ੍ਵ,ਦੀਰਘ, ਪ੍ਲੁਤ, ਉੱਦਾਤ, ਅਨੁੱਦਾਤ, ਸ੍ਵਰਿਤ, ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਅਤੇ ਅਨਨੁਨਾਸਿਕ। ੫ ਵੈਦਿਕ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਭੇਦ ਆਰਸ਼ੀ, ਦੈਵੀ, ਆਸੁਰੀ, ਪ੍ਰਾਜਾਪਤ੍ਯਾ, ਯਾਜੁਸ਼ੀ, ਸਾਮ੍ਨੀ, ਆਰ੍ਚੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮੀ.

ਅਸਟ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਅਸ਼੍ਟਾਂਗ ਯੋਗ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ। ੨ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਸਾਰ ਰੂਪ ਅੱਠ ਅੰਗ। ੩ ਬੌੱਧ (ਬੁੱਧ) ਧਰਮ ਦੇ ਅਸ਼੍ਟਾਂਗ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ.

ਅਸਟ ਸਿੱਧਿ. ਅੱਠ ਸ਼ਕਤੀਆਂ. ਯੋਗਾਦਿ ਸਾਧਨਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਅੱਠ ਕਰਾਮਾਤਾਂ.
੧ ਅਣਿਮਾ—ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋਜਾਣਾ।
੨ ਮਹਿਮਾ—ਵੱਡਾ ਹੋਜਾਣਾ।
੩ ਗਰਿਮਾ—ਭਾਰੀ ਹੋਜਾਣਾ।
੪ ਲਘਿਮਾ—ਹੌਲਾ ਹੋਜਾਣਾ।
੫ ਪ੍ਰਾਪ੍ਤਿ—ਮਨਵਾਂਛਿਤ ਵਸਤੁ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲੈਣੀ।
੬ ਪ੍ਰਾਕਾਮ੍ਯ—ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਜਾਣ ਲੈਣੀ।
੭ ਈਸ਼ਿਤਾ—ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।
੮ ਵਸ਼ਿਤਾ—ਸਭ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਣਾ.
"ਅਸਟ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਏਹ। ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸ ਨਾਮ ਦੇਹ." (ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਅਸਟਕ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਟਕ.

ਅਸਟ ਕਰਨ. ਅਸ਼੍ਟਕਰ੍ਣ. ਅੱਠ ਹੈਨ ਕਰ੍ਣ (ਕੰਨ) ਜਿਸ ਦੇ. ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ.

ਅਸਟਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਟਕੁਲ.

ਅਸਟਦਸ. ਅਠਾਰਾਂ. ਅਸ਼੍ਟਾਦਸ਼। ੨ ਭਾਵ—ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ. "ਅਸਟਦਸੀ ਚਹੁ ਭੇਦ ਨ ਪਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧਿ. "ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ." (ਸੋਰ ਰਵਦਾਸ) ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧਿ.

ਅਸਟਦਸਾਸਿਧਿ. ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ. "ਅਸਟਦਸਾ ਸਿਧਿ ਕਰਤਲੈ ਸਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ."(ਬਿਲਾ ਰਵਦਾਸ) ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧਿ.

ਅਸਟਦਸਾ ਖਟ ਤੀਨ ਉਪਾਏ. (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧) ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ ਖਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤਮਕ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਗੀਤਾ ਅ: ੨, ਸ਼. ੪੫। ੨ ਅੱਠ ਦਿਕਪਾਲ, ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦੇਵਤਾ.

ਅਸਟ ਦੁ. ਅੱਠ ਅਤੇ ਦੋ, ਦਸ. "ਕਹੂੰ ਅਸਟ ਦੁ ਅਵਤਾਰ ਕੱਥੈ ਕਥਾਣੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਦਸ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਥਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਦਸ ਅਉਤਾਰ.

ਅਸਟ ਧਾਤੁ. ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ. ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਤਾਂਬਾ, ਜਿਸਤ, ਪਾਰਾ, ਕਲੀ, ਲੋਹਾ, ਸਿੱਕਾ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ—ਖਲੜੀ, ਰੋਮ, ਲਹੂ, ਨਾੜਾਂ, ਹੱਡੀ, ਪੱਠੇ, ਚਰਬੀ, ਵੀਰਜ. "ਅਸਟਮੀ ਅਸਟ ਧਾਤੁ ਕੀ ਕਾਇਆ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ) ੩ ਕਈ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—ਰਸ, ਰੁਧਿਰ, ਮਾਸ, ਚਰਬੀ, ਅਸ੍ਥੀ, ਮਿੰਜ (ਮੱਜਾ), ਵੀਰਜ, ਬਲ।
੪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵਰਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਜਹਬਾਂ ਨੂੰ ਅਸਟ ਧਾਤੁ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਅਸਟ ਧਾਤੁ ਪਾਤਸਾਹ ਕੀ ਘੜੀਐ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸ" (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਅਸਟ ਧਾਤੁ ਇਕ ਧਾਤੁ ਕਰਾਯਾ." (ਭਾਗੁ) ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਮਿਲਕੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੋਗਈਆਂ ਹਨ.

ਅਸਟਨਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਟ ਨਦੀ.

---

*इन्द्र चन्द्र काशकृत्स्नापिशलि शाकटायनाः। पाणिन्यमर जैनेन्द्रा जयन्त्यष्टादि शाब्दिकाः (ਕਵਿ ਕਲਪਦ੍ਰੁਮ)

ਅਸਟ ਨੈਣ } ਅੱਠ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ. ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਾਰ ਮੁਖ
ਅਸਟ ਨੈਨ } ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਅੱਠ ਅੱਖਾਂ ਹੋਈਆਂ. "ਤ੍ਰਸਜੋ ਅਸਟ ਨੈਣੰ." (ਚੌਬੀਸਾਵ)

ਅਸਟਪਦੀ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਪਦੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਠ ਪਦਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ। ੨ ਅੱਠ ਛੰਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ. ਇਹ ਛੰਦ ਦੀ ਖਾਸ ਜਾਤਿ ਨਹੀ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਛੰਦ ਅਸਟਪਦੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ. ਜਿਵੇਂ—ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਹੈ—

ਇਹ ਮਨੁ ਅਵਗੁਣਿ ਬਾਂਧਿਆ ਸਹੁ ਦੇਹ ਸਰੀਰੈ. **
ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਸਾਰ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਚਕਵੀ ਨੈਨ ਨੀਦ ਨਹਿ ਚਾਹੈ,
ਬਿਨੁ ਪਿਰੁ ਨੀਦ ਨ ਪਾਈ.
ਸੂਰ ਚਰੈ ਪ੍ਰਿਉ ਦੇਖੈ ਨੈਨੀ,
ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗੈ ਪਾਈ. * * *

ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਚੌਪਾਈ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਨਾ ਮਨ ਮਰੈ ਨ ਕਾਰਜ ਹੋਇ,
ਮਨ ਵਸਿ ਦੂਤਾਂ ਦੁਰਮਤਿ ਦੋਇ. * * *

ਇਵੇਂ ਹੀ ਸੁਖਮਨੀ ਦੀਆਂ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਰੂਪ-ਚੌਪਾਈ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਹਨ.

ਅਸਟਭੁਜੀ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਭੁਜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁਰਗਾ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਬਾਹਾਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਇਧ.

ਅਸਟਮ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਮ. ਵਿ—ਅੱਠਵਾਂ.

ਅਸਟਮੀ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਮੀ. ਸੰਗਯਾ—ਚਾਨਣੇ ਅਤੇ ਅੰਧੇਰੇ (ਹਨੇਰੇ) ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਅੱਠਵੀਂ ਤਿਥਿ. "ਅਸਟਮੀ ਅਸਟ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਅਸਟ ਮੰਗਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਟ ਮੰਗਲ.

ਅਸਟਾਇਧ. ਅਸ਼੍ਟ—ਆਯੁਧ. ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੱਠ ਸਾਧਨ ਰੂਪ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਅਸਟਾਇਧ ਚਮਕੈ." (ਅਕਾਲ) ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਅੱਠ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਹੋਏ ਅੱਠ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਘੰਟਾ ਗਦਾ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਅਸਿ ਸੰਖ ਸਰਾਸਨ ਬਾਨ, ਚਕ੍ਰ ਬਕ੍ਰ ਕਰ ਮੇ ਲਿਯੇ ਜਨੁ ਗ੍ਰੀਖਮ ਰਿਤੁ ਭਾਨ." (ਚੰਡੀ ੧) ਘੰਟਾ ਅਤੇ ਸੰਖ ਇਸ ਲਈ ਆਯੁਧ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਆਯੁਧ.

ਅਸਟਾਂਗ. ਸੰ. अष्टाङ्ग—ਅਸ਼੍ਟਾਂਗ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਠ ਅੰਗ. ਯੋਗਕ੍ਰਿਯਾ ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਗ—ਯਮ, ਨਿਯਮ, ਆਸਨ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ, ਪ੍ਰਤ੍ਯਾਹਾਰ, ਧਾਰਣਾ, ਧ੍ਯਾਨ, ਸਮਾਧਿ। ੨ ਬੌਧ ਧਰਮ ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਗ—ਸਮ੍ਯਕ ਸੰਕਲਪ, ਸਮ੍ਯਗ ਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਯਕ ਕਰਮ, ਸਮ੍ਯਗਾਜੀਵ, ਸਮ੍ਯਗ ਵ੍ਯਾਯਾਮ,ਸਮ੍ਯਗ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ, ਸਮ੍ਯਕ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, ਸਮ੍ਯਕ ਸਮਾਧਿ. ਦੇਖੋ, ਬੁੱਧ ੩.

ਅਸਟਾਂਗ ਪ੍ਰਨਾਮ. ਸੰ. साष्टाङ्ग प्रणाम—ਸਾਸ਼੍ਟਾਂਗ ਪ੍ਰਣਾਮ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਣਾਮ. ਜਿਸ ਨਮਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ—ਗੋਡੇ, ਪੈਰ, ਹੱਥ, ਛਾਤੀ, ਸਿਰ, ਬਾਣੀ, ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ, ਅੰਤਹਕਰਣ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਦੰਡਵਤ ਪ੍ਰਨਾਮ" ਭੀ ਹੈ.

ਅਸਟਾਂਗਯੋਗ. ਅੱਠ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ.

ਅਸਟਾਬ. ਅਸ਼੍ਟ ਹਾਥ."ਅਸਟਾਬ ਹਥਜਾਰੰ ਸੰਭਾਰੇ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਸਟਾਪਦ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਾਪਦ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਠ ਧਾਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਚਾ ਪਦ (ਦਰਜਾ). ਸੋਨਾ. ਸੁਵਰਣ। ੨ ਅੱਠ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕੀੜਾ. ਟਿੱਡਾ. ਆਹਣ। ੩ ਮੱਕੜੀ। ੪ ਧਤੂਰਾ। ੫ ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ। ੬ ਅੱਠ ਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਖੇਲ, ਸ਼ਤਰੰਜ. ੭ ਚੌਪੜ. "ਕਿਤਕ ਕਾਲ ਅਸਟਾਪਦ ਖੇਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੮ ਸ਼ਰਭ ਜੀਵ,ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਛਾਤੀ ਵੱਲ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਿੱਠ ਵੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਸਿੰਹਾਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ.

ਅਸਟਾਂਮ. ਅੰ. Stamp—ਸ੍ਟੈਂਪ. ਟਿਕਟ ਵਾਲਾ ਕਾਗਜ। ੨ ਡਾਕ ਦਾ ਟਿਕਟ। ੩ ਟਿਕਟ.

ਅਸਟਾਵਕ੍ਰ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਾਵਕ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਸਨ. ਇਹ ਉੱਦਾਲਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ (ਸੁਜਾਤਾ) ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਕਹੋੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਹਾਲ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਐਉਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:—

ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਤਦ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਹੋੜ ਵਿਦਯਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਦਪਾਠ ਦੱਸ ਰਹਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਗਰਭ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਲਕ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ- 'ਆਪ ਵੇਦਪਾਠ ਅਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਂ.' ਇਸ ਪੁਰ ਕਹੋੜ ਨੂੰ ਵਡਾ ਕ੍ਰੋਧ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਏਹ ਲੜਕਾ ਵਿੰਗੇ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਅਸ਼੍ਟ (ਅੱਠ) ਅੰਗ ਵਕ੍ਰ (ਵਿੰਗੇ) ਹੋਗਏ.

ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼੍ਟਾਵਕ੍ਰ ਇੱਕ ਵੇਰ ਜਲ ਵਿੱਚ ਖਲੋਕੇ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ. ਅਪਸਰਾਗਣ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਵਰ ਮੰਗੋ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਪਤਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ. ਇਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਿ ਹੋਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਜਦ ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ ਏਸ ਦੇ ਅੰਗ ਵਿੰਗੇ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਹੱਸ ਪਈਆਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਸ਼੍ਟਾਵਕ੍ਰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਪਾਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖਿਆ, 'ਚੰਗਾ ! ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰਜ, ਸਿੱਧ ਹੋਜਾਊ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪਵੋਗੀਆਂ.'

ਇਹ ਅਪਸਰਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਯਾਦਵਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਪੁਰ ਅਰਜੁਨ ਇਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਤੋਂ ਹਸ੍ਤਿਨਾਪੁਰ ਲੈਜਾਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਦ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਈਆਂ.

ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਅਸਿਤ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇਵਲ, ਗੰਧਮਾਦਨ ਪਰਬਤ ਤੇ ਤਪ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਰੰਭਾ ਅਪਸਰਾ ਉਸ ਥਾਂ ਆਈ ਅਤੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਖਕੇ ਕਾਮਵਸ਼ ਹੋਗਈ. ਰੰਭਾ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਨਾ ਵੇਖੀ, ਤਦ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਦਿੱਤਾ-ਕਿ ਤੇਰਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਰੀਰ ਅੱਠ ਵਿੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਜਾਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਦੇਵਲ ਹੀ ਅਸ਼੍ਟਾਵਕ੍ਰ ਕਹਾਇਆ.

ਅਸਟੰਟ. ਅੰ. Assistant. ਸਹਾਇਕ. ਨਾਇਬ.

ਅਸਠ. ਅ—ਸ਼ਠ. ਵਿ—ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ. ਸਾਦਾ. "ਓਇ ਖਰੇ ਅਸਠੇ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਟ.

ਅਸਣ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਲਾ. ਗੜਾ. ਹਿਮਉਪਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਨ.

ਅਸਤ. ਸੰ. ਅਸ੍ਤ. ਵਿ—ਨਸ਼੍ਟ. ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ੨ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. ਗ਼ਾਇਬ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੋਪ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਅਦਰਸ਼ਨ। ੪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਛਿਪਣਾ. "ਅਸਤ ਉਦੋਤ ਭਇਆ ਉਠਿ ਚਲੇ." (ਮਾਰੂ ਅੰਜੁਲੀ ਮਃ ੫) ੫ ਸੰ. ਅਸ੍ਤਿ. ਭਾਵ. ਹੋਂਦ. ਸੱਤਾ। ੬ ਸੰ. ਅਸਤ੍ਯ. ਵਿ—ਮਿਥ੍ਯਾ. ਝੂਠ। ੭ ਸੰ. ਅਸ੍ਥਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਡੀ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਤ ੬। ੮ ਸੰ. असत्—ਅਸਤ. ਵਿ—ਬੁਰਾ. ਖੋਟਾ. ਨੀਚ. ਲੁੱਚਾ। ੯ ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਤ.

ਅਸਤਨ. ਸੰ. ਸ੍ਤਨ. ਕੁਚ. ਥਣ। ੨ ਸੰ. ਅਸ੍ਤਮਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ੍ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਛਿਪਣਾ. ਅਸ੍ਤ ਹੋਣਾ.

ਅਸਤਬਲ. ਅ਼. اصطبل ਇਸ਼ਤ਼ਬਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ— ਅਸ਼੍ਵਸ਼ਾਲਾ. ਤਬੇਲਾ. ਅੰ. Stable.

ਅਸਤਬਾਜ. ਦੇਖੋ, ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼.

ਅਸਤਬਾਜੀ. ਦੇਖੋ. ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ.

ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ. ਉਲਟ ਪੁਲਟ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਤ ਵ੍ਯਸ੍ਤ. "ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ ਸੁ ਹੁਇ ਅਨਮੀਲਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਸਤਮਨ. ਸੰ. ਅਸ੍ਤਮਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਲਕੀ. "ਜਜੋਂ ਹ੍ਵੈ ਸੁਮਿਤ ਅਸਤਮਨ ਧਰਹੀਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੭) ੨ ਛਿਪਣਾ. ਅਸ੍ਤ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤਨ ੨.

ਅਸਤਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਯਗਣ ।SS, ।SS, ।SS, ।SS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਹਾ ਘੋਰ ਕੈਕੈ ਘਨੰ ਕੀ ਘਟਾ ਜ੍ਯੋਂ,

ਸੁ ਧਾਜਾ ਰਣੰ ਬਿੱਜੁਲੀ ਕੀ ਛਟਾ ਜਜੋਂ,
ਸੁਨੇ ਸਬੰ ਦਾਨੋ ਸਮੌਹੈਂ ਸਿਧਾਏ,
ਮਹਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈਕੈ ਸੁ ਬਾਜੀ ਨਚਾਏ. (ਮਾਂਧਾਤਾ)

੨ ਫ਼ਾ استر ਖੱਚਰ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਵਤਰ। ੩ ਰਜਾਈ ਕੋਟ ਆਦਿਕ ਵਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਲਾਈ ਹੋਈ ਤਹਿ. ਅੰਦਰਸ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ.

ਅਸਤਵਨ. ਸੰ. ਸ੍ਤਵਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਤੁਤਿ. ਤਾਰੀਫ. "ਅਸਤਵਨ ਪੂਜ ਕਰ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਸਤਾ. ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਸਤ੍ਰਾ" "ਕਿਲਕਾ" "ਤਾਰਕ" ਅਤੇ "ਤੋਟਕ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਸਗਣ ।।ऽ, ।।ऽ, ।।ऽ, ।।ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਸਿ ਲੈ ਕਲਕੀ ਕਰ ਕੋਪ ਭਿਰਜੋ,
ਰਣ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਬਿਖੈ ਬਿਚਰਜੋ,
ਗਹਿ ਪਾਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਿਖੈ ਨ ਡਰਜੋ,
ਰਿਸ ਸੌਂ ਰਣ ਚਿਤ੍ਰ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਕਰਜੋ. (ਕਲਕੀ)

ਅਸਤਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅ—ਸ੍ਥਾਮਨ. ਠਹਿਰਨਾ. ਰੁਕਣਾ. ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ. "ਘੜੀ ਦੋਇ ਅਸਤਾਇਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ." (ਜਸਾ)

ਅਸਤਾਚਲ. ਸੰ. ਅਸ੍ਤਾਚਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ੍ਤ—ਅਚਲ. ਉਹ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਛਿਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਅਸਤਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵਥਾਮਾ. "ਜੂਝਤ ਸੱਲ ਭਯੋ ਅਸਤਾਮਾ." (ਜਨਮੇਜਯ)

ਅਸਤਾਵਾ. ਫ਼ਾ آفتابہ ਆਫ਼ਤਾਬਾ. ਅਸਲ ਸ਼ਬਦ ਆਬ ਤਾਬਹ ਹੈ. ਬੇ ਦਾ ਬਦਲ ਫ਼ੇ ਨਾਲ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਟੂਟੀਦਾਰ ਲੋਟਾ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਮੰਡਲੁ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਈ ਰਖਦੇ ਹਨ.

ਅਸਤਿ, ਅਸਤੀ ਸੰਗਯਾ—ਅਸ੍ਤਿ. ਹੋਂਦ. ਹੈ. "ਅਸਤਿ ਏਕ ਦਿਗਰ ਕੁਈ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਅਸ੍ਥਿ. ਹੱਡੀ. "ਅਸਤਿ ਚਰਮ ਬਿਸਟਾ ਕੇ ਮੂੰਦੇ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ)

ਅਸਤੀਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਤੀਨ. "ਨਿਜ ਅਸਤੀਨ ਹਲਾਵਨ ਕਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਸਤੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਰਾ. "ਤੇਜ ਅਸਤੁਰਾ ਏਕ ਮੰਗਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੯੦)

ਅਸਤੋਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸ੍ਤੋਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ. ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼। ੨ ਉਸਤਤਿ (ਸ੍ਤੁਤਿ) ਦਾ ਗੀਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੁ.

ਅਸਤੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਇਸਤਿੰਜਾ.

ਅਸਤੰਭ. ਸੰ. ਸ੍ਤੰਭ. ਸੰਗਯਾ—ਥੰਮ. ਥਮਲਾ. ਖੰਭਾ. ਸਤੂਨ। ੨ ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ. ਸਹਾਰਾ। ੩ ਰੁਕਣਾ. ਰੁਕਾਵਟ। ੪ ਜੜ੍ਹ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ।

ਅਸੱਤ, ਅਸਤ੍ਯ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਤ੍ਯ. ਮਿਥ੍ਯਾ। ੨ ਸੱਚ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਝੂਠ.

ਅਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ਅਸ੍ਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਓਹ ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰ ਜੋ ਫੈਂਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਚਕ੍ਰ ਤੀਰ ਗੋਲਾ ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਤ੍ਰਮੁਕ੍ਤ ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਅਸ੍ਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਮੋਹਨਾਸ੍ਤ੍ਰ, ਪਾਵਕਾਸ੍ਤ੍ਰ, ਵਰੁਣਾਸ੍ਤ੍ਰ, ਪਰ੍ਵਤਾਸ੍ਤ੍ਰ, ਵਜ੍ਰਾਸ੍ਤ੍ਰ ਆਦਿ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਸੀ ਕਿ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਅਸ੍ਤ੍ਰ ਭਿਆਨਕ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਅਸ੍ਤ੍ਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅਸ੍ਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਬਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਮੇਘਾਸ੍ਤ੍ਰ ਮਾਰੇ ਤਦ ਉਸ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜਾ ਵਾਯੁ ਅਸ੍ਤ੍ਰ ਚਲਾਵੇ. ਜੇ ਵੈਰੀ ਅਗਨਿ ਅਸ੍ਤ੍ਰ ਛੋੜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰੁਣਾਸ੍ਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੇ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣੋ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸ੍ਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸਰਬਲੋਹ ਅਤੇ ੪੦੫ ਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸ੍ਤਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

"ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਛਾਡਾ ਤਬ ਦਾਨਵ। ਜਾਤੇ ਭਏ ਭਸਮ ਬਹੁ ਮਾਨਵ। ਵਰੁਣ ਅਸਤ੍ਰ ਤਬ ਕਾਲ ਚਲਾਯੋ। ਸਗਲ ਅਗਨਿ ਕੋ ਤੇਜ ਮਿਟਾਯੋ। ਰਾਛਸ

ਪਵਨ ਅਸਤ੍ਰ ਸੰਧਾਨਾ । ਜਾਂਤੇ ਉਤਭ ਭਏ ਗਣ ਨਾਨਾ। ਭੂਧਰਾਸਤ੍ਰ ਤਬ ਕਾਲ ਪ੍ਰਹਾਰਾ। ਸਭ ਸਿਵਕਨ ਕੋ ਪ੍ਰਾਣ ਉਬਾਰਾ । ਮੇਘ ਅਸਤ੍ਰ ਛੋਰਾ ਤਬ ਦਾਨਵ। ਭੀਜ ਗਏ ਜਿਹ ਤੇ ਸਭ ਮਾਨਵ । ਵਾਯੁ ਅਸਤ੍ਰ ਲੈ ਕਾਲ ਚਲਾਯੋ। ਸਭ ਮੇਘਨ ਤਤਕਾਲ ਉਡਾਯੋ।"** (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਸਤ੍ਰ ਮਾਨ. ਅਸ੍ਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਅਸ੍ਤ੍ਰਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ। ੨ ਸੰ. ਅਸ੍ਤ੍ਰਾਯਮਾਣ, ਜੋ ਖ਼ੁਦ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰੂਪ ਹੈ. "ਨਮੋ ਅਸਤ੍ਰਮਾਨੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅਸਤ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤਾ.

ਅਸਤ੍ਵਾਪਾਦਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਵਸਤੁ ਅਸਲੋਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਗ੍ਯਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਨਹੋਂਦ ਭਾਸੇ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਸਤ੍ਵਾਪਾਦਕ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ.

ਅਸਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ੍ਥਿ. ਹੱਡੀ. ਹੱਡ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸ੍ਥ (ਕ਼ਾਯਮ).ਚੰਚਲ. ਚਲਾਇਮਾਨ.

ਅਸਥਕਿਤ. ਸੰ. ਸ੍ਥਗਿਤ. ਵਿ—ਥੱਕਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਢਕਿਆਹੋਇਆ.

ਅਸਥਨ. ਸੰ. ਸ੍ਤਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਥਣ. "ਬਿਨੁ ਅਸਥਨ ਗਊ ਲਵੇਰੀ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਜੋਇ ਖਸਮ.

ਅਸਥਲ. ਸੰ. ਸ੍ਥਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਥਾਂ. ਜਗਾ। ੨ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਥਾਂ। ੩ ਭੂਮਿ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਥਲ। ੫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੱਛਾ ਸ੍ਥਲ. ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ. ਉਜਾੜ. "ਸੇ ਅਸਥਲ ਸੋਇਨ ਚਉਬਾਰੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਅਸਥਲੀ. ਸੰ. ਸ੍ਥਲੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਥਾਂ. ਜਗਾ। ੨ ਵੱਟ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ.

ਅਸਥਾਈ. ਸੰ. स्थायिन्—ਸ੍ਥਾਈ. ਵਿ—ਇਸਥਿਤ (ਸ੍ਥਿਤ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਵਾਸ ਕਰਤਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਈ ਭਾਵ। ੪ ਅਸ੍ਥਾਈ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਧ੍ਰੁਪਦ ਆਦਿ ਦੇ ਆਲਾਪ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ। ੫ ਰਹੋਉ. ਟੇਕ.

ਅਸਥਾਈ ਭਾਵ. ਸ੍ਥਾਈ ਭਾਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਵ੍ਯਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨੌ ਰਸਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ (ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ) ਰੂਪ ਨੌ ਭਾਵ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਸਾਂ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਰਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ,ਯਥਾ—ਰਤਿ, ਹਾਸੀ, ਸ਼ੋਕ, ਕ੍ਰੋਧ, ਉਤਸਾਹ, ਭਯ, ਨਿੰਦਾ, ਵਿਸਮਯ, ਨਿਰਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਰਸ.

ਅਸਥਾਨ. ਸੰ. ਸ੍ਥਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਥਾਂ. ਠਿਕਾਣਾ. ਠਹਿਰਨ ਅਥਵਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਗਾ. "ਅਸਥਾਨ ਹਰਿ ਨਿਹ ਕੇਵਲੰ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਸਥਾਪਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਥਾਪਨ. ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਅਸਥਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵੱਥਾਮਾ.

ਅਸਥਾਲਯ. ਅਸ੍ਥਿ—ਆਲਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਘਰ. ਮੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਕ਼ਬਰ. "ਪਾਹਨ ਕੋ ਅਸਥਾਲਯ ਕੋ ਸਿਰ ਨਾਤ ਫਿਰ੍ਯੋ ਕਛੁ ਹਾਥ ਨ ਆਯੋ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਅਸਥਾਵਰ. ਸੰ. ਸ੍ਥਾਵਰ. ਵਿ—ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੜ੍ਹ. ਅਚਲ. "ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਿਰਛ ਪਰਬਤ ਆਦਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ.

ਅਸਥਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ੍ਥਿ. ਹੱਡੀ.

ਅਸਥਿਤ. ਸੰ. ਸ੍ਥਿਤ. ਵਿ—ਕ਼ਾਯਮ (ਕਾਇਮ). ਅਚਲ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. "ਅਸਥਿਤ ਭਏ ਬਿਨਸੀ ਸਭ ਚਿੰਦ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) "ਚਰਨਕਮਲ ਅਸਥਿਤ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਅ—ਸ੍ਥਿਤ. ਜੋ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਕ਼ਾਯਮ ਨਹੀਂ.

ਅਸਥਿਤਿ. ਸੰ. ਸ੍ਥਿਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ਼ਾਯਮੀ. ਠਹਿਰਾਉ. ਟਿਕਾਉ. "ਕਹਾਂ ਅਸਥਿਤਿ ਪਾਈਐ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਅ—ਸ੍ਥਿਤਿ. ਨਾ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਅਸਥਿਰ, ਅਸਥਿਰੁ ਸੰ. स्थिर—ਸ੍ਥਿਰ. ਵਿ—ਕ਼ਾਯਮ. ਅਵਿ-ਨਾਸ਼ੀ. "ਅਸਥਿਰ ਜੋ ਮਾਨਿਓ ਦੇਹ ਸੋ ਤਉ ਤੇਰਉ ਹੋਇ ਹੈ ਖੇਹ." (ਜੈਜਾ ਮ: ੯) ੨ ਸ੍ਥਿਤ. ਅਚਲ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. "ਅਸਥਿਰ ਰਹਹੁ ਡੋਲਹੁ ਮਤ ਕਬਹੂੰ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਅਸ੍ਥਿਰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸ੍ਥਿਰ. ਚਲਾਇਮਾਨ. ਚੰਚਲ. ਜੋ ਕ਼ਾਯਮ

ਨਹੀਂ. "ਅਸਥਿਰੁ ਕਰੇ ਨਿਹਚਲੁ ਇਹ ਮਨੂਆ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ਇਸ ਮਨ ਅਸਥਿਰ (ਚੰਚਲ) ਨੂੰ ਨਿਹਚਲ ਕਰੇ.

ਅਸਥਿਰੁਮਤਿ. ਸ੍ਥਿਰ ਮਤਿ. ਅਚਲ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ। ੨ ਚੰਚਲ ਮਤਿ.

ਅਸਥੂਰ, ਅਸਥੂਲ. ਸੰ. ਸ੍ਥੂਰ ਅਤੇ ਸ੍ਥੂਲ. ਵਿ—ਮੋਟਾ। ੨ ਸੰਘਣਾ। ੩ ਚੌੜਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ। ੪ ਵਡਾ. ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲਾ. "ਨਾਨਕ ਸੋ ਸੂਖਮ ਸੋਈ ਅਸਥੂਲ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਸਥੰਭ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤੰਭ. "ਅਸਥੰਭੰ ਸਬਦ ਸਾਧੁ ਸ੍ਵਜਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਅਸਥੰਭ ਨ ਹੋਤੋ, ਤਾਂ ਪਵਨੁ ਕਵਨੁ ਘਰਿ ਸਹਿਤਾ?" (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਅਸਥੰਭਨ, ਅਸਥੰਮਨ. ਸੰ. ਸ੍ਤੰਭਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ੨ ਆਸਰਾ. ਆਧਾਰ. "ਬਾਇਰੂਪ ਅਸਥੰਭਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਬਦ ਮਨਹਿ ਅਸਥੰਮਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਜੜ੍ਹ ਕਰਨਾ.

ਅਸਦ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਦ੍ (ਉੱਤਮ). ੨ ਅ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਹ. ਸ਼ੇਰ.। ੩ ਸਿੰਹ ਰਾਸ਼ਿ.

ਅਸਦਖਾਨ. ਨਵਾਬ ਅਸਦ ਖ਼ਾਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਆਸਫੁੱਦੌਲਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਇਬਰਾਹੀਮ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮਨਸਬਦਾਰ ਰਿਹਾ. ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਜੰਗਾਂ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸੀ. ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਮੁਤ਼ਲਕ਼ ਥਾਪਿਆ, ਜੋ ਵਜ਼ਾਰਤ ਤੋਂ ਭੀ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੧੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਅਸ਼ੱਦ. ਅ਼ اشد ਵਿ—ਅਤਯੰਤ. ਬਹੁਤ.

ਅਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਸੰ. असदृश. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਸਦ੍ਰਿਸ਼ (ਮੁਕ਼ਾਬਲੇ) ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ. ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਾਨੀ. ਬੇ ਨਜੀਰ. ਅਨੁਪਮ.

ਅਸਨ. ਸੰ. ਅਸ਼ਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੋਜਨ. ਖਾਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ. "ਅਸਨ ਬਸਨ ਧਨ ਧਾਮ ਕਾਹੂ ਮੇ ਨ ਦੇਖਯੋ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਸੰ. असन्. ਲਹੂ. ਰੁਧਿਰ. ਖ਼ੂਨ। ੩ ਸੰ. असन. ਫੈਂਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸ ਧਾ.

ਅਸਨਾ, ਅਸਨਾਇ. ਫ਼ਾ. آشنا ਆਸ਼ਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰ। ੨ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਕ਼ਿਫ਼। ੩ ਤਾਰੂ. ਤੈਰਾਕ.

ਅਸਨਾਈ. ਫ਼ਾ آشنائی ਆਸ਼ਨਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੋਸਤੀ। ੨ ਵਾਕ਼ਫੀਯਤ. "ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਆ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੁਝ ਤੇ ਤੇਰੀ ਸਭ ਅਸਨਾਈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) ੩ ਤਰਣ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ.

ਅਸਨਾਹ, ਅਸਨਾਹਾ. ਸੰ. ਸ੍ਨੇਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹ਼ੱਬਤ. ਮੋਹ। ੨ ਆਸ਼ਨਾ. ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸ੍ਤ. ਦੇਖੋ, ਆਸ਼ਨਾ. "ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਅਸਨਾਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮੋਹਿ ਅਸਨਾਹਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਸਨਾਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ ਅਤੇ ਸਨਾਨ। ੨ ਅ਼. اسنان ਦੰਦ. ਦਾਂਤ.

ਅਸਨੇਹ. ਸੰ. ਸ੍ਨੇਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. "ਨਾਮ ਨ ਪਾਵਹਿ ਬਿਨੁ ਅਸਨੇਹ." (ਗਉ ਮ: ੩) ੨ ਅਸ (ਐਸਾ) ਨੇਹ. ਅਜਿਹਾ ਪਿਆਰ.

ਅਸਨੇਹਿ, ਅਸਨੇਹੀ. ਸੰ. स्नेहिन्—ਸ੍ਨੇਹੀ. ਵਿ—ਪਿਆਰਾ. ਮਿਤ੍ਰ. ਸੰਬੰਧੀ. ਹਿਤੂ. "ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਅਸਨੇਹੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਸਨੇਹੁ. ਦੇਖੋ, ਅਸਨੇਹ.

ਅਸਪ. اسپ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ਼੍ਵ. ਘੋੜਾ। ੨ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਹਰਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਸਪ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ.

ਅਸਪਤ, ਅਸਪਤਿ. ਅਸ਼੍ਵਪਤਿ. ਵਿ—ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਪਤਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ. "ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ." (ਤਿਲੰ ਨਾਮਦੇਵ) ਅਸਪਤਿ

(ਸੂਰਜ) ਗਜਪਤਿ (ਇੰਦ੍ਰ) ਨਰਹਿ (ਨਰ-ਹਯ.ਕਿੰਨਰਾਂ ਦਾ) ਨਰਿੰਦ (ਰਾਜਾ ਕੁਬੇਰ). ਨਾਮੇ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਮੀਰ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਹੈ.

ਅਸਪਦ. ਦੇਖੋ, ਆਸਪਦ.

ਅਸਪਰਸ. ਸੰ, ਅਸ੍ਪਰ੍ਸ਼—ਅਸਪਸ਼ੰ. ਵਿ—ਛੋਹ (ਛੁਹਣ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਜੋ ਸਪਰਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਮਤ ਜੋ ਧਾਤੁ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਛੋਹਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੩ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਓਹ ਆਦਮੀ, ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ ਵਰਜਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਪਰਸ। ੪ ਅਸ੍ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਯ—ਅਸਪ੍ਰਿਸ਼ਜ. ਵਿ—ਨਾ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਯੋਗਜ. ਅਛੂਤ.

ਅਸਪਾਂ. ਅਸਪ (ਘੋੜੇ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਸਪਾਣ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿਪਾਣਿ.

ਅਸਪਾਤ. ਸੰ. ਅਯਸ੍ਪਤ੍ਰ—ਅਯਸਪਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਲੋਹੇ ਦਾ ਪਤ੍ਰ. ਪੱਕੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿਪਤ੍ਰ.

ਅਸਪੀ. ਵਿ—ਅਸਪ (ਘੋੜਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਘੁੜਸਵਾਰ.

ਅਸਪ੍ਰਿਹ. ਸੰ, ਅਸ੍ਪ੍ਰਿਹ. ਵਿ—ਸਿਪ੍ਰਹਾ (ਲਾਲਚ) ਬਿਨਾ. ਨਿਰਲੋਭ। ੨ ਇੱਛਾ ਬਿਨਾ.

ਅਸਫਲ. ਵਿ—ਜੋ ਫਲ ਸਹਿਤ ਨਹੀ. ਨਿਸ਼ਫਲ। ੨ ਨਿਕੰਮਾ। ੩ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਸਫੁਰਤ, ਅਸਫੁਰਿਤ ਸੰ. ਸ੍ਫੁਰਿਤ. ਵਿ—ਫੁਰਿਆ. ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ੨ ਚੰਚਲ. ਚਲਾਇਮਾਨ। ੩ ਪਰਗਟਹੋਇਆ। ੪ ਅ—ਸ੍ਫੁਰਿਤ. ਜੋ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ.

ਅਸਫੋਟ, ਅਸਫੋਟਕ ਸੰ. ਅਸ੍ਫੁਟ. ਵਿ—ਜੋ ਸਪਸ਼੍ਟ ਨਹੀ. ਅਪ੍ਰਸਿੱਧ। ੨ ਫੁਟਕਲ. ਪ੍ਰਸੰਗ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸਿਲਸਿਲੇ. ਦੇਖੋ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਅਸਫੋਟਕ ਕਬਿੱਤ."

ਅਸਫੰਦ ਯਾਰ. ਫ਼ਾ اسفندیار ਫ਼ਾਰਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੁਸਤਾਸਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਵਡਾ ਬਹਾਦੁਰ ਸੀ. ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਸਤਮ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆਗਿਆ. ਅਸਫੰਦ ਯਾਰ ਨੇ ਅਗਨਿਪੂਜਕ ਪਾਰਸੀ ਮਤ ਨੂੰ ਵਡੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੱਠਵੀਂ ਹਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਸਬ. ਫ਼ਾ اسب ਸੰਗਯਾ—ਘੋੜਾ. ਅਸ਼੍ਵ. ਅਸਪ.

ਅਸਬਾਬ. ਫ਼ਾ اسباب ਸੰਗਯਾ—ਸਬਬ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ. ਕਾਰਣ। ੨ ਸਾਮਾਨ. ਸਾਮਗ੍ਰੀ.

ਅਸਭ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਅਤੇ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ. ਗੰਵਾਰ. ਬੇਅਕਲ. ਸਾਦਾ ਲੋਹ. ਵਹਸ਼ੀ. ਜਾਂਗਲੀ. ਉਜੱਡ.

ਅਸਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਮ (ਬਰਾਬਰ) ਨਹੀਂ. ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ. ਵੱਧ ਘੱਟ। ੨ ਟੌਂਕ. ਟਾਂਕ। ੩ ਸੰ. ਅਸ਼੍ਮ. ਸੰਗਯਾ—ਪੱਥਰ। ੪ ਪਹਾੜ. ਪਰਬਤ। ੫ ਬੱਦਲ.

ਅਸਮਝ. ਵਿ—ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਮੂਰਖ. ਉਜੱਡ। ੨ ਬੋਧ (ਗ੍ਯਾਨ) ਰਹਿਤ. "ਮਨੁ ਅਸਮਝ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਪਤੀਆਨਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਅਸਮਦ. ਸੰ. ਅਸ੍ਮਦ੍. ਸਰਵ. ਹਮਾਤੜ. ਅਸੀਂ। ੨ ਅਸਾਡਾ. ਹਮਾਰਾ.

ਅਸਮਰਥ. ਸੰ. ਅਸਮਰ੍ਥ. ਵਿ—ਸਮਰਥ (ਸ਼ਕਤਿ) ਰਹਿਤ. ਕਮਜ਼ੋਰ। ੨ ਨਾਲਾਇਕ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਣ ਦੀ ਯੋਗ੍ਯਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ.

ਅਸਮਾਣ. ਦੇਖੋ, ਅਸਮਾਨ.

ਅਸਮਾਨ. ਫ਼ਾ آسمان ਆਸਮਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ਼. ਆਸ (ਚੱਕੀ) ਮਾਨ (ਮਾਨਿੰਦ). ਜੋ ਚੱਕੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਅਸਮਾਨ ਜਿਮੀ ਦਰਖਤ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅ—ਸਮਾਨ. ਜੋ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ. ਵੱਧ ਘੱਟ. ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ। ੩ ਜਿਸ ਦੇ

ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ. ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਾਨੀ. "ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਖੋਜਉ ਅਸਮਾਨ." (ਗਉ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣੇ ਸਮਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨਾ. ਅਭਿਮਾਨ. ਹੌਮੈ. ਅਸਮਾਨਤਾ. "ਹੰਸ ਹੇਤ ਆਸਾ ਅਸਮਾਨ." (ਗਉ ਮ: ੧) ਹਿੰਸਾ ਮੋਹ ਲੋਭ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ.

ਅਸਮਾਨ ਖ਼ਾਂਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਮਾਨ ਖ਼ਾਂਨ.

ਅਸਮਿਤਾ. ਸੰ. ਅਸ੍ਮਿਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਅਤੇ ਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਣਨਾ. ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਲੇਸ਼ ਹੈ. ਵੇਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਹ੍ਰਿਦਯਗ੍ਰੰਥਿ" ਹੈ.

ਅਸਮੇਧ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ.

ਅਸਮੰਜਸ. ਸੰ. असमञ्जस. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਮੰਜਸ (ਯੋਗ੍ਯ). ਅਯੋਗ੍ਯ. ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ. "ਸੁਨ ਮਾਸੀ, ਅਸਮੰਜਸ ਗਾਥਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਅਣਬਨ. ਅਸੰਗਤ। ੩ ਯੁਕ੍ਤਿ ਵਿਰੁੱਧ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਯੋਗ੍ਯ ਸਮਾ। ੫ ਸਗਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕੇਸ਼ਿਨੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਜਨਮਿਆ ਸੀ. ਇਹ ਵਡਾ ਕੁਕਰਮੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਵਡਾ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੰਸ਼ੁਮਾਨ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰ.

ਅਸਯੁਪਾਸਕ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਵਿਯ—ਪਾਸ਼ਕ. ਵਿ—ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਫਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਸਿ—ਉਪਾਸਕ. ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸੀ.

ਅਸਰ. ਅ਼ ਅਸਰ। ਅਸ਼ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਭਾਉ। ੨ ਦਬਾਉ। ੩ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੪ ਸੰਬੰਧ। ੫ ਇਤਿਹਾਸ। ੬ ਅ਼ عصر ਅ਼ਸਰ. ਨਿਚੋੜਨਾ। ੭ ਰੋਕਣਾ। ੮ ਦੇਣਾ.

ਅਸਰਗ. ਸੰ. ਅਸਰ੍ਗ. ਵਿ—ਸਰ੍ਗ (ਉਤਪੱਤਿ) ਰਹਿਤ. "ਨਮਤ੍ਵੰ ਅਸਰਗੇ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਸਰਗ.

ਅਸਰਣ. ਸੰ. ਅਸ਼ਰਣ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪਨਾਹ (ਢੋਈ) ਨਾ ਮਿਲੇ. ਦੇਖੋ, ਅਸਰਣ ਸਰਣ.

ਅਸਰਣਸਰਣ / **ਅਸਰਨਸਰਨ** } ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਰਣ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ. "ਅਸਰਣਸਰਣੰ ਏਕ ਦਈ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਸ਼ਰਫ਼. ਅ਼ اشرف ਵਿ—ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਫ਼ (ਉੱਤਮਤਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਮਹਾਨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਵਡਾ ਸ਼ਰੀਫ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ.

ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ. ਫ਼ਾ اشرفی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਰਣ ਮੁਦ੍ਰਾ. ਮੋਹਰ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਿੱਕਾ ਸਪੇਨ ਵਿੱਚ ਚੱਲਿਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਮੂਜਬ ਤਿੰਨ ਰੁਪਯੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸੀ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ ਚਲਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਵਾਂਙ ਪੱਕੀ ਨਹੀ ਹੋਈ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਭਾਉ ਵਧਣ ਘਟਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧਦਾ ਘਟਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ. "ਕਾਢ ਅਸਰਫੀ ਧਨੀ ਕਹਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੮)

ਅਸ਼ਰਫ਼ੁਲਮਖ਼ਲੂਕ਼ਾਤ. ਅ਼ اشرف المخلوقات ਵਿ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਮ. ਮਨੁੱਖ. ਆਦਮੀ.

ਅਸਰਾਉ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਰਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸਰਾ. ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ. "ਵਿਚਿ ਸਚਾ ਅਸਰਾਉ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩) ੨ ਓਟ. ਪਨਾਹ. "ਚੁਕੈ ਸਭ ਅਸਰਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) "ਜਾਕਉ ਕੋਇ ਨ ਰਾਖੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤਿਸੁ ਤੂ ਦੇਹਿ ਅਸਰਾਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਸਰਾਨਦੀ. ਰਤਨ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਪਾਨ ਪੌਣ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਸਰਾਨਦੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰਨਦੀ.

ਅਸ਼ਰਾਫ਼. ਅ਼ اشراف ਵਿ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਾ. ਨੇਕ (ਭਲੇ) ਮਾਣਸ.

ਅਸਰਾਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਗਾਤਾਰ. ਨਿਰੰਤਰ। ੨ ਅ਼ اسرار ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਸਿੱਰ ਦਾ. ਭੇਤ. ਗੁਪਤ ਆਸ਼ਯ। ੩ ਅ਼ اصرار ਇਸਰਾਰ.

ਆਗ੍ਰਹ. ਹਠ। ੪ ਅ਼ اشرار ਅਸ਼ਰਾਰ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ.

ਅਸਰਾਲ. ਵਿ—ਭਿਆਨਕ. ਡਰਾਉਣਾ. ਖ਼ੌਫ਼ਨਾਕ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜਗਰ ਸੱਪ. ਫ਼ਾ اژدرہا — اژدہا। ਅਜ਼ਦਹਾ ਅਥਵਾ ਅਜ਼ਦਰਹਾ। ੩ ਅਸੁਰਾਲਯ. ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ। ੪ ਭਾਵ—ਨਰਕ. "ਭੈ ਸਾਗਰ ਅਸਰਾਲ ਪਇਆ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਜਲਾਬਿੰਬ.

ਅਸਰੀਤ. ਅਜੇਹੀ ਰੀਤਿ. ਐਸੀ ਰਸਮ। ੨ ਸੰ. ਅਸ਼ਿਤ੍ਰ—ਅਸ਼ਿਤ੍ਰ. ਵਿ—ਖਾਊ. ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਪੇਟਦਾਸੀਆ। ੩ ਆਸ਼੍ਰਿਤ. ਲਾਗੀ। ੪ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਲਾਗੀ, ਜੋ ਜਾਤਿ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਗ਼ਮੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੁਰ ਰਸੋਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ. ਅਸ੍ਰਤਾਈ "ਹੋਇ ਅਸਰੀਤ ਪੁਰੋਹਿਤਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਸਰੂਪ. ਸੰ. ਸ੍ਵਰੂਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਕਲ. ਆਕਾਰ. "ਪਉਣ ਪਾਨੀ ਅਗਨੀ ਅਸਰੂਪ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਵਰਨ ਭੇਖ ਅਸਰੂਪ ਨ ਜਾਪੀ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ। ੩ ਵਿ—ਅਰੂਪ. ਬਿਨਾ ਸ੍ਵਰੂਪ. ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ। ੪ ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਰੂਪ.

ਅਸਲ. ਅ਼ اصل ਅਸ਼ਲ. ਵਿ—ਖਰਾ. ਸੱਚਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਲਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੜ. ਮੂਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸੂਲ. ੩ ਮੂਲ ਧਨ. ਪੂੰਜੀ। ੪ ਕੁਲ. ਵੰਸ਼। ੫ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. ਮਾਨ। ੬ ਅ਼ عسل ਅ਼ਸਲ. ਸ਼ਹਿਦ. ਮਧੁ। ੭ ਵਿ—ਭਲਾ. ਨੇਕ। ੮ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੋਹਾ। ੯ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਅਸਲਮ. ਅ਼ اسلم ਵਿ—ਬਹੁਤ ਸਾਦਾ। ੨ ਬਹੁਤ ਨੇਕ। ੩ ਬਹੁਤ ਸਲਾਮਤ.

ਅਸਲਮ ਖ਼ਾਂ. ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਖ਼ਾਂ.

ਅਸਲਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਸਲੋਂ. ਵਾਸ੍ਤਵ ਵਿੱਚ. ਦਰ ਹ਼ਕ਼ੀਕਤ. "ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ ਜਿ ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਗਰਬੁ ਕਰੰਤ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਅਸਲ ੧.

ਅਸਵ. ਸੰ. ਆਸਵ. ਮਦਿਰਾ. ਸ਼ਰਾਬ. "ਪਿਪੰਤ ਅਸਵੰ ਭਟੰ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੇਖੋ, ਆਸਵ.

ਅਸਵਦ. ਅ਼ اسود ਵਿ—ਬਹੁਤ ਕਾਲਾ. (ਸਵਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਾਲਾ). ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਕਾਲਾ ਪੱਥਰ, ਜੋ ਛੀ ਸੱਤ ਇੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਕਾਬੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਜੜਿਆਹੋਇਆ ਹੈ. ਅੱਬਾਸ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੱਥਰ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਡਿੱਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਆਦਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਛੁਹਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਦਾ ਬਦਲਦਾ ਕਾਲਾ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਪ੍ਰਲੈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਦ ਰੱਬ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੋਜਾਵੇਗੀ. ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਚੁੰਬਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗਾ.

ਅਸਵਾਰ. ਫ਼ਾ اسوار ਸਵਾਰ. ਅਸਪ—ਵਾਰ. ਵਿ—ਅਸ਼੍ਵਾਰੋਹੀ. ਘੋੜੇ ਪੁਰ ਚੜ੍ਹਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਆਰੋਹਿਤ. ਕਿਸੇ ਸਵਾਰੀ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਵਵਾਰ. ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਘੋੜੇ ਦੀ ਚਾਲ ਆਪਣੇ ਵਸ਼ ਰੱਖੇ.

ਅਸਵਾਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੜ੍ਹਾਈ. ਕੂਚ. "ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਅੱਜ ਅਸਵਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ." (ਲੋਕੋ) ੨ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ. ਗੁਰੁਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰਨਾ. "ਨਾਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਅਸਵਾਰਾ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਇਆ?" (ਭਗਤਾਵਲੀ) ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਜਿਲਦ (ਬੀੜ). "ਬਹੁਰੋ ਲੇ ਜਾਵਹੁ ਅਸਵਾਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਜ ਧਜ ਨਾਲ ਕੱਢੀਹੋਈ ਅਸਵਾਰੀ.

ਅਸਵਾਰੀ. ਫ਼ਾ سواری ਸਵਾਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਆਰੋਹਣ (ਚੜ੍ਹਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਘੋੜੇ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ। ੩ ਯਾਨ. ਕੋਈ ਵਸਤੁ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਈਏ.

ਅਸਾ. ਆਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਮਨ ਮਹਿ ਰਾਖਉ ਏਕ ਅਸਾ ਰੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਾਂ. ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ. ਹਮਾਰੇ ਮੇ. "ਅਸਾ ਜੋਰੁ ਨਾਹੀ ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਸਾਕਹਿ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪)

ਅਸਾਂ. ਸਰਵ. ਮੈਂ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਅਸੀਂ. "ਅਸਾਂ ਭਿ ਓਥੈ ਜਾਣਾ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆ)

ਅਸਾਸਹ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸੈ.

ਅਸਾਸਾ. ਅ਼ اثاثہ ਅਸ਼ਾਸ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਲ। ੨ ਸੰਪਦਾ. ਵਿਭੂਤੀ.

ਅਸਾਸਤ੍ਰੀ. ਸੰ. ਅਸ਼ਾਸਿਤ੍ਰ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨਹੀ ਜਾਣਦਾ. ਅਸ਼ਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਅਨਪੜ੍ਹ। ੨ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਨਿੰਦਿਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਸਾਹ
ਅਸਾਂਹ } ਸੰ. ਅਸ੍ਮਾਸੁ. ਹਮਾਰੇ ਮੇਂ. ਅਸਾਡੇ ਵਿੱਚ. "ਅਉਗੁਣ ਸਭ ਅਸਾਹ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਅਸਾਜ੍ਯ. ਵਿ—ਨਾ ਸਾਜਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਣਬਣ. ਨਾਮੁਮਕਿਨ. "ਅਸਾਜ੍ਯੰ ਸਾਜਿ ਸਮਜਿਆ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਮਜਿਆ.

ਅਸਾਡੜਾ. ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦਾ. ਅਸਾਡਾ. ਹਮਾਰਾ. "ਜੇ ਤੂ ਮਿਤ੍ਰੁ ਅਸਾਡੜਾ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਸਾਡੜੇ. ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦੇ. ਅਸਾਡੇ. ਹਮਾਰੇ. "ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਅਸਾਡਾ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਸਾਡੜਾ.

ਅਸ਼ਾਂਤਿ. ਸੰ. ਅਸ਼ਾਨ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਬੇਚੈਨੀ. ਕ੍ਸ਼ੋਭ.

ਅਸਾਧ. ਸੰ. ਅਸਾਧ੍ਯ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ. ਕਠਿਨਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਜੇਹਾ ਰੋਗ, ਜੋ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਸਕੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. "ਅਸਾਧ ਰੋਗ ਉਪਜਿਓ ਤਨ ਭੀਤਰਿ ਟਰਤ ਨ ਕਾਹੂ ਟਾਰਿਓ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧੁ.

ਅਸਾਧਾਰਣ. ਵਿ—ਜੋ ਸਾਧਾਰਣ (ਮਾਮੂਲੀ) ਨਹੀਂ. ਅਸਾਮਾਨ੍ਯ। ੨ ਭਾਵ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼. ਖ਼ਾਸ.

ਅਸਾਧਿ. ਅਸਾਧ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧ.

ਅਸਾਧੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਾਧੁ (ਭਲਾ) ਨਹੀਂ. ਬੁਰਾ. ਲੁੱਚਾ. ਖੋਟਾ. ਦੁਸ਼੍ਟ.

ਅਸਾਧ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧ.

ਅਸਾਨ. ਅ਼ احسان ਇਹ਼ਸਾਨ. ਸੰ. ਉਪਕਾਰ. ਨੇਕੀ. ਭਲਿਆਈ। ੨ ਕ੍ਰਿਪਾ। ੩ ਫ਼ਾ آسان ਆਸਾਨ. ਵਿ—ਸੁਗਮ. ਸੁਖਾਲਾ. ਸੌਖਾ.

ਅਸਾਨਮੰਦ
ਅਸਾਨਵੰਦ } ਫ਼ਾ احسانمند ਇਹ਼ਸਾਨਮੰਦ. ਵਿ—ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯ. ਉਪਕਾਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ.

ਅਸਾਮੀ. ਅ਼ اسامی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਸਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਅਸਮਾ, ਉਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਅਸਾਮੀ। ੨ ਅਹੁਦਾ. ਪਦਵੀ. ਅਧਿਕਾਰ। ੩ ਕਿਰਾਇਆ ਅਥਵਾ ਮੁਆਮਲਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਮੁਕ਼ੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਫ਼ਰੀਕ਼ ਮੁਕ਼ੱਦਮਾ.

ਅਸਾਰ. ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੁਧ. ਬੇਖ਼ਬਰ. ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ. ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਰਹਿਤ. "ਨਾ ਸੋਈਐ ਅਸਾਰ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸਾਰ ਰਹਿਤ. ਫੋਗ. ਫੋਕੜ। ੩ ਤੁੱਛ. ਅਦਨਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਰੰਡ। ੫ ਚੰਦਨ। ੬ ਅਗਰੁ। ੭ ਸੰ. ਆਸਾਰ. ਵਰਖਾ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਬੁਛਾੜ. "ਨੈਨਹੁ ਨੀਰ ਅਸਾਰ ਬਹੈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੮ ਅ਼ آثار ਆਸ਼ਾਰ. ਅਸਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ. ਲੱਛਣ.

ਅਸਾਰਤ. ਅ਼ اشارت ਇਸ਼ਾਰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੈਨਤ. ਸੈਨ. ਕਿਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ. "ਕਰਹਿਂ ਉਚਾਇ, ਅਸਾਰਤ ਦਲ ਦਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫੧) ਹੱਥ ਚੁੱਕਕੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ.

ਅਸਾਰਥ. ਸੰ. ਅਸਾਰਾਰ੍ਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸਾਰ ਰੂਪ ਪਦਾਰਥ। ੨ ਅਸਾਰ ਕਰਮ. "ਸੁਆਰਥ ਤਿਆਗਿ ਆਸਰਥਿ ਰਚਿਓ, ਨਹਿ ਸਿਮਰੈ ਪ੍ਰਭੁ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਸਾਰਥਿ. ਅਸਾਰਾਰ੍ਥ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਅਸਾਰਥ.

ਅਸਾੜ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾਢ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਉਤ੍ਰਾਸ਼ਾਢਾ ਨਛਤ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਸਾੜਾ, ਅਸਾੜੀ ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦਾ. ਅਸਾਡਾ. ਅਸਾਡੀ. ਹਮਾਰਾ. ਹਮਾਰੀ. "ਨਾਂਹੀ ਕਿਛੁ ਅਸਾੜਾ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਰਾਖਹੁ ਸਰਮ ਅਸਾੜੀ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਅਸਿ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ ਧਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕੱਟਣ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਤਲਵਾਰ. "ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੋ ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅਰੁ ਤੀਰ." (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਕਾਸ਼ੀ ਪਾਸ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ. "ਬਨਾਰਸਿ ਅਸਿ ਬਸਤਾ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਾਚਕ ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇੱਕ ਵਚਨ. ਹੈ. "ਤਤ੍ਵਮਸਿ" (ਤਤ੍—ਤੂੰ—ਅਸਿ). ਉਹ ਤੂ ਹੈ. "ਸਾਮ ਜੁ ਬੇਦ ਤਤ੍ਵਮਸਿ ਮਾਨੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਸਿਕਨੀ. ਸੰ. ਅਸਿਕ੍ਨੀ. ਦੇਖੋ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ. ਚਨ੍ਹਾਂ. ਚਨਾਬ। ੨ ਰਾਤ੍ਰਿ. ਰਾਤ। ੩ ਅੰਤਹ ਪੁਰ (ਹ਼ਰਮ) ਦੀ ਦਾਸੀ. ਜ਼ਨਾਨਖ਼ਾਨੇ ਦੀ ਟਹਿਲਣ.

ਅਸਿਕੇਤੁ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੇਤੁ (ਧ੍ਵਜਾ) ਵਿੱਚ. ਅਸਿਧੁਜ. ਅਕਾਲ. ਮਹਾਕਾਲ. "ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤੁ ਜਗਤ ਕੇ ਈਸਾ." (ਚੌਪਈ) ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਅਸਿੱਖ. ਵਿ—ਜੋ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਿੱਖਿਤ.

ਅਸਿੱਖਿਤ. ਸੰ. ਅਸ਼ਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ (ਸਿਖ੍ਯਾ) ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ੨ ਵਿਦ੍ਯਾਹੀਨ. ਅਨਪੜ੍ਹ। ੩ ਉਜੱਡ. ਅਸਭ੍ਯ. ਗੰਵਾਰ.

ਅਸਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸਿਤ (ਚਿੱਟਾ) ਨਹੀਂ। ੨ ਕਾਲਾ. "ਅਸਿਤ ਬਸਤ੍ਰ ਤਿਹ ਅੰਗ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੩ ਬੇਹੱਦ. ਬੇਅੰਤ। ੪ ਸੰ. ਅਸ਼ਿਤ. ਕੁੰਢਾ. ਕੁੰਠਿਤ. ਕੁੰਦ। ੫ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ. ਭਕ੍ਸ਼ਿਤ। ੬ ਸੰਗਯਾ—ਅਸਿਤ ਨਾਉਂ ਦਾ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਧ੍ਰੁਵਸੰਧਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਹੈਹਯ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਹਿਮਾਲਯ (ਹਿਮਾਲੇ) ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਅਸਿਤਬਾਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸਿਤ (ਕਾਲਾ) ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਰਿ (ਪਾਣੀ). ਜਮਨਾ (ਯਮੁਨਾ) ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸਿਤਬਾਰਿਪਤਿ. ਅਸਿਤਵਾਰਿ ਜਮਨਾ, ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸਿਤਾ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼੍ਵੇਤ (ਚਿੱਟੀ) ਨਹੀਂ. ਕਾਲੀ. "ਅਸਿਤਾ ਨਿਸਿ ਮੋ ਸਸਿ ਸੇ ਬਿਗਸੇ." (ਸਮੁਦ੍ਰ ਮਥਨ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜਮਨਾ ਨਦੀ। ੩ ਸੰ. ਅਸ਼ਿਤ੍ਰ—ਅਸ਼ਿਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਕ੍ਸ਼ਕ। ੪ ਸੰ. ਅਸਿਤ੍ਰ. ਫੈਂਕਣ ਵਾਲਾ.

ਅਸਿਧਰ, ਅਸਿਧਾਰੀ ਵਿ—ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਖੜਗਧਾਰੀ. "ਅਨਬਿਕਾਰ ਅਸਿਧਾਰੀ." (ਹਜ਼ਾਰੇ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮਹਾਕਾਲ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਧਾਰੀ ਖ਼ਾਲਸਾ.

ਅਸਿਧਾਵ. ਹਥਿਆਰ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਿਕਲੀਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿ ਅਤੇ ਧਾਵ.

ਅਸਿਧੁਜ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿਕੇਤੁ. "ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਜੂ ਕਰੀਅਹੁ ਰੱਛਾ." (ਚੌਪਈ)

ਅਸਿਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਅਸ਼੍ਵ (ਘੋੜਿਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਰਸਾਲਾ. ਘੁੜਚੜ੍ਹੀ ਫ਼ੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸਿਪਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਫਲ. ਪਿੱਪਲਾ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਰਕ, ਜੋ ਹਜ਼ਾਰ ਯੋਜਨ ਤਪੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਹੈ. ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਸੰਘਣਾ ਜੰਗਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਰਛਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਤਲਵਾਰ ਵਰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਪੀਆਂ ਉੱਪਰ ਡਿਗਕੇ ਅੰਗ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.

ਅਸਿਪਾਣਿ, ਅਸਿਪਾਣੀ, ਅਸਿਪਾਨਿ ਸੰਗਯਾ—ਮਹਾਕਾਲ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜਗ ਹੈ. "ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਪਾਣਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਕਰ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ.

ਅਸ਼ਿਵਾ. ਵਿ—ਅਮੰਗਲ ਰੂਪਾ. ਜੋ ਸ਼ਿਵਾ ਨਹੀਂ.

"ਸ਼ਿਵਾ ਅਸ਼ਿਵਾ ਪੁਕਾਰਤ ਭਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ). ਸ਼ਿਵਾ (ਗਿਦੜੀ) ਅਸ਼ਿਵਾ (ਅਮੰਗਲ) ਬਾਣੀ ਬੋਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਾ.

ਅਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਸਿ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅੱਸੀ। ੩ ਸਰਵ. ਮੈਂ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ. ਅਸੀਂ. ਹਮ. "ਅਸੀ ਖਤੇ ਬਹੁਤ ਕਮਾਵਦੇ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) ੪ ਵਿ—ਅਸਿਵਾਲਾ. ਖੜਗਧਾਰੀ. ਤਲਵਾਰਬੰਦ. "ਅਸੀ ਗਦੀ ਕੌਚੀ ਬਲ ਗਾਢੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ਤਲਵਾਰਧਾਰੀ ਗਦਾਧਾਰੀ ਕਵਚਧਾਰੀ.

ਅਸੀਸ, ਅਸੀਸੜੀ } ਸੰ. ਆਸ਼ਿਸ਼੍—ਅਸ਼ਿਸ਼੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸ਼ੀਰ-ਵਾਦ. ਦੁਆ਼. "ਦੇਹੁ ਸਜਣ, ਅਸੀਸੜੀਆ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅਸੀਨ. ਬੈਠਾ. ਦੇਖੋ, ਆਸੀਨ ੨. "ਆਸਨ ਡਾਸ ਅਸੀਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਸੀਬਹਾਦੁਰ. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਵੀਆਂ ਨੇ "ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ" ਨਾਉਂ ਦਾ ਉਲਥਾ (ਅਨੁਵਾਦ) ਕਰਕੇ ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਸੀਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੀਮਾ (ਹੱਦ) ਰਹਿਤ. ਬੇਹੱਦ. "ਪਾਯੋ ਅਨਦ ਅਸੀਮ ਹੈ." (ਸਲੋਹ)

ਅਸੀਰ. ਅ਼. اثیر ਅਸ਼ੀਰ. ਵਿ—ਵਡਾ. ਬਲੰਦ। ੨ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੩ ਅ਼. اسیر ਕ਼ੈਦੀ. ਬੰਧੂਆ. "ਗਿਰਜੋ ਅੰਧ ਜਜੋਂ ਹ੍ਵੈ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਦ੍ਰਿਗ ਯੁਤ ਭਯੋ ਅਸੀਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦) ੪ ਅ਼. عصیر ਅਜ਼ੀਰ. ਨਜ਼ਦੀਕ. ਪਾਸ. ਨੇੜੇ। ੫ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਕੇਸ.

ਅਸੀਰਬਚਨ, ਅਸੀਰਬਾਦ } ਸੰਗ੍ਯਾ. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. ਦੁਆ਼ਈ ਕਲਮਾ. ਅਸੀਸ.

ਅਸੀਲ. ਸੰ. ਅਸ਼ੀਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੀਲ (ਨੇਕ ਚਲਨ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਸ਼ੀਲਤਾ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ. ਖੋਟੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ. ਬਦਚਲਨ। ੩ ਅ਼. اثیل - اصیل ਅਸ਼ੀਲ ਅਥਵਾ ਅਸੀਲ. ਵਿ— ਉੱਤਮ. ਭਲਾ. ਸ਼ਰੀਫ। ੪ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਅਸਲ ਨਸਲ ਦਾ. ਕੁਲੀਨ.

ਅਸੁ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ ਧਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨ. ਚਿੱਤ। ੨ ਪ੍ਰਾਣ. "ਬਸੁ ਦੈ ਅਸੁ ਦੈ ਜਗ ਮੇ ਜਸ ਲੀਜੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਵਸੁ (ਧਨ) ਦੇਕੇ, ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇਕੇ, ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਜਸ ਲਓ। ੩ ਸੰ. ਅਸ਼੍ਰ. ਹੰਝੂ. ਆਂਸੂ. ਅਸ਼ਕ. "ਉਤਸਵ ਸਮੈ ਜਾਨਿ ਅਸੁ ਰੋਕੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸੰ. ਅਸ਼੍ਵ. ਘੋੜਾ. ਅਸਪ. "ਅਸੁ ਹਸਤੀ ਰਥ ਅਸਵਾਰੀ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਸੁਅਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣਾਂ) ਦਾ ਵੈਰੀ. ਯਮ. ਪ੍ਰਾਣਾਂਤਕ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਪ੍ਰਾਣ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੩ ਜਾਨ ਲੈਣਵਾਲਾ, ਠਗ. (ਸਨਾਮਾ) ੪ ਅਸ਼੍ਵ (ਘੋੜੇ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਅਰਿ ਅੰਤਕ. (ਸਨਾਮਾ). ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣਾਂ) ਦਾ ਵੈਰੀ (ਦੁਸ਼ਮਨ), ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਾਸ਼ (ਫਾਹੀ).

ਅਸੁਆਸਨ. ਆਸ਼੍ਵਾਸਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ। ੨ ਅਸ਼੍ਵ—ਆਸਨ. ਘੋੜੇ ਦਾ ਤਹਿਰੂ। ੩ ਕਾਠੀ. ਚਾਰਜਾਮਾ.

ਅਸੁਅੰ. ਵਿ—ਸੁਵਨ (ਪੁਤ੍ਰ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ। ੨ ਸ੍ਵਯੰ ਬਿਨਾ. ਹੌਮੈ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ. ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ. "ਅਨਕਾਲ ਅਪਾਲ ਦਿਆਲ ਅਸੁਅੰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਸੁਹਰ. ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਹਰਤਾ, ਵੈਰੀ। ੨ ਯਮ। ੩ ਵਿਖ. ਜਹਿਰ.

ਅਸ਼ੁਚਿ. ਸੰ. ਵਿ. ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਮਲੀਨ.

ਅਸੁਦਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੁਧਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਦਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ਼੍ਵਦਾਨ. ਘੋੜਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ. "ਅਸੁਦਾਨ ਗਜਦਾਨ." (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਸੁਧ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੁਧ. ਬੇਖ਼ਬਰ. ਬੇਹੋਸ਼। ੨ ਸੰ. अशुद्ध—ਅਸ਼ੁੱਧ. ਵਿ—ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਗੰਦਾ। ੩ ਗ਼ਲਤ. ਭੁੱਲ ਸਹਿਤ.

ਅਸ਼ੁੱਧਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ। ੨ ਭੁੱਲ.

ਅਸੁਨ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਵਿਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਨਛਤ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਸੁਨਿ. ਆਸ਼੍ਵਿਨ (ਅੱਸੂ) ਵਿੱਚ. ਅੱਸੂ ਮੇ. "ਅਸੁਨਿ ਆਉ ਪਿਰਾ! ਸਾ ਧਨ ਝੂਰਿ ਮੁਈ." (ਬਾਰਾਮਾਹ ਤੁਖਾਰੀ)

ਅਸੁਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਵ (ਘੋੜਿਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਅਸ਼੍ਵਸੈਨਾ. ਰਸਾਲਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਨੀਕੁਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰ. "ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ ਅੰਸਾਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅਸੁਪਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਵ (ਉਚੈਃ ਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜੇ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸੂਰਜ। ੨ ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਪਤਿ. ਜੀਵਾਤਮਾ। ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.

ਅਸੁਪਵਨ. ਵਿ—ਵਾਯੁਵੇਗੀ ਅਸ਼੍ਵ. ਹਵਾ ਤੁੱਲ ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ. "ਅਸੁਪਵਨ ਹਸਤਿ ਅਸਵਾਰੀ." (ਗਉ ਮਃ ੫)

ਅਸ਼ੁਭ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ੁਭ (ਚੰਗਾ) ਨਹੀਂ. ਬੁਰਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਮੰਗਲ. ਅਹਿਤ.

ਅਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ. ਵਿ—ਅਮੰਗਲ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ. ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਨ ਵਾਲਾ.

ਅਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਨ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਨਾ.

ਅਸੁਮੇਧ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ. "ਅਸੁਮੇਧ ਜਗਨੇ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਦਾਸੀ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਨਮੇਜਯ ਰਾਜ, ਅੰਗ ੧੯੫.

ਅਸੁਮੇਧਾਨ. ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਦਾਸੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਦੂਜਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਨਮੇਜਯ ਰਾਜ, ਅੰਕ ੧੯੫.

ਅਸੁਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫੈਂਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੈਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ ਧਾ. "ਅਨਗੰਨ ਕਾਲ ਅਸੁਰ ਤਬ ਮਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਪ੍ਰੇਤ. ਭੂਤਨਾ। ੩ ਸੂਰਜ, ਜੋ ਚਮਕਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ ਧਾ। ੪ ਭਾਵ—ਵਿਕਾਰ. ਕੁਕਰਮ. "ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੈ ਸੁਖਿ ਵਸੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮਃ ੩) "ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਅਃ ਮਃ ੧) ੫ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕੁਕਰਮੀ ਜੀਵ. "ਕੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ ਜੇ ਜਗ ਮਹਿ ਕਰਹੀ। ਨਾਮ ਅਸੁਰ ਤਿਨ ਕੋ ਜਗ ਧਰਹੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੬ ਨਿਘੰਟੁ* ਵਿੱਚ ਅਸੁਰ ਦਾ ਅਰਥ ਬੱਦਲ (ਮੇਘ) ਹੈ। ੭ ਵਿ—ਅਸੁ(ਪ੍ਰਾਣ)ਧਾਰੀ. ਜ਼ਿੰਦਾ. ਜੀਵਨਦਸ਼ਾ ਵਾਲਾ। ੮ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਸ਼੍ਰ (ਅਸ੍ਰ) ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੁਰ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਅਸ੍ਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਫੈਂਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ ਧਾ. "ਪਸੁਪਤਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਖਾਨਕੈ ਅਸੁਰ ਸ਼ਬਦ ਫੁਨ ਦੇਹੁ." (੧੧੨) ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਹੈ—"ਅਸ੍ਰ ਸਬਦ ਫੁਨ ਦੇਹੁ." ਪਸ਼ੁਪਤਿ (ਸ਼ਿਵ) ਕਰਕੇ ਫੈਂਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤੀਰ। ੯ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਂ ਅਸੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇਵਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸ੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਹੈ. ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੀ ਅਸੁਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਿਗਵੇਦ ੧—੩੫—੯ ਦਾ ਭਾਸ਼੍ਯ—"असुरः सर्वेषां प्राणदः." ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਜ਼ੰਦ ਵਿੱਚ "ਅਹੁਰ" ਦੇਵਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ, ਪਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੱਸਾ ਹਾਹਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਸਪ੍ਤ-ਹਫ਼ਤ, ਦਸ਼-ਦਹ, ਮਾਸ-ਮਾਹ ਆਦਿ। ੧੦ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਲਕਾਂਡ ਦੇ ੪੫ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੀਰਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਵੇਲੇ ਵਰੁਣ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਵਾਰੁਣੀ (ਸ਼ਰਾਬ), ਜਿਸ ਨੂੰ "ਸੁਰਾ" ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰਗਟ ਹੋਈ, ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਸੁਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਸੁਰ ਕਹਾਏ.

ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰ. ਵਿ—ਅਸੁਰ ਤੁੱਲ ਸੰਘਾਰਕ. ਰਾਖਸਾਂ ਵਾਕਰ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਹੋਆ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰ" (ਸ੍ਰੀ ਅਃ ਮਃ ੫) ੨ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਕੁਕਰਮ ਅਥਵਾ ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ.

---

* ਕਸ਼੍ਯਪ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਦ ਦਾ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਯਾਸਕ ਮੁਨੀ ਨੇ "ਨਿਰੁਕ੍ਤ" ਨਾਮਕ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੇਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਰਥ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਸੁਰਸੰਘਾਰਕ } ਵਿ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.
ਅਸੁਰਸੰਘਾਰਣ } ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕ। ੨ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ. "ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ ਅਸੁਰਸੰਘਾਰਣ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਅਸੁਰਗੁਰੁ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਦਾ ਗੁਰੂ. ਸ਼ੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ.

ਅਸੁਰ ਨਦੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਦਾ. ਮੂਲਦ੍ਵਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚਦੀਂ ਗੰਦਗੀ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ. "ਅਸੁਰਨਦੀ ਕਾ ਬੰਧੈ ਮੂਲ." (ਰਾਮ ਬੇਣੀ) ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਡੀ ਨਾਲ ਗੁਦਾ ਦਾ ਮੁਖ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਬੁਰੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ.

ਅਸੁਰਪਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਕਸ਼ਯਪ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਰਪਿਤਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੁਰਪਿਤ (ਕਸ਼ਯਪ), ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਰਰਾਜ. ਵਿ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਵਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਰਰਾਜਅਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਵਣ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਰਾ ਨਦੀ. ਅਪਾਨ ਪੌਣ. "ਅਸੁਰਾ ਨਦੀ ਅਪੁਠੀ ਤਰੈ." (ਰਤਮਾਲਾ ਬੰਨੋ) ਅਪਾਨ ਦੀ ਟੇਢੀ ਚਾਲ ਰੋਕਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਹੇਠ (ਤਲੈ) ਕਰੇ.

ਅਸੁਰਾਰਦਨ. ਸੰ. असुरार्दन. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਨੂੰ ਅਰਦਨ (ਪੀੜਨ) ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ. ਅਸੁਰਾਰਿ। ੨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ. "ਅਸੁਰਾਰਦਨ ਕੇ ਕਰਕੋ ਜਿਨ ਏਕਹਿ ਬਾਨ ਬਿਖੈ ਤਨ ਚਾਖਯੋ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਸੁਰਾਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੁਰ—ਅਰਿ. ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਦੇਵਤਾ. "ਨਿਕਸੀ ਅਸੁਰਾਰਿ ਕੀ ਸੈਨ ਚਲੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਸੁਰਿਸ. ਵਿ—ਅਸੁਰ—ਈਸ਼. ਅਸੁਰੇਸ਼. ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਵਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸੁਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਖਸੀ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਆਸੁਰੀ। ੨ ਡਿੰਗ. ਰਾਈ. ਸੰ. ਆਸੁਰੀ. ਰਾਜ ਸਰ੍ਸ਼ਪ. Mustard.

ਅਸੁਰੇਸ. ਵਿ—ਅਸੁਰ—ਈਸ਼. ਦੈਤਰਾਜ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਵਣ। ੩ ਬਲਿ। ੪ ਹਿਰਨ੍ਯਕਸ਼ਿਪੁ। ੫ ਸ਼ੁੰਭ। ੬ ਅਸੁਰ (ਭੂਤ) ਰਾਜ. ਮਹਾਦੇਵ.

ਅਸੁਰੋ ਪੁਰ. ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ. "ਮੂੰਡ ਕਟਯੋ ਅਸੁਰੋ ਪੁਰ ਮਾ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਅਸੁਰ (ਦੈਤਾਂ) ਦੀ ਪੁਰੀ. ਪਾਤਾਲਲੋਕ.

ਅਸੁਲੂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਸਲ (ਮੂਲ) ਤੋਂ. ਮੁੱਢੋਂ. ਅਸਲੀਯਤ ਵਿਚਾਰਣ ਤੋਂ. "ਅਸੁਲੂ ਇਕ ਧਾਤੁ." (ਜਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅਸਲ ੨ ਅਤੇ ਧਾਤੁ.

ਅਸੂ. ਦੇਖੋ, ਅਸੁ ਅਤੇ ਅੱਸੂ. "ਅਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ ਜਿਨਾ ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹ)

ਅਸੂਆ. ਸੰ. ਅਸੂਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਈਰਖਾ. ਹ਼ਸਦ. ਤਾਤ. ਡਾਹ. "ਸਰਣ ਪਰਿਓ ਤਜਿ ਗਰਬਸੂਆ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਤਿਆਗਕੇ ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸੂਯਾ.

ਅੱਸੂਆ. ਸੰਗਯਾ—ਆਂਸੂ. ਅਸ਼੍ਰੁ. ਅੱਥਰੂ. ਹੰਝੂ.

ਅਸੂਝ. ਵਿ—ਜੋ ਨਜਰ ਨਾ ਆਵੇ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਯ. "ਅਸੂਝ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਬੇਸਮਝ. ਮੂਰਖ.

ਅਸੂਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਸਾ. ਵਾਸਨਾ. "ਵਤਿ ਅਸੂਣੀ ਬੰਨਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਫੇਰ ਆਸ਼ਾ ਬੰਨ੍ਹਕੇ.

ਅਸੂਤ. ਵਿ—ਕੁਸੂਤਾ. ਬੇਢੰਗਾ। ੨ ਅਪ੍ਰਸੂਤ. ਅਜਨਮ। ੩ ਸੰ. ਅਸਯੂਤ. ਜੋ ਸੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਬਿਨਾ ਸੰਬੰਧ. ਬੇਲਾਗ. "ਆਦਿ ਰੂਪ ਅਸੂਤ." (ਜਾਪੁ)

ਅਸੂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਸੂਦਾ. "ਨਿਜ ਨਿਜ ਸੈਨ ਅਸੂਦੀ ਕਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਸੂਯਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਸੂਯਾ (ਈਰਖਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹ਼ਾਸਿਦ.

ਅਸੂਯਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸੂਆ.

ਅਸੂਲ. ਦੇਖੋ, ਉਸੂਲ.

ਅਸੇਅ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਰਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਧਾਰ. "ਕਿ ਅਸੇਅਸ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਆਸਰਾ ਰੂਪ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੇ। ੩ ਜਿਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ.

ਅਸੇਸ, ਅਸੇਖ ਸੰ. ਅਸ਼ੇਸ਼. ਵਿ—ਪੂਰਾ. ਸਾਰਾ. ਮੁਕੰਮਲ। ੨ ਅਨੰਤ. ਅਪਾਰ. "ਅਜੋਨਿ ਆਦਿ ਅਸੇਖ." (ਜਾਪੁ)

ਅਸੇਤ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼੍ਵੇਤ (ਚਿੱਟਾ) ਨਹੀਂ। ੨ ਕਾਲਾ। ੩ ਨੀਲਾ ਪੀਲਾ ਆਦਿ.

ਅਸੈ. ਅਵਸ਼੍ਯ.ਜਰੂਰ। ੨ ਅਸ੍ਤਿ.ਹੈ.ਦੇਖੋ,ਤਿਲੋਕਸਿੰਘ.

ਅਸੋਕ. ਸੰ. ਅਸ਼ੋਕ. ਵਿ—ਸ਼ੋਕ ਰਹਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਭਯੋ ਅਸੋਕ ਦੇਵਪਤਿ ਤਬਹੀ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਖੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ. "ਅਸੋਕ ਗਯੋ ਤਿਨ ਹੂ ਤੇ ਨਸਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨੱਠ ਗਈ। ੩ ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਪੱਤੇ ਹਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਲਗਦੇ ਹਨ.ਮਧੁਪੁਸ਼ਪ. L.Jonesia Asoca. ੪ ਪਾਰਾ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੬ ਮਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਰਯ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿੰਦੁਸਾਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਚੰਦ੍ਰਗੁਪਤ ਦਾ ਪੋਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਅਸ਼ੋਕ ਵਰਧਮਾਨ ਹੈ. ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਅਸ਼ੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ੈਵ ਸੀ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਬੌਧ ਹੋਗਿਆ. ਇਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ੬੪੦੦੦ ਪੁਜਾਰੀ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ੮੪੦੦੦ ਕੀਰਤੀਸ੍ਤੰਭ (Columns of Fame) ਖੜੇ ਕਰਵਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੁਕਮ ਉੱਕਰੇ ਹੋਏ ਸਨ.

ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਠਾਰਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਬੁੱਧਮਤ ਦਾ ਇੱਕ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਲੰਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਘੱਲੇ ਅਤੇ ਜੀਵਹਿੰਸਾ ਹੁਕਮਨ ਬੰਦ ਕੀਤੀ. ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਲੰਕਾ ਤੀਕ ਕੁੱਲ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ,ਜੋ ਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਖੁਦੇ ਹੋਏ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ. ਅਨੇਕ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਿਯਦਰਸ਼ਨ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਈਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (B.C.) ੨੬੯—੨੩੨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਟਲੀਪੁਤ੍ਰ (ਪਟਨੇ) ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ. ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਧਰਮਾਤਮਾ ਚਾਰੁਮਤੀ ਬੌਧਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰਿਕਾ ਹੋਈ ਹੈ.

ਅਸ਼ੋਕ ਬਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਵਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਵਾਟਿਕਾ ਵਿ—ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਾਗ. ਬਗੀਚੀ. ਅਸ਼ੋਕ ਵਾੜੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਬਾਗ਼, ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ੩ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਗ਼.

ਅਸੋਖ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼ੋਸ਼ (ਖ਼ੁਸ਼ਕ) ਨਾ ਹੋਸਕੇ. ਅਸ਼ੋਸ਼੍ਯ. ਜੋ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ.

ਅਸੋਗ, ਅਸੋਗੀ ਵਿ—ਸੋਗ (ਸ਼ੋਕ) ਰਹਿਤ. ਆਨੰਦ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ.

ਅਸੋਚ. ਵਿ—ਸੋਚ (ਵਿਚਾਰ) ਹੀਨ. ਅਬੂਝ. "ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਭਵ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਅਸੋਚ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਵਿਚਾਰਹੀਨਤਾ. ਅਬੋਧ ਦਸ਼ਾ. "ਜਾਨ ਅਜਾਨ ਭਏ ਹਮ ਬਾਵਰ ਸੋਚ ਅਸੋਚ ਦਿਵਸ ਜਾਂਹੀ." (ਸੋਰ ਰਵਦਾਸ) ੩ ਸੰ.ਅਸ਼ੌਚ.ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਅਸ਼ੁੱਧੀ.

ਅਸੋਚਾ. ਵਿ—ਚਿੰਤਾ ਬਿਨਾ. ਬੇਫ਼ਿਕਰ। ੨ ਸੁੱਚ ਬਿਨਾ. ਜੂਠਾ. ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਮਲੀਨ। ੩ ਨਾ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਾਰਹੀਨ.

ਅਸੋਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਾਗਰਣ (ਜਾਗਣਾ). ਸੌਣ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਨਿਤ ਪੜ੍ਹਾਵੈ ਕਰੈ ਅਸੋਤਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਸੌਚ. ਦੇਖੋ, ਅਸੋਚ ੩.

ਅਸੰਖ, ਅਸੰਖ੍ਯ, ਅਸੰਖ੍ਯਾਤ ਵਿ—ਸੰਖ੍ਯਾ ਬਿਨਾ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਅਣਗਿਣਤ. ਅਨੰਤ. "ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ." (ਜਪੁ)

ਅਸੰਗ. ਸੰਗ (ਲੱਜਾ) ਬਿਨਾ, ਬੇਸ਼ਰਮ. ਬੇਹਯਾ। ੨ ਸੰ. असङ्ग. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ. ਸੰਗ ਬਿਨਾ। ੩ ਨਿਆਰਾ। ੪ ਨਿਰਲੇਪ। ੫ ਸੰਗਯਾ—ਪਰਮਾਤਮਾ। ੬ ਸ਼ਿਵ। ੭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਅਸੰਗਤ. ਵਿ—ਅਯੋਗਯ. ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ. ਅਣਬਣ.

ਅਸੰਗਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਜੋਗਪੁਣਾ. ਅਯੋਗਯਤਾ। ੨ ਲੱਛਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼,ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ:—ਕਿ ਲੱਛਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਲੱਛ (ਲਕਸ਼) ਵਿੱਚ ਨਾ ਘਟੇ. ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗਊ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਰੇ ਕਿ ਲੰਮੀ ਸੁੰਡ ਵਾਲੀ ਗਊ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਣ ਹੋਰ ਥਾਂ, ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਹੋਰ ਥਾਂ ਹੋਵੇ. "ਹੇਤੁ ਅਨਤ ਹੀ ਹੋਯ ਜਹਿਂ, ਕਾਜ ਅਨਤ ਹੀ ਹੋਯ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪ੍ਰੇਮਮੱਤ ਮਰਦਾਨਾ ਗਾਵੈ,
ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਤ ਭੂਲ ਸੁਧ ਜਾਵੈ.

ਮੱਤਤਾ (ਮਸ੍ਤੀ) ਮਰਦਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਸੁਧ ਭੁੱਲੀ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਦੀ.

(ਅ) ਜੋ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਨਾ ਰੱਖਕੇ, ਦੂਜੇ ਅਯੋਗ ਥਾਂ ਆਰੋਪਣਾ, "ਅਸੰਗਤਿ" ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. "ਔਰ ਠੌਰ ਕਰਣੀਯ ਜੋ ਕਰਤ ਔਰ ਹੀ ਠੌਰ." (ਲਲਿਤ ਲਲਾਮ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਵੈਦ ਦਵਾ ਦੀਨੀ ਸੁਖਦ ਦੁਖੀਆ ਪੁਰਖ ਨਿਹਾਰ,
ਆਂਖੈ ਕੀ ਫਾਕੀ ਕਰੀ ਫਾਕੀ ਆਂਖਨ ਡਾਰ.
(ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

(ੲ) ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕਰੀਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਅਜੇਹਾ ਵਰਣਨ "ਅਸੰਗਤਿ" ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. "ਕਰਨ ਲਗੈ ਜੋ ਕਾਜ ਕਛੁ ਤਾਂ ਤੇ ਹੋਯ ਵਿਰੁਧ." (ਲਲਿਤ ਲਲਾਮ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬਲਿ ਪੋਤਾ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਦੀ ਇੱਛ ਇਛੰਦਾ,
ਕਰ ਸੰਪੂਰਣ ਜੱਗ ਸੌ ਇੱਕ ਇਕੋਤਰ ਜੱਗ ਕਰੰਦਾ,
ਇੰਦ੍ਰਾਸਣ ਨੋ ਪਰਹਰੈ ਜਾਇ ਪਤਾਲ ਸੁ ਹੁਕਮੀਬੰਦਾ.
(ਭਾਗੁ)

ਅਸੰਗ੍ਰਹ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਗ੍ਰਹ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਜਮਾ ਨ ਕਰਨਾ.

ਅਸੰਜਤ. ਸੰ. आसञ्जित—ਆਸੰਜਿਤ. ਵਿ—ਸੰਜਿਤ (ਜੋੜਿਆ)ਹੋਇਆ. ਮਿਲਾਇਆਹੋਇਆ. "ਦੂਰ ਅਸੰਜਤ ਕਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਕਿਵਾੜ ਭੇੜ ਲਏ. ਬੂਹੇ ਢੋਲਏ। ੨ ਮੁੰਦਿਆ. ਬੰਦ ਕੀਤਾ.

ਅਸੰਤ. ਸੰ. असन्त. ਵਿ—ਜੋ ਸੰਤ (ਸ਼ਾਂਤ) ਨਹੀਂ. ਬੁਰਾ. ਖੋਟਾ. ਪਾਮਰ. "ਮਿਲੈ ਅਸੰਤ ਮਸਟਿ ਕਰਿ ਰਹੀਐ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ)

ਅਸੰਪ੍ਰਗ੍ਯਾਤ ਸਮਾਧਿ. ਸੰ. असंप्रज्ञात समाधि. ਸੰਗਯਾ—ਯੋਗਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਇੱਕ ਸਮਾਧਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਯਾਤਾ ਅਤੇ ਗ੍ਯੇਯ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਿਟਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ.

ਅਸੰਪ੍ਰਹ. ਸੰ. अस्पृह—ਅਸ੍ਪ੍ਰਹ. ਵਿ—ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ. ਸੰਤੋਖੀ.

ਅਸੰਭ. ਸੰ. अशम्भु—ਅਸ਼ੰਭੁ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮੰਗਲ. ਅਸ਼ੁਭ. "ਕਲਿਜੁਗ ਚੜ੍ਹਜੋ ਅਸੰਭ, ਜਗਤ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਬਾਚ ਹੈ?" (ਕਲਕੀ) ੨ ਸੰ. ਅਸੰਭਵ. ਵਿ—ਸੰਭਵ (ਜਨਮ) ਰਹਿਤ. ਜੋ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. "ਅਸੰਭ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

੩ ਅਣਬਣ. ਨਾਮੁਮਕਿਨ. "ਜੀਤੇ ਅਸੰਭ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸੀ, ਓਹ ਭੀ ਜਿੱਤ ਲਏ। ੪ ਸੰ. अश्म भूत—ਅਸ਼੍ਮ ਭੂਤ. ਪੱਥਰ ਰੂਪ. ਵਜ੍ਰ ਸਮਾਨ ਕਠੋਰ ਦੇਹ ਵਾਲਾ. "ਸੁਨ ਮਿਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰਿ ਅਸੰਭ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਸੰਭਉ. ਅਸੰਭਵ. ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭ ੨.

ਅਸੰਭ ਸੰਭ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੰਭਵ (ਵਿਸ਼ਨੁ) ਤੋਂ ਸੰਭਵ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ) ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ. "ਅਸੰਭਸੰਭ ਮਾਨੀਐ, ਕਰੋਰ ਬਿਸਨੁ ਠਾਨੀਐ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਸੰਭਵ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਨਾਮੁਮਕਿਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਹੈ. ਜੋ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੩ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਅਣਬਣ

ਬਾਤ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਅਰਥਾਤ—ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਦਾ ਬਣ ਜਾਣਾ, ਜਿਸ ਉਕਤਿ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ ਕਰੀਏ, ਇਹ "ਅਸੰਭਵ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. "ਅਨਹੂਬੇ ਕੀ ਬਾਤ ਕਛੁ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਸੀ ਜਾਨ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਸਕੰ ਭਗਨੰਤਿ ਸੈਲੰ ਕਰਦਮੰ ਤਰੰਤਿ ਪਪੀਲਕਹ,
ਸਾਗਰੰ ਲਘੰਤਿ ਪਿੰਗੰ ਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸ ਅੰਧਕਹ,
ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਸਿਮਰੰਤ ਗੋਬਿੰਦ ਸਰਣ
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ. (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਦਿ ਤਿਮਰਲੰਗ ਤੇ ਅਨੇਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭਏ
ਕੇਤੀ ਕੁਲ ਬੀਤਗਈ ਅਮਲ ਚਲਾਇਕੈ,
ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਾਰੋਂ ਚੱਕ ਸਭ ਨਿਵੈਂ ਆਯ
ਕਹੂੰ ਨਾ ਮਵਾਸੀ ਭਟ ਦਿਯੇ ਵਿਚਲਾਯਕੈ,
ਅਨਗਨ ਸੇਨ ਕੋਸ਼ ਦੀਰਘ ਦੁਰਗ ਭਾਰੀ
ਰਾਜ ਕੋ ਸਮਾਜ ਕੌਨ ਸਕੈ ਸੁ ਗਿਨਾਯਕੈ,
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਏ ਸਰੂਪ ਪੰਥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੈ
ਕੌਨ ਜਾਨੈ ਦੇਂਗੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਖਪਾਯਕੈ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਪੇਟ ਬਜਾਵਤ ਛੁਧਾ ਦੁਖ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਮੁਹਾਯ,
ਕੋ ਜਾਨਤ ਥੋ ਫੂਲ ਕੋ ਦੇਸ਼ਨਪਤਿ ਹ੍ਵੈਜਾਯ.

੫ ਲੱਛਣ (ਲਕਣ) ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅਸੰਗਤਿ ੨.

ਅਸੰਭਾਵਨਾ. ਸੰ. असम्भावना. ਸੰਗਜਾ—ਅਨਹੋਨਾ-ਪਨ. ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅਸੰਮਕ. ਸੰ. असम्यक—ਅਸੰਮਜਕ. ਵਿ—ਜੋ ਸੰਮਜਕ (ਠੀਕ) ਨਹੀਂ. ਅਯੋਗਜ. ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਮਿਥਜਾ. ਅਸਤਜ। ੩ ਵਿਪਰੀਤ. ਉਲਟ. "ਜਿਸ ਤੇ ਦਰਸ ਅਸੰਮਕ ਪਿਖੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਸੰਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ। ੨ ਰਾਇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਬਿਨਾ ਸਹਮਤਿ.

ਅਸੰਮਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਮਤਿ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਇਖ਼ਤਿ-ਲਾਫ਼ ਰਾਇ.

ਅੱਸੀ. ਸੰ. ਅਸ਼ੀਤਿ. ਵੀਹ ਘੱਟ ਸੌ—੮੦.

ਅੱਸੂ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਵਿਨ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਸੂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਵਿੱਚ ਅਸ਼੍ਵਨੀ ਨਛਤ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਸ੍ਚਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਚਰਜ ਅਤੇ ਆਸ਼੍ਚਰਯ. "ਅਸ੍ਚਰਜ ਰੂਪੰ ਰਹੰਤ ਜਨਮੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਸ਼੍ਟ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ, ਅਠ ਅਤੇ ਆਠ.

ਅਸ਼੍ਟ ਸਿਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਿਧਿ.

ਅਸ਼੍ਟਕ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਠ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ। ੨ ਅੱਠ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਅੱਠ ਸ਼ਲੋਕ ਮਿਲਾਏ ਹੋਏ. "ਇਮ ਅਸ਼੍ਟਕ ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਪਠ ਮਨ ਵਾਂਛਿਤ ਪਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਰਾਜਾ ਯਯਾਤਿ ਦੀ ਕੰਨਜਾ ਮਾਧਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਰਾਜਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ.

ਅਸ਼੍ਟ ਕੁਲ. ਸੰਗਜਾ—ਨਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਕੁਲਾਂ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਠ ਨਾਗਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀਆਂ ਹਨ. ਅੱਠ ਨਾਗ ਇਹ ਹਨ:—ਸ਼ੇਸ਼, ਵਾਸੁਕਿ, ਕੰਬਲ, ਕਰਕੋਟਕ, ਪਦਮ, ਮਹਾਂਪਦਮ, ਸ਼ੰਖ ਅਤੇ ਕੁਲਿਕ.

ਅਸ਼੍ਟਗੰਧ. ਸੰ. अष्टगन्ध. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਠ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ. ਅਗਰ, ਕਸਤੂਰੀ, ਕਪੂਰ, ਕੁਠ, ਕੇਸਰ, ਖਸ, ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਤਜ. "ਅਸ਼੍ਟਗੰਧ ਸਜ ਆਰਤੀ ਧਰੇ." (ਸਲੋਹ)

ਅਸ਼੍ਟ ਛਾਪ. ਵ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਵਜ ਦੇ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਪ (ਮੁਹਰ) ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਲਗਦੀ ਸੀ. ਉਹ ਇਹ ਹਨ:—
ਸੂਰਦਾਸ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, ਪਰਮਾ ਨੰਦ, ਕੁੰਭਨ ਦਾਸ, ਚਤੁਰ ਭੁਜ, ਛੀਤ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਨੰਦ ਦਾਸ, ਗੋਵਿੰਦ ਦਾਸ.

ਅਸ਼੍ਟ ਦਿਕਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਦਿਗਪਾਲ.

ਅਸ਼੍ਟ ਦਿੱਗਜ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਗਜ.

ਅਸ਼੍ਟ ਧਾਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਧਾਤੁ.

ਅਸ਼੍ਟ ਨਦੀ. ਸੰਗਜਾ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਅੱਠ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਦੀਆਂ—ਗੰਗਾ, ਯਮੁਨਾ (ਜਮਨਾ), ਸਰਸ੍ਵਤੀ, ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਲੁਜ), ਵਿਪਾਸ਼ਾ (ਬਿਆਸ), ਏਰਾਵਤੀ (ਰਾਵੀ), ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ (ਝਨਾਂ), ਵਿਤਸਤਾ (ਜੇਹਲਮ). "ਲਖੇ ਅਸ਼੍ਟ ਨਦਜਾਨ ਕੋ ਦਰਪ ਭਾਜੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਸ੍ਟ ਨਾਇਕਾ
ਅਸ੍ਟ ਨਾਯਿਕਾ } ਦੇਖੋ, ਨਾਇਕਾ ਸ਼ਬਦ ਫੁਟਨੋਟ ਸਮੇਤ.

ਅਸ੍ਟਪਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਪਦੀ.

ਅਸ੍ਟ ਬਸੂ. ਦੇਖੋ, ਬਸੁ.

ਅਸ੍ਟਭੁਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਭੁਜੀ.

ਅਸ੍ਟਮੰਗਲ. ਹਿੰਦੂਧਰਮਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੱਠ ਪਦਾਰਥ:-
ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ, ਗਊ, ਜਲ ਦਾ ਘੜਾ, ਪੱਖਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ, ਰਣਸਿੰਘਾ ਅਤੇ ਦੀਵਾ. ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਰਣਸਿੰਘੇ ਦੀ ਥਾਂ ਨਗਾਰਾ ਹੈ।
੨ ਕਈਆਂ ਨੇ ਅਸ਼੍ਟਮੰਗਲ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ:-
ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਗਊ, ਅਗਨਿ, ਸੁਵਰਣ, ਘੀ, ਸੂਰਜ, ਜਲ, ਰਾਜਾ। ੩ ਉਹ ਘੋੜਾ,ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਅਯਾਲ ਦੁੰਮ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਸੁੰਮ ਚਿੱਟੇ ਹੋਣ.

ਅਸ੍ਟ ਲੋਕ. ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨੇਹੋਏ ਅੱਠ ਲੋਕ-ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ, ਪਿਤ੍ਰਿ ਲੋਕ, ਚੰਦ੍ਰ ਲੋਕ, ਇੰਦ੍ਰ ਲੋਕ, ਗੰਧਰਵ ਲੋਕ, ਰਾਕਸ ਲੋਕ, ਯਕ੍ਸ਼ ਲੋਕ, ਅਤੇ ਪਿਸ਼ਾਚ ਲੋਕ.

ਅਸ੍ਟ ਵ੍ਯਾਕਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਾਜ ਸਾਜਿ.

ਅਸ੍ਟਾਂਗ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ.

ਅਸ੍ਟਾਦਸ਼. ਸੰ. ਅਠਾਰਾਂ.ਦਸ਼ ਅਤੇ ਅੱਠ-੧੮.

ਅਸ੍ਟਾਪਦ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਪਦ.

ਅਸ੍ਟਾਵਕ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਵਕ੍ਰ.

ਅਸ੍ਟੋਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਠੋਤਰ.

ਅਸ੍ਤੁ. ਸੰ. अस्त्. ਧਾ-ਸ਼ੋਭਾ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਲੁਕਣਾ. ਗ੍ਰਸਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. अस्त. ਵਿ-ਛਿਪਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੁਕਿਆ. ਅੰਤਰਧਾਨ ਹੋਇਆ। ੩ ਨਸ਼੍ਟ. ਨਾਸ਼ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਉਹ ਪਹਾੜ,ਜਿਸ ਦੀ ਓਟ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਹੈ। ੫ ਫ਼ਾ است ਹੈ. ਅਸ੍ਤਿ। ੬ ਸੰ. ਅਸ੍ਥਿ. ਹੱਡੀ. "ਬਿਸਟਾ ਅਸ੍ਤ ਕ੍ਰਿਮਿ ਉਦਰੁ ਭਰਿਓ ਹੈ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਅਸ੍ਤਮਨ
ਅਸ੍ਤਮਯਨ } ਦੇਖੋ, ਅਸਤਮਨ.

ਅਸ੍ਤਵ੍ਯਸ੍ਤ. ਸੰ. ਵਿ-ਉਲਟ ਪੁਲਟ. ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ.

ਅਸ੍ਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ. ਹੋਂਦ. ਭਾਵ। ੨ ਵਿਦ੍ਯਮਾਨਤਾ. ਮੌਜੂਦਗੀ। ੩ ਜਰਾਸੰਧ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ,ਜੋ ਮਥੁਰਾਪਤਿ ਕੰਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ.

ਅਸ੍ਤਿ ਭਾਤਿ ਪ੍ਰਿਯ. ਵਾ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਜੋ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਦੀ ਹੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਹਨ. "ਸਤ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਇਕ ਅਸ੍ਤਿ ਭਾਤਿ ਪ੍ਰਿਯ ਪੂਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ.

ਅਸ੍ਤੁ. ਸੰ. ਵ੍ਯ-ਹੱਛਾ! ਭਲਾ! ੨ ਹੋਵੇ. ਇਵੇਂ ਹੋਵੇ.

ਅਸ੍ਤੇਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਤੇਯ (ਚੋਰੀ) ਦਾ ਤ੍ਯਾਗ. ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨੀ.

ਅਸ੍ਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ.

ਅਸ੍ਤ੍ਰੀ ਸੰ. अस्त्रिन्. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਆਦਮੀ.

ਅਸ੍ਥਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਲ। ੨ ਹ੍ਰਿਦਯਸ੍ਥਲ. ਮਨ. ਦਿਲ. "ਜਾਕਾ ਅਸ੍ਥਲ ਤੋਲ ਅਮਿਤੋ." (ਗਾਥਾ)

ਅਸ੍ਥਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਹੱਡੀ.

ਅਸ੍ਥਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤ। ੨ ਸੰ. अस्थित. ਵਿ-ਨਾ ਇਸਥਿਤ.ਚਲਾਇਮਾਨ."ਅਸ੍ਥਿਤੰ ਸੋਗ ਹਰਖੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਸ੍ਥਿਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਰ.

ਅਸ੍ਮ. ਦੇਖੋ, ਅਸਮ ੩.

ਅਸ੍ਰ. ਅਸ਼੍ਰ. ਹੰਝੂ. ਆਂਸੂ। ੨ ਸੰ. अस्र. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਲਹੂ। ੩ ਜਲ। ੪ ਵਿ-ਫੈਂਕਿਆ. ਚਲਾਇਆ.

ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰ.

ਅਸ਼੍ਰਮ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਮ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਥਕਾਨ। ੨ ਕਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ.

ਅਸ਼੍ਰੁ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਥਰੂ. ਆਂਸੂ. ਹੰਝੂ. ਸ਼ੋਕ ਜਾਂ ਅਨੰਦ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਜਲ.

ਅਸ਼੍ਰੁਪਾਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਥਰੂ (ਹੰਝੂ) ਕੇਰਨੇ. ਰੋਦਨ. ਰੋਣਾ. "ਅਸ੍ਰੁਪਾਤ ਸੋਂ ਵਸਤ੍ਰ ਭਿਗੋਏ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ } ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰਵਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ.
ਅਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰੀ } ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਹੀਂ ਸੁਣੇ.

ਅਸ਼੍ਲੀਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਸ਼੍ਲੀਲ (ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ) ਨਹੀਂ. ਨਿੰਦਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੱਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਕ੍ਯ। ੩ ਗੰਵਾਰੀ ਬੋਲੀ.

ਅਸ਼੍ਵ. ਸੰ. अश्व. ਅਸ਼੍ਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜਾ. ਤੁਰੰਗ. ਅਸਪ। ੨ ਵਿ—ਵ੍ਯਾਪਕ। ੩ ਸੰ. अस्व. ਜਿਸ ਪਾਸ ਸ੍ਵ (ਧਨ) ਨਹੀਂ. ਕੰਗਾਲ. "ਕਨਕ ਅਸ਼੍ਵ ਹੈਵਰ ਭੂਮਿਦਾਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਅਨਾਥ ਨੂ ਕਨਕ (ਸੋਨਾ) ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ.

ਅਸ਼੍ਵਏਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਚੈ:ਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸੂਰਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸ਼੍ਵਸ਼ਾਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਘਰ. ਤਬੇਲਾ. ਅਸਤਬਲ.

ਅਸ਼੍ਵਕਵਚਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਫੌਜ, ਜਿਸ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਚ ਪਹਿਨਾਏ ਹੋਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਸ਼੍ਵਗਤਿ. ਦੇਖੋ, ਬਿਸ਼ੇਖ। ੨ ਘੋੜੇ ਦੀ ਚਾਲ.

ਅਸ਼੍ਵਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤਰ.

ਅਸ਼੍ਵਤਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੱਚਰ. ਘੋੜੀ ਅਤੇ ਗਧੇ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਨਸਲ.

ਅਸ਼੍ਵੱਥ. ਸੰ. अश्वत्थ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿੱਪਲ. ਚਲਦਲ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਸ਼੍ਵੱਥ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠ ਘੋੜੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਲਈਂ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.* Ficus religiosa (Religiosa Indica)

ਅਸ਼੍ਵੱਥਾਮਾ. ਸੰ. अश्वत्थामन्. ਵਿ—ਘੋੜੇ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ੍ਰਿਪੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦ੍ਰੋਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਘੋੜੇ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਦੁਰਯੋਧਨ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਕੌਰਵਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਅਸ਼੍ਵੱਥਾਮਾ, ਕ੍ਰਿਪ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤਵਰਮਾ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿਗਏ ਸਨ. ਅਸ਼੍ਵੱਥਾਮਾ ਧ੍ਰਿਸ਼੍ਟਦ੍ਯੁਮਨ ਕੋਲੋਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦ੍ਰੋਣ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ. ਏਸ ਲਈ ਏਹ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਧ੍ਰਿਸ਼੍ਟਦ੍ਯੁਮਨ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇਪਏ ਹੀ ਮਾਰਦਿੱਤਾ. ਫੇਰ ਇਸ ਨੇ ਦ੍ਰੁਪਦ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ਿਖੰਡੀ ਨੂੰ ਮੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਪਾਸ ਲੈਗਿਆ.

ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਹਮਅਸਤ੍ਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਪਰਿਕ੍ਸ਼ਿਤ (ਪਰੀਛਤ) ਨੂੰ ਭੀ, ਜੋ ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ, ਮਾਰਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਕ੍ਸ਼ਿਤ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜੀਵਨਦਾਨ ਕੀਤਾ.† ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਸ਼੍ਵੱਥਾਮਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਡਰਕੇ ਨੱਸਗਏ, ਪਰ ਦ੍ਰੌਪਦੀ ਨੇ ਰੋਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼੍ਵੱਥਾਮਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਪਾਪ ਹੈ. ਦ੍ਰੌਪਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੰਨਗਈ, ਪਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ. ਇਸ ਲਈ ਭੀਮ, ਅਰਜੁਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗਏ, ਅਤੇ ਰਤਨ ਲੈਆਏ. ਦ੍ਰੌਪਦੀ ਨੇ ਇਹ ਮਣੀ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਨੂੰ ਦੇਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਕਟ ਪੁਰ ਸਜਾਇਆ.

ਅਸ਼੍ਵਪਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਸਪਤਿ ਅਤੇ

*ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਦੇ ਘੋੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਛਾਂ ਹੇਠ ਬੱਧੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ.

† ਪਰਿਕ੍ਸ਼ਿਤ ਨਾਉਂ ਇਸੇ ਲਈ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਰਿਕ੍ਸ਼ੀਣ (ਮਰੇ ਹੋਏ) ਨੂੰ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣ ਦਿੱਤੇ.

ਅਸੁਪਤਿ। ੨ ਨਿਘਨ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸੇਨ, ਜੋ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਹ ਸ੍ਯਮੰਤਕ ਮਣੀ ਪਹਿਨਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ-ਗਿਆ ਸੀ. "ਅਸ਼੍ਵਪਤੀ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਣ ਪਰੇ."(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਸ੍ਵਪਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਵਪਨ (ਨੀਂਦ) ਨਹੀਂ.

ਅਸ਼੍ਵਮੁਖ. ਸੰ. ਕਿੰਨਰ ਦੇਵਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਉਣ ਅਤੇ ਨੱਚਣ ਵਿੱਚ ਵਡੇ ਨਿਪੁਣ (ਤਾਕ) ਹਨ.

ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ. ਉਹ ਜੱਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸ਼੍ਵ (ਘੋੜਾ) ਮੇਧ (ਮਾਰਿਆ) ਜਾਵੇ. ਜਿਸ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇ ਇਹ ਜੱਗ ਦੋ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰਕੇ ਕੀਤਾਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ—ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੁਕੂਮਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਔਲਾਦ ਵਾਸਤੇ.

ਜੱਗ ਦੀ ਵਿਧੀ ਇਉਂ ਹੈ:—ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਅਭਿਮੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਪੁਰ ਜੱਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਲਿਖਿਆਹੁੰਦਾ ਸੀ. ਘੋੜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਚਲਦੇ ਸਨ. ਘੋੜਾ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਜੋ ਰਾਜਾ, ਘੋੜੇ ਦੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਮੰਨਣੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਲੈਂਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਪੁਰ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਛਿੜ ਪੈਂਦਾ ਸੀ. ਜੇ ਘੋੜਾ ਛੁਡਾਇਆ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਤਦ ਜੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਘੋੜਾ ਲੈਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਹਾਰੇਹੋਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜੱਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ. ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਫਰ ਪਿੱਛੋਂ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਥਾਣੀਂ ਘੋੜਾ ਬੇਰੋਕ ਫਿਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜਿਰ ਹੋਣਾਪੈਂਦਾ ਸੀ. ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਜੱਗਮੰਡਪ ਰਚਿਆਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵੇਦੀ, ਸਵਾ ਸਵਾ ਗਜ ਚੌੜੇ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸੱਤ ਗਜ ਲੰਮੇ ੨੧ ਖੰਭਿਆਂ ਉੱਪਰ ਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਅਤੇ ਹਵਨ ਲਈ ੧੮ ਕੁੰਡ ਬਣਾਇਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਚੁਪਾਏ ਕੱਟਕੇ ਹੋਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਧ (ਬੂ) ਰਾਣੀ ਸਮੇਤ ਰਾਜਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸਨਾਨ ਕਰਾਕੇ ਬੈਤ ਦੀ ਚਟਾਈ ਉੱਪਰ ਖੜਾ ਕਰਕੇ, ਰਾਜੇ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਝਟਕਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ,ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਮਚ ਉਠਦੀ ਸੀ.

ਜੇ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਲੋਥ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਸੌਂਦੀ ਸੀ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀ ਕਿ ੧੦੦ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਜੱਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਏਸੇ ਲਈ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਜੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਵਿਘਨ ਪਾਏ.

ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਲਕਾਂਡ ਦੇ ੧੪ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸ਼ਰਥ ਦੇ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪਸ਼ੂ ਬਲਿਦਾਨ ਲਈ ਖੂੰਟਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕੌਸ਼ਲ੍ਯਾ ਆਦਿ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਖੜਗ ਨਾਲ ਝਟਕਾਇਆ ਸੀ ਅਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਸੁੱਤੀਆਂ ਸਨ।

੨ ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਅਸ਼੍ਵਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰ.

ਅਸ਼੍ਵਵੈਦ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਾਲਿਹੋਤ੍ਰੀ (ਸਲੋਤ੍ਰੀ) Veterinary surgeon.

ਅਸ਼੍ਵਾਰੂਢ } ਵਿ—ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ.
ਅਸ਼੍ਵਾਰੋਹੀ } ਘੁੜਚੜ੍ਹਾ ਸਵਾਰ.

ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜੀ। ੨ ਸਤਾਈ ਨਛਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨਛਤ੍ਰ. ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪੈਣ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਨਛਤ੍ਰ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਰਗੀ ਸ਼ਕਲ ਭਾਸਦੀ ਹੈ.

ਅਸ਼੍ਵਿਨੀਕੁਮਾਰ. ਘੋੜੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੋ ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਦ ਹਨ. ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਦੇ ਦੈਵਤ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ "ਸੰਗ੍ਯਾ" ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦਾ ਤੇਜ ਨਾ ਸਹਾਰ

ਕੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਬਣਾਉਟੀ ਇਸਤ੍ਰੀ "ਛਾਯਾ" ਘਰ ਛੱਡਕੇ ਆਪ ਘੋੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਚਲੀਗਈ. ਜਦ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜੋੜੇ ਪੁਤ੍ਰ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਅਸ਼੍ਵਿਨੀਕੁਮਾਰ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ.

ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਡੁ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਾਦ੍ਰੀ ਨੇ ਨਕੁਲ ਅਤੇ ਸਹਿਦੇਵ, ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਜਣੇ ਸਨ. ਵੈਦਿਕ ਸਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਤ ਅਤੇ ਸੰਝ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਅਹ. ਸੰ. अह् ਧਾ—ਫੈਲਨਾ. ਵਜਾਪਣਾ। ੨ ਸਰਵ. ਇਹ. ਯਹ। ੩ ਸੰ. अहन्—ਅਹਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿਨ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਅਹਸਾਨ. ਅ਼. احسان ਇਹ਼ਸਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਪਕਾਰ. ਨੇਕੀ. ਭਲਿਆਈ। ੨ ਕ੍ਰਿਪਾ.

ਅਹਸਾਨਫਰਾਮੋਸ਼. ਫ਼ਾ. احسان فراموش ਇਹ਼ਸਾਨ-ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ ਵਿ—ਉਪਕਾਰ ਭੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਕ੍ਰਿਤਘਨ.

ਅਹਹ. ਵ੍ਯ—ਅਚਰਜ, ਖੇਦ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਆਦਿ ਦਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਅਹਕਰਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਹੰਕਾਰ. ਅਹੰਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਭਿਮਾਨ. "ਜਿਨ ਵਿਚਹੁ ਅਹਕਰਣ ਚੁਕਾਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰ)

ਅਹ਼ਕਾਮ. ਅ਼. احکام ਹੁਕਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਹਣ. ਦੇਖੋ. ਅਹਨ ਅਤੇ ਆਹਣ.

ਅਹਦ. ਅ਼. عہد ਅ਼ਹਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਵਾਦਾ. ਨੇਮ. "ਬਾਂਧ ਅਹਦ ਇਹ ਰੀਤਿ ਸੋਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸਮਾ. ਵੇਲਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਦਾ ਸਮਾ. ਜਿਵੇਂ—ਇਹ ਘਟਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਅਹਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ.

ਅ਼ਹਦਸ਼ਿਕਨੀ. ਫ਼ਾ. عہدشکنی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਵਾਦਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ੀ.

ਅਹ਼ਦੀ. ਅ਼. احدی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਪਦਵੀ.

ਅਹਦੀਆਂ ਦੀ ਤਨਖ਼੍ਵਾਹ ੨੦ ਤੋਂ ੨੫ ਰੁਪਯੇ ਤੀਕ ਮਾਹਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਸਵਾਰ ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਾਸ ਮਨਸਬਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ. ਜਦ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਸੂਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਉਚੇਚਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ, ਤਦ ਅਹਦੀ ਭੇਜੇਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਏਹ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਡੇਰਾ ਨਹੀਂ ਚੁਕਦੇ ਸਨ. ਧਰਨਾ ਮਾਰਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਹਦੀ ਮੰਜੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠਕੇ ਸਫਰ ਕਰਦੇ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬੇਗਾਰੀ ਕਢਵਾਕੇ ਮੰਜਾ ਚੁਕਵਾਉਂਦੇ. "ਤਬ ਔਰੰਗ ਜਿਯ ਮਾਹਿ ਰਿਸਾਏ। ਏਕ ਅਹਦੀਆ ਇਹਾਂ ਪਠਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅ਼ਹਦੋ ਪੈਮਾਨ. ਫ਼ਾ. عہدوپیمان ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਥਾਪਣੇ.

ਅਹਨ. ਸੰ. अश्मघ्न—ਅਸ਼੍ਮਘ੍ਨ. ਬੱਦਲ ਦਾ ਪੱਥਰ. ਗੜਾ. ਓਲਾ.

ਅਹਨਿਸ. ਸੰ. अहर्निश. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਰਾਤ ਦਿਨ। ੨ ਸਦਾ. ਨਿਤ੍ਯ.

ਅਹਪਤਿ. ਸੰ. ਅਹਪੰਤਿ. ਦਿਨ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸੂਰਜ.

ਅਹਪਤਿਦਿਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਹਪੰਤਿ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਦਿਨ—ਐਤਵਾਰ.

ਅਹਮ. ਦੇਖੋ, ਅਹੰ। ੨ ਅ਼. اہم ਵਿ—ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ. ਆਵਸ਼੍ਯਕ। ੩ ਕਠਿਨ. ਔਖਾ.

ਅਹ਼ਮਕ਼. ਅ਼. احمق ਵਿ—ਹੁਮਕ਼ (ਮੂਰਖਤਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਬੁੱਧਿਹੀਨ. ਮੂਰਖ.

ਅਹ਼ਮਦ. ਅ਼. احمد ਵਿ—ਹ਼ਮਦ (ਸ਼ਲਾਘਾ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਿਤ. ਸਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਉਂ। ੩ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਅਤੇ ਸੋਰਠੇ ਮਨੋਹਰ ਹਨ.

"ਅਹਮਦ, ਯਾ ਮਨ ਸਦਨ ਮੇ ਹਰਿ ਆਵਹਿ ਕਿਹ ਬਾਟ?
ਬਿਕਟ ਜੁਰੇ ਜੌ ਲੌਂ ਨਿਪਟ ਖੁਲੈਂ ਨ ਕਪਟ ਕਪਾਟ.
ਅਹਮਦ ਹਮ ਨ ਸੁਹਾਯ, ਅਮੀ ਪਿਲਾਵੈ ਮਾਨ ਬਿਨ,

ਜੋ ਬਿਖ ਦੇਤ ਬੁਲਾਯ, ਮਾਨ ਸਹਿਤ ਮਰਬੋ ਭਲੋ."

ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ, ਅਥਵਾ ਦੁੱਰਾਨੀ. ਅਬ-ਦਾਲੀ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖ਼, ਸੱਦੋਜ਼ਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨ ਖ਼ਾਂਨ ਦਾ ਪੁੱਤ. ਇਹ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਪਠਾਣ ਸੀ, ਪਰ ਬੁੱਧੀਬਲ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਵਧਦਾ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਹੋਗਿਆ, ਅਤੇ ਸਨ ੧੭੪੭ ਵਿੱਚ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੰਧਾਰ ਤੇ ਕਬਜਾ ਕਰਕੇ ਬਲਖ, ਸਿੰਧ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ. ਇਸ ਨੇ ਸਨ ੧੭੪੭ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਨ ੧੭੬੭ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਕਲੰਦਰ ਖ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਕੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਢਾਹਿਆ, ਜੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਨੀਂਹ ਉੱਪਰ ਉਸਾਰਿਆ. ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੭ ਹਾੜ ਸੰਮਤ ੧੮੩੦ ਵਿੱਚ ਮੁਰਗਾਬ ਨਾਮੇ ਨਗਰ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਅਤੇ ਦੇਸਰਾਜ.

ਅਹ਼ਮਦ ਸੱਯਦ. (ਸੱਯਦ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਗ਼ਾਜ਼ੀ) ਬਰੇਲੀ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮੁੱਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੧੮੨੭ ਵਿੱਚ ਸਰਹੱਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜਹਬੀ ਜੰਗ ਛੇੜਿਆ ਅਤੇ ਜਹਾਦ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਗਏ. ਅਟਕ ਪਾਸ ਅਕੋਰਾ ਦੇ ਮਕਾਮ ਪੁਰ ਸਰਦਾਰ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਖਾਧੀ. ਮਈ ਸਨ ੧੮੩੧ ਵਿੱਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਗਵਰ-ਨਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਾਲਾਕੋਟ (ਜਿਲਾ ਹਜ਼ਾਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਿਆ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਤੇ ਗੁਪਤ ਹੋਗਿਆ, ਪਰ ਮੋਇਆ ਨਹੀਂ.

ਅਹਮਦਾਬਾਦ. ਬੰਬਈ ਹਾਤੇ ਅੰਦਰ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜੋ ਸ਼ਾਵਰਮਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁਰ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਨ ੧੪੧੩ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ.

ਅਹਮਦੀ. ਵਿ—ਮੁਹੰਮਦ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ ਪੈਰੋਂ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਸਲਮਾਨ। ੩ ਕਾਦੀਆਨੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਪੈਰੌ. ਦੇਖੋ, ਗੁਲਾਮ ਅਹਮਦ.

ਅਹਰ. ਸੰ. अहर्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿਨ.

ਅਹਰਖ. ਦੇਖੋ, ਅਹਿਰਖ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਰ੍ਸ਼ (ਆਨੰਦ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਰੰਜ. ਸ਼ੋਕ.

ਅਹਰਣ, ਅਹਰਣਿ, ਅਹਰਨ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਯਸ੍ਘਨ. ਲੋਹੇ ਦਾ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਲੋਹੇ ਆਦਿ ਧਾਤੂਆਂ ਦੇ ਘੜਨ ਲਈ ਲੋਹਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਉੱਪਰ ਲੋਹਾ, ਠੰਢਾ ਜਾਂ ਗਰਮ, ਰੱਖਕੇ ਘਨ (ਹਥੌੜੇ) ਨਾਲ ਘੜਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਆਹਨੀ. ਨਿਹਾਈ. "ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ." (ਜਪੁ)

ਅਹਰਨਿਸ. ਦੇਖੋ, ਅਹਨਿਸ ਅਤੇ ਅਹਿਨਿਸ.

ਅਹਰਮਨ. ਫ਼ਾ اہرمن। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਸੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਦੇਵਤਾ.* ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨੇਕੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਯਜ਼ਦਾਨ ਹੈ.

ਅਹਰੰਤ. ਵਿ—ਆਹ ! ਆਹ ! ਅਤੇ ਹੈ ! ਹੈ ! ਪੁਕਾਰਦਾ. ਵਿਲਾਪ ਕਰਦਾ. "ਅਹਰੰਤ ਕੋਟਿ ਕਟਯੰਤਿ ਗਾਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ. ਅਰ੍ਹੰਤ.

ਅਹਲ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਜੋ ਹੱਲੇ ਨਾ. ਸਿਥਰ. ਕ਼ਾਇਮ. "ਗਡ ਥੰਮ ਅਹਲੈ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਅ਼ اہل। ਅਹਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੋਕ. ਜਨ ਸਮੁਦਾਯ। ੩ ਪਰਿਵਾਰ. ਕੁਟੰਬ। ੪ ਪਤਿ। ੫ ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ਼. "ਅਹਲ ਆਰਫ਼ ਕਮਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਹਲਕਾਰ. ਫ਼ਾ اہلکار। ਵਿ—ਕਰਮਚਾਰੀ. ਅਹੁਦੇ-ਦਾਰ. ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ.

ਅਹਲਾ. ਵਿ—ਦੁਰਲਭ. ਅਲਭ੍ਯ। ੨ ਬਿਨਾ ਲਾਭ. ਵ੍ਰਿਥਾ. ਸੰ. ਅਫਲ. ਦੇਖੋ, ਅਹਿਲਾ.

ਅਹਲਾਦ. ਸੰ. ਆਹ੍ਲਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਨੰਦ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਹਿਲਾਦ.

ਅਹਲਿਆ. ਸੰ. ਅਹਲ੍ਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵ੍ਰਿਧਾਸ਼੍ਵ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਗੌਤਮ (ਸ਼ਰਦਵਤ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ, ਰਾਮਾਯਣ

*ਇਸੇ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਕਵੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ 'ਅਹਰਮਨ' ਲਿਖਦਿੰਦੇ ਹਨ.

ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਸਭ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਈ, ਇਹ ਪਤੀ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਨਾਲ ਸਿਲਾ ਰੂਪ ਹੋਗਈ ਅਤੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਈ. "ਗੌਤਮ ਨਾਰਿ ਅਹਲਿਆ ਤਾਰੀ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਗੌਤਮ ੪.

ਅਹਲੀਆ. ਅ਼ اہلیہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਹਲ (ਕੁਟੰਬ) ਵਾਲੀ. ਭਾਰਯਾ. ਜੋਰੂ. ਵਹੁਟੀ. ਵਨਿਤਾ.

ਅਹਲੀਹਾ. ਅ਼. اہلیہا ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ.

ਅਹਲੇ ਨਜ਼ਰ. ਫ਼ਾ اہلِ نظر ਵਿ—ਅਕਲਮੰਦ. ਦਾਨਾ. ਸਿਆਣਾ.

ਅਹਲਯਾ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਿਆ ਅਤੇ ਗੌਤਮ ੪.

ਅਹਵ. ਸੰ. ਆਹਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ.

ਅਹਵਯੰ. ਸੰ. ਆਹਵੀਯ. ਵਿ—ਯੁੱਧ ਸੰਬੰਧੀ. "ਗਿਰੰਤ ਭੂਮਿ ਅਹਵਯੰ." (ਰਾਮਾਵ) ਅਹਵੀਯ ਭੂਮਿ (ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ) ਵਿੱਚ ਡਿਗਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਵੀ ਭੂਮਿ.

ਅਹ਼ਵਾਲ. ਅ਼. احوال ਹ਼ਾਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਦਸ਼ਾ. "ਮਮ ਈ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੨ ਸਮਾਚਾਰ. ਸੁਧ. ਖ਼ਬਰ.

ਅਹਵੀ ਭੂਮਿ. ਸੰ. ਆਹਵੀਯ ਭੂਮਿ. ਰਣਖੇਤ. ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਹਵਯੰ.

ਅਹਾ. ਵ੍ਯ—ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ. ਸੀ. ਥਾ. ਸਾ. "ਜਹ ਕਛੁ ਅਹਾ, ਤਹਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਅਹਾਜ, ਅਹਾਜੁ } ਸੰ. ਅਹਾਯੰਜ. ਵਿ—ਨਾ ਲੈਜਾਣ ਲਾਇਕ। ੨ ਭਾਵ—ਨਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ. "ਖਾਣਾ ਖਾਜ ਅਹਾਜੁ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ੩ ਅਖਾਦ੍ਯ. ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਭੱਖ.

ਅਹਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਹਾਤਾ.

ਅਹਾਰ. ਸੰ. ਆਹਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੋਜਨ. ਗ਼ਿਜ਼ਾ. ਖਾਣਾ.

ਅਹਾੜ. ਵਿ—ਜੋ ਹਾੜਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਪ ਅਤੇ ਤੋਲ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁੱਖਭਰੀ ਪੁਕਾਰ. ਹਾਹਾਕਾਰ. "ਖੁਲੀਂ ਵਾਲੀਂ ਦੈਤ ਅਹਾੜੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ੩ ਰਣਭੂਮਿ. ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ. "ਰੁਲੇ ਅਹਾੜ ਵਿੱਚ." (ਚੰਡੀ ੩) ੪ ਸੰ. ਆਸ਼ਾਢ. ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ.

ਅਹਾੜੀ, ਅਹਾੜੁ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫਸਲ. "ਫਸਲ ਅਹਾੜੀ ਏਕ ਨਾਮੁ ਸਾਵਣੀ ਸਚੁ ਨਾਉਂ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਸਾਵਣੁ ਰਾਤਿ ਅਹਾੜੁ ਦਿਹੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ਸਕਾਮ ਅਸ਼ੁਭ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਸਾਉਣੀ ਅਤੇ ਹਾੜ੍ਹੀ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਹਾੜਨ (ਮਿਣਨ) ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਦੇਖੋ, ਹਾੜਨਾ.

ਅਹਿ. ਇਹ. ਯਹ. "ਅਹਿ ਤਨ ਵੈਰੀ ਥੀਸੀ." (ਸੂਹੀ ਫਰੀਦ) "ਅਹਿ ਕਰ ਕਰੇ ਸੁ ਅਹਿ ਕਰ ਪਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਅਸ੍ਤਿ. ਹੈ। ੩ ਅਹੰਤਾ. ਹੌਮੈ. ਅਹੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪਰਚਾਇਣ। ੪ ਸੰ. ਅਹਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰਪ. ਸੱਪ। ੫ ਸੂਰਜ। ੬ ਰਾਹੀ. ਪਥਿਕ। ੭ ਵਿ—ਨੀਚ। ੮ ਲੁਟੇਰਾ. ਵੰਚਕ। ੯ ਅੱਠ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਗ ਅੱਠ ਹਨ. "ਜਬ ਵਿਸਾਖ ਅਹਿ ਦਿਵਸ ਵਿਤਾਏ." (ਗੁਵਿ ੬) ੧੦ ਸੰ. ਅਹ੍ਨ—ਅਹਨ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿਨ. "ਮਨ ਰੇ, ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਹਰਿਗੁਣ ਸਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਅਹਿੰਸਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿੰਸਾ (ਵਧ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ. ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਵ੍ਰਤ। ੨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਣਾ. ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ੮੧ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਕਰਮ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਭੀ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਕਰਮ ਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਹਿਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਸਾਨ.

ਅਹਿਕਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅਹਕਰਣ.

ਅਹਿਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਬੁਰਿਆਈ. ਬਦੀ। ੨ ਵੈਰੀ. ਵਿਰੋਧੀ। ੩ ਬਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਹਿਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਦ.

ਅਹਿਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਹਦੀ.

ਅਹਿਂਦ੍ਰ / **ਅਹਿਨਾਥ** } ਅਹਿ-ਇੰਦ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰਪਰਾਜ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ. ਅਹੀਂਦ੍ਰ.

ਅਹਿਨਿਸਿ. ਦਿਨਰਾਤ. ਭਾਵ—ਨਿਰੰਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਹ-ਨਿਸ. "ਅਹਿਨਿਸਿ ਹਰਿਜਸੁ ਗੁਰੁਪਰਸਾਦਿ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਹਿਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰਪਨੀ. ਸੱਪਣ. "ਪਾਤਕ ਦਾਦੁਰ ਗਨ ਕੋ ਅਹਿਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਹਿਪਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੨ ਅਹਪੱਤਿ. ਦਿਨਪਤਿ. ਸੂਰਜ.

ਅਹਿਫੇਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਫ਼ੀਮ. ਅਫ਼ਯੂਨ। ੨ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਝੱਗ.

ਅਹਿਬਾਤ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੌਭਾਗ੍ਯ. ਸੁਹਾਗ. ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਓਹ ਅਵਸਥਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋਵੇ. "ਰਹੈ ਅਟਲ ਅਹਿਬਾਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਹਿਮ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮ.

ਅਹਿਮਕ਼. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਕ਼.

ਅਹਿਮਤ. ਦੇਖੋ, ਅਹੰਮਤਿ. "ਧਨਵਿਸ੍ਵਾਸੀ ਅਹਿਮਤ ਆਪਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਹਿਮਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ.

ਅਹਿਰ. ਦੇਖੋ, ਅਹਰ.

ਅਹਿਰਖ. ਸੰ. ਈਸ਼ਾਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਸਦ. ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਡਿ-ਆਈ ਵੇਖਕੇ ਕੁੜ੍ਹਨਾ ਯਾ ਸੜਨਾ ਬਲਣਾ. "ਅਹਿਰਖ ਵਾਦ ਨ ਕੀਜੈ, ਰੇ ਮਨ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਅਹਿਰਣ / **ਅਹਿਰਣਿ** } ਦੇਖੋ, ਅਹਰਣ.

ਅਹਿਰਪਤਿ. ਸੂਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਹਰਪਤਿ. "ਬਹੁਰੋ ਅਸੁ ਅਹਿਰਪਤਿ ਭਯੋ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਹਿਰਾਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰਪਰਾਜ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੨ ਤਕ੍ਸ਼ਕ ਨਾਗ.

ਅਹਿਰਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਪਰਚਾਇਣੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਮਹਾਰਾਵਣ.

ਅਹਿਰਿਪੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਗਰੁੜ. ਨੀਲਕੰਠ.

ਅਹਿਰਿਪੁਕੇਤੁ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਗਰੁੜ, ਉਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਧੁਜਾ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ਨੁ. ਗਰੁੜਧ੍ਵਜ. (ਸਨਾਮਾ) "ਯੱਦਪਿ ਸਮ ਹੈ ਅਹਿਰਿਪੁਕੇਤੁ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਹਿਰੰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਰਨ.

ਅਹਿਲ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲ.

ਅਹਿਲਾ. ਨਿਸਫਲ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਾ. "ਅਹਿਲਾ ਜਨਮ ਗਵਾਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ)

ਅਹਿਲਾਦ. ਆਨੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਾਦ. "ਮਨਿ ਹਰਿ ਕੋ ਅਹਿਲਾਦ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਹਿਲਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਿਆ. "ਗੋਤਮ ਤਪਾ ਅਹਿਲਿਆ ਇਸਤ੍ਰੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਅਪਰਿਚਿਤ. ਜੋ ਹਿਲਿਆ ਨਹੀਂ। ੩ ਅਚਲ. ਦੇਖੋ, ਹਿਲਨਾ.

ਅਹਿਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲੀਆ.

ਅਹਿਵਰ. ਦੇਖੋ, ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨। ੨ ਸੱਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਮ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ.

ਅਹਿਵਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਹਿਬਾਤ.

ਅਹਿਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਹਵਾਲ.

ਅਹੀ. ਅਸ੍ਤਿ. ਹੈ. "ਸਾਈ ਬਸਤੁ ਅਹੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਰੁਚੀ. ਚਾਹ. "ਸਰਨਿ ਸੁਆਮੀ ਕੀ ਅਹੀਐ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸੱਪਣ. ਸਰਪਨੀ। ੪ ਸਰਪ.

ਅਹੀਆ ਪੁਰ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਦਸੂਹਾ ਥਾਨਾ ਟਾਂਡਾ ਵਿੱਚਹੈ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਟਾਂਡਾ ਉੜਮੁੜ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ. ਇਸ

ਪਿੰਡ ਬਾਬਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਭੱਲੇ ਦੇ ਘਰ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੋਥੀ ਹੈ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੋਥੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਵੰਡ ਲਈ ਹੈ, ਸੋ ਇੱਕ ਇੱਥੇ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈ ਪਾਸ ਹੈ.

ਅਹੀਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਹਿ—ਈਸ਼. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ.

ਅਹੀਨ. ਵਿ—ਜੋ ਹੀਨ (ਕਮ) ਨਹੀਂ. ਪੂਰਾ। ੨ ਜੋ ਨੀਚ ਨਹੀਂ. ਉੱਤਮ.

ਅਹੀਰ. ਸੰ. ਅਭੀਰ. ਸੰਗਯਾ—ਗੋਪਾਲ. ਗਵਾਲਾ. "ਗਲਾ ਬਾਂਧਿ ਦੁਹਿ ਲੇਇ ਅਹੀਰ." (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਭੀਰ.

ਅਹੀਰਣੀ, ਅਹੀਰਨੀ ਸੰਗਯਾ—ਅਹੀਰ (ਅਭੀਰ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਗਵਾਲਨ. ਗੋਪੀ. ਗੁਜਰੀ.

ਅਹੀਰਾ. ਸੰ. आहृत—ਆਹਰਿਤ. ਵਿ—ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ. ਲੁੱਟਿਆਹੋਇਆ. "ਪਿੰਡ ਵਸਾਯਾ ਫੇਰ ਅਹੀਰਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਹੀਰ.

ਅਹੀਰੀ. ਅਹੀਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਗਵਾਲਨ. ਗੋਪੀ. ਗੁਜਰੀ.

ਅਹੁ. ਹੈ. ਅਹੈ. "ਲਾਜ ਕੋ ਕਾਜ ਨਹਿ ਏਕ ਅਹੁ ਰੇ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ੨ ਓਹ. ਵਹ.

ਅਹੁਟਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਥੱਕਣਾ। ੨ ਮੁੜਨਾ. ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ। ੩ ਅਲਗ ਹੋਣਾ.

ਅਹੁਰੇਬੀ, ਅਹੁਰੇਵੀ ਅ਼ اعرابی ਅਅ਼ਰਾਬੀ. ਅ਼ਰਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੱਦੂ ਲੋਕ. "ਕੇਊ ਠੱਟੇ ਭੱਖਰੀ ਇਰਾਨੀ ਅਹੁਰੇਵੀ ਮਿਲ ਕੇਊ ਕਾਸ਼ਮੀਰੀ ਜਿਨ ਬੋਲਨ ਪਛਾਨੀਐ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਹੂਟਾ. ਦੇਖੋ, ਅਹੁਟਨਾ. "ਸੋ ਛਿਨ ਲਿਖ ਲੈ ਦਾਸ ਅਹੂਟਾ." (ਗੁਵਿ ੬) ਦਾਸ ਵਾਪਿਸ ਆਇਆ.

ਅਹੂਤੀ. ਦੇਖੋ, ਆਹੁਤੀ.

ਅਹੇ. ਅਸ੍ਯ. ਹੈ। ੨ ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ. "ਅਹੇ ਅਨੰਤਾ." (ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਹਏ (ਵਿਨਾਸ਼) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਅਹੇ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਿਮਰਤ ਨਾਮ ਕੋਟਿ ਜਤਨ ਭਏ। ਸਾਧੁ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਹਰਿਗੁਣ ਗਾਏ, ਜਮਦੂਤਨ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਅਹੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੪ਅ (ਨਾ) ਹੇ (ਹੈ). ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਅਹੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਅਹੀਸ਼. ਸਰਪਰਾਜ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ. "ਜੇ ਨਰ ਗ੍ਰਸੇ ਕਲੂਖ ਅਹੇਸ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਹੇਹ. ਵਿ—ਹੇਹਾ (ਮੈਥੁਨਇੱਛਾ) ਰਹਿਤ. ਜਿਤੇਂਦ੍ਰੀ. ਜਤੀ. "ਅਹੇਹ ਹੇਹੇ." (ਰਾਮਾਵ) ਜਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਮੀ ਬਣਾਦਿੱਤਾ.

ਅਹੇਰ, ਅਹੇਰਾ ਸੰ. ਆਖੇਟ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਕਾਰ. ਮ੍ਰਿਗਯਾ. "ਅਹੇਰਾ ਪਾਇਓ ਘਰ ਕੈ ਗਾਇ." (ਭੈਰ ਮਃ ੫)

ਅਹੇਰੀ, ਅਹੇਰੀਆ ਸੰ. ਆਖੇਟੀ. ਵਿ—ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ. "ਕਾਲ ਅਹੇਰੀ ਫਿਰੈ ਬਧਿਕ ਜਿਉ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਜਾਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਹੇੜੀ.

ਅਹੈ. ਅਸ੍ਯ. ਹੈ. "ਜੋ ਕਿਛੁ ਅਹੈ ਸਭ ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ." (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਅਹੋ. ਵ੍ਯ—ਆਨੰਦ. ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਅਹੋ ! ਜਸਯ ਰਖੇਣ ਗੋਪਾਲਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਤਾਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੁ ਅਹੋ ! ਉਚਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਹੋਈ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਂਝੀ ਦੇਵੀ. ਅਹਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਦੇਵੀ. ਇਹ ਕੁਆਰੀ ਕੰਨਯਾ ਦੀ ਪੂਜਯ ਦੇਵੀ ਹੈ. ਅੱਸੂ ਦੇ ਨੌਰਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਆਰੀ ਲੜਕੀਆਂ ਇਸ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਬਣਾਕੇ ਕੰਧ ਉੱਪਰ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸ਼੍ਟਮੀ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਕੇ ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਾਲ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਪੂਜਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਕੱਤਕ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ

ਕਰਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਮਥੁਰਾ ਦੇ ਜਿਲੇ, ਰਾਧਾਕੁੰਡ ਪੁਰ, ਕੱਤਕ ਬਦੀ ੮ ਨੂੰ ਅਹੋਈ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ. "ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਛਾਡਿਕੈ ਅਹੋਈ ਰਾਖੈ ਨਾਰਿ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹੋਈ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਰਖਦੀ ਹੈ.

ਅਹੋਣੀ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ. ਅਣਬਣ. ਅਸੰਭਵ.

ਅਹੋਰਾਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦਿਨ ਰਾਤ. ੨੪ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾ. ਅੱਠ ਪਹਰ.

ਅਹੰ. ਸੰ. अहम्. ਸੰਗਯਾ—ਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ । ੨ ਸਰਵ. ਮੈਂ. "ਅਹੰ ਅਹੰ ਅਹੈ ਅਵਰ ਮੂੜ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) "ਜਗਤ ਪਸੂ ਅਹੰ, ਕਾਲੁ ਕਸਾਈ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਹੌਮੈ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਪਸ਼ੂ ਹੋਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲ ਕਸਾਈ ਹੈ.

ਅਹੰਕਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਅਹੰਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ. "ਸੋ ਸੂਰਾ ਵਰੀਆਮੁ ਜਿਨੀ ਵਿਚਹੁ ਦੁਸਟ ਅਹੰਕਰਣ ਮਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਅਹੰਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਭਿਮਾਨ. ਹੌਮੈ. ਘਮੰਡ. "ਅਹੰਕਾਰ ਤਿਸਨਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੩) ੨ ਵੇਦਾਂਤਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੈ ਹੌਮੈ ਹੈ. ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਵ੍ਰਿੱਤਿ। ੩ ਸਾਂਖ੍ਯ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਤਤ੍ਵ (ਬੁੱਧਿ) ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਇੱਕ ਦ੍ਰਵ੍ਯ, ਜੋ ਮਹਤਤ੍ਵ ਦਾ ਵਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਗ੍ਯਾਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਮਨ ਉਪਜਦੇ ਹਨ. ਰਾਜਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗ੍ਯਾਨਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਰਮਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਤਾਮਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਅਹੰਕਾਰ ਗਰਬ. ਦੇਖੋ, ਗਰਬ ੨.

ਅਹੰਕਾਰਿ. ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ. "ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਰਹਿ ਦੁਖ ਪਾਵਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧, ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਹੰਕਾਰੀ.

ਅਹੰਕਾਰੀ. ਸੰ. अहंकारिन्. ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ. "ਅਹੰਕਾਰੀ ਦੈਤੁ ਮਾਰਿ ਪਚਾਇਆ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਹੰਕਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਕਾਲਰੂਪ ਅਭਿਮਾਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਹੰ.

ਅਹੰਗ੍ਰਹ ਉਪਾਸਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਧ੍ਯੇਯ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਸੇਵਨ ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਧ੍ਯਾਨ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਨਾ ਮੰਨਕੇ ਉਪਾਸਨਾ.

ਅਹੰਗ੍ਰਹ ਧ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਧ੍ਯੇਯ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਾ ਜਾਣਕੇ ਧ੍ਯਾਨ ਕਰਨਾ.

ਅਹੰਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਹੌਮੈਂ ਦਾ ਭਾਵ. ਖ਼ੁਦੀ. ਘਮੰਡ.

ਅਹੰਫਾਸ. ਅਭਿਮਾਨ ਦੀ ਫਾਹੀ। ੨ ਅਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਫਾਸੀ.

ਅਹੰਬੁੱਧਿ. ਅਭਿਮਾਨਭਰੀ ਬੁੱਧਿ। ੨ ਹੌਮੈ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ. "ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਹੁ ਸਘਨ ਮਾਇਆ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅਹੰਬੰਧ. ਅਭਿਮਾਨ ਦਾ ਬੰਧਨ। ੨ ਹੰਕਾਰਰੂਪ ਬੰਧਨ.

ਅਹੰਭ੍ਰਮਣੀ. ਹੌਮੈ ਦਾ ਚਕ੍ਰ। ੨ ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ ਭੁਲੇਖਾ. ਦੇਖੋ, ਭ੍ਰਮਣੀ.

ਅਹੰਮਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਮਨੌਤ. ਦੇਖੋ, ਮਣੀ.

ਅਹੰਮਤ, ਅਹੰਮਤਿ } ਦੇਖੋ, ਅਹੰਮੇਉ. "ਅਹੰਮਤ ਅਨਰਤ ਕੁਮਿਤ ਹਿਤ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਅਹੰਮਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਹੰਤਾ ਦੀ ਮਨੌਤ. ਖ਼ੁਦੀ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ. "ਭਰਮਿ ਬਿਆਪੀ ਅਹੰਮਨੀ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ. ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੌਮੈ ਹੈ.

ਅਹੰਮੇਉ, ਅਹੰਮੇਇ, ਅਹੰਮੇਵ } ਸੰ. ਅਹੰਮਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਦੀ. ਹੌਮੈ. ਅਹੰਕਾਰ। ੨ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ. ਭਾਵ—ਮੈਥੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ "ਜੋ ਜੋ ਕਰਤੇ ਅਹੰਮੇਉ." (ਗਉ ਵਾਰ ੧, ਮ: ੪) "ਮਨ ਮਤਾ ਅਹੰਮੇਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫, ਪਹਿਰੇ) "ਕਰਮ ਕਰਤ ਬਧੇ ਅਹੰਮੇਵ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਅਹੰ. ਸੰ. अर्ह. ਵਿ—ਪੂਜ੍ਯ। ੨ ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ.
ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਿਯਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰ੍ਹੰਣਾ ਅਰ੍ਹੰਤ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਥਾਂ ਲਿਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰੁ, ਅਰੁਣਾ ਅਰੁੰਤ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੋ.

ਅਕ. ਸੰ. अक्. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਟੇਢਾ ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਕ. ਕੰ (ਸੁਖ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸ਼ੋਕ, ਰੰਜ। ੩ ਦੁੱਖ. "ਅਕ ਨਾਮ ਦੁੱਖ ਕੋ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਜਗਤ ਮਧ੍ਯ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਪਾਪ। ੫ ਸੰ. ਅਰ੍ਕ. ਅੱਕ ਦਾ ਬੂਟਾ. "ਅਕ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੇ ਅਕਤਿਡਾ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਅ਼ਕਸ. ਅ਼. عکس ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛਾਯਾ. ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਮਾ. ਮੂਰਤਿ.

ਅਕਸਮਾਤ, ਅਕਸਮਾਤੁ, ਅਕਸਮੰਤ, ਅਕਸਮੰਤੁ ਸੰ. अकस्मात्—ਅਕਸਮਾਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਦੈਵਨੇਤ ਨਾਲ. ਇਤਫ਼ਾਕਨ. ਅਚਾਨਕ. ਅੱਚਣਚੇਤ. "ਅਕਸਮਾਤ ਕਰੁਣਾ ਕਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਅਕਸਮਾਤੁ ਅਬ ਮਿਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਭਯੋ ਅਕਸਮੰਤੁ ਕਹਯੋ ਨਾਹਿ ਕਉਨੈ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਕਸਰ. ਅ਼. اکثر ਅਕਸ਼ਰ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕਸ਼ਰਤ ਨਾਲ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ. ਅਨੇਕ ਵਾਰ.

ਅਕਸੀਰ. ਅ਼. اکسیر ਇਕਸੀਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਸਾਇਨ। ੨ ਓਹ ਦਵਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸ਼ਰ ਵ੍ਯਰਥ ਨਾ ਜਾਏ. ਪੁਰਤਾਸ਼ੀਰ ਔਖਧ.

ਅਕਹ, ਅਕਹਿ, ਅਕਹੀਉ, ਅਕਹੀਅਉ, ਅਕਹੁ ਵਿ—ਅਕਥਨੀਯ. ਅਕਥ੍ਯ. ਜੋ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਕਥਨਸ਼ਕਤਿ ਤੋਂ ਪਰੇ. "ਅਕਹ ਕਹਾ ਕਹਿ ਕਾ ਸਮਝਾਵਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. "ਰਿਦੈ ਬਸੈ ਅਕਹੀਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਕੱਜ. ਵਿ—ਪੜਦੇ ਬਿਨਾ। ੨ ਓਟ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਕੱਜਣਾ. "ਅਕੱਜ ਕੂਪਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਕੇਕਈ ਨੂੰ ਉਸ ਖੂਹ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਣ (ਮੰਡੇਰ) ਆਦਿ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ ਅਚਾਨਕ ਡਿਗਪਵੇ.

ਅਕਟ. ਵਿ—ਜੋ ਕੱਟਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਛੇਦ੍ਯ.

ਅਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਖਿਝਣਾ. ਚਿੜ੍ਹਨਾ.

ਅਕਤਿਡਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਕ ਪੁਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਟਿੱਡਾ. ਦੇਖੋ, ਅਕ ੫.

ਅਕਥ. ਸੰ. ਅਕਥ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਸਕੇ. ਅਕਥਨੀਯ। ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਅਕਥ ਕੀ ਕਰਹਿ ਕਹਾਣੀ." (ਅਨੰਦੁ)

ਅਕਥਕਥਾ. ਵਿ—ਉਹ ਕਥਾ, ਜੋ ਕਥਨ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਅਕਥ੍ਯ (ਕਰਤਾਰ) ਦੀ ਕਥਾ. "ਅਕਥਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅਕਥਘਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਕਥਨੀਯ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਘਰ. ਸਚਖੰਡ। ੨ ਵਿਵੇਕੀ ਦਾ ਅੰਤਹਕਰਣ। ੩ ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ. ਗ੍ਯਾਨਪਦਵੀ.

ਅਕਦ. ਦੇਖੋ, ਅਗਦ। ੨ ਵਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਦੇਣਵਾਲਾ.

ਅਕਨ. ਦੇਖੋ, ਅਕਣਾ। ੨ ਸੰ. ਆਕਰ੍ਣਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਣਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੁਣਨਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—आकर्ण्य—ਆਕਰ੍ਣ੍ਯ. ਸੁਣਕੇ. "ਅਕਨ ਨਿਦੇਸ ਰਚੇ ਸੁਖ ਸਾਰੇ." (ਗੁਵਿ ੬) ਆਗ੍ਯਾ ਸੁਣਕੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਰਚਦਿੱਤੇ.

ਅਕਨੂੰ. ਫ਼ਾ. اکنوں ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਵੇਲੇ. ਅਬ.

ਅਕਪਕ. ਵਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਸਹਾਰਣ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ. ਸਹਨਸ਼ੀਲ.

ਅਕਪਟ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਪਟ. ਛਲ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਕਪਟਤਾ. "ਸਿੰਙੀ ਸਾਚ ਅਕਪਟ ਕੰਠਲਾ." (ਹਜ਼ਾਰੇ ੧੦) ੩ ਦੇਖੋ, ਕਪਟ ਅਤੇ ਕਾਪਟ.

ਅਕਬ. ਅ਼. عکب ਅ਼ਕਬ. ਗਰਦ. ਧੂਲਿ. ਰਜ.

ਰੇਣੁ। ੨ ਅ਼ عقب ਅ਼ਕ਼ਬ. ਅੱਡੀ. ਏੜੀ। ੩ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ. ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ। ੪ ਪਿੱਛਾ. ਤਾਕ਼ੁਬ. ਦੇਖੋ, ਉਕਾਬ.

ਅਕਬਰ. ਅ਼. اکبر ਵਿ—ਕਿਬਰ (ਬਜ਼ੁਰਗੀ) ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਵਡਾ. ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਅਕਾਲਪੁਰਖ। ੩ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੫੪੨ (ਸੰਮਤ ੧੫੯੯) ਨੂੰ ਅਮਰਕੋਟ (ਸਿੰਧ) ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੂੰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਜਦ ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਰਿਹਾ ਸੀ.*

ਤੇਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਬੈਰਾਮ ਖ਼ਾਂ (ਖ਼ਾਨਖ਼ਾਨਾਂ), ਜੋ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦਾ ਮੁੱਖਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੈਨਾਪਤਿ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਾਜ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ. ਸੰਮਤ ੧੬੧੭ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਹੁਕੂਮਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲਈ ਅਰ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ. ਸੰਮਤ ੧੬੧੮ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਅੰਬਰ† ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਿਹਾਰੀ ਮੱਲ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਕੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਿਆ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਨਾਲ ਭੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਬਿਹਾਰੀ ਮੱਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਕਬਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਰਨੈਲ (Generals) ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਨ. ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਬੀਰਬਲ ਆਦਿਕ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ.

ਮੇਵਾਰਪਤਿ ਰਾਣਾ ਉਦਯਸਿੰਘ ਜੋ ਅੰਬਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਘ੍ਰਿਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਅਕਬਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ. ਅਕਬਰ ਨੇ ਰਾਣੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਮਤ ੧੬੨੪ ਵਿੱਚ ਚਤੌੜਗੜ੍ਹ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ. ਉਦਯਸਿੰਘ ਤਾਂ ਘਾਇਲ ਹੋਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ, ਪਰ ਬੇਦਨੋਰ ਦਾ ਰਈਸ ਜੈਮਲ ਅਤੇ ਕੈਲਵਾਰਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਪੱਤੋ (ਫੱਤਾ), ਇਸ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਕੇ ਰੋਮਾਂਚ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਏਹ ਦੋਵੇਂ ਮੇਵਾਰ ਦੇ ੧੬ ਵਡੇ ਰਈਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਜੈਮਲ ਅਕਬਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਅਕਬਰ ਨੇ ਜੈਮਲ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੰਗਰਾਮ‡" ਰੱਖਿਆ. ਜੈਮਲ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਜੌਹਰ§ ਦੀ ਰਸਮ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ੯ ਰਾਣੀਆਂ, ੫ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰੀਆਂ, ੨ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਭਸਮ ਹੋਈਆਂ. ੧੧ ਚੇਤ ਸੰਮਤ ੧੬੨੪ ਦਾ ਇਹ ਸਾਕਾ ਮੇਵਾਰ ਵਿੱਚ ਘਰ ਘਰ ਮਨਾਇਆ, ਅਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜਸ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਢਾਡੀਆਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

'ਜੌਹਰ' ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੱਤੋ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਜਪੂਤ ਕੇਸਰੀ ਬਾਗੇ ਪਹਿਨਕੇ ਕਿਲਾ ਛੱਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਡਟੇ ਅਤੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਮੁਠਭੇੜ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮੋਏ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਤੋਲਣ ਪੁਰ ੭੪॥ ਸਾਢੇ ਚੁਹੱਤਰ ਮਾਨ (ਅਰਥਾਤ ੩੯੮ ਸੇਰ ਕੱਚੇ) ਹੋਏ. ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਮਹਾਜਨੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਉੱਤੇ ੭੪॥ ਅੰਗ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬੇਗਾਨੀ ਚਿੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਤੌੜ ਦੀ ਹਤ੍ਯਾ ਲੱਗੇ. ਇਹ ਅੰਕ ਸਿਰਫ ਚਿੱਠੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਰਿਆਸਤੀ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਦਾਨਪਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ

---

* ਅਕਬਰ ਦਾ ਜਨਮ ੨੩ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਜੂਮੀਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ੧੫ ਅਕਤੂਬਰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਬਦਰੁੱਦੀਨ ਅਹਮਦ ਦੀ ਥਾਂ ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ ਅਕਬਰ ਨਾਉਂ ਭੀ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ.

† ਦੇਖੋ, ਜਯ ਸਿੰਘ. ‡ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜੰਗ ਹੈ. ਅਕਬਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜਰੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਅਥਵਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਥ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਅੰਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਛੱਡਕੇ ਕੇਵਲ "ਸੰਗ੍ਰਾਮ" ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. § ਦੇਖੋ, ਜੌਹਰ ਸ਼ਬਦ. ਕਈ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ "ਜੀਵਹਰ" ਸ਼ਬਦ ਕਲਪਿਆ ਹੈ.

"ਚਤੌੜ ਮਾਰਿਆ ਰਾ ਪਾਪ"—ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਇਸ ਦਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਲੱਗੇ. ਦੇਖੋ, ਕਰਨਲ ਜੇ. ਟਾਡ (Col. James Tod) ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ.

ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੇ ਵੈਦ੍ਯ ਬਰਨੀਅਰ (Bernier) ਨੇ ੧ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੬੩ ਨੂੰ ਜੋ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਿਲੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜੋ ਦੋ ਹਾਥੀਸਵਾਰ ਬੁਤ ਹਨ, ਉਹ ਜੈਮਲ ਅਤੇ ਪੱਤੋ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦਾ ਮਨ ਭੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਯਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ. *

ਅਕਬਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਜੇਜੀਆ (ਜਿਜ਼ੀਯਹ) ਅਤੇ ਤੀਰਥਯਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਟੈਕਸ ਲੈਣਾ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ "ਧਰਮਪੁਰ" ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ "ਖ਼ੈਰਪੁਰ" ਆਸ਼੍ਰਮ ਬਣਵਾਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਖਾਨ ਪਾਨ ਮਿਲਦਾ ਸੀ.

ਅਕਬਰ ਨੇ "ਦਿਵਜਨਜਾਯ"† ਹੁਕਮਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਬਰਨ ਸਤੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ.

ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਜਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਈਸ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ "ਮਨਸਬਦਾਰ" ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ੫੦੦ ਤੋਂ ੧੦੦੦੦ ਤੀਕ ਸੈਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ. ਮਾਲ ਦੇ ਆਲਾ ਅਫਸਰ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਸਦ, ਵਸਤ੍ਰ, ਸੁਗੰਧਿ, ਧਾਤੁ ਅਤੇ ਰਤਨ ਆਦਿ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ "ਕਰੋੜੇ" (ਕ੍ਰਯਿਕ) ਸਨ. ਪਰਗਨਿਆਂ ਦੇ ਹਾਕਿਮ, ਜੋ ਦੀਵਾਨੀ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਰਖਦੇ ਸਨ "ਫ਼ੌਜਦਾਰ" ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਨ.‡ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਤਵਾਲ ਅਤੇ ਕਾਜੀ ਝਗੜੇ ਨਿਬੇੜਦੇ ਸਨ.

ਅਕਬਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਿਨਾ ਸ਼ੰਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭੀ ਗੁਣਚਰਚਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਭਾਰੀ ਸ਼ੌਕ ਸੀ. ਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਭੀ ਉੱਤਮ ਕਵੀ ਸੀ. ਬੀਰਬਲ ਦਾ ਮਰਣਾ ਸੁਣਕੇ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸੋਰਠਾ ਰਚਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—

"ਦੀਨ ਜਾਨ ਸੁਖ ਦੀਨ, ਏਕ ਨ ਦੀਨੋ ਦੁਸਹ ਦੁਖ,
ਸੋ ਅਬ ਹਮ ਕੋ ਦੀਨ, ਕਛੂ ਨ ਰਾਖ੍ਯੋ ਬੀਰਬਲ."§

ਅਕਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜਿਰ ਹੋਕੇ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਬਾਦ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਣਿਆ ਸੀ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:—

ਤਬ ਅਕਬਰ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਆਵਾ,
ਸਰਿਤਾ ਉਤਰ ਸਿਵਰ ਨਿਜ ਪਾਵਾ,
ਧਰ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਚਾਹ੍ਯੋ,
ਉੱਤਮ ਲੀਨ ਉਪਾਯਨ ਆਹ੍ਯੋ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੁਟ ਅਕਬਰ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਧਾਰਮਿਕ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਭੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ "ਦੀਨ ਇਲਾਹੀ" ਨਾਉਂ ਦਾ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇ "ਅੱਲਾਹੂ ਅਕਬਰ" ਆਖਦਾ ਸੀ.

ਆਗਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਰੌਣਕ ਦੇਕੇ ਨਾਉਂ 'ਅਕਬਰਾਬਾਦ' ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ. ਆਗਰੇ ਪਾਸ "ਫਤੇਪੁਰ ਸੀਕਰੀ" ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਾਸ੍ਤੁਵਿਦ੍ਯਾ (architecture) ਇੱਕ ਕਰਦੇਣ ਦਾ ਕਿਤਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ.

ਇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਕਿੱਥੋਂ ਤੀਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ੧੯ ਸੂਬੇ (੧ ਅਲਾਹਾਬਾਦ, ੨ ਆਗਰਾ, ੩ ਅਵਧ, ੪ ਅਜਮੇਰ, ੫ ਗੁਜਰਾਤ, ੬ ਬਿਹਾਰ, ੭ ਬੰਗਾਲ, ੮ ਦਿੱਲੀ, ੯ ਕਾਬੁਲ, ੧੦ ਲਹੌਰ, ੧੧ ਮੁਲਤਾਨ, ੧੨ ਮਾਲਵਾ, ੧੩ ਬੈਰਾਰ,

---

* ਇਹ ਬੁਤ ਅਕਬਰ ਨੇ ਬਣਵਾਏ ਸਨ, ਜਦ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦਰਵਾਜੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਖੜੇ ਕੀਤੇ. † ਦੇਖੋ, ਤਪਾਵਸ ਅਤੇ ਦਿਵਜਨਜਾਯ.

‡ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਲਾ ਅਫ਼ਸਰ "ਸੂਬਾ" ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਲ ਦਾ ਅਹਿਲਕਾਰ "ਦੀਵਾਨ", ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਥਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰਦਾਰ "ਫ਼ੌਜਦਾਰ" ਸਦਾਉਂਦਾ ਸੀ.

§ ਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੁਖ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਸੁਖ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਹੋਚੁੱਕਾ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸੋ ਉਹ ਜਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਮਰਣ ਲੱਗਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇਗਿਆ, ਉਦਾਰ ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ.

੧੪ ਖਾਨਦੇਸ਼, ੧੫ ਅਹਮਦਨਗਰ, ੧੬ ਬਿਦਰ, ੧੭ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ ੧੮ ਬਿਜਾਪੁਰ) ਸਾਫ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜ (ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ) ਸੀ.

ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਇਸੇ ਦੇ ਸਮੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਤਨ, ਰਾਗ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਗਵੈਯਾ ਤਾਨਸੈਨ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ ਸੀ.

੧੬ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੬੦੫ (ਸੰਮਤ ੧੬੬੩) ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਇਸ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ. ਆਗਰੇ ਪਾਸ ਸਿਕੰਦਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕ਼ਬਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਅਕਬਰਾਬਾਦ. ਅਕਬਰ ਦਾ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਗਰ. ਅਕਬਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਆਗਰੇ ਦੀ ਇਹ ਸੰਗ੍ਯਾ ਥਾਪੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ.

ਅਕਥ੍ਯ. ਵਿ—ਅਕਥ੍ਯ. ਅਕਥਨੀਯ. ਜੋ ਕਥਨ (ਬਿਆਨ) ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਸਕੇ। ੨ ਅਕਾਰਥ. ਨਿਸ਼ਫਲ. ਵ੍ਯਰ੍ਥ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰਥ.

ਅਕਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕੜ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇ। ੩ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਕਰ (ਮਹ਼ਿਸੂਲ) ਨਾ ਹੋਵੇ। ੪ ਕਰ (ਹੱਥ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਟੁੰਡਾ.

ਅਕਰਕਰਾ. ਸੰ. ਆਕਾਰਕਰਭ. L. Anacy cluspere-thrum. ਅ਼ عقرقرحا ਅ਼ਕ਼ਰ ਕ਼ਰਹ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਬੂਟਾ, ਜੋ ਅਲਜੀਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਜੜ ਕਈ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ. ਦੰਦ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਔਖਧ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਛਾਤੀ ਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਮੇਦੇ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਜੀਭ ਤੇ ਮਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੋਤਲਾਪਨ ਹਟਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਕਰਖ. ਸੰ. ਆਕਰ੍ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਿੱਚ. ਕਸ਼ਿਸ਼. "ਨਾਨਕ ਕੀਟੀ ਸਾਸ ਅਕਰਖਤੇ." (ਸਹਸ ਮਃ ੫) ਕੀੜੀ ਸਾਹ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ—ਪ੍ਰਾਣ ਕੱਢ ਲੈਂਦੀ ਹੈ.

ਅਕਰਖਣ. ਸੰ. ਆਕਰ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਸ਼ਿਸ਼. ਖਿਚਾਉ. ਖੈਂਚ. ਖਿੱਚ.

ਅਕਰਣ. ਸੰ. ਅਕਰ੍ਣੀਯ. ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨੇ ਯੋਗ੍ਯ. "ਅਕਰਣੰ ਕਰੋਤਿ." (ਸਹਸ ਮਃ ੫) "ਚਹਿ ਅਕਰਨ ਕੀਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਅਕਰ੍ਣ. ਕੰਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਿਨਾ. ਬੋਲਾ. ਡੋਰਾ। ੩ ਬੁੱਚਾ। ੪ ਕਰਣ (ਸੰਦ—ਆਲਾ) ਜਿਸ ਪਾਸ ਨਹੀਂ। ੫ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਬਿਨਾ.

ਅਕਰਤਾ. ਸੰ. अकर्तृ. ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ. "ਸਭ ਕਛੁ ਕਰਤਾ ਤਊ ਅਕਰਤਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਕਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਕਰਣ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਆਕੜਨਾ. ਐਂਠਨਾ. "ਅਕਰੈ ਆਨ ਨ ਮਾਨਈ ਹੁਇ ਆਪ ਭਰੋਸਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਕਰਮ. ਵਿ—ਕਰਮ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਤੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰ. ਅਕਰ੍ਮ. ਕਰਮ (ਕ੍ਰਿਯਾ-ਕੰਮ) ਰਹਿਤ. "ਕਹੂੰ ਕਰਮ ਕਰਤ ਅਕਰਮ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਕਰਮ. ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ ਕਰਮ. ਮੰਦ ਕਰਮ. "ਪਗ ਨਾਚਸਿ ਚਿਤ ਅਕਰਮੰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਣੀ) "ਕਰਮ ਅਕਰਮ ਬੀਚਾਰੀਐ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਕਰਮਾ / **ਅਕਰਮੀ** } ਸੰ. अकर्मन्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਦ ਨਸੀਬ. ਮੰਦਭਾਗੀ. ਕਰਮਹੀਨ. "ਹਮ ਪਾਥਰ ਹੀਨ ਅਕਰਮਾ." (ਬਿਲਾ ਮਃ ੪) ਅਸੀਂ ਜੜ੍ਹ, ਹੀਨ (ਨੀਚ) ਅਤੇ ਮੰਦਭਾਗੀ ਹਾਂ। ੨ ਵਿ—ਸੁਸਤ. ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਕਰਾ. ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਣਕਾ," "ਅਨਹਦ," "ਅਨੁਭਵ," "ਸ਼ਸ਼ਿਵਦਨਾ," "ਚੰਡਰਸਾ" ਅਤੇ "ਮਧੁਰਧੁਨਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨਗਣ, ਯਗਣ. ।।।, ।SS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਸ ਸਰ ਮਾਰੇ। ਸਿਸੁ ਨਹਿ ਹਾਰੇ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਾਣੰ। ਅਤਿ ਧਨੁ ਤਾਣੰ ॥ (ਰਾਮਾਵ)

੨ ਸੰ. ਅਕ੍ਰਯ. ਵਿ—ਜੋ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ. ਮਹਿੰਗਾ। ੩ ਅ-ਕਰਾ. ਜਿਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹੱਥ

ਅਥਵਾ ਹਥਣੀ ਦੀ ਸੁੰਡ ਨਹੀਂ.

ਅਕਰੂਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਰੂਰ. "ਉਧਉ ਅਕਰੂਰ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਨਾਮਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੩ ਕੇ)

ਅਕਲ. ਅ਼ عقل ਅ਼ਕ਼ਲ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁੱਧਿ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅ਼ਕ਼ਲ ਦਾ ਅਰਥ ਉੱਠ ਦਾ ਨਿਉਲ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਉਲ ਦੀ ਤਰਾਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵ੍ਰਿੱਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਆਵੇ, ਸੋ ਅ਼ਕ਼ਲ ਹੈ। ੨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ. ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ। ੩ ਸੰ. ਵਿ—ਅਖੰਡ. "ਸਦਾ ਅਕਲ ਲਿਵ ਰਹੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੨ ਕੇ) ੪ ਅਵਯਵ (ਅੰਗ) ਬਿਨਾ। ੫ ਕਲਾ ਰਹਿਤ. ਭਾਵ—ਨਿਰਗੁਣ. "ਅਕਲ ਕਲਾਧਰ ਸੋਈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੬ ਕਰਤਾਰ. "ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਤੇ ਅਕਲਗਤਿ ਜਾਣੀ." (ਗਉ ਅਃ ਮਃ ੫) ੭ ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਿਆਹੋਇਆ.

ਅਕਲਸਰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧਿ ਹੈ. ਦਾਨਾ। ੨ ਬੁੱਧਿ ਦਾ ਸਰੋਵਰ। ੩ ਦਿਮਾਗ਼. ਅਕਲ ਦਾ ਥਾਂ. "ਇਕਨਾ ਸਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ ਨ ਅਕਲਸਰ." (ਸਵਾ ਮਃ ੧) ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਕਲ ਨਹੀਂ। ੪ ਅਕਲ ਸ਼ਊਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਅਕਲਹ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਲਹ. ਝਗੜੇ ਬਿਨਾ. ਸ਼ਾਂਤ। ੨ ਅਕਲ(ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ. "ਕਲਮਾ ਅਕਲਹ ਜਾਨੈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਅਕਲਕਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਕਲ ਅਤੇ ਕਲਾ। ੨ ਵਿ—ਅਖੰਡ ਕਲਾ. ਅਖੰਡ ਸ਼ਕਤਿ. "ਅਕਲਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਕਲਪਤ / **ਅਕਲਪਿਤ** } ਸੰ. अकल्पित. ਵਿ—ਕਲਪਨਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਜੋ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਅਕਲਪਤ ਮੁਦ੍ਰਾ ਗੁਰੁਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰੀਅਲੇ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਅਕਲਮਖ. ਸੰ. अकल्मष. ਵਿ—ਕਲਮਸ਼ (ਪਾਪ) ਰਹਿਤ। ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼.

ਅ਼ਕ਼ਲਮੰਦ. ਫ਼ਾ عقلمند ਵਿ—ਅ਼ਕ਼ਲ ਵਾਲਾ. ਅਕਲੀਆ. ਸਿਆਣਾ. ਦਾਨਾ. ਬੁੱਧਿਮਾਨ. ਬੁੱਧਿਮਤ.

ਅਕਲਿ. ਬੁੱਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਕਲ ੧. "ਅਕਲਿ ਏਹ ਨ ਆਖੀਐ ਅਕਲਿ ਗਵਾਈਐ ਬਾਦਿ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮਃ ੧)

ਅਕਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਅਕਲਮੰਦ.

ਅਕਲੀਣ / **ਅਕਲੀਨ** } ਸੰ. अक्लिन्न—ਅਕਲਿੱਨ. ਵਿ—ਅਭਿੱਜ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਅਕਲੀਣਿ ਰਹਿਤਉ ਸਬਦ ਸੁਸਾਰ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕੁਲੀਨ.

ਅਕਲੀਮ. ਦੇਖੋ, ਇਕਲੀਮ.

ਅਕਲੁ. ਵਿ—ਅਕਲੁਸ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਕਰਤਾਰ ਜੋ ਕਲੁਸ਼ (ਪਾਪ-ਦੋਸ਼) ਆਦਿ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ. "ਅਕਲੁ ਗਾਇ ਜਮ ਤੇ ਕਿਆ ਡਰੀਐ?" (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੧)

ਅਕਲੰਕ. ਵਿ—ਨਿਸ਼ਕਲੰਕ. ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ। ੨ ਬੇਦਾਗ਼ "ਅਕਲੰਕ ਰੂਪ ਅਪਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਕਲੰਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਕਲੰਕਿਤ. ਬਿਨਾ ਕਲੰਕ। ੨ ਸੰ. अकलाकृति—ਅਕਲਾਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਖੰਡਰੂਪ. "ਅਕਲੰਕ੍ਰਿਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਕਵਾ. ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਜਬਾ", "ਕੰਨਜਾ" ਅਤੇ "ਤੀਰਣਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਮਗਣ ਅਤੇ ਗੁਰੁ. ऽऽऽ, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੁੱਟੇ ਵੀਰੰ। ਛੁੱਟੇ ਤੀਰੰ।
ਜੁੱਝੇ ਤਾਜੀ। ਡਿੱਗੇ ਗਾਜੀ॥ (ਕਲਕੀ)

ਅਕੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਐਂਠਨਾ। ੨ ਸੁੱਕਕੇ ਸੁੰਗੜਨਾ। ੩ ਕੋਮਲਤਾ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ.

ਅਕੜਾ. ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ, ਜ, ਜ. ।।ऽ, ।ऽ।, ।ऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੁਨਿ ਬਾਨ ਛਾਡ ਨ ਗਬੈਂ,
ਮਿਲ ਆਨ ਮੋਹਿਯ ਸਬੈਂ,
ਲਯ ਜਾਹਿ ਰਾਘਵ ਤੀਰ,
ਤੁਹਿ ਨੈਕ ਦੈਕਰ ਚੀਰ. (ਰਾਮਾਵ)

ਅਕਾਉ. ਸੰਗਯਾ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਦਾ ਭਾਵ. ਦੁੱਖ ਦਸ਼ਾ, ਵਿਕ੍ਸ਼ੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਕ.

ਅਕਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਦੇਣਾ। ੨ ਖਿਝਾਉਣਾ.

ਦੇਖੋ, ਅਕ. "ਬਿਨਾ ਹੇਤੁ ਤੇ ਆਨ ਅਕਾਵਤ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਕਾਇ. ਸੰ. ਅਕਾਯ. ਵਿ—ਕਾਯ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ. ਸ਼ਰੀਰ ਬਿਨਾ. "ਨਮਸਤੰ ਅਕਾਏ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਅਨੰਗ. ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਰਾਹੁ ਗ੍ਰਹ.

ਅਕਾਸ. ਸੰ. ਆਕਾਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਆਸਮਾਨ. ਅੰਬਰ। ੨ ਸੁਰਗ. ਦੇਵਲੋਕ. "ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਅਕਾਸ ਤੇ ਟਾਰਿਉ." (ਗੌਡ ਮ: ੫) ੩ ਭਾਵ—ਉੱਚਾ ਪਦ। ੪ ਦੇਖੋ, ਆਕਾਸ.

ਅਕਾਸਗੰਗਾ. ਦੇਖੋ, ਆਕਾਸ਼ਗੰਗਾ.

ਅਕਾਸਬੇਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰਬੇਲ. ਅੰਬਰ ਬੇਲ. ਅੰਬਰਵੱਲੀ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਕੰਡੇ ਬੇਲ, ਜੋ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਜਿਸ ਬਿਰਛ ਪੁਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਛਿੱਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜਾਂ ਜਮਾਕੇ ਰਸ ਲੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਰਛ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. L. Cassyta filiformis. ਦੇਖੋ, ਅਮਰਬੇਲ.

ਅਕਾਸੀ ਫੌਜ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਹੀਦੀ ਸੈਨਾ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਚਾਨਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਫੌਜ. "ਪਰੀ ਅਕਾਸੀ ਫੌਜਾਂ ਆਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਕਾਜ. ਸੰ. ਅਕਾਯੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾਨੀ. ਨੁਕਸਾਨ। ੨ ਕੁਕਰਮ. "ਤਜ ਕਾਜ, ਅਕਾਜ ਕੋ ਕਾਜ ਸਵਾਰਜੋ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬੇਫਾਇਦਾ. ਵ੍ਰਿਥਾ.

ਅਕਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਂਤ.

ਅਕਾਂਤਿ. ਵਿ—ਕਾਂਤਿ (ਸ਼ੋਭਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਚਮਕ ਦਮਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਕਾਥ, ਅਕਾਥਾ } ਸੰ. ਅਕਾਯੰਥੰ. ਵਿ—ਨਿਸ਼ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਬੇਫਾਇਦਾ. ਬਿਨਾ ਲਾਭ. ਨਿਸ਼ਫਲ. ਅਕਾਰਥ. "ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਜੀਵਨ ਸਗਲ ਅਕਾਥ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਤਿਨ ਸਭ ਜਨਮ ਅਕਾਥਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੪)

ਅਕਾਬਿਰ. ਅ਼. اکابر ਅਕਬਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਵਡੇ.

ਅਕਾਮ. ਵਿ—ਨਿਕੰਮਾ. ਵ੍ਰਿਥਾ। ੨ ਸੰ. ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਾਮ. ਇੱਛਾ ਬਿਨਾ. "ਅਕਾਮ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਮਦੇਵ (ਅਨੰਗ) ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ.

ਅਕਾਯ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਇ.

ਅਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਆੜੇ ਅੱਖਰ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ। ੨ ਆੜਾ ਅੱਖਰ. "ਅਮਿਟ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨ ਬੋਲਜੋ ਹਰਿ ਕਰ ਕੋਪ। ਅਬ ਅਕਾਰ ਤੁਅ ਲੋਪ ਕਰ ਅਮਿਟ ਸਿੰਘ ਬਿਨ ਓਪ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਅ" ਲੋਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਿਟ ਸਿੰਘ। ੨ ਸੰ. ਆਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਤ. ਸ਼ਕਲ. ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਰਚਨਾ. "ਜਬ ਅਕਾਰ ਇਹੁ ਕਛੁ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟੇਤਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਮੂਰਤਿ। ੪ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੫ ਵਿ—ਸਾਕਾਰ. ਆਕਾਰ ਸਹਿਤ. "ਆਪਿ ਅਕਾਰੁ ਆਪਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ." (ਗੌਡ ਮ: ੫) ਆਪੇ ਸਾਕਾਰ ਆਪੇ ਨਿਰਾਕਾਰ.

ਅਕਾਰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਜ.

ਅਕਾਰਣ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਾਰਣ. ਬਿਨਾ ਸਬਬ. ਹੇਤੁ ਰਹਿਤ। ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਜਹ ਬਿਨਾ. ਵ੍ਰਿਥਾ.

ਅਕਾਰਥ, ਅਕਾਰਥਾ } ਵਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਹੀ ਹੈ ਅਰਥ (ਫਲ) ਜਿਸ ਦਾ. "ਜਨਮ ਅਕਾਰਥ ਕੀਨ." (ਸ. ਮ: ੯) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕਾਥ.

ਅਕਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰਣ.

ਅਕਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਜ.

ਅਕਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਰ.

ਅਕਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁਰਾ ਸਮਾ. ਦੁਕਾਲ. ਦੁਰਭਿੱਖ (ਭਿਕ). ਕਹਿਤ। ੨ ਵਾਹਗੁਰੂ, ਜੋ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਕਾਲ(ਸਮੇ) ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ। ੩ ਵਿ—ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਬਿਨਾ. ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਔਰ ਸੁ ਕਾਲ ਸਬੈ ਬਸਿ ਕਾਲ ਕੈ ਏਕ ਹੀ ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਸਦਾ ਹੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਮੌਤ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਅੰਤ ਸਮਾ. "ਕਾਲ ਅਕਾਲ ਖਸਮ ਕਾ ਕੀਨਾ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

੫ ਚਿਰਜੀਵੀ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਆਦਿ. "ਸਿਮਰਹਿ ਕਾਲੁ ਅਕਾਲ ਸੁਚਿ ਸੋਚਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)
੬ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਬੇਮੌਕਾ. ਜੋ ਸਮੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ. ਜੈਸੇ– ਅਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ.

ਅਕਾਲਉਸਤਤਿ. ਦਸ਼ਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਤੋਤ੍ਰ. ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਸਮਝੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ,ਅਤੇ ਗੁਰੁਮਤ ਸੁਧਾਕਰ.

ਅਕਾਲ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮ. ਦੇਖੋ, ਜਾਪੁ ਜੀ.

ਅਕਾਲਸਰ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੂਹ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੯ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ.

ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ. ਜਿਲਾ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰਾਬਾਦ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦੀਵਾਨ ਸਾਵਨ ਮੱਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੂਲ ਰਾਜ ਇਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ.

ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ. ਸੰਗਯਾ–ਬੇਮੌਕੇ ਮਰਨਾ. ਜੁਆਨੀ ਵਿੱਚ ਮਰਨਾ. ਮਰਨ ਦੇ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਹ ਤ੍ਯਾਗਣੀ. ਦੇਖੋ, ਉਮਰ.

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ.

ਅਕਾਲਪੁਰਖ. ਸੰ. ਅਕਾਲਪੁਰੁਸ਼. ਸੰਗਯਾ–ਉਹ ਹਸ੍ਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਸੱਤਾ. "ਤੂ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨਾਹੀ ਸਿਰਿ ਕਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਅਕਾਲਬਾਂਗਾ. ਖ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ–ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਗ ਵਾਂਙ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ.

ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੫ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇੱਕ ਉੱਚਾ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ (ਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ) ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ" ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸੰਝ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਅਕਾਲ-ਬੁੰਗਾ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕੇਂਦ੍ਰ ਹੈ. ਪੰਥ ਇਸ ਥਾਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਗੁਰੁਮਤੇ ਸੋਧਦਾ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤਖ਼ਤ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹਨ:–

(੧) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮੀਰੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ.
(੨) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪੀਰੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ.
(੩) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੪) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ.
(੫) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ ਦਾ.
(੬) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੭) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ, ਜੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਜੂਰੀ ਸਨ.
(੮) ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਜੀ ਦਾ.
(੯) ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਬਾਬਾ ਗੁਰੁਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੧੦) ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੧੧) ਦੁਧਾਰਾ ਖੰਡਾ ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੧੨) ਖੜਗ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੋਲ ੧੦ ਸੇਰ ਪੱਕਾ ਹੈ.
(੧੩) ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਗੁਰਜ ਸੋਲਾਂ ਸੇਰ ਪੱਕੇ ਦੀ. ਇਹ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮਵੀਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸੀ.
(੧੪) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਜਿਹਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਸਤਾ ਪਿੱਤਲ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.
(੧੫) ਕਟਾਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.
(੧੬) ਕਟਾਰ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੧੭) ਕਟਾਰ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੧੮) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ.
(੧੯) ਪੇਸ਼ਕਬਜ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.
(੨੦) ਪੇਸ਼ਕਬਜ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੨੧) ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਜਿਹਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੨੨) ਪਿਸਤੌਲ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੨੩) ਪਿਸਤੌਲ ਬਾਬਾ ਗੁਰੁਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.
(੨੪) ਦੋ ਤੀਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਮੁਖੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਸੋਨਾ ਹੈ.
(੨੫) ਖੰਡਾ ਦਰਮਯਾਨਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੨੬) ਦੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ.
(੨੭) ਦੋ ਛੋਟੇ ਖੰਡੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ.
(੨੮) ਚੱਕਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੨੯) ਚੱਕਰ ਛੋਟਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.
(੩੦) ਚੱਕਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਸਜਾਉਣ ਦਾ!

(ਅ) ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੈਠਕੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ.

(ੲ) ਪਟਨੇ ਆਦਿ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੇ ਬੁੰਗੇ ਹਨ.

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ. ਸੰ. अकालमूर्ति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ. ਜਿਸ ਦੀ ਸ੍ਥਾਪਨਾ ਸਮੇ ਦੇ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ। ੨ ਨਿਤ੍ਯ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਰੂਪ. "ਅਕਾਲਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ." (ਜਪੁ)

ਅਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ. ਦੇਖੋ, ਉਮਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ.

ਅਕਾਲੀ. ਵਿ—ਅਕਾਲ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਕਾਲ ਉਪਾਸਕ. ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ.

ਕਮਲ ਜਯੋਂ ਮਾਯਾ ਜਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਲੇਪ ਸਦਾ
ਸਭ ਦਾ ਸਨੇਹੀ ਚਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ,
ਕਰਕੇ ਕਮਾਈ ਖਾਵੇ ਮੰਗਣਾ ਹਰਾਮ ਜਾਣੇ
ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵਿਪਦਾ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹੈ,
ਸ੍ਵਾਰਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ
ਧਰਮ ਦੇ ਜੰਗ ਲਈ ਚੜ੍ਹੇ ਮੁਖ ਲਾਲੀ ਹੈ,
ਪੂਜੇ ਨਾ ਅਕਾਲ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਦੇਵ
ਸਿੱਖ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਸੋ ਕਹੀਏ 'ਅਕਾਲੀ' ਹੈ.

੩ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਿਹੰਗ.

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਛਾਵਨੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੀ ਛੌਣੀ ਭੀ ਹੈ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਸਵਾਰ ਅਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਪੈਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਵਿਰਾਜਦੇ ਸਨ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਗੀਰ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ.

ਅਕਿਆਤ. ਅ਼ قوت। ਇਕ਼ਾਤਤ. ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ। ੨ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ. ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਣਾ. "ਕਿ ਅਕਿਆਤਸ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ ਹੈ.

ਅਕਿੰਚਨ. ਸੰ. अकिञ्चन. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸ ਕੁਝ ਭੀ. ਨਿਰਧਨ. ਕੰਗਾਲ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਨਿਰਵਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਦਾਰਥ ਪਾਸ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ.

ਅਕਿਤ. ਸੰ. अकृत—ਅਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਅਕਿਤ.

ਅਕਿੱਤ. ਸੰ. ਅਕੀਰ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਯਸ. ਬਦਨਾਮੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕਿਤ.

ਅਕਿਤ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਕਿੱਤ। ੨ ਸੰ. अकृत्य—ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਕਰਮ. ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ ਕਰਮ। ੩ ਸੰ. अकृत्रिम—ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ. ਵਿ—ਜੋ ਬਣਾਉਟੀ ਨਹੀਂ. ਸੁਤੇ-ਸਿੱਧ. "ਨਿਮਿਤ੍ਯੰ ਅਕਿਤ੍ਯੰ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਕਿਰਤਘਣ, ਅਕਿਰਤਘਨ ਸੰ. कृतघ्न—ਕ੍ਰਿਤਘ੍ਨ. ਵਿ—ਉਪਕਾਰ ਵਿਸਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਰੀਖੋ. ਇਹ਼ਸਾਨ ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼. "ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਨੋ ਪਾਲਦਾ." (ਸੂਹੀ ਮਃ ੫)

ਮਦ ਵਿਚ ਰਿੱਧਾ ਪਾਇਕੈ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਮਾਸ,
ਧਰਿਆ ਮਾਣਸ ਖੋਪਰੀ ਤਿਸ ਮੰਦੀ ਵਾਸ,
ਰੱਤੂ ਭਰਿਆ ਕੱਪੜਾ ਕਰ ਕੱਜਣ ਤਾਸ,
ਢਕ ਲੈ ਚੱਲੀ ਚੂਹੜੀ ਕਰ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ,
ਆਖ ਸੁਣਾਏ ਪੁੱਛਿਆ ਲਾਹੇ ਵਿਸਵਾਸ,
ਨਦਰੀ ਪਵੈ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਤ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸ.
(ਭਾਗੁ)

ਅਕਿਲਬਿਖ. ਸੰ. अकिल्विष — ਅਕਿਲ੍ਵਿਸ਼. ਵਿ- ਕਿਲਵਿਸ਼ (ਪਾਪ) ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਦੋਸ਼। ੨ ਪਵਿਤ੍ਰ.

ਅ਼ਕ਼ੀਕ਼. ਅ਼ عقیق ਅੰ. Carnelian. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾਲ ਨੀਲੇ ਆਦਿ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕ਼ੀਮਤੀ ਪੱਥਰ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਚਮਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਥੇਵੇ ਪੁਰ ਮੁਹਰਾਂ ਉੱਕਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਬੇਲ ਬੂਟੇ ਅਤੇ

ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ---ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ.

ਅ਼ਕੀਦਾ. ਅ਼ عقیدہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਕ਼ਦ (ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਨਿਸ਼ਚਾ. ਭਰੋਸਾ. ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ.

ਅਕੀਨ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ. "ਨਰ ਏਕ ਅਕੀਨ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਇੱਕ ਆਦਮੀ, ਦੂਜੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਨ ਪੁਰ ਭੀ, ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਮ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਭੀ ਕਰਮਾਭਿਮਾਨ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗ. "ਕੀਨ ਅਕੀਨ ਲਖੈ ਫਲ ਹ੍ਵੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਅਕ੍ਰਿਤ. ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ। ੪ ਦੇਖੋ, ਯਕੀਨ.

ਅਕੀਰਤਿ. ਸੰ. अकीर्ति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਯਸ਼. ਬਦਨਾਮੀ. ਨਿੰਦਾ.

ਅਕੁੰਠ. ਸੰ. अकुण्ठ. ਵਿ—ਜੋ ਕੁੰਠ (ਖੁੰਢਾ) ਨਹੀਂ. ਤਿੱਖਾ.

ਅਕੁੰਡਾ. ਵਿ—ਨਿਰੰਕੁਸ਼. ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੁਕੂ-ਮਤ ਨਹੀਂ. ਆਜ਼ਾਦ. ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ.

ਅਕੁਤੋਭਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਰ। ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ. ਅਭੈ. ਨਿਰਭੰਯ.

ਅਕੁੰਭ. ਸੰ. अकुम्भ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁੰਭਕਰਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਕੁੰਭ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ. "ਕੁੰਭ ਅਕੁੰਭ ਸੇ ਜੀਤ ਸਭੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਕਈ ਥਾਂ ਅਨਕੁੰਭ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਕੁੰਭ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਅਨਕੁੰਭ ਦੈਤ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਕੁਲ. ਵਿ—ਕੁਲ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਲ ਨਹੀਂ. ਕਰਤਾਰ. "ਕਹਿਤ ਕਬੀਰ ਅਕੁਲ ਨਹੀ ਚੇਤਿਆ." (ਗਉ) ੨ ਅਕੁਲੀਨ. ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ.

ਅਕੁਲਾਉਣਾ, ਅਕੁਲਾਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਲਿਆਉਣਾ. ਆਕੁਲ ਹੋਣਾ. ਘਬਰਾਉਣਾ. ਵ੍ਯਾਕੁਲ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਕੁਲ.

ਅਕੁਲੀਣ, ਅਕੁਲੀਨ ਵਿ—ਨੀਚ ਕੁਲ ਦਾ. ਕਮੀਨਾ. ਜੋ ਕੁਲੀਨ ਨਹੀਂ। ੨ ਕੁਲਾਚਾਰ (ਕੁਲਰੀਤਿ) ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ। ੩ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੁਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀ ਰਖਦਾ. "ਅਕੁਲੀਣ ਰਹਿਤਉ ਸਬਦ ਸੁਸਾਰ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਅਕੂਅਣਾ, ਅਕੂਆ, ਅਕੂਈਆ ਸੰ. कू ਧਾ—ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. ਵਿ—ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਮੌਨੀ. ਚੁਪਕੀਤਾ. "ਤੈ ਸਹਿ ਨਾਲਿ ਅਕੂਅਣਾ." (ਵਡ ਮ: ੧) "ਏਕ ਫਿਰੈਂ ਰਸ ਰੰਗ ਅਕੂਈਆ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਝੂਲਨ ਸਿੰਘ.

ਅਕੂਜ. ਸੰ. ਅਕਾਯੰ. ਵਿ—ਕੁਕਰਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਕੂਜ ਧਾ. ਕਥਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਦਾ. "ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖਾਇ ਅਕੂਜ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਕੂਤ. ਵਿ—ਕੂਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਤੋਲ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ. ਬੇਅੰਦਾਜ਼. ਦੇਖੋ, ਕੂਤ। ੨ ਅਕੁਤਸਿਤ. ਅਨਿੰਦਿਤ.

ਅਕੂਪਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਿੰਦਿਤ ਪਾਰ ਜਿਸ ਦਾ, ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਉਹ ਕੱਛੂ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੂਰਜ.

ਅਕੂਯਾ. ਚੁਪ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਕੂਆ. "ਨਾਮ ਅਕੂਯਾ ਸਭ ਹੀ ਕਹੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਕੂਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਨਹੀ ਕੂੜ. ਅਸਤ੍ਯ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸੱਚ.

ਅਕੇ. ਦੇਖੋ, ਅਕੈ.

ਅਕੇਰਾਂ, ਅਕੇਰੋ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵਾਰ. ਏਕ ਦਫ਼ਹ ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕੇਲਾ। ੩ ਵਿ—ਏਕਾਂਤ. "ਜਬ ਘਾਤ ਬਨੀ ਸੁਭ ਠੌਰ ਅਕੇਰੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਕੇਲਾ. ਵਿ—ਏਕਲਾ. ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਤਨਹਾ. ਇਕੱਲਾ. "ਆਗੈ ਹੰਸ ਅਕੇਲਾ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਅਕੈ. ਵ੍ਯ—ਯਾ. ਅਥਵਾ. ਜਾਂ. "ਅਕੈ ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਦੇਵਾਏ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਅਕੋਈ. ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਦੋ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਜੀਂਦ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸੰਮਤ ੧੬੭੩ ਵਿੱਚ

ਸੌਂਟੀ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਮਾਣਕਚੰਦ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵੇਖਕੇ ਠਹਿਰੇ ਹਨ.

ਦਰਬਾਰ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ. ਪਾਸ ਹੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਦੀਵਾਨਖ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਰਦਾਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ "ਬਡਰੁੱਖਾ" ਨੇ ਕਰਾਈ ਹੈ.

ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਪਾਸ ਇੱਕ ਕਰੀਰ ਦਾ ਬਿਰਛ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਘੋੜਾ ਬੱਧਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਭੀ ਚਰਣ ਪਾਏ ਸਨ.

੧੨੫ ਵਿੱਘੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਬਾ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ; ਅਰ ੧੦੦) ਰੁਪਏ ਨਕਦ, ਤੇ ੩ ਰਜਾਈਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਜੀਂਦ ਵੱਲੋਂ ਹਨ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਹੰਤ ਸਿੰਘ ਹਨ,ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ(N.W.Ry.) ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ.

ਅਕੋਕ. ਵਿ—ਕੋਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ. "ਕਾਮ ਕੇਲ ਅਕੋਕ." (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ)

ਅਕੋਡ. ਸੰ. ਅਕੋਟਿ. ਵਿ—ਬੇਅੰਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਅਗਿਣਤ. ਦੇਖੋ, ਕੋਡ.

ਅਕੋਰ. ਸੰਗਯਾ—ਭੇਟਾ. ਨਜ਼ਰ. ਉਪਹਾਰ. "ਦੀਜੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੋਰ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਅਕੰਗ. ਵਿ—ਕੰਗ (ਕਵਚ) ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸੰਜੋ. "ਟੁੱਕੇ ਅਕੰਗ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਕੰਗ.

ਅਕੰਟਕ. ਸੰ. अकण्टक. ਵਿ—ਕੰਟਕ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਕੰਡੇ। ੨ ਨਿਰ ਵਿਘਨ। ੩ ਵੈਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀਂ.

ਅਕੰਤ੍ਰ. ਸੰ. अकर्तृ—ਅਕਰ੍ਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਕਰਤਾ. "ਅਜੰਤ੍ਰ ਅਮੰਤ੍ਰ ਅਕੰਤ੍ਰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਏਕਾਂਤੀ.

ਅਕੰਥ. ਵਿ—ਜੋ ਕਥਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਕਥ੍ਯ. ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. "ਭੂਮਾਦਿ ਦਾਨ ਦੀਨੇ ਅਕੰਥ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਕੰਥਾ ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਕੰਥਾ.

ਅਕੰਪਨ. ਸੰ. अकम्पन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾ ਕੰਬਣ ਦੀ ਹਾਲਤ. ਕਾਇਮੀ. ਸਥਿਰਤਾ। ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੈਨਾਨੀ. ਇਹ ਰਾਵਣ ਦਾ ਮਾਮਾ, ਸੁਮਾਲੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੇਤੁਮਾਲਿਨੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਭੈਣ "ਕੈਕਸੀ" ਰਾਵਣ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ. ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ. "ਬਾਰਿਦ ਨਾਦ ਅਕੰਪਨ ਸੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਧੂਮ੍ਰਾਛ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਸ੍ਤ। ੩ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਹਰਿ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ.

ਅੱਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਕਣਾ.

ਅਕਯਥ. ਦੇਖੋ, ਅਕਥ ਅਤੇ ਅਕਯਥ.

ਅਕ੍ਰਯ. ਵਿ—ਅਕ੍ਰਿਯ. ਕ੍ਰਿਯਾ (ਹਰਕਤ) ਰਹਿਤ. ਸ੍ਥਿਰ. ਅਚਲ. "ਅਕ੍ਰਯ ਏਕ ਪਰਾਤਮ ਪੂਰਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਜੋ ਕ੍ਰਯ (ਖ਼ਰੀਦ) ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਕ੍ਰਿਸ਼. ਵਿ—ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ (ਕ੍ਰਸ਼) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਦੁਰਬਲ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ (ਖਿੱਚਣ) ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ. ਅਕ੍ਰਿਸ਼੍ਯ.

ਅਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. अकृत. ਵਿ—ਨਾ ਕੀਤਾਹੋਇਆ. ਨਾ ਬਣਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਸੰ. अकृत्य—ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਯ. ਵਿ—ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ ਕਰਮ. ਕੁਕਰਮ. "ਅਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਕ੍ਰਿਤਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ."ਤੇਜ ਸੁ ਰਾਸੀ ਅਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤੰ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯ. ਸੰ. अकृतज्ञ. ਵਿ—ਕੀਤੇ ਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਨਾ ਸ਼ੁਕਰਾ. ਜੋ ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯ ਨਹੀਂ.

ਅਕ੍ਰਿਤਮ. अकृत्रिम—ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ. ਵਿ—ਜੋ ਬਣਾਉਟੀ ਨਹੀਂ. ਸੁਤੇਸਿੱਧ। ੨ ਅਸਲੀ. ਸੱਚਾ.

ਅਕ੍ਰਿਤਾਕ੍ਰਿਤ } **ਅਕ੍ਰਿਤਾਕ੍ਰਿਤਿ** } ਅਕ੍ਰਿਤ—ਆਕ੍ਰਿਤਿ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ

ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਰਯ ਨਹੀਂ. "ਅਕ੍ਰਿਤਾਕ੍ਰਿਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਕ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਕ੍ਰਿਯਾ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈਜਾਂਦੀ.

ਅਕ੍ਰੂਰ, ਅਕ੍ਰੂਰੁ ਸੰ. अक्रूर. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਕ੍ਰੂਰ (ਬੇਰਹਮ). ਦਿਆਲੂ। ੨ ਜੋ ਕ੍ਰੋਧੀ ਨਹੀਂ. ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਾਦਵਵੰਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਚਾਚਾ, ਜੋ ਸ਼੍ਵਫਲਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਗਾਂਦਿਨੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਸੀ. ਏਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਕੰਸ ਵੱਲੋਂ ਜੱਗ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਦੇਕੇ ਗੋਕੁਲ ਤੋਂ ਮਥੁਰਾ ਲੈਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਉਗ੍ਰਸੇਨ ਨੂੰ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਪੁਰ ਬੈਠਾਇਆ. "ਉਧਉ ਅਕ੍ਰੂਰੁ ਬਿਦਰੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ਕੇ) "ਮੋਹਿ ਔਬੈ ਅਕ੍ਰੂਰ ਕੇ ਹਾਥ ਬੁਲਾਯ ਪਠ੍ਯੋ ਮਥੁਰਾ ਹੂੰ ਕੇ ਰਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਕ੍ਰੈ. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਰਿਯ.

ਅਕ੍ਸ਼. ਸੰ. अक्ष्. ਧਾ—ਘੁਸਣਾ. ਪੈਠਨਾ. ਮਨਵਾਂਛਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ. ਵ੍ਯਾਪਨਾ. ਜਮਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਵਣ ਵਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ-ਵਾਟਿਕਾ ਉਜਾੜਨ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਅਕ੍ਸ਼ਯ ਕੁਮਾਰ ਹੈ। ੩ ਪਾਸਾ. ਗੋਟੀ. ਨਰਦ. ਡਾਲਨਾ। ੪ ਧੁਰ. ਲੱਠ। ੫ ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ। ੬ ਗਰੁੜ। ੭ ਰੁਦ੍ਰਾਕ੍ਸ਼। ੮ ਸੋਲਾਂ ਮਾਸ਼ੇ ਤੋਲ। ੯ ਆਤਮਾ। ੧੦ ਡਿੰਗ. ਬਹੇੜੇ ਦਾ ਬਿਰਛ.

ਅਕ੍ਸ਼ਤ. ਦੇਖੋ, ਅਛਤ.

ਅਕ੍ਸ਼ ਮਾਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਦ੍ਰਾਕ੍ਸ਼ ਦੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ। ੨ "ਅ" ਤੋਂ ਲੈਕੇ "ਕ੍ਸ਼" ਤੀਕ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਪੀ ਹੋਈ ਮਾਲਾ.

ਅਕ੍ਸ਼ਮੀ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਮ. ਵਿ—ਕ੍ਸ਼ਿਮਾ (ਛਿਮਾ) ਰਹਿਤ। ੨ ਅਸਮਰਥ.

ਅਕ੍ਸ਼ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਖੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਕ੍ਸ਼ਯ (ਨਾਸ਼) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ.

ਅਕ੍ਸ਼ਯਵਟ. ਦੇਖੋ, ਅਖੈਬਟ.

ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਰ.

ਅਕ੍ਸ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸ੍‌ਥਾਨ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ੪ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

ਅਕ੍ਸ਼ਰਾਂਧ. ਵਿਦ੍ਯਾ ਦੇ ਮਦ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਵਾਉ ਦੁਆਉ.

ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਸੰ. ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ। ੨ ਦੋ ਦੀ ਗਿਣਤੀ. ਦੋ.

ਅਕ੍ਸ਼ੌਣੀ. ਦੇਖੋ, ਖੂਹਣਿ.

ਅਖ. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼। ੨ ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਗ਼. ਬਗ਼ੀਚਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਖਿ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਖੂਨ ੨.

ਅਖਉ, ਅਖਇ, ਅਖਇਓ ਵਿ—ਅਕ੍ਸ਼ਯ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. "ਅਟਲ ਅਖਇਓ ਦੇਵਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਅਖਸਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕਸਰ.

ਅਖ਼ਗਰ. ਫ਼ਾ اخگر। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਗ ਦੀ ਚਿੰਗਾਰੀ. ਵਿਸ੍‌ਫੁਲਿੰਗ. ਚਿਣਗ.

ਅਖਜ. ਅ਼ اخذ। ਅਖ਼ਜ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੈਣਾ। ੨ ਪਕੜਨਾ. ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ. ਫੜਨਾ.

ਅਖਡਾ. ਵਿ—ਬਲਵਾਨ. ਪ੍ਰਬਲ। ੨ ਖੱਡ (ਛਿਦ੍ਰ) ਰਹਿਤ. ਸਾਬਤ.

ਅਖ਼ਤਰ. ਫ਼ਾ اختر। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਰਾ. ਨਛਤ੍ਰ. "ਰੌਸ਼ਨਦਿਮਾਗ ਅਖ਼ਤਰ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸ਼ਕੁਨ. ਫਾਲ। ੩ ਝੰਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਅਖਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਖਤਾ.

ਅਖ਼ਤਿਆਰ. ਦੇਖੋ, ਇਖ਼ਤ੍ਯਾਰ.

ਅਖਨੀ. ਫ਼ਾ یخنی ਯਖ਼ਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਸ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਸ਼ੋਰਵਾ. "ਸਾਲਨ ਔ ਅਖਨੀ ਬਿਰੀਆਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਭੋਜਨ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ੀਰਾ. ਵਿ—ਰਿੱਝਿਆ ਹੋਇਆ (ਪਕ੍ਵ)

ਅਖ਼ਬਾਰ. ਅ਼ اخبار। ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਲਵਪੁਰ ਤੇ ਆਈ ਅਖਬਾਰੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸਮਾਚਾਰਪਤ੍ਰ. Newspaper.

ਅਖਯ. ਦੇਖੋ, ਅਕਯ.

ਅਖਰ. ਸੰ. ਅਕਰ. ਸੰਗਯਾ—ਵਰਣ. ਹ਼ਰਫ਼. ਬਾਣੀ ਦੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਥਾਪੇਹੋਏ ਚਿੰਨ੍ਹ. "ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ ਨ ਲਹੰਤ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਜੋ ਖਰਦਾ ਨਹੀਂ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਇੱਕ-ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ.* "ਏ ਅਖਰ ਖਿਰਿ ਜਾਂਹਿਗੇ, ਓਇ ਅਖਰ ਇਨ ਮਹਿ ਨਾਹਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ, ਬਾਵਨ) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਉਪਦੇਸ਼. "ਅਖਰ ਨਾਨਕ ਅਖਿਓ ਆਪਿ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੫ ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰ. "ਕਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ ਕਵਣੁ ਗੁਣੁ ਕਵਣੁ ਸੁ ਮਣੀਆ ਮੰਤੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੬ ਨਾਮਮਾਤ੍ਰ. ਓਹ ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਸੰਗਯਾ ਰਖਦੇ ਹਨ. "ਦ੍ਰਿਸਟ ਮਾਨ ਅਖਰ ਹੈ ਜੇਤਾ." (ਬਾਵਨ)

ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ. ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਵਿਦ੍ਯਾ. "ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ ਨ ਲਹੰਤ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ੨ ਵਾਕ੍ਯ ਦਾ ਤਾਤਪਰ੍ਯ (ਮਤਲਬ).

ਅਖਰਬ. ਸੰ. अखर्ब. ਵਿ—ਖਰਬ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਭਾਵ—ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਬੇਅੰਤ। ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਖਰਬ (ਛੋਟਾ). ਵਡਾ. "ਗਰਬ ਅਖਰਬ ਦੂਰ ਹ੍ਵੈਗਯੋ." (ਚੰਦ੍ਰਾਵ) ੩ ਲੰਮਾ. ਜੋ ਖਰ੍ਬ (ਬਾਂਉਂਨਾ) ਨਹੀਂ.

ਅਖਰੋਟ. ਸੰ. ਅਕ੍ਰੋਟ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਅਖਰੋਟ ਹੈ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਗਰਮ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਬਣ-ਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਅਖਰੋਟ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਭੀ ਮਨੋਹਰ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਅਖਰੋਟ ਫਲ ਦੀ ਗਿਰੀ ਗਰਮ ਤਰ ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਸੁਆਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. L. Aleurites triloba. ਅੰ. Walnut.

ਅਖਲ. ਸੰ. ਅਖਿਲ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਪੂਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਬ. ਸਭ. "ਅਖਲ ਭਵਨ ਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਖਲ (ਨੀਚ). ੩ ਜੋ ਖਲ (ਮੂਰਖ) ਨਹੀਂ. ਸਿਆਣਾ. ਸੁਜਾਨ.

ਅਖ਼ਲਾਕ਼. ਅ਼ اخلاق ਖ਼ੁਲਕ਼ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸੰਗਯਾ—ਆਚਾਰ. ਚਾਲ ਚਲਨ। ੨ ਸੁਭਾਉ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੩ ਸਭ੍ਯਤਾ. ਤਹਜੀਬ.

ਅਖਲੀ ਊਂਡੀ. ਮਲਾਰ ਰਾਗ ਦੀ ਅਸਟਪਦੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:—

੧ ਅਖਲੀ ਊਂਡੀ ਜਲੁ ਭਰ ਨਾਲਿ,
੨ ਡੂਗਰ ਊਚਉ ਗੜੁ ਪਾਤਾਲਿ,
੨ ਸਾਗਰੁ ਸੀਤਲੁ ਗੁਰਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਿ.

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

੧ ਅਖਿਲ (ਤਮਾਮ) ਨਾਲਿ (ਨਦੀਆਂ) ਜਲ ਨਾਲ ਪੂਰਿਤ ਊਂਡੀ (ਨਿਵਾਂਣ ਵੱਲ) (ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਨਾਲ ਚਲੀਆਂ) ੨ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਪਾਤਾਲ (ਹੇਠਾਂ) ਨੂੰ ਗੜ (ਖਾਈ) ਕਰਦੀਆਂ. ੩ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪੈਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਗਈਆਂ. ਭਾਵ—ਚਾਲ ਬੰਦ ਹੋਗਈ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਗੁਰੁਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਹੌਮੈ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਿਟਗਈਆਂ. †

ਅਖਲੇਸ. ਵਿ—ਅਖਿਲ—ਈਸ਼. ਅਖਿਲੇਸ਼. ਸਭ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਰਤਾਰ.

ਅਖੜੀ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਿ—ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ. "ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆ ਬਿਅੰਨ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਖਾਉਤ. ਸੰਗਯਾ—ਅਖਾਵਤ. ਆਖ੍ਯਾਨ. ਕਹਾਵਤ. ਕਹਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਲੋਕੋਕ੍ਤਿ.

ਅਖਾਜ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਦ੍ਯ. ਅਭੱਖ. "ਘਰ ਘਰ ਮੰਗਨ ਖਾਜ ਅਖਾਜੇ." (ਭਾਗੁ)

ਅਖਾਣ. ਸੰ. ਆਖ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਕਥਾ. ਪ੍ਰਸੰਗ. ਕਹਾਣੀ। ੨ ਕਹਾਵਤ. ਜ਼ਰਬੁਲਮਸਲ. Proverb. ਦੇਖੋ, ਲੋਕੋਕ੍ਤਿ.

ਅਖਾਤੀਜ. ਦੇਖੋ, ਅਖੈਤੀਜ.

* ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੧, ਅ: ੨੨.

† ਗ੍ਯਾਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੂੰਜਾਂ ਤੇ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਲ ਨਾਲ ਕੰਠ ਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਭਰਕੇ ਉਡਦੀਆਂ ਹਨ.

ਅਖਾਦ, ਅਖਾਦਿ, ਅਖਾਦਜ, ਅਖਾਦਿਜ, ਅਖਾਧ, ਅਖਾਧਿ ਸੰ. ਅਖਾਦਜ. ਵਿ—ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਗਜ. ਅਭੱਖ. ਅਭਕ੍ਸ਼. "ਅਖਾਦਿਜ ਖਾਦਜੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਅਖਾਧਿ ਖਾਹਿ ਹਰਕਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਖਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜਾ. "ਜਿਉ ਬੇਸ੍ਵਾ ਕੇ ਪਰੈ ਅਖਾਰਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਖਾਰਾ. ਕਾਰ ਰਹਿਤ.

ਅਖਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਲੋਕੋਕ੍ਤਿ.

ਅਖਾੜ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾਢ. ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰ੍ਵਾਸ਼ਾਢਾ ਅਥਵਾ ਉੱਤਰਾਸ਼ਾਢਾ ਨਛਤ੍ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਖਾੜਾ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਾਰ—ਅਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੰਗਭੂਮਿ. ਓਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਖੇਡੇ ਜਾਣ. Theatre. "ਸਭ ਤੇਰਾ ਖੇਲ ਅਖਾੜਾ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਮੱਲਯੁੱਧ ਦੀ ਭੂਮੀ। ੩ ਰਣਭੂਮਿ. "ਏਹੁ ਅਖਾੜਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਚੇ ਕਾ ਜਿਨਿ ਆਪਣੈ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਆਣਿ ਨਿਵਾਏ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ: ੪) "ਬਿਖਮ ਅਖਾੜਾ ਮੈ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿ ਜੀਤਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਡੇਰਾ। ੫ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ. ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏਹੋਏ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਥੇ "ਅਖਾੜਾ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਕਥਾ ਇਹ ਹੈ:—

(ੳ) ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਦੇ ਭੂਖਣ ਮਹਾਤਮਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਜਾਮਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨਾਨਕਚੰਦ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ. ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਰੁਪਯਾ ਪ੍ਰਯਾਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਕੇ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਭੀ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਵੈਰਾਗੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਆਪਣਾ ਜੁਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਾਉਣਾ ਲੋੜੀਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੀਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਹਿਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ.

ਨਿਰਵਾਣ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖ੍ਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਮਤ ੧੮੩੬ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖਾੜੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਬੇ ਚਾਰ ਮਹੰਤ—ਗੰਗਾ ਰਾਮ, ਕੂਟਸ੍ਥ ਬ੍ਰਹਮ, ਅਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਅਤੇ ਅਟਲ ਬ੍ਰਹਮ ਥਾਪੇ. ਅਤੇ ਤੰਬੂ, ਚਾਂਦਨੀ, ਦਰੀਆਂ, ਗਲੀਚੇ, ਘੋੜੇ, ਊਠ, ਗੱਡੇ, ਲੰਗਰ ਦੇ ਬਰਤਨ, ਵਾਜੇ ਆਸੇ ਛਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਇਆ; ਅਤੇ ਅਜੇਹੇ ਉੱਤਮ ਨਿਯਮ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕਿ ਇੰਤਜਾਮ ਵਿੱਚ ਕਦੀ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਵੇ. ਇਸ ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਪ੍ਰਯਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਕਨਖਲ, ਕਾਸ਼ੀ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ.

(ਅ) ਸੰਮਤ ੧੯੯੬ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖਾੜੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ (ਭਾਈ ਫੇਰੂ) ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ, ਹਰਿ ਨਾਰਾਯਣ ਦਾਸ, ਸੂਰ ਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਹੋਗਿਆ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਯਾ ਅਖਾੜਾ ਉਦਾਸੀਨ" ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ 'ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਅਖਾੜਾ' ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਕਨਖਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ ਹਨ. ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਚਾਯਤੀ ਅਖਾੜੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ.*

(ੲ) ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਜਦ

* ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੯੩੭ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਸੰਤੋਖਦਾਸ ਵਾਲਾ ਅਖਾੜਾ, ਸੰਮਤ ੧੯੪੩ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਸੰਗਲ ਵਾਲਾ ਅਖਾੜਾ, ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੯੫੦ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਨਿਰਵਾਣ ਸਰ ਭੀ ਭਾਵੇਂ ਅਖਾੜੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅਖਾੜੇ ਵਾਂਙ ਅਖਾੜੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਹਨ.

ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਅਪਮਾਨ ਡਿੱਠਾ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਪਣਾ ਜੁਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ. ਭਾਈ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿਕ ਗੁਰੁਮੁਖ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਕੇ ਸੰਮਤ ੧੯੧੮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਰੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿ-ਆਲਾਪਤੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾਪਤਿ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੀਂਦ (ਸੰਗਰੂਰ) ਪਤਿ ਨੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ "ਧਰਮਧੁਜਾ" ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਥਾਪੇ ਗਏ. ਪਟਿਆਲੇ ਨੇ ੮੦੦੦੦) ਨਕਦ ਅਤੇ ੪੦੦੦) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ, ਨਾਭੇ ਨੇ ੧੬੦੦੦) ਨਕਦ ਅਤੇ ੫੭੫) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ, ਜੀਂਦ ਨੇ ੨੦੦੦੦) ਨਕਦ ਅਤੇ ੧੩੦੦) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਦਸਤੂਰੁਲ-ਅਮਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ:—

ਦਸਤੂਰੁਲਅਮਲ
ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ* ਵੱਲੋਂ
ਵਾਸਤੇ ਅਖਾੜਾ ਨਿਰਮਲਾ ਪੰਥ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ †

੧ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਹੰਤ ਹੋਰ, ਜੋ ਪੰਜ ਕੱਕਿਆਂ (ਅਰਥਾਤ ਕੱਛ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਕੇਸ, ਕੰਘੇ, ਕੜੇ) ਦੀ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਥਾਪੇ ਜਾਣਗੇ.

੨ ਜੋ ਲਾਂਗਰੀ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਭੀ ਇਸੇ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ.

੩ ਦੋ ਕਾਰਬਾਰੀ, ਦੋ ਭੰਡਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤੇ ਇੱਕ ਗਜਾਨੀ(ਅਰਥ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਮੁਕੱਰਰ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ ਛੀ ਆਦਮੀ ਭੀ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਚੋਬਦਾਰ ਮੁਕਰਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ.

੪ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਹੁਣ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਰਹਿਤ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਅੱਗੇ ਲਈ ਥਾਪਿਆ ਜਾਊਗਾ ਉਹ ਲਾਇਕ, ਵਿਰਕਤ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ.

੫ ਜਦ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਕਿਸੀ ਰਿਆਸਤਗਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇ ਜਾਂ ਰਈਸ ਨੂੰ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾ ਮਿਲੇ,ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ. ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਜੁਦੀ ਜੁਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ.

੬ ਜੋ ਆਮਦਨੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਜਮਾ ਖਰਚ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ. ਜੇ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਕਰਾਵੇ. ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਾ ਰੱਖੇ.

੭ ਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਧਰਮ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਸਾਧੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜ ਨੂੰ ਲੋਈ ਜਾਂ ਨਕਦ ਰੁਪਇਆ ਤੀਰਥ-ਯਾਤ੍ਰਾ ਲਈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਗਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇ.

੮ ਜੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਧਰਮਧੁਜਾ ਅਖਾੜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕਰੇ. ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ. ਭਲਾ ਜੇ ਕਦੀਂ ਕੋਈ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਖਾਸ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਕੁਝ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਛੇਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਤਦ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇੱਤਲਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ.

੯ ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਵਾਂ ਮਹੰਤ ਥਾਪਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਸਮ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈ ਰਹਿਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਆਮਦਨੀ ਕਿਸੇਤਰਾਂ ਦੀ ਭੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾਂ ਕਰਾ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗਾ.

੧੦ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮਹੰਤਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੋਊਗਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਸਰਦਾਰ ਅਖਾੜੇ ਲਈ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਜੈਸੀ ਉਸ ਦੀ

* ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਜੀਂਦ.

† ਇਸ ਦਸਤੂਰੁਲਅਮਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ੧੨ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੮੬੨ ਨੂੰ ਹੋਈ.

ਸ਼ੁੱਧਾ ਹੋਵੇ ਵੈਸੇ ਕਰੇਗਾ. ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੀ ਤਰਾਂ ਦਾ ਤਕਰਾਰ ਨਾ ਕਰਨ.ਉਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਖਯਾਲ ਰੱਖਣ.

੧੧ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਡੇਰੇਦਾਰ ਅਖਾੜੇ ਲਈ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਭੀ ਉੱਪਰਲੀ ਦਫਾ (ਨੰਬਰ ੧੦) ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਹਾਂ, ਜੇ ਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਗੁਜਾਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝਕੇ ਕਮਜੋਰੀ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਰਿਆਸਤ ਨਾਲ ਉਹ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਰਿਆਸਤ ਪਾਸ ਤਜਵੀਜ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਜਬਤ ਕਰਕੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਰਨ.

੧੨ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਅਖਾੜੇ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਨਾ ਲੰਘੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਅਖਾੜੇ ਵੱਲੋਂ ਜੈਸਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੋਵੇ ਵੈਸਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਜਾਵੇ.

੧੩ ਬੈਠਨ ਦੇ ਕਾਇਦੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਏ. ਵਿਚਕਾਰ ਸਵਾਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੂਜੇ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਫੇਰ ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ, ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਗਜਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅਰਥ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋ ਬਗੈਰ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਥਾਈਂ ਬੈਠੇ, ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਬਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਦੇ ਦਾ ਖਯਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਵਿਦਜਾ ਦਾ ਨਹੀਂ. ਜੇ ਕਰ ਦੂਜੇ ਪੰਥ ਦਾ ਮਹੰਤ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਜਾਨੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ. ਜੇ ਕਰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ.

੧੪ ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਕਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਦੇ ਰਹਿਨ ਦੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਨਾ ਰਹੇ, ਹਾਂ ਜੋ ਦੋ ਚਾਰ ਸਾਧੂ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਉਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਰਹਿਣ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਵਾਰਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਕੋਈ ਸੌਣਾ ਨਾ ਪਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

੧੫ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ ਜਾਂ ਗ੍ਰਹਸਥੀ ਆਦਮੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜੈਸਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਵੈਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ.

੧੬ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਚਾਰ ਮਹੰਤਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਪੁਰ ਨਾ ਜਾਣ, ਜੇ ਕੋਈ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰ-ਬਾਰੀ, ਭੰਡਾਰੀ, ਚੋਬਦਾਰ, ਜਾਂ ਡੇਰੇਦਾਰ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦੇਣ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਲਾ ਸ਼ੱਕ ਜਾਣ.

੧੭ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਕਿਸੀ ਸਿੱਖ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲਈ ਭੇਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਬਹਾਨਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਮਹੰਤ ਤਜਵੀਜ ਕਰੇਗਾ.

੧੮ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ ਬਿਹੰਗਮ (ਵਿਰਕਤ) ਹੋਕੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੇ ਤਦ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੱਥ ਇਸ ਮਤਲਬ ਲਈ ਲਗਵਾ-ਇਆ ਜਾਊਗਾ ਕਿ ਮੈ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰਹਾਂਗਾ, ਫੇਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ. ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ.

੧੯ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਹਿਤ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਡੋਲ ਦੇ ਜਲ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਕਰੇ.

੨੦ ਇਹ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਪਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ ਰਹਿਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੰਗਤ ਤੋਂ ਜੁਦੇ ਹੋਜਾਇਆ ਕਰਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤ ਜੁਦੀ ਹੋਵੇ.

੨੧ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਕਦੀਂ ਨਾ ਵੜਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਲਈ ਭੀ ਰੋਕ ਹੈ, ਮਗਰ ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਭੰਗ ਦੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ.

੨੨ ਜੋ ਕੋਈ ਰਹਿਤ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕਿਸੀ ਕੌਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਨਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਸੁੱਕਾ ਸੀਧਾ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਲਾਂਗਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ

ਤਿਆਰ ਕਰਾ ਲੈਣਾ.

੨੩ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸਲੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਸੂਦ ਅਤੇ ਨਫਾ ਤਜਾਰਤ ਤੋਂ ਕਾਰਰਵਾਈ ਲੰਗਰ ਤੇ ਮੁਰੱਮਤ ਹੋਵੇ, ਅਸਲ ਰਕਮ ਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ.

੨੪ ਖਜਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਤਰਾਂ ਰਹੇਗਾ, ਜੋ ਹਰ ਤਿੰਨੇ ਮਹੰਤ ਹਰ ਤਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਰਹੇਗਾ. ਉਹ ਮਹੰਤ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਰੁਪਯੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸੂਦ ਅਤੇ ਤਿਜਾਰਤ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਅਖਾੜੇ ਸਦਰ ਵਿੱਚ ਖਬਰ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਦਫਾ ਨੰਬਰ ੨੩ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰਚ ਕਰਨ, ਸਾਲ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਮੁਲਾਹਜਾ ਕਰਾਦਿਆ ਕਰਨ.

੨੫ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਜੇ ਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਅੱਗੇ ਲਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ, ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ.

੨੬ ਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਆਪ ਕਿਸੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੰਤ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ.

੨੭ ਜੇ ਕੋਈ ਮਹੰਤ ਇਸ ਰਹਿਤ ਦੇ ਉਲਟ ਅਮਲ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ ਹਟਾਦੇਣ.

੨੮ ਹਰ ਪੰਜ ਮਹੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਏ ਜਾਣ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਸਤੂਰੁਲਅਮਲ ਦੇ ਉਲਟ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ.

ਜੋ ਤਿੰਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਦਸਤੂਰੁਲ ਅਮਲ ਵਜੋਂ ਗੁਰੁਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਣ, ਅਤੇ ਜੋ ਦਸਤੂਰੁਲਅਮਲ ਦੀ ਨਕਲਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਹਰਾਂ ਲਾਕੇ ਹਰ ਤਿੰਨਾਂ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ, ਜੋ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਰਹਿਣ.

੨੯ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਬਸਤਰ ਸਿੰਗਰਫੀ ਰੱਖਣ ਬਾਕੀ ਸਫ਼ੇਦ, ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ. ਗ੍ਰਹਸਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਦਾ ਅਮਲ.

੩੦ ਤੂੰਬੀ ਜਾਂ ਚਿੱਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਗਡਵਾ ਜਾਂ ਲੋਹੇ ਧਾਤੁ ਦਾ ਕਮੰਡਲ ਰੱਖਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰਬਾ ਅਤੇ ਚਿੱਪੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹਨ. ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਸਾਫ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ.

ਅਖਿ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ. ਆਂਖ.

ਅਖਿਉ, ਅਖਿਓ ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਯ। ੨ ਕਥਨ ਕੀਤਾ. ਆਖਿਆ. "ਅਖਰ ਨਾਨਕ ਅਖਿਓ ਆਪਿ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਅਖਿਆਨ. ਦੇਖੋ, ਆਖ੍ਯਾਨ.

ਅਖਿਇਉ, ਅਖਿਇਓ ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਯ ਅਤੇ ਅਖਇਓ.

ਅਖਿਜ, ਅਖਿਝ ਵਿ—ਜੋ ਖਿਝੇ ਨਾ. ਚਿੜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਸ਼ਾਂਤ. ਕ੍ਸ਼ੋਭ ਰਹਿਤ. ਧੀਰਯਵਾਨ. ਗੰਭੀਰ. "ਅਖਿੱਜੇ ਅਭਿੱਜੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਖਿਦ.

ਅਖਿਟ. ਆਖੇਟ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸ਼ਿਕਾਰ. "ਨ੍ਰਿਪ ਅਖਿਟ ਸਿਧਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੧)

ਅਖਿਦ. ਦੇਖੋ, ਅਖੇਦ। ੨ ਸੰ. ਅਖਿਦ੍ਰ. ਵਿ—ਅਥਕ. ਜੋ ਥਕੇ ਨਾ.

ਅਖਿਦਾਨੀ. ਅਖੇਦ—ਦਾਨੀ. ਆਨੰਦ ਦਾਤ੍ਰੀ. ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ.

ਅਖਿਲ. ਦੇਖੋ, ਅਖਲ.

ਅਖਿਲੇਸ ਦੇਖੋ, ਅਖਲੇਸ.

ਅਖੀ. ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਿ. "ਅਖੀ ਕਾਢਿ ਧਰੀ ਚਰਣਾ

ਤਲਿ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਆਖੀ. ਕਥਨ ਕੀਤੀ. ਬ੍ਯਾਨ ਕੀਤੀ. "ਬਤੀਆਂ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਗ ਹੈਂ ਅਖੀਆਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਅੱਖੀਂ. ਅੱਖਾਂ (ਨੇਤ੍ਰਾਂ) ਨਾਲ. ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਅਖੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕੰਨੀ ਬਾਣੀ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ੪ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ. "ਅਖੀ ਸੂਤਕੁ ਵੇਖਣਾ ਪਰਤ੍ਰਿਅ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਖ਼ੀਰ. ਅ਼ آخِر। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਤ. ਭੋਗ. ਸਮਾਪਤੀ.

ਅਖੁਟ } ਸੰ. ਅਤ੍ਰੁਟਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਰੰਤਰਤਾ. ਬਿਨਾ
ਅਖੁਟਿ } ਤੋਟ। ੨ ਕਮੀ (ਘਾਟੇ) ਰਹਿਤ। ੩ ਵਿ—ਜੋ ਮੁੱਕੇ ਨਾ. "ਇਹੁ ਧਨ ਅਖੁਟ ਨ ਨਿਖੁਟੈ ਨ ਜਾਇ." (ਧਨਾ ਮ: ੩)

ਅਖੁਟੀ. ਸੰ. ਅਖਟ੍ਵਿ—ਅਖੱਟਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੰਦੀ ਰੀਤਿ. ਕੁਰੀਤਿ. ਕੁਚਾਲ। ੨ ਬਚਪਨ (ਬਾਲਪਨ) ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ. "ਹਿੰਦੂ ਮੂਲੇ ਭੂਲੇ ਅਖੁਟੀ ਜਾਹੀ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੧)

ਅਖ਼ੁੰਦ. ਫ਼ਾ آخوند। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸਤਾਦ। ੨ ਸਰਦਾਰ.

ਅਖੂਹਣਿ. ਦੇਖੋ, ਖੂਹਣਿ.

ਅਖੂਟ. ਅਤੋਟ. ਦੇਖੋ, ਅਖੁਟ. "ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਅਖੂਟ ਅਤੋਲ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਖ਼ੂਨ. ਫ਼ਾ آخون ਆਖ਼ੂਨ. ਖ਼ੁਸ਼ਗੋ. ਆਖ੍ਯਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਆਖਣ ਵਾਲਾ. "ਇਹੀ ਹਕੀਕਤ ਜੋ ਕਹੈ ਸੋਈ ਬਡਾ ਅਖੂਨ." (ਮਗੋ) ੨ ਅ਼ اخون ਅਖ਼ੂਨ. ਸਾਥੀ. ਮਿਤ੍ਰ। ੨ ਭਾਈ. ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਅਖ਼ ਦਾ.

ਅਖੇਟ
ਅਖੇਟਕ } ਦੇਖੋ, ਆਖੇਟ.

ਅਖੇਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਆਨੰਦ। ੨ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਦੁੱਖ.

ਅਖੇਰ. ਦੇਖੋ, ਆਖੇਟ.

ਅਖੇਲ. ਵਿ—ਖੇਲ ਰਹਿਤ। ੨ ਅਖਿਲ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ." (ਜਾਪੁ). ਖੇਡ ਖੇਡਕੇ ਅਖਿਲ (ਸਾਰੀਆਂ) ਖੇਡਾਂ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇੱਕੋ (ਨਿਰਾਕਾਰ) ਰੂਪ ਹੈ.

ਅਖੇੜ. ਸੰ. ਆਖੇਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਕਾਰ. ਮ੍ਰਿਗਯਾ.

ਅਖੇੜਬਿਰਤਿ. ਸੰ. ਆਖੇਟਵ੍ਰਿਤ੍ਤਿ—ਆਖੇਟ ਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਦੇਖੋ, ਆਖੇੜਬਿਰਤਿ.

ਅਖੈ. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼ਯ.

ਅਖੈਤੀਜ. ਅਕ੍ਸ਼ਯ ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ. ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ੩. ਇਸ ਦਿਨ ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਯੁਗ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਅਖੈਬਟ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਯਵਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਓਹ ਵਟ (ਬੋਹੜ), ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਲੈ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਚੁੰਘਦੇ ਹਨ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬੋਹੜ ਪ੍ਰਯਾਗ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਉਸ ਤੋਂ ਡਿਗਕੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਯਾਤ੍ਰੀ ਮੁਕਤਿ ਪਾਉਣੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ. ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਅਕ੍ਸ਼ਯ ਵਟ ਕਟਵਾਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਪਰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਯਾਗ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਂਡੇ ਇੱਕ ਅਕ੍ਸ਼ਯ ਵਟ ਵਿਖਾਕੇ ਭੇਟਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. "ਜਜੌਂ ਬਟ ਅਖੈ ਰੂਪ ਲਘੁ ਛਾਜੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਯਾਗ. ਇੱਕ ਅਕ੍ਸ਼ਯਵਟ ਗਯਾ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੈ.

ਅਖੋਟ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਖੋਟ. ਅਸਲ. "ਲਾਲ ਪਦਾਰਥ ਸਾਚ ਅਖੋਟ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੨ ਅਖੁਟ. ਜੋ ਮੁੱਕੇ ਨਾ.

ਅਖੋਭ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ੋਭ. ਵਿ—ਚੰਚਲਤਾ ਬਿਨਾ। ੨ ਘਬਰਾਹਟ ਬਿਨਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ.

ਅਖੰਡ. ਵਿ—ਅਤੁੱਟ। ੨ ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕਰਸ. "ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੁ ਤਿਨਿ ਭੋਜਨ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਖੰਡਸੁਰਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਹੀ.

ਅਖੰਡਕਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਪੂਰਣ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਵਿ—ਸਰਵਾਂਗ ਪੂਰਣ.

ਅਖੰਡਤ. ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡਿਤ.

ਅਖੰਡ ਪਾਠ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਪਾਠ, ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਵੇ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਜੋ ਤੇਰਾਂ ਪਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਚਾਰ ਅਥਵਾ ਪੰਜ ਪਾਠੀਏ ਯਥਾਕ੍ਰਮ (ਨੰਬਰ ਵਾਰ) ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪਾਠ ਨਿਰੰਤਰ ਹੁੰਦਾਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਪਾਠ ਦੀ ਇਹ ਰੀਤਿ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਬੁੱਢੇ ਦਲ ਨੇ ਚਲਾਈ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਖੰਡਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਖੰਡ ਦੀਵਾ ਮਚਾਂਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਲ ਦਾ ਘੜਾ ਅਤੇ ਨਾਰਿਏਲ ਆਦਿਕ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਮਰਯਾਦਾ ਆਰੰਭਕਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚਲੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਤਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ.

ਅਖੰਡਲ. ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡ ਕਲ। ੨ ਸੰ. आखण्डल- ਆਖੰਡਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. "ਬਾਪ ਅਖੰਡਲ ਕੋ ਸੁਰਮੰਡਲ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਅਖੰਡਲੀ. ਵਿ—ਅਖੰਡਿਤ. ਪੂਰਣ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡਲ.

ਅਖੰਡਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਖੰਡਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਟੂਟ. ਅਟੁੱਟ. ਪੂਰਾ. ਸਾਬਤ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕ ਰਸ.

ਅੱਖਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਰ.

ਅੱਖਲ. ਸੰ. ਆਨੰਦ ਦੀ ਧੁਨਿ.

ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦਣੀਆਂ. ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨਾ। ੨ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ। ੩ ਮਰਣਾ. ਪ੍ਰਾਣ ਤ੍ਯਾਗਣੇ.

ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਬਾਸ ਰਤਨ ਅਨੇਕ ਜਾਤਿ
ਛੋਰੇ ਪੀਲ ਪਾਲਕੀ ਅਨੂਪ ਛਬਿ ਧਾਮ ਕੀ,
ਕਹਾਂ ਨਰਨਾਹ ਕਹਾਂ ਭਏ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ
ਸ਼ਾਹਨ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਜੌਨ ਦੇਹੈਂ ਪਰਨਾਮ ਕੀ,
ਬੇਨੀ ਕਵਿ ਕਹੈ ਖਾਲ ਫਾਲ ਮੇ ਬਿਤਾਵੈ ਦਿਨ
ਪਾਲੈ ਖਲ ਖਾਲੈਂ ਕੈ ਪਖਾਲੈਂ ਜਸ ਚਾਮ ਕੀ,
ਮਨ ਹੀ ਕੀ ਮਨ ਰਹਿ ਜਾਤੀ ਅਭਿਲਾਖੇਂ ਜਬ
ਮੁੰਦ ਗਈ ਆਂਖੇਂ ਤਬ ਲਾਖੇਂ ਕਿਹਿ ਕਾਮ ਕੀ.

ਅਖ੍ਯਉ. ਅਕ੍ਸ਼ਯ. "ਪੂਰਾ ਗੁਰੁ ਅਖ੍ਯਉ ਜਾਂਕਾ ਮੰਤ੍ਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਖ੍ਯਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਖ੍ਯਾਨ.

ਅਖ੍ਯਾਲ. ਵਿ—ਜੋ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਸਕੇ. ਅਚਿੰਤ੍ਯ. "ਅਖ੍ਯਾਲ ਅਖੰਡ ਰੂਪ ਹੈ." (ਅਕਾਲ)

ਅਖ਼ੁੰਦ. ਫ਼ਾ. آخوند। ਉਸਤਾਦ. ਅਧ੍ਯਾਪਕ.

ਅਗ. ਸੰ. अग्. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਗਨਿ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੩ ਸੰ. अज्ञ-ਅਗ੍ਯ. ਵਿ—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. "ਜਯੋਂ ਤਗ ਆਗੇ ਅਗ ਅਰਗਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਜਿਵੇਂ ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨੀ ਅੱਗੇ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਚੁੱਪ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਸੰ. अग. ਵਿ—ਜੋ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ. ਅਚਲ। ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜ। ੬ ਬਿਰਛ. ਦਰਖ਼ਤ। ੭ ਸੰ. ਅਗ੍ਰ. ਅਗਲਾ ਭਾਗ. ਅੱਗਾ। ੮ ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ। ੯ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ। ੧੦ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. "ਅਗ ਤਬ ਚਾਲਾ." (ਦੱਤਾਵ) ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ.

ਅਗਸਤ, ਅਗਸ੍ਤ } ਸੰ. ਅਗਸ੍ਤਿ ਅਤੇ ਅਗਸ੍ਤ੍ਯ. ਅਗ (ਵਿੰਧ੍ਯ ਪਹਾੜ) ਨੂੰ ਸ੍ਤੰਭਨ (ਠਹਿਰਾਉਣ) ਵਾਲਾ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਗਵੇਦ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ, ਮਿਤ੍ਰਾਵਰੁਣ*ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀਰਯ ਉਰਵਸੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਪਾਤ ਹੋਗਿਆ ਸੀ. ਜੋ ਵੀਰਯ ਦਾ ਭਾਗ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਾ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਸ੍ਤਿ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਹਰ ਡਿੱਗਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਵਸ਼ਿਸ਼੍ਠ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਯਣ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁੰਦਰ ਮੱਛ ਸਮਾਨ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਲਸ਼ੀ ਸੁਤ, ਕੁੰਭ ਸੰਭਵ ਅਥਵਾ ਘਟੋਦਭਵ ਆਦਿ ਭੀ ਹਨ. ਜਨਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਤ੍ਰਾਵਰੁਣੀ ਅਥਵਾ ਔਰਵਸ਼ੇਯ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਗਿੱਠ ਭਰ ਸੀ.

ਇੱਕ ਸਮੇਂ "ਕਾਲਕੇਯ" ਦੈਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ

* ਮਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਰੁਣ ਦੋ ਦੇਵਤਾ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਕੱਠਾ ਹਰ ਥਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਭੀ ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰਾਂ ਵਾਂਙ ਜੋੜੇ ਹਨ.

ਵਡਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਜੱਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸਨ. ਦੇਵਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਲੁਕਜਾਂਦੇ. ਅਗਸ੍ਤ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਣੀ ਅਰ ਸਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਘੁੱਟ ਭਰਲਿਆ,ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਲਕੇਯ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਅਗਸ੍ਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੀਤਾਬਧੀ ਅਤੇ ਸਮੁਦ੍ਰ-ਚੁਲੁਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ.

ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸ੍ਤ ਪੁਲਸਤਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਸਿਰਭਾਰ ਲਟਕਦੇ ਵੇਖਿਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਸਾਡਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਤਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕਰੇਂ. ਅਗਸਤ ਨੇ ਕਈ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤਮ ਉੱਤਮ ਭਾਗ ਲੈਕੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਰਚੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦਰਭ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਘੱਲਦਿੱਤਾ. ਓਥੇ ਉਹ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰੀ ਵਾਂਙ ਪਲਦੀ ਰਹੀ.ਜਦ ਉਹ ਯੁਵਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਗਸਤ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ; ਇਸ ਕੰਨ੍ਯਾ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਲੋਪਾਮੁਦ੍ਰਾ" ਸੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਅਗਸਤ ਦਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਵਿੰਧ੍ਯਾਚਲ ਦੇ ਦੱਖਣ, 'ਕੁੰਜਰ' ਪਹਾੜ ਤੇ ਤਪ ਕਰਦਾਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਦੈਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ. ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਰਹੇ ਸਨ. ਇਸ ਨੇ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖੜਗ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਧਨੁਖ ਅਤੇ ਅਕਯ ਤੂਣੀਰ (ਭੱਥਾ) ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ.

ਅਗਸਤ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਰਾਜਤਿਲਕ ਵੇਲੇ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ. ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦ੍ਰਾਵੜ ਲੋਕ ਅਗਸਤ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪੂਜਦੇ ਹਨ. "ਅਗਸ੍ਤ ਆਦਿ ਜੇ ਬਡੇ ਤਪਸ੍ਰਪੀ ਬਿਸੇਖਿਐ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇਕ ਤਾਰਾ, ਜੋ ੧੭ ਭਾਦੋਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਉਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਉਦਯ ਅਗਸ੍ਤ ਪੰਥ ਜਲ ਸੋਖਾ." (ਤੁਲਸੀ)

ਅਗਹ. ਸੰ. ਅਗ੍ਰਾਹ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜੋ ਗ੍ਰਹਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. "ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਅਗਹ ਅਤੋਲੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ. "ਰਸਨਾ ਅਗਹ ਅਗਹ ਗੁਨ ਰਾਤੀ." (ਬਿਲਾ ਮ:੫) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ ਕਠਨ ਹੈ. "ਅਗਹ ਗਹੈ ਗਹਿ ਗਗਨ ਰਹਾਈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੪ ਮਨ, ਜੋ ਅਗ੍ਰਾਹ੍ਯ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਫੜਨਾ (ਰੋਕਣਾ) ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ.

ਅਗਹ ਗਹਣ. ਵਾ—ਅਗ੍ਰਾਹ੍ਯ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ. ਜੋ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਧ੍ਯਾਨ. "ਅਗਹ ਗਹਨ ਭ੍ਰਮ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਦਹਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਮਨ ਦਾ ਠਹਿਰਾਉਣਾ.

ਅਗਹਨ. ਸੰ. ਅਗ੍ਰਹਾਯਣ. ਹਾਯਨ (ਵਰ੍ਹੇ) ਦਾ ਮੁੱਢ. ਮੱਘਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ. ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਆਰੰਭ ਮੱਘਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਅਗ੍ਰ-ਹਾਯਣ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਗ੍ਰ-ਅਯਨ. ਅਯਨ ਆਰੰਭ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹੀਨਾ. "ਕਾਤਕ ਬਿਤਯੋ ਸੁ ਅਗਹਨ ਆਵਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਗਹ.

ਅਗਹੁ. ਦੇਖੋ, ਅਗਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ ਤੋਂ.ਅੱਗੋਂ. ਸਾਮ੍ਹਣਿਓਂ. ਮੁਹਰਿਓਂ. ਸਨਮੁਖੋਂ."ਅਗਹੁ ਦੇਖੈ ਪਿਛਹੁ ਦੇਖੈ ਤੁਝ ਤੇ ਕਹਾਂ ਛਪਾਵੈ." (ਗਉ ਮ: ੧) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾ. ਭਵਿਸ਼੍ਯ. "ਅਗਹੁ ਨੇੜਾ ਆਇਆ ਪਿਛਾ ਰਹਿਆ ਦੂਰਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਅਗਹੂਚਾ. ਵਿ—ਅਗਾਧਤਾ ਵਾਲਾ. ਬੇਅੰਤਤਾ ਧਾਰਣ ਕਰਤਾ। ੨ ਅਗਹ ਅਤੇ ਊਚਾ. "ਥਾਹ ਨਹੀ ਅਗਹੂਚਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਅਗਹੇਉ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਾਹ੍ਯ. ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ.

ਅਗਛਮੀ. ਸੰ. ਅਗਮਨਸ਼ੀਲ. ਵਿ—ਜੋ ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਚਲ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. "ਸਰਬੇ ਜੋਇ ਅਗਛਮੀ, ਦੂਖ ਘਨੇਰੋ ਆਥਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧, ਮ: ੧) ਸਾਰੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਲੇਸ਼ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਥ ਅਤੇ ਆਥਿ.

ਅਗਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ (ਪਹਾੜ) ਤੋਂ ਉਪਜਣ ਵਾਲਾ, ਰਤਨ। ੨ ਧਾਤੁ। ੩ ਫਲ। ੪ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਜ. ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ੫ ਮੁਖੀਆ. ਆਗੂ। ੬ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਾਹ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੜ ਨਾ ਸਕਣ.

ਅਗਡ. ਵਿ—ਜੋ ਗਡਿਆਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਲਗਨ. ਜੋ ਖਚਿਤ ਨਹੀਂ. "ਸੁ ਧੰਨ ਜਿਨੋ ਮਨ ਹੈ ਅਗਡੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਗਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸ਼ੁਭ ਗਣ, ਅਰਥਾਤ—ਜਗਣ, ਸਗਣ, ਰਗਣ ਅਤੇ ਤਗਣ। ੨ ਵਿ—ਅਗਣਨੀਯ. ਜੋ ਗਿਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਗਣਤ, ਅਗਣਿਤ } ਵਿ—ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਜੋ ਸ਼ੁਮਾਰ ਨਾ ਹੋਸਕੇ. ਬੇਅੰਤ. "ਅਗਣਤ ਊਚ ਅਪਾਰ ਠਾਕੁਰ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਗਤ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਜੋ ਗਤ (ਡਿਗਿਆ) ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੩ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਗਤਿ.

ਅਗਤਿ, ਅਗਤੀ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਗਤਿ. ਦੁਰਦਸ਼ਾ. ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ। ੨ ਵਿ—ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਾਲਾ। ੩ ਜੋ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ. "ਪਰਹਿ ਨਰਕ ਮਰਕੈ ਅਗਤਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਥ, ਅਗਥਾ } ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਥਾ (ਕਥਾ) ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ. ਅਕਥਨੀਯ. "ਸਮਰਥ ਅਗਥ ਅਪਾਰ ਨਿਰਮਲ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਪਲੈ ਨਾਮ ਅਗਥਾ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਗਦ, ਅਗਦੁ } ਸੰ. ਵਿ—ਗਦ (ਰੋਗ) ਬਿਨਾ. ਅਰੋਗ. "ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਭਏ ਅਗਦ ਸਭ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਵਾਈ. ਔਖਧ, ਜੋ ਅਰੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਗਦ (ਰੋਗ) ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ। ੩ ਅ਼. عقد ਅ਼ਕ਼ਦ.* ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਇਕ਼ਰਾਰ। ੪ ਵਿਆਹ. ਸ਼ਾਦੀ. ਨਿਕਾਹ. "ਅਗਦੁ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ਕਾਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ (ਕਾਮ) ਨਿਕਾਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੈਤਾਨ.

ਅਗਧ, ਅਗਧਾ } ਵਿ—ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ. "ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਧਾ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫)

ਅਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਗਣ ੧. "ਗਨ ਅ਼ਗਨ ਨਵੋ ਹੀ ਰਸ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰ. ਅਗ੍ਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਗ. ਆਤਿਸ਼। ੩ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੱਤ, ਜੋ ਗਰਮੀ (ਉਸ਼ਨਤਾ) ਰੂਪ ਹੈ। ੪ ਵਿ—ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. "ਇਤ ਕੋਪ ਮਲੇਛ ਚੜ੍ਹੇ ਅਗਨੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਆਇ ਅਗਨ ਰਾਛਸ ਯੁਤ ਰਾਵਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਚੰਡੋਲ ਦੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੱਦ ਚੰਡੋਲ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਕੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਗਨ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਰੰਗ ਖਾਕੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਸਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਚੰਡੋਲ ਜੇਹੀ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕਲਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਇਹ ਜਮੀਨ ਤੇ ਆਲਨਾ ਬਣਾਕੇ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਹਜ਼ਾਰ ਦਾਸਤਾਨ' ਭੀ ਆਖ ਦੇ ਹਨ. ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਭੀ ਕਈ ਅਵਾਣ ਕਵਿ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾਸਤਾਨ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.

ਅਗਨਅਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਗ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਜਲ। ੨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿਸਖਾ ਪੌਣ ਨੂੰ ਭੀ ਅਗਨਿਅਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਈਂਧਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਖਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਈਂਧਨ ਬਿਨਾ ਅੰਗਾਰਰੂਪ ਅਗਨਿ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਗਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ ਅੰਤ ਸਬਦ ਅਰਿ ਦੇਹੁ। ਤਨੁਜ ਅਨੁਜ ਸੂਤਰਿ ਉਚਰ ਨਾਮ ਬਾਣ ਲਖਲੇਹੁ." (ਸਨਾਮਾ ੧੫੦) ਅਗਨਅਰਿ ਪਵਨ, ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਮਸੇਨ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਸੂਤ (ਰਥਵਾਹੀ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ.

ਅਗਨ ਅਰਿ ਅਰਿ ਤਨੁਜ ਅਨੁਜ ਸੂਤਰਿ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੀਰ. ਬਾਣ.—(ਸਨਾਮਾ) ਅਗਨਿ ਦਾ ਵੈਰੀ ਜਲ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਪੌਣ,† ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਮ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦੇ ਸੂਤ (ਰਥਵਾਹੀ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ

* ਦੇਖੋ, ਗੁਲਾਲ ਨੰ: ੪ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

† ਪੌਣ ਜਲ ਨੂੰ ਸੋਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ.

ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਅਗਨਈ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ ਦੀ ਨਦੀ. ਮਾਇਆ (ਮਾਯਾ). ੨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ. "ਨਹਿ ਪੋਹੈ ਅਗਨਈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫) ੩ ਗਰਮੀ. ਸੰਤਾਪ.

ਅਗਨਸਖਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ, ਪਵਨ. ਹਵਾ.

ਅਗਨਸਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਸਾਗਰ.

ਅਗਨਤ | **ਅਗਨਤੁ** } ਦੇਖੋ, ਅਗਣਿਤ. "ਅਗਨਤ ਸਾਹੁ ਅਪਨੀ ਦੇ ਰਾਸਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਗਨਬਾਣ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਬਾਣ. "ਅਗਨਬਾਣ ਰਣ ਛੁੱਟਦੇ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਅਗਨਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਕ੍ਰਿਸਨਭਾਵ। ੨ ਵਿਯੋਗ ਦਾ ਸੰਤਾਪ। ੩ ਕ੍ਰੋਧਭਾਵ.

ਅਗਨਵਾਯੁ. ਸੰ.ਆਗਨੇਯ ਵਿਸਰਪ.ਇਸ ਦਾ ਮੂਲਕਾਰਣ ਜਠਰਅਗਨੀ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਹੈ. ਬਹੁਤਾ ਲੂਣ, ਖੱਟਾ,ਕੱਚੇ ਅਥਵਾ ਸੜੇ ਹੋਏ ਫਲ,ਬਹੁਤ ਮਿਰਚਾਂ ਅਤੇ ਗਰਮ ਮਸਾਲੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤਾ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਗਨਵਾਉ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਘੱਟ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜੀ ਮਤਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੱਡ ਭੰਨਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਖਾ ਬਹੁਤ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਵਿੱਚ ਜਲਨ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਗ੍ਰਹਿਣੀ, ਅਤੀਸਾਰ, ਸੂਲ, ਅਫਾਰਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਰੋਗ ਆ ਗ੍ਰਸਦੇ ਹਨ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਲਕਾ ਜੁਲਾਬ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕੈ (ਵਮਨ) ਕਰਾਉਣੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਦਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਓਹ ਵਰਤਣੀਆਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ.

ਚਰਾਇਤਾ, ਬਾਂਸਾ, ਕੜੂ, ਪਟੋਲਪਤ੍ਰ, ਹਰੜ, ਬਹੇੜਾ, ਆਉਲਾ, ਲਾਲ ਚੰਦਨ, ਨਿੰਮ ਦੀ ਛਿੱਲ ਇਹ ਸਭ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਕੁੱਟ ਲੈਣੀਆਂ.ਇਕ ਪਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਤੋਲਾ ਇਹ ਚੂਰਣ ਉਬਾਲਣਾ,ਜਦ ਅੱਧ ਪਾ ਪਾਣੀ ਰਹੇ ਤਦ ਛਾਣਕੇ ਤੇ ਠੰਢਾ ਕਰਕੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਬਾਇ.

ਅਗਨਾਖ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅੱਖ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੨ ਸ਼ਿਵ, ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਅਗਨਾਂਤਕਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਲ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਗਨਾਯੁਧ. ਸੰਗਯਾ—ਆਗ੍ਨੇਯਾਸ੍ਤ੍ਰ. ਅਗਨਿ—ਅਸਤ੍ਰ. ਅਗ੍ਨ੍ਯਸ੍ਤ੍ਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਗਨਿਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਅਸਤ੍ਰ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ. ਅਸਤ੍ਰ। ੨ ਬੰਦੂਕ, ਤੋਪ ਆਦਿ. Fire-arms.

ਅਗਨਾਰ | **ਅਗਨਾਰਿ** } ਸੰਗਯਾ-ਨਰਕਾਗਨਿ. ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ। ੨ ਗਰਭ ਦੀ ਅਗਨਿ. ਜਠਰਾਗਨਿ. "ਨਹਿ ਪੋਹੈ ਅਗਨਾਰਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਨਾਰ। ੩ ਅਗਨਾਰ੍ਚਿ. ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ। ੪ ਅਗਨਿ ਅਤੇ ਨਾਰ (ਜਲ).

ਅਗਨਿ. ਦੇਖੋ ਅਗਨ। ੨ ਅੱਗ. ਆਤਿਸ਼. (ਦੇਖੋ, L. Ignis). ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗ੍ਰਨੀ: ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ, ਸੋ ਅਗਨਿ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਅਗਨੀਆਂ। ੩ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ. "ਕਲਿਜੁਗ ਰਥੁ ਅਗਨਿ ਕਾ ਕੂੜ ਅਗੈ ਰਥਵਾਹੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ. ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਅੱਗ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ੨ ਬਾਰੂਦ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਤੋਪ, ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ (Fire Arms.), ਅਤੇ ਬੰਬ ਆਦਿ ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਰਤੀਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਰੂਦ ਸਨ ੧੩੨੬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ. ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਨ ੧੩੪੪ ਅਤੇ ੫੪ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣਾਏਗਏ ਹਨ.

ਅਗਨਿਸਖਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ, ਵਾਯੁ. ਹਵਾ. ਪੌਣ.

ਅਗਨਿਸਟੋਮ. ਸੰ. ਅਗ੍ਨਿਸ਼੍ਟੋਮ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਜੱਗ ਦਾ ਭੇਦ, ਜੋ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਮਰਸ*ਹਵਨ ਕਰਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਜੱਗ ਸੁਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਅਗਨੀਹੋਤ੍ਰ ਸਟੋਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਨਿਸਾਗਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਸਾਰ. ਜਗਤ. ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰ, ਜੋ ਤਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਜਪਿ ਉਤਰਹਿ ਪਾਰ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਹਵਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਘੀ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵੇਦਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਗਨਿ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਹੋਤ੍ਰ.

ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰੀ. ਸੰ. ਅਗ੍ਨਿਹੋਤ੍ਰਿਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਹੋਤ੍ਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਦੇਵਸਮਾਜ.

ਅਗਨਿਕੁੰਟ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ ਕੂਟ. ਅਗਨਿ ਕੋਣ. ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਦੱਖਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਉਪਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਸੰ. ਅਗ੍ਨਿਕੁਣ੍ਡ. ਅਗਨਿਕੁੰਡ. ਅੱਗ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਓਹ ਟੋਆ, ਜੋ ਹੋਮ ਅਤੇ ਜੱਗ ਕਰਨ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਮਿਣਤੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹਮਨਕੁੰਡ। ੩ ਗਰਭਰੂਪ ਕੁੰਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਠਰਾਗਨਿ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ. "ਅਗਨਿਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਲਿਵ ਲਾਗਾ." (ਬੈਰਾ ਮ: ੪)

ਅਗਨਿਕੁੰਡ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿਕੁੰਟ ੨ ਅਤੇ ਹਮਨਕੁੰਡ.

ਅਗਨਿਕੁਮਾਰ. ਸ਼ਿਵਪੁਤ੍ਰ. ਖੜਾਨਨ. ਦੇਖੋ, ਕਾਰਤਿਕੇਯ। ੨ ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰਸ ਜੋ ਬਲਗਮ, ਹੈਜਾ, ਅਜੀਰਣ (ਅਨਪਚ), ਤਾਪ ਅਤੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿਣੀ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਇਹ ਹੈ:—ਪਾਰਾ ਅਤੇ ਗੰਧਕ ਬਰਾਬਰ ਲੈਕੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਖਰਲ ਕਰੋ. ਫਿਰ ਮਿੱਠਾ ਤੇਲੀਆ ਅਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਪਾਰੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ ਅਠ ਗੁਣੀਆਂ ਲਓ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਖ ਦੀ ਸੁਆਹ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਪੀਲੀ ਕੌਡੀਆਂ ਦੀ ਸੁਆਹ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਮਿਲਾਓ. ਇਹ ਸਭ ਬਰੀਕ ਪੀਹਕੇ ਖਰਲ ਕੀਤੇ ਪਾਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ. ਫਿਰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪੱਕੇ ਨਿੰਬੂਆਂ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਦਿਨ ਖਰਲ ਕਰੋ. ਜਦ ਸੁਰਮੇ ਵਰਗਾ ਬਰੀਕ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਰੱਖ ਲਓ. ਖ਼ੁਰਾਕ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੇ ਜੁਆਨ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇੱਕ ਰੱਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਰੱਤੀ ਹੈ.

ਅਗਨਿਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਪੂਤ.

ਅਗਨਿਜਿਹਵ, ਅਗਨਿਜਿਹ੍ਵ ਸੰ. ਅਗ੍ਨਿ ਜਿਹ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ ਹੈ ਜੀਭ ਜਿਸ ਦੀ. ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰ. ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਜੀਭ ਅਗਨਿ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਵਨ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਰਸ ਦੇਵਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਲਈ ਹੋਮ ਦੀ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ.

ਅਗਨਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਗਣਿਤ.

ਅਗਨਿ ਤਲਾਉ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਸਾਰ. ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਤਲਾਉ. ਮਨ ਨੂੰ ਤਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤਾਲ। ੨ ਗਰਭਕੁੰਡ. "ਆਗੈ ਅਗਨਿ ਤਲਾਉ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਅਗਨਿ ਪਰਾਹਨ. ਵਿ—ਅੱਗ ਦਾ ਪੈਰਾਹਨ. ਅਗਨਿ ਦਾ ਚੋਲਾ. ਤਾਮਸੀ ਲਿਬਾਸ.

ਅਗਨਿਪਰੀਖ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਦਿਵ੍ਯ.

ਅਗਨਿਪੁਰਾਣ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਣ.

ਅਗਨਿਬਾਇ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਵਾਯੁ. "ਕੇਤੇ ਅਗਨਿਬਾਇ ਤੇ ਜਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਅੱਗਜੇਹੀ ਗਰਮ ਹਵਾ.

ਅਗਨਿਬਾਣ. ਸੰਗਯਾ—ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਨਿਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚਲਾਇਆ ਤੀਰ, ਜੋ ਵੈਰੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ। ੨ ਗੋਲਾ ਬੰਬ ਆਦਿ। ੩ ਬਰਨੀਅਰ (Bernier) ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਚਰਖੀ ਆਦਿਕ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਅਗਨਿਬਾਣੀ. ਵਿ—ਕੌੜੀ ਬਾਣੀ. ਦਿਲ ਸਾੜ ਦੇਣ

* ਦੇਖੋ, ਸੋਮਰਸ.

ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਜੁਰਵੇਦ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ.

ਅਗਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਮਸਵ੍ਰਿੱਤੀ. "ਮਨਮੁਖ ਬੋਲੇ ਅੰਧੁਲੇ ਤਿਸੁ ਮਹਿ ਅਗਨੀ ਕਾ ਵਾਸੁ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਅਗਨੀਅ, ਅਗਨੇਯ ਸੰ. ਆਗ੍ਨੇਯ. ਵਿ—ਅਗਨਿ ਸੰਬੰਧੀ. ਅੱਗ ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ। ੩ ਜ੍ਵਾਲਾਮੁਖੀ ਪਹਾੜ। ੪ ਅਗਨਿਪੁਰਾਣ। ੫ ਪੂਰਵ ਦੱਖਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ। ੬ ਸੰ. ਅਗਣਨੀਯ. ਵਿ—ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. "ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਅਗਨੀਅ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਨੈਤ. ਦੇਖੋ ਅਗਣਿਤ। ੨ ਆਗੂ. ਮੁਖੀਆ. ਅੱਗੇ ਲੈਜਾਣ ਵਾਲਾ.

ਅਗਨੰਗੁਨ. ਵਾ—ਅਗਣਿਤ—ਔਗੁਣ. ਬੇਅੰਤ ਦੋਸ਼। ੨ ਤਾਮਸੀ ਗੁਣ. ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਿ. "ਅਗਨੰਗੁਨ ਕੋ ਹਰਹੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਗਨੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਗਣਿਤ.

ਅਗਨਜਾਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ.

ਅਗਮ. ਵਿ—ਜੋ ਗਮਨ ਨਾ ਕਰੇ. ਅਚਲ. "ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਅਨਾਥੁ ਅਜੋਨੀ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਿਰਛ। ੩ ਪਹਾੜ। ੪ ਸੰ. ਅਗਮ੍ਯ. ਵਿ—ਜਿੱਥੇ ਪਹੁਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. "ਅਗਮ ਤੀਰ ਨਹ ਲੰਘਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੫ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਚਿੰਤ੍ਯ। ੬ ਦੇਖੋ, ਆਗਮ। ੭ ਭਵਿਸ਼੍ਯਤ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਗਮ ਵੀਚਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ: ੪) ੮ ਆਗਮ. ਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰ. "ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੩) "ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਗੁਰਿ ਅਗਮ ਦਿਖਾਲੀ." (ਭੈਰ ਮ: ੪) ਗੁਰੁਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ। ੯ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਔਖੇ (ਮੁਸ਼ਕਿਲ) ਲਈ ਅਗਮ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਸਬ ਬਿਧਿ ਸੁਗਮ ਅਗਮ ਕਛੁ ਨਾਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਗਮਈ. ਵਿ—ਅਗਮਰੂਪ। ੨ ਅਗਮ੍ਯਤਰ. "ਅਗਮ ਅਗਮ ਅਗਮਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਅਗਨਿ ਮਯ. ਅੱਗ ਰੂਪ.

ਅਗਮਨ. ਦੇਖੋ, ਆਗਮਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾ ਗਮਨ. ਇਸਥਿਤੀ.

ਅਗਮਨੇ, ਅਗਮਨੈ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ. ਕ਼ਬਲਜ਼ ਵਕ਼ਤ. "ਇਕ ਦਿਨ ਕੁੰਵਰਿ ਅਗਮਨੇ ਗਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬) ੨ ਅੱਗੇ. ਮੁਹਿਰੇ. "ਭੇਜ ਅਗਮਨੈ ਦੀਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਗਮਪੁਰ. ਵਿ—ਉਹ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਚਿੰਤਾ ਸ਼ੋਕਾਦਿ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਮਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ. "ਤਿਤੁ ਅਗਮਪੁਰੇ ਕਹੁ ਕਿਤੁਬਿਧਿ ਜਾਈਐ?" (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਪੰਜ ਕਿਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਿਲਾ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਗੰਮਪੁਰ.

ਅਗਮਰੂਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਅਚਲ ਰੂਪ. ਅਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮ. "ਅਗਮਰੂਪ ਕਾ ਮਨ ਮਹਿ ਥਾਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਗਮਾ. ਵਿ—ਅਗਮ੍ਯਰੂਪ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮ. "ਪਿਤਾ ਮੇਰੋ ਬਡੋ ਧਨੀ ਅਗਮਾ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਮ੍ਯਾ.

ਅਗਮਾ ਅਗਮ. ਅਗਮ੍ਯ ਤੋਂ ਭੀ ਅਗਮ੍ਯ. ਪਰਮ ਅਗਮ੍ਯ. "ਹਰਿ ਅਗਮਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ." (ਸੋਪੁਰਖੁ)

ਅਗਮੁ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮ.

ਅਗਮਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਗੋਰਖ ੨.

ਅਗਮ੍ਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾ ਗਮਨ (ਭੋਗਣ) ਯੋਗ੍ਯ. ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਨਾ ਮਹਾ ਪਾਪ ਹੈ. ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਗਮ੍ਯਾ ਹੈ, ਪਰ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਜਾ ਆਦਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਗਮ੍ਯਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਗਯਾਰ. ਅ਼ ﺍﻏﯿﺎﺭ। ਗ਼ੈਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਓਪਰੇ. ਬੇਗਾਨੇ.

ਅਗਰ. ਸੰ. ਅਗਰੁ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਇੱਕ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਬਿਰਛ,ਜੋ ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਠਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸ ਜਮਾਂ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਧੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਈਦਾ ਹੈ. ਅਰ ਇਸ ਦਾ ਇਤਰ ਭੀ ਬਨਦਾ ਹੈ. L. Amyris Agalocha.* ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. "ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੂ ਅਗਰ ਚੰਦਨ ਲੀਪਿ ਆਵੈ ਚਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਅਗ੍ਰ. ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੩ ਵਿ—ਅਗਲਾ. ਮੂਹਰਲਾ। ੪ ਉੱਤਮ. ਨੇਕ। ੫ ਫ਼ਾ اگر ਵ੍ਯ—ਯਦਿ. ਜੇ.

ਅਗਰਕ. ਵਿ—ਅਗ੍ਰਣੀਯ. ਮੁਖੀਆ. ਆਗੂ. ਮੁਰੈਲੀ. ਅਗ੍ਰਵਰਤੀ "ਅਗਰਕ ਉਸ ਕੇ ਬਡੇ ਠਗਾਊ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਗਰਚਿ, **ਅਗਰਚੇ** } ਫ਼ਾ اگرچہ ਵ੍ਯ—ਯਦ੍ਯਪਿ. ਭਾਵੇਂ. ਚਾਹੋ। ੨ ਗੋਕਿ.

ਅਗਰਵਾਲ. ਵੈਸ਼੍ਯ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. ਅਗਰੋਹਾ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਹਿਸਾਰ) ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਗਜ੍ਞਾ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਗੋਤ ਜੋ ਸਰੀਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ.

ਅਗਰਾਜ. ਅ਼ اغراض। ਅ਼ਗ਼ਰਾਜ਼. ਗ਼ਰਜ਼ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਲੋੜਾਂ.

ਅਗਰਿ, **ਅਗਰੁ** } ਦੇਖੋ, ਅਗਰ.

ਅਗ਼ਲਬ. ਅ਼ اغلب। ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਗ਼ਾਲਿਬ. ਨਿਸਚੇ ਯੋਗ੍ਯ.

ਅਗਲਾ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ. ਮੁਖੀਆ. "ਤੂ ਬਖਸੀਸੀ ਅਗਲਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਪੁਰਾਣਾ. ਪਹਿਲੇ ਵੇਲੇ ਦਾ। ੩ ਅੱਗੇ ਦਾ. ਅਗ੍ਰ ਭਾਗ ਦਾ। ੪ ਬਹੁਤਾ. ਅਧਿਕ. "ਇਕਨਾ ਆਟਾ ਅਗਲਾ ਇਕਨਾ ਨਾਂਹੀ ਲੋਣ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੫ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਪਰਲੋਕ. ਅਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ.

ਅਗਲਾਈ. ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਅੱਗੇ ਨੂੰ. ਅੱਗੇ ਵੱਲ. "ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਅਗਲਾਈ ਅੜਿਆ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਿੰਧੀ. ਫੂਹੜਪੁਣੇ ਨਾਲ. ਸਲੀਕੇ ਬਿਨਾ.

ਅਗਲਿਤ. ਸੰ.ਨਿਰ੍ਗਲਿਤ. ਵਿ—ਨਿਗਲਿਆਹੋਇਆ. ਗਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ. "ਪੇਂਝੂ ਦਿੱਸਨ ਰੰਗਲੇ ਮਰੀਐ ਅਗਲਿਤੈ." (ਭਾਗੁ) ਨਿਗਲਨ ਤੋਂ ਮਰੀਦਾ ਹੈ। ੨ ਉਗਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਗਲੀ. ਵਿ—ਬਹੁਤੀ. ਅਧਿਕ. "ਖੇਤੀ ਜੰਮੀ ਅਗਲੀ."(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)"ਹੁਰਮਤਿ ਤਿਸ ਨੋਂ ਅਗਲੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਆਉਣਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ. ਪਰਲੋਕ ਦੀ. "ਅਗਲੀ ਗਲ ਨ ਜਾਣੀਆ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫ ਅੰਜੁਲੀਆ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਗਲਾ.

ਅਗਵਨ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮਨ ਅਤੇ ਆਗਮਨ. "ਆਪ ਅਗਵਨ ਹੋਇ ਤਿਸ ਦੇਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਆਪ ਦਾ ਆਗਮਨ (ਆਉਣਾ) ਹੋਵੇ ਤਿਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ.

ਅਗਵਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਗਵਾਨੀ.

ਅਗਵਾਨ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਪੇਸ਼ਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿ—ਆਗੂ. ਮੁਖੀਆ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ. "ਨਹਿ ਕੂਰ ਕਹੌਂ ਤੁਮਰੇ ਅਗਵਾਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਗਵਾਨੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਪੇਸ਼ਵਾਈ. ਅਗਵਾਈ. ਸ੍ਵਾਗਤ. ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮੁਖੀਆਪਨ। ੩ ਭਵਿਸ਼੍ਯਤ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾ. "ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਦੇਖੋ ਅਗਵਾਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਨਮੁਖ. "ਭਯੋ ਲੋਪ ਦੇਖਤ ਅਗਵਾਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਵਾੜੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਆਲਸ ਕਰਕੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਆੜਾ (ਟੇਢਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅੰਗੜਾਈ.

ਅਗਾਉਲ. ਦੇਖੋ, ਅਗੌਲ.

ਅਗਾਊ. ਵਿ—ਪੇਸ਼ਗੀ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ. ਅੱਗੇ ਤੋਂ. ਅਗੇਤ੍ਰੇ.

ਅਗਾਸ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਆਕਾਸ਼। ੨ ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ. "ਜਿਨਿ ਧਾਰੇ ਬਹੁ ਧਰਣਿ ਅਗਾਸ." (ਗਉ ਮ: ੫)

* ਅੰ Eagle-wood.

ਅਗਾਹ / ਅਗਾਹਿ / ਅਗਾਹੁ } ਵਿ—ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ. "ਮਹਾਂ ਅਗਾਹ ਅਗਨਿ ਕਾ ਸਾਗਰ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਸੁਣਾਇ ਮਤਿ ਅਗਾਹਿ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਗ੍ਰਾਹਜ. ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ. "ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੪) "ਗਹਜੋ ਜੋ ਨ ਜਾਇ ਸੋ ਅਗਾਹ ਕੈਕੈ ਗਾਹੀਅਤ." (ਗਜਾਨ) ੩ ਦੇਖੋ, ਆਗਾਹ.

ਅਗਾਜ / ਅਗਾਜਾ / ਅਗਾਜਿ } ਫ਼ਾ آغاز ਆਗ਼ਾਜ਼. ਸੰਗਜਾ—ਉਤਪੱਤੀ. ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਆਰੰਭ. ਮਰਾ—ਅਗਾਜਣੇ। ੨ ਪ੍ਰਤਿ-ਧ੍ਵਨਿ. ਗੂੰਜ. "ਤਹਿ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਅਗਾਜਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਅਗ੍ਰਾਹਜ. ਵਿ—ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅਗ੍ਰਾਹਜ. "ਸੁਰ ਨਰਿ ਗਣ ਮੁਨਿ ਬੋਹਯ ਅਗਾਜਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਦੇਖੋ, ਬੋਹਯ। ੪ ਸਿੰਧੀ. ਅਗਾਜ. ਅਗਾਜੋ. ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ.

ਅਗਾਤ. ਸੰਗਜਾ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਗਾਤ (ਗਾਤ੍ਰ—ਦੇਹ) ਜਿਸ ਦਾ. ਕਾਮ. ਅਨੰਗ. "ਉਪਮਾ ਅਗਾਤ." (ਗਜਾਨ) ੨ ਸੰ. ਆਗਤ. ਅਭਜਾਗਤ. ਅਤਿਥਿ. "ਜਹਿਂ ਅਗਾਤ ਦੀਨੇਯ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਵਿ—ਅਗਜਾਤ. ਨਾ ਮਲੂਮ. "ਨਾਹਿ ਨ ਤੁਮ ਤੇ ਅਬਹਿ ਅਗਾਤ."(ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਵਿਦੇਹ. ਗਾਤ (ਦੇਹ) ਤੋਂ ਪਰੇ. "ਅਗਾਤ ਅਨੰਦਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਗਾਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਗਾਤ ੧। ੨ ਆਮਦਨ.ਪ੍ਰਾਪਤੀ. "ਆਜ ਨਹੀਂ ਕੋ ਦਾਮ ਅਗਾਤੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਾਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਗਾਤ ੧.

ਅਗਾਥ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਥਾ (ਕਥਾ) ਨਾ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਕਥਜ.

ਅਗਾਧ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਗਾਧ (ਥਾਹ) ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਥੱਲਾ ਨਾ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਸਕੇ. ਅਤਜੰਤ ਗੰਭੀਰ. "ਅਗਮ ਅਗਾਧ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸੋਇ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. ਜਿਸ ਦਾ ਥਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ. ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ.

ਅਗਾਧਬੋਧ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਧ (ਗਜਾਨ) ਦਾ ਥਾਹ ਨਹੀਂ. ਬੇਅੰਤ ਗਜਾਨ ਵਾਲਾ. "ਅਗਾਧਬੋਧ ਸਮਰਥ ਸੁਆਮੀ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਗਾਧਿ / ਅਗਾਧੁ } ਦੇਖੋ, ਅਗਾਧ.

ਅਗਾਮ / ਅਗਾਮਾ } ਸੰ. ਅਗਮਜ. ਵਿ—ਦੁਰਗਮ. ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ੨ ਦੁਰਲਭ. ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇ. "ਹਥ ਚੜਿਓ ਲਾਲ ਅਗਾਮਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਗਾਮੀ.

ਅਗਾਮੀ. ਸੰ.ਆਗਾਮਿਨ੍.ਆਗਾਮੀ.ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਗਾਰ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਗਾ. ਅਗ੍ਰਭਾਗ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਅੱਗੇ ਵਲ. "ਇਤੈ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰ ਕੋ ਸਿਧਾਰ ਪਾਂਉ ਡਾਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. ਆਗਾਰ. ਸੰਗਜਾ—ਘਰ. ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਥਾਂ. "ਗੁਨ ਅਗਾਰ ਸਭ ਸੁਖ ਦਾਤਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗਾਰਿ / ਅਗਾਰੀ / ਅਗਾੜੀ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ. ਅੱਗੇ। ੨ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਵਿੱਚ. ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ। ੩ ਭਵਿਸ਼ਜ ਕਾਲ ਵਿੱਚ. ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ। ੪ ਸੰਗਜਾ—ਘੋੜੇ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਉਹ ਰੱਸੇ, ਜੋ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਹੋਣ. ਦਹਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਕਿੱਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਰੱਸੇ.

ਅਗਾੜੀ ਪਿਛਾੜੀ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਜੀਓ ਵਾਲਾ.

ਅਗਿ. ਸੰ. ਅਗ੍ਨਿ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਗ. ਆਗ. ਆਤਿਸ਼. "ਘਰਿ ਘਰਿ ਏਹਾ ਅਗਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਜ.

ਅਗਿਆਤ. ਦੇਖੋ, ਅਗਜਾਤ.

ਅਗਿਆਨ ਸੰ. ਅਗ੍ਯਾਨ—ਅਗਜਾਨ. ਸੰਗਜਾ—ਨਾ ਜਾਣਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. ਮੂਰਖਤਾ. ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ. ਅਵਿਦਜਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਗੁਰੁ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਗਜਾਨ.

ਅਗਿਆਨਤਾ. ਸੰ. ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ. ਸੰਗਜਾ—ਮੂਰਖਤਾ.

ਨਾਦਾਨੀ. ਬੇਸਮਝੀ. "ਗੁਰੁ ਕਾਟੀ ਅਗਿਆਨਤਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਗਿਆਨਥ. ਅਗ੍ਯਾਨਾਤ. ਅਗ੍ਯਾਨ ਕਰਕੇ. ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਤੋਂ. "ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਬਿਸਾਰਿਓ ਅਗਿਆਨਥ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨਪਨ. ਅਗ੍ਯਾਨਤ੍ਵ.

ਅਗਿਆਨਮਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ. ਅਗ੍ਯਾਨ ਸਹਿਤ ਮਤੀ. "ਅਗਿਆਨਮਤੀ ਅੰਧੇਰ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਵਿ—ਅਗ੍ਯਾਨ ਸਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ.

ਅਗਿਆਨਿ, ਅਗਿਆਨੀ } ਸੰ. अज्ञानिन्—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਵਿ—ਗ੍ਯਾਨ-ਹੀਨ. ਮੂਰਖ. ਬੇਸਮਝ. "ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧਾ ਮਗੁ ਨ ਜਾਣੈ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ— ਅਚਾਨਕ. ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਬਿਨਸੈ ਕਾਚੀ ਦੇਹ ਅਗਿਆਨੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਗਿਨਤ. ਦੇਖੋ, ਅਗਣਿਤ.

ਅਗੀ. ਸੰ. ਅਗਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗ. ਅੱਗ। ੨ ਅਗ੍ਰੀਆਂ. "ਦੁਖ ਕੀਆ ਅਗੀ ਮਾਰੀਅਹਿ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ੩ ਅੱਗ ਨੂੰ. ਅਗਨਿ ਕੋ. "ਅਗੀ ਪਾਲਾ ਕਿ ਕਰੇ ?" (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨)

ਅਗੁਣ, ਅਗੁਨ } ਵਿ—ਗੁਣ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਗੁਣ. ਬੇਹੁਨਰ। ੨ ਰਜ ਤਮ ਸਤ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੩ ਅਵਗੁਣ. ਦੋਸ਼. "ਗੁਨ ਸਿਖਰਾਇ ਅਗੁਨ ਪਰਹਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਗਰ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਗੁਰੁ (ਵਡਾ ਅਥਵਾ ਭਾਰੀ) ਨਹੀਂ.

ਅਗੂਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਰਭਾਗ. ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ. । ੨ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਪੇਸ਼ਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਅਗੂਆ ਲੇਨ ਅਗਾਊ ਆਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੭) ੩ ਆਗੂ. ਪੇਸ਼ਵਾ.

ਅਗੂਢ, ਅਗੂੜ } ਵਿ—ਜੋ ਗੂਢ (ਛਿਪਿਆ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਪ੍ਰਗਟ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ. "ਰੇ ਮਨ ਮੂੜ, ਅਗੂੜ ਇਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤੈ ਕਿਹ ਕਾਜ ਕਹੋ ਬਿਸਰਾਯੋ ?" (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਅਗੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸੰਮੁਖ। ੨ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ। ੩ ਪਹਿਲਾਂ। ੪ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੫ ਪ੍ਰਤੱਖ (ਪ੍ਰਤ੍ਯਕ੍ਸ਼). "ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੀ ਪਤਿ ਰਾਖੈ ਵਿਚਿ ਕਲਿਜੁਗ ਅਗੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੪) ੬ ਦੇਖੋ, ਅਗੇਅ.

ਅਗੇਉ, ਅਗੇਅ } ਸੰ. अज्ञेय—ਅਗ੍ਯੇਯ. ਵਿ—ਜੋ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਸਕੇ. ਨਾ ਜਾਣਨ ਯੋਗ੍ਯ.

ਅਗੇਹ. ਵਿ—ਗ੍ਰਿਹ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਘਰ.

ਅਗੇਤਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ੨ ਵਿ—ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਵੇਂ—ਅਗੇਤਾ ਫਲ.

ਅਗੇਰਾ, ਅਗੇਰੇ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ. ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ. "ਤਨ ਉਪਜਨ ਤੇ ਹੁਤੇ ਅਗੇਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਗੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਅੱਗੇ। ੨ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰ ਹੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਗੋਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ. ਪ੍ਰਥਮੇ. ਭਾਵ—ਮਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ. "ਅਗੋ ਦੇ ਜੇ ਚੇਤੀਐ, ਤਾ ਕਾਇਤੁ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਗਲੇ ਪਾਸਿਓਂ. ਸਾਮ੍ਹਣਿਓਂ. "ਤਾਂ ਉਹ ਅਗੋਂ ਆਉਂਦਾ ਮਿਲਿਆ." (ਜਸਾ)

ਅਗੋਚਰ. ਵਿ—ਜੋ ਗੋ (ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਲਖ ਅਪਾਰਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਜੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਾ ਭਾਸੇ। ੩ ਗੁਪਤ. ਲੋਪ. "ਕਬਹੁ ਨ ਹੋਵਹੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਗੋਚਰ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੪ ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਿਰਤਘਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਗੋਚਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਗੋਚਰ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. "ਜੋ ਕਛੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਗੋਚਰ ਆਵਤ। ਤਾਂ ਕਹੁ ਮਨ ਮਾਯਾ ਠਹਿਰਾਵਤ." (ਚੌਬੀਸਾਵ)

ਅਗੋਚਰ ਬਸਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ.

ਅਗੋਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ ਲੋਪ. ਸਰ੍ਵਨਾਸ਼. ਇਹ ਪਦ ਵਿਨਾਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਰੀ ਦੇ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਭੀ ਆਦਮੀ ਬਾਕੀ

ਨਾ ਛੱਡਿਆਜਾਵੇ. "ਸਤ੍ਰ ਮਾਰ ਕੀਨੇ ਅਗੋਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਨੀਚ ਗੋਤ੍ਰ। ੩ ਗੋਤ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਗੋਤ ਨਹੀਂ.

ਅਗੋਤੀ. ਵਿ—ਜੋ ਗੋਤ ਦਾ ਨਹੀਂ. ਭਿੰਨ ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ.

ਅਗੋਦੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾਂ. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਮੇਂ. "ਅਗੋਦੇ ਸਤਭਾਉ ਨ ਦਿਚੈ, ਪਿਛੋਦੇ ਆਖਿਆ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ: ੪)

ਅਗੋਤੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲੋਂ. ਅੱਗੋਂ. ਮੁੱਢ ਤੋਂ.

ਅਗੋਲ. ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ, ਨਜਾਮਤ ਤਸੀਲ ਅਮਲੋਹ, ਥਾਣਾ ਭਾਦਸੋਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅਗਨਿ ਕੋਣ ੩ ਫ਼ਰਲਾਂਗ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ.

ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ,ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੱਪਲ ਦਾ ਬਿਰਛ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੇਠਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰਾਜਣਾ ਵ੍ਰਿੱਧ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ. ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੭੬ ਤੋਂ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਨ ਲੱਗਾ ਹੈ. ੧੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਈ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਗੋਲ ਵਾਸੀ ਨੇ ਲਗਾਈ ਹੈ. ਇਹੋ ਹੀ ਧੂਪ, ਦੀਪ, ਝਾੜੂ ਆਦਿਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਵੱਲ ਸਿੱਧੇ ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ ੬, ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ੮ ਮੀਲ ਹੈ.

ਅਗੰਜ. ਵਿ—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਦੇਖੋ, ਗੰਜ.

ਅਗੰਜਾਣ ਅਗੰਜਣ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗੰਜਣ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਗੰਜੁਲਗਨੀਮੇ. (ਜਾਪੁ) ਵਿ—ਗਨੀਮਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਅਗੰਡ. ਵਿ—ਗੰਡਸ੍ਥਲ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਕਨਪਟੀ ਆਦਿ ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ. "ਨਮਸਤੁਆ ਅਗੰਡੇ." (ਗਜਾਨ)

ਅਗੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਗੰਤੁਕ.

ਅਗੰਤੀ. ਵਿ—ਅਗਣਿਤ. ਬਿਨਾ ਗਿਣਤੀ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ। ੨ ਅੱਗੇ ਦੀ। ੩ ਭਵਿਸ਼੍ਯ ਕਾਲ (ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ) ਦੀ.

ਅਗੰਤੁਕ. ਸੰ. ਆਗਨ੍ਤੁਕ—ਆਗੰਤੁਕ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਹਰੀਚੁਗ (ਹਰਿਆਉ) ਪਸ਼ੂ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਪਰਾਹੁਣਾ. ਅਤਿਥਿ। ੪ ਪਰਲੋਕ.

ਅਗੰਥ. ਪਰਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਅਗੰਤ ਅਤੇ ਅਗੰਤੁਕ. "ਈਹਾਂ ਜਸ ਪਾਵੋ, ਵਡ ਸੁਖ ਹ੍ਵੈ ਅਗੰਥ ਮੇ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਅਗੰਭ. ਸੰ. ਅਗਮ੍ਭਨ੍—ਅਗੰਭਨ. ਵਿ—ਅਥਾਹ. ਅਗਾਧ. "ਅਗੰਭ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਗੰਮ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮ. "ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ ਅਸੰਖ ਲੋਅ." (ਜਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਮਜ.

ਅਗੰਮਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮਪੁਰ। ੨ ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਊਂਨਾ, ਥਾਨਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਗੜ੍ਹ ਸ਼ੰਕਰ" "ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੁਆਬਾ" ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ੨੫ ਮੀਲ ਤੇ ਹੈ.

ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਹੋਲਗੜ੍ਹ,ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਜੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਆਕੇ ਹੋਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਇਸ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ.

(ਅ) ਦੇਹਰਾ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦਾ. ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਵਿੱਚ ਅਗੰਮਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੱਪਲ ਅਤੇ ਦੇਹਰਾ ਵਿਦਯਮਾਨ ਹੈ. ਇਹ ਜਗਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਕ਼ਰੀਬ ਡੇਢ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਕੈਥਲਪਤਿ ਦੀ ਲਾਈ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਚਿਪੜਚਿੜੀ ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ. ਸੌ ਰੁਪਯੇ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਖੁਮੇੜਾ ਥਾਣਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਰਾਜ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੈ. ੧੨ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੀਆਂ ਪ੍ਰਦੁਮਨ

ਸਿੰਘ ਜੈਲਦਾਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੀ ਦੇਹਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਨਕਸ਼ਾ ਆਨੰਦਪੁਰ.

ਅਗੰਮਪੁਰਾ. ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਜਗਾਧਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਬਲਾਚੌਰ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕ਼ਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ 'ਅਗੰਮਪੁਰਾ' ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਪਾਲਮੋਚਨ ਤੋਂ ਹਟਦੇਹੋਏ ਇੱਥੇ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਛੋਟਾਜਿਹਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੫੦-੬੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਗਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਇਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਗਾਧਰੀ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ੭ ਮੀਲ ਪੁਰ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ.

ਅੱਗਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਪਾਸਾ. ਅਗ੍ਰਭਾਗ। ੨ ਪਰਲੋਕ.

ਅਗ੍ਯ. ਸੰ. ਅਜ੍ਞ. ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਮੂਰਖ। ੨ ਅਨਪੜ੍ਹ. ਨਿਰੱਖਰ। ੩ ਥੋੜਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਅਲਪਗ੍ਯ.

ਅਗ੍ਯਾਤ. ਸੰ. ਅਜ੍ਞਾਤ. ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਿਆਹੋਇਆ. ਨਾ ਮਾਲੂਮ.

ਅਗ੍ਯਾਤਜੋਬਨਾ, ਅਗ੍ਯਾਤਯੌਵਨਾ } ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਗਧਾ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੋਬਨ (ਯੌਵਨ) ਆਏ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਗ੍ਯਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਗਿਆਨ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ "ਅਗਿਆਨ" ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਅਗ੍ਯਾਨ ਭੀ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਛੰਦਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਮਾਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਗਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਹੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਗ੍ਯਾਨ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ.

ਅਗ੍ਯਾਨਣੋ. ਪ੍ਰਾ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. "ਗਰਬੇਣ ਅਗ੍ਯਾਨਣੋ." (ਗਾਥਾ) ੨ ਅਗ੍ਯਾਨ ਕਰਕੇ. ਅਗ੍ਯਾਨ ਦ੍ਵਾਰਾ.

ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਗਿਆਨੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਛੰਦਰਚਨਾ ਲਈ "ਅਗ੍ਯਾਨੀ" ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਗ੍ਯਾਨ.

ਅਗ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ. ਅਗ੍ਰਭਾਗ। ੨ ਵਿ—ਅਗਲਾ. ਮੁਹਿਰਲਾ। ੩ ਉੱਤਮ। ੪ ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਅਗ੍ਰਹਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਅਗਹਨ.

ਅਗ੍ਰਜ. ਸੰਗਯਾ—ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮਣ ਵਾਲਾ. ਵਡਾ ਭਾਈ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਰੂਬਰੂ. "ਜਿਮ ਲੂਟੇ ਤੇ ਅਗ੍ਰਜ ਚੌਧਰੀ ਕੇ." (ਚੰਡੀ ੧) ੩ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ. "ਅਗ੍ਰਜ ਇਹ ਬਾਲਕ ਮਸਤਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਗ੍ਰਜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ. ਵਡੀ ਭੈਣ। ੨ ਗੰਗਾ ਨਦੀ, ਜੋ ਸਭ ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਹੈ. ਦੇਖੋ, (ਸਨਾਮਾ ੧੬੦)

ਅਗ੍ਰਣੀ, ਅਗ੍ਰਣੀਵ } ਸੰ. ਅਗ੍ਰਣੀ. ਵਿ—ਆਗੂ. ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ. "ਪਾਛੰਕ ਰੋਤਿ ਅਗ੍ਰਣੀਵਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਗ੍ਰਭਾਗ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁਹਰਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਸਿਰਾ. ਨੋਕ। ੩ ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰਾੱਧ ਅਤੇ ਜੱਗ ਵਿਚੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਿਮਿੱਤ ਪਹਿਲਾ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਭਾਗ (ਹਿੱਸਾ).

ਅਘ. ਸੰ. ਅਘ੍. ਧਾ—ਪਾਪ ਕਰਨਾ. ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਾਪ. ਦੇਖੋ, ਅਘਨਾਸਨ। ੩ ਦੁੱਖ। ੪ ਅਧਰਮ। ੫ ਐਬ. ਵ੍ਯਸਨ. "ਬੀਤਤ ਅਉਧ ਕਰਤ ਅਘਨਾ." (ਸਵੈਯੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫) ੬ ਅਘ ਨਾਉਂ ਦਾ ਦੈਤ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਸੁਰ.

ਅਘਓਘਦਲੀ. ਵਿ—ਓਘ (ਸਭ) ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਲੋਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਅਘ ਓਘ ਦਲੀ ਸਉ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਉ.

ਅਘਅੰਤਕ. ਵਿ—ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੁੱਖ ਵਿਨਾਸ਼ਕ. "ਅਘਅੰਤਕ ਬਦੈਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਪਾਪ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਅਘਕੰਟ, ਅਘਕੰਟਕ } ਸੰਗਯਾ—ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਕੰਟਕ (ਕੰਡਾ) ਰੂਪ ਗੰਗਾ. (ਸਨਾਮਾ ੨੬੫)

੨ ਵਿ-ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਪਾਪ ਵਿਨਾਸ਼ਕ.

ਅਘਖੰਡ / **ਅਘਖੰਡਕ** / **ਅਘਖੰਡਨ** — ਵਿ-ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਦੁੱਖਵਿਨਾਸ਼ਕ. "ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਅਘਖੰਡ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਅਧਰਮ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਘਟ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਲਾਇਕ. ਅਣਬਣ। ੨ ਅਯੋਗਜ. ਬੇਮੇਲ। ੩ ਜੋ ਘਟੇ ਨਾ. ਕਮ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਜੋ ਘਟ (ਸ਼ਰੀਰ) ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. ਨਿਰਾਕਾਰ. "ਘਟ ਮਹਿ ਖੇਲੈ ਅਘਟ ਅਪਾਰ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ)

ਅਘਟਨ ਘਟਨਾ. ਸੰਗਜ੍ਯਾ—ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨੂੰ ਮੁਮਕਿਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਅਣਬਣ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਮਾਯਾ. "ਹੈ ਅਘਟਨ ਘਟਨਾ ਸੁ ਘਨੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਘਟਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਹੋਇਆ ਨਹੀ. ਨਾ ਬਨਿਆ। ੨ ਅਸੰਭਵ। ੩ ਅਯੋਗਜ.

ਅਘਨਾ. ਅਘਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਘ। ੨ ਅ—ਘਨ. ਜੋ ਨਹੀਂ ਘਨਾ (ਸੰਘਣਾ). ਵਿਰਲਾ.

ਅਘਨਾਸ / **ਅਘਨਾਸਕ** / **ਅਘਨਾਸਨ** — ਵਿ—ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੁੱਖ ਵਿਨਾਸ਼ਕ. "ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਘਨਾਸ." (ਬਾਵਨ) "ਅਘਨਾਸਨ ਜਗਦੀਸੁਰਹ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਅਘਵਾ. ਸੰਗਜ੍ਯਾ—ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪੁੰਜ. ਪਾਪ ਸਮੁਦਾਯ. "ਨਾਮ ਕੇ ਲੇਤ ਹਰੇ ਅਘਵਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਘੜ. ਵਿ—ਜੋ ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਜੋ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ। ੨ ਅਸਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਰਹਿਤ. "ਗੁਰੁਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਅਘੜੁ ਘੜਾਵੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਅਘੜ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਸੰਗ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਘੜਾਵੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਚੰਦਸਤ.

ਅਘੜ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਤੀਜਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੋਮਿਨ ਖ਼ਾਨ ਕਸੂਰ ਦੇ ਪਠਾਣ ਦਾ,ਜੋ ਮੁਰਾਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਗਸ਼ਤੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਰਹਿਆ ਸੀ, ਸਿਰ ਵੱਢਕੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਨ ੧੭੫੭ ਦੀ ਹੈ. ਅਘੜ ਸਿੰਘ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁੱਰਾਨੀ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਲੜਿਆ, ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ.

ਅਘਾ. ਸੰਗਜ੍ਯਾ—ਅਘ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਕੋਟਿ ਅਘਾ ਸਭ ਨਾਸ ਹੋਹਿ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਅਗਾਹਾਂ. ਪਰੇ. "ਅਘਾ ਸਿਧਾਣੀ ਸਿੰਗਾ ਧਉਲ ਦਿਆਂ." (ਚੰਡੀ ੩) ਤਲਵਾਰ ਪਾਤਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਧੌਲ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਅੱਗੇ ਚਲੀਗਈ.

ਅਘਾਉਣਾ / **ਅਘਾਇਣ** — ਕ੍ਰਿ—ਆਘ੍ਰਾਣ (ਨੱਕ ਤੀਕ) ਰੱਜਣਾ. ਮੇਦਾ ਭਰਕੇ ਹੋਰ ਪੈਣ ਨੂੰ ਥਾਂਉ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ. ਪੂਰਣ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ. "ਗੋਬਿੰਦ ਜਪਤ ਅਘਾਇਣ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਘਾਸੁਰ. ਸੰਗਜ੍ਯਾ—ਅਘ ਨਾਮਕ ਦੈਤ. ਇਹ ਵਕਾਸੁਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਰਾਜਾ ਕੰਸ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕੰਸ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਡਾ ਸਰਪ ਬਣਾਲਿਆ, ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਹਾੜ ਦੀ ਕੰਦਰਾ ਸਮਝਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇਗਏ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜਕੇ ਨਿਜ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਫੈਲਾਇਆ ਕਿ ਅਘ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਟਗਿਆ. "ਜੀਵਨਮੂਰਿ ਹੁਤੀ ਹਮਰੀ ਅਬ ਸੋਊ ਅਘਾਸੁਰ ਚਾਬਗਯੋ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਘਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ। ੨ ਵਿ—ਅਘਾਇਆ. ਰੱਜਿਆ. "ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਕਰਿ ਮਨ ਨ ਅਘਾਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਘਾਰਿ. ਵਿ—ਅਘ-ਅਰਿ. ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਵੈਰੀ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ. ਅਘ ਦੈਤ ਦਾ ਵੈਰੀ.

ਅਘਾਵਨ / **ਅਘਾਵਨਾ** — ਕ੍ਰਿ—ਨੱਕ ਤੀਕ ਰੱਜਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਨੋਹਰ ਇਹੈ ਅਘਾਵਨ ਪਾਨ ਕਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਘੀ. ਵਿ—ਅਘ (ਪਾਪ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਪਾਪੀ। ੨ ਅਧਰਮੀ। ੩ ਦੁਰਾਚਾਰੀ. "ਹਮ ਸੇ ਜੁ ਅਘੀ ਤਿਨ ਕੋ ਗਤਿ ਦੇਵਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਘੀਜਾ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤਹੋਇਆ. ਅਘਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ.

ਅਘੁਟ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ. "ਅਘੁਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਘੁਲ. ਵਿ—ਮੁਕ੍ਤ. ਨਿਰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਅਘੁਲਨਾ.

ਅਘੁਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ. ਮੁਕ੍ਤ ਹੋਣਾ। "ਤਿਨ ਕੀ ਧੂੜਿ ਅਘੁਲੀਐ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੨ ਨਿਰਾਲੇ ਹੋਣਾ. ਵੱਖ (ਅਲਗ) ਹੋਣਾ. "ਕੋ ਗੁਰੁਪਰਸਾਦਿ ਅਘੁਲੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ,ਘੁਲਨਾ.

ਅਘੂ. ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—ਕਮਜ਼ੋਰ। ੨ ਰੋਗੀ.

ਅਘੂਮਨ. ਸੰ. ਆਘੂਰ੍ਣਨ. ਸੰਗਯਾ—ਬਹੁਤ ਘੂੰਮਣਾ. ਚਕਰਾਉਣਾ. ਚੱਕਰ ਖਾਣਾ. "ਗਿਰਜੋ ਭੂਮਿ ਭ੍ਰੂਮਜੋ ਅਘੂਮਜੋ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਘੂਰ. ਵਿ—ਘੂਣੰ ਰਹਿਤ. ਅਚਲ. ਅਚੰਚਲ. "ਅਘੂਰ ਨੇਤ੍ਰ ਘੂਮਹੀ." (ਗਯਾਨ) ਅਚਲਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਘੂਰ (ਕ੍ਰੋਧ) ਰਹਿਤ. ਸ਼ਾਂਤ.

ਅਘੂਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅਘੂਮਨ ਅਤੇ ਘੂੰਮਨਾ.

ਅਘੂਲ. ਵਿ—ਚਕਰਾਉਣ (ਘੂਣੰ) ਰਹਿਤ. "ਕਰਤ ਪਾਨ ਪਯੂਖ ਨਿਸ ਦਿਨ ਰਾਮ ਰਸਿਕ ਅਘੂਲ ਹੈ." (ਸਲੋਹ) ਸ਼ਰਾਬੀਆਂ ਵਾਂਙ ਦਿਮਾਗ ਚਕਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਘੁਲਨਾ.

ਅਘੋਰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਘੋਰ (ਭਯੰਕਰ). ਸੁੰਦਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ.

ਅਘੋਰਿ, ਅਘੋਰੀ ਵਿ—ਅਘੋਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. "ਜੁਗੀਆ ਅਘੋਰੀ ਮੁਹਿ ਝੋਰੀ ਮੇ ਧਰਤ ਹੈ." (ਹਨੂ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਗਣ. "ਅਘੋਰਿ ਆਇ ਅੱਘਏ ਕਟੇ ਪਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਸਨੰ." (ਰਾਮਾਵ) ਫੱਟਾਂ (ਘਾਵਾਂ) ਨਾਲ ਕਟੇ ਪਏ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਸ਼ਿਵਗਣ ਅਘਾਏ। ੩ ਕੀਨਾਰਾਮ ਵਾਮਮਾਰਗੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੰਥ,ਜੋ ਮਦਿਰਾ ਮਾਂਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮਲਮੂਤ੍ਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਭੀ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ. ਅਘੋਰੀ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕੀਨਾਰਾਮੀਏ' ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਘੰਨ. ਅਘਗਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪੁੰਜ. "ਦੇਖ ਚਰੰਨ ਅਘੰਨ ਹਰਜਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਚ. ਸੰ. ਅਚ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚਲਣਾ. ਆਦਰ ਕਰਨਾ. ਮੰਗਣਾ.

ਅਚਕੜਾ. ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ੍ਰਗ੍ਵਿਣੀ," "ਕਾਮਿਨੀਮੋਹਨਾ" ਅਤੇ "ਲਕਮੀਧਰਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਰਗਣ.

SIS, SIS, SIS, SIS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅੰਬਿਕਾ ਤੋਤਲਾ ਸੀਤਲਾ ਸਾਕਿਨੀ,
ਸਿੰਧੁਰੀ ਸੁਪ੍ਰਭਾ ਸੁਭ੍ਰਮਾ ਡਾਕਿਨੀ,
ਸਾਵਜਾ ਸੰਭਰੀ ਸਿੰਧੁਲਾ ਦੁੱਖਰੀ,
ਸੰਮਿਲਾ ਸੰਭਲਾ ਸੁਪ੍ਰਭਾ ਦੁੱਧਰੀ.*(ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਚਨ. ਕ੍ਰਿ—ਖਾਣਾ. ਆਚਮਨ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਅਚਨਚੇਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ— ਬਿਨਾ ਖ਼ਬਰ. ਅਕਸਮਾਤ. ਅਚਾਨਕ.

ਅਚਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਖਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਅਚਰ. ਵਿ—ਜੋ ਚਲੇ ਨਾ. ਜੜ੍ਹ। ੨ ਅਭੱਖ. ਜੋ ਚਰਨ (ਖਾਣ) ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ,ਜੋ ਸਦਾ ਅਚਲ ਹੈ. ਨਿੱਤ ਇਸਥਿਤ। ੪ ਅਵਿਦ੍ਯਾ. "ਅਚਰ ਚਰੈ ਤਾ ਸਿਧਿ ਹੋਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਅਚਰ ਚਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਭੱਖ ਖਾਣਾ। ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖਾਧੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ,ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ,ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਖਾਜਾਣਾ. "ਅਚਰ ਚਰੈ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੩) ੩ ਅਚਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਦੇਣਾ.

ਅਚਰਜ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਚਰ੍ਯ—ਆਸ਼ਚਰਯੰ. ਸੰਗਯਾ—ਤਅੱਜੁਬ. ਹੈਰਾਨੀ. ਅਚੰਭਾ. ਵਿਸਮਯ. "ਅਚਰਜਰੂਪ ਨਿਰੰਜਨੋ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

* ਇਹ ਸਭ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ.

ਅਚਰਣ. ਸੰ. ਆਚਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਬਿਓਹਾਰ (ਵਯ-ਵਹਾਰ). ਚਾਲ ਚਲਨ. ਕ੍ਰਿਯਾ (ਕੰਮ) ਦਾ ਕਰਨਾ. "ਕਹੀਅਤ ਆਨ, ਅਚਰੀਅਤ ਅਨ ਕਛੁ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਆਖੀਦਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਕਰੀਦਾ ਹੋਰ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਕਹਿਣੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਰਥ ਆਦਿ ਸਵਾਰੀ.

ਅਚਰੀਅਤ. ਆਚਾਰ ਕਰੀਅਤ. ਦੇਖੋ, ਅਚਰਣ ੧.

ਅਚਲ. ਵਿ—ਜੋ ਚਲੇ ਨਾ. ਇਸਥਿਤ. "ਅਚਲ ਅਮਰ ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਪਾਇਓ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੯) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਰਬਤ.ਪਹਾੜ। ੩ ਧ੍ਰੂਵ। ੪ ਕਰਤਾਰ। ੫ ਗੁਰੁਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਦੇਖੋ, ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਅਚਲ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਅਚਲ ਚਲ ਥਪਿਆ. ਦੇਖੋ. ਚੰਦਸਤ.

ਅਚਲ ਠਾਟ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਜ ਦਾ ਉਹ ਠਾਟ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੰਦ (ਸਾਰਿ—ਸੁੰਦਰੀਆਂ) ਨਾਂ ਹਿਲਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਰਾਗ ਵਜਾਏ ਜਾ ਸਕਣ. ਇਸ ਠਾਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ੜਜ, ਰਿਸ਼ਭ, ਗਾਂਧਾਰ, ਮਧਜਮ, ਪੰਚਮ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ; ਰਿਸ਼ਭ, ਗਾਂਧਾਰ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ; ਅਰ ਮਧਜਮ ਤੀਵ੍ਰ, ਇਹ ਤੇਰਾਂ ਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਉੱਚੀ ਨੀਵੀਂ ਸਪਤਕਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਇਹੋ ਤੇਰਾਂ ਸੁਰ ਦੂਣੇ ਹੋਕੇ ੨੬, ਅਤੇ ਤਿਗੁਣੇ ਹੋਕੇ ੩੯ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਠਾਟ ਸ਼ਬਦ.

ਅਚਲਠਾਣ. ਅਚਲ ਅਸਥਾਨ। ੨ ਗਯਾਨਪਦ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ. "ਜਾਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਚਲਠਾਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.ਕਰਤਾਰ.

ਅਚਲ ਬਟਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਅਚਲਮਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧਿ। ੨ ਵਿ—ਅਚਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬੁੱਧਿ."ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖ ਅਚਲ ਅਚਲਾਮਤਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਅਚਲਵਟਾਲਾ. ਜਿਲਾ ਗੁਰੁਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ ਵਟਾਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਮਹਾਂਦੇਵ ਦਾ "ਅਚਲ" ਨਾਮੇ ਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ 'ਅਚਲ' ਪੈਗਿਆ ਹੈ. ਵਟਾਲੇ ਨਾਲ ਅਚਲ ਪਦ ਮਿਲਾਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਅਚਲਵਟਾਲਾ ਸੰਗਯਾ ਹੋਗਈ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਗੋਰਖਪੰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੫੯੬ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਣਨ "ਸਿਧਗੋਸਟਿ" ਵਿੱਚ ਹੈ. "ਮੇਲਾ ਸੁਣ ਸਿਵਰਾਤਿ ਦਾ ਬਾਬਾ ਅਚਲਵਟਾਲੇ ਆਈ." (ਭਾਗੁ) ਸ਼ਿਵਰਾਤ੍ਰੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਫੱਗੁਣ ਸੁਦੀ ੧੪ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਿਸ ਥਾਂ ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ ਉੱਥੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਅਚਲ ਸਾਹਿਬ' ਹੈ. ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਰੀ ਹੈ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਈ ੧੫੦ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਅਤੇ ੫੦ ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਹੈ. ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ.

ਅਚਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ *। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਚਲਾਮਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਚਲਮਤਿ.

ਅਚਲੇਸ, ਅਚਲੇਸੁਰ } ਅਚਲ—ਈਸ਼. ਅਚਲੇਸ਼੍ਵਰ. ਵਿ—ਪਹਾੜ ਦਾ ਰਾਜਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮਹਾਦੇਵ. ਸ਼ਿਵ. ਕੈਲਾਸ਼ਪਤਿ। ੩ ਅਚਲ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਚਲ ਅਤੇ ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਅਚਵਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੱਬਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖਾਣਾ. ਚੱਬਣਾ. ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ. "ਅਚਵਨ ਲਗੇ ਸਰਵ ਮਿਲ ਤਬਹੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਅਚਾਹ. ਵਿ—ਚਾਹ (ਇੱਛਾ)ਰਹਿਤ. ਬੇਪਰਵਾਹ. ਸੰਤੋਖੀ.

ਅਚਾਚੱਲ. ਵਿ—ਚਾਂਚਲਯ (ਚੰਚਲਤਾ) ਬਿਨਾ. ਅਚਲ. ਦੇਖੋ, ਚਾਚੱਲ.

---

* ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਅਚਲ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਦੇ ਗ੍ਰਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਚਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਜੋ ਪਤੀ(ਭੂਪਤਿ) ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ."ਸੰਗ ਚਲੀ ਅਬਲੋਂ ਨਹਿਂ ਕਾਹੂ ਕੇ ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਅਘ ਓਘ ਦਲੀ ਸਉਂ। ਚੇਤ ਰੇ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ਮਹਾ ਪਸ਼ੁ, ਕਾਹੂ ਕੇ ਸੰਗ ਚਲੀ ਨ ਹਲੀ ਹਉਂ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਚਾਚੇਤ
ਅਚਾਣਕ
ਅਚਾਣਚੱਕ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਕਸਮਾਤ. ਅਚਾਨਕ. ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਚਾਣੰ. ਵਿ—ਅਚਨ (ਖਾਣ) ਵਾਲਾ. "ਅਚਾਣੰ ਜੁਆਣੰ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਚਾਣਕ.

ਅਚਾਨ
ਅਚਾਨਕ } ਦੇਖੋ,ਅਚਾਣਕ. "ਬਾਨ ਅਚਾਨ ਹਨਜੌਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਚਾਰ. ਫ਼ਾ آچار ਆਚਾਰ. ਲੂਣ, ਮਿਰਚ, ਰਾਈ, ਤੇਲ, ਸਿਰਕੇ, ਮਿੱਠੇ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿਕ ਮਿਲਾਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾਹੋਇਆ ਇੱਕ ਖਾਣ ਲਾਇਕ ਪਦਾਰਥ. "ਅਨਿਕ ਅਚਾਰਨ ਲਿਆ-ਵਨ ਠਾਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਆਚਾਰ. ਵਜਵ-ਹਾਰ. ਚਾਲਚਲਨ. ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ. "ਗੁਰੁ ਮਿਲਿ ਚਜੁ ਅਚਾਰੁ ਸਿਖੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅਚਾਰਜ. ਦੇਖੋ, ਆਚਾਰਯ.

ਅਚਾਰਵੰਤ
ਅਚਾਰਵੰਤਿ } ਵਿ—ਸ਼ੁਭ ਆਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ. ਨੇਕ ਚਲਨ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. "ਅਚਾਰਵੰਤਿ ਸਾਈ ਪਰਧਾਨੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਅਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਆਚਾਰੀ.

ਅਚਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਚਾਰ ੨.

ਅਚਿਤ. ਵਿ—ਅਚੇਤਨ. ਜੜ੍ਹ. "ਹਮ ਅਚਿਤ ਅਚੇਤ ਨ ਜਾਨਹਿ ਗਤਿ ਮਿਤਿ." (ਕਾਨ ਮ: ੪) ੨ ਅਚਿਤ. ਅਚਨ ਕੀਤਾ. ਖਾਧਾ। ੩ ਸੰ. ਅਚਿੱਤ. ਜੋ ਚਿੱਤ ਕਰਕੇ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ.

ਅਚਿੰਤ. ਵਿ—ਚਿੰਤਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਫ਼ਿਕਰ. "ਅਚਿੰਤ ਹਸਤ ਬੈਰਾਗੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਅਚਿੰਤਜ. ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ. "ਅਚਿੰਤ ਹਮਾਰੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਖ਼ਿਆਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਵਿਸਮਰਣ. "ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਅਚਿੰਤ ਕਰਾਇ." (ਭਾਗੁ) ਗੁਰੁਚਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਭੁੱਲਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਚਾਨਕ. ਸੰਕਲਪ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ. "ਅਚਿੰਤ ਕੰਮ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਨ ਕੇ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਚਿੰਤਦਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਦਾਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੈਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਫੁਰਨਾ ਨਾ ਫੁਰੇ. ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨ.

ਅਚਿੰਤਨਿਮਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੋਕ੍ਤਿ (ਸ)

ਅਚਿੰਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੰਤਨ ਰਹਿਤ ਦਸ਼ਾ. ਸੁਸਤੀ. ਉੱਦਮ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਚਿੰਤ ਅਚਿੰਤਾ ਸਗਲੀ ਗਈ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ.

ਅਚਿੰਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਚਿੰਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾ ਪਰਵਾਹੀ. ਉਦਾਸੀਨਤਾ। ੩ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ. "ਚਿੰਤਾ ਭਿ ਆਪਿ ਕਰਾਇਸੀ, ਅਚਿੰਤੁ ਭੀ ਆਪੇ ਦੇਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਚਿਤ੍ਰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ੨ ਅਮੂਰਤਿ. ਨਿਰਾਕਾਰ. "ਸੁ ਭੂਤੇ ਭਵਿੱਖੇ ਭਵਾਨੇ ਅਚਿਤ੍ਰੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅਚਿਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਚਿਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਛੇਤੀ. ਸ਼ੀਘ੍ਰ.

ਅਚੁਤ. ਸੰ. ਅਚ੍ਯੁਤ.ਵਿ—ਜੋ ਚ੍ਯੁਤ (ਡਿਗਿਆ) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਚੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਟਪਕਿਆ ਨਹੀਂ। ੩ ਅਟਲ. ਨਿੱਤ ਇਸਥਿਤ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਮਾਤਮਾ. ਕਰਤਾਰ. "ਗੁਣ ਗਾਵਤ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਚੁਤਗੋਤ੍ਰੀ. ਵਿ—ਅਚ੍ਯੁਤ (ਕਰਤਾਰ) ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ. ੨ ਸਾਧੂ (ਸੰਤ), ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਾਂਈ ਕਿਸੇ ਜਾਤਿ ਗੋਤ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਨਾ ਮੰਨਕੇ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ.

ਅਚੁਤਤਨਹ. ਵਿ—ਅਚ੍ਯੁਤ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ (ਤਨਯ). ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੇਟਾ. ਸਾਧੁ. ਸੰਤ. "ਭਗਵਾਨ ਸਿਮਰਣ ਨਾਨਕ ਲਬਧਜੰ ਅਚੁਤਤਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਅਚ੍ਯੁਤ ਰੂਪ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਰੂਪ.

ਅਚੁਤਪੂਜਾ. ਵਿ—ਅਖੰਡ ਪੂਜਾ. ਇੱਕ ਰਸ ਪੂਜਨ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪੂਜਾ. "ਅਚੁਤਪੂਜਾ ਜੋਗ ਗੋਪਾਲ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਚੂਕ. ਵਿ—ਜੋ ਚੁੱਕੇ ਨਾ. ਬੇਖ਼ਤਾ. ਅਭੁੱਲ.

ਅਚੇਤ. ਵਿ—ਚੇਤਨਾ (ਚੈਤਨਜਤਾ) ਬਿਨਾ। ੨ ਮੂਰਖ. ਜੜ੍ਹਮਤਿ. "ਨਰ ਅਚੇਤ ! ਪਾਪ ਤੇ ਡਰ ਰੇ." (ਗਉ ਮ: ੯) ੩ ਮੂਰਛਿਤ. ਬੇਹੋਸ਼.

ਅਚੇਤਨ. ਵਿ—ਚੇਤਨਤਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਮੂਰਛਿਤ. ਬੇਹੋਸ਼। ੩ ਜੜ੍ਹਮਤਿ.

ਅਚੇਤਪਿੰਡੀ. ਵਿ—ਅਚੇਤਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ. ਆਲਸੀ. ਉੱਦਮ ਰਹਿਤ. ਸਾਵਧਾਨਤਾਹੀਨ. "ਅਚੇਤਪਿੰਡੀ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਾਰ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੭)

ਅਚੇਤਬਿਵਸਥਾ. ਸੰਗਜਾ—ਅਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ. ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ. "ਅਚੇਤਬਿਵਸਥਾ ਮਹਿ ਲਪਟਾਨੈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਅਚੇਤਬੁਧਿ. ਸੰਗਜਾ—ਜੜ੍ਹਮਤਿ. ਮੋਟੀ ਅ਼ਕ਼ਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਅਚੈਨ. ਵਿ—ਚੈਨ (ਸ਼ਾਂਤਿ) ਬਿਨਾ. ਵਜਾਕੁਲ. ਦੁਖੀ.

ਅਚੋਰੀ. ਸੰਗਜਾ—ਅਸ੍ਤੇਯ. ਚੋਰੀ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਪ੍ਰਤੱਖ (ਪ੍ਰਤਜਕ੍ਸ਼). ਪ੍ਰਗਟ. "ਜਾਵਹਿੰਗੇ ਮਮ ਪ੍ਰਾਨ ਅਚੋਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ.

ਅਚੰਗ. ਵਿ—ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. "ਅਚੰਗ ਭੋਗ ਭੁਗਾਇਆ." (ਭਾਗੁ)

ਅਚੰਚਲ. ਵਿ—ਚੰਚਲਤਾ ਬਿਨਾ. ਠਹਿਰਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਗੰਭੀਰ. ਧੀਰਯ ਵਾਲਾ.

ਅਚੰਭਉ, ਅਚੰਭਵ, ਅਚੰਭਾ, ਅਚੰਭਿਓ } ਸੰਗਜਾ—ਅਸੰਭਵ ਬਾਤ ਦੀ ਘਟਨਾ. ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਹੋਜਾਣਾ. "ਕਹਿਓ ਨ ਜਾਈ ਏਹੁ ਅਚੰਭਉ." (ਗਉ ਮਾਲਾ ਮ: ੫) "ਏਕ ਅਚੰਭਉ ਦੇਖਿਓ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਸਗਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਯ ਅਚੰਭਵ." (ਚੌਪਈ) "ਮਹਾਂ ਅਚੰਭਾ ਸਭ ਮਨ ਲਹਜੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅੱਚਵੀ. ਸੰਗਜਾ—ਬੇਚੈਨੀ. ਤਲਮੱਛੀ.

ਅਚਜੁਤ. ਦੇਖੋ. ਅਚੁਤ.

ਅਛ. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼ ਅਤੇ ਅੱਛ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ.

ਅਛਜ. ਵਿ—ਛਾਜਨ (ਛਬਿ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਸ਼ੋਭਾਹੀਨ. "ਅਲਪ ਅਜੋਗ ਅਛਜ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅਕ੍ਸ਼ਿ (ਅੱਖ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਗਿੱਡ.

ਅਛਤ. ਹਿੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸਨਮੁਖ (ਸੰਮੁਖ). ੨ ਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ ਹੁੰਦੇਹੋਏ. ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਿਆਂ. "ਅਛਤਰਾਜ ਬਿਛੁਰਤ ਦੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਘਾਉ. ਜ਼ਖ਼ਮ ਬਿਨਾ। ੪ ਅਖੰਡ. ਅਟੁੱਟ। ੫ ਸੰਗਜਾ—ਸਾਬਤ ਚਾਉਲ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵੇਲੇ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ. "ਅਛਤ ਧੂਪ ਦੀਪ ਅਰਪਤ ਹੈਂ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੬ ਕਾਤਜਾਯਨ ਨੇ ਛਿਲਕੇ ਸਮੇਤ ਜੌਂ ਭੀ ਅਕ੍ਸ਼ਤ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਅਛਮਾਲ, ਅਛਮਾਲਾ } ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼ਮਾਲਾ.

ਅਛਯ. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼ਯ.

ਅਛਰ. ਵਿ—ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ. "ਅੱਛੈ ਅਛਾਨ ਅੱਛਰ ਅਛਰ." (ਗਜ਼ਾਨ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼ਰ ਅਤੇ ਅਖਰ. "ਬਾਵਨ ਅਛਰ ਲੋਕ ਤ੍ਰੈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਅਛਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅੱਛਰਾ.

ਅਛਰਾਂਕ, ਅਛਰਾਂਗ } ਅਕ੍ਸ਼ਰ-ਅੰਕ. ਸੰਗਜਾ—ਮੁਹਰ—ਛਾਪ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰ (ਅਕ੍ਸ਼ਰ) ਅੰਕਿਤ (ਖੁਦੇਹੋਏ) ਹੋਣ. "ਦੂਰ ਖਰੇ ਅਛਰਾਂਕ ਲਵਾਏ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਨਵਾਬ ਨੇ ਦੂਰ ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਦੁਕਾਨ ਪੁਰ ਮੁਹਰ ਲਗਵਾਦਿੱਤੀ.

ਅਛਲ. ਵਿ—ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ। ੨ ਜੋ ਛਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ. "ਅਛਲ ਅਛੇਦ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਭੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅਛਲ ਛਲਾ. ਵਿ—ਜੋ ਛਲਾਂ ਤੋਂ ਅਛਲ ਹੈ. ਛਲਾਂ (ਕਪਟਾਂ) ਨਾਲ ਜੋ ਛਲਿਆ (ਠਗਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਭਾਵ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਮੁਨਿ ਜਨ ਗਾਵਹਿ ਅਛਲ ਛਲਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) ੨ ਛਲਾ (ਮਾਇਆ)ਕਰਕੇ ਜੋ ਅਛਲ ਹੈ। ੩ ਅਛਲ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਛਲਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ.

ਅਛਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਛਲ. "ਅਛਲੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਹਿਚਾਨਿਆ." (ਆਸਾ ਧੰਨਾ)

ਅਛਾ. ਦੇਖੋ, ਅੱਛਾ.

ਅਛਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਛਾਪਨ. ਸ੍ਵੱਛਤਾ. ਸਫ਼ਾਈ। ੨ ਨੇਕੀ. ਭਲਿਆਈ.

ਅਛਾਣ. ਸਿੰਧੀ. ਉੱਜਲਤਾ.

ਅਛਾਦਨ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾਦਨ.

ਅਛਾਦਿਓ, ਅਛਾਦਿਆ ਢਕਿਆ. ਲਪੇਟਿਆ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾਦਨ. "ਐਸੇ ਗੁਨਹ ਅਛਾਦਿਓ ਪ੍ਰਾਨੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਛਾਨ, ਅਛਾਨਾ ਸੰ. ਅਛੰਨ—ਅਛੰਨ. ਵਿ—ਜੋ ਛਾਨਾ (ਗੁਪਤ) ਨਹੀਂ. ਪ੍ਰਗਟ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਛਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਛਾਣ.

ਅਛਾਪ. ਵਿ—ਛਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਸੰਖ ਚਕ੍ਰ ਆਦਿ ਦਾ ਛਾਪਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਨਹੀਂ। ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਛਿਅ. ਅਕ੍ਸ਼ਯ. ਵਿ—ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ. "ਅਛੇਦ ਅਛਿਅੰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਛਿੱਜ. ਵਿ—ਜੋ ਛਿੱਜ (ਕ੍ਸ਼ੀਣ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਅਖੰਡ. ਟੁੱਟਣ ਭੱਜਣ ਬਿਨਾ. "ਅਛਿੱਜ ਰੂਪ ਅਨਭੈ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਛਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਛਤ ੨. "ਸਗਲ ਧਰਮ ਅਛਿਤਾ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ਸਾਰੇ ਮਜਹਬੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਦਿਆਂ. ੨ ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਕ੍ਸ਼ੀਣਤਾ ਰਹਿਤ. ਅਖੰਡ. ਇੱਕਰਸ. "ਅੱਛੂ ਅਛਿਤ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਛਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਛਤ ੨. "ਸਗਲ ਧਰਮ ਅਛਿਤਾ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇਹੋਏ.

ਅਛੁੱਤ, ਅਛੁੱਥ ਵਿ—ਛੁਹਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਛੂਤ। ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫੜ ਨਾ ਸਕੇ. "ਗਏ ਵੀਰ ਅਛੁੱਥੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਛੂਪ, ਅਛੂਪਾ ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ੁਪ. ਵਿ—ਨੰਗਾ. ਬਿਨਾ ਅਛਾਦਨ. "ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਅਛੂਪਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਨਾ ਛੁਹਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਨਾ ਕਰੀਏ. ਦੇਖੋ, ਛੁਪ.

ਅਛੂ. ਵਿ—ਸਪਰਸ਼ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਛੁਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. "ਅਛੂ ਤੁਹੀ." (ਅਕਾਲ)

ਅਛੂਹਣੀ, ਅਛੂਹਨਿ ਦੇਖੋ, ਖ਼ੂਹਣਿ.

ਅਛੂਤ ਵਿ—ਸਪਰਸ਼ ਰਹਿਤ. "ਅਛੂਤ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਨੀਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੁਹਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਨਾ ਛੁਹਣ ਯੋਗ੍ਯ.

ਅਛੇਉ. ਵਿ—ਅਛੇਦ੍ਯ. ਅਭੇਦ੍ਯ. ਜੋ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਜੋ ਕੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਅਛੇਹ, ਅਛੇਹੁ ਵਿ—ਛੇਦ (ਸੁਰਾਖ਼) ਬਿਨਾ. ਅਛਿਦ੍ਰ। ੨ ਅਛੇਦ੍ਯ. ਅਖੰਡ. "ਪਦਅਰਬਿੰਦਨ ਪ੍ਰੇਮ ਅਛੇਹੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਅਨੰਤ. ਬਹੁਤ. "ਭਯੋ ਸਨੇਹ ਅਛੇਹ ਦੁਹਨ ਮਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਛੇਦ. ਸੰ. ਅਛੇਦ੍ਯ. ਵਿ—ਅਖੰਡ. ਜਿਸ ਦਾ ਛੇਦਨ ਨਾ ਹੋਸਕੇ. "ਅਛੇਦ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਛੇਪ. ਦੇਖੋ, ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ.

ਅਛੇਪਕ. ਵਿ—ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ (ਨਿੰਦਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਫੈਂਕਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਮਜ਼ਮੂਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਛੇਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ੍ਸ਼ੇਮ (ਮੰਗਲ-ਕਲ੍ਯਾਣ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ੨ ਅਸ਼ਾਂਤਿ.

ਅਛੇਵ. ਬਿਨਾ ਛਿਦ੍ਰ। ੨ ਅਛੇਦ੍ਯ. "ਅ

ਹਰੀ." (ਅਕਾਲ)

ਅਛੈ. ਵਿ-ਅਕ੍ਸ਼. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ.

ਅਛੋਤ / **ਅਛੋਤਾ** ਵਿ-ਨਿਰਲੇਪ. ਸਪਰਸ਼ ਬਿਨਾ. "ਕਵਲ ਅਛੋਤਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਛੂਤ.

ਅਛੋਪ. ਦੇਖੋ, ਅਛੁਪ ਅਤੇ ਆਛੋਪ। ੨ ਤੁੱਛ. ਛੋਟਾ। ੩ ਨੰਗਾ.

ਅਛੋਭ. ਵਿ-ਕ੍ਸ਼ੋਭ (ਘਬਰਾਹਟ) ਬਿਨਾ. ਸ਼ਾਂਤ. ਧੀਰਯ ਵਾਲਾ. ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ.

ਅੱਛ. ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅਕ੍ਸ਼. "ਪੂਰ ਜਾਰ ਅੱਛ ਕੁਮਾਰ ਛੈ ਬਨ ਟਾਰਕੈ ਫਿਰ ਆਇਯੋ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਗਰੁੜ ਅਨਲ ਆਦਿ ਪੰਛੀ. "ਕੇਤੇ ਨਭ ਬੀਚ ਅੱਛ ਪੱਛ ਕੋ ਕਰੈਂਗੇ ਭੱਛ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰ. ਅੱਛ—ਅੱਛ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਫਟਿਕ. ਬਿਲੌਰ। ੪ ਨਿਰਮਲ ਜਲ। ੫ ਵਿ—ਸ੍ਵੱਛ. ਨਿਰਮਲ। ੬ ਪਵਿਤ੍ਰ। ੭ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਅੱਛ ਦਾ ਅਰਥ ਆਂਡਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਅੱਛ ਕੁਮਾਰ. ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਕ੍ਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ ਮਾਰਿਆ. ਦੇਖੋ. ਅਕ੍ਸ਼ ਅਤੇ ਅੱਛ ੧.

ਅੱਛਰ. ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਰ. "ਅੱਛਰ ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਹਤ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩)

ਅੱਛਰਾ. ਸੰ. ਅਪ੍ਸਰਾ—ਅਪਸਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਹੂਰ. ਪਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰਾ। ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ. ਮ੍ਰਿਗਨੈਨੀ. "ਵਿਲੋਕ ਅੱਛਰਾਨ ਕੋ ਅਪੱਛਰਾ ਲਜਾਵਹੀ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਮੱਛਰਾ। ੩ ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਥਨ. ਵਖਿਆਨ (ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾਨ).

ਅੱਛਰਾ ਪੱਛਰਾ ਮੱਛਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਛ੍ਰਾ ੨ ਅਤੇ ਮੱਛਰਾ.

ਅੱਛਰੀ. ਵਿ—ਅਕ੍ਸ਼ਰ (ਅੱਖਰ) ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਸਰਾ. ਪਰੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੱਛਰਾ ੨.

ਅੱਛ. ਸੰ. ਅੱਛ—ਅੱਛ. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ ਜਲ.। ੨ ਬਿਲੌਰ. ਸਫਟਿਕ। ੩ ਰਿੱਛ. ਭਾਲੂ. ਦੇਖੋ, ਵਛ.

ਅੱਛੇਕ. ਅਕ੍ਸ਼ਿ—ਏਕ. ਇੱਕ ਅੱਖ. "ਅਛੇਕ ਕੂਪੰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਇੱਕ ਅੱਖ ਖੂਹ ਤੁੱਲ ਹੈ.

ਅਛ੍ਰ. ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਵਰਣ. "ਸੁ ਕਬੋ! ਤਹਿ ਅਛ੍ਰ ਬਨਾ ਕਹਿਯੋ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ. "ਮਤਸ ਸਬਦ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਉਚਰਿ ਅਛ੍ਰ ਸਬਦ ਪੁਨ ਦੇਹੁ." (ਸਨਾਮਾ) ਮੱਛ ਦੀ ਅੱਖ.

ਅਛ੍ਰ ਪਛ੍ਰ. ਅਕ੍ਸ਼ਰ ਪ੍ਰਚ੍ਛ—ਅਕ੍ਸ਼ਰ ਪ੍ਰੱਛ. ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਜਿਗ੍ਯਾਸਾ (ਜਾਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ). ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ. "ਅਛ੍ਰ ਕੇ ਪਛ੍ਰ ਕੇ ਸਿੱਧ ਸਾਧੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਅਤ੍ਰ ਪਰਤ੍ਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ.

ਅਛ੍ਰਾ / **ਅਛ੍ਰੀ** ਅਪਸਰਾ. ਹੂਰ. ਦੇਵਾਂਗਨਾ. "ਘੂਮੰਤ ਗੈਣ ਅਛ੍ਰੀ ਉਛਾਹ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਜਦ ਅਛ੍ਰਾ ਪਛ੍ਰਾ ਮਛ੍ਰਾ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਅਛ੍ਰਾ ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪਛ੍ਰਾ ਸ੍ਵਰਗ ਦੀ ਅਪਸਰਾ ਅਤੇ ਮਛ੍ਰਾ ਮਤਸ੍ਯ ਲੋਕ (ਪਾਤਾਲ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਛ੍ਰ.

ਅਜ. ਸੰ. ਅਦ੍ਯ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਆਜ. "ਚਲਣ ਅਜ ਕਿ ਕਲ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਅਜ੍. ਧਾ—ਫੈਂਕਣਾ. ਹੱਕਣਾ. ਜਾਣਾ. ਦੌੜਨਾ। ੩ ਸੰ. ਅਜ. ਵਿ—ਜਨਮ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਜਨਮਦਾ ਨਹੀਂ. "ਅਜ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ." (ਸਲੋਹ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ. "ਅਜ ਸ਼ਿਵ ਇੰਦ੍ਰ ਰਮਾਪਤਿ ਠਾਢੇ." (ਸਲੋਹ) ੫ ਬਕਰਾ. "ਅਜ ਕੈ ਵਸਿ ਗੁਰੁ ਕੀਨੋ ਕੇਹਰਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਿੱਤਾ ਹੈ। ੬ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੭ ਅਯੋਧ੍ਯਾਪਤਿ ਸੂਰਯਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਰਘੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਇੰਦੁਮਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. "ਤਾਂਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਤ ਭਯੋ ਅਜ ਬਰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੮ ਕਾਮਦੇਵ। ੯ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੧੦ ਫ਼ਾ ;। ਅਜ਼. ਵ੍ਯ—ਸੇ. ਤੋਂ. "ਦੌਲਤੇ ਅਜ਼ ਮਾਹ ਤਾ ਮਾਹੀ ਤੁਰਾਸ੍ਤ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਅਜਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਯਸ਼. ਨਿੰਦਾ. "ਇਸ ਲੋਕ ਅਜਸ ਨਹਿ ਡਰੈ ਕੂਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਜਸੈਨ. ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਜਯ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੈ.

ਅਜਹਤਿ ਲੱਛਨਾ. ਸੰ. अजहत्स्वार्था-ਅਜਹਤਸ੍ਵਾਥੀਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਲੱਛਨਾ (ਲਕ੍ਸ਼ਣਾ) ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਚ੍ਯ ਅਰਥ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਭੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ. ਜਿਵੇਂ-ਕਾਲੀ ਵਰਦੀ ਵੇਖਣ ਸਾਰ ਚੋਰ ਦਬਗਏ. ਇੱਥੇ ਕਾਲੀ ਵਰਦੀ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਪੋਲੀਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਭੀ ਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਜਹੁ, ਅਜਹੂ, ਅਜਹੂੰ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਅਦ੍ਯਾਪਿ. ਅਜੇ ਭੀ. ਹੁਣ ਭੀ. ਇਸ ਪੁਰ ਭੀ. "ਅਜਹੁ ਬਿਕਾਰ ਨ ਛੋਡਈ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) "ਅਜਹੂ ਕਛੁ ਬਿਗਰਿਓ ਨਹੀਂ" (ਤਿਲੰ ਮ: ੯)

ਅਜਕਲ. ਸੰ. ਅਦ੍ਯ ਕਲ੍ਯ. ਅੱਜ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ। ੨ ਭਾਵ-ਟਾਲਮਟੋਲਾ. "ਅਜਕਲ ਕਰਦਿਆ ਕਾਲ ਬਿਆਪੈ."(ਵਡ ਅਲਾਹਣੀ ਮ: ੧) ੩ ਅਲਪ ਕਾਲ. ਥੋੜਾ ਸਮਾ.

ਅਜ਼ਖ਼ੁਦ. ਫ਼ਾ ازخود ਵਜ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ. ਸ੍ਵਯੰ.

ਅਜਗਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਜ ਬਕਰੇ ਨੂੰ ਗਰ (ਨਿਗਲ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਰਪ. ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਸੱਪ. ਅਜ਼ਦਹਾ. "ਅਜਗਰ ਭਾਰ ਲਦੇ ਅਤਿ ਭਾਰੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ-ਭਾਵ-ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ. ਬੋਝਲ। ੩ ਦੁਖਦਾਈ। ੪ ਕਠਿਨ. "ਅਜਗਰ ਕਪਟ ਕਹਹੁ ਕਿਉ ਖੁਲੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਉਨਮਾਨੁ.

ਅਜਗਰੁ. ਦੇਖੋ. ਅਜਗਰ.

ਅਜਗੈਬ. ਫ਼ਾ ازغیب ਅਜ਼-ਗ਼ੈਬ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਨਾ ਦੇਖੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਤੋਂ. ਭਾਵ-ਪਰਲੋਕ ਤੋਂ.

ਅਜਗੈਬੀ ਫੌਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ਹੀਦੀ ਸੈਨਾ. ਅਜੇਹੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਫੌਜ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜਗੈਬ.

ਅਜੱਗ. ਵਿ-ਬਿਨਾ ਜੱਗ (ਯਗ੍ਯ). ੨ ਅਲੌਕਿਕ. ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. "ਸੁ ਖੱਗੀ ਅਦੱਗੀ ਅਜੱਗੀ." (ਕਲਕੀ) ਖੜਗ ਬੇਦਾਗ ਅਲੌਕਿਕ.

ਅਜਦਹ, ਅਜਦਹਾ ਫ਼ਾ اژدہا ਅਜ਼ਦਹਾ. ਅਜਗਰ ਸਰਪ। ੨ ਸੱਪ "ਚੂੰ ਤੁੰਦ ਅਜਦਹ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਜਨ. ਵਿ-ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜਨ (ਮਨੁੱਖ) ਨਹੀਂ. ਸੁੰਨਸਾਨ। ੨ ਜਨਮ ਰਹਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਜਿਨ.

ਅਜਨਬੀ. ਅ਼ اجنبی। ਵਿ-ਜਨਬ (ਕਿਨਾਰੇ) ਦਾ. ਓਪਰਾ। ੨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ.

ਅਜਨਮ, ਅਜਨਮਾ ਸੰ. अजन्मा. ਵਿ-ਜੋ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਜਨਮ ਰਹਿਤ.

ਅਜਨਾਸ. ਅ਼ اجناس। ਜਿਨਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਕਿਸਮਾਂ. ਵੰਨਗੀਆਂ.

ਅਜਨੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਬਿਨਾ ਜਾਣਨ ਤੋਂ. ਅਣਜਾਣੇ. ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ. "ਭ੍ਰਿਤਨ ਮੋ ਅਜਨੇ ਤੁਮ ਤਾਤ ਅਨੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਮੇਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਆਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਲੈਆਂਦਾ.

ਅਜਨੰਦਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਜ ਦਾ ਨੰਦਨ (ਪੁਤ੍ਰ) ਦਸ਼ਰਥ.

ਅਜਪ, ਅਜਪਾ ਵਿ-ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਅਜ (ਬਕਰੇ) ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ. ਬਕਰੀਆਂ ਦਾ ਪਾਲੀ, ਅਯਾਲੀ। ੩ ਸੰ. अजपा. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਯੋਗ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ "ਹੰਸ" ਗਾਯਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ "ਹੰ" ਅਤੇ "ਸ" ਅੱਖਰ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਜਪੀਦੀ ਹੈ.

ਅਜਪਾਜਾਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਰਸਨਾ ਸ੍ਵਾਸ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ ਕੇਵਲ ਚਿੱਤਵ੍ਰਿੱਤੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪ. "ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਨ ਵੀਸਰੈ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ ਭੇਸ ਸੰਜਮ ਕੋ ਜਾਪ ਸੁ ਅਜਪਾ ਜਾਪੈ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੨ ਵਿ-ਅਚਿੰਤ੍ਯ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਜਾਪ। ੩ ਮਾਲਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਜਪਾ ੩.

ਅਜਪੈ. ਫ਼ਾ ازپے ਅਜ਼ਪੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਪਿੱਛੇ. ਵਾਸਤੇ ਲਈ। ੨ ਇਸ ਲਈ.

ਅਜਬ. ਅ਼ عجب ਅ਼ਜਬ. ਵਿ-ਅਦਭੁਤ. ਅਨੋ

"ਅਜਬ ਕੰਮ ਕਰਤੇ ਹਰਿ ਕੇਰੇ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਡਰੋਲੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਘਾ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਉਮਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਮਸੰਦ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਅੰਤੇ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਦੇਖੋ, ਡਰੋਲੀ ਅਤੇ ਨੰਦ ਚੰਦ.

ਅਜਬ ਅਜਾਬਾ. ਵਿ—ਅਜਬ (ਅਦਭੁਤ) ਤੋਂ ਅਜਬ. ਬਹੁਤ ਅ਼ਜੀਬ. "ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਅਜਬ ਅਜਾਬਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਜਬ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਅਜਬਾ. ਇਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਵਾ," "ਕਨਜਾ" ਅਤੇ "ਤੀਰਣਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਮ, ਗ. ऽऽऽ, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਲੱਗੈਂ ਤੀਰੰ । ਭੱਗੈਂ ਭੀਰੰ ।
ਰੋਸੰ ਰੁੱਝੇ । ਅਸ੍ਤ੍ਰੰ ਜੁੱਝੇ ॥ (ਰਾਮਾਵ)

ਅਜਬਾਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਜਬ—ਆਕ੍ਰਿਤਿ. ਅਦਭੁਤ ਆਕਾਰ. ਅ਼ਜੀਬ ਸ਼ਕਲ. ਅਚਰਜ ਮੂਰਤਿ. "ਅਜਬਾਕ੍ਰਿਤਿ ਹੈਂ." (ਜਾਪੁ)

ਅ਼ਜਮ. ਅ਼ عجم ਵਿ—ਗੁੰਗਾ. ਅਬੋਲ. ਮੂਕ. ਅਜਿਹ੍ਵ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਰਬ ਵਾਲੇ ਈਰਾਨ ਤੇ ਤੂਰਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਜਮ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗੁੰਗਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਕਾਰਣ ਇਹ ਕਿ ਅ਼ਰਬੀ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ. "ਹਕਾਯਤ ਸ਼ੁਨੀਦੇਮ ਸ਼ਾਹੇ ਅ਼ਜਮ." (ਹਕਾਯਤ ੮)

ਅਜਮਤ. ਅ਼ عظمت – ਅ਼ਜ਼ਮਤ. ਪ੍ਰਤਾਪ । ੨ ਵਡਿਆਈ. ਬਜ਼ੁਰਗੀ । ੩ ਕਰਾਮਤ. ਕਰਾਮਾਤ. "ਸ਼ਰਾ ਮਾਨ ਕੈ ਅਜਮਤ ਦੈਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਜਮਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਜਮਾਇਸ਼ (ਆਜ਼ਮਾਯਸ਼) ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ. ਪਰੀਖ੍ਯਾ (ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਾ) ਕਰਨੀ. ਪਰਤਿਆਉਣਾ. ਤਜਰਬਾ ਕਰਨਾ.

ਅਜ਼ ਮਾਹ ਤਾ ਮਾਹੀ. ਫ਼ਾ از ماه تا ماهی ਚੰਦ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਮੱਛੀ ਤੀਕ. ਭਾਵ—ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਤਾਲ ਤੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅਜ ੧੦.

ਅਜਮਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜਮਾਉਣਾ.

ਅਜਮਾਯਸ਼. ਫ਼ਾ آزمایش ਆਜ਼ਮਾਯਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰੀਖ੍ਯਾ. ਇਮਤਿਹਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਜ਼ਮੂਦਨ.

ਅਜਮੀਢ. ਦੇਖੋ, ਹਸ੍ਤਿਨਾਪੁਰ.

ਅਜਮੁਖ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜ (ਬਕਰੇ) ਦਾ ਹੈ ਮੁਖ (ਮੂੰਹ) ਜਿਸ ਦਾ, ਦੱਛ (ਦਕ੍ਸ਼) ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਦਕ੍ਸ਼ ੨.

ਅਜਮੇਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜ (ਬਕਰੇ) ਦੀ ਮੇਧ (ਕੁਰਬਾਨੀ) ਦਾ ਜੱਗ. ਐਸਾ ਜੱਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਕਰੇ ਦੀ ਬਲਿ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ. "ਗਵਾਲੰਭ ਅਜਮੇਧ ਅਨੇਕਾ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਜਮੇਰ. ਅਜਯਮੇਰੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੌਹਾਨ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਜਯਪਾਲ ਦਾ ਸੰਮਤ ੨੦੨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ. ਇਸ ਜਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੀਰ "ਖ਼੍ਵਾਜਾ ਮੁਈਨੁੱਦੀਨ ਚਿਸ਼ਤੀ"† ਦਾ ਰੌਜ਼ਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਨ ੧੨੩੫ ਵੱਚ ਮੋਇਆ ਹੈ, ਪੀਰ ਦੀ ਖ਼ਾਨਕਾਹ ਅਤੇ ਮਕ਼ਬਰੇ ਨੂੰ "ਖ਼੍ਵਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ" ਆਖਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ ਕਹਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਪੀਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰਾਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਣਾਂ, ਜੋ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਚਿੱਲੇ ਉਤਾਰਕੇ

---

† ਇਹ ਪੀਰ ਸਨ੧੧੪੨ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਧਾਰਮਿਕ ਗਯਾਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਰਕੰਦ ਬਗਦਾਦ ਜੀਲਾਨ ਹਮਦਾਨ ਮੱਕੇ ਆਦਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਉੱਤੇ ਸੂਫੀ ਪੀਰ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁਲ ਕ਼ਾਦਿਰ ਜੀਲਾਂਨੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਸਨ ੧੧੬੬ ਵਿੱਚ ਅਜਮੇਰ ਅੱਪੜਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ੭੦ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਕੇ ਇੱਕ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ. ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਬੀਬੀ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਾ ਜਮਾਲ ਨੇ ਭੀ ਇਸਲਾਮ ਬਹੁਤ ਫੈਲਾਇਆ. ਖ਼੍ਵਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ.

ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖ, ਦਰਵਾਜੇ ਬੰਦ ਕਰਦਿੰਦੇ ਸਨ. ਸਵੇਰੇ ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਣ ਪੁਰ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਜਰ ਆਉਂਦਾ, ਉਹੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਫਤੇ ਪਾਉਣਵਾਲਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਜਦ ਅਜਮੇਰ ਵਿੱਚ ਦਾਰਾਸ਼ਕੋਹ ਦੀ ਕਮਾਣ ਚੜ੍ਹਗਈ, ਤਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਪੁਰ ਬੈਠਕੇ ਪੂਰੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੰਦਿਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੀਕ ਸੁਰੰਗ ਬਣੀਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚਦੀਂ ਮੁਜਾਵਰ ਆਪ ਆਕੇ ਕਮਾਣ ਪੁਰ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਾਦਿੰਦੇ ਹਨ. "ਨਿਜ ਘਰ ਤੇ ਸੁਰੰਗ ਕੇ ਰਾਹੁ। ਜਾਇ ਮੁਜਾਵਰ ਮੰਦਿਰ ਮਾਹੂ। ਅੰਦਰ ਦੇਹਿ ਕਮਾਨ ਚਢਾਇ। ਇਸ ਬਿਧਿ ਰਾਖੀ ਬਨਤ ਬਨਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਬਹਮੀ ਸ਼ਾਹ.

ਅਜਮੇਰ ਚੰਦ. ਰਾਜਾ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਹਲੂਰੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਪਿਤਾ ਵਾਂਙ ਅਕਾਰਣ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਹਾ.

ਅਜਮੇਰ ਵਿੱਚ ਕਮਾਣ ਚੜ੍ਹਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਜਮੇਰ.

ਅਜਯ. ਵਿ—ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਜੀਤ.

ਅਜਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਭੰਗ. ਵਿਜਯਾ. (ਬਿਜੀਆ). ੨ ਅਜਾ (ਬਕਰੀ) ਦੇ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਗੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਅਜਯਾ ਅਧੀਨ ਤਾਂਤੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਅਜਰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਸਤੁ ਜਰੀ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਜੋ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ ਸਹਾਰੀ ਨਾ ਜਾਵੇ. "ਸਾਧੂ ਕੈ ਸੰਗਿ ਅਜਰ ਸਹੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰ. ਜਰਾ (ਵ੍ਰਿੱਧ ਅਵਸਥਾ) ਰਹਿਤ. ਨਵਾਂ. ਜੁਆਨ। ੩ ਅ਼ اجر। ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਬਦਲਾ. ਫਲ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਜਿਰ ੨। ੫ ਜੋ ਕਦੇ ਜਰਾ (ਬੁਢਾਪੇ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ—ਚਿੱਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ. "ਅਜਰ ਗਹੁ ਜਾਰਿਲੈ ਅਮਰ ਗਹੁ ਮਾਰਿਲੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਅਜਰਸੁਖ. ਵਿ—ਨਾ ਜੀਰਣ (ਪੁਰਾਣਾ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੁਖ. ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਆਨੰਦ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ (ਅਕ੍ਸ਼ਯ) ਸੁਖ.

ਅਜਰ ਜਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਜੋ ਨਾ ਸਹਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਣਾ. ਜੋ ਪਚਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਚਾਉਣਾ. "ਅਜਰ ਪਦ ਕੈਸੇ ਜਰਉ." (ਕਲਿ ਮ: ੫)

ਅਜਰਪਦ. ਦੇਖੋ, ਅਜਰ ਜਰਣਾ.

ਅਜਰਾਈਲ, ਅਜਰਾਈਲੁ. ਦੇਖੋ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ. "ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲੁ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ." (ਗਉੜੀ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੫)

ਅਜਰਾਨਾ ਕਲਾਂ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਤਸੀਲ ਥਾਨੇਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ.

ਅਜਰਾਮਰ, ਅਜਰਾਵਰ. ਸ. ਅਜਰਾਮਰ. ਵਿ—ਬੁਢਾਪੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੨ ਅਜਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਤੋਂ ਉੱਤਮ. ਸਰਵ ਦੇਵਪਤਿ. "ਤੂ ਅਜਰਾਵਰ ਅਮਰ ਤੂ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਅਜਰਾਵ੍ਰਤ੍—ਅਜਰਾਵ੍ਰਿਤ. ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆਹੋਇਆ. ਸੜਕ ਪੁਰ ਖਿੰਡਿਆਹੋਇਆ. "ਲੱਤਾਂ ਹੇਠ ਲਤਾੜੀਐ ਅਜਰਾਵਰ ਘਾਹੁ." (ਭਾਗੁ)

ਅਜਲ. ਵਿ—ਜਲ ਰਹਿਤ. ਪਾਣੀ ਬਿਨਾ। ੨ ਅ਼ اجل। ਸੰਗਯਾ—ਮੌਤ ਦਾ ਵੇਲਾ। ੩ ਮੌਤ। ੪ ਨਿਯਤ ਸਮਾਂ. ਮੁਕ਼ੱਰਰ ਵਕ਼ਤ। ੫ ਬਜ਼ੁਰਗ. ਵਡਾ। ੬ ਅ਼ ازل। ਅਜ਼ਲ. ਆਰੰਭ। ੭ ਉਹ ਬੀਤਿਆਹੋਇਆ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਤਿ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ.

ਅਜਵ. ਜਵ (ਚਾਲ) ਰਹਿਤ। ੨ ਨਿਰਬਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਜਬ। ੪ ਅ਼ عضو ਅ਼ਜ਼ਵ. ਅੰਗ.

ਅਜਵਾਇਨ, ਅਜਵਾਯਨ. ਸੰ. ਯਵਾਨਿਕਾ ਅਤੇ ਯਵਾਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਜਵਾਇਣ. ਇੱਕ ਸੋਏ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਔਖਧ, ਜੋ ਹਾਜਮੇ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਜਾਂਕੋ ਅਨੂਪਾਨ ਅਜਵਾਯਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅਠਪਹਿਰੀ ਅਤੇ ਜਵਾਯਨ.

ਅਜਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਕਰੀ. "ਅਜਾ ਭੋਗੰਤ ਕੰਦ ਮੂਲੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਮਾਇਆ। ੩ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. "ਜਿਂਹ ਸੱਤਾ ਕੇ ਅਜਾ ਅਲੰਬਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਵਿ—

ਅਜਾਤ. ਜਨਮ ਰਹਿਤ. "ਅਜੈ ਹੈ, ਅਜਾ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੫ ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਜੰਨ" ਭੀ ਹੈ, ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ, ਯ, ਰ, ਲ, ਗ. ।SS, SIS, ।, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਜੀਤੇ ਜੀਤ ਜੀਤਕੈ ।
ਅਭੀਰੀ ਭਾਜ ਭੀਰੁ ਹ੍ਵੈ ।
ਸਿਧਾਰੇ ਚੀਨਰਾਜ ਪੈ ।
ਸਬੋਈ ਸਬੰ ਸਾਥਕੈ । (ਕਲਕੀ)

੬ ਅ਼ اعضا ਅਅ਼ਜ਼ਾ. ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਜੋੜ.

ਅਜ਼ਾਂ. ਫ਼ਾ ازاں ਵਜ—ਅਜ਼—ਆਂ. ਉਸ ਤੋਂ. ਉਸ ਸੇ. ਓਸ ਥੀਂ। ੨ ਉਸ ਵਾਸਤੇ. ਉਸ ਲਈ.

ਅਜਾਇਆ, ਅਜਾਇ, ਅਜਾਂਇ } ਸਿੰਧੀ—ਅਜਾਯੋ. ਅ਼ ضائع ਜ਼ਾਇਅ਼. ਵਿ—ਨਿਸ਼ਫਲ. ਬੇਫਾਇਦਾ. ਵ੍ਯਰਥ. "ਮੂੰਡਾ ਮੂੰਡ ਅਜਾਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਸੋ ਦਿਨ ਜਾਤ ਅਜਾਇ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਅਜਾਤ. ਅਜਨਮ. "ਅਜਾਇ ਜਰਾਬਿਨ." (ਸਵੈਯੇ ੩੩) ੩ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਯ (ਥਾਂ) ਨਹੀਂ. ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਨਮਸਤੰ ਅਜਾਏ." (ਜਾਪੁ)

ਅਜਾਇਬ. ਫ਼ਾ عجائب ਵਿ—ਅ਼ਜੀਬ ਅਤੇ ਅ਼ਜੀਬਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਅਦਭੁਤ. ਅਚਰਜ. "ਅਜਾਇਬ ਬਿਭੂਤੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਉਮਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਅਜਬ ਦਾ ਭਾਈ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ. ਦੇਖੋ, ਅਜਬ.

ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਅਜਾਈ. ਬੇਫਾਇਦਾ. ਨਿਕੰਮਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇ. "ਮਨਮੁਖ ਕਰਮ ਕਰੈ ਅਜਾਈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਕੁਥਾਂ. "ਭੂਲਾ ਫਿਰੈ ਅਜਾਈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਅਜਾਏ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇ.

ਅਜਾਹ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਜਗਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ. "ਅਜਾਹ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਅ਼ اجاح ਅਜਾਹ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੜਦਾ। ੩ ਗ਼ਿਲਾਫ਼. ਉਛਾੜ.

ਅਜਾਚੀ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਹ ਨਹੀ ਲਗ ਸਕਦਾ. ਗਿਣਤੀ-ਤੋਲ-ਮਾਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. "ਅਮਰ ਅਜਾਚੀ ਹਰਿ ਮਿਲੇ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਤੋਲਉ ਨਾਮ ਅਜਾਚੀ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) "ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੇ ਮਾਗਉ ਨਾਮ ਅਜਾਚੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੪) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੰਗਣ ਤੋਂ। ੩ ਸੰ. ਅਯਾਚਿਨ੍. ਵਿ—ਨਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਯਾਚਨਾ ਨਾ ਕਰੇ.

ਅਜਾਨ, ਅਜਾਨੰਤਾ } ਵਿ—ਬਿਨਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਗ੍ਯਾਨ (ਜਾਣ) ਹੀਨ. "ਸੋਈ ਅਜਾਨ, ਕਹੈ ਮੈ ਜਾਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਪੂਕਾਰੰਤਾ ਅਜਾਨੰਤਾ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ. ਸਿੰਧੀ, ਅਜਾਣਿੰਦੋ,

ਅਜਾਤ. ਸੰ. ਅਜਾਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਨਮਿਆ ਨਹੀਂ. "ਅਜਾਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਅਗ੍ਯਾਤ—ਅਗ੍ਯਾਤ. ਬਿਨਾ ਖ਼ਬਰ. ਬੇਮਅ਼ਲੂਮ. "ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਬਾਣ ਬਾਹਹੀਂ। ਅਜਾਤ ਅੰਗ ਲਾਹਹੀਂ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਅਜੇਹੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੇਮਅ਼ਲੂਮ ਅੰਗ ਅਲਗ ਕਰਦਿੰਦੇ ਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਜਾਤਿ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਅਜਾਤ ਸ਼ਤ੍ਰੁ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਜਨਮਿਆ. ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਹੀਂ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ। ੩ ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ। ੪ ਕਾਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਹਮਗ੍ਯਾਨੀ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਬਾਲਾਕੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ*। ੫ ਬਿੰਬਸਾਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਜਗ੍ਰਿਹ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਇਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦਾ ਪੈਰੋਂ ਹੋਗਿਆ. ਇਹ ਰਾਜਾ ੫੫੪ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕਰੀਬ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ, ਅਤੇ ੫੨੭ ਬੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਮਰਗਿਆ. ਅਜਾਤਸ਼ਤ੍ਰੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੋਤਾ ਉਦਯ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਅਜਾਤ ਸਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਤ ਪੰਥੀ.

ਅਜਾਤ ਪੰਥੀ. ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ

* ਦੇਖੋ, ਕੌਸ਼ੀਤਕੀ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਅਧ੍ਯਾਯ ੪.

ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੁਰਜਨ ਦਾਸ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਥਾਂ ਅਜਨੇਵਾਲ (ਜਿਲਾ ਗੁੱਜਰਾਂ ਵਾਲਾ) ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਭੇਖ ਅਤੇ ਜਾਤਿ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਆਜਾਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਜਾਤ ਪੰਥੀ ਹੋਇਆ. ਸੁਰਜਨ ਦਾਸ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ "ਅਜਾਤ ਸਾਗਰ" ਹੈ.

ਅਜਾਤਿ. ਵਿ—ਜਾਤਿ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ. "ਜਾਤਿ ਮੇ ਨ ਆਵੈ ਸੋ ਅਜਾਤਿ ਕੈ ਕੈ ਜਾਨ ਜਿਯ." (ਗਜਾਨ) ੨ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਵਾਲਾ. ਨੀਚ. "ਜਾਤਿ ਅਜਾਤਿ ਨਾਮੁ ਜਿਨਿ ਧਿਆਇਆ, ਤਿਨਿ ਪਰਮਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇਆ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਫ਼ਾ آزاد ਆਜ਼ਾਦ. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ. "ਜੋ ਲਉਡਾ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਆ ਅਜਾਤਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਅਜਾਤੁ. ਵਿ—ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਵਾਲਾ. "ਸੁਆਨਸਤ੍ਰੁ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ." (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਸ੍ਵਪਚ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰੁ.

ਅਜਾਦ. ਦੇਖੋ, ਆਜ਼ਾਦ. "ਅਜਾਦ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਜਾਦਿ. ਅਜ—ਆਦਿ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿਕ.

ਅਜਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਦਿ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ.

ਅਜਾਨ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਜਾਨ ਨਹੀਂ. ਅਗਜਾਨੀ. "ਜਾਨੈ ਕਹਾਂ ਅਜਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਆਜਾਨੁ. ਵਿ—ਗੋਡੇ ਤੀਕ. ਜਾਨੁ ਪ੍ਰਯੰਤ. "ਭੁਜ ਬਰ ਅਜਾਨ." (ਰਾਮਾਵ)

੩ ਅ਼ اذان ਅਜ਼ਾਨ. ਸੰਗਜਾ—ਵਿਗਜਾਪਨ. ਨੋਟਿਸ। ੪ ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਪੁਕਾਰ, ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮੀਨਾਰ ਪੁਰ ਅਥਵਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਖੜੋਕੇ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਨਮਾਜ਼ੀ ਜਮਾਂ ਹੋਜਾਣ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਬਾਂਗ" ਭੀ ਹੈ. ਅਜ਼ਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮੁਅੱਜ਼ਿਨ" مؤذن ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਾਂਗ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਠ.

ਅਜ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹ਼ਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਅਜ਼ਾਨ ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਅਰ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇਕੇ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ.

ਮਲੀਨ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ.

ਅਜਾਨੰਦ. ਸੰਗਜਾ—ਬਕਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤ—ਬਕਰਾ. ਛਾਗ। ੨ ਰਾਜਾ ਅਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਸ਼ਰਥ. "ਅਜਾਨੰਦ ਜੂਕੇ ਸਤੋਂ ਲੋਕ ਜਾਨੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੨)

ਅਜਾਪ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਪ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਜਾਪ ਕੇ ਕਿਯੇ ਤੇ ਜੌਪੈ ਪਾਯਤ ਅਜਾਪ ਦੇਵ." (ਅਕਾਲ)

ਅਜਾਪ ਜਾਪ. ਵਿ—ਜੋ ਜਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਜਾਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਜਪਾ ਜਾਪ. "ਅਜਾਪ ਜਾਪ ਜਾਪਹੀਂ." (ਸੂਰਜਾਵ)

ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ. ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੌਨ ਸਨ, ਕਿਸ ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ. ਇਹ ਮਹਾਂਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਜਾ ਦੇ ਆਚਾਰਯ, ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ ਤਪ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੋਏ ਹਨ. ਸੰਮਤ ੧੯੧੨ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਭਾਦਰਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜਪੂਤ ਰਈਸ ਦੀ ਸਹਾਯਤਾ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਜੀਂਦ ਪਟਿਆਲੇ ਪਾਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸੁਣਿਆਗਿਆ ਹੈ,ਪਰ ਪੂਰੀ ਕਥਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ.

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੯੩੦ ਵਿੱਚ ਨਾਭੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਝਿੜੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਤੀਕ† ਰਹੇ. ਇੱਥੇ ਰਹਿਕੇ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਜਾ ਦਾ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਅਦਭੁਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਭੀ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਮੇਰੇ (ਗ੍ਰੰਥਕਰਤਾ ਦੇ) ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਥਾਪੇ ਗਏ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ.

† ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੯੬੯ ਨੂੰ ਗੁਰੁਪੁਰਿ ਪਧਾਰੇ ਹਨ.

ਅਜਾ ਪ੍ਰਸੂਨ. ਸੰਗਯਾ—ਬਕਰੀ ਦਾ ਫਲ (ਪੁਤ੍ਰ). ਬਕਰਾ. (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਅਜਾਬ. ਅ਼ عذاب ਅ਼ਜ਼ਾਬ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁੱਖ । ੨ ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ । ੩ ਨਰਕ ਦੀ ਤਾੜਨਾ. "ਤੋਬਾ ਪੁਕਾਰੈ ਜੋ ਪਾਵੈ ਅਜਾਬ." (ਨਸੀਹਤ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ ਅਤੇ ਅਜਾਬਾ. "ਪਿਖ ਸ਼ਾਹ ਅਜਾਬ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਸ਼ਬਦ ਰਬਾਬੀ ਰਾਗ ਅਜਾਬ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਜਾਬਾ. ਅ਼ عجاب ਉਜਾਬ. ਵਿ—ਅ਼ਜਬ. ਅਦਭੁਤ. "ਅਵਿਲੋਕਤ ਹੈ ਨਿਜ ਰੂਪ ਅਜਾਬਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ.

ਅਜਾਮਰ. ਅਜ (ਜਨਮ ਰਹਿਤ) ਅਮਰ (ਮਰਣ ਰਹਿਤ)

ਅਜਾਮਲ, ਅਜਾਮਲੁ, ਅਜਾਮਿਲ ਸੰਗਯਾ—ਕਨੌਜ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਸ਼੍ਯਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦਸ਼ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਭਗਤਮਾਲ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਾਰਾਯਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਜਾਮਿਲ ਨਾਰਾਯਣ ਦਾ ਭਗਤ ਹੋਕੇ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਿਆ.* "ਬਿਆਧ ਅਜਾਮਲੁ ਤਾਰੀਅਲੇ." (ਗਉ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਜਾਮੇਧ. ਦੇਖੋ, ਅਜਮੇਧ.

ਅਜਾਮੇਲ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਮਿਲ.

ਅਜਾਯ. ਵਿ—ਅਜਨਮ. ਜਨਮ ਰਹਿਤ । ੨ ਬਿਨਾ ਜਾਯ (ਜਗਾ). ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਅਜਾਯਬ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ.

ਅਜਾਰ. ਫ਼ਾ آزار ਆਜ਼ਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼. "ਦੇਇ ਅਜਾਰ ਗਰੀਬ ਨੂੰ." (ਮਗੋ) ੨ ਦੇਖੋ, ਇਜਾਰ.

ਅਜਾਰਾ. ਠੇਕਾ. ਦੇਖੋ, ਇਜਾਰਾ. "ਸਭ ਦੇਸਨ ਪਰ ਬਾਂਧ ਅਜਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਜਾਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਜਾਪਾਲੀ. ਅਯਾਲੀ. ਗਡਰੀਆ. ਬੱਕਰੀਆਂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਚਾਰਣ ਵਾਲਾ. "ਤਿਸ ਛਿਨ ਏਕ ਅਜਾਲੀ ਆਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਜਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਅਜੀਤ. ਅਪਰਾਜਿਤ.

ਅਜਿਤੇਂਦ੍ਰੀ. ਸੰ. अजितेन्द्रिय—ਅਜਿਤੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਵਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ.

ਅਜਿੱਤ ਗਿੱਲ. ਇਹ ਪਿੰਡ ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ (ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਕੋਟਕਪੂਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੈ. ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰਕੇ ਦਸਤਾਰਾ ਸਜਾਇਆ ਹੈ. ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ. ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ "ਗੁਰੂ ਸਰ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਰੁਮਾਣਾ ਅਲਬੇਲ ਸਿੰਘ" ਤੋਂ ੨ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਹੈ.

ਅਜਿੱਤਾ. ਪੱਖੋ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਰੰਧਾਵਾ ਜੱਟ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੋਸਟਿ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਅਜਿਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਖੱਲ. ਤੁਚਾ । ੨ ਬਕਰੇ ਦੀ ਖੱਲ । ੩ ਹਰਨ (ਹਰਿਣ) ਦੀ ਖੱਲ.

ਅਜਿਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਂਗਨ. ਵੇੜ੍ਹਾ. ਸਹਨ । ੨ ਪੌਣ. ਹਵਾ । ੩ ਦੇਹ. ਸ਼ਰੀਰ । ੪ ਡੱਡੂ. ਮੇਂਡਕ.

ਅਜੀ. ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ. ਅਦਬ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ.

ਅਜੀਂ. ਫ਼ਾ ازیں ਅਜ਼—ਈਂ. ਵ੍ਯ—ਇਸ ਤੋਂ. ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ.

* ਦੇਖੋ, ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੬, ਅਧ੍ਯਾਯ ੧, ੨ ਅਤੇ ੩,

ਅਜੀ ਆਮਰੀ. ਸੰ. अजरामर—ਅਜਰਾਮਰ. ਵਿ—ਬੁਢਾਪੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ. "ਅਜੀ ਆਮਰੀ ਨਿਵਲਕਾ ਕਰਮ ਵਾਰੇ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਜੀਹ. ਜਿਸ ਦੀ ਜੀਭ ਨਹੀਂ. ਰਸਨਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਗੂੰਗਾ। ੩ ਜੋ ਜੀਭ ਦ੍ਵਾਰਾ ਨਿਰੂਪਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਅਕਥ੍ਯ.

ਅਜੀਜ. ਅ਼ عزیز ਅ਼ਜ਼ੀਜ਼. ਵਿ—ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰ. "ਅਜੀਜੁਲ ਨਿਵਾਜ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਪਰਮਾਤਮਾ. ਕਰਤਾਰ.

ਅਜੀਜੁਲ ਨਿਵਾਜ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜੀਜ.

ਅਜੀਟਨ. ਅੰ. Adjutant. ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸਹਾਇਕ. ਸੈਨਾਪਤਿ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ.

ਅਜੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਜਿਤ. "ਹੈਂ ਜੁਗ ਬੀਰ ਅਜੀਤ ਬਡੇ ਇਕ ਕਾਲ ਦੁਤੀ ਮਨ ਸੂਰ ਕਰਾਰੇ." (ਸਲੋਹ)

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ੨੩ ਮਾਘ, ਸੰਮਤ ੧੭੪੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ੮ ਪੋਹ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।

੨ ਇੱਕ ਸੁਨਿਆਰੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੇਹੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵੇਖਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਣਾਇਆ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਸਜਾਇਆ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰ ਲਈ. ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਤਿਆਗਦਿੱਤਾ. ਇੱਕ ਬੇਨਵੇ ਫਕੀਰ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਲਾਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫ਼ੱਰੁਖ਼ਸਿਯਰ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਮਤ ੧੭੭੫ ਵਿੱਚ ਕ਼ਤਲ ਕਰਵਾਦਿੱਤਾ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਰਾ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਹੈ. ਉਸ ਜਗਾ ਅਜੀਤੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹਠੀ ਸਿੰਘ।

੩ ਬੰਦਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੭੭੭ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

੪ ਰਾਜਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋਧਪੁਰੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੭੩੬ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੭੮੧, ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦ-ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰਰੁਖ਼ਸਿਯਰ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

੫ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਦਾ ਰਾਣੀ ਆਨੰਦ ਕੌਰ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਦੋਂ ਬਦੀ ੬ ਸੰਮਤ ੧੮੬੬ (੧ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੮੦੯) ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੀ। ੬ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਲਹੌਰਪਤਿ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਭੀ ਦਿੱਤੇ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ੪ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼.

ਅਜੀਤ ਗੜ੍ਹ. ਬਾਂਦਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭਗਤੇ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾਲ ੧੪ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਸਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਵੈਸਾਖੀ ਅਤੇ ਲੋਹੜੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਇਹ ਪਿੰਡ ਜਿਲਾ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਮੋਗਾ ਥਾਣਾ ਬਾਘੇਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜੈਤੋ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ੯ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ.

ਅਜੀਤੋ ਮਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਜੀਤੋ ਮਾਤਾ.

ਅਜੀਬ. ਅ਼ عجیب ਅ਼ਜੀਬ. ਵਿ—ਅਦਭੁਤ. ਅਣੋਖਾ. ਅਲੌਕਿਕ.

ਅਜੀਮ. ਅ਼ عظیم ਅ਼ਜ਼ੀਮ. ਵਿ—ਵਡਾ. ਮਹਾਨ. "ਹਰੀਫੁਲ ਅਜੀਮੈ." (ਜਾਪੁ) ਮੁਕ਼ਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਡਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਸਭ ਤੋਂ ਬਲਵਾਨ ਹੈ.

ਅਜੀਮਾਬਾਦ. ਦੇਖੋ, ਪਟਨਾ.

ਅਜੀਮੁੱਸ਼ਾਨ. ਅ਼ عظیم الشان ਅ਼ਜ਼ੀਮੁੱਸ਼ਾਨ. ਵਿ— ਵਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ. ਵਡੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ.

ਅਜੀਰਣ. ਸੰ. ਅਜੀਰ੍‍ਣ-ਅਜੀਣੰ. ਵਿ—ਜੋ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਦ ਖਾਧਾ ਭੋਜਨ, ਜੀਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (ਪਚਦਾ ਨਹੀਂ), ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੀਰਣ ਅਥਵਾ ਮੰਦਾਗਨਿ ਰੋਗ ਆਖਦੇ ਹਨ. سوء ہضم ਸੂਏ ਹਜ਼ਮ. ਅੰ. Dyspepsia. ਬਦਹਜ਼ਮੀ. ਬਹੁਤ ਖਾਣਾ, ਖਾਧੇ ਉੱਪਰ ਖਾਣਾ, ਭਰੇ ਪੇਟ ਕਰੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ, ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨਾ ਸੌਣਾ, ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਹੋਣਾ, ਭੋਜਨ ਖਾਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਰਣਾ ਆਦਿ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਨਪਚ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਲੰਘਨ ਕਰਨਾ ਹੱਛਾ ਹੈ. ਹਿੰਗ, ਤ੍ਰਿਕੁਟਾ, ਸੇਂਧਾ ਨਮਕ, ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਪੀਹਕੇ ਨਾਭੀ ਉੱਪਰ ਲੇਪ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ.

ਕਾਲਾ ਜੀਰਾ, ਧਨੀਏ ਦੇ ਚਾਉਲ, ਮਘਾਂ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ, ਸੁੰਢ, ਪਤ੍ਰਜ, ਸੌਂਫ ਦੇ ਚਾਉਲ, ਪਿੱਪਲਾਮੂਲ, ਚਿਤ੍ਰਾ, ਕਚੂਰ, ਜੰਗ ਹਰੜ, ਅੰਬਲਬੇਦ, ਇਲਾਚੀਆਂ, ਦੇਸੀਲੂਣ, ਕਾਲਾਲੂਣ, ਇਹ ਸਭ ਸਮ ਭਾਗ ਲੈਕੇ ਚੂਰਣ ਬਣਾਓ. ਡੇਢ ਅਥਵਾ ਦੋ ਮਾਸ਼ੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਜਲ ਨਾਲ ਫੱਕੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਅਜੀਰਣ ਰੋਗ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਜੀਵ. ਵਿ—ਜੀਵਨਸੱਤਾ ਬਿਨਾ. ਜੜ੍ਹ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੜ੍ਹ ਪਦਾਰਥ.

ਅਜੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਦ੍ਯ. ਅੱਜ. ਆਜ. "ਅਜੁ ਨ ਸੁਤੀ ਕੰਤ ਸਿਉ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਭਾਵ—ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇਹ ਵਿੱਚ.

ਅਜੁਗਤ. ਸੰ. ਅਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਲਗ। ੨ ਅਯੋਗ੍ਯ. ਅਨੁਚਿਤ. "ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਅਜੁਗਤਾਂ ਪਾਇਕੇ." (ਜਸਭਾਮ)

ਅਜੁਟ ਵਿ—ਜੋ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਸੰਗ. ਵੱਖਰਾ. ਅਲਗ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਜੋੜ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ. ਅਦੁਤੀ.

ਅਜੁਧਿਆ, ਅਜੁਧ੍ਯਾ ਦੇਖੋ, ਅਯੋਧ੍ਯਾ.

ਅਜੁਰਦਾ. ਫ਼ਾ آزردہ ਆਜ਼ੁਰਦਾ. ਵਿ—ਰੰਜੀਦਾ. ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ. ਦੁਖਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਤਾਪਿਤ। ੨ ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਆਜ਼ੁਰਦਨ (ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ—ਰੰਜ ਕਰਨਾ) ਹੈ.

ਅਜੂ. ਵਿ—ਜਨਮ ਰਹਿਤ. ਅਜਨਮਾ। ੨ ਅਚਲ. ਗਮਨ ਰਹਿਤ. "ਅਜੂ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਜੂ। ੩ ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ. ਅਜੀ. ਐ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ!

ਅਜੂਨੀ. ਸੰ. ਅਯੋਨਿ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਯੋਨਿ (ਕਾਰਣ) ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ.

ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ, ਅਜੂਨੀ ਸੰਭਉ, ਅਜੂਨੀ ਸੰਭਵ ਸੰ. ਅਯੋਨਿਸੰਭਵ. ਵਿ—ਜੋ ਯੋਨਿਦ੍ਵਾਰਾ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਹਸ੍ਤੀ ਕਿਸੇ ਨਿਮਿੱਤ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ. ਸ੍ਵਯੰਭਵ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਅਜਨਮ ਅਤੇ ਸ੍ਵਯੰਭੂ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

ਅਜੂਪ. ਸੰ. ਅਯੂਪ. ਵਿ—ਯੂਪ (ਬੰਧਨ) ਰਹਿਤ. ਮੁਕ੍ਤ. "ਨਮਸ੍ਤੰ ਅਜੂਪੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਅਦ੍ਯੂਤ. ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ.

ਅਜੂਬਾ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਚਾਰ ਚਾਰ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਜੀਵਨ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ:—

ਕ੍ਰੁਧਜੋ ਭਾਈ। ਸਰ ਝਰ ਲਾਈ।
ਅਸ ਸਰ ਛੋਰੇ। ਜਨੁ ਨਭ ਓਰੇ. (ਗੁਵਿ ੬)

੨ ਅ਼ عجوبہ ਅ਼ਜੂਬਾ. ਵਿ—ਅ਼ਜਬ. ਅਣੋਖਾ. ਅਦਭੁਤ. ਅਲੌਕਿਕ.

ਅਜੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਭੀ. ਇਬ. ਹੁਣੇ। ੨ ਅਦ੍ਯਾਪਿ. ਅਜੇ ਭੀ. ਹੁਣ ਤੋੜੀ. ਅਬ ਤਕ। ੩ ਸੰ. ਅਜੇਯ. ਵਿ—ਜੋ ਜਿੱਤਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ.

ਅਜੇਅ. ਦੇਖੋ, ਅਜੇਯ.

ਅਜੇਹਾ. ਵਿ—ਐਹੋ ਜੇਹਾ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ. ਐਸੇ ਢੰਗ ਦਾ.

ਅਜੇਯ. ਸੰ. ਜੋ ਜਿੱਤਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. "ਅਜੇਯੰ ਅਭੇਯੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਜੇਵ. ਦੇਖੋ, ਅਜੇਯ. "ਅਜੇਵ ਹਰੀ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਜਾਇਬ ਅਤੇ ਅਜੀਬ. "ਰੁਦ੍ਰਾਵਤਾਰ ਸੁੰਦਰ

ਅਜੇਵ." (ਦੱਤਾਵ) ੩ ਅਜ-ਏਵ. ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਦੀ ਤਰਾਂ.

ਅਜੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅਜੇਵ. "ਅਲਖ ਅਭੇਵੀ ਆਦਿ ਅਜੇਵੀ." (ਕਲਕੀ)

ਅਜੈ. ਹੁਣ ਤੋੜੀ. ਦੇਖੋ. ਅਜੇ ੧. "ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਹੁੜਿਓ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਅਜਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਾਜਿਤ. ਹਾਰ. ਸ਼ਿਕਸ੍ਤ। ੩ ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਕਠਿਨ ਹੈ. ਅਜੇਯ. "ਅਜੈ ਅਲੈ." (ਜਾਪੁ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮ "ਅਜੈ ਗੰਗ ਜਲ ਅਟਲ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭ ਨਾਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੫ ਅਜ ਰਾਜਾ. ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਦਾਦਾ. "ਅਜੈ ਸੁ ਰੋਵੈ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੧) ਇੰਦੁ-ਮਤੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਤਿਆਗਕੇ ਭਿਖ੍ਯਾ ਮੰਗਦਾ ਰਾਜਾ ਅਜ ਰੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦੁਮਤੀ.

ਅਜੈ ਸਿੰਘ. ਰਾਜਾ ਜਨਮੇਜਯ ਦਾ ਦਾਸੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੁਤ੍ਰ. "ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਰਾਖ੍ਯੋ ਰਜੀਪੁਤ੍ਰ ਸੂਰੰ." (ਜਨਮੇਜਯ)

ਅਜੈ ਜੈ. ਵਿ—ਅਜੇਯ ਨੂੰ ਜੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਜੀਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ.

ਅਜੈਮਲ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਮਿਲ. "ਅਜੈਮਲ ਕੀਓ ਬੈਕੁੰ-ਠਹਿ ਥਾਨ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਜ਼ੋ. ਫ਼ਾ ازو ਅਜ਼-ਓ. ਵਜ-ਉਸ ਤੋਂ. ਉਸ ਸੇ.

ਅਜੋਹ. ਵਿ—ਜੋਹਨ ਰਹਿਤ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ੨ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਬਿਨਾ. "ਅਜੋਨੀ ਅਛੈ ਆਦਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਜੋਹੰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਜੋਗ੍ਯ. ਸੰ. ਅਯੋਗ੍ਯ. ਵਿ—ਅਨੁਚਿਤ. ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਨਾਲਾਇਕ। ੩ ਬਿਨਾ ਯੋਗ (ਸੰਬੰਧ).

ਅਜੋਧ. ਸੰ. ਅਯੋਧ੍ਯ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਅਜੋਧਸ੍ਯ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਜੋਧਨ. ਦੇਖੋ, ਪਾਕਪਟਨ। ੨ ਦੇਖੋ. ਅਯੋਧਨ.

ਅਜੋਨ, ਅਜੋਨਿ, ਅਜੋਨੀ. ਸੰ. ਅਯੋਨਿ. ਵਿ—ਜੋ ਯੋਨੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ. ਜਨਮ ਰਹਿਤ.

ਅਜੋਨੀਸੰਭਉ. ਦੇਖੋ, ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ. "ਅਜੋਨੀ ਸੰਭਉ ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਉ ਨ ਭਰਮਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) "ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਚਲ ਅਜੋਨੀਸੰਭਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਜੌ, ਅਜੌਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਜੇ ਭੀ. ਹੁਣ ਭੀ. ਹੁਣ ਤਾਈਂ. "ਅਜੌ ਨ ਪਤਿਆਇ ਨਿਗਮ ਭਏ ਸਾਖੀ." (ਜੈਤ ਰਵਦਾਸ)

ਅਜੰਗਮ. ਦੇਖੋ, ਛੱਪਯ ਦਾ ਰੂਪ ੧੨। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਜੰਗਮ (ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ) ਨਹੀਂ. ਅਚਲ.

ਅਜੰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾ। ੨ ਅਜਨਨ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਜਨਨ੍ਯ.

ਅਜੰਭ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੰਭ (ਦੰਦ-ਦਾੜ੍ਹ) ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਡੱਡੂ. ਮੇਂਡਕ.

ਅਜੰਮ. ਅਜਨਮ. "ਅਜੰਮ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅੱਜੜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜਾ (ਬਕਰੀ ਭੇਡਾਂ) ਦਾ ਝੁੰਡ.

ਅਝਰ. ਵਿ—ਜੋ ਝਰਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਟਪਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਝਾਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਝਾਤੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. "ਕਿ ਅਝਾਤਸ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਝਾਪ. ਵਿ—ਪੜਦੇ ਬਿਨਾ। ੨ ਆਲਸ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਝਾਪ.

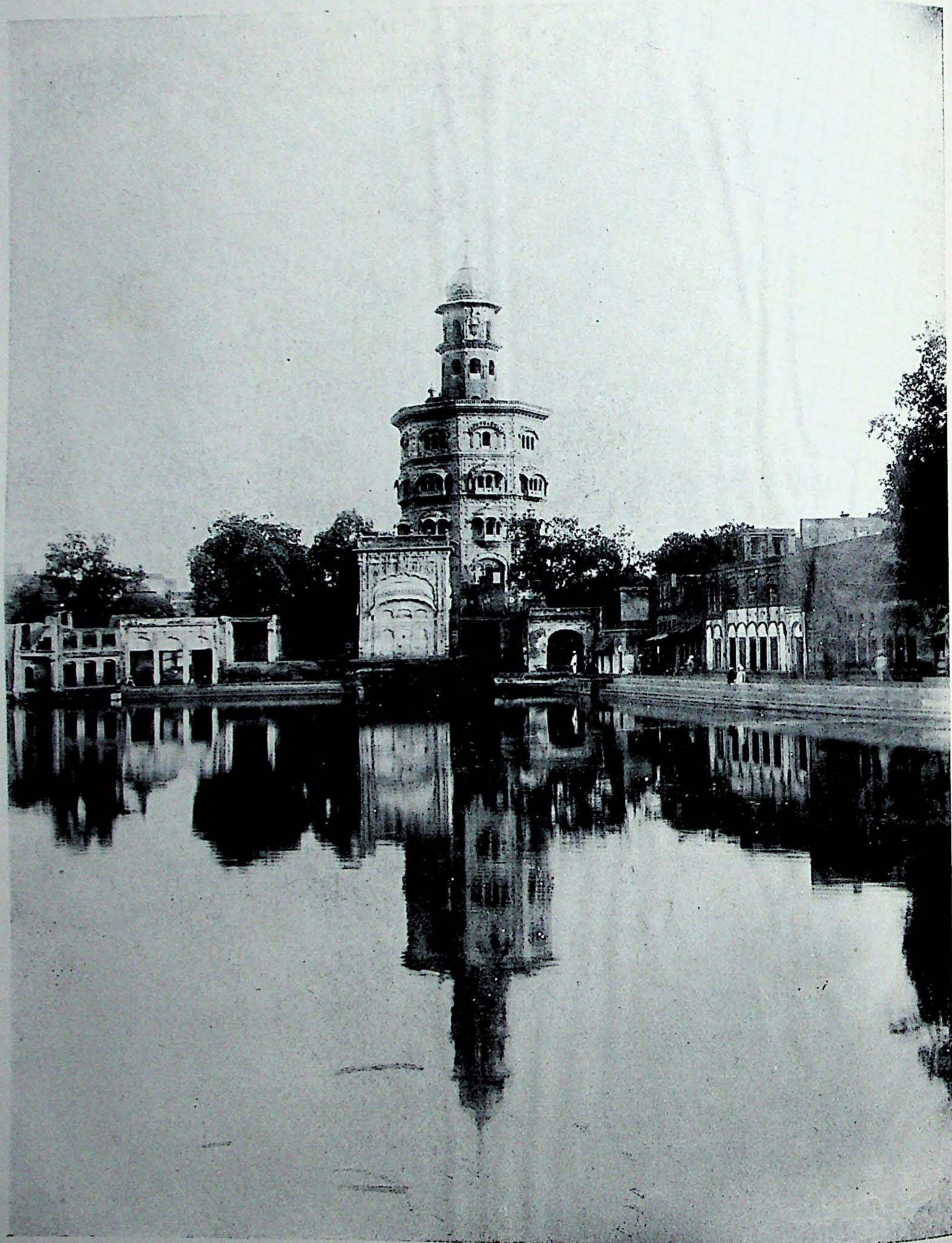
ਅਝੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਝੂ. ਆਂਸੂ. ਅਸ਼੍ਰੁ. ਹੰਝੂ. ਅੱਥਰੂ.

ਅਝੂਝ. ਵਿ—ਅਯੋਧ੍ਯ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਅਝੂਝ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਝੰਝ. ਵਿ—ਝੰਝ ਰਹਿਤ. ਅਕੰਪ. ਅਡੋਲ. ਦੇਖੋ, ਝੰਝਾ. "ਅਝੰਝ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਞਾਣ. ਵਿ—ਗ੍ਯਾਨ ਰਹਿਤ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ। ੨ ਬਾਲਕ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨ. ਨਾਦਾਨੀ.

ਅਟ. ਸੰ. ਅਟ੍. ਧਾ—ਘੁੰਮਣਾ. ਫਿਰਨਾ. ਜਾਣਾ. ਭਟ-ਕਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੁਭਣਾ. ਗਡਣਾ. "ਪਗ ਮੇਂ ਅਟ ਕੰਟਕ ਜੈਸੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਪੰਨਾ ੧੪੫ ਦਰਬਾਰ ਬਾਬਾ ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ---ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ਅਟਕ. ਸੰਗਯਾ—ਰੁਕਾਵਟ. ਰੋਕ। ੨ ਵਿਘਨ। ੩ ਅਟਕ (ਸਿੰਧ) ਦਰਿਆ। ੪ ਅਟਕ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇੱਕ ਨਗਰ* ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਜਿਲਾ, ਜੋ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੈਂਬਲਪੁਰ Campbell pur ਭੀ ਹੈ.

ਅਟਕਣਾ, ਅਟਕਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਰੁਕਣਾ. ਠਹਿਰਨਾ। ੨ ਆਸ਼ਿਕ ਹੋਣਾ. ਮੋਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰੇਮਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ. "ਅਟਕਿਓ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਸੰਗ." (ਕਾਨ ਮਃ ੫) "ਅਟਕ ਰਹੀ ਲਖ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੨)

ਅਟਕਰ. ਦੇਖੋ, ਅਟਕਲ. "ਤਾਂਕੀ ਨਾਸ਼ ਘਾਤ ਅਟਕਰਿਓ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੪) ਉਸ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਉ ਸੋਚਿਆ.

ਅਟਕਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੁਮਾਨ। ੨ ਵਿਚਾਰ। ੩ ਅੰਦਾਜ਼ਾ. ਪ੍ਰਮਾਣ। ੪ ਜਾਚ. ਵਿਉਂਤ.

ਅਟਕਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣਾ। ੨ ਵਿਚਾਰਨਾ. ਸੋਚਣਾ। ੩ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ. ਜਾਚਣਾ. "ਪਰਾਇਆ ਛਿਦ੍ਰ ਅਟਕਲੈ." (ਆਸਾ ਮਃ ੪)

ਅਟਕਾਉਣਾ, ਅਟਕਾਵਨ ਕ੍ਰਿ—ਠਹਿਰਾਉਣਾ. ਰੋਕਣਾ. "ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਅਟਕਾਵਸਿ ਰੇ." (ਮਾਰੂ ਮਃ ੫) ਬਾਰੰਬਾਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਦਾ ਹੈ.

ਅਟਨ. ਦੇਖੋ, ਅੱਟਣ ਅਤੇ ਅੱਟਣਾ। ੨ ਸੰ. अटन. ਸੰਗਯਾ—ਫਿਰਨਾ. ਘੁੰਮਣਾ. ਵਿਚਰਣਾ. ਯਾਤ੍ਰਾ.

ਅਟਪਟਾ. ਵਿ—ਉਲਟ ਪੁਲਟ. "ਗਿਨਤ ਗਿਨੀ ਅਤਿ ਅਟਪਟੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ। ੨ ਵਿਖੜਾ. ਕਠਿਨ। ੩ ਉਲਝਿਆਹੋਇਆ। ੪ ਥਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਉਖੜਿਆ.

ਅਟਲ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਇਸਥਿਤ. ਜੋ ਟਲੇ ਨਾ. "ਅਟਲ ਬਚਨ ਸਾਧੂਜਨਾ." (ਬਿਲਾ ਮਃ ੫) ੨ ਸੰ. अट्टाल— ਅੱਟਾਲ. ਬੁਰਜ. ਦੁਰਗ. "ਭੈ ਨਿਰਭਉ ਹਰਿ ਅਟਲ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੩ ਕੇ) ਭੈ ਤੋਂ ਨਿਰਭੈ ਹਰਿ ਦਾ ਕਿਲਾ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਟਲ ਰਾਇ ਜੀ.

ਅਟਲ ਬਾਬਾ. ਦੇਖੋ, ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ.

ਅਟਲਮੰਡਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਿਸੰਗ। ੨ ਗਯਾਨਪਦ। ੩ ਧ੍ਰੁਵਮੰਡਲ.

ਅਟਲਮੰਡਲਵੈ. ਸੰਗਯਾ—ਅਚਲ ਮੰਡਲ ਵਾਲਾ. ਧ੍ਰੁਵ. "ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ ਧੋਮੁ ਅਟਲਮੰਡਲਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੧ ਕੇ)

ਅਟਲਰਾਇ ਜੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਮਾਤਾ ਮਹਾਦੇਵੀ (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ) ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੭੬ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਨਮੇ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਸਾਵਣ ਬਦੀ ੧੦ (ਗੁਪ੍ਰਸੂ ਅੱਸੂ ਬਦੀ ੧੦) ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਨੂੰ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ. ਇਨ੍ਹਾ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਪੁਰ ਨੌ ਛੱਤਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.† ਇਸ ਦੀ ਨਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੩੫ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ, ਫੇਰ ਸਰਦਾਰ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਏ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੪੧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ. ਅਜੇ ਭੀ ਕਈ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਬਰਾਂਡਾ ਬਣਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਅਭ੍ਯਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਅੰਨ ਮਿਲਦਾਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਸੁਣੀਦੀ ਹੈ:—

"ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ, ਪੱਕੀ ਪਕਾਈ ਘੱਲ."

ਅਟਲਾਧਾ. ਵਿ—ਅਟਲਤਾ ਵਾਲਾ. ਨਾ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. "ਇਕ ਸਾਧੁਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ." (ਸਾਰ ਮਃ ੫)

ਅਟਵਿ, ਅਟਵੀ ਸੰ. अटवी. ਸੰਗਯਾ—ਜੰਗਲ. ਬਨ (ਵਨ). "ਮਹਾਂ ਉਦਿਆਨ ਅਟਵੀ ਤੇ ਕਾਢੇ." (ਸਾਰ ਮਃ ੫)

ਅਟਾ. ਸੰ. अट्ट—ਅੱਟ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਟਾਲਿਕਾ. ਅਟਾਰੀ.

---

* ਅਟਕ ਦਾ ਕਿਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੇ ਸਨ ੧੫੮੩ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਵਡਾ ਮਜਬੂਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਫੌਜ ਰੱਖੀ.

† ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨੌ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਹਵਾਦਾਰ ਚੌਬਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Attic.

ਅਟਾਕ. ਸੰਗਯਾ—ਢਾਲ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਓਟਣ ਵਾਲੀ. "ਅਟਾਕ ਓਟੈ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਟਾਟ. ਵਿ—ਕੁਲ ਗੋਤ੍ਰ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਟਾਟ. "ਅਟਾਟਸ੍ਯ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਟਾਰ. ਵਿ—ਟਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਚਲ. ਕ਼ਾਯਮ. "ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਅਮਰ ਅਟਾਰੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਅਟਾਰੀ. ਅੱਟਾਲਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅਟਾ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਿੱਧੂ ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ ਹਨ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧਰਮ ਵੀਰ ਪਰਮ ਰਾਜਭਗਤ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਸੈਨਾ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ ਸੀ. ਇਸ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਨੇ ੧੦ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੮੪੬ ਨੂੰ ਸਬਰਾਉਂ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ.

ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਨਾਨਕੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰੇ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੩੭ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਸੀ.

ਅਟਾਲ. ਵਿ—ਟਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਮਿਟ. "ਤੋਹਿ ਭਾਗ ਮੇ ਲਿਖਯੋ ਅਟਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਅੱਟਾਲ—ਅੱਟਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁਰਜ। ੩ ਢੇਰ. ਅੰਬਾਰ.

ਅਟਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅੱਟਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਟਨ.

ਅਟੀ. ਅਟਵੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅਟੀ ਬਿਕਟੀ." (ਰਾਮਾਵ) ਬਿਖੜਾ ਜੰਗਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਟਨ ਅਤੇ ਅੱਟਣਾ.

ਅਟੁਟ / ਅਟੂਟ } ਵਿ—ਤ੍ਰੁਟੀ ਰਹਿਤ. ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਖੰਡ। ੨ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਟੋਟੇ ਬਿਨਾ.

ਅਟੇਟ. ਵਿ—ਤ੍ਰੁਟਿ ਰਹਿਤ. ਅਟੁੱਟ। ੨ ਦੇਖੋ, ਟੇਟਾ.

ਅਟੇਰਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅਟਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੰਤ੍ਰ. ਘੁੰਮਣ ਵਾਲਾ ਯੰਤ੍ਰ. ਡੇਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸੂਤ ਦੀ ਅੱਟੀ ਬਣਾਈਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਪੁਨਹਿ ਅਟੇਰਨ ਕੀ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰੇਰਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਮੱਕੜੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਹਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਟੇਰੂ। ੩ ਸੂਤ ਅਟੇਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਕਰਹਿ ਅਟੇਰਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਟੇਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਘੁਮਾਉਣਾਂ. ਟੇਰਨਾ. ਚੱਕਰ ਦੇਣਾ। ੨ ਅਟੇਰਨ ਪੁਰ ਸੂਤ ਲਪੇਟਣਾ। ੩ ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣਾ.

ਅਟੇਰੂ. ਸੰਗਯਾ—ਹੇਠ ਉੱਪਰ. ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਅਟਨ (ਫਿਰਨ) ਵਾਲਾ ਜੀਵ. ਕਾਹਣਾ. ਲੰਮੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਮੱਕੜੀ. "ਅਟੇਰੂ ਕੋ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਨਾਮ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੂਤ ਅਟੇਰਨ ਦਾ ਸੰਦ। ੩ ਸੂਤ ਅਟੇਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅੱਟ. ਸੰ. ਅਙ੍. ਧਾ—ਅਧਿਕ ਹੋਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਅਨਾਦਰ ਕਰਨਾ. ਸੂਖਮ ਹੋਣਾ.

ਅੱਟਹਾਸ. ਸੰ. ਅੱਟਹਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਖਿੜ ਖਿੜ ਹੱਸਣਾ. ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਦੀ ਹਾਸੀ. ਕ਼ਹਕ਼ਹਾ.

ਅੱਟਣ. ਸੰਗਯਾ—ਘਾਸਾ. ਰਗੜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚਮੜੇ ਵਿੱਚ ਕਠੋਰਤਾ. "ਅੱਟਣ ਪਰੇ ਅੰਗੁਸ਼੍ਠ ਅੰਗੁਰੀ, ਐਂਚਤ ਪਨਚ ਓਜ ਕੋ ਧਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅੱਟਣਾ.

ਅੱਟਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਭਰਨਾ. ਪੂਰਣ ਕਰਨਾ. "ਗਰਬ ਅਟੀਆ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਸਾਰਾ ਦਿਨੁ ਲਾਲਚਿ ਅਟਿਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ: ੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਟਨ.

ਅੱਟਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅਟੇਰਨ ਪੁਰ ਲਪੇਟਿਆ ਸੂਤ ਦਾ ਗੁੱਛਾ। ੨ ਤਖ਼ਮੀਨਾ. ਅੰਦਾਜ਼ਾ.

ਅੱਟੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਟਾ ੧ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਭਰੀ. ਪੂਰੀ. ਜਿਵੇਂ ਖਾਈ (ਖ਼ੰਦਕ) ਅੱਟੀ ਗਈ। ੩ ਪੋਠੋ. ਮੌਲੀ ਦਾ ਧਾਗਾ.

ਅਠ. ਸੰ. ਅਠ੍—ਧਾ—ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟ—ਅਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਆਠ. ਅੱਠ ੮.

ਅਠ ਅਠਾਰਹਿ ਬਾਰਹਿ ਬੀਸ. (ਰਤਨਮਾਲਾ) ਅੱਠ ਵਸੁ ਦੇਵਤਾ; ਅਠਾਰਾਂ ਵਰਣ, ਬਾਰਾਂ ਰਾਸਾਂ, ਤਿੰਨ

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਸੀਆਂ*। ੨ ਅੱਠ ਅੰਗ ਯੋਗ ਦੇ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਬਾਰਾਂ ਗੁਣ (ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਕੁਲੀਨਤਾ, ਸੁੰਦਰਤਾ, ਤਪ, ਪੰਡਿਤਾਈ, ਨਿਰਵਿਕਾਰਤਾ, ਕਾਂਤਿ, ਪ੍ਰਤਾਪ, ਉੱਦਮ, ਬਲ, ਯੋਗ, ਸੂਖਮ ਬੁੱਧਿ), ਯੋਗ ਰਹਸ੍ਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਨਿਰਵਾਣ ਦੇ ਵੀਹ ਸਾਧਨ (ਸਤ੍ਯ,ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਗਲਾਨਿ, ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ, ਤ੍ਯਾਗ, ਅਹਿੰਸਾ, ਸ਼ੌਚ, ਸੰਤੋਖ, ਤਪ, ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸ, ਪੁਰਖਾਰਥ, ਸਿਮਰਣ, ਸਤਿਸੰਗ, ਦਾਨ, ਉਪਕਾਰ, ਨੰਮ੍ਰਤਾ, ਚਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਯੋਗ ਸਾਧਨ, ਸ਼੍ਰੱਧਾ, ਭਗਤਿ, ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ).

ਅਠਸਠ | **ਅਠਸਠਿ** | ਅਸ਼੍ਟ-ਸ਼ਸ਼੍ਟਿ. ਅੱਠ ਅਤੇ ਸੱਠ. ਅਠਾਸਠ ੬੮। ੨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਠਸਠਿ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ. "ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ." (ਜਪੁ) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਠਸਠ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਰਵ ਤੀਰਥ ਹੈ.

ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਕਰਕੇ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਹੈ. ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ ਹੈ. ਮਤਸ੍ਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਸ਼੍ਰਾਧ ਕਲਪ ਦੇ ੨੨ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ੨੨੨ ਤੀਰਥ ਦੱਸੇ ਹਨ. ਭਵਿਸ਼੍ਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਨਾਗਰ ਖੰਡ ਦੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ੧੦੨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀ ਹੈ.

ਕਪਿਲ ਤੰਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਅਠਾਸਠ ਤੀਰਥ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ- ਓਅੰਕਾਰ, ਅਯੋਧ੍ਯਾ, ਅਵੰਤਿਕਾ, ਏਰਾਵਤੀ, ਸ਼ਤਦ੍ਰ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ, ਸਰਯੂ, ਸਿੰਧੁ, ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ, ਸ਼ੋਣ, ਸ਼੍ਰੀਸ਼ੈਲੰ, ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ, ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ, ਕਪਾਲਮੋਚਨ, ਕਪਿਲੋਦਕ, ਕਾਸ਼ੀ, ਕਾਂਚੀ, ਕਾਲਿੰਜਰ, ਕਾਵੇਰੀ, ਕੁਰੁਕ੍ਸ਼ੇਤ੍ਰ, ਕੇਦਾਰਨਾਥ, ਕੌਸ਼ਿਕੀ, ਗਯਾ, ਗੋਕਰਣ, ਗੋਦਾਵਰੀ, ਗੋਮਤੀ, ਗੋਵਰਧਨ, ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ, ਗੰਡਕਾ, ਘਰਘਰਾ, ਚਰਮਨ੍ਵਤੀ, ਚਿਤ੍ਰਕੂਟ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ, ਜਗੰਨਾਥ, ਜ੍ਵਾਲਾਮੁਖੀ, ਤਪਤੀ, ਤਾਮ੍ਰਪਰਣੀ, ਤੁੰਗਭਦ੍ਰਾ, ਦਸ਼ਾਸ਼੍ਵਮੇਧ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਦਵਤੀ, ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ, ਧਾਰਾ, ਨਰਮਦਾ, ਨਾਗਤੀਰਥ, ਨੈਮਿਸ਼, ਪੁਸ਼ਕਰ, ਪ੍ਰਯਾਗ ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਸੰਗਮ, ਪ੍ਰਿਥੂਦਕ, ਬਦਰੀ ਨਾਰਾਇਣ, ਭਦ੍ਰੇਸ਼੍ਵਰ, ਭੀਮੇਸ਼੍ਵਰ, ਭ੍ਰਿਗੁਤੁੰਗ, ਮਹਾਕਾਲ, ਮਹਾਬੋਧਿ, ਮਥੁਰਾ, ਮਾਨਸਰੋਵਰ, ਮਾਯਾਪੁਰੀ, ਮੰਦਾਕਿਨੀ, ਯਮੁਨਾ, ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ, ਵਿਤਸਤਾ, ਵਿੰਧ੍ਯ, ਵਿਪਾਸ਼, ਵਿਮਲੇਸ਼੍ਵਰ, ਵੇਣਾ, ਵੇਤ੍ਰਵਤੀ, ਵੈਸ਼ਨਵੀ ਅਤੇ ਵੈਦ੍ਯਨਾਥ.

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਠਸਠਿ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੁਖਭੰਜਨੀ ਅਤੇ ਥੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ਖਾਸ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ "ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਜਹ ਸਾਧੁ ਪਗ ਧਰਹਿ." ਸ਼ਬਦ ਉਚਰਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ. ਇੱਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬਣਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਛੋਟੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਛਤਰੀ ਵਾਲਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ.

ਅਠਸਠੇ. ਦੇਖੋ, ਅਠਸਠਿ. "ਦਸ ਅਠਾ ਅਠਸਠੇ ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ." (ਧਨਾ ਰਵਦਾਸ) ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ ਅਠਾਸਠ ਤੀਰਥ.

ਅਠ ਸਾਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਾਖੀ.

ਅਠ ਕਾਠਾ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟਕਾਸ਼੍ਠਾ-ਅਸ਼੍ਟ ਕਾਸ਼੍ਠਾ. ਅੱਠ ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਦੋ ਪੈਰ, ਦੋ ਗੋਡੇ, ਦੋ ਬਾਹਾਂ, ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਕਪਾਲ (ਸਿਰ ਦੀ ਖੋਪਰੀ) ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਠ ਜੇਹੇ ਕਠੋਰ ਹਨ. ਭਾਵ-ਕਰੜੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਾਲਾ.

ਅਠਕਾਠਾ ਮਨ. ਦੇਖੋ, ਅਠ ਕਾਠਾ. ਅੱਠ ਦਿਸ਼ਾ ਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਨ. ਚੰਚਲ ਮਨ.

ਅਠਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਟ ਕੁਲ.

ਅਠਖੇਲੀ. ਵਿ-ਚਾਲਾਕ. ਜੋ ਕਈ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੇ। ੨ ਅੱਠ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਕੌਤਕ ਸਿੱਖੇ ਹਨ.

ਅਠਖੰਡ. ਅੱਠ ਟੁਕੜੇ। ੨ ਅੱਠ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ. "ਅਠੀ ਪਹਿਰੀ ਅਠਖੰਡ."(ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨) ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ। ੩ ਵਰਣਾਸ਼੍ਰਮਾ ਦੇ ਅੱਠ ਵਿਭਾਗ। ੪ ਚਾਰ ਵਰਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਭੇਦ. "ਅਠ

*ਇੱਕ ਇੱਕ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਸਾਲ (ਵਰ੍ਹੇ) ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ. ਸੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਫੇਰ ਉਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਬੀਸੀ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਖੰਡ ਪਾਖੰਡ ਮਹਿ,ਗੁਰੁਮਤ ਇਕਮਨ ਇੱਕ ਧਿਆਯਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਠ ਜੋਗਣੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਯੋਗਿਨੀ.

ਅਠਟ | **ਅਠੱਟ** } ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਕੇ ਠਟਿਆਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਕ੍ਰਿਤ੍ਰਿਮ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਬੱਟ.

ਅਠਤਰ. ਅਸ਼੍ਟਸਪ੍ਤਤਿ.ਅੱਠ ਅਤੇ ਸੱਤਰ—੭੮.

ਅਠਤਰਾ. ਵਿ—ਅਠੱਤਰਵਾਂ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ ਅਠਤਰੈ.

ਅਠਦਸ. ਅਸ਼੍ਟਾਦਸ ਅੱਠ ਅਤੇ ਦਸ਼. ਅਠਾਰਾਂ ੧੮। ੨ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ.ਦੇਖੋ,ਪੁਰਾਣ। ੩ ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ. "ਜਉ ਗੁਰਦੇਉ ਅਠਦਸ ਬਿਉਹਾਰ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਅਠਾਰਾਂ ਵਰਣ. ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਨ.

ਅਠਦਸ ਗੰਠੀ ਖੋਲੈ ਜੋਇ. (ਰਤਨਮਾਲਾ)ਅਠਾਰਾਂ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਦੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਈ ਗੱਠ ਨੂੰ ਜੋ ਖੋਲ੍ਹੇ. ਭਾਵ—ਜਾਤਿ ਵਰਣ ਦੇ ਵਹਿਮ ਨੂੰ ਛੱਡੇ.

ਅਠਦਸ ਵਰਨ. ਦੇਖੋ, ਦਸ ਅਠ ਵਰਨ.

ਅਠਪਹਿਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਅਜਵਾਯਨ (ਜਵਾਇਣ) ਜੋ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਕੋਰੇ ਕੁੱਜੇ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜੀ ਰਹੇ. ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਰਗੜਕੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਬਦਹਜਮੀ ਅਤੇ ਤਾਪ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਅਠਪਹਿਰੀਆ. ਵਿ—ਜੋ ਅੱਠ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਵੇਰ ਭੋਜਨ ਕਰੇ.

ਅਠਪੁਰੀਆਂ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਪੀਆਂ ਅੱਠ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਪੁਰੀਆਂ.ਦੇਵਧਾਨੀ (ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ), ਆਗਨੇਯੀ (ਅਗਨਿ ਦੀ), ਸੰਯਮਨੀ (ਯਮ ਦੀ), ਨੈਰਿਤੀ (ਨੈਰਿਤ ਦੀ), ਵਾਰੁਣੀ(ਵਰੁਣ ਦੀ), ਵਾਯਵੀ (ਪੌਣ ਦੀ),ਵਿਭਾਵਰੀ(ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ),ਐਸ਼ਾਨੀ(ਸ਼ਿਵ ਦੀ).

ਅਠਰਾਹਾ. ਸੰ. ਮ੍ਰਿਤਵਤਸਾ ਬੰਧ੍ਯਾ ਦੋਸ਼. ਜਨਮ ਤੋਂ ਅੱਠਵੇਂ ਅਥਵਾ ਅਠਾਰਵੇਂ ਦਿਨ, ਅਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਅਠਰਾਹਾ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਅਰ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਅੱਠ ਜੋਗਣੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੋਣਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ,ਪਰ ਇਹ ਬਾਤ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਠ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਂਝ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ:—

(ੳ) ਕਾਕ ਬੰਧ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਤਾਨ ਹੋਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਹੋਵੇ.

(ਅ) ਗਰਭਸ੍ਰਾਵੀ—ਜਿਸ ਦੇ ਗਰਭ ਸ੍ਰਵ ਜਾਣ ਜਾਂ ਪਾਤ ਹੋ ਜਾਣ.

(ੲ) ਮ੍ਰਿਤਵਤਸਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਕੇ ਜਿਉਂਦੀ ਨਾ ਰਹੇ. ਇਸੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਠਰਾਹਾ ਹੈ. ਇਹ ਰੋਗ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰਜ ਅਤੇ ਵੀਰਯ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਕਾਰਣ ਬਾਦਫਿਰੰਗ ਹੈ. ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਖੁਰਾਕ ਜਦ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲਹੂ ਭੀ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਮੌਤ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਵੱਸ਼ ਹੈ.

ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗ ਤੋਂ ਸਾਫ ਕਰਨ, ਫੇਰ ਗਰਭ ਠਹਿਰਣ ਪੁਰ ਮੈਥੁਨ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ. ਮਾਤਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੰਜਮ ਰੱਖੇ. ਲੂਣ ਦਾ ਘੱਟ ਸੇਵਨ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਚਾਉਲ ਆਦਿ ਹਲਕੀ ਗ਼ਿਜ਼ਾ ਖਾਵੇ. ਸ੍ਵਛ ਪੌਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਵੇ ਅਤੇ ਵਸਤ੍ਰ ਨਿਰਮਲ ਰੱਖੇ.

ਅਸਗੰਧ, ਹਲਦੀ, ਚਿਤ੍ਰਾ, ਦਾਰੂਹਲਦੀ, ਦੇਵਦਾਰੁ, ਹਰੜ, ਛੋਟੀ ਇਲਾਚੀ, ਪਿੱਤਪਾਪੜਾ, ਏਲੂਆ, ਕਚੂਰ, ਮੂੰਗੇ ਦੀ ਸੁਆਹ, ਅਜਮੋਦ, ਕੌਲਡੋਡੇ ਦੀ ਗਿਰੀ, ਕਸੁੰਭਾ, ਰਸੌਂਤ, ਲਾਲ ਚੰਦਨ, ਵਾਯਵੜਿੰਗ. ਇਹ ਸਭ ਬਰੋਬਰ ਲੈਕੇ ਬਰੀਕ ਪੀਹ ਅਤੇ ਛਾਣਕੇ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ. ਜਦ ਗਰਭ ਠਹਿਰੇ ਤਦ ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਹ ਚੂਰਣ ਦੋ ਮਾਸੇ ਨਿੱਤ ਜਲ ਨਾਲ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਖਾਂਦੀ ਰਹੇ. ਸੱਤਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇ. ਐਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਠਰਾਹਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

ਅਠਵਾਰਾ | **ਅਠਵਾੜਾ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਠ ਦਿਨਾ (ਵਾਰਾਂ) ਦਾ ਸਮਾਂ. ਸਤਵਾਰੇ (ਹਫਤੇ) ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਅਠਵਾੜਾ ਤਾਪ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (ਅ)

ਅਠਾਮ. ਵਿ—ਥਾਉਂ (ਸ੍ਥਾਨ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ. "ਨਮਸ੍ਤੰ ਅਠਾਮੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅਠਾਰਹ. ਅਸ਼੍ਟਾਦਸ਼. ਅੱਠ ਅਤੇ ਦਸ਼. ਅਠਾਰਾਂ। ੨ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਣ। ੩ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਕੁਲ ਸੱਪਾਂ ਦੇ. "ਤਿਨ ਕਰਿ ਜਗ ਅਠਾਰਹ ਘਾਇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਅੱਠ ਅਤੇ ਅਠਾਰਹ ਕੁਲ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ. ਅੱਠਕੁਲ ਅਸ਼੍ਟ ਕੁਲ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਸ ਹੋਰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਅਠਾਰਹ ਕੁਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦਸ਼ ਕੁਲ ਇਹ ਹਨ:—ਸੁਬੁੱਧਿ, ਨੰਦਸਾਰਿ, ਪ੍ਰਿਥੁਸ਼੍ਰਵਾ, ਤਕ੍ਸ਼ਕ, ਅਸ਼੍ਵਤਰ, ਹੇਮਮਾਲਿਨ੍, ਨਰੇਂਦ੍ਰ, ਵਜ੍ਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ, ਵ੍ਰਿਸ਼, ਅਤੇ ਕੁਲੀਰ.

ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ. ਅਸ਼੍ਟਾਦਸ਼ ਸਿੱਧਿ. ਅਠਾਰਾਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ. ਅਠਾਰਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ. ਅੱਠ ਸਿੱਧੀਆਂ ਅਸਟ ਸਿਧਿ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ. ਬਾਕੀ ਦਸ ਇਹ ਹਨ:—

ਅਨੂਰਮਿ (ਭੁੱਖ ਤੇਹ ਦਾ ਨਾ ਵਜਾਪਣਾ),
ਦੂਰ ਸ਼੍ਰਵਣ (ਦੂਰੋਂ ਸਭ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈਣੀ),
ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨ (ਦੂਰ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਅੱਖਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵੇਖਣੇ),
ਮਨੋਵੇਗ (ਮਨ ਦੀ ਚਾਲ ਤੁੱਲ ਛੇਤੀ ਜਾਣਾ),
ਕਾਮ ਰੂਪ (ਜੇਹਾ ਮਨ ਚਾਹੇ ਤੇਹਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨਾ),
ਪਰਕਾਯ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ (ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ),
ਸ੍ਵਛੰਦ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ (ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਨਾ),
ਸੁਰਕ੍ਰੀੜਾ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਮੌਜਾਂ ਲੁੱਟਣੀਆਂ),
ਸੰਕਲਪ ਸਿੱਧਿ (ਜੋ ਚਿਤਵਣਾ ਸੋ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ),
ਅਪ੍ਰਤਿਹਤ ਗਤਿ (ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪੈਣੀ). "ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ. ਅਠਤਾਲੀ—੪੮. "ਸਭੇ ਪੁਤ੍ਰ ਗਣਿ ਕੇ ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ." (ਮਾ ਸੰ)

ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ. ਭਾਵ—ਸਰਵ ਵਨਸਪਤਿ. ਖ਼ਿਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਬਿਰਛਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਅਥਵਾ ਫੁੱਲ ਲੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਨੱਵੇ ਮਣ ਕੱਚੇ, ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਪੰਜ ਮਣ ਕੱਚੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਾਰ. "ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ ਬਨਸਪਤੀ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) "ਰੋਮਾਵਲਿ ਕੋਟਿ ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ." (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) ੨ ਅਠਾਰਹ ਪਰਵ ਵਾਲਾ ਮਹਾਭਾਰਤ. ਦੇਖੋ, ਭਾਰ ਅਠਾਰ.

ਅਠਾਰਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ.

ਅਠਾਰਹਿ ਸਿੱਧੀ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ.

ਅਠਾਰਹਿ ਗੋਤ. ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਣ.

ਅਠਾਰਹਿ ਘਾਏ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ ੩.

ਅਠਾਰਹਿ ਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਤੀਰਥ ੧੧.

ਅਠਾਰਹਿ ਪੁਰਾਣ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਣ.

ਅਠਾਰਹਿ ਬਰਣ. ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਣ.

ਅਠਾਰਹਿ ਭਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ.

ਅਠਾਰਹਿ ਵਿਦ੍ਯਾ. ਅਠਾਰਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਅਠਾਰਾਂ ਇ਼ਲਮ. ਚਾਰ ਵੇਦ, ਛੀ ਵੇਦਾਂਗ, ਮੀਮਾਂਸਾ, ਨ੍ਯਾਯ, ਪੁਰਾਣ, ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਆਦਿ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਆਯੁਰ ਵੇਦ, ਧਨੁਰ ਵੇਦ, ਗੰਧਰਵ ਵੇਦ, ਅਤੇ ਨੀਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਇਹ ਅਠਾਰਾਂ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ, ਅੰਸ਼ ੩, ਅ: ੬। ੨ ਦੇਖੋ, ਵਿਦ੍ਯਾ ਸ਼ਬਦ.

ਅਠਾਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅਠਾਰਹ.

ਅਠਿਓ. ਵਿ—ਅਸ਼੍ਟਮ. ਆਠਵਾਂ. "ਅਠਿਓ ਸਿਰ ਢੋਰੈ ਨਵਮ ਨਿਹੋਰੈ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਠੂਹਾਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਠ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵ—ਠੂਹਾਂ. ਵ੍ਰਿਸ਼੍ਚਿਕ. ਬਿੱਛੂ. "ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋਇ ਅਠੂਹਿਆ, ਨਾਗੀ ਲਗੈ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨)

ਅਠੋਤਰ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟੋੱਤਰ. ਵਿ—ਅੱਠ ਉੱਪਰ. ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅੱਠ ਹੋਰ. "ਜਿਉ ਸਉ ਤਿਵੈਂ ਅਠੋਤਰ ਲਾਯਾ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਜਪਮਾਲਾ ਅਤੇ ਤਸਬੀ ਸ਼ਬਦ.

ਅਠੋਤਰੀ ਮਾਲਾ. ਸੰਗਜਾ—ਸੌ ਤੋਂ ਅੱਠ ਉੱਪਰ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜਪਮਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਜਪਮਾਲਾ ਸ਼ਬਦ.

ਅੱਠ. ਦੇਖੋ, ਅਠ.

ਅੱਠ ਅਠਾਰਹਿ ਬਾਰਹਿ ਬੀਸ. ਦੇਖੋ, ਅਠ ਅਠਾਰਹਿ.

ਅਡ. ਸੰ. अड्. ਧਾ—ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ. ਫੈਲਣਾ. ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਉਣਾ.

ਅਡਨ ਸ਼ਾਹ / **ਅਡਨ ਸ਼ਾਹੀ** } ਜਿਲਾ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਸੋਦਰਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਧੰਮਨ ਗੋਤ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ ਘਨੱਯਾ (ਘਨਈਆ) ਰਾਮ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਲੰਗਰ ਲਈ ਜਲ ਢੋਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਖਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਭਾਵ ਨਾਲ ਜਲ ਪਿਆਕੇ ਅਤੇ ਮਰਹਮ ਪੱਟੀ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਘਨੱਯਾਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਸਤੀ ਰੁਮਾਲ ਬਖਸ਼ਕੇ ਮਹੰਤ ਥਾਪਿਆ. ਇਸ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸਹਜ ਰਾਮ, ਰਾਣਾ ਰਾਮ, ਲਛਮਨ ਰਾਮ, ਨਾਰਾਯਣ ਰਾਮ, ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ, ਭਦ੍ਰ ਰਾਮ, ਸੰਤੋਖ ਰਾਮ, ਅਡਨ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾਰਾਮ ਆਦਿ ਮਹੰਤ ਹੋਏ. ਅਡਨ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੇਵਾਰਾਮ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਘਨੱਯਾ ਰਾਮ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਡਨਸ਼ਾਹੀ" ਅਤੇ "ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਸੇਵਾਪੰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਡੇਰਾ ਥਲ (ਸਿੰਧ ਸਾਗਰ ਦੋਆਬ) ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਡਨ ਸ਼ਾਹੀ ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ ਧਰਮਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਡਨ ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਸਿਆਹੀ (ਰੌਸ਼ਨਾਈ) ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ,ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ"ਅਡਨ ਸ਼ਾਹੀ ਸਿਆਹੀ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ.

ਅਡਰ. ਵਿ—ਡਰ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਭੈ.

ਅਡਾਟ. ਵਿ—ਡਾਟਨ (ਧਮਕਾਂਉਣ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਡਾਟ. "ਅਡਾਟਸ੍ਰ" (ਗਜਾਨ)

ਅਡਾਣ. ਦੇਖੋ, ਆਡਾਣ.

ਅਡੀਠ / **ਅਡੀਠੁ** } ਵਿ—ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਜ. ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਘਟਿ ਘਟਿ ਡੀਠੁ ਅਡੀਠੁ." (ਸ੍ਰੀ. ਅ: ਮ: ੧)

ਅਡੋਲ. ਵਿ—ਡੋਲਣ ਰਹਿਤ. ਅਚੰਚਲ. ਸ੍ਥਿਤ. ਕ਼ਾਯਮ.

ਅਡੰਗ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਡੰਗ. ਦੰਸ਼ਨ (ਡਸਣ) ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਡੰਗ.

ਅਡੰਡ. ਸੰ. अदण्ड्य—ਅਦੰਡਜ. ਵਿ—ਜੋ ਦੰਡ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਡੰਬਰ. ਸੰ. आडम्बर—ਆਡੰਬਰ. ਸੰਗਜਾ—ਉੱਪਰਲੀ ਬਣਾਉਟ. ਦਿਖਾਵਾ। ੨ ਪਾਖੰਡਜਾਲ। ੩ ਤੰਬੂ. ਖ਼ੇਮਾ। ੪ ਉਛਾੜ. ਗ਼ਿਲਾਫ। ੫ ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਤੁਰ੍ਹੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ੬ ਸਜਧਜ. ਠਾਟਬਾਟ. "ਨਾਨਕ ਹਭ ਅਡੰਬਰ ਕੂੜਿਆ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਅੱਡ. ਵਿ—ਜੁਦਾ. ਵੱਖ. ਅਲਗ। ੨ ਸੰ. अड्ड्. ਧਾ—ਜੋੜਨਾ. ਘੇਰਨਾ. ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ. ਯਤਨ ਕਰਨਾ.

ਅੱਡਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਤਾਣਨਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ. ਪਸਾਰਨਾ. ਟੱਡਣਾ. ਚੌੜਾ ਕਰਨਾ.

ਅੱਡਾ. ਸੰਗਜਾ—ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਬੈਠਣ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ। ੨ ਲੋਹੇ ਕਾਠ ਆਦਿ ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਨਾਲਾ ਗੋਟਾ ਕਿਨਾਰੀ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਬੁਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਡਾ.

ਅੱਡੀ. ਸੰਗਜਾ—ਏੜੀ. ਖੁਰੀ. ਪੈਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਏਡੂਕ ਉਸ ਦੀਵਾਰ (ਕੰਧ) ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਚਿਣਾਈ ਹੋਵੇ. ਸੋ ਅੱਡੀ ਦੀ ਬਣਾਉਟ ਭੀ ਅਜੇਹੀ ਹੈ.

ਅਢ. ਵਿ—ਅਰਧ. ਅੱਧਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਦਮੜੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ. ਦੇਖੋ, ਅਢੁ.

ਅਢ ਆਢ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਧੀ ਦਮੜੀ ਦਾ ਅੱਧ.

ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ.

ਅਢਾਈ. ਵਿ-ਦ੍ਵਿ-ਅਰਧ. ਦੋ ਅਤੇ ਅੱਧਾ. ਢਾਈ. "ਪਾਚਨੁ ਸੇਰ ਅਢਾਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਗਜ ਨਵ.

ਅਢਾਈ ਘਰ. ਦੇਖੋ, ਢਾਈ ਘਰ.

ਅਢੁ. ਦੇਖੋ, ਅਢ. "ਅਢੁ ਨ ਲਹਦੜੋ ਮੁਲੁ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਅਢੁਕ } **ਅਢੂਕ** } ਵਿ-ਜਿਸ ਥਾਂ ਢੁੱਕਿਆ (ਪਹੁੰਚਿਆ) ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਗਮਜ. ਦੁਰਗਮ.

ਅਢੂਨਾ. ਵਿ-ਢਾਈ ਗੁਣਾ. "ਲਹੈ ਅਢੂਨੇ ਦੰਮ." (ਮਗੋ)

ਅਣ. ਸੰ. ਅਣ੍. ਧਾ-ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ. ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨ੍-ਅਨ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਬਿਨਾ. ਬਗੈਰ. "ਬੰਧਨ ਸਉਦਾ ਅਣਬੀਚਾਰੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਨ.

ਅਣਹੁੰਦਾ. ਵਿ-ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੨ ਧਨ ਵਿਦ੍ਯਾ ਆਦਿ ਵਸਤੂਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੩ ਨਿਰਧਨ. ਦਰਿਦ੍ਰ.

ਅਣਹੋਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ। ੨ ਵਿ-ਅਣਬਣ. ਅਸੰਭਵ.

ਅਣਹੋਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਣਹੁੰਦਾ. "ਅਣਹੋਦਾ ਨਾਉ ਧਰਾਇਓ ਪਾਧਾ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੩)

ਅਣਹੋਂਦੀ. ਵਿ-ਹੋਂਦ (ਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ. ਮਿਥ੍ਯਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਭਾਸਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਸਤ੍ਯਤਾ. ਅਣਹੋਂਦ. "ਹੋਦੀ ਕਉ ਅਣਹੋਦੀ ਹਿਰੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਮਾਇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤ੍ਯਭਾਵਨਾ ਨੂੰ, ਅਸਤ੍ਯਤਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਭਾਵ-ਵੈਰਾਗ ਭਾਵਨਾ, ਹਿਰੈ (ਦੂਰਕਰਦੀ ਹੈ).

ਅਣਕਾ. ਇੱਕ ਗਣ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਰਾ" "ਅਨਹਦ" "ਅਨੁਭਵ" "ਸ਼ਸ਼ਿਵਦਨਾ" "ਚੰਡਰਸਾ" ਅਤੇ "ਮਧੁਰਧੁਨਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ-ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਯ, ।।।, ।SS.

ਉਦਾਹਰਣ-
ਜਬ ਸਰ ਲਾਗੇ। ਤਬ ਸਭ ਭਾਗੇ।
ਦਲਪਤਿ ਮਾਰੇ। ਭਟ ਭਟਕਾਰੇ॥ (ਰਾਮਾਵ)

ਅਣਖ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਨਜ-ਅੱਖ. ਓਹ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਖ ਬਦਲ ਜਾਵੇ। ੨ ਵੀਰਰਸ ਦੀ ਉਮੰਗ। ੩ ਸ੍ਵੈ ਸਤਕਾਰ ਦੀ ਚਾਹ.

ਅਣਖੀ } **ਅਣਖੋਆ** } ਵਿ-ਅਣਖ ਵਾਲਾ. ਗੁਸੈਲਾ। ੨ ਸ੍ਵੈ ਸਤਕਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਅਣਗਣਤ } **ਅਣਗਣਿਤ** } **ਅਣਗਤਾ** } ਸੰ. ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਗਿਣਤੀ ਰਹਿਤ. ਬੇਅੰਤ "ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਆਵੈ ਅਣਗਤਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਣਚਾਰੀ. ਸੰ. ਅਨਾਚਾਰਿਨ੍-ਅਨਾਚਾਰੀ. ਵਿ-ਬੁਰੇ ਚਾਲ ਚਲਨ ਵਾਲਾ. ਬਦਚਲਨ. "ਅਣਚਾਰੀ ਕਾ ਧਾਨੁ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਅਣਜਾਣਤ. ਤਾਤਪਰਯ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ. "ਅਣਜਾਣਤ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ੨ ਅਨਜਾਨ-ਪਨ ਸੇ. ਅੰਞਾਣ ਪੁਣੇ ਨਾਲ.

ਅਣਡਿਠ } **ਅਣਡੀਠ** } **ਅਣਡੀਠਾ** } ਸੰ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ-ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ. ਵਿ-ਨਾ ਵੇਖਿਆ-ਹੋਇਆ. "ਅਣਡੀਠਾ ਕਿਛੁ ਕਹਿਣ ਨ ਜਾਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਅਣਦ. ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਖੁਖਰਾਣਾ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ* ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. "ਅਣਦ ਮੁਰਾਰੀ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਡਿੰਗ. ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼ੀ.

ਅਣਦਾਗੇ ਗੋਲੇ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਅਗਨਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ. ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਅਕਾਸੀ ਗੋਲੇ. "ਅਣਦਾਗੇ ਗੋਲੇ ਛੁਟਣਗੇ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਅਣਦੁਤ. ਵਿ-ਬਿਨਾ ਦ੍ਯੁਤਿ. ਸ਼ੋਭਾ ਰਹਿਤ. ਚਮਤ-ਕਾਰ ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨੁਦ੍ਯੁਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਨੁਭਾ. ਬਿਜਲੀ. "ਅਣਦੁਤ ਖਾਣੰ ਤਨ ਸੋਹੀ." (ਰਾਮਾਵ)

*ਸੂਰੀ, ਕੋਹਲੀ, ਚੱਢੇ, ਅਣਦ, ਸਾਹਣੀ, ਸੇਠੀ, ਭਸੀਣ, ਸਭਰਵਾਲ.

ਅਣਪੜ੍ਹ, ਅਣਪੜ੍ਹਿਆ ਵਿ—ਜੋ ਪੜ੍ਹਿਆਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. ਨਿਰੱਖਰ (ਨਿਰਕ੍ਸ਼ਰ). ਉੱਮੀ.

ਅਣਬਿੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਨਬਿੱਧ.

ਅਣਮੜਿਆ ਮੰਦਲ ਬਾਜੈ. ਸੋਰਠਿ ਵਿੱਚ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:—

੧ "ਅਣਮੜਿਆ ਮੰਦਲੁ ਬਾਜੈ।
੨ ਬਿਨੁ ਸਾਵਣ ਘਨਹਰੁ ਗਾਜੈ।
੩ ਬਾਦਲ ਬਿਨੁ ਬਰਖਾ ਹੋਈ।
੪ ਜਉ ਤਤੁ ਬਿਚਾਰੈ ਕੋਈ। × × ×
੫ ਜਲ ਭੀਤਰਿ ਕੁੰਭ ਸਮਾਨਿਆ॥" (੩)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

੧ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਅਣਮੜਿਆ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਜਦਾ ਹੈ.
੨ ਸਾਵਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਬਿਨਾ ਹੀ ਬੱਦਲ ਦੀ ਗਰਜ ਹੈ.
੩ ਬੱਦਲ ਬਿਨਾ ਹੀ ਨਾਮ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਪਰ-ਤਦੋਂ)—
੪ ਜੇ ਕੋਈ ਆਤਮਗਯਾਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ.
੫ ਘੜੇ ਦਾ ਜਲ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ-ਜੀਵ ਦੀ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਅਭੇਦਤਾ ਹੋਈ ਹੈ.

ਅਣਮੰਗਿਆ. ਵਿ—ਅਯਾਚਿਤ. ਮੰਗੇ ਬਿਨਾ. "ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਦੇਵਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ)

ਅਣਵੀਚਾਰੀ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਵੀਚਾਰ. ਵਿਚਾਰਸ਼ਕਤਿ ਰਹਿਤ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਬੰਧਨ ਸਉਦਾ ਅਣਵੀਚਾਰੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਣਾਉਣਾ. ਸੰ. ਆਨਯਨ. ਸੰਗਯਾ—ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲਿਆਉਣਾ। ੨ ਮੰਗਵਾਉਣਾ. "ਚਉਕੜਿ ਮੁਲਿ ਅਣਾਇਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਣਾਪ. ਵਿ—ਅਮਾਪ. ਮਿਣਤੀ ਰਹਿਤ.

ਅਣਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨੇਜ਼ੇ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ. ਤਿੱਖਾ ਸਿਰਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨੀਕ. ਸੈਨਾ. ਫ਼ੌਜ.

ਅਣਿਆਲਾ, ਅਣਿਆਲੀ ਵਿ—ਅਣੀ (ਨੋਕ) ਦਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬਰਛਾ. ਬਰਛੀ। ੩ ਕਟਾਰੀ। ੪ ਤੀਰ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਅਣਿਣੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੀਕ (ਸੈਨਾ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ. ਸੈਨਾਪਤਿ. "ਅਣਿਣੇਸ ਦੁਹੂੰ ਦਿਸ ਢੂਕਹਿੰਗੇ." (ਕਲਕੀ)

ਅਣਿਮਾ. ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ ਦਾ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਸਿੱਧਿ.

ਅਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ ੧, ਅਤੇ ਅਣੀਆਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਣਿ ੨. "ਅਣੀਆਂ ਜੁੱਟੀਆਂ." (ਚੰਡੀ ੩) ਫ਼ੌਜਾਂ ਭਿੜੀਆਂ.

ਅਣੀਆਰਾ, ਅਣੀਆਲਾ ਸੰਗਯਾ—ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ। ੨ ਨੇਜ਼ਾ. ਬਰਛਾ। ੩ ਤੀਰ. ਬਾਣ. "ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨ ਮਾਰਿਆ ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਣੀਮਾਂਡਵ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਵਿਦੁਰ.

ਅਣੀਰਾਇ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੀਕ (ਫ਼ੌਜ) ਦਾ ਰਾਜਾ. ਸੈਨਾਪਤਿ. ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਮਾਤਾ ਦਾਮੋਦਰੀ (ਸੂਰਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ) ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ੨੯ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੬੭੫ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਨਮੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ. ਸਦਾ ਆਤਮਾਨੰਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ. ਆਪ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਕੀਰਤਪੁਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਦੇਹਰਾ ਵਿਦਜਮਾਨ ਹੈ.

ਅਣੀਰੋ ਧਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੀਕ (ਫ਼ੌਜ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸੈਨਾ ਦਾ ਮਾਲਿਕ। ੨ ਰਾਜਾ। ੩ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ. ਜਰਨੈਲ (General). "ਕਹਾਂ ਛੈ ਅਣੀਰੋ ਧਣੀ ਨੈ ਨਿਹਾਰੇ." (ਰਾਮਾਵ) ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ.

ਅਣੁ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਣਕਾ. ਜ਼ਰਰਾ. ਪਰਮਾਣੁ. "ਅਣੁ ਸਮਾਨ ਹ੍ਵੈਜਾਨ ਪਹਾਰ ਸਮਾਨ ਕੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ। ੩ ਤੁੱਛ. ਅਦਨਾ.

ਅਣੁਕੀਟ. ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਕੀੜਾ (Germ), ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ

ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਅਣੁਕੀਟ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਲਹੂ ਜਲ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਅਣੁਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਦਰਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਪਰਮਾਣੁ ਨਿੱਤ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ। ੨ ਨ੍ਯਾਯ (ਨਿਆਇ) ਦਰਸ਼ਨ.

ਅਣੇ. ਸੈਨਾ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ ੨. "ਠਟ ਸਾਜ ਅਣੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਣੋਖਾ. ਵਿ—ਅੱਖ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਵੇਖਿਆ, ਭਾਵ ਅਲੌਕਿਕ। ੨ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦਾ. ਅਨੂਠਾ। ੩ ਅਦਭੁਤ.

ਅਣੋਖੀ ਬੀਬੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੫੯੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਅਣੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਗ.

ਅਤ. ਸੰ. अत्. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਬੰਨ੍ਹਣਾ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. अत. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੰਧਨ। ੩ ਪਹੁਚਣਾ। ੪ ਨਿਰੰਤਰ ਗਮਨ। ੫ ਸੰ. ਅਤਿ. ਵਿ—ਬਹੁਤ. ਬਾਹਲਾ. ਜ਼ਜਾਦਾ। ੬ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਜ਼ਜਾਦਤੀ.

ਅਤਏਵ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਤ: ਏਵ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ. ਇਸੇ ਲਈ.

ਅਤਸਹਿਤਾ. ਸੰ. ਅਸਹ੍ਯਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸਹਨ-ਸ਼ੀਲਤਾ. ਸਹਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮਾਨ ਵਡਿਆਈ ਵੇਖਕੇ ਨਾ ਸਹਾਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸੈਤਾ. "ਅਤਸਹਿਤਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਹਿ ਹੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਤਸੁਹੀਆ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼ੋਭਨ. ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ. ਮਨੋਹਰ.

ਅਤਤਾਈ. ਸੰ. आततायिन्—ਆਤਤਾਯੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਮਾਣ ਖਿੱਚੀ ਹੈ. ਭਾਵ—ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਅਤਿ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਛੀ ਆਤਤਾਈ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਅੱਗ ਲਾਂਉਣ ਵਾਲਾ, ਜ਼ਹਿਰ ਖਵਾਂਉਣ ਵਾਲਾ, ਧਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਾਣ ਲੈਣ ਵਾਲਾ.* "ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕ ਮਹਾਂ ਅਤਤਾਈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਤੱਤ. ਵਿ—ਤਤ੍ਵ ਰਹਿਤ. ਅਸਾਰ. ਫੋਗ। ੨ ਪੰਚ ਭੂਤ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਤੱਤ ਨਹੀਂ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਪੰਚ. ਜਗਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਸਤਵ ਸੱਤਾ ਪਰਮ ਤਤ੍ਵ (ਅਕਾਲ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ. "ਨਮੋ ਪਰਮ ਤੱਤੰ ਅਤੱਤੰ ਸਰੂਪੇ." (ਜਾਪੁ) ੪ ਜੋ ਤਤ (ਉਹ) ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ੫ ਤਤ ਅਤੇ ਤ੍ਵੰ ਰਹਿਤ.

ਅਤਦਗੁਣ. ਸੰ. अतद्गुण. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਅਰਥਾ-ਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣਾ ਹੀ ਗੁਣ ਜਿਉਂ ਕਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਣਨ, "ਅਤਦਗੁਣ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. "ਜਹਿਂ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਔਰ ਕੋ ਗੁਣ ਕਛੂਕ ਨਹਿਂ ਲੇਤ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੈਸੇ ਪਾਹਨ ਜਲ ਮਹਿ ਰਾਖਿਓ ਭੇਦੈ ਨਹਿ ਤਿਹ ਪਾਨੀ,
ਤੈਸੇ ਹੀ ਤੁਮ ਤਾਹਿ ਪਛਾਨੋ ਭਗਤਿਹੀਨ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ.
(ਬਿਲਾ ਮ: ੯)

ਪਾਥਰ ਕਉ ਬਹੁ ਨੀਰ ਪਵਾਇਆ,
ਨਹਿ ਭੀਗੈ ਅਧਿਕ ਸੂਕਾਇਆ,
ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੂਰਖੈ ਸੁਨਾਇਆ,
ਜੈਸੇ ਦਹ ਦਿਸ ਪਵਨ ਝੁਲਾਇਆ.
(ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਅਤਨੁ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਨੁ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ, ਅਨੰਗ. ਕਾਮਦੇਵ. ਮਨਮਥ.

ਅਤ਼ਫ਼. ਫ਼ਾ عطف ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ੍ਰਿਪਾ. ਦਯਾ (ਦਇਆ). ੨ ਤਵੱਜੋ. ਧ੍ਯਾਨ.

ਅਤਭੁਜ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਭੁਜ.

ਅਤਭੁਤ. ਦੇਖੋ, ਅਦਭੁਤ.

---

* ਆਪਸਤੰਬ ਅਤੇ ਮਨੁ ਆਦਿਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਤਤਾਯੀ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਅ: ੮ ਸ਼: ੩੫੦.

ਅਤਰ. ਵਿ—ਦੁਸਤਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਤਰਣਾ ਔਖਾ ਹੋਵੇ. "ਅਤਰ ਤਰਿਓ ਨਹਿ ਜਾਈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੨ ਅ਼ عطر ਇ਼ਤ਼ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਗੰਧ ਦਾ ਸਾਰ. ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਦਾ ਤੇਲ. ਗੁਲਾਬ ਕੇਵੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਦਾ ਨਿਚੋੜ.

ਅਤਰ ਸਿੰਘ. ਸਰਦਾਰ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ. ਕੌਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਚੰਦ-ਕੌਰ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ) ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੇ, ਅਤੇ ਡੋਗਰੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਥਾਪਣ ਦੀ ਬਜੋਂਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ. ਜਦ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਇਸ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਡੋਗਰੇ ਭੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਗਏ. ਜਦ ਸ਼ਾਹ ਬਲਾਵਲ ਦੇ ਮਕਾਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਸਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਤੇ ਭਾਰੀ ਆਫਤ ਆਈ, ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੱਠਕੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਜਾਪਿਆ. ਉਸ ਥਾਂ ਲਹੌਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਘੇਰ ਲਿਆ. ਮਈ ਸਨ ੧੮੪੪ (੨੭ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੯੦੧) ਨੂੰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਸਰਦਾਰ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ।

੨ ਸਰਦਾਰ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਭਦੌੜ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੮੩੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਵਡਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਅਤੇ ਚਤੁਰ ਸੀ. ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਮਹੋਪਾਧ੍ਯਾਯ ਨੇ ਲੁਦਿਆਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਬਣਾਇਆ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੯੬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

੩ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਚੀਮੇ, ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਤਸੀਲ ਸੁਨਾਮ ਵਿੱਚ, ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੧ ਸੰਮਤ ੧੯੨੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੧੯ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਲਟਨ ਨੰ: ੪ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਕੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ. ਫੇਰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੋਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ. ਆਪ ਨੇ ਹਜਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਸੁਮਾਰਗ ਪਾਇਆ. ਸੰਤ ਜੀ ਪੂਰੇ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਕਰਮਯੋਗ ਦੇ ਅਭ੍ਯਾਸੀ ਸਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਗੁਰੁਸਾਗਰ ਮਸਤੂਆਣੇ ਅਤੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਨੋਹਰ ਮੰਦਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਟਲ ਯਾਦਗਾਰ ਹਨ. ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ੧੯ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੯੮੩ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਸਕਾਰ ਮਸਤੂਆਣੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਅਤਰਕ, ਅਤਰਕ੍ਯ. ਸੰ. अतर्क्य. ਵਿ—ਜਿਸ ਪੁਰ ਤਰਕ (ਹੁੱਜਤ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਾ) ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. "ਤ੍ਵੈਰ ਅਤਰਕ ਗਿਰਾ ਰਸ ਭੀਨੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਤਰਦਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਤਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ (ਭਾਂਡਾ).

ਅਤ਼ਰਾਫ਼. ਅ਼ اطراف ਤ਼ਰਫ਼ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਕਈ ਤਰਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਮਾ ਕੀਤਾ ਟੈਕ੍ਸ (ਮਹਿਸੂਲ). ੩ ਕਿਸੇ ਤ਼ਰਫ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਪੁਰ ਲਾਇਆ ਮਹਿਸੂਲ.

ਅਤਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤ ਪਾਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ (ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲਾ) ਪਾਤਾਲ.

ਅਤ਼ਲਸ. ਅ਼ اطلس ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਚਮਕੀਲਾ ਵਸਤ੍ਰ. "ਸੋਏ ਰੂਮੀ ਤਲੇ ਲਾਲ ਡਾਰਕੈ ਅਤਲਸੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਰੂਮੀ ਅਤਲਸ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ.

ਅ਼ਤ਼ਾ. ਅ਼ عطا ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਾਨ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੱਤਾ. "ਅਜਾ ਹੈ, ਅਤਾ ਹੈ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅ਼ਤ਼ਾਉੱਲਾ. ਅ਼ عطاءالله ਵਿ—ਅੱਲਾ ਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ-ਹੋਇਆ.

ਅਤਾਉੱਲਾ ਖ਼ਾਂ. ਦੇਖੋ, ਗੁਲ ਖ਼ਾਨ। ੨ ਤਰਾਵੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਦੇਬਹਾਦੁਰ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਦਰੀ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਜਮਾ ਹੋਏ ਗ਼ਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

ਅਤਾਈ. ਅ਼ عطائی ਅ਼ਤ਼ਾਈ. ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਦਾਤ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗ੍ਯਾਨ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਅਤਰਸਿੰਘ ਜੀ. (ਪੰਨਾ ੧੫੪) ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰਸਿੰਘ ਰਈਸ ਭਦੌੜ.

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & CO. LAHORE.

੨ ਜ਼ਬਰਦਸ੍ਤ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅ਼ਤੂ عتو ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਗ਼ਾਲਿਬ ਹੋਣਾ ਹੈ. "ਏਹ ਫਕੀਰ ਬੜਾ ਅਤਾਈ." (ਭਾਗੁ) "ਨੰਦ ਚੰਦ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਇਹ ਬੜੇ ਅਤਾਈ." (ਜੰਗਨਾਮਾ) ੩ ਅਰਧ-ਸ਼ਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਅੱਧਾ ਪੜ੍ਹਿਆਹੋਇਆ. "ਬਾਜੀਗਰ ਲਖ ਭੰਡ ਅਤਾਈ." (ਭਾਗੁ) ੪ ਸਿੰਧੀ. ਮੰਗਤਾ. ਯਾਚਕ.

ਅਤਾਕ. ਅ਼ عتق ਅ਼ਤਕ਼. ਵਿ—ਆਜ਼ਾਦ. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. "ਪੁਨੀਤੰ ਅਤਾਕੰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਤਾਤ. ਵਿ—ਤਾਤ (ਪੁਤ੍ਰ) ਰਹਿਤ। ੨ ਤਾਤ (ਪਿਤਾ) ਰਹਿਤ। ੩ ਤਾਤ(ਈਰਖਾ)ਰਹਿਤ। ੪ ਅ਼ اطاعت ਇਤ਼ਾਅ਼ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਬੇਦਾਰੀ. ਆਗ੍ਯਾਪਾਲਨ.

ਅਤਾਨ. ਵਿ—ਤ੍ਰਾਣ (ਰਖ੍ਯਾ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰਕ੍ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ. "ਅਤਾਨਸ੍ਤ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਦੇਖੋ, ਤਾਨ.

ਅਤਾਪ. ਵਿ—ਤਪ ਕਰਕੇ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਯੋਗ੍ਯ. "ਤਾਪ ਕੇ ਕਿਯੇ ਤੇ ਜੌਪੈ ਪਾਈਐ ਅਤਾਪ ਨਾਥ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਬਿਨਾ ਸੰਤਾਪ. ਸ਼ਾਂਤ.

ਅਤਾਰ. ਅ਼ عطار ਅ਼ੱਤ਼ਾਰ.ਸੰਗਯਾ—ਇ਼ਤ਼ਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਗਾਂਧੀ। ੨ ਅ਼ਰਕ਼ ਆਦਿ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ.

ਅਤਾਲੀਕ਼. ਅ਼ اتالیق ਤਲਕ਼ੀਨ(ਸਿਖ੍ਯਾ)ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਅਧ੍ਯਾਪਕ. ਗੁਰੂ. ਉਸਤਾਦ.

ਅਤਿ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ. ਅਧਿਕ. "ਅਤਿ ਸੂਰਾ ਜੇ ਕੋਊ ਕਹਾਵੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਤਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਪਾਠ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਪਾਠੀਆ ਇੱਕੇ ਆਸਨ ਬੈਠਕੇ ਸਮਾਪਤ ਕਰੇ,ਅਤੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਤੀਕ ਜਲ ਅੰਨ ਆਦਿ ਕੁਝ ਨਾ ਵਰਤੇ. ਇਹ ਪਾਠ ਨੌ ਪਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ.

ਅਤਿਸਹਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਤਸਹਿਤਾ.

ਅਤਿਸ਼ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਤ੍ਯੰਤ. ਬਹੁਤ ਜ਼ਯਾਦਾ.

ਅਤਿਸ਼ਯੋਕ੍ਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਤਯੁਕ੍ਤਿ.

ਅਤਿਸਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਤੱਤ (ਤਤ੍ਵ) ਨਿਚੋੜ। ੨ ਵੈਦ੍ਯਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕਰੋਗ. اسہال ਇਸਹਾਲ. diarrhoea. ਇਹ ਰੋਗ ਹਾਜ਼ਮਾ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜੋ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਥਵਾ ਮਲੀਨ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੱਚੇ ਅਥਵਾ ਬਹੁਤ ਪੱਕੇ ਅਤੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਫਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਲੇਸਦਾਰ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਲਾ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਖਾਧੀ ਗ਼ਿਜ਼ਾ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪਚਦੀ ਨਹੀਂ. ਦਸਤ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ.

ਦਸਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਰੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ ਅਥਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਰਮ ਦ੍ਰਾਵਕ ਦਵਾ ਦੇਕੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਗੰਦ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਫੇਰ ਤਬਾਸ਼ੀਰ, ਇਲਾਇ-ਚੀਆਂ, ਕੱਸ ਅਤੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਗੂੰਦ, ਮਸਤਗੀ, ਮਿਸ਼ਰੀ, ਅਫ਼ੀਮ, ਸਭ ਇੱਕੋ ਤੋਲ ਦੇ ਲੈਕੇ ਰੱਤੀ ਰੱਤੀ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲਓ. ਰੋਗੀ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਫ ਦੇ ਅਰਕ ਅਥਵਾ ਸੱਜਰੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਤੀਕ ਰੋਜ ਦਿਓ. ਅਥਵਾ—ਬਿਲ ਦੀ ਗਿਰੀ ਅਤੇ ਸੌਂਫ ਉਬਾਲਕੇ ਚਾਯ (ਚਾਹ) ਦੀ ਤਰਾਂ ਪਿਆਓ. ਗਊ ਦਾ ਮਠਾ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਸੁੰਢ ਅਤੇ ਲੂਣ ਮਿਲਾਕੇ ਦਿਓ. ਅਥਵਾ—ਹਰੜ, ਪਤੀਸ, ਹਿੰਗ, ਕਾਲਾ ਲੂਣ, ਬਚ, ਸੇਂਧਾ ਲੂਣ, ਇਹ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਬਰੀਕ ਚੂਰਣ ਬਣਾਓ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਕੋਸੇ ਜਲ ਨਾਲ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਤੀਕ ਖਵਾਓ.

ਅਤੀਸਾਰ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ. ਸਾਬੂਦਾਣਾ, ਆਂਡੇ ਦੀ ਸਫ਼ੇਦੀ, ਚਾਉਲ, ਦੁੱਧ ਆਦਿ ਨਰਮ ਗਿਜਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ. "ਤਿਸ ਕੋ ਲਗੈ ਅਧਿਕ ਅਤਿਸਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਤਿਸੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸ਼ਯ.

ਅਤਿਸੈਤਾ. ਸੰ.ਅਤਿਸ਼ਯਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਨ੍ਯੂਨਾਧਿਕ-ਤਾ. ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ. "ਅਤਿਸੈਤਾ ਮਹਿ ਜਿਨ ਚਿਤ ਲਾਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਤਸਹਿਤਾ.

ਅਤਿਸ੍ਵਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਘੋਰ ਸ੍ਵਾਪ (ਨੀਂਦ). ਮਹਾ-ਨਿੰਦ੍ਰਾ. ਮੌਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵੈ.

ਅਤਿਕਾਯ. ਵਿ—ਵਡਾ ਹੈ ਕਾਯ (ਸ਼ਰੀਰ) ਜਿਸ ਦਾ.

ਵਡੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ. ਵਡੇ ਡੀਲ ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਨ੍ਯਮਾਲਿਨੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਛਮਣ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਹਾਕਾਯ ਭੀ ਹੈ. "ਮਹਾਕਾਯ ਨਾਮਾ ਮਹਾ ਬੀਰ ਏਵੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਤਿ ਕੁੰਭੀ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਭੀ ੬.

ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਪਰਦੀਂ ਲੰਘਣਾ। ੨ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵਧ ਜਾਣਾ। ੩ ਕ਼ਾਇਦੇ ਦਾ ਉਲੰਘਨ.

ਅਤਿਗੀਤਾ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ—੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਸਤਾਰਾਂ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ (ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ) ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ ਇਆਣੇ ਰਾਮ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਇਸ ਛੰਦ ਵਿੱਚ "ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ" ਪਾਠ, ਗਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਅਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਾਕ ਹੈ, ਜੋ ਛੰਦ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ. ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਗੁਰੁ ਹੋਣ, ਤਦ "ਕਮੰਦ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਅਤਿਥਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿਥਿ ਮੁਕ਼ੱਰਰ ਨਹੀਂ. ਅਚਾਨਕ ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਪਰਾਹੁਣਾ. ਅਭ੍ਯਾਗਤ। ੨ ਕੁਸ਼ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਕੁਮੁਦਵਤੀ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਅਤਿਪਤ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿਪਤ.

ਅਤਿਪਤਿ. ਸੰ. ਅਤ੍ਰਿਪ੍ਤਿ—ਅਤ੍ਰਿਪ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸੰਤੋਸ਼. ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਅਤਿਪਤਿ ਮਨ ਮਾਏ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਤਿਬਲਨਾ. ਵਿ—ਅਤਿ ਬਲਿਨ. ਵਡੇ ਜ਼ੋਰਵਾਲਾ. ਮਹਾਬਲੀ.

ਅਤਿਬਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਂਡ ਦੇ ਬਾਈਸਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਨੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਦ੍ਯਾ ਸਿਖਾਈਆਂ, ਇੱਕ ਬਲਾ, ਦੂਜੀ ਅਤਿਬਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਥਕੇਵਾਂ ਅਤੇ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੨ ਇੱਕ ਬੂਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੰਗੇਰਨ ਅਤੇ ਕੰਘੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਧਾਤੁ ਪੁਸ਼੍ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦਾਝ ਅਤੇ ਵਮਨ (ਡਾਕੀ) ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ. ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਨਾਲ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਹ ਰੋਗ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. L. Sidonia Cordifolia.

ਅਤਿਭੁਜ. ਵਿ—ਮਹਾਬਾਹੁ.† ਲੰਮੀਆਂ ਭੁਜਾਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ. "ਅਤਿਭੁਜ ਭਇਓ ਅਪਾਰਲਾ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਤਿਮਾਨੁਖ. ਵਿ—ਜੋ ਮਾਨੁਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੈ. ਆਦਮੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਾ। ੨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ੩ ਜੋ ਮਨੁੱਖਪੁਣੇ ਤੋਂ ਲੰਘਗਿਆ ਹੋਵੇ. ਪਸ਼ੂ.

ਅਤਿਮਾਲਤੀ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪਾਦਾਕੁਲਕ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚਾਰ ਚੌਕਲ, ਅਰਥਾਤ ਚਾਰ ਡਗਣ. ਅੱਠ ਅੱਠ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਦੋ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਹੂੰ ਨ ਪੂਜਾ, ਕਹੂੰ ਨ ਅਰਚੰ।
ਕਹੂੰ ਨ ਸ਼੍ਰੁਤਿਧੁਨਿ, ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਨ ਚਰਚੰ।
ਕਹੂੰ ਨ ਹੋਮੰ, ਕਹੂੰ ਨ ਦਾਨੰ।
ਕਹੂੰ ਨ ਸੰਜਮ, ਕਹੂੰ ਸਨਾਨੰ ॥ (ਕਲਕੀ)

ਅਤਿਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਕਤਿ. ਮੋਕ੍ਸ਼. ਅਜੇਹੀ ਮੌਤ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਐਸੇ ਮਰਹੁ ਜਿ ਬਹੁਰ ਨ ਮਰਨਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਅਤਿਰਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਰਸ. ਆਤਮਾਨੰਦ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ. "ਅਤਿਰਸ ਪਾਇ ਤਜੇ ਰਸ ਫੀਕੇ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਸਿਮਰਣ (ਸਿਮਰਣ) ਦਾ ਰਸ. ਨਾਮਰਸ.

† ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਵਾਹੁ' ਭੀ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ.

ਅਤਿਰਥ } ਸੰ. अतिरथ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜਿਹਾ ਯੋਧਾ, ਜੋ
ਅਤਿਰਥੀ } ਰਥ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਅਗਣਿਤ (ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਸ਼ਤ੍ਰੂਆਂ ਨਾਲ ਲੜ ਸਕੇ. ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ. "ਜਥਾ ਸੁਭਟ ਅਤਿਰਥੀ ਹ੍ਵੈ ਲਰਤ ਨ ਚਹਿਤ ਸਹਾਯ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਤਿਰਿਕਤ. ਸੰ. ਅਤਿਰਿਕ੍ਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਅ਼ਲਾਵਾ. ਸਿਵਾਇ. ਬਿਨਾ.

ਅਤਿਰੋਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਖਈ। ੩ ਕੁਸ਼੍ਠ. ਕੋੜ੍ਹ। ੪ ਵਿ—ਅਸਾਧ੍ਯ ਰੋਗ. ਲਾਇਲਾਜ ਬੀਮਾਰੀ.

ਅਤਿਵੰਤ. ਸੰ. ਅਤ੍ਯੰਤ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਜ਼੍ਯਾਦਾ. ਅਤਿਸ਼ਯ. ਹੱਦੋਂ ਵਧਕੇ. "ਦਾਨਿ ਬਡੋ ਅਤਿਵੰਤ ਮਹਾਂ ਬਲਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਤਿਵ੍ਯਾਪ੍ਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੱਛਣ (ਲਕ੍ਸ਼ਣ) ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼. ਲਕ੍ਸ਼੍ਯ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਵਸਤੁ ਵਿੱਚ ਭੀ ਲਕ੍ਸ਼ਣ ਦਾ ਘਟਣਾ. ਜਿਕੁੱਰ ਗਊ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਰੀਏ, ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੀ. ਇਹ ਲੱਛਣ ਮਹਿ ਬਕਰੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਭੀ ਘਟਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਲੱਛਣ ਵਿੱਚ "ਅਤਿਵ੍ਯਾਪ੍ਤਿ" ਦੋਸ਼ ਹੋਇਆ.

ਅਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਤ ਅਤੇ ਅਤਿ। ੨ ਸੰ. ਧਾ—ਲੰਘਜਾਣਾ. ਉਲੰਘਣਾ.

ਅਤੀਸਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸਾਰ. "ਤਿਨ ਕੋ ਅਤੀਸਾਰ ਦੁਖ ਹੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਤੀਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਗੁਜ਼ਰਿਆਹੋਇਆ. ਲੰਘਿਆਹੋਇਆ. ਬੀਤਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਲੰਘਗਿਆ ਹੈ. ਵਿਰਕ੍ਤ. ਤ੍ਯਾਗੀ. "ਅਤੀਤ ਸਦਾਇ ਮਾਇਆ ਕਾ ਮਾਤਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰੇ. ਬਾਹਰ. "ਹ੍ਵੈਬੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ." (ਹਜ਼ਾਰੇ ੧੦)

ਅਤੀਥ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਥਿ.

ਅਤੀਂਦ੍ਰੈ. ਸੰ. ਅਤੀਂਦ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਇੰਦ੍ਰਿਯਗ੍ਯਾਨ ਤੋਂ ਪਰੇ.

ਅਤੀਮ. ਅ਼. يتيم ਯਤੀਮ. ਵਿ—ਮਹਿੱਟਰ. ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਮਰਗਏ ਹਨ। ੨ ਭਾਵ ਕੰਗਾਲ. ਤੁੱਛ. "ਜਾਇ ਸੁਤੇ ਜੀਰਾਣ ਮੇ ਥੀਏ ਅਤੀਮਾ ਗਡ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਅ਼ਤ਼ੀਯਹ. ਅ਼. عطیہ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼. ਅ਼ਤ਼ਾ ਕੀਤੀ ਵਸਤੂ.

ਅਤੀਵ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਤਿਸੈ (ਅਤਿਸ਼ਯ). ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ. ਅਤ੍ਯੰਤ.

ਅਤੁਟ. ਵਿ—ਤ੍ਰੁਟਿ ਰਹਿਤ. ਅਟੂਟ.

ਅਤੁਲ. ਵਿ—ਜੋ ਤੋਲਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਮਿਤ. "ਆਪੇ ਅਤੁਲ ਤੁਲਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਅਤੁਲ੍ਯ. ਜਿਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਦੁਤੀ ਅਨੂਪਮ. ਲਾਸਾਨੀ. "ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਅਤੁਲ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਤੁਲਤ. ਵਿ—ਅਤੁਲਿਤ. ਨਾ ਤੋਲਿਆਹੋਇਆ. ਅਪ੍ਰਮਾਣ. "ਬਲ ਅਤੁਲਤ ਬਾਹੁ ਵਿਸਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਤੁਲ ਤੋਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਵਿਚਾਰ. ਜੋ ਤੋਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ.

ਅਤੁਲਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਤੁਲਤ.

ਅਤੁਲ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਤੁਲ ੨.

ਅਤੁਲ੍ਯਯੋਗਿਤਾ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—"ਤੁਲ੍ਯਯੋਗਿਤਾ ਜਹਾਂ ਨ ਹੋਈ। ਜਾਨ ਅਤੁਲ੍ਯਯੋਗਿਤਾ ਸੋਈ." (ਜਸਵੰਤ ਜਸੋ ਭੂਸ਼ਣ). ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਮਾਨ ਉਪਮੇਯ ਆਦਿ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਯੋਗ੍ਯਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੋ "ਅਤੁਲ੍ਯਯੋਗਿਤਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. ਇਹ ਤੁਲ੍ਯਯੋਗਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਥਾਕੇ ਨੈਨ ਸ੍ਰਵਨ ਸੁਨਿ ਥਾਕੇ, ਥਾਕੀ ਸੁੰਦਰਿ ਕਾਇਆ,
ਜਰਾ ਹਾਕ ਦੀ ਸਭ ਮਤਿ ਥਾਕੀ, ਏਕ ਨ ਥਾਕਸਿ ਮਾਇਆ
(ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ)

ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਗੋ
ਇਕਿ ਸਾਧਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ,
ਅੰਡ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ
ਉਤਭੁਜ ਸੇਤ ਬਿਨਾਧਾ,

ਚਾਰਿ ਬਿਨਾਸੀ ਖਟਹਿ ਬਿਨਾਸੀ
ਇਕ ਸਾਧਬਚਨ ਨਿਹਚਲਾਧਾ,
ਦਿਸਟਿਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ,
ਇਕ ਸਾਧਬਚਨ ਆਗਾਧਾ.
(ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਮੈਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਮੈਲਾ ਇੰਦੁ,
ਰਵਿ ਮੈਲਾ ਮੈਲਾ ਹੈ ਚੰਦੁ,
ਮੈਲਾ ਮਲਤਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰ,
ਇਕ ਹਰਿ ਨਿਰਮਲ ਜਾਕਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰ.
(ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਅਤੇ. ਵਜ—ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. ਔਰ. ਅਰ. ਅਤੈ. ਤੇ.

ਅਤੇਜ. ਵਿ—ਤੇਜ ਰਹਿਤ. ਪ੍ਰਭਾਹੀਨ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਧਕਾਰ. "ਅਤੇਜ ਜੈਸੇ ਤੇਜ ਲੀਨ." (ਅਕਾਲ)

ਅਤੇਵ. ਦੇਖੋ, ਅਤੀਵ. "ਅਤੇਵਾਗਨਿ ਹੋਤ੍ਰੀ." (ਦੱਤਾਵ) ਵਡਾ ਅਗਨੀਹੋਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਤੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤੇ. "ਗੋਹੇ ਅਤੈ ਲਕੜੀ ਅੰਦਰਿ ਕੀੜਾ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਤੋਕ. ਸੰ. अतक्—ਅਤਕ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਵੈਵ. ਅੰਗ। ੨ ਰਾਹੀ. ਪਾਂਧੀ.

ਅਤੋਲ. ਵਿ—ਜੋ ਤੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਵਜ਼ਨੋਂ ਬਾਹਰ। ੨ ਅਤੁਲਜ. ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ (ਅਦੁਤੀ).

ਅਤੋਲਕ, ਅਤੋਲਵਾ, ਅਤੋਲਵੀ ਵਿ—ਜੋ ਤੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. "ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਅਤੋਲਕ ਪਾਇਆ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) "ਓਹ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਤੋਲਵਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਮਿਟੀ ਪਈ ਅਤੋਲਵੀ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਅਤੰਕ, ਅਤੰਗ ਸੰ. आतङ्क—ਆਤੰਕ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਡਰ. ਭੈ. "ਸਭ ਦੇਸ ਦੁਕਾਲ ਅਤੰਕ ਹਰਜੋ."(ਨਾਪ੍ਰ) "ਕਾਯਰ ਕੇ ਉਰ ਹੋਤ ਅਤੰਗਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਪ੍ਰਤਾਪ। ੩ ਦਬਦਬਾ.

ਅੱਤ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਜ਼ਜਾਦਤੀ। ੨ ਜੁਲਮ.

ਅੱਤਾ. ਸੰ. अत्ता. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੨ ਵਡੀ ਭੈਣ। ੩ ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੪ ਸੰ. अत्तृ—ਅੱਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਖਾਊ.

ਅੱਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਤਾਰ.

ਅਤ੍ਯਾਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਆਚਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜ਼ਜਾਦਤੀ। ੨ ਦੁਰਾਚਾਰ. ਪਾਪ। ੩ ਜੁਲਮ.

ਅਤ੍ਯੁਕ੍ਤਿ. ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕਾਵ੍ਯਰੀਤਿ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. Hyperbole. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾਕੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਤਿਸਯੋਕ੍ਤਿ" ਭੀ ਹੈ. "ਦਾਨ ਸ਼ੂਰਤਾ ਰੂਪ ਗੁਣ ਕਹਿਯੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕਾਯ."

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਤਹਾਂ ਸਤ੍ਰ ਕੇ ਭੀਮ ਹਸਤੀ ਚਲਾਏ,
ਫਿਰੈਂ ਮੱਧ ਗੈਣੰ ਅਜੌਂ ਲੌ ਨ ਆਏ." (ਗਜਾਨ)

"ਧੂਰਿ ਉਡੀ ਖੁਰ ਪੂਰਨ ਤੇ ਪਬ ਊਰਧ ਹ੍ਵੈ ਰਵਿ-ਮੰਡਲ ਛਾਇ। ਮਾਨਹੁ ਫੇਰ ਰਚੇ ਬਿਧਿ ਲੋਕ ਧਰਾ ਖਟ ਆਠ ਅਕਾਸ ਬਨਾਏ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਤ੍ਯੰਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਜ਼ਜਾਦਾ. ਬੇਹੱਦ. ਅਤਿਸ਼ਯ. "ਅਤ੍ਯੰਤ ਆਸਾ ਆਥਿਤ੍ਯਭਵਣੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਤ੍ਯੰਤਾਤਿਸਯੋਕ੍ਤਿ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧਕੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰਯ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ. "ਜਹਾਂ ਹੇਤੁ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਤ ਹੈ ਕਾਜ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਪਹਿਲਾ ਪੂਤੁ ਪਿਛੈਰੀ ਮਾਈ।
ਬਾਹਰਿ ਬੈਲੁ ਗੋਨ ਘਰਿ ਆਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

"ਯੁੱਧ ਹੇਤੁ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜਬ ਕਸੀ ਕਮਰ ਕਿਰਪਾਨ, ਜਗਦੁਖਦਾਇਕ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਗਣ ਤੁਰਤ ਭਏ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਣ."

ਅਤ੍ਯੰਤਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਵ.

ਅਤ੍ਰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਸਤ੍ਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅਤ੍ਰ ਕੇ ਚਲੈਯਾ

ਛਿਤਿ ਛਤ੍ਰ ਕੇ ਧਰੈਯਾ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ– ਇਸ ਥਾਂ. ਏਥੇ.

ਅਤ੍ਰੂਟਾ. ਵਿ–ਤ੍ਰੁਟਿ ਰਹਿਤ. ਅਟੁੱਟ.

ਅਤ੍ਰਪਤ੍ਰ. ਸੰ. ਆਤਪਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ–ਆਤਪ (ਧੁੱਪ) ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਛਤ੍ਰ। ੨ ਰਾਜਯਚਿੰਨ੍ਹ ਛਤ੍ਰ. "ਅਤ੍ਰਪਤ੍ਰ ਕਹਿ ਸੀਸ ਢੁਰਾਯੋ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਤ੍ਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ–ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਮਾਨਸਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਪ੍ਤ (ਸੱਤ) ਰਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਨਸੂਯਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ, ਦੁਰਵਾਸਾ ਅਤੇ ਸੋਮ ਲਿਖੇ ਹਨ. "ਪੁਨ ਭਏ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖਿ ਮੁਨਿ ਮਹਾਨ। ਦਸਚਾਰਚਾਰ ਵਿਦ੍ਯਾਨਿਧਾਨ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰੀ। ੩ ਸੰ. ਅਤ੍ਰਿ. ਵਿ–ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਕਕ.

ਅਤ੍ਰਿਸੁਤ, ਅਤ੍ਰਿਜ, ਅਤ੍ਰਿਤਨਯ ਸੰਗਯਾ–ਅਤ੍ਰਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ। ੨ ਦੁਰਵਾਸਾ। ੩ ਸੋਮ.

ਅਤ੍ਰਿਪਤ. ਸੰ. ਅਤ੍ਰਿਪ੍ਤ. ਵਿ–ਨਾ ਰੱਜਿਆਹੋਇਆ. ਭੁੱਖਾ। ੨ ਸੰਤੋਖ ਰਹਿਤ. ਲੋਭੀ.

ਅਤ੍ਰਿਪਤਿ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਪਤਿ.

ਅਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ। ੨ ਅਸਿਤ੍ਰਨ੍ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਅਸਤ੍ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਯੁੱਧਵੇਤਾ ਅਤਿ ਅਤ੍ਰੀ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਤ੍ਰੰਗ. ਵਿ–ਤਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਸ਼ਾਂਤ. ਠਹਿਰਿਆਹੋਇਆ. "ਅਤ੍ਰੰਗਸ੍ਯ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਅੰਤਰੰਗ. ਅੰਦਰ ਦਾ. ਭੀਤਰੀ। ੩ ਦਿਲੀ. ਜਿਗਰੀ.

ਅਥ. ਵ੍ਯ–ਅਬ. ਹੁਣ। ੨ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ। ੩ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਿੰਦੂ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆਹੋਇਆ ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ.

"ओङ्कारश्चाथ शब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा।
कण्ठं भित्वा विनिर्यातौ तेन माङ्गलिका वुभौ."

(ਦੇਖੋ, ਬ੍ਰਹਮਸੂਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਭਾਮਤੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਅਤੇ ਸਾਂਖ੍ਯਪ੍ਰਵਚਨ ਭਾਸ਼੍ਯ) ਦੇਖੋ, ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਮੁੱਢ–ਅਥਾਤੋ ਧਰ੍ਮੰ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾਸ੍ਯਾਮਃ–ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦਿ–ਅਥਾਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਿਗ੍ਯਾਸਾ. ਦੇਖੋ, ਆਥਿ ਅਤੇ ਸੁਅਸਤਿ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਥਿ ੨.

ਅਥਕ. ਵਿ–ਜੋ ਥਕੇ ਨਾ। ੨ ਅਖੰਡ. ਇੱਕਰਸ. ਨਿਰੰਤਰ. "ਅਹਿਨਿਸ ਦੀਵਾ ਬਲੈ ਅਥਕ." (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਅਥਤੀਸ. ਸੰ. ਅਤਿਥੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ–ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਤਿਥੀਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਹੈ. "ਸੋ ਤੋ ਨ ਡੰਡੌਤ ਅਸਟਾਂਗ ਅਥਤੀਸ ਕੋ." (ਅਕਾਲ)

ਅਥਨ. ਸੰ. ਅਸ੍ਤਮਨ. ਸੰਗਯਾ–ਅਸ੍ਤ ਹੋਣਾ. ਛਿਪਣਾ. ਗ਼ਰੂਬ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਥਣ.

ਅਥਰ. ਅਥਰਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅਥਰ ਬੇਦ ਪਠਂਜੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਥਰਬ. ਸੰ. ਅਥਰ੍ਵੰ. ਸੰਗਯਾ–ਚੌਥਾ ਵੇਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬ੍ਰਹਮਵੇਦ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ। ੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦ੍ਵਾਰਾ ਚੌਥਾ ਵੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਥਰਵਨ.

ਅਥਰਬਣ. ਦੇਖੋ, ਅਥਰਬ ਅਤੇ ਅਥਰਬਨ.

ਅਥਰਬਣਿ. ਸੰ. ਅਥਰ੍ਵਣਿ. ਸੰਗਯਾ–ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ. ਪੰਡਿਤ। ੨ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਗ ਆਦਿ (ਯਗ੍ਯਾਦਿਕ) ਕਰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰਿਤ੍ਵਜ.

ਅਥਰਬਨ, ਅਥਰਵਨ ਸੰ. ਅਥਰ੍ਵੰਨ. ਸੰਗਯਾ–ਚੌਥਾ ਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ। ੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਥਰਵਨ ਕਹੇਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਯਗ੍ਯਾਦਿਕ ਕਰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. "ਭਾਰ ਅਥਰਬਨ ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਰਾ." (ਭਾਗੁ) ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀਆਂ ਦਾ ਬੋਝਾ ਸਿਰੋਂ ਉਤਾਰਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਅਥਵਣ. ਦੇਖੋ, ਅਥਨ। ੨ ਅਸ੍ਤਮਨ ਹੋਣ ਦੀ

ਦਿਸ਼ਾ. ਪਸ਼੍ਚਿਮ. ਪੱਛੋਂ. ਦੇਖੋ, ਆਥਵਣ.

ਅਥਵਾ. ਵਜ–ਯਾ. ਵਾ. ਕਿੰਵਾ. ਜਾਂ.

ਅਥਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਮੁਸਾਫ਼ਰਖ਼ਾਨਾ. "ਹੁਤੋ ਅਥਾਈ ਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠਜੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਥਾਹ | ਅਥਾਹੁ ਵਿ–ਜਿਸ ਦਾ ਥਾਹ ਨਾ ਪਾਇਆਜਾਵੇ. ਅਗਾਧ. ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ. "ਅਗਮ ਅਥਾਹ ਬੇਅੰਤ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)

ਅਥਾਕ. ਵਿ–ਜੋ ਸ੍ਥਗਿਤ (ਥੱਕਿਆ) ਨਹੀਂ. ਅਥਕ. ਜੋ ਥਕੇ ਨਾ. "ਕੀਏ ਰਥ ਅਥਾਕ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅਥਾਮ. ਵਿ–ਅਸ੍ਥਾਨ ਰਹਿਤ। ੨ ਬੇਰੋਕ. ਥੰਮ੍ਹਣ ਬਿਨਾ. "ਉਖਰਜੋ ਧੀਰਜ ਮੂਲ ਅਥਾਮੂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਥਿ. ਅਸ੍ਥਿ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੱਡੀ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਇਸ ਪੁਰ. "ਮਜਾ ਰੁਧਿਰ ਦੁਰਗੰਧਾ ਨਾਨਕ ਅਥਿ ਗਰਬੇਣ ਅਗਯਾਨਣੋ." (ਗਾਥਾ)

ਅਥਿਤ | ਅਥਿਤਾ ਵਿ–ਜੋ ਇਸਥਿਤ ਨਹੀਂ. ਚੰਚਲ। ੨ ਬਿਨਸਨਹਾਰ। ੩ ਅਤਿਥਿ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਕਈ ਥਾਂਈ ਅਥਿਤ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਥਿਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਥਿ। ੨ ਨਾ ਇਸਥਿਤੀ. ਕਾਇਮੀ ਨਾ ਹੋਣੀ.

ਅਥਿਤਜਭਵਨ. ਦੇਖੋ, ਆਥਿਤਜਭਵਨ.

ਅਥਿਰ. ਸੰ. ਅਸ੍ਥਿਰ. ਵਿ–ਜੋ ਇਸਥਿਰ (ਕ਼ਾਇਮ) ਨਹੀਂ. ਚੰਚਲ। ੨ ਬਿਨਸਨਹਾਰ.

ਅਥੋਨ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਤਦਨੰਤਰ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ. "ਅਥੋਨ ਪੁਰਸਾ ਦਮਰਾ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਰੁਸ਼ ਨੂੰ ਦਮ ਸਾਧਨ ਕਰਨਾ ਯੋਗ੍ਯ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਮ.

ਅਥ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅਸ਼੍ਰ. ਅੰਝੂ. ਆਂਸੂ. ਹੰਝੂ.

ਅਦ. ਸੰ. ਅਦ੍. ਧਾ–ਖਾਣਾ. ਭੱਛਣ (ਭਕ੍ਸ਼ਣ) ਕਰਨਾ. ਕੱਟਣਾ. ਕੁਤਰਨਾ.

ਅਦਗ | ਅਦੱਗ ਵਿ–ਬਿਨਾ ਦਾਗ. ਸਾਫ਼. "ਨਮੋ ਖੱਗ ਅਦੱਗੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਲੈਕਰ ਖੱਗ ਅਦੱਗ ਮਹਾਂ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ। ੩ ਅਦਗਧ. ਜੋ ਦਗਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਅਰਥਾਤ ਸੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. "ਅਦੋਖ ਅਦਾਗ ਅਦਗ ਹੈ." (ਅਕਾਲ)

ਅ਼ਦਦ. ਅ਼. عدد ਗਿਣਤੀ. ਸ਼ੁਮਾਰ. ਸੰਖ੍ਯਾ। ੨ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀ ਵਸ੍ਤੂ.

ਅਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਖਾਣਾ. ਭਕ੍ਸ਼ਣ. ਛਕਣਾ। ੨ ਅ਼. عدن ਅ਼ਦਨ. ਵਿ–ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕ਼ੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਬਾਗ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ. Eden. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ। ੪ ਅ਼ਰਬ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਤੇ (ਜਿਸ ਦੀ ਬਲੰਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ੧੭੭੫ ਫੁਟ ਹੈ) ਮਜਬੂਤ ਫੌਜੀ ਕਿਲਾ, ਜੋ ਭਾਰਤਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ. ਅਦਨ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੩੯ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ ਹੈ. ਵਲਾਇਤ ਨੂੰ ਆਂਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕ ਬੰਦਰ ਹੈ.

ਅਦਨਾ. ਅ਼. ادنیٰ ਵਿ–ਨੀਚ. ਕਮੀਨਾ. ਤੁੱਛ.

ਅਦਬ. ਅ਼. ادب ਸੰਗ੍ਯਾ–ਆਦਰ. ਸਨਮਾਨ. ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ. "ਹਾਦੀਏ ਰਾਹੇ ਖ਼ੁਦਾ ਆਮਦ ਅਦਬ। ਬੇ ਅਦਬ ਖ਼ਾਲੀਸ੍ਤ ਅਜ਼ ਅਲਤਾਫ਼ੇ ਰੱਬ." (ਜਿੰਦਗੀ) ੨ ਨਿਯਮ. ਕ਼ਾਇਦਾ। ੩ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ੍ਯ.

ਅਦਭੁਤ. ਸੰ. ਅਦ੍‌ਭੁਤ. ਵਿ–ਅਨੋਖਾ. ਅਜੀਬ। ੨ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਨੌ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਸ. ਦੇਖੋ, ਰਸ.

ਅਦਭੁਤ ਰਾਮਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਮਹਰਾਵਣ.

ਅਦਮ. ਸੰ. ਅਦਮ੍ਯ. ਵਿ–ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਮਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀਏ. ਅਜੀਤ. ਜੋ ਦਬੇ ਨਾ। ੨ ਅ਼. عدم ਅ਼ਦਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ. ਅਣਹੋਂਦ. ਅਨੁਪਸ੍ਥਿਤਿ. ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੩ ਪਰਲੋਕ.

ਅਦਰਸ. ਦੇਖੋ, ਆਦਰਸ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ.

ਅਦਰਕ. ਸੰ. ਆਰ੍ਦ੍ਰਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਾ. ਹਰੀ ਸੁੰਢ.

ਅਦਰਬ. ਵਿ—ਦ੍ਰਵ੍ਯ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਧਨ। ੨ ਅਮੋਲ (ਅਮੂਲ੍ਯ). ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਸੁ ਬਾਜੀ ਅਦਰਬੰ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਦਲ. ਸੰ. ਘੀ. ਘ੍ਰਿਤ। ੨ ਅ਼ عدل ਅ਼ਦਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਆਂਉਂ. ਨ੍ਯਾਯ. ਇਨਸਾਫ਼. "ਅਦਲ ਕਰੇ ਗੁਰੁ ਗਿਆਨ ਸਮਾਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੩ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ. ਕਰਤਾਰ। ੪ ਤੁਲ੍ਯਤਾ. ਸਮਾਨਤਾ। ੫ ਮਾਪ. ਮਿਣਤੀ.

ਅਦਲੀ. ਵਿ—ਅ਼ਦਲ (ਨਿਆਂਉਂ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਦਾਲਤੀ. ਜੱਜ. "ਅਦਲੀ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੩ ਪਿੰਡ ਭੈਣੀ ਦਾ (ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਉਂ ਚੋਹਲਾ ਅਥਵਾ ਚੋਲ੍ਹਾ ਹੈ) ਵਸਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਚੋਰੀ ਛੱਡਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੋਂ ਆਤਮਉਪਦੇਸ਼ ਲੀਤਾ. "ਅਦਲੀ ਗੁਰੁ ਕੋ ਸਿੱਖ ਤਹਿਂ ਜਿਹ ਸੁਮਤਿ ਵਿਸੇਖੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਲੁ. ਦੇਖੋ, ਅਦਲ.

ਅਦਵੈ. ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਵੈਤ.

ਅਦਾ, ਅਦਾਇ ਅ਼ ادا ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤ਼ਰਜ਼. ਢੰਗ. ਚਾਲ. "ਅਦਭੁਤ ਅਦਾਇ ਤਾਂਕੀ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਵਾਕ੍ਯਰਚਨਾ। ੩ ਚੁਕਾਉਣਾ. ਹ਼ਿਸਾਬ ਬੇਬਾਕ ਕਰਨਾ। ੪ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਾ। ੫ ਅ਼ عدا ਅ਼ਦਾ. ਖੰਡਨ. ਰੱਦ. ਦੂਰ ਕਰਨਾ. "ਤੇਰੋ ਹੁਕਮ ਕਰਹਿੰਗੇ ਅਦਾ। ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੈਂਗੇ ਸਦਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੬ ਵਿ—ਤਬਾਹ. ਬਰਬਾਦ. "ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਤੂੰਹੀ ਹੁਇ ਅਦਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਾਇਬ. ਅ਼ آداب ਆਦਾਬ. ਅਦਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਦਾਇਬ ਰਾਖਤ ਹੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦਾਹਨ. ਵਿ—ਅਦਾਹ੍ਯ. ਦਹਨ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਸਾੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਪ੍ਰਚੰਡ ਆਮੇਟ ਅਦਾਹਨ."(ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਦਾਗ. ਵਿ—ਦਾਗ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਮਲ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ.

ਅਦਾਬ. ਦੇਖੋ, ਅਦਾਇਬ. "ਕਰਤ ਅਦਾਬ ਅਧਿਕ ਸਭਕੋਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅ਼ਦਾਲਤ. ਅ਼ عدالت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਦਲ ਦੀ ਥਾਂ. ਨ੍ਯਾਯਸ਼ਾਲਾ। ੨ ਇਨਸਾਫ. ਨਿਆਂਉ.

ਅਦਾਲਤੀ. ਵਿ—ਅਦਾਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਿਆਂਉ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੱਜ. ਨ੍ਯਾਯਾਧੀਸ਼.

ਅ਼ਦਾਵਤ. ਅ਼ عداوت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਸ਼ਮਨੀ. ਵੈਰ. "ਤੂੰ ਕਰੇਂ ਅਦਾਵਤ ਗੁਰੂ ਨਾਲ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਅਦਿਸਟ. ਸੰ. अदृष्ट—ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਨਾ ਦੇਖਿਆ. ਅਣਡਿੱਠ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. "ਸਹਜੇ ਅਦਿਸਟੁ ਪਛਾਣੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਕਰਮ। ੪ ਪ੍ਰਾਰਬਧ.

ਅਦਿਸਟਿ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ ਵਿੱਚ. "ਚਿਤੁ ਅਦਿਸਟਿ ਲਗਾਈ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਦਿਸਟੁ. ਦੇਖੋ, ਅਦਿਸਟ.

ਅਦਿਖ. ਵਿ—ਦੀਖ੍ਯਾ (ਦੀਕ੍ਸ਼ਾ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੁਦੀਕ੍ਸ਼ਾ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ੨ ਅਣਡਿੱਠ. ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ.

ਅਦਿਤ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਤ੍ਯ.

ਅਦਿਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੨ ਦੱਛ (ਦਕ੍ਸ਼) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਸ਼੍ਯਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਜਨਮੇ. "ਦਿਤਿ ਅਦਿਤਿ ਏ ਰਿਖਿ ਬਰੀ ਬਨਾਇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੪ ਖਾਜਾਣ ਵਾਲੀ. ਭਾਵ—ਮੌਤ.

ਅਦਿਤਿਸੁਤ, ਅਦਿਤਿਕੁਮਾਰ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ। ੩ ਵਾਮਨ। ੪ ਦੇਵਤਾ.

ਅਦਿਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਦਿਤਿ.

ਅਦੀਸ, ਅਦੀਖ ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. "ਅਦੀਸੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਦੀਨ. ਵਿ—ਦੀਨਤਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਨਿਡਰ। ੩ ਉਦਾਰ। ੪ ਪਾਂਡਵ ਸਹਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਅਦੀਨਾ. ਫ਼ਾ آدینہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰ. ਜੁਮਾ. ਅਦੀਨਹ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੁਮੇ ਦੇ ਦਿਨ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪੈਗਿਆ ਹੈ.

ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ. ਇਹ ਸ਼ਰਕਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਗ਼ਰੀਬ ਚੰਨੂ ਅਰਾਈਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਮਾਲ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਸੀ. ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਵਧਦਾ ਜਾਲੰਧਰ ਦਾ ਨਵਾਬ ਹੋਗਿਆ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਹੋਕੇ ਮੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਬਹਰਾਮ ਜੰਗ ਸੀ. ਅਦੀਨਹ (ਸ਼ੁਕ੍ਰ) ਦੇ ਦਿਨ ਇਹ ਜੰਮਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨਾਉਂ ਪੈਗਿਆ. ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਤੈਮੂਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਇਬ ਜਹਾਨ ਖ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਗੰਢੀ, ਪਰ ਪੂਰਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਉੱਤਰਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦਾ ਖੋਟਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੂਲ ਰੋਗ ਨਾਲ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੮੧੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਜਾਲੰਧਰ ਲਾਗੇ ਖ਼ਾਨਪੁਰ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾਗਿਆ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀਏ ਸੋਢੀ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੩ ਵਿੱਚ ਜਾਲੰਧਰ ਫਤੇ ਕੀਤਾ. ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਜਾਲੰਧਰ ਦੇ ਜਾਲਿਮ ਨਾਸਿਰ ਅਲੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕ਼ਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਫੂਕੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਸਿਰ ਅਲੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦਾ ਥੰਮ ਸਾਹਿਬ ਸਾੜਿਆ ਸੀ.

ਅਦੁਤਿਯ / **ਅਦੁਤੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ.

ਅ਼ਦੂ. ਅ਼ عدو ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ.

ਅਦੂਖ / **ਅਦੂਖਾ** } ਵਿ—ਦੁੱਖ ਰਹਿਤ। ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼. ਦੂਸ਼ਣ ਬਿਨਾ। ੩ ਨਿਰਵਿਕਾਰ. "ਮਨ ਰਹਜੋ ਅਦੂਖਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦੂਜ. ਵਿ—ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ. ਅਦੁਤੀ.

ਅਦੂਲ / **ਅਦੂਲੀ** } ਅ਼ عدول ਉ਼ਦੂਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਨਕਾਰ. ਨਿਸ਼ੇਧ. ਖੰਡਨ। ੨ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਤਾ. "ਹੁਕਮਅਦੂਲੀ ਗੁਨਹਿ ਵਿਚਾਰੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਦੇਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਖਸ. ਅਦੇਵ. ਅਸੁਰ। ੨ ਵਿ—ਅਦੇਯ. ਜੋ ਨਾ ਦੇਣ ਯੋਗ੍ਯ ਹੋਵੇ. "ਦੇਂਉ ਅਦੇਉ ਵਸਤੁ ਜੋ ਹੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਦੇਅ. ਜੋ ਦੇਣ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਦੇਯ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਦੇਵ. ਅਦੇਵ. ਅਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਦੇਅ.

ਅਦੇਸ. ਵਿ—ਦੇਸ਼ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ. "ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਦੇਸ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਮੰਦ ਦੇਸ਼. ਬੁਰਾ ਦੇਸ਼। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਦੇਸ਼.

ਅਦੇਸਾ. ਫ਼ਾ اندیشہ ਅੰਦੇਸ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਵਿਚਾਰ. ਧ੍ਯਾਨ. ਫਿਕਰ। ੨ ਈਰਖਾ। ੩ ਸੰਸਾ. ਭ੍ਰਮ. "ਚੂਕੇ ਮਨਹੁ ਅਦੇਸਾ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਡਰ. ਭੈ.

ਅਦੇਖ / **ਅਦੇਖਿ** } ਵਿ—ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. "ਜਸ ਅਦੇਖਿ ਤਸ ਰਾਖਿ ਬਿਚਾਰਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਅਦੇਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਦੇਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਨਾ ਜਾਵੇ. "ਨਹਿ ਅਦੇਯ ਕਛੁ ਤੋ ਤੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਦੇਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵਤੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਅਸੁਰ. "ਮਿਲ ਦੇਵ ਅਦੇਵਨ ਸਿੰਧੁ ਮਥ੍ਯੋ." (ਮੋਹਨੀ) ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਵ (ਪੂਜ੍ਯ) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. "ਆਦਿ ਅਦੇਵ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਦੋਖ. ਵਿ—ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ. ਪਾਪ ਬਿਨਾ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ.

ਅਦੰਗ / **ਅਦੰਗੀ** } ਵਿ—ਬਿਨਾ ਦਾਗ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਦੰਗ। ੨ ਦੰਗੇ (ਝਗੜੇ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੩ ਫ਼ਾ ادنگ ਅ਼ਦੰਗ. ਮੂਰਖ.

ਅਦੰਡ } ਸੰ. अदण्ड्य — ਅਦੰਡਜ. ਵਿ—ਜੋ ਦੰਡ
ਅਦੰਡਜ } (ਸਜ਼ਾ) ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ.

ਅਦੰਭ. ਵਿ—ਦੰਭ ਰਹਿਤ. ਪਾਖੰਡ ਬਿਨਾ.

ਅਦਜ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਹੁਣ. ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ.

ਅਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਰਿ.

ਅਦ੍ਰਸਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਦ੍ਰਿ (ਪਹਾੜ) ਦਾ ਸਾਰ. ਸ਼ਿਲਾਜੀਤ (ਸ਼ਿਲਾਜਤੁ). ੨ ਲੋਹਾ। ੩ ਫੌਲਾਦ. "ਕਹੂੰ ਅਦ੍ਰਸਾਰੰ, ਕਹੂ ਭਦ੍ਰ ਰੂਪੰ." (ਅਕਾਲ) ਕਿਤੇ ਲੋਹਾ ਰੂਪ ਕਿਤੇ ਭਦ੍ਰ (ਸੁਵਰਣ) ਰੂਪ। ੪ ਅਦ੍ਰਿ (ਪਹਾੜ) ਤੋਂ ਟਪਕਕੇ ਨਿਕਲੀਹੋਈ ਨਦੀ ਅਥਵਾ ਚਸ਼ਮਾ.

ਅਦ੍ਰਹਮਾਨ } عبدالرحمان ਅ਼ਬਦੁਲਰਹ਼ਮਾਨ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਅਦ੍ਰਮਾਨ } ਨਾਨਕਦੇਵ ਦਾ ਮੁਰੀਦ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰਹਿਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. "ਏਕ ਫ਼ਕੀਰ ਜੁ ਅਦ੍ਰਹਮਾਨ." (ਨਾਪ੍ਰੂ)

ਅਦ੍ਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜ। ੨ ਪੱਥਰ। ੩ ਬਿਰਛ। ੪ ਬੱਦਲ.

ਅਦ੍ਰਿਸ } ਦੇਖੋ, ਅਦਿਸਟ ੧, ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਜ.
ਅਦ੍ਰਿਸਟ } "ਦੇਖਿ ਅਦ੍ਰਿਸਟ ਰਹਉ ਬਿਸਮਾਦੀ." (ਸੋਰ ਮ. ੧) "ਬਿਥਰਜੋ ਅਦ੍ਰਿਸਟ ਜਿਹ ਕਰਮ ਜਾਰ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਦਿਸਟ ੩.

ਅਦ੍ਰਿਸਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਲਾਜੀਤ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਔਖਧ, ਜੋ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਟਪਕਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼ਿਲਾ ਦੀ ਜਤੁ (ਲਾਖ) ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਜੀਤ। ੨ ਲੋਹਾ। ੩ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ (ਚਸ਼ਮਾ), ਜੋ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਟ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ.

ਅਦ੍ਰਿਸੁਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਵਤੀ. ਹਿਮਾਲਯ ਅਦ੍ਰਿ (ਪਰਵਤ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ। ੨ ਨਦੀ। ੩ ਗੰਗਾ.

ਅਦ੍ਰਿ ਸੁਤਾਹੁ ਕੀ ਜੋ ਤਨੀਆ. (ਚੰਡੀ ੧) ਕੌਸ਼ਕੀ ਦੇਵੀ. ਅਦ੍ਰਿਸੁਤਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਦੀ ਤਨਿਯਾ (ਪੁਤ੍ਰੀ).* ੨ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਮਸ੍ਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ੁੰਭਤਬੀਜ ਦੇ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਵੇਲੇ ਕਾਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ. "ਨਿਕਲੀ ਮੱਥਾ ਫੋੜਕੈ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਅਦ੍ਰਿਸ੍ਟ. ਦੇਖੋ, ਅਦਿਸਟ ੧ ਅਤੇ ੩.

ਅਦ੍ਰਿਸ੍ਟਕੂਟ. ਅਜੇਹੀ ਬੁਝਾਰਤ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਭਾਵ—ਪੇਚ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੁਝਾਰਤ ਦਾ ਭਾਵ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਕੂਟ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਜ. ਸੰ. अदृश्य. ਵਿ—ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਣਡਿੱਠ. ਗ਼ਾਇਬ.

ਅਦ੍ਰਿਜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿਮਾਲਯ ਅਦ੍ਰਿ (ਪਰਵਤ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. ਪਾਰਵਤੀ। ੨ ਨਦੀ.

ਅਦ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਰਿ। ੨ ਵਿ—ਸਨਮਾਨਿਤ. ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਆਦ੍ਰਿਤ (आदृत). ੩ ਪਹਾੜੀਆ.

ਅਦ੍ਰੋਹ. ਵਿ—ਦ੍ਰੋਹ ਰਹਿਤ. ਵੈਰ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਵੈਰ.

ਅਦ੍ਵਯ }
ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ } ਵਿ—ਦ੍ਵਿਤੀਯ ਰਹਿਤ. ਇੱਕੋ. ਲਾਸਾਨੀ. ਅਦੁਤੀ. "ਅਦ੍ਵਯ ਅਮਰ." (ਗ੍ਯਾਨ)
ਅਦ੍ਵਯ }

ਅਦ੍ਵੇਸ } ਸੰ. ਅਦ੍ਵੇਸ਼. ਵਿ—ਦ੍ਵੇਸ਼ (ਵੈਰ) ਰਹਿਤ।
ਅਦ੍ਵੇਖ } ੨ ਈਰਖਾ ਬਿਨਾ.

ਅਦ੍ਵੈ. ਅਦੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਵਯ. "ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਦ੍ਵੈ." (ਅਕਾਲ)

ਅਦ੍ਵੇਖ. ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਵੇਖ.

ਅਦ੍ਵੈਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ. ਦ੍ਵੈਤ (ਦੂਜੇ) ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਦੁਤੀ (ਲਾਸਾਨੀ) ਹੈ.

*शरीर कोशाद्यत्तस्याः पार्वत्या निःसृताम्बिका । कौशिकीति समस्तेषु ततो लोकेषु गीयते ॥ (ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸ਼ਤੀ ਅ: ੫)

ਅਦ੍ਵੈਤਵਾਦ. ਸੰ. ਵੇਦਾਂਤਮਤ. ਉਹ ਸਿੱਧਾਂਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਜਗਤ ਦਾ ਉਪਾਦਾਨ ਅਤੇ ਨਿਮਿੱਤ ਕਾਰਣ ਹੈ.

ਅਧ. ਸੰ. ਅਰ੍ਧ—ਅਧੰ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸਫ਼. "ਅਧ ਸੇਰ ਮਾਗਉ ਦਾਲੇ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਅਧਸ੍—ਅਧ: ਵਜ—ਹੇਠ. ਨੀਚੇ. ਥੱਲੇ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੱਧ.

ਅਧ ਊਰਧ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਧ: ਊਰਧ. ਹੇਠ ਉੱਤੇ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼। ੩ ਮਿਰਤ (ਮਰਤਯ)ਲੋਕ ਅਤੇ ਦੇਵ ਲੋਕ। ੪ ਨਰਕ ਸੁਰਗ. "ਕਿਰਤ ਪਇਆ ਅਧ ਊਰਧੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਧਸੀਲੀ. ਵਿ—ਅਰਧ ਸ਼ੀਲ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ (ਭਲਾ ਵਰਤਾਉ) ਹੈ. "ਅਧਸੀਲੀ ਤ੍ਰੇਤਾ ਆਇਆ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਅਧਹ. ਦੇਖੋ, ਅਧ ੨.

ਅਧਕ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕ.

ਅਧਕਾਰ. ਦੇਖੋ ਅਧਿਕਾਰ.

ਅਧਕੀ. ਵਿ—ਅਧਿਕਤਾ ਵਾਲੀ. ਵਧੀਹੋਈ. "ਅਧਕੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਿਆਪੈ ਕਾਮ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਧਨ. ਵਿ—ਧਨ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਧਨ. "ਅਧਨ ਧਨੀ ਹੋ ਜਾਤ." (ਸਲੋਹ)

ਅਧਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਨੇਤ੍ਰ ਅਤੇ ਅੰਧਰਾਤ੍ਰ.

ਅਧਪਤਿ. ਸੰ. ਅਧਿਪਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਰਾਜਾ. "ਜਜੋਂ ਅਧਪਤਿ ਇਕ ਪੌਸ਼ਿਸ਼ ਤਜਕੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਧਪੰਧ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਮਾਰਗ. ਅੱਧਾ ਰਾਹ। ੨ ਹਿੰਦੂ-ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਪਿੰਡਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਅੰਧਪੰਧ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗਮਨ ਕਰਦਾ (ਤੁਰਦਾ).

ਅਧਪੰਧੀ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਰਾਹ ਤੈ (ਤ੍ਯ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਪੂਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੈ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ. "ਅਧਪੰਧੇ ਹੈ ਸੰਸਾਰੋ ਵਾ." (ਵਡ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਮ: ੧)

ਅਧਭੂਤ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਭੂਤ.

ਅਧਮ. ਵਿ—ਨੀਵਾਂ ਹੋਇਆ. ਨੀਚ. ਪਾਪੀ. ਦੁਸ਼੍ਟ. ਪਾਂਮਰ.

ਅਧਮਈ. ਸੰਗਯਾ—ਅਧਮਪੁਣਾ. ਨੀਵਾਂਪਨ. ਭਾਵ—ਨੀਚਤਾ. ਬੁਰਿਆਈ. ਖੁਟਿਆਈ.

ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰ-ਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ—

(੧) ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ ਭਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸੂਦੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ-ਟਾਈ ਰੇ,
(੨) ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ ਸਖਨੀ ਲਹਬਰ ਬੂਝੀ ਖਾਈ ਰੇ,
(੩) ਘਰ ਕੀ ਬਿਲਾਈ ਅਵਰ ਸਿਖਾਈ ਮੂਸਾ ਦੇਖਿ ਡਰਾਈ ਰੇ,
(੪) ਅਜ ਕੈ ਵਸਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਕੇਹਰਿ ਕੂਕਰ ਤਿਨਹਿ ਲਗਾਈ ਰੇ,
(੫) ਬਾਝੁ ਥੂਨੀਆ ਛਪਰਾ ਥਾਮਿਆ ਨੀਘਰਿਆ ਘਰੁ ਪਾਇਆ ਰੇ,
(੬) ਬਿਨੁ ਜੜੀਏ ਲੈ ਜੜਿਓ ਜੜਾਵਾ ਥੇਵਾ ਅਚਰਜੁ ਲਾਇਆ ਰੇ,
(੭) ਦਾਦੀ ਦਾਦਿ ਨ ਪਹੁਚਨਹਾਰਾ ਚੂਪੀ ਨਿਰਨਉ ਪਾਇਆ ਰੇ,
(੮) ਮਾਲਿ ਦੁਲੀਚੈ ਬੈਠੀ ਲੇ ਮਿਰਤਕੁ ਨੈਨ ਦਿਖਾ-ਲਨੁ ਧਾਇਆ ਰੇ,
(੯) ਸੋਈ ਅਜਾਣੁ ਕਹੈ ਮੈ ਜਾਨਾ ਜਾਨਣਹਾਰੁ ਨ ਛਾਨਾ ਰੇ. × × × (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ—

(੧) ਘਾਤਕ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇਣਵਾਲੀ ਵ੍ਰਿੱਤੀ ਹੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੀ ਹੋਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਆਦਤ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ (ਛਤ੍ਰਾਣੀ) ਬਣੀ ਹੈ, ਭਾਵ—ਸੂਰਵੀਰਤਾ ਆਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੇਸਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ.

(੨) ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਜੋ ਭਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਤ੍ਰਿਸਨਾਅਗਨਿ ਬੁਝਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਲਹਬਰ.

(੩) ਭੋਗਵਾਸਨਾ ਰੂਪ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸਿਖਾਈਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਡਰਦੀ ਹੈ.

(੪) ਨੰਮ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਵਸ ਵਿੱਚ ਅਹੰਕਾਰ ਹੋਗਿਆ ਹੈ, ਲੋਭ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਘਾਹ ਖਾਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਭਾਵ— ਅਭੱਖ ਛੱਡਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਮਾਤ੍ਰ ਖਾਨ ਪੀਣ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖ ਹੈ.

(੫) ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਛੱਪਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ—ਬੇਗਾਨੀ ਆਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਜੋ ਬਿਨਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਭੀ ਹੈ.

(੬) ਉਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਵਾਕਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਡਿਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਅ਼ਾਮਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗ੍ਯਾਨ-ਰਤਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਭੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ.

(੭) ਜੋ ਫਰਿਆਦੀ ਵਾ ਵੇਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੀ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਚੁਪਕੇ ਹੀ ਫੈਸਿਲਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸਲ ਬਾਤ ਸਮਝਕੇ ਮੌਨ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ.

(੮) ਮੁਰਦਾ (ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਰਹਿਤ ਜੜ੍ਹਮਤਿ) ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਭਾਵ—ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ (ਅਡੰਬਰ) ਨੱਠ ਗਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਘ੍ਰਿਣਾ ਹੈ.

(੯) ਜੋ ਆਖਦਾ ਹੈ—ਮੈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਹੈ. ਜੋ ਵਾਸਤਵ ਗ੍ਯਾਨੀ ਹੈ ਉਹ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ.

ਅਧਮਤਾ, ਅਧਮਤ੍ਵ, ਅਧਮਾਈ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੀਵਾਂਪਨ. ਨੀਚਤਾ. ਘਟੀਆ-ਪਨ. ਬੁਰਿਆਈ. ਖੁਟਿਆਈ. ਨੀਚਪੁਣਾ. "ਨਹਿ ਛੂਟੀ ਅਧਮਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) "ਕਹਉ ਕਹਾਂ ਅਪਨੀ ਅਧਮਾਈ." (ਗੌਂਡੀ ਮ: ੯)

ਅਧਮਾਧਮ. ਵਿ—ਅਧਮ ਤੋਂ ਅਧਮ. ਨੀਵੇਂ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ. ਘਟੀਆ ਤੋਂ ਘਟੀਆ. ਨੀਚ ਤੋਂ ਨੀਚ. ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ. ਵਡਾ ਪਾਮਰ.

ਅਧ੍ਯਨ. ਸੰ. ਅਧ੍ਯਯਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੜ੍ਹਾਈ. ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅਧ੍ਯੈਨ.

ਅਧਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜੋ ਧਾਰਣ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਤਾਲ. "ਅਧਰੰ ਧਰੰ ਧਾਰਣਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਪਾਤਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਧਰੰ ਧਰੰ ਧਾਰਣਹ। ੩ ਹੇਠਲਾ ਓਠ (ਹੋਠ). ੪ ਓਠ. ਹੋਠ। ੫ ਆਕਾਸ਼ਮੰਡਲ. "ਹੁਕਮੇ ਧਾਰਿ ਅਧਰ ਰਹਾਵੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੬ ਯੋਨਿ. ਭਗ। ੭ ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਆਧਾਰ. ਨਿਰਾਸ਼੍ਰਯ. ਬੇ ਆਸਰਾ.

ਅਧਰਣ. ਵਿ—ਨਾ ਧਾਰਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਧਾਰਣੀਯ. "ਅਧਰਣ ਧਰਣੰ ਪਤਿਤਉ ਧਰਣੰ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਧਰਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ. ਪਾਪ. ਦੁਰਾ-ਚਾਰ. ਜੋ ਧਾਰਣ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ। ੨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਧਰਮ (ਗੁਣ) ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ਼ ਆਦਿ ਨਹੀਂ. "ਨਮਸਤੰ ਅਧਰਮੰ." (ਜਾਪੁ)

ਅਧਰਮਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਧਰਮਤਾ। ੨ ਧਰਮ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ.

ਅਧਰਮੀ. ਸੰ. ਅਧਰ੍‍ਮਿਨ੍‌. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਧਰਮ ਧਾਰਣ ਕਰਤਾ. ਪਾਪੀ. ਦੁਰਾਚਾਰੀ.

ਅਧਰਵਿਛੋਹਾ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ (ਅ)

ਅਧਰਾਮ੍ਰਿਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਠ (ਹੋਠ) ਦੀ ਮਿਠਾਸ. "ਅਧਰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਚਾਟ ਕਹਿਤ ਅਧਰਾਮ੍ਰਿਤ ਪਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧)

ਅਧਰੀਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਧਾਰ. ਆਸ਼੍ਰਯ. ਆਸਰਾ. "ਨਾਮ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨਅਧਰੀਆ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਆਧਾਰ ਦੇਣਵਾਲਾ.

ਅਧਰੰਗ. ਅਰ੍‍ਧ ਅੰਗ. ਜਿਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਮਾਰਿਆਜਾਵੇ. ਪਕ੍ਸ਼ਾਘਾਤ. ਫ਼ਾਲਿਜ. Hemiplegia. ਇਹ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ—ਸਕਤੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਫੋੜਾ, ਵਾਉਗੋਲਾ, ਮਿਰਗੀ, ਆਤਸ਼ਕ ਆਦਿ. ਜੇ ਇਹ ਰੋਗ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦਿਲ ਹੈ. ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਛੇਤੀ ਖਬਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ

ਇਸ ਦਾ ਹਟਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਸਣ ਦੇ ਬੀਜ ਪੀਸਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਖਵਾਉਣੇ ਅਥਵਾ ਅਦਰਕ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਚਟਾਉਣਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਸੇਂਧਾ ਲੂਣ, ਪਿੱਪਲਾ ਮੂਲ, ਚਿਤ੍ਰਾ, ਸੁੰਢ, ਰਾਯਸਨ ਸਭ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਚੂਰਣ ਕਰਕੇ ਮਾਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰਵੇ ਨਾਲ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ ਨਿੱਤ ਖਾਣਾ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸਿੱਧ ਇਲਾਜ ਹੈ. ਯੋਗਰਾਜ ਗੁੱਗਲ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ ਹੈ.

ਅੱਕ, ਬਕਾਇਣ, ਸੁਹਾਂਜਣਾ, ਸੰਭਾਲੂ, ਅਰਿੰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਇੱਕੋ ਤੋਲ ਦਾ ਲੈਣਾ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਸ ਦੇ ਵਜਨ ਬਰਾਬਰ ਤੇਲ ਲੈਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਕਾਉਣਾ, ਜਦ ਰਸ ਜਲ ਜਾਵੇ ਤਦ ਤੇਲ ਨੂੰ ਛਾਣਕੇ ਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰੱਖਣਾ. ਇਸ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ. ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਰਿੱਛ ਦੀ ਚਰਬੀ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਭੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਅਧਰੰਗ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਬਾਇ (ਵਾਈ) ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਸਲੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ. ਮਾਸ ਅਥਵਾ ਛੋਲਿਆਂ ਦਾ ਰਸਾ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ.

ਅਧਰੰ ਧਰੰ ਧਾਰਣਹ. (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਧਰ। ੨ ਆਧਾਰ ਰਹਿਤ (ਨਿਰਾਸ਼੍ਰਯ) ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਲਈ ਧਰ (ਆਸਰਾ) ਰੂਪ.

ਅਧਵੱਧ. ਵਿ—ਅੱਧੋ ਅੱਧ. ਦੋ ਟੂਕ. ਦੋ ਖੰਡ.

ਅਧੜੇ. ਡਿੰਗ. ਅੱਧਾ. ਅਰਧ. "ਅਧੜੇ ਸਿੰਘ ਅਧੜੇ ਮਾਨਸ." (ਬੰਨੋ) ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਰ ਅੱਧਾ ਮਨੁੱਖ, ਨਰ ਸਿੰਘ.

ਅਧਾ. ਦੇਖੋ, ਅਧ। ੨ ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਤਾਂ. ਤਬ. ਤਦ। ੩ ਅਤੇ. ਅਰ। ੪ ਪਰੰਤੁ. ਲੇਕਿਨ. ਪਰ। ੫ ਇਸ ਲਈ.

ਅਧਾਂਕ. ਸੰ. अर्द्धाङ्क—ਅਧਾਂਕ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਅੱਖਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਧਾਂਗ.

ਅਧਾਖਰ, ਅਧਾਖ੍ਯਰ ਸੰ. अर्द्धाक्षर—ਅਧਾਂਕਰ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਅੱਖਰ. "ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਾ ਕਥਿਆ ਨ ਜਾਇ ਅਧਾਖ੍ਯਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਧਾਨ. ਸੰ. ਆਧਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਰੋਹਰ. ਇਮਾਨਤ। ੨ ਗਰਭ. ਹਮਲ.

ਅਧਾਮ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਾਮ (ਘਰ) ਨਹੀਂ. ਖ਼ਾਸ ਦੇਸ਼ ਅਥਵਾ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਨਸਸ੍ਤੁ ਅਧਾਮੰ." (ਜਾਪੁ)

ਅਧਾਰ. ਸੰ. ਆਧਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸ਼੍ਰਯ. ਆਸਰਾ. ਸਹਾਰਾ। ੨ ਪਾਤ੍ਰ. ਭਾਂਡਾ.

ਅਧਾਰੀ. ਸੰ. आधारिन्—ਆਧਾਰੀ. ਵਿ—ਆਸਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਝੋਲੀ. ਥੈਲੀ। ੩ ਬੈਰਾਗਨ. T ਇਸ ਆਕਾਰ ਦੀ ਟਿਕਟਿਕੀ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਬਾਹਾਂ ਰੱਖਕੇ ਸਾਧੂ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ੪ ਗਿਜ਼ਾ. "ਸਭਨਾਂ ਦੇਇ ਅਧਾਰੀ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਧਿ. ਸੰ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਗਕੇ ਉੱਪਰ, ਉੱਚਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ, ਅਧਿਕ, ਜ੍ਯਾਦਾ (ਜ਼ਿਆਦਾ) ਆਦਿ ਅਰਥ ਜਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਧਿਪਤਿ, ਅਧਿਭੂਤ ਅਤੇ ਅਧਿਰਾਜ ਆਦਿ.

ਅਧਿਆ, ਅਧਿਆਉ, ਅਧਿਆਇ ਦੇਖੋ, ਅਧ੍ਯਾਯ.

ਅਧਿਆਤਮ. ਸੰ. ਅਧ੍ਯਾਤ੍ਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਾ। ੨ ਮਨ। ੩ ਸੁਭਾਉ (ਸ੍ਵਭਾਵ). ੪ ਦੇਹ. ਸ਼ਰੀਰ। ੫ ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾ.

ਅਧਿਆਤਮ ਕਰਮ. ਸੰ. आध्यात्मिक कर्म—ਆਧ੍ਯਾਤਮਿਕ ਕਰ੍ਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਮ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ. "ਅਧਿਆਤਮ ਕਰਮ ਕਰੇ ਤਾ ਸਾਚਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਉ * (ਮਰਜੀ) ਦੇ ਕਰਮ. ਮਨਮੰਨੇ ਕੰਮ. "ਅਧਿਆਤਮ ਕਰਮ ਜੇ ਕਰੇ ਨਾਮੁ ਨ ਕਬਹੀ ਪਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਅਧਿਆਤਮੀ. ਵਿ—ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਸੰਬੰਧੀ. ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਸੰਬੰਧੀ. "ਅਧਿਆਤਮੀ ਹਰਿਗੁਣ ਤਾਸੁ ਮਨਿ

* "स्वभावोऽध्यात्म मुच्यते." (ਗੀਤਾ)

ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਅਧਿਸਟਾਤਾ, ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਤਾ ਸੰ. ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਤ੍ਰਿ—ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਤ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਨਗਰ। ੨ ਘਰ। ੩ ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ.

ਅਧਿਕ. ਵਿ—ਬਹੁਤ. "ਅਧਿਕ ਸੁਆਦ ਰੋਗ ਅਧਿਕਾਈ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਸ਼ੇਸ਼. ਬਾਕੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਜੋ ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੁੱਤ (ਦ੍ਵਿਤ੍ਵ) ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ "ਅੱਲਾ" ਅਧਿਕ ਨਾਲ "ਲ" ਦੋ ਹੋਗਏ। ੪ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਧੇਯ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨੀ. "ਜਹਿਂ ਅਧੇਯ ਤੇ ਅਧਿਕ ਅਧਾਰ." (ਗਰਬਗੰਜਨੀ)

"ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਓਨ
ਕਰ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕਰੋੜ ਸੁਮਾਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਇਸ ਥਾਂ ਆਧੇਯ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨਾਲੋਂ ਰੋਮ ਆਧਾਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਹੀ.

ਅਧਿਕਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ਯਾਦਤੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ.

ਅਧਿਕਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ। ੨ ਪ੍ਰਕਰਣ। ੩ ਸਿਰਲੇਖ. ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ੪ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕਾਰਕ, ਜੋ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇ. ਸਪ੍ਤਮੀ ਵਿਭਕ੍ਤਿ ਦਾ ਅਰਥ.

ਅਧਿਕਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕਤਾ. "ਤਨਿ ਮਨਿ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਅਧਿਕਾਈ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਵਿ—ਅਧਿਕਤਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ. ਲਾਲਚੀ. "ਮਾਇਆ ਕੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਈ, ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਪਚੈ ਪਚੀਜੈ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੩ ਅਧਿਕ ਆਯੁ (ਉਮਰ) ਵਾਲਾ. ਚਿਰਜੀਵੀ. "ਮਾਰਕੰਡੇ ਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ, ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਧਰਿ ਮੂੰਡ ਬਲਾਏ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਅਧਿਕ (ਬਹੁਤ) ਹੀ. "ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਹਿ ਅਧਿਕਾਈ." (ਭੈਰ ਮ: ੩)

ਅਧਿਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਹੁਦਾ. ਪਦਵੀ। ੨ ਹੱਕ। ੩ ਯੋਗ੍ਯਤਾ. "ਅੰਤਰ ਬਲ ਅਧਿਕਾਰ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਸੈਨਾ ਦੀ ਯੋਗ੍ਯਤਾ ਤੇ। ੪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ.

ਅਧਿਕਾਰੀ. ਸੰ. ਅਧਿਕਾਰਿਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਹੱਕਦਾਰ। ੨ ਅਹੁਦੇਦਾਰ। ੩ ਮਾਲਿਕ. ਸ੍ਵਾਮੀ.

ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਧਿਕਾਰ (ਕ਼ਬਜ਼ੇ) ਵਿੱਚ ਆਇਆਹੋਇਆ. ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਧਿਕਾਰੀ.

ਅਧਿਦੇਵ. ਸੰਗਯਾ—ਪੂਜ੍ਯਦੇਵ. ਵਡਾ ਦੇਵ। ੨ ਕੁਲਦੇਵਤਾ। ੩ ਇਸ਼੍ਟਦੇਵ.

ਅਧਿਦੈਵ. ਵਿ—ਅੱਚਣਚੇਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਸੰਬੰਧੀ.

ਅਧਿਪ, ਅਧਿਪਤਿ ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ। ੨ ਸਰਦਾਰ. ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ। ੩ ਰਾਜਾ.

ਅਧਿਭੂਤ. ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦ੍ਯਮਾਨ ਹੈ.

ਅਧਿਭੂਤਕ, ਅਧਿਭੌਤਕ ਦੇਖੋ, ਆਧਿਭੌਤਿਕ.

ਅਧਿਰਥ. ਦੇਖੋ, ਕਰਣ.

ਅਧਿਰਾਜ. ਸੰਗਯਾ—ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ. ਮਹਾਰਾਜਾ. ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ. ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ.

ਅਧਿਵਾਸਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਸਣਾ। ੩ ਮੂਰਤਿ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਰਮ.

ਅਧਿਵੇਸ਼ਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲਸਾ। ੨ ਬੈਠਕ। ੩ ਸਭਾ. ਦੀਵਾਨ.

ਅਧੀ. ਵਿ—ਅੱਧੀ. ਆਧੀ. ਅਰ੍ਧ। ੨ ਅ—ਧੀ. ਧੀ (ਬੁੱਧਿ) ਰਹਿਤ. ਮੂਰਖ. "ਤੁਧ ਭਾਵੈ ਅਧੀ ਪਰਵਾਣ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਦਮੜੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ.

ਅਧੀਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਲਿਕ. ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਰਾਜਾ.

ਅਧੀਤ. ਵਿ—ਪੜ੍ਹਿਆਹੋਇਆ. ਵਾਚਿਆਹੋਇਆ.

ਅਧੀਨ. ਵਿ—ਮਾਤਹਤ. ਆਗਯਾਕਾਰੀ। ੨ ਵਸ਼ੀਭੂਤ। ੩ ਦੀਨ. ਨਿਰਅਭਿਮਾਨ. "ਅਜਯਾ ਅਧੀਨ ਤਾਂਤੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਈ."(ਭਾਗੁ ਕ)* ਅਜਾ(ਬਕਰੀ) ਦੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਈ.

ਅਧੀਨਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਬੇਦਾਰੀ. ਪਰਵਸ਼ਤਾ। ੨ ਦੀਨਤਾ.

ਅਧੀਰ. ਵਿ—ਧੀਰਜ ਰਹਿਤ. ਬੇਚੈਨ. ਵ੍ਯਾਕੁਲ.

ਅਧੀਰਜ. ਸੰ. ਅਧੈਰਯੰ. ਸੰਗਯਾ—ਧੀਰਜ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਬੇਚੈਨੀ. ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ. ਚੰਚਲਤਾ ਅਧੀਰਤਾ.

ਅਧੀਰਾ. ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਮਧ੍ਯਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੌਢਾ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਨਾਇਕ ਦੇ ਪਰਇਸਤ੍ਰੀਵਿਲਾਸ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੇਖਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੀਰਜ ਨਾ ਰੱਖੇ.

ਅਧੁ. ਅਰਧ. ਅੱਧਾ."ਅਧੁ ਗੁਲਾ ਚਿੜੀ ਕਾ ਚੁਗਣੁ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਅਧੁਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਵੇਲੇ. ਹੁਣ. ਅੱਜ ਕੱਲ.

ਅਧੁਲਾ, ਅਧੁਲੀ ਵਿ—ਅੰਧਾ. ਅੰਧੀ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ। ੨ ਅਗ੍ਯਾਨ ਸਹਿਤ. "ਦੁਰਮਤਿ ਅਧੁਲੀ ਕਾਰ." (ਬਸੰ. ਅ: ਮ: ੧) "ਨੇਤ੍ਰ ਫੁਨ ਅਧੁਲੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਅਧੂਆ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਅਰਧ. "ਬਿਲਮ ਨ ਅਧੂਆ ਰਾਈ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਧੂਤ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਧੂਤ (ਕੰਪਿਤ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਨਾ ਕੰਬਣ ਵਾਲਾ.ਨਿਡਰ.ਨਿਰਭੈ."ਅਧੂਤ ਹੈ."(ਜਾਪੁ)

ਅਧੂਮ. ਵਿ—ਧੂੰਏ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਧੂਮ। ੨ ਧੂੰਮ (ਡੰਡ ਰੌਲੇ) ਬਿਨਾ.

ਅਧੂਰਾ. ਵਿ—ਅਰਧ ਊਰਾ. ਅਧਪੂਰਾ. ਜੋ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ. ਅਪੂਰਣ.

ਅਧੇ. ਸੰ. ਅਥ: ਵ੍ਯ—ਥੱਲੇ. ਨੀਚੇ. ਹੇਠਾਂ। ੨ ਸੰ. ਅਧੇਯ—ਅਧੇਯ. ਵਿ—ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ਨਿਰਾਸਰੇ. "ਅਧੇ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਧੇਅ. ਦੇਖੋ, ਆਧੇਯ.

ਅਧੇਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧ੍ਯਯਨ.

ਅਧੇਯ. ਦੇਖੋ, ਆਧੇਯ. "ਅਹਿ ਅਧੇਯ ਝੂਠੋ ਲਖ ਤੈਸੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਧੇਰ, ਅਧੇਰਾ, ਅਧੇਰੁ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧਕਾਰ. ਅੰਧੇਰਾ. ਹਨੇਰਾ. "ਸਕਤਿ ਅਧੇਰ ਜੇਵੜੀ ਭ੍ਰਮ ਚੂਕਾ."(ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਭਰਮ ਅਧੇਰਾ ਲਹੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) "ਅਗਿਆਨ ਅਧੇਰੁ ਚੁਕਾਇਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਅਧੇਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਧਾ ਧੇਲਾ.

ਅਧੈਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧ੍ਯਯਨ.

ਅਧੋ. ਦੇਖੋ, ਅਧੇ.

ਅਧੋਗਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਹੇਠ ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਤਨ. ਗਿਰਾਉ. ਅਵਨਤਿ. ਤਨੱਜ਼ੁਲ.

ਅਧੋਗੀ. ਸੰ. ਅਧ੍ਵਗ. ਸੰਗਯਾ—ਅਧ੍ਵ (ਰਾਹ) ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ. "ਭਜਲੈ ਗੁਰੁ ਗ੍ਯਾਨਅਧੋਗੀ." (ਭਾਗੁ) ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਰਾਹੀ ਗੁਰੂ ਭਜਲੈ, ਅਰਥਾਤ ਸੇਵਨ ਕਰਲੈ.

ਅਧੋਮੁ. ਅਧੋਮੁਖ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ਦੇਖੋ, ਅਧੂਮ ੧.

ਅਧੋਮੁਖ. ਵਿ—ਹੇਠ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਲਟਕਦਾਹੋਇਆ. ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ। ੨ ਮੂਧਾ. ਉਲਟਾ.

ਅਧੋਰੀ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਵਾਲਾ. "ਸੁਖਦਾਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਾਨਅਧੋਰੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਧੋੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਉਧੇੜਨਾ. ਉਚੇੜਨਾ. ਛਿੱਲਣਾ.

ਅਧੌਨ. ਅਧੰ—ਮਨ. ਵੀਹ ਸੇਰ.

ਅਧੰਧਰ. ਵਿ—ਅੱਧਾ ਧੜ. ਦੋ ਖੰਡ ਸ਼ਰੀਰ. "ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਧੰਧਰ ਕੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

---

* ਦੇਖੋ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ੨੩, ਪੌੜੀ ੧੩.

ਅਧੰਨ. ਵਿ-ਜੋ ਨਹੀਂ ਧਨਜ. ਬੁਰਾ. ਅਭਾਗੀ.

ਅੱਧ. ਦੇਖੋ, ਅਧ। ੨ ਸੰ. ਅਧ੍ਵਨ੍-ਅਧ੍ਵਨ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਸਫਰ। ੩ ਮਾਰਗ. ਰਾਹ. "ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਅੱਧ ਹੈ." (ਕਲਕੀ)

ਅੱਧਣ
ਅੱਧਨ } ਸੰਗਜ਼ਾ-ਅੱਧ ਮਣ. ਵੀਹ ਸੇਰ. ਦੋ ਧੜੀਆਂ.

ਅਧ੍ਯਸ੍ਤ. ਸੰ.ਵਿ-ਅਧ੍ਯਾਸ (ਮਿਥ੍ਯਾ ਕਲਪੀ) ਵਸਤੁ. ਓਹ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਮ ਹੋਵੇ ਅਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੈ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿੱਕੁਰ ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਅਧ੍ਯਸ੍ਤ ਹੈ.

ਅਧ੍ਯਕ੍ਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ। ੨ ਅਹੁਦੇਦਾਰ. ਅਧਿਕਾਰੀ। ੩ ਮੁਖੀਆ.

ਅਧ੍ਯਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪਾਠ ਅਨੁਸਾਰ ਬੋਲਣਾ. ਭਾਵ-ਪੜ੍ਹਾਈ. ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਅਧ੍ਯਵਸਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਉਤਸਾਹ. ਦਿਲੇਰੀ। ੨ ਨਿਸ਼ਚਾ। ੩ ਸ਼ੌਕ.

ਅਧ੍ਯਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਭਾਵ. ਖਿਆਲ। ੨ ਮਿਥ੍ਯਾ-ਗ੍ਯਾਨ। ੩ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਸਤੁ ਦੀ ਕਲਪਣਾ। ੪ ਬੈਠਣ ਦਾ ਥਾਂ। ੫ ਆਸਨ.

ਅਧ੍ਯਾਹਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਵਿਚਾਰ। ੨ ਚਰਚਾ। ੩ ਵਾਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ (ਆਪਣੇ ਪਾਸੋਂ) ਵਾਧੂ ਪਦ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਇਹ ਜਗ ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੋ ਤਉ ਨਹੀਂ ਸੁਨਿਓ ਕਾਨ." (ਜੈਜਾ ਮ: ੯) ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ "ਉੱਤਮ" ਅਥਵਾ "ਸਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਧ੍ਯਾਹਾਰ ਹੈ. "ਕਰਿ ਕਰਿ ਹਾਰਿਓ ਅਨਿਕ ਬਹੁ ਭਾਤੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਇਸ ਵਿੱਚ "ਉਪਾਯ" (ਜਤਨ) ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਧ੍ਯਾਹਾਰ ਹੈ.

ਅਧ੍ਯਾਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਆਤਮ.

ਅਧ੍ਯਾਤਮਗ੍ਯਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ. ਬ੍ਰਹਮਗ੍ਯਾਨ.

ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਯਣ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਉਹ ਰਾਮਾਇਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਵਿਚਾਰ ਹੈ. ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਂਡ ਪੁਰਾਣ ਅੰਤਰਗਤ ਇੱਕ ਰਾਮਕਥਾ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ. ਇਸ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਵਾਦ ਭਾਈ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰਮਲਾ ਪੰਥ ਦੇ ਰਤਨ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੩੯ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਅਧ੍ਯਾਤਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮ.

ਅਧ੍ਯਾਪਕ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਅਧ੍ਯਯਨ (ਪੜ੍ਹਾਈ) ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਉਸਤਾਦ. ਗੁਰੂ. ਸਿਕ੍ਸ਼ਕ.

ਅਧ੍ਯਾਪਿਕਾ. ਸੰ. ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ. ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੀ.

ਅਧ੍ਯਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹਿੱਸਾ. ਪਰਿਛੇਦ. ਬਾਬ. ਸਰਗ.

ਅਧ੍ਯਾਰੋਪ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਝੂਠੀ ਕਲਪਨਾ। ੨ ਇੱਕ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਅਗ੍ਯਾਨ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ. ਜਿਵੇਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਵਿੱਚ ਆਰੋਪਣਾ। ੩ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਆਰੋਹਣ.

ਅਧ੍ਰੁਵ
ਅਧ੍ਰੂਵ } ਸੰ. ਅਧ੍ਰੁਵ. ਵਿ-ਨਾ ਧ੍ਰੁਵ (ਇਸਥਿਤ). ਚੰਚਲ। ੨ ਨਾ ਪਾਇਦਾਰ. ਅਨਿੱਤ. ਬਿਨਸਨਹਾਰ.

"ਸਭ ਅਧ੍ਰੁਵ ਡਿਠੇ ਜੀਉ ਤਾ ਚਰਨਕਮਲ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਧ੍ਵਰ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਐਸਾ ਜੱਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧ੍ਵਰ (ਹਿੰਸਾ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਸ਼ੂ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਉਹ ਜੱਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਘਨ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਨਿਰੁਕ੍ਤ.

ਅਧ੍ਵਰਯੁ. ਸੰ. ਅਧ੍ਵਰ੍ਯੁ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਯਜੁਰਵੇਦ। ੨ ਯਜੁਰਵੇਦ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਜੱਗ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ.

ਅਨ. ਸੰ. ਅਨ੍. ਧਾ-ਜਾਣਾ. ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ. ਲੈਜਾਣਾ। ੨ ਵ੍ਯ-ਨਿਸ਼ੇਧ ਬੋਧਕ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਲਗਕੇ ਨਾਂ (ਨਹੀਂ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ-ਅਨਪੜ੍ਹ, ਅਨੁਚਿਤ ਆਦਿ। ੩ ਅਨ੍ਯ. ਵਿ-ਦੂਜਾ.

ਹੋਰ. "ਲੋਭੀ ਅਨ ਕਉ ਸੇਵਦੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਨ. ਅਨਾਜ. "ਲਾਟੂ ਮਧਾਣੀਆਂ ਅਨਗਾਹ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ. ਜੋ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਕੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਭਾਵ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਰਖੇ ਰਖਣਹਾਰ ਆਪਿ ਉਬਾਰਿਅਨੁ."* (ਵਾਰ ਗੂਜ ਮ:੫) ੬ ਅਨੁ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਨ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਨਦਿਨ ਅਤੇ ਅਨੁ.

ਅਨਸਨ. ਸੰ. ਅਨ-ਅਸ਼ਨ. ਵਿ—ਜੋ ਅਸ਼ਨ (ਭੋਜਨ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ. "ਅਚਵਹੁੰ ਅਸਨ ਕਿ ਰਹੌਂ ਅਨਸਨਾ?" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨਸਾਧੁ. ਅਸਾਧੁ. ਬੁਰਾ ਆਦਮੀ. ਦੇਖੋ, ਧੋਪ ੨.

ਅਨਸੂਆ. ਦੇਖੋ, ਅਨਸੂਯਾ.

ਅਨਸੂਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਵ. ਅਪ੍ਰਸੂਤਾ. ਵੰਧ੍ਯਾ. ਬਾਂਝ.

ਅਨਸੂਯ, ਅਨਸੂਯਕ ਵਿ—ਅਸੂਯਾ (ਈਰਖਾ) ਰਹਿਤ. ਹਸਦ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ. "ਅਨਸੂਯਕ ਸ਼ੁਭ ਮਨ ਨਹਿ ਮਾਨੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨਸੂਯਾ. ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਕੰਨ੍ਯਾ ਅਤੇ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਕੂਟ ਪਹਾੜ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਵੱਡੀ ਧਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੇ ਧ੍ਯਾਨ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ. ਜਦ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਸਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਦਿਵ੍ਯ ਵਟਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਸਦੀਵ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਰਹਿ ਸਕੇ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ. "ਬਰੀ ਆਨ ਅਨਸੂਯਾ ਨਾਰਿ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਅਸੂਯਾ (ਈਰਖਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਹਸਦ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ.

ਅਨਸੰਖ. ਵਿ—ਅਸ਼ੰਖ. ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. "ਅਨਸੰਖ ਅਛੂਹਨਿ ਸੰਗ ਦਲੰ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸੰਖ.

ਅਨਸ਼੍ਵਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਸ਼੍ਵਰ (ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ) ਨਹੀਂ. ਕ਼ਾਇਮ.

ਅਨਹਤ. ਸੰ. ਅਨਾਹਤ. ਵਿ—ਆਹਤ (ਚੋਟ ਲਾਏ) ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਆਘਾਤ. "ਦਰਿ ਵਾਜਹਿ ਅਨਹਤ ਵਾਜੇ ਰਾਮ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ.

ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ, ਅਨਹਤ ਨਾਦ ਸੰ. ਅਨਾਹਤ ਨਾਦ.† ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਕਿਸੇ ਆਘਾਤ (ਪ੍ਰਹਾਰ) ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ.

"ਪ੍ਰਥਮੇ ਭ੍ਰਮਰਗੁੰਜਾਰ ਸੰਖਧੁਨਿ ਦੁਤਿਯ ਕਹਿੱਜੈ,
ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਬਜੈ ਮਿਰਦੰਗ ਚਤੁਰਥਹਿ ਤਾਲ ਸੁਨਿੱਜੈ,
ਪੰਚਮ ਘੰਟਾ ਨਾਦ ਖਸ਼੍ਟ ਬੀਣਾਧੁਨਿ ਹੋਈ,
ਸਪ੍ਤਮ ਬਾਜੈ ਭੇਰਿ ਅਸ਼੍ਟਮੈਂ ਦੁੰਦਭਿ ਜੋਈ,
ਨਵਮੈ ਗਰਜ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੀ ਦਸ਼ਮ ਮੇਘ ਘੋਖਹਿਂ ਗੁਨੈ,
ਕਹਿ 'ਸੁੰਦਰ' ਅਨਹਤਸ਼ਬਦ ਕੋ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋਗੀ ਸੁਨੈ." (ਸੁੰਦਰਵਿਲਾਸ)

੨ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦਾ ਸੰਗੀਤ, ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ. ਨਾਮਅਭ੍ਯਾਸੀ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਦੀ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ (ਸਮਾਧਿ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ ਬਾਜੰਤ ਭੇਰੀ." (ਸੋਹਿਲਾ) ੩ ਇਲਹਾਮ. ਸ਼ੁੱਧ ਚਿੱਤ ਵਾਲੇ ਆਚਾਰਯ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲੀ ਹੁਕਮ.

ਅਨਹਦ. ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ. "ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਪਾਈਐ ਤਹ ਹਉਮੈ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਹੱਦ. ਅਪਾਰ. "ਅਨਹਦ ਰੂਪ ਅਨਾਹਤ ਬਾਨੀ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਰਾ" "ਅਣਕਾ" "ਅਨੁਭਵ" "ਸ਼ਸ਼ਿਵਦਨਾ" "ਚੰਡਰਸਾ" ਅਤੇ "ਮਧੁਰਧੁਨਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ. ਯ. ।।।, ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਸਤਜੁਗ ਆਯੋ। ਸਭ ਸੁਨਪਾਯੋ।
ਮੁਨਿ ਮਨ ਭਾਯੋ। ਗੁਨਿ ਗਨ ਗਾਯੋ. (ਕਲਕੀ)

* ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ "ਅਨੁ" ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

† ਅਨਾਹਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਹਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਆਘਾਤ (ਚੋਟ) ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ.

ਅਨਹਦਸਬਦ, ਅਨਹਦਨਾਦ, ਅਨਹਦਬਾਨੀ ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ ਨਾਦ. "ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਬਜਹਿ ਦਰਬਾਰੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) "ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਦਰਿ ਵਜਦੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਅਨਹਦ-ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਵਜਾਏ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਨਹਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਬੁਰਿਆਈ. ਹਾਨੀ. ਅਪਕਾਰ. ਵਿਰੋਧ.

ਅਨਹੋਨੀ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ. ਅਸੰਭਵ. ਨਾਮੁਮਕਿਨ. "ਚਿੰਤਾ ਤਾਕੀ ਕੀਜੀਐ ਜੋ ਅਨਹੋਨੀ ਹੋਇ." (ਸ. ਮ: ੯)

ਅਨਹੋਵਨ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਸੰਭਵ. "ਹੋਵਨ ਕਉਰਾ ਅਨਹੋਵਨ ਮੀਠਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਮੌਤ ਕੌੜੀ, ਜੀਵਨ ਮਿੱਠਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਣਹੋਂਦ. ਅਭਾਵ.

ਅਨਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਧਮ. ਨੀਚ। ੨ ਸੰ. ਅਨੇਕ. ਨਾ-ਇੱਕ. ਬਹੁਤ। ੩ ਸੰ. ਆਨਕ. ਸੰਗਯਾ—ਛੋਟਾ ਨਗਾਰਾ. "ਅਨਕ ਤੂਰ ਭੇਰੀ ਪਣਵ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੪ ਅ਼ ਉਂਸ ਅਨਕ਼. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ੫ ਵਿ—ਆਨੰਦ. ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖ਼ੁਸ਼.

ਅਨਕ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ.

ਅਨਕਦੁੰਦਭਿਜ. ਸੰਗਯਾ—ਆਨਕਦੁੰਦੁਭੀ (ਵਸੁਦੇਵ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਨਕਦੁੰਦਭਿਜ ਬਲਭਨਿਜਾਚਰਨਾਯਕ ਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਨਕਦੁੰਦੁਭੀ (ਵਸੁਦੇਵ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ, ਉਸ ਦੀ ਬੱਲਭਾ (ਪਿਆਰੀ) ਜਮੁਨਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾਹੋਇਆ ਘਾਸ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਨ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਨਕਦੁੰਦਭੀ. ਦੇਖੋ, ਆਨਕਦੁੰਦਭੀ.

ਅਨਕਪ. ਸੰ. ਅਨੇਕਪ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਅੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਸੁੰਡ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਹਾਥੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਨਕਪਨੀ, ਅਨਕਪੀ ਸੰਗਯਾ—ਅਨੇਕਪ (ਹਾਥੀਆਂ) ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਅਨਕਪ.

ਅਨਕਪਯਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੇਕਪ—ਅਰਿ. ਹਾਥੀ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸਿੰਘ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਨਕਪਯਰਿ ਨਾਦਨਿ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾਥੀ ਦੇ ਵੈਰੀ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਙ ਨਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਸਿੰਘਨਾਦਿਨੀ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅ਼ਨਕ਼ਰੀਬ. ਅ਼ عنقریب ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਾਸ ਪਾਸ. ਲਗਪਗ। ੨ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ.

ਅਨਕਾ. ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼ਸ਼ਿ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਯਗਣ. ।SS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ। ਅਜੂ ਹੈ। ਅਜੈ ਹੈ। ਅਭੈ ਹੈ. (ਰਾਮਾਵ)

੨ ਦੇਖੋ, ਚਾਚਰੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਨਕਾ.

ਅਨਕਾਇ, ਅਨਕਾਏ ਸੰ. ਅਨਕਾਯ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਯ (ਦੇਹ) ਨਹੀਂ ਹੈ. ਕਾਮ. ਅਨੰਗ. "ਅਨਕਾਏ ਰਾਤੜਿਆ! ਵਾਟ ਦੁਹੇਲੀ ਰਾਮ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਹੇ ਕਾਮਲੰਪਟ! ਵਾਟ ਦੁਹੇਲੀ। ੨ ਅਨਯ—ਕਾਹੇ! ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਕਯੋਂ?

ਅਨਕਾਦ, ਅਨਕਾਦਿ ਵਿ—ਅਨੇਕ ਦੀ ਆਦਿ. ਸਭ ਦਾ ਮੂਲ. "ਅਨਕਾਦਿ ਸਰੂਪੰ ਅਮਿਤ ਬਿਭੂਤੰ." (ਗਜਾਨ)

ਅਨਕਾਮ. ਵਿ—ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਅਨੁਕਾਮ. ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਣ ਕਰਤਾ. "ਸਰਬ ਕੇ ਅਨਕਾਮ." (ਅਕਾਲ)

ਅਨਕਾਲ. ਵਿ—ਕਾਲ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਅਕਾਲ.

ਅਨਕੁੰਭ. ਦੇਖੋ, ਅਕੁੰਭ. "ਤਬ ਕੁੰਭ ਔਰ ਅਨਕੁੰਭ ਆਨ। ਦਲ ਰੁਕਯੋ ਰਾਮ ਕੀ ਤਯਾਗ ਕਾਨ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਨਕੰਪਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਕੰਪਾ.

ਅਨਕਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਗਜ਼ਾਨ ਨਹੀਂ. ਉੱਮੀ. ਅਨਪੜ੍ਹ.

ਅਨਖ. ਦੇਖੋ, ਅਣਖ. "ਮਨ ਅਨਖਾਇ ਸੁ ਕੁਪਹਿ ਘਨੇਰੇ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਖ (ਨਹੁੰ) ਨਹੀਂ.

ਅਨਖੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਖੰਗ.

ਅਨੱਖਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨਕਰ.

ਅਨਗ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਗ। ੨ ਜੋ ਨਗ (ਅਚਲ) ਨਹੀਂ. ਜੰਗਮ। ੩ ਚਲਾਇਮਾਨ। ੪ ਚੰਚਲ.

ਅਨਗਨ, ਅਨਗਨਿਤ ਵਿ—ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਗਿਣਤੀ ਰਹਿਤ.

ਅਨਗਰੂਆ. ਵਿ—ਗੌਰਵਤਾ ਰਹਿਤ. ਤੁੱਛ। ੨ ਅਨੰਗ-ਰੂਆ. ਕਾਮਰੂਪ. ਮੋਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ. "ਅਨਗਰੂਆ ਆਖਾੜਾ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਨਗੜ੍ਹ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਠਨ ਨਹੀ ਕੀਤਾ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਦ੍ਵਾਰਾ ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

ਅਨਗਾਹ. ਵਿ—ਜੋ ਗਾਹਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਅਥਾਹ. ਮਹਾਂ ਗੰਭੀਰ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਨਗਾਹ. ਫਲਹਾ. ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਦਾਣੇ ਝਾੜਨ ਅਤੇ ਕਣਕ ਜੌਂ ਆਦਿਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਨੂੰ ਚੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਝਾਫਿਆਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਲਹਾਨ ਤੇ ਫੇਰਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਲਾਟੂ ਮਧਾਣੀਆਂ ਅਨਗਾਹ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅਨਗੰਧ. ਵਿ—ਗੰਧ (ਬੂ) ਬਿਨਾ। ੨ ਉੱਘ ਸੁੱਘ ਬਿਨਾ। ੩ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਦੁਰਗੰਧ. ਬਦਬੂ. "ਅਨਗੰਧ ਜਰੇ ਮਹਾਂ ਕੁੰਡ ਅਨਲੰ." (ਗਜ਼ਾਨ)

ਅਨਘ. ਵਿ—ਅਘ (ਪਾਪ) ਬਿਨਾ। ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ.

ਅਨਘੜ. ਵਿ—ਜੋ ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨਗੜ੍ਹ। ੨ ਬੁਰਾ ਘੜਿਆਹੋਇਆ. ਕੁਡੌਲ. ਬੇਡੌਲ। ੩ ਅਸਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਅਸਭਜ਼. ਗੰਵਾਰ.

ਅਨਚਾਰ. ਸੰ. ਅਨਾਚਾਰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਬਦਚਲਨੀ. ਦੁਰਾਚਾਰ.

ਅਨਚਾਰੀ. ਸੰ. अनाचारिन्—ਅਨਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਦੁਰਾਚਾਰੀ. ਬੁਰੇ ਚਾਲਚਲਨ ਵਾਲਾ. "ਅਨਚਾਰੀ ਕਾ ਧਾਨ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਅਨਚੇਤ. ਵਿ—ਚੇਤਨਾ ਰਹਿਤ. ਜੜ੍ਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਚਾਨਕ. ਅੱਚਣਚੇਤ. "ਜਾਇ ਲਗੀ ਹਰਿ ਕੋ ਅਨਚੇਤ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਨਛਿੱਜ. ਵਿ—ਅਕਯ. ਜੋ ਕ੍ਸ਼ੀਣ (ਨਾਸ਼) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਜੋ ਛਿਜਦਾ ਨਹੀਂ. "ਅਨਛਿੱਜ ਤੇਜ ਉਦਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਨਜਾਨ. ਵਿ—ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਗਜ਼ਾਨ ਰਹਿਤ. ਮੂਰਖ. ਅਗਜ਼ਾਨੀ.

ਅਨਜਾਨਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਗਜ਼ਾਨ ਕਰਕੇ. ਅਨਜਾਨ ਪਨ ਸੇ. ਅੰਞਾਣ ਪੁਣੇ ਨਾਲ. "ਅਨਜਾਨਤ ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਰਚੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਨਜੇਵ. ਵਿ—ਅਜੇਯ. ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ. "ਇਮ ਕਪਟ ਦੇਵ ਅਨਜੇਵ ਨ੍ਰਿਪ, ਜਦਿਨ ਝਟਕਦੈ ਧਾਇ ਹੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਜੋ ਜੇਮਨ (ਖਾਧਾ) ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਅਨਝੰਝ. ਵਿ—ਝੰਝਾ (ਕਾਂਬੇ) ਬਿਨਾ. ਅਕੰਪ. ਅਡੋਲ. "ਅਨਝੰਝ ਗਾਤ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਝੰਝ.

ਅਨਟ, ਅਨੱਟ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਨ੍ਰਿਤ. ਝੂਠ। ੨ ਅਨੀਤਿ। ੩ ਵਿ—ਜੋ ਨਟਦਾ (ਮੁੱਕਰਦਾ) ਨਹੀਂ। ੪ ਨਾ ਟਲਣ ਵਾਲਾ. "ਅਨੱਟ ਸੁੱਖਲੰ." (ਗਜ਼ਾਨ) ਨਿੱਤ ਸੁਖ.

ਅਨਡੀਠ. ਵਿ—ਅਣਡਿੱਠ. ਅਣਦੇਖਿਆ.

ਅਨਡੰਡ. ਸੰ. अदण्ड्य—ਅਦੰਡਜ. ਵਿ—ਜੋ ਦੰਡ ਯੋਗਜ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੰਡ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਤ (ਝੁਕਿਆਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਨੰਮ੍ਰਤਾ (ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ) ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਅਨੰਤ. ਅੰਤ

ਰਹਿਤ. ਬੇਅੰਤ. "ਪਸਰਿਓ ਆਪ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਪਲੁ। ੩ ਸੰ. ਅਨਜਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਜੀ ਜਗਾ. "ਕਹਿ ਨਾਨਕ ਅਬ ਨਾਹਿ ਅਨਤ ਗਤਿ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੯) ੪ ਸੰ. ਅਨਿਤਜ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ. ਬਿਨਸਨਹਾਰ. "ਅਨਤਾ ਧਨ ਧਰਣੀ ਧਰੇ ਅਨਤ ਨ ਚਾਹਿਆਜਾਇ। ਅਨਤ ਕਉ ਚਾਹਨ ਜੋ ਗਏ ਸੇ ਆਏ ਅਨਤ ਗਵਾਇ." (ਗਉ ਮ: ੧) ਅਨਿੱਤ ਧਨ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਗਡਦਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਅਨਿੱਤ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਗਏ, ਉਹ ਅਨੰਤ ਖੋ ਬੈਠੇ। ੫ ਹੋਰ. ਦੂਜਾ. ਅਨਜ. "ਸਿਮਰਨ ਬਿਨਾ ਅਨਤ ਨਹਿ ਕਾਜੂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨਤਤਰੰਗਾ, **ਅਨਤਤਰੰਗੀ** ਵਿ—ਅਨੰਤ ਤਰੰਗਾਂ (ਲਹਰਾਂ) ਵਾਲਾ. ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਆਸਾ ਪੂਰਣ ਅਨਤਤਰੰਗਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਨਤਭਾਇ. ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. "ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮਉਲਿਆ ਅਨਤਭਾਇ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ)

ਅਨਤਰ. ਸੰ. ਅਨਜਤਰ. ਵਿ—ਦੋ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ. ਦੂਜਾ. ਦੂਸਰਾ। ੨ ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨਜਤ੍ਰ. ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਜੀ ਜਗਾ। ੩ ਸੰ. ਅਨੰਤਰ. ਪਿੱਛੋਂ. ਉਪਰਾਂਤ (ਉਪਰੰਤ). ਬਾਦ। ੪ ਅਨਜ—ਤਰੁ. ਹੋਰ ਬਿਰਛ. "ਚੰਦਨਾ ਸੁਬਾਸੁ ਜਾਸੁ ਸਿਮਰਤ ਅਨਤਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਨਤਰਿਯਾ, **ਅਨਤਰੀਆ** ਵਿ—ਜੋ ਤਰਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ. ਅਨ-ਤਾਰੂ. "ਅਨਤਰਿਯਾ ਜਜੋਂ ਸਿੰਧੁ ਕੋ ਚਹਿਤ ਤਰਨ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਤ "ਅਨਤਾ ਧਨ ਧਰਿ ਦਬਿਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਨਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜਥਾ.

ਅਨਦ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ. ਆਨੰਦ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ. "ਅਨਦ ਸੂਖ ਮੰਗਲ ਬਨੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਣਦ.

ਅਨਦਮੂਲ. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਦੀ ਜੜ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਮੁੱਢ. "ਅਨਦਮੂਲ ਧਿਆਇਓ ਪੁਰਖੋਤਮੁ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਅਨਦਰੂਪ. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਸ੍ਵਰੂਪ. ਆਨੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਕ੍ਸ਼ਣ (ਜ਼ਾਤੀ ਸਿਫ਼ਤ). "ਅਨਦਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਸਭ ਥਾਨਿ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਅਨਦਾਇਕ. ਵਿ—ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਅਨਦਾਇਕ ਤਿਹ ਪੁਤ੍ਰ ਨ ਪਿਤ ਕੋ ਬਧ ਕਿਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬) ੨ ਅੰਨ ਦਾਤਾ.

ਅਨਦਾਈ. ਸੰਗਜਾ—ਆਨੰਦਤਾ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. "ਹਰਿ ਆਰਾਧੇ ਅਰੋਗ ਅਨਦਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਨਦਾਤਾ। ੩ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਅਨਦਿਨ, **ਅਨਦਿਨੁ** ਸੰ. ਅਨੁਦਿਨ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ. ਹਰਰੋਜ਼. ਭਾਵ—ਨਿਰੰਤਰ (ਲਗਾਤਾਰ). ਨਿੱਤ. ਸਦਾ. "ਅਨਦਿਨੋ ਮੋਹਿ ਆਹੀ ਪਿਆਸਾ." (ਸੋਹਿਲਾ) "ਅਨਦਿਨੁ ਸਹਸਾ ਕਦੇ ਨ ਚੂਕੈ." (ਬਿਹਾ ਵਾਰ ਮ: ੩)

ਅਨਦੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ. "ਅਨਦੁ ਕਰੈ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਮਾਰੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਨਦ੍ਰਿਸਟ. ਵਿ—ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ. ਨਾ ਦੇਖਿਆਹੋਇਆ. ਅਣਡਿੱਠ.

ਅਨਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਸੰ. ਪ੍ਰਲਯ (ਪਰਲੋਂ). ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ. "ਆਵਨੁ ਜਾਵਨੁ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅਨ-ਦ੍ਰਿਸਟਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਨਧਰ. ਸੰ. ਅਨਾਧਾਰ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਰਹਿਤ. "ਅਨਧਰ ਪ੍ਰਮਾਥ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਅਨ—ਧਰ. ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. "ਇਹ ਭਾਂਤ ਨਿੰਦ ਅਨਧਰ ਸੁਭਟ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਨਧਿਕਾਰੀ. ਸੰ. अनधिकारिन्. ਵਿ—ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ. ਕੁਪਾਤ੍ਰ. ਨਾਲਾਇਕ। ੨ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਖ਼ਾਰਿਜ. ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਡਿਗਿਆਹੋਇਆ.

ਅਨਧਜਾ. ਸੰ. ਅਨਧਜਾਯ. ਸੰਗਜਾ—ਨਾ ਅਧਜਯਨ (ਪੜ੍ਹਨ) ਦੀ ਤਿਥਿ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ—ਏਕਮ,

ਅਸ਼੍ਟਮੀ. ਚੌਦਸ, ਅਮਾਵਸ, ਪੂਰਨਮਾਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਥਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ.† "ਅਨਧ੍ਯਾ ਜੋ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪੜ੍ਹੈ ਸੋ ਵਾਦੀ ਜਗ ਮਾਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਜੀਵਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ੨ ਗਤਿ. ਚਾਲ। ੩ ਸ੍ਵਾਸ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਨਨ੍ਯ.

ਅਨਨਪਰ. ਸੰ. ਅਨਨ੍ਯਪਰ. ਵਿ–ਇੱਕ ਪਰਾਇਣ. ਜਿਸ ਦਾ ਧ੍ਯਾਨ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ. "ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਧ੍ਯਾਨ ਅਨਨਪਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪)

ਅਨਨ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ–ਅਨ੍ਯ (ਹੋਰ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਦੇਖੋ, ਅਨਨ। ੨ ਏਕ ਵਿਸ਼ਯ ਆਸਕ੍ਤ. ਇੱਕ ਮਜ਼ਮੂਨ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਇਆ.

ਅਨਨ੍ਵਯ. ਸੰ. ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਨ੍ਵਯ (ਸੰਬੰਧ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਉਪਮੇਯ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਮਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਰਥਾਤ ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਹੀ ਉਪਮਾਨ ਠਹਿਰਾਈਏ. "ਜਹਾਂ ਕਰਤ ਉਪਮੇਯ ਕੋ ਉਪਮੇਯੈ ਉਪਮਾਨ." (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਸ਼ਣ)

ਉਦਾਹਰਣ–

"ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਅਕਥ ਕਥਾ ਬਹੁ ਕਾਇ ਕਰੀਜੈ ?
ਜੈਸਾ ਤੂ ਤੈਸਾ ਤੁਹੀ, ਕਿਆ ਉਪਮਾ ਦੀਜੈ ? (ਬਿਲਾ)
"ਭਲੇ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਤੁਹਿ ਬਨਿਆਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਨਪੜ੍ਹ. ਸੰ. ਅਪਠ. ਵਿ–ਜੋ ਪੜ੍ਹਨ (ਪਠਨ) ਨਾ ਜਾਣੇ. ਉੱਮੀ. ਨਿਰੱਖਰ.

ਅਨਪਾਇਨੀ, ਅਨਪਾਵਨੀ ਸੰ. अनपायिन्–ਅਨਪਾਯਿਨੀ. ਵਿ–ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਪਾਯ (ਨਾਸ਼) ਜਿਸ ਦਾ. ਅਚਲ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. "ਅਨਪਾਵਨੀ ਭਗਤਿ ਨ ਉਪਜੀ." (ਸਾਰ ਪਰਮਾਨੰਦ)

ਅਨਪੇਕ. ਦੇਖੋ, ਅਨਪੇਖ ੨.

ਅਨਪੇਖ. ਵਿ–ਅਣਡਿੱਠ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ। ੨ ਸੰ. ਅਨਪੇਕ. ਅਪੇਕ੍ਸ਼ਾ (ਇੱਛਾ) ਰਹਿਤ. ਬੇਪਰਵਾ.

ਅਨਫੁਰ. ਵਿ–ਸਫੁਰਣ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸੰਕਲਪ. ਸ਼ਾਂਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅਸਤ੍ਯ. ਝੂਠ. ਜੋ ਫੁਰ (ਸਤ੍ਯ) ਨਹੀਂ.

ਅਨਬਿਕਤ. ਸੰ. अनभिव्यक्त–ਅਨਭਿਵ੍ਯਕ੍ਤ. ਵਿ–ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਨ੍ਯਕ੍ਤ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ (ਮਾਯਾ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਅਨਬਿਕਤ ਰੰਗ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਨਬਿੱਧ. ਸੰ. अनाविद्ध–ਅਨਾਵਿੱਧ. ਵਿ–ਜੋ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਅਖੰਡ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ.

ਅਨਬੋਲ. ਵਿ–ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਚੁੱਪ. ਖ਼ਾਮੋਸ਼.

ਅਨਬੋਲਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਬਿਨਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ. ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਅਨਬੋਲਤ ਮੇਰੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਨੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਨਬ੍ਰਣ. ਸੰ. ਅਵ੍ਰਣ. ਵਿ–ਵ੍ਰਣ (ਫੱਟ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਛੇਦ. ਅਖੰਡ. "ਅਨਬ੍ਰਣ ਅਨੰਤ." (ਜਾਪੁ)

ਅਨਭਉ. ਵਿ–ਬਿਨਾ ਭੈ. ਨਿਰਭਯ. "ਅਨਭਉ ਪਦੁ ਪਾਵੈ ਆਪ ਗਵਾਏ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਅਨਭਉ ਕਿਨੈ ਨ ਦੇਖਿਆ, ਬੈਰਾਗੀਅੜੇ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਅਨੁਭਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਓਹ ਗ੍ਯਾਨ ਜੋ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਹੋਵੇ. ਸ੍ਵਤੇ ਗ੍ਯਾਨ. "ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ." (ਜਾਪੁ) ਸ੍ਵਤੇਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ। ੪ ਅਨ੍ਯ ਭਯ. ਹੋਰ ਦਾ ਡਰ. ਦੂਜੇ ਦਾ ਭੈ. "ਅਨਭਉ ਬਿਸਰਿ ਗਏ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਚਿਆ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਨਭਉ ਭਾਉ. ਸੰ. ਅਨੁਭਵ ਭਾਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਆਤਮ ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਅਨਭਉ ਭਾਉ ਨ ਦਰਸੈ." (ਰਾਮ ਰਵਦਾਸ)

ਅਨਭਯ. ਵਿ–ਬਿਨਾ ਭੈ. ਨਿਡਰ.

ਅਨਭਵ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਭਵ। ੨ ਵਿ–ਭਵ (ਜਨਮ) ਰਹਿਤ. ਜੋ ਜੰਮਦਾ ਨਹੀਂ.

† ਹੋਰ ਭੀ ਕਈ ਦਿਨ ਅਤੇ ਵੇਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵਰਜਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਧ੍ਯਾਯ ੪, ਸ਼ ੧੦੨ ਤੋਂ ੧੨੭.

ਅਨਭਾ. ਅਨ੍ਯ ਭਾਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੋਰ ਖਿਆਲ. "ਨਾਸ ਹੋਇ ਅਨਭਾ ਭਿਦੈ." (ਗੁਵਿ ੧੦) ਅਨ੍ਯ ਭਾਵ ਅਤੇ ਭੇਦ ਨਾਸ਼ ਹੋਇ.

ਅਨਭਿਗ | ਅਨਭਿਗ੍ਯ ਸੰ. अनभिज्ञ. ਵਿ—ਜੋ ਅਭਿਗ੍ਯ (ਗ੍ਯਾਤਾ) ਨਹੀਂ. ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ.

ਅਨਭਿਜ. ਵਿ—ਨਾ ਭਿੱਜਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜੋ ਨਾ ਪਸੀਜੇ. ਰੀਝ ਰਹਿਤ। ੩ ਵੈਰਾਗੀ. ਅਸੰਗ. ਨਿਰਲੇਪ.

ਅਨਭੂਤ. ਵਿ—ਜੋ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਯ ਨਹੀਂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨੁਭੂਤ.

ਅਨਭੇਵ. ਦੇਖੋ, ਅਭੇਵ. "ਤੇ ਜਾਨ ਹੈਂ ਅਨਭੇਵ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਅਨਭੈ | ਅਨਭੌ ਦੇਖੋ, ਅਨਭਉ, ਅਨਭਯ ਅਤੇ ਅਨਭਵ. "ਕਰਤਾ ਹੋਇ ਸੁ ਅਨਭੈ ਰਹੈ." (ਭੈਰ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਅਨ੍ਯ—ਭਯ. ਹੋਰ ਡਰ. "ਅਨਭੈ ਵਿਸਰੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ." (ਗਉ ਮ: ੧) ਅਨ੍ਯ ਭਯ ਵਿਸਰੇ.

ਅਨਮਨ | ਅਨਮਨਾ ਵਿ—ਅਨ੍ਯ (ਹੋਰ) ਵਿੱਚ ਮਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਮਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ। ੨ ਉਦਾਸ. ਖਿੰਨਮਨ. "ਸੁਨਕੈ ਸਿਖ ਅਨਮਨ ਹ੍ਵੈ ਆਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨਮਾਰਗ. ਸੰ. उन्मार्ग—ਉਨਮਾਰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਮਾਰਗ. ਖੋਟਾ ਰਾਹ। ੨ ਅਨ੍ਯ—ਮਾਰਗ. ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ.

ਅਨਮਿਖ. ਸੰ. ਅਨਿਮਿਸ਼. ਵਿ—ਨਿਮੇਸ਼ (ਅੱਖ ਝਮਕਣ) ਬਿਨਾ. ਇੱਕ ਟਕ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੱਛੀ। ੩ ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਅੱਖ ਦੀ ਪਲਕ ਨਹੀਂ ਹਿਲਾਉਂਦਾ। ੪ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ (ਵੇਲੇ) ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਅਨਮਿਖ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਤਿਹ ਅਨਮਿਖ ਮੁਖ ਭਈ ਅਰੁਨਤਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਖ ਉੱਪਰ ਲਾਲੀ ਹੋਗਈ. ਇਹ ਨਿਮੇਸ਼ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ.

ਅਨਮਿਲਾ. ਵਿ—ਅਨਮੇਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ.

ਅਨਮੇਖ. ਦੇਖੋ, ਅਨਮਿਖ.

ਅਨਮੇਵ. ਵਿ—ਅਮੇਯ. ਨਾ ਮਿਣਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਮਾਂਉਣ (ਸਮਾਂਉਣ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਅਮੇਉ. "ਨਾਨਕੀ ਸੁਨੰਤ ਹਰਖੰਤ ਅਨਮੇਵ ਅੰਗ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨਮੋਲ. ਸੰ. ਅਮੂਲ੍ਯ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ। ੨ ਭਾਵ—ਬਹੁ ਮੁੱਲਾ.

ਅਨਮੰਡ. ਵਿ—ਮੰਡਨ (ਸ਼ਿੰਗਾਰ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨਿਮੰਡ.

ਅਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਯ (ਨੀਤਿ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਅਨ੍ਯਾਯ. "ਸਮਸ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਯ, ਤਮ ਅਨਯ ਨਸਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸੂਰਜ ਤੁੱਲ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ। ੨ ਅਮੰਗਲ.

ਅਨਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਰੁਸ਼ਤ੍ਵ ਰਹਿਤ. ਨਿਪੁੰਸਕ। ੨ ਕਾਇਰ. ਬੁਜ਼ਦਿਲ.

ਅਨਰਸ. ਵਿ—ਅਨ੍ਯ—ਰਸ. ਹੋਰ ਸੁਆਦ. "ਅਨਰਸ ਚੂਕੇ ਹਰਿਰਸ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਫਿੱਕਾ ਰਸ. ਬੇਸੁਆਦ. "ਹੋਰ ਅਨਰਸ ਸਭ ਬੀਸਰੇ." (ਅਨੰਦੁ) ੩ ਰਸ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ. "ਦੇਹ-ਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨਰਸ ਹੋਏ ਹੈਂਨ." (ਭਗਤਾਵਲੀ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਰੋਧ. ਕੁਰਸ. ਅਣਬਣ. ਨਾਚਾਕੀ। ੫ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਲਿਖਣਾ.

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਅਨਰਸ ਦੇ ਪੰਜ ਭੇਦ ਥਾਪੇ ਹਨ—ਪ੍ਰਤ੍ਯਨੀਕ, ਨੀਰਸ, ਵਿਰਸ, ਦੁਹਸਾਧਨ ਅਤੇ ਪਾਤ੍ਰਾਦੁਸ਼੍ਟ, ਯਥਾ—"ਪ੍ਰਤ੍ਯਨੀਕ ਨੀਰਸ ਵਿਰਸ ਕੇਸ਼ਵ ਦੁਹਸੰਧਾਨ। ਪਾਤ੍ਰਾਦੁਸ਼੍ਟ ਕਬਿੱਤ ਬਹੁ ਕਰਹਿਂ ਨ ਸੁਕਵਿ ਬਖਾਨ." (ਰਸਿਕਪ੍ਰਿਯਾ)

(ੳ) ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰ, ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਰੌਦ੍ਰ ਰਸ ਦਾ ਮਿਲਾਕੇ ਲਿਖਣਾ "ਪ੍ਰਤ੍ਯਨੀਕ" ਹੈ.

(ਅ) ਕਪਟ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ "ਨੀਰਸ" ਹੈ.

(ੲ) ਸ਼ੋਕ ਵਿੱਚ ਭੋਗ ਦਾ ਵਰਣਨ "ਵਿਰਸ" ਹੈ.

(ਸ) ਮਿਤ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸ਼ਤ੍ਰੁਭਾਵ ਦਾ ਮਿਲਾਪ "ਦੁਹਸਾਧਨ" ਹੈ.

(ਹ) ਪ੍ਰਕਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਣਨ "ਪਾਤ੍ਰਾਦੁਸ਼੍ਟ" ਹੈ। ੬ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਨੂੰ ਅਨਰਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਕਾਵ੍ਯ ਦਾ ਰਸ ਵਿਗਾੜਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਵ੍ਯ ਦੇ ਅੱਠ ਹੀ ਰਸ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ੭ ਸੰ. ਅਨੁਰਸ. ਇੱਕ ਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਰਸ ਮਿਲਾਕੇ ਬਣਾਇਆਹੋਇਆ ਰਸ. ਦੇਖੋ, ਆਨਰਸ.

ਅਨਰਗਲ. ਸੰ. अनर्गल. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰਗਲ (ਰੋਕ) ਜਿਸ ਦੇ, ਅਮੋੜ. ਨਿਰੰਕੁਸ਼.

ਅਨਰਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰੀਤਿ ਰਹਿਤ. ਉਦਾਸ। ੨ ਅਨ੍ਯ—ਰਤ. ਹੋਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੂਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ। ੩ ਸੰ. अनृत—ਅਨ੍ਰਿਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਝੂਠ. ਅਸ-ਤ੍ਯ. "ਅਹੰਮਤ ਅਨਰਤ ਕੁਮਿਤ ਹਿਤ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) "ਮਾਤਵੰ ਮਦ੍ਯੰ ਕੁਨਾਰੰ ਅਨਰਤੰ." (ਕਲਕੀ)

ਅਨਰਥ. ਸੰ. अनर्थ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਰਾ ਅਰਥ. ਉਲਟਾ ਅਰਥ। ੨ ਪਾਪ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਅਰ੍ਥ (ਧਨ). ੩ ਉਤਪਾਤ. ਉਪਦ੍ਰਵ. "ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ ਵਿਹਾਝੀ ਮਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਵ੍ਯ—ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ. ਨਿਸ਼ਫਲ.

ਅਨਰਾਉ. ਸੰ. ਅਨੁਰਾਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ. ਇਸ਼ਕ. ਨੇਂਹੁ. "ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ ਇਹੁ ਅਨਰਾਉ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਅਨੁਰਾਵ. ਪ੍ਰਤਿ-ਧ੍ਵਨਿ. ਗੂੰਜ.

ਅਨਰਾਗ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਰਾਗ। ੨ ਬਿਨਾ ਰਾਗ (ਪ੍ਰੇਮ). ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਖਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰਾਗੀ ੨.

ਅਨਰਾਗਾ, ਅਨਰਾਗੀ ਵਿ—ਅਨੁਰਾਗੀ. ਪ੍ਰੇਮੀ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਅਨਰਾਗਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) "ਸੁਰਤਿ ਸੁੰਨਿ ਅਨਰਾਗੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਨਿਜਘਰਿ ਬਸ-ਤਉ ਪਵਨੁ ਅਨਰਾਗੀ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਅਨ (ਬਿਨਾ) ਰਾਗ (ਪ੍ਰੇਮ). ਰਾਗ ਰਹਿਤ. ਉਦਾਸੀਨ. "ਸਭ ਮਹਿ ਵਸੈ ਅਤੀਤ ਅਨਰਾਗੀ." (ਭੈਰ ਮ: ੩)

ਅਨਰਾਧਾ. ਸੰ. अनिरुद्ध—ਅਨਿਰੁੱਧ. ਵਿ—ਅਮੋੜ. ਮੂੰਹਤਾਣਾ. "ਜਨ ਬਿਚਰੈ ਅਨਰਾਧਾ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨੁਰਾਧਾ.

ਅਨਰੁਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਰੁਕਤ.

ਅਨਰੂਧ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਰੁੱਧ.

ਅਨਰੂਪ. ਵਿ—ਬੁਰਾ ਰੂਪ. ਕਰੂਪ. "ਰੂਪ ਅਨਰੂਪ ਮੋਰੋ ਕਛੁ ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਨੁ-ਰੂਪ. ਵਿ—ਤੁੱਲ (ਸਮਾਨ) ਰੂਪ ਦਾ. ਸਰੀਖਾ. ਮਾਨਿੰਦ. "ਧਰਨਿ ਮੇ ਸਲਿਲ ਜੈਸੇ ਕੂਪ ਅਨਰੂਪ* ਕੈ ਬਿਮਲ ਜਲ ਛਾਏ ਹੈਂ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੩ ਯੋਗ੍ਯ. ਮੁਨਾਸਿਬ. "ਜੋ ਅਨਰੂਪਿਓ ਠਾਕੁਰ ਮੇਰੈ ਹੋਇਰਹੀ ਉਹ ਬਾਤ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੪ ਅਨੁਕੂਲ। ੫ ਅਨ੍ਯ—ਰੂਪ. ਹੋਰ ਸ਼ਕਲ.

ਅਨਲ. ਸੰ. अनल. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਲੰ (ਬੱਸ) ਜਿਸ ਦੇ, ਭਾਵ—ਜੋ ਰੱਜਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. "ਅਉਧ ਅਨਲ ਤਨੁ ਤਿਨ ਕੋ ਮੰਦਰੁ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਤਿੰਨ ਸੰਖ੍ਯਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਨੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਅਗਨੀਆਂ। ੩ ਸੰ. ਅਨਿਲ. ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਧਾਰਣ ਕਰੀਦੇ ਹਨ. ਹਵਾ. ਪਵਨ. "ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇਓ ਦਧਿ." (ਸੋਰ ਰਵਦਾਸ) ਜੈਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਪੌਣ ਨਾਲ ਮਹੋਦਧਿ (ਸਮੁੰਦਰ) ਵਿੱਚ ਤਰੰਗ ਉਠਦੇ ਹਨ। ੪ ਸੰ. अलिल—ਅਲਿਲ. ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਨਲਪਕ" ਭੀ ਹੈ. ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਛੀ ਸਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਂਡੇ ਉੱਪਰੋਂ ਡਿਗਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਹੁਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾ ਵਿੱਚੋਂ ਬੱਚੇ ਨਿਕਲਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉਡਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ. "ਅਨਲ ਅਕਾਸ, ਪੰਛੀ ਡੋਲਬੋ ਕਰਤ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਉਨਕਾ ਅਤੇ ਹੁਮਾ.

ਅਨਲਹੱਕ. ਅ਼ أنا الحق ਅਨਲਹ਼ੱਕ਼. ਅਨਾ (ਮੈ) ਅਲਹ਼ੱਕ਼ (ਸਤ੍ਯਬ੍ਰਹਮ) ਅਹੰਬ੍ਰਹਮਾਸਿਮ. ਮੈ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਹਾਂ. "ਅਨਲਹੱਕ ਬੋਲਜੋ ਵਿਖ੍ਯਾਤਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਵਾਂਙ ਜੋ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ

* ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਅਨਰੂਪ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਆਪਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਵਾਕ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ਼ ਤਬਰੇਜ਼.

ਅਨਲਪਕ, **ਅਨਲਪੰਛੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਨਲ ੪.

ਅਨਲਵਾਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਗ ਜੇਹੀ ਪੌਣ. ਲੋ. ਲੂ। ੨ ਓਹ ਪੌਣ ਜੋ ਅ਼ਰਬ ਅਤੇ ਥਲੀ ਵਿੱਚ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਆਦਮੀ ਭੁੱਜਮਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਰਾਹ ਭੁੱਲਕੇ ਔਝੜ ਪੈਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅ਼ سموم ਸਮੂਮ (Simoom). "ਅਨਲ ਵਾਉ ਭਰਮ ਭੁਲਾਈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੩ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਰੂਪ ਸ਼ੁੱਧ ਪੌਣ (Oxygen) ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਅਗਨਿ (ਵਿਖ) ਰੂਪ ਗੈਸ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੀਵਾ ਜਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. Carbon-di-Oxide. "ਅੰਤਰ ਲੋਭ ਭਰਮ ਅਨਲਵਾਉ। ਦੀਵਾ ਬਲੈ ਨ ਸੋਝੀ ਪਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਅਨਲੁ. ਅਗਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਨਲ. "ਮੁਕਤੈ ਗੁਰਿ ਅਨਲੁ ਬੁਝਾਇਆ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਅਨਵਸਥਾ. ਸੰ. ਅਨਵਸ੍ਥਾ: ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾ ਇਸਥਿਤੀ. ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਟਿਕਾਉ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਚਰਚਾ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਯਥਾ—"ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ। ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ? ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ। ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ?" (ਜਪੁ)

ਅਨਵਸਥਿਤਿ. ਸੰ. ਅਨਵਸ੍ਥਿਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ੍ਥਿਰਤਾ. ਚੰਚਲਤਾ। ੨ ਆਸਰੇ (ਆਸ਼੍ਰਯ) ਦਾ ਅਭਾਵ। ੩ ਸਮਾਧਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਮਨ ਦਾ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਨਵਸਥਾ.

ਅਨਵਸਰ. ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦਾ ਅਵਸਰ (ਸਮੇਂ ਸਿਰ) ਕਰਨਾ ਛੱਡਕੇ, ਬੇਮੌਕੇ ਕੀਤਾਜਾਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਹੋਵੇ, ਉਹ "ਅਨਵਸਰ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਸੂਕੇ ਸਰਵਰਿ ਪਾਲਿ ਬੰਧਾਵੈ,
ਲੂਣੈ ਖੇਤ ਹਥਵਾਰਿ ਕਰੈ।
ਆਇਓ ਚੋਰ ਤੁਰੰਤਹਿ ਲੈਗਇਓ,
ਮੇਰੀ ਰਾਖਤ ਮੁਗਧ ਫਿਰੈ।
ਜਿਹਵਾ ਬਚਨ ਸੁਧ ਨਹੀ ਨਿਕਸੈ,
ਤਬ ਰੇ ਧਰਮ ਕੀ ਆਸ ਕਰੈ."
(ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

"ਜਬ ਘਰ ਮੰਦਰਿ ਆਗਿ ਲਗਾਨੀ
ਕਢਿ ਕੂਪ ਕਢੈ ਪਨਿਹਾਰੇ."
(ਨਟ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਨਵਦ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਵਦ੍ਯ (ਦੋਸ਼) ਰਹਿਤ. ਅਨਿੰਦ੍ਯ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ੍ਯ. ਤਾਰੀਫ ਲਾਇਕ. "ਅਜਰ ਅਮਰ ਅਨਵਦ੍ਯ ਅਭੇਖਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨਵਰ. ਅ਼ انور ਵਿ—ਬਹੁਤ ਨੂਰ ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨ. ਅਤਯੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ। ੨ ਸੰ. ਅਨ—ਅਵਰ. ਜੋ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ. ਉੱਤਮ.

ਅਨਵਰ ਖ਼ਾਨ. ਮੁਖ਼ਲਸ ਖ਼ਾਨ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ.

ਅਨਵਰਤ੍ਯਨ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਵਰਤਿਨ.

ਅਨਵਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਨਯਨ ਕਰਾਉਣਾ. ਮੰਗਵਾਉਣਾ. "ਅਨਵਾਯੋ ਹਮ ਨੇ ਤਿਸ ਭਾਂਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਅਨ੍ਹਵਾਉਣਾ. ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ. "ਰੂਪ ਸਿੰਧੁ ਅਨਵਾਏ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਨਵਾਇਆ. ਵਿ—ਮੰਗਵਾਇਆ. ਆਨਯਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਨ੍ਹਵਾਯਾ. ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਇਆ.

ਅ਼ਨਵਾਨ. ਅ਼ عنوان ਸਰਨਾਵਾਂ. ਸਿਰਲੇਖ। ੨ ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ। ੩ ਦੀਬਾਚਾ. ਭੂਮਿਕਾ.

ਅਨਵਾਰ. ਅ਼ انوار ਨੂਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਚਮਤਕਾਰੇ. ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ.

ਅਨਵੂਣ. ਦੇਖੋ, ਅਨਬੂਣ.

ਅਨਾਸ. ਵਿ—ਆਸ਼ਾ ਬਿਨਾ. ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ. "ਅਨਾਸੰ

ਉਦਾਸੀ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. "ਨਮੋ ਨਮੋ ਅਨਾਸ ਕੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸੰ. ਨਾਸਾ (ਨੱਕ) ਬਿਨਾ. ਨਕਟਾ.

ਅਨਾਸਊਚ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਸੌਚ.

ਅਨਾਸਨ. ਵਿ—ਆਸਨ ਰਹਿਤ. ਇਸਥਿਤੀ ਬਿਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਨਸ਼ਨ. ਬਿਨਾ ਭੋਜਨ.

ਅਨਾਸਿਰ. ਅ਼ عناصر ਅ਼ਨਾਸਿਰ. ਉਨਸਰ (ਤਤ੍ਵ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਭੂਤ. ਪਾਨੀ, ਹਵਾ, ਖ਼ਾਕ ਅਤੇ ਅਗਨਿ.

ਅਨਾਸੌਚ. ਸੰ. ਅਸ਼ੌਚ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ਼ੁੱਧੀ. ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. "ਅਨਾਸੌਚ ਨਾਮਾ ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਸੋਹੈ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਨਾਹਤ, ਅਨਾਹਤਿ, ਅਨਾਹਤੁ ਵਿ—ਅਨ—ਆਹਤ. ਬਿਨਾ ਆਘਾਤ। ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਕਾਲ ਰਹਿਤ. "ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ." (ਜਪੁ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਹਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਦਾ ਵਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਅਨਾਹਤ ਲਾਗੀ, ਕਹੁ ਹਲਾਲ ਕਿਆ ਕੀਆ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਅਮਰਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਸਤ੍ਰ ਅਨਾਹਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਪਛਾੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ੫ ਦੇਖੋ, ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ.

ਅਨਾਹਾਰ, ਅਨਾਹਾਰੀ ਸੰ. अनाहारिन्. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਆਹਾਰ. ਭੋਜਨ ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਨੇ ਅਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ.

ਅਨਾਗਾ, ਅਨਾਗੀ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਖੰਡ. ਬੇਨਾਗਾ. ਨਿਰੰਤਰ. "ਦਾਨ ਦੇਉ ਅਨਾਗੀ ਸੰਘਰ ਰੱਚਿਆ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਵਿ—ਜੇਹਾ ਅੱਗੇ (ਪਹਿਲਾਂ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ.

ਅਨਾਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨਚਾਰ.

ਅਨਾਜ, ਅਨਾਜੁ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਨ. ਖਾਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਦ. "ਅਨਾਜੁ ਮਗਉ ਸਤ ਸੀ ਕਾ." (ਧਨਾ ਧੰਨਾ)

ਅਨਾਤ. ਸੰ. ਸ੍ਨਾਤ. ਵਿ—ਨ੍ਹਾਤਾਹੋਇਆ। ੨ ਅਨਾਯਨ ਕਰਾਤ. ਮੰਗਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਆਨਯਨ ਕੀਤਾ. ਮੰਗਵਾਇਆਹੋਇਆ.

ਅਨਾਤਮ. ਸੰ. अनात्म. ਵਿ—ਆਤਮਾ ਰਹਿਤ. ਜੜ੍ਹ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਜ ਭੂਤ, ਜੋ ਆਤਮਰੂਪ ਨਹੀਂ. ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਵਸਤੁ। ੩ ਅੰਤਹਕਰਣ ਰਹਿਤ. "ਅੰਗ ਹੀਨ ਅਭੰਗ ਅਨਾਤਮ." (ਜਾਪੁ)

ਅਨਾਥ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਥ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਨਹੀਂ। ੨ ਦੀਨ. ਮੁਹਤਾਜ. ਯਤੀਮ. ਮਹਿੱਟਰ.

ਅਨਾਥਹਨਾਥ, ਅਨਾਥਨਾਥ ਵਿ— ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਅਨਾਥਹਨਾਥ ਦਇਆਲ ਸੁਖਸਾਗਰ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਹੈ. "ਪਤਿਤਉਧਾਰਨ ਅਨਾਥਨਾਥ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਅਨਾਥਾਲਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ). ਯਤੀਮਖਾਨਾ.

ਅਨਾਦ ਸੰ. अन्नाद—ਅੱਨਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਅੰਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਭੋਜਨ ਕਰਤਾ। ੩ ਅੰਨ ਆਦਿ। ੪ ਆਦਿ ਰਹਿਤ. ਅਨਾਦਿ. ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਨਹੀਂ। ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਵਾਪੀ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਮ, ਯ, ਗ, ਲ, ऽऽऽ, ।ऽऽ, ऽ, ।. ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਦੋ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੱਲੇ ਬਾਣ, ਰੁੱਕੇ ਗੈਣ। ਮੱਤੇ ਸੂਰ, ਰੱਤੇ ਨੈਣ।
ਢੱਕੇ ਢੋਲ, ਢੂਕੀ ਢਾਲ। ਛੁੱਟੈਂ ਬਾਣ, ਉੱਠੈ ਜ੍ਵਾਲ॥
(ਰਾਮਾਵ)

੬ ਸੰ. ਵਿ—ਨਾਦ (ਧੁਨੀ) ਬਿਨਾ। ੭ ਅ਼ عناد ਇ਼ਨਾਦ. ਦੁਸ਼ਮਨੀ. ਵੈਰ.

ਅਨਾਦੱਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਾਨਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. ਕੰਜੂਸੀ. "ਇਤੈ ਦੱਤ ਧਾਯੋ ਅਨਾਦੱਤ ਉੱਤੇ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਏਧਰੋਂ ਦਾਨ ਦੌੜਿਆ ਓਧਰੋਂ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ.

ਅਨਾਦਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਰਾਦਰ. ਅਪਮਾਨ. ਬੇਇ਼ੱਜ਼ਤੀ.

ਅਨਾਦਿ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਦਿ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਆਦਿ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤ." (ਜਪੁ) ੨ਅੰਨ ਆਦਿ. ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਪਦਾਰਥ. "ਅਨਲ ਅਨਾਦਿ ਕੀਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਧੰਨ ਅਨਾਦਿ ਭੂਖੇ ਕਵਲ ਟਹਕੇਵ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) "ਦੇਵਹਿਂ ਸਭਨ ਅਨਾਦਿ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨਾਮ. ਸੰ. अनामन्. ਵਿ—ਨਾਮ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਉਂ ਨਹੀਂ. "ਅਨਾਮ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) "ਜਗ ਨਾਮ ਸਹੰਸ ਅਨਾਮ ਅਹੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰ. ਅਨਾਮਯ . ਆਮਯ (ਰੋਗ) ਰਹਿਤ. ਅਰੋਗ. "ਤਨ ਅਨਾਮ ਮਨ ਅਨਦ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਇਨਾਮ.

ਅਨਾਮਯ. ਵਿ—ਆਮਯ (ਰੋਗ) ਰਹਿਤ. ਅਰੋਗ. "ਅਖਿਲ ਅਨਾਮਯ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨਾਮਾ, ਅਨਾਮਿਕਾ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੀਚੀ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਉਂਗਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਂਗਲ ਨਾਲ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ. ਯੱਗ ਸਮੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਾ ਦਾ ਛੱਲਾ ਇਸੇ ਲਈ ਪਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏ. "ਨਿਜ ਅਨਾਮਿਕਾ ਤੇ ਸੁ ਬਗਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਅੰਗੂਠੀ ਅਨਾਮਿਕਾ ਤੋਂ ਲਾਹਕੇ ਫੈਂਕ ਦਿੱਤੀ.

ਅਨਾਮੀ. ਵਿ—ਨਾਮ ਰਹਿਤ । ੨ ਅਨਾਮਯ. ਅਰੋਗ. "ਕਰਹੁੰ ਅਵਰ ਕੋ ਕੈਸ ਅਨਾਮੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਇਕ.

ਅਨਾਮੈਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਮਯ.

ਅਨਾਯਾਸ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਯਾਸ (ਯਤਨ) ਬਿਨਾ. ਨਿਰਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਨਾ. "ਅਨਾਯਾਸ ਸਭ ਹੀ ਬਨਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨਾਯੁਧ. ਸੰ. ਵਿ – ਆਯੁਧ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਬਿਨਾ. ਬੇ ਹਥਿਆਰ.

ਅਨਾਰ. ਵਿ—ਨਾਰ (ਗਰਦਨ) ਬਿਨਾ। ੨ ਫ਼ਾ. انار ਸੰਗਯਾ—ਦਾੜਿਮ. ਦਾੜੂ. ਦ੍ਰੁਮਸਾਰ. L. Punica-granatum. ਮਿੱਠਾ ਅਨਾਰ ਪਿਆਸ ਕੰਠ ਦੇ ਰੋਗ ਤਾਪ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਵੀਰਯ ਪੁਸ਼੍ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਕਾਬਿਜ਼ ਹੈ. ਕੰਧਾਰ ਦਾ ਬੇਦਾਨਾ ਅਨਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਖੱਟਾ ਅਨਾਰ ਚਟਣੀ ਮਸਾਲੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਅਨਾਰ ਦਾ ਛਿਲਕਾ 'ਨਾਸਪਾਲ' ਅਨੇਕ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਨਾਰਦਾਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨਾਰ ਦਾ ਬੀਜ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਖੱਟੇ ਅਨਾਰ ਦੇ ਸੁਕਾਏਹੋਏ ਦਾਣੇ, ਜੋ ਚਟਣੀ ਮਸਾਲੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ.

ਅਨਾਰਯ. ਸੰ. अनार्य. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਆਰਯ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ) ਨਹੀਂ। ੨ ਅਨਾੜੀ। ੩ ਅਸਭ੍ਯ. ਗੰਵਾਰ.

ਅਨਾਲਕਾ. ਵਿ—ਨਾ ਨਾਲ ਦਾ. ਜੋ ਸਦਾ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ. "ਖੰਡਿਆ ਭਰਮ ਅਨਾਲ ਕਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਨਿਰਾਲਸ. ਆਲਸ ਬਿਨਾ.

ਅਨਾਲੋਭ. ਸੰਗਯਾ—ਲੋਭ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸੰਤੋਖ.

ਅਨਾਲੰਬ. ਵਿ—ਆਲੰਬ (ਆਸ਼੍ਰਯ) ਬਿਨਾ. "ਅਨਾਲੰਬ ਲਖ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨਾਵਨ. ਕ੍ਰਿ—ਅਨ੍ਹਾਉਣਾ. ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਅਨ੍ਹਾਨਾ. "ਜਲ ਨਿਕਾਸ ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਅਨਾਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਨਾਯਨ ਕਰਾਉਣਾ. ਮੰਗਵਾਉਣਾ. ਅਣਵਾਨਾ.

ਅਨਾਵਰਤ. ਵਿ—ਆਵਰ੍ਤ (ਘੁਮਾਉ) ਬਿਨਾ. ਚੱਕਰ ਬਿਨਾ. ਭਾਵ—ਜੋ ਮੁੜਦਾ (ਭੌਂਦਾ) ਨਹੀਂ. "ਅਨਾਵਰਤ ਬੀਰੰ ਮਹਾਂ ਵਰਤ ਧਾਰਾ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਸੰ. अनावृत—ਅਨਾਵ੍ਰਿਤ. ਜੋ ਆਵ੍ਰਿਤ (ਢਕਿਆ-ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਖੁਲ੍ਹਾ.

ਅਨਾਵ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ (ਵਰਖਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੈਣਾ. ਔੜ.

ਅਨਾੜੀ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾੜੀ (ਨਬਜ਼) ਦੇਖਣ ਨਾ ਜਾਣੇ. ਅਜਾਣ ਵੈਦ। ੨ ਸੰ. ਅਨ—ਏਡ. ਅਨੇਡ. ਮੂਰਖ. ਬੁੱਧਿਹੀਨ. "ਅਸੰਤ ਅਨਾੜੀ ਕਦੇ ਨ ਬੂਝੈ." (ਗਉ ਮ: ੩)

ਅਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ। ੨ ਸੰ. ਅਨਜ. ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਹੋਰ. ਇਤਰ. "ਅਨਿ ਨ ਉਪਾਵ ਕਰਹਾਂ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਅਨਜ ਉਪਾਵ ਨ ਕਰਹਾਂ। ੩ ਸੈਨਾ. ਅਨੀਕ. "ਹਉ ਮੈ ਅਨਿ ਸਿਉ ਲਰਿ ਮਰੈ." (ਬਾਵਨ)

ਅਨਿਆਂਉ, ਅਨਿਆਇ ਸੰ. ਅਨਜਾਯ. ਸੰਗਜਾ—ਅਨੀਤਿ. ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ. "ਤਾ ਕੜੀਐ ਜੇ ਅਨਿਆਇ ਕੋ ਮਰਤਾ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਨਜਾਯ.

ਅਨਿਆਈ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜਾਯੀ.

ਅਨਿਆਸ. ਸੰ. ਅਨਾਯਾਸ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਯਾਸ (ਯਤਨ) ਬਿਨਾ। ੨ ਆਯਾਸ (ਮਿਹਨਤ) ਬਿਨਾ.

ਅਨਿਆਰਾ, ਅਨਿਆਰੋ ਵਿ—ਅਣੀ ਵਾਲਾ. ਨੋਕਦਾਰ। ੨ ਅਭਿੰਨ. ਜੋ ਨਿਆਰਾ ਨਹੀਂ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਦੂਜ ਦਾ ਚੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਨੋਕਾਂ ਹਨ. "ਭਾਲ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਅਨਿਆਰੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਅਨਿਸ੍ਟ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਇਸ਼੍ਟ (ਪਿਆਰਾ) ਨਹੀਂ. ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਨੁਕਸਾਨ. ਹਾਨੀ. ਅਮੰਗਲ.

ਅਨਿਕ. ਵਿ—ਨਾ ਇੱਕ. ਅਨੇਕ. ਬਹੁਤ. "ਅਨਿਕ ਭੋਗ ਬਿਖਿਆ ਕੇ ਕਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰ. ਕਨਕ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. "ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਪਰੇ." (ਸੋਰ ਰਵਦਾਸ) ੩ ਅ਼ ਅ਼ਨਕ. ਦੇਸ਼ਯਾਤ੍ਰਾ. ਸਫਰ। ੪ ਹਮਲਾ. ਧਾਵਾ. "ਕਰਿ ਕਰਿ ਹਾਰਿਓ ਅਨਿਕ ਬਹੁ ਭਾਤੀ ਛੋਡਹਿ ਕਤਹੂ ਨਾਹੀਂ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਕਾਮਾਦਿ ਵੈਰੀਆਂ ਪੁਰ ਬਹੁਤ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਹਾਰਗਿਆ ਹਾਂ.

ਅਨਿਕਤ. ਅਨੇਕਧਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦੇ. "ਖੋਜ ਅਸੰਖਾ ਅਨਿਕਤ ਪੰਥਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅਨੇਕਤ੍ਵ. ਅਨੇਕਤਾ

ਅਨਿਕਧਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਧਾ. ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ. ਅਨੇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ.

ਅਨਿਕਮੁਖੀ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੇਸਨਾਗ. ਸਹਸ੍ਰਫਣੀ। ੩ ਸ਼ਿਵ. ਪੰਚਮੁਖ। ੪ ਰਾਵਣ. ਦਸ਼ਮੁਖ। ੫ ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ। ੬ ਕਾਰ੍ਤਿਕੇਯ. ਖੜਾਨਨ.

ਅਨਿਕਰੰਗੀ. ਸੰਗਜਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦਾ ਹੈ. ਵਿਸ਼੍ਵਰੂਪ.

ਅਨਿਗ. ਵਿ—ਅਨੇਕ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅਨੰਗ. ਕਾਮ. "ਸੁੰਦਰ ਅਨਿਗਭਾਉ ਕਰਤ ਫਿਰਤ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਕਾਮ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ.

ਅਨਿਗਭਾਉ. ਅਨੇਕ ਭਾਵ। ੨ ਅਨੰਗਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਨੂਪਰੀ.

ਅਨਿੱਛ. ਵਿ—ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ.

ਅਨਿਛਿੱਤ. ਸੰ. अनिच्छित. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ. ਅਣਚਾਹਿਆ.

ਅਨਿਤ, ਅਨਿੰਤ, ਅਨਿਤੁ, ਅਨਿਤਜ ਵਿ—ਜੋ ਨਿਤਜ ਨਹੀਂ. ਖਿਨ (ਛਣ) ਭੰਗੁਰ. ਚੰਦਰੋਜ਼ਾ. "ਅਨਿਤ ਬਿਉਹਾਰ ਅਚਾਰ ਬਿਧਿ ਹੀਨਤ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਅਨਿਯਤ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ. "ਅਨਿੰਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਨਿੰਦ. ਸੰਗਜਾ—ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਉਸਤਤਿ. ਤਰੀਫ (ਤਅ਼ਰੀਫ਼). "ਤਜ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਨਿੰਦ ਨਿੰਦਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਤਜ। ੨ ਸੰ. ਅਨਿੰਦਜ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਯੋਗਜ ਨਹੀਂ. ਸਲਾਹੁਣ ਲਾਇਕ (ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗਜ). "ਜੋ ਅਨਿੰਦ ਨਿੰਦ ਕਰਿ ਛੋਡਿਓ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅਨਿਨ, ਅਨਿੰਨ ਸੰ. ਅਨਨਜ. ਵਿ—ਅਨਜ (ਹੋਰ) ਨਾਲ ਨਾ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਦਾ ਹੀ ਉਪਾਸਕ. "ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੋ ਨਿਜਰੂਪ." (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਅਨੰਨ.

ਅਨਿਪ. ਸੰਗਜਾ—ਅਨਿ (ਅਨੀਕਨੀ-ਸੈਨਾ) ਦਾ ਪਤਿ. ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ.

ਅਨਿਬੱਧ. ਸੰ. अनिबद्ध. ਵਿ—ਜੋ ਨਿਬੱਧ (ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਾਜਾ (ਸਾਜ), ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਕਰਨ

ਲਈ ਧਾਤੁ ਅਥਵਾ ਤੰਦ ਦੇ ਬੰਧਨ (ਬੰਦ) ਨਾ ਬੱਧੇ ਹੋਣ.

ਅਨਿਮਿਖ, ਅਨਿਮੇਖ ਸੰ. ਅਨਿਮੇਸ਼. ਵਿ—ਨਿਮੇਸ਼ (ਪਲਕ ਝਮਕੇ) ਬਿਨਾ. ਇੱਕ ਟਕ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੱਛੀ। ੩ ਦੇਵਤਾ. ਭਾਗਵਤ ਆਦਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਝਮਕਦੀ.

ਅਨਿਮੰਡ. ਵਿ—ਅਨਿ (ਅਨੀਕ-ਸੈਨਾ) ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ. ਫੌਜ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ.

ਅਨਿਯਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿਯਤ (ਮੁਕ਼ੱਰਰ) ਨਹੀਂ। ੨ ਨਾਪਾਇਦਾਰ। ੩ ਅਨਿਤ੍ਯ. ਨਿੱਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਅਨਿਯਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਆਰਾ.

ਅਨਿਰਖ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਖ (ਮੁੱਲ) ਨਹੀਂ। ੨ ਅਨਿਰੀਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. "ਅਨਿਰਖ ਸਬ ਉੱਚਰੋ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਅਨਿਰਤ. ਸੰ. ਅਨ੍ਰਿਤ—ਅਨ੍ਰਿਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਿਤ (ਸੱਚ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਝੂਠ. ਅਸਤ੍ਯ.

ਅਨਿਰਵਚਨੀ, ਅਨਿਰਵਚਨੀਯ ਸੰ. अनिर्वचनीय. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕਥਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. "ਲਖਹੁ ਅਨਿਰਵਚਨੀ ਇਹੁ ਯਾਂਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ.

ਅਨਿਰੁਕਤ. ਸੰ. ਅਨਿਰੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਜੋ ਕਥਨ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ. ਅਕੱਥ.

ਅਨਿਰੁੱਧ. ਸੰ. अनिरूद्ध. ਵਿ—ਜੋ ਰੁੱਧ (ਰੁਕਿਆ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਮੋੜ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਕਮਿ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੋਤ੍ਰਾ, ਜੋ ਵਜ੍ਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ.

ਬਾਣ (ਵਾਣ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਊਖਾ (ਊਸ਼ਾ) ਸੀ, ਅਨਿਰੁੱਧ ਉੱਪਰ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਚਤੁਰ ਸਹੇਲੀ ਚਿਤ੍ਰਲੇਖਾ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਗਰ ਸ਼ੋਣਿਤ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਲੈਆਈ. ਬਾਣ ਨੇ ਇਹ ਖਬਰ ਸੁਣਕੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਕਈ ਯੋਧੇ ਘੱਲੇ, ਪਰ ਇਸ ਬੀਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਬਾਣ ਨੇ ਜਯੋਂ ਤਯੋਂ ਕਰਕੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਬਲਰਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਗਏ, ਅਤੇ ਘੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੋਇਆ. ਬਾਣ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਭਗਤ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸਕੰਦ ਉਸ ਵੱਲ ਹੋਏ. ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ, ਅਤੇ ਸਕੰਦ ਨੂੰ ਗਰੁੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਨੇ ਘਾਇਲ ਕਰਦਿੱਤਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਵਾਣ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਊਸ਼ਾ ਸਮੇਤ ਦ੍ਵਾਰਕਾ ਅਪਨੇ ਘਰ ਪੁੱਜਾ. "ਸੰਗ ਲਯੋ ਅਨਿਰੁੱਧ ਕੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਊਖਾ। ੩ ਪਸ਼ੂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰੱਸਾ। ੪ ਏਲਚੀ. ਦੂਤ। ੫ ਸ਼ਿਵ.

ਅਨਿਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਵਨ. ਹਵਾ. "ਅਨਿਲ ਬੇੜਾ ਹਉ ਖੇਵਿ ਨ ਸਾਕਉ." (ਬਸੰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਗਠੀਆ ਲਕ੍ਵਾ ਆਦਿ ਵਾਤਰੋਗ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਨਲ.

ਅਨਿਲਕੁਮਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਨਿਲ (ਪੌਣ) ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਨੂਮਾਨ। ੨ ਭੀਮਸੇਨ.

ਅਨਿਲਭੁਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਪ, ਜੋ ਅਨਿਲ (ਹਵਾ) ਖਾਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਪੌਣਾਹਾਰੀ.

ਅਨਿਵਰਤਿਨ. ਸੰ. अनिवर्तिन्. ਵਿ—ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਮੁੜਨ ਵਾਲਾ. ਅਮੋੜ. "ਅਨਿਵਰਤਿਨ ਨਿਵਰਤਕੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੭) ਅਮੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਕੇ.

ਅਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੋਕ. ਤਿੱਖਾ ਸਿਰਾ। ੨ ਸੈਨਾ. ਅਨੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅਣਿ. "ਕੈ ਕੈ ਬਲ ਸੁੰਭ ਕੀ ਹਨੀ ਅਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨੀਆਲਾ. ਵਿ—ਅਣੀਵਾਲਾ. ਨੋਕਦਾਰ. "ਰਾਮਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ ਤੀਰ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਅਣਿ.

ਅਨੀਸ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਈਸ਼ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਨਹੀਂ. ਅਨਾਥ। ੨ ਅਨੀਕ (ਫੌਜ) ਦਾ ਈਸ਼. ਸੈਨਾਪਤਿ। ੩ ਜੀਵ. ਜੀਵਾਤਮਾ, ਜੋ ਈਸ਼ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ.

ਅਨੀਸ਼੍ਵਰਵਾਦੀ. ਸੰ. अनीश्वरवादिन्. ਵਿ—ਈਸ਼੍ਵਰ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਮਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਸ੍ਤਿਕ. Atheist.

ਅਨੀਹ. ਸੰ. ਵਿ—ਈਹਾ (ਇੱਛਾ) ਰਹਿਤ. ਬੇਪਰਵਾਹ.

ਅਨੀਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫ਼ੌਜ, ਜੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ (ਸੰਮੁਖ—ਸਨ-ਮੁਖ) ਗਮਨ ਕਰੇ। ੨ ਯੁੱਧ. ਜੰਗ. ਲੜਾਈ। ੩ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ. ਰਣਭੂਮਿ.

ਅਨੀਕਨੀ, ਅਨੀਕਿਨੀ ਸੰ. अनीकिनी. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਮਲਿਨੀ. ਨੀਲੋਫ਼ਰ। ੨ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੨੧੮੭ ਰਥ, ੨੧੮੭ ਹਾਥੀ, ੬੫੬੧ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ੧੦੯੩੫ ਪਿਆਦੇ ਹੋਣ। ੩ ਸੈਨਾ. ਫ਼ੌਜ. "ਬਿਚਲ ਬਿਥਰ ਐਸੇ ਭਾਜਗੀ ਅਨੀਕਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨੀਤ. ਸੰ. ਅਨਿਤ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਨਿਤ੍ਯ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਚੰਦਰੋਜ਼ਾ। ੨ ਬੇ ਇਨਸਾਫ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਅਨੀਤਿ। ੩ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਆਨੀਤ। ੪ ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨ੍ਯਤ੍ਰ.

ਅਨੀਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੀਤਿ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ. ਬੇਅ਼ਦਲੀ. ਅਨ੍ਯਾਯ (ਅਨਿਆਂ). ੨ ਵਿ—ਅਨਿਤ੍ਯ. ਚੰਦਰੋਜ਼ਾ. ਬਿਨਸਨਹਾਰ. "ਜਲਿ ਧੋਵੈ ਬਹੁ ਦੇਹਿ ਅਨੀਤਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਨੀਤੇ. ਸੰ. ਅਨ੍ਯਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਜੀ ਜਗਾ। ੨ ਅਨੀਤਿ ਮੇ. ਕੁਰੀਤਿ ਵਿੱਚ. "ਗਾਵਹਿ ਗੀਤੇ ਚੀਤਿ ਅਨੀਤੇ। × × × ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਮਨਿ ਝੂਠ ਅਨੀਤੇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਭਜਨ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਚਿੱਤ ਅਨ੍ਯਤ੍ਰ (ਹੋਰ ਥਾਂ) ਹੈ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨ ਕੁਰੀਤਿ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਨੀਤ.

ਅਨੀਰਾਇ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਅਣੀ ਰਾਇ.

ਅਨੀਲ, ਅਨੀਲੁ ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ। ੨ ਭਾਵ—ਰੂਪ ਰੰਗ ਰਹਿਤ. "ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ." (ਜਪੁ) ੩ ਨੀਲ ਗਿਣਤੀ ਰਹਿਤ. ਭਾਵ ਅਗਣਿਤ. ਬੇਅੰਤ। ੪ ਦੇਖੋ, ਨੀਲ.

ਅਨੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਨ. ਅਨਾਜ. "ਅਨੁ ਧਨੁ ਬਹੁਤਾ ਊਪਜੈ." (ਸਵਾ ਮ: ੩) ੨ ਸੰ. ਉਪ. ਇਹ ਜਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਪਿੱਛੇ, ਤੁੱਲ, ਸਾਥ, ਹਰਇੱਕ (ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ), ਬਾਰੰਬਾਰ ਆਦਿ ਅਰਥ ਜਣਾਉਂਦਾਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਅਨੁਗਾਮੀ ਅਨੁਦਿਨ ਅਨੁਰੂਪ ਆਦਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਣੁ.

ਅਨੁਆਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਹਾਰ.

ਅਨੁਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪੈਰਵੀ। ੨ ਨਕ਼ਲ.

ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਉਪਦੇਸ਼. ਨਸੀਹਤ। ੩ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦਾ ਤੇਰਵਾਂ ਪਰਵ.

ਅਨੁਸਾਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਨੁਕੂਲ। ੨ ਸਮਾਨ. ਜੇਹਾ.

ਅਨੁਸਾਰੀ. ਵਿ—ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਨੁਕੂਲ.

ਅਨੁਸੂਤ. ਵਿਆਪਿਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਸ੍ਯੂਤ. "ਨਿਜ ਅਨੁਸੂਤ ਸਭਿਨ ਮੇ ਦੇਖੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨੁਸ਼੍ਟੁਪ, ਅਨੁਸ਼੍ਟੁਭ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਸੋਲਾਂ ਸੋਲਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ, ਅਤੇ ਅੱਠ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪਦ, ਕੁੱਲ ੩੨ ਅੱਖਰ. ਹਰੇਕ ਪਦ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਅੱਖਰ ਲਘੁ ਅਤੇ ਛੀਵਾਂ ਗੁਰੁ, ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪਦ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵਾਂ ਅੱਖਰ ਲਘੁ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ. ਇਹ ਛੰਦ ਅਕਸਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ "ਸ਼ਲੋਕ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਛੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਦ ੩੨ ਅੱਖਰ ਦਾ ਸ਼ਲੋਕ ਮੰਨਕੇ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਇਆਕਰਦੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

विज्ञानेनासिना येन त्वज्ञानं नवरङ्गकम्
हन्यते नम्यतेऽस्माभिः सगोविन्दहरि र्गुरुः
(ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਤੋਤ੍ਰ ਰਤਨਾਕਰ)

ਕੀਜੇ ਮਾਨ ਨ ਭੂਲਕੈ, ਵਿਦ੍ਯਾ ਰੂਪ ਧਨਾਦਿ ਕੋ,
ਧਾਰੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ, ਗੁਰੁਮਤ ਧਰੋ ਚਿਤ.

ਅਨੁਸ਼੍ਠਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਰਜ ਦਾ ਆਰੰਭ। ੨ ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜਾਪ ਕਰਨਾ। ੩ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਅਨੁਸ਼੍ਨ. ਸੰ. ਅਨੁਸ਼੍ਣ. ਵਿ—ਜੋ ਉਸ਼੍ਨ (ਗਰਮ) ਨਹੀਂ. ਠੰਢਾ.

ਅਨੁਸ੍ਯੂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੀਤਾਹੋਇਆ. ਪਰੋਇਆ। ੨ ਭਾਵ—ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਿਆਹੋਇਆ.

ਅਨੁਸ੍ਵਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਸੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਸਾਥ ਮਿਲਾਕੇ ਉੱਚਾਰਣ ਯੋਗ੍ਯ ਸ੍ਵਰ. ਬਿੰਦੀ. ਟਿੱਪੀ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਨੂਨ ਗ਼ੁੰਨੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਜੰਤੁ ਤੰਤ੍ਰ ਆਦਿ.

ਅਨੁਹਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਹਰਣ ਅਤੇ ਅਨੁਹਾਰ. "ਕਰਹਿਂ ਕ੍ਰਿਤਘ ਨਰ ਅਨੁਹਰ ਹੋਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨੁਹਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੁਕਰਣ. ਨਕਲ.

ਅਨੁਹਾਰ. ਵਿ—ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ. "ਸਨਮੁਖ ਦੇਵੀ ਕੇ ਗਯੋ ਸਲਭ ਦੀਪ ਅਨੁਹਾਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਰੂਪ. ਸ਼ਕਲ। ੩ ਮੁਹਾਂਦਰਾ. ਕਿਸੇ ਜੇਹੀ ਸ਼ਕਲ. ਨੁਹਾਰ.

ਅਨੁਕਤ. ਸੰ. ਅਨੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਨਾ ਉਕ੍ਤ(ਕਹਿਆਹੋਇਆ). ਅਕਥਿਤ (ਅਕਹਿ). "ਅਨੁਕਤ ਪ੍ਰਭਾ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਨੁਕਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਕ਼ਲ। ੨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਤੁੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਪੈਰਵੀ। ੪ ਕਿਸੇ ਧੁਨਿ ਦੀ ਨਕਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸ਼ਬਦ, ਜੈਸੇ—ਘੜੰਮ, ਧੜੰਮ, ਚੀਂ ਚੀਂ, ਗੜਗੜ, ਤੜਾਕ ਆਦਿ. Onomato pœia.

ਅਨੁਕੂਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਡੁਬਦੇ ਨੂੰ ਕੂਲ (ਕਿਨਾਰੇ) ਵਾਂਙ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ. ਸਹਾਇਕ। ੨ ਅਨੁਸਾਰੀ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਅਨੁਕੂਲਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਕੂਲ.

ਅਨੁਕੂਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮੌਕ੍ਤਿਕਮਾਲਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ, ਭ, ਤ, ਨ, ਗ, ਗ. ऽ।।, ऽऽ।. ।।।, ऽ,ऽ. ਪੰਜ ਅਤੇ ਛੀ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸੇਵੋ, ਜਨਮ ਸੁਧਾਰੋ,
ਕਾਮਰੁ ਹੌਮੈ, ਮਨ ਨਹਿ ਧਾਰੋ,
ਆਲਸ ਤਜਾਗੋ, ਕਿਰਤ ਕਮਾਓ,
ਹ੍ਵੈ ਉਪਕਾਰੀ, ਜਗ ਸੁਖ ਪਾਓ.

ਅਨੁਕੰਪਾ. ਸੰ. अनुकम्पा. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਕੰਪਨ(ਕੰਬਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕ੍ਰਿਪਾ. ਦਯਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ. "ਮੁਝ ਪਰ ਨਿਜ ਅਨੁਕੰਪਾ ਧਾਰਹੁ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨੁਕੰਪੈਨਾ. ਵਿ—ਅਨੁਕੰਪਾ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਦਾ ਅਯਨ(ਘਰ). "ਸੁਨ ਸ਼੍ਰੋਨਨ ਬੈਨਾ ਅਨੁਕੰਪੈਨਾ ਬਾਨੀ ਭਨੀ ਰਸਾਲ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨੁਕ੍ਤ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਕਤ.

ਅਨੁਕ੍ਤਨਿਮਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੋਕ੍ਤਿ (ੲ)

ਅਨੁਕ੍ਰਮ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਲਸਿਲਾ. ਤਰਤੀਬ.

ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਦੀ ਫਹਿਰਿਸ੍ਤ. ਸੂਚੀਪਤ੍ਰ. ਤਤਕਰਾ. Index.

ਅਨੁਖੰਗ. ਸੰ. ਅਨੁਸ਼ੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਦਯਾ. ਕ੍ਰਿਪਾ। ੨ ਸੰਬੰਧ. ਜੋੜ। ੩ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਪੂਰਣ ਕਰਣ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਪਦ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖਿੱਚਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਿਵੇਂ—"ਚਹੁ ਜੁਗ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ। ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਤਰਸਹਿ ਸਭ ਲੋਇ। ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ." (ਧਨਾ ਮ: ੩) ਇੱਥੇ ਤੀਜੀ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ੰਗ ਹੈ.

ਅਨੁਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਨੁ (ਪਿੱਛੇ) ਗ (ਚੱਲਣ) ਵਾਲਾ. ਅਨੁਗਾਮੀ. ਪੈਰੋ। ੨ ਸੇਵਕ. ਅਨੁਚਰ. "ਅਨੁਗ ਆਪਨੇ ਕੋ ਅਭੈਦਾਨ ਦਾਤੀ." (ਛੱਕੇ)

ਅਨੁਗਨੀ. ਸੰ. ਸੈਨਾ. ਫ਼ੌਜ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਗ (ਨੌਕਰਾਂ) ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ (ਇਕੱਠ) ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਨੁਗਾਮੀ. ਸੰ. अनुगामिन्. ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਣ ਵਾਲਾ.

ਅਨੁਚਰ. ਪੈਰੋ। ੨ ਸੇਵਕ. ਦਾਸ.

ਅਨੁਗੁਣ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ, ਸੰਗਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਹੋਰ ਵਧਜਾਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਣਨ "ਅਨੁਗੁਣ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਧੋ ! ਇਹ ਮਨ ਗਹਿਓ ਨ ਜਾਈ,
ਚੰਚਲ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਸੰਗ ਬਸਤ ਹੈ,
ਯਾਤੇ ਥਿਰ ਨਾ ਰਹਾਈ. (ਗਉ ਮ: ੯)
ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦਵਾਰ,
ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ. (ਵਾਰ ਆਸਾ)
ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਅਮੋਲ ਹੈ,ਹੋਇ ਅਮੋਲ ਸਾਧੁਸੰਗ ਪਾਇ. (ਭਾਗੁ)

ਅਨੁਗਜਾ. ਸੰ. अनुज्ञा. ਸੰਗਜਾ—ਆਗਜਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੁਰੀ ਮੰਨਣ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਗੁਣ ਮੰਨਲੈਣਾ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਣਨ "ਅਨੁਗਜਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਾਪਰੀ ਜਾਮਹਿ ਗੁਨ ਗਾਏ, ×××
ਅਨਦੁ ਗਰੀਬੀ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤ ਆਏ.××
ਪੀਸਨੁ ਪੀਸਿ ਓਢਿ ਕਾਮਰੀ ਸੁਖ ਮਨੁ ਸੰਤੋਖਾਏ,×××
ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਰੰਗਿ ਏਕ ਕੈ ਓਹੁ ਸੋਭਾ ਪਾਏ. (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਜੇਤਕ ਕਾਨਨ ਕੇ ਦੁਖ ਹੈਂ
ਸਭ ਸੇ ਸੁਖ ਕੈ ਤਨ ਪੈ ਅਨੁਮਾਨੋ. (ਰਾਮਾਵ)
ਭਾਈ ਲੱਧੇ ਕਹਜੋ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੇਰੇ ਗੁਰੁਭਾਈ !
ਕਲ ਹਮ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਜਾਵੇਂਗੇ,
ਕਾਲਾ ਮੁਖ ਕਰਕੈ ਸਵਾਰ ਹੋਇ ਗਧੇ ਪਰ,
ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ ਕੋ ਗੁਨਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ਾਵੇਂਗੇ.

ਅਨੁਗ੍ਰਹ, ਅਨੁਗ੍ਰਹਿ, ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਸੰ. अनुग्रह. ਸੰਗਜਾ—ਕ੍ਰਿਪਾ. ਦਯਾ (ਦਇਆ). ਮਿਹਰਬਾਨੀ. "ਭਇਓ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਤਨ ਕੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਨੁਚਰ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਨੌਕਰ. ਸੇਵਕ.

ਅਨੁਚਰਣੀ. ਸੰਗਜਾ—ਸੈਨਾ. ਫ਼ੌਜ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ (ਗਰੋਹ) ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਵਿ- ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਣ ਵਾਲੀ.

ਅਨੁਚਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਉਚਿਤ (ਯੋਗਜ). ਅਯੋਗ. ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ.

ਅਨੁਜ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਜੰਮਿਆ ਹੈ. "ਜੀਵਤ ਅਨੁਜ ਨਾਮ ਤਿਹ ਲਾਲੂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਫੇਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. "ਰੁਹ ਅਨੁਜ ਆਦਿ ਪਦ ਦੀਜੈ." ਬਿਰਛ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਠ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਕੁੰਦਾ.

ਅਨੁਜਾ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਛੋਟੀ ਭੈਣ, ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਜੰਮੀ ਹੈ.

ਅਨੁੱਤਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਉੱਤਮ। ੨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੋਰ ਨਹੀਂ. ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ.

ਅਨੁਦੱਤ. ਸੰ. अनुदात्त. ਵਿ—ਅਨ—ਉਦੱਤ. ਛੋਟਾ. ਤੁੱਛ। ੨ ਨੀਵਾਂ ਸੁਰ. ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼.

ਅਨੁਦਿਨ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ. ਹਰਰੋਜ਼. ਨਿੱਤ. ਸਦਾ.

ਅਨੁਨਾਸਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਮੂੰਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਅੱਖਰ. ਙ, ਞ, ਣ, ਨ, ਮ ਵਰਣ.

ਅਨੁਨਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਪ੍ਰਤਿਧ੍ਵਨਿ. ਗੂੰਜ. ਮੁੜਵੀਂ ਅਵਾਜ਼.

ਅਨੁਪਸ੍ਥਿਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਨਾ ਉਪਸਥਿਤਿ (ਮੌਜੂਦਗੀ). ਗ਼ੈਰਹ਼ਾਜ਼ਿਰੀ.

ਅਨੁਪਪੱਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਉਪਪੱਤਿ (ਯੁਕਤੀ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਬੇਦਲੀਲੀ ਬਾਤ. ਅਸਿੱਧਿ। ੨ ਅਸੰਗਤਿ। ੩ ਅਸਮਰਥਤਾ। ੪ ਅਪ੍ਰਾਪਤਿ.

ਅਨੁਪਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਨਜ਼ੀਰ.

ਅਨੁਪਲਬਧਿ. ਸੰ. अनुपलब्धि. ਸੰਗਜਾ—ਉਪਲਬਧਿ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੨ ਅਭਾਵ ਦਾ ਗਜਾਨ. ਜੈਸੇ ਘੋੜੇ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀ ਦਾ ਅਭਾਵ, ਇਸ ਥਾਂ ਘੋੜੇ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀ ਭਾਨ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਅਨੁਪਲਬਧਿ ਹੈ.

ਅਨੁਪਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਓਹ ਵਸਤੁ, ਜੋ ਦਵਾ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਨ (ਪੀਤੀ) ਜਾਵੇ. ਔਖਧ ਨਾਲ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ। ੨ ਭੋਜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਲ ਆਦਿ ਜੋ ਪੀਤਾਜਾਵੇ.

ਅਨੁਪਾਰ. ਅਨੂਪਮ ਰੂਪ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਅਨੁਪਾਰੀ. ਵਿ—ਅਨੂਪਮ ਰੂਪ ਵਾਲੀ.

ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ. ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਤੁੱਲ ਹੋਵੇ. ਇਸ ਨੂੰ "ਪਦਮੈਤ੍ਰੀ" ਅਤੇ "ਵਰਣਮੈਤ੍ਰੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਭੇਦ ਥਾਪੇ ਹਨ—

ਛੇਕ, ਵ੍ਰਿੱਤਿ, ਸ਼੍ਰੁਤਿ, ਲਾਟ ਅਤੇ ਅੰਤਜ.

(ੳ) ਜੇ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਪਦਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਮੱਧ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਆਵੇ, ਤਦ "ਛੇਕਾਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗਾਵੈ ਕੋ ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮ ਵੀਚਾਰੁ. (ਜਪੁ)

ਕੁਚਿਲ ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਨਾਰਿ ਕੁਲਖਨੀ
ਪਿਰਕਾ ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਨਿਆ. (ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਛਤ੍ਰੀਪਤਿ ਛੈਲਰੂਪ ਛਿਤਿਨਾਥ,
ਛੋਨੀਕਰ ਛਾਯਾਬਰ ਛਤ੍ਰੀਪਤਿ ਗਾਈਐ.
(ਗ੍ਯਾਨ)

ਪਰਮਪੁਰਖ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸ੍ਵਾਮੀ ਪਾਵਨ ਪਉਨਅਹਾਰੀ.
(ਹਜ਼ਾਰੇ ੧੦)

ਛਲਰੂਪੀ ਛੈਲੀ ਸਦਾ ਛਕੀ ਰਹਿਤ ਛਿਤਿ ਮਾਹਿ.
ਅਛਲ ਛਲਤ ਛਿਤਿਪਤਿਨ ਕੋ ਛਲੀ ਕੌਨ ਤੇ ਜਾਹਿ?
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੭੦)

(ਅ) ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਜੇ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆਵੇ, ਅਤੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ, ਤਦ "ਵ੍ਰਿਤ੍ਯਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ
ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ ਕਰਤਾਰੀ ਰੇ. (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ਸਦਾ ਸਖਾਈ ਸਹਜ ਸੁਭਾਈ ਗੋਵਿੰਦਾ,
ਗਣਿਤ ਮਿਟਾਈ ਚੂਕੀ ਧਾਈ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੈ ਮਨਚਿੰਦਾ.
(ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਨਾਮ ਕਾਮ ਬਿਹੀਨ ਪੇਖਤ ਧਾਮ ਹੂ ਨਹਿ ਜਾਹਿ.
(ਜਾਪੁ)

ਕਹੂੰ ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਦਿਵਾਨ ਮੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ,
ਕਹੂੰ ਦਾਨਵਾਨ ਕੋ ਗੁਮਾਨਮਤਿ ਦੇਤ ਹੋ.(ਅਕਾਲ)

ਕਾਹੂ ਕੋ ਤਨੈਯਾ ਹੈ ਨ ਮੈਯਾ ਜਾਂਕੇ ਭੈਯਾ ਕੋਊ,
ਛੋਨੀ ਹੂ ਕੇ ਛੈਯਾ ਛੋਡ ਕਾਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਈਐ.
(ਗ੍ਯਾਨ)

(ੲ) ਸਮ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਵਰਣਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ "ਸ਼੍ਰੁਤ੍ਯਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਕੰਠਅਸਥਾਨੀ ਦਾ ਮੇਲ, ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਦੰਤ-ਅਸਥਾਨੀ ਦਾ ਮੇਲ ਆਦਿਕ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ. (ਜਪੁ)

ਤ—ਥ—ਸ—ਧ ਇਹ ਸਭ ਅੱਖਰ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣਵਾਲੇ ਹਨ.

(ਸ) ਪਦ ਉਹੀ ਹੋਣ, ਪਰ ਅਨ੍ਵਯ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਹੋਵੇ,ਇਹ "ਲਾਟਾਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗਾਵੈ ਕੋ ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ. (ਜਪੁ)

ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ — ਗਾਵੈ ਕੋ ? ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅਰਥ ਹੈ-ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉੱਤਰ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਦਾ ਬਲ ਹੈ. ਅਤੇ ਗਾਵੈ ਕੋ ਤਾਣੁ, ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ, ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਬਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਗੁਰੁਸ਼ਰਨ ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਹੋਤ ਯਾਤਨਾ ਤਾਹਿਂ,
ਗੁਰੁਸ਼ਰਨ ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਹੋਤ ਯਾਤਨਾ ਤਾਹਿਂ.

ਨਹੀਂ ਪਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬਦਲਗਿਆ.

ਜਾਓ ਮਤ ਠਹਿਰੋ ਇਹਾਂ.

ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਮਤ ਪਦ ਦਾ ਜਾਓ ਅਥਵਾ ਠਹਿਰੋ ਨਾਲ ਸੰਯੋਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਭੇਦ ਹੋ-ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(ਹ) ਛੰਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅੱਖਰ ਦੀ "ਤੁਕਾਂਤ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਇਸ ਤੁਕਾਂਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ "ਅੰਤ੍ਯਾਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਹੈ. ਕਵੀਆਂ ਨੇ "ਅੰਤ੍ਯਾਨੁ-ਪ੍ਰਾਸ" ਛੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੈ—ਸਰਵਾਂਤ੍ਯ, ਸਮਾਂਤ੍ਯ ਵਿਖਮਾਂਤ੍ਯ, ਸਮਾਂਤ੍ਯ, ਵਿਖਮਾਂਤ੍ਯ, ਸਮ-

ਵਿਖਮਾਂਤਜ ਅਤੇ ਭਿੰਨਤੁਕਾਂਤਜ.

(*a*) ਸਰਵਾਂਤਜ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪਦ ਇੱਕ ਹੀ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਅੱਖਰ ਭੀ ਇੱਕੋ ਹੋਵੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਮਿਤ ਤੇਜ ਜਗ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ,
ਆਦਿ ਅਛੇਦ ਅਭੈ ਅਵਿਨਾਸੀ,
ਪਰਮ ਤੱਤ ਪਰਮਾਰਥ ਵਿਕਾਸੀ,
ਆਦਿ ਸਰੂਪ ਅਖੰਡ ਉਦਾਸੀ. (ਗ੍ਯਾਨ)

(*b*) ਸਮਾਂਤਜ ਵਿਖਮਾਂਤਜ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਓਹ ਹੈ ਕਿ ਟੌਂਕ ਪਦ ਨਾਲ ਟੌਂਕ ਦਾ, ਅਤੇ ਜਿਸਤ ਨਾਲ ਜਿਸਤ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਣ ਮੁਦ ਮੰਗਲ ਮੂਲ,
ਸਭ ਕਾਰਯ ਕੋ ਸਿਧ ਕਰਤ;
ਅਵਗੁਣ ਗਹੋ ਨ ਭੂਲ,
ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਕੋ ਜੋ ਹਰਤ.

(*c*) ਜਿਸਤ ਨਾਲ ਜਿਸਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਟੌਂਕ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲੇ. ਇਹ ਸਮਾਂਤਜ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਇੰਦ੍ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰ,
ਬਾਲਾਨ ਬਾਲ,
ਰੰਕਾਨ ਰੰਕ,
ਕਾਲਾਨ ਕਾਲ. (ਜਾਪੁ)

(*d*) ਵਿਖਮਾਂਤਜ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਵਿੱਚ ਟੌਂਕ ਪਦਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਸਤ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅਣਮੇਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ,
ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ,
ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ,
ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ. (ਜਪੁ)

(*e*) ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਵਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਮਿਲੇ, ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਚਰਣ ਨਾਲ ਚੌਥੇ ਚਰਣ ਦਾ ਸਮ ਮੇਲ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਮਵਿਖਮਾਂਤਜ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਨ ਗਨ ਉਦਾਰ,
ਮਹਿਮਾ ਅਪਾਰ,
ਆਸਨ ਅਭੰਗ,
ਉਪਮਾਂ ਅਨੰਗ. (ਜਾਪੁ)

(*f*) ਜੇ ਸਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਵਜ਼ਨ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ (ਵੱਖੋ ਵੱਖ) ਹੋਣ, ਤਦ ਭਿੰਨ-ਤੁਕਾਂਤਜ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਿਤੋ ਕਾਲ ਬੀਤਜੋ ਭਇਏ ਰਾਮਰਾਜੰ,
ਸਬੈ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਜੀਤੇ ਮਹਾ ਜੁੱਧਮਾਲੀ,
ਫਿਰਜੋ ਚੱਕ੍ਰ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ਼ਾ ਮੱਧ ਰਾਮੰ,
ਭਯੋ ਨਾਮ ਤਾਂਤੇ ਮਹਾਂ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ.
(ਰਾਮਾਵ)

ਅਨੁਬੰਧ. ਸੰ. अनुबन्ध. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਬੰਧ. ਤਅੱਲੁਕ. ਰਿਸ਼ਤਾ. ਲਗਾਉ। ੨ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮਜਮੂੰਨ (ਵਿਸ਼ਯ), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਹੈ—ਅਧਿਕਾਰੀ, ਵਿਸ਼ਯ, ਸੰਬੰਧ, ਪ੍ਰਯੋਜਨ. "ਇਮ ਚਾਰੋਂ ਅਨੁਬੰਧ ਕੋ ਗ੍ਯਾਨ ਰਿਦੇ ਜਬ ਹੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨੁਭਵ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਿਨਾ ਸੰਸਕਾਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗ੍ਯਾਨ। ੩ ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਗ੍ਯਾਨ। ੪ ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ "ਅਕਰਾ" "ਅਣਕਾ" "ਅਨਹਦ" "ਸ਼ਸ਼ਿਵਦਨਾ" "ਚੰਡਰਸਾ" ਅਤੇ "ਮਧੁਰਧੁਨਿ" ਭੀ ਹਨ. ਲੱਛਣ-ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ, ਨ, ਯ. ।।।, ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਨਹਦ ਬੱਜੇ। ਧੁਨਿ ਘਨ ਲੱਜੇ,
ਘਣਹਣ ਘੋਰੰ। ਜਣੁ ਬਣ ਮੋਰੰ.
(ਸੂਰਜਾਵ)

ਅਨੁਭਾਵ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਭਾਵ. ਅਸਰ। ੨ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਥਾਈ (ਸ੍ਥਾਯੀ) ਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਨੇਤ੍ਰ ਭੌਂਹ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਆਦਿ.

ਅਨੁਭੂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਖ੍ਯਾਤ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਪਰਖਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਨੁਮਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਮਤਿ. ਇੱਤਿਫ਼ਾਕ਼ ਰਾਇ। ੨ ਆਗ੍ਯਾ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਿਰਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਅਨੁਮਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ — ਅੰਦਾਜ਼ਾ. ਅੱਟਾ ਸੱਟਾ. ਅਟਕਲ. ਕ਼ਿਆਸ। ੨ ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਣ.

ਅਨੁਮੋਦਨ. ਸੰ.ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਈਦ. ਪੁਸ਼੍ਟੀ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਲਡਾਉਣਾ. "ਅਨੁਮੋਦਨ ਨੰਦਨ ਮਾਤ ਕਰੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਨੁਮੰਤ੍ਰਿ. ਸੰ. अनुमन्तृ—ਅਨੁਮੰਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੁਮਤਿ (ਰਾਇਮਿਲਾਉਣ) ਵਾਲਾ. ਸੰਮਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਨੁਯਾਈ / **ਅਨੁਯਾਯੀ** } ਸੰ. अनुयायिन्. ਵਿ—ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ.ਅਨੁਗਾਮੀ। ੨ ਨੌਕਰ.ਸੇਵਕ.

ਅਨੁਰਕਤ. ਸੰ. ਅਨੁਰਕ੍ਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਲੀਨ. ਆਸ਼ਕ਼. ਅਨੁਰਾਗ ਸਹਿਤ। ੨ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ। ੩ ਪਿਆਰਾ.

ਅਨੁਰਾਉ. ਪ੍ਰੇਮ. ਦੇਖੋ,ਅਨਰਾਉ। ੨ ਸੰ.ਅਨੁਰਾਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਧ੍ਵਨਿ. ਗੂੰਜ. ਮੁੜਵੀਂ ਆਵਾਜ਼.

ਅਨੁਰਾਗ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ। ੨ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੇਮ.

ਅਨੁਰਾਗੀ. ਸੰ. अनुरागिन्. ਵਿ—ਪ੍ਰੇਮੀ. ਪਿਆਰਾ। ੨ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਾਗ (ਪ੍ਰੇਮ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਨੁਰਾਧਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤਾਈ ਨਛਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਾਰਵਾਂ ਨਛਤ੍ਰ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਛਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤ੍ਰਾ(ਸਫਰ)ਅਤੇ ਮੰਗਲਕਰਮ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਭ ਹਨ.

ਅਨੁਰੁ. ਸੰ. ਅਨੂਰੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਰੁ (ਪੱਟ) ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ.

ਅਨੁਰੂਪ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਮਾਨ. ਸਰੀਖਾ. ਜੇਹਾ. ਉਸੇ ਸ਼ਕਲ ਦਾ। ੨ ਯੋਗ੍ਯ. ਮੁਨਾਸਿਬ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰੂਪ.

ਅਨੁਰੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਕਾਵਟ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ। ੨ ਹਠ। ੩ ਪ੍ਰੇਰਨਾ. ਤਰਗੀਬ.

ਅਨੁਲੋਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਹੇਠ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ ਕ੍ਰਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਣ.

ਅਨੁਲੋਮਜ. ਸੰ. ਦੇਖੋ, ਦਸਅਠ ਵਰਣ.

ਅਨੁਵਾਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਭਾਗ. ਪ੍ਰਕਰਣ. ਅਧ੍ਯਾਯ. ਕਾਂਡ। ੨ ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਦੇ ਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਿਆਹੋਇਆ ਵਾਕ। ੩ ਉਸਤਾਦ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉਣਾ. "ਪਢੈਂ ਅਨੁਵਾਕ ਜੈਸੇ ਪਾਧਾ ਸੋ ਪਢਾਵਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨੁਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਲਥਾ. ਤਰਜੁਮਾ। ੨ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਨੂੰਫੇਰ ਆਖਣਾ. ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ। ੩ ਬਦਗੋਈ. ਨਿੰਦਾ.

ਅਨੁਵਾਦੀ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸੁਰ (ਸ੍ਵਰ), ਜੋ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦੀ ਪੁਸ਼੍ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਲਾਵਲ ਵਿੱਚ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਅਨੁਵਾਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਵਾਦੀ। ੨ ਵਿ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਵਾਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ.

ਅਨੂਠਾ. ਵਿ—ਅਨੋਖਾ. ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦਾ. ਅਦਭੁਤ.

ਅਨੂਢਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਊਢਾ (ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ) ਨਹੀਂ. ਕੁਆਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ.

ਅਨੂਪ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਦੇਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਜਲ ਹੋਵੇ। ੨ ਭੈਂਸ. ਮੱਝ. ਮਹਿਂ। ੩ ਵਿ—ਅਨੁਪਮ. ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ. ਬੇਮਿਸ਼ਾਲ. "ਤਿਥੈ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਐ ਬਹੁਤੁ ਅਨੂਪੁ." (ਜਪੁ)

ਅਨੂਪ ਸ਼ਹਰ. ਇਹ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਰ ਜਿਲੇ ਦੀ ਤਸੀਲ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਰ ਤੋਂ ੨੫ ਮੀਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਹੈ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਅਨੂਪਰਾਇ ਨੇ ਇਹ ਨਗਰ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਦਯਾ (ਦਿਆ) ਰਾਮ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ.

ਅਨੂਪ ਨਰਾਜ ਛੰਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਸ ਛੰਦ ਦਾ ਲੱਛਣ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭੀ ਲਘੁ ਗੁਰੁ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਿਚਰਣ ਸੋਲਾਂ ਸੋਲਾਂ

ਅੱਖਰ, ਅਥਵਾ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਜ, ਰ, ਜ, ਰ, ਜ, ਗ. ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।ऽ।, ऽ, ਹਨ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਣਮੈਤ੍ਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ "ਨਰਾਜ" ਦੇ ਆਦਿ "ਅਨੂਪ" ਸ਼ਬਦ ਲਾਇਆ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗਜੰ ਗਜੇ ਹਯੰ ਹਲੇ ਹਲਾਹਲੀ ਹਲੋਹਲੰ,
ਬਬੱਜ ਸਿੰਧਰੇ ਸੁਰੰ ਛੁਟੰਤ ਬਾਣ ਕੇਵਲੰ,
ਪਪੱਕ ਪੱਖਰੇ ਤੁਰੇ ਭਭੱਕ ਘਾਯ ਨਿਮੱਲੰ,
ਪਲੁੱਥ ਲੁੱਥ ਬਿੱਥੁਰੀ ਅਮੱਥ ਜੁੱਥ ਉੱਥਲੰ. (ਰਾਮਾਵ)

ਅਨੂਪਮ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਪਮ.

ਅਨੂਪਾਛ. ਵਿ—ਅਨੁਪਮ—ਅਕ੍ਸ਼. ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਨੇਤ੍ਰ. "ਸੋਹਤ ਅਨੂਪਾਛ." (ਕਲਕੀ)

ਅਨੂਪਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਪਾਨ.

ਅਨੂਪਿਆ. ਵਿ—ਅਨੁਪਮਤਾ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਤੁੱਲਤਾ ਘਟਦੀ ਹੈ. "ਚਕ੍ਰਪਾਣਿ ਦਰਸਿ ਅਨੂਪਿਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਅਨੂਪੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੂਪ.

ਅਨੂਪੇਰਾ. ਵਿ—ਅਨੁਪਮਤਾ ਵਾਲਾ. "ਰੰਗ ਅਨੂਪੇਰੈ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਅਨੂਪੇਰੈ. ਦੇਖੋ, ਅਨੂਪੇਰਾ.

ਅਨੂਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਰੁ.

ਅਨੇਸ. ਵਿ—ਅਨੀਕ—ਈਸ਼. ਸੈਨਾਪਤਿ. "ਰਚੇ ਚਾਰ ਅਨੇਸੰ." (ਚੰਡੀ ੨) ਚਾਰ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ ਥਾਪੇ.

ਅਨੇਹ. ਵਿ—ਸਨੇਹ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਮੋਹ. ਸੰ. ਅਸ੍ਨੇਹ.

ਅਨੇਹਾ. ਵਿ—ਏਹੋ ਜੇਹਾ. ਐਸਾ। ੨ ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮਾ. ਵੇਲਾ.

ਅਨੇਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਇੱਕ. ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ. ਬਹੁਤ. ਨਾਨਾ. "ਅਨੇਕ ਉਪਾਵ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕਾਰਣਿ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਨੇਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੇਕਤ੍ਵ. ਜ਼ਯਾਦਤੀ. ਬਹੁਤਾਤ. ਬਾਹੁਲਯਤਾ.

ਅਨੇਕਦਾ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਵਾਰ. ਕਈ ਦਫ਼ਹ. "ਅਨੇਕਦਾ ਨਿਵਾਵਤ ਹੈਂ ਸੀਸ ਕੋ." (ਅਕਾਲ)

ਅਨੇਕਧਾ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. ਬਹੁਤ ਤਰਾਂ.

ਅਨੇਕਪ. ਦੇਖੋ, ਅਨਕਪ.

ਅਨੇਕ ਵਕ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਕੁਬਜਾ.

ਅਨੇਤ, ਅਨੇਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿਤਯ। ੨ ਸੰ. ਅਨਿਯਤ—ਅਨਿਯਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਨਿਸ਼ਚੇ. "ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਜੋਨੀ ਫਿਰਤ ਅਨੇਤਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਬਿਨਾ ਨਿਰਣੇ. "ਜੋ ਕਿਛੁ ਕੀਨੋ ਸੋਊ ਅਨੇਤਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੪ ਦੇਖੋ. ਆਨੀਤ.

ਅਨੇਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧਕਾਰ. ਅੰਧੇਰਾ. "ਦੂਜੈਭਾਇ ਅਨੇਰਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਨੈ. ਨਯ (ਨੀਤਿ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਨੀਤਿ.

ਅਨੈਸ, ਅਨੈਸਾ. ਵਿ—ਅਨਿਸ਼੍ਟ. ਦੁਖਦਾਈ. "ਛਤ੍ਰੀ ਖੜਗੇਸ ਹ੍ਵੈ ਅਨੈਸੋ ਬੋਲ ਹੌਂ ਸਹੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਅਨਾਯਾਸ. ਬਿਨਾ ਜਤਨ. "ਪਾਰ ਭਈ ਪਟ ਫਾਰ ਅਨੈਸੇ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਨੈਕਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਨਾਇੱਤਿਫ਼ਾਕੀ. ਫੁੱਟ.

ਅਨੋਖਾ. ਦੇਖੋ, ਅਣੋਖਾ.

ਅਨੋਚਿਤ. ਵਿ—ਅਨੁਚਿਤ. ਜੋ ਉਚਿਤ (ਮੁਨਾਸਿਬ) ਨਹੀਂ. ਅਯੋਗਯ. "ਵਾਕ ਅਨੋਚਿਤ ਮੈਂਜੁ ਬਖਾਨੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਨੋਜ. ਵਿ—ਬਿਨਾ—ਓਜ. ਬਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਬਲ. "ਜੀਵ ਅਨੋਜ ਜਾਇ ਜਿਹ ਜਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨੁਜ.

ਅਨੋਪਮ, ਅਨੋਪਿਮ. ਸੰ. ਅਨੁਪਮ. ਵਿ-ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਨਜ਼ੀਰ. ਅਦੁਤੀ. "ਪਰਮਾਦਿ ਪੁਰਖ ਮਨੋਪਿਮੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ) ਪਰਮ ਆਦਿ ਪੁਰਖੰ ਅਨੋਪਮੰ.

ਅਨੰਗ. ਸੰ. अनङ्ग. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ (ਦੇਹ) ਨਹੀਂ. ਕਾਮਦੇਵ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਸੰਤਾਪ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਕ੍ਰੋਧਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਨਾਲ ਮਹਾਦੇਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਦਿੱਤਾ। ੨ ਵਿ—ਦੇਹ ਰਹਿਤ. "ਅੰਗ ਤੇ ਹੋਇ ਅਨੰਗ ਕਿਨ?" (ਰਾਮਾਵ) ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਜਾਵੇ? ੩ ਵਿਦੇਹ. ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ ਰਹਿਤ. "ਧਨੁਖ ਧਰਯੋ ਲੈ ਭਵਨ ਮੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਅਨੰਗ." (ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਿਕਾ) ਵਿਦੇਹ ਜਨਕ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ਼। ੫ ਮਨ। ੬ ਆਤਮਾ.

ਅਨੰਗਸ਼ੇਖਰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਹਾਨਰਾਚ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ—ਲਘੁ ਗੁਰੁ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ੩੨ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਅੱਠ ਅੱਠ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਅਥਵਾ ਜ, ਰ, ਜ, ਰ, ਜ, ਰ, ਜ, ਰ, ਜ, ਰ, ਲ, ਗ. ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।ऽ।, ऽ।ऽ, ।, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਮੋ ਸੁ ਹਾਥ ਜੋਰਕੈ
ਕੁਸ਼ਤ੍ਰ ਤੇਜ ਤੋਰ ਜਾਂਹਿ ਪਾਲਿਓ ਹਿੰਦਾਨ ਕੋ,
ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸੀਸ ਹਾਥ ਦੈ ਸੁ ਕੀਟ ਤੇ ਕਿਯੇ ਮ੍ਰਿਗੇਂਦ੍ਰ
ਇੰਦ੍ਰਚਾਪ ਲਾਜ ਪੇਖ ਨਾਥ ਕੀ ਕਮਾਨ ਕੋ,
ਭੁਜਾ ਭੁਜੰਗਰਾਜ ਸੀ ਵਿਰਾਜ ਸੀਸ ਕੇਸ਼
ਚੰਦ ਸ਼ਯਾਮਤਾ ਨ ਹੋਯ ਤੋ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸਾਨ ਕੋ,
ਅਪਾਰ ਦੂਖ ਟਾਰਕੈ ਨਿਵਾਰਕੈ ਕਲੇਸ਼ ਦਾਸ
ਵਾਸ ਤੋ ਵਿਕੁੰਠ ਤੇਜ ਪੂਰਿਓ ਜਹਾਨ ਕੋ.
(ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਯਣ ਭਾਈ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ)

ਅਨੰਗਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦਪਾਲ ਅਤੇ ਜਯਪਾਲ। ੨ ਅਨੰਗ (ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ) ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ ਬਲਰਾਮ. ਬਲਭਦ੍ਰ.

ਅਨੰਗਰਿਪੁ, ਅਨੰਗਾਰਿ } ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੰਗ (ਕਾਮ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼ਿਵ. ਰੁਦ੍ਰ.

ਅਨੰਗੀ. ਸੰ. अनङ्गिन्. ਵਿ—ਅੰਗ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ ਨਹੀਂ. "ਅਨੰਗੀ ਅਨਾਮੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਗ। ੩ ਨਿਰਾਕਾਰ. ਕਰਤਾਰ.

ਅਨੰਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਅੰਤ. ਬੇਅੰਤ. ਅਨੇਕ. ਨਾਨਾ. "ਇਕਸੁ ਤੇ ਹੋਇਓ ਅਨੰਤਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੩ ਆਕਾਸ਼। ੪ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੫ ਬਲਭਦ੍ਰ. ਇਹ ਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਂਉ ਅਨੰਤ ਹੈ. "ਅਨੰਤ ਕੇ ਊਪਰ ਕੋਪ ਚਲਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੬ ਭੁਜਾ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਕਲਪਕੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ੧੪ ਨੂੰ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ.

ਅਨੰਤਸ਼ੀਸਾਂ. ਬਹੁਤੇ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੨ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ.

ਅਨੰਤਤਰੰਗੀ. ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਕਰਤਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਜਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਨਤਤਰੰਗੀ। ੩ ਅਨੇਕ ਖ਼ਯਾਲਾਂ (ਖ਼ਿਆਲਾਂ) ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਸੰਕਲਪ ਉਠਦੇ ਹਨ. "ਅਨੰਤਤਰੰਗੀ ਦੁਖ ਮਾਇਆ." (ਗਉ ਮ: ੪)

ਅਨੰਤਤੁਕਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਕ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਮਿਲੇ. ਅਰਥਾਤ ਭਿੰਨਤੁਕਾਂਤ ਵਾਲਾ ਛੰਦ. Blank verse. ਇਹ ਛੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਕਿਸੇ ਭੀ ਛੰਦ ਦਾ ਤੁਕਾਂਤ ਇੱਕ ਅਥਵਾ ਬਹੁਤੇ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਆਪੋ-ਵਿੱਚੀਂ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ "ਅਨੰਤਤੁਕਾ" ਸੰਗਯਾ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ "ਸਵੈਯਾ" ਅਤੇ "ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ" ਅਨੰਤਤੁਕਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰੋਸ ਭਰਯੋ ਤਜ ਹੋਸ਼ ਨਿਸਾਚਰ
ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਰਾਜ ਕੋ ਘਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰੇ,
ਜੋਸ਼ ਵਡੋ ਕਰ ਕੋਸ਼ਲਿਸ਼ੰ
ਅਧਬੀਚਹਿ ਤੇ ਸਰ ਕਾਟ ਉਤਾਰੇ,
ਫੇਰ ਬਡੋ ਕਰ ਰੋਸ ਦਿਵਾਦੰਨ
ਧਾਇਪਰੇ ਕਪਿ ਪੁੰਜ ਸੰਘਾਰੇ,
ਪੱਟਿਸ ਲੋਹਹਥੀ ਪਰਸੰ ਗਜ਼ ਲੈ
ਜੰਬੁਵੇ ਜਮਦਾੜ੍ਹ ਚਲਾਵੈਂ.
ਕਿਤੋ ਕਾਲ ਬੀਤਯੋ ਭਏ ਰਾਮਰਾਜੰ,
ਸਬੈ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਜੀਤੇ ਮਹਾਂ ਜੁੱਧਮਾਲੀ,
ਫਿਰਯੋ ਚੱਕ੍ਰ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ਼ਾ ਮੱਧ ਰਾਮੰ,
ਭਯੋ ਨਾਮ ਤਾਂਤੇ ਮਹਾਂ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ.

੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਖੰਡੀ। ੩ ਜੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਛੰਦ ਦੇਖੀਏ, ਤਦ ਬਹੁਤ ਅਨੰਤ ਤੁਕੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਜਾਨੁਪ੍ਰਾਸ ਵਿਰਲੇ ਦਾ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਅਤੇ ਤੋਟਕ.

कृता येन सेवा गुरोर्मोद हेतु। स्ततश्चैव लब्धं निजानन्द रूपम्।
ददौ शिष्य संघाय नामोपदेशं। नमामि प्रसन्नं गुरुं रामदासम्॥

अमरं गुरुदेव महं सततं । प्रणमामि निरंतर मेकरसम्।
गुरु पाद सरोज विशेष रतिं। हरि देव कृपायतनं विमलम्॥

(ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਤੋਤ੍ਰ ਰਤਨਾਕਰ)

੪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਭੀ ਭਿੰਨਤੁਕਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੇਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ "ਅੰਤਜਾਨੁਪ੍ਰਾਸ" ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਯਥਾ:—

ਰੂੜੋ ਮਨੁ ਹਰਿਰੰਗੋ ਲੋੜੈ,
ਗਾਲੀ ਹਰਿਨੀਹੁ ਨ ਹੋਇ,
ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਦਰਸਨ ਕਾਰਣਿ,
ਬੀਥੀ ਬੀਥੀ ਪੇਖਾਂ,
ਗੁਰਮਿਲਿ ਭਰਮੁ ਗਵਾਇਆ ਹੇ,
ਇਹ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ਮੈ ਸਾਧੂ ਕੰਨਹੁ,
ਲੇਖੁ ਲਿਖਿਓ ਧੁਰਿ ਮਾਥੈ,
ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ.

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

੫ ਦੇਖੋ, ਚਉਬੋਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਅਨੰਤਰ. ਸੰ. अनन्तर. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉਪਰਾਂਤ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ. ਬਾਦ ਅਜ਼ਾਂ। ੨ ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ.

ਅਨੰਤਾ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਅਨੰਤ! "ਜਉ ਪੈ ਹਮ ਨ ਪਾਪ ਕਰੰਤਾ, ਅਹੇ ਅਨੰਤਾ!" (ਸ੍ਰੀ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਸੰ. अनन्ता. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਮਾਇਆ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਦੁੱਬ (ਦੂਰਵਾ). ੫ ਗਿਲੋ. ਗੁੜੂਚੀ। ੬ ਕੱਕੋ ਵਧਾਣ ਖਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਹ ਸ੍ਰੀਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

ਅਨੰਤਾਸਤ੍ਰ. ਅਨੰਤ—ਅਸ੍ਤ੍ਰ. ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਅਨੰਤਾਸਤ੍ਰ ਛੁੱਟੇ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਨੰਤੀ ਮਾਤਾ. ਨਗਰ ਵਟਾਲਾ (ਜਿਲਾ ਗੁਰੁਦਾਸਪੁਰ) ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਰਾਮੇ ਸਿੱਲ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ, ਸੁਖਦੇਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਬੇਟੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ੨੧ ਵੈਸਾਖ, ਸੰਮਤ ੧੬੮੧ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਬਾਬਾ ਧੀਰਮੱਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਨਮੇ. ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ ਨੱਤੀ ਭੀ ਹੈ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰਿ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਨੰਦ. ਸੰ. आनन्द—ਆਨੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. "ਮਿਟਿਆ ਸੋਗ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਥੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਸੰਮਤ ੧੬੧੧ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾਰਣ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਪੋਤੇ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਅਨੰਦ' ਰੱਖਿਆ। ੩ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ. ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਵਡਾ ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀ ਭੇਜਕੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਦਵਾਇਆ ਸੀ. ਉਹ ਪਾਲਕੀ ਹੁਣ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ੪ ਸਿੱਖਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ (ਸ਼ਾਦੀ) ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਅਨੰਦ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ. "ਬਿਨਾ ਅਨੰਦ ਬਿਆਹ ਕੇ ਭੁਗਤੇ ਪਰ ਕੀ ਜੋਇ ××× ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਨ ਸੋਇ." (ਰਤਨਮਾਲ) ਅਨੰਦ ਬਾਣੀ ਹੋਰ ਮੰਗਲ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਪੜ੍ਹੀਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਪਾਠ ਹੋਇਆ. "ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਖੀ ਅਨੰਦ ਗਾਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ ੪। ੫ ਸੰ. अनन्द. ਵਿ—ਨੰਦ (ਖ਼ੁਸ਼ੀ) ਬਿਨਾ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਰਹਿਤ.

ਅਨੰਦ ਸਿੰਘ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਗ੍ਯਾਨੀ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਵੀਰ ਸੀ. ਇਹ ਚਮਕੌਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

ਅਨੰਦ ਘਨ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ ਘਨ.

ਅਨੰਦਪਾਲ. ਲਹੌਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਜੈਪਾਲ ੧ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਕਰੀਬ ਸਨ ੧੦੧੩ ਦੇ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਨੰਗ ਪਾਲ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਅਨੰਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ। ੨ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਤਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ ਥਾਣਾ ਬਸੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ

ਪਿੰਡ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਸੋਂ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨੀਵੀਂ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਆਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਜਾਗੀਰ ੧੦) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ੯ ਮੀਲ ਹੈ. ਬਸੀ ਤਕ ੫ ਮੀਲ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਹੈ. ਅੱਗੇ ੪ ਮੀਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਕਲੌੜ ਪਿੰਡ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਮਿਲਵਾਂ ਨਾਉਂ "ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਕਲੌੜ" ਹੈ.

ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਲੌੜ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦਪੁਰ ੨.

ਅਨੰਦਮੈ. ਆਨੰਦਮਯ. ਆਨੰਦਰੂਪ. "ਵੇ ਪਰਵਾਹੁ ਅਨੰਦਮੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਨੰਦ ਵਿਆਹ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ ੪ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ੪.

ਅਨੰਦੀ. ਸੰ. आनन्दिन्. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਵਰ ਪਾਇਆ ਪੁਰਖ ਅਨੰਦੀ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਨੰਦੁ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ. "ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਨੰਨ. ਜੋ ਅਨਜ(ਦੂਜੇ) ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨੇ. ਦੇਖੋ, ਅਨਨਜ. "ਬੈਸਨੋ ਅਨੰਨ ਬ੍ਰਹਮੰਨ ਸਾਲਿਗ੍ਰਾਮ ਸੇਵਾ."(ਭਾਗੁ ਕ) "ਸਿਖ ਅਨੰਨ ਪੰਡਿਤ ਦਿਖ ਐਸੇ। ਗ੍ਰਹ ਤਿਥਿ ਵਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ਕੈਸੇ। ਏਕ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਪਾਏ। ਤਜਾਗ ਲਗਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਏ ॥" (ਗੁਵਿ ੬)

ਅਨੰਨਤਾ. ਸੰ. ਅਨਨਜਤਾ. ਸੰਗ਼ਜਾ—ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਏਕ ਨਿਸ਼੍ਠਾ. ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਲਗਨ.

ਅਨੰਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਨਨਜ. "ਹੋਇ ਅਨੰਨਿ ਮਨਹਠ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋਇਆ.

ਅਨੰਨਿਭਗਉਤੀ. ਵਿ—ਅਨਨਜ ਭਗਤ. ਇੱਕ ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੂਜੇ ਦੀ ਭਗਤਿ ਦਾ ਤਿਆਗੀ. "ਕੋਈ ਕਹਿਤਉ ਅਨੰਨਿਭਗਉਤੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਅਨਨਜਭਕ੍ਤਿ. ਇੱਕ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ.

ਅਨੰਭਉ. ਵਿ—ਨਿਰਭੈ. ਡਰ ਰਹਿਤ. ਬੇਖ਼ੌਫ਼. "ਪਰਮ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰ ਅਪਾਰ ਅਨੰਭਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਅਨ੍ਹ. ਸੰ. अह्न. ਸੰਗ਼ਜਾ—ਦਿਨ.

ਅਨ੍ਹਰਾਤਾ. ਅਨ੍ਹ (ਦਿਨ) ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਤ. ਦਿਨੇ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣਾ। ੨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਨਿਆਂ ਹੋਜਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਰਾਤਾ.

ਅਨ੍ਹਾ. ਵਿ—ਅੰਧਾ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ.

ਅਨ੍ਹਾਨਾ, ਅਨ੍ਹਾਵਨ } ਕ੍ਰਿ.ਇਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਨ੍ਹਾਉਣਾ. "ਅਵਧ ਅਨ੍ਹਾਏ ਕਹਾਂ ਤਿਲਕ ਲਗਾਏ ਕਹਾਂ." (ਹੰਸਰਾਮ)

ਅਨ੍ਹੇਰਾ. ਅੰਧਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨੇਰਾ.

ਅੱਨ. ਸੰ. अन्न. ਸੰਗ਼ਜਾ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣ ਧਾਰਣ ਕਰੀਏ. ਖਾਣ ਲਾਇਕ ਪਦਾਰਥ. ਭੋਜਨ। ੨ ਅਨਾਜ. ਦਾਣਾ। ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪ੍ਰਾਣ ਧਾਰਦੇ ਹਨ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਪ੍ਰਾਣ। ੬ ਭੋਗਣ ਯੋਗਜ ਪਦਾਰਥ.

ਅਨਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੂਸਰਾ. ਦੂਜਾ। ੨ ਪਰਾਇਆ. ਓਪਰਾ। ੩ ਭਿੰਨ. ਜੁਦਾ. ਵੱਖਰਾ।

ਅਨਜਤ੍ਰ. ਸੰ. ਵਜ—ਹੋਰ ਥਾਂ. ਦੂਸਰੀ ਜਗਾ ਵਿੱਚ.

ਅਨਜਥਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਲਟਾ. ਵਿਰੁੱਧ। ੨ ਝੂਠ. ਮਿਥਜਾ। ੩ ਵਜ—ਨਹੀਂ ਤਾਂ. ਨਤੁਰ. ਵਰਨਹ.

ਅਨਜਾਉ, ਅਨਜਾਇ, ਅਨਜਾਯ } ਸੰ. अन्याय. ਸੰਗ਼ਜਾ—ਬੇ ਇਨਸਾਫੀ. ਅਨੀਤਿ। ੨ ਨਜਾਯ (ਨਿਆਂ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜ਼ੁਲਮ.

ਅਨਜਾਯੀ. ਸੰ. अन्यायिन्. ਵਿ—ਅਨੀਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜ਼ਾਲਿਮ, ਇਨਸਾਫ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਨਜੋਕ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਗੂਢੋਕ੍ਰਿ.

ਅਨ੍ਯੋਨ੍ਯ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵ—ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ. ਪਰਸਪਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਪਦਾਰਥ ਪਰਸਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਵਰਣਨ ਕਰਨੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਕੁੰਭੇ ਬਧਾ ਜਲੁ ਰਹੈ, ਜਲ ਬਿਨੁ ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋਇ."
(ਵਾਰ ਆਸਾ)

"ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਜਨੁ ਜਾਨੀਜੈ ਜਨ ਤੇ ਸੁਆਮੀ."
(ਸ੍ਰੀ ਰਵਦਾਸ)

ਅਨ੍ਯੋਨ੍ਯਾਸ਼੍ਰਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ. ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਾ ਆਧਾਰ। ੨ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਜਿਵੇਂ—ਅੰਧੇਰੇ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ। ੩ ਚਰਚਾ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸ਼. ਪਰਸਪਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋੜ.

ਅਨ੍ਰਿਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਰਿਣ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਜ (ਕ਼ਰਜ਼) ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ.

ਅਨ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਨ੍ਰਿਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਿਤ (ਸਤ੍ਯ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਝੂਠ. ਅਸਤ੍ਯ. "ਰਰ ਹੈਂ ਅਨ੍ਰਿਤੰ." (ਕਲਕੀ) ਬੋਲਣਗੇ ਝੂਠ.

ਅਨ੍ਵਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸੰਬੰਧ. ਸੰਯੋਗ. ਮੇਲ। ੩ ਵਾਕ ਦੇ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ੍ਯ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਵੇਂ—"ਭੈ ਬੋਹਿਥ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਣਾ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਭੈਸਾਗਰ ਬੋਹਿਥ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਣਾ. ਹੋਰ—"ਦਿਵੈਯਾ ਇਨ ਕੇ ਸੰਗ ਖੇਲਤ ਹੈਂ ਕਵਿ ਸ਼੍ਯਾਮ ਸੁ ਦਾਨ ਅਭੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਅਭੈਦਾਨ ਦਿਵੈਯਾ ਇਨ ਕੇ ਸੰਗ ਖੇਲਤ ਹੈਂ. ਅਤੇ "ਅਲੇਖ ਭੇਖ ਦ੍ਵੈਖ ਰੇਖ ਸੇਖ ਕੋ ਪਛਾਨਿਐ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਤੁਕ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦੇ ਅ ਦਾ ਸਾਰੇ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਅਨ੍ਵਯ ਹੈ। ੪ ਵੰਸ਼. ਕੁਲ. ਪੀੜ੍ਹੀ.

ਅਨ੍ਵੇਸ਼ਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੋਜ. ਢੂੰਡ. ਤਲਾਸ਼.

ਅਨ੍ਵੈ. ਦੇਖੋ, ਅਨ੍ਵਯ.

ਅਪ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲੱਗਕੇ ਅਧਿਕ, ਉਲਟ, ਹਾਨਿ, ਭੇਦ, ਨਿਸ਼ੇਧ, ਬੁਰਾ, ਆਦਿ ਅਰਥ ਜਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਪਕੀਰਤਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਸੰ. ਅਪ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲ. "ਅਪ ਤੇਜ ਬਾਇ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਅਕਾਸਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸਰ੍ਵ—ਆਪਣਾ. ਨਿਜ ਦਾ. "ਮੂਲ ਨ ਜਾਣੈ ਅਪ ਬਲ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਕਾਟਿ ਸਿਲਕ ਦੁਖ ਮਾਇਆ ਕਰਿਲੀਨੇ ਅਪ ਦਸੇ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਕਰਲੀਤੇ. "ਅਪਤਨ ਕਾ ਜੋ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰ." (ਬਸੰ ਰਵਦਾਸ) ਆਪਣੇ ਤਨ ਕਾ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ.

ਅਪਉ. ਵਿ—ਅਰਪਿਆ. ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਿਉ.

ਅਪਸਕੁਨ, ਅਪਸਗਨ, ਅਪਸਗੁਨ ਸੰ. ਅਪਸ਼ਕੁਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਰਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਕੁਸਗਨ. ਮੰਦੀ ਘਟਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ. ਅਮੰਗਲ ਸੂਚਕ ਚਿੰਨ੍ਹ. "ਤਉ ਸਗਨ ਅਪਸਗਨ ਕਹਾ ਬੀਚਾਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਗਨ—ਅਪਸਗਨ (ਸ਼ੁਭ ਅਤੇ ਮੰਦ ਸ਼ਕੁਨ) ਸਭ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਮਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੁਛ ਸਗਨ—ਅਪਸਗਨ ਲਿਖੇ ਹਨ:—

ਅਪਸ਼ਕੁਨ:—

ਫਰਕੇ ਭੁਜਾ ਵਿਲੋਚਨ ਵਾਮੂ,
ਸਿਰ ਵਾਯਸ* ਬੈਠਜੋ ਦੁਖਧਾਮੂ,
ਨਿਕਸਤਿ ਛੀਕ ਭਈ ਦਿਸ ਦਾਂਇ, ×××
ਧੁਨਿ ਖੋਟੀ ਤੇ ਬਜਤ ਨਗਾਰਾ,
ਦਲ ਪਰ ਗੀਧ ਭ੍ਰਮੰਤੀ ਚਲੇ.
ਕਾਸ਼੍ਟ ਭਾਰ ਅਗਾਰੀ ਮਿਲੇ.
ਦੀਨਮਨੇ ਬਾਜੀ ਰੁਦਨਾਵੈਂ. ××
ਚਲਤ ਅਕਾਰਨ ਗਿਰਗਿਰ ਪਰੈਂ,
ਕਿਤਕ ਭਟਨ ਪਗੀਆ ਪਰ ਤਰੈਂ.
ਸ਼ਿਵਾ† ਪੁਕਾਰਤ ਸਨਮੁਖ ਆਵਤ,
ਮ੍ਰਿਗ ਕੀ ਮਾਲ ਕੁਫੇਰੇ ਧਾਵਤ.
ਦਾਰੁਨ ਕਾਕ ਬੋਲਤੇ ਉਡੇ, ×××

* ਕਾਉਂ. † ਗਿਦੜੀ.

ਸਮੁਖ ਵਾਯੁ ਮ੍ਰਿਗਮਾਲ ਕੁਫੇਰੀ. ×××
ਖਰ ਬੋਲਯੋ ਮ੍ਰਿਤੁਸੂਚਤ ਭਾਰੀ. ×××
ਜਾਤ ਲਿਯੇ ਮਿਰਤਕ ਸਭ ਚੀਨਾ. ×××
ਇਮ ਅਪਸਗੁਨ ਵਿਲੋਕਤ ਬਡੇ.

ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਕੁਨ :—

ਫਰਕਯੋ ਦਹਿਨ ਵਿਲੋਚਨ ਸੁੰਦਰ,
ਭੁਜਾਦੰਡ ਦਹਿਨੋ ਬਲਮੰਦਰ,
ਨਿਰਮਲ ਦਿਵਸ ਵਾਯੁ ਸੁਖਕਾਰੀ,
ਮਿਲੀ ਦੁਘਟਧਰ* ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ,
ਮ੍ਰਿਗਨਮਾਲ ਦਾਹਿਨ ਕੋ ਆਈ,
ਮਧੁਰ ਵਿਹੰਗਨ ਸਬਦ ਸੁਨਾਈ,
ਮਿਲੀ ਜੋਸ਼ਿਤਾ† ਬਾਲਕ ਗੋਦ,
ਹੁਤੀ ਸੁਹਾਗਨਿ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਮੋਦ.
ਸੁਰਭੀ‡ ਵਤਸ§ ਚੁੰਘਾਵਤ ਠਾਢੀ.
ਚਾਟਤ ਰਿਦੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਹੁ ਬਾਢੀ,
ਕਾਗ ਦਾਹਨੀ ਦਿਸ਼ਿ ਉਡ ਆਵਾ,
ਨਕੁਲ‖ ਦਰਸ ਸਭਹਿਨ ਨੇ ਪਾਵਾ.(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਹ ਆਗਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ :—

ਸੱਜਾ ਖੱਬਾ ਸੌਣ ਨ ਮਨ ਵਸਾਇਆ, ×××
ਭਾਖ ਸੁਭਾਖ ਵਿਚਾਰ ਨ ਛਿੱਕ ਮਨਾਇਆ." ×××

ਅਪਸਮਾਰ. ਸੰ. ਅਪਸ੍ਮਾਰ. ਸੰਗਜਾ—ਮਿਰਗੀ ਰੋਗ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਚੇਤਾ (ਸ੍ਮਰਣ ਸ਼ਕਤਿ) ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਦੇਖੋ, ਮਿਰਗੀ.

ਅਪਸਰ. ਸੰ. ਅਨਵਸਰ. ਸੰਗਜਾ—ਕੁਸਮਾ, ਬੇਮੌਕਾ. ਕੁਵੇਲਾ. "ਸਰ ਅਪਸਰ ਨ ਪਛਾਨਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੨ ਫੁਰਸਤ (ਅਵਕਾਸ) ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਵੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੩ ਸੰ. ਅਪਸਰ. ਭੱਜਣਾ. ਨੱਠਣਾ। ੪ ਅਪ (ਜਲ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ.

ਅਪਸਰਾ. ਸੰ. ਅਪਸਰਸ੍. ਸੰਗਜਾ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣੇ ਵਾਲੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਨ ਤੋਂ ਅਪਸਰਾ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ. ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹਾਲ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਉਰਵਸ਼ੀ ਆਦਿ ਦਾ ਹੀ ਜਿਕਰ ਹੈ. ਮਨੂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ੭ ਮਨੂਆਂ ਨੇ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ. ਵਾਯੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ੧੪ ਅਤੇ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ੭ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ, ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਲੌਕਿਕ ਦੋ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਵੈਦਿਕ ੧੦ ਅਤੇ ਲੌਕਿਕ ੩੪ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਨਸ਼ਕਤਿ ਨਾਲ ਕਈ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਤਪ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਕਾਸ਼ੀ-ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਏਹ ੩੫੦੦੦੦੦੦ ਹਨ. ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਕੀਰਤਿ ਵਾਲੀਆਂ ਕੇਵਲ ੧੦੬੦ ਹੀ ਹਨ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਠ ਕਰੋੜ ਹੈ.ਏਹ ਸੁਰਗ (ਸ੍ਵਰਗ) ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ,ਜੋ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭੈ ਲੜਦੇ ਮਰਗਏ ਹੋਣ.¶ ਅਪਸਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਲ ਬਦਲਨ ਦੀ ਭੀ ਸਮਰਥ ਹੈ. ਏਹ ਸ਼ਤਰੰਜ ਅਤੇ ਚੌਪਟ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਾਦੂ ਬਹੁਤ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ. ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਦੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ. "ਅਪਸਰਾ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ ਗਾਵਨੀ ਨੀਕੀ." (ਮਲਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਅਪਸਾਨ. ਸੰ. ਅਪਸ੍ਨਾਨ. ਸੰਗਜਾ—ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਈ ਜਲ ਵਰਤਣਾ। ੨ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਫੂਕ, ਜਾਂ ਦੱਬਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਇਸਨਾਨ.

ਅਪਸੁੰਦ. ਸੰ. ਉਪਸੁੰਦ. ਸੁੰਦ ਅਤੇ ਉਪਸੁੰਦ ਦੋਵੇਂ ਸਕੇ ਭਾਈ, ਦਾਨਵ ਨਿਕੁੰਭ (ਅਥਵਾ ਨਿਸੁੰਦ) ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਵਰ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਨਹੀਂ ਲੜੋਂਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੇਗਾ. ਤਿਲੋਤੱਮਾ ਅਪਸਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰਣ ਲਈ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਘੱਲੀਗਈ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਮੋਹਿਤ ਹੋਕੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਝਗੜਨ ਲੱਗੇ. ਤਿਲੋਤੱਮਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਡਾ ਬਲੀ ਹੋਊ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਾਂਗੀ. ਇਸ ਪੁਰ ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਕਟਮੋਏ.

---

* ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੋ ਘੜੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ. † ਇਸਤ੍ਰੀ. ‡ ਗਊ. § ਵੱਛਾ. ‖ ਨਿਉਲਾ. ¶ ਦੇਖੋ, ਪਾਰਾਸ਼ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੩.

"ਬਢੇ ਸੁੰਦ ਅਪਸੁੰਦ ਦ੍ਵੈ ਦੈਤ ਭਾਰੀ. ××× "ਦੁਹੂੰ ਭ੍ਰਾਤ ਬਧਕੈ ਤ੍ਰਿਯਾ ਗਈ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰ ਧਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੬)

ਅਪਸੋਸ. ਦੇਖੋ, ਅਫਸੋਸ. "ਅਧਿਕ ਕੀਨ ਅਪਸੋਸ ਹਮ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਨੂੰ ਸੋਖਣ (ਸ਼ੋਸ਼ਣ) ਵਾਲਾ, ਸੂਰਜ। ੩ ਪੌਣ. ਹਵਾ.

ਅਪਸ੍ਵਾਰਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖ਼ੁਦ.ਗਰਜ਼ੀ. ਆਪਣਾ ਸ੍ਵਾਰਥ.

ਅਪਸ੍ਵਾਰਥੀ. ਵਿ—ਖ਼ੁਦ.ਗਰਜ਼. ਆਪਣਾ ਮਤ਼ਲਬ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਪਹਰਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੋਰੀ. ਲੁੱਟ। ੨ ਛੀਨਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖਸੋਟਨਾ. ਖੋਹਣਾ। ੩ ਦੁਰਾਉ. ਲੁਕਾਉ.

ਅਪਕਰਖ. ਸੰ. ਅਪਕਰ੍ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਰਾਦਰ. ਬੇ-ਕਦਰੀ। ੨ ਹਿਠਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਕਮੀ. ਘਾਟਾ.

ਅਪਕਰਮ, **ਅਪਕਾਮ** } ਸੰ ਅਪਕਰ੍ਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਕਰਮ. ਬੁਰਾ ਕੰਮ। ੨ ਪਾਪ.

ਅਪਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਮ। ੨ ਹਾਨਿ. ਨੁਕਸਾਨ। ੩ ਬੁਰਿਆਈ. ਖੁਟਿਆਈ.

ਅਪਕਾਰੀ. ਵਿ—ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨੁਕ਼ਸਾਨ ਪੁਚਾਂਣ (ਪਹੁਚਾਉਣ) ਵਾਲਾ.

ਅਪਕੀਰਤਿ. ਸੰ. ਅਪਕੀਰ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਦਨਾਮੀ. ਅਪਜਸ਼. ਨਿੰਦਾ. "ਕਬਹੂੰ ਅਪਕੀਰਤਿ ਮਹਿ ਆਵੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਪਖੇਪਨ. ਸੰ. ਅਪਕ੍ਸ਼ੇਪਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿਠਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਸ਼ੇਪਣ (ਗਿਰਾਉਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਡੇਗਣਾ.

ਅਪਗਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੇਠ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਤਨ. ਦੁਰਗਤਿ। ੨ ਨਰਕਪ੍ਰਾਪ੍ਤਿ.

ਅਪਗਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਮਨ ਕਰੇ. ਨਦੀ. ਦੇਖੋ, ਬਿਨਪਗਾ.

ਅਪਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਕਰਮ. ਦੁਰਾਚਾਰ.

ਅਪਛਰਾ, **ਅਪੱਛਰਾ** } ਦੇਖੋ, ਅਪਸਰਾ.

ਅਪਜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਕਮਲ. ਜਲਜ.

ਅਪਜਸ. ਅਥਵਾ ਅਪਜਸੁ. ਸੰ. ਅਪਯਸ਼ਸ੍—ਅਪਯਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਦਨਾਮੀ. ਅਪਕੀਰਤਿ. ਨਿੰਦਾ. "ਅਪਜਸੁ ਮਿਟੈ ਹੋਵੈ ਜਗਿ ਕੀਰਤਿ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅਪਜਸੁ. ਦੇਖੋ, ਅਪਜਸ.

ਅਪਣਾ. ਸਰਵ. ਨਿਜ ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਜਨ. ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਨੇੜੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ.

ਅਪਣਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਪਣਾ ਬਣਾਉਣਾ. ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨਾ. ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ.

ਅਪਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਪਤ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ਬਿਨਾ. ਬੇਇੱਜ਼ਤ. "ਅਪਤੁ ਪਸੂ ਮਨਮੁਖੁ ਬੇਤਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ:੧) ੨ ਬਿਨਾ ਪਤ੍ਰ. ਪਤ੍ਰਹੀਨ. ਪੱਤੇ ਬਿਨਾ. "ਅਪਤ ਕਰੀਰ ਨ ਮਉਲੀਐ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਪਤੁ। ੪ ਸਿੰਧੀ. ਵ੍ਰਿਥਾ. ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ.

ਅਪਤਨ. ਦੇਖੋ, ਅਪ ੩। ੨ ਨਾ ਪਤਨ (ਡਿਗਣ) ਦੀ ਹਾਲਤ. ਇਸਥਿਤੀ.

ਅਪਤੀਜ, **ਅਪਤੀਣਾ** } ਵਿ—ਪਤੀਜਣੇ ਬਿਨਾ. ਸ਼੍ਰੱਧਾਹੀਨ. "ਅਪਤੀਜ ਪਤੀਣਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ ਰਹਿਤ ਸ਼੍ਰੱਧਾਵਾਨ ਹੋਗਿਆ. "ਹਠ ਨਿਗ੍ਰਹਿ ਅਪਤੀਜ ਨ ਭੀਜੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਅਸ਼੍ਰੱਧਾ ਵਾਲਾ ਮਨ ਹਠ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪਸੀਜਦਾ.

ਅਪਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਤ੍ਵ. ਆਪਤ੍ਵ. ਖ਼ੁਦੀ. ਹੌਮੈ. ਹੰਕਾਰ. "ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਪਤੁ ਪੰਚ ਦੂਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਪਤੁ.

ਅਪਤ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਔਲਾਦ. ਸੰਤਾਨ.

ਅਪਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਮਾਰਗ. ਬੁਰਾ ਰਾਹ। ੨ ਕੁਚਾਲ.

ਅਪੱਥ. ਸੰ. ਅਪਥ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੋਗ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਹਾਰ ਵਿਹਾਰ. ਅਰੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਹਾਰ। ੨ ਹਿਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਚਾਰ.

ਅਪਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਦਾ. ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ। ੨ ਅ-ਪਦ. ਸੱਪ ਆਦਿ ਜੀਵ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਪੈਰਾਂ ਚਲਦੇ ਹਨ। ੩ ਸ੍ਥਾਨ ਭ੍ਰਸ਼੍ਟ.

ਅਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ. ਦੇਖੋ, ਆਪਦਾ. "ਅਪਦਾ ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਨਸਤਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਪਧਾਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੇਰ. ਮਮਤਾ. ਮਮਤ੍ਵ. "ਬਿਨਸੀ ਅਪਧਾਰੀ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਪਨ. ਦੇਖੋ, ਆਪਨਾ. "ਸਭ ਕੀਨੇ ਬਸਿ ਅਪਨ ਹੀ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅਪਨਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. ਅਪਨਾਇਆ. "ਕੀਨਾ ਅਪਨਇਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਪਨਪੌ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਣਾ ਆਪ. "ਪ੍ਰਗਟ ਨ ਹੋਤ ਅਪਨਪੌ ਗੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਅਪਨਾਇਤ। ੩ ਸ੍ਵਸਤਕਾਰ.

ਅਪਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆਪਣਾ.

ਅਪਨਾਉਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਣਾਉਣਾ.

ਅਪਨਾਇਓ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਇਆ। ੨ ਅਪਨਾਏ ਦੀ. "ਰਾਖ ਲਾਜ ਅਪਨਾਇਓ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੩ ਆਪਣਾ ਆਪ. ਅਪਨਪੌ. ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਯਤ. "ਨਹਿ ਬੂਝਿਓ ਅਪਨਾਇਓ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਪਨਾਇਆ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ.

ਅਪਨਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਯਤ। ੨ ਅਪਣੱਤ। ੩ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ. ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ. "ਧਨੁ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਸੰਪਤਿ ਸਗਰੀ ਜੋ ਮਾਨਿਓ ਅਪਨਾਈ." (ਸਾਰ ਮ: ੯)

ਅਪਨਾਕ. ਆਪਣਾ ਕਰਕੇ. ਆਪਣਾ ਬਣਾਕੇ. "ਰਾਖ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਅਪਨਾਕ." (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਅਪਨੀ. ਸਰਵ. ਨਿਜ ਦੀ. ਆਪਣੀ। ੨ ਸੰ. ਆਪਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਕਾਨ. ਹੱਟ. "ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਪਹੁਚਜੋ ਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਆਪਣੀ ਹੱਟ ਉੱਪਰ ਜਾ ਪਹੁਚਿਆ। ੩ ਸੰ. ਅਪ-ਨੀ. ਦੂਰ ਲੈਜਾਣਾ। ੪ ਚੁਰਾਉਣਾ. ਲੁੱਟ ਲੈਜਾਣਾ.

ਅਪਨੀਧੇ. ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ। ੨ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕੇ. "ਤੁਮ ਪੈਜ ਰਖਹੁ ਅਪਨੀਧੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੪)

ਅਪਨ੍ਹੁਤਿ. ਸੰ. अपन्हुति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਾਉ. ਲੁਕਾਉ। ੨ ਬਹਾਨਾ। ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ (ਲੁਕੋਕੇ) ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਓਹੋ ਜੇਹਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਤ੍ਯ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਥਵਾ ਉਪਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ ਉਪਮੇਯ ਨੂੰ ਸਤ੍ਯ ਠਹਿਰਾਉਣਾ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਘਨ ਕੀ ਨ ਗਰਜ ਹੈ ਸਿੰਘਨਾਦ ਸਿੰਘਨ ਕੋ,
ਚਪਲਾ ਕੀ ਚਮਕ, ਨ ਅਸਿ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਕੋ.

ਇਸ ਥਾਂ ਬੱਦਲ ਦੀ ਗਰਜ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਲੁਕੋਕੇ (ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ), ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਿੰਘਨਾਦ ਅਤੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਖੜਗ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਸਤ੍ਯ ਠਹਿਰਾਇਆ.

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਭੇਦ ਹੋਰ ਥਾਪੇ ਹਨ—

(ਅ) ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣਾ "ਕੈਤਵਾਪਨ੍ਹੁਤਿ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਬਾਣ ਮਿਸ ਕਾਲਬ੍ਯਾਲ ਡਸਲੇਤ."

(ੲ) ਯੁਕਤਿ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੀ ਦਾ ਠਹਿਰਾਉਣਾ "ਹੇਤ੍ਵਪਨ੍ਹੁਤਿ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅਮੀ ਨਹੀ ਸੁਰਲੋਕ ਮੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੁਘਰ ਮਾਹਿ,
ਜਿਹ ਪੀਵਤ ਹੀ ਮਰਤ੍ਯ ਸਭ ਤੁਰਤ ਅਮਰ ਹ੍ਵੈਜਾਂਹਿ.

(ਸ) ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ, ਦੂਸਰੀ ਵਸਤੁ ਵਿੱਚ ਓਹ ਧਰਮ ਠਹਿਰਾਉਣਾ "ਪਰ੍ਯਸ੍ਤਾਪਨ੍ਹੁਤਿ." ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੰਦਨ ਚੰਦੁ ਨ ਸਰਦ ਰੁਤਿ ਮੂਲਿ ਨ ਮਿਟਈ ਘਾਮ,
ਸੀਤਲੁ ਥੀਵੈ ਨਾਨਕਾ ਜਪੰਦੜੋ ਹਰਿਨਾਮ.(ਵਾਰਜੈਤ)

ਇਸ ਥਾਂ ਚੰਦਨ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੀਤਲਤਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਹਰਿਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੀਤਲਤਾ ਠਹਿਰਾਈ.

(ਹ) ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ੰਕਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਅਸਲੀਯਤ ਛੁਪਾਕੇ ਬਣਾਉਟੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਦੇਣਾ "ਛੇਕਾਪਨ੍ਹੁਤਿ" ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਯੋਧਾ ਕੇ ਨਹਿ ਮੈ ਪਿਖ੍ਯੋ ਕਭੀ ਪੀਠ ਪੈ ਘਾਉ,
ਕਟਯੋ ਅੰਗ ਇੱਕ ਸਿਲਾ ਤੇ ਵਿਸਲ ਗਯੋ ਮਮ ਪਾਉ.

ਕਿਸੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵੇਖਕੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਧਾ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਘਾਉ ਹੋਇਆਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਿੱਠ ਤੇ ਨਹੀਂ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਕਾਯਰ ਸਿਪਾਹੀ ਅਸਲੀਯਤ ਛੁਪਾਕੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਅਪਬਲ. ਦੇਖੋ, ਅਪ ੩। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਮਜ਼ੋਰੀ. ਬਲ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਬਲ ਅਪਬਲ ਅਪਨੋ ਨ ਬਿਚਾਰਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਗਿਰਾਉ. ਡਿਗਣਾ। ੨ ਵਿਗੜਿਆਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ. ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਡਿਗਕੇ ਹੋਰ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਰਮ ਤੋਂ ਕੰਮ, ਚਰਮ ਤੋਂ ਚੰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਧੰਮ ਆਦਿ.

ਅਪਮਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਆਪਣਾ ਮੰਨਣਾ. ਮਮਤ੍ਵ. "ਕਿਨਹੂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਈ ਮੋਹ ਅਪਮਾਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. ਨਿਰਾਦਰ. ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ. ਤਿਰਸਕਾਰ.

ਅਪਮਾਨੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਨ ਅਪ (ਤ੍ਯਾਗ) ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ. "ਬੈਸ ਕਿਸੋਰ ਬਿਖੇ ਅਪਮਾਨੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਪਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ. ਸੰ. ਅਪਮृत्यु. ਸੰਗਯਾ—ਬੁਰੀ ਮੌਤ. ਸਰਪ ਬਿਜਲੀ ਫਾਂਸੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਮਰਨਾ। ੨ ਕੁਵੇਲੇ ਦੀ ਮੌਤ. ਦੇਖੋ, ਉਮਰ.

ਅਪਯ, **ਅਪਯਉ** } ਦੇਖੋ, ਅਪਿਓ.

ਅਪਯਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅਪਜਸ.

ਅਪਯੰਤ. ਵਿ—ਪਾਨਕੀਤਾ.ਪੀਤਾ। ੨ ਪੀਂਦੇ ਹਨ.

ਅਪਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ। ੨ ਪਿਛਲਾ। ੩ ਦੂਸਰਾ. ਦੂਜਾ। ੪ ਭਿੰਨ. ਅਲਗ. ਵੱਖ। ੫ ਅਪਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਪਰ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਸਮਝ ਨ ਪਰੈ ਅਪਰ ਮਾਇਆ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅਪਰਅਪਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਪਰੰਪਰ. "ਸੋ ਬੈਸਨੋ ਹੈ ਅਪਰਅਪਾਰ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਪਰਸ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਸਪਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. ਧਾਤੁ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਾ ਛੁਹਣ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਵ੍ਰਤ ਧਾਰਿਆ ਹੈ. "ਸੋਮਪਾਕ ਅਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਤੋਂ ਅਲਗ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਜੋ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦਾ ਨਹੀਂ. "ਨਾਨਕ ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋ ਐਸਾ ਅਪਰਸ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰ. अस्पृश्य—ਅਸ੍ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. ਵਿ— ਨਾ ਛੁਹਣ ਯੋਗ੍ਯ.

ਅਪਰ ਸੰਜੋਗ, **ਅਪਰ ਸੰਯੋਗ** } ਸੰਗਯਾ — ਪੁਨਰਵਿਵਾਹ. "ਜਿਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾ ਭਰਤਾ ਕਾਲਬਸ ਹੋਇਆ ਹੋਇ, ਚਾਹੀਏ ਉਸ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਜਤ ਸਤ ਸੀਲ ਪਾਲੇ, ਕਿਤੇ ਵੱਲ ਚਿੱਤ ਭੁਲਾਵੈ ਨਾਹੀਂ, ਜੋ ਜਾਣੇ ਕਿਸੀ ਉਪਾਉ ਰਹਿਤ ਕਰ ਰਹਿ ਨਾਹੀ ਸਕਤੀ, ਤਬ ਜਾਰੀ ਚੋਰੀ ਨਾ ਕਰੇ, ਆਪਣੀ ਲਾਇਕ ਦੇਖਕੈ ਅਪਰ ਸੰਜੋਗ ਕਰੇ." (ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ)

ਅਪਰਚਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਰਿਚਯ.

ਅਪਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਰਥ.

ਅਪਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੱਪੜਨਾ. ਪਹੁੰਚਣਾ। ੨ ਭਾਵ—ਤੁੱਲਤਾ ਪਾਉਣੀ. "ਤਾਕਉ ਕੋਈ ਅਪਰਿ ਨ ਸਾਕੈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪) ੩ ਦੇਖੋ, ਉਪਰਨਾ.

ਅਪਰਪਰ, **ਅਪਰਪਰਾ**, **ਅਪਰਪਰੁ** } ਦੇਖੋ, ਅਪਰੰਪਰ. "ਏਹੁ ਪੰਜ ਵਖਤ ਤੇਰੇ ਅਪਰਪਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ:੫) "ਅਪਰਪਰੁ ਮਨਿ ਗੁਰਸਬਦੁ ਵਸਾਇਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ੪ ਕੇ)

ਅਪਰ ਬ੍ਰਹਮ. ਸੰਗਯਾ—ਸਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ। ੨ ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਅਪਰਮਾ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਮਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਮਾ (ਯਥਾਰਥ-ਗ੍ਯਾਨ) ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ. ਉਲਟੀ ਸਮਝ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾ. "ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਮੇ ਲਖ ਆਪ ਕੋ ਕਹੈਂ ਅਪਰਮਾ ਗ੍ਯਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਪਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੌਕਿਕ ਵਿਦ੍ਯਾ—ਪਰਾ (ਬ੍ਰਹ੍ਮ-ਵਿਦ੍ਯਾ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਵਿਦ੍ਯਾ. ਵਿਹਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇ਼ਲਮ. "तत्रापरा ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्ववेदो ऽथपरा यया तदक्षरमधिगम्यते." (ਮੁੰਡਕੋਪਨਿਸ਼ਦ) ਦੇਖੋ, ਪਰਾ। ੨ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ.

ਅਪਰਾਜਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਪਰਾਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਅਜਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਅਪਰਾਜਿਤਾ. ਅਪਰਾਜਿਤ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਸ੍ਤ੍ਰੀ) ਲਿੰਗ. "ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਭਗਵਤੀ ਭੀਮਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਪਰਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਰੰਤ। ੨ ਸੰ. अपरान्त. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੋਂਕਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪਾਸੇ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੋਪਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਤੇ ਜਿਲਾ ਥਾਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਪਰਾਧ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਨਾਹ. ਪਾਪ. ਦੋਸ਼। ੨ ਭੁੱਲ. ਖ਼ਤਾ। ੩ ਅਵੱਗ੍ਯਾ. ਬੇਅਦਬੀ.

ਅਪਰਾਧੀ. ਵਿ—ਦੋਸ਼ੀ. ਗੁਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਪਾਪੀ. ਕ਼ੁਸੂਰਵਾਰ. "ਅਪਰਾਧੀ ਮਤਿਹੀਨ ਨਿਰਗੁਨ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮਃ ੫)

ਅਪਰਿਓ, ਅਪਰਿਆ ਵਿ—ਅੱਪੜਿਆ. ਪਹੁਚਿਆ.

ਅਪਰਿਗ੍ਰਹ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਿਗ੍ਰਹ (ਗ੍ਰਹਿਣ) ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਤਿਆਗ। ੨ ਵੈਰਾਗ। ੩ ਦਾਨ ਦਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ.

ਅਪਰਿਚਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਚਾ (ਪਰਿਚਯ) ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜਾਨ ਪਛਾਨ ਨਾ ਹੋਣੀ. ਨਾਵਾਕਿਫੀ.

ਅਪਰਿਚਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਨ ਪਛਾਣ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਕਿਫੀ ਨਹੀਂ.

ਅਪਰੋਕ੍ਸ਼, ਅਪਰੋਖ ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਪਰੋਕ੍ਸ਼ (ਅੱਖ ਦੇ ਪਰੇ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਪ੍ਰਤੱਖ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸਨਮੁਖ. ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਗਟ.

ਅਪਰੰਪਰ, ਅਪਰੰਪਰੁ, ਅਪਰੰਪਾਰ ਸੰ. अपरस्पर. ਵਿ—ਨਹੀਂ ਪਰਸਪਰ. ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਿਲਸਿਲੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ. ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਜਗਤਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਸਪਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਨਹੀਂ. "ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ." (ਸੋਰ ਮਃ ੫) "ਤੂੰ ਆਦਿਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ ਜੀ." (ਸੋਪੁਰਖੁ) ੩ ਸੰ. ਅਪਰੰਪਾਰ. ਬੇਹੱਦ.

ਅਪਵਰਗ. ਸੰ. ਅਪਵਰ੍ਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ। ੨ ਮੁਕਤਿ. ਮੋਕ੍ਸ਼. "ਗਾਹਕ ਜੇ ਅਪਵਰਗ ਕੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਪਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਰਾ ਕਥਨ. ਕੁਵਾਕ੍ਯ। ੨ ਨਿੰਦਾ। ੩ ਵਿਰੋਧ. "ਪਰਧਨ ਪਰਅਪਵਾਦ ਨਾਰਿ ਨਿੰਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੫) ੪ ਖੰਡਨ. ਤਰਦੀਦ। ੫ ਝਗੜੇ ਦੀ ਚਰਚਾ. ਵਿਤੰਡਾ ਵਾਦ.

ਅਪਵਾਦੀ. ਸੰ. अपवादिन्. ਵਿ—ਨਿੰਦਕ। ੨ ਝਗੜਾਲੂ। ੩ ਕੌੜੇ ਬਚਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. "ਮਹਾ ਬਿਖਾਦੀ ਦੁਸਟ ਅਪਵਾਦੀ." (ਆਸਾ ਮਃ ੫)

ਅਪਵਿਤ, ਅਪਵਿਤੁ, ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਵਿ—ਜੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ. ਮੈਲਾ. ਨਾਪਾਕ. "ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਸਦਾ ਅਪਵਿਤੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਿਨਿ ਤੂ ਕਰਿਆ." (ਰਾਮ ਅਃ ਮਃ ੫)

ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ਼ੁੱਧੀ. ਮਲਿਨਤਾ. "ਦੂਖ ਦਾਰਿਦ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਨਾਸਹਿ ਨਾਮ ਅਧਾਰ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮਃ ੫)

ਅਪਵੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਪਵਿਤ੍ਰ. "ਨਵੇਂ ਛਿਦ੍ਰ ਅਪਵੀਤ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮਃ ੫)

ਅਪੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਹੁਚਣਾ. "ਤਿਥੈ ਕਾਲ ਨ ਅਪੜੈ." (ਸ੍ਰੀ ਅਃ ਮਃ ੧) ੨ ਤੁੱਲ ਹੋਣਾ. ਸਮਾਨਤਾ ਰੱਖਣੀ. "ਅਪੜਿ ਕੋਇ ਨ ਸਕਈ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ

ਵਡਿਆਈਆ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਅਪੜਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ–ਪਹੁਚਾਉਣਾ. "ਲਖ ਚਉਰਾਸੀ ਰਿਜਕ ਆਪਿ ਅਪੜਾਏ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਪਾਇ. ਸੰ. ਅਪਾਯ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਭਿੰਨਤਾ. ਨਿਰਾਲਾਪਨ। ੨ ਵਿਨਾਸ਼। ੩ ਕੁਰੀਤਿ। ੪ ਦੇਖੋ, ਉਪਾਯ। ੫ ਸੰ. ਅਪੇਯ. ਵਿ–ਨਾ ਪੀਣ ਯੋਗ੍ਯ। ੬ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ. ਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ. "ਜੋ ਹਮ ਤੇ ਭਜ ਜਾਇ, ਤਿਹ ਮਾਤਾ ਦੂਧ ਅਪਾਇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ.

ਅਪਾਇਣ, ਅਪਾਇਣੋ ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਅਪਨਾਪਨ. ਆਪਾਭਾਵ. ਮਮਤ੍ਵ. ਅਹੰਤਾ. "ਮੈ ਛਡਿਆ ਸਗਲ ਅਪਾਇਣੋ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਪਾਹ. ਵਿ–ਬਿਨਾ ਪਾਹ। ੨ ਭਾਵ–ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ। ੩ ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਖ਼ੁਦੀ. ਹੌਮੈ. ਆਪਾਭਾਵ.

ਅਪਾਹਜ. ਪ੍ਰਾ. ਅਪਹੰਜ. ਵਿ–ਅੰਗ-ਭੰਗ. ਹੀਨਾਂਗ. ਅੰਗਹੀਨ. ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣੋ ਅਸਮਰਥ.

ਅਪਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹ ੨. "ਮਾਣਿਕੂ ਮੋਹਿ ਮਾਉ ਡਿੰਨਾ ਧਣੀ ਅਪਾਹਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਅਪਾਹਿਜ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹਜ.

ਅਪਾਹੁ. ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹ. "ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਹੁ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਅਪਾਕ. ਵਿ–ਜੋ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਾਕ (ਪਵਿਤ੍ਰ). ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਨਾਪਾਕ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਕੱਚਾਪਨ. ਨਾ ਪੱਕਣ ਦੀ ਹਾਲਤ। ੩ ਬਦਹਜ਼ਮੀ. ਅਜੀਰਣ। ੪ ਦਾਨਾ. ਚਤੁਰ. ਸਿਆਣਾ। ੫ ਗਜਾਤਾ. "ਸੂਰ੍‍ਖਃ ਪਾਕਃ, ਤਦ੍ਭਿਙਃ ਪ੍ਰਾਜ੍ਞਃ" ਪਾਕ ਨਾਉਂ ਮੂਰਖ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਾਕ ਸੋ ਅਪਾਕ. "ਤੁਮ ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਕੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਅਪਾਕੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਾਕ ੪–੫.

ਅਪਾਗ੍ਰਹ, ਅਪਾਗ੍ਰਹਿ ਅਪ–ਆਗ੍ਰਹ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਖੋਟਾ ਹਠ. ਕੁਹਠ. ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੀ ਜ਼ਿੱਦ. ਅੜੀ.

ਅਪਾਜੀ. ਵਿ–ਜੋ ਨਹੀਂ ਪਾਜੀ. ਦੇਖੋ, ਪਾਜੀ। ੨ ਜੋ ਬਣਾਉਟੀ ਨਹੀਂ. ਅਸਲ. "ਪਾਜੀ ਕੋ ਅਪਾਜੀ ਲਖ ਤਾਂ ਸੋ ਵਿਰਮਾਯੋ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਪਾਜੀ (ਮੁਲੰਮੇ) ਨੂੰ ਅਸਲ ਸਮਝਕੇ.

ਅਪਾਝ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹਜ.

ਅਪਾਤ. ਵਿ–ਪਤ੍ਰ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਪੱਤੇ. "ਅਪਾਤੰ ਪਲਾਸੀ ਮਨੋ ਫੂਲ ਲਾਗੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਪਤਨ ਰਹਿਤ. ਅਡਿਗ. ਅਚ੍ਯੁਤ. ਭਾਵ ਮਰਣ ਰਹਿਤ. "ਨਮਸਤੰ ਅਜਾਤੇ। ਨਮਸਤੰ ਅਪਾਤੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅਪਾਤਿ. ਵਿ–ਪੰਕ੍ਤਿ (ਗੋਤ੍ਰ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਗੋਤ ਨਹੀਂ. "ਪਾਤਿ ਮੈ ਨ ਆਵੈ ਸੋ ਅਪਾਤਿ ਕੈ ਬੁਲਾਈਐ." (ਗਜਾਨ)

ਅਪਾਤ੍ਰ. ਵਿ–ਕੁਪਾਤ੍ਰ. ਅਨਧਿਕਾਰੀ.

ਅਪਾਥ. ਵਿ–ਕੁਮਾਰਗ. ਖੋਟਾ ਰਾਹ। ੨ ਪਾਥ (ਜਲ) ਬਿਨਾ. "ਸਕੁਚੇ ਦਲ ਕੰਜ ਅਪਾਥਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਪਾਦਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਵਿਭਾਗ. ਭੇਦ। ੨ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਵਾਂ ਕਾਰਕ (ਵਿਭਕ੍ਤਿ), ਜਿਸ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ "ਤੋਂ–ਸੇ" ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਪਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਤਿ ਗੁਦਾਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਨ ਬਾਇ। ੨ ਗੁਦਾ। ੩ ਅਪਨਾਪਨ. ਆਪਾ. "ਬਿਸਰਾ ਅਪਾਨ ਤਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਪਾਨਬਾਇ. ਸੰ. ਅਪਾਨਵਾਯੁ. ਮਲਾਸ਼ਯ (ਮੈਲ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਅੰਤੜੀ), ਅੰਡਕੋਸ਼ (ਫੋਤੇ), ਮਸਾਨਾ, ਲਿੰਗ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪੌਣ. ਇਸੇ ਪੌਣ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ਾਬ ਦਾ ਨਿਕਲਨਾ, ਗੁਦਾ ਤੋਂ ਮੈਲ ਦਾ ਖਾਰਿਜ ਹੋਣਾ, ਵਾਉਕਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਆਦਿਕ ਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਪਿੱਤ ਕਫ ਆਦਿਕ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਨਾਲ ਅਪਾਨਵਾਯੁ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ. ਸ਼ਰੀਰ ਜੜ੍ਹ ਜੇਹਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਪਥਰੀ ਬਵਾਸੀਰ ਆਦਿ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਪਾਨ ਵਾਯੁ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਖਣ ਲਈ ਪੈਦਲ ਚਲਨਾ, ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨੀ, ਹਲਕੀ ਗਿਜ਼ਾ ਖਾਣੀ, ਅੰਤੜੀ ਸਾਫ ਰੱਖਣੀ, ਉੱਤਮ ਸਾਧਨ ਹਨ. ਅਤੇ ਚਿੱਟੀ ਤ੍ਰਿਵੀ ਦਾ ਚੂਰਨ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਖੰਡ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਮਘਾਂ ਦਾ ਚੂਰਨ ਦੋ ਤੋਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ ਨਿੱਤ ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਚੱਟਣ ਤੋਂ ਅਪਾਨ ਵਾਯੁ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੂਰ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ. "ਪ੍ਰਾਣਬਾਇ ਅਪਾਨਬਾਇ ਭਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਪਾਨਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਆਪਾ. ਆਪਾਭਾਵ. "ਬਿਸਰਾ ਸਭਿਨ ਅਪਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਪਾਪ, **ਅਪਾਪੀ** ਵਿ—ਪਾਪ ਰਹਿਤ. "ਅਪਾਪੀ ਏ ਅਪਰਾਧ ਬਿਨ ਸ਼ੀਰਖ਼ੋਰ ਗੁਰੁ ਬਾਲ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪ੍ਰ)

ਅਪਾਰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ. ਬੇਅੰਤ. "ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਗੋਬਿੰਦ ਠਾਕੁਰ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਅਗਾਧ. ਅਥਾਹ। ੩ ਅਧਿਕ. ਬਹੁਤ। ੪ ਅਗਣਿਤ। ੫ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਪਾਯਉ ਅਪਾਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੬ ਉਰਲਾ ਪਾਸਾ. ਉਰਾਰ. ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ. "ਆਪੇ ਸਾਗਰ ਬੋਹਿਥਾ, ਆਪੇ ਪਾਰ ਅਪਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੭ ਸੰ. ਆਪਾਰ. ਪੂਰਣ ਪਾਰ. "ਜਾਨੈ ਕੋ ਤੇਰਾ ਅਪਾਰ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਪਾਰਗ. ਵਿ—ਨਾ ਪਾਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਪਾਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ.

ਅਪਾਰਗਿ. ਅਪਾਰਗਜ. ਜੋ ਪਾਰ ਦਾ ਗਜਾਤਾ (ਜਾਣੂ) ਨਹੀਂ. ਅੰਤ ਤੋਂ ਅਜਾਣ. "ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਪਾਏ ਸਗਲੇ ਕੁਦਰਤਿ ਕੀਮ ਅਪਾਰਗਿ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਜੀਵ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਅਜਾਣ ਹੈ.

ਅਪਾਰਣ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਧਾਰਣ (ਸਮਾਪਤਿ). "ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਪਾਰਣ.

ਅਪਾਰਥ. ਸੰ. ਅਪਾਰਥੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਪ—ਅਥੰ. ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਕ੍ਯ ਦਾ ਕੋਈ ਚਮਤ-ਕਾਰੀ ਅਰਥ ਨਾ ਭਾਸੇ. "ਪੁਨਰੁਕ੍ਤਿ ਅਪਾਰਥ ਕੀ ਸਮਝ ਨ ਆਵਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਅਰਥ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਰਥਕ.

ਅਪਾਰਭਾਉ, **ਅਪਾਰਭਾਵ** ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਅਪਾਰ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਦੇ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਦੀ ਹੱਦ ਨਹੀਂ. "ਭਾਖਿਆ ਭਾਉਅਪਾਰੁ." (ਜਪੁ)

ਅਪਾਰਲਾ. ਵਿ—ਅਪਾਰਤਾ ਵਾਲਾ. ਬੇਅੰਤਤਾ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਅਤਿਭੁਜ ਭਇਓ ਅਪਾਰਲਾ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਪਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਰ। ੨ ਉਰਾਰ. ਉਰਲਾ ਤਟ. "ਪਾਰਿ ਸਾਜਨੁ ਅਪਾਰੁ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਗੁਰਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲੰਘਾਵਏ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਅਪਾਲ. ਸੰ. ਅਪਾਲ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਪਾਲਨ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ. "ਅਪਾਲ ਹਰੀ" (ਅਕਾਲ) ੨ ਅਪਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਪਾਲ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਬੁੱਧੰ ਅਪਾਲ." (ਅਕਾਲ) ਅਪਾਰ ਬੁੱਧਿ ਵਾਲਾ.

ਅਪਾਵਨ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਪਾਵਨ (ਪਵਿਤ੍ਰ). ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਅਸ਼ੁੱਧ.

ਅਪਿ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਭੀ. ਹੀ. ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ. ਯਕੀਨਨ.

ਅਪਿਉ, **ਅਪਿਓ** ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ. ਜੋ ਸਾਧਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਪੇਯ (ਨਾ ਪੀਣ ਯੋਗ੍ਯ) ਹੈ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਵਾਮ ਨਹੀ ਪੀ ਸਕਦੇ. "ਅਪਿਉ ਹਰਿਰਸ ਪੀਤਿਆ." (ਵਡ ਘੋੜੀਆਂ ਮ: ੪) ੨ ਭਾਵ—ਹਰਿਨਾਮ ਰਸ. "ਅਪਿਓ ਪੀਓ ਗਤ ਥੀਓ ਭਰਮਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਅਪਿਆਉ, **ਅਪਿਆਵ** ਸੰ. ਅਪ੍ਯਾਯ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਨਰਮ ਗਿਜ਼ਾ. ਹਲਕਾ ਭੋਜਨ. "ਮੁਖ ਅਪਿਆਉ ਬੈਠ ਕਉ ਦੈਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਭੋਜਨ. ਗਿਜ਼ਾ. "ਦੇਤ ਸਗਲ ਅਪਿਆਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੧) "ਕਾਗ ਸਾਧੁਸਭਾ ਰਹਜੋ ਨਿਰਾਹਾਰ ਮੁਕਤਾਹਲ ਅਪਿਆਵ ਕੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਅਪੀਰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਪੀੜਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸੁਖ. "ਘਰ ਕੀ

ਬੂਝੈਂ ਪੀਰ ਅਪੀਰ ਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ–ਪੀਰ ਰਹਿਤ. ਨਿਗੁਰਾ.

ਅਪੀਲ. ਅੰ. Appeal. ਸੰਗਯਾ–ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਅ਼ਰਜ਼ੀ. ਮੁਰਾਫ਼ਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਮਾਤਹਤ ਹਾਕਿਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਣ ਲਈ ਉੱਚਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਕਿਮ ਪਾਸ ਉਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਪੀਲਾਂਟ. ਅੰ. Appellant. ਸੰਗਯਾ–ਅਪੀਲ (ਮੁਰਾਫ਼ਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਪੀੜ. ਸੰਗਯਾ–ਪੀੜ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸੁਖ ਦੀ ਹਾਲਤ। ੨ ਸੰ. ਆਪੀਡ–ਆਪੀਡ. ਦਬਾਉ. "ਅਪੀੜ ਪੀੜਿਤੰ ਦੁਖੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਪੁ. ਦੇਖੋ, ਅਪ.

ਅਪੁਸਟ. ਵਿ–ਜੋ ਨਹੀ ਪੁਸ਼੍ਟ (ਮੋਟਾ). ਪਤਲਾ. ਮਾੜਾ। ੨ ਅਪੁੱਠਾ. ਉਲਟਾ. ਵਿਪਰੀਤ. "ਅਪੁਸਟ ਬਾਤ ਤੇ ਭਈ ਸੀਧਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਪੁਛ. ਵਿ–ਪੁੱਛ (ਪੂਛ) ਦੁੰਮ ਰਹਿਤ. ਲੁੰਡਾ। ੨ ਅਣਮੰਗਿਆ. ਅਯਾਚਿਤ। ੩ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਸ਼੍ਨ. ਬਿਨਾ ਸਵਾਲ.

ਅਪੁਛਿਆ. ਵਿ–ਅਣਮੰਗਿਆ. "ਅਪੁਛਿਆ ਦਾਨ ਦੇਵਕਾ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਅਪੁਠਾ / **ਅਪੁਠੀ** } ਵਿ–ਉਲਟ. ਵਿਪਰੀਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪਠੀ.

ਅਪੁੱਤਾ / **ਅਪੁਤ੍ਰ** } ਬਿਨਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਔਲਾਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਅਪੁਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾ. "ਅਪੁਨੇ ਰਾਮਹਿ ਭਜੁ ਰੇ ਮਨੁ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਪੂਛਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਬਿਨਾ ਪੁੱਛਿਆ. ਅਣਮੰਗਿਆ. ਸਵਾਲ ਬਿਨਾ। ੨ ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ. "ਦੇਸ ਮੇਰੇ ਬੇਅੰਤ ਅਪੂਛੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਅਪੂਜ੍ਯ. ਵਿ–ਜੋ ਪੂਜਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਉਪਾਸਨਾ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ.

ਅਪੂਠਾ. ਵਿ–ਉਲਟਾ. ਵਿਪਰੀਤ. ਪੁੱਠਾ. "ਸੀਧਾ ਛੋਡਿ ਅਪੂਠਾ ਬੁਨਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਅਪੂਤ. ਵਿ–ਅਪੁਤ੍ਰ. ਪੁਤ੍ਰ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. ਜੋ ਨਹੀਂ ਪੂਤ (ਪਵਿਤ੍ਰ). ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਅਪਾਵਨ.

ਅਪੂਪ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ–ਪੂੜਾ. ਮਾਲਪੂਆ। ੨ ਕਣਕ. ਗੰਦਮ। ੨ ਘੀ ਪਾਕੇ ਪਕਾਈ ਹੋਈ ਮਿੱਠੀ ਲੇਟੀ. ਲਾਪਸੀ. ਅਮ੍ਰਿਤੀ.

ਅਪੂਰਣ. ਸੰ. ਅਪੂਰ੍ਣ. ਵਿ–ਜੋ ਪੂਰਣ ਨਹੀਂ. ਅਧੂਰਾ. ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ.

ਅਪੂਰਬ / **ਅਪੂਰਵ** } ਸੰ. ਅਪੂਰ੍ਵ. ਵਿ–ਜੋ ਪੂਰਵ (ਪਹਿਲਾਂ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਅਨੋਖਾ. ਅਦਭੁਤ. "ਅਪੂਰਬ ਜੰਦ ਬਣਾਈ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਇੱਕ ਗਣਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ–ਰ, ਤ. ऽ।ऽ, ऽऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਕਾਨਨੰ ਗੇ ਰਾਮ। ਧਰਮੰ ਕਰਮੰ ਧਾਮ।
ਲੱਛਨੈ ਲੈ ਸੰਗ। ਜਾਨਕੀ ਸੋਭੰਗ॥ (ਰਾਮਾਵ)

(ਅ) ਦੂਜਾ ਰੂਪ. ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ–ਇੱਕ ਰਗਣ ਇੱਕ ਗੁਰੁ. ।ऽऽ, ऽ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੰਗੀ ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਗਣੇ ਕੇਤੇ। ਹਣੇ ਜੇਤੇ। ਕਈ ਮਾਰੇ। ਕਿਤੇ ਹਾਰੇ॥ (ਰਾਮਾਵ)

ਅਪੂਰਵਤਾ. ਸੰ. ਅਪੂਰ੍ਵਤਾ. ਸੰਗਯਾ–ਨਿਰਾਲਾਪਨ. ਅਨੋਖਾਪਨ. ਨਵੀਨਤਾ. ਵਿਲਕਣਤਾ.

ਅਪੇਖ੍ਯਾ / **ਅਪੇਖਿਆ** / **ਅਪੇਛਾ** / **ਅਪੇਛਿਆ** } ਸੰ. ਅਪੇਕ੍ਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ–ਇੱਛਾ. ਚਾਹ। ੨ ਜਰੂਰਤ. ਲੋੜ। ੩ ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ। ੪ ਨਿਸਬਤ. ਤੁਲਨਾ. ਮੁਕਾਬਿਲਾ.

ਅਪੇਯ. ਵਿ–ਨਾ ਪੀਣ ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਸ਼ਰਾਬ। ੩ ਭੰਗ। ੪ ਪੋਸਤ.

ਅਪੇਲ. ਵਿ–ਪੇਲਨ ਰਹਿਤ. ਅਚਲ. ਅਟਲ। ੨ ਨਾ ਹਟਾਉਣ ਯੋਗ੍ਯ। ੩ ਨਾ ਉਲੰਘਨ ਯੋਗ੍ਯ.

ਅਪੈ. ਸੰ. ਅਪ੍ਯਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਮਿਲਾਪ. "ਨਾਮ ਨਵ ਨਿਧਿ ਅਪੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪਿਉ.

ਅਪੋਦਘਾਤ. ਦੇਖੋ, ਉਪੋਦਘਾਤ.

ਅਪੌਰਖੇਯ. ਸੰ. ਅਪੌਰੁਸ਼ੇਯ. ਵਿ–ਜੋ ਪੁਰਖ (ਪੁਰੁਸ਼) ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ. ਭਾਵ–ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ.

ਅਪੰਗ. ਵਿ–ਪੰਕ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ਼. "ਸੀਂਚਤ ਨੀਰ ਅਪੰਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼. ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ. "ਅਪੰਗ ਪੰਗੇ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸੰ. ਅਪਾਙ੍ਗ–ਅਪਾਂਗ. ਅੰਗਹੀਨ. ਅੰਗਭੰਗ। ੪ ਟੇਢੇ ਹਨ ਅੰਗ ਜਿਸ ਦੇ.

ਅਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਪਞ੍ਚੀਕ੍ਰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਉਹ ਤੱਤ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਪੰਜ ਪੰਜ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀ ਕੀਤੇਗਏ. ਨਾ ਵੰਡੇਹੋਏ ਤਤ੍ਵ. ਦੇਖੋ, ਪੰਚੀ ਕਰਣ. "ਭੂਤ ਅਪੰਚੀਕ੍ਰਿਤ ਯੁਤ ਕਾਰਯ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਪੰਡਿਤ. ਵਿ–ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਨਹੀਂ. ਵਿਦ੍ਯਾਹੀਨ. ਮੂਰਖ.

ਅਪੰਥ. ਵਿ–ਖੋਟਾ ਰਾਹ. ਕੁਪੰਥ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਵਾਮਮਾਰਗ। ੩ ਨਾਸ੍ਤਿਕ ਮਤ. "ਅਪੰਥ ਪੰਥ ਸਭ ਲੋਗਨ ਲਾਯਾ." (ਅਰਹੰਤਾਵ)

ਅੱਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਹੌਮੈ. ਖ਼ੁਦੀ. ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਸੰ. ਅਪ੍ਵ. ਭੈ. ਡਰ। ੩ ਰੋਗ। ੪ ਸੰ. ਅਪ੍ਵਾ.ਹਵਾ. ਪਵਨ. "ਭਯੋ ਅੱਪ ਭੇਸੰ." (ਕਲਕੀ) ਪੌਣਰੂਪ ਹੋਗਿਆ.

ਅਪ੍ਯਉ. ਅਪਨਾਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. ਕ਼ਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਪੈ. "ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਅਖੈਨਿਧਿ ਅਪ੍ਯਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਪ੍ਰਸੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਪ੍ਰਸੁਤ (ਪ੍ਰਕਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ) ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀ.

ਉਦਾਹਰਣ–

"ਖਾਲ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਓਢ ਕਰ ਗਧਾ ਨ ਕਰਿ ਸਿਰ ਭੰਜ." ਕਿਸੇ ਕਾਇਰ ਨੂੰ ਯੋਧੇ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨੇ ਦੇਖਕੇ ਅਪ੍ਰਸੁਤ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ.

"ਰਾਜਹੰਸ ਬਿਨ ਕੋ ਕਰੈ ਛੀਰ ਨੀਰ ਕੋ ਦੋਇ." (ਵ੍ਰਿੰਦ) ਕਿਸੇ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਅਦਾਲਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਰਾਜਹੰਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ.

ਅਪ੍ਰਗ੍ਯਾਤ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਜ੍ਞਾਤ. ਵਿ–ਜੋ ਜਾਣਿਆਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜਿਸ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਮਾਧਿ ਦੀ ਉਹ ਦਸ਼ਾ,ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧ੍ਯਾਤਾ ਅਤੇ ਧ੍ਯੇਯ ਦਾ ਭੇਦ ਭੁੱਲਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਪ੍ਰਤਿਮ. ਸੰ. ਵਿ–ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਮ (ਟਾਕਰੇ ਦਾ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ. ਲਾਸਾਨੀ. ਬੇਮਿਸਾਲ. "ਅਪ੍ਰਤਿਮ ਰੂਪ ਬਿਧਿ ਨੈ ਦਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫੬)

ਅਪ੍ਰਤਿਮਾਨ. ਸੰ. ਵਿ–ਜਿਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ. ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਾਨੀ.

ਅਪ੍ਰਧਰਖ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਧ੍ਰਸ਼੍ਯ–ਅਪ੍ਰਧ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. ਵਿ–ਜੋ ਧਮਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਜੋ ਦਬਾਉ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ। ੨ ਅਜਿਤ. ਅਜੀਤ.

ਅਪ੍ਰਮਾਣ. ਸੰ. ਵਿ–ਪ੍ਰਮਾਣ ਰਹਿਤ. ਬੇਨਜੀਰ। ੨ ਮਾਪ ਅਤੇ ਤੋਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ. ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵਜ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੩ ਬਿਨਾ ਸੁਬੂਤ.

ਅਪ੍ਰਮਾਦ. ਸੰ. ਵਿ–ਪ੍ਰਮਾਦ (ਭੁੱਲ) ਰਹਿਤ. ਜੋ ਖ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ੨ ਉਨਮੱਤਤਾ (ਮਸਤੀ) ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਦ.

ਅਪ੍ਰਮੇਉ, ਅਪ੍ਰਮੇਯ, ਅਪ੍ਰਮੇਵ ਸੰ. ਅਪ੍ਰਮੇਯ. ਵਿ–ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ. ਅਮਾਪ। ੨ ਅੰਦਾਜੇ (ਅਟਕਲ) ਤੋਂ ਬਾਹਰ.

ਅਪ੍ਰਯੁਕਤ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ–ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ੨ ਜੋ ਜੁੜਿਆਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਨਾ ਮਿਲਿਆਹੋਇਆ.

ਅਪ੍ਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਅਪਰਾਧ. "ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਧ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਟੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਪ੍ਰਾਪਤ. ਸੰ. ਅਪ੍ਰਾਪ੍ਤ. ਵਿ—ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੁਰਲਭ.

ਅਪ੍ਰਿਅ / **ਅਪ੍ਰਿਯ** ਵਿ—ਜੋ ਪ੍ਰਿਯ (ਪਿਆਰਾ) ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ.

ਅਪ੍ਰੇਤ. ਵਿ—ਜੋ ਪ੍ਰੇਤ (ਮੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਨਿੱਤ—ਅਮਰ. "ਨਮੋ ਪ੍ਰੇਤ ਅਪ੍ਰੇਤ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰੇਤ.

ਅਫ਼ਆਲ. ਅ਼ ﺍﻓﻌﺎﻝ ਸੰਗਯਾ—ਫ਼ਿਅ਼ਲ (ਕਰਮ—ਕ੍ਰਿਯਾ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਫਸਰ. ਅੰ. Officer—ਆਫ਼ੀਸਰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਧਾਨ. ਸਰਦਾਰ। ੨ ਹ਼ਾਕਿਮ। ੩ ਉਹ਼ਦੇਦਾਰ। ੪ ਫ਼ਾ ﺍﻓﺴﺮ ਤਾਜ. ਮੁਕੁਟ.

ਅਫ਼ਸ਼ਾਂਦਨ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﺸﺎﻧﺪﻥ ਕ੍ਰਿ—ਬਖੇਰਨਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ. ਖਿਲਾਰਨਾ। ੨ ਛਿੜਕਨਾ. ਤ੍ਰੌਂਕਣਾ.

ਅਫਸਾਨਾ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﺴﺎﻧﻪ ਸੰਗਯਾ—ਕਥਾ. ਕਹਾਣੀ. ਕਿੱਸਾ. ਆਖ੍ਯਾਯਿਕਾ। ੨ ਉਪਨ੍ਯਾਸ.

ਅਫਸੋਸ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﺴﻮﺱ ਸੰਗਯਾ—ਸੰ. ਅਪਸ਼ੋਕ। ੨ ਦੁੱਖ। ੩ ਪਛਤਾਵਾ.

ਅਫ਼ਕਨ / **ਅਫ਼ਗਨ** ਫ਼ਾ ﺍﻓﮕﻦ ਸੰਗਯਾ — ਸਿੱਟਣ (ਅਫ਼ਗੰਦਨ) ਦਾ ਅਮਰ. ਤੂੰ ਸਿੱਟ। ੨ ਜਦ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੈਂਕਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਸ਼ੇਰਅਫ਼ਗਨ.

ਅਫ਼ਗਨ ਸ਼ੇਰ / **ਅਫ਼ਗਨ ਖਾਂ** ਸ਼ੇਰਅਫ਼ਗਨ ਖ਼ਾਨ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਹਾਕਿਮ, ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ. "ਸੂਬਾ ਤਿਹ ਠਾਂ ਅਫਗਨਸ਼ੇਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਨੂਰਜਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਤੀ ਅਲੀਕਲੀ ਬੇਗ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ "ਸ਼ੇਰਅਫ਼ਗਨ" (ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ—ਪਛਾੜਨ ਵਾਲਾ) ਉਪਾਧਿ ਹੋਈ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੬੦੬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਅਫ਼ਗਨਮ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﮕﻨﻢ ਮੈਂ ਗਿਰਾਉਨਾ ਹਾਂ. ਮੈਂ ਸਿੱਟਦਾ ਹਾਂ. ਮੈਂ ਗਿਰਾਵਾਂਗਾ. ਮੈਂ ਪਛਾੜਾਂਗਾ.

ਅਫ਼ਗ਼ਾਨ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﻐﺎﻥ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੋਰ. ਰੌਲਾ। ੨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗਰਜਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕੰਧਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁਨਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਸਦੀ ਹੈ. ਪਠਾਣ. ਇਸ ਜਾਤਿ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪਸ਼ਤੋ (ਪੁਸ਼ਤੋ) ਹੈ। ੩ ਵਿਲਾਪ. ਸ਼ੋਕ। ੪ ਵਿ—ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ.

ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ. ﺍﻓﻐﺎﻧﺴﺘﺎﻥ ਸੰਗਯਾ—ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬੁਲ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਰੂਸੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ, ਪੱਛਮ ਫਾਰਿਸ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੈ. ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ "ਅਮੀਰ" ਪਦਵੀ ਸੀ, ਹੁਣ "ਸ਼ਾਹ" (King) ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਮੀਰ.

ਅਫਗਾਰ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﮕﺎﺭ ਵਿ—ਘਾਇਲ. ਫੱਟੜ. ਜ਼ਖ਼ਮੀ.

ਅਫਗੰਦਹ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﮕﻨﺪﻩ ਵਿ—ਫੈਂਕਿਆ (ਸਿੱਟਿਆ) ਹੋਇਆ। ੨ ਪਾਇਆ. ਡਾਲਿਆ। ੩ ਪਛਾੜਿਆ.

ਅਫਗੰਦਨ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﮕﻨﺪﻥ ਕ੍ਰਿ—ਪਾਉਣਾ। ੨ ਸਿੱਟਣਾ. ਗਿਰਾਉਣਾ। ੩ ਪਛਾੜਨਾ.

ਅਫਜਲ. ਅ਼ ﺍﻓﻀﻞ ਅਫ਼ਜ਼ਲ. ਵਿ—ਜ਼੍ਯਾਦਾ ਫਜ਼ੀਲਤ (ਵਡਿਆਈ) ਵਾਲਾ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਉਮਦਾ.

ਅਫ਼ਜ਼ਾਯ. ਫ਼ਾ ﺍﻓﺰﺍﮮ ਵਿ—ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਇਆਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ-ਆਬਰੂਅਫ਼ਜ਼ਾਯ.

ਅਫ਼ਜ਼ੂ / **ਅਫ਼ਜ਼ੂੰ** ਫ਼ਾ ﺍﻓﺰﻭﻥ ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਰਿੱਧੀ. ਤਰੱਕੀ। ੨ ਵਿ—ਅਧਿਕ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼. "ਅਫਜੂ ਖੁਦਾਇਆ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੱਸਣ ਲਈ "ਅਫਜੂ" ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਅਫ਼ਜ਼ੂਦ. ਦੇਖੋ, ਅਫਜ਼ੂਦਨ. "ਮਿਲਸ ਨਿਜ ਅਫ਼—

ਜ਼ੂਦ ਕਰ." (ਸਲੋਹ)

ਅਫ਼ਜ਼ੂਦਨ. ਫ਼ਾ افزودن ਕ੍ਰਿ—ਅਧਿਕ ਹੋਨਾ. ਵਧਣਾ. ਤਰੱਕੀ ਕਰਨਾ.

ਅਫ਼ਤਾਬ. ਦੇਖੋ, ਆਫ਼ਤਾਬ. "ਦੁਨਿਆ ਅਫਤਾਬਮ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹਾਂ.

ਅਫ਼ਯੂਨ. ਦੇਖੋ, ਅਫੀਮ.

ਅਫਰ. ਵਿ—ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਗ੍ਰਾਹਜ। ੨ ਬਿਨਾ ਫਲ. ਨਿਸ਼ਫਲ। ੩ ਬੁਰਾ ਫਲ. ਮੰਦਾ ਫਲ.

ਅਫਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉਤ—ਸ੍ਫਾਯ. ਫੁੱਲਣਾ। ੨ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਣਾ. ਆਕੜਨਾ.

ਅਫ਼ਰਾਖ਼ਤ. ਫ਼ਾ افراخت ਵਿ—ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ. ਬਲੰਦ ਕੀਤਾ.

ਅਫ਼ਰਾਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ افراختن ਕ੍ਰਿ—ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ. ਉਭਾਰਨਾ. ਬਲੰਦ ਕਰਨਾ.

ਅਫਰਾਤਫਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਫੜਾਤਫੜੀ.

ਅਫਰਿਓ, ਅਫਰਿਆ ਵਿ—ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਜੋ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ. "ਅਫਰਿਓ ਬੇ ਪਰਵਾਹ ਤੂੰ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਆਫਰਿਆਹੋਇਆ. ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਫੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਅਫਰਿਓ ਭਾਰ ਅਫਾਰ ਟਰੇ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਮੰਦ ਫਲ ਵਾਲਾ. ਬੁਰੇ ਫਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਅੱਕ ਨ ਲੱਗੈ ਅੰਬ ਅਫਰਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਅਫਰਿਆ ਅੱਕ ਨੂੰ ਅੰਬ ਨ ਲੱਗੈ.

ਅਫਰੀਤੀ, ਅਫਰੀਦੀ ਫ਼ਾ افریدی ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਅਫਰੀਤੀ' ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਪਰਸ਼ੀਆ (ਫ਼ਾਰਸ) ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰੀਦੂਨ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੰਨੀਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਓਰਕਜ਼ਈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਨਵਾਰੀ ਪਠਾਣ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖ਼ ਹਨ.

ਅਫ਼ਰੋਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ افروختن ਕ੍ਰਿ—ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ.

ਅਫ਼ਰੋਖ਼ਤੀ. ਫ਼ਾ افروختی ਤੈਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ.

ਅਫ਼ਰੋਜ਼ੀ. ਫ਼ਾ افروزی ਤੂੰ ਚਮਕਾਵੇਂ. ਤੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇਂ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਫ਼ਰੋਖ਼ਤਨ ਹੈ.

ਅਫਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਫਲ. ਫਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਫਲ. ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਝਾਊ ਦਾ ਬੂਟਾ। ੩ ਨਪੁੰਸਕ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਫੋਤੇ ਝੜਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਫਲ ਸੰਗਜ੍ਞਾ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਗੋਤਮ ੪.

ਅਫਲਾਤੂ, ਅਫਲਾਤੂੰ, ਅਫਲਾਤੂਨ ਅ਼ افلاطون ਯੂ ਪਲਾਟੋਨ. ਅੰ. Plato. ਪੱਛਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਡੀ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਦਾ ਮਹਾਤਮਾ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਐਥਿਨਜ਼ (Athens) ਵਿੱਚ ਈਸਵੀ ਸਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ੪੨੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਐਰਿਸਟਨ (Ariston) ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਿਕੋਨੀ ਸੀ. ਅਫਲਾਤੂਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਉਂ ਐਰਿਸ੍ਟੋਕਲੀਜ਼ (Aristocles) ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਮਸਤਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪਲਾਟੋਨ (ਚੌੜਾ) ਪੈਗਿਆ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਓਲਿੰਪ੍ਯੋਡੋਰਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਦੇ ਅਫਲਾਤੂਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਦ ਪਹਾੜੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੀਮੇਟਸ ਪਰਬਤ ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਤਾਂ ਸ਼ਹਦ ਦੀ ਮੱਖੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਹੋਠਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਦ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਐਥਿਨਜ਼ੀ 'ਮਧੁਕਰ' ਹੋਇਆ, ਅਰ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸ਼ਹਦ ਥੀਂ ਭੀ ਅਧਿਕ ਮਿੱਠੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲੇਗਾ.

ਅਫਲਾਤੂਨ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਛੰਦਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ. ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਿਖੀ ਸੁਕਰਾਤ ਮਿਲ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਅਫਲਾਤੂਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਚਿਰੰਜੀਵ! ਮੈਨੂੰ ਨੇਕੀ ਦੇ ਮਦਰਸੇ ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸ! ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਅਫਲਾਤੂਨ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਨਹੀਂ. ਤਾਂ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ

ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ—ਏਹੋ ਹੰਸ ਹੈ ਜੋ ਰਾਤ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਉਡ ਗਿਆ ਸੀ! ਇਸ ਸਮੇ ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਤੇ ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨੀ ਸੁਕਰਾਤ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਅਵਸਥਾ ਵਿਤਾਉਣੀ ਕਲ੍ਯਾਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਿਆ, ਅਰ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਕ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਿਖ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ.

ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਰ ਬੀ. ਸੀ. ੩੮੮ ਦੇ ਲਗ ਪਗ ਜਗਤ ਵਿਖ੍ਯਾਤ ਐਕੈਡਿਮੀ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਰੰਤਰ ੪੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਆਪ ਸੂਖਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਤਤ੍ਵਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਤੇ ਪੁਰਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸਨ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਇਤਨੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਉਠਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ.

ਅਫਲਾਤੂਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਅਰ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸੌਭਾਗ੍ਯ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇ ਦੀ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਰਲ ਅਨੁਵਾਦ (ਉਲਥਾ) ਤਕਰੀਬਨ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਭ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਹੁਣ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੀ ਵਡੇ ਤੋਂ ਵਡੇ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਤਕਾਰ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਵੇਦਵ੍ਯਾਸ ਰਿਖੀ ਤੁੱਲ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਅਫਲਾਤੂਨ ਸੀ. ਇਸ ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨੀ ਨੂੰ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਗ੍ਯਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਕਹਿਣਾ ਅਤ੍ਯੁਕ੍ਤਿ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਲਈ ਐਮਰਸਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ-ਅਫ਼ਲਾਤੂਨ ਫ਼ਿਲਸਫ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਸਫ਼ਾ ਅਫ਼ਲਾਤੂਨ ਹੈ.

ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧਾਂਤ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਹੈ. (ਦੇਖੋ, ਉਸ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ Timaeus ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੁਤ). ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਖੋਜੀ ਭਾਈ ਧਰਮ ਅਨੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੩੦੦ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਫਿਆਂ ਦਾ, "ਅਫਲਾਤੂਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ" (Plato and the True Enlightener of the Soul) ਨਾਮੇ ਪੁਸਤਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਮੂਲ ਯੂਨਾਨੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚਾਰਕੇ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਸਨ ੧੯੧੨ ਵਿੱਚ (Luzac and Co., ਦ੍ਵਾਰਾ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਅਫਲਾਤੂਨ ਬੀ. ਸੀ. ੩੪੮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਨ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸੱਜਨਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਰ ਠੀਕ ੮੧ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਕਾਲਵਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ. ਕਈ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਵੇਲੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ ਸੀ.

ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੀ ਦਾਨਾਈ ਅਤੇ ਵਿਦ੍ਵੱਤਾ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਯੋਗ੍ਯ ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਫਲਾਤੂਨ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

੨ ਖ਼ਾ. ਲਿਹਾਫ਼. ਲੇਫ਼. ਰਜਾਈ. ਗੁੱਦੜ.

ਅ਼ਫ਼ਵ. ਅ਼ عفو ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ੍ਸ਼ਮਾਪਨ (ਖਿਮਾ ਕਰਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮੁਆ਼ਫ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਆਫੂ.

ਅਫ਼ਵਾਹ. ਅ਼ افواہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਫ਼ੂਹ ਦਾ. ਫ਼ੂਹ ਦਾ ਅਰਥ ਮੂੰਹ ਹੈ. ਬਹੁਤੇ ਮੂੰਹਾਂ ਦੀ ਬਾਤ. ਸਮਾਚਾਰ. ਦੰਤਕਥਾ. ਕਿੰਵਦੰਤੀ.

ਅਫ਼ਵਾਜ. ਫ਼ਾ افواج ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਫ਼ੌਜ ਦਾ.

ਅ਼ਫ਼ਵੁਲਗੁਨਾਹ. عفوالگناہ ਵਿ—ਗੁਨਾਹਅ਼ਫ਼ਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਪਰਾਧ ਖਿਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਕਿ ਅਫਵੁਲਗੁਨਾਹ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਫੜ. ਵਿ—ਜੋ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਅਗ੍ਰਾਹ੍ਯ.

ਅਫੜਾਤਫੜੀ. افراط-تفریط ਇਫ਼ਰਾਤ਼ ਤਫ਼ਰੀਤ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਾਧਾਘਾਟਾ. ਅਧਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਮੀ. ਭਾਵ-ਹੜਬੜੀ. ਹਲਚਲੀ.

ਅਫ਼ਾਕ਼ਾ. افاقہ ਇਫ਼ਾਕ਼ਹ. ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਅਰੋਗਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ.

ਅਫਾਤ. ਅ਼ آفات ਆਫ਼ਾਤ. ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਉਪਦ੍ਰਵ. ਮੁਸੀਬਤਾਂ. "ਹੋਰ ਅਫਾਤ ਪਰੀ ਅਤਿ ਦੀਰਘ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਫਾਰ, ਅਫਾਰਾ ਵਿ—ਅਫਿਰ. ਅਮੋੜ. "ਚਲੈ ਹੁਕਮ ਅਫਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ਅਜੇਹਾ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. "ਬਿਨ ਗੁਰੁ ਕਾਲ ਅਫਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ਅਫਿਰ (ਅਮੇਟ) ਹੈ. "ਕਰਿਆ ਹੁਕਮ ਅਫਾਰਾ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸ੍ਫਾਰ—ਸ੍ਫਾਰ. ਵਿ—ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ. ਫੈਲਿਆਹੋਇਆ। ੩ ਚੌੜਾ। ੪ ਵੱਡਾ. "ਮੋਲ ਅਫਾਰਾ ਸਚ ਵਾਪਾਰ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੩) "ਤਾ ਕੋ ਭਾਰ ਅਫਾਰ." (ਬਾਵਨ) ੫ ਤੁੰਦ.ਤੇਜ਼. "ਬਰਤਹਿ ਹੋਇ ਅਫਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੬ ਆਧਮਾਨ ਰੋਗ. نفخ شکم ਨਫ਼ਖ਼ ਸ਼ਿਕਮ. Flatulence. ਨਾ ਪਚਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਬਾਦੀ ਦਾ ਜਾਦਾ ਹੋਣਾ, ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਮੈਲ ਨਾ ਝੜਨੀ, ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਰਾਬੀ ਹੋਣੀ ਆਦਿਕ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਪੇਟ ਮਸ਼ਕ ਦੀ ਤਰਾਂ ਫੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਹ ਔਖਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,ਢਿੱਡਵਿੱਚ ਕਦੇ ਮੁਸਮੁਸੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,ਜੀ ਮਤਲਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਜੋ ਔਖਦੀਆਂ ਸੂਲ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਫਾਰਾ ਭੀ ਹਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਸੂਲ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤਨੀਆਂ ਚਾਹੀਏ. ਜੇ ਅਫਾਰਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹੇ, ਤਦ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਗੋਲੀਆਂ ਸੇਵਨ ਕਰਨੀਆਂ ਲੋੜੀਏ:—

ਨਿਸੋਤ ਦੋ ਹਿੱਸੇ, ਮਘਾਂ ਚਾਰ ਹਿੱਸੇ, ਹਰੜ ਪੰਜ ਹਿੱਸੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੱਟ ਛਾਣਕੇ ਚੂਰਣ ਬਣਾਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਮਾਨ ਗੁੜ ਮਿਲਾਕੇ ਦੋ ਦੋ ਮਾਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ, ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਅਫਾਰਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਮਸਤਗੀ ਰੂਮੀ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਪੀਸਕੇ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਗੁਲਕੰਦ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਖਾਣੀ ਅਤੇ ਸੌਂਫ ਪੋਦੀਨੇ ਦਾ ਅਰਕ ਪੀਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ੭ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦਾ ਫੁੱਲਣਾ. ਖ਼ੁਦੀ ਨਾਲ ਆਫਰਨਾ. ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਕੜਨਾ. "ਏਕ ਮਹਲਿ ਤੂੰ ਹੋਹਿ ਅਫਾਰੋ,ਏਕ ਮਹਲਿ ਨਿਮਾਨੋ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਆਕੀ ਮਰਹਿ ਅਫਾਰੀ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਅਫਾਰੀ, ਅਫਾਰੋ ਦੇਖੋ, ਅਫਾਰਾ। ੨ ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ. ਅਹੰਕਾਰੀ.

ਅਫਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਫ਼ਆ਼ਲ.

ਅਫੀਮ. ਸੰ. ਅਹਿਫੇਨ. ਜੋ ਸੱਪ ਦੀ ਫੇਨ (ਵਿਸ) ਜੇਹੀ ਤਿੱਖੀ ਹੈ. ਅ਼ افیون ਅਫ਼ਯੂਨ. ਅੰ. Opium. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫੀਮ. ਪੋਸਤ ਦੇ ਡੋਡਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਕੱਢਕੇ ਜਮਾਇਆਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਵੈਦ ਅਨੇਕ ਰੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕੜਾਉਣ ਅਤੇ ਸੁਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਸ੍ਤੁ ਹੈ.

ਅਫੀਮੀ. ਅਫ਼ੀਮ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਫੀਮੀ. ਅਫੀਮਚੀ.

ਅਫੁਟ. ਦੇਖੋ, ਮਫੁਟ.

ਅਫੁਰ. ਵਿ—ਸ੍ਫੁਰਣ ਰਹਿਤ. ਫੁਰਨੇ ਬਿਨਾ. ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਰਹਿਤ। ੨ ਕੰਪ (ਕਾਂਬੇ) ਬਿਨਾ.

ਅਫੂ. ਦੇਖੋ, ਅਫਵ.

ਅ਼ਫ਼ੂਨਤ. ਅ਼ عفونت ਬਦਬੂ. ਸੜਾਂਦ. ਦੁਰਗੰਧ.

ਅਬ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਵੇਲੇ. "ਅਬ ਹਰਿ ਰਾਖਨਹਾਰੁ ਚਿਤਾਰਿਆ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਅਵ੍ਯਯ. ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸਦਾ ਇੱਕਰਸ. "ਸੁਹਾਗੁ ਹਮਾਰੋ ਅਬ ਹੁਨਿ ਸੋਹਿਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਅਚਲ ਸੁਹਾਗ। ੩ ਸੰ. ਅਦ੍ਯ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਆਜ. "ਕਾਲ ਕਰੰਤਾ ਅਬਹਿ ਕਰ ਅਬ ਕਰਤਾ ਸੁ ਇਤਾਲ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੪ ਅ਼ اب ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿਤਾ। ੫ ਆਚਾਰਯ. ਗੁਰੂ.

ਅਬਹੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣੇ. ਅਭੀ. ਇਸੇ ਵੇਲੇ.

ਅਬਹੀ ਕਬਹੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਭੀ ਅਤੇ ਕਭੀ. ਹੁਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਲੇ. "ਅਬਹੀ ਕਬਹੀ ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਨਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਅਬਕੇ, ਅਬਕੈ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਵੇਰੀ. ਇਸ ਦਫ਼ਹ. "ਅਬਕੇ ਛੁਟਕੇ ਠਉਰ ਨ ਠਾਇਓ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਅਬਕੈ ਕਹਿਐ ਨਾਮੁ ਨ ਮਿਲਈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਅਬਖ਼ਰਹ. ਅ਼ ابخرہ ਬੁਖ਼ਾਰ (ਭਾਪ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਬਖ਼ਰਾਤ. ਅਬਖ਼ਰਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਬਖੀ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ. ਬੁਰਾ ਸਮਾ. ਖੋਟਾ ਵੇਲਾ.

ਅਬਗਤ. ਸੰ. ਅਪਗਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਗਤਿ. ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ. ਗਿਰਾਉ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. "ਸਾਧੂ ਬਿਨੁ ਐਸੇ ਅਬਗਤਿ ਜਾਵੈ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਅਵਿਗਤ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ। ੩ ਸੰ. ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਵ੍ਯਕ੍ਤਿ (ਦੇਹ) ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਬਗਤ ਅਬਿਨਾਸੀ." (ਅਕਾਲ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਗਤ.

ਅਬਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ.

ਅਬਚਲਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ.

ਅਬਜ. ਸੰ. अब्ज—ਅਬ੍ਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਮਲ. ਜਲਜ। ੨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਅਬਜਦ. ਅ਼ ابجد ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਲਿਫ਼ ਬੇ ਜੀਮ ਦਾਲ ਆਦਿ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ। ੨ ਵਰਣਮਾਲਾ। ੩ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਢ "ਅਬਜਦ" ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਇਉਂ ਹੈ:—

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط
੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯
ی	ک	ل	م	ن	س	ع	ف	
੧੦	੨੦	੩੦	੪੦	੫੦	੬੦	੭੦	੮੦	
ص	ق	ر	ش	ت	ث			
੯੦	੧੦੦	੨੦੦	੩੦੦	੪੦੦	੫੦੦			
خ	ذ	ض	ظ	غ				
੬੦੦	੭੦੦	੮੦੦	੯੦੦	੧੦੦੦				

ਕਵੀ ਜਦ ਛੰਦਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਦੋ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੱਖਰ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਭੀ ਕੰਮ ਦੇਣ.

ਅਬਤਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਟਾਲਮਟੋਲ। ੨ ਵਲ੍ਹਾਉ. ਬਹਾਨਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦਾ. ਨਿੱਤ। ੪ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ. "ਅਬ ਤਬ ਅਵਰੁ ਨ ਮਾਗਉ ਹਰਿ ਪਹਿ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ੫ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ.

ਅਬਤਰ. ਅ਼ ابتر ਵਿ—ਬਹੁਤ ਖ਼ਰਾਬ. ਸੰ. ਅਵਰਤਰ। ੨ ਦੁਮਕਟਾ. ਲੁੰਡਾ. ਪੁੱਛ ਰਹਿਤ.

ਅਬੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਤਾ.

ਅਬਦ. ਅਦਬ ਦਾ ਉਲਟ. ਦੇਖੋ, ਅਦਬ। ੨ ਸੰ. ਅਬਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੱਦਲ, ਜੋ ਆਪ (ਜਲ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤਵਾਕ ਅਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤ੍ਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਆਕਾਸ਼। ੬ ਸੰ. ਅਵਦ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਕਥਨ ਨਾ ਕੀਤਾਜਾਵੇ. ਨਾ ਕਹਿਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਕਥ੍ਯ। ੭ ਅ਼ ابد ਅੰਤ ਰਹਿਤ. ਬੇਅੰਤ। ੮ ਨਿੱਤ. ਇੱਕਰਸ। ੯ ਅ਼ عبد ਅ਼ਬਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਾਸ਼. ਗ਼ੁਲਾਮ.

ਅਬਦਾਲ. ਅ਼ ابدال ਵਿ—ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਇੱਕ ਦਸ਼ਾ (ਹਾਲਤ) ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਪਦਵੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਲੀ ਲੋਕ. ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਦਿਕਪਾਲ ਆਦਿ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਤ ਦੇ ਆਚਾਰਯਾਂ ਨੇ ੭੦ ਅਬਦਾਲ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲੀ ਸ਼ਾਮ (Syria) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤੀਹ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਚਾਲੀ ਅਬਦਾਲ ਭੀ ਮੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਬਦਾਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਗ਼ੌਸ਼ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਬਦਾਲਾਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੈ. ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੀ ਨੂੰ ਮੁਕ਼ੱਰਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਇਸ ਪਦਵੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ "ਅਬਦਾਲ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ. ਬਦਲ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਅਬਦਾਲ ਹੈ. "ਮਾਰਫਤਿ ਮਨੁ ਮਾਰਹੁ ਅਬਦਾਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਅਬਦਾਲ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਹੁਚਣਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੁਕ ਵਿੱਚ ਅਬਦਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦੋ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ—ਅਬਦਾਲ (ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ) ਮਨ ਮਾਰਨਾ, ਅਬਦਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ੩ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਦਰਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਬਦਾਲ ਭੀ ਹੈ. ਪੰਜ ਦਰਜੇ ਇਹ ਹਨ—ਗ਼ੌਸ, ਕ਼ੁਤਬ, ਵਲੀ, ਅਬਦਾਲ, ਕ਼ਲੰਦਰ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਕ਼ਲੰਦਰ ਦੀ ਥਾਂ ਔਤਾਦ ਹੈ। ੪ ਕਾਂਗੜੇ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਮੰਗਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰਘਟ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਜਾਤਿ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹਾਦੁਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਅਬਦਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦਾਲ.

ਅਬਦਾਲੀ. ਵਿ—ਅਬਦਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਅਬਦਾਲ ਦਾ. "ਕਰਿ ਅਬਦਾਲੀ ਭੇਸਵਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਅਬਦਾਲ ੩। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੱਦੋਜ਼ਈ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਅੱਲ ਭੀ ਅਬਦਾਲੀ ਹੈ. ਅਬਦਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਰਾਨੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਅਤੇ ਦੁੱਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ.

ਅਬਦੀ. ਅ਼ ابدی ਵਿ—ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ.

ਅਬਦੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁੱਲਾ. "ਸੁਨ ਅਬਦੁਲ ਢਾਡੀ ਚਲਆਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਬਦੁਲਸਮਦ ਖਾਨ. عبدالصمدخان ਅ਼ਬਦੁਲ-ਸ਼ਮਦ ਖ਼ਾਨ. ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਨ ਖ਼ਾਂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਨਸਬਦਾਰ ਦਰਬਾਰੀ ਸੀ. ਜਹਾਂਦਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸੱਤਹਜ਼ਾਰੀ ਅਹੁਦੇ-ਦਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਿਲੇਰ ਜੰਗ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲਿਆ. ਫ਼ਰੁਖ਼ ਸਿਯਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸ੍ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਥਾਪਿਆਗਿਆ. ਇਸ ਨੇ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਲੈਕੇ ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛਲ ਨਾਲ ਫੜਕੇ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ.

ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਸੂਬਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੩੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਮੁੰਦ ਖਾਨ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ (ਖ਼ਾਨ ਬਹਾਦੁਰ) ਲਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਇਸੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਬੰਦਾ.

ਅਬਦੁਲ ਖ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਖਾਨ.

ਅਬਦੁਲ ਰਹ਼ਮਾਨ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ,ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ਹਿਜਰੀ ੩੨ ਵਿੱਚ ਮਦੀਨੇ ਹੋਇਆ. "ਅਬਦੁਲ ਰਹਮਾਨ ਨੇ ਨੌ ਖਾਨਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ." (ਜਸਭਾਮ)

ਅ਼ਬਦੁਲ ਰਹ਼ੀਮ ਖ਼ਾਨ. عبدالرحیم خان ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਖ਼ਾਨ ਖ਼ਾਨਾਨ ਹੈ. ਇਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਬੈਰਾਮ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ.ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੫੫੬ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ. ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਸਨ ੧੫੮੯ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤ੍ਰੀ ਬਣਿਆ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜਾਨੀ ਬੇਗਮ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਦਾਨਿਆਲ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਸੀ. ਅਕਬਰ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਇਸ ਨੇ ੨੧ ਵਰ੍ਹੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਅਹਿਲਕਾਰੀ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੬੨੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਕ਼ਬਰ ਸ਼ੇਖ ਨਿਜ਼ਾਮੁੱਦੀਨ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਵਿਦ੍ਯਮਾਨ ਹੈ. ਇਹ ਅਨੇਕ ਜੁਬਾਨਾਂ ਦਾ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸੀ ਅਰ ਛਾਪ "ਰਹਿਮਨ" ਤਥਾ "ਰਹੀਮ" ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਦੋਹਰੇ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਹਨ.

ਕਹਿ ਰਹੀਮ ਯਾ ਪੇਟ ਸੌਂ ਕਯੋਂ ਨ ਭਯੋ ਤੂ ਪੀਠ,
ਭੂਖੇ ਮਾਨ ਬਿਗਾਰ ਹੈਂ ਭਰੇ ਬਿਗਾਰੈਂ ਦੀਠ.
ਸਾਧੁ ਸਰਾਹੈ ਸਾਧੁਤਾ ਯਤੀ ਯੋਸ਼ਿਤਾ ਜਾਨ,
ਰਹਿਮਨ ਸਾਚੇ ਸੂਰ ਕੀ ਵੈਰੀ ਕਰੈ ਬਖਾਨ.
ਕਹਿ ਰਹੀਮ ਗਤਿ ਦੀਪ ਕੀ ਕੁਲ ਕੁਪੂਤ ਕੀ ਸੋਇ,
ਬਾਰੇ ਉਜਿਆਰੋ ਕਰੈ ਬਡੋ ਅੱਧੇਰੋ ਹੋਇ.
ਫਰਜੀ ਸ਼ਾਹ ਨ ਹ੍ਵੈ ਸਕੈ ਗਤਿ ਟੇਢੀ ਤਾਸੀਰ,
ਰਹਿਮਨ ਸੀਧੀ ਚਾਲ ਤੇ ਪਯਾਦੋ ਹੋਤ ਵਜ਼ੀਰ.
ਕਰਤ ਨਿਪੁਨਈ ਗੁਣ ਬਿਨਾ ਰਹਿਮਨ ਨਿਪੁਨ ਹਜ਼ੂਰ,
ਮਾਨੋ ਟੇਰਤ ਵਿਟਪ ਚਢ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਕੂਰ.
ਖੀਰਾ ਮੁਖ ਧਰ ਕਾਟਿਯੇ ਮਲਿਯੇ ਨਮਕ ਲਗਾਇ,
ਕਰਵੇ ਮੁਖ ਕੋ ਚਾਹਿਯੇ ਰਹਿਮਨ ਯਹੀ ਸਜਾਇ.

੨ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਆਬੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾਦਲ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਛੁਡਾਈਆਂ.

ਅਬਦੁੱਲਾ. ਵਿ—ਅ਼ਬਦ (ਦਾਸ) ਅੱਲਾ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਢਾਡੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਕੇ ਵੀਰਰਸ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁਲ। ੩ ਕੁਰੈਸ਼ ਵੰਸ਼ੀ ਅਬਦੁਲ ਮੁਤੱਲਿਬ ਦਾ ਵਡਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੫੭੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਅਬਦੁੱਲਾ ਖ਼ਾਨ. ਜਾਲੰਧਰ ਦਾ ਸੂਬਾ, ਜੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ (ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ) ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੬੮੭ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਮੋਇਆ.

ਅਬਧ. ਸੰ. अबद्ध—ਅਬੱਧ. ਵਿ—ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਮੁਕਤ. ਆਜ਼ਾਦ। ੨ ਸੰ. ਅਬਧ੍ਯ. ਜੋ ਮਾਰਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ, ਜੈਸੇ—ਬਾਲਕ, ਰੋਗੀ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਣਾਗਤ। ੩ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੪ ਸੰ. ਅਬਾਧ੍ਯ. ਬੇਰੋਕ. ਜੋ ਨਿਵਾਰਣ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. "ਕਾਲ ਫਾਸ ਅਬਧ ਲਾਗੇ." (ਆਸਾ ਰਵਦਾਸ)

ਅਬਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅਵਧਿ। ੨ ਸੰ. अब्धि—ਅਬ੍‌ਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪ (ਜਲ) ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ.

ਅਬਧਿਜਾ. ਸੰ. अब्धिजा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਲੱਛਮੀ। ੨ ਸ਼ਰਾਬ. ਸੁਰਾ.

ਅਬਧੂਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਧੂਤ.

ਅਬਧ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਬਧ ੨.

ਅਬਨਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਾਸੀ.

ਅਬਨੂਸ. ਦੇਖੋ, ਆਬਨੂਸ. "ਸਜਾਹ ਮਨੋ ਅਬਨੂਸਹਿ ਕੋ ਤਰੁ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਬਯਕਤ. ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ. ਵ੍ਯਕ੍ਤਿ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਅਕਤ. "ਅਬਯਕਤ ਰੂਪ ਅਪਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਅਬਯਾਤ. ਅ਼ ابیات ਬੈਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਛੰਦ. ਪਦ. "ਅਬਯਾਤ ਹਿੰਦਵੀ." (ਸਲੋਹ) ਹਿੰਦੀ ਛੰਦ.

ਅਬਰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਵਰ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ). ਅਨੁੱਤਮ. ਮੰਦ. ਬੁਰਾ। ੨ ਫ਼ਾ ابر ਆਬ—ਬਰ. ਸੰ. ਅੰਬੁ-ਧਰ. ਬੱਦਲ. ਮੇਘ. ਦੇਖੋ, ਅਭ੍ਰ.

ਅਬਰਸ਼. ਫ਼ਾ ابرش ਵਿ—ਚਿਤਕਬਰਾ. ਡੱਬਖੜੱਬਾ. ਅਭ੍ਰ ਸਦ੍ਰਿਸ਼। ੨ ਉਸ ਦਾ ਅਬਰ. ਉਸ ਦਾ ਬੱਦਲ.

ਅਬਰਕ. ਦੇਖੋ, ਅਭ੍ਰਕ.

ਅਬਰਨ. ਸੰ. ਅਵਰ੍‍ਣ. ਵਿ—ਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਰਨ (ਰੰਗ) ਨਹੀਂ। ੨ ਬੁਰੇ ਰੰਗ ਦਾ. ਕੁਰੰਗਾ. "ਅਬਰਨ ਬਰਨ ਘਾਮ ਨਹੀਂ ਛਾਮ." (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) ੩ ਵਰਣਧਰਮ ਰਹਿਤ. ਨੀਚ. ਜੋ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ. "ਗਾਵਤ ਸੁਨਤ ਜਪਤ ਉਧਾਰੈ ਬਰਨ ਅਬਰਨਾ ਸਭ ਹੂੰ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. अवर्ण्य—ਅਵਰ੍‍ਣ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ. "ਅਬਰਨ ਬਰਨ ਸਿਉ ਮਨ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ." (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) ਓਅੰ ਅੱਖਰ ਜੋ ਅਵਰ੍‍ਣ੍ਯ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ੫ ਜੋ ਕਹਿਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਨਿੰਦਾ. "ਬਰਨ ਹੈ ਅਬਰਨ ਕੋ." (ਕਲਕੀ) ਨਿੰਦਾ ਕਹਿਣਗੇ.

ਅਬਰਨ ਬਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਰਨ ੪ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਗਾਵਨਿ.

ਅਬਰੂ. ਫ਼ਾ ابرو ਅੰ. Eye-brow. ਸੰ. ਭ੍ਰੂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭ੍ਰਿਕੁਟਿ. ਭੌਂਹ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਬਰੂ.

ਅਬਰੇ ਬਹਾਰਾਂ. ਫ਼ਾ ابرِبہاراں ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦਾ ਮੇਘ.

ਅਬਰੋ / **ਅਬਰੋਇ** } ਦੇਖੋ, ਆਬਰੂ.

ਅਬਲ. ਵਿ—ਬ੍ਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਬਲ. "ਅਬਲ ਬਲ ਤੋੜਿਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ਬਲਵਾਨ ਦੇਹ ਦਾ ਬਲ ਤੋੜਕੇ ਅਬਲ ਕੀਤਾ. ਭਾਵ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤੀਆਂ। ੨ ਅ਼ اوّل ਅੱਵਲ. ਪ੍ਰਥਮ. ਪਹਿਲਾ. "ਅਬਲ ਨਾਉਂ ਖ਼ੁਦਾਇ ਦਾ." (ਜਸਾ)

ਅਬਲਕ. ਅ਼ ابلق ਵਿ—ਚਿਤਕਬਰਾ (ਡੱਬਖੜੱਬਾ) ਘੋੜਾ. ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾ.

ਅਬਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਇਸਤ੍ਰੀ. ਨਾਰੀ। ੨ ਵਿ-ਦੁਬਲੀ. ਕਮਜ਼ੋਰ। ੩ ਅ਼ ابلہ ਮੂਰਖ. ਬੁੱਧਿ ਰਹਿਤ.

ਅਬਲੀਸ. ਅ਼ ابلیس ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਹੋਇਆ. ਭਾਵ—ਸ਼ੈਤਾਨ. "ਤਕੱਬਰ ਕੀਤਾ ਅਬਲੀਸ ਨੇ ਗਲ ਲਾਨਤ ਜਾਮਾ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਅਬਰਵਾਹਾ. ਵਿ—ਅਧਨੀਂਦਾ. ਅਰਧ ਉੱਨਿਦ੍ਰਿਤ. ਅਧਸੁੱਤਾ.

ਅਬਾ. ਅ਼ ابا ਸੰਗ੍ਯਾ— ਅਬੂ (ਪਿਤਾ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਪਿਤਾ. ਬਾਪ. ਸੰ. ਆਵੁਕ. "ਅੰਮ ਅਬੇ ਥਾਵਹੁ ਮਿਠੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅਬਾਸੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਬਾਸੀ. ਜ੍ਰਿੰਭਾ (ਜੰਭਾਈ). ਦੇਖੋ, ਉਬਾਸੀ। ੨ ਗੁਲ ਬਾਂਸੀ. "ਜਾਨੁਕ ਫੂਲ ਅਬਾਸੀ ਰਹੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੭) ਦੇਖੋ, ਅੱਬਾਸ ੨.

ਅਬਾਹ. ਵਿ—ਬਾਹੁ (ਭੁਜਾ)ਹੀਂਨ। ੨ ਵਾਹ (ਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ. ਜੋ ਗਰੁੜ ਆਦਿ ਸਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. "ਨਮਸਤੰ ਅਬਾਹੇ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਬਾਹ (ਕਾਮਚੇਸ਼੍ਟਾ) ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਬਾਹ.

ਅਬਾਜ਼ਾਰ. ਫ਼ਾ ابزار ਬੇਜ਼ਾਰ. ਵਿ—ਅਪ੍ਰਸੰਨ. ਨਾਖ਼ੁਸ਼. ਬ (ਸਾਥ) ਆਜ਼ਾਰ (ਦੁੱਖ).

ਅਬਾਦ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਵਾਦ. ਨਿਰਵਿਵਾਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਬਾਦ.

ਅਬਾਦਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਬਾਦਾਨ.

ਅਬਾਧ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਬਾਧਾ. ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ। ੨ ਨਿਰਵਿਘਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਬਾਧਜ.

ਅਬਾਧਜ. ਵਿ—ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਬਾਧਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਬਾਬੀਲ. ਅ਼ ابابیل ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾਈਅੜਾ. ਬਾਲਕਟਾਰਾ. Swallow.

ਅਬਾਰ. ਵਿ—ਬਾਰ (ਦੇਰੀ) ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਵਿੱਲ। ੨ ਵਾਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬੇਰੋਕ. "ਖੰਡਾ ਅਬਾਰੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਾਰ.

ਅਬਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਵੇਲੇ. "ਅਬਿ ਕਿਛੁ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੩) ੨ ਸੰ. ਅਵਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੀਢਾ. ਛੱਤਰਾ। ੩ ਬਕਰਾ. ਅਜ. "ਅਬਿ ਮੱਧ ਹੋਮ ਕਰਾਇ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਪਰਬਤ। ੬ ਚੂਹਾ। ੭ ਵਾਯੁ. ਪਵਨ। ੮ ਅੱਕ। ੯ ਲੱਜਾ. ਸ਼ਰਮ। ੧੦ ਵਿ—ਹੱਛਾ.

ਅਬਿਅਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਅਕਤ.

ਅਬਿਖਾਦ. ਵਿ—ਵਿਸ਼ਾਦ (ਕਲੇਸ਼) ਬਿਨਾ. "ਅਬਿਖਾਦ ਦੇਵ ਦੁਰੰਤ." (ਅਕਾਲ)

ਅਬਿਗਤ, ਅਬਿਗਤੁ ਸੰ. ਅਵਿਗਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. "ਜਬ ਅਬਿਗਤ ਅਗੋਚਰ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਜੋ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਨਿੱਤ. "ਜੋ ਜਨ ਜਾਨਿ ਭਜਹਿ ਅਬਿਗਤ ਕਉ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) "ਅਬਗਤੁ ਸਮਝ ਇਆਨਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ.

ਅਬਿਗਮ. ਸੰ. ਅਬਗਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਗ੍ਯਾਨ. ਨਿਸ਼ਚਯਾਤਮਕ ਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਅਵਿਗਮ. ਵਿ—ਵਿਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ.

ਅਬਿਗਾਮੀ. ਵਿ—ਅਵਗਮ ਵਾਲਾ. ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨੀ. "ਅਦ੍ਵੈ ਅਲਖਪੁਰਖ ਅਬਿਗਾਮੀ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਗਮ ੨.

ਅਬਿਚਲ. ਸੰ. ਅਵਿਚਲ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਚਲਿਤ (ਚਲਾਇਮਾਨ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਕ਼ਾਯਮ. ਇਸਥਿਤ. "ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅਬਿਚਲਨਗਰ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੱਖਣ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਦੇੜ (ਨੰਦੇਰ ਜਨ੍ਦਗਿਰਿ) ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਾਮ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਹਨ.

ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਦੀ ਤੁਕ—"ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ* ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਕਾ"—ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਹ ਥਾਪਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ "ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ" ਹੈ. ਅਤੇ ਇਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਚੌਥਾ ਤਖ਼ਤ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹਨ:—

ਚਕ੍ਰ, ਚੌੜਾ ਤੇਗ਼ਾ, ਫੌਲਾਦ ਦੀ ਕਮਾਨ, ਗੁਰਜ, ਨਾਰਾਚ (ਸਰਬਲੋਹ ਦਾ ਤੀਰ), ਸੁਨਹਿਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਛੋਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਛੀ ਇੰਚ ਦੀ.

* ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ "ਅਬਿਚਲਨਗਰ" ਦਾ ਅਰਥ ਸਤਿਸੰਗ ਅਤੇ ਪਰਮਪਦ ਹੈ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਅਮੋਲਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜੇਹੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਲਹਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੀ ਸਾਂਗ ਦਾ ਫਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਅਸ਼੍ਟਭੁਜੀ ਦੇਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਘਨਾਛਰੀ

ਅਬਿਚਲਨਗਰ ਉਜਾਗਰ ਸਗਰ ਜਗ
ਜਾਹਰ ਜਹੂਰ ਜਹਾਂ ਜੋਤ ਹੈ ਜਬਰ ਜਾਨ,
ਖੰਡੇ ਹੈਂ ਪ੍ਰਚੰਡ ਖਰ ਖੜਗ ਕੁਦੰਡ ਧਰੇ
ਖੰਜਰ ਤੁਫੰਗ ਪੁੰਜ ਕਰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਾਨ,
ਸਕਤੀ ਸਰੋਹੀ ਸੈਫ ਸਾਂਗ ਜਮਦਾੜ ਚਕ੍ਰ
ਢਾਲੇ ਗਨ ਭਾਲੇ ਰਿਪੁ ਘਾਲੇ ਛਿਪ੍ਰ ਜੰਗ ਠਾਨ,
ਚਮਕਤ ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਘੋਰ ਰੂਪ ਕਾਲਿਕਾ ਕੋ
ਬੰਦਨਾ ਕਰਤ ਕਵਿ ਜੋਰ ਪਾਨਿ ਤਾਂਹੀ ਥਾਨ.

ਮਨਹਰ

ਸੁੰਦਰ ਗੋਦਾਵਰੀ ਵਿਹੀਨ ਮਲ ਚਲੈ ਜਲ
ਸਲਿਤਾ ਸਤੁਲ ਰੰਗ ਕੂਲ ਛਬਿ ਪਾਵਈ,
ਖਰੇ ਖਰੇ ਤਰੁ ਖਰੇ ਹਰੇ ਹਰੇ ਪਾਤ ਜਰੇ
ਪਾਂਤਿ ਪਾਂਤਿ ਕਰੇ ਛਾਇ ਸੰਘਨੀ ਕੋ ਛਾਵਈ,
ਬੋਲਤ ਬਿਹੰਗ ਰੰਗ ਰੰਗ ਕੇ ਉਤੰਗ ਥਾਨ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੁਹਾਵਈ,
ਜਾਇ ਦਰਸਾਵਈ ਮਨੋਰਥ ਉਠਾਵਈ
ਸੋ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਪਾਵਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਾਵਈ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਨਾਦੇੜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਇਹ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ:—

(੨) ਸ਼ਿਕਾਰ ਘਾਟ. ਨਾਦੇੜ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪਾਸੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਕਰਦੇ ਸਨ.

(੩) ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਨਾਦੇੜ ਪਹੁਚਣ ਸਾਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਵਿਰਾਜੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੈ.

(੪) ਹੀਰਾ ਘਾਟ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੀਰਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਹ ਜਗਾ ਨੰਦੇੜ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ.

(੫) ਗੋਬਿੰਦਬਾਗ. ਵਡੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੋ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਹਾਤਾ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਕਦੇ ਕਦੇ ਜਾਕੇ ਵਿਰਾਜਦੇ ਸਨ. ਹੁਣ ਇਸ ਥਾਂ ਖੇਤੀ ਵਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਛੋਟਾ ਮੰਦਿਰ ਭੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

(੬) ਨਗੀਨਾ ਘਾਟ. ਇਸ ਥਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਰਪਿਆ ਨਗੀਨਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਿਆ ਸੀ. ਇੱਥੇ ਚਮਕੀਲੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਰੇਜ਼ੇ ਭੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇਖੇਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਨਦੇੜ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ.

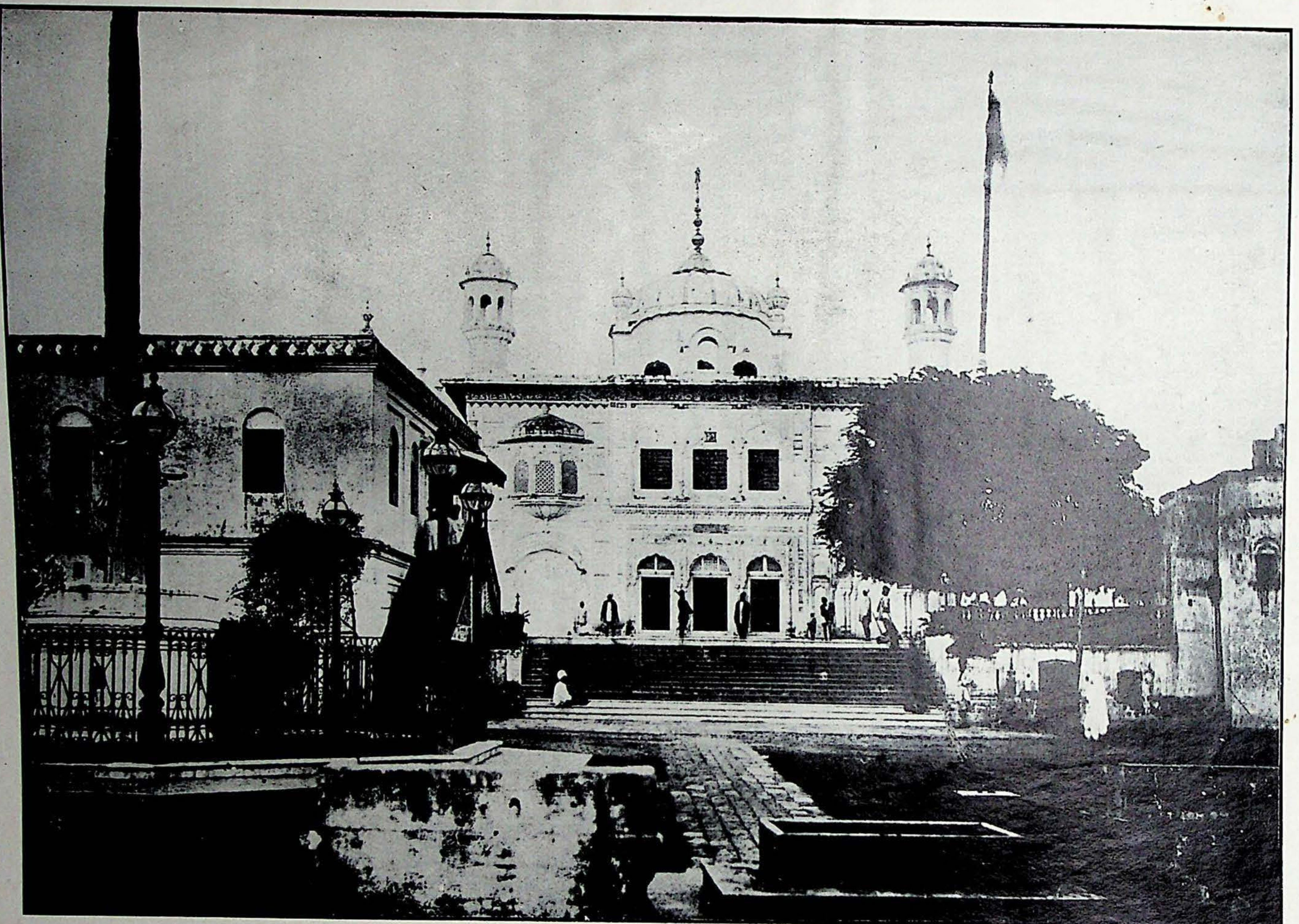
(੭) ਬੰਦਾ ਥਾਨ. ਇਸ ਜਗਾ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਬੈਰਾਗੀ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਸੀ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਨੰਦੇੜ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ.

(੮) ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ. ਇਹ ਹੀਰਾ ਘਾਟ ਪਾਸ ਹੀ ਹੈ. ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਆਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਏਕਾਂਤ ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਪਤਿ-ਸੇਵਾ ਪਰਾਇਣ ਰਹੇ ਅਰ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਗ੍ਯਾ ਮੰਨਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪਧਾਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਮਾਤਾ.

(੯) ਮਾਲਟੇਕੜੀ. ਨੰਦੇੜ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਖਜਾਨਾ ਕੱਢਕੇ ਪਠਾਨ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ੍ਵਾਹ ਵੰਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਿਆ ਧਨ ਇੱਥੇ ਹੀ ਗਡਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਨਕਸ਼ਾ.

ਅਬਿਚਲ ਨਗਰੀ. ਸਿੱਖਸਭਾ. ਸਤਸੰਗਤਿ. "ਅਬਿਚਲਨਗਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਆਤਮ ਪਦਵੀ. ਗ੍ਯਾਨ ਅਵਸਥਾ.

ਅਬਿਚਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਗ੍ਯਾਨ. "ਰਚਿਓ ਬਿਚਾਰ ਅਬਿਚਾਰ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਵਿ-ਵਿਚਾਰਹੀਨ. ਮੂਰਖ. "ਤੈਂ ਅਬਿਚਾਰ ਜੜ੍ਹ! ਕਰਤਾਰ ਕਾਹਿ ਨ ਮਾਨ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ. ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ. "ਲੱਛ ਲੱਛ ਤੁਰੰਗ ਏਕਹਿ ਦੀਜੀਐ ਅਬਿਚਾਰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੪ ਸੰ. ਅਭਿਚਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਪਸ਼ੂਹਿੰਸਾ ਕਰਮ. ਬਲਿਦਾਨ ਦੀ ਰੀਤਿ. "ਪੜ੍ਹ ਬੇਦ ਮੰਤ੍ਰ ਅਭਿ-

ਪੰਨਾ ੨੧੦. ਤਖ਼ਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਬਿਚਲਨਗਰ (ਹਜ਼ੂਰ) ਸਾਹਿਬ

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. AND CO.: LAHORE.

ਨਕਸ਼ਾ ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ

ਉੱਤਰ

ਨਸ਼ਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਮਾਲਟੇਕੜੀ (੯)

ਮੁਗਤ ਸਟੇਸ਼ਨ

ਨੰਦੇੜ (ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ) ਸਟੇਸ਼ਨ

ਮਨਮਾੜ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਰੇਲਵੇ

ਕਾਰਖਾਨੇ

ਕਚਹਰੀਆਂ

(੫) ਗੋਬਿੰਦ ਬਾਗ

ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (੧)

ਵਜ਼ੀਰਾ ਬਾਦ

ਮਸਤਗੜ੍ਹ

ਖੇਤ

ਖੇਤ

ਰਸਤਾ

ਸੜਕ

ਨਾਲਾ ਪਾਣੀ

ਰਸਤਾ

ਰਸਤਾ

ਰਸਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ

ਬੁੰਗਾ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ

ਬੁੰਗਾ ਪੁਜਾਰੀ

ਮੰਡੀ

ਸ਼ਹਿਰ ਨੰਦੇੜ

ਬੁਡਾਰ ਗਾਉਂ

ਬਿਰਕੁਟ

ਬਾਹਮਣਵਾੜਾ

ਹੀਰਾ ਘਾਟ (੪)

(੮) ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ

ਮੁਕਟ ਗਾਉਂ

(੩) ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ

ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ

(੭)

(੬)

ਨਗੀਨਾਘਾਟ

ਰਸਤਾ

ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਗੁਫਾ

ਸ਼ਿਕਾਰਘਾਟ (੨)

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & Co. LAHORE

ਗਰ." (ਗਜਾਨ) ੫ ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਣ, ਮੋਹਨ, ਸ੍ਤੰਭਨ, ਵਿਦ੍ਵੇਸ਼ਣ, ਉਚਾਟਨ ਅਤੇ ਵਸ਼ੀਕਰਣ ਇਹ ਛੀ ਕਰਮ.

ਅਬਿਦਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦ੍ਯਾ.

ਅਬਿੱਦ. ਸੰ. ਅਵਿਦ੍ਯ. ਵਿ—ਵਿਦ੍ਯਾਰਹਿਤ. ਮੂਰਖ. ਅਨਪੜ੍ਹ. ਬੇਇ਼ਲਮ.

ਅਬਿਦ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦ੍ਯਾ.

ਅਬਿਨਯ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਯ.

ਅਬਿਨਾਸ, ਅਬਿਨਾਸਿ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੰ. अविनाशिन्—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਵਿ—ਵਿਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਅਖੈ (ਅਕ੍ਸ਼ਯ). "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਅਬਿਨਾਸ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਨਿਤ੍ਯ. ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਹੇ ਅਚੁਤ ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਘਨਾਸ."(ਬਾਵਨ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਾਸੀ.

ਅਬਿਨਾਸੀਖੇਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਤ੍ਯ ਕ੍ਸ਼ੇਮ. ਕੈਵਲ੍ਯ ਮੋਕ੍ਸ਼. ਜਿਸ ਮੁਕਤਿ (ਰਿਹਾਈ) ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਫੇਰ ਕਦੇ ਬੰਧਨ ਨਾ ਪਵੇ। ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਆਨੰਦ. "ਅਬਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਸਿਮਰ ਨਾਰਾਇਨ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਅਬਿਨਾਸੀਪੁਰਖੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. ਵਿਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ. ਪੂਰਣ ਪੁਰੁਸ਼. "ਅਬਿਨਾਸੀਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਪਰਮੇਸਰੁ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅਬਿਬੇਕ. ਸੰ. ਅਵਿਵੇਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ ਬੇਸਮਝੀ. ਨਾਦਾਨੀ. "ਅਬਿਬੇਕ ਹੈ ਤਿਹ ਨਾਉਂ। ਤਵ ਹੀਯ ਮੇ ਜਿਹ ਠਾਉਂ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਅਬਿਬੇਕੀ. ਸੰ. अविवेकिन्. ਵਿਵੇਕ ਹੀਨ. ਬੇਸਮਝ. ਨਾਦਾਨ.

ਅਬਿਯਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਅਕਤ.

ਅਬਿਰਥਾ. ਵਿ—ਵ੍ਰਿਥਾ. ਨਿਸ਼ਫਲ. "ਜਨਮ ਅਬਿਰਥਾ ਜਾਈ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ)

ਅਬਿਲੰਬ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਲੰਬ.

ਅਬੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣੇ. ਇਸੇ ਸਮੇ. ਅਭੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿ.

ਅਬੀਨਾ. ਵਿ—ਬੀਨਾਈ ਰਹਿਤ. ਨਾਬੀਨਾ. ਅੰਧਾ। ੨ ਭਾਵ—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. "ਸਭ ਫੋਕਟ ਧਰਮ ਅਬੀਨਿਆ." (ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਣੀ)ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਥੋਥੇ (ਅਸਾਰ) ਕਰਮ ਹਨ.

ਅਬੀਨਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਬੀਨਾ.

ਅਬੀਰ. ਅ਼ ਅ਼ਬੀਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਸਤੂਰੀ, ਗੁਲਾਬ, ਕੇਸਰ, ਸੰਦਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣੀਹੋਈ ਗੁਲਾਲ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.ਦੇਖੋ, ਅੰਬੀਰ.

ਅਬੁਝ. ਵਿ—ਬੁਝਣ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਬੁਝੇ ਨਾ. ਜੋ ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਿਤ (ਮਚਦਾ) ਰਹੇ। ੨ ਸੰ. ਅਬੁਧ. ਵਿ—ਅਬੋਧ. ਬੇਸਮਝ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ.

ਅਬੁਝਣਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾ ਬੁਝਣਾ. ਰੌਸ਼ਨ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਅਬੋਧਤਾ. ਅਗ੍ਯਾਨ. "ਬੁਝਣਾ ਅਬੁਝਣਾ ਤੁਧ ਕੀਆ."(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਬੁਧ. ਦੇਖੋ, ਅਬੁਝ ੨.

ਅਬੁੱਧਿ. ਸੰ. अबुद्धि. ਵਿ—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਨਾਦਾਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ. ਨਾਦਾਨੀ.

ਅਬੂਝ. ਦੇਖੋ, ਅਬੁਝ ੨.

ਅਬੂਤਬੇਲਾ. Paolo di Avitabile ਪਾਲੋ ਦੀ ਅਵੀਤਾਬੀਲ. ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੭੯੧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਇਟਲੀ ਦੇਸ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ. ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਹੌਰ ਆਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ. ਜਰਨੈਲ ਅਵੀਤਾਬੀਲ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਨੌਲੱਖੇ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਠੀ ਬੁੱਧੂ ਦੇ ਆਵੇ ਤੇ ਸੀ. ਇਹ ਵਡੇ ਡੀਲ ਵਾਲਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਚਤੁਰ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਵਜੀਰਾਬਾਦ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਿਸ਼ੌਰ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਰਿਹਾ.

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ੨੮ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੫੦ ਨੂੰ ਮੋਇਆ.

ਅ਼ਬੂਰ. ਅ਼ عبور ਸੰਗਯਾ—ਪਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲੰਘਣਾ. ਪਾਰ ਜਾਣਾ.

ਅਬੇ. ਦੇਖੋ, ਅਬੀ। ੨ ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ. ਅਰੇ! ਓ!

ਅਬੇਅ. ਦੇਖੋ, ਅਵ੍ਯਯ.

ਅਬੇਹ. ਵਿ—ਵੇਧ ਰਹਿਤ. ਅਛੇਦ. ਅਖੰਡ. "ਅਬੇਹ ਨਾਥ ਅਜੀਤ" (ਅਕਾਲ) "ਰਾਵਰੀ ਦੇਹ ਅਬੇਹ ਕੋ ਦੇਖਕੈ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਅਬੇਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ. "ਮਾਲ ਹਮਾਰਾ ਅਖੂਟ ਅਬੇਚਲ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਅਬੇ ਤਬੇ. ਦੇਖੋ, ਅਬਤਬ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਨਿਰਾਦਰ. ਅਪਮਾਨ. "ਅਬੇ ਤਬੇ ਕੀ ਚਾਕਰੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦਾ. ਨਿੱਤ. "ਅਬੇਤਬੇ ਕੂੜੇ ਹੈਂ ਪਾਜਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਬੇਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬੇਰ (ਦੇਰ) ਬਿਨਾ. ਤੁਰਤ. ਫ਼ੌਰਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕੁਵੇਲਾ. ਕੁਸਮਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਸੰਝ. ਆਥਣ. "ਕੇਤਕ ਕਰ ਅਬੇਰ ਨਿਕਸੰਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਬੇਰ ਸਵੇਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਝ ਅਤੇ ਸਵੇਰ. ਉੱਗਣ ਆਥਣ. ਸਾਯੰਕਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ. "ਆਵਹਿ ਜਾਇ ਅਵੇਰ ਸਵੇਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਬੈ. ਦੇਖੋ, ਅਬੀ। ੨ ਸੰ. ਅਵ੍ਯਯ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸਦਾ ਇੱਕਰਸ. "ਅਜੈ ਹੈ। ਅਬੈ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਬੋਧ. ਵਿ—ਬੋਧ ਰਹਿਤ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਮੂਰਖ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮੂਰਖਤਾ. ਨਾਦਾਨੀ.

ਅਬੋਲ. ਵਿ—ਬੋਲਣ ਬਿਨਾ. ਖ਼ਾਮੋਸ਼. ਚੁੱਪ. "ਕਾਰਣ ਕਵਨ ਅਬੋਲ." (ਧਨਾ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ, ਬੋਲ ਅਬੋਲ.

ਅਬੰਚ. ਵਿ—ਜੋ ਵੰਚਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਠਗਾਈ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਧੋਖਾ ਨਾ ਖਾਵੇ. "ਅਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਖ ਰਿਦੇ ਸਦੀਵ ਅਬੰਚ ਜੋ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਬੰਦਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਬੰਧਨ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਛੁਟਕਾਰਾ. ਰਿਹਾਈ. ਮੁਕਤਿ. "ਬੰਦਨਾ ਕੋ ਲੇਤਹੀ ਅਬੰਦਤਾ ਕੋ ਦੇਤ ਜਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅੱਬਾਸ. ਅ਼ عباس ਸੰਗਯਾ—ਅਬਦੁਲ ਮੁਤੱਲਬ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੁਹ਼ੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਾਚਾ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੨੧ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੬੫੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਕਬਰ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅੱਬਾਸੀ ਵੰਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਖਲੀਫੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ੨ ਗੁਲਅੱਬਾਸ ਦਾ ਪੌਦਾ. ਗੁਲਬਾਂਸ.

ਅੱਬੁਲ ਫਜਲ. ابوالفضل ਅੱਬੁਲਫ਼ਜ਼ਲ. ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸ਼ੇਖ਼ ਮੁਬਾਰਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਛਾਪ ਅੱਲਾਮੀ ਹੈ. ਇਹ ਫ਼ੈਜ਼ੀ ਦਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਵਡਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੫੫੧ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੬੦੨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਰਚੀਆਂ ਕਈ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ. ਪੰਚਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ "ਅਯਾਰ ਦਾਨਿਸ਼" ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ 'ਆਈਨ ਅਕਬਰੀ' ਵਡੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਅਬ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਵ੍ਯਯ.

ਅਬ੍ਯਾਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵ੍ਯਾਕ੍ਰਿਤ.

ਅਬ੍ਰਣੀ. ਸੰ. ਅਵ੍ਰਣ. ਵਿ—ਵ੍ਰਣ (ਘਾਉ) ਰਹਿਤ. ਜੋ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਨਹੀਂ. "ਜੋ ਅਬ੍ਰਣੀ ਠਾਢੇ ਹੁਤੇ ਬ੍ਰਣੀ ਕਿਯੇ ਕਰਤਾਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੮)

ਅਭ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿ.

ਅਭਉ. ਵਿ—ਭੈ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਭੈ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਨਿਰਭੈਤਾ. "ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਦਾਸ ਪਰਸੀਐ ਅਭਉ ਲਭੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਭਅੰਤ, ਅਭਅੰਤਰ ਸੰ. अभ्यन्तर—ਅਭ੍ਯੰਤਰ. ਸੰਗਯਾ—ਮੱਧ (ਵਿੱਚ ਦਾ) ਅਸਥਾਨ। ੨ ਰਿਦਾ. ਮਨ. ਅੰਤਹਕਰਣ। ੩ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਵਿੱਚ. ਅੰਦਰ. ਭੀਤਰ. ਭਾਵ—ਦਿਲ ਵਿੱਚ. "ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਰਹਿਆ

ਅਭਅੰਤ."(ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ)"ਨਿਰਭਉ ਸੋ ਅਭਅੰਤਰ ਵਸਿਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਅਭਅੰਤਰਿ. ਵਿ—ਅੰਦਰੂਨੀ. ਮਾਨਸਿਕ. "ਸਚੁ ਕਰਣੀ ਅਭਅੰਤਰਿ ਸੇਵਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿੱਚੋਂ. ਅੰਦਰੋਂ. "ਜਲ ਮਹਿ ਕੇਤਾ ਰਾਖੀਐ ਅਭਅੰਤਰਿ ਸੂਕਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭਕ, ਅਭਖੁ ਸੰ. ਅਭਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਵਿ—ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਣਾ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ. "ਲੋਭੀ ਜੰਤੁ ਨ ਜਾਣਈ ਭਖੁ ਅਭਖੁ ਸਭ ਖਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅਭਗ. ਸੰ. ਅਭਗ੍ਨ. ਵਿ—ਜੋ ਭਗਨ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਖੰਡ. "ਤਿਸ ਦੀਬਾਣ ਅਭਗ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਅਭਗ ਸਭਾ ਸੰਗ ਹੈ ਸਾਧਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਭਗ. ਬਦਨਸੀਬ. ਮੰਦਭਾਗੀ. ਭਾਗਹੀਨ.

ਅਭਗਤ. ਸੰ. ਅਭਕ੍ਤ. ਵਿ—ਭਕ੍ਤਿ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਭਗਤ ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਵਿਭਾਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾਗਿਆ. ਜੋ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. ਜਿਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ. "ਅਭਗਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਭਗ ੧.

ਅਭਛ. ਦੇਖੋ, ਅਭਖੁ.

ਅਭਜ. ਵਿ—ਜੋ ਭਜਦਾ ਨਹੀਂ. ਪਲਾਇਨ ਰਹਿਤ। ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ. ਬਿਨਾ ਸ਼ਿਕਸਤ। ੩ ਜੋ ਭਗਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਅਖੰਡ। ੪ ਜੋ ਭਜ (ਸੇਵਨ) ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ.

ਅਭਦ੍ਰ. ਵਿ—ਜੋ ਭਦ੍ਰ (ਭਲਾ) ਨਹੀਂ. ਬੁਰਾ। ੨ ਅਮੰਗਲ. ਦੇਖੋ, ਭਦ੍ਰ.

ਅਭਪੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿ ਅਤੇ ਪੀਰ.

ਅਭਭਗਤਿ, ਅਭਭਗਤੀ ਦੇਖੋ, ਅਭਿ ਅਤੇ ਭਗਤਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ) ਭਗਤਿ. ਸਾਖ੍ਯਾਤ (ਸਾਕ੍ਸ਼ਾਤ) ਇਸ਼੍ਟ ਨੂੰ ਜਾਣਕੇ ਕੀਤੀ ਭਗਤੀ. "ਮਨਮੁਖ ਤੇ ਅਭਭਗਤਿ ਨ ਹੋਵਸਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਅਭਭਗਤੀ ਪਿਰ ਆਗੈ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਾਮਾਹਾ)

ਅਭਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਮਾਨ.

ਅਭਯ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਡਰ. ਨਿਰਭੈ. ਬੇਖ਼ੌਫ.

ਅਭਯਦਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਦਾਨ. ਸ਼ਰਣ ਆਏ ਨੂੰ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦੇਣੀ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ.

ਅਭਰ. ਵਿ—ਜੋ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ. ਅਪੂਰਣ. ਸੱਖਣਾ. ਖਾਲੀ. "ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰ ਅਭਰ ਭਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਭ੍ਰ.

ਅਭਰਕ. ਦੇਖੋ, ਅਭ੍ਰਕ.

ਅਭਰਣ. ਦੇਖੋ, ਆਭਰਣ। ੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਣ ਨਾ ਕਰੇ. ਬਿਨਾ ਪੋਖਣ.

ਅਭਰਤ. ਵਿ—ਜੋ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ. "ਖਾਲੀ. "ਅਭਰਤ ਸਿੰਚ ਭਏ ਸੁਭਰ ਸਰ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੧) ਖਾਲੀ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨਾਮਜਲ ਸਿੰਜਣ ਤੋਂ ਲਬਾਲਬ ਹੋਗਏ. ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰੇ ਗਏ.

ਅਭਰਨ. ਭੂਖਨ. ਦੇਖੋ, ਆਭਰਣ. "ਹਾਰ ਕਜਰ ਬਸਤ੍ਰ ਅਭਰਨ ਕੀਨੇ." (ਬਿਲਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫) "ਅਭਰਨ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭਰਾ, ਅਭਰਿਆ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ. ਅਪੂਰਣ. ਖਾਲੀ. ਊਣਾ. ਸੱਖਣਾ. "ਅਭਰਾ ਸਰੁ ਭਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਮਨ ਜੋ ਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੋ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਭਰਿਆ.

ਅਭਰਿਠ, ਅਭਰਿਠਾ ਦੇਖੋ, ਅਭਿਰਿੱਠਾ.

ਅਭੜਵਾਹ. ਦੇਖੋ, ਅਬੜਵਾਹ.

ਅਭਾ. ਸ਼ੋਭਾ. ਦੇਖੋ, ਆਭਾ. "ਲਸੈ ਤ੍ਰਿਯ ਵਾਂਕੀ ਅਭਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਅ (ਬਿਨਾ) ਭਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼).

ਅਭਾਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਾਉ (ਆਦਰ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਨਿਰਾਦਰ.

ਅਪਮਾਨ. "ਜੌ ਲੌ ਭਾਉ ਅਭਾਉ ਇਹ ਮਾਨੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਭਾਵ. ਅਣਹੋਂਦ. ਨੇਸ੍ਤੀ. "ਪੇਖਨ ਸੁਨਨ ਅਭਾਉ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਨਾਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਵ.

ਅਭਾਇ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਉ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਗਿਲਾਨੀ। ੩ ਖੋਟੀ ਭਾਵਨਾ। ੪ ਅਰੁਚੀ. "ਸੁਭਾਇ ਅਭਾਇ ਜੁ ਨਿਕਟਿ ਆਵੈ ਸੀਤੁ ਤਾਕਾ ਜਾਇ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਰੁਚੀ ਅਨਰੁਚੀ ਤੋਂ ਜੋ ਅੱਗ ਪਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੀਤ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਭਾਸ. ਸੰ. ਆਭਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ. ਅਕਸ। ੨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. "ਦਸ ਚਾਰ ਲੋਕ ਆਭਾ ਅਭਾਸ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਅਭਾਖ. ਸੰ. ਅਭਾਸ਼ਕ. ਵਿ—ਚੁਪਕੀਤਾ. ਖ਼ਾਮੋਸ਼. "ਰੇ ਲੰਪਟ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਭਾਖੰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਬਣੀ) ਹੇ ਵਿਸ਼ੈ ਲੰਪਟ! ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤੂੰ ਮੌਨੀ ਹੈਂ.

ਅਭਾਖਣ. ਸੰ. ਆ—ਭਾਸ਼ਣ. ਸੰਗਯਾ—ਕਥਨ. ਬਿਆਨ. "ਅਵਰਾ ਦੇਖਿ ਨ ਸੁਣੈ ਅਭਾਖੈ." (ਸੂਹੀ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਅ (ਨ) ਭਾਸ਼ਣ (ਕਥਨ). ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ. ਚੁੱਪ.

ਅਭਾਖਾ, ਅਭਾਖਿਆ } ਸੰਗਯਾ—ਨਾ ਬੋਲਣ ਯੋਗ ਭਾਸ਼ਾ (ਬੋਲੀ). ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਨੀ ਅਰਬੀ ਆਦਿ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੇਛਭਾਸ਼ਾ ਕਹਿਕੇ ਆਰਯਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਕਦੇ ਯਾਵਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਬੋਲਣ. ਦੇਖੋ, ਵ੍ਰਿਹਤ ਪਾਰਾਸ਼ਰ ਸੰਹਿਤਾ ਅ. ੪. ਵਿਸ਼ਿਸ਼੍ਠ ਸੰਹਿਤਾ ਅ. ੬. "ਅਭਾਖਿਆ ਕਾ ਕੁਠਾ ਬਕਰਾ ਖਾਣਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮਲੇਛਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪਾਖੰਡੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ "ਉਸ਼ਟ੍ਰਲਗੁਡ ਨਜਾਯ"* ਕਰਕੇ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਸੀਂ "ਬਿਸਮਿੱਲਾ" ਆਦਿ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹਿਕੇ ਜਿਬਹਿ ਕੀਤੇ ਜੀਵ ਦਾ ਕੁੱਠਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹੋ ਕਿ-ਸਾਡੇ "ਚਉਕੇ ਉਪਰਿ ਕਿਸੈ ਨ ਜਾਣਾ." ਇਹ ਕੇਹਾ ਅਣੋਖਾ ਮੰਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਂ.

ਜੇ ਕਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਆਦਿ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੇਛਭਾਸ਼ਾ ਮੰਨਦੇ, ਤਦ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਵਰਤਦੇ.

ਅਭਾਖੈ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਖਣ.

ਅਭਾਖੰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਖ.

ਅਭਾਗ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਗ (ਹਿੱਸਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤਾਰਾ (ਛਾਂਦਾ) ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ੨ ਸੰ. ਅਭਾਗ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਬਦਕਿਸਮਤੀ. ਭਾਗ੍ਯ-ਹੀਨਤਾ। ੩ ਵਿ—ਅਭਾਗਾ. ਬਦਨਸੀਬ. "ਰਾਮ ਕੀਨ ਜਪਸਿ ਅਭਾਗ." (ਭੈਰ ਰਵਦਾਸ)

ਅਭਾਗਾ, ਅਭਾਗੀ } ਸੰ. ਅਭਾਗਿਨੑ. ਵਿ—ਬਦਨਸੀਬ. ਖੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ. ਮੰਦਭਾਗੀ. "ਜਿਸ ਕਉ ਬਿਸਰੈ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਦਾਤਾ, ਸੋਈ ਗਨਹੁ ਅਭਾਗਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਨਾਮ ਵਿਸਾਰਿਆ ਸੇ ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ ਅਭਾਗੀ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਭਾਗੁ. ਸੰ. ਅਭਾਗ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਬਦਕਿਸਮਤੀ. "ਰਾਮ ਨ ਜਪਹੁ ਅਭਾਗੁ ਤੁਮਾਰਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭਾਂਤ. ਵਿ—ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਂਤ (ਪ੍ਰਕਾਰ) ਦਾ. ਅਦੁਤੀ. ਬੇਨਜੀਰ. "ਸੋਭਾ ਅਭਾਂਤ." (ਬੇਨਰਾਜ)

ਅਭਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅਪ੍ਰਤੀਤਿ. ਭਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅਭਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਨ ਅਤੇ ਆਭਾਨੀ.

ਅਭਾਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾ ਹੋਣਾ. ਨੇਸ੍ਤੀ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਅਭਾਵ ਦੇ ਪੰਜ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ—

ੳ. ਪ੍ਰਾਗਭਾਵ. ਪ੍ਰਾਕ—ਅਭਾਵ. ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ—ਲੋਹੇ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ ਸੀ.

ਅ. ਪ੍ਰਧ੍ਵੰਸਾ ਭਾਵ. ਜੋ ਵਸਤੁ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋਵੇ, ਜੈਸੇ—ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਜਲਕੇ ਭਸਮ ਹੋਗਈ.

ੲ. ਅਨ੍ਯੋਨ੍ਯਾਭਾਵ. ਪਰਸਪਰ ਅਭਾਵ. ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਦੂਜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ ਗਧਾ ਗਊ

* ਊਂਠ ਉੱਤੇ ਲੱਦੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਡੰਡਾ ਲੈਕੇ ਊਂਠ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰਨਾ.

ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਗਊ ਗਧਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ. ਅਰਥਾਤ ਗਧੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗਧੇ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ.

ਸ. ਅਤਯੰਤਾਭਾਵ. ਸਭ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ—ਸਹੇ ਦਾ ਸਿੰਗ, ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਫੁੱਲ ਆਦਿ.

ਹ. ਸਾਮਯਿਕਾ ਭਾਵ. ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਨਾ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਭਾਵ ਹੋਣਾ. ਜੈਸੇ—ਘੜਾ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਘੜਾ ਲੈਜਾਣ ਤੋਂ ਘੜੇ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ। ੨ ਬੁਰਾ ਖ਼ਿਆਲ. ਮੰਦ ਸੰਕਲਪ। ੩ ਅਸ਼ੁੱਧਾ.

ਅਭਿ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲੱਗਕੇ ਸਨਮੁਖ, ਬੁਰਾ, ਮੰਦ, ਉੱਪਰ, ਪਾਸ, ਦੂਰ,ਚੁਫੇਰੇ, ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ, ਬਿਨਾ, ਇੱਛਾ, ਰੁਚਿ, ਆਦਿ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ "ਅਭਯੰਤਰ" ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਅਭਿ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅੰਦਰ, ਅੰਤਹਕਰਣ. "ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ ਅਭਿ ਐਸੀ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧)
"ਸਬਦਿ ਅਭਿ ਸਾਧਾਰਏ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)
"ਬਿਨ ਅਭਿ ਸਬਦ ਨ ਮਾਂਜੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)
ਸਬਦ ਬਿਨਾ ਅਭਿ (ਅੰਤਹਕਰਣ) ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਅਭਿਉ, ਅਭਿਓ ਸੰ. ਅਭ੍ਯੂਹ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਸਾ. ਸ਼ੱਕ। ੨ ਤਰਕ. ਹੁੱਜਤ. "ਆਪਾ ਪਦ ਨਿਰਬਾਣ ਨ ਚੀਨਿਆ ਇਨ ਬਿਧਿ ਅਭਿਉ ਨ ਚੂਕੈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਵਿ—ਅ—ਭਯ. ਨਿਰਭੈ (ਨਿਰਭੈ).

ਅਭਿਅ. ਵਿ—ਨਿਰਭੈ. ਭੈ ਬਿਨਾ. "ਅਭੇਦ ਅਭਿਅੈ." (ਅਕਾਲ)

ਅਭਿਆਸ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਮਸ਼ਕ. ਕਾਰਯਸਿੱਧੀ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੀਤਾਹੋਇਆ ਯਤਨ. "ਕਰਹਿ ਬੇਦ ਅਭਿਆਸ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਅਭਿਆਸੀ. ਸੰ. अभ्यासिन्—ਅਭ੍ਯਾਸੀ. ਵਿ—ਮਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਭਿਆਗਤ. ਸੰ. ਅਭ੍ਯਾਗਤ. ਸੰਗਯਾ—ਅਭਿਆਗਤ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ (ਸੰਮੁਖ) ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਪਰਾਹੁਣਾ. ਮੇਹਮਾਨ। ੩ ਭਿਖ੍ਯਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ. "ਅਭਿਆਗਤ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜਿ ਪਰਘਰਿ ਭੋਜਨ ਕਰੇਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩)

ਅਭਿਅੰਤ, ਅਭਿਅੰਤਰ ਦੇਖੋ, ਅਭ੍ਯੰਤਰ.

ਅਭਿਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਮੀਪ (ਨੇੜੇ) ਜਾਣਾ.

ਅਭਿਸਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਸਾਧਨ। ੩ ਯਤਨ.

ਅਭਿਸਾਰਿਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ ਹਨ—

ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਭਿਸਾਰਿਕਾ, ਜੋ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੂਜੀ ਸ਼ੁਕਲਾਭਿਸਾਰਿਕਾ, ਜੋ ਚਾਂਨਣੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੇ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

"ਸੇਤ ਸਾਜ ਸਾਜ ਚਲੀ ਸਾਂਵਰੇ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਾਜ
ਚਾਂਦਨੀ ਮੇ ਰਾਧਾ ਮਾਨੋ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਹ੍ਵੈਗਈ."
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਭਿਸੇਚ, ਅਭਿਖੇਕ ਸੰ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲ ਸੇਚਨ (ਛਿੜਕਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਛਿੜਕਾਉ। ੨ ਰਾਜਤਿਲਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਸਨਾਨ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜਲ ਛਿੜਕਨ ਦੀ ਰਸਮ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਨੇਤ੍ਰ ਅਤੇ ਕੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਿੜਕਨਾ.

ਅਭਿੱਖ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿਖ੍ਯਾ ਨਾ ਮੰਗੇ। ੨ ਸੰ. ਅਭਿਖ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਯਸ਼. ਕੀਰਤਿ। ੩ ਸ਼ੋਭਾ। ੪ ਸੰ. ਅਭਿਖ੍ਯਾਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ.

ਅਭਿਗ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿੱਜੇ ਨਾ। ੨ ਕਠੋਰਮਨ. ਸੰਗਦਿਲ। ੩ ਸੰ. अभिज्ञ—ਅਭਿਗ੍ਯ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ. ਪੂਰਾ ਵਾਕਿਫ਼। ੪ ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ.

ਅਭਿਗਆਤਮ. ਸੰ. अभिज्ञात्मन्—ਅਭਿਗ੍ਯਾਤਮਾ. ਵਿ—ਪੂਰਣਗ੍ਯਾਨੀ. ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨੀ. "ਕਈ ਕੋਟਿ

ਅਭਿਗਆਤਮ ਨਿਕੋਰ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਕਈ ਕ੍ਰੋੜ ਤਤ੍ਵ- ਗ੍ਯਾਨੀ ਅਤੇ ਕਈ ਕ੍ਰੋੜ ਨਿਕੋਰ (ਕੋਰੇ) ਹਨ. ਭਾਵ- ਗ੍ਯਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ.

ਅਭਿਗਿਆ. ਸੰ. ਅਭਿਜ੍ਞਾ—ਅਭਿਗ੍ਯਾ—ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਾਦ- ਦਾਸ਼ਤ. ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ. ਚੇਤਾ.

ਅਭਿਗ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਗ ੩ ਅਤੇ ੪.

ਅਭਿਚਾਰ. ਸੰ. ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਣ, ਮੋਹਨ, ਸ੍ਤੰਭਨ, ਵਿਦ੍ਵੇਸ਼ਣ, ਉੱਚਾਟਨ ਅਤੇ ਵਸ਼ੀਕਰਣ ਇਹ ਛੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਾਰ ੪ ਅਤੇ ੫.

ਅਭਿਜ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਜੋ ਪਸੀਜਦਾ ਨਹੀਂ. ਕਠੋਰ ਦਿਲ ਵਾਲਾ। ੩ ਅਭਿਗ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਗ ੩. "ਅਖਿੱਜੇ ਅਭਿੱਜੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭਿਜਿਤ. ਸੰ. ਅਭਿਜਿਤ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ. ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਾਖਾੜਾ ਨਛਤ੍ਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਭਾਗ ਸਹਿਤ ਸ਼੍ਰਵਣ ਨਛਤ੍ਰ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰੇ ਕਲਾ. ਇਸ ਲਗਨ ਵਿੱਚ ਅਭਿ (ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਕੇ) ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ "ਅਭਿਜਿਤ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ*। ੨ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਪੁਰੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਆਹੁਕ ਦਾ ਪਿਤਾ। ੩ ਵਿ—ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ.

ਅਭਿਦ. ਵਿ—ਅਭੇਦ੍ਯ. ਜੋ ਭੇਦਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਜੋ ਭੇਦਨ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ.

ਅਭਿਧਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਾਚ੍ਯ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤਿ. ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ (ਮਕ਼ਸਦ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦਸ਼ਕਤਿ.

ਅਭਿਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਥਨ. ਵਖਿਆਨ। ੨ ਕੋਸ਼. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ. ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (Dictionary). ਲੁਗ਼ਾਤ لغات.

ਅਭਿੰਨ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿਜਦਾ ਨਹੀਂ. ਪਸੀਜਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਮਨਮੁਖ ਅਭਿੰਨ ਨ ਭਿਜਈ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੪)

੨ ਸੰ. ਅਭਿੰਨ. ਵਿ—ਜੋ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਭਿਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਿਦੇ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਕਾਵ੍ਯ (ਨਾਟਕ) ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਨਾਟਕ ਦਾ ਸ੍ਵਾਂਗ ਖੇਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਭਿਨਿਵੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਾਖ਼ਿਲਾ। ੨ ਮਨ ਦੀ ਲਗਨ। ੩ ਯੋਗਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਲੇਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ—ਮਰਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾਹੋਇਆ ਵਿਕ੍ਸ਼ੇਪ (ਵਿਖੇਪ). ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਘਬਰਾਹਟ.

ਅਭਿਨੰਦਨ. ਸੰ. ਅਭਿਨन्दन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਨੰਦ। ੨ ਸੰਤੋਖ। ੩ ਉਸਤਤਿ. "ਸਰ ਮੱਜੈਂ ਅਭਿਨੰਦਨ ਕਰੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਬੇਨਤੀ. "ਸੁਰ ਕਰ ਅਭਿਨੰਦਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਭਿਪੀਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨ ਦੀ ਪੀੜ. ਅਭ੍ਯੰਤਰ ਦਾ ਦਰਦ. "ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਅਭਿਪੀਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਅਭਿਪ੍ਰੀਤਿ. ਉਤਸਾਹ. ਹੌਸਲਾ। ੩ ਅਭਿਲਾਖਾ. ਇੱਛਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਭਿਪ੍ਰੇਤ.

ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ. ਮਨੋਰਥ। ੨ ਤਾਤਪਰਯ. ਸਿੱਧਾਂਤ.

ਅਭਿਪ੍ਰੇਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਭਿਲਾਖਿਆ. ਚਾਹਿਆਹੋਇਆ.

ਅਭਿਬੰਦਨ. ਸੰ ਅਭਿਵन्दन—ਅਭਿਵੰਦਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ- ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ) ਹੋਕੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਨਮਸਕਾਰ. ਪ੍ਰਣਾਮ। ੨ ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ.

ਅਭਿਮਤ. ਵਿ—ਮਨਵਾਂਛਿਤ. "ਜੋ ਅਭਿਮਤ ਦਾਤਾਰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰਮਤ. ਰਾਇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ.

ਅਭਿਮਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੌਮੈ. ਖ਼ੁਦੀ. "ਤੌ ਅਭਿਮਤਿ ਕਰ ਫਲ ਤੁਮ ਪਾਵਹੁ ?" (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਇੱਛਾ. ਰੁਚਿ. "ਅਭਿਮਤਿ ਬਾਤ ਧਰੋ ਉਰ ਮਾਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

* ਕਈ ਅਭਿਜਿਤ ਨੂੰ ਨਛਤ੍ਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਲਗਨ ਹੈ, ਨਛਤ੍ਰ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਭੀਚ.

੩ ਰਾਇ. ਸਲਾਹ.

ਅਭਿਮਨਜੁ. ਵਿ—ਵੈਰੀ ਦੇ ਅਭਿ (ਟਾਕਰੇ) ਲਈ ਹੋਵੇ ਮਨਜੁ (ਕ੍ਰੋਧ) ਜਿਸ ਨੂੰ। ੨ ਸੰਗਯਾ— ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਲਕਮਣ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੇਰਵੇਂ ਦਿਨ ਆਪ ਭੀ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਵਿਖਾਕੇ ਮਰਿਆ. ਵਿਰਾਟਪਤੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਉੱਤਰਾ ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ (ਪਰੀਛਤ) ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਪਾਂਡਵਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ.

ਅਭਿਮਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹੰਕਾਰ. ਗਰਬ. "ਅਭਿਮਾਨ ਖੋਇ ਖੋਇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਮਮਤ੍ਵ. ਮਮਤਾ. "ਲੋਭ ਅਭਿਮਾਨ ਬਹੁਤ ਹੰਕਾਰਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਅਪਮਾਨ. ਨਿਰਾਦਰ. "ਮਾਨ ਅਭਿਮਾਨ ਮੰਧੇ ਸੋ ਸੇਵਕ ਨਾਹੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਤੈਸਾ ਮਾਨ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ. ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਭਿਮਾਨੀ. ਵਿ—ਹੰਕਾਰੀ. ਮਗ਼ਰੂਰ. "ਅਭਿਮਾਨੀ ਕੀ ਜੜ ਸਰਪਰ ਜਾਏ." (ਗੌਂਡ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਹੌਮੈ. ਖ਼ੁਦੀ. ਅਭਿਮਾਨ ਮਤਿ. "ਚੂਕੀ ਅਭਿਮਾਨੀ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਅਭਿਮੁਖ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇਆਹੋਇਆ। ੨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ੩ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਸਨਮੁਖ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ.

ਅਭਿਮੰਤ੍ਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾਹੋਇਆ ਸੰਸਕਾਰ. "ਮੰਤ੍ਰਨ ਸੋਂ ਅਭਿਮੰਤ੍ਰਕੈ ਗਹਿ ਧਨੁ ਛਾਡਯੋ ਬਾਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਮੰਤ੍ਰ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਭਿਮੰਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਮਨਜੁ. "ਜਿਮ ਭਾਰਤ ਅਭਿਮੰਨੁ ਕੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਭਿਰਾਮ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ. ਮਨੋਹਰ। ੨ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ.

ਅਭਿਰਿਠ, ਅਭਿਰਿੱਠਾ ਸੰ. ਅਭੀਸ੍ਟ. ਵਿ—ਮਨਵਾਂਛਿਤ। ੨ ਸੁਖਦਾਈ. "ਗੁਰੁਸੇਵਾ ਜਾਣਨ ਅਭਿਰਿੱਠਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਭਿਲਾਖ, ਅਭਿਲਾਖਾ ਸੰ. ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਬਹੁਤ ਇੱਛਾ. ਤੀਬ੍ਰ ਵਾਸਨਾ। ੨ ਕਾਮਨਾ. ਚਾਹ.

ਅਭਿਲਾਖੀ. ਸੰ. अभिलाषिन्. ਵਿ—ਚਾਹਨੇ ਵਾਲਾ. ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ. ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ.

ਅਭਿਵ੍ਯੰਜਕ. ਸੰ. अभिव्यञ्जक. ਵਿ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਬੋਧਕ. ਜਣਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਭੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਬਹੀ. ਹੁਣੇ. ਇਸੇ ਵੇਲੇ। ੨ ਸੰ. ਵਿ— ਬਿਨਾ ਭੀ (ਭਯ). ਨਿਡਰ.

ਅਭੀਸ੍ਟ. ਸੰ. ਵਿ—ਮਨ ਤੋਂ ਚਾਹਿਆਹੋਇਆ. ਮਨਵਾਂਛਿਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮਨ ਭਾਈ ਗੱਲ. ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਬਾਤ.

ਅਭੀਚ, ਅਭੀਚੁ ਦੇਖੋ, ਅਭਿਜਿਤ ੧. "ਧੰਨ ਅਭੀਚ ਨਛਤ੍ਰ ਹੈ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗੇ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਕੇ ਫਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. "ਨਾਵਣੁ ਪੁਰਬੁ ਅਭੀਚੁ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ ਭਇਆ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ਤੀਰਥਸਨਾਨ ਦੇ ਜਿਤਨੇ ਪਰਬ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਜਿਤ (ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਯਾਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਭਾਵ—ਗੁਰੁਦਰਸ਼ਨ ਸਭ ਤੀਰਥਸਨਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੈ। ੩ अभीप्सित—ਅਭੀਪ੍ਸਿਤ. ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੋੜੀਂਦਾ. ਤੀਰਥਸਨਾਨ ਦੇ ਪਰਬ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਨਲੋੜੀਂਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ.

ਅਭੀਤ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਭੀਤਿ (ਡਰ). ਨਿਡਰ. ਬੇਖ਼ੌਫ਼. "ਨਮਸਤੰ ਅਭੀਤੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭੀਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਪਣੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਹੀਰ. ਗਵਾਲਾ. ਗੋਪਾਲ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਹੀਰ ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੧੧ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਜਗਣ ।ऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਅਤਿ ਸਾਧੂ ਅਤਿ ਰਾਜ,
ਕਰਨ ਲਗੇ ਦੁਰਕਾਜ,
ਪਾਪ ਹ੍ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਠਾਨ,
ਕਰਤ ਧਰਮ ਕਰ ਹਾਨਿ. (ਕਲਕੀ)

੩ ਵਿ—ਅਭੀਰੁ. ਜੋ ਭੀਰੁ (ਕਾਯਰ) ਨਹੀਂ. ਨਿਡਰ. ਬੇਖ਼ੌਫ਼. "ਇਹ ਗਾਢਵੋਈ ਅਭੀਰ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਭੀਰੀ, ਅਭੀਰੁ, ਅਭੀਲ ਸੰ. ਅਭੀਰੁ. ਵਿ—ਜੋ ਭੀਰੁ (ਡਰਪੋਕ) ਨਹੀਂ. "ਅਭੀਰੀ ਭਾਜੇ ਭੀਰੁ ਹੈ." (ਕਲਕੀ) "ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਅਭੀਲੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਭੁਲ, ਅਭੁਲੁ ਵਿ—ਜੋ ਭੁੱਲੇ ਨਾ. ਜੋ ਖਤਾ ਨਾ ਕਰੇ. ਅਚੂਕ. "ਭੁਲਣ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁਕੋ ਅਭੁਲੁ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭੂ. ਵਿ—ਭੂ (ਉਤਪੱਤਿ) ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ. "ਅਭੂ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਭੂ.

ਅਭੂਖਨ. ਸੰ. ਆਭੂਸ਼ਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ। ੨ ਗਹਿਣਾ. ਜੇਵਰ.

ਅਭੂਖੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਭੁੱਖ ਬੰਦ ਹੋਵੇ. "ਅਭੂਖੀ ਜੈਸੇ ਭੂਖ ਤੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰਤੋਖੀ.

ਅਭੂਤ. ਵਿ—ਜੋ ਭੂਤ (ਬੀਤ ਗਏ ਸਮੇਂ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. "ਅਭੂਤੰ ਭਯਾਣੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਅਜੇਹੇ ਭਿਆਨਕ, ਜੇਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ੨ ਅਪੂਰਵ. ਭਾਵ—ਜੋ ਅਨਾਦਿ ਨਹੀਂ. "ਤੈਸੇ ਬਿਸ੍ਵਰੂਪ ਤੇ ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਜੋ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ. "ਨਮਸਤੰ ਅਭੂਤੇ." (ਜਾਪੁ) ੫ ਸੰਗਯਾ—ਲੋਪ. ਵਿਨਾਸ਼. "ਕ੍ਰੱਧ ਕੋ ਅਭੂਤ ਹੈਂ ਕਿ ਅੱਛੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੈਂ." (ਗੁਯਾਨ) ੬ ਦੇਖੋ, ਅਭੂਤਿ ਅਤੇ ਭੂਤਿ.

ਅਭੂਤਕ. ਸੰ. ਅਭੌਤਿਕ. ਵਿ—ਜੋ ਭੂਤ (ਤੱਤਾਂ) ਤੋਂ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਨਹੀਂ.

ਅਭੂਤਭਯਾਣ. ਦੇਖੋ, ਅਭੂਤ ੧.

ਅਭੂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਣਹੋਂਦ. ਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਭੂਤਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਦੇਖੋ, ਭੂਤਿ.

ਅਭੂਮ. ਸੰ. ਅਭੂਮਨ੍—ਅਭੂਮਾ. ਵਿ—ਥੋੜਾ. ਤੁੱਛ. ਅਲਪ। ੨ ਸੰ. ਅਭੌਮ. ਵਿ—ਜੋ ਭੂਮਿ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ. ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ.

ਅਭੂਲ. ਦੇਖੋ, ਅਭੁਲ. "ਅਭੂਲ ਨ ਭੂਲੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਭੇ, ਅਭੇਉ, ਅਭੇਅ, ਅਭੇਇ ਵਿ—ਭੇਦ ਰਹਿਤ. "ਅਲਖ ਅਭੇਉ ਹਰਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਏ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸੰ. ਅਭੇਯ. ਨਿਰਭੈ. ਨਾ ਡਰਣ ਯੋਗ੍ਯ. "ਅਭੇ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭੇਸ, ਅਭੇਖ ਸੰ. ਅਭੇਸ਼. ਵਿ—ਭੇਸ਼ ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲਿਬਾਸ ਨਹੀਂ। ੨ ਬੁਰਾ ਭੇਖ। ੩ ਲੋਪ. ਨੇਸ੍ਤ ਨਾਬੂਦ. ਮਲੀਆਮੇਟ. "ਕੀਜਿਯੈ ਅਭੇਸ ਉਨੈ ਬਡੋ ਯਹਿ ਕਾਮ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) "ਸਭ ਦੁਸ੍ਟ ਮਾਰ ਕੀਨੇ ਅਭੇਖ." (ਨਰਸਿੰਘਾਵ)

ਅਭੇਟ. ਸੰਗਯਾ—ਭੇਟ (ਮਿਲਾਪ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਜੁਦਾਈ. "ਜਮ ਕੀ ਅਭੇਟ ਦੇਤ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਭੇਦ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਾ ਪਾਇਆਜਾਵੇ। ੨ ਭੇਦ ਰਹਿਤ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਅਭੇਦਤਾ. ਏਕਤਾ। ੪ ਸੰ. ਅਭੇਦ੍ਯ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਛੇਦਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਜੋ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਭੇਦ ਰੂਪਕ. ਦੇਖੋ, ਰੂਪਕ.

ਅਭੇਦ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਭੇਦ ੪.

ਅਭੇਯ. ਵਿ—ਭੇਦ ਰਹਿਤ। ੨ ਭੈ ਬਿਨਾ. ਬੇਖ਼ੌਫ਼. ਦੇਖੋ, ਅਭੇ. "ਅਜੇਯੰ ਅਭੇਯੰ ਅਨਾਮੰ ਅਠਾਮੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਭੇਵ. ਵਿ—ਭੇਦ ਰਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ. "ਅਭੇਵ ਹਰੀ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਭਾਵ. ਨਾਸ਼. "ਮਨ ਤਨ ਨਿਰਮਲ ਅਭਿਮਾਨ ਅਭੇਵਾ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਅਭੇਵਾ. ਦੇਖੋ, ਅਭੇਵ.

ਅਭੈ. ਦੇਖੋ, ਅਭਯ.

ਅਭੈਦਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਦਾਨ. "ਅਭੈਦਾਨ ਪਾਵਉ ਪੁਰਖ ਦਾਤੇ!" (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਅਭੈਪਟ. ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਵਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਨਕੇ ਭੈ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਕਵਚ. ਸੰਜੋ. "ਅਭੈਪਟ ਰਿਪੁ ਮਧ ਤਿਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਭੈਪਦ. ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਪਦਵੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਡਿਗਣ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੋਵੇ. "ਅਭੈਪਦ ਦਾਨ ਸਿਮਰਨ ਸੁਆਮੀ ਕੋ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੨ ਨਿਰਵਾਣ. ਪਰਮ ਪਦ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਅਵਸਥਾ.

ਅਭੋਗੀ. ਵਿ—ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗੀ.

ਅਭੋਜਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਭੋਜਨ ਯੋਗਯ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਭ-ਕ੍ਸ਼ (ਅਭੱਖ).

ਅਭੋਲ. ਦੇਖੋ, ਅਭੁਲ.

ਅਭੌਤਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਭੂਤ (ਤੱਤਾਂ) ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ.

ਅਭੰਗ. ਸੰ. अभङ्ग. ਵਿ—ਅਖੰਡ. ਅਟੁੱਟ। ੨ ਵਿਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਮਹਾਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪਦ (ਛੰਦ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਕਾਰਾਮ ਅਤੇ ਨਾਮਦੇਵਾਦਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਰਚਨਾ ਹੈ. ਅਭੰਗ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਹਨ, ਇੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੋਲਾਂ ਅੱਖਰ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਬਾਈ ਅੱਖਰ। ੪ ਡਿੰਗ. ਵਿ—ਨਿਰਭੈ. ਨਿਡਰ.

ਅਭੰਗੀ. ਸੰ. अभङ्गिन्. ਵਿ—ਪੂਰਣ. ਅਖੰਡ. "ਅਭੰਗੀ ਅਨਾਮੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅਭੰਜ. ਸੰ. अभञ्ज. ਵਿ—ਅਟੁੱਟ. ਅਖੰਡ। ੨ ਅਜਿਤ। ੩ ਬਿਨਾ ਝੁਕਾਉ. ਖ਼ਮ ਬਿਨਾ. ਜੋ ਲਿਫਦਾ ਨਹੀਂ.

ਅਭੰਜਨ. ਜਿਸ ਦਾ ਭੰਜਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ—ਅਖੰਡ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ। ੨ ਸੰ. अभ्यञ्जन—ਅਭਯੰਜਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅਭਿ—ਅੰਜਨ. ਤੇਲ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਤੇ ਲੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਭੰਜਾਨਭੰਜਨ. ਵਿ—ਅਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਭੰਡ. ਵਿ—ਅਨਿੰਦਿਤ. ਜੋ ਭੰਡਿਆ (ਨਿੰਦਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ.

ਅਭੰਤ. ਸੰ. ਅਭਨਿਤ. ਵਿ—ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਅਕਥਿਤ. "ਆਭਾ ਅਭੰਤ ਬਰਨੀ ਨ ਜਾਇ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਭ੍ਯਸ੍ਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਭ੍ਯਾਸ ਕੀਤਾਹੋਇਆ.

ਅਭ੍ਯਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਆਸ.

ਅਭ੍ਯਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਆਸੀ.

ਅਭ੍ਯੰਤਰ. ਦੇਖੋ, ਅਭਅੰਤਰ.

ਅਭ੍ਰ. ਸੰ. अभ्र्. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਫਿਰਨਾ। ੨ ਸੰ. अभ्र. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਣੀ ਲੈਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਬਦਲ. ਮੇਘ. ਫ਼ਾ ابر ਅਬਰ। ੩ ਅਭਰਕ। ੪ ਆਕਾਸ਼। ੫ ਸੋਨਾ (ਸੁਵਰਣ). ੬ ਇੱਕ ਰਾਖਸ ਜੋ ਯਾਦਵਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰ ਸੀ. "ਰਾਛਸ ਅਭ੍ਰ ਹੁਤੋ ਹਰਿ ਕੀ ਦਿਸ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਭ੍ਰਕ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਜੇਹਾ ਚਮਕੀਲਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਖਾਨਿ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. ਅ਼ ابرق ਅਬਰਕ਼.

ਅਮ. ਸੰ. अम्. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਬੋਲਣਾ. ਰੋਗੀ ਹੋਣਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਖਾਣਾ। ੨ ਸੰ. अम. ਸੰਗਯਾ—ਰੋਗ. ਬੀਮਾਰੀ। ੩ ਰੋਗ ਦਾ ਕਾਰਣ. ਨਿਦਾਨ। ੪ ਡਰ. ਭੈ। ੫ ਬਲ. ਤਾਕਤ। ੬ ਫ਼ਾ ام ਸਰਵ—ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਰਖ ਦਾ ਬੋਧਕ. ਮੈ. "ਨ ਦਾਨਮ ਕਿ ਈਂ ਮਰਦ ਰੂਬਾਹ ਪੇਚ." (ਜਫਰ)

ਅਮਸਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਵਸਿਆ.

ਅਮਸੋਸ. ਦੇਖੋ, ਅਫਸੋਸ.

ਅਮਚੂਰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਮ੍ਰ (ਅੰਬ) ਦਾ ਚੂਰਾ. ਅੰਬ ਦੀਆਂ

ਫਾੜੀਆਂ ਕੁਤਰਕੇ ਸੁਕਾਈਆਂਹੋਈਆਂ.

ਅਮਜਬ. ਵਿ—ਜੋ ਕੋਈ ਮਜਹਬ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. "ਨਮਸਤੰ ਅਮਜਬੇ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਖੋ, ਮਜਬ.

ਅਮੱਥ. ਵਿ—ਮਸ੍ਤਕ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਸਿਰ। ੨ ਜੋ ਮਥਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਮਰਦਨ ਰਹਿਤ.

ਅ਼ਮਦਨ. ਅ਼ عمداً ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅ਼ਮਦ (ਜਾਣ) ਕੇ. ਸਮਝਕੇ. ਜਾਣਬੁੱਝਕੇ.

ਅਮਦਜ. ਸੰਗਯਾ—ਮਦਜ (ਸ਼ਰਾਬ) ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੁਧਾ. ਜੋ ਪਦਾਰਥ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ. "ਦਯੋ ਬਾਂਟ ਮਦਜੰ ਅਮਦਜੰ." (ਵੈਰਾਹ) ਮੋਹਨੀ ਨੇ ਮਦਿਰਾ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ.

ਅਮਨ. ਅ਼ امن ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ. ਆਰਾਮ. ਚੈਨ.

ਅਮਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਮਰਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ. "ਅਮਰ ਸਿਮਰਕਰ ਜਾਂਹਿ ਸਮਰ ਜਯ ਪਾਵਹਿ ਅਰਿ ਹਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਵਿ—ਮਰਣ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਮੌਤ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵੈ ਅਮਰੁ ਸੁ ਹੋਇ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਅਮਰ ਗਹੁ ਮਾਰਿਲੈ."(ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਮਨ ਜੋ ਮਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਮਾਰਲੈ. ਭਾਵ—ਅਜਿਤ ਮਨ ਨੂੰ ਵਸ਼ ਕਰਲੈ। ੩ ਅਚਲ. ਅਟਲ. ਅਮੇਟ. "ਤੇਰੀ ਅਮਰੁ ਰਜਾਇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫ ਬਿਰਹੜੇ) ੪ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ. "ਸਚੁ ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਹੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) "ਲਹਿਣਾ ਤੂ ਹੈ ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਤੂ ਵੀਚਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਦੇਖੋ, ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ।
੫ ਅ਼ امر ਸੰਗਯਾ—ਆਗਯਾ. ਹੁਕਮ. "ਅਮਰ ਹੀਣੰ ਜਥਾ ਰਾਜਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਅਮਰੁ ਕਰਾਰਾ" (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੬ ਸਿੱਕਹ. ਰਾਜ-ਮੁਦ੍ਰਾ. "ਅਮਰ ਚਲਾਵੈ ਚੰਮ ਦੇ." (ਭਾਗੁ)
੭ آمر ਆਮਿਰ. ਅਮਰ (ਹੁਕਮ) ਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਹਾਕਿਮ. "ਅਮਰੁ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਹੈ."(ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੩)

ਅਮਰ ਸਿੰਘ. ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ ਅਤੇ ਟਿੱਕਾ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹਾੜ ਬਦੀ ੭ ਸੰਮਤ ੧੮੦੫ (ਸਨ ੧੭੪੮) ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ. ਅਠਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਇਸ ਨੇ ਧਰਮਵੀਰ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ. ਇਹ ਵਡਾ ਸ਼ੂਰਵੀਰ, ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਧਰਮਾਤਮਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਵੇਲੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ. ਸਨ ੧੭੬੭ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁੱਰਾਨੀ ਤੋਂ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹਿੰਦੂ ਮਰਦ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦੋਂ ਛੁਡਾਕੇ "ਬੰਦੀਛੋੜ" ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਫੱਗੁਣ ਬਦੀ ੮ ਸੰਮਤ ੧੮੩੮ (ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੭੮੧) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰੂਪ ਕੌਰ। ੩ ਅਮਰਕੋਸ਼ ਦਾ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸੰਸ-ਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪੰਡਿਤ। ੪ ਮੇਵਾੜਪਤਿ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੇਠਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਲਾਬਤ ਖ਼ਾਂ.

ਅਮਰ ਸਿੱਧੂ. ਜਿਲਾ ਲਹੌਰ, ਥਾਣਾ ਮੁਜ਼ੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰੂਮਾਂਗਟ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ.

ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਭਾਈ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਲਹੌਰਨਿਵਾਸੀ ਰਾਇ ਬਹਾਦੁਰ ਸਰ ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਤੇ ਖੂਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਮਤ ੧੯੭੯ ਵਿੱਚ ਕਰਾਈ ਹੈ. ੧੭ ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਇਹ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਕੋਟ ਲਖਪਤ" ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਮੀਲ ਹੈ.

ਅਮਰਸੀ. ਵਿ—ਆਮ੍ਰ (ਅੰਬ) ਦੇ ਰਸ ਜੇਹਾ ਹੈ ਰੰਗ ਜਿਸ ਦਾ.

ਅਮਰਹਿਭ੍ਰਾਂਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨ ਕਰਕੇ ਅਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਜਿਆ ਭ੍ਰਮ. "ਅਮਰਹਿਭ੍ਰਾਂਤਿ ਛੋਡ." (ਭਾਗੁ)

ਅਮਰਕ. ਵਿ—ਅਮਰ ਕਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਨਾ ਮਰਣ ਵਾਲਾ. ਨਾ ਬੁਝਣ ਵਾਲਾ. "ਸੋ ਦੀਪਕ ਅਮਰਕ ਸੰਸਾਰ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਮਰਕ.

ਅਮਰ ਕੋਸ਼. ਜੈਨੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਉਂ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਖੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਉਲਥਾ ਸਭ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਨਾਮਕੋਸ਼" ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦੋਹੇ ੨੦੪੪ ਹਨ. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਰਚਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕੇਵਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—

"ਜਮਨਾ ਤਟ ਜੋ ਬੂਰੀਆ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਨ ਲਗ ਤਾਹਿ।
ਆਨ ਸੁਧਾਸਰ ਤੀਰ ਪਰ ਕਰੀ ਸਮਾਪਤਿ ਯਾਹਿ."

ਅਮਰਖ. ਸੰ. ਅਮਰ੍ਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਮ੍ਰਿਸ਼ (ਖਿਮਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਗੁੱਸਾ. ਕ੍ਰੋਧ.

ਅਮਰਖਣ. ਸੰ. ਅਮਰ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗਯਾ—ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਭਾਵ. ਕ੍ਸ਼ਮਾ (ਖਿਮਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਅਤੁਲ ਅਮਰਖਣ ਧਰਮਧੁਜੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅਮਰਤ. ਸੰ. अमर्त. ਵਿ—ਮਰਣ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰ. अमृत—ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧਾ. ਇੱਕ ਅਮਰ ਕਰਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਦੱਸਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ.

ਅਮਰਤੁ. ਸੰ. ਅਮਰਤ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰਪਣਾ. ਅਮਰਤਾ. "ਅਮਰ ਦਾਸ ਅਮਰਤੁ ਛਤ੍ਰ ਗੁਰੁ ਰਾਮਹਿ ਦੀਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਸਿੱਖਕੌਮ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ੧੪ ਸੰਮਤ ੧੫੩੬ (੧੦ ਜੇਠ ੧੫੩੬, ੫ ਮਈ ਸਨ ੧੪੭੯) ਨੂੰ ਬਾਸਰਕੇ ਪਿੰਡ, ਤੇਜਭਾਨ (ਤੇਜੋ) ਭੱਲੇ ਖਤ੍ਰੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਸੁਲਖਣੀ (ਲਛਮੀ) ਤੋਂ ਹੋਇਆ. ੧੧ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੫੫੯ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਮਨਸਾ ਦੇਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਭਾਨੀ, ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਜਨਮੇ. ਸੰਮਤ ੧੫੯੭ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਐਸੀ ਕਠਿਨ ਨਿਸ਼-ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ੩ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੬੦੯ ਨੂੰ ਗੁਰੁਗੱਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ.

ਆਪ ਨੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਵਿਰਾਜਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭੇਜੇ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਂ ਥਾਪੀਆਂ.* ਇੱਕ ਪੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਚਲਾਕੇ ਪਰਸਪਰ ਦੀ ਗਿਲਾਨੀ ਮਿਟਾਈ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਕੇ ਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰੌਣਕ ਦਿੱਤੀ. ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ. ਸਭ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਸੰਮਤ ੧੬੧੬ ਵਿੱਚ ਚੁਰਾਸੀ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਬਾਵਲੀ ਰਚੀ. ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ੧੫ ਸੰਮਤ ੧੬੩੧ (੨ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੩੧, ੧ ਸਤੰਬਰ ਸਨ ੧੫੭੪) ਨੂੰ ਆਪ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ. ੨੨ ਵਰ੍ਹੇ ੫ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ੯੫ ਵਰ੍ਹੇ ੩ ਮਹੀਨੇ ੨੩ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ਭੋਗੀ. "ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਓ ਤਿਨਿ ਦੁਖ ਦਰਿਦ੍ਰ ਪਰਹਰ ਪਰੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਮਰਦਾਸਿ. ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ. "ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸਿ ਕਰਤਾਰੁ ਕੀਅਉ ਵਸਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅਮਰਨਾਥ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਅਸਥਾਨ, ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਮਟਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਲੰਘਕੇ ਹਿਮਾਲਯ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਛਿਦ੍ਰ ਹੈ. ਇਸ ਸੁਰਾਖ ਦੇ ਰਸਤੇ ਜੋ ਪਾਣੀ ਟਪਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਤੀ ਸਰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬਰਫ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਜਾਣਕੇ ਪੂਜਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਥਾਂ ਸਾਂਉਣ ਸੁਦੀ ੧੫ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ ਹੈ. ਸਰਦੀ ਵਿੱਚ ਏਥੇ ਬਹੁਤ ਬਰਫ ਪੈਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ. ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ੧੫੦੦੦ ਫੁਟ ਹੈ। ੨ ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲੇ ਥਾਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੧੦੯ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਵ-ਰਾਤ੍ਰੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਇੰਦ੍ਰ, ਜੋ ਅਮਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ) ਨਾਥ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਹੈ.

* ਦੇਖੋ, ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ.

ਅਮਰਪਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਸੁਰਪਤਿ.

ਅਮਰਪਦਾਰਥ. ਸੰਗਯਾ—ਆਤਮਗਯਾਨ. "ਅਮਰ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਕਿਰਤਾਰਥ." (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਅਮਰਪਿੰਡ. ਵਿ—ਅਮਰ ਦੇਹ. ਦੇਵਰੂਪ. "ਅਮਰਪਿੰਡ ਭਏ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਅਮਰਪੁਰ, ਅਮਰਪੁਰਿ, ਅਮਰਪੁਰੀ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਪੁਰੀ. ਸ੍ਵਰਗ। ੨ ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ. ਚੌਥਾਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ। ੩ ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ। ੪ ਗੋਇੰਦਵਾਲ। ੫ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ਅਮਰਬੇਲ. ਸੰ. ਅੰਬਰ ਵੱਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਬੇਲ,ਜਿਸ ਦੀ ਜੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਇਹ ਬਿਰਛਾਂ ਉੱਪਰ ਫੈਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਚੂਸਕੇ ਪਲਦੀ ਅਤੇ ਵਧਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਵ੍ਰਿਕਾਦਨੀ" (ਬਿਰਛ ਖਾਣ ਵਾਲੀ) ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ ਬੇਲ.

ਅਮਰਰਾਜ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ.ਸੁਰਨਾਥ.

ਅਮਰਰਾਜ ਸਤ੍ਰਾਂਤ ਕਰ. ਸੰਗਯਾ-ਅਮਰਰਾਜ(ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਰਾਵਣ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਮਰਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਦਾ ਵੈਰੀ. ਦੈਤ. ਰਾਖਸ. "ਅਮਰਰਿ ਧਰਖੇ ਲਹਿ ਕਰ ਸਮਰੰ." (ਰਾਮਾਵ) ਸਮਰ (ਜੰਗ)ਦੇਖਕੇ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਹਿਲੇ.

ਅਮਰਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰਗ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਲੋਕ। ੨ ਸਾਧੁਸੰਗ. ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ.

ਅਮਰਵਾਰੁਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ.

ਅਮਰਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਬਾਗ. ਆਮ੍ਰਰਾਜਿ. ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ.

ਅਮਰਾਜ. ਅ਼. امراض ਅਮਰਾਜ਼. ਸੰਗਯਾ—ਮਰਜ (ਰੋਗ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਮਰਾਂਤਕ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰ—ਅੰਤਕ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਦੈਤ. ਰਾਖਸ. "ਅਮਰਾਂਤਕ ਸੀਸ ਕੀ ਓਰ ਹੁਅੰ." (ਕੱਛਾਵ) ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਨ ਵੇਲੇ ਦੈਤ ਵਾਸੁਕੀ ਨਾਗ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਲ ਹੋਏ.

ਅਮਰਾਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰਪਤਿ.

ਅਮਰਾਪਦ. ਸੰਗਯਾ—ਗਯਾਨ ਪਦਵੀ. ਆਤਮਗਯਾਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. "ਅਮਰਾਪਦ ਪਾਵੈ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੨ ਵਿ—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪਦਵੀ. ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੩ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਦੀ ਉੱਚ ਪਦਵੀ. "ਅਮਰਾਪਦ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਹੁ." (ਭਾਗੁ)

ਅਮਰਾਪੁਰ, ਅਮਰਾਪੁਰੀ ਦੇਖੋ, ਅਮਰਪੁਰਿ. "ਅਮਰਾਪੁਰ ਬਾਸਾ ਕਰਹੁ."(ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਦੀ ਸਭਾ. "ਅਕਥ ਕਥਾ ਅਮਰਾਪੁਰੀ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਗੋਇੰਦਵਾਲ.

ਅਮਰਾਰਦਨ. ਯੌ—ਅਮਰ—ਅਰ੍ਦਨ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਣ ਵਾਲੇ ਦੈਤ. "ਕੋਪ ਅਨੇਕ ਭਰੇ ਅਮਰਾਰਦਨ ਆਨ ਪਰੇ ਕਰਵਾਰ ਉਘਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨)

ਅਮਰਾਰਦਨ ਅਰਿ. ਯੌ—ਅਮਰ (ਦੇਵਤਿਆਂ) ਦੇ ਅਰ੍ਦਨ (ਨਾਸ਼ ਕਰਣ ਵਾਲੇ) ਦੈਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਦੇਵਤਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਮਰਾਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰ—ਅਰਿ. ਦੈਤ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ.

ਅਮਰਾਲਯ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰ—ਆਲਯ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਘਰ. ਸੁਰਗ.

ਅਮਰਾਵਤਿ, ਅਮਰਾਵਤੀ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਪੁਰੀ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਅੱਠ ਸੌ ਮੀਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. "ਨਿਰਖ ਲੰਕ ਅਮਰਾਵਤਿ ਲਾਜੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਗੁੰਤੂਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰੀ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅੰਧ੍ਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਈਸਵੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦੇਵ ਉੜੀਸੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ.

ਅਮਰਿਓ. ਵਿ—ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਰਹਿਤ. ਅਮਰ ਹੋਇਆ। ੨ ਅੱਪੜਿਆ. ਪਹੁੰਚਿਆ. "ਕਿਸ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਸ

ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ." (ਕੇਦਾ ਰਵਦਾਸ)

ਅਮਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ. "ਮਾਰੀਦਾ ਅਮਰੀਕ ਛੁਡਾਇਆ." (ਭਾਗੁ)

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਮਘਿਆਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਜੰਬਰ ਗੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ.

ਅਮਰੁ, ਅਮਰੂ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰ। ੨ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ. "ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਤੂੰਵੀਚਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ.

ਅਮਰੂਤ, ਅਮਰੂਦ. ਫ਼ਾ امرود ਅਮਰੂਦ. ਸੰਗਯਾ—ਜਾਮਫਲ. L. Psidium Guajyava.(ਅੰ—Guava). ੨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਅਮਰੂਤ ਅਤੇ ਅਮਰੂਦ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ ਬੋਧਕ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਜਾਮਫਲ ਲਈ ਵਰਤੇ ਹਨ. ਅ਼ਰਬੀ ਵਿੱਚ ਜਾਮਫਲ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜੁਵਾਫ਼ਾ جوافہ ਹੈ.

ਅਮਰੇਸ, ਅਮਰੇਸੁਰ, ਅਮਰੇਸ਼੍ਵਰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ. ਅਮਰਾਂ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਅਮ੍ਰਿਤੇਸ਼.

ਅਮਰੇਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ.

ਅਮਰੋ ਬੀਬੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਬਾਸਰਕੇ ਹੋਈ. ਇਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ—"ਭਇਆ ਮਨੂਰੁ ਕੰਚਨੁ ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਜੇ ਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਤਿਨੇਹਾ."—(ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਪਾਠ ਸੁਣਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗਿਆ ਸੀ. ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਬਾਸਰਕੇ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਾਸਰਕੇ.

ਅਮਰੰਤਰ. ਵਿ—ਨਾ ਮਰਣ ਵਾਲਾ. ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਮਰਾਂਤਰ. ਦੇਵਰੂਪ. "ਗੁਰਮੁਖ ਅਮਰੰਤਰ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਅੰਤਹਕਰਣ ਉੱਪਰ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਤਾਤਮਾ.

ਅਮਲ. ਅਮਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮਲੁ ਪਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਭਲਉ ਅਮਲੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗਿ ਨਿਵਾਸੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਗੁਰੂਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਸ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਫ਼ੀਮ. ਭਾਵ—ਨਸ਼ਾ. ਮਾਦਕ. "ਅਮਲਨ ਸਿਉ ਅਮਲੀ ਲਪਟਾਇਓ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਅਮਲ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੈਲ. ਨਿਰਮਲ. "ਲੋਚਨ ਅਮਲ ਕਮਲਦਲ ਜੈਸੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਅਭਰਕ. ਅਬਰਕ। ੫ ਸੰ. ਅਮ੍ਲ—ਅਮ੍ਲ. ਖਟਾਈ. ਤੁਰਸ਼ੀ. "ਹਨਤ ਜਲ ਆਗ ਕੋ ਅਮਲ ਸੁਰ ਰਾਗ ਕੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਖਟਾਈ ਕੰਠ ਦਾ ਸੁਰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ੬ ਵਿ—ਖੱਟਾ. ਤੁਰਸ਼. "ਮਧੁਰ ਸਲਵਨ ਸੁ ਅਮਲ ਬਿਧ ਪੁਨ ਤਿਕਤ ਕਖਾਯਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਖਟ-ਰਸ। ੭ ਅ਼ عمل ਅ਼ਮਲ. ਸੰਗਯਾ—ਕਰਮ. ਆਚਾਰ. "ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ ਸੇ ਦਰਗਹ ਓਗਾਹਾ"(ਸ. ਫਰੀਦ) ੮ ਨਿਯਮ. ਨੇਮ। ੯ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ। ੧੦ ਅਮਲਦਾਰੀ. ਰਾਜ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ. "ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਅਮਲੁ ਕੀਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੧੧ ਅਭ੍ਯਾਸ। ੧੨ ਅ਼ امل ਉਮੀਦ. ਆਸ਼ਾ.

ਅਮਲਤਾਸ. ਇੱਕ ਬੂਟਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਸੰਤੀ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੂਦਾ ਜੁਲਾਬ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਸੀਰ ਇਸ ਦੀ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. ਅ਼ ਖ਼ਯਾਰਸ਼ੰਬਰ خیارشنبر L. Cathartocarpus fistula.

ਅ਼ਮਲਦਾਰ. ਫ਼ਾ عملدار ਵਿ—ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹਾਕਿਮ. ਅ਼ਹੁਦੇਦਾਰ. ਅਧਿਕਾਰੀ.

ਅ਼ਮਲਦਾਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਹੁਕੂਮਤ. ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਿਜਾਮ. ਅਧਿਕਾਰ.

ਅਮਲਨ. ਵਿ—ਅ (ਨਾ) ਮਲਿਨ (ਮੈਲਾ). ਜੋ ਮਲਿਨ ਨਹੀਂ. "ਅਮਲਨ ਮਲਨ ਛਾਹ ਨਹੀਂ ਧੂਪ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ) ੨ ਫ਼ਾ عملاً ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅ਼ਮਲੀ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਅਥਵਾ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਕੇ.

ਅਮਲਾ. ਅ਼ ਆ਼ਮਿਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਕੰਮ ਕਰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ। ੨ ਸੰ. अम्ला. ਇਮਲੀ। ੩ ਬਿਜੌਰੀ. ਖੱਟੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ.

ਅਮਲਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਮਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਮਰਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ਦਲਨ ਰਹਿਤ.

ਅਮਲੀ. ਸਿੰਧੀ. ਅਫੀਮੀ. ਭਾਵ—ਨਸ਼ਈ. ਅਮਲ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮਲ. "ਬਿਨੁ ਅਮਲੈ ਅਮਲੀ ਮਰਿਗਈਆ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਆ਼ਮਿਲ. ਅ਼ਮਲ ਕਰਣ ਵਾਲਾ. ਅਭ੍ਯਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮਲ। ੩ ਸੰ. अम्लिका—ਅਮ੍ਲਿਕਾ. L. Tamarimdus Indica. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਮਲੀ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੱਟੇ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚਟਨੀ ਆਦਿ ਲਈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੇ ਹਨ. ਅਮਲੀ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਭੁੱਖ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਦਿਲ ਮੇਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਨਜਲੇ ਖਾਂਸੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਕੁਪੱਥ ਹੈ.

ਅਮਲੁ. ਦੇਖੋ, ਅਮਲ.

ਅਮੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੱਪੜਨਾ. ਪਹੁਚਣਾ. ਪੁੱਜਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮੜਨਾ.

ਅਮੜੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਤਾ. ਮਾਂ. ਅੰਮਾਂ। ੨ ਵਿ—ਪੁੱਜੀ. ਅੱਪੜੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮੜਨਾ.

ਅਮਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮਾ। ੨ ਸੰ. अमा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮਾਵਸ੍ਯਾ. ਮੌਸ। ੩ ਘਰ. ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੪ ਮਾਤ ਲੋਕ (ਮਰਤ੍ਯਲੋਕ). ਇਹ ਲੋਕ.

ਅਮਾਉ. ਸੰ. ਅਮੇਯ. ਵਿ—ਮਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਪਰਿਮਾਣ ਰਹਿਤ. ਬੇਹੱਦ. "ਊਚੇ ਅਗਮ ਅਮਾਉ." (ਮਾਝ ਦਿਨਰੈਣ ਮ: ੫) ੨ ਜੋ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ. ਜੋ ਮੇਉਂਦਾ ਨਹੀਂ.

ਅਮਾਣ. ਵਿ—ਮਾਨ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਭਿਮਾਨ। ੨ ਅਤੋਲ. ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ੩ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਮਰਣ. "ਸੇਈ ਰਹੇ ਅਮਾਣ ਜਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮਾਨਤ. ਧਰੋਹਰ. "ਪਰਾਈ ਅਮਾਣ ਕਿਉ ਰਖੀਐ?" (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੩) ੫ ਦੇਖੋ, ਅਮਾਨ.

ਅਮਾਤ / **ਅਮਾਤ੍ਯ** } ਸੰ. अमात्य. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮਾ (ਸਾਥ) ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ. ਮੰਤ੍ਰੀ. ਵਜ਼ੀਰ. "ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਅਮਾਤ ਬਾਤ ਮੁਖ ਭਾਖੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਮਾਤ੍ਰ. ਵਿ—ਮਾਤ੍ਰਾ ਰਹਿਤ. ਮੁਕਤਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਗ ਨਹੀਂ। ੨ ਬੇਹੱਦ. ਪਰਿਮਾਣ ਰਹਿਤ.

ਅਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਣ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਮਾਨ. ਨਿਰਾਦਰ. "ਨੀਚ ਊਚ ਨਹੀਂ ਮਾਨ ਅਮਾਨ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਥਿਤੀ) ੩ ਅਮਾਨਤ. ਇਮਾਨਤ. "ਅਵਰ ਵਸਤੁ ਤੁਝ ਪਾਹਿ ਅਮਾਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. अमान. ਵਿ—ਮਾਪ ਅਰ ਤੋਲ ਰਹਿਤ. "ਅਮਾਨ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੫ ਨਿਰਭਿਮਾਨ। ੬ ਜੋ ਮਾਨ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਨਾ ਮੰਨਣ ਲਾਇਕ. "ਸੁਨੇ ਸੁ ਹਾਸ੍ਯ ਆਵਈ ਅਮਾਨ ਵਾਕ ਤੋਰੀਆ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਤੇਰਾ ਵਚਨ ਅਮਾਨ੍ਯ ਹੈ। ੭ ਫ਼ਾ امان ਅਮਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਕ੍ਸ਼ਾ (ਰਖ੍ਯਾ). ਹਿਫਾਜਤ। ੮ ਉਹ ਰਖ੍ਯਾ, ਜੋ ਜਿਜ਼ੀਆ ਅਦਾ ਕਰਣ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੋ ਜੇਜ਼ੀਆ ਨਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਰਖ੍ਯਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ੯ ਦੇਖੋ, ਈਮਾਨ.

ਅਮਾਨਤ. ਅ਼ امانت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਰੋਹਰ. ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਵਸਤੁ। ੨ ਰਖ੍ਯਾ. ਹਿਫਾਜਤ। ੩ ਨਿਦ੍ਰਾ. ਨੀਂਦ। ੪ ਦੇਖੋ, ਇਮਾਨਤ.

ਅਮਾਨ ਬਖ਼ਸ਼. ਫ਼ਾ امان بخش ਵਿ—ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਮਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਨ। ੨ ਅ਼ امانا ਅਮਾਨਾ. ਅਮਾਨਤ. "ਬੈਰੀ ਕਾਰਨਿ ਪਾਪ ਕਰਤਾ ਬਸਤੁ ਰਹੀ ਅਮਾਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਮਾਨੀ. ਸੰ. अमानिन्. ਵਿ—ਮਾਨ ਰਹਿਤ. ਮਾਨ ਦਾ ਤਿਆਗੀ. ਨਿਰਭਿਮਾਨ। ੨ ਸ੍ਵੈ ਸਤਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗੀ. "ਬੁਰੀ ਅਮਾਨੀ ਰੀਤਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਮਾਪ. ਵਿ—ਮਿਣਤੀ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਮਿਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ੨ ਅਪ੍ਰਮਾਣ. ਅਤੋਲ.

ਅਮਾਮ. ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮ.

ਅਮਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮਾ.

ਅਮਾਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਮਾਇਆ ਰਹਿਤ। ੨ ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ.

ਅਮਾਰਗ. ਬੁਰਾ ਮਾਰਗ (ਰਾਹ). ਕੁਮਾਰਗ. ਖੋਟਾ ਰਾਹ.

ਅਮਾਰਗਿ. ਸੰਗਯਾ—ਕੁਮਾਰਗ ਵਿੱਚ. ਕੁਰਾਹੇ. "ਮਾਰਗੁ ਛੋਡਿ ਅਮਾਰਗਿ ਪਾਇ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਮਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾਰੀ.

ਅਮਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਮਾਲ.

ਅਮਾਵਸ, ਅਮਾਵਸਿਆ, ਅਮਾਵਸ੍ਯਾ ਸੰ. ਅਮਾਵਾਸ੍ਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ ਦੇ ਅਮਾ (ਸਾਥ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਇੱਕ ਹੀ ਰਾਸ਼ਿ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ. ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਪੱਖ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਤਿਥਿ. ਮੌਸ. ਇਸ ਤਿਥਿ ਦੇ ਲਿਖਨ ਲਈ ਅੰਕ ੩੦ ਵਰਤਿਆਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਕੂੜ ਅਮਾਵਸ ਸਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਅਮਾਵਸਿਆ ਚੰਦ ਗੁਪਤ ਗੈਣਾਰ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧)ਅਮਾਵਸ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਚੰਦ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਹੈ.

ਅਮਾਵਣ, ਅਮਾਵਨ ਵਿ—ਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਜੋ ਸਮਾ (ਮੇਉ) ਨਾ ਸਕੇ। ੨ ਅਪ੍ਰਮਾਣ. ਬੇਅੰਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮਾਵਣ.

ਅਮਿਉ, ਅਮਿਓ, ਅਮਿਅ ਸੰ. ਅਮ੍ਰਿਤ—ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧਾ. ਪੀਯੂਸ਼. ਆਬੇਹਯਾਤ. "ਅਮਿਉ ਹਰਿਰਸ ਚੋਇਆ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਅਮਿਅਸਰੋਵਰੋ ਪੀਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਾ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਮਿਅਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਨਜ਼ਰ. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ. "ਅਮਿਅਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੁਭ ਕਰੈ ਹਰੈ ਅਘ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਅਮਿਕ, ਅਮਿਕਾ ਵਿ—ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਾਨੀ. ਜਿਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰ. ਅਮੁਕ—ਅਮੁਕ. ਵਿ—ਫ਼ਲਾਂ. ਫ਼ਲਾਨਾ। ੩ ਸੰ. ਅਮੁਕ੍ਤ—ਅਮੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸਲਾਮਤ.

ਅਮਿਟ. ਵਿ—ਜੋ ਮਿਟੇ ਨਾ. ਅਟਲ.

ਅਮਿਤ, ਅਮਿਤਾ ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਤਿ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਜੋ ਮਿਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਬੇਹੱਦ.

ਅਮਿਤੋਜ. ਸੰ. ਅਮਿਤੌਜਸ੍—ਅਮਿਤੌਜਸ੍. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੇ ਓਜ (ਬਲ) ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ. "ਅਮਿਤੋਜ ਕਹਿੱਜੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਮਿਤੋਪਸਾ. ਅਮਿਤ—ਉਪਸਾ. ਦੇਖੋ, ਉਪਸਾ ਅਤੇ ਅਮਿਤ.

ਅਮਿਤੋਪਮਾ. ਅਮਿਤ—ਉਪਮਾ.

ਅਮਿਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਮਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ. ਵੈਰੀ. ਸ਼ਤ੍ਰ.

ਅਮਿਯ. ਦੇਖੋ, ਅਮਿਅ.

ਅਮਿਲ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾ ਮਿਲੇ. ਬੇਮੇਲ. "ਅਮਿਲ ਜਾਨ ਕਰਦਯੋ ਹਟਾਵਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਮੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮਿਅ.

ਅਮੀਆ. ਹੇਹਰ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਥਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਵਿਖਾਈ.

ਅਮੀਆਲਾ. ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਆਲਯ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਘਰ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਹੈ ਨਿਵਾਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ।
੨ ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਸੁਧਾਂਸ਼ੁ. "ਚਰਨਕਮਲ ਸੀਤਲ ਅਮੀਆਲੇ." (ਭਾਗੁ)

ਅਮੀਸ਼ਾਹ. ਜਿਲਾ ਲਹੌਰ, ਥਾਨਾ ਖਾਲੜਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ.

ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਪੱਕਾ ਸੰਮਤ ੧੯੭੮ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ-ਗਿਆ ਹੈ. ੨੫ ਵਿੱਘੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਉਦਾਸੀ ਹੈ.

ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਜੱਲੋ" ਤੋਂ ੧੩ ਮੀਲ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਹੈ.

ਅਮੀਕ. ਅ਼ عمیق ਅ਼ਮੀਕ਼. ਵਿ—ਗਹਿਰਾ. ਡੂੰਘਾ. ਅਥਾਹ. ਗੰਭੀਰ. "ਅਮੀਕ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਮੀਕੁਲ ਇਮਾ ਹੈ. (ਜਾਪੁ) ਗਹਿਰੇ (ਡੂੰਘੇ) ਈਮਾਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਗੰਭੀਰ ਧਰਮੀ ਹੈ.

ਅਮੀਨ. ਅ਼ امین ਵਿ—ਇਮਾਨਤਦਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦੀ ਕੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਾਲ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਬਿਤਾਲੀ.

ਅਮੀਨਗੜ੍ਹ. ਸੰ. अभिमन्यु गढ़. ਥਨੇਸਰ ਅਤੇ ਤਰਾਵੜੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਥੇਹ ਉੱਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿੰਡ, ਜਿੱਥੇ ਅਭਿਮਨ੍ਯੁ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਥਾਂ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸਾਦਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ੧੧ ਮੱਘਰ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ (ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੭੧੦) ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਟਾਕਰਾ ਹੋਇਆ.

ਅਮੀਰ. ਅ਼ امیر ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਵਾਲਾ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੨ ਸਰਦਾਰ। ੩ ਧਨੀ। ੪ ਵਿ—ਅਮਰ (ਹੁਕਮ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੫ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਉਪਾਧੀ (ਪਦਵੀ ਅਥਵਾ ਖਿਤਾਬ). ਵਰਤਮਾਨ ਅਮੀਰ ਅਮਾਨੁੱਲਾ ਆਪਣੇ ਤਾਂਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਅਮੀਰੀ. ਫ਼ਾ امیری ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਭੁਤਾ. ਸਰਦਾਰੀ. ਦੌਲਤਮੰਦੀ. ਉਦਾਰਤਾ.

ਅਮੁ. ਸੰ. ਸਰਵ. ਤੇਰਾ. ਤੈਨੂੰ.

ਅਮੁਹਾ. ਵਿ—ਵਿਮੁਖ (ਬੇਮੁਖ). ੨ ਅਮੋੜ. ਬੇਲਗਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮੁਹਾ.

ਅਮੁਕ. ਦੇਖੋ, ਅਮਿਕਾ ੨.

ਅਮੁਕਤ. ਵਿ—ਜੋ ਮੁਕ੍ਤ (ਖੁਲ੍ਹਾ) ਨਹੀਂ. ਬੰਨ੍ਹਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਅਮੁਤ੍ਰ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰਲੋਕ ਮੇਂ. ਇਸ ਲੋਕ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੨ ਉਸ ਥਾਂ ਪੁਰ. ਵਹਾਂ. ਉੱਥੇ। ੩ ਇਸ ਜਗਾ. ਯਹਾਂ. ਇੱਥੇ। ੪ ਜਨਮਾਂਤਰ ਮੇਂ. ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ.

ਅਮੁਲ, ਅਮੁਲਕ, ਅਮੁਲਾ, ਅਮੁਲੀਕ ਸੰ. ਅਮੂਲ੍ਯ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ. ਅਨਮੋਲ. "ਅਮੁਲ ਭਾਇ ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ." (ਜਪੁ) "ਅਮੁਲੀਕ ਲਾਲ ਇਹੁ ਰਤਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਹਰਿ ਆਪ ਅਮੁਲਕ ਹੈ ਮੁਲਿ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ." (ਅਨੰਦੁ)

ਅਮੂ. ਦੇਖੋ, ਅਮੁ। ੨ ਅ਼ عم ਅ਼ਮੂ. ਚਾਚਾ.

ਅਮੂਢ. ਵਿ—ਅਮੂੜ੍ਹ. ਜੋ ਨਹੀਂ ਮੂਢ (ਮੂਰਖ). ਚਤੁਰ.

ਅਮੂਰਤ, ਅਮੂਰਤਿ ਸੰ. अमूर्त्त—अमूर्त्ति. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਨਹੀਂ. ਆਕਾਰ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ਼। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੪ ਪਵਨ। ੫ ਦਿਸ਼ਾ। ੬ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ.

ਅਮੂਲ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਨਹੀਂ. ਬੇਬੁਨਿਆਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਮੂਲ੍ਯ.

ਅਮੂਲ੍ਯ. ਵਿ—ਮੁੱਲ (ਕੀਮਤ) ਬਿਨਾ. ਬੇਬਹਾ. ਅਮੋਲ.

ਅਮੂੜ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਅਮੂਢ.

ਅਮੇਉ. ਸੰ. ਅਮੇਯ. ਵਿ—ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬੇਹੱਦ. "ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਅਮੇਉ ਹੈ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮਃ ੩) ੨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਮੇਉਂਦਾ (ਸਮਾਉਂਦਾ) ਨਹੀਂ.

ਅਮੇਜ. ਦੇਖੋ, ਆਮੇਜ਼. "ਭੋਜਨ ਮੇਵੇ ਅਮੇਜ ਕਰਾਏ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਮੇਵਿਆਂਨਾਲ ਮਿਲੇ ਭੋਜਨ.

ਅਮੇਟ. ਵਿ—ਅਮਿਟ. ਅਟਲ। ੨ ਮੇਟਣ ਰਹਿਤ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ.

ਅਮੇਠਨ, ਅਮੇਠਨਾ ਸੰ. उद्वेष्टन—ਉਦ੍ਵੇਸ਼੍ਟਨ. ਕ੍ਰਿ—ਉਮੇਠਨਾ. ਮਰੋੜਨਾ. ਘੁਮਾਉਣਾ. "ਸਟਪਟ ਬੈਠਤ ਭੁਜਾ ਅਮੇਠਤ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਆਕੜਨਾ. "ਐਂਠਹਿ ਐਂਠ ਅਮੇਠ ਗਵਾਵੈਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਅਮੇਤ. ਵਿ—ਅਮਿਤ. ਬੇਹੱਦ. "ਆਭਾ ਅਮੇਤ." (ਦੱਤਾਵ)

ਅਮੇਧ, ਅਮੇਧਜ ਸੰ. अमेध्य. ਵਿ—ਜੋ ਮੇਧਜ (ਯਗ੍ਯ ਦੀ ਕ਼ੁਰਬਾਨੀ ਲਾਇਕ) ਨਹੀਂ। ੨ ਅਪ-

ਵਿਤ੍ਰ. ਨਾਪਾਕ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਵਸਤੁ। ੪ ਵਿ—ਮੇਧਾ (ਬੁੱਧਿ) ਰਹਿਤ. ਬੇਅ਼ਕ਼ਲ. ਮੂਰਖ. "ਸੇ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਅਮੇਧ ਖਲਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ:੪)

ਅਮੇਯ. ਦੇਖੋ, ਅਮੇਉ.

ਅਮੇਲੀ. ਜੋ ਮੇਲੀ (ਮਿਲਾਪੀ) ਨਹੀਂ। ੨ਦੇਖੋ,ਅਮਿਲ.

ਅਮੋਘ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਮੋਘ (ਨਿਸ਼ਫਲ) ਨਾ ਹੋਵੇ. ਖਾਲੀ ਨਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਸਫਲ. "ਅਮੋਘਦਰਸਨ ਬੇਅੰਤ ਅਪਾਰਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਅਚੂਕ. ਬੇਖ਼ਤਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਅਮੋਘਦਰਸਨ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਿਸ਼ਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਅਮੋਘ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਅਮੋਲ, ਅਮੋਲਕ ਦੇਖੋ, ਅਮੁਲ. "ਗੁਣਅਮੋਲ ਜਿਸੁ ਰਿਦੈ ਨ ਵਸਿਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਮਹਾਵੀਰ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

ਅਮੋਲਵਾ, ਅਮੋਲਾ, ਅਮੋਲੀ ਦੇਖੋ, ਅਮੁਲ. "ਅਗਮ ਅਮੋਲਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਦਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. "ਕਰਿ ਦੀਨੋ ਜਗਤ ਸਭ ਗੋਲ ਅਮੋਲੀ." (ਗਉ ਪੂਰਬੀ ਮ: ੪) ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ ਗੁਲਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ.

ਅਮੰਕ. ਵਿ—ਭੈ ਅਤੇ ਰੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੋਸ਼. ਪਾਪ. "ਅਮੰਕੰ ਕਟੈਲਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਰੰਗ ਤਰੰਗ ਅਮੰਕਨ ਭੰਗ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਮੰਗਲ. ਸੰਗਯਾ—ਮੰਗਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਮੰਗਲ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਇਰੰਡ ਦਾ ਬੂਟਾ। ੩ ਵਿ—ਅਸ਼ੁਭ. ਬੁਰਾ.

ਅਮੰਡ, ਅਮੰਡਨ, ਅਮੰਡੰ ਸ ਅਮਣ੍ਡਨ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ ਰਹਿਤ. ਸ਼ੋਭਾ-ਹੀਨ. "ਜੋਤਿ ਅਮੰਡੰ ਭਾਨੁ ਪ੍ਰਭੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਖੜਗ ਦੀ ਚਮਕ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾਹੀਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਆਮਣ੍ਡ—ਆਮੰਡ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ. "ਜਲ ਥਲ ਅਮੰਡ." (ਜਾਪੁ)

ਅਮੰਤ. ਸੰ. ਅਮਨ੍ਤੁ—ਅਮੰਤੁ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਮੰਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਤ੍ਰ (ਮਸ਼ਵਰਾ) ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ੨ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਨਾਵਾਕ਼ਿਫ਼। ੩ ਆਮੰਤ੍ਰਣ. ਨਿਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮੰਤ੍ਰ. "ਸਭ ਕੋ ਦਯੋ ਅਮੰਤ ਪੁਕਾਰੀ."(ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਮੰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮੰਤ। ੨ ਸੰ. ਆਮਨ੍ਤ੍ਰਣ—ਆਮੰਤ੍ਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਦਾ. ਨਿਉਂਦਾ. ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ. "ਸਭਿਨ ਅਮੰਤ੍ਰ ਦੀਨੋ ਖਤ੍ਰਾਤੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਮੰਦ. ਵਿ—ਜੋ ਮੰਦ ਨਹੀਂ. ਉੱਤਮ। ੨ ਜੋ ਧੀਮਾ ਨਹੀਂ. ਚਾਲਾਕ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਤੁਰਤ. ਛੇਤੀ. "ਰਿਦੇ ਵਿਚਾਰਜੋ ਚਲਨ ਅਮੰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਮੰਨਾ. ਅ਼ امنہ ਅਮੰਨਹ. ਸੰਗਯਾ—ਰਖ੍ਯਾ. ਹਿਫਾਜ਼ਤ। ੨ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ੀ। ੩ ਸਚਾਈ। ੪ ਉਮਨਾ. ਭਰੋਸਾ. ਯਕ਼ੀਨ. "ਅਸਬਿਧਿ ਬਿਨ ਮਮ ਨਹੀਂ ਅਮੰਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪੀਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਸੁਧਾ. ਪੀਯੂਸ਼। ੨ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਅਮ੍ਰਿਤਜਲ, ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਜਣ ਵੇਲੇ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ। ੩ ਜਲ। ੪ ਘੀ। ੫ ਦੁੱਧ। ੬ ਧਨ। ੭ ਮੁਕਤਿ. ਮੋਖ। ੮ ਸੁਆਦਦਾਇਕ ਰਸ. "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਤੀਹ ਅਮ੍ਰਿਤ ਖਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਛਤੀਹ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੯ ਦੇਵਤਾ। ੧੦ ਆਤਮਾ। ੧੧ ਪਾਰਾ। ੧੨ ਅਨਾਜ। ੧੩ ਰਸ ਦਾਇਕ ਭੋਜਨ। ੧੪ ਰੋਗਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾ। ੧੫ ਵਿ—ਜ਼ਿੰਦਾ. ਜੋ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ। ੧੬ ਸੁੰਦਰ. ਪਿਆਰਾ.

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੨੧ ਵਿੱਚ ਤੁੰਗ ਗੁਮਟਾਲਾ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਪਿੰਡਾਂ ਪਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਤਾਲ ਖੁਦਵਾਇਆ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਸੰਤੋਖਸਰ ਰੱਖਿਆ.

ਫੇਰ ਸੰਮਤ ੧੬੩੧ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ

"ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ" ਥਾਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ ਬਣਵਾਏ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਦੁਖਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਪਾਸ ਸੰਮਤ ੧੬੩੪ ਵਿੱਚ ਤਾਲ ਖੁਦਵਾਇਆ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਰਿਹਾ. *

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਡੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਆਰੰਭੀ. ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਬੁਲਾਕੇ ਵਸਾਏ ਅਤੇ ਨਾਉਂ "ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ" ਰੱਖਿਆ. ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਗਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੈ.

ਸੰਮਤ ੧੬੪੩ ਵਿੱਚ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭਿਆ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ † ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਇਹੀ ਹੋਗਿਆ. ੧ ਮਾਘ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਲ ਦੇ ਮੱਧ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੧ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤੇ.

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਭ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਗੁਰੁਧਾਮ ਹੈ ‡ ਜਿਸ ਥਾਂ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅਤੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਲਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਵਾਲਿਯਰ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਤੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ.

ਫੱਗੁਣ ਸੰਮਤ ੧੮੧੮ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੁੱਰਾਨੀ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਵਾਕੇ ਤਾਲ ਭਰਵਾ ਦਿੱਤਾ,ਫੇਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ੧੧ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੮੨੧ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਉਂ ਰਖਵਾਈ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਦੇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਤੁੱਲ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਜਲ ਇੱਕ ਹਸਲੀ ਦੇ ਰਾਹੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,ਜੋ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮਦਾਸ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੩੮ ਵਿੱਚ ਖੁਦਵਾਈ.ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਲ ਰਾਵੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੨੩ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆਕੇ ਹਸਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੯ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਕਬਜਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਨੂੰ ਭੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ.

ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ "ਰਾਮਬਾਗ" ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ ਸਨ ੧੮੦੫-੯ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ. ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਿਜ ਪੰਥ ਨੇ ਸਨ ੧੮੯੨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਲਹੌਰ ਦੀ ਸੜਕ ਪੁਰ ਹੈ.§

ਇਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ਹਿਰ ਲਹੌਰ ਤੋਂ ੩੩ ਮੀਲ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੧੨੩੨ ਮੀਲ, ਬੰਬਈ ਤੋਂ ੧੨੬੦ ਅਤੇ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ੮੧੬ ਮੀਲ ਹੈ.

ਪਿਛਲੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ੧੬੦੨੧੮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ੬੫੩੧੩, ਮੁਸਲਮਾਨ ੭੧੧੮੦, ਸਿੱਖ ੨੧੪੭੪, ਈਸਾਈ ੧੪੪੬, ਬੌੱਧ ੫, ਜੈਨੀ ੭੩੮ ਅਤੇ ਪਾਰਸੀ ੫੪ ਹਨ.

ਇਸ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਹੋਰ ਪਵਿਤ੍ਰ

---

* Guru Ram Das first settled near the tank about 1574 and obtained a grant of the site with 500 bighas of land from Akbar in 1577. (Imperial Gazetteer of India)

† ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੫੦੦ ਫੁਟ, ਚੌੜਾਈ ੪੯੦ ਫੁਟ ਅਤੇ ਡੂੰਘਿਆਈ ੧੭ ਫੁਟ ਹੈ.

‡ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਪਰਕੰਮਿਆ (ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ) ਚੌੜੀ ੧੩ ਫੁਟ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬਾਹੀ ੬੬—੬੬ ਫੁਟ ਹੈ. ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤਕ ਪੁਲ ੨੪੦ ਫੁਟ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ੨੧ ਫੁਟ ਚੌੜਾ ਹੈ.ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ੩੯ ਸੁਰਗਦੁਆਰੀਆਂ ਹਨ.

§ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਿਜ ਦੀ ਨਿਉਂ ੫ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੯੨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਟ ਸਰ ਜੇਮਸ ਲਾਇਲ Sir J. B. Lyall ਨੇ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ੧੨ ਏਪ੍ਰੈਲ ਸਨ ੧੯੦੪ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰ ਚਾਰਲਸ ਰਿਵਾਜ਼ Sir Charles M. Rivaz ਪੰਜਾਬ ਲਾਟ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਭੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ; ਬਹੁਤ ਮਾਇਆ ਜਮਾ ਕਰਕੇ ਕਾਲਿਜ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਆਸ਼੍ਰਮ ਦੇ ਖਰਚ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਖੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ.

GOLDEN TEMPLE
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ—ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ.

ਪੰਨਾ ੨੨੮.

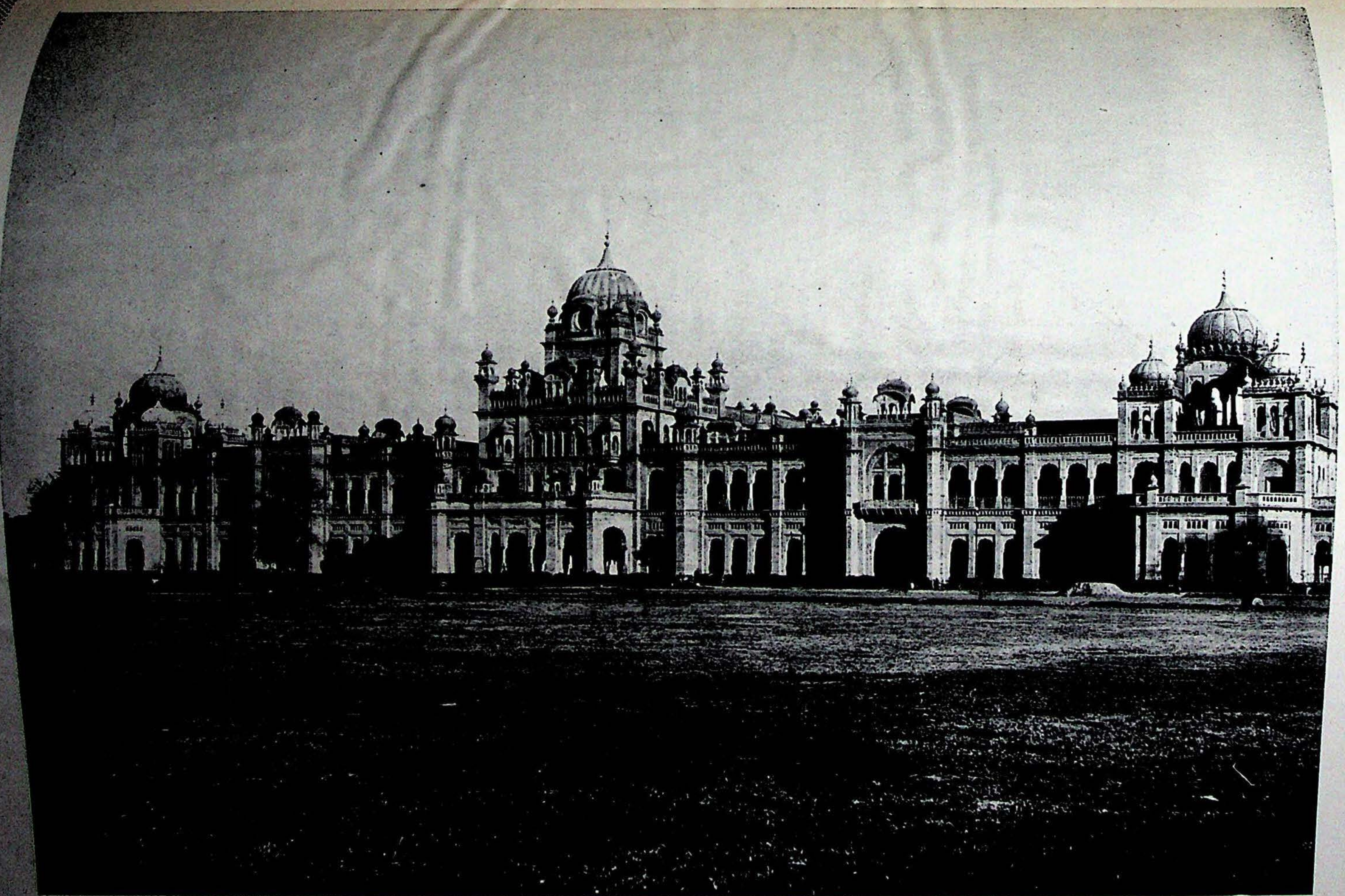
ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. AND CO.; LAHORE.

ਪੰਨਾ ੨੨੮

ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਿਜ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ਤਾਲ ਹਨ:-

(ੳ) ਸੰਤੋਖ ਸਰ, ਜੋ ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਸੰਤੋਖੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਧਨ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ. ਇੱਥੇ ਕੱਚਾ ਤਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਥੋੜੀ ਹੀ ਖੁਦਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਰਾਸਿ ੨, ਅ: ੧੨ ਅਤੇ ੧੩.

(ਅ) ਕੌਲਸਰ. ਜੋ ਕੌਲਾਂ ਕਰਕੇ ਪੂਰਿਤ ਢਾਬ ਦੇ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੌਲਾਂ (ਕਮਲਾ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੮੪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ.

(ੲ) ਬਿਬੇਕਸਰ. ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਵੇਕੀ ਬਿਹੰਗਮਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਕਿਨਾਰੇ ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ.

(ਸ) ਰਾਮਸਰ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੫੯-੬੦ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖਮਨੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਇਹ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਹਨ:-

(੧) ਅਕਾਲਤਖਤ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ.

(੨) ਅਟਲ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਰਾ, ਜੋ ਕੌਲਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ੯੧ ਦੁਕਾਨਾਂ ੪੨ ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ੫੮ ਘੁਮਾਉਂ ਰੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਤਸੀਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਟਲ ਰਾਇ ਜੀ.

(੩) ਅਠਸਠ ਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ.

(੪) ਸਾਲੋ ਭਾਈ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ. ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਾਸ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਦਾ ਟੋਭਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ; ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਧਰਮਸਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵਿਰਾਜਕੇ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲੋ.

(੫) ਹਰਿ ਕੀ ਪਉੜੀ. ਇਹ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਘਾਟ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਲੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ.

(੬) ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਲ. ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ. ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਇੱਥੇ ਜਨਮ ਹੋਇਆ.

ਅੰਦਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੭) ਚੁਰਸਤੀ ਅਟਾਰੀ. ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਨੇੜੇ ਹੈ. ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੱਥੇ ਆਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ.

ਹੁਣ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ ਤੇ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹਰ ਪੰਚਮੀ ਤੇ ਏਕਮ ਸੁਦੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੮) ਟਾਹਲੀ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਪਾਸ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਗਯਾ ਨਾਲ ਜਦ ਸੰਤੋਖਸਰ ਤਾਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦਵਾਇਆ ਸੀ.* ਤਦ ਇਸ ਟਾਹਲੀ ਹੇਠਾਂ ਵਿਰਾਜਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਟਾਹਲੀ ਦਾ ਉਹ ਬਿਰਛ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ.

ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ. ੧ ਫੱਗੁਣ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੯) ਥੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ. ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

* ਇਹ ਤਾਲ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਦੁਖਭੰਜਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਕੱਚੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਭੀ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਬੈਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ.

ਇਸ ਦੇ ਪੱਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਾਈ.

(੧੦) ਥੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ (੨). ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਕਾਲੇ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਆਏ, ਅੱਗੋਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ 'ਹਰਿਮੰਦਿਰ' ਦਾ ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਕਿਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਤੇ ਕਬਜਾ ਨਾ ਕਰਲੈਣ.

ਇੱਥੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਿਆਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ੨੧ ਕਨਾਲ ਜਮੀਨ ਪਿੰਡ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਗੁਰਪੁਰਬ (ਗੁਰਪਰਵ) ਭੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੧੧) ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਅਗਨਿ ਕੋਣ ਮਾਲਮੰਡੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਜਿੱਥੇ ਥੜੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉੱਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੁਝ ਕਾਲ ਠਹਿਰੇ ਹਨ.

ਪੱਕਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲੀ ਵਾਲੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੯੯੧ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਪਾਸ ਪੱਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਹਨ.

ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਰੇਲ ਦੀ ਲੈਨ ਤੋਂ ੧ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਰੇਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨਜਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਗਨਿ ਕੋਣ ਦੋ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ.

(੧੨) ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਹੁਢੀ. ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਡਿਹੁਢੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਬਨਵਾਈ ਸੀ. ਓਦੋਂ ਇਸ ਡਿਹੁਢੀ ਤੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੀ ਸੀ.

ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੧੩) ਦੁਖਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ. ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਟੀ ਪਿੰਗੁਲਾ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਅਰੋਗ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨੂੰ ੨੪ ਰੁਪਯੇ ਸਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

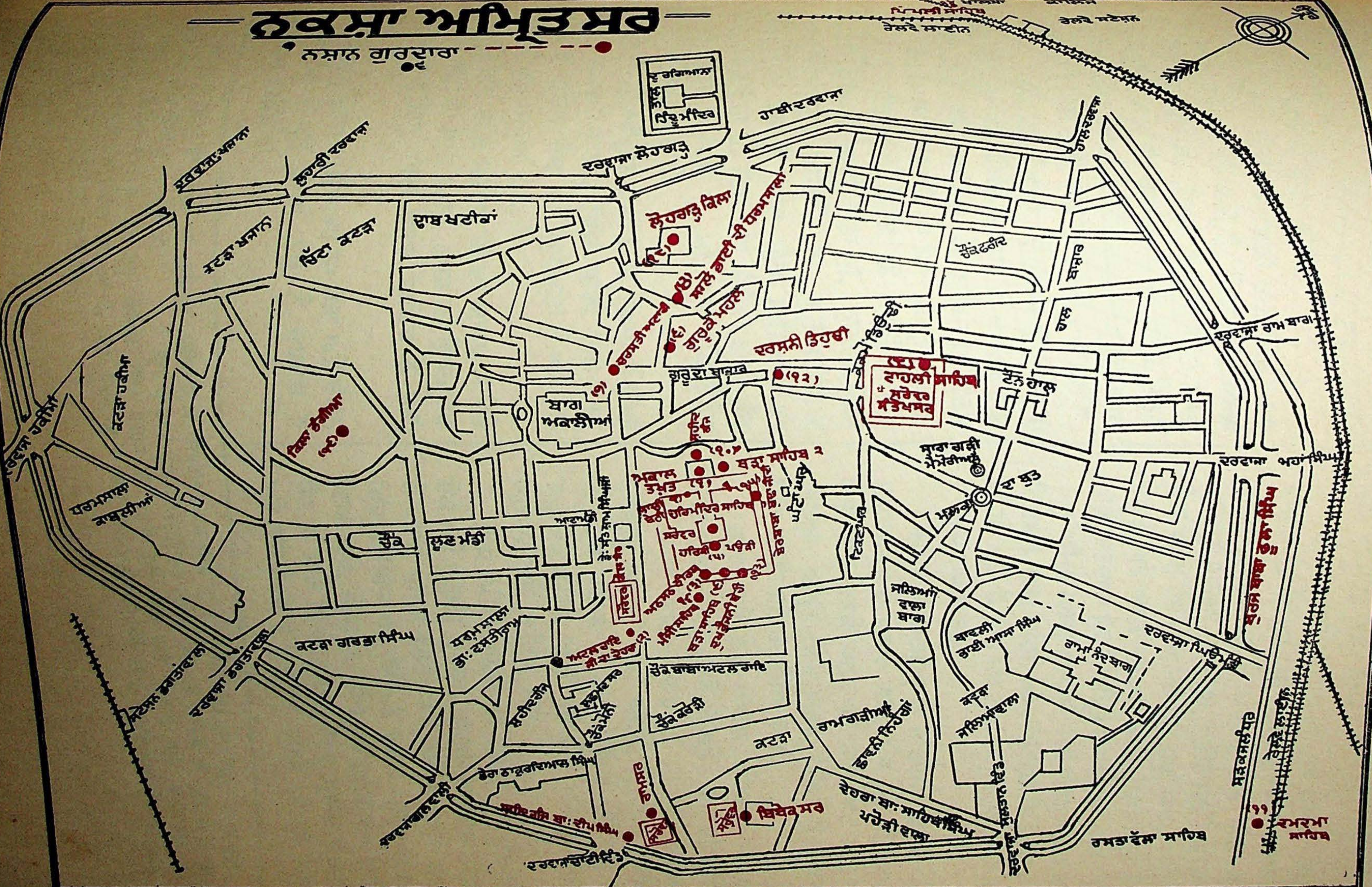
ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੧੪) ਪਿੱਪਲੀ ਸਾਹਿਬ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਹੌਰ ਦੀ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਡੇਢ ਮੀਲ ਦੇ ਕ੍ਰੀਬ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਕਾਰ ਸਰੋਵਰ ਸਮੇਂ ਕਾਬੁਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ੍ਵਾਗਤ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਆ ਗਏ. ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੀ ਇੱਥੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੧੫) ਬੇਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਘੰਟਾ ਘਰ ਦੀ ਬਾਹੀ ਵੱਲ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਬੇਰ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਹੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਆਦਿ ਲੋੜਵੰਦ ਸਾਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ਼੍ਵਾਹ ਵੰਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ.

(੧੬) ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਨਕਸ਼ਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & Co. LAHORE

ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਥੜ੍ਹੇ ਪੁਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਦੀ ਛਤਰੀ ਕੂਪਰ ਸਾਹਿਬ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਨ ੧੮੫੭ ਦੇ ਗਦਰ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਮਬਾਗ ਤੋਂ ਲਿਆਕੇ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ.

(੧੭) ਲਾਚੀ ਬੇਰੀ. ਦਰਸ਼ਨੀ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਪਾਸ ਇਹ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਦੀ ਬੇਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਚੀਆਂ ਜੇਹੇ ਬੇਰ ਲਗਦੇ ਹਨ. ਇਸੀ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਾਚੀ ਬੇਰੀ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਭੀ ਇਸ ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਵਿਰਾਜਦੇ ਰਹੇ ਹਨ.*

(੧੮) ਲੋਹ ਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ. ਦਰਵਾਜੇ ਲੋਹ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਇਹ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ. ਸੰਮਤ ੧੬੮੬ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੁਕ਼ਾਬਲਾ ਸ੍ਵੈਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਹੁਣ ਭੀ ਕਿਲੇ ਦੇ ਕੁਛ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਜਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਰੀ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕ ਢਾਈ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੧੯) ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਕਿਲਾ ਭੰਗੀਆਂ ਗਲੀ ਠਾਕੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਵਾਲੀ, ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਰਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗਜਾਨ ਚੰਦ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੁਵਸਤੂਆਂ ਹਨ:—

ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਸਾ, ਜੋ ਪੌਣੇ ਛੀ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਹੈ. ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਾਈ ਹਰਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਅਤੇ ਚੋਲਾ, ਜੋ ਭਾਈ ਹਰਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਈ ਨੱਥੂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ. ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੰਸਕਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖੜਗਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਕਰਣੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰਬਲੋਹ ਦੇ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਜਲ ਅਤੇ ਪਤਾਸੇ† ਮਿਲਾਕੇ ਯਥਾ ਕ੍ਰਮ "ਵੀਰਾਸਨ" ਲਗਾਕੇ ਖੰਡਾ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਮਨ ਹੋਕੇ ਜਪੁ, ਜਾਪੁ, ਸਵੈਯੇ, ਚੌਪਈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ. ਬਾਣੀ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਕੇਸੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਿਰਮਲ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨੇ ਸਿੰਘ ਲਿਬਾਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨੇ ਖੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨ ਨੂੰ ਏਕਾਗ੍ਰ ਕਰਕੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਦਾ ਰਹੇ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਜਿਗਜਾਸੂ ਨੂੰ ਵੀਰਾਸਨ ਬੈਠਾਕੇ ਪੰਜ ਚੁਲੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਛਕਾਏ ਜਾਣ. ਪੰਜ ਪੰਜ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਛਿੜਕੇ ਜਾਣ, ਅਤੇ ਬਾਟੇ ਵਿੱਚ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਅਥਵਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਕੇ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀਏ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ.

ਹਰੇਕ ਚੁਲੇ ਨਾਲ—"ਬੋਲ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਬੋਲ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ" ਗਜਾਈ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਛਕਣ ਵਾਲਾ—"ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ" ਗਜਾਵੇ. ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਉਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਕ ਲੈਕੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਉਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ.

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਰਹਿਤ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤੇ, ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ਬਾਟੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇ. ਜੇ ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਤਿ

---

* ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਭੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਵੀਰ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਪਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਇਸੇ ਬੇਰੀ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਸੀ.

† ਵ੍ਰਿਧ ਬਾਬਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਿਬੇਕਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ—ਕੇਸ਼ ਗੜ੍ਹ ੧ ਵੈਸਾਖ ੧੭੫੬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਤਾਸੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਏ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਤਾਸੇ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਕੇਵਲ ਕਲਪਨਾ ਹੈ. ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾਸੇ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਤਦ ਤੋਂ ਪਤਾਸੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਚੱਲੀ.

ਪਾਤਿ (ਗੋਤ) ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਰੱਖਣ.

ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਲਈ ਭੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਏਹੋ ਰੀਤਿ ਹੈ. ਕਈ ਸਿੱਖ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਛਕਾਉਣਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਏਹ ਕੇਵਲ ਮਨਮਤ ਹੈ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡਲੀ. ਦੇਖੋ, ਤੋਮਰ ਛੰਦ ਦਾ ਰੂਪ ੩.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਗਤਿ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਬਾਰਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਨਗਣ, ।।।.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁਮਤਿ ਮਹਾਂ ਰਿਖਿ ਰਘੁਵਰ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤ ਦਰ ਦਰ।
ਜਗ ਕੀ ਅਸੁ ਧੁਨਿ ਘਰ ਘਰ।
ਪੂਰ ਰਹੀ ਧੁਨਿ ਸੁਰਪੁਰ॥ (ਰਾਮਾਵ)

੨—ਅਮ੍ਰਿਤ ਗਤਿ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ "ਤ੍ਵਰਿਤ ਗਤਿ" ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ—ਨ, ਜ, ਨ, ਗ. ।।।, ।ऽ।, ।।।, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁਮਤਿ ਮਹਾਂ ਮੁਨਿ ਸੁਨਿਯੇ,
ਤਨ ਮਨ ਸ੍ਰੀ ਨਿਜ ਗੁਨਿਯੇ,
ਮਨ ਮੁੱਹ ਹੋਯ ਸੁ ਕਹਿਯੇ,
ਧਨ ਸਬ ਆਪਨ ਲਹਿਯੇ. (ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ)

੩—ਅਮ੍ਰਿਤ ਗਤਿ ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੧੦ ਅੱਖਰ. ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੇ ਦਸਮਾਂ ਵਰਣ ਗੁਰੁ. ਏਹ ਲੱਛਣ ਦੂਜੇ ਭੇਦ ਵਿਚ ਭੀ ਘਟਦਾ ਹੈ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਗੁਣ. ਵਿ—ਮੁਕਤਿ ਦਾਇਕ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਘਟ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਘੜਾ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੯ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬ ਅਤੇ ੧੩ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰਾਮ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਭਇਆ* ਅਨੰਦਾ,
ਹਰਿ ਨੀਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਇ,
ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਗਈ ਸਭ ਨੀਕਲਿ,
ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਬੁਧਿ ਪਾਇ. xxx
(ਰਾਮ ਮ: ੪)

ਅਮ੍ਰਿਤ ਜਲ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ਾਲਸਾਧਰਮ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਲਈ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਸਹਿਤ ਅਮਰ ਪਦਵੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਲ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਜਲ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਅਖੰਡ ਵ੍ਰਿੱਤੀ। ੨ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਹਠ ਯੋਗ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲੂਏ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜੋ ਛਿਦ੍ਰ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜੀਭ ਦੀ ਨੋਕ ਯੋਗੀ ਫਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁਚਾਣ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਕੇ ਜੀਭ ਲੰਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦੇ ਬਲ ਕਰਕੇ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰ ਟਪਕਣ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਪੀਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਾਰੁਣੀ" ਭੀ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ ਦਵਾਈ, ਜੋ ਜਵਾਇਨ ਦਾ ਸਤ, ਪਦੀਨੇ ਦਾ ਸਤ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕ ਕਪੂਰ, ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਸਮ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਉੱਤਮ ਔਖਧ ਹੈ.

ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ. ਵਿ—ਓਹ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਨਦੀ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰਾ। ੪ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਧੁਨਿ। ੫ ਹਰਿਕਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਧੁਨਿ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਧ੍ਵਨਿ ਸੰ. अमृत ध्वनि. ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਧੁਨਿ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਛੀ ਚਰਣ. ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਚਰਣ ਦੋਹਾ, ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਚੌਬੀਹ ਚੌਬੀਹ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਅੱਠ ਮਾਤ੍ਰਾ ਉੱਪਰ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਹੋਣ. ਅਤੇ ਦੋਹੇ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪਦ ਸਿੰਘਾਵਲੋਕਨ ਨ੍ਯਾਯ ਕਰਕੇ ਤੀਜੀ ਤੁਕ ਦੇ ਮੁੱਢ, ਅਤੇ ਦੋਹੇ ਦੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪਦ ਛੀਵੀਂ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਤ ਆਵੇ. ਇਹ ਛੰਦ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਵੀਰ ਰਸ ਦੇ ਕਾਵ੍ਯ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ.

* ਛੰਦ ਲਈ ਪਾਠ 'ਭਯਾ' ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਥਲ ਥਲ ਦਲ ਖਲਭਲ ਪਰਜੋ, ਲੋਥ ਉਲੱਥਪਲੱਥ,
ਜਸਵਾਰੀ ਕੋ ਫਿਰਤ ਹੈ, ਹਾਥੀ ਹੱਥ ਪ੍ਰਮੱਥ,—
ਹੱਥ ਪ੍ਰਮੱਥਥ, ਥਕਿਤ ਨ ਪੱਥਥ, ਥਿਤ ਜੰਹਿ ਜੁਥੱਥ,
ਥਲ ਥਲ ਗੁਥੱਥ, ਥਿਰਤ ਨ ਸਥੱਥ, ਥਰ ਥਰ ਗੁਥੱਥ,
ਥਕਤ ਨ ਕਿਥੱਥ, ਥਿਰ ਥਿਰ ਚਿੱਥਥ, ਬਪੁ ਉਪਲੱਥਥ,
ਬੁਰਿਯਨ ਮੱਥਥ, ਥਕਤ ਪਰੱਥਥ, ਮਲ ਦਲ ਥਲ ਥਲ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਜਲ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਲ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਬ। ੨ ਸੀਤਾ ਫਲ (ਸ਼ਰੀਫ਼ਾ). ੩ ਕੇਲਾ। ਅੰਗੂਰ। ੫ ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ। ੬ ਅਨਾਰ। ੭ ਵਿ—ਰਸਦਾਇਕ ਫਲ. "ਬਣ ਤ੍ਰਿਣ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਮਉਲਿਆ ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਪਾਈ." (ਬਸੰ ਵਾਰ)

ਅਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਤਿ ਬੂੰਦ। ੨ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਖਾ. "ਹਰਿ ਅਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਪੀਵਣਹਾਰੁ." (ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਮਾਝ)

ਅਮ੍ਰਿਤ ਰਾਇ / ਅਮ੍ਰਿਤ ਰਾਯ } ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਕਵੀ, ਜੋ ਛੈਲਰਾਯ ਭੱਟ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭਾ ਪਰਵ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ:—

ਮਨਹਰ

ਜਾਂਹੀ ਓਰ ਜਾਊਂ ਅਤਿ ਆਦਰ ਤਹਾਂ ਤੇ ਪਾਊਂ,
ਤੇਰੇ ਗੁਨ ਗਨ ਕੋ ਅਗਾਊ ਗਨੇ ਸ਼ੇਸ਼ ਜੂ,
ਹੀਰ ਚੀਰ ਮੁਕਤਾ ਜੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਦਾਨ ਦੇਤ,
ਤਿਨੈ ਦੇਖ ਦੇਖ ਅਭਿਲਾਖਤ ਧਨੇਸ਼ ਜੂ,
ਗੁਨਿਨ ਮੇ ਗੁਨੀ ਕਵਿ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪਢੈਯਾ ਤੇਰੋ,
ਜਬ ਇਨੈ ਹੇਰੋ ਪਜਾਰ ਕੀਜੈ ਅਮਰੇਸ਼ ਜੂ,
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਛੀਰਨਿਧਿ ਪਾਰ ਭਈ,
ਕੀਰਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਤੁਮੈ ਕਹਿਕੈ ਸੰਦੇਸ ਜੂ.

ਪ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਸਿੰਗਾਰੀ ਹਾਸਜ ਸੋ ਵਿਨੋਦ ਭਾਰੀ
ਦੀਨਨ ਪੈ ਕਰੁਨਾਨੁਸਾਰੀ ਸੁਖ ਦੀਨੋ ਹੈ,
ਕੀਨੇ ਅਰਿ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਰੁਦ੍ਰ ਰਸ ਭਰਜੋ ਝੁੰਡ
ਫੌਜਨ ਸੁਧਾਰਨ ਮੇ ਬੀਰ ਰਸ ਕੀਨੋ ਹੈ,
ਡੰਕ ਸੁਨ ਲੰਕ ਭਯਭੀਤ ਸਤ੍ਰੁ ਬਾਮ ਨਿੰਦਾ
ਵਿਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਬਲ ਅਦਭੁਤ ਰਸੇ ਲੀਨੋ ਹੈ,
ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਸਮ ਰਸ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਿਰਾਜੈ ਸਦਾ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਨਵੋ ਰਸ ਭੀਨੋ ਹੈ.

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਹੈ ਜਾਯੋ ਪ੍ਰਿਥੁ ਬੇਨ ਨ੍ਰਿਪ ਲੈ ਖਿਲਾਯੋ
ਚੂਮ ਚੂਮ ਮੁਖ ਦੈ ਦਧੀਚਿ ਸੁਖ ਦੀਨੋ ਹੈ,
ਬਲਿ ਰਾਜ ਮਨ ਭਾਯੋ ਹਰਿਚੰਦ ਲੈ ਲਡਾਯੋ
ਚਲਨ ਸਿਖਾਯੋ ਕਲ ਕਰਣ ਪ੍ਰਬੀਨੋ ਹੈ,
ਵਿਕ੍ਰਮ ਪਢਾਯੋ ਭੋਜ ਭੋਜਨ ਕਰਾਯੋ ਜਗ
ਦੇਵ ਪਹਿਰਾਯੋ ਜਗ ਅਭਿਲਾਖ ਲੀਨੋ ਹੈ,
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੁਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਹੀ ਤੇ
ਤੈਂ ਤੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਛਿਤਿਪਾਲ 'ਜਸ' ਕੀਨੋ ਹੈ.

ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਪਹੁ ਫਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ। ੨ ਮੋਕ੍ਸ਼ ਦਾਇਕ ਵੇਲਾ. ਮੁਕਤਿ ਵੇਲਾ.

ਅਮ੍ਰਿਤਾ. ਸੰ. अमृता. ਸੰਗਯਾ—ਗਿਲੋ। ੨ ਹਰੜ। ੩ ਮਘ ਪਿੱਪਲੀ। ੪ ਦੁੱਬ. ਦੂਰਵਾ। ੫ ਰਸੌਂਤ.

ਅਮ੍ਰਿਤਾਂਸੁ. ਸੰ. अमृतांशु. ਯੌ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਵਿੱਚ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਸੁਧਾਂਸ਼ੁ.

ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਮ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਭੀ ਸੁਆਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਾਰ ਰੂਪ. "ਅਮ੍ਰਿਤਾਮ੍ਰਿਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਅਮ੍ਰਿਤੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ.

ਅਮ੍ਰਿਤੋਦਭਵ. ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਉਦਭਵ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ). ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਉਦਕਭੁਕ.

ਅਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ. ਵਿ—ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ ਰਹਿਤ. ਅਮਰ. ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਯ. ਸੰ. अय्. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਭੱਜਣਾ। ਸੰ. अयस्—ਅਯਃ ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ। ੩ ਲੋਹਾ. "ਬਨਹਿ ਹੇਮ ਅਯ ਪਾਰਸ ਸਾਥ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਅਯ ਧਾਰਨ ਹੈ." (ਕਲਕੀ)

ਅਯਸ. ਸੰ. अयशस्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ. ਬਦਨਾਮੀ। ੨ ਵਿ—ਬਦਨਾਮ.

ਅਯਸਕਾਂਤ. ਸੰ. अयस्कान्त—ਅਯਸ੍‌ਕਾਂਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੁੰਬਕ. ਦੇਖੋ, ਚੁੰਬਕ.

ਅਯਦਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅਜਦਹਾ.

ਅਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘਰ. ਭਵਨ. ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੨ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ. ਵਿਸ਼ੁਵਤ ਰੇਖਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗਤਿ. ਉੱਤਰਾਇਣ ਅਤੇ ਦਕ੍ਸ਼ਿਣਾਇਣ.* ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ੁਵਤ ਰੇਖਾ। ੩ ਰਾਹ. ਮਾਰਗ। ੪ ਦੇਖੋ, ਐਨ.

ਅ਼ਯਾਂ. ਅ਼ عیاں ਵਿ—ਸਾਫ਼. ਖੁਲ੍ਹਾ. ਭ੍ਰਮ ਰਹਿਤ.

ਅਯਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ੨ ਵਿ—ਅਣਥੱਕ। ੩ ਅ਼ عیاش ਅ਼ੱਯਾਸ਼. ਐ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭੋਗੀ. ਵਿਲਾਸੀ.

ਅਯਾਗ਼. ਤੁ ایاغ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿਆਲਾ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ। ੨ ਸੰ. ਯਾਗ (ਜੱਗ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ.

ਅਯਾਚੀ. ਸੰ. अयाचिन्. ਵਿ—ਨਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਤੋਖੀ.

ਅਯਾਨਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ. ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ. ਇਆਣਪ.

ਅਯਾਨਾ. ਵਿ—ਅਨਜਾਣ. ਨਾਵਾਕ਼ਿਫ਼. "ਨਾਹੀ ਰਾਮ ਅਯਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਲਕ. ਇਆਣਾ.

ਅਯਾਮ. ਅ਼ ایّام ਯੌਮ (ਦਿਨ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਯਾਰਦਾਨਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅੱਬੁਲਫ਼ਜ਼ਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੱਯਾਰ.

ਅਯਾਲ. ਫ਼ਾ ایال ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੇਸ਼ਰ. ਸ਼ੇਰ ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਗਰਦਨ ਦੇ ਲੰਮੇ ਬਾਲ। ੨ ਅ਼ عیال ਅ਼ਯਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਟੰਬ. ਪਰਿਵਾਰ। ੩ ਸੰਤਾਨ। ੪ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਲਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇ. ਨੌਕਰ ਆਦਿ.

ਅਯਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਲੀ.

ਅਯਿ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਕੋਮਲ ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਐ! ਹੇ!

ਅਯੁਕਤ. ਸੰ. ਅਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਅਯੋਗ੍ਯ. ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਨਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਲਗ. ਵੱਖਰਾ.

ਅਯੁਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ. "ਅਯੁਤ ਬਰਖ ਤ੍ਰੈਤੇ ਚਿਤ ਧਰਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਯੁਧ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਅਯੋਧ੍ਯਾ.

ਅਯੋਅੰਙੈ. ਅ—ਇ—ਉ—ਅੰ—ਅ: ਟਾਂਕਰਿਆਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹਾਨ ਵੇਲੇ ਪਾਧੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. "ਅਯੋਅੰਙੈ ਸਭ ਜਗ ਆਇਆ ਕਾਖੈ ਘੰਙੈ ਕਾਲ ਭਇਆ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ. ੩)

ਅਯੋਗ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੁਦਾਈ. ਭਿੰਨਤਾ। ੨ ਕੁ ਸਮਯ (ਕੁ ਸਮਾ). ਖੋਟਾ ਵੇਲਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਯੋਗ੍ਯ.

ਅਯੋਗ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਾ ਯੋਗ੍ਯ. ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ. ਅਨੁਚਿਤ. ਬੇਜਾ। ੨ ਨਾਲਾਇਕ. ਨਿਕੰਮਾ.

ਅਯੋਧਨ. ਸੰ. ਆਯੋਧਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਰਣ ਭੂਮਿ. ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਜੋਧਨ.

ਅਯੋਧ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਜਿੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੰਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਅਯੋਧ੍ਯਾ.† ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਫੈਜਾਬਾਦ ਜਿਲੇ ਦੀ ਸਰਜੂ (ਸਰਯੂ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਰੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਥਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਚਿਰ ਤੀਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਹੀ ਹੈ. ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਵੈਵਸ੍ਵਤ ਮਨੁ ਨੇ ਵਸਾਈ ਸੀ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੧੨ ਯੋਜਨ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਦੋ ਯੋਜਨ ਦੱਸੀ ਹੈ. ਇਸ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ.

---

* ੧੦ ਪੋਹ ਤੋਂ ੯ ਹਾੜ੍ਹ ਤੀਕ ਦਾ ਸਮਾ ਉੱਤਰਾਯਣ, ਅਤੇ ੧੦ ਹਾੜ੍ਹ ਤੋਂ ੯ ਪੋਹ ਤੀਕ ਦਕ੍ਸ਼ਿਣਾਯਣ ਹੈ.

† ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਅਵਧ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਰ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(ੳ)ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ,ਜੋ ਹੁਣ ਪ੍ਰਸਿੱਧਨਹੀਂ.
(ਅ) ਸਰਯੂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ.
(ੲ)ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਕੁੰਡ ਪਾਸ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ. ਕਲਗੀਧਰ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ.

ਅਯੋਨਿ. ਵਿ—ਜਨਮ ਰਹਿਤ. ਜੋ ਯੋਨਿ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਬ੍ਰਹਮ.

ਅਯੰ. ਸੰ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ.

ਅੱਯਾਰ. ਅ਼ ‎عیّار‎ ਚਾਲਾਕ। ੨ ਫਰੇਬੀ.ਛਲੀਆ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਐ਼ਰ (ਘੋੜੇ ਦੀ ਭਾਜ) ਹੈ.

ਅਰ. ਵ੍ਯ—ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ. ਅਤੇ, ਔਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁ। ੨ ਸੰ. ਅ਼ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਪਹੀਏ ਦਾ ਗਜ਼। ੩ ਕੂਣਾ. ਨੁੱਕਰ। ੪ ਸਿਵਾਲ.ਕਾਈ। ੫ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ "ਅਜ" ਦੀ ਥਾਂ 'ਅਰ' ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਅਰ ਅਨੁਜਨਿਨੀ." (ਅੰਕ ੯੪੧) ਇਸ ਥਾਂ "ਅਜ ਅਨੁਜਨਿਨੀ."—ਚਾਹੀਏ। ੬ ਅੜ. ਜਿੱਦ। ੭ ਰੋਕ. ਵਿਘਨ. "ਕਿਂਹ ਸਿਖ ਕੋ ਕਾਰਜ ਅਰ ਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਸ਼. ਅ਼ ‎عرش‎ ਅ਼ਰਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ। ੨ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਤਖ਼ਤ। ੩ ਸੁਰਗ. ਦੇਵਲੋਕ. "ਖ਼ੁਦਾਵੰਦਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦ ਓ ਐ਼ਸ਼ ਅ਼ਰਸ਼." (ਜਫਰ) ੪ ਆਕਾਸ਼। ੫ ਛੱਤ। ੬ ਸੰ. ਅਰਸ. ਵਿ—ਨਿਰਸ. ਰਸ ਰਹਿਤ। ੭ ਅਰ੍ਸ਼ਸ—ਅਸ਼ੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਵਾਸੀਰ ਰੋਗ.

ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ / **ਅਰਸ ਕੁਰਸ** } ਦੇਖੋ, ਕੁਰਸ.

ਅਰਸਤੂ / **ਅਰਸਤੂੰ** } ‎ارسطو‎ ਅੰ-Aristotle-ਯੂ Aristoteles. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਦ੍ਵਾਨ, ਜੋ ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ੩੮੪ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਸ੍ਟਜੀਰਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਨੀਕੋਮੇਕਸ ਸ਼ਾਹੀ ਤਬੀਬ (ਵੈਦ) ਸੀ. ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਇਸ ਦੇ ਛੁਟਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਗਏ ਸਨ. ਇਹ ੧੭ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਐਥਿਨਜ਼ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਅਫਲਾਤੂੰ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼੍ਯ ਹੋਇਆ. ਉੱਥੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੀਕ ਇਸੇ ਮਹਾਰਿਖੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਅਫਲਾਤੂੰ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਮਗਰੋਂ ਅਰਸਤੂ ਐਥਿਨਜ਼ ਛੱਡਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹਰਮੀਆਸ ਕੋਲ, ਜੋ ਐਟਾਰਨੀਅਸ ਦਾ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਹਾਕਿਮ ਸੀ, ਚਲਾ ਗਿਆ. ਇੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪਿਥੀਆ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜੋ ਸ਼ਾਹ ਹਰਮੀਆਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ. ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰਮੀਆਸ ਈਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸਗਿਆ ਅਤੇ ਅਰਸਤੂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਮੀਟੀਲੀਨੀ ਚਲਾਗਿਆ. ਦੋ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਕਦੂਨੀਆ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫ਼ੈਲਬੂਸ (Philippos)* ਨੇ ਬੁਲਵਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ ਅਤਾਲੀਕ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ. ਅਰਸਤੂ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਮਕਦੂਨਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਡੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਰਿਹਾ.

ਜਦ ਸਿਕੰਦਰ ਦਿਗਵਿਜੈ ਦੀ ਉਮੰਗ ਵਿੱਚ ਏਸ਼ੀਆ ਵੱਲ ਤੁਰਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਰਸਤੂ ਐਥਿਨਜ਼ ਚਲਾਗਿਆ. ਉੱਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ੧੩ ਵਰ੍ਹੇ ਲੀਸੀਅਮ ਨਾਮੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਅਰਸਤੂ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਫਿਰਤੂਨੀ (Peripatetics) ਪੈਗਿਆ.

ਇਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੧੦੦੦ ਹੈ.† ਅਰਸਤੂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (Corpus Aristotelicum ਵਿੱਚ) ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੰਨਿਆਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਮੁਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅਲੌਕਿਕ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਤਰਕ (Logic), ਨੀਤੀ (Ethics), ਰਾਜਸ਼ਾਸਨ

* ਦੇਖੋ, ਫੈਲਕੂਸ.

† ਦੇਖੋ, Zeller's Aristotle and the Earlier Peripatetics Vol I. P. 49.

(Politics), ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (Economics), ਕਾਵ੍ਯ (Poetics), ਅਲੰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (Rhetoric), ਜੰਤੋਤ-ਪੱਤੀ (Natural history of animals), ਪਦਾਰਥ ਵਿਦ੍ਯਾ (Physics), ਆਤਮ ਵਿਦ੍ਯਾ (Metaphysics) ਆਦਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਲਕ੍ਸ਼ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਪੁਸ੍ਤਕਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ ਹਨ.

ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਅਰਸਤੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ 'ਵਿਦ੍ਵਾਨੇਸ਼੍ਵਰ' (Master of the wise) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਉਲਥਾ ਤਕਰੀਬਨ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸ੍ਰਿਟੀਆਂ ਤੇ ਐਕੇਡਿਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ ਇਮਤਹਾਨਾਂ ਲਈ ਵਿਦ੍ਯਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ. ਅ਼ਰਸਤੂ ੬੨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗਕੇ ਬੀ. ਸੀ. ੩੨੨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ. "ਬੋਲ ਅਰਸਤੂੰ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਚਰਜੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧੭)

ਅਰਸਾ. ਅ਼ عرصہ ਅ਼ਰਸ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾ. ਕਾਲ. ਵੇਲਾ। ੨ ਚਿਰ. ਦੇਰ। ੩ ਮੈਦਾਨ.

ਅਰਸਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੨.

ਅਰਹਟ. ਸੰ. ਅਰਘੱਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘਟੀਯੰਤ੍ਰ. ਹਰਟ.

ਅਰਹਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਰਹਰ. ਤੂਵਰ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੌਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਦੀ ਦਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ,

ਅਰਹੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਰ੍ਹੰਤ."ਧਰ ਅਰਹੰਤ ਦੇਵ ਕੋ ਰੂਪਾ." (ਅਰਹੰਤਾਵ)

ਅਰਕ. ਸੰ. ਅਰ੍ਕ੍. ਧਾ—ਤਪਾਉਣਾ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਾ. ਵਡਿਆਉਂਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਰ੍ਕ. ਅਰ੍ਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ। "ਕਮਲ ਬਦਨ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਿ ਜਿਹ ਕੋ ਵਾਕ ਅਰਕ ਪਰਮਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਅੱਕ. "ਅਰਕ ਜਵਾਸ ਪਾਤ ਬਿਨ ਭਇਉ." (ਤੁਲਸੀ) ੪ ਇੰਦ੍ਰ। ੫ ਤਾਂਬਾ। ੬ ਅਗਨਿ। ੭ ਪੰਡਿਤ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ। ੮ ਵਡਾ ਭਾਈ। ੯ ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਬਾਰਾਂ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੧੦ ਅ਼ عرق ਅ਼ਰਕ਼. ਪਸੀਨਾ. ਮੁੜ੍ਹਕਾ। ੧੧ ਨਾਲ ਵਿੱਚਦੀਂ ਚੋਇਆ ਹੋਇਆ ਰਸ। ੧੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦਾ ਸਾਰ. ਤਤ੍ਵ. ਨਿਚੋੜ

ਅਰਕ ਸੁਤ / **ਅਰਕਜ** ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਰ੍ਕ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਧਰਮਰਾਜ. ਯਮ। ੨ ਸ਼ਨੈਸ਼੍ਚਰ (ਛਨਿੱਛਰ). ੩ ਕਰਣ। ੪ ਸੁਗ੍ਰੀਵ.

ਅਰਕ ਬਾਦਿਯਾਂ. ਫ਼ਾ عرق بادیاں ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਦਿਯਾਂ (ਸੌਂਫ) ਦਾ ਅ਼ਰਕ਼. ਇਸ ਦੇ ਸੌਂਫ ਵਾਲੇ ਹੀ ਗੁਣ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਫ.

ਅਰਕਾਨ. ਦੇਖੋ, ਯਰਕ਼ਾਨ.

ਅਰਕੀ. ਵਿ—ਅਰਕ (ਸੂਰਜ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸੂਰਜ ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਛਨਿੱਛਰ। ੩ ਯਮ. ਧਰਮਰਾਜ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰਖਣ ੩.

ਅਰਖਨ. ਦੇਖੋ, ਆਕਰਖਣ। ੨ ਸੰ. आर्षक्रम-ਆਰ੍ਸ਼ਕ੍ਰਮ. ਰਿਖੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਪਾਟੀ. ਰਿਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ (ਮਰਜਾਦਾ).

ਅਰਖੇਉ. ਸੰ. आर्षेय—ਆਰ੍ਸ਼ੇਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਿਸ਼ਿ ਕਰਮ. ਉੱਤਮ ਸਾਧੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ. "ਗੁਰਮੁਖ ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਮਤਿ ਅਰਖੇਉ ਹੈ." (ਭਾਗੁ) ਆਰ੍ਸ਼ੇਯ ਮਤਿ.

ਅਰਗਜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਵਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਮ੍ਰਿਗ ਮਦ ਗੌਰਾ ਚੋਆ ਚੰਦਨ ਕੁਸੁਮ ਦਲ ਸਗਲ ਸੁਗੰਧਿ ਕੈ ਅਰਗਜਾ ਸੁਬਾਸ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਕਸਤੂਰੀ, ਮੁਸ਼ਕ ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਚਿਕਨਾਈ, ਇਤਰ, ਚੰਦਨ, ਕੇਸਰ, ਗੁਲਾਬਫੁੱਲ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਰਗਜਾ ਬਣਦਾ ਹੈ.

ਅਰਗਲ / **ਅਰਗਲਾ** ਸੰ. अर्गल—ਅਰ੍ਗਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਿਵਾੜ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਈ ਹੋਈ ਕਾਠ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਰਲੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਵਾੜ ਨਾ ਖੁਲ੍ਹ ਸਕੇ। ੨ ਅੰਕੁੜਾ. ਬਿੱਲੀ. ਚਟਖਨੀ। ੩ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਕੀਲ.

ਅਰਗਾਈ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਾਮੋਸ਼ੀ. ਚੁੱਪ. "ਜਸੋਂ ਤਰ ਆਗੇ ਅਗ ਅਰਗਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਜੈਸੇ ਤਰ

(ਤਤ੍ਵਗਜਾਨੀ) ਅੱਗੇ ਅਗਜ (ਅਗਜਾਨੀ) ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਰਗਾਨਾ. ਪ੍ਰਾ. ਕ੍ਰਿ—ਚੁੱਪ ਹੋਣਾ. ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਅਖ਼ਤਜਾਰ ਕਰਨੀ.

ਅਰਗਾਰ / **ਅਰਗਾਰੰ** } ਵਿ—ਅਰਿ—ਗਾਲਕ. ਵੈਰੀ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਰਘ. ਸੰ. ਅਰ੍ਘ. ਸੰਗਜਾ—ਭੇਟਾ. ਪੂਜਾ। ੨ ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ। ੩ ਜਲ, ਦੁੱਧ, ਕੁਸ਼ਾ, ਦਹੀਂ, ਸਰ੍ਹੋਂ, ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਜੌਂ, ਜੋ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕਰੇ ਜਾਣ। ੪ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਜਲ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਜਲ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ, ਜੋ ਗਊ ਦੇ ਕੰਨ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅਰਘਾ। ੬ ਮੋਤੀ. "ਅਰਘ ਗਰਭ ਨ੍ਰਿਪ ਤ੍ਰਿਯਨ ਕੋ ਭੇਦ ਨ ਪਾਯੋ ਜਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ਮੋਤੀ, ਗਰਭ, ਰਾਜਾ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ. ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਦੀ ਠੀਕ ਥਾਂ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਣਨਾ ਕਠਿਨ ਹੈ. ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਗਜਾਨ ਭੀ ਔਖਾ ਹੈ.

ਅਰਘਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਘ ੫.

ਅਰਚ. ਸੰ. अर्च्. ਧਾ—ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਮਾਨ ਕਰਨਾ. ਸਵਾਰਨਾ. ਉਸਤਤਿ (ਸ੍ਤੁਤਿ) ਕਰਨਾ. ਸ੍ਥਾਪਨ (ਥਾਪਨਾ).

ਅਰਚਨ / **ਅਰਚਾ** } ਸੰ. अर्चन. अर्चा. ਸੰਗਜਾ—ਪੂਜਨ ਪੂਜਾ। ੨ ਆਦਰ. ਸਤਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਚ ਧਾ. "ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ." (ਗੂਜ ਰਵਦਾਸ)

ਅਰਚਾਰ. ਸੰ. अर्चार्ह—ਅਰ੍ਚਾਰ੍ਹ. ਵਿ—ਅਰਚਾ (ਪੂਜਾ) ਅਰ੍ਹ (ਯੋਗਜ). ੨ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਜ. ਆਦਰ ਲਾਇਕ. "ਆਗਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਅਰਚਾਰ ਪਾਗਜ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜਬ ਕ੍ਰੁੱਪਹਿ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਜਦ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਜ ਪੂਜਾ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ.

ਅਰਚਿ. ਸੰ. ਅਰ੍ਚਿ. ਸੰਗਜਾ—ਕਿਰਣ। ੨ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ.

ਅਰਚੈ ਕੈ ਘਰਿ. ਅਰਚਾ (ਪੂਜਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਵਿੱਚ. "ਅਰਚੈ ਕੈ ਘਰਿ ਰਹੈ ਉਦਾਸ। ਪਰਚੈ ਕੈ ਘਰਿ ਕਰੈ ਨਿਵਾਸ." (ਰਤਨਮਾਲਾ) ਕਰਮ ਕਾਂਡੀਆਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋਕੇ, ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਰਚਾ (ਗਜਾਨ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰੇ. ਭਾਵ—ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਕੇ ਗਜਾਨ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ.

ਅਰਛੇਨ. ਵਿ—ਅਰਿ—ਕ੍ਸ਼ਯਣ. ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਅਰਛੇਨ ਬੇਨ ਮਹਾਂ ਬਲੀ." (ਬੇਨਰਾਜ)

ਅਰਜ. ਸੰ. अर्ज्. ਧਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਕਮਾਉਣਾ. ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ. ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ। ੨ ਅ਼ عرض ਅ਼ਰਜ਼. ਸੰਗਜਾ—ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਭਾਵ—ਬੇਨਤੀ. ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. "ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ ਪੇਸ ਤੋ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੩ ਚੌੜਾਈ. ਚੌੜਾਨ. ਵਿਸਤਾਰ। ੪ ਫ਼ਾ آرزو ਆਰਜ਼ੂ. ਮਨੋਰਥ. "ਸਚਾ ਅਰਜੁ ਸਚੀ ਅਰਦਾਸ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੫ ارج ਭਾਉ. ਨਿਰਖ਼। ੬ ਕ਼ੀਮਤ. ਮੁੱਲ। ੭ ਕ਼ਦਰ.

ਅਰਜਦਾਸ੍ਤ. ਫ਼ਾ عرض داشت ਅ਼ਰਜ਼ਦਾਸ੍ਤ. ਸੰਗਜਾ—ਵਿਨਯ ਪਤ੍ਰ. ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਪਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਦਾਸ.

ਅਰਜਨ. ਸੰ. ਅਰ੍ਜਨ. ਸੰਗਜਾ—ਕਮਾਉਣਾ. ਖੱਟਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰ੍ਜ੍ ਧਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਰਹ (ਜਮਾ) ਕਰਨਾ. "ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਕਰੀ ਅਰਜਨ ਬਾਨੀ ਜੈਸ" (ਪੰਪ੍ਰ) ੩ ਸੰ. ਅਰ੍ਜੁਨ. ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਮਲਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਸਦਾਬਹਾਰ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. ਚੇਤ ਵੈਸਾਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਬਹੁਤ ਮਜਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. L. Terminalia-Arjuna. ੪ ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਝਲਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਧਨੁਖਵਿਦਜਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਦੁਤੀ ਸੀ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁੰਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਇਹ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਜਨਮਿਆ ਸੀ. ਵਿਰਾਟ ਪਰਬ ਦੇ ਚੌਤਾਲੀਸਵੇਂ ਅਧਜਾਯ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਅਰ੍ਜੁਨ (ਉੱਜਲ) ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਉਂ ਅਰ੍ਜੁਨ ਹੋਇਆ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਬਾਈਸਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

ਕਥਾ ਬ੍ਰਿੱਧ ਕਸ ਕਰੋਂ ਵਿਚਾਰਾ ?
ਬਾਇਸਵੋਂ ਅਰਜਨ ਅਵਤਾਰਾ. (ਨਰਾਵ)
੫ ਕ੍ਰਿਤਵੀਰਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਸ੍ਰਵਾਹੁ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਹਸ੍ਰਾਰ੍ਜੁਨ ਭੀ ਹੈ. ਇਹ ਹੈਹਯ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਵਾਹੁ ਅਤੇ ਰੇਣੁਕਾ। ੬ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਨੇਰ। ੭ ਮੋਰ। ੮ ਇੰਦ੍ਰ।

੯ ਸਿੱਖਕੌਮ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੈਸਾਖ ਪ੍ਰਵਿਸ਼੍ਟ ੧੯(ਵੈਸਾਖ ਵਦੀ੭) ਸੰਮਤ ੧੬੨੦ (੧੫ ਏਪ੍ਰਿਲ ਸਨ ੧੫੬੩) ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਹੋਇਆ. ੨੩ ਹਾੜ ਸੰਮਤ ੧੬੩੬ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਚੰਦ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਦੇਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਮਉ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਹਾਵੀਰ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜਨਮੇ.

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ੨ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੩੮ (੧ ਸਤੰਬਰ ਸਨ ੧੫੮੧) ਨੂੰ ਗੁਰੁਗੱਦੀ ਤੇ ਵਿਰਾਜੇ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਕੌਮੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਮ-ਕਿਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੰਧ (ਦਸ਼ਮਾਂਸ਼) ਲੈਣ ਦੀ ਮਰਜਾਦਾ ਬੰਨ੍ਹੀ. ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖਸਰ ਤਾਲ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾਇਆ ਅਰ ਸੰਮਤ ੧੬੪੫ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ, ਸੰਮਤ ੧੬੪੭ ਵਿੱਚ ਤਰਨਤਾਰਨ ਤਾਲ ਰਚਿਆ. ਸੰਮਤ ੧੬੫੧ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਗਰ (ਜਿਲਾ ਜਾਲੰਧਰ ਵਿੱਚ) ਵਸਾਇਆ, ਸੰਮਤ ੧੬੫੯-੬੦ ਵਿੱਚ ਰਾਮਸਰ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੬੬੧ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ. ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਅੰਦਰ ਥਾਪਕੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਠਹਿਰਾਇਆ.

ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਤਜਪ੍ਰਤਿਗਜਾ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਚਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਬਕ ਦੱਸਣ ਲਈ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ੪ (੨ਹਾੜ੍ਹ) ਸੰਮਤ ੧੬੬੩ (੩੦ ਮਈ ਸਨ ੧੬੦੬) ਨੂੰ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਹੌਰ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ. ਆਪ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਦੇਹਰਾ ਕਿਲੇ ਪਾਸ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਯਾਤ੍ਰਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ੨੪ ਵਰ੍ਹੇ ੯ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ੪੩ ਵਰ੍ਹੇ ੧ ਮਹੀਨਾ ੧੫ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭੋਗੀ.
"ਗੁਰੁਅਰਜੁਨ ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸਰਿ ਦੀਅਉ."
ਅਤੇ—"ਮੂਰਤਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਿਖਹੁ ਨਯਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)
੧੦ ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ। ੧੧ ਨਿਰਮਲ. ਸ਼ੁੱਧ.

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜਨ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਭੀ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਅਰਜਨ* ਸੁਨਤ ਸੁ ਦਾਸਨ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਤ
ਮੋਹ ਕੇ ਵਿਦਾਰਬੇ ਕੋ ਵਾਕ ਸਰ ਅਰਜਨ, †
ਅਰਜਨ ‡ ਯਸ ਵਿਸਤੀਰਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਜਾਨਿਯਤ ਮਾਨੋ ਤਰੁ ਅਰਜਨ, §
ਅਰਜਨ¶ ਭਏ ਗਨ ਮੋਖਪਦ ਲਏ ਤਿਨ
ਸਜਾਮਘਨ ਤਨ ਹੋਯ ਤੋਰੇ ਯਮਲਾਰਜਨ, ‖
ਅਰਜਨ੦ਨ ਜਾਨਜੋਜਾਇ ਕੇਤੋ ਹੈ ਵਿਥਾਰ ਤੇਰੋ
ਐਸੋ ਰੂਪ ਧਾਰ ਆਇ ਰਾਜੈਂ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਜਨ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ ੯.

ਅਰਜਨ ਪਿਤਾ. ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਇੰਦ੍ਰ.

ਅਰਜਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ.

ਅਰਜ ਬੇਗੀ. ਫ਼ਾ عرض بیگی ਅ਼ਰਜ਼ ਬੇਗੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅ਼ਰਜ਼ ਪਹੁਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ. ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਪਹੁਚਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. "ਖਰੋ ਅਰਜਬੇਗੀ ਤਿਸ ਥਾਨੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਜ਼ਨਾਨੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਅਰਜ ਪਹੁਚਾਉਣ ਵਾਲੀ "ਉਰਦਾ ਬੇਗਨੀ" ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ.

ਅਰਜਮੰਦ. ਫ਼ਾ ارجمند ਵਿ—ਅਰਜ (ਕ਼ੀਮਤ) ਵਾਲਾ। ੨ ਉੱਤਮ। ੩ ਮਾਨ ਯੋਗਯ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ਵਾਲਾ। ੪ ਕ਼ਦਰ ਲਾਇਕ਼.

ਅਰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਆਰਜਾ.

* ਅਰਜਾਂ, ਬੇਨਤੀਆਂ. † ਅਰਜੁਨ ਪਾਂਡਵ. ‡ ਉੱਜਲ. § ਅਰਜੁਨ ਬਿਰਛ. ¶ ਨਿਰਮਲ, ਸ਼ੁੱਧ ਅੰਤਹਕਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ. ‖ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਅਰਜੁਨ ਬਿਰਛਾਂ ਦਾ ਯਮਲ (ਜੋੜਾ) ਤੋੜਿਆ. ਦੇਖੋ, ਜਮਲਾਰਜਨ ਸ਼ਬਦ. ੦ ਚੌੜਾਨ. ਭਾਵ—ਫੈਲਾਉ. ਵਿਸ੍ਤਾਰ.

ਅਰਜ਼ਾਂ. ਫ਼ਾ. ارزاں ਵਿ—ਸਸਤਾ.

ਅਰਜਾਧਿ } **ਅਰਜਾਧੇ** } ਸੰਗਯਾ—ਆਰਜਾ—ਅਵਧਿ. ਉਮਰ ਦੀ ਮਯਾਦ. ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਹੱਦ. "ਪਲ ਖਿਨਿ ਛੀਜੈ ਅਰਜਾਧੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਰਜਾਨੀ } **ਅਰਜਾਨੀ ਮਲ** } ਬਾਬਾ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਆਰਜਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ.

ਅਰਜਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਜਾਰੀ । ੨ ਫ਼ਾ آزردہ ਆਜ਼ੁਰਦਹ. ਵਿ — ਦੁੱਖਾਤੁਰ. ਰੰਜੀਦਾ. "ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰਜਾਰੀ ਹੋਈ ਮਰਣ ਪ੍ਰਯੰਤ." (ਜਸਭਾਮ)

ਅਰਜੀ. ਅ਼ عرضی ਅ਼ਰਜ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਨਯਪਤ੍ਰ. ਅਰਦਾਸ। ੨ ਵਿ—ਨਮੂਦਾਰ. ਪ੍ਰਗਟ. "ਕਾਲਿਕਾ ਕਾਲ ਹੀ ਜਿਉ ਅਰਜੀ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਰਜ਼ੀਦਨ. ਫ਼ਾ ارزیدن ਕ੍ਰਿ—ਮੁੱਲ ਪਾਉਣਾ. ਕ਼ੀਮਤ ਕਰਨੀ.

ਅਰਜੁ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜ.

ਅਰਜੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ.

ਅਰਜੁਨਾਯੁਧ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਆਯੁਧ(ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਧਨੁਖ.ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ 'ਗਾਂਡੀਵ'.

ਅਰਜੁਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜਨ.

ਅਰਜੋਈ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਜ. "ਅਵਿ-ਲੋਕੋ ਮਮ ਦਿਸ ਅਰਜੋਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਝਿ ਉਰਝਿ ਕੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਗੁਲਝਨ ਵਿੱਚ ਫਸਕੇ. ਗੋਰਖਧੰਦੇ ਵਿੱਚ ਉਲਝਕੇ. "ਅਰਝਿ ਉਰਝਿ ਕੈ ਪਚਿਮੂਆ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ। ੨ ਸੰ. ਅਰ੍ਣ. ਸੰਗਯਾ—ਲਹਿਰ. ਤਰੰਗ। ੩ ਪ੍ਰਵਾਹ. ਵਹਾਉ। ੪ ਅੱਖਰ. ਵਰਣ.

ਅਰਣਵ. ਸੰ. ਅਰ੍ਣਵ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਸਮੁੰਦਰ. "ਅਰਣਵ ਭਵ ਨਾਸ ਕੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਰਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰਣਯ (ਜੰਗਲ) ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਝੋਟਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ ੩। ੨ ਵਿ—ਜੰਗਲੀ.

ਅਰਣਿ } **ਅਰਣੀ** } ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ। ੨ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਬਿਰਛ. L. Premna Spinosa.

੩ ਇੱਕ ਕਾਠ ਦਾ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੱਗ ਲਈ ਅੱਗ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਮਥਨ ਗ੍ਯਾਨ ਅਗਨੀ ਕੋ ਅਰਣੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਅਧਰਾਰਣੀ (ਹੇਠਲੇ ਗਜ਼) ਵਿੱਚ ਛੇਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਰਣੀ (ਉੱਪਰਲਾ ਗਜ਼) ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤਰਾਰਣੀ ਨੂੰ ਮਧਾਣੀ ਵਾਂਙ ਰੱਸੀ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਨਾਲ ਵਡੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁਮਾਉਂਦੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਗੜ ਤੋਂ ਅੱਗ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੀ ਸੀ. ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੱਗ ਨੂੰ ਸੁੱਚੀ ਮੰਨਕੇ ਯੱਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਉੱਤਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

੪ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਵੈਰਣ), ਅਤੇ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਦੀ ਫੌਜ ਲਈ ਭੀ ਅਰਣੀ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ.

ਅਰਣੇਸ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣੇਸ.

ਅਰਣੋਦਯ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣੋਦਯ.

ਅਰਣ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰਨ.

ਅਰਥ. ਸੰ. ਅਰ੍ਥ੍. ਧਾ—ਮੰਗਣਾ. ਚਾਹੁਣਾ. ਢੂੰਡਣਾ ਘੇਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਰ੍ਥ—ਅਰ੍ਥੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ. ਪਦ ਦਾ ਤਾਤਪਰਯ. "ਧਰਜੋ ਅਰਥ ਜੋ ਸਬਦ ਮਝਾਰਾ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਰ ਕਰਹੁ ਵਿਚਾਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਮਤਲਬ. "ਪੁਛਿਆ ਢਾਢੀ ਸਦਿਕੈ, ਕਿਤੁ ਅਰਥ ਤੂੰ ਆਇਆ?" (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਤੀਰਥ ਉਦਮੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀਆ ਸਭ ਲੋਕ ਉਧਰਣ ਅਰਥਾ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੪ ਧਨ. ਪਦਾਰਥ. "ਅਰਥ ਧਰਮ ਕਾਮ ਮੋਖ ਕਾ ਦਾਤਾ." (ਬਿਲਾ ਮ:੫) ੫ ਕਾਰਨ. ਹੇਤੁ. ਸਬਬ। ੬ ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼ ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਇਹ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ। ੭ ਫਲ. ਨਤੀਜਾ। ੮ ਸੰਪਤਿ. ਵਿਭੂਤਿ. "ਅਰਥ ਦ੍ਰਬੁ ਦੇਖ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਚਲਨਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੯) ੯ ਵਿ—ਅ—ਰਥ. ਰਥ ਰਹਿਤ. ਰਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਸੰ. अर्थशास्त्र. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਰ੍ਥ (ਧਨ) ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ. ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ੨ ਚਾਣਿਕ੍ਯ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਨੀਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੈਨਾਪਤਿ ਅਤੇ ਚਾਣਿਕ੍ਯ.

ਅਰਥ ਚਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ (B)

ਅਰਥਨਾ. ਸੰ. ਅਰ੍ਥਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਮੰਗਣਾ. ਯਾਚਨਾ. "ਅਸਨ ਹੀਨ ਬਸਨੰ ਨਗਨ ਕਰਤ ਅਰਥਨਾ ਜੌਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਰਥ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ.

ਅਰਥ ਮੱਲ. ਬਾਬਾ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਦਾ ਜੇਠਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਦਾ ਪੋਤਾ. "ਤਬਹਿ ਅਰਥ ਮਲ ਚਲ ਕਰ ਆਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਥ ਵਾਦ. ਸੰ. ਅਰ੍ਥਵਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਵਾਕ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ-ਸੁਰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਸੁਖ ਦੱਸਕੇ ਜੱਗ ਅਤੇ ਹਵਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਵੇ. ਕਿਸੇ ਵ੍ਰਤ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਲਈ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇ.

ਅਰਥਾਉ, ਅਰਥਾਇ ਦੇਖੋ, ਅਰਥ ਅਤੇ ਅਰਥਾਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਤਾਤਪਰਯ. "ਏਸ ਸਬਦ ਕੋ ਜੋ ਅਰਥਾਵੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) "ਇਸੁ ਪਦ ਜੋ ਅਰਥਾਇ ਲੇਇ ਸੋ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸਿੰਧੀ. ਅਰਥਾਇ. ਮਿਸਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ. ਉਦਾਹਰਣ.

ਅਰਥਾਤ. ਸੰ. अर्थात्. ਵ੍ਯ—ਯਾਨੀ। ੨ ਦਰ ਹਕ਼ੀਕ਼ਤ. ਸਚ ਮੁਚ. ਅਸਲੋਂ.

ਅਰਥਾਂਤਰ ਨ੍ਯਾਸ. ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਉਕਤਿ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਕਥਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ ਨਾਲ, ਅਥਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਨਾਲ ਪੁਸ਼੍ਟ (ਪੱਕਾ) ਕਰੀਏ, ਇਹ "ਅਰਥਾਂਤਰ ਨ੍ਯਾਸ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਨੀਚ ਊਚ ਹ੍ਵੈ ਜਾਤ ਹੈਂ, ਗੁਰੁਘਰ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤਿ."
"ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਮਿਟ ਜਾਤ,
ਦੇਖੋ! ਮਰਦਾਨਾ ਪੂਜ੍ਯ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਸੰਗ ਤੇ."

ਨੀਚ ਉੱਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੁਸੰਗਤਿ ਤੋਂ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਵਾਕ ਹਨ. ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਇਹ ਰੀਤਿ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪੂਜ੍ਯ ਹੋਣਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਚਨ ਹਨ.

ਸਾਕਤ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਜੀਐ ਦੂਰਹਿ ਜਾਈਐ ਭਾਗਿ,
ਬਾਸਨੁ ਕਾਰੋ ਪਰਸੀਐ ਤਉ ਕਛੁ ਲਾਗੈ ਦਾਗੁ.
(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਾਕਤ ਦਾ ਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਾਕ ਹੈ, ਕਾਲਾ ਬਰਤਨ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਕਥਨ ਹੈ.

(ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਨਾਲ ਪੁਸ਼੍ਟ ਕਰਨਾ, ਇਹ "ਅਰਥਾਂਤਰ ਨ੍ਯਾਸ" ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਸਿੱਖਨ ਸੇਵਾ ਗੁਰੁ ਕਰੈਂ, ਵਡਿਯਨ ਕੀ ਯਹਿ ਰੀਤਿ."
"ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਨੇ ਦਾਤੂ ਕੀ ਸਹਾਰੀ ਲਾਤ,
ਵਡੇ ਸਦਾ ਛਿਮਾ ਔਰ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਧਰਤ ਹੈਂ."

ਅਰਥਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਰਥ ਲਾਉਣਾ. ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕਰਨੀ। ੨ ਵਾਕ੍ਯ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ.

ਅਰਥਾਪੱਤੀ. ਸੰ. अर्थापत्ति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾ ਕਹੇ ਗਏ ਅਰਥ ਦਾ ਸਮਝਣਾ. ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਸੁਤੇ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਜਿਵੇਂ-ਕੋਈ ਆਖੇ ਕਿ ਮੋਹਲੇਧਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਹਿਆ ਹੈ, ਤਦ ਇਹ ਭੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰ ਛਾ ਰਹੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਣ। ੨ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਕਾਵ੍ਯਾਰਥਾਪੱਤੀ.

ਅਰਥਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਰਥਾਉ ਅਤੇ ਅਰਥਾਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਉਹ ਚੇਸ਼੍ਟਾ (ਹਰਕਤ), ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ। ੩ ਕਰਤਬ. "ਸਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰਤ ਸੂਰਨ ਪੈ ਕਰ ਹਾਥਨ ਕੋ ਅਰਥਾਵ ਦਿਖਾਵੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਥਾਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਦੇਖੋ, ਦੀਪਕ (ਸ).

ਅਰਥੀ. ਸੰ. ਸ਼ਵਰਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਰਦਾ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀੜ੍ਹੀ. ਤਖ਼ਤਾ. ਬਿਬਾਨ (ਵਿਮਾਨ). ੨ ਸੰ. अर्थिन्

ਅਰ੍ਥੀ. ਵਿ—ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਗ਼ਰਜ਼ੀ. "ਜਬ ਇਹੁ ਧਾਵੈ ਮਾਇਆ ਅਰਥੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਰਥੀਆ | **ਅਰਥੀਯ** } ਦੇਖੋ, ਅਰਥੀ ੨. "ਰਾਜੇ ਖਾਨ ਉਮਰਾਵ xxx ਸਭਿ ਹਰਿ ਕੇ ਅਰਥੀਏ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) "ਜੋ ਅਰਥੀਯ ਪਦਾਰਥਨ ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਵੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਥੇਉ. ਦੇਖੋ, ਅਰਥਾਇ. "ਗੁਰਮੁਖ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਅਰਥੇਉ." (ਭਾਗੁ)

ਅਰਦ. ਸੰ. ਅ੍ਰਦ੍. ਧਾ—ਮੰਗਣਾ. ਜਾਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਮਾਰਨਾ.

ਅਰਦਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਰਦਨ (ਦੰਦ) ਬਿਨਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਦੰਦ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰ. ਅ੍ਰਦਨ—ਅਦੰਨ. ਸੰਗਯਾ—ਪੀੜਨਾ. ਦਲਨਾ. "ਨਮੋ ਸ੍ਰੋਣਵੀਰਜਾਰਦਨੀ ਧੂਮ੍ਰਹੰਤੀ." (ਚੰਡੀ ੨) "ਰਕਤਬੀਜ ਸੁੰਭਾਦਿਕ ਅਰਦਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਮਾਰਨਾ. ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ। ੪ ਯਾਚਨਾ. ਮੰਗਣਾ.

ਅਰਦਲੀ. ਅੰ. Orderly. ਸੰਗਯਾ—ਅੜਦਲੀ. ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੌਕਰ.

ਅਰਦਾਸ | **ਅਰਦਾਸਿ** } ਸੰ. ਅਰ੍ਦ (ਮੰਗਣਾ) ਆਸ (ਆਸ਼ਾ). ਮੁਰਾਦ ਮੰਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਫ਼ਾ عرضداشت ਅ਼ਰਜ਼ਦਾਸ਼੍ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਬੇਨਤੀ. ਵਿਨਯ. "ਅਰਦਾਸ ਬਿਨਾ ਜੋ ਕਾਜ ਸਿਧਾਵੈ." (ਤਨਾਮਾ) "ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਨੀ ਭਗਤ ਅਪੁਨੇ ਕੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤ ਨੇਮ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਕਰਤਾਰ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਖੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਹੈ, ਯਥਾ:—"ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਭੈ ਭੰਜਨੋ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਿ." (ਸਿਰੀ ਮ: ੫)
"ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਕਰੈ ਆਪਿ ਆਪੇ ਆਣੈ ਰਾਸਿ,
ਤਿਸੈ ਅਗੈ ਨਾਨਕਾ, ਖਲਿਇ ਕੀਚੈ ਅਰਦਾਸਿ."
(ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧. ਮ: ੨)

"ਦੁਇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕਰਉ ਅਰਦਾਸਿ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

"ਤੂ ਠਾਕੁਰ ਤੁਮ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ।
ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ।
ਤੁਮ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੇਰੇ।
ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਿ ਸੂਖ ਘਨੇਰੇ।
ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤੁ।
ਊਚੇ ਤੇ ਊਚਾ ਭਗਵੰਤੁ।
ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੁਮਰੈ ਸੂਤ੍ਰਿ ਧਾਰੀ।
ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਇ ਸੁ ਆਗਿਆਕਾਰੀ।
ਤੁਮਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨੀ।
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ."
(ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਰਦਾਸੀਆ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਜਾਰੀ, ਗਰੰਥੀ ਆਦਿ ਸਿੱਖ। ੨ ਵਿ—ਅ਼ਰਜ਼ (ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਰਦਾਗ. ਸੰ. ਅਦਿੰਤ. ਵਿ—ਦਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਪੀੜਿਆ। ੨ ਯਾਚਨ ਕੀਤਾ. ਮੰਗਿਆ. "ਦੇਉ ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਅਰਦਾਗਿਓ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਰਦਾਗਿਓ. ਮੰਗਿਆ. ਯਾਚਨ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਦ ਅਤੇ ਅਰਦਾਗ.

ਅਰਦਿਤ. ਦਲਿਆ. ਕੁਚਲਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਰਦਨ ੨. "ਭਜੰਤ ਅਰਦਿਤੰ ਅਘੰ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਮੰਗਿਆਹੋਇਆ.

ਅਰਧ. ਸੰ. ਅਧਸ੍. ਵ੍ਯ—ਹੇਠ. ਥੱਲੇ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਉਰਧ। ੨ ਸੰ. ਅਰ੍ਧ—ਅਧੰ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸ਼ਫ਼. "ਅਰਧ ਸਰੀਰ ਕਟਾਈਐ." (ਸਿਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਅੱਧ. ਭਾਵ—ਮਧ੍ਯ. "ਅਧੋ ਉਰਧ ਅਰਧੰ." (ਜਾਪੁ) ਪਾਤਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਮਾਤ (ਮਰਤ੍ਯ) ਲੋਕ ਵਿੱਚ. ੪ ਸੰ. ਅਰ੍ਧ੍ਯ—ਅਧਯੰ. ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੫ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਹਾਸਿਲ ਹੋਣ ਲਾਇਕ. "ਅਰਧ ਰਿਜਕ ਸਭ ਜਗਤ ਕੋ." (ਸਨਾਮਾ) ੬ ਸੰ. ਆਰਾਧ੍ਯ—ਆਰਾਧ੍ਯ. ਆਰਾਧਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਿ। ੬ ਜੀਵਾਤਮਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਉਰਧ ੪.

ਅਰਧ ਉਰਧ. ਸੰ. ਅਧ: ਊਧ੍ਵੰ. ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ

ਪਰਲੋਕ। ੨ ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ. "ਅਰਧ ਉਰਧ ਦੋਊ ਤਹਿ ਨਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਨੀਚ ਊਚ। ੪ ਜੀਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮ. "ਤਉ ਅਰਧਹਿ ਉਰਧ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖ ਪਾਵਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ)

ਅਰਧ ਸਰੀਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਧੰਗੀ (ਅਰਧਾਂਗਿਨੀ). ਧਰਮ ਪਤਨੀ, ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਹੈ. "ਅਰਧ ਸਰੀਰੀ ਨਾਰਿ ਨ ਛੋਡੈ."(ਆਸਾ ਕਬੀਰ) "ਲੋਕ ਵੇਦ ਗੁਣ ਗਯਾਨ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਸਰੀਰੀ ਮੋਖ ਦੁਆਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਅਰਧ ਸਿਰਾ. ਸੰ. ਅਰਧਾਵਭੇਦਕ. شقیقہ ਸ਼ਕ਼ੀਕ਼ਾ. Hemicrania. ਰੁੱਖੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਖਾਣ,ਭੋਜਨ ਦੇ ਪਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਹਾਰ ਕਰਨ, ਬਹੁਤੀ ਬਰਫ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ, ਅਤੀ ਮੈਥੁਨ ਕਰਨ, ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤਾ ਬੋਝ ਉਠਾਉਣ, ਬਹੁਤੇ ਹੈਜ਼ ਆਉਣ ਆਦਿ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਸਿੱਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਲ ਵਾਂਙ ਚੁਭਦੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚਕਰਾਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਦਿਲ ਧੜਕਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਮੱਧਮ ਹੋਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਅਫੀਮ ਅਤੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਗੂੰਦ ਜਲ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਪੁੜਪੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਦ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ.
(੨) ਘਿਉ ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਕੇਸਰ ਸਾੜਕੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਘੀ ਮਲਨਾ.
(੩) ਘੀ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਖੰਡ ਪਾਕੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ.
(੪) ਇਰੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ.
(੫) ਸੱਠੀ ਦੇ ਚਾਉਲ ਅੱਕ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂਕੇ ਸੁਕਾਕੇ ਬਾਰੀਕ ਪੀਹਕੇ ਨਸਵਾਰ ਲੈਣੀ.
(੬) ਕੁੱਠ ਦਾ ਤੇਲ ਜਾਂ ਤੱਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਠ ਘਸਾਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ.
(੭) ਹਰੜ, ਬਹੇੜਾ, ਆਉਲਾ, ਚਰਾਇਤਾ, ਨਿੰਮ ਦਾ ਸੱਕ ਇਹ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਕਾੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਗੁੜ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ.
(੮) ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਦਸ ਪੱਤੇ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਖਾਣੇ.
(੯) ਵਾਇਵੜਿੰਗ, ਕਾਲੇ ਤਿਲ, ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪੀਸਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ.
(੧੦) ਕੱਚੇ ਨਲੀਏਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ.

ਜੋ ਅਰਧਸਿਰਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਵੇਲੇ ਬੰਦ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ,ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੂਰਜਾਵਰਤ" ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਰੱਤੀ ਕੁਨੈਨ (Quinine) ਨਾਲ ਦੋ ਰੱਤੀ ਫਟਕੜੀ ਦੀ ਖਿੱਲ ਦਾ ਚੂਰਣ ਮਿਲਾਕੇ ਪਹਿ ਫਟਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਗੁਣ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਅਰਧਸਿਰਾ ਅਰੁ ਹ੍ਰਿਦੈਸੰਘਾਤ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅਰਧ ਕੁੰਭੀ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਭੀ ੬.

ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰ. ਸੰ. ਅਰ੍ਧ ਚੰਦ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਟਮੀ ਤਿਥਿ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਖੀ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਤਰਕਸ਼ ਤੇ ਸਰ ਕਰਜੋ ਨਿਕਾਸਨ ਅਰਧ ਸੁਚੰਦ੍ਰਾਕਾਰ ਸਮਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਮੋਰ ਪੰਖ ਉੱਪਰ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੪ ਗਲਹਥਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਹਥਾ ਅੰਗੂਠਾ ਅਤੇ ਤਰਜਨੀ ਪਸਾਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੫ ਅੱਖਰਾਂ ਉੱਪਰ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹਾ ਇੱਕ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜੋ ਦ੍ਵਿਤ੍ਵ (ਦੁੱਤ) ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਧਿਕ। ੬ ਕਿਸੇ ਨਰਮ ਥਾਂ ਤੇ ਨਹੁੰ ਦੇ ਗਡਣ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜੋ ਅੱਧੇ ਚੰਦ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰਾਇਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁਰਗਾ. ਦੇਵੀ. ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਅੱਧਾ ਚੰਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ. "ਨਮੋ ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰਾਇਣੀ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜੇ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਰਧਨ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਧਨ.

ਅਰਧ ਨਗਸਰੂਪੀ. ਦੇਖੋ, ਨਗ ਸ੍ਵਰੂਪੀ ਅਰਧ.

ਅਰਧ ਨਰਾਜ. ਦੇਖੋ, ਨਰਾਜ ਅਰਧ.

ਅਰਧ ਨਾਰੀਸ਼, **ਅਰਧ ਨਾਰੀਸ਼੍ਵਰ** } ਸੰ. ਅਰ੍ਧ ਨਾਰੀਸ਼੍ਵਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ, ਜਿਸ ਦਾ ਖੱਬਾ ਪਾਸਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਅਤੇ ਸੱਜਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਾਮ ਮਾਰਗ.

ਅਰਧਨਾਰੀ ਨਟੇਸ਼੍ਵਰ. ਵੈਦਜਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰਸ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਰਧ ਪਾਧਰੀ. ਦੇਖੋ, ਪਾਧਰੀ ਅਰਧ.

ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੰਖਨਾਰੀ.

ਅਰਧਾਂਗ. ਦੇਖੋ, ਅਧਰੰਗ ਅਤੇ ਅਰਧੰਗ.

ਅਰਧਾਂਗੀ. ਸੰ. अर्धाङ्गिनी. ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਸ਼ਰੀਰੀ। ੨ ਸੰ. अर्धाङ्गी. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਿਵ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਨਾਰੀਸ਼੍ਵਰ.

ਅਰਧਾਂਭ / **ਅਰਧਾਂਭਾ** } ਵਿ—ਅੰਭ—ਆਰਾਧਜ. ਦੇਵ ਅਤੇ ਪਿਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਰਾਧਨ ਯੋਗਜ. ਦੇਖੋ, ਅੰਭ. "ਜਪਿ ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਰਧਾਂਭਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ:੪) ੨ ਸੰ. अर्धाम्बा—ਅਧੰਬਾ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਧੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅੰਬਾ (ਪਾਰਵਤੀ) ਮਹਾਦੇਵ. ਸ਼ਿਵ.

ਅਰਧਿ. ਸੰ. ਆਰਾਧਜ. ਵਿ—ਆਰਾਧਨ ਯੋਗਜ. "ਅਰਧਿ ਕਉ ਅਰਧਿਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ)

ਅਰਧਿਆ. ਆਰਾਧਨ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਨ, ਅਰਧਿ ਅਤੇ ਚੰਦ ਸਤ.

ਅਰਧੀ. ਆਰਾਧਨੇ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲਿਪਾਤ.

ਅਰਧੋ ਅਰਧ. ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਅੱਧੋ ਅੱਧ. ਨਿਸਫਾਨਿਸਫੀ.

ਅਰਧੋ ਅਰਧਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਧੋ ਅੱਧ ਵਿੱਚ. ਭਾਵ—ਅੱਧ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ. "ਦੁਤੀਆ ਅਰਧੋ ਅਰਧਿ ਸਮਾਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦ੍ਵਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਵਰਤਿਆ.

ਅਰਧੰਗ. ਸੰ. अर्धाङ्ग—ਅਧੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਧਰੰਗ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਿਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਨਰ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਨਾਰੀ ਦਾ ਹੈ। ੩ ਵਿ—ਅੱਧਾ ਅੰਗ. ਦੋ ਖੰਡ. ਦੁਟੂਕ. "ਅਰਧੰਗ ਕਰੇ ਭਟ ਕੋਟਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਅਰਧੰਗਕ. ਸੰਗਜਾ—ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਨਾਰੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਵ. ਰੁਦ੍ਰ. "ਕੈਧੋਂ ਹੈ ਅਨੰਗ ਅਰਧੰਗਕ ਕੇ ਅੰਤਕ ਤੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੯) ਦੇਖੋ, ਅੰਤਕ.

ਅਰਧੰਗੀ. ਸੰਗਜਾ—ਅਰਧਾਂਗਿਨੀ. ਅਰਧ ਸ਼ਰੀਰੀ. ਭਾਰਯਾ. ਧਰਮ ਪਤਨੀ. ਵਹੁਟੀ। ੨ ਅਰਧਾਂਗੀ. ਸ਼ਿਵ. "ਨਾਚਜੋ ਹੈ ਆਪ ਤਹਾਂ ਅਰਧੰਗੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੫)

ਅਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਅਤੇ ਆਰਨਜ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਅੜਨਾ. ਭਿੜਨਾ. "ਨਹੀਂ ਅਰਨ ਕੋ ਅਰਨ ਦੇਹਿੰਗੇ ਅਰਨ ਕਰਹਿ ਰਨ ਅਰਨ ਸਮਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਨਹੀਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੜਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਅਰੁਣ (ਲਾਲ) ਕਰਾਂਗੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਥਵਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦੇ ਤੁੱਲ.

ਅਰਨਵ. ਦੇਖੋ, ਅਰਣਵ.

ਅਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅੜਨਾ. "ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਤੁਮਾਰੋ ਅਰਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਅਰਿ ਸੋਂ ਅਰਕੈ ਅਤਿ ਯੁੱਧ ਮਚਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਫਸਣਾ. ਅਟਕਣਾ. "ਅਰਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੋਰਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗਜਾ—ਆਰਣਜ (ਵਨ) ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਝੋਟਾ. ਜੰਗਲੀ ਭੈਂਸਾ. ਬਨਮਹਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Bison. "ਮੋਹ ਰਹੀ ਜਮੁਨਾ ਖਗ ਔ ਹਰ-ਜੱਛ ਸਭੈ ਅਰਨਾ ਅਰੁ ਗੈਂਡਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਣੀ.

ਅਰਨੌਲੀ. ਇਹ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਵੰਸ਼ੀ ਰਿਆਸਤ ਕੈਥਲ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਭਾਈ ਗੁਰੁਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇਸੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਥਲ, ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਨੌਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਥਾਪੀ. ਸੁੱਧੂ ਵਾਲ ਦੇ ਰਈਸ ਭੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਭਗਤੂ ਭਾਈ.

ਅਰਨਜ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰਨ.

ਅਰਪਣ / **ਅਰਪਨ** } ਸੰ. ਅਪੰਣ. ਨਜਰ. ਭੇਟਾ. ਦਾਨ. ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਅਰਪਿ ਸਾਧੂ ਕਉ ਅਪਨਾ ਜੀਉ." (ਸੁਖਨੀ) "ਅਰਪਿਆ ਤ ਸੀਸੁ ਸੁਥਾਨ ਗੁਰ ਪਹਿ." (ਗਉ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਰਪੰਚ. ਸੰਗਜਾ—ਆਰੋਪਣ ਕਰੀਏ ਪ੍ਰਤਜੰਚ (ਚਿੱਲਾ)

ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਕਮਾਣ. ਧਨੁਸ਼. "ਭੌਂਹਨ ਕੀ ਅਰਪੰਚ ਕਸੀ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਬ. ਸ਼ਬ੍ਰ੍. ਧਾ—ਮਾਰਨਾ. ਵਧ (ਕ਼ਤਲ) ਕਰਨਾ. ਜਾਣਾ। ੨ ਅ਼ عرب ਅ਼ਰਬ. ਸੰਗਯਾ—ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮ, ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਇੱਕ ਰੇਤਲਾ ਦੇਸ਼. ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਜਨਮੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮਮੰਦਿਰ ਕਾਬਾ ਭੀ ਮੱਕੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅਰਬ ਪੰਜ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:—

ਤਿਹਾਮਹ, ਹਿਜਾਜ਼, ਨਜਦ, ਅਰੂਜ਼ ਅਤੇ ਯਮਨ. "ਮਹਾਦੀਨ ਤਬ ਪ੍ਰਭੁ ਉਪਰਾਜਾ। ਅਰਬ ਦੇਸ ਕੋ ਕੀਨੋ ਰਾਜਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਵਿ—ਅ਼ਰਬ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਅ਼ਰਬ ਦਾ. ਜੈਸੇ ਅ਼ਰਬ ਦਾ ਘੋੜਾ ਆਦਿ। ੪ ਅਰਬ ਉਸ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਭੀ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜੋ ਹਿੰਦ ਦੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਹੈ। ੫ ਸੰ. ਅਰ੍ਬੁਦ—ਅਬੁੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਦਸ਼ ਕਰੋੜ. ਦਸ਼ ਕੋਟਿ. "ਭੰਡਾਰ ਦਰਬ ਅਰਬ ਖਰਬ." (ਰਾਮ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਅਰਬਅ਼. ਅ਼ اربع ਚਾਰ. ਚਤ੍ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬਾ ਨਾਸਰ.

ਅਰਬਦ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬੁਦ. ੨ ਸੰ. ਆਰਬ੍ਧ—ਆਰਬ੍ਧ. ਵਿ—ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ. "ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁੰਧੂਕਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਆਰੰਭ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਰ ਅਵਦਜ* ਧੁੰਧੂਕਾਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਨਰਬਦ.

ਅਰਬਨਿ, ਅਰਬਨੀ ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਸੈਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅ਼ਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਘੋੜੇ ਹੋਣ. ਅ਼ਰਬੀ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਬਲ, ਅਰਬਲਾ ਆਰਬਲਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਉਮਰ. "ਜਿਮ ਦੇਹਿ ਅਰਬਲ ਛੀਨ." (ਅਜਰਾਜ) ਮੋਹਿ ਅਰਬਲਾ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਜਾਨਹੁ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦੫)

ਅਰਬਲਾਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰਬਲਾ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬੁਢੇਪਾ. ਜਰਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਬਲਾਰਿ ਅਰਿ. ਆਰਬਲਾ (ਉਮਰ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਬੁਢੇਪਾ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਬਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬਅ਼.

ਅਰਬਾ ਨਾਸਰ. ਅ਼ اربعہ عناصر ਅਰਬਅ਼ ਅ਼ਨਾਸਰ. ਚਾਰ ਤਤ੍ਵ. ਅਗਨਿ, ਪੰਵਨ, ਜਲ, ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. "ਅਰਬਾ ਨਾਸਰ ਕਾ ਤਨ ਹੈ." (ਜਸਭਾਮ) "ਖਾਕ ਬਾਦ ਆਤਿਸ ਔ ਆਬ ਕੋ ਰਲਾਉ ਹੈ." (ਅਕਾਲ)†

ਅਰਬਿੰਦ. ਸੰ. ਅਰਵਿੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਪਹੀਏ ਦੇ ਅਰ (ਗਜ) ਦੀ ਤਰਾਂ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੰਖੜੀਆਂ ਹੋਣ. ਦਿਨ ਨੂੰ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ. ਕਮਲ। ੨ ਸਾਰਸ ਪੰਛੀ। ੩ ਸਵੈਯੇ ਛੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੭.

ਅਰਬੀ. ਵਿ. ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਘੋੜਾ। ੨ ਅਰਬ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੩ ਅਰਬ ਦੀ ਬੋਲੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਰਵੀ.

ਅਰਬੁਦ. ਸੰ. ਅਬੁੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਦਸ ਕਰੋੜ। ੨ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਅਰਾਵਲੀ. ਅਰਵਲੀ। ੩ ਆਬੂ ਪਹਾੜ। ੪ ਬੱਦਲ। ੫ ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਰੋਗ. ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਗਿਲਟੀਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਰਸੌਲੀ ਆਦਿ। ੬ ਇੱਕ ਨੇਤ੍ਰ ਰੋਗ.

ਅਰਬੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅੜਬੰਗ. "ਕੋਊ ਆਵੈ ਅਰਬੰਗ ਅਬ ਤੋਕੋ ਮਾਰ ਜਾਵਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਰਬਜਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੇਰ. ਅ਼ਰਬੀ ਘੋੜੇ ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ). (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਭ. ਸੰ. ਅਭੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ। ੨ ਸ਼ਿਸ਼ਿਰ ਰੁੱਤ. ਮਾਘ ਫੱਗੁਣ ਦੀ ਰੁੱਤ। ੩ ਵਿਦ੍ਯਾਰਥੀ. ਤਾਲਬੇ ਇ਼ਲਮ.

ਅਰਭਕ. ਸੰ. ਅਭੰਕ. ਵਿ—ਛੋਟਾ। ੨ ਭਾਵ—ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਭ. "ਅਰਭਕ ਰੂਪ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਸੰਸਾਰ ਮੱਧ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੩ ਮੂਰਖ. ਬੇਸਮਝ। ੪ ਕਮਜ਼ੋਰ. ਬਲਹੀਨ.

ਅਰਮਨ, ਅਰਮਨੀ ਦੇਖੋ, ਇਰਮਨ ਅਤੇ ਇਰਮਨੀ.

ਅਰਮਾਨ. ਫ਼ਾ ارمان ਸੰ. ਅਥੰ—ਮਨ. ਸੰਗਯਾ—

* ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ. † ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਆਕਾਸ ਪੰਜਵਾਂ ਤੱਤ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ.

ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. ਰੁਚੀ. "ਕਰੀ ਆਵਾਜ ਅਬ ਆਉ ਅਰ-ਮਾਨ ਜਿਹ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ੨ ਪਛਤਾਵਾ. ਪਸ਼ਚਾ-ਤਾਪ. "ਰਾਜਨ ਕੋ ਅਰਮਾਨ ਰਹੈ ਜਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਰੜਾਉਣਾ. ਆਰਤ ਨਾਦ ਕਰਨਾ। ੨ ਲਲਕਾਰਨਾ. ਗੱਜਣਾ. "ਸੈਨ ਕਟੋਚਿਨ ਕੀ ਤਬੈ ਘੇਰ ਲਈ ਅਰਰਾਇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਲੋਗ ਪਰੇ ਅਰਰਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੩)

ਅਰਲ ਬਰਲ. ਵਿ—ਅ—ਰਲ ਅਤੇ ਵਿ—ਰਲ. ਅਸ੍ਤਵ੍ਯਸ੍ਤ. ਉਲਟ ਪੁਲਟ. ਊਲ ਜਲੂਲ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਬਕਬਾਦ. ਬੇਮੇਲ ਕਥਨ. "ਓਸੁ ਅਰਲ ਬਰਲ ਮੁਹਹੁ ਨਿਕਲੈ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਅਰਲਾ. ਸੰ. ਅਰਲੁ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਲ. ਲੰਮਾ ਕੱਦੂ. ਤੋਰੀ ਕੱਦੂ. "ਬਾਹੁ ਆਜਾਨੁ ਸੁ ਅਰਲਾ ਮਾਨੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਗਲਾ.

ਅਰਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਗਲਾ.

ਅਰਵਲ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਡੇਰਾ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਖ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਰਵਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬੁਦ ੨.

ਅਰਵਾਚੀਨ. ਸੰ. ਅਰ੍ਵਾਚੀਨ. ਵਿ—ਨਵਾਂ. ਨਵੀਨ.

ਅਰਵਿੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਰਬਿੰਦ.

ਅਰਵੀ. ਅਥਵਾ ਅਰਬੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗਾਗਟੀ. ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਚਾਲੂ. ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਦ, ਜੋ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਕਾਰੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚੌੜੇ ਲੰਮੇ ਪੱਤੇ ਪਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੌੜ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਪੱਤਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ.

ਅਰੜਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਦੇਖੋ, ਅਰਰਾਨਾ. "ਅਰੜਾਵੈ ਬਿਲਲਾਵੈ ਨਿੰਦਕ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਰੜਾਖੋਲ. ਸੰਗਯਾ—ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫਾਟਕ ਤੇ ਲਾਇਆ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ। ੨ ਪੇਚਦਾਰ ਰਸਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚਦੀਂ ਆੜਾ (ਟੇਢਾ) ਹੋਕੇ ਲਖੀਏ (ਲੰਘੀਏ).

ਅਰਾਈਂ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਂਈਂ. ਸਬਜ਼ੀ ਤਰਕਾਰੀ ਬੀਜਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਪੋਠੋਹਾਰ ਅਤੇ ਧੰਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ "ਮਲਿਆਰ" ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਅਰਾਕ. ਅ਼ اراک ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਊਠਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇ਼ਰਾਕ਼.

ਅਰਾਕੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਾਕ ਬਿਰਛ ਦੇ ਪੱਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ, ਸ਼ੁਤਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕ਼ੀ.

ਅਰਾਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਰਾਗ (ਪਿਆਰ) ਰਹਿਤ. ਮੋਹ ਬਿਨਾ। ੨ ਬਿਨਾ ਰੰਗ.

ਅਰਾਜੀ. ਅ਼ اراضی ਅਰਾਜ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਜ਼ (ਜ਼ਮੀਨ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਜ਼ਮੀਨਾਂ। ੨ ਵਾਹਕਜ਼ਮੀਨ.

ਅਰਾਤੀ. ਸੰ. ਅਰਾਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਵੈਰੀ. ਸ਼ਤ੍ਰੁ. ਦੁਸ਼ਮਨ. "ਆਇ ਸਕੈ ਨਹਿ ਨਿਕਟ ਅਰਾਤੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਾਦਾ. ਦੇਖੋ, ਇਰਾਦਾ. "ਜੰਗ ਅਰਾਦਾ ਕਰਤ ਬੁਲੰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਅਰਾਧਨ, ਆਰਾਧਨ ਅਤੇ ਆਰਾਧ੍ਯ.

ਅਰਾਧਨ, ਅਰਾਧਨਾ. ਸੰ. ਆਰਾਧਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸੇਵਾ. ਪੂਜਾ. ਉਪਾਸਨਾ. "ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਅਰਾਧਨਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਰਾਧਿ. ਆਰਾਧਨ ਕਰਕੇ. "ਤਿਸਹਿ ਅਰਾਧਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੋਇ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰਾਧ੍ਯ.

ਅਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੜਾਨਾ. ਅੜਾਉਣਾ. ਫਸਾਉਣਾ. "ਊਖਲ ਕਾਨ੍ਹ ਅਰਾਇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਰਾਪਉ. ਦੇਖੋ, ਅਰਾਪਨ.

ਅਰਾਪਨ. ਸੰ. ਅਰ੍ਪਣ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਣਾ. ਸੌਂਪਣਾ. ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਹੀਉ ਅਰਾਪਉ." (ਸਾਰ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਹ੍ਰਿਦਯ (ਹਿਰਦਾ) ਅਰਪਦਾ ਹਾਂ.

ਅਰਾਮ. ਬਾਗ਼. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਮ. "ਬੀਤਜੋ ਜਬ ਏਕ

ਜਾਮ ਕ੍ਰੀੜਤੇ ਅਰਾਮ ਬਿਖੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਰ ਵੀਤਿਆ.

ਅਰਾਰ. ਵਿ—ਰਾਰ (ਝਗੜੇ) ਬਿਨਾ। ੨ ਲੜਾਈ ਬਿਨਾ। ੩ ਅੜੀਅਲ. ਅੜਨ ਵਾਲਾ.

ਅਰਾਲਕ, ਅਰਾਲਿਕ ਸੰ. ਆਰਾਲਿਕ. ਵਿ—ਅਰਾਲ (ਟੇਢਾ) ਚਲਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਸੋਈਆ. ਲਾਂਗਰੀ. "ਆਯਸ ਦੀਨ ਅਰਾਲਿਕ ਤਾਈਂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਰਾਵਨ. ਕ੍ਰਿ—ਅੜਾਉਣਾ. ਫਸਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੜਚਨ. ਰੁਕਾਵਟ. ਵਿਘਨ। ੩ ਪੇਚ. ਉਲਝਾਉ. "ਮਹਾਂ ਕੁਟਿਲ ਬਹੁ ਪਾਇ ਅਰਾਵਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਰਾਵਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਕਾਵਟ. ਅੜਾਂਉਨੀ। ੨ ਉਲਝਾਉ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਕੰਮ.

ਅਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ। ੨ ਚਕ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਅਰਿਓ. ਅੜਿਆ. ਫਸਿਆ। ੨ ਉਲਝਿਆ. ਅਟਕਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਰਨਾ. "ਅਰਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੋਰਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਅਰਿਆਰ, ਅਰਿਆਰਾ ਵਿ—ਅੜਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੜੀਅਲ. ਜ਼ਿੱਦੀ। ੩ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਦਾ ਅਰਿ. ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਅਰਿਆਰ ਅਸਿ." (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਿਸਟ, ਅਰਿਸ਼੍ਟ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਘਨ। ੨ ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ। ੩ ਦੁੱਖ। ੪ ਕਾਂਉ। ੫ ਨਿੰਮ। ੬ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਕੰਸ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਬੈਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਇਸੇ ਨੂੰ ਵ੍ਰਿਖਭਾਸੁਰ (ਵ੍ਰਿਸ਼ਭਾਸੁਰ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ੭ ਅਰੀਠਾ (ਰੀਠਾ). ਫੇਨਲ। ੮ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਯਜਾਤੀ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ. "ਤਿਸ ਤੇ ਏਕ ਪੁਤ੍ਰ ਉਪਜਾਵਾ। ਨਾਮ ਅਰਿਸ਼੍ਟ ਜਾਂਹਿ ਕੋ ਗਾਵਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੯ ਡਿੰਗ. ਕੱਚਾ ਘਰ.

ਅਰਿਸ਼੍ਟਾਸੁਰ. ਅਰਿਸ਼੍ਟ—ਅਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਸ਼੍ਟ ੬.

ਅਰਿਖੇਉ. ਦੇਖੋ, ਅਰਖੇਉ.

ਅਰਿਜਨਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਜਨਨਿ.

ਅਰਿਜਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ.

ਅਰਿੰਡ. ਦੇਖੋ, ਏਰੰਡ.

ਅਰਿਣ, ਅਰਿਣਤ ਸੰ. ਅਰਿਣ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਣ (ਕ਼ਰਜ਼) ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ. ਰਿਣ ਮੁਕ੍ਤ. ਉਰਿਣ.

ਅਰਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਣ। ੨ ਅਰਿ—ਅਨੀ. ਵੈਰੀ ਦੀ ਫ਼ੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰਿੰਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ। ੨ ਅਰਿੰਦਮ (ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. "ਗਮਨੇ ਅਰਿੰਦ ਸੁ ਗੁਬਿੰਦ ਨੇ ਛੁਡਾਇ ਦੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਿੰਦਮ. ਸੰ. अरिन्दम. ਵਿ—ਵੈਰੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਰਿ ਨੂੰ ਦਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸੁਨਤ ਅਰਿੰਦਮ ਤਿਤ ਕੋ ਗਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰਿਦੇਵ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵ ਅਰਿ.

ਅਰਿਯਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਆਰ.

ਅਰਿੱਲ, ਅਰਿੱਲਾ ਦੇਖੋ, ਅੜਿੱਲ.

ਅਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੜੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਰਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਲੀ. "ਅਰੀ ਅਰੀ ਤੈਂ ਕਾ ਕਰੀ, ਕਰੀ ਕਰੀ ਕੀ ਰੀਤਿ। ਨਾਂਹ ਨਾਂਹ ਤੋਕੋ ਭਲੀ, ਭਲੀ ਨਾਂਹ ਸੋਂ ਪ੍ਰੀਤਿ." (ਬੇਪਤਾ) ੪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਸੰਬੋਧਨ. "ਅਰੀ ਬਾਈ! ਗੋਬਿਦ ਨਾਮੁ ਮਤ ਵੀਸਰੈ."(ਗੂਜ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਅਰੀਅਲ. ਦੇਖੋ, ਅੜੀਅਲ. "ਅਤਿ ਅਰੀਅਲ ਨਹਿ ਚਲਹਿ ਅਗਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਰੀਠਾ. ਸੰ. ਅਰਿਸ਼੍ਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੀਠਾ. ਫੇਨਲ.

ਅਰੀਲ. ਦੇਖੋ, ਅੜੀਅਲ.

ਅਰੁ. ਵਜ-ਔਰ. ਅਤੇ. ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. "ਮਾਇਆ ਫਾਸ ਬੰਧ ਨਹੀ ਫਾਰੈ ਅਰੁ ਮਨੁ ਸੁੰਨਿ ਨ ਲੂਕੇ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਅਰੁਚਿ. ਸੰ. ਰੁਚਿ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਇੱਛਾ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਗਿਲਾਨੀ. ਨਫਰਤ। ੩ ਇੱਕ ਰੋਗ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਜੀਰਣ.

ਅਰੁਜ. ਵਿ-ਰੁਜ (ਰੋਗ) ਰਹਿਤ. ਅਰੋਗ. ਨਰੋਆ.

ਅਰੁਜਨਨਿ. ਯੌ-ਅਰੁਜ (ਅਰੋਗ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰੁੱਝਨ. ਕ੍ਰਿ-ਉਲਝਣਾ। ੨ ਆਰੋਹਨ. ਅਸਵਾਰ ਹੋਣਾ। ੩ ਰੁੱਝਣਾ. ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋਣਾ.

ਅਰੁਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਥ। ੨ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਥਵਾਨ. ਇਹ ਵਿਨਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਕਸ਼੍ਯਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਗਰੁੜ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਹੈ. ਇਹ ਕਮਰ ਤੋਂ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਪਿੰਗਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਛੇਤੀ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਚਾਹ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਅੰਡਾ ਹੀ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ "ਅਨੂਰੁ"* ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਲਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਲਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਝਲਕਦੀ ਹੈ. ਅਰੁਣ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਯੇਨੀ, ਪੁਤ੍ਰ ਸੰਪਾਤੀ ਅਤੇ ਜਟਾਯੁ ਲਿਖੇ ਹਨ. "ਕਰਮ ਕਰਿ ਅਰੁਣ ਪਿੰਗੁਲਾ ਰੀ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ੩ ਸੰਧੂਰ। ੪ ਵਿ-ਲਾਲ. ਸੁਰਖ਼. ਰਕ੍ਤ. ਰੱਤਾ.

ਅਰੁਣਚੂੜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਰੁਣ (ਲਾਲ) ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ. ਮੁਰਗ. ਕੁੱਕੜ. "ਅਰੁਣਚੂੜ ਕੋ ਤਨ ਸਸਿ ਭਜੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮੁਰਗਾ ਬਣ ਗਿਆ.

ਅਰੁਣ ਬਾਰਿਣੀ. ਯੌ-ਅਰੁਣ (ਲਾਲ) ਵਾਰਿ (ਪਾਣੀ) ਵਾਲੀ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਰੁਣਾ. ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਪਹੋਏ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ੨ ਮਜੀਠ। ੩ ਲਾਲ ਚੌਲਾਈ। ੪ ਘੁੰਘਚੀ. ਲਾਲੜੀ. ਰੱਤਕ। ੫ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਗਊ। ੬ ਸੰ. ਅਰ੍ਹਣਾ-ਅਰ੍ਹੰਣਾ. ਪੂਜਾ. "ਘਟੀ ਪਾਂਚ ਲੌ ਅਰੁਣਾ ਕਰਕੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਰੁਣੇਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਰੁਣ ਦਾ ਈਸ਼ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਸੂਰਜ.

ਅਰੁਣੋਦਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਰੁਣ-ਉਦਧਿ. ਅਰੁਣ (ਲਾਲ) ਉਦਧਿ (ਸਮੁੰਦਰ). ਮਿਸ਼ਰ ਅਤੇ ਅ਼ਰਬ ਦੇ ਵਿਚਲਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਬਹ਼ਰ ਕ਼ੁਲਜ਼ੁਮ. Red Sea.

ਅਰੁਣੋਦਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਰੁਣ-ਉਦਯ. ਅਰੁਣ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ. ਉਹ ਵੇਲਾ ਜਦ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ. ਦੇਖੋ. ਅਰੁਣ.

ਅਰੁੰਧਤੀ. ਸੰ. अरुन्धती. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਕਰਦਮ ਮੁਨਿ ਦੀ ਕੰਨ੍ਯਾ ਅਤੇ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਮੁਨਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਤਾਰਾ, ਜੋ ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਪਾਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰੁੰਧਤੀ ਤਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੩ ਜੀਭ ਦੀ ਨੋਕ.

ਅਰੁੱਧ. ਵਿ-ਜੋ ਰੁੱਧ (ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਬੇਰੋਕ. ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ. ਅਨਿਰੁੱਧ.

ਅਰੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ.

ਅਰੁਨ ਬਾਰਿਨਿਨ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਬਾਰਿਣੀ. ਅਰੁਣ ਬਾਰਿਣੀ (ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ) ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅ਼ਰੂਜ. ਅ਼ عروج ਸੰਗ੍ਯਾ-ਉੱਨਤਿ. ਤਰੱਕੀ. ਵ੍ਰਿੱਧਿ। ੨ ਬਲੰਦੀ. ਉਚਿਆਈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਰੂਜ ੨.

ਅਰੂਝਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਉਲਝਨ। ੨ ਰੋਕ. ਅਟਕ। ੩ ਕ੍ਰਿ-ਰੁੱਝਣਾ. ਕਿਸੇ ਸ਼ਗਲ ਵਿੱਚ ਲਗਣਾ. "ਸ਼ਾਹ ਸੰਗ ਕਿਮ ਬਾਕ ਅਰੂਝੇ?" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

* ਅਨ-ਉਰੁ. ਜਿਸ ਦੇ ਉਰੁ (ਪੱਟ) ਨਹੀਂ.

ਅਰੂਢ. ਦੇਖੋ, ਅਰੂੜ ਅਤੇ ਆਰੂਢ.

ਅਰੂਪ. ਵਿ—ਰੂਪ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ। ੨ ਕੁਰੂਪ. ਬਦ ਸ਼ਕਲ.

ਅਰੂਪਾ. ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਕ੍ਰੀੜਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਯ, ਗ. ISS, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਬੈ ਜਾਗੇ। ਭ੍ਰਮੰ ਭਾਗੇ।
ਹਠੰ ਤਜਾਗੇ। ਪਰੀ ਲਾਗੇ॥ (ਰਾਮਾਵ)

੨ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਰਥਾਤ ਯ, ਗ, ਯ, ਗ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਹੋਣ, ਤਦ "ਸ਼ੁੱਧਗਾ" ਸੰਗਯਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਪੈ ਜੋਈ ਤਰੈ ਸੋਈ।
ਭ੍ਰਮੰ ਖੋਈ ਨ੍ਰਿਭੈ ਹੋਈ। ×××

ਅਰੂੜ, ਅਰੂੜਾ ਵਿ—ਆਰੂਢ (ਆਰੋਹਣ) ਹੋਇਆ. ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਇਸਥਿਤ. ਕ਼ਾਇਮ. "ਮਨੁ ਚਲਤਉ ਭਇਓ ਅਰੂੜਾ."(ਜੈਤ ਮ: ੪) ੩ ਸਿੰਧੀ. ਅਰੂੜ. ਅਜਗਰ.

ਅਰੂੜੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਦਾ ਅੰਬਾਰ. ਗੋਹੇ ਕੂੜੇ ਦਾ ਢੇਰ.

ਅਰੇ. ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਹੇ! ਓ! ਅਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਈਦਾ ਹੈ.

ਅਰੇਕ. ਅਰਿ—ਕੇ. ਵੈਰੀ ਦੇ. "ਪਤਾਕਾ ਟੂਕ ਟਾਕ ਅਰੇਕ." (ਚੰਡੀ ੨) ੨ ਅਰਿ—ਏਕ. ਕਈ ਇੱਕ ਵੈਰੀ. ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਨ. "ਅਰੇਕ ਸੁ ਮਾਰ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰ ਹੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅਰੇਖ. ਵਿ—ਰੇਖਾ ਰਹਿਤ. ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਮੱਛ, ਸ਼ੰਖ, ਊਰਧ ਆਦਿ ਰੇਖਾ ਬਿਨਾ. ਨਿਰਾਕਾਰ. ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਹਿਤ. "ਅਰੇਖ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਅਲੇਖ.

ਅਰੇਣੁ. ਵਿ—ਰੇਣੁ (ਧੂੜਿ) ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਰਜ।

੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਗਰਦ ਨਹੀਂ ਉਡਦੀ। ੩ ਆਕਾਸ਼. ਆਸਮਾਨ.

ਅਰੇਲ. ਵਿ—ਅਪੇਲ. ਧਕੇਲਨ ਰਹਿਤ. ਅਚਲ. ਦੇਖੋ, ਰੇਲ.

ਅਰੈਤ, ਅਰੈਲ ਵਿ—ਮੁਕ਼ਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਲੜਨ ਭਿੜਨ ਵਾਲਾ. "ਦਲ ਸੋਂ ਅਰੈਤ ਧਾਏ ਤੁਰਗ ਨਚਾਯਕੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਅੜੀਅਲ.

ਅਰੋਹਨ. ਦੇਖੋ, ਆਰੋਹਣ.

ਅਰੋਕ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ. ਰੋਕਣ ਰਹਿਤ. ਅਮੋੜ.

ਅਰੋਗ. ਵਿ—ਰੋਗ ਰਹਿਤ. ਨੀਰੋਗ. ਨਰੋਆ.

ਅਰੋਗਤ. ਵਿ—ਅਰੋਗਤਾ ਵਾਲਾ. ਨੀਰੋਗ. ਨਰੋਆ. "ਅਰੋਗਤ ਭਏ ਸਰੀਰਾ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਅਰੋਗਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਰੋਗ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਰੋਗਯਤਾ. ਤਨਦੁਰੁਸ੍ਤੀ.

ਅਰੋਗੀ. ਸੰ. अरोगिन्. ਵਿ—ਨੀਰੋਗ. ਰੋਗ ਰਹਿਤ. ਤਨਦੁਰੁਸ੍ਤ. ਨਰੋਆ.

ਅਰੋਗ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਅਰੋਗ. "ਅਰੋਗ੍ਯੰ ਮਹਾਰੋਗ੍ਯੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਰੋਧਨ. ਸੰ. ਅਰੁੰਧਨ. ਕ੍ਰਿ—ਰੋਕਣਾ. ਅਟਕਾਉਣਾ. ਘੇਰਨਾ. "ਰੋਸ ਅਰੋਧਨ ਕ੍ਰੂਰਬ੍ਰਿਤੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅਰੋਪਨ, ਅਰੋਪਨਾ ਦੇਖੋ, ਆਰੋਪਨ.

ਅਰੋਰਾ, ਅਰੋੜਾ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਵ੍ਯਾਪਾਰ (ਵਪਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਤਿ. ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਸੱਖਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਰੋਹੜੀ ਪਰਗਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰੋਰ ਪਿੰਡ ਹੈ,* ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੋਗਈ ਹੈ। ੨ ਡਿੰਗ. ਯੋਧਾ. ਸੂਰਵੀਰ.

* ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਥੇਹ ਰੋਹੜੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਪੂਰਵ ਦੱਖਣ, ਸੱਖਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਅਰੰਗ. ਵਿ—ਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਅਵਰਣ। ੨ ਬਦਰੰਗ.

ਅਰੰਜ. ਵਿ—ਰੰਜ ਰਹਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਅਰੰਜੁਲ ਅਰਾਧੇ." (ਅਕਾਲ) ਆਰਾਧਨੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਰੰਗ ਰਹਿਤ. ਵਰਣ ਬਿਨਾ. ਦੇਖੋ, ਰੰਜ.

ਅਰੰਜਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰੁਜਿਤ। ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੰਜਿਤ. ਜੋ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਰੰਜਨ.

ਅਰੰਜੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਰੰਜ ੧.

ਅਰੰਡ. ਦੇਖੋ, ਇਰੰਡ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੰਡ. ਸੁਹਾਗਣ.

ਅਰੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁੰਤ। ੨ ਅੜੰਤ. ਅੜਦਾ. ਮੁਕ਼ਾਬਲਾ ਕਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅੜਨਾ.

ਅਰੰਨ, ਅਰੰਨਜ ਸੰ. ਅਰਣ੍ਯ—ਅਰਣ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਨ (ਵਨ). ਜੰਗਲ.

ਅਰੰਨਜਕ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨਜਕ.

ਅਰੰਭ. ਦੇਖੋ, ਆਰੰਭ.

ਅਰੁ.* ਸੰ. ਅਰ੍ਹ੍. ਧਾ—ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ. ਆਦਰ ਕਰਨਾ. ਯੋਗ੍ਯ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. ਅਰ੍ਹ. ਵਿ—ਪੂਜ੍ਯ। ੩ ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ। ੫ ਇੰਦ੍ਰ। ੬ ਮੁੱਲ. ਦਾਮ। ੭ ਪੂਜਾ। ੮ ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ। ੯ ਗਤਿ. ਚਾਲ.

ਅਰੁਣਾ. ਸੰ. ਅਰ੍ਹਣਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੂਜਾ. ਅਰਚਾ। ੨ ਯੋਗ੍ਯਤਾ. ਲਿਆਕ਼ਤ.

ਅਰੁਤ, ਅਰੁੰਤ ਸੰ. ਅਰ੍ਹਨ੍ਤ. ਵਿ—ਪੂਜਾ ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਪੂਜ੍ਯ ਦੇਵਤਾ. 'ਜਿਨ' ਭਗਵਾਨ। ੩ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦਾ ਉਹ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਗ੍ਯਾਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਨਿਰਵਾਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਅਰ੍ਯਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰਿਆਰਾ.

ਅਲ. ਸੰ. ਅਲ੍. ਧਾ—ਸਵਾਰਨਾ. ਸਿੰਗਾਰਨਾ. ਹਟਾਉਣਾ. ਵਰਜਣਾ. ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ ਹੋਣਾ. ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਅ਼ਲਸ੍ਰ—ਅਲੰ. ਵ੍ਯ. ਪੂਰਣ. ਮੁਕੰਮਲ. "ਹੋਆ ਓਹੀ ਅਲ ਜਗਤ ਮੈ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਅ਼ਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ਹਿਰ. ਵਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅਲੁਮਲੁ। ੪ ਬਿੱਛੂ ਦਾ ਡੰਗ। ੫ ਹਰਤਾਲ। ੬ ਅਲਕ. ਜ਼ੁਲਫ। ੭ ਦੇਖੋ, ਅਲਿ। ੮ ਸਿੰਧੀ. ਰੁਕਾਵਟ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ. ਵਿਘਨ.

ਅਲਉਤੀ. ਸੰ. ਅਲਿਮ੍ਪਕ—ਅਲਿੰਪਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਧੂਕ. ਮਹੂਆ.† "ਅਲਉਤੀ ਕਾ ਜੈਸੇ ਭਇਆ ਬਰੇਡਾ, ਜਿਨਿ ਪੀਆ ਤਿਨਿ ਜਾਨਿਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਮਹੂਏ ਦਾ ਮਦ੍ਯ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਰ ਜਾਣਿਆ. ਦੇਖੋ, ਬਰੇਡਾ.

ਅਲਸ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਲਸੀ. ਸੁਸਤ. ਉੱਦਮ ਰਹਿਤ।

ਅਲਸਹਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਲਸ (ਸੁਸਤੀ) ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਮ੍ਰਿਤ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅਲਸਾਉਣਾ, ਅਲਸਾਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਆਲਸ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਆਲਸ ਕਰਨਾ. ਸੁਸਤ ਹੋਣਾ. "ਨਾਮ ਜਪਤ ਗੋਬਿੰਦ ਨਹਿ ਅਲਸਾਈਐ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਲਸੀ. ਸੰ. ਅਤਸੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੀਸੀ. ਇੱਕ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ. ਪੁਰਾਣਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਰੰਗ ਅਲਸੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਜੇਹਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ.‡ ਅਲਸੀ ਦਾ ਤੇਲ ਰੋਗਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਲਸੀ ਨੂੰ ਪੀਸਕੇ ਫੋੜੇ ਆਦਿ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਕਮਰ-ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਲਸੀ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਣਾਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. L. Linum usitatissimum.

ਅਲਸੇਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਲਝਨ. ਪੇਚੀਦਗੀ। ੨ ਇਲ-ਜ਼ਾਮ. ਕਲੰਕ.

ਅਲਸ੍ਤੁ. الست ਕ਼ੁਰਾਨ ਪਾਰਾ ੯, ਸੂਰਤ ਇਰਾਫ, ਰੁਕੂ ੨੧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਯਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਲਸ੍ਤੁ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰ-

* ਦੇਖੋ, ਅਰ੍ਹੰ ਸ਼ਬਦ.

† ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਅਲਉਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਮਿਸ਼ਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ.

‡ ਅਲਸੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਨੀਲੀ ਝਲਕ ਸਹਿਤ ਗੁਲਾਬੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਮੇਸੁਰ ਨੇ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੈ ਥੁਆਡਾ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਂ! ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਮਗਨ ਹਾਂ.

ما نیز چو گویا ز الست استیم
ایں قاعدۂ زہد و ریا ناشناسیم

(ਦੀ ਗੋ)

ਅਲਹ. ਵਿ—ਅਲਖ. ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ "ਅਲਹ ਲਹਉ ਤਉ ਕਿਆ ਕਹਉ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ) ੨ ਅ਼ الله ਅੱਲਹ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਕਰਤਾਰ. ਖ਼ੁਦਾ. "ਅਲਹ ਰਾਮ ਜੀਵਉ ਤੇਰੇ ਨਾਈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)

ਅ਼ਲਹ਼ਦਾ. ਅ਼ علیحده ਵਿ—ਜੁਦਾ. ਭਿੰਨ. ਅਲਗ. ਵੱਖ.

ਅਲਹ਼ਮਦ. ਅ਼ الحمد ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਕ਼ੁਰਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਰਤ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਢ "ਅਲਹ਼ਮਦ" ਪਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਸੂਰਤ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅਰਥ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਅਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਅਲਹ਼ਮਦ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਸਤਤਿ (ਵਡਿਆਈ) ਕਰਨਾ.

ਅਲਹਿ / **ਅਲਹੁ** } ਦੇਖੋ, ਅਲਹ. "ਅਲਹੁ ਏਕ ਮਸੀਤਿ ਬਸਤ ਹੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ)

ਅਲਕ. ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਮੁਖ ਨੂੰ ਅਲ (ਭੂਸ਼ਿਤ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੇਚਦਾਰ ਕੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਟ, ਜੋ ਕਪੋਲਾਂ ਉੱਪਰ ਲਟਕਦੀ ਹੋਵੇ. ਜ਼ੁਲਫ਼। ੨ ਹਿਮਾਲਯ ਉੱਪਰ, ਮੇਘਦੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮਨੋਹਰ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕਾ ੨.

ਅਲਕ ਚੁਕਾਉਣੀ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ ਮਿਟਾਉਣਾ. ਕੇਸ਼ ਪੁੱਟਣੇ. ਸ਼ੋਭਾ ਵਿਗਾੜਨੀ. ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ 'ਅਲਖ ਚੁਕਾਉਣੀ' ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕ.

ਅਲਕ ਨੰਦਾ. ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਦੇਵਪ੍ਰਯਾਗ ਪਾਸ ਲਛਮਨਝੂਲੇ ਤੋਂ ਚਾਲੀ ਮੀਲ ਉੱਪਰ ਭਾਗੀਰਥੀ (ਗੰਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਗੰਗਾ ਆਕੇ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਡਿਗੀ ਸੀ, ਇਹ ਉਹੀ ਹੈ। ੨ ਕੁਆਰੀ ਲੜਕੀ.

ਅਲਕ ਭੁਜੰਗੀ. ਵਿ—ਸੱਪ ਜੇਹੀਆਂ ਹੋਨ ਅਲਕਾਂ ਜਿਸ ਦੀਆਂ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸ਼ਿਵ. ਅਲਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਪ ਲਟਕਦੇ ਹਨ.

ਅਲਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਕੰਨਯਾ। ੨ ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਪੁਰੀ, ਜੋ ਹਿਮਾਲਯ ਪਰਬਤ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੩ ਚਰਬੀ। ੪ ਇੱਕ ਗਣ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਕੁਸੁਮ ਵਿਚਿਤ੍ਰਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਯ, ਨ, ਯ. ।।।, ।SS, ।।।, ।SS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚਟਪਟ ਸੈਣੰ ਖਟਪਟ ਭਾਜੇ,
ਝਟਪਟ ਜੁਝੇ ਲਖ ਰਣ ਰਾਜੇ,
ਸਟਪਟ ਭਾਜੇ ਅਟਪਟ ਸੂਰੰ,
ਝਟਪਟ ਬਿਸ੍ਰੀ ਘਟਪਟ ਹੂਰੰ. (ਰਾਮਾਵ)

ਅਲਕਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਲਸ ਕਰਨਾ. ਉੱਦਮਹੀਨ ਹੋਣਾ. "ਨਾਮ ਲੈਤ ਅਲਕਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮਃ ੫) "ਅਪਨੇ ਕਾਜ ਕਉ ਕਿਉ ਅਲਕਾਈਐ. ?" (ਸੋਰ ਮਃ ੫)

ਅਲਕਾਧਿਪ / **ਅਲਕਾਧਿਪਤਿ** / **ਅਲਕਾਪਤਿ** } ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਅਲਕਾਪੁਰੀ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੁਬੇਰ, ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਬੇਰ.

ਅਲਕ਼ਾਬ. ਅ਼ القاب ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਲਕ਼ਬ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ. ਖ਼ਿਤਾਬਾਤ.

ਅਲਕਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ਅਤੇ ਕਾਮ. ਵਿ—ਪੂਰਣ ਕਾਮ. ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ.

ਅਲਕਿਸ / **ਅਲਕਿੰਦ੍ਰ** / **ਅਲਕੇਸ** } ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਅਲਕਾ—ਈਸ਼. ਅਲਕਾ—ਇੰਦ੍ਰ. ਅਲਕਾਪੁਰੀ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੁਬੇਰ. ਅਲਕਾਪਤਿ. "ਅਲਕਿਸ ਕੈ ਜਗਦੀਸ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੪)

ਅਲਖ. ਸੰ. ਅਲਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ.

"ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਲਖ ਅਪਾਰਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਲਕ੍ਸ਼ਣ ਰਹਿਤ । ੩ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਅਲਖ ਚੁਕਾਉਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕ ਚੁਕਾਉਣੀ.

ਅਲਖ ਜਗਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਲੱਖ ਅਲੱਖ ਉੱਚੀ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਕਹਿਕੇ ਭਿੱਛਿਆ (ਭਿਕ੍ਸ਼ਾ) ਲੈਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ । ੨ ਅਲਖ ਸ਼ਬਦ ਪੁਕਾਰਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣੀ.

ਅਲਖੁ. ਦੇਖੋ, ਅਲਖ.

ਅਲਗ, ਅਲਗਉ ਵਿ—ਅ—ਲਗ੍ਨ. ਜੋ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਨਿਰਾਲਾ. ਵੱਖ. ਜੁਦਾ. "ਅਲਗਉ ਜੋਇ ਮਧੂਕੜਉ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧, ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਮਧੂਕੜਉ.

ਅਲਗਯਾਸ. ਅ਼ الغياث ਅਲ-ਗ਼ਯਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਹਾਈ. ਫਰਿਆਦ.

ਅਲਗਰਜ. ਅ਼ الغرض ਅਲ-ਗ਼ਰਜ਼. ਵਿ—ਬੇਪਰਵਾ. ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ । ੨ ਆਲਸੀ. ਸੁਸਤ । ੩ ਅਹਿਲੇ ਗ਼ਰਜ਼. ਮਤਲਬੀ.

ਅਲਗੋ. ਦੇਖੋ, ਅਲਗਉ.

ਅਲਗੋਜ਼ਾ. ਫ਼ਾ الغوزہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬੰਸਰੀ, ਜੋ ਮੁਰਲੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਬਜਾਈਦੀ ਹੈ. ਮੁਰਲੀ ਟੇਢੀ ਰੱਖਕੇ ਬਜਾਈਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਲਗ਼ੋਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਲੱਛ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਲਖ । ੨ ਲਾਂਛਨ (ਕਲੰਕ) ਬਿਨਾ. "ਰੀਝ ਰੀਝ ਅੱਛਰਾ ਅਲੱਛ ਸੂਰ ਕੋ ਬਰੈਂ." (ਕਲਕੀ) ੩ ਅਲਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਲਕ੍ਸ਼੍ਯ.

ਅਲਜ. ਵਿ—ਲੱਜਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਸ਼ਰਮ. ਬੇਹ਼ਯਾ. "ਅਲਜ ਅਸੁਭ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਵਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਲਤਾ. ਸੰ. ਅਲਕ੍ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾਖ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ, ਜੋ ਸ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਹੋਲੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਅਲਤਾ ਗਨ ਅੰਬੀਰ ਗੁਲਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਲਤ਼ਾਫ਼. ਅ਼ الطاف ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਲੁਤ਼ਫ਼ ਦਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ. "ਬੇ ਅਦਬ ਖ਼ਾਲੀਸ੍ਤ ਅਜ਼ ਅਲਤ਼ਾਫ਼ੇ ਰੱਬ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਅਲੱਧ. ਵਿ—ਅ—ਲਬਧ. ਦੁਰਲਭ । ੨ ਨਾ ਲੱਭਿਆ.

ਅਲਪ. ਸੰ. ਅਲ੍ਪ. ਵਿ—ਥੋੜਾ. ਕਮ. ਤੁੱਛ. "ਅਲਪ ਸੁਖ ਅਵਿਤ ਚੰਚਲ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਅਲਿਪ੍ਤ. ਅਲੇਪ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਅਲਪ ਮਾਇਆ ਜਲ ਕਮਲ ਰਹਤਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਰਹਿਤ ਬਿਕਾਰ ਅਲਪ ਮਾਇਆ ਤੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਕਾਵ੍ਯ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਆਧੇਯ ਨਾਲੋਂ ਆਧਾਰ ਕਮ ਅਥਵਾ ਸੂਖਮ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ.

"ਅਲਪ" ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ—

"ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਨ ਦੀ,
ਸਿੱਖਾਂ ਜਦ ਸੁਧ ਪਾਈ।
ਭਯੋ ਰੁਮਾਂਚ ਟੁੱਟੀਆਂ ਤਣੀਆਂ,
ਨੈਨਾਂ ਛਹਿਬਰ ਲਾਈ."

ਆਨੰਦ ਆਧੇਯ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਤਨ ਆਧਾਰ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ.

"ਕੰਕਨ ਕਰੀ ਹੈ ਛਾਪ ਸੋਊ ਹੈ ਵਲ ਵਲਾਤ." (ਹਨੂ) ਛਾਪ ਆਧੇਯ ਨਾਲੋਂ ਸੀਤਾ ਦੀ ਭੁਜਾ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸੂਖਮ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ.

ਅਲਪਹੀਅਉ, ਅਲਪਹੀਆ ਵਿ—ਅਲੇਪਤਾ ਵਾਲਾ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਲੇਪ ਨਹੀ ਅਲਪਹੀਅਉ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੨ ਛੋਟਾ ਦਿਲ । ੩ ਛੋਟੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ.

ਅਲਪਗ, ਅਲਪਗਯ ਸੰ. ਅਲ੍ਪਜ੍ਞ. ਵਿ—ਅਲਪ (ਥੋੜਾ) ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਘੱਟ ਇ਼ਲਮ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਅਲਪਟੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਪੇਟ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਥੈਲੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਰੂਦ ਗੋਲੀ ਆਦਿ ਜੰਗੀ ਸਾਮਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਅਲਪ ਪ੍ਰਾਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਚਾਰਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ (ਸ੍ਵਾਸ) ਦਾ ਅਲਪ (ਥੋੜਾ) ਬਲ ਖਰਚ

ਹੋਵੇ. ਅਰਥਾਤ—ਕ ਗ ਙ ਚ ਜ ਞ ਟ ਡ ਣ ਤ ਦ ਨ ਪ ਬ ਮ ਯ ਰ ਲ ਵ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ:—ਖ ਘ ਛ ਝ ਠ ਢ ਥ ਧ ਫ ਭ ੜ। ੨ ਵਿ—ਕਮਜ਼ੋਰ.

ਅਲਪ ਬੁੱਧਿ, **ਅਲਪ ਮਤਿ** } ਵਿ—ਥੋੜੀ ਅਕਲ ਵਾਲਾ. ਕਮ ਅਕਲ.

ਅਲ ਪਲਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਝੂਠਾ ਆਡੰਬਰ (ਦਿਖਾਵਾ). ੨ ਸਾਰ ਰਹਿਤ (ਫੋਕਾ) ਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ਅਤੇ ਪਲਾਲ. "ਗਲੀ ਅਲ ਪਲਾਲੀਆਂ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫)

ਅਲਪਾ. ਦੇਖੋ, ਮਾਂਗਾ.

ਅਲਪਾਇ. ਵਿ—ਅਲੇਪਤਾ ਵਾਲਾ. ਨਿਰਲੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਲਿਪਾਇ.

ਅਲਪਾਹਾਰੀ. ਸੰ. अल्पाहारिन्. ਵਿ—ਥੋੜਾ ਅਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਘੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲਾ.

ਅਲਪਾਤਾ. ਸੰ. ਅਲਿਪ੍ਤ. ਵਿ—ਅਲੇਪ. ਅਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਲਿਪਾਤਾ.

ਅਲਪਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਿਪਾਰੀ.

ਅਲਫ. ਅ਼ الف ਅਲਿਫ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਰਬੀ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਖਰ। ੨ ਗਣਿਤ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦਾ ਬੋਧਕ. ਦੇਖੋ, ਅਬਜਦ। ੩ ਅੱਲਾ ਨਾਉਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੪ ਨਜੂਮ (ਜ੍ਯੋਤਿਸ਼) ਅਨੁਸਾਰ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਬੋਧਕ। ੫ ਘੋੜੇ ਦਾ ਅਲਫ਼ ਅੱਖਰ ਦੀ ਤਰਾਂ ਅਗਲੇ ਪੈਰ ਚੁੱਕਕੇ ਸਿੱਧਾ ਖੜੇ ਹੋਣਾ.

ਅਲਫ਼ ਖ਼ਾਨ. ਅਲਿਫ਼ ਖ਼ਾਨ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਨਾਪਤਿ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਜੰਗ ਨਾਦੌਣ ਦੇ ਮਕਾਮ ਸੰਮਤ ੧੭੪੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੈਦ ਖ਼ਾਨ.

ਅਲਫਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲਫੀ.

ਅਲਫਾਜ. ਅ਼ الفاظ ਅਲਫ਼ਾਜ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਫ਼ਜ਼ (ਸ਼ਬਦ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਅਲਫੀ. ਅ਼ الفی ਵਿ—ਅਲਿਫ਼ ਅੱਖਰ ਜੇਹੀ ਸਿੱਧੀ ਵਸਤੁ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਫਨੀ. ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਚੋਲਾ, ਜੋ ਬਾਹਾਂ ਬਿਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੇ ਅੱਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਲਿਫ਼ ਅੱਖਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ.

ਅਲਬੱਤਾ. ਅ਼ البتّہ ਵ੍ਯ—ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਬਿਲਾ ਸ਼ੱਕ। ੨ ਹਾਂ। ੩ ਪਰੰਤੂ. ਲੇਕਿਨ.

ਅਲਬਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲਬਾਲ.

ਅਲਬਾਲਿਤ. ਸੰ. ਆਲਵਾਲਿਤ. ਵਿ—ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਘੇਰਿਆ. "ਬਾਲ ਰਹੇਂ ਅਲਬਾਲਿਤ ਜਾਲ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਆਲਬਾਲ.

ਅਲਬੇਲਾ. ਵਿ—ਬੇਫ਼ਿਕਰ. ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ। ੨ ਬਾਂਕਾ. ਟੇਢਾ.

ਅਲਭ, **ਅਲਭੁ**, **ਅਲਭ੍ਯ** } ਵਿ—ਜੋ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕੇ. ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ. ਨਾਯਾਬ. "ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਨਾਮ ਅਲਭੁ ਹੈ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਅਲਮ. ਵਿ—ਦੁਖੀ. ਆਰਤ। ੨ ਅ਼ علم ਅ਼ਲਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਸ਼ਾਨ. ਝੰਡਾ। ੩ ਵਿ—ਸਿੱਧਾ ਖੜਾ। ੪ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ. ਉਧ੍ਰਿੱਤ. "ਸਮਸ਼ੇਰ ਅਲਮ ਕੀਨੇ ਧਾਇ ਸਭੀ ਸਿਪਾਹਾ." (ਸਲੋਹ) ੫ ਦੇਖੋ, ਅਲੰ.

ਅਲਮਸਤ. ਫ਼ਾ الست ਅਲਮਸ੍ਤ. ਵਿ—ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਚੂਰ. ਮਖ਼ਮੂਰ। ੨ ਭਾਵ—ਬੇਪਰਵਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬੇਸੁਧ. "ਹਰਿਰਸੁ ਪੀਵੈ ਅਲਮਸਤ ਮਤਵਾਰਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਯੋਗਿਰਾਜ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਇੱਕ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ ਸਾਧੂ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਉਂ ਕਮਲੀਆ ਅਤੇ ਗੋਦੜੀਆ ਭੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਅਲਮਸਤ ਦਾ ਜਨਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਗੌੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਸੰਮਤ ੧੬੧੦ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਬਾਲੂ ਹਸਨਾ ਇਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਹ ਬਾਬਾ

ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਕੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਧੂਏਂ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਬਣਿਆ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਾਨਕਮਤੇ ਪਹੁਚਕੇ ਅਲਮਸਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ.

ਪੁਨ ਅਲਮਸਤ ਸਾਧੁ ਕੋ ਧੀਰ,
ਦੇਕਰਿ ਭਲੇ ਗੁਰੂ ਬਰ ਬੀਰ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਨਕਮਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੦੦ ਵਿੱਚ ਹੋਇਅ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸੀ.

ਅਲਮ ਬਰਕਸ਼ੀਦਨ. ਫ਼ਾ علم برکشیدن ਕ੍ਰਿ—ਨੇਜ਼ਾ ਉੱਚਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਝੰਡਾ ਖੜਾ ਕਰਨਾ.

ਅਲਮਲ. ਵਿਸ਼ ਅਤੇ ਮੈਲ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ਅਤੇ ਮਲ. "ਅਲਮਲ ਖਾਈ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਘੋਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਮਲਮੂਤ੍ਰ ਵਰਤਕੇ ਸਿਰ ਖ਼ਾਕ ਪਾਈ.

ਅਲਮਾਸ. ਫ਼ਾ الماس ਸੰਗਯਾ—ਹੀਰਾ. ਵਜ੍ਰ.

ਅਲਮਾਰੀ. ਪੁਰਤ. Almerio—ਅਥਵਾ Almirah. ਸੰਗਯਾ. ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਖੜਾ ਸੰਦੂਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬ ਵਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖ਼ਾਨੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਅਲਮੋਰਾ, ਅਲਮੋੜਾ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਕੁਮਾਊਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ. ਈਸਵੀ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੰਦ ਜਾਤਿ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਹੀ ਹੈ. ਸਨ ੧੮੧੫ ਵਿੱਚ ਅਲਮੋਰਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਬਜੇ ਆਇਆ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਤੇ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਉੱਤਰਾਰਧ ਦੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ੩ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਸੇ ਥਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ. ਜਗਤਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਅਲਮੋਰਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਾ ਨੂੰ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਸਿੱਖੀ ਬਖਸ਼ੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਮਿਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਲੋਪ ਹੋਗਈ.

ਅਲਰਕ. ਸੰ. ਅਲਰ੍ਕ. ਸੰਗਯਾ—ਮਦਾਲਸਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਕੁਵਲਯਾਸ਼੍ਵ* (ਰਿਤਧ੍ਵਜ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੂਮਿਸ਼੍ਰ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਵਲਯਾਸ਼੍ਵ ਅਤੇ ਮੰਦਾਲਸਾ। ੨ ਪਾਗਲ ਕੁੱਤਾ। ੩ ਪਾਗਲ ਕੁਤੇ ਦੇ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਰੋਗ.ਹਲਕ। ੪ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਮੰਦਾਰ. ਦੇਖੋ,ਮੰਦਾਰ.

ਅਲਲ. ਸੰ. ਅ—ਲਲ. ਵਿ—ਲਲ (ਚਪਲਤਾ) ਬਿਨਾ. ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. "ਚਾਉ ਅਲਲਿਆ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨਲ.

ਅਲਲਾਚੀਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੀਨ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪਹਾੜ,ਜੋ ਚੀਨੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ। ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਨਲ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਅਲਲਾਚੀਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਅਲਲਾਚੀਨ ਬਿਹਗ ਜਿਹ ਥਾਨੈਂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅਨਲ ੪.

ਅਲਵਾਨ. ਅ਼ الوان ਸੰਗਯਾ—ਉੱਨੀ ਚਾਦਰ. ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਦਾ ਓਢਣ ਲਾਇਕ ਵਸਤ੍ਰ. ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਲੌਨ (ਰੰਗ) ਦਾ. ਅਲਵਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੋਈ ਹੈ. ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਨੂੰ 'ਹਲਵਾਨ' ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸੁਰਖ ਰੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਅਲੜ. ਦੇਖੋ, ਅਲ੍ਹੜ.

ਅਲਾ. ਅ਼ الله ਅੱਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਸੋਈ ਲਗੈ ਸਚੁ ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਅਲਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅਲਾਉ. ਸੰ. ਆਲਾਪ.ਸੰਗਯਾ—ਕਥਨ. ਵਾਰਤਾਲਾਪ. ਬਾਤਚੀਤ. "ਮਨਮੁਖ ਫੀਕਾ ਅਲਾਉ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਆਲਾਪ.

ਅਲਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾਪਨਾ. "ਕਹੇ ਫਰੀਦ ਸਹੇਲੀਹੋ! ਸਹੁ ਅਲਾਏਸੀ." (ਸੂਹੀ) ਭਾਵ—ਪਤੀ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਵੇਗਾ. ਹੁਕਮ ਪੁੱਜੇਗਾ.

*ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾਨਪੁਰ (ਝੂਸੀ) ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ.

ਅ਼ਲਾਉੱਦੀਨ. ਅ਼ علاؤالدین ਵਿ-ਦੀਨ ਦੀ ਉੱਚ-ਤਾ. ਭਾਵ-ਦੀਨ ਦੇ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਖ਼ਿਲਜੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੩੫੩ ਤੋਂ ੧੩੭੩ ਤੀਕ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ. ਕੁਤਬ ਮੀਨਾਰ ਪਾਸ ਜੋ ਗੁੰਬਜਦਾਰ ਦਰਵਾਜਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਨੇ (ਸਨ ੧੩੧੦ ਵਿੱਚ) ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ.

ਇਸੇ ਨਾਉਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗ਼ੋਰ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਅਰ ਸੱਯਦ ਅਤੇ ਬਾਹਮਨੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਕਈ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ.

ਅਲਾਇਆ. ਵਿ-ਆਲਾਪਿਤ. ਕਥਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ. ਗਾਇਆ.

ਅਲਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਦੇਖੋ, ਉੱਲਾਸ। ੨ ਸੰ. ਇੱਕ ਜ਼ੁਬਾਨ (ਜੀਭ) ਦਾ ਰੋਗ.

ਅਲਾਸੀ. ਵਿ-ਆ-ਲਾਸੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਲਾਸ੍ਯ ਨ੍ਰਿਤ੍ਯ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. "ਜੁਆਲਾ ਜਯੰਤੀ ਅਲਾਸੀ ਅਨੰਦੀ." (ਚੰਡੀ ੨) ਦੇਖੋ, ਲਾਸ੍ਯ.

ਅਲਾਹ. ਵਿ-ਬਿਨਾ ਲਾਭ. ਨਿਰਰਥਕ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅੱਲਾ. ਖ਼ੁਦਾ. "ਅਲਾਹ ਪਾਕੰਪਾਕ ਹੈ." (ਤਿਲੰ ਕਬੀਰ) "ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ਅਲਾਹ ਦੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਅਲਾਹਣ, ਅਲਾਹਣਾ ਕ੍ਰਿ-ਆਲਾਪਨ. ਕਥਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਗਾਉਣਾ. ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਫੈਲਾਉ ਕਰਨਾ। ੩ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨੀ. ਸਲਾਹੁਣਾ. ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ.

ਅਲਾਹਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ਲਾਘਾ (ਉਸਤਤਿ) ਦੀ ਕਵਿਤਾ. ਉਹ ਗੀਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਜਾਣ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਮੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਗੁਣ ਕਰਮ ਕਹਿਕੇ ਜੋ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਲਾਹਣੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਗ ਵਡਹੰਸ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸਿਖ੍ਯਾ ਭਰੀ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਹੈ- "ਧੰਨੁ ਸਿਰੰਦਾ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ."

ਅਲਾਹਾਬਾਦ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਯਾਗ.

ਅਲਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਹ.

ਅ਼ਲਾਕ਼ਾ. ਅ਼ علاقہ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ. ਰਿਸ਼ਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਲਾਕਾ.

ਅਲਾਤ. ਸੰ. ਆਲਾਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਚੁਆਤੀ. ਮੁਰਿਆੜ. ਲੂਕ। ੨ ਅੰਗਾਰ. ਦਗਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਲਾ.

ਅਲਾਤ ਚਕ੍ਰ. ਸੰ. ਆਲਾਤ ਚਕ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਚੁਆਤੀ ਨੂੰ ਚਕ੍ਰਾਕਾਰ ਘੁਮਾਉਣ ਤੋਂ ਅੱਗ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਗੋਲ ਰੇਖਾ. "ਚਕ੍ਰ ਅਲਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਬਘੂਰਨ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨ੍ਰਿਤ੍ਯ (ਨਾਚ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਫੈਲਾਕੇ ਘੁਮੇਰੀ ਖਾਈਦੀ ਹੈ.

ਅ਼ਲਾਨੀਯਹ. ਅ਼ علانیہ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਪੁਰ.

ਅਲਾਪ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾਪ.

ਅਲਾਪੀ. ਸੰ. ਆਲਾਪਿਨ੍. ਵਿ-ਆਲਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਲਾਮ. ਅ਼ علّام ਅ਼ੱਲਾਮ. ਵਿ-ਸਰਵਗ੍ਯ। ੨ ਵਿਦ੍ਵਾਨ. "ਕਿ ਆਕਲ ਅਲਾਮੈ." (ਜਾਪੁ) "ਕਿ ਅਲਾਮਸ੍ਚ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅ਼ਲਾਮਤ. ਅ਼ علامت ਸੰਗ੍ਯਾ-ਲੱਛਣ (ਲਕ੍ਸ਼ਣ). ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਅਲਾਮੀ. ਅ਼ علامی ਅ਼ੱਲਾਮੀ. ਵਿ-ਬਹੁਤ ਹੋਸ਼ਿਆਰ. ਯੁੱਧਵਿਦ੍ਯਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ. "ਰਾਖਸ ਬਡੇ ਅਲਾਮੀ ਭੱਜ ਨ ਜਾਣਦੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਅੱਬੁਲਫ਼ਜ਼ਲ.

ਅ਼ਲਾਲਤ. ਅ਼ علالت ਇੱਲਤ (ਬੀਮਾਰੀ) ਸਹਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਰੋਗ ਦਸ਼ਾ.

ਅਲਾਵਣ, ਅਲਾਵਨ ਸੰ. ਆਲਾਪਨ. ਕ੍ਰਿ-ਵਖਿਆਨ ਕਰਨਾ. ਕਥਨ. "ਮੁਖ ਅਲਾਵਣ ਥੋਥਰਾ." (ਮਾਰੂ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫) "ਨਹਿ ਤੁਮ ਕੀਜੈ ਕਛੂ ਅਲਾਵਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅ਼ਲਾਵਾ. ਅ਼ علاوہ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸਿਵਾਯ. ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ.

ਅਲਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਭੌਰਾ. ਭ੍ਰਮਰ. "ਜੈਸੇ ਅਲਿ ਕਮਲਾ ਬਿਨ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੨ ਕੋਕਿਲਾ

(ਕੌਇਲ). ੩ ਸ਼ਰਾਬ. ਮਦਿਰਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅਲੀ.

ਅਲਿਕ. ਸੰ. ਆਲਿਕ. ਸੰਗਯਾ—ਮੱਥਾ. ਮਸ੍ਤਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਲਕਾ.

ਅਲਿਕਿਸ. ਕੁਬੇਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕੇਸ਼.

ਅਲਿਖ. ਦੇਖੋ, ਅਲੇਖ.

ਅਲਿੰਗਨ. ਦੇਖੋ, ਆਲਿੰਗਨ. "ਚਹਿਤ ਅਲਿੰਗਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਲਿਨਿ, ਅਲਿਨੀ } ਸੰ. ਅਲਿਨਿ. ਸੰਗਯਾ—ਭ੍ਰਮਰੀ. ਭੌਰੀ.ਭੌਰੇ ਦੀ ਮਦੀਨ. "ਕਮਲ ਬਦਨ ਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਨਾ ਅਲਿਨਿ ਗਿਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਲਿਪ, ਅਲਿਪਤ } ਸੰ. ਅਲਿਪ੍ਤ. ਵਿ—ਅਲੇਪ. ਨਾ ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਸੰਗ. "ਜੋ ਅਲਿਪ ਰਹੇ ਮਨ ਮਾਹੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਅਲਿਪਤ ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਕਰਤਾ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਲਿਪਤ ਗੁਫਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁੱਧ ਅੰਤਹਕਰਣ। ੨ ਸਾਫ਼ ਦਿਮਾਗ। ੩ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰਿਹਸ੍ਥ ਆਸ਼੍ਰਮ. "ਅਲਿਪਤ ਗੁਫਾ ਮਹਿ ਰਹਹਿ ਨਿਰਾਰੇ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਅਲਿਪਤਾ. ਅਲੇਪਤਾ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲਿਪਤ.

ਅਲਿ ਪਨਚ. ਸੰਗਯਾ—ਅਲਿ (ਭੌਰਿਆਂ) ਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਤੰਚਾ (ਜੇਹ) ਜਿਸ ਦੀ, ਕਾਮਦੇਵ. ਭੌਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿੱਲੇ ਵਾਲਾ. "ਜਨੁ ਅਲਿ ਪਨਚ ਕਾਛ ਤਨੁ ਕਾਛ." (ਰਘੁਰਾਜ)

ਅਲਿਪਨਾ. ਵਿ—ਅਲੇਪਤਾ ਵਾਲਾ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਨਾਨਕ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਅਲਿਪਨਾ." (ਬਾਵਨ)

ਅਲਿਪਾਇ, ਅਲਿਪਾਤੁ, ਅਲਿਪਾਤਾ, ਅਲਿਪਾਰੀ } ਵਿ—ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ. ਅਲਿਪ੍ਤ. "ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਅਲਿਪਾਇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਜਿਉ ਜਲ ਕਮਲਾ ਅਲਿਪਾਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਘਟਿ ਘਟਿ ਪੂਰਨ ਹੈ ਅਲਿਪਾਤਾ." (ਸਾਰ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਅਲਿਪਾਤ ਅਰਧੀ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਅਲਿਪ੍ਤ (ਅਲੇਪ ਬ੍ਰਹਮ) ਦੇ ਆਰਾਧਨੇ ਵਾਲਾ.

ਅਲਿਫ਼. ਦੇਖੋ, ਅਲਫ਼.

ਅਲਿਫ਼ ਖ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਲਫ ਖ਼ਾਨ.

ਅਲਿਲ. ਦੇਖੋ, ਅਨਲ ੪.

ਅਲੀ. ਸੰ. ਆਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹੇਲੀ. ਸਖੀ. "ਕਵਿ ਸਜਾਮ ਕਹੈ ਸੰਗ ਰਾਧੇ ਅਲੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਕਤਾਰ.ਸ਼੍ਰੇਣੀ. ਪੰਕਤਿ। ੩ ਸੰ. ਅਲਿਨੀ. ਭ੍ਰਮਰੀ. "ਅਲੀ ਅਲ ਗੁੰਜਾਤ ਅਲੀ ਅਲ ਗੁੰਜਾਤ ਹੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਅਲਿ. ਭੌਰਾ. ਭ੍ਰਮਰ। ੫ ਅ਼. علی ਅ਼ਲੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹ਼ਿਬ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਫ਼ਾਤਿਮਾ ਦਾ ਪਤੀ. ਦੇਖੋ, ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ.

ਅਲੀਆ. ਸੰ. ਅਲੀਕ. ਵਿ—ਝੂਠਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਝੂਠ. ਅਸਤ੍ਯ. "ਜਾਗਤ ਰਹੈ ਨ ਅਲੀਆ ਭਾਖੈ." (ਰਾਮ ਬੇਣੀ) ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੇ, ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੇ.

ਅਲੀ ਸ਼ੇਰ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਬਰ- ਨਾਲਾ, ਥਾਣਾ ਮਾਨਸਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਭੰਦੇਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਨੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ੨੫ ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ੧੧ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ.

ਅਲੀਕ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲੀਕ. ਅਰੇਖ. ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਹਿਤ. "ਅਲੀਕ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸੰ. ਝੂਠ. ਅਸਤ੍ਯ। ੩ ਅ਼. اَلیق ਅਲੀਕ਼. ਬਹੁਤ ਹੀ (ਅਤ੍ਯੰਤ) ਲਾਇਕ਼ (ਯੋਗ੍ਯ).

ਅਲੀਨ, ਅਲੀਨਾ, ਅਲੀਨ } ਵਿ—ਜੋ ਲੀਨ ਨਹੀਂ. ਨਿਰਾਲਾ. ਅਲਗ। ੨ ਆਲੀਨ. ਅਭੇਦ. ਲਿਵਲੀਨ. "ਪੂਜਾ ਚਾਰ ਪਖੰਡ ਅਲੀਨਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਲੀ ਬਖਸ਼. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਨਾਨੂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

ਅ਼ਲੀਮ. ਅ਼. علیم ਵਿ—ਇ਼ਲਮ (ਗ੍ਯਾਨ) ਵਾਲਾ.

ਗਜਾਤਾ. ਗਜਾਨੀ.

ਅਲੀ ਮੁਹੰਮਦ. ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੮੬੭ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਦੀ ਅਵਾਈ ਸੁਣਕੇ ਸ਼ਹਰ ਨੂੰ ਸੁੰਨਾ ਛੱਡਕੇ ਨੱਠ ਗਿਆ ਸੀ.

ਅ਼ਲੀਲ. ਅ਼ علیل ਵਿ—ਰੋਗੀ. ਬੀਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਲਤ.

ਅਲੀਵਣ, ਅਲੀਵਣਾ ਕ੍ਰਿ—ਆਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਸਮਾਉਣਾ. "ਸਹਿਜ ਅਲੀਵਣਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਲੀਵਾਲ. ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਿਲੇ ਲੁਦਿਆਨੇ ਦੀ ਤਸੀਲ ਜਗਰਾਉਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਥਾਂ ੨੮ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੪੬ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਇਆ.

ਅਲੀੜ. ਦੇਖੋ, ਆਲੀਢ.

ਅਲੁਮਲੁ. ਦੇਖੋ, ਅਲ ੩.

ਅਲੂਹਾ. ਵਿ—ਜੋ ਲੂਹਿਆ ਨਹੀਂ. ਆਂਚ ਰਹਿਤ। ੨ ਨਵਾਂ। ੩ ਯੁਵਾ. ਜੁਆਨ. "ਆਲੀ ਅਨੂਪ ਸੁਬੈਸ ਅਲੂਹਨ." (ਸਲੋਹ)

ਅਲੂਚਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲੂਚਾ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੁੱਚਾ. ਭਲਾ. ਨੇਕ.

ਅਲੂਣਾ, ਅਲੂਣੀ ਵਿ—ਲੂਣ (ਲਵਣ) ਬਿਨਾ. ਅਲਵਣ। ੨ ਭਾਵ—ਰਸ ਰਹਿਤ. ਬੇਸੁਆਦ. ਫਿੱਕਾ. ਫਿੱਕੀ. "ਸਿਲ ਜੋਗ ਅਲੂਣੀ ਚਟੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੩ ਲਾਵਣਜਤਾ (ਸ਼ੋਭਾ) ਬਿਨਾ. "ਫਿਟ ਅਲੂਣੀ ਦੇਹ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਅਲੂਣੀ ਸਿਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾ ਅਲੂਣੀ.

ਅਲੂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲੂਦਾ.

ਅਲੂਫਾ. ਅ਼ علوفہ ਉਲੂਫ਼ਾ. ਸੰਗਜਾ—ਤਨਖ਼੍ਵਾਹ. ਤਲਬ। ੨ ਵਜੀਫ਼ਾ.

ਅਲੂਰ, ਅਲੂਰਾ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਨੇਲੋਰ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ. "ਨਾਮ ਅਲੂਰਾ ਤਾਂਕੋ ਸੋਹੈ."(ਚਰਿਤ੍ਰ੩੩੯)

ਅਲੂਲ ਜਲੂਲ. ਸਿੰਧੀ. ਬੇਸਲੀਕ਼ਾਪਨ. ਫੂਹੜਪੁਣਾ.

ਅਲੂਲਾ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਜਾ—ਤਰੰਗ. ਲਹਿਰ। ੨ ਬੁਦਬੁਦਾ. ਬੁਲਬੁਲਾ। ੩ ਅੱਗ ਦਾ ਭਭੂਕਾ. ਲਪਟ। ੪ ਵਿ—ਲੋਲਤਾ ਰਹਿਤ. ਚੰਚਲਤਾ ਬਿਨਾ. "ਰਾਜ ਕੇ ਧਰਮ ਅਲੂਲੇ." (ਅਕਾਲ) ੫ ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੂਲਾ.

ਅਲੇ. ਵਜ—ਅਰੇ! ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ, ਜੋ ਪਦ ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਕੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੀ ਯੋਗਜਤਾ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਤਜੀਅਲੇ ਸੰਸਾਰੰ." ਅਤੇ "ਪੇਖੀਅਲੇ ਧਰਮ ਰਾਓ." (ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ਆਦਿ.

ਅਲੇਸ. ਵਿ—ਲੇਸ (ਚੇਪ) ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੨ ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ। ੩ ਦੇਖੋ, ਲੇਸ਼.

ਅਲੇਖ. ਵਿ—ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਅਲੇਖਜ. "ਅਲੇਖ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਅਲਕਜ. ਅਲਖ. ਜੋ ਲਖਿਆ (ਵੇਖਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ੩ ਭਿੱਖਜਾ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਬਦ "ਅਲੱਖ". "ਭੇਖ ਅਲੇਖ ਉਚਾਰ ਕੈ ਰਾਵਨ." (ਰਾਮਾਵ) ਯੋਗੀ ਭੇਖ ਦੀ "ਅਲੱਖ" ਬੋਲਕੇ ਰਾਵਨ ਸੀਤਾ ਪਾਸ ਆਇਆ। ੪ ਜੋ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ. "ਤਾਂਤੇ ਜਨਮ ਅਲੇਖੈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੫ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਕੋਈ ਲੇਖ ਨਹੀਂ. ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ. "ਅਲੇਖ ਹਰੀ." (ਅਕਾਲ)

ਅਲੇਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲੇਖ.

ਅਲੇਪ. ਵਿ—ਅਲਿਪ੍ਤ. ਨਿਰਲੇਪ.

ਅਲੇਲ. ਸੰਗਜਾ—ਰੇਖਾ. ਲੀਕ। ੨ ਧਾਰਾ. ਧਾਰ. "ਛੂਟੀ ਹੈਂ ਸੀਸ ਪੈ ਸ੍ਰੋਨ ਅਲੇਲੇਂ." (ਕਲਕੀ) ੩ ਵਿ—ਅਲ੍ਹੜ. ਅਣਜਾਣ.

ਅਲੋਅ. ਅਵਲੋਕਨ ਕਰ. ਦੇਖ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਅਨ ਅਤੇ ਅਲੋਇਨ। ੨ ਅਲੌਕਿਕ. ਅਣੋਖਾ. "ਮਗਰ ਪਾਛੈ

ਕਛੁ ਨ ਸੂਝੈ ਏਹੁ ਪਦਮ ਅਲੋਅ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਇਹ ਅਦਭੁਤ ਪਦਮਾਸਨ ਹੈ.

ਅਲੋਅਨ. ਸੰ. ਅਵਲੋਕਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਖਣਾ. ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਲੋਇ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਇਨ। ੨ ਸੰ. ਅਲੌਕਿਕ. ਵਿ—ਅਣੋਖਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਵਿਲੋਕਕੇ. ਵੇਖਕੇ.

ਅਲੋਇਅੜਾ. ਵਿ—ਦੇਖਿਆ (ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਤਾ) ਹੋਇਆ. "ਨੈਨ ਅਲੋਇਅੜਾ ਹਰਿ ਜਾਨੀਅੜਾ." (ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਲੋਇਆ. ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਤਾ. ਵੇਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਇਨ.

ਅਲੋਇਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਲੋਕਨ. ਦੇਖਣਾ. "ਅਨਦ ਰੂਪ ਸਭ ਨੈਨ ਅਲੋਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਦੂਸਰ ਨਾਹੀ ਅਲੋਈਐ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਅਲੋਈਐ. ਅਵਲੋਕਨ ਕਰੀਐ. ਦੇਖੋ, ਅਲੋਇਨ.

ਅਲੋਹ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲੋਹੇ. ਭਾਵ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਨਾ. "ਗਯੋ ਕੌਨ ਬੀਰੰ ਸੁ ਯਾਂਤੇ ਅਲੋਹੰ" ? (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਕੌਨ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਲ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀ ਖਾਧਾ ?

ਅਲੋਕ. ਸੰ. ਆਲੋਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ। ੨ ਦਰਸ਼ਨ. ਦੀਦਾਰ. "ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਅਲੋਕ." (ਸਾਰ ਸੂਰਦਾਸ) ੩ ਸੰ. अलोक. ਵਿ—ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ. ਅਗੋਚਰ. "ਅਲੋਕ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਰਜਨ. ਏਕਾਂਤ। ੫ ਪਰਲੋਕ. "ਲੋਕ ਅਲੋਕ ਗਵਾਇ ਦੁਰਾਨਨਿ." (ਰਾਮਾਵ) ਹੇ ਬੁਰੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਕੇਕਈ! ਤੈਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੋਵੇਂ ਖੋ ਲਏ। ੬ ਸੰ. ਅਲੋਕਜ. ਵਿ—ਅਲੌਕਿਕ. ਅਣੋਖਾ.

ਅਲੋਕਨ. ਸੰ. ਆਲੋਕਨ. ਕ੍ਰਿ—ਦੇਖਣਾ. ਝਾਕਣਾ. ਤੱਕਣਾ. "ਈਤ ਊਤ ਦਹ ਦਿਸ ਅਲੋਕਨ." (ਰਾਮ ਰੁਤੀ ਮ: ੫)

ਅਲੋਗ, ਅਲੋਗਨੀ, ਅਲੋਗੀ ਵਿ—ਅਲੋਕਜ. ਅਲੌਕਿਕ. ਅਣੋਖਾ. ਅਦਭੁਤ। ੨ ਅਲਗਨ. ਨਿਰਲੇਪ. "ਸੁਰਗ ਪਵਿਤ੍ਰਾ ਮਿਰਤ ਪਵਿਤ੍ਰਾ, ਪਇਆਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਲੋਗਨੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) "ਨਾਨਕ ਲੋਗ ਅਲੋਗੀ ਰੀ ਸਖੀ." (ਆਸਾਵਰੀ ਮ: ੫)

ਅਲੋਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲੂਣਾ.

ਅਲੋਪ. ਸੰ. ਲੋਪ. ਵਿ—ਅਗੋਚਰ. ਗ਼ਾਇਬ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. "ਹੋਈ ਅਲੋਪ ਭਵਾਨੀ ਦੇਵਾਂ ਰਾਜ ਦੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਅ (ਨਾ) ਲੋਪ (ਗੁਪਤ). ਪ੍ਰਗਟ. ਪ੍ਰਤੱਖ.

ਅਲੋਲ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੋਲ (ਚੰਚਲ). ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ. ਇਸਥਿਤ (ਸ੍ਥਿਤ).

ਅਲੋਵਣਾ, ਅਲੋਵਨ ਕ੍ਰਿ—ਅਵਲੋਕਨਾ. ਆਲੋਕਨ. ਦੇਖਣਾ. ਤੱਕਣਾ. "ਨੈਨ ਅਲੋਵਉ ਸਾਧਜਨੋ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) "ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਇਕੁ ਨੈਨ ਅਲੋਵਨਾ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੪, ਮ: ੫)

ਅਲੌਕਿਕ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਲੌਕਿਕ. ਜੋ ਇਸ ਲੋਕ ਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਅਣੋਖਾ. ਅਦਭੁਤ.

ਅਲੰ. ਸੰ. अलम्. ਵ੍ਯ. ਪੂਰਣ. ਸਭ। ੨ ਕੇਵਲ। ੩ ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੂਸ਼ਣ. ਗਹਿਣਾ.

ਅਲੰਕ. ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਆਲੰਕ. ਲੰਕਾ ਤੀਕ. ਲੰਕਾ ਤੋੜੀ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ. ਖਗੋਲ. "ਸੈਲਹਿ ਦਬਤ ਐਲ ਪਰਤ ਅਲੰਕ ਪਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਲੰਕਾਰ. ਸੰ. अलङ्कार. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਹਿਣਾ. ਜ਼ੇਵਰ. ਭੂਖਣ (ਭੂਸ਼ਣ). "ਅਲੰਕਾਰ ਮਿਲਿ ਥੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹ ਰੀਤਿ, ਜੋ ਕਾਵ੍ਯ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਵੇ.* ਅਲੰਕਾਰ ਅਨੰਤ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਦੋ ਹਨ:— 'ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ.' ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਭੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ, ਜੈਸੇ-

*अलङ्करोतीति अलङ्कारः

ਕਿ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਆਦਿ, ਅਤੇ 'ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ,' ਜੋ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣ, ਜੈਸੇ ਕਿ ਉਪਮਾ ਰੂਪਕ ਆਦਿ. ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਤਦ ਉਭਯਾਲੰਕਾਰ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਅਲੰਕਾਰ ਦਿਖਾਏਗਏ ਹਨ.

ਅਲੰਕੀ, ਅਲੰਕੇ ਸੰ. अलङ्कृत—ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਲੰਕਾਰ ਸਹਿਤ. ਭੂਸ਼ਿਤ. "ਅਲੰਕਾਰ ਅਲੰਕੇ." (ਜਾਪੁ) ਅਲੰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੀ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਕਰਤਾ.

ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲੰਕੀ. "ਅਲੰਕ੍ਰਿਤੰ ਸੁਦੇਹਯੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅਲੰਖ. ਵਿ—ਅਲੇਖ। ੨ ਅਲਖ. "ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਅਲੰਖ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਅਲੰਗ. ਵਿ—ਅਲਗਨ. ਨਿਰਲੇਪ. ਅਸੰਗ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿਸ਼ਾ. ਤਰਫ਼. ਓਰ. ਪਾਸਾ। ੩ ਵਿ—ਬਿਨਾ ਲੰਗ. ਦੇਖੋ, ਲੰਗ.

ਅਲੰਘ, ਅਲੰਘ੍ਯ ਵਿ—ਜੋ ਲੰਘਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਲੰਘਨੀਯ.

ਅਲੰਬ. ਸੰ. ਆਲੰਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਾਰਾ. ਆਸਰਾ. ਅਵਲੰਬ। ੨ ਪਨਾਹ. ਸ਼ਰਣ.

ਅਲੰਬਨ, ਅਲੰਬਨੁ ਸੰ. ਆਲੰਬਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਾਰਾ. ਆਸਰਾ. "ਹਸਤਅਲੰਬਨੁ ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਭੁ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਲੰਬਨ.

ਅਲੰਬੁਸਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਸੁਤ.

ਅਲ੍ਹੜ. ਵਿ—ਵਿਚਾਰਹੀਨ। ੨ ਅਞਾਣ। ੩ ਨਾਤਜਰਬੇਕਾਰ. ਸਿੱਧੀ. ਅਲੜ.

ਅੱਲ. ਸੰ. ਅਲਾਬੁ ਅਥਵਾ ਅਰਲੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੰਬਾ ਕੱਦੂ. ਤੋਰੀ ਕੱਦੂ। ੨ ਅ਼. ال ਆਲ. ਗੋਤ. ਵੰਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਆਲ.

ਅੱਲਾ. ਵਿ—ਕੱਚਾ. ਅਪਕ੍ਵ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਲਾ. ਰੱਬ. ਕਰਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾ.

ਅੱਲਾਸ਼ਾਹ, ਅੱਲਾਯਾਰ ਇੱਕ ਪਠਾਣ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਲਹੌਰ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਬਿਆਸਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਪਾਰੋ ਪਰਮਹੰਸ ਡੱਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੋਈ. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪਹੁਚਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆਗਿਆ. ਇਸ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ.

ਅਵ. ਸੰ. अव्. ਧਾ—ਰਖ੍ਯਾ (ਰਕ੍ਸ਼ਾ) ਕਰਨਾ. (ਇਸੇ ਤੋਂ ਓਮ੍ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ). ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ. ਵਿਚਰਣਾ. ਪਿਆਰਾ ਹੋਣਾ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ. ਸਮਝਣਾ. ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਚਾਹਨਾ. ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਉਪ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਲੱਗਕੇ—ਨਿਸ਼ਚਾ, ਅਨਾਦਰ, ਕਮੀ, ਉਤਰਾਉ ਆਦਿ, ਅਰਥ ਜਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗਾਹਨ, ਅਵਗੁਣ ਅਵਤਰਣ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਅਵਇਯਾ, ਅਵਈਆ ਵਿ— ਅਵੈਯਾ. ਆਗਮਨ ਕਰੈਯਾ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ. "ਯਦੁ ਬੀਰ ਕੇ ਧਾਮ ਅਵਇਯਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਵਸ. ਸੰ. ਅਵਸ਼. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਵਸ਼. ਲਾਚਾਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਸ਼੍ਯ। ੩ अवस्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਾਇਤਾ। ੪ ਕ੍ਰਿਪਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ.

ਅਵਸਥਾ. ਸੰ. ਅਵਸ੍ਥਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਸ਼ਾ. ਹਾਲਤ। ੨ ਉਮਰ. ਆਯੁ। ੩ ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸ੍ਵਪਨ, ਸੁਸ਼ੁਪ੍ਤਿ (ਸੁਖੁਪਤਿ) ਅਤੇ ਤੁਰੀਯ(ਤੁਰੀਆ)ਇਹ ਚਾਰ ਹਾਲਤਾਂ। ੪ ਬਾਲ, ਯੁਵਾ, ਵ੍ਰਿੱਧ (ਬਿਰਧ) ਆਦਿ ਉਮਰ ਦੇ ਭੇਦ.

ਅਵਸਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾਂ. ਮੌਕਾ। ੨ ਫੁਰਸਤ. ਅਵਕਾਸ਼. ਵਿਹਲ. ਵੇਲ੍ਹ। ੩ ਵਰਖਾ। ੪ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ ਦਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਨਨ ਕਰੀਏ, ਉਹ "ਅਵਸਰ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ,
ਜਬ ਲਗੁ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ,

ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ,
ਭਜਿਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ! ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ,
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ, ਭਜਸਿ ਕਬ ਭਾਈ ?
ਆਵੈ ਅੰਤੁ, ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ.
(ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਕਾਲ ਕਰੰਤਾ ਅਬਹਿ ਕਰ, ਅਬ ਕਰਤਾ ਸੁ ਇਤਾਲ,
ਪਾਛੈ ਕਛੂ ਨ ਹੋਇਗਾ ਜਬ ਸਿਰਿ ਆਵੈ ਕਾਲ.
(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਵਸਰਪਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਉਤ ਸਰਪਿਣੀ.

ਅਵਸਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਔਸਾਨ. ਹੋਸ਼. ਹਵਾਸ. ਸੁਧਬੁਧ. "ਅਵਸਾਨ ਕੇ ਦਿਵੈਯਾ ਹੋ." (ਅਕਾਲ) "ਸਤ੍ਰੂਨ ਕੇ ਅਵਸਾਨ ਗਏ ਛੁਟ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ। ੩ ਹੱਦ. ਸੀਮਾ। ੪ ਮੌਤ। ੫ ਸਮਾਪਤੀ. ਅੰਤ। ੬ ਸੰਝ. ਸਾਯੰਕਾਲ.

ਅਵਸਾਰੀ. ਵਿ—ਸਾਰ ਰਹਿਤ। ੨ ਬਿਨਾ ਕਦਰ. "ਵਣਸਪਤਿ ਰਹੈ ਉਜਾੜ ਅੰਦਰ ਅਵਸਾਰੀ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਸੰ. अपसारिन्—ਅਪਸਾਰੀ. ਘਟਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਅਵਸੇਖ. ਸੰ. ਅਵਸ਼ੇਸ਼. ਵਿ—ਬਾਕੀ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੇਸ਼. ਬਾਕ਼ੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ. ਸਮਾਪਤੀ.

ਅਵਸੇਚਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਜਣਾ. ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ੨ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਤਰ ਹੋਣਾ। ੩ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਲਹੂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵੈਦਯਕ੍ਰਿਯਾ. Phlebotomy.

ਅਵਸ੍ਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਸਥਾ.

ਅਵਸ੍ਥਾ ਚਤੁਸ੍ਟਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚਾਰ ਭੇਦ ਅਵਸ੍ਥਾ ਦੇ, ਅਰਥਾਤ ਬਚਪਨ, ਲੜਕਪਨ, ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਬੁਢੇਪਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਅਵਸ੍ਥਾ.

ਅਵਸ੍ਥਾ ਤ੍ਰਯ. ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾ—ਜਾਗ੍ਰਤ, ਸੁਪਨ, ਸੁਖੋਪਤਿ.

ਅਵਸ੍ਥਾ ਦ੍ਵਯ. ਦੋ ਅਵਸਥਾ. ਦੋ ਹਾਲਤਾਂ. ਦੌਲਤ-ਮੰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਫਲਿਸੀ (ਕੰਗਾਲਤਾ). ੨ ਵਿਦ੍ਵੱਤਾ ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾ। ੩ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁਖ ਆਦਿ.

ਅਵਸ੍ਥਿਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਠਹਿਰਾਉ. ਮੁਕਾਮ.

ਅਵਸ਼੍ਯ. ਸੰ. ਵ੍ਯ. ਜ਼ਰੂਰ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ.

ਅਵਸ਼੍ਯਕ. ਜ਼ਰੂਰੀ. ਦੇਖੋ, ਆਵਸ਼੍ਯਕ.

ਅਵਸ਼੍ਯਕਤਾ. ਜ਼ਰੂਰਤ. ਦੇਖੋ, ਆਵਸ਼੍ਯਕਤਾ.

ਅਵਹਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਹਾਰ.

ਅਵਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਵਧਾਨ. ਏਕਾਗ੍ਰਚਿੱਤ.

ਅਵਹਿੱਥ / **ਅਵਹਿੱਥਾ** } ਸੰ. अवहित्था. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਭੈ ਅਤੇ ਲੱਜਾ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਲੁਕੋਣਾ.

ਅਵਹੇਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਦੇਖਣਾ. ਤੱਕਣਾ. ਨਿਹਾਰਨਾ। ੨ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਹੇਰਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਹੇਲਨ.

ਅਵਹੇਲਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਪਮਾਨ. ਨਿਰਾਦਰ। ੨ ਆਗ੍ਯਾ ਦਾ ਉਲੰਘਨ. "ਅਵਹੇਲਨ ਨਹਿ ਤਿਨ ਕੋ ਕੀਜੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਵਕਾਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਗਾ. ਥਾਂ। ੨ ਆਕਾਸ਼। ੩ ਫਾਸਿਲਾ. ਅੰਤਰ. ਵਿੱਥ। ੪ ਵੇਲ੍ਹ।

ਅਵਕੀਰਣ. ਸੰ. ਅਵਕੀਣੰ. ਵਿ—ਵਿਖੇਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਖਿੰਡਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਖਿਲਾਰਿਆ। ੨ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ। ੩ ਫੈਲਿਆ. "ਨਰ ਅਵਕੀਰਣ ਜਹਿੰਕਹਾਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਵਖਦ / **ਅਵਖਦੁ** / **ਅਵਖਧ** / **ਅਵਖਧੁ** } ਸੰ. ਔਸ਼ਧ. ਸੰਗਯਾ—ਦਵਾ. ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸਤੁ. ਦਾਰੂ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖ਼ਦ. "ਹਰਿਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਵਖਦੁ ਮੁਖਿਪਾਇਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਅਵਖਧ ਸਭੇ ਕੀਤਿਅਨ, ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਦਾਰੂ ਨਾਹਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੫) "ਰੋਗ ਮਿਟੈ ਹਰਿਅਵਖਧੁ ਲਾਇ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਵਗਣ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗੁਣ. "ਗੁਣਹ ਵਸਿ ਅਵਗਣ

ਨਸੈ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਅਪਮਾਨ (ਅਨਾਦਰ) ਕਰਨਾ.

ਅਵਗਣਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣ (ਔਗੁਣ) ਕਰਕੇ. ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ. "ਅਵਗਣਿ ਮੁਠੇ ਚੋਟਾ ਖਾਹੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਅਵਗਣਿਆਰਿ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾਂ (ਔਗੁਣਾਂ) ਵਾਲੀ. ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ. "ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ ਖੋਟੀ ਅਵਗਣਿਆਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗਣ ੨.

ਅਵਗਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਗ੍ਯਾਤ। ੨ ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਪਤਿਤ। ੩ ਸੰ. ਅਵਿਗਤ. ਵਿ—ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ. ਅਗ੍ਯਾਤ. "ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੋ ਅਵਗਤ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਗਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕਰ ਲਖਦੇ ਹੈਨ." (ਜਸਭਾਮ). "ਅਵਗਤ ਲੀਲਾ ਸਤਗੁਰੁ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਜੋ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਨਿੱਤ। ੫ ਸੰ. ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ. ਵ੍ਯਕ੍ਤਿ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਾਕਾਰ. ਅਗੋਚਰ। ੬ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਗ। ੭ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੮ ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਅਵਗਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁੱਧਿ. ਸਮਝ। ੨ ਉਤਰਾਉ. ਲਹਾਉ. "ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਅਵਗਤਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਐ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ਤੇਰੀ ਚੜ੍ਹਾਉ ਲਹਾਉ ਦੀ ਹਾਲਤ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ੩ ਨੀਚ ਗਤਿ.

ਅਵਗਤਿ ਬਾਣਿ, **ਅਵਗਤਿ ਬਾਨਿ** } ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ ਦੀ ਬਾਣੀ. ਨਿਰਾਕਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਦੀ ਅਨਾਹਤ ਬਾਣੀ। ੨ ਚਿੱਤ ਦੀ ਵ੍ਰਿੱਤਿ ਨਾਲ ਸਿਮਰਣ ਕੀਤੀ ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ. "ਅਵਗਤਿ ਬਾਣਿ ਛੋਡਿ ਮ੍ਰਿਤਮੰਡਲਿ ਤਉ ਪਾਛੇ ਪਛੁਤਾਨਾ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ)

ਅਵਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗੁਣ. "ਅਵਗਨ ਕਾਟਿ ਕੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨੇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਅਵਗਣਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਿਣਤੀ. ਸ਼ੁਮਾਰ. "ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨ ਬੰਦੇ ਏ ਅਵਗਨ ਕਤ ਜਾਹੀ?" (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਅਵਗਨਹਾਰਾ, **ਅਵਗਨੀਆਰ**, **ਅਵਗਨੀਆਰਾ** } ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾ ਵਾਲਾ. ਦੋਸ਼ੀ. ਪਾਪੀ. "ਅਵਗਨੀਆਰੇ ਪਾਥਰ ਭਾਰੇ." (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਅਵਗਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਸ਼ਚਯਾਤਮਕ ਗ੍ਯਾਨ. ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਗ੍ਯਾਨ. ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨ.

ਅਵਗਾਹਨ, **ਅਵਗਾਹਨੁ** } ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਮੱਜਨ. ਟੁੱਬੀ ਮਾਰਕੇ ਕੀਤਾ ਇਸਨਾਨ. "ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਬਨ ਬਨ ਅਵਗਾਹੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ਅਨੇਕ ਵਨ (ਜੰਗਲ) ਅਨੇਕ ਵਨ (ਜਲ-ਤੀਰਥ) ਅਵਗਾਹੇ। ੨ ਮਥਨ. ਰਿੜਕਨਾ। ੩ ਖੋਜ. ਛਾਂਨ ਬੀਨ. "ਸਗਲ ਦੇਵ ਹਾਰੇ ਅਵਗਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅਵਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗ੍ਯਾ. "ਜੋ ਜੋ ਕਰੈ ਅਵਗਿਆ ਜਨ ਕੀ ਹੋਇਗਇਆ ਤਤ ਛਾਰ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅਵਗੁਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ (ਉਲਟ). ਦੋਸ਼. ਐਬ। ੨ ਪਾਪ। ੩ ਅਪਰਾਧ.

ਅਵਗੁਣਿ. ਅਵਗੁਣ (ਔਗੁਣ) ਕਰਕੇ. ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ.

ਅਵਗੁਣਿਆਰਾ, **ਅਵਗੁਣਿਆਰੀ** } ਵਿ—ਔਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). "ਅਵਗੁਣਿਆਰੀ ਕੰਤ ਵਿਸਾਰੀ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਅਵਗੁਣੀ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣ ਵਾਲਾ. ਦੋਸ਼ੀ. ਪਾਪੀ. ਅਪਰਾਧੀ। ੨ ਅਵਗੁਣਾਂ ਨਾਲ. "ਅਵਗੁਣੀ ਭਰਪੂਰ ਹੈ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੩ ਅਵਗੁਣੋਂ ਸੇ. ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ.

ਅਵਗੁਣੁ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗੁਣ. "ਗੁਣੁ ਅਵਗੁਣੁ ਮੇਰਾ ਕਿਛੁ ਨ ਬੀਚਾਰਿਆ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅਵਗੁਨ, **ਅਵਗੁਨੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਵਗੁਣ ਅਤੇ ਅਵਗੁਣੀ.

ਅਵਗੁਨੀਆਰਾ. ਵਿ—ਅਵਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ. ਐਬੀ. ਦੋਸ਼ੀ. "ਅਵਗੁਨੀਆਰੇ ਮਾਨਸੈ ਭਲੋ ਨ ਕਹਿ ਹੈ ਕੋਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅਵਗ੍ਯਾ. ਸੰ. अवज्ञा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਨਾਦਰ. ਅਪਮਾਨ।

੨ ਹਾਰ. ਪਰਾਜਯ. ਸ਼ਿਕਸ੍ਤ। ੩ ਆਗਯਾ ਦਾ ਉਲੰਘਨ. ਹੁਕਮ ਉਦੂਲੀ। ੪ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਮੰਨਕੇ ਉਸ ਦਾ ਤਯਾਗ ਕਹਿਣਾ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਤਿਰਸਕਾਰ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਕਿਤ ਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਧਉਲਹਰ
ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਏ, × ×
ਜਲਿਜਾਉ ਏਹੁ ਬਡਪਨਾ
ਮਾਇਆ ਲਪਟਾਏ, × ×
ਐਸੋ ਰਾਜੁ ਨ ਕਿਤੈ ਕਾਜਿ
ਜਿਤੁ ਨਹਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਏ, × ×
ਪਾਟ ਪਟੰਬਰੁ ਬਿਰਥਿਆ ਜਿਹ ਰਚਿ ਲੋਭਾਏ."
(ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

"ਵਾ ਸੋਨੇ ਕੋ ਜਾਰਿਯੇ ਜਾਂਸੋਂ ਟੂਟੈਂ ਕਾਨ." (ਵ੍ਰਿੰਦ)

ਅਵਘਟ, ਅਵਘਾਟ ਵਿ—ਵਿਖੜਾ ਮਾਰਗ. ਔਖਾ ਘਾਟ. "ਇਕ ਅਵਘਟ ਘਾਟੀ ਰਾਮ ਕੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਦੁਰਗਮ. ਕਠਿਨ. "ਅਵਘਟ ਗਲੀਆਂ ਭੀੜੀਆਂ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੪) "ਅਵਘਟ ਉਤਰ ਸਰੋਵਰ ਮਜਨ ਕਰੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) "ਅਵਘਟ ਸਰਵਰਿ ਨਾਵੈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਘਟਿ ਅਵਘਟਿ.

ਅਵਘਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਹਾਰ. ਸੱਟ. ਚੋਟ.

ਅਵਚਨੀਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਕਹਿ. ਜੋ ਵਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਜੋ ਵਾਕ ਕਹਿਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਅਵਛਿੰਨ. ਸੰ. अवच्छिन्न. ਵਿ—ਜੁਦਾ (ਵੱਖ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਅਲਗ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਰਹਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਛੰਨ ਅਤੇ ਅਵਿਛਿੰਨ.

ਅਵਛੇਦ. ਸੰ. अवच्छेद. ਸੰਗਯਾ—ਭੇਦ. ਜੁਦਾਈ. ਫਰਕ। ੨ ਵਿਭਾਗ. ਵੰਡ. ਤਕਸੀਮ। ੩ ਛਾਂਨ ਬੀਨ. ਪੜਤਾਲ. ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ.

ਅਵਛੇਦਕ. ਸੰ. अवच्छेदक. ਵਿ—ਭੇਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਿੰਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਛਾਂਨ ਬੀਨ ਕਰਤਾ।

ਅਵਛੇਦ੍ਯ. ਸੰ. अवच्छेद्य. ਵਿ—ਭੇਦ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਭਿੰਨਤਾ ਯੋਗ੍ਯ.

ਅਵਛੰਨ. ਸੰ. अवच्छन्न. ਵਿ—ਢਕਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਫੈਲਿਆਹੋਇਆ.

ਅਵਝੜ. ਦੇਖੋ, ਅਉਝੜ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਝੜੇ ਨਾ. ਨਾ ਡਿਗਣ ਵਾਲਾ. ਪਤਨ ਰਹਿਤ.

ਅਵਝੇਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਝਗੜਾ. ਵਿਵਾਦ। ੨ ਗੁੰਝਲ. ਪੇਚਦਾਰ ਗੱਲ. "ਚਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ ਇਹੈ ਅਵਝੇਰਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ)

ਅਵਟ, ਅਵਟਣ, ਅਵਟਨ, ਅਵੱਟਣ ਔਟਾਨਾ. ਉਬਾਲਨਾ. "ਸਮ ਨੀਰਹਿ ਕੀ ਅਵਟੈਹੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਢਾਲਨਾ. ਪਘਰਾਉਣਾ. "ਕਨਕ ਅਵਟ ਸਾਂਚੇ ਜਨੁ ਢਾਰਾ." (ਦਿਲੀਪ) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਤਾਉ. ਆਂਚ. ਸੇਕ. "ਸਹੈ ਅਵੱਟਣ ਅੱਗ ਦਾ." (ਭਾਗੁ)

ਅਵਨੇਸ਼. ਸੰ. ਅਵਨੀਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਅਵਨੀ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਦਾ ਈਸ਼. ਰਾਜਾ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਤਿ. "ਅਵਨੇਸ਼ ਅਨੀਨ ਸੁਧਾਰਹਿੰਗੇ." (ਕਲਕੀ)

ਅਵਤ. ਦੇਖੋ, ਆਵਰਤ.

ਅਵਤਰ. ਵਿ—ਅਪੁਤ੍ਰ. ਔਤ੍ਰਾ। ੨ ਸੰ. ਅਵਤਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਉਤਰਨਾ. ਪਾਰ ਹੋਣਾ। ੩ ਨਕ਼ਲ। ੪ ਪੌੜੀ. ਸੀੜ੍ਹੀ। ੫ ਜਨਮ ਗ੍ਰਹਿਣ. ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਣ.

ਅਵਤਰਕ. ਸੰ. ਅਵਿਤਰ੍‍ਕ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਕ਼ਯਾਸ (ਕ਼ਿਆਸ) ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ. "ਕਹਾਂ ਤਰਕ ਅਵਤਰਕ." (ਅਕਾਲ)

ਅਵਤਰਣ, ਅਵਤਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਅਵਤਰ ੨ ਅਤੇ ੫.

ਅਵਤਰਿ. ਅਵਤਾਰ (ਜਨਮ) ਲੈਕੇ. ਜੰਮਕੇ. "ਅਵਤਰਿ ਆਇ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਕੀਨਾ?" (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ)

ਅਵਤਰਿਉ } ਅਵਤਰਣ ਹੋਇਆ. ਅਵਤਾਰ
ਅਵਤਰਜਉ } ਧਾਰਿਆ. "ਨਾਨਕ ਕੁਲਿ ਨਿੰਮਲੁ ਅਵਤਰਿਉ." ਅਤੇ—"ਅਵਤਰਜਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅਵਤਾ. ਵਿ—ਆਵਰਤੰ (ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ) ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ। ੨ ਸਿੱਧੀ. ਅਬੱਤਾ. ਵਿਪਰੀਤ. ਉਲਟ. ਵਿਰੁੱਧ "ਫਿਰਹਿ ਅਵਤਾ ਲੋਇ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫) ੩ ਅਵੈੜਾ. ਆਕੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਅਮੋੜ.

ਅਵਤਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ. "ਮਾਨੁਖਾ ਅਵਤਾਰ ਦੁਰਲਭ." (ਆਸਾ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਜਨਮ ਗ੍ਰਹਿਣ. ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ। ੩ ਉਤਰਨਾ. ਹੇਠ ਆਂਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੪ ਪੁਰਾਣਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਦਸ ਅਵਤਾਰ. "ਅਵਤਾਰ ਨਾ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤ। ਪਰਮੇਸਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਿਅੰਤ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)
੫ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੩ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੩ ਅਤੇ ੧੦ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਲਘੁ ਗੁਰੁ. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਅਵਤਾਰ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਦੋਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ:—

"ਅਸਥਨ ਮੁਖ ਲੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤਿਹ, ਊਪਰ ਸੋਇ ਗਏ,
ਧਾਇ ਤਬੈ ਬ੍ਰਿਜ ਲੋਕ ਸਭ, ਗੋਦ ਉਠਾਇ ਲਏ."
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅਵਤਾਰੀ. ਵਿ. ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਵਿੱਚ. "ਕਿਸਨੁ ਸਦਾ ਅਵਤਾਰੀ ਰੂਧਾ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਅਵਤਾਰੀਸਵਤਾਰ. ਵਿ—ਅਵਤਾਰ—ਈਸ਼-ਅਵਤਾਰ. ਅਵਤਾਰਾਂ ਸਿਰ ਅਵਤਾਰ. "ਅਵਤਾਰੀਸਵਤਾਰ ਧਰਾ ਕੇ ਭਾਰ ਉਤਾਰਣ." (ਕਲਕੀ)

ਅਵਤੰਸ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਭੂਸ਼ਣ. ਗਹਿਣਾ। ੨ ਮੁਕਟ. ਤਾਜ। ੩ ਦੂਲਹਾ. ਲਾੜਾ। ੪ ਰਾਜਾ। ੫ ਪਹਾੜ ਦਾ ਟਿੱਲਾ। ੬ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ.

ਅਵਦ. ਦੇਖੋ, ਅਵਦਯ। ੨ ਵਿ—ਅਕਥ੍ਯ. ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ.

ਅਵਦਾਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ। ੨ ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ। ੩ ਸੁੰਦਰ। ੪ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਬਸਹਿ ਵਿਪ੍ਰ ਇਕ ਤਹਿ ਅਵਦਾਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਵਦਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨੇਕ ਕੰਮ. ਸੁਕਰਮ। ੨ ਚੰਗਾ ਚਾਲਚਲਨ। ੩ ਖੰਡਨ. ਤੋੜਨਾ.

ਅਵਦ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਿੰਦਿਤ. ਨਿੰਦਾ ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਪਾਪੀ. ਅਧਮ. ਨੀਚ.

ਅਵਧ. ਸੰਗਯਾ—ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼. ਔਧ। ੨ ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰੀ. ਅਯੋਧ੍ਯਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਧਿ. "ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਵਧ ਘਟਤੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ) ੪ ਦੇਖੋ, ਅਵਧ੍ਯ.

ਅਵਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਮਨ ਦਾ ਲਗਾਉ. ਸਮਾਧਿ। ੨ ਧ੍ਯਾਨ. ਚੌਕਸੀ। ੩ ਆਧਾਨ. ਗਰਭ. "ਤਾਂਕੋ ਪਤਿ ਮਰਗਯੋ ਜਬ ਤਾਂਹਿ ਰਹ੍ਯੋ ਅਵਧਾਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫)

ਅਵਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹੱਦ. ਸੀਮਾ। ੨ ਮੁਕ਼ੱਰਰ ਕੀਤਾ ਵੇਲਾ. ਮਯਾਦ (ਮਿਆਦ). ੩ ਉਮਰ. ਆਯੁ। ੪ ਮਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਅਵਧਿਸ. ਸੰਗਯਾ—ਅਵਧ—ਈਸ਼. ਅਯੋਧ੍ਯਾਪਤਿ ਦਸ਼ਰਥ. "ਅਵਧਿਸ ਗਾਜਹਿੰਗੇ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅਵਧੂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਕੰਪਨ ਕਰਾਇਆ (ਕੰਬਾਇਆ ਹੋਇਆ). ਝਾੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਪੁਰਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਕਰਮ ਝਾੜ ਸਿੱਟੇ ਹਨ. ਸਾਧੁ। ੪ ਤ੍ਯਾਗੀ. ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧੂ.

ਅਵਧੂਤਾਨੀ. ਅਵਧੂਤ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਸੁਆਹ ਮਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਥਵਾ ਫਕੀਰੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਵਧੂਤਾਨੀਆਂ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਗਾ ਗਿਰੀ ਨਾਉਂ ਦੀ ਸੰਨ੍ਯਾਸਨ ਅਵ-ਧੂਤਾਨੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਚੱਲੀ. ਅਵ-ਧੂਤਾਨੀ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਅਵਧੂਤਾਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਸਾਧੂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੀਖ੍ਯਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ. ਅਵਧੂਤਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀਆਂ ਦੀ

ਪੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਅਵਧੇਸ, ਅਵਧੇਸਰ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਧ—ਈਸ਼. ਅਵਧ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ. ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ। ੨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ.

ਅਵਧ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਧ (ਮਾਰਣ) ਯੋਗ੍ਯ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਅਬਧ੍ਯ.

ਅਵਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਚਾਉ. ਰਕ੍ਸ਼ਣ (ਰਖ੍ਯਾ). ੨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਵਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਨੰਮ੍ਰ। ੨ ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਪਤਿਤ.

ਅਵਨਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੰਮ੍ਰਤਾ. ਨਿਵਾਣ। ੨ ਗਿਰਾਉ. ਪਤਨ. ਤਨੱਜ਼ੁਲ.

ਅਵਨਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜ਼ਮੀਨ. ਭੂਮਿ. ਧਰਤੀ

ਅਵਨਿ ਸੁਤਾ, ਅਵਨਿ ਕੁਮਾਰੀ, ਅਵਨਿ ਕੰਨ੍ਯਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕੰਨ੍ਯਾ, ਸੀਤਾ. ਭੂਮਿਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾ.

ਅਵਨਿਪ, ਅਵਨਿਪਾਲ, ਅਵਨੀਸ਼, ਅਵਨੀਸ਼੍ਵਰ, ਅਵਨੀਪ, ਅਵਨੇਸ਼, ਅਵਨੰਬਰ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਪਤਿ, ਪਾਲਕ, ਈਸ਼੍ਵਰ ਅਤੇ ਵਰ, ਰਾਜਾ. ਭੂਪ. ਭੂਪਤਿ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸੁਨਤ ਰਿਸਹਿ ਭੇਜੈ ਅਵਨੀਪ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਕੰਬਰ ਜਜੋਂ ਜਰਕੰਬਰ ਕੀ ਢਿਗ ਤਜੋਂ ਅਵਨੰਬਰ ਤੀਰ ਸੁਹਾਏ." (ਅਜਰਾਜ) ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਰਕ ਅੰਬਰ ਦੇ ਪਾਸ ਕੰਬਲ ਭੱਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਰਾਜਾ ਅਜ ਪਾਸ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਅਵਮਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਗ੍ਯਾ—ਅਨਾਦਰ.

ਅਵਯਵ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗ। ੨ ਹਿੱਸਾ ਭਾਗ.

ਅਵਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਰ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ) ਨਹੀਂ. ਅਧਮ. ਨੀਚ। ੨ ਘਟੀਆ. "ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ ਸਾਦ." (ਜਪੁ) ੩ ਸਮੀਪੀ. ਨੇੜੇ ਦਾ। ੪ ਸੰ. ਅਪਰ. ਪਹਿਲਾ। ੫ ਪਿਛਲਾ। ੬ ਦੂਜਾ. "ਝੂਰ ਮਰਹਿ ਦੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨਿ ਅਵਰੀ ਲਗਾ ਨੇਹੁ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੨) ੭ ਪ੍ਰਤਿਪਕ੍ਸ਼ੀ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦਾ.

ਅਵਰਣ. ਸੰ. ਅਵਰ੍ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿੰਦਾ। ੨ ਵਿ—ਵਰਣ (ਰੰਗ) ਰਹਿਤ। ੩ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਵਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ੪ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੫ ਸੰ. अवर्ण्य—ਅਵਰ੍ਣੰਯ. ਜੋ ਵਰਣਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੬ ਦੇਖੋ, ਆਵਰਣ.

ਅਵਰਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਲਗ. ਜੁਦਾ. ਵੱਖ। ੩ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਦੇਖੋ. ਆਵਰਤ। ੫ ਦੇਖੋ, ਆਵਿਰਤ.

ਅਵਰਤਏਥਹ. ਸੰ. आवर्त्तयेथाः—ਆਵਰ੍ਤਯੇਥਾ: ਵਾਰੰਵਾਰ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰ. ਪੁਨਹ ਪੁਨਹ ਕਹੁ. "ਅਵਰਤਏਥਹ ਸੁਧ ਅਛਰਣਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਅਵਰਦਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਸਥਾ. ਉਮਰ. ਆਯੁ. "ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਸਗਲ ਅਵਰਦਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬਿਹਾਇ ਅਵਰਦਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਰਦ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਵੁਰਦਾ.

ਅਵਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰਣ। ੨ ਵਿ—ਅਮਰ -ਨ. ਜੋ ਅਮਰ ਨਹੀਂ.ਮਰਨ ਵਾਲਾ. "ਕਿ ਇਹੁ ਮਨ ਅਵਰਨ, ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸੀ?" (ਮਲਾ ਮ: ੩) ਇਹ ਅੰਤਹਕਰਣ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਿੱਤ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ?

ਅਵਰਿ. ਵ੍ਯ—ਔਰ. ਅਨ੍ਯ. ਹੋਰ. "ਅਵਰਿ ਨਿਰਾਫਲ ਕਾਮਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧)

ਅਵਰੀਤ, ਅਵਰੀਤਾ ਵਿ—ਅ-ਵ੍ਰਿਤ. ਜੋ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ. ਆਵਰਣ ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ. ਅਗ੍ਯਾਨ ਪੜਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਾਜਨਾ ਮੀਤਾ ਅਵਰੀਤਾ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਉਲਟੀ ਰੀਤਿ। ੩ ਵਿਪਰੀਤ ਗਤਿ.ਉਲਟੀਚਾਲ.

ਅਵਰੁ. ਵ੍ਯ—ਔਰ. ਹੋਰ. ਅਨ੍ਯ. ਦੂਜਾ. "ਕਹੈ ਪ੍ਰਭੁ

ਅਵਰੁ, ਅਵਰੁ ਕਿਛੁ ਕੀਜੈ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਸਰਵ—ਓਪਰਾ. ਆਪ ਤੋਂ ਭਿੰਨ. "ਅਵਰੁ ਉਪਦੇਸੈ ਆਪਿ ਨ ਕਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਰ.

ਅਵਰੇਖਨ, ਅਵਰੇਖਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਅਵਲੇਖਨ. ਉੱਕਰਨਾ. ਚਿੱਤਣਾ। ੨ ਲਿਖਣਾ। ੩ ਦੇਖਣਾ. ਨਿਹਾਰਨਾ। ੪ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਨਾ. ਅਟਕਲਨਾ. ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰਨੀ. "ਰਾਜਨ ਮਹਿ ਰਾਜਾ ਅਵਰੇਖਾ." (ਰਘੁਰਾਜ)

ਅਵਰੇਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਿਰਛੀ (ਟੇਢੀ) ਚਾਲ। ੨ ਵ੍ਯੰਗ ਵਾਕ. ਜਿਸ ਵਾਕ ਦਾ ਟੇਢਾ ਅਰਥ ਨਿਕਲੇ.

ਅਵਰੋਹਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਿਰਾਉ. ਪਤਨ। ੨ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ. ਉਤਰਨਾ.

ਅਵਰੋਹੀ. ਸੰ. ਅਵਰੋਹਿਨ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਤਾਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸ਼ੜਜ ਤੀਕ ਉਤਰਦੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਜਾਣ. ਜੈਸੇ—ਨੀ ਧਾ ਪਾ ਮਾ ਗਾ ਰੇ ਸ਼ਾ। ੨ ਵਿ—ਹੇਠ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ.

ਅਵਰੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਕਾਵਟ. ਅਟਕਾਉ। ੨ ਘੇਰਾ. ਮੁਹ਼ਾਸਿਰਾ.

ਅਵਰੰਗ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. ਦੇਖੋ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. "ਅਵਰੰਗ ਕੂਰ ਕਰਜੋ ਬਡ ਬਾਦਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਵਲ. ਅ਼ اوّل ਅੱਵਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਿ. ਮੁੱਢ. ਆਰੰਭ। ੨ ਵਿ—ਪ੍ਰਥਮ. ਪਹਿਲਾ।

ਅਵਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਬਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵੱਲਾ.

ਅਵਲਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ. "ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰ ਉਪਾਇਆ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਲਿ.

ਅਵਲੀ. ਸੰ. ਆਵਲਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੂਹ. ਝੁੰਡ. ਗਰੋਹ। ੨ ਪੰਕਤੀ. ਲੜੀ. ਕਤਾਰ. "ਅਵਲੀ ਸੁ ਹੀਰਨ ਕੀ ਜਟੀ ਸੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਵਲੇਹਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੀਭ ਨਾਲ ਚੱਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਚੱਟਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ.

ਅਵਲੋਇਨ, ਅਵਲੋਕਨ ਸੰ. ਅਵਲੋਕਨ. ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ਨਿਹਾਰਨ. "ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਨਦਰਿ ਅਵਲੋਕਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਅਵਲੋਕਜ਼ਾ ਬ੍ਰਹਮ ਭਰਮ ਸਭ ਛੁਟਕਜ਼ਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਜਾਂਚ. ਪੜਤਾਲ. ਪਰਖਣਾ.

ਅਵਲੰਬ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸ਼੍ਰਯ (ਆਸਰਾ). ਸਹਾਰਾ. ਆਧਾਰ.

ਅਵਲੰਬਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ. ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ.

ਅਵੱਲਾ. ਵਿ—ਟੇਢਾ। ੨ ਕ੍ਰੋਧੀ.

ਅਵਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਵਾ. ਇੱਟਾਂ ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਭੱਠਾ. "ਦੈਤ ਜਰੇ ਜੈਸੇ ਈਟ ਅਵਾ ਪੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਵਾਇਲ. ਅ਼ اوائل ਵਿ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਅੱਵਲ ਦਾ. ਪਹਿਲੇ. ਪ੍ਰਥਮ। ੨ ਪੁਰਾਣੇ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ। ੩ ਭਾਵ—ਪੁਰਾਣੇ ਖੋਟੇ ਸੰਸਕਾਰ. ਬਚਪਨ ਦੀ ਵਾਦੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਆਵਾਇਲ.

ਅਵਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗਮਨ. ਆਮਦ। ੨ ਅਵਾਰਾ ਗਰਦੀ। ੩ ਵਿ—ਮੰਦ ਭਾਗੀ. ਬਦਨਸੀਬ. "ਮਨਮੁਖ ਰਾਮ ਨ ਜਪੈ ਅਵਾਈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਨਿਸ਼ਫਲ. ਵ੍ਰਿਥਾ. "ਮਨਮੁਖ ਪਰੈ ਅਵਾਈ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) "ਛੱਡ, ਅਵਾਈ ਕਰਹਿੰ ਜੁ ਬਾਤ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਵਾਸ. ਵਿ—ਵਾਸ (ਵਸਤ੍ਰ) ਰਹਿਤ. ਨੰਗਾ। ੨ ਸੰ. ਆਵਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ.

ਅਵਾਸਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਸ। ੨ ਵਿ—ਵਸਤ੍ਰ ਰਹਿਤ. ਦਿਗੰਬਰ. ਨੰਗਾ.

ਅਵਾਸੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਬਾਸੀ. ਜੰਭਾਈ. ਅਵਾਸੀ ਆਲਸ ਅਤੇ ਨੀਂਦ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ. ਮਿਸ਼ਕਾਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਛਿੱਕ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਵਾਸੀ ਕੋਪ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ. ਜੋ ਅਵਾਸੀ ਸਮੇਂ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਢੱਕਦਾ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਸ ਪੁਰ ਹੱਸਦਾ ਹੈ. ਗੁਰੁਮਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਬਾਸੀ.

ਅਵਾਹਨ. ਵਿ–ਵਾਹਨ (ਸਵਾਰੀ) ਬਿਨਾ. "ਕਵਨ ਗੁਫਾ ਜਿਤੁ ਰਹੈ ਅਵਾਹਨ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਉਹ ਕੇਹੜੀ ਗੁਫਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਛੱਡਕੇ ਇਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਾਹਨ.

ਅਵਾਕ. ਵਿ–ਜੋ ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ. ਚੁੱਪ. ਖ਼ਾਮੋਸ਼. ਮੌਨ. ਅਵਾਚ.

ਅਵਾਚ. ਵਿ–ਚੁੱਪ. ਖ਼ਾਮੋਸ਼। ੨ ਸੰ. ਅਵਾਚ੍ਯ. ਜੋ ਕਹਿਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੩ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਨੀਚ. ਪਾਮਰ.

ਅਵਾਚੀ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ. ਜਨੂਬ. "ਕਾਹੂੰ ਲਖ੍ਯੋ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ, ਕਾਹੂੰ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ." (ਅਕਾਲ) ਕਿਸੇ (ਹਿੰਦੂ) ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ (ਓਅੰਕਾਰ ਆਦਿ ਥਾਂਈਂ) ਜਾਣਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ (ਮੁਸਲਮਾਨ) ਨੇ ਪੱਛਮ (ਕਾਬੇ) ਵੱਲ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਗੂੰਗਾ, ਜੋ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ੩ ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹੇਠ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਟਕਾਇਆ ਹੈ। ੪ ਭਵਾਨੀ. ਦੁਰਗਾ.

ਅਵਾਜ. ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ.

ਅਵਾਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬਾਜਾਰ.

ਅਵਾਂਤਰ. ਸੰ. अवान्तर. ਵਿ–ਭੀਤਰੀ. ਵਿੱਚ ਦਾ. ਅੰਦਰਲਾ.

ਅਵਾਧ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ–ਜੋ ਵਾਧਾ (ਰੋਕਣ) ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਬਿਨਾ ਵਿਘਨ.

ਅਵਾਨ. ਫ਼ਾ. ਐਵਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਘਰ. ਮਕਾਨ. "ਲੂਟ ਲੀਨੇ ਅਵਾਨੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਜਿਲੇ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਹੁਤ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਸੁੱਕਾ ਮੇਵਾ। ੪ ਸ੍ਵਾਸ (ਸਾਹ) ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਵਾਯ. ਸੰ. ਅਵਾਰ੍ਯੰ. ਵਿ–ਜੋ ਰੋਕਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. ਜੋ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਅਵਾਰ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚਿਰ. ਦੇਰੀ। ੨ ਸੰ. ਉਰਲਾ ਪਾਰ. ਉਰਾਰ। ੩ ਅਵਾਰ੍ਯੰ. ਵਿ–ਜੋ ਵਾਰਣ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ. ਜੋ ਰੋਕਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ। ੪ ਅੰਬਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ:–"ਛਪਰਨ ਕੇ ਜਹਿਂ ਉਡੇ ਅਵਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੩)

ਅਵਾਰ ਪਾਰ. ਉਰਲਾ ਅਤੇ ਪਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ। ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ। ੩ ਸੰ. ਸਮੁੰਦਰ, ਜੋ ਦੋ ਕਿਨਾਰੇ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਅਵਾਰਾ. ਵਿ–ਜੋ ਵਾਰਿਆ (ਵਰਜਿਆ) ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ. ਅਮੋੜ। ੨ ਫ਼ਾ آوارہ ਵਿ–ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ. ਨਿਕੰਮਾ। ੩ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ.

ਅਵਿ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿ.

ਅਵਿਅਕਤ. ਸੰ. ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ. ਵਿ–ਵ੍ਯਕ੍ਤਿ (ਦੇਹ) ਬਿਨਾ. ਨਿਰਾਕਾਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੪ ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਗ.

ਅਵਿਆਵਰ. ਵਿ–ਨਾ ਵਿਆਉਣ (ਸੂਣ) ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਬੰਧ੍ਯਾ. ਬਾਂਝ. "ਅਵਿਆਵਰ ਨ ਵਿਆ-ਵਈ." (ਭਾਗੁ)

ਅਵਿਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ–ਜੋ ਵਿਹਿਤ (ਵਿਧਾਨ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. ਨਿਖੇਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਅਵਿਕਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਅਕਤ। ੨ ਸੰ. अविकृत–ਅਵਿਕ੍ਰਿਤ. ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜੋ ਸਦਾ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇ. "ਅਵਿ-ਕਤੁਆ ਅਭੰਗੀ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਵਿਕਲ. ਸੰ. ਵਿ–ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ ਬਿਨਾ. ਸ਼ਾਂਤ. ਬਿਨਾ ਘਬਰਾਹਟ.

ਅਵਿਕਲਪ. ਸੰ. ਅਵਿਕਲ੍ਪ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਨਿ:ਸੰਦੇਹ. ਨਿਸ਼੍ਚਿਤ. ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ। ੨ ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿਤ.

ਅਵਿਖਾਦ. ਸੰ. ਅਵਿਸ਼ਾਦ. ਵਿ–ਜੋ ਵਿਸ਼ਾਦ (ਦਿਲ ਟੁੱਟਣ) ਰਹਿਤ ਹੈ. ਜੋ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੨ ਆਲਸ ਬਿਨਾ। ੩ ਘਬਰਾਹਟ ਬਿਨਾ.

ਅਵਿਗ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਗਜ.

ਅਵਿੰਗ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਬਿੰਗ. ਸਿੱਧਾ. "ਨਵਮ ਅਵਿੰਗ ਜੁ ਸੂਧਾ ਬੈਸੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅਵਿਗਤ / **ਅਵਿਗਤੁ** ਸੰ. ਵਿ—ਅਨਿਰਵਚਨੀਯ. ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਨਿੱਤ. "ਤਤੁ ਅਵਿਗਤੁ ਧਿਆਇਆ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਵਗਤ। ੪ ਦੇਖੋ, ਗਤਿ ਅਵਿਗਤਿ। ੫ ਦੇਖੋ, ਵਿਗਤ.

ਅਵਿਗਯ. ਸੰ. ਅਵਿਗ੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਗਯ (ਗ੍ਯਾਨੀ) ਨਹੀਂ. ਜੋ ਪੂਰਣ ਗ੍ਯਾਨ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਅਣਜਾਣ.

ਅਵਿਗ੍ਯਤਾ. ਸੰ. ਅਵਿਗ੍ਯਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ. ਅਣਜਾਣਪਨ. ਨਾਦਾਨੀ. ਅੰਞਾਣਪੁਣਾ.

ਅਵਿਘਟ. ਦੇਖੋ, ਅਵਘਟ.

ਅਵਿਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ.

ਅਵਿਚਲ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ.

ਅਵਿਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਾਰ.

ਅਵਿਚਾਰੀ. ਵਿ—ਨਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ.

ਅਵਿਛਿੰਨ. ਸੰ. ਅਵਿਚ੍ਛਿੰਨ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿੱਛਿੰਨ (ਅਲਗ) ਨਹੀਂ. ਅਖੰਡ. ਅਟੁੱਟ.

ਅਵਿਜਾਤ / **ਅਵਿਜਾਤਾ** ਵਿ—ਅਪਜਾਤੀ ਵਾਲਾ. ਨੀਚ. "ਤੁਮਰਾ ਜਨ ਜਾਤਿ ਅਵਿਜਾਤਾ ਹਰਿ ਜਪਿਉ." (ਬਸੰ ਮ: ੪) ੨ ਅਵਿਗ੍ਯਾਤ. ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਅਵਿਜਾਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਜਾਤਿ. ਨੀਚ ਜਾਤਿ। ੨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਵਿਜਾਤਿ. ਕੁਲੀਨ.

ਅਵਿਤ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਤ (ਦੇਹ) ਰਹਿਤ. ਅਨੰਗ. ਕਾਮਦੇਵ. "ਅਲਪ ਸੁਖ ਅਵਿਤ ਚੰਚਲ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਰਕ੍ਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਵਿੱਤ (ਧਨ) ਬਿਨਾ. ਕੰਗਾਲ. ਅਵਿੱਤ.

ਅਵਿਦ / **ਅਵਿੰਦ** ਸੰ. ਅਵਿਦ. ਵਿ—ਅਣਜਾਣ. ਮੂਰਖ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦ੍ਯ.

ਅਵਿੰਦਾ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਵਾਸ ਕਰਤਾ. "ਅੰਗ ਅੰਗ ਮੇ ਅਵਿੰਦਾ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਵਿਦਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਦਾਤ.

ਅਵਿਦਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਦ੍ਯਾ.

ਅਵਿਦਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਾ ਹੋਵੇ ਵਿਦਿਤ (ਜਾਹਰ). ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਗੁਪਤ.

ਅਵਿਦ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਿਦ੍ਯਾ ਰਹਿਤ. ਬੇਇ਼ਲਮ. ਅਨਪੜ੍ਹ.

ਅਵਿਦ੍ਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨ. ਮੂਰਖਤਾ। ੨ ਮਾਇਆ ਦੀ ਓਹ ਦਸ਼ਾ ਜੋ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅਗ੍ਯਾਨ-ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਂਦੀ ਹੈ.

ਅਵਿੰਧ. ਦੇਖੋ, ਆਵਿੰਧ.

ਅਵਿੱਧ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿੱਧ (ਬਿੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ) ਨਹੀਂ. ਅਣਬਿੱਧ.

ਅਵਿਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਨਯ (ਨੰਮ੍ਰਤਾ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਸਭ੍ਯਤਾ. ਢੀਠਤਾ. ਉੱਜੜਪੁਣਾ.

ਅਵਿਨਾਸੀ. ਵਿ—ਵਿਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਨਾਸੀ. "ਹਰਿਗੁਣ ਸੁਣੀਅਹਿ ਅਵਿਨਾਸੀ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਸੁਣੀਅਹਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਅਕਾਲ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ. "ਕ੍ਰੁਧਕੈ ਯੁੱਧ ਕਿਯੋ ਬਹੁ ਚੰਡਿ, ਨ ਏਤੋ ਕਿਯੋ ਮਧੁ ਸੋਂ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਅਵਿਨੈ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਨਯ.

ਅਵਿਰਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਰਥਾ.

ਅਵਿਰਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਨਹੀਂ ਵਿਰਲਾ. ਸੰਘਣਾ। ੨ ਬਿਨਾ ਵਿੱਥ.

ਅਵਿਰੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰੀਤਾ.

ਅਵਿਲੋਇ, ਅਵਿਲੋਇਨ, ਅਵਿਲੋਕਨ ਦੇਖੋ, ਅਵਲੋਕਨ ੧. "ਅਵਿਲੋਕਨ ਪੁਨਹ ਪੁਨਹ ਕਰਉ ਜਨ ਕਾ ਦਰਸਾਰ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਲੋਕਨ ੨. "ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਅਵਿਲੋਕੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਅਵਿਲੰਬ. ਸੰ. ਅਵਿਲਮ੍ਬ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿਲੰਬ (ਦੇਰੀ) ਬਿਨਾ. ਛੇਤੀ. ਤੁਰੰਤ। ੨ ਸੰ. ਅਵਲਮ੍ਬ—ਅਵਲੰਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ. "ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਵਿਲੰਬ ਬਹੁਤ ਜਨ ਉਧਰੇ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ)

ਅਵਿਵੇਕ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਬੇਕ.

ਅਵਿਵੇਕੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਬੇਕੀ.

ਅਵੀਚਾਰੀ. ਵਿ—ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਵੇਕ ਹੀਨ. "ਹਮ ਦੀਨ ਮੂਰਖ ਅਵੀਚਾਰੀ."(ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਅਵੇਸ. ਦੇਖੋ, ਆਵੇਸ.

ਅਵੇਸਿਆ. ਸੰ. ਆਵੇਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ. ਵਸਿਆ. "ਸਬਦ ਅਵੇਸਿਆ." (ਭਾਗੁ)

ਅਵੇਸ੍ਤਾ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਾ.

ਅਵੇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਹੋ ਜੇਹਾ. ਐਸਾ. ਇਸ ਢੰਗ ਦਾ. ਅਜਿਹਾ.

ਅਵੇਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬੇਰ

ਅਵੇਰ ਸਵੇਰ. ਦੇਖੋ, ਅਬੇਰ ਸਬੇਰ.

ਅਵੈਦਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵੇਦ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ. ਵੇਦ ਵਿਰੁੱਧ.

ਅਵੈਯਾ. ਵਿ—ਆਗਮਨ ਕਰੈਯਾ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਅਵੈਯੰ. ਦੇਖੋ, ਅਵਜਯ.

ਅਵੈਵ. ਅੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅਵਯਵ ੧. "ਸੁਤ ਅਵੈਵ ਸਭ ਦੇਖਨ ਲਾਗੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅਵੈੜਾ. ਵਿ—ਟੇਢਾ। ੨ ਕੁਟਿਲ। ੩ ਅਮੋੜ. ਹਠੀਆ.

ਅਵੌਜ. ਵਿ—ਅਵ—ਓਜ. ਬਲ ਰਕਕ. ਬਲ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਅਵੌਜਸ੍ਚ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਅਵੰਤਿਕਾ, ਅਵੰਤੀ ਸੰ. ਅਵਨ੍ਤਿਕਾ. ਮੱਧ ਭਾਰਤ (ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਇੰਡੀਆ) ਵਿੱਚ ਅਵੰਤੀ (ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਵਿਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਉੱਜੈਨ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸੱਤ ਪੁਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ. "ਅਜੁਧ੍ਯਾ ਗੋਮਤੀ ਅਵੰਤਿਕਾ ਕਿਦਾਰ ਹਿਮਧਰ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਅਵੰਤੀ (ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ) ਨਦੀ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ. ਮਾਲਵਾ.

ਅਵ੍ਯਕ੍ਤ. ਦੇਖੋ, ਅਵਿਅਕਤ.

ਅਵ੍ਯਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਆਪਕ ਅਵ੍ਯਯ ਸੋਊ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੩ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ. ਅਥਵਾ, ਔਰ, ਫਿਰ, ਅਤੇ ਆਦਿ। ੪ ਕੰਜੂਸ. ਕ੍ਰਿਪਣ, ਜੋ ਵ੍ਯਯ (ਖ਼ਰਚ) ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

ਅਵ੍ਯਾਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਅਵ੍ਯਾਕ੍ਰਤ. ਵਿ—ਜੋ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਗੁਪਤ, ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ। ੩ ਵੇਦਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਰੂਪ ਅਗ੍ਯਾਨ. "ਜਿਸ ਅਗ੍ਯਾਨ ਵਿਖੇ ਇਹ ਖਟ ਹੈਂ ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ ਅਵ੍ਯਾਕ੍ਰਿਤ ਕਹੀਐ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸਾਂਖ੍ਯ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ.

ਅਵ੍ਯਾਪਤਿ. ਸੰ. ਅਵ੍ਯਾਪ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵ੍ਯਾਪਤੀ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਲੱਛਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਰੀਏ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਨਾ ਘਟੇ ਕਿੰਤੂ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗਊ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕਰੇ ਕਿ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਗਊ ਹੈ। ਤਦ ਇਹ ਲੱਛਨ ਕਪਿਲਾ ਆਦਿ ਗਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਘਟੇਗਾ.

ਅਵ੍ਰਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਵ੍ਰਣ (ਜ਼ਖ਼ਮ) ਰਹਿਤ। ੨ ਬੇਦਾਗ਼.

ਅੱਵਲ. ਦੇਖੋ, ਅਵਲ.

ਅੜ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠ. ਜ਼ਿਦ. "ਇਮ ਅੜ ਹਿੰਦੁਨ ਕੀ ਜਬ ਟੂਟੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਰੁਕਾਵਟ। ੩ ਵਿਘਨ.

ਅੜਕ. ਦੇਖੋ, ਅਟਕ.

ਅੜਤਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆੜ ਲੈਣ ਦਾ ਥਾਂ. ਓਟ. ਪਨਾਹ. "ਉਪਬਨ ਲੇਹੁ ਅੜਤਲਾ ਲਰਬੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅੜਦਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਦਲੀ (Orderly) ਚਪਰਾਸੀ ਸਵਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਸਮੂਹ। ੨ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ. ਜਿਵੇਂ—"ਮੈ ਆਪ ਦੀ ਅੜਦਲ ਵਿੱਚ ਹਾਂ." (ਲੋਕੋ)

ਅੜਦਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਦਲੀ.

ਅੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਫਸਣਾ. ਰੁਕਣਾ। ੨ ਲੜਨਾ। ੩ ਟਾਕਰਾ (ਮੁਕ਼ਾਬਲਾ) ਕਰਨਾ. "ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਉ ਮਨਮੁਖ ਅੜੈ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨)

ਅੜਬ. ਵਿ—ਅੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹਠੀਆ. ਜ਼ਿੱਦੀ. ਅੜੀਅਲ. ਅੜਬਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅੜਬੰਗ.

ਅੜਬਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਅੜਬਪੁਣਾ. ਅਵੈੜਾ ਪਨ.

ਅੜਬੰਗ. ਦੇਖੋ, ਅੜਬ.

ਅੜਾ. ਪ੍ਰਤ੍ਯ, ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਕੇ ਕਿਤੇ ਤੁੱਛਤਾ, ਕਿਤੇ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਕੇਵਲ ੜਾ ਭੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਉਪਦੇਸੜਾ, ਆਪਨੜਾ, ਸਿਖੜਾ, ਜਾਨੀਅੜਾ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਅੜਿਆ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਪੁਰਖ! ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਅੜੀਏ! ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੜਨਾ.

ਅੜਿਆਰਾ. ਵਿ—ਅੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਲੜਾਕਾ.

ਅੜਿਲ, ਅੜਿੱਲ } ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੋਲਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਭਗਣ—ऽ।।.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਡੋਲਤ ਜਹਿਂ ਤਹਿਂ ਪੁਰਖ ਅਪਾਵਨ,
ਲਾਗਤ ਕਤਹਿ ਧਰਮ ਕੋ ਦਾਵਨ,
ਅਰਥਹਿ ਛਾਡ ਅਨਰਥ ਬਤਾਵਤ,
ਧਰਮ ਕਰਮ ਚਿਤ ਏਕ ਨ ਲਾਵਤ."
(ਕਲਕੀ)

੨ ਅੜਿੱਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭੇਦ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੋਲਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਯਗਣ, ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸਿਖ੍ਯਾ ਮਨ ਧਾਰੋ,
ਗੁਰੁਜਨ ਕੀ ਰੀਤੀ ਨ ਵਿਸਾਰੋ,
ਕਹਿ ਕਰ ਵਾਕ ਕਦੀ ਨਹਿ ਹਾਰੋ,
ਸਤ੍ਯਧਰਮ ਜਗ ਮੇ ਪਰਚਾਰੋ.

੩ ਅੜਿੱਲ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭੇਦ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕੀ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਗ੍ਯਾਰਾਂ ਪੁਰ ਜਗਣਾਂਤ, ਦੂਸਰਾ ਦਸ ਪੁਰ ਰਗਣਾਂਤ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਚੰਦ੍ਰਾਯਣ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਵਿਦ੍ਯਾ ਸੇ ਅਨੁਰਾਗ, ਰੈਨ ਦਿਨ ਕੀਜਿਯੇ,
ਨਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਭਿਨ ਸੁਖ ਦੀਜਿਯੇ,
ਸ੍ਵਾਰਥ ਕੇ ਵਸ਼ ਹੋਯ, ਨ ਪਰਹਾਨੀ ਕਰੋ,
ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਅਰ ਧਨ ਮਾਨ, ਰਿਦੇ ਮੇ ਨਾ ਧਰੋ."

੪ ਅੜਿੱਲ ਦਾ ਚੌਥਾ ਭੇਦ—ਪ੍ਰਤਿਚਰਣ ੨੧ ਮਾਤ੍ਰਾ, ੧੧-੧੦ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਅੰਤ ਰਗਣ, ਅਰ ਚੌਥੀ ਤੁਕ ਦੇ ਆਦਿ ਹੋ! ਹਰਹਾਂ! ਆਦਿ ਕੋਈ ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਇਸ ਦੀ "ਚੌਬੋਲਾ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਭੀ ਹੈ. ਸੰਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਸੁਨੈ ਗੁੰਗ ਜੋ ਯਾਹਿ, ਸੁ ਰਸਨਾ ਪਾਵਈ,
ਸੁਨੈ ਮੂੜ੍ਹ ਚਿਤ ਲਾਇ, ਚਤੁਰਤਾ ਆਵਈ,
ਦੂਖ ਦਰਦ ਭੌ ਨਿਕਟ, ਨ ਤਿਨ ਨਰ ਕੇ ਰਹੈ,
ਹੋ! ਜੋ ਯਾਂਕੀ ਇਕ ਬਾਰ, ਚੌਪਈ ਕੋ ਕਹੈ."
(ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ ਦੇ ਅੰਤ)

ਅੜੀ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠ. ਜ਼ਿੱਦ.

ਅੜੀਅਲ. ਵਿ—ਅੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹਠੀਆ.

ਅੜੀਏ. ਸੰਬੋਧਨ. ਅਰੀ! ਹੇ ਸਖੀ!

ਅੜੂਹਾ. ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੰਯੁਕ੍ਤਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ, ਜ, ਜ, ਗ. ।।ऽ, ।ऽ।, ।ऽ।, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—
"ਸਜ ਸੈਨ ਭਤੰ ਚਲੇ ਤਹਾਂ,
ਰਣ ਬਾਲ ਬੀਰ ਮੱਂਡੇ ਜਹਾਂ,
ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਬੀਰ ਸੰਘਾਰਹੀਂ,
ਸਰ ਓਘ ਪ੍ਰੋਘ ਪ੍ਰਹਾਰਹੀਂ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅੜੋਕਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਾਰਾ. ਰੋਕਣ ਅਥਵਾ ਅਟਕਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਵਸਤੂ.

ਅੜੰਗ. ਵਿ—ਅੜੀਅਲ। ੨ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ. "ਕਿ ਅੜੰਗਸ੍ਰਚ." (ਗਜਾਨ) ੩ ਟੇਢਾ. ਵੱਕ੍ਰ। ੪ ਅੜਨ (ਭਿੜਨ) ਵਾਲਾ.

ਆ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ. ਸਰਵ ਓਰ ਸੇ. "ਆ ਸਮੁਦ੍ਰ ਲੌ ਫਿਰੀ ਦੁਹਾਈ." (ਦਿਲੀਪਰਾਜ) ੨ ਤੀਕ. ਪ੍ਰਯੰਤ. ਤੋੜੀਂ। ੩ ਉਪ. ਧਾਤੂਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਲਗਕੇ ਅਰਥ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਆਦਿ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਆਕੰਪਨ, ਆਗਮਨ, ਆਨਯਨ, ਆਰੋਹਣ ਆਦਿ। ੪ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਫਾਰਸੀ ਹੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਪਰਦਹ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਦਾ.

ਆਂ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਵਿਸਮਯ (ਅਚਰਜ) ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਹਾਂ. ਅੰਗੀਕਾਰ। ੩ ਫ਼ਾ آں ਸਰਵ. ਵਹ. ਉਹ. "ਨ ਰਿਜਕ ਦਸਤ ਆਂ ਕਸੇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਨਹੀ ਹੈ। ੪ ਅ਼. ਸਮਾਂ. ਵੇਲਾ। ੫ ਖਿਨ (ਛਣ). ਪਲ.

ਆਉ. ਦੇਖੋ, ਆਉਣਾ. "ਆਉ ਸੰਤ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਆਯੁ. ਸੰਗਯਾ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ.

ਆਉਖਾ. ਸੰ. ਆਯੁਸ਼੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ.

ਆਉਂਢੀ. ਦੇਖੋ, ਔਂਢੀ.

ਆਉਨਾ. ਸੰ. ਆਗਮਨ.

ਆਉ ਬੈਠ
ਆਉ ਭਗਤ } ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਗਤ. ਆਗਤ ਭਗਤਿ. "ਆਉ ਬੈਠ ਆਦਰ ਸਭ ਥਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਆਉਲ. ਸੰ. ਉਲ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਰਹਿਮ (ਗਰਭਾਸ਼ਯ) ਅੰਦਰ ਦੀ ਉਹ ਝਿੱਲੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਲਿਪਟਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਲ.

ਆਉਲਾ. ਸੰ. ਆਮਲਕ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਬਿਰਛ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਖੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਆਉਲੇ ਦਾ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਮੁਰੱਬਾ ਭੀ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਕਬਜ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦਿਲ ਨੇਤ੍ਰ ਦਿਮਾਗ਼ ਅਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਨਕਸੀਰ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੁਰੱਬਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੁਸ਼੍ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਤ੍ਰਿਫਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜੁਜ਼ ਹੈ. ਦਾਹ, ਪਿੱਤ, ਪ੍ਰਮੇਹ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. L. Emblic Myrobalan.

ਆਉਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਭਾਵੀ. ਹੋਨਹਾਰ. ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ੨ ਸੰ. ਆਮਲਕੀ. ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਆਉਲਾ. ਜੰਗਲੀ ਆਉਲਾ.

ਆਊ. ਦੇਖੋ, ਆਉ। ੨ ਆਵੇਗਾ। ੩ ਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਅੰਗ. ਦੇਖੋ, ਆ ਅਤੇ ਅੰਗ.

ਆਇ. ਸੰਗਯਾ—ਆਯੁ. ਉਮਰ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਕੇ. ਆ ਕਰ. "ਆਇ ਮਿਲੁ ਗੁਰਸਿਖ, ਆਇ ਮਿਲੁ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੪) ੩ ਆਉਂਦਾ. ਆਗਮਨ ਕਰਦਾ. ਭਾਵ. ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ. "ਆਇ ਨ ਜਾਈ ਥਿਰ ਸਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ, ਆਯ.

ਆਇਉ. ਆਇਆ. ਆਇਓ। ੨ ਸੰ ਆਯ:—ਆਯ. ਸੰਗਯਾ—ਲਾਭ. "ਜੈਦੇਵ ਆਇਉ ਤਸ ਸਫੁਟੰ." (ਗੂਜ) ਤਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਲਾਭ ਹੈ.

ਆਇਅੜਾ. ਵਿ—ਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਆਗਤ. "ਘਰਿ ਆਇਅੜੇ ਸਾਜਨਾ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਆਇਆ. ਵਿ—ਆਗਤ. ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਜੰਮਿਆ. ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ. "ਆਇਆ ਤਿਨ ਕਾ ਸਫਲੁ ਭਇਆ ਹੈ ਇਕਮਨਿ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ." (ਵਡ ਅਲਾਹਣੀ ਮ: ੧)

ਆਇਸ. ਸੰ. ਆਯਸ. ਵਿ—ਲੋਹੇ ਦਾ ਲੋਹਮਯ।

੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਵਚ. ਜਿਰਹ. ਸੰਜੋ। ੩ ਭਾਵ—ਵਜ੍ਰ. "ਆਇਸ ਪਤਿ ਪਿਤਣੀ." (ਸਨਾਮਾ) ਵਜ੍ਰਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਸ਼੍ਯਪ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਸੰ. ਆਯਸੁ. ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ.

ਆਇਸੁ. ਆਗ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਆਇਸ ੪.

ਆਇਤ. ਸੰ. ਆਦਿਤ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ। ੨ ਆਦਿਤ੍ਯਵਾਰ. ਐਤ ਵਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਯਤ.

ਆਇਤਨ. ਦੇਖੋ, ਆਯਤਨ.

ਆਇੰਦਾ. ਫ਼ਾ آئندہ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ. ਭਵਿਸ਼੍ਯ.

ਆਇਧ. ਦੇਖੋ, ਆਯੁਧ.

ਆਇਬੋ. ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣਾ. "ਨਾ ਕਛੁ ਆਇਬੋ ਨਾ ਕਛੁ ਜਾਇਬੋ." (ਧਨਾ ਪੀਪਾ) ੨ ਜਨਮ ਲੈਣਾ.

ਆਇੜਾ. ਦੇਖੋ, ਆਇਅੜਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆੜਾ ਅੱਖਰ. ਅਕਾਰ ਵਰਣ. "ਆਇੜੈ ਆਪਿ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਛੋਡੀ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧)

ਆਇੜਿਆਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਉਣ ਤੋਂ. ਆਗਮਨ ਉੱਪਰ. ਆਇਆਂ ਤੋਂ. "ਜੇ ਮੈ ਹੋਦਾ ਵਾਰਿਆ ਮਿਤਾ ਆਇੜਿਆਂ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਆਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ. ਮੌਤ. "ਆਈ ਨ ਮੇਟਣ ਕੋ ਸਮਰਥ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੨ ਆਯੁ. ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ। ੩ ਆਯਮਾਤਾ. ਦੁਰਗਾ. ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਬੈਭਿਲਰਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਈ ਪੰਥ। ੪ ਮਾਇਆ. "ਆਈ ਪੂਤਾ ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਾਰਾ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧) ੫ ਆਉਣ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ। ੬ ਆਉਣ ਦਾ ਭਵਿਸ਼੍ਯ ਕਾਲ. "ਇਹੁ ਵੇਲਾ ਕਤ ਆਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੭ ਸਿੰਧੀ. ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੮ ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸੀਬਤ। ੯ ਡਿੰਗ. ਹਾਥੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰੱਸਾ.

ਆਈਨ. ਫ਼ਾ آئین ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜ਼ਾਮ। ੨ ਨਿਯਮ. ਕਾਨੂਨ.

ਆਈਨਾ. ਫ਼ਾ آئینہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਦਰਪਨ. ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਹਨ (ਲੋਹੇ) ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਸਿਕਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪਿਆ ਹੈ.

ਆਈਪੂਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਈ ਅਤੇ ਆਈ ਪੰਥ। ੨ ਮਾਇਆ ਦੀ ਰਚਨਾ. "ਆਈਪੂਤਾ ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਾਰਾ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧)

ਆਈਪੰਥ. ਸ਼ਾਕ੍ਤਿਕਾਂ ਦਾ ਵਾਮ ਮਾਰਗ, ਜੋ ਦਕ੍ਸ਼ਿਣ ਮਾਰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਨਾਰੀਸ਼੍ਵਰ ਅਤੇ ਵਾਮਮਾਰਗ. ਦੇਖੋ, ਆਈ ੩। ੨ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ.

ਆਈਪੰਥੀ. ਆਯ ਮਾਤਾ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਉਹ ਯੋਗੀ (ਗੋਰਖਪੰਥੀ) ਜੋ ਸ਼ਕ੍ਤਿਉਪਾਸਕ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਈ ਪੰਥ ੨. "ਆਈਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ." (ਜਪੁ) ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨੀ ਆਈਪੰਥੀ ਹੋਣਾ ਹੈ.

ਆਸ. ਸੰ. ਆਸ੍. ਧਾ—ਬੈਠਨਾ. ਹ਼ਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ. ਹੋਣਾ. ਰਹਿਣਾ. ਤ੍ਯਾਗਣਾ। ੨ ਸੰ. ਆਸ਼ਾ—ਆਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾਲਸਾ. ਕਾਮਨਾ. ਚਾਹ. ਉਮੈਦ. "ਆਸ ਅਨਿਤ ਤਿਆਗਹੁ ਤਰੰਗ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਦਿਸ਼ਾ. ਤ਼ਰਫ਼. "ਤਾਤ ਖੇਲ ਜਿਹ ਆਸ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਸੰ. ਆਸ੍ਯ. ਮੁਖ. ਮੂੰਹ. "ਨਮੋ ਆਸ ਆਸੇ ਨਮੋ ਬਾਕ ਬੰਕੇ." (ਜਾਪੁ) ਮੁਖ ਦਾ ਮੁਖ ਰੂਪ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ ਰੂਪ। ੫ ਚੇਹਰਾ। ੬ ਸੰ. ਆਸ਼. ਭੋਜਨ. ਅਹਾਰ। ੭ ਸੰ. ਆਸ. ਭਸਮ. ਸੁਆਹ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. ash। ੮ ਆਸਨ। ੯ ਧਨੁਖ। ੧੦ ਆਸ਼ੁ. ਛੇਤੀ. "ਕਾਲੂ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਰਾਇ ਲੀਨ ਤਬ ਆਸ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਆਸਾਇਤੀ। ੧੧ ਫ਼ਾ آس ਚੱਕੀ. ਦੇਖੋ, ਆਸਮਾਨ। ੧੨ ਫ਼ਾ آش ਆਸ਼. ਉਬਾਲਕੇ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦਾ ਰਸ, ਜੈਸੇ—ਆਸ਼ੇ ਜੌ.

ਆਸ ਆਸੇ. ਦੇਖੋ, ਆਸ ੪.

ਆਸਕ. ਅ਼ عاشق ਆ਼ਸ਼ਿਕ਼. ਸੰ. ਆਸਕ੍ਤ ਵਿ—ਇ਼ਸ਼ਕ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਨਾਨਕ ਆਸਕ ਕਾਂਢੀਐ ਸਦਹੀ ਰਹੈ

ਸਮਾਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨) ੨ ਸੰ. ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਕਕ. ਦੇਖੋ, ਆਸ ੬.

ਆਸਕਤ. ਸੰ. ਆਸਕ੍ਤ. ਵਿ—ਆਸ਼ਿਕ. ਪ੍ਰੇਮੀ. ਲਿਵ-ਲੀਨ. "ਬਿਖੈ ਰਸ ਸਿਉ ਆਸਕਤ ਮੂੜੇ!" (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਆਸ਼ਕ੍ਤ. ਜ਼ੋਰਾਵਰ. ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ.

ਆਸ਼ਕਾਰ. ਫ਼ਾ آشکار ਵਿ—ਜ਼ਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਤੱਖ. ਪ੍ਰਗਟ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਆਸਕੀ. ਫ਼ਾ عاشقی ਆਸ਼ਿਕ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਸਕ੍ਤਤਾ. ਪ੍ਰੀਤੀ. ਲਿਵਲੀਨਤਾ. ਇਸ਼ਕ਼ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. "ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨)

ਆਸਕੁ. ਦੇਖੋ, ਆਸਕ.

ਆਸ਼ਕੇ. ਵ੍ਯ—ਖ਼ੂਬ! ਵਾਹ ਵਾਹ! ਸਿੰਧੀ. ਆਸ਼ਕ਼ੀਨ.

ਆਸ ਕੌਰ. ਇਹ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਮੇ ਅਰ ਆਪਣੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਕੀਤਾ. ਰਾਣੀ ਆਸ ਕੌਰ ਵਡੀ ਧਰ-ਮਾਤਮਾ, ਦਿਲੇਰ ਅਤੇ ਚਤੁਰ ਸੀ.

ਆਸ਼ਚਰਯ. ਦੇਖੋ, ਅਸਚਰਜ ਅਤੇ ਅਚਰਜ.

ਆਸਨ. ਸੰ. ਆਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਥਿਤਿ (ਇਸਥਿਤਿ). ਬੈਠਕ। ੨ ਬੈਠਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਛਾਕੇ ਬੈਠੀਏ। ੩ ਯੋਗ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅੰਗ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਭ੍ਯਾਸੀ ਆਪਣੀ ਬੈਠਕ ਸਾਧਦੇ ਹਨ. ਯੋਗਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ੮੪ ਆਸਨ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਸਤ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਲਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪਰਮ ਉੱਤਮ ਲਿਖੇ ਹਨ—

(ੳ) ਸਿੱਧਾਸਨ. ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੀ ਅੱਡੀ ਗੁਦਾ ਪੁਰ, ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦੀ ਅੱਡੀ ਲਿੰਗ ਪੁਰ ਰੱਖਕੇ ਬੈਠਣਾ.

(ਅ) ਪਦਮਾਸਨ. ਸੱਜੇ ਪੱਟ ਤੇ ਖੱਬਾ ਪੈਰ, ਖੱਬੇ ਪੱਟ ਤੇ ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਰੱਖਕੇ, ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਫੜਨਾ. ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਠੋਡੀ ਰੱਖਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਜਮਾਉਣੀ.

(ੲ) ਸਿੰਹਾਸਨ. ਗੁਦਾ ਅਰ ਲਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਸਿਉਣ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਪਰ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਜਮਾਕੇ ਬੈਠਣਾ. ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਨੋਕ ਤੇ ਟਕਟਕੀ ਲਾਉਣੀ.

(ਸ) ਭਦ੍ਰਾਸਨ. ਸਿਉਣ ਤੇ ਰੱਖੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਪਦਮਾਸਨ ਵਾਂਙ ਫੜਨ ਤੋਂ, ਸਿੰਹਾਸਨ ਤੋਂ "ਭਦ੍ਰਾਸਨ" ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਏਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਆਸਨ੍. ਜਬਾੜਾ. ਮੂੰਹ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੰਦ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਹੜਵਾਠਾ. Jaw.

ਆਸਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਤਿ। ੨ ਆਸ੍ਤਿਕ. ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ-ਅਸ੍ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ. ਪਸ਼ਚਿਮ. ਪੱਛੋਂ. "ਉਦੈ ਨਹੀਂ ਆਸਤ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਅਸਤ੍ਰ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਆਸਤ ਧਾਰੇ ਨਿਹਾਰੇ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਆਸਤਕ. ਦੇਖੋ, ਆਸਤਿਕ.

ਆਸਤਰ, ਆਸਤਰਣ, ਆਸਤਰਨ ਆਸ੍ਤਰ—ਆਸ੍ਤਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਛਾਉਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਸੇਜਾ ਦੀ ਵਿਛਾਈ. "ਆਸ-ਤਰਨ ਬਰ ਬਿਸਦ ਵਿਸਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਹਾਥੀ ਦਾ ਝੁੱਲ.

ਆਸਤਾਂ. ਫ਼ਾ آستان ਸੰਗਯਾ—ਅਸਥਾਨ. ਜਗਹਿ. ਥਾਂ। ੨ ਦ੍ਵਾਰ. ਦਰਵਾਜਾ। ੩ ਆਸ਼੍ਰਮ.

ਆਸਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਸ੍ਤਿ। ੨ ਆਸ੍ਤਿਕ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੩ ਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ. ਹੋਂਦ. ਦੇਖੋ, ਨਾਸ੍ਤਿ.

ਆਸਤਿਕ. ਸੰ. ਆਸ੍ਤਿਕ. ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ. ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. Theist.

ਆਸਤਿਕਤਾ, ਆਸਤਿਕਯ ਸੰਗਯਾ—ਆਸ੍ਤਿਕਪਨ. ਵਾਹਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ. Theism.

ਆਸਤੀਕ. ਸੰ. ਆਸ੍ਤੀਕ. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਵਾਸੁਕੀ ਨਾਗ ਦੀ ਭੈਣ ਮਨਸਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਰਤਕਾਰੁ ਰਿਖੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਜਨਮੇਜਯ ਦੇ ਸਰਪਮੇਧ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁਲ ਤਕ੍ਰਕ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਨਾਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਚਾਏ ਸਨ. "ਅੜਜੋ ਆਸਤੀਕੰ ਮਹਾਂ ਵਿਪ੍ਰ ਸਿੱਧੰ." (ਜਨਮੇਜਯ) ਦੇਖੋ, ਮਨਸਾ.

ਆਸਤੀਨ. ਫ਼ਾ آستین ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁੜਤੇ ਕੋਟ ਆਦਿ ਦੀ ਬਾਂਹ. ਬਾਹੁਲੀ.

ਆਸਤੇ. ਦੇਖੋ, ਆਹਿਸਤਾ.

ਆਸਥਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਈ ੪—੫.

ਆਸਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਣ. "ਨਿਵਲੀ ਕਰਮ ਆਸਨ ਚਉਰਾਸੀਹ ਇਨ ਮਹਿ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਘੋੜੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਨਿਸ਼ਸ੍ਤ. "ਆਸਨ ਆਏ ਬਾਗ ਗਹਿ ਬਲਵੰਡ ਵਿਸੇਸਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. ਆਸ਼ਨ—ਅਸ਼ਨ. ਵਜ੍ਰ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ। ੫ ਭੋਜਨ ਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਸਨਕਸੁੰਨ. ਵਿ—ਸੁੰਨ ਵਿੱਚ ਆਸਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ. ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਇਆ. "ਆਸਨਕ ਸੁੰਨ ਅਨਬਿਕਤ ਰੰਗ." (ਦੱਤਾਵ)

ਆਸਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਥਿਤਿ (ਇਸਥਿਤਿ). ਕ਼ਯਾਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਨਾਇ.

ਆਸਨਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਨਾਈ.

ਆਸਨਿ. ਆਸਨ (ਸੇਜਾ) ਤੇ. "ਪ੍ਰਿਅ ਆਇ ਬਸੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨਿ." (ਮਲਾ ਮ: ੫)

ਆਸਨਿਵਾਸ. ਵਿ—ਸਾਰੀ ਉੱਮੇਦਾਂ ਦਾ ਘਰ. ਜਿਸ ਤੇ ਸਭ ਆਸ਼ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾ ਨਿਵਾਸ.

ਆਸਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਮਨਾ. ਆਸ਼ਾ. "ਪ੍ਰਭੁ ਪੂਰਨ ਆਸਨੀ ਮੇਰੇ ਮਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਸੀਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਸ਼ੰਨ.

ਆਸਪਦ. ਸੰ. ਆਸ੍ਪਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸਥਾਨ. ਥਾਂ। ੨ ਪਦਵੀ. ਰੁਤਬਾ। ੩ ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ। ੪ ਕਾਰਜ. ਕੰਮ.

ਆਸਪਾਸ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਰਦ ਗਿਰਦ. ਏਧਰ ਉਧਰ. ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ. "ਆਸ ਪਾਸ ਘਨ ਤੁਰਸੀ ਕਾ ਬਿਰਵਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਆਸ ਪਿਆਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੀਵ੍ਰ ਕਾਮਨਾ. ਮਹਾਂ ਰੁਚਿ. ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ.

ਆਸਪੂਰਣਾ / **ਆਸਪੂਰਨਾ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੌਹਾਨ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਦੇਵੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਸ਼ਾ ਪੂਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਗੁਰੁਸੇਵਾ। ੩ ਆਤਮ ਵਿਦ੍ਯਾ.

ਆਸਫੁਲ ਦੌਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਦ ਖਾਨ.

ਆਸਮਾਨ. ਆਸ (ਚੱਕੀ) ਮਾਨ (ਮਾਨਿੰਦ). ਦੇਖੋ, ਅਸਮਾਨ.

ਆਸਮਾਨ ਖ਼ਾਨ. ਪੈਂਦੇ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਜਵਾਈ. ਇਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਬਾਜ਼ ਚੁਰਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੈਂਦੇ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਲੜਿਆ. ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੬੯੧ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰੁਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਰਿਆ.

ਆਸਮਾਨ ਚਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਣ ਵਾਲਾ. ਪੰਛੀ। ੨ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਸਮੁਦ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਤੀਕ. ਸਮੁਦ੍ਰ ਪਰਯੰਤ. "ਆਸਮੁਦ੍ਰ ਲੌ ਫਿਰੀ ਦੁਹਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਦੁਹਾਈ ਫਿਰੀ.

ਆਸਮੰਤ. ਸੰ. ਆ—ਸਮੰਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ. ਸਰਵ ਓਰ। ੨ ਪੂਰਣ ਰੀਤੀ ਨਾਲ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ.

ਆਸ਼ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਤ਼ਲਬ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਤਾਤ-ਪਰਯ। ੨ ਵਾਸਨਾ. ਇੱਛਾ.

ਆਸਰ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਰਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸਰਾ. ਆਧਾਰ. ਸਹਾਰਾ। ੨ ਓਟ. ਪਨਾਹ. ਸ਼ਰਣ. "ਜਿਹ ਆਸਰ ਇਆ ਭਵਜਲ ਤਰਣਾ." (ਬਾਵਨ) "ਇਹ ਆਸਰ ਪੂਰਨ ਭਏ ਕਾਮ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਸਰਮ. ਦੇਖੋ, ਆਸ੍ਰਮ.

ਆਸਰਾ. ਦੇਖੋ, ਆਸਰ.

ਆਸਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਾਣ. ਸ੍ਵਾਸ। ੨ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ, ਜੋ ਨਾਲ ਸਾਥ ਨਾ ਖਿੱਚੀ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਤੂ ਸਾੜੇ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ. ਜੈਸੇ, ਸੋਮਰਸ ਅਤੇ ਤਾੜੀ ਆਦਿ.

ਆਸੜੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਸ਼ਾ. ਕਾਮਨਾ. ਉੱਮੇਦ. "ਨਾਨਕ ਆਸੜੀ ਨਿਬਾਹਿ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਆਸਾ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ. ਉੱਮੇਦ. "ਆਸਾ ਕਰਤਾ ਜਗੁ ਮੂਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧, ਮ: ੩) ੨ ਦਿਸ਼ਾ. ਤ਼ਰਫ਼. "ਤੁਮ ਨਹਿ ਆਵੋ ਤਬ ਇਤ ਆਸਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਮਗਨ ਮਨੈ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਆਸਾ ਨੈਨਹੁ ਤਾਰ ਤੁਹਾਰੀ." (ਕੇਦਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇੱਕ ਦੇਸੀ (ਦੇਸ਼ੀਯ) ਰਾਗਿਨੀ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਲਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਗਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਚਲਾਈ. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ੨੪ ਛੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ੨੪ ਪਉੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ. ਹੁਣ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਨਿੱਤ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਗਾਂਇ ਰਬਾਬੀ ਆਸਾ ਵਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਦਰ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵੇਲੇ (ਸੰਝ ਸਮੇ) ਭੀ ਆਸਾ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਰਾਗਿਨੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ, ਸੰਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਸੁਰ ਸ਼ੜਜ ਹੈ.* ਆਸਾ ਦੀ ਸਰਗਮ ਇਹ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ—ਸ਼ ਰ ਮ ਪ ਧ ਨ ਸ਼. ਅਵਰੋਹੀ—ਰ ਸ਼ ਨ ਧ ਪ ਮ ਗ ਰ ਸ਼. ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੇ ਧੈਵਤ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਸੰਵਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਆਰੋਹੀ ਤਾਨ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਯੋਗ ਹੈ.†

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਦਾ ਚੌਥਾ ਨੰਬਰ ਹੈ.‡ ੪ ਮਤਲਬ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਦੇਖੋ, ਆਸ਼ਯ. "ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਉਸ ਦਾ ਆਸਾ ਜਾਣਿਆ." (ਜਸਾ) ੫ ਅ਼ عصا ਅ਼ਸਾ. ਸੋਟਾ. ਛਟੀ. ਡੰਡਾ. "ਆਸਾ ਹੱਥ ਕਿਤਾਬ ਕੱਛ." (ਭਾਗੁ) "ਮਨਸਾ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾਰਿਹੁ ਆਸਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਿੱਟਣਾ ਹੀ ਆਸਾ ਹੈ.§

ਆਸਾਇ. ਸੰ. ਆਸ਼ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਤਪਰਯ. ਮਨੋਰਥ. ਇੱਛਾ. "ਪੂਰਨ ਆਸਾਇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਸਾਇਸ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਯਸ਼.

ਆਸਾਇਤੀ. ਵਿ—ਆਸਾ ਵਾਲੀ. ਉਮੀਦ ਵਾਲੀ. ਆਸਾਵਤੀ। ੨ ਅ਼ آسیہ ਆਸੀਯਹ. ਵਿ—ਗ਼ਮਗੀਨ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸ਼ੋਕਾਤੁਰ ਹੋਈ. "ਆਸਾਇਤੀ ਆਸ ਕਿ ਆਸ ਪੁਰਾਈਐ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਸ਼ੋਕਾਤੁਰ ਹੋਈ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਆਸ਼ੁ (ਸ਼ੀਘ੍ਰ) ਪੂਰਣ ਕਰੋ.

ਆਸਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਆਸ਼ਾ. "ਮਨ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਐਸੀ ਆਸਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਸਾਸਹਿ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਫ਼ਾ آسایدن ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦੇਣਾ। ੩ ਸ੍ਤੁਤਿ (ਉਸਤਤਿ) ਕਰਨਾ। ੪ ਉਠਾਉਣਾ.

ਆਸਾਸਨ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਵਾਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਤਸੱਲੀ. ਦਿਲਾਸਾ। ੨ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਆਸ਼੍ਰਯ ਪ੍ਰਦਾਨ. "ਸਿਧ ਸਾਧਕ ਆਸਾਸਹਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਛਿਅ ਦਰਸਨ ਆਸਾਸੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਆਸਾ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਤਸੱਦੀ ਸੀ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਉਪਕਾਰ ਅਰਥ ੫੦੦) ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਟੋਂਬੂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਰਕ਼ਮ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ. ਜਦ ਟੋਂਬੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਰਾਜ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਿਨਾ ਹੁਕਮ ਖ਼ੁਦ ਟੋਂਬੂ ਕਿਉਂ

*ਸ਼ੁੱਧ, ਕੋਮਲ, ਗ੍ਰਹਸੁਰ, ਵਾਦੀ ਸੰਵਾਦੀ ਆਦਿ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸੁਰ ਅਤੇ ਠਾਟ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

† ਦੇਸ਼ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਕਈ ਗਵੈਯੇ ਆਸਾ ਨੂੰ ਰਿਖਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ ਭੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ.

‡ ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੇ ਆਸਾ ਨੂੰ ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਿਨੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ.

§ ਦੰਡੀ ਸੰਨਯਾਸੀਆਂ ਵਾਂਙ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਭੀ "ਆਸਾ" ਰੱਖਣਾ ਭੇਖ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

ਲਿਖਿਆ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਡਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੱਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ:-

"ਮੁਖ ਕਾਰਾ ਮੇਰੋ ਕਰੈ ਕਰਤ ਨ ਪਰਉਪਕਾਰ,
ਤਿਸ ਕੋ ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਰੋਂਗੀ ਪਲਟਾ ਇਸ ਦਰਬਾਰ."

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਲਮ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਲਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰੇਗੀ. ਇਸ ਪੁਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਬੁਲਾਕੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ.

ਆਸਾਸੈ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ.

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਦੇ ਅੰਤ ਲਿਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸਲੋਕ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਨੋਹਰ ਰਚਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਭੀ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ੨੪ ਛੱਕੇ ੨੪ ਪੌੜੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾ ੩. ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਚੌਕੀਆਂ. "ਪਰਜੋ ਭੋਗ ਜਬ ਆਸਾਵਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਸਾਧ, ਆਸਾਧਿਓ ਅਸਾਧ੍ਯ. ਲਾ ਇਲਾਜ. ਦੇਖੋ, ਅਸਾਧ. "ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਮਾਇਆ ਆਸਾਧਿਓ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਆਸਾਨ. ਫ਼ਾ آسان ਵਿ-ਸੁਗਮ. ਸਰਲ. ਸੁਖਾਲਾ.

ਆਸਾ ਨਿਵਾਸ. ਦੇਖੋ, ਆਸ ਨਿਵਾਸ. "ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਆਸਾ ਨਿਵਾਸ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਆਸਾਬੰਧ, ਆਸਾਬੰਧੁ ਵਿ-ਆਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ. ਉੱਮੇਦਵਾਰ.

ਆਸਾਮ. ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਹਿਮਾਲੈ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਖਾਨਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਦੀ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਕਾਮਰੂਪ ਭੀ ਆਖਦੇ ਸਨ.

ਆਸਾ ਮਨਸਾ. ਪ੍ਰਾਪ੍ਤਿ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਵ੍ਰਿੱਤਿ (ਬਿਰਤੀ). "ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਦੋਊ ਬਿਨਾਸਤ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਸਾਯਸ਼. ਫ਼ਾ آسایش ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੁਖ. ਚੈਨ. ਆਰਾਮ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਸੂਦਨ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਹੈ.

ਆਸਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਵਰਖਾ ਦੀ ਬੁਛਾੜ. ਬਾਛੜ। ੨ ਡਿੰਗ. ਮੇਘਮਾਲਾ। ੩ ਅ਼ آثار ਅਸਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੪ ਲੱਛਣ। ੫ ਚੌੜਾਈ. ਅ਼ਰਜ਼.

ਆਸਾਵਰੀ. ਇਹ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦੀ ਰਾਗਿਨੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੀਕ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ, ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਹਨ. ਆਸਾਵਰੀ ਵਿੱਚ ਧੈਵਤ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਗਾਂਧਾਰ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਔੜਵ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ* ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ-ਸ਼ ਰ ਮ ਪ ਧਾ ਸ਼.
ਅਵਰੋਹੀ-ਸ਼ ਨਾ ਧਾ ਪ ਮ ਗਾ ਰ ਸ਼.

ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਤ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਆਸਾਵਰੀ ਨੂੰ ਭੈਰਵ ਅਤੇ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਗਿਨੀ ਆਸਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ.

ਆਸਾ ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ.

ਆਸਾਵੰਤ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾਵਤ੍. ਵਿ-ਉੱਮੇਦਵਾਰ. ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ. ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ.

ਆਸਾਵੰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਵੰਤ. "ਆਸਾਵੰਤੀ ਆਸ ਗੁਸਾਈ, ਪੂਰੀਐ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਆਸਾੜ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾਢ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨਾ. ਦੇਖੋ,

* ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸੁਰ.

ਅਖਾੜ. "ਆਸਾੜੁ ਸੁਹੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਹਰਿਚਰਣ ਨਿਵਾਸੁ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਆਸਾੜ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਾੜ੍ਹਾ.

ਆਸਾੜਿ. ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ.

ਆਸਾੜ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜ ਅਤੇ ਆਸਾੜ.

ਆਸਿਖ, ਆਸਿਖਾ ਸੰ. ਆਸ਼ਿਸ਼੍. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੀਸ. ਦੁਆ. ਆਸ਼ੀਵੌਂਦ. ਕੁਸ਼ਲ ਆਨੰਦ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਤੇ ਵਰਦਾਨ.

ਆਸੀ. ਅ਼ ‮عاصی‬ ਆ਼ਸੀ. ਵਿ—ਪਾਪੀ. ਅਪਰਾਧੀ. ਗੁਨਹਗਾਰ.

ਆਸੀਸ. ਦੇਖੋ, ਆਸਿਖ. "ਪੂਤਾ, ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਆਸੀਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਿਰਾਜਮਾਨ. "ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਆਸੀਨਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ. ਇਸਥਿਤ.

ਆਸੀਨਾ. ਦੇਖੋ, ਆਸੀਨ.

ਆਸੀਰ. ਸੰ. ਆਸ਼ਿਸ਼੍. ਆਸ਼ੀਵੌਂਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੀਰ.

ਆਸੀਰਵਚਨ, ਆਸੀਰਵਾਦ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸੀਸ. ਆਸ਼ੀਵੌਂਚਨ. ਆਸ਼ੀਵੌਂਦ. ਦੁਆ. ਦੇਖੋ, ਆਸਿਖ.

ਆਸੁ. ਸੰ. ਆਸ਼ੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਤੁਰੰਤ. ਛੇਤੀ. ਸ਼ੀਘ੍ਰ. "ਆਸੁ ਹੀ ਤੀਛਨ ਲੈ ਅਸਿ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੁ.

ਆਂਸੁ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਰ. ਹੰਝੂ. ਆਂਸੂ. ਅਸ਼ਕ.

ਆਸੁਗ. ਵਿ—ਆਸ਼ੁ (ਛੇਤੀ) ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਤੇਜ਼ ਚਾਲ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਵਨ. ਹਵਾ। ੩ ਤੀਰ। ੪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੌਸ਼ਨੀ.

ਆਸੁਤੋਖ. ਸੰ. ਆਸੁਤੋਸ਼. ਵਿ—ਆਸ਼ੁ (ਛੇਤੀ) ਤੋਸ਼ (ਖ਼ੁਸ਼) ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਝਟ ਪਟ ਰੀਝਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ। ੩ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵ.

ਆਸ਼ੁਫ਼ਤਹ. ਫ਼ਾ ‮آشفته‬ ਵਿ—ਪਰੇਸ਼ਾਨ. ਹੈਰਾਨ. ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੁ ਆਸ਼ੁਫ਼ਤਨ ਹੈ.

ਆਸ਼ੁਫ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ ‮آشفتن‬ ਕ੍ਰਿ—ਪਰੇਸ਼ਾਨ (ਹੈਰਾਨ) ਹੋਣਾ.

ਆਸੁਰ, ਆਸੁਰੀ ਵਿ—ਅਸੁਰ (ਰਾਖਸ) ਸੰਬੰਧੀ. ਰਾਕਸ ਦੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਖਸੀ. "ਸੁਰੀ ਆਸੁਰੀ ਕਿੰਨਰੀ ਰੀਝ ਰਹਿਤ ਪੁਰਨਾਰਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨) ੩ ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰੀ ੨.

ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਤਿ, ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਸੰ. आसुरीसम्पत्. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਖਸ ਵ੍ਰਿੱਤੀ (ਬਿਰਤੀ) ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਵਿਭੂਤਿ. ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਮਾਲ ਧਨ। ੨ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸੰਚਯ. ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ.

ਆਸੁਰੇਸ. ਰਾਖਸਾਂ ਦਾ ਈਸ਼ (ਰਾਜਾ). ਦੇਖੋ, ਅਸੁਰੇਸ. "ਆਸੁਰੇਸ ਕੋਪਾ ਹੰਕਾਰੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਆਸੂ. ਛੇਤੀ. ਦੇਖੋ, ਆਸੁ ੧. "ਗਮਨ ਤਯਾਰ ਭੁਏ ਕਰੌਂ ਆਸੂ?" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਂਸੂ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਥਰੂ. ਅਸ਼੍ਰ. ਅੰਝੂ. ਹੰਝੂ. ਅਸ਼ਕ.

ਆਸੂਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਸ਼ਾ. ਕਾਮਨਾ. ਉੱਮੇਦ. "ਵਤਿ ਆਸੂਣੀ ਬੰਨਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਫਿਰ ਅਨੇਕ ਉੱਮੇਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ। ੨ ਵਿ—ਨਾ ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਸ਼ਾ.

ਆਸੂਦਨ. ਫ਼ਾ ‮آسودن‬ ਕ੍ਰਿ—ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਾ.

ਆਸੂਦਾ. ਫ਼ਾ ‮آسوده‬ ਵਿ—ਸੰਪਦਾ ਸਹਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖ਼ੁਸ਼। ੩ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਗਜ ਬਾਜੀ ਆਸੂਦੇ ਕਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਸੇਬ. ਫ਼ਾ ‮آسیب‬ ਸੰਗਯਾ—ਕਲੇਸ਼. ਦੁੱਖ। ੨ ਸਦਮਾ. ਚੋਟ. ਸੱਟ। ੩ ਜਿੰਨ ਭੂਤ ਦਾ ਸਾਇਆ. ਅਰਥਾਤ—ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼.

ਆਸੈ. ਦੇਖੋ, ਆਸਯ.

ਆਸੋਕ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼ੋਕ। ੨ ਆ (ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ)

ਸ਼ੋਕ (ਰੰਜ).

ਆਸੌਨ. ਅਪਸ਼ਕੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸੌਨ.

ਆਸੰਕਾ. ਸੰ. ਆਸ਼ਙ੍ਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਦੇਹ. ਸੰਸਾ. ਸ਼ੱਕ। ੨ ਡਰ. ਭੈ.

ਆਸੰਜਨ. ਸੰ. ਆਸਞ੍ਜਨ. ਸੰਗਯਾ—ਬੰਨ੍ਹਣ ਅਤੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਲਟਕਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ ਅਤੇ ਸੰਜਨ.

ਆਸੰਨ. ਸੰ. ਆਸਨ੍ਨ. ਵਿ—ਪਾਸ ਬੈਠਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕੋਲੇ. ਨੇੜੇ.

ਆਸੰਭਉ. ਵਿ—ਜੋ ਸੰਭਵ (ਪੈਦਾ) ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ. ਜਨਮ ਰਹਿਤ. "ਆਸੰਭਉ ਉਦਵਿਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਅਜਨਮ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸੰਭਵ.

ਆਸ਼੍ਚਰਯ. ਦੇਖੋ, ਅਚਰਜ.

ਆਸ੍ਤਿਕ, ਆਸ੍ਤਿਕਤਾ } ਦੇਖੋ, ਆਸਤਿਕ ਅਤੇ ਆਸਤਿਕਤਾ.

ਆਸ੍ਤੀਕ. ਦੇਖੋ, ਆਸਤੀਕ.

ਆਸਜ. ਦੇਖੋ, ਆਸ ੪.

ਆਸ੍ਰਮ. ਸੰ. ਆਸ਼੍ਰਮ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਥਾਂ. ਰਹਿਣ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ. "ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰੁ ਆਸ੍ਰਮ ਦੀਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ—ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ, ਗ੍ਰਿਹਸ੍ਥ, ਵਾਨਪ੍ਰਸ੍ਥ, ਅਤੇ ਸੰਨਯਾਸ. "ਚਾਰ ਵਰਨ ਚਾਰ ਆਸ੍ਰਮ ਹਹਿ, ਜੋ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ਸੋ ਪਰਧਾਨੁ." (ਗੋਂਡ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਆਸ੍ਰਮ.

ਆਸ੍ਰਮਾਈ. ਦੇਖੋ, ਆਸ੍ਰਾਵ. "ਕਮਲ ਬਿਗਸੈ ਮਧੁ ਆਸ੍ਰਮਾਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ਕਮਲ ਖਿੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਟਪਕਦਾ ਹੈ.

ਆਸ੍ਰਮੀ. ਵਿ—ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਆਦਿ ਆਸ਼੍ਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਵਿਤਾਂਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਸ੍ਰਯ. ਦੇਖੋ, ਆਸਰ. "ਤਤ ਆਸ੍ਰਯੰ ਨਾਨਕ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਸ੍ਰਾਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਵਹਾਉ. ਪ੍ਰਵਾਹ। ੨ ਚੋਆ. ਟਪਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਆਸ੍ਰਿਤ, ਆਸ੍ਰਿਤ } ਸੰ. ਆਸ਼੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਸਹਾਰੇ ਤੇ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਆਸਰੇ ਲੱਗਿਆ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਨੌਕਰ. ਸੇਵਕ.

ਆਸ੍ਰੈ. ਆਸ਼੍ਰਯ. ਦੇਖੋ, ਆਸਰ.

ਆਸ੍ਵਾਸਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਸਨ. "ਆਸ੍ਵਾਸਨ ਯੁਤ ਸੀਖ ਉਚਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਸ੍ਵਾਦ, ਆਸ੍ਵਾਦਨ } ਸੰਗਯਾ—ਰਸ. ਸ੍ਵਾਦ. ਜਾਇਕਾ। ੨ ਰਸ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਚੱਖਣਾ. ਰਸ ਲੈਣਾ.

ਆਹ. ਕ੍ਰਿ—ਅਸ੍ਤਿ. ਹੈ. "ਜਿਨ ਕਉ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਆਹ." (ਗਉ ਵਾਰ ੧, ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. ਰੁਚਿ. ਚਾਹ. "ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਹਰਿ ਆਹੈ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੩ ਵ੍ਯ—ਸ਼ੋਕ. ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਹਾ! ਓਂ! ੪ ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ.

ਆਹਟ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਖੜਕਾ. ਚਾਲ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਧੁਨੀ. ਪੈਰ ਚਾਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ੨ ਆਹਵ. ਰਣ ਭੂਮਿ. ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ. "ਆਠ ਪਹਿਰ ਆਹਟ ਬਿਖੈ ਜੁੱਧ ਭਯੋ ਬਿਕਰਾਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੭)

ਆਹਣ. ਸੰਗਯਾ—ਟਿੱਡ. ਸ਼ਲਭ. Locust. ਦੇਖੋ, ਆਹਨ ੧.

ਆਹਤ. ਵਿ—ਮਾਰਿਆ. ਤਾੜਿਆ. ਕੁੱਟਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਨਾਹਤ.

ਆਹਨ. ਦੇਖੋ, ਆਹਣ. "ਆਹਨ ਮਨਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਆਏ ਦਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਫ਼ਾ آهن ਸੰਗਯਾ—ਲੋਹਾ. ਅਯਸ੍। ੩ ਤਲਵਾਰ.

ਆਹਨਗਰ. ਸੰਗਯਾ—ਲੋਹਕਾਰ. ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਲੁਹਾਰ.

ਆਹਨੀ. ਵਿ—ਲੋਹੇ ਦਾ. ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਆਹਨ.

ਆਹਮ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਹਵ.

ਆਹਮੋ ਸਾਮਣੇ. ਦੇਖੋ, ਆਮੋ ਸਾਮਣੇ. "ਆਇ ਆਹਮੋ ਸਾਮਣੇ ਭੇੜ ਪਇਆ ਕਰਾਰਾ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਆਹਰ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਦਮ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥ (ਪੁਰਖਾਰਥ). ੨ ਜਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. "ਸੇਵਕ ਕੈ ਠਾਕੁਰ ਹੀ ਕਾ ਆਹਰ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਆਹਰ ਸਭਿ ਕਰਦਾ ਫਿਰੈ ਆਹਰੁ ਇਕੁ ਨ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨,ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਹਾਹੁਕਾ. ਠੰਢਾ ਸ੍ਵਾਸ। ੪ ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋੜੂ.

ਆਹਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਖੋਹਣਾ। ੨ ਚੁਰਾਉਣਾ। ੩ ਲੈਜਾਣਾ. ਪ੍ਰਾ. ਆਹਰੋ.

ਆਹਰਮਨ. ਦੇਖੋ, ਅਹਰਮਨ.

ਆਹਰਿ. ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ. "ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ." (ਸੋਦਰੁ) ਜਦਕਿ ਵਾਹਗੁਰੂ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਆਹਰੀ. ਵਿ—ਉੱਦਮੀ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥੀ (ਪੁਰਖਾਰਥੀ).

ਆਹਰੁ. ਦੇਖੋ, ਆਹਰ.

ਆਹਲੂ ਵਾਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ। ੨ ਵਿ—ਜੋ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ.

ਆਹਲੂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ. ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂ ਪਿੰਡ ਦਾ (ਜੋ ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਹੈ) ਵਸਨੀਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਉਸ ਨੇ ਏਹ ਮਿਸਲ ਕ਼ਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੭੧੮ ਵਿੱਚ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜਨਮਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਪਾਲਿਆ, ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦੇਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਜ ਬਖ਼ਸ਼ੀ (ਜੋ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਹੈ). ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮਿਸਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉੱਨਤੀ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਸਨ ੧੭੫੮ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਲੈਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ, ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ. ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲਾ ਇਸ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ.

ਆਹਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਯਗ੍ਯ (ਜੱਗ). ੩ ਲਲਕਾਰਾ. ਵੰਗਾਰਨਾ.

ਆਹਾ. ਕ੍ਰਿ—ਹੈ. ਅਸ੍ਤਿ. "ਹਰਿ ਸੰਤਜਨਾ ਪਹਿ ਆਹਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ. ਥਾ. ਸੀ. "ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਆਹਾ." (ਜਸਾ) ੩ ਵ੍ਯ—ਅਚਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਅਹੋ! ਵਾਹ!

ਆਹਾਰ, ਆਹਾਰੁ ਦੇਖੋ, ਅਹਾਰ. "ਜੀਆ ਕਾ ਆਹਾਰੁ ਜੀਅ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧, ਮ: ੨) "ਦੇਤ ਸਗਲ ਆਹਾਰੇ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਆਹਾੜਾ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਹਾੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਾਚਿਆ. ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੀਤਾ. "ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਬੇਅੰਤ ਅਤੋਲਾ, ਹੈ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਆਹਾੜਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਅਜੇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਹਾੜੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ.

ਆਹਿ. ਕ੍ਰਿ—ਹੈ. ਅਸ੍ਤਿ. "ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਜਲਿ ਥਲਿ ਰਮਈਆ ਆਹਿਓ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਆਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਹ (ਇੱਛਾ) ਕਰਕੇ. ਚਾਹਕੇ. ਲੋੜਕੇ "ਨਾਨਕ ਆਹਿ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਹਿਓ, ਆਹਿਆ ਵਿ—ਚਾਹਿਆ. ਲੋੜਿਆ. "ਆਹਿਓ ਤੁਮਰਾ ਧੋਰਾ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) "ਏਕੋ ਸੁਆਮੀ ਆਹਿਆ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਹਿ। ੩ ਅਹੈ. ਹੈ. "ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਉ ਆਹਿਓ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਆਹਿਸਤਾ. ਫ਼ਾ آہستہ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ. ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ. ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ.

ਆਹੀ. ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਹ ਅਤੇ ਆਹਿ. "ਪੁਨਰਪਿ

ਜਨਮ ਨ ਆਹੀ." (ਗਉ ਮ: ੩) "ਨਾਨਕ ਘਟਿ ਘਟਿ ਆਹੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਚਾਹੀ. ਲੋੜੀ. "ਮੈ ਆਹੀ ਓੜ ਤੁਹਾਰੀ." (ਗਉ ਮਾਝ ਮ: ੫) ੩ ਚਾਹੀਏ. ਲੋੜੀਏ. "ਜਿਸ ਸੰਗ ਲਾਗੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਸੈ ਕਉ ਆਹੀਐ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ੪ ਸਿੰਧੀ. ਅਸ੍ਰੁ. ਹੈ। ੫ ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ.

ਆਹੀਐ. ਚਾਹੀਐ. ਲੋੜੀਏ. ਦੇਖੋ, ਆਹਿ ਅਤੇ ਆਹੀ.

ਆਹੁ. ਦੇਖੋ, ਆਹ। ੨ ਆਹੂਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਆਹੁਕ. ਦੇਖੋ, ਉਗ੍ਰਸੇਨ.

ਆਹੁਟ / **ਆਹੁਡ** } ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਆਹਵ. ਜੰਗ। ੨ ਥਕੇਂਵਾਂ. ਥਕਾਨ.

ਆਹੁਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਆਹ੍ਵਾਨ (ਸੱਦਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਅਗਨਿ ਵਿੱਚ ਘੀ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹੋਮ. ਹਵਨ। ੩ ਹਵਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ.

ਆਹੁਰਨਾ / **ਆਹੁੜਨਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਝੁਕਣਾ. ਲਪਕਣਾ. ਝਪਟਨਾ. "ਆਹੁਰੇ ਜੰਗ." (ਰਾਮਾਵ)

ਆਹੂ. ਫ਼ਾ آہو ਸੰਗਯਾ—ਹਰਨ. ਮ੍ਰਿਗ. "ਦੰਦਾਨ ਦੁਰ ਆਹੂ ਚਸ਼ਮ." (ਸਲੋਹ) ਦੁਰ (ਮੋਤੀ) ਜੇਹੇ ਦੰਦ, ਮ੍ਰਿਗ ਜੇਹੇ ਨੇਤ੍ਰ। ੨ ਫਰਿਆਦ। ੩ ਦਮੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ. ਦਮਕਸ਼ੀ। ੪ ਸੰ. ਸੱਦਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਜੋ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਆਹੂ ਖ਼ੁਤਨ. ਖ਼ੁਤਨ ਦਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਦੇਖੋ, ਖ਼ੁਤਨ.

ਆਹੂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਸੱਦਿਆ. ਆਹ੍ਵਾਨ ਕੀਤਾ. "ਗਯੋ ਬੇਗ ਕਾਲੂ ਆਹੂਤਾ."(ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਹੇ. ਦੇਖੋ, ਆਹ, ਆਹਾ ਅਤੇ ਆਹਿ. "ਹੈ ਹੋਸੀ ਆਹੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ਹੈ, ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀ. "ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਆਹੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਹ ਅਤੇ ਆਹਿ. "ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਹਰਿ ਆਹੈ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਆਹੋ. ਦੇਖੋ, ਆਹ ਅਤੇ ਆਹਾ. "ਤੂੰ ਆਹੋ ਕੇਰ੍ਹੇ ਕੰਮ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਵ੍ਯ—ਹਾਂ. ਠੀਕ। ੩ ਅਥਵਾ. ਵਰਨਹਿ। ੪ ਨਹੀਂ ਤਾਂ.

ਆਹੰਗ. ਫ਼ਾ آہنگ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. ਕਾਮਨਾ। ੨ ਇਰਾਦਾ. ਸੰਕਲਪ। ੩ ਸਮਾ. ਵੇਲਾ। ੪ ਰਾਗ ਦਾ ਆਲਾਪ.

ਆਹ੍ਵਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੁਕਾਰ. ਸੱਦ. ਬੁਲਾਉਣਾ। ੨ ਸੱਦਾ ਪਤ੍ਰ. ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ ਦੀ ਚਿੱਠੀ। ੩ ਨਾਮ. ਸੰਗਯਾ। ੪ ਹੁਕਮਨਾਮਾ.

ਆਕ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰ੍ਕ. ਅੱਕ. "ਧਨ ਜੋਬਨ ਆਕ ਕੀ ਛਾਇਆ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਫ਼ਾ آک ਆਕ. ਕਲੇਸ਼। ੩ ਅਵਗੁਣ. ਬੁਰਾਈ। ੪ ਅ਼ عاق ਆ਼ਕ਼. ਵਿ—ਬੇਵਫ਼ਾ। ੫ ਆਗ੍ਯਾ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਨ ਵਾਲਾ.

ਆਂਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸੇਰ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਛਟਾਂਕ। ੩ ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਭਾਗ. ਆਨਾ.

ਆਂਕਸ. ਫ਼ਾ آنکس ਸਰਵ—ਉਹ ਪੁਰਖ. ਉਹ ਆਦਮੀ.

ਆਕਟਰਲੋਨੀ. Sir David Ochterloney. ਇਹ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸ਼ਰੀਫ ਆਦਮੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹਾਦੁਰੀ ਅਤੇ ਨੀਤਿ ਨਾਲ ਉੱਘਾ ਕਰ ਲਿਆ. ਇਹ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਜਨਰਲ ਅਫਸਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੦੪ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਲੇਕ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਜਸਵੰਤ ਰਾਉ ਹੁਲਕਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀਓਂ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਸਿੱਖਰਾਜ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਹਬਾਨੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਮੁਕੱਰਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪਤ੍ਰਵਿਹਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਸਨ ੧੮੧੨ ਵਿੱਚ ਟਿੱਕਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲਹੌਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਪਰਾਹੁਣਾ ਸੀ. ੬੮ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ੧੫ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੮੨੫ ਨੂੰ ਮੇਰਟ ਮੋਇਆ.

ਆਕਥ. ਦੇਖੋ, ਅਕਥ. "ਨਾਨਕ ਆਕਥ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਏ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਆ਼ਕ਼ਬਤ. ਅ਼ عاقبت ਸੰਗਜਾ—ਪਰਲੋਕ. ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ। ੨ ਅੰਤ. ਸਮਾਪਤੀ. ਦੇਖੋ,ਅਕਬ.

ਆਕਰ. ਦੇਖੋ, ਆਕੜ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਖਾਨਿ. ਕਾਂਨ। ੩ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ। ੪ ਭੰਡਾਰ। ੫ ਜਾਤਿ। ੬ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੭ ਅਧਿਕ. ਬਹੁਤ.

ਆਕਰਖ. ਸੰ. ਆਕਰ੍ਸ਼. ਸੰਗਜਾ—ਇੰਦ੍ਰੇ (ਇੰਦ੍ਰਯ). ੨ ਕਸੌਟੀ। ੩ ਚੁੰਬਕ। ੪ ਖਿੱਚ. ਕਸ਼ਿਸ਼. "ਜਬ ਆਕਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ। ਤੁਮ ਮੈ ਮਿਲਤ ਦੇਹਧਰ ਸਭਹੂੰ." (ਚੌਪਈ) "ਚੀਟੀ ਸਾਸ ਆਕਰਖਤੇ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਮਨ ਤੁਝੁ ਆਕਰਖੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਕਰਖਣ. ਸੰ. ਆਕਰ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗਜਾ—ਖਿਚਾਉ. ਕਸ਼ਿਸ਼. ਖੈਂਚ. ਖਿੱਚ। ੨ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਕੰਮ. ਵਹਾਈ.

ਆਕਲ. ਸੰ. ਆਕੁਲ. ਵਿ—ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. "ਹਉ ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ ਬਿਨ ਦੇਖੇ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਅ਼ عاقل ਆ਼ਕ਼ਿਲ. ਵਿ—ਅ਼ਕ਼ਲ ਵਾਲਾ. ਬੁੱਧਿਮਾਨ. ਦਾਨਾ. "ਕਿ ਆਕਲ ਅਲਾਮੈ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਵਡੇਘਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਤ੍ਰਖਾਣ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਦਾ ਨਾਨਾ ਸੀ. "ਆਕਲ ਕਹੈਂ ਤਾਹਿ ਕੋ ਨਾਮੂ। ਮਨ ਮੇ ਗੁਰਮਤ ਕੋ ਵਿਸ੍ਰਾਮੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਰੂਪਚੰਦ ਭਾਈ। ੪ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਆਤਮਗਜਾਨੀ ਸਿੱਖ.

ਆਂਕਲ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਜਾ—ਅੰਕ (ਦਾਗ) ਲਾਇਆਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ. ਦਾਗ ਦੇਕੇ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਢੱਟਾ. ਸਾਂਡ.

ਆਕੜ. ਸੰਗਜਾ—ਐਂਠ. ਮਰੋੜ। ੨ ਅਕੜਾਉ। ੩ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਤਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਥਾਣਾ ਮੂਸੇਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਇਸ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ, ਹੋਰ ਇਮਾਰਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ. ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ੩੫ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੌਲੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ.

ਆਕਾ. ਤੁ آقا ਆਕ਼ਾ. ਸੰਗਜਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ.

ਆਕਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸ। ੨ ਭਾਵ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਸਰਵਵ੍ਯਾਪੀ ਕਰਤਾਰ। ੩ ਖਗੋਲ. ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ. ਭਾਵ—ਸੁਰਗਾਦਿ ਲੋਕ. "ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਮੋਹੇ ਮੋਹਿਆ ਆਕਾਸ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਆਦਿ ਗ੍ਰਹ, ਜੋ ਕਾਸ਼ (ਚਮਕ) ਰਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਗਗਨ ਆਕਾਸ। ੫ ਹੌਮੈ. ਅਭਿਮਾਨ. "ਊਪਰਿ ਚਰਣ ਤਲੈ ਆਕਾਸ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਸੇਵਕਭਾਵ (ਨੰਮ੍ਰਤਾ) ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

ਆਕਾਸ਼ ਕੁਸੁਮ. ਸੰਗਜਾ—ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਫੁੱਲ। ੨ ਭਾਵ—ਅਣਹੋਣੀ ਗੱਲ.

ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ. ਸੰਗਜਾ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਹੋਈ ਇੱਕ ਗੰਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮੰਦਾਕਿਨੀ" ਹੈ, ਜੋ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੁਮਾਰਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ. Galaxy. ਫ਼ਾ کہکشان ਕਹਕਸ਼ਾਨ.

ਆਕਾਸ਼ ਚਰ. ਸੰਗਜਾ—ਪੰਛੀ। ੨ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੩ ਦੇਵਤਾ। ੪ ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ. ਤਾਰਾ। ੫ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ ਬੈਲੂਨ ਆਦਿਕ। ੬ ਵਿ—ਅਕਾਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਣ ਵਾਲਾ.

ਆਕਾਸ਼ ਬਾਨੀ. ਸੰਗਜਾ—ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਆਈ ਬਾਣੀ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਅਥਵਾ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਆਕਾਸ਼ੋਂ ਕਹੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ। ੨ ਗੁਰੁਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਅਭ੍ਯਾਸੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਫੁਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ.

ਆਕਾਸਿ. ਆਕਾਸ਼ ਮੇ. ਦੇਖੋ, ਆਡਾਣ.

ਆਕਾਸੀ. ਵਿ—ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਆਸਮਾਨੀ.

ਆਕਾਸੁ. ਦੇਖੋ, ਆਕਾਸ.

ਆਕਾਂਛਾ, ਆਕਾਂਖਿਆ, ਆਕਾਂਖ੍ਯਾ } ਸੰ. ਆਕਾਂਕ੍ਸ਼ਾ. ਸੰਗਜਾ—ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. ਲੋੜ। ੨ ਵਾਕ੍ਯ ਦੇ ਅਰਥ ਬੋਧ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਣ, ਅਰਥਾਤ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੋੜ. ਜਿਵੇਂ "ਪਾਠ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਕਰੋ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਕਾਂਕਾ ਹੈ. "ਉਸ ਥਾਂ" ਨੂੰ "ਜਾਓ" ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ.

ਆਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰੂਪ (ਸਰੂਪ). ਸੂਰਤ. "ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ." (ਜਪੁ) ੨ ਕੱਦ. ਡੀਲ। ੩ ਬਣਾਉਟ। ੪ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਆਕਾਰ ਚਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ, ਅੰਗ (੩)

ਆਕਾਰੁ. ਵਿ—ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ. "ਸੋਈ ਗੁਪਤ ਸੋਈ ਆਕਾਰੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਰ.

ਆਂਕਿ. ਫ਼ਾ آنکہ ਸਰਵ. ਉਹ ਜੋ. ਉਹ ਕਿ.

ਆਕਿਲ. ਦੇਖੋ, ਆਕਲ.

ਆਕਿਲ ਦਾਸ. ਜੰਡਿਆਲੇ ਦਾ ਹਿੰਦਾਲੀ ਮਹੰਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਲਹੌਰ ਦੇ ਹਾਕਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਕੇ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਕੈਦ ਕਰਾਏ.

ਆਕੀ. ਅ਼ عاقی ਆ਼ਕ਼ੀ. ਵਿ—ਸਰਕਸ਼. ਆਗਯਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਬਾਗ਼ੀ. "ਆਕੀ ਮਰਹਿ ਅਫਾਰੀ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਆਕੁੰਚਨ. ਸੰ. ਆਕੁਞ੍ਚਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਮਟਨਾ. ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ. ਸੁੰਗੜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਚਨ.

ਆਕੁਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਕੁਲ. ਵ੍ਯਾਪਤ. ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਰਮਈਆ ਆਕੁਲ ਰੀ ਬਾਈ." (ਗੂਜ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਅ—ਕੁਲ. ਕੁਲ ਰਹਿਤ. ਜਾਤੀ ਵਰਣ ਰਹਿਤ। ੩ ਜਨਮ ਰਹਿਤ. "ਅਮਰ ਹੋਇ ਸਦ ਆਕੁਲ ਰਹੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਆਕੁਲ ਕੈ ਘਰਿ ਜਾਉਗੇ." (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਆਕੁਲ. ਵ੍ਯਾਕੁਲ. "ਸ਼ੋਕਾਕੁਲ ਰੋਦਨ ਕੋ ਕੀਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸ਼ੋਕ—ਆਕੁਲ.

ਆਕ੍ਰਮਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹੱਲਾ. ਚੜ੍ਹਾਈ। ੨ ਹੱਦ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਆਕ੍ਰਾਂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਆਕ੍ਰਮਣ (ਹ਼ਮਲਾ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ੪ ਲਾਚਾਰ. ਬੇਵਸ਼. "ਜਬ ਹੋਤ ਧਰਨਿ ਭਾਰਾਕ੍ਰਾਂਤ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ) ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਾਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਭਾਰਾਕ੍ਰਾਂਤ.

ਆਕ੍ਰਿਤਿ. ਸੰ. ਆਕ੍ਰਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰੂਪ (ਸਰੂਪ). ਸ਼ਕਲ। ੨ ਡੀਲ. ਆਕਾਰ। ੩ ਮੂਰਤਿ.

ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ. ਸੰ. ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ. ਸੰਗਯਾ—ਫੈਂਕਣ (ਵਗਾਹੁਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਿੱਟਣਾ। ੨ ਕਲੰਕ ਲਾਉਣਾ. ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ. ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ। ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਆਪ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਆਰੋਪਣਾ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਕਬੀਰ, ਰੋੜਾ ਹੋਇਰਹੁ ਬਾਟ ਕਾ ਤਜਿ ਮਨ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੁ, ਐਸਾ ਕੋਈ ਦਾਸੁ ਹੋਇ ਤਾਹਿ ਮਿਲੈ ਭਗਵਾਨੁ. ਕਬੀਰ, ਰੋੜਾ ਹੂਆ ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ? ਪੰਥੀ ਕਉ ਦੁਖੁ ਦੇਇ, ਐਸਾ ਤੇਰਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਜਿਉ ਧਰਨੀ ਮਹਿ ਖੇਹ. ਕਬੀਰ, ਖੇਹ ਹੂਈ ਤਉ ਕਿਆ ਭਇਆ? ਜੋ ਉਡਿ ਲਾਗੈ ਅੰਗ, ਹਰਿਜਨੁ ਐਸਾ ਚਾਹੀਐ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸਰਬੰਗ. ਕਬੀਰ, ਪਾਨੀ ਹੂਆ ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ? ਸੀਰਾ ਤਾਤਾ ਹੋਇ, ਹਰਿਜਨੁ ਐਸਾ ਚਾਹੀਐ ਜੈਸਾ ਹਰਿ ਹੀ ਹੋਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

(ਅ) ਪ੍ਰਗਟ ਵਿਧਿ ਵਚਨ ਭਾਸੇ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਗੁਪਤ ਭਾਵ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਭੰਗ ਫੀਮ ਮਦਿਰਾ ਛਕੋ ਰਹੋ ਮਸ੍ਤ ਦਿਨ ਰਾਤ,
ਇਨ ਸੇਵਨ ਤੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਨਰ ਵਿਦੇਹ ਹ੍ਵੈਜਾਤ."

ਭਾਵ—ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਵ੍ਯੰਗ. ਧ੍ਵਨਿ. ਰਮਜ਼.

ਆਖ. ਦੇਖੋ, ਆਂਖ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਖਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਖਣਾ.

ਆਂਖ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਸੰਗਯਾ—ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ. "ਤਬ ਤੇ ਕੋਊ ਆਂਖ ਤਰੇ ਨਹੀਂ ਆਨਜੋ." (ਰਾਮਾਵ)

ਆਖਣ / **ਆਖਣਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਆਖ੍ਯਾਨ ਕਰਨਾ. ਕਥਨ ਕਰਨਾ. ਬੋਲਣਾ. ਕਹਿਣਾ. "ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ"? (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਖਣਿ. ਸੰਗਜਾ—ਆਖ੍ਯਾਨ. "ਆਖਣਿ ਆਖੈ ਬਕੈ ਸਭੁਕੋਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੩) ੨ ਆਖਣ ਨੂੰ. ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ (ਵਿਆਖ੍ਯਾ) ਲਈ. "ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ." (ਸੋਦਰੁ)

ਆਖਣੁ. ਕ੍ਰਿ—ਕਹਿਣਾ. ਕਥਨ ਕਰਨਾ. "ਆਖਣੁ ਸੁਣਨਾ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ." (ਭੈਰ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਕਥਨ. ਬਿਆਂਨ.

ਆਖ਼ਤਾ. ਫ਼ਾ آختہ ਵਿ—ਖੱਸੀ. ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਡਕੋਸ਼ (ਫੋਤੇ) ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ. ਆਖ਼ਤਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਖੈਂਚਨਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਫ਼ੋਤੇ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਹਨ, ਸੋ ਆਖ਼ਤਹ.

ਆਖਨ. ਦੇਖੋ, ਆਖਣ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਸ਼ਣ. ਹਰ ਵੇਲੇ. ਹਰ ਘੜੀ.

ਆਖਯ. ਸੰ. ਆਖ੍ਯਾ. ਸੰਗਜਾ—ਨਾਉਂ. ਨਾਮ. "ਭਵ-ਬੰਧਨ ਕੇ ਆਮ ਕੋ ਆਖਯ ਭੇਖਜ ਚਾਰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ, ਭਵਬੰਧਨ ਰੂਪ ਆਮਯ (ਰੋਗ) ਨੂੰ ਭੇਖਜ (ਦਵਾ) ਹਨ.

ਆਖਰ. ਸੰ. ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਵਰਣ. ਅੱਖਰ. "ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖਰ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਅ਼. آخر ਆਖ਼ਿਰ. ਵਿ—ਅੰਤਿਮ. ਪਿਛਲਾ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਅੰਤ. ਸਮਾਪਤਿ। ੪ ਪਰਿਣਾਮ. ਫਲ. ਨਤੀਜਾ.

ਆਖਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਖਾਉਣਾ. ਕਹਾਉਣਾ. "ਪੰਡਿਤ ਆਖਾਏ ਬਹੁਤੀ ਰਾਹੀਂ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫)

ਆਖਾਣ. ਸੰ. ਆਖ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਜਾ—ਕਥਾ. ਕਹਾਣੀ। ੨ ਕਥਨ. ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ (ਵਿਆਖ੍ਯਾ).

ਆਖਾਰ ਮੰਡਲੀ. ਸੰਗਜਾ—ਰੰਗਭੂਮਿ. ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਦੀ ਥਾਂ. "ਆਖਾਰ ਮੰਡਲੀ ਧਰਣਿ ਸਬਾਈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਨਟਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ. ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ.

ਆਖਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜਾ. "ਰਾਸਿਮੰਡਲ ਕੀਨੋ ਆਖਾਰਾ." (ਸੂਹੀ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਆਖਾੜ. ਸੰ. ਆਸ਼ਾਢ. ਸੰਗਜਾ—ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨਾ. ਜਿਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਪੂਰਬਾਖਾੜਾ (पूर्वाषाढा) ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ ਹੋਵੇ.

ਆਖਾੜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜਾ. "ਰਚਨੁ ਕੀਨਾ ਇਕੁ ਆਖਾੜਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਗੁਰਮਤੀ ਸਭਿ ਰਸ ਭੋਗਦਾ ਵਡਾ ਆਖਾੜਾ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫)

ਆਖਿ. ਸੰਗਜਾ—ਆਸ੍ਯ. ਮੁਖ. ਜਿਸ ਦ੍ਵਾਰਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਆਖਣੁ ਆਖਿ ਨ ਰਜਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨) ੨ ਵਿ—ਕਥਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਆਖਣ ਲਾਇਕ. "ਆਖਿ ਨ ਜਾਪੈ ਆਖਿ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ਕਥਨ ਯੋਗ੍ਯ ਕਰਤਾਰ ਅੱਖੀਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਅੱਖ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਹਰਣ ੨। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਖਕੇ. ਬੋਲਕੇ. "ਮੰਦਾ ਕਿਸੈ ਨ ਆਖਿ ਝਗੜਾ ਪਾਵਣਾ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਆਖ੍ਯ.

ਆਖਿਰ. ਅੰਤ ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਆਖਰ ੨. "ਆਖਿਰ ਬਿਅਫਤਮ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਆਖੀ. ਦੇਖੋ, ਆਖਣ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ। ੩ ਅੱਖੀਂ. ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ. "ਦੇਖਿਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਵੈ ਤ ਆਖੀ ਸੂਝੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਆਖੀਫੋਰ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਖ ਫਰਕਣ ਦਾ ਸਮਾ. ਨਿਮੇਸ਼. ਲਮਹਾ. ਕ੍ਸ਼ਣ. ਖਿਨ.

ਆਖੀਫੋਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰੇ ਵਿੱਚ. ਨਿਮਖ ਅੰਦਰ. ਕ੍ਸ਼ਣ ਮੇ. "ਉਧਰਸਿ ਆਖੀਫੋਰਿ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਆਖੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖੀਰ.

ਆਖੁ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਖੋਦਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ। ੨ ਚੂਹਾ। ੩ ਚਕਚੂੰਧਰ ਸੇਹ ਆਦਿਕ.

ਆਖੁੜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਔਖੜਨਾ.

ਆਖੂ, ਆਖੂੰ ਵਿ—ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਆਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਹਿਣ ਲਾਇਕ. ਕਥਨ ਯੋਗ੍ਯ. "ਆਖੂੰ ਆਖਾਂ ਸਦਾ ਸਦਾ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧)

੩ ਦੇਖੋ, ਆਖੁ.

ਆਖੂਟ / **ਆਖੂਟਾ** } ਦੇਖੋ, ਅਖੁਟ. "ਬਹੁਤ ਖਜਾਨੇ ਮੇਰੈ ਪਾਲੈ ਪਰਿਆ ਅਮੋਲ ਲਾਲ ਆਖੂਟਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਆਖੇਟ / **ਆਖੇਟਕ** } ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਕਾਰ. ਮ੍ਰਿਗਯਾ. ਅਹੇਰ.

ਆਖੇਟੀ. ਸੰ. आखेटिन्. ਵਿ—ਸ਼ਿਕਾਰੀ. ਅਹੇਰੀ. ਮ੍ਰਿਗਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਆਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ.

ਆਖੇਰ / **ਆਖੇਰ ਬਿਰਤਿ** / **ਆਖੇੜ** / **ਆਖੇੜ ਬਿਰਤਿ** } ਦੇਖੋ, ਆਖੇਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਖੇਟ (ਸ਼ਿਕਾਰ) ਕਰਕੇ ਉਪਜੀਵਨ. ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ। ੨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸ. ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੌਕ. "ਆਖੇਰ ਬਿਰਤਿ ਬਾਹਰਿ ਆਇਓ ਧਾਇ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) "ਆਖੇੜ ਬਿਰਤਿ ਰਾਜਨ ਕੀ ਲੀਲਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਖੈ. ਨਾਮ. ਦੇਖੋ, ਆਖ੍ਯ. "ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਹੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧, ਮ: ੧) ਅਤੇ—"ਵਾਜੈ ਪਵਣੁ ਆਖੈ ਸਭ ਜਾਇ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਪੌਣ ਕੰਠ ਤਾਲੂ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨਾ ਵਿੱਚ ਵੱਜਕੇ ਨਾਮ ਬੋਧਨ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਆਖੰਡਲ. ਦੇਖੋ, ਅਖੰਡਲ ੨.

ਆਖ੍ਯ. ਸੰ. ਆਖ੍ਯਾ. ਨਾਉਂ. ਇਸਮ. ਨਾਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ। ੨ ਨੇਕਨਾਮੀ. ਕੀਰਤਿ. ਜਸ.

ਆਖ੍ਯਰ. ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖਰ. "ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖ੍ਯਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਖ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ ਆਖ੍ਯ.

ਆਖ੍ਯਾਇਕਾ. ਸੰ. ਆਖ੍ਯਾਯਿਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਥਾ. ਕਹਾਣੀ. ਕਿੱਸਾ.

ਆਖ੍ਯਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਥਾ. ਕਿੱਸਾ। ੨ ਇਤਿਹਾਸ.

ਆਖ਼ੂੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਖ਼ੂੰਦ.

ਆਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਮਾਦ, ਜੱਵਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਗੰਨੇ ਦਾ ਅਗ੍ਰ ਭਾਗ। ੨ ਅੱਗ. ਅਗਨਿ. "ਆਗ ਲਗਉ ਤਿਹ ਧਉਲਹਰਿ ਜਿਹ ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਉ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ. ਦੇਖੋ, ਆਗਿ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਮੁਹਿਰੇ. "ਪੌਨ ਕੇ ਗੌਨ ਤੇ ਆਗ ਚਲ੍ਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਰਾਧ. ਗੁਨਾਹ.

ਆਗਸਤ. ਦੇਖੋ, ਅਗਸਤ। ੨ ਸੰ. ਆਗਸ੍ਤ੍ਯ. ਵਿ—ਅਗਸ੍ਤ੍ਯ ਮੁਨਿ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੩ ਅਗਸਤ ਦੇ ਗੋਤ ਦਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ.

ਆਗਹ. ਸੰ. ਆਗ੍ਰਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਠ. ਜਿਦ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਮੁਹਿਰੇ. ਪਹਿਲੇ। ੩ ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਦੂਸਰਾ. "ਦੋਸ ਦੇਤ ਆਗਹ ਕਉ ਅੰਧਾ." (ਬਾਵਨ)

ਆਗਜ. ਦੇਖੋ, ਆਗਾਜ। ੨ ਸੰ. ਅਗ੍ਰਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਡਾ ਭਾਈ। ੩ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ. ਮੁਖੀਆ। ੪ ਬ੍ਰਾਹਮਣ.

ਆਗਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਾਹੁਣਾ. ਅਤਿਥਿ.

ਆਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਣਿਤ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਂਗਨ.

ਆਂਗਨ. ਸੰ. अङ्गण—ਅੰਗਣ. ਵੇਹੜਾ. ਸਹ਼ਨ.

ਆਗਨਤ / **ਆਗਨਤਾ** } ਵਿ—ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਐਸੋ ਆਗਨਤਾ." (ਬਾਵਨ)

ਆਗਨਿ / **ਆਂਗਨਿ** } ਅੰਗਣ(ਵੇਹੜੇ)ਵਿੱਚ. "ਸੋਭਾ ਮੇਰੈ ਆਗਨਿ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਆਗਨਿ ਸੁਖ ਬਾਸਨਾ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਅੰਗਣ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਸਾਥ ਵਸਣਾ. "ਘਰਿ ਆਂਗਨਿ ਨ ਸੁਖਾਈ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿ.

ਆਗਨੇਤਾ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਗਨਤ। ੨ ਅੱਗੇ ਲੈਜਾਣ ਵਾਲਾ.

ਆਗਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਮਦ. ਅਵਾਈ. "ਮਨ ਚਾਉ

ਭਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਗਮ ਸੁਣਿਆ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਭਵਿਸ਼ਜ ਕਾਲ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ. "ਅਗੂਆ ਜਨੁ ਆਗਮ ਕਾਨੁ ਜਨਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਵੇਦ। ੪ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ੫ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਅੰਗ ਹੋਣ-ਉਤਪੱਤਿ, ਪ੍ਰਲੈ, ਦੇਵਪੂਜਨ, ਮੰਤ੍ਰਸਾਧਨ, ਪੁਰਸ਼੍ਚਰਣ, ਖਟ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਧ੍ਯਾਨ. "ਆਗਮ ਨਿਗਮ ਕਹੈ ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਸਭ ਦੇਖੈ ਲੋਕੁ ਸਬਾਇਆ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਆਗਮਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਮਦ. ਅਵਾਈ. ਆਉਣਾ। ੨ ਲਾਭ. ਮੁਨਾਫ਼ਾ.

ਆਗਮਾਪਾਈ / **ਆਗਮਾਪਾਯੀ** } ਆਗਮਾਪਾਯਿਨ੍. ਵਿ-ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਪਜਨ ਵਿਨਸਨਹਾਰ. ਅਨਿੱਤ.

ਆਗ ਯੰਤ੍ਰ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਗਨਿਯੰਤ੍ਰ. ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਆਗਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਕਰ. ਖਾਨਿ. ਦੇਖੋ, ਰਤਨਾਗਰ। ੨ ਅਗ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਪਹਿਲਾਂ. ਅੱਗੇ. "ਸਬਦ ਤਰੰਗ ਪ੍ਰਗਟਤ ਦਿਨ ਆਗਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠਦੀ ਹੈ। ੩ ਅਗ੍ਰਜ. ਵਿ-ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ. "ਚਾਰਿ ਚਰਨ ਕਹਹਿ ਬਹੁ ਆਗਰ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਮਾਵਸ੍ਯਾ. ਮੌਸ.

ਆਗਰਾ. ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਦੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ. ਉਸ ਨੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ "ਬਦਲਗੜ੍ਹ" ਨਾਮਕ ਕਿਲਾ ਰਚਿਆ. ਫੇਰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਲਾਲ ਪੱਥਰ ਦਾ ਵਡਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਕਿਲਾ, ਕਾਸਿਮ ਖਾਨ ਮੀਰ ਬਹਰ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ੩੬ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ.

ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵਡੀ ਰੌਨਕ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਉਂ "ਅਕਬਰਾਬਾਦ" ਰੱਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ.

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਮਾਈਥਾਨ ਮਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ. ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਭੀ ਇੱਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪਧਾਰੇ ਹਨ.

ਆਗਲ. ਵਿ-ਅਗਲਾ. ਮੁਖੀਆ। ੨ ਅਧਿਕ. ਬਹੁਤ. "ਸੁਖ ਮਾਂਗਤ ਦੁਖ ਆਗਲ ਹੋਇ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸਾਮ੍ਹਨੇ. ਅੱਗੇ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਪਰਲੋਕ. ਅਗੰਤ. "ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਪ ਆਗਲ ਭਾਰਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਗਲੜਾ. ਵਿ-ਪੂਰਬ ਕਾਲ ਦਾ. ਪਹਿਲੇ ਸਮੇ ਦਾ. "ਮਾਇਆਮੋਹ ਮਨਿ ਆਗਲੜਾ ਪ੍ਰਾਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਆਗਲੜੇ. ਆਗਲੜਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸਾਮ੍ਹਨੇ. ਸਨਮੁਖ. "ਤਿਨਿ ਆਗਲੜੇ ਮੈ ਰਹਿਣ ਨ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਆਗਵਨ. ਦੇਖੋ, ਆਗਮਨ.

ਆਗ ਵਮਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅੱਗ ਉਗਲਨ ਵਾਲੀ ਤੋਪ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਗਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਗਲਾ ਭਾਗ. ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਮੱਥਾ। ੩ ਛਾਤੀ। ੪ ਸੰ. ਵਿ-ਸਮੀਪੀ. ਨਜ਼ਦੀਕੀ। ੫ ਭਵਿਸ਼ਜ. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ। ੬ ਪਰਲੋਕ. "ਆਗਾ ਅਪਨ ਸੁਧਾਰਨ ਕਾਰਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੭ ਫਲ. ਨਤੀਜਾ। ੮ ਤੁ آقا ਆਗ਼ਾ. ਮਾਲਿਕ. ਸ੍ਵਾਮੀ. ਇਹ ਆਕ਼ਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ.

ਆਗਾਸ / **ਆਗਾਸੁ** } ਦੇਖੋ, ਆਕਾਸ. "ਲਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ." (ਜਪੁ)

ਆਗਾਹ. ਵਿ-ਅਗਾਧ। ੨ ਫ਼ਾ آگاہ ਵਾਕਿਫ. ਖਬਰਦਾਰ. ਭੇਤੀ. "ਗਰਬ ਜਿਨਾ ਵਡਿਆਈਆ ਧਨ ਜੋਬਨ ਆਗਾਹ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਆਗਾਹਾ. ਅੱਗੇ ਵੱਲ. ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ. "ਆਗਾਹਾ ਕੂ

ਤ੍ਰੰਘ ਪਿਛਾ ਫੇਰ ਨ ਮੁਹਡੜਾ." (ਮਾਰੂ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫)

ਆਗਾਹੀ. ਫ਼ਾ آگاہی ਸੰਗਯਾ—ਵਾਕਫੀਅਤ. ਜਾਣਨਾ. ਖ਼ਬਰਦਾਰੀ.

ਆਗਾਜ, ਆਗਾਜਾ ਫ਼ਾ آغاز ਆਗ਼ਾਜ਼. ਸੰਗਯਾ—ਆਰੰਭ. ਸ਼ੁਰੂ। ੨ ਉਤਪੱਤਿ. "ਜਿਹਵਾ ਧੁਨਿ ਆਗਾਜਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਆਗਾਮੀ. ਸੰ. आगामिन्. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ.

ਆਗਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਭੰਡਾਰ। ੩ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ.

ਆਗਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. "ਆਗਿ ਲਗਾਇ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ਸੋਵਹਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. आज्ञा— ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ. ਦੇਖੋ, ਆਗਿਜ। ੩ ਅਗ੍ਯਤਾ. ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ. "ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੀ ਆਗਿ ਜੋਤਿ ਦੀਪਾਈਐ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਗਿਓ, ਆਗਿਆ ਸੰ. आज्ञा—ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ. ਆਦੇਸ਼. "ਮਾਨ ਗੋਬਿੰਦੈ ਆਗਿਓ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ ਭਗਤਿ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਗਿਆਕਾਰੀ. ਸੰ. आज्ञाकारिन्. ਵਿ—ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ. ਆਗ੍ਯਾ ਪਾਲਨ ਕਰਤਾ. "ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩)

ਆਂਗਿਰਸ. आङ्गिरस. ਵਿ—ਅੰਗਿਰਾ ਰਿਖੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਅੰਗਿਰਾਵੰਸ਼ੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ— ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ. ਦੇਵਗੁਰੂ.

ਆਗੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. "ਦੇਖਿ ਨਿਵਾਰਿਆ ਜਲ ਮਹਿ ਆਗੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ਸਤੋ ਗੁਣ ਵਿੱਚ ਤਮੋ ਗੁਣ ਲੈ ਕੀਤਾ.

ਆਂਗੁਰੀ. ਸੰ. अङ्गुली— ਅੰਗੁਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਉਂਗਲ.

ਆਗੂ. ਵਿ—ਮੁਖੀਆ. ਪੇਸ਼ਵਾ। ੨ ਰਾਹਬਰ. ਬਦਰੱਕਾ. "ਅੰਧਾ ਆਗੂ ਜੇ ਥੀਐ ਕਿਉ ਪਾਧਰੁ ਜਾਣੈ?" (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਪ੍ਰਣ. ਇਕਰਾਰ.

ਆਗੇ, ਆਗੈ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਅੱਗੇ। ੨ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ. "ਆਗੈ ਘਾਮ ਪਿਛੈ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮ: ੧) ੩ ਭਵਿਸ਼੍ਯ ਕਾਲ. "ਆਗੈ ਦਯੁ ਪਾਛੈ ਨਾਰਾਇਣੁ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭੂਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਹੈ.

ਆਗੈ ਪਾਛੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਮੰਦੀ ਸੋਇ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਗੰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਗੰਜ.

ਆਗੰਜਤ. ਵਿ—ਗੰਜਨ ਰਹਿਤ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਅਗੰਜਿਤ. "ਆਗੰਜਤ ਪਾਗਾ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫)

ਆਗੰਤੁਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ— ਪਰਾਹੁਣਾ. ਅਭ੍ਯਾਗਤ. ਅਤਿਥਿ.

ਆਗ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਆਗਿਆ.

ਆਗ੍ਯਾਕਾਰੀ, ਆਗ੍ਯਾਪਾਲਕ ਦੇਖੋ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ.

ਆਗਿਜ. ਆਗ੍ਯਾ ਨਾਲ. ਆਗ੍ਯਾ (आज्ञा) ਸੇ. "ਸੈ ਸੁਖ ਪਾਇਓ ਗੁਰਆਗਿਜ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਆਗ੍ਰਹ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠ. ਜ਼ਿਦ। ੨ ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ। ੩ ਆਸ਼੍ਰਮ. ਠਿਕਾਣਾ। ੪ ਕ੍ਰਿਪਾ। ੫ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰੀ. ਪਕੜ। ੬ ਆਕ੍ਰਮਣ. ਹੱਲਾ.

ਆਗ੍ਰਹੀ. ਸੰ. आग्रहिन्. ਵਿ—ਹਠੀ. ਜ਼ਿੱਦੀ. ਆਗ੍ਰਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਗ੍ਰਹ.

ਆਘ. ਦੇਖੋ, ਅਘ। ੨ ਸੰ. अर्घ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁੱਲ. ਕ਼ੀਮਤ. ਨਿਰਖ਼. ਭਾਉ. "ਤਾਂਬਾ ਸੁਵਰਨ ਸੰਗ ਤੇ ਸੁਵਰਨ ਆਘ ਬਿਕਾਇ." (ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ)

ਆਘਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ. "ਜਿਨੀ ਚਾਖਿਆ

ਪ੍ਰੇਮਰਸ ਸੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹੇ ਆਘਾਇ." (ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਝ) ਆਘ੍ਰਾਣ (ਨੱਕਤੀਕ) ਰੱਜ ਗਏ. "ਆਘਾਏ ਸੰਤਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਆਘਾਇਆ. ਵਿ—ਆਘ੍ਰਾਣ. ਰੱਜਿਆ. ਅਘਾਇਆ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇਆ. ਨੱਕ ਤੀਕ ਭਰਿਆ.

ਆਘਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਾਰ. ਪ੍ਰਹਾਰ। ੨ ਸੱਟ. ਠੋਕਰ. ਧੱਕਾ. "ਕਰੈਂ ਬਾਹੁ ਆਘਾਤ ਸਸਤ੍ਰੰ ਪ੍ਰਹਾਰੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਕ਼ਤਲਗਾਹ. ਮਾਰਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ. ਬੁੱਚੜਖਾਨਾ.

ਆਘਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘਾਉਣਾ। ੨ ਵਿ—ਅਘਾਇਆ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇਆ. "ਹਰਿ ਪੀ ਆਘਾਨੇ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਆਘਾਵਨ. ਦੇਖੋ,ਅਘਾਉਣਾ."ਨਾਮ ਜਪਤ ਆਘਾਵੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਘੀਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘੀਜਾ. "ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹੇ ਆਘੀਜਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਘੁਲਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਘੁਲਨਾ.

ਆਘੂ, ਆਘੇ ਸਿੰਧੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸਨਮੁਖ. "ਸਚੁ ਜਾਣੈ ਕਚੁ ਵੈਦਿਓ ਤੂ ਆਘੂ ਆਘੇ ਸਲਵੇ। ਨਾਨਕ ਆਤਸੜੀ ਮੰਝਿ ਨੈਣੂ ਬਿਆ ਢਲਿ ਪਬਣਿ ਜਿਉ ਜੁੰਮਿਓ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫) ਤੂੰ ਕੱਚੇ (ਅਸਤ੍ਯ) ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਵੈਦਿਓ (ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ, ਸੱਚ ਜਾਣਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਸਲਵੇ (ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ), ਇਹ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਨੈਣੂ (ਮੱਖਣ) ਅਤੇ ਪਬਣਿ (ਪਦਮਨਿ—ਨੀਲੋਫਰ) ਵਾਂਙ ਜਾਣ ਵਾਲੇ (ਬਿਨਸਨਹਾਰ) ਹਨ.

ਆਘੋਰ. ਦੇਖੋ, ਅਘੋਰ। ੨ ਵਿ—ਮਹਾਂ ਭਯੰਕਰ. ਬਹੁਤ ਡਰਾਵਣਾ. "ਪਰਮ ਆਘੋਰ ਰੂਪ ਤਿਹ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਆਘ੍ਰਣ, ਆਘ੍ਰਾਣ ਸੰ. ਆਘ੍ਰਾਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁੰਘਣਾ. ਗੰਧ (ਵਾਸਨਾ) ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ. ਨੱਕ ਤੀਕ ਰੱਜਿਆ. ਅਘਾਇਆ.

ਆਂਙਨ. ਦੇਖੋ, ਆਂਗਨ ਅਤੇ ਅੰਗਣ.

ਆਂਙਨਿ. ਅੰਗਨ (ਵੇਹੜੇ) ਵਿੱਚ. ਆਂਗਨ ਮੇਂ. "ਪਿਰ ਬਾਝੜਿਅਹੁ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ! ਆਙਨਿ ਧੂੜਿ ਲੁਤੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਲੁਤੇ.

ਆਚ, ਆਂਚ ਸੰ. ਅਚਿੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ। ੨ ਸੇਕ. ਤਾਉ. "ਜਲ ਦੁਧ ਨਿਆਈ ਰੀਤਿ ਅਬ ਦੁਧ ਆਚ ਨਹੀ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਆਂਚ ਨ ਲਾਗੈ ਅਗਨਿਸਾਗਰ ਤੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਆਚਨ. ਕ੍ਰਿ—ਆਚਮਨ ਕਰਨਾ. ਪੀਣਾ. ਖਾਜਾਣਾ. "ਰਕਤਾਸੁਰ ਆਚਨ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਆਚਪ੍ਰਭਵ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਚਿੰ (ਅੱਗ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਰਾਜਪੂਤ ਵੰਸ਼. ਅਗਨਿਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਪੂਤ.

ਆਚਮਨ. ਸੰ. ਆ—ਚਮ (ਚਮ੍ ਧਾ—ਖਾਣਾ). ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲ ਪੀਣਾ. ਪਾਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਜਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂੰਹ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਈ ਜਲ ਪੀਣਾ. ਗੋਤਮ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੰਦਰਾਂ ਬੂੰਦਾਂ ਹੈ। ੩ ਭਕ੍ਸ਼ਣ ਕਰਨਾ. ਖਾਣਾ.

ਆਚਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਚਮਨ.

ਆਂਚਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਚਲ.

ਆਚਰਜ, ਆਚਰਜੁ ਦੇਖੋ, ਅਚਰਜ. "ਆਚਰਜ ਸੁਆਮੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ." (ਮਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਆਚਰਜੁ ਡੀਠਾ ਅਮਿਉ ਵੂਠਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਚਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਾਲਚਲਨ। ੨ ਵ੍ਯਵਹਾਰ (ਬਿਉਹਾਰ). "ਜਦਿ ਬਿਧਿ ਆਚਰਣੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ) ੩ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਲੱਛਣ.

ਆਚਰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਆਚਰਣੀਯ। ੨ ਵਿ—ਜੜ੍ਹ ਰੂਪਾ. ਜੋ ਚਲ ਫਿਰ ਨਾ ਸਕੇ. "ਚਰੀ ਆਚਰਣੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਆਚਰਣੀਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਚਾਰ ਯੋਗ੍ਯ. ਬਿਉਹਾਰ ਲਾਇਕ. ਕਰਣ ਯੋਗ੍ਯ.

ਆਚਰਿਆ | **ਆਚਰਿਤ** | **ਆਚਰੀ** } ਸੰ. ਆਚਰਿਤ. ਵਿ—ਬਿਉਹਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ. ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਅ਼ਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ.

ਆਂਚਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਚਲ.

ਆਚਾ. ਦੇਖੋ, ਭੂਮੀਆਚਾ.

ਆਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਚਾਰ. "ਗਾਵੈ ਕੋ ਗੁਣ ਵਡਿਆਈ ਆਚਾਰ." (ਜਪੁ)

ਆਚਾਰਜ | **ਆਚਾਰਯ** } ਸੰ. ਆਚਾਰਯੰ. ਸੰਗਜਾ—ਗੁਰੂ. ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾਤਾ। ੨ ਵਿਦ੍ਯਾਗੁਰੂ। ੩ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਧਾਨ ਲੈਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾ ਆਦਿ ਲੈਕੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਹਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ" ਭੀ ਹੈ.

ਆਚਾਰੀ. ਸੰ. ਆਚਾਰਿਨ੍. ਵਿ—ਅ਼ਮਿਲ. ਕਰਮ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ— ਆਚਾਰ ਕਰਕੇ. ਆਚਾਰੋਂ ਸੇ. "ਆਚਾਰੀ ਨਹੀ ਜੀਤਿਆ ਜਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਆਚਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅਚਾਰ. "ਸਿਮਰਨ ਸੁਆਮੀ ਇਹੁ ਸਾਧੁ ਕੋ ਆਚਾਰੁ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਆਚਿ | **ਆਚੁ** } ਦੇਖੋ, ਆਂਚ. "ਆਚੁ ਕਾਚੁ ਢਰਿਪਾਹੀ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ਆਂਚ ਵਿੱਚ ਕੱਚ ਢਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਆਛ. ਵਿ—ਅੱਛਾ. ਉਮਦਾ. ਚੰਗਾ. ਹੱਛਾ। ੨ ਅਰੋਗ. ਨਰੋਆ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਅੱਖ. ਨੇਤ੍ਰ। ੪ ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. "ਸੁਰਗ ਨ ਆਛਹਿ." (ਬਾਵਨ) ਦੇਖੋ, ਆਛੈ। ੫ ਸਿੰਧੀ. ਸਮੁੰਦਰ.

ਆਛਹਿ. ਦੇਖੋ, ਆਛ.

ਆਛਤ. ਬਾ. ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਛਤ. "ਰੇ ਨਰ ! ਗਰਭ-ਕੁੰਡਲ ਜਬ ਆਛਤ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ)

ਆਛੱਨ. ਸੰ. ਆਚ੍ਛਨ੍ਨ. ਵਿ—ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਆਛਾਦਿਤ.

ਆਛਰ. ਸੰਗਜਾ—ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਵਰਣ. ਅੱਖਰ। ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ.

ਆਛਲ. ਦੇਖੋ, ਅਛਲ.

ਆਛਾ. ਵਿ—ਅੱਛਾ. ਚੰਗਾ. ਹੱਛਾ। ੨ ਅਰੋਗ. ਨਰੋਆ. ੩ ਸ੍ਵੱਛ. ਨਿਰਮਲ। ੪ ਸੰਗਜਾ—ਇੱਛਾ. ਚਾਹ.

ਆਛਾਦਨ. ਸੰ. ਆਚ੍ਛਾਦਨ. ਸੰਗਜਾ—ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਢਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਛੱਤ। ੪ ਢੱਕਣ.

ਆਛਿੱਜ. ਦੇਖੋ, ਅਛਿੱਜ. "ਕਿ ਆਛਿੱਜ ਦੇਸੈ." (ਜਾਪੁ)

ਆਛੇ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾ.

ਆਛੇਪ. ਦੇਖੋ, ਆਕ੍ਸ਼ੇਪ.

ਆਛੈ. ਦੇਖੋ, ਆਛ ਅਤੇ ਆਛਾ. "ਆਛੈ ਕਮਲ ਅਨੂਪ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਅਕ੍ਸ਼ਯ. ਅਖੈ. "ਸਚ ਮਹਿ ਆਛੈ ਸਾਚਿ ਰਹੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਦਰਸਨ ਨਾਮ ਕਉ ਮਨ ਆਛੈ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੪ ਹੈ. ਅਸ੍ਤਿ. "ਭੂਮੰਡਲ ਖੰਡਲ ਪ੍ਰਭੁ ਤੁਮ ਹੀ ਆਛੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਆਛੋ. ਦੇਖੋ, ਆਛਾ.

ਆਛੋਪ. ਵਿ—ਅਛੂਤ. ਜੋ ਛੂਹਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਹੀਂ. "ਤਾਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਆਛੋਪ ਛੀਪਾ." (ਮਲਾ ਰਵਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਛੁਪ ਅਤੇ ਛੁਪ.

ਆਜ. ਸੰ. ਅਦ੍ਯ—ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਜ. ਇਸ ਦਿਨ. "ਆਜ ਹਮਾਰੈ ਮੰਗਲਚਾਰ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਆਜ. ਸੰਗਜਾ—ਅਜਾ (ਬਕਰੀ) ਦਾ ਘੀ ਅਥਵਾ ਦੁੱਧ। ੩ ਅ਼. ਆ਼ਜ. ਹਾਥੀ ਦਾ ਦੰਦ. ਦੰਦ ਖੰਡ.

ਆਜਜ. ਦੇਖੋ, ਆਜਿਜ.

ਆਂਜਨ. ਸੰ. ਆਞ੍ਜਨ. ਵਿ—ਅੰਜਨ ਸੰਬੰਧੀ. ਅੰਜਨ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅੰਜਨਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨੂਮਾਨ.

ਆਂਜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੰਜਨ ਪਾਉਣਾ. ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਮਾ ਲਾਉਣਾ. "ਆਂਜੇ ਇਸੇ ਨੈਨ." (ਕਲਕੀ)

ਆਜਮ. ਅ਼ اعظم ਅਅ਼ਜ਼ਮ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਡਾ. ਮਹਤ.

ਆਜਮ ਸ਼ਾਹ. اعظم شاہ ਅਅ਼ਜ਼ਮ ਸ਼ਾਹ. ਬਾਨੂ ਬੇਗਮ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਾਉਂ "ਤਾਰਾ ਆਜਮ" ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੧੧ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੫੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਏਹ ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਗਰੇ ਪਾਸ ਜਾਜੂ ਅਥਵਾ ਜਜੋਵਾਨ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ੮ ਜੂਨ ਸਨ ੧੭੦੭ ਨੂੰ ਮੋਇਆ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਤਾਰਾ ਆਜਮ.

ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼. ਫ਼ਾ آزمایش ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰੀਖ੍ਯਾ. ਇਮਤਹਾਨ. ਪਰਖ. ਆਜ਼ਮੂਦਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਜ਼ਮਾਨਾ. ਪਰਖਣਾ. ਇਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ.

ਆਜ਼ਮੂਦਹਕਾਰ. ਫ਼ਾ آزمودہ کار ਵਿ—ਤਜਰਬੇਕਾਰ. ਹੋਸ਼ਿਆਰ.

ਆਜ਼ਮੂਦਨ. ਫ਼ਾ آزمودن ਕ੍ਰਿ—ਆਜ਼ਮਾਨਾ. ਪਰਖਣਾ. ਪਰੀਖ੍ਯਾ ਕਰਨੀ.

ਆਂ ਜਾ. ਫ਼ਾ آنجا ਉਸ ਥਾਂ. ਓਥੇ.

ਆਜਾਣ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਣ.

ਆਜਾਣੰਤਾ. ਸੰ. अविजानन्त्—ਅਵਿਜਾਨੰਤ. ਵਿ—ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਨਾਵਾਕ਼ਿਫ਼.

ਆਜ਼ਾਦ. ਫ਼ਾ آزاد ਵਿ—ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ. ਮੁਕ੍ਤ. ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ.

ਆਜ਼ਾਦਗੀ. ਦੇਖੋ, ਆਜ਼ਾਦੀ.

ਆਜ਼ਾਦ ਮਗ਼ਜ਼. ਫ਼ਾ آزاد مغز ਵਿ-ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ.

ਆਜ਼ਾਦੀ. ਫ਼ਾ آزادگی - آزادی ਆਜ਼ਾਦੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰਤਾ. ਖੁਲ੍ਹ. ਬੰਧਨ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਆਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਣ ਅਤੇ ਅਜਾਨ। ੨ ਸੰ. आजान. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਸਮੇਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਦੇਵਤੇ. "ਆਜਾਨ ਬਾਹ." (ਜਾਪੁ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ. ੩ ਉਤਪੱਤਿ। ੪ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੫ ਦੇਖੋ, ਆਜਾਨੁ.

ਆਜਾਨ ਬਾਹ. ਦੇਖੋ, ਆਜਾਨ ਅਤੇ ਆਜਾਨੁ ਬਾਹੁ.

ਆਜਾਨੁ. ਗੋਡੇ ਤੀਕ. ਦੇਖੋ, ਆਜਾਨੁ ਬਾਹੁ.

ਆਜਾਨੁ ਬਾਹੁ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਗੋਡੇ ਤੀਕ ਲੰਬੀਆਂ ਹੋਣ. ਲੰਬੀ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ. ਦੀਰਘਬਾਹੁ.

ਆਜਾਬ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਬ.

ਆਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਰ.

ਆਜਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੁੱਧ. ਮੁਕਾਬਲਾ. ਭੇੜ। ੨ ਯੁੱਧਭੂਮਿ. ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ। ੩ ਮਾਰਗ. ਰਾਹ। ੪ ਪਛਾੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਆਜਜ.

ਆਜਿਜ. ਅ਼ عاجز ਆ਼ਜਿਜ਼. ਵਿ—ਦੀਨ. "ਆਜਿਜ ਨ ਬਾਤ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਦੁਖੀ। ੩ ਤੰਗਦਸ੍ਤ. ਨਿਰਧਨ। ੪ ਅਸਮਰਥ। ੫ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ.

ਆ਼ਜਿਜ਼ ਨਵਾਜ਼ ਫ਼ਾ عاجزنواز ਵਿ—ਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆ਼ਜਿਜ਼ੀ. عاجزی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੀਨਤਾ. ਨੰਮ੍ਰਤਾ.

ਆਜਿਮ. ਦੇਖੋ, ਆਜਮ.

ਆਜਿਮ ਸ਼ਾਹ. ਦੇਖੋ, ਆਜਮ ਸ਼ਾਹ.

ਆਜੀਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਜ਼ਾਰਾ. ਰੋਜ਼ੀ. ਰੋਜ਼ਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅ਼ اذوقہ ਅਜ਼ੂਕ਼ਾ.

ਆਜੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਜ. ਅਦ੍ਯ. "ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਮਰਿਜਾਈਐ ਪ੍ਰਾਣੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਰਤਮਾਨ ਦਿਨ ਵਿੱਚ.

ਆਜੁਰਦਾ. ਦੇਖੋ. ਅਜੁਰਦਾ.

ਆਜੂਨੀ, **ਆਜੂਨੀ ਸੰਭਉ** } ਦੇਖੋ, ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ. "ਆਜੂਨੀ ਸੰਭਉ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੫)

ਆਂਜੈ. ਦੇਖੋ, ਆਂਜਨਾ। ੨ ਸੰ. अञ्ज्—ਅੰਜ. ਧਾ—

ਸੱਵਾਰਨਾ. ਚਮਕਨਾ. ਉਤਪੰਨ ਕਰਨਾ. "ਜੋ ਆਂਜੈ ਸੋ ਦੀਸੈ ਕਾਲ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ਜੋ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ.

ਆਜੋਨੀ, ਆਜੋਨੀਉ ਵਿ—ਅਯੋਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਜੂਨੀ. "ਆਜੋਨੀਉ ਭਲਉ ਅਮਲੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਨਿਵਾਸੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਭਲੇ (ਉੱਤਮ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਸਾਥ ਆਪ ਦਾ ਨਿਵਾਸ.

ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਉ, ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ ਦੇਖੋ, ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਉ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ ਜਗਤਗੁਰੁ ਬਚਨਿ ਤਰਾਯਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਆਜਜ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਘੀ. ਘ੍ਰਿਤ। ੨ ਤੇਲ। ੩ ਦੁੱਧ.

ਆਝਾ. ਵਿ—ਅਨਾਥ. ਦੀਨ। ੨ ਲੋੜ ਵਾਲਾ.

ਆਟ. ਮਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠ. ਮਨਮੁਖਤਾ.

ਆਂਟ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਗੁਸ਼੍ਠ ਅਤੇ ਤਰਜਨੀ ਉਂਗਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ. "ਆਂਟ ਸੇਤੀ ਨਾਕ ਪਕੜਹਿ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੨ ਦਾਉ. ਪੇਚ। ੩ ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ। ੪ ਸਿੱਧੀ. ਤੇਜ਼ ਨਜ਼ਰ। ੫ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਚਾਲਾਕੀ। ੬ ਡਿੰਗ. ਹਠ.

ਆਟਨ. ਦੇਖੋ, ਅਟਨ ਅਤੇ ਅੱਟਣ.

ਆਟਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰਦ. ਚੂਨ. ਪਿਸਾਨ. ਪੀਠਾ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ. "ਇਕਨਾ ਆਟਾ ਅਗਲਾ, ਇਕਨਾ ਨਾਹੀ ਲੋਣੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਆਠ. ਸੰ. ਅਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਅੱਠ. ੮. "ਆਠ ਪਹਰ ਅਪਨਾ ਖਸਮੁ ਧਿਆਵਉ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਆਠ ਸਿਫਤਾਂ ਨੀਤਿਵਾਨ ਦੀਆਂ.

"ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਐਸੇ ਲੀਜੈ ਹੇਰ,
ਸਭ ਕਾਰਜ ਮੇ ਹੋਯ ਦਿਲੇਰ.
ਦੂਸਰ ਅਪਨੋ ਕਦਰ ਪਛਾਨ,
ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਧਰੈ ਨੀਕੇ ਮਨ ਮਾਨ.
ਤ੍ਰਿਤਿਯੇ ਆਗਯਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸਾਥ,
ਰਹੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਹੈ ਯਸ਼ ਗਾਥ.
ਚਤੁਰਥ ਮਰਮ ਆਪਨੋ ਜੋਯ,
ਤਾਂ ਕੋ ਕਹੈ ਪਾਤ੍ਰ ਜੋ ਹੋਯ.
ਪੰਚਮ ਬਾਤ ਛੁਪਾਵੈ ਐਸੇ,
ਕੋਊ ਲਖੈ ਭੇਦ ਨਹਿਂ ਜੈਸੇ.
ਖਸ਼੍ਟਮ ਐਸੇ ਕਰੋ ਉਚਾਰ,
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋ ਜੋ ਦਰਬਾਰ,
ਤਾਂ ਮਹਿ ਨਿਕਟੀ ਜੋ ਸਦ ਰਹੈਂ,
ਸੰਗ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਬਾਤਾਂ ਕਹੈਂ,
ਤਿਨ ਕੋ ਚਿਤ ਮੀਠੇ ਕਹਿ ਬੈਨ,
ਕਰੈ ਹਾਥ ਮੇ ਬੁਧਿ ਕੋ ਐਨ.
ਸਪ੍ਤਮ ਸੁਖਨ ਸੰਭਾਰ ਨਿਕਾਲੇ,
ਦਰਜਾ ਅਪਨਾ ਆਪ ਸੰਭਾਲੇ.
ਅਸ਼੍ਟਮ ਸੁਹਬਤ ਲਹਿ ਪਤਸ਼ਾਹ,
ਰਹੈ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਹੋਸ਼ ਕੇ ਮਾਹ,
ਜਬ ਲੌ ਨਹਿ ਪੂਛੈ ਕੋ ਬਾਤ,
ਤਬ ਲੌ ਨਹਿ ਭਾਖੈ ਕੁਸਰਾਤ.
ਜਿਸ ਮਹਿ ਸਿਫਤ ਆਠ ਯਹਿ ਆਹਿ
ਫਤੇ ਪਾਇਹੈ ਸਭ ਬਿਧਿ ਮਾਹਿ."

(ਬੁੱਧਿਵਾਰਧਿ, ਅ: ੧)

ਆਠ ਸ੍ਰਵਣ. ਅੱਠ ਹੋਣ ਸ਼੍ਰਵਣ (ਕੰਨ) ਜਿਸ ਦੇ, ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਾਰ ਸਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਠ ਕੰਨ ਅਤੇ ਅੱਠ ਅੱਖਾਂ ਹਨ.

ਆਠ ਜਾਮ. ਅੱਠ ਪਹਿਰ. ਭਾਵ ਰਾਤ ਦਿਨ. ਹਰ ਵੇਲੇ. "ਆਠ ਜਾਮ ਚਉਸਠਿ ਘਰੀ ਤੁਅ ਨਿਰਖਤ ਰਹੈ ਜੀਉ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਚਉਸਠ ਘਰੀ.

ਆਠ ਦ੍ਰਿਗ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟ ਨੈਣ ਅਤੇ ਆਠ ਸ੍ਰਵਣ.

ਆਠਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਟਕ. ਅੱਠ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ (ਇਕੱਠ). ੨ ਅੱਠ ਸੰਖ੍ਯਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਅੱਠ ਦਾ ਹਿੰਦਸਾ (ਅੰਗ). ੮.

ਆਠੋ. ਵਿ—ਅਸ਼੍ਟਮ. ਅੱਠਵਾਂ. "ਤਾਤ ਭਯੋ ਜਬ ਆਠੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਆਡ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਓਟ। ੨ ਪੜਦਾ। ੩ ਸਹਾਰਾ.

ਆਧਾਰ। ੪ ਨੱਥ ਦਾ ਡੋਰਾ. ਨੱਥ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੜੀ, ਜੋ ਹੁੱਕ (ਅੰਕੁੜੇ) ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਟਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਬੋਝ ਨੱਕ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ. "ਅੰਜਨ ਆਡ ਸੁਧਾਰ ਭਲੇ ਪਟ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਦੇਖੋ, ਅੱਡਣਾ. "ਆਡ ਸਿਪਰ ਕੋ ਰੋਕਸ ਆਗਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੬ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖਾਲ ਨੂੰ ਭੀ ਆਡ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਆਂਡ. ਸੰਗਜਾ—ਅੰਡਾ. ਆਂਡਾ। ੨ ਅੰਡਕੋਸ਼. ਫ਼ੋਤਾ.

ਆਡਣ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਜਾ—ਢਾਲ. ਸਿਪਰ.

ਆਡਤ. ਦੇਖੋ, ਆੜ੍ਹਤ। ੨ ਸੁਇਨੀ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਇਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ਕੇ ਸਾਥ ਹੀ ਸੂਰਵੀਰਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ.

ਆਡਾ. ਵਿ—ਟੇਢਾ. ਵਿੰਗਾ. ਤਿਰਛਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਮੁਕਾਬਿਲਾ। ੩ ਰੁਕਾਵਟ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ। ੪ ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ. "ਹਮਰੋ ਕੋਊ ਔਰ ਨ ਆਡਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਅੱਡਾ. ਠਹਿਰਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੬ ਬਾਜ਼ ਆਦਿ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਾਉਣ ਦਾ ਖੂੰਟਾ. "ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੁ ਕੀ ਬਾਜ਼ ਸਹਿਤ ਤਿੰਹ ਆਡੇ ਪਰ ਬਠਾਇ ਸੁਖ ਮਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਂਡਾ. ਸੰਗਜਾ—ਅੰਡ. ਅੰਡਾ. "ਫੂਟੋ ਆਂਡਾ ਭਰਮ ਕਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਅੰਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ.

ਆਡਾ ਟੀਕਾ. ਸੰਗਜਾ—ਟੇਢਾ ਤਿਲਕ. ਸ਼ੈਵਾਂ ਦਾ ਤਿਲਕ, ਜੋ ਦੂਜ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਤ੍ਰਿਪੁੰਡ੍ਰ. "ਆਡਾ ਟੀਕੇ ਮੁਖਹੂੰ ਨ ਲਾਗ." (ਰਤਨਮਾਲਾ) ਵੈਸ਼ਨਵ ਮਤ ਵਾਲੇ ਜੋ ਊਰਧ ਪੁੰਡ੍ਰ ਤਿਲਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਟੇਢਾ (ਸ਼ੈਵ) ਤਿਲਕ ਨਿੰਦਿਤ ਜਾਣਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਊਰਧ ਪੁੰਡ੍ਰ.

ਆਡਾਣ, ਆਡਾਨ } ਦੇਖੋ, ਉਡੁਗਣ. "ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਡਾਣੋ ਆਕਾਸਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਉਡੁਸ੍ਥਾਨ. ਆਕਾਸ਼ਮੰਡਲ. ਖਗੋਲ. "ਬਾਝੁ ਕਲਾ ਆਡਾਣੁ ਰਹਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਆਡਿ. ਦੇਖੋ, ਆੜਿ.

ਆਡੀ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਜਾ—ਡੌਲ. ਵੱਟ. ਮੋਰਚੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਓਟਰੂਪ ਵੱਟ. ਕਿਲੇ ਦੀ ਖਾਈ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉੱਚੀ ਵੱਟ. "ਆਡੀ ਪਰਬਲ ਮਾਇਆ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਪ੍ਰਬਲ ਮਾਇਆ ਕਿਲੇ ਦੀ ਪਕਿਆਈ ਲਈ 'ਆਡੀ' ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਟੇਢੀ. ਤਿਰਛੀ.

ਆਡੀਠ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ. ਦੇਖੋ, ਅਡੀਠ.

ਆਂਡੋ. ਸੰਗਜਾ—ਅੰਡ. ਅੰਡਾ. "ਜੈਸੇ ਆਂਡੋ ਹਿਰਦੇ ਮਾਹਿ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫)

ਆਡੰਬਰ. ਦੇਖੋ, ਅਡੰਬਰ. "ਮੇਰੀ ਸੇਜੜੀਐ ਆਡੰਬਰ ਬਣਿਆ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਆਢ. ਦੇਖੋ, ਅਢ. "ਆਢ ਦਾਮ ਕੋ ਛੀਪਰੋ ਹੋਇਓ ਲਾਖੀਣਾ." (ਆਸਾ ਧੰਨਾ) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਆਸਰਾ. ਆਧਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਢ੍ਯ.

ਆਢਕ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਦ੍ਰੋਣ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ. ਕੱਚਾ ਚਾਰ ਸੇਰ ਤੋਲ। ੨ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦਸ ਉਂਗਲ ਦਾ ਮਾਪ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਸੁਨੇਹਾ. ਪੈਗ਼ਾਮ.

ਆਢਲਿ, ਆਢਲੁ } ਵਿ—ਆਸ਼੍ਰਿਤ. ਸਹਾਰੇ. "ਨਾਨਕ ਸੋ ਸਹੁ ਆਹਿ ਜਾਂਕੈ ਆਢਲਿ ਹਭੁਕੋ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਮੁਹ਼ਤਾਜ. ਲੋੜ ਵਾਲਾ.

ਆਢਾ. ਸੰਗਜਾ—ਝਗੜਾ. ਦੰਗਾ। ੨ ਵਿ—ਮੁਹਤਾਜ.

ਆਢਿ. ਸੰ. ਆਢ੍ਯ. ਵਿ—ਪੂਰਾ। ੨ ਸਾਥ. ਸਹਿਤ. ਸੰਪੰਨ. "ਧਨਾਢਿ ਆਢਿ ਭੰਡਾਰਿ ਹਰਿ ਨਿਧਿ ਹੋਤ ਜਿਨਾ ਨ ਚੀਰ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੫) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਪੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਹਰਿਨਾਮ ਨਿਧਿ ਪਾਕੇ ਧਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭੀ ਮਹਾ ਧਨੀ ਹੋਗਏ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਢ ਅਤੇ ਆਢ੍ਯ.

ਆਢੀਣੀ. ਵਿ—ਅੱਧੀ ਦੀ. ਦਮੜੀ ਦੀ. "ਆਢੀਣੀ ਹੋਈ ਲਾਖੀਣੀ." (ਭਾਗੁ)

ਆਢੁ. ਦੇਖੋ, ਆਢ ਅਤੇ ਆਢਜ.

ਆਢਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਯੁਕ੍ਤ. ਸਹਿਤ. "ਸਰਬਾ ਭਰਣਾਢਜ." (ਜਾਪੁ) ਸਰਵ—ਆਭਰਣ—ਆਢਜ. ਸਾਰੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਸੰਯੁਕ੍ਤ (ਸੰਜੁਗਤ) ਹੈ। ੨ ਧਨੀ. ਦੌਲਤਮੰਦ.

ਆਣ. ਦੇਖੋ, ਆਣਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਣਿ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਤਾਬੇਦਾਰੀ. ਅਧੀਨਤਾ। ੪ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਫ਼ਰਮਾਬਰਦਾਰੀ। ੫ ਡਿੰਗ. ਦੁਹਾਈ. ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪੁਕਾਰ.

ਆਣਨ. ਸਿੰਧੀ. ਲਿਆਉਣਾ. ਸੰ. ਆਨਯਨ. ਦੇਖੋ, ਆਣਨ.

ਆਣਨ. ਸੰ. ਆਨਯਨ. ਸੰਗਯਾ—ਲਿਆਉਣਾ. ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਜਾਹਰਨਵੀ ਤਪੈ ਭਗੀਰਥਿ ਆਣੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੫) ਜਾਨ੍ਹਵੀ (ਗੰਗਾ) ਭਗੀਰਥ ਨੇ ਲਿਆਂਦੀ. "ਆਣਗੁ ਰਾਸਿ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) "ਆਪੇ ਆਣੈ ਰਾਸਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧, ਮ: ੨) "ਵਸਿ ਆਣਿਹੁ ਵੇ ਜਨ, ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਆਣਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ. "ਸਚੁ ਬੂਝਣੁ ਆਣਿ ਜਲਾਈਐ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਆਣਿ. ਮਰਯਾਦਾ (ਮਰਜਾਦਾ). ੩ ਸੁਗੰਦ. ਕ਼ਸਮ. ਸੌਂਹ। ੪ ਪਤ. ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. "ਨਾਮ ਦੇਉ ਤਾਚੀ ਆਣਿ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਨਯਨ ਕਰਕੇ. ਲਿਆਕੇ. "ਪ੍ਰਭਿ ਆਣਿ ਆਣਿ ਮਹਿੰਦੀ ਪੀਸਾਈ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਆਣੀ. ਲਿਆਂਦੀ. ਦੇਖੋ, ਆਣਨ ਅਤੇ ਆਣਿ. "ਗੁਰੁ ਆਣੀ ਘਰ ਮਹਿ ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਦਗ਼ਰਜੀ. ਸ੍ਵਾਰਥਪਨ। ੩ ਆਸ਼ਾ. ਉਮੀਦ। ੪ ਅਭ੍ਯਾਸ। ੫ ਭਰੋਸਾ.

ਆਂਤ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤ੍ਰ—ਅੰਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਂਦ. ਅੰਤੜੀ. ਆਂਦਰ.

ਆਤਸ. ਫ਼ਾ آتش ਆਤਿਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. "ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੫)

ਆਤਸ਼ਕ. ਦੇਖੋ, ਬਾਦ ਫਿਰੰਗ.

ਆਤਸ਼ਦਾਨ. ਫ਼ਾ آتشدان ਸੰਗਯਾ—ਅੰਗੀਠੀ. ਅੱਗ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਅਥਵਾ ਥਾਂ.

ਆਤਸਬਾਜ. ਫ਼ਾ آتشباز ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਕਾਰੀਗਰ.

ਆਤਸਬਾਜੀ. ਫ਼ਾ آتشبازی ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗ ਦੀ ਖੇਡ. ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਖੇਲ। ੨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਖੇਡ. "ਆਤਸਬਾਜੀ ਸਾਰ ਵੇਖ ਰਣ ਵਿਚ ਘਾਇਲ ਹੋਇ ਮਰੰਦਾ." (ਭਾਗੁ)

ਆਤਸੜੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਤਿਸ਼. ਅਗਨਿ. ਅੱਗ. ਦੇਖੋ, ਨੈਣੂ.

ਆਤਸੀ. ਵਿ—ਆਤਿਸ਼ (ਅਗਨਿ) ਦਾ. ਆਤਿਸ਼ੀ. "ਆਗੈ ਸਾਗਰੁ ਆਤਸੀ." (ਮ: ੧ ਬੰਨੋ)

ਆਤਤਾਈ, **ਆਤਤਾਯਿਨ** } ਦੇਖੋ, ਅਤਤਾਈ.

ਆਤਪ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਧੁੱਪ. ਘਾਮ. "ਆਤਪ ਛਾਂਵ ਦਿਵਸ ਨਿਸਿ ਸਹੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਗਰਮੀ। ੩ ਬੁਖ਼ਾਰ. ਤਪ. ਜ੍ਵਰ.

ਆਤਪਤ, **ਆਤਪਤੁ**, **ਆਤਪਤ੍ਰ** } ਸੰ. ਆਤਪਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਤਪ (ਧੁੱਪ) ਤੋਂ ਤ੍ਰ (ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਛਤ੍ਰ. ਛਤਰੀ। ੨ ਰਾਜ੍ਯ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰੂਪ ਛਤ੍ਰ. "ਸਿਰ ਆਤਪਤੁ ਸਚੋ ਤਖਤ."(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਆਤਪਤ੍ਰਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਤਮ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮਨ੍—ਆਤ੍ਮਨ. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. ਕਰਤਾਰ. ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਆਤਮਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ. "ਆਤਮ ਰਾਮ ਤਿਸੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਜੀਵਾਤਮਾ. "ਆਤਮ ਮਹਿ ਰਾਮ, ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਮਨ. "ਪ੍ਰਭੁ ਕਉ

ਸਿਮਰਹਿ ਤਿਨਿ ਆਤਮ ਜੀਤਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੪ ਆਪਣਾ ਆਪ. "ਸਭ ਤੇ ਨੀਚੁ ਆਤਮ ਕਰਿ ਮਾਨਉ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੫ ਦੇਹ. ਸ਼ਰੀਰ। ੬ ਧੀਰਜ। ੭ ਸੁਭਾਉ। ੮ ਸੰ. ਆ-ਤਮਸ੍-ਆ-ਤਮ. ਗਾੜ੍ਹਾ ਅੰਧੇਰਾ. ਭਾਵ-ਅਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਅੰਧਕਾਰ. "ਨਿੰਦਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਰਕ ਨਿਵਾਸੀ, ਅੰਤਰਿ ਆਤਮ* ਜਾਪੈ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਤਮਹਤਜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਪਣੀ ਹਤ੍ਯਾ. ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ.

ਆਤਮ ਗਉਣੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼। ੨ ਆਤਮ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੇਸ਼ਾਟਨ (ਯਾਤ੍ਰਾ). "ਆਤਮ ਗਉਣੁ ਕਰੇਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧, ਮ: ੩)

ਆਤਮ ਗੜ / ਆਤਮ ਗੜ੍ਹ } ਸੰਗ੍ਯਾ-ਮਨ ਰੂਪ ਦੁਰਗ. ਅੰਤਹ-ਕਰਣ ਰੂਪ ਕਿਲਾ। ੨ ਦੇਹ ਰੂਪ ਦੁਰਗ. "ਆਤਮ ਗੜੁ ਬਿਖਮ ਤਿਨਾ ਹੀ ਜੀਤਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਆਤਮਗ੍ਯ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮਜ੍ਞ. ਵਿ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ.

ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮਜ੍ਞਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਜਾਣਨਾ.

ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਬ੍ਰਹਮਗ੍ਯਾਨੀ। ੨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ.

ਆਤਮ ਘਾਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਤਮ ਹਤ੍ਯਾ. ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ.

ਆਤਮ ਘਾਤੀ. ਵਿ-ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਨਾਮ ਨ ਜਪਹਿ ਤੇ ਆਤਮ ਘਾਤੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਆਤਮਜ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਰੁਧਰ. ਲਹੂ.

ਆਤਮਜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਪੁਤ੍ਰੀ. ਬੇਟੀ. ਧੀ.

ਆਤਮਜੋਨੀ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਤਮ ਯੋਨਿ. ਮਨੋਭਵ. ਮਨੋਜ. ਕਾਮਦੇਵ.

ਆਤਮ ਤੀਰਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਤਮਿਕ ਤੀਰਥ. ਆਤਮ-ਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਤੀਰਥ.

ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ. ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਵਿੱਚ. ਆਤਮ-ਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਤੀਰਥ ਮੇਂ. "ਸਚੁ ਤਾਂਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਆਤਮ ਦਰਸ. ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਦੀਦਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਖਯਾਤਕਾਰ। ੨ ਡਿੰਗ. ਅਪਨੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖੀਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਦਰਪਨ. ਸ਼ੀਸ਼ਾ.

ਆਤਮ ਦਰਸੀ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮ ਦਰ੍ਸ਼ਿਨ੍. ਵਿ-ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸਾਕ੍ਸ਼ਾਤ ਹੈ.

ਆਤਮਦਾਨ / ਆਤਮਦਾਨੁ } ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਦਾਨ. ਆਤਮ ਕ਼ਰਬਾਨੀ। ੨ ਆਤਮ-ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਦਾਨ. "ਗੁਰੁ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀਂ ਜਿਨਿ ਦਿਤਾ ਆਤਮਦਾਨ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਆਤਮ ਦ੍ਰਵਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਮਨ ਪਘਰਨਾ. ਦਿਲ ਨਰਮ ਹੋਣਾ.

ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਸ੍ਵਰੂਪ ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ.

ਆਤਮ ਪ੍ਰਬੋਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਤਮ ਗ੍ਯਾਨ. ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਇ਼ਲਮ. "ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਆਤਮ ਪ੍ਰਬੋਧ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਆਤਮ ਬਸ. ਵਿ-ਆਤ੍ਮਵਸ਼. ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕ਼ਾਬੂ ਵਿੱਚ. ਆਤਮ ਜਿਤ। ੨ ਸ੍ਵਾਧੀਨ. ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰ. "ਆਤਮ ਬਸ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਜਮ.

ਆਤਮਭੂ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮ। ੨ ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ। ੩ ਬ੍ਰਹਮਾ. "ਆਤਮਭੂ ਭਲ ਰੀਤਿ ਪਛਾਨਤ." (ਨਾਪ੍ਰ)

* ਕਈ ਅਜਾਣ, ਅਰਥ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਆਤਸ ਦੀ ਥਾਂ ਆਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨਕੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਤਸ ਛਾਪ ਦੇਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮੁਫ਼ੀਦ ਆਮ ਪ੍ਰੈਸ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ੧੪੩੦ ਪੰਨੇ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਦਾ ਪੰਨਾ ੧੦੧੩ ਸਤਰ ੩.

੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੬ ਮਨੋਜ. ਕਾਮ.

ਆਤਮ ਰਸ. ਸੰਗਯਾ—ਆਤਮ ਆਨੰਦ ਦਾ ਰਸ. ਆਤਮ ਗਯਾਨ ਦਾ ਸੁਆਦ. "ਆਤਮਰਸ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਆਤਮ ਰਕ੍ਸ਼ਾ, ਆਤਮ ਰੱਖਿਆ, ਆਤਮ ਰਖ੍ਯਾ ਸੰਗਯਾ—ਆਪਣਾ ਬਚਾਉ. ਅਪਨੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ। ੨ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ "ਆਤਮ ਰਖ੍ਯਾ ਗੋਪਾਲ ਸੁਆਮੀ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਤਮਰਤ. ਵਿ—ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮਗਯਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ੩ ਜੋ ਦੇਹਾਭਿਮਾਨੀ ਹੈ. ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਗਨ ਹੈ. "ਆਤਮਰਤੰ ਸੰਸਾਰ ਗਹੰ ਤੇ ਨਰ ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਦੇਹਾਭਿਮਾਨੀ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਫਲ (ਮੁਕਤਿ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ.

ਆਤਮ ਰਾਮ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਯਾਨੀ ਰਮਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਐਸਾ ਆਤਮਾ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨ ਸਮਝਾਈਐ ਆਤਮਰਾਮ ਬੀਚਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਰਮਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੋਗੀ.

ਆਤਮ ਵਿਦ. ਸੰ. आत्मविद्. ਵਿ—ਆਤਮਗਯਾਨੀ. ਆਤਮਵੇੱਤਾ.

ਆਤਮ ਵਿਦ੍ਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਵਿਦ੍ਯਾ. ਉਹ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਤਮਗਯਾਨ ਹੋਵੇ.

ਆਤਮਾ. ਸੰ. आत्मन्—ਆਤ੍ਮਨ੍. (अत्-मनिन्) ਜਿਸ ਦ੍ਵਾਰਾ ਜਾਣੀਏ. ਗਯਾਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਰੂਪ. ਅਥਵਾ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੀਏ. ਜੀਵਾਤਮਾ. ਰੂਹ. ਇਹ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਤ੍ਵ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ. ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਹਸ੍ਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈ ਮੇਰੀ ਦਾ ਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਰਵਾਂਗ ਪੂਰਣ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਨ੍ਯਾਯ ਮਤ ਨੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਲੱਛਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਛਾ ਸੁਖ ਦੁਖ ਗਯਾਨ ਆਦਿ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਹੋਣ ਉੱਥੇ ਸਮਝੋ ਕਿ ਆਤਮਾ ਹੈ.

"इच्छा द्वेषं प्रयत्न सुख दुःख ज्ञानान्यात्मनो लिङ्गमिति." (ਨ੍ਯਾਯ ਦਰ੍ਸ਼ਨ, ਅ:, ਆਹ੍ਨਿਕ ੧, ਸੂਤ੍ਰ ੧੦)

ਵੇਦਾਂਤ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨ ਦਾ ਆਭਾਸ (ਅਕਸ), ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਅਵਿਦ੍ਯਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਜੀਵਾਤਮਾ ਹੈ. ਜੀਵਾਤਮਾ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹਜਾਰਾਂ ਘੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਅਨੇਕ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਤਮਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਾਸਤਵ ਤੋਂ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਰੂਪ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਵਸ੍ਤੁ ਪਰਿਛੇਦ ਰਹਿਤ ਹੈ. ਜੀਵਾਤਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਉਪਾਧਿ ਕਰਕੇ ਅਲਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਉਪਾਧਿ ਨੇ ਹੀ ਜੀਵ ਈਸ਼੍ਵਰ ਭੇਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ.

ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਦਾ ਆਭਾਸ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਧਿਸ਼੍ਠਾਨ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਮਾਇਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਈਸ਼੍ਵਰ ਹੈ. ਜੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤੀਤ ਹੈ ਉਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮ ਹੈ. ਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਯਾ ਅਤੇ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਈਏ ਤਦ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁੱਧ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਅਨੀਸ਼੍ਵਰਵਾਦੀ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਂਙ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭੀ ਪਰਿਣਾਮੀ ਅਤੇ ਅਨਿੱਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਵੈਗ੍ਯਾਨਿਕ (ਸਾਇੰਸਦਾਨ) ਤ੍ਵਚਮਸਤਿਸ਼੍ਕ (brain cortex) ਦੇ ਸ਼ਿਰਾਸ੍ਫੋਟੀ ਜੀਵਾਣੂਆਂ (ganglionic cells) ਦਾ ਗੁਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

"ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੨ ਪਰਮਾਤਮਾ. ਪਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਆਤਮਾਦੇਉ ਪੂਜੀਐ ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ। ਆਤਮੇ ਨੋ ਆਤਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੋਇ, ਤਾ ਘਰ ਹੀ ਪਰਚਾ ਪਾਇ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੩ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਮਨ. ਚਿੱਤ. "ਆਤਮਾ ਅਡੋਲੁ ਨ ਡੋਲਈ ਗੁਰਕੈ ਭਾਇ ਸੁਭਾਇ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੪ ਸੁਭਾਉ. ਸ੍ਵਭਾਵ। ੫ ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ। ੬ ਧੀਰਜ. ਧ੍ਰਿਤਿ। ੭ ਬੁੱਧਿ। ੮ ਸੂਰਜ। ੯ ਅਗਨਿ। ੧੦ ਪਵਨ. ਹਵਾ। ੧੧ ਪੁਤ੍ਰ.

ਆਤਮਾਸ਼੍ਰਯ. ਸੰਗਯਾ—ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ. ਅਪਨਾ ਸਹਾਰਾ। ੨ ਨ੍ਯਾਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ

ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਕਰਮ ਮੰਨੀਏ. ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਅਪੇਖ੍ਯਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਤਮਾਸ਼੍ਰਯ ਹੈ.

ਆਤਮਾ ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ. ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਸਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਸ਼ਾਂਤਰੂਪ, ਭੋਗੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧੀ. "ਆਤਮਾ ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਤੇਰੈ ਏਕ ਲਿਵਤਾਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਤੇਰਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਲਿਵ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੈ.

ਆਤਮਾ ਦੇਉ. ਆਤਮ ਦੇਵ. ਪੂਜਜ ਪਰਮਾਤਮਾ. "ਆਤਮਾ ਦੇਉ ਪੂਜੀਐ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਆਤਮਾਵੰਤ ਗਿਆਨ. ਆਤਮਗਜਾਨ ਵੰਤ. (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਆਤਮਿਕ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮਿਕ. ਵਿ—ਆਤਮਾ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਆਪਣਾ। ੩ ਮਾਨਸਿਕ. ਦਿਲੀ.

ਆਤਮੁ. ਦੇਖੋ, ਆਤਮ ਅਤੇ ਆਤਮਾ। ੨ ਪਰਮਾਤਮਾ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ. "ਆਤਮੁ ਚੀਨੈ ਸੁ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੇ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੪ ਅੰਤਹਕਰਣ. "ਆਤਮੁ ਜੀਤਾ ਗੁਰਮਤੀ ਗੁਣ ਗਾਏ ਗੋਬਿੰਦ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਆਤਮੇ ਤੀਨ ਬਹੇ ਹੈ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਤਿੰਨ ਚਿੱਤ (ਰੁਕਮਿਨੀ, ਉਸ ਦੇ ਭਾਈ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਮਨ) ਚਿੰਤਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ.

ਆਤਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਤਰਾਈ. ਨੌਕਾ ਆਦਿ ਦਾ ਮਹਸੂਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਤੁਰ.

ਆਂਤਰਿਕ. ਸੰ. ਆਨ੍ਤਰਿਕ. ਵਿ—ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰੂਨੀ. ਅੰਦਰਲਾ.

ਆਂਤਰੋਗ. ਅੰਤੜੀ (ਆਂਦਰ) ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਛਿਦ੍ਰੋਦਰ ਜਾਂ ਬੱਧਗੁਦੋਦਰ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ورم رودہ ਵਰਮ ਰੋਦਹ. Phlebitis. ਵੈਦਜਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਹਾਰ ਨਾਲ ਬਾਲੂ ਰੇਤਾ, ਤਿਨਕਾ, ਕੰਡਾ, ਹੱਡੀ, ਲੱਕੜ ਦੀ ਕਰੜੀ ਛਿੱਲ ਆਦਿ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਆਂਦ ਛਿੱਲੀ ਜਾਵੇ, ਅਥਵਾ ਪੌਣ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਆਂਤ ਪਾਟ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਛਿਦ੍ਰ ਦ੍ਵਾਰਾ ਆਂਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਕਰਸ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਦੇ ਕਦੇ ਛਿਦ੍ਰੋਦਕ (ਜਲੋਦਰ) ਰੋਗ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਆਂਤ ਵਿੱਚ ਬਲ ਪੈਜਾਣਾ (ileus) ਅਥਵਾ ਵਾਤ ਰੋਗ ਨਾਲ ਆਂਦਰਾਂ ਫੁੱਲ ਜਾਣੀਆਂ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਆਂਤ ਰੋਗ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਹਕੀਮ ਡਾਕਟਰ ਅਥਵਾ ਵੈਦ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਆਂਤ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਕਰੜੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਚੀਜਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਲ ਆਂਤ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਨਾ ਰਹੇ ਉਹ ਉਪਾਉ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਏ. "ਕੇਤੇ ਆਂਤ ਰੋਗ ਤੇ ਟਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਆਤਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਤਾਈ.

ਆਤਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਆਤਸ਼.

ਆਤਿਥ | ਆਤਿਥਯ } ਸੰਗਯਾ—ਅਤਿਥਿ ਦਾ ਸਤਕਾਰ. ਮੇਹਮਾਨਦਾਰੀ. ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ. ਪਰਾਹੁਣੇ ਦੀ ਖ਼ਾਤ਼ਰ ਤਵਾਜ਼ਾ.

ਆਤੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਤੀਤ.

ਆਤੁਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ. "ਮੋਹਿ ਆਤੁਰ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਰੋਗੀ. ਬੀਮਾਰ. "ਆਤੁਰ ਨਾਮ ਬਿਨ ਸੰਸਾਰ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਦੀਨ. ਨੰਮ੍ਰ. "ਆਸਨ ਤੇ ਉਠ ਆਤੁਰ ਹ੍ਵੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛੇਤੀ. ਜਲਦ. ਫ਼ੌਰਨ.

ਆਤੁਰਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰੋਗ। ੨ ਪੀੜ। ੩ ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ. ਘਬਰਾਹਟ। ੪ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. ਕਾਹਲੀ। ੫ ਨੰਮ੍ਰਤਾ। ੬ ਦੀਨਤਾ.

ਆਤੰਕ. ਦੇਖੋ, ਅਤੰਕ.

ਆਂਤ੍ਰ. ਸੰ. ਆਨ੍ਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤੜੀ. ਆਂਤ. ਆਂਦਰ.

ਆਥ. ਦੇਖੋ, ਅਥ। ੨ ਅਰ੍ਥ. ਧਨ. ਮਾਇਆ। ੩ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ। ੪ ਅਸ੍ਤ. ਲੋਪ।

੫ ਅ਼ਜ—ਔਤ. ਗੁਸਿਆ ਹੋਇਆ. ਗ੍ਰਹਣ ਕੀਤਾ। ੬ਆ-ਹਤ. ਤਾੜਿਆ (ਮਾਰਿਆ) ਹੋਇਆ। ੭ ਦੇਖੋ, ਆਥਿ.

ਆਥਣ, ਆਥਵਣ, ਆਥਵਣੋ ਸੰ. ਅਸੁਮਯਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ੍ਤ ਹੋਣਾ. ਛਿਪਣਾ. ਸੂਰਜ ਆਦਿ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਲੋਪ ਹੋਣਾ. "ਦਿਨਸੁ ਚੜੈ ਫਿਰਿ ਆਥਵੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੨ ਅਸ੍ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ. ਪਸ਼ਚਿਮ. ਪੱਛਮ. "ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਆਬਾਹ, ਆਬਾਹਾ ਦੇਖੋ, ਅਬਾਹ. "ਭਗਤ ਵਛਲ ਆਬਾਹਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਆਥਿ. ਦੇਖੋ, ਆਥ। ੨ ਅਥੰ. ਧਨ. ਦੌਲਤ. "ਆਥਿ ਸੈਲ ਨੀਚ ਘਰਿ ਹੋਇ। ਆਥਿ ਦੇਖਿ ਨਿਵੈ ਜਿਸ ਦੋਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਜੇ ਧਨ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਨੀਚ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਧਨ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚਤੁਰ ਅਤੇ ਕੁਲੀਨ ਦੋਵੇਂ ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ। ੩ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਅਗਛਮੀ। ੪ ਅਸ੍ਤ ਹੋਇਆ. ਲੋਪ ਭਇਆ. "ਮੇਰੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਆਥਿ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ੫ ਅਤ੍ਰ. ਇੱਥੇ. "ਮਾਇਆ ਭੂਲੀ ਆਥਿ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੬ ਸ੍ਥਗਿਤ. ਥੱਕਿਆ. ਮਾਂਦਾ. "ਭੂਖ ਪਿਆਸੋ ਆਥਿ ਕਿਉ ਦਰਿ ਜਾਇਸਾ ਜੀਉ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੭ ਅਥਿੰ੍. ਅਰਥੀ. ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ. ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਮੰਦ. "ਭੂਲੋ ਮਾਰਗ ਆਥਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੮ ਧਨੀ. ਦੌਲਤਮੰਦ। ੯ ਅਥ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਢ. ਅਥ ਸ਼ਬਦ ਸਹਿਤ. "ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ। ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ." (ਜਪੁ) ਸ੍ਵਸ੍ਤਿ (ਓਅੰ) ਅਤੇ ਅਥ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਸਿੱਖ ਮੰਤ੍ਰ ਸਤਿਨਾਮੁ ਅਤੇ ਅ਼ਰਬੀ ਸੁਬਹਾਨ ਦਾ ਸਦਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਉ ਹੈ. ਭਾਵ—ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਮਾਨ ਅਤੇ ਤਿਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਥ ਅਤੇ ਸੁਅਸਤਿ.

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ :— "ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਆਪ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ. ਉਹ ਸਤਜ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਨੇਕੀ ਦੇ ਚਾਉ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ."

ਆਥਿਤਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ੍ਥਿਰਤਾ. ਨਾਪਾਇਦਾਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਥਿਤਜ ਭਵਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਤਿਥਜ.

ਆਥਿਤਜ ਭਵਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਗਤ. ਆਤਿਥਜ ਘਰ, ਅਤਿਥੀਆਂ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਲਈ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ, ਸਰਾਇ. ਡਾਕ ਬੰਗਲਾ. "ਅਤਜੰਤ ਆਸਾ ਆਥਿਤਜ ਭਵਨੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਨਾਪਾਇਦਾਰ ਘਰ.

ਆਦ. ਸੰ. ਆਦਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਮੁੱਢਲਾ. ਮੁੱਢ ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ। ੩ ਮੂਲ ਕਾਰਣ। ੪ ਵਜ—ਵਗੈਰਾ. ਆਦਿਕ.

ਆਂਦ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤ ਅਤੇ ਆਂਤ੍ਰ.

ਆਦਕ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਕ। ੨ ਸੰ. ਆਦ੍ਰੰਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਾ. ਅਦਰਕ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਕ ੨.

ਆਦੱਗ. ਵਿ—ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਿਤ. ਮਚਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਰੌਸ਼ਨ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ. "ਆਦੱਗ ਜੋਗ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ." (ਦੱਤਾਵ)

ਆ਼ਦਤ. ਅ਼ عادت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਭਾਉ. ਬਾਣ. ਵਾਦੀ.

ਆਦਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਭਗਤੂ ਭਾਈ। ੨ ਆਦਮ. Adam. ਅ਼ آدم ਅਦੀਮੁਲ ਅਰਦ (ਮਿੱਟੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ (ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮਨੁੱਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ. "ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਕਉ ਕਿਛੁ ਨਦਰਿ ਦਿਖਾਈ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਆਦਮ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤਦ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਪਸਲੀ ਕੱਢਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਰੀ ਰਚੀ, ਜੋ "ਹਵਾ" ਅਖਾਈ. ਰੱਬ ਨੇ ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ "ਅਦਨ" ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਰਹੋ ਅਤੇ ਫਲ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਖਾਓ, ਪਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਬੂਟਾ ਦੱਸਕੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਣਾ. ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਆਕੇ ਆਦਮ ਅਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਜਿਤ ਫਲ ਖਾਧਾ, ਅਤੇ ਬਾਗ ਤੋਂ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਬਦਲੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ

ਸ੍ਰਾਪ (ਸ਼ਾਪ) ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇ. ਆਦਮ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ੯੩੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕ਼ਾਇਨ (Cain †), ਹਾਬਿਲ (Abel ‡) ਅਤੇ ਸੇਤ (Seth) ਦੱਸੇ ਹਨ.

T. P. Hughes ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਆਦਮ ਤੇ ਹਵਾ ਸੁਰਗੋਂ ਡਿੱਗੇ, ਤਦ ਆਦਮ ਤਾਂ ਲੰਕਾ ਅਤੇ ਹਵਾ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਜੱਦਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਡਿੱਗੀ, ਦੋ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦੋਵੇਂ ਜੁਦੇ ਰਹੇ. ਫੇਰ ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਮੱਕੇ ਪਾਸ "ਅਰਫ਼ਾਹ" ਪਹਾੜ ਤੇ ਲਿਆਕੇ ਹਵਾ ਮਿਲਾਈ. ਆਦਮ ਆਪਣੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਫੇਰ ਲੰਕਾ (Cylon) ਚਲਾ ਗਿਆ. ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਆਦਮ ਦੀ ਪਹਾੜੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਚਾਈ ੭੪੨੯ ਫੁਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੁਲ ਹੁਣ ਤੀਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਲ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਕਈ ਕਵੀ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮ ਆਦਮ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਹਵਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਨੂਹ ਅਤੇ ਮਨੁ ਇੱਕੋ ਆਦਮੀ ਹੈ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਆਦਮ ਅਤੇ ਪਾਰਵਤੀ ਹਵਾ ਹੈ। ੩ ਵਿ—ਚਮੜੇ ਵਿੱਚ ਲਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਕਣਕ ਰੰਗਾ.

ਆਦਮ ਸ਼ਨਾਸੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਰਖ. ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਅਵਗੁਣ ਪਰਖਣ ਦੀ ਜਾਚ.

ਜੌਪੈ ਦੇਂਯ ਜੀਵਨ ਤੋ ਸੱਜਨ ਸਨੇਹੀ ਸੰਗ
ਜੌਪੈ ਦੇਂਯ ਮੀਚ ਤੋ ਭਲੀ ਹੀ ਭੂਮਿ ਕਾਸ਼ੀ ਕੀ.
ਜੌਪੈ ਦੇਂਯ ਦਾਰਿਦ ਤੋ ਹਰਿ ਕੇ ਭਜਨ ਯੁਤ
ਜੌਪੈ ਦੇਂਯ ਲੱਛ ਬਨੇ ਸੇਵਾ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਕੀ.
ਜੌਪੈ ਦੇਂਯ ਲਾਗ ਨਿਜ ਘਰਨੀ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ
ਸੰਗਤਿ ਨ ਦੀਜੀਓ ਕਰੋਰ ਕੋਟਿ ਦਾਸੀ ਕੀ,
ਜੌਪੈ ਦੇਂਯ ਚਾਕਰੀ ਤੋ ਠਾਕੁਰੀ ਹੈ ਯਹੀ ਤੇਰੀ
ਜਾਂਮੇ ਮਤਿ ਹੋਇ ਨੇਕ ਆਦਮ ਸ਼ਨਾਸੀ ਕੀ.
(ਨਵਲ ਸਿੰਘ)

ਆਦਮਖ਼ੋਰ. ਵਿ—ਆਦਮੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖਾਜਾਵੇ. Cannibal.

ਆਦਮ ਦਾ ਪੁਲ. ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਮਦੁਰਾ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ ਤੋਂ ਮਨਾਰ ਤੀਕ ੧੭ ਮੀਲ ਲੰਮੀ, ਪੁਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਫੌਜ ਲੈਜਾਣ ਸਮੇਂ ਨਲ ਨੀਲ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ ੨.

ਆਦਮੀ. ਅ਼ آدمی ਸੰਗਯਾ—ਮਨੁੱਖ. ਆਦਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਆਦਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ. "ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਮੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਆਦਮੀਯਤ. ਸੰਗਯਾ—ਆਦਮੀਪੁਣਾ. ਮਾਨੁਸ਼ਤ੍ਵ. ਭਾਵ—ਭਲਮਨਸਊ.

ਆਦਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਨਮਾਨ. ਸਤਕਾਰ. ਖਾਤਿਰ। ੨ ਸ੍ਵਾਗਤ. ਆਉ ਭਗਤ. "ਆਦਰੁ ਦਿਤਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਂਦਰ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤ ਅਤੇ ਆਂਤ੍ਰ.

ਆਦਰਸ. ਸੰ. ਆਦਰ੍ਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਦਰਪਨ. "ਦਰਸੈ ਵਿਚ ਆਦਰਸ ਬਦਨ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਟੀਕਾ. ਵਯਾਖ੍ਯਾ। ੩ ਨਮੂਨਾ। ੪ ਭਾਵ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ.

ਆਦਰੁ. ਦੇਖੋ, ਆਦਰ.

ਆਦਲ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਲ.

ਆਦਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਲਾ.

ਆਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅਦਰਕ.

ਆਦਾਤ. ਆਦਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਆਂਦਾ. ਵਿ—ਲਿਆਂਦਾ. "ਮਜਨੁ ਗੁਰਿ ਆਂਦਾ ਰਾਸੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਆਦਾਬ. ਅਦਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਆਦ. "ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦਿ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਆਦਿ ਕਉ ਕਵਨੁ

† ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ 'ਕ਼ਾਨ' ਹੈ. ‡ ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ 'ਆਬਲ' ਹੈ.

ਬੀਚਾਰ ਕਥੀਅਲੇ ?" (ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ)

ਆਦਿ ਅੰਕੁਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ। ੨ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ (ਉਦਯ) ਹੋਣਾ. "ਆਦਿ ਅੰਕੁਰ ਆਇਆ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਆਦਿ ਅੰਤਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੇ ਸਮੇਂ. ਆਦ ਅੰਤ ਵਿੱਚ. "ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਜੋ ਰਾਖਨਹਾਰੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਰਵ ਕਾਲ ਮੇ. ਹਰ ਵੇਲੇ.

ਆਦਿਸ. ਦੇਖੋ, ਆਦੇਸ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਚਾਰੋਂ ਓਰ. ਚੁਫੇਰੇ. ਸਭ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ. "ਆਦਿਸ ਫਿਰੈਯਾ ਤੇਤੋ ਭੂਤ ਕੈ ਪਛਾਨੀਐ." (ਅਕਾਲ) ੪ ਦੇਖੋ, ਆਤਿਸ਼ ਅਤੇ ਆਦੀਸ ੨.

ਆਦਿਕ. ਵ੍ਯ—ਵਗੈਰਾ. ਆਦਿ। ੨ ਸੰ. ਆਦ੍ਰੰਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਾ. ਅਦਰਕ. "ਆਦਿਕ ਕੇ ਬਿਖ ਚਾਬਤ ਭੋਰੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਆਦੇ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਬਿਖ (ਮਿੱਠਾ ਤੇਲੀਆ) ਚਾਬਤ.

ਆਦਿ ਕਵਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਿਲਾ ਕਵਿ. ਵਾਲਮੀਕਿ. ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਕਵਿ। ੨ ਸ਼ੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ.

ਆਦਿ ਕੁਮਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨਕਾਦਿ. "ਕਈ ਦੇਵ ਆਦਿਕੁਮਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਆਦਿ ਕੁਮਾਰਿ, ਆਦਿ ਕੁਮਾਰੀ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ. ਪਾਰਵਤੀ। ੨ ਲੱਛਮੀ.

ਆਦਿ ਗੁਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਆਦਿਗੁਰਏ ਨਮਹ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਗੁਰਏ.

ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ, ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ } ਮੁੱਢ ਤੋਂ. ਸਦਾ ਤੋਂ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਸੇ. "ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਦਇਆਲੁ ਤੂ ਠਾਕੁਰ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਰਖਦਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫ ਦਿਨਰੈਣਿ)

ਆਦਿਤ. ਦੇਖੋ, ਆਦਤ। ੨ ਸੂਰਜ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਤ੍ਯ.

ਆਦਿਤ ਵਾਰ. ਆਦਿਤ੍ਯ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਵਾਰ (ਦਿਨ). ਐਤਵਾਰ.

ਆਦਿਤ ਵਾਰਿ. ਆਦਿਤ੍ਯ ਵਾਰ (ਐਤਵਾਰ) ਵਿੱਚ. "ਆਦਿਤ ਵਾਰਿ ਆਦਿਪੁਰਖ ਹੈ ਸੋਈ." (ਬਿਲਾ ਵਾਰ ੭ ਮ: ੩)

ਆਦਿੱਤ, ਆਦਿਤ੍ਯ } ਅਦਿਤਿ ਦੀ ਔਲਾਦ. ਅਦਿਤਿ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਦਿਤਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੂਰਜ. "ਕਿ ਆਦਿੱਤ ਸੋਖੈ." (ਜਾਪੁ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਭੀ ਸੋਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ੩ ਵਾਮਨ ਭਗਵਾਨ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ। ੫ ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰ.

ਆਦਿਤ੍ਯ ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਤ ਵਾਰ.

ਆਦਿ ਨਾਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵ।

ਆਦਿ ਪੁਰਖ. ਸੰ. ਆਦਿ ਪੁਰੁਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਆਦੇਸ." (ਜਾਪੁ)

ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਆਦਿਵ੍ਰਤ. ਵਿ—ਮੁੱਢ ਦਾ ਨਿਯਮ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੀ ਰੀਤਿ. "ਦੁਸਟ ਨਿਕੰਦਨ ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਆਦਿ ਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ। ੩ ਮਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਆਦਤ (ਵ੍ਰਿੱਤਿ).

ਆਦਿਮ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ। ੩ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—"ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਗ੍ਯਾਨੀ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਮ ਕਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ." ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਗ੍ਯਾਨੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿਮ ਹੈ.

ਆਦਿਮੰਤੁ, ਆਦਿਮੰਤ੍ਰ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤਿਨਾਮੁ. ਸਭ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੰਤ੍ਰ. "ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਦੇਹਿ ਤ ਜਾਪੀ ਆਦਿਮੰਤੁ." (ਬਸੰ ਮ: ੩)

ਆਦਿਲ. ਅ਼ عادل ਆ਼ਦਿਲ. ਵਿ—ਅ਼ਦਲ (ਨਿਆਂਉਂ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨ੍ਯਾਯਕਾਰੀ. "ਆਦਿਲ ਅਦਲ ਚਲਾਇਦਾ." (ਭਾਗੁ)

ਆਦਿਲਾ. ਵਿ—ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿਲੇ। ੨ ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਆ਼ਦਿਲ! ਹੇ ਨ੍ਯਾਯਕਾਰੀ.

ਆਦਿਲੇ. ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੇ. ਪਹਿਲੇ. "ਆਦਿਲੇ ਭਗਤ ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਆਦੀ. ਦੇਖੋ, ਆਦਿ। ੨ ਵਿ—ਲਿਆਂਦੀ. ਆਂਦੀ. ਆਨਯਨ ਕਰੀ. "ਜਿਨਿ ਸੀਤਾ ਆਦੀ ਡਉਰੂ ਵਾਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ਮ: ੧) ੩ ਅ਼ عادی ਆ਼ਦੀ. ਵਿ—ਕੋਈ ਖਾਸ ਆਦਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਅਭਯਾਸੀ.

ਆਂਦੀ. ਦੇਖੋ, ਆਦੀ ੨.

ਆਦੀਸ. ਸੰਗਯਾ—ਆਦਿ—ਈਸ਼. ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਫ਼ਾ آذش ਆਦੀਸ਼. ਅਗਨਿ. ਆਤਿਸ਼.

ਆਦੇਸ | ਆਦੇਸੁ ਸੰ. ਆਦੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਆਗਯਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਖ਼ਬਰ. ਸੁਧ। ੩ ਸਿਖ੍ਯਾ. ਨਸੀਹਤ। ੪ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ. "ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ." (ਜਪੁ)

ਆਂਦੋਲਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਰ ਬਾਰ ਡੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਿਲਾਉਣਾ. ਝੂਟਾ ਦੇਣਾ। ੨ ਡਾਂਵਾ ਡੋਲ. ਹਲਚਲ। ੩ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਉਭਾਰ। ੪ ਕੁਲਾਹਲ.

ਆਦ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਮੁੱਢ ਦਾ। ੨ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਵਡਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗੂਠਾ। ੪ ਖਾਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ. ਅੰਨ.

ਆਦ੍ਯੋਪਾਂਤ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਦ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੀਕ. ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਤਕ.

ਆਦ੍ਰਿਸ | ਆਦ੍ਰਿਸ੍ਯ ਸ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ. ਵਿ—ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ. ਅਗੋਚਰ। ੨ ਸੰ. ਆਦਰ੍ਸ਼. ਨਮੂਨਾ. ਨਜੀਰ. ਮਿਸਾਲ. "ਆਦ੍ਰਿਸ੍ਯ ਧਰਮ." (ਜਾਪੁ)

ਆਧ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸਫ਼. "ਆਧ ਘਰੀ ਕੋਊ ਨਹਿ ਰਾਖੈ." (ਦੇਵ ਮ: ੯) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਧਿ.

ਆਧਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਧਿਪਨੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਂਧਰ | ਆਂਧਰਾ ਵਿ—ਅੰਧ. ਅੰਧਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ. "ਆਂਧਰ ਕੀ ਪਦਵੀ ਕਹਿੰ ਪਾਵੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਭਾਵ—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਮੂਰਖ। ੩ ਅਭਿਮਾਨੀ.

ਆਧਾ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸਫ. ਅਰਧ.

ਆਧਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧਾਨ.

ਆਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਧਾਰ. "ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰ ਮੇਰਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਗਿਜਾ. ਭੋਜਨ. "ਜਿਨ ਪੈਦਾਇਸ ਤੂ ਕੀਆ ਸੋਈ ਦੇਇ ਆਧਾਰ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੫)

ਆਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਧਾਰੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸ਼੍ਰਯ. ਆਸਰਾ. "ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਆਧਾਰੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੩ ਝੋਲੀ. ਥੈਲੀ. "ਡੰਡਾ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਖਿੰਥਾ ਆਧਾਰੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ)

ਆਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨ ਦਾ ਦੁੱਖ. ਦੇਖੋ, ਰਸ। ੨ ਚਿੰਤਾ. ਫ਼ਿਕਰ. ਸੋਚ.

ਆਧਿ ਦੈਵਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੇਵਤਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰਦੀ ਗਰਮੀ ਵਰਖਾ ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਲੇਸ਼.

ਆਧਿ ਭੌਤਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਭੂਤ (ਜੀਵਾਂ) ਦ੍ਵਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਪ, ਸ਼ੇਰ, ਕੁੱਤਾ ਆਦਿ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਦੁੱਖ.

ਆਧੀ. ਵਿ—ਅੱਧੀ. ਨਿਸ਼ਫ਼. ਅਰਧ. "ਏਕ ਘੜੀ ਆਧੀ ਘਰੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਆਧਿ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖ਼ਬਰਦਾਰੀ.

ਆਂਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਧੇਰੀ. ਅੰਧਕਾਰ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੰਧ (ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ) ਕਰਣ ਵਾਲੀ. ਪ੍ਰਚੰਡ ਪੌਣ ਨਾਲ ਉਡੀ ਹੋਈ ਗਰਦ. "ਗਿਆਨ ਕੀ ਆਈ ਆਂਧੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਆਧੀਤ. ਦੇਖੋ, ਅਧੀਤ.

ਆਧੀਨ. ਦੇਖੋ, ਅਧੀਨ.

ਆਧੁਨਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਾ. ਹਾਲ ਕਾ. ਅੱਜ

ਕੱਲ ਦਾ.

ਆਧੂ. ਵਿ—ਅੱਧਾ. ਨਿਸਫ। ੨ ਆਧਿ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ. ਮਨੋਂ ਦੁਖੀ.

ਆਧੇਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਟਿਕਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ, ਜੈਸੇ—ਭੁਜਾ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਟਿਕਣ ਵਾਲਾ ਕੜਾ ਆਧੇਯ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਠਹਿਰਾਉਣ ਯੋਗਯ.

ਆਧੇਰ / **ਆਂਧੇਰਾ** } ਦੇਖੋ, ਅੰਧੇਰ. "ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਆਧੋਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾਥੀਬਾਨ. ਪੀਲ (ਫੀਲ) ਬਾਨ. ਹਾਥੀ ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ ਮਹਾਵਤ.

ਆਧ੍ਯਾਤਮਿਕ. ਸੰ. ਆਧ੍ਯਾਤ੍ਮਿਕ. ਵਿ—ਆਤਮਾ ਸੰਬੰਧੀ. ਮਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ ਅਤੇ ਦੁਖ.

ਆਨ. ਦੇਖੋ, ਆਣ। ੨ ਸੰ. ਅਨ੍ਯ. ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਬੇਗਾਨਾ. ਪਰਾਇਆ. "ਆਨ ਆਪਨਾ ਕਰਤ ਵੀਚਾਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. "ਜਿਨਿ ਰਾਖੀ ਆਨ ਸੰਤਾਨੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ.ਮੁਖ. ਮੂੰਹ। ੫ ਆਗਯਾ. ਹੁਕੂਮਤ. ਆਈਨ. "ਇਨ ਲੋਗਨ ਤੇ ਆਨ ਮਨਾਊਂ."(ਨਾਪ੍ਰੂ) ੬ ਫ਼ਾ آن ਸ਼ਰਾਬ। ੭ ਸਵਾਦ. ਲੱਜਤ। ੮ ਸੁੰਦਰਤਾ। ੯ ਦੇਖੋ, ਆਂ ੨.

ਆਨਕ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਗਾਰਾ. ਧੌਂਸਾ। ੨ ਗੱਜਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਦਲ। ੩ ਵਿ—ਅਨਕ(ਸ਼ਬਦ)ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ. ਸੰ. ਆਨਕ ਦੁੰਦੁਭੀ. ਸੰਗਯਾ—ਵੱਡੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਧੌਂਸਾ। ੨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵਸੁਦੇਵ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੁਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਆਨਕ (ਨਗਾਰੇ) ਬਜਾਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ.* "ਬਾਲਕ ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ ਕੇ ਭਯੋ, ਦੁੰਦਭੀ ਬਾਜਤ ਆਨ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰੈਂ." (ਰਹੀਮ ਕਵਿ) ਬਾਲਕ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵਸੁਦੇਵ ਦੇ ਘਰ, ਪਰ ਨਗਾਰੇ ਵਜਦੇ ਹਨ ਹੋਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ, ਅਰਥਾਤ ਨੰਦ ਦੇ.

ਆਨਕੀ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਨਕ (ਨਗਾਰੇ) ਵਜਦੇ ਹਨ. ਸੈਨਾ. ਫ਼ੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਨੰਮ੍ਰ। ੨ ਅ਼ إعانت ਇਆ਼ਨਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਾਇਤਾ. ਇਮਦਾਦ.

ਆਨਦ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ. "ਆਨਦ ਰੂਪ ਸਭ ਨਦਰੀ ਆਇਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਨਦ ਦੁੰਦਭ. ਦੇਖੋ, ਆਨਕ ਦੁੰਦਭੀ. ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ ਦੇ ਅੰਕ ੧੮੫ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਵਸੁਦੇਵ ਦਾ ਨਾਉਂ ਆਨਕ ਦੁੰਦੁਭੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. "ਆਨਦ ਦੁੰਦਭ ਛਉਨੈ." ਆਨਕ ਦੁੰਦੁਭੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ.

ਆਨਦ ਮੂਲ. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਦਾ ਮੂਲ (ਜੜ). "ਆਨਦ ਮੂਲ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ." (ਗੂਜ ਮ: ੪)

ਆਨਦੁ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ। ੨ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚੀ ਆਨੰਦ ਬਾਣੀ. "ਆਨਦੁ ਸੁਣਹੁ ਬਡਭਾਗੀ ਹੋ." (ਅਨੰਦੁ)

ਆਨੱਧ. ਸੰ. ਆਨਦ੍ਧ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਵਾਜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਧਾਤੁ ਅਥਵਾ ਤੰਦ ਦੇ ਬੰਦ, ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਈ ਬੱਧੇ ਹੋਣ। ੨ ਉਹ ਵਾਜਾ ਜੋ ਚੰਮ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ. "ਆਨੱਧੰ ਮੁਰਜਾਦਿਕੰ." (ਅਮਰ ਕੋਸ਼) ੩ ਵਿ—ਕਸਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਬੱਧਾ.

ਆਨਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁੱਖ. ਮੂੰਹ. "ਆਨਨ ਰਸ ਕਸ ਲਵੈ ਨ ਲਾਈ." (ਗਉ ਮ: ੫)ਮੂੰਹ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨਾਮਰਸ ਦੇ ਤੁਲ੍ਯ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ੨ ਮੁਖਮੰਡਲ. ਚੇਹਰਾ. ਸਿਰ. "ਆਨਨ ਕਾਜ ਬਿਦਾ ਬ੍ਰਿਜਰਾਜ ਪੈ ਆਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਰ, ਮਾਨੋ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇਆ ਹੈ.

* ਦੇਖੋ, ਵਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੪, ਅ: ੧੪.

ਆਨਪਾਇਨੀ
ਆਨਪਾਵਨੀ } ਦੇਖੋ, ਅਨਪਾਇਨੀ,

ਆਨਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਲਿਆਉਣਾ.

ਆਨਰਸ. ਦੇਖੋ, ਅਨਰਸ. "ਰਸੰ ਆਨਰੱਸੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਭੂੱਰੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਆਨਲ. ਅੱਗ. ਅਗਨਿ. ਦੇਖੋ, ਅਨਲ. "ਪਵਨ ਪਵਨ, ਆਨਲ ਅਨਲ, ਨਭ ਨਭ, ਭੂ ਭੂ ਸੰਗ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮) ਪੌਣ ਤਤ੍ਵ ਨਾਲ ਸ੍ਵਾਸ, ਅਗਨਿ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਮਿਲਗਈ.

ਆਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣਾ. ਆਗਮਨ। ੨ ਸੰ. ਆਣਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਪਯੇ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਚਾਰ ਪੈਸੇ। ੩ ਅੱਖ ਦਾ ਡੇਲਾ। ੪ ਵਿ—ਅਨ੍ਯ. ਹੋਰ. ਦੂਸਰਾ.

ਆਨਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਿਆਕੇ. ਆਨਯਨ ਕਰਕੇ.ਆਣਕੇ. "ਆਨਿ ਆਨਿ ਸਮਧਾ ਬਹੁ ਕੀਨੀ."(ਕਲਿ ਅ:ਮ:੪)

ਆਨੀਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨੀਤਿ.

ਆਨੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਨੀਤ। ੨ ਵਿ—ਅਨਿੱਤ."ਬਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਨੀਤਾ ਰੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਨੀਲੇ. ਲਿਆਈਏ. ਆਨਯਨ ਕਰੀਏ. ਆਣੀਏ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲਿਆਕੇ. ਆਣਕੇ. ਆਨਯਨ ਕਰਕੇ. "ਆਨੀਲੇ ਫੂਲ ਪਰੋਈਲੇ ਮਾਲਾ."(ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਆਨੁਪੂਰਬੀ. ਸੰ. ਆਨੁਪੂਵੀਂਯ. ਵਿ—ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ. ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ.

ਆਨੁਵਾਕ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁ ਵਾਕ.

ਆਨੂਪ. ਦੇਖੋ, ਅਨੂਪ. "ਜਪਿ ਜਪਿ ਕਰਹਿ ਅਨੰਦ ਜਨ ਅਚਰਜ ਆਨੂਪ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਆਨੇਕ. ਦੇਖੋ, ਅਨੇਕ.

ਆਨੇਤ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿੱਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਨੀਤ.

ਆਨੇਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਿੱਤ। ੨ ਸੰ. ਆਨੇਤ੍ਰ—ਆਨੇਤ੍ਰਿ. ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ.

ਆਨੇਰਾ
ਆਨੇਰੁ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਧੇਰ. ਅੰਧਕਾਰ. "ਬਿਨ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) "ਘਟਿ ਚਾਨਣਾ ਆਨੇਰੁ ਬਿਨਾਸਣਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩)

ਆਨੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਤ. "ਹਰਖਵੰਤ ਆਨੰਤ ਦਇਆਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਨੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦ. "ਆਨੰਦ ਗੁਰੁ ਤੇ ਜਾਣਿਆ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਕੋਰੜਾ। ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੪ ਸਿੱਖਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਹ ਹੈ—

(ੳ) ਸਿੱਖਪੁਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ.

(ਅ) ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਅਵਸਥਾ ਗੁਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਯੋਗ੍ਯ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਯੋਗ ਦੇ ਇੱਛਾਵਾਨ ਹੋਣ.

(ੲ) ਸਗਾਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਹੋਵੇ.

(ਸ) ਆਨੰਦ ਦਾ ਦਿਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਥਵਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਮਤਿ ਨਾਲ ਥਾਪਿਆ ਜਾਵੇ.

(ਹ) ਜਿਤਨੇ ਆਦਮੀ ਲੜਕੀ ਵਾਲਾ ਸੱਦੇ ਉਤਨੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਦੁਲਹਾ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਵੇ. ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਗੁਰੁਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਜਾਣ.

(ਕ) ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਵਰ ਅਤੇ ਕੰਨ੍ਯਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਵਾਕੇ ਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਇਆਜਾਵੇ.

ਆਨੰਦ ਦੀ ਰੀਤਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਟਿੱਕਾ ਸਾਹਿਬ (ਵਲੀਅਹਿਦ) ਨਾਭਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੩੦ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੯੦੮ ਨੂੰ ਬਿਲ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਮਜੀਠਾ ਦੇ ਜਤਨ ਨਾਲ ੨੭ ਅਗਸ੍ਤ ਸਨ ੧੯੦੯ ਨੂੰ ਰਪੋਟ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ

ਹੋਇਆ ਅਤੇ ੨੨ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੯੦੯ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਵਿਵਾਹ ਦਾ ਕਾਨੂਨ (Anand Marriage Act) ਪਾਸ ਹੋਇਆ.*

ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ. ਇੱਕ ਵੈਰਾਗਵਾਨ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ—"ਇਹੁ ਕੁਟੰਬ ਤੂ ਜਿ ਦੇਖਦਾ ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤੇਰੈ ਨਾਲੇ."—ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੈਰਾਗ ਹੋਗਿਆ ਸੀ. ਇਹ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਰਹਿਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਆਨੰਦ ਗੜ੍ਹ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਕਿਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ.

ਆਨੰਦ ਘਨ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ, ਜੋ ਕਾਸ਼ੀ ਬਹੁਤ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੨ ਵਿੱਚ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗਰਬ ਗੰਜਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਟੀਕੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਸੁਜਨ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਕਾਯਸਥ ਕਵਿ, ਜੋ ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਥੁਰਾ ਉੱਪਰ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਆਨੰਦ ਦੁੰਦਭ. ਦੇਖੋ, ਆਨਦ ਦੁੰਦਭ.

ਆਨੰਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਅਨੰਦਪੁਰ।

੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਲੁਜ) ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੈਣਾਦੇਵੀ ਦੇ ਪਹਾੜ ਪਾਸ ਮਾਖੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਖ਼ਰੀਦਕੇ ਸੰਮਤ ੧੭੨੩ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਗਰ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ,ਜੋ ਹੁਣ ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਊਨਾ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਨੂੰ ਵਡੀ ਰੌਣਕ ਦਿੱਤੀ. ਇਹ ਨਗਰ "ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਸੀ" ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਹੈ,ਉਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਰੂਪ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਹੈ.

ਸੰਮਤ ੧੭੪੬ ਵਿੱਚ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਦੀ ਰਖਜਾ ਲਈ ਪੰਜ ਕਿ਼ਲੇ ਤਿਆਰ ਕਰਾਏ:—

(ੳ) ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ, (ਅ) ਲੋਹਗੜ੍ਹ, (ੲ) ਫਤੇਗੜ੍ਹ, (ਸ) ਕੇਸ਼ਗੜ੍ਹ, (ਹ) ਹੋਲਗੜ੍ਹ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ.

ਇਸ ਗੁਰੁਨਗਰ ਦੇ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

(੧) ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ. ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਸੀਸਗੰਜ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਦਰਬਾਰ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

(੨) ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ. ਸ਼ਹਿਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅੱਧ ਮੀਲ ਤੋਂ ਭੀ ਘੱਟ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਰਖਜਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿਲੇ ਬਣਵਾਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਭੀ ਹੈ.

ਇਸ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਬਾਵਲੀ (ਵਾਪੀ) ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਉਤਰਕੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਔਖਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਵਲੀ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੁਪਤ ਕੋਠੜੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਦਮੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦਰਬਾਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

੧੬੦੦ ਰੁਪਯੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਚੰਦਪੁਰ, ਬੁਰਜ, ਚੀਕਣਾ, ਮੈਂਹਦੜੀ ਥਾਣਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ੩੭।) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਰਿਆਸਤ ਕਲਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੧੨੫ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਥੇ ਹੀ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਹੈ.

ਇਸ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਕਰਕੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਰਛਾ ਮਾਰਕੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਿਰ ਭੇਦਨ ਕੀਤਾ ਸੀ.

(੩) ਸੀਸਗੰਜ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਸੀਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਸਿੱਖਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਮੁਖੇੜਾ ਤੋਂ ਨੌ ਸੌ ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ. ੩੭।) ਰਾਜਾ

* ਇਹ ਕਈ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂਨੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ.

ਸਾਹਿਬ ਕਲਸੀਆ ਵੱਲੋਂ, ੬੦) ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ੧੦) ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.

(੪) ਕੇਸਗੜ੍ਹ. ਸ਼ਹਿਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ੧੭੫੬ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ. ਵਡਾ ਮੇਲਾ ਹੋਲੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਨ ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰਵਸਤੂਆਂ ਹਨ:-

(ੳ) ਨਾਗਣੀ. ਇਸ ਨਾਗਣੀ ਬਰਛੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੮ ਫੁੱਟ ੯ ਇੰਚ ਹੈ.

(ਅ) ਭਾਲਾ (ਬਰਛਾ). ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅੱਧ ਇੰਚ ਘੱਟ ਅੱਠ ਫੁੱਟ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਫਲ ੨ ਫੁੱਟ ੯ ਇੰਚ ਲੰਬਾ ਹੈ. ਵਿਚਕਾਰ ਲਕੜੀ ਦਾ ਲੰਬਾ ਦਸਤਾ ਹੈ.

(ੲ) ਸੈਫ਼ (ਅਥਵਾ ਬਾਨਾ). ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦਸਤੇ ਸਮੇਤ ੪ ਫੁੱਟ ੩ ਇੰਚ ਹੈ. ਚੌੜਾਈ ਦਸਤੇ ਪਾਸ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਫੇਰ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਇੰਚ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਘਟਦੀ ਹੋਈ ਅੰਤ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਹੈ. ਤੋਲ ਬੱਤੀ ਛਟਾਂਕ ਹੈ.*

ਇਸ ਉੱਪਰ ਇਹ ਇ਼ਬਾਰਤ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ:-

ਇੱਕ ਪਾਸੇ-

نصر من الله و فتح قریب

محیط علم راکند مهر امیر المومنین حیدر
امام الجن و الانس وصی المصطفےٰ حقا

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ

بسم الله الرحمن الرحیم
تحفه است علی فاطمه حسین و حسن

لافتیٰ الا علی لا سیف الا ذوالفقار

(ਸ) ਖੰਡਾ ਦੁਧਾਰਾ. ਇਸ ਖੰਡੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ੩ ਫੁੱਟ ੩॥ ਇੰਚ ਹੈ. ਇਸੇ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਪਰਖੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਚੁਣੇ ਸਨ. ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਅਗਲੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ੨। ਇੰਚ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ੧॥ ਇੰਚ ਚੌੜਾ ਹੈ.

(ਹ) ਕਟਾਰ. ਇਸ ਕਟਾਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਸਮੇਤ ਦਸਤੇ ਦੋ ਫੁੱਟ ਇੱਕ ਇੰਚ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦਸਤੇ ਉੱਪਰ ਹਾਥੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚਿਤ੍ਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ.

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ- ੧੧੫੦) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਅਰਥਾਤ ਪਿੰਡ "ਬੱਡੋਂ" ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਆਮਲੇ ਦਾ ਅੱਧ, ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ. ੪੦੦) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿੰਡ "ਗੀਗਨ ਵਾਲ" ਜਿਲਾ ਜਾਲੰਧਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਅਰ- ਦਾਸ ਕਰਾਈ. ੧੧੦੦) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿੰਡ "ਮੋਠੇਪੁਰ" ਥਾਣਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡੱਲੇ ਵਾਲੀਏ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਈ. ੭੫) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿੰਡ "ਮਹੈਣ" ਥਾਣਾ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ ਬਿਲਾਸ ਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੩੭੫) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਹਨ. ੧੬੯॥=) ਰੁਪਯੇ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਹਨ. ੩੭।) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਲਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਹਨ. ੩੩ ਘੁਮਾਉਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਕ਼ਬਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ.

ਇਸ ਸਾਰੀ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਅਟਾ ਸਟਾ ੩ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯੇ ਦੇ ਕ਼ਰੀਬ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ. ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੫) ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ. ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਦੀਵਾਰਾਂ ਅਜੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ.

(੬) ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼ਹਿਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

---

* ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬ੍ਰਿੱਧ ਪੁਜਾਰੀ ਗਜਾਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰੂਮ ਦੇ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦ ੪ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਖ਼ਿਲਤ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਰ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਇਬਾ- ਰਤ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸੁੰਨੀ ਮਤ ਦੇ ਖ਼ਲੀਫੇ ਨੇ ਸੁੰਨੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਤੋਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਬਾਬਾ ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ) ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੇ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਾਂਈ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਸਢੌਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਸੀ.

ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਅਤੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਇਸੇ ਥਾਂ ਬੈਠਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

(੭) ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ. ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇੱਥੇ ਹੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਧਰਮਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਸੀ.

(੮) ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ (੨). ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫ਼ਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਖੇਡਦੇ ਅਤੇ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ.

੮੦) ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ "ਸੂਰੇਵਾਲ" ਥਾਣਾ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੧੮॥=) ਰਿਆਸਤ ਕਲਸੀਆ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ੨੫) ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹਨ.

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪਹਾੜੀ ਉੱਪਰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਦਰਬਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਰਦਾਰ ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ "ਸੁਰਖ ਪੁਰ," ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲਾ ਨੇ ਕਰਾਈ ਹੈ.

ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਇੱਕ ਬੋਹੜ ਦਾ ਬਿਰਛ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੈ.

(੯) ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ. ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ.ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਏਕਾਂਤ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਇਹ ਭੋਰਾ ਕਰੀਬ ੮ ਫੁੱਟ ਗਹਿਰਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੀਆਂ ੧੦ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ.

(੧੦) ਫ਼ਤੇ ਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ. ਸ਼ਹਿਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਥਾਣੇ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਇਹ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ. ਇਹ ਕਿਲਾ ਹੁਣ ਢਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ.

(੧੧) ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ. ਸ਼ਹਿਰ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਬਚਾਉ ਲਈ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ.

ਇਹ ਕਿਲਾ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਢਾਹ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਕਾਰਣ ਢਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦਰਬਾਰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਕਰੀਬ ੩ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ।

੩ ਦੇਖੋ,ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਅਤੇ ਸੋਢੀ ਸ਼ਬਦ.

ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਿਲੇ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ ਪੁਰ ੨.

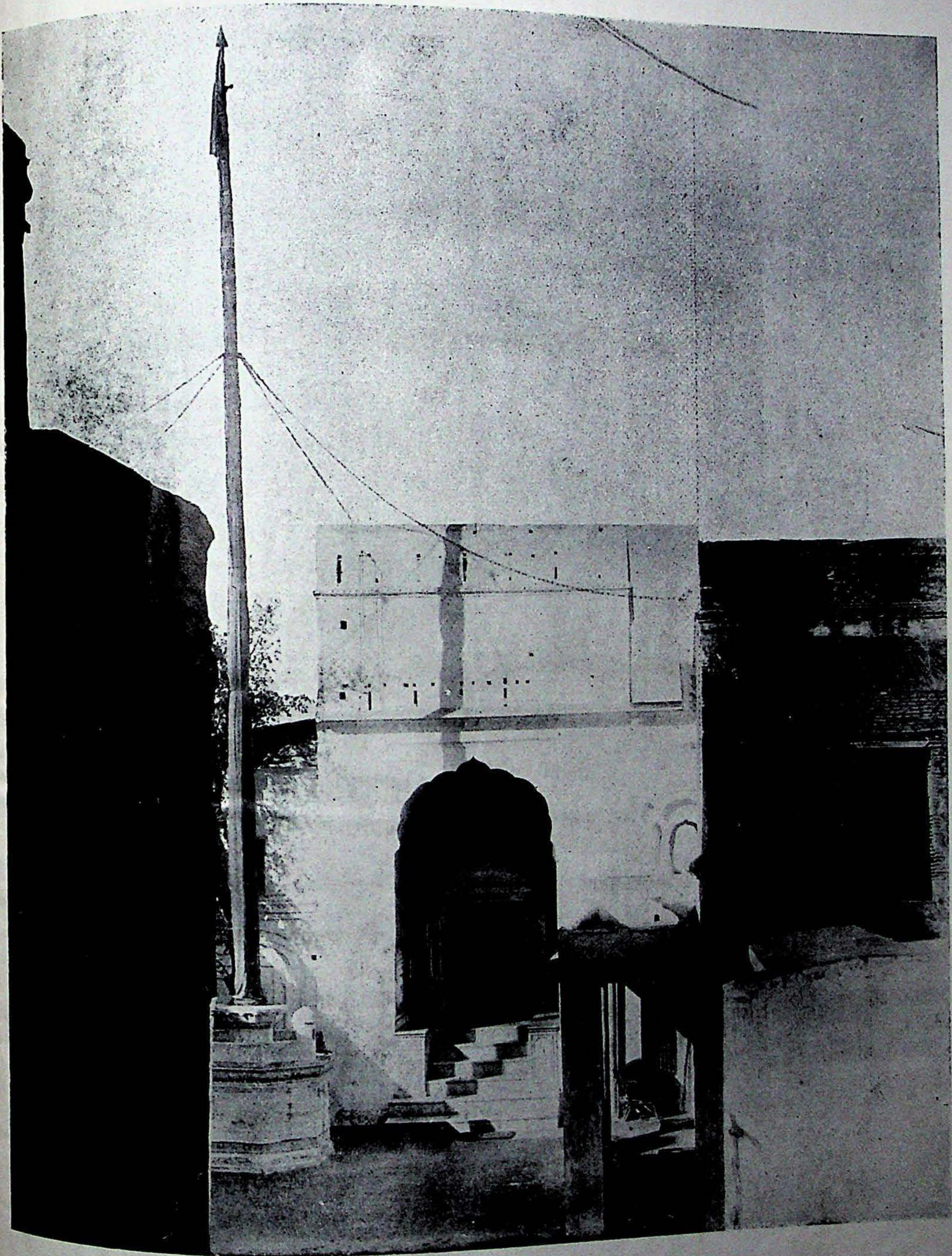
ਆਨੰਦ ਮੂਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਆਨੰਦਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ. "ਆਨੰਦਮੂਲ ਅਨਾਥ ਅਧਾਰੀ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਨੰਦ ਰੂਪ. ਕਰਤਾਰ. ਆਨੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਕ੍ਸ਼ਣ. "ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅਗੋਚਰ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਆਨੰਦੀ. ਸੰ. आनन्दिन्. ਵਿ—ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖ਼ੁਸ਼. ਆਨੰਦ ਵਾਲਾ.

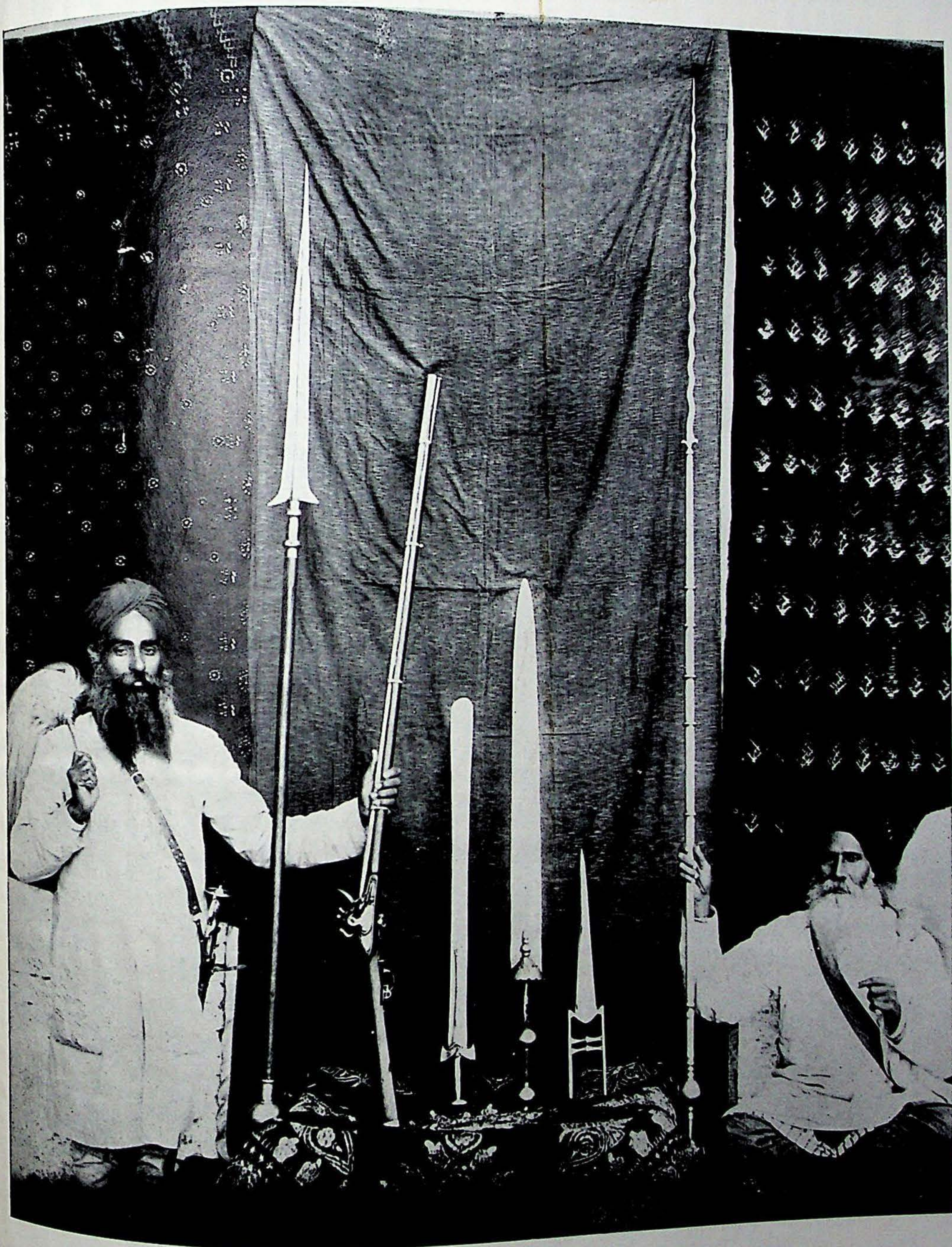
ਆਨੰਦੁ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦ.

ਆਪ. ਸੰ आप्. ਧਾ—ਵ੍ਯਾਪਨਾ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ.ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ आत्मन्—ਆਤ੍ਮਨ੍.ਸ੍ਵ-ਖ਼ੁਦ.ਸ੍ਵਯੰ."ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਰ ਸਰਬ ਕੀ ਆਪ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਤੁਮ ਅਤੇ ਓਹ ਦੀ ਥਾਂ ਸਨਮਾਨ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ ਕੋ ਬਖਸ਼ੋ ਆਪ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਪਾਭਾਵ. ਖ਼ੁਦੀ.ਹੌਮੈ. "ਓਨਾ ਵਿਚਿ ਆਪ ਵਰਤਦਾ ਕਰਣਾ ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੩) ੫ ਭਾਵ-ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ. "ਜਹਾਂ ਲੋਭ ਤਹਿ ਕਾਲ ਹੈ ਜਹਾਂ ਖਿਮਾ ਤਹਿ ਆਪ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੬ ਆਪਣਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਆਤਮ ਬੋਧ. "ਆਪੈ ਨੋ ਆਪ ਖਾਇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੭ ਵਿ—ਆਪਣਾ. "ਇਸਟ ਮੀਤ ਆਪ ਬਾਪ ਨ ਮਾਈ." (ਗਉ ਮ:੫)"ਸੋ ਧਨ ਕਿਸਹਿ ਨ ਆਪ."(ਆਸਾ ਮ:੪) ੮ ਸੰ. आप्र—ਆਪ੍ਰ. ਵਿ—ਨਿਰਾਲਸ. ਚੁਸਤ.ਚਾਲਾਕ. "ਲਇ ਸਰਬ ਸੈਨਾ ਕੀਏ ਆਪ ਰੂਪੰ." (ਪਾਰਸਾਵ)

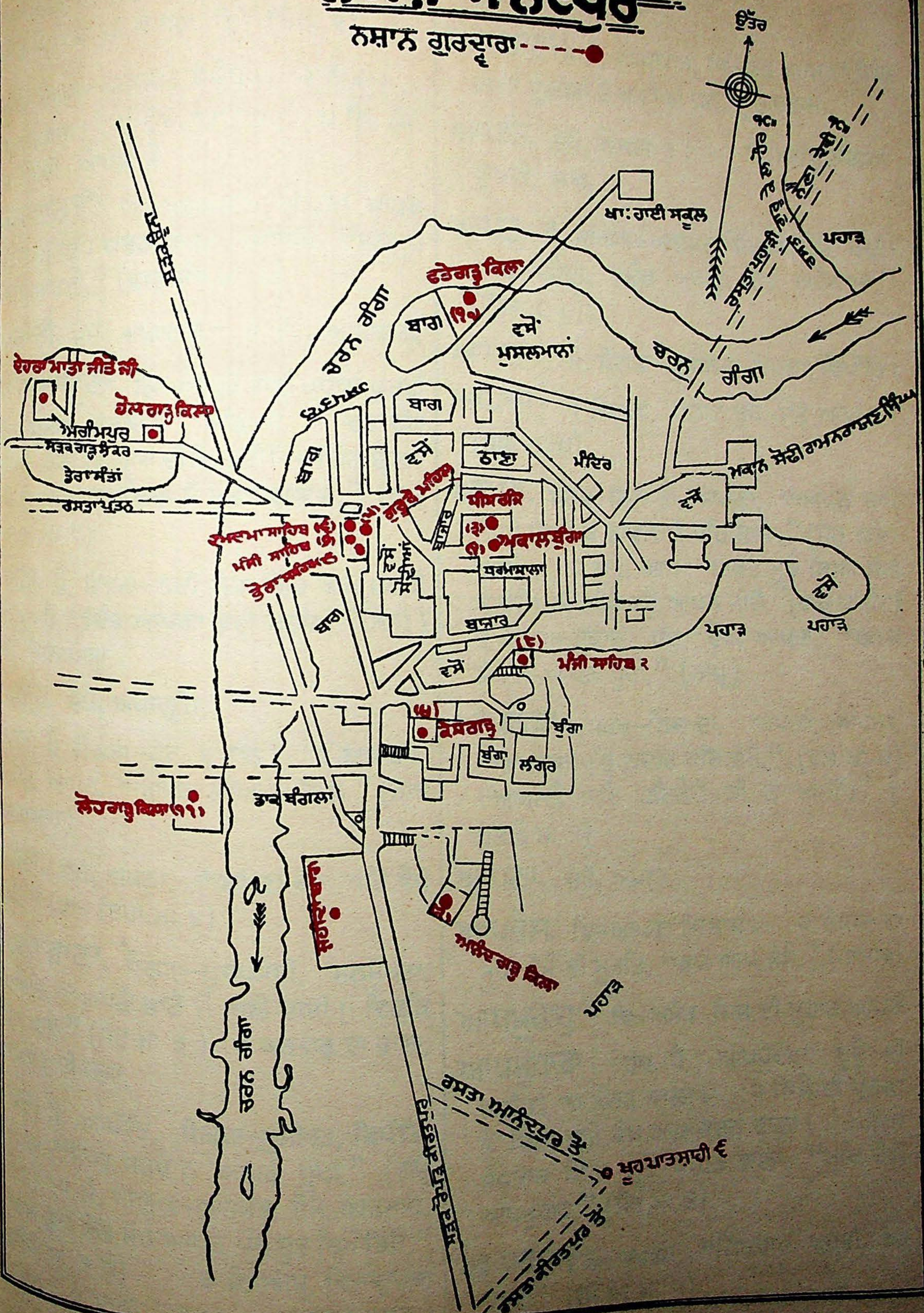
ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & CO. LAHORE.

੯ ਆਪਸ੍‍—ਆਪ: ਸੰਗਯਾ—ਜਲ. ਪਾਣੀ. "ਜੈਸੇ ਧਾਰ ਸਾਗਰ ਮੇ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕੋ ਆਪ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਆਪਸ. ਸੰਗਯਾ—ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਨਾਤਾ। ੩ ਭਾਈਚਾਰਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਆਪ ੭। ੫ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ. ਆਪਸ ਮੇ.

ਆਪਸੁਆਰਥੀ. ਵਿ—ਖ਼ੁਦਗਰਜ. ਆਪਣਾ ਸ੍ਵਾਰਥ (ਮਤਲਬ) ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਤਲਬੀ. "ਮਨਮੁਖ ਆਪਸੁਆਰਥੀ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਆਪਕਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਪਕਾਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਬਕਾਰੀ.

ਆਪ ਗਣਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਪਣੇ ਤਾਂਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕਰਾਉਣਾ. ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਵਸ਼ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਤਾਂਈ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣਾਉਣਾ. "ਜੇ ਕੋ ਆਪ ਗਣਾਇਦਾ ਸੋ ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਆਪਗਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਦੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪ (ਪਾਣੀ) ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਚਿੰਤ ਆਪਗਾ ਭਈ ਮਹਾਨੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਬਿਨਾਪਗਾ.

ਆਪਗ੍ਰਹ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਗ੍ਰਹਿ.

ਆਪਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹੱਟ. ਦੁਕਾਨ। ੨ ਬਾਜ਼ਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਪਨ. "ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਆਪਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾ. "ਆਪਣਾ ਚੋਜ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਆਪੇ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਦਪਸੰਦੀ. ਮਨਮੁਖਤਾ. ਮਨਮਤਿ. "ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ! ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੩) ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਭਾਣਾ. ਵਾਹਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ.

ਆਪਤ. ਸੰ. ਆਪੱਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪੱਤਿ. ਵਿਪਦਾ. "ਸੰਪਤ ਹਰਖ ਨ ਆਪਤ ਦੂਖਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਆਤ੍ਮਤ੍ਵ—ਆਤਮਤ੍ਵ. ਹੌਮੈ. ਅਭਿਮਾਨ. "ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਆਪਤ ਪੰਚ ਦੂਤ ਬਿਖੰਡਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੩ ਸੰ. ਆਪ੍ਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ. ਹਾਸਿਲ। ੪ ਦਾਨਾ. ਚਤੁਰ। ੫ ਯਥਾਰਥ ਵਕਤਾ। ੬ ਸੰਗਯਾ—ਰਿਖੀ. ਸਾਧੂ.

ਆਪਤਕਾਮ. ਸੰ. ਆਪ੍ਤਕਾਮ. ਵਿ—ਸਭ ਕਾਮਨਾਂ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ. ਪੂਰਣਕਾਮ.

ਆਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਆਪਤ ੧। ੨ ਸੰ. ਆਪ੍ਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਾਪਤੀ. ਲਾਭ.

ਆਪਤੁ. ਸੰ. ਆਤ੍ਮਤ੍ਵ—ਆਤਮਤ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਹੌਮੈ. ਖ਼ੁਦੀ। ੨ ਖ਼ੁਦਪਸੰਦੀ. "ਛੋਡ ਆਪਤੁ ਬਾਦ ਅਹੰਕਾਰਾ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਆਪਦ / **ਆਪਦਾ** } ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁਸ਼ੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ. ਵਿਪੱਤਿ। ੨ ਵਿਘਨ. "ਤਹਾਂ ਦੂਖ ਸਭ ਆਪਦ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਆਪਨ. ਸਰਵ—ਨਿਜ ਦਾ. ਆਪਣਾ. "ਆਪਨ ਬਾਪੈ ਨਾਹੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ਭਾਵਨ ਕੋ ਹਰਿ ਰਾਜਾ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਖ਼ੁਦ. ਆਪ. "ਅਵਰ ਮੂਏ ਕਿਆ ਸੋਗ ਕਰੀਜੈ। ਤਉ ਕੀਜੈ ਜਉ ਆਪਨ ਜੀਜੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਦੁਕਾਨ. ਹੱਟ. ਦੇਖੋ, ਆਪਣ. "ਬਨਜ ਸੌਜ ਸੌਂ ਆਪਨ ਪੂਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਪਨੜਾ. ਸਰਵ—ਨਿਜ ਦਾ. ਆਪਣਾ. ਅਪਨਾ. "ਆਪਨੜਾ ਪ੍ਰਭੁ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ." (ਵਡ ਮ: ੪) "ਆਪਨੜੈ ਘਰਿ ਹਰਿਰੰਗੋ ਕੀ ਨ ਮਾਣੇਹਿ"? (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਆਪਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਪਨਾ.

ਆਪਭੇਸ. ਵਿ—ਆਪਣਾ ਲਿਬਾਸ। ੨ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ. ਹੌਮੈ ਦੀ ਮੂਰਤਿ. "ਭਯੋ ਆਪ ਭੇਸੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਆਪਮੁਹਾਹੁ / **ਆਪਮੁਹਾਰਾ** } ਵਿ—ਅਮੋੜ. ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੈ. ਆਪਹੁਦਰਾ. ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਸੰਸਕਾਰ ਬਿਨਾ ਸੁਤੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਮੁਖਿ ਬੋਲੈ ਆਪਮੁਹਾਹੁ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਆ ਪਰਸ. ਦੇਖੋ, ਅਪਰਸ. "ਨਿਰਹਾਰ ਵਰਤੀ ਆ ਪਰਸਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਪ ਲਖਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ–ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨਾ. ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਹਰ ਕਰਨੀ. "ਰਤਨਾ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਈ, ਆਵੈ ਆਪੁ ਲਖਾਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧, ਮ: ੨)

ਆਪ ਵਞਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ–ਆਪਾਭਾਵ ਦੂਰ ਕਰਨਾ. ਹੰਕਾਰ ਮਿਟਾਉਣਾ.

ਆਪਾ. ਸੰਗਯਾ–ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ. ਆਪਾਭਾਵ। ੨ ਹੌਮੈ. ਹੰਕਾਰ। ੩ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੯) ੪ ਮਰਾ. ਅੱਪਾ. ਪਿਤਾ. ਬਾਪ.

ਆਪਾਂ. ਸਰਵ–ਆਪ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਅਸੀਂ. ਹਮ.

ਆਪਾਉ. ਸੰ. ਆਪਯਾਯਨ. ਸੰਗਯਾ–ਤਰਪਣ. ਸੇਚਨ. ਆਬਪਾਸ਼ੀ. "ਸਲਿਲ ਆਪਾਉ ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ, ਜਲ ਸਿੰਜੋ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਪਾਉਣਾ.

ਆਪਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ,ਆਪਾਉ। ੨ ਕ੍ਰਿ–ਅਪਨਾਉਣਾ. ਆਪਣਾ ਕਰਨਾ. "ਪ੍ਰਭੁ ਗਹਿ ਭੁਜਾ ਆਪਾਇਓ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਪਾਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਪਾਉਣਾ। ੨ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਕਰ ਲਿਆ. ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ. "ਕਰਨਾ ਆਪਿ ਕਰਾਵਨ ਆਪੇ, ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਆਪਾਇਓ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਆਪਾਹ. ਬੇਲਾਗ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਹ. "ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥ ਆਪਾਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਪਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਪਾਰ. "ਕਉਤਕ ਕਰੈ ਰੰਗ ਆਪਾਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਪਿ. ਦੇਖੋ, ਆਪ। ੨ ਵ੍ਯ–ਖ਼ੁਦ. ਸ੍ਵਯੰ. "ਆਪਿ ਛੁਟੇ ਨਹ ਛੁਟੀਐ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ–ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸਤ.

ਆਪਿਓ. ਵਿ–ਅਪਨਾਇਆ. ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ. "ਲੰਕ ਭਭੀਖਣ ਆਪਿਓ ਹੋ." (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਆਪੀਨੈ ਆਪਾਹੁ / **ਆਪੀਨੈ ਆਪਿ** } ਆਪਣੇ ਆਪ. ਖ਼ੁਦ ਬਖ਼ੁਦ. ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ. "ਆਪੀਣੈ ਆਪਾਹੁ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ, ਮ: ੧) "ਜਿਨਿ ਆਪੀਨੈ ਆਪਿ ਸਾਜਿਆ ਸਚੜਾ ਅਲਖ ਅਪਾਰੋ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆਂ)

ਆਪੁ. ਆਪਣਾ ਆਪ. ਦੇਖੋ, ਆਪ. "ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ." (ਜਪੁ) "ਆਪੁ ਸਵਾਰਹਿ ਮੈ ਮਿਲਹਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਖ਼ੁਦੀ. ਹੌਮੈ. "ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ ਸੰਤ ਚਰਨ ਲਾਗਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫) ੩ ਵ੍ਯ–ਖ਼ੁਦ. "ਆਪੁ ਗਏ ਅਉਰਨ ਹੂ ਖੋਵਹਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਆਪੇ ਆਪ / **ਆਪੇ ਆਪਿ** } ਦੇਖੋ, ਆਪੀਨੈ ਆਪਿ. "ਹਰਿ ਆਪੇ ਆਪਿ ਉਪਾਇਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪ ਵਣਜਾਰਾ)

ਆਪੇ ਆਪੇ. ਆਪਹੀ ਆਪ. ਸ੍ਵਯੰ। ੨ ਹੌਮੈ ਵਾਲਾ. ਅਭਿਮਾਨੀ. "ਇਕ ਮਹਲਿ ਤੂੰ ਆਪੇ ਆਪੇ, ਇਕ ਮਹਲਿ ਗਰੀਬਾਨੋ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਆਪੇ ਆਪਿ.

ਆਪੋਧਾਪ / **ਆਪੋਧਾਪੀ** } ਸੰਗਯਾ–ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਦੀ ਦੌੜ. ਖ਼ੁਦ ਮੁਖ਼ਤਾਰੀ. ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਧ੍ਰਾਪਨ (ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ) ਲਈ ਕੀਤੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਆਪੋ ਧਾਪੀ ਹੋਇਕੈ ਨਜਾਰੇ ਨਜਾਰੇ ਧਰਮ ਚਲਾਵੈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸੰ. ਅਪਧ੍ਯਾਨ. ਅਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਨ. ਬਦਖ਼੍ਵਾਹੀ.

ਆਪੌ. ਦੇਖੋ, ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਾ. ਅਪਨਪੌ। ੨ ਅਪਨੇ ਸੇ. ਆਪ ਥੋਂ. "ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੌ ਜਾਣੈ, ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ." (ਜਪੁ) ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਝੇ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਆਫ਼ਤ. ਅ਼ آفت ਸੰ. ਆਪਦ. ਸੰਗਯਾ–ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ। ੨ ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼। ੩ ਉਪਦ੍ਰਵ. ਫਸਾਦ.

ਆਫ਼ਤਾਬ. ਫ਼ਾ آفتاب ਸੰਗਯਾ–ਆਫ਼ਤ–ਆਬ. ਪਾਨੀ ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸੂਰਜ. "ਆਫਤਾਬ ਸਮ ਉਦਯ ਨ ਹੋਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ } ਫ਼ਾ آفتاب یمن - **ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਾਨ** } آفتاب یمان ਯਮਨ ਦਾ ਸੂਰਜ. ਭਾਵ, ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਤੇਜ.ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਹੈ. "ਚਰਾਗ਼ੇ ਫ਼ਲਕ ਆਫ਼ਤਾਬੇ ਯਮਨ." "ਕਿ ਮਾਹੇ ਫ਼ਲਕ ਆਫ਼ਤਾਬੇ ਯਮਾਨ." (ਹਕਾਯਤਾਂ)

ਆਫਰਨਾ } ਕ੍ਰਿ-ਸਫਾਰ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਫੁੱਲਣਾ. **ਆਫਰਨਾ** } ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਕੜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅਫਾਰ.

ਆਫ਼ਰੀਂ. ਫ਼ਾ آفریں ਵ੍ਯ-ਵਾਹ ਵਾਹ! ਧੰਨ ਧੰਨ! ਸ਼ਾਬਾਸ਼! ੨ ਵਿ-ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ- "ਜਹਾਂ ਆਫ਼ਰੀਂ." ਜਹਾਨ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਆਫ਼ਰੀਦਹ. ਫ਼ਾ آفریدہ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ.

ਆਫ਼ਰੀਦਨ. ਫ਼ਾ آفریدن ਕ੍ਰਿ-ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ.

ਆਫਰੀਦੀ. ਦੇਖੋ, ਅਫਰੀਦੀ.

ਆਫਰੀਨ. ਦੇਖੋ, ਆਫ਼ਰੀਂ.

ਆਫ਼ਾਤ. ਅ਼ آفات ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸਰਕਸ਼ ਹੈ ਆਫਾਤ ਉਠਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਫਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਫਾਰ.

ਆਫੂ. ਦੇਖੋ, ਅਫੀਮ. "ਅਮਲੀ ਮਿਸ਼ਰੀ ਛਾਡਕੈ ਆਫੂ ਖਾਤ ਸਰਾਹਿ." (ਵ੍ਰਿੰਦ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਫਵ. "ਗੁਨਹਿ ਉਸ ਕੇ ਸਗਲ ਆਫੂ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੫)

ਆਫੂਆ ਕੀ ਬਰੀ. ਸੰਗਯਾ-ਅਫੀਮ ਦੀ ਗੋਲੀ. ਅਫ਼ਯੂਨ ਦਾ ਮਾਵਾ. "ਅਮਿਤ ਆਫੂਆ ਕੀ ਬਰੀ ਖਾਇ ਚਵਾਈ ਭੰਗ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੧)

ਆਬ. ਫ਼ਾ آب ਸੰਗਯਾ-ਜਲ. ਪਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਆਪ ੯ ਅਤੇ ਅਬਜ. "ਦਰਖਤ ਆਬ ਆਸ ਕਰ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਪਾਰਾ। ੩ ਮੋਤੀ। ੪ ਆਭਾ. ਚਮਕ. ਦਮਕ। ੫ ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ। ੬ ਮੁੱਲ. ਕ਼ੀਮਤ। ੭ ਦਰਜਾ. ਰੁਤਬਾ। ੮ ਰਸਮ. ਰਿਵਾਜ। ੯ ਆਦਤ. ਸੁਭਾਉ. "ਸਚ ਕੀ ਆਬ ਨਿਤ ਦੇਹਿ ਪਾਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸ ਪਾਣੀ ਦੇਓ.

ਆਂਬ. ਸੰਗਯਾ- ਅੰਬ. ਆਮ੍ਰ. "ਪਾਕਨ ਲਾਗੇ ਆਂਬ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਭਾਵ, ਜਿਗ੍ਯਾਸੀ ਸ਼ੁੱਭ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਲਗੇ.

ਆਬ ਹ਼ਯਾਤ } ਫ਼ਾ آب حیات آب حیواں ਆਬੇ **ਆਬ ਹੈਵਾਨ** } ਹ਼ਯਾਤ. ਸੰਗਯਾ-ਹ਼ਯਾਤ (ਜੀਵਨ) ਦਾ ਪਾਨੀ. ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੁਧਾ.

ਆਬਕਾਰ. ਫ਼ਾ آبکار ਅ਼ਰਕ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸ਼ਰਾਬ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ.

ਆਬਕਾਰੀ. ਫ਼ਾ آبکاری ਸੰਗਯਾ-ਅ਼ਰਕ਼ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ.

ਆਬਖ਼ੋਰਾ. ਫ਼ਾ آبخورہ ਸੰਗਯਾ-ਬਖੋਰਾ.ਆਬ (ਪਾਣੀ) ਪੀਣ ਦਾ ਭਾਂਡਾ. ਪਿਆਲਾ.

ਆਬਗੀਰ. ਫ਼ਾ آبگیر ਸੰਗਯਾ-ਆਬ (ਜਲ) ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਤਾ. ਟੋਆ. ਤਾਲ। ੨ ਖਾਈ. ਨਾਲਾ। ੩ ਜਲ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ. ਘੜਾ. ਗਾਗਰ.

ਆਬਗੂੰ. ਫ਼ਾ آبگوں ਵਿ-ਪਾਣੀ ਰੰਗਾ। ੨ ਆਬਦਾਰ. ਚਮਕੀਲਾ। ੩ ਚਮਕੀਲੀ ਤਲਵਾਰ। ੪ ਇੱਕ ਨਹਿਰ, ਜੋ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਆਬ ਜਮਜਮ. ਜ਼ਮਜ਼ਮ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਹੱਜ ਅਤੇ ਜਮਜਮ.

ਆਬਦਾਰ. ਫ਼ਾ آبدار ਵਿ-ਚਮਕੀਲਾ. ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ-ਸੁਰਾਹੀ ਬਰਦਾਰ.ਉਹ ਆਦਮੀ, ਜੋ ਪਾਨੀ ਲੈਕੇ ਅਮੀਰਾਂ ਪਾਸ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਾਜਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਆਬਨੂਸ. ਫ਼ਾ آبنوس ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਰਾਨੀ ਗੇਲੀ ਬਹੁਤ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਕਲਮਦਾਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਗਾਠਾਂ ਅਤੇ ਸੋਟੀਆਂ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਸੁੰਦਰ ਚੀਜਾਂ ਬਣਦੀਆਂ

ਹਨ. ਇਹ ਦਰਖ਼ਤ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. L. Diospyros emenum. ਯੂ. ebenos. ਅੰ. ebony.

ਘੁੰਘਟ ਉਘਾਰ ਕਾਰੀ ਨਾਇਕਾ ਦੀਦਾਰ ਦੀਨ,
ਦੇਖਤ ਹੀ ਭਾਂਡੀਗਈ ਹਾਂਡੀ ਦਾਧੀ ਫੂਸ ਕੀ,
ਭੇਡਨ ਕੇ ਦੌਰ ਪਰੀ ਹੌਲ ਪਰੀ ਘੂਸਨ ਕੇ,
ਕੱਵਨ ਕੇ ਰੌਰ ਪਰੀ ਆਪਨੇ ਜਲੂਸ ਕੀ,
ਕਾਂਬਰੀ ਨਿਕਾਰੀ ਕਰੀ ਕੋਲਾ ਕੀ ਬਿਗਾਰੀ ਕੁਲ,
ਭਨਤ "ਪੁਰਾਨ" ਨ ਅਗਾਰੀ ਕੁਹੂ ਹੂਸ ਕੀ,
ਤਵਾ ਮੇ ਨ ਤਾਬ ਰਹੀ ਕਾਜਰ ਬੇ ਆਬ ਭਈ,
ਤੇਰੀ ਆਬ ਦੇਖੇ ਆਬ ਗਈ ਆਬਨੂਸ ਕੀ.

ਆਬਪਾਸ਼ੀ. ਫ਼ਾ آبپاشی ਸੰਗਯਾ—ਸੇਚਨ. ਸਿੰਚਾਈ. ਜਲ ਸਿੰਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜਲ ਛਿੜਕਨਾ.

ਆਬਰੂ. ਫ਼ਾ آبرو ਸੰਗਯਾ—ਰੂ (ਚੇਹਰੇ) ਦੀ ਆਬ. ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. ਇੱਜ਼ਤ. "ਵਿਚ ਸਭਾ ਆਬਰੂ ਖੋਇ ਤੋਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਬਰੇ. ਸੰਗਯਾ—ਆਮ੍ਰ. ਅੰਬ. "ਕਕਰੀ ਆਬਰੇ ਪਕਾਏ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਭਾਵ. ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਕਰਮ ਹੋਗਏ. ਦੇਖੋ, ਫੀਲੁ.

ਆਬਰੋ. ਦੇਖੋ, ਆਬਰੂ. "ਗਈ ਆਬਰੋ ਦੀਰਘ ਆਜ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਬਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕੱਚੀ ਅੰਬੀ। ੨ ਇਮਲੀ। ੩ ਇਮਲੀ ਦਾ ਫਲ। ੪ ਦੇਖੋ, ਆਵਲੀ.

ਆਬਾਦ. ਅ਼ آباد ਅਬਦ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਯੁਗ (ਜੁਗ). ੨ ਫ਼ਾ. ਵਸਤੀ. ਸ਼ਹਿਰ। ੩ ਉਸਤਤਿ। ੪ ਵਿ—ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਬਾਦਾਨ. ਫ਼ਾ آبادان ਆਬਾਦ. ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ. "ਆਬਾਦਾਨ ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਇ਼ਰਾਕ਼ੇ ਅ਼ਰਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ.

ਆਬਾਦੀ. ਫ਼ਾ آبادی ਸੰਗਯਾ—ਬਸਤੀ. ਵਸੋਂ। ੨ ਜਨ ਸੰਖ੍ਯਾ. ਮਰਦੁਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ.

ਆ਼ਬਿਦ. ਅ਼ عابد ਵਿ—ਇ਼ਬਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਜਨੀਕ. ਭਗਤ.

ਆਬੀ. ਫ਼ਾ آبی ਵਿ—ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਪਣਿਆਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਤਰਾਵਤ. ਨਮੀ। ੩ ਮੁਰਗ਼ਾਬੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਬਾਜਨ ਸਾਥ ਆਬੀਅਨ ਲੇਹੀਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੧)

ਆਬੂ. ਸੰ. ਅਰ੍ਬੁਦ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਅਰਵਲੀ ਪਰਬਤ ਦੀ ਇੱਕ ਚੋਟੀ, ਜੋ ਸਿਰੋਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਬਲੰਦੀ ੩੯੩੦ ਫੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਟਿੱਲੇ "ਗੁਰੂ ਸ਼ਿਖਰ" ਦੀ ਉਚਾਣ ੫੬੫੦ ਫੁੱਟ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਨਾ ਹਵਨ-ਕੁੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਗਨਿਕੁਲ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਪੂਤ.

ਇੱਥੇ ਜੈਨ ਮੰਦਿਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ. ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਇਸ ਥਾਂ ਗਰਮੀ ਕੱਟਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਆਬੇਹੈਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਆਬ ਹੈਵਾਨ.

ਆਬੇ ਬਕ਼ਾ. ਫ਼ਾ آبِ بقا ਸੰਗਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੁਧਾ.

ਆਂਬ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਮ੍ਰ. ਅੰਬ.

ਆਭਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਭਾ (ਸ਼ੋਭਾ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਭਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਗਹਿਣਾ. ਭੂਸ਼ਣ. "ਹਰਿਨਾਮ ਰੰਗ ਆਭਰਣੀ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੨ ਪੋਸ਼ਣ. ਪਰਵਰਿਸ਼. ਪਾਲਨ.

ਆਭਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੋਭਾ। ੨ ਪ੍ਰਭਾ. ਚਮਕ। ੩ ਉਪਮਾ.

ਆਭਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ. ਝਲਕ. ਛਾਇਆ.

ਆਭਾਗਾ. ਦੇਖੋ, ਅਭਾਗਾ. "ਜਨਮਤ ਕੀ ਨ ਮੂਓ ਆਭਾਗਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਆਭਾਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਭਾ (ਸ਼ੋਭਾ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਭਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੋਝ. ਭਾਰ। ੨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ। ੩ ਉਪਕਾਰ. ਇਹਸਾਨ। ੪ ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨੭.

ਆਭਿਖੇਕ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਖੇਕ। ੨ ਵਿ—ਅਭਿਖੇਕ ਸੰਬੰਧੀ.

ਆਭਿਰਯ. ਦੇਖੋ. ਅਭਿਰਯ.

ਆਭਿਜ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਜ.

ਆਭੁਲ. ਦੇਖੋ, ਅਭੁਲ. "ਆਪ ਆਭੁਲ ਨ ਭੁਲਉ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਆਭੂਖਣ / **ਆਭੂਖਨ** ਸੰ. ਆਭੂਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਹਿਣਾ. ਜ਼ੇਵਰ. "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਭੂਖਨ ਪਹਿਰੀਜੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਅਲੰਕਾਰ. ਕਾਵ੍ਯ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ.

ਆਭੋਗ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਧ੍ਰਵਪਦ ਆਦਿ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਭਾਗ. ਭੋਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ.

ਆਭੰਜ. ਦੇਖੋ, ਅਭੰਜ.

ਆਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਉਂ. ਅਨਪਚ ਅੰਨ ਦਾ ਰਸ, ਜੋ ਅੰਤੜੀ ਤੋਂ ਗੁਦਾ ਰਸਤੇ ਡਿਗਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਮ-ਪਾਤ ੨। ੨ ਸੰ.ਆਮ੍ਰ.ਅੰਬ। ੩ ਸੰ.ਆਮਯ.ਰੋਗ. "ਸੁਨ ਲਹਿਣਾ ਹਰਖਜੋ ਰਿਦੇ ਜਜੋਂ ਆਮੀ ਖ੍ਵੈ ਆਮ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਜਿਵੇਂ ਰੋਗੀ ਰੋਗ ਨੂੰ ਖੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੪ ਅ਼ عام ਅ਼ਾਮ. ਵਿ—ਸਾਮਾਨ੍ਯ. ਮਾਮੂਲੀ. ਸਾਧਾਰਣ. ਜੋ ਖ਼ਾਸ ਨਹੀਂ। ੫ ਪ੍ਰਸਿੱਧ। ੬ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ.

ਆਮਖ. ਦੇਖੋ, ਆਮਿਖ.

ਆਮ ਖਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਦਰਬਾਰੀ ਕਮਰਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਸ ਦਰਬਾਰੀ ਅਤੇ ਆ਼ਮ ਲੋਕ ਹ਼ਾਜ਼ਿਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ੨ ਉਹ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਅਤੇ ਖਾਸ ਨੂੰ ਹਾਜਿਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਹੋਵੇ. "ਆਮ ਖਾਸ ਮੇ ਕਰੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਮਦ. ਫ਼ਾ آمد ਆਇਆ. "ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ." (ਤਿਲੰ ਨਾਮਦੇਵ) ਕਿੱਥੇ ਆਇਆ ਕਿੱਥੇ ਤੂੰ ਗਿਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਮਦਨੀ. ਸੰ. ਆਯ. "ਆਮਦ ਖ਼ਰਚ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਮਦਨ. ਫ਼ਾ آمدن ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣਾ. ਆਗਮਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਮਦ. ਆਮਦਨੀ.

ਆਮਦੰਦ. ਫ਼ਾ آمند ਉਹ (ਵਹ) ਆਏ.

ਆਮਨ. ਸੰ. आमनस्—ਆਮਨਸ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੋਗ. ਬੀਮਾਰੀ.

ਆਮਨਾਯ. ਸੰ. आम्नाय. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੇਦ। ੨ ਅਭ੍ਯਾਸ। ੩ ਰੀਤਿ. ਮਰਯਾਦਾ (ਮਰਜਾਦਾ). ੪ ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਯ. ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਆਮ ਪਾਤ. ਆਮ (ਕੱਚੇ) ਗਰਭ ਦਾ ਪਾਤ(ਡਿਗਣਾ). ਦੇਖੋ, ਗਰਭ ਸ੍ਰਾਵ। ੨ ਆਂਉਂ ਦੇ ਡਿਗਣ ਨੂੰ ਭੀ ਆਮਪਾਤ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਠਰਾਗਨਿ ਦੇ ਨਿਰਬਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਨਪਚ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅੰਨ ਦਾ ਕੱਚਾ ਰਸ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਹੀ ਆਂਉਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੋਕੇ ਅੰਤੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਆਂਉਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੁਰਗੰਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਪਾਨੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਚਾਵਲ ਸਾਬੂਦਾਨਾ ਆਦਿਕ ਨਰਮ ਗਿਜਾ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਏ, ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰੜੇ ਭੋਜਨ ਦੁਖਦਾਈ ਹਨ. ਜੇ ਅੰਤੜੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੋਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਉਂ ਨਾਲ ਲਹੂ ਆਵੇ ਅਤੇ ਮੈਲ ਦਰਦ ਨਾਲ ਝੜੇ, ਤਦ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰੋੜਾ ਅਥਵਾ ਪੇਚਿਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਪੇਚਿਸ਼.

ਆਂਉਂ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਹਾਊਬੇਰ, ਅਦਰਕ, ਮੋਥਾ ਅਤੇ ਪਿੱਤ ਪਾਪੜਾ ਉਬਾਲਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਬਿੱਲ ਦਾ ਗੁੱਦਾ ਗੁੜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਖਾਣਾ ਜਾਂ ਚਾਯ ਦੀ ਤਰਾਂ ਪੀਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ. ਸੁੰਢ, ਚਿੱਟਾ ਜੀਰਾ, ਸੇਂਧਾ ਲੂਣ, ਹਿੰਗ, ਜਾਇਫਲ, ਅੰਬ ਦੀ ਗੁਠਲੀ, ਬਿੱਲ,ਕੱਥ ਅਤੇ ਭੜਿੰਗੀ ਦਾ ਚੂਰਣ ਦਹੀਂ ਨਾਲ ਫੱਕਣਾ ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਆਮਪਾਤ ਅਰੁ ਸ੍ਰੋਣਤ ਪਾਤਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਆਮਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੋਗ. ਬੀਮਾਰੀ। ੨ ਹਾਨੀ. ਨੁਕਸਾਨ। ੩ ਬਦਹਜ਼ਮੀ.ਅਜੀਰਣ। ੪ ਊਂਟ.

ਸ਼ੁਤਰ.

ਆਮਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰ. "ਆਪ ਗਵਾਇ ਆਮਰ ਰਹੇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) "ਹੋਇ ਆਮਰੋ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਬੈਠਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ آمر ਆਮਿਰ. ਜੋ ਅਮਰ ਕਰੇ. ਜੋ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇ. "ਧੁਰ ਕੀ ਭੇਜੀ ਆਈ ਆਮਰ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ। ੩ ਅ਼ عمر ਅ਼ੱਮਰ. ਕਮਜ਼ੋਰ. ਨਿਰਬਲ. "ਇਹੁ ਆਮਰ ਹਮ ਗੁਰਿ ਕੀਏ ਦਰਬਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਇਹ ਮਾਇਆ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਏ.

ਆਮਰਸ, ਆਮਰਖ } ਸੰ. ਆਮਰ੍ਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਕ੍ਰੋਧ. ਗੁੱਸਾ. "ਇਰਖਾ ਪਰੁਖਾ ਛਲ ਆਮਰਖਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਈਰਖਾ ਰੁੱਖਾਪਨ ਕਪਟ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ। ੨ ਸੰ. ਆਮਰ੍ਸ਼. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨਾ। ੩ ਮਸ਼ਵਰਾ. ਸਲਾਹ. ਮੰਤ੍ਰ.

ਆਮਰਿ, ਆਮਰੀ, ਆਮਰੁ } ਦੇਖੋ, ਅਮਰ ਅਤੇ ਆਮਰ. "ਅਜੀ ਆਮਰੀ ਨਿਵਲਕਾ ਕਰਮ ਵਾਰੇ." (ਦੱਤਾਵ) ਅਜ ਅਮਰ ਯੋਗਾਭ੍ਯਾਸੀ

ਆਮਰੂਦ. ਦੇਖੋ, ਅਮਰੂਦ.

ਆਮਰੋ. ਦੇਖੋ, ਆਮਰ.

ਆਮਲ. ਦੇਖੋ, ਆਮਿਲ.

ਆਮਲਕ. ਦੇਖੋ, ਆਉਲਾ. "ਹਾਥ ਆਮਲਕ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਮਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮਲੀ.

ਆਮਾਸ਼ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਮ (ਕੱਚੇ) ਅੰਨ ਦੇ ਠਹਿਰਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਮੇਦਾ. ਜਠਰ। ੨ ਅੰਤੜੀ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੱਚੇ ਅੰਨ ਦਾ ਰਸ ਜਾਕੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਤੋਂ ਪਿੱਤ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. Duodenum.

ਆਮਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਤ.

ਆਮਾਦਹ. ਫ਼ਾ آماده ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ.

ਆਮਾਲ. ਅ਼ اعمال ਅਅ਼ਮਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਮਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਕਰਮ. ਕਰਤੂਤਾਂ. ਕਰਣੀਆਂ.

ਆਮਿ. ਦੇਖੋ, ਆਮਯ ਅਤੇ ਤਾਮਿ.

ਆਮਿਖ. ਸੰ. ਆਮਿਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਂਸ (ਮਾਸ). ਗੋਸ਼੍ਤ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਤਜਹੁ ਆਮਿਖ ਕੋ ਖਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਮਿਲ. ਅ਼ عامل ਅ਼ਾਮਿਲ. ਅ਼ਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਭ੍ਯਾਸੀ. ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਹਿਲਕਾਰ. ਕਰਮਚਾਰੀ. "ਆਮਿਲ ਮੁਲਕਨ ਕੇ ਜਿਸ ਥਾਈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਲੀ ਅਹੁਦਾ. ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਅੱਲ ਭੀ ਹੁਣ ਆਮਿਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੪ ਕਾਰੀਗਰ.

ਆਮੀ. ਵਿ—ਆਮਯ (ਰੋਗ) ਵਾਲਾ. ਰੋਗੀ. ਦੇਖੋ, ਆਮ ੩। ੨ ਅ਼ آمین Amen.* ਵ੍ਯ—ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਵੇ. ਏਵਮਸ੍ਤੁ. ਤਥਾਸ੍ਤੁ। ੩ ਕ਼ਬੂਲ ਕਰੋ. ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ.

ਆਮੂ. ਫ਼ਾ آمو ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਖ਼ਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਿਆ, ਜੋ ਈਰਾਨ ਤੂਰਾਨ ਦੇ ਮੱਧ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ (oxus). "ਆਮੂ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ ਈਸਰਾਸਤ੍ਰ ਕਹਿ ਅੰਤ." (ਸਨਾਮਾ) ਆਮੂ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਤੀ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਫਾਹੀ (ਪਾਸ਼).

ਆਮੇਖ਼ਤਹ. ਫ਼ਾ. آمیختہ ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਮੇਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ آمیختن ਕ੍ਰਿ—ਮਿਲਾਉਣਾ. ਮ੍ਰਿਸ਼੍ਰਣ.

ਆਮੇਜ਼. ਫ਼ਾ آمیز ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ. ਮਿੱਸਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਰੰਗਾਮੇਜ਼."

---

* ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ (ਅਰਦਾਸ) ਪਿੱਛੋਂ ਈਸਾਈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਅਸਲੋਂ ਇਹ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ—ਸਚਮੁੱਚ, ਵਸਤੁਤ: ਆਦਿ.

ਆਮੇਜ਼ਿਸ਼. ਫ਼ਾ آمیزش ਸੰਗਯਾ—ਮਿਲਾਵਟ. ਮਿਲਾਪ.

ਆਮੇਯ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਅਮੇਉ। ੨ ਜੋ ਸਮਾ (ਮੇਉ) ਨਾ ਸਕੇ. ਮਾਂਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਚਖੰ ਦ੍ਵਾਰ ਆਮੇਯ ਵਾਹੰ ਸੁ ਆਵੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਮੇਰ / **ਆਮੇਰ਼** } ਜਯ (ਜੈ) ਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਨਗਰੀ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰ ਅਤੇ ਅੰਬੇਰ.

ਆਮੋ ਸਾਮਣੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰਸਪਰ ਸਨਮੁਖ. ਇੱਕ ਦੇ ਸਾਮਣੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ. "ਲੱਖ ਨਗਾਰੇ ਵੱਜਣ ਆਮੋ ਸਾਮਣੇ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਆਮੋਖਤਹ ਕਾਰ. ਫ਼ਾ آموختہ کار ਵਿ—ਕੰਮ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ. ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ.

ਆਮੋਖਤਨ. ਫ਼ਾ آموختن ਕ੍ਰਿ—ਸਿੱਖਣਾ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ। ੨ ਸਿਖਾਉਣਾ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣੀ.

ਆਮੋਦ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. "ਉਰ ਆਮੋਦ ਸੰਗ ਭੇ ਗਹਿਵਰ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਮੋਲ / **ਆਮੋਲਾ** / **ਆਮੋਲੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਮੋਲ। ੨ ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. "ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਸਿਰ ਬੇਚ ਆਮੋਲੀਆ." (ਵਾਰ, ਗਉ ਮ: ੪)

ਆਮੰਤ੍ਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬੁਲਾਉਣਾ. ਸੱਦਣਾ. ਸੰਬੋਧਨ। ੨ ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ. ਨਿਉਂਦਾ.

ਆਮ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਬ. ਆਂਮ. ਰਸਾਲ.

ਆਮ੍ਰ ਮੌਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਬ ਦਾ ਬੂਰ. ਅੰਬ ਦੀ ਮੰਜਰੀ.

ਆਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਮਦਨ.

ਆਯਸ / **ਆਯਸੁ** } ਆਗ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਆਇਸ.

ਆਯਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੌੜਾ। ੨ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਮਸਤਕ ਆਯਤ ਲੋਚਨ ਲੋਨੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਅ਼ آیت ਸੰਗਯਾ—ਕ਼ੁਰਾਨ ਅਤੇ ਅੰਜੀਲ ਦਾ ਪਦ. ਮੰਤ੍ਰ. ਤੁਕ. ਵਾਕ। ੪ ਨਿਸ਼ਾਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ। ੫ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ (ਸਿੱਧਿ).

ਆਯਤਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦਾ ਥਾਂ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਮੰਦਿਰ. ਦੇਵਾਲਯ.

ਆਯੱਤ. ਸੰ. आयत्त. ਵਿ—ਅਧੀਨ. ਪਰਵਸ਼.

ਆਯਦ. ਫ਼ਾ آید ਵਿ—ਆਵੇ. ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਆਵੇਗਾ। ੨ ਅ਼ عاید ਆ਼ਯਦ. ਉਲਟਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਘਟਨਾ. ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ ਦਾ ਕਿਸੇ ਬਾਤ ਪੁਰ ਠੀਕ ਬੈਠਣਾ.

ਆਯਨ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨ.

ਆਯਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ." "ਬਗਾਂ ਭਿ ਆਯਾ ਚਾਉ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩) ੨ ਪੁਰਤ. ਸੰਗਯਾ—ਦਾਈ. ਧਾਤ੍ਰਿ। ੩ ਫ਼ਾ آیا ਵਜ—ਕਯਾ. ਕੀ. ਅਥਵਾ.

ਆਯਾਮ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਸਤਾਰ. ਫੈਲਾਉ। ੨ ਨਿਯਮ (ਕ਼ਾਇ਼ਦੇ) ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਯਾਮ.

ਆਯੁ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਮਰ ਅਵਸਥਾ। ੨ ਘੀ. ਘ੍ਰਿਤ। ੩ ਪੁਰੂਰਵਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ। ੪ ਅੰਨ. ਅਨਾਜ। ੫ ਪਵਨ। ੬ ਔਲਾਦ। ੭ ਦਵਾ. ਔਖਧ.

ਆਯੁਸਮਾਨ / **ਆਯੁਖਮਾਨ** } ਸੰ. आयुष्मान्. ਵਿ—ਵਡੀ ਉਮਰ ਵਾਲਾ. ਚਿਰੰਜੀਵੀ.

ਆਯੁਖਾ. ਸੰ. आयुस्-ਆਯੁਸ੍. ਸੰਗਯਾ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ.

ਆਯੁਖ੍ਯ. ਸੰ. ਆਯੁਸ਼੍ਯ. ਵਿ—ਉਮਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਹਯਾਤ ਬਖ਼ਸ਼। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪੱਥ. ਬੀਮਾਰ ਦੇ ਖਾਣ ਲਾਇਕ ਪਦਾਰਥ। ੩ ਬਲ. ਤਾਕਤ.

ਆਯੁਤ. ਦੇਖੋ, ਅਯੁਤ ਅਤੇ ਆਯਤ.

ਆਯੁਧ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰੀਏ. ਹਥਿਆਰ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੨ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸੰਖ ਰਣਸਿੰਙਾ ਆਦਿਕ.

ਆਯੁਧਨ. ਜੰਗ. ਦੇਖੋ, ਆਯੋਧਨ. "ਘੋਰ ਆਯੁਧਨ ਐਸੋ ਭਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਆਯੁਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. "ਛਿਨ ਛਿਨ ਆਯੁਰ ਬੀਤਤ ਜਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਆਯੁਖਾ.

ਆਯੁਰ ਵੇਦ. ਸੰ. ਆਯੁਵੇਂਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਮਰ ਸੰਬੰਧੀ ਉਪਵੇਦ. ਵੈਦਵਿਦ੍ਯਾ. ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਚਾਰਯ ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ, ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈ. ਇਹ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਦਾ ਉਪਵੇਦ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪੋਥੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿੰਤੂ ਵੈਦ੍ਯਵਿਦ੍ਯਾ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਸਾਰੇ ਇਸ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਆਜਾਂਦੇ ਹਨ. "ਆਯੁਰ ਵੇਦ ਕੀਯੋ ਪਰਕਾਸਾ." (ਧਨੰਤਰਾਵ)

ਆਯੇਦ. ਫ਼ਾ. ਆਓ ਤੁਮ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ.

ਆਯੋਧਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੨ ਰਣ ਭੂਮਿ. ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ.

ਆਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਆ. "ਆਰ ਨਹੀਂ ਜਿਹ ਤੋਪਉ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਇਸ ਥਾਂ ਆਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤੀਕਨ ਬੁੱਧਿ (ਬਾਰੀਕ ਅਕਲ) ਹੈ। ੨ ਚਕ੍ਰ ਆਰੇ ਆਦਿ ਦਾ ਦੰਦਾ ਅਤੇ ਪਹੀਏ ਦਾ ਗਜ। ੩ ਕੱਚੀ ਧਾਤੁ। ੪ ਪਸ਼ੂ ਹੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਨੋਕਦਾਰ ਸੋਟੀ। ੫ ਅ਼ ੶ ਆ਼ਰ. ਲੱਜਾ. ਸ਼ਰਮ। ੬ ਸਿੰਧੀ. ਆਰ. ਪੁਚਕਾਰਨਾ. ਪਿਆਰ ਦੇਣਾ.

ਆਰਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਲਸ. "ਬਿਸਾਰ ਆਰਸੰ ਸਬੈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਲੋਕ ਜਾਗਹੀਂ." (ਸੂਰਜਾਵ) ੨ ਸੰ. ਆਸ਼ੰ. ਵਿ—ਰਿਸ਼ਿ (ਰਿਖੀ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਰਿਖੀ ਦੀ ਰਚਨਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਿਸ਼ਿ ਕਰਕੇ ਸੇਵ੍ਯ ਵੇਦ.

ਆਰਸਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਲਸਤਾ. ਸੁਸਤੀ. ਆਲਸਪਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰਾਸਤਾ.

ਆਰਸੀ. ਸੰ. ਆਦਸ਼ੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਦਰਪਣ. ਆਈਨਾ. "ਇਹੁ ਮਨੁ ਆਰਸੀ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਖੈ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) "ਜੈਸੇ ਤਾਰੋ ਤਾਰੀ ਔਰ ਆਰਸੀ ਸਨਾਹ ਸਸਤ੍ਰ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਦੇਖੋ, ਆਈਨਾ। ੨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਜੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਅੰਗੂਠੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨੀਦਾ ਹੈ. "ਕਹਾਂ ਸੁ ਆਰਸੀਆਂ ਮੁਹਿ ਬੰਕੇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਆਲਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ "ਆਰਸੀ" ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਆਰਕਤ. ਸੰ. ਆਰਕ੍ਤ. ਵਿ—ਲਾਲ. ਸੁਰਖ। ੨ ਲਾਲੀ ਦੀ ਝਲਕ ਸਹਿਤ.

ਆਰਕਤਾ ਜਲਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਰਕ੍ਤ (ਲਾਲ) ਜਲ ਵਾਲੀ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਰਜ. ਦੇਖੋ, ਆਰਯ.

ਆਰਜਤਾ. ਸੰ. ਆਯੰਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਭ੍ਯਤਾ. ਤਹਿਜ਼ੀਬ. "ਸਿਰਜਨ ਆਰਜਤਾਯ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਤਾ. ਉੱਤਮਤਾ। ੩ ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ. ਸਰਲਤਾ.

ਆਰਜਨੀ. ਸੰ. ਅਜੁੰਨੀ. ਵਿ—ਅਰਜੁਨ (ਚਾਂਦੀ) ਜੇਹੀ ਚਿੱਟੀ. ਉੱਜਲ। ੨ ਅਰਜਨ (ਸੰਗ੍ਰਹ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ. "ਨਮੋ ਆਰਜਨੀ ਮਾਰਜਨੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਆਰਜਵ. ਸੰ. ਆਜੰਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਧਾਪਨ. ਛਲ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਸਰਲਤਾ. "ਆਰਜਵ ਬਿਨਾ ਕੁਟਿਲਤਾ ਜੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਵਿ—ਸਿੱਧਾ. ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ.

ਆਰਜਾ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਯੁਖਾ. ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰਯਾ. "ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ." (ਜਪੁ) ੩ ਸੰ. ਆਯੰਜਾ. ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੪ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਗਾਹਾ। ੫ ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਨੇਕ ਔਰਤ. "ਭਨੈ ਨਿਜ ਭਾਰਜਾ ਸੋਂ ਆਰਜਾ! ਸ੍ਰਵਣ ਕਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰਜਾਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਰਜਾ—ਅਵਧਿ. ਉਮਰ ਦੀ ਮਯਾਦ (ਮਿਆਦ). ਦੇਖੋ, ਅਰਜਾਧਿ.

ਆਰਜਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਰਜਾ (ਉਮਰ) ਦਾ ਵੈਰੀ, ਬੁਢੇਪਾ. ਜਰਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਰਜਾਰਿ ਅਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਮਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬੁਢੇਪਾ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤ. ਸੁਧਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਰਜਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਜਾਰਿ। ੨ ਆਯੁਸ. ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. "ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਜੈਸੇ ਸਰਪ ਆਰਜਾਰੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਰਜੀ. ਅ਼ عارضی ਅ਼ਾਰਜੀ. ਵਿ—ਜੋ ਪਾਇਦਾਰ ਨਹੀਂ. ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਆਰਜ਼ੂ. ਫ਼ਾ آرزو ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. ਅਭਿਲਾਖਾ. ਚਾਹ.

ਆਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਲੋਹਾ ਆਦਿਕ ਧਾਤੁ ਤਪਾਉਣ ਅਤੇ ਢਾਲਣ ਦੀ ਭੱਠੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਣਿ. "ਕਾਇਆ ਆਰਣ ਮਨ ਵਿਚਿ ਲੋਹਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਡੂੰਘਿਆਈ. ਗੰਭੀਰਤਾ। ੩ ਟੋਆ. ਤਾਲ। ੪ ਸਿੰਧੀ. ਜੰਗ. ਯੁੱਧ.

ਆਰਣ ਸੁਤ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰਣ (ਤਾਲ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਕਮਲ. "ਆਰਣਸੁਤ ਕਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਰ ਲਾਯੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਹਸ੍ਤਕਮਲ ਸਿਰ ਲਾਇਆ। ੨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ.

ਆਰਣਿ. ਆਰਣ ਵਿੱਚ. ਲੋਹਾ ਆਦਿਕ ਧਾਤੁ ਪਘਾਰਣ ਅਤੇ ਤਾਉਣ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ. "ਜਿਉ ਆਰਣਿ ਲੋਹਾ ਪਾਇ ਭੰਨਿ ਘੜਾਈਐ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜਲ ਦੀ ਭੌਰੀ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ.

ਆਰਤ / **ਆਰਤਾ** ਸੰ. ਆਰ੍‍ਤ—ਆਰ੍‍ਤ. ਵਿ—ਕਾਇਰ. ਕਾਤਰ. ਬੁਜ਼ਦਿਲ। ੨ ਦੁਖੀ. ਪੀੜਿਤ. "ਆਰਤ ਦੁਆਰ ਰਟਤ ਪਿੰਗੁਰੀਆ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਗੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ." (ਧਨਾ ਧੰਨਾ) ਹੇ ਗੋਪਾਲ! ਤੇਰਾ ਆਰਤ ਦਾਸ ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਹੈ. ਕਈ ਅਜਾਣ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਰਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੰਨੇ ਜੱਟ ਦਾ ਆਰਤੀ ਦੀ ਥਾਂ "ਆਰਤਾ" ਹੈ.†

ਆਰਤਿ. ਸੰ. ਆਰ੍‍ਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪੀੜ. ਦਰਦ. ਦੀਨਤਾ.

ਆਰਤੀ. ਸੰ. ਆਰਾਤ੍ਰਿਕ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਰਾਤਬਿਨਾ ਭੀ ਹੋਵੇ. ਅਰਥਾਤ—ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਪੂਜ੍ਯ ਅੱਗੇ ਦੀਵੇ ਘੁਮਾਕੇ ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ. ਆਰਤੀ ਦਿਨ ਨੂੰ ਭੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਰਾਤ੍ਰਿਕ ਸੰਗਯਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਵਾਰ ਚਰਣਾ ਅੱਗੇ, ਦੋ ਵਾਰ ਨਾਭਿ ਤੇ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਦੀਵੇ ਘੁਮਾਂਉਣੇ ਚਾਹੀਏ, ਅਰ ਦੀਵੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੌ ਤੀਕ ਜਗਾਉਣੇ ਵਿਧਾਨ ਹਨ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਇਸ ਆਰਤੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ (ਕੁਦਰਤੀ) ਆਰਤੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੱਸੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ— "ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲ ਰਵਿ ਚੰਦ ਦੀਪਕ ਬਨੇ—" ਸ਼ਬਦ. ਦੇਖੋ, ਦੀਪਦਾਨ। ੨ ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ. ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ. "ਸੋਦਰ ਆਰਤੀ ਗਾਵੀਐ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਪੁ ਉਚਾਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਨੰਦ ਦਾ ਗੀਤ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚੀ ਆਰਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ. "ਜੈ ਘਰਿ ਕੀਰਤਿ ਆਖੀਐ" ਤੋਂ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ "ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ ਸੋਹਿਲਾ" ਅਤੇ "ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ਭਵਖੰਡਨਾ, ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ ਵਾਜੰਤ ਭੇਰੀ." ਪਾਠ ਆਉਣ ਤੋਂ "ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ" ਸੰਗਯਾ ਹੋਗਈ ਹੈ.

ਆਰਦ. ਫ਼ਾ آرد ਸੰਗਯਾ—ਆਟਾ. ਚੂਨ. ਪੀਠਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ। ੨ ਲਿਆਵੇ. ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਲਿਆਵੇਗਾ. ਆਵੁਰਦਨ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਇਹ ਰੂਪ ਹੈ.

ਆਰਦ੍ਰ. ਸੰ. ਆਰ੍‍ਦ੍ਰ. ਵਿ—ਗਿੱਲਾ. ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਰਨ. ਵਿ—ਅਰੁਣਤਾ ਵਾਲਾ. ਲਾਲ ਰੰਗਾ. "ਜਰੀ ਸੰਗ ਜਰੇ ਰਾਜੈਂ ਆਰਨ ਉਛਾਰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਲਾਲ ਉਛਾੜ (ਗ਼ਿਲਾਫ਼) ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰਣ। ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਨਜ (ਬਨ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਆਰਨ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਆਰਨ ਜਿਤ ਦਿਸ ਘਨੀ ਨਿਹਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਦੇਖੋ, ਆਰਨਜ.

ਆਰਨਜਾਤ. ਆਰਣ (ਤਾਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

† ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਥਾਂ ਆਰਤਾ ਸ਼ਬਦ ਆਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਅਕਸਰ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਆਰਤੀ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ :—"ਆਰਤਾ ਕੀਜੈ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ। ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕੇ ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਾਹ ਕਾ." * * *

ਕਮਲ. ਦੇਖੋ, ਆਰਣਸੁਤ. "ਆਨਨ ਆਰਨਜਾਤ ਸੁਹਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਰਨਜ. ਸੰ. आरण्य. ਵਿ—ਅਰਣ੍ਯ (ਬਨ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਜੰਗਲੀ.ਬਨੈਲਾ.

ਆਰਨਜਕ. ਸੰ. आरण्यक. ਅਰਣ੍ਯ (ਬਨ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਨਪ੍ਰਸ੍ਥ। ੨ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭਾਗ, ਜੋ ਬਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਬਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਏ. ਦੇਖੋ, ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਨਜਕ ਆਦਿ.†

ਆਰਫ. ਅ਼ عارف ਆ਼ਰਿਫ. ਵਿ—ਉ਼ਰਫ਼ (ਗਜਾਨ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਆਤਮਗਜਾਨੀ. ਮਅ਼ਰਫ਼ਤ ਦਾ ਗਜਾਤਾ. "ਆਰਫ ਕਾਮਿਲ ਵਲੀ ਵਲਾਯਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰਬ. ਸੰਗਜਾ—ਅ਼ਰਬ ਦੇਸ਼। ੨ ਅ਼ਰਬ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਅ਼ਰਬੀ. "ਆਰਬ ਕੇ ਆਰਬੀ ਅਰਾਧੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਹੈਂ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਅ਼ਰਬ ਦੀ ਬੋਲੀ ਅ਼ਰਬੀ. "ਕਹੂੰ ਆਰਬੀ ਤੋਰਕੀ ਪਾਰਸੀ ਹੋ." (ਅਕਾਲ) ੪ ਅ਼ਰਬ ਦਾ ਘੋੜਾ. "ਕਛੇ ਆਰਬੀ ਪੱਬ ਮਾਨੋ ਸਪੱਛੈ."(ਪਾਰਸਾਵ)

ਆਰਬਲ } ਸੰਗਜਾ—ਆਯੁ—ਬਲ.ਉਮਰ ਅਤੇ ਬਲ।
ਆਰਬਲਾ } ੨ ਉਮਰ. ਅਵਸਥਾ. "ਬਰਖ ਬਹੱਤਰ ਭਈ ਆਰਬਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰਬੀ. ਦੇਖੋ, ਆਰਬ.

ਆਰਭਟੀ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਨਾਟਕ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀਰ ਅਤੇ ਰੌਦ੍ਰ ਰਸ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ। ੨ ਨਾਟਕਸ਼ਾਲਾ. ਥੀਏਟਰ। ੩ ਦਿਲਾਵਰੀ. ਦਿਲੇਰੀ. ਹੌਸਲਾ.

ਆਰਮੇਨੀਆ. ਦੇਖੋ, ਅਰਮਨੀ.

ਆਰਯ. ਸੰ. आर्य्य. ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਭਲਾ. ਨੇਕ। ੨ ਪੂਜਜ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਆਰਯਾਵਰ੍ਤ (ਭਾਰਤ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ.

ਆਰਯ ਸਮਾਜ. ਰਿਆਸਤ ਮੋਰਵੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਟੰਕਾਰਾ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅੰਬਾ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਘਰ ਸਨ ੧੮੨੪ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਸੰਨਯਾਸੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣਕੇ ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਾਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ. ਮਥੁਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਵਿਰਜਾਨੰਦ ਪੰਡਿਤ ਤੋਂ ਵਜਾਕਰਣ ਪੜ੍ਹਿਆ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈਸਾਈ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਕੇ ਇਸ ਸਾਧੂ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੇਦਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੰਗ ਜਾਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਆਲ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਦ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਨਵੀਨ ਨਿਯਮ ਥਾਪੇ. ਇਸ ਸੱਜਨ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਆਰਯ ਸਮਾਜ" ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ "ਸਤਜਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ.

ਸਾਧੂ ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੩੦ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੮੮੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ.

ਆਰਯ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਸਾਰੇ ਸਤਜ, ਵਿਦਜਾ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਵਿਦਜਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਹੈ.

(੨) ਈਸ਼੍ਵਰ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਰੂਪ, ਨਿਰਾਕਾਰ, ਸਰ੍ਵਸ਼ਕ੍ਤਿਮਾਨ, ਨਜਾਯਕਾਰੀ, ਦਯਾਲੁ, ਅਜਨਮਾ, ਅਨੰਤ, ਨਿਰ੍ਵਿਕਾਰ, ਅਨਾਦਿ, ਅਨੁਪਮ, ਸਰ੍ਵਾਧਾਰ, ਸਰ੍ਵੇਸ਼੍ਵਰ, ਸਰ੍ਵਵਜਾਪਕ, ਸਰ੍ਵਾਂਤਰਯਾਮੀ, ਅਜਰ, ਅਮਰ, ਅਭਯ, ਨਿਤਜ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ. ਉਸੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੇ ਯੋਗਜ ਹੈ.

(੩) ਵੇਦ ਸਤਜਵਿਦਜਾਵਾਂ ਦਾ ਪੁਸ੍ਤਕ ਹੈ. ਵੇਦ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸਾਰੇ ਆਰਯਾਂ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ.

(੪) ਸਤਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸਤਜ ਦੇ ਛੱਡਣ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ.

(੫) ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਸਤਜ ਅਸਤਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ.

(੬) ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰਯ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੁੱਢ ਉਦੇੱਸ਼ਜ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ, ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਉੱਨਤਿ ਕਰਨਾ.

(੭) ਸਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਾਥ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ

† ਚਾਰ ਆਰਣਜਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ—ਵ੍ਰਿਹਦ, ਤੈਤਿੱਰੀਯ, ਐਤ੍ਰੇਯ ਅਤੇ ਕੌਸ਼ੀਤਕੀ.

ਯਥਾਯੋਗਯ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਏ.

(੮) ਅਵਿਦਯਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦਯਾ ਦੀ ਵ੍ਰਿੱਧਿ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ.

(੯) ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਉੱਨਤਿ ਵਿੱਚ ਸੰਤੋਖੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਦੀ ਉੱਨਤਿ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਉੱਨਤਿ ਜਾਣਨੀ ਚਾਹੀਏ.

(੧੦) ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਰਵ ਹਿਤਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਪਰਤੰਤ੍ਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਹਿਤਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਰਹਿਣ.

ਆਰਯਾ. ਸੰ. आर्य्या. ਸੰਗਯਾ—ਆਰਯ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ. ਉੱਤਮ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਮਾਤਾ। ੩ ਦਾਦੀ। ੪ ਸੱਸ। ੫ ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ। ੬ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਗਾਹਾ। ੭ ਵਿ—ਭਲੀ. ਨੇਕ.

ਆਰਯਾ ਵਰਤ. ਸੰ. आर्य्या वर्त. ਸੰਗਯਾ—ਆਰਯ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਉਹ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਹਿਮਾਲੈ, ਦੱਖਣ ਵਿੰਧ੍ਯਾਚਲ. ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾਡੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਅ਼ਰਬ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.* ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਆਰਯਾਵਰਤ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਆਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਦਾਰ ਇੱਕ ਸੰਦ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਲਕੜੀ ਚੀਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੨ ਰੌਲਾ. ਡੰਡ. ਸ਼ੋਰ। ੩ ਉਰਾਰ. ਉਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ. "ਕਛੁ ਆਰਾ ਪਾਰ ਨ ਸੂਝ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਆ। ੫ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ—ਵਾਲਾ. ਵਾਨ. ਜੈਸੇ—ਅਵਗੁਣਿਆਰ. ਇਹ ਹਾਰਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. "ਅਵਗਨਿਆਰੇ ਪਾਥਰ ਭਾਰੇ." (ਨਟ ਮ: ੪)

ਆਂਰਾ. ਫ਼ਾ آنرا ਉਸ ਨੂੰ. ਉਸੇ.

ਆਰਾਉ. ਫ਼ਾ آرا ਆਰਾ. ਵਿ—ਆਰਾਸ੍ਤਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿੰਗਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਆਰਾਮ. ਉਪਬਨ. ਬਾਗ. "ਜਾਕੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ ਆਰਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਜਿਸ ਦੇ ਘਾਹ ਅਤੇ ਬਿਰਛ ਆਰਾਮ (ਬਾਗ) ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰੁਹ.

ਆਰਾਸਤ, ਆਰਾਸਤਹ, ਆਰਾਸਤਾ ਫ਼ਾ آراستہ ਵਿ—ਸਵਾਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਿੰਗਾਰਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੁ ਆਰਾਸ੍ਤਨ ਹੈ. "ਆਰਾਸਤ ਲਸ਼ਕਰ ਸਭ ਕੀਨਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰਾਤਿ, ਆਰਾਤੀ ਸੰ. आराति. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ੍ਰੁ. ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ. "ਜਨੁ ਕਲਮਲ ਕਲਿ ਬਲ ਆਰਾਤੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਆਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਧਨ ਅਤੇ ਆਰਾਧ੍ਯ.

ਆਰਾਧਨ, ਆਰਾਧਨਾ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਧ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਕਰਨਾ. ਪੂਜਾ. ਉਪਾਸਨਾ. ਸੇਵਾ। ੨ ਸਿਮਰਣ. ਭਗਤਿ. "ਆਰਾਧਨਾ ਆਰਾਧਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਆਰਾਧਨੀਯ, ਆਰਾਧ੍ਯ ਸੰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਪੂਜਨ ਲਾਇਕ. ਪੂਜਨੀਯ.

ਆਰਾ ਪਾਰ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾ ਅਤੇ ਪਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰਾਰ ਅਤੇ ਪਾਰ. "ਕਛੁ ਆਰਾ ਪਾਰ ਨ ਸੂਝ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ.

ਆਰਾਮ. ਫ਼ਾ آرام ਸੰਗਯਾ—ਸੁਖ. ਆਨੰਦ। ੨ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ। ੩ ਸੰ. ਬਾਗ. ਬਗੀਚਾ.

ਆਰਾਮ ਸ਼ਾਹ. ਕੁਤਬੁੱਦੀਨ ਏਬਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸਨ ੧੨੧੦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਪੁਰ ਰਿਹਾ. ਦੇਖੋ, ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ.

ਆਰਾਯਸ਼. ਫ਼ਾ آرایش ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ. ਸਜਾਵਟ.

ਆਰਾਲਿਕ. ਦੇਖੋ, ਅਰਾਲਿਕ.

ਆਰਿਫ਼. ਦੇਖੋ, ਆਰਫ਼.

ਆਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਦਾਰ ਲੱਕੜ ਚੀਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਦ (ਔਜ਼ਾਰ). ਛੋਟਾ ਆਰਾ। ੨ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ—ਵਾਨ. ਵਾਲੀ. "ਅਵਗੁਣਿਆਰੀ ਕੰਤ ਵਿਸਾਰੀ."

---

*आसमुद्रात्तु वै पूर्वादासमुद्रात्तु पश्चिमात्। तयो रेवान्तरं गिर्योरार्यावर्तं विदुर्बुधाः॥ (ਮਨੁ ਅ: ੨, ਸ਼: ੨੨)

(ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਅ਼ عاری ਆ਼ਰੀ. ਵਿ—ਨੰਗਾ। ੪ ਨਿਕੰਮਾ। ੫ ਲਾਚਾਰ. ਅਸਮਰਥ.

ਆਰੁਹ. ਦੇਖੋ, ਆਰੋਹਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਰੁੱਧ.

ਆਰੁਣ. ਵਿ—ਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ. "ਰਚਯੋ ਰੰਗ ਆਰੁਣ ਲੋਕ ਨਵੀਨੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਆਰੁਣਚੂੜ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣਚੂੜ.

ਆਰੁੱਧ. ਸੰ. आरुद्ध. ਵਿ—ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਰੋਧਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ.

ਆਰੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣ ਅਤੇ ਆਰਨ.

ਆਰੁਨਚੂੜ. ਮੁਰਗਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰੁਣਚੂੜ. "ਕ੍ਰੌਂਚ ਸੁ ਆਰੁਨਚੂੜ ਪੁਕਾਰਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਰੂ. ਦੇਖੋ, ਆੜੂ.

ਆਰੂਢ, ਆਰੂੜ ਸੰ. आरूढ. ਵਿ—ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਵਾਰ. "ਆਰੂੜਤੇ ਅਸ੍ਵ ਰਥ ਨਾਗਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. ਕਾਇਮ. ਪੱਕਾ.

ਆਰੇ. ਆਰਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਵਾਨ. ਵਾਲੇ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾ ਆਰੀ. "ਅਵਗਨੀਆਰੇ ਪਾਥਰ ਭਾਰੇ." (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਆਰੇਮ. ਫ਼ਾ آریم ਅਸੀਂ ਲਿਆਉਨੇ ਹਾਂ. ਅਸੀਂ ਲਿਆਵਾਂਗੇ. ਹਮ ਲਾਵੇਂ.

ਆਰੋਅਹ. ਸੰ. ਆਰੋਹਿਤ. ਵਿ—ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਵਾਰ. "ਜਰਾ ਜੰਮਹਿ ਆਰੋਅਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਬੁਢੇਪਾ ਅਤੇ ਜਨਮ ਆਦਿਕਾਂ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਂ. ਭਾਵ, ਖਟ ਊਰਮੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਲ ਰਖਦੇ ਹੋਂ. ਦੇਖੋ, ਆਰੋਹਣ.

ਆਰੋਹਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੌੜੀ. ਸੀੜ੍ਹੀ. "ਮੋਖਾਰੋਹਣ ਪ੍ਰਗਟ ਗਿਰਾ ਅਘਖੰਡਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮੋਖ (ਮੁਕਤਿ) ਦੀ ਆਰੋਹਣ (ਪੌੜੀ). ੨ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ. ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਤਾਨ, ਜੋ ਉੱਚੇ ਸੁਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਵੇ. ਜੈਸੇ—ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ.

ਆਰੋਹੀ. ਸੰ. आरोहिन्. ਵਿ—ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਉੱਪਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਆਰੋਗ, ਆਰੋਗਤ, ਆਰੋਗੀ ਦੇਖੋ, ਅਰੋਗ, ਅਰੋਗਤ ਅਤੇ ਅਰੋਗੀ. "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਰੋਗ ਕੰਚਨਦੇਹੀ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਆਰੋਗਤ ਭਏ ਸਰੀਰ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਆਰੋਪਣ, ਆਰੋਪਣਾ ਸੰ. आरोपण. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਗਾਉਣਾ. ਜੜਨਾ. "ਤਹਿ ਆਰੋਪਨ ਕੀਨਸ ਮਾਲੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਸਤੁ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ, ਅਥਵਾ ਮੰਨਣਾ। ੩ ਭ੍ਰਮ. ਮਿਥ੍ਯਾਗ੍ਯਾਨ.

ਆਰੋੜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰੋੜਾ.

ਆਰੰਨ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨ੍ਯ.

ਆਰੰਨਕ. ਦੇਖੋ, ਆਰਨ੍ਯਕ.

ਆਰੰਭ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁੱਢ. ਸ਼ੁਰੂ. "ਆਰੰਭ ਕਾਜ ਰਚਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਉਤਪੱਤਿ. ਪੈਦਾਇਸ਼.

ਆਰੰਭ ਵਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਆਦਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਹ ਮਤ, ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣੂਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਜਗਤਰਚਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਮੰਨਦਾ ਹੈ.

ਆਰ੍ਯ, ਆਰ੍ਯਸਮਾਜ ਦੇਖੋ, ਆਰਯ ਅਤੇ ਆਰਯ ਸਮਾਜ.

ਆਲ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਿੱਲ. ਨਮੀ. ਤਰੀ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਅਧਿਕ. ਜ੍ਯਾਦਾ। ੩ ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਆਲ ਜੰਜਾਲ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਰਹਿਤੇ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਅੰ. all। ੪ ਸੰ. आलय—ਆਲਯ. ਘਰ. ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੫ ਅ਼ آل ਵੰਸ਼. ਔਲਾਦ। ੬ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ। ੭ ਫ਼ਾ. ਇੱਕ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ। ੮ ਤੁ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੯ ਵਿ—ਲਾਲ. ਸੁਰਖ਼। ੧੦ ਦੇਖੋ, ਅਲ.

ਆਲਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਲਸ੍ਯ. ਸੁਸਤੀ. ਘਾਉਲ.

"ਆਲਸੁ ਛੀਜ ਗਇਆ ਸਭੁ ਤਨ ਤੇ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਵਿ–ਆਲਸੀ. ਸੁਸਤ. ਉੱਦਮ ਰਹਿਤ.

ਆਲਸਹਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੁਸਤੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਮ੍ਰਿਤ. (ਸਨਾਮਾ)

ਆਲਸੀ / **ਆਲਸੀਆ** } ਦੇਖੋ, ਆਲਸ ੨. "ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਓ ਆਲਸੀਆ." (ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਆਲਸੁ. ਦੇਖੋ, ਆਲਸ.

ਆਲਸੂਨ. ਨਾਦੌਣ ਦੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਫ਼ਿਸਾਦੀ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਆਂਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਚਿਰ ਠਹਿਰੇ. ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਧ੍ਯਾਯ ੯, ਛੰਦ ੨੪. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ.

ਆਲਸ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੁਸਤੀ. ਉੱਦਮ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਆਲਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਆਲਸ. ਸੁਸਤੀ. "ਕਿਉ ਸਿਮਰਤ ਕੀਜੈ ਆਲਕਾ?" (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਆਲਕਾ ਪਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਕਾ ਪਤੀ.

ਆਲਕੁ. ਆਲਸ. ਦੇਖੋ, ਆਲਕ. "ਚੰਗਿਆਈ ਆਲਕੁ ਕਰੇ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਆਲਜ. ਦੇਖੋ, ਆਲਜੁ.

ਆਲ ਜਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲ ਅਤੇ ਜਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਘਰ ਦੇ ਬੰਧਨ. ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਫੰਧੇ. "ਆਲ ਜਾਲ ਭ੍ਰਮ ਮੋਹ ਤਜਾਵੈ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੨ ਸਿੰਧੀ. ਵਿ–ਬਹੁਤ. ਅਧਿਕ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ.

ਆਲਜਿ / **ਆਲਜੁ** } ਵਿ–ਲੱਜਾ ਰਹਿਤ. ਨਿਰਲੱਜ. ਬੇਸ਼ਰਮ. ਬੇਹ਼ਯਾ. "ਊਚ ਨੀਚ ਤੁਮ ਤੇ ਤਰੇ ਆਲਜੁ ਸੰਸਾਰ." (ਬਿਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਆਲ ਜੰਜਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲ ਅਤੇ ਜੰਜਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਘਰ ਦੇ ਬੰਧਨ. ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਮੋਹ ਦਾ ਫੰਧਾ. "ਆਲ ਜੰਜਾਲ ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਰਹਿਤੇ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਆਲਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲਨਾ.

ਆਲਤ. ਅ਼ آلت ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚੋਬ। ੨ ਲਿੰਗ. ਉਪਸ੍ਥ. ਜਨਨੇਂਦ੍ਰਿਯ। ੩ ਸੰਦ. ਔਜ਼ਾਰ.

ਆਲਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਾਗ ਆਦਿਕ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਅੰਨ. ਅੱਲਣ.

ਆਲਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਪੰਛੀ ਦਾ ਆਲਯ. ਘੋਂਸਲਾ. ਫ਼ਾ آلانہ ਆਲਾਨਹ. "ਸੁਸਕ ਆਲਨੇ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣ ਗੇਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਲਪਤਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ। ੨ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ. "ਗਾਵਹਿ ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆ ਬੋਲਹਿ ਆਲ ਪਤਾਲ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਉਲਟ ਪੁਲਟ. ਅਸੁ ਵਜਸੁ. "ਆਲ ਪਤਾਲ ਮੁਹਹੁ ਬੋਲਦੇ ਜਿਉ ਪੀਤੇ ਮਦ ਮਤਵਾਲੇ." (ਗਉ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੪) ੪ ਊਚ ਨੀਚ. ਸ਼ੁਭਾਸ਼ੁਭ. "ਲਿਖਿਲਿਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲ, ਮੋਹਿ ਜਮ ਡੰਡ ਨ ਲਾਗਈ."(ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ)

ਆਲਪਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਆਲ ਅਤੇ ਪਲਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਲਪਲਾਲ.

ਆਲਬਾਲ. ਸੰ. ਆਲਵਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗੋਲ ਕਿਆਰਾ. ਤਗਾਰ। ੨ ਬਿਰਛ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਗੋਲ ਵੱਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਨੀ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ.

ਆਲਬਾਲਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲਬਾਲਿਤ.

ਆਲਮ. ਅ਼ عالم ਆ਼ਲਿਮ. ਵਿ–ਇ਼ਲਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਪੰਡਿਤ. "ਜਾਨਤ ਬੇਦ ਭੇਦ ਅਰ ਆਲਮ." (ਚੌਪਈ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਆ਼ਲਮ. ਸੰਸਾਰ. ਜਗਤ. "ਆਲਮ ਕੁਸਾਇ ਖ਼ੂਬੀ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸਮਾਂ. ਵੇਲਾ. ਕਾਲ। ੪ ਪ੍ਰਾਣੀ. ਜੀਵ. "ਚੰਦੀਂ ਹਜਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲ ਖਾਨਾ." (ਤਿਲੰ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਇੱਕ ਕਵੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਹ ਹੈ:–

ਸੋਭਾ ਹੂੰ ਕੇ ਸਾਗਰ ਨਵਲ ਨੇਹ ਨਾਗਰ ਹੈਂ,
ਬਲ ਭੀਮ ਸਮ ਸੀਲ ਕਹਾਂ ਲੌ ਗਨਾਈਏ,
ਭੂਮਿ ਕੇ ਵਿਭੂਖਨ ਜੁ ਦੂਖਨ ਕੇ ਦੂਖਨ,

ਸਮੂਹ ਸੁਖ ਹੂੰ ਕੇ ਸੁਖ ਦੇਖੇ ਤੇ ਅਘਾਈਏ,
ਹਿੰਮਤ ਨਿਧਾਨ ਆਨ ਦਾਨ ਕੋ ਬਖਾਨੈ ਜਾਨ?
ਆਲਮ ਤਮਾਮ ਜਾਮ ਆਠੌਂ ਗੁਨ ਗਾਈਏ,
ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ!
ਭੋਜ ਕੀ ਸੀ ਮੌਜ ਤੇਰੇ ਰੋਜ ਰੋਜ ਪਾਈਏ.

੬ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੯੯੧ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਧਵਾਨਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵ੍ਰਿਜਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਲਥਾ (ਅਨੁਵਾਦ) ਕੀਤਾ ਹੈ.ਰਾਗ-ਮਾਲਾ ਇਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ੭ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਵਕ. "ਜਬ ਦਲ ਪਾਰ ਨਦੀ ਕੇ ਆਯੋ। ਆਨ ਆਲਮੇ ਹਮੈ ਜਗਾਯੋ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

੮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਵੀ, ਜੋ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ.

ਆਲਮ ਸਿੰਘ. ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ,ਜਿਸ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਗੀਧਰ "ਨੱਚਣਾ" ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ—ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਡਾ ਚਪਲ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਰਤਬਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਸੀ.

ਆਲਮਕੁਸ਼ਾ, ਆਲਮਕੁਸ਼ਾਇ ਫ਼ਾ عالم‌کشا ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. "ਆਲਮ ਕੁਸਾਇ ਖੂਬੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਆਲਮਗੀਰ. ਫ਼ਾ عالمگیر ਵਿ—ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕ਼ਾਬੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਜਗਤ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਇੱਕ ਖਿਤਾਬ. ਦੇਖੋ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. "ਆਲਮਗੀਰ ਅਹੈਂ ਤੂੰ ਏਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਲੁਦਿਆਨੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਪਲੰਘ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਇਸ ਥਾਂ ਆਏ, ਇੱਥੋਂ ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਏ.ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦੀ ੭੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ.

ਆਲਮਗੰਜ. ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪਟਨਾ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. "ਮੋਹਣ ਆਲਮਗੰਜ ਰਹੰਦਾ." (ਭਾਗੁ)

ਆਲਮ ਚੰਦ. ਲਹੌਰ ਦਾ ਮਸੰਦ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ੨ ਹਾਡਾ ਰਾਜਪੂਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੩ ਪਹਾੜੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਬਲੀਆ ਚੰਦ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਗਸ਼ਤੀ ਫ਼ੌਜ ਲੈਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਖਾਧੀ. ਆਲਮ ਚੰਦ ਦਾ ਹੱਥ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਲੀਆ ਚੰਦ ਭੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਕੇ ਨੱਸ ਗਿਆ.

ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਂ. ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਮਾਲਾ. Universes and Worlds. "ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦੰ ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਇ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੫)

ਆਲਮ ਪਨਾਹ. ਫ਼ਾ عالم‌پناہ ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਆਸਰਾ. ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ.

ਆਲਮ ਪੁਰ. ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਦਸੂਹਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ "ਟਾਂਡਾ ਉੜਮੁੜ" ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਏ, ਅਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਡੇਰਾ ਰੱਖਿਆ.

ਇਸ ਥਾਂ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ.ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੭੫ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਹਾੜ ਵਦੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਆਲਯ, ਆਲਯਹ ਸੰ. आलय. ਸੰਗਯਾ—ਘਰ. ਗ੍ਰਿਹ। ੨ ਜਗਾ. ਸ੍ਥਾਨ. ਥਾਂ. "ਸਰਬ ਅਰਥ ਆਲਯਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਹਾਹਾ ਵਿਸਰਗਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਹੈ.

ਆਲਾ. ਸੰਗਯਾ-ਆਲਯ.ਤਾਕ.ਤਾਕੀ। ੨ ਭਾਵ-ਦਸਮ-ਦ੍ਵਾਰ."ਉਪਰਿ ਹਾਟ, ਹਾਟ ਪਰ ਆਲਾ, ਆਲੇ ਭੀਤਰਿ ਥਾਤੀ." (ਰਾਮ ਬੇਣੀ) ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਸਿਰ ਹੈ, ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਥੈਲੀ ਹੈ। ੩ ਮਾਇਆ ਜੋ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਪੰਚ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ) ਹੈ. "ਆਲਾ ਤੇ ਨਿਵਾਰਣਾ."

(ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਅ਼ ا۔ ਅਅ਼ਲਾ. ਵਿ—ਮੁੱਖ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ. "ਬੰਦਗੀ ਅਲਹ ਆਲਾ ਹੁਜਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੫ ਉੱਚਾ. ਬਲੰਦ। ੬ ਆਲਹ. ਸੰਦ. ਔਜ਼ਾਰ. ਹਥਿਆਰ.

ਆਲਾਉ, ਆਲਾਇ ਸੰਗਯਾ—ਆਲਾਪ. ਕਥਨ. "ਮਨਮੁਖ ਝੂਠਾ ਆਲਾਉ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) "ਉਠਦਿਆਂ ਭੀ ਗੁਰੁ ਆਲਾਉ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੪) "ਹਰਿ ਰਸ ਨ ਚਾਖੈ ਫੀਕਾ ਆਲਾਇ." (ਗਉ ਮ: ੩)

ਆਲਾਇਆ. ਵਿ—ਕਥਨ ਕੀਤਾ. ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਆਲਾਪਿਤ.

ਆਲਾ ਸਿੰਘ. ਫੂਲਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਤਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਈ ਸਾਬੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੰਥਰਤਨ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੭੪੮ ਵਿੱਚ ਫੂਲ ਨਗਰ ਹੋਇਆ.† ਆਪ ਨੇ ਠੀਕਰੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ, ਸਿੰਘਦਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ. ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ੪ ਫੱਗੁਣ ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਿਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਆਰੰਭਿਆ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ. ੨੭ ਸਾਵਣ ਸੰਮਤ ੧੮੨੨ (੨੨ ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੬੫) ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਪਟਿਆਲੇ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਧਿ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਭਜਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫੂਲਵੰਸ਼.

ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਪਟਿਆਲਾ.

ਆਲਾਹਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਹਣੀ.

ਆਲਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਤ। ੨ ਆਲਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾ ੬.

ਆਲਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾਥੀ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਰੱਸਾ ਅਥਵਾ ਸੰਗੁਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਲਾਨ.

ਆਲਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਥਨ. ਬਾਤਚੀਤ. ਸੰਭਾਖਣ। ੨ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਧਨ. ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਵਹੁ ਸਭਿ ਹਰਿਜਨ, ਰਾਗ ਰਤਨ ਰਸਨਾ ਆਲਾਪ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਲਾਪਨ, ਆਲਾਪਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਕਹਿਣਾ. ਬੋਲਣਾ. ਕਥਨ। ੨ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸ਼ਰਗਮ ਨਾਲ ਕ਼ਾਇਮ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ੍ਤਾਰ (ਫੈਲਾਉ) ਕਰਨਾ.

ਆਲਾਪਿ. ਆਲਾਪ ਕਰਕੇ. ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬੰਨ੍ਹਕੇ.

ਆਲਾਵ ਦੀਂ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਉੱਦੀਨ.

ਆਲਾਵੰਤ. ਵਿ—ਆਲਯਵੰਤ. ਘਰ ਵਾਲਾ. ਮਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਿਕ. "ਆਲਾਵੰਤੀ ਇਹੁ ਭ੍ਰਮੁ ਜੋਹੈ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭ੍ਰਮ ਹੋ ਰਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵਪੂਜਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ.

ਆਲਾਵੰਤੀ. ਆਲਯਵੰਤੀਂ. ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਆਲਾਵੰਤ.

ਆਲਿ. ਸੰਗਯਾ—ਆਲਯ (ਘਰ) ਦੇ. "ਮਨ ਲਗਾ ਆਲਿ ਜੰਜਾਲ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪ ਪਹਿਰੇ) ੨ ਸੰ. ਆਲੀ. ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ। ੩ ਪੰਕਤਿ. ਕਤਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ.

ਆਲਿਸਜ. ਦੇਖੋ, ਆਲਸਜ। ੨ ਸੰ. आलास्य—ਆਲਾਸਜ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨ੍ਰਿਤ੍ਯ (ਨਾਚ) ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਗਤ ਤੋਂ ਨਿਰਤਕਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. "ਆਲਿਸਜ ਕਰਮ." (ਜਾਪੁ)

ਆਲਿੰਗਨ. ਸੰ. आलिङ्गन. ਸੰਗਯਾ—ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅੰਗ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ.

ਆਲਿਮ. ਦੇਖੋ, ਆਲਮ.

ਆਲੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ। ੨ ਕਤਾਰ. ਪੰਕਤਿ। ੩ ਅ਼ عالی ਆ਼ਲੀ. ਵਿ—ਵਡਾ. ਉੱਚਾ। ੪ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੫ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਧੀ ਆਲੋ (ਗਿੱਲੇ) ਦੀ ਥਾਂ ਆਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਸ੍ਤ੍ਰੀ) ਲਿੰਗ ਵਰ-

† ਖਲੀਫਾ ਮੁਹੰਮਦ ਹਸਨ ਕ੍ਰਿਤ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ (ਸਨ ੧੬੯੫) ਦਾ ਜਨਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਤਿਆ ਹੈ. "ਉਰ ਸੁਲਗਤ ਲਕਰੀ ਜਿਮਿ ਆਲੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਆਲੋ.

ਆਲੀ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਸੱਜਨ ਸਲੌਦੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਮਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਨ ਪਾਸ ਨੌਕਰ ਸੀ. ਜਦ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਖਾਲਸਾਦਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜਾ, ਤਦ ਸੂਬੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਮਾਰੀ. ਇਹ ਆਪਣਾ ਅਪਮਾਨ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਕੇ ਖਾਲਸਾਦਲ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ, ਸਰਹਿੰਦ ਫਤੇ ਹੋਣ ਪੁਰ ਆਲੀ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਨਾਇਬ ਸੂਬਾ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਲੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ।

ਆਲੀਢ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੱਟਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੜੱਪਿਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਇਉਂ ਲੇਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਨਵਰ ਨਿਡਰ ਹੋਕੇ ਪਾਸ ਆਜਾਣ.

ਆਲੀਣ, ਆਲੀਣਾ, ਆਲੀਨ ਦੇਖੋ, ਅਲੀਣ। ੨ ਸੰ. ਆਲੀਨ. ਵਿ—ਲੈ ਹੋਇਆ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ. ਅਭੇਦ ਹੋਇਆ. "ਜਨਕ ਰਾਜ ਵਰਤਾਇਆ, ਸਤਜੁਗ ਆਲੀਣਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਕਲਿਯੁਗ ਵਿੱਚ ਸਤਯੁਗ ਆ ਸਮਾਇਆ ਹੈ.

ਆਲੁ, ਆਲੂ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਦ, ਜੋ ਗੋਲ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਕਾਰੀ ਆਮ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਬੀਜ ਪਹਲੇ ਪਹਲ ਸਰ ਵਾਲਟਰ ਰੇਲੇ (Sir Walter Raleigh) ਸਨ ੧੫੮੪ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ. ਅੰ. Potato. L. Solanum tuberosum. ੨ ਸੁਰਾਹੀ. ਝਾਰੀ। ੩ ਫ਼ਾ آلو ਆਲੂ. ਸੰ. ਆਲੂਕ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਟ ਮਿਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਨਾਸਪਾਤਿ ਪਿਸਤਾ ਰਸ ਆਲੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਆਲੂਚਾ ਅਤੇ ਆਲੂ ਬੁਖ਼ਾਰਾ.

ਆਲੂਚਾ. ਫ਼ਾ آلوچہ ਸੰ. ਆਲੂਕ ਅਤੇ ਵੀਰਾਰੁਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਲੂ. L. Prunus domestica. ਅੰ. Plum.

ਆਲੂਦਹ ਮਗ਼ਜ਼. ਫ਼ਾ آلودہمغز ਵਿ—ਗੰਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲੂਦਾ.

ਆਲੂਦਨ. ਫ਼ਾ آلودن ਲਬੇੜਨਾ। ੨ ਲਿਬੜਨਾ.

ਆਲੂਦਾ, ਆਲੂਦਿਆ ਫ਼ਾ آلودہ ਵਿ—ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਗੰਦਾ. ਅਪਵਿਤ੍ਰ. ਇਸ ਦਾ ਧਾਤੁ ਆਲੂਦਨ ਹੈ. "ਨਾਨਕ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਆਲੂਦਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਆਲੂ ਬੁਖ਼ਾਰਾ. ਫ਼ਾ آلوبخارا ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਖ਼ਾਰੇ ਦਾ ਆਲੂਚਾ. ਦਮਿਸ਼ਕ ਦਾ ਆਲੂ. ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੀਮ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਹੈ. ਇਹ ਅੰਤੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪਿੱਤੀ ਤਾਪ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਅਤੇ ਕੈ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪਿਆਸ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਖੱਟਾ ਹੋਣ ਤੇ ਭੀ ਖਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ.

ਆਲੇ. ਦੇਖੋ, ਆਲੀ ੩.

ਆਲੇਖ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਿਖਣਾ. ਤਹ਼ਰੀਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਲੇਖ.

ਆਲੋ. ਸਿੰਧੀ. ਗਿੱਲਾ. ਭਿੱਜਿਆ. "ਪਟ ਪਾਲੋ ਭੀ ਆਲੋ ਹੈਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਹਰਾ. ਸਬਜ਼.

ਆਲੋਹਰਖ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਸੁਨਾਮ, ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਭਵਾਨੀ ਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਣੀਕੇ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ.

ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਪੱਕਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੰਮਤ ੧੯੬੬ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦਰਬਾਰ ਜੁਦਾ ਹੈ. ਪਾਸ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਹਨ. ਪੁਜਾਰੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਉੱਦਮੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੧੨੫ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਨਾਭਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਨੌ ਮੀਲ ਪੱਛਮ, ਭਵਾਨੀ ਗੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ.

ਆਲੋਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ। ੨ ਦਰਸ਼ਨ. ਦੀਦਾਰ.

ਆਲੋਚਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਰਸ਼ਨ. ਦੀਦਾਰ। ੨ ਜਾਂਚ. ਵਿਚਾਰ.

ਆਲੋਚਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਾਂਚ. ਪੜਤਾਲ. ਗੁਣ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਣਾ। ੨ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਾਨੀ। ੩ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ. Review.

ਆਲੰਬ. ਦੇਖੋ, ਅਲੰਬ.

ਆਲੰਬਨ. ਦੇਖੋ, ਅਲੰਬਨ.

ਆਲੰਬਨ ਵਿਭਾਵ. ਜਿਸ ਦੇ ਅਵਲੰਬ (ਆਸਰੇ) ਰਸ ਉਪਜੇ ਉਹ ਵਿਭਾਵ. ਜੈਸੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ ਰਸ ਵਿੱਚ ਨਾਇਕ ਨਾਇਕਾ, ਰੌਦ੍ਰ ਰਸ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ, ਹਾਸ੍ਯ ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਨੋਖਾਰੂਪ ਅਥਵਾ ਸ਼ਬਦ, ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਪਘਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਅਥਵਾ ਸ਼ਕਲ, ਵੀਰ ਰਸ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ਵਸ੍ਤੁ, ਭਯਾਨਕ ਰਸ ਵਿੱਚ ਭਯੰਕਰ ਰੂਪ, ਵੀਭਤਸ ਰਸ ਵਿੱਚ ਗਲਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੂੰ ਮਿੰਜ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ, ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਲੌਕਿਕ ਵਸਤੁ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਨਿੱਤ ਵਸਤੁ, ਅਤੇ ਵਾਤਸਲ੍ਯ ਰਸ ਵਿੱਚ ਪੁਤ੍ਰ ਆਦਿਕ ਆਲੰਬਨ ਵਿਭਾਵ ਹਨ.

ਆਲੂਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਲਨਾ.

ਆਵ, ਆਂਵ ਆਯੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਮਰ ਅਵਸਥਾ. "ਆਵ ਘਟੈ ਤਨ ਛੀਜੈ." (ਵਡ ਮ: ੩ ਅਲਾਹਣੀਆਂ) "ਆਂਵ ਘਟੈ ਦਿਨ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) ੨ ਆਓ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ. "ਆਵ ਆਵ ਸੁ ਭਾਵ ਸੋਂ ਕਹਿ." (ਪਾਰਸਾਵ) "ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ." (ਜਪੁ).

ਆਵਈ. ਆਉਂਦਾ. ਆਵੇ. ਦੇਖੋ, ਆਵ ਅਤੇ ਆਵਨ.

ਆਵਸ, ਆਵਸਿ ਦੇਖੋ, ਆਵਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਵਸ਼੍ਯ। ੩ ਆਵੇਗਾ (ਗੀ).

ਆਵਸ਼੍ਯਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਜ਼ਰੂਰੀ.

ਆਵਸ਼੍ਯਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੋੜ. ਜ਼ਰੂਰਤ.

ਆਵਹੁ, ਆਵਹੋ ਆਓ. "ਆਵਹੁ ਭੈਣੇ ਗਲਿ ਮਿਲਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਆਵਹੋ ਸੰਤਜਨਹੁ!" (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਆਵਗਿ. ਆਵੇਗੀ. "ਆਵਗਿ ਆਗਿਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਵਗੀਰ. ਦੇਖੋ, ਆਬਗੀਰ.

ਆਵਗ੍ਯਕ. ਸੰ. ਆਵਗ੍ਯਕ. ਵਿ—ਅਵਗ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਤਾ। ੨ ਬੇਅਦਬ.

ਆਵਜ. ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਸ਼ੇ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਾ. "ਸੁਰੇਸ ਕੇ ਆਵਜ ਸੂਰ ਕੇ ਨਾਦ ਸੁਨੇ ਦਰਵਾਜੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮)

ਆਵਟਨ, ਆਵਟਨੁ, ਆਵਟਨ ਕ੍ਰਿ—ਉੱਤਾਪਨ. ਕਾੜ੍ਹਨਾ. ਤਪਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਔਟਾਨੇ (ਉਬਾਲਨੇ) ਅਰਥ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਪਾਣੀ. ਹੰਘਾਲ. "ਆਵਟਣੁ ਆਪੇ ਖਵੈ ਦੁਧ ਕਉ ਖਪਣ ਨ ਦੇਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਆਵਰ੍ਤਿਨ੍—ਆਵਰ੍ਤਿਨ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੌਰੀਆਂ (ਚਕ੍ਰ) ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਐਸਾ ਜਲ। ੪ ਸੰ. ਆਵਰ੍ਤਨ—ਆਵਰ੍ਤਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੁਮਾਉ. ਚਕ੍ਰ. ਗੇੜਾ। ੫ ਮਥਨਾ. ਰਿੜਕਨਾ। ੬ ਧਾਤੁ ਦਾ ਪਘਾਰਨਾ. ਗਾਲਨਾ। ੭ ਕੁੱਟਨਾ. ਤਾੜਨਾ. ਪੀਟਨਾ. "ਜਹਿ ਆਵਟੇ ਬਹੁਤ ਘਨ ਸਾਥ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਆਵਟੇ. ਦੇਖੋ, ਆਵਟਨ ੭.

ਆਵਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗਮਨ. ਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜਨਮ ਧਾਰਣ.

ਆਵਣ ਜਾਣ, ਆਵਣ ਜਾਣਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਵਾਗਮਨ. ਜਨਮ ਮਰਣ. ਦੇਖੋ, ਆਵਾਗਮਨ. "ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩) "ਤਨ ਮਨ ਥਾਪਿ ਕੀਆ ਸਭ ਅਪਨਾ ਏਹੋ ਆਵਣ ਜਾਣਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਕ੍ਸ਼ਣ-ਭੰਗੁਰ. ਖਿਨ ਵਿੱਚ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਪਾਇਦਾਰ। ੩ ਕ੍ਰਿ—ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਾਣਾ.

ਆਵਣ ਜਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣਾ। ੨ ਇਸਥਿਤ

ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ. ਵਿਨਸਨਹਾਰ. "ਇਨਿ ਮਨਿ ਡੀਠੀ ਸਭ ਆਵਣ ਜਾਣੀ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਮਖ਼ਲੂਕ਼ਾਤ. "ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਸਭ-ਕੋਈ ਲੇਤ ਹੈ ਜੇਤੀ ਆਵਣਜਾਣੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਆਵਣ ਜਾਣੁ. ਆਗਮਨ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਇਹ ਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣ.

ਆਵਣ ਜਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣਾ. "ਆਵਣ ਜਾਵਣ ਤਉ ਰਹੈ, ਪਾਈਐ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਆਵਣ ਵਾਰ. ਵਿ—ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਆਗਮਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਜਨਮ ਸਮਾਂ. "ਬਹੁੜਿ ਨ ਆਵਣ ਵਾਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਆਵਣਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ.

ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ. ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿੱਚ. ਆਨੇ ਜਾਨੇ (ਜਨਮ ਮਰਨ) ਮੇਂ. "ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ ਵਿਗੁਚੀਐ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਆਵਣੁ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ.

ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ ਜਾਣਾ. "ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਚੁਕਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਗਮਨ ਦਾ ਜਾਣੁ (ਗ੍ਯਾਨ). ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਇਹ ਗ੍ਯਾਨ. "ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਬਿਭੂਤਿ ਲਾਇ ਜੋਗੀ! ਤਾ ਤੀਨ ਭਵਣ ਜਿਣਿ ਲਇਆ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੩)

ਆਵਣੁ ਵੰਞਣੁ. ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ ਮਰਣ. ਆਵਾਗਮਨ. "ਆਵਣੁ ਵੰਞਣੁ ਡਾਖੜੋ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ—ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ। ੩ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਾਣਾ.

ਆਵਣੇ ਜਾਵਣੇ. ਵਿ—ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ. ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਾਲੇ. "ਆਵਣੇ ਜਾਵਣੇ ਖਰੇ ਡਰਾਵਣੇ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ.

ਆਵਤ. ਆਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ.

ਆਵਤ ਜਾਤ. ਵਿ—ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ. ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜਨਮ ਮਰਣ. "ਆਵਤ ਜਾਤ ਰਹੇ ਸ੍ਰਮ ਨਾਸੇ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਆਵਧ. ਸੰ. ਆਯੁਧ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰੀਏ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਹਥਿਆਰ. "ਕੋਟਿ ਆਵਧ ਤਿਸੁ ਬੇਧਤ ਨਾਹੀ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਪ੍ਰਹਾਰੇਣ ਲਖ੍ਯ ਆਵਧਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਅਵਧ. ਅਯੋਧ੍ਯਾ. ਔਧ. "ਆਵਧ ਰਾਜ ਤ੍ਰਿਯਾ ਜਹਿ ਸੋਭਤ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਦੇਖੋ, ਆਵੱਧ.

ਆਵਧਰਾਜ. ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ. ਦੇਖੋ, ਆਵਧ ੨.

ਆਵੱਧ. ਸੰ. ਅਵਧ੍ਯ. ਵਿ—ਨਾ ਮਾਰਣ ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਵਧ(ਮਾਰਨਾ)ਔਖਾ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਆਵਿਦ੍ਧ-ਆਵਿੱਧ. ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਪਰੋਇਆ. "ਆਵੱਧ ਸਾਵੰਤ ਖੇਤੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਵੇਧਨ ਹੋਏ (ਘਾਇਲ) ਯੋਧਾ ਖੇਤ ਵਿੱਚ.

ਆਵਨ. ਸੰਗਯਾ—ਆਗਮਨ. ਆਉਣਾ। ੨ ਜਨਮ. "ਆਵਨ ਆਇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ." (ਬਾਵਨ)

ਆਵਨਜਾਨੁ, ਆਵਨਜਾਵਨੁ } ਦੇਖੋ, ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ. "ਆਵਨਜਾਨੁ ਇਕ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਆਵਨਜਾਵਨੁ ਮਾਇਆ ਧੰਧ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਆਵਨਿ. ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ੨ ਆਉਣਗੇ.

ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ. ਵਾ—ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਇਹ ਭਵਿਸ਼ਜਤ ਦਾ ਹਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਕ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ:—"ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ ਜਾਨਿ ਸਤਾਨਵੈ ਹੋਰੁ ਭੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ." ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਥਾਂ ਸੈਦਪੁਰ (ਏਮਨਾਬਾਦ) ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ੧੫੭੮ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਆਕੇ ਹੰਕਾਰੀ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਗੇ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੫੯੭ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਠਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਰਦ ਦਾ ਚੇਲਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ.

ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਪੰਜ ਹੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਇਹ ਤੀਜਾ ਹੱਲਾ ਸੰਮਤ ੧੫੭੯ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਅਹੰਕਾਰੀ ਪਠਾਣ ਬਾਬਰ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ. ਸੰਮਤ ੧੫੯੭ ਵਿੱਚ ਕਨੌਜ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅੰਦਰ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਗਿਆ. "ਭੀ" ਸ਼ਬਦ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਕਰਕੇ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਠਾਣ ਫੇਰ ਭੀ ਰਾਜ ਪਾਉਣਗੇ, ਸੋ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ.

ਕਈ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਇਸ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਨੂੰ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਬੀਸਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਅਰ "ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ" ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ, ਤਥਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਕਲਪਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਦੀ ਦਾ ਅੰਗ ਸਾਥ ਲਾਏ ਬਿਨਾ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਅੰਗ ਕੇਵਲ ਵਰਤਮਾਨ ਸਦੀ ਦੇ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ, ਤਦ ਸਦੀ ਦਾ ਅੰਗ ਜਰੂਰ ਜੋੜਦੇ. ਏਥੇ ਕੇਵਲ ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ੭੮ ਅਤੇ ੯੭ ਹੈ.

ਆਵਨਿ ਵੰਵਨਿ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ.

ਆਵਨੁ. ਦੇਖੋ, ਆਵਣ.

ਆਵਰ. ਫ਼ਾ آور ਪ੍ਰਤ੍ਯ—ਇਹ ਨਾਉਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਣ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਦਿਲਾਵਰ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਵੁਰਦਨ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ.

ਆਵਰਕ. ਵਿ—ਆਵਰਣ ਕਰਤਾ. ਢਕਣ ਵਾਲਾ.

ਆਵਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਦਾ. ਢੱਕਣ. ਗ਼ਿਲਾਫ਼। ੨ ਢਾਲ. ਸਿਪਰ. ਚਰਮ। ੩ ਅਵਿਦ੍ਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨ.

ਆਵਰਤ. ਸੰ. आवर्त्त—ਆਵਰ੍‍ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ. ਭੌਰੀ. "ਤੀਨਿ ਆਵਰਤ ਕੀ ਚੂਕੀ ਘੇਰ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਮਿਟਗਈ। ੨ ਚਿੰਤਾ. ਸੋਚ। ੩ ਆਵਾਗਮਨ. ਚੌਰਾਸੀ ਦਾ ਗੇੜ.

ਆਵਰਤਏਥਹ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰਤਏਥਹ.

ਆਵਰਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਆਵਰ੍‍ਤ (ਲਹਿਰ). ਤਾਨ. ਆਰੋਹੀ ਅਵਰੋਹੀ ਤਾਨ ਦਾ ਮਿਲਾਪ। ੨ ਫ਼ਾ آورد ਲਿਆਵੇ. ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਲਿਆਵੇਗਾ.

ਆਵਰਦਾ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਵਸਥਾ. ਉਮਰ. ਜੀਵਨ. "ਸਾਕਤ ਕੀ ਆਵਰਦਾ ਜਾਇ ਬ੍ਰਿਥਾਰੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਫ਼ਾ آوردہ ਵਿ—ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ। ੩ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵੁਰਦਨ.

ਆਵਲ. ਦੇਖੋ, ਆਉਲ। ੨ ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਲ ੪। ੩ ਸੰ. ਆਵਿਲ. ਵਿ—ਮਲੀਨ। ੪ ਪਰੇਸ਼ਾਨ. "ਹਉ ਫਿਰਉ ਦਿਵਾਨੀ ਆਵਲ ਬਾਵਲ." (ਦੇਵ ਮ: ੪)

ਆਵਲ ਖੇੜੀ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰੁਛੇਤ੍ਰ (ਕੁਰੁਕੇਤ੍ਰ) ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਚਢੇ ਇਕਾਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਵਲ ਖੇੜੀ ਗ੍ਰਾਮ। ਪਹੁਚੇ ਤਿਸ ਥਲ ਜਾਇਕਰ ਉਤਰੇ ਹਿਤ ਬਿਸ੍ਰਾਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਵਲ ਬਾਵਲ. ਹੈਰਾਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਮਜਨੂਨ. ਦੇਖੋ, ਆਵਲ.

ਆਵਲਾ. ਆਮਲਕ. ਦੇਖੋ, ਆਉਲਾ. "ਜਣੁ ਡਾਲਿ ਚਮੁੱਟੇ ਆਵਲੇ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਆਵਲਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ਼ਤ਼ਾਰ. ਪੰਕਤਿ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ.

ਆਵੜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਔੜਨਾ. ਔਸਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ.

ਆਵਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਟਾਂ ਪਕਾਉਣ ਦਾ ਪਚਾਵਾ. ਭੱਠਾ.

ਆਵਾਇਲ. ਅਵਾਇਲਪਨ ਦੇ ਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਇਲ. "ਮਨ ਸਮਝੁ ਛੋਡਿ ਆਵਾਇਲੇ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫)

ਆਵਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਵਾਸ.

ਆਵਾਹਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੱਦਣਾ। ੨ ਮੰਤ੍ਰ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਆਵਾਹਨ ਸਗਰੇ ਸੁਰ ਕਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਆਵਾਗਉਣ, ਆਵਾਗਉਨ. ਸੰ. आवागमन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਆਗਮਨ ਅਤੇ

ਆਵਾਗਮਨ, ਆਵਾਗਵਣੁ, ਆਵਾਗਵਨ, ਆਵਾਗੌਣ, ਆਵਾਗੌਨ ਗਮਨ. ਆਵਾਜਾਈ। ੨ ਜਨਮ ਮਰਣ. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾ ਦੇ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਆਦਿ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਮਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ. ਇਸ ਸੰਸਾਰਚਕ੍ਰ ਤੋਂ, ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪੁਰ, ਜਦ ਕਰਮਜਾਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਜੀਵ ਮੁਕਤਿ ਪਾਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਆਵਾਗਮਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ,
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ.
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ,
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ.
ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ,
ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ.
ਕਈ ਜਨਮ ਸੈਲ ਗਿਰਿ ਕਰਿਆ,
ਕਈ ਜਨਮ ਗਰਭ ਹਿਰਿ ਖਰਿਆ.
ਕਈ ਜਨਮ ਸਾਖ ਕਰਿ ਉਪਾਇਆ,
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਾਇਆ. ××× (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਉਦਮ ਕਰਹਿ ਅਨੇਕ ਹਰਿਨਾਮੁ ਨ ਗਾਵਹੀ,
ਭਰਮਹਿ ਜੋਨਿ ਅਸੰਖ ਮਰਿ ਜਨਮਹਿ ਆਵਹੀਂ.
ਪਸੂ ਪੰਖੀ ਸੈਲ ਤਰਵਰ ਗਣਤ ਕਛੂ ਨ ਆਵਏ,
ਬੀਜੁ ਬੋਵਸਿ ਭੋਗ ਭੋਗਹਿ ਕੀਆ ਅਪਣਾ ਪਾਵਏ. ××× (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਨਿਜਘਰਿ ਮਹਲੁ ਪਾਵਹੁ
ਸੁਖ ਸਹਜੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਹੋਇਗੋ ਫੇਰਾ. (ਗਉ ਮ: ੫)

ਫਾਹੇ ਕਾਟੇ ਮਿਟੇ ਗਵਨ ਫਤਿਹ ਭਈ ਮਨਿ ਜੀਤ,
ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਤੇ ਥਿਤਿ ਪਾਈ ਫਿਰਨ ਮਿਟੇ ਨਿਤਨੀਤ. (ਬਾਵਨ)

ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਮਿਟੇ ਅੰਦੇਸੇ,
ਸਾਧੂ ਕੇ ਪੂਰਨ ਉਪਦੇਸੇ. ×××
ਥਿਤਿ ਪਾਈ ਚੂਕੇ ਭ੍ਰਮ ਗਵਨ,
ਸੁਨਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸ੍ਰਵਨ. (ਸੁਖਮਨੀ)

"ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਮਿਟਿਆ ਆਵਾਗਵਨ,
ਆਪਿ ਤਰਿਆ ਕੁਟੰਬ ਸਿਉ ਗੁਣ ਗੁਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭ ਰਵਨ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਆਵਾਗਮਨ (ਤਨਾਸੁਖ, L. metempsychosis, ਅੰ. transmigration of souls) ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ. ਯੂਨਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੀਰਾਡੋਟਸ (Herodotus II. 53, 81, 123) ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਿਸਰੀ ਭੀ ਆਵਾਗਮਨ ਦੇ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸੀ ਸਨ. ਯੂਨਾਨੀ ਤਤ੍ਵਵੇਤਾ ਆਪ ਭੀ ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ. ਨਵੀਨ ਬ੍ਰਹਮਵੇਤਿਆਂ (modern Theosophists) ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯਹੂਦੀ ਈਸਾਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਤਾਵਲੰਬੀ ਭੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਆਵਾਗਮਨ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ. ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੇਵਲ ਉਹ ਲੋਕ ਆਵਾਗਮਨ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਉਹ, ਜੋ ਹੁਣ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਧਾਂ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਬੌਧ, ਜੈਨੀ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਬ੍ਰਹਮਵੇੱਤਾ (Theosophists) ਸਾਰੇ ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਵਰਤਮਾਨ ਸਿਆਨਿਆਂ ਨੇ ਆਵਾਗਮਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਕਰਦਿੱਤੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਜਦ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਰੱਬ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਨਵਾਂ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਦਾ. ਆਤਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਦੇਹ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ. ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਦੇਹ ਧਾਰਣ ਦਾ ਏਹੋ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਗੋਂ ਭੀ ਕਦੇ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਧਾਰੇਗਾ. ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ "ਪੂਰਵਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ" (the doctrine of Pre-existence) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

(ਅ) ਆਤਮਾ ਇਸ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਬਿਰਛ ਆਦਿਕ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਮੁੜ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਬਿਰਛ ਆਦਿਕ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਏਗਾ. ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ ਤਨਾਸੁਖ

ਅਥਵਾ ਯਥਾਰਥ ਆਵਾਗਮਨ (transmigration. or metempsychosis) ਹੈ.

(ੲ) ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਤਮਾ ਇਸ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੁਰਖ ਜਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਸ਼ੂ ਪੰਖੀ ਬਿਰਛ ਆਦਿਕ ਹੋਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ, ਅਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਮਗਰੋਂ ਭੀ ਇਹ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤਕ ਪੁਰਖ ਜਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਧਾਰਣ ਕਰੇਗਾ. ਇਸ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੁਨਰਭਵ (पुनर्भव) Re-incarnation ਹੈ.

ਆਵਾਜ. ਫ਼ਾ آواز ਸੰਗਯਾ—ਧੁਨਿ. ਸ਼ਬਦ। ੨ ਸੱਦ. ਪੁਕਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਵਾਜ ਲੈਣੀ.

ਆਵਾਜ ਲੈਣੀ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਗਯਾ ਲੈਣੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਨਾ. ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਸਨਮੁਖ ਦੋ ਸਫੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਜਪੁ ਦੀ ਵੱਲ ਦਾ. ਦੂਜਾ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਵੱਲ ਦਾ, ਅਥਵਾ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਜਪੁ ਜੀ ਵੱਲ ਅੰਕ ੫੦੬ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਵੱਲ ੫੦੭. ਜੇ ੫੦੬ ਸਫ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਏ. ਜੇ ੫੦੬ ਸਫੇ ਪੁਰ ੫੦੫ ਦਾ ਚੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦ ਪੱਤਰਾ ਪਰਤਕੇ ੫੦੫ ਸਫੇ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ ੫੦੬ ਪੁਰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ. ਇਹੀ ਰੀਤਿ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਨਾਉਂ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਦਾ ਅੱਖਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹੈ.

ਆਵਾਜਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ. ਆਮਦ ਰਫ਼ਤ. "ਆਵਾਜਾਈ ਸਚਿਵਨ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਰਫ਼ਤ। ੨ ਜਨਮ ਮਰਣ. ਸੰਸਾਰਚਕ੍ਰ.

ਆਵਿਗਜਕ. ਵਿ—ਆਵਗਜਕ. ਅਵਗਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਪਮਾਨ ਕਰਤਾ. "ਸੁਰਗ ਦੇਵ ਆਵਿਗਜਕ ਹੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਆਵਗਜਕ.

ਆਵਿੰਧ. ਸੰ. आविन्ध्य—ਆਵਿੰਧ੍ਯ. ਵਿ—ਵਿੰਧ੍ਯਾਚਲ ਤੀਕ (ਤੋੜੀ). ਦੇਖੋ, ਵਿੰਧ.

ਆਵਿਰਤ. ਸੰ. ਆ—ਵਿਰਤ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਰਾਗ ਵਾਲਾ. ਅਤ੍ਯੰਤ ਵੈਰਾਗੀ। ੨ ਸੰ. ਅਵਿਰਤ. ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕ ਰਸ। ੩ ਦੇਖੋ, ਆਵ੍ਰਿਤ.

ਆਵਿਰਭਾਵ. ਸੰ. आविर्भाव. ਸੰਗਯਾ—ਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜਨਮ. ਉਤਪੱਤਿ.

ਆਵੀ. ਸੰਗਯਾ—ਛੋਟਾ ਆਵਾ. ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਪਕਾਉਣ ਦੀ ਭੱਠੀ. "ਘੜਿ ਭਾਡੇ ਜਿਨਿ ਆਵੀ ਸਾਜੀ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ੨ ਆਵਈ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨ. "ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਪਰਤੀਤਿ ਨ ਆਵੀ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩) ਨਿਸ਼ਚਾ ਨ ਆਵਈ। ੩ ਸੰ. ਗਰਭਵਤੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੪ ਪ੍ਰਸੂਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੀੜਾ.

ਆਵੁਰਦਨ. ਫ਼ਾ آوردن ਵਿ—ਆਨਯਨ. ਲਿਆਉਣਾ.

ਆਵੁਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਰਦਾ ੨. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਆਵਰਦਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਆਵੇਸ਼. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਾਖ਼ਿਲਾ। ੨ ਜੋਸ਼. ਚਿੱਤ ਦਾ ਵੇਗ। ੩ ਮਿਰਗੀ ਰੋਗ। ੪ ਭਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤਾਦਿਕ ਦਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼.

ਆਵੇਸ੍ਟਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਘੇਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਆਵਰਣ. ਪੜਦਾ। ੩ ਗ਼ਿਲਾਫ਼। ੪ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ. ਵਲਗਣ ਦੀ ਕੰਧ.

ਆਵੇਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ آویختن ਕ੍ਰਿ—ਲਟਕਾਉਣਾ। ੨ ਲਟਕਣਾ.

ਆਵੇਗ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋਸ਼. ਉਭਾਰ। ੨ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬਲ ਵੇਗ। ੩ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਨਵਾਂਛਿਤ ਅਥਵਾ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਚਿੱਤ ਦੀ ਵ੍ਯਾਕੁਲਤਾ ਹੋਣੀ.

ਆਵੇੜਨ, **ਆਵੇੜ੍ਹ** } ਸੰ. ਆਵੇਸ਼੍ਟਨ. ਸੰਗਯਾ—ਢਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਘੇਰਾ. ਲਪੇਟਾ. "ਪਾਇ ਆਵੇੜ੍ਹ ਮਾਇਆ ਸਰਬ ਭੁਇਅੰਗਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਆਵੰਤ. ਆਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਆਵਤ. "ਆਵੰਤ ਜਾਵੰਤ ਥਕੰਤ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਆਵੰਨ / **ਆਵੰਨਿ** } ਦੇਖੋ, ਆਵਨ. "ਨਾਨਕ ਸੇ ਦਿਹ ਆਵੰਨਿ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਆਵ੍ਰਿਤ. ਸੰ. आवृत. ਸੰਗਯਾ—ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਆਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਸੰ. आवृत्ति. ਸੰਗਯਾ—ਵਾਰੰਵਾਰ ਅਭ੍ਯਾਸ ਦਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ। ੩ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਆਵ੍ਰਿੱਤਿ ਦੀਪਕ. ਦੇਖੋ, ਦੀਪਕ (ਸ)

ਆੜ. ਸੰਗਯਾ—ਓਟ. ਪੜਦਾ। ੨ ਪਨਾਹ. ਰਖ੍ਯਾ। ੩ ਟੇਢਾਪਨ. ਵਿੰਗ। ੪ ਦੇਖੋ, ਆੜਿ.

ਆੜਬੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਲਿੰਗੋਟ. ਕਮਰ ਲਪੇਟਿਆ ਵਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਾ ਆੜ (ਟੇਢਾ) ਨਿਤੰਬਾਂ ਵਿੱਚਦੀਂ ਪਿੱਛੇ ਕਸੀਦਾ ਹੈ.

ਆੜਾ ਗੋਟੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗੋਟੀ (ਨਰਦ) ਦੀ ਟੇਢੀ ਚਾਲ। ੨ ਕਪਟ ਦੀ ਖੇਲ. "ਆੜਾ ਗੋਟੀ ਨਿਤ ਕਰੈਂ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ." (ਮਗੋ) ੩ ਸਿੰਧੀ. ਆੜੀ ਗੋੜ. ਪ੍ਰਤਿਬੰਧ. ਰੁਕਾਵਟ. ਵਿਘਨ.

ਆੜਿ. ਸੰ. आडि—आटि. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੱਛੀ. Cod. "ਤੂੰ ਕੈਸੇ ਆੜਿ ਫਾਥੀ ਜਾਲਿ?" (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧)। ੨ ਬਗੁਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਨੜੀ. ਸਿੰਧੀ—ਆੜੀ.

ਆੜੀ. ਦੇਖੋ, ਆੜਿ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਯਾਰ. ਮਿਤ੍ਰ. ਯਾੜੀ. ਨਾਲ ਦਾ ਸਾਥੀ। ੩ ਯਾਰੀ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ.

ਆੜੂ. ਸੰ. आरुक. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਪਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. L. Prunus Persica. ਅੰ Peach.

ਆੜ੍ਹਤ. ਸੰਗਯਾ—ਰੁਕਾਵਟ। ੨ ਆਢਕ (੪ ਸੇਰ) ਅੰਨ ਅਥਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਲੈਕੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ †। ੩ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਵਸਤੁ.

ਆੜ੍ਹਤਿਯਾ / **ਆੜ੍ਹਤੀ** } ਸੰਗਯਾ—ਆੜ੍ਹਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਆੜ੍ਹਤ ੨.

ਐ.* ਹੈ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਐ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਹਰਿਪ੍ਰੇਮ ਭੀਨੀ ਚੋਲੀਐ." (ਦੇਵ ਮ: ੪) ੨ ਫ਼ਾ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ! ਰੇ!

ਐਸ. ਸਰਵ. ਇਸ. "ਐਸ ਜਗਾ ਆਵੈ." (ਜਸਾ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ. ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ. "ਐਸ ਘਾਤ ਫਿਰ ਹਾਥ ਨ ਐਹੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਅ਼. عیش ਐਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਜੀਵਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ੪ ਆਨੰਦ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ। ੫ ਭੋਗ ਵਿਲਾਸ. "ਐਸ ਹੀ ਐਸ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਯੋ." (ਅਕਾਲ)

ਐਸਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਜੇਹਾ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ. "ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੇ ਮਿਲੈ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਐਸੀ. ਅਜੇਹੀ. "ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਨਕ." (ਬਾਵਨ)

ਐਸੁਪਰਾਜਾ. ਵ੍ਯ—ਐਸਾ—ਉਪਰਾਜਾ. ਐਸਾ ਉਪਰਾਜਨ ਕੀਤਾ (ਰਚਿਆ). "ਮਤ ਐਸੁਪਰਾਜਾ." (ਅਰਹੰਤਾਵ) ਅਜੇਹਾ ਮਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ.

ਐਸੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਐਸ੍ਵਰਜ.

ਐਸੇ. ਅਜੇਹੇ. ਏਹੋ ਜੇਹੇ. "ਐਸੇ ਸੰਤ ਨ ਮੋਕਉ ਭਾਵਹਿ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਤਰਾਂ. "ਰਾਮ ਜਪਹੁ ਜੀਅ ਐਸੇ ਐਸੇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਐਸੋ. ਦੇਖੋ, ਐਸਾ. "ਐਸੋ ਗਿਆਨ ਬਿਰਲੋਈ ਪਾਏ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਐਸ੍ਵਰਜ. ਏਸ਼੍ਵਰ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਈਸ਼੍ਵਰਪੁਣਾ. ਮਾਲਿਕ

† ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ.

* ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ऐ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਐ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ऐक्य ਦੀ ਥਾਂ ਐਕ੍ਯ ਅਤੇ ऐश्वर्य ਦੀ ਥਾਂ ਐਸ਼੍ਵਰ੍ਯ ਆਦਿ.

ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪ੍ਰਭੁਤਾ। ੨ ਧਨ. ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦਾ. "ਦਾਸਨ ਕੋ ਬਖਸੈਂ ਐਸ੍ਵਰਜ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਐਹਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਦ.

ਐਹੈ. ਹੈ ਦਾ ਭਵਿਸ਼ਜਤ ਕਾਲ. ਆਵੇਗਾ. "ਐਸ ਸਮੋ ਫਿਰ ਹਾਥ ਨ ਐਹੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਵ੍ਯ—ਸ਼ੋਕ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. ਹੈ! ਹੈ!

ਐਕਯ. ਸੰ. ਏਕ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ.

ਐਖ. ਸੰ. ਇਸ਼ੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੀਰ. ਬਾਣ. "ਲਾਗੇ ਤਿਸੈ ਐਖ." (ਕਲਕੀ)

ਐਖਾਂ. ਐਸੇ ਆਖਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਇਉਂ ਆਖਾਂ। ੨ ਇਹ ਦੇਖਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਐਚਨ, ਐਂਚਨਾ } ਸੰ. ਆਕੁਞ੍ਚਨ—ਆਕੁੰਚਨ. ਖਿੱਚਣਾ. ਖੈਂਚਨਾ। ੨ ਸਿਕੋੜਨਾ. ਕੱਠਾ ਕਰਨਾ.

ਐਜਨ. ਅ਼. ایضا ਐਜ਼ਨ. ਵ੍ਯ—ਅਲਾਹਜ਼ਾ. ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਤਿਵੇਂ ਹੀ. ਐਸੇ ਹੀ. Ditto.

ਐਜੀ. ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ ਸ਼ਬਦ. ਅਜੀ! ਜੀ! ਹੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ! "ਐਜੀ! ਨਾ ਹਮ ਉਤਮ ਨੀਚ ਨ ਮਧਮ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਐਠ, ਐਂਠ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕੜ. ਮਰੋੜ। ੨ ਅਭਿਮਾਨ. "ਐਸੇ ਗੜ੍ਹ ਮਹਿ ਐਠ ਹਠੀਲੋ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਵੱਟ. ਵਲ. ਪੇਚ.

ਐਂਠਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਕੜਨਾ. ਹੰਕਾਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਵੱਟ ਦੇਣਾ. ਮਰੋੜਨਾ.

ਐਠਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਂਠਕੇ. ਆਕੜਕੇ.

ਐਂਠੀ. ਵਿ—ਅਭਿਮਾਨੀ। ੨ ਬਾਂਕਾ. ਬਾਂਕੀ. "ਐਂਠੀ ਸੋਂ ਬੱਧ ਗਯੋ ਸਨੇਹਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੫੧)

ਐਡਨਾ, ਐਂਡਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਐਂਠਨਾ. ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੋਣਾ. ਆਕੜਨਾ. "ਇਹੁ ਜਗੁ ਹੈ ਸੰਪਤਿ ਸੁਪਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿ ਕਹਾਂ ਐਡਾਨੋ." (ਬਸੰ ਮ: ੯)

ਐਡਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ.

ਐਂਡਾ, ਐਂਡੌ } ਵਿ—ਐਂਠਿਆ ਹੋਇਆ. ਆਕੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਹੰਕਾਰੀ. "ਟਕਾ ਚਾਰ ਗਾਂਠੀ ਐਂਡੌ ਟੇਢੌ ਜਾਤ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ)

ਐਤ, ਐਤੁ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਿਤ੍ਯ. ਸੂਰਜ। ੨ ਐਤਵਾਰ। ੩ ਦਸ ਹਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਯੁਤ. "ਐਤ ਤੁਰੰਗ ਚਮੂ ਹਨਡਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਤੀਸ ਐਤੁ ਪੈਦਲ ਕਹਿੰ ਮਾਰ੍ਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੪ ਸੰ. ਆਯਤਿ. ਸੰਤਾਨ. ਔਲਾਦ। ੫ ਭਾਵ—ਜਨਮ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਐਤ ਭਵ ਪਾਇ ਬਹੁਰ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਪਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧) ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈਕੇ, ਫੇਰ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਪਾਯੋ.

ਐਥਾਉ, ਐਥੇ, ਐਥੈ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਤ੍ਰ. ਯਹਾਂ. ਇਸ ਥਾਂ. ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. ਇੱਥੇ. "ਇਕ ਹੋਦਾ ਖਾਇ ਚਲਹਿ ਐਥਾਊ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਐਥੈ ਮਿਲਹਿ ਵਡਾਈਆ ਦਰਗਹਿ ਪਾਵਹਿ ਥਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਐਥੈ ਓਥੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਉਸ ਥਾਂ. ਯਹਾਂ ਵਹਾਂ. ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਐਥੈ ਓਥੈ ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੋਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਐਨ. ਘਰ. ਦੇਖੋ, ਅਯਨ. "ਦਯਾ ਐਨ ਸੁਨ ਬੈਨ ਏ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਅ਼. عین ਐ਼ਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ। ੩ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਨਜ਼ਰ। ੪ ਸੁਰਗ। ੫ ਸੂਰਜ। ੬ ਕਿਰਣ। ੭ ਧਨ। ੮ ਵਿ—ਉਸ ਜੈਸਾ. ਓਹੋ ਜੇਹਾ.

ਐਨਕ. ਫ਼ਾ. عینک ਐ਼ਨਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਐ਼ਨ (ਅੱਖ) ਤੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ. ਚਸ਼ਮਾ.

ਐ਼ਨੁਲਯਕ਼ੀਨ. ਅ਼. ਐ਼ਨੁਲਯਕ਼ੀਨ. ਸਹੀ (ਯਥਾਰਥ) ਨਿਸ਼ਚਾ. ਸੰਸੇ ਬਿਨਾ ਗ੍ਯਾਨ.

ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਯਕ਼ੀਨ (ਨਿਸ਼ਚੇ) ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਮੰਨੇ ਹਨ:—ਇ਼ਲਮੁਲਯਕ਼ੀਨ, ਐ਼ਨੁਲਯਕ਼ੀਨ ਅਤੇ ਹ਼ੱਕੁਲ-ਯਕ਼ੀਨ.

(ੳ) ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ,

ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਇ਼ਲਮੁਲਯਕ਼ੀਨ ਹੈ.

(ਅ) ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਸੋਂ, ਰੂਪ, ਬਣਾਉਟ ਦਾ ਜਾਣਨਾ ਐ਼ਨੁਲਯਕ਼ੀਨ ਹੈ.

(ੲ) ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਬਣਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ, ਇਤ੍ਯਾਦਿ ਜਾਣਨਾ ਹ਼ੱਕ਼ੁਲਯਕ਼ੀਨ ਹੈ.

ਐ਼ਬ. ਅ਼ عیب ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵ੍ਯਸਨ. ਭੈੜੀ ਵਾਦੀ। ੨ ਔਗੁਣ. ਦੋਸ਼. "ਐਬ ਤਨਿ ਚਿਕੜੋ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਐਬੀ. ਵਿ—ਐ਼ਬ ਵਾਲਾ. ਔਗੁਣੀ.

ਐਯੜ. ਦੇਖੋ, ਅੱਜੜ.

ਐਰ ਗੈਰ. ਵਿ—ਓਪਰਾ. ਬੇਗਾਨਾ. ਅਜਨਬੀ. ਅਪਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ. ਅਪਰਿਚਿਤ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਾ.

ਐਰਾਕ, **ਐਰਾਕੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਰਾਕ ਅਤੇ ਇਰਾਕ.

ਐਰਾਨ. ਦੇਖੋ, ਈਰਾਨ.

ਐਰਾਪਤ, **ਐਰਾਪਤਿ**, **ਐਰਾਵਤ** } ਸੰ. ਏਰਾਵਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਰਾਵਾਨ (ਸਮੁੰਦਰ) ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਥੀ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਕੇ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨ ਕੱਢੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਚਾਰ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ ਭੀ ਸੀ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਐਰਾਵਤੀ. ਸੰ. ਏਰਾਵਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਵੀ ਨਦੀ. ਪਰੁਸ਼੍ਣੀ. ਦੇਖੋ, ਰਾਵੀ. "ਐਰਾਵਤੀ ਉਲੰਘ੍ਯਤ ਚਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਬ੍ਰਹਮਾ (Burma) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਨਦੀ। ੩ ਬਿਜਲੀ.

ਐਲ. ਸੰ. ਏਲ. ਵਿ—ਇਲਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਇਲਾ ਦੀ ਸੰਤਾਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਰੂਰਵਾ, ਜੋ ਇਲਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ੩ ਬਿਰਛ, ਜੋ ਇਲਾ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੪ ਘਾਸ। ੫ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾ। ੬ ਅ਼ جول ਐ਼ਲ. ਭ੍ਰਮਣ. ਫਿਰਨਾ। ੭ ਬੋਲੇ (ਡੋਰੇ) ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣੀ। ੮ ਸ਼ੋਰ. ਰੌਲਾ. "ਚਲੇ ਜਾਤ ਪਾਵਤ ਬਡ ਐਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੯ ਸਿੰਧੀ—ਕ਼ੈਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੧੦ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਐਲ ਗੈਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਰ. ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਰੌਲੇ ਦੀ ਧੁਨਿ. "ਡਫ ਅਰ ਬੰਸਰੀ ਬਜਾਈ ਐਲ ਗੈਲ ਭਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਐਲ ਅਤੇ ਗੈਲ.

ਐਲ ਭੈਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੈ ਦਾਇਕ ਸ਼ੋਰ. "ਪਰਜੋ ਐਲ ਭੈਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਐਲ ਅਤੇ ਭੈਲ.

ਐਲਾਰਡ. Allard ਅਤੇ ਵੈਨਤੂਰਾ (Ventura) ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਨਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ Napoleon Bonaparte * ਦੇ ਫੌਜੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਨ. ਵਾਟਰਲੂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਨਪੋਲੀਅਨ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਫੌਜ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੋਗਈ, ਇਸ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੁੱਜੇ. ਵੈਨਤੂਰਾ ਇਟੇਲੀਅਨ ਅਤੇ ਐਲਾਰਡ ਫ੍ਰੈਂਚ (ਫ਼੍ਰਾਂਸੀਸੀ) ਸੀ. ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੨੨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਹੌਰ ਆਏ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਗੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖਵਾਕੇ ਪੱਚੀ ਪੱਚੀ ਸੌ ਰੁਪਯਾ ਮਹੀਨਾ ਮੁਕ਼ਰਰ ਕਰਕੇ, ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਵਾਇਦ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਜਰਨੈਲ ਥਾਪਿਆ.

ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਪਤ੍ਰ:—

੧ ਜੇ ਕਦੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਰਾਜ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆ ਬਣੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਰਾਜ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹਾਂਗੇ.

੨ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਲਤਨਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਪਤ੍ਰਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ.

੩ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਵਾਂਗੇ.

੪ ਗੋਮਾਂਸ ਨਹੀਂ ਖਾਵਾਂਗੇ.

੫ ਤਮਾਕੂ ਨਹੀਂ ਪੀਵਾਂਗੇ.

* ਨਪੋਲੀਅਨ ਸਨ ੧੮੦੪ ਤੋਂ ੧੫ ਤੀਕ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦਾ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੬੯ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੨੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਗਯਾਪਾਲਨ ਕੀਤੀ. ਵੈਨਤੂਰਾ ਨੇ ਸਨ ੧੮੩੧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਕੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਫ਼ਤੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ.

ਔਵੇ, **ਔਂਵੇ** ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਯੌਂਹੀ. ਵ੍ਰਿਥਾ. ਨਿਸ਼ਫਲ। ੨ ਇਉਂ. ਇਸ ਤਰਾਂ.

ਔ. ਵ੍ਯ—ਔਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਔ ਮਤਿ ਸਿੰਘ ਸਜਜੋ ਤਨ ਕੌਚ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਔ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ.

ਔਸਤ਼. ਅ਼ ਔਸਤ਼। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਸਤ (ਸਮ) ਵਿਭਾਗ. ਸਾਮਾਨ੍ਯ. ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਪੜਤਾ.

ਔਸਦੀ, **ਔਸਧੀ** ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.

ਔਸਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਸਰ। ੨ ਵਿ—ਅ—ਪ੍ਰਸਵ. ਜੋ ਸੂਈ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ— ਔਸਰ ਝੋਟੀ.

ਔਸਾਣ, **ਔਸਾਨ** ਅਵਸਾਨ. ਦੇਖੋ, ਉਸਾਣ.

ਔਸਾਫ਼. ਦੇਖੋ, ਅਉਸਾਫ.

ਔਂਸੀ. ਸੰ. ਅਵਨਿ ਸੀਤਾ. ਅਵਨਿ (ਜ਼ਮੀਨ) ਉੱਪਰ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀਤਾ (ਲੀਕ). ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਕੁਨ (ਸਗਨ) ਵਿਚਾਰ ਹੈ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਇਸ ਸਗਨ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਇਹ ਹੈ—

ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਬਿਨਾ ਗਿਣਤੀ ਲੀਕਾਂ ਕੱਢਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਲੀਕਾਂ ਜਿਸਤ (ਸਮ) ਹੋਣ, ਤਦ ਸਮਝੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਦੇਸ ਗਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਛੇਤੀ ਮਿਲੇਗਾ, ਜੇ ਤਾਕ (ਵਿਖਮ) ਹੋਣ, ਤਦ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਮਿਲਣ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਹੈ. "ਮੋਰੇ ਪਤਿ ਪਰਦੇਸ ਸਿਧਾਰੇ ××× ਤਾਂਡੇ ਮੈ ਔਂਸੀ ਕੋ ਡਾਰੋਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੭੦) "ਕਾਮਣ ਟੂਣੇ ਔਂਸੀਆਂ." (ਭਾਗੁ)

ਔਹ. ਸਰਵ—ਓਹ. ਵਹ. ਵੋਹ। ੨ ਵ੍ਯ—ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਣ ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਔਹਠ. ਅਪਹਠ. ਦੁਰਾਗ੍ਰਹ. ਦੇਖੋ, ਅਉ ਅਤੇ ਅਉਹਠ.

ਔਕੜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਔਖ. ਕਠਿਨਾਈ। ੨ ਵਿਪਦਾ. ਮੁਸ਼ੀਬਤ.

ਔਕ਼ਾਤ. ਅ਼ اوقات ਵਕ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਔਖ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖ.

ਔਖਦ, **ਔਖਧ** ਦੇਖੋ, ਅਉਖਧ.

ਔਖੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪੈਰ ਦਾ ਉਖੜਨਾ. ਠੋਕਰ ਖਾਣੀ.

ਔਖਾ. ਦੇਖੋ, ਅਉਖਾ.

ਔਗਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਗੁਣ.

ਔਗਤ. ਸੰ. ਅਪਗਤ. ਵਿ—ਭੱਜਿਆ ਹੋਇਆ. ਨੱਠਿਆ। ੨ ਹਟਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਮਰਿਆ. ਮੋਇਆ.

ਔਗਤਿ. ਸੰ. ਅਪਗਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਗਤਿ. ਮੰਦ ਦਸ਼ਾ. ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ.

ਔਗਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਵਗਾਹਨ. "ਔਗਾਹਨ ਸਭ ਕਿਯ ਪੁਰਾਨ ਤਿਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਔਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਅਉਗੁਣ.

ਔਘ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੜ੍ਹ. ਪ੍ਰਵਾਹ. ਵਹਾਉ। ੨ ਦੇਖੋ, ਓਘ.

ਔਘਟ. ਦੇਖੋ, ਅਉਘਟ.

ਔਘੜ. ਦੇਖੋ, ਅਉਘੜ.

ਔਘੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਪਘਾਤ (ਪ੍ਰਹਾਰ) ਲਈ ਲੰਮਾ ਕੋਰੜਾ, ਜੋ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਾਬੁਕ-ਸਵਾਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਔਚਕ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਕਸਮਾਤ. ਅਚਾਨਕ. ਅੱਚਨਚੇਤ.
ਔਂਚਕ } "ਪਰਜੋ ਸ਼ੋਰ ਔਚਕ ਹੀ ਦ੍ਰਿਗ ਲਹ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਔਚਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਚਰ.

ਔਚਰ ਚਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਚਰਨਾ ਦੁਰਲਭ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ. ਜੋ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਕਠਿਨ ਵਸਤੁ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਛਕਣਾ. "ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਲੀਣ ਹੋਇ ਅਪਿਉ ਪੀਅਣ ਹੈ ਔਚਰ ਚਰਣਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਨਾ ਚਰਣ ਯੋਗ (ਅਭਕ੍ਸ਼) ਦਾ ਖਾਣਾ.

ਔਛਕ. ਦੇਖੋ, ਅਉਛਕ.

ਔਜ. ਦੇਖੋ, ਓਜ। ੨ ਅ਼ اوج ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਰਿੱਧੀ. ਉੱਨਤੀ। ੩ ਚੋਟੀ. ਸ਼ਿਖਰ। ੪ ਬਲੰਦੀ. ਉਚਿਆਈ.

ਔਜਾਅ਼. ਅ਼ اوجاع ਸੰਗਯਾ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਵਜਅ਼ ਦਾ ਹੈ. ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼। ੨ ਅ਼ اوضاع ਔਜ਼ਾਅ਼. ਵਜ਼ਅ਼ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ. ਢੰਗ. ਤ਼ਰੀਕੇ.

ਔਜ਼ਾਰ. ਅ਼ اوزار ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਹਥਿਆਰ. ਸੰਦ। ੨ ਗੁਨਾਹ. ਅਪਰਾਧ.

ਔਝੜ. ਦੇਖੋ, ਅਉਝੜ.

ਔਟਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਥਾਂ ਤੋਂ ਟਲਨਾ. ਜਗਾ ਤੋਂ ਖਿਸਕਣਾ। ੨ ਖੋਇਆ ਜਾਣਾ. ਗਵਾਚਣਾ.

ਔਟਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਉੱਤਾਪਨ. ਤਪਾਉਣਾ. ਉਬਾਲਨਾ. ਜੋਸ਼ ਦੇਣਾ. ਔਟਾਨਾ.

ਔਟਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਾਪ. ਤਾਉ. ਆਂਚ. ਸੇਕ। ੨ ਉਬਾਲ. ਜੋਸ਼.

ਔਟਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਔਟਾਉਣਾ.

ਔਢਰ. ਵਿ—ਛੇਤੀ ਢਲ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਤੁਰੰਤ ਰੀਝਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਰੜੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਪਘਰਦਾ ਨਹੀਂ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਪੜਦਾ। ੪ ਸਹਾਇਤਾ. ਇਮਦਾਦ.

ਔਂਢਾ } ਬੰਬਈ ਹਾਤੇ ਦੇ ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ
ਔਂਢੀ } ਪੰਡਰਪੁਰ ਤੋਂ ੧੫ ਮੀਲ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਨਗਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਦੇਵ ਭਗਤ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਮੰਦਿਰ "ਨਾਗਨਾਥ" ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। "ਫੇਰ ਦੀਆ ਦੇਹੁਰਾ ਨਾਮੇ ਕਉ, ਪੰਡੀਅਨ ਕਉ ਪਿਛਵਾਰਲਾ." ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਪਰਥਾਇ ਹੈ, ਓਹ "ਔਂਧੀਆ ਨਾਗਨਾਥ" ਦਾ ਮੰਦਿਰ "ਧਰ" (ਮੱਧ ਭਾਰਤ C. P.) ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਔਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਔਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤਾਰ.

ਔਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਉਤ.

ਔਦ. ਅ਼ عود ਲੌਟਨਾ. ਵਾਪਿਸ ਆਉਣਾ. ਪਰਤਣਾ ਮੁੜਨਾ.

ਔਧ. ਦੇਖੋ, ਅਉਧ.

ਔਂਧ } ਵਿ—ਅਧः ਉਲਟਾ. ਮੂਧਾ. "ਬਾਂਧ ਔਂਧ
ਔਂਧਾ } ਸਿਹਜਾ ਤਰ ਲਿਯਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦੬)

ਔਂਧੀਆ ਨਾਗਨਾਥ. ਦੇਖੋ, ਔਂਢਾ.

ਔਨ } ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅਵਨ ਅਤੇ ਅਵਨਿ. "ਨੈਨਨ
ਔਨਿ } ਮੇ ਨੀਰ ਔਨਿ ਡਾਰੈ ਬਿੰਦ ਬੁੰਦ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਔਰ. ਵ੍ਯ—ਦੋ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. ਅਤੇ. ਅਰ। ੨ ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਅਪਰ. ਹੋਰ। ੩ ਜਾਦਾ. ਅਧਿਕ.

ਔਰਸ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਰ (ਛਾਤੀ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਉਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਤ੍ਰ. ਭਾਵ—ਪਿਤਾ ਦੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਸੰਤਾਨ। ੨ ਧਰਮਪਤਨੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ.

ਔਰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਉਰਤ.

ਔਰਾ ਬੌਰਾ. ਵਿ—ਨੀਮ ਸੁਦਾਈ. ਮਸਤਾਨਾ. "ਨਾਥ ਸੁਨੋ ਔਰੀ ਬੌਰੀ ਬਾਤੇਂ ਹੈਂ ਬਕਤ ਸੋਊ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਔਰੋਤਰੀ. ਵਾ—ਅਪਰ—ਅਵਤਰੀ. ਹੋਰ—ਜਨਮੀ. "ਅਸ ਸੁੰਦਰ ਨਹਿ ਔਰੋਤਰੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੯)

ਔਰੰਗ. ਫ਼ਾ اورنگ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਤ਼ਖ਼ਤ. ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ। ੨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ. "ਤਬ ਔਰੰਗ ਜਿਯ ਮਾਹਿ ਰਿਸਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਦਾਨਾਈ. ਚਤੁਰਾਈ। ੪ ਛਲ. ਕਪਟ। ੫ ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ੬ ਘੁਣ. ਲਕੜੀ ਦਾ ਕੀੜਾ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ.* اورنگ زیب ਇਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਅਰਜਮੰਦ ਬਾਨੋ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ੩ ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੬੧੮ † ਨੂੰ ਦੋਹਦ ‡ (ਜਿਲਾ ਪੰਚ ਮਹਾਲ—ਇਲਾਕਾ ਬੰਬਈ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸਨ ੧੬੫੮ ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ੨੧ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ. ਦਾਰਾ-ਸ਼ਿਕੋਹ ਵਡੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਾਜੀਆਂ ਤੋਂ ਫਤਵਾ ਲੈਕੇ ਕਿ ਇਹ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੬੫੯ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਕ਼ਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਮੁਰਾਦ ਜੋ ਤਖਤ ਦਾ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਕੇਵਲ ਕਾਫਰ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰ, ਤਾਜ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇਕੇ ਮੈਂ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂਗਾ. ਨਾਮੁਰਾਦ ਮੁਰਾਦ, ਦੰਭੀ ਦੇ ਪੇਚ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਆਗਰੇ ਪਾਸ ਫ਼ਤਹਬਾਦ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਦਾਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਜੰਗ ਜਿੱਤਕੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿਆਫ਼ਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਕਰਕੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਕੈਦ ਕੀਤਾ. ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਸੱਯਦ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹਕੇ ਕ਼ਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ.

ਇਸ ਤਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੈਦ ਅਥਵਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ "ਆ਼ਲਮਗੀਰ" ਖ਼ਿਤਾਬ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਸੁੰਨੀ ਮਤ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮੁਸਲਮਾਨਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਚਤੁਰ ਸੀ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਦੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰਦਾ ਤੇ ਸਾਦੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾਂਦਾ ਸੀ. ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ ਸੀ. ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਦੇ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਘਟਾਏ ਹੋਏ ਸਨ. ਵੇਹਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਟੋਪੀਆਂ ਬਣਾਨ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਤ ਨਕਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਦਿਕ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਤਨਾ ਮਤਾਂਧ ਹੋਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਡੇ ਵਡੇ ਅਨਰਥ ਕਰਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਮਨ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਆਪਣੇ ਦੀਨੀ ਭਾਈਆਂ ਤੋਂ "ਮੁਹੀਉੱਦੀਨ (محی الدین)" ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦਾ ਸੀ.

ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ, ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਉਤਸਵ, ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਵੈਦਿਕ ਸਕੂਲ ਹੁਕਮਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਮਥੁਰਾ ਬਨਾਰਸ ਆਦਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਵਾਲਯ ਢਾਹਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮਸੀਤਾਂ ਚਿਣਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ. ਇਸ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦਾ ਹਟਾ-ਇਆ ਹੋਇਆ ਜੇਜ਼ੀਆ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ.

ਜੇਜ਼ੀਆ ਆਦਿਕ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਪਰ ਅਤੀ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਪੂਤ, ਜੋ ਅਕਬਰ ਦੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸਨ, ਇਸ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹੋਗਏ. ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਦਯਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸਨ ੧੬੮੦ ਵਿੱਚ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨਲ ਟਾਡ Col. Tod ਨੇ ਰਾਜਸ੍ਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ) ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ. ਰਾਜਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

"ਆਪ ਦੇ ਵਡਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਯਹੂਦੀ, ਈਸਾਈ, ਬਲਕਿ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਪਾਲਿਆ. ਆਪ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਦੇਸ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਪਰਲੋਂ (ਪ੍ਰਲਯ) ਆਰਹੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕੁਚਲੀ ਜਾਰਹੀ ਹੈ, ਸਿਪਾਹੀ ਰੋ ਰਹੇ

* ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਹੈ—ਅਬੂਜ਼ਫ਼ਰ ਮੁਹੀਉੱਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ. ਇਸ ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਹੈ—ਆ਼ਲਮਗੀਰ.

† ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ੧੦ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੬੧੯ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

‡ ਇਹ ਨਗਰ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਉਂ 'ਦੋਹਦ' ਹੈ.

ਹਨ, ਸੌਦਾਗਰ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਹਨ. ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਐਸੀ ਦੁਖੀ ਪ੍ਰਜਾ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਮੰਗੇ ਉਸ ਦਾ ਰਾਜ ਕਿਸਤਰਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਮਪੁਸ੍ਤਕ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਸੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੀ ਆਰਾਧਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇ ਘੰਟੇ ਠਾਕੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਅੰਦਰ ਵਜਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸੱਵਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਮੂਰਤੀ ਵਿਗਾੜਦੇ ਹਾਂ ਤਦ ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ.ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜੋ ਰੱਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜੋ ਮਹਿਸੂਲ ਆਪ ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਨਾਵਾਜਿਬ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ? ਪਰ ਜੇ ਆਪ ਨੇ ਜੇਜ਼ੀਆ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਥੋਂ ਮੰਗੋ. ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਆਪ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਕਿ ਅਜੇ-ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ."

ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਾਗਵਿਦਯਾ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੈਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਉਣਾਂ ਬਜਾਉਣਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਹੀ ਗਵੱਯੇ ਸਭ ਮੌਕੂਫ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗੀ ਵਡਾ ਕੁਲਾਹਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲ ਪਾਸਦੀਂ ਇੱਕ ਜਨਾਜ਼ੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ,ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਦੱਬਣਾ ਤਾਕਿ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਅਤਯਾਚਾਰ (ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਅਨਯਾਯ) ਨੇ ਹੀ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਾ-ਇਆ,ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਰਹਟੇ ਮੁਗਲਰਾਜ ਦੀ ਜੜ ਪੁੱਟਣ ਦੇ ਆਹਰ ਲੱਗੇ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ "ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਹ" ਇਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਮਰਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਉੱਪਰ ਖ਼ੁਦ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—"ਅਵਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟ ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ, ਅਤੇ ਪਾਪ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਲੈ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ. ਮੈ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ. ਮੈਨੂੰ ਨਜਾਤ ਲਈ ਭਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ."

ਆ਼ਲਮਗੀਰ ੫੦ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕਰਕੇ ੯੦ ਬਰਸ ੧੭ ਦਿਨ* ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗਕੇ ਅਹ਼ਮਦ-ਨਗਰ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ੨੧ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੭੦੭ (ਸੰਮਤ ੧੭੬੩) ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ-ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੌਲਤਾਬਾਦ ਦੇ ਪਾਸ ਰੌਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁਤ੍ਰ (ਸੁਲਤ਼ਾਨ ਮੁਹ਼ੰਮਦ, ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ, ਆ਼ਜ਼ਮ ਸ਼ਾਹ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ, ਕਾਮ ਬਖ਼ਸ਼) ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ (ਜ਼ੇਬੁੱਨਿਸਾ,ਜ਼ਿਨੱਤੁ-ਨਿਸਾ, ਬਦਰੁੱਨਿਸਾ, ਮਿਹਰੁੱਨਿਸਾ) ਸਨ.

ਇਸ ਦੇ ਮਰਣ ਸਮੇਂ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ੩੧੭,੯੩੫,੦੫੦ ਰੁਪਯੇ ਸੀ.

ਔਰੰਗਾ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਔਰੰਗਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜੁੱਧ ਨੂੰ ਜੇਬੁਨਿਸਾ ਪੁਕਾਰੇ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਔਰੰਗਾਬਾਦ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੱਖਣ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਖਿਰਕੀ ਸੀ. ਸਨ ੧੬੫੩ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਥਾਪਿਆ.

ਔਲ. ਦੇਖੋ, ਅੱਵਲ ਅਤੇ ਅਉਲਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਜ਼ਿਮੀਕੰਦ. L. Arum Campanulatum.

ਔਲਾ. ਅ਼ اعلیٰ ਵਿ—ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਬਿਹਤਰ.

ਔਲਾਦ. ਅ਼ اولاد ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਲਦ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

* ਹਿਜਰੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹ਼ਿਸਾਬ.

ਸੰਤਾਨ। ੨ ਵੰਸ਼. ਨਸਲ.

ਔਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਅਉਲੀਆ.

ਔਵਲ. ਦੇਖੋ, ਅਵਲ.

ਔੜ. ਅਵ੍ਰਿਸ਼੍ਹਿ. ਵਰਖਾ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਉੜ. "ਮਾਸ ਭਾਦ੍ਰਪਦ ਔੜ ਲਗੀ ਅਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਔੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਔਸਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ. ਝਟ ਪਟ ਕਿਸੇ ਖ਼ਿਆਲ ਦਾ ਫੁਰਨਾ. ਬਾਤ ਦਾ ਸੁਝਣਾ.

ਔੜਵ. ਸੰ. ਪੰਜ ਸੁਰ ਦਾ ਰਾਗ. ਜੈਸੇ—ਮਾਲਕੌਸ. ਦੇਖੋ, ਓੜਵ.

ਅੰ. ਦੇਖੋ,ਅਮ। ੨ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਓ" ਦੀ ਥਾਂ "ਅੰ" ਸ਼ਬਦ. ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਅੰ ਪਰਮਾਤਮ ਆਤਮਭੂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਅਨ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅੰ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਅਕਿਤ.

ਅੰਅਕਿਤ ਭੇਵ. (ਦੱਤਾਵ) ਅਨ ਅੰਕਿਤ ਭੇਦ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਰਮ (ਭੇਤ) ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ.

ਅੰਸ. ਸੰ. ਅੰਸ੍. ਧਾ—ਵਿਭਾਗ ਕਰਨਾ. ਵੰਡਣਾ. ਹਿੱਸੇ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅੰਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਹਿੱਸਾ (ਭਾਗ). ੩ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਅੰਸ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਗੁਰਅੰਸ।" ੪ ਕਲਾ. ਸੋਲਵਾਂ ਹਿੱਸਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਅੰਸੁ। ੬ ਸੰ. ਅੰਸ—ਅੰਸ. ਮੋਢਾ.

ਅੰਸ ਭੇਵੀ. ਵਿ—ਅੰਸ਼ ਤੋਂ ਭਈ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਕਲਾ ਤੋਂ ਉਪਜੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬਿਜਲੀ. ਚਪਲਾ. ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਨਾਂ) ਭੈ ਦਾਇਕ ਹਨ. "ਗਜੈ ਗੈਣ ਦੇਵੀ, ਮਹਾਂ ਅੰਸ ਭੇਵੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅੰਸ ਮਾਲਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਸੁਮਾਲੀ.

ਅੰਸਾ ਅਉਤਾਰ, ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ, ਅੰਸਾਵਤਾਰ ਸੰ. ਅੰਸ਼ਾਵਤਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਕਈ ਅੰਸ਼ (ਭਾਗ) ਮੰਨੇ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਪਾਈਦੇ ਹਨ, ਉਹ "ਅੰਸ਼ਾਵਤਾਰ" ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਨੌ ਕਲਾ ਵਾਲਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਅੰਸਾਅਉਤਾਰੁ ਉਪਾਇਓਨੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧, ਮ: ੩)
"ਅਨਿਕ ਪੁਰਖ ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫)

ਅੰਸੀ. ਸੰ. ਅੰਸ਼ਿਨ੍. ਵਿ—ਅੰਸ਼ ਵਾਲਾ. ਹਿੱਸੇ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਲਾ ਵਾਲਾ.

ਅੰਸੁ. ਸੰ. ਅੰਸ਼ੁ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਰਣ. "ਜਿਸ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਅੰਸੁ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੂਰਜ। ੩ ਸੂਤ੍ਰ. ਤਾਰ. ਤਾਗਾ। ੪ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ "ਅੰਸ਼ੁ" ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਸ਼ੁ ਨਾਉਂ ਕਿਰਣ ਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ.

ਅੰਸੁਕ. ਸੰਗਯਾ—ਵਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਅੰਸ਼ੁ. (ਸੂਤ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਲੀੜਾ। ੨ ਚਾਦਰ. ਉਪਰਨਾ। ੩ ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤ੍ਰ.

ਅੰਸੁਭੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਸ ਭੇਵੀ.

ਅੰਸੁਮਾਨ. ਸੂਰਯ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਸਗਰ ਦਾ ਪੋਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਅਸਮੰਜਸ ਦਾ ਬੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰ। ੨ ਵਿ—ਕਿਰਣਾਂ ਵਾਲਾ.

ਅੰਸੁਮਾਲ, ਅੰਸੁਮਾਲਿ, ਅੰਸੁਮਾਲੀ ਸੰ. ਅੰਸ਼ੁਮਾਲਿਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ, ਜੋ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਦੀ ਮਾਲਾ ਰਖਦਾ ਹੈ. "ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਉਦਯੋ ਅੰਸੁਮਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅੰਸੂ. ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼੍ਰ. ਆਂਸੂ. ਅੰਝੂ. ਹੰਝੂ। ੨ ਅਧ੍ਯਾਯ. ਦੇਖੋ, ਅੰਸੁ ੪.

ਅੰਕ. ਸੰ. ਅਙ੍ਕ੍. ਧਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਰਨਾ. ਗਿਣਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ. ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ. ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਙ੍ਕ. ਸੰਗਯਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੩ ਅੱਖਰ. ਵਰਣ। ੪ ਲਿਖਤ. ਤਹਿਰੀਰ। ੫ ਦੇਹ. ਸ਼ਰੀਰ। ੬ ਨੌ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗ ਨੌ ਹਨ। ੭ ਪਾਪ. ਦੋਸ਼। ੮ ਗੋਦੀ. ਉਛੰਗ. "ਅਤਿ ਸਨੇਹ ਸੋਂ ਲੀਨੋ ਅੰਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੯ ਲਿਬਾਸ। ੧੦ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਦਿਲ।

੧੧ ਕਲੰਕ. "ਬਿਨ ਅੰਕ ਮਯੰਕ ਬਨਜੋ ਬਦਨੰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਬਿਨਾ ਕਲੰਕ ਮਯੰਕ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ).

ਅੰਕਸ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਸ.

ਅੰਕ ਸਹੇਲੜੀ, ਅੰਕ ਸਹੇਲੀ ਵਿ—ਪਿਆਰੀ ਸਖੀ. ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲੀ ਸਹੇਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ. "ਅੰਕ ਸਹੇਲੜੀਆਹ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਅੰਕਸੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਸ. "ਅੰਕਸੁ ਗਜਾਨੁ ਰਤਨ ਹੈ ਖੇਵਟ ਬਿਰਲਾ ਸੰਤ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਅੰਕ ਪਲਈ, ਅੰਕ ਪਲੀ, ਅੰਕ ਪਾਲੀ ਸੰ. ਅङ्कपल्लव—ਅੰਕਪੱਲਵ. ਸੰਗਜਾ—ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਅੰਗ (ਹਿੰਦਸੇ) ਜਿਸ ਵਰਣਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅੰਕਪਲੀ" ਹੈ.

ਅੰਕਪਲੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਉਹ ਦਿਖਾਂਉਨੇ ਹਾਂ:—

ਸ	ਮ	ਰ	ਗ	ਹ	ਕ	ਭ	ਝ	ਤ	ਲ	ਚ
੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੨੦
ਦ	ਢ	ਪ	ਵ	ਫ	ਧ	ਖ	ਥ			
੩੦	੪੦	੫੦	੬੦	੭੦	੮੦	੯੦	੧੦੦			
ਯ	ਛ	ਠ	ਬ	ਵ	ਟ	ਅ				
੨੦੦	੩੦੦	੪੦੦	੫੦੦	੬੦੦	੭੦੦	੮੦੦				
ੳ	ਤ	ੜ	ਜ	ੲ						
੯੦੦	੧੦੦੦	੨੦੦੦	੩੦੦੦	੪੦੦੦						
ਨ	ਘ	ਣ	ਙ							
੫੦੦੦	੬੦੦੦	੭੦੦੦	੮੦੦੦							

ਇਨ੍ਹਾ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ੍ਰਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਂਙ ਹੀ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਯਥਾ—

ਅੰ ਕ ਪਾ ਲੀ
੮੦੦ ੬ ੫੦ਾ ੧੦ੀ

ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭੀ ਅਨੇਕ ਅੰਕਪਾਲੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ੨ ਸੰ. अङ्कपालि—ਅੰਕ-ਪਾਲਿ. ਸੰਗਜਾ—ਦਾਈ. ਧਾਤ੍ਰਿ. ਚੁੰਘਾਵੀ। ੩ ਆਲਿੰਗਨ. ਜੱਫੀ ਭਰਨੀ. ਅੰਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅੰਕਵਾਰ. ਹਿੰ. ਸੰਗਜਾ—ਗੋਦੀ. ਉਛੰਗ. ਕੁੱਛੜ.

ਅੰਕੜ. ਸੰਗਜਾ—ਆਕੜ. ਐਂਠ. ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁੜਾ.

ਅੰਕਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਗ ਨਾਲ. "ਅੰਕਿ ਮਿਲਾਈ." (ਜੈਤ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਦਿਲ ਵਿੱਚ. ਮਨ ਮੇਂ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ ੧੦. "ਗੁਰੁ ਕਾ ਕਹਿਆ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵੈ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਅੰਕਿਤ. ਸੰ. अङ्कित. ਵਿ—ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ. ਤਹ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ੨ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਹਿਤ। ੩ ਦਾਗੀ.

ਅੰਕੁ. ਲਿਬਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ ੯. "ਅੰਕੁ ਜਲਉ ਤਨੁ ਜਾਲੀਅਉ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਕੁਸ. ਸੰ. अङ्कुश—ਅੰਕੁਸ਼. ਸੰਗਜਾ—ਹੁਕੂਮਤ ਦਾ ਦਬਾਉ। ੨ ਹਾਥੀ ਹੱਕਣ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੁੰਡਾ(ਖੁੰਡਾ).

ਅੰਕੁਰ, ਅੰਕੁਰੁ ਸੰ. अङ्कुर. ਸੰਗਜਾ—ਲਹੂ. ਖ਼ੂਨ। ੨ ਜਲ. ਪਾਣੀ। ੩ ਬੀਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਡੰਘੂਰ. ਅੰਖੂਆ. ਕੂਮਲ. "ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੪ ਭਾਗ. ਨਸੀਬ. "ਅੰਕੁਰ ਭਲੋ ਹਮਾਰਾ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੫ ਬੀਜ. ਮੂਲ. "ਭਗਤਨ ਕਾ ਅੰਕੁਰੁ ਰਾਖਿਓ."(ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅੰਕੁੜਾ. ਸੰਗਜਾ—ਖੂੰਡੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਕੁੰਡਾ. ਹੁੱਕ.

ਅੰਕੂਰ ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਰ. "ਪੂਰਨ ਲਿਖਤ ਨਿਸਾਨ ਕਰਮ ਅੰਕੂਰ ਹੈ." (ਭਾਗੁ)

ਅੰਖ. ਸੰ. अङ्ख्. ਧਾ—ਰੁੜ੍ਹਨਾ. ਲਟਕਣਾ. ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਅਕ੍ਸ਼ਿ. ਅੱਖ. ਆਂਖ.

ਅੰਗ. ਸੰ. अङ्ग्. ਧਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਰਨਾ. ਚਲਨਾ. ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. अङ्ग. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ। ੩ ਹੱਥ, ਪੈਰ, ਸਿਰ ਆਦਿਕ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਭਾਗ। ੪ ਉਪਾਯ (ਉਪਾਉ). ਯਤਨ। ੫ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸ੍ਤ. ਪਿਆਰਾ। ੬ ਪੱਖ. ਸਹਾਇਤਾ. "ਜਿਨ ਕਾ ਅੰਗ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ) ੭ ਹਿੱਸਾ. ਭਾਗ। ੮ ਅੰਕ. ਹਿੰਦਸਾ। ੯ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਗਲ ਪੁਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ

ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਚੰਪਾਪੁਰੀ ਸੀ. "ਤਿਸ ਦਿਸ ਅੰਗ ਬੰਗ ਤੇ ਆਦੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਦੇਸ਼੍ਣਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਿਖੀ ਦੀਰਘਤਮਾ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਅੰਗ, ਵੰਗ, ਕਲਿੰਗ, ਪੁੰਡ੍ਰ, ਅਤੇ ਸੁਹ੍ਮ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਪੁਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਠਹਿਰਾਏ.

ਅੰਗ ਸੰਗ. ਵਿ—ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ. "ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇ." ੨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਾਥ.

ਅੰਗਹੀਨ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਘੱਟ ਹੈ. ਅੰਗ ਭੰਗ.

ਅੰਗਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਅੰਗ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਤ੍ਰ. ਸੰਤਾਨ। ੩ ਰੋਮ. ਕੇਸ਼। ੪ ਰੋਗ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ.

ਅੰਗਣ. ਸੰ. अङ्गण ਅਤੇ अङ्गन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੇਹੜਾ. ਸ਼ਹ੍ਨ. ਅਜਿਰ। ੨ ਵਿਚਰਨਾ. ਫਿਰਨਾ.

ਅੰਗਤ੍ਰਾਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਕਵਚ. ਜਿਰਹਿ.

ਅੰਗਦ. ਸੰ. अङ्गद. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭੂਸ਼ਣ. ਭੁਜਬੰਦ. ਬਾਜ਼ੂਬੰਦ. ਕੇਯੂਰ। ੨ ਬਾਲਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਭਤੀਜਾ, ਜੋ ਤਾਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਦੂਤ ਬਣਕੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ. "ਇਤ ਕਪਿਪਤਿ ਅਰ ਰਾਮ ਦੂਤ ਅੰਗਦਹਿੰ ਪਠਾਯੋ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਲਛਮਨ (ਲਕ੍ਸ਼ਮਣ) ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਪੁਰ ਆਂਗਦੀ ਨਗਰੀ ਵਸਾਈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਅੰਗਦ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਅੰਗਦ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਸਿੱਖਕੌਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਐਤਵਾਰ ਵੈਸਾਖ ਵਦੀ ੧ (੫ ਵੈਸਾਖ) ਸੰਮਤ ੧੫੬੧ (੩੧ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੫੦੪) ਨੂੰ ਫੇਰੂ ਮੱਲ ਖਤ੍ਰੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਦਯਾ(ਦਇਆ)ਕੌਰਿ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਤੇ ਦੀ ਸਰਾਇ (ਜਿਲਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ ਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਲਹਿਣਾ ਸੀ. ਸੰਮਤ ੧੫੭੬ ਵਿੱਚ ਦੇਵੀ ਚੰਦ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਖੀਵੀ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਖਡੂਰ ਪਾਸ ਥੇਹ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾਸੂ ਜੀ ਅਤੇ ਦਾਤੂ ਜੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਅਤੇ ਅਣੋਖੀ ਜੀ ਜਨਮੇ.

ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਙ ਦੇਵੀਭਗਤ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਹੋਕੇ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਸੰਮਤ ੧੫੮੯ ਵਿੱਚ ਵੈਸ਼ਨਵ ਦੇਵੀ (ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜ੍ਵਾਲਾਮੁਖੀ) ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲੇ. ਦਰ-ਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੀ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਗਿਆ. ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਦੇਵੀ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਛੱਡਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਅਜੇਹੇ ਰੀਝੇ ਕਿ ਅੰਗਦ ਨਾਉਂ ਰੱਖ-ਕੇ ੧੭ ਹਾੜ ਸੰਮਤ ੧੫੯੬ ਨੂੰ ਗੁਰੁਗੱਦੀ ਪੁਰ ਅਸਥਾਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਆਪ ਨੇ ੨੩ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੫੯੬ ਤੋਂ ਗੁਰੁਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਅਰੰਭਿਆ, ਅਤੇ ਪਰਮ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ. ਸੰਮਤ ੧੫੯੮ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਬਿਨਾ ਅਰੰਭਿਆ. ਸੰਮਤ ੧੬੦੧ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਲਿਖਵਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਸਰੂਪ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਹੈ. ਆਪ ੩ ਵੈਸਾਖ (ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੪) ਸੰਮਤ ੧੬੦੯ (੨੯ ਮਾਰਚ-ਸਨ ੧੫੫੨) ਨੂੰ ਖਡੂਰ ਵਿੱਚ ੧੨ ਸਾਲ ੯ ਮਹੀਨੇ ੧੭ ਦਿਨ ਗੁਰੁਤਾ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ੪੭ ਵਰ੍ਹੇ ੧੧ ਮਹੀਨੇ ੨੯ ਦਿਨ ਭੋਗਕੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ.

ਅੰਗਨ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਣ। ੨ ਅੰਗਨਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਅੰਗਨ ਸੇਜਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅੰਗਨਾ.

ਅੰਗਨਾ. ਸੰ. अङ्गना. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਕਾਮਿਨੀ. "ਅੰਗਨਾ ਅਧੀਨ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੇ ਪ੍ਰਬੀਨ." (ਅਕਾਲ)

ਅੰਗਨਜਾਸ. ਸੰ. अङ्गन्यास. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁ-

ਸਾਰ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਛੁਹਿਣਾ. ਦੇਖੋ, ਕਾਤ੍ਯਾਯਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, ਖੰਡ ੧, ਸ਼: ੫ ਤੋਂ ੮.

ਅੰਗ ਫਰਕਣਾ, ਅੰਗ ਫੁਰਣਾ ਕ੍ਰਿ–ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਥਰਕਣਾ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗ ਫਰਕਣ ਤੋਂ ਕਈ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕੀਯ ਰਾਮਾਇਣ ਆਰਨ੍ਯ ਕਾਂਡ, ਅ: ੫੯. ਗੁਰੁਮਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ. "ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਨ ਸੇਵਕਾ, ਤੰਤ ਨ ਮੰਤ ਨ ਫੁਰਣ ਵਿਚਾਰੇ." (ਭਾਗੁ)

ਅੰਗਬੀਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕੰਜਬੀ.

ਅੰਗ ਭੰਗ. ਸੰ. ਵਿ–ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਅੰਗ ਦਾ ਅਭਾਵ.

ਅੰਗਮ. ਪ੍ਰਾ. ਵਿ–ਪ੍ਰਿਯ. ਪਿਆਰਾ. "ਤੂੰ ਅੰਗਮ ਵਡ ਜਾਣਿਆ." (ਤੁਖਾ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਅੰਗਾ.

ਅੰਗਰਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ. "ਗੁਰੁਜਗਤ ਫਿਰਣ ਸੀਹ ਅੰਗਰਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਫੇਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜਗਤਗੁਰੂ। ੨ ਅੰਗਿਰਾ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਰੈ ਅਤੇ ਅੰਗਿਰਾ.

ਅੰਗਰਖਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅੰਗਰਕ੍ਸ਼ਕ ਇੱਕ ਵਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਗੋਡਿਆਂ ਤੀਕ ਲੰਮਾ ਤਣੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅੰਗਾ. ਚਪਕਨ.

ਅੰਗਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਿਰਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅੰਗਾਰ. ਦਗਦਾ ਹੋਇਆ ਕੋਲਾ. "ਅੰਗਰਾ ਬਿਰਹਾਗਨਿ ਕੇ ਨਿਕਰੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅੰਗਰਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੜਾਈ.

ਅੰਗਰਾਗ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਲੇਪ. ਕੇਸਰ ਕਸਤੂਰੀ ਚੰਦਨ ਆਦਿਕ ਦਾ ਬਟਨਾ(ਵਟਣਾ). ੨ ਵਸਤ੍ਰ ਗਹਿਣੇ ਆਦਿਕ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ। ੩ ਕਵਚ. ਸੰਜੋ.

ਅੰਗਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ–ਅੰਗੜਾਈ ਲੈਣੀ. ਆਲਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰਨਾ.

ਅੰਗਰੇਜ, ਅੰਗਰੇਜੀ ਦੇਖੋ, ਇੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ.

ਅੰਗਰੈ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅੰਗਿਰਾ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਿਰਾ. "ਪਰੂਰਉ ਅੰਗਰੈ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਸ ਗਾਇਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) ਪੁਰੂਰਵਾ ਅਤੇ ਅੰਗਿਰਾ ਨੇ.

ਅੰਗੜਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਆਲਸ ਕਰਕੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਆੜਾ (ਟੇਢਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸਤੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਲਾਉਣਾ.

ਅੰਗਾ. ਅੰਗਮ (ਪਿਆਰੇ) ਦਾ. "ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ ਗੁਣ ਅੰਗਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ੫। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਗਰਖਾ.

ਅੰਗਾਰ, ਅੰਗਿਆਰ ਸੰ. अङ्गार. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਅਗਨਿ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਲੱਕੜ ਅਥਵਾ ਕੋਲੇ ਦਾ ਭਾਗ. "ਕਛੂਆ ਕਹੈ ਅੰਗਾਰ ਭਿ ਲੋਰਉ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਗਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਹੈ.

ਅੰਗਿਕਾ. ਸੰ. अङ्गिका. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਲੀ. ਅੰਗੀਆ. ਕੁੜਤੀ. "ਅੰਗਿਕਾ ਸੁਰੰਗੀ ਨਟ ਵਰ ਰੰਗੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅੰਗਿਰਾ. अङ्गिरस्–ਅੰਗਿਰਸ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਰਿਗ ਵੇਦ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾ, ਜੋ ਸੱਤ ਵਡੇ ਰਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਅਤੇ ਆਹੁਤਿ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਭੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਿਰਾ ਉਰੂ ਅਤੇ ਆਗਨੇਯੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, ਸ਼੍ਰੱਧਾ, ਸ੍ਵਧਾ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ; ਉਤਥ੍ਯ, ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਕੰਡੁ ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ; ਭਾਨੁਮਤੀ, ਰਾਕਾ, ਸਿਨੀਵਾਲੀ, ਅਚਿਸ਼੍ਮਤੀ, ਹਵਿਸ਼੍ਮਤੀ ਅਤੇ ਪੁਨਜਜਨਿਕਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ.

ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਵਨ ਪਰਵ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਿਰਾ ਅਗਨਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼ੁਭਾ" ਸੀ. ਦੇਖੋ ਅੰਗਰੈ.

ਅੰਗੀ. ਸੰ. ਅਙ੍ਗਿਨ੍—ਵਿ—ਅੰਗ ਵਾਲਾ. ਦੇਹਧਾਰੀ. ਪ੍ਰਾਣੀ. "ਰਾਖੋ ਅੰਗੀ ਅੰਕ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪) ੨ ਅੰਗ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ. "ਬੰਗੀ ਕਲਿੰਗ ਅੰਗੀ ਅਜੀਤ." (ਕਲਕੀ) ੩ ਅੰਗ (ਪੱਖ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਗਿਕਾ. ਅੰਗੀਆ. ਚੋਲੀ.

ਅੰਗੀਆ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਿਕਾ.

ਅੰਗੀਕਾਰ, ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਸੰ. ਅਙ੍ਗੀਕਾਰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕ਼ਬੂਲ. ਗ੍ਰਹਣ. ਸ੍ਵੀਕਾਰ. "ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਓ ਮੇਰੈ ਕਰਤੈ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤ, ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤੁ ਸੰ. ਅਙ੍ਗੀਕ੍ਰਤ. ਵਿ—ਸ੍ਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਕ਼ਬੂਲ ਕੀਤਾ. "ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਨਦਇਆਲ ਕੀਓ ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤੁ." (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਅੰਗੀਠਾ, ਅੰਗੀਠੀ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅਗਨਿ ਸ੍ਥਾਨ. ਆਤਸ਼ਦਾਨ. ਅੱਗ ਮਚਾਉਣ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਖ਼ਾ—ਚਿਤਾ. ਮੁਰਦਾ ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਚਿਖਾ.

ਅੰਗੁਸਟ, ਅੰਗੁਸ੍ਟ ਸੰ. ਅਙ੍ਗੁਸ਼੍ਠ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਗੂਠਾ. ਗੂਠਾ. "ਕੁਬਿਜਾ ਉਧਰੀ ਅੰਗੁਸਟ ਧਾਰ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੫) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਕੁਬਜਾ (ਕੁਬੜੀ) ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਦੱਬਕੇ ਅਤੇ ਠੋਡੀ ਹੇਠ ਅੰਗੂਠਾ ਦੇਕੇ ਜੋ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੁਬੜਾਪਨ ਦੂਰ ਹੋਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਸ਼੍ਤ. ਫ਼ਾ انگشت। ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਂਗਲੀ.

ਅੰਗੁਸ਼੍ਤਰੀ. ਫ਼ਾ انگشتری ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਗੂਠੀ. ਅੰਗੁਲੀਕ.

ਅੰਗੁਰਿ, ਅੰਗੁਰੀ, ਅੰਗੁਰੀਆ ਸੰ. ਅਙ੍ਗੁਰਿ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਂਗਲ. ਅੰਗੁਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਲ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਗੁਲੀ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਉਂਗਲ ਜਿਤਨਾ ਮਾਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਲਿ. ਸੰ. ਅਙ੍ਗੁਲਿ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਂਗਲ. ਅੰਗੁਲੀ। ੨ ਅੰਗੂਠਾ. ਅੰਗੁਸ਼੍ਠ. ਪੰਜਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਮ ਹਨ—ਅੰਗੁਸ਼੍ਠ, ਤਰਜਨੀ, ਮਧ੍ਯਮਾ, ਅਨਾਮਿਕਾ, ਕਨਿਸ਼੍ਠਿਕਾ. Thumb, fore-finger, middle-finger, ring-finger, little-finger.

ਅੰਗੁਲਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲੀਕ

ਅੰਗੁਲਿਤ੍ਰ, ਅੰਗੁਲਿਤ੍ਰਾਣ ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਉਂਗਲ ਨੂੰ ਤ੍ਰਾਣ (ਬਚਾਉਣ) ਵਾਲਾ ਚਮੋਟਾ, ਜੋ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅੰਗੂਠੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਉਂਗਲ (ਤਰਜਨੀ) ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਵਾਲਮੀਕਿ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗੁਲਿਤ੍ਰਾਣ ਗੋਧਾ (ਗੋਹ) ਦੇ ਚੰਮ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੂਜੇ ਚੰਡੀਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਲੇਖ ਹੈ—"ਬਧੇ ਬੱਧ ਗੋਧਾਂਗੁਲਿਤ੍ਰਾਣ ਬੱਧੰ." "ਕਹੂੰ ਅੰਗੁਲਿਤ੍ਰਾਣ ਕਾਟੇ ਪਰੇ ਹੈਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੦) ੨ ਦਰਜ਼ੀ ਦੀ ਉਂਗਲ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰੀ ਹੋਈ ਧਾਤੁ ਦੀ ਟੋਪੀ, ਜੋ ਸੂਈ ਤੋਂ ਉਂਗਲ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਅੰਗੁਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿ.

ਅੰਗੁਲੀਕ. ਸੰ. ਅਙ੍ਗੁਲੀਯਕ—ਅੰਗੁਲੀਯਕ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਦਸਤਾਨਾ। ੨ ਅੰਗੂਠੀ. ਛਾਪ. "ਕਹੂੰ ਅੰਗੁਲੀਕਾਦਿ ਕੇ ਰਤਨ ਰਾਜੈਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅੰਗੁਲੀਤ੍ਰਾਣ, ਅੰਗੁਲੀਤ੍ਰਿਣ ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲਿਤ੍ਰਾਣ. "ਸੁ ਸੋਭ ਅੰਗੁਲੀਤ੍ਰਿਣੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਅੰਗੁਲੀਯਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਲੀਕ.

ਅੰਗੂਠਾ. ਗੂਠਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗੁਸ਼੍ਠ ਅਤੇ ਅੰਗੁਲਿ ੨.

ਅੰਗੂਠੀ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਅੰਗੂਠੇ ਤੇ ਪਹਿਰਾਇਆ ਗਹਿਣਾ. ਆਰਸੀ। ੨ ਛਾਪ. ਮੁੰਦਰੀ.

ਅੰਗੂਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕੁਰ. "ਪਾਛੈ ਹਰਿਓ ਅੰਗੂਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਫ਼ਾ انگور। ਦਾਖ. ਬੇਦਾਨਾ ਅੰਗੂਰ ਸੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼, ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਦਾਰ ਮੁਨੱਕਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਅੰਗੂਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਸਿਰਕਾ ਭੀ ਉਮਦਾ ਬਨਦਾ ਹੈ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਇਟੇ (Quetta) ਅਤੇ ਕੰਧਾਰ ਦੇ ਅੰਗੂਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੩ ਅੰਗੂਰ ਦੀ ਬੇਲ.

ਅੰਗੂਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਖੇਤੀ. ਨਵੀਂ ਫੁੱਟੀ ਹਰਿਆਈ. "ਚੋਰੀ ਮਿਰਗ ਅੰਗੂਰੀ ਖਾਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਹਰੀ ਅੰਗੂਰੀ ਗਦਹਾ ਚਰੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਗੂਰੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਜਪ ਦਾਨ ਆਦਿਕ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ, ਅਤੇ ਗਧੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਅੰਗੂਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਵਸਤੁ, ਜੈਸੇ—ਸ਼ਰਾਬ ਸਿਰਕਾ ਆਦਿ। ੩ ਵਿ—ਅੰਗੂਰ ਰੰਗਾ. ਅੰਗੂਰ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ.

ਅੰਗੋਛਾ. ਸੰ. ਅੰਗ ਪ੍ਰੋਛਕ. ਅੰਗ ਨੂੰ ਉਕ (ਸਾਫ) ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ. ਅੰਗ ਪੂੰਝਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਪਰਨਾ. ਤੌਲੀਆ. "ਇਸਨਾਨ ਦੀਓ ਕਰ ਆਪ ਅੰਗੋਛਨ ਪੋਂਛ ਸੁਧਾਰੇ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ)

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ } ਦੇਖੋ, ਇੰਗ੍ਰੇਜ ਅਤੇ ਇੰਗ੍ਰੇਜੀ.

ਅੰਘ. ਸੰ. ਅਙ੍ਘ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਆਰੰਭ ਕਰਨਾ. ਜੂਆ ਖੇਡਣਾ. ਦਾਗ ਲਾਉਣਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ. ਝਿੜਕਨਾ. ਉਲਾਂਭਾ ਦੇਣਾ. ਛੇਤੀ ਕਰਨਾ.

ਅੰਘ੍ਰਿ, ਅੰਘ੍ਰੀ } ਸੰ. ਅਙ੍ਘ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਜੜ. ਮੂਲ। ੨ ਪੈਰ. ਚਰਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਮੀਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਘ ਧਾ. "ਅੰਘ੍ਰੀ ਸਮ ਅਰਬਿੰਦ ਸਰਸ ਤਵ ਮਨ ਸਮ ਮਧੁਪ ਕਰੀਜੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅੰਙ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ, ਅੰਗ ਅਤੇ ਅੰਙੁ.

ਅੰਙਣ, ਅੰਙਣੁ, ਅੰਙਨ, ਅੰਙਨੜਾ } ਦੇਖੋ, ਅੰਗਣ. "ਸਹੁ ਬੈਠਾ ਅੰਙਣੁ ਮਲਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਙਣੁ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮਨ ਹੈ. "ਮਿਰਤਕੜਾ ਅੰਙਨੜੇ ਬਾਰੇ." (ਵਡ ਅਲਾਹਣੀਆਂ ਮ: ੧)

ਅੰਙੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਕ ਅਤੇ ਅੰਗ. "ਹਮ ਮੈਲ ਭਰੇ ਦੁਹਚਾਰੀਆ ਹਰਿ ਰਾਖਹੁ ਅੰਗੀ ਅੰਙੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪) ਹੇ ਅੰਗ (ਪੱਖ) ਕਰਤਾ ਹਰੀ! ਸਾਡਾ ਅੰਙੁ (ਪੱਖ) ਰਾਖਹੁ.

ਅੰਙੈ. ਸੰ—ਅ: ਦੇਖੋ, ਅਯੋਅੰਙੈ.

ਅੰਚ. ਸੰ. ਅਞ੍ਚ੍. ਧਾ—ਝੁਕਣਾ. ਪੂਜਣਾ. ਸਿੰਗਾਰਨਾ. ਮੰਗਣਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ. ਹਟਾਉਣਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਅਰ੍ਚਿ—ਅਰ੍ਚਿਂ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ. ਆਂਚ. ਭਾਵ—ਸੰਤਾਪ. "ਰਤੀ ਅੰਚ ਦੂਖ ਨ ਲਾਈ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਅਞ੍ਚ. ਝਰੀਟ. ਰਗੜ. "ਭੂਮਿ ਰੰਗਾਵਲੀ ਮੰਝਿ ਵਿਸੂਲਾ ਬਾਗ। ਜੋ ਨਰ ਪੀਰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਤਿਨਾ ਅੰਚ ਨ ਲਾਗ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫) ਤਿੱਖੇ ਸੂਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਭੀ ਕੰਡੇ ਦੀ ਝਰੀਟ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ.

ਅੰਚਰ, ਅੰਚਰਾ, ਅੰਚਲ, ਅੰਚਲਾ, ਅੰਚਲੁ } ਸੰ. ਅਞ੍ਚਲ—ਅੰਚਲ. ਸੰਗਯਾ—ਦਾਮਨ. ਲੜ. ਪੱਲਾ. "ਅੰਚਲ ਗਹਿਆ ਸਾਧੁ ਕਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫ ਬਿਰਹੜੇ) "ਅੰਚਲਾ ਗਹਾਇਓ ਜਨ ਅਪਨੇ ਕਉ." (ਨਟ ਮ: ੫) ੨ ਵਸਤ੍ਰ. "ਕਹੂੰ ਚੰਚਲਾ ਅੰਚਲਾ ਕੋ ਬਨਾਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅੰਚੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਲੀ.

ਅੰਜ. ਸੰ. ਅਞ੍ਜ੍. ਧਾ—ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ. ਜਾਣਾ. ਸਲਾਹੁਣਾ. ਚਮਕਨਾ. ਤੇਲ ਮਲਨਾ. ਸਿੰਗਾਰਨਾ.

ਅੰਜਣ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਨਯਨ. ਲਿਆਉਣਾ. ਆਨਨਾ. "ਚੁਣ ਚੁਣ ਅੰਜਣ ਬੂਟੀਆਂ." (ਭਾਗੁ)

ਅੰਜਨ. ਸੰ. ਅਞ੍ਜਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਰਮਾ. ਕੱਜਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜ ਧਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਜਾਹੀ. ਰੌਸ਼ਨਾਈ। ੩ ਮਾਇਆ. "ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨ ਰਹੀਐ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੪ ਅੰਜਨ ਗਿਰਿ. ਸੁਰਮੇ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ੫ ਰਾਤ। ੬ ਅਭ੍ਯੰਜਨ. ਲੇਪ. ਬਟਨਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜ ਧਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਇਸਨਾਨੈ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫) ੭ ਕਿਰਲੀ. ਛਿਪਕਲੀ। ੮ ਸੰ. ਅਜਨ—ਅਜਨ. ਗੋਸ਼ਾ ਨਸ਼ੀਨੀ. ਤਨਹਾਈ. ਏਕਾਂਤ. "ਆਪੇ ਸਭ ਘਟ ਭੋਗਵੈ ਸੁਆਮੀ, ਆਪੇ ਹੀ ਸਭ ਅੰਜਨ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੪) "ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਜੁਗਤਿ ਵਸਿ ਕੀਨੀ

ਆਪੇ ਗੁਰੁਮੁਖਿ ਅੰਜਨ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੯ ਚੰਬੇ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗੱਠਜੋੜਾ. ਦੁਲਹਾ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਵਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗੰਢ.

ਅੰਜਨ ਗਿਰਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨ ੪.

ਅੰਜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੰਜਨ ਲਾਉਣਾ. ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣਾ. "ਅੰਜਨ ਤੈਸਾ ਅੰਜੀਐ ਜੈਸਾ ਪਿਰੁ ਭਾਵੈ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਹਾਂਜਣੀ. ਅੱਖ ਦੀ ਪਲਕ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਫੁਨਸੀ. ਗੂੰਹਤ੍ਰਿੱਕੀ. Sty. ੩ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕੱਜਲ ਆਦਿਕ ਸਿੰਗਾਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਯੁਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੰਜਨਾਂ ਆਇਆ ਹੈ. "ਅੰਜਨਾਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ"। ੪ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਮਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨੀ.

ਅੰਜਨਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਜਨ ਨਾਲ। ੨ ਅਭਯੰਜਨ (ਬਟਨੇ) ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨ ੬.

ਅੰਜਨੀ. ਸੰ ਅਞ੍ਜਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕੇਸ਼ਰੀ ਵਾਨਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਅੰਜਨਾ। ੨ ਮਾਇਆ। ੩ ਚੰਦਨ ਆਦਿਕ ਲੇਪ ਲਾਏ ਹੋਏ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਅੰਜਨੀ ਕੇ ਧੀਰ ਹੈਂ." (ਰਾਮਾਵ) ਘੋੜੇ ਅਜੇਹੇ ਚਪਲ ਹਨ, ਜੇਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਧੀਰੀ। ੪ ਗੁਹਾਂਜਣੀ. ਅੱਖ ਦੀ ਪਲਕ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਫੁਨਸੀ.

ਅੰਜਨੀਸੁਤ, ਅੰਜਨੀਜ, ਅੰਜਨੀਤਨਯ } ਅੰਜਨਾ (ਅੰਜਨੀ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਅੰਜਨੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹਨੂਮਾਨ. ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ.

ਅੰਜਮਨ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜੁਮਨ.

ਅੰਜਲਿ, ਅੰਜਲੀ } ਸੰ. ਅਞ੍ਜਲਿ. ਸੰਗਯਾ—ਉਂਜਲ. ਬੁੱਕ. ਡੂਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹੱਥ। ੨ ਪਿਤਰ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਪਾਨੀ ਦੀ ਚੁਲੀ. ਮੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਆਦਿਕ ਅਵਿਦ੍ਯਾ-ਕਰਮ ਦੱਸਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ "ਅੰਜਲੀ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿੱਚ—"ਸੰਜੋਗ ਵਿਜੋਗ ਧੁਰਹੁ ਹੀ ਹੂਆ"—ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਕੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੰਜੁਲੀ.

ਅੰਜਾਮ. ਫ਼ਾ انجام ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਤ. ਆਖ਼ਰ. ਸਮਾਪਤਿ. ਓੜਕ। ੨ ਫਲ. ਨਤੀਜਾ.

ਅੰਜੀਐ. ਦੇਖੋ, ਅੰਜਨਾ.

ਅੰਜੀਰ. ਸੰ. ਅਞ੍ਜੀਰ. ਫ਼ਾ انجیر ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ, ਜੋ ਬੜ (ਵਟ) ਦੀ ਬਾਟੀ ਜੇਹਾ ਬੀਜਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. L. Ficus carica. ਇਹ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਾਵਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੀਮ ਇਸ ਫਲ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਨੁਸਖ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਕਾਬੁਲ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਅੰਜੀਰ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ।
੨ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਕਿਲਾਤ ਤੋਂ ੩੦ ਮੀਲ ਹੈ.

ਅੰਜੀਲ. ਦੇਖੋ, ਇੰਜੀਲ.

ਅੰਜੁਮ. ਅ਼ انجم ਨਜਮ (ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸਿਤਾਰੇ. ਤਾਰੇ.

ਅੰਜੁਮਨ. ਫ਼ਾ انجمن ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੰਡਲੀ. ਸਮਾਜ. ਸਭਾ. ਅੰਜੁਮ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਨਜਮ ਦਾ. ਨਜਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ (ਤਾਰਾ). ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਾਕਰ ਚਮਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਹੋਣ, ਉਹ 'ਅੰਜੁਮਨ' ਹੈ.

ਅੰਜੁਰੀ, ਅੰਜੁਲੀ } ਦੇਖੋ, ਅੰਜਲੀ। ੨ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਜੋ ਪ੍ਰਣਾਮ ਲਈ ਕਰੀਦੀ ਹੈ. "ਕਰਿ ਸਾਧੂ ਅੰਜੁਲੀ ਪੁਨੁ ਵਡਾ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਅੰਞੂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੰਞੂ. ਅਸ਼੍ਰੁ. ਆਂਸੂ. ਅੱਥਰੂ.

ਅੰਞ, ਅੰਞੁ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਤਰਾਂ. ਇਉਂ.

ਅੰਡ. ਸੰ. ਅਾਣ੍ਡ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਡਾ. ਆਂਡਾ। ੨ ਫੋਤਾ. ਅੰਡਕੋਸ਼. "ਤਬ ਤੇਰੇ ਦੋਉ ਅੰਡ ਚਬੈਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੩) ੩ ਬ੍ਰਹਮੰਡ, ਜੋ ਆਂਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੈ। ੪ ਕਸਤੂਰੀ ਦਾ ਨਾਫ਼ਾ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ। ੬ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ਼। ੭ ਵੀਰਯ। ੮ ਅੰਡਜ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅੰਡ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ." (ਸਾਰ

ਮ: ੫) ੯ ਰਾਜਾ ਯਯਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਅੰਡਜ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ, ਮੱਛੀ, ਸੱਪ ਆਦਿਕ ਜੀਵ. "ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਉਤਭੁਜ ਸੇਤਜ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਜੰਤਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) ੨ ਸੰਸਾਰ. ਵਿਸ਼੍ਵ. ਜਗਤ. "ਅੰਡਜ ਫੋੜ ਜੋੜ ਵਿਛੋੜ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਅੰਡਟੂਕ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਰਚਨਾ.

ਅੰਡਟੂਕ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਅੰਡੇ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ ਹੈ. ਮਰਤਜ ਲੋਕ. "ਅੰਡਟੂਕ ਜਾਂਚੈ ਭਸਮਤੀ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਮਰਤ ਲੋਕ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਕਸ਼ਾਲਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਸਮਤੀ.

ਅੰਡ ਬੰਡ. ਸੰਗਯਾ—ਬੇਮੇਲ ਗੱਲ। ੨ ਪ੍ਰਕਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਬਕਬਾਦ। ੩ ਵਿ—ਟੇਢਾ. ਵਿੰਗਾ.

ਅੰਡ ਵ੍ਰਿੱਧਿ. ਅੰਡ (ਫੋਤਿਆਂ) ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਉਤਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਧ ਜਾਣਾ. قیلاۓ ਕ਼ੀਲਾਏ ਮਾਯਹ. Hydrocele. ਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ, ਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ, ਮਲ ਮੂਤ ਰੋਕਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗ ਕਰਨ, ਤਾੜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤ ਪੀਣ ਤੋਂ ਇਹ ਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਵਾਤਜ, ਪਿੱਤਜ, ਰਕਤਜ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਸੱਤ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਅਥਵਾ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਵੇ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੇਪ ਮਾਲਿਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹਕੀਮ ਦੀਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਲੋੜੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਅੰਡ ਵ੍ਰਿੱਧਿ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਹੈ. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਦਵਾ ਖਾਣੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ—ਵਡੀ ਹਰੜ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਜੰਗ ਹਰੜਾਂ, ਚਰਾਇਤਾ, ਧਨੀਆਂ ਦੋ ਦੋ ਤੋਲੇ, ਲੌਂਗ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਸਨਾ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਸਭ ਦਾ ਚੂਰਣ ਕਪੜਛਾਣ ਕਰਕੇ ਚੂਰਣ ਤੋਂ ਡਿਉਢੀ ਖੰਡ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸ਼ਹਿਦ ਮਿਲਾਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ. ਉਮਰ ਅਤੇ ਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਚਟਨੀ ਜਲ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਖਾਵੋ.

ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਸੁੱਕੀ ਭੰਗ ਗੁੜ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਫੋਤਿਆਂ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਅਥਵਾ ਕੇਸੂ ਭਿਉਂਕੇ ਅਤੇ ਘੀ ਵਿੱਚ ਭੁੰਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ.

ਅੰਡਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਡ.

ਅੰਡਾਕਾਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਅੰਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਜੇਹਾ. ਅੰਡੇ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਕਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਖਗੋਲ.

ਅੰਤ. ਸੰ. अन्त्. ਧਾ—ਬਾਂਧਨਾ. ਬੰਨ੍ਹਣਾ। ੨ ਸੰ. अन्त. ਸੰਗਯਾ—ਸਮਾਪਤਿ. ਓੜਕ. ਖ਼ਾਤਿਮਾ। ੩ ਪਰਿਣਾਮ. ਫਲ. ਨਤੀਜਾ। ੪ ਸੀਮਾ. ਹੱਦ। ੫ ਅੰਤਕਾਲ. ਮਰਣ. "ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ ਨਹੀ ਕਛੁ ਤੇਰਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੬ ਮਧਜ (ਮੱਧ). ਦਰਮਿਆਨ. ਵਿਚਕਾਰ। ੭ ਦੇਖੋ, ਅੰਤਜ.

ਅੰਤ ਸਖਾਈ. ਵਿ—ਅਖੀਰ ਵੇਲੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੰਤ ਤੀਕ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਨਿਬਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਧਰਮ। ੪ ਕਰਤਾਰ.

ਅੰਤਸਥ. ਸੰ. अन्तःस्थ. ਵਿ—ਜੋ ਅੰਤ (ਦਰਮਿਆਨ) ਠਹਿਰੇ. ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਯ ਰ ਲ ਵ ਇਹ ਚਾਰ ਅੱਖਰ, ਜੋ ਕਵਰਗ ਆਦਿ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਉਸ਼੍ਮਵਰਣ (श ष स ह) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹਨ। ੩ ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਅੰਤਹਕਰਣ. ਸੰ. अन्तः करण. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤਰ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰੀ (ਇੰਦ੍ਰਿਯ), ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ:—

੧ ਮਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਫੁਰਦੇ ਹਨ.

੨ ਬੁੱਧਿ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

੩ ਚਿੱਤ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮਰਣ (ਚੇਤਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

੪ ਅਹੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਮਮਤ੍ਵ. ਮਮਤਾ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਜਪੁ ਜੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ—"ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ (ਚਿੱਤ) ਮਤਿ (ਮਮਤ੍ਵ—ਅਹੰਕਾਰ) ਮਨਿ, ਬੁਧਿ."

ਅੰਤਹ ਪੁਰ. ਸੰ. अन्तः पुर. ਸੰਗਯਾ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ

ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਹਿਲ, ਜੋ ਨਗਰ (ਪੁਰ) ਅਤੇ ਰਾਜਭਵਨ ਦੇ ਅੰਤ (ਵਿਚਕਾਰ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਘਰ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਭਾਗ.

ਅੰਤਕ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਲ. ਮੌਤ। ੨ ਯਮ। ੩ ਵਿ—ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਅੰਤਕ ਜਮ ਜਬ ਲੈਨੇ ਆਵੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਅਤੰਕ (ਭਯ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—"ਅਨੰਗ ਅਰਧੰਗਕ ਕੇ ਅੰਤਕ ਤੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ) ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਕਾਮ ਨੇ.

ਅੰਤਕ ਧਾਮ. ਸੰਗਯਾ—ਯਮਪੁਰਿ. ਯਮਲੋਕ. "ਅੰਤ ਕੋ ਅੰਤਕ ਧਾਮ ਪਧਾਰੇ." (ਅਕਾਲ)

ਅੰਤਕਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਬੰਦੂਕ. ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਤਕਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ ਸਮਾਂ. ਮਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਅੰਤ ਕੇ ਧਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਕ ਧਾਮ.

ਅੰਤ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕਰਮ। ੨ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਿਮਿੱਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਮ. ਅੰਤੇਸ੍ਟਿ. ਦੇਖੋ, ਪਿਤ੍ਰਿਮੇਧ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਸਕਾਰ.

ਅੰਤਜ. ਸੰ. ਅੰਤਜਜ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤਿਮ ਵਰਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸ਼ੂਦ੍ਰ। ੨ ਨੀਚ. ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੱਤ ਅੰਤਜ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਧੋਬੀ, ਚਮਾਰ, ਨਟ, ਭੰਜੜਾ, ਝਿਉਰ, ਕਲਾਲ ਅਤੇ ਭੀਲ.

ਅੰਤ ਦਸਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ ਦਸ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਲ. ਯਮ. "ਤਿਹ ਊਪਰ ਅੰਤਦਸਾਨਹਿ ਧਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅੰਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਿਮ.

ਅੰਤਰ. ਸੰ. अन्तर. ਸੰਗਯਾ—ਫਾਸਲਾ. ਵਿੱਥ. ਤਫ਼ਾਵਤ। "ਨਿਸਿ ਦਿਨ ਅੰਤਰ ਜਜੋਂ ਅੰਤਰ ਬਖਾਨਿਯਤ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਓਟ. ਪੜਦਾ. ਆਵਰਣ. "ਜਿਨ ਕਉ ਪਿਆਸ ਤੁਮਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਤਿਨ ਕਉ ਅੰਤਰ ਨਾਹੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਭੇਦ. ਫ਼ਰਕ. "ਹਰਿਜਨ ਹਰਿ ਅੰਤਰੁ ਨਹੀ." (ਸ. ਮ: ੯) ੪ ਮਰਮ. ਭੇਤ. ਰਾਜ਼. "ਲੈ ਤਾਂਕੋ ਅੰਤਰ ਮੁਹਿ ਕਹਿਯਹੁ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੫) ੫ ਅੰਦਰ. ਵਿੱਚ. ਭੀਤਰ। ੬ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਮਨ। ੭ ਆਂਤ੍ਰ. ਆਂਦ. ਅੰਤੜੀ। ੮ ਅੰਤ—ਅਰਿ. "ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਭੀਖਮ ਨਾਮ ਲੈ ਅੰਤ ਸਬਦ ਅਰਿ ਦੇਹੁ। ਸੁਤ ਆਦਿ ਅੰਤਰ ਉਚਰ ਨਾਮ ਬਾਨ ਲਖ ਲੇਹੁ." (ਸਨਾਮਾ) ਭੀਸ਼ਮ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ.

ਅੰਤਰ ਸਖਾਈ. ਵਿ—ਦਿਲੀ ਦੋਸਤ. ਅੰਤਰੰਗ ਸਖਾ. "ਅੰਤਰ ਸਖਾਈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਅੰਤਰ ਹਿਰਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤਹਕਰਣ. ਭੀਤਰੀ ਇੰਦ੍ਰਿਯ (ਇੰਦ੍ਰੀ). "ਜਿਸੁ ਅੰਤਰੁ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਅੰਤਰਗਤ. ਸੰ. अन्तर्गत. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ.

ਅੰਤਰਗਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋ ਹਟਕੇ ਮਨ ਦੇ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਮਨ ਤਨ ਅਰਪਿਓ ਅੰਤਰਗਤਿ ਕੀਨੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹੋਏ. "ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ." (ਜਪੁ)

ਅੰਤਰਜਾਮ, ਅੰਤਰਜਾਮਿ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ } ਸੰ. अन्तर्यामिन्—ਅੰਤਰਯਾਮੀ. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ. ਮਨ ਦੀ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਠਾਕੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਜਤਨ ਕਰੈ ਮਾਨੁਖ ਡਹਕਾਵੈ ਓਹੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਅੰਤਰ ਧਾਨ. ਸੰ. अन्तर्धान. ਸੰਗਯਾ—ਦੁਰਾਉ. ਛਿਪਾਉ. ਅਦਰਸ਼ਨ। ੨ ਵਿ—ਗੁਪਤ. ਲੋਪ. ਗ਼ਾਇਬ.

ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ, ਅੰਤਰ ਧ੍ਯਾਨ } ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ ਧਾਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਤਮਾ ਦਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਧਿਆਨ. ਮਾਨਸਿਕ ਧ੍ਯਾਨ.

ਅੰਤਰ ਭਾਵ. ਸੰ. अन्तर्भाव. ਸੰਗਯਾ—ਦਿਲ ਦਾ ਮਤਲਬ. ਮਨਸ਼ਾ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ। ੨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਉਣਾ. ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ। ੩ ਵਿਨਾਸ਼. ਅਭਾਵ.

ਅੰਤਰ ਭੂਤ. ਸੰ. ਅन्तर्भूत. ਵਿ—ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਾਮਿਲ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜੀਵਾਤਮਾ.

ਅੰਤਰ ਮਲ. ਸੰ. ਅन्तर्मल. ਸੰਗਯਾ—ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ। ੨ ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਦੀ ਮੈਲ.

ਅੰਤਰ ਮੁਖ. ਸੰ. ਅन्तर्मुख. ਵਿ—ਮਨ ਦੇ ਵੇਗ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਰੋਕਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਹੈ.

ਅੰਤਰ ਲਾਪਿਕਾ. ਸੰ. ਅन्तर्लापिका. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਕਾਵ੍ਯਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ.

ਅੰਤਰਵੇਦ. ਸੰ. ਅन्तर्वेद. ਵਿ—ਉਹ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੱਗ ਦੀਆਂ ਵੇਦੀਆਂ ਹੋਣ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਯਮੁਨਾ (ਜਮਨਾ) ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਵਰਤ ਭੀ ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ੩ ਦੋ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਦੇਸ਼. ਦੁਆਬ.

ਅੰਤਰਵੇਦੀ. ਵਿ—ਅੰਤਰਵੇਦ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰਵੇਦ. ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਵਰਤ ਦਾ ਵਸਨੀਕ.

ਅੰਤਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਟੇਕ (ਸ੍ਥਾਈ—ਰਹਾਉ) ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ. ਉਹ ਪਦ ਅਤੇ ਵਾਕ, ਜੋ ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਾਏ ਜਾਣ। ੨ ਫਾਸਲਾ. ਵਿੱਥ। ੩ ਪੜਦਾ. ਆਵਰਣ. "ਜਿਨ ਕੈ ਭੀਤਰਿ ਹੈ ਅੰਤਰਾ। ਜੈਸੇ ਪਸੁ ਤੈਸੇ ਉਇ ਨਰਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਯੋਗ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰਾ ਉਸ ਵਿਘਨ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਨ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਵੇ. ਦੇਖੋ, ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ੧—੩੦ ੫ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਿਵਾਇ. ਬਿਨਾ.

ਅੰਤਰਿ. ਵਿ—ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰ ਦਾ. "ਅੰਤਰਿ ਰੋਗ ਮਹਾ ਦੁਖ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਭੀਤਰ. ਵਿੱਚ. "ਨਾਨਕ ਰਵਿ ਰਹਿਓ ਸਭ ਅੰਤਰਿ." (ਮਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਅੰਤਹਕਰਣ ਮੇਂ. ਮਨ ਵਿੱਚ. "ਅੰਤਰਿ ਬਿਖੁ ਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁਣਾਵੈ."(ਗਉ ਮ: ੫)"ਅੰਤਰਿ ਚਿੰਤਾ ਨੀਦ ਨ ਸੋਵੈ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਅੰਤਰਿਕ, ਅੰਤਰਿੱਖ, ਅੰਤਰੀਛ ਸੰ. ਅन्तरिक्ष. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਦੇਸ਼। ੨ ਆਕਾਸ਼। ੩ ਪਰਲੋਕ. "ਅੰਤਰੀਛ ਭਏ ਪਾਛੇ ਲੋਕ ਪਛਤਾਤ ਹੈਂ."(ਭਾਗੁ ਕ) ਮਹਾਤਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਅੰਤਰੀਯ, ਅੰਤਰੀਵ ਸੰ. ਅन्तरीय. ਵਿ—ਅੰਤਰਲਾ. ਭੀਤਰੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਤੇੜ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਕੱਛ ਧੋਤੀ ਆਦਿਕ.

ਅੰਤਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ. "ਅੰਤਰੁ ਸੀਤਲੁ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਮਨ.

ਅੰਤਰੁ ਹਿਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ ਹਿਰਦਾ.

ਅੰਤਰੰਗ. ਸੰ. ਅन्तरङ्ग. ਵਿ—ਦਿਲੀ. ਜਿਗਰੀ। ੨ ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰਲਾ.

ਅੰਤਰੰਗ ਸਭਾ. ਖ਼ਾਸ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਭਾ. ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭਾਸਦਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ.

ਅੰਤਵੰਤ. ਸੰ. ਅन्त वन्त. ਵਿ—ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਅੰਤੜੀ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤ.

ਅੰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਿਮ.

ਅੰਤਿ. ਓੜਕ ਨੂੰ. "ਅੰਤਿ ਗਇਆ ਪਛੁਤਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਅੰਤ ਸਮੇਂ. ਮਰਨ ਵੇਲੇ.

ਅੰਤਿਮ. ਸੰ. ਅन्तिम. ਵਿ—ਅਖ਼ੀਰੀ. ਅੰਤ ਦਾ.

ਅੰਤਿਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਿ. "ਅੰਤਿਵਾਰ ਨਾਮੁ ਗਹਿਣਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅੰਤੀ. ਵਿ—ਅੰਤਿਮ. ਅਖ਼ੀਰੀ. "ਜਹਿ ਅੰਤੀ ਅਉਸਰ ਆਇ ਬਨਤ ਹੈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)

ਅੰਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤ ਅਤੇ ਅੰਤਜ. "ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰ." (ਜਪੁ)

ਅੰਤੇ. ਅੰਤ ਸਮੇਂ. "ਅੰਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲਿਆ." (ਸਦੁ)

ਅੰਤਜ. ਸੰ. ਅਨ੍ਤ੍ਯ. ਵਿ—ਅੰਤਿਮ. ਅਖ਼ੀਰੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਮ। ੩ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦ ਦੇਖੋ, ਸੰਖ੍ਯਾ.

ਅੰਤਜਜ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਜ.

ਅੰਤਜਾਂਤਕ. ਅੰਤਜ—ਅੰਤਕ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਕ ਪਦ. "ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਖਲ ਉਚਰਕੈ ਅੰਤਜਾਂਤਕ ਪਦ ਦੀਨ." (ਸਨਾਮਾ) ਖਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਕ ਪਦ ਦੇਣ ਤੋਂ "ਖਲਾਂਤਕ" ਫਾਸੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ.

ਅੰਤਜਾਨੁਪ੍ਰਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ (੫)

ਅੰਤ੍ਯੇਸ੍ਟਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਕ੍ਰਿਯਾ ਅਤੇ ਪਿਤ੍ਰਿਮੇਧ.

ਅੰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ। ੨ ਸੰ. ਅਨ੍ਤ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਂਦਰ. ਅੰਤੜੀ.ਆਂਤ, ਜੋ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਤਿ (ਬੰਧਨ) ਕਰੇ ਸੋ ਅੰਤ੍ਰ.

ਅੰਤ੍ਰਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੇਦ. ਫ਼ਰਕ਼। ੨ ਵਿ—ਆਂਤਰਿਕ. ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰੂਨੀ. "ਇਹ ਅੰਤ੍ਰਕ ਮਨ ਮੇ ਪਹਿਚਾਨੋ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅੰਤ੍ਰਜ੍ਵਰ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤਾਪ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਂਤ (ਅੰਤੜੀ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (ਘ)

ਅੰਤ੍ਰਧਾਨ, **ਅੰਤ੍ਰਧ੍ਯਾਨ** } ਦੇਖੋ, ਅੰਤਰ ਧਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ.

ਅੰਤ੍ਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਆਂਤਰਿਕ. "ਬਾਹਯ ਕਾ ਅੰਤ੍ਰੀਕ ਬਖਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵਾਹਜ ਦਾ ਅਤੇ ਆਂਤਰਿਕ. ਬੇਰੂਨੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ.

ਅੰਦ. ਸੰ. ਅਨ੍ਦ੍. ਧਾ—ਬੰਨ੍ਹਣਾ। ੨ ਫ਼ਾ ند ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਛਾ। ੩ ਅਚਰਜ। ੪ ਪੰਜ ਸੌ ਅਥਵਾ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਸਮਾਂ। ੫ ਹਸੰਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੈਂ. ਵੇ ਹੈਂ. ਉਹ ਹਨ. ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ "ਮਰਦਾਂ ਆ਼ਕ਼ਿਲ ਅੰਦ."

ਅੰਦਕ. ਫ਼ਾ اندک ਵਿ—ਥੋੜਾ. ਘੱਟ. ਕਮ.

ਅੰਦਰ. ਫ਼ਾ اندر ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿੱਚ. ਭੀਤਰ। ੨ ਅ਼. ਦੁਰਲਭ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨ। ੪ ਪਿੜ. ਖਲਹਾਨ। ੫ ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰੁ.

ਅੰਦਰਹੁ. ਅੰਦਰੋਂ. ਅੰਦਰ ਤੋਂ. "ਅੰਦਰਹੁ ਜਿਨ ਕਾ ਮੋਹੁ ਤੁਟਾ." (ਅਨੰਦੁ)

ਅੰਦਰੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰ. "ਅੰਦਰੁ ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮਃ ੩) ੨ ਮਨ. ਅੰਤਹਕਰਣ. "ਅੰਦਰੁ ਲਗਾ ਰਾਮ ਨਾਮਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮਃ ੫)

ਅੰਦਰੁ ਚਿਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਤਹਕਰਣ. "ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਦਰੁ ਚਿਤੁ ਨ ਭਿਜਈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮਃ ੩)

ਅੰਦਰੂਨੀ. ਫ਼ਾ اندرونی ਵਿ—ਭੀਤਰੀ. ਅੰਦਰ ਦਾ.

ਅੰਦਲੀਬ. ਅ਼ عندلیب ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁਲਬੁਲ.

ਅੰਦਾਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ انداختن ਕ੍ਰਿ—ਸਿੱਟਣਾ. ਗਿਰਾਉਣਾ. ਫੈਂਕਣਾ.

ਅੰਦਾਜ, **ਅੰਦਾਜਾ** } ਫ਼ਾ اندازہ ਅੰਦਾਜ਼ਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਨੁਮਾਨ. ਅਟਕਲ। ੨ ਤੋਲ. ਵਜ਼ਨ। ੩ ਮਾਪ. ਮਿਣਤੀ। ੪ ਭਾਗ. ਹਿੱਸਾ। ੫ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ. ਮਿਸਾਲ। ੬ ਯੋਗ੍ਯ. ਮੁਨਾਸਿਬ. "ਬੋਲਿ ਸਕੈ ਨ ਅੰਦਾਜਾ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ਅਯੋਗ ਬੋਲਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਯੋਗ ਉੱਤਰ ਭੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ. "ਲਫਜ ਕਮਾਇ ਅੰਦਾਜਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੫)

ਅੰਦਾਮ. ਫ਼ਾ اندام ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ। ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜ਼ਾਮ। ੩ ਸੁੰਦਰਤਾ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ.

ਅੰਦੇਸ਼. ਫ਼ਾ اندیش ਵਿ—ਸੋਚ (ਵਿਚਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼.

ਅੰਦੇਸਰਾ, **ਅੰਦੇਸਰੋ**, **ਅੰਦੇਸਾ** } ਫ਼ਾ اندیشہ ਅੰਦੇਸ਼ਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫ਼ਿਕਰ. ਚਿੰਤਾ. "ਸਭ ਰਹਿਓ ਅੰਦੇਸਰੋ ਮਾਇਓ." (ਸੋਰ ਮਃ ੫) "ਜੋ ਜਨ ਭਜਨੁ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰਾ ਤਿਸੈ ਅੰਦੇਸਾ ਨਾਹੀ."(ਸੋਰ ਮਃ ੫) ੨ ਦੁਬਿਧਾ. ਦੁਚਿੱਤਾ। ੩ ਭੈ. ਖਟਕਾ. ਧੜਕਾ.

ਅੰਦੋਹ. ਫ਼ਾ اندوہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੋਕ। ੨ ਸੋਚ. ਚਿੰਤਾ. "ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹ ਠਾਉ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅੰਦੋਖਤਨ. ਫ਼ਾ اندوختن ਕ੍ਰਿ—ਜੋੜਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਕ਼ਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨਾ. ਰਿਣ ਚੁਕਾਉਣਾ.

ਅੰਦੋਲ. ਸੰ. अन्दोल्. ਧਾ—ਹਿਲਾਉਣਾ. ਝੁਲਾਣਾ. ਝੂਟਾ ਦੇਣਾ.

ਅੰਦੋਲਨ. ਦੇਖੋ, ਆਂਦੋਲਨ.

ਅੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਦਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਤ੍ਰ.

ਅੰਦ੍ਰਹੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵਿੱਚੋਂ. ਅੰਦਰੋਂ. ਭਾਵ—ਦਿਲੋਂ. "ਤਪਾ ਨ ਹੋਵੈ ਅੰਦ੍ਰਹੁ ਲੋਭੀ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਅੰਦ੍ਰਾਉਲ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤ੍ਰ—ਆਵਲਿ. ਆਂਦ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ. ਅੰਤੜੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤ੍ਰ.

ਅੰਧ. ਸੰ. अन्ध्. ਧਾ—ਨੇਤ੍ਰ ਮੁੰਦਣੇ. ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣਾ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ। ੩ ਅਗਯਾਨੀ. ਵਿਚਾਰਹੀਨ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਨ੍ਹਾ. ਅੰਧਾ। ੫ ਜਲ। ੬ ਉੱਲੂ। ੭ ਅੰਧੇਰਾ। ੮ ਅਗਯਾਨ. "ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧ ਕਮਾਇ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) ੯ ਕਾਵ੍ਯ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿਰੁੱਧ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ, ਯਥਾ—"ਨਾਸਿਕਾ ਕਮਲ ਜੈਸੀ ਨੈਨ ਹੈਂ ਨਗਾਰੇ ਸੇ." ਦੇਖੋ, ਕਾਵ੍ਯ ਦੋਸ਼। ੧੦ ਸੰ. अन्दु—ਅੰਦੁ. ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ੰਜੀਰ. ਸੰਗੁਲ. "ਜਰੀਆ ਅੰਧ ਕੰਧ ਪਰ ਡਾਰੇ." (ਦੱਤਾਵ) ਜਾਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ੰਜੀਰ ਮੋਢੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖਕੇ.

ਅੰਧਉ. ਅੰਧਾ. ਜੋ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ੨ ਅਗਯਾਨੀ। ੩ ਹੰਕਾਰੀ.

ਅੰਧ ਅੰਧਾਰ } ਸੰਗਯਾ—ਮਹਾਂ ਅੰਧਕਾਰ. ਘੋਰ ਅੰ-
ਅੰਧ ਅੰਧਾਰਾ } ਧੇਰਾ। ੨ ਅਗਯਾਨ. ਅਵਿਦ੍ਯਾ. "ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅੰਧ ਅੰਧਾਰਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਵਿ—ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਯਾਨ ਨਹੀਂ. "ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧਾ ਅੰਧ ਅੰਧਾਰਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਧਸੁਤ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧ (ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੁਰਯੋਧਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਸਾਸਨ ਆਦਿਕ ਭਾਈ.

ਅੰਧਕ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ "ਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅੰਧਕਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਯਾਦਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ, ਜੋ ਯੁਧਾਜਿਤ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅੰਧਕ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ। ੩ ਕਸ਼੍ਯਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਮਦਾਂਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਧਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ.* ਇਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਰ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਭੁਜਾ ਅਤੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਨੇਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਹ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਪਾਰਿਜਾਤ ਬਿਰਛ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬਾਗ (ਨੰਦਨ) ਤੋਂ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ. ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ. "ਜਿਮ ਅੰਧਕ ਸੋਂ ਹਰ ਯੁੱਧ ਕਰ੍ਯੋ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ) ੪ ਇੱਕ ਵੈਸ਼੍ਯ ਮੁਨਿ, ਜੋ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸ੍ਰਵਣ (ਸਿੰਧੁ) ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਬਨ ਦਾ ਜੀਵ ਸਮਝਕੇ ਅੰਧੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਵੇਧੀ ਬਾਣ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ.

ਅੰਧਕਹ. ਅੰਧੇ ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕ ੧.

ਅੰਧ ਕਰਮ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ ਕਰਮ. ਅਗਯਾਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਕਰਮ. "ਜਗ ਅੰਧ ਹੈ ਅੰਧੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩)

ਅੰਧਕ ਰਿਪੁ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕ ੩.

ਅੰਧਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧੇਰਾ। ੨ ਅਗਯਾਨ. ਅਵਿਦ੍ਯਾ. ਨਾਦਾਨੀ. "ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿ ਭਇਆ ਪ੍ਰਗਾਸ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫) ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ.

ਅੰਧਕੂਪ. ਵਿ—ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਖੂਹ। ੨ ਖੂਹ ਦਾ ਅੰਧਕਾਰ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਰੂਪ ਜਗਤ. "ਅੰਧਕੂਪ ਤੇ ਕੰਢੈ ਚਾੜੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੪ ਖੂਹ ਦੀ ਬਗਲ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਭੋਰਾ. ਤਹਖ਼ਾਨਾ.

ਅੰਧਕੰਧ. ਅੰਧਕ—ਅੰਧ. ਅੰਧਕ ਦੈਤ ਮਦ ਵਿੱਚ ਅੰਧਾ. "ਅੰਧਕੰਧ ਫਿਰ੍ਯੋ ਤਬੈ ਜਯ ਦੁੰਦਭੀਨ ਬਜਾਇ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ) ੨ ਅਗਯਾਨੀ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਮਤਿ.

ਅੰਧ ਕੰਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਕਰਮ.

ਅੰਧ ਗਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧੇ ਦੀ ਚਾਲ। ੨ ਬਿਨਾ

---

* ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਇਹ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਰਵਤੀ ਨੇ ਹਾਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਲਈਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਧਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੂੰ ਤਪਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨੇਤ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ.

ਵਿਚਾਰ ਆਚਰਣ. "ਬੂੰਡਤ ਡੋਲਹਿਂ ਅੰਧ ਗਤਿ." (ਸ: ਕਬੀਰ)

ਅੰਧਘੋਰ. ਸੰਗਯਾ—ਘੋਰ ਅੰਧਕਾਰ. ਭੈਦਾਇਕ ਅੰਧੇਰਾ। ੨ ਵਿ—ਮਹਾ ਅਗਯਾਨੀ। ੩ ਭੈਦਾਇਕ ਅਗਯਾਨੀ. "ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ." (ਜਪੁ)

ਅੰਧਤਾਮਿਸ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਖਾਸ ਨਰਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ੨ ਅਗਯਾਨ, ਜੋ ਘੋਰ ਅੰਧਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ.

ਅੰਧਧੁੰਦ | **ਅੰਧਧੁੰਧ** } ਸੰਗਯਾ—ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਅੰਧਕਾਰ. ਗਾੜ੍ਹਾ ਅੰਧੇਰਾ (ਹਨੇਰਾ). ੨ ਕੁਰੀਤਿ. ਕੁਚਾਲ। ੩ ਅਨਯਾਯ (ਅਨਿਆਂ). ਬੇਇਨਸਾਫੀ। ੪ ਅਗਯਾਨ.

ਅੰਧਧੰਧ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਰਮ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਜੁਲਮ। ੩ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜ.

ਅੰਧਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਹਿਣਾ. ذہاب البصر ਜ਼ਹਾਬੁਲਬਸਰ. Amaurosis. ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਨਜਰ ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਅਥਵਾ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਨਸ਼੍ਟ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ—ਸਿਰ ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣੀ, ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੌਲੀ ਜਾਂ ਆਤਸ਼ਕ ਦਾ ਫੋੜਾ ਹੋਣਾ, ਬਹੁਤ ਮੈਥੁਨ ਕਰਨਾ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ, ਘੱਟ ਚਾਨਣੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਉੱਲ ਰੋਗ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਤਮਾਕੂ ਬਹੁਤਾ ਪੀਣਾ, ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਰ ਹੀ ਰਿਤੂ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਆਦਿ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ ਜੋ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪਰਖਕੇ ਯੋਗ ਉਪਾਉ ਕਰੇ.

ਅੰਧਨੇਤ੍ਰ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਗਿਜਾ ਖਾਣੀ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਅੰਜਨ ਪਾਉਣੇ ਲੋੜੀਏ. ਮੈਥੁਨ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਪਰਹੇਜ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਦਾਰੂ ਨੇਤ੍ਰਰੋਗਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਹੈ—

ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਸੁੱਧ ਸਿੱਕਾ ਢਾਲਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਪਾਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਪੀਸੋ. ਨੀਲਾ ਕੱਚ, ਜਿਸਤ ਦਾ ਕੁਸ਼ਤਾ, ਛੋਟੀ ਇਲਾਚੀ ਦੇ ਦਾਣੇ, ਸੁਹਾਗਾ ਫੁੱਲ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੱਪ, ਸੰਗ ਬਸਰੀ, ਮਮੀਰੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਝੱਗ, ਸਰਦ ਚੀਨੀ, ਕਪੂਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲੈਣੇ, ਚਿੱਟਾ ਸੁਰਮਾ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਕਾਲਾ ਸੁਰਮਾ ੧੦ ਤੋਲੇ, ਅਫੀਮ ਕਚਕਰਾ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਚੀਜਾਂ ਬਰੀਕ ਪੀਸ ਲੈਣੀਆਂ, ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਅਰਕ ਗੁਲਾਬ, ਦੋ ਛਟਾਂਕ ਨਿੰਮ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਰਸ, ਦੋ ਛਟਾਂਕ ਹਰੜ ਬਹੇੜੇ ਆਉਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾੜ੍ਹਾ, ਛਟਾਂਕ ਰਸੌਂਤ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਲੈਣੀ. ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਖਰਲ ਕਰਨੀਆਂ, ਜਦ ਕੱਜਲ ਵਾਂਙ ਬਰੀਕ ਹੋਜਾਣ ਤਦ ਨੀਲੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਲਓ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਸਲਾਈ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਨੇਤ੍ਰ ਦੇ ਰੋਗ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸਲਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਸਾਫ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਸਲਾਈ ਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਏ. ਸਬਜ ਮੋਤੀਆ ਬਿੰਦ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸਭ ਅੰਧਨੇਤ੍ਰ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ.

ਅੰਧਨੇਤ੍ਰ ਦੇ ਦਿਵਾਂਧ ਅਤੇ ਨਕਤਾਂਧ ਦੋ ਭੇਦ ਹੋਰ ਭੀ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅੰਧੇ ਹੋਜਾਣਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ, ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੰਧੇ ਹੋਜਾਣਾ ਦਿਨ ਨੂੰ ਨਜਰ ਆਉਣਾ. ਪਿੱਤ ਦੇ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਕਫ ਦਾ ਵਿਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਜਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ.

ਬਹੇੜੇ ਦੀ ਗਿਰੀ ਜਲ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਗਰਮ ਰੋਟੀ ਤੇ ਤਾਜਾ ਘੀ ਪਾਕੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਖਾਣ ਤੋਂ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਤ੍ਰਿਫਲੇ ਦਾ ਚੂਰਣ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ ਗਊ ਦੇ ਘੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਰੋਜ ਚੱਟਣਾ ਭੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਖ਼ੁਰਫੇ ਦੇ ਬੀਜ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ, ਧਨੀਆ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਪੀਸਕੇ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਬੀਹਦਾਣੇ ਦੇ ਲੁਆਬ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਸ਼ਰਬਤ ਉਨਾਬ ਨਾਲ ਪੀਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ. ਗੁਲਾਬ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟਾ ਚੰਦਨ ਘਸਾਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮਲਨਾ ਉੱਤਮ ਹੈ.

"ਪਥਰੀ ਬਾਇਫਿਰੰਗ ਅੰਧਨੇਤ੍ਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਅੰਧ ਪਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਤ. ਰਾਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਮਹਾਨਿਸ.

ਅੰਧ ਪਰੰਪਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਚਾਰ ਬਿਨਾ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤੀ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨੀ. ਭੇਡਚਾਲ. ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਕਰਮ.

ਅੰਧ ਬਿਲ, **ਅੰਧ ਬਿਲਾ** ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧੇਰੀ ਖੁੱਡ. ਗਰਭਯੋਨਿ। ੨ ਅਵਿਦ੍ਯਾ. "ਅੰਧ ਬਿਲਾ ਤੇ ਕਾਢਹੁ ਕਰਤੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਅੰਧ ਬੀਚਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ ਵਿਚਾਰ. ਗ੍ਯਾਨਹੀਨ ਵਿਚਾਰ. "ਅੰਧਿਆ ਅੰਧ ਬੀਚਾਰ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਅੰਧਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਨ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ.

ਅੰਧਰਾਤਾ, **ਅੰਧਰਾਤ੍ਰਾ** ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਨੇਤ੍ਰ ਰੋਗ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਜਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਨੇਤ੍ਰਾ.

ਅੰਧਰੀ. ਵਿ—ਅੰਧੇਰੇ ਸਹਿਤ. ਅੰਧੇਰੀ. "ਜੈਸੇ ਰਾਤ ਅੰਧਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਅੰਧਲਾ, **ਅੰਧਲੀ** ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ। ੨ ਵਿ—ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਵਿਚਾਰਹੀਨ. "ਅੰਧਰੀ ਮਤਿ ਅੰਧਲੀ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸ਼੍ਰਵਣ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ.

ਅੰਧ ਵਰਤਾਰਾ, **ਅੰਧ ਵਰਤਾਵਾ** ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧਾ ਤ਼ਰੀਕ਼ਾ. ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ ਚਾਲ. "ਅੰਧ ਵਰਤਾਵਾ ਭਾਉ ਦੂਜਾ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਅੰਧ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ. ਵਿਵੇਕ ਰਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਾ.

ਅੰਧਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਅਗ੍ਯਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ. "ਅੰਧਾ ਆਗੂ ਜੇ ਥੀਐ ਕਿਉ ਪਾਧਰ ਜਾਣੈ."(ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) "ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਨ ਬੁਝਈ ਅੰਧਾ ਕਹੀਐ ਸੋਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧, ਮ: ੨) "ਅੰਧੇ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜਿਨ ਮੁਖਿ ਲੋਇਣ ਨਾਹਿ। ਅੰਧੇ ਸੋਈ ਨਾਨਕਾ ਖਸਮਹੁ ਘੁਥੇ ਜਾਹਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧, ਮ: ੨) ਦੇਖੋ, ਕਾਣਾ.

ਅੰਧਾ ਅਖਰ. ਦੇਖੋ, ਵਾਉਦੁਆਉ.

ਅੰਧਾ ਕੂਪ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਕੂਪ। ੨ ਹਠੀ ਅਤੇ ਅਗ੍ਯਾਨੀ, ਜੋ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ. "ਮਨਹੁ ਜਿ ਅੰਧੇ ਕੂਪ ਕਹਿਆ ਬਿਰਦ ਨ ਜਾਣਨੀ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਅੰਧਾ ਧੁੰਧ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਧੁੰਧ.

ਅੰਧਾਰ. ਅਗ੍ਯਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਾਰ. "ਪਉ ਸੰਤ ਸਰਣੀ ਲਾਗੁ ਚਰਣੀ ਮਿਟੈ ਦੂਖ ਅੰਧਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਅੰਧਾਰੀ. ਵਿ—ਅੰਧੇਰੀ. ਅੰਧਕਾਰ ਵਾਲੀ। ੨ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਵਾਲੀ. "ਦੇਹ ਅੰਧਾਰੀ ਅੰਧ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਅੰਧਾਲੀ. ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਥਵਾ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਘੁਮੇਰ ਆਕੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਅੰਧਿਆਰ, **ਅੰਧਿਆਰਾ** ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧਕਾਰ. ਅੰਧੇਰਾ। ੨ ਅਗ੍ਯਾਨ. "ਨਾਮ ਮਿਲੈ ਚਾਨਣ ਅੰਧਿਆਰ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੧) "ਕਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲ ਕਿਉ ਕਰਿ ਅੰਧਿਆਰਾ." (ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ)

ਅੰਧਿਆਰੀ. ਵਿ—ਅੰਧੇਰੀ. ਅੰਧਕਾਰ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਵਿਦ੍ਯਾ. "ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਧਿਆਰੀ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਅੰਧੀ. ਵਿਦ੍ਯਾਹੀਨ. ਦੇਖੋ, ਆਂਧੀ ਅਤੇ ਅੰਧ. "ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਅੰਧੀ ਕੋਠੀ. ਸੰਗਯਾ—ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ। ੨ ਅਗ੍ਯਾਨ ਸਹਿਤ ਅੰਤਹਕਰਣ. "ਅੰਧੀ ਕੋਠੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਨਾਹੀਂ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਗਰਭ.ਰਹ਼ਿਮ.

ਅੰਧੁਲਉ, **ਅੰਧੁਲਾ** ਵਿ—ਅੰਧਕਾਰ ਸਹਿਤ। ੨ ਅਗ੍ਯਾਨੀ. "ਅੰਧੁਲਉ ਧੰਧ ਕਮਾਈ."(ਭੈਰ ਮ: ੧) "ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣਾ ਅੰਧੁਲਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੩ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮੱਤਾ. ਮਦ ਮੱਤ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਧ. ਜਿਸ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਨਹੀਂ.

ਅੰਧੂਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧੁਲਾ। ੨ ਵਿ—ਆਲੂਦਾ. ਧੂਲਿ

ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ. "ਮਤੁ ਭਸਮ ਅੰਧੂਲੇ ਗਰਬ ਜਾਹਿ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਧੇ ਕੂਪ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਕੂਪ."ਮਨਹੁ ਜਿ ਅੰਧੇ ਕੂਪ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਅੰਧੇਰ, ਅੰਧੇਰਾ ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਾਰ. "ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਬਿਨਾਸ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਅਨਜਾਯ. ਬੇਇਨਸਾਫੀ। ੩ ਅਗਜਾਨ। ੪ ਵਿ—ਅਗਜਾਨੀ। ੫ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ. ਅੰਧਾ. "ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਨ ਦਿਸੈ ਅੰਧੇਰਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਅੰਨ੍ਹਾਂ (ਅੰਧਾ) ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ. ਦੇਖੋ, ਦਿਸੈ.

ਅੰਧੇਰੀ. ਦੇਖੋ, ਆਂਧੀ.

ਅੰਧੇਰੀ ਕੋਠੜੀ. ਸੰਗਜਾ—ਜੇਲਖ਼ਾਨੇ ਦੀ ਉਹ ਕੋਠੜੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ੨ ਗਰਭ. ਰਹ਼ਿਮ.

ਅੰਧੌ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ ਅਤੇ ਅੰਧਉ. "ਅੰਧੌ ਬੋਲੌ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਮਦ ਨਾਲ ਅੰਧਾ ਅਥਵਾ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬੋਲਾ (ਡੋਰਾ.)

ਅੰਧ੍ਯਾਰ, ਅੰਧ੍ਯਾਰਾ ਦੇਖੋ, ਅੰਧਕਾਰ। ੨ ਅਗਜਾਨ. "ਦੁਖ ਦਰਿਦ੍ਰ ਅੰਧਜਾਰ ਕੋ ਨਾਸ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਤਾ ਮਿਟਿਆ ਸਗਲ ਅੰਧਜਾਰਾ."(ਸੋਰ ਮ:੧)

ਅੰਧ੍ਰ. ਅਨ੍ਧ੍ਰ. ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਸੰਕਰ ਵਰਣ. ਅਹੇੜੀ. ਵਜਾਧ। ੨ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਗੁਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੩ ਅੰਧ੍ਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ. ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ ਫੇਰ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਗਏ. ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੜ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੋਕੇ ਇੰਨੇ ਵਧੇ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਫੈਲਗਿਆ. ਮਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ 'ਕਾਨਵ' ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾਕੇ ਆਪ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਗਪਏ. ਇਸ ਅੰਧ੍ਰ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ੩੦ ਰਾਜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰਕੁ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਤਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ. ਅੰਤ ਸਨ ੨੨੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਨ੍ਹਾ ਦਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋਇਆ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ "ਸ਼ਤਕਰਨੀ" ਸੀ. ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰਲਾ ਰਾਜਾ ਪੁਲਮਾਈ ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਅੰਧ੍ਰ ਵੰਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ੍ਰ ੩.

ਅੰਨ. ਦੇਖੋ, ਅੱਨ. ਸੰਗਜਾ—ਅਨਾਜ. ਖਾਣ ਯੋਗਜ ਪਦਾਰਥ. "ਅੰਨ ਤੇ ਰਹਤਾ ਦੁਖ ਦੇਹੀ ਸਹਤਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰਾਣ. "ਲਗੜੀਆ ਪਿਰੀ ਅੰਨ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਡਖਣੇ ਮ: ੫) ੩ ਹੋਰ. ਦੂਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜ. "ਅੰਨ ਮਾਰਗ ਤਜਹੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਅੰਨਸਾਲ, ਅੰਨਸ਼ਾਲਾ ਸੰਗਜਾ— ਅੱਨਛੇਤ੍ਰ. ਅੰਨ ਮਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ. "ਘਰ ਘਰ ਅੰਨਸਾਲ ਕਰਛਾਡਾ." (ਦਿਲੀਪ)

ਅੰਨਕਾ. ਸੰਗਜਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਅੰਨਦਾਤੀ। ੨ ਅੰਨਪੂਰਣਾ ਦੇਵੀ.

ਅੰਨਕੂਟ. ਸੰ. ਅਨ੍ਨਕੂਟ. ਸੰਗਜਾ—ਅੰਨ ਦਾ ਅੰਬਾਰ. ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਪਰਵ,ਜੋ ਦਿਵਾਲੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਿਨ ਠਾਕੁਰ ਅੱਗੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਨਾਂ ਦਾ ਕੂਟ (ਢੇਰ) ਲਗਾਕੇ ਭੋਗ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਹਿੰਦੂ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਗਜਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਤਕ ਕਿਸੇ ਭੀ ਦਿਨ ਇਹ ਪਰਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਅੰਨਚ. ਸੰ. ਅਨ੍ਯਚ੍ਚ. ਅਨਜਚ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਭੀ. ਪੁਨਹ ਔਰ.

ਅੰਨਛੇਤ੍ਰ. ਸੰ. ਅਨ੍ਨਸਤ੍ਰ—ਅੱਨਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਜਾ—ਅਜਿਹਾ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਮਿਲੇ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਅੰਨ ਦਾ ਸਦਾਵ੍ਰਤ ਹੋਵੇ.

ਅੰਨਤ. ਸੰ. ਅਨਜਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਦੂਜੀ ਜਗਾ. ਹੋਰ ਥਾਂ.

ਅੰਨਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜਥਾ.

ਅੰਨਦਾਤਾ. ਸੰਗਜਾ—ਅੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ। ੨ ਵਿ—ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਅੰਨਦਾਤਾ ਹੈ.

ਅੰਨਪੂਰਣਾ. ਸੰ. ਅਨ੍ਨਪੂਰ੍ਣਾ. ਸੰਗਜਾ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ

ਮੰਨੀ ਇੱਕ ਦੇਵੀ, ਜੋ ਅੰਨ ਨਾਲ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਿਰ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਤਯੋਹਾਰ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੮ ਹੈ.

ਅੰਨ ਪ੍ਰਾਸ਼ਨ. ਸੰ. अन्न प्राशन. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਨ ਪ੍ਰਾਸ਼ਨ (ਚਟਾਉਣ) ਦਾ ਕਰਮ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਸਕਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅੰਨ ਚਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਆਗਯਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਕਾਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਣ ਪੁਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ.

ਅੰਨਮਯ ਕੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਕੋਸ਼.

ਅੰਨਾ. ਅੰਧ. ਅੰਨ੍ਹਾ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ. ਭਾਵ- ਵਿਚਾਰ ਰਹਿਤ. "ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ਕਿਛੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ:੩)

ਅੰਨਿ. ਅੰਨ (ਅਨਾਜ) ਨਾਲ. ਅੰਨ ਤੋਂ. "ਦੇਹੁਰੀ ਚਲੈ ਪਾਣੀ ਅੰਨਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਨਜ.

ਅੰਨਿਆ. ਅਨਜ. ਹੋਰ. "ਜਿਹ ਸਮਾਨ ਕਹਿੰ ਲਗੈ ਨ ਅੰਨਿਆ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਅੰਨੁ. ਦੇਖੋ, ਅੰਨ. "ਅੰਨੁ ਨ ਖਾਹਿ ਦੇਹੀ ਦੁਖੁ ਦੀਜੈ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਅੰਨ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਧ.

ਅੰਨਜ. ਸੰ. ਅਨਜ ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਹੋਰ. ਭਿੰਨ। ੨ ਪਰਾਇਆ. ਓਪਰਾ.

ਅੰਨਜਚ. ਦੇਖੋ, ਅੰਨਚ.

ਅੰਨਜਤ੍ਰ. ਸੰ. ਅਨਜਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੋਰ ਥਾਂ। ੨ ਬਿਨਾਂ.

ਅੰਨਜਥਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜਥਾ.

ਅੰਨਜਾਯ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜਾਯ.

ਅੰਨਜੋਨਜ. ਦੇਖੋ, ਅਨਜੋਨਜ.

ਅੰਨ੍ਵਯ, ਅੰਨ੍ਵੈ } ਦੇਖੋ, ਅਨ੍ਵਯ.

ਅੰਨ੍ਵਿਤ. ਸੰ. अन्वित. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਾਮਿਲ.

ਅੰਬ. ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀ. ਚਣੇ ਦਾ ਓਹ ਭੂਸਾ ਜੋ ਕੇਵਲ ਪਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰ. ਆਮ੍ਰ. ਆਮ. ਅੰਬ ਦਾ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ। ੩ ਸੰ. अम्ब्. ਧਾ-ਜਾਣਾ. ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਪੁਕਾਰ. ਸੱਦ। ੫ ਗਮਨ. ਜਾਣਾ। ੬ ਪਿਤਾ। ੭ ਨੇਤ੍ਰ। ੮ ਜਲ। ੯ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾ ਅਤੇ ਅੰਬੁ। ੧੦ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਨਾ.

ਅੰਬਸਟ, ਅੰਬਸ੍ਠ } ਸੰ. अम्बष्ठ. ਸੰਗਯਾ—ਮਹਾਵਤ. ਹਾਥੀਵਾਨ। ੨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਵੈਸ਼੍ਯ ਵਰਣ ਦੀ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਔਲਾਦ। ੩ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਧ੍ਯ ਭਾਗ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ. ਮਾਝਾ. "ਇਕ ਅੰਬਸਟ ਦੇਸ ਨਿਰਪਾਲਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੭੪)

ਅੰਬਕ. अम्बक. ਸੰਗਯਾ—ਪਿਤਾ. ਬਾਪ। ੨ ਤਾਂਬਾ. ਤਾਮ੍ਰ। ੩ ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ. "ਅੰਬਕ ਅੰਬੁਜ ਮੇ ਅੰਬੁ ਛਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਕਮਲ ਜੇਹੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਬੁ (ਜਲ) ਛਾਇ.

ਅੰਬਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਿਕਾ.

ਅੰਬਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਮਯ (ਰੋਗ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਪੀੜਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਥੱਕਣਾ। ੩ ਆਕੜਨਾ.

ਅੰਬਰ. ਸੰ. अम्बर्. ਧਾ—ਏਕਤ੍ਰ (ਇਕੱਠਾ) ਕਰਨਾ. ਬਟੋਰਨਾ। ੨ ਸੰ. अम्बर. ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ਼. ਆਸਮਾਨ. "ਅੰਬਰ ਧਰਤਿ ਵਿਛੋੜਿਅਨੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩) ੩ ਭਾਵ—ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ. ਦਿਮਾਗ. "ਅੰਬਰ ਕੂੰਜਾਂ ਕੁਰਲੀਆਂ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਜੀ) ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕੂੰਜਾਂ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ, ਅਰਥਾਤ ਸਿਰ ਭਾਂ ਭਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ੪ ਵਸਤ੍ਰ. "ਦੁਹਸਾਸਨ ਕੀ ਸਭਾ ਦ੍ਰੋਪਤੀ, ਅੰਬਰ ਲੇਤ ਉਬਾਰੀਅਲੇ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) ੫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਇਤ੍ਰ, ਜੋ ਹ੍ਵੇਲ ਮੱਛੀ ਦੀ ਚਿਕਨਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਅ਼ عنبر। ੬ ਅਭਰਕ ਧਾਤੁ। ੭ ਕਪਾਸ (ਕਪਾਹ). ੮ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਨਗਰ ਅੰਬੇਰ (ਆਮੇਰ), ਜੋ ਕਛਵਾਹਾ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਜਯਪੁਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੇਰ। ੯ ਆਂਗਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਞਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਅੰਬਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਭਜਤ ਭਯੋ ਅੰਬਰ ਕੀ

ਦਾਰਾ." (ਚੰਦ੍ਰਾਵ) ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੇ ਆਂਗਿਰਸ (ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੋਗੀ। ੧੦ ਫ਼ਾ انبر ਮੋਚਨਾ. ਚਿਮਟਾ.

ਅੰਬਰ ਕੂੰਜਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰ ੩.

ਅੰਬਰ ਚੂਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਬਰ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਚੂਰਣ. ਇਹ ਬਟਨੇ (ਵਟਣੇ) ਦੀ ਥਾਂ ਅਮੀਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਅੰਬਰ ਬੇਲ. ਦੇਖੋ, ਅਕਾਸਬੇਲ ਅਤੇ ਅਮਰ ਬੇਲ.

ਅੰਬਰਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਪੜਾਉਣਾ. ਪਹੁਚਾਉਣਾ. "ਜਿਨ ਜੀਉ ਦੀਆ ਸੋ ਰਿਜਕ ਅੰਬਰਾਵੈ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅੰਬਰਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮਰਾਈ. ਅੰਬ (ਆਮ੍ਰ) ਦੀ ਕਤਾਰ. ਅੰਬਾਂ ਦਾ ਬਾਗ.

ਅੰਬਰੀ. ਵਿ—ਅੰਬਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਰੁ ਭੂਮਿ. ਮਾਰੂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਅੰਬਰ (ਬੱਦਲ) ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੈ.

ਅੰਬਰੀਂ. ਫ਼ਾ عنبریں ਵਿ—ਅੰਬਰ ਜੇਹੀ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾ.

ਅੰਬਰੀਸ, ਅੰਬਰੀਕ, ਅੰਬਰੀਖ ਸੰ. ਅੰਬਰੀਸ਼—ਅੰਬਰੀਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੱਠੀ। ੨ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਣ ਦੀ ਕੜਾਹੀ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਸ਼ਿਵ। ੬ ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੭ ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਇਣ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੁਸ਼੍ਰੁਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਯੋਧ੍ਯਾਪਤਿ ਸੂਰਯ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਇਕ੍ਵਾਕੁ ਤੋਂ ੨੯ ਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੀ.* ਇਸ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਨੇ ਦੁਰਵਾਸਾ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

ਕੱਤਕ ਦੀ ਦ੍ਵਾਦਸੀ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਅੰਬਰੀਕ ਏਕਾਦਸ਼ੀ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਉਪਾਰਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਇਤਨੇ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਾਸਾ ਰਿਖੀ ਆਇਆ. ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪ ਮੇਰੇ ਘਰ ਭੋਜਨ ਕਰੋ, ਰਿਖੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਮੈ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆਉਂਨਾ ਹਾਂ. ਰਿਖੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੀਕ ਨਾ ਮੁੜਿਆ, ਰਾਜਾ ਨੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵ੍ਰਤ ਤੋੜ ਲਿਆ. ਜਦ ਦੁਰਵਾਸਾ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੋਜਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਦ ਆਪਣੀ ਜਟਾ ਪੱਟਕੇ ਇੱਕ ਤੇਜਪੁੰਜ ਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਅੰਬਰੀਕ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਲੱਗਾ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੇਜਪੁੰਜ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੁਰਵਾਸਾ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ. ਜਦ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਾਸਾ ਦਾ ਬਚਾਉ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਹਾਰਕੇ ਅੰਬਰੀਕ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਤੋਂ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ.†

ਲਿੰਗ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਰੀਸ਼ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ "ਸੁੰਦਰੀ" ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਖਕੇ ਨਾਰਦ ਅਤੇ ਪਰਵਤ ਰਿਖੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਕੰਨ੍ਯਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪਸੰਦ ਕਰੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗਾ. ਦੋਵੇਂ ਰਿਖੀ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਪਾਸ ਗਏ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀ, ਤਾਕਿ ਕੁਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਨਾ ਵਰੇ. ਇਸ ਪੁਰ ਦੋਵੇਂ ਬਾਂਦਰਮੂੰਹੇਂ ਹੋ ਗਏ, ਅਤੇ ਸੁੰਦਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਨਾ ਸਕੇ. ਦੋਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਅੰਬਰੀਸ਼ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਰਹੇਂਗਾ. ਵਿਸ਼ਨੁਭਗਤ ਅੰਬਰੀਸ਼ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਰਜ ਜੇਹਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਅੰਧੇਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਅੰਬਰੀਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਾ ਮੰਗੀ, ਤਦ ਤੀਕ ਟਿਕਣੇ ਨਾ ਪਾਏ. "ਅੰਬਰੀਕ ਕਉ ਦੀਓ ਅਭੈ ਪਦ." (ਮਾਰੂ ਨਾਮਦੇਵ) "ਜਾਨਜੋ ਭਗਤ ਭੂਪ ਅੰਬਰੀਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਅੰਬਵਾ. ਵਿ—ਅੰਬ ਰੰਗਾ. ਆਮ੍ਰ ਦੇ ਰਸ ਜੇਹਾ ਵਰਣ. ਅਮਰਸੀ. "ਅੰਬਵਾ ਰੰਗ ਬਾਂਧੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਅੰਬੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਹੁਚਣਾ. ਅੱਪੜਨਾ. "ਬਿਨ ਬੋੜੀ ਪਾਰਿ ਨ ਅੰਬੜੈ." (ਵਡ ਮ: ੧) ੨ ਤੁੱਲ ਹੋਣਾ. ਸਮਾਨਤਾ ਪਾਉਣੀ. "ਇਕਤੁ ਟੋਲ ਨ ਅੰਬੜਾ."

---

* ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਅੰਬਰੀਸ ਨੂੰ ਨਾਭਾਗ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ ੯, ਅ: ੪—੫. ਮਹਾਭਾਰਤ ਭੀ ਭਾਗਵਤ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੈ.

† ਦੇਖੋ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ੧੦ ਪੌੜੀ ੪.

(ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਜੀ) "ਅਮਲੀ ਅਮਲ ਨ ਅੰਬੜੈ." (ਵਡ ਮ: ੧) ਅਮਲੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਸਤੁ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ, ਭਾਵ, ਤੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ.

ਅੰਬਾ. ਸੰ. ਅਮ੍ਬਾ. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਤਾ. ਮਾਂ. "ਅੰਬੁ ਲਿਯੇ ਅੰਬਾ ਅੰਗ ਧੋਏ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਦੁਰਗਾ। ੩ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਦੀ ਵਡੀ ਬੇਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਾਮਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰ-ਵੀਰਯ ਵਾਸਤੇ ਖੋਹਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ. ਅੰਬਾ ਦਾ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਲ੍ਵ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੀ. ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲ੍ਵ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਬੂਲ ਨਾ ਕੀਤੀ. ਅੰਬਾ ਨੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋਕੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਸ਼ਿਖੰਡੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀਸ਼ਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੀ.

ਅੰਬਾਕੜੀ, ਅੰਬਾਖੜੀ ਸੰਗਯਾ—ਕੱਚੇ ਅੰਬ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਹੋਈ ਫਾੜੀ। ੨ ਕੱਚੀ ਅੰਬੀ. "ਅੰਬਾ-ਕੜੀਆਂ ਜੇ ਖਾਏ." (ਭਾਗੁ)

ਅੰਬਾਰ. ਫ਼ਾ انبار ਸੰਗਯਾ—ਢੇਰ. ਸਮੁਦਾਯ. ਇਕੱਠ। ੨ ਟੋਆ. ਤਾਲ.

ਅੰਬਾਰੀ. ਫ਼ਾ انباری ਸੰਗਯਾ—ਛੱਤਦਾਰ ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੌਦਾ. ਅ਼ عماری ਅ਼ਮਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਮੇਘਾਡੰਬਰ.

ਅੰਬਾਲਾ. ਸੰ. ਆਮ੍ਰਾਲਯ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਲੁਦਿਆਨਾ ਅਤੇ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਸਨ. ਹੁਣ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਜਿਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਛਾਵਨੀ ਭੀ ਹੈ. ਕਾਲਕਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਨੂੰ ਰੇਲ ਇਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ :—

(੧) ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਲੱਖੂ ਵਾਲੇ ਤਲਾਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਖਨੌਰ ਤੋਂ ਸੈਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਆਏ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ.

ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪਾਸ ਕੁਝ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਹਨ. ਹੁਣ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ੧੦ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਅਕਾਲੀਸਿੰਘ ਹੈ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ.

(੨) ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਘੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਮਹੱਲੇ ਪਾਸ ਧੂਮੀ ਗੁੱਜਰ ਦੇ ਮਹੱਲੇ ਅੰਦਰ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਛੱਤ ਅੰਦਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਲਖਨੌਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਆਏ ਇੱਥੇ ੩ ਦਿਨ ਰਹੇ. ਇਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ ਅੱਧ ਮੀਲ ਹੈ.

(੩) ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਵੱਡੀਆਂ ਕਚਹਿ-ਰੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਦੱਖਣ ਦੇ ਪਾਸੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਸ-ਥਾਨ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਖਨੌਰ ਤੋਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਆਏ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰੇ. ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਕੋਈ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਢਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕ਼ਰੀਬ ਹੈ.

(੪) ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸਪਾਟੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਠਹਿਰੇ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਨਾਲ ੧੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਭੀ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ.

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ ੧ ਮੀਲ ਦੇ ਕ਼ਰੀਬ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਹੈ.

(੫) ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੂਰਵ ਕੈਂਥਮਾਜਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬੱਕਲ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾ-ਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਸਿੱਖ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ. ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਸੋਹਣਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ

ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮੀਲ ਹੈ.

ਅੰਬਾਲਿਕਾ. ਸੰ. अम्बालिका. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਤਾ. "ਕਿ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਛੈ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅੰਬਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਾਮਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਵਾਸਤੇ ਖੋਹ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ. ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਵ੍ਯਾਸ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਯੋਗ ਕਰਕੇ ਪਾਂਡੁ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਪਾਂਡਵ ਹੋਏ.

ਅੰਬਿ. ਆਂਬ (ਆਮ੍ਰ) ਉੱਪਰ. ਅੰਬ ਤੇ. "ਕੋਇਲ ਹੋਵਾਂ ਅੰਬਿ ਬਸਾਂ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਅੰਬਿਕਾ. ਸੰ. अम्बिका. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਸ਼ੀਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਦੀ ਮੰਝਲੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅੰਬਾ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਸੀ. ਇਹ ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਖੋਹਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ ਅਰ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਵਿਧਵਾ ਹੋਣ ਪੁਰ ਵ੍ਯਾਸ ਰਿਖੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਯੋਗ ਕਰਕੇ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦੁਰਯੋਧਨ ਆਦਿਕ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ। ੨ ਮਾਤਾ। ੩ ਦੁਰਗਾ. "ਨਮੋ ਹਿੰਗੁਲਾ ਪਿੰਗੁਲਾ ਅੰਬਿਕਾਯੇ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਅੰਬਿਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਬੀ. ਕੱਚਾ ਅੰਬ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਬੀਆ। ੩ ਵਿ—ਅੰਬ ਰੰਗਾ. ਅਮਰਸੀ.

ਅੰਬੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਅੰਬ। ੨ ਸੰ. अम्बी. ਮਾਤਾ. ਮਾਂ। ੩ ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਅੰਬੀਆ. ਅ਼ انبیا ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਬੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਜਿਤੇ ਔਲੀਆ ਅੰਬੀਆ ਹੋਇ ਬੀਤੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਕ਼ੁਰਾਨ ਦੀ ਇੱਕੀਸਵੀਂ ਸੂਰਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਿਯਾ.

ਅੰਬੀ ਛਾਵ, ਅੰਬੀ ਛਾਵੜੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਾਵ—ਨਿਤ੍ਯਾਨੰਦ. ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਛਾਉਂ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਝਾੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. "ਜਿਨੀ ਸਖੀ ਸਹੁ ਰਾਵਿਆ ਸੇ ਅੰਬੀ ਛਾਵੜੀਏਹ ਜੀਉ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚੱਜੀ)

ਅੰਬੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮੀਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਬੀਰ. "ਗੁਲਾਬ ਅੰਬੀਰ ਗੁਲਾਲ ਉਡਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਫ਼ਾ انبیر ਗਿੱਲੀ ਅਥਵਾ ਸੁੱਕੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਰਨਾ.

ਅੰਬੁ. ਸੰ. अम्बु. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲ, ਜੋ ਅੰਬ (ਸ਼ਬਦ) ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪਾਨੀ. "ਓਸੁ ਅਗੈ ਪਿਛੈ ਢੋਈ ਨਾਹੀ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਨਿੰਦਾ ਮੁਹਿ ਅੰਬੁ ਪਇਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਨੀ ਹੈ. ਭਾਵ-ਲਾਲਚ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ.

ਅੰਬੁਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਏਰੰਡ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਕ.

ਅੰਬੁਜ. ਸੰ. अम्बुज. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਮਲ, ਜੋ ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਕ। ੨ ਸਾਰਸ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਸੰਖ। ੬ ਬਿਰਛ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਬੁਜਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਉਪਜਣ ਵਾਲੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਬੁਜ ਭੂ, ਅੰਬੁਜਾਸਨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ, ਜੋ ਅੰਬੁਜ (ਕਮਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਕਮਲ ਉੱਪਰ ਆਸਨ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਅੰਬੁਦ. ਸੰ. अम्बुद. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੱਦਲ. ਮੇਘ, ਜੋ ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਅੰਬੁਦਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਬੁ (ਜਲ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੱਦਲ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਬੁਦਜਾਧਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਬੁਦਜ (ਜਲ) ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਲ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਬੁਦ ਧੁਨ. ਵਿ—ਬੱਦਲ ਵਾਂਙ ਗੱਜਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੇਘਨਾਦ, ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਅੰਬੁਦ (ਬੱਦਲ) ਜੇਹੀ ਧੁਨਿ ਕਰਦਾ ਸੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਬੁਦਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਬੁ ਦੈਨੀ. ਜਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਮੇਘ ਮਾਲਾ। ੩ ਨਦੀ.

ਅੰਬੁਧ, ਅੰਬੁਧਿ, ਅੰਬੁਨਾਥ, ਅੰਬੁਨਿਧਿ, ਅੰਬੁਪਤਿ ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ. ਵਾਰਿਨਿਧਿ. ਜਲ-ਨਿਧਿ. ਅੰਬੁ (ਜਲ) ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਲਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਅੰਬੁ ਨਾਥ ਅਤੇ ਅੰਬੁਪਤਿ ਨਾਉਂ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਭੀ ਹੈ.

ਅੰਬੁਰੁਹ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕਮਲ. ਅੰਬੁ (ਪਾਣੀ) ਤੋਂ ਰੁਹ (ਪੈਦਾ) ਹੋਇਆ.

ਅੰਬੁਵਾ. ਵਿ—ਅੰਬ ਦਾ। ੨ ਅੰਬ ਜੇਹਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰਸੀ ਰੰਗ. ਅੰਬ ਦੇ ਰਸ ਜੇਹਾ ਵਰਣ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਵਾ.

ਅੰਬੂਹ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੋਹ.

ਅੰਬੇਰ. ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਅੰਦਰ ਕਛਵਾਹਾ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਬਕੇਸ਼੍ਵਰ ਮਹਾਦੇਵ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅੰਬੇਰ ਪਿਆ. ਕਈ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਾ ਅੰਬਰੀਸ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸੰਗਯਾ 'ਅੰਬਰੀਸ਼ ਨਗਰ ਸੀ.* ਇਹ ਜਯਪੁਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਇੱਥੇ 'ਜਯਗੜ੍ਹ' ਕਿਲਾ, ਜੋ ਪੰਜ ਸੌ ਫੁਟ ਦੀ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਹੈ, ਵੇਖਣ ਲਾਇਕ ਹੈ. ਰਾਜਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਯ ਸਿੰਘ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇ ਬਣਵਾਏ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ ਅੰਬੇਰ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸਨ ੧੭੨੮ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਯ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ ਨੇ ਨਵਾਂ ਨਗਰ ਜਯਪੁਰ ਵਸਾਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਥਾਪਿਆ. ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਯਪੁਰ ਹੈ. ਅੰਬੇਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਆਮੇਰ ਅਤੇ ਅੰਬਰ ਭੀ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. "ਮੇੜਤੇਸ ਅੰਬੇਰਪਤਿ ਅਮਿਤ ਸੈਨ ਲੈ ਸਾਥ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨)

ਅੰਬੇਰ ਨਾਥ, ਅੰਬੇਰ ਪਤਿ, ਅੰਬੇਰਾਧੀਸ਼ ਅੰਬੇਰ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਵਰਤਮਾਨ ਜਯ-ਪੁਰ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬੇਰ.

ਅੰਬੋਹ. ਫ਼ਾ انبوہ ਸੰਗਯਾ—ਇਕੱਠ. ਗਰੋਹ. ਹਜੂਮ। ੨ ਢੇਰ. ਅੰਬਾਰ.

ਅੰਬ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ. "ਕਹਿ ਮਥੁਰਾ ਅੰਬ੍ਰਿਤ ਬਯਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਸੰ. अवृत—ਅਵ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਅਰੋਕ. ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ। ੩ ਵਿਘਨ ਰਹਿਤ. ਅਖੰਡ. "ਅੰਬ੍ਰਿਤ ਧਰਮੇ." (ਜਾਪੁ)

ਅੰਬ੍ਰਿਤ ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਜਲ.

ਅੰਭ. ਸੰ. अम्भ्. ਧਾ—ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰ. अम्भस्. ਸੰਗਯਾ—ਜਲ. ਪਾਨੀ. "ਕਾਚ ਗਗਰੀਆ ਅੰਭ ਮਝਰੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਕੁੰਭ ਜਲੈ ਮਹਿ ਡਾਰਿਓ ਅੰਭੈ ਅੰਭ ਮਿਲੋ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਵਤਾ। ੪ ਪਿਤਰ.

ਅੰਭਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਭਧਰੀ. ਨਦੀ। ੨ ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਆਦਿਕ ਨਦੀਆਂ. (ਸਨਾਮਾ)

ਅੰਭੁਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲ. ਦੇਖੋ, ਅੰਭ. "ਨਾਮ ਤੇਰੋ ਅੰਭੁਲਾ ਨਾਮ ਤੇਰੋ ਚੰਦਨੋ."(ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਅੰਭੋਜ. ਸੰ. अम्भोज. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਭ (ਜਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਮਲ.

ਅੰਭੋਦ. ਸ. अम्भोद. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਭ (ਜਲ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਬੱਦਲ. ਮੇਘ.

ਅੰਭੋਧਰ, ਅੰਭੋਧਿ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਭ (ਜਲ) ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਬੱਦਲ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ.

ਅੰਭੋਰੁਹ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਭ (ਜਲ) ਤੋਂ ਰੁਹ (ਉਪਜਿਆ) ਕਮਲ. ਜਲਜ। ੨ ਸਾਰਸ। ੩ ਵਿ—ਜਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਅੰਮ. ਅ਼ ام ਉੱਮ. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਂ. ਮਾਤਾ. "ਅੰਮ ਅਬੇ ਥਾਵਹੁ ਮਿਠੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾ.

ਅੰਮਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਖ. "ਅੰਮਰੀਕ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਰਣ ਗੋਬਿੰਦ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਅੰਮੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅੱਪੜਨਾ. ਪਹੁਚਣਾ. "ਰਾਹ ਦਸਾਈ ਨਾ ਜੁਲਾ ਆਖਾਂ ਅੰਮੜੀਆਸ." (ਵਡ ਮ: ੧)

---

* ਦੇਖ, ਅੰਬਰੀਸ.

ਅੰਮੜੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮੜਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮਾਤਾ. ਅੰਮਾਂ.

ਅੰਮਾ. ਸੰ. ਅਮ੍ਬਾ—ਅੰਬਾ. ਅ਼ ام ਉੱਮ. ਮਾਤਾ. ਮਾਂ.

ਅੰਮਾਲ. ਅ਼ اعمال ਅਅ਼ਮਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਮਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਕਰਮ. ਆਚਾਰ.

ਅੰਮਾਲੀ. ਅੰਬੀ—ਆਲੀ. ਉੱਤਮ ਸਖੀ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਸਹੇਲੀ. "ਮੇਰੈ ਅੰਤਰਿ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੈ, ਅੰਮਾਲੀ." (ਵਡ ਮ: ੫) ੨ ਅਅ਼ਮਾਲ (ਕਰਮਾਂ) ਕਰਕੇ. ਭਾਵ—ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ. "ਅੰਮਾਲੀ ਹਉ ਖਰੀ ਸੁਚਜੀ ਤੈ ਸਹਿ ਏਕ ਨ ਭਾਵਾ." (ਵਡ ਮ: ੧) ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦੇ ਆਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵਡੀ ਸੁਚੱਜੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੇ ਸ੍ਵਾਮੀ! ਤੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ.

ਅੰਮਾਵਸ, ਅੰਮਾਵਸਿ ਅਮਾਵਸ੍ਯਾ. ਮੌਸ. ਦੇਖੋ, ਅਮਾਵਸ. "ਅੰਮਾਵਸਿ ਮਹਿ ਆਸ ਨਿਵਾਰਉ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ)

ਅੰਮਾਵਣ. ਵਿ—ਮਾਵਣ (ਮਾਂਉਣ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ. ਅਪ੍ਰਮੇਯ. ਬੇਅੰਤ. ਅਗਣਿਤ. "ਮੰਦ ਕੁਚਜੀ ਅੰਮਾਵਣ ਡੋਸੜੇ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਜੀ)

ਅੰਮੁਹਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮੁਹਾ. "ਮਾਤਾ ਭੈਸਾ ਅੰਮੁਹਾ ਜਾਇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਅਮੋੜ ਭੈਸਾ ਮਨ ਹੈ.

ਅੰਮ੍ਰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ.

ਅੰਮ੍ਰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੱਖਨ. ਨਵਨੀਤ. "ਤਬ ਮਥੀਐ, ਇਨ ਬਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਵਹੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੩ ਦੁੱਧ. "ਸੋਇਨ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤਜੁ. ਮੌਤ ਬਿਨਾ. ਅਮਰ. "ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਜਣ ਮੇਰਾ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੫ ਮਧੁਰ. ਮਿਠਾਸ ਸਹਿਤ. "ਗੁਰਮੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਬੋਲਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਬਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੁਬਾਣੀ। ੨ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਬਦ ਪੀਵੈ ਜਨ ਕੋਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ। ੨ ਸਤਸੰਗ. ਸਾਧੁ ਸਮਾਜ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ." (ਸਵਾ ਮ: ੩) ੩ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਸਰੋਵਰ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਚਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ। ੫ ਆਤਮ ਸ੍ਵਰੂਪ. "ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਚਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਥਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਕਥਾ। ੨ ਮੁਕਤਿ ਦਾਇਕ ਕਥਾ। ੩ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਥਾ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਸੁਨੁਆ." (ਬਾਵਨ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ. ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪੇਖੈ, ਹੁਇ ਸੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ। ੨ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਖਾ. "ਝਿਮਿ ਝਿਮਿ ਬਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੩ ਯੋਗ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਮਾਗ਼ ਤੋਂ ਟਪਕਿਆ ਰਸ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਗਗਨ ਦਸ ਦੁਆਰਿ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ(ਪ੍ਰਵਾਹ) ਵਾਲੀ ਹਰਿਕਥਾ. "ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਪਾਹੁਲਧਾਰੀ. ਖੰਡੇ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਜਿਸ ਨੇ ਪੀਤਾ ਹੈ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ. ਮੁਕਤਿ ਰੂਪ ਫਲ. ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ. "ਬਿਨ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਨ ਜਾਪਈ ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਪਾਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਫਲ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਜੇਹੇ ਵਾਕ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਬਚਨ. ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ ਬਾਣੀ." (ਗੂਜ ਮ: ੪) ੨ ਗੁਰੁਵਾਕ੍ਯ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ." (ਜਪੁ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿੱਠੀ ਕੜ੍ਹੀ. ਲਾਪਸੀ। ੨ ਜਲੇਬੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਠਾਈ, ਜੋ ਮਾਹਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਖੁਰਮੇ ਸੁ ਬਰੇ

ਬਰ ਘੇਵਰ ਸੇਤ ਸਿਤਾ ਬਹੁ ਪਾਏ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ" (ਸੂਹੀ ਮ: ੧)

ਅੰਮ੍ਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਰੀਕ. "ਜਜੌਂ ਅੰਮ੍ਰੀਕ ਭਗਤ ਢਿਗ ਆਯੌ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਅੰਮ੍ਰੇਤ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ। ੩ ਸੰ. ਅਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ—ਅਮ੍ਰਿਤਜੁ. ਵਿ—ਅਮਰ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ. "ਪਾਇਆ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰੇਤ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ੲ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸ੍ਵਰ ਅੱਖਰ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਤਾਲੂ ਹੈ. ਇਸ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਿ ੀ ੇ ਅਤੇ ੈ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਬਨਦੀਆਂ ਹਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇ.

ਇ. ਸੰ. ਙ. ਧਾ—ਉਦੈ ਹੋਣਾ. ਦੌੜਨਾ. ਜਾਣਾ. ਅਧਿਕ ਹੋਣਾ. ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਾ। ੪ ਵ੍ਯ—ਆਸ਼ਚਰਯ (ਅਚਰਜ) ਬੋਧਕ। ੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦੁਲਾਈਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਭੀ 'ਇ' ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—"ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਆਪੇ ਜਾਣਇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਆਪੇ ਜਾਣੈ. ਮਾਣਇ—ਮਾਣੈ ਆਦਿ.

ਇਉ, ਇਉਂ ਸੰ. ਏਵੰ—ਏਵੇਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸੇ ਤਰਾਂ. ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ. "ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਸਿਆਣੀਏ! ਇਉ ਕੰਤ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ, ਮ: ੨) ੨ ਐਸੇ ਹੀ ਔਰ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਰ.

ਇਉ ਹੀ, ਇਓ ਹੀ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸੇ ਤਰਾਂ. ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ। ੨ ਯੌਂਹੀ. ਐਵੇਂ ਹੀ. ਵ੍ਰਿਥਾ ਹੀ. "ਤਰਨਾਪੋ ਇਉ ਹੀ ਗਇਓ." (ਸ. ਮ: ੯)

ਇਅ਼ਤਬਾਰ. ਅ਼. اعتبار ਸੰਗਯਾ—ਸਮਝਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਨਿਸ਼੍ਚਯ (ਨਿਸਚਾ). ਯਕ਼ੀਨ। ੩ ਸਿਖ੍ਯਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨੀ.

ਇਆ. ਸੰ. ਅਯੰ. ਸਰਵ—ਯਹ. ਇਹ. "ਪੁਨ ਇਆ ਅਉਸਰ ਚਰੈ ਨ ਹਾਥਾ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਇਸ. ਦੇਖੋ, ਇਸ. "ਇਆ ਸੁਖ ਤੇ ਭਿਖਿਆ ਭਲੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਵ੍ਯ—ਯਾ. ਵਾ. ਜਾਂ. ਅਥਵਾ.

ਇਆਹੂ. ਇਸੇ. ਇਸ ਹੀ. "ਇਆਹੂ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਇਆਨ. ਵਿ—ਅਜਾਨ. ਗ੍ਯਾਨ ਰਹਿਤ. ਅਨਜਾਣ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬੱਚਾ। ੩ ਅਗ੍ਯਾਨ.

ਇਆਨਪ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ. ਅਗ੍ਯਾਨਤਾ। ੨ ਬਾਲ੍ਯ (ਬਾਲ) ਅਵਸਥਾ.

ਇਆਣਾ. ਵਿ—ਗ੍ਯਾਨਹੀਨ. ਅਨਜਾਣ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. "ਹੋਇ ਇਆਣਾ ਕਰੇ ਕੰਮੁ ਆਣਿ ਨ ਸਕੈ ਰਾਸਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬੱਚਾ। ੩ ਜੋ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਇਸਤਾਮਾਲ ਨਹੀ ਕਰਦਾ, ਸੋਫੀ. "ਪੀਤਾ ਫੁੱਲ ਇਆਣੀ ਘੂਮਨ ਸੂਰਮੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ਜਿਵੇਂ ਸੋਫੀ ਅਫੀਮ ਦਾ ਰਸ ਪੀਕੇ ਝੂਮਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਸੂਰਮੇ ਝੂਮਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਫੁੱਲ ੩.

ਇਆਨਥ, ਇਆਨਪ ਸੰਗਯਾ—ਅਗ੍ਯਾਨਤ੍ਵ. ਅਨਜਾਣਪੁਣਾ. "ਰੇ ਮਨ! ਐਸੀ ਕਰਹਿ ਇਆਨਥ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਇਆਨਪ ਜਰਤ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) "ਇਆਨਪ ਤੇ ਸਭ ਭਈ ਸਿਆਨਪ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਬਚਪਨ. ਬਾਲਪੁਣਾ.

ਇਆਨੜਾ } ਵਿ—ਇਆਨ (ਅਗਜਾਨ) ਅੱਗੇ ੜਾ
ਇਆਨੜੀ } ਪ੍ਰਤਜਯ ਵਾਨ (ਵਾਲਾ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਅਗਜਾਨੀ। ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਹੈ. ਬਾਲ। ੩ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਗਜਾਨ ਨਹੀਂ. "ਇਆਨੜੀਏ! ਮਾਨੜਾ ਕਾਇ ਕਰੇਹਿ?" (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਇਆਨਾ. ਦੇਖੋ, ਇਆਣਾ.

ਇਆਲੀਕਲਾਂ. ਇਹ ਪਿੰਡ ਜਿਲਾ, ਤਸੀਲ ਲੁਦਿਆਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬੱਦੋਵਾਲ ਤੋਂ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ.

ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਦੇ ਇੱਥੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੮੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਸੇ ਨਗਰ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

ਇਅੰਗ. ਵਿ—ਇ (ਕਾਮ) ਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗ (ਸ਼ਰੀਰ). ਕਾਮਾਂਗ. ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲਾ. "ਇਅੰਗ-ਸਤ." (ਗਜਾਨ)

ਇਸ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ. ਇਸ 'ਇਹ' ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਭਗਤੀ (ਵਿਭਕ੍ਤਿ) ਲਗਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਦਿ ਰੂਪ ਬਣਦੇ ਹਨ. "ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਕੋਇ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰ. ਈਸ਼—ਈਸ਼. ਸੰਗਜਾ—ਰਾਜਾ. "ਤਿਯੰ ਇਸੰ, ਗਹਜੋ ਕਿਸੰ." (ਰਾਮਾਵ) ਈਸ਼ (ਰਾਜਾ ਰਾਵਣ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮੰਦੋਦਰੀ ਨੂੰ, ਕੀਸ਼ (ਬਾਂਦਰਾਂ) ਨੇ ਫੜਲਿਆ.

ਇਸਹਾਕ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ.

ਇਸਕ. ਅ਼ عشق ਇ਼ਸ਼ਕ਼. ਸੰਗਜਾ—ਆਸਕ੍ਤਤਾ. ਪ੍ਰੇਮ. ਪ੍ਰੀਤੀ. "ਇਸਕ ਮੁਹਬਤਿ ਨਾਨਕਾ, ਲੇਖਾ ਕਰਤੇ ਪਾਸਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧, ਮ: ੧)

ਇਸਕ਼ਾਤ਼. ਅ਼ اسقاط ਸੰਗਜਾ—ਸਕੂਤ਼ (ਗਿਰਾਉਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਡੇਗਣਾ। ੨ ਗਰਭ ਡੇਗਣਾ. ਹਮਲ ਕੱਢਣਾ.

ਇਸਟ. ਸੰ. ਇਸ਼੍ਟ. ਸੰਗਜਾ—ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ*। ੨ ਪੂਜਜ ਦੇਵ। ੩ ਮਿਤ੍ਰ। ੪ ਵਿ—ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੋੜੀਂਦਾ। ੫ ਪੂਜਿਤ. ਉਪਾਸਿਆ। ੬ ਪਿਆਰਾ. "ਇਸਟ ਮੀਤ ਅਰੁ ਭਾਈ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਇਸਟਕਾ. ਦੇਖੋ, ਇਟ.

ਇਸਟ ਦੇਵ. ਸੰ. ਇਸ਼੍ਟ ਦੇਵ. ਸੰਗਜਾ—ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਪੂਜਜ ਦੇਵ. ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਵ. ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਹੈ। ੨ ਕੁਲ ਦੇਵਤਾ. ਕੌਮ ਦਾ ਪੂਜਜ ਦੇਵ.

ਇਸਟ ਮੀਤ. ਵਿ—ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਿਤ੍ਰ. ਪਿਆਰਾ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਇਸਟ ੬.

ਇਸਟਾਪੱਤਿ. ਸੰ. इष्टापत्ति. ਸੰਗਜਾ—ਇਸ਼੍ਟ (ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ) ਆਪੱਤਿ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ). ਵਾਦੀ ਦੇ ਕਥਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤਿਵਾਦੀ ਦੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ ਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ. ਇਸ਼੍ਟਸਿੱਧਿ. "ਤੌ ਭੀ ਇਸਟਾਪਤਿ ਹਮ ਜੋਵਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਲਾਭ. ਨਫ਼ਾ.

ਇਸਟਾਮ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਮ.

ਇਸਟੀ. ਵਿ—ਇਸ਼੍ਟ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਕਹਜੋ ਕਿ ਇਸਟੀ ਤੂੰ ਬਡਾ ਟਾਮਨ ਕਰਤ ਬਨਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸੰ. इष्टि—ਇਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਜਾ—ਯਗਜ (ਜੱਗ). ੪ ਇੱਛਾ. ਅਭਿਲਾਖਾ.

ਇਸ਼ਤਹਾਰ. ਅ਼ اشتہار ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੁਹਰਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਵਿਗਜਾਪਨ. ਨੋਟਿਸ. ਏਲਾਨ.

ਇਸਤਕਬਾਲ. ਅ਼ استقبال ਇਸਤਿਕ਼ਬਾਲ. ਸੰਗਜਾ—ਅਗਵਾਨੀ. ਪੇਸ਼ਵਾਈ. ਮਾਨਯੋਗਜ ਨੂੰ ਸ੍ਵਾਗਤ ਕਰਨ ਲਈਂ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੈਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇਸਤਦੁਆ. ਅ਼ استدعا ਸੰਗਜਾ—ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਹੁਣਾ। ੨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨਾ. ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ.

ਇਸਤਮਰਾਰ. ਅ਼ استمرار ਇਸਤਿਮਰਾਰ. ਸੰਗਜਾ—

*ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸ਼ ੪੪.

ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ. ਕ਼ਾਇਮੀ। ੨ ਨਿੱਤ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ. ਨਿਰੰਤਰਤਾ। ੩ ਬਿਨਾ ਅਦਲ ਬਦਲ.

ਇਸ ਤਰਾਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ. ਇਵੇਂ.

ਇਸਤਾਦਨ. ਫ਼ਾ ایستادن ਕ੍ਰਿ–ਖੜਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਠਹਿਰਨਾ.

ਇਸਤਾਦਾ. ਫ਼ਾ ایستاده ਵਿ–ਖੜਾ. ਖਲੋਤਾ.

ਇਸਤਾਮਾਲ. ਅ਼ استعمال ਇਸਤਅ਼ਮਾਲ. ਅ਼ਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਵਰਤੋਂ.

ਇਸਤਿਹ਼ਕ਼ਾਕ਼. ਅ਼ استحقاق ਹ਼ੱਕ਼ਦਾਰ ਹੋਣਾ.

ਇਸਤਿਗਾਸਾ. ਅ਼ استغاثہ ਇਸਤਗ਼ਾਸ਼ਾ. ਗ਼ਯਾਸ਼ (ਫ਼ਰਯਾਦ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹਾਕਿਮ ਅੱਗੇ ਨਾਲਿਸ਼ ਜਾਂ ਦਾਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ.

ਇਸਤਿੰਜਾ. ਅ਼ استنجا ਸੰਗਯਾ–ਨਾਲੀ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ। ੨ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਤਜਾਗਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਡਲੀ ਜਾਂ ਜਲ ਨਾਲ ਅੰਗ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਧਰਮਪੁਸ੍ਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਮੂਤ੍ਰ ਲਗਜਾਣ ਤੋਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾਇਕ਼ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ. ਇਸ ਲਈ ਡਲੀ ਨਾਲ ਮੂਤ੍ਰ ਦੀ ਬੂੰਦ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਏ ਤਾਕਿ ਪਜਾਮੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲਗੇ.

ਇਸਤਿਮਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਇਸਤਮਰਾਰ.

ਇਸ਼ਤਿਯਾਕ਼. ਅ਼ اشتیاق ਸੰਗਯਾ–ਸ਼ੌਕ਼ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਅਭਿਲਾਖਾ. ਚਾਹ। ੩ ਪ੍ਰੇਮ.

ਇਸਤਿਲਾਹ. ਅ਼ اصطلاح ਇਸਤ਼ਿਲਾਹ਼. ਸ਼ਲਾਹ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਰਥ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨਾ. ਜਿਵੇਂ–ਦੇਗ ਤੇਗ ਚਲਦੀ ਰਹੇ. ਭਾਵ–ਲੰਗਰ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ. ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਅਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਇਸਤ੍ਰਿਜ. ਸੰਗਯਾ–ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਰਜ. ਰਿਤੁ ਸਮੇਂ ਆਇਆ ਖ਼ੂਨ (ਰੁਧਿਰ). (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਭਾਵ–ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸੰਗਯਾ–ਕਪੜਾ ਤਹਿ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਔਜ਼ਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਧੋਬੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਤ੍ਰੀ. ਨਾਰੀ। ੩ ਧਰਮਪਤਨੀ. ਵਹੁਟੀ. "ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਜ ਕਰਿ ਕਾਮ ਵਿਆਪਿਆ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਨਾਰੀ.

ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਕਾਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਾਤ੍ਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵੰਡਾਂ. ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਿਨੀ, ਹਸਤਿਨੀ, ਚਿਤ੍ਰਿਨੀ ਅਤੇ ਪਦਮਿਨੀ ਸ਼ਬਦ, ਤਥਾ ਪੁਰੁਸ਼ ਜਾਤਿ.

ਇਸਤ੍ਰੀਜਿਤ. ਵਿ–ਸ੍ਤ੍ਰੀਜਿਤ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ–ਕਾਮੀ.

ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਨ. ਸੰਗਯਾ–ਸ੍ਤ੍ਰੀਧਨ. ਗਹਿਣੇ ਨਕਦੀ ਆਦਿ ਉਹ ਧਨ, ਜੋ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਅਥਵਾ ਪਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਕਾਤਜਾਯਨ ਅਤੇ ਮਨੂ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਨ ਛੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

(੧) ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤਾ ਮਾਲ ਧਨ.

(੨) ਮੁਕਲਾਵੇ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਕੰਨਜਾ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤਾ ਸਾਮਾਨ.

(੩) ਪਤੀ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸਾਮਾਨ.

(੪) ਭਾਈ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਧਨ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ.

(੫) ਮਾਤਾ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਮਾਲ.

(੬) ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਧਨ. ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੯, ਸ਼ ੧੯੪.

ਇਸਤ੍ਰੀ ਰਾਜਾ. ਸੰਗਯਾ-ਮੋਹਿਨੀ ਅਵਤਾਰ. (ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ)

ਇਸਥਿਰ. ਸੰ. ਸ੍ਥਿਰ. ਵਿ–ਕ਼ਾਇਮ. ਅਚਲ.

ਇਸਨਾਨ. ਸੰ. ਸ੍ਨਾਨ–ਸ੍ਨਾਨ. ਸੰਗਯਾ–ਮੈਲ ਉਤਾਰਨੀ. ਸਾਫ ਕਰਨਾ। ੨ ਨ੍ਹਾਉਣਾ. ਗ਼ੁਸਲ. ਸ਼ਰੀਰ ਧੋਣਾ. ਇਸਨਾਨ ਨੂੰ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਰੋਗ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਹਕਰਨ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਭਾਰੀ ਅਸਰ ਹੈ. ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਇਸਨਾਨ ਦੀ ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਹੈ ਉਹ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨ

ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਬਿਨਾ, ਕੇਵਲ ਤਨ ਦਾ ਸਨਾਨ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ.
"ਕਰਿ ਇਸਨਾਨ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਤਨ ਮਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ.

ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇ ਬਿਜਲੀ, ਧੁੱਪ, ਭਾਪ, ਚਿੱਕੜ ਅਤੇ ਔਖਧਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਜਲ ਆਦਿਕ ਦੇ ਸਨਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਅਸਾਧ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਇਸਨਾਨੀ. ਸੰ. स्नानिन्. ਵਿ—ਸਨਾਨ ਕਰਨ (ਨ੍ਹਾਉਣ) ਵਾਲਾ। ੨ ਸਾਫ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ.

ਇਸਨਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ. "ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਇਸਪਾਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸਪਾਤ.

ਇਸਮ. ਅ਼ اسم ਇਸਮ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾਉਂ ਨਾਮ। ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਤਸਬੀ.

ਇਸਮਾਈਲ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ.

ਇਸ਼ਰਤ. ਅ਼ عشرت ਐਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਮਿਲਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਤਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਸਰਾਈਲ. ਅ਼ اسرائیل ਵਿ—ਇਸਰਾ (ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ) ਈਲ (ਖ਼ੁਦਾ) ਦਾ. ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਇਬਰਾਨੀ (ਹੀਬਰੂ) ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਅਰਥ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਸੱਚਾ ਦੋਸ੍ਤ ਭੀ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇਹ ਯਅ਼ਕੂਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਚੱਲਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ ਅਤੇ ਯਕੂਬ.

ਇਸਰਾਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰਾਸਤ੍ਰ.

ਇਸਰਾਫ਼ੀਲ. ਦੇਖੋ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ.

ਇਸਰਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠ. ਦੇਖੋ, ਅਸਰਾਰ ਸ਼ਬਦ.

ਇਸਲਾਹ. ਅ਼ اصلاح ਇਸ੍ਲਾਹ਼. ਸੰਗਯਾ—ਦੁਰੁਸ੍ਤੀ. ਸ਼ੋਧਨ.

ਇਸਲਾਮ. ਅ਼ اسلام ਸੰਗਯਾ—ਤਰਕ. ਤਯਾਗ। ੨ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ। ੩ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਰਜਾ ਨੂੰ ਸਲਮ (ਅੰਗੀਕਾਰ) ਕਰਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ। ੪ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੀਨ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਇਸਲਾਮ" ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ "ਮੁਸਲਿਮ" ਅਥਵਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ. ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਨਿਯਮ ਹਨ:—

(ੳ) ਇੱਕ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ.
(ਅ) ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ.
(ੲ) ਜ਼ਕਾਤ ਦੇਣੀ.
(ਸ) ਰਮਜ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ੇ ਰਖਣੇ.
(ਹ) ਕਾਬੇ ਦਾ ਹੱਜ ਕਰਨਾ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ, ਜੋ ਰਸੂਲ ਮੁਹੰਮਦ, ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ, ਇਲਹਾਮੀ ਕਿਤਾਬ ਕੁਰਾਨ, ਅਖ਼ੀਰੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸੀ ਹੈ, ਓਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ "ਮੋਮਿਨ" (مومن) ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼੍ਰੱਧਾਵਾਨ.

ਇਸਲਾਮ ਖ਼ਾਂ. ਇਹ ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਮੌਲਵੀਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਫ਼ੀ ਖ਼ਾਂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਲਹੌਰ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ. ਜਦ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਾਝੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਉਠ ਪਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਬੇਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਬਕਿਆ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੇ 'ਹੈਦਰੀ ਝੰਡਾ' ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਭੀ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਫੌਜਾਂ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਸਾਵਣ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਖਾਧੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੭੬੮ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਸਲਮ ਖ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਖ਼ਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕੇ. ਹਦੀਸ ਤਿਰਮਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਬਨੀ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਬਹੱਤਰ ਫਿਰਕੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਉੱਮਤ ਦੇ ਤਿਹੱਤਰ ਹੋਣਗੇ, ਪਰੰਤੂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣਗੇ. ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹਿਸ਼੍ਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਫਿਰਕਾ ਹੋਊ, ਜੋ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਾਬ ਦੀ ਰੀਤਿ ਤੇ ਚਲੇਗਾ. ਸੁੰਨੀ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰਕਾ ਸੁੰਨੀ ਹੈ.

ਸੁੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਬਹੱਤਰ

ਫਿਰਕ਼ੇ ਇਹ ਹਨ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਅੱਠ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ:—

(ੳ) ਮੁਅ਼ਤਜ਼ਿਲਹ. (ਅ) ਸ਼ੀਅ਼ਹ. (ੲ) ਖ਼ਵਾ-ਰਿਜ. (ਸ) ਮੁਰਜੀਯਹ. (ਹ) ਨੱਜਾਰੀਯਹ. (ਕ) ਜਬਰੀਯਹ. (ਖ) ਕ਼ਦਰੀਯਹ. (ਗ) ਮੁਸ਼ੱਬੀਹ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇਉਂ ਹੈ:—

(ੳ) ਪਹਿਲਾ ਫ਼ਿਰਕ਼ਹ ਮੁਅ਼ਤਜ਼ਿਲਹ معتزلہ . ਇਸ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਵਾਸਿਲ ਬਿਨ ਅ਼ਤ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਿਜਰੀ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਤ ਚਲਾਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਮਦੀਨੇ ਸਨ ਹਿਜਰੀ ੮੦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੩੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਮੁਅ਼ਤਜ਼ਿਲਹ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੋ ਵਾਸਿਲ ਨੇ ਇਮਾਮ ਬਸਰੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਫਿਰਕਾ ਵੱਖਰਾ ਥਾਪਿਆ. ਇਸ ਮੁਅ਼ਤਜ਼ਿਲਹ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਇਹ ਭੇਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ.

(੨) ਵਾਸਿਲੀਯਹ واصلیہ ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਮੀ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਹੈ. ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਕੇਵਲ ਜ਼ਾਤ ਹੈ. ਸਿਫ਼ਾਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ.

(੩) ਅ਼ਮਰੀਯਹ. عمریہ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਅ਼ਮਰ ਬਿਨ ਅ਼ਬੀਦ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ.

(੪) ਹੁਜ਼ੈਲੀਯਹ ہذیلیہ ਇਸ ਦਾ ਬਾਨੀ ਅਬੂ ਹੁਜ਼ੈਲ ਹੈ. ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਵੇਲਾ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਖਾਸ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

(੫) ਨੱਜ਼ਾਮੀਯਹ نظامیہ ਇਹ ਮਤ ਇਬਰਾਹੀਮ ਇਬਨ ਸੱਯਾਰ ਨਜ਼ਾਮ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

(੬) ਅਸਵਾਰੀਯਹ اسواریہ ਇਹ ਮਤ ਅਬੂ ਅ਼ਲੀ ਉ਼ਮਰ ਬਿਨ ਕ਼ਾਯਦ ਅਸਵਾਰੀ ਦਾ ਪੈਰੋ ਹੈ.

(੭) ਇਸਕਾਫ਼ੀਯਹ اسکافیہ ਅਬੂਜਾਫ਼ਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਨ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਇਸਕਾਫ਼ੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ੁਦਾ ਆ਼ਕ਼ਿਲ ਆਦਮੀ ਪੁਰ ਸਖਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

(੮) ਜਅ਼ਫ਼ਰੀਯਹ جعفریہ ਇਸ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਜਅ਼ਫ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਬੱਸ਼ਿਰ ਹੈ. ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੰਡ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਈਮਾਨ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

(੯) ਬਿਸ਼ਰੀਯਹ بشریہ ਇਸ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਬਿਸ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਅ਼ਤਮਿਰ ਹੈ.

(੧੦) ਮਿਜ਼ਵਾਰੀਯਹ مزواریہ ਇਹ ਮਤ ਅਬੂ ਮੂਸਾ ਮਿਜ਼ਵਾਰ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ.

(੧੧) ਹਿਸ਼ਾਮੀਯਹ ہشامیہ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਹਿਸ਼ਾਮ ਬਿਨ ਅ਼ਮਰ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਮਤ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ.

(੧੨) ਹ਼ਾਬਿੱਤ਼ੀਯਹ حابطیہ ਅਹ਼ਮਦ ਬਿਨ ਹ਼ਾਬਿਤ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਤੁਰਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਈ਼ਸਾ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਈਸਾਈਆਂ ਵਾਂਙ ਮੰਨਦਾ ਹੈ.

(੧੩) ਹ਼ਦਸਿਯਹ حدثیہ ਇਹ ਮਤ ਫ਼ਜ਼ਲ ਹਦਸ਼ੀ ਤੋਂ ਹੈ. ਇਸ ਫ਼ਿਰਕ਼ੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆਵਾਗੌਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

(੧੪) ਸਾਲਿਹ਼ੀਯਹ صالحیہ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਸਾਲਿਹ਼ ਬਿਨ ਉ਼ਮਰ ਦਾ ਪੈਰੋ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਨੇਕ ਅਤੇ ਬਦ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ.

(੧੫) ਮਅ਼ਮਰੀਯਹ معمریہ ਮਅ਼ਮਰ ਬਿਨ ਅ਼ਬਾਦ ਸਲਮੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, ਜੋ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੇ ਗੁਣ ਬੰਦੇ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੋਣੇ ਮੁਮਕਿਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ.

(੧੬) ਸਮਾਮੀਯਹ ثمامیہ ਸਮਾਮ ਬਿਨ ਅਸ਼ਰਸ ਨਮੀਰੀ ਦੇ ਪੈਰੋ. ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਸ੍ਤਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕ਼ਿਆਮਤ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ.

(੧੭) ਖ਼ੱਯਾਤ਼ੀਯਹ خیاطیہ ਅੱਬੁਲਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਅਬੀ ਉਮਰ ਖ਼ੱਯਾਤ਼ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਸ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਬੰਦਾ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਹੈ.

(੧੮) ਜਾਹ਼ਿਜ਼ੀਯਹ. جاحظیہ ਅਬੂ ਉ਼ਮਰਾਨ ਜਾਹ਼ਿਜ਼ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ, (ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੨੫੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ).

(੧੯) ਕਅ਼ਬੀਯਹ کعبیہ ਅੱਬੁਲ ਕ਼ਾਸਿਮ ਕਅ਼ਬੀ ਦਾ ਮਤ. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਫੁਰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਕਰਮ ਅਨਿੱਛਿਤ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

(੨੦) ਜਬਾਈਯਹ جبائیہ ਅਬੂ ਅ਼ਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਅ਼ਬਦੁਲ ਵਹਾਬ ਜਬਾਈ ਦਾ, (ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੩੦੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਚਲਾਇਆ ਮਤ.

(੨੧) ਬੁਹੱਸ਼ਮੀਯਹ بہشمیہ ਅਬੂ ਅ਼ਲੀ ਜਬਾਈ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਬੂ ਹਾਸ਼ਿਮ ਅ਼ਬਦੁਲ ਸਲਾਮ ਦਾ ਪੈਰੋ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ.

ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕੇ

(ਅ) ਸ਼ੀਅ਼ਹ شیعہ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਲ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਇਮਾਮ ਅਲੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਇਮਾਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣੇ ਆਗੂ ਹਨ. ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਸਬਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਮੋਏ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਫੇਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ. ਸ਼ੀਅ਼ਹ ਮਤ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਨੇਕ ਭੇਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ—

(੨) ਕਾਮਲੀਯਹ کاملیہ ਅਬੂ ਕਾਮਿਲ ਦੇ ਪੈਰੋ. ਇਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫਿਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਆਵਾਗੌਣ ਦੇ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਰੂਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ.

(੩) ਮੁਗ਼ੀਰੀਯਹ مغیریہ ਮੁਗ਼ੀਰਹ ਬਿਨ ਸਈਦ ਇਜਲੀ ਦਾ ਮਤ. ਇਹ ਲੋਕ ਅੱਲਾ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਵਾਙ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮੂਰਤਿ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

(੪) ਬਨਾਨੀਯਹ بنانیہ ਬਨਾਨ ਬਿਨ ਸਮਆ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰੋ. ਇਹ ਅੱਲਾ ਅਤੇ ਅ਼ਲੀ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ.

(੫) ਜਨਾਹ਼ੀਯਹ جناحیہ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਮਆ਼ਵੀਯਹ ਦੇ, (ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਰੂਹ ਮੰਨਦਾ ਸੀ) ਪੈਰੋ. ਇਹ ਲੋਕ ਕ਼ਿਆਮਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ.

(੬) ਮਨਸੂਰੀਯਹ منصوریہ ਅਬੂ ਮਨਸੂਰ ਇ਼ਜਲੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ.

(੭) ਖ਼ੱਤ਼ਾਬੀਯਹ خطابیہ ਅ਼ਬਦੁਲ ਖ਼ੱਤ਼ਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸੀ ਲੋਕ, ਜੋ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਿੱਚ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

(੮) ਕੈਸਾਨੀਯਹ کیسانیہ ਕੈਸਾਨ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੀ ਨਿਉਂ ਹਿਜਰੀ ਸਨ ੬੪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ.

(੯) ਮੁਖ਼ਤਾਰਿਯਹ مختاریہ ਮੁਖ਼ਤਾਰ ਬਿਨ ਅਬੂ ਅ਼ਬੈਦੁੱਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੬੬ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਕਾਤਿਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਅਤੇ ਮੁਹੱਰਮ ਵਿੱਚ ਤਾਜੀਆ (ਤਅ਼ਜ਼ੀਯਹ) ਕੱਢਣ ਦੀ ਰਸਮ ਥਾਪੀ, ਉਸ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ.

(੧੦) ਕੁਰੈਬੀਯਹ کریبیہ ਅਬੂ ਕੁਰੈਬ ਜ਼ਰੀਰ ਦੇ ਚੇਲੇ.

(੧੧) ਇਸਹ਼ਾਕ਼ੀਯਹ اسحاقیہ ਇਸਹ਼ਾਕ਼ ਬਿਨ ਉਮਰ ਦੇ ਪੈਰੋ.

(੧੨) ਹ਼ਰਬੀਯਹ حربیہ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਹ਼ਰਬ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ.

(੧੩) ਇਸਮਾਈਲੀਯਹ اسماعیلیہ ਇਮਾਮ ਜਅ਼ਫਰ ਸ਼ਾਦਿਕ਼ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਮਤ.

(੧੪) ਕ਼ਿਰਾਮਤ਼ਹ قرامطہ ਹ਼ਮਦਾਨ ਕ਼ਿਰਮਤ਼ ਦਾ ਥਾਪਿਆ ਮਤ, ਜੋ ੨੬੪ ਸਨ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ.

(੧੫) ਮੂਸੂਵੀਯਹ موسویہ ਇਮਾਮ ਮੂਸਾ ਕਾਜ਼ਿਮ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਫਿਰਕਾ.

(੧੬) ਮਹਦਵੀਯਹ مہدویہ ਉਬੈਦੁੱਲਾ ਦਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਇਮਾਮ ਮਹਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚਲਾਇਆ ਮਤ.

(੧੭) ਜ਼ੈਦੀਯਹ زیدیہ ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਪੋਤੇ ਜ਼ੈਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਮਾਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ. ਜ਼ੈਦ ਸਨ ੧੨੧ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਹਸ਼ਾਮ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ.

(੧੮) ਇਸ਼ਨਾਅ਼ਸ਼ਰੀਯਹ اثنا عشریہ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਇਮਾਮੀਯਹ ਹੈ. ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਿਰੀ ਇਮਾਮ, ਮੁਹੰਮਦ ਮਹਦੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜੋ ੨੫੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਯਕ਼ੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮਹਦੀ ਅਜੇ ਭੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਪਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਕ਼ਿਆਮਤ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ.

(੧੯) ਹ਼ਸਨੀਯਹ حسنیہ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਸਨ ੧੯੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕ਼ਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ.

(੨੦) ਨੁਅ਼ਮਾਨੀਯਹ نعمانیہ ਮੁਹ਼ੰਮਦ ਬਿਨ ਅ਼ਲੀ ਬਿਨ ਨੁਅ਼ਮਾਨ ਦੇ ਪੈਰੋ ਲੋਕ. ਸੁੰਨੀ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤ਼ਾਨੀਯਹ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਮਤ ਸਨ ੧੧੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕ਼ਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ.

(੨੧) ਬਦਾਈਯਹ بدائیہ ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਲੂਮ ਹੋਣਾ. ਇਹ ਮਤ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਭੀ ਨਵੀਂ ਬਾਤ ਮਾਲੂਮ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੀ ਤੇ ਪਸ਼੍ਚਾਤਾਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ.

(੨੨) ਹ਼ੁਕਮੀਯਹ حکمیہ ਹਸ਼ਾਮ ਬਿਨ ਹ਼ੁਕਮ

ਕਿੰਦੀ ਦਾ ਅਨੁਗਾਮੀ (ਪੈਰੋ) ਪੰਥ. ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਲੋਕ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਜੇਹਾ ਉੱਜਲ ਮੂਰਤਿਧਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ.

(੨੩) ਮੁਕੰਨਈਯਹ مقنعیہ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕਾ ਇਬਨ ਮੁਕੰਨਅ ਤੋਂ ਸਨ ੨੭੯ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਚੱਲਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ਵਾ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਦੇ ਹਨ.

(੨੪) ਨਸੀਰੀਯਹ نصیریہ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਨਸੀਰ ਫ਼ਹਰੀ ਦੀ ਪੈਰੋ ਜਮਾਤ, ਜੋ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੇ ਜਿਸਮ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਦਾਖਿਲ ਮੰਨਦੀ ਹੈ.

(ੲ) ਖ਼ਵਾਰਿਜ خوارج ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਖ਼ਾਰਜੀਯਹ, ਨਵਾਸਿਵ ਅਤੇ ਨਾਸਿਬੀਯਹ ਭੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਅਮੀਰ ਮਆਵੀਯਹ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਲੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ.

(੨) ਮੁਹੱਕਿਮਹ محکمہ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਵਾਹਬ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਹ ਇਮਾਮ ਦਾ ਕੇਵਲ ਕ਼ੁਰੈਸ਼ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ. ਇਸ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਪਤਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਫ਼ਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੩) ਬੈਹਸੀਯਹ بیہسیہ ਬੈਹਸ ਬਿਨ ਹੈਸਮ ਦਾ ਪੈਰੋ ਫਿਰਕਾ.

(੪) ਅਜ਼ਾਰਕ਼ਹ ازارقہ ਰਬੀ ਰਾਸ਼ਿਦ ਨਾਫ਼ਿਰ ਬਿਨ ਅਜ਼ਰਕ਼ ਦੇ ਪੈਰੋ ਲੋਗ. ਇਹ ਹਜਰਤ ਅ਼ਲੀ ਨੂੰ ਕਾਫਿਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ.

(੫) ਨਜਦਾਤ نجدات ਨਜਦਾ ਬਿਨ ਆ਼ਮਿਰ ਦਾ ਪੈਰੋ ਮਤ.

(੬) ਅਸਫ਼ਰੀਯਹ اصفریہ ਜ਼ਿਆਦ ਬਿਨ ਅਸ-ਫ਼ਰ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ.

(੭) ਅਬਾਜ਼ੀਯਹ اباضیہ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਅਬਾਜ਼ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ.

(ਸ) ਮੁਰਜੀਯਹ مرجیہ ਹੁੱਸਾਨ ਬਿਨ ਬਲਾਲ ਮੁਜ਼ਨੀ ਦਾ ਮਤ. ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਖ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਪੁਛ ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹੋਊ. ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਭੇਦ ਹਨ—

(੨) ਯੂਨਸੀਯਹ یونسیہ ਯੂਨਸ ਬਿਨ ਉ਼ਮਰ ਨਮੀਰੀ ਦੇ ਪੈਰੋ ਲੋਕ.

(੩) ਉਬੈਦੀਯਹ عبیدیہ ਉਬੈਦ ਮੁਕੱਜ਼ਿਬ ਦੇ ਪੈਰੋ. ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਦਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ.

(੪) ਗ਼ੱਸਾਨੀਯਹ غسانیہ ਗ਼ੱਸਾਨ ਬਿਨ ਇਮਾਨ ਕੂਫ਼ੀ ਦੇ ਚੇਲੇ. ਇਹ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਨੂੰ ਪੈਗੰਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ.

(੫) ਸੌਬਾਨੀਯਹ ثوبانیہ ਸੌਬਾਨ ਦੇ ਪੈਰੋ.

(੬) ਸੌਮਨੀਯਹ ثومنیہ ਅਬੂ ਮਆ਼ਜ਼ ਸੌਮਨੀ ਦੇ ਪੈਰੋ.

(੭) ਮੁਰੈਸੀਯਹ مریسیہ ਬਿਸ਼ਰ ਬਿਨ ਗ਼ਿਆਸ ਮੁਰੈਸੀ ਦੇ ਚੇਲੇ.

(੮) ਗ਼ੀਲਾਨੀਯਹ غیلانیہ ਮਰਵਾਨ ਬਿਨ ਗ਼ੀਲਾਨ ਦਾ ਪੈਰੋ ਪੰਥ.

(੯) ਸ਼ਬੀਬੀਯਹ شبیبیہ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਸ਼ਬੀਬ ਦਾ ਮਤ.

(੧੦) ਸ਼ਿਮਰੀਯਹ شمریہ ਅਬੂ ਸ਼ਿਮਰ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ.

(ਹ)ਨੱਜਾਰੀਯਹ نجاریہ ਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਅ਼ਬਦੁੱਲਾ ਨੱਜਾਰ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਖਲਾਫਤ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਸੁੰਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ—

(੨) ਬਰਗ਼ੂਸੀਯਹ برغوثیہ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਈਸਾ ਬਰਗ਼ੂਸ ਦੇ ਪੈਰੋ ਲੋਕ.

(੩) ਜ਼ਅਫ਼ਰਾਨੀਯਹ زعفرانیہ ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਲਾਮ ਖੁਦਾ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ.

(੪) ਮੁਸਤਦਰਿਕਹ مستدرکہ ਇਹ ਲੋਕ ਭੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵੇਦਾਂ ਵਾਂਙ ਨਿੱਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ.

(ਕ) ਜਬਰੀਯਹ جبریہ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੁਰਖ ਬੇਵਸ਼ ਹੈ. ਸਭ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਭੇਦ ਹਨ—

(੨) ਜਹਮੀਯਹ جہمیہ ਜਹਮ ਬਿਨ ਸਫ਼ਵਾਨ ਦੇ ਪੈਰੋ ਲੋਕ.

(੩) ਬਕਰੀਯਹ بکریہ ਬਕਰ ਬਿਨ ਉਖ਼ਤ ਦਾ

ਮਤ. ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਗਠਾ ਅਤੇ ਲਸਨ ਖਾਣਾ ਹਰਾਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ.

(੪) ਜ਼ਿਰਾਰੀਯਹ ضراریہ ਜ਼ਰਾਰ ਬਿਨ ਉਮਰ ਦੇ ਅਨੁਗਾਮੀ (ਪੈਰੋ). ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕ਼ਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹੋਰ ਨੇਤ੍ਰ ਹੋਣਗੇ.

(ਖ) ਕ਼ਦਰੀਯਹ قدریہ ਮਅ਼ਬਿਦ ਬਿਨ ਖ਼ਾਲਾ ਜਹਨੀ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਮਤ. ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਜੀਵ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ. ਮਅ਼ਬਿਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਬਸਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸਨ ੮੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਮਾਰਿਆ.

(ਗ) ਮੁਸ਼ੱਬੀਹ: مشبہ ਇਹ ਫ਼ਿਰਕ਼ਾ ਆਦਮੀ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣ, ਬੋਲਣ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ. ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੁਸ਼ਾਹਬਤ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਇਸਲੋਕ. ਸੰ. ਸ਼੍ਲੋਕ—ਸ਼੍ਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਪਦਯ. ਛੰਦ। ੨ ਵਾਕ੍ਯ. ਪਦ. "ਅਰਥ ਬਿਨ ਇਸਲੋਕ." (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. ਇੱਥੇ.

ਇਸ਼ਾਰਤ, ਇਸ਼ਾਰਾ ਅ਼ اشارت اشارہ ਸੰਗਯਾ—ਸੈਨ. ਸੰਨਤ. ਸੈਣਤ। ੨ ਸੰਖੇਪ ਕਥਨ.

ਇਸੁ. ਦੇਖੋ, ਇਸ. "ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਇਸੋ. ਵਿ—ਈਦ੍ਰਿਸ਼. ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ. "ਇਸੋ ਪ੍ਰਭੁ, ਤੈਂ ਕਿਹ ਕਾਜ ਕਹੋ ਬਿਸਰਾਯੋ ?" (੩੩ ਸਵੈਯੇ)

ਇਸੌ. ਦੇਖੋ, ਏਸੋ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਸ.

ਇਸ੍ਟ. ਦੇਖੋ, ਇਸਟ.

ਇਸ੍ਨਾਨ, ਇਸ੍ਨਾਨੁ ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ. "ਇਸ੍ਨਾਨੁ ਕਰਹਿ ਪਰਭਾਤਿ ਸੁਧ ਮਨਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਇਸ੍ਵਰਜ. ਦੇਖੋ, ਏਸ਼੍ਵਰਯ.

ਇਹ. ਸਰਵ—ਅਯੰ. ਯਹ. "ਇਹ ਅਉਸਰ ਤੇ ਚੂਕਿਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਥੇ. ਇਸ ਜਗਾ. ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਪਰਵਾਣ ਗਣੀ ਸੇਈ ਇਹ ਆਏ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਜਉ ਕਹਹੁ ਮੁਖਹੁ ਸੇਵਕ, ਇਹ ਬੈਸੀਐ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਇੱਥੇ ਬੈਠੋ। ੩ ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਪਈ ਚੀਜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਇਹ ਸੰਸਾਰ. ਇਹ ਲੋਕ.

ਇਹ਼ਸਾਨ. ਅ਼ احسان ਸੰਗਯਾ—ਭਲਾ ਕਰਨਾ. ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਹਤਿਆਜ. ਅ਼ احتیاج ਸੰਗਯਾ—ਲੋੜ. ਜਰੂਰਤ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹ਼ਾਜਤ ਹੈ.

ਇਹਤਿਮਾਮ. ਅ਼ اہتمام ਸੰਗਯਾ—ਯਤਨ. ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜ਼ਾਮ.

ਇਹ਼ਤਿਮਾਲ. ਅ਼ احتمال ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਨਾ.

ਇਹ਼ਤਿਯਾਤ਼. ਅ਼ احتیاط ਸੰਗਯਾ—ਬਚਾਉ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ। ੨ ਹਾਤਾ (ਘੇਰਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਹ ਬਿਧਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਢਬ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਰੀਤਿ ਨਾਲ. "ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਬਿਧਿ.

ਇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਯਹਾਂ. ਈਹਾਂ. ਇੱਥੇ। ੨ ਸਰਵ—ਇਹੀ. ਯਹੀ. "ਇਹਾ ਕਾਮਾਨੀ ਰੀਤਿ."(ਧਨਾ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਈਹਾ.

ਇਹਾਮੁਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇਹ—ਅਮੁਤ੍ਰ. ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ. ਇਹ ਲੋਕ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਲੋਕ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਥੇ ਉੱਥੇ.

ਇਹੀ. ਇਹ ਦੇ ਅੰਤ ਈ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹੋ. ਯਹੀ. ਕੇਵਲ ਇਹ. "ਇਹੀ ਹਮਾਰੈ ਸਫਲ ਕਾਜ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫) "ਇਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਾਰ."(ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਇਹੁ. ਦੇਖੋ, ਇਹ. "ਇਹੁ ਰੰਗ ਕਦੇ ਨ ਉਤਰੈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

ਇਕ. ਸੰ. ਏਕ. ਵਿ—ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ. ਦੇਖੋ,

ਫ਼ਾ یک ਯਕ। ੨ ਇਕੱਲਾ। ੩ ਲਾਸਾਨੀ. ਅਦੁਤੀ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਇਕ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਮੰਨਿਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੫ ਸਰਵ. ਕੋਈ.

ਇਕਉ. ਇਕ ਦੇ ਅੱਗੇ 'ਉ' ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਇੱਕ ਹੀ. ਇੱਕੋ.

ਇਕ ਅਧ, **ਇਕ ਅਧੁ**, **ਇਕ ਆਧ** — ਸਰਵ—ਕੋਈ ਇਕ. ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ. "ਕਬੀਰ ਐਸਾ ਏਕ ਆਧ." (ਸ:) ਦੇਖੋ, ਇਕੁ ਅਧੁ.

ਇਕ ਇਕੋ, **ਇਕ ਏਕਾ** — ਵਿ—ਦ੍ਵੈਤ ਰਹਿਤ. ਅਦੁਤੀ. "ਨਹਿ ਬੂਝਹਿ ਇਕ ਏਕਾ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਇਕਸ. ਇੱਕ ਹੀ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਇੱਕੋ. "ਇਕਸ ਕਾ ਮਨਿ ਆਸਰਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਇਕਸਠ. ਵਿ—ਏਕ ਸ਼ਸ੍ਟਿ. ਸੱਠ ਉੱਪਰ ਇੱਕ. ੬੧.

ਇਕਸਬਦੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਵੇਰ "ਅਲੱਖ" ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਕੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਭਿਖ੍ਯਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਫ਼ਕੀਰ. ਇੱਕ ਸ਼ਬਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਅੰਨ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ. "ਹਰੀ ਨਾਰਾਯਣ"—"ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਿਵ"—"ਅਲੱਖ" ਆਦਿਕ ਬੋਲਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੋਂ ਗੁਜਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. "ਇਕਸਬਦੀ ਬਹੁਰੂਪਿ ਅਵਧੂਤਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਅਦ੍ਵੈਤਵਾਦੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਇਕ ਸੁਖਨੀ.

ਇਕ ਸਰ. ਵਿ—ਯਕਸਾਂ. ਸਮਾਨ. ਤੁੱਲ. ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ. "ਇਕ ਸਰ ਦੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ)

ਇਕ ਸਾਹਾ. ਵਿ—ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਬਿਨਾ ਠਹਿਰਾਉ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. "ਇਕਸਾਹਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਇਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਇਕਸਾਰ. ਇੱਕ ਸਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸਰ. "ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਦੋਊ ਇਕਸਾਰ." (ਅਕਾਲ)

ਇਕਸੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅਕਸੀਰ.

ਇਕਸੁ. ਇੱਕੋ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. "ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਇਕਸੁਖਨੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਉਹ ਵਪਾਰੀ, ਜੋ ਵਸਤੁ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਕਰੇ. "ਇਕਸੁਖਨੀ ਭਾ ਤਿਨ ਕੋ ਨਾਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇਕਹੱਤਰ. ਵਿ—ਏਕ ਸਪ੍ਤਤਿ. ਇੱਕ ਉੱਪਰ ਸੱਤਰ. ੭੧.

ਇਕਹਰਾ, **ਇਕਹਰੀ** — ਵਿ—ਇੱਕ ਤਹ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ਦੂਜਾ ਵਸਤ੍ਰ ਅਥਵਾ ਡੋਰਾ (ਤੰਤੁ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ.

ਇਕਛਤਰਾਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜ. ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ (ਰਾਜਾ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ. "ਇਕਛਤਰਾਜ ਕਮਾਇੰਦਾ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਏਕਛਤ੍ਰ.

ਇਕ ਟੰਗਾ. ਵਿ—ਇੱਕ ਟੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਲੱਤੋਂ ਲਾਵਾਂ। ੨ ਇੱਕ ਟੰਗ ਪੁਰ ਖੜਾ ਹੋਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਏਕ ਪਾਦ.

ਇਕਠਾ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਜਮਾਂ. ਏਕਤ੍ਰਿਤ. "ਸਭ ਇਕਠੇ ਹੁਇ ਆਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਇਕੱਠ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਸ੍ਥਿਤ ਹੋਏ ਲੋਕ. ਹਜੂਮ. ਜੋੜ ਮੇਲ. ਮੇਲਾ.

ਇਕਤ. ਸੰ. ਏਕਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਕੱਠ. ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ. "ਮਾਇਆ ਕਰਹਿ ਇਕਤ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ਮਾਇਆ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਕਤੁ.

ਇਕਤਰ. ਦੇਖੋ, ਇਕਤ ਅਤੇ ਏਕਤ੍ਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਕਤਰ.

ਇਕਤਾ, **ਇਕਤਾਈ** — ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਤ੍ਵ. ਏਕਤਾ. ਐਕ੍ਯ. ਏਕੇ ਦਾ ਭਾਵ. "ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਇਕਤਾ ਨਿਰਧਾਰੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇਕਤਾਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਤਾਰ ਦਾ ਵਾਜਾ, ਜੋ ਜੰਗਮ

ਜੋਗੀ ਬਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤੂੰਬੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਬਾਂਸ ਦੀ ਡੰਡੀ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਜ ਬਣਦਾ ਹੈ.

ਇਕਤਾਲੀ. ਵਿ—ਏਕਚਤ੍ਵਾਰਿੰਸ਼ਤ. ਇੱਕ ਉੱਪਰ ਚਾਲੀ. ੪੧.

ਇਕਤਿਆਰ, ਇਕਤੀਆਰ ਅ਼ اختیار ਇਖ਼ਤਯਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਧਿਕਾਰ। ੨ ਵਸ਼. ਕ਼ਾਬੂ। ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ. ਸ੍ਵੀਕਾਰ. "ਬੰਦੇ, ਬੰਦਗੀ ਇਕਤੀਆਰ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਇਕਤੀਸ, ਇਕਤੀਹ ਵਿ—ਏਕਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ. ਤੀਸ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ੩੧.

ਇਕਤੁ. ਦੇਖੋ, ਇਕਤ। ੨ ਵਿ—ਸਿਰਫ. ਕੇਵਲ. "ਇਕਤੁ ਨਾਮ ਨਿਵਾਸੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਏਕਤ੍ਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ.

ਇਕਤੁਕਾ, ਇਕਤੁਕੀਆ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੁਕਾਂਤ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਪਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਅੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੀ ਤੁਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ "ਇਕ ਤੁਕੇ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਵਿੱਚ—"ਜਿਉ ਪਸਰੀ ਸੂਰਜ ਕਿਰਣ ਜੋਤਿ" ਸ਼ਬਦ.

ਇਕਤੈ. ਇੱਕ (ਅਦੁਤੀ ਕਰਤਾਰ) ਦੇ. "ਇਕਿ ਸਦਾ ਇਕਤੈ ਰੰਗਿ ਰਹਹਿ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩) ੨ ਏਕਤ:—ਏਕਤ: ਵ੍ਯ—ਇੱਕ ਪਾਸੇ। ੩ ਇੱਕ ਪੱਖ ਵਿੱਚ। ੪ ਪ੍ਰਥਮ. ਪਹਿਲਾਂ.

ਇਕੱਤੀ, ਇਕੱਤੀਹ ਵਿ—ਏਕਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ. ਤੀਹ ਅਤੇ ਇੱਕ. ੩੧.

ਇਕਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਕਤ੍ਰ. ਇੱਕ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ। ੨ ਇਕੱਠੇ. "ਹੋਇ ਇਕਤ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ." (ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਇਕਥਾਂ, ਇਕਥੈ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਜਗਾ. ਇਕ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ. "ਇਕਥੈ ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੈ ਆਪੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਇਕ ਦਮੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਸ੍ਵਾਸ ਵਾਲਾ. ਸ੍ਵਾਸ ਭਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜੀਵਨ. ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਸ੍ਵਾਸ ਦਾ ਮੁੜ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ. "ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕਦਮੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਇਕਦਾ. ਇੱਕ ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕਦਾ. "ਓਅੰਕਾਰ ਕਹਿੰ ਇਕਦਾ ਕਹਾ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਇਕਦਾਤ. ਵਿ—ਅਦੁਤੀ ਦਾਨ. "ਤੂ ਸਭਨਾ ਕਰਹਿ ਇਕਦਾਤ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਦਾਤ. ਤੁੱਲ ਦਾਨ.

ਇਕਦੂ ਇਕਿ. ਵ੍ਯ—ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ. ਏਕ ਸੇ ਏਕ. "ਇਕਦੂ ਇਕਿ ਚੜ੍ਹੰਦੀਆ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਜੀ)

ਇਕਨ, ਇਕਨਿ ਸਰਵ—ਕੋਈ ਇੱਕ. ਕਤਿਪਯ। ੨ ਇੱਕ ਨੇ. ਵਿਰਲੇ ਨੇ. "ਇਕਨਿ ਕਿਨੈ ਚਾਲੀਐ ਦਰਵੇਸਾਵੀ ਰੀਤਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਇਕਫ਼ਾ. ਅ਼ اکفا ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਮੋੜਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾ ਲੈਣਾ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਇਕਫਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ੨ ਇੱਕ ਭਯਾ (ਹੋਇਆ).

ਇਕ਼ਬਾਲ. ਅ਼ اقبال ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ਼ਬੂਲ ਕਰਨਾ। ੨ ਸਨਮੁਖ ਆਉਣਾ। ੩ ਭਾਗ. ਕ਼ਿਸਮਤ। ੪ ਸੌਭਾਗ੍ਯ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. "ਜਾਇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਇਕਬਾਲ ਤੁਮਾਰਾ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਇਕ ਭਾਇ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਕ ਭਾਵ. ਦੁਵਿਧਾ (ਦੁਬਿਧਾ) ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ। ੨ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—ਏਕ ਭਾਵ ਨਾਲ. "ਇਕ ਭਾਇ ਇਕ ਮਨਿ ਨਾਮ ਵਸਿਆ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਇਕਮਨ. ਵਿ—ਇੱਕ ਚਿੱਤ. ਏਕਾਗ੍ਰ ਮਨ. ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ.

ਇਕਮਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਇੱਕ ਹੈ. ਸਤ੍ਯ ਸੰਕਲਪ. "ਜਿਨ ਇਕਮਨਿ ਤੁਠਾ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਲਾਇ." (ਗਉ ਮ: ੩) ੨ ਕ੍ਰਿ.ਵਿ—

ਇੱਕ ਚਿੱਤ ਹੋਕੇ. ਮਨ ਠਹਿਰਾਕੇ. ਤਨਮਯ ਹੋਕੇ. "ਇਕਮਨਿ ਪੁਰਖੁ ਧਿਆਇ ਬਰਦਾਤਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਇੰਕਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਉਂਕਰ. ਇਸਤਰਾਂ. ਇਸ ਢਬ. ਯੌਂਕਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦਿਰਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਇੰਕਰ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇੰਦਿਰਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਲੱਛਮੀ. "ਇੰਕਰ ਆਇ ਗਈ ਹਰਿ ਪਾਹੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਇਕ਼ਰਾਰ. ਅ਼ اقرار। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵੀਕਾਰ. ਅੰਗੀਕਾਰ। ੨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ। ੩ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ.

ਇਕਰੰਗੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਮਗਨ. "ਸਾਚਿ ਰਤੇ ਭਗਤ ਇਕਰੰਗੀ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩) ੨ ਇੱਕੋ ਹੈ ਰੰਗ (ਵਰਣ) ਜਿਸ ਦਾ.

ਇਕਲ, ਇਕਲਾ ਵਿ—ਏਕਲ. ਅਕੇਲਾ. ਬਿਨਾ ਸਾਥੀ. "ਥਕੇ ਕਵਲ ਇਕਲ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਇਸ ਥਾਂ ਕਮਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਰੂਹ ਹੈ.

ਇਕਲਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਕਲਾਪਨ. ਤਨਹਾਈ। ੨ ਲੋਈ ਅਥਵਾ ਦੋਸ਼ਾਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਟ. ਇਕਹਿਰੀ ਚਾਦਰ. "ਚਾਰੁ ਪਟੰਬਰ ਕੀ ਇਕਲਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਕਲਾਈ.

ਇਕਲਾਹਾ. ਦੇਖੋ, ਇਕੁਲਾਹਾ.

ਇਕ਼ਲੀਮ. ਅ਼. ਯੂ. ਫ਼ਾ اقلیم ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਲਾਇਤ. ਵਰ੍ਸ਼. ਦੇਸ਼. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Clime.

ਇਕਲੋਇਣ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਨੇਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਕਾਉਂ. ਕਾਕ. ਦੇਖੋ, ਕਾਣਾ ੨.

ਇਕਲੋਤਾ, ਇਕਲੌਤਾ ਵਿ—ਏਕਲ ਪੁਤ੍ਰ. ਇਕੱਲਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇੱਕੋ ਬੇਟਾ। ੨ ਇਕੱਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ। ੩ ਜਿਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ.

ਇਕ ਵਰਣ, ਇਕ ਵਰਨ ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ. ਇੱਕ ਜਾਤੀਆ. "ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਇਕ ਵਰਨ ਹੋਈ ਧਰਮ ਕੀ ਗਤਿ ਰਹੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕ ਵਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ. ਅਰ੍ਥਾਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ੨ ਇਕ ਰੰਗਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਵਰਣ (ਰੰਗ) ਨਹੀਂ.

ਇਕਵਾਕੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵਚਨ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਇੱਕ ਸੁਖ਼ਨੀ. ਸੱਚਾ। ੨ ਏਕ ਵਾਕ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਸਹਿਮਤ. ਇੱਤਫ਼ਾਕ਼ ਰਾਇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਇਕਵਾਕੀ ਕੋੜਮਾ ਵਿਚਾਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਇਕਵੰਜਾ. ਵਿ—ਏਕਪੰਚਾਸ਼ਤ. ਪੰਜਾਹ ਪੁਰ ਇੱਕ ੫੧.

ਇਕਾਸੀ. ਵਿ—ਏਕਾਸ਼ੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੮੧.

ਇਕਾਹਠ. ਵਿ—ਏਕਸ਼ਸ਼੍ਟਿ. ਸੱਠ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੬੧.

ਇਕਾਕੀ. ਵਿ—ਏਕ ਮਾਤ੍ਰ. ਕੇਵਲ. "ਹਮ ਮਾਂਗੀ ਭਗਤਿ ਇਕਾਕੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. एकाकिन्—ਏਕਾਕੀ. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ. ਤਨਹਾ. ਨਿਵੇਕਲਾ. ਸਹਾਇਕ ਬਿਨਾ. "ਜੇਕਰ ਵਹਿਰ ਇਕਾਕੀ ਪਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇਕਾਂਗ. ਸੰ. एकाङ्ग—ਏਕਾਂਗ. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੋਵੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਾ ਅੰਗ ੧. "ਏਕੰਕਾਰ ਇਕਾਂਗ ਲਿਖ, ਊੜਾ ਓਅੰਕਾਰ ਲਿਖਾਯਾ." (ਭਾਗੁ)

ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ.

ਇਕਾਤ, ਇਕਾਂਤ ਸੰ. एकान्त—ਏਕਾਂਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਨਤੀਜਾ. "ਯਾਹਿ ਵਿਖੈ ਬੁਧ ਕਹੈਂ ਇਕਾਂਤ." (ਭਾਈ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ) ੨ ਸੂਨਾ ਅਸਥਾਨ. ਨਿਰਜਨ ਅਸਥਾਨ। ੩ ਵਿ—ਅਤ੍ਯੰਤ. ਅਤਿ। ੪ ਅਲਗ. ਇਕੱਲਾ. ਵੱਖ. "ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਇਕਾਂਤ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੫ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਇਕਾਤੀ, ਇਕਾਂਤੀ ਸੰ. एकान्तिन्—ਏਕਾਂਤੀ. ਵਿ—ਉਹ ਭਗਤ, ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ. "ਸੋਈ ਭਗਤ ਇਕਾਤੀ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

੨ ਏਕਾਂਤ ਨਿਵਾਸੀ. ਇਕੱਲਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਸੋ ਇਕਾਂਤੀ ਜਿਸੁ ਰਿਦਾ ਥਾਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੩ ਇਕੱਲਾ. ਨਿਵੇਕਲਾ. ਤਨਹਾ. "ਆਪਿ ਇਕਾਤੀ ਹੋਇ ਰਹੈ, ਆਪੇ ਵਡ ਪਰਵਾਰੁ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ:੪)

ਇਕਾਦਸ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਦਸ.

ਇਕਾਦਸੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਦਸੀ.

ਇਕਾਦ ਪਾਵ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਪਾਦ.

ਇਕਾਨਵੇ. ਵਿ—ਏਕਨਵਤਿ. ਨੱਵੇ ਪੁਰ ਇੱਕ. ੯੧.

ਇਕਾਪ. ਵਾ—ਇੱਕ—ਆਪ.

ਇਕਾਯਤ. ਸੰਗਯਾ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ. ਮਿਲਾਪ. ਯਗਾਨਗਤ। ੨ ਅਦੁਤੀਪੁਣਾ.

ਇਕਿ. ਕੋਈ ਇੱਕ. ਕਈ. "ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਇਕੀਸ. ਵਿ—ਵੀਹ ਉੱਤੇ ਇੱਕ. ਏਕਵਿੰਸ਼ਤਿ, ੨੧. "ਗਜ ਇਕੀਸ ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਤਨਾਈ."(ਗਉ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕੀ ਗਜ ਤਾਣੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ—ਪੰਜ ਤੱਤ, ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ (ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ) ਦਸ ਪ੍ਰਾਣ ਅਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੨ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼੍ਵ ਵੀਹ ਅੰਸ਼ ਕਲਪਕੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਇਕੀਹ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਏਤੁ ਰਾਹਿ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ ਚੜੀਐ ਹੋਇ ਇਕੀਸ." (ਜਪੁ) ਇਸ ਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ—ਈਸ਼. ਇੱਕ ਈਸ਼੍ਵਰ। ੪ ਦੇਖੋ, ਇਕੀਹ ੨.

ਇਕੀਹ. ਦੇਖੋ, ਇਕੀਸ। ੨ ਇਕੀਸਵਾਂ. "ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਹੈ, ਤੇ ਇਕੀਹ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਹੈ." (ਭਗਤਾਵਲੀ)

ਇਕੀਹ ਕੁਲ. ਭਗਤਮਾਲਾ ਆਦਿਕ ਪੁਸ੍ਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਭਗਤ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਭੀ ਉਧਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਸ਼ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸ਼ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭੀ ਉਧਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ. "ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਜਨ ਕੇ ਇਕੀਹ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੩) ਕਈ ਗਯਾਨੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ, ਸੱਤ ਨਾਨੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸਹੁਰੇ ਕੁਲ ਦੀਆਂ. ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਤ੍ਵਗਯਾਨੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਾਲੇ ਮੁਕਤਿ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਇਕੁ. ਏਕ. ਦੇਖੋ, ਇਕ "ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਤਿਸੁ ਬਿਨ ਜੀਵਣਾ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ)

ਇਕੁ ਅਧੁ. ਦੇਖੋ, ਇਕ ਅਧ. "ਇਕੁ ਅਧੁ ਨਾਇ ਰਸੀਅੜਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਇਕੁਲਾਹਾ. ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਨਾ, ਤਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ, ਥਾਣਾ ਖੰਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਧਮੋਟ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਟੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰੇ ਹਨ.

ਸੰਮਤ ੧੯੬੪—੬੫ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕੁਲਾਹਾ ਨਿਵਾਸੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੁਅਸਥਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੁਲਾਹੇ ਆਕੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ.ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਈ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਤੇ ਨਗਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਕਮਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੫੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ੨੦ ਵੈਸਾਖ ਨੂੰ (ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਹਨ) ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਖੰਨਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ੩ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਇਕੇ. ਵ੍ਯ—ਜਾਂ. ਯਾ. ਅਥਵਾ. ਦੇਖੋ, ਇਕੈ.

ਇਕੇਰਾਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵੇਰ. ਏਕ ਦਫ਼ਅ਼.

ਇਕੇਲਾ. ਇਕੱਲਾ.ਤਨਹਾ. ਨਿਵੇਕਲਾ. ਦੇਖੋ,ਇਕਲਾ. "ਇਕੇਲਾ ਹੀ ਆਇਆ ਇਕੇਲਾ ਚਲਾਯਾ." (ਨਸੀਹਤ)

ਇਕੈ. ਵ੍ਯ—ਜਾਂ. ਯਾ. ਅਥਵਾ. "ਇਕੈ ਤ ਲੋੜ ਮੁਕੱਦਮੀ ਇਕੈ ਤ ਅੱਲਾ ਲੋੜ." (ਜਸਾ) ਜਾਂ ਦਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਯਾ ਖ਼ੁਦਾ ਲੋੜ.

ਇਕੈਠ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ. ਇਕੱਠ.

ਇਕੈਠਨ. ਕ੍ਰਿ–ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਜਮਾਂ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਨਿਗ੍ਰਹਿ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਰੋਕਣਾ. "ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਸਹਿਤ ਇਕੈਠਜੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੁਕੜਨਾ. ਸੰਕੁਚਿਤ ਹੋਣਾ.

ਇਕੈਠਾ. ਵਿ–ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ. ਸੰਕੁਚਿਤ. "ਕਹੂੰ ਸਿਮਟ ਭਯੋ ਸੰਕਰ ਇਕੈਠਾ." (ਚੌਪਈ) ੨ ਏਕ ਸ੍ਥਾਨ ਮੇਂ. ਇੱਕੇ ਥਾਂ.

ਇਕੋ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਏਕ ਹੀ. "ਇਕੋ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਇਕੋੜਾ, ਇਕੋੜੀ ਵਿ–ਗੋਡੇ ਪਰਨੇ ਹੋਇਆ. ਜਾਨੁਬਲ ਹੋਇਆ। ੨ ਟੇਢਾ ਹੋਇਆ. ਝੁਕਿਆ। ੩ ਮੂਧਾ. ਮੂਧੀ. ਔਂਧੀ. ਉਲਟੀ. "ਕਹਹਿ ਤ ਧਰਣਿ ਇਕੋੜੀ ਕਰਉ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਇਕੋਤਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕੋਤਰ.

ਇਕੋਤਰ ਸੌ. ਵਿ–ਏਕੋਤਰ ਸ਼ਤ. ਸੌ ਉੱਪਰ ਇੱਕ. ੧੦੧.

ਇਕੰਗੀ. ਵਿ–ਇੱਕ ਅੰਗ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਾ ਪੱਖ ਹੈ। ੩ ਇਕੱਲਾ. ਸਹਾਇਕ ਬਿਨਾ. "ਸਹੈ ਜੀਵ ਯਹਿ ਦੁਖ ਇਕੰਗੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਏਕਾਂਗੀ.

ਇਕੰਜਸ. ਵਿ–ਇੱਕ ਜੈਸਾ. ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ. ਇੱਕ ਰਸ. "ਕਿ ਅਗੰਜਸ, ਕਿ ਇਕੰਜਸ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਇੱਕ (ਅਦੁਤੀ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਜਸ (ਸ਼ਕਤਿ).

ਇਕੰਤ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤ.

ਇਕੰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤੀ. "ਆਪਿ ਇਕੰਤੀ ਆਪਿ ਪਸਾਰਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਇਕੰਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤ. "ਸੁ ਬੈਠ ਇਕੰਤ੍ਰ." (ਕਲਕੀ) ਏਕਾਂਤ ਬੈਠਕੇ.

ਇੱਕੀ, ਇੱਕੀਹ ਦੇਖੋ, ਇਕੀਸ.

ਇੱਕੀ ਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਇਕੀਹ ਕੁਲ.

ਇੱਕੁਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਇਉਂ–ਕਰ. ਯੌਂਕਰ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਢਬ.

ਇੱਕੋ. ਦੇਖੋ, ਇਕਉ.

ਇਖੁ. ਦੇਖੋ, ਇੱਖ.

ਇਖ੍ਵਾਕੁ. ਸੰ. इक्ष्वाकु. ਸੰਗਯਾ–ਇਖੁ (ਇੱਖ) ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ–ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਖ ਚੂਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ. ਕੌੜਾ ਕੱਦੂ। ੨ ਇੱਕ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਵੈਵਸ੍ਵਤਮਨੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਰੇਸ਼ ਸੀ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁ ਨੂੰ ਛਿੱਕ ਆਈ ਤਾਂ ਨੱਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇਖ੍ਵਾਕੁ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.* ਇਸ ਦੇ ਸੌ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ, ਪਰ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਦੋ ਹੋਏ, ਵਿਕੁਕ੍ਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਿਮਿ. ਵਿਕੁਕ੍ਸ਼ੀ ਤੋਂ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਘੁ ਆਦਿਕ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਨਿਮਿ ਤੋਂ ਮਿਥਿਲਾ ਦਾ ਜਨਕ ਵੰਸ਼ ਚਲਿਆ.

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰਾਸਿ ਦੇ ਗ੍ਯਾਰਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਖ੍ਵਾਕੁ ਦਾ ਯਗ੍ਯਕੁੰਡ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਇਖ. ਦੇਖੋ, ਇੱਖ.

ਇਖਆਸ. ਦੇਖੋ, ਇਖੁਆਸ.

ਇਖ਼ਤਸਾਰ. ਅ਼. اختصار ਇਖ਼ਤਸ੍ਯਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਖ਼ੁਲਾਸਾ. ਸੰਖੇਪ. ਸਾਰ.

ਇਖ਼ਤਲਾਫ. ਅ਼. اختلاف ਇਖ਼ਤਿਲਾਫ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਭੇਦ. ਫ਼ਰਕ਼. ਜੁਦਾਈ। ੨ ਵਿਰੋਧ. ਵੱਖਰੀ ਰਾਇ.

ਇਖਤਿਆਰ, ਇਖਤ੍ਯਾਰ ਦੇਖੋ, ਇਕਤਿਆਰ.

ਇਖਬਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਖ਼ਬਾਰ.

ਇਖ਼ਰਾਜ. ਅ਼. اخراج ਖ਼ਾਰਿਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕੱਢ ਦੇਣਾ.

* ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੪ ਅ: ੨.

ਇਖ਼ਲਾਸ / **ਇਖ਼ਲਾਸੁ** ਅ਼ اخلاص ਇਖ਼ਲਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ਾਲਿਸ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਨਿਰੋਲਤਾ। ੨ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. "ਰਿਦੈ ਇਖਲਾਸੁ ਨਿਰਖਲੇ ਮੀਰਾ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੩ ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੋਸਤੀ.

ਇਖਲਾਕ. ਦੇਖੋ, ਅਖਲਾਕ.

ਇਖਵਾਕ / **ਇਖਵਾਕੁ** ਦੇਖੋ, ਇਕ੍ਵਾਕੁ. "ਨ੍ਰਿਪ ਇਖਵਾਕ ਬਲੀ ਇਕ ਕਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇਖੀਕਾ. ਸੰ. ਇਸ਼ੀਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰ। ੨ ਤੀਲਾ. ਕਾਨਾ। ੩ ਉਹ ਕਾਨਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਮੁੰਜ ਲਿਪਟੀ ਹੋਵੇ. ਸਰਕੁੜੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਹੇਠ ਦਾ ਤੀਲਾ.

ਇਖੁ. ਸੰ. ਇਸ਼ੁ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰ. ਬਾਣ। ੨ ਕਾਨਾ. ਸਰਕੁੜੇ ਦਾ ਕਾਂਡ.

ਇਖੁਆਸ. ਸੰ. ਇਸ਼੍ਵਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਧਨੁਖ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ਼ੁ (ਤੀਰ) ਫੈਂਕਿਆ (ਵਾਹਿਆ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਇਖੁਆਸਜ. ਸੰਗਯਾ—ਇਸ਼੍ਵਾਸ (ਧਨੁਖ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੀਰ. ਕਮਾਣ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਬਾਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇਖੁਆਸਜਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇਸ਼੍ਵਾਸਜ (ਤੀਰ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇਖੁਆਸਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇਸ਼੍ਵਾਸ (ਧਨੁਖ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇਖੁਧ. ਸੰ. ਇਸ਼ੁਧ੍. ਧਾ—ਬਾਣਾਂ (ਤੀਰਾਂ) ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ.

ਇਖੁਧਿ / **ਇਖੁਧੀ** ਸੰ. ਇਸ਼ੁਧਿ. ਸੰਗਯਾ—ਇਸ਼ੁ (ਤੀਰ) ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਭੱਥਾ. ਸ਼ਰਧਿ. ਤੀਰਕਸ਼. ਤਰਕਸ਼. "ਇਖੁਧੀ ਕਟਿ ਸੋਂ ਕਸ ਪਾਰਥ ਆਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਇਖੁ. ਸੰ. ਇਕੁ. ਸੰਗਯਾ—ਕਮਾਦ. ਈਖ. L. Saccharum officinarum. ਅੰ. Sugar-cane.

ਇਖੁਧੀ. ਦੇਖੋ, ਇਖੁਧਿ. "ਦਏ ਇਖੁਧੀ ਦ੍ਵੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਦੋ ਭੱਥੇ (ਤੀਰਕਸ਼) ਦਿੱਤੇ.

ਇਖ੍ਵਾਕੁ. ਦੇਖੋ, ਇਕ੍ਵਾਕੁ. "ਕੁਲ ਇਖ੍ਵਾਕੁ ਵਿਖੇ ਜੋ ਰਾਜਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇੰਗ. ਸੰ. ਇਙ੍ਗ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਕੰਬਣਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੩ ਹਰਕਤ. ਚੇਸ਼੍ਟਾ। ੪ ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੰਨਤ. ਸੈਨਤ.

ਇੰਗਤ. ਦੇਖੋ, ਇੰਗਿਤ.

ਇੰਗਲਿਸ਼. ਅੰ. English. ਵਿ—ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਬੋਲੀ। ੩ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੈਨਸ਼ਨ (Pension) ਨੂੰ ਭੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ / **ਇੰਗਲੈਂਡ** ਫ਼ਾ انگلستان ਅੰ. England. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼.

ਇਹ ਯੂਰਪ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਪੂਰਬ ਨੌਰਥ ਸੀ (North Sea) ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਚੈਨਲ (English Channel) ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਆਇਰਿਸ਼ ਸੀ (Irish Sea) ਹੈ. ਇਹ ਦੇਸ਼ ਤਿਕੋਣ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰਕਬਾ ੫੦੮੭੪ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ੪੨੦ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ੩੬੦ ਮੀਲ ਹੈ. ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ—ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਵੇਲਜ਼ ਅਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਨੂੰ ਰਲਾਕੇ, ਜੋ ਸੰਮਿਲਿਤ ਦੇਸ਼ ਬਨਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰਕਬਾ ੧੨੧੦੨੭ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ.

ਸਨ ੧੯੧੧ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਵਸੋਂ ੪੭੨੬੩੫੩੦ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਈਸਾਈ ਮਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੰਟ ਸ਼ਾਖ ਹੈ. ਕੁਝਕੁ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਕ ਲੋਕ ਭੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਵਲ ੨੨ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੰਜਾਹ ਪਰਗਨਿਆ (Counties) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਲੈਨ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ੧੬੦੦੦ ਮੀਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉੱਪਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਡਾਕਖਾਨਾ, ਤਾਰਘਰ, ਹਸਪਤਾਲ, ਮਦਰਸਾ, ਪੁਸਤਕਾਲੈ ਅਤੇ ਧਰਮਮੰਦਿਰ ਤੋਂ

ਖਾਲੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ. ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਯਾ ਮੁਫਤ ਤੇ ਲਾਜਮੀਹੈ,ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ.

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੰਡਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਹੈ. ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ. ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਮਾਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖੋ, 'ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਭਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਡੁਬਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਗੁੱਠਾਂ ਤਕ ਖਿਲਰੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਘਾ ਹੈ. ਇਸ ਸਲਤਨਤ ਨੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਮੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸੋਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਦਮ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ.

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਕਬਾ ੧੩੯੦੯੭੮੨ ਵਰਗ ਮੀਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਸੋਂ ੪੬੦੦੯੪੦੦੦ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ. ਅਥਵਾ ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਰਕਬੇ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕੋਲੋਂ ੨੭੩ ਗੁਣਾ ਵਡਾ ਹੈ. ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਗੋਰੀ ਨਸਲ ਦੇ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਦੇ ਲਗ ਪਗ ਹਨ.

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਜਾਰਜ ਪੰਜਵਾਂ (George V) ਹੈ.

ਇੰਗਲੈਂਡ, ਵੇਲਜ਼ ਅਤੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਮਿਲਿਤ ਸੰਗ੍ਯਾ– ਬ੍ਰਿਟੇਨ (Britain) ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਅਥਵਾ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ (British) ਸੱਦੀਦੇ ਹਨ.

ਇੰਗਿਤ. ਸੰ. इङ्गित. ਵਿ–ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ. ਹਿਲਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਹਿਤ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੈਨਤ। ੪ ਚੇਸ਼੍ਟਾ. ਹਰਕਤ. "ਇੰਗਿਤ ਬੋਲ ਵਿਲੋਕਨ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇੰਗੁਦੀ. ਸੰ. इङ्गुदी. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗੋਂਦਨੀ. ਇਸ ਦੇ ਲੇਸਦਾਰ ਫਲ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ. ਗਲੇ ਦੀ ਸੋਜ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਛਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਂਦਨੀ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. L. Gordia augustifolia "ਇੰਗੁਦੀ ਖਰੇ ਵਿਸਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇੰਗ੍ਰੇਜ. ਪੁਰਤ. ਇੰਗਲੇਜ਼. ਫ੍ਰ. Anglais. ਇੰਗ-ਲਿਸਤਾਨ Englad ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ.

ਇੰਗ੍ਰੇਜੀ. ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ. English.

ਇੰਚ. ਅੰ. Inch. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਫੁੱਟ ਦਾ ਬਾਰਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਗਜ਼ ਦਾ ਛੱਤੀਹਵਾਂ ਭਾਗ.

ਇਛ. ਦੇਖੋ, ਇਛਾ. "ਮਨਇਛ ਪਾਈ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਈ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਇਛਅੜਾ. ਵਿ–ਇੱਛਾ ਅੱਗੇ ਅੜਾ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ. ਇੱਛਿਤ. ਵਾਂਛਿਤ. ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੋੜੀਂਦਾ.

ਇਛਸਿ. ਚਾਹੇਗਾ. ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਤੂੰ ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ. "ਇਛਸਿ ਜਮਾਦਿ ਪਰਾਭਯੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਪਰਾਭਯੰ.

ਇਛਤ, ਇੱਛਤ ਸੰ. इच्छित–ਇੱਛਿਤ. ਵਿ–ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਾਂਛਿਤ. ਲੋੜੀਂਦਾ. "ਮਨਇੱਛਤ ਹੀ ਫਲ ਪਾਵਤ ਹੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਇਛਾ. ਸੰ. इच्छा–ਇੱਛਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚਾਹ. ਲੋੜ. ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼. ਕਾਮਨਾ। ੨ ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਵਸਤੁ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ.

ਇਛਾਚਾਰੀ. इच्छाचारिन्. ਵਿ–ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਵਿਚਰਣ (ਫਿਰਨ) ਵਾਲਾ.

ਇਛਾਪੂਰਕ, ਇਛਾਪੂਰਕੁ ਵਿ–ਇੱਛਾ (ਕਾਮਨਾ) ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਇਛਾਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਇਛਾਪੂਰਕੁ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਇੱਛਾ. ਦੇਖੋ, ਇਛਾ.

ਇੱਛਿਤ. ਦੇਖੋ, ਇਛਤ.

ਇੱਛੁ. ਸੰ. इच्छु. ਵਿ–ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ. ਕਾਮਨਾ ਵਾਲਾ।

੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਇਕੁ। ੩ ਡਿੰਗ. ਗੁੜ.

ਇੱਛੁਕ. ਦੇਖੋ, ਇੱਛੂ.

ਇੱਛੈ. ਦੇਖੋ, ਇੱਛਾ। ੨ ਸੰ. ਈਕ੍ਸ਼ਣੀਯ—ਈਕ੍ਸ਼ਣੀਯ. ਵਿ—ਦੇਖਣ ਲਾਇਕ. ਦੇਖਨੇ ਯੋਗਯ. "ਉਠੀ ਛਿਛ ਇੱਛੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਛਿੱਟਾਂ ਉੱਠੀਆਂ.

ਇਜ. ਦੇਖੋ, ਇਜ੍ਯ.

ਇੰਜ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦੁ.

ਇਜਹਾਰ. ਅ਼ اظہار ਇਜ਼ਹਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬਿਆਨ.

ਇਜਨਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਜਨਾਸ.

ਇਜਰਾ / **ਇਜਰਾਯ** } ਅ਼ اجرا ਸੰਗਯਾ—ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ. ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਜਿਵੇਂ—ਇਜਰਾ ਡਿਗਰੀ ਆਦਿ.

ਇਜਲਾਸ. ਅ਼ اجلاس ਸੰਗਯਾ—ਜਲੂਸ (ਬੈਠਣ) ਦੀ ਥਾਂ। ੨ ਹਾਕਿਮ ਦੀ ਨਿਸ਼ਸ੍ਤਗਾਹ. ਕਚਹਿਰੀ. ਨ੍ਯਾਯਸ਼ਾਲਾ.

ਇਜਾਜ਼ਤ. ਅ਼ اجازت ਸੰਗਯਾ—ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਪਰਵਾਨਗੀ. ਮਨਜ਼ੂਰੀ.

ਇਜਾਫਤ. ਅ਼ اضافت ਇਜ਼ਾਫ਼ਤ. ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼੍ਠਿ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਇਹ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਿਆਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ ਪੇਸਿ ਤੋ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਇਹ "ˋ" ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ.

ਇਜਾਫਾ. ਅ਼ اضافہ ਇਜ਼ਾਫ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਰਿੱਧਿ. ਬਢਤੀ. ਵੱਧਾ.

ਇਜਾਬਤ. ਅ਼ اجابت ਜਬਾਬ (ਕ਼ਬੂਲ) ਕਰਨਾ। ੨ ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਪਾਖਾਨਾ ਆਉਣਾ.

ਇਜ਼ਾਰ ਅ਼ ازار ਸੰਗਯਾ—ਪਜਾਮਾ. ਸਲਵਾਰ. ਸੁੱਥਣ. ਘੁਟੰਨਾ.

ਇਜ਼ਾਰਬੰਦ. ਫ਼ਾ ازاربند ਸੰਗਯਾ—ਨਾਲਾ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਜਾਮਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ.

ਇਜਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਇਜਾਰ. "ਸੋਲਹਿ ਸਹਿਸ ਇਜਾਰਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਅ਼ اجارہ ਸੰਗਯਾ—ਠੇਕਾ. ਉਜਰਤ ਪੁਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇੰਜੀਲ. ਯੂ. ਅ਼. ਫ਼ਾ انجیل ਅੰ. Evengel. ਫ੍ਰ Evengile. L. Evangelium. ਸੰਗਯਾ—ਮੰਗਲ ਸਮਾਚਾਰ. ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ। ੨ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ. New Testament.

ਇਜੇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸਾ. ਐਹੋ ਜੇਹਾ.

ਇਜੈ. ਸੰਗਯਾ—ਇ (ਕਾਮ) ਨੂੰ ਜੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿਵ। ੨ ਜਯ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਜੈ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਜੈ ਬਿਜੈ.

ਇਜੈ ਬਿਜੈ. ਦੇਖੋ, ਜਯ ਵਿਜਯ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇਜੈ ਬਿਜੈ (ਜਯ ਵਿਜਯ) ਕ੍ਰਿਤ ਸਤੋਤ੍ਰ. "ਇਜੈ ਬਿਜੈ ਸੁ ਗਾਵਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਈਜ੍ਯ (ਪੂਜ੍ਯ ਦੇਵਤਾ) ਦੀ ਵਿਜਯ (ਜਿੱਤ). ੪ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵਿਜਯ ਗੀਤ.

ਇੱਜਤ. ਅ਼ عزت ਇ਼ੱਜ਼ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਨ. ਆਦਰ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ.

ਇੱਜੜ. ਸੰਗਯਾ—ਅਜਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਬਕਰੀ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ। ੨ ਬੱਕਰੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਾੜਾ.

ਇਜ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਆਦਰ ਲਾਇਕ। ੨ ਪੂਜਨ ਯੋਗ੍ਯ.

ਇਜ੍ਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੂਜਾ। ੨ ਜੱਗ.

ਇੰਵ / **ਇੰਵੁ** } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰਾਂ. ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ. ਐਸੇ. ਇਵੇਂ. ਇਉਂ.

ਇਟ. ਦੇਖੋ, ਈਟਕਾ. "ਇਟ ਸਿਰਾਣੇ ਭੁਇ ਸਵਣੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਇਟ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ.

ਇਟਾਵਾ. ਦੇਖੋ, ਏਟਾਵਾ. "ਸ਼ਹਿਰ ਇਟਾਵਾ ਮੇ ਹੁਤੋ ਨਾਨਾ ਨਾਮ ਸੁਨਾਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੦)

ਇੱਟ. ਦੇਖੋ, ਈਟਕਾ.

ਇਠ
ਇਠੜਾ
ਇਠਾ } ਸੰ. ਇਸ਼੍ਰ. ਵਿ—ਚਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਲੋੜੀਂਦਾ. ਵਾਂਛਿਤ। ੨ ਪੂਜਿਤ. "ਹਰਿ ਇਠੈ ਨਿਤ ਧਿਆਇੰਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) ੩ ਪਿਆਰਾ. ਮਨਭਾਵਨ. "ਗੁਸਾਈ ਮਿਹੰਡਾ ਇਠੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) "ਮਿਤ੍ਰੁ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪ ਹੀਣ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ਇਸ਼੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ। ੪ ਦੇਖੋ, ਇਸਟ.

ਇਠਾਹਾਂ. ਦੇਖੋ, ਹਿਠਾਹਾਂ.

ਇਠੈ. ਦੇਖੋ, ਇਠ। ੨ ਇਸ਼੍ਰ (ਪਿਆਰੇ) ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਇਠ ੩। ੩ ਪੂਜਜ (ਇਸ਼੍ਰ) ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਇਠ ੨.

ਇੱਠਾ. ਦੇਖੋ, ਇਠ. "ਪੁਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਗੁਰੁਭਾਈ ਇੱਠਾ." (ਭਾਗੁ)

ਇੰਡਸ. ਯੂ. Indos ਅੰ. Indus. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਧੁ ਨਦ. ਦਰਿਆ ਸਿੰਧ.

ਇਡਾ. ਦੇਖੋ, ਇੜਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਡਾ.

ਇੰਡੀਆ. ਅੰ. India. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਧੁਨਦ (Indus) ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ. ਭਾਰਤ. ਹਿੰਦ. ਦੇਖੋ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ.

ਇੱਡਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ. ਇਸ ਜੇਡਾ.

ਇਣ. ਡਿੰਗ. ਸਰਵ—ਇਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ.

ਇਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ. ਇਧਰ. ਇਸ ਓਰ. ਇਸੀ ਮੇ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ. "ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੩ ਸੰ. ਵਿ—ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਬੀਤਿਆ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਗਮਨ. ਚਾਲ। ੫ ਗਯਾਨ। ੬ ਪ੍ਰਾਪਤਿ। ੭ ਦੇਖੋ, ਇਤਿ.

ਇਤ ਉਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ ਓਧਰ। ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਸੋ ਜਨ ਇਤ ਉਤ ਕਤਹਿ ਨ ਡੋਲੈ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਇੰਤਸ਼ਾਰ. ਅ਼ انتشار ਸੰਗਯਾ—ਬਿਖਰਨਾ. ਖਿਲਾਰ. ਫੈਲਾਉ। ੨ ਚਿੰਤਾ. ਘਬਰਾਹਟ.

ਇੰਤਹਾ. ਅ਼ انتہا ਸੰਗਯਾ—ਹੱਦ. ਸੀਮਾ। ੨ ਅਵਧਿ. ਅੰਤ। ੩ ਕਿਨਾਰਾ. ਕੰਢਾ.

ਇਤਹਾਦ. ਅ਼ اتحاد ਇੱਤਹ਼ਾਦ. ਸੰਗਯਾ—ਵਾਹਦਤ (ਏਕਤਾ) ਦਾ ਭਾਵ. ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ। ੨ ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ.

ਇਤ ਹੀ. ਇਧਰ ਹੀ. ਯਹਾਂ ਹੀ. ਇੱਥੇ ਹੀ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਇਤ ੧.

ਇਤਕਾਦ. ਅ਼ اعتقاد ਇਅ਼ਤਕ਼ਾਦ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਸ਼ਚਾ. ਭਰੋਸਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. "ਸੁਣਕੇ ਖਬਰ ਨਜੂਮ ਦੀ ਇਤਕਾਦ ਨ ਕਰਦਾ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਇੰਤਕ਼ਾਮ. ਅ਼ انتقام ਸੰਗਯਾ—ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ. ਰੜਕ ਕੱਢਣੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਨਕ਼ਮ (ਵੈਰ) ਹੈ.

ਇੰਤਕ਼ਾਲ. ਅ਼ انتقال ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਇੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ। ੩ ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੁ. ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ.

ਇੰਤਜਾਮ. ਅ਼ انتظام ਇੰਤਜ਼ਾਮ. ਸੰਗਯਾ—ਨਜ਼ਮ (ਪ੍ਰਬੰਧ) ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਬੰਦੋਬਸ੍ਤ.

ਇੰਤਜਾਰ. ਅ਼ انتظار ਇੰਤਜ਼ਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਜ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਡੀਕ. ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਸ਼ਾ.

ਇਤਨਕ
ਇਤਨਕੁ
ਇਟਨਾਕੁ
ਇਤਨੀਕ } ਵਿ—ਇਤਨਾ ਇਕ. ਏਤਾਵਨ ਮਾਤ੍ਰ. ਐਨਾਂਕੁ. ਐਨੀਂਕੁ. "ਇਤਨਕੁ ਲਾਗੈ ਠਨਕਾ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ) "ਇਤਨਕੁ ਪਸਰਿਓ ਤਾਨਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) "ਇਤਨਾਕੁ ਨ ਜਾਨੈ ਜਿ ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਵਧ ਘਟਤੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ) "ਹਉ ਇਤਨੀਕ ਲਹੁਰੀਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਇਤਫ਼ਾਕ. ਅ਼ اتفاق ਇੱਤਿਫ਼ਾਕ਼. ਸੰਗਯਾ—ਮੇਲ. ਮਿਲਾਪ. ਏਕਾ. ਦੇਖੋ, ਏਕਤਾ। ੨ ਸਹਮਤਿ. ਰਾਇ ਦਾ ਮਿਲਾਪ। ੩ ਮੌਕਾ. ਅਵਸਰ.

ਇਤਫ਼ਾਕ੍ਨ, ਇਤਫ਼ਾਕ੍ਆ, ਇਤਫ਼ਾਕ੍ਯਹ } ਅ਼ اتفاقاً ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਚਣਚੇਤ. ਅਚਾਨਕ. ਦੇਵਨੇਤ ਨਾਲ. ਸੰਯੋਗ ਵਸ਼. ਅਕਸਮਾਤ.

ਇਤਬਾਰ. ਅ਼ اعتبار ਇਅ਼ਤਬਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਇ਼ਬਰਤ (ਨਸੀਹ਼ਤ) ਪਕੜਨਾ। ੨ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਭਰੋਸਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ.

ਇਤਬਾਰੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਪੁਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਇਤਬਾਰ ਦੇ ਲਾਇਕ.

ਇਤ਼ਮੀਨਾਨ. ਅ਼ اطمینان ਸੰਗਯਾ—ਤਸੱਲੀ. ਨਿਸ਼ਚਾ.

ਇਤਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੂਜਾ. ਹੋਰ. ਔਰ. ਅਨ੍ਯ। ੨ ਨੀਚ. ਪਾਮਰ। ੩ ਅ਼ عطر ਇ਼ਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਗੰਧਿਸਾਰ. ਅਤਰ। ੪ ਚੰਦਨ ਦੇ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀਆ ਗੁਲਾਬ ਕੇਵੜੇ ਆਦਿਕ ਦੀ ਰਚਾਈ ਹੋਈ ਸੁਗੰਧ.

ਇਤਰਾਜ. ਅ਼ اعتراض ਇਅ਼ਤਰਾਜ਼. ਸੰਗਯਾ—ਤਰਕ. ਸ਼ੰਕਾ. ਉਟੰਕਣਾ। ੨ ਵਿਰੋਧ.

ਇਤਰਾਤ. ਦੇਖੋ, ਇਤਰਾਨਾ.

ਇਤਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਇਤਰਾਜ ਕਰਨਾ. ਹੁੱਜਤਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ। ੨ ਐਂਠਣਾ. ਆਕੜਨਾ.

ਇਤਰੇਤਰ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਆਪੋਵਿੱਚੀ. ਪਰਸਪਰ. ਅਨ੍ਯੋਨ੍ਯ.

ਇਤੜਾ, ਇਤੜੇ } ਵਿ—ਇਯਤ. ਇਤਨਾ. ਇਸ ਕ਼ਦਰ। ੨ ਇਯੰਤ. ਇਤਨੇ. "ਜਾਲਪਾ, ਪਦਾਰਥ ਇਤੜੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਇਤਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ. ਏਤਾ.

ਇਤ਼ਾਅ਼ਤ. ਅ਼ اطاعت ਸੰਗਯਾ—ਆਗ੍ਯਾ ਪਾਲਨ. ਤਾਬੇਦਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਤਾਅਤ.

ਇ਼ਤਾਬ. ਅ਼ عتاب ਸੰਗਯਾ—ਗੁੱਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ. ਖ਼ਫ਼ਗੀ.

ਇਤਾਲ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਸਮੇਂ. ਇਸ ਕਾਲ. "ਅਬ ਕਰਤਾ ਸੁ ਇਤਾਲ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਜੋ ਅੱਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸੋ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰ.

ਇਤਿ. ਵ੍ਯ—ਸਮਾਪਤਿ ਬੋਧਕ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਮਾਪਤੀ. ਖ਼ਾਤਿਮਾ। ੩ ਏਹੁ.

ਇੱਤਿਹਾ. ਦੇਖੋ, ਇੰਤਹਾ.

ਇਤਿਹਾਸ. ਸੰ. ਇਤਿ—ਹ—ਆਸ. ਐਸਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਥਾਂ. ਅਰਥਾਤ—ਅਜੇਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਤੀ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਕਰ ਹੋਵੇ. ਤਵਾਰੀਖ਼. ਹਿਸਟਰੀ (History).

ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੁ ਖਾਲਸਾ. ਸਾਧੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਪੰਥ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਜੋ ੭੨ ਅਧ੍ਯਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਵੇਂਕਟੇਸ਼੍ਵਰ ਪ੍ਰੇਸ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੯੫੯ ਨੂੰ ਛਪਿਆ ਹੈ. ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਨਾਲ ਕਈ ਭੁੱਲਾਂ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉੱਤਮ ਭਾਵ ਅਤੇ ਯੋਗ੍ਯਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—"ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਭਾਰਤਵਰ੍ਸ਼ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਮੇ ਸੂਰ੍ਯ ਕੇ ਸਮਾਨ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਖਾਲਸਾਜਾਤਿ ਕੇ ਸ਼ੌਰ੍ਯ, ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਦੇਸ਼ਹਿਤ ਔਰ ਪ੍ਰਾਣਪਨ ਸੇ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਸ੍ਵਾਤੰਤ੍ਰ੍ਯ ਕੀ ਰਕ੍ਸ਼ਾ ਕੋ ਦੇਖਕਰ ਵੀਰ ਅੰਗਰੇਜ ਸਿਰ ਝੁਕਾਤੇ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਨੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੇਨਾ ਮੇ ਉੱਚਾਸਨ ਪਾਕਰ ਅਪਨੇ ਧਵਲ ਯਸ਼ ਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਦਿਸ਼ਾਓਂ ਕੋ ਧਵਲ ਕਰ ਰੱਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਦੁਰਦੰਤ ਯਵਨੋ ਕੇ ਚੰਗੁਲ ਸੇ ਹਿੰਦੁਧਰਮ ਕੋ ਛੁਡਾਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਅਪਨਾ ਪ੍ਯਾਰਾ ਰਕ੍ਤ ਬਹਾਚੁਕੀ ਹੈ, ਉਸੀ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਕਾ, ਉਸੀ ਸਿੱਖ ਜਾਤਿ ਕੇ ਪੂਜ੍ਯ ਗੁਰੂਓਂ ਕਾ ਯਹ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ. ਇਤਿਹਾਸ ਮੇ ਜੋ ਬਾਤੇਂ ਹੋਤੀ ਹੈਂ ਸਬ ਹੀ ਇਸ ਮੇ ਹੈਂ. ਇਸ ਮੇ ਧਰਮੋਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ਸ਼ੂਰਤਾ ਹੈ, ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਹੈ, ਸ੍ਵਦੇਸ਼ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ, ਆਤਮ-ਵਿਸਰਜਨ ਹੈ ਔਰ ਪਰੋਪਕਾਰ ਹੈ. ਪੁਸ੍ਤਕ ਮੇ ਕ੍ਯਾ ਕ੍ਯਾ ਵਿਸ਼ਯ ਹੈ, ਭੂਮਿਕਾ ਮੇ ਉੱਲੇਖ ਕਰਨਾ ਏਕ

ਵ੍ਰਿਹਤ ਸੇਨਾ ਕੋ ਛੋਟੇ ਸ੍ਥਲ ਮੇ ਭਰ ਦੇਨਾ ਹੈ."×××

ਇਤਿਹਾਸਿਕ. ਸੰ. ऐतिहासिक—ਐਤਿਹਾਸਿਕ. ਵਿ—ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. Historical.

ਇੰਤਿਕ਼ਾਮ. ਅ਼ انتقام ਸੰਗਯਾ—ਬਦਲਾ. ਪ੍ਰਤਜਪਕਾਰ। ੨ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਇੰਤਿਖ਼ਾਬ. ਅ਼ انتخاب ਚੋਣ. ਚੁਣਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇਤਿ. ਸਮਾਪਤੀ. ਹੱਦ. ਅਵਧਿ. "ਸਾਧੁਨ ਹੇਤ ਇਤੀ ਜਿਨ ਕਰੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਇਸ ਕ਼ਦਰ. ਇਤਨਾ. "ਸਹਾਂ ਨ ਇਤੀ ਦੁਖ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਇਤੁ. ਸਰਵ—ਇਹੁ. ਏਹ. ਯਹ. "ਇਤੁ ਕਮਾਣੈ ਸਦਾ ਦੁਖ ਪਾਵੈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧, ਮ: ੩) ੨ ਇਸ. "ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਚਲੇ ਭਾਈਅੜੇ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ)

ਇਤੁਕਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਤਰਾਂ. ਐਸੇ. ਇਸ ਢਬ ਨਾਲ. ਇਵੇਂ. "ਇਤੁਕਰਿ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਜੋ ਜਨ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਇਤੇ. ਵਿ—ਇਤਨੇ. "ਜਿਸ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਣ ਇਤੇ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਇੱਤਲਾ. ਅ਼ اطلاع ਇੱਤ਼ਲਾਅ਼. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧ. ਖ਼ਬਰ. ਸੂਚਨਾ.

ਇੱਤਾ. ਵਿ—ਏਤਾਵਨ. ਏਤਾ. ਇਤਨਾ.

ਇੱਤਿਹ਼ਾਦ. ਦੇਖੋ, ਇਤਹਾਦ.

ਇੱਤਿਹਾਮ. ਅ਼ اتہام ਸੰਗਯਾ—ਤੁਹਮਤ ਲਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ.

ਇੱਤਿਫਾਕ. ਦੇਖੋ, ਇਤਫਾਕ.

ਇਤਯਾਦਿ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਇਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਢ. ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਵਗੈਰਾ.

ਇਤਯਾਦਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਐਸੇ ਹੀ ਔਰ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਰ. ਅਜੇਹਾ ਹੀ ਹੋਰ ਦੂਜਾ.

ਇਤਯੰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਤਯੰਤ। ੨ ਸੰ. इत्थंगत—ਇੱਥੰਗਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਯੌਂਕਰ. ਇੱਕੁਰ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. "ਇਤਯੰਤ ਮਾਇਆ ਬਯਾਪਿਤੰ."(ਸਹਸ ਮ: ੫) ੩ ਏਥੋਂ ਤਕ.

ਇਥਾਊ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ. ਏਥੇ. ਇਸ ਜਗਾ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ। ੩ ਏਥੋਂ.

ਇਥੰ. ਸੰ. इत्थम्. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. ਐਸੇ. ਯੌਂ. ਇਉਂ. ਇਵੇਂ.

ਇੱਥੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ. ਯਹਾਂ.

ਇੱਥੰ. ਦੇਖੋ, ਇਥੰ.

ਇੰਦ. ਸੰ. ਇੰਦ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਰਾਜ. ਸ੍ਵਰਗਪਤਿ ਦੇਵਤਾ. "ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ ਸੂਰ ਕੇਤੇ." (ਜਪੁ) ਦੇਖੋ, ਇੰਦਾਸਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇੰਦੁ.

ਇੰਦਸਤਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਧੁ ਨਦ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ.ਭਾਰਤ. ਇੰਡੀਆ (India).ਦੇਖੋ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ.

ਇਦਮੇਵ. ਵ੍ਯ—ਇਦੰ—ਏਵ. ਯਹੀ. ਇਹੋ ਹੀ. ਇਹੀ.

ਇੰਦਰ. ਸੰ. ਇੰਦ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਾ। ੨ ਵਾਹਗੁਰੂ. ਜਗਤਨਾਥ। ੩ ਦੇਵਰਾਜ. ਅਮਰਾਵਤੀ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਜੋ ਵਰਖਾ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਜੰਗ ਵ੍ਰਿਤ੍ਰ ਨਾਮਕ ਦੁਰਭਿੱਖ ਦੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੈਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਵਡੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਈ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਦਿਤਿ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਕਸ਼ਯਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. ਵਾਮਨ ਇਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਚੀ ਅਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਜਯੰਤ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਜ੍ਰ ਹੈ. ਸਵਾਰੀ ਏਰਾਵਤ ਹਾਥੀ ਹੈ. ਸਭਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਧਰਮਾ ਹੈ. ਰਥਵਾਹੀ ਮਾਤਲਿ ਹੈ. ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਘੋੜਾ ਉੱਚੈਃਸ਼੍ਰਵਾ ਹੈ. "ਇੰਦਰ ਸੱਦ ਬੁਲਾਯਾ ਰਾਜਭਿਖੇਕ ਨੂੰ." (ਚੰਡੀ ੩) ੪ ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੫ ਵਿਭੂਤਿ ਵਾਲਾ. ਐਸ਼੍ਵਰਯ ਵਾਲਾ.

ਇੰਦਰਾਸਣ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ.

ਇਦਰਾਕ. ਅ਼ ادراک ਸੰਗਯਾ—ਪਾਉਣਾ. ਮਾਲੂਮ. ਕਰਨਾ. ਸਮਝਨਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਦਰਕ ਹੈ.

ਇੰਦਰਾਜ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦਿਰਾਜ.

ਇੰਦਰਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ.

ਇੰਦਵ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੦.

ਇੰਦਾਸਣ. ਸੰ. ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ. ਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ। ੨ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ. "ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ ਇੰਦਾਸਣਿ ਬੈਠੇ." (ਸੋਦਰੁ)

ਇੰਦਾਸਣਿ. ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ ਉੱਤੇ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦਾਸਣ ੨.

ਇਦਾਨੀ. ਸੰ. इदानीम्. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ ਇਸ ਵੇਲੇ. ਇਸ ਸਮੇਂ.

ਇੰਦਿਰਾ. ਸੰ. इन्दिरा. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੋਭਾ। ੨ ਲਕਮੀ. ਕਮਲਾ. ਰਮਾ. "ਇੰਦਿਰਾ ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਪੈ ਸੁੰਦਰ ਸੁਧਾਰ ਮਾਨੋ ਹੀਰਨ ਕੀ ਪੰਕਤੀ ਖਚੀ ਹੈ ਦੁਤਿ ਰਾਸਿ ਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇੰਦਿਰਾਜ. ਅ਼ اندراج ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਹੀ (ਰਜਿਸਟਰ) ਆਦਿਕ ਤੇ ਲਿਖ ਲੈਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇੰਦਿਰਾ ਮੰਦਿਰ. ਕਮਲ. ਲਕਮੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਘਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੱਛਮੀ ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦਿਰਾ ੨.

ਇੰਦੀਬਰ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦੀਵਰ.

ਇੰਦੀਯਾ. ਅ਼ عندیہ ਖ਼ਿਆਲ. ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇੰਦੀਵਰ. ਸੰ. इन्दीवर. ਸੰਗਯਾ—ਨੀਲਾ ਕਮਲ। ੨ ਕਮਲ. "ਲੋਚਨ ਇੰਦੀਵਰੰ ਸੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਇੰਦੁ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. "ਮੈਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਮੈਲਾ ਇੰਦੁ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਮੇਘ. ਬੱਦਲ. "ਇੰਦੁ ਵਰਸੈ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. इन्दु. ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਇੱਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਇੰਦੁਜ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦੁ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਬੁਧ.

ਇੰਦੁ ਤੁੰਡੀ. ਵਿ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਜੇਹੇ ਮੁਖ ਵਾਲੀ. ਚੰਦ੍ਰਮੁਖੀ.

ਇੰਦੁ ਬਧੂ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰ ਵਧੂ.

ਇੰਦੁਮਣੀ. ਸੰਗਯਾ— ਚੰਦ੍ਰਕਾਂਤਾ ਮਣਿ, ਜੋ ਵਡੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰਵਦੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰੇਖ਼ਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਇੰਦੁਮਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪੂਰਨਮਾਸੀ. ਪੁਨ੍ਯਾ ਤਿਥਿ, ਜਿਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੰਦੁ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿਦਰਭਪਤਿ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੀ ਭੈਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ੍ਵਯੰਵਰ ਵਿੱਚ ਰਘੁ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਰਾਜਾ ਅਜ ਨੂੰ ਵਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਅਜ. "ਇੰਦੁਮਤੀ ਹਿਤ ਅਜ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਜਿਮ ਗ੍ਰਿਹ ਤਜ ਲਿਯ ਜੋਗ." (ਰਾਮਾਵ)

ਇੰਦੁਰ. ਸੰ. इन्दुर. ਸੰਗਯਾ—ਚੂਹਾ. ਮੂਸ਼.

ਇੰਦੂ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦੁ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ.

ਇਦੰ. ਸੰ. इदम्. ਸਰਵ. ਇਹ. ਯਹ. "ਪਰਮੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਿਦੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ) ਪ੍ਰਸੰਨੰ—ਇਦੰ.

ਇਦੰਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇਹ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਅਰਥਾਤ ਅਪਣੱਤ. "ਸੰਬੰਧਿਨ ਮੇ ਲਖੋ ਇਦੰਤਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦਰ. "ਇੰਦ੍ਰ ਕੋਟਿ ਜਾਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ." (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) ੨ ਕੁਟਜ ਬਿਰਛ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਜੌਂ ਅਤੇ ਕੁਟਜ.

ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ ਕਸ਼੍ਯਪ, ਤਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜ਼ਮੀਨ. ਭੂਮਿ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਣ. ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰਾਨ ਇੰਦ੍ਰ. ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਭੀ ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਣ." (ਜਾਪੁ)

ਇੰਦ੍ਰ ਸੁਤ ਆਯੁਧ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰ ਧਨੁਖ ਅਤੇ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਇੰਦ੍ਰਸੇਨ. ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ.

ਇੰਦ੍ਰ ਚਾਪ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰ ਧਨੁਖ,

ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰਿਖੀ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹਨ (ਫਸਾਉਣ) ਲਈ ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ, ਬਹੁਤ ਜਾਲ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੋਈ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਜਾਦੂਗਰੀ.

ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ. ਸੰ. इन्द्रजित. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੇਘਨਾਦ. ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੋਈ.

ਇੰਦ੍ਰ ਜੌਂ. ਸੰ. इन्द्रयव—ਇੰਦ੍ਰਯਵ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ (ਕੁਟਜ) ਬਿਰਛ ਦੇ ਬੀਜ, ਜੋ ਜੌਂ ਜੇਹਾ ਆਕਾਰ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. L. Holarrhena antidysenterica. ਦੇਖੋ, ਕੁਟਜ.

ਇੰਦ੍ਰਤੁ, **ਇੰਦ੍ਰਤ੍ਵ** } ਸੰਗਯਾ – ਇੰਦ੍ਰਪੁਣਾ. ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ. "ਇੰਦ੍ਰਤੁ ਦੇਤ ਜਜਾਤਿਹਿਂ ਭਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੧੭) ੨ ਰਾਜ੍ਯ. ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ.

ਇੰਦ੍ਰ ਦੌਨ, **ਇਦ੍ਰ ਦਸ਼ਮਨ** } ਦੇਖੋ, ਗਜੇਂਦ੍ਰ.

ਇੰਦ੍ਰ ਧਨੁ, **ਇੰਦ੍ਰ ਧਨੁਖ** } ਸੰ. इन्द्र धनुष. ਸੰਗਯਾ—ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦੇ ਕਿਣਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਰੰਗ, ਜੋ ਕਮਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੁਰਚਾਪ. ਬੁੱਢੀ ਦੀ ਪੀਂਘ. ਫ਼ਾ—ਕ਼ਮਾਨੇ ਰੁਸ੍ਤਮ. ਅ਼ قوس قزح ਕ਼ੌਸ ਕ਼ਜ਼ਹ਼.

ਬਾਈਬਲ (Bible) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਹਜਰਤ ਨੂਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਲੈ ਤੋਂ ਬਚਾਕੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਪ੍ਰਲੈ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ. ਅਤੇ ਇਸੇ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਆਪਣੀ ਕਮਾਣ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਥਾਪੀ, ਜੋ ਉਸ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਵੇ. ਦੇਖੋ, Gen ਕਾਂਡ ੯.

ਇੰਦ੍ਰ ਪਥ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਪ੍ਰਸ੍ਥ.

ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮਰਾਵਤੀ. "ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਮਹਿ ਸਰਪਰ ਮਰਣਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਇੰਦ੍ਰਪ੍ਰਸ੍ਥ. ਸੰ. इन्द्रप्रस्थ. ਸੰਗਯਾ—ਜਮੁਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਖਾਂਡਵ ਵਨ (ਬਨ) ਜਲਾਕੇ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਬਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਗਰ, ਜੋ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ. ਇਹ ਵਰਤਮਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ. "ਇੰਦ੍ਰਪ੍ਰਸ੍ਥ ਮੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੂ ਰਹੇ ਮਾਸ ਤਬ ਚਾਰ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਇੰਦ੍ਰਬਧੂ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰ ਵਧੂ. "ਮੱਤਗਯੰਦਨ ਇੰਦ੍ਰ-ਬਧੂ." (ਰਾਮਾਵ)

ਇੰਦ੍ਰਮਤੀ. ਇੰਦੁਮਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਠ ਆਇਆ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਅਞਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਉਂਕੜ ਨੂੰ ਰਾਰਾ ਸਮਝਕੇ ਇਹ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰਗ. ਅਮਰਾਵਤੀ. ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. "ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ ਸਿਵਲੋਕਹਿ ਜੈਬੋ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਇੰਦ੍ਰਵਜ੍ਰਾ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ, ਤ, ਤ, ਜ, ਗ, ਗ. ऽऽ।, ऽऽ।. ।ऽ।, ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਆਨੰਦ ਮੂਲੰ ਜਨ ਗ੍ਯਾਨ ਦਾਤਾ
ਸ਼ਤ੍ਰੂਨ ਸ਼ੂਲੰ ਧਨ ਧਾਮ ਤ੍ਰਾਤਾ. xxx

ਇੰਦ੍ਰਵਧੂ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਚਿ. ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ। ੨ ਚੀਚ ਵਹੁਟੀ. ਲਾਲ ਮਖ਼ਮਲ ਜੇਹੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ, ਜੋ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਵੀਰ ਵਹੁਟੀ. Lady fly.

ਇੰਦ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਸ਼ਚਿ। ੨ ਲਕ੍ਸ਼ਮੀ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦਿਰਾ. "ਸਾਗਰ ਇੰਦ੍ਰਾ ਅਰ ਧਰਤੇਵ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਇੰਦ੍ਰਾਇਨ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਾਯਨ.

ਇੰਦ੍ਰਾਸਣ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ.

ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ। ੨ ਰਾਜ-ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ. "ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ ਬੈਠੇ." (ਜਪੁ)

ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ. ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ (ਤ਼ਖ਼ਤ).

ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਸ਼ਚੀ.

ਇੰਦ੍ਰਾਦਿ. ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕ. ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਵਤੇ. ਇੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ.

ਇੰਦ੍ਰਾਨੁਜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਅਨੁਜ (ਛੋਟਾ ਭਾਈ). ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ.

ਇੰਦ੍ਰਾਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੌੜਤੁੰਮਾ. ਤੁੰਮਾ। ੨ ਕੌੜ ਤੁੰਮੇ ਦੀ ਬੇਲ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇੰਦ੍ਰਵਾਰੁਣੀ ਭੀ ਹੈ. L. Cucumis Colocynthis.

ਇੰਦ੍ਰਾਯੁਧ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਆਯੁਧ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਵਜ੍ਰ.

ਇੰਦ੍ਰਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ). ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ. ਮੇਘਨਾਦ. "ਇੰਦ੍ਰਾਰਿ ਵੀਰ ਕੁਪ੍ਯੋ ਕਰਾਲ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਦੈਤ੍ਯ. ਅਸੁਰ. ਰਾਖਸ.

ਇੰਦ੍ਰਾਵਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ. ਅਮਰਾਵਤੀ.

ਇੰਦ੍ਰਿਯ, ਇੰਦ੍ਰੀ } ਸੰ. इन्द्रिय. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਬਦ ਸਪਰਸ਼ ਆਦਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਅਸਥੂਲ ਅੰਗ। ੨ ਉਹ ਸ਼ਕਤਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕੀਤੇ ਹਨ. ਪੰਜ ਗ੍ਯਾਨੇਂਦ੍ਰਿਯ, ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਰਮੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਹਕਰਣ ਮਿਲਾਕੇ ਗਿਆਰਾਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ. "ਇੰਦ੍ਰੀ ਏਕਾਦਸ਼ ਪਰਕਾਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਵਾਸਿ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਗ੍ਯਾਨ ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਅਤੇ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰਿਯ। ੩ ਲਿੰਗ. ਜਨਨੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਉਪਸ੍ਥ। ੪ ਤੁਚਾ. ਸਪਰਸ਼ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰੀ. "ਨੈਨੂ ਨਕਟੂ ਸ੍ਰਵਨੂ ਰਸਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਹਿਆ ਨ ਮਾਨਾ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ਨੇਤ੍ਰ ਨੱਕ ਕੰਨ ਜੀਭ ਅਤੇ ਤੁਚਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆਂ.

ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ. ਸੰ. इन्द्रियजित. ਵਿ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ. "ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ ਪੰਚ ਦੋਖ ਤੇ ਰਹਿਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਇੰਦ੍ਰੇਨੀ ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ. ਯੌ. ਐਂਦ੍ਰ ਕਸ਼੍ਯਪ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ (ਰਾਜਾ) ਉਸ ਦੀ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. "ਇੰਦ੍ਰੇਨੀ ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ." (ਸਨਾਮਾ)

ਇੰਧ. ਸੰ. इन्ध् ਧਾ—ਚਮਕਨਾ. ਜਲਨਾ. ਮੱਚਣਾ. ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਿਤ ਹੋਣਾ.

ਇੰਧਨ, ਇੰਧਨ, ਇੰਧਮ } ਸੰ. इन्धन ਅਤੇ इध्म. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲਾਉਣ ਦੀ ਲੱਕੜ. ਬਾਲਣ. ਦੇਖੋ, ਈਂਧਨ। ੨ ਹਵਨ ਅਤੇ ਜੱਗ ਦੀ ਅਗਨਿ ਦਾ ਬਾਲਣ. ਸਮਿਧਾ.

ਇਧਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਪਾਸੇ. ਏਧਰ. ਇਸ ਤਰਫ.

ਇਨ. ਸਰਵ—ਇਸ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਇਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੀ ਘਨੇਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. इन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ। ੩ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ.

ਇਨਸ਼ਾ. ਅ਼ انشاء ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੇਖ. ਲਿਖਤ. ਲਿਪਿ. ਤਹਰੀਰ। ੨ ਰਚਨਾ. ਤਸਨੀਫ.

ਇਨਸਾਂ, ਇਨਸਾਨ } ਅ਼ انسان ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਮੀ. ਮਨੁੱਖ.

ਇਨਸਾਫ. ਅ਼ انصاف ਇਨਸਾਫ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਸ੍ਫ਼ ਨਿਸ੍ਫ਼ (ਅੱਧੋ ਅੱਧ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੋ ਖੰਡ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ ਨਿਤਾਰਨਾ. ਨਜਾਯ. ਨਿਆਂ.

ਇਨਹਿਰਾਫ. ਅ਼ انحراف ਇਨਹ਼ਿਰਾਫ਼. ਮੂੰਹ ਫੇਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ। ੨ ਹੁਕਮ ਫੇਰਨਾ. ਨਾਫ਼ਰਮਾਨੀ ਕਰਨੀ.

ਇਨਕਾਰ. ਅ਼ انکار ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਅਸ੍ਵੀਕਾਰ. ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ. ਨਾਂਹ.

ਇੰਨਣ. ਦੇਖੋ, ਇੰਧਨ. "ਇੰਨਣ ਜਾਲ ਤਵੇ ਨੋ ਤਾਵੈ." (ਭਾਗੁ)

ਇਨਫ਼ਿਰਾਗ਼. ਅ਼ انفراغ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੇਲ੍ਹ. ਛੁੱਟੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਫ਼ਰਾਗ਼ਤ ਹੈ.

ਇਨਬਿਸਾਤ੍ਹ. ਅ਼ انبساط ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਬਸਤ੍ਹ (ਖੁਲ੍ਹ ਆਜ਼ਾਦੀ) ਹੈ.

ਇਨ ਬਿਧਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ। ੨ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ. "ਇਨ ਬਿਧਿ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ." (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਇਨਾ. ਵਿ—ਏਤਾਵਨ. ਇਤਨਾ. ਇਸ ਕ਼ਦਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਨ੍ਹਾ.

ਇਨਾਇਤ. ਦੇਖੋ, ਇਨਾਯਤ.

ਇ਼ਨਾਨ. ਅ਼ عنان ਸੰਗਯਾ—ਵਾਗ. ਲਗਾਮ ਦੀ ਡੋਰ। ੨ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਯ. ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਪਦਾਰਥ। ੩ ਵਿਰੋਧ. ਮੁਖ਼ਾਲਿਫ਼ਤ.

ਇਨਾਮ. ਅ਼ انعام ਇਨਆ਼ਮ. ਸੰਗਯਾ—ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼. ਪੁਰਸਕਾਰ

ਇ਼ਨਾਯਤ. ਅ਼ عنایت ਸੰਗਯਾ—ਕ੍ਰਿਪਾ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ। ੨ ਪ੍ਰਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼.

ਇਨਾਯਤਖ਼ਾਨ. ਰਾਹੋਂ ਦਾ ਹਾਕਿਮ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਜਿੱਤਕੇ ਰਾਹੋਂ ਤੇ ਕਬਜਾ ਕੀਤਾ.

ਇਨੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ. "ਇਨੀ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੂਝਿਆ ਜਾਇ." (ਸਵਾ ਮ: ੪) ੨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ੩ ਇਤਨੀ. ਏਤੀ.

ਇੰਨੂ. ਦੇਖੋ, ਏਡੂਆ.

ਇਨੇਹਾ, ਇਨੇਹੀ } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਜੇਹਾ. ਐਸੀ. "ਚੰਦਨ ਭਗਤਾਂ ਜੋਤਿ ਇਨੇਹੀ ਸਰਬੇ ਪਰਮਲ ਕਰਣਾ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਇਨ੍ਹਾ. ਸਰਵ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ. ਇਨ ਕੋ। ੨ ਏਨ੍ਹਾ ਨੇ. ਇਨ੍ਹੋ ਨੇ.

ਇਫਜਾਲ. ਅ਼ افضال ਇਫ਼ਜ਼ਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਭਾਵ. ਮਿਹਰਬਾਨੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਫ਼ਜ਼ਲ ਹੈ.

ਇਫ਼ਤਰਾ. ਅ਼ افترا ਇਫ਼ਤਿਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿੰਦਾ। ੨ ਤੁਹਮਤ। ੩ ਬੋਹਤਾਨ. ਮੁਬਾਲਿਗ਼ਾ. ਅਤਿਸ਼ਯੋਕ੍ਤਿ। ੪ ਝੂਠ. ਅਸਤ੍ਯ. "ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਇਫਤਰਾ ਭਾਈ, ਦਿਲ ਕਾ ਫਿਕਰ ਨ ਜਾਇ." (ਤਿਲੰ ਕਬੀਰ) ਜੇ ਦਿਲ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੇਦ ਕ਼ੁਰਾਨ ਆਦਿ ਇਫ਼ਤਰਾ ਹਨ.

ਇਫਤਰਾਕ. ਅ਼ افتراق ਇਫ਼ਤਰਾਕ਼. ਸੰਗਯਾ—ਜੁਦਾਈ. ਵਿਛੋੜਾ. ਹਿਜਰ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਫ਼ਰਕ਼ ਹੈ.

ਇਫ਼ਰਾਤ਼. ਅ਼ افراط ਅਧਿਕਤਾ. ਜ਼ਯਾਦਤੀ.

ਇ਼ਫ਼ਰੀਤ. ਅ਼ عفریت ਸੰਗਯਾ—ਜਿੰਨ. ਦੇਉ। ੨ ਵਿ—ਬਲਵਾਨ. ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ.

ਇਫ਼ਲਾਸ. ਅ਼ افلاس ਸੰਗਯਾ—ਦਰਿਦ੍ਰਤਾ. ਮੁਫ਼ਲਿਸੀ. ਨਿਰਧਨਤਾ.

ਇਫ਼ਾਕ਼ਹ. ਅ਼ افاقہ ਦੇਖੋ, ਅਫਾਕਾ.

ਇਬ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹੁਣ. ਇਸ ਸਮੇਂ. ਅਬ. "ਇਬ ਕੇ ਰਾਹੇ ਜੰਮਨਿ ਨਾਹੀ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆਂ) ਹੁਣ ਦੇ ਬੀਜੇ ਖੇਤ ਜੰਮਦੇ (ਉਗਦੇ) ਨਹੀਂ.

ਇਬ ਤਬ. ਦੇਖੋ, ਅਬ ਤਬ. "ਇਬ ਤਬ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਈ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਇਬਤਿਦਾ. ਅ਼ ابتدا ਇਬਤਿਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ. ਆਦਿ। ੨ ਉਤਪੱਤਿ.

ਇਬਨ. ਅ਼ ابن ਬੇਟਾ. ਪੁਤ੍ਰ.

ਇ਼ਬਰਤ. ਅ਼ عبرت ਸੰਗਯਾ—ਨਸੀਹਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਲੈਣੀ.

ਇਬਰਾਹੀਮ. ਅ਼ ابراہیم ਹੀ. ਅਬਰਾਹਮ Abraham. ਵਿ—ਕ਼ੌਮ ਦਾ ਬਾਨੀ. ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮੁਖੀਆ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕ਼ੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੈਗ਼ੰਬਰ, ਜੋ ਨੂਹ ਦੀ ੧੧ ਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਜ਼ਰ (ਤੇਰਾਹ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ "ਸਾਰਾਹ" ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਫੇਰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ "ਹਾਜਿਰਾ" (Hagar) ਨਾਮਕ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ "ਇਸਮਾਈਲ" ਪੁਤ੍ਰ ਜੰਮਿਆ. ਸਮਾ ਪਾਕੇ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਭੀ ਇਸਹਾਕ ਪੁਤ੍ਰ ਜੰਮਿਆ. ਜਦ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਹੋਪਈ, ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ

ਸੌਕਣਾ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ. ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਆਖੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਹਾਜਿਰਾ ਨੂੰ ਇਸਮਾਈਲ ਸਮੇਤ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਜ਼ਮ ਜ਼ਮ.

ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਔਲਾਦ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਹੈ,ਜਿਸ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਤੇ ਈਸਾਈ ਚੱਲੇ. ਅਤੇ ਇਸਮਾਈਲ ਦੀ ਔਲਾਦ ਕ਼ੁਰੈਸ਼ ਵੰਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਪੈਦਾ ਹੋਏ.

ਸੁੰਨਤ (ਖ਼ਤਨਹ) ਦੀ ਰਸਮ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਹੀ ਚਲਾਈ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਿਸੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਸਮ ਨੂੰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦ੍ਵਾਰਾ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹ਼ੁਕਮ ਆਇਆ ਮੰਨਕੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਈਸਾਈ ਭੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਹਜਰਤ ਈ਼ਸਾ ਦੀ ਭੀ ਸੁੰਨਤ ਹੋਈ ਸੀ. ਅਤੇ ਐਬਸੀਨੀਆਂ ਦੇ ਈਸਾਈ ਹੁਣ ਤੋੜੀ ਭੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਜਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਸੁੰਨਤ ਆਪ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਤਦ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ੯੯ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੂੰ ਖ਼ਲੀਲੁੱਲਾ (ਅੱਲਾ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ) ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ੧੭੫ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ. ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਹ਼ਰੂੰ (Hebron) ਫ਼ਿਲਸ੍ਤੀਨ (Palestine) ਵਿੱਚ ਯਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ—"ਸਕਤਿ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ, ਮੈ ਨ ਬਦਉਗਾ ਭਾਈ !"* ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗ੍ਯਾਨੀ, ਇੱਕ ਲੋਕਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰਾਹ ਨੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਣ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਾਜਿਰਾ ਨਾਲ ਸੰਗ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਕਰੇਗਾ ਤਦ ਭਾਰੀ ਦੰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ. ਪਰੰਤੂ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਭੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਰਾਹ ਨੇ ਪਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਵਡੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਮੁੱਛਾਂ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦਾ ਅਵਰਣ ਰੂਪ ਮਾਸ ਕੱਟਕੇ ਪ੍ਰਣਭੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ. ਚਾਹੋ ਏਹ ਕਥਾ ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਬੀਜ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਹਾਜਿਰਾ ਨੂੰ ਪੁਤ੍ਰ ਸਮੇਤ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਅਤੇ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਰਸਮ ਇਬਰਾਹੀਮ ਤੋਂ ਚੱਲੀ।

੩ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਦਾਸੀ "ਮੇਰੀ" ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਅਤੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਹੋਕੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ੪ ਬਲਖ਼ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜੋ ਇਬਰਾਹੀਮ ਅਧਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਹ ਰਾਜ ਤ੍ਯਾਗਕੇ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਹੋਗਿਆ, ਅਤੇ ਪੂਰਣ ਬ੍ਰਹ੍ਮਗ੍ਯਾਨੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੫ ਦੇਖੋ, ਬਹਮੀਸ਼ਾਹ.

ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਦੀ. ابراہیم لودی ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਦੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸਨ ੧੫੧੭ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ. ੨੦ ਏਪ੍ਰਲ ਸਨ ੧੫੨੬ (ਸੰਮਤ ੧੫੮੩) ਨੂੰ ਪਾਨੀਪਤ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਾਬਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ,ਅਤੇ ਲੋਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਹ਼ੁਕੂਮਤ ਮਿਟਾਕੇ ਮੁਗ਼ਲ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਬਣਾਇਆ.

ਇਬਰਾਨੀ. ਅ਼ عبرانی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫਲਸ੍ਤੀਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬੋਲੀ. ਹੀਬ੍ਰੂ (Hebrew). ੨ ਯਹੂਦੀ. Jew.

ਇਬਲੀਸ. ਅ਼ ابلیس ਵਿ—ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੈਤ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੈਤਾਨ.

ਇਬਲੀਸੀ. ਵਿ—ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸ਼ੈਤਾਨੀ. ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਇਬਲੀਸ.

ਇਬੜੋ. ਇਤਨਾ ਵਡਾ. "ਇਬੜੋ ਜਾਂਕੋ ਪੇਟੋ." (ਬੰਨੋ)

ਇ਼ਬਾਦਤ. ਅ਼ عبادة ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੂਜਾ. ਭਗਤਿ. ਬੰਦਗੀ. "ਨ ਕੀਤੀ ਇਬਾਦਤ ਨ ਰੱਖਾ ਇਮਾਨ." (ਨਸੀਹਤ)

ਇ਼ਬਾਰਤ. ਅ਼ عبارت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਾਕ੍ਯਰਚਨਾ. ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਇਭ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਾਥੀ। ੨ ਪਰਿਵਾਰ. ਕੁਟੁੰਬ (ਕੁਟੰਬ).

*ਆਸਾ ਕਬੀਰ.

ਇੰਭ. ਸੰ. ਇਮ੍ਭ੍.ਧਾ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਬਟੋਰਨਾ.

ਇਭੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹਥਣੀ. ਇਭ ਦੀ ਮਦੀਨ। ੨ ਸੰ. ਇਭਯ. ਵਿ—ਹਾਥੀ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਪਾਸ ਹਾਥੀ ਹੋਵੇ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਾ। ੪ ਮਹਾਵਤ। ੫ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ੪੫੩.

ਇੰਭੀ. ਦੇਖੋ, ਇਭੀ.

ਇਮ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਵੰ. ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਸ ਢਬ. ਇਉਂ। ੨ ਫ਼ਾ ام ਸਰਵ—ਈਂ ਦਾ ਸਰੂਪ. ਜਿਵੇਂ—ਇਮਸ਼ਬ. ਇਮਰੋਜ਼ (ਇਸ ਰਾਤ. ਇਸ ਦਿਨ) ਆਦਿ .

ਇਮਸ਼ਬ. ਫ਼ਾ امشب ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ.

ਇਮਕਾਨ. ਅ਼ امکان ਮੁਮਕਿਨ ਹੋਨਾ. ਹੋ ਸਕਨਾ. ਸੰਭਵ ਹੋਨਾ.

ਇਮਤਹਾਨ / **ਇਮਤਿਹ਼ਾਨ** } ਅ਼ امتحان ਸੰਗਯਾ—ਪਰਿਕ੍ਸ਼ਾ (ਪਰੀ-ਖ੍ਯਾ). ਜਾਂਚ.

ਇਮਤਿਯਾਜ਼. ਅ਼ امتیاز ਮੈਜ਼ (ਜੁਦਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਫ਼ਰਕ਼ ਕਰਨਾ. ਭੇਦ ਕਰਨਾ.

ਇਮਦਾਦ. ਅ਼ امداد ਸੰਗਯਾ—ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਹਾਇਤਾ.

ਇਮਰੋਜ਼. ਫ਼ਾ امروز ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ.

ਇਮਲਾ. ਅ਼ املا ਸੰਗਯਾ—ਲਿਖਣ ਦਾ ਢੰਗ. ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਯਥਾਯੋਗ ਵਰਤਣਾ. Orthography.

ਇਮਲੀ. ਦੇਖੋ, ਅਮਲੀ.

ਇਮਾਂ / **ਇਮਾਨ** } ਦੇਖੋ, ਈਮਾਨ. "ਅਮੀਕੁਲ ਇਮਾਂ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਗੰਭੀਰ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਹੈ.

ਇਮਾਮ. ਅ਼ امام ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰੂ. ਧਰਮ ਦਾ ਆਚਾ-ਰਯ. "ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮਸਾਫੀ। ੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੩ ਆਗੂ. ਪੇਸ਼ਵਾ। ੪ ਮਾਲਾ ਦਾ ਸਿਰੋਮਣਿ ਮਣਕਾ. "ਮੇਰੁ ਇਮਾਮ ਰਲਾਇਕੈ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨ ਨਾਉਂ ਗਣਾਯਾ." (ਭਾਗੁ) ੫ ਇਮਾਮ ਸ਼ਬਦ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਲਈ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੧੧, ਆਯਤ ੨੦.

ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ. ਫ਼ਾ امام شافعی ਸੰਗਯਾ— ਸੁੰਨੀ ਫ਼ਿਰਕੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨੀ ਸ਼ਬਦ। ੨ ਇਮਾਮ ਸ਼ਾਫ਼ਈ. ਸ਼ਾਫ਼ਈ ਇਮਾਮ ਦਾ ਚੇਲਾ. ਭਾਵ, ਸੁੰਨੀ. "ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ." (ਅਕਾਲ) ਕੋਈ ਰਾਫ਼ਜ਼ੀ (ਸ਼ੀਅ਼ਾ) ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਮਾਮ ਸ਼ਾਫ਼ਈ (ਸੁੰਨੀ) ਹੈ.

ਇਮਾਮ ਬਖ਼ਸ਼. ਇੱਕ ਸ਼ਾਹੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਜਗਤੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

ਇਮਾਮ਼ ਬਾੜਾ. ਫ਼ਾ امام باره ਸੰਗਯਾ—ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਉਂ ਜੋ ਮੁਹ਼ੱਰਮ ਵਿੱਚ ਤਾਜੀਏ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਬਣ ਦਾ ਅਹਾਤਾ,* ਜੋ ਕਰਬਲਾ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਰਬਲਾ.

ਇ਼ਮਾਮਾ. ਅ਼ عمامہ ਦਸਤਾਰ. ਸਰਬੰਦ। ੨ ਲੋਹੇ ਦਾ ਟੋਪ, ਜੋ ਕਵਚ ਨਾਲ ਪਹਿਨੀਦਾ ਹੈ.

ਇਮਾਰਤ. ਅ਼ عمارت ਇ਼ਮਾਰਤ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਮੀਰ. ਉਸਾਰੀ। ੨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਕਾਨ। ੩ ਅ਼ امارت ਅਮੀਰੀ ਭਾਵ. ਅਮੀਰਪੁਣਾ.

ਇਮਾਲਹ / **ਇਮਾਲਾ** } ਅ਼. ਸੰਗਯਾ—ਝੁਕਣ (ਮਾਯਲ ਹੋਣ) ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਆ ਦਾ ਏ ਹੋਜਾਣਾ, ਜੈਸੇ—ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਹਸੇਬ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕਤੇਬ ਆਦਿ.

ਇਮਿ. ਦੇਖੋ, ਇਮ.

ਇਮੀ. ਇਮ ਹੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਐਸੇ ਹੀ. ਯੌਂਹੀ. ਇਵੇਂ

* ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲਖਨਊ ਦਾ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੈ.

ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਇਮ.

ਇਯੰ. ਸੰ. ਝਯਸ਼੍. ਸਰਵ. ਇਹ. ਯਹ.

ਇਰਸ਼ਾਦ. ਅ਼ ارشاد ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਸ਼ਦ (ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਪੁਰ ਚਲਨਾ). ਇਰਸ਼ਾਦ ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਪੁਰ ਚਲਾਉਣਾ। ੨ ਭਾਵ—ਹੁਕਮ. ਆਗ੍ਯਾ.

ਇਰਸਾਲ. ਅ਼ ارسال ਰਸਲ (ਭੇਜਣ) ਦਾ ਭਾਵ. ਭੇਜਣਾ.

ਇਰਖਾ. ਦੇਖੋ, ਈਰਖਾ

ਇਰਣ. ਦੇਖੋ, ਈਰਣ.

ਇਰਣੀ. ਵਿ—ਈਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਪ੍ਰੇਰਣ ਵਾਲੀ. "ਨਮੋ ਪੋਖਣੀ ਸੋਖਣੀ ਸਰਬ ਇਰਣੀ." (ਚੰਡੀ ੨) ੨ ਇਰਾ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਵਾਲੀ.

ਇਰਤਬਾਤ਼. ਅ਼ ارتباط ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਗਾਉ. ਸੰਬੰਧ. ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਰਬਤ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੰਨ੍ਹਣਾ.

ਇਰਮ. ਅ਼ ارم ਇੱਕ ਬਾਗ, ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ੱਦਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਗ ਦੇ ਬਾਗ ਅਦਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ.

ਇਰਮਨ. ਫ਼ਾ ارمن ਸੰਗ੍ਯਾ—ਈਰਾਨ, ਰੂਮ ਅਤੇ ਫ਼ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰਮੇਨੀਆ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਇਰਮਨੀ. ਵਿ—ਇਰਮਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ. ਆਰਮੇਨੀਅਨ. Armenian. "ਇਮਰਨੀ ਰੂਮੀ ਜੰਗੀ ਦੁਸਮਨ ਦਾਗ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਰੂਮੀ ਜੰਗੀ.

ਇਰਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੨ ਨਦੀ। ੩ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਦੀ ਮਾਤਾ। ੪ ਸ਼ਰਾਬ। ੫ ਵਾਣੀ (ਬਾਣੀ). ੬ ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ.

ਇ਼ਰਾਕ਼. ਅ਼ عراق ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਰਿਆ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ. ਕਛਾਰ। ੨ ਈਰਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ, ਜੋ ਖ਼ੁਰਾਸਾਨ ਦੇ ਪੂਰਵ ਹੈ। ੩ ਫ਼ਾਰਸ ਅਤੇ ਅ਼ਰਬ ਦੇ ਮੱਧ, ਦਰਿਆ ਦਜਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਾਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ, ਜੋ ਇ਼ਰਾਕ਼ੇ ਅ਼ਰਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਗਦਾਦ ਅਤੇ ਬਸਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਰ ਹਨ. Mesopotamia। ੪ ਅੰਗਣ. ਸਹ਼ਨ. ਵੇਹੜਾ। ੫ ਚਮਨ। ੬ ਦੇਖੋ, ਅਰਾਕ.

ਇ਼ਰਾਕ਼ੀ. ਅ਼ عراقی ਵਿ—ਇ਼ਰਾਕ਼ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਰਾਕ ਦਾ ਘੋੜਾ। ੩ ਖ਼ਾ—ਟੱਟੂ. ਟੈਰਾ। ੪ ਘੋੜਾ, ਚਾਹੋ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੋਵੇ.

ਇਰਾਦਾ. ਅ਼ ارادہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਕਲਪ. ਫੁਰਣਾ. "ਜੰਗ ਇਰਾਦਾ ਕੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਇੱਛਾ। ੩ ਨਿਸ਼ਚਾ. ਯਕੀਨ.

ਇਰਾਵਤੀ. ਐਰਾਵਤੀ. ਦੇਖੋ, ਰਾਵੀ.

ਇਰਾਵਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਰਾ (ਜਲ) ਵਾਲਾ. ਵਾਰਿਧਿ. ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਐਰਾਵਤ ਨਾਗ ਦੀ ਕੰਨ੍ਯਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ.

ਇਰੰਡ. ਦੇਖੋ, ਏਰੰਡ. "ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਇਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੀਲ. ਚਾਂਵਡਾ. ਇਲ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਚਿੱਲ. "ਜਿਥੇ ਡਿਠਾ ਮਿਰਤ ਕੋ ਇਲ ਬਹਿਠੀ ਆਇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਇਲ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਭੇਜਣਾ. ਨੀਂਦ ਲੈਣਾ. ਫੈਂਕਣਾ. ਸਿੱਟਣਾ. ਫੈਲਾਉਣਾ.

ਇਲਹਾਮ. ਅ਼ الہام ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰਨਾ. ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਦਾ ਫੁਰਨਾ. Revelation.

ਇਲਜ਼ਾਮ. ਅ਼ الزام ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਲੰਕ. ਦੋਸ਼। ੨ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ. ਕਲੰਕ ਲਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਇਲਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਔਲੋ। ੨ ਚੰਚਲਤਾ। ੩ ਸ਼ਰਾਰਤ। ੪ ਅ਼ علت ਇ਼ੱਲਤ. ਕਾਰਣ. ਸਬਬ. ਹੇਤੁ। ੫ ਰੋਗ.

ਇਲਤਿ. ਵਿ—ਇੱਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਰੀਰ. ਇੱਲਤੀ. "ਇਲਤਿ ਕਾ ਨਾਉ ਚਉਧਰੀ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੨)

੨ ਦੇਖੋ, ਇਲਤ ੪. ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੇ ਅ਼ਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਸਿਹਾਰੀ ਆਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤਿ ਰਹਿਮਤਿ ਆਦਿ.

ਇਲਤਿਜਾ. ਅ਼ التجا। ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਅਰਦਾਸ। ੨ ਰਖ੍ਯਾ (ਰਕ੍ਸ਼ਾ).

ਇਲਤਿਮਾਸ. ਅ਼ التماس ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਬੇਨਤੀ. ਅਰਦਾਸ। ੨ ਤਲਾਸ਼. ਢੂੰਢ। ੩ ਰੁਚੀ. ਇੱਛਾ.

ਇ਼ਲਮ. ਅ਼ علم ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗ੍ਯਾਨ. ਵਿਦ੍ਯਾ. ਜਾਣਨਾ. ਦੇਖੋ, ਵਿਦ੍ਯਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਇ਼ਲਮ ਦੇ ਭੇਦ.

ਇਲ ਮਲਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲ ਅਤੇ ਮਲਾਲੀ. "ਇਲ ਮਲਾਲੀ ਗਿਦੜ ਛਾਰਾ." (ਭਾਗੁ) ਇਲ੍ਹ, ਕਾਲ ਕੜਛੀ (ਸ਼ਗ੍ਯਾਮਾ), ਗਿੱਦੜਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ, ਛਾਰ (ਧੂੜ) ਦਾ ਉਡਣਾ (ਵਾਉਵਰੋਲੇ) ਆਦਿਕ ਸ਼ਗਨ.

ਇਲਮਾਸ. ਹੀਰਾ. ਵਜ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲਮਾਸ. "ਕਲਧੌਤ ਮੜ੍ਹੇ ਇਲਮਾਸ ਜਰੀ." (ਸਲੋਹ)

ਇਲਮਾਨੀ. الیمانی ਅਲੀਮਾਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਜਾਤਿ. "ਇਲਮਾਨੀਰੁ ਹਲੱਬੀ ਮਗ਼ਰਬਿ ਕਿਰਚ ਜਨੂਬੀ ਜਾਤੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਇਲਮਾਨੀ ਅਰੁ (ਅਤੇ) ਹਲੱਬੀ.

ਇਲਵਿਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼੍ਰਵਾ ਮੁਨਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਇਹ ਤ੍ਰਿਣਵਿੰਦੁ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ.

ਇਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਵਤੀ. ਦੁਰਗਾ। ੨ ਗਊ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਸਰਸ੍ਵਤੀ। ੫ ਰਾਜਾ ਇਕ੍ਵਾਕੁ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ। ੬ ਚਤੁਰ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੭ ਧਾ—ਵਿਲਾਸ ਕਰਨਾ.

ਇਲਾਇਚੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਯਚੀ.

ਇਲਾਹ. اِلٰہ ਵਿ—ਪੂਜ੍ਯ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਈਸ਼੍ਵਰ. ਕਰਤਾਰ. ਅੱਲਾ. "ਏ ਇਲਾਹ ! ਤੈਂ ਇਹ ਕਸ ਕੀਨਾ ?" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੭੭)

ਇਲਾਹੀ. ਅ਼ الٰہی ਵਿ—ਈਸ਼੍ਵਰੀਯ. ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਰੱਬੀ. "ਗੁਰੁਮੁਖਿ ਪਾਈ ਦਾਤ ਇਲਾਹੀ." (ਭਾਗੁ)

ਇਲਾਕ਼. اِلاق ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਚਮਤਕਾਰ. ਚਮਕ.

ਇਲਾਕਾ. ਅ਼ علاقہ ਅ਼ਲਾਕ਼ਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਬੰਧ. ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼। ੨ ਪ੍ਰਾਂਤ. ਦੇਸ਼। ੩ ਰਾਜ (ਰਾਜ੍ਯ).

ਇਲਾਚੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਯਚੀ.

ਇ਼ਲਾਜ. ਅ਼ علاج ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਤਨ. ਉਪਾਇ। ੨ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ। ੩ ਯੁਕਤਿ. ਤਦਬੀਰ.

ਇਲਾਬ੍ਰਤ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਵਰਤ.

ਇਲਾਮ. ਅ਼ اعلام ਇਅ਼ਲਾਮ. ਸਰਟੀਫ਼ਿਕੇਟ. ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ੀ ਪਤ੍ਰ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪਤ੍ਰ। ੨ ਪਰਵਾਨਾ. ਆਗ੍ਯਾਪਤ੍ਰ. "ਤਬ ਕਾਜੀ ਲਿਖਦੀਨ ਇਲਾਮ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)"ਤਾਂ ਸੋਂ ਲਰ ਕਾਜੀ ਪਹਿ ਗਈ। ਲੈ ਇਲਾਮ ਪਜਾਦਨ ਸੰਗ ਅਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੩੪)

ਇਲਾਮਤ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਮਤ.

ਇਲਾਯਚੀ. ਸੰ. एला—ਏਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾਇਚੀ. L. Alpinia Cardamomum. ਹ਼ਕੀਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਇਹ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ. ਭੁੱਖ ਵਧਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਹਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਕੰਠ ਸਾਫ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਮਸਾਨੇ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਛਰਦਿ (ਕ਼ਯ) ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਇਲਾਯਚੀ ਦਾਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਲਾਇਚੀ ਦਾ ਬੀਜ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਇਹ ਮਿਠਾਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਘਰੀਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲੈਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਨੂੰ ਮਖਾਣਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਮਖਾਣਾ.

ਇਲਾਵਰਤ. ਸੰ. इलावर्त्त ਅਥਵਾ इलावृत. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਬੂਦ੍ਵੀਪ ਦਾ ਇੱਕ ਖੰਡ, ਜੋ ਮਾਲ੍ਯਵਾਨ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ, ਗੰਧਮਾਦਨ ਤੋਂ

ਪੂਰਵ, ਨੀਲਗਿਰਿ ਤੋਂ ਦੱਖਣ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਿਦ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ.

ਇਲਾਵਾ. ਦੇਖੋ, ਅਲਾਵਾ.

ਇਲਾਵ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਵਰਤ.

ਇੱਲ. ਦੇਖੋ, ਇਲ ਅਤੇ ਚਿੱਲ.

ਇੱਲਤੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਤਿ ੧.

ਇੱਲਾ. ਅ਼ ﺍﻻ ਵਯ—ਪਰੰਤੂ. ਲੇਕਿਨ. ਪਰ.

ਇੱਲ੍ਵਲ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਸਿੰਹਿਕਾ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਵਿਪ੍ਰਚਿੱਤਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈ 'ਵਾਤਾਪਿ' ਨੂੰ ਮੀਢਾ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸ ਰਿੰਨ੍ਹਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਭੋਜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਵਾਤਾਪਿ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ, ਤਦ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਪਾੜਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ. ਇਸ ਤਰਾਂ ਬੇਅੰਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇੱਲ੍ਵਲ ਨੇ ਮਾਰੇ. ਪਰ ਇੱਕ ਵੇਰ ਅਗਸ੍ਤਿ ਮੁਨੀ ਵਾਤਾਪਿ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਹਜਮ ਕਰ ਗਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇੱਲ੍ਵਲ ਦਾ ਬੁਲਾਇਆ ਪੇਟ ਪਾੜਕੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ.

ਇਵ, ਇੰਵ ਸੰ. ਇਕ੍ਵ. ਧਾ—ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ. ਵ੍ਯਾਪਣਾ. ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਵੇਂ. ਇਸ ਤਰਾਂ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਐਸੇ. ਇਉਂ. "ਜੋ ਇਵ ਬੂਝੈ ਸੁ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣਾ." (ਪ੍ਰਭਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਅਬ. ਹੁਣ. "ਇਵ ਛੂਟੈ ਫਿਰਿ ਫਾਸ ਨ ਪਾਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੪ ਸੰ. ਇਵ. ਵਯ—ਤੁੱਲ. ਬਰੋਬਰ। ੫ ਜਰੂਰ. ਨਿਸ਼ਚਯ। ੬ ਮਾਨੋ. ਗੋਯਾ.

ਇਵ ਹੀ. ਯੌਂਹੀ. ਐਸੇ ਹੀ. ਇਉਂ ਹੀ. ਇਵੇਂ ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਇਵ. "ਬਿਖਈ ਦਿਨ ਰੈਨ ਇਵ ਹੀ ਗੁਦਾਰੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਵ੍ਰਿਥਾ ਵਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਇਵਜ. ਅ਼ عوض ਇ਼ਵਜ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਦਲਾ. ਪ੍ਰਤਿ-ਬਦਲਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ.

ਇਵੇਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਵੇਂ. ਇਸ ਤਰਾਂ. ਐਸੇ. ਇਉਂ.

ਇਵੇਹਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਹੋ ਜੇਹਾ. ਅਜੇਹਾ. ਐਸਾ. "ਫਿਟ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿਤੁ ਖਾਇ ਵਧਾਇਆ ਪੇਟ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧)

ਇੜਾ. ਸੰ. इडा—ਇਡਾ. (ਇਲ੍—ਅਚ੍) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਹੋਈ ਇੱਕ ਨਾੜੀ, ਜੋ ਖੱਬੀ ਨਾਸਿਕਾ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨਾੜੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਯੋਗੀ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੰਦ੍ਰਨਾੜੀ ਭੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਸੁਖਮਨ ਬੰਦੇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਗਊ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼। ੫ ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ. "ਇੜਾ ਮ੍ਰਿੜਾ ਭੀਮਾ ਜਗਧਾਤ੍ਰੀ." (ਸਲੋਹ) ੬ ਪੁਰੂਰਵਾ ਦੀ ਮਾਂ, ਜੋ ਬੁਧ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਵੈਵਸ੍ਵਤ ਮਨੁ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੭ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਮਤੇਈ, ਵਸੁਦੇਵ ਦੀ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਈ. ਸੰ. ਈ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਫੈਲਨਾ. ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਖਾਣਾ ਸਿੱਟਣਾ. ਭੇਜਣਾ. ਪ੍ਰੇਰਨਾ। ੨ ਪ੍ਰਤ੍ਯ—ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਤਨੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਾਕੇ ਸੰਗ੍ਯਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਖ਼ ਤੋਂ ਸੁਰਖ਼ੀ, ਸਜਾਹ ਤੋਂ ਸਜਾਹੀ ਆਦਿਕ. ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦ ਇਸ੍ਤ੍ਰੀਲਿੰਗ ਬਣਾਈਦੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—ਸੋਟਾ ਤੋਂ ਸੋਟੀ, ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਘੋੜੀ ਆਦਿਕ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਕ੍ਸ਼ਮੀ। ੪ ਸਰਸ੍ਵਤੀ. "ਗੁਰ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾ ਈ." (ਜਪੁ) ਗੁਰੁ ਹੀ ਦੁਰਗਾ, ਮਾ (ਲੱਛਮੀ) ਅਤੇ ਈ(ਸਰਸ੍ਵਤੀ) ਹੈ। ੫ ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ। ੬ ਵਯ—ਪੁਸ਼੍ਟਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ. ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ. "ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਗਲਾ ਈ ਖੋਵੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੭ ਦੂਸਰੇ ਕਾਰਕ ਦਾ ਭੀ ਇਸ ਤੋਂ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—"ਸਿਖੀ ਅਤੈ ਸੰਗਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੩) ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਕੇ (ਜਾਣਕੇ) ਨਮਸਕਾਰਿਆ। ੮ ਦੇਖੋ, ਈਂ.

ਈਂ. ਪ੍ਰਤ੍ਯ—ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨੇ, ਸੇ, ਤੋਂ, ਸੰਗ, ਸਾਥ ਆਦਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਮੋਰੀਂ ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ." (ਵਡ ਮ: ੧) ਮੋਰਾਂ ਨੇ. "ਗਲੀਂ ਹਉ ਸੋਹਾਗਣਿ ਭੈਣੇ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ।

੨ ਫ਼ਾ ایں ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ.

ਈਸ. ਸੰ. ਈਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ। ੨ ਕਰਤਾਰ. ਜਗਤਨਾਥ. "ਤਉ ਗੁਣ ਈਸ ਬਰਨ ਨਹੀ ਸਾਕਉ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ੩ ਰਾਜਾ। ੪ ਰੁਦ੍ਰ. ਸ਼ਿਵ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ. "ਈਸ ਮਹੇਸਰੁ ਦੇਵ ਤਿਨ੍ਹੀ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੬ ਸੰ. ਈਸ਼੍. ਧਾ—ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ. ਸ਼ਕਤਿ ਦਾ ਹੋਣਾ। ੭ ਸੰ. ਈਸ਼੍. ਧਾ—ਮਾਰਨਾ. ਜਾਣਾ. ਦੇਖਣਾ. ਚੁਗਣਾ। ੮ ਡਿੰਗ. ਈਸ. ਹਲ ਦੀ ਲੀਕ. ਓਰਾ. ਸਿਆੜ.

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ. East India Company. ਇਸ ਨਾਉਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਫ੍ਰਾਂਸ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ.

ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪਨੀ ਸਨ ੧੬੦੪ ਵਿੱਚ ਬਣੀ,ਅਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ੩੧ ਦਿਸੰਬਰ ਸਨ ੧੬੦੦ ਨੂੰ ੭੨੦੦੦ ਪੌਂਡ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਹੋਈ. ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਚੀਨ ਆਦਿ ਪੂਰਬੀ ਦੇਸਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ. ਸਨ ੧੬੧੦—੧੧ ਵਿੱਚ ਕਪਤਾਨ ਹਿੱਪਨ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਕੋਠੀ ਖੋਲ੍ਹੀ.

ਸਨ ੧੬੧੨ ਵਿੱਚ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲੈਕੇ ਸਨ ੧੬੧੩ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਫੈਕਟਰੀ ਖੋਲੀ. ਫੇਰ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਤੋਂ ਸਨ ੧੬੩੪ ਵਿੱਚ ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ ਦੋ ਕਾਰਖਾਨੇ ਖੋਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ. ਸਨ ੧੬੬੮ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਚਾਰਲਸ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਚਾਰਲਸ ਨੂੰ ਪੁਰਤਗਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਹੇਜ (ਦਾਜ)ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੇਮਸ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਨ ੧੬੯੦ ਵਿੱਚ ਜਹਾਜਾਂ ਦੇ ਬੇੜੇ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨਿਕਲਸਨ ਨੂੰ ਸੁਰਖ੍ਯਾ ਅਤੇ ਮੁਲਕਗੀਰੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ, ਜੋ ੧੨ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ, ੨੦੦ ਤੋਪਾਂ, ੬੦੦ ਸਿਪਾਹੀ ਲੈਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੁੱਜਾ. ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਲਈ. ਸਨ ੧੬੯੮ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨਗਰ ਖਰੀਦੇ. ਫੋਰਟਵਿਲੀਯਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ. ਸਨ ੧੭੫੭ ਵਿੱਚ ਕਲਾਇਵ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨਵਾਬ ਸਿਰਾਜੁੱਦੌਲਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਬਹੁਤ ਮੁਲਕ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤਾ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੇਕ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਜਮਾਏ. ਸਨ ੧੭੭੨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਲੀਮੇਂਟ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੁੰਡਾ ਰੱਖਣਾ ਨੀਅਤ ਕੀਤਾ. ਸਨ ੧੭੮੪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੇ. ਅੰਤ ਸਨ ੧੮੫੮ ਵਿੱਚ ਪਾਰਲੀਮੇਂਟ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕ੍ਵੀਨ ਵਿਕਟੋਰੀਆ (Queen Victoria) ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਨ ੧੮੭੭ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ (Empress) ਪਦਵੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਈ.

ਈਸਫਜਈ. ਦੇਖੋ, ਈਸਬਜਈ.

ਈਸਬਗੋਲ. ਫ਼ਾ اسپغول ਅਸਪਗ਼ੂਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਦਵਾਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਹੈ. ਹਕੀਮ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਮਰੋੜੇ (ਪੇਚਿਸ਼) ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਇਮ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਅ਼ بزرقطونا ਬਜ਼ਰਕ਼ਤੂਨਾ L.Plantango isphagula.

ਈਸਬਜਈ. ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਜਾਤਿ. "ਈਸਬਜਈ ਬਡੋ ਦਲ ਏਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਈਸਾਜ਼ਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹੈ.

ਈਸਰ ਅਥਵਾ **ਈਸਰੁ.** ਸੰ. ਈਸ਼੍ਵਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਐਸ਼੍ਵਰ੍ਯ ਵਾਲਾ. ਕਰਤਾਰ. ਜਗਤਨਾਥ। ੨ ਸ਼ਿਵ. "ਈਸਰੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੇਵਦੇ ਅੰਤੁ ਤਿਨ੍ਹੀ ਨ ਲਹੀਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩) ੩ ਇੱਕ ਖਾਸ ਯੋਗੀ, ਜੋ ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੇ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੀ. "ਬੋਲੈ ਈਸਰੁ ਸਤਿ ਸਰੂਪ."(ਵਾਰ ਰਾਮ ੧,ਮ: ੧) ੪ ਰਾਜਾ."ਬਰਨ ਅਬਰਨ ਰੰਕੁ ਨਹੀ ਈਸਰੁ." (ਬਿਲਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੫ ਮਾਲਿਕ. ਸ੍ਵਾਮੀ। ੬ ਸ਼ਕਤਿ ਅਤੇ ਵਿਭੂਤਿ ਵਾਲਾ.

ਈਸਰ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਅਗਮਪੁਰ। ੨ ਬਾਂਗਰ ਦੇ ਸੀਹੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਪੰਥਰਤਨ, ਜੋ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਮਿਸਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਵਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ. ਵਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਰਮਵੀਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੱਤ ਫੱਟ ਲੱਗੇ ਸਨ. ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ.

ਈਸਰਾਸਤ੍ਰ. ਵਿ–ਈਸ਼੍ਵਰ–ਅਸਤ੍ਰ. ਸ੍ਵਾਮੀ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਕ੍ਰਿਸਨਬੱਲਭਾ ਪ੍ਰਥਮ ਕਹਿ ਈਸਰਾਸਤ੍ਰ ਕਹਿ ਅੰਤ." (ਸਨਾਮਾ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਆਰੀ (ਜਮੁਨਾ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਫਾਸੀ (ਪਾਸ਼).

ਈਸਰੁ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ। ੨ ਈਸ਼੍ਵਰਤ੍ਵ. ਸ੍ਵਾਮੀਪੁਣਾ.

ਈ਼ਸਵੀ. ਅ਼ عیسوی ਵਿ–ਈ਼ਸਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਈ਼ਸਾ ਦਾ. ਜਿਵੇਂ–ਈਸਵੀ ਸਨ.

ਈ਼ਸਵੀ ਸਨ. ਸੰਗਯਾ–ਈਸਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸਾਲ, ਜੋ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੫੭ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ.* ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਈ਼ਸਵੀ ਸਨ ਲਿਖਣ ਸਮੇ ਏ. ਡੀ. (A.D.) ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਲੈਟਿਨ (Latin) ਪਦ Anno-Domini ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦਾ ਸਾਲ. Anno (ਸਾਲ) Domini (ਸਾਡਾ ਸ੍ਵਾਮੀ). ਜੇ ਈ਼ਸਵੀ ਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਉਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ–ਬੀ. ਸੀ. (B.C.) ਜੋ Before Christ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਈ਼ਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ.

ਈਸੜੂ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਨਾ, ਤਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਸਮੇ ਇਹ ਨਾਭਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੀ.

ਈ਼ਸਾ. عیسےٰ Jesus. ਇਹ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਯੂਸਫ ਨਾਮੇ ਤਰਖਾਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ.†

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ (Mary) ਨਾਮਕ ਕੁਆਰੀ ਕੰਨਯਾ ਨੂੰ ਜਬਰਾਈਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਆਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਵੇਂਗੀ, ਅਤੇ ਬੈਤਲਹਮ (Bethlehem)‡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪੁਤ੍ਰ ਜਣੇਗੀ. ਸੋ ਇਸ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਮਤ ੫੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿੱਚ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ. ਕ਼ੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਈ਼ਸਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਕੁਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੈਂ ਕੁਆਰੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਜਣਿਆ? ਮੇਰੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਓ. ਇਸ ਤੇ ਬਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣਾ ਦੱਸਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਕੀਤਾ. (ਦੇਖੋ, ਕ਼ੁਰਾਨ, ਸੂਰਤ ਮਰਿਯਮ, ਆਯਤ ੨੭ ਤੋਂ ੩੧)

ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਦੀ ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਨਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜੌਨ (John) ਤੋਂ ਬਪਤਿਸਮਾ (Baptism) ਲਿਆ. ੩੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਚੇਲੇ ਬਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੧੨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਨੇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੇ ਪੈਗੰਬਰ ਈਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਈ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾਏ, ਪਰੰਤੂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਪੁਰ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਅਤੇ ਉਸ ਮਤ ਦੇ ਧਰਮ ਆਗੂ ਈਸਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਗਏ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਰੂਸਲਮ (Jerusalem) ਦਾ ਵਡਾ ਮਹੰਤ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਵੇਖਕੇ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਈਸਾ ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਕੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੇਅਮਨੀ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤੀ ਪਾਈਲੇਟ (Pilate) ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਭਾਵੇਂ ਜੱਜ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਈਸਾ ਨਿਰਪਰਾਧ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਪੁਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੀਰੋਡ (Herod) ਪਾਸ ਚਾਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਈਸਾ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ. ਇਸ

* ਈਸਵੀ ਸਨ ਮਿਥਣ ਵੇਲੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਛੀ ਦਿਨ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ. ਸਹੀ ਹਿਸਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਈਸਵੀ ਸਨ ੪ ਬੀ. ਸੀ. ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੜ ਬੜ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸ ਭੁੱਲ ਦਾ ਸੋਧਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਇਸ ਸਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ੫੩੨ ਏ. ਡੀ. ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਹੈ.

† ਦੇਖੋ, Swinton's outlines of the worlds History p.189.

‡ ਇਹ ਨਗਰ ਪੈਲਸਟਾਈਨ ਵਿੱਚ ਜਰੂਸਲਮ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ.

ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ✝ ਇਸ ਆਕਾਰ ਦੀ ਸੂਲੀ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਖਾਂ ਗੱਡਕੇ ਈਸਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਕਬਰ ਜਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਹ਼ਜ਼ਰਤ ਈ਼ਸਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ੩੩ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ.

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਫੇਰ ਜੀ ਉੱਠਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋਪ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਲੀ ਦਿੱਤੀ.

ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਲੀਬ (Cross) ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ. ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇਕੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਪ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਪੁਰ ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਉਣਗੇ, ਓਹ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਜਾਣਗੇ। ੨ ਦੇਖੋ, ਈਸ। ੩ ਸੰ.ਈਸ਼ਾ. ਦੁਰਗਾ. ਦੇਵੀ। ੪ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੫ ਸ਼ਕਤਿ. ਤਾਕਤ। ੬ ਹਲ ਦਾ ਲੰਮਾ ਡੰਡਾ। ੭ ਗੱਡੇ ਗੱਡੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਹੀਏ ਦਾ ਤੀਰ, ਜੋ ਨਾਭਿ ਅਤੇ ਪੁੱਠੀ ਦੇ ਮੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਈ਼ਸਾਈ. ਫ਼ਾ عیسائی ਵਿ—ਈ਼ਸਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਈ਼ਸਾ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪੈਰੋ (ਅਨੁਗਾਮੀ). Christian.

ਈ਼ਸਾ ਖ਼ਾਨ. ਇੱਕ ਮੰਝ ਜਾਤੀ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਕੁਝ ਚਿਰ ਦੁਆਬੇ ਦਾ ਹਾਕਮ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਨੇ ਲਗਦੀ ਵਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬੈਰਾੜ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਾ.

ਈਸਾਖ਼ੇਲ. ਉਸਮਾਨ ਖ਼ੇਲ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖ਼। ੨ ਹੋਰ ਕਈ ਪਠਾਣ ਗੋਤ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾਂ ਭੀ ਈਸਾਖੇਲ ਹਨ.

ਈਸਾਨ. ਸੰ. ਈਸ਼ਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ. ਰੁਦ੍ਰ। ੨ ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਉਪਦਿਸ਼ਾ। ੩ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ.

ਈਸ਼ਿਨੀ. ਦੇਖੋ, ਏਸਨਿ ੨.

ਈਸੁ, ਈਸੁਰ, ਈਸੁਰੁ } ਦੇਖੋ, ਈਸਰ। ੨ ਐਸ਼੍ਵਰਯ ਵਾਲਾ. ਧਨੀ। ੩ ਰਾਜਾ. "ਰੰਕ ਨਹੀ ਈਸੁਰੁ." (ਬਿਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਈਸੈ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਨੂੰ। ੨ ਈਸ਼੍ਵਰ ਤੋਂ. "ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੈ ਈਸੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੇ. "ਨਹਿ ਨੈਣ ਦੀਸੈ ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਈਸੈ ਛੋਡਿ ਮਾਇਆ ਚਾਲਿਆ." (ਜੈਤ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਈਸ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ.

ਈਸ੍ਰਨਿ, ਈਸ੍ਰਣੀ, ਈਸ੍ਰਨੀ } ਸੰਗਯਾ—ਈਸ਼੍ਵਰ (ਰਾਜਾ) ਦੀ ਅਨੀਕਨੀ (ਫ਼ੌਜ). ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਈਸ਼੍ਵਰ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ.

ਈਹ. ਸੰ. ਈਹ੍. ਧਾ—ਯਤਨ ਕਰਨਾ. ਉੱਦਮ ਕਰਨਾ. ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ.

ਈਂਹਮ. ਫ਼ਾ ایں ہم ਇਹ ਭੀ. ਅਯੰ ਅਪਿ.

ਈਹਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. "ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਸਨ ਕੀ ਮਨ ਮਹਿ ਈਹਾ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਹ਼ਰਕਤ. ਚੇਸ਼੍ਟਾ। ੩ ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਥੇ. ਦੇਖੋ, ਈਹਾਂ. "ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਈਹਾਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਥੇ. ਇਸ ਥਾਂ. ਯਹਾਂ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਹਾਂ ਸੁਖ ਆਗੈ ਗਤਿ ਪਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਈਹਾਂ ਊਹਾਂ. ਇੱਥੇ ਉੱਥੇ। ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਹਾਂ ਊਹਾਂ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਈਕ. ਵਿ—ਏਕ. ਇੱਕ. ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ (ਅਦੁਤੀ). "ਵਰਤਹਿ ਸਭ ਮਹਿ ਈਕ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪)

ਈਕੜੇ. ਦਖ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ. ਇਸ ਤ਼ਰਫ਼. ਇਸ ਪਾਸੇ.

ਈਕ. ਸੰ. ਈਕ੍ਸ਼੍. ਧਾ—ਦੇਖਣਾ. ਉਡੀਕਣਾ.

ਈਕਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਜਿਰ. ਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ.

ਈਕਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦਰਸ਼ਨ. ਦੇਖਣਾ। ੨ ਵਿਚਾਰ. ਜਾਂਚ। ੩ ਨੇਤ੍ਰ. ਅੱਖ.

ਈਖ. ਦੇਖੋ, ਇੱਖ. "ਸਬਦ ਰਤੇ ਮੀਠੇ ਰਸ ਈਖ." (ਗਉ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਈਕ। ੩ ਸੰ. ਈਖ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ.

ਈਖਣਾ. ਸੰ. ਏਸ਼ਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. ਰੁਚੀ। ੨ ਢੂੰਢ. ਤਲਾਸ਼. ਭਾਲ.

ਈਖਤ, ਈਖਦ. ਸੰ. ਈਸ਼ਤ੍. ਵਿ—ਅਲਪ. ਥੋੜਾ. "ਨਹਿ ਸੁਧ ਈਖਦ ਰਹੀ ਸਰੀਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਈਖਨ. ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਈਕਣ. "ਪਿਖੈ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਸੁਖ ਲਹਿ ਈਖਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਈਸ਼ਣ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛੇਤੀ. ਜਲਦ.

ਈਖਨਾ. ਦੇਖੋ, ਈਖਣਾ.

ਈਂਗਰ, ਈਂਗੁਰ. ਸੰ. ਹਿਙ੍ਗੁਲ—ਹਿੰਗੁਲ. ਸਿੰਗਰਫ. ਖਾਨਿ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਪਾਰੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਚਟਕੀਲਾ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਬਿੰਦੀ (ਤਿਲਕ) ਮੱਥੇ ਪੁਰ ਸ਼ੋਭਾ ਲਈ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ. "ਈਂਗਰ ਕੀ ਬਿੰਦੁਰੀ ਜੁ ਬਿਰਾਜੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਇਹ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. L. Sulphunatum Hydrargyrium.

ਈਘਾਂ, ਈਘੇ, ਈਂਘੇ, ਈਘੈ, ਈਂਘੈ. ਬਾਂਗਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਈਂ (ਇਹ) ਘਾਂ (ਦਿਸ਼ਾ). ਏਥੇ. ਇਧਰ. ਇਸ ਪਾਸੇ. ਇਸ ਓਰ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਈਘੈ ਊਘੈ, ਈਂਘੈ ਊਂਘੈ. ਏਧਰ ਓਧਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ. "ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਊਘੈ ਸਰਗੁਨ ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਈਚਿਨੀ, ਈਂਚੁਨੀ. ਫ਼ਾ ایں چنیں ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸਾ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ. ਐਹੋ ਜੇਹਾ. "ਮਮ ਈਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਈਛਨ. ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਈਕਣ. "ਪੌਂਛਤ ਈਛਨ ਸੂੱਛਾਨਨ ਛਬਿ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਈਜਾ. ਅ਼ ایذا ਈਜ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਸ਼੍ਟ ਪਹੁਚਾਉਣਾ.

ਈਜਾਦ. ਅ਼ ایجاد ਸੰਗਯਾ—ਕਾਢ. ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼.

ਈਟ, ਈਂਟ, ਈਟਿਕਾ. ਸੰ. ਇਸ਼੍ਟਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਟ. "ਮਤ ਕੋਊ ਮਾਰੈ ਈਂਟ ਢੇਮ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ)

ਈਟੀ. ਸਿੰਧੀ. ਈਂਟੀ. ਸੰਗਯਾ—ਜੌਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਕਾਠ ਦੀ ਗੁੱਲੀ, ਜੋ ਪੰਜ ਛੇ ਇੰਚ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਡੇਢ ਦੋ ਇੰਚ ਮੱਧ ਭਾਗ ਤੋਂ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਰਿੜਕਣ ਦੀ ਰੱਸੀ (ਨੇਤ੍ਰ) ਦੇ ਸਿਰੇ ਬੱਧੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਪੁਰ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਈਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜਕੇ ਨੇਤ੍ਰਾ ਮਧਾਣੀ ਨੂੰ ਲਪੇਟਕੇ ਘੁਮਾਈਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੱਖਣ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. "ਇਹੁ ਮਨੁ ਈਟੀ ਹਾਥਿ ਕਰਹੁ ਫੁਨ ਨੇਤ੍ਰਉ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ਮਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੈਣਾ (ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ) ਈਟੀਆਂ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਨਿਰਾਲਸ ਹੋਣਾ ਨੇਤ੍ਰਾ ਬਣਾਓ.

ਈਠ, ਈਠਾ. ਸੰ. ਇਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਲੋੜੀਂਦਾ. ਪਿਆਰਾ. ਦੇਖੋ, ਇਸਟ. "ਈਠ ਮੀਤ ਕੋਊ ਸਖਾ ਨਾਹਿ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੫) ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ। ੨ ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ. "ਸੁਨਹਿ ਨਾਰਿ ਨਰ ਲਾਗਹਿਂ ਈਠੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਈੜ੍. ਸੰ. ਧਾ—ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ (ਉਸਤਤਿ) ਕਰਨਾ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼

ਕਰਨਾ.

ਈਡਕ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਨਗਾਰਾ. ਧੌਂਸਾ.

ਈਡੁਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪਿੰਜਣੀ. ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਗਿੱਟੇ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰਲਾ ਲੱਤ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਭਾਗ। ੨ ਇੰਨੂ. ਵਸਤ੍ਰ ਰੱਸੀ ਆਦਿਕ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗੋਲ ਚੱਕ੍ਰ, ਜੋ ਸਿਰ ਪੁਰ ਰੱਖਕੇ ਘੜਾ ਆਦਿਕ ਉਠਾਈਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਈਨੂ.

ਈਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਤ੍ਰ. ਇਧਰ. ਇਸ ਤਰਫ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਨਾਮ ਏਕ ਅਧਾਰ ਭਗਤਾ ਈਤ ਆਗੈ ਟੇਕ." (ਗੂਜ ਮਃ ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਈਤਿ.

ਈਤ ਊਤ, ਈਤਹਿ ਊਤਹਿ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ ਓਧਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ। ੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਤ ਊਤ ਨਹੀਂ ਬੀਛੁੜੈ." (ਧਨਾ ਮਃ ੫) "ਈਤਹਿ ਊਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ." (ਆਸਾ ਮਃ ੫)

ਈਤਿ, ਈਤੀ ਸੰ. ਈਂਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਖੇਤੀ ਨਾਸ਼ਕ ਵਿਘਨ. ਐਸਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਜਿਸ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ. ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਛੀ, ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਈਤਿ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:—

(ੳ) ਬਹੁਤ ਮੀਂਹ.

(ਅ) ਮੀਂਹ ਦਾ ਨਾ ਪੈਣਾ.

(ੲ) ਚੂਹਿਆਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ.

(ਸ) ਟਿੱਡ(ਆਹਨ-ਸ਼ਲਭ) ਤੋਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਆਦਿਕ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਾਦਾ ਹੋਣਾ.

(ਹ) ਗੜੇ—ਉਪਲ.

(ਕ) ਗ਼ਨੀਮ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਖੇਤੀਆਂ ਵਿੱਚਦੀਂ ਗੁਜ਼ਰ.

(ਖ) ਤੇਲਾ ਕੁੰਗੀ ਆਦਿਕ ਰੋਗ. "ਸਪਤ ਈਤਿ ਕੋ ਭੀਤਿ ਨ ਪਾਵਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਝਗੜਾ. ਫਿਸਾਦ। ੩ ਛੂਤ ਦਾ ਰੋਗ. ਡਾਕੀ, ਪਲੇਗ ਆਦਿ.

ਈ਼ਦ. ਅ਼. عید ਸੰਗਯਾ—ਉਤਸਵ. ਤਯੋਹਾਰ. ਪਵੑ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਰਵ ਇਹ ਹਨ :—

(੧) ਈ਼ਦੁਲਫ਼ਿਤ਼ਰ. عیدالفطر ਵ੍ਰਤ ਉਪਾਰਣ ਦਾ ਤ੍ਯੋਹਾਰ. ਰਮਜ਼ਾਨ ਦੇ ਰੋਜ਼ੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਨਵੇਂ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਹ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

(੨) ਈ਼ਦੁਲਅਜ਼ਹ਼ਾ عیدالاضحیٰ ਕ਼ੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਤਯੋਹਾਰ. ਮਹੀਨੇ ਜ਼ੁਅਲਹਿੱਜਾਹ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਪਰਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਕ਼ੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ. ਕ਼ੁਰਬਾਨ ਕੀਤੇ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ, ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਗਊ ਦੀ ਕ਼ੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਬਕਰਹ ਈ਼ਦ" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਅ਼ਰਬੀ ਵਿੱਚ ਬਕਰਹ ਨਾਉਂ ਗਊ ਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਈ਼ਦ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਈ਼ਦੁਲ ਕਬੀਰ" (ਵੱਡੀ ਈ਼ਦ) ਭੀ ਹੈ. "ਜਾਕੇ ਈਦਿ ਬਕਰੀਦਿ ਕੁਲ ਗਊ ਰੇ ਬਧ ਕਰਹਿ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

੩ ਸ਼ਬੇ ਬਰਾਤ. شب برات ਸ਼ਅ਼ਬਾਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਰਾਤ. ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ. ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਕੇ ਕ਼ੁਰਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਕੂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਚਾਹੀਏ. ਇਸ ਰਾਤ ਖ਼ੁਦਾ, ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਵਹੀ (ਰਜਿਸਟਰ) ਪੁਰ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਅੱਜ ਕਲ ਇਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ.

੪ ਨੌਰੋਜ਼. نوروز ਨਵਾਂ ਦਿਨ. ਹਿਜਰੀ ਸਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ. ਨੌਰੋਜ਼ ਦਾ ਉਤਸਵ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਭਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.*

੫ ਆਖ਼ਿਰੀ ਚਹਾਰ ਸ਼ੰਬਹ. آخری چہار شنبہ ਸਫ਼ਰ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਅਖ਼ੀਰੀ ਬੁਧਵਾਰ. ਇਸ ਦਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਰੋਗ ਹੋਕੇ ਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ.

੬ ਲੈਲਤੁੱਰ ਗ਼ਾਇਬ. لیلۃالرغائب ਫ਼ਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਤ. ਰਜਬ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵ੍ਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ.

੭ ਮੌਲੂਦ. مولود ਤਵੱਲਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਨ. ਰਬੀਉਲ ਅੱਵਲ ਦੀ ੧੨ ਵੀਂ ਤਾਰੀਖ, ਇਸ ਦਿਨ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ.

* ਪਾਰਸੀਆਂ ਦਾ ਨੌਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਹੈ.

ਈਦਗਾਹ. ਫ਼ਾ عیدگاہ ਸੰਗਯਾ—ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਉਹ ਮਸਜਿਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ.

ਈਦਿ. ਈਦ ਪੁਰ. ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ. ਦੇਖੋ, ਈਦ ੨.

ਈਦ੍ਰਿਸ, ਈਦ੍ਰਿਕ ਸੰ. ਈਦ੍ਰਸ਼. ਈਦ੍ਰਕ੍. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹਾ. ਇਸ ਮਾਨਿੰਦ। ੨ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ.

ਈਧਨ, ਈਧਨੁ, ਈਂਧਨ ਦੇਖੋ, ਇੰਧਨ. "ਈਧਨੁ ਕੀਤੋਮੂ ਘਣਾ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਈਧਨੁ ਅਧਿਕ ਸਕੇਲੀਐ ਭਾਈ, ਪਾਵਕੁ ਰੰਚਕ ਪਾਇ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਈਧਨ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰੁ. ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:—

(੧) ਈਧਨ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰੁ ਭਾਗੈ.
(੨) ਮਾਟੀ ਕਉ ਜਲੁ ਦਹਦਿਸ ਤਿਆਗੈ.
(੩) ਊਪਰਿ ਚਰਨ ਤਲੈ ਆਕਾਸੁ.
(੪) ਘਟਿ ਮਹਿ ਸਿੰਧੁ ਕੀਓ ਪਰਗਾਸੁ. ×××
(੫) ਪ੍ਰਥਮੈ ਮਾਖਨੁ ਪਾਛੈ ਦੂਧੁ.
(੬) ਮੈਲੂ ਕੀਨੋ ਸਾਬੁਨੁ ਸੂਧੁ.
(੭) ਭੈ ਤੇ ਨਿਰਭਉ ਡਰਤਾ ਫਿਰੈ.
(੮) ਹੋਦੀ ਕਉ ਅਣਹੋਦੀ ਹਿਰੈ.
(੯) ਦੇਹੀ ਗੁਪਤ ਬਿਦੇਹੀ ਦੀਸੈ. ××
(੧੦) ਠਗਣਹਾਰ ਅਣਠਗਦਾ ਠਾਗੈ.
(੧੧) ਬਿਨੁ ਵਖਰ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਉਠਿ ਲਾਗੈ.
(ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ:—

(੧) ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਤੋਂ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪਰੇ ਨੱਠਦੀ ਹੈ.

(੨) ਸਖ਼ਤੀ ਅਤੇ ਸੁਸਤੀ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਦ੍ਰਵਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ (ਭਾਵ—ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ) ਤਿਆਗਦਾ ਹੈ.

(੩) ਸੇਵਕਭਾਵ ਨੇ ਉੱਚਤਾ ਪਾਈ ਹੈ, ਹੌਮੈ ਹੇਠਾਂ ਆਗਈ ਹੈ.

(੪) ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ.

(੫) ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਤੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬੀ ਇਲਮ ਪਿੱਛੋਂ.

(੬) ਨੀਚ ਅਤੇ ਤੁੱਛ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਧਾਰਕ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

(੭) ਜੋ ਭੈ ਨਾਲ ਡਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਨਿਰ-ਭੈ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

(੮) ਜਗਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ (ਭਾਵ—ਅਸੱਤ ਭਾਵਨਾ) ਮਿਟਾ ਰਹੀ ਹੈ.

(੯) ਦੇਹੀ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਹੋਇਆ ਵਿਦੇਹੀ (ਆਤਮਾ) ਦਾ ਸਾਖਜ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹਿਆ ਹੈ.

(੧੦) ਜਗਤ ਨੂੰ ਠਗਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਠਗਾਈ ਖਾਣ ਵਾਲਾ (ਆਤਮ-ਗ੍ਯਾਨੀ) ਠਗਦਾ ਹੈ.

(੧੧) ਜੋ ਵਸਤੁ ਵਖਰ (ਵਿਕ੍ਰਯ—ਵੇਚਣ ਯੋਗ੍ਯ) ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰੰਵਾਰ ਜਤਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਈਧਨਿ. ਇੰਧਨ (ਬਾਲਣ) ਨਾਲ. "ਜਿਉ ਪਾਵਕੁ ਈਧਨਿ ਨਹੀ ਧ੍ਰਾਪੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਈਧਨੁ. ਦੇਖੋ, ਈਂਧਨ.

ਈਨ. ਫ਼ਾ آئین ਆਈਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਯਮ. ਕਾਇਦਾ। ੨ ਕਾਨੂਨ। ੩ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ.

ਈਨ ਹਯਾਤ. ਫ਼ਾ آئین حیات ਆਈਨ ਹ਼ਯਾਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹ਼ਯਾਤ (ਜੀਵਨ) ਭਰ ਲਈ ਨਿਯਮ। ੨ ਉਹ ਗੁਜਾਰਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਮਿਲੇ.

ਈਨੂ. ਇੰਨੂ. ਦੇਖੋ, ਈਂਡੂਰੀ ਅਤੇ ਏਂਡੂਆ. "ਈਨੂ ਗਾਗਰ ਤਰੇ ਟਿਕਾਵਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਈਪਸਾ. ਸੰ. ਈਪ੍ਸਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਛਾ. ਚਾਹ. ਕਾਮਨਾ. ਅਭਿਲਾਖਾ.

ਈਭੈ. ਡਿੰਗ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸਪਾਸੇ. ਇੱਥੇ. ਇਸ ਤਰਫ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਈਭੈ ਊਭੈ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਏਧਰ ਓਧਰ. ਏਥੇ ਓਥੇ।

੨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਈਥੈ ਬੀਠਲੁ ਊਥੈ ਬੀਠਲੁ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਈਮਾ. ਅ਼ ایما ਇਸ਼ਾਰਾ.

ਈਮਾਂ, ਈਮਾਨ, ਈਮਾਨੁ ਅ਼ ایمان ਸੰਗਯਾ—ਮੰਨ ਲੈਣਾ. ਯਕ਼ੀਨ ਕਰਨਾ. ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. "ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣ ਈਮਾਨ ਜੰਮਾਇਲੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਧਰਮ.

ਈਮਾਂ ਪਰਸ੍ਤੀ. ਫ਼ਾ ایمان پرستی ਸੰਗਯਾ—ਧਰਮ ਪਾਲਨ. ਈਮਾਨ ਪੁਰ ਚੱਲਣਾ.

ਈਮਾਂ ਫ਼ਗਨ. ਫ਼ਾ ایمان فگن ਵਿ—ਈਮਾਨ ਫੈਂਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਧਰਮ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ.

ਈਰ. ਸੰ. ਈਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੌਣ. ਹਵਾ। ੨ ਹਰਕਤ. ਪ੍ਰੇਰਣਾ। ੩ ਈਰ੍. ਧਾ—ਹੱਕਣਾ. ਧਕੇਲਨਾ. ਜਾਣਾ. ਪ੍ਰੇਰਣ ਕਰਨਾ.

ਈਰਖ, ਈਰਖਾ ਸੰ. (ਈਰ੍. ਧਾ—ਈਰਖਾ ਕਰਨਾ) ਈਰ੍ਸਾ. ਈਸ਼੍ਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਡਾਹ. ਹਸਦ. ਦ੍ਵੇਸ਼. "ਸੁਆਦ ਬਾਦ ਈਰਖ ਮਦ ਮਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਈਰਜ. ਫ਼ਾ ایرج ਫ਼ਰੀਦੂਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਲਾਇਤ ਦਾ ਨਾਉਂ ਈਰਾਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਤੂਰਜ.

ਈਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਕੇਲਨਾ. ਚਲਾਉਣਾ. ਹੱਕਣਾ। ੨ ਨਿਚੋੜਨਾ। ੩ ਕਥਨ. ਬਿਆਨ. ਦੇਖੋ, ਈਰ.

ਈਰਾਨ. ਫ਼ਾ ایران ਦੇਖੋ, ਈਰਜ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸ.

ਈਰਾਨੀ. ਫ਼ਾ ایرانی ਵਿ—ਫ਼ਾਰਸ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਸੀ। ੩ ਈਰਾਨ ਦੀ ਬੋਲੀ.

ਈਰਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਨਿਚੋੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਈਵੜੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਈੜੀ ਅੱਖਰ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਵਰਣ. "ਈਵੜੀ ਆਦਿਪੁਰਖ ਹੈ ਦਾਤਾ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ੲ.

ਈਂਵੇ, ਈਂਵੇਂ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਂਵੇਂ. ਯੌਂਹੀ. ਵ੍ਰਿਥਾ। ੨ ਐਸੇ. ਇਉਂ. ਇਸ ਤਰਾਂ.

ਈੜ. ਸੰ. ਈਡ—ਈਡ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼.

ਈੜੀ. ਦੇਖੋ, ੲ ਅਤੇ ਈਵੜੀ.

ਏ. ਸਰਵ—ਵੇ. ਉਹ। ੨ ਇਹ. ਯਹ. "ਮਾਈ! ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਬਸਿ ਨਾਹਿ। ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਬਿਖਿਅਨ ਕਉ ਧਾਵਤ, ਕਿਹਿ ਬਿਧਿ ਰੋਕਉ ਤਾਹਿ? ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਮਤਿ ਸੁਨਿ ਨਿਮਖ ਨਹੀ ਏ* ਬਸਾਵੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) ਇਹ ਮਨ ਨਿਮਖ ਮਾਤ੍ਰ ਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. "ਏ ਅਖਰ ਖਿਰਿ ਜਾਹਿਗੇ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੩ ਵ੍ਯ—ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਹੇ! "ਏ ਮਨ ਚੰਚਲਾ! ਚਤੁਰਾਈ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ." (ਅਨੰਦੁ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ। ੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਯਾ "ਹੈ" ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਏ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ-ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਏ.

ਏਉ. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ. ਏਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਉਂ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਐਸੇ. "ਭੂਲੀ ਮਾਲਨੀ! ਹੈ ਏਉ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਏਊ. ਸਰਵ—ਏਹ. "ਏਊ ਜੀਅ ਬਹੁਤ ਗ੍ਰਭਿ ਵਾਸੇ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਯਹੀ. ਇਹੀ.

ਏਆਣਾ. ਵਿ—ਅਣਜਾਣ. ਅਵਾਣ. ਅਗ੍ਯਾਨੀ. "ਅੰਧਾ ਲੋਕ ਨ ਜਾਣਈ ਮੂਰਖ ਏਆਣਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਬਾਲਕ.

ਏਆ਼ਨਤ. ਅ਼ اعانت ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ عیانت ਅ਼ਯਾਨਤ. ਤਾੜਨਾ. ਤੱਕਣਾ. ਖੋਜਣਾ.

ਏਇ. ਸਰਵ. ਇਹ. ਯਹ. "ਏਇ ਕਹਹਿ ਸਿਧਿ ਪਾਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਏਈ. ਸਰਵ—ਏਹੀ. ਯਹੀ. "ਏਈ ਸਗਲ ਵਿਕਾਰ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੩) "ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨)

---

* ਜੋ ਹੀਏ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਸਾਉਂਦਾ, ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ.

ਏਸ. ਸਰਵ–ਦੇਖੋ, ਇਸ. "ਏਸ ਨਉ ਹੋਰ ਥਾਉ ਨਾਹੀ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਈਸ਼. ਸ੍ਵਾਮੀ। ੩ ਵਿ–ਪੂਜ੍ਯ. ਇਸ਼੍ਟ. "ਕਾਹੂੰ ਮਹੇਸ ਕੋ ਏਸ ਬਖਾਨ੍ਯੋ." (੩੩ ਸਵੈਯੇ) "ਏਸਨ ਏਸ ਨਰੇਸਨ ਕੇ ਸੁਤ." (ਰਾਮਾਵ) ੪ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਸਿੰਘ" ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ, ਖੜਗੇਸ (ਖੜਗ ਸਿੰਘ), ਸਬਲੇਸ, ਅਣਗੇਸ ਆਦਿਕ. ਹੁਣ ਸਿੱਖਕਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਏਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਯਥਾ–"ਸੁਮੇਰੇਸ ਤੋਪ ਕੇ ਧੜਾਕੇ ਤਹਾਂ ਐਸੇ ਹੋਤ." ਦੇਖੋ, ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ.

ਏਸਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਈਸ਼ (ਰਾਜਾ) ਅਨਿ (ਫੌਜ). ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਈਸ਼ਿਨੀ. ਸ੍ਵਾਮਿਨੀ.

ਏਸ ਭੂ | ਏਸ ਭੂਅ } ਸੰਗ੍ਯਾ–ਭੂ–ਈਸ਼. ਭੂਪਤਿ. ਰਾਜਾ "ਸੁਤਾ ਤੈਂ ਏਸ ਭੂਅ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੯)

ਏਸਾ. ਵਿ–ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ। ੨ ਈਸ਼ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਅਤੇ ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਈਸ਼!

ਏਸੁ. ਦੇਖੋ, ਏਸ.

ਏਸੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਏਸ਼੍ਵਰਯ.

ਏਸੁਰ | ਏਸੁਰਣੰ } ਸੰ. ऐश्वर–ਐਸ਼੍ਵਰ. ਵਿ–ਸ੍ਵਾਮੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾ. ਰਾਜੇ ਦਾ. "ਰਣ ਗੱਜਿਯ ਕੇਤਕ ਏਸੁਰਣੰ." (ਕਲਕੀ) ਕਈ ਰਾਜ ਕਰਮਚਾਰੀ ਗੱਜੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਰਾਜ੍ਯ ਪਦਵੀ.

ਏਸ੍ਵਰ. ਦੇਖੋ, ਈਸਰ ਅਤੇ ਏਸ੍ਵਰਜਾ.

ਏਸ੍ਵਰਜ. ਦੇਖੋ, ਏਸ਼੍ਵਰਯ.

ਏਸ੍ਵਰਜਾ. ਯੌ–ਈਸ਼੍ਵਰ (ਰਾਜਾ) ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. "ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ ਏਸ੍ਵਰਜਾ ਬਰਿ ਜਬ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਏਸ਼੍ਵਰਯ. ਸੰ. ऐश्वर्य–ਐਸ਼੍ਵਰ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਈਸ਼੍ਵਰਪਨ. ਪ੍ਰਭੁਤਾ। ੨ ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦਾ। ੩ ਸਿੱਧਿ। ੪ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ। ੫ ਹੁਕੂਮਤ.

ਏਹ. ਸਰਵ–ਯਹ. ਇਹ। ੨ ਇਹ ਲੋਕ. "ਅੰਧੈ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ਨਾ ਤਿਸੁ ਏਹ ਨ ਓਹ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਕ੍ਰੋਧ.

ਏਹ ਓਹ. ਸਰਵ–ਇਹ ਉਹ. ਯਹ ਵਹ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ.

ਏਹ਼ਸਾਨ. ਅ਼. احسان ਸੰਗ੍ਯਾ–ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯਤਾ। ੨ ਉਪਕਾਰ.

ਏਹਰ | ਏਹੜ } ਵਿ–ਇਸ ਦਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਏਧਰ. ਇਸ ਪਾਸੇ.

ਏਹੜ ਤੇਹੜ. ਅਹੰਤਾ ਤ੍ਵੰਤਾ. ਮੈ ਅਤੇ ਤੇਰਾ. "ਏਹੜ ਤੇਹੜ ਛਡਿ ਤੂ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੁ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) ੨ ਇਸ ਦਾ ਤਿਸ ਦਾ.

ਏਹਾ. ਸਰਵ–ਇਹੋ. ਇਹੀ. "ਏਹਾ ਮਤਿ ਵਿਸੇਖ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨) ੨ ਵਿ–ਐਸਾ. ਅਜੇਹਾ.

ਏਹੀ. ਸਰਵ–ਯਹੀ. ਇਹੋ। ੨ ਵਿ–ਅਜੇਹੀ. ਐਸੀ.

ਏਹੁ. ਦੇਖੋ, ਏਹ.

ਏਹੋ. ਸਰਵ–ਯਹੀ. ਇਹੋ. "ਏਹੋ ਪਛੋਤਾਉ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਕੇਵਲ ਇਹ.

ਏਕ. ਵਿ–ਇੱਕ. "ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ." (ਬਸੰ ਰਾਮਾਨੰਦ) ੨ ਅਦੁਤੀ (ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ). "ਮਨਿ ਤਨਿ ਜਾਪਿ ਏਕ ਭਗਵੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਐਕ੍ਯ. ਏਕਾ. ਇੱਤਿਫਾਕ. ਮੇਲ ਜੋਲ। ੪ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਏਕੁ.

ਏਕਉ. ਵਿ–ਏਕ ਹੀ. ਇੱਕੋ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. "ਏਕਉ ਸਿਮਰਉ ਨਾਨਕਾ." (ਜਸਾ)

ਏਕ ਅੱਖਰੀ | ਏਕ ਅੱਛਰੀ } ਸੰ. एकाक्षरी. ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ.

੧ ਚੌਹਾਂ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਗੁਰੁ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼੍ਰੀ" ਭੀ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਣ–'ਹੈ–ਗੈ–ਲੈ–ਕੈ.' ਘੋੜੇ ਹਾਥੀ ਲੈਕੇ.

੨ ਮਹੀ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਏਕ ਅੱਖਰੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਮਹੀ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਲਘੁ ਇੱਕ ਗੁਰੁ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਅਜੈ—ਅਲੈ—ਅਭੈ—ਅਬੈ.' (ਜਾਪੁ)

੩ ਮ੍ਰਿਗੇਂਦ੍ਰ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ. ਮ੍ਰਿਗੇਂਦ੍ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਜਗਣ. ਉਦਾਹਰਣ—'ਅਗੰਜ—ਅਭੰਜ—ਅਲੱਖ—ਅਭੱਖ.' (ਜਾਪੁ)

੪ ਸ਼ਸ਼ੀ ਛੰਦ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਚਰਣਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਚੌਥਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਯਗਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.ਉਦਾਹਰਣ—'ਨ ਰਾਗੇ—ਨ ਰੰਗੇ—ਨ ਰੂਪੇ—ਨ ਰੇਖੇ.' (ਜਾਪੁ)

੫ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਾ ਛੰਦ ਰਚੀਏ, ਦੂਜਾ ਅੱਖਰ ਨਾ ਲਾਈਏ. ਛੰਦ ਚਾਹੋ ਕਿਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਪੰਜਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ. ਉਦਾਹਰਣ—"ਕੇਕੀ ਕੋਕ ਕੰਕ ਕੀ ਕੂਕ." ××× ਮੋਰ ਚਕਵਾ ਅਤੇ ਗਿੱਧ ਦੀ ਪੁਕਾਰ.

ਏਕ ਆਧ. ਵਿ—ਵਿਰਲਾ. "ਤੇਰਾ ਜਨ ਏਕ ਆਧ ਕੋਈ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਰਵ—ਕੋਈ ਇੱਕ.

ਏਕਸ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸ. "ਏਕਸ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਉ ਅਨੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਏਕਸਬਦ. ਵਿ—ਇੱਕ (ਅਦ੍ਵੈਤ) ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਵਾਕ੍ਯ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੁਸ਼ਬਦ. "ਏਕਸਬਦ ਇਕ ਭਿਖਿਆ ਮਾਗੈ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਏਕਸਬਦੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸਬਦੀ.

ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ. ਅਕਾਲਉਸਤਤਿ ਵਿੱਚ ੨੦੧ ਅੰਕ ਤੋਂ ੨੧੦ ਤੀਕ ਦਸ ਦੋਹਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌ ਦੋਹੇ ਮਤਿ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰੂਪ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ. ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਉੱਤਰ ਕਲਪੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਇਸ ਥਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ:—

ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਉਚਰ੍ਯੋ ਮਤਿ ਸਿਉ ਬੈਨ,
ਸਭ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਦੀਸ ਕ ਕਹੋ ਸਗਲ ਬਿਧਿ ਤੈਨ.

(ਮਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:—)

੧ ਕੋ ਆਤਮਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਕਹਿਂ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਕਿ ਬਿਚਾਰ,
ਕੌਨ ਧਰਮ, ਕੋ ਕਰਮ ਹੈ, ਕਹੋ ਸਗਲ ਬਿਸ੍ਤਾਰ.
੨ ਕਹਿਂ ਜੀਤਬ, ਕਹਿਂ ਮਰਨ ਹੈ, ਕਵਨ ਸੁਰਗ, ਕਹਿਂ ਨਰਕ,
ਕੋ ਸੁਘੜਾ, ਕੋ ਮੂੜ੍ਹਤਾ, ਕਹਾਂ ਤਰਕ, ਅਵਿਤਰਕ.
੩ ਕੋ ਨਿੰਦਾ, ਜਸ ਹੈ ਕਵਨ, ਕਵਨ ਪਾਪ, ਕਹਿਂ ਧਰਮ,
ਕਵਨ ਜੋਗ, ਕੋ ਭੋਗ ਹੈ, ਕਵਨ ਕਰਮ, ਅਪਕਰਮ.
੪ ਕਹੋ ਸੁ ਸ੍ਰਮ ਕਾਸੋਂ ਕਹੈਂ, ਦਮ ਕੋ ਕਹਾਂ ਕਹੰਤ,
ਕੋ ਸੂਰਾ, ਦਾਤਾ ਕਵਨ, ਕਹੋ ਤੰਤ ਕੋ ਮੰਤ.
੫ ਕਹਾਂ ਰੰਕ, ਰਾਜਾ ਕਵਨ, ਹਰਖ ਸੋਗ ਹੈ ਕੌਨ,
ਕੋ ਰੋਗੀ, ਰਾਗੀ ਕਵਨ, ਕਹੋ ਤੱਤ ਮੁਹਿ ਤੌਨ.
੬ ਕਵਨ ਰਿਸ਼੍ਟ, ਕੋ ਪੁਸ਼੍ਟ ਹੈ. ਕਹਿਂ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਕਿ ਵਿਚਾਰ,
ਕਵਨ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ, ਕੋ ਭ੍ਰਿਸ਼੍ਟ ਹੈ, ਕਹੋ ਸਗਲ ਵਿਸ੍ਤਾਰ.
੭ ਕਹਾਂ ਕਰਮ ਕੁਕਰਮ ਹੈ, ਕਹਾਂ ਭ੍ਰਮ ਕੋ ਨਾਸ,
ਕਹਾਂ ਚਿਤਨ ਕੀ ਚੇਸ਼ਟਾ, ਕਹਾਂ ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ.
੮ ਕਹਾਂ ਨੇਮ, ਸੰਜਮ ਕਹਾਂ, ਕਹਾਂ ਗ੍ਯਾਨ ਅਗ੍ਯਾਨ,
ਕੋ ਰੋਗੀ, ਸੋਗੀ ਕਵਨ, ਕਹਾਂ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਹਾਨ.
੯ ਕੋ ਸੂਰਾ, ਸੁੰਦਰ ਕਵਨ, ਕਹਾਂ ਜੋਗ ਕੋ ਸਾਰ,
ਕੋ ਦਾਤਾ, ਗ੍ਯਾਨੀ ਕਵਨ, ਕਹਿਂ ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ.
(ਅਕਾਲ)

ਮਤਿ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ—

੧ ਸਤ ਚਿਤ ਆਨੰਦ ਅਜ ਅਮਰ ਵ੍ਯਾਪਕ ਪਰਮ ਅਨੂਪ,
ਵਿਸ਼੍ਵਨਾਥ ਦੇਵਾਧਿਪਤਿ ਹੈ ਯਹ ਆਤਮ ਰੂਪ.
ਜੈਸੇ ਜਲ ਤੇ ਬੁਦਬੁਦਾ ਔਰ ਤਰੰਗ ਅਕਾਰ,
ਤੈਸੇ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਜਾਨੋ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਵਿਚਾਰ.
ਤਤ੍ਵਗ੍ਯਾਨ ਹਿਤ ਯਤਨ ਸਦ ਯਹੈ ਧਰਮ ਨਿਜ ਜਾਨ,
ਤਤਪਰ ਹੋ ਉਪਕਾਰ ਮੇ ਕਰਮ ਪਰਮ ਸ਼ੁਭ ਮਾਨ.
੨ ਸਦਾਚਾਰ ਅਰੁ ਯਸ਼ ਸਹਿਤ ਜੀਵਨ ਜੀਵਨ ਆਹਿ,
ਅਪਯਸ਼ ਔਰ ਵਿਕਾਰ ਯੁਤ ਜਿਯਨ ਮਰਨ ਜਗ ਮਾਹਿ.
ਮਨ ਕੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ੍ਵਰਗ ਹੈ ਨਰਕ ਦੇਹ ਅਭਿਮਾਨ,
ਪਰੈ ਨ ਵਸ਼ ਕਿਹ ਵਿਸ਼ਯ ਕੇ ਤਾਂਕੋ ਸੁਘੜਾ ਜਾਨ.
ਵਿਸ਼ਯਪਰਾਯਣ ਮੂੜ੍ਹ ਹੈ ਤਰਕ ਸੱਚ ਪਰਤੀਤਿ,
ਸੋ ਅਵਿਤਰਕ ਪਛਾਨੀਐ ਜੋ ਯਾਂਤੇ ਵਿਪਰੀਤਿ.
੩ ਭਗਨਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਨਿੰਦ ਹੈ ਅਰੁ ਰਣ ਪੀਠ ਦਿਖਾਨ,
ਸਤ੍ਯਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਵੀਰਤਾ ਯਹੈ ਜਗਤ ਯਸ਼ ਜਾਨ.
ਧਰਮਕਿਰਤ ਕੋ ਤ੍ਯਾਗਨੋ ਪਾਪ ਮਹਾਂ ਜਿਯ ਮਾਨ,
ਖੱਟ ਘਾਲਿਕੈ ਦੇਵਨੋ ਪੁੰਨ ਨ ਯਾ ਸਮ ਆਨ.

ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੇ ਚਿੱਤ ਕੀ ਲਗਨ ਕਹਾਵੈ ਜੋਗ,
ਦਾਸ਼ ਇੰਦ੍ਰਿਅਨ ਹੋਯਕੈ ਸੁਖ ਭੋਗਨ ਹੈ ਭੋਗ.
ਜਗ ਕੋ ਸੁਖਦਾਯਕ ਕ੍ਰਿਯਾ ਗੁਰੁਮਤ ਮੇ ਹੈ ਕਰਮ,
ਵਿਸ਼੍ਵ ਦੁਖਾਵਨ ਲੋਭ ਵਸ਼ਿ ਜਾਨੋ ਸੋ ਅਪਕਰਮ.
੪ ਮਨ ਵਸ਼ ਕਰਨੋ ਸਮ ਅਹੈ ਦਮ ਇੰਦ੍ਰਿਨ ਜੈਕਾਰ,
ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਨਜਾਯ ਹਿਤ ਲੜੈ ਸੁ ਸ਼ੂਰ ਵਿਚਾਰ.
ਦਾਤਾ ਵਿਦਯਾਦਾਨਿ ਹੈ ਅਰੁ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਉਦਾਰ,
ਸਤਯਨਾਮ ਅਰੁ ਵਾਹਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਨਿਰਧਾਰ.
੫ ਜਾਂਕੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਧਿਕ ਹੈ ਸੋਈ ਰੰਕ ਪਛਾਨ,
ਸੰਤੋਖੀ ਉਤਸਾਹ ਯੁਤ ਰਾਜਾ ਲੇਵੋ ਜਾਨ.
ਦੁਵਿਧਾ ਤਯਾਗਨ ਹਰਸ਼ ਹੈ ਚਿੰਤਾ ਜਾਨੋ ਸ਼ੋਕ,
ਰੋਗੀ ਵਿਸ਼ਯਾਸਕ੍ਤ ਹੈ ਰਾਗੀ ਚਿੱਤ ਅਰੋਕ.
੬ ਸਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਸੁ ਰਿਸ਼੍ਟ ਹੈ ਪੁਸ਼੍ਟ ਪਰਾਕ੍ਰਮਵਾਨ,
ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਰੁ ਸ੍ਵਪਨ ਵਤ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਦਸ਼ਾ ਲਿਹੁ ਜਾਨ.
ਮਾਨੁਸ਼ ਤਨ ਸਫਲੋ ਕਿਯੋ ਜਿਨ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਇ,
ਸੁਈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ, ਯਾਂਤੇ ਉਲਟ ਜਗ ਮੇ ਭ੍ਰਸ਼੍ਟ ਕਹਾਇ.
੭ ਸਦਾਚਾਰ ਜਗ ਕਰਮ ਹੈ ਦੁਰਾਚਾਰ ਅਪਕਰਮ,
ਗੁਰੁਸਿਖ੍ਯਾ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਗ੍ਯਾਨ, ਨਾਸ਼ ਹੈ ਭਰਮ.
ਮਾਯਾ ਕੇ ਸੰਯੋਗ ਕਰ ਚੇਤਨ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਜਾਨ,
ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਸੰਗਤ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇ ਤਿਮ ਅਚੇਸ਼ਟਾ ਮਾਨ.
੮ ਇਕਰਸ ਜਪ ਵ੍ਰਤ ਧਾਰਬੋ ਤਾਂਕੋ ਕਹਿਯੇ ਨੇਮ,
ਤ੍ਯਾਗ ਫਜੂਲੀ ਸਰਵਦਾ ਸੰਜਮ ਦਾਯਕ ਖੇਮ.
ਗ੍ਯਾਨ ਯਥਾਰਥ ਵਸ੍ਤੁ ਕੋ ਭਾਖਤ ਗ੍ਯਾਨੀ ਗ੍ਯਾਨ,
ਲਖਨ ਔਰ ਕੋ ਔਰ ਹੀ ਯਹੀ ਰੂਪ ਅਗ੍ਯਾਨ.
ਰੋਗੀ ਸਦਾ ਅਸੰਜਮੀ ਸੋਗੀ ਚਿੰਤਾਵਾਨ,
ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਅਰੁ ਛੂਤ ਕੋ ਤ੍ਯਾਗਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਹਾਨ.
੯ ਮਨਜੇਤਾ ਸੂਰਾ ਅਹੈ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਗੁਣਵਾਨ,
ਜਬ ਚਿਤ ਕੀ ਥਿਰਤਾ ਭਈ ਸਾਰ ਯੋਗ ਯਹ ਮਾਨ.
ਦਾਤਾ ਇਕ ਕਰਤਾਰ ਹੈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ,
ਜੋ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਪਸ਼ੁ ਨਰਨ ਤੁਰਤ ਬਨਾਵੈ ਦੇਵ.
ਗੁਰੁਮਤ ਅਨਮਤ ਸਤ੍ਯ ਕੋ ਖੋਜਨ ਅਹੈ ਵਿਚਾਰ,
ਭੇਡਚਾਲ ਕੀ ਅੰਧਗਤਿ ਜਾਨ ਲੇਹੁ ਅਵਿਚਾਰ.

ਏਕਸਾਰ. ਦੇਖੋ, ਇਕਸਾਰ.

ਏਕਸਿਧੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ, ਜੋ ਨਿਰਣੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਦੁਤੀ (ਲਾਸਾਨੀ) ਸਿੱਧ (ਸਾਬਤ) ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਏਕਸਿਧੁ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੧)

ਏਕ ਸੁਆਨ ਕੈ ਘਰਿ ਗਾਵਣਾ. ਵਾ—ਜਿਸ ਸ੍ਵਰ ਪ੍ਰਸ੍ਤਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਸ਼ਬਦ—"ਏਕ ਸੁਆਨ ਦੁਇ ਸੁਆਨੀ ਨਾਲਿ."—ਗਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖ੍ਯਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਘਰ.

ਏਕਸੂਤ. ਵਿ—ਸਹਿਮਤ. ਇੱਤਿਫਾਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਕ ਡੋਰੇ ਵਿੱਚ ਪਰੋਇਆ ਹੋਇਆ.

ਏਕਸੈ. ਇੱਕ ਨੂੰ. "ਸਭ ਲੋਕ ਸਲਾਹੇ ਏਕਸੈ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ੨ ਇੱਕ ਸ਼ਯ (ਵਸ੍ਤੁ).

ਏਕਚਕੁ, ਏਕਚੱਛੁ ਵਿ—ਇੱਕ ਚਕ੍ਸ਼ੁ (ਅੱਖ) ਵਾਲਾ. ਕਾਣਾ. "ਏਕਚੱਛੁ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨ ਰੀਝ ਰਹੇ ਮਹਾਰਾਜ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੪) ੨ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਸਭ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ। ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਕ੍ਰ. ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਜਯੰਤ. ਦੇਖੋ, ਜਯੰਤ। ੫ ਕਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਜਯੰਤ.

ਏਕਚਿੱਤ. ਵਿ—ਏਕਾਗ੍ਰ ਚਿੱਤ. ਸਿਥਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ. "ਏਕਚਿੱਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧ੍ਯਾਯੋ." (ਅਕਾਲ)

ਏਕਛਤ੍ਰ. ਵਿ—ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੈ. ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ. ਦੇਖੋ, ਇਕਛਤਰਾਜ.

ਏਕਡਾਲ. ਵਿ—ਉਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਬਜਾ (ਦਸ੍ਤਾ) ਅਲਗ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਤੂ ਫਲ ਅਤੇ ਕਬਜਾ ਇੱਕ ਹੀ ਲੋਹੇ ਦੇ ਢਲੇ ਅਥਵਾ ਘੜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ.

ਏਕਤ. ਸੰ. एकत्र—ਏਕਤ੍ਰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ. ਏਕਥੈ. "ਨੀਰੁ ਧਰਣਿ ਕਰਿ ਰਾਖੇ ਏਕਤ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਏਕਤ੍ਵ. ਦੇਖੋ, ਏਕਤਾ.

ਏਕਤਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਦੋ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ.

ਏਕਤਾ, ਏਕਤੁ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਤਾ. ਏਕਾ. ਏਕਤ੍ਵ. ਐਕ੍ਯ.

ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਪੀਰ ਮੇ ਸ਼ਰੀਰ ਮੇ ਨ ਭੇਦ ਰਾਖ
ਅੰਤਰ ਕਪਟ ਜੋ ਉਘਾਰੈ ਤੋ ਉਘਰਜਾਇ,
ਐਸੋ ਠਾਟ ਠਾਨੈ ਜੋ ਬਿਨਾ ਹੂ ਯੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰੇ
ਸਾਂਪ ਕੋ ਜਹਿਰ ਯੌਂ ਉਤਾਰੈ ਤੋ ਉਤਰਜਾਇ,
"ਠਾਕੁਰ" ਕਹਿਤ ਯਹ ਕਠਿਨ ਨ ਜਾਨੋ ਕਛੂ
ਏਕਤਾ ਕਿਯੇ ਤੇ ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਨ ਸੁਧਰਜਾਇ ?
ਚਾਰ ਜਨੇ ਚਾਰ ਹੂ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਚਾਰ ਕੋਨੇ ਗਹਿ
ਮੇਰੁ ਕੋ ਹਿਲਾਯਕੈ ਉਖਾਰੈਂ ਤੋ ਉਖਰਜਾਇ.

੨ ਸਮਾਨਤਾ. ਬਰਾਬਰੀ. "ਏਕਤੁ ਰਾਚੈ ਪਰਹਰਿ ਦੋਇ." (ਬਸੰ. ਅ: ਮ: ੧)

ਏਕਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕਤ.

ਏਕਤ੍ਵ. ਦੇਖੋ, ਏਕਤਾ.

ਏਕਥੈ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ. ਏਕਤ੍ਰ.

ਏਕਦਾ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਸਮੇਂ। ੨ ਏਕ ਦਫ਼ਹ. ਇੱਕ ਵੇਰ.

ਏਕਦੇਸੀ. ਸੰ. ਏਕ ਦੇਸ਼ੀਯ. ਵਿ—ਇੱਕ ਥਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸਭ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਰੱਖੇ.

ਏਕਦੰਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਣੇਸ਼. ਗਜਾਨਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਦੰਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗਣੇਸ਼.

ਏਕਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸਭ ਨੂੰ ਤੁੱਲ ਦੇਖਣ ਦਾ ਭਾਵ. "ਏਕਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਿ ਸਮਸਰਿ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਕਹੀਐ ਸੋਈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧)

ਏਕਦ੍ਰਿਕ. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੱਖਾ. ਕਾਣਾ। ੨ ਸਮ ਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ. ਬ੍ਰਹਮਗ੍ਯਾਨੀ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ। ੪ ਕਾਉਂ। ੫ ਸ਼ੁਕ੍ਰ.

ਏਕਨਾਰੀਵ੍ਰਤ. ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਨਾ. ਇੱਕ ਵਿਵਾਹਿਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਦੂਜੀ ਦੇ ਤ੍ਯਾਗ ਦਾ ਨਿਯਮ. "ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੁਇ." (ਭਾਗੁ) "ਤ੍ਰਿਯ ਏਕ ਵ੍ਯਾਹ ਨਹਿ ਕੀਨ ਵ੍ਯਾਹ." (ਦੱਤਾਵ)

ਏਕਪਦ, ਏਕਪਾਦ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਕੁੰਠ। ੨ ਕੈਲਾਸ਼। ੩ ਕੇਰਲ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਲਾਬਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੪ ਮਾਲਾਵਾਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੫ ਇੱਕ ਪੈਰ ਪੁਰ ਖਲੋਕੇ ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੬ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਚਰਣ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼੍ਵ ਹੈ। ੭ ਗ੍ਯਾਰਾਂ ਰੁਦ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਵ.

ਏਕਬ. ਏਕ—ਅਬ. "ਪੁਨ ਏਕਬ ਕਰਹੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਏਕਭਟ. ਵਿ—ਅਦੁਤੀ ਸੂਰਮਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੂਜਾ ਯੋਧਾ ਨਹੀਂ. "ਪਤਿਤਉਧਾਰਣ ਏਕਭਟੇ." (ਅਕਾਲ)

ਏਕਭਾਇ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਤਾ ਦਾ ਭਾਵ. ਦ੍ਵੈਤ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇੱਕ ਭਾਵ (ਖ਼ਿਆਲ) ਨਾਲ. "ਏਕਭਾਇ ਦੇਖਉ ਸਭ ਨਾਰੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਏਕਭਾਰ. ਵਿ—ਤਰਾਜ਼ੂ ਦੇ ਪਲੜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਲਣ ਲਈ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪਦਾਰਥ. "ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਭਾਰ ਹੋਵਹਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਭਾਰ.

ਏਕਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅੰਧੇਰੇ ਅਤੇ ਚਾਂਦਨੇ ਪੱਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਥਿ. ਏਕੋਂ. ਦੇਖੋ, ਫ਼ਾ. ਯਕਮ. "ਏਕਮ ਏਕੰਕਾਰ ਨਿਰਾਲਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੧ ਥਿਤੀ) ੨ ਵਿ—ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਾਨੀ. "ਏਕਮ ਏਕੈ ਆਪਿ ਉਪਾਇਆ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਪ੍ਰਥਮ. ਪਹਿਲਾ.

ਏਕਮਇ, ਏਕਮਇਆ, ਏਕਮਈ, ਏਕਮਯ ਵਿ—ਇੱਕ ਰੂਪ. ਜੋ ਮਿਲਕੇ ਵੱਖ ਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ. ਤਦਰੂਪ. "ਸਾਚੇ ਸੂਚੇ ਏਕਮਇਆ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਏਕ ਮਰੇ ਪੰਚੇ ਮਿਲਿ ਰੋਵਹਿ. (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਇੱਕ ਸੰਬੰਧੀ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ, ਭਾਈ, ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪੁਤ੍ਰ ਰੋਵਹਿਂ। ੨ ਇੱਕ ਮਨ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਰੋਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ.

ਏਕ ਮਰੰਤੇ ਦੋਇ ਮੂਏ, ਦੋਇ ਮਰੰਤਹ ਚਾਰਿ। ਚਾਰਿ

ਮਰੰਤਹ ਛਹ ਮੂਏ ਚਾਰਿ ਪੁਰਖ ਦੋਇ ਨਾਰਿ. (ਸ. ਕਬੀਰ) ਇੱਕ ਦੇਹਾਭਿਮਾਨ (ਹੌਮੈ) ਦੇ ਮਰਣ ਨਾਲ, ਰਾਗ ਦ੍ਵੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਮਰ ਗਏ. ਦੋ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਚਾਰੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਏ. ਚਾਰ ਦੇ ਨਸ਼੍ਟ ਹੋਣ ਤੇ ਹਰਖ, ਸ਼ੋਕ, ਜਨਮ, ਮਰਣ, ਈਰਖਾ, ਕਾਮਨਾ, ਛੀ ਮਰ ਗਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪੁਲਿੰਗ ਅਤੇ ਦੋ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ ਹਨ। ੨ ਇੱਕ ਅਗ੍ਯਾਨ ਦੇ ਮਰਣ ਤੋਂ ਆਵਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕ੍ਸ਼ੇਪ ਦੋ ਮਰੇ, ਦੋ ਮਰਣ ਤੋਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਿਥ੍ਯਾ-ਭ੍ਰਮ, (ਅਨਾਤਮਾ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਬੁੱਧਿ, ਅਨਿਤ੍ਯ ਵਿੱਚ ਨਿਤ੍ਯ ਬੁੱਧਿ, ਦੁਖ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਬੁੱਧਿ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਚਿ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਚਿ ਬੁੱਧਿ) ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋਇਆ. ਚਾਰ ਮਰਣ ਤੋਂ ਛੀ-ਹਰਖ, ਸ਼ੋਕ, ਜਨਮ, ਮਰਣ, ਈਰਖਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਮਰੇ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਇਸ੍ਤ੍ਰੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪੁਲਿੰਗ ਹਨ.

ਏਕਰਦਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਣੇਸ਼, ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਰਦਨ (ਦੰਦ) ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗਣੇਸ਼.

ਏਕਲ, ਏਕਲਾ ਵਿ—ਇਕੇਲਾ. ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਥ ਬਿਨਾ। ੨ ਅਦੁਤੀ. ਲਾਸਾਨੀ. ਯੱਕਾ। ੩ ਇੱਕੋ. ਏਕ ਹੀ. "ਏਕਲ ਮਾਟੀ ਕੁੰਜਰ ਚੀਟੀ ਭਾਜਨ ਹੈਂ ਬਹੁ ਨਾਨਾ ਰੇ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ)

ਏਕਵਚਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਸੁਖ਼ਨ. ਇੱਕ ਬੋਲ.

ਏਕਵਾਕ, ਏਕਵਾਕ੍ਯਤਾ ਸੰ. एकवाक्यता. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਤ ਦਾ ਮੇਲ. ਰਾਇ ਦਾ ਇੱਤਿਫਾਕ. ਸਹਮਤਿ.

ਏਕੜ. ਵਿ—ਇਕੱਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਿਣਤੀ, ਜੋ ੪੮੪੦ ਮੁਰੱਬਾ ਗਜ਼ ਹੈ.

ਏਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਸੰਖ੍ਯਾ ਬੋਧਕ ਅੰਗ ੧। ੨ ਕਰਤਾਰ. ਅਦੁਤੀ ਬ੍ਰਹਮ। ੩ ਅਨਨ੍ਯ ਉਪਾਸਕ. "ਏਕੋ ਕਉ ਸਚੁ ਏਕਾ ਜਾਣੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੪ ਐਕ੍ਯ. ਏਕਤਾ. ਮਿਲਾਪ। ੫ ਵ੍ਯ—ਇੱਕੋ. ਕੇਵਲ. ਫ਼ਕ਼ਤ਼. "ਏਕਾ ਓਟ ਗਹਹੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੬ ਸੰ. एका. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਗਾ. ਦੇਵੀ.

ਏਕਾ ਏਕ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅਚਾਨਕ. ਯਕਾਯਕ। ੨ ਵਿ—ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ. ਵੱਖੋ ਵੱਖ. ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨਿਰਾਲਾ.

ਏਕਾ ਏਕੀ. ਵਿ—ਏਕਾਂਤ ਨਿਵਾਸੀ। ੨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਅਦ੍ਵੈਤ ਦਾ ਅਨਨ੍ਯ ਉਪਾ-ਸਕ. "ਰਹਹਿ ਲਿਵ ਲਾਗੇ ਏਕਾ ਏਕੀ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਬੇੜਾ. ਫ਼ੈਸਿਲਾ. "ਏਕਾ ਏਕੀ ਕਿਯੇ ਬਿਨ ਹਮ ਮਿਲਹਿ ਨ ਜਾਵੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਏਕਾਸੀ, ਏਕਾਸੀਹ ਸੰ. ਏਕਾਸ਼ੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਪੁਰ ਇੱਕ. ਇਕਾਸੀ, ੮੧.

ਏਕਾਹਾਰੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵਸ੍ਤੁ ਦਾ ਆਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਖਾਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਵੇਲੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਏਕਾਕੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਕੀ ੨.

ਏਕਾਕ੍ਸ਼. ਸੰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੱਖ ਵਾਲਾ. ਕਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਏਕਚੱਛੁ.

ਏਕਾਕ੍ਸ਼ਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਖਰ.

ਏਕਾਕ੍ਸ਼ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅੱਛਰੀ। ੨ ਇੱਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਦੇ ਨਾਮਾ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦੇਵ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨੰਦ ਦਾਸ ਨੇ ਭੀ ਅਨੇਕਾਰਥੀ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦੋਹੇ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਯਥਾ—
"ਗੋ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗੋ ਵਾਕ ਜਲ ਗੋ ਅਕਾਸ਼ ਦਿਸਿ ਛੰਦ,
ਗੋ ਧਰ ਗੋ ਤਰੁ ਗੋ ਕਿਰਨ ਗੋ ਪਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ."

ਏਕਾਖਰ. ਇੱਕ-ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਇੱਕ ਵਰਣ। ੨ ਇੱਕ ਅਵਿਨਾਸੀ ਬ੍ਰਹਮ.

ਏਕਾਂਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਅੰਕ ੧. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਗ। ੨ ਸੰ. एकाङ्ग. ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ। ੩ ਇੱਕ ਅਵੈਵ. ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ.

ਏਕਾਗਰ. ਸੰ. एकाग्र. ਵਿ—ਇੱਕ ਤਰਫ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਧ੍ਯਾਨ। ੨ ਚੰਚਲਤਾ ਰਹਿਤ. "ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਏਕਾਂਗੀ. ਸੰ. एकाङ्गिन्. ਵਿ—ਇੱਕ ਅੰਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਕ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਏਕਾਗ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਗਰ.

ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਠਹਿਰਾਉ. ਚੰਚਲਤਾ ਦਾ ਅਭਾਵ। ੨ ਚਿੱਤ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ.

ਏਕਾਛ. ਦੇਖੋ, ਏਕਾਕ.

ਏਕਾਛਰੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅੱਛਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਏਕਾਕਰੀ.

ਏਕਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਂਤ.

ਏਕਾਂਤੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕਾਤੀ.

ਏਕਾਦਸ. ਸੰ. एकादश. ਵਿ—ਦਸ਼ ਉੱਪਰ ਇੱਕ. ਗਿਆਰਾਂ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗ੍ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਬੋਧਕ ਅੰਗ, ੧੧। ੩ ਭਾਗਵਤ ਦਾ ਗ੍ਯਾਰਵਾਂ ਸਕੰਧ.

ਏਕਾਦਸ਼ੀ. ਸੰ. एकादशी. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅੰਧੇਰੇ ਅਤੇ ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਤਿਥਿ. ਵੈਸ਼ਨਵਮਤ ਵਿੱਚ ਏਕਾਦਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵ੍ਰਤ ਰੱਖਣਾ ਪੁੰਨਕਰਮ ਹੈ. ਇਸ ਦਿਨ ਅੰਨ ਖਾਣਾ ਪਾਪ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹਰਿਵਾਸਰ. ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵ੍ਰਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:—

"ਏਕਾਦਸੀ ਨਿਕਟਿ ਪੇਖਹੁ ਹਰਿ ਰਾਮੁ,
ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਸਿ ਕਰਿ ਸੁਣਹੁ ਹਰਿਨਾਮੁ,
ਮਨਿ ਸੰਤੋਖ ਸਰਬ ਜੀਅ ਦਇਆ,
ਇਨ ਬਿਧਿ ਬਰਤੁ ਸੰਪੂਰਨ ਭਇਆ."
(ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਏਕਾਦੇਸੀ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਦੇਸੀ। ੨ ਵਿ—ਇੱਕ ਉੱਦੇਸ਼ (ਮਨੋਰਥ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਏਕਾਦੇਸੀ ਏਕ ਦਿਖਾਵੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਏਕਾਵਲਿ, ਏਕਾਵਲੀ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਪੰਕਜ ਵਾਟਿਕਾ ਦਾ ਰੂਪ ੨। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਪਦਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ ਤ੍ਯਾਗ, ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਪਦ ਪਹਿਲਾਂ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣਾ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਮ ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰੀ।
ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰਿ ਅਵਰ ਸੰਗਿ ਤੋਰੀ."
(ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

"ਏਕ ਮਰੰਤੇ ਦੋਇ ਮੂਏ, ਦੋਇ ਮਰੰਤਹ ਚਾਰਿ,
ਚਾਰਿ ਮਰੰਤਹ ਛਹ ਮੂਏ, ਚਾਰਿ ਪੁਰਖ ਦੋਇ ਨਾਰਿ."
(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਏਕਿ. ਕਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ। ੨ ਕਈ ਇੱਕ. "ਏਕਿ ਚਲੇ ਹਮ ਦੇਖਹ ਸੁਆਮੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ੩ ਇਕਨਾ ਨੂੰ. ਕਈਆਂ ਨੂੰ. "ਏਕਿ ਨਚਾਵਹਿ ਏਕਿ ਭਵਾਵਹਿ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਏਕਿਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਐਕ੍ਯ. ਏਕਤਾ. ਮੇਲ। ੨ ਇੱਕ ਹੋਇਆ. "ਠਾਕੁਰ ਸੇਵਕ ਰਲਿ ਏਕਿਆ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਏਕੀ. ਏਕ ਹੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਏਕੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਹਰਾ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਏਕੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕ. "ਏਕੁ ਅਧਾਰੁ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਮੋਰਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਏਕੁ ਅਰਾਧਿ ਪਰਾਛਤ ਗਏ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਐਕ੍ਯ. ਇੱਤਿਫ਼ਾਕ. ਮੇਲ ਜੋਲ. "ਪੰਚਾ ਤੇ ਏਕੁ ਛੂਟਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ)

ਏਕੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਸੰ. एकेन्द्रिय. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ, ਜੈਸੇ ਜੋਕ। ੨ ਸਾਂਖ੍ਯ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰਜਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. "ਏਕੇਂਦ੍ਰਿਯ ਅਰ ਵਸ਼ੀਕਾਰ ਕਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਏਕੈ ਸ਼ਬਦੀ. ਦੇਖੋ, ਇਕ ਸਬਦੀ.

ਏਕੋ. ਇੱਕੋ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਇੱਕ ਹੀ. ਫ਼ਕਤ਼ ਏਕ. "ਏਕੋ ਜਪਿ ਏਕੋ ਸਾਲਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ? ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮ ਵਖਾਣੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ)

ਏਕੋਇਕ, ਏਕੋਏਕ, ਏਕੋਏਕੀ ਵਿ—ਪਰਮ ਅਦੁਤੀ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ. ਦੂਈ ਰਹਿਤ. "ਸਭ ਏਕੋਇਕ ਵਰਤਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਏਕੋਇਕ ਵਸੈ ਮਨਿ ਸੁਆਮੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੩) "ਏਕੋਏਕੀ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਏਕੇ ਪੁਰ ਏਕਾ. ਭਾਵ—ਏਕਾਦਸ਼ੀ. "ਏਕੋਇਕੁ ਬਖਾਨੀਐ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) ਇੱਥੇ ਏਕੋਇਕ ਪਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਲੇਸ਼ ਹੈ, ਏਕਾਦਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਦੁਤੀ ਕਰਤਾਰ.

ਏਕੋ ਹੰ ਬਹੁਸ੍ਯਾਂ. ਇਹ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਮੈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੋਵਾਂ. ਅਰਥਾਤ ਬ੍ਰਹਮ ਨੇ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਰੂਪ ਹੋਜਾਵਾਂ.*

ਏਕੋਤੱਰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਵੱਧ. ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉੱਪਰ. ਜਿਵੇਂ—ਏਕੋਤੱਰ ਸੌ.

ਏਕੋਧਰਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ, ਉਹ ਧਰਮ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਸਾਮਾਨ੍ਯ ਹੋਵੇ. ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ. "ਏਕੋਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿੜੈ ਸਚੁ ਕੋਈ। ਗੁਰਮਤਿ ਪੂਰਾ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਸੋਈ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸਿੱਖਧਰਮ.

ਏਕੋਨੇਤ੍ਰ. ਵਿ—ਸਮਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ. "ਸਦਾ ਨਿਹਾਰਹਿ ਏਕੋਨੇਤ੍ਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਏਕੰਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਦ੍ਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ. "ਏਕੰਕਾਰ ਧਿਆਇ ਰਾਮ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਪ੍ਰਣਵੋ ਆਦੀ ਏਕੰਕਾਰਾ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਇੱਕ ਓਅੰਕਾਰ. ੧ਓ. "ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰ। ਸਾਹੇ ਊਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ੩ ਵਿ—ਇੱਕ ਰੂਪ. ਇੱਕ ਆਕਾਰ. "ਭ੍ਰਮ ਛੂਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਏਕਾ ਏਕੰਕਾਰ ਲਿਖ ਵੇਖਾਲਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਓਅੰਕਾਰ.

ਏਕੰਕਾਰੀ. ਵਿ—ਇੱਕ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਇੱਕ ਆਕਾਰ ਵਾਲਾ. ਨਾਨਾ ਭੇਦ ਰਹਿਤ. "ਸੂਤ ਖਿੰਚੈ ਏਕੰਕਾਰੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੪)

ਏਕੰਕਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਏਕੰਕਾਰ. "ਏਕੰਕਾਰੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਏਕੰਗਾ, ਏਕੰਗੀ ਦੇਖੋ, ਏਕਾਂਗੀ.

ਏਖ. ਸੰ. ਏਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਢੂੰਡ. ਭਾਲ. ਤਲਾਸ਼। ੨ ਇੱਛਾ. ਚਾਹ.

ਏਖਣਾ. ਦੇਖੋ, ਈਖਣਾ.

ਏਜ਼ਦ. ਫ਼ਾ ايزد ਏਜ਼ਿਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਖ਼ੁਦਾ.

ਏਜ਼ਾਜ਼. ਅ਼ اعزاز ਇਅ਼ਜ਼ਾਜ਼. ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮਾਨ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ.

ਏਟਾਯਾ, ਏਟਾਵਾ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਜਮੁਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜੋ ਜਿਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਈ. ਆਈ. ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਜੰਕਸ਼ਨ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੌਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਏਟਾਯਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਏਠ. ਸੰ. ਏਠ੍. ਧਾ—ਰੋਕਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਹਰਕਤ ਕਰਨਾ.

ਏਂਠਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਆਕੜਨਾ। ੨ ਵਲ (ਪੇਂਚ) ਖਾਣਾ.

ਏਡਕ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਮੀਢਾ. ਛੱਤਰਾ.

ਏਡਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੇਡ.

ਏਡਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਵਡਾ. ਇਤਨਾ.

ਏ. ਡੀ. ਦੇਖੋ, ਈਸਵੀ ਸਨ.

ਏਡੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਡੀ. ਪੈਰ ਦਾ ਮਿਛਲਾ ਭਾਗ, ਜੋ ਗਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਇਤਨੀ ਵਡੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਏ. ਡੀ. ਸੀ. ਫ੍ਰ Aide-de-Camp. ਏਡੀ ਕੈਂਪ. ਏਡੀਕਾਂਗ. ਸੈਨਾਪਤਿ ਦਾ ਸਹਾਇਕ। ੨ ਮੁਸਾਹਿਬ. ਪਾਸ਼ੰਦ.

* "तदैक्षत एकोऽहं बहुस्यां प्रजायेयेति." (ਛਾਂਦੋਗ੍ਯ ਅ: ੬ ਖੰਡ ੨ ਮੰਤ੍ਰ ੩) ਉਸ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ, ਬਹੁਤ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਵਾਂ.

ਏਡੂਆ / **ਏਂਡੂਆ** ਸੰਗਜ਼ਾ—ਇੰਨੂ. ਵਸਤ੍ਰ ਰੱਸੀ ਆਦਿਕ ਦਾ ਚਕ੍ਰਾਕਾਰ ਸਿਰਤ੍ਰਾਣ, ਜੋ ਘੜਾ ਆਦਿਕ ਚੁੱਕਣ ਸਮੇਂ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਪੁਨਰ ਏਡੂਆ ਸੀਸ ਤਾਂਕੇ ਟਿਕਾਏ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਸੰ. ਝਣ੍ਡੂਕ—ਇੰਡ੍ਵ. ਮੁੰਜ ਦੇ ਬਣੇਹੋਏ ਦਸ੍ਤਾਨੇ, ਜੋ ਗਰਮ ਵਸ੍ਤੁ ਉਠਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਏਢਕ. ਮੀਢਾ. ਦੇਖੋ, ਏਡਕ ੨. "ਏਢਕ ਰੂਪ ਸੁ ਦੀਸਨ ਲਾਗਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਏਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਹਰਿਣ (ਹਰਨ). "ਬਿਨਾ ਸਸਤ੍ਰ ਝਾਰੇ ਭਏ ਏਣ ਜੈਸੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਅਨੇਨਸ੍—ਅਨੇਨਸ੍. ਵਿ—ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ. ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ. "ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ੍ਟ੍ਰ ਭੂ ਭਰਤ ਏਣ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ (ਪ੍ਰਜਾ) ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ.

ਏਣਰਾਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਹਰਿਣ (ਹਰਨ). ੨ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ. ਸਿੰਘ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਮ੍ਰਿਗ ਦਾ ਸੁਆਮੀ. "ਛਜੇ ਏਣਰਾਜੰ ਧਰੇ ਬਾਣ ਪਾਣੰ." (ਅਜਰਾਜ)

ਏਣੀ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਰਿਣੀ (ਹਰਨੀ). ਮ੍ਰਿਗੀ.

ਏਣੀ ਪਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਰਿਣ (ਹਰਨ). ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ.

ਏਤ. ਸਰਵ—ਇਸ. "ਏਤ ਛਡਾਈ ਮੋਹ ਤੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਇਸ ਮੋਹ ਤੋਂ ਛੁਡਾਈ। ੨ ਵਿ—ਇਤਨਾ। ੩ ਸੰ. ਆਇਆ ਹੋਇਆ.

ਏਤੱਝ. ਦੇਖੋ, ਏਤਿਹਜ.

ਏਤਤ / **ਏਤਦ** ਸੰ. ਏਤਦ੍. ਸਰਵ—ਇਹ. ਯਹ. ਏਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਐਸੇ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ.

ਏਤਦਾਲ. ਅ਼ اعتدال ਇਅ਼ਤਦਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅ਼ਦਲ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਸਮਭਾਵ. ਬਰਾਬਰੀ.

ਏਤਬਾਰ. ਫ਼ਾ اعتبار ਇਅ਼ਤਬਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਰੋਸਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. ਯਕ਼ੀਨ.

ਏਤੜਾ / **ਏਤੜੇ** ਵਿ—ਇਤਨਾ. ਇਤਨੇ. "ਮੈ ਤਨਿ ਅਵਗਣ ਏਤੜੇ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) "ਏਤੜਿਆ ਵਿਚਹੁ ਸੋ ਜਨ ਸਮਧਾ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧, ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਸਮਧਾ.

ਏਤਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ. "ਏਤਾ ਭਵਿ ਥਕੀ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਏਤਾਦ੍ਰਿਸ਼. ਸੰ. एतादृश. ਵਿ—ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਏਹੋ ਜੇਹਾ ਹੋਵੇ. ਅਜੇਹਾ. ਐਹੋ ਜੇਹਾ.

ਏਤਾਵਨਮਾਤ੍ਰ. ਸੰ. एतावन्मात्र. ਇਸ ਕ਼ਦਰ. ਐੱਤਾ. ਇਤਨਾ. ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ.

ਏਤਿਹਜ / **ਏਤਿੱਝ** ਸੰ. ऐतिह्य. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਤਿ—ਹ—ਦਾ ਭਾਵ. ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੋਣਾ. ਅਰਥਾਤ—ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਈ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਪਰੰਪਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਾਤ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਣ.

ਏਤਿੜਾ. ਦੇਖੋ, ਏਤੜਾ.

ਏਤੁ. ਦੇਖੋ, ਏਤ. "ਏਤੁ ਮੋਹਿ ਡੂਬਾ ਸੰਸਾਰ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਏਤੇ. ਇਤਨੇ. ਐਨੇ. ਇਸ ਕ਼ਦਰ. "ਏਤੇ ਗੁਣ ਏਤੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਏਤੈ. ਵਿ—ਇਸ ਕ਼ਦਰ. ਇਤਨੇ. "ਏਤੈ ਜਲਿ ਵਰਸਦੈ ਤਿਖ ਮਰਹਿ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਏਥਹ. ਦੇਖੋ, ਅਵਰਤਏਥਹ.

ਏਥਹੁ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ. ਯਹਾਂ ਸੇ. "ਏਥਹੁ ਛੁੜਕਿਆ ਠਉਰ ਨ ਪਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੩)

ਏਥੇ / **ਏਥੈ** ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਥਾਂ. ਇਸ ਜਗਾ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ. "ਏਥੈ ਓਥੈ ਨਾਨਕਾ ਕਰਤਾ ਰਖੈ ਪਤਿ." (ਜਸਾ)

ਏਦਾ / **ਏਦਾਂ** ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਇਉਂ.

ਏਦੂ / **ਏਦੂੰ** ਇਸ ਤੋਂ. ਇਸ ਸੇ. "ਏਦੂ ਉਪਰਿ ਕਰਮ ਨਹੀਂ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਏਧਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਸ—ਧਰ. ਇਸ ਪਾਸੇ. ਇਸ ਤਰਫ। ੨ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਏਨ. ਦੇਖੋ, ਇਨ ਅਤੇ ਏਣ. "ਗਜਾਨ ਅਭਿਰਾਮ ਸ਼ੇਰ, ਮੋਹ ਸਮ ਏਨ ਕੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮੋਹ ਮ੍ਰਿਗ ਤੁੱਲ ਹੈ.

ਏਨਾ. ਵਿ—ਇਤਨਾ। ੨ ਸਰਵ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ. "ਏਨਾ ਠਗਨਿ ਠਗ ਸੇ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਏਨੀ. ਦੇਖੋ, ਏਣੀ। ੨ ਵਿ—ਇਤਨੀ। ੩ ਸਰਵ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ. "ਏਨੀ ਠਗੀ ਜਗੁ ਠਗਿਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਏਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਏਙੂਆ.

ਏਮ. ਦੇਖੋ, ਇਮ. "ਬੁਲਜੋ ਏਮ ਬਾਕੰ." (ਗਜਾਨ)

ਏਮਨਾਬਾਦ. ਜਿਲਾ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੀ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਮੀਲ ਪੂਰਵ ਦੱਖਣ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ 'ਸੈਦਪੁਰ' ਸੀ. ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ੇਰਗੜ੍ਹ ਰੱਖਿਆ. ਫੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਨ ਅਕਬਰ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੇਰਗੜ੍ਹ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਦਲਕੇ ਏਮਨਾਬਾਦ ਥਾਪਿਆ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸੈਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਲਾਲੋਂ ਤਖਾਣ ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਕੁਝ ਕਾਲ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਭਾਗੂ ਮਲਿਕ.

ਕਿਤਨੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਤ ੧੫੭੮ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਜਦ ਬਾਬਰ ਤੋਂ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਡਵਾਕੇ ਜੰਗੀ ਕਾਨੂਨ ਤੋਂ ਅਮਾਨ ਦਿਵਾਈ, ਤਦ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਏਮਨਾਬਾਦ ایمن آباد ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਏਮਨਾਬਾਦ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਹ ਨਗਰ ੩ ਮੀਲ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਏਮਨਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਖੂਹੀ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਕੀ. ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖੂਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਜਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਛਕਦੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ.

(ਅ) ਚੱਕੀ ਸਾਹਿਬ. ਉਹ ਚੱਕੀ ਇੱਥੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਕਤਲਾਮ ਵੇਲੇ ਆਮ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਗਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪੀਹਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਅਤੇ ਜਗਤਗੁਰੂ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਛੁਡਵਾਏ ਸਨ. ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ੧੪ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ.

(ੲ) ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਅੱਧ ਮੀਲ ਪੁਰ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਰੋੜਾਂ ਦੇ ਆਸਨ ਤੇ ਵਿਰਾਜਕੇ ਧਜਾਨਪਰਾਇਣ ਹੁੰਦੇ ਸਨ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨੂੰ ੯ ਮੁਰੱਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਭੀ ਹੈ. ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਸੁੰਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਵੈਸਾਖੀ ਅਤੇ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਏਰਣਾ, ਏਰਨਾ } ਸੰ. आरण्य—ਆਰਣ੍ਯ. ਵਿ—ਜੰਗਲੀ. ਅਰਨ੍ਯ (ਜੰਗਲ) ਨਾਲ ਹੈ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਦਾ.

ਏਰਨਾ ਗੋਹਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਰਨ੍ਯ ਗੋਮਯ. ਜੰਗਲੀ ਗੋਬਰ. ਆਰਣ੍ਯੋਪਲ.

ਏਰਾਕ. ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕ.

ਏਰਾਕੀ. ਦੇਖੋ, ਇਰਾਕੀ.

ਏਰਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਐਰਾਵਤ.

ਏਰਾਵਤੀ. ਦੇਖੋ, ਰਾਵੀ.

ਏਰੰਡ. ਸੰ. एरण्ड ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਰੰਡ. ਰੇਂਡ. ਇੱਕ ਬੂਟਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਜਲਾਉਂਣ, ਕਲਾਂ ਦੇ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜੁਲਾਬ ਆਦਿ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. ਇਹ ਸੂਲ, ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਕਫ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸੋਜ ਅਤੇ ਫੋੜੇ ਤੇ ਬੱਧੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ. L. Ricinus Communis। ੨ ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਤੀਰਥ.

ਏਲਚੀ. ਤੁ ایلچی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਦੂਤ. ਵਕੀਲ। ੨ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ. Envoy.

ਏਲਵਿਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਲਵਿਲਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ ਹੋਇਆ, ਕੁਬੇਰ. ਦੇਖੋ, ਇਲਵਿਲਾ.

ਏਲਾ. ਇਲਾਚੀ. ਦੇਖੋ, ਇਲਾਯਚੀ। ੨ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ

ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਚੌਬੀਹ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਗਜਾਰਾਂ ਤੇ, ਦੂਜਾ ਤੇਰਾਂ ਤੇ, ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ.*

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਨਹਿ ਲੈਹੈਂ ਹਰਿਨਾਮ, ਦਾਨ ਕਾਹੂੰ ਨਹਿੰ ਦੈਹੈਂ." (ਕਲਕੀ)

(ਅ) ਏਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ-ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ-ਜ-ਨ-ਨ-ਯ. IIS, ISI, III, III, ISS. ਪੰਜ ਅਤੇ ਦਸ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

"ਜਗ ਮੇ ਨਹੀ, ਸੁਖ ਤਨਿਕ ਕਰ ਵਿਚਾਰੋ."×××

੩ ਸੰ. ਧਾ—ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਨਾ. ਖੇਲਨਾ.

ਏਲਾਨ. ਅ਼ اعلان। ਇਅ਼ਲਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਹ਼ੁਕਮ. ਆਗਯਾ। ੨ ਆਗਯਾਪਤ੍ਰ। ੩ ਇੱਤ਼ਲਾਅ਼ਨਾਮਾ. ਨੋਟਿਸ. ਵਿਗਯਾਪਨ.

ਏਵ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਇਉਂ. ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਐਸੇ. ਇਸ ਢਬ. "ਏਵ ਭਿ ਆਖਿ ਨ ਜਾਪਈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ. ਯਕੀਨਨ। ੩ ਭੀ। ੪ ਹੀ.

ਏਵਜ. ਦੇਖੋ, ਇਵਜ.

ਏਵਡ, ਏਵਡੁ ਇਤਨਾ ਵਡਾ. "ਏਵਡੁ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ." (ਜਪੁ)

ਏਵਮਸਤੁ, ਏਵਮਸ੍ਤੁ ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਏਵੰ—ਅਸ੍ਤੁ. ਐਸੇ ਹੀ ਹੋ. ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ.

ਏਵੜ. ਇਤਨਾ ਵਡਾ. "ਨਖ ਏਵੜ ਹੈ ਜਾਂਕੋ." (ਬੰਨੋ)

ਏਵੇ, ਏਵੇਂ, ਏਵੈ, ਏਵੈਂ, ਏਵੰ ਵ੍ਯ—ਇਉਂ ਹੀ. ਇਸੇਤਰਾਂ. ਯੌਂਹੀ। ੨ ਭਾਵ—ਵ੍ਰਿਥਾ. ਨਿਸ਼ਫਲ. "ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ ਨਾਹੀ ਇਹੁ ਤਨੁ ਏਵੈ ਖੋਵੈ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆਂ) ੩ ਸੰ. ਏਵੰ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ। ੪ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ. "ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਚੌਥਾ ਅੱਖਰ. ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਦੰਦ ਹੈ†। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਅਸ੍ਤਿ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.ਹੈ. "ਕਿ ਅਗੰਜਸ ਕਿ ਅਭੰਜਸ."(ਗ੍ਯਾਨ) ੩ ਸੰ. ਸ਼—ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ. ਮਹਾਦੇਵ। ੪ ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੫ ਮਨ। ੬ ਸੌਣਾ. ਸ਼ਯਨ। ੭ ਮੰਗਲ. ਕਲ੍ਯਾਣ। ੮ ਸੰ. ਸ. ਈਸ਼੍ਵਰ. ਪਰਮਾਤਮਾ। ੯ ਸੱਪ. ਸਰਪ। ੧੦ ਪੰਛੀ। ੧੧ ਪੌਣ. ਹਵਾ। ੧੨ ਚਮਕ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੧੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੧੪ ਗ੍ਯਾਨ। ੧੫ ਚਿੰਤਾ। ੧੬ ਸੜਕ। ੧੭ ਛੰਦਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਗਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਉਂ। ੧੮ ਉਪ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. ਸਹਿਤ. ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਦਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—"ਰੋਗੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਸਰੁਦ੍ਰਾ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੧) "ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਬਹੈ ਸਪਰਿਵਾਰਿ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੧੯ ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ. "ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸ ਮਾਨਿ."(ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡਾਲ ਸਮਾਨ ਜਾਣ। ੨੦ ਫ਼ਾ ش ਉਸ ਦਾ. ਉਸ ਨੂੰ. ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਕ਼ਲਮਸ਼ (ਉਸ ਦੀ ਕ਼ਲਮ).

* ਜੇ ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਰੋਲਾ ਛੰਦ ਕਹਾਵੇਗਾ.

† ਜਦ ਇਹ ਸ਼(ਸ਼) ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਤਦ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਤਾਲੂ ਹੈ. ਜਦ ਸ (ष) ਹੈ ਤਦ ਉੱਚਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਮੂਰ੍ਧਾ (ਮੱਥਾ) ਹੈ.

ਸਉ. ਸੰ. ਸ਼ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌ. ਸੈਂਕੜਾ. "ਬਹੁਤੁ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਗਾਂਉ ਸਉ ਪਾਏ." (ਸਾਰੰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ. "ਸਉ ਨਿਸੁਲ ਜਨ ਟੰਗ ਧਰਿ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) "ਨਿਤ ਸੁਖ ਸਉਦਿਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਪਥ. ਸੁਗੰਦ. ਸੌਂਹ. "ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਅਘ ਓਘ ਦਲੀ ਸਉ." (ਦੱਤਾਵ) ੪ ਵ੍ਯ—ਸਹ. ਸਾਥ. "ਪਾਖੰਡ ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਸਉ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੫ ਨੂੰ. ਪ੍ਰਤਿ. "ਐਸੋ ਸਉ ਕੋਊ ਨ ਕਹੈ ਸਮਝਾਇ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੬ ਤੋਂ. ਪਾਸੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਉ ਪਾਈ। ੭ ਫ਼ਾ شو ਸ਼ੌ. ਸੰਗਯਾ—ਪਤਿ. ਭਰਤਾ. ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ."(ਵਾਰ ਆਸਾ)"ਕੁਲਹ ਸਮੂਹ ਉਧਾਰਨ ਸਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸਉਂਹ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਹ.

ਸਉਹੇ, ਸਉਹੇਂ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਨਮੁਖ. ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ. "ਸਉਹੇ ਉਤਰੁ ਦੇਇ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਉਕਣ, ਸਉਕਨਿ ਸੰ. सपत्नी—ਸਪਤ੍ਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸੇ ਪਤੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸੌਕਣ. "ਸਉਕਨਿ ਘਰ ਕੀ ਕੰਤ ਤਿਆਗੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਉਖ. ਦੇਖੋ, ਸੌਖ.

ਸਉਗਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਗਾਤ.

ਸਉਂਡਿ. ਸੰ. शुण्डिन्—ਸ਼ੁੰਡੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁੰਡ (ਸ਼ੁੰਡਾ) ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ. ਗਜ. ਕਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਡਾ ਅਤੇ ਸੌਂਡੀ.

ਸਉਂਡਿਅਰਿ, ਸਉਂਡਿਆਰਿ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁੰਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਉਂਡਿਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁੰਡੀ (ਹਾਥੀਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਗਜਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਉਡੀ. ਸੰ. सोढृ—ਸੋਢ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ. "ਮਹਾ ਸਸਤ੍ਰ ਸਉਡੀ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੌਂਡੀ.

ਸਉਂਡੀ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਡੀ.

ਸਉਂਡਜਾਂਤਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁੰਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਉਂਡਜਾਂਤਕ ਧੁਨਿਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁੰਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਉਣ. ਸੰ. ਸ਼ਯਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌਣਾ. ਨੀਂਦ ਲੈਣੀ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਕੁਨ. ਭਲਾ ਅਥਵਾ ਬੁਰਾ ਫਲ ਸੂਚਕ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਆਦਿਕ. "ਸੋਈ ਸਾਸਤੁ ਸਉਣ ਸੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਪਸਗੁਨ ਅਤੇ ਸਕੁਨ.

ਸਉਣਸਾਸਤ, ਸਉਣਸਾਸਤ੍ਰ ਸੰ. ਸ਼ਕੁਨ ਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਸਗਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਜਾਨਿਆ ਜਾਵੇ. "ਛਨਿਛਰਵਾਰ ਸਉਣਸਾਸਤ ਬੀਚਾਰੁ." (ਬਿਲਾ ਵਾਰ ੭) "ਪ੍ਰਭੂ ਹਮਾਰੈ ਸਾਸਤ੍ਰਸਉਣ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੌਣਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਨਾ. "ਬਾਬਾ, ਹੋਰ ਸਉਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਉਤ. ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ ਅਤੇ ਸਉਤੁ.

ਸਉਤਨਿ. ਸਪਤਨੀ. ਸੌਕਣ. ਦੇਖੋ, ਸਉਕਨਿ.

ਸਉਤੁ. ਸੰ. ਸਪੁਤ੍ਰ. ਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਔਲਾਦ ਵਾਲਾ. "ਸਫਲੁ ਜਨਮੁ ਹਰਿਜਨ ਕਾ ਉਪਜਿਆ ਜਿਨਿ ਕੀਨੋ ਸਉਤੁ ਬਿਧਾਤਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਉਤਨਿ.

ਸਉਦਰਜ. ਸੰ. सौन्दर्य—ਸੌਂਦਰ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁੰਦਰ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ. "ਦਿਪੈ ਜੋਤਿ ਸਉਦਰਜ ਧਾਰੇ ਅਨੂਪੰ." (ਨਰਾਵ) ੨ ਸੰ. सौदर्य—ਸੌਦਰ੍ਯ. ਸਹੋਦਰਤਾ. ਸਕੇ ਭਾਈ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਉਦਾ. ਤੁ سودا ਸੌਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਲੈਣ ਦੇਣ. ਖ਼ਰੀਦ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ. ਕ੍ਰਯਵਿਕ੍ਰਯ. "ਸਚ ਸਉਦਾ ਵਾਪਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਬੰਧਨ ਸਉਦਾ ਅਣਵੀਚਾਰੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਖਰੀਦਣ ਯੋਗ੍ਯ ਵਸਤੁ. ਜਿਸ ਵਸਤੁ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰੀਏ. "ਨਾਨਕ ਹਟ

ਪਟਣ ਵਿਚਿ ਕਾਇਆ ਹਰਿ ਲੈਂਦੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਉਦਾ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੪) ੩ ਅ਼ سودا ਸੌਦਾ. ਇੱਕ ਤੱਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਸਿਆਹ ਹੈ. ਵਾਤ. ਵਾਯੁ। ੪ ਫ਼ਾ. ਸੌਦਾ ਤੱਤ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਰੋਗ. ਸਿਰੜ. ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਉਂਦਾ.

ਸਉਂਦਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਦਾ. ਸੌਂਦਾ. "ਸਉਂਦੇ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਉਚਰਹਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਉਦਾਈ. ਵਿ—ਸੌਦਾ ਤੱਤ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਵਾਲਾ, ਸੁਦਾਈ. ਸਿਰੜੀ. ਪਾਗਲ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾ ੪.

ਸਉਦਾਗਰ. ਫ਼ਾ سوداگر ਵਿ—ਸੌਦਾ (ਵਪਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਪਾਰੀ. ਵਣਿਕ.

ਸਉਦਾਗਰੀ. ਫ਼ਾ سوداگری ਸੌਦਾਗਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਵਾਣਿਜ੍ਯ. ਤਜਾਰਤ. ਵਪਾਰ. "ਸੁਣਿ ਸਾਸਤ ਸਉਦਾਗਰੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸਉਪਨਾ, ਸਉਪਨਾ ਸੰ. समर्पण—ਸਮਰ੍ਪਣ. ਸੰ—ਅਰਪਣ. ਫ਼ਾ سپردن ਸਿਪੁਰਦਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੌਂਪਨਾ. ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ. "ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਉਪੀ ਆਗੈ ਧਰੀ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੩) "ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੁ ਸਉਪਾਈ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਖਜਾਨੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਹੈ.*

ਸਉਪਾਈ. ਸੌਂਪੀ. ਸਿਪੁਰਦ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਪਣਾ.

ਸਉਪਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ. ਸੌਂਪਕੇ. "ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਉਰ. ਦੇਖੋ, ਸਉਰਨਾ। ੨ ਸੰ. स्वैर—ਸ੍ਵੈਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵ ਇੱਛਾ. ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ। ੩ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਔਰ ਪਿਖੈਂ ਗਜਗਾਮਨਿ ਸਉਰੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਵਿ—ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਉਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਦੁਰੁਸਤ ਹੋਣਾ. ਸੁਧਰਨਾ. ਸੰਵਰਨਾ। ੨ ਸੌਰਭ (ਸੁਗੰਧ) ਸਾਥ ਹੋਣਾ. ਸੁਰਭਿਤ ਹੋਣਾ. ਮਹਿਕਣਾ. "ਜਾਕੀ ਵਾਸੁ ਬਨਾਸਪਤਿ ਸਉਰੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਸਉਰੁ. ਵਿ—ਉਰੁ (ਪੱਟ) ਸਹਿਤ। ੨ ਵਾ. ਸੌਂ—ਅਰੁ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਾਥ—ਅਤੇ. "ਬੈਰ ਪਰਜੋ ਹਮਰੋ ਹਰਿ ਸਉਰੁ ਕਲੰਕ ਚਢਜੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਹਰਿ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕਲੰਕ ਚੜ੍ਹਿਆ.

ਸਉਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸਉਰਣਾ.

ਸਉਲਾ. ਸਵੱਲਾ. ਸਸਤਾ। ੨ ਸੁਗਮ. ਸੌਖਾ। ੩ ਸੰ. सबल—ਸਬਲ. ਵਿ—ਬਲ ਸਹਿਤ. ਜ਼ੋਰਾਵਰ। ੪ सोल्लास—ਸ ਉੱਲਾਸ. ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਰੀਝਿਆ. "ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੁ ਸਉਲਾ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੪) ੫ ਸ਼੍ਯਾਮਲ. ਸਾਉਲਾ. ਸਾਂਵਲਾ.

ਸਉੜ, ਸਉੜਾ, ਸਉੜਿ, ਸਉੜੀ ਵਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ. ਤੰਗ. ਭੀੜਾ. ਭੀੜੀ. "ਨੱਚ ਨ ਜਾਣਈ ਆਖੈ ਭੁਇ ਸਉੜੀ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੌਣ ਸਮੇ ਓਢਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. "ਊਘੈ ਸਉੜ ਪਲੰਘ."(ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ਉਨੀਂਦ੍ਰੇ ਨੂੰ ਸੋਤ ਅਤੇ ਮੰਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ. "ਜੇ ਜੂੰਅ ਸਉੜੀ ਸੰਜਰੀ ਰਾਜਾ ਨ ਭਤਾਰ." (ਭਾਗੁ) ਜੇ ਸੋਤ ਵਿੱਚ ਜੂਆਂ ਫੈਲ ਜਾਣ, ਤਦ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਬਹੁਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ.

ਸਊਅਨ. ਸਾਊਆਂ ਨੂੰ. ਸਾਊਆਂ ਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸਊਆ.

ਸਊਆ. ਦੇਖੋ, ਸਾਊ. "ਰਾਜਾ ਕੋ ਨਜੋਤਾ ਕਹਜੋ ਸਊਅਨ ਸਹਿਤ ਬੁਲਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੮)

ਸਊਹਾਗ, ਸਊਭਾਗ ਸੰ. सौभाग्य—ਸੌਭਾਗ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬੀ। ੨ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਦਸ਼ਾ. ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ. "ਸਊਹਾਗ ਭਾਗ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਲਸੰਤ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸਊਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਵਾਰ. ਘੋੜਚੜ੍ਹਾ. ਅਸ਼੍ਵਾਰੋਹ. "ਸੰਗ

* ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਪਾਠ—"ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੁ ਸਉ ਪਾਈ." ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਸਊਰ ਇਕਾਦਸ਼ ਕਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਇਤੈ ਸਊਰ ਪਠਾਵਤ ਭਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਅ਼ شعور ਸ਼ਊਰ. ਸਮਝ. ਬੁੱਧਿ. ਗਜਾਨ.

ਸਊਰਭ. ਦੇਖੋ, ਸੌਰਭ.

ਸਓਤਾ, ਸਓਤੀ ਵਿ—ਸਪੁਤ੍ਰ, ਸਪੁਤ੍ਰੀ. ਸੰਤਾਨ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ। ੨ ਸਮਰਥ—ਸਮਰੱਥ. ਸਸਤਾ. ਸਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਅਰਘ. "ਗਿਆ ਦੇ ਵਣਿਜ ਸਓਤਾ." (ਭਾਗੁ) "ਇਹ ਖੇਪ ਸਓਤੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸਅ਼ਦ. ਅ਼ سعد ਵਿ—ਭਲਾ। ੨ ਨੇਕਬਖ਼ਤ. ਸੁਭਾਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਦਤਮੰਦ.

ਸਇ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ. ਸੌ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਯ.

ਸਇਆਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਦ ਗਯਾਨ. ਉੱਤਮ ਗਯਾਨ। ੨ ਵਿ—ਸਦ ਗਯਾਨੀ. ਸਿਆਣਾ. ਸੁਗਯਾਨੀ. "ਘ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਇਆਨ." (ਭੈਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਇਆਨਪ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਗਯਾਨਤਾ. ਦਾਨਾਈ. ਸੁਜਾਨਪਨ। ੨ ਚਤੁਰਾਈ। ੩ ਚਾਲਾਕੀ। ੪ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. ਕੰਜੂਸੀ.

ਸਇਆਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਇਆਨ ੨.

ਸਇੰਦ. ਰਥ. ਦੇਖੋ, ਸਯੰਦਨ. "ਗਜ ਬਾਜਿ ਸਵਾਰ ਸਇੰਦ ਚਲੇ." (ਸਲੋਹ)

ਸਈ. ਵਿ—ਸ਼ਤੀ. ਸੌ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਸਦੀ। ੨ ਸ੍ਵਯੰ ਹੋਈ ਖੇਤੀ. ਆਪੇ ਉਪਜੀ ਖੇਤੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸਾਂਈ। ੪ ਸਖੀ. "ਚਰਚਾ ਜਬ ਜਾ ਉਨ ਸਈਅਨ ਕੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਅ਼ سعی ਸਈ਼. ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼.

ਸਈਅਦ. ਦੇਖੋ, ਸੱਯਦ ਅਤੇ ਸੈਯਦ.

ਸਈਆਹ਼. ਅ਼ سیاح ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਮਣ ਵਾਲਾ. ਸੈਲੀ.

ਸਈਆਦ. ਅ਼ صیاد ਸਈਆਦ. ਸੈਦ (ਸ਼ਿਕਾਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ. ਅਹੇਰੀ. "ਰੰਨਾ ਹੋਈਆਂ ਬੋਧੀਆਂ ਪੁਰਖ ਹੋਏ ਸਈਆਦ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਹਿੰਸਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ, ਅਤੇ ਪਤਿ ਮਾਂਸਾਹਾਰੀ. ਭਾਵ—ਬੇਮੇਲ ਸੰਯੋਗ। ੨ ਜਾਲਿਮ.

ਸਈਸ. ਅ਼ سائس ਸਾਈਸ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਇਸ (ਨਿਗਰਾਨੀ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ੨ ਕੋਤਵਾਲ। ੩ ਘੋੜੇ ਦੀ ਖਬਰਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੇਵਕ. ਘੁੜਵਾਲ.

ਸਈਧਵ. ਦੇਖੋ, ਸੈਂਧਵ.

ਸਈਯਦ. ਦੇਖੋ, ਸੱਯਦ ਅਤੇ ਸੈਯਦ.

ਸਈਯਾ, ਸਈਯਾਂ ਸੰਗਯਾ—ਸੈਂਯਾਂ. ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸਾਂਈਂ. "ਰੱਛ ਕਰੋ ਉਠ ਸਈਯਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਈਯਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸਈਆਦ.

ਸਸ. ਸੰ. ਸ਼ਸ੍. ਧਾ—ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਸੌਣਾ. ਬੋਲਨਾ. ਕੱਟਣਾ। ੨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਪਤਿ ਸਸ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼. ਸ਼ਸ਼ਕ. ਸਹਾ. ਖ਼ਰਗੋਸ਼. "ਸਸ ਹਤ ਅਸੁ ਦੁਹੁ ਦਿਸਿ ਲਰਕਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸੰ. ਸ਼ਸਯ. ਖੇਤੀ. "ਸਭ ਹੀ ਸੁਸਕ ਹੋਗਈ ਬਡ ਸਸ" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਿ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਸਸ ਪੂਰਨਮਾ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੬ ਸੰ. ਸਸ. ਘਾਹ। ੭ ਸਸ੍. ਵਿ—ਸੁਸਤ. "ਮਮ ਜਿਹਵਾ ਸਸ ਕਥਾ ਬਹੁ." (ਗੁਵਿ ੬) ੮ ਫ਼ਾ شش ਸ਼ਸ਼. ਛੀ. ਸ਼ਟ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Six। ੯ ਦੇਖੋ, ਸਸੁ.

ਸਸਕ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਾ. ਖ਼ਰਗੋਸ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਪੁਰੁਸ਼ ਜਾਤਿ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਸਕਣਾ.

ਸਸਕਣਾ, ਸਸਕਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਅਕ (ਦੁੱਖ) ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਔਖਾ ਸ੍ਵਾਸ ਲੈਣਾ. "ਤੇਰੇ ਭਯ ਭੀਤ ਭਾਰੀ ਭੂਪ ਸਸਕਤ ਹੈਂ." (ਕਵਿ ੫੨)

ਸਸਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਵ ਸੰਸਕਾਰ. ਸ਼ਵ (ਮੁਰਦੇ) ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ. ਮੁਰਦੇ ਦਾ ਅਗਨਿ ਸੰਸਕਾਰ. ਦਾਹ.

ਸਸਕੁਲਿ, ਸਸਕੁਲੀ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਕੁਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਬੂਜਲੀ। ੨ ਜਲੇਬੀ। ੩ ਮਾਹਾਂ ਦੀ ਪੀਠੀ ਦੀ ਜਲੇਬੀ. ਅਮ੍ਰਿਤੀ. "ਮੋਦਕ ਸਸਕੁਲਿ ਪਰਪਾ ਪੂਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਸਮੋਸਾ ਪਕਵਾਨ.

ਸ਼ਸ਼ਗਾਨੀ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਸ਼ਦਾਂਗ। ੨ ਫਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ, ਜੋ ਦੁਆਨੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ.

ਸਸਘਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਘਰ.

ਸਸਘਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਘਰਿ.

ਸਸਤ. ਵਿ—ਸਸਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਘਾ। ੨ ਸੰ. शस्त—ਸ਼ਸ੍ਤ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਿਤ. ਸਲਾਹਿਆ. ਲਾਇਕ ਤਾਰੀਫ. "ਸਸਤ ਵਖਰ ਤੂੰ ਘਿੰਨਹਿ ਨਾਹੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਉੱਤਮ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ੩ ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖ਼ੁਸ਼। ੪ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ. ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕੀਤਾ। ੫ ਫ਼ਾ شصت ਸ਼ਸ੍ਤ. ਸੱਠ. ਸ਼ਸ਼੍ਟਿ. ਦੇਖੋ,ਅੰ.Sixty. ੬ ਉਹ ਅੰਗੂਠੀ, ਜੋ ਅਕਬਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ "ਦੀਨ ਇਲਾਹੀ"ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, Vincent Smith's "Akbar," p. 217.

ਸਸਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

ਸਸਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ ੧ ਅਤੇ ਸਹਘਾ.

ਸਸਤਾਉਣਾ, ਸਸਤਾਨਾ ਸੰ. श्वसन—ਸ਼੍ਵਸਨ. ਸ੍ਵਾਸ (ਦਮ) ਲੈਣਾ. ਠਹਿਰਨਾ. ਭਾਵ—ਥੋੜੇ ਸਮੇ ਲਈ ਦਮ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਠਹਿਰਨਾ. "ਤਾਂ ਘੜੀ ਇਕ ਸਸਤਾਇਕੇ." (ਜਸਾ)

ਸਸਤਿ, ਸਸਤੀ ਸਸਤਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਸੰ. शस्ति—ਸ਼ਸ੍ਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਤਾਰੀਫ਼। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰੀ.

ਸਸਤੋ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ ੧ ਅਤੇ ਸਹਘੋ.

ਸਸਤ੍ਰ. ਸੰ. शस्त्र—ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਸ਼ਸ (ਕੱਟਣਾ) ਕਰੇ. ਵੱਢਣ ਦਾ ਸੰਦ. ਹਥਿਆਰ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਮੁਕ੍ਤ, ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਛੱਡੇ ਜਾਣ. ਜੇਹਾਕਿ ਚਕ੍ਰ.

(ਅ) ਅਮੁਕ੍ਤ, ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਛੱਡੇ ਜਾਣ. ਤਲਵਾਰ ਕਟਾਰ ਆਦਿ.

(ੲ) ਮੁਕ੍ਤਾਮੁਕ੍ਤ, ਜੋ ਹੱਥੋਂ ਛੱਡੇ ਭੀ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਭੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣ. ਬਰਛੀ ਗਦਾ ਆਦਿਕ.

(ਸ) ਯੰਤ੍ਰ ਮੁਕ੍ਤ, ਜੋ ਕਲ ਨਾਲ ਛੱਡੇ ਜਾਣ. ਜੈਸੇ—ਤੀਰ, ਗੋਲੀ ਆਦਿ.

ਜੋ ਮੁਕ੍ਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ "ਅਸ੍ਤ੍ਰ" ਸੰਗਯਾ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤ੍ਰ.

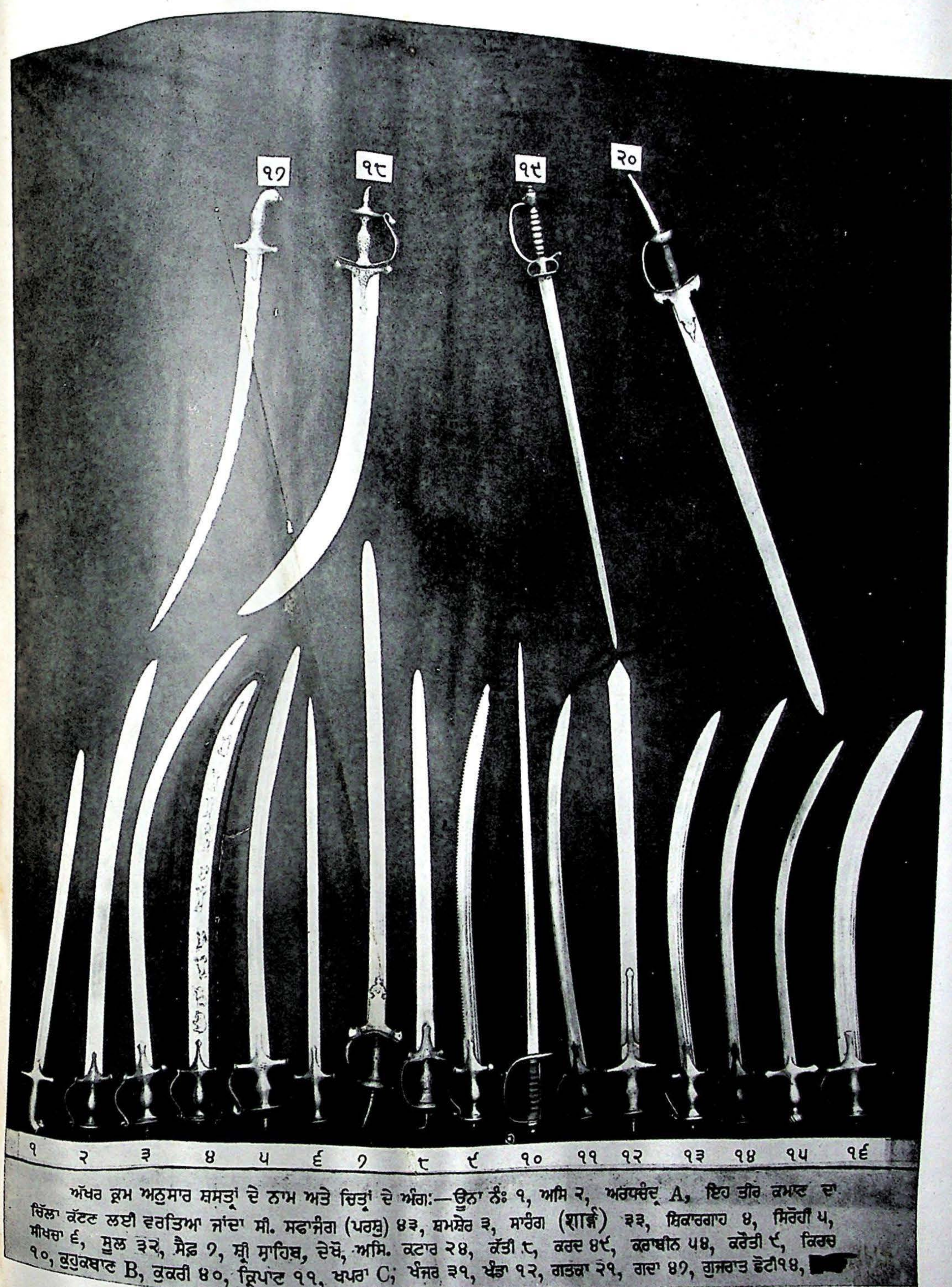
ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ, ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਅਤੇ ਗੁਰੁ ਵਿਲਾਸ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ—

ਚੰਦ੍ਰਹਾਸ ਏਕੈ ਕਰ ਧਾਰੀ,
ਦੁਤਿਯ ਧੋਪ ਗਹਿ ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਕਟਾਰੀ,
ਚਤੁਰ ਹਾਥ ਸਹਿਥੀ ਉਜਿਆਰੀ,
ਗੋਫਨ ਗੁਰਜ ਕਰਤ ਚਮਕਾਰੀ,—
ਪੱਟਹਸੰਭਾਰੀ ਗਦਾ ਉਭਾਰੀ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸੁਧਾਰੀ ਛੁਰਕਾਰੀ,
ਜੰਬੂਆ ਅਰੁ ਬਾਨੰਸੁਕਸ ਕਮਾਨੰਚਰਮ ਪ੍ਰਮਾਨੰਧਰਭਾਰੀ,
ਪੰਦੂਏ ਗਲੋਲੰ ਪਾਸ਼ ਅਮੋਲੰ ਪਰਸ਼ੁ ਅਡੋਲੰ ਹਥਨਾਲੰ,
ਬਿਛੂਆ ਪਹਿਰਾਯੰ ਪਟਾ ਭ੍ਰਮਾਯੰ ਜਿਮਿ ਯਮ ਧਾਯੰ
ਵਿਕਰਾਲੰ. (ਰਾਮਾਵ)

ਅਸਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੰਡੋ ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਅਰੁ ਤੀਰ,
ਸੈਫ ਸਿਰੋਹੀ ਸੈਹਥੀ ਯਹੈ ਹਮਾਰੇ ਪੀਰ. xx
ਤੁਹੀ ਕਟਾਰੀ ਦਾੜ੍ਹਜਮ ਤੂੰ ਬਿਛੂਓ ਅਰੁ ਬਾਨ. xx
ਤੁਹੀ ਗੁਰਜ ਤੁਮ ਹੀ ਗਦਾ ਤੁਮਹੀ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗ. xx
(ਸਨਾਮਾ)

ਵਡੇ ਬਾਨ ਚੌਰੇ ਸੁ ਤੇਗੇ ਜੁ ਮਜਾਨੀ,
ਦੁਧਾਰੇ ਪੁਲਾਦੀ ਅਨੇਕੈਂ ਮਹਾਨੀ,
ਸਿਰੋਹੀ ਹਲੱਬੀ ਜਨੱਬੀ ਦਈ ਹੈਂ,
ਕਰਾਚੋਲ ਖੰਡੇ ਜੁ ਕੱਤੀ ਲਈ ਹੈਂ.
ਸਭੈ ਲੋਹ ਕੀ ਸਾਂਗ ਨੇਜੇ ਬਿਸਾਲੇ,
ਬਿਛੂਏ ਵਡੇ ਬਾਂਕ ਜੱਬੂਏ ਕਰਾਲੇ,
ਛੁਰੇ ਖੋਖਨੀ ਸੈਫ ਲਾਂਬੀ ਬਲੰਦੇ,
ਘਨੇ ਸੇਲ ਭਾਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਅਮੰਦੇ.
ਮਲੈਹੀਨ ਸਾਫੈ ਬਨੇ ਅੰਗ ਚੰਗੇ,
ਤਮਾਚੇ ਕਲਾਦਾਰ ਸਤ੍ਰਨ ਭੰਗੇ.
ਤੁਫੰਗੇਂ ਜੰਜੈਲੰ ਜੰਬੂਰੇ ਧਮਾਕੇ,
ਦਏ ਚਕ੍ਰ ਵਕ੍ਰੰ ਚਮੰਕੈਂ ਚਲਾਕੇ.
ਵਡੇ ਮੋਲ ਕੇ ਦੂਰ ਤੇ ਆਇ ਢਾਲੇ,
ਕਠੋਰੰ ਕੁਦੰਡੰ ਵਡੇ ਓਜ ਵਾਲੇ.
ਭਰੇ ਬਾਨ ਭਾਥੇ ਅਨੇਕੈਂ ਪ੍ਰਕਾਰੇ,
ਧਰੇ ਬਾਣ ਪੈਨੇ ਲਗੇ ਬੀਂਧ ਪਾਰੇ.(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)ਇਤ੍ਯਾਦਿ.

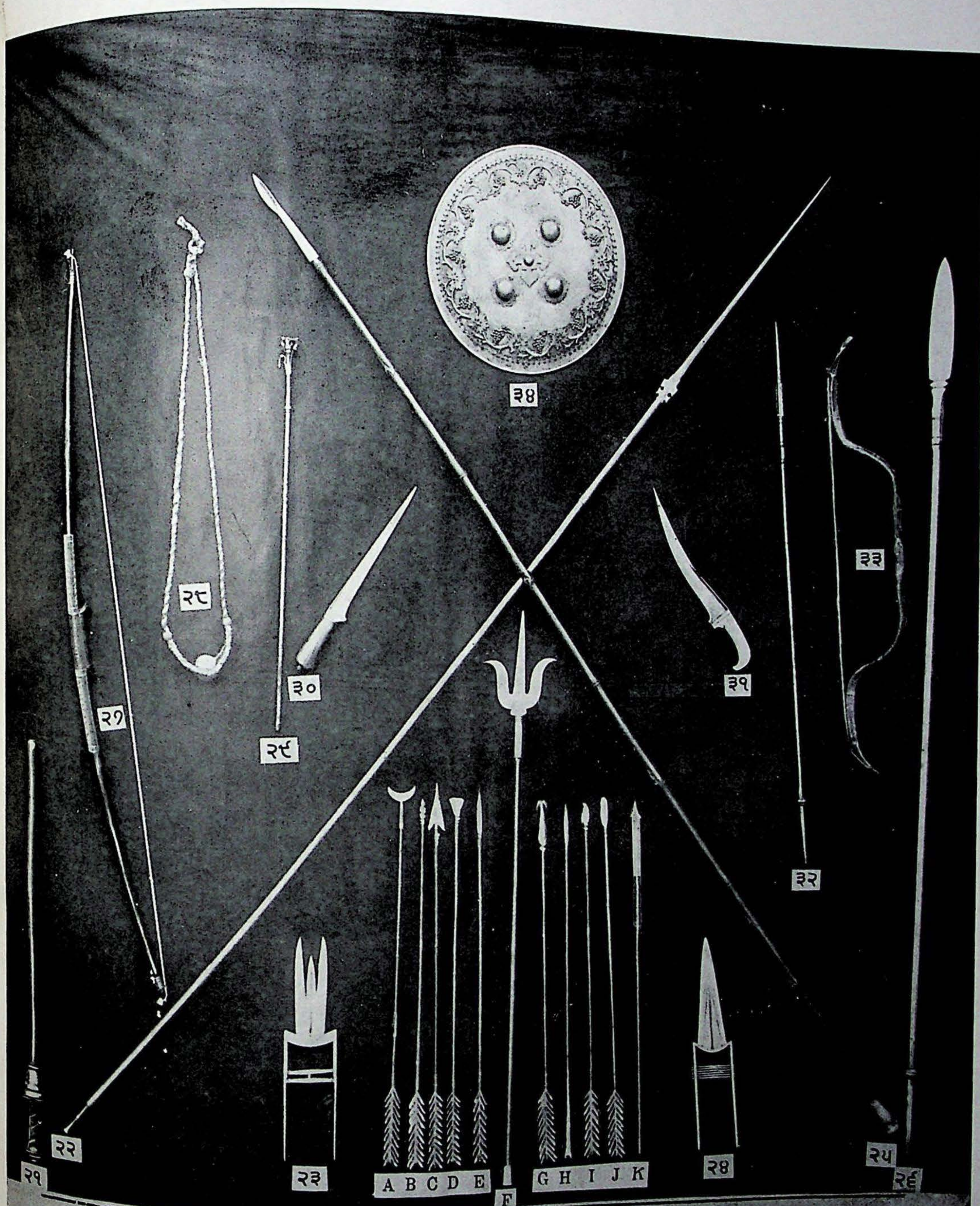
ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਅਤੇ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੂਲੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ.

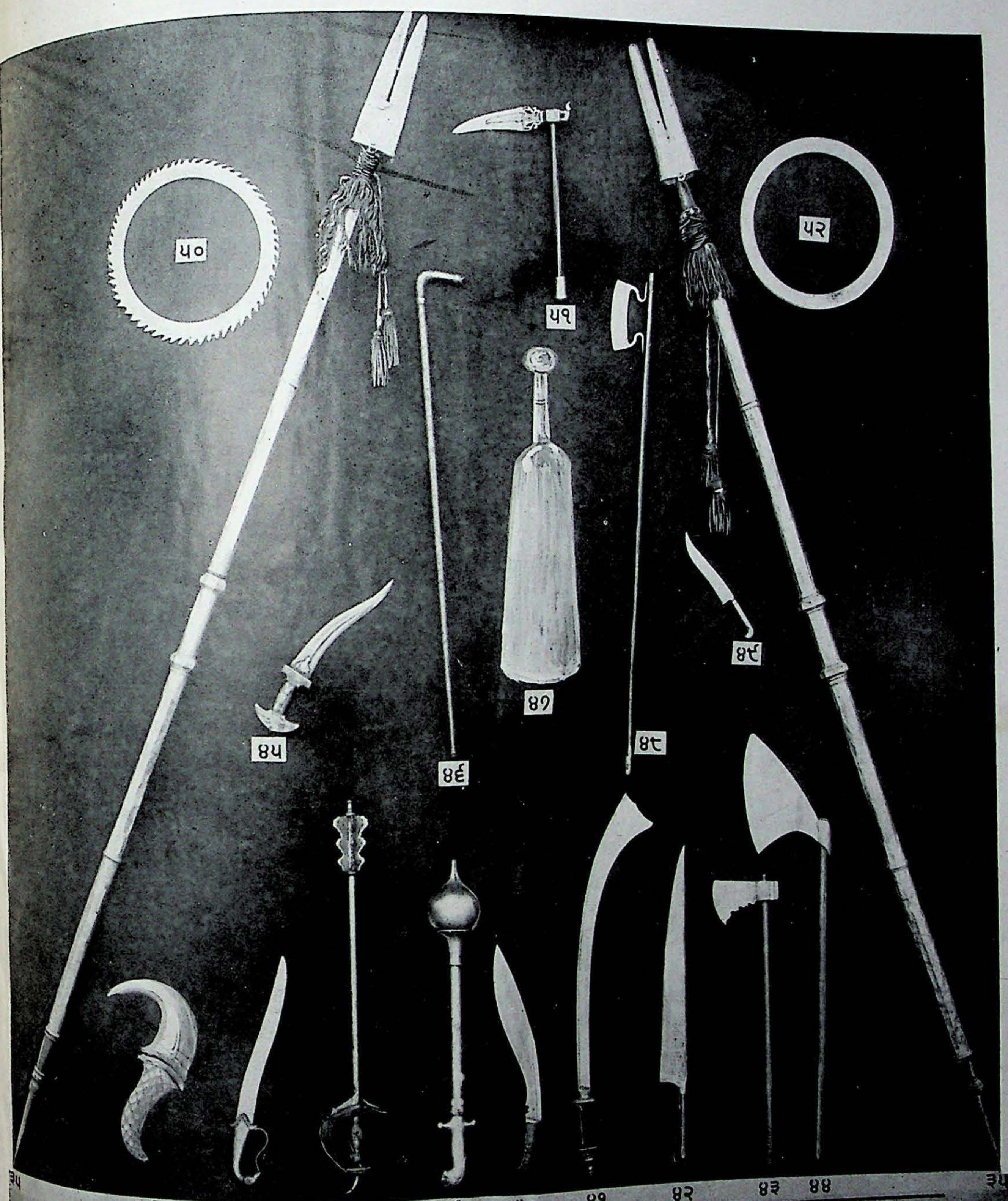
ਅੱਖਰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗ:—ਊਨਾ ਨੰਃ ੧, ਅਸਿ ੨, ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ A, ਇਹ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਦਾ ਚਿੱਲਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਸਫਾਜੰਗ (ਪਰਸ਼ੁ) ੪੩, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ੩, ਸਾਰੰਗ (ਸ਼ਾਰ੍ਙ) ੩੩, ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ੪, ਸਿਰੋਹੀ ੫, ਸੀਖਚਾ ੬, ਸੂਲ ੩੨, ਸੈਫ਼ ੭, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੇਖੋ, ਅਸਿ. ਕਟਾਰ ੨੪, ਕੱਤੀ ੮, ਕਰਦ ੪੯, ਕਰਾਬੀਨ ੫੪, ਕਰੌਤੀ ੯, ਕਿਰਚ ੧੦, ਕੁਹੁਕਬਾਣ B, ਕੁਕਰੀ ੪੦, ਕ੍ਰਿਪਾਣ ੧੧, ਖਪਰਾ C, ਖੰਜਰ ੩੧, ਖੰਡਾ ੧੨, ਗਤਕਾ ੨੧, ਗਦਾ ੪੭, ਗੁਜਰਾਤ ਛੋਟੀ੧੪, ☛

ਪੰਨਾ ੪੦੦ (ੳ)

ENGRAVED AND PRINTED BY F W a CO. LAHORE.

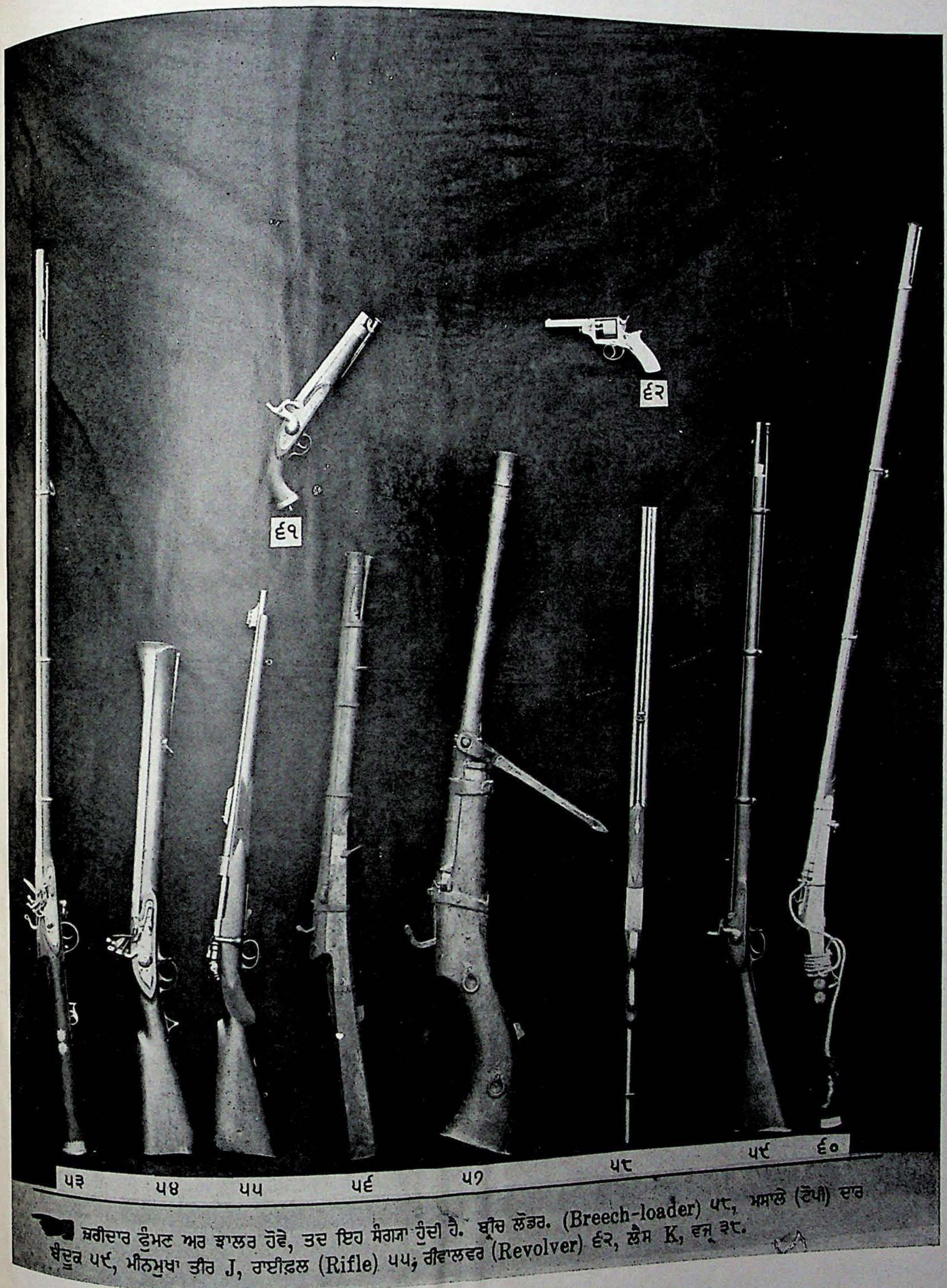

ਗੁਜਰਾਤ ਢਡੀ ੧੩, ਗੁਪਤੀ ੪੬, ਗੁਰਜ ੩੯, ਗੋਪੀਆ (ਗੋਫਣ) ੨੮, ਗੋਲੀਆ ੧੫, ਚਕ੍ਰ ਨਵਾਂ ੫੨, ਚਕ੍ਰ ਪੁਰਾਣਾ ੫੦,
ਚਪੜਾ, ਜੇ ਨੰਃ ੮ ਇੱਕ ਉਂਗਲ ਚੌੜੀ ਵੱਧ ਅਤੇ ਛੀ ਉਂਗਲ ਲੰਮੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਚਪੜਾ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਛਵ੍ਹੀ (ਛੋਹੀ) ੪੮, ਛੁਰਾ
੪੨, ਜਮਦਾੜ੍ਹ ੨੩, ਜੁਲਫਕਾਰ ੧੭, ਜੰਜੈਲ ੬੦, ਜੰਬੂਰਕ ੫੭, ਜੰਭੂਆ ੫੧, ਠੋਲ੍ਹਤੀਰ D. ਇਹ ਮੱਥੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋੜਨ ਲਈ
ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਢਾਲ (ਸਿਪਰ) ੩੪, ਤਤਾਰਚਾ E, ਤਬਰ ੪੪, ਤਮੰਚਾ ੬੧, ਤੀਰ ਚੁਗਲਾ ੨੯, ਇਸ ਨਾਲ ਘੁੜਚੜ੍ਹਾ ਯੋਧਾ,

☛ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਏ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਚੁਗਲੈਂਦਾ ਸੀ. ਤੁੱਕਾ G, ਤੇਗ (ਤੇਗ਼ਾ) ੧੬ ਅਤੇ ੧੮, ਤੋੜੇਦਾਰ ਬੰਦੂਕ ੫੩, ਤ੍ਰਿਸੂਲ F, ਧਨੁਖ ੨੭, ਧਮਾਕਾ ੫੬, ਧੋਪ ੧੯, ਨਾਹਰਨਖਾ (ਬਾਘਨਖਾ) ੩੬, ਨਾਚਖ ੩੫, ਨਾਰਾਚ H, ਨੇਜਾ ੨੫, ਪੱਟਿਸ ੨੦, ਪਥਰਕਲਾ ੫੩, ਪਰਸ਼ੁ, ਦੇਖੋ, ਸਫਾਜੰਗ. ਪੇਸ਼ਕਬਜ਼ ੩੦, ਬਦਾਮਚਾ I, ਬਰਛਾ ੨੬, ਬਰਛੀ ੨੨, ਬਾਂਕ ੪੧, ਬਾਘਨਖਾ, ਦੇਖੋ, ਨਾਹਰਨਖਾ, ਬਿਛੂਆ ੩੭, ਬੁਗਦਾ ੪੫, ਬੰਬਲਿਆਲਾ ਨੇਜਾ, ਜੋ ਨੰ: ੩੫ ਦੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ☛

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W & CO., LAHORE.

ਝਰੀਦਾਰ ਫੁੰਮਣ ਅਰ ਝਾਲਰ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਬ੍ਰੀਚ ਲੋਡਰ. (Breech-loader) ੫੮, ਮਸਾਲੇ (ਟੋਪੀ) ਦਾਰ ਬੰਦੂਕ ੫੯, ਮੀਨਮੁਖਾ ਤੀਰ J, ਰਾਈਫ਼ਲ (Rifle) ੫੫; ਰੀਵਾਲਵਰ (Revolver) ੬੨, ਲੈਸ K, ਵਜ੍ਰ ੩੮.

ENGRAVED AND PRINTED BY F W & CO., LAHORE.

ਸਸਤ੍ਰ ਈਸ
ਸਸਤ੍ਰ ਈਸੂ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਖੜਗ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰ ਈਸੁਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਈਸ਼੍ਵਰ (ਖੜਗ) ਵਾਲੀ, ਸੈਨਾ. ਤਲਵਾਰਬੰਦ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰਸ਼ੇਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੰਘ ਰੂਪ, ਕ੍ਰਿਪਾਣ. ਤਲਵਾਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰਗਿਆ. ਵਿ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਗ੍ਯ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰਗ੍ਯ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਗ੍ਯ. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ. "ਧਰਤ ਧਿਆਨ ਗਿਆਨ ਸਸਤ੍ਰਗਿਆ." (ਕਲਿ ਮ: ੫)

ਸਸਤ੍ਰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰਨੀ.

ਸਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਹਥਿਆਰ ਪਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਮੁਸੱਲਹ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤੀਆ ਸਿੰਘ. ਖਾਲਸਾ. ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀ.

ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਪੁਰਾਣ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਕੂਟ (ਪਹੇਲੀ) ਦੀ ਰੀਤਿ ਕਰਕੇ ਖੜਗ, ਕਟਾਰ, ਬਰਛੀ, ਚਕ੍ਰ, ਵਾਣ (ਤੀਰ), ਪਾਸ਼ (ਫਾਹੀ) ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਨਾਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝਣਾ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਗਾੜੇ ਹੋਏ ਪਦਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਜਾਣਨ ਲਈ ਸੂਖਮ ਬੁੱਧਿ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ.

ਦਯਾਰਹਿਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ—ਸ੍ਰਾਵੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਵੀ, ਛਤਜ ਦੀ ਥਾਂ ਛਿਤਜ, ਛੇਦਕ ਦੀ ਥਾਂ ਛਾਦਕ, ਸਿਪਿਹਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਪੈਹਰ, ਸ਼ਸਨ ਕੁੰਭੇਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਸਸਨ ਕੇ ਭੇਸ, ਅਸ੍ਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੁਰ, ਵ੍ਰਿਸ਼੍ਣਿ ਅਧਿਪ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਸਨਾਧਪ, ਸੂਤਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤਰ, ਆਰਵਲਾ ਅਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਅਰਬਲਾਰ, ਧ੍ਵਨਨਿ ਦੀ ਥਾਂ ਧਨਨੀ, ਸੁਰਜਜ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਜਜ, ਸੁਧੁਨਿ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਧਨ, ਸੰਕ੍ਰੰਦਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਕ੍ਰਰਦਨ, ਹਰ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ, ਯਾਗ੍ਯਸੇਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਯਾਗਸੇਨ, ਬਾਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬੰਸੀ, ਵਿਬੁਧ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਬਿਧ, ਬਿਹਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬਹਸਿ, ਸਹਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਪਤ, ਤੁਰੰਗਨਿ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰੰਗਨਿ ਆਦਿ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਬਦ ਬਿਗਾੜਕੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਅਨਰਥ ਕਰਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਅੱਖਰਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਪਦਾਂ ਦੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥਾਂ ਜੋਗ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਦੱਸਕੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਯਮ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਲਪੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਖੜਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ੍ਰਿਸਟੇਸ (ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ—ਈਸ਼) ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਵਿਸ਼੍ਵ, ਜਗਤ, ਸੰਸਾਰ, ਦੁਨੀਆ ਆਦਿ ਜਿਤਨੇ ਨਾਉਂ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈਸ਼, ਏਸ਼, ਪਤਿ ਆਦਿ ਪਦ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਖੜਗ ਦੇ ਨਾਉਂ ਜਾਣੇ. ਖੜਗ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਉਂ ਹੈ—ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲਕ, ਤਦ ਭੂਮਿ, ਵਸੁਧਾ, ਵਸੁੰਧਰਾ, ਥਿਰਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਪਾਲਕ ਪਦ ਲਗਾਕੇ ਖੜਗ ਨਾਉਂ ਸਮਝੋ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰੀਵਾ ਅਰਿ ਦੱਸਿਆ ਹੈ,ਤਦ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਗਰਦਨ, ਨਾਰ, ਕੰਠ, ਆਦਿ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਅਰਿ, ਸਤ੍ਰੁ, ਵੈਰੀ ਆਦਿ ਪਦ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਖੜਗ ਬੋਧਕ ਨਾਮ ਬਣਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ—ਜਗਮਾਤ, ਸਸਤ੍ਰਪਤਿ, ਕਵਚਾਂਤਕ, ਖੇਲਾਂਤਕ, ਖਲਮਾਰਕ, ਭੂਤਾਂਤਕ, ਭਵਹਾ, ਖਗਅਰਿ, ਮ੍ਰਿਗਅਰਿ ਆਦਿ ਖੜਗ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਬਾਬਤ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ.

ਕਈ ਪਾਠਕ ਖ਼ਾਸ ਸੰਕੇਤ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ, ਭਰਮ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—"ਜਗਤਮਾਤ" ਨਾਉਂ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਭਵਾਨੀ ਦਾ ਹੈ, ਕਵਚਾਂਤਕ ਬੰਦੂਕ ਭੀ ਹੈ, ਭੂਤਾਂਤਕ ਸ਼ਿਵ ਹੈ, ਖਗਅਰਿ ਬਾਜ਼ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਗਅਰਿ ਸ਼ੇਰ ਹੈ ਆਦਿ. ਪਰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਖੜਗ ਦਾ ਖਾਸ ਅਰਥ ਬੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਢੀ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈ. ਐਸੇ ਹੀ ਬਰਛੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਟਹਾ, ਵਰੁਣ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਮੁਨਾਈਸ਼,ਮ੍ਰਿਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤ੍ਰਿਣਰਿਪੁ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਿਮਿਰਹਾ, ਘਾਹ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਦੀਜ, ਬਿਰਛ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਲਜ ਆਦਿ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਏ.

(ਅ) ਕਟਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਮਧਰ ਜਮਦਾੜ੍ਹ ਉਦਰ ਅਰਿ ਆਦਿ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਜਮ (ਯਮ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਦਾੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ

ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਅਰਿ ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਪਦ ਲਗਾਕੇ ਕਟਾਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਣਦੇ ਹਨ.

(ੲ) ਬਰਛੀ ਨੂੰ ਸੈਹਥੀ, ਸ਼ਕਤਿ, ਸੁਭਟਅਰਿ, ਸੈਨਾਰਿਪੁ, ਕੁੰਭਅਰਿ, ਯਸਟੀਅਰਧੰਗ, ਭਟਹਾ, ਕੁੰਭਹਾ, ਕੁੰਭੀਰਿਪੁ, ਲਛਮਨ ਅਰਿ, ਘਟੋਤਕਚ ਅਰਿ ਆਦਿ ਨਾਉਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ.ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਸੁਭਟ ਅਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇ ਯੋਧਾ ਰਿਪੁ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਕੁੰਭੀ ਅਰਿ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁੰਜਰ ਰਿਪੁ ਹੋਵੇ ਤਦ ਕੇਵਲ ਪਦਾਂ ਦਾ ਹੇਰ ਫੇਰ ਹੈ,ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਇੱਕੋ ਹੈ.

ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਗਜਾਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਗਜਾਨ ਹੋਣਾ ਭੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਬਿਨਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਲਛਮਨ ਬਰਛੀ ਨਾਲ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਘਟੋਤਕਚ ਮੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਸੈਹਥੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਛਮਨ ਰਿਪੁ ਅਤੇ ਘਟੋਤਕਚ ਰਿਪੁ ਹੋਇਆ.

(ਸ) ਚਕ੍ਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸਨੁ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦੇ ਸਭ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਸਸਤ੍ਰ ਅਥਵਾ ਆਯੁਧ ਪਦ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਜੋ ਵੈਰੀ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ ਚਕ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ–ਵਿਸਨੁ ਸਸਤ੍ਰ, ਕ੍ਰਿਸਨਾਯੁਧ, ਮੁਰਮਰਦਨ, ਮਧੁਹਾ, ਨਰਕਾਸੁਰ ਰਿਪੁ, ਇਤਯਾਦਿ. ਜੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਤੇ ਵਿਸਨੁ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਪੂਰਣ ਗਜਾਨ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਚਕ੍ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕਠਿਨਾਈ ਨਹੀਂ.

(ਹ) ਤੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜੋ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਧਨੁਖਗ੍ਰਜ, ਚਰਮਛੇਦਕ, ਮ੍ਰਿਗਹਾ, ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਕਲਪੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਣ ਨੂੰ ਆਕਾਸ-ਚਾਰੀ ਮੰਨਕੇ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੇ ਨਾਮ ਬਣਾਏ ਹਨ ਉਹ ਅਣੋਖੇ ਢੰਗ ਦੇ ਹਨ, ਯਥਾ–"ਰਜਨੀਸੁਰ ਧਰਧਰ", "ਚੰਦ੍ਰਧਰਚਰ", ਅਰਥਾਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਆਕਾਸ਼, ਤਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰ. ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ–ਝਖਧਰਸੁਤ, ਵਾਸਵ ਅਰਿ*ਧਰ ਤਨਯ, ਅਰਥਾਤ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸਮੁੰਦਰ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਮੈਨਾਕ ਪਰਬਤ, ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸਮੁੰਦਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਇਤਯਾਦਿ.

ਕਾਮ ਦੇ ਸਭ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਅੰਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਦ ਜੋੜਕੇ ਭੀ ਤੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਥਾਪੇ ਹਨ, ਯਥਾ– ਪੁਹਪਧਨੁਖਾਯੁਧ, ਮੀਨਕੇਤ੍ਵਾਯੁਧ, ਸ਼ਿਵਅਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਆਦਿ.

ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਦ ਲਗਾਕੇ ਭੀ ਬਾਣ ਦੇ ਨਾਮ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਯਥਾ–ਇੰਦ੍ਰਸੁਤ ਆਯੁਧ, ਗੁੜਾਕੇਸ਼ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਧਨੰਜਯ ਅਸਤ੍ਰ, ਆਦਿ.

ਕਰਣ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਰਣਾਂਤਕ, ਸੂਰਯ-ਸੁਤਅਰਿ, ਕ੍ਰਿਸਨਾਂਤਕ, ਹਲਧਰ ਅਨੁਜ ਅਰਿ ਆਦਿ ਬਾਣ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ.

ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਰਥਵਾਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਭੀਖਮ ਅਰਿ ਸੂਤ ਅਰਿ, ਗੰਗਾਪੁਤ੍ਰ ਅਰਿ ਸੂਤ ਅਰਿ, ਇੰਦ੍ਰ ਤਾਤ ਸੂਤਰਿ, ਯੁਧਿਸਟਿਰ ਅਨੁਜ ਸੂਤਰਿ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਨਾਉਂ ਰਚੇ ਹਨ.

ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਅੱਗਾਪਿੱਛਾ ਦੇਖਕੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਅਧਜਾਹਾਰ† ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ–"ਪ੍ਰਿਥਮ ਜੁਧਿਸਟਰ ਭਾਖ, ਬੰਧੁ ਸਬਦ ਪੁਨ ਭਾਖੀਏ। ਜਾਨ ਹ੍ਰਿਦੈ ਮੇ ਰਾਖ, ਸਕਲ ਨਾਮ ਏ ਬਾਨ ਕੇ." (੧੬੮) ਯੁਧਿਸ਼੍ਰਿਰ ਦਾ ਭਾਈ ਹੋਇਆ ਅਰਜੁਨ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਰਥ ਸਿੱਧ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ "ਸੂਤਰਿ" ਪਦ ਬਾਹਰੋਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਅਰਥਾਤ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਸੂਤ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ. ਐਸੇ ਹੀ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਹੈ–"ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਬਦ ਕੋ ਆਦਿ ਉਚਾਰੋ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਜਾ ਪਦ ਦੈ ਡਾਰੋ। ਨਾਮ ਤੁਫੰਗ ਜਾਨ ਹਿਯ ਲੀਜੈ। ਚਹਿਯੈ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਪਦ ਦੀਜੈ." (੭੨੧) ਇਸ ਥਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀਜ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਸਟਨਿ ਪਦ ਵਾਧੂ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਉਂ ਬਣੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਠ, ਉਸ ਦੇ ਕੁੰਦੇ ਵਾਲੀ ਤੁਫੰਗ.

ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਨ੍ਵਯ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,ਜੈਸੇ–"ਤਿਮਰ ਉਚਰ ਹਾ ਭਗਨਿ ਬਖਾਨੋ." (੧੦੦੬) ਅਰਥ ਲਈ ਪਾਠ ਹੋਵੇਗਾ ਤਿਮਰਹਾ ਉਚਰ ਭਗਨਿ ਬਖਾਨੋ,

*ਵਾਸਵੋऽਰਿਰ੍ਯਸ੍ਯ.   † ਅਰਥ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਅਰਥਾਤ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਆਖਕੇ ਭੈਣ ਪਦ ਕਹੋ* ਆਦਿ.

(ਕ) ਪਾਸ਼ (ਫਾਹੀ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਵਰੁਣਾਸਤ੍ਰ, ਯਮ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਕਲਪੇ ਹਨ, ਯਥਾ—ਗੰਗਾਈਸੁਰਾਸਤ੍ਰ, ਕ੍ਰਿਸਨ ਬੱਲਭਾ ਈਸੁਰਾਸਤ੍ਰ, ਅਰਥਾਤ ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਸ਼, ਅਤੇ ਅੰਤਕਾਸਤ੍ਰ, ਰਵਿਸੁਤਾਸ੍ਤ੍ਰ, ਪ੍ਰਾਣਾਂਤਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ, ਯਮ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਸੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਥਾਪੇ ਹਨ.

ਸੈਨਾ ਦੀ ਵੈਰਣ ਭੀ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਪਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਣੀ-ਨੀ-ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਲਗਾਕੇ ਅਦਭੁਤ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਰਚੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—ਬੀਰਣੀ, ਭਟਨੀ, ਤਨੁਤ੍ਰਾਣਨੀ, ਆਦਿ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਅਰਿ ਅਥਵਾ ਅਰਿਣੀ ਜੋੜਕੇ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ.

ਫਾਸੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਠਗਆਯੁਧ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਬਾਟਪਾਰ, ਧਨਹਾਰਕ, ਪਥਘਾਤਕ, ਮਗਹਾ, ਮਾਯਾਹਰ, ਵਿਖਦਾਯਕ ਆਦਿ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਸਸਤ੍ਰ ਪਦ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ.

(ਖ) ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਫੰਗ (ਬੰਦੂਕ) ਦੇ ਨਾਉਂ ਆਏ ਹਨ, ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਰਚੇ ਹਨ, ਜੈਸੇ—ਜਲਜਕੁੰਦਿਨੀ, ਧਰਾਰਾਟ ਪ੍ਰਿਸਟਿਣੀ, ਅਰਥਾਤ ਕਾਠ ਦਾ ਕੁੰਦਾ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ. ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਫੌਜ ਦੀ ਵੈਰਣ, ਅਰ ਣੀ-ਨੀ-ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਨਾਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਅਨੰਤ ਨਾਮ ਕਲਪੇ ਹਨ. ਜੈਸੇ—ਬਾਰਨਿ, ਹਥਨੀ, ਰਥਨਿ, ਹਯਨੀ, ਘੋਰਨਿ, ਪਦਾਤਨਿ, ਬਰਮਣੀ, ਚਰਮਣੀ, ਖੜਗਣੀ, ਪੰਚਾਨਨ ਘੋਖਨੀ, ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ, ਸਮਯਨੀ, ਸੋਭਨੀ, ਪ੍ਰਭਾਧਰਨਿ, ਭਾਨੀ, ਮੇਧਣੀ, ਧਿਖਨੀ, ਨ੍ਰਿਪਣੀ, ਭੂਪਣੀ, ਧਨੁਨੀ, ਕੋਵੰਡਨੀ ਆਦਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਰਿਪੁ ਸਤ੍ਰ ਅਰਿ ਅੰਤਕ ਆਦਿ ਪਦ ਲਗਾਕੇ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਨਾਮ ਬਣਾਏ ਹਨ.

ਤੁਫੰਗ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਉਂ ਥਾਪਿਆ ਹੈ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਵੈਰਣ, ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ—

"ਆਦਿ ਤਰੰਗਨਿ ਸਬਦ ਉਚਾਰੋ ਜਾਨਕੈ.
ਜਾਚਰ ਕਹਿ ਨਾਇਕ ਪਦ ਬਹੁਰੋ ਠਾਨਕੈ,
ਸਤ੍ਰੁ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਤਾਂਕੇ ਅੰਤ ਉਚਾਰੀਐ,
ਹੋ ! ਸਕਲ ਤੁਪਕ ਕੇ ਨਾਮ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਵਿਚਾਰੀਐ."
(੮੧੧)

ਤਰੰਗਿਨੀ (ਨਦੀ) ਤੋਂ ਜਾ (ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ) ਘਾਸ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਸਤ੍ਰੁ (ਵੈਰਣ) ਬੰਦੂਕ.

ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭੀ ਸਾਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹਨ. ਕਿਤੇ ਨਦੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨਕੇ ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪਰਬਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾਰਣ ਵਾਲੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜਮੁਨਾ ਆਦਿਕ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਾਉਂ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਯਥਾ—ਦ੍ਵਾਰਾਵਤਿਨਾਇਕ ਪ੍ਰਿਯਾ ਜਮੁਨਾ ਦਾ, ਭੀਸਮ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਦਾ, ਸਸਿਅਨੁਜਨਨਿ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਦਾ ਆਦਿ.

ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੋਂ ਘਾਸ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪੇਚਦਾਰ ਨਾਉਂ ਰਚੇ ਹਨ, ਯਥਾ— "ਨਿਸਨਾਇਕਨਨਿ ਸੁਨਚਰ ਪਤਿ ਅਰਿ." ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਵਾਲੀ (ਅਰਥਾਤ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ) ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਘਾਸ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਪਤਿ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ.

ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਕਸ਼ਯਪ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਦੀ ਮੰਨਕੇ ਜੋ ਨਾਉਂ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ, ਯਥਾ-"ਉੱਚਸ੍ਰਵਾਇਸ ਏਸ ਏਸਨੀ ਇਸਨੀ ਅਰਨੀ." ਉਚੈ: ਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜੇ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਸ਼ਯਪ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ.

ਕਈ ਥਾਈਂ ਚਾਰ ਬਾਰ ਨ੍ਰਿਪ ਪਦ ਦੇਕੇ ਤੁਫੰਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਮਾਤੰਗ ਭਣੀਜੈ,
ਚਾਰ ਬਾਰ ਨ੍ਰਿਪ ਪਦ ਕੋ ਦੀਜੈ,
ਅਰਣੀ ਤਾਂਕੇ ਅੰਤ ਬਖਾਨੋ,
ਸਭ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮ ਤੁਪਕ ਕੇ ਜਾਨੋ. (੧੨੫੧)

ਮਾਤੰਗ (ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ) ਦਾ ਨ੍ਰਿਪ (ਭਾਵ—ਸ੍ਵਾਮੀ) ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਸ਼ਯਪ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੀ ਰੱਛਕ ਰਾਜਸੈਨਾ, ਉਸ ਦੀ ਘਾਤਕ ਬੰਦੂਕ.

* ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਭੈਣ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ.

ਜੇ ਪਾਠਕ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਕੇ ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ, ਤਦ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ.

ਸਸਤ੍ਰਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰਪਤਿ, ਸਸਤ੍ਰਰਾਜ, ਸਸਤ੍ਰਰਾਟ } ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਖੜਗ. ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਤ੍ਰਵਰਤੀ. ਵਿ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਇਸਤਾਮਾਲ ਦੀ ਵਿਧਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ. "ਦੋਊ ਸਸਤ੍ਰਵਰਤੀ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸਸਤ੍ਰਾਗਾਰ. ਸੰ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਆਗਾਰ (ਘਰ). ਸਿਲਹਖਾਨਾ. Armoury.

ਸਸਤ੍ਰਿ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ. "ਸਸਤ੍ਰਿ ਤੀਖਣਿ ਕਾਟਿ ਡਾਰਿਓ ਮਨਿ ਨ ਕੀਨੋ ਰੋਸ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਬਿਰਛ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਸਿੱਟਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੋਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ.*

ਸਸਤ੍ਰੀ. ਸੰ. ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰਿਨ੍. ਵਿ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰਿ. ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ. ਕਾਤਿਲ.

ਸ਼ਸ਼ਦਾਂਗ. ਫ਼ਾ ششدانگ ਸੰਗਯਾ—ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ. ਸ਼ਸ਼ਗਾਨੀ.

ਸਸਧਰ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਧਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹੇ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਨ. ਸੰ. ਸ਼ਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਕੱਟਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਵਧ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਭੇਸ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਵਸਨ—ਸ਼੍ਵਸਨ. ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਸਾਸ ਲੈਣਾ. "ਤਿਹ ਜਾਨ ਰਿਖੀ ਨਹਿ ਸਾਸ ਸਸ੍ਯੋ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸਸਨ ਕੇ ਭੇਸ. ਦੇਖੋ, ਕੁੰਭੇਸ.

ਸਸਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸੁਪਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਸਧਰ। ੩ ਸਹੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸ ੩.

ਸਸਪੰਜ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ.

ਸਸਬਦਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਵਦਨਾ.

ਸਸਬਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਬਾਨ.

ਸਸਬੇਲ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੱਲੀ. "ਸਸਬੇਲ ਬਿਜਿਯਾ ਅਰੁ ਚਕ੍ਰਗਦਾ." (ਸਮੁਦ੍ਰਮਥਨ)

ਸ਼ਸ਼ਮ. ਫ਼ਾ ششم ਵਿ—ਛੀਵਾਂ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼੍ਠ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sixth.

ਸਸਰਾਮ. ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਜਿਲੇ ਦਾ ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਹੈ. ਇਹ ਕਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਕੋਹ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੪੦੯ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚਚਾ ਫੱਗੋ ਦੇ ਘਰ ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਵਡੀ ਸੰਗਤਿ." ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਣ ਪਏ ਹਨ.

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸੈਲਪੱਥਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਉੱਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਹੈ.

ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਪੱਛਮ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਮਾਰਤ ਹੈ. ਸਸਰਾਮ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸਸਰਾਂਵ ਅਤੇ ਸਹਸਰਾਮ ਭੀ ਲਿਖਿਆਹੈ

ਹਿੰਦ ਦੇ ਗ਼ੈਜ਼ਟੀਅਰ (The Imperial Gazetteer of India) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ "ਸਹਸ੍ਰ—ਰਾਮ" ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਅਸੁਰ ਇੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹਜ਼ਾਰ ਖੇਲਨਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਹਸ੍ਰਾਰਾਮ" ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਆਰਾਮ (ਬਾਗ) ਹੋਣ. ਦੇਖੋ, ਆਰਾਮ.

ਸਸਰਾਂਵ. ਦੇਖੋ, ਸਸਰਾਮ.

ਸਸੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸੁ ਅਤੇ ਸਸੁੜਿ.

ਸਸਾ. ਸ ਅੱਖਰ. "ਸਸਾ ਸਿਆਨਪ ਛਾਡੁ ਇਆਨਾ."

* ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬਿਰਛਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

(ਸ਼ਾਵਨ) ੨ ਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ. ਸਕਾਰ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼, ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼ਕ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਖ਼ਰਗੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਹਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਫੀਲੁ.

ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਾਙ੍ਕ.ਸੰਗਜ੍ਞਾ— ਸਹੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਹੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੨ ਕਪੂਰ। ੩ ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੈਵ ਰਾਜਾ ਮੱਧ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਹਰਸ਼ ਦੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਾਰਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਗਯਾ ਦੇ ਬੋਧੀ ਬਿਰਛ ਨੂੰ ਸਾੜਿਆ ਅਤੇ ਬੁੱਧਮਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਤਰਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੇ.

ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਸ਼ੇਖਰ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਚੂੜ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਮੌਲਿ } ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ.

ਸਸਾਨਨ. ਵਿ—ਸ਼ਸ਼ਿ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਨਨ (ਮੁਖ). ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਜਾਨਨ. ਚੰਦ੍ਰਮੁਖ.

ਸਸਿ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਿਨ੍—ਸ਼ਸ਼ਿਨ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸਹੇ ਵਾਲਾ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਸਹੇ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ. "ਅਸਿਤਾ* ਨਿਸਿ ਮੇ ਸਸਿ ਸੇ ਬਿਗਸੇ." (ਸਮੁਦ੍ਰਮਥਨ) ੨ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬਾ ਸੁਰ ਅਤੇ ਮਸ੍ਤਕ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਟਪਕਦਾ ਹੈ "ਸਸਿ ਕੀਨੋ ਸੂਰ ਗਿਰਾਸਾ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ੩ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਸੰਮਤ ਬਾਨ ਸੁ ਚੰਦ, ਖੰਡ ਸਸੀ ਸਾਵਨ ਵਿਖੇ." (ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ) ਸੰਮਤ ੧੯੧੫† ੪ ਸੋਮਵਾਰ ਲਈ ਭੀ ਸਸਿ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਜਮਦੁਤਿਯਾ ਸਸਿ ਦਿਨ ਤਬ ਹੁਤੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਸੰ. ਸ਼ਸ੍ਯ—ਸ਼ਸਜ. ਖੇਤੀ. "ਸਦਾ ਸੁਕਾਲ ਸਸਿਨ ਕੋ ਸਾਲੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਸਿਉਪਸਖਿਨੀ. (ਸਨਾਮਾ) ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ. ਚਨਾਬ. ਚਨ੍ਹਾਂ.

ਸਸਿ ਉਪਰਾਜਨਿ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਰਾਤ੍ਰੀ. ਰਾਤ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਿ ਅਨੁਜਨਨਿ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਧਾਰਣਵਾਲੀ, ਅਰਥਾਤ ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਧਾਰਣਵਾਲੀ, ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਿ ਅਨੁਜਨਨਿ ਜਾ ਚਰ ਨਾਥ ਸਤ੍ਰੁ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਬੰਦੂਕ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ (ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ) ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਘਾਹ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਣ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਦੀ ਵੈਰਣ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਿ ਅਨੁਜਨਿ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਿਅਨੁਜਾ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ, ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਸਿ ਸੇਖਰ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਿ ਸ਼ੇਖਰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ. ਸ਼ਸ਼ਿਮੌਲਿ.

ਸ਼ਸ਼ਿ ਸ਼ੇਖਰੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਮਸ੍ਤਕ ਤੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲੀ, ਦੁਰਗਾ.

ਸਸਿਕੀਕ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਾਙ੍ਕ—ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਇੱਕ. ਅਦੁਤੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਜਿਉ ਵਿਚਿ ਉਡਵਾ ਸਸਿਕੀਕ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ਜਿਵੇਂ ਤਾਰਾਗਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਇੱਕ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਉਡੁਵਾ.

ਸਸਿ ਘਰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਰਾਤ੍ਰਿ. ਸ਼ਸ਼ਿਘਰ। ੨ ਭਾਵ—ਅਵਿਦ੍ਯਾ.

ਸਸਿ ਘਰਿ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ. "ਸਸਿ ਘਰਿ ਸੂਰ ਵਸੈ ਮਿਟੈ ਅੰਧਿਆਰਾ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਹੈ. ਚੰਦ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਚਮਕਦਾ ਹੈ. "ਸਸਿ ਘਰਿ ਸੂਰ ਸਮਾਇਆ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੩ ਖੱਬੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ. ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬਾ ਸੁਰ. ਇੜਾ ਨਾੜੀ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ

* ਕਾਲੀ. ਅੰਧੇਰੀ. † ਕਾਮ ਦੇ ਬਾਣ ਪੰਜ, ਚੰਦ ਇੱਕ, ਖੰਡ ਨੌ, ਸਸਿ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਇੱਕ. ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਗਿਣੀਦਾ ਹੈ.

ਨਿਵਾਸ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਸਸਿਬਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਵਾਨ. ਅਰਧਚੰਦ੍ਰਾਕਾਰ ਤੀਰ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰ.

ਸਸਿਬਾਮ. ਡਿੰਗ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਵਾਮਾ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਰਾਤ੍ਰਿ. ਰਾਤ.

ਸਸਿਭਗਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਭੈਣ. ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ. ਦੇਖੋ, ਚੰਦ੍ਰਭਗਾ.

ਸਸਿਭਾਲ, ਸਸਿ ਭੂਖਨ, ਸਸਿ ਮੌਲਿ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਿਭਾਲ. ਸ਼ਸ਼ਿਭੂਸ਼ਣ. ਸ਼ਸ਼ਿਮੌਲਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ.

ਸਸਿਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਸੀ. ਪੁੰਨੂ ਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੀ. "ਜੀਤ ਲਈ ਸਸਿ ਕੀ ਕਲਾ ਯਾਂਤੇ ਸਸਿਯਾ ਨਾਮ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮) ਦੇਖੋ, ਸੱਸੀ ਅਤੇ ਪੁੰਨੂ। ੨ ਸਹੇ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲਾ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੩ ਸਸਿ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ। ੪ ਸਸ੍ਯ (ਖੇਤੀ) ਵਾਲਾ. ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ. ਕਿਰਸਾਨ। ੫ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਖੇਤੀ ਧਾਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਸਸਿਵਦਨਾ. ਸ਼ਸ਼ਿਵਦਨਾ. ਇੱਕ ਗਣ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਕਰਾ", "ਅਣਕਾ", "ਅਨਹਦ", "ਅਨੁਭਵ" "ਚੰਡਰਸਾ", ਅਤੇ "ਮਧੁਰਧੁਨਿ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਨਗਣ ਇੱਕ ਯਗਣ. ।।।, ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਬਕਰ ਲੇਖਾ। ਬਧਤ ਵਿਸੇਖਾ।
ਨਹਿ ਘਟਜਾਈ। ਭਲ ਪਤਿਆਈ. (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਅਨਕਾ ਅਤੇ ਏਕਾਖਰੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਭੇਦ, ਤਥਾ ਚਾਚਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਸਸੀਅ, ਸਸੀਅਰ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਧਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਸੀਅ ਧੇਨੁ ਲਛਮੀ ਕਲਪਤਰੁ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) "ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਸੀਅਰ ਕੈ ਘਰਿ ਸੂਰੁ ਸਮਾਵੈ. (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਘਰ ਰਾਤ੍ਰੀ (ਅਵਿਦ੍ਯਾ), ਸੂਰ (ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ)

ਸਸੀਅਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਸੀਅਰ. "ਸਸੀਅਰੁ ਗਗਨਿ ਜੋਤਿ ਤਿਹੁ ਲੋਈ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧) ਸ਼ਾਂਤਰੂਪ ਆਤਮਾ ਜੋ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸਸੁ. ਸੰ. श्वश्रु—ਸ਼੍ਵਸ਼੍ਰੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਵਸ਼ੁਰ (ਸਹੁਰੇ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਮਾਂ. "ਸਸੁ ਵਿਰਾਇਇਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਵਿਰਾਇਇਨਿ.

ਸਸੁਰ, ਸਸੁਰਾ ਸੰ. श्वशुर—ਸ਼੍ਵਸ਼ੁਰ. ਆਸ਼ੁ—ਅਸ਼. ਜੋ ਆਸ਼ੁ (ਛੇਤੀ) ਅਸ਼ੁ (ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ). ਭਾਵ—ਆਦਰ ਲਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਹੁਰਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਪਿਤਾ.

ਸਸੁਰਾਰ, ਸਸੁਰਾਲ, ਸਸੁਰਾਲਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਵਸ਼ੁਰ (ਸਹੁਰੇ) ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ). ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਪਿਉਕੇ. "ਸਸੁਰੈ ਪੇਈਐ ਤਿਸੁ ਕੰਤ ਕੀ." (ਮਾਝ ਮ: ੫ ਦਿਨਰੈਣ) ਭਾਵ—ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ.

ਸਸੁਰਿ, ਸਸੁੜਿ, ਸਸੁੜੀ, ਸਸੂ ਦੇਖੋ, ਸਸੁ. "ਨਾ ਭੈਣਾ ਭਰਜਾਈਆ ਨਾ ਸੇ ਸਸੁੜੀਆਹ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਸੂ ਤੇ ਪਿਰਿ ਕੀਨੀ ਵਾਖਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਤੋਂ ਵੱਖ (ਅਲਗ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ.

ਸਸੂਖਾ. ਸੇਵਾ. ਸਨਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸ਼੍ਰੂਖਾ. "ਕਟੈਗੋ ਕਲੂਖਨ ਸਸੂਖਾ ਚਹੁੰ ਕੋਦ ਮੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ. ਫ਼ਾ شش و پنج ਛੀ ਅਤੇ ਪੰਜ. ਭਾਵ—ਚਿੰਤਾ. ਗਿਣਤੀ. ਔਕੜ.

ਸਸੰਸੇਖਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਿਸੇਖਰੀ. "ਸਸੰਸੇਖਰੀ ਚੰਦ੍ਰਭਾਲਾ ਭਵਾਨੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸਸੰਕ. ਸੰ. सशङ्क—ਸਸ਼ੰਕ. ਵਿ—ਸ਼ੰਕਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਭੈਭੀਤ. ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰ. शशाङ्क—ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹੇ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸਸੰਬਰ. ਸੰ. सस्यसंवर—ਸਸ੍ਯਸੰਵਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੰਨ ਜੇਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਸ਼੍ਵਕਰਣ ਭੀ ਹੈ. L. Vatica Robusta. "ਸਮੀ ਸਸੰਬਰ ਸਾਵਰ ਸਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਜੰਡੀ, ਅਸ਼੍ਵਕਰਣ ਅਤੇ ਸਾਉਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸਾਲ.

ਸੱਸ. ਦੇਖੋ, ਸਸੁ.

ਸੱਸਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ ਅੱਖਰ। ੨ ਸੱਸੇ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ. ਸਕਾਰ.

ਸੱਸੀ. ਵਿ—ਸ਼੍ਵੇਤ—ਸ਼ਯਾਮ. ਕਰੜਬਰੜੀ. ਚਿੱਟੀ ਕਾਲੀ. "ਸੱਸੀਏ ਦਾੜੀਏ ਚਿੱਟੀਏ ਪੱਗੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪੁੰਨੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਪਾਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕਪਿਲਮੁਨਿ ਦਾ ਰੰਭਾ ਅਪਸਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਵੀਰਯ ਡਿਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੰਭਾ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਸੱਸੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੮। ਦੇਖੋ, ਸਸਿਯਾ ੧ ਅਤੇ ਪੁੰਨੂ.

ਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰਧਾਰੀ.

ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ.

ਸਸ੍ਯ.* ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਖੇਤੀ। ੨ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅੰਨ ਫਲ ਆਦਿ। ੩ ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੪ ਗੁਣ.

ਸਸ੍ਯਪਾਲ, ਸਸ੍ਯਪਾਲਕ } ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਖੇਤੀ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ। ੨ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ.

ਸਹ. ਸਹਾਰਾ. ਆਸਰਾ. ਪਨਾਹ. "ਨਾਨਕ ਸਹ ਪਕਰੀ ਸੰਤਨ ਕੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਫ਼ਾ شو ਸ਼ੌ. ਸੰਗਯਾ—ਪਤਿ. ਨੌਸ਼ਾ. "ਸਹ ਕੀ ਸਾਰ ਸੁਹਾਗਨਿ ਜਾਨੈ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਫ਼ਾ شہ ਸ਼ਹ. ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੪ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਰੋਕ। ੫ ਲਾੜਾ. ਦੁਲਹਾ। ੬ ਵਿ—ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ. ਮੁਖੀਆ। ੭ ਪੂਰਣ. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. "ਨਾਉ ਜਿਵੇਹੇ ਹਾਲੀ ਸਹ ਦਰੀਆਉ ਵਿਚ." (ਚੰਡੀ ੩) ੮ ਸੰ. ਸਹ. ਵ੍ਯ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਸਮੇਤ। ੯ ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ। ੧੦ ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੧੧ ਸੰ. ਸਹ੍. ਧਾ—ਸਹਾਰਨਾ. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ. ਉਤਸਾਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਨਾ.

ਸਹਸ. ਸ਼ਤ. ਸੌ. "ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹਿ ਸਹਸ ਪਚਾਵਨ." (ਰਾਮਾਵ) ਵਿਕ੍ਰਮੀ ੧੭੫੫.† "ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹ ਸਹਸ ਭਣਿੱਜੈ। ਅਰਧ ਸਹਸ ਫੁਨ ਤੀਨ ਕਹਿੱਜੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੨ ਸੰ. सहस्र—ਸਹਸ੍ਰ. ਹਜ਼ਾਰ. ਦਸ ਸੌ। ੩ ਭਾਵ—ਅਨੰਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰ. "ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ." (ਜਪੁ) "ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ ਤੋਹਿ ਕਉ." (ਸੋਹਿਲਾ) ੪ ਸੰ. सहस्. ਬਲਵਾਨ। ੫ ਵਿਜਈ. ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ। ੬ ਸੰਗਯਾ—ਜਿੱਤ. ਫਤੇ। ੭ ਬਲ। ੮ ਸੰ. सहर्ष—ਸਹਰ੍ਸ਼. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. ਆਨੰਦੀ. ਖ਼ੁਸ਼। ੯ ਫ਼ਾ ششہ ਉਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ.

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ. ਕਿਤਾਬ "ਬਸਾਯਰ" ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ (ਮਖ਼ਲੂਕ਼ਾਤ) ਅਠਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹ ਚੈਤੰਨ ਸਭ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ. "ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ." (ਜਪੁ) ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਓੜਕ ਢੂੰਡ ਢੂੰਡਕੇ ਥਕ ਗਏ ਹਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਅਠਾਰਾਂ ਹਜਾਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਹਸ ਕਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ (ਹਜ਼ਾਰ) ਹੱਥਾਂ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ। ੨ ਹਜ਼ਾਰ (ਅਨੰਤ) ਕਰ (ਕਿਰਣਾਂ) ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ. ਸਹਸ੍ਰ ਕਰ.

ਸਹਸਕਿਰਤ. ਸੰ. सहस्कृत. ਵਿ—ਪੁਸ਼੍ਟ ਕੀਤਾ। ੨ ਭੜਕਾਇਆ। ੩ ਸੰ. संस्कृत—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਸੱਵਾਰਿਆ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਕੀਤਾ। ੪ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ (ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ) ਬੋਲੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸੱਵਾਰੀਹੋਈ ਭਾਸ਼ਾ। ੫ ਸੰਗਯਾ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬੋਲੀ. ਦੇਵਵਾਣੀ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਹਸਾ ਕਿਰਤਾ.

ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ.‡ ਸੰਗਯਾ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪਾਲੀ ਅਤੇ

* ਇਹ ਸ਼ਸ੍ਯ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

† ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਖ਼ਯਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਾਠ ਹੈ—"ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹ ਸੈ ਸੁ ਪਚਾਵਨ," ਪਰ ਇਹ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਗਲਾ ਉਦਾਹਰਣ.

‡ सहस्रधा कृतिर्यस्या सा सहसकृतिः

ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗਾਥਾ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ "ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ" ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਗਾਥਾ.

ਸਹਸ ਨਯਨ. ਸੰ. सहस्र नयन—ਸਹਸ੍ਰ ਨਯਨ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੰਤ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ ਅਤੇ ਸਹਸਾ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ ਜਿਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਹੋਗਏ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਸਹਸ ਨਾਰ ਸਰਿਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌ ਨਾਲੇ (ਪ੍ਰਵਾਹ) ਵਾਲੀ ਨਦੀ, ਸ਼ਤਦ੍ਰ. ਸਤਲੁਜ. (ਸਨਾਮਾ) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਸਤਲੁਜ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸਹਸ ਨੇਤ੍ਰ, **ਸਹਸ ਨੈਨ** } ਦੇਖੋ, ਸਹਸ ਨਯਨ.

ਸਹਸ ਫਣੀ, **ਸਹਸ ਫਨੀ** } ਸੰਗਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ (ਹਜਾਰ) ਫਣਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੨ ਵਿ—ਹਜ਼ਾਰ ਫਣਾਂ ਵਾਲਾ. "ਸਹਸ ਫਨੀ ਜਪਿਓ ਸੇਖਨਾਗੈ." (ਕਾਨ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਹਸ ਬਾਹੁ. ਸੰ. ਸਹਸ੍ਰ ਬਾਹੁ. ਸੰਗਯਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਅਰਜੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ. "ਸਹਸਬਾਹੁ ਮਧੁ ਕੀਟ ਮਹਿਖਾਸਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ, ਮਧੁ, ਕੈਟਭ ਅਤੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ.

ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਪਰਇਸਤ੍ਰੀਗਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਸਮੁਖ. ਸੰਗਯਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਖ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੨ ਅਨੰਤ ਮੁਖਾਂ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ.

ਸਹਸਮੂਰਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ (ਅਨੰਤ) ਮੂਰਤਿ ਕਰਤਾਰ. ਵਿਰਾਟਰੂਪ.

ਸਹਸਰਾਛ. ਸੰ सहस्राक्ष—ਸਹਸ੍ਰਾਕ੍ਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਹਜਾਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਇੰਦ੍ਰ। ੨ ਅਨੰਤ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ. "ਸਹਸਰਾਛ ਜਾਂਕੇ ਸੁਭ ਸੋਹੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ.

ਸਹਸਰਾਮ, **ਸਹਸਰਾਂਵ** } ਦੇਖੋ, ਸਸਰਾਮ. "ਗਮਨੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਏ ਅਗਾਰੀ । ਸਹਸਰਾਂਵ ਕੇ ਪਹੁਚ ਮਝਾਰੀ।" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ਹ ਸਵਾਰ. ਫ਼ਾ شہسوار ਪੱਕਾ ਸਵਾਰ. ਚਾਬੁਕ ਸਵਾਰ.

ਸਹਸਾ. ਸੰ. संशय—ਸੰਸ਼ਯ. ਸੰਗਯਾ— (ਸਸ਼-ਸ਼ੀ) ਸ਼ੱਕ. ਸੰਦੇਹ. ਸੰਸਾ. "ਵਿਣੁ ਸਹਜੈ ਸਹਸਾ ਨ ਜਾਇ." (ਅਨੰਦੁ) "ਸਹਸੈ ਜੀਉ ਮਲੀਣੁ ਹੈ." (ਅਨੰਦੁ) "ਨਾਹੀ ਸਹਸਾ ਸੋਗ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸਹਸ੍ਰੋਂ. ਹਜਾਰਾਂ. ਭਾਵ-ਬੇਅੰਤ. "ਸਹਸ ਨੇਤ੍ਰ ਮੂਰਤਿ ਹੈ ਸਹਸਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਛੇਤੀ ਨਾਲ. ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ. "ਸਹਸਾ ਕੀਨੋ ਕਾਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਬਲ ਨਾਲ। ੫ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ.

ਸਹਸਾਇਆ. ਵਿ—ਸੰਸੇ (ਸੰਸ਼ਯ) ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ ੧. "ਨਾਹੀ ਸਹਸਾਇਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਕਾਹਲੀ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ ੩.

ਸਹਸਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਹਲੀ. ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. "ਉਤ ਕੀ ਹੁਤੀ ਅਧਿਕ ਸਹਸਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ ੩। ੨ ਸੰ. सहशायिन्—ਸਹਸ਼ਾਯੀ. ਵਿ—ਨਾਲ ਸੌਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ (ਹਜਾਰ) ਅਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ. "ਜਿਹਿ ਛੀਨ ਲਯੋ ਸਹਸਾਸਤ੍ਰ ਬਲੀ." (ਸਮੁਦ੍ਰਮਥਨ)

ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, "ਕੋਈ ਪੜਤਾ ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਕੋਈ ਪੜੈ ਪੁਰਾਨਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ਜੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀਏ, ਤਦ ਪੁਰਾਣਰਚਨਾ ਕੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਇਹ ਸ਼ਬਦ, ਪੁਰਾਣਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਅਰਥ ਹੈ—ਕੋਈ ਮਾਗਧੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ (ਬੌਧ ਅਤੇ ਜੈਨ) ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ) ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਪੁਰਾਣ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ.

ਸਹਸਾਗੁਣਾ. ਵਿ—ਸਹਸ੍ਰ ਗੁਣਾ. ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ. "ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਿਸਾ ਗੂਣਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਹਸਾਨਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ ਆਨਨ (ਮੁਖ) ਵਾਲਾ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ. "ਕਾਂਪ ਉਠ੍ਯੋ ਸੁਨ ਯੌਂ ਸਹਸਾਨਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਅਨੰਤ ਮੁਖ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ.

ਸਹਸਾਭੁਜ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ. "ਸ੍ਰੀ ਜਦੁਬੀਰ ਤੇ ਜੋ ਸਹਸਾਭੁਜ ਭਾਜਗਯੋ ਨਹਿ ਜੁੱਧ ਮਚਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਹਸੇਗੰਠ, ਸਹਸੇਗੰਠਿ ਸੰਗਯਾ—ਸੰਸੇ (ਸੰਸ਼ਯ) ਦੀ ਗ੍ਰੰਥਿ (ਗੰਠ-ਗੰਢ). ਭ੍ਰਮਗ੍ਰੰਥਿ.

ਸਹਸ੍ਰ. ਹਜ਼ਾਰ. ਦਸ ਸੌ-੧੦੦੦। ੨ ਨਿਘੰਟੁ ਵਿੱਚ ਸਹਸ੍ਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਨੰਤ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ.

ਸਹਸ੍ਰਦਾਨ. ਵਿ—ਸਹਸ੍ਰ (ਅਨੰਤ) ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ.

ਸਹਸ੍ਰਫਣੀ, ਸਹਸ੍ਰਫਨੀ ਸੰਗਯਾ—ਹਜ਼ਾਰ ਫਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸੇਸਨਾਗ.

ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ. ਸੰਗਯਾ—ਹੈਹਯ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ. ਇਹ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਕ੍ਰਿਤਵੀਰਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਰ੍ਤਵੀਰਯ ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਰਜੁਨ ਭੀ ਹੈ. ਇਹ ਮਾਹਿਸ਼ਮਤੀ* ਨਗਰੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼੍ਵ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ੮੫੦੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ.

ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰ੍ਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਜਮਦਗਨਿ ਰਿਖੀ ਦੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਤੇ ਸੈਨਾ ਸਮੇਤ ਗਿਆ. ਰਿਖੀ ਨੇ ਕਪਿਲਾ ਨਾਮਕ ਕਾਮਧੇਨੁ ਗਊ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਦਾਵਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਹੈਰਾਨ ਹੋਗਿਆ. ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਗਾਂ ਮੰਗੀ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਜਮਦਗਨਿ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਪੁਰ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਨੇ ਜੋਰੋ ਜੋਰੀ ਖੋਹਣੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਗਊ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਫੌਜ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ. ਇਸ ਅਪਮਾਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਰਖਕੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਜਮਦਗਨਿ ਦੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਤੇ ਦਲ ਬਲ ਸਮੇਤ ਅਚਾਨਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਮਦਗਨਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਰੇਣੁਕਾ ਨੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਤਿਹੱਥੜ ਮਾਰਕੇ ਵਿਲਾਪ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਪੁਰ ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ੨੧ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰਿਯ ਰਹਿਤ ਕਰਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ. ਦੇਖੋ, ਹੈਹਯ ਅਤੇ ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ।

੨ ਵਾਣਾਸੁਰ (ਭੌਮਾਸੁਰ) ਜਿਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਹਾਂ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਵਾਣ ੫.

ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ ਅਰਿ. ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ। ੨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ.

ਸਹਸ੍ਰਮੁਖਰਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਮਹਰਾਵਣ.

ਸਹਸ੍ਰਾਂਸ਼ੁ. ਹਜ਼ਾਰ (ਅਨੰਤ) ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਵਾਲਾ, ਸੂਰਜ.

ਸਹਸ੍ਰਾਕ੍ਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ (ਅਨੰਤ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ. ਕਰਤਾਰ.ਦੇਖੋ ਸਹਸ ਅਤੇ ਸਹਸ੍ਰ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਤਮ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ.

ਸਹਸ੍ਰੀ ਭੁਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ। ੨ ਅਨੰਤ ਭੁਜਾ ਵਾਲੀ ਦੇਵੀ. "ਜਪੈ ਰਾਤ੍ਰ ਦਯੋਸੰ ਸਹਸ੍ਰੀ ਭੁਜਾਨੰ." (ਅਜਰਾਜ)

ਸਹਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਹ ਦੀ ਕਸ਼ਿਸ਼ (ਖਿੱਚ). ਦਮਕਸ਼ੀ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ. "ਤ੍ਰਿਣੰ ਤ ਮੇਰੰ ਸਹਕੰ ਤ ਹਰੀਅੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਤਿਨਕੇ ਨੂੰ ਪਹਾੜ, ਸੁੱਕੇ ਨੂੰ ਹਰਾ.

ਸਹਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਕਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਖਿੱਚਵਾਂ ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਹਾਹੁਕਾ ਲੈਣਾ। ੨ ਤਰਸਣਾ. "ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਸਦਾ ਸਹਕਾਈਐ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਹਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਥ ਕਰਨਾ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ।

* ਕਨਿੰਘਮ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਧਭਾਰਤ (ਸੀ. ਪੀ) ਦੀ 'ਮੰਡਲਾ' ਨਗਰੀ ਮਾਹਿਸ਼ਮਤੀ ਹੈ.

੩ ਅਜਿਹਾ ਅੰਬ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਦੂਰ ਤੀਕ ਫੈਲੇ। ੪ ਸਹਾਇਕ. ਮਦਦਗਾਰ.

ਸਹਕਾਰੀ. ਸੰ. सहकारिन्. ਵਿ—ਸਹਾਇਕ. ਸਾਥ ਮਿਲਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ. "ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਸਹਕਾਰੀ ਲੋਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਹਗਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. "ਪ੍ਰਿਥੀ ਮੱਲ ਸਹਗਲ ਭਲਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸਹਗਾਮਿਨੀ. ਵਿ—ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਮਰੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀ. ਸਤੀ. "ਅੰਤਕਾਲ ਜਾਇ ਪ੍ਰਿਯ ਸੰਗ ਸਹਗਾਮਿਨੀ ਹ੍ਵੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਹਗਾਮੀ. ਵਿ—ਸਾਥ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ.

ਸਹਘਾ, ਸਹਘੋ ਸੰ. समर्घ—ਸਮਰ੍ਘ. ਸਿੰਧੀ. ਸਹਾਂਗੋ. ਵਿ—ਸਸਤਾ. "ਵਿਣੁ ਗਾਹਕ ਗੁਣ ਵੇਚੀਐ ਤਉ ਗੁਣ ਸਹਘੋ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮਃ ੧)

ਸਹਚਰ. ਵਿ—ਸਾਥ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰ. ਸਖਾ। ੩ ਸੇਵਕ. ਨੌਕਰ.

ਸਹਚਰੀ. ਵਿ—ਸਾਥ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੀ. ਨਾਲ ਫਿਰਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ.

ਸਹਚਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਥ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮਿਲਾਪ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ.

ਸਹਚਾਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰ. ਸਖਾ. ਬੇਲੀ. ਸੱਜਣ. ਮੀਤ। ੨ सहचारिन्. ਵਿ—ਸਾਥ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਗੀ.

ਸਹਜ ਅਥਵਾ **ਸਹਜੁ.** ਸੰ. सहज. ਵਿ—ਸਾਥ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਨਾਲ ਜੰਮੇ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਥ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ (ਜੌੜਾ ਜੰਮਿਆ) ਭਾਈ। ੩ ਸ੍ਵਭਾਵ. ਖ਼ੋ. ਆਦਤ. ਫ਼ਿਤਰਤ. ਅਸਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੈ ਲੈ ਨੀਮ ਸਿੰਚਾਈ। ਕਹਿਤ ਕਬੀਰ ਉਆ ਕੋ ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਈ॥" (ਆਸਾ) ੪ ਵਿਚਾਰ. ਵਿਵੇਕ. "ਸਹਜੇ ਗਾਵਿਆ ਥਾਇ ਪਵੈ." (ਸ੍ਰੀ ਅਃ ਮਃ ੩) ੫ ਗ੍ਯਾਨ. "ਕਰਮੀ ਸਹਜ ਨ ਊਪਜੈ ਵਿਣੁ ਸਹਜੈ ਸਹਸਾ ਨ ਜਾਇ." (ਅਨੰਦੁ) "ਗੁਰੁ ਬਿਨ ਸਹਜ ਨ ਊਪਜੈ ਭਾਈ, ਪੂਛਹੁ ਗਿਆਨੀਆ ਜਾਇ." (ਸੋਰ ਅਃ ਮਃ ੩) ੬ ਆਨੰਦ. ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਚਉਥੈ ਪਦ ਮਹਿ ਸਹਜ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਲੈ ਪਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅਃ ਮਃ ੩) ੭ ਸੁਸ਼ੀਲ. ਪਤਿਵ੍ਰਤ। ੮ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਸਹਜ ਸਾਲਾਹੀ ਸਦਾ ਸਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅਃ ਮਃ ੩) ੯ ਸਨਮਾਨ. ਆਦਰ। ੧੦ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਤ ਪਾਇਆ ਸਹਜ ਸੇਤੀ." (ਅਨੰਦੁ) ੧੧ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. "ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਸੁ ਸਹਜੇ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮਃ ੩) "ਸਹਜੇ ਜਾਗੈ ਸਹਜੇ ਸੋਵੈ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮਃ ੩) ੧੨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ. "ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਮੋਕਲਾ ਸਹਜੇ ਆਵਉ ਜਾਉ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੧੩ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋਟੀ ਹੋਈ ਭੰਗ.

ਸਹਜਆਨੰਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਜਾਨੰਦ. ਆਤਮਾਨੰਦ. ਗ੍ਯਾਨਾਨੰਦ। ੨ ਕੁਦਰਤੀ ਆਨੰਦ.

ਸਹਜਸਮਾਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਠ ਯੋਗ ਦੇ ਕਸ਼੍ਟ ਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੁਗਮ ਸਮਾਧਿ. "ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਹਠ ਸਮਾਧਿ ਹੈ, ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਹੈ. ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਨਾਂ ਦੇ ਸ੍ਵਾਸ ਵਿਰਥਾ ਨਹੀ ਜਾਂਦੇ." (ਭਗਤਾਵਲੀ) "ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਸਦਾ ਲਿਵ ਹਰਿ ਸਿਉ." (ਸਾਰ ਅਃ ਮਃ ੧)

ਸਹਜਸਰੋਵਰ. ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਸਰੋਵਰ (ਤਾਲ). ੨ ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ। ੩ ਭਾਵ—ਗੁਰੂ। ੪ ਸਤਸੰਗ.

ਸਹਜਸਰੋਵਰਿ. ਸਹਜ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ. "ਤੁਅ ਸਹਜ ਸਰੋਵਰਿ ਬਾਸ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੪ ਕੇ)

ਸਹਜਸੁਖ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਜਾਨੰਦ. ਗ੍ਯਾਨਾਨੰਦ। ੨ ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ ਸੁਖ.

ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕਾ ਘਾਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ. "ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਕੇ ਅੰਤਰੇ ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕੇ ਘਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਗੰਗਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇੜਾ, ਜਮੁਨਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪਿੰਗਲਾ ਹੈ। ੨ ਸਹਜ ਸ੍ਵਨ (ਧੁਨੀ) ਦਾ ਮਾਰਗ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ ੯.

ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ } ਵਿ—ਸਾਥ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੁਭਾਉ.
ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ } ਕ਼ੁਦਰਤੀ ਸੁਭਾਵ. "ਜਿਉ ਪਾਵਕ ਕਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕ਼ੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ. "ਮੀਹ ਵੁਠਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਨਿਰਯਤਨ. "ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਮਿਲੇ ਗੋਪਾਲਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਹਜਸੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਸੁਖ. "ਸਹਜ ਸੂਖ ਆਨੰਦ ਘਨੇਰੇ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਹਜ ਸੈਨ. ਸੰਗਯਾ—ਯੋਗ ਨਿਦ੍ਰਾ. ਸਮਾਧਿ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤੀ. "ਸਹਜ ਸੈਨ ਅਰੁ ਸੁਖਮਨ ਨਾਰੀ ਊਧ ਕਮਲ ਬਿਗਸਇਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਹਜ ਕਥਾ. ਸੰਗਯਾ—ਗ੍ਯਾਨ ਕਥਾ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਗੁਣ ਕੀਰਤਨ.

ਸਹਜਕੇਲ. ਸੰਗਯਾ—ਆਤਮਾਨੰਦ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਆਨੰਦ.

ਸਹਜਗੁਫਾ. ਸੰਗਯਾ—ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਦਸ਼ਾ। ੨ ਕ੍ਰੋਧ ਰਹਿਤ ਦਿਮਾਗ. "ਸਹਜਗੁਫਾ ਮਹਿ ਆਸਣੁ ਬਾਧਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਹਜਜੋਗ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠਯੋਗ ਦੇ ਕਠਿਨ ਸਾਧਨਾ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਸੁਖਾਲਾ ਯੋਗ. ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦ੍ਵਾਰਾ ਮਨ ਦੀ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਰੂਪ ਯੋਗ. ਗੁਰਬਾਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਯੋਗ ਦੇ ਭਗਤਿਜੋਗ, ਤੱਤਜੋਗ, ਬ੍ਰਹਮਜੋਗ ਆਦਿ ਨਾਮ ਆਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਹਜਜੋਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਇਉਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:—

"ਗੁਰੁ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨੈ ਮਹਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ, ਖਿੰਥਾ ਖਿਮਾ ਹਢਾਵਉ। ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਭਲਾ ਕਰਿ ਮਾਨਉ, ਸਹਜ ਜੋਗ ਨਿਧਿ ਪਾਵਉ। ਬਾਬਾ! ਜੁਗਤਾ ਜੀਉ ਜੁਗਹ ਜੁਗ ਜੋਗੀ ਪਰਮ ਤੰਤ ਮਹਿ ਜੋਗੰ। ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਇਆ ਗਿਆਨ ਕਾਇਆ ਰਸ ਭੋਗੰ। ਸਿਵਨਗਰੀ ਮਹਿ ਆਸਣਿ ਬੈਸਉ ਕਲਪ ਤਿਆਗੀ ਬਾਦੰ। ਸਿੰਙੀ ਸਬਦੁ ਸਦਾ ਧੁਨਿ ਸੋਹੈ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਪੂਰੈ ਨਾਦੰ। ਪਤੁ ਵੀਚਾਰੁ ਗਿਆਨੁਮਤਿ ਡੰਡਾ ਵਰਤਮਾਨ ਬਿਭੂਤੰ। ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਰਹਰਾਸਿ ਹਮਾਰੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥੁ ਅਤੀਤੰ। ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ ਨਾਨਾ ਵਰਨ ਅਨੇਕੰ। ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਣਿ ਭਰਥਰਿ ਜੋਗੀ! ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਲਿਵ ਏਕੰ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

"ਗੁਰਿ ਮਨੁ ਮਾਰਿਓ ਕਰਿ ਸੰਜੋਗੁ,
ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਾਵੈ ਭਗਤਿਜੋਗੁ,
ਗੁਰ ਸੰਤਸਭਾ ਦੁਖੁ ਮਿਟੈਰੋਗੁ,
ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿਵਰੁ ਸਹਜਜੋਗੁ."
(ਬਸੰ ਮ: ੧)

"ਜੋਗੁ ਨ ਭਗਵੀ ਕਪੜੀ, ਜੋਗੁ ਨ ਮੈਲੇ ਵੇਸਿ।
ਨਾਨਕ ਘਰਿ ਬੈਠਿਆ ਜੋਗੁ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਉਪਦੇਸਿ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਸਹਜਧਾਰੀ. ਵਿ—ਸਹਜ (ਗ੍ਯਾਨ) ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਾਰਵਾਨ। ੨ ਸੁਖਾਲੀ ਧਾਰਣਾ ਵਾਲਾ. ਸੌਖੀ ਰੀਤਿ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ, ਜੋ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੀ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨਾ ਆਪਣਾ ਹੋਰ ਧਰਮਪੁਸ੍ਤਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ.*

ਸਹਜਧੁਨਿ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠਯੋਗ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਦਸਮਦ੍ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨਾਹਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਅਖੰਡ ਧੁਨੀ ਦਾ ਹਰ ਸਮੇ ਹੋਣਾ. ਅਖੰਡ ਨਾਮਚਿੰਤਨ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ ਤਾਂ ਸਹਜਧੁਨਿ ਉਪਜੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਸਹਜਧ੍ਯਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਹਠਯੋਗ ਦੇ ਧ੍ਯਾਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ, ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸ਼ਚਾ। ੨ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧ੍ਯਾਨ.

ਸਹਜਪੰਥ. ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾਮੋਦਰ ਆਦਿ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਜਵਾਨ ਸੁੰਦਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅੱਗੇ ਬੈਠਕੇ ਰਸਿਕ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਧ੍ਯਾਨ ਅਤੇ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਹਜਭਾਉ } ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੁਭਾਵ। ੨ ਆਤਮਿਕ
ਸਹਜਭਾਇ } ਪ੍ਰੇਮ. "ਸਹਜਭਾਇ ਮਿਲੀਐ ਸੁਖ

* ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਜਧਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਨ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਸਹਜਧਾਰੀ ਵਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੱਧਾਵਾਨ ਹਨ. ਜੋ ਸਿੰਘ, ਸਹਜਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖਧਰਮ ਤੋਂ ਅਞਾਣ ਹਨ.

ਹੋਵੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਸੁਤੇ.

ਸਹਜਮਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਤਮਚਿੰਤਨ। ੨ ਆਤਮ ਸਿੱਧਾਂਤ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ. ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. "ਸਹਜਮਤੇ ਬਣਿਆਈ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਸਹਜਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਜੋਗ.

ਸਹਜਰੀਆ. ਵਿ—ਸਹਜ ਸੰਬੰਧੀ. ਆਤਮ ਸੰਬੰਧੀ. ਆਤਮਿਕ। ੨ ਸਹਜ ਰੂਪ. "ਤਉ ਸੁਖ ਸਹਜਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਸਹਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੇਜਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਜ। ੩ ਸਹ (ਸਾਥ) ਜਾ (ਪੈਦਾ ਹੋਈ).

ਸਹਜਾਇਆ. ਵਿ—ਸਹ (ਨਾਲ) ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਹਜ (ਗ੍ਯਾਨ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੩ ਸਹਜ—ਆਇਆ. "ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਅਚਿੰਤ ਸਹਜਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਹਜਾਤ. ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਸਹਜਾਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਜਾਦਾ.

ਸਹਜਾਰਿ, ਸਹਜਾਰੀ ਵਿ—ਸਹਜ (ਗ੍ਯਾਨ) ਸੰਬੰਧੀ. "ਨਿਰਾਰੀ ਅਪਾਰੀ ਸਹਜਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਹਜ—ਅਰਿ. ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਵੈਰੀ. ਕ਼ੁਦਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਮਤੇਰ ਅਤੇ ਚਚੇਰਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਲਾਲਚ ਪਿੱਛੇ ਵੈਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਹਜਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਗ੍ਯਾਨ ਕਰਕੇ। ੨ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ। ੩ ਕ਼ੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਪੁਰ। ੪ ਸਹਜ (ਬ੍ਰਹਮ) ਵਿੱਚ. "ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ." (ਜਪੁ) ੪ ਸੁਸ਼ੀਲਤਾ (ਸਦਾਚਾਰ) ਦਾ. "ਸਹਜਿ ਸੀਗਾਰ ਕਾਮਣਿ ਕਰਿ ਆਵੈ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੧) ੫ ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ. ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ. "ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੋ ਮੀਠਾ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੬ ਧੀਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਾਲ. "ਸਹਜਿ ਸਹਜਿ ਗੁਣ ਰਮੈ ਕਬੀਰਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਬਾਬੀਹਾ ਤੂੰ ਸਹਜਿ ਬੋਲ." (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਸਹਜੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ. "ਤ੍ਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਮ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਸਹਜੀ ਚਰਨੀ ਖੰਡ." (ਰਤਨਮਾਲ) ਸਹਜਧਾਰੀ, ਚਰਨਪਾਹੁਲੀ ਅਤੇ ਖੰਡਾ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜਧਾਰੀ.

ਸਹਜੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ.

ਸਹਜੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. "ਸਹਜੇ ਆਸਣੁ ਅਸਥਿਰੁ ਭਇਆ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸਨੇ ਸਨੇ. ਧੀਰਜ ਨਾਲ.

ਸਹਣ, ਸਹਣ ਸੀਲ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ ਅਤੇ ਸਹਨਸੀਲ. "ਸਹਣਸੀਲ ਸੰਤੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਹਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਾਰਨਾ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ੧੧.

ਸ਼ਹਤੀਰ. ਫ਼ਾ شہتیر ਵਡਾ ਤੀਰ. ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਮੋਟਾ ਬਾਲਾ. ਬੀਮ. ਸ਼ਤੀਰ.

ਸਹਤੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤੂਤ.

ਸਹੱਤ, ਸਹੱਤਾ ਸੰ. ਸਹਤ੍ਵ—ਸਹਤ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਸੰਬੰਧ. ਤੱਅਲੁਕ. ਸਾਥਪਨ। ੨ ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ. ਸਹਾਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ੧੧.

ਸਹਦ. ਸੰ. ਸਹ (ਸਾਥ) ਦ (ਦੇਣ ਵਾਲਾ). ੨ ਅ਼ شہد ਸ਼ਹਦ. ਸੰਗਯਾ—ਮਧੁ. ਸੰ. ਸਾਰਘ. ਸ਼ਹਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ (ਮਧੁ ਮਕ੍ਸ਼ਿਕਾ) ਕਰਕੇ ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮਿੱਠਾ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. ਇਹ ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਖਾਂਸੀ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਹਦੇਵ. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਂਡਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ, ਜੋ ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਤੋਂ ਮਾਦ੍ਰੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਜਨਮਿਆ. ਦੇਖੋ, ਪਾਂਡਵ। ੨ ਮਗਧਪਤਿ ਰਾਜਾ ਜਰਾਸੰਧ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸਹਧਰਮੀ. ਸਹਧਰ੍ਮਿਨ੍. ਉਸੇ ਧਰਮ ਵਾਲਾ. ਹਮਮਜ਼ਹਬ.

ਸਹਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਲਵਾਨ। ੨ ਸਹਾਰਨੇ ਵਾਲਾ.

ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਸਹਾਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ. "ਕਸ ਕਸਵਟੀ ਸਹੈ ਸੁ ਤਾਉ." (ਓਅੰਕਾਰ) ੪ ਧਾਰਣ. ਅੰਗੀਕਾਰ. "ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)
੫ ਅ਼ صحن ਸ਼ਹ਼ਨ. ਵੇੜ੍ਹਾ. ਅੰਗਣ।
੬ ਵਡਾ ਥਾਲ.

ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ. ਫ਼ਾ شہنشاہ ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜ. ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਤਹਤ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਜਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿਕ ਹੋਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹ ਸਾਹਾਣ.

ਸਹਨਸੀਲ. ਸੰ. सहनशील. ਵਿ—ਸਹਾਰਨ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਭਾਉ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੨ ਖਿਮਾ (ਛਮਾ) ਵਾਲਾ. "ਸਹਨਸੀਲ ਪਵਨ ਅਰੁ ਪਾਣੀ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸਹਨਕ. ਫ਼ਾ صحنک ਸ਼ਹ਼ਨਕ. ਸੰਗਜਾ—ਰਕੇਬੀ. ਤਸ਼ਤਰੀ. ਥਾਲੀ. ਕੁਨਾਲੀ. "ਸਹਨਕ ਸਭ ਸੰਸਾਰਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਹਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਣਾ ਅਤੇ ਸਹਨ.

ਸਹਨਾਈ. ਫ਼ਾ شہنائی ਸ਼ਹਨਾਈ. ਸੰਗਜਾ—ਨਫ਼ੀਰੀ. ਤੂਤੀ. ਸਰਨਾ. "ਕਹਾਂ ਸੁ ਭੇਰੀ ਸਹਨਾਈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਹਪੂਰ. ਫ਼ਾ شیپور ਸ਼ੈਪੂਰ. ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਵਾਜਾ, ਜੋ ਬਿਗਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ. "ਡਫ ਬੀਨ ਰਬਾਬ ਸਹਪੂਰ ਬਜੇ." ਅਰ—"ਖੰਜਰੀ ਸਹਪੂਰ." (ਸਲੋਹ)

ਸਹਬਾਜ. ਫ਼ਾ شہباز ਸੰਗਜਾ—ਬਾਜ਼ ਦਾ ਨਰ. ਜੁੱਰਹ. "ਜਜੋਂ ਸਹਬਾਜ ਮਨੋ ਚਕਵਾ ਸੰਗ ਏਕਧਾ ਕਾਹੂ ਸੁ ਮਾਰ ਗਿਰਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਪੰਖੇਰੂ ਸ਼ਹ-ਬਾਜ ਪੇਖ ਢੁੱਕ ਨ ਹੰਘਨ ਮਿਲੈ ਨ ਢੋਈ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਸਹਬਾਲਾ. ਫ਼ਾ شہبالا ਸੰਗਜਾ—ਦੁਲਹਾ (ਲਾੜੇ) ਦਾ ਸਖਾ. ਲਾੜੇ ਦਾ ਸਾਥੀ. ਲਾੜੇ ਦੇ ਕੱਦ ਦਾ. ਲਾੜੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ.

ਸਹਮ. ਫ਼ਾ سہم ਸੰਗਜਾ—ਡਰ. ਭੈ. "ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਸੂਖ ਸਹੰਮਾ ਦੇਹਿ ਸੁ ਤੂੰ ਭਲਾ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੨ ਅ਼ سحم ਸਹ਼ਮ. ਸਿਆਹੀ. ਕਾਲਸ। ੩ ਭਾਵ—ਕਲੰਕ. "ਖਟੇ ਦੰਮ ਸਹੰਮੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਅਨ-ਰਥ ਕਰਕੇ ਖੱਟੇ ਦਾਮ। ੪ ਅ਼ سہم ਹਿੱਸਾ. ਭਾਗ। ੫ ਤੀਰ.

ਸਹਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮਤ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇੱਕੋ ਰਾਇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਰ. ਫ਼ਾ شہر ਸ਼ਹਰ. ਸੰਗਜਾ—ਨਗਰ. ਪੱਤਨ। ੨ ਅ਼. ਮਹੀਨਾ. ਮਾਸ। ੩ ਅ਼ سحر ਸਹ਼ਰ. ਪ੍ਰਾਤਹ-ਕਾਲ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ.

ਸ਼ਹਰਗ. ਫ਼ਾ شہرگ ਸੰਗਜਾ—ਰਕਤਵਾਹ ਨਾੜੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹਰਗ.

ਸ਼ਹਰਪਨਾਹ. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਹਰ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਟ. ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ. ਫ਼ਸੀਲ.

ਸਹਰਾ. ਅ਼ صحرا ਸ਼ਹ਼ਰਾ. ਸੰਗਜਾ—ਜੰਗਲ. ਰੋਹੀ. ਰੇਤਲੇ ਮੈਦਾਨ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਰਬ, ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ.

ਸਹਰਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਹਾਨਾ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪਲੋਸਣਾ. ਪਲੋਟਨਾ. "ਤੇ ਪਦਪੰਕਜ ਕੇਸਵ ਕੇ ਅਬ ਊਧਵ ਲੈ ਕਰ ਮੇ ਸਹਰਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਗੁਦਗੁਦੀ ਕਰਨੀ. ਕੁਤਕੁਤੀ ਕਰਨੀ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਰੂਸ਼ਣ. ਸੰਗਜਾ—ਸੇਵਨ.

ਸਹਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਘੀ। ੨ ਸ਼ਹਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਹਰੀ. ਨਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਹਮਸਹਰੀ.

ਸਹਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਰ.

ਸਹਲ. ਅ਼ سہل ਵਿ—ਸੁਗਮ. ਸੌਖਾ ਆਸਾਨ. "ਜਿਯਬੋ ਜਗ ਕੋ ਸਹਲ ਹੈ ਯਹੈ ਕਠਿਨ ਦ੍ਵੈ ਕਾਮ। ਪ੍ਰਾਤ ਸੰਭਰਬੋ ਰਾਜ ਕੋ ਰਾਤ ਸੰਭਰਬੋ ਰਾਮ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੧) ੨ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਨਰਮ ਜਮੀਨ। ੩ ਅਬ-ਦੁੱਲਾ ਤਸ਼ਤਰੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਧੂ ਅਬੂ ਮੁਹੰਮਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੯੨੩ ਹਿਜਰੀ

ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸਹਲਾ } ਵਿ—ਸੁ-ਲਭ। ੨ ਸਹ-ਲਾਭ. ਲਾਭਵੰਤ.
ਸਹਲੀ } "ਸਹਲੀ ਖੇਪ ਨਾਨਕ ਲੈ ਆਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਖਾਲਾ, ਸੁਖਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਲ.

ਸਹਲੰਗ } ਸੰ. ਸਹਲਗ੍ਨ. ਵਿ—ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ.
ਸਹਲੰਕੁ } ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਬੰਧਿਤ. "ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਭ ਸਹਲੰਗਾ." (ਗਉ ਮ: ੩) "ਮਨ ਦੂਜਾਭਾਉ ਸਹਲੰਕੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪)

ਸ਼ਹਵਤ. ਅ਼ شہوت ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. ਰੁਚਿ. ਚਾਹ। ੨ ਭੋਗਇੱਛਾ. ਕਾਮਚੇਸ਼੍ਟਾ.

ਸ਼ਹਵਤੀ. ਵਿ—ਕਾਮੀ.

ਸਹਵਾਸ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਥ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼.ਨਾਲ ਵਸਣਾ. ਪਾਸ ਰਹਿਣਾ.

ਸਹਵਾਸੀ. ਸੰ. सहवासिन्. ਵਿ—ਸਾਥ ਵਸਣ ਵਾਲਾ. ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਗਵਾਂਢੀ. ਪੜੋਸੀ. ਹਮਸਾਇਆ.

ਸਹਾ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼ਕ. ਸਸਾ. ਖ਼ਰਗੋਸ਼. ਪੈਗੰਬਰ ਮੂਸਾ ਨੇ ਸਹਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਯਹੂਦੀ ਇਸ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਪਾਰਸੀ ਅਤੇ ਆਰਮੀਨੀਅਨ ਸਹੇ ਦੇ ਮਾਸ ਤੋਂ ਹੁਣ ਭੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਭਾਵੇਂ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਸਹੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਪੈਗੰਬਰ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਚੂੜ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਪੀਰ ਮਖ਼ਦੂਮ ਜਹਾਨੀਆਂ ਉੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਇਸੇ ਖ਼ਿਆਲ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ. ਉਸ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੂੜ੍ਹੇ ਸਹੇ ਦਾ ਮਾਸ ਹਰਾਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ. "ਸਹਾ ਨ ਖਾਈ ਚੂਹੜਾ ਮਾਇਆ ਮੁਹਤਾਜ." (ਭਾਗੁ)

ਚੂੜ੍ਹੇ ਹੋਰ ਭੀ ਕਈ ਕਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਲ-ਬੇਗ ਜੋ ਵਾਲਮੀਕਿ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਓਹ ਸਹੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਪਲਿਆ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਹਾ ਖਾਣਾ ਹਰਾਮ ਹੈ. ਹੋਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚੂਹੜੇ ਨੇ ਗਊ ਦਾ ਵੱਛਾ ਮਾਰਕੇ ਟੋਕਰੇ ਹੇਠ ਲੁਕੋ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਆਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਦ ਲਾਲਬੇਗ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਵੱਛਾ ਸਹੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਤਦ ਤੋਂ ਸਹਾ ਖਾਣਾ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ। ੨ ਸੰ. सहा. ਘੀਕੁਆਰ। ੩ ਹਿਮ ਰੁੱਤ। ੪ ਮੇਂਹਦੀ.

ਸਹਾਉ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਭਾਵ. "ਹਮਰੋ ਸਹਾਉ ਸਦਾ ਸਦ ਭੂਲਨ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ. ਸਹਾਰਣ (ਬਰਦਾਸ਼ਤ) ਦਾ ਸੁਭਾਉ। ੩ ਵਿ—ਸਹ-ਆਯੁ. ਉਸੇ ਉਮਰ ਦਾ. ਹਮਉਮਰ.

ਸਹਾਇ. ਸੰ. ਸਹਾਯ. ਵਿ—ਜੋ ਸਹ (ਸਾਥ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਇਕ. ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਯਥਾ—"ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਇ."

ਸਹਾਇਕ. ਵਿ—ਸਹਾਯਕ. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਹਾਇਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਾਯਤਾ. ਮਦਦ. ਇਮਦਾਦ.

ਸਹਾਈ. ਸੰ. सहायिन्—ਸਹਾਯੀ. ਵਿ—ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਇਕ.

ਸਹਾਸ. ਵਿ—ਹਾਸੀ ਸਹਿਤ। ੨ ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ.

ਸਹਾਸਨ. ਸਹ—ਆਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਥ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ.

ਸਹਾਤ. ਵਿ—ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ. ਸਹਾਇਕ. "ਪ੍ਰਭੁ ਜੀਉ ਹੋਇ ਸਹਾਤ." (ਕੇਦਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਹਿੰਦਾ (ਸਹਾਰਦਾ) ਹੈ.

ਸ਼ਹਾਦਤ. ਅ਼ شہادت ਸੰਗਯਾ—ਸੱਚੀ ਗਵਾਹੀ. ਸਾਕ੍ਸ਼੍ਯ। ੨ ਸ਼ਹੀਦੀ. ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮੌਤ.

ਸਹਾਧ੍ਯਾਯੀ. ਸੰ. सहाध्यायिन्. ਵਿ—ਸਾਥ ਅਧ੍ਯਯਨ (ਪੜ੍ਹਨ) ਵਾਲਾ. ਹਮਸਬਕ. ਹਮਜਮਾਤੀ.

ਸ਼ਹਾਨਾ. ਫ਼ਾ شہانہ ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੰਬੰਧੀ. ਸ਼ਾਹ ਦਾ. ਰਾਜਨਜ.

ਸਹਾਨੁਭੂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹ—ਅਨੁਭੂਤਿ. ਸਾਥ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਮਦਰਦੀ. ਕਿਸੇ ਨਾਲ

ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਮਹਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਹਾਬ. ਫ਼ਾ شہاب ਸ਼ਹਾਬ. ਵਿ—ਸੰਖੇਪ ਹੈ ਸ਼ਹ—ਆਬ ਦਾ. ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਰੰਗ। ੨ ਸੁਰਖ਼. "ਰਣੰ ਦੇਖੀਐ ਰੰਗ ਰੂਪੰ ਸਹਾਬੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਅ. ਚਮਕੀਲਾ ਤਾਰਾ। ੪ ਨਕ੍ਸ਼੍ਤ੍ਰ ਦੇ ਡਿਗਣ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਦੀ ਰਗੜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਅਗਨਿ ਰੇਖਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਿਹਾਬ.

ਸਹਾਬਾ. ਅ਼ صائب ਸਾਇਬਹ. ਵਿ—ਰਾਸ੍ਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਭੁੱਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸਾਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਅਥਾਹ ਸਹਾਬਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਾਹਿਬੀ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ਹਾਬੁੱਦੀਨਮੁਹੰਮਦਗ਼ੋਰੀ. شہاب الدین محمد غوری ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਜਗਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗ਼ੋਰ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗ਼ੋਰੀ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੋ ਗਈ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜੜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਏਹੀ ਸ਼ਹਾਬੁੱਦੀਨ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਸਨ ੧੧੭੫ ਵਿੱਚ ਮੁਲਤਾਨ ਫਤੇ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਉੱਚ ਲੈ ਲਿਆ. ਸਨ ੧੧੮੬ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ. ਸਨ ੧੧੯੧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਵਧਿਆ, ਪਰ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਪਾਸ ਤ੍ਰਾਵੜੀ ਦੇ ਮਦਾਨ ਉੱਤੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਤੋਂ ਭਾਜ ਖਾਧੀ. ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮੁੜ ਉਸੇ ਮਦਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਹਿੰਦ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਿਆ. ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜੇਹਲਮ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ੧੪ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੨੦੬ (ਸੰਮਤ ੧੨੬੪) ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਖਰ (ੜ) ਵੈਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਸਹਾਮ. ਸੰ. ਵਾ—ਹਮ (ਅਸੀਂ) ਸਹਾਰਦੇ (ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਦੇ) ਹਾਂ, ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। ੨ ਮੈ ਸਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ੩ ਅ਼ سہام ਸਹਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੪ ਸੰਖੇਪ ਹੈ ਸਹਮੁਲਗ਼ੈਬ ਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਸਮਾਨੀ ਤੀਰ. ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਬਾਣ. ਕਿਸਮਤ. "ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਲੇਖ ਸਹਾਮੰ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਹਾਯ
ਸਹਾਯਕ
ਸਹਾਯਤਾ
ਸਹਾਯੀ
} ਦੇਖੋ, ਸਹਾਇ, ਸਹਾਇਕ, ਸਹਾਇਤਾ, ਸਹਾਈ.

ਸਹਾਰ. ਸਹ—ਆਧਾਰ. ਓਟ. ਆਸਰਾ. ਪਨਾਹ. "ਸੰਤ-ਸਹਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਸੰਤ-ਸਹਾਰਤ ਸਜਾਮ ਕੇ ਪਾਇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. (ਸਮ੍—ਹ੍ਰ) ਵਿਨਾਸ਼। ੩ ਲੈ (ਲਯ). ਲੀਨ। ੪ ਸੰਬੰਧ. ਤਅ਼ੱਲੁਕ. "ਉਲਟੀ ਲੇ ਸਕਤਿ ਸਹਾਰੰ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਸ਼ਕਤਿ (ਮਾਇਆ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਪਰਤਕੇ.

ਸਹਾਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਹਨ ਕਰਨਾ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਖਿੱਚਣਾ. ਤਣਨਾ। ੩ ਰੋਕਣਾ. ਥੰਮ੍ਹਣਾ.

ਸਹਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਧਾਰ. ਆਸਰਾ (ਆਸ਼੍ਰਯ). ੨ ਘਰ. ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਥਾਂ। ੩ ਖਿੱਚ. ਕਸ਼ਿਸ਼.

ਸਹਾਰੀ ਮੱਲ
ਸਹਾਰੀ ਰਾਮ
} ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਵਡਾ ਭਾਈ, ਜੋ ਲਹੌਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪੁਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨਾ ਬੁਲਾਏ ਨਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਲਹੌਰ ਰਹਿਕੇ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ. ਇਸ ਆਗ੍ਯਾਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਲਹੌਰ ਦਿਵਾਨਖਾਨੇ ਨਾਮੇ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜਕੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਵ੍ਯਾਕੁਲ ਹੋਕੇ "ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰਦਰਸਨ ਤਾਈ" ਆਦਿ ਪਦ ਲਿਖਕੇ ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਘੱਲੀਆਂ.

ਸਹਾਰੂ. ਇੱਕ ਛੀਂਬਾ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਮਹਾਨ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਹੋਇਆ. "ਗੰਗੂ ਅਪਰ ਸਹਾਰੂ ਭਾਰੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਹਾਰੋਹੀ. ਸਹ—ਆਰੋਹਿਨ੍. ਵਿ—ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਹੋਣ

ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸਵਾਰੀ ਉੱਪਰ ਕੋਲ ਬੈਠੇ.

ਸਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ. "ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਦਿਤੋਸੁ ਜੀਵਦੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੀਵਨ (ਹਯਾਤ) ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਤਿਲਕ ਦਿੱਤਾ। ੨ ਸ਼ੌ. ਸ੍ਵਾਮੀ. ਪਤਿ. "ਮਤੁ ਜਾਣ ਸਹਿ ਗਲੀਂ ਪਾਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਸਹਾਰਕੇ. ਸਹਨ ਕਰਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨ. "ਸਨਮੁਖ ਸਹਿ ਬਾਨ ਹੇ ਮ੍ਰਿਗ ਅਰਪੇ ਮਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਹਿਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸ਼ਕ. ਸਹਾ। ੨ ਵਿ—ਸਹਿਨ ਕੀਤਾ. ਸਹਾਰਿਆ.

ਸਹਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ.

ਸਹਿਸਕਿਰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ.

ਸਹਿੰਸਰਾ. ਦੇਖੋ, ਘੁੱਕੇਵਾਲੀ.

ਸਹਿਸਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾ.

ਸਹਿਸਾਕਿਰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ.

ਸਹਿਸ੍ਨੁ. ਸੰ. सहिष्णु. ਵਿ—ਸਹਾਰਨ (ਬਰਦਾਸ਼ਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਹਿਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਕਣਾ.

ਸਹਿਕਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ } ਦੇਖੋ, ਸਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸਹਕਾਰੀ.

ਸਹਿਗਲ. ਦੇਖੋ, ਸਹਗਲ.

ਸਹਿਚਰ, ਸਹਿਚਰੀ } ਦੇਖੋ, ਸਹਚਰ ਅਤੇ ਸਹਚਰੀ.

ਸਹਿਚੇਤ. ਵਿ—ਸਹ-ਚੇਤ. ਚੇਤਨਾ ਸਹਿਤ. ਸਚੇਤ. "ਵੈ ਤੋ ਸਹਿਚੇਤ ਦੇਤ ਕਾਮਨਾ ਭਗਤ ਨਿਜ."(ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਹਿਜ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ.

ਸਹਿਜ ਅਨੰਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਆਨੰਦ. "ਪਾਇਆ ਸਹਿਜ ਅਨੰਦੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਹਿਜੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜੁ.

ਸਹਿਣ, ਸਹਿਣਾ } ਦੇਖੋ, ਸਹਨ.

ਸਹਿਤ. ਸੰ. ਵਜ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਸਮੇਤ. "ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿਤ ਗੁਰੁ ਦਰਸਨ ਕੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸ-ਹਿਤ. ਹਿਤ ਸਹਿਤ. ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ. ਸਨੇਹ ਕਰਕੇ. "ਭੋਜਨ ਮਧੁਰ ਸਹਿਤ ਕਰਵਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਵਿ—ਹੱਛਾ ਹਿਤਕਾਰੀ. ਮਿਤ੍ਰ. "ਪਵਿਤ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੁਟੰਬ ਸਹਿਤ ਸਿਉ." (ਅਨੰਦੁ) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਹਦ ੨.

ਸਹਿਤਾ. ਸੰ. सहितृ—ਸਹਿਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਹਾਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਭਰੁ.

ਸਹਿਦ. ਦੇਖੋ, ਸਹਦ ੨.

ਸਹਿੰਦ, ਸਹਿੰਦਾ } ਵਿ—ਸਹਨ ਕਰਿੰਦਾ. ਸਹਨਸ਼ੀਲ.

ਸਹਿਦੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸਹਦੇਵ.

ਸਹਿਨ, ਸਹਿਨਸੀਲ } ਦੇਖੋ, ਸਹਨ ਅਤੇ ਸਹਨਸੀਲ.

ਸਹਿਬਾਜਪੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨ.

ਸਹਿਮ. ਦੇਖੋ, ਸਹਮ.

ਸਹਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਰ.

ਸਹਿਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਰੀ.

ਸਹਿਲ, ਸਹਿਲਾ } ਸੁਗਮ. ਦੇਖੋ, ਸਹਲ ਅਤੇ ਸਹਲਾ। ੨ ਸਹ-ਲਾਭ. ਨਫੇ ਵਾਲਾ. "ਸਹਿਲਾ ਮਰਣਾ ਹੋਇ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩) "ਸਹਿਲਾ ਆਇਆ ਸੋਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩)

ਸ਼ਹਿਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਹਵਤ.

ਸਹੀ. ਪ੍ਰਾ. ਸਹੇਲੀ. ਸੰ. ਸਖੀ. "ਸਹੀਆਂ ਵਿਚਿ ਫਿਰੈ

ਸੁਹੇਲੀ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੪) "ਸੋਈ ਸਹੀ ਸੰਦੇਹ ਨਿਵਾਰੈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੨ ਸ਼ਸ਼ਕੀ. ਸਹੇ ਦੀ ਮਦੀਨ। ੩ ਫ਼ਾ ਸ਼ਹ ਵਿ—ਸਿੱਧਾ. ਰਾਸ੍ਤ। ੪ ਅ਼ ਸ਼ਹੀਹ਼ ਸ਼ਹੀਹ਼. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ. ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਕੇ. "ਹੈ ਤਉ ਸਹੀ ਲਖੈ ਜਉ ਕੋਈ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੫ ਠੀਕ. ਯਥਾਰਥ. "ਸੁਣੀਐ ਸਿਖ ਸਹੀ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) "ਜਿਨੀ ਚਲਣੁ ਸਹੀ ਜਾਣਿਆ." (ਵਡ ਮ: ੩ ਅਲਾਹਣੀ) "ਭਜਨ ਰਾਮ ਕੋ ਸਹੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) ੬ ਸੰਗਯਾ—ਨਿਰਣਾ. "ਮਿਲਿ ਸਾਧਹ ਕੀਨੋ ਸਹੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੭ ਹਸ੍ਤਾਕਰ. ਦਸ੍ਤਖ਼ਤ਼. "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੇ ਨਹਿ ਸਹੀ ਪਵਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੮ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਵਹੀ। ੯ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ. "ਮੈ ਤੇਰੀ ਕਠੋਰ ਬਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਹੈ." (ਜਸਾ)

ਸਹੀਆਹ. ਸਖੀਆਂ (ਜਿਗ੍ਯਾਸੂਆਂ) ਨੂੰ. "ਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਸਹੀਆਹ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਕਾਫੀ ਮ: ੧)

ਸਹੀ ਸਲਾਮਤਿ. ਵਾ—ਅਰੋਗ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. ਬਿਨਾ ਖੇਦ ਅਤੇ ਹਾਨੀ. "ਘਰਿ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤਿ ਆਏ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸ਼ਹੀਦ. ਅ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਵਿ—ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਗਵਾਹ. ਸਾਕੀ (ਸਾਖੀ). ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜੇਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕ ਸਾਖੀ ਦੇਣ। ੩ ਧਰਮਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵਨ ਅਰਪਿਆ ਹੈ। ੪ ਵਿ—ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ.

ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ. ਉਹ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸਮਾਰਕ ਮੰਦਿਰ ਅਥਵਾ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਵੇ. ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਨੰਤ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਹ ਹਨ:—

੧ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਨੇਕ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ.

੨ ਅਕਾਲਬੁੰਗੇ ਪਾਸ ਬਾਬਾ ਗੁਰੁਬਖਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

੩ ਰਾਮਸਰ ਪਾਸ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

੪ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਥੜੇ ਪਾਸ ਬਾਬਾ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.

੫ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਕਟੜੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ.

੬ ਜਮਾਦਾਰ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਪਾਸ ਖੋਸਲੇ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੌਜਦਾਰ ਭਾਈ ਤੋਤਾ ਤਿਲੋਕਾ ਆਦਿ ਤੇਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ.

੭ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿੱਚ "ਤਾਰਾਗੜ੍ਹ" ਅਤੇ "ਫਤੇਗੜ੍ਹ" ਨਾਮੇ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ਹਨ.

੮ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਨਾਮੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਬੂਅਲੀ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਪਾਸ ਅਨੇਕ ਸ਼ੂਰਵੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ.

੯ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ੩੯ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ.

੧੦ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ.××ਆਦਿਕ.

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ. ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ੧੨ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਿਸਲ. ਇਸ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੋਹੂਵਿੰਡ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਜਿਮੀਦਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਗੁਰੁਧਾਮ) ਦੀ ਮਹੰਤੀ ਦਿੱਤੀ. ਇਹ ਧਰਮਵੀਰ ਦਰਬਾਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਸੰਮਤ ੧੮੧੭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਮਿਸਲ ਦੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੁਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸੁਧਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ. ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰੀਏ ਸਰਦਾਰ ਇਸ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ. ਸਰਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ (ਸਨ ੧੭੬੩) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਡਰੌਲੀ ਅਤੇ ਤੰਗੌਰੀਏ (ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ) ਸਰਦਾਰ ਭੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ. ਸ਼ਹੀਦ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਲਾਈ, ਉਹ ਭੀ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ.

ਸ਼ਹੀਦੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਹੀਦਪਨ. ਸ਼ਹਾਦਤ. ਗਵਾਹੀ।

੨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਧਰਮਹਿਤ ਪ੍ਰਾਣ ਅਰਪਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਗ. ਵਿ—ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪੁਰਬ (ਪਰ੍ਵ) ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਦੇਗ. ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜੱਗ। ੨ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਿੱਚ ਮਿੱਠੀ ਭੰਗ ਦੀ ਦੇਗ.

ਸਹੀੜੀ. ਸੰ. ਸਹੁਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ। ੨ ਅੱਕ। ੩ ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ। ੪ ਉੱਤਮ. "ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਸਹੀੜੀ." (ਭਾਗੁ) ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹੀ ਦੇ ਅੰਤ ੜੀ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਤੋਂ ਸਤ੍ਯਤਾ. ਸਚਾਈ.

ਸਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹ। ੨ ਸ਼ੌ. ਪਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ੨. "ਸਹੁ ਕਹੈ ਸੁ ਕੀਜੈ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ. "ਸਹੁ ਵੇ ਜੀਆ, ਅਪਣਾ ਕੀਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਹੁੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੌਂਹ. ਸ਼ਪਥ. ਸੁਗੰਦ. ਕਸਮ. ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ.

ਸਹੁ ਸੋਹਾਗਣ. ਇੱਕ ਪਾਖੰਡੀ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਵੇਸ਼ ਧਾਰਕੇ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਤੀ ਹੋਕੇ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਸੇਜਾ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. "ਦੂਜ ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ ਕੋ ਸਹੁ ਆਵੈ ਮੁਝ ਪਾਸ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਖੰਡ ਤਿਆਗਕੇ ਸੱਚਾ ਸਾਧੁ ਬਣਿਆ.

ਸਹੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਸੁਰਾ. "ਸਹੁਰਾ ਵਾਦੀ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ਭਾਵ-ਅਗ੍ਯਾਨ.

ਸਹੂਟਾ. ਵਿ—ਹੁਟਣ (ਥਕਾਨ) ਸਹਿਤ. ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਹੂਰ. ਸ਼ਊਰ. ਸਮਝ. ਦੇਖੋ, ਸਊਰ. "ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪੂਰਨ ਸਹੂਰ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕਰੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਹੂਲਤ. ਅ਼ سہولت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸਾਨੀ. ਸੁਗਮਤਾ. ਸੌਖ.

ਸਹੇ. ਸਹਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹੀ. "ਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਹੇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੪) ਸਹੀ ਕਰੇ. ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ.

ਸ਼ਹੇਸ਼ਬ. ਫ਼ਾ شہ شب ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਤ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਨਿਸ਼ਾਨਾਥ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸਹੇਸਿਆ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਹਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਕੇ. ਸਹਿਸ਼੍ਣੁਤਾ ਸੇ. "ਸੇਵ ਸਹੇਸਿਆ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਹ—ਈਸ਼—ਹੋਇਆ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ.

ਸਹੇਟ. ਦੇਖੋ, ਸਹੋਟਜ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੌਭੇਟ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੀ ਥਾਂ. "ਪ੍ਯਾਰੇ ਕੋ ਐਸੀ ਸਹੇਟ ਬਤਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੯)

ਸਹੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹੋਟਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਸ਼੍ਰਮ. ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦਾ ਥਾਂ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਹਿਸ਼੍ਣੁਤਾਂ ਸੇ. ਸਹਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ. "ਗ੍ਯਾਨ ਧ੍ਯਾਨ ਕਰ ਭਗੌਤਿ ਸਹੇਟਾ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਵ੍ਯ—ਸਹਿਤ. ਸਾਥ.

ਸਹੇਤ. ਵਿ—ਹਿਤ ਨਾਲ। ੨ ਵ੍ਯ—ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. "ਮੈਲੇ ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਜਟਾ ਸਹੇਤ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਹੇਤੁ, ਸਹੇਤੁਕ } ਸੰ. ਵਿ—ਹੇਤੁ (ਕਾਰਣ) ਸਹਿਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬਬ ਹੋਵੇ.

ਸਹੇਰਨ, ਸਹੇਰਨਾ } ਦੇਖੋ, ਸਹੇੜਨਾ.

ਸਹੇਰਾ. ਸਖਾ. ਮਿਤ੍ਰ. ਸਹੇਲਾ. "ਭਾਈ ਬੰਧੁ ਕੁਟੰਬ ਸਹੇਰਾ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸਹੇੜਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਹੇੜਨਾ.

ਸਹੇਰੀ, ਸਹੇਲੜੀ, ਸਹੇਲਾ, ਸਹੇਲੀ } ਸੰ. स—हेला. ਵਿ—ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਵਗ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. "ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਨਦ ਗਹੇਲੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਸਖੀ ਹੇਲਾ (ਅਵਗ੍ਯਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ੩ ਹੇਲਾ ਸਹਿਤ. ਹੇਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ ਭਾਵ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਚੇਸ਼੍ਟਾ. ਸੰ. सहेल. ਖਿਲਾਰੀ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰ. ਸਖਾ. "ਸੁਨਹੁ ਸਹੇਰੀ ਮਿਲਨ ਬਾਤ ਕਹਉ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਸਗਲ ਸਹੇਲੀ ਅਪਨੇ ਰਸਿ ਮਾਤੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਸਹੇਲੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਹੈ.

"ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਹੇਲੜੀਹੋ ! ਪ੍ਰਭੁ ਕੈ ਚਰਣਿ ਲਗਹ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਹੇੜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹ ਅਤੇ ਈਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਨਾਲ ਚਮੇੜਨਾ. ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ. ਗਲ ਪਾਉਂਣਾ। ੨ ਅਵਗ੍ਯਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਪਤਿ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ। ੪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਚਰਖਾ ਸਹੇੜਨਾ.

ਸਹੇੜੀ. ਸਹੇੜਨਾ ਦਾ ਭੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸਹੇੜਨਾ.। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਰੋਪੜ, ਥਾਣਾ ਮੋਰੰਡਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ੧੧ ਮੀਲ ਤੇ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇਹ ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ. ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਇਹ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੋਰੰਡੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇਕੇ ਤੇਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਖੇੜੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਖੇੜੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਥੇਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਮੁੜਕੇ ਜੋ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਆਬਾਦ ਹੋਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਹੇੜੀ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਖੇੜੀ ਅਤੇ ਗੰਗੂ.

ਸਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨ.

ਸਹੈਯਾ. ਵਿ—ਸਹਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਸਹਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਇਕ.

ਸਹੋ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੌ. ਸ਼ਹੁ. ਪਤਿ. ਭਰਤਾ. "ਸੋ ਸਹੋ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ ਦਾਤਾ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩)

ਸਹੋਕ੍ਤਿ. ਸਹ—ਉਕ੍ਤਿ. (ਸਹ—ਸਾਥ—ਉਕ੍ਤਿ—ਕਥਨ). ਜੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪਜਣਾ ਅਥਵਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਦ "ਸਹੋਕ੍ਤਿ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਾਮ ਕੁਮਲਾਨੇ ਕੋਰ ਪਰਤ ਨ ਜਾਨੇ ਮੋਹ
ਮਦ ਥੇ ਪਰਾਨੇ ਜਾਨੇ ਪਰਤ ਨ ਸੋ ਤਹੀ,
ਲੀਨ ਭਏ ਲੋਭ ਮਹਾਂ ਮਮਤਾ ਮਲੀਨ ਭਈ
ਛੀਨ ਭਈ ਈਰਖਾ ਰਹੀ ਨ ਜਗ ਮੋ ਕਹੀ,
ਸ਼ੇਖਰ ਵਿਸ਼ੇਖ ਸਤਜ ਸੀਲਤਾ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ੁੱਧਿ
ਦੀਰਘ ਦਯਾਲੁਤਾ ਸਮੇਤ ਨਿਜ ਗੋਤ ਹੀ,
ਗ੍ਯਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਔ ਵੈਰਾਗ ਕੋ ਵਿਭਵ ਹੋਤ
ਗੁਰੁਦੇਵ ਨਾਨਕ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਤ ਹੀ.
(ਗੁਰੁ ਪੰਚਾਸ਼ਿਕਾ)

ਗੁਰੁਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਟੂਟ ਗਯੋ ਇਕ ਬਾਰ ਬਿਦੇਹ ਮਹੀਪਤਿ ਸੋਚ ਸਰਾਸਨ ਸ਼ੰਭੁ ਕੋ." (ਦੇਵ ਕਵਿ)

ਸਹੋਟਜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕੁਟੀ. ਪਰਣਸ਼ਾਲਾ। ੨ ਮੁਨਿ ਦਾ ਆਸ਼੍ਰਮ.

ਸਹੋਟਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹੇ ਦਾ ਬੱਚਾ। ੨ ਸ਼ਸ਼ਕ. ਸਹਾ. "ਨਤੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਦਾਨ ਸਹੋਟਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਵਿ—ਓਟ ਸਹਿਤ.

ਸਹੋਦ, ਸਹੋਦਰ ਸੰ. ਸਹ—ਉਦਰ. ਵਿ—ਉਸੇ ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਤੋਂ ਜਨਮਿਆਂ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਕਾ ਭਾਈ. "ਗੋਦ ਮੈ ਅਚੇਤ ਹੇਤ ਸੰਪੈ ਨ ਸਹੋਦ ਕੋ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਗੋਦੀ ਦਾ ਅਚੇਤ ਪੁਤ੍ਰ ਵਿਭੂਤੀ ਦਾ ਹਿਤ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ.

ਸਹੋਦਰਾ, ਸਹੋਦਰੀ ਉਸੇ ਉਦਰ (ਪੇਟ) ਤੋਂ ਜਨਮੀ ਹੋਈ ਸਕੀ ਭੈਣ. ਦੇਖੋ, ਸਹੋਦਰ. "ਗੁਰਦੇਵ ਬੰਧਪ ਸਹੋਦਰਾ." (ਬਾਵਨ)

ਸਹੰਸ, ਸਹੰਸਰ ਹਜਾਰ ਅਤੇ ਅਨੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰ. "ਸਹੰਸ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਕਰਉ ਸਲਾਮ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰ ਦਾਨ। ੨ ਵਿ—ਸਹਸ੍ਰ (ਅਨੰਤ) ਜੱਗ (ਯਗ੍ਯ). "ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਰੋਆਇਆ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ਅਨੰਤ ਯੱਗਾਂ ਅਰ ਦਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਉੱਚ ਪਦਵੀ ਪੁਰ ਪਹੁਚਿਆ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਰੋਇਆ.

ਸਹੰਸਰਾ. ਹਜਾਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ "ਰੋੜ ਸਾਹਿਬ" ਹੈ. ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪਲਾਸ ਬਿਰਛ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਘੁੱਕੇਵਾਲੀ.

ਸਹੰਸ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰ.

ਸਹੰਸ੍ਰਬਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ.

ਸਹੰਸ੍ਰਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹਸ੍ਰ (ਹਜ਼ਾਰ) ਅਸਤ੍ਰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ. "ਹਣ੍ਯੋ ਜਾਹਿ ਜੌਨੈ ਸਹੰਸ੍ਰਾਸਤ੍ਰ ਭੂਪੰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰਬਾਹੁ.

ਸਹੰਦ. ਸਹਨ ਕਰੰਤ. ਸਹਾਰਦਾ। ੨ ਫ਼ਾ سہند ਸੰਗ੍ਯਾ—ਈਰਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਾੜ.

ਸਹੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਿੰਦਾ.

ਸਹੰਮ. ਡਰ. ਭੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹਮ. "ਕਿਤੀ ਲਹਾ ਸਹੰਮ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਨ. "ਤਿਨ ਬਡ ਦੁਖ ਸਹੰਮਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਸਹੰਮਾ }
ਸਹੰਮੀ } ਦੇਖੋ, ਸਹਮ ਅਤੇ ਸਹੰਮ.

ਸਹ੍ਯ. ਸੰ. ਸਹ੍ਯ. ਵਿ—ਸਹਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਸਹਾਰਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਅਰੋਗ. ਨਰੋਆ। ੩ ਪਿਆਰਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜੋ ਮਲਯ ਪਰਬਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਨੀਲਗਿਰੀ ਤਕ ਹੈ. ਇਹ ਦੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਾੜ ਹੈ. ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸੇ ਪਰਬਤ ਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਸਕ. ਸੰ. ਸ਼ਕ੍. ਧਾ—ਯੋਗ੍ਯ ਹੋਣਾ. ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ. ਬਲਵਾਨ ਹੋਣਾ. ਇਸ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਸ਼ਕ੍ਯ, ਸ਼ਕ੍ਤਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਸਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਇਰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਨ, ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ੧੬੦ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੋਂ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ, ਸਰਹੱਦੀ ਯਵਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਗਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਆਵੜੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਟੈਕਸਿਲਾ ਮਥੁਰਾ ਅਤੇ ਸੁਰਾਸ਼ਟ੍ਰ (ਕਾਠੀਆਵਾੜ) ਵਿੱਚ ਸੀ. ਸਨ ੩੯੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੁਪਤ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਾ ਚੰਦ੍ਰਗੁਪਤ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤ੍ਯ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਪੱਛਮੀ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਕਾਰਿ ਪਿਆ.

ਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅੱਧਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸਗਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸ੍ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ.* ਦੇਖੋ, ਸਗਰ ੨. ਸੀਸਤਾਨ (ਸ਼ਕ ਅਸਥਾਨ) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਇਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ.† ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਦੀ ਗਾਂ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੩ ਅ਼ شک ਸ਼ੱਕ. ਸੰਸਾ. "ਸਕ ਕਰਉ ਜਿ ਦੂਸਰ ਹੋਇ." (ਤਿਲੰ ਕਬੀਰ)

ਸ਼ਕ ਸੰਮਤ }
ਸ਼ਕ ਸੰਵਤ } ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਵਾਹਨ.

ਸਕਟ. ਸੰ. ਸ਼ਕਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੱਡਾ. ਛਕੜਾ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕਟਾਸੁਰ.

ਸਕਟਹਾ. ਸਕਟ ਦੈਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕਟਾਸੁਰ.

ਸਕਟ ਨਾਲ }
ਸਕਟ ਨਾਲਿਕਾ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਕਟ (ਗੱਡੇ) ਉੱਤੇ ਰੱਖੀ ਤੋਪ. ਅਰਥਾਤ ਪਹੀਏਦਾਰ ਤਖ਼ਤੇ ਉੱਪਰ ਜੜੀ ਹੋਈ ਤੋਪ। ੨ ਤੋਪ ਦੀ ਗੱਡੀ. Gun-carriage.

ਸਕਟਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਕਟ (ਗੱਡਿਆਂ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਗੱਡੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਕਟਬ੍ਯੂਹ. ਸੰ. ਸ਼ਕਟ—ਵ੍ਯੂਹ. ਗੱਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਫੌਜ ਦਾ ਦਸ੍ਤਾ. ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੱਡੇ ਵਾਂਙ ਬਣੀ ਹੋਈ ਫੌਜ. "ਸਕਟਾਬ੍ਯੂਹ ਰਚਾ ਸੁਰਪਤਿ ਤਬ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

---

* ਦੇਖੋ, ਮਹਾਭਾਰਤ.

† ਚੀਨੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਸੀ' ਹੈ, ਇਸ ਲਈ "ਸੀ—ਸਤਾਂ" ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ.

ਸਕਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਟ.

ਸਕਟਾਸੁਰ. ਸੰ. ਸ਼ਕਟ—ਅਸੁਰ. ਗੱਡੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦੈਤ. ਇਹ ਕੰਸ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੂਤਨਾ ਹਨੀ ਬਹੁਰ ਸਕਟਾਸੁਰ ਖੰਡਜੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ੫੦ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ.

ਸਕਟਾਬਯੂਹ. ਦੇਖੋ, ਸਕਟ ਬਯੂਹ.

ਸਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ਕਤਿ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਸਮਰਥ ਹੋਣਾ. ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਣੀ. ਸਕਨਾ. "ਮੋਨਿ ਜਨ ਗਹਿ ਨ ਸਕਾਹਿ ਗਤਾ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) "ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਫੁਰਮਾਇਆ ਮੰਨਿ ਨ ਸਕੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਸਕਤ. ਸੰ. ਸਕ੍ਤ. ਵਿ—ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਬੰਧਿਤ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਤ. ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਤਾਕਤਵਰ. "ਹਰਿ ਸਕਤ ਸਰਨ ਸਮਰਥ ਨਾਨਕ." (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)

ਸਕਤਨੀ. ਵਿ—ਸ਼ਕ੍ਤਿ (ਬਰਛੀ) ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ. "ਨਮੋ ਸਕਤਨੀ ਸੂਲਨੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸਕਤ ਬਿਸੇਖ. ਦੇਖੋ, ਸਕਤਿ ਬਿਸੇਖ.

ਸਕਤਵਾਰ. ਵਿ—ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਬਲ. "ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸਕਤਾ. ਵਿ—ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਸਮਰਥ. ਬਲਵਾਨ. "ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਰੇ ਪੈ ਵਗੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਅ. سکتہ ਸੰਗਯਾ—ਬਿਨਾ ਹਰਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ. ਸੁੰਭ ਹੋਣਾ। ੩ ਇੱਕ ਰੋਗ. ਸੰ. संन्यास—ਸੰਨਯਾਸ. Apoplexy. ਇਹ ਰੋਗ ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸੱਟ ਵੱਜਣੀ, ਗੁਰਦੇ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਅਫੀਮ, ਚੰਡੂ, ਸੁਲਫਾ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਨਸ਼ੇ ਸੇਵਨ ਕਰਨੇ, ਬਹੁਤ ਭੋਗ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਹਨ.

ਸਕਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਰ ਜੜ੍ਹ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਮਾਗ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਨਬਜ ਮੱਧਮ ਪੈਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਰੀਰ ਠੰਢਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਅਥਵਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੋਗੀ ਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਕੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਾਲ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਕੁੜਤੇ ਆਦਿ ਦੇ ਗਲਾਵੇਂ ਦੇ ਬਟਨ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ. ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਚੰਦਨ ਤੇ ਕਪੂਰ ਘਸਾਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਸਤ੍ਰ ਤਰ ਕਰਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ. ਲਹੂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਫਸਦ ਖੁਲ੍ਹਵਾਕੇ ਕੁਝ ਕਢਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਪਿੰਨਣੀਆਂ (ਪਿੰਨੀਆਂ) ਅਤੇ ਡੌਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਮਾਲਾਂ ਨਾਲ ਘੁੱਟਕੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ. ਹੁਕਨਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ, ਤੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ.

ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਜੂਨ ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ਾ, ਖ਼ਮੀਰਾ, ਗਾਉਜੁਬਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗਰਾਜ ਗੁੱਗਲ ਦਾ ਖਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਰਕ ਕਾਸਨੀ ਪਿਲਾਉਣਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਅੰਤੜੀ ਦੀ ਮੈਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜਾਂ ਤੋਂ ਖਾਰਿਜ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਅਤੇ ਜੌਂ ਦਾ ਰਸ, ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਮਾਸਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰਵਾ ਆਦਿ ਨਰਮ ਗਿਜਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਏ। ੪ ਯਤਿ ਭੰਗ ਦੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਕਾਵ੍ਯਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਯਤਿ.

ਸਕਤਿ. ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਕਤ. ਸਾਮਰਥ੍ਯ. "ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਨ ਸਕਤਿ ਹੀ ਕਾਈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਅਸਰ. "ਸਕਤਿ ਅੰਧੇਰ ਜੇਵੜੀ ਭ੍ਰਮ ਚੁਕਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਮਾਇਆ. "ਜਹਿ ਦੇਖਾ ਤਹਿ ਰਵਿਰਹੇ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਭਾਵ—ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸਕਤਿ ਸਨੇਹ ਕਰਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) "ਤਉ ਆਨਿ ਸਕਤਿ ਗਲਿ ਬਾਂਧਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੫ ਕੁਦਰਤ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੬ ਬਰਛੀ. ਸੈਹਥੀ. "ਪਹਿਰਿ ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ ਸਕਤਿ ਬਿਦਾਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਇਸ ਥਾਂ "ਸਕਤਿ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਲੇਸ਼ ਹੈ. ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਬਰਛੀ। ੭ ਪਦ ਤੇ ਵਾਕ੍ਯ ਦੀ ਉਹ ਵ੍ਰਿੱਤਿ (ਸੱਤਾ) ਜੋ ਅਰਥ ਬੋਧਨ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ੮ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਮਰਥ੍ਯ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸ਼ਕਤਿ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਇਹ ਹਨ— ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ, ਵੈਸ਼ਨਵੀ, ਸ਼ਾਂਤਾ, ਬ੍ਰਹਮਾਣੀ, ਰੌਦ੍ਰੀ, ਕੌਮਾਰੀ, ਨਾਰਸਿੰਘੀ, ਵਾਰਾਹੀ, ਮਾਹੇਸ਼੍ਵਰੀ, ਚਾਮੁੰਡਾ, ਚੰਡਿਕਾ, ਕਾਰਤਿਕੀ, ਪ੍ਰਧਾਨਾ, ਕੀਰ੍ਤਿ, ਕਾਂਤਿ, ਤੁਸ਼੍ਟਿ, ਪੁਸ਼੍ਟਿ, ਧ੍ਰਿਤਿ, ਸ਼ਾਂਤਿ, ਕ੍ਰਿਯਾ, ਦਯਾ, ਮੇਧਾ, ਲੋਲਾਕੀ, ਦੀਰਘਜਿਹ੍ਵਾ, ਗੋਮੁਖੀ, ਕੁੰਡੋਦਰੀ, ਵਿਰਜਾ ਆਦਿ। ੯ ਸੰ. ਸਕ੍ਤਿ. ਸੰਬੰਧ. ਸੰਯੋਗ. "ਜੈਸੇ ਸਕਤਿ ਸੂਰੁ ਬਹੁ ਜਲਤਾ ਗੁਰ ਸਸਿ ਦੇਖੇ ਲਹਿ ਜਾਇ ਸਭ ਤਪਨਾ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੪) ਸੂਰਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਤਪਤ.

ਸ਼ਕਤਿ ਪਾਨਿ. ਵਿ—ਸ਼ਕ੍ਤਿ (ਬਰਛੀ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਰਤਿਕੇਯ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਖੜਾਨਨ.

ਸਕਤਿ ਬਿਸੇਖ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤਿ. ਖ਼ਾਸ ਤਾਕਤ। ੨ ਸਕ੍ਤਿ—ਅਵਸ਼ੇਸ਼. ਬਲ ਦਾ ਅੰਤ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਕਤ ਪਦ ਉਚਰਿਕੈ ਪੁਨ ਕਹੁ ਸਕਤਿ ਬਿਸੇਸ." (ਸਨਾਮਾ) ਸ਼ਕ੍ਰ (ਬਲਵਾਨ) ਦੀ ਸ਼ਕ੍ਤਿ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਰਛੀ.

ਸਕਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕਤਿ.

ਸਕਤੀ ਸਬਲ. ਵਿ—ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਕਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣ ਵਾਲਾ. "ਆਪੇ ਸਕਤੀ ਸਬਲ ਕਹਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਦਾ (ਸ਼ਵਲ—ਡੱਬ ਖੜੱਬਾ) ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਬਲ ੩.

ਸਕਤੀ ਘਰਿ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ. ਅਰਥਾਤ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਵਿੱਚ. "ਸਕਤੀ ਘਰਿ ਜਗਤ ਸੂਤਾ ਨਾਚੈ ਟਾਪੈ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਕਤੂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਮਹਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਯੋਧਾ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵੀਰਤਾ ਵਿਖਾਈ. ਦੇਖੋ, ਨਬੀ ਬਖ਼ਸ਼. "ਪਰਸ ਰਾਮ ਸਕਤੂ ਦੁਇ ਆਏ। ਤਰਕਸ ਧਨੁਖ ਸਰੀਰ ਸਜਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਕੱਤਰ, ਸਕਤ੍ਰ ਅੰ. Secretary. ਮੀਰਮੁਨਸ਼ੀ। ੨ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਵਜ਼ੀਰ.

ਸਕਥ. ਦੇਖੋ, ਸਕਯਥ.

ਸਕਨ. ਅ਼ سکن ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਵਾਸ. ਰਹਾਇਸ਼। ੨ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ। ੩ ਸ਼ਾਂਤਿ। ੪ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁਤਾ.

ਸਕ਼ਫ਼. ਅ਼ سقف ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛੱਤ.

ਸਕਯਥ, ਸਕਯਥਉ, ਸਕਯਥੁ ਸੰ. शक्यार्थ—ਸ਼ਕ੍ਯਾਰ੍ਥ. ਯੋਗ੍ਯ ਅਰਥ। ੨ ਸਿੰਧੀ. सक्यार्थों—ਸਕ੍ਯਾਥੋਂ. ਸਫਲ. ਸਾਰਥਕ. ਸਕਾਰਥ. "ਜਨਮੁ ਸਕਯਥੁ ਭਲੌ ਜਗਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) "ਚਰਣ ਤਪਰ ਸਕਯਥ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਤਿਨ ਸਕਯਥਉ ਜਨਮੁ ਜਗਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਕਰ. ਫ਼ਾ شکر ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਰਰਾ. ਸ਼ਕਰ. ਖੰਡ. ਅੰ. Sugar ਫ੍ਰ. sucre। ੨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕਰ ਸਜਾਹ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ੱਕਰ ਆਖਦੇ ਹਨ. "ਸਕਰ ਖੰਡ ਨਿਵਾਤ ਗੁੜ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਕਰਕੰਦ, ਸਕਰਕੰਦੀ ਮਿੱਠਾ ਕੰਦ. ਗਾਗਟੀ (ਅਰਬੀ) ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਉਬਾਲਕੇ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਰਰਾਕੰਦ. L.Convolvulus Catatas.

ਸ਼ਕਰ ਖ਼ਾ. ਫ਼ਾ شکرخا ਵਿ—ਖੰਡ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਕਰਖ਼ੋਰਾ.

ਸ਼ਕਰ ਗੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ) ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਲਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਵਡਾ ਚੌੜਾ ਖੂਹ. ਦੇਖੋ, ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ.

ਸ਼ਕਰ ਗੰਜ. ਵਿ—ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤਿ ਨਾਲ ਸ਼ੱਕਰ ਅਤੇ ਗੰਨਿਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਕੇ ਢੇਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ.

ਸ਼ਕਰਪਾਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਕਰ (ਖੰਡ) ਦਾ ਪਾਰਾ (ਟੁਕੜਾ). ਖੰਡ ਦੀ ਡਲੀ। ੨ ਇੱਕ ਪਸਿੱਧ ਮਿਠਾਈ,

ਜੋ ਮੈਦੇ ਦੀਆਂ ਚੌਕੋਣ ਡਲੀਆਂ ਨੂੰ ਘੀ ਵਿੱਚ ਤਲਕੇ ਖੰਡ ਪਾਗਣ ਤੋਂ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਮਿੱਠੇ ਖੁਰਮੇ. ਸੰ. शङ्खपाल.

ਸਕਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਕਲਾ ਸਹਿਤ. ਹੁਨਰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਗਲ. ਸਾਰਾ. ਸੰਪੂਰਣ. ਤਮਾਮ. "ਸਕਲ ਸੈਨ ਇਕ ਠਾਂ ਭਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. शकल—ਸ਼ਕਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਟੁਕੜਾ. ਖੰਡ. "ਨਖ ਸਸਿ ਸਕਲ ਸੇ ਉਪਮਾ ਨ ਲਟੀ ਸੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਛਿਲਕਾ. ਵਲਕਲ। ੫ ਤਰਾਜੂ ਦਾ ਪਲੜਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Scales। ੬ ਅ਼ شکل ਸੂਰਤ. ਮੂਰਤਿ। ੭ ਨੁਹਾਰ. ਮੁਹਾਂਦਰਾ.

ਸਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ. "ਆਇ ਨ ਸਕਾ ਤੁਝ ਕਨਿ ਪਿਆਰੇ." (ਵਡ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸ੍ਵਕੀਯ. ਵਿ—ਆਪਣਾ. ਸਗਾ. ਨਜ਼ਦੀਕੀ. "ਪੁਤੀ ਭਾਤੀਈ ਜਾਵਾਈ ਸਕੀ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਸਕਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਕੀਯਤਾ. ਅਪਣੱਤ। ੨ ਰਿਸ਼ਤਾ. ਸੰਬੰਧ. ਸਕੀਰੀ.

ਸਕਾਸ. ਸੰ. ਸਕਾਸ਼. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਮੀਪ. ਪਾਸ. ਨੇੜੇ. ਕੋਲ. ਨਿਕਟ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਬੰਧ. ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼.

ਸਕਾਬਦ. ਸੰ. शकाब्द. ਸ਼ਕ ਸੰਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਬਾਹਨ.

ਸਕਾਮ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ. ਇੱਛਾ ਪੂਰਵਕ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ। ੩ ਕਾਮ (ਅਨੰਗ) ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਵਾਲਾ. ਕਾਮੀ। ੪ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਕਾਮੀ. ਵਿ—ਕਾਮਨਾਵਾਨ. ਕਾਮਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ ਅੱਖਰ. ਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਕਾਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰ। ੪ ਪ੍ਰਾ. ਭੋਰ. ਤੜਕਾ. ਭੁਨਸਾਰ.

ਸਕਾਰਥ, ਸਕਾਰਥਾ ਦੇਖੋ, ਸਕ੍ਯਥ. ਵਿ—ਸਫਲ. ਸਾਰਥਕ. ਲਾਭਵੰਤ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਸਕਾਰਾ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੋਰ. ਤੜਕਾ.

ਸ਼ਕਾਰਿ, ਸ਼ਕਾਰੀ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਕ ਵੰਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਸਕ ੨। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ.

ਸਕਾਲ. ਵਿ—ਕਾਲ ਸਹਿਤ. ਸਮੇ ਅਨੁਸਾਰ। ੨ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਕਾਲ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ. ਅਕਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਮਰਣਧਰਮਾ. "ਔਰ ਸਕਾਲ ਸਭੈ ਵਸਿ ਕਾਲ ਕੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਕਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ। ੨ ਅ਼ شقاوت ਸ਼ਕ਼ਾਵਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਦ ਕ਼ਿਸਮਤੀ। ੩ ਵਿ—ਬਦਨਸੀਬ. ਕਮਬਖ਼ਤ.

ਸਕਿਨਰ. Col. James Skinner. (ਸਨ ੧੭੭੮–੧੮੪੧) ਕਰਨੈਲ ਜੇਮਸ ਸਕਿੰਨਰ. ਇਹ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਨਿਵਾਸੀ ਅਫਸਰ ਦਾ ਰਾਜਪੂਤਨੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਮਰਹਟਾ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਡੀਬੋਈਂ ਅਤੇ ਪੇਰੋਂ (De Boigne and Perron) ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ, ਫੇਰ ਲਾਰਡ ਲੇਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿਕੇ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦੁਰੀ ਵਿਖਾਈ. ਇਹ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸਾਲਾ (Skinner's Horse) ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ.* ਸਕਿਨਰ ਨੂੰ ਵੀਹ ਹਜਾਰ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਅਤੇ ਸੀ. ਬੀ. ਦੀ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੪੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਪੰਜਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸਕੀਮ. ਅ਼ سقیم ਸਕ਼ੀਮ. ਵਿ—ਰੋਗੀ। ੨ ਐਬੀ. ਵੈਲਦਾਰ। ੩ ਅੰ. Scheme. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਜਵੀਜ਼। ੪ ਬੰਦੋਬਸ੍ਤ. ਪ੍ਰਬੰਧ.

ਸਕੀਮੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੀਮਾਰੀ। ੨ ਨਿਰਧਨਤਾ. ਗਰੀਬੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕੀਮ.

ਸਕੀਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੀਰਣ. "ਧਰਾ ਸਕੀਰਣੈ ਭਈ ਸਰੋਣ ਮਾਸ ਗੱਤਲੇ." (ਪੰਪ੍ਰ) ਜਮੀਨ ਢਕੀ ਗਈ.

ਸਕੀਲ. ਅ਼ صقیل ਸਕ਼ੀਲ. ਵਿ—ਸਿਕ਼ਲ ਕੀਤਾ। ੨ ਬਾਢਦਾਰ. "ਬਿਛੂਆ ਸੈਫ ਸਕੀਲ." (ਸਲੋਹ)

* ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ Yellow Boys ਭੀ ਸੀ.

੩ ثقیل ਸ਼ਕ਼ੀਲ. ਭਾਰੀ. ਵਜ਼ਨਦਾਰ। ੪ ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾਲ ਹਜਮ ਹੋਵੇ। ੫ شکیل ਸ਼ਕੀਲ. ਹੱਛੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ. ਸੁਡੌਲ. ਸੁੰਦਰ.

ਸਕੁਚ. ਸੰ. ਸੰਕੋਚ. ਸੰਕੇਪ। ੨ ਸੁਕੜਨਾ। ੩ ਝਿਝਕਣਾ.

ਸਕੁਚਿ. ਸੰਕੋਚ ਕਰਕੇ. ਝਿਝਕਕੇ. "ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਸਕੁਚਿ ਪਠਾਏ." (ਭਾਗੁ)

ਸਕੁੰਤ. ਸੰ. शकुन्त—ਸ਼ਕੁੰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਛੀ। ੨ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਟਾ.

ਸਕੁੰਤਲ, ਸਕੁੰਤਲਾ ਸੰ. शकुन्तला—ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਕੁੰਤ (ਪੰਛੀਆਂ) ਕਰਕੇ ਪਾਲੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਕੰਨ੍ਯਾ. ਇਹ ਮੇਨਕਾ ਅਪਸਰਾ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਰਿਖੀ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਮੇਨਕਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਣਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕੀਤਾ.ਫੇਰ ਕਨ੍ਵ (कण्व) ਮੁਨਿ ਦਯਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਲੈਗਏ. ਰਾਜਾ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਗਾਂਧਰਵ ਵਿਵਾਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਭਰਤ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਰਤ ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਾਰਤ ਹੋਇਆ. ਕਵਿ ਕਾਲਿਦਾਸ ਨੇ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਦੀ ਕਥਾ ਮਨੋਹਰ ਕਾਵ੍ਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨਾਟਕ ਹੈ.

ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸਕੁੰਤਲਾ ਪ੍ਰਿਥੁ ਰਾਜਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ. "ਤਹਿਂ ਨਾਰਿ ਸਕੁੰਤਲ ਰੂਪ ਧਰੇ। ਸਸਿ ਸੂਰਜ ਕੀ ਜਨੁ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਹਰੇ." (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ)

ਸਕੁਨ. ਸੰ. ਸ਼ਕੁਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਛੀ. ਪਰੰਦ. ਪੰਖੇਰੂ। ੨ ਸਗਨ. ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸਗੁਨ. ਇਸ ਦਾ 'ਸ਼ਕੁਨ' ਨਾਉਂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਚਾਲ ਤੋਂ ਲੋਕ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਨਤੀਜੇ ਕਢਦੇ ਸਨ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੱਕੇ ਦੀ ਥਾਂ ਗੱਗਾ ਹੋਕੇ "ਸਗਨ" ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸਕੁਨਿ. ਸੰ. ਸ਼ਕੁਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਛੀ। ੨ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਸਰਪ। ੩ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਹਰਣਾਖਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿਕ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. "ਸਕੁਨਿ ਪੁਲੋਮਨ ਅਤਿ ਬਲ ਜਾਂਕਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਸੁਬਲ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਗਾਂਧਾਰੀ ਦਾ ਭਾਈ, ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਾ, ਜੋ ਜੂਆ ਖੇਡਣ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਚਤੁਰ ਸੀ. ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਨੂੰ ਜੂਏ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਨੇ ਹਰਾਇਆ ਸੀ.

ਸ਼ਕੁਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕੁਨਿ.

ਸਕੁਲ. ਵਿ—ਕੁਲ ਸਹਿਤ. ਵੰਸ਼ ਸਮੇਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਕੁਲ.

ਸਕੁਲੀ. ਸ਼ਸਕੁਲੀ (ਜਲੇਬੀ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਸਕੁਲੀ ਪੂਪ ਤਿਹਾਵਲ ਪੂਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਸਸਕੁਲੀ। ੨ ਸੰ. ਸਕੁਲੀ ਜਾਤਿ ਦੀ ਮੱਛੀ.

ਸਕੂਨਤ. ਅ਼ سکونت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਕਨ (ਰਹਿਣ) ਦਾ ਭਾਵ. ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰਹਾਇਸ਼. ਨਿਵਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸਕਨ.

ਸਕੇਸ਼. ਸੰ. ਵਿ—ਕੇਸ਼ ਸਹਿਤ. ਕੇਸਾਂ ਸਣੇ. ਜਿਵੇਂ—ਸਕੇਸ਼ ਸਨਾਨ.

ਸਕੇਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਇੱਕ ਧ੍ਯਾਨ ਪਰਾਇਣ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਭੀੜਾ. ਤੰਗ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਕੇਤੁ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੰਕੇਤ. "ਜਹੈ ਸਕੇਤ ਤਹਾਂ ਬਦ ਆਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੩)

ਸਕੇਲਨ. ਸੰ. ਸੰਕਲਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਲਨ (ਜਮਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. "ਧੂਰਿ ਸਕੇਲਕੈ ਪੁਰੀਆ ਬਾਂਧੀ ਦੇਹ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਈਧਨੁ ਅਧਿਕ ਸਕੇਲੀਐ ਭਾਈ ਪਾਵਕੁ ਰੰਚਕ ਪਾਇ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਕੇਲਾ. ਸੰ. ਸ਼ੰਕੁਲਾ (शङ्कुला) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੱਕਾ ਲੋਹਾ। ੨ ਸਕੇਲੇ ਦੀ ਤਲਵਾਰ. ਇਹ ਫੌਲਾਦ ਤੋਂ ਭੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੇਲਾ ਲਚਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਟੁਟਦਾ ਨਹੀਂ. ਸਕੇਲਾ ਫੌਲਾਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਮਕੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸ਼ੁੱਧ ਸਕੇਲੇ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਵਿੱਚ ਫੌਲਾਦ ਦੇ ਜਹੁਰ ਵਾਙ 'ਖ਼ਮੀਰ' ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਬਾਂਧ ਸਕੇਲਾ ਫਿਰੈ ਇਕੇਲਾ." (ਲੋਕੋ)

ਸਕੋਈ. ਸਕਦਾ. ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਨਾ. "ਗੁਰ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ ਅਪੜਿ ਕੋ ਨ ਸਕੋਈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ.

ਸਕੰਦ. ਸੰ. स्कन्द्. ਧਾ—ਕੁੱਦਣਾ. ਉਛਲਨਾ. ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਰ੍ਤਿਕੇਯ, ਜੋ ਉਛਲਕੇ ਚਲਦਾ ਅਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ (ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ) ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਛੀ ਮੁਖ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਕਾਰਤਿਕੇਯ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ.

ਸਕੰਧ. ਸੰ. स्कन्ध. ਸੰਗਯਾ—ਕੰਨ੍ਹਾ. ਮੋਢਾ. ਕੰਧਾ। ੨ ਡਾਹਣਾ. ਕਾਂਡ। ੩ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਭਾਗ. ਬਾਬ. ਜਿਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬਿਰਛ ਦਾ ਰੂਪਕ ਦੇਈਏ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ਅਥਵਾ ਭਾਗ ਸਕੰਧ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੪ ਵਾਣਾਸੁਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸੱਕ. ਦੇਖੋ, ਸਕ ਅਤੇ ਸ਼ਕ੍ਯ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਲੱਕੜ ਦਾ ਛਿਲਕਾ (ਤ੍ਵਕ).

ਸੱਕਰ. ਦੇਖੋ, ਸਕਰ। ੨ ਸਰਸੁੰਬ. ਸਰਕੁੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਕਰ ਕਾਨ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੱਕਰ. ਬੈਲ। ੪ ਤੜਾਗੀ.

ਸੱਕਰ ਕਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰ. ਸਰਕੁੜੇ ਦਾ ਕਾਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ. ਸਰਸੁੰਬ ਦੀ ਕਾਨੀ ਵਾਲਾ. "ਸੱਕਰ ਕਾਨ ਨਰਾਚ ਭਨ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸੱਕਾ. ਅ਼ سقا ਸੰਗਯਾ—ਬਹਿਸ਼ਤੀ. ਪਾਣੀ ਢੋਣ ਵਾਲਾ. ਕਹਾਰ. ਸੰ. सेक्तृ—ਸੇਕ੍ਤ੍ਰਿ. ਛਿੜਕਣ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ੱਕੀ. ਵਿ—ਸ਼ੱਕ (ਸੰਦੇਹ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ਕ੍ਯ. ਸੰ. शक्य. ਵਿ—ਹੋ ਸਕਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਮੁਮਕਿਨ. ਸੰਭਵ। ੨ ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ. ਬਲਵਾਨ। ੩ ਪਦ ਦੀ ਅਰਥਸ਼ਕਤਿ ਨੂੰ ਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਰਥ ਪਦ ਦਾ ਵਾਚ੍ਯ ਅਰਥ.

ਸਕ੍ਯਥ. ਦੇਖੋ, ਸਕਯਥ.

ਸ਼ਕ੍ਰ. ਸੰ. शक्र. ਵਿ—ਸ਼ਕ (ਬਲ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਬਲਵਾਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕ੍ਰਵਰਣ.

ਸ਼ਕ੍ਰਸੁਤ. ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਜੁਨ। ੨ ਜਯੰਤ.

ਸ਼ਕ੍ਰਤਾਤ. ਸੰਗਯਾ—ਕਸ਼੍ਯਪ, ਜੋ ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਤਾਤ (ਪਿਤਾ) ਹੈ। ੨ ਜਯੰਤ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਤਾਤ (ਪੁਤ੍ਰ) ਹੈ। ੩ ਅਰਜੁਨ, ਜੋ ਕੁੰਤੀ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਸ਼ਕ੍ਰਭਵਨ. ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਘਰ. ਸ੍ਵਰਗ.

ਸ਼ਕ੍ਰਰਦਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਕ੍ਰ—ਅਰ੍ਦਨ. ਦੈਤ, ਜੋ ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਨੂੰ ਅਰਦਨ (ਪੀੜਨ) ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸੰਕ੍ਰੰਦਨ (संक्रन्दन) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸ਼ਕ੍ਰਰਦਨ ਪਾਠ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਹੋਗਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸ਼ਕ੍ਰਰਦਨ, ਅਰ ਰਿਪੁ ਪਦ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ." (ਸਨਾਮਾ) ਇੱਥੇ "ਸੰਕ੍ਰੰਦਨ ਅਰ ਰਿਪੁ ਪਦ ਆਦਿ ਬਖਾਨਕੈ" ਚਾਹੀਏ. ਸੰਕ੍ਰੰਦਨ ਨਾਉਂ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰੰਦਨ (ਰੁਆ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ਕ੍ਰਵਰਣ. ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਰੰਗ ਗੋਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਕਲ (ਚਿੱਟੇ) ਰੰਗ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਸ਼ਕ੍ਰਵਰਣ ਅਤਿ ਤਾਂਹਿ ਵਿਰਾਜੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੫)

ਸ਼ਕ੍ਰਾਚਾਰਜ, ਸ਼ਕ੍ਰਾਚਾਰਯ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਆਚਾਰਯ (ਗੁਰੂ) ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ.

ਸ਼ਕ੍ਰਾਣੀ, ਸ਼ਕ੍ਰਾਨੀ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦੀ ਰਾਣੀ, ਸ਼ਚੀ. ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ.

ਸ਼ਕ੍ਰਾਨੁਜ. ਸ਼ਕ੍ਰ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਅਨੁਜ (ਛੋਟਾ ਭਾਈ) ਵਾਮਨ ਭਗਵਾਨ.

ਸਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. सकृत. ਵ੍ਯ—ਇੱਕ ਵਾਰ। ੨ ਸਦਾ। ੩ ਸਾਥ. ਨਾਲ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਕਾਉਂ. ਕਾਗ। ੫ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਮੈਲਾ ਗੋਹਾ ਲਿੱਦ ਆਦਿ ਗੰਦ.

ਸ਼ਕ੍ਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬੱਦਲ। ੨ ਪਹਾੜ। ੩ ਹਾਥੀ। ੪ ਬਿਜਲੀ.

ਸਕ੍ਰੰਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕ੍ਰਰਦਨ ਅਤੇ ਸੰਕ੍ਰੰਦਨ.

ਸਖ. ਸੰ. ਸਖਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਸਮਾਨ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇ. ਸਮਾਨ ਚਿੱਤ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ. "ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਸਾਜਨ ਸਖ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਖ੍ਯ.

ਸ਼ਖਸ. ਅ਼ شخص ਸ਼ਖ਼ਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੋਕ. ਆਦਮੀ. ਜਨ. ਪੁਰਖ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ. ਬਦਨ. ਦੇਹ.

ਸ਼ਖਸੀ. ਅ਼ شخصی ਸ਼ਖ਼ਸੀ. ਵਿ—ਸ਼ਖ਼ਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. Personal. ਜ਼ਾਤੀ.

ਸਖਣਾ / **ਸਖਣੀ** } ਵਿ—ਖ਼ਾਲੀ. ਛੀਣਤਾ ਸਹਿਤ. "ਵਿਚਹੁ ਸਖਣੀ ਆਹਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. शङ्खनख—ਸ਼ੰਖਨਖ. ਖਾਲੀ ਕੌਡੀ. ਤੁੱਛ ਕੌਡੀ.

ਸਖ਼ਤ. ਫ਼ਾ سخت ਵਿ—ਕਰੜਾ. ਕਠੋਰ। ੨ ਕਮੀਨਾ.

ਸਖ਼ਤੀ. ਫ਼ਾ سختی ਕਠੋਰਤਾ. ਨਰਮੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਵ. ਕਰੜਾਈ.

ਸਖਨਾ / **ਸਖਨੀ** } ਦੇਖੋ, ਸਖਣਾ. "ਰੀਤੇ ਭਰੇ, ਭਰੇ ਸਖਨਾਵੈ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੯) ਖਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਖਲਨ. ਸੰ. स्खलन. (स्खल्. ਧਾ—ਡਿਗਣਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਕੰਬਣਾ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਤਨ. ਗਿਰਾਉ। ੨ ਕੰਪ. ਕਾਂਬਾ। ੩ ਵੀਰਯ ਦਾ ਡਿਗਣਾ. ਵੀਰਯ ਨਿਕਲਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰੀਰ ਕੰਬ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ.

ਸਖਾ. ਸੰ. ਸਮਾਨ ਹੋਵੇ ਕਥਨ ਜਿਸ ਦਾ. ਜੋ ਸਮਾਨ ਕਹਿਆ ਜਾਵੇ. ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸ੍ਤ. "ਸੰਗ ਸਖਾ ਸਭ ਤਜਿ ਗਏ." (ਸ: ਮ: ੯)

ਸਖਾਇ / **ਸਖਾਇਆ** } ਵਿ—ਸਖ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਦੋਸਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਤੂ ਗੁਰੁ ਬੰਧਪੁ ਮੇਰਾ ਸਖਾ ਸਖਾਇ." (ਗਉ ਮ: ੪) "ਕਾਲਤ੍ਰ ਮਾਤਾ ਤੇਰੇ ਹੋਹਿ ਨ ਅੰਤਿ ਸਖਾਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਖਾਈ. ਵਿ—ਸਖ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਸਹਾਈ. "ਜੋ ਨਾਮੁ ਸੁਨਾਵੈ ਸੋ ਮੇਰਾ ਮੀਤੁ ਸਖਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੪) "ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਕੁ ਅੰਤਿ ਹੋਈ ਸਖਾਈ." (ਗੂਜ ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਖ੍ਯਤਾ. ਦੋਸ੍ਤੀ.

ਸਖਾਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਖ੍ਯਤ੍ਵ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ। ੨ ਵਿ—ਸਖ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ ਮਿਤ੍ਰ. "ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਸੰਗਿ ਸਖਾਤਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧)

ਸਖ਼ਾਵਤ. ਅ਼ سخاوت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਦਾਰਤਾ. ਫ਼ੱਯਾਜ਼ੀ.

ਸਖੀ. ਸੰ. ਸਹੇਲੀ। ੨ ਅ਼ سخی ਸਖ਼ੀ. ਵਿ—ਉਦਾਰ. ਸਖ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਖੀ ਸਰਵਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨ। ੨ ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਤਸੀਲ ਡੇਰਾ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਇਸ ("ਸਖੀ ਸਰਵਰ" ਪਿੰਡ) ਦੇ ਪੱਛੋਂ ਵੱਲ ਬਸਤੀ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ "ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗ਼ਾਜ਼ੀਘਾਟ ਤੋਂ ਕ਼ਰੀਬਨ ਚਾਲੀ ਮੀਲ ਹੈ.

ਸਖੀਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸਕੀਮੀ.

ਸਖ਼ੁਨ. ਫ਼ਾ سخن ਵਚਨ. ਬਾਤ। ੨ ਕਵਿਤਾ. ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਸੁਖ਼ਨ ਭੀ ਠੀਕ ਹੈ.

ਸਖੈਨੀ. ਵਿ—ਸਖ੍ਯਤਾ ਵਾਲੀ. ਪਿਆਰੀ. "ਰਾਮ ਜਪਹੁ ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਖੈਨੀ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੱਖਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਖਣਾ.

ਸੱਖਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਧੁ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ "ਸਾਧਬੇਲਾ"* ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਨਖੰਡੀ.

ਸੱਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸਖ੍ਯ.

ਸੱਖੰ. ਦੇਖੋ, ਸਖ੍ਯ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੱਖਣਾ. "ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਸੱਖੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ.

ਸਖ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਖਾ ਭਾਵ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ. ਦੋਸ੍ਤੀ.

---

* ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਬਦ "ਸਾਧੁਵੇਲਾ" ਹੈ.

ਸਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ (ਨਾਲ) ਗ (ਜਾਣ ਵਾਲਾ). ਸਹ-ਗਾਮੀ। ੨ ਫ਼ਾ سگ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕੁੱਤਾ. "ਸਗ ਨਾਨਕ ਦੀਬਾਨ ਮਸਤਾਨਾ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੩ ਸੰਗ (ਸ਼ੰਕਾ) ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸਗ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਪਾਣੀ ਦੇਖਿ ਸਗਾਹੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਗਦੇ (ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ) ਹਨ.

ਸਗਣ. ਵਿ—ਗਣ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਗਣ। ੨ ਪਿੰਗਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਰਣਿਕ ਗਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ. ਦੋ ਲਘੁ ਅਤੇ ਅੰਤ ਗੁਰੂ ।।ऽ. ਦੇਖੋ, ਗਣ ੭। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਗੁਣ.

ਸਗਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸਕੁਨ। ੨ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਕੁਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਹੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ. "ਸਗਣੁ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਹੁ ਆਇਆ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਬੰਨੋ) ਭਾਵ—ਮੌਤ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਸਗਨ. ਦੇਖੋ, ਸਕੁਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਗਣ। ੩ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਗੁਣ. ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ. "ਸਭੈ ਸਗਨੰ ਗੁਣ ਹੀ ਧਰ ਹੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਗਮਾ. ਸਗੋਂ. ਬਲਕਿ. ਦੇਖੋ, ਸਗਵਾ.

ਸਗਰ. ਸੰ. ਸਮਗ੍ਰ. ਵਿ—ਸਕਲ. ਸਗਲ. ਸਾਰਾ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਆਨ ਉਪਾਵ ਸਗਰ ਕੀਏ." (ਮਲਾ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਰਾਜਾ ਬਾਹੁ (ਅਥਵਾ ਅਸਿਤ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਅਯੋਧਯਾ ਦਾ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ੍ਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਸਗਰ ਦੇ ਪਿਤਾ (ਬਾਹੁ) ਨੂੰ ਹੈਹਯਾਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਬਾਹੁ ਬਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਾ ਰਿਹਾ. ਸਗਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਓਦੋਂ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ. ਇੱਕ ਸੌਕਣ ਨੇ ਸਾੜਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਗਰਭ ਰੁਕ ਗਿਆ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਸਗਰ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹੁ ਮਰਗਿਆ. ਗਰਭਵਤੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸੜਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਔਰਵ ਰਿਖੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਲਕ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ. ਜਦ ਇਹ ਬਾਲਕ ਜਨਮਿਆ ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਨੇ ਨਾਉਂ ਸਗਰ (ਸ—ਸਹਿਤ, ਗਰ—ਜ਼ਹਿਰ) ਰੱਖਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੌਕਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਭੀ ਨਾਲ ਹੀ ਗਰਭੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਸੀ.

ਜਦ ਸਗਰ ਨੇ ਜਵਾਨ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈ ਹੈਹਯਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਖਸਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਾਜ ਵਾਪਿਸ ਲਵਾਂਗਾ. ਔਰਵ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅਗਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਲੈਕੇ ਸਭ ਹੈਹਯਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ, ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਾਂਭ ਲੀਤਾ. ਸਗਰ ਨੇ ਸ਼ਕ, ਯਵਨ, ਕਾਂਬੋਜ, ਪਾਰਦ ਅਤੇ ਪਹ੍ਲਵ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਰਿਖੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਪੁਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਯਵਨ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਿਰ ਮੁਨਾ ਲੈਣ, ਸ਼ਕ ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅੱਧਾ ਮੁਨਾਉਣ, ਪਾਰਦ ਲੰਬੇ ਕੇਸ਼ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪਹ੍ਲਵ ਲੰਬੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਰੱਖਣ.

ਸਗਰ ਨੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਤਾਂ ਕਸ਼ਯਪ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜਾ ਵਿਦਰਭ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕੇਸ਼ਿਨੀ ਨਾਲ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਔਰਵ ਰਿਖੀ ਦੀ ਓਟ ਲਈ. ਔਰਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਦੂਸਰੀ ਦੇ ਘਰ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣਗੇ. ਕੇਸ਼ਿਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ ਅਸਮੰਜਸ ਹੋਇਆ ਅਰ ਸੁਮਤਿ ਦੇ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਅਸਮੰਜਸ ਵਡਾ ਕੁਕਰਮੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਸਗਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਜਾਗ ਦਿੱਤਾ. ਬਾਕੀ ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਐਸਾ ਉਪਦ੍ਰਵ ਮਚਾਇਆ ਕਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਖੀ ਕਪਿਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ (ਦੇਵਤਾ) ਪਾਸ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕੀਤੀ. ਸਗਰ ਨੇ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀ ਸਨ, ਪਰ ਤਦ ਭੀ ਇੰਦ੍ਰ ਕਰਕੇ ਘੋੜਾ ਪਾਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁਚਾਇਆ ਗਿਆ. ਸਗਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜਾ ਲੱਭਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਤਾਲ ਤਕ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾਕੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਘੋੜਾ

ਤਾਂ ਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਰਿਖੀ ਕਪਿਲ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਮਝਕੇ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦਾ ਚੋਰ ਇਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਪਿਲ ਨੂੰ ਭੈ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ. ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਰਿਖੀ ਨੇ ਜਦ ਸਗਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੱਗ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਸਮ ਹੋਗਏ.

ਜਦ ਘੋੜਾ ਚਿਰ ਤੀਕ ਵਾਪਿਸ ਨਾ ਆਇਆ ਤਦ ਸਗਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੋਤਾ ਅੰਸ਼ੁਮਾਨ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਕਪਿਲ ਪਾਸ ਢੇਰੀ ਹੋਈਆਂ ਦੇਖੀਆਂ. ਅੰਸ਼ੁਮਾਨ ਨੇ ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਕਪਿਲ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ. ਕਪਿਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਪੋਤ੍ਰਾ ਗੰਗਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤਿ ਹੋਵੇਗੀ.

ਅੰਸ਼ੁਮਾਨ ਘੋੜਾ ਲੈਕੇ ਸਗਰ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਯਗ੍ਯ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਇਆ. ਉਸ ਵਡੇ ਖਾਤ (ਗਰਤ) ਦਾ, ਜੇਹੜਾ ਕਿ ੬੦੦੦੦ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਖੋਦਿਆ ਸੀ, ਨਾਉਂ ਸਾਗਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.

ਅੰਸ਼ੁਮਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਿਲੀਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭਗੀਰਥ ਹੋਇਆ. ਭਗੀਰਥ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਗੰਗਾ ਸ੍ਵਰਗਲੋਕ ਤੋਂ ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਸਗਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਭਸਮ ਤਰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਕ੍ਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ.* ਸਗਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗੰਗਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਗਰਾ ਅਤੇ ਭਗੀਰਥ ਕਰਕੇ ਭਾਗੀਰਥੀ ਹੋਇਆ.

ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੀ ਅਚੰਭੇ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਸਗਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੂੰਬਾ ਜੰਮਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੬੦੦੦੦ ਬੀਜ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਗਰ ਨੇ ਘੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੱਡ ਅੱਡ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ੧੦ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਾਲਕ ਹੋਕੇ ਆਪ ਹੀ ਦੌੜਨ ਭੱਜਣ ਲੱਗ ਪਏ. "ਲਹਿ ਸ੍ਰਗਰ ਬੀਰ, ਚਿਤ ਹ੍ਵੈ ਅਧੀਰ." (ਪ੍ਰਿਥੁਰਾਜ)

ਸਗਰਵਾ. ਵਿ—ਸਕਲ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. ਸਾਰਾ। ੨ ਗੌਰਵ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਗਾਰਵਾ.

ਸਗਰਾ. ਸੰ. ਸਮਗ੍ਰ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਕਲ. ਕੁੱਲ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰਿ.

ਸਗਰਾਇਆ. ਵਿ—ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਵਾਲਾ. ਕੁੱਲੀਆ। ੨ ਗਰ (ਜ਼ਹਿਰ) ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਿਸ਼ਮਯ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਗਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸਾਗਰ. "ਪਾਵਕ ਸਗਰਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫) ਅਗਨਿ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.

ਸਗਰੀ, ਸਗਰੇ ਵਿ—ਸਮਗ੍ਰ. ਸਾਰੀ. ਸਾਰੇ. ਸਕਲ. "ਸਗਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਯ ਅਚੰਭਵ." (ਚੌਪਈ) "ਸਗਰੇ ਧਨ ਸਿਉ ਲਾਗੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੯)

ਸਗਲ. ਵਿ—ਸਕਲ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਸਗਲ ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਤਿਨ ਪਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਸਗਲ ਨਿਧਾਨ ਨਾਮ ਤਿਨ ਪਾਇਆ। ੨ ਅ਼ شغل ਸ਼ਗ਼ਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੰਮ. ਕਿਰਤ। ੩ ਅ਼ سفل ਸਗ਼ਲ. ਬਦ ਦਿਮਾਗ਼. ਪਾਮਰ.

ਸਗਲ ਸਮੂਹ. ਸਕਲ ਸੰਵ੍ਯੂਹ. ਸਾਰੇ ਟੋਲੇ. ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ. "ਸਗਲ ਸਮੂਹ ਲੈ ਉਧਰੇ ਨਾਨਕ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਗਲ ਪਰਾਧ. ਸਕਲ—ਅਪਰਾਧ "ਸਗਲ ਪਰਾਧ ਦੇਹਿ ਲੋਰੋਨੀ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸਗਲ ਭਰੀ. ਵਿ—ਸਭ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ (ਪਾਲਨ) ਵਾਲਾ। ੨ ਸਾਰੇ ਪਰਿ ਪੂਰਣ. "ਊਨ ਨ ਕਾਹੂ ਸਗਲ ਭਰੀ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਗਲਾਣਾ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਸੰਸਾਰ ਸਗਲਾਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਸਭ ਦਾ.

ਸਗਵਾ, ਸਗਵੀ ਵ੍ਯ—ਸਗੋਂ. ਬਲਕਿ. "ਸਗਵਾ ਭੀ ਆਪ ਲਖਾਹਿ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) "ਛਪੜਿ ਨਾਤੈ ਸਗਵੀ ਮਲ ਲਾਏ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੪) ੨ ਪੋਠੋ, ਇੰਨ ਬਿੰਨ. ਹੂਬਹੂ.

* ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਦਾ ਮੁੱਢ ਇਹੀ ਕਥਾ ਹੈ.

ਸਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਾ। ੨ ਸ-ਗੋਤ੍ਰ. ਸਗੋਤ੍ਰੀ. ਉਸੇ ਗੋਤ ਦਾ। ੩ ਸਹ-ਗਾਮੀ. ਸਾਥ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ-ਸਦਾ ਸੰਗੀ. "ਮਾਯਾ ਸਗੀ ਨ ਮਨ ਸਗਾ, ਸਗਾ ਨ ਯਹ ਸੰਸਾਰ। ਪਰਸੁਰਾਮ ਯਾ ਜੀਵ ਕੋ ਸਗਾ ਸੁ ਸਿਰਜਨਹਾਰ."

ਸਗਾਈ. ਸੰਗਯਾ-ਸ੍ਵਕੀਯਤਾ. ਰਿਸ਼ਤਾ. ਸੰਬੰਧ.

ਸਗਾਹੀ. ਸ਼ਕਾਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਸਗ ੩.

ਸ਼ਗਾਫ਼. ਫ਼ਾ. شگاف ਸੰਗਯਾ-ਦਰਜ. ਤੇੜ. ਸੁਰਾਖ. ਛਿਦ੍ਰ. ਮੋਰੀ.

ਸਗਾਰਵਾ. ਵਿ-ਨਾਲਗੌਰਵਤਾ ਦੇ. ਸਗੌਰਵ. ਵਜ਼ਨਦਾਰ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ ਸਹਿਤ. "ਮਨੁ ਤਨੁ ਤਾਮਿ ਸਗਾਰਵਾ ਜਾ ਦੇਖਾ ਹਰਿ ਨੈਣੇ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੪) ਤਦੋਂ ਹੀ ਸਗੌਰਵ ਹੈ, ਜਾਂ ਹਰਿ ਦੇਖਾਂ.

ਸਗੀ. ਸਗਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ.

ਸਗੀਰ. ਅ਼. صغیر ਸ.ਗੀਰ. ਵਿ-ਛੋਟਾ. ਕਮ. ਨਜੂਨ. ਨਿੱਕਾ। ੨ ਅਦਨਾ. ਘਟੀਆ.

ਸਗੁਣ, ਸਗੁਨ ਵਿ-ਗੁਣ ਸਹਿਤ. ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਾਲਾ। ੨ ਡੋਰੀ ਸਹਿਤ। ੩ ਚਿੱਲੇ ਸਹਿਤ। ੪ ਸਤ ਰਜ ਤਮ ਸਹਿਤ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕੁਨ ਅਤੇ ਸਗਨ. "ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ. ਜਦ ਅਪਸ਼ਕੁਨ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਗੁਨ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਚੰਗਾ ਸ਼ਕੁਨ. ਦੇਖੋ. ਸਗੁਨ ੫.

ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਨ, ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਗੁਫ਼ਤਹ ਅਤੇ ਸ਼ਿਗੁਫ਼ਤਨ.

ਸਗੂਆ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ-ਰੱਸਾ. ਨਾੜਾ। ੨ ਪੰਘੂੜਾ. ਪੀੜ੍ਹਾ. "ਸਗੂਆ ਕੈ ਯਾਕੋ ਪਹਿਚਾਨਹੁ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੮)

ਸ਼ਗੂਨ. ਫ਼ਾ. شگون ਸ਼ਕੁਨ (ਸਗਨ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਸ਼ਗੂਫ਼ਾ. ਫ਼ਾ. شگوفہ ਸ਼ਗੂਫ਼ਹ. ਸੰਗਯਾ-ਕਲੀ. ਡੋਡੀ. ਅਣਖਿੜਿਆ ਫੁੱਲ। ੨ ਕਿਸਲਯ. ਨਵਾਂ ਪੱਤਾ.

ਸਗੂੜ, ਸਗੂੜਉ, ਸਗੂੜਾ, ਸਗੂੜੌ ਵਿ-ਗੂੜ੍ਹਤਾ ਸਹਿਤ. ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਗੁਪਤ. ਗੁੱਝਾ। ੨ ਪ੍ਰਗਾਢ (ਗੂੜ੍ਹਾਪਨ) ਸਹਿਤ. ਗਾੜ੍ਹਾ. "ਲਾਲ ਸਗੂੜੌ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਸਗੋਂ. ਵਜ-ਪ੍ਰਤਯੁਤ. ਬਲਕਿ. ਹੱਥੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਗਵਾ.

ਸਗੋਈ. ਵਿ-ਗੋਪਨ (ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ) ਸਹਿਤ। ੨ ਸ੍ਵ-ਗੋਈ. ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ. "ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਰੱਖ ਸਗੋਈ." (ਭਾਗੁ) ਧਾਵਤ ਮਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਠਹਿਰਾ.

ਸਗੋਤੀ, ਸਗੋਤ੍ਰ ਉਸੇ ਕੁਲ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ ਦਾ.

ਸਗੋਨੀ. ਵਿ-ਸੁਗੁਣ ਵਾਲੀ. ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਅਸਥਿਰ ਚੀਤ ਸਮਾਧਿ ਸਗੋਨੀ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਗੌਤੀ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ-ਮਾਸ. "ਰੁਧਿਰ ਮੱਜਨੀ ਬਜੰਜਨੀ ਹੈ ਸਗੌਤੀ." (ਛੱਕੇ) ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ੨ ਲਾਵਣ. ਤਰਕਾਰੀ.

ਸਗੌਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਦਾ ਬ੍ਰਿੱਧ.

ਸੱਗਾਰੱਤਾ. ਸਕਾ (ਸ੍ਵਕੀਯ)ਅਤੇ ਰਕ੍ਤ (ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ).

ਸਘਟ. ਦੇਖੋ, ਸੰਘੱਟ.

ਸਘਨ. ਵਿ-ਸੰਘਣਾ. ਗਾੜ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਘਨ. "ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਹੁ ਸਘਨ ਮਾਇਆ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੨ ਘਨ (ਬਾਜਾ) ਸਹਿਤ. "ਹੈ ਗੈ ਬਾਹਨ ਸਘਨ ਘਨ." (ਸ. ਕਬੀਰ). ਦੇਖੋ, ਘਨ। ੩ ਬੱਦਲ ਸਹਿਤ.

ਸਘਾਰਣ, ਸਘਾਰਨ ਕ੍ਰਿ-ਸੰਹਾਰ ਕਰਨਾ. ਸੰਘਾਰਨਾ. ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ. "ਅਸੁਰ ਸਘਾਰਣ ਰਾਮ ਹਮਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) "ਇਕ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪਕਰਿ ਸਘਾਰੇ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. "ਅਘਾਇ ਸੂਖ ਸਘਾਰੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਘਾਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸਘਾਰਨ.

ਸਚ. ਸੰ. ਸਚ੍. ਧਾ—ਗਿੱਲਾ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਪੂਰਾ ਸਮਝਣਾ. ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸਤ੍ਯ. ਸੱਚ. "ਸਚ ਬਿਨੁ ਸਾਖੀ ਮੂਲੋ ਨ ਬਾਕੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ੪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਸਤ੍ਯਰੂਪ. "ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕ ਆਖੈ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੫ ਆਨੰਦ. "ਤਤਹਿ ਤਤੁ ਮਿਲਿਆ ਸਚ ਪਾਵਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੬ ਦੇਖੋ, ਸਚੁ ਅਤੇ ਸੱਚ। ੭ ਡਿੰਗ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਗੋਤ੍ਰ. ਕੁਲ. ਵੰਸ਼.

ਸਚਉ. ਦੇਖੋ, ਸੱਚਾ.

ਸਚ ਸਾਖੀ. ਸੱਚਾ ਗਵਾਹ। ੨ ਸੱਚੀ ਗਵਾਹੀ। ੩ ਸੱਚੀ ਕਥਾ.

ਸਚ ਸੋਹਿਲਾ. ਸੱਚਾ ਗੀਤ. ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਾਲਾ ਛੰਦ.

ਸਚਖੰਡ. ਸਤ੍ਯ ਲੋਕ। ੨ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ। ੩ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਮੰਡਲ.

ਸਚਖੰਡਿ. ਸੱਚਖੰਡ ਵਿੱਚ. "ਸਚਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ." (ਜਪੁ)

ਸਚਘਰ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ। ੨ ਸਤਸੰਗ। ੩ ਪਰਮਪਦ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਪਦ.

ਸਚਘਰਿ. ਸਤਸੰਗ ਵਿੱਚ. "ਸਚਘਰਿ ਬੈਸਿ ਰਹੇ ਗੁਣ ਗਾਏ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸਚਘਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਚ ਘਰ. "ਸਚ ਘਰੁ ਲੇਹੁ ਬਤਾਇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਸਚਦਾਨੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ.

ਸਚਨ. ਸੰ. ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੰ. ਸੰਚਯਨ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. "ਸਾਧੁ ਮਤਿ ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਸਚਨ ਕਉ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੪ ਚਿਣਨਾ. ਉਸਾਰਨਾ. "ਨਵ ਖੰਡ ਸਚਿਓ." (ਅਕਾਲ)

ਸਚਪੀਰ. ਸੱਚਾ ਪੀਰ. ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਸਚ ਭਾਉ. ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ. ਸਤ੍ਯ ਸ਼੍ਰੱਧਾ.

ਸਚ ਮਹਿਲ. ਪਰਮ ਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ। ੨ ਸਤਸੰਗ.

ਸਚਮਨ, ਸਚਮਨਾ } ਵਿ—ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਤ੍ਯ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਲੀਨਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਾਲਾ. "ਮੈਲ ਨਾਹੀ ਸਚਮਨੇ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਚਮੁਚ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਠੀਕ ਠੀਕ. ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ. ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ. ਦਰ ਅਸਲ.

ਸਚਰ. ਵਿ—ਚੇਤਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਚਲਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸੰਚਾਰ. ਪ੍ਰਵੇਸ਼. "ਭਾਇ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਸਾਚੈ ਸਚਰੇ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਚਵ. ਦੇਖੋ, ਸਚਿਵ.

ਸਚੜਾ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਸੱਚਾ. "ਗੋਸਾਈ ਸੇਵੀ ਸਚੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸਚੜਾਉ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਸੱਚਾ। ੨ ਪੱਕਾ. ਪਾਇਦਾਰ. "ਜਿਉ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਸਚੜਾਉ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੩ ਚੜ੍ਹਾਉ (ਉੱਨਤੀ) ਸਹਿਤ.

ਸਚਾ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯਵਾਦੀ. ਸੱਚਾ. "ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਚੀ ਜਿਸੁ ਬਾਣੀ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਅਨਿਤ੍ਯਤਾ ਰਹਿਤ. "ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਅਮਰੁ ਸਚਾ ਦੀਬਾਣੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸਤ੍ਯਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਸਚਾ ਸੇਵੀ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹੀ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਸੰਚਾ. ਕਾਲਬੁਦ. "ਅੰਧਾ ਸਚਾ ਅੰਧੀ ਸਟ." (ਗਉ ਮ: ੧) ੫ ਸੁਚਿ. ਪਵਿਤ੍ਰ. "ਸਚਾ ਚਉਕਾ ਸੁਰਤਿ ਕੀ ਕਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੬ ਸੰ. ਸਚਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨੇੜੇ. ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ.

ਸਚਾਈ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸਤ੍ਯਤਾ. ਸੱਚਾਪਨ.

ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਚੀ ਬਾਣੀ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩)

ਸਚਾ ਸਬਦ. ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼. ਗੁਰੁਵਾਕ੍ਯ.

ਸਚਾਵਾ, ਸਚਾਵੀ } ਵਿ—ਸਤ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਸੱਚਾ ਸੱਚੀ. "ਏਹੁ ਸਚਾਵਾ ਸਾਜ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਚਿ. ਦੇਖੋ, ਸਚੀ। ੨ ਸਤਜ ਮੇ. ਸੱਚ ਵਿੱਚ. "ਸਚਿ ਰਹਹੁ ਸਦਾ ਸਹਜੁ ਸੁਖ ਉਪਜੈ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੱਚ ਨੂੰ. "ਸਚਿ ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ਭ੍ਰਮ ਭਉ ਭਾਗੈ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧) ੪ ਸੱਚ (ਸਤਜ) ਦਾ. "ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜ ਵਰਤਿਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਸਤਜ ਦ੍ਵਾਰਾ. ਸੱਚ ਕਰਕੇ. "ਸਚਿ ਸਚੁ ਜਾਣੀਐ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਚਿਆਰ. ਸਤਜ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ. ਸੱਚਾ. "ਸਚਿਆਰ ਸਿਖ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਚਿਆਰੀ. ਸਚਿਆਰੀਂ. ਸਚਿਆਰਾਂ ਨੇ. "ਸਚਿਆਰੀ ਸਚੁ ਸੰਚਿਆ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਚਿ ਸੰਜਮਿ. ਸੱਚ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਵਿੱਚ। ੨ ਸਤਜ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਕਰਕੇ. "ਸਚਿ ਸੰਜਮਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਿਰਮਲ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩)

ਸਚਿਵ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਕਟਵਰਤੀ। ੨ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਵਜ਼ੀਰ। ੩ ਵਿ—ਸਹਾਇਕ. ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਚੀ. ਸਤਜਤਾ ਵਾਲੀ. ਸੱਚੀ. "ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ!" (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਚੀ. ਸੰਗਜਾ—ਤਾਕਤ. ਸ਼ਕ੍ਤਿ। ੩ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਰਾਣੀ. "ਮਾਨੋ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠੀ ਸਚੀ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ. ਭਾਵ—ਸਤਸੰਗਤਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਬਦੁ.

ਸਚੀ ਦਾੜੀ. ਵਿ—ਕਲੰਕ ਰਹਿਤ ਦਾੜ੍ਹੀ. ਭਾਵ—ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਾਚਾਰੀ ਦੇਹ. "ਸੇ ਦਾੜੀਆ ਸਚੀਆ ਜਿ ਗੁਰਚਰਨੀ ਲਗੰਨਿ." (ਸਵਾ ਮ: ੩) ੩ ਦੇਖੋ, ਫੇਰੂ ੩.

ਸਚੀ ਨਾਥ. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਚੀ ਦਾ ਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸਚੀ ਪਤ, ਸਚੀ ਪਤਿ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. ਸੱਚਾ ਮਾਨ. "ਮੰਨੇ ਨਾਮੁ ਸਚੀ ਪਤਿ ਪੂਜਾ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸ਼ਚੀ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ. "ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸੁਰ ਬਿਸਨੁ ਸਚੀਪਤਿ ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮਫਾਸਿ ਪਰੈਂਗੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸਚੀਪਤਿਸਨੀਇਸਨੀ. ਸੰਗਜਾ — ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ) ਸ਼ਚੀ ਦਾ ਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਸ ਦਾ ਈਸ਼ ਕਸ਼ਜਪ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਰਾਜਾ, ਉਸ ਦੀ ਸੈਨਾ.

ਸਚੀ ਪਾਲ. ਸੱਚੀ ਓਟ. ਸੱਚੀ ਪਨਾਹ। ੨ ਸ਼ਚੀ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਚੀ ਦਾ ਭਰਤਾ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸਚੀ ਬਾਨੀ. ਵਿ—ਸਤਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਨੀ। ੨ ਅਸਤਜ ਰਹਿਤ ਸਤਜ ਰੂਪ ਬਾਨੀ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਗੁਰੁਬਾਨੀ. "ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ! ਗਾਵਹੁ ਸਚੀਬਾਨੀ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਚੀ ਬੇੜੀ. ਸੰਗਜਾ—ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਜਾ. "ਨਾਨਕ ਸਚੀ ਬੇੜੀ ਚਾੜਿ ਜੀਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸਚੀਰਾਸ, ਸਚੀਰਾਸਿ ਸੰਗਜਾ—ਨਾ ਵਿਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੂੰਜੀ. ਸ਼ੁਭਗੁਣ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਚੀ ਰਾਸਿ.

ਸਚੁ. ਦੇਖੋ, ਸਚ. ਸੰਗਜਾ—ਸਤਜ. ਝੂਠ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਸਚੁ ਤਾਪਰ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ" (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਆਨੰਦ. "ਸਚੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਊਪਜੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਚੁ ਹੋਇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸਤਜ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ." (ਜਪੁ) ੪ ਵਿ—ਸ਼ੁਚਿ. ਪਵਿਤ੍ਰ. "ਮਨ ਮਾਂਜੈ ਸਚੁ ਸੋਈ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਸੱਚ.

ਸਚੁਸਚਾ. ਵਿ—ਅਤਜੰਤ ਸੱਚਾ. ਪੂਰਣ ਸਤਜ ਰੂਪ. "ਸਚੁਸਚਾ ਹਰਿ ਰਖਵਾਲੇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧, ਮ: ੪) ੨ ਸਤਜ ਪ੍ਰਤਿਗਜ ਅਤੇ ਸਤਜਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ. "ਸਚੁਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਮਰ ਹੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਚੁਧਰਮਾ. ਸੰਗਜਾ—ਸਤਜ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਸਿੱਖ। ੨ ਵਿ—ਸਤਜ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸਚੁ ਨਿਆਈ. ਵਿ—ਸੱਚਾ ਨਿਆਉਂ (ਨਜਾਯ)

ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਤਖਤਿ ਬਹੈ ਸਚੁਨਿਆਈ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਬਿਨਾ ਪੱਖ ਪਾਤ ਦੇ ਨਿਆਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਚੇਤ. ਸੰ. सचेतस्. ਵਿ—ਚੇਤਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਸਾਵਧਾਨ। ੨ ਇਕਮਨ. ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮਨ ਲਾਇਆ ਹੈ.

ਸਚੋਸਚ, ਸਚੋਸਚੁ ਵਿ—ਕੇਵਲ ਸਤ੍ਯ. ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ. "ਸਚੋਸਚ ਵਖਾਣੈ ਕੋਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) "ਓਥੈ ਸਚੋ ਹੀ ਸਚੁ ਨਿਬੜੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੱਚ. ਸਤ੍ਯ. ਮਿਥ੍ਯਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ੨ ਰਾਸ੍ਤੀ. ਸਚਾਈ। ੩ ਸਤ੍-ਚ. ਸਤ੍ਯ—ਅਤੇ.

ਸੱਚਨ ਸੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸਚੋਸਚ। ੨ ਮੰਦਰ ਨਾਮੇ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਲਹੌਰ, ਤਸੀਲ ਸ਼ਰਕਪੁਰ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਹਰ ਵੇਲੇ "ਸੱਚਨ ਸੱਚ" ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਏਹੋ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ. ਹਰੀਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਗਲ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਅਰੋਗ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਜੋੜਾ ਜੀਵਨ ਭਰ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚਨਸੱਚ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਬਖਸ਼ੀ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੇਖੋਪੁਰ ਭੁੱਲਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੧ ਅ: ੩੪. ਸੱਚਨਸੱਚ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੁਣ ਸ਼ਰਕਪੁਰ ਦੇ ਪਰਗਣੇ ਮੰਦਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸੱਚਾ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯਵਾਦੀ. ਝੂਠ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ। ੨ ਨਿੱਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਬਿਨਾ ਮਿਲਾਵਟ. ਖਰਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਚਾ.

ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ. "ਤੇਗ਼ ਸਾਚੋ ਦੇਗ ਸਾਚੋ ਸੂਰਮਾ ਸਰਨ ਸਾਚੋ, ਸਾਚੋ ਪਾਤਸਾਹ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਹਾਯੋ ਹੈ."××× "ਔਰ ਪਾਤਸਾਹੀ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੀ ਪਾਤਸਾਹੀ, ਪਾਤਸਾਹੋਂ ਪਰ ਸਾਚੀ ਤੇਰੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਹੈ." (ਕਵਿ ੫੨)

ਸੱਚਿਦਾ ਨੰਦ. ਸੰ. सच्चिदानन्द. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤ—ਚਿਤ—ਆਨੰਦ. ਸਤ੍ਯ ਚੈਤਨ੍ਯ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਸਦਾ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਸਤ੍ਰੰ ਪ੍ਰਣਾਸੀ." (ਜਾਪੁ)

ਸੱਚੀ ਦਾੜ੍ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਚੀ ਦਾੜ੍ਹੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਫੇਰੂ ੩.

ਸੱਚੀ ਮੰਜੀ. ਦੇਖੋ, ਮਦ੍ਰ.

ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਫਤੇ. ਬੰਦੇ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲਕੇ "ਫਤੇ ਦਰਸ਼ਨ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਦੇਹਰੇ ਤੋਂ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਭੀ 'ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਫਤੇ' ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਬੰਦਾ (ਗੁਲਾਮ) ਮੰਨਦਾ ਸੀ.

ਸਛੀਲਕ. ਵਿ—ਛਿਲਕੇ ਸਮੇਤ. ਦੇਖੋ, ਛੀਲਕ

ਸਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੋਭਾ. ਸਜਾਵਟ. ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ। ੨ ਸੰ. सज्ज-ਸੱਜ. ਵਿ—ਜ੍ਯਾ (ਚਿੱਲੇ) ਸਹਿਤ. ਜੋ ਕਮਾਣ ਉੱਤੇ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੩ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਕੇ ਜੋ ਤਿਆਰ ਹੈ.

ਸਜਗ. ਵਿ—ਜਾਗਰਣ ਸਹਿਤ. ਸਾਵਧਾਨ. ਹੁਸ਼ਿਆਰ. ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ.

ਸਜਣ, ਸਜਣੁ ਸ਼ੋਭਾ (ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ) ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸਤ੍—ਜਨ. ਭਲਾ ਆਦਮੀ. ਨੇਕ ਜਨ. ਸੱਜਨ। ੩ ਕੁਲੀਨ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਤ੍ਰ. "ਸਜਣੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਸਜਧਜ. ਧ੍ਵਜ (ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੰਡੀ) ਆਦਿ ਦੀ ਸਜਾਵਟ. ਠਾਟ ਵਾਟ.

ਸਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ ਅਤੇ ਸੱਜਨ. "ਸੰਤ ਸਜਨ ਸੁਖਿ ਮਾਣਹਿ ਰਲੀਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਵੈਦ੍ਯ. ਤਬੀਬ. "ਨਾਨਕ ਰੋਗ ਗਵਾਇ ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਧੂ ਸਜਨਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Surgeon.

ਸਜਨਈ } ਸੰਗਯਾ—ਸੱਜਨਤਾ. ਨੇਕੀ. ਭਲਾਈ.
ਸਜਨਾਈ } ਮਿਤ੍ਰਤਾ. "ਦੁਸਟ ਦੂਤ ਸਜਨਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਸੱਜਨ ਹੋਗਏ.

ਸਜਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਖੀ. ਸਹੇਲੀ। ੨ ਵਿ—ਭਲੀ. ਨੇਕ ਔਰਤ.

ਸਜਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੱਜਨ. "ਸਜਨੁ ਸੁਰਿਦਾ ਸੁਹੇਲਾ ਸਹਿਜੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸ਼ਜਰਾ. ਅ਼ شجرہ ਬਿਰਛ। ੨ ਭਾਵ—ਵੰਸ਼ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ. ਵੰਸ਼ਵ੍ਰਿਕ੍ਸ਼. Genealogical-tree.

ਸਜਲ. ਵਿ—ਜਲ ਸਹਿਤ। ੨ ਗਿੱਲਾ. ਤਰ. "ਸਜਲ ਨੈਨ ਚਰਨਨ ਲਪਟਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਜਾ. ਫ਼ਾ سزا ਸਜ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਦੰਡ. ਤਾੜਨਾ। ੨ ਬਦਲਾ। ੩ ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੱਜਾ.

ਸਜਾਉਟ. ਦੇਖੋ, ਸਜਾਵਟ.

ਸਜਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਜਾ. ਦੰਡ. "ਦੇਣ ਸੁ ਮਲ ਸਜਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਜਾਕੇ. ਸਿੰਗਾਰਕੇ. "ਸਸਤ੍ਰ ਸਜਾਇ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸਜਾਤਿ. ਵਿ—ਸਮਾਨ ਜਾਤਿ। ੨ ਉਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ.

ਸਜਾਦਪੁਰ. ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰ. ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਿਸਲ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ.

ਸਜਾਦਾ. ਵਿ—ਸਾਦਾ. ਬਿਨਾ ਠਾਟ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਪਿੱਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ੩ ਫ਼ਾ شاہزادہ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ. ਰਾਜਕੁਮਾਰ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੪ ਅ਼ سجّادہ ਸੱਜਾਦਾ. ਮੁਸੱਲਾ. ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚਟਾਈ.

ਸਜਾਵਟ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੋਭਾ। ੨ ਸ਼ਿੰਗਾਰ.

ਸਜ਼ਾਵਾਰ. ਫ਼ਾ سزاوار ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ. ਲਾਇਕ। ੨ ਸ਼ੋਭਾ ਸਹਿਤ.

ਸਜੀਉ. ਦੇਖੋ, ਸਜੀਵ.

ਸਜੀਨ. ਵਿ—ਜ਼ੀਨ (ਕਾਠੀ) ਸਹਿਤ. "ਹਯ ਸਜੀਨ ਕੋ ਲੀਨ ਹਕਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਜੀਲਾ. ਵਿ—ਸਜਾਵਟ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁੰਦਰ.

ਸਜੀਵ. ਵਿ—ਜੀਵਾਤਮਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਜੀਵਨ ਸਹਿਤ. ਪ੍ਰਾਣ ਸਹਿਤ.

ਸਜੀਵਨੀ. ਦੇਖੋ, ਕਚ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲਯ ਕਰਣੀ.

ਸਜੁਤ }
ਸਜੁਤਾ }
ਸਜੁਤੀਆ } ਸੰ. ਸੰਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਾਲਾ. ਸੰਬੰਧਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਮੋਹੁ ਮਾਇਆ ਵੇ ਸਭ ਕਾਲਖਾ, ਇਨਿ ਮਨਮੁਖਿ ਮੂੜਿ ਸਜੁਤੀਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸਜੂਦ. ਅ਼ سجود ਸੁਜੂਦ. ਸਿਜਦਾ (ਪ੍ਰਣਾਮ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਮਸਕਾਰ.

ਸਜੋਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯੋਗੀ.

ਸੱਜ. ਸੰ. ਸਜ੍ਜ. ਵਿ—ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ੨ ਕਮਾਣ ਤੇ ਚਿੱਲਾ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਜ.

ਸੱਜਣ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ.

ਸੱਜਣ ਠਗ. ਤੁਲੰਬਾ ਅਥਵਾ ਤੁਲੰਭਾ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਮੁਲਤਾਨ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਬਗੁਲਸਮਾਧੀ ਇੱਕ ਠਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਮਮੰਦਿਰ ਬਣਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਉਪਾਇ ਰਚ ਰੱਖੇ ਸਨ. ਜੋ ਮੁਸਾਫਰ ਇਸ ਦੇ ਪੰਜੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਧਨ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਲੈਂਦਾ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜਦ ਇਸ ਪਾਸ ਪਹੁਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਜਗਤਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਬਾਣ ਤੋਂ ਵੇਧਨ ਹੋਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਗਿਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਸੱਜਣ ਬਣਾਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ

ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਥਾਪਿਆ. ਦੇਖੋ, ਮਖ਼ਦੂਮਪੁਰ.

ਸੱਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸਜਣ.

ਸੱਜਰਾ. ਸੰ. ਸਦ੍ਯਤਰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਤਾਜਾ.

ਸੱਜਾ. ਸੰ. सव्य—ਸਵ੍ਯ. ਦਹਿਨਾ. ਦਕ੍ਸ਼ਿਣ। ੨ ਖੱਬਾ ਭੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ। ੩ ਸੰ. शय्या—ਸ਼ੱਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਜਾ. ਪਲੰਘ.

ਸੱਜਿ. ਦੇਖੋ, ਸੱਜੀ.

ਸੱਜੀ. ਸੱਜਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਸੰ. सर्जी. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਖਾਰ, ਜੋ ਬੂਈਂ ਦੀ ਭਸਮ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਸੱਜੀ ਵਸਤ੍ਰ ਧੋਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ੩ ਸੰ. सज्जी. ਵਿ—ਸੰਨੱਧ. ਕਵਚ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ। ੪ ਸਜ੍ਯਜ੍ਯਾ (ਚਿੱਲਾ) ਚੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ. ਸਹਿਤ ਜੇਹ ਦੇ.

ਸਞਾਨ. ਸੰ. ਸਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਜਾਣ ਪਛਾਣ.

ਸਞਾਪਣ / **ਸਞਾਪਨ** } ਸੰ. संज्ञापन—ਸੰਗ੍ਯਾਪਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਤਲਾਉਣਾ.

ਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਟਨਾ, ਸਟਾ ਅਤੇ ਸੱਟ। ੨ ਸੰ. सट्. ਧਾ—ਭਾਗ (ਹਿੱਸਾ) ਹੋਣਾ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨਾ.

ਸਟਕਨਾ. ਪ੍ਰਾ. ਕ੍ਰਿ—ਖਿਸਕਣਾ. ਭੱਜਣਾ. "ਅਰਿ ਯੌਂ ਸਟਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਕੇ ਗਨ ਜ੍ਯੋਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਮਨੁ ਸੂਰ ਚਵ੍ਯੋ ਉਡੁ ਸੇ ਸਟਕੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ੨ ਲੋਪ ਹੋਣਾ.

ਸਟਕਾ. ਸੰ. कामला—ਕਾਮਲਾ. ضعف الکبد ਜ਼ੁਅ਼ਫੁਲ-ਕਬਦ. Anaemia. ਇਹ ਪਾਂਡੁ ਰੋਗ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਸ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਜਿਗਰ ਜਦ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਨ—ਖਾਰੀਆਂ, ਖੱਟੀਆਂ, ਗਰਮ ਮਲੀਨ ਗਲੀਆਂ ਸੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਰਤਣਾ, ਬਹੁਤਾ ਮੈਥੁਨ ਕਰਨਾ, ਚਿੰਤਾ ਸ਼ੋਕ ਡਰ ਦਾ ਹੋਣਾ, ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਨੀਂਦ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਗ ਰੋਕਣਾ, ਮਿੱਟੀ ਖਾਣੀ ਆਦਿ.

ਪਾਂਡੁ ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ—ਹਾਜ਼ਮਾ ਵਿਗੜਨਾ, ਦਿਲ ਧੜਕਣਾ, ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਡੱਡੂ ਜੇਹਾ ਪੀਲਾ ਹੋਣਾ, ਲਹੂ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਦਾ ਜਾਂਦਿਆ ਰਹਿਣਾ, ਨੌਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਲਾਲੀ ਮਿਟ ਜਾਣੀ, ਸ਼ਰੀਰ ਰੁੱਖਾ ਹੋਣਾ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਥਕਾਵਟ ਬਣੀ ਰਹਿਣੀ, ਭੁੱਖ ਨਾ ਲਗਣੀ, ਗਿਜ਼ਾ ਹਜ਼ਮ ਨਾ ਹੋਣੀ, ਭਸ (ਭੁਸੇ) ਡਕਾਰ ਆਉਣੇ, ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਫੁੱਲਣੀਆਂ, ਅੰਧਾਲੀ ਆਉਣੀ, ਚੇਹਰਾ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣਾ ਆਦਿ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉੱਤਮ ਇਲਾਜ ਹਨ—

(੧) ਫੌਲਾਦ ਦਾ ਕੁਸ਼ਤਾ ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਭੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਫੌਲਾਦ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ.

(੨) ਕੁਸ਼ਤਾ ਫੌਲਾਦ ਆਬੀ, ਤਬਾਸ਼ੀਰ, ਇਲਾਇਚੀਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ, ਸਤ ਗਿਲੋ, ਮਿਸ਼ਰੀ, ਸਭ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਪੀਸਕੇ ਪਚਾਸ ਪੁੜੀਆਂ ਬਣਾਓ. ਇੱਕ ਪੁੜੀ ਸਵੇਰੇ ਪਤਲੇ ਅਧਰਿੜਕ ਨਾਲ ਲੈਣੀ.

(੩) ਮਨੂਰ ਦੀ ਭਸਮ ਦੁੱਧ ਅਥਵਾ ਅਧਰਿੜਕ ਨਾਲ ਵਰਤਣੀ.

(੪) ਜਿਗਰ ਤੋਂ ਪਿੱਤ ਖਾਰਿਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਖਾਣੇ.

(੫) ਅੱਠ ਮਾਸ਼ੇ ਨਿਸੋਥ ਦਾ ਚੂਰਣ ਸੋਲਾਂ ਮਾਸ਼ੇ ਮਿਸ਼ਰੀ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਨਿੱਤ ਸਵੇਰੇ ਜਲ ਨਾਲ ਛਕਣਾ.

(੬) ਹਰੀ ਗਿਲੋ ਦਾ ਕਾੜ੍ਹਾ ਸ਼ਹਦ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ.

(੭) ਸਟਕੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਜੌਂ ਕਣਕ ਚਾਉਲ ਮੂੰਗੀ ਮਸਰ ਫਲ ਤਕ੍ਰ (ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ) ਅਧਰਿੜਕ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਏ.

ਸਟਕਾਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਟਾ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰਨਾ. ਗਰਦਨ ਦੇ ਬਾਲ ਝਾੜਨੇ. ਚੋਟੀ ਨੂੰ ਫਟਕਾਰਨਾ. "ਬੇਨੀ ਸਰਪਨਿ ਸੀ ਸਟਕਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਟਨਾ. ਪ੍ਰਾ. ਕ੍ਰਿ—ਚਿਪਕਣਾ. ਚਿਮਟਣਾ। ੨ ਸੁੱਟਣਾ. ਫੈਂਕਣਾ. "ਕੁਹਥੀ ਜਾਈ ਸਟਿਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਟਪਟ. ਵ੍ਯ—ਤੁਰੰਤ. ਛੇਤੀ. ਝਟਤਿ. ਝਟਪਟ. "ਸਟਪਟ ਬੈਠਤ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਟਪਟਾ. ਦੇਖੋ, ਹਰਿਗੀਤਿਕਾ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਸਟਪਟਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਝਟਪਟ ਜਾਣਾ. ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਨੱਠਣਾ.

ਸਟਪਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿੱਟ ਦੇਣਾ. ਫੈਂਕਣਾ. "ਮਹਾ ਕਸਾਬ ਛੁਰੀ ਸਟਪਾਈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸਟੱਲੀ. ਵਿ—ਗੱਪੀ. ਬਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾਕੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਟ ਧਾ.

ਸਟਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਟਾ. "ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਿਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ." (ਧਨਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਗਰਦਨ ਦੇ ਬਾਲ। ੩ ਪੂਛ ਉੱਪਰ ਬਾਲਾਂ ਦਾ ਗੁੱਛਾ. "ਉੱਧਿਤ ਸਟਾਯੰ ਉਤੈ ਸਿੰਘ ਧਾਯੋ." (ਚੰਡੀ ੨) ੪ ਜਟਾ.

ਸਟਾਸੱਟ / **ਸਟਾਪੱਟ** } ਵਯ—ਝਟਪਟ. ਤੁਰੰਤ. ਝਟਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਟਪਟ.

ਸਟਾਲ. ਸੰ. ਸਟਾ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ ਬਬਰ. ਕੇਸ਼ਰੀ ਸਿੰਘ.

ਸਟਿਘਤਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਟਪਾਨਾ. ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ. ਫੈਂਕਣਾ. "ਤਿਨ੍ਹ ਡਰੁ ਸਟਿਘਤਿਆ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਸਟੀ. ਦੇਖੋ, ਸਟਨਾ. ਵਿ—ਚਿਪਕੀ ਹੋਈ. ਜੁੜੀ ਹੋਈ। ੨ ਸਿੱਟੀ. ਫੈਂਕੀ. ਸੁੱਟੀ.

ਸਟੀਕ. ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ. ਮੂਲ ਪਾਠ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਸਹਿਤ.

ਸਟੋਮ. ਦੇਖੋ, ਅਗਨਿ ਸਟੋਮ.

ਸਟੋਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੋਟੀ. ਡੰਗੋਰੀ. "ਬੂਲ ਪਾਗ ਸਿਰ ਹਾਥ ਸਟੋਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੱਟ. ਸੰ. ਸਟ੍ਟ੍. ਧਾ—ਵਸਣਾ. ਰਹਿਣਾ. ਮਾਰ ਦੇਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਮੋਟਾ ਹੋਣਾ. ਦਾਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਚੋਟ. ਪ੍ਰਹਾਰ.

ਸੱਟਾ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਂਟਾ. ਬਦਲਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ। ੨ ਦਾਉ. ਜੂਏ ਦਾ ਦਾਉ। ੩ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ.

ਸਠ. ਸੰ. ਸ਼ਠ੍. ਧਾ—ਠਗਣਾ. ਮਾਰ ਸਿੱਟਣਾ. ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ. ਜਾਣਾ. ਮੌਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ. ਖੋਟੇ ਬਚਨ ਬੋਲਣਾ। ੨ ਵਿ—ਝੂਠਾ। ੩ ਲੁੱਚਾ। ੪ ਮੂਰਖ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. sot. "ਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਸਠ ਮਤਿਵਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਸ਼ਰਾਰਤੀ। ੬ ਸੰਗਯਾ—ਧਤੂਰਾ। ੭ ਲੋਹਾ। ੮ ਦੇਖੋ, ਸਠਿ। ੯ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. "ਮੁਖ ਮੀਠੀ ਬਾਤੇਂ ਕਹੈ, ਨਿਪਟ ਕਪਟ ਜਿਯ ਜਾਨ। ਜਾਂਹਿ ਨ ਡਰ ਅਪਰਾਧ ਕੋ ਸਠ ਕਰ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨ॥" (ਰਸਿਕਪ੍ਰਿਯਾ)

ਸਠਤਾ. ਸੰ. ਸ਼ਠਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਮੂਰਖਤਾ। ੨ ਸ਼ਰਾਰਤ। ੩ ਲੁਚਪੁਣਾ.

ਸਠਿ. ਸੰ. ਸ਼ਸ਼੍ਟਿ. ਵਿ—ਸੱਠ. ੬੦. "ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਜਹਿ ਸਾਧੁ ਪਗ ਧਰਹਿ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sixty.

ਸਠਿਆਲਾ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਤਸੀਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰਾਜਣ ਦੇ ਦੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਹਨ.

ਸਠਿ ਸੰਬਤ. ਸੰ. षष्टिसंवत्सर. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਭਵ ਆਦਿਕ (ਜੋਤਿਸ਼ ਮਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨੇ ਹੋਏ) ਸੱਠ ਵਰ੍ਹੇ. ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੀਹ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਕ੍ਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ ਸਭ ਤੀਰਥਾ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ਹੇ ਕਰਤਾਰ! ਤੇਰੇ ਹੀ ਸੱਠ ਸੰਬਤ ਹਨ (ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਤੀਰਥ ਹਨ.

ਸਠੋਰ. ਵਿ—ਸ਼ਠਤਾ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਰੀਰ. ਲੁੱਚਾ. ਧੂਰਤ। ੨ ਸ੍ਵ—ਬਟੋਰ. ਸ੍ਵ (ਧਨ) ਬਟੋਰਨ ਵਾਲਾ. ਕ੍ਰਿਪਣ. ਕੰਜੂਸ. "ਜਿਉ ਮਧੁ ਮਾਖੀ ਤਿਉ ਸਠੋਰ ਰਸ ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ ਧਨ ਕੀਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਸੱਠੀ. ਸ਼ਸ਼੍ਟਿਕ. ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਾਨ (ਚਾਵਲ) ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਇਸ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੱਠੀ ਦੇ ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਮਰੋੜੇ (ਪੇਚਿਸ਼) ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਗੜ.

ਸਡ / **ਸਡੁ** } ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਬ੍ਦ. ਧ੍ਵਨਿ। ੨ ਸੱਦ. ਗੁਹਾਰ. ਪੁਕਾਰ. "ਗੋਰ ਨਿਮਾਣੀ ਸਡੁ ਕਰੇ."

(ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਡੋਰਡ. ਦੇਖੋ, ਰਡ.

ਸਢਾਲ / **ਸਢੈਲ** ਵਿ—ਸ (ਸਾਥ) ਢਾਲ (ਸਿਪਰ). ਢਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ. ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਢਾਲਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਢੌਰਾ. ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਤਸੀਲ ਨਰਾਇਣਗੜ੍ਹ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਅਠਾਈ ਪਰਗਨਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਰਗਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਸੀ. ਇਸ ਥਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਈਂ ਬੁੱਧੂਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ.

ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਾਲਿਮਾਂ ਨੂੰ, ਸਨ ੧੭੧੦ ਵਿੱਚ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਸਢੌਰੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਕਰੜਾ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

ਸਣ. ਸੰ. सन्. ਵਯ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਸਮੇਤ. ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰ. शण—ਸ਼ਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸਣੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੱਸੇ ਵੱਟੀਦੇ ਹਨ. L. Crotolaria Juncea. ਇਹ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਸਣ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ,ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਕਾਨੇ ਤੋਂ ਅਲਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸਣਖਤਾ / **ਸਣਖਤੀ** ਸੰ. स्नुषा—ਸਨੁਖਾ. ਸੰਗਯਾ—ਨੂੰਹ. ਬੇਟੇ ਦੀ ਵਹੁਟੀ. "ਮਾਂ ਦਾਦੀ ਪੜਦਾਦੀਓਂ ਫੁੱਫੀ ਭੈਣਾ ਧੀ ਸਣਖਤਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਵਿ—ਸੁਨਕਤ੍ਰ. ਅੱਛੇ ਨਕਤ੍ਰ ਵਾਲੀ. ਉੱਤਮ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ. "ਸਾਹੁਰੜੈ ਘਰ ਮੰਨੀਐ ਸਣਖਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਧਾਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਣ ਅਤੇ ਸਣੁ। ੨ ਨਾਲ ਹੀ. ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ. "ਜਣੀ ਲਖਾਵਹੁ ਅਸੰਤ ਪਾਪੀ ਸਣਿ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਅਸੰਤ ਪਾਪੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਨ (ਮਤ) ਗੁਜ਼ਾਰੋ.

ਸਣੁ. ਵਯ—ਨਾਲ. ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. ਦੇਖੋ, ਸਣ. "ਡੁਬੇ ਸਣੁ ਪਰਿਵਾਰੀ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੪) "ਸੋ ਸਣੁ ਤੁਝੈ ਅਨਿਤ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਸਤ. ਸੰ. सत्. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਚ. ਸਤਯ। ੨ ਪਤਿਵ੍ਰਤ. "ਬਿਨੁ ਸਤ ਸਤੀ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਨਾਰਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਪਰਮਾਤਮਾ. ਬ੍ਰਹਮ। ੪ ਆਦਰ. ਸਨਮਾਨ। ੫ ਸਤੋਗੁਣ. "ਰਜ ਤਮ ਸਤ ਕਲ ਤੇਰੀ ਛਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੬ ਵਿ—ਸਾਧੁ. ਭਲਾ। ੭ ਪੂਜਯ। ੮ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਿਤ. ਸਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੯ ਪ੍ਰਤੱਖ. ਵਿਦਯਮਾਨ। ੧੦ ਸੰ. सत्य—ਸਤਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਯੁਗ। ੧੧ ਸੁਗੰਦ. ਕਸਮ। ੧੨ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਤਾਤਪਰਯ। ੧੩ ਤਪੋ ਲੋਕ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲਾ ਲੋਕ. ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ। ੧੪ ਸੰ. सत्व—ਸਤ੍ਵ. ਪ੍ਰਾਣ. "ਚੰਦ ਸਤ ਭੇਦਿਆ, ਨਾਦ ਸਤ ਪੂਰਿਆ, ਸੂਰ ਸਤ ਖੋੜਸਾ ਦਤੁ ਕੀਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾੜੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ, ਓਅੰਨਾਦ (ਧੁਨਿ) ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਾੜੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਸੋਲਾਂ ਵਾਰ ਓਅੰ ਧੁਨਿ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ. ਅਰਥਾਤ—ਪੂਰਕ ਕੁੰਭਕ ਅਤੇ ਰੇਚਕ ਕੀਤਾ। ੧੫ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੧੬ ਮਨ। ੧੭ ਬਲ। ੧੮ ਅਰਕ. ਸਾਰ. ਨਿਚੋੜ। ੧੯ ਸੁਭਾਉ। ੨੦ ਉਮਰ। ੨੧ ਧਨ। ੨੨ ਉਤਸਾਹ। ੨੩ ਧੀਰਜ। ੨੪ ਜੀਵਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ੨੫ ਧਰਮ। ੨੬ ਪੁੰਨ. "ਸਤੀ ਪਾਪ ਕਰਿ ਸਤ ਕਮਾਹਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ੨੭ ਸੰ. सप्त—ਸਪ੍ਤ. ਸਾਤ. "ਪੰਦ੍ਰਹਿ ਥਿਤੀਂ ਤੈ ਸਤ ਵਾਰ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੭) ੨੮ ਸੰ. शत—ਸ਼ਤ. ਸੌ. "ਰੇ ਜਿਹਵਾ ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡ। ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ॥" (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨੯ ਨਿਘੰਟੁ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤ ਦਾ ਅਰਥ ਅਨੰਤ ਭੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਹਸ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਬੇਅੰਤ (ਅਗਣਿਤ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। ੩੦ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਤ ਸਬਦਾਦਿ ਬਖਾਨਕੈ ਈਸਰਾਸਤ੍ਰ ਕਹਿ ਅੰਤ." (ਸਨਾਮਾ) ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ ਦਾ ਈਸ਼ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਤ੍ਰ ਫਾਸੀ। ੩੧ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸੁਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਤ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਭ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ ਅੰਤ ਸ਼ਬਦ ਸਤ ਦੇਹੁ." (੯੫) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੈ. ਅਰ—"ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਵਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ ਸਤ ਪਦ ਬਹੁਰ

ਬਖਾਨ." ਪਵਨਸੁਤ ਭੀਮਸੇਨ ਹੈ। ੩੨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤਿ, ਸੱਤ, ਸਤਜ ਅਤੇ ਸਪਤ ਸ਼ਬਦ.

ਸਤਏ / **ਸਤਏਂ** ਵਿ—ਸਾਤਵੇਂ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੱਤਵੇਂ ਨਾਲ. "ਸਤਏਂ ਲਖਿ ਰਘੁਪਤਿ ਕਪਿਦਲ ਅਧਿਪਤਿ ਸੁਭਟ ਵਿਕਟ ਮਤਿ ਜੁਤ ਭ੍ਰਾਤੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਤਸਉ / **ਸਤਸਇਆ** / **ਸਤਸਈ** ਸੰ. सप्तशती—ਸਪ੍ਤਸ਼ਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਪ੍ਤ ਸ਼ਤਕ. ਸੱਤ ਸੌ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਸੱਤ ਸੌ ਸ਼ਲੋਕ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ.* "ਹੋਮ ਕਰੈਂ ਜਪ ਅਉ ਸਤਸਉ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਗ੍ਰੰਥ ਸਤਸਇਆ ਕੋ ਕਰਜੋ." (ਚੰਡੀ ੧) "ਸਤਸੈ ਕੀ ਕਥਾ ਇਹ ਪੂਰੀ ਭਈ ਹੈ." (ਚੰਡੀ੧) ਦੇਖੋ, ਦੁਰਗਾ ਸਪਤਸਤੀ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾਪਾਠ.

ਸਤਸਈਆਂ. ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਰਿਖੀ। ੨ ਸੱਤ ਸਹੀਆਂ (ਸਖੀਆਂ).

ਸਤ ਸਤਾਈ ਚਉਦਹਿ ਚਾਰ. (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੋ) ਸੱਤ ਰਿਖੀ, ਸਤਾਈ ਨਛਤ੍ਰ, ਚੌਦਾਂ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ).

ਸਤਸਯਾ / **ਸਤਸਯੀ** ਦੇਖੋ, ਸਤਸਈ.

ਸਤਸਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਜ ਰੂਪ ਸਰੋਵਰ. ਸਤਸੰਗ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਸਤਜ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਧੀਰਯ, ਵੈਰਾਗ ਅਤੇ ਗ੍ਯਾਨ ਰੂਪ ਸੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਰੋਵਰ। ੪ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ਸਤਸਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਸੰਗ ਰੂਪ ਨਦੀ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਤਸੰਗ ਰੂਪ ਨਦੀ ਵਿੱਚ. "ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਸਰਿ ਹਰਿਜਲਿ ਨਾਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੩) ੩ ਸਤਜ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ.

ਸਤ ਸਾਹਿਬ. ਗਰੀਬਦਾਸੀਏ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

ਸਤਸਾਹਿਬੀਆ. ਦੇਖੋ, ਗਰੀਬਦਾਸ

ਸਤਸੀ. ਸੰ. सप्तसीता—ਸਪ੍ਤ ਸੀਤਾ. ਵਿ—ਸੱਤ ਸਿਆੜਾਂ. ਸੱਤ ਵਾਰ ਵਾਹੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ. "ਅਨਾਜ ਮਾਗਉ ਸਤਸੀ ਕਾ." (ਧਨਾ ਧੰਨਾ)

ਸਤ ਸੀਵਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਪ੍ਤ ਸੀਮਾ. ਸੱਤ ਹੱਦਾਂ. ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਭੂਮਿਕਾ.

ਸਤ ਸੁਹਾਗਣਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸਈਆਂ। ੨ ਵਿਆਹ ਆਦਿਕ ਮੰਗਲ ਸਮੇਂ ਸੱਤ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਏਕਤ੍ਰ ਹੋਈਆਂ.

ਸਤ ਸੈ / **ਸਤ ਸੈ ਕੀ ਕਥਾ** ਦੇਖੋ, ਸਤਸਈ.

ਸਤਸੰਗ. ਸੰ. सत्सङ्ग. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਸੰਗਤ. ਨੇਕ ਸੁਹਬਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਸੰਗ.

ਸਤ ਸੰਗਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਹਬਤ. ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ। ੨ ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਜਲਿਸ. "ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ? ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮ ਵਖਾਣੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਜੋਗੀਅੰਦਰਿ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਤਿਸੰਗਤਿ.

ਸਤ ਸੰਗਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਗਤਿ। ੨ ਵਿ—ਸਤਸੰਗੀ. ਉੱਤਮ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਤਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ. ਚੰਗੀ ਮਜਲਿਸ ਵਿੱਚ. "ਸਤਸੰਗਤੀ ਸਦਾ ਮਿਲਿ ਰਹੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਤਸੰਗਾ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਸੰਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਸ਼ੁਭ ਫਲ ਦੇਣਵਾਲਾ ਹੈ. "ਮਹਾ ਸਾਰਥੀ ਸਤਸੰਗਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਤਸੰਗੀ. ਸੰ. सत्सङ्गिन्. ਨੇਕ ਸੁਹਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਧੁ ਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਤਸੰਧ. ਸਤਜ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਜ ਸੰਧ. "ਸਤਸੰਧ ਸਦਾ ਸਤਬੈਨ ਕਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

* ਇਹ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਅ: ੮੧ ਤੋਂ ੯੪ ਤੀਕ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ.

ਸਤਸ੍ਰਿੰਗ. ਸੰ. शतशृङ्ग. ਸੰਗਯਾ—ਹਿਮਾਲੈ ਦੀ ਧਾਰਾ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਗੰਧਮਾਦਨ ਤੋਂ ਛੀ ਕੋਹ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਪੁਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਸ੍ਰਿੰਗ

ਸਤ਼ਹ਼. ਅ਼ ﻃﺢ ਸਾਫ ਤਹ। ੨ ਸਮਥਲ। ੩ ਛੱਤ.

ਸਤਕ. ਸੰ. ਸ਼ਤਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸੈਂਕੜਾ. ਸੌ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ (ਇਕੱਠ). ੨ ਸ਼ਤਿਕ. ਵਿ—ਸੌ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜਾ ਹੈ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਕੋਈ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੌ ਛੰਦ ਹੋਣ.

ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ. ਵਿ—ਸਤਯ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਉਪਾ-ਸਕ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਗਤੀਆ ਸੋਢੀ ਸੰਮਤ ੧੬੫੦ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ "ਸਤਕਰਤਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੁਖੋਂ ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਸੰਗਤੀਏ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੰਗਤ ਦਾਸ ਵਡਾ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸੀਆ ਹੋਇਆ. ਉਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਲੋਕ ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਬਿਆਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੇ ਹੈ.

ਸਤ ਕਰਮ. सत्कर्मन्. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ। ੨ ਵਿ—ਅੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਤਕਰਮੀ.

ਸਤਕਾਰ. ਸੰ. सत्कार. ਸੰਗਯਾ—ਆਦਰ. ਮਾਨ. "ਦ੍ਵੈ ਲੋਕਨ ਸਤਕਾਰ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਤਕ੍ਰਤੁ | ਸਤਕ੍ਰਿਤੁ ਸੰ. शतक्रतु. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ (ਸੌ) ਕ੍ਰਤੁ (ਯਗਯ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇੰਦ੍ਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਯਗਯ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ. "ਸਿਵ ਧਾਮ ਸਤਕ੍ਰਿਤੁ ਜਾਤ ਭਏ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ)

ਸਤਗਾਮਨਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ (ਸੌ) ਧਾਰਾ ਕਰਕੇ ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ ਨਦੀ. ਸਤਲੁਜ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸਤਦ੍ਰਵ.

ਸਤਗਾਮਨਿਈਸ਼. ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਲੁਜ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਵਰੁਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਤਗੁਰ. ਸੰ. सद्गुरु. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ। ੨ ਉੱਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਚਾਰਯ.

ਸਤਗੁਰਏ. ਸੰ. सद्गुरवे. ਚਤੁਰਥੀ ਵਿਭਕ੍ਤਿ ਹੈ. ਸਤਗੁਰੂ ਨੂੰ. ਸਤਗੁਰੂ ਤਾਈਂ.

ਸਤਗੁਰ ਪਰਸਾਦ. ਸਦ੍‌ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਕ੍ਰਿਪਾ). ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ.

ਸਤਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ | ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਦ੍‌ਗੁਰੁ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਇਆ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ.

ਸਤਗੁਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ.

ਸਤਘਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਤਘ੍ਨੀ.

ਸਤਘਰਾ. ਮਾਂਟਗੁਮਰੀ ਦੇ ਜਿਲੇ ਤਸੀਲ ਉਕਾੜਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਪਰਥਾਇ—"ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ ਰੁਆਇਆ." ਸ਼ਬਦ ਉਚਰਿਆ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਕੋਈ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰੀਨਾਲਾ ਖੁਰਦ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ.

ਸ਼ਤਘ੍ਨੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਛੀ, ਜੋ ਸੌ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਸੌ ਨੋਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੈਹਥੀ। ੨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਪੱਥਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੌ ਕੀਲ ਲਗਾਕੇ ਸ਼ਤਘ੍ਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵੈਰੀ ਤੇ ਗੋਲੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸਿੱਟੀਦੀ ਹੈ। ੩ ਵਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤਘ੍ਨੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਦਗਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ, ਅ: ੬੦। ੪ ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਕਵਿ ਸ਼ਤਘ੍ਨੀ ਦਾ ਅਰਥ ਤੋਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਲਪਨਾ ਹੈ.

ਸਤਜੁਗ. ਸੰ. ਸਤਯਯੁਗ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਚ ਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਜੇਹਾ ਸਮਾਂ. ਦੇਖੋ, ਯੁਗ.

ਸਤਤ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ. ਸਦਾ. ਹਮੇਸ਼ਾ। ੨ ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕ ਰਸ.

ਸਤੱਤਰ. ਸਪ੍ਤ ਸਪ੍ਤਤਿ. ਸੱਤਰ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੭੭.

ਸਤਦਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਤ੍ਵਿਕਦਾਨ। ੨ ਧਰਮਕਿਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ। ੩ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਦਾਨ.

ਸਤਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਦੀਪ.

ਸਤਦ੍ਰਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ (ਸੌ) ਧਾਰਾ ਕਰਕੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਰਿਆ. ਸ਼ਤਦ੍ਰੂ. ਸਤਲੁਜ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸਿਸ਼੍ਠ ਰਿਖੀ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਕੇ ਮਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ. ਦਰਿਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸੌ ਥਾਂ ਕਰਕੇ ਡੁੱਬਣੋ ਬਚਾ ਲੀਤਾ. ਇਹ ਦਰਿਆ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਲ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਦੇ ਪਾਸ ਦੇ ਤਾਲ ਰਾਵਣਰ੍ਹਦ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕੁੱਲੂ ਮੰਡੀ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਰੋਪੜ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਆਦਿਕ ਥਾਈਂ ੯੦੦ ਮੀਲ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੁਜੱਫਰਗੜ੍ਹ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. "ਨੇਤ੍ਰਤੁੰਗ ਕੇ ਚਰਨ ਤਰ ਸਤਦ੍ਰਵ ਤੀਰ ਤਰੰਗ." (ਰਾਮਾਵ)

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹੱਦ ਸਤਲੁਜ ਸੀ. ਸਨ ੧੮੮੨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਲਾਰਡ ਰਿਪਨ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੋਪੜ ਦੇ ਮੁਕਾਮੋਂ ਭਾਰੀ ਨਹਿਰ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਸੈਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨਹਿਰ ਤੇ ਦੋ ਕ੍ਰੋੜ ਅਠੱਤਰ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਉਣੱਤੀ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਤਦ੍ਰਵਾਦ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ ਜਿਸ ਪਹਾੜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਪਹਾੜਧਾਰਾ। ੨ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ. ਤਿੱਬਤੀ. "ਸਤਦ੍ਰਵਾਦ੍ਰਿ ਅਤਿ ਦ੍ਰਿੜ ਪਗ ਰੋਪੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨)

ਸਤਦ੍ਰੁ. ਸੰ. ਸ਼ਤਦ੍ਰੁ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌ ਧਾਰਾ ਹੋਕੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਰਿਆ. ਸਤਲੁਜ. ਦੇਖੋ, ਸਤਦ੍ਰਵ.

ਸਤਧਨ੍ਵਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤਧਨ੍ਵਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਸੌ ਧਨੁਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਯਾਦਵ, ਜੋ ਹ੍ਰਿਦਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਸਤਧਨ੍ਵਾ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਧੰਨਾ ਅਤੇ ਧਨਸੱਤ. ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ੫੭ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ.

ਸਤਧਰਮ. ਸੰਗਯਾ—ਸਦ ਧਰਮ. ਸਿੱਖਧਰਮ. ਖ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਧਰਮ. ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ, ਜੋ ਧਾਰਣ ਯੋਗ੍ਯ ਹੋਣ.

ਸਤਧਾ. ਸੰ. ਸ਼ਤਧਾ. ਵਿ—ਸੌ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ. ਸੌ ਤਰਾਂ ਨਾਲ। ੨ ਸੌ ਭਾਗਾਂ (ਹਿੱਸਿਆਂ) ਵਿੱਚ. "ਦੁਧਾ ਕਰਕੈ ਸਤਧਾ ਕਰਡਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਤਧਾਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ। ੨ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਪਤਧਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਕੁਲਪਰਬਤ.

ਸਤਧੰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਧਨ੍ਵਾ. "ਸਤਧੰਨਾ ਭੀ ਸੰਗ ਚਲਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਤਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨ ਅਤੇ ਥਣ.

ਸਤਨਾਜ, ਸਤਨਾਜਾ ਸੰਗਯਾ—ਸੱਤ (ਸਪ੍ਤ) ਅੰਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ. ਮਿਲਾਏ ਹੋਏ ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਨਾਜ. ਸਪ੍ਤਾਂਨ. ਚਾਵਲ, ਮੂੰਗੀ, ਕਣਕ, ਮਾਲਕੰਗਨੀ, ਤਿਲ, ਜੌਂ, ਛੋਲੇ. ਕਾਤ੍ਯਾਯਨ ਰਿਖੀ ਨੇ ਸਤਨਾਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—ਧਾਨ, ਮੂੰਗੀ, ਮਾਂਹ, ਕਣਕ, ਸਰਸੋਂ, ਤਿਲ, ਜੌਂ. ਕਈ ਗ੍ਰਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਦਾਨ ਦੀ ਵਿਧਿ ਲਿਖੀ ਹੈ. "ਤੇਲ ਮਾਂਹ ਸਤਨਾਜ ਮੰਗਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਤਨਾਮ. ਦੇਖੋ. ਸਤਿਨਾਮ

ਸਤਨਾਮੀ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯਨਾਮ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਹਿੰਦੂਮਤ ਦਾ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਗਿਆ ਸੀ. ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਨੇ ਨਾਰਨੌਲ ਤੇ, (ਜੋ ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ਾਮਤ ੭੫ ਮੀਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ), ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਰਅ਼ਦ

ਅੰਦਾਜ਼ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ੧੫ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੬੭੨ ਨੂੰ ਸਤ-ਨਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕੀਤਾ. ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਪਾਸ ਅਜੇਹਾ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਯਤਾਂ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੰਡੇ ਤੇ ਬੰਨਣ ਤੋਂ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕੇਗਾ.

ਗੰਗਾਰਾਮ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਸ ਚੰਦੇਲ ਰਾਜਪੂਤ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਬਾਰਾਬੰਕੀ ਜਿਲੇ ਦੇ ਸਰਦਹਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਹ ਬਾਬਾ ਲਾਲ (ਜੋ ਸੀ. ਪੀ. ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਜਹਾਂਗੀਰ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ) ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ. ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਸ ਦੇ ਰਚੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਘਵਿਨਾਸ਼, ਗਜਾਨਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਦਿ ਵੇਦਾਂਤਮਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੇ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੰਡਾ ਅਥਵਾ ਮੁੰਡਾਪੰਥੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਭੌਹਾਂ ਸਮੇਤ ਮੁਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

੩ ਘਾਸੀ ਦਾਸ ਦਾ ਚਲਾਇਆ ਇੱਕ ਪੰਥ. ਸਨ ੧੮੩੫ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੰਡਾਰਾ ਵਿੱਚ ਚਮਾਰ ਕੁਲ ਅੰਦਰ ਘਾਸੀ ਦਾਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਦੂਤ ਦੱਸਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੂਜਾ ਤੀਰਥ ਜੱਗ ਆਦਿ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਾਲਕ ਦਾਸ ਨੇ ਭੀ ਪਿਤਾ ਵਾਙ ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਬਹੁਤ ਚਮਾਰ ਚੇਲੇ ਹੋਗਏ, ਜੋ ਸਤਨਾਮੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸਤਨਾਮ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਰ ਇਸੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ "ਨਿਰਵਾਣ" ਨਾਮਕ ਫਰਰੁਖਾਬਾਦ ਦੇ ਸਤਨਾਮੀਆਂ ਪਾਸ ਹੈ. ਸਤ-ਨਾਮੀ ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਚਦੇ ਹਨ.

ਸਤ ਪਕਵਾਨੀ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪਕ੍ਵ ਅੰਨ. ਘੀ ਵਿੱਚ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਠਾਈ. ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਬਾਲੂਸ਼ਾਹੀ, ਮੱਠੀ, ਨੁਗਦੀ, ਸ਼ਕਰਪਾਰਾ. "ਸਤ ਪਕਵਾਨੀ ਆਨ ਅਹਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਤਪਤ. ਵਿ—ਤਪ੍ਤ ਸਹਿਤ. ਸਤਾਪ. "ਕਰਕ ਸਬਦ ਸਤਪਤ ਕਟੁ ਕਮ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਕੌੜਾ ਸ਼ਬਦ ਸੰਤਾਪ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਕੁੜੱਤਣਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਨ.

ਸਤਪਤ੍ਰ. ਸੰ. शतपत्र. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕਮਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੌ (ਬਹੁਤ) ਪੰਖੜੀਆਂ (ਪੱਤੀਆਂ) ਹਨ. "ਨਹਿ ਤਤ੍ਰਥਲੀ ਸਤਪਤ੍ਰ ਰਹੇ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ सत्पत्र ਭੀ ਕਮਲ ਲਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੁੰਦਰ ਪਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੋਭਨ ਹਨ ਦਲ ਜਿਸ ਦੇ.

ਸ਼ਤਪਥ. ਸੰ. ਸੈਂਕੜੇ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਯਜੁਰਵੇਦ ਦਾ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗ੍ਰੰਥ.

ਸ਼ਤਪਦ. ਸ਼ਤਪਦ. ਸੰ. ਸੌ (ਬਹੁਤ) ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਕੰਨ-ਖਜੂਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Centipede। ੨ ਸੌ ਕਦਮ.

ਸਤਪੁਤ੍ਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਤ੍ਰ. ਭਲਾ ਬੇਟਾ. "ਅਪਜਸੰ ਮਿਟੰਤ ਸਤਪੁਤ੍ਰਹ." (ਗਾਥਾ)

ਸਤਪੁਰਖ, ਸਤਪੁਰਖੁ ਸੰ. सत्पुरुष. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਰੁਸ਼. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਜਨ. "ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਤਪੁਰਖੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸਤ੍ਯ ਅਤੇ ਪੂਰਣ ਰੂਪ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

ਸਤਪੁਰੀਆ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਰੀਆਂ-ਅਯੋਧ੍ਯਾ, ਮਥੁਰਾ, ਮਾਯਾ (ਹਰਿਦ੍ਵਾਰ), ਕਾਸ਼ੀ, ਕਾਂਚੀ (Conjeeveram), ਅਵੰਤਿਕਾ (ਉੱਜਯਨੀ), ਦ੍ਵਾਰਾ-ਵਤੀ।* ੨ ਦੇਖੋ, ਕਉਲਾਸਣਿ.

ਸਤ ਪੰਜ ਨਉ. ਦੇਖੋ, ਪੰਜ ਸਤ ਨਉ.

ਸਤ ਪ੍ਰਵਾਹਨਿਨ, ਸਤ ਪ੍ਰਵਾਹਨੀ (ਸਨਾਮਾ) ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸੌ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਾਲੀ ਸਤਦ੍ਰੂ, ਉਸ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ.

ਸਤਬਚਨ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯ ਵਾਕ੍ਯ. ਯਥਾਰਥ ਵਚਨ। ੨ ਵ੍ਯ—ਹੱਛਾ ! ਚੰਗਾ ! ਅੰਗੀਕਾਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ.

---

*अयोध्या मथुरा माया काशी काञ्ची अवन्तिका। पुरी द्वारावती चैव सप्तैता मोक्षदायिकाः॥ (ਤੀਰਥ ਪਾਰਿਜਾਤ)

ਸਤਬਚਨੀਆ. ਵਿ—ਹਾਂ ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦੀ. ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਬਾਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ.

ਸਤਬ੍ਰਤ. ਸੰ. सत्यव्रत—ਸਤ੍ਯਵ੍ਰਤ. ਵਿ—ਸੱਚ ਨਿਯਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਤ੍ਯਵ੍ਰਤ ਧਾਰੀ. "ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਸਦੈਵ ਸਤਬ੍ਰਤ." (੩੩ ਸਵੈਯੇ)

ਸਤਭਰਾਈ. ਖਹਿਰਾ ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਅਨਨ੍ਯ ਸੇਵਕਾ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭੀ ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾਨੁਸਾਰ ਪਾਉ ਕੱਚੇ ਦੀ ਅਲੂਣੀ ਅਤੇ ਅਣਚੋਪੜੀ ਰੋਟੀ ਨਿੱਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਪਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਦੇ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਭਰਾਈ ਅਤੇ ਵਿਰਾਈ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸਤਭਾਉ, ਸਤਭਾਇ ਸੰ. सद्भाव—ਸਦਭਾਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਧੁ ਭਾਵ. ਨੇਕ ਖ਼ਿਆਲ. "ਕਰਮ ਧਰਮ ਸੰਜਮ ਸਤਭਾਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਮਤਿ ਸਤਭਾਇ ਭਗਤਿ ਗੋਬਿੰਦ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਵਿਦ੍ਯਮਾਨਤਾ. ਹੋਂਦ. "ਸੇਵਕ ਕੈ ਸਤਭਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਪੂਰਣ ਵਿਚਾਰ. ਯਥਾਰਥ ਵਿਚਾਰ. "ਅਗੋਦੇ ਸਤਭਾਉ ਨ ਦਿਚੈ, ਪਿਛੋਦੇ ਆਖਿਆ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਤਭਾਮਨ, ਸਤਭਾਮਾ सत्यभामा — ਸਤ੍ਯਭਾਮਾ. ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਖੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ ਤੋਂ ਪਾਰਿਜਾਤ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ. "ਸਤਭਾਮਨ ਕੋ ਕਬਿ ਸ੍ਯਾਮ ਭਨੈ ਜਿਹ ਕੋ ਸਭ ਲੋਗਨ ਮੇ ਜਸ ਛਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਘਨਸ੍ਯਾਮ ਸਾਥ ਸਤਭਾਮਾ। ਤਿਮ ਮਿਲੀ ਰਹਿਤ ਸੁਖਧਾਮਾ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਤਭਿਖਿਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਭਿਖ੍ਯਾ. ਹਠ ਲੋਭ ਪਾਖੰਡ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਬਿਨਾ ਮਿਲਿਆ ਅੰਨ. "ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਨ ਲੈਹੀ ਸਤਭਿਖਿਆ."(ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਸਤ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਭੂਮਿਕਾ.

ਸਤਮ. ਸੰ. सत्तम—ਸੱਤਮ. ਵਿ—ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਅਤ੍ਯੰਤ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਸਾਧੂ ਸਤਮ ਜਾਣੋ." (ਗਾਥਾ)

ਸਤਮਖ. ਸ਼ਤ ਮਖ. ਸ਼ਤ (ਸੌ) ਮਖ (ਯਗ੍ਯ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕ੍ਰਤੁ.

ਸ਼ਤਮਨ੍ਯੁ. ਦੇਖੋ, ਸਤਮੰਨੂ.

ਸਤਮਾਸਾ, ਸਤਮਾਹਾ ਵਿ.ਅਤੇ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਜੰਮਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ। ੨ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮ.

ਸਤਮੁਖ, ਸਤਮੁਖੀ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਤਘ੍ਨੀ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ. ਸੌ ਤਰਾਂ.

ਸਤਮੌਰ. ਸੰ. ਸ਼ਤਮੌਲਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਤ (ਅਨੰਤ) ਮੁਕਟ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭੌਮਾਸੁਰ. ਜਿਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਤਾਜ ਖੋਹਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਸਨ. "ਜਿਹ ਕੂਦ ਕਿਲੈਂ ਸਤਮੌਰ ਮਰ੍ਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਭੌਮਾਸੁਰ.

ਸਤਮੰਨੂ. ਸੰ. ਸ਼ਤਮਨ੍ਯੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੌ ਮਨ੍ਯੁ (ਯਗ੍ਯ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕ੍ਰਤੁ. "ਸਤਮੰਨੂ ਅਵਿਲੋਕ੍ਯੋ ਜਬਹੀ."(ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਵਡਾ ਕ੍ਰੋਧੀ. ਮਨ੍ਯੁ ਦਾ ਅਰਥ ਕ੍ਰੋਧ ਭੀ ਹੈ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਲੂ.

ਸਤਰ. ਅ़ سطر ਸੱਤ਼ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੇਖਾ. ਲੀਕ। ੨ ਪੰਕ੍ਤਿ. ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਅੱਖਰ ਰੇਖਾ। ੩ ਸੰ. ਸਪ੍ਤਤਿ. ਸੱਤਰ—੭੦। ੪ ਅ़ ستر ਪਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰ. ਸ੍ਤ੍ਰੀ। ੫ ਵਿ—ਮਸਤੂਰ. ਗੁਪਤ. ਪੋਸ਼ੀਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਰਿ। ੬ ਸੰ. सत्तर. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ.

ਸਤਰ ਦੋਇ. ਦੇਖੋ, ਸਤਰਿਦੋਇ.

ਸਤਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਤ੍ਰਸਨ. ਡਰਨਾ। ੨ ਵ੍ਯਾਕੁਲ ਹੋਣਾ। ੩ ਸਤ੍ਵਰ ਹੋਣਾ. ਕਾਹਲੀ ਕਰਨੀ.

ਸਤਰਿ. ਸੰ. ਸਪ੍ਤਤਿ. ਸੱਤਰ-੭੦। ੨ ਦੇਖੋ,ਸਤਰ ੫. "ਸਤਰਿ ਕਾਬਾ ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਗੁਪਤ ਕਾਬਾ ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ.

ਸਤਰਿ ਸੈਇ. ਸਪ੍ਤਤਿ ਸ਼ਤ. ਸੱਤਰ ਸੌ. "ਸਤਰਿ ਸੈਇ ਸਲਾਰ ਹੈ ਜਾਕੇ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਲਾਰ ਹੈ ਜਾਕੇ. ਸਰਦਾਰ ਅਥਵਾ ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਨੰਤ ਹੈ. ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੀ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਆਪਣੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕ਼ੁਰਾਨ ਪਾਰਾ ੪, ਸੂਰਤ ਆਲ ਇ਼ਮਰਾਨ ੩, ਰੁਕੂਅ਼ ੧੩. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਰ.

ਸਤਰਿਦੋਇ. ਸੰ. ਦ੍ਵਿਸਪ੍ਤਤਿ. ਬਹੱਤਰ-੭੨. "ਸਤਰਿ ਦੋਇ ਭਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਯੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਬਹੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾੜੀਆਂ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਗਈਆਂ ਹਨ. ਭਾਵ—ਸਾਰਾ ਸ਼ਰੀਰ.

ਸਤਰੂਪਾ. ਸੰ. ਸ਼ਤਰੂਪਾ. ਸ਼ਤ (ਸੈਂਕੜੇ) ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਰੂਪ, ਐਸੀ ਸ੍ਵਯੰਭੁ ਮਨੁ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਮਨੁ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਸ਼ਤਰੂਪਾ ਰਚੀ. ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਸਾਰਰਚਨਾ ਕੀਤੀ. "ਪੂਰਬ ਬਿਧਿ ਤੇ ਮਨੁ ਸਤਰੂਪਾ। ਨਰ ਤਿਯ ਉਪਜੇ ਗੁਣਨ ਅਨੂਪਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਮਨੁ.

ਸਤਰੋਹਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਨਾੜੀ ਚਕ੍ਰ.

ਸ਼ਤ੍ਰੰਜ. ਅ਼ شطرنج ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਤ (ਸਮੁੰਦਰ) ਰੰਜ (ਫ਼ਿਕਰ). ਜੋ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰਕੇ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇ. ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇੱਕ ਖੇਡ. ਕਈ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ਸ਼ਰੰਗ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਛੀ ਰੰਗ. ਛੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਹਰੇ (ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਵਜ਼ੀਰ, ਫੀਲਾ, ਘੋੜਾ, ਰੁਖ ਅਤੇ ਪਿਆਦਾ) ਹੋਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਇਹ ੬੪ ਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਬਿਸਾਤ ਉੱਪਰ ਖੇਡੀਦਾ ਹੈ. ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਸੋਲਾਂ ਸੋਲਾਂ ਮੁਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਜੇਹੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁਚ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਚਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਦ ਬਾਜੀ ਮਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਸਤਰੰਜ ਬਾਜੀ ਪਕੈ ਨਾਹੀ ਕਚੀ ਆਵੈ ਸਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ,ਪੱਕੀ ਸਾਰੀ.

ਸ਼ਤ੍ਰੰਜੀ. ਫ਼ਾ شطرنجی ਸੰਗਜਾ—ਉਹ ਬਿਛਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸ਼ਤ੍ਰੰਜ ਦੇ ਖਾਨੇ ਬਣੇ ਹੋਣ। ੨ ਹੁਣ ਦਰੀਮਾਤ੍ਰ ਦੀ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਸੰਗਜਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. "ਜਾਜਮ ਅਰੁ ਸਤਰੰਜੀ ਸੰਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਤਲਜ. ਦੇਖੋ, ਸਤਦ੍ਰਵ.

ਸਤਲਾਣੀ. ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਕੋਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਥਾਂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਭਾਈ ਬੁਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੰਤ ਹੋਏ. ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਭਾਈ ਬਸਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਹੰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਕ੍ਰਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਨ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਵਡੀ ਰੌਨਕ ਦਿੱਤੀ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ-ਤੋੜ ਸਿੰਘ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਸਨ, ਮਾਝੇ ਦੇਸ ਅਤੇ ਲਾਟ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮਹੰਤ ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਮਰਜਾਦਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਆਗਿਆ,ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹੰਤੀ ਤੋਂ ਅਲਗ ਹੋਣਾ ਪਿਆ. ਹੁਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗੁਰੂਸਰ ਸਤਲਾਨੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੂਸਰ ਸਤਲਾਣੀ.

ਸਤਲੁਜ. ਦੇਖੋ, ਸਤਦ੍ਰਵ.

ਸਤਵ. ਸੰ. ਸ੍ਤਵ. ਸੰਗਜਾ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼.

ਸਤਵਨ. ਸੰ. ਸ੍ਤਵਨ. ਸੰਗਜਾ—ਸ੍ਤੁਤਿ ਕਰਨ ਦਾ ਕਰਮ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ.

ਸ਼ਤਵਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਬਾਹਨ.

ਸਤਵਾਦੀ. ਸੰ. सत्यवादिन्. ਵਿ—ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ.

ਸਤਵਾਰਾ / **ਸਤਵਾੜਾ** } ਸੰਗਜਾ—ਸੱਤ ਦਿਨ (ਵਾਰ) ਦਾ ਸਮਾ. ਹਫ਼ਤਾ.

ਸਤਵੰਜਾ. ਸਪ੍ਤਪੰਚਾਸ਼ਤ. ਪਚਾਸ ਉੱਤੇ ਸੱਤ–੫੭.

ਸਤਵੰਤ
ਸਤਵੰਤਾ } ਵਿ-ਸਤ (ਯਤ) ਵਾਲਾ. ਜਤੀ। ੨ ਸਤਜਵ੍ਰਤੀ. ਸੱਚ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ.

ਸਤਵੰਤਾਸਾੜ੍ਹਾ. ਵਿ- ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਦਾ ਪਲਾਸਦੰਡ (ਆਸ਼ਾਡ) ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਤੀ. ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ. "ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਕਰਦਿਤੀਓ ਸਤਵੰਤਾਸਾੜ੍ਹਾ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨, ਮ: ੫)

ਸਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਹ ਅਤੇ ਸੱਤਾ.

ਸਤਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਸੰਤਾਪਨ. ਸੰਤਪ੍ਤ ਕਰਨਾ. ਕ੍ਰੋਧ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ। ੨ ਖਿਝਾਉਣਾ। ੩ ਦੁਖਾਉਣਾ. "ਜੀਅ ਜੰਤੁ ਨ ਸਤਾਵਉ ਗੋ." (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਤਾਈ
ਸਤਾਈਸ } ਸਪ੍ਤਵਿੰਸ਼ਤਿ. ਵੀਹ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੨੭.

ਸਤਾਈਸ ਨਕਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਨਕਤ੍ਰ.

ਸਤਾਸੀ. ਸਪ੍ਤਾਸ਼ੀਤਿ. ਅੱਸੀ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੮੭.

ਸਤਾਗਲ. ਸੰ. ਸ਼ਪਥ-ਆਙ੍ਗੁਲੀਕ-ਸਪਥ ਆਂਗੁਲੀਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾਪਤ੍ਰ ਉੱਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾ. ਦੇਖੋ, ਪੰਜਾ ੫. "ਸਚ ਲਹਿਣਾ ਕੂੜ ਦੇਵਣਾ, ਖਤ ਸਤਾਗਲ ਲਿਖ ਦੇਵਾਯਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸਤਾਗਾਮਿਨੀ. ਸ਼ਤਦ੍ਰੂ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸਤਗਾਮਨਿ ਅਤੇ ਸਤਦ੍ਰਵ.

ਸਤਾਣ
ਸਤਾਣਾ
ਸਤਾਣੀ } ਵਿ-ਤ੍ਰਾਣ ਸਹਿਤ. ਰਖ੍ਯਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਤਨ (ਤਨ੍) ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਫੈਲਾਉਣਾ, ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ, ਆਸਰਾ ਦੇਣਾ, ਆਦਿਕ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਤਾਣਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰੱਛਕ, ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ ਯੋਗ੍ਯ, ਵਿਸਤੀਰਣ. ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਬਲ (ਤਾਣ) ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਸੰਤ ਹਮਾਰੀ ਓਟ ਸਤਾਣੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਸਚ ਕੋਟ ਸਤਾਣੀ ਨੀਵਦੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੩ ਫ਼ਾ. ਸਿਤਾਂ (ਅਸਥਾਨ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ-"ਮਰਗਸਤਾਣੀ ਚਿਤਿ ਧਰ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਮਰਗਿਸਤਾਂ (ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮਿ) ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖ.

ਸਤਾਦਹ. ਫ਼ਾ ستادہ ਵਿ-ਅਸਤਾਦਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਖੜਾ. ਖਲੋਤਾ.

ਸਤਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੈਤਾਨ। ੨ ਫ਼ਾ ستان ਸਿਤਾਂ. ਅਸਥਾਨ. ਜਗਾ. ਥਾਂ.

ਸਤਾਨਵਾਂ. ਵਿ-ਸਪ੍ਤਨਵਤਿਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Seventy ninth. ਦੇਖੋ, ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ.

ਸਤਾਨਵੇ. ਸਪ੍ਤਨਵਤਿ. ਨੱਵੇ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੯੭। ੨ ਸਤਾਨਵੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ.

ਸਤਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਾਉਣਾ. "ਜਬ ਤੋ ਕੋ ਦਿਜ! ਕਾਲ ਸਤੈ ਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਸਤਾਨੰਦ. ਸੰ. शतानन्द. ਵਿ-ਸੈਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਹਲ੍ਯਾ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਗੋਤਮ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ। ੩ ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ। ੪ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੫ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ। ੬ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਰਥ.

ਸਤਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਤਾਬ.

ਸਤਾਬਦ. ਸੰ. ਸ਼ਤਾਬ੍ਦ. ਵਿ-ਸ਼ਤ (ਸੌ) ਅਬ੍ਦ (ਸਾਲ). ਸਦੀ. ਸੌ ਵਰ੍ਹਾ.

ਸਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਤਾਰ। ੨ ਅ਼ ستار ਸੱਤਾਰ. ਵਿ-ਪੜਦਾ ਢਕਣ ਵਾਲਾ. "ਸਿਫਤ ਕਹਾਰ ਸਤਾਰ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਦੋਹੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. शतार. ਸ਼ਤ (ਸੌ) ਆਰ (ਦੰਦੇ) ਵਾਲਾ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ। ੪ ਵਜ੍ਰ.

ਸਤਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਤਾਰਾ.

ਸਤਾਰਾਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੱਤ ਅਤੇ ਦਸ਼. ਸਪ੍ਤਦਸ਼-੧੭.

ਸਤਾਰਾਂ ਦੇਵਤਾ. ਦੇਖੋ, ਵੈਦਿਕ ਦੇਵਤੇ.

ਸਤਾਵਨ. ਸਪ੍ਤਪੰਚਾਸ਼ਤ. ਪੰਜਾਹ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੫੭। ੨ ਕ੍ਰਿ-ਸਤਾਨਾ. ਸੰਤਾਪ ਦੇਣਾ. "ਮੋਕੋ ਕਹਾ ਸਤਾਵਹੁ ਬਾਰ ਬਾਰ?" (ਬਸੰ. ਕਬੀਰ)

ਸਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਜਗਾ ਯ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਰੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਤ੍ਯ ਦੀ ਥਾਂ ਸਤਿ, ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਅਤੇ ਸਤ੍ਯ ਸ਼ਬਦ. ਸਤ੍ਯ ਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੱਚ. ਮਿਥ੍ਯਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. "ਆਪਿ ਸਤਿ ਕੀਆ ਸਭ ਸਤਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. "ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕੋ ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮੁਖਿ ਸੰਚਹੁ." (ਮਲਾ ਮ: ੪) ੪ ਵਿ—ਸਦ. ਉੱਤਮ. "ਦੂਰ ਕਰੈ ਸਤਿ ਬੈਦ ਰੋਗ ਸੰਨਿਪਾਤ ਕੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤਾ. ਸ਼ਕਤਿ. "ਗੁਰੁਮਤਿ ਸਤਿ ਕਰ ਚੰਚਲ ਅਚਲ ਭਏ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੬ ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨ. ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਸਮਝ. "ਨਾ ਸਤਿ ਮੂਡ ਮੁਡਾਈ ਕੇਸੀ, ਨਾ ਸਤਿ ਪੜਿਆ ਦੇਸ ਫਿਰਹਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ੭ ਵ੍ਯ—ਯਥਾਰਥ. ਸਹੀ. ਠੀਕ. "ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੇ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨਹੁ." (ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਸਤਿਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤਾ । ੨ ਵਿ—ਸਤ੍ਯ ਰੂਪ. ਸਤ੍ਯਤਾ ਵਾਲਾ.

ਸਤਿ ਆਦਿ. ਵ੍ਯ—ਸਤ੍ਯ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ. "ਸਤਿ ਆਦਿ ਭਾਵ ਰਤੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ)

ਸਤਿ ਸਬਦ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤਿਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ. ਗੁਰੁਮੰਤ੍ਰ. "ਸਤਿ ਸਬਦ ਦੇ ਮੁਕਤ ਕਰਾਯਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਤ੍ਯੋਪਦੇਸ਼. ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸ਼ । ੩ ਵਿ—ਸੱਚਾ ਵਾਕ੍ਯ.

ਸਤਿ ਸਰੂਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤ੍ਯ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ੍ਵਰੂਪ ਲਕ੍ਸ਼ਣ. ਸਤ੍ਯ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ਰਿਦੈ ਜਿਨਿ ਮਾਨਿਆ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਤਿਸੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਗ.

ਸਤਿਸੰਗਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸੰਗਤਿ. "ਜੋ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਜਾਨਿਯੇ ਜਹਾਂ ਵਿਵੇਕ ਵਿਚਾਰ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਧ ਸੰਗ.

ਸਤਿਸੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਯਸੰਧ.

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ. ਵ੍ਯ—ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਜੈਕਾਰ ਧੁਨਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਤ੍ਯ ਹੈ ਸਾਰੀ ਵਿਭੂਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. ਕਾਰਯਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹ ਮੰਗਲਕਾਰੀ ਪਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ, ਕੂਚ ਅਤੇ ਝਟਕਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਾ "ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ" ਗਜਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਕਈ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਭੀ ਇਸ ਪਦ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ.

ਸਤਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕ ੨-੩.

ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ. ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਇੱਕ ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਗਤੰਕਰਤਾ.

ਸਤਿਕਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਤਕਾਰ ਪੂਰਵਕ, ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਕਰਕੇ. "ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮੁਖਿ ਸੰਚਹੁ." (ਮਲਾ ਮ: ੪)

ਸਤਿਗੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ । ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ. "ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ ਗੁਰੁ ਨਹੀ ਕੋਈ, ਨਿਗੁਰੇ ਕਾ ਹੈ ਨਾਉ ਬੁਰਾ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੩)

ਸਤਿਗੁਰਏ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ ਏ. "ਸਤਿਗੁਰਏ ਨਮਹ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ / **ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ** } ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ. "ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਇਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਵਿ—ਸਤ੍ਯ, ਗੁਰੁ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ (ਪ੍ਰਸਾਦਿਨ੍).

ਸਤਿਗੁਰਿ. ਸਦਗੁਰੂ ਨੇ. "ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਚੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਤਿਗੁਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ. "ਜਿਸੁ ਮਿਲਿਐ ਮਨਿ ਹੋਇ ਅਨੰਦ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀਐ." (ਗਉ ਮ: ੪) "ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਸਾ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਸਭਸੈ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧, ਜੋਗੀਅੰਦਰਿ)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਸਤਗੁਰੂ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ. "ਸਤਿਗੁਰਸੰਤ ਮਿਲੈ ਸਾਂਤਿ ਪਾਈਐ." (ਸਾਰੰ ਮ: ੪)

ਸਤਿਗੁਰੁਪੁਰਖੁ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਵਡਭਾਗੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਸਤਿਜਾਪ. ਸੰਗਜਾ—ਸਤਜ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ। ੨ ਸਤਜ ਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਪ। ੩ ਸਪਤਸਤੀ ਦਾ ਜਾਪ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਈ. "ਰਰੈਂ ਨਾਮ ਸਤਿਜਾਪ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਤਿਜੁਗ. ਦੇਖੋ, ਸਤਜੁਗ ਅਤੇ ਯੁਗ.

ਸਤਿਨਾਮ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸੰਗਜਾ—ਗੁਰੁਮਤ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. "ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਕਥੇ ਤੇਰੇ ਜਿਹਵਾ ਸਤਿਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) "ਸਤਿਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਸੁਖਦਾਈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਵਿ—ਸਤਜ ਹੈ ਨਾਮ ਜਿਸ ਦਾ.

ਸਤਿ ਨਿਰਤਿ. ਸੰ. सत्यानृत—ਸਤਜਾਨ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਜਾ—ਲੈਣ ਦੇਣ. ਵਣਿਜ. ਵਪਾਰ. ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰਿਤ (ਝੂਠ) ਮਿਲਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਗਜਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਨਿਰਤਿ.

ਸਤਿ ਪਦਾਰਥ, ਸਤਿ ਪਦਾਰਥੁ ਸੰਗਜਾ—ਆਤਮਗਜਾਨ. "ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿਧਰੇ ਗੁਰ ਆਗੈ ਸਤਿਪਦਾਰਥੁ ਪਾਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ।

ਸਤਿਪੁਰਖੁ. ਸੰਗਜਾ—ਕਰਤਾਰ. "ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਉ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਸਤਪੁਰਖ. "ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਤਿਬਾਣੀ. ਸੰਗਜਾ—ਗੁਰਬਾਣੀ। ੨ ਵਿ—ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ.

ਸਤਿਵਾਦੀ. ਵਿ—सत्यवादिन्. ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. "ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਦੀ." (ਗੂਜ ਮ: ੪)

ਸਤਿਵਿਸ੍ਵਾਸ. ਸੰ. सद्विश्वास. ਸੱਚਾ ਯਕੀਨ. ਮਿਥਜਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਸਮਝਣਾ ਮਿਥਜਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਖੰਡ ਜਾਣਨਾ ਸਤਿਵਿਸ੍ਵਾਸ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਿਸ੍ਵਾਸ.

ਸਤਿਵੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤਵੰਤ.

ਸਤੀ. ਵਿ—ਸਤਜ ਰੂਪ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. "ਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸਤੀ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਸਤਜ ਵਕਤਾ. ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੇ ਝੂਠ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤਜਾਗ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮੁਕਤਾ. "ਮੁਖ ਕਾ ਸਤੀ." (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੋ) ੩ ਦਾਨੀ. ਉਦਾਰਾਤਮਾ. "ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੈ ਦੇਣੈ ਕੈ ਵੀਚਾਰਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧) ੪ ਸੰਜਮੀ. ਸੰਤੋਖੀ. "ਅਸੰਖ ਸਤੀ ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰੁ." (ਜਪੁ) ੫ ਸੰਗਜਾ—ਸ੍ਤ੍ਰੀ. ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਗਊਤਮ ਸਤੀ ਸਿਲਾ ਨਿਸਤਰੀ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ਗੌਤਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹਲਜਾ। ੬ ਸੰ. सती. ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਬਿਨ ਸਤ ਸਤੀ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਨਾਰਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਭੀ ਸੋ ਸਤੀਆਂ ਜਾਣੀਅਨਿ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖਿ ਰਹੰਨਿ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੭ ਮਨਹਠ ਨਾਲ ਮੋਏ ਪਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇਣ ਵਾਲੀ. "ਸਤੀਆਂ ਸਉਤ ਟੋਭੜੀ ਟੋਏ." (ਭਾਗੁ) ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤੀ ਹੋਣਾ ਵਡਾ ਪੁੰਨਕਰਮ ਹੈ. ਪਾਰਾਸ਼ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਚੌਥੇ ਅਧਜਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਤਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸੂਰਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਤਨੇ ਪਤੀ ਦੇ ਰੋਮ ਹਨ. ਐਸੀ ਹੀ ਆਗਜਾ ਦਕ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੇ ਚੌਥੇ ਅਧਜਾਯ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ—"ਸਤੀਆ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜੋ ਮੜਿਆ ਲਗਿ ਜਲੰਨਿ। ਨਾਨਕ ਸਤੀਆ ਜਾਣੀਅਨਿ ਜਿ ਬਿਰਹੇ ਚੋਟ ਮਰੰਨਿ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩)

ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਇ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਲਾਰਡ ਬੈਂਟਿੰਕ (W. Bentinck) ਨੇ ੭ ਦਸੰਬਰ ਸਨ ੧੮੨੯ ਨੂੰ ਸਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਤੀ ਦੀ ਬੰਦੀ ਸਨ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ।

੮ ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੭ ਅਧ੍ਯਾਯ ੩੦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸਤੀ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਮਹਾਦੇਵ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਖਕੇ ਜੱਗਕੁੰਡ ਵਿੱਚ ਡਿਗਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗੇ, ਤਦ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆਕੇ ਦਕ੍ਸ਼ ਦਾ ਜੱਗ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਰ ਮੋਹ ਦੇ ਵਸ਼ ਹੋਕੇ ਸਤੀ ਦੀ ਲੋਥ ਨੂੰ ਅਗਨਿਕੁੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਕੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਰੱਖ ਲੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਬਿਨਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦੇ ਫਿਰਨ ਲੱਗਾ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਸਤੀ ਦੀ ਲੋਥ ਦਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹਾਲ ਦੇਖਕੇ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ ਨਾਲ ਲੋਥ ਦੇ ਅੰਗ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਜਿਸ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਤੀ ਦੇ ਅੰਗ ਡਿੱਗੇ, ਉਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੀਰਥ ਮੰਨੇ ਗਏ. ਜੈਸੇ ਜੀਭ ਵਾਲਾ ਅਸਥਾਨ ਜ੍ਵਾਲਾਮੁਖੀ, ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੈਨਾਦੇਵੀ ਆਦਿ. ਤੰਤ੍ਰਚੂੜਾਮਣਿ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤੀ ਦੇ ਅੰਗ ੫੧ ਥਾਂ ਡਿੱਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ "ਦੇਵੀ ਪੀਠ" ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੯ ਸੰ. ਸ਼ਤੀ (ਸ਼ਤਿਨ੍). ਸੈਂਕੜਾ. ਸੌ ਦਾ ਸਮੂਹ.

ਸਤੀਤ੍ਵ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਰਮ. ਸਤੀਪੁਣਾ.

ਸਤੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਹਤੀਰ.

ਸਤੀ ਰੰਨੀ ਘਰੇ ਸਿਆਪਾ. (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਸ਼ਤ (ਸੈਂਕੜੇ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਿਆਪਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੱਤ ਵਹੁਟੀਆਂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਸੁਖ, ਪਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਿਆਪਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਪੰਜ ਗ੍ਯਾਨਇੰਦ੍ਰੀਆਂ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਦਾ ਸਿਆਪਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤ੍ਯ. "ਸਤਜੁਗਿ ਸਤੁ ਤੇਤਾ ਜਗੀ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੁ. ਸ੍ਤੁਵ. ਸ੍ਤੁਤਿ. ਜਸ. "ਸਤੁ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਰਵਿ ਲੋਇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ (ਦੇਵਲੋਕ) ਵਿੱਚ ਆਪ ਦਾ ਜਸ ਪ੍ਰਗਟਿਓ। ੩ ਸੰ. ਸਤ੍ਰ. ਦਾਨ. "ਸਤੀ ਪਾਪ ਕਰਿ ਸਤੁ ਕਮਾਹਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ਸਤੀ (ਦਾਨੀ) ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਤੁਤਿ. ਸੰ. ਸ੍ਤੁਤਿ—ਸ੍ਤੁਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼. ਵਡਿਆਈ. "ਸਿਮਰਤ ਸਤੁਤਿ ਬਖਾਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਤੁਤਿ ਵ੍ਯਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਤਿ ਵ੍ਯਾਜਨਿੰਦਾ ਅਤੇ ਵ੍ਯਾਜਨਿੰਦਾ.

ਸਤੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਵਰ.

ਸਤੁਲ. ਵਿ—ਸਮਾਨ. ਤੁਲ੍ਯ. "ਇਕਸੇ ਸਤੁਲ ਹੈਂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਤੁਵਾ, ਸਤੂਆ ਸੰ. ਸਕ੍ਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤੂ. ਜੌਂ ਆਦਿਕ ਅੰਨ ਭੁੰਨਕੇ ਪੀਠਾ ਹੋਇਆ ਆਟਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਜਾਂ ਲੂਣ ਮਿਲਾਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਨਰਮ ਕਰਕੇ ਖਾਈਦਾ ਹੈ. "ਲੈ ਸਤੂਆ ਪਤਿ ਓਰ ਸਿਧਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੯)

ਸਤੂਤ. ਫ਼ਾ شہتوت ਸ਼ਹਤੂਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਤੂਤ. ਪਿਉਂਦੀ ਤੂਤ। ੨ ਤੂਤ ਦੀ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਜਾਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਖਟਮਿਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਰਸ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ ਉੱਤਮ ਬਣਦਾ ਹੈ. L. Morus Atropurpurea.

ਸਤੂਨ. ਫ਼ਾ ستون ਸੰਗ੍ਯਾ—ਥੰਭਾ. ਸ੍ਤੰਭ. ਥਮਲਾ.

ਸਤੂਪ. ਸੰ. ਸ੍ਤੂਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ। ੨ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ। ੩ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਨਾਰਾ. ਕੀਰਤਿਸਤੰਭ.

ਸਤੂਯਮਾਨ. ਸੰ. ਸ੍ਤੂਯਮਾਨ. ਵਿ—ਵਡਿਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਉਸਤਤਿ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. "ਹੋਯ ਸਤੂਯਮਾਨ ਚਲ ਆਵਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਤੇ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯ ਰੂਪ. "ਵੇਣੀ ਤ ਸੰਗਮੁ ਸਤ ਸਤੇ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ਪਰਮ ਸਤ੍ਯ ਸੰਗਮ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤੇਯ.

ਸਤੇਇ, ਸਤੇਈ, ਸਤੇਯ ਸੰ. ਸ੍ਤੇਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੋਰੀ. "ਪੰਡਿਤ ਪਹਰੂ ਕਰਹਿ ਸਤੇਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਤੈ. ਸੱਤੇ ਨੇ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤਾ ੪.

ਸਤੋਗੁਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤ੍ਵਗੁਣ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ਾਂਤਿ, ਦਯਾ, ਦਾਨ, ਖਿਮਾ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਆਦਿ ਹੈ.

ਸਤੰਭ, ਸਤੰਭਾ ਸੰ. ਸ੍ਤੰਭ. ਥਮਲਾ. ਸਤੂਨ। ੨ ਸ੍ਤੰਭਨ (ਜੜ੍ਹ ਹੋਣ) ਦਾ ਭਾਵ. "ਭਯੋ ਸਤੰਭਾ ਚਲਤ ਨ ਪਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਰੁਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੱਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤ, ਸਤਿ ਅਤੇ ਸਤਜ। ੨ ਸਪ੍ਤ. ਸਾਤ। ੩ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਸੱਤ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਭ ਅਰਜਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ ਸੱਤ ਸ਼ਬਦ ਪੁਨਦੇਹੁ." (੧੪੫) ਚਾਹੀਏ ਅਰਜਨ ਸੂਤ. ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤਰਿ.

ਸੱਤ ਅਜੂਬੇ. ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਹਿਤ ਇੱਥੇ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:—

(ੳ) ਸੱਤ ਪੁਰਾਣੇ ਅਜੂਬੇ—

(੧) ਮਿਸਰ ਦੇ ਤ੍ਰਿਕੋਣ ਮੀਨਾਰ ((Pyramids of Egypt) ਜੋ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਤੋਂ ਜਾਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ.

(੨) ਬਾਬੀਲੋਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਲਕਾ ਸੀਮਿਰਾਮਿਸ ਦੇ ਝੂਲਣੇ ਬਾਗ਼ (Hanging Gardens of Semiramis, at Babylon);

(੩) ਐਫ਼ੀਸਸ (ਯੂਨਾਨ) ਵਿੱਚ ਦੀਆਨਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ (Temple of Diana, at Ephesus);

(੪) ਯੂਨਾਨੀ ਦੇਵੇਂਦ੍ਰ ਦਾ ਬੁਤ (Statue of Zeus, by Pheidias, at Athens);

(੫) ਹੈਲੀਕਾਰਨੇਸਸ (ਯੂਨਾਨ) ਵਿੱਚ ਕਾਰੀਆ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੌਸੋਲੂਸ ਦਾ ਮਕਬਰਾ (Mausoleum at Halicarnassus);

(੬) ਰੋਡੀਜ਼ (ਯੂਨਾਨ) ਵਿੱਚ ਸੂਰਯ ਦੇਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੁਤ (Colossus, at Rhodes);

(੭) ਸਿਕੰਦ੍ਰੀਆ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨੀਘਰ (ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ); (Pharos: Light house, at Alexandria);

(ਅ) ਸੱਤ ਨਵੇਂ ਅਜੂਬੇ—

(੧) ਸੈਲਿਸਬਰੀ ਮਦਾਨ (ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਸ੍ਟੋਨਹੈਂਜ ਦੇ ਪੱਥਰ (Stonehenge, in Salisbury Plain);

(੨) ਸਿਕੰਦ੍ਰੀਆ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਇਮਾਰਤਾਂ (Catacombs of Alexandria);

(੩) ਚੀਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੰਧ (The Great Wall of China); (ਦੇਖੋ, ਕਹਕਹਾ ਦੀਵਾਰ)

(੪) ਪੀਸਾ (ਇਟਲੀ) ਦਾ ਸਲਾਮੀਦਾਰ ਮੀਨਾਰ (Leaning Tower of Pisa);

(੫) ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਈ ਛੱਤਾ ਮੰਦਿਰ ਜੋ ਨਿਰਾ ਚੀਨੀ (ਮਿੱਟੀ) ਦਾ ਹੀ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ Porcelain Temple in China);

(੬) ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਸੋਫ਼ੀਆ ਦਾ ਗਿਰਜਾ (ਜੋ ਹੁਣ ਮਸਜਿਦ ਹੈ) (Church of St. Sophia at Constantinople);

(੭) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੋਮਾ (ਇਟਲੀ) ਦਾ ਵੱਡਾ ਥੀਏਟਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ (Colosseum at Rome)

ਸੱਤ ਸਤਾਈ ਚੌਦਹ ਚਾਰ. (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੋ) ਸਪ੍ਤ ਰਿਖਿ, ਸਤਾਈ ਨਛਤ੍ਰ, ਚੌਦਾਂ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ.

ਸੱਤ ਸੁਹਾਗਣਾਂ. ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਰਿਖੀ। ੨ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸੁਹਾਗ ਵਾਲੀਆਂ ਸਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ.

ਸੱਤ ਸੁਧਾਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤ ਹੋਸ਼. "ਧੀਰਯ ਬੁੱਧਿ ਬਿਬੇਕ ਬਲ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਔਸਰਬਾਤ। ਸਿੰਘ ਨ ਡਰ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ ਭੂਲ ਗਈ ਸੁਧ ਸਾਤ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਸੱਤ ਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ਸੁਰ, ਸੁਰ ਅਤੇ ਸ੍ਵਰ.

ਸੱਤ ਕੁਕਰਮ. ਨਿਰੁਕਤ ਦੇ ਨੈਗਮ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਖੋਟੇ ਕਰਮ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ— ਚੋਰੀ, ਵਿਭਚਾਰ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਹਤ੍ਯਾ, ਗਰਭਹਤ੍ਯਾ, ਸ਼ਰਾਬਖੋਰੀ, ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰ ਝੂਠਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣਾ। ੨ Seven deadly sins. ਦੇਖੋ, ਪਾਪ.

ਸੱਤ ਧਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਧਾਰਾ.

ਸੱਤ ਪੁਰੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸਤਪੁਰੀਆਂ.

ਸੱਤ ਪੰਜ ਨੌ ਲੱਗਾ ਰੱਖਣ. (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੋ)
(੭) "ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਗੁਰੁ ਕੀ ਟਹਲ ਸਤਿ ਤਪ ਗੁਣ-ਨਿਗ੍ਰਹ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਰਬ ਪਰ ਸਪ੍ਤ ਹੈਂ ਅੰਤਰ ਤੀਰਥ ਏਹ."

(੫) "ਜਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੰਤੋਖ ਜੁ ਧਾਰੈ ਔਰ ਵਿਰਾਗ ਨੰਮ੍ਰਤਾਵਾਨ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਰੁ ਲੋਭ ਮੋਹ ਕੋ ਸਹਿਤ ਹੰਕਾਰ ਕਰੈ ਸੋ ਹਾਨ."

(੯) ਨਵਧਾਭਕ੍ਤਿ. ਦੇਖੋ, ਨਵਧਾਭਗਤਿ.

ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਭੂਮਿਕਾ.

ਸੱਤਮ. ਦੇਖੋ, ਸਤਮ.

ਸੱਤਰ. ਸਪ੍ਤਤਿ-੭੦.

ਸੱਤਰਿ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸੂਤਰਿ (ਸੂਤ-ਅਰਿ) ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤਰਿ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਦੁਰਜੋਧਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲੈ ਅੰਤ ਸਬਦ ਅਰਿ ਦੇਹੁ। ਅਨੁਜ ਉਚਰ ਸੱਤਰਿ ਉਚਰ ਨਾਮ ਬਾਣ ਲਖ ਲੇਹੁ." (੧੫੫) ਦੁਰਯੋਧਨ ਦਾ ਵੈਰੀ ਭੀਮਸੇਨ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦੇ ਸੂਤ (ਰਥਵਾਹੀ) ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ). ਤੀਰ. ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਰਥਵਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਤੀਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸੱਤ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਰਿਖੀ.

ਸੱਤ ਲਾਟਾ. ਅਗਨਿ ਦੀ ਸਪ੍ਤ ਸ਼ਿਖਾ—ਕਾਲੀ, ਕਰਾਲੀ, ਮਨੋਜਵਾ, ਲੋਹਿਤਾ, ਧੂਮ੍ਰਵਰਣਾ, ਉਗ੍ਰਾ ਅਤੇ ਦੀਪ੍ਰਾ.

ਸੱਤ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਚਉਦਹਿ ਲੋਕ.

ਸੱਤਾ. ਸੰ. सत्ता. ਸੰਗਯਾ—ਹੋਂਦ. ਹਸ੍ਤੀ. ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਵਿਦਯਮਾਨਤਾ. ਮੌਜੂਦਗੀ। ੩ ਸ਼ਕਤਿ. ਸਾਮਰਥ੍ਯ। ੪ ਬਲਵੰਡ ਦਾ ਭਾਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰਬਾਬੀ. "ਦਾਨੁ ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਵਸੀ ਸੋ ਸਤੇ ਦਾਣੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਇੱਕ ਵੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਗ੍ਰਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ. ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਏ ਇਹ ਨਾ ਆਏ ਤਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਬੁਲਾਉਣ ਗਏ. ਇਸ ਪੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਭੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਰਬਾਰੋਂ ਖਾਰਿਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਕੁਸ਼੍ਠੀ ਹੋਗਏ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਭਾਈ ਲੱਧੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਵਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਲੱਧਾ ਭਾਈ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਹੈ. "ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡਿ ਤਥਾ ਸਤੈ ਡੂਮਿ ਆਖੀ."

ਸੱਤਾਸੱਤ. ਸਤ੍ਯ—ਅਸਤ੍ਯ. "ਲਿਖਿਯੋ ਸੱਤਾਸੱਤ ਵਿਚਾਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੱਤੂ. ਦੇਖੋ, ਸਤੂਆ.

ਸੱਤੇ ਰੋਹਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਨਾੜੀ ਚਕ੍ਰ.

ਸਤ੍ਯ. ਸੰ. सत्य. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਦਾ ਨਿਤ੍ਯ ਹੈ। ੨ ਸਤਯੁਗ। ੩ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ। ੪ ਸਿੱਧਾਂਤ. ਸਾਰ। ੫ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸੱਤਵਾਂ ਲੋਕ। ੬ ਸੱਚ. ਝੂਠ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ੭ ਵਿ—ਯਥਾਰਥ. ਸਹੀ. ਠੀਕ.

ਸਤ੍ਯਸੰਧ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਾਇਦੇ ਦਾ ਪੂਰਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਰਾਜਾ. ਦੇਖੋ, ਚੌਪਈ.

ਸਤ੍ਯਕਰਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਕਰਤਾਰ.

ਸਤ੍ਯਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਤ੍ਯਸੰਧ.

ਸਤ੍ਯਭਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸਤਭਾਮਾ ਅਤੇ ਪਾਰਜਾਤੁ.

ਸਤ੍ਯਵਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਸੁਰਾਜ (ਉਪਰਿਚਰ) ਦੀ ਕੰਨ੍ਯਾ, ਜੋ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਜਨਮੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਛੋਦਰੀ (ਮਤਸ੍ਯੋਦਰੀ) ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਰੂਪ ਉੱਤੇ ਪਰਾਸ਼ਰ ਰਿਖੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦ੍ਵੈਪਾਯਨ (ਜਿਸ ਦਾ ਫੇਰ ਵ੍ਯਾਸ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ) ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ. ਸਤ੍ਯਵਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਨੇ ਵਿਆਹਕੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂਗਦ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮੱਛੀ ਦੀ ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ

ਪਰਾਸ਼ਰ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚੋਂ ਐਸੀ ਸੁਗੰਧ ਉਪਜੀ, ਜੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਕੋਹ ਤੀਕ ਫੈਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਯੋਜਨਗੰਧਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰਿਚੀਕ.

ਸਤਜਵਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਵਾਦੀ.

ਸਤਜ ਵਿਸ੍ਵਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸਤਿਵਿਸ੍ਵਾਸ.

ਸਤਜ ਵ੍ਰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤਬ੍ਰਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਹਰਿਸ਼ਚੰਦ੍ਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੰਕੂ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਤਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤਾ। ੨ ਸੰ. ਸਚਾਈ. ਸਤਜਤਾ। ੩ ਦੁਰਗਾ। ੪ ਸੀਤਾ.

ਸਤਜਾਨ੍ਰਿਤ. ਸੱਚ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰਿਤ (ਝੂਠ). ੨ ਭਾਵ—ਵਣਿਜ. ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ.

ਸਤਜਾਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਆਰਯਸਮਾਜ ਦੇ ਆਚਾਰਯ ਸਾਧੁ ਦਯਾਨੰਦ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਦੇ ੧੨ ਸਮੁੱਲਾਸ ਹਨ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਰਯ-ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਮਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਸਨ ੧੮੭੪ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੈ.

ਸਤਜੰ. ਸੰ. ਛਾਂਦੋਗਜ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦੇ ਪ੍ਰਪਾਠਕ ੮ ਖੰਡ ੩ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ—ਸਤ੍—ਤਿ—ਯੰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜੋ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸਤਜਰੂਪ. ਸੱਚਾ. "ਸਾਧ ਸੰਗ ਸਨੇਹ ਸਤਜੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਧਨ। ੨ ਘਰ। ੩ ਤਾਲ। ੪ ਅੰਨਛੇਤ੍ਰ. ਸਦਾਵ੍ਰਤ। ੫ ਯਗਜ. ਜੱਗ. "ਕਹੂੰ ਸਾਸਤ੍ਰੀ ਸਤ੍ਰ ਕੱਥੈ ਕਥਾਨੰ." (ਗਜਾਨ) ੬ ਧੋਖਾ. ਛਲ। ੭ ਜੰਗਲ। ੮ ਸ਼ਤ੍ਰ. ਵੈਰੀ, ਦੇਖੋ, ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰ। ੯ ਦੇਖੋ, ਸਤ੍ਰੀ.

ਸਤ੍ਰਨਿ, ਸਤ੍ਰਨੀ, ਸਤ੍ਰੁਨੀ } ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ੍ਰ (ਵੈਰੀ) ਦੀ ਅਨੀਕਨੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਘਨ ਯਾਦਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਸਜਮੰਤਕ ਮਣਿ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਧਨ੍ਵਾ ਅਤੇ ਸਤਭਾਮਾ. "ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਲਖ ਭੇਦ ਨਹਿ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਪਰਯਾਯ ਨਾਮ ਅਰਿਜੀਤ ਅਤੇ ਅਰੰਜਿਤ ਭੀ ਆਏ ਹਨ.

ਸਤ੍ਰਾਂਤਕਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ੍ਰ (ਵੈਰੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਖੜਗ. "ਕਵਚਾਂਤਕ ਸਤ੍ਰਾਂਤਕਰ" (ਸਨਾਮਾ)

ਸਤ੍ਰੀ. ਸ਼ਤ੍ਰ. ਵੈਰੀ. "ਕਰਤਾ ਵਧ ਸਤ੍ਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਸਤ੍ਰੈ ਖੱਗ ਖਤ੍ਰਾਤਾ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰ. ਸਤ੍ਰਿਨ੍. ਵਿ—ਜੱਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜੇ ਦਾ ਦੂਤ. ਏਲਚੀ.

ਸਤ੍ਰੁ. ਸੰ. ਸ਼ਤ੍ਰੁ. ਸੰਗਯਾ—ਵੈਰੀ. ਦੁਸ਼ਮਨ. "ਸਤ੍ਰੁ ਦਹਨ ਹਰਿਨਾਮੁ ਕਹਨ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਸਤ੍ਰੁਹਾ, ਸਤ੍ਰੁਹੰਤਾ, ਸਤ੍ਰੁਘਨ, ਸਤ੍ਰੁਘ੍ਨ, ਸਤ੍ਰੁਬਿਦਾਰ, ਸਤ੍ਰੁਵਿਦਾਰ } ਵਿ—ਸ਼ਤ੍ਰੁ (ਵੈਰੀ) ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਲਛਮਨ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. "ਮਿਲਜੋ ਸਤ੍ਰੁਹੰਤਾ." (ਰਾਮਾਵ) "ਭਰਤ ਲੱਛਮਨ ਸਤ੍ਰੁਬਿਦਾਰਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਸ਼ਤ੍ਰੁਘ੍ਨ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਰਾਵਣ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤਿ ਸੀ। ੪ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਤ੍ਰੁਹਾ ਆਇਆ ਹੈ. "ਨਾਮ ਸਤ੍ਰੁਹਾ ਕੇ ਸਭੈ." (੨੩੮)

ਸਤ੍ਰੈਨ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤ੍ਵਰ (ਛੇਤੀ) ਲਈ ਇਹ ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਜੋਂ ਅਵਿਲੰਬ ਕੋ ਬਧਤ ਬੇਲਿ ਸਤ੍ਰੈਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰ. ਸ੍ਤ੍ਰੈਣ. ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਤ੍ਵ. ਸੰ ਸੰਗਯਾ—ਹੋਂਦ. ਅਸ੍ਤਿਤ੍ਵ. ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਸਾਰ. ਤਤ੍ਵ। ੩ ਆਤਮਤ੍ਵ। ੪ ਸਤੋਗੁਣ। ੫ ਗਰਭ.ਹਮਲ। ੬ ਦ੍ਰਿਢਤਾ.ਕਾਇਮੀ। ੭ ਪ੍ਰਾਣੀ.

ਸਤ੍ਵਰ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਸੇ. ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਝਟਪਟ। ੨ ਵਿ—ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਹਲਾ.

ਸਥ. ਸਾਥ. ਦੇਖੋ, ਸਥੁ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਮਿਲਕੇ ਬੈਠਣ. ਸਹ-ਸ੍ਥਿਤੀ ਦੀ ਥਾਂ। ੩ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਜਗਾ। ੪ ਸਭਾ. ਮਜਲਿਸ. "ਅੰਧਾ ਝਗੜਾ ਅੰਧੀ ਸਥੈ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ੫ ਸੰ. स्थ. ਵਿ—ਠਹਿਰਨੇ ਵਾਲਾ. ਇਸਥਿਤ (ਸ੍ਥਿਤ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਪਦ ਦੇ ਅੰਤ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਗ੍ਰਿਹਸ੍ਥ, ਮਾਰਗਸ੍ਥ ਆਦਿ। ੬ सहस्थ—ਸਹਸ੍ਥ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸਥ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ—ਸਾਥ ਬੈਠਾ. ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਸਾਥੀ ਹੈ.

ਸਥਈ. ਦੇਖੋ, ਸਥਾਈ। ੨ ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ.

ਸਥਈਆ. ਵਿ—ਸ੍ਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗੀ. ਸਾਥੀ. "ਸਾਥ ਲਏ ਜੁ ਸਥਈਆ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਥਰ, ਸਥਰੁ ਦੇਖੋ, ਸਾਥਰ. "ਯਾਰੜੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਥਰ ਚੰਗਾ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੨ ਸ-ਥਿਰਾ. ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ ਦੇ ਲੈਣ ਲਈ ਅੜਕੇ ਬੈਠਣਾ. "ਬੈਠਾ ਸਥਰੁ ਘਤਿ." (ਮ: ੧ ਬੰਨੋ)

ਸਥਲ. ਸੰ. ਸ੍ਥਲ. ਸੰਗਯਾ—ਥਾਂ. ਜਗਾ। ੨ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਜ਼ਮੀਨ.

ਸਥਾਈ. ਸੰ. स्थायिन्. ਵਿ—ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਇਮ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਚਲ ਪਦ.

ਸਥਾਈ ਭਾਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਥਾਈ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਰਸ ਇਸਥਿਤ ਰਹੇ. ਜਿਵੇਂ—ਰਤਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦਾ, ਹਾਸੀ ਹਾਸ੍ਯ ਦਾ, ਸ਼ੋਕ ਕਰੁਣਾ ਦਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਰੁਦ੍ਰ ਦਾ, ਉਤਸਾਹ ਵੀਰ ਦਾ, ਭੈ ਭਯਾਨਕ ਦਾ, ਗਲਾਨਿ ਬੀਭਤਸ ਦਾ, ਹੈਰਾਨੀ ਅਦਭੁਤ ਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਹੈ.

ਸਥਾਣੁ, ਸਥਾਣੂ ਸੰ. ਸ੍ਥਾਣੁ. ਵਿ—ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਇਸਥਿਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ। ੩ ਕਿੱਲਾ. ਮੇਖ। ੪ ਠੂਠ. ਖੁੰਢ. "ਥਿਤ ਸਥਾਣੂ ਜੈਸਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਥਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਥਾਨ. ਥਾਂ. ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਜਗਾ. ਸਿਤਾਂ.

ਸਥਾਨੀ. स्थानिन्. ਵਿ—ਸ੍ਥਾਨ ਵਾਲਾ. ਥਾਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ। ੨ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਥਾਰ. ਸੰ. स्फार—ਸ੍ਫਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਢੇਰ. ਸਮੁਦਾਯ. ਅੰਬਾਰ। ੨ ਵੱਢੀ ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਦੇ ਢੇਰ। ੩ ਰੜਾ. ਸਾਫ ਮੈਦਾਨ. "ਕਰ ਸਥਾਰ ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲ ਆਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਥਾਵਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਵਰ.

ਸਥਿਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਸ੍ਥਿਰ.

ਸਥੁ. ਸਿੰਧੀ. ਸਭਾ. ਮਜਲਿਸ। ੨ ਸੁਹਬਤ. ਸੰਗਤਿ. "ਰਿਧਿ ਅਰੁ ਸਿਧਿ ਨ ਛੋਡਇ ਸਥੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਥ.

ਸਥੂਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥੂਲ.

ਸਥੋਈ. ਵਿ—ਸ੍ਥਾਇਨ੍. ਸ੍ਥਾਈ. ਕਾਇਮ. "ਰੰਗ ਮਜੀਠ ਦਾ ਸਦਾ ਸਥੋਈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ. "ਸਥੋਈ ਸਰਬ ਸਾਥ ਕੈ." (ਕਲਕੀ)

ਸਥੰਡਲ. ਸੰ. स्थण्डिल—ਸ੍ਥੰਡਿਲ. ਸੰਗਯਾ—ਥੜਾ. ਚੌਤਰਾ. "ਕਰਹੁ ਸਥੰਡਲ ਕਿਤਕ ਉਤੰਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਥੰਭ. ਸੰ. स्तम्भ—ਸ੍ਤੰਭ. ਸੰਗਯਾ—ਥਮਲਾ. ਸਤੂਨ। ੨ ਜੜ੍ਹਭਾਵ। ੩ ਰੁਕ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਥੰਭਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥੰਭਨ.

ਸੱਥ. ਦੇਖੋ, ਸਥ। ੨ ਵ੍ਯ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. "ਕਹੀ ਕੱਥ ਤਿਹ ਸੱਥ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਦ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦੈਵ. ਨਿਤ੍ਯ. "ਸਦ ਸੁਣਦਾ ਸਦ ਵੇਖਦਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਬਦ. ਧ੍ਵਨਿ। ੩ ਉਪਦੇਸ਼। ੪ ਪੁਕਾਰ. ਹਾਕ. ਆਵਾਜ਼. ਗੁਹਾਰ. "ਸੁਣਕੈ ਸਦ ਮਾਹੀ ਦਾ ਮੇਹੀ ਪਾਣੀ ਘਾਹ ਮੁਤੋਨੇ." (ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ) ੫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਗੀਤ. ਇਹ ਛੰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਲੰਮੀ ਹੇਕ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਗੀਤ ਹੈ. ਸੱਦ ਵਿੱਚ ਛੰਦਾਂ ਦੇ

ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ "ਸੁੰਦਰ" ਜੀ ਦਾ ਸਦੁ ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਛੀ ਚਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ "ਹੁੱਲਾਸ" ਛੰਦ ਦੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ. ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਦੀਆਂ ੨੩ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ੨੫, ਚਾਰ ਚਰਣਾਂ ਦੀਆਂ ਅਠਾਈ, ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪਦ ਸਿੰਘਾਵਲੋਕਨ ਨਜਾਯ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਤੁਕ ਦੇ ਮੁੱਢ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਗਦਾਤਾ ਸੋਇ ਭਗਤਵਛਲ ਤਿਹੁ ਲੋਇ ਜੀਉ,
ਗੁਰਸਬਦ ਸਮਾਵਏ ਅਵਰੋ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ਜੀਉ,—
ਅਵਰੋ ਨ ਜਾਣੈ ਸਬਦ ਗੁਰੁ ਕੈ ਏਕ ਨਾਮ ਧਿਆਵਹੇ,
ਪਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਰਮਪਦਵੀ ਪਾਵਹੇ.××

(ਅ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਖਮਪਦ "ਸਦ" ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਰਣ ਹਨ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੯ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੭ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੨ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਯਗਣ—।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁਣਕੈ ਸੱਦ ਮਾਹੀ ਦਾ ਮੇਹੀ, ਪਾਣੀ ਘਾਹ ਮੁਤੋਨੇ,
ਕਿਸ ਹੀ ਨਾਲ ਨ ਰਲੀਆ ਕਾਈ, ਕਾਰੀ ਸ਼ੌਕ ਪਯੋਨੇ,
ਗਯਾ ਫਿਰਾਕ ਮਿਲਾ ਮਿੱਤ ਮਾਹੀ, ਤਾਹੀ ਸ਼ੁਕਰ ਕਿਤੋਨੇ.

੬ ਸੰ. ਸਦ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ. ਪੁਕਾਰ ਕਰਨਾ. ਮਿਲਨਾ. ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ. ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਣਾ. ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ. ਸ਼ਾਂਤਚਿੱਤ ਹੋਣਾ. ਸਾਥ ਰਹਿਣਾ। ੭ ਫ਼ਾ صد ਸ਼ਦ. ਸੌ. ਸ਼ਤ. "ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸਦ ਸਦ, **ਸਦਸਦਾ** ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦੈਵ ਹੀ. ਨਿਤ੍ਯ ਹੀ. "ਅਮਰ ਭਏ ਸਦ ਸਦ ਹੀ ਜੀਵਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸਦਸਦਾ ਸਿਮ੍ਰਤਬ੍ਯ ਸੁਆਮੀ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਦਸੰਗੀ. ਵਿ—ਸਦਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਕਦੇ ਵੱਖ (ਅਲਗ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. "ਸੰਤਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਸਦਸੰਗੀ." (ਕਲਿ ਮ: ੫) ੨ ਭਲਾ ਸਾਥੀ.

ਸਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ. ਫ਼ਾ صدہزاراں ਸ਼ਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ. ਸੈਂਕੜੇ ਹਜਾਰ. ਲੱਖਾਂ. ਲਖੂਖਹਾ। ੨ ਭਾਵ—ਅਗਣਿਤ. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ.

ਸਦਹਾ. ਫ਼ਾ صدہا ਬਹੁ ਵਚਨ ਸ਼ਦ ਦਾ. ਸੈਂਕੜੇ. ਅਨੰਤ। ੨ ਸੰ. ਯਗ੍ਯ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ. ਸਭਾਸਦ.

ਸਦਕਾ. ਅ਼ صدقہ ਸ਼ਦਕ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ਼ੁਰਬਾਨੀ. ਬਲਿਦਾਨ. "ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਸੰਤ ਸਦਕੇ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਨਿਛਾਵਰ. ਉਤਾਰਾ। ੩ ਦਾਨ. "ਵਾਹਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭ ਸਦਕਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਨਿਗੁਣੁ ਰਾਖਿਲੀਆ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸਦਕਾ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਦਕਾਰ, **ਸਦਕਾਰਜ** ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤਕਾਰ੍ਯ. ਉੱਤਮ ਕਰਮ. ਸਤਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਦਕਾਰੀ. ਵਿ—ਸਤਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਰਤਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦਕੇ. ਪੁੰਨ ਤੋਂ. "ਰਾਖ ਸੰਤ ਸਦਕਾਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਖੈਰਾਤ ਰੱਖ ਲਓ.

ਸਦਕੇਲਾ, **ਸਦਕੇਲੀ** ਵਿ—ਸਦੈਵ ਆਨੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਿਤ੍ਯਾਨੰਦ ਰੂਪ. "ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਇਹੈ ਬੁਝਾਇਓ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸਦਕੇਲਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਦੈਵ ਇਕੇਲਾ. ਨਿਤ੍ਯ ਅਸੰਗ.

ਸਦਗਤਿ. ਸੰ. सद्गति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਦਸ਼ਾ. ਅੱਛੀ ਹਾਲਤ। ੨ ਮੁਕਤਿ.

ਸਦਗੁਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਤਗੁਰ.

ਸਦਜੀਵਨ, **ਸਦਜੀਵਨ** ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿਤ੍ਯ ਜੀਵਨ. ਅਮਰਪਦਵੀ। ੨ ਉੱਤਮ ਜੀਵਨ. ਭਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ. "ਸਦਜੀਵਨ ਭਲੋ ਕਹਾਹੀ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) "ਸਦੇਜੀਵਣ ਅਰਜਨ ਅਮੋਲ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸਦਨਹਾਰਾ. ਵਿ—ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ੨ ਤਲਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਦਣਹਾਰਾ ਸਿਮਰੀਐ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਸਦਨਾ, **ਸਦਣੁ** ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ਬ੍ਦਨ. ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. ਬੁਲਾਉਣਾ. ਪੁਕਾਰਨਾ.

ਸਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਘਰ। ੨ ਅਸਥਾਨ. ਥਾਂ। ੩ ਜਲ। ੪ ਸ੍ਵਾਮੀ.

ਸਦਬਰਗ. ਫ਼ਾ صدبرگ ਸ਼ਦਬਰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌ ਪੰਖੜੀਆਂ (ਪੱਤੀਆਂ) ਦਾ ਫੁੱਲ. ਗੇਂਦਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਤਪਤ੍ਰ.

ਸਦਭਾਉ
ਸਦਭਾਇ } ਦੇਖੋ, ਸਤ ਭਾਇ.
ਸਦਭਾਵ

ਸਦਮ. ਸੰ. ਸਦ੍ਮਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਥਾਂ. ਘਰ. ਮਕਾਨ. "ਨਤੁ ਰਾਖੋ ਸਾਦਰ ਨਿਜ ਸਦਮਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਜੰਗ. ਯੁੱਧ.

ਸਦਮਾ. ਅ਼ صدمہ ਸ਼ਦਮਾ. ਸੰਗਯਾ—ਧੱਕਾ. ਠੋਕਰ। ੨ ਨੁਕਸਾਨ. ਹਾਨਿ। ੩ ਰੰਜ. ਸ਼ੋਕ.

ਸਦਰ. ਅ਼ صدر ਸ਼ਦਰ. ਸੰਗਯਾ—ਦਿਲ। ੨ ਛਾਤੀ। ੩ ਆਰੰਭ। ੪ ਜਿਲੇ ਦਾ ਆਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ। ੫ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਆਦਿ ਹੋਣ। ੬ ਸਭਾ ਜਾਂ ਜਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ। ੭ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਉੱਪਰ. ਉੱਤੇ.

ਸਦ ਰਹਮਤ
ਸਦ ਰਹਮਤਿ } ਫ਼ਾ صدرحمت ਸ਼ਦਰਹ਼ਮਤ. ਸੌ ਕ੍ਰਿਪਾ. ਅਨੰਤ ਦਯਾ। ੨ ਸ਼ਾਬਾਸ਼. "ਸਦ ਰਹਮਤ ਤੇਰੇ ਵਾਰ ਕਉ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਸਦਰੀ. ਅ਼ صدری ਸ਼ਦਰੀ. ਸ਼ਦਰ (ਛਾਤੀ) ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਨ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਜਾਗਟ. ਫਤੂਹੀ.

ਸਦਰੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਤ੍ਯਾਨੰਦ। ੨ ਗੁਰੁਯਸ਼ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਭੱਟ.

ਸਦਰੰਗਿ. ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ. "ਸਦਰੰਗਿ ਸਹਜਿ ਕਲੁ ਉਚਰੈ ਜਸੁ ਜੰਪਉ ਲਹਣੇ ਰਸਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੨ ਵਿ—ਨਿਤ੍ਯਾਨੰਦੀ.

ਸਦਵਾਉ. ਵਿ—ਸਦਾ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਸਦਾ ਗਤਿ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਵਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਪਵਣ ਵਾਉ.

ਸਦੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸਦ। ੨ ਸੁਯਸ਼ ਦਾ ਗੀਤ. "ਤੇਰਾ ਸਦੜਾ ਸੁਣੀਜੈ ਭਾਈ! ਜੇ ਕੋ ਬਹੈ ਅਲਾਇ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੩ ਪੁਕਾਰ. ਗੁਹਾਰ। ੪ ਸੱਦਾ. "ਸਦੜੇ ਆਇ ਤਿਨਾ ਜਾਨੀਆ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆ) ੫ ਸਦ੍ਯ. ਸ਼ੀਘ੍ਰ. ਬਿਨਾ ਢਿੱਲ. "ਪਿਛਹੁ ਰਾਤੀ ਸਦੜਾ ਨਾਮੁ ਖਸਮ ਕਾ ਲੇਹਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਸਦਾ. ਵ੍ਯ—ਨਿਤ੍ਯ. ਹਮੇਸ਼ਹ. "ਸਦਾ ਸਦਾ ਆਤਮ ਪਰਗਾਸੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਅ਼ صدا ਸ਼ਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਧ੍ਵਨਿ. ਸ਼ਬਦ. ਆਵਾਜ਼। ੩ ਫ਼ਕੀਰ ਦੀ ਦੁਆ. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ। ੪ ਪੁਕਾਰ. ਗੁਹਾਰ. "ਰੈਣ ਦਿਨਸ ਦੁਇ ਸਦੇ ਪਏ." (ਬਸੰ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸੱਦਾ.

ਸਦਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਕਹਾਉਣਾ. ਬੁਲਵਾਉਣਾ. ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਾਉਣਾ। ੨ ਮੰਗਵਾਉਣਾ. "ਕਲਉ ਮਸਾਜਨੀ ਕਿਆ ਸਦਾਈਐ?" (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਕੀ ਮੰਗਵਾਉਣੀ ਹੈ.

ਸਦਾਸ਼ਿਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸਦਾ ਕਲ੍ਯਾਣ ਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਮਹਾਦੇਵ ਕੋ ਕਹਿਤ ਸਦਾ ਸਿਵ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਕਾ ਚੀਨਤ ਨਹਿ ਭਿਵ." (ਚੌਪਈ)

ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣਿ
ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਨਿ } ਵਿ—ਸਦਾ ਸੁਭਾਗਣ. ਨਿੱਤ ਸੌਭਾਗ੍ਯਵਤੀ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵਿਧਵਾਪਨ (ਵੈਧਵ੍ਯ) ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ.
ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਿਨ

ਸਦਾਸੁਖ
ਸਦਾਸੁਖੁ } ਸੰਗਯਾ—ਨਿਤ੍ਯਾਨੰਦ. ਆਤਮਾਨੰਦ. "ਸਦਾਸੁਖੁ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰੀ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਸਦਾਕ਼ਤ. ਅ਼ صداقت ਸ਼ਿਦਕ਼ (ਸਚਾਈ) ਦਾ ਭਾਵ. ਸੱਚਾ ਹੋਣਾ.

ਸਦਾ ਕੌਰ. ਚੰਦੂ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸਦਾ ਕੁੱਵਰਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦਾ ਸਾਕ ਲੈਣੋ ਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ੨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੱਸ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਦੀ

ਮਾਤਾ. ਇਹ ਕਨ੍ਹਈਆ ਮਿਸਲ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਧਵਾ ਸੀ. ਪਤੀ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ ਦੀ ਆਗੂ ਬਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂ-ਬਲ ਅਰ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਪਾਇਆ. ਇਹ ਮੁੱਦਤ ਤਕ ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੀ ਰਹੀ. ਪਰ ਸਨ ੧੮੨੧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਨਾਲ ਅਣ-ਬਣ ਹੋਗਈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਆਪਣਾ ਇਲਾਕਾ ਹੀ ਖੁਹਾ ਬੈਠੀ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ। ੩ ਰਾਜਾ ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸਰਦਾਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਬਟਾਲਾ ਨਾਲ ਹੋਈ.

ਸਦਾਗਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੌਣ. ਹਵਾ.

ਸਦਾਗੁਲਾਬ. ਸੰਗਯਾ—ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਖਿੜਨ ਵਾਲਾ ਗੁਲਾਬ। ੨ ਖ਼ਾ. ਕਿੱਕਰ. ਬਬੂਲ.

ਸਦਾਗੁਲਾਬ ਦਾ ਮੁਖਮਾਂਜਣਾ. ਖ਼ਾ. ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਦਾਤਣ.

ਸਦਾਚਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨੇਕ ਚਲਨ. ਭਲਾ ਬਿਉਹਾਰ.

ਸਦਾਚਾਰਵੰਤ, ਸਦਾਚਾਰੀ } ਵਿ—ਚੰਗੇ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ-ਚਲਨ.

ਸਦਾਛਮ. ਸੰਗਯਾ—ਸਦਾ ਖੇਮ ਕਰਤਾ, ਧਨੰਤਰਿ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਦ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ. "ਰੋਗਿਨ ਜਾਨਜੋ ਸਦਾਛਮ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਵਿ—ਸਦਾ ਛਿਮਾ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਦਾਨੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਤਯਾਨੰਦ. ਆਤਮਾਨੰਦ। ੨ ਪਰਮੇਸੁਰ. ਕਰਤਾਰ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। ੪ ਵਿ—ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ.

ਸਦਾਬ੍ਰਤ, ਸਦਾਵ੍ਰਤ } ਸੰਗਯਾ—ਨਿਤਯਨਿਯਮ. ਨਿੱਤਨੇਮ। ੨ ਅੰਨ ਆਦਿਕ ਦਾਨ ਦੇ ਨਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੩ ਵਿ—ਸਦਾ ਵ੍ਰਤ (ਨਿਯਮ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਦਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੱਦਕੇ. ਬੁਲਾਕੇ. "ਜਿਨੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨ ਕਉ ਸਦਿ ਮਿਲੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਸਦਯ. ਤੁਰੰਤ. ਫ਼ੌਰਨ. "ਆਪੇ ਦੇਵੈ ਸਦਿ ਬੁਲਾਇ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਦਿਆਨਾ. ਫ਼ਾ شادیانہ ਸ਼ਾਦਿਆਨਹ. ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ ਬਾਜਾ. "ਬਜੇ ਸਦਨ ਦਰ ਪਰ ਸਦਿਆਨੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਦੀ. ਫ਼ਾ صدی ਸਦੀ. ਸੰ. ਸ਼ਤਾਬ੍ਦ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਤ-ਅਬ੍ਦ. ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਸਮਾ। ੨ ਸੈਂਕੜਾ. ਜਿਵੇਂ—ਦੋ ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ.

ਸ਼ਦੀਦ. ਅ਼ شدید ਸ਼ਿੱਦਤ (ਸਖ਼ਤੀ) ਵਾਲਾ. ਸਖ਼ਤ.

ਸਦੀਵ. ਵਯ—ਸਦੈਵ. ਨਿਤਯ. ਹਮੇਸ਼ਹ. ਦੇਖੋ, ਗਨੀਵ.

ਸਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸਦ ੫। ੨ ਸ਼ਬਦ. "ਹਉ ਜੀਵਾ ਸਦੁ ਸੁਣੇ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੪) ੩ ਭਿਖ੍ਯਾ ਲਈ ਸੱਦਾ, ਜੋ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਫ਼ਕੀਰ ਲੋਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. "ਇਕਿ ਵਣਖੰਡਿ ਬੈਸਹਿ ਜਾਇ ਸਦੁ ਨ ਦੇਵਹੀ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੪ ਉਪਦੇਸ਼.

ਸਦੁਪਦੇਸ਼. ਸਤ੍-ਉਪਦੇਸ਼. ਉੱਤਮ ਸਿਖ੍ਯਾ. ਨੇਕ ਸਲਾਹ.

ਸਦੇਈ. ਬੁਲਾਵੇਗਾ. ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਸੱਦੇਗੀ. ਸੱਦਦੀ ਹੈ. "ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਗੋਰ ਸਦੇਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਦੇਸਰਾ, ਸਦੇਸਰੋ, ਸਦੇਸਾ } ਸੰ. ਸੰ-ਦਿਸ਼. ਸੰਦੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਨੇਹਾ. ਪੈਗ਼ਾਮ. "ਸੁਨਤ ਸਦੇਸਰੋ ਪ੍ਰਿਅ ਗ੍ਰਿਹ ਸੇਜ ਵਿਛਾਈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਕੋਈ ਆਇ ਸਦੇਸਾ ਦੇਇ ਪ੍ਰਭ ਕੇਰਾ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਦੇਹ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦੇਹ। ੨ ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ (ਸਾਥ) ਦੇਹ (ਸ਼ਰੀਰ). ਸ਼ਰੀਰ ਸਮੇਤ. "ਸਦੇਹ ਸੁਰਗ ਕੋ ਗਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਦੇਰੇ. ਵਯ—ਸਦੈਵ. ਨਿਤਯ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਦੇਰੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਦੈਵ. ਦੇਖੋ, ਸਦੀਵ.

ਸਦੋਹ. ਸੰ. ਸੰਦੋਹ. ਵਿ–ਸਭ. ਤਮਾਮ. ਸੰਪੂਰਣ। ੨ ਅਤਿ. ਪੂਰਣ ਰੀਤਿ ਨਾਲ. "ਜਯਤਿ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਸਦੋਹੰ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਦੰ. ਦੇਖੋ, ਸਦੀਵ। ੨ ਤੁਰੰਤ. ਫੌਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਦਜ. "ਸਦੰ ਸੀਸ ਕਪਜੋ." (ਗਜਾਨ)

ਸੱਦ. ਦੇਖੋ, ਸਦ ਅਤੇ ਸਦੁ । ੨ ਸ਼ਬਦ. ਧੁਨਿ. "ਭਯੋ ਸੱਦ ਏਵੰ, ਹੜਜੋ ਨੀਰਧੇਵੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੱਦਣਾ. ਸ਼ਬ੍ਦਨ–ਸ਼ਬ੍ਦਨ. ਪੁਕਾਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਦਣਾ.

ਸੱਦਾ. ਸੰਗਜਾ–ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ। ੨ ਸੁਨੇਹਾ। ੩ ਪੁਕਾਰ. ਗੁਹਾਰ। ੪ ਸੱਦਣ ਵਾਲਾ. ਬੁਲਾਵਾ.

ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ। ੨ ਇੱਕ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧੂ, ਜੋ ਵਡੇ ਪੰਡਿਤ ਸੇ. ਇਹ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਰਹਿਆ ਕਰਦੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦ੍ਵੈਤਸਿੱਧੀ ਨਾਮਕ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਕਠਿਨ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਸੁਗਮਸਾਰ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਉੱਤਮ ਟੀਕਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸੱਦੂ. ਮੱਦੂ ਦਾ ਭਾਈ ਰਬਾਬੀ. ਇਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ. "ਸੱਦੂ ਮੱਦੂ ਆਸਾ ਵਾਰ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਤੇ ਰਾਗ ਸੁਧਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਦਜ. ਸੰ. ਸਦ੍ਯਸ੍. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਝਬਦੇ. ਤੁਰੰਤ. ਛੇਤੀ. ਫੌਰਨ। ੨ ਅੱਜ ਹੀ। ੩ ਸੰਗਜਾ–ਸ਼ਿਵ.

ਸਦਜਫਲ. ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਫਲ.

ਸਦਜਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਦਿਆਨਾ.

ਸਦਜੰ. ਦੇਖੋ, ਸਦਜ

ਸਦ੍ਰਿਸ. ਸੰ. ਸਦ੍ਰਸ਼. ਵਿ–ਸਦ੍ਰਿਕ. ਜੋ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ. ਜੇਹਾ. ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ. "ਕੂਰ ਕੁਪੱਤਾ ਸਦ੍ਰਿਸ ਕੁੱਤਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਧਉਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦਉਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧੂਰੀਆ.

ਸਧਈਆ. ਵਿ–ਸਾਧਨਾ ਸਿੱਧ ਕਰੈਯਾ. ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਾਧਨਾ ਸਧਈਆ." (ਗਜਾਨ)

ਸਧਨ. ਸੰਗਜਾ–ਸ–ਧਨ. ਦੌਲਤਮੰਦ. ਧਨੀ.

ਸਧਨਾ. ਸੇਹਵਾਨ (ਇਲਾਕਾ ਸਿੰਧ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਕਸਾਈ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮਗਜਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ. ਇਹ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ. ਸਧਨੇ ਦਾ ਦੇਹਰਾ ਸਰਹਿੰਦ ਪਾਸ ਵਿਦਜਮਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਭਗਤ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ. "ਅਉਸਰ ਲਜਾ ਰਾਖਿਲੇਹੁ ਸਧਨਾ ਜਨੁ ਤੋਰ." (ਬਿਲਾ) ੨ ਕ੍ਰਿ–ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ. ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ. ਕੰਮ ਚੱਲਣਾ। ੩ ਅਭਜਾਸ ਦਾ ਪੱਕਿਆਂ ਹੋਣਾ.

ਸਧਨੁ. ਧਨੁਖ ਸਹਿਤ. ਕਮਾਨ ਨਾਲ.

ਸਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸੱਧਰ.

ਸਧਰਨਾ. ਸੰ. ਸੰਹਰਣ–ਸੰਹਰਣ. ਸੰਹਾਰ (ਸੰਘਾਰ) ਕਰਨਾ. "ਆਪਿ ਉਪਾਵਨ ਆਪਿ ਸਧਰਨਾ." (ਬਿਲਾ ਮਃ ੫) ੨ ਸ–ਆਧਾਰ–ਕਰਨਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਧਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. "ਸੇਜ ਸਧਾ ਸਹਿਜ ਛਾਵਾਣੁ."(ਸਵੈਯੇ ਮਃ੪ ਕੇ) ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਸੇਜਾ (ਸਿੰਘਾਸਨ) ਹੈ, ਗਜਾਨ ਸਾਇਬਾਨ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸੁਧਾ–ਸੁਧਾ. ਚੂਨਾ. ਕਲੀ. "ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਕੱਥ ਮਿਲਿ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਪੂਰਣ ਸਧਾ." (ਭਾਗੁ) ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਕੱਥ ਅਤੇ ਸੁਧਾ (ਚੂਨਾ) ਮਿਲਕੇ ਰੰਗ ਲਾਲ ਸੰਪੂਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਧਾਨ. ਸ਼ਿਨ੍ਹਣ (ਸ਼ਿਸਤ ਲੈਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ."ਆਨ ਆਨ ਸੂਰਮਾ ਸਧਾਨ ਬਾਨ ਧਾਵਹੀ." (ਕਲਕੀ)

ਸਧਾਰ. ਸ–ਆਧਾਰ. ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ. "ਬਰਸੁ ਪਿਆਰੇ ਮਨਹਿ ਸਧਾਰੇ." (ਮਲਾ ਮਃ ੫) ਪ੍ਰਸੰਨ (ਖ਼ੁਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ੨ ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਨਾ ਦੀ ਤਸੀਲ ਜਗਰਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅੱਧ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਗ੍ਯਾ "ਗੁਰੂਸਰ" ਭੀ ਹੈ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੨੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ-ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਸੀ.

ਸਧਾਰਣ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਰਮ ਅਨ-ਨ੍ਯ ਸੇਵਕ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ ਸਿੱਖ. "ਕਮਲੇ! ਜਾਹੁ ਸਧਾਰਣ ਸਦਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਲੁਹਾਰ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਵਲੀ ਲਈ ਕਾਠ ਦੀ ਪੌੜੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰਖਾਣ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਬਣਾਏ। ੪ ਕ੍ਰਿ—ਸੁਧਾਰਣ। ੫ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਭਰਨਾ. ਪੋਖਣਾ. "ਗਰਬ ਨਿਵਾਰਣ ਸਰਬ ਸਧਾਰਣ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੬ ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ. ਆਸਰਾ ਦੇਣਾ. "ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਸੋ ਪਰਵਾਰ ਸਧਾਰਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਾਰਣ.

ਸਧਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਧਾਰਣ. ਕ੍ਰਿ—ਆਸਰੇ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ. ਆਧਾਰ ਦੇਣਾ. "ਕਲਮਲ ਡਾਰਨ ਮਨਹਿ ਸਧਾ-ਰਨ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਾਰਣ. "ਪਾਠ ਸਧਾਰਨ ਜੋ ਨਿਤ ਕਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਧਾਰੀ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਰਬ ਸਧਾਰੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਧਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸਾਧਨ ਕਰਤਾ. ਸਾਧਕ. "ਸਿੱਧਤਾਈ ਕੋ ਸਧਿੰਦਾ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸਧੀ. ਵਿ—ਧੀ (ਬੁੱਧਿ) ਸਹਿਤ. ਦਾਨਾ. "ਸਧੀ ਸ੍ਰਾਵਗੀ ਬੇਦਬਿਦ੍ਯਾ ਬਿਚਾਰੀ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਧੂਮ. ਵਿ—ਧੂੰਏਂ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗਨਿ.

ਸੱਧਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁਚਿ. ਇੱਛਾ। ੨ ਖਾਣ ਦੀ ਵਾਸਨਾ. "ਅੰਬਾਂ ਸੱਧਰ ਨਾ ਲਹੈ ਆਣ ਅੰਬਾਕੜੀਆਂ ਜੇ ਖਾਏ." (ਭਾਗੁ)

ਸੱਧੂ. ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਕੁਝ ਕਾਲ ਵਿਰਾਜੇ. ਇਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੁਲਾਕੇ ਚੰਦੂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਸੀ. "ਸੱਧੂ ਸਿੱਖ ਸ ਭਾਰਯਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਮਨ ਮਾਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੱਧੂ.

ਸਨ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ. ਥੇ. ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਲਗਕੇ ਭਵਿਸ਼ਤ ਕਾਲ ਦਸਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਜਾਸਨ, ਖੜਸਨ, ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਖੜਸਨਿ, ਜਾਸਨਿ ਆਦਿ। ੨ ਸੰ. ਸਨ੍. ਧਾ—ਦਾਨ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਆਦਰ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਾਭ। ੪ ਵਿ—ਪੁਰਾਣਾ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ। ੫ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਸ੍ਨਿਗਧਤਾ (ਚਿਕਨਾਈ-ਮੱਖਣ) ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਪੈ ਮਧ ਜ੍ਯੋਂ ਸਨ ਹੋਤ ਸਦੀਵ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੬ ਫ਼ਾ. سن ਰੰਗ। ੭ ਨਿਯਮ. ਨੇਮ। ੮ ਨੇਜ਼ਾ. ਭਾਲਾ। ੯ ਅ਼. سِن ਸਿਨ. ਸਾਲ. ਸੰਮਤ. ਸੰਵਤ. "ਸਨ ਨੌ ਸੌ ਏਕਾਨਵ ਆਹੀ." (ਮਾਸੰ) ੧੦ ਦੇਖੋ, ਸਣ। ੧੧ ਪ੍ਰਾ. ਵ੍ਯ—ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਨੂੰ. ਪ੍ਰਤਿ. "ਤਿਹ ਸਨ ਕਹਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਨਉਢ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਥੁਰਾ ਭਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅਮਰ-ਕੋਟ ਤੀਕ ਦਾ ਦੇਸ਼। ੨ ਸੋਢਿਵੰਸ਼। ੩ ਸਨਾਢ੍ਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੋਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨੌਢ ਅਤੇ ਸਨੌਢੀ.

ਸਨਉਢੀ. ਵਿ—ਸਨਾਢ੍ਯ ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ. "ਤਹਿ ਇਕ ਆਹਿ ਸਨਉਢੀ ਬ੍ਰਾਹਮਨ। ਪੰਡਿਤ ਬਡੋ ਮਹਾਂ ਬਡ ਗੁਨਿ ਜਨ." (ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਰਾਜ) ੨ ਸੋਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨੌਢੀ.

ਸਨਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਪੁਰਾਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਚਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ. "ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤ ਨਹਿ ਪਾਇਆ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੌਨਕ—ਸ਼ੌਨਕ. ਸ਼ੁਨਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਦਾ ਆਚਾਰਯ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਰਚਿਆ "ਬ੍ਰਿਹਦ-

ਦੇਵਤਾ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ. ਇਹ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦਾ ਭਾਰੀ ਪੰਡਿਤ ਸੀ। ੪ ਸ਼ੌਨਕੀਯ. ਸ਼ੌਨਕ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ. "ਸਨਕ ਮਹਿ ਪੇਖੀਐ ਨਾਮ ਕੀ ਨਾਮਨਾ ਸਪਤ ਦੀਪਾ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਨਕਾਦਿ, ਸਨਕਾਦਿਕ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਨਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ, ਐਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਅਰਥਾਤ—ਸਨਕ, ਸਨੰਦਨ, ਸਨਾਤਨ ਅਤੇ ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ. "ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਨਕਾਦਿਕ ਸਨਕ ਸਨੰਦਨ ਸਨਾਤਨ ਸਨਤਕੁਮਾਰ ਤਿਨ ਕਉ ਮਹਲੁ ਦੁਲਭਾਵਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਨਕੇਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਨਕ-ਈਸ਼. ਸਨਕ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਅਰਥਾਤ ਪਿਤਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ. "ਸਨਕੇਸ ਨੰਦਨ ਪਾਵਹੀ ਨਹਿ ਭੇਵ." (ਅਕਾਲ)

ਸਨਕੇਸ ਨੰਦਨ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਚਤੁਰਾਨਨ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਕੇਸ.

ਸਨਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ. "ਗੁਰੁ ਦਯਾਲੁ ਕੀ ਦਯਾ ਕੈ ਸਨਗਤ ਹੈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸਦਗਤਿ. ਉੱਤਮ ਗਤਿ. ਮੋਕ੍ਸ਼.

ਸਨੱਢ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਢ੍ਯ ਅਤੇ ਸਨੌਢ। ੨ ਸੋਢੀ. "ਰਾਖੀਐਂ ਲੱਜ ਬੰਸੀ ਸਨੱਢੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਨਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਨਤ—ਸਹਿਤ. ਸੱਨਤ (सन्नत) ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰ. सनत्. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ। ੪ ਅ਼. صنعت ਸ਼ਨਅ਼ਤ. ਕਾਰੀਗਰੀ. ਹੁਨਰ. ਦਸ੍ਤਕਾਰੀ.

ਸਨਤ ਕੁਆਰ, ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਸਨਤ੍ (ਬ੍ਰਹਮਾ) ਦਾ ਕੁਮਾਰ (ਪੁਤ੍ਰ). ਚਤੁਰਾਨਨ ਦੇ ਬਾਲਕ. ਦੇਖੋ, ਸਨਕਾਦਿਕ.

ਸਨਦ. سند ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੱਟਾ. ਵਸੀਕਾ। ੨ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ਨਾਮਾ.

ਸਨੱਧ, ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਸੰ ਸੰਨਦ੍ਧ—ਸੰਨੱਧ. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ) ਨੱਧ (ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ). ੨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ। ੩ ਕਵਚ ਪਹਿਨ ਅਤੇ ਕਮਰ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਜੋ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਹ੍ਵੈ ਚਲੇ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਨਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧ.

ਸਨਬੰਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧੀ.

ਸਨਬੰਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੰਧ. "ਮੰਨੈ ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ." (ਜਪੁ)

ਸਨਬੰਧੇਹੀ. ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਵਾਲਾ. ਸੰਬੰਧਿਤ. "ਲੋਕ ਗ੍ਰਿਹ ਬਨਿਤਾ ਮਾਇਆ ਸਨਬੰਧੇਹੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਨਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਨੰਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ. ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਅ਼. صنم ਸ਼ਨਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੂਰਤਿ। ੩ ਵਿ—ਪਿਆਰਾ। ੪ ਸੁੰਦਰ.

ਸਨਮਾਨ. ਸੰ. सन्मान. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਦਰ. ਸਤਕਾਰ.

ਸਨਮਾਨ੍ਯ. ਵਿ—ਆਦਰ ਲਾਇਕ. ਸਤਕਾਰ ਯੋਗ੍ਯ.

ਸਨਮੁਖ, ਸਨਮੁਖੁ ਸੰ सम्मुख—ਸੰਮੁਖ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਮੁਖ ਦੇ ਅੱਗੇ. "ਸਨਮੁਖ ਸਹਿ ਬਾਨ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਆਗ੍ਯਾਕਾਰੀ. "ਮੋਹਰੀ ਪੁਤੁ ਸਨਮੁਖੁ ਹੋਇਆ." (ਸਦੁ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ, ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿੱਠ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਹਨ.
"ਮੈਤ੍ਰੀ ਕਰੁਣਾ ਦ੍ਵੈ ਲਖੋ ਮੁਦਿਤਾ ਤੀਜੀ ਜਾਨ।
ਚਤੁਰ ਉਪੇਖ੍ਯਾ ਜਿਸ ਵਿਖੈ ਸਨਮੁਖ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਨਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ—ਨਯ. ਨੀਤਿ ਸਹਿਤ। ੨ ਪੁਰਾਣਾ. ਪ੍ਰਾਚੀਨ.

ਸਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ। ੩ ਅ਼. سنا ਇੱਕ ਬੇਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਜੁਲਾਬ ਲਈ ਵਰਤੀਏ

ਹਨ. L. Cassia Senna. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਾਰਕੰਡਿਕਾ" ਹੈ. ਵੈਦਜਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਤੜੀ ਦੀ ਮੈਲ, ਕੋੜ੍ਹ, ਵਾਉਗੋਲਾ, ਖਾਂਸੀ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਹੈ. ਹਕੀਮ ਮੱਕੇ ਦੀ ਸਨਾ ਬਹੁਤ ਅੱਛੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਪਿੱਤ ਨੂੰ ਦਸਤਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਖਾਰਿਜ ਕਰਦੀ, ਗਠੀਏ ਅਤੇ ਪਸਲੀ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ.

ਸਨਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਨਾਯੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ ੨.

ਸਨਾਅਤ. ਅ਼ صناعت ਸਿਨਾਅ਼ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਰੀਗਰੀ. ਹੁਨਰਮੰਦੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਨਅ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਰੀਗਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ.

ਸਨਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾ। ੨ ਅ਼ ثنا ਸਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ. "ਪੰਜਵੀ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਪੰਜਵੀਂ ਨਮਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਿਫਤੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੀ। ੩ ਫ਼ਾ شہنائی ਸ਼ਹਨਾਈ. ਨਫੀਰੀ. "ਬਜੰਤ੍ਰ ਕੋਟਿ ਬਾਜਹੀਂ। ਸਨਾਇ ਭੇਰਿ ਸਾਜਹੀਂ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਨਾਇਤ. ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ ੨. "ਸਨਾਇਤ ਬਹੁਤ ਕਰ." (ਜਸਾ)

ਸਨਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਸਨਾ (ਉਸਤਤਿ) ਯੋਗ੍ਯ, ਕਰਤਾਰ। ੨ ਸ਼ਹਨਾਈ. ਹਵਾ ਭਰੀ ਮਸ਼ਕ, ਜੋ ਨਦੀ ਆਦਿਕ ਦੇ ਤਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. "ਭੂਪਹਿ ਲਯਾ ਚੜ੍ਹਾਇ ਸਨਾਈ। ਸਰਿਤਾ ਬੀਚ ਪਰੀ ਪੁਨ ਜਾਈ॥" (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੪) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਇ ੩.

ਸ਼ਨਾਸ. ਫ਼ਾ شناس ਵਿ—ਪਹਿਚਾਨ (ਪਛਾਣ) ਵਾਲਾ. ਨਾਉਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਕੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਕ਼ਦਰਸ਼ਨਾਸ, ਹ਼ਕ਼ਸ਼ਨਾਸ ਆਦਿ.

ਸ਼ਨਾਸਦ. ਫ਼ਾ شناسد ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ. ਪਛਾਣੇ. ਪਛਾਣੇਗਾ.

ਸ਼ਨਾਸਿੰਦਾ. ਫ਼ਾ شناسندہ ਵਿ—ਪਛਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਗ੍ਯਾਤਾ.

ਸ਼ਨਾਸੀ. ਫ਼ਾ شناسی ਸੰਗਯਾ—ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਇਹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਖ਼ੁਦਾਸ਼ਨਾਸੀ.

ਸ਼ਨਾਸੇਮ. ਫ਼ਾ شناسیم ਅਸੀਂ ਪਛਾਣਦੇ ਹਾਂ. ਅਸੀਂ ਪਛਾਣਾਂਗੇ. ਅਸੀਂ ਪਛਾਣੀਏ.

ਸਨਾਹ. ਸੰ. ਸੰਨਾਹ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਕਵਚ. ਜਿਰਹ. ਸੰਜੋਆ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਜਪਿ ਪਹਿਰਿ ਸਨਾਹ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸਨਾਹਰਿ. ਸੰਨਾਹ (ਕਵਚ) ਦਾ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਖੜਗ. "ਸਨਾਹਰਿ ਝਾਰਤ ਹੈਂ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਉਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੰਜੋਏ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਸਕੇ.

ਸਨਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ.

ਸਨਾਹੀ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਨਾਹ ਪਹਿਰਿਆ ਹੈ. ਕਵਚਧਾਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਈ. ਹਵਾ ਭਰੀ ਮਸ਼ਕ. "ਦੁਹੂ ਸਨਾਹੀ ਲਈ ਮੰਗਾਇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੪)

ਸਨਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ. "ਪਹਿਰਿ ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ. ਫ਼ਾ شناخت ਸੰਗਯਾ—ਪਹਿਚਾਨ. ਪਛਾਣ.

ਸ਼ਨਾਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ شناختن ਕ੍ਰਿ— ਪਹਿਚਾਨਨਾ. ਜਾਣਨਾ. ਪਛਾਣਨਾ.

ਸਨਾਢ
ਸਨਾਢਜ } ਦੇਖੋ, ਸਨਉਢ ਅਤੇ ਸਨੌਢੀ.

ਸਨਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਤਿ। ੨ ਅ਼ شنات ਸ਼ੁਨਾਤ. ਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ। ੩ ਸੰ. ਸਨਾਤ੍. ਵ੍ਯ—ਨਿੱਤ. ਸਦੈਵ. "ਕਰਤਾ ਸਦੀਵ ਹਰਤਾ ਸਨਾਤ." (ਅਕਾਲ) ੪ ਸ੍ਨਾਤ—ਸ੍ਨਾਤ. ਨ੍ਹਾਤਾ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਫ ਹੋਇਆ.

ਸਨਾਤਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ. ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਦਾ। ੨ ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਪਰਮੇਸੁਰ. ਕਰਤਾਰ. "ਅਬ ਮਨ ਉਲਟਿ ਸਨਾਤਨ ਹੂਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੪ ਬ੍ਰਹਮਾ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ।

੬ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਨਸ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਕਾਦਿਕ.

ਸਨਾਤਨੀ. ਵਿ—ਸਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰੀਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਵਿਸ਼੍ਵਾਸੀ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਰਮ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਅਤੇ ਦਸਤੂਰ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ। ੪ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ.

ਸਨਾਤਿ, ਸਨਾਤੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਕੀਰਣ ਜਾਤਿ। ੨ ਨੀਚ ਜਾਤਿ. "ਨਾਨਕ ਨਾਵੈ ਬਾਝ ਸਨਾਤਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਵਿਚਿ ਸਨਾਤੀ ਸੇਵਕ ਹੋਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਨਾਤ.

ਸਨਾਥ, ਸਨਾਥਾ ਵਿ—ਨਾਥ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਸਹਿਤ. ਮਾਲਿਕ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਪੁਰ ਕੋਈ ਸ੍ਵਾਮੀ ਹੈ. "ਤਿਨ ਦੇਖੇ ਹਉ ਭਇਆ ਸਨਾਥ."(ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ:੪) "ਤਿਨ ਸਫਲਿਓ ਜਨਮੁ ਸਨਾਥਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੪)

ਸਨਾਦ. ਵਿ—ਸ (ਸਾਥ) ਨਾਦ (ਧੁਨਿ). ਆਵਾਜ ਸਹਿਤ. ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ.

ਸਨਾਦਿ. ਨੰਦੀ ਗਣ ਸਹਿਤ. "ਸਨਾਦਿ ਸਿਵ ਅੰਤ ਨ ਸੁੱਝੈ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸਨਾਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਨਾਨ.

ਸਨਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾ.

ਸਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸਣ. ਸਣੀ. "ਸਨਿ ਜਯੋਂ ਤਨ ਖੋਵਹਿ ਦੁਖਦਾਨੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਸਣ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਗਾਲਕੇ ਰੱਸੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਾਲ. ਸਾਥ. ਸਣੇ. ਸਮੇਤ। ੩ ਸੰ. ਸਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਾਨ। ੪ ਇਨਾਮ। ੫ ਸੰ. ਸ਼ਨਿ-ਸ਼ਨਿ. ਛਾਯਾ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਸ਼ਨੈਸ਼੍ਚਰ. ਛਨਿੱਛਰ। ੬ ਨੌ ਗ੍ਰਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤਵਾਂ ਗ੍ਰਹ. ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿੱਥ ੮੮੩੦੦੦੦੦੦ ਮੀਲ ਖਿਆਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਹ ਬਹੁਤ ਚਮਕੀਲਾ ਗ੍ਰਹ ਹੈ. ਦੂਰਬੀਨ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚਿੱਟੇ ਘੇਰੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ.

ਸਨਿਆਸ, ਸਨਿਆਸੀ ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਆਸ ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ.

ਸਨਿਸਚਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ੫—੬ ਅਤੇ ਛਨਿਛਰ.

ਸਨਿਗਧ, ਸਨਿਘਧ ਸੰ. ਸ੍ਨਿਗਧ. ਵਿ—ਸਨੇਹ (ਚਿਕਨਾਈ) ਵਾਲਾ. ਚਿਕਨਾ. ਬੰਧਾ। ੨ ਕੋਮਲ. ਨਰਮ। ੩ ਖ਼ੈਰਖ਼੍ਵਾਹ. ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ.

ਸਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ। ੨ ਵਿ—ਸਾਨੀ. ਮਿਲੀ ਹੋਈ. "ਸਰਪੀ ਸਿਤਾ ਸ੍ਵਾਦ ਸੋਂ ਸਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਰਪੀ (ਘੀ) ਸਿਤਾ (ਖੰਡ).

ਸਨੀਚਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ੫ ਅਤੇ ੬.

ਸਨੁਖਾ, ਸਨੂਖਾ ਸੰ. ਸ੍ਨੁਸ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੂੰਹ. ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ. "ਬ੍ਯਾਹ ਕਰੇ ਸਭ ਸੁਤਨ ਕੇ ਪਿਖ ਸਹਿਤ ਸਨੂਖਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਨੇ. ਵਿ—ਸਾਨੇ. ਮਿਲੇ ਹੋਏ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਨੈਃ—ਸ਼ਨੈਃ ਵ੍ਯ—ਹੌਲੀ. ਆਹਿਸ੍ਤਾ. ਧੀਰੇ.

ਸਨੇਹ. ਸੰ. ਸ੍ਨੇਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰੇਮ. ਪਿਆਰ. ਮੁਹੱਬਤ। ੨ ਤੇਲ. "ਰਾਮ ਸਨੇਹ ਛੁਟੀ ਨ੍ਰਿਪ ਦੇਹ ਸੁ ਪਾਛੈਉ ਮੇਲ ਸਨੇਹ ਮੇ ਰਾਖੀ." (ਹਨੂ) ੩ ਨ੍ਯਾਯਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਗੁਣ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਟੇ ਮਿੱਟੀ ਆਦਿਕ ਦਾ ਪੇੜਾ ਬੱਝਦਾ ਹੈ.

ਸਨੇਹ ਨਿਬਾਹਣਾ, ਸਨੇਹ ਨਿਬਾਹਨਾ

ਕੋਊ ਕਹੈ ਦਾਹਬੋ ਕਠਿਨ ਵਪੁ ਪਾਵਕ ਮੇ
ਕੋਊ ਕਹੈ ਗਾਹਬੋ ਕਠਿਨ ਸਿੰਧੁ ਤੇਹ ਕੋ,*
ਕੋਊ ਕਹੈ ਚਾਹਬੋ† ਕਠਿਨ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਸੌਹੈਂ
ਕੋਊ ਕਹੈ ਢਾਹਬੋ ਕਠਿਨ ਸਤ੍ਰੁਦੇਹ ਕੋ,
"ਗ੍ਵਾਲ ਕਵਿ" ਕਠਿਨ ਵਿਸਾਹਬੋ ਦੁਸਹ ਦੁੱਖ

* ਗਹਿਰਾਈ. † ਤੱਕਣਾ. ਨੇਤ੍ਰ ਮਿਲਾਕੇ ਵੇਖਣਾ.

ਕੋਊ ਕਹੈ ਬਾਹਬੋ ਕਠਿਨ ਅਸੁਮੇਹ‡ ਕੋ,
ਸਭ ਹੀ ਸਹਿਜ ਜਹਾਂ ਜੀਯ ਮੇ ਉਮਾਹਬੋ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਜਾਨੇ ਕਠਿਨ ਨਿਬਾਹਬੋ ਸਨੇਹ ਕੋ.

ਸਨੇਹਾ. ਸੰਦੇਸ਼. ਸੁਨੇਹਾ. "ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਾ ਮੈ ਦੇਇ ਸਨੇਹਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੪)

ਸਨੇਹੀ. ਸੰ. ਸ੍ਨੇਹਿਨ੍. ਵਿ—ਸਨੇਹ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰੇਮੀ. ਪਿਆਰਾ.

ਸਨੇਤ. ਸੰ. सन्निहित—ਸੰਨਿਹਿਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਾਸ. ਅਖੰਡ. "ਨਿਝਰ ਧਾਰ ਅਪਾਰ ਸਨੇਤੇ." (ਭਾਗੁ)
੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਤੀਰਥ, ਜੋ ਕੁਰੁਛੇਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਥਨੇਸਰ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਨੰ: ੩.

ਸਨੈ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇ ੧. "ਗ੍ਵਾਰ ਸਨੈ ਬਨ ਬੀਚ ਫਿਰੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਨੇ ੨। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਨਯ.

ਸਨੈਸ਼੍ਚਰ. ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ (ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ) ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿ ਅਤੇ ਛਨਿਛਰ.

ਸਨੋਢ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਢ। ੨ ਸਨੋਢਾ ਨਾਮਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੋਂ ਜਨਮੇਜਯ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਤਾਨ. "ਵਹ ਜਾਤਿ ਸਨੋਢ ਕਹਾਤ ਭਏ." (ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਰਾਜ)

ਸਨੌਢ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਢ. "ਭਾਜ ਸਨੌਢ ਦੇਸ ਤੇ ਗਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਨੌਢਿ | ਸਨੌਢੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੋਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਢ ਅਤੇ ਸਨੌਢ। ੨ ਸਨਾਢ੍ਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ-ਸਨ (ਦੱਛਣਾ) ਆਢ੍ਯ (ਸੰਪੰਨ). ਜੋ ਭੇਟ ਪੂਜਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੂ ਕੇ ਚਿੱਤ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਸਨਕਾਦਿ। ਉਪਜੇ ਤਿਨ ਕੇ ਚਿੱਤ ਤੇਂ ਸਕਲ ਸਨੌਢੀ ਆਦਿ." (ਕਵਿਪ੍ਰਿਯਾ) "ਦੀਨੋ ਗਾਂਵ ਸਨੌਢਿਅਨ ਮਥੁਰਾ ਮੰਡਲ ਮਾਹਿ." (ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਿਕਾ)

ਸਨੰਤ. ਸਨਕਾਦਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ. "ਸਿੱਧ ਸਨਾਥ ਸਨੰਤਨ ਧਜਾਯੋ." (ਅਕਾਲ) ਸਨਤ ਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਧਜਾਇਆ.

ਸਨੰਦ | ਸਨੰਦਨ ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਨੰਦਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਸਨਕਾਦਿਕ. "ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਮਹੇਸ ਸਮਾਨਾ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸਨੰਮੁਖਾ ਨ ਠੱਢੀਯੰ. (ਚੰਡੀ ੨) ਵਾ—ਸਨਮੁਖ-ਆਨ—ਠਾਢੀਅੰ. ਸੰਮੁਖ ਆਕੇ ਖੜੇ ਹੋਏ.

ਸਨ੍ਹੇਰ. ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਜੀਰਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤਲਵੰਡੀ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ੮ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਾਧਾਰਣ ਮੰਦਿਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ. ਮਾਘੀ ਅਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਸੱਨਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਹ.

ਸਨ੍ਯਾਸ | ਸਨ੍ਯਾਸੀ ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਆਸ, ਸੰਨਿਆਸੀ, ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਅਤੇ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ.

ਸਨ੍ਯੋ. ਵਿ—ਸਾਨਾ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਪ. ਸੰ. ਸ਼ਪ੍—ਸ਼ਪ੍. ਧਾ—ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾਕਰਨਾ. ਸਰਾਪਨਾ. ਗਾਲੀ ਦੇਣਾ। ੨ ਸੰ. सर्प—ਸਰ੍‍ਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਪ. ਸਾਂਪ. "ਸਪੈ ਦੁਧੁ ਪੀਆਈਐ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. सप. ਸਪ. ਲਿੰਗ. ਸ਼ੇਪ. ਸ਼ੇਫ. ਜਨਨੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਉਪਸਥ.

ਸਪਸ੍ਟ. ਸੰ. (स्पश्. ਧਾ—ਰੋਕਣਾ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨਾ. ਸਮਝਾਉਣਾ). ਵਿ—स्पष्ट. ਸਾਫ਼। ੨ ਪ੍ਰਗਟ. ਜਾਹਿਰ.

ਸਪਕ | ਸਪੱਖ | ਸਪੱਛ ਵਿ—ਪੱਖ ਸਹਿਤ. ਤਰਫਦਾਰੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਪਕ (ਪੰਖ) ਸਹਿਤ. "ਤੁਰਕੱਛ ਤੁਰੰਗ ਸਪੱਛ ਬਡੋ." (ਕਲਕੀ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਕ੍ਸ਼ੀ. ਪਰਿੰਦ. ਪੰਛੀ. "ਸਪੱਛ ਉਡ ਜਾਹਿਗੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸਪਤ. ਸੰ. शपथ—ਸ਼ਪਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਸਮ. ਸੌਂਹ. ਸੁਗੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਪ ਧਾ. "ਕੂਰ ਸਪਤ ਕੋ ਦੋਸ ਨ

‡ ਯੱਗ ਦਾ ਘੋੜਾ. ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਦਾ ਘੋੜਾ ਚਲਾਉਣਾ. ਜੋ ਘੋੜੇ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ.

ਮਾਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸਪ੍ਤ—ਸਪ੍ਤ. ਸੱਤ. ਸਾਤ. "ਸਪਤ ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਗਰਾ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੩ ਵਿ—ਸਪ੍ਤਮ. ਸੱਤਵਾਂ. ਸੱਤਵੇਂ. "ਸਪਤ ਪਾਤਾਲਿ ਬਸੰਤੋ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ) ੪ ਅਞਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ੨੦੩ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿੱਚ "ਸਹਸ" ਦੀ ਥਾਂ ਸਪਤ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਸੋਰਹ ਸਪਤ ਕ੍ਰਿਸਨ ਤ੍ਰਿਯ ਬਰੀ." ਸਹੀ ਪਾਠ ਹੈ—"ਸੋਰਹ ਸਹਸ ਕ੍ਰਿਸਨ ਤ੍ਰਿਯ ਬਰੀ।" ੫ ਸੰ. ਸ਼ਪ੍ਤ. ਵਿ—ਸਰਾਫਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਪਤਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਈ.

ਸਪਤ ਸਮੁੰਦਰ, ਸਪਤ ਸਮੁਦ੍ਰ } ਦੇਖੋ, ਸਪਤਸਾਗਰ.

ਸਪਤਸਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਸਰ. "ਕਰਿ ਮਜਨੋ ਸਪਤਸਰੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਪਤ ਸਲੋਕੀ ਗੀਤਾ. ਭਗਵਤਗੀਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰਰੂਪ ਸੱਤ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ. "ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ ਮੈ ਸਪਤ ਸਲੋਕੀ ਗੀਤਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ." (ਜਸਾ) ਗੀਤਾ ਦੇ ਇਹ ਸੱਤ ਸਲੋਕ ਹਨ—

(੧) ਓਮਿਤਜੇਕਾਖ੍ਰੰ—ਅ: ੮, ਸ਼: ੧੩.
(੨) ਸ੍ਥਾਨੇ—ਅ: ੧੧, ਸ਼: ੩੬.
(੩) ਸਵੰਤ:—ਅ: ੧੩, ਸ਼: ੧੪.
(੪) ਕਵਿੰ—ਅ: ੮, ਸ਼: ੯.
(੫) ਊਰ੍ਧ੍ਵਮੂਲੰ—ਅ: ੧੫, ਸ਼: ੧.
(੬) ਸਵੰਸ੍ਜ—ਅ: ੧੫, ਸ਼: ੧੫.
(੭) ਮਨਮਨਾ ਭਵ—ਅ: ੯, ਸ਼: ੩੪.

ਸਪਤਸਾਗਰ. ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੱਤ ਸਾਗਰ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਦੁੱਧ ਦਾ, ਦਹੀਂ ਦਾ, ਘੀ ਦਾ, ਇੱਖ ਦੇ ਰਸ ਦਾ, ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ, ਮਿੱਠੇ ਪਾਣੀ ਦਾ, ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦਾ. ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਕ ਦ੍ਵੀਪ ਨੂੰ ਘੇਰੇਹੋਏ ਹਨ. "ਸਪਤ ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਗਰਾ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ਦੇਖੋ, ਸਗਰ ਅਤੇ ਸਪਤਦੀਪ.

ਸਪਤ ਸਿੰਧਵ, ਸਪਤ ਸਿੰਧੁ } ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਸਾਗਰ। ੨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸਿੰਧੁ (ਨਦੀਆਂ) ਇਹ ਹਨ—ਵ੍ਯੋਕਸਾਰਾ, ਨਲਿਨੀ, ਪਾਵਨੀ, ਗੰਗਾ, ਸੀਤਾ, ਜੰਬੁਨਦ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁ (ਅਟਕ). ੩ ਘੱਗਰ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁਨਦ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਸਪ੍ਤਸਿੰਧੁ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਘੱਗਰ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁ।* ੪ ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਧਾਰਾ.

ਸਪਤਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ਸੁਰ ਅਤੇ ਸ੍ਵਰ.

ਸਪਤਸ੍ਰਿੰਗ. ਸੰ. शतशृङ्ग—ਸ਼ਤਸ਼੍ਰਿੰਗ. ਹਿਮਾਲਯ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਬਦਰੀਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਹਾੜ. ਦੇਖੋ, ਹੇਮਕੂਟ. "ਸਪਤਸ੍ਰਿੰਗ ਤਿਹ ਨਾਮ ਕਹਾਵਾ। ਪੰਡੁ ਰਾਜ ਜਹਿਂ ਜੋਗ ਕਮਾਵਾ ॥" (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਨਾਸਿਕ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੋਰ ਪਹਾੜੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਟਿੱਲਾ, ਜੋ ੪੬੫੯ ਫੁਟ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ. ਇਸ ਉੱਪਰ ਮਹਿਖਾਸੁਰਮਰਦਨੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪਤਸ੍ਰਿੰਗ ਨਿਵਾਸਿਨੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਮੇਲਾ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੧੫ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਹੈ.

ਸਪਤਕ. ਸੰ. सप्तक. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ. ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ। ੩ ਵਿ—ਸੱਤ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ.

ਸਪਤ ਕੁਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤ ਕੁਕਰਮ.

ਸਪਤ ਜਿਹ੍ਵ, ਸਪਤ ਜ੍ਵਾਲ } ਸੰ. सप्तजिह्व. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤ ਜੀਭਾਂ ਵਾਲਾ ਅਗਨਿ. ਅਗਨਿ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਲਾਟਾ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ—ਕਾਲੀ, ਕਰਾਲੀ, ਮਨੋਜਵਾ, ਸੁਲੋਹਿਤਾ, ਸੁਧੂਮ੍ਰਵਰਣਾ, ਉਗ੍ਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੀਪ੍ਤਾ.

ਸਪਤਦਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਪ੍ਤ ਪਰਣ (ਸਤ ਪੁੜਾ) ਨਾਮਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸੁਹਾਗਪਿਟਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ. L. Alstonia Scholaris. "ਸਪਤਦਲ ਸਿੰਦੁਕ ਹੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਪਤ ਦੀਪ. ਸੰ. सप्तद्वीप. ਸੱਤ ਦ੍ਵੀਪ (ਟਾਪੂ). ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ-ਮੰਡਲ ਦੇ ਸੱਤ ਉਹ ਭਾਗ, ਜੋ ਭਾਗਵਤ ਆਦਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਘਿਰੇਹੋਏ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਹ ਹਨ—ਜੰਬੁ, ਪਲਕ੍ਸ਼, ਸ਼ਾਲਮਲਿ, ਕੁਸ਼, ਕ੍ਰੌਂਚ, ਸ਼ਾਕ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਕਰ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ

*ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਉਂ ਸਪਤਸਿੰਧੁ ਹੈ.

ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਿਯਵ੍ਰਤ ਇੱਕ ਪਹੀਏ ਦੇ ਰਥ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸੱਤ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫਿਰਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਹੀਏ ਦੀ ਲੀਕ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਬਣਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦ੍ਵੀਪ ਕਹਾਏ. "ਸਪਤ ਦੀਪ ਸਪਤ ਸਾਗਰਾ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਸਪਤ ਧਾਤੂ. ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਮੂਲ ਅੰਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਹ ਕਾਇਮ ਹੈ—ਰਕਤ (ਲਹੂ) ਪਿੱਤ, ਮਾਂਸ, ਮੇਦ (ਮਿੰਜ), ਚਰਬੀ, ਹੱਡੀ, ਵੀਰਯ. Chyle, blood, flesh, fat, bone, marrow and semen । ੨ ਦੇਖੋ, ਧਾਤੂ.

ਸਪਤ ਧਾਰਾ. ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸੱਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜ,ਜੋ ਪਹਾੜ ਦੀ ਧਾਰਾ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ. "ਸਪਤ ਧਾਰ ਸਭ ਧੂਰਿ ਮਿਲਾਓ."(ਪੰਪ੍ਰ) ਸਾਰੇ ਪਹਾੜੀਰਾਜੇ ੨੨ ਧਾਰ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਬਾਈਧਾਰ। ੨ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਤ ਪ੍ਰਵਾਹ (ਧਾਰਾ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਮੰਨੇ ਹਨ—ਗੰਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ, ਸ਼ਤਦ੍ਰ, ਐਰਾਵਤੀ, ਮਰੁਦਵ੍ਰਿਧਾ ਅਤੇ ਵਿਪਾਸ਼ਾ। ੩ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਧਾਰਾ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—ਨਲਿਨੀ, ਹ੍ਲਾਦਿਨੀ,ਪਾਵਨੀ, ਚਕ੍ਸ਼ੁ,ਸੀਤਾ,ਸਿੰਧੁ ਅਤੇ ਭਾਗੀਰਥੀ. ਕਥਾ ਇਹ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਟਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੰਗਾ ਨਿਚੋੜੀ,ਤਦ ਇਹ ਸਪਤ ਧਾਰਾ ਹੋਈਆਂ.

ਸਪਤ ਨਾੜੀ ਚਕ੍ਰ. ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਸਪਤ ਨਾੜੀ ਚਕ੍ਰ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕ ਮੁਹੂਰਤ ਥਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

(੧) ਸੂਰਜ ਦੀ ਵਾਯੁ ਨਾੜੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੋਹਿਣੀ, ਸ੍ਵਾਤਿ, ਜਯੇਸ਼੍ਠਾ ਅਤੇ ਅਸ਼੍ਵਨੀ ਨਛਤ੍ਰ ਹਨ.

(੨) ਮੰਗਲ ਦੀ ਦਹਿਨ ਨਾੜੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਿਰ, ਚਿਤ੍ਰਾ, ਮੂਲਾ ਅਤੇ ਰੇਵਤੀ ਹਨ.

(੩) ਵ੍ਰਿਹਸਪਤੀ ਦੀ ਸੌਮ੍ਯ ਨਾੜੀ,ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਦ੍ਰਾ, ਹਸਤ, ਪੂਰਬਾਸ਼ਾੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾ ਭਦ੍ਰਪਦਾ ਹਨ.

(੪) ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੀ ਨੀਰ ਨਾੜੀ,ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਵਸੁ,ਉਤ੍ਰਾਫਾਲਗੁਣੀ,ਉਤ੍ਰਾਸ਼ਾੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਭਾਦ੍ਰਪਦ ਹਨ.

(੫) ਬੁਧ ਦੀ ਜਲ ਨਾੜੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼੍ਯ,ਪੂਰਬਾਫਾਲਗੁਣੀ, ਅਭਿਜਿਤ ਅਤੇ ਸਤਭਿਸ਼ਾ ਹਨ.

(੬) ਸ਼ਨੀ ਦੀ ਊਰਧਾ ਨਾੜੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿੱਤਿਕਾ, ਵਿਸ਼ਾਖਾ, ਅਨੁਰਾਧਾ ਅਤੇ ਭਰਣੀ ਹਨ.

(੭) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਨਾੜੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ਲੇਸ਼ਾ, ਮਘਾ, ਸ਼੍ਰਵਨ ਅਤੇ ਧਨਿਸ਼੍ਠਾ ਹਨ. "ਸੱਤੇ ਰੋਹਣਿ ਸੱਤ ਵਾਰ ਸੱਤ ਸੁਹਾਗਣਿ ਸਾਧੁ ਨ ਛਲਿਆ." (ਭਾਗੁ)

ਸਪਤਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ.

ਸਪਤ ਪਤ੍ਰ } **ਸਪਤ ਪਰਣ** } ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦਲ.

ਸਪਤ ਪਰਬਤ. ਸੱਤ ਦ੍ਵੀਪਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਾੜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹਨ— ਹਿਮਵਾਨ, ਹੇਮਕੂਟ, ਨਿਸ਼ਧ, ਮੇਰੁ, ਚੈਤ੍ਰ, ਕਣੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਕੁਲ ਪਰਬਤ.

ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ. ਸੱਤ ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ. ਹੇਠਲੇ ਸੱਤ ਲੋਕ. ਅਤਲ, ਵਿਤਲ, ਸੁਤਲ, ਰਸਾਤਲ, ਤਲਾਤਲ, ਮਹਾਤਲ, ਪਾਤਾਲ. ਦੇਖੋ, ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ.

ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ ਕੀ ਬਾਨੀ. (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ਵਾ—ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਾਲ ਤੋਂ ਆਈ ਧੁਨਿ. ਭਾਵ—ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਵਾਜ਼, ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ.

ਸਪਤ ਪੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਪੁਰੀਆਂ.

ਸਪਤ ਭੂਮਿਕਾ. ਚਿੱਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਹਾਲਤਾਂ. ਗਯਾਨ ਅਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ. ਯੋਗ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਇਹ ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ—

(੧) ਸ਼ੁਭੇੱਛਾ. ਉੱਤਮ ਇੱਛਾ ਅਰਥਾਤ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ.

(੨) ਵਿਚਾਰਣਾ. ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ.

(੩) ਤਨੁਮਾਨਸਾ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਫੁਰਨਾ.

(੪) ਸਤ੍ਵਾਪੱਤਿ. ਬ੍ਰਹਮਗਯਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ.

(੫) ਅਸੰਸ਼ਕ੍ਤਿ. ਸਿੱਧੀ ਆਦਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀ ਉਪਰਾਮਤਾ.

(੬) ਪਰਾਥੰਭਾਵਿਨੀ. ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੋਰ

ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਣਾ.
(੭) ਤੁਰੀਅੰਗਾ. ਤੁਰੀਯ ਪਦ (ਚੌਥੇ ਪਦ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ. (ਹਠਯੋਗ ਪ੍ਰਦੀਪਿਕਾ)

ਸਪਤਮ. ਵਿ—ਸੱਤਵਾਂ. ਸਪ੍ਤਮ. ਹ਼ਫ਼ਤਮ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Seventh.

ਸਪਤ ਮਾਤਾ. ਸੰ. सप्त मातृका. ਸੱਤ ਦੇਵੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਜਨ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਸਮੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ—ਬ੍ਰਾਹਮੀ, ਮਾਹੇਸ਼੍ਵਰੀ, ਵੈਸ਼ਨਵੀ, ਕੌਮਾਰੀ, ਵਾਰਾਹੀ, ਇੰਦ੍ਰਾਣੀ, ਚਾਮੁੰਡਾ। ੨ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ, ਮਤੇਈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਰਾਜੇ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਸੱਸ, ਵਡੇ ਭਾਈ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਚੁੰਘਾਵੀ.

ਸਪਤਮਿ, ਸਪਤਮੀ ਸੰਗਯਾ—ਸਪ੍ਤਮੀ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਤਿਥਿ. "ਸਪਤਮਿ ਸੰਚਹੁ ਨਾਮਧਨ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) "ਸਪਤਮੀ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸਰੀਰ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧)

ਸਪਤ ਰਿਸੀ, ਸਪਤ ਰਿਖੀ ਸੰ. सप्तर्षि—ਸਪ੍ਤਰ੍ਸ਼ਿ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਮਹਾਨ ਰਿਖੀ. ਮਰੀਚਿ, ਅਤ੍ਰਿ, ਪੁਲਹ, ਪੁਲਸਤ੍ਯ, ਕ੍ਰਤੁ, ਅੰਗਿਰਾ ਅਤੇ ਵਸਿਸ਼੍ਠ.

ਸ਼ਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਸਕੰਧ ਦੇ ਤੇਰਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪਤ ਰਿਖੀ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਕਸ਼੍ਯਪ, ਅਤ੍ਰਿ, ਵਸਿਸ਼੍ਠ, ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ, ਗੌਤਮ, ਜਮਦਗ੍ਨਿ ਅਤੇ ਭਰਦ੍ਵਾਜ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਰਿਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਇਹ ਸੱਤ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ—ਅਦਿਤਿ, ਅਨੁਸੂਯਾ, ਅਰੁੰਧਤੀ, ਮੇਨਕਾ, ਅਹਲ੍ਯਾ, ਰੇਣੁਕਾ ਅਤੇ ਘ੍ਰਿਤਾਚੀ। ੨ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਰਿਖਿ.

ਸਪਤ ਰੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਾਂਸੁ ੨ ਅਤੇ ਰੂਪ.

ਸਪਤ ਵਾਯੁ. ਦੇਖੋ, ਵਾਯੁ ਸ਼ਬਦ.

ਸਪਤਾਸ, ਸਪਤਾਸੁ ਸੰ. सप्ताश्व—ਸਪ੍ਤਾਸ਼੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਤ ਮੂੰਹੇਂ ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ. "ਸੁਤਾ ਸਪਤਾਸੁ ਕੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜਮੁਨਾ.

ਸਪਤਾਂਸੁ "ਕਿਤ ਪਟਬੀਜਨ ਕਿਤ ਸਪਤਾਸੁ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਪ੍ਤਾਂਸ਼ੁ (ਸਪ੍ਤਾਂਸ਼ੁ) ਇਸ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੱਤ ਰੰਗੀ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਹਨ. ਅਰਥਾਤ ਕਿਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਰੰਗ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰਧਨੁਖ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ.

ਸਪਤਾਸੁ ਸੁਤਾ. ਜਮੁਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤਾਸੁ.

ਸਪਤਾਹ, ਸਪਤਾਹਕ ਸੰ. सप्ताह. ਸੰਗਯਾ—ਸਪ੍ਤ—ਅਹਨ੍. ਸਤਵਾਰਾ. ਸਾਤਾ. ਹਫਤਾ। ੨ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮ. ਜੈਸੇ—ਸਪਤਾਹ ਪਾਠ.

ਸਪਤਾਹ ਕਰਮ, ਸਪਤਾਹ ਪਾਠ ਦੇਖੋ, ਸਪਤਾਹ ੨.

ਸਪੱਤਾ. ਵਿ—ਸ—ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ. ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਾ. ਪਤਵੰਤਾ.

ਸਪਥ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਪਥ. ਸੌਂਹ. ਕਸਮ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਪ ਧਾ.

ਸਪਦ, ਸਪਦਿ ਸੰ. सपदि. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛੇਤੀ. ਫੌਰਨ. ਤੁਰੰਤ. "ਭ੍ਰਮ ਤਮ ਕੋ ਸਮ ਭਾਨੁ ਕੇ ਦੇਤ ਸਪਦਿ ਉਰ ਟਾਰ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਪਰਸ. ਸੰ. स्पर्श—ਸ੍ਪਰ੍ਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਤੁਚਾਇੰਦ੍ਰੀ ਦਾ ਗੁਣ. ਹਿਸ. ਛੁਹ.

ਸਪਰਧ. ਸੰ. स्पर्धृ. ਧਾ—ਹਸਦ (ਈਰਖਾ) ਕਰਨਾ. ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਨਾ.

ਸਪਰਧਾ. ਸੰ. स्पर्धा—ਸ੍ਪਰ੍ਧਾ. ਸੰਗਯਾ—ਈਰਖਾ. ਜਲਨ. ਹਸਦ. ਦਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਪਰਧ ਧਾ. "ਜੋ ਸਮ ਹੋਇ ਸਪਰਧਾ ਕਰਹੀਂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਪਰਬਾਣਪਰਿ. ਕਿਸੇ ਅਵਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ सुपर्वन् अरि (ਸੁਪਰਵਨ ਅਰਿ) ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਪਾਠ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਸਪਰਬਾਣਪਰਿ ਅਰਿ ਪਦ ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਨੀਜੀਐ." (ਸਨਾਮਾ) ਸੁਪਰਵਾਣ ਦੇਵਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਿ (ਵੈਰੀ) ਦੈਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਰਵਨ.

ਸਪਰੰਪਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨਾਲ. ਸਿਲਸਿਲੇ

ਵਾਰ. ਇੱਕ ਰਸ. ਲਗਾਤਾਰ. "ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਗਾਧ ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਸਪਰੰਪਰ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਪਾਸ. ਫ਼ਾ سپاس ਸੰਗਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ। ੨ ਅਹ਼ਸਾਨ। ੩ ਕ੍ਰਿਤਗਯਤਾ। ੪ ਸੰ. ਵਿ—ਸ—ਪਾਸ਼. ਫਾਹੀ ਸਮੇਤ.

ਸਪਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਪਾਧਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਪੈਲਾ. ਸਰਪ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਪਰਧਾ.

ਸਪਾਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਾਰਿਸ਼. "ਬਹੁਰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਕਰਹਿ ਸਪਾਰਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਪੀਅਲ. ਸੰ. सर्पिल—ਸਪਿੱਲ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁੱਧ, ਜੋ ਸਪਿੰ (ਘੀ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਘੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. "ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸਪੇਦ ਸਪੀਅਲ ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਤੁਸੀਂ ਰੇਸ਼ਮ ਹੋਂ ਦੁੱਧ ਜੇਹੇ ਚਿੱਟੇ, ਅਸੀਂ ਬੇਚਾਰੇ ਕੀਰਾਨ (ਕਾਲੇ ਪੱਥਰ) ਹਾਂ. ਦੇਖੋ, ਕੀਰਾ.

ਸਪੀਤੀ. ਵਿ—ਸ—ਪ੍ਰੀਤਿ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ. ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ੨ ਸੰ. ਸਪੀਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਥ ਪੀਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਨ ਕਰਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਿਪੀਤੀ.

ਸਪੀਦੋਂ. ਸਰਪਦਮਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਪਮੇਧ.

ਸਪੁ. ਸੰਗਯਾ—ਸਰਪ. ਸਾਂਪ. ਸੱਪ. "ਸਪੁ ਪਿੜਾਈ ਪਾਈਐ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਪੁਤ / **ਸਪੁੱਤ** ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿਤ. ਸਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਸੁਪੁਤ੍ਰ. ਨੇਕ ਬੇਟਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਔਲਾਦ. "ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩)

ਸਪੁੱਤਾ. ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਔਲਾਦ ਵਾਲਾ। ੨ ਅੱਛੇ (ਨੇਕ) ਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲਾ.

ਸਪੁੰਨ. ਵਿ—ਪੁੰਨ ਸਹਿਤ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਬਦ ਸਪੁੰਨ.

ਸਪੁਰਖ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਪੁਰਖ। ੨ ਸ—ਪੁਰਖ. ਉਹੀ (ਵਹੀ) ਆਦਮੀ.

ਸਪੂਰਦ. ਫ਼ਾ سپرد ਸਿਪੁਰਦ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੌਂਪਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪੁਰਦਨ.

ਸਪੂਰਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪੁਰਦਨ.

ਸਪੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸਪੁੱਤ ਅਤੇ ਸੁਪੂਤ.

ਸਪੂਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪੁੱਤਾ.

ਸਪੂਤੀ. ਵਿ—ਪੁਤ੍ਰਵਤੀ। ੨ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਵਾਲੀ.

ਸਪੂਰ. ਵਿ—ਪੂਰਣਤਾ ਸਹਿਤ. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. "ਦ੍ਰੂਮ ਸਪੂਰ ਜਿਉ ਨਿਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਪੂਰ.

ਸਪੇਦ. ਫ਼ਾ سپید ਵਿ—ਸ੍ਵੇਤ. ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ.

ਸਪੇਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪੈਲਾ.

ਸਪੈਦ. ਦੇਖੋ, ਸਪੇਦ.

ਸਪੈਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਪ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੱਪ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ. "ਇਕ ਦਯੋਸ ਬਿਖੈ ਇਕ ਆਇ ਸਪੈਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਲਾ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਅੰਤ ਲਗਣ ਤੋਂ ਵਾਨ (ਵਾਲਾ) ਅਰਥ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਗੁਸੈਲਾ. ਕਟੈਲਾ.

ਸਪੋਲੀਆ. ਸੱਪ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ.

ਸਪੰਦ. ਸੰ. स्पन्द्. ਧਾ—ਕੰਬਣਾ. ਥਰਥਰਾਉਣਾ. ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕੰਬਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਵੇਗ. ਚਾਲ. "ਸਪੰਦ ਮਯ ਪ੍ਰਭੰਜਨੇ ਜਲੇ ਦ੍ਰਵੰਤ ਰੂਪ ਹੋਂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਪ੍ਰਭੰਜਨ (ਪੌਣ) ਵਿੱਚ ਵੇਗ ਰੂਪ.

ਸਪੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪੰਨ. "ਗ੍ਯਾਨ ਸਪੰਨ ਭਏ ਸੁਖ ਪਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਪ੍ਤ. ਦੇਖੋ, ਸਤ, ਸੱਤ ਅਤੇ ਸਪਤ.

ਸਪ੍ਤਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਤਰ ੩. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Seventy.

ਸਪ੍ਰਵਾਯੁ. ਦੇਖੋ, ਵਾਯੁਸ਼ਬਦ.

ਸਪ੍ਰਿਹ } ਸੰ. स्पृह्—ਸਿਪ੍ਰਹ੍. ਧਾ—ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ.
ਸਪ੍ਰੀਹ } ਚਾਹਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਪ੍ਰੀਹਾ. "ਗੁਰੂ ਲਖੀ ਸਪ੍ਰੀਹ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇੱਛਾ ਜਾਣੀ.

ਸਪ੍ਰੀਹਾ. ਸੰ. स्पृहा—ਸਿਪ੍ਰਹਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਛਾ. ਕਾਮਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪ੍ਰਿਹ. "ਅਬੈ ਗਯਾਨ ਕੀ ਕੀਨ ਸਪ੍ਰੀਹਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਪ੍ਰੀਤਿ }
ਸਪ੍ਰੇਮ } ਵਿ—ਪਿਆਰ ਨਾਲ. ਮੁਹੱਬਤ ਸਾਥ.

ਸਫ. ਅ਼ صف ਸ਼ਫ਼. ਸੰਗਯਾ—ਪੰਕਤਿ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ. ਕਤਾਰ। ੨ ਚਟਾਈ. ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਫ਼ (ਕਤਾਰ) ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੋਗਈ ਹੈ. "ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਠਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. शफ—ਸ਼ਫ. ਸੁੰਮ. ਖੁਰ.

ਸ਼ਫ਼ਕ਼ਤ. ਅ਼ شفقت ਮਿਹਰਬਾਨੀ. ਨਰਮੀ.

ਸਫਜੰਗ. ਫ਼ਾ صف جنگ ਸ਼ਫ਼ਜੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ. ਸੈਨਾ ਦੀ ਸਤਰ. "ਸਫਾਜੰਗ ਮੇ ਤੁਰੇ ਨਚਾਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਫਾਜੰਗ.

ਸਫਟ. ਸੰ. स्फट्. ਧਾ—ਖੁਲ੍ਹਨਾ. ਖਿੜਨਾ. ਪਾਟਣਾ.

ਸਫਟਕ }
ਸਫਟਿਕ } ਸੰ. स्फटिक. ਸੰਗਯਾ—ਬਿੱਲੌਰ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਾ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਰਿਖੀ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ. ਅੱਜ ਕਲ ਉੱਤਮ ਐਨਕਾਂ ਭੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਨਦੀਆਂ ਹਨ. Crystal। ੨ ਆਤਸ਼ੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ.

ਸ਼ਫ਼ਤਾਲੂ. ਫ਼ਾ شفتالو ਆੜੂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਸਰਦ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸਫ਼ਰ. ਅ਼ سفر ਸੰਗਯਾ—ਯਾਤ੍ਰਾ. ਮੁਸਾਫ਼ਿਰੀ। ੨ ਸੰ. शफर—ਸ਼ਫਰ. ਮੱਛੀ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਫਰ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ। ੩ ਸੰ. स्फुर्. ਧਾ—ਕੰਬਣਾ. ਥਰਕਨਾ. ਜਾਨਾ. ਪਰਗਟ ਹੋਣਾ.

ਸਫਰਮੈਨਾ. ਅੰ. Sappers and miners. ਦੇਖੋ, ਕਹੀ ੬.

ਸਫਰਾ. ਅ਼ صفرا ਸ਼ਫ਼ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪਿੱਤ. Bile.

ਸਫਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਯਾਤ੍ਰੀ. ਮੁਸਾਫਿਰ. "ਜਿਉ ਸਫਰੀ ਉਦਰ ਭਰੈ ਬਹਿ ਹਾਟੁਲੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਜਿਵੇਂ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਤਨੂਰ ਉੱਪਰ ਬੈਠਕੇ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਸ਼ਫਰ (ਮੱਛੀ) ਫੜਨ ਵਾਲਾ. ਮਾਹੀਗੀਰ. ਦੇਖੋ, ਦੰਫਾਨ। ੩ ਸ਼ਫਰ (ਮੱਛੀ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਫਰੀ ਸ਼ਬਦ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਚੰਚਲ ਜਸੋਂ ਸਫਰੀ ਜਲ ਮੇ." (ਸਲੋਹ)

ਸਫਰੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸਫਰੀ। ੨ ਸਫ ਪੁਰ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਮੰਡਲੀ. ਸਭਾ. ਮਜਲਿਸ. "ਥਿਰ ਸਾਧੁ ਸਫਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਸਫਰੀ ਭੰਡਾਰ. ਡਿੰਗ. ਸ਼ਫਰ (ਮੱਛੀਆਂ) ਦਾ ਭੰਡਾਰ. ਸਮੁੰਦਰ.

ਸਫਲ. ਵਿ—ਫਲ ਸਹਿਤ। ੨ ਨਤੀਜੇ ਸਹਿਤ. ਸਾਰਥਕ. "ਆਪਿ ਤਰਹਿ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰਹਿ ਤਿਨ ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਜਗਿ ਆਇਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੩ ਫਲ (ਫੋਤੇ) ਸਹਿਤ. ਜੋ ਖੱਸੀ ਨਹੀਂ.

ਸਫਲਦਰਸਨ. ਫਲ ਸਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ। ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਫਲ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ. ਅਮੋਘਦਰਸਨ. "ਨਾਨਕ ਸੇਵ ਕਰਹੁ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਸਫਲਦਰਸਨ ਕੀ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਫਲਮੂਰਤਿ. ਜਿਸ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਫਲ ਸਹਿਤ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਹ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ. ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ. "ਆਰਾਧ ਸ੍ਰੀਧਰ ਸਫਲਮੂਰਤਿ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਸਫਲਾ }
ਸਫਲੁ } ਦੇਖੋ, ਸਫਲ. "ਤਿਨ ਕਾ ਜਨਮੁ ਸਫਲੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਫਾ. ਅ਼ صفا ਸ਼ਫ਼ਾ. ਵਿ—ਸਾਫ. ਸ੍ਵੱਛ। ੨ ਸਿੱਧਾ. ਸਰਲ। ੩ ਬਸਾਤ. ਸ਼ਤਰੰਜ ਚੌਪੜ ਆਦਿ ਬਾਜੀ ਖੇਲਨ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. "ਉਠਾਵੈ ਸਫਾ ਓਸ ਲਾਗੈ ਨ ਬਾਰ." (ਨਸੀਹਤ) ੪ ਸਫ. ਕਤਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ. ਪੰਕ੍ਤਿ. "ਗੋਪਨ ਕੀ ਉਨ ਹੀ ਸੀ ਸਫਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ صفحہ ਸ਼ਫ਼ਹ਼: ਪੰਨਾ. ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਠ. Page। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਿਫਾ.

ਸਫਾ ਉਠਾਉਣਾ. ਬਾਜ਼ੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨੀ. ਜਿਸ ਵਸਤ੍ਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਖੇਡੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਠਾ ਦੇਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਫਾ ੩.

ਸਫਾਇਤ. ਦੇਖੋ, ਸਫਾਤ.

ਸਫਾਈ. ਫ਼ਾ صفائی ਸ੍ਵੱਛਤਾ. ਨਿਰਮਲਤਾ। ੨ ਭਾਵ—ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ.

ਸਫਾਜੰਗ. ਖ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਹਾੜਾ. ਟੱਕੂਆ. ਪਰਸ਼ੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਫਜੰਗ.

ਸਫਾਤ. ਅ਼ شفاعت ਸ਼ਿਫ਼ਾਅ਼ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼. ਕਿਸੇ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਨੇਕੀ ਦਾ ਬਚਨ ਆਖਣਾ. "ਸੋ ਸਫਾਤ ਮਮ ਭਰੈਗੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਫਾਰਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼.

ਸਫਾਲ. ਸੰ. ਸ੍ਫਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਫੂਰਤਿ. ਫੁਰਣਾ। ੨ ਸੁਖਮਬੁੱਧਿ.

ਸ਼ਫ਼ੀਅ਼. ਅ਼ شفیع ਵਿ—ਸ਼ਿਫ਼ਾਅ਼ਤ (ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਮਿਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ.

ਸ਼ਫ਼ੀਕ਼. ਅ਼ شفیق ਵਿ—ਸ਼ਫ਼ਕ਼ਤ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਫ਼ੀਰ. ਅ਼ سفیر ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਫ਼ਾਰਤ (ਵਕਾਲਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਏਲਚੀ. ਰਾਜਦੂਤ.

ਸਫੀਲ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਸੀਲ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਚਹਾਰਦੀਵਾਰੀ. ਸ਼ਹਰਪਨਾਹ. ਵਲਗਣ ਦੀ ਕੰਧ. ਦੇਖੋ, ਫਸੀਲ.

ਸਫੁਟ. ਸੰ. ਸ੍ਫੁਟ. ਵਿ—ਪ੍ਰਗਟ. ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਤੱਖ. "ਜੈ ਦੇਵ ਆਇਓ ਤਸ ਸਫੁਟੰ." (ਗੂਜਰੀ) ਜੈਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਤਸ੍ਯ (ਤਿਸ ਨੂੰ) ਸਫੁਟ (ਪ੍ਰਤੱਖ) ਹੀ ਆਯ (ਲਾਭ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਜੈ ਦੇਵ ਤਿਸ ਦੀ ਹਜੂਰੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਸਫ਼ੇਦ, ਸਫੈਦ ਫ਼ਾ سفید ਵਿ—ਸ੍ਵੇਤ. ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ.

ਸਫੋਟਕ. ਸੰ. स्फोटक—ਸ੍ਫੋਟਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫੋੜਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਸਫੋਟਕ.

ਸਫੋਟਨ. ਸੰ. स्फोटन—ਸ੍ਫੋਟਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫੋੜਨਾ. ਭੇਦਨ ਕਰਨਾ. ਭੰਨਣਾ.

ਸਬ. ਸੰ. सर्व—ਸਰ੍ਵ. ਵਿ—ਸਭ. ਤਮਾਮ। ੨ ਫ਼ਾ شب ਸ਼ਬ. ਰਾਤ੍ਰਿ. ਰਾਤ. "ਸਬ ਰੋਜ ਗਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੩ ਅ਼ شب ਸ਼ੱਬ. ਜੰਗ. "ਜਲੋ ਤੇਜ ਇਮ ਸਬ." (ਰਾਮਾਵ) ੪ ਅੱਗ ਮਚਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸ਼ਬਸ਼ਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਬ (ਰਾਤ੍ਰਿ) ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਸ਼ਾਬਸ਼ ਬੇਅਦਲੀ ਸ਼ਬ ਸ਼ਾਹਮ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਬੇ ਅਦਲ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦਰਾਯਦ.

ਸਬਹ਼. ਅ਼ سبحہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਲਾ. ਸਿਮਰਨੀ. ਤਸਬੀ.

ਸਬਕ਼. ਅ਼ سبق ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਥਾ. ਨਿਤ੍ਯ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਠ। ੨ ਸ਼ਰਤ.

ਸਬਕ਼ਤ. ਅ਼ سبقت ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸ਼ਬਖ਼ੂੰ. ਫ਼ਾ شبخون ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਤ ਨੂੰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨਾ. ਸੁੱਤੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਸੁੱਟਣਾ.

ਸਬਜ਼. ਫ਼ਾ سبز ਵਿ—ਹਰਾ.

ਸਬਜਪਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪੀਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ. ਭੰਗ. "ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਪਾਨ." (ਹਕਾਯਤ ੬)

ਸਬਜ ਪੁਲਾਉ. ਖ਼ਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਗ.

ਸਬਜ ਮਣੀ, ਸਬਜਾ ਫ਼ਾ سبز ਸੰਗਜਾ—ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਰਤਨ. ਮਰਕਤ। ੨ ਘੋੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਰੰਗ ਦਾ ਖਾਸ ਸੰਕੇਤ. ਇਹ ਨੀਲੀ ਝਲਕ ਨਾਲ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਪਿਖਹੁ ਦਾਹਨੀ ਦਿਸਾ ਮੇ ਸਬਜਾ ਬਡ ਘੋਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਬਜੀ. ਸੰਗਜਾ—ਹਰਿਆਈ. ਹਰਿਆਵਲ। ੨ ਸਾਗ ਭਾਜੀ.

ਸਬਤ, ਸਬਥ ਅ਼ سبت ਹੀ—Shabbath. L. Sabbatum. ਫ੍ਰ—Shabath. ਸੰਗਜਾ—ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ (ਆਰਾਮ) ਕਰਨਾ. ਛੁੱਟੀ ਮਨਾਉਣੀ। ੨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਨਿਸ਼ਚਰ (ਛਨਿੱਛਰ) ਦਾ ਦਿਨ. ਬਾਈਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਿਨ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਬਣਾਕੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੩ ਈਸਾਈ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਬਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿਰਚਨਾ ਅਤੇ ਮੂਸਾ.

ਸਬਦ. ਸੰ. शब्द—ਸ਼ਬ੍ਦ. ਸੰਗਜਾ—ਧੁਨਿ. ਆਵਾਜ਼. ਸੁਰ। ੨ ਪਦ. ਲਫਜ। ੩ ਗੁਫ਼ਤਗੂ. "ਸਬਦੌ ਹੀ ਭਗਤ ਜਾਪਦੇ ਜਿਨ੍ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਚੀ ਹੋਇ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਗੁਰਉਪਦੇਸ਼. "ਭਵਜਲ ਬਿਨ ਸਬਦੈ ਕਿਉ ਤਰੀਐ." (ਭੈਰ ਮ: ੧) ੫ ਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੬ ਧਰਮ. ਮਜਹਬ. "ਜੋਗਿ ਸਬਦੰ ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ ਬੇਦ ਸਬਦੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੭ ਪੈਗ਼ਾਮ. ਸੁਨੇਹਾ. "ਧਨਵਾਂਢੀ ਪਿਰ ਦੇਸ ਨਿਵਾਸੀ ਸਚੇ ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਸਬਦ ਪਠਾਈਂ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੮ ਜੈਸੇ ਤੁਕਾ ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ ਆਦਿਕ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪਦ-ਰਚਨਾ "ਅਭੰਗ" ਅਤੇ ਸੂਰ ਦਾਸ ਮੀਰਾਬਾਈ ਆਦਿਕ ਦੀ ਵਿਸਨੁਪਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਛੰਦ ਰੂਪ ਵਾਕਜ "ਸ਼ਬਦ" ਆਖੀਦੇ ਹਨ. ਸ਼ਬਦ ਛੰਦ ਦੀ ਖਾਸ ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ. ਅਨੇਕ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੯ ਦੇਖੋ, ਸਬਦੁ। ੧੦ ਸੰ. शाब्द—ਸ਼ਾਬ੍ਦ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਾਚਜ ਅਰਥ. ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਕਸਦ. "ਨ ਸਬਦ ਬੂਝੈ ਨ ਜਾਣੈ ਬਾਣੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੩) ੧੧ ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਮਾਣ.

ਸਬਦ ਅਤੀਤ. ਸੰ. शब्दातीत—ਸ਼ਬ੍ਦਾਤੀਤ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪਰੇ. ਜੋ ਬਾਣੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਥਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ.

ਸਬਦ ਸ਼ਕਤਿ. ਸ਼ਬ੍ਦ ਦੀ ਉਹ ਸਾਮਰਥਜ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਰਥ ਭਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵ੍ਰਿੱਤਿ ੪.

ਸਬਦ ਸਤ੍ਰਣੀ. ਸੰਗਜਾ—ਵੈਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਾਲੀ, ਸੈਨਾ. ਜਿਸੱ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਬਦ ਸਪੂੰਨ. ਸ਼ਬਦ (ਗਜਾਨ) ਸੰਪੰਨ. ਜਿਸ ਨੇ ਗਜਾਨ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ. "ਗੁਰੁ ਕਰੁ ਸਬਦ ਸਪੂੰਨ ਅਘਨ ਕਟਹਿ ਸਭਿ ਤੇਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਬਦਸਰ. ਸੰਗਜਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜੋ ਗਜਾਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਦੁਰਤ ਨਿਵਾਰਣ ਸਬਦਸਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਬਦਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰ. शब्दशास्त्र. ਸੰਗਜਾ—ਵਜਾਕਰਣ. ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵਰਤਣਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ.

ਸਬਦ ਸੁਰਤ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਬਦਾਕਾਰ ਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਈ ਬੁੱਧਿ। ੨ ਗੁਰੁਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਵ੍ਰਿੱਤਿ. "ਸਾਕਤ ਨਰ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਕਿਉ ਪਾਈਐ। ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਬਿਨ ਆਈਐ ਜਾਈਐ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) "ਸਬਦ ਸੁਰਤ ਸਵਧਾਨ ਹੋ, ਬਿਨ ਗੁਰੁਸਬਦ ਨ ਸੁਣਈ ਬੋਲਾ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਸ਼ਬਦ (ਸ੍ਵਰ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੁਤਿ (ਸੁਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ). "ਰਾਗ ਨਾਦ ਸਭਕੋ ਸੁਣੈ ਸੋਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸਮਝੈ ਵਿਰਲੋਈ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਅਤੇ ਮੂਰਛਨਾ.

ਸਬਦਸੂਰ. ਸੰਗਜਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜੋ ਗਜਾਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹੈ। ੨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ੂਰਤ੍ਵ ਹੈ. "ਸਬਦਸੂਰ ਬਲਵੰਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸਬਦਕਰਣੀ. ਸੰਗਜਾ—ਵਜਾਖਜਾ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਹਿਣੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਮਲ. "ਇਸੁ

ਜਗ ਮਹਿ ਸਬਦਕਰਣੀ ਹੈ ਸਾਰ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਬਦਘਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜੋ ਸਤ੍ਯ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ.

ਸਬਦਤਰੰਗ. ਦੇਖੋ, ਆਗਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਰ ਤਾਨ.

ਸਬਦਨੀਸਾਣੁ. ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਨਗਾਰਾ). ਭਾਵ-ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਡੌਂਡੀ. ਵਾਹਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਧੌਂਸੇ) ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਚਾਰ. "ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਸਬਦਨੀਸਾਣੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਬਦਬੀਣਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਦੀ ਅਖੰਡ ਧੁਨਿ. "ਬਾਜੰਤ ਨਾਨਕ ਸਬਦਬੀਣਾ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਬਦਬੇਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ (ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾ) ਨਸ਼ਾਨਾ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਬਦਬੇਧੀ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ.

ਸਬਦਬ੍ਰਹਮ. ਬਾਨੀ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ. ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਰੂਪ ਈਸ਼੍ਵਰ.* ਦੇਖੋ, ਸਬਦ.

ਸਬਦਭੇਦਿ. ਵਿ—ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ (ਮਰਮ) ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. "ਸਬਦਭੇਦਿ ਕੋਈ ਮਹਲੁ ਪਾਏ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਣਨ ਤੋਂ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਸਮਝਣ ਕਰਕੇ. "ਸਬਦਭੇਦਿ ਸੁਖ ਹੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਬਦਭੇਦੀ.

ਸਬਦਭੇਦੀ. ਸੰ. शब्दभेदिन्. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭੇਦਨ ਕਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦਬੇਧੀ ਅਤੇ ਸਬਦਭੇਦਿ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ। ੩ ਅਰਜੁਨ.

ਸਬਦਵਿਦ੍ਯਾ. ਧਰਮਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਇਲਮ। ੨ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਵਿਦ੍ਯਾ। ੩ ਕਾਵ੍ਯ ਵਿਦ੍ਯਾ.

ਸਬਦਵ੍ਰਿੱਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦਸ਼ਕਤਿ ਅਤੇ ਵ੍ਰਿੱਤਿ.

ਸਬਦਾ. ਸੰ. ਸਵੰਦਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦੈਵ. ਨਿਤ੍ਯ. ਹਮੇਸ਼ਾਂ. "ਕਤੋਂ ਇਮ ਰੀਤਿ ਚਲਾਵਤ ਹੋ, ਦਿਨ ਦ੍ਵੈਕ ਚਲੈ ਸਬਦਾ ਨ ਚਲੈਗੀ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸਬਦਾਹ ਮਾਹਿ ਵਖਾਣੀਐ. (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ਵਾ—ਗੁਰੁਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਹਿਆ ਹੈ.

ਸਬਦਾਯਮਾਨ. ਵਿ—ਸ਼ਬ੍ਦਾਯਮਾਨ. ਸ਼ਬਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ. ਧੁਨਿ ਸਹਿਤ. ਸ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ. "ਬਹੁ ਸਬਦਾਯਮਾਨ ਜਿਮ ਗੰਗਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਬਦਾਰਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਬ੍ਦਾਰ੍ਥ. ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ. ਵਾਕ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਲੰਕਾਰ.

ਸਬਦਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ. ਤਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਮਾਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ ਨੇਤ੍ਰਿ ਬਾਸਕੁ ਸਬਦਿ ਰਿੜਕਿਓਨੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ੨ ਆਕਾਸ਼, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ. ਸ਼ਬਦ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਏ ਗੁਰਮਤੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਸ਼ਬਦ ਮੇ. ਨਾਮ ਮੇਂ. ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ. "ਸਬਦਿ ਰਤੀ ਸੋਹਾਗਣੀ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੫ ਦੇਖੋ, ਸਬਦੀ.

ਸਬਦਿਅਤੀਤ. ਸ਼ਬ੍ਦਾਤੀਤ ਮੇ. ਜੋ ਕਥਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਉਸ ਵਿੱਚ. "ਸਬਦਿਅਤੀਤ ਅਨਾਹਦਿ ਰਾਤਾ." (ਰਾਮ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਬਦਿ ਪਰਧੁਨਿ ਧੁਨਿ ਅਰਿ. (ਸਨਾਮਾ) ਸ਼ਬਦਿ (ਆਕਾਸ਼) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧ੍ਵਨਿ (ਗਰਜਨ) ਵਾਲਾ ਬੱਦਲ, ਉਸ ਜੇਹੀ ਧੁਨਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਮੇਘਨਾਦ), ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ.

ਸਬਦੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਪਦੇਸ਼ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੨ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ। ੩ ਸੰ. शब्दिन्—ਸ਼ਬ੍ਦਿਨ. ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਵਕਤਾ. "ਨਾਦੀ ਬੇਦੀ ਸਬਦੀ ਮੋਨੀ ਜਮ ਕੈ ਪਟੈ ਲਿਖਾਇਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ਨਾਦੀ ਵਿੰਦੀ ਵਕਤਾ ਮੋਨੀ.

ਸਬਦੁ ਦੇਖੋ, ਸਬਦ। ੨ ਧਰਮਜੀਵਨ. "ਘੜੀਐ

* ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੬, ਅ: ੫.

ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ." (ਜਪੁ) ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਧਰਮਜੀਵਨ ਇਉਂ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸਬਦੁਸੋਹਿਲਾ. ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਗੀਤ. ਨਾਮ ਦਾ ਗੀਤ. "ਸਬਦੁਸੋਹਿਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣਾਇਆ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਬਦੂ. ਸਬਦ ਕਰਕੇ. ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਸਬਦੂ ਊਚਾ ਹੋਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੩) ੨ ਸਭ ਤੋਂ. ਸਰ੍ਵ ਸੇ.

ਸਬਦੰਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੰਤ. ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਿਚੋੜ. ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਧਾਂਤ.

ਸਬਨੀਗਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਬੂਨਗਰ. ਸਾਬਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. "ਤਾਰ ਚਲਾਈ ਹੈ ਸਾਬਨ ਕੋ ਸਬਨੀਗਰ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਬਬ. ਅ਼ سبب ਸੰਗਯਾ—ਕਾਰਣ. ਹੇਤੁ. ਨਿਮਿੱਤ.

ਸਬਰ. ਅ਼ صبر ਸਬ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਤੋਖ. "ਸਬਰ ਏਹੁ ਸੁਆਉ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਵਰ. ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਭੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਹੈ। ੩ ਸ਼ਿਵ। ੪ ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਰਚਿਆ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ.

ਸਬਰਾਤ. شب برات ਸ਼ਬੇ ਬਰਾਤ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਮਹੀਨੇ "ਸ਼ਅ਼ਬਾਨ" ਦੀ ਪੰਦਰਵੀਂ ਰਾਤ. ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਿਨ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਬਰੀ. ਸ਼ਵਰ ਗੋਤ੍ਰ ਦੀ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਪੰਪਾਸਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਮਤੰਗ ਰਿਖੀ ਦੀ ਚੇਲੀ ਸੀ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਵਣਵਾਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਪੁਰ ਠਹਿਰੇ ਅਤੇ ਬੇਰ ਆਦਿਕ ਫਲ ਖਾਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ. ਸ਼ਵਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਚਿਤਾ ਬਣਾਕੇ ਭਸਮ ਹੋਗਈ. ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀਲਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜੂਠੇ ਬੇਰ ਖਾਣ ਦਾ ਕਈ ਕਵੀ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਬਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਬਰ ੧.

ਸਬਰੋਜ. ਰਾਤ ਦਿਨ. "ਸਬਰੋਜ ਗਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਬੋਰੋਜ਼.

ਸ਼ਬਰੰਗ. ਫ਼ਾ شبرنگ ਵਿ—ਸ਼ਬ (ਰਾਤ) ਦੇ ਰੰਗ ਜੇਹਾ. ਭਾਵ—ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੁਸ਼ਕੀ ਘੋੜਾ.

ਸਬਲ. ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ. ਬਲ ਵਾਲਾ. ਜ਼ੋਰਾਵਰ. "ਇਹ ਮਨੂਆ ਅਤਿ ਸਬਲ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਬਲ (ਫੌਜ) ਸਮੇਤ. ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਵਲ. ਡੱਬਖੜੱਬਾ. ਰੰਗ ਬਰੰਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਤੀ ਸਬਲ ੨। ੪ ਯਮ ਦੇ ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਜੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ. ਇਹ ਸ਼ਵਲ (ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾ) ਰੰਗ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੈ.

ਸਬਲ ਬ੍ਰਹਮ. ਸੰ. ਸ਼ਵਲਬ੍ਰਹ੍ਮ. ਸੰਗਯਾ—ਅਨੇਕ ਰੰਗਾ ਬ੍ਰਹਮ. ਭਾਵ—ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ, ਜੋ ਨਾਨਾ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਬਲ ੨ ਅਤੇ ਸਕਤੀ ਸਬਲ ੨.

ਸਬਲਾ. ਵਿ—ਬਲ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਬਲ. ਦੇਖੋ, ਸਬਲ. "ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਨਗਰ ਮਹਿ ਸਬਲਾ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਬਲ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਬਲਾ.

ਸਬਲੀ. ਸੰ. ਸ਼ਵਲੀ. ਡੱਬਖੜੱਬੀ ਗਊ। ੨ ਡਿੰਗ. ਸੰਝ. ਸ਼ਜਾਮ.

ਸਬਾ. ਅ਼ صبا ਸਬਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪੂਰੇ ਦੀ ਪੌਣ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਵਾ.

ਸਬਾਇ. ਸਰਵ—ਸਭ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਰੇ. ਸਭ ਥਾਂ. "ਸਾਰੰਗਪਾਨਿ ਸਬਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੧)

ਸਬਾਇਆ, ਸਬਾਇੜਾ, ਸਬਾਇੜੀ, ਸਬਾਈ, ਸਬਾਏ } ਵਿ—ਸਪਾਦ. ਸਵਾਇਆ. ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਸਹਿਤ। ੨ ਸਰਵ. ਸਭ. "ਸੁਣਿਅਹੁ ਲੋਕ ਸਬਾਇਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਠਾਕੁਰ ਏਕ ਸਬਾਈ ਨਾਰਿ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਰੁੰਨੇ ਬੀਰ ਸਬਾਏ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆ) ੩ ਸੰ. ਸਮਵਾਯ. ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ. "ਪੁਰਖ ਏਕ ਹੈ ਹੋਰ ਸਗਲੀ ਨਾਰਿ ਸਬਾਈ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਮਵਾਯ ਸੰਬੰਧ.

ਸਬਾਸ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਵਾਸਨ" ਅਤੇ "ਸੁਵਾਸ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਜ, ਲ. ।।।, ।ऽ।, ।.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚਲਤ ਖਤੰਗਹਿ। ਭਟ ਤਨ ਭੰਗਹਿ।
ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ। ਗਿਰਤ ਤੁਰੰਗਹਿ॥ (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਬਾਸ। ੩ ਸ—ਵਾਸ. ਵਸਤ੍ਰ ਸਮੇਤ.

ਸ਼ਬਾਸ਼ਬ. ਫ਼ਾ شباشب ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਰਾਤੋ ਰਾਤ.

ਸਬਾਹ. ਸੰਗਯਾ—ਭੋਰ. ਤੜਕਾ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ਬ (ਰਾਤ) ਦਾ. "ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਰਾਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਰ ਵਿੱਚ। ੩ ਸਭ (ਸਵੇਂ) ਨੂੰ। ੪ ਪਹੁਁਚਾਉਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਵਹਨ.

ਸ਼ਬਾਹਤ. ਅ਼ شباہت ਕਿਸੇ ਜੇਹੀ ਸ਼ਬੀਹ (ਮੂਰਤਿ) ਹੋਣੀ. ਹਮਸ਼ਕਲ ਹੋਣਾ. ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਜੇਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਬਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਾਹ, ਸਵਾਹੀ ਅਤੇ ਸਾਬਾਹੀ.

ਸ਼ਬਾਂਗਾਹ. ਫ਼ਾ شبانگاہ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਤ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਸਬਾਤ. ਅ਼. ਸਾਬਾਤ੍ਹ. ਸੰਗਯਾ—ਛੱਤਦਾਰ ਰਾਹਦਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੀਏ।* ੨ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵਡੇ ਕੋਠੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਬਾਤ ਹੋਗਿਆ ਹੈ। ੩ ਅ਼ ثبات ਸ਼ਬਾਤ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ. ਮਜਬੂਤੀ. ਸਾਬਤ ਕ਼ਦਮੀ.

ਸਬਾਬ. ਅਸਬਾਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਅ਼ ثواب ਸ਼ਵਾਬ. ਭਲਾਈ. ਨੇਕੀ. ਪੁੰਨ. "ਨਜਾਯ ਮੋਰ ਕੀਜਿਯੇ ਸਬਾਬ ਜਾਨ ਆਪਨੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਅ਼ صواب ਸ਼ਵਾਬ. ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ. ਰਾਸ੍ਤੀ ਪੁਰ ਹੋਣਾ. ਭੁੱਲ ਨਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਅ਼. ਸ਼ਬਾਬ. ਜੁਆਨੀ. ਯੌਵਨ.

ਸਬਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰ। ੨ ਸ—ਵਾਰਿ. ਵਿ—ਜਲ ਸਹਿਤ. ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਤਰ. "ਜਨ ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਕੀ ਇਹ ਸਬਾਰ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਨਾ.

ਸਬਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰਾ ਅਤੇ ਸਵਾਰਾ.

ਸਬਾਰਿ. ਵਿ—ਵਾਰਿ ਸਹਿਤ. ਜਲ ਸਾਥ. "ਸਬਾਰਿ ਨੈਣੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸ਼ਬਿਸਤਾਂ. ਫ਼ਾ شبستان ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਯਨ ਅਸਥਾਨ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਠੜੀ। ੨ ਸਾਧੂ ਦੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਫਾ.

ਸਬਿਦ, ਸਬਿਦਯ ਵਿ—ਸ—ਵਿਦਯਾ. ਇਲਮ ਵਾਲਾ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਜਾਨਕਾਰ. "ਪ੍ਰੇਰਤ ਸਬਿਦਯ ਤੋਰਤ ਨਿਸੰਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ਬੀਹ. ਅ਼ شبیہ ਸ਼ਬੀਹ. ਸੰਗਯਾ—ਮੂਰਤਿ. ਪ੍ਰਤਿਮਾ। ੨ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾਂਤ. ਨਜੀਰ। ੩ ਵਿ—ਤੁਲ੍ਯ. ਮਾਨਿੰਦ. ਸਮਾਨ.

ਸਬੀਲ. ਦੇਖੋ, ਛਬੀਲ.

ਸਬੁੱਧਿ, ਸਬੁੱਧੀ ਵਿ—ਬੁੱਧਿ ਸਹਿਤ. ਅਕਲ ਵਾਲਾ. ਦਾਨਾ.

ਸਬੂਹ. ਦੇਖੋ, ਸਮੂਹ। ੨ ਅ਼ سبوح ਸੱਬੂਹ਼. ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ.

ਸਬੂਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੂਣ.

ਸਬੂਤ. ਅ਼ ثبوت ਸ਼ਬੂਤ. ਸ਼ਾਬਤ (ਸਿੱਧ) ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਅਤੇ ਸਾਧਨ.

ਸਬੂਰੀ. ਫ਼ਾ صبوری ਸ਼ਬੂਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਬਰ ਦਾ ਭਾਵ. ਸੰਤੋਖ. "ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਸਾਦਿਕਾ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਸੰਤ ਨ ਮਿਲਿਓ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫ ਅੰਜੁਲੀਆਂ)

ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਪਿੰਡ ਜੰਬਰ ਇਲਾਕਾ ਲਹੌਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਫਾਰਸੀ ਵਿਦ੍ਵਾਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੌਕਰ ਸਨ. ਸੰਮਤ ੧੭੯੦ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਨਬਹਾਦੁਰ (ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ) ਸੂਬਾ ਲਹੌਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਬਣਾਕੇ ਲੱਖ ਰੁਪਯੇ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਸਨਦ, ਨਵਾਬੀ ਖਤਾਬ ਅਤੇ ਵਡਮੁੱਲਾ ਖਿਲਤ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ

* ਅਕਬਰ ਨੇ ਚਤੌੜ ਦੇ ਜੰਗ ਵੇਲੇ "ਸਾਬਾਤ" ਵਰਤੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, V. Smith's Akbar p. 87

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤਾਕਿ ਖਾਲਸਾ ਮਾਰ ਧਾੜ ਛੱਡਕੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਾਲ ਬੈਠੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਪਦ ਦੇਕੇ ਆਪਣੀ ਵਕਾਲਤ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਵਕੀਲ" ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ.

ਕੁਝ ਚਿਰ ਇਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੋਤਵਾਲ ਭੀ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਈ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ਅਤੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਬਣਾਏ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪੁਰ, ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਚਰਖੀ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਸੰਮਤ ੧੮੦੨ ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ ਸਿੰਘ.

ਸਬੇਰ, ਸਬੇਰਾ ਸੰਗਯਾ—ਸੁਵੇਲਾ. ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ.

ਸਬੈਸ. ਸੰ. सवयस्—ਸਵਯਸ. ਵਿ—ਉਸੇ ਉਮਰ ਦਾ. ਹਮ ਉਮਰ. "ਕੇਤਿਕ ਤਿਨ ਮੇ ਸਖਾ ਸਬੈਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ਬੋਰੋਜ਼. ਫ਼ਾ شب وروز ਸ਼ਬ (ਰਾਤ) ਵ (ਅਤੇ) ਰੋਜ਼ (ਦਿਨ). ਰਾਤ ਦਿਨ. ਨਿਰੰਤਰ. "ਸਬੋਰੋਜ ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ ਜੋਰ ਲਾਯਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਬ ੨.

ਸਬੰਗਨ. ਸਰਵ—ਅੰਗਨ. "ਧਰੋ ਸਬੰਗਨ ਸੁੱਧ ਕੇਸਰੀ ਚੀਰ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸੱਬਲ. ਸ੍ਵ—ਬਿਲ. ਧਨ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਛਿਦ੍ਰ. ਪਾੜ. ਨਕ਼ਬ। ੨ ਤਿੱਖੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸੰਦ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਧ ਅਥਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਛੇਦ ਕਰੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਬਲ.

ਸਬਜ. ਸੰ. सव्य—ਸਵ੍ਯ. ਵਿ—ਖੱਬਾ. ਬਾਇਆਂ. ਵਾਮ। ੨ ਸੱਜਾ. ਦਕ੍ਸ਼ਿਣ. ਦਾਇਆਂ. "ਚਤੁਰ ਬਾਨਯੰ ਲੈ ਸੁ ਸਬਜੰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ, ××× ਤ੍ਰਿਤਿਯ ਬਾਣ ਲੈ ਬਾਮ ਪਾਣੰ ਚਲਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਬਜਸਾਚੀ. ਦੇਖੋ, ਸਵ੍ਯਸਾਚੀ.

ਸਭ. ਵਿ—ਸਰ੍ਵ. ਸਬ. ਤਮਾਮ. "ਸਭ ਊਪਰਿ ਨਾਨਕ ਕਾ ਠਾਕੁਰ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮਃ ੫)

ਸਭਸ, ਸਭਸੈ ਸਰਵ—ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ. ਹਰਇਕ. "ਸਭ ਜੀਅ ਤੇਰੇ ਤੂ ਸਭਸ ਦਾ." (ਧਨਾ ਮਃ ੪) ੨ ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਨੂੰ. ਹਰੇਕ ਨੂੰ. "ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨਿ ਵਸੈ ਜਿ ਸਭਸੈ ਦੇਇ ਅਧਾਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮਃ ੩)

ਸਭਕਛੁ, ਸਭਕਿਹੁ, ਸਭਕਿਛੁ, ਸਭਕੇਹੁ ਹਰੇਕ ਪਦਾਰਥ. ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਵਸ੍ਤੁ. "ਸਭ ਕਛੁ ਉਸ ਕਾ ਓਹੁ ਕਰਨੈਹਾਰੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸਭਕਿਹੁ ਤੇਰੇ ਵਸਿ ਹੈ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮਃ ੪) "ਸਭਕਿਛੁ ਕੀਤਾ ਤੇਰਾ ਹੋਵੈ." (ਮਾਝ ਮਃ ੫) "ਗ੍ਰਿਹ ਤੇਰੈ ਸਭਕੇਹੁ." (ਕਾਨ ਮਃ ੫)

ਸਭਕੋ, ਸਭਕੋਇ, ਸਭਕੋਈ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ. ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਜੀਵ. "ਸਭਕੋ ਆਸੈ ਤੇਰੀ ਬੈਠਾ." (ਮਾਝ ਮਃ ੫) "ਸਭ ਕੋਇ ਮੀਠਾ ਮੰਗਿ ਦੇਖੈ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮਃ ੧) "ਸਭਕੋਈ ਹਰਿ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮਃ ੪)

ਸਭਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਭ੍ਯਤਾ. "ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸਭਤਾ ਦਰਸਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਭਤੁ, ਸਭਤੈ ਸੰ. ਸਰ੍ਵਤ੍ਰ. ਵ੍ਯ—ਸਭ ਕਾਲ ਵਿੱਚ। ੨ ਸਾਰੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ. "ਇਹੁ ਹਰਿਰਸ ਵਣ ਤਿਣ ਸਭਤੁ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮਃ ੪) "ਸਭਤੈ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ." (ਗਉ ਅਃ ਮਃ ੩)

ਸਭਦੂ, ਸਭਦੂੰ ਸਰਵ ਤੋਂ. ਸਭ ਸੇ. ਸਭ ਨਾਲੋਂ. "ਸਭਦੂ ਵਡੇ ਭਾਗ ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮਃ ੪)

ਸਭਨਾ, ਸਭਨਾਹਾ, ਸਭਨੀ ਸਰਵ ਕੋ. ਸਭਪ੍ਰਤਿ. ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ. "ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਦੇਵਣਾ ਸਭਨਾਹਾ ਜੀਆ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮਃ ੪) ੨ ਸਭਨਾ ਨੇ.

ਸਭਯ. ਵਿ—ਭੈ ਸਹਿਤ. ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਭੈ ੨.

ਸਭਰਵਾਲ. ਖੁਖਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਇਸ ਗੋਤ ਦੇ ਖਤ੍ਰੀ ਖੇਤੀ ਵਾਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਪਟਨੇ ਸਭਰਵਾਲ ਹੈ ਨਵਲ ਨਿਹਾਲਾ ਸੁੱਧ ਪਰਾਣੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸਭਰਾਈ. ਵਿ—ਸਭਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ

ਵਾਲੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਣੀ. "ਸਾ ਕੁਲਵੰਤੀ ਸਾ ਸਭਰਾਈ ਜੋ ਪਿਰ ਕੈ ਰੰਗਿ ਸਵਾਰੀ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭੂਆ, ਬਾਬਾ ਫੇਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਈ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਖਡੂਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਤਭਰਾਈ.

ਸਭ੍ਰਾ. ਵਿ—ਸਰਵ ਹੀ. ਸਾਰੀ. ਤਮਾਮ. "ਜਾਨਹਿ ਬਿਰਥਾ ਸਭਾ ਮਨ ਕੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਆਪਿ ਤਰਿਆ ਸਭਾ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਛਡਾਵੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਸ (ਸਾਥ) ਭਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ). ਮਜਲਿਸ. ਮੰਡਲੀ। ੩ ਸਭਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ. ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਘਰ. "ਗੁਰਸਭਾ ਏਵ ਨ ਪਾਈਐ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੪ ਰਾਜਾ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਕਮਰਾ.

ਸਭਾਸਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਰਬਾਰੀ. ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ.

ਸਭਾਸਿੰਗਾਰ. ਵਿ—ਸਭਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ. ਸਭਾ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ. ਰੂਪ ਗੁਣ ਬਲ ਨੀਤਿ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਪੂਰਣ. "ਸਭਾਸਿੰਗਾਰ ਬਡੇ ਮਨੁਖਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ। ੩ ਕਵਿ। ੪ ਪੰਡਿਤ.

ਸਭਾ ਕੌਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ। ੨ ਰਾਜਾ ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਭੰਗੀ ਮਿਸਲ ਦੇ ਰਤਨ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਸੀ.

ਸਭਾਗ, ਸਭਾਗਾ, ਸਭਾਗੀ } ਵਿ—ਸ—ਭਾਗ੍ਯ. ਭਾਗ ਸਹਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ. "ਬੂਝੈ ਬੂਝਨਹਾਰ ਸਭਾਗਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ। ੩ ਚੂਹਣੀਆ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਰੋੜਾ ਸਿੱਖ। ੪ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਪੰਜ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਕਾਬੁਲੀ ਘੋੜੇ ਲੈਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ. "ਧਨੀ ਬਡੋ ਅਰੁ ਨਾਮ ਸਭਾਗਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਭਾਜ. ਸੰ. ਸਭਾਜ੍. ਧਾ—ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ.

ਸਭਾਜਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੂਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਭਾਜ.

ਸਭਾਜਾ. ਵਿ—ਪੂਜਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਭਾਜ ਧਾ. "ਮਿਥਿਲਾ ਪੁਰਿ ਰਾਜਾ। ਜਨਕ ਸਭਾਜਾ॥" (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸਭਾਜਿਤ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ। ੪ ਸ—ਭਾਯਾਂ. ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਮੇਤ.

ਸਭਾਪਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੀਰ ਮਜਲਿਸ. ਪ੍ਰੇਜ਼ੀਡੇਂਟ. President.

ਸਭਾਮੰਡਨ. ਸਭਾ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ (ਭੂਸ਼ਣ). ਦੇਖੋ, ਸਭਾਸਿੰਗਾਰ.

ਸਭਿ. ਸਰਵ. ਤਮਾਮ। ੨ ਸਰਵ ਹੀ. ਸਾਰੇ. "ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ." (ਜਪੁ)

ਸਭੀਤ, ਸਭੀਤਿ } ਵਿ—ਭੀਤਿ (ਡਰ) ਸਹਿਤ. ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਭੁ. ਸਰਵ. ਤਮਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਬ ਅਤੇ ਸਭ. "ਸਭੁ ਜਗ ਆਪਿ ਉਪਾਇਓਨੁ." (ਵਡ ਮ: ੩)

ਸਭੁਕੋ. ਦੇਖੋ, ਸਭਕੋ.

ਸਭੂਤ. ਵਿ—ਭੂਤ ਸਹਿਤ. ਤੱਤਾਂ ਸਹਿਤ। ੨ ਸ਼ਿਵ-ਗਣ ਸਹਿਤ। ੩ ਭੂਤ (ਪ੍ਰਾਣੀ) ਸਾਥ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੰਭੂਤ.

ਸਭੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਰੇ. ਤਮਾਮ. "ਸਭੇ ਗੁਨਹ ਬਖਸਾਇ ਲਇਓਨੁ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਭੈ. ਦੇਖੋ, ਸਭਯ. "ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭੈ ਨਹੀ ਸਮਝਸਿ." (ਰਾਮਕਲੀ) ੨ ਸਭ ਹੀ. ਸਾਰੇ. "ਸਭੈ ਘਟਿ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਸਭਜ. "ਸੋਈ ਰਾਮ ਸਭੈ ਕਹੈ ਸੋਈ ਕਉਤਕਹਾਰ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸਭਜ ਅਤੇ ਨਟ ਦੇ ਰਾਮ ਉੱਚਾਰਣ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਹੈ.

ਸਭੋ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. "ਸਭੋ ਵਰਤੈ ਹੁਕਮ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਭੰਗਨ. ਸਭ (ਸਰ੍ਵ) ਅੰਗਨ. ਦੇਖੋ, ਭਰੌਹਾਂ.

ਸਭਜ. ਵਿ—ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ. ਸਭਾਸਦ। ੨ ਸਭਾ

ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਾਇਕ. ਅਦਬ ਅਤੇ ਇਲਮ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ. ਤਹਜ਼ੀਬਯਾਫ਼ਤਾ.

ਸਭਜਤਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਬੋਲਣ ਦੀ ਯੋਗਜਤਾ. ਸਭਾ ਦੀ ਲਿਆਕਤ। ੨ ਭਲਮਣਸਊ. ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ. ਤਹਜ਼ੀਬ.

ਸਮ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. (ਸਮਾਨ—ਤੁੱਲ) ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ "ਸਮ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਉ ਹਮ ਬਾਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ਹਮ, ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਤੁਮ ਬਾਂਧੇ.
(ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੌਮੇ ਦੀ ਫਾਹੀ ਵਿੱਚ ਬੰਧੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਤਦ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੱਧੇ ਹੋ.

ਤੁਰਦੇ ਕਉ ਤੁਰਦਾ ਮਿਲੈ ਉਡਤੇ ਕਉ ਉਡਤਾ,
ਜੀਵਤੇ ਕਉ ਜੀਵਤਾ ਮਿਲੈ ਮੂਏ ਕਉ ਮੂਆ.
(ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੨)

ਰੂਪ ਦਮੋਦਰਿ ਕੋ ਜਿਮ ਸੁੰਦਰ
ਤਜੋਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਵਿਸਾਲਾ,
ਏਰਿ ਸਖੀ ! ਯਹਿ ਜੋਰੀ ਜੁਰੀ
ਸਮ ਜੀਵਹੁ ਭੋਗ ਭੁਗੋ ਚਿਰਕਾਲਾ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਜਿਮ ਜੀਤਕੌਰ ਤਨ ਰੂਰਾ। ਤਿਮ ਦੂਲਹ ਬਨ ਗੁਨ ਪੂਰਾ,
ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਇਕਸਮ ਜੋਰੀ।ਮਿਲ ਜੀਵਹੁ ਬਰਖ ਕਰੋਰੀ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

(ਅ) ਕਾਰਣ ਦੇ ਗੁਣ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰਨੇ ਸਮ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ ਪਾਠ ਕਰ ਕਜੋਂ ਨਹਿ ਹੋਵੈ ਗਜਾਨ ?
ਗਜਾਨਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਰੀ ਬਖਾਨ.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਸੋ ਗਜਾਨਰੂਪ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗਜਾਨ ਹੈ.

(ੲ) ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉੱਦਮ ਕਰੀਏ, ਉਹ ਬਿਨਾ ਯਤਨ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਦੇ ਸਿੱਧ ਹੋਜਾਵੇ, ਐਸਾ ਵਰਣਨ "ਸਮ" ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰੁਨਾਨਕ ਕੇ ਦਰਸ ਹਿਤ ਲਾਲੋ ਚਹਜੋ ਪਯਾਨ,
ਆਯ ਦ੍ਵਾਰ ਪਰ ਤੁਰਤ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਠਾਢੇ ਆਨ.

੨ ਜਿਸਤ. ਟੌਂਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਜੋੜਾ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੋਂ ਤਾਲ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇ ਉਹ "ਸਮ" ਹੈ। ੪ ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ. "ਜੋ ਰਿਪੁ ਕੋ ਦਾਰੁ ਨ ਸਮ ਸ਼ੇਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਸੰ. ਸ਼ਮ੍. ਧਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ ਕਰਾਉਣਾ। ੬ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ। ੭ ਮਨ ਦਾ ਰੋਕਣਾ. ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਿ। ੮ ਫ਼ਾ ਸ਼ੁਮ ਸ਼ਮ. ਨੌਹ. ਨਖ. ਨਾਖ਼ੂਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ। ੯ ਅ਼ ਸਮ ਵਿਸ਼. ਜ਼ਹਿਰ.

ਸਮਉਲਾ. ਵਿ—ਸਾਥ ਮੌਲਾ. ਦੇਖੋ, ਮੌਲਾ। ੨ ਸਮਜਕ (ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ) ਲੈ ਹੋਇਆ। ੩ ਸਮੁੱਲਾਸਿਤ. ਪੂਰਣ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਗੁਣ ਗਾਵਤ ਗੁਣੀ ਸਮਉਲਾ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸਮਇਆ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਇਆ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩)

ਸਮਏ. ਸੰ. समये—ਸਮਯੇ. ਸਮੇਂ (ਵੇਲੇ) ਵਿੱਚ. ਕਾਲ ਮੇ. "ਸਰੀਰ ਸ੍ਵਸਥ ਖੀਣ ਸਮਏ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਮਸ. ਦਾੜ੍ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਰ. "ਪਕਰ ਸਮਸ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੁਆਯੋ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ) "ਸਮੱਸ ਮਨੋ ਤਮ ਚਹਿ ਸਸਿ ਘੇਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦਾੜ੍ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਰੂਪ ਮੁਖ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਅ਼ ਸ਼ਮਸ ਸ਼ਮਸ. ਸੂਰਜ. "ਸਮਸ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਯ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਪੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਹਿ ਸਮਸ ਸਮੇਤ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼.

ਸ਼ਮਸ ਖ਼ਾਨ. ਮੁਖ਼ਲਸ ਖ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲੜਿਆ. ਦੇਖੋ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੨ ਦੁਆਬੇ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਨੂਰ ਖ਼ਾਨ ਸੀ. ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੭੬੯ ਵਿੱਚ ਰਾਇਪੁਰ ਪਾਸ ਖ਼ਾਲਸਾਦਲ ਨੇ ਮਾਰਿਆ.

ਸਮਸਤ. ਸੰ. ਸਮਸ੍ਤ. ਵਿ—ਸਭ. ਤਮਾਮ। ੨ ਸਮ-ਅਸ੍ਤਿ. ਸਮਾਨ ਹੈ. "ਸਰਬ ਜੀਅ ਸਮਸਤ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਮਸਤਸਤ ਧਾਮੰ. (ਜਾਪੁ) ਵਾ—ਸਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ

ਅਸ਼੍ਰ (ਵਯਾਪਤ) ਧਾਮ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼). ੨ ਸਾਰੇ ਅਸ੍ਰਿ (ਹੈ) ਜਿਸ ਦਾ ਘਰ. ਸਰਬ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ.

ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼, ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ੀ شمس تبریز ਇੱਕ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਖ਼ਦੂਮ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਮਸੁੱਦੀਨ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ੧੭ ਰਜਬ ਸਨ ੫੬੦ ਹਿਜਰੀ ਨੂੰ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸਬਜ਼ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਇਹ ਮੁਲਤਾਨ ਆਇਆ. ਮੁਤੱਸਿਬ ਮੌਲਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਪੁਰ ਕਿ ਸ਼ਮਸੁੱਦੀਨ "ਅਨਲਹੱਕ਼" (ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮਾਸ੍ਮਿ) ਆਖਦਾ ਹੈ, ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਹਾਕਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਰਵਾਈ ਗਈ. ਇਸ ਸਾਧੂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ "ਸ਼ਮਸੀ" ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੨ ਸ਼ਮਸੁਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ, ਤਬਰੇਜ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੬੦੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਇਸ ਨੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਕੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਕਾਰਣ ਸਨ ੬੪੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਅਲਾਉੱਦੀਨ ਮਹਮੂਦ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਰਵਾਕੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸਿਟਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਸੇ ਬਾਬਤ ਇਹ ਕਥਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਭੁੱਖੇ ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਮੱਛੀ (ਕਿਤਨੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਰਦੇ ਬੈਲ ਦਾ ਮਾਸ) ਭੁੰਨਣ ਲਈ ਸੂਰਜ ਹੇਠ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ. ਮੌਲਾਨਾ ਰੂਮੀ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਮਿਲਾਕੇ ਖਿਚੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ.

ਸਮਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਤੀ.

ਸਮਸਤੁਲ ਸਲਾਮ. ਵਾ—ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਮ (ਬੰਦਨਾ) ਯੋਗ੍ਯ. "ਸਮਸਤੁਲ ਸਲਾਮੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਲਾਮ ਸ਼ਬਦ.

ਸਮਸਤੁਲ ਨਿਵਾਸੀ. (ਜਾਪੁ) ਸਭ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲਾ.

ਸਮਸਤੋਪਰਾਜੀ. (ਜਾਪੁ) ਵਿ—ਸਭ ਦੇ ਉਪਰਾਜਨ (ਉਪਾਰਜਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਦੇ ਰਚਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਭ ਨੂੰ ਉਪਰਾਜਨ (ਰੰਗਣ) ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼੍ਵ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਦੀ ਭਾਸ ਰਹੀ ਹੈ.

ਸਮਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਸਨ.

ਸ਼ਮਸ ਬੇਗ. ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਗੁਰੂਸਰ ਮੇਹਰਾਜ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੈਨਾਨੀ ਭਾਈ ਜਾਤੀਮਲਿਕ ਨੇ ਮਾਰਿਆ.

ਸਮਸਰ, ਸਮਸਰਿ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ. "ਉਨ ਸਮਸਰਿ ਅਵਰ ਨ ਦਾਤੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਦੁਇ ਸਮਸਰਿ ਸਹੀਐ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਸ੍ਰਿਤ.

ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ. ਫ਼ਾ شمشاد ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜੋ ਸਰੂ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕੱਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. L. Marjorana.

ਸਮਸਾਨ. ਸੰ. ਸ਼੍ਮਸ਼ਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਮਾਨ: (ਮੁਰਦੇ) ਸੌਣ. ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਸੌਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਥਾਂ. ਮੁਰਦੇ ਫੂਕਣ ਅਤੇ ਦੱਬਣ ਦੀ ਥਾਂ.

ਸ਼ਮਸੀ. ਅ਼ شمسی ਵਿ—ਸੂਰਜ ਸੰਬੰਧੀ. ਸੌਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ ੧.

ਸ਼ਮਸੁੱਦੀਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼.

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ. ਫ਼ਾ شمشیر ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸ਼ਮ (ਨਹੁੰ) ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਕਾਰ. ਖ਼ਮਦਾਰ ਤਲਵਾਰ. "ਜਗ ਗਰ ਮਹਿ ਸੋਭਤ ਸਮਸੇਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਹੇਰ ਸਮਸੇਰ ਸਮਸੇਰ ਤੇਰੀ ਪਲ ਪਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ.

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰੇ ਹਿੰਦੀ. ਫ਼ਾ شمشیر ہندی ਭਾਰਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਲਵਾਰ, ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. "ਬਰਹਨਹ ਯਕੇ ਤੇਗ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ." (ਹਕਾਯਤ)

ਸਮਸ੍ਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਰਾਪਨ. ਸਮਸ੍ਤਤਾ.

ਸਮਸ੍ਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਭ.

ਸਮਸ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ੍ਰ. "ਸਮਸ੍ਰੀ ਨਿਧਾਨੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸ਼ਮਸ੍ਰਿ. ਕਲਜਾਣ ਹੈ. ਮੰਗਲ ਹੈ.

ਸਮਸਜਾ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਖੇਪ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਵਾਕ। ੨ ਛੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਕ ਜੋ ਪੂਰਤਿ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਤਰਹ। ੩ ਮਿਲਾਪ. ਇਕੱਠ. "ਸਮਸਜਾ ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਤੁਮ ਕਰੀਅਹਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਭਾਵ—ਪੇਚੀਦਾ ਗੱਲ। ੫ ਇਸ਼ਾਰਾ.

ਸਮਸ੍ਰਾਨਨ. ਸ਼ਮਸ੍ਰੂ—ਆਨਨ. ਆਨਨਸ਼ਮਸ੍ਰੂ ਦਾ ਉਲਟ ਪਦ ਹੈ. ਮੁਖੋ ਉੱਪਰ ਦਾੜ੍ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਸ੍ਰੂ. "ਸਮਸ੍ਰਾਨਨ ਸਜਾਮ ਭਲੀ ਉਪਮਾਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰੂ)

ਸਮਸ੍ਰੂ. ਸੰ. ਸ਼੍ਮਸ਼੍ਰੂ. ਸੰਗਜਾ—ਦਾੜ੍ਹੀ. ਮੁੱਛਾਂ.

ਸਮਸ੍ਰੂਕੰਟਕ ਨਜਾਯ. ਦੇਖੋ, ਨਜਾਯ.

ਸਮਹਿਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਮਾਉਣਾ. ਮਿਲਨਾ। ੨ ਸਮਾਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਹਿਤ. "ਵਿਸਮਾਦੇ ਵਿਸਮਾਦ ਸਮਹਿਣਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸਮਹੀ. ਸਮਾਈ. ਮਿਲੀ. "ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਹੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਮਾਨ (ਤੁੱਲ) ਹੀ.

ਸਮਕ, ਸਮਕਾ ਸੰ. सम्यक्—ਸਮਜਕ. ਵਜ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ. ਬਖ਼ੂਬੀ. "ਨਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸਟਾਇਓ ਸ੍ਰਬ ਠਾਈ ਪ੍ਰਾਣਪਤੀ ਹਰਿ ਸਮਕਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਹੀ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ. ਠੀਕ.

ਸਮਕਾਲ. ਸੰਗਜਾ—ਉਹੀ ਸਮਾ. ਉਹੀ ਵੇਲਾ. ਇੱਕੋ ਸਮਾ.

ਸਮਕਾਲਿਕ, ਸਮਕਾਲੀ, ਸਮਕਾਲੀਨ ਵਿ—ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸਮਕ੍ਸ਼, ਸਮੱਖ ਸੰ. समक्ष. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਰੂਬਰੂ. ਪ੍ਰਤੱਖ (ਪ੍ਰਤਜਕ੍ਸ਼).

ਸਮਗਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ. "ਪੂਰਨ ਭਈ ਸਮਗਰੀ ਕਬਹੂ ਨਹੀ ਤੂਟ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਮਗ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਭ. ਸਾਰਾ. ਪੂਰਾ.

ਸਮਗ੍ਰਿਕਾ, ਸਮਗ੍ਰੀ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ. "ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੇਰੀਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਮਘਾ. ਸੰ. ਸਮਰ੍ਘ. ਵਿ—ਸਸਤਾ. ਬਿਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁੱਲ ਖਰਚਣ ਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸਹਘਾ। ੨ ਸਮਾ ਗਿਆ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ. "ਹਰਿ ਅਸਥਿਰੁ ਸੇਵਿ ਸੁਖਿ ਸਮਘਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪)

ਸਮੱਛ. ਦੇਖੋ, ਸਮਕ੍ਸ਼.

ਸਮਜ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਬਨ. ਜੰਗਲ। ੨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ.

ਸਮਜਿ, ਸਮਜਿਆ, ਸਮਜਜਾ ਸੰ. समज्या. ਸੰਗਜਾ—ਕੀਰਤਿ. ਯਸ਼। ੨ ਸਭਾ. ਸਮਾਜ. ਮੰਡਲੀ. "ਪੰਚ ਭੂਤ ਏਕ ਘਰਿ ਰਾਖਿਲੇ ਸਮਜਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਕਾਮਾਦਿਕ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਹੈ. "ਅਸਾਜਜੰ ਸਾਜਿ ਸਮਜਿਆ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਲੋਭ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਅਯੋਗ ਕੰਮ (ਲੁਕਕੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਹਿਆ), ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਲੋਕਲਾਜ ਭੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸਮਝ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਬੋਧ. ਪੂਰਣ ਗਜਾਨ. ਸਮਜਕ ਗਜਾਨ. ਸਮਜਕ ਬੁੱਧਿ. "ਸਮਝ ਨ ਪਰੀ ਬਿਖੈ ਰਸਿ ਰਚਿਓ." (ਜੈਤ ਮ: ੯)

ਸਮਝ ਸੂਝ. ਸੰਗਜਾ—ਸਮਜਕਬੁੱਧਿ ਅਤੇ ਸਮਜਕਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. "ਸਮਝੈ ਸੂਝੈ ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੂਝੈ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਮਝਣਾ, ਸਮਝਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਜਾਣਨਾ. ਮਰਾ—ਸਮਜਣੇਂ. ਸੰਮਜਕ ਗਜਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ. "ਸਮਝਤ ਨਹਿ ਰੇ ਅਜਾਨ!" (ਜੈਜਾ ਮ: ੯)

ਸਮਝਾਉਣਾ, ਸਮਝਾਵਣਾ ਕ੍ਰਿ—ਗਜਾਨ ਕਰਾਉਣਾ. ਸਮਜਕ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣਾ.

ਸਮਟ. ਦੇਖੋ, ਸਮੇਟਨ। ੨ ਸੰ. ਸਮਿਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਉਦਜੋ

ਗੀ. ਸਾਹਸੀ. "ਸਮਟ ਸਾਂਗ ਸੰਗ੍ਰਹੈ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਮਣੇ. ਸਮਾਣੇ. ਸਮਾਏ. ਮਿਲੇ. "ਸਲਲੈ ਸਲਲ ਸਮਣੇ." (ਨਟ ਮ: ੪) ੨ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲੇ। ੩ ਸਮ ਵਰਣ ਹੋਏ. ਇੱਕ ਰੰਗ ਬਣੇ.

ਸਮਤ. ਸੰ. ਸਮਤ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮਤਾ. ਸਮਾਨਤਾ. ਤੁਲ੍ਯਤਾ. ਸਮਭਾਵ. "ਖੇਲਹਿ ਸਮਤ ਸਾਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਆਪ ਖੇਡਦੇ ਹੋਂ ਸਮਤ੍ਵ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ. "ਦੁਖ ਸੁਖ ਉਆ ਕੈ ਸਮਤ ਬੀਚਾਰਾ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਸੰ. ਸਮਸ੍ਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ. ਸਾਰੇ. "ਹਰਿ ਸਮਤ ਨਿਵਾਸੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਮਤਸਰ. ਸਮਤ੍ਵ ਦਾ ਸਰੋਵਰ. ਸਮਤਾ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. "ਚਾਹਕ ਤਤ ਸਮਤਸਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਮਤਸਾਰਿ. ਸਮਤ੍ਵ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ. ਦੇਖੋ, ਸਮਤ ੧.

ਸਮਤਾ, ਸਮਤੁ ਦੇਖੋ, ਸਮਤ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਦਇਆਲੁ ਹੈ ਜਿਸ ਨੋ ਸਮਤੁ ਸਭਕੋਇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਮਤੁਲਿ. ਸਮਾਨ ਤੋਲ. ਹਮਵਜ਼ਨ. "ਤਾਸ ਸਮਤੁਲਿ ਨਹੀ ਆਨ ਕੋਊ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਮਥ, ਸਮਥੁ ਸੰ. ਸਮਰ੍‍ਥ. ਵਿ—ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ. "ਸਮਥ ਅਕਥ ਸੁਖ ਦਾਤਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਭੰਜਨ ਗੜ੍ਹਨ ਸਮਥੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਮਥ. ਸ਼ਾਂਤਿ। ੩ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਵਜ਼ੀਰ.

ਸਮਦ. ਵਿ—ਮਦ ਸਹਿਤ. ਹੰਕਾਰੀ। ੨ ਨਸ਼ਈ। ੩ ਅ਼ ਸ਼ਮਦ. ਲਾ ਪਰਵਾਹ. ਮੁਹਤਾਜੀ ਰਹਿਤ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ.

ਸਮਦਖ਼ਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁਲ ਸਮਦਖਾਨ.

ਸਮਦਰਸੀ. ਸੰ. ਸਮਦਰ੍ਸ਼ਿਨ੍. ਵਿ—ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾ. ਇਕਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ. "ਸੋ ਸਮਦਰਸੀ ਤਤੁ ਕਾ ਬੇਤਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਦਰਸਨ.

ਸਮਦਲ, ਸਮਦਲੁ ਸੰਗਯਾ—ਦਲ (ਸਮੁਦਾਇ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ. ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼੍ਵ ਅੰਦਰ ਸਮਭਾਵ. ਅਨੇਕ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ. "ਰਵਿਦਾਸ ਸਮਦਲੁ ਸਮਝਾਵੈ ਕੋਊ." (ਸ੍ਰੀ)

ਸਮਦੜਾ. ਵਿ—ਹੰਕਾਰੀ। ੨ ਨਸ਼ਈ। ੩ ਅਭਿਮਾਨ ਵਾਲੀ. ਸਮਦਾ.

ਸਮਦਾ. ਵਿ—ਮਦ ਵਾਲੀ.

ਸਮਦਿਸਟਿ. ਦੇਖੋ, ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ.

ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਾ. ਸੰ. ਸਮਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ—ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾ. ਵਿ—ਸਮਦਰਸੀ. "ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਾ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫)

ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ, ਸਮਦ੍ਰਿਸਟੀ ਸੰ. ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਨਜਰ. ਤੁਲ੍ਯ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ ਹਮ ਕਉ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਈ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੪)

ਸਮਧਾ. ਸੰ. ਸਮਿਧ੍—ਸਮਿਧ੍. ਸੰਗਯਾ—ਹੋਮ ਲਈ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਕਾਠ। ੨ ਸੰ. ਸਮਿਧ. ਕਾਠ. ਲੱਕੜ. "ਮਨ ਤਨ ਸਮਧਾ ਜੇ ਕਰੀ ਅਨੁ ਦਿਨ ਅਗਨਿ ਜਲਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਅਗਨਿ। ੪ ਸੰ. ਸਮ੍ਰਿੱਧ—ਸਮ੍ਰਿੱਧ. ਵਿ—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿੱਧਿ ਵਾਲਾ. ਬਹੁਤ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ. "ਸੋ ਘਰੁ ਲਧਾ ਸਹਜਿ ਸਮਧਾ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਏਤੜਿਆ ਵਿਚਹੁ ਸੋ ਜਨ ਸਮਧਾ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩) "ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੇਈ ਜਨ ਸਮਧੇ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੩) ੫ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ.

ਸਮਧੀ. ਸੰ. ਸੰਬਨ੍ਧੀ—ਸੰਬੰਧੀ. ਸੰਗਯਾ—ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਨਾਤੀ. ਸਾਕ। ੨ ਕੁੜਮ. ਦੁਲਹਾ ਅਤੇ ਦੁਲਹਨ (ਲਾੜਾ ਲਾੜੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ. "ਹੋਤ ਭਯੋ ਸਮਧੀਨ ਕੋ ਮੇਲ."(ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸਮ (ਸਮਾਨ) ਧੀ (ਬੁੱਧਿ) ਵਾਲਾ.

ਸਮਧੇ. ਦੇਖੋ, ਸਮਧਾ.

ਸਮਨ. ਸੰ. ਸ਼ਮਨ. ਸੰਗਯਾ—ਹਿੰਸਾ. ਵਧ. ਵਿਨਾਸ਼. "ਜਾਂਕੇ ਆਨ ਸਮ ਨਾ ਵਿਘਨ ਗਨ ਸਮਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਜਿਸ ਦੇ ਹੋਰ ਤੁਲ੍ਯ ਨਹੀਂ, ਵਿਘਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁਦਾਇ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ੨ ਸ਼ਾਂਤਿ।

੩ ਯਮਰਾਜ. ਧਰਮਰਾਜ। ੪ ਅੰਨ. ਅਨਾਜ। ੫ ਸੱਟ. ਚੋਟ. ਪ੍ਰਹਾਰ। ੬ ਅਨਾਦਰ। ੭ ਸੰ. ਸ਼ਮਨ. ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ. ਜਿਸਮ। ੮ ਮੁਖ. ਮੂੰਹ। ੯ ਸੰ. ਸਮਨ. ਸਭਾ. ਮਜਲਿਸ। ੧੦ ਫ਼ਾ سمن ਚਮੇਲੀ। ੧੧ ਅ਼ ثمن ਸ਼ਮਨ. ਵਿ—ਅੱਠਵਾਂ. ਅਸ਼੍ਟਮ। ੧੨ ਫ਼ਾ شمن ਸ਼ਮਨ. ਬੁਤਪਰਸ੍ਤ. ਮੂਰਤਿਪੂਜਕ.

ਸਮਨ੍ਵਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਮਿਲਿਤ.

ਸਮਪਨ, ਸਮੱਪਨ ਸੰ. ਸਮਰ੍‍ਪਣ—ਸਮਪੰਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਅਰਪਣ ਕਰਨਾ. ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ. ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ. "ਜੀਉ ਸਮਪਉ ਆਪਣਾ." (ਓਅੰਕਾਰ) "ਤਿਨਰ ਸਯ ਸਹਸ ਸਮਪਹਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਮਬਿਅੰ, ਸਮਬਿਯਅੰ ਸੰ—ਅਵ੍ਯਯ. ਵਿ—ਪੂਰਣ ਨਿਰਵਿਕਾਰ. ਸਦਾ ਇੱਕ ਰਸ. ਜਿਸ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਬਦਲਦੀ ਨਹੀਂ. "ਭਵ ਭੂਤ ਭਾਵ ਸਮਬਿਯਅੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ) ਭਵ (ਵਰਤਮਾਨ) ਭੂਤ (ਵੀਤਿਆ) ਭਾਵ (ਭਵਿਸ਼੍ਯਤ) ਤੇਹਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸ ਹੈ.

ਸਮਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਲ. ਸਮਾਂ. ਵੇਲਾ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਮਯ. ਅਭਿਮਾਨ. ਅਹੰਕਾਰ। ੩ ਆਸ਼ਚਰਯ. ਅਚਰਜ.

ਸਮਯਣੀ, ਸਮਯਨੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਦੀ. (ਸਨਾਮਾ) ਨਦੀ ਸ੍ਮਯ (ਅਭਿਮਾਨ) ਨਾਲ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਬਿਰਛਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਣ ਅਭਿਮਾਨਿਨੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਯ ੨.

ਸਮਯਾ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਨੇੜੇ. ਪਾਸ। ੨ ਵਿੱਚ. ਅੰਦਰ.

ਸਮਯਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਿਆਨਾ.

ਸਮਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਮਰ. ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ਸਿਮਰਣ। ੪ ਸਮਰ ਇੱਕ ਛੱਪਯ ਛੰਦ ਦਾ ਭੇਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੩੫ ਗੁਰੁ ਅਤੇ ੮੨ ਲਘੁ ਹੋਣ। ੫ ਅ਼ ثمر ਸ਼ਮਰ. ਫਲ. ਮੇਵਾ। ੬ ਨਤੀਜਾ। ੭ ਅ਼ سمر ਕਹਾਣੀ. ਕਥਾ। ੮ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਮਰਕ਼ੰਦ. سمرقند ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੁਖ਼ਾਰੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ, ਜੋ ਸਮਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ. ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਮਰਕ਼ੰਦ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਮਿਸ਼ਰੀ ਜੇਹੇ ਫਲ ਹਨ ਜਿਸ ਥਾਂ.

ਸਮਰਖ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ—ਆਮਰ੍ਸ਼. ਕ੍ਰੋਧ ਸਹਿਤ. ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ. "ਪੁਰਖ ਸਮਰਖਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰੁ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਮਰਣ. ਸੰ. ਸ੍ਮਰਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ. ਚਿੰਤਨ.

ਸਮਰਣੇਨ. ਸੰ. ਸ੍ਮਰਣੇਨ. ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ ਵਿਭਕ੍ਤਿ. ਸਮਰਣ ਕਰਨ ਤੋਂ. ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਦਨੋਤਿ.

ਸਮਰਥ. ਸੰ. ਸੰ—ਅਰ੍ਥ. ਸਮਰ੍ਥ. ਵਿ—ਬਲਵਾਨ. ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ। ੨ ਯੋਗ. ਲਾਇਕ. "ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ." (ਬਾਵਨ) ੩ ਤੁਲ੍ਯ. ਬਰੋਬਰ. "ਹਮ ਹਰਿ ਸਿਉ ਧੜਾ ਕੀਆ ਜਿਸ ਕਾ ਕੋਈ ਸਮਰਥ ਨਾਹਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਸਮਰਥਨ. ਸੰ. ਸਮਰ੍ਥਨ. ਸੰ—ਅਰ੍ਥਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੰਗਣਾ. ਯਾਚਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਯੁਕਤਿ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਬਾਤ ਨੂੰ ਪੱਕਾ (ਪੁਸ਼੍ਟ) ਕਰਨਾ. ਤਾਈਦ ਕਰਨੀ। ੩ ਫੈਸਿਲਾ.

ਸਮਰਥ ਪੰਥ. ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ ਪੰਥ. "ਸਭ ਦਿਨ ਕੇ ਸਮਰਥ ਪੰਥ ਬਿਠੁਲੇ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਮਰਥਾ. ਸੰ. ਸਾਮਰ੍ਥ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਲ. ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਯੋਗ੍ਯਤਾ. ਲਿਆਕਤ.

ਸਮਰਥੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ.

ਸਮਰਪਣ, ਸਮਰਪਨ ਦੇਖੋ, ਸਮੱਪਨ.

ਸਮਰਾਂਤਕ, ਸਮਰਾਂਤਕਰ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਰ (ਜੰਗ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਖੜਗ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਸ੍ਮਰ (ਕਾਮਦੇਵ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਿਵ.

ਸਮਰਾਥ, ਸਮਰਾਥਾ ਸਾਮਰਥੱ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ. "ਨਾਨਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਮਰਾਥ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਮੇਰਾ ਗੁਰੁ ਸਮਰਾਥਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਮਰਾਰਿ, ਸਮਰਾਰੀ ਸਮਰ(ਜੰਗ)ਦਾ ਵੈਰੀ, ਭਗੌੜਾ। ੨ ਸਮ-ਰਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਮਰ(ਕਾਮ)ਦਾ ਵੈਰੀ ਸ਼ਿਵ.

ਸਮਰੂ, ਸਮਰੂ ਕੀ ਬੇਗਮ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ Walter Reinhard ਸੀ ਪਰ ਉਪ ਨਾਉਂ Somers * ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਮਰੂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ. ਇਹ ਫ੍ਰੈਂਚ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਸਨ ੧੭੨੦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੀ ਜਹਾਜੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨੌਕਰੀ ਛਡਕੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਨਵਾਬ ਮੀਰ ਕਾਸਿਮ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਪਟਨੇ ਦੇ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ. ਸਮਰੂ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਸਰਧਨੇ † ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਸਨ ੧੭੭੮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਆਗਰੇ ਹੋਈ.

ਬੇਗਮ ਸਮਰੂ ਲੁਤਫਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜ਼ੇਬੁੱਨਿਸਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੫੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਸਨ ੧੭੬੫ ਵਿੱਚ ਸਮਰੂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ. ਸਨ ੧੭੭੮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਾਂਭਿਆ. ਟਾਮਸ ਅਤੇ ਲੇਵਾਸੋ ਆਦਿ ਯੂਰਪੀਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਰਖਕੇ ਕਈ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤੇ. ਸਨ ੧੭੯੩ ਵਿੱਚ ਲੇਵਾਸੋ ਨਾਲ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ. ਲੇਵਾਸੋ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰਕੇ ਮਰਗਿਆ ਅਤੇ ਬੇਗਮ ਪਕੜੀ ਗਈ, ਪਰ ਟਾਮਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖਲਾਸੀ ਪਾਕੇ ਬਹਾਲ ਹੋਗਈ. ਸਨ ੧੮੦੫ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਕੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਗੀ. ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ ਤੋਂ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਤਕ ਸੀ. ਇਹ ਵਡੀ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਚਿੱਤ ਗਿਣੀ ਗਈ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਗਿਰਜੇ ਬਣਵਾਏ ਅਤੇ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਚੋਖਾ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ. ੨੭ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੩੬ ਨੂੰ ਸਮਰੂ ਦੀ ਬੇਗਮ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. "ਸਮਰੂ ਕੀ ਬੇਗਮ ਨੇ ਸਾਰਾ। ਬੀਚ ਅਇ ਥਾ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰਾ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਸਮਰੂਪਕ. ਦੇਖੋ, ਰੂਪਕ (ੳ)

ਸਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਮਲਨਾ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਮਲ ਸਹਿਤ. ਮਲੀਨ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਮਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਪ। ੪ ਦੋਸ਼. ਕਲੰਕ.

ਸਮਲਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਭਲਨਾ. ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ.

ਸ਼ਮਲਾ. ਫ਼ਾ شملہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਨ ਦੀ ਚਾਦਰ। ੨ ਸਾਫੇ ਦਾ ਪੱਲਾ, ਜੋ ਮੋਢਿਆਂ ਅਥਵਾ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਲਟਕਦਾ ਹੋਵੇ.

ਸਮਲੋਚਨ. ਵਿ—ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਾ. ਇੱਕ ਨਜਰ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ. "ਸਦਾ ਗਾਵਹਿ ਸਮਲੋਚਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਮਵਰਤੀ. ਸੰ. ਸਮਵਰ੍‍ਤਿਨ੍. ਵਿ—ਸਭ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਰਮਰਾਜ। ੩ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ.

ਸਮਵਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—(ਸਮ੍‌—ਅਵ) ਮੇਲ. ਸੰਯੋਗ। ੨ ਸਮੁਦਾਇ. ਸਮੂਹ.

ਸਮਵਾਯ ਸੰਬੰਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਜਿਵੇਂ—ਤਾਗੇ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਦਾ ਸਮਵਾਯ ਸੰਬੰਧ ਹੈ.

ਸਮਵਾਯੀ. ਸੰ. ਸਮਵਾਯਿਨ੍. ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਵਾਲਾ. ਮੇਲ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਮਵਾਯੀ ਕਾਰਣ. ਜਿਵੇਂ ਘੜੇ ਦਾ ਮਿੱਟੀ.

ਸਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਰ੍ਹਾ. ਸਾਲ। ੨ ਰੁੱਤ. ਮੌਸਮ। ੩ ਅੱਧਾ ਸਾਲ. ਤਿੰਨ ਰੁੱਤਾਂ। ੪ ਸੰ. ਸਮਯ. ਕਾਲ.

* ਕਈਆਂ ਨੇ Sombre ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

† ਸਰਧਨਾ ਇਲਾਕਾ ਗੰਗ ਜਮਨ ਦੁਆਬ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਰਠ ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਹੈ.

ਵੇਲਾ। ੫ ਅ਼ سما ਆਸਮਾਨ। ੬ شمع ਸ਼ਮਅ਼. ਮੋਮਬੱਤੀ.

ਸਮਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਇ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਗ੍ਯਾਨ. ਇ਼ਲਮ। ੩ ਸ੍ਵਰਗ.

ਸਮਾਉਣ, ਸਮਾਉਣਾ ਸਮਜਕ—ਆਯਨ. ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਆ-ਮਿਲਨਾ. ਅਭੇਦ ਹੋਣਾ. "ਸਬਦੁ ਰਤਨੁ ਜਿਤੁ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ਏਹੁ ਹੋਆ ਸਮਾਉ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ. ਦੇਹ ਤਿਆਗਕੇ ਆਤਮ-ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਵਨ.

ਸਮਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ. "ਨਾਨਕ ਸਚਿ ਸਮਾਇ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੩) ੨ ਅ਼ਮਲ. ਅਭ੍ਯਾਸ. "ਨਾਉ ਲੈਨਿ ਅਰੁ ਕਰਨਿ ਸਮਾਇ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਾਪਤੀ. "ਹਰਿਰਸੁ ਸਾਧੂ ਹਾਟਿ ਸਮਾਇ."(ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਲਯ. ਵਿਨਾਸ਼. ਸ਼ਮਨ. "ਮਲ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਸਮਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੫ ਵਿ—ਸ—ਮਾਇ. ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ. "ਦੁਖ ਮਹਿ ਸਵੈ ਸਮਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੬ ਸ—ਮਯਾ. ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਹਿਤ. "ਦੇਦਾ ਰਿਜਕ ਸਮਾਇ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੩) ੭ ਅ਼ سماع ਸਮਾਅ਼. ਗਾਉਣਾ ਸੁਣਨਾ। ੮ ਵਜਦ. ਮਸ੍ਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ. ਸਮਾਧਿ. "ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)"ਜਨੁ ਕਰੀ ਸਮਾਇ ਪਠਾਣੀ ਸੁਣਕੈ ਰਾਗ ਨੂੰ." (ਚੰਡੀ ੩) ੯ ਅ਼ سماعت ਸਮਾਅ਼ਤ. ਸੁਣਨਾ. ਸ਼੍ਰਵਣ. "ਕੰਨੀ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੧੦ ਸੰ. ਸ੍ਮਯ. ਅਭਿਮਾਨ. ਅਹੰਕਾਰ. "ਕੋਈ ਭੀਖਕ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ। ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੧੧ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਯ.

ਸਮਾਇਆ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ. ਅਭੇਦ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਾਇਆ ਸਹਿਤ.

ਸਮਾਇਣ, ਸਮਾਇਣੁ, ਸਮਾਇਨ ਸਮਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਮਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁੱਧ ਜਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦਹੀਂ ਦੀ ਲਾਗ. ਜਾਮਣ. ਜਾਗ. "ਦੂਧੁ ਕਰਮ ਫੁਨਿ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇਣੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੩ ਸ਼ਮਨ. ਵਿਨਾਸ਼. ਤਬਾਹੀ. "ਲਬਿ ਲੋਭਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਾਤਾ ਗਰਬਿ ਭਇਆ ਸਮਾਇਣੁ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸ੍ਮਯਨ. ਹਾਸੀ. ਹਾਸ੍ਯ.

ਸਮਾਇਲਾ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ. ਸਮਾਇਆ. "ਨਾਮਾ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇਲਾ." (ਪ੍ਰਭਾ)

ਸਮਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ. ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ. ਸ਼ਾਮ੍ਯ। ੨ ਵ੍ਯਾਪ੍ਤਿ. "ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ." (ਮਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਲਯਤਾ. ਲੀਨਤਾ. "ਉਪਜੈ ਨਿਪਜੈ ਨਿਪਜਿ ਸਮਾਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਸਮਾਉਂਦਾ (ਲੈ ਹੁੰਦਾ) ਹੈ। ੪ ਫ਼ਾ شنوائی ਸ਼ਨਵਾਈ. ਸੁਣਵਾਈ. ਸੁਣਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਕੀ ਕਰਹੁ ਸਮਾਈ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੬ ਦੇਖੋ, ਸਰਣਿ ਸਮਾਈ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਇ ੭ ਅਤੇ ੮. "ਡਰੇ ਸੇਖ ਜੈਸੇ ਸਮਾਈ ਸਮਾਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੩੫) ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਖ ਐਸੇ ਡਾਰੇ (ਲਿਟਾਏ) ਮਾਨੋ ਰਾਗ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਮਸ੍ਤ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ.

ਸਮਾਸ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ—ਆਸ. ਇੱਕ ਥਾਂ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਕਾਰ. ਜਿਵੇਂ—ਗੁਰਸਿੱਖਰੀਤਿ ਆਦਿਕ ਪਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਸ ਹੈ।* ੪ ਸੰਕੇਪ. ਖ਼ੁਲਾਸਾ. "ਦੂਜੇ ਹੁਇ ਵਿਤ ਵ੍ਯਾਸ ਸਮਾਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਵਕਤਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ੍ਤਾਰ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ.

ਸਮਾਸਨ, ਸਮਾਸਮ, ਸਮਾਸਿਮ ਅ਼ سماسم ਸਮਾਸਿਮ. ਇਹ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਸਮਸਿਮਤ ਦਾ. ਲਾਲ ਕੀੜੇ. ਇਹ ਕੀੜੇ ਅਕਸਰ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਖੁੱਡਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਮਾਨਹੁ ਪੇਖ ਸਮਾਸਨ ਕੇ ਮੁਖ ਧਾਇ ਚਲੀ ਮਿਲ ਜੂਥ ਅਹੀ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸੱਪਣਾਂ ਪਤੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੌੜੀਆਂ ਹਨ.

ਸਮਾਸੀ. ਸਮਾਵਸੀ. ਲੀਨ ਹੋਵੇਗਾ. ਸਮਾਵੇਗਾ. "ਜਿਨ ਸੇਵਿਆ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਜੀ, ਸੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੂਪਿ ਸਮਾਸੀ." (ਸੋਪੁਰਖੁ)

---

*ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਵਿੱਚ ਅਵ੍ਯਯੀ ਭਾਵ, ਤਤਪੁਰੁਸ, ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣ, ਦ੍ਵੰਦ ਆਦਿਕ ਸਮਾਸਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਸਮਾਸੋਕ੍ਤਿ. ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. (ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਕਥਨ) ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਵਸਤੁ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਗੌਣ ਵਸਤੁ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਗ੍ਯਾਨ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕਥਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ "ਸਮਾਸੋਕ੍ਤਿ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸੁਨ ਗਰਜ ਕੋ ਜੰਬੁਕ ਹੋਏ ਮੌਨ. ××× ਰੋਗੀ ਨਿਰਬਲ ਸਿੰਘ ਪਿਖ ਮੂਸਾ ਭਏ ਦਿਲੇਰ.

ਇਸ ਥਾਂ ਜੰਬੁਕ ਤੋਂ ਕਾਇਰ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਇਆ, ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਤੋਂ ਪਾਮਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਹੋਇਆ.

ਸਮਾਸ਼੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰ—ਆਸ਼੍ਰਿਤ. ਆਸਰੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸ਼ਰਣ ਆਇਆ. ਜਿਸ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੈ। ੩ ਸੰਬੰਧਿਤ.

ਸਮਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ, ਸਮਾਈ ਅਤੇ ਸਮਾਹਾ। ੨ ਸ—ਉਮਾਹ। ੩ ਸੰਵਹਨ. ਪਹੁਚਾਉਣਾ "ਸਭਨਾ ਰਿਜਕ ਸਮਾਹਦਾ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ੪ ਅ਼ سماح ਸੱਮਾਹ਼. ਵਿ—ਉਦਾਰਾਤਮਾ। ੫ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ.

ਸਮਾਹਰ. ਸੰ. ਸਮਾਹਾਰ. ਸੰਗ੍ਰਹਿ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. "ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਸਚਿ ਸਮਾਹਰ."(ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਮਾਸ. ਅਰਥਾਤ ਬਹੁਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸਮਾਹਾਰ.

ਸਮਾਹਰਾ, ਸਮਾਹੜਾ ਸੰ. ਸਮਾਹ੍ਰਿਤ—ਸਮਾਹ੍ਰਿਤ. ਸੰ—ਆਹ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਜਮਾ ਕੀਤਾ। ੨ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕੀਤਾ। ੩ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ. "ਸੋ ਭਗਤਾਂ ਮਨਿ ਵੁਠਾ ਸਚਿ ਸਮਾਹਰਾ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸ—ਉਮਾਹੜਾ. ਪ੍ਰਸੰਨ. ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. "ਭਇਆ ਸਮਾਹੜਾ ਹਰਿਰਤਨ ਵਿਸਾਹਾ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਮਾਹਾ. ਸੰ. ਸਮਾਹ੍ਰਿਤ—ਸਮਾਹ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਜਮਾ ਕੀਤਾ. ਸੰਗ੍ਰਹੀਤ. ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ. ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ. "ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਪਾਛੈ ਕਰਿਆ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਰਿਜਕੁ ਸਮਾਹਾ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) "ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੈ ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਮਾਇਆ. ਲੀਨ ਹੋਇਆ. "ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਭਗਤ ਸਮਾਹਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਹਿਤ. "ਆਪੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ ਆਪੇ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਸਮਾਹਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਹਰ ੨.

ਸਮਾਹਿਓ, ਸਮਾਹਿਆ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਹਿਤ.

ਸਮਾਹਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਮਾਧਿ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ. ਏਕਾਗ੍ਰ ਮਨ. "ਸਹਿਜ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਹਿਓ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ੩ ਸ਼ੁੱਧ। ੪ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹਿਓ ਸਮਾਹਿਓ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਸਮਾਹਿਆ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸਮਾਹੀ. ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਮਾਹੀਐ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਹ ਅਤੇ ਸਮਾਹਾ. "ਰਿਜਕ ਸਮਾਹੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨, ਮ: ੫)

ਸਮਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਹ.

ਸਮਾਗ, ਸਮਾਗਮ ਸੰ. ਸਮਾਗਮ. ਸਮ੍—ਆ—ਗਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੇਲ. ਮਿਲਾਪ. ਸੰਜੋਗ. "ਏਕ ਪਲ ਸੁਖ ਸਾਧਸਮਾਗਮ ਕੋਟਿ ਬੈਕੁੰਠਹ ਪਾਏ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਮਿਲਿ ਸਾਧਸਮਾਗੈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਆਗਮਨ. ਆਉਂਣਾ। ੩ ਮੈਥੁਨ.

ਸਮਾਗਾ. ਸੰ. ਸਮਾਗਤ. ਵਿ—ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਸੰ—ਆਗਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਦੇਉ ਸਮਾਗਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸਮਾਗੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਗਮ.

ਸਮਾਚਰ. ਸਮਾਚਰਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਮਾਚਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ੍ਯਕ ਆਚਰਣ. ਨੇਕ ਚਾਲ ਚਲਨ। ੨ ਅਮਲ ਕਰਨਾ. ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਨਾ. "ਗੁਰਸਬਦਿ ਸਮਾਚਰਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਐਸੀ ਬੁਧਿ ਸਮਾਚਰੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) "ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸਮਾਚਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਮਾਚਰਿਓ
ਸਮਾਚਰੀ
ਸਮਾਚਰੇ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਚਰਣ.

ਸਮਾਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮ੍—ਆਚਾਰ. ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਲ। ੨ ਖ਼ਬਰ. ਸੁਧ। ੩ ਸੁਨੇਹਾ. ਸੰਦੇਸਾ। ੪ ਰੀਤਿ. ਰਸਮ. ਰਿਵਾਜ.

ਸਮਾਚਾਰ ਪਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਖ਼ਬਾਰ. Newspaper.

ਸਮਾਚੀ. ਸਮੀਚੀਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਮਾਜ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮ੍—ਅਜ. ਇਕੱਠ। ੨ ਸਭਾ। ੩ ਸਭਾ ਦਾ ਕਮਰਾ। ੪ ਹਾਥੀ. ਇਹ "ਸਾਮਜ" ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਜ.

ਸਮਾਨਉ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਸੰਮਿਲਿਤ.

ਸਮਾਣਾ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ. "ਸਰਬੇ ਸਮਾਣਾ ਆਪਿ." (ਵਡ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰ ਮਾਨਿਤ. ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. "ਜਜਿ ਕਾਜ ਵੀਆਹਿ ਸੁਹਾਵੈ ਓਥੈ ਮਾਸ ਸਮਾਣਾ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨਾ.

ਸਮਾਣੀ. ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਮਿਲੀ ਹੋਈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਣਾ.

ਸਮਾਣੇ. ਸਮਾਏ. ਮਿਲੇ. "ਕਾਲ ਕੰਟਕ ਮਾਰਿ ਸਮਾਣੇ ਰਾਮ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੩) ੨ ਸ਼ਮਨ (ਨਾਸ਼) ਕੀਤੇ. ਛੇਦਨ ਕੀਤੇ.

ਸਮਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਇ ੯। ੨ ਸਮਾਵਤ. ਲੈ ਹੁੰਦਾ.

ਸਮਾਤਾ
ਸਮਾਤੇ } ਵਿ—ਮਿਲਿਆ. ਮਿਲੇ. ਸਮਾਏ.

ਸ਼ਮਾਦਾਨ. ਫ਼ਾ—ਸ਼ਮਅ਼—ਦਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਬੱਤੀਦਾਨ। ੨ ਦੀਵਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਟਿਕਟਿਕੀ. ਦੀਵਟ.

ਸਮਾਦਿ. ਸ਼ਮਦਮ ਆਦਿ ਸਾਧਨ. ਦੇਖੋ, ਖਟਸੰਪੱਤਿ.

ਸਮਾਧ. ਸੰਗਯਾ—ਮੜ੍ਹੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਧਿ.

ਸਮਾਧ ਭਾਈ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਮੋਗਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧ ਇੱਥੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਹ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਛੀਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚਰਦੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੱਥੇ ਪਿੰਡ ਆਬਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਇੱਥੇ ਪੰਡਿਤ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਜੀ ਉਦਾਸੀ, ਨਜਾਯ ਦੇ ਅਦੁਤੀ ਪੰਡਿਤ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਮਾਧਾ. ਸੰ. ਸੰ—ਆ—ਧਾ. ਸੰਗਯਾ—ਝਗੜਾ ਮਿਟਾਉਣਾ। ੨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ। ੩ ਚਿੱਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਧਾਨ.

ਸਮਾਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮ੍—ਆ—ਧਾਨ. ਧ੍ਯਾਨ. ਮਨ ਦਾ ਟਿਕਾਉ। ੨ ਧੀਰਯ। ੩ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ। ੪ ਫੈਸਿਲਾ.

ਸਮਾਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮ੍—ਆ—ਧੀ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚਿੱਤ ਦੇ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਧ੍ਯੇਯ ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਣਾ। ੩ ਇੱਕ ਵੈਸ਼੍ਯ, ਜੋ ਸੁਰਥ ਰਾਜਾ ਦਾ ਸਾਥੀ ਦੁਰਗਾਭਗਤ ਸੀ. "ਸਮੇਤ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੪ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਹੋਰ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋਜਾਣਾ "ਸਮਾਧਿ" ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਖਿਦਰਾਣੇ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਦ ਪਾਯਾ ਹੈ ਘਮਸਾਨ,
ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਰ ਭਾਗ ਕੌਰ ਸੰਗ ਸਿੰਘ ਪਹੁਚੇ ਆਨ,
ਕਰੀ ਮਾਰ ਸ਼ਤ੍ਰੂਨ ਪਰ ਐਸੀ ਦੀਨੇ ਪੈਰ ਹਿਲਾਯ,
ਘਾਯਲ ਥਕੇ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਵੈਰੀ ਭਾਗੇ ਪੀਠ ਦਿਖਾਯ.

ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਪਹੁਚਨਾ ਅਤੇ ਪਾਨੀ ਦਾ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਏ। ੫ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਭਸਮ ਅਥਵਾ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਬਣਾਇਆ ਮਠ. ਛਤਰੀ। ੬ ਨਿਦ੍ਰਾ. ਨੀਂਦ.

ਸਮਾਧਿਓ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਧੇਯ. "ਜਹ ਨਾਮ ਸਮਾਧਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਮਾਧਿਹਰਾ. ਵਿ—ਸਮਾਧਿਹਾਰ. ਸਮਾਧਿ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ. "ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਮਾਧਿਹਰਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਮਾਧੇਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗਯ. ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਸਿਖਯਾ ਯੋਗਯ। ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗਯ। ੪ ਉੱਤਰ ਦੇ ਯੋਗਯ ਪ੍ਰਸ਼ਨ.

ਸਮਾਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਤੁਲਯ. ਬਰਾਬਰ. ਜੇਹਾ। ੨ ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ. "ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੬। ੪ ਨਾਭਿ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਣ ਵਾਯੂ। ੫ ਆਦਰ. ਸੰਮਾਨ. "ਰਾਜ ਦੁਆਰੈ ਸੋਭ ਸਮਾਨੈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੬ ਸ—ਮਾਨ. ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ. ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ. "ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨ." (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੭ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਮਾਨਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨਿਕਾ.

ਸਮਾਨਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਰਾਬਰੀ. ਤੁੱਲਤਾ. ਸਮਭਾਵ.

ਸਮਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਣਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਾਯਬਾਨ. ਚੰਦੋਆ. ਸ਼ਾਮਿਆਨਾ. "ਊਚ ਸਮਾਨਾ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੋ, ਅਵਰ ਨ ਕਾਹੂ ਤਾਨੀ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ਉੱਚਾ ਸਾਯਬਾਨ (ਆਕਾਸ਼ ਮੰਡਲ) ਤੇਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਥੋਂ ਬਿਨਾ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਲ (ਤਾਨ) ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਹੀਂ। ੩ ਪਟਿਆਲੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ੧੭ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ. ਫ਼ਾਰਿਸ ਦਾ "ਸਮਾਨਿਦ" ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਇਸ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਥਾਂ ਬਾਰੀਕ ਵਸਤ੍ਰ ਢਾਕੇ ਵਾਙ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਈ ਯੂਰਪ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਸਮਾਨੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਲਾਲੁੱਦੀਨ ਜੱਲਾਦ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਸੈਯਦਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੋਹੇ ਸਨ. ਇਸ ਲਈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸੰਮਤ ੧੭੬੬ (ਸਨ ੧੭੦੯) ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਗਰ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਮਫਲ ਭੁਗਾਇਆ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਸਮਾਨੇ ਪਧਾਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਮਾਨੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੜ੍ਹੀ ਨਜ਼ੀਰ। ੪ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ. ਭਾਵ—ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ. "ਮਨਮੁਖ ਤਤੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਪਸੂ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਸਮਾਨਿ. ਤੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ. "ਗੁਰ ਸਮਾਨਿ ਤੀਰਥੁ ਨਹੀ ਕੋਇ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਸ—ਮਾਨਯ. ਵਿ—ਸਨਮਾਨ ਯੋਗਯ. ਆਦਰ ਲਾਇਕ. "ਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਸੰਤ ਸਮਾਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧)

ਸਮਾਨਿਕਾ. ਇੱਕ ਛੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਰ ਜ ਗ, SIS, ISI, S, ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਧਾਰ ਕੈ ਗੁਰੂ ਗਿਰਾ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤੈਂ ਫਿਰਾ।
ਸ਼ਾਂਤਚਿੱਤ ਹ੍ਵੈ ਰਹਯੋ। ਲਾਭ ਦੇਹ ਕੋ ਲਹਯੋ॥

(ੳ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਾ" ਦਾ ਹੀ ਨਾਉਂ ਸਮਾਨਿਕਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਜ ਰ ਲ ਗ, ISI, SIS, I, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਰੇਸ ਸੰਗ ਕੈਦਏ। ਪ੍ਰਬੀਨ ਬੀਨਕੈ ਲਏ।
ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਹ੍ਵੈ ਚਲੇ। ਸੁਬੀਰ ਬੀਰਹਾ ਭਲੇ॥
(ਰਾਮਾਵ)

ਸਮਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਮੱਲਿਕਾ.

ਸਮਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ.

ਸਮਾਨੈ. ਸਮਾਨ ਹੈ. ਸਮਾਨ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ. "ਰਵਿ ਸਸਿ ਏਕੋ ਗ੍ਰਿਹਿ ਉਦਿਆਨੈ। ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਕਰਮ ਸਮਾਨੈ॥" (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ, ਘਰ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕੋ ਹਨ, ਸਾਧਾਰਣ ਕਰਮ ਅਤੇ ਜਸ ਵਾਲੀ ਕਰਣੀ ਸਮਾਨ ਹੈ.

ਸਮਾਪਤ. ਸੰ. ਸਮਾਪ੍ਤ. ਵਿ—ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ।

੨ ਸੰ—ਆਪ੍ਤ. ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ.

ਸਮਾਪਤਿ. ਸੰ. ਸਮਾਪ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੋਗ. ਖ਼ਾਤਿਮਾ। ੨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ. ਹਾਸਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਮਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਇ। ੨ ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਮਾਨਸਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ "ਸਮ੍ਯਾ" ਭੀ ਸਦਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ੧ ਫਰਲਾਂਗ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੀਵਾ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਆਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਖ਼ਬਰ ਪੁੱਜੀ ਕਿ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਆਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਇੱਕ ਵਣ ਕਰੀਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਸਣ ਵਿਛਾਕੇ ਬੈਠ ਗਏ.

ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਮੇਵੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ. ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ. ਇੱਥੇ ਮੰਦਿਰ ਤੇ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਪੱਕੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਪੁਜਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੪੦ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਰਿੰਦ੍ਰਪੁਰਾ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ੯ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਸਮਾਰ. ਸੰ. ਸ੍ਮਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ. "ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਮਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪ ਪਹਿਰੇ) "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕਉ ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸਮਾਰੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਮਾਰਉ. ਸ੍ਮਰਣ (ਯਾਦ) ਕਰੋ. "ਸਮਾਰਉ ਨਾਮ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਸਮਾਰਸਿ, ਸਮਾਰਸੀ } ਸ੍ਮਰਸਿ. ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕਉ ਕਿਉ ਨ ਸਮਾਰਸਿ?" (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਸ੍ਮਾਰਸਿ. ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਮਾਰਤ. ਸੰ. ਸ੍ਮਾਰ੍‍ਤ. ਵਿ—ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਧਰਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਦੇਵਤਿਆਂ (ਵਿਸ਼ਨੁ, ਸ਼ਿਵ, ਦੁਰਗਾ, ਗਣੇਸ਼, ਸੂਰਜ) ਦੀ ਇੱਕ ਰੂਪ ਮੰਨਕੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ.

ਸਮਾਰਨ, ਸਮਾਰਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸੰਵਾਰਨਾ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਕਰਨਾ. ਸੁਧਾਰਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਮਾਰਣ. ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ. ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਣਾ. "ਸੁਮਤਿ ਸਮਾਰਨ ਕਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਮਾਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਰ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਮਰਣ (ਚੇਤੇ) ਕਰਕੇ. "ਉਨ ਸਮਾਰਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰੈ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸਮਾਰਿਆ. ਸ੍ਮਰਣ (ਯਾਦ) ਕੀਤਾ. "ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਮਾਰਿਆ." (ਗਉ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਵਾਰਿਆ. ਸੁਧਾਰਿਆ.

ਸਮਾਰੀ. ਸੰਵਾਰੀ. ਸੁਧਾਰੀ। ੨ ਸ੍ਮਰਾਮਿ. ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ. ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ. "ਕਦੇ ਨ ਵਿਸਾਰੀ ਅਨਦਿਨ ਸਮਾਰੀ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸਮਾਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਰ.

ਸਮਾਲ, ਸਮਾਲਸਿ, ਸਮਾਲਸੀ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਰ, ਸਮਾਰਸਿ ਅਤੇ ਸਮਾਰਸੀ.

ਸਮਾਲਨ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਰਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲਨ.

ਸਮਾਲਿ. ਸੰਭਾਲਕੇ। ੨ ਸਾਵਧਾਨੀ (ਹੋਸ਼ਿਆਰੀ) ਨਾਲ. "ਸਾਹੁ ਸੁਜਾਣੁ ਹੈ ਲੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਮਾਲੂ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲੂ.

ਸਮਾਲੇਨ. ਸ੍ਮਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ.

ਸਮਾਲੋਚਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਛੀ ਤਰਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਗੁਣ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਆਲੋਚਨਾ.

ਸਮਾਵਨ, ਸਮਾਵਨਾ } ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ. "ਕਿਥਹੁ ਉਪਜੈ ਕਹ ਰਹੈ ਕਹ ਮਾਹਿ ਸਮਾਵੈ?" (ਵਾਰ ਬਸੰ) ੨ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ. ਦੇਹ ਤਜਾਗਣਾ. "ਜਾਨੋ

ਸਭਿਨ ਸਮਾਵਨ ਭਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਮਾਵੇ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਵਨ.

ਸਮਾਵੇਸ਼. ਸੰ. (ਸਮ੍‌—ਆ—ਵਿਸ਼੍‌) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਹੁਤ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਚਨ ਵਿੱਚ ਲੈਆਉਣਾ। ੨ ਹਠ। ੩ ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਾਖ਼ਿਲਾ। ੪ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੫ ਮਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਫ ਲਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਮਾਵੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਵਨ.

ਸਮਿਓ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾ. ਵੇਲਾ. "ਨਾਨਕ ਸਮਿਓ ਰਮਿ ਗਇਓ." (ਸ: ਮ: ੯)

ਸਮਿਆ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ. ਸੌਂਵਿਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਯ.

ਸਮਿਆਨਾ. ਫ਼ਾ شامیانہ ਸ਼ਾਮਯਾਨਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦੋਆ. ਸਾਇਬਾਨ.

ਸਮਿਗ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ. "ਸਗਲ ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਏਕਸ ਘਟ ਮਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਮਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਿਤਿ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਮਿਤ. ਵਿ—ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ. "ਕਮਲਾਨਨ ਵਾਕ ਕਹੇ ਸਮਿਤੰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਸੰ. ਸ਼ਮਿਤ. ਵਿ—ਸ਼ਮਨ (ਨਾਸ਼) ਕੀਤਾ। ੫ ਸ਼ਾਂਤ. ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਮਿਤਪਾਣਿ. ਸੰ. ਸਮਿਤ੍ਪਾਣਿ. ਵਿ—ਸਮਧਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ. ਈਂਧਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਏ ਹੋਏ। ੨ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਲਈ ਸਮਧਾ ਆਦਿ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਈ ਹੈ.

ਸਮਿਤਿ. ਸ—ਮਿਤਿ. ਵਿ—ਮਾਪ ਸਹਿਤ. ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਹਿਤ. ਤੋਲਿਆ. ਮਾਪਿਆ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੩ ਸਭਾ. ਮੰਡਲੀ। ੪ ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ.

ਸਮਿਥ. Sir Harry G. W. Smith. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੮੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਸਨ ੧੮੦੫ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰ ਹੋਕੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹਾਦੁਰੀ ਦਿਖਾਈ. ਸਨ ੧੮੩੯ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਰਨੈਲ ਬਣਿਆ. ਸਨ ੧੮੪੬ ਵਿੱਚ ਅਲੀਵਾਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਪਾਇਆ. ਸਨ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ ਏਹ ਕੇਪ ਆਵ ਗੁਡ ਹੋਪ (Cape of Good-Hope) ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਬਣਿਆ. ਸਨ ੧੮੬੦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ "ਹੈਰੀ ਸਮਿਥ' ਅਤੇ 'ਅਲੀਵਾਲ' ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਸਪੇਨਿਸ਼ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ 'ਲੇਡੀ ਸਮਿਥ' ਨਗਰ ਵਸਿਆ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਅਗਨਿ। ੩ ਆਹੁਤੀ। ੪ ਜੰਗ.

ਸ਼ਮੀ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੰਡੀ. ਜੰਡ ਦਾ ਬਿਰਛ. L. Mimosa Suma. ਦੇਖੋ, ਸਸੰਬਰ ਅਤੇ ਸਮੀਗਰਭ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਮਿਨ੍‌. ਵਿ—ਸ਼ਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ.

ਸਮੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਮੀ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤਮਨ. ਸ਼ਮ ਸਾਧਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰ. ਸਮਯ. ਵ੍ਯ—ਮਧ੍ਯ. ਵਿੱਚ। ੩ ਨੇੜੇ. "ਜਾਕਾ ਮੀਤ ਸਾਜਨ ਹੈ ਸਮੀਆ। ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਕਹੁ ਕਾਕੀ ਕਮੀਆ?" (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਮੀਕ੍ਸ਼ਣ. ਦੇਖੋ, ਸਮੀਛਨ.

ਸਮੀਗਰਭ. ਸੰ. ਸ਼ਮੀਗਰ੍ਭ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਗਨਿ. ਸ਼ਮੀ. (ਜੰਡੀ) ਦੀ ਲੱਕੜਾਂ ਘਸਾਕੇ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਅੱਗ, ਜੋ ਯੱਗ ਅਤੇ ਅਗਨਿਹੋਤ੍ਰ ਲਈ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨੀ ਹੈ.

ਸਮੀਚੀਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਯੋਗ੍ਯ. ਠੀਕ. ਮੁਨਾਸਿਬ। ੨ ਪੂਰਣ. ਮੁਕੰਮਲ.

ਸਮੀਛਨ. ਸੰ. ਸਮ੍‌—ਈਕ੍ਸ਼ਣ. ਸਮੀਕ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਧ੍ਯਾਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ.

ਸਮੀਛਾ. ਸੰ. ਸਮੀਕ੍ਸ਼ਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੀਛਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਚਾਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ। ੨ ਰਾਇ. ਸੰਮਤੀ। ੩ ਨਿਰਣਾ.

ਸਮੀਜੈ. ਸ਼ਯਨ ਕਰੀਜੈ। ੨ ਸਮਾਈਜੈ. ਸਮਾ ਜਾਓ. ਮਿਲ ਜਾਓ. "ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮੀਜੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੩ ਸਮਾਈਦਾ ਹੈ.

ਸਮੀਤਾ. ਵਿ—ਸਮਾਇਆ. ਮਿਲਿਆ। ੨ ਸ੍ਮਿਤ. ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ.

"ਬੁਝਿ ਸਚੁ ਸਮੀਤਾ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਸਮੀਪ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਾਸ. ਨੇੜੇ. ਕੋਲ.

ਸਮੀਪਤ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸਮੀਪ. ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ। ੨ ਸੰ. ਸੰਵਜਾਪ੍ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ਼. "ਮਿਰਤ ਲੋਕ ਪਇਆਲ ਸਮੀਪਤ ਅਸਥਿਰ ਥਾਨ ਜਿਸੁ ਹੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਮੀਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ੍‌—ਈਰ. ਪਵਨ. ਪੌਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਜੋਧ ਰਾਯ.

ਸਮੀਰਸੁਤ, **ਸਮੀਰ ਤਨਯ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੀਰ (ਪੌਣ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨੂਮਾਨ। ੨ ਭੀਮਸੇਨ.

ਸਮੀਰ ਦਾ ਕੋਟ. ਦੇਖੋ, ਕੋਟ ਸਮੀਰ.

ਸਮੀਲਾ. ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਮੁਹ. ਵਿ—ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ). ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ੨ ਮੁਖਤੀਕ. ਮੂੰਹ ਤਾਂਈਂ. "ਪਾਲਿ ਸਮੁਹਾ ਸਰਵਰ ਭਰਾ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੀਕ ਸਰੋਵਰ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਮੁਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁਹ.

ਸਮੁਹਾਇ. ਸੰਮੁਖ—ਆਇ. "ਅਵਰ ਕਵਨ ਸਮੁਹਾਇ ਹੈ ?" (ਪਾਰਸਾਵ) ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਵੇਗਾ.

ਸਮੁਹਾਤ. ਸਨਮੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਮੁਹਿ, **ਸਮੁਹੇ** } ਦੇਖੋ, ਸਮੁਹ.

ਸਮੁਖ. ਵਿ—ਸੰਮੁਖ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਮੂੰਹ ਦੇ ਅੱਗੇ. "ਸਮੁਖ ਪਰਾਂਮੁਖ ਕਬਿ ਵਿਚਰੰਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਮੁਚਾ, **ਸਮੁਚੈ**, **ਸਮੁੱਚਯ** } ਸੰ. समुच्चय. (ਸਮ੍‌—ਉਦ੍‌—ਚਿ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਪਦ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਾਲ ਅਨ੍ਵਯ ਕਰਨਾ. ਜੈਸੇ—ਮੂਰਖ, ਪੰਡਿਤ, ਕਵੀ, ਭੰਡ, ਰਾਜਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ. ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਅਨ੍ਵਯ ਸਾਰਿਆਂ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ੨ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਬਹੁਤ ਭਾਵ ਇਕੱਠੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ, ਇਹ "ਸਮੁੱਚਯ" ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪੈਂਦੇ ਖ਼ਾਂ ਦੇ ਕੰਠ ਪਰ ਚਲੀ ਗੁਰੂ ਤਲਵਾਰ,
ਸ਼ੋਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਛਤਾਉ ਤਬ ਉਦੇ ਭਏ ਇੱਕ ਬਾਰ.

(ਅ) ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜੇ ਅਨੇਕ ਮਿਲਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ, ਇਹ ਸਮੁੱਚਯ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁੰਦਰਤਾ ਯੌਵਨ ਔ ਧਨ ਮਿਲ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਸੌਂ,
ਨਰ ਮਨ ਵਿਖੇ ਬਹੁ ਮਦ ਉਪਜਾਤ ਹੈਂ.

ਸਮੁੱਛਤ. ਸੰ. समुच्छ्रित—ਸਮੁਛ੍ਰਿਤ. (ਸਮ੍‌—ਉਦ੍‌—ਸ਼੍ਰਿ) ਵਿ—ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਉੱਚਾ. "ਸਮੁੱਛਤ ਕੈ ਬਹਿਯਾਂ ਗਹਿ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਮੁਝੈ. ਸਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਮਝਦਾ ਹੈ. "ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸਹਜਿ ਸਮੁਝੈ." (ਭਾਗੁ)

ਸਮੁਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ੍‌—ਉਦ. ਸਾਗਰ. ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਵਿ—ਮੁਦ (ਅਨੰਦ) ਸਹਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼.

ਸਮੁੰਦ. ਸਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁਦ੍ਰ। ੨ ਵਿ—ਸੀਮਾ (ਹੱਦ) ਵਾਲਾ। ੩ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਯੰਤ. ਹੱਦ ਤੀਕ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖਾਡੀ. ਖ਼ਲੀਜ. "ਆਪਿ ਸਮੁੰਦ ਆਪਿ ਹੈ ਸਾਗਰ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ. ਵਿ—ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਯੰਤ ਸਾਗਰ. ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਮੁੰਦਰ. "ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਨੀਰਿ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਅਉਗਣ ਹਮਾਰੇ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਸਮੁੰਦ ਖ਼ਾਂ. ਦੇਖੋ, ਅਬਦੁਲ ਸਮਦਖ਼ਾਨ.

ਸਮੁੰਦਪਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਪੀਣ ਯੋਗ੍ਯ ਪਦਾਰਥ, ਸ਼ਰਾਬ. ਸੁਰਾ. "ਸਮੁੰਦਪਾਨ ਪਾਨਕੈ। ਗਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਪਾਣਿ ਲੈ." (ਚੰਡੀ ੨)*

ਸਮੁਦਰ, **ਸਮੁੰਦਰ** } ਦੇਖੋ, ਸਮੁਦ੍ਰ। ੨ ਖ਼ਾ. ਦੁੱਧ.

* ਕਈ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਾਠ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਪਾਠ ਹੈ—"ਸੁ ਮਦਯਪਾਨ ਪਾਨਕੈ."

ਸਮੁੰਦਰਾਧਾਰੀ. ਖ਼ਾ. ਸਮੁੰਦਰ (ਦੁੱਧ) ਦੇ ਆਧਾਰ ਪੁਰ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੂਧਾਧਾਰੀ.

ਸਮੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੰਦ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸੰਮੁਖ (ਸਨਮੁਖ) ਅਤੇ ਵਿਮੁਖ (ਬੇਮੁਖ) ਦਾ ਲੱਛਣ ਦੱਸਕੇ ਪਰਮਾਰਥ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ.

ਸਮੁਦਾਇ | ਸਮੁਦਾਯ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇਕੱਠ. ਗਰੋਹ। ੨ ਜੰਗ. ਯੁੱਧ। ੩ ਉੱਨਤੀ. ਤਰੱਕੀ.

ਸਮੁੰਦਿ. ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ. "ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ." (ਜਪੁ)

ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ.

ਸਮੁਦ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ੍‌—ਉਂਦ. ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਉਂਦ (ਗਿੱਲਾ) ਕਰੇ, ਸੋ ਸਮੁਦ੍ਰ ਹੈ. ਸਾਗਰ. ਜਲਨਿਧਿ. ਉਦਧਿ. ਸਿੰਧੁ. ਪਯੋਧਿ. ਨੀਰਧਿ. ਰਤਨਾਕਰ. ਇਹ ਉਹ ਜਲ ਦਾ ਪੁੰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ $\frac{3}{4}$ ਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਕਲਪ ਲਏ ਹਨ—

(ੳ) ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਮੱਧ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਏਟਲਾਂਟਿਕ* (Atlantic) ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ.

(ਅ) ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਪੈਸਿਫਿਕ † (Pacific) ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ.

(ੲ) ਜੋ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤਕ ਵਿਸਤਾਰ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇੰਡੀਅਨ ਓਸ਼ਨ (Indian Ocean) ‡ ਆਖੀਦਾ ਹੈ.

(ਸ) ਜੋ ਏਸ਼ੀਆ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਰ ਉੱਤਰੀ ਧ੍ਰੁਵ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ, ਉਹ ਆਰਕਟਿਕ§ (Arctic) ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ.

(ਹ) ਜੋ ਦੱਖਣੀ ਧ੍ਰੁਵ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ, ਉਹ ਐਂਟਾਰਟਿਕ ¶ (Antartic) ਸਾਗਰ ਹੈ.

ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਜੋ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਡੀ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾਡੀ. ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਡੂੰਘਿਆਈ ਹਰ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੀਸ ਹਜਾਰ ਫੁਟ ਡੂੰਘਾ ਹੈ. ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੁੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭੂਗੋਲ ਦੀ ਅਕ ਅੰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਤੱਤਾ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਠੰਢਾ ਹੈ. ਧ੍ਰੁਵਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੰਢਾ ਹੈ. ਪਰ ਗੁਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਹਰ ਥਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇੱਕੋ ਜੇਹਾ ਹੈ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਉਂਨੀ ਤੱਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਨੇ ਹਨ,ਜਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਰ (ਲੂਣ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਾਬ ਹਰ ੩੩ ਫੁਟ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ ੭$\frac{1}{2}$ ਸੇਰ ਫੀ ਮੁਰਬਾ ਇੰਚ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਤਰਾਂ ੧੨੦੦੦ ਫੁਟ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦਾਬ ੭੦ ਮਣ ਫੀ ਮੁਰੱਬਾ ਇੰਚ ਹੈ.

ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ੩੩੦ ਫੁੱਟ ਦੀ ਡੂੰਘ ਤਕ ਚੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਘਟਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਰ ੫੫੮੦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੂਰਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਘਟਣ ਵਧਣ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜ੍ਵਾਰਭਾਟਾ.

ਇਸ ਸਮੇ ਸਾਗਰਵਿਦ੍ਯਾ (Oceanography) ਵਿੱਚ ਅਪਾਰ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇਹੇ ਯੰਤ੍ਰ ਬਣਾਏਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ, ਖਾਰ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ, ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਚਾਲ, ਤਾਪ ਆਦਿਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗ੍ਯਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਸੱਤ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਸਾਗਰ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸਗਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ. "ਖਾਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਢੰਢੋਲੀਐ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ:੧) ੨ ਸੱਤ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਸੱਤ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੩ ਨਿਘੰਟੁ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦ੍ਰ ਦਾ ਅਰਥ ਆਕਾਸ਼ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

* ਮਹਾ ਸਾਗਰ. † ਸ਼ਾਂਤ. ‡ ਭਾਰਤੀਯ ਸਾਗਰ. § ਉੱਤਰੀ ਸਮੁਦ੍ਰ. ¶ ਦੱਖਣੀ ਸਾਗਰ.

੪ ਕ਼੍ਸ਼ਾ—ਦੁੱਧ। ੫ ਵਿ—ਮੁਦ੍ਰਾ (ਮੁਹਰਛਾਪ) ਸਹਿਤ। ੬ ਰੁਪਯੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ. ਧਨੀ.

ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਜੇ ਇਸ ਵ੍ਯੁਤਪੱਤਿ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਨਾਮ ਥਾਪੀਏ, ਤਦ ਚੌਦਾਂ ਰਤਨ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਮੂੰਗਾ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ.

ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਧਰ ਚਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਆਕਾਸ਼. ਉਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਪੰਛੀ। ੩ ਬੱਦਲ.

ਸਮੁਦ੍ਰਸੁਤ ਧਰ ਧਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਧਰ (ਆਕਾਸ਼) ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਚੰਦ੍ਰਧਰ ਸ਼ਿਵ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕੈਲਾਸ.

ਸਮੁਦ੍ਰਫੇਨ. ਸਮੁੰਦਰਝੱਗ.

ਸਮੁਦ੍ਰਬਾਜਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਾ। ੨ ਉੱਚੈਸ਼੍ਰਵਾ ਸੂਰਜ ਦਾ ਘੋੜਾ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਨ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਲੋਹੀਅੰ.

ਸਮੁਦ੍ਰਮੇਖਲਾ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਤੜਾਗੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ.

ਸਮੁਦ੍ਰਰਿਪੁ. ਦੇਖੋ, ਰਿਪੁਸਮੁਦ੍ਰ.

ਸਮੁਦ੍ਰਿਕ, ਸਮੁਦ੍ਰੀਕ ਦੇਖੋ, ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ. "ਪਵਜੋ ਸਮੁਦ੍ਰਿਕ ਮੈ ਬਹੁ ਸੋਧਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਮੁਧਰਿਆ, ਸਮੁਧਰੇ, ਸਮੁਧਾ ਸੰ. ਸਮੁਦ੍ਧ੍ਰਿਤ-ਸਮੁਧ੍ਰਿਤ. ਸਮ੍‌—ਉਧ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਿਰਬੰਧ ਹੋਇਆ. ਮੋਕਹੋਇਆ. "ਕੁਲਸੰਬੂਹ ਸਮੁਧਰੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਉੱਚ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪਹੁਚਿਆ. "ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿ ਸਮੁਧਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਮਹਾਂ ਅਸਾਧ ਸਮੁਧਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸਮੁਧ੍ਰਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁਧਰਿਆ.

ਸਮੁੰਨਤਿ. ਸੰ. ਸਮੁਨ੍ਨਤਿ—ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਰੱਕੀ। ੨ ਉੱਚਤਾ.

ਸਮੁਲਵੈ. ਸੰਲਾਪ (ਕਥਨ) ਕਰਦਾ ਹੈ. ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਹਰਿ ਪਰਸਿਓ ਕਲ ਸਮੁਲਵੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸਮੁਲੇ. ਉੱਲਾਸ (ਉਮੰਗ) ਸਹਿਤ ਹੋਏ. "ਸਮੁਲੇ ਸੂਰ ਅਹੁਰੇ ਜੰਗ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਮੁੱਲਾਸ.

ਸਮੁੱਲਾਸ. ਸੰ. ਸਮੁਲ੍ਲਾਸ. ਸਮ੍‌—ਉੱਲਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਤ੍ਯੰਤ ਆਨੰਦ. ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ। ੨ ਚਿੱਤ ਦੀ ਉਮੰਗ.

ਸਮੂਹ. ਸੰ. ਸਮ੍‌—ਊਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਿਲਕੁਲ. ਪੂਰਣ ਰੀਤਿ ਨਾਲ. "ਮਾਈ ਰੀ, ਮਾਤੀ ਚਰਣ ਸਮੂਹ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਬੂਹ ੨। ੩ ਉੱਤਮ ਕਲਪਨਾ.

ਸਮੂਚਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੁੱਚਯ.

ਸਮੂਰ. ਫ਼ਾ سمور ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਲੂੰਬੜੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਖੱਲ ਦੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਅਮੀਰ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ. Sable। ੨ ਸੰ. ਸਮੂਰ. ਮ੍ਰਿਗ ਦੀ ਖਲੜੀ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਵਿਦ੍ਯਾਰਥੀ ਨੂੰ ਬੈਠਕੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਏ.

ਸਮੂਰਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁ—ਮੁਹੂਰਤ. ਸ਼ੁਭ ਵੇਲਾ. "ਭਲੋ ਸਮੂਰਤੁ ਪੂਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤਿ ਵਾਲਾ। ੩ ਮੂਰਤਿ ਸਹਿਤ. ਸਾਕਾਰ.

ਸਮੇਉ, ਸਮੇਇ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੀਨਤਾ. ਮਿਲਾਪ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ. "ਗਰਬ ਨਿਵਾਰਿ ਸਮੇਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਸਮੇਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੩) ੨ ਵਿ—ਸਮਾਉਣ ਯੋਗ੍ਯ.

ਸਮੇਹ. ਵਿ—ਵਰਖਾ ਸਹਿਤ। ੨ ਮੇਘ ਸਹਿਤ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾਨ ਮੂੰਹ (ਮੁਖ). ਨੁਹਾਰ. ਮੁਹਾਂਦ੍ਰਾ. ਸ਼ਕਲ. "ਗਿਰਗਟ ਹੀ ਕੇ ਰੰਗ ਕਮਲ ਸਮੇਹ ਬਹੁ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਗੁਲਾਬੀ ਕਮਲਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਜੇਹਾ ਕਿਰਲੇ ਦਾ ਭੀ ਰੰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਮੇਕ. ਵਿ—ਸਮ ਏਕ. ਇੱਕ ਦੇ ਸਮਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਜਕ.

ਸਮੇਜ. ਵਿ—ਆਮੇਜ਼ਿਸ਼ ਸਹਿਤ. ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਮੇਤ. "ਮਾਤ ਉਨਾਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਜ." (ਗੁਵਿ ੬)

ਸਮੇਟਨਾ, ਸਮੇਟਨ ਕ੍ਰਿ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਖਿੰਡੀ ਹੋਈ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਰਨਾ. "ਲਾਇ ਧਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮੇਟਿਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸਮੇਤ. ਵ੍ਯ—ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਮੇਵ. ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ. "ਮਤੇ ਸਮੇਵ ਚਰਣੰ ਉਧਰਣੰ ਭੈ ਦੁਤਰਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਮਸ੍ਤ ਹੋਏ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਗਏ ਹਨ. "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਦੇਵ ਸਮੇਵ ਸੁ ਸੰਗਤ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਵਯਮੇਵ. ਆਪ ਹੀ. ਖ਼ੁਦ.

ਸਮੈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਯ (ਸਮਾ) ਵੇਲਾ. "ਏਕ ਸਮੈ ਮੋਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ." (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸ਼ਯਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸਵੈਂ. ਸੌਂਦਾ ਹੈ. "ਹੁਕਮੇ ਸੇਵੇ ਹੁਕਮੁ ਅਰਾਧੇ ਹੁਕਮੇ ਸਮੈ ਸਮਾਇ." (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਸਮੈਸਰ, ਸਮੈਸਰਿ ਵੇਲੇ ਸਿਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮਸਰ. "ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮੈਸਰਿ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਮੋਇ, ਸਮੋਈ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮੋਣਾ. "ਗੁਰੁ ਮਹਿ ਆਪੁ ਸਮੋਇ ਸਬਦ ਵਰਤਾਇਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੋਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸਮੋਗੀ. ਸਮਾ ਗਿਆ. "ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ ਅਮਰ ਸਮੋਗੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸਮੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਮਿਲਾਉਣਾ। ੩ ਸਮ—ਉਸ਼੍ਣ ਕਰਨਾ. ਠੰਡੇ ਤੱਤੇ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ, ਠੰਢਾ ਤੱਤਾ ਸਮਾਨ ਕਰਨਾ.

ਸਮੋਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਬੋਧ. ਸੰਮ੍ਯਕ ਗ੍ਯਾਨ. "ਸਕੈ ਨ ਸਮੋਧ ਮਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਮਾਰੀ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਵਿ—ਸਬੋਧ. ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ.

ਸਮੋਹੈਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਅੱਗੇ. ਸੰਮੁਖ. "ਸਰਬ ਦਾਨੋ ਸਮੋਹੈਂ ਸਿਧ ਯੇ." (ਮਾਂਧਾਤਾ)

ਸਮੰ. ਦੇਖੋ, ਸਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮੰਜੀਐ.

ਸਮੰਜਸ. ਸੰ. समञ्जस. ਵਿ—ਸੰ—ਅੰਜ. ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਅੰਜ (ਯੋਗ) ਹੋਵੇ. ਉਚਿਤ. ਮੁਨਾਸਿਬ. ਠੀਕ.

ਸਮੰਜੀਐ. ਦੇਖੋ, ਮੰਜੀਐ। ੨ ਸਮੰ—ਜੀਐ. "ਪ੍ਰਭੂ ਛੋਡਿ ਅਨ ਲਾਗੈ ਨਰਕਿ ਸਮੰ ਜੀਐ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ਨਾਰਕੀ ਸਮਾਨ ਜੀਵਨ ਹੈ.

ਸਮੰਤ. ਸੰ. ਸਮ੍ਯਕ ਅੰਤ. ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਸਾ (ਕਿਨਾਰਾ) ਅੱਛਾ ਹੋਵੇ. ਪੜੋਸ। ੨ ਹੱਦ. ਸੀਮਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਚੁਫੇਰੇ. ਚਾਰੋਂ ਓਰ। ੪ ਨੇੜੇ. ਪਾਸ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ.

ਸਮੰਦ. ਫ਼ਾ سمند ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਲਾਈ ਰੰਗਾ ਘੋੜਾ.

ਸਮ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਯ ੨.

ਸੱਮੁਲਫਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ.

ਸਮ੍ਰਥ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ. "ਤੂੰ ਸਮ੍ਰਥੁ ਪੁਰਖੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਹੇ ਸਮ੍ਰਥ ਅਗਮ ਪੂਰਨ." (ਮਲਾ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ)

ਸਮ੍ਰਾਜ, ਸਮ੍ਰਾਟ ਸੰ. ਸਮ੍ਯਕ—ਰਾਜਤੇ. ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜ. ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਾਹ. ਜਿਸ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ.

ਸਮ੍ਰਿੱਧ. ਸੰ. समृद्ध. ਵਿ—(सम्-ऋद्ध) ਰਿੱਧਿ ਵਾਲਾ. ਵਡੀ ਵਿਭੂਤੀ ਵਾਲਾ. "ਸਮ੍ਰਿੱਧ ਬੈਨ ਰਾਖੀਐ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਸਮ੍ਰਿੱਧਿ. ਸੰ. समृद्धि. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਡੀ ਵਿਭੂਤੀ. ਸੰਪਦਾ. "ਸਮ੍ਰਿੱਧਿਵਾਨ ਹੈ ਜੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਮ੍ਰਿੱਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸਮ੍ਰਿੱਧ.

ਸਮ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮ੍ਯ.

ਸਮ੍ਯਕ. ਦੇਖੋ, ਸਮਕ.

ਸਮ੍ਯਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮ੍ਯਤਾ.

ਸਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌ. ਸੈਂਕੜਾ. "ਸਯ ਸਹਸ ਸਮਪਹਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ਲੱਖਾਂ ਪਦਾਰਥ ਅਰਪਦੇ ਹਨ। ੨ ਅ਼ ﺷﮯ ਸ਼ਯ. ਵਸਤੁ. ਚੀਜ਼। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਯ. ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਇਸਥਿਤੀ। ੪ ਸੌਣਾ। ੫ ਮਨ.

ਸ਼ਯਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੇਜਾ। ੨ ਸੌਣਾ.

ਸ਼ਯਨ ਏਕਾਦਸ਼ੀ. ਸੰ. शयनैकादशी. ਹਾੜ ਸੁਦੀ ੧੧. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਇਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੌਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵੋਥੱਾਨ ਏਕਾਦਸ਼ੀ.

ਸਯਾਸਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਸਤ.

ਸਯਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੈਆਨ.

ਸਯਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਜਾਮ.

ਸਯਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਰਿਗਾਲ. ਗਿੱਦੜ। ੨ ਅ਼ ﺳﯿّﺎﺭ ਸੱਯਾਰ. ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਉਹ ਤਾਰਾ ਜੋ ਗਰਦਿਸ਼ ਕਰੇ.

ਸਯਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਸੀਆਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਯਾਰ। ੩ ਝੰਗ ਦੇ ਜਿਲੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਪਨਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ. ਹੀਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾਂਝਾ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸੀ. "ਜੂਨ ਸਯਾਲ ਜਾਟ ਕੀ ਧਰੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੮)

ਸਯੰਕਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯੰਕਾਲ. "ਤੁਹੀ ਪੀਤ ਬਾਨਾ ਸਯੰਕਾਲ ਧਾਰਜੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਸਯੰਦਨ. ਦੇਖੋ, ਸਜੰਦਨ.

ਸਯੰਦਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਰੰਧ੍ਰੀ.

ਸੱਯਦ. ਦੇਖੋ, ਸੈਯਦ.

ਸ਼ੱਯਾ. ਸੰ. ਸ਼ਯ੍ਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ਯਨ ਕਰੀਏ. ਸੇਜਾ. ਪਲੰਘ.

ਸੱਯਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸਈਆਦ.

ਸਰ. ਸੰ. ਸਰਸ੍. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਲ. "ਸਰ ਭਰਿ ਥਲ ਹਰੀਆਵਲੇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਨਉ ਸਰ ਸੁਭਰ ਦਸਵੈਂ ਪੂਰੇ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਇਸ ਥਾਂ ਸਰ ਦਾ ਅਰਥ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਹਨ। ੨ ਜਲ. "ਭਾਣੈ ਥਲ ਸਿਰਿ ਸਰ ਵਹੈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਸੁਚਜੀ) ਟਿੱਬੇ ਉੱਪਰ ਪਾਨੀ ਵਹੈ। ੩ ਸ਼ਰ. ਸ਼ਰ. ਤੀਰ. ਬਾਣ. "ਸਰ ਸੰਧੇ ਆਗਾਸ ਕਉ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨) ੪ ਕਾਨਾ. ਸਰਕੜੇ ਦਾ ਕਾਨਾ. "ਆਪੇ ਧਨੁਖ ਆਪੇ ਸਰ ਬਾਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਆਪੇ ਕਾਨਾ ਹੈ ਆਪੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੁਖੀ। ੫ ਪੰਜ ਸੰਖ੍ਯਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਮ ਦੇ ਪੰਜ ਬਾਣ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੬ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਲਾਈ। ੭ ਖਸ. ਉਸ਼ੀਰ। ੮ ਪ੍ਰਾ. ਯੋਗ੍ਯ ਸਮਾ. ਮੁਨਾਸਿਬ ਵੇਲਾ. "ਸਰ ਅਪਸਰ ਕੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਹਿ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) ੯ ਤੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ. "ਨਾਮੇ ਸਰ ਭਰਿ ਸੋਨਾ ਲੇਹੁ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੧੦ ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ। ੧੧ ਸ੍ਵਾਸ. ਸੁਰ. ਦਮ. "ਆਵਤ ਜਾਤ ਨਾਕ ਸਰ ਹੋਈ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ਨਾਕਦਮ ਹੋਈ। ੧੨ ਫ਼ਾ ﺳﺮ ਸਿਰ. ਸੀਸ. "ਮਮ ਸਰ ਮੂਇ ਅਜਰਾਈਲ ਗਰਿਫਤਹ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) "ਨ ਅਕਲ ਸਰ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ੧੩ ਫਤੇ. ਜਿੱਤ. "ਦੇਸ ਸਰਬ ਸਰ ਕੀਨੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੧੪ ਸਰਦਾਰ। ੧੫ ਅ਼ ﺷﺮ ਸ਼ੱਰ. ਬਦੀ. ਬੁਰਾਈ। ੧੬ ਡਿੰਗ. ਸਰ. ਦੁੱਧ.

ਸਰ ਅਪਸਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰ ਅਤੇ ਅਪਸਰ.

ਸਰਅਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ ਬਾਣ. (ਸਨਾਮਾ) ਅਰਧਚੰਦ੍ਰ ਤੀਰ, ਜੋ ਵੈਰੀ ਦੇ ਚਲਾਏ ਤੀਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਖੜਗ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸ਼ਰਈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਰਯੀ। ੨ ਸਰਦਾ. ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ.

ਸਰਸ. ਸੰ. ਵਿ—ਰਸ (ਜਲ) ਸਹਿਤ. ਸਜਲ। ੨ ਕਾਵ੍ਯ ਦੇ ਨੌ ਰਸਾਂ ਸਹਿਤ। ੩ ਰਸਨਾ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਹਣ ਯੋਗ੍ਯ ਛੀ ਰਸਾਂ ਸਹਿਤ। ੪ ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ. ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ. "ਰੁਤ ਆਈਲੇ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਮਾਹ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ੫ ਸੰ. सदृश—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ. ਜੇਹਾ. "ਆਪਨ ਸਰਸ ਕੀਅਉ ਨ ਜਗਤ ਕੋਈ."

(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੬ ਸੰ. ਸਹਰ੍ਸ਼—ਸਹਸ਼ੰ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਸਿਖ ਸੰਤ ਸਭਿ ਸਰਸੇ ਹੋਏ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੭ ਪ੍ਰਾ. ਅਧਿਕ. ਜਾਦਾ. ਬਹੁਤ.

ਸਰਸਉ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਸਰਸੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ. "ਕਾਚੀ ਸਰਸਉ ਪੇਲਿਕੈ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਰਸਅੜਾ. ਵਿ—ਸਹਸ਼ੰ ਹੋਇਆ. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ.

ਸਰਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ ੬. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਣਾ. ਸਰਸ ਹੋਣਾ. ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਝੁੱਲਣਾ. "ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਰਸਪ. ਸੰ. ਸਸ਼ੰਪ. ਸੰਗਜਾ—ਸਰ੍ਹੋਂ. ਸਰਸੋਂ. ਦੇਖੋ, ਫ਼ਾ سرشف ਸਰਸ਼ਫ.

ਸਰਸਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ. "ਤਾਂ ਮਹਿਂ ਡਾਰ ਸਰਸਵਹਿ ਦਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੫)

ਸਰਸਾ. ਜਿਲਾ ਹਿਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰਸ ਰਾਜਪੂਤ ਦਾ ਈਸਵੀ ਛੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੰਜ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਪਾਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਲਵੇ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਨਾਭਾਪਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੁਪਯਾ ਲਗਾਕੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨੂੰ ੩੨੫) ਰੁਪਯੇ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ੨੬) ਰੁਪਯੇ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਬਾਰਾਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਭੀ ਹੈ. ਸਰਸਾ ਬੰਬੇ ਬਰੋਦਾ ਸੇਂਟ੍ਰਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਲਾ, ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਜਦ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਛੱਡਕੇ ਚਮਕੌਰ ਨੂੰ ਗਏ ਹਨ, ਤਦ ਇਸ ਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਿੱਖ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਮਾਨ ਵਹਿ ਗਿਆ. ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗੁਰੁਮਾਰਿਆ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸਰਸਾਈ. ਸੰਗਜਾ—ਅਧਿਕਤਾ. ਜ਼ਿਆਦਤੀ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ.

ਸਰ ਸਾਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਜਾ—ਧਨੁਰਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਗੀਤਾ ੨.

ਸਰਸਾਹੀ. ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਤੋਲ, ਜੋ ਦੋ ਤੋਲੇ ਅਥਵਾ ਸੇਰ ਕੱਚੇ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ੨ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਪ, ਜੋ ਮਰਲੇ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ.* ਦੇਖੋ, ਮਿਣਤੀ.

ਸਰਸਾਮ. ਫ਼ਾ سرسام ਸਰ (ਸਿਰ) ਅੰਦਰ ਸਾਮ (ਸੋਜ) ਦਾ ਹੋਣਾ. ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਵਰਮ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਪਾਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

ਸਰਸ਼ਾਰ. ਫ਼ਾ سرشار ਵਿ—ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਸ੍ਤ. ਮਖ਼ਮੂਰ। ੨ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ. ਮਗਨ.

ਸਰਸਿਅੜਾ, ਸਰਸਿਆ ਵਿ—ਸਹਸ਼ੰ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਹੋਇਆ. ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਇਆ. "ਸਰਸਿਅੜੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਸਭ ਮੀਤਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਰਸਿਜ. ਸੰਗਜਾ—ਕਮਲ, ਜੋ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਰਸਿਜ ਸੁਤ. ਕਮਲ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮਾ.

ਸਰਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ. "ਮਨ ਸਰਸੀ ਕਾਜ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਰਸ (ਜਾਦਾ) ਹੋਈ। ੩ ਸਹਸ਼ੰ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਹੋਈ। ੪ ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਾਵਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਵਿੱਚ "ਸੁਥਰਾ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੭ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੬ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੧ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ, ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ,
ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ, ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ. (ਜਪੁ)

ਪਰਦਾਰਾ ਪਰਧਨ ਪਰਲੋਭਾ, ਹਉਮੈ ਬਿਖੈ ਬਿਕਾਰ,
ਦੁਸਟਭਾਉ ਤਜ ਨਿੰਦ ਪਰਾਈ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਚੰਡਾਰ.

* ਸਰਸਾਹੀ ਅਥਵਾ ਬਿਸਵਾਸੀ ਇੱਕ ਹੀ ਬਾਤ ਹੈ.

(ਮਲਾ ਮ: ੧)

(ਅ) ਵਰਣਿਕ ਸਰਸੀ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਜ, ਭ, ਜ, ਜ, ਜ, ਰ. ।।।, ।ऽ।, ऽ।।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ऽ।ऽ. ਗਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਦਸ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪੰਚਕਾਵਲੀ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਗੁਰੁ ਗਿਰਾ, ਰਹਤੇ ਜਗ ਮੇ ਸਦਾ ਸੁਖੀ,
ਕਰਤ ਬਿਹਾਰ ਕਾਰ ਜਗਕੇ, ਨਹਿ ਹੋਵਤ ਸੋ ਕਦਾ ਦੁਖੀ.

੫ ਸਹਿਤ ਰਸ ਦੇ ਹੋਈ. ਰਸ ਵਾਲੀ ਹੋਈ। ੬ ਸੰ. ਤਾਲ. ਜਲ ਦਾ ਭਰਿਆ ਸਰ. "ਜੋ ਭਵ ਭੂਰਿ ਭਰਾ ਸਰਸੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰਸੀਰੁਹ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉੱਗਣ ਵਾਲਾ, ਕਮਲ.

ਸਰਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ. "ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ, ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ." (ਮਲਾ ਮ: ੪)

ਸਰਸੇਰੂ, ਸਰਸੇਰੋ } ਕਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸੀਰੁਹ. "ਪੰਕ ਬਿਖੇ ਬਸਤਾ ਰਸ ਮੇ ਰਸ ਊਰਧ ਕੋ ਨਿਸਰਾ ਸਰਸੇਰੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਚਿੱਕੜ ਅਤੇ ਪਾਨੀ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਸਾਥ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਨੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਕੇ ਨਿੱਸਰ ਰਹਿਆ ਹੈ ਕਮਲ.

ਸਰਸੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ.

ਸਰਸੋਧ. ਸ਼ਰਸੌਥ—ਸ਼ਰਸੌਧ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਸੌਧ (ਮੰਦਿਰ). "ਚਹੂੰ ਓਰ ਘਿਰਯੋ ਸਰਸੋਧ ਸਿਵੰ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ) ਇਤਨੇ ਤੀਰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵਰਸੇ, ਮਾਨੋ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਛਾ ਦਿੱਤਾ.

ਸਰਸ੍ਵਤ. ਸੰ. सरस्वत्. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਨੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਤਲਾਉ. ਸਰੋਵਰ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਸ੍ਵਤ। ੪ ਵਿ—ਗਯਾਨ ਵਾਲਾ.

ਸਰਸ੍ਵਤੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲ ਵਾਲੀ ਤਰ ਜਮੀਨ। ੨ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਇੱਕ ਨਦੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾਵਰਤ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਯ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਸਰਮੌਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਰੇਤੇ ਵਿੱਚ ਲੋਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਘੱਗਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ੩ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਵਿਦਯਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਦੇਵੀ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਐਸਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ—"ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ, ਅੰਗ ਸਜੀਲੇ, ਮਸਤਕ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵੀਣਾ, ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜਮਾਨ."

ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਵੈਸ਼ਨਵ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੱਛਮੀ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਸਮਾਨ ਵਿਸਨੁ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਤਿੰਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜ ਪਈਆਂ, ਤਾਂ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨੂੰ ਲੜਾਕੀ ਜਾਣਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਸਮਝਕੇ ਕਿ ਮੈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਵਿਸਨੁ ਨੇ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੰਗਾ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਕੇਵਲ ਲੱਛਮੀ ਰੱਖ ਲਈ। ੪ ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਬੂਟੀ। ੫ ਮਾਲਕੰਗਨੀ। ੬ ਗਊ। ੭ਵਿ—ਗਯਾਨ ਵਾਲੀ.

ਸ਼ਰਹ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਰਾ.

ਸਰਹੱਦ. ਫ਼ਾ. ਸੀਮਾ. ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਜਮੀਨ ਦੀ ਉਹ ਰੇਖਾ, ਜੋ ਹੱਦ ਕਾਇਮ ਕਰਦੀ ਹੈ.

ਸਰਹਾਲੀ. ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਚੁਬੱਚਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਚੁਬੱਚਾ ਸਾਹਿਬ ੨.

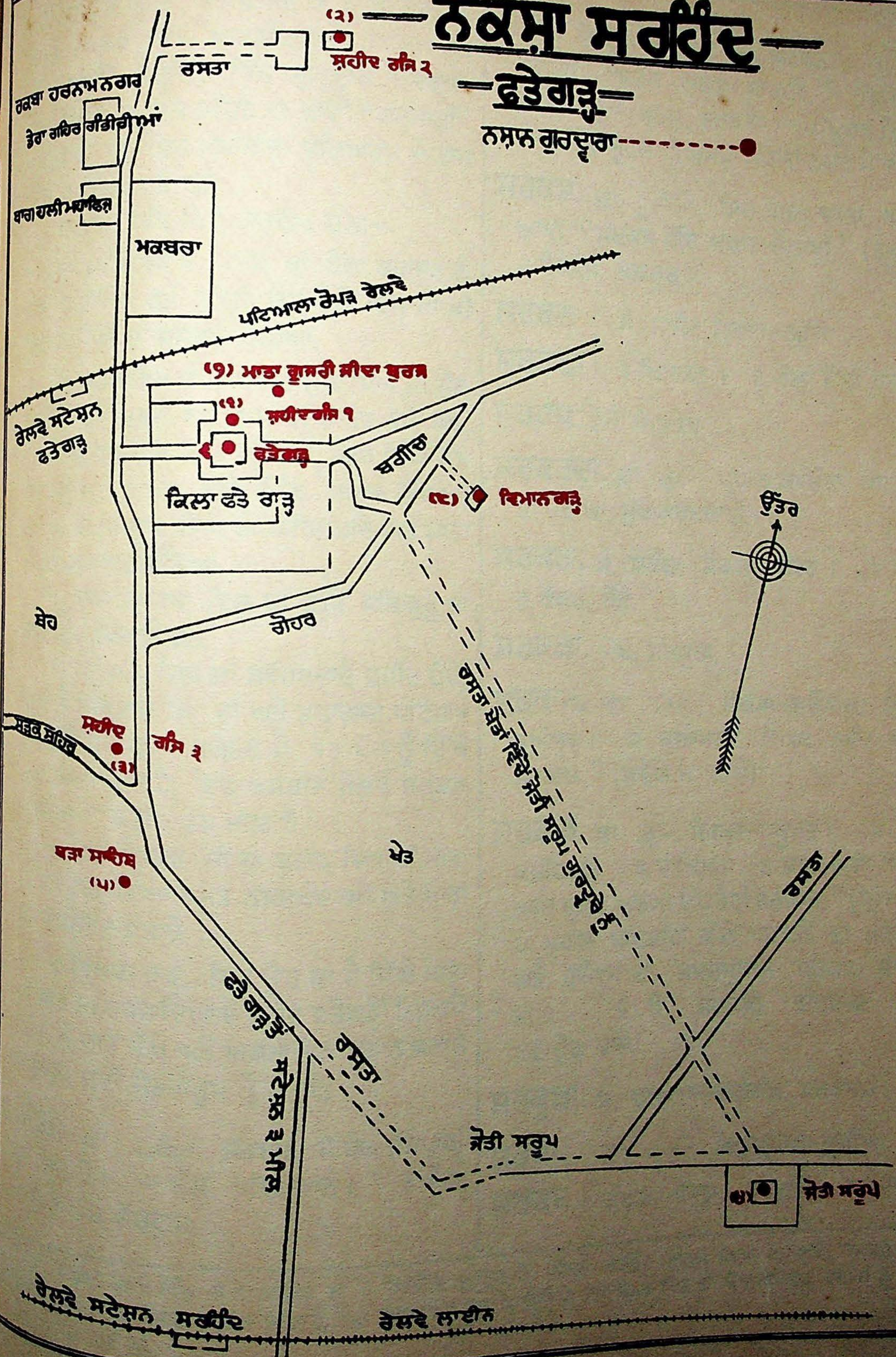
ਸਰਹਿੰਦ. ਹਿੰਦ ਦਾ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਨਗਰ. ਫਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਤੁਗਲਕ ਨੇ ਇਸ ਨਗਰ ਨੂੰ ਸਮਾਣੇ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਤੋਂ ਅਲਗ ਕਰਕੇ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ. ਮੁਗ਼ਲ-ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਡਾ ਧਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਠਾਈ ਪਰਗਨੇ ਸਨ. ੧੩ ਪੋਹ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾ-ਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਂ ਸੂਬੇ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦਾ ਭੀ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ.

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ੧ ਜੇਠ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ ਨੂੰ

 ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ--ਸਰਹਿੰਦ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ਨਕਸ਼ਾ ਸਰਹਿੰਦ
ਫ਼ਤੇਗੜ੍ਹ
ਨਸ਼ਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
(੨) ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ੨
ਰਸਤਾ
ਰਕਬਾ ਹਰਨਾਮ ਨਗਰ
ਡੇਰਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੀਆਂ
ਮਕਬਰਾ
ਪਟਿਆਲਾ ਰੋਪੜ ਰੇਲਵੇ
(੭) ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀਦਾ ਬੁਰਜ
(੬) ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ੧
ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਫਤੇਗੜ੍ਹ
੬ ਫਤੇਗੜ੍ਹ
ਕਿਲਾ ਫਤੇ ਗੜ੍ਹ
ਬਗੀਚਾ
(੮) ਵਿਮਾਨਗੜ੍ਹ
ਉੱਤਰ
ਸੜਕ ਸ਼ਹਿਰ
ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ੩ (੩)
ਬੜਾ ਸਾਹਿਬ (੫)
ਖੇਤ
ਫਤੇਗੜ੍ਹੋਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ੩ ਮੀਲ
ਰਸਤਾ
ਰਸਤਾ
ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ
(੪) ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ
ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ
ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ
ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & Co. LAHOR

ਸਰਹਿੰਦ ਫਤੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਜੀਰ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ.* ਸੰਮਤ ੧੮੨੦ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾਦਲ ਨੇ ਹਾਕਿਮ ਜੈਨ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਬਣਵਾਏ. ਗੁਰੁਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗੁਰੁਮਾਰੀ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫਤੇ ਗੜ੍ਹ.

ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ:—

੧ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ੧. ਇਸ ਥਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਜਦ ਸਰਹਿੰਦ ਫਤੇ ਕੀਤੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਥਾਂ ਛੀ ਹਜਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ.

੨ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ੨. ਜਥੇਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੈਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ.

੩ ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ੩. ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਜੈਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ.

੪ ਜੋਤੀਸਰੂਪ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ.

੫ ਥੜਾ ਸਾਹਿਬ. ਇਸ ਥਾਂ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਥੋੜਾ ਸਮਾਂ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ.

੬ ਫਤੇਗੜ੍ਹ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਜਾਗੀਰ ਹੈ. ੧੩ ਪੋਹ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਮੀਲ ਹੈ.

੭ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦਾ ਬੁਰਜ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਨਜਰਬੰਦ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ.

੮ ਵਿਮਾਨ ਗੜ੍ਹ. ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਫਤੇਗੜ੍ਹੋਂ ਲਿਆਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਨਾਨ ਕਰਾਕੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਜੋਤੀਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲੈਗਏ.

ਸਰਹੰਗ. ਫ਼ਾ سرہنگ ਸਰਦਾਰ. ਜੋ ਹੰਗ (ਸਿਪਾਹ) ਦਾ ਸਿਰ ਹੈ। ੨ ਮੱਲ. ਪਹਿਲਵਾਨ। ੩ ਕੋਤਵਾਲ। ੪ ਚੋਬਦਾਰ.

ਸਰਕ. ਦੇਖੋ, ਸੜਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਕਣਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੜਾਕਾ. "ਸਰਕ ਸਸਤ੍ਰ ਝਾਰਹੀਂ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਅ਼ شرق ਸ਼ਰਕ਼. ਚਮਕਨਾ। ੫ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਚਮਕ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ.

ਸਰਕਸ਼. ਫ਼ਾ سرکش ਸਿਰ ਫੇਰਨ ਵਾਲਾ. ਬਾਗੀ. ਆਕੀ. "ਸਰਕਸ ਹੋਇ ਅਫਾਤ ਉਠਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਹੰਕਾਰੀ. ਮਗ਼ਰੂਰ.

ਸਰਕਣ, ਸਰਕਣਾ ਸੰ. ਸਰ੍‍ਪਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੁੜ੍ਹਨਾ। ੨ ਖਿਸਕਨਾ। ੩ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚਲਨਾ.

ਸਰਕਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਕਪ.

ਸਰਕਰਦਾ. ਫ਼ਾ سرکردہ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਰਿੰਦਾ. ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀਆ. ਮੁੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀ.

ਸਰਕਰਾ. ਸੰ. ਸ਼ਕੰਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੱਕਰ। ੨ ਖੰਡ। ੩ ਕੰਕਰ. ਰੋੜੇ.

ਸਰਕੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕੁੜਾ.

ਸਰਕਾਮ. ਫ਼ਾ سرکار ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰੋਕਾਰ. ਸੰਬੰਧ. ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼। ੨ ਮੁਆਮਲਾ. "ਅਬ ਨਾਹਿ ਅਵਰ ਸਰਕਾਮ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸਰਕਾਰ. ਫ਼ਾ سرکار ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੁਕੂਮਤ। ੨ ਸ਼ਾਹੀ ਕਚਹਿਰੀ। ੩ ਹਾਕਿਮ। ੪ ਭਾਵ—ਪ੍ਰਜਾ. "ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਸਟੁ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੫ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਪਰਗਨੇ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਹਾਕਿਮ ਦਾ ਸਦਰਮੁਕਾਮ ਸਰਕਾਰ ਸੱਦੀਦਾ ਸੀ। ੬ ਸੰ. ਸ਼ਰਕਾਰ. ਤੀਰਸਾਜ਼. ਵਾਣ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਕੁੜਾ. ਸੰ. शरकाण्ड—ਸ਼ਰਕਾਂਡ. ਸਰਕਾਨਾ.

ਸਰਕੋਪ, ਸਰਕੋਬ ਫ਼ਾ سرکوب ਵਿ—ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ. ਸਿਰ ਕੁੱਟਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਕੋਪ ਸਰਦਾਰ."

---

*ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਮਾਰਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਯਾਨੀ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਮਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ.

(ਸਲੋਹ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰਜ. ਗਦਾ.

ਸਰਕ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਰਾ ੩. "ਅਸਥਿ ਚੂਰ ਸਰਕ੍ਰ." (ਚੰਡੀ ੨) ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਚੂਰਾ ਮਾਨੋ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਕੰਕਰ ਹਨ.

ਸਰਖ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਣ. ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਹਰਖੇ ਸਰਖੇ ਬਸੁਦੇਵਹਿ ਕੇ ਪਗ ਜਾਇ ਛੁਯੋ ਜਮਨਾ ਜਲ ਤੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਸਾਮੁਹਿ ਚੰਡ ਸਿਵੈ ਸਰਖੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਹਸ਼ੰ. ਆਨੰਦ ਸਹਿਤ। ੩ ਅ਼ شرخ ਸ਼ਰਖ਼. ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਫਲ. ਨੇਜੇ ਦਾ ਫਲ। ੪ ਜੜ. ਮੂਲ। ੫ ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ.

ਸਰਖ਼ਤ੍. ਫ਼ਾ سرخط ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰਲੇਖ. ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ੨ ਰਸੀਦ. "ਸਰਖਤ ਅਬ ਹੀ ਹਮ ਤੇ ਲੇਹੁ ਲਿਖਾਇਕੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੯੨) ੩ ਪੱਟਾ. ਸਨਦ.

ਸਰਖਪ. ਸਰ੍ਹੋਂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਪ. "ਸਰਖਪ ਸਾਗ ਬਨਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰਖਿਓ, ਸਰਖੋ ਦੇਖੋ, ਸਰਖ. "ਕ੍ਰੁੱਧਕੈ ਜੁੱਧਹਿ ਕੋ ਸਰਖ੍ਯੋ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਖ ੩.

ਸਰਗ. ਸੰ. ਸਗੰ. (ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਜ੍). ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਿਆਗ. ਛੱਡਣਾ। ੨ ਅਧ੍ਯਾਯ. ਬਾਬ। ੩ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਵਿਸ਼੍ਵ. ਜਗਤ. "ਲਖਤ ਸਰਗ ਭਹਰਾਤ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੪ ਉਤਪੱਤਿ। ੫ ਜਲ ਦਾ ਸੋਤ. ਚਸ਼ਮਾ। ੬ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ.

ਸਰਗਸ਼ਤ. ਫ਼ਾ سرگشت ਸਰਗਸ਼੍ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ, ਛਤ੍ਰ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਲਾੜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਪੁਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਰਗ਼ਨਾ. ਫ਼ਾ سرغنہ ਦੁਸ਼੍ਟਮੰਡਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਮੁਖੀਆ). ੨ ਗਰੋਹ ਦਾ ਮੁਖੀਆ.

ਸਰਗਮ. ਸੰ. ਸ਼ਰਗਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਅੱਖਰ ਲੈਕੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਨਾਮਮਾਲਾ. ਸ਼ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ. ਸ਼ੜਜ ਰਿਸ਼ਭ ਗਾਂਧਾਰ ਮਧ੍ਯਮ ਪੰਚਮ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ.

ਸਰਗਰਦਾਂ, ਸਰਗਰਦਾਨ ਫ਼ਾ سرگردان ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਚਕਰਾ ਗਿਆ ਹੈ.ਹੈਰਾਨ. ਪਰੇਸ਼ਾਨ.

ਸਰਗੁਣ, ਸਰਗੁਨ, ਸਰਗੁਨੀ ਸੰ. ਸਗੁਣ. ਵਿ—ਗੁਣ ਸਹਿਤ. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਸਤ ਰਜ ਤਮ ਸਹਿਤ. "ਸਰਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਥਾਪੈ ਨਾਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਤੂੰ ਨਿਰਗੁਨ ਤੂੰ ਸਰਗੁਨੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹੁਨਰ ਸਹਿਤ। ੩ ਗੁਣ (ਰੱਸੀ) ਸਹਿਤ. ਚਿੱਲੇ ਸੰਜੁਗਤ.

ਸਰਘਾ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ.

ਸਰਘੀ. ਅ਼ سحری ਸਹ਼ਰੀ. ਪਹਿ ਫਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਭੋਜਨ. ਦੇਖੋ, ਰਮਜਾਨ ੨.

ਸਰਚਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁ—ਰੁਚਿ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. ਸੰਤੁਸ਼੍ਟ ਹੋਣਾ। ੨ ਪਰਚਣਾ। ੩ ਸੰਤੋਖ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ. "ਹਮ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਸਰਚਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਰਜ. ਵਿ—ਰਜ (ਧੂਲਿ) ਸਹਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰੋਜ. ਕਮਲ। ੩ ਸੰ. ਸਜੰ. ਵਰਜਨ. ਹਟਾਉਣਾ. "ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੈ ਕੋਪਹਿ ਸਰਜੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੪ ਸਾਲ ਬਿਰਛ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਰਜਨ ੨. "ਅਪਨੋ ਮਤ ਸਰਜਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੬ ਸੰ. ਸ਼ਰਜ. ਸ਼ਰ (ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਲਾਈ ਤੋਂ) ਜ (ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ) ਮੱਖਣ.

ਸਰਜਜ. ਸੂਰਜਜ ਦੀ ਥਾਂ ਸਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਬੇਸਮਝੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਉਸ ਥਾਂ ਸੂਰਜਜ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੂਰ੍ਯਪੁਤ੍ਰ, ਘੋੜਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗ ੬੧੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜਜ.

ਸਰਜਨ. ਸੰ. ਸਜੰਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫੌਜ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਉਤਪੱਤੀ. ਰਚਨਾ. "ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕੋ ਸਰਜਾਵਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਅੰ. Surgeon. ਜੱਰਾਹ. ਚੀਰ ਕੱਟਕੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੈਦ.

ਸਰਜਾਲ, ਸਰਜਾਲਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਾਲ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਆਦਿ ਜੀਵ ਫਾਹੀਦੇ ਹਨ. "ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਬੰਧਿਓ ਸਰ-

ਜਾਲਿ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਜਾਲ.

ਸਰਜਾਲਿ. ਸਰਜਾਲ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸਰਜਾਲ ੧.

ਸਰਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਜਨ। ੨ ਵਿ—ਸਜੀਵ. ਚੇਤਨ. ਜੀਵ ਸਹਿਤ. "ਸਥਾਵਰ ਤੇ ਸੁਨਕੈ ਸਰਜੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਰਜੀਉ. ਵਿ—ਸਜੀਵ. ਚੇਤਨਤਾ ਸਹਿਤ. ਪ੍ਰਾਣਧਾਰੀ. "ਸਰਜੀਉ ਕਾਟਹਿ ਨਿਰਜੀਉ ਪੂਜਹਿ."(ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸਰਜੀਤ. ਸੰ.ਸਿੰਚਿਤ.ਵਿ—ਜਲ ਕਰਕੇ ਸਿੰਚਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.ਤਰ। ੨ ਸਰਸਬਜ਼। ੩ ਜੀਵਨਸੱਤਾ ਸਹਿਤ। ੪ ਸ੍ਰਿਜਨ ਕਰਤਾ. ਰਚਣ ਵਾਲਾ. "ਅਗੰਮ ਸਰਜੀਤ ਸਬਾਇਆ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸਰਜੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਯੂ. "ਬਾਨ ਪਾਨਿ ਕਮਾਨ ਲੈ ਬਿਹਰੰਤ ਸਰਜੂ ਤੀਰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਰਜੂਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਨਿਰੀਕਾਰੀਏ.

ਸਰਟ / **ਸਰਟਾ** } ਸੰ. शरट. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਰਲਾ. ਗਿਰਗਟ.

ਸਰਡੋਬ. ਵਿ—ਇਤਨਾ ਡੂੰਘਾ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਲੋਤੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਿਰ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇ। ੨ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ. "ਸਰ ਡੋਬ ਲੋਹ ਮੇ ਦੇਹ ਸੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਕਵਚ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸ਼ਰੀਰ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਮਨ. ਜਾਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਰਣ. ਘਰ। ੩ ਓਟ. ਪਨਾਹ। ੪ ਵਿ—ਪਨਾਹ ਦਿੰਦਾ. ਰੱਛਕ.

ਸਰਣਜਾਚਿਕ. ਵਿ—ਸ਼ਰਣਯਾਚਕ. ਰਖ੍ਯਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ. ਪਨਾਹ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਣਜਾਚਿਕ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸਰਣਜੋਗ. ਵਿ—ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਲਾਇਕ. ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ.

ਸਰਣਾ. ਸਰਣਾਗਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ. ਕਾਰਜ ਦਾ ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ. "ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਿਉ ਸਰੈ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਰੇ." (ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਇ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ। ੨ ਓਟ. ਪਨਾਹ. "ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਕੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਣਾਇ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਇਆ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ.ਸ਼ਰਣ ਆਇਆ. "ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਨਾਨਕ ਸਰਣਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਈ. ਸਰਣ. ਪਨਾਹ. "ਠਾਕੁਰ ਤੁਮ ਸਰਣਾਈ ਆਇਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਰਣਾਗਤ. ਵਿ—ਸ਼ਰਣ—ਆਗਤ. ਸ਼ਰਣ ਆਇਆ ਹੋਇਆ. "ਸਰਣਾਗਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਹਰਿ ਸੁਆਮੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਸਰਣਾਲਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਰਣਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਮਿਲੇ। ੨ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ। ੩ ਕਰਤਾਰ.

ਸਰਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣ। ੨ ਸੰ. ਸਰਣਿ. ਮਾਰਗ. ਰਸਤਾ. ਡੰਡੀ. ਸੜਕ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਰਣਿ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ। ੩ ਸੰ. शरण्य—ਸਰਨ੍ਯ. ਸ਼ਰਣ ਆਏ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੪ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜ਼ਮੀਨ.

ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ. ਵਿ—ਸਰਣ ਦੇਣ ਯੋਗ. "ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ ਅਗੋਚਰ ਸੁਆਮੀ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿਸਮਾਈ. ਸ਼ਰਣਾਗਤਾਂ ਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਸ਼ਰਣਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਣਿਸਮਾਈ ਦਾਸਹਿਤੁ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿਸੂਰ. ਸੰ शरण्यशूर—ਸ਼ਰਣ੍ਯਸ਼ੂਰ. ਵਿ—ਸ਼ਰਣਾਗਤਾਂ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹਾਦੁਰ. ਭਾਵ ਜੋ ਸ਼ਰਣ ਆਏ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰੇ. "ਸਰਣਿਸੂਰ ਭਗਵਾਨਹਿ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਸਰਣਿਸੂਰ ਫਾਰੇ ਜਮਕਾਗਰ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿ ਜੋਗੁ. ਵਿ—ਸ਼ਰਣ ਦੇਣ ਯੋਗ. "ਸਰਣਿ ਜੋਗੁ ਸਮਰਥੁ ਮੋਹਨੁ." (ਗਉ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਰਣਿਬੰਦਨ. ਸ਼ਰਣਾਗਤਾਂ ਕਰਕੇ ਬੰਦਨਾ ਯੋਗ. "ਸਰਣਿਬੰਦਨ ਕਰੁਣਾਪਤੇ." (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)

ਸਰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣ ਅਤੇ ਸਰਣਿ.

ਸਰਣਜ. ਦੇਖੋ, ਸਰਨਜ.

ਸ਼ਰਤ਼. ਅ਼ شرط ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਪ੍ਰਣ। ੨ ਅਹਿਦੋਪੈਮਾਨ.

ਸਰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਿਤਾ.

ਸਰਤਾਜ. ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਕਟ। ੨ ਸਿਰ ਦਾ ਛਤ੍ਰ। ੩ ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਸਰਤ਼ਾਨ. ਅ਼ سرطان ਸੰਗਯਾ—ਕਰਕ ਰਾਸ਼ਿ. ਦੇਖੋ, ਕਰਕ। ੨ ਵਿ—ਦਿਲੇਰ. ਬਹਾਦੁਰ.

ਸਰਤੇਸ. ਸਰਿਤਾ ਦਾ ਈਸ਼ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰਤੇਸਜਾ. ਸਰਿਤਾਈਸ਼(ਸਮੁੰਦਰ)ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਵਿਸ਼. ਜਹਿਰ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਲੱਛਮੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰਤੇਸਰੀ, ਸਰਤੇਸ੍ਵਰੀ ਸਰਿਤਾ (ਨਦੀਆਂ) ਦੀ ਰਾਣੀ, ਗੰਗਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰਥਲੀ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤਸੀਲ ਊਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ.

ਸਰਦ. ਫ਼ਾ سرد ਵਿ—ਠੰਢਾ. ਸੀਤਲ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਰਦ੍. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਸੂ ਕੱਤਕ ਦੀ ਰੁਤ. "ਰੁਤਿ ਸਰਦ ਅਡੰਬਰੋ ਅਸੂ ਕਤਿਕੇ ਹਰਿ ਪਿਆਸ ਜੀਉ." (ਰਾਮ ਰੁਤੀ ਮ: ੫) ੩ ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ। ੪ ਤੀਰਕਸ਼. ਸ਼ਰਧਿ. ਭੱਥਾ.

ਸਰਦਖ਼ਾਨਹ, ਸਰਦਖਾਨਾ ਫ਼ਾ سردخانہ ਸੰਗਯਾ—ਠੰਢਾ ਘਰ. ਜ਼ਮੀਦੋਜ਼ ਅਥਵਾ ਤਰ ਟੱਟੀ ਆਦਿਕ ਨਾਲ ਠੰਢਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਘਰ. "ਰਹਿਤ ਸਰਦਖਾਨੇ ਮੇ ਜੋਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਰਦਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਪੀੜ.

ਸਰਦਲ. ਸੰਗਯਾ—ਦ੍ਵਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਪੁਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਲੱਕੜ. ਚੌਖਟ ਦਾ ਉੱਪਰਲਾ ਬਾਜ਼ੂ.

ਸਰਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਰ (ਜਲ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਕਟੋਰਾ. ਪਿਆਲਾ। ੨ ਫ਼ਾ سردہ ਸਰਦਹ. ਕਾਬੁਲੀ ਖਰਬੂਜਾ. ਇਸ ਦਾ ਬੀਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਰ ਲਿਆਇਆ ਹੈ. "ਸਰਦੇ ਮੰਗਵਾਏ ਇਕ ਅੰਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਰਦਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਸੀਤਲਤਾ। ੨ ਠੰਢ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ ਅਥਵਾ ਪੀਣ ਯੋਗ ਵਸਤੁ. ਬਦਾਮ, ਲਾਚੀ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ, ਕਾਸਨੀ, ਚੇਤੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਆਦਿਕ ਘੋਟਕੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਠੰਢੇ ਜਲ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਪੇਯ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੀਖਮ (ਕਰਸਾਹ) ਵਿੱਚ ਪੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੩ ਘੋਟੀ ਹੋਈ ਭੰਗ ਨੂੰ ਭੀ ਕਈ ਸਰਦਾਈ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਰਦਾਰ. ਫ਼ਾ سردار ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ. ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਦ ੩. ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ. "ਸਰਦਾਰ ਬਿੰਸਤਿਚਾਰ ਕਲਿਅਵਤਾਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਈਐਂ." (ਕਲਕੀ) ਚੌਬੀਸ ਵਰ੍ਹੇ ਕਲਿਅਵਤਾਰ (ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ) ਸਿਰ ਤੇ ਛਤਰ ਫਿਰਾਵੇਗਾ. ਭਾਵ—ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ.

ਸਰਦਾਰੀ. ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ.

ਸਰਦੀ. ਸੰਗਯਾ—ਠੰਢ. ਸੀਤਲਤਾ.

ਸਰਦੂਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਦੂਲ.

ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ. ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਡਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੧੫ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸਰਧ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਭਾਵਨਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. "ਸੇਜ ਬਿਛਾਈ ਸਰਧ ਅਪਾਰ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਰੁਚਿ. ਇੱਛਾ. ਖ੍ਵਾਹਿਸ਼. "ਹੋਰ ਪੈਨਣ ਕੀ ਹਮਾਰੀ ਸਰਧ ਗਈ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਰ੍ਧੰ. ਸੈਨਾ. ਫੌਜ। ੪ ਵਿ—ਬਲਵਾਨ.

ਸਰਧਨ. ਵਿ-ਸ-ਧਨ. ਦੌਲਤਮੰਦ. "ਨਿਰਧਨ ਸਰਧਨ ਦੋਨਉ ਭਾਈ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਰਧਾ. ਸੰਗਯਾ-ਯਕੀਨ. ਭਰੋਸਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੱਧਾ. "ਸਰਧਾ ਲਾਗੀ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰੀਤਮੈ." (ਰਾਮ ਰੁਤੀ ਮ: ੫)

ਸਰਧਿ. ਵਿ-ਸ਼੍ਰੱਧੇਯ. ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਕਰਨ ਯੋਗ. "ਸਰਧਿ ਕਉ ਸਰਧਿਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਾਇਕ (ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਨਾਲ ਉਪਾਸਿਆ। ੨ ਸ਼ਰਧਿ. ਭੱਥਾ. ਦੇਖੋ, ਇਖੁਧਿ.

ਸਰਧਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਰਧਿ। ੨ ਸ਼੍ਰੱਧਾ. "ਬਹੁਤ ਮਨ ਸਰਧਿਆ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸਰਨ. ਸੰਗਯਾ-ਖੂਹ ਪਾਸ ਉਹ ਰਸਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੜਸ ਖਿੱਚਣ ਸਮੇਂ ਬਲਦ ਚਲਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਿ. "ਆਪਨ ਸਰਨ ਦਿਸਾ ਤਬ ਗਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਣ ੩. "ਸਰਨ ਪਰਨ ਸਾਧੂ, ਆਨ ਬਾਨ ਬਿਸਾਰੇ." (ਸਾਰ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫) ੩ ਇੱਕ ਪਸ਼ੂ ਰੋਗ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਪੱਠੇ ਸੁਸਤ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸਰਨਗ. ਵ-ਸ਼ਰਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਤਾ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ.

ਸਰਨਭਾ. ਦੇਖੋ, ਭਾ.

ਸਰਨਰੀਆ. ਵਿ-ਸਰਣ ਧਰੀਆ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ. "ਨਾਨਕ ਸਰਨਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਈ. ਸ਼ਰਣ. ਪਨਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾਈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਹਨਾਈ. "ਕਿਸੀ ਤੁਲਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸਰਨਾਈ। ਕਿਸ ਹੂੰ ਨੌਕਾ ਦੇਤ ਚਢਾਈ ॥" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰਨਾਹੀਂ. ਸਮਾਨ (ਤੁੱਲ) ਨਾਹੀਂ। ੨ ਸ਼ਰਣ. ਸਰਣਾਈ. ਪਨਾਹ. "ਪਗ ਲਗਿ ਰਾਮ ਰਹੈ ਸਰਨਾਹੀਂ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸਰਨਾਗ. ਸਰਨਾਗਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਰਨਾਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾਗਤ.

ਸਰਨਾਗਨਾ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ. ਸ਼ਰਣ ਆਇਆ. "ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਸਰਨਾਗਨਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਗੈ. ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਹੈ. "ਨਾਨਕ ਸਰਨਾਗੈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਰਨਾਜੋਗ, ਸਰਨਿਜੋਗ ਸ਼ਰਣ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਯੋਗ. "ਮਨਸਾ-ਪੂਰਨ ਸਰਨਾਜੋਗ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਸਰਨਿਜੋਗ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸਰਨਜ. ਸੰ. शरण्य. ਵਿ-ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸ਼ਰਣ ਪਏ ਤੋਂ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ. "ਸਰਨਜੰ ਸਹਾਯੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਰਪ. ਸੰ. ਸਰ੍‍ਪ. (ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਪ) ਗਮਨ. ਚਾਲ। ੨ ਮੰਦਗਤਿ. ਧੀਮੀ ਚਾਲ। ੩ ਸੱਪ. ਸਾਂਪ. "ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ." (ਗਉ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਰਪਿੰਦ.

ਸਰਪਤਾਤ. ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਸ਼੍ਯਪ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰਪਤਾਤਨੀ ਇਸਣੀ. ਸੰਗਯਾ-ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ) ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਸ਼੍ਯਪ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਉਸ ਦੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਰਾਜਾ ਦੀ ਫੌਜ.

ਸਰਪਨਿ, ਸਰਪਨੀ ਸੰ. ਸਰ੍‍ਪਿਣੀ. ਸੰਗਯਾ-ਸੱਪ ਦੀ ਮਦੀਨ. ਸੱਪਣ। ੨ ਭਾਵ-ਮਾਇਆ. "ਸਰਪਨਿ ਕੈ ਵਸਿ ਜੀਅੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਰਪਨੀ ਤੇ ਊਪਰਿ ਨਹੀ ਬਲੀਆ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਰਪਮੇਧ, ਸਰਪਯਗ੍ਯ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਮੇਧ (ਹਿੰਸਾ) ਵਾਲਾ ਜੱਗ. ਇਹ ਯਗ੍ਯ ਜਨਮੇਜਯ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਰੀਛਤ (ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ) ਮਾਰੇ ਦਾ ਸੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ. ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜੱਗ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਰਪਦਮਨ-ਕ੍ਸ਼ੇਤ੍ਰ" ਸੀ. ਜੋ ਹੁਣ ਜੀਂਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਸਪੀਦੋਂ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸਰਪਰ. ਪ੍ਰਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ. ਨਿਰਸੰਦੇਹ. ਬਿਲਾ ਸ਼ੱਕ. "ਸਰਪਰ ਉਠੀ ਚਲਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਰੰਗੁ ਨ ਲਗੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਤਾ ਸਰਪਰ ਨਰਕੇ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸਿਰ ਉੱਪਰ.

ਸਰਪਰਸ੍ਤ. ਫ਼ਾ سرپرست ਵਿ—ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ.

ਸਰਪਰਸ੍ਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪਾਲਨ.

ਸਰਪਰਾਜ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ। ੨ ਵਾਸੁਕਿ.

ਸਰਪਾਰਿ, ਸਰਪਾਰੀ ਸੰਗਯਾ—ਸੱਪ ਦਾ ਵੈਰੀ ਗਰੁੜ। ੨ ਮੋਰ। ੩ ਨਿਉਲਾ.

ਸਰਪਿੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, ਅਤੇ ਵਾਸੁਕਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Serpent. "ਸਰਪਿੰਦ ਗਿਰਿੰਦ ਖਗਿੰਦ ਤੁਲੰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਗਿਰੀਂਦ੍ਰ (ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ) ਜੋ ਸਰਪਰਾਜ ਜੇਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀਰਾਜ ਗਰੁੜ ਤੁੱਲ ਹਨ.

ਸਰਪੀ. ਸੰ. ਸਰ੍‍ਪਿਸ੍. ਸੰਗਯਾ—ਘੀ. ਘ੍ਰਿਤ. "ਧਾਰ ਸਰੋਅ ਵਿਖੇ ਸਰਪੀ ਮਧ ਪਾਵਕ ਪਾਵਤ ਜੋਤਿ ਅਭੰਗਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰਪੇਚ. ਫ਼ਾ سرپیچ ਸੰਗਯਾ—ਦਸਤਾਰ.ਪੱਗ। ੨ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਭੂਖਣ ਜੋ ਪਗੜੀ ਉੱਪਰ ਜਿਗਾ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਲਾਲਨ ਕੋ ਸਰਪੇਚ ਸੁਹਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੯)

ਸਰਫ. ਅ਼ صرف ਸ਼ਰ਼ਫ. ਸੰਗਯਾ—ਫਿਰਨਾ. ਘੁੰਮਨਾ। ੨ ਪਰਖਣਾ। ੩ ਖ਼ਰਚ। ੪ ਲਾਭ। ੫ ਸ਼ਬਦ-ਸਾਧਨ ਵਿਦ੍ਯਾ। ੬ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਚਾਲ। ੭ ਅ਼ شرف ਸ਼ਰ਼ਫ. ਬਜ਼ੁਰਗੀ. ਵਡਿਆਈ। ੮ ਪਾਨੀਪਤ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਫਕੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਖ਼ ਸ਼ਰ਼ਫ। ੯ ਕੰਧਾਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇਆ.

ਸ਼ਰ਼ਫ ਅਲੀ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਅਖੀਰੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ.

ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼. ਫ਼ਾ سرفراز ਮਗਰੂਰ.ਉੱਚੇ ਸਿਰ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਵਧਣਾ.

ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ. ਫ਼ਾ سرفرازی ਸੰਗਯਾ—ਅਹੰਕਾਰ. ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਸਰਦਾਰੀ. ਇੱਜਤ. "ਦਈ ਸਰਫਰਾਜੀ ਤਿਸ ਕਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਰਫਾ. ਅ਼ صرفہ ਸ਼ਰ਼ਫ਼ਹ. ਸੰਗਯਾ—ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਤੰਗੀ ਕਰਨੀ. ਸੂਮਪੁਣਾ. ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. "ਸਰਫੈ ਸਰਫੈ ਸਦਾ ਸਦਾ ਏਵੈ ਗਈ ਵਿਹਾਇ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਸਰਫੀ. ਅ਼ صرفی ਸ਼ਰ਼ਫ਼ੀ. ਵਿ—ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਵੇਤਾ. ਸ਼ਰ਼ਫ ਦਾ ਜਾਣੂ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅਸ਼ਰ਼ਫ਼ੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਸਰਫੀ ਕਾਢ ਅਗ੍ਰ ਗੁਰੁ ਧਰੀ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸਰਬ. ਸੰ. ਸਰ੍‍ਵ. ਵਿ—ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਸਰਬ ਰੋਗ ਕੋ ਅਉਖਧੁ ਨਾਮੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਰ੍‍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ, ਜੋ ਸ਼ਰ (ਤੀਰ) ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ.

ਸਰਬਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਸੁ.

ਸਰਬਸਕਤਿਮਾਨ. ਵਿ—ਸਰ੍‍ਵਸ਼ਕ੍ਤਿਮਾਨ. ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਿਗੁਰੂ.

ਸਰਬਸਤਾ. ਫ਼ਾ سربستہ ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਪੋਸ਼ੀਦਾ. ਗੁਪਤ.

ਸਰਬਸਧਾਰੀ. ਵਿ—ਸਭ ਨੂੰ ਸ-ਆਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਰਬਸਧਾਰੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਸਰ੍‍ਵਸ੍ਵਧਾਰੀ. ਸਭ ਧਨ ਮਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਸੁ. ਸੰ. ਸਰ੍‍ਵਸ੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਰਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ. ਸਾਰੀ ਵਿਭੂਤਿ. "ਕਰ ਗਹਿ ਲੀਨੇ ਸਰਬਸੁ ਦੀਨੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਰਵ ਰਸ. ਸਾਰੇ ਰਸ. "ਸਰਬਸੁ ਛੋਡਿ ਮਹਾਰਸ ਪੀਜੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸਰਬਸੁਹਾਗਣਿ. ਸਦਾ ਸੌਭਾਗ੍ਯਵਤੀ. ਜੋ ਕਦੇ ਵਿਧਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. "ਹਰਿ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁ ਸਰਬਸੁਹਾਗਣਿ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਰਬਸੁਖਾਂ ਸੁਖ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰ ਸੁਖ. ਆਤਮ ਆਨੰਦ। ੨ ਅਕ੍ਸ਼ਯ ਸੁਖ. ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਸੁਖ.

ਸਰਬਸੋ. ਸਰਵਸ੍ਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਸੁ. "ਮੇਰੇ ਸਰਬਸੋ ਗੋਬਿੰਦ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸਰਬਸੰਮਤਿ. ਸਵੰ (ਸਭ) ਦੀ ਰਾਇ. ਸਭ ਦੀ ਸਲਾਹ। ੨ ਸਭ ਦੀ ਏਕ ਮਤਿ.

ਸਰਬਕਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰਵ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ। ੨ ਵਿ—ਸਾਰੀ ਕਲਾ (ਵਿਦ੍ਯਾ) ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ. ਸਰਵ-ਕਲਾ ਧਾਰੀ. "ਮੁਨਿ ਜਨ ਗਾਵਹਿ ਸਰਬਕਲਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰਥ. ਵਿ—ਸਭ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਿੱਚ ਤਾਕ। ੨ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤਿਮਾਨ. "ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰਥ ਪ੍ਰਭੁ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਰਬਕਲਿਆਣ. ਸਭ ਦੀ ਕਲ੍ਯਾਣ ਕਰਤਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਬਕਲਿਆਣ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਰਬਕਾਲ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਕਾਲ (ਵਿਨਾਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਲੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਅਕਾਲਪੁਰਖ. "ਸਰਬਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਅਪਾਰਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਰਬਕ੍ਰਿਸ. ਸਭ ਨੂੰ ਆਕਰ੍ਸ਼ੰਣ (ਖਿੱਚਣ) ਵਾਲਾ. "ਨਮੋ ਸਰਬਕ੍ਰਿਸੰ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਸਭ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ (ਸੂਖਮ).*

ਸਰਬਗ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਗ੍ਯ. "ਰਾਮ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਗੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸੰ. ਸਵੰਗ. ਸਭ ਥਾਂ ਜਾਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰੇ ਗਮ੍ਯਤਾ ਹੈ.

ਸਰਬਗਉਣ. ਸਵੰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਮਨ ਕਰਤਾ. "ਨਮੋ ਸਰਬਗਉਣੇ." (ਜਾਪੁ)

ਸਰਬਗਤ. ਸਾਰੇ ਵ੍ਯਾਪਕ. ਸਭ ਥਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. "ਜਦਿ ਚਿੰਤਿ ਸਰਬਗਤੰ." ਅਤੇ—"ਭਵ ਭੂਤ ਸਰਬਗਤੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ)

ਸਰਬਗਿ, ਸਰਬਗ੍ਯ } ਸੰ. ਸਰ੍ਵਗ੍ਯ. ਵਿ—ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਸਰਵਗ੍ਯਾਤਾ. "ਸਰਬਗ੍ਯ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਰਬਜੋਤਿ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ. ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ. ਦੇਖੋ, ਜੋਤਿ.

ਸਰਬ ਠੌਰ ਗਾਮੀ. ਵਿ—ਸਭ ਜਗਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੰਗਮ ਸਾਧੁ. ਬਿਹੰਗਮ. ਦੇਖੋ, ਧਰਮਧਾਮੀ.

ਸ਼ਰਬਤ. ਅ਼ شربت ਸ਼ੁਰਬ (ਪੀਣ) ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਬਤ੍ਰ.

ਸਰਬਤਿ, ਸਰਬਤੁ, ਸਰਬੱਤ, ਸਰਬਤ੍ਰ } ਸੰ. ਸਵੰਤ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ. ਸਭ ਜਗਾ. "ਸਰਬ ਮਾਨ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮਾਨ." (ਜਾਪੁ) "ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸਰਬਤਿ ਰਵਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ. ਸਰਵ ਕਾਲ ਮੇ. "ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਰਬਤ ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਧਿਆਵਣਾ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪) "ਹਰਿ ਭਗਤਾਂ ਕਾ ਮੇਲੀ ਸਰਬਤ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) "ਦਯਾਲੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਜੀਆ."(ਸਹਸ ਮ: ੫) ੩ ਸਭ. ਤਮਾਮ. "ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ." (ਅਰਦਾਸ)

ਸਰਬਥਾ. ਸੰ. ਸਵੰਥਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਭ ਤਰਾਂ. ਸਰਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ.

ਸਰਬਦਾ. ਸੰ. ਸਵੰਦਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹਮੇਸ਼ਾ. ਨਿਤ੍ਯ. ਸਰਵ ਕਾਲ ਮੇ.

ਸਰਬਦ੍ਰਿਸ. ਸਵੰਦ੍ਰਿਕ. ਸਵੰਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ. ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਧਾਰ, ਸਰਬਧਾਰਨ } ਵਿ—ਸਭ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਭ ਦਾ ਆਧਾਰ. ਸਵੰਧਾਰ. "ਸਰਬਧਾਰ ਸਮਰਥ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) "ਸਰਬਧਾਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਨ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

---

* अणोरणीयान्.

ਸਰਬਨਾਮ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵਨਾਮਨ੍. ਨਾਉਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ. ਪੜਨਾਉਂ. Pronoun . ਜਿਵੇਂ—'ਜਦ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਣਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ.' ਇਸ ਥਾਂ 'ਉਨ੍ਹਾਂ' 'ਉਸ' ਸਰ੍ਵਨਾਮ ਹਨ। ੨ ਸਾਰੇ ਨਾਮ. "ਤ੍ਵ ਸਰਬਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ." (ਜਾਪੁ)

ਸਰਬਨਿਵਾਸੀ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ ਵਸਣ ਵਾਲਾ. "ਸਰਬਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੯)

ਸਰਬਨੈਨ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰ ਰੂਪ. "ਸਰਬਨੈਨ ਆਪਿ ਪੇਖਨਹਾਰਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸਭ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਪਾਖ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਰਵ ਦਾ ਸਹਾਇਕ. "ਸਰਬਪਾਖ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰੇ."(ਦੇਵ ਮ:੫)

ਸਰਬਪਿਆਰ, ਸਰਬਪਿਆਰੁ ਸਰਵ ਪ੍ਰਿਯਤਾ. ਹਰਦਿਲਅ਼ਜ਼ੀਜ਼ੀ। ੨ ਸਰਵਪ੍ਰਿਯ. ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਕਰਤਾਰ. "ਪਾਈਐ ਸਰਬਪਿਆਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ:੧)

ਸਰਬਪੂਜ, ਸਰਬਪੂਜਯ ਸਰ੍ਵਪੂਜ੍ਯ. ਸਭ ਤੋਂ ਪੂਜਾ ਯੋਗ. ਸਭ ਦੇ ਪੂਜਣ ਲਾਇਕ. "ਸਰਬਪੂਜ ਚਰਨ ਗੁਰ ਸੇਉ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫)

ਸਰਬਪ੍ਰਤਿਪਾਲ. ਵਿ—ਸਭ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਤਾ. ਸਰਵ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ. "ਸਰਬਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਰਹੀਮ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸਰਬਪ੍ਰਿਅ, ਸਰਬਪ੍ਰਿਯ, ਸਰਬਪ੍ਰਿਉ ਸਰ੍ਵਪ੍ਰਿਯ. ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰਾ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਿਉ.

ਸਰਬਬਿਆਪਕ, ਸਰਬਬਿਆਪਤ, ਸਰਬਬਿਆਪਿਕ, ਸਰਬਬਿਆਪੀ ਵਿ—ਸਰ੍ਵਵ੍ਯਾਪਕ. ਸਭ ਥਾਂ ਵਿਆਪਿਆ ਹੋਇਆ. "ਸਰਬਬਿਆਪਤ ਪੂਰਨਧਨੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸਰਬਬਿਆਪੀ ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਰਚਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸਰਬਬਿਆਪਿਕ ਅੰਤਰ ਹਰੀ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੩ ਆਕਾਸ਼। ੪ ਪਵਨ। ੫ ਇੱਕ ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਪਟਿਆਲੇ ਹੈ.

ਸਰਬਭਉਣ. ਸਰ੍ਵ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਤਾ। ੨ ਸਾਰੇ ਭਵਨ (ਲੋਕਾਂ) ਵਿੱਚ ਵ੍ਯਾਪਕ. "ਨਮੋ ਸਰਬਭਉਣੇ." (ਜਾਪੁ) ੩ ਸਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਵਨ (ਘਰ).

ਸਰਬਭੱਖੀ, ਸਰਬਭੱਛੀ ਵਿ—ਸਰ੍ਵਭਕ੍ਸ਼ੀ. ਸਭ ਕੁਛ ਖਾਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਖਾਣ ਲਾਇਕ ਵਸਤੁ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. Omnivorous। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਘੋਰੀ.

ਸਰਬਮਈ, ਸਰਬਮਯ ਸਰ੍ਵਮਯ. ਸਰਵਰੂਪ. "ਹੇ ਪੂਰਨ ਹੇ ਸਰਬਮੈ." (ਬਾਵਨ) "ਅਮਿਤ ਅਦ੍ਵੈਖੀ ਸਰਬਮਈ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸਰਬਮਾਨ. ਸਰ੍ਵਮਾਨ੍ਯ. ਸਭ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਸਰਵਪੂਜ੍ਯ. "ਸਰਬਮਾਨ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮਾਨ." (ਜਾਪੁ)

ਸਰਬਮੈ. ਸਰ੍ਵਮਯ. ਦੇਖੋ ਸਰਬਮਯ.

ਸਰਬਮੰਗਲਾ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵਮਙ੍ਗਲਾ. ਇੱਕ ਖਾਸ ਦੇਵੀ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਸਭ ਮੰਗਲਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵੀ ਪੁਰਾਣ ਅ: ੪੫ ਅਤੇ ਭਵਿਸ਼੍ਯ ਪੁਰਾਣ. "ਸਰਬਮੰਗਲਾ ਕੋ ਭਵਨ ਗੋਖਾ ਨਗਰ ਮਝਾਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੮)

ਸਰਬਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਕਾਬਲਾ. ਬਰਾਬਰੀ. "ਰਾਵਣ ਸੇਤੀ ਸਰਬਰ ਹੋਈ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਵਿ—ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ "ਸਰਬਰ ਕਉ ਕਾਹਿ ਜੀਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਰਬਰਸ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵਰਸ. ਗੰਨਾ। ੨ ਖ਼ਾ. ਲੂਣ. ਨਮਕ.

ਸਰਬਰਸਾਇਣੁ. ਆਤਮਰਸ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਰਸ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਨਾਮ. "ਸਰਬਰਸਾਇਣੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਰਬਰਾਹ. ਫ਼ਾ سربراہ ਸਰਪਰਸ੍ਤ. ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਖੀਆ ਕਰਮਚਾਰੀ। ੨ ਰਹਨੁਮਾ. ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਰ ਅਤੇ ਸਰਬਰੀ.

ਸਰਬਰੀ. ਰਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਰੀ. "ਸਪਤ ਸਰਬਰੀ ਪੰਥ ਵਿਤਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸਭ ਦੀ. ਡਿੰਗਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ "ਰੀ" ਦਾ-ਦੀ. ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਹੈ. "ਸਰਬਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰ." (ਸਾਰ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫)

ਸਰਬਲੋਹ. ਸੰ. ਸਵੱਲੋਹ. ਵਿ–ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਨਾਰਾਚ" ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਕਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿੰਤੂ ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੩ ਖ਼ਾ. ਲੋਹਾ। ੪ ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੫ ਅਕਾਲ. "ਸਰਬਲੋਹ ਕੀ ਰੱਛਿਆ ਹਮ ਨੈ." (ਅਕਾਲ) ੬ ਮਹਾਕਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਅਵਤਾਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ "ਸਰਬਲੋਹ" ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੭ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ "ਮੰਗਲਚਰਣ" ਹੈ. ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਪਾਠ ਹੈ. ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਸਰਬਲੋਹ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ:–

ਪਹਿਲਾ ਅਧ੍ਯਾਯ–ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਦੈਤਾਂ ਤੋਂ ਹਾਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਆਉਣਾ, ਦੇਵੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਭੀਮਨਾਦ ਦੈਤ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ.

ਦੂਜਾ ਅਧ੍ਯਾਯ–ਭੀਮਨਾਦ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਤੀ ਹੋਣਾ, ਭੀਮਨਾਦ ਦੇ ਭਾਈ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ (ਵੀਯੰਨਾਦ) ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ, ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣੀਆਂ.

ਤੀਜਾ ਅਧ੍ਯਾਯ–ਦੋਹਾਂ ਦਲਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਪਾਸ ਨਾਰਦ ਦਾ ਦੂਤ ਹੋਕੇ ਜਾਣਾ, ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਨੇ ਸੁਲਹ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ, ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਦੇ ੧੧ ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨਾ.

ਚੌਥਾ ਅਧ੍ਯਾਯ–ਘੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੋਣਾ, ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੇਕੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਜਿਵਾਉਣਾ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਦੈਤਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਜਿੱਤਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟਣੇ, ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਨੇ ਫਤੇ ਪਾਕੇ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ਪੁਰ ਕਬਜਾ ਕਰਨਾ.

ਪੰਜਵਾਂ ਅਧ੍ਯਾਯ–ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰਨਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਰਬਲੋਹ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ. ਯਥਾ–"ਸਰਬ ਅੰਗ ਬਜਰੰਗ ਹੈ, ਧਾਰਜੋ ਪੁਰਖ ਅਸੰਗ ਹੈ, ਸਰਬਲੋਹ ਅਵਤਾਰ." (ਛੰਦ ੬੫) ਸਰਬਲੋਹ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਪਾਸ ਗਣੇਸ਼ ਦਾ ਦੂਤ ਹੋਕੇ ਜਾਣਾ, ਸੁਲਹਿ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਪੁਰ ਪਰਸਪਰ ਘੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੱਚਣਾ, ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜੰਗ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ, ਸਰਬਲੋਹ ਨੇ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਤੋਂ ਛੁਟ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਕਰਨਾ. ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਨੇ ਸਰਬਲੋਹ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨੀ ਕਿ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰੋ, ਸਰਬਲੋਹ ਨੇ ਫੇਰ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟਕੇ ਸਿਵ ਨੂੰ ਮੁੰਡਮਾਲਾ ਦਾ ਮੇਰੁ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਲਤ (ਸਿਰੋਪਾ) ਦੇਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨਾ.

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਭਾਸ਼੍ਯ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਯਥਾ–

"ਤੇ ਸਭ ਕਥੇ ਪ੍ਰਿਥਕ ਕਰਨਿਰਣਯ ਸੁਕ੍ਰਾਭਾਸਹਿਛੰਦ,
ਸਵਾ ਲਾਖ ਹੈ ਸੰਖ੍ਯਾ ਯਾਂਕੀ ਵਦਤ ਮੁਨੀ ਜਨ ਛੰਦ,
ਤਾਂਕੋ ਸਾਰ ਕਾਢਕੈ ਬਰਨਾ ਮੰਗਲਚਰਨ ਸੁਛੰਦ,
ਸਵਾ ਲਾਖ ਛੰਦਨ ਕੋ ਸਾਰੰ ਤ੍ਰੈ ਸਹਸ੍ਰ ਸ਼ਤ ਛੰਦ."

ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭੀ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬਲੋਹ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ ਦਾਨਵ ਦਾ ਇਹ ਜੰਗ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਤੂ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੈ. ਯਥਾ–"ਨ੍ਰਿਪ ਬਿਬੇਕ ਅਬਿਬੇਕ ਸੇਨਾਨੀ ਭਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਧੁਜਨੀ."

ਸਰਬਲੋਹ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਰਣ ਖਾਲਸਾ-ਧਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਭੀ ਕਈ ਲੇਖ ਆਏ ਹਨ. ਯਥਾ– "ਗੁਰੁਗਾਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦"–"ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਅਤੇ "ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹਜ਼ੂਰ" ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:–

"ਭਜੋ ਨਿਸਤਾਰ ਤ੍ਰਾਸ ਅਸੁਰਨ ਤੇ
ਤਾਰਲਿਖੋ ਗੁਰੁ ਜਗਤ ਸਬੈ,
ਸ਼ਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ
ਵਾਹਗੁਰੂ ਸੁਚਿਮੰਤ੍ਰ ਅਖੈ." xxx

"ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਭਯੋ ਪੁਨੀਤਾ
ਪ੍ਰਭੁ ਆਗ੍ਯਾ ਕਰ ਉਦਿਤਿ ਭਏ,
ਮਿਟਿਓ ਦ੍ਵੈਤ ਉਪਾਧੀ ਜਗ ਕੀ

ਅਸੁਰ ਮਲੇਛਨ ਮੂਲ ਗਏ,
ਧਰਮੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਚੁਰਜੋ
ਸਤਜਰੂਪ ਪੁਨਿਰੂਪ ਜਯੇ,
ਕੱਛ ਕੇਸ ਕਿਰਪਾਨ ਤ੍ਰਿਮੁਦ੍ਰਾ
ਗੁਰੁਭਗਤਾ ਰਾਮਦਾਸ ਭਯੇ.
ਅਕਾਲਉਪਾਸਕ ਛਤ੍ਰੀਧਰਮਾ
ਰਣ ਕਟਿ ਕਸ ਪਰਧਾਨ ਅਏ,
ਤਾ ਮਹਿ ਪੰਚ ਚਾਲੀਸ ਪ੍ਰਧਾਨਾ
ਪੰਚਪ੍ਰਧਾਨ ਖਾਲਸਾ ਠਏ,
ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਜੁਝਾਰ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ
ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮ ਪ੍ਰਿਏ,
ਪੰਚਿਮ ਖਾਲਿਸ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ
ਜਿਨ ਇਹ ਪੰਥ ਸੁਪਥ ਪ੍ਰਗਟਏ." xxx
"ਗੁਰੂ ਅਪਨਪੌ ਖਾਲਸੇ ਦੀਨਾ,
ਦੁਤਿਯ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਰੁਗ੍ਰੰਥਾ,
ਬੋਲਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਬਦ ਸੰਭਾਖਨ
ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀਰਤਨ ਸੰਥਾ,
ਦ੍ਵਾਦਸ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੁਏ ਕਹੀਅਹਿ
ਦ੍ਵਾਦਸ ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਟਯੋ ਹਰਿਸੰਤਾ,
ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀ
ਗ੍ਰੰਥ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਬਦੰਥਾ." xxx

ਪੰਡਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀ. ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਜਗੰਨਾਥ ਦੀ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਵਧੂਤ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ,ਜੋ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ.

ਅਸੀਂ ਭੀ ਸਰਬਲੋਹ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੂਪਦੀਪ ਭਾਸ਼ਾ ਪਿੰਗਲ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ. ਰੂਪਦੀਪ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੰਮਤ ੧੭੭੬ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਵਿੱਚ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਹਨ;ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੈ, ਤਦ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੁਤਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਤਦ ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ, ਸ਼ਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ?

ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਅਵਾਣ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਨਗਹਲੀ ਨਾਲ ਉਤਨਾ ਹੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ. ਗਯੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਨਇੰਦ, ਓਪ ਦੀ ਥਾਂ ਵੋਪ, ਸਜਾਮਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਾਕਰਨ, ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤ੍ਰਿਕੰਗੀ, ਵਖਟਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਬਖਤਕਾਰ, ਨਿਦ੍ਰਾ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੰਧਾ ਆਦਿਕ ਸੈਂਕੜੇ ਪਾਠ ਵਿਗਾੜੇ ਹੋਏ ਹਨ.

ਭਾਈ ਧਜਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੱਟੂ (ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ) ਨਿਵਾਸੀ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕੱਢਕੇ ਸਰਬਲੋਹ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕਰਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ.

ਸਰਬਲੋਹੀਆ. ਖ਼ਾ. ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਰਤਨ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਧਾਤੁ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਨਾ ਕਰੇ। ੨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਲੋਹਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਢਕ ਲੈਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤ, ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤਿ ਸਰਵ—ਆਕ੍ਰਿਤਿ. (ਸਰ੍ਵਾਕ੍ਰਤਿ) ਸਰਵ ਆਕਾਰ. ਸਰਵਰੂਪ. "ਸਰਬਾਕ੍ਰਿਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਸਰਬਾਗ, ਸਰਬਾਗਿ, ਸਰਬਾਗਿਓ ਦੇਖੋ, ਸਰਵਗਜ. ਸਰਵਗਜਾਤਾ. "ਕਰਹੁ ਤਪਾਵਸੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਬਾਗਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਅ: ਮ: ੫) "ਪੂਰਨ ਸਰਬਾਗਿਓ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਵਾਂਗ.

ਸਰਬਾਂਗੀ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵਾਙ੍ਗਿਨ੍. ਵਿ—ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ. ਵਿਸ਼੍ਵਰੂਪ ਕਰਤਾਰ. "ਸੁਖਦਾਈ ਸਰਬਾਂਗੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਰਬਾਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰ ੪। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਰਵਾਣਿ. ਤੀਰ ਚਲਾਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਮਾਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਰਬਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਾਣੀ.

ਸਰਬਾਤਮ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵਾਤ੍ਮਨ੍. ਸਭ ਦਾ ਆਤਮਾ ਰੂਪ. ਸਭ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ. "ਸਰਬਾਤਮ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) "ਸਰਬਾਤਮ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਓ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਰਬਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ.

ਸਰਬਾਭਰਨਾਢਜ. (ਜਾਪੁ) ਵਾ—ਸਰ੍ਵ-ਆਭਰਣ-ਆਢਜ. ਸਾਰੇ ਭੂਸਣਾਂ ਕਰਕੇ ਮਹਾ ਧਨੀ। ੨ ਸਾਰੇ

ਭੂਖਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਰਬਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਹਬਾਲਾ.

ਸਰਬੁਲੰਦਖ਼ਾਂ. ਇਹ ਅਹਮਦਸ਼ਾਹ ਦੁੱਰਾਨੀ ਦਾ ਮਾਮਾ ਅਤੇ ਦੁੱਰਾਨੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰੇ ਕਰਦੇ ਲੰਘੀ. ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਹ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਭੀ ਰਿਹਾ. ਸਨ ੧੭੫੯ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਪਾਸ ਭਾਰੀ ਸ਼ਿਕਸ੍ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਸੁਕ੍ਰਚੱਕੀਏ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਹਤਾਸ ਦੇ ਕਿਲੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਖਿਲਤ ਦੇਕੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ.

ਸਰਬੇਸ, ਸਰਬੇਸੁਰ, ਸਰਬੇਸ੍ਵਰ ਸੰ. सर्वेश्वर. ਸਰ੍ਵ—ਈਸ਼੍ਵਰ. ਸਭ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਈਸ਼ (ਮਾਲਿਕ).

ਸਰਬੋਤਮ. ਸੰ. सर्वोत्तम. ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਨਹੀਂ.

ਸਰਬੋਪਰਿ. ਸੰ. सर्वोपरि. ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ. ਸਭ ਪੁਰ ਵਿਰਾਜਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਭ ਹੇਠ ਹਨ.

ਸਰਬੌਸਧਿ ਪਰਬਤ, ਸਰਬੌਖਧਿ ਪਰਵਤ सर्वौषधि पर्वत. ਵਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ੭੪ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਹਿਮਵਾਨ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ ਪਰਬਤ ਦੇ ਮੱਧ ਸਰਬੌਸ਼ਧਿ ਪਹਾੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਦਿਵ੍ਯ ਬੂਟੀਆਂ ਹਨ—

(੧) ਮ੍ਰਿਤਸੰਜੀਵਨੀ, ਜੋ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

(੨) ਵਿਸ਼ਲ੍ਯਕਰਣੀ, ਜੋ ਜਖਮ ਰਾਜੀ ਕਰਦੀ ਹੈ.

(੩) ਸੁਵਰਣ ਕਰਣੀ, ਜੋ ਜਖਮੀ ਅਤੇ ਰੋਗੀ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਰੰਗ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਕੇ ਸੁੰਦਰ ਕਰਦਿੰਦੀ ਹੈ.

(੪) ਸੰਧਾਨੀ, ਜੋ ਛੁਹਣ ਮਾਤ੍ਰ ਤੋਂ ਹੀ ਘਾਉ (ਫੱਟ) ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਪਹਾੜ ਦਾ ਫਾਸਿਲਾ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ੪੦੦੦ ਕੋਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਜਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਲਛਮਨ, ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਦੀ ਬ੍ਰਹਮਫਾਸ ਵਿੱਚ ਫਸਕੇ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਏ, ਤਦ ਜਾਂਬਵਾਨ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਨਾਲ ਹਨੂਮਾਨ ਇਸ ਪਰਬਤ ਨੂੰ ਉਠਾਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਹਿਤ ਸਭ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਰੱਖ ਆਇਆ ਸੀ. ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲਛਮਨ ਦੇ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਭੀ ਇਹ ਪਹਾੜ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੬, ਅ: ੫੦ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਨੇ ਨਾਗਪਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਲਛਮਨ ਨੂੰ ਫਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਰਪਰੂਪ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮੂਰਛਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸਾਰੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਭੀ ਕੀਤੀ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਰਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਸੁਖੇਨ (सुषेण) ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪ ਕੀਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਦ੍ਰੋਣ ਨਾਮਕ ਪਹਾੜਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਦੋ ਬੂਟੀਆਂ ਲਿਆਓ. ਇੱਕ ਸੰਜੀਵਨੀ, ਜੋ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ. ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਲ੍ਯਾ ਜੋ ਜ਼ਖਮ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਹਨੂਮਾਨ ਜੀ ਜਦ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਦ ਗਰੁੜ ਨੇ ਆਕੇ ਨਾਗਫਾਹੀ ਦਾ ਅਸਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਖੇਚਲ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਈ.

ਹਨੂ ਨਾਟਕ (ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ) ਵਿੱਚ ਦ੍ਰੋਣਾਚਲ ਦਾ ਉਖੇੜਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਪਹਾੜ ਦਾ ਫਾਸਿਲਾ—"ਸਾਠ ਲਾਖ ਯੋਜਨ ਹੈ ਕੋਸਾ। ਕੌਨ ਜਾਇ ਜਿਯ ਹੈ ਨ ਭਰੋਸਾ"— ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਜਦ ਹਨੂਮਾਨ ਦ੍ਰੋਣ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਉੱਪਰਦੀਂ ਉਡਿਆ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹਿਆ ਸੀ, ਤਦ ਭਰਤ ਨੇ ਕੋਈ ਉਪਦ੍ਰਵੀ ਰਾਖਸ ਸਮਝਕੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਸਿੱਟ ਲਿਆ. ਜਦ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਭਰਤ ਨੇ ਪਛਤਾਕੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੀਰ ਤੇ ਪਹਾੜ ਸਮੇਤ ਬੈਠ ਜਾ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਲੰਕਾ ਪਹੁਚਾ ਦੇਵਾਂਗਾ. ਉਸ ਥਾਂ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ— "ਜਿਤੀ ਦੂਰ ਤੇ ਲ੍ਯਾਯੋ ਹੈਂ ਗਿਰਿ। ਤਿਤੀ ਦੂਰ ਲੰਕਾ ਪਾਛੈ ਫਿਰਿ ॥" ਇਸ ਕਵੀ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਤੋਂ ਲੰਕਾ ਤੀਹ ਲੱਖ ਯੋਜਨ ਹੈ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦੇਖਕੇ ਜੇ ਹਨੂਮਾਨ ਵਾਲੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੇਲ ਅਤੇ ਜਹਾਜ ਦੇ ਰਸਤੇ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਤੋਂ

ਲੰਕਾ ੧੯੬੦ ਮੀਲ ਹੈ.

ਸਰਬੰਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਸੁ.

ਸਰਬੰਗ. ਸਰ੍ਵ-ਅੰਗ. ਸਾਰੇ ਅੰਗ. "ਮੈ ਗਣਤ ਨ ਆਵੈ ਸਰਬੰਗਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਸਰਵ ਗੁਣ. "ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸਰਬੰਗ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਰਬੰਗਨਾ. ਸੰ. सर्वाङ्गिन्. ਸਰਵ ਅੰਗ ਪੂਰਣ. ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਮ ਨਹੀਂ. "ਏਕ ਰਵਿਆ ਸਰਬੰਗਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਰਬੰਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬੰਗਨਾ. "ਸਭਨਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਸਰਬੰਗੀ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਇੱਕ ਮਤ, ਜੋ ਸ਼ਰਵ (ਸ਼ਿਵ) ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਧਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਪੰਥ ਮਸਤਨਾਥ ਯੋਗੀ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਲੋਕ ਮਦਿਰਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਅਤੇ ਨਗਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖਾ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਬੋਹਰ ਵਿੱਚ ਸਰਬੰਗੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਜੋ ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਭੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੋਰੀ ਅਥਵਾ ਅਘੋਰੀ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਘੋਰੀ.

ਸ਼ਰਭ. ਸੰ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਫਾਨੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅੱਠ ਟੰਗੀਆ ਇੱਕ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਜੀਵ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਭੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਅਸ਼੍ਟਪਦ ਸਿੰਹਾਰਿ ਅਤੇ ਮਹਾਂਸਕੰਧੀ ਭੀ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ। ੨ ਇੱਕ ਦੈਤ। ੩ ਉਠ. ਸ਼ੁਤਰ। ੪ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੫ ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਸਰਭਰਿ. ਭਾਰ ਤੁਲ੍ਯ. ਵਜਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ. "ਨਾਮੇ ਸਰਭਰਿ ਸੋਨਾ ਲੇਹੁ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਭਰਕੇ. "ਸਰਭਰਿ ਸੋਖੈ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸਰਭਾਰ. ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਬੋਝ। ੨ ਉਤਨਾ ਬੋਝ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਸਿਰ ਤੇ ਉਠਾ ਸਕੇ। ੩ ਸਰ (ਪਾਣੀ) ਉੱਤੇ ਭਾਰ (ਮੁਸੀਬਤ). "ਥਲ ਤਾਪਹਿ ਸਰ ਭਾਰ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ਜੇਠ ਵਿੱਚ ਥਲ ਤਪਦੇ ਹਨ, ਪਾਣੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਰਿਹਾ ਹੈ. ਅਥਵਾ-ਤਲਾਉ ਭੀ ਤਪ ਉੱਠੇ ਹਨ.

ਸਰਭਾਰਿ. ਸਿਰ ਦੇ ਬਲ. ਸਿਰ ਪਰਣੇ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰ ਭਾਰਿ.

ਸਰਭੰਗ. ਸੰ. शरभङ्ग. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦੰਡਕ ਬਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਗਏ ਸਨ. ਜਦ ਇਸ ਨੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਗਈ ਹੈ. ਹੁਣ ਮੈ ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਚਿਖਾ ਵਿੱਚ ਜਲ ਮੋਇਆ.

ਸਰਮ. ਫ਼ਾ شرم ਸ਼ਰਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਲੱਜਾ. "ਰਾਖਹੁ ਸਰਮ ਅਸਾੜੀ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. श्रम- ਸ਼੍ਰਮ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥ. ਮਿਹਨਤ. ਉੱਦਮ. ਘਾਲਨਾ. "ਸਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਰੂਪੁ." (ਜਪੁ) ੩ ਸੰ. शर्मन्. ਆਨੰਦ. ਖੁਸ਼ੀ. ਸੁਖ.

ਸਰਮ ਖੰਡ. ਪੁਰੁਸ਼ਾਰਥ ਦੀ ਮੰਜਿਲ। ੨ ਆਨੰਦ ਮੰਡਲ. ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਭੂਮਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਸਰਮਦ. ਅ਼ سرمد ਸੰਗ੍ਯਾ- ਆਦਿ ਅੰਤ ਰਹਿਤ ਕਰਤਾਰ। ੨ ਇੱਕ ਫਕੀਰ, ਜੋ ਫਾਰਸ ਦੇ ਕਾਸ਼ਾਨ ਨਗਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਯਹੂਦੀ ਸੀ. ਇਹ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਸੀ, ਦਰ ਅਸਲ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ ਕ਼ੁਰਾਨ ਅਤੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਤੇ ਤਰਕ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਸੀ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਸਰਮਦ ਨੂੰ ਸਨ ੧੬੬੧ (ਸੰਮਤ ੧੭੧੯) ਵਿੱਚ ਤੇੜੋਂ ਨੰਗਾ ਫਿਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਕਬਰ ਸ਼ਾਹੀ ਮਸਜਿਦ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਹੈ. "ਸਰਮਦ ਬਡ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੰਘਾਰਜੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. शर्मद-ਸ਼ਰ੍ਮਦ. ਵਿ-ਸ਼ਰ੍ਮ (ਸੁਖ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਸ਼ਰਮਨਾਕ. ਫ਼ਾ شرمناک ਵਿ-ਲੱਜਾ ਸਹਿਤ. ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ. "ਸਰਮਨਾਕ ਹ੍ਵੈ ਹ੍ਰਿਦੈ, ਬਚਨ ਹਸ ਹਸ ਕਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੫) ੨ ਲੱਜਾ ਯੋਗ.

ਸਰਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਦੇਵਸ਼ੁਨੀ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਕੁੱਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਯਮਰਾਜ ਪਾਸ ਜੋ ਦੋ ਕੁੱਤੇ

ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰਮੇਯ ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ੨ ਕੁੱਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸਰਮਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਹੋਇ ਗਈ ਸਰਮਾ ਤਨ ਤੂਰਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸ਼ੈਲੂਸ਼ ਗੰਧਰਵ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਵਿਭੀਸ਼ਣ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅਸ਼ੋਕਵਾਟਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸੀਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਦਾ ਹਿਤ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸੀ. "ਉਤ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸਰਮਾ ਸਹਿਤ ਸੁਨਹਿਂ ਸੀਯ ਕੀ ਬਾਤ." (ਹਨੂ)
੪ ਅਗਨਿ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾ ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਸ਼ਜਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜੋ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ੫ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਤਰੰਗ (ਮੌਜ) ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰਮਾ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰ. ਸਰਿਮਨ੍ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਵਨ ਅਤੇ ਗਤਿ ਹਨ. "ਸੇਤ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਅਤਿ ਹੀ ਤਿਹ ਮੇ ਸਰਮਾ ਸਸਿ ਸੀ ਦਮਕਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)
੬ ਸੰ. ਸ਼ਰ੍‍ਮਨ੍. ਪਨਾਹ. ਓਟ। ੭ ਘਰ. ਮਕਾਨ। ੮ ਆਨੰਦ। ੯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਅੱਲ, ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਯਥਾ—ਦੇਵਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਆਦਿ.

ਸਰਮਾਸ. ਸੰ. ਸ਼ਾਵੰਰਿਕ ਆਸ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਠੰਢ ਕਰਕੇ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਪੌਣ ਅੰਦਰ ਜਲ ਦੇ ਕਣਕਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ. ਧੁੰਦ. ਨੀਹਾਰ. "ਸੂਰਜ ਕੀ ਕਿਰਨੇ ਸਰਮਾਸਹਿ ਰੇਨੁ ਅਨੇਕ ਤਹਾਂ ਕਰ ਡਾਰਜੋ." (ਚੰਡੀ ੧) ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਨੇ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਰੇਣੁ (ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ) ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ.

ਸਰਮਾਪਤਿ. ਸਰਮਾ (ਕੁੱਤੀ) ਦਾ ਪਤਿ, ਕੁੱਤਾ। ੨ ਵਿਭੀਸ਼ਣ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮਾ ੩.

ਸਰਮਾਯਾ. ਫ਼ਾ سرمایہ ਸੰਗਯਾ—ਪੂੰਜੀ. ਰਾਸਿ. ਸੰਗ੍ਰਹ ਮਾਇਆ.

ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ. ਫ਼ਾ شرمندہ ਸ਼ਰਮਿੰਦਹ. ਵਿ—ਲੱਜਿਤ. ਸ਼ਰਮਸਾਰ. "ਜਿਹ ਕਰਣੀ ਹੋਵਹਿ ਸਰਮਿੰਦਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸਰਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮ. "ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਸਰਮੌਰ. ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਜਮੁਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਲੁਜ) ਦੇ ਮੱਧ ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਹਨ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਨਾਹਨ। ੨ ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਕਟ. ਭਾਵ—ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ. ਜੈਸੇ—"ਬੈਰਾੜ ਵੰਸ ਸਰਮੌਰ." ਦੇਖੋ, ਨਾਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਮੌਲਿ.

ਸਰਯੀ. ਅ਼ شرعی ਸ਼ਰਈ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾ (ਮਜਹਬ ਦੀ ਰੀਤੀ) ਦਾ ਪਾਬੰਦ. "ਮਹਾਂ ਸਰੈਯਨ ਤੇ ਡਰਪਾਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸ਼ਰਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸ਼ਰਯੀਤੰਬੀ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਘੁਟੁੰਨਾ, ਜੋ ਗਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ.

ਸ਼ਰਯੀਮੁੱਛਾਂ. ਹੋਠਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਕਤਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ.

ਸਰਯੂ. ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਅਯੋਧਯਾ ਪਾਸ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗੋਗਰਾ ਅਤੇ ਘਾਗਰਾ ਭੀ ਹੈ. ਵਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਨੇ ਕਾਰਣ ਸਰਯੂ ਨਾਂਉ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਰਲ. ਵਿ—ਸਿੱਧਾ. ਬਿਨਾ ਵਿੰਗ. "ਮੈ ਸਰਲ ਕਰਾਂਗਾ ਆਕੀਆਂ." (ਜੰਗਨਾਮਾ) ੨ ਕਪਟ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਛਲ. "ਭਏ ਸਰਲ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜੇ ਬਾਮੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵਾਮੀ (ਟੇਢੇ) ਸਿੱਧੇ ਹੋਗਏ। ੩ ਸ-ਰਲ. ਉਹ ਪਾਠ ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਠੀਕ ਮਿਲਾਕੇ ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਜਿਵੇਂ—"ਗਰੰਥੀ ਸਰਲ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ." (ਲੋਕੋ)

ਸਰਲੋਹ. ਫ਼ਾ سرلوح ਸੰਗਯਾ—ਲੋਹ (ਤਖਤੀ) ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ। ੨ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਰਵਰਕ (ਮੁੱਢ ਦੇ ਪਤ੍ਰੇ) ਉੱਪਰ ਸੁਵਰਣ ਆਦਿਕ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਬੇਲ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਲੇਖ.

ਸਰਲੋਹੇ ਜਰੰਗਾਰੀ. ਵਾ. ਸੰਗਯਾ—ਲੋਹੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਰਨਿਗਾਰੀ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਹੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸਰਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬ। ੨ ਫ਼ਾ سرو ਸੰਗਯਾ—ਸਰੂ. "ਸਰਵੋ ਸਹੀ ਚਮਨ ਰਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਰੂ.

ਸਰਵਗਾਮੀ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ।

ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰਮੇਜ ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ੨ ਕੁੱਤੀ ਮਾਤ੍ਰ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸਰਮਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. "ਹੋਇ ਗਈ ਸਰਮਾ ਤਨ ਤੂਰਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸ਼ੈਲੂਸ਼ ਗੰਧਰਵ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਵਿਭੀਸ਼ਣ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਅਸ਼ੋਕਵਾਟਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸੀਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਛਡੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਦਾ ਹਿਤ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸੀ. "ਉਤ ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਸਰਮਾ ਸਹਿਤ ਸੁਨਹਿਂ ਸੀਜ ਕੀ ਬਾਤ." (ਹਨੂ) ੪ ਅਗਨਿ ਪੁਰਾਣ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾ ਦਕ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਸ਼ਜਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜੋ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ੫ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਤਰੰਗ (ਮੌਜ) ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰਮਾ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰ. सरिमन् ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਵਨ ਅਤੇ ਗਤਿ ਹਨ. "ਸੇਤ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਅਤਿ ਹੀ ਤਿਹ ਮੇ ਸਰਮਾ ਸਸਿ ਸੀ ਦਮਕਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੬ ਸੰ. शर्मन्. ਪਨਾਹ. ਓਟ। ੭ ਘਰ. ਮਕਾਨ। ੮ ਆਨੰਦ। ੯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਅੱਲ, ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਯਥਾ—ਦੇਵਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਆਦਿ.

ਸਰਮਾਸ. ਸੰ. ਸ਼ਾਵੰਰਿਕ ਆਸ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਠੰਢ ਕਰਕੇ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਪੌਣ ਅੰਦਰ ਜਲ ਦੇ ਕਣਕਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ. ਧੁੰਦ. ਨੀਹਾਰ. "ਸੂਰਜ ਕੀ ਕਿਰਨੇ ਸਰਮਾਸਹਿ ਰੇਨੁ ਅਨੇਕ ਤਹਾਂ ਕਰ ਡਾਰਜੋ." (ਚੰਡੀ ੧) ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਨੇ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਰੇਣੁ (ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ) ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ.

ਸਰਮਾਪਤਿ. ਸਰਮਾ (ਕੁੱਤੀ) ਦਾ ਪਤਿ, ਕੁੱਤਾ। ੨ ਵਿਭੀਸ਼ਣ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮਾ ੩.

ਸਰਮਾਯਾ. ਫ਼ਾ سرمایہ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਪੂੰਜੀ. ਰਾਸਿ. ਸੰਗ੍ਰਹ ਮਾਇਆ.

ਸਰਮਿੰਦਾ. ਫ਼ਾ شرمندہ ਸ਼ਰਮਿੰਦਹ. ਵਿ—ਲੱਜਿਤ. ਸ਼ਰਮਸਾਰ. "ਜਿਹ ਕਰਣੀ ਹੋਵਹਿ ਸਰਮਿੰਦਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸਰਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮ. "ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਇ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਸਰਮੌਰ. ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਜਮੁਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਲੁਜ) ਦੇ ਮੱਧ ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਹਨ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਨਾਹਨ। ੨ ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਕਟ. ਭਾਵ—ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ. ਜੈਸੇ—"ਬੈਰਾੜ ਵੰਸ ਸਰਮੌਰ." ਦੇਖੋ, ਨਾਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਮੌਲਿ.

ਸਰਯੀ. ਅ਼ شرعی ਸ਼ਰਈ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾ (ਮਜਹਬ ਦੀ ਰੀਤੀ) ਦਾ ਪਾਬੰਦ. "ਮਹਾਂ ਸਰੈਯਨ ਤੇ ਡਰਪਾਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸ਼ਰਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸ਼ਰਯੀਤੰਬੀ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਉਹ ਘੁਟੰਨਾ, ਜੋ ਗਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ.

ਸ਼ਰਯੀਮੁੱਛਾਂ. ਹੋਠਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਕਤਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ.

ਸਰਯੂ. ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਅਯੋਧਯਾ ਪਾਸ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਗੋਗਰਾ ਅਤੇ ਘਾਗਰਾ ਭੀ ਹੈ. ਵਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਨੇ ਕਾਰਣ ਸਰਯੂ ਨਾਂਉ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸਰਲ. ਵਿ—ਸਿੱਧਾ. ਬਿਨਾ ਵਿੰਗ. "ਮੈ ਸਰਲ ਕਰਾਂਗਾ ਆਕੀਆਂ." (ਜੰਗਨਾਮਾ) ੨ ਕਪਟ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਛਲ. "ਭਏ ਸਰਲ ਪੁਰਿ ਮਹਿ ਜੇ ਬਾਮੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵਾਮੀ (ਟੇਢੇ) ਸਿੱਧੇ ਹੋਗਏ। ੩ ਸ-ਰਲ. ਉਹ ਪਾਠ ਜੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਠੀਕ ਮਿਲਾਕੇ ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਜਿਵੇਂ—"ਗਰੰਥੀ ਸਰਲ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ." (ਲੋਕੋ)

ਸਰਲੋਹ. ਫ਼ਾ سرلوح ਸੰਗਜ਼ਾ—ਲੋਹ (ਤਖਤੀ) ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ। ੨ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਰਵਰਕ (ਮੁੱਢ ਦੇ ਪਤ੍ਰੇ) ਉੱਪਰ ਸੁਵਰਣ ਆਦਿਕ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਬੇਲ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਲੇਖ.

ਸਰਲੋਹੇ ਜਰੰਗਾਰੀ. ਵਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਲੋਹੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਰਨਿਗਾਰੀ. ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਹੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸਰਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬ। ੨ ਫ਼ਾ سرو ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸਰੂ. "ਸਰਵੋ ਸਹੀ ਚਮਨ ਰਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸਰੂ.

ਸਰਵਗਾਮੀ. ਵਿ—ਸਭ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ।

੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੩੩.

ਸਰਵਗਜ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਗਜ.

ਸਰਵਣ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਵਣ। ੨ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ ਅੰਧਕ ਵੈਸ਼੍ਯ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ "ਸਿੰਧੁ" ਹੈ. ਇਹ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਣ ਦਾ ਜੀਵ ਜਾਣਕੇ ਸ਼ਬਦਬੇਧੀ ਬਾਣ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. "ਹੋਵੈ ਸਰਵਣ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁ ੯। ੩ ਦੇਖੋ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ.

ਸਰਵੱਤਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸਰ (ਜਲ) ਦੀ ਤਰਾਵਤ.

ਸਰਵਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਤ੍ਰ.

ਸਰਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰਵਣ.

ਸਰਵਰ ਅਥਵਾ **ਸਰਵਰੁ.** ਦੇਖੋ, ਸਰੋਵਰ। ੨ ਸਿੰਧੁ ਨਦ. "ਭਰਿ ਸਰਵਰੁ ਜਬ ਊਛਲੈ." (ਸੂਹੀ ਫਰੀਦ) ੩ ਮਾਨਸਰ. "ਤੂੰ ਸਰਵਰੁ ਤੂੰ ਹੰਸੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਸਰ-ਆਵਰਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਭੌਰੀ. ਜਲ ਦਾ ਚਕ੍ਰ. "ਨਾ ਸਰਵਰੁ ਨਾ ਊਛਲੈ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੫ ਡਿੰਗ. ਸਮੁੰਦਰ. ਜਲਧਿ। ੬ ਫ਼ਾ سرور ਸਰਦਾਰ. ਪ੍ਰਧਾਨ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨ। ੮ ਸੰ. ਸ਼ਰ੍ਵਰ. ਵਿ—ਚਿੱਤਮਿਤਾਲਾ. ਡੱਬ ਖੜੱਬਾ.

ਸਰਵਰ ਮਹਿ ਹੰਸੁ, ਹੰਸ ਮਹਿ ਸਾਗਰੁ. (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧) ਸਤਿਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕੀ ਜਨ ਹੈ, ਵਿਵੇਕੀ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਸਮੁੰਦਰ ਅਥਵਾ ਕਰਤਾਰ ਹੈ.

ਸਰਵਰੜਾ. ਸਰੋਵਰ. ਤਾਲ। ੨ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਰਤ੍ਰ (ਉੱਤਮਤਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ੜਾ.

ਸਰਵਰੜੈ. ਸਰੋਵਰ (ਸਮੁੰਦਰ) ਵਿੱਚ "ਤਿਤੁ ਸਰਵਰੜੈ ਭਈਲੇ ਨਿਵਾਸਾ." (ਸੋਪੁਰਖੁ) ਭਾਵ—ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ.

ਸਰਵਰੀ. ਵਿ—ਸਰਵਰ (ਸੁਲਤਾਨ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਸੁਲਤਾਨੀਆ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਰ੍ਵਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਤ, ਜੋ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤਮਿਤਾਲੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਰ ੮। ੩ ਹਲਦੀ। ੪ ਫ਼ਾ سروری ਸਰਦਾਰੀ. ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ.

ਸਰਵਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵਰ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ.

ਸਰਵਰੇਕਾਯਨਾਤ. ਫ਼ਾ سرورکائنات ਵਿ—ਕਾਯਨਾਤ (ਜਹਾਨ) ਦਾ ਸਰਦਾਰ.

ਸਰਵਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਵੱਤਣ. ਤਰਾਵਤ. "ਹਰਿਤ ਦੂਰਬਾ ਜਲ ਸਰਵਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਰਵਾਂਗ. ਸੰ. ਸਰ੍ਵਾਙ੍ਗ. ਸਾਰੇ ਅੰਗ। ੨ ਸੰਪੂਰਣ ਦੇਹ.

ਸਰਵਾਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰ੍ਵ (ਸ਼ਿਵ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਪਾਰਵਤੀ. ਦੁਰਗਾ.

ਸਰਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ.

ਸ਼ਰਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਲਵਾਰ.

ਸਰਵਾੜ. ਸੰਗਯਾ—ਸਰ (ਸਰਕੜੇ) ਦਾ ਝੂੰਡ। ੨ ਸਰਕੜੇ ਦੇ ਕਾਨੇ. ਸ਼ਰਕਾਂਡ ਸਮੁਦਾਇ.

ਸਰਵੇਰਵਾਂ. ਫ਼ਾ سروروان ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਰੂ. ਜੰਗਮ ਸਰੂ (ਸਰਵ). ਭਾਵ—ਮਾਸ਼ੂਕ.

ਸਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

"ਸਚੁ ਮਿਲਿਆ ਤਿਨ ਸੋਫੀਆ ਰਾਖਣ ਕਉ ਦਰਬਾਰੁ
ਸਚੁ ਸਰਾ ਗੁੜ ਬਾਹਰਾ ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਚਾ ਨਾਉ
ਤਾ ਮਨੁ ਖੀਵਾ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਮਹਲੀ ਪਾਏ ਥਾਉ."
(ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

੨ ਫ਼ਾ سرا ਘਰ। ੩ ਮੁਸਾਫਿਰਖਾਨਾ। ੪ ਅ਼ شرع ਸ਼ਰਅ਼. ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ। ੫ ਧਰਮ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ. "ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ." (ਜਪੁ)

ਸਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਰ. "ਸੋ ਮਿਤਿ ਜਾਣੈ ਨਾਨਕਾ ਸਰਾਂ ਮੇਰਾਂ ਜੰਤਾਹ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾ ੨ ਅਤੇ ੩.

ਸਰਾਉਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਾਵਗ.

ਸਰਾਇ. ਫ਼ਾ سرای ਸੰਗਯਾ—ਮੁਸਾਫਰਖਾਨਾ. "ਮਹਿਲ ਸਰਾਈ ਸਭ ਪਵਿਤੁ ਹਹਿ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪) ੨ ਅਸਥਾਨ. ਥਾਂ. ਘਰ. ਭਾਵ—ਲੋਕ. "ਦੁਹੀ ਸਰਾਈ ਖੁਨਾਮੀ ਕਹਾਏ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ

ਅਪਰਾਧੀ ਕਹਾਏ। ੩ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਮੁਕਤ-ਸਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਦੇਖੋ, ਮਤੇ ਦੀ ਸਰਾਇ.

ਸਰਾਇਚਉ, ਸਰਾਇਚਾ ਫ਼ਾ سراچہ ਸਰਾਚਹ. ਸੰਗਯਾ—ਛੋਟਾ ਘਰ। ੨ ਤੰਬੂ. ਖੇਮਾ. "ਸੰਤੋਖ ਸਰਾਇਚਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਜਾਚੈ ਘਰਿ ਦਿਗ ਦਿਸੈ ਸਰਾਇਚਾ."(ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)"ਛਤ੍ਰ ਸਰਾਇਚੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਸਰਾਇ ਨਾਗਾ. ਦੇਖੋ, ਮਤੇ ਦੀ ਸਰਾਇ.

ਸਰਾਇਰਾ. ਵਿ—ਸਰ (ਜਲ) ਨਾਲ ਤਰ. ਸਰਸਬਜ਼. "ਸਿੰਮਲ ਰੁਖ ਸਰਾਇਰਾ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸਰ (ਤੀਰ) ਜੇਹਾ ਸਿੱਧਾ.

ਸਰਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਇ। ੨ ਅ਼ صحرائی ਸ਼ਹ਼ਰਾਈ. ਵਿ—ਜੰਗਲੀ. "ਨੂਰੂ ਨਾਮਾ ਸਰਾਈ ਬਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦਾ ਸੀ." (ਜਸਭਾਮ)

ਸਰਾਸ. ਸਰਾਸਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਰਾਸਨ. ਸੰ. ਸ਼ਰਾਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰ (ਤੀਰ) ਨੂੰ ਜੋ ਫੈਂਕੇ, ਸੋ ਸ਼ਰਾਸਨ. ਧਨੁਖ. ਕਮਾਣ.

ਸਰਾਸਰ. ਫ਼ਾ سراسر ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੀਕ। ੨ ਸਭ. ਤਮਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਸਰੀ। ੩ ਮੂਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ. ਬਿਲਕੁਲ.

ਸਰਾਹ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਲਾਘਾ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼. ਵਡਿਆਈ. ਉਸਤਤਿ.

ਸਰਾਹਤ. ਅ਼ صراحت ਸ਼ਰਾਹ਼ਤ. ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਸਪਸ਼੍ਟ. ਸਾਫ.

ਸਰਾਹਨ, ਸਰਾਹਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ਲਾਘਨ. ਵਡਿਆਈ ਕਰਨੀ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ.

ਸ਼ਰਾਕਤ. ਅ਼ شراکت ਸ਼ਿਰਕਤ. ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ.

ਸਰਾਗ. ਵਿ—ਰੰਗ ਸਹਿਤ। ੨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ। ੩ ਰਾਗਵਿਦ੍ਯਾ ਸਹਿਤ.

ਸਰਾਜ. ਅ਼ سراج ਸੱਰਾਜ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਠੀ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲਾ. Saddler। ੨ ਘੁੜਵਾਲ। ੩ ਸਿਰਾਜ. ਦੀਵਾ. ਚਰਾਗ.

ਸਰਾਜਤ. ਅ਼ سراجت ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ੀਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ.

ਸਰਾਜੀ. ਅ਼ سراجی ਵਿ—ਚਮਕੀਲਾ. ਰੌਸ਼ਨ.

ਸਰਾਜੀਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਜਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਜੀ. "ਚਢ੍ਯੋ ਤੱਤ ਤਾਜੀ ਸਰਾਜੀਤਿ ਸੋਭੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਚਾਲਾਕ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਸੋਭਦਾ ਹੈ.

ਸਰਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਤ.

ਸਰਾਧ. ਸੰ. श्राद्ध—ਸ਼੍ਰਾੱਧ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ। ੨ ਪਿਤਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅੰਨ ਵਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਦਾਨ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰਾੱਧ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ:—

(ੳ) ਨਿਤ੍ਯ ਸ਼੍ਰਾੱਧ, ਜੋ ਨਿੱਤ ਹੀ ਦੇਵਤਾ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲ ਆਦਿ ਦੇਣਾ.

(ਅ) ਪਾਰਵਣ. ਜੋ ਅਮਾਵਸ ਆਦਿ ਪਰਵਾਂ ਪੁਰ ਕਰਨਾ.

(ੲ) ਕ੍ਸ਼ਯਾਹ, ਜੋ ਮੋਏ ਹੋਏ ਪਿਤਰ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਰਨਾ.

(ਸ) ਮਹਾਲਯ, ਜੋ ਅੱਸੂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ

"ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਊ ਮੂਏ ਸਰਾਧ ਕਰਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸਰਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣ. "ਜਨ ਨਾਨਕ ਪਰਿਓ ਸਰਾਨ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਰਾਪ. ਸੰ. ਸ਼ਾਪ. ਸ਼ਪ੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਗਾਲੀ ਦੇਣਾ. ਬਦ ਦੁਆ਼. ਸ੍ਰਾਪ. ਸ੍ਰਾਫ.

ਸਰਾਪਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਪਰ. "ਛੋਡਿ ਸਰਾਪਰ ਜਾਨਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸਰਾਪਾ. ਫ਼ਾ سراپا ਅਜ਼ ਸਰ ਤਾ ਪਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ. ਭਾਵ—ਸਰਵ ਅੰਗ.

ਸਰਾਪਿਆ } ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ਾਪਿਤ.
ਸਰਾਪੀ } ਸ਼੍ਰਪ੍ਰ. ਸਰਾਪਿਆ ਹੋਇਆ. "ਜੋ ਜੋ ਸੰਤ ਸਰਾਪਿਆ ਸੇ ਫਿਰਹਿ ਭਵੰਦੇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) "ਦਰ ਭ੍ਰਸਟ ਸਰਾਪੀ ਨਾਮ ਬੀਨ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜੋ ਹਨ, ਓਹ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਦਰੋਂ ਪਤਿਤ ਅਤੇ ਸਰਾਫੇ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਰਾਫ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪ। ੨ ਅ਼ صراف ਸੱਰਾਫ਼. ਸੰਗਯਾ—ਸਰਫ਼ (ਅਦਲ ਬਦਲ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਰੁਪਯਾ ਪੈਸਾ ਪਰਖਣ ਅਤੇ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨਕਦੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਜੇ ਹੋਵੈ ਨਦਰ ਸਰਾਫ ਕੀ ਬਹੁੜਿ ਨ ਪਾਈ ਤਾਉ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨) ਇਸ ਥਾਂ ਸਰਾਫ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ.

ਸਰਾਫਤ. ਅ਼ شرافت ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ. ਭਲਮਨਸਊ. ਸ਼ਰਫ਼ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਫ ੭.

ਸਰਾਫੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਰਾਫ ਦਾ ਕਰਮ. "ਐਸਾ ਸਾਹੁ ਸਰਾਫੀ ਕਰੈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪਿਆ.ਸਰਾਫੀ ਹੋਈ.

ਸਰਾਫੀਲ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਇਸਰਾਫੀਲ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫਰਿਸਤਾ.

ਸਰਾਬ. ਅ਼ شراب ਸ਼ਰਾਬ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁਰਬ (ਪੀਣ) ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ. ਪੇਯ ਵਸਤੁ। ੨ ਸ਼ਰ—ਆਬ. ਸ਼ਰਾਰਤ ਭਰਿਆ ਪਾਣੀ. ਮਦਿਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾ ਅਤੇ ਸੋਮ। ੩ ਅ਼ سراب ਸਰਾਬ. ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸਨਾ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਵ.

ਸਰਾਬੀ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਸਤ. "ਭਾਜਤ ਹੈਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਛੋਡ ਸਰਾਬੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਰਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਇ.

ਸਰਾਰ. ਅਸਰਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਅਸਰਾਰ। ੨ ਅ਼ شرار ਸ਼ਰਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਚਿਨ-ਗਾਰੀਆਂ। ੩ ਭੂਤ ਦਾ ਆਵੇਸ਼. "ਕੌਨ ਸਰਾਰ ਭਯੋ ਇਸ ਕੋ ?" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸ਼ਰਾਰਤ. ਅ਼ شرارت ਸ਼ੱਰ ਦਾ ਭਾਵ. ਬੁਰਾਈ. ਬਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰ ੧੫.

ਸ਼ਰਾਰਾ. ਅ਼ شرارہ ਸੰਗਯਾ—ਚਿੰਗਿਆੜਾ. ਵਿਸ-ਫੁਲਿੰਗ. ਅੱਗ ਦੀ ਚਿਣਗ.

ਸਰਾਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਘਾਹ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕਾਲੇ ਕੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਫਗਵਾੜੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਕਾਲੇ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਲਾਸ (ਢੱਕ) ਦਾ ਬਿਰਛ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਗੁਰਪਲਾਹ" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਮਹੰਤ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰਪਲਾਹ ਨੰ: ੩.

ਸਰਾਵ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਬ। ੨ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹਿਬਲ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇੱਥੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਗੁਰੂਸਰ" ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੂਸਰ ਨੰ: ੪। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਰਾਵ. ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵਿਗੜਨੋ ਬਚਾਵੇ, ਸੋ ਸ਼ਰਾਵ. ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕੁੱਜਾ। ੪ ਠੂਠਾ. ਕਸੋਰਾ। ੫ ਚੌਸਠ ਤੋਲਾ ਭਰ ਤੋਲ.

ਸਰਾਵਰ. ਸੰ. ਸ਼ਰਾਵਰ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰਕਸ਼. ਭੱਥਾ। ੨ ਢਾਲ। ੩ ਕਵਚ.

ਸਰਿ. ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਜੇਹਾ. ਤੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ. "ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ." (ਧਨਾ ਰਵਿ-ਦਾਸ) "ਹਨੂਮਾਨ ਸਰਿ, ਗਰੁੜ ਸਮਾਨਾ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਰ (ਤਾਲ) ਵਿੱਚ. ਤਾਲ ਉੱਤੇ. "ਸਰਿ ਹੰਸ ਉਲਥੜੇ ਆਇ" (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) ਸਰ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ, ਹੰਸ ਚਿੱਟੇ ਕੇਸ਼। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਦੀ.

ਸਰਿਆ. ਵਿ—ਸ੍ਰਿਜਿਆ. ਬਣਾਇਆ. ਰਚਿਆ। ੨ ਸਰੋਵਰ (ਤਾਲ) ਹੋਇਆ. "ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਥਲਿ ਸਿਰਿ ਸਰਿਆ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ.

ਸਰਿਸ. ਵਿ—ਰਿਸ (ਕ੍ਰੋਧ) ਸਹਿਤ। ੨ ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ.

ਸਰਿਸ਼ਤਾ. ਫ਼ਾ سرشتہ ਸਰ-ਰਿਸ਼ਤਾ. ਦਫ਼ਤਰ. ਰਜਿਸਟਰ.

ਸਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਫ਼ਾ سررشتہ دار ਸਰਿਸ਼ਤਾ (ਦਫ਼ਤਰ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦਫਤਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ.

ਸਰਿਸ਼੍ਤ. ਫ਼ਾ سرشت ਸੰਗਯਾ—ਮਿਲਾਉਟ. ਮੇਲ। ੨ ਖ਼ਮੀਰ. ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਗੁਣ। ੩ ਖ਼ਸਲਤ. ਵਾਦੀ. ਸੁਭਾਉ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ.

ਸਰਿਕਾ. ਅ਼ سرقہ ਸਰਿਕ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਚੋਰੀ.

ਸਰਿਠ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਠ.

ਸਰਿੱਠਾ. ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਨੂੰ. "ਆਪ ਤਰੇ ਤਾਰੇਨ ਸਰਿੱਠਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸਰਿਤ. ਸੰ. ਸਰਿਤ੍. ਨਦੀ. ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿ ਧਾ.

ਸਰਿਤਜ. ਸੰਗਯਾ—ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਸ਼ਮ-ਪਿਤਾਮਾ। ੨ ਘਾਸ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰਿਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਦੀ. ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਿਤ. "ਹੇਤ ਭਗਤਿ ਸਰਿਤਾ ਬਿਸਤਾਰਨ। ਨਾਨਕ ਗਾਇ ਜਗਤ ਨਿਸਤਾਰਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰਿਤਾਧਿਪਤਿ, **ਸਰਿਤਾਨਾਥ**, **ਸਰਿਤਾਪਤਿ** } ਸਰਿਤ ਪਤਿ. ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ.

ਸਰਿਤੇਸਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਗੰਗਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰਿਧ, **ਸਰਿਧਿ** } ਸੰਗਯਾ—ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ, ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਰੀ. ਨਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. "ਭਲੀ ਸਰੀ ਜਿ ਉਬਰੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸੀਖ. "ਸਰੀ ਸਾਰ ਕੀ ਜਨੁ ਇਹ ਬਾਢੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸਰ (ਬਾਣਾਂ) ਨਾਲ. ਤੀਰੋਂ ਸੇ. "ਬੇਧਿ ਤੀਖਨ ਸਰੀ." (ਕੇਦਾ ਮ: ੫)

ਸਰੀਅਤ. ਅ਼ شریعت ਸ਼ਰੀਅ਼ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਹ. ਮਾਰਗ। ੨ ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ। ੩ ਧਰਮ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਥਾਪੀ ਹੋਈ ਰੀਤਿ.

ਸ਼ਰੀਅ਼ਤ ਪਰਸ੍ਤ. ਫ਼ਾ شریعت پرست ਵਿ—ਧਰਮ ਪਾਲਕ. ਧਰਮ ਰੱਖਕ.

ਸਰੀਅਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਅਤ. "ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਸਿਫਤਿ ਸਰੀਅਤਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਰੀਆ. ਵਿ— ਸ੍ਰਿਜਿਆ. ਰਚਿਆ. ਬਣਾਇਆ. "ਬਿੰਦੁ ਰਕਤੁ ਮਿਲਿ ਪਿੰਡੁ ਸਰੀਆ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਸਾਰ (ਲੋਹੇ) ਦਾ ਲੰਮਾ ਡੰਡਾ.

ਸਰੀਹ. ਅ਼ صریح ਸ਼ਰੀਹ਼. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤੱਖ. ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸਾਫ ਤੌਰ ਪੁਰ.

ਸਰੀਂਹ. ਸੰ. ਸ਼ਿਰੀਸ਼—ਸ਼ਿਰੀਸ਼. ਇਸ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿਰਛ. ਸਿਰਸ. L. Acacia Sirissa.

ਸਰੀਹਣ, **ਸਰੀਹਨ** } ਫ਼ਾ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ. ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੀ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ਰੀਹ਼ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਹ.

ਸਰੀਕ. ਅ਼ شریک ਸ਼ਰੀਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਰਕ (ਹਿੱਸਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਤੁੱਲ ਜਾਣੇ. "ਤਿਸ ਕਾ ਸਰੀਕ ਕੋ ਨਹੀ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀਕ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੁੰਦਰ.

ਸਰੀਕੀ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਕਤ ਵਾਲਾ. ਹਿੱਸੇਦਾਰ. "ਤਬ ਹੁਇ ਭਿਸਤ ਸਰੀਕੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰਾਕਤ. ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ.

ਸਰੀਖ, **ਸਰੀਖਾ** } ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ-ਈਕਣ ਕੀਤਾ(ਦੇਖਿਆ). ਜੇਹਾ. ਸਮਾਨ.

ਸਰੀਣ. ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਦੇਖੋ, ਖਤ੍ਰੀ.

ਸਰੀਫ. ਅ਼ شریف ਸ਼ਰੀਫ਼. ਵਿ—ਭਲਾ. ਨੇਕ। ੨ ਬਜੁਰਗ. ਸ਼ਰਫ਼ (ਬਜੁਰਗੀ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।

੩ ਸੰਗਯਾ—ਮੱਕੇ ਦਾ ਹਾਕਿਮ. ਇਹ ਰੂਢੀ ਅਰਥ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੁਣ ਤਕ ਅਮੀਰ ਪਦਵੀ ਰਹੀ ਹੈ.

ਸ਼ਰੀਫ਼ਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾਫਲ.

ਸਰੀਰ. ਸੰ. ਸ਼ਰੀਰ. ਵਿ—ਜੋ ਪਲ ਪਲ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰਿ-ਸ਼੍ਰੂ (ਖੀਨ) ਹੋਵੇ.* "ਨਿਰਮਲ ਦੇਹ ਸਰੀਰ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਹ. ਜਿਸਮ. "ਸਰੀਰ ਸ੍ਵਸਥ ਖੀਣ ਸਮਏ ਸਿਮਰੰਤਿ ਨਾਨਕ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੩ ਫ਼ਾ ﺷﺮﯾﺮ ਸ਼ਰੀਰ. ਵਿ—ਨੇਕ. ਭਲਾ। ੪ ਸੁੰਦਰ। ੫ ਅ਼. ਖੋਟਾ. ਪਾਮਰ। ੬ ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ.

ਸਰੀਰਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੀਰਿਕ.

ਸਰੀਰਾ, ਸਰੀਰਿ, ਸਰੀਰੀ ਸੰ. ਸ਼ਰੀਰਿਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਜੀਵਾਤਮਾ। ੨ ਪ੍ਰਾਣੀ. "ਦੇਹਿ ਬਿਮਲਮਤਿ ਸਦਾ ਸਰੀਰਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਉੱਤਮ ਮਤਿ ਦੇਹ। ੩ ਸ਼ਰੀਰਿ (ਆਤਮਾ) ਨੂੰ. "ਦੇਹ ਸਰੀਰਿ ਸੁਖੁ ਹੋਵੈ ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਨਾਇ." (ਵਡ ਮ: ੩) ਦੇਹ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹਰਿ-ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੁਖ ਹੋਵੈ.

ਸਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰ. ਸੁਰ. "ਸੂਰ ਸਰੁ ਸੋਸਿਲੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਪਿੰਗਲਾ ਨਾੜੀ ਦੀ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਰਤੂਬਤ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਕਰ ਲੈ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਰੁ. ਕ੍ਰੋਧ। ੪ ਸ਼ਸਤ੍ਰ। ੫ ਹਿੰਸਾ. ਹਤ੍ਯਾ। ੬ ਵਿ—ਹਿੰਸਕ। ੭ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ.

ਸਰੁਖਾ. ਵਿ—ਰੋਸ਼ (ਕ੍ਰੋਧ) ਸਹਿਤ। ੨ ਰੁੱਖਾਪਨ ਸਹਿਤ. ਕੋਮਲਤਾ ਬਿਨਾ. "ਸੁਨਤ ਰਾਇ ਉਰ ਰਿਸ ਭਰ ਸਰੁਖਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ। ੨ ਫ਼ਾ ﺳﺮﻭ ਸਰਵ. ਸੰਗਯਾ— "ਸਰੂ ਏਕ ਸਾਰ ਖਰੇ ਹਰੇ ਹਰੇ ਪਾਤ ਜਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀ ਵ੍ਰਿਕ. L. Cupressus Sempervirens.

ਸਰੂਚ. ਸੰ. ਸਰੁਚ—ਸਰੁਚ. ਵਿ—ਰੁਚਿ (ਸ਼ੋਭਾ) ਸਹਿਤ। ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸਹਿਤ. "ਨਭ ਮਗ ਚਲੇ ਛਿਤਿ ਪਥ ਚਲੇ ਬਹੁ, ਚਲੇ ਅਧਰ† ਸਰੂਚ ਹੀ." (ਸਲੋਹ) ੩ ਸ—ਰੁਚਿ. ਇੱਛਾ ਸਹਿਤ.

ਸਰੂਪ. ਵਿ—ਸ (ਓਹੀ) ਰੂਪ. ਓਹੀ ਸ਼ਕਲ. ਸਮਾਨ ਰੂਪ। ੨ ਸੁਰੂਪ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ. "ਚਤੁਰ ਸਰੂਪ ਸਿਆਣਾ ਸੋਈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਸ੍ਵਰੂਪ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਜਰੂਪ. ਆਪਣਾ ਆਪ.

ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ. ਜੀਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਾ. ਸਰਦਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਜੀਦਪੁਰੀਏ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਸੰਗਤਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਦੇ ਲਾਵਲਦ ਮਰਨ ਪੁਰ ਗੱਦੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ. ਇਹ ਫੱਗੁਣ ਬਦੀ ੨ ਸੰਮਤ ੧੮੯੩ (੧੮ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੩੭) ਨੂੰ ਜੀਂਦ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਇਹ ਵਡਾ ਦਾਨਾ, ਦੂਰੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ ਸੀ. ਲਹੌਰ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਨ ੧੮੪੫-੪੬ ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ. ਸਨ ੧੮੫੭ ਦੇ ਗਦਰ ਵੇਲੇ ਗਵਰਨਮੇਂਟ ਦੀ ਭਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ. ਦਿੱਲੀ ਫਤੇ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਮੌਜੂਦ ਸੀ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਰਾਜਾ ਜੀ ਦਾ ਵਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਝੱਜਰ ਦੇ ਜਬਤ ਕੀਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਦਰੀ ਦਾ ਪਰਗਨਾ ਜੀਂਦ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਸੀਸਗੰਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਮਸੀਤ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਜੋ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ. ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ੨੬ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੬੪ ਨੂੰ ਇਕਵੰਜਾ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਜੀਦਪੁਰ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ.

ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ. ਇਹ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਮਹਾਤਮਾ ਪਿੰਡ ਪਿੱਥੋ (ਰਾਜ ਨਾਭਾ) ਵਿੱਚ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੯੪੦ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਉੱਚ ਸਿਖ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ.

ਸੰਮਤ ੧੯੬੯ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ

* ਦੇਖੋ, ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਣ੍ਯਕ, ਆਰਣ੍ਯਕ ੨. ਅ: ੧, ਖੰਡ ੪.

† ਅਧਸ੍—ਅਧ: ਪਾਤਾਲ.

ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮਹੰਤ ਥਾਪੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹਿਆ. ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਵਿੱਚ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਗੁਰੁਮਤ ਵੱਲ ਲਾਇਆ.

ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹਾੜ ਵਦੀ ੭ ਸੰਮਤ ੧੯੧੯ ਨੂੰ ਨਾਭੇ ਹੋਇਆ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤੇ ਬਾਬਾ ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਥਾਪੇ ਗਏ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਅਤੇ ਨਾਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ.

ਸਰੂਪਚੰਦ. ਦੇਖੋ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼.

ਸਰੂਪਦੇਵੀ. ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੇਦੀ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਊਨੇ ਦੀ ਮਾਤਾ.

ਸਰੂਪਿ, ਸਰੂਪੀ } ਸੰ. ਸੁਰੂਪਿਨ੍. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲਾ. ਖੂਬਸੂਰਤ। ੨ ਸੁਰੂਪਾ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੀ. "ਅਬ ਕੀ ਸਰੂਪਿ ਸੁਜਾਨਿ ਸੁਲਖਨੀ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਰੂਰ. ਅ਼ سرور ਸੰਗਯਾ—ਆਨੰਦ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ.

ਸਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. "ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਰੇ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੨ ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ. ਸਰੀਖਾ. "ਅਵਰ ਨ ਦੂਜਾ ਤੁਝੈ ਸਰੇ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਸਰੇਉ. ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਨ। ੨ ਸਰੇਵਨ ਕਰਾਂ. ਸਰੇਵਾਂ. "ਕਵਨ ਸੇਵਾ ਸਰੇਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੇਯ.

ਸਰੇਉਨਾ, ਸਰੇਉਨ } ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਨ.

ਸਰੇਉੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਰਾ.

ਸਰੇਸ. ਫ਼ਾ سریش ਸਰੇਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਹੱਡਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਅਤੇ ਚੰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਲੇਸਦਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਲੱਕੜ ਆਦਿ ਦੇ ਜੋੜ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ੨ ਗੋਂਦ ਆਦਿ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਚੀਜਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਲੇਸ.

ਸਰੇਸਟ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ. "ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਥਾ ਸਰੇਸਟ ਊਤਮ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਭਗਤਿ ਸਰੇਸਟ ਪੂਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੇਸਟ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਰੇਸ਼੍ਰ. ਅੰਬ.

ਸਰੇਸਿਆ. ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਾਲਾ. ਤੁੱਲਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਰੇਖਣ. ਸ੍ਵਰ ਉੱਚਾਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉੱਚੇ ਸ੍ਵਰ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ. "ਗੁੰਗ ਨਾ ਸਰੇਖਈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਵਿ—ਹ੍ਰੇਸ਼ਾ (ਹਿਣਕਾਰ) ਸਹਿਤ.

ਸਰੇਖਾ, ਸਰੇਖੀ } ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ। ੨ ਨਿਰੋਲ. ਖਾਲਿਸ। ੩ ਉੱਤਮ. "ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਰਹਿਰਾਸ ਸਰੇਖੀ." (ਭਾਗੁ) ੪ ਕਥਨ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰੇਖਣ.

ਸਰੇਵਣ. ਸੰ. ਸੰ ਸੇਵਨ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਸੇਵਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਉਪਾਸਨਾ. ਸੇਵਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Service. "ਨਾਨਕ ਬਿਨਵੈ ਤਿਸੈ ਸਰੇਵਹੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) "ਸਚੇ ਚਰਣ ਸਰੇਵੀਅਹਿ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੫) "ਗੁਰੁ ਕੇ ਚਰਣ ਸਰੇਵਣੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਸਦਾ ਸਰੇਵੀ ਇਕਮਨਿ ਧਿਆਈ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਰੇਵਤ. ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਰੇਵਦਿਆਂ. "ਗੁਰਚਰਣ ਸਰੇਵਤ ਦੁਖ ਗਇਆ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਣ.

ਸਰੇਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਣ.

ਸਰੇਵਰਾ, ਸਰੇਵੜਾ } ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਵਕ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਦੇਸ਼ਕ, ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਵੇ। ੨ ਜੈਨੀ। ੩ ਬੌਧ. ਬੋਧੀ. "ਸਬ ਸਰੇਵਰੇ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣਾ. "ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ." (ਮਾਰੂ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਰਾ। ੩ ਵਿ—ਸ਼ਰਈ. "ਸਰੈ ਸਰੀਅਤਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਰੰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਨਜ. "ਸਰੰਣੀ ਉਧਾਰੇ."(ਕਲਕੀ)

ਸਰੰਦ. ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹਿੰਦ. "ਮਾਈਆ ਲੰਬ ਸਰੰਦ ਰਹਿ." (ਭਾਗੁ) ਲੰਬ ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ ਮਾਈਆ ਸਿੱਖ ਸਰਹਿੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ.

ਸਰੰਦਾ. ਉੱਤਮ ਸ੍ਵਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਾਰਦਾਰ ਸਾਜ, ਜੋ ਗਜ ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਜਵੀਜ ਨਾਲ ਬਣਵਾਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਵਜਾਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਾਜ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰੰਦਾ.

ਸਰੰਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸਰਨਜ.

ਸਰ੍ਹੀਆ. ਪੂ. ਸਾੜ੍ਹੀ. ਓਢਨੀ. ਸ਼ਾਟਿਕਾ. "ਦੇਹੁ ਕਹਜੋ ਹਮਰੀ ਸਰ੍ਹੀਆ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਰ੍ਹੀਣਾ. ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਥਾਨਾ ਮੋਗਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਗਰੂ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਦੋ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ੧ ਫਰਲਾਂਗ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਿੰਘ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੁਰ-ਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਦੋ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ.

ਸਲ. ਸੰ. ਸ਼ਲ੍. ਧਾ—ਗਤਿ. ਜਾਣਾ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ. ਚੁਭਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸਲ੍. ਧਾ—ਸਰਕਣਾ. ਥਰਥਰਾਉਣਾ। ੩ ਸੰਗਜ—ਜਲ। ੪ ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ। ੫ ਉੱਟ. ਸ਼ੁਤਰ। ੬ ਪ੍ਰਾ. ਚਿਤਾ. ਚਿਖਾ. "ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਤਹਿ ਸਲ ਕੋ ਬਨਾਇ." (ਰਾਮਾਵ) "ਗੰਧਿ ਮੇਲੀ ਸਲ ਮੱਧਿ." (ਸਲੋਹ) ੭ ਦੇਖੋ, ਸਲਜ ਅਤੇ ਸੱਲ। ੮ ਅ਼. شل ਸ਼ੱਲ. ਸੰਗਜਾ—ਲੁੰਜਾ. ਲੰਗੜਾ। ੯ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦੇ. ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ.

ਸਲਕ, ਸਲਖ ਤੁ. شلق ਸ਼ਲਕ੍. ਸੰਗਜਾ—ਬਹੁਤ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਬਾੜ ਝਾੜਨੀ. ਅੰ. Volley. "ਕਰ ਸਲਖ ਦੇਵਨ ਪ੍ਰਿਥਮ ਯਾਤ੍ਰਾ." (ਸਲੋਹ) "ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗਹਿ ਸਲਖ ਬਿਸਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਲ੍ਕ. ਟੁਕੜਾ. ਖੰਡ। ੩ ਪਿੱਠ. ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਠ. ਪੀਠ.

ਸਲਗਮ. ਫ਼ਾ. شلغم ਸ਼ਲਗਮ. ਸ਼ਲਜਮ. ਗੋਂਗਲੂ. ਅੰ. Turnip. ਧੰਨੀ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿੱਚ ਠਿੱਪਰ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਲਘ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਘਾ ਅਤੇ ਸਲੰਘ.

ਸਲੱਜ. ਵਿ—ਲੱਜਾ ਸਹਿਤ. ਸ਼ਰਮ ਵਾਲਾ.

ਸਲਤਨ, ਸਲਤਨਤ, ਸਲਤੰਤ ਅ਼. سلطنت ਸਲਤ਼ਨਤ. ਸੰਗਜਾ—ਹੁਕੂਮਤ। ੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ. "ਸਲ-ਤਨ ਹਿਤ ਬਹੁ ਕਰੇ ਉਪਾਯ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਲਬ. ਅ਼. سلب ਖੋਹਣਾ. ਛੀਨਨਾ। ੨ ਨਿਕਾਲ (ਕੱਢ) ਦੇਣਾ। ੩ صلب ਸ।ਲਬ. ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ.

ਸਲਭ. ਸੰ. ਸ਼ਲਭ. ਸੰਗਜਾ—ਪਤੰਗ. ਭਮੱਕੜ. "ਸਨਮੁਖ ਦੇਵੀ ਕੇ ਭਯੇ ਸਲਭ ਦੀਪ ਅਨੁਹਾਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਟਿੱਡ. ਆਹਣ. "ਗਮਨੇ ਦਲ ਸਮ ਸਲਭ ਕੇ ਕਰ ਮਾਰੋ ਮਾਰੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਟਿੱਡੀਦਲ ਵਾਂਙ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ.

ਸਲਲ. ਸੰ. ਸਲਿਲ. ਸੰਗਜਾ—ਪ੍ਰਵਾਹ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਉ। ੨ ਜਲ. "ਮਿਲਿ ਸਲਲ ਸਲਲੇ." (ਨਟ ਮ: ੪) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਲਲ. ਸੇਹ ਦਾ ਤੱਕੁਲਾ। ੪ ਸੂਰ ਦਾ ਵਾਲ.

ਸਲਲਧਰ. ਸੰਗਜਾ—ਸਲਿਲ (ਜਲ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੱਦਲ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ। ੩ ਗੰਗਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਿਵ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਲਲਧਰ ਅਰਿ ਕੇਤੁ ਚੱਛੁ ਅਰਿ. (ਸਨਾਮਾ) ਗੰਗਾਧਰ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵੈਰੀ ਕਾਮ, ਤਿਸ ਦੀ ਧੁਜਾ ਮੱਛੀ, ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਅਰਜੁਨ. ਦ੍ਰੌਪਦੀ ਵਰਣ ਸਮੇਂ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਮੱਛਯੰਤ੍ਰ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ.

ਸਲਵਾਤ. ਅ਼. صلوات ਸ।ਲਵਾਤ. ਸੰਗਜਾ—ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ "ਸਲਾਤ" ਦਾ. ਨਮਾਜ਼ਾਂ. "ਮਿਟੇ ਬਾਂਗ ਸਲਵਾਤ ਸੁੰਨਤ ਕੁਰਾਨਾ." (ਛੱਕੇ) ੨ ਪੰਜਾਬੀ

ਸਰੋਅ } ਸੰ. ਸ੍ਰੁਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਵਨ ਸਮੇਂ ਘੀ ਚੋਣ
ਸਰੋਆ } ਦਾ ਚਮਚਾ, ਜੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਬ੍ਰਹਮਹਸ੍ਤ" ਭੀ ਹੈ. "ਕਰਵਾਰਨ ਕੇ ਕੀਨ ਸਰੋਏ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰੋਏ ਬਣਾ ਲਏ.

ਸਰੋਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਖ.

ਸਰੋਸਰੀ. ਵਿ—ਪ੍ਰਤਿਸਿਰ. ਹਰੇਕ ਸਿਰ. "ਨੱਚੀ ਕਲ ਸਰੋਸਰੀ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਫ਼ਾ سراسر ਸਰਾਸਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅੰਤ ਤੀਕ। ੩ ਬਿਲਕੁਲ. ਮੂਲੋਂ ਮੁੱਢੋਂ.

ਸਰੋਹ. ਵਿ—ਰੋਸ਼ (ਕ੍ਰੋਧ) ਸਾਥ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਰੋਰੁਹ. ਕੇਸ਼. "ਕਹੂੰ ਸਰੋਹ ਪੱਟੀਐਂ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਰੋਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰੋਹੀ.

ਸਰੋਕਾਰ. ਫ਼ਾ سروکار ਤਅ਼ੱਲੁਕ. ਸੰਬੰਧ. ਪ੍ਰਯੋਜਨ.

ਸਰੋਖ. ਵਿ—ਰੋਸ਼ (ਕ੍ਰੋਧ) ਸਾਥ. ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ.

ਸਰੋਘ. ਸੰ. ਸ਼ਰੌਘ. ਸ਼ਰ—ਓਘ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. "ਸਰੋਘ ਪ੍ਰਹਾਰ." (ਸਲੋਹ) ੨ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ.

ਸਰੋਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰ (ਤਾਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਮਲ। ੨ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੋਂਜ ਨੂੰ ਸਰੋਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਸਿਰੋਂਜ ਮੱਧ ਭਾਰਤ (C. P) ਅੰਦਰ ਰਿਆਸਤ ਟਾਂਕ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ ਹੈ, ਜੋ ਟਾਂਕ ਤੋਂ ਦੋ ਸੌ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੰਦੇੜ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਥਾਂ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. "ਸਹਰ ਸਰੋਜ ਉਜੈਨ ਕੋ ਕਰ ਸੰਗਤ ਮੇਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਰੋਜਸੁਤ } ਕਮਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਹਮਾ.
ਸਰੋਜਭਵ } ਚਤੁਰਾਨਨ. ਕਮਲਾਸਨ.

ਸਰੋਤ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਇੰਦ੍ਰਿਯ. "ਓਇ ਬੇਧਿਓ ਸਹਜ ਸਰੋਤ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਮ੍ਰਿਗ ਕਰਣ-ਇੰਦ੍ਰਿਯ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਵੇਧਨ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੋਦ। ੩ ਅਫਵਾਹ. ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਬਾਤ. ਸ਼੍ਰੁਤਿ.

ਸਰੋਤਮ. ਵਿ—ਸ਼ਰ—ਉੱਤਮ. ਉੱਤਮ ਤੀਰ। ੨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਰੋਵਰ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਨਸਰ। ੪ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ਸਰੋਤਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ—ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. "ਅਨਿਕ ਸਰੋਤੇ ਸੁਨਹਿ ਨਿਧਾਨ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁਪਾਰੀ (ਪੁੰਗੀਫਲ) ਦੇ ਕੁਤਰਨ ਦੇ ਸੰਦ ਨੂੰ ਭੀ ਸਰੋਤਾ ਅਤੇ ਸਰੌਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੌੜੀ ਕੈਂਚੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਰੋਤਿ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤਵ੍ਯ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਯੋਗ੍ਯ "ਇਕੋ ਸੁਣਿਆ ਸ੍ਰਵਣ ਸਰੋਤਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਰੋਤ. ਪ੍ਰਵਾਹ. "ਜਨਮ ਮੂਏ ਬਿਨ ਭਗਤਿ ਸਰੋਤਿ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ.

ਸਰੋਦ. ਫ਼ਾ سرود ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਗ. ਗੀਤ. "ਕਰਨ ਸਰੋਦ ਦੀਨ ਹਟਕਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਰਬਾਬ ਦੀ ਤਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਬੁਲੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਰੋਰੁਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰ (ਤਾਲ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਕਮਲ. "ਲਖ ਸੂਰ ਸਰੋਰੁਹ ਸੋ ਦਮਕਜੋ." (ਨਰ-ਸਿੰਘਾਵ)

ਸਰੋਵਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਤਾਲ. "ਸਰੀਰ ਸਰੋਵਰ ਭੀਤਰੇ ਆਛੈ ਕਮਲ ਅਨੂਪ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਮੁੰਦਰ.

ਸਰੋਵਰਿ. ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ. "ਸਰੀਰਿ ਸਰੋਵਰਿ ਗੁਣ ਪਰਗਟਿ ਕੀਏ." (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੨ ਸਰੋਵਰ (ਤਾਲ) ਵਿੱਚ. "ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰਿ ਨ੍ਹਾਤੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਰੌਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਤਾ ੨.

ਸਰੰਜਾਮ } ਫ਼ਾ سرانجام ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ
ਸਰੰਜਾਮਿ } ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਮਾਨ। ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ. "ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ." (ਸੋਪੁਰਖੁ)

ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਜੰਗ ਅਰਥ ਕਰਕੇ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਲ ਆਦਿਕ ਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਉਸ ਨੇ ਖੂਬ ਸਲਵਾਤਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ. (ਲੋਕੋ)

ਸਲਵਾਰ. ਫ਼ਾ شلوار ਸ਼ਲਵਾਰ. ਅ਼. ਸ਼ਰਵਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਪਜਾਮਾ. ਘਟੂੰਨਾ.

ਸਲਵੇ. ਸਿੰਧੀ. ਗਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਆਘੂ ਆਘੂ ਸਲਵੇ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) ਤੂੰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਫੜਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ.

ਸਲਾਇ. ਸੰਗਯਾ—ਸੀਖ. ਸਰੀ. ਲੋਹੇ ਦੀ ਛਟੀ. "ਭਠੀ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈਆ ਮਿਲੀ ਅਗਨਿ ਸਲਾਇ." (ਸ: ਮ: ੧ ਬੰਨੋ) ਦੇਖੋ, ਸਲਾਕਾ ੨.

ਸਲਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਈ। ੨ ਸ਼ਲਾਕਾ. ਸੁਰਮਚੂ. "ਭੈ ਕੀਆ ਦੇਹ ਸਲਾਈਆ ਨੈਣੀ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੩ ਲੰਮੀ ਜੇਹੀ ਲੋਹੇ ਆਦਿ ਦੀ ਤੀਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੁਰਾਬਾਂ ਆਦਿ ਚੀਜਾਂ ਉਣਦੇ ਹਨ.

ਸਲਾਹ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਲਾਘਾ. ਤਅ਼ਰੀਫ। ੨ ਅ਼ صلاح ਸਲਾਹ਼. ਬਿਹਤਰੀ। ੩ ਭਾਵ—ਮੰਤ੍ਰ. ਮਸ਼ਵਰਾ.

ਸਲਾਹਣ, ਸਲਾਹਨ. ਸੰ. ਸ਼੍ਲਾਘਨ—ਸ਼ਲਾਘਨ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੀ. ਤਅ਼ਰੀਫ ਕਰਨੀ. ਵਡਿਆਉਣਾ.

ਸਲਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਹ। ੨ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਕੇ. ਵਡਿਆਕੇ.

ਸਲਾਹੀ. ਵਿ—ਸ਼ਲਾਘਨੀਯ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਲਾਇਕ। ੨. ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਮੰਤ੍ਰੀ. "ਅਪਨ ਸਲਾਹੀ ਸਕਲ ਹਕਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਲਾਹੀਐ. ਸਲਾਘਾ ਕਰੀਐ. ਵਡਿਆਈਏ.

ਸਲਾਹੁਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਹਨ.

ਸਲਾਕ, ਸਲਾਕਾ, ਸਲਾਖ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਲਾਕਾ. ਸੁਰਮਚੂ। ੨ ਸਰੀ. ਧਾਤੁ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਪਤਲੀ ਸੀਖ. "ਤਪਤ ਸਲਾਕ ਡਾਰ ਛਿਤਿ ਦਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦) ੩ ਤੀਰ। ੪ ਹੱਡੀ.

ਸਲਾਘਨ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਹਨ.

ਸਲਾਘਨੀਯ. ਸੰ. ਸ਼੍ਲਾਘਨੀਯ. ਵਿ—ਉਸਤਤਿ ਦੇ ਯੋਗ੍ਯ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਲਾਇਕ.

ਸਲਾਘਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਲਾਘ੍. ਧਾ—ਵਡਿਆਉਣਾ. ਸ਼ੇਖ਼ੀ ਮਾਰਨਾ. ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ. ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਲਾਘਾ—ਸ਼ਲਾਘਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ। ੩ ਚਾਹ. ਇੱਛਾ.

ਸਲਾਤ. ਅ਼ صلوٰة ਸ਼ਲਾਤ. ਸੰਗਯਾ—ਨਮਾਜ਼. ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ. ਬੇਨਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਤ ੨ ਅਤੇ ਪੁਰਸਲਾਤ.

ਸਲਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਬ.

ਸਲਾਬਤ. ਅ਼ صلابت ਸ਼ਲਾਬਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸਖ਼ਤੀ. ਕਠੋਰਤਾ। ੨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ. ਮਜਬੂਤੀ. ਪਕਿਆਈ.

ਸਲਾਬਤਖਾਨ. ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਦਾ ਮੀਰਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਜੋ ਅਰਜ਼ਬੇਗੀਆਂ ਦਾ ਭੀ ਆਲਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ. ਇਸੇ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਰਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਪਹੁੱਚਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ. ਗਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਅਮਰਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਨੇ ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਤਰਕ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਸਲਾਬਤ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਟਾਰੀ ਮਾਰਕੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੀ ਜੀਉਂਦਾ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਜਿਸ ਦਰਵਾਜੇ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁਣ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ. ਇਹ ਘਟਨਾ ੨੫ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੪੪ ਦੀ ਹੈ.

ਸਲਾਮ. ਅ਼ سلام ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ. ਕੁਸ਼ਲ। ੨ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. ਦੁਆ਼। ੩ ਕ਼ੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੁਸ਼ਲਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ "ਸਲਾਮ" ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ। ੪ ਅੱਸਲਾਮੁੱਅ਼ਲੈਕੁਮ السلام علیکم ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੀਤਿ ਹੈ ਕਿ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾ ਆਖਦਾ ਹੈ—ਅੱਸਲਾਮੁੱਅ਼ਲੈਕੁਮ. ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਪੁਰ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਵੇ. ਦੂਜਾ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਆਖਦਾ ਹੈ-ਵ ਅ਼ਲੈਕੁੱਮਸਲਾਮ وعلیکم السلام ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਪੁਰ ਭੀ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਵੇ। ੫ ਪ੍ਰਣਾਮ. ਤਾਜੀਮ. "ਸਲਾਮ ਜਵਾਬ ਦੋਵੈ ਕਰੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੬ ਭਾਵ—ਅਦਬ.

ਰੋਬਦਾਬ. "ਕਿਆ ਸੁਲਤਾਨ ਸਲਾਮ ਵਿਹੂਣਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸਲਾਮਤ } **ਸਲਾਮਤਿ** } ਅ਼ سلامت ਵਿ—ਕ਼ਾਇਮ. ਇਸਥਿਤ. "ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ." (ਜਪੁ) ੨ ਦੁੱਖ ਰਹਿਤ. ਬਿਨਾ ਕਲੇਸ਼.

ਸਲਾਮਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕੁਸ਼ਲ. ਆਨੰਦ। ੨ ਕਾਇਮੀ. ਇਸਥਿਤੀ.

ਸਲਾਮਾਲੇਕ } **ਸਲਾਮਾਲੇਕਮ** } **ਸਲਾਮਾਲੇਕੀ** } **ਸਲਾਮਾਲੇਖੁ** } ਦੇਖੋ, ਸਲਾਮ. "ਸਲਾਮਾਲੇਕਮ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਵੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਮਿਲਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਇ ਮਿਲ ਮਿਲ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਲੇਕੀ." (ਭਾਗੁ) "ਵੀਰ, ਸਲਾਮਾਲੇਖੁ." (ਸ: ਮ: ੧ ਬੰਨੋ)

ਸਲਾਮੀ. ਸੰਗਯਾ—ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮ। ੨ ਲਾੜੇ ਲਾੜੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਸਰਕੁਰਬਾਨੀ (ਸਿਰ ਵਾਰਨੇ) ਦੀ ਰਸਮ। ੩ ਵਿ—ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦੀ.

ਸਲਾਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਮ. "ਸਹੰਸ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਕਰਉ ਸਲਾਮੁ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸਲਾਰ. ਫ਼ਾ سالار ਸਾਲਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਰਦਾਰ. ਪ੍ਰਧਾਨ. "ਸੇਖ ਪੀਰ ਸਲਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਸਤਰਿ ਸੈਇ ਸਲਾਰ ਹੈ ਜਾਕੇ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਲਾਰ. ਨੌਂਹ. ਨਖ। ੩ ਪੌੜੀ. ਸੀਢੀ। ੪ ਪਿੰਜਰਾ.

ਸਲਿ. ਸੰ. ਸ਼ਲਜ. ਸੰਗਯਾ—ਘਾਉ. ਜ਼ਖ਼ਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਲਜ.

ਸਲਿਸ. ਸੰ. ਸ਼੍ਲਿਸ਼੍—ਸ਼੍ਲਿਸ਼੍. ਧਾ—ਗਲੇ ਲਾਉਣਾ. ਚਿਪਕਣਾ. ਮਿਲਾਪ ਕਰਨਾ.

ਸਲਿਤਾ. ਨਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਿਤਾ. "ਗੰਗਾ ਕੇ ਸੰਗਿ ਸਲਿਤਾ ਬਿਗਰੀ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਬਿਗਰੀ.

ਸਲਿਤਾਨਾਥ } **ਸਲਿਤਾਪਤਿ** } ਸੰ. ਸਰਿਤ੍ਪਤਿ—ਸਰਿਤਪਤਿ. ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਸਮੁੰਦਰ। ੨ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ.

ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਲਜ (ਘਾਉ) ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲਜ (ਰਾਜੀ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਬੂਟੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬੌਖਧਿ ਪਰਬਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲਜਕਰਣੀ. "ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ ਆਨਿ ਤੋਖੀਲੇ ਹਰੀ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ੨ ਸ਼ਲਜੋ ਵਿਸ਼ਲਜਾ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਰੇਵਾ ਖੰਡ ਦੇ ੪੫ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਸਲਿਲ. ਦੇਖੋ, ਸਲਲ.

ਸਲੀਸ. ਅ਼ سلیس ਵਿ—ਆਸਾਨ. ਸੁਖਾਲਾ। ੨ ਨਰਮ. ਕੋਮਲ.

ਸਲੀਕਾ. ਅ਼ سلیقہ ਸਲੀਕ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਤਬੀਯਤ। ੨ ਤਮੀਜ਼. ਸ਼ਊਰ.

ਸਲੀਖ. ਅ਼ شلیخ ਸ਼ਲੀਖ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁਸੱਲਾ. ਜਾਯਨਮਾਜ਼। ੨ ਧੁਨੀ. ਸ਼ਬਦ.

ਸਲੀਖਤ. ਅ਼ سلیخت ਸਲੀਖ਼ਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਤਾਨ. ਸੰਤਤਿ. ਔਲਾਦ. "ਸਲੀਖਤ ਮੁਦਾਮੈ." (ਜਾਪੁ) ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ.

ਸਲੀਤਾ. ਫ਼ਾ شلیتہ ਸ਼ਲੀਤਹ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਠ ਦੀ ਖੁਰਜੀ। ੨ ਤੰਬੂ ਕਨਾਤ ਆਦਿ ਲਪੇਟਣ ਦਾ ਟਾਟ.

ਸਲੀਬ. ਅ਼ صلیب ਸ਼ਲੀਬ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਲੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਇਹ ✝ ਹੈ। ੨ ਸਲੀਬ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗਲ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਹਜਰਤ ਈਸਾ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ.

ਸਲੀਮ. ਅ਼ سلیم ਵਿ—ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਜਮੇਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਚਿਸ਼ਤੀ ਫਕੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਦੁਆ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇਸੇ ਲਈ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਸਲੀਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ.

ਸਲੀਮਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ.

ਸਲੁਸ. ਦੇਖੋ, ਸਲਿਸ ਅਤੇ ਸਲੇਸ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਕਤਾ. ਮਿਲਾਪ.

ਸਲੁੰਚਨ } ਵਿ—ਲੁੰਚਨ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਲੁੰਚਨ.
ਸਲੁੰਵ੍ਰ } "ਜਮਿ ਪਕਰੇ ਕਾਲਿ ਸਲੁੰਵ੍ਰ." (ਬਸੰ ਮਃ ੪) ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜਮ ਨੇ ਪਕੜੇ ਅਰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚੇ.

ਸਲੁਨੋ. ਦੇਖੋ, ਸਤੁਨੋ.

ਸਲੂਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲੂਕ.

ਸਲੂਣਾ. ਵਿ—ਸਲਵਣ. ਲੂਣ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਨਮਕੀਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਮਕੀਨ ਪਦਾਰਥ ਦਾਲ ਤਰਕਾਰੀ ਆਦਿ.

ਸਲੂਰੀ. ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤਸੀਲ ਊਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ੨੭ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਨਦੌਣ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਵਿਰਾਜੇ ਸਨ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਪਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ੨੫ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ.

ਸਲੇਸ. ਸੰ. श्लेष—ਸ਼੍ਲੇਸ਼. (ਸੰ. ਸ਼੍ਲਿਸ਼੍. ਧਾ—ਮਿਲਾਉਣਾ. ਜੋੜਨਾ. ਗਲੇ ਲਾਉਣਾ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ। ੨ ਇੱਕ ਅਲੰਕਾਰ. ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ, ਇਹ "ਸਲੇਸ" ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੋਹਨ, ਤੇਰੇ ਊਚੇ ਮੰਦਿਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ.
(ਗਉ ਛੰਤ ਮਃ ੫)

ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨ ਪਦ ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਆਧਿ ਬਿਆਧਿ ਉਪਾਧਿ ਰਸ ਕਬਹੁ ਨ ਤੂਟੈ ਤਾਪ,
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਧਨੀ ਨਹਿ ਬੂਝੈ ਪਰਤਾਪ.
(ਗਉ ਥਿਤੀ ਮਃ ੫)

ਬੂਝੈ ਦਾ ਅਰਥ ਬੁਝਣਾ ਅਰ ਸਮਝਣਾ ਹੈ. ਪਰਤਾਪ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਸੰਤਾਪ (ਪਰਿਤਾਪ) ਹੈ.

ਗੁਰਦਰਸਨ ਉਧਰੈ ਸੰਸਾਰਾ. (ਆਸਾ ਮਃ ੩)

ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੁਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਹੈ.

ਬਾਬੀਹਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ, ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੇਹੁ ਜੀਅਦਾਨ.
(ਵਾਰ ਮਲਾ ਮਃ ੩)

ਇਸ ਥਾਂ ਜੀਅਦਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਣਦਾਨ ਅਤੇ ਜਲਦਾਨ ਹੈ.

ਸਲੇਸਿਆ. ਸਲੇਸ ਸਹਿਤ. ਸ਼੍ਲਿਸ਼੍ਟ. ਮਿਲਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਮਿਲਾਇਆ. ਸੰਯੋਗ ਕੀਤਾ। ੩ ਸ਼੍ਲੇਸ਼ ਅਰਥ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲੇਸ ੨.

ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ ਅਥਵਾ **ਸਲੀਮਸ਼ਾਹ.** ਇਹ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਜਲਾਲ ਖ਼ਾਂ ਸੀ. ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਉਂ ਇਸਲਾਮਸ਼ਾਹ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਗੜਕੇ ਸਲੀਮਸ਼ਾਹ ਹੋਗਿਆ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਮਰਣ ਪੁਰ ਸਨ ੧੫੪੫ ਤੋਂ ੧੫੫੩ ਤੀਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੁੱਲਕੇ ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਭਾਈ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਅਰ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯਾਗ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋਣੀ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਯਥਾ:—

ਦ੍ਵੈ ਭ੍ਰਾਤਾ ਪਠਾਨ ਵਡ ਸੂਰੇ,
ਬਡ ਉਮਰਾਵ ਸੁ ਕੀਨ ਹਦੂਰੇ.
ਬਿਗਰ ਪਰੇ ਦਿੱਲੀਪਤਿ ਸੰਗ,
ਗਰਬ ਠਾਨ ਚਾਹਤ ਭੇ ਜੰਗ.
ਏਕ ਸਲੇਮਸ਼ਾਹ ਤਿਸ ਨਾਮ,
ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਦੂਸਰ ਬਲ ਧਾਮ.
ਆਕੀ ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਾਗ ਕਰ ਲੀਨਾ,
ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਜੁੱਧ ਕਾ ਕੀਨਾ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ ਰਾਸਿ ੧ ਅਃ ੧੦)

੨ ਜੋਧਰਾਜ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ.

ਸਲੋਸਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸ਼੍ਲੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲੇਸ.
ਸਲੋਸਨ } ਪਲੋਸਣਾ. "ਚਰਨੋਦਕ ਲੈ ਨੈਨ ਸਲੋਸੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Solution। ੨ ਸਲਿਲ ਉਸ਼ਣ (ਗਰਮ ਪਾਣੀ) ਨਾਲ ਟਕੋਰ ਕਰਨੀ.

ਸਲੋਕ. ਸ-ਲੋਕ. ਉਹੀ ਲੋਕ. ਵਹੀ ਦੇਸ਼। ੨ ਸੰ. ਸਾਲੋਕਯ. ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਸ੍ਯ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹਿਣਾ। ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਲੋਕ. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ. ਉਸਤਤਿ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼। ੪ ਯਸ਼ ਦਾ ਗੀਤ। ੫ ਛੰਦ. ਪਦ ਕਾਵ੍ਯ. ਪਦ੍ਯ. "ਉਤਮ ਸਲੋਕ ਸਾਧ ਕੇ ਬਚਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ "ਸਲੋਕ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਨੰਤ ਛੰਦ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪ "ਗੁਰੁਛੰਦ ਦਿਵਾਕਰ" ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ੬ ਦੇਖੋ, ਅਨੁਸ਼੍ਟੁਭ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੱਲੋਕ.

ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ ਅਤੇ ਗਾਥਾ.

ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ. ਉਹ ਸਲੋਕ, ਜੋ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੌੜੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵਾਧੂ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੧੫੨ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤ, ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਨਵੀਂ ਬੀੜ ਰਚਣ ਸਮੇਂ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਸਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮੱਧ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਲਿਖਵਾਏ.

ਸਲੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲੂਣਾ ਅਤੇ ਸਲੋਨਾ.

ਸਲੋਤਰ. ਸੰ. ਤੋਤ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਡੰਡਾ. ਸੋਟਾ। ੨ ਅੰਕੁਸ਼. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤੁਦ੍ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤਾੜਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਹੋਤ੍ਰ.

ਸਲੋਤਰੀ, ਸਲੋਤ੍ਰੀ ਵਿ-ਸੋਟਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੰਡਧਾਰੀ। ੨ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ। ੩ ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਹੋਤ੍ਰੀ. "ਗਨ ਸਲੋਤਰੀ ਤੁਰਤ ਹਕਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਲੋਨੜਾ, ਸਲੋਨੜੀ, ਸਲੋਨਾ, ਸਲੋਨੀ ਵਿ-ਸ-ਲਾਵਣ੍ਯ. ਨਮਕੀਨੀ (ਲੂਣੇ) ਸਵਾਦ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ੨ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਹਿਤ. "ਨੈਨ ਸਲੋਨੀ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੁਲੋਚਨਾ. ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ. "ਜਾਗੁ ਸਲੋਨੜੀਏ, ਬੋਲੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਮ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਲੋਨੋ. ਦੇਖੋ, ਸਲੋਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਡੂੰਨੋ.

ਸਲੌਦੀ. ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਦਸ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸ਼ਾਹੀ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇੱਥੇ ਕਈ ਇੱਕ ਧਰਮ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਏ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਆਲੀ ਸਿੰਘ.

ਸਲੰਘ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ੱਲਕੀ ਅੰਗ. ਸ਼ੱਲਕੀ (ਸੇਹ) ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਬਣਾਉ. ਜਿਮੀਦਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਦ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਡੇਦਾਰ ਛਾਪੇ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਗਾਹੀ ਹੋਈ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਕਰਨ ਤਥਾ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ.

ਸਲ੍ਹਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਬ.

ਸਲਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਗੁਰੁਯਸ਼ ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਭੱਟ. "ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸ ਸਚ ਸਲ੍ਯ ਭਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਲ੍ਯ. ਘਾਉ. ਜ਼ਖਮ। ੩ ਨੇਜ਼ਾ. ਭਾਲਾ। ੪ ਤੀਰ। ੫ ਪਾਪ। ੬ ਕੌੜਾ ਬੋਲ। ੭ ਬਿਲ ਦਾ ਬਿਰਛ। ੮ ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਪੰਡੁ ਰਾਜਾ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮਾਦ੍ਰੀ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਹ ਦ੍ਰੌਪਦੀ ਦੇ ਸ੍ਵਯੰਬਰ ਵਿੱਚ ਭੀਮਸੇਨ ਤੋਂ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਣਜਿਆਂ (ਪਾਂਡਵਾਂ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੋਗਿਆ ਸੀ. ਕੁਰੁਛੇਤ੍ਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਅਰ ਕਰਣ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ ਬਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘੋੜੇ ਹੱਕਣ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਜਾਣਦਾ ਸੀ. ਜੰਗ ਦੇ ੧੮ ਵੇਂ ਦਿਨ ਇਹ ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਵ ਹੈ. "ਭਏ ਸੈਨਪਾਲੰ ਬਲੀ ਸੂਲਿ ਸਲ੍ਯੰ." (ਜਨਮੇਜਯ)

ਸਲਜ ਜਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਹਵਾ. ਪਵਨ. (ਸਨਾਮਾ) ਹਵਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਸ਼ਲ੍ਯ (ਜ਼ਖਮ) ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਲਹੂ. ਖ਼ੂਨ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਲਜਰਿਪੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਰਾਜਾ ਸ਼ਲ੍ਯ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਲ੍ਯ ੮.

ਸੱਲ. ਦੇਖੋ, ਸਲ੍ਯ.

ਸੱਲਕੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਹ.

ਸੱਲੋਕ. ਸੰ. सल्लोक. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਲੇ ਲੋਕ. ਸਾਧੁ ਜਨ.

ਸ਼ਲ੍ਵ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਲ੍ਵ.

ਸ਼ਲ੍ਵਕੋਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲਕੋਟ.

ਸਵ. ਦੇਖੋ, ਸਵਣਾ ਅਤੇ ਸਵਾਲਨਾ. "ਦੁਖ ਮਹਿ ਸਵੈ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) "ਸੁਖ ਸਵੰਤੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਰਦਾ. ਲੋਥ. ਪ੍ਰਾਣ ਰਹਿਤ ਦੇਹ. "ਜਾਨਤ ਜੋਗੀ ਸਵਹਿ ਉਠਾਰੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੨) "ਸਵ ਕੋ ਖਾਹੁ ਬਿਲੰਬ ਨਹੀਂ ਕਰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਜਲ. ਪਾਣੀ। ੪ ਸਰਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਭ। ੫ ਸੰ. सव. ਸੋਮ ਵੱਲੀ ਨੂੰ ਦਬਾਕੇ ਸੋਮਰਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੬ ਸੰਤਾਨ. ਔਲਾਦ। ੭ ਯਗ੍ਯ। ੮ ਸੂਰਜ.

ਸਵਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਗੁਣ। ੨ ਸੌ ਗੁਣਾ। ੩ ਸਵੰਗੁਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਵਣ / **ਸਵਣਾ** ਸੰ. ਸ਼ਯਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਜਾ। ੨ ਸੌਣਾ. "ਗਿਆਨੀ ਜਾਗਹਿ ਸਵਹਿ ਸੁਭਾਇ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) "ਕਿਆ ਸਵਣਾ ਕਿਆ ਜਾਗਣਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਵਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਪਤਨੀ. ਸੌਕਣ. "ਸਵਤ ਗਿਰਾ ਤੇ ਮਨ ਬਿਕਲਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ। ੨ ਸ਼੍ਵੇਤ. ਚਿੱਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸਵਤ ਸਵਤ ਤਨ.

ਸਵਤ ਸਵਤ ਤਨ. (ਸਨਾਮਾ) ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. ਸ਼੍ਵੇਤ ਅਸ਼੍ਵੇਤ ਤਨ. ਚਿੱਟਾ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਰੀਰ. ਹਰਣ (ਹਰਿਣ) ਦੀ ਪਿੱਠ ਕਾਲੀ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਚਿੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਸਵਤਿ. ਸਪਤ੍ਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ. "ਸਵਤਿ ਏਕ ਤਿਹ ਨ੍ਰਿਪਹਿ ਬੁਲਾਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੩)

ਸਵਦ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ। ੨ ਫ਼ਾ شود ਸ਼ਵਦ. ਹੋ. ਭਵ. ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਦਨ. "ਚੂੰ ਸਵਦ ਤਕਬੀਰ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) "ਸ਼ਵਦ ਕ਼ੁਰਬਾਨ ਖ਼ਾਕੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ." (ਦੀਗੋ)

ਸਵਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾ। ੨ ਸੌਂਦਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਦਾ.

ਸਵਦਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਗਰ. "ਸਵਦਾਗਰ ਕੋ ਟੁਟ ਗਯੋ ਮਟ ਘੀ ਕੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਵਧਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਧਾਨ. "ਸਬਦ ਸੁਰਤ ਸਵਧਾਨ ਹੋ." (ਭਾਗੁ)

ਸ਼ਵਮ. ਫ਼ਾ شوم ਮੈ ਜਾਊਂਗਾ. ਮੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ. ਮੈ ਜਾਵਾਂ। ੨ ਮੈ ਹੋਊਂਗਾ. ਮੈ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ. ਮੈ ਹੋਵਾਂ. ਇਸ ਦਾ ਮਸਦਰ ਸ਼ੁਦਨ ਹੈ.

ਸਵੱਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯਾ। ੨ ਸਵਾਇਆ. "ਪਲ ਪਲ ਬਿਖੈ ਸਵੱਯਾ ਚਰੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਵਾਈ ਕਲਾ ਚੜ੍ਹੇਗੀ.

ਸਵਰ. ਸੰ. ਸ਼ਵਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਿੱਲ ਜਾਤਿ. ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਭੀਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ.* ਦੇਖੋ, ਸਬਰੀ। ੨ ਸ਼ਿਵ. ਮਹਾਦੇਵ। ੩ ਫ਼ਾ شوہر ਸ਼ੌਹਰ. ਲਾੜਾ. ਪਤੀ. ਭਰਤਾ. "ਪਿਰੁ ਰਾਵਿਅੜਾ ਸਚੁ ਸਵਰਾ." (ਵਡ ਮ: ੪) ਸੱਚਾ ਸ਼ੌਹਰ। ੪ ਮੀਮਾਂਸਾ ਸੂਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਭਾਸ਼੍ਯਕਾਰ, ਸ਼ਵਰ.

ਸਵਰਣ. ਸਮਾਨ ਵਰ੍ਣ ਦਾ. ਉਸੀ ਰੰਗ ਦਾ। ੨ ਉਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ। ੩ ਉਸੇ ਥਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਅੱਖਰ. ਜੈਸੇ— ਅ ਹ ਕ ਖ ਗ ਘ ਙ ਅਤੇ ਇ ਚ ਛ ਜ ਝ ਞ ਯ ਸ਼ ਆਦਿ.

ਸ਼ਵਰਥ. ਦੇਖੋ, ਅਰਥੀ.

ਸਵਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁਧਰਨਾ. ਸੌਰਨਾ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਹੋਣਾ. ਠੀਕ ਹੋਣਾ. "ਜਿਤੁ ਸਵਰੇ ਮੇਰਾ ਕਾਜੋ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੪) "ਬਿਨੁ ਗੁਰਸਬਦ ਨ ਸਵਰਸਿ ਕਾਜ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਵਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਵਰ.

ਸਵਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਰੀ.

ਸਵਲ. ਦੇਖੋ, ਸਬਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵਲਾ.

---

* ਇਹ ਲੋਕ ਮੱਧ ਹਿੰਦ (C. P.) ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ. ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਾਰੀ ਪਲਿਨੀ (Pliny) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਸੁਆਰੀ" ਅਤੇ ਟੌਲਮੀ (Ptolemy) ਸਬਰੀ ਕਰਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ.

ਸਵਲਾ } ਵਿ—ਸ਼ਜਾਮਲ. ਸਾਂਵਲਾ. "ਖਾਇ ਅਘਾਈ
ਸਵਲੀ } ਸਵਲੀ ਗੋਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸਵੱਲਾ. ਸਵੱਲੀ. ਸਲਾਭ. ਨਫੇ ਵਾਲਾ, (ਵਾਲੀ). "ਲਦੇ ਖੇਪ ਸਵਲੀ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਵਾ. ਸੰ. ਸਪਾਦ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ੧¼, ਜੈਸੇ—ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ, ਸਵਾ ਮਣ ਆਦਿ.

ਸਵਾਇਆ. ਵਿ—ਸਪਾਦ. ਭਾਵ—ਅਧਿਕ. ਜਾਦਾ. "ਦਿਨੁ ਦਿਨੁ ਚੜੈ ਸਵਾਇਆ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) ੨ ਖ਼ਾ—ਥੋੜਾ. ਤਨਿਕ. ਅਲਪ. ਜਿਵੇਂ—"ਸਵਾਇਆ ਗੱਫਾ ਦੇਣਾ." (ਲੋਕੋ)

ਸਵਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਇਆ. ਭਾਵ—ਅਧਿਕ. ਬਹੁਤੀ. "ਦਿਨ ਦਿਨ ਚੜੈ ਸਵਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਪਦਵੀ. "ਬਡ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸਵਾਈ। ਜੈਪੁਰ ਕੋ ਪਤਿ ਵਿਦਿਤ ਮਹਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਜਯ ਸਿੰਘ.

ਸਵਾਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਬਾਸ.

ਸਵਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਕੜਨ.

ਸਵਾਂਗ. ਸੰ. स्वाङ्ग. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵ (ਆਪਣਾ) ਅੰਗ (ਸ਼ਰੀਰ). ੨ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਲਿਬਾਸ। ੩ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸਵਾਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਵ (ਮੁਰਦੇ) ਦਾ ਅੰਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਆਚਾਰਯ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਮਹਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. "ਕਿਤੜੇ ਸਉਣ ਸਵਾਣੀ ਹੋਏ." (ਭਾਗੁ) ਕਈ ਸ਼ਕੁਨ (ਸਗਨ) ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਈ ਅਚਾਰਜ ਹੋਏ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਵਾਣੀ.

ਸਵਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਬਾਤ। ੨ ਸੰ. ਸੁਵਾਸ੍ਤੁ. ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕੇ (N. W. F. P.) ਦੀ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਵਾਂਤ, ਸੁਆਂਤ ਅਤੇ ਸ੍ਵਾਤ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ. ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਯਾਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਭੀ ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੩ ਸ੍ਵਾਤ ਨਦੀ ਦੀ ਵਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਦੇਸ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੌਧ ਲਿਖਾਰੀ 'ਉਦਿਆਨ' ਦੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਸਦੇ ਹਨ.

ਸਵਾਦ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਦ. ਸੰਗਯਾ—ਰਸਨਾ ਕਰਕੇ ਰਸ ਗ੍ਰਹਿਣ. ਲੱਜਤ. ਜਾਇਕਾ। ੨ ਅ਼. سواد ਕਾਲਿਸ. ਕਾਲਖ। ੩ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੋਇਰਾ। ੪ ਲਿਆਕਤ. ਯੋਗ੍ਯਤਾ। ੫ ਮਜਮੂਨ ਦਾ ਖਰੜਾ.

ਸਵਾਨ. ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਵਾਹਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਅਥਵਾ—ਸ੍ਵਯਨ. ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਯਨ (ਚਾਲ) ਜਿਸ ਦੀ. ਰਾਜਹੰਸ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Swan. "ਬਨ ਬਨ ਡੋਲੈ ਕਾਗ ਕਹਾਂ ਧੌ ਸਵਾਨ ਹੈ ?" (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਨ.

ਸਵਾਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਾਣੀ.

ਸਵਾਨਿਹ. ਅ਼. سوانح ਸਵਾਨਿਹ਼. ਸਾਨਿਹ਼ਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਾਲ. ਜੀਵਨ ਵ੍ਰਿੱਤਾਂਤ.

ਸਵਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਾਣੀ.

ਸਵਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸਬਾਬ.

ਸਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰ ਅਤੇ ਸਵਾਰਣਾ.

ਸਵਾਰਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਕਰਨਾ. ਸੁਧਾਰਨਾ।
ਸਵਾਰਨਾ } ੨ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨਾ. ਸੁੰਦਰ ਵਣੱ ਕਰਨਾ.

ਸਵਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਅਸਵਾਰਾ.

ਅਵਾਰਿਅਨੁ. ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਰਿਆ (ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਕੀਤਾ). "ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿਅਨੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸਵਾਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਯਾਨ. ਘੋੜਾ ਰਥ ਆਦਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਈਏ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਵੇਰੇ. ਤੜਕੇ. ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ. "ਅੰਤਰਿ ਗਾਵਉ ਬਾਹਰਿ ਗਾਵਉ ਗਾਵਉ ਜਾਗਿ ਸਵਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਣਾ. "ਜਨ ਕੀ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ ਆਪਿ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਸਵਾਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਣਾ. "ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੇ ਸਗਲੇ ਤਨ ਕੇ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਵੇਰੇ.

ਤੜਕੇ ਵੇਲੇ. ਸਿੰਧੀ-ਸਵਾਰੋ. "ਨ੍ਹਾਵਨ ਜਾਵਤ ਹੋਤ ਸਵਾਰੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਵਾਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਬਿਆਲ ੩। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਵੇਰੇ. ਭੋਰ ਸਮੇਂ. "ਕਵਿ ਸਜਾਮ ਕਹੈ ਦੋਊ ਸਾਂਝ ਸਵਾਰੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਵਾਲ. ਅ਼ سوال ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਸ਼ਨ। ੨ ਯਾਚਨਾ. ਮੰਗਣਾ.

ਸਵਾਲਣਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸੁਲਾਉਣਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਾਉਣਾ.
ਸਵਾਲਨਾ } "ਜਾ ਤਿਨਿ ਸਵਾਲਿਆ ਤਾ ਸਵਿ-ਰਹਿਆ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩)

ਸਵਾ ਲਾਖ. ਸੰਗਯਾ—ਸਪਾਦ ਲਕ੍ਸ਼. ਇੱਕ ਲੱਖ ਪੰਝੀ (ਪੱਚੀ) ਹਜਾਰ. "ਸਵਾ ਲਾਖ ਸਿਉ ਏਕ ਲੜਾਊਂ." (ਰਹਿਤ) ੨ ਕ਼ਾ. ਇੱਕ. "ਉਸ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਵਾ ਲਾਖ ਦਮੜਾ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇਆ." (ਲੋਕੋ)

ਸਵਾ ਲਾਖੁ ਪੈਕਾਬਰ. (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਇਸਲਾਮੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਚੌਬੀਹ ਹਜਾਰ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋਣੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਵਾ ਲਾਖ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਏ.

ਸਵਾਲਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਲਣਾ.

ਸਵਿਕਲਪ. ਸੰ. सविकल्प. ਵਿ—ਕਲਪਨਾ ਸਹਿਤ. ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਸਮੇਤ. ਜਿਵੇਂ—ਸਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ.

ਸਵਿਤਾ. ਸੰ. सवितृ—ਸਵਿਤ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ। ੨ ਪਿਤਾ। ੩ ਸੂਰਜ. "ਸਵਿਤਾ ਅਸ੍ਤ ਨਿਸਾ ਹੁਇ ਆਈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਵਿਤ੍ਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਮਾਤਾ। ੨ ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ। ੩ ਗਾਯਤ੍ਰੀ। ੪ ਦਾਈ। ੫ ਗਊ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ.

ਸਵਿਦਜ. ਦੇਖੋ, ਸਬਿਦਜ.

ਸ਼ਵੀ. ਫ਼ਾ شوی ਤੂ ਹੋਵੇ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ੁਦਨ ਹੈ.

ਸਵੀਜੇ } ਦੇਖੋ, ਸਵਣਾ. "ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਵੀਜੈ."
ਸਵੀਜੈ } (ਵਾਰ ਮਾਝ ੧ ਮ: ੩) ਗਯਾਨ ਆਨੰਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਯਨ ਕਰੀਜੈ. ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ ਗਯਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਈਏ.

ਸਵੇਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਤੜਕਾ. ਭੋਰ. ਸੁਬਹਿ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਪਹਿਲੇ. "ਹਿਰਦੈ ਰਾਮ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ?" (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਪਹਿਂ। ੩ ਛੇਤੀ. ਫੌਰਨ. "ਉਇ ਭੀ ਲਾਗੇ ਕਾਢੁ ਸਵੇਰਾ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਬੰਧੀ ਭੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਘਰੋਂ ਕੱਢੋ। ੪ ਸੁਵੇਲਾ. ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ. "ਜਨਮ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਸਫਲ ਸਵੇਰਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਵੈ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਦਾ (ਸੌਂਦਾ) ਹੈ. "ਗੁਣ ਉਚਰਹਿ ਗੁਣ ਮਹਿ ਸਵੈ ਸਮਾਇ." (ਸਵਾ ਮ: ੪)

ਸਵੈਯਾ. ਇਹ ਚਾਰ ਚਰਣ ਦਾ ਸਰਵਪ੍ਰਿਯ ਛੰਦ ਅਨੇਕ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋ ਭੇਦ ਹਨ—ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਵਰਣਿਕ.

ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਸਵੈਯੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਪਦਾਂਤ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਮਿਲੇ, ਤਦ ਉੱਤਮ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੋ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਜਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਵਰਣਿਕ ਸਵੈਯੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਅੰਤਯਾਨੁਪ੍ਰਾਸ ਸਮਾਨ ਹੋਣਾ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. *

ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਬਹੁਤ ਭੇਦ ਕਾਵਯਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਸਿੱਖਕਾਵਯ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਅਥਵਾ ਸਾਨੂੰ ਭਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ:—

(੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਬੀਰ", ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੬ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੫ ਪੁਰ ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਸਵੈਯਾ ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਾਭਿਕਮਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਪਜੇ,
ਬੇਦ ਪੜਹਿ ਮੁਖ ਕੰਠ ਸਵਾਰਿ. ×××
ਜਾਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਜਨ ਪੂਰੇ,
ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਹਿ ਗੁਰਵੀਚਾਰਿ." ××
(ਗੂਜ ਮ: ੧)

* ਭਿੰਨ ਤੁਕਾਂਤ ਦੇ ਸਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ.

ਲਘੁ ਗੁਰੁ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਜੇ ਇਸ ਬੀਰ ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਭੇਦ ਦੇਖੀਏ ਤਦ ਇਹ ਸੇਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ੩੧ ਗੁਰੁ ਅਤੇ ੬੨ ਲਘੁ ਹਨ.

(੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਬਾਣ."ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬ ਅਰ ੧੫ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ ਠਾਕੁਰ,
ਏਹੁ ਮਹਾਰਸੁ ਜਨਹਿ ਪੀਓ. xx
(ਆਸਾ ਮ: ੫)

(੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਸੋਮਜ." ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੧ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੬ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੫ ਪੁਰ. ਅੰਤ ਨਗਣ ।।।.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੁਖ ਤੇ ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ ਉਚਾਰਤ,
ਰਾਮ ਰਿਦੇ ਨਹਿ ਪੂਰਨ ਰਹਿਤ,
ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਵੈ ਲੋਗਨ,
ਕਛੁ ਨ ਕਮਾਵੈ ਆਪਨ ਕਹਿਤ. xxx
(ਗੁਵਿ ੬)

(੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਥਾ ਰੂਪ ਹੈ "ਦੰਡਕਲਾ." ਇਸ ਨੂੰ "ਨਿਸਾਕਰ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬–੧੬ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਅੰਤ ਸਗਣ ।।ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬੁੱਧਿ ਵਿਵੇਕ ਗਯਾਨ ਅਰ ਵਿਦਯਾ,
ਸਫਲ ਹੋਤ ਉਪਕਾਰ ਕਰਤ ਜੋ. xxx

(ਅ) ਦੰਡਕਲਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭੇਦ ਹੈ ੧੮–੧੪ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਅੰਤ ਸਗਣ ।।ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਤਿਗੂੜ੍ਹ, ਬਿਮਲ ਸਤਸੰਗਤਿ,
ਆਤਮੁਰੰਗਿ ਚਲੂਲੁ ਭਯਾ,
ਜਾਗ੍ਯਾ ਮਨੁ ਕਵਲੁ ਸਹਜਿ ਪਰਕਾਸ੍ਯਾ,
ਅਭੈ ਨਿਰੰਜਨੁ ਘਰਹਿ ਲਹਾ." xxx
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

(੫) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਲਿੰਦ" ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬–੧੬ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਯਗਣ ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤੇ ਸਾਧੂ ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸੁਆਮੀ,
ਜਿਨ ਜਪਿਆ ਗਤਿ ਹੋਇ ਹਮਾਰੀ.
ਤਿਨ ਕਾ ਦਰਸੁ ਦੇਖਿ ਮਨੁ ਬਿਗਸੈ,
ਖਿਨਿ ਖਿਨਿ ਤਿਨ ਕਉ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ. xx
(ਭੈਰ ਮ: ੪)

(ਅ) ਕੇਵਲ ਦੋ ਗੁਰੁ ਅੰਤ (ਯਗਣ ਦੀ ਥਾਂ) ਹੋਣੇ ਭੀ "ਮਲਿੰਦ" ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਕਬ ਲਾਗੈ ਮਸਤਕ ਚਰਨਨ ਰਜ,
ਦਰਸ ਦਯਾਲੁ ਦ੍ਰਿਗਨ ਕਬ ਪੇਖੋਂ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸੁਨੋ ਕਬ ਸ੍ਰਵਨਨਿ,
ਕਬ ਰਸਨਾ ਬੇਨਤੀ ਬਿਸੇਖੋਂ. xxx (ਭਾਗੁ ਕ)

(੬) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਛੀਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸਮਾਨ." ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬-੧੬ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਦੋ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਅੰਤ ਭਗਣ ऽ।।.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਿਵ ਛੰਦਮੁਨੀਸੁਰ,
ਰਸਕਿ ਰਸਕਿ ਠਾਕੁਰ ਗੁਨ ਗਾਵਤ, xxx
ਰੇ ਮਨ ਮੂੜ ਸਿਮਰ ਸੁਖਦਾਤਾ,
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੁਝਹਿ ਸਮਝਾਵਤ. xxx
(ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

(੭) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਦੁਮਿਲਾ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੦ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੮ ਪੁਰ ਤੀਜਾ ੧੪ ਤੇ. ਅੰਤ ਸਗਣ ਅਤੇ ਦੋ ਗੁਰੁ ॥ऽ, ऽ, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਯ ਜਯ ਕਲਗੀਧਰ, ਸੇਵਕ ਦੁਖਹਰ,
ਨਹਿ ਸਮਸਰ ਬਲ ਕੇ ਧਾਰੀ. xxx

(੮) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਲਲਿਤ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਮਗਣ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ. ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽ, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦੇਖੋ ਜੂ ਕੈਸੇ ਏ ਝੰਡੇ ਜੋ ਝੂਲੇ ਹੈਂ
ਧੌਂਸੇ ਕੀ ਧੁੰਕੋਂ ਸੇ ਸ਼ੰਭੂ ਭਾ ਭੋਲਾ. xxx
(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੯) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਦਿਰਾ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਭਗਣ ਅੰਤ ਇੱਕ ਗੁਰੁ SII, SII, SII, SII, SII, SII, SII, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੰਤਤ ਹੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸੰਗ
ਸੁਰੰਗ ਰਤੇ ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਹੈਂ. ××× (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

(੧੦) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਰੂਪ "ਮੱਤਗਯੰਦ" ਹੈ. ਛੰਦਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਇੰਦਵ" ਅਤੇ "ਮਾਲਤੀ" ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ "ਬਿਜੈ" ਸੰਗ੍ਯਾ ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਭਗਣ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ. SII, SII, SII, SII, SII, SII, SII, S, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਂਗੇ,
ਜੀਵ ਜਿਤੇ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ
ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਂਗੇ,
ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢਤ ਜੈਧੁਨਿ
ਪਾਪਨ ਕੇ ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਂਗੇ,
ਸਾਧ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈਂ ਜਗ
ਸਤ੍ਰ ਸਭੈ ਅਵਿਲੋਕ ਚਪੈਂਗੇ.

(੧੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਗਿਆਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਚਕੋਰ." ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰਪਦਾ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

(੧੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਅਰਸਾਤ." ਲੱਛਣ ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਭਗਣ, ਇੱਕ ਰਗਣ. SII, SII, SII, SII, SII, SII, SII, SIS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸ੍ਵੈ ਨਿਜ ਪਾਯ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸਦਾ
ਸ਼ਬਦਾਦਿ ਵਿਰੰਚ ਵਿਕੁੰਠ ਲਖੈ ਵਿਖਾ,
ਜਾਂ ਸ਼ੁਭ ਕੀਰਤਿ ਕੋ ਜਗ ਮੈ
ਗਣਨਾਯਕ ਸਾਰਦ ਹੂੰ ਨ ਸਕੈਂ ਲਿਖਾ,
ਹੈ ਕਚ ਦੀਪਿਤ ਚਿੰਤਮਨੀ ਸਮ
ਊਜਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੀ ਲਿਖਨੀ ਇਖਾ,
ਮੂਰਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਭੇਦ ਨ ਰੰਚਕ
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਰੁ ਧੰਨ ਗੁਰੁਸਿਖਾ. (ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੧੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੇਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਰਮਜ." ਲੱਛਣ—ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਭਗਣ, ਇੱਕ ਗੁਰੁ. ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਅੱਠ ਸਗਣ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਭੇਜਤ ਹੈ ਇਹ ਪੈ ਹਮ ਕੋ
ਇਹ ਗ੍ਵਾਰਨਿ ਰੂਪ ਗੁਮਾਨ ਕਰੈ,
ਇਹ ਜਾਨਤ ਵੇ ਘਟ ਹੈਂ ਹਮ ਤੇ
ਤਿੰਹ ਤੇ ਹਠ ਬਾਂਧ ਰਹੀ ਨ ਟਰੈ.
ਕਵਿ ਸਯਾਮ ਪਿਖੋ ਇਹ ਗ੍ਵਾਰਨਿ ਕੀ
ਮਤਿ ਸਯਾਮਹਿ ਕੋਪ ਨ ਨੈਕ ਡਰੈ,
ਤਿਹ ਸੌਂ ਬਲ ਜਾਉਂ ਕਹਾਂ ਕਹਿਯੇ
ਤਿਹ ਲਯਾਵਹੁ ਜੋ ਮੁਖ ਤੇ ਉਚਰੈ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

(੧੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਦਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਕਿਰੀਟ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਭਗਣ. SII, SII, SII, SII, SII, SII, SII, SII.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਤਬੈ ਬਲ ਧਾਰ
ਸੰਭਾਰ ਲਈ ਕਰਵਾਰ ਕਰੀ ਕਰ. ×××
(ਚੰਡੀ ੧)

(੧੫) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪੰਦਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਦੁਮਿੱਲ." ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਚੰਦ੍ਰਕਲਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਥਰਾ ਭਨਿ ਭਾਗ ਭਲੇ ਉਨ ਕੇ
ਮਨ ਇੱਛਤ ਹੀ ਫਲ ਪਾਵਤ ਹੈਂ. ×××
(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

(੧੬) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸੋਲਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸੁੰਦਰੀ." ਇਸ ਨੂ "ਸੁਖਦਾਨੀ", "ਮਨਮੋਦਕ" ਅਤੇ "ਮੱਲੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ ਅੰਤ ਗੁਰੁ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪਰਨਿੰਦ ਦਗਾ ਚੁਗਲੀ ਨ ਕਰੈਂ
ਜਗ ਆਪਸ ਤੇ ਨ ਬਡੋ ਬਨ ਬੈਸੇ,
ਨਿਜ ਪੂਜ ਪ੍ਰਸੰਸ ਨ ਨੈਕ ਭਨੈ
ਨਿਰਮਾਨ ਅਲੋਭ ਗੁਰੂ ਗਿਰਿ ਜੈਸੇ,
ਨ ਤਪਾਯ ਦੁਖਾਯ ਨ ਭੂਲ ਕਿਸੇ
ਯਦਿ ਹ੍ਵੈ ਸਪ੍ਰਮਾਦ ਪਗੈਂ ਲਗ ਬੈਸੇ,

ਨਿਸਕਾਮ ਸਦਾ ਸ਼ੁਭ ਰੀਤਿ ਧਰੈ
ਉਪਦੇਸ਼ ਭਲੋ ਪ੍ਰਦ ਹ੍ਵੈ ਸਿਖ ਐਸੇ.
(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੧੭) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸਤਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਰਤਨ-ਮਾਲਿਕਾ." ਇਸ ਨੂੰ "ਅਰਬਿੰਦ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ, ਇੱਕ ਲਘੁ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, I.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਬਲ ਵੈਸ ਕਟੈ ਛਬਿ ਅੰਗ ਲਟੈ
ਜਗ ਮਾਨ ਘਟੈ ਪਲਟੈ ਕੁਲ ਚਾਲ,
ਭਲ ਨੀਤਿ ਡਰੈ ਜਸ ਪੁੰਨ ਭਰੈ
ਚਿਤ ਚਿੰਤ ਜਰੈ ਨ ਲਗੈ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਲ,
ਤਨ ਰੋਗ ਬਢੈ ਅਤਿ ਪਾਪ ਚਢੈ
ਸੁਚਿ ਤੇਜ ਕਢੈ ਸੁ ਮਢੈ ਜਗ ਜਾਲ,
ਖਲ ਬਾਲਬਧੂ ਮੁਦ ਰੰਚਿਕ ਕਾਰਨ
ਫੇਂਕਤ ਬਿੰਦੁ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ.
(ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

(੧੮) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਕੁੰਦਲਤਾ." ਇਸ ਨੂੰ "ਸਾਵਨ", "ਸੁਖ" ਅਤੇ "ਹਾਰ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਸਗਣ ਦੋ ਲਘੁ. IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, IIS, II.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਜਰ ਜਾਇ ਨਹੀ ਕਿਸ ਤੇ ਅਜਰੀ
ਅਸ ਪਾਇ ਗਏ ਸਗਰੀ ਉਰ ਮੇ ਜਰ. xxx
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

(੧੯) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਉੱਨੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸੁਰਧੁਨਿ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਸਗਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰੁ. ਤਿੰਨ ਚਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਭਗਣ, ਦੋ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਹਰਿ ਸੋ ਮੁਖ ਹੈ ਹਰਤੀ ਦੁਖ ਹੈ
ਅਲਕੈਂ ਹਰਹਾਰ ਪ੍ਰਭਾ ਹਰਨੀ ਹੈ,
ਲੋਚਨ ਹੈਂ ਹਰਿ ਸੇ ਸਰਸੇ ਹਰਿ ਸੇ
ਭਰੁਟੇ ਹਰਿ ਸੀ ਬਰਨੀ ਹੈ. xxx (ਚੰਡੀ ੧)

(੨੦) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬੀਸਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਨੋਜ." ਲੱਛਣ—ਪਹਿਲੇ ਚਰਣ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਸਗਣ ਦੋ ਲਘੁ, ਤਿੰਨ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਅੱਠ ਭਗਣ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਬ੍ਰਿਖਭਾਨੁ ਸੁਤਾ ਪਿਖ ਰੀਝ ਰਹੀ
ਅਤਿ ਸੁੰਦਰਿ ਸੁੰਦਰ ਕਾਨ੍ਹ ਕੁ ਆਨਨ,
ਰਾਜਤ ਤੀਰ ਨਦੀ ਜਿਹ ਕੇ ਸੁ
ਵਿਰਾਜਤ ਫੂਲਨ ਕੇ ਯੁਤ ਕਾਨਨ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

(੨੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਇਕੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਮਨਿਧਰ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਯਗਣ. ISS, ISS, ISS, ISS, ISS, ISS, ISS, ISS.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਜਿਤੀ ਵਾਸਨਾ ਏਕ ਹੀ ਬਾਸਨਾ ਮੇ
ਜਿਤੇ ਅੰਗ ਸੋ ਏਕ ਹੀ ਅੰਗ ਮੇ ਹੈਂ.
(ਨਿਰਮਲ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਦੇਖੋ, ਝੂਲਨਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਅਤੇ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ ਦਾ ਰੂਪ (ਸ).

(੨੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬਾਈਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਗੰਗਧਰ" ਅਥਵਾ "ਗੰਗੋਦਕ." ਇਸ ਨੂੰ "ਖੰਜਨ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਰਗਣ SIS, SIS, SIS, SIS, SIS, SIS, SIS, SIS.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਝੂਠ ਔ ਲੋਭ ਕੋ ਤਯਾਗਕੈ ਸੱਜਣੋ!
ਸਤਯ ਸੰਤੋਖ ਕੋ ਚਿੱਤ ਮੇ ਧਾਰਿਯੇ. xxx

(੨੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੇਈਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਉਟੰਕਣ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਰਗਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਚੌਰ ਚੰਦ੍ਰ ਕਰੰ ਛਤ੍ਰ ਸੂਰੰ ਧਰੰ
ਬੇਦ ਬ੍ਰਹਮਾ ਰਰੰ ਦ੍ਵਾਰ ਮੇਰੇ. (ਰਾਮਾਵ)

(੨੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਬੀਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਸੁੰਦਰਿ." ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸ, ਸ, ਭ, ਸ, ਤ, ਜ, ਜ, ਲ, ਗ. IIS, IIS, SII, IIS, SSI, ISI, ISI, I, S.

ਉਦਾਹਰਣ—
ਮੁਨਿ ਦੇਵ ਨ ਪਾਵੈਂ ਬਕ ਮਤਿ ਗਾਵੈਂ
ਹੈ ਬਿਨ ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਗੁਰੂ. xxx

(੨੫) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਪੱਚੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਵਾਮ." ਇਸ ਨੂੰ "ਮਕਰੰਦ", "ਮਾਧਵੀ" ਅਤੇ "ਮੰਜਰੀ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਜਗਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਯਗਣ. ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਕਰੋ ਨ ਬੁਰਾ ਕਿਹਕੋ ਕਬਿ ਹੀ ਮ੍ਰਿਦੁ
ਬੈਨ ਭਨੋ ਤਜਕੈ ਕੁਟਿਲਾਈ. ×××

(੨੬) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਛੱਬੀਹਵਾਂ ਭੇਦ ਹੈ "ਮੱਤਾਕ੍ਰੀੜਾ." ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਮ, ਮ, ਤ, ਨ, ਨ, ਨ, ਨ, ਲ, ਗ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽ।, ।।।, ।।।, ।।।, ।।।, ।, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਪਾਵੈ ਵਿਦ੍ਯਾ ਧਾਰੈ ਸਿੱਖੀ
ਕਬਹੁ ਨ ਧਰਤ ਕੁਪਥ ਪਗ ਨਰ ਸੋ.×××

(੨੭) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਸਤਾਈਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਆਭਾਰ." ਇਸ ਨੂੰ "ਪਾਤਾਲ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਤਗਣ ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਜਾਪੈਂ ਨ ਤਾਂਕੋ ਜੁ ਹੈ ਸਵੰਦਾਤਾ
ਕਹਾਂ ਹੋਯ ਪੂਜੇ ਨਦੀ ਕੂਪ ਪਾਖਾਨ ?
ਰਾਖਾ ਨ ਹੋਵੈ ਕਦੀ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਬਿਨਾ
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਤ ਤੂ ਸਤਜਕੈ ਜਾਨ. ×××

(੨੮) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਅਠਾਈਹਵਾਂ ਰੂਪ "ਸੁਮੁਖੀ" ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮੱਲਿਕਾ" ਅਤੇ "ਮਾਲਿਨੀ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਜਗਣ ਅੰਤ ਲਘੁ ਗੁਰੁ. ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਜੁ ਮਾਨਤ ਹੈਂ ਗੁਰੁਵਾਕਨ ਕੋ
ਰਹਿਤੇ ਜਗ ਮਾਹਿ ਕਦੀ ਨ ਦੁਖੀ,
ਰਹੈ ਨ ਕਮੀ ਧਨ ਧਾਮ ਭਰੇ
ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਤਮ ਦੇਹ ਸਦੀਵ ਸੁਖੀ.×××

(੨੯) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਉਨਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਕ੍ਰੌਂਚ." ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਭ, ਮ, ਸ, ਭ, ਨ, ਨ, ਨ, ਨ, ਗ. ऽ।।, ऽऽऽ, ।।ऽ, ऽ।।, ।।।, ।।।, ।।।, ।।।, ऽ. ੫, ੫, ੮, ੭ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ ਚਾਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਹੀਨਾ, ਪਾਇ ਨ ਸ਼ਾਂਤੀ,
ਯਦਪਿ ਧਰਤਿ ਧਨ, ਅਗਨਿਤ ਧਰਹੀ,
ਤਾਪ ਰਿਦੇ ਤੇ, ਦੂਰ ਨ ਹੋਵੈ,
ਜਪ ਤਪ ਵ੍ਰਤ ਪੁਨ, ਪੁਨ ਨਰ ਕਰਹੀ.×××

(੩੦) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਝੂਲਨਾ." ਦੇਖੋ, ਝੂਲਨਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ.

(੩੧) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਇਕਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ "ਮੁਕ੍ਹਰਾ" ਹੈ. ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਜਗਣ, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਵਿਲੋਕ ਗੁਰੁਮੁਖ ਪੰਕਜ ਸਿੱਖ
ਰਹੇ ਹੁਇ ਭੌਰ ਰਸੀ ਮਕਰੰਦ." ×××

(੩੨) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਬੱਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ "ਲਵੰਗਲਤਾ" ਹੈ. ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਜਗਣ, ਅੰਤ ਲਘੁ. ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।ऽ।, ।.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਜਿਨੈ੍ਹ ਨ ਕਛੂ ਕਵਿਤਾ ਰਸ ਹੈ
ਨਹਿ ਰਾਗ ਵਿਖੇ ਮਨ ਰਾਗ ਲਗਾਵਤ,
ਜਪੈਂ ਨਹਿ ਵਾਹਗੁਰੂ ਗੁਰੁਮੰਤ੍ਰ
ਸਰੂਪ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂ ਨਜ਼ਰਾਵਤ. ×××

(੩੩) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਤੇਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸਰਵਗਾਮੀ." ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਤਗਣ ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ. ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ।, ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਗਾਜੇ ਮਹਾ ਸੂਰ ਘੂੰਮੀ ਰਣੰ ਹੂਰ
ਭੂੰਮੀ ਨਭੰ ਪੂਰ ਬੇਖੰ ਅਨੂਪੰ. ××× (ਰਾਮਾਵ)
ਜਾਕੋ ਰਿਦਾ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਾਥ ਪੂਰਜੋ
ਪ੍ਰਜਾਪਜਾਰ ਵਾਸੈ ਸਦਾ ਚਿੱਤ ਮਾਹੀਂ,
ਮੰਤ੍ਰੀ ਤਥਾ ਸੈਨ ਹੈਂ ਵਾਰਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕੋ
ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਰਾਜ ਭੈ ਹੋਤ ਨਾਹੀਂ. ×××

(੩੪) ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਚੌਤੀਹਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ "ਸਾਰਦਾ." ਲੱਛਣ–ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੱਤ ਰਗਣ ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ. ऽ। ऽ, ऽ। ऽ, ऽ। ऽ, ऽ। ऽ, ऽ। ऽ, ऽ। ऽ, ऽ। ऽ, ऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਧੀਰ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਗ੍ਯਾਨ ਕੋ ਪੁੰਜ ਹੈ
ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਰੂਪ ਹੈ ਸਤ੍ਰੂ ਕੋ ਕਾਲ,

ਦੀਨਤਾਹੀਨ ਲੈਲੀਨ ਉਦਜੋਗ ਮੇ
ਦਾਨ ਦਾਤਾਰ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਲਾਲ. ×××

ਸਵੰਤ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੌਂਦਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਦਾ. "ਖਾਤ ਪੀਵਤ ਸਵੰਤ ਸੁਖੀਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਵੰਤੀ } **ਸਵੰਧਿ** } ਸੰ. स्वपन्ति—ਸ੍ਵਪੰਤਿ. ਸੌਂਦੀਆਂ. ਸੌਂਦੇ. "ਸਭ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸਵੰਤੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਸੁਖ ਸਵੰਧਿ ਸੋਹਾਗਣੀ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਵੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਰਣ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੌਂਦੇ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਦੇ.

ਸਵੰਨਵੀ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਸ੍ਵਰਣਮਯ. "ਭੰਨੀ ਘੜੀ ਸਵੰਨਵੀ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਭਾਵ ਸੁੰਦਰ ਦੇਹ ਤੋਂ ਹੈ.

ਸਵੰਨਿ. ਸੌਂਦੀਆਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਵੰਧਿ. "ਸੁਖ ਸਵੰਨਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸਵਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਖੱਬਾ. ਬਾਯਾਂ। ੨ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੱਜਾ ਭੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਬਜ.

ਸਵਜਸਾਚੀ. ਸੰ. सव्यसाचिन्. ਸੰਗਯਾ—ਸਵਜ (ਖੱਬੇ) ਹੱਥ ਨਾਲ ਕਮਾਣ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਅਰਜੁਨ. ਮਹਾ-ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਵਜਸਾਚੀ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਭੀ ਜੋ ਧਨੁਖ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ. ਅਰਥਾਤ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਤੀਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਅਰਜੁਨ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਭੀ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ.

ਸੜ. ਸੰਗਯਾ—ਦਾਹ. ਜਲਨ. ਦੇਖੋ, ਸੜਨਾ.

ਸੜਕ. ਸੰ. ਸਰਕ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਤੇ ਗਮਨ ਕਰੀਏ. ਰਾਹ. ਰਸਤਾ. ਸੰ. सृका—ਸ੍ਰਿਕਾ. ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਤਿ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਰਸਤੇ ਲਈ ਹਨ। ੨ ਅਨੁ. ਸੜਾਕਾ. "ਸੜਕ ਮਿਆਨੋ ਕੱਢੀਆਂ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੜਜ. ਦੇਖੋ, ਖੜਜ.

ਸੜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ੀਰ੍ਣ ਹੋਣਾ. ਗਲਨਾ. ਤ੍ਰੁੱਕਣਾ। ੨ ਸੁੱਕਣਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ। ੩ ਭਾਵ—ਦਗਧ ਹੋਣਾ. ਜਲਨਾ.

ਸੜਾਕਾ. ਅਨੁ—ਸੜੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੜਕ ੨.

ਸੜਾਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾੜਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ (ਗਾਲਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਅਗਨਿ, ਜੋ ਦਗਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਸੜਾਣੈ ਸੜਿਆ." (ਭਾਗੁ) ਦ੍ਵੈਤਭਾਵ ਰੂਪ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਦਗਧ ਹੋਇਆ.

ਸੜੂੰਨੋ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਵਣੀ. ਸ਼੍ਰਾਵਣ—ਪੂੰਨੋ. ਸਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ. ਸਲੋਨੋ. ਸਲੂੰਨੋ. ਦੇਖੋ, ਰੱਖੜੀ.

ਸਾ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਓਹ. ਵਹ. "ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਥਨੀ ਸਾਰ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸਾ ਵੇਲਾ ਪਰਵਾਣ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸਰੀਖਾ. ਜੇਹਾ. ਜੈਸਾ. "ਤੁਮ ਸਾ ਮੀਤ ਨ ਅਵਰ ਕੋਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਕ੍ਰਿ—ਅਸ੍ਤਿ (ਹੋਣ) ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਸੀ. ਥਾ. "ਉਸ ਨੇ ਐਂਉ ਆਖਿਆ ਸਾ." (ਜਸਾ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਰਵਤੀ। ੫ ਲੱਛਮੀ.

ਸਾਂ. ਭੂਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾ ੩. ਜੈਸੇ—ਮੈ ਓਥੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ੨ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਯਕਸਾਂ.

ਸਾਉ. ਸਿੰਧੀ. (ਸੰ. ਸ੍ਵਾਦ) ਸੰਗਯਾ—ਰਸ. "ਸਾਉ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤਿਨਾ ਲਾਗਾ ਜਿਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇਆ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਆਨੰਦ. "ਸਾਉ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨) ੩ ਸੰ. ਸ੍ਵਾਗਤ. ਸਨਮਾਨ. "ਕੰਤ ਨ ਪਾਇਓ ਸਾਉ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੪ ਸੰ. ਸ੍ਵਾਰਥ. ਪ੍ਰਯੋਜਨ. "ਤੂੰ ਜਾਣ ਮਹਿੰਜਾ ਸਾਉ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਸਾਉਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਗੀ.

ਸਾਉਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ.

ਸਾਉਣ ਮੱਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ ਮੱਲ ਅਤੇ ਸਾਵਨ ਮੱਲ.

ਸਾਉਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਫਸਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣੀ.

ਸਾਉਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਰਵਿਦ੍ਯਾ ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸੁਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰੀ। ੨ ਸ਼ਵਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦੇ ਰਚੇ ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (ਸ਼ਾਵਰ) ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸੀ.

ਸਾਉਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਲ.

ਸਾਊ. ਵਿ—ਸਾਧੁ. ਨੇਕ ਭਲਾ। ੨ ਸ੍ਵ—ਆਯੁ. ਅਪਨੀ ਉਮਰ ਦਾ. ਹਮ ਉਮਰ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਨੇਤੀ. ਜੰਵ ਦੇ ਆਦਮੀ। ੪ ਨਾਈ। ੫ ਰਾਜਾ ਦੇ ਸਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸਊਆ.

ਸਾਅਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਤ.

ਸਾਅਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਰ.

ਸਾਅੰਗੀਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਗੀਤ.

ਸਾਇ. ਸਰਵ—ਸੈਵ. ਉਹੀ. ਵਹੀ. "ਸੁੰਦਰਿ ਸਾਇ ਸਰੂਪ ਬਿਚਖਣਿ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) ੨ ਸਾਂਈਂ. ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨਸਾਇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਪ੍ਰਾਣਪਤਿ ਸੁਖਦਾਤਾ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੌਣਾ. ਲੇਟਣਾ. "ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਰੀਸਾਲੂ ਸੰਗਿ ਸਾਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ੪ ਸੰ. ਸਾਯੰ—ਸਾਯੰ. ਸੰਝ. ਆਥਣ.

ਸਾਇੰਸ. ਅੰ. Science. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਕਿਸੇ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਤੱਤ। ੨ ਰਾਸਾਯਨਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗ੍ਯਾਨ. ਦੇਖੋ, ਵਿਦ੍ਯਾ.

ਸ਼ਾਇਸਤਨ. ਫ਼ਾ شایستن ਕ੍ਰਿ—ਲਾਇਕ ਹੋਣਾ. ਯੋਗ ਹੋਣਾ.

ਸ਼ਾਇਸਤਾ. ਫ਼ਾ شایستہ ਵਿ—ਲਾਇਕ. ਯੋਗ੍ਯ.

ਸਾਇਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਕ.

ਸਾਇਨਿ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਮਿਨੀ.

ਸਾਇਤ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਯਦ। ੨ ਅ਼ ساعت ਸਾਅ਼ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੜੀ. ਵੇਲਾ. ਸਮਾਂ. "ਚਲਹੁ ਇਹ ਸਾਇਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਇਬਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਬਾਨ.

ਸਾਇਰ. ਡਿੰਗ. ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਿੰਧੀ. ਸਾਇਰੁ. ਸੰ. ਸਾਗਰ) "ਸਾਇਰ ਸਪਤ ਭਰੇ ਜਲ ਨਿਰਮਲਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਸਰ. "ਸਾਇਰ ਭਰੇ ਕਿ ਸੁਕ ?" (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਵਿਚਿ ਉਪਾਏ ਸਾਇਰਾ ਤਿਨਾ ਭੀ ਰੋਜੀ ਦੇਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੨) ੨ ਝੀਲ. ਸਰ. "ਸਾਇਰ ਭਰ ਸੁ ਭਰ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੩ ਸ਼ਤਦ੍ਰਵ (ਸਤਲੁਜ) ਅਤੇ ਨਦੀ ਲਈ ਭੀ ਸਾਇਰ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਛੋਡ ਦੀਓ ਤਬ ਥਾਂ ਨਿਰਮੋਹ ਕੋ ਪਾਰ ਭਏ ਜਬ ਸਾਇਰ ਤੀਰਾ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ੪ ਅ਼ شاعر ਸ਼ਾਅ਼ਰ. ਸ਼ਿਅ਼ਰ (ਛੰਦ) ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਕਵਿ. "ਜੇ ਸਉ ਸਾਇਰ ਮੇਲੀਐ ਤਿਲੁ ਨ ਪੁਜਾਵਹਿ ਰੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਨਾਨਕ ਸਾਇਰ ਇਵ ਕਹਿਆ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧)

ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਬੇਟੀ, ਲੱਛਮੀ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆ. "ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਬਿਦਾਰਿ ਗਵਾਈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੩) ਬੇਦਾਰ (ਗ੍ਯਾਨੀ) ਨੇ ਮਾਇਆ ਤ੍ਯਾਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. "ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਪਰਹਰਿਤਿਆਗੀ ਚਰਨ ਤਲੈ ਵੀਚਾਰੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ਮਾਇਆ ਪਰਹਰਿ (ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਕੇ) ਤਿਆਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਭਾਵ—ਦਾਸੀ ਸਮਝੀ ਹੈ.

ਸਾਇਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਲ.

ਸਾਈ. ਸਰਵ—ਸੈਵ. ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਜੋ ਤੁਧ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸਾਈਂ. "ਜਿਥੈ ਜਾਈਐ ਜਗਤ ਮਹਿ ਤਿਥੈ ਹਰਿ ਸਾਈ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) ੩ ਕਿਸੇ ਸੌਦੇ ਦੇ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦਿੱਤੀ ਰਕਮ. ਸੰ. ਸਤ੍ਯੰਕਾਰ। ੪ ਫ਼ਾ شائی ਸ਼ਾਈ. ਪਰਮੇਸੁਰ। ੫ ਅ਼ ساعی ਸਾਈ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼ (ਪ੍ਰਯਤਨ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਂਈ } **ਸਾਂਈਂ** } ਸੰ. ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਲਿਕ. "ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਰੁ ਮੈਡਾ ਸਾਂਈ." (ਸੋਪੁਰਖੁ)

੨ ਰਾਜਾ। ੩ ਪਤਿ. ਭਰਤਾ। ੪ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਧੂ ਦੀ ਭੀ ਸਾਂਈ ਸੰਗਯਾ ਹੈ.

ਸਾਂਈਆਂ. ਸੇਠੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ੨ ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਸ੍ਵਾਮੀ !

ਸਾਈਸ. ਦੇਖੋ, ਸਈਸ.

ਸਾਂਈਂ ਦਾਸ. ਡਰੋਲੀ (ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ) ਨਿਵਾਸੀ ਖਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਦਾਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਰਾਮੋ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਸਾਈਂ ਦਾਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਡਰੋਲੀ। ੨ ਭੰਡਾਰੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨਨ੍ਯ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਪਰਮ-ਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ। ੩ ਝੁੰਝੀ ਗੋਤ ਦਾ ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ.

ਸਾਂਈਂ ਦਿੱਤਾ. ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੨ ਇੱਕ ਜੜੀਆ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖ੍ਯਾ ਮਨ ਵਸਾਕੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਸਾਂਈਂ ਲੋਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ (ਕਰਤਾਰ) ਦੇ ਲੋਕ. ਸਾਧੁਜਨ. ਹਰਿਜਨ.

ਸਾਸ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਹ. ਦਮ. "ਸਾਸ ਬਿਨਾ ਜਿਉ ਦੇਹੁਰੀ." (ਕੇਦਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸ੍ਵਰ. ਸੁਰ. "ਪੂਰੇ ਤਾਲ ਨਿਹਾਲੇ ਸਾਸ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. "ਪੰਡਿਤ ਸੰਗਿ ਬਸਹਿ ਜਨ ਮੂਰਖ ਆਗਮ ਸਾਸ ਸੁਨੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੪ ਸੰ. ਸ੍ਵਸ਼੍ਰੂ. ਸੱਸ. ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਮਾਂ। ੫ ਸ੍ਵਾਸ ਰੋਗ. ਦਮਕਸ਼ੀ. ਦਮਾ. "ਸਨਪਾਤ ਸਾਸ ਭਗਿੰਦ੍ਰ ਜੂਰ." (ਸਲੋਹ) ਸੰਨਿਪਾਤ ਸ੍ਵਾਸ ਰੋਗ ਭਗੰਦਰ ਅਤੇ ਜ੍ਵਰ (ਤਾਪ). ੬ ਸੰ. ਸ਼ਾਸ੍—ਸ਼ਾਸ. ਧਾ—ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ. ਵਡਿ-ਆਉਣਾ. ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਹਿਤ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹਿਣੀ. ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ. ਦੰਡ ਦੇਣਾ. ਤਾੜਨਾ। ੭ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ। ੮ ਫ਼ਾ شاش ਸ਼ਾਸ਼. ਮੂਤ੍ਰ. ਪੇਸ਼ਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਸ਼ੀਦਨ.

ਸਾਂਸ. ਸ੍ਵਾਸ. ਸਾਹ। ੨ ਸੰ. ਸਾਂਸ਼. ਅੰਸ਼ (ਹਿੱਸੇ) ਸਾਥ. ਭਾਗ ਸਹਿਤ.

ਸਾਸਕ. ਸੰ. ਸ਼ਾਸਕ. ਵਿ—ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ। ੩ ਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸ ੬.

ਸਾਸ ਗਰਾਸ, ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ, ਸਾਸ ਗ੍ਰਾਸ } ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ. ਜਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਖਾਨ ਪਾਨ. "ਸਾਸ ਗ੍ਰਾਸ ਕੋ ਦਾਤੋ ਠਾਕੁਰ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸ੍ਵਾਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ.

ਸਾਸਟਾਂਗ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ ਪ੍ਰਣਾਮ.

ਸਾਸਣ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸ ੬ ਅਤੇ ਸਾਸਨ.

ਸਾਸਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਸਨਾ (ਤਾੜਨਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਵਿ—ਹੁਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸ ੬.

ਸਾਸਤ, ਸਾਸਤਰ, ਸਾਸਤੁ, ਸਾਸਤ੍ਰ } ਸੰ. ਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਪੁਸ੍ਤਕ ਜੋ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ (ਹੁਕਮ) ਦੇਵੇ. ਆਗ੍ਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸ ੬. "ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਚਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) "ਸੋਈ ਸਾਸਤੁ ਸਉਣ ਸੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਹੈ ਮਾਇਆ." (ਭੈਰ ਮ: ੧)

ਸਾਸਤ੍ਰਗ, ਸਾਸਤ੍ਰਗਿ, ਸਾਸਤ੍ਰਗਿਆ, ਸਾਸਤ੍ਰਗੀਤਾ, ਸਾਸਤ੍ਰਗ੍ਯ } ਸੰ. ਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰਗ੍ਯ. ਵਿ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ. "ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ ਸਾਸਤ੍ਰਗਿ ਕਹਾਵਤ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) "ਸਭੈ ਸਾਸਤ੍ਰਗੀਤਾ ਕੁਕਰਮੰ ਪ੍ਰਣਾਸੀ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸਾਸਤ੍ਰਧਾਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਪੰਡਿਤ।

੨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ.

ਸਾਸਤ੍ਰਨਿਕ. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ-ਅਨਿਕ. ਅਨੇਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. "ਪੜ੍ਹੀ ਕੋਕ ਵਸ਼ਾਕਰਣ ਸਾਸਤ੍ਰਨਿਕ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੦)

ਸਾਸਤ੍ਰੀ. ਸ਼ਾਸ੍ਤ੍ਰਿਨ੍. ਵਿ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਗ੍ਯਾਤਾ, ਪੰਡਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਆਲਾ ਇਮਤਿਹਾਨ.

ਸਾਸਨ. ਸੰ. ਸ਼ਾਸਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ. ਆਗ੍ਯਾ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸ ੬। ੨ ਦੰਡ ਦੇਣਾ. ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ। ੩ ਤਾੜਨਾ. ਸਜ਼ਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸਨਾ. "ਅਨਿਕ ਸਾਸਨ ਤਾੜੰਤ ਜਮਦੂਤਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) "ਸਾਸਨ ਤੇ ਬਾਲਕ ਗਮ ਨ ਕਰੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੩) ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. "ਦੇਇ ਸਾਸਨ ਜਾਮ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਰੁਤੀ) ੪ ਸੰ. ਸ਼੍ਵਸਨ-ਸ਼੍ਵਸਨ. ਸਾਹ ਲੈਣਾ.

ਸਾਸਨਪਾਕ. ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਪਾਕਸਾਸਨ. "ਸਾਸਨ ਪਾਕ ਸਰਾਸਨ ਜੋਊ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਪਾਕਸ਼ਾਸਨ (ਇੰਦ੍ਰ) ਦਾ ਸ਼ਰਾਸਨ (ਧਨੁਖ).

ਸਾਸਨਾ. ਸੰ. ਸ਼ਾਸਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਗ੍ਯਾ. ਹੁਕਮ। ੨ ਤਾੜਨਾ. ਦੰਡ. ਸਜ਼ਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸਨ। ੩ ਉਪਦੇਸ਼. ਸਿਖ੍ਯਾ। ੪ ਸੰ. ਸਾਸ੍ਨਾ. ਗਾਂ ਬੈਲ ਦੇ ਗਲ ਹੇਠ ਲਟਕਦਾ ਹੋਇਆ ਚਮੜਾ. ਗਲ ਕੰਬਲ.

ਸਾਸਨਿ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵਸਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ. ਭਾਵ-ਜੀਂਵਦਿਆਂ. "ਸਾਸਨਿ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਬਲੁ ਪਾਈਐ, ਨਿਹਸਾਸਨਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈਗੋ." (ਕਾਨ ਅ: ਮ: ੪) ਜੀਵਨਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜਾਪ ਦੇ ਅਭ੍ਯਾਸ ਦਾ ਬਲ ਪਾਓ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਣਤ੍ਯਾਗ ਪੁਰ ਭੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਣ ਹੋਵੇਗਾ.

ਸਾਸ ਨਿਹਾਰਨ. ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰੱਖਣੀ. "ਜਮ ਨਿਹਾਰੈ ਸਾਸਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਪ੍ਰਾਣਰਖ੍ਯਾ ਕਰਨੀ. "ਭਗਤਜਨਾ ਕੇ ਸਾਸ ਨਿਹਾਰੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸਾਸਨੋੱਤਰ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ ੫ ਦਾ ਨੰ: (ਅ)

ਸਾਸਾ. ਸ੍ਵਾਸ (ਦਮ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਜਿਚਰੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਹੈ ਸਾਸਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੩) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੰਸ਼ਯ. ਸ਼ੱਕ. "ਉਪਜੈ ਪੂਤ ਧਾਮ ਬਿਨ ਸਾਸਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧੯) ਬਿਨਾ ਸੰਸੇ ਪੁੱਤ ਜੰਮੇਗਾ.

ਸਾਂਸਾਰਿਕ. ਸੰ. ਵਿ-ਸੰਸਾਰੀ. ਦੁਨਿਯਵੀ.

ਸਾਸਿ. ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ। ੨ ਸੰ. ਸ (ਸਾਥ) ਅਸਿ (ਤਲਵਾਰ). ਤਲਵਾਰ ਸਹਿਤ.

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ. ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਲ. ਹਰਦਮ "ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਈਐ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ. ਜਿਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਭੋਗਦੇ ਹੋਏ. "ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਸਦਾ ਮਨਿ ਵਸੈ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

ਸਾਂਸੀ. ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਜਰਾਇਮਪੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਹ ਬਦੋਸ਼ ਹੈ. ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਕਿਤਨੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੁਝ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਪਏ, ਇਹ ਜਾਤਿ ਨਿਕਲੀ ਹੈ. ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਸਾਂਹਸੀ ਜਾਤਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਹਸੀ.

ਸ਼ਾਸ਼ੀਦਨ. ਫ਼ਾ شاشیدن ਮੂਤਣਾ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨਾ.

ਸਾਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸ। ੨ ਸੰ. ਸਾਸੁ. ਵਿ-ਸ (ਸਾਥ) ਅਸੁ (ਪ੍ਰਾਣ) ਦੇ. ਪ੍ਰਾਣਧਾਰੀ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਵਸ਼੍ਰੂ. ਸੱਸ. "ਸਾਸੁ ਬੁਰੀ ਘਰਿ ਵਾਸ ਨ ਦੇਵੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਭਾਵ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਤੋਂ ਹੈ। ੪ ਦਮ. ਸ੍ਵਾਸ. "ਜਬ ਲਗ ਸਾਸੁ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ. ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:-

੧ ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ ਸਸੁਰ ਕੀ ਪਿਆਰੀ
ਜੇਠ ਕੇ ਨਾਮਿ ਡਰਉ ਰੇ,
੨ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਨਦ ਗਹੇਲੀ
ਦੇਵਰ ਕੈ ਬਿਰਹਿ ਜਰਉ ਰੇ, ×××
੩ ਸੇਜੈ ਰਮਤੁ ਨੈਨ ਨਹੀ ਪੇਖਉ
ਇਹੁ ਦੁਖ ਕਾ ਸਿਉ ਕਹਉ ਰੇ,
੪ ਬਾਪੁ ਸਾਵਕਾ ਕਰੈ ਲਰਾਈ

ਮਾਇਆ ਸਦ ਮਤਵਾਰੀ,
੫ ਬਡੇ ਭਾਈ ਕੈ ਜਬ ਸੰਗਿ ਹੋਤੀ
ਤਬ ਹਉ ਨਾਹ ਪਿਆਰੀ,
੬ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਪੰਚ ਕੋ ਝਗਰਾ ××× (੨੫)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ*:—

੧ ਸੱਸ (ਮਾਇਆ) ਨੇ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਸ੍ਵਸੁਰ (ਕਰਤਾਰ) ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਹਾਂ, ਜੇਠ (ਧਰਮ-ਰਾਜ) ਤੋਂ ਡਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

੨ ਨਣਦ (ਮੰਦਮਤਿ) ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗ੍ਰਸ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਵਰ (ਵਿਵੇਕ) ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਜਲ ਰਹੀ ਹਾਂ.

੩ ਸਰਵਵ੍ਯਾਪੀ ਸ੍ਵਾਮੀ ਨੂੰ ਮੈ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸੇਜਾ ਤੇ ਰਮਣ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੀ.

੪ ਬਾਪ (ਸ਼ਰੀਰ) ਸਾਵਕ (ਬੱਚਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਸੁਖ ਦੁਖ) ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਤਾ (ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ) ਸਦਾ ਮਤਵਾਲੀ ਹੈ.

੫ ਬਡੇ ਭਾਈ (ਗਿਆਨ) ਨਾਲ ਜਦ ਮੈ ਸੀ, ਤਦ ਭਰਤਾ (ਕਰਤਾਰ) ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਸੀ.

੬ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ.

ਸਾਸੁ ਮਾਸੁ. ਪ੍ਰਾਣ ਅਤੇ ਦੇਹ. ਜਾਨ ਅਤੇ ਜਿਸਮ. "ਸਾਸੁ ਮਾਸੁ ਸਭ ਜੀਅ ਤੁਮਾਰਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਸਾਸ੍ਟਾਂਗ ਪ੍ਰਣਾਮ. ਅੱਠ ਅੰਗਾਂ ਸਹਿਤ ਨਮਸਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਟਾਂਗ ਪ੍ਰਣਾਮ.

ਸਾਸ਼੍ਵਤ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕ ਰਸ। ੨ ਨਿੱਤ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ਼। ੪ ਸ੍ਵਰਗ। ੫ ਸ਼ਿਵ.

ਸਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਸ. ਦਮ. "ਲੇਖੈ ਸਾਹ ਲਵਾਈਅਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਫ਼ਾ شاہ ਸ਼ਾਹ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸਭਿ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਵਹਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੩ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ. "ਸਾਹ ਚਲੇ ਵਣਜਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੨) ੪ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਖਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਪਦਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਮਾ ੨। ੫ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਪਤਿ। ੬ ਸੰ. ਸਾਹ. ਵਿ—ਪ੍ਰਬਲ. ਜੋਰਾਵਰ.

ਸਾਹ ਆਲਮ. ਫ਼ਾ شاہ عالم ਸ਼ਾਹ ਆ਼ਲਮ. ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਜਹਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਖਥੈ ਖੁੰਦਕਾਰ ਸਾਹ ਆਲਮ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੧) ੨ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੁਅ਼ੱਜ਼ਮ (ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ). ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ। ੩ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਨਾਉਂਮਾਤ੍ਰ (ਮੁਗ਼ਲ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਅਲੀ ਗੌਹਰ ਸੀ. ਇਹ ਅਕਤੂਬਰ ਸਨ ੧੭੬੦ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਇਸੇ ਨੇ ਸਨ ੧੭੬੫ ਵਿੱਚ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉੜੀਸੇ ਦੀ ਦੀਵਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵਜੀਫ਼ੇਖ਼੍ਵਾਰ ਹੋਗਿਆ. ਫੇਰ ਮਰਹਟਿਆਂ ਨੇ ਕਾਬੂ ਕਰਲਿਆ. ਅਗਸਤ ਸਨ ੧੭੮੮ ਵਿੱਚ ਗੁਲਾਮ ਕਾਦਿਰ ਰੁਹੇਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ. ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਰ ਨਾਉਂਮਾਤ੍ਰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਿਹਾ. ੧੯ ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੮੦੬ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ.

ਸਾਹਸ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ। ੨ ਹੌਸਲਾ. ਹਿੰਮਤ. "ਕਰ ਸਾਹਸ ਬੇਗ ਹੀ ਧਾਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਚੋਰੀ। ੪ ਵਿਚਾਰ ਬਿਨਾ ਕੀਤਾ ਕਰਮ। ੫ ਅਗਨਿ. ਅੱਗ.

ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰਫ਼. شاہ شرف ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਗੋਸਟਿ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਹੋਇਆ। ੨ ਬਿਹਾਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸਾਧੂ, ਜੋ ਵਡਾ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੩੭੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਪੁਰ ਹਰ ਸਾਲ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਸਾਹਸਾਹਾਣ. ਫ਼ਾ شہنشاہ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ. ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਭੀ ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਸਾਹਸਾਹਾਣ ਗਣਿਜੈ." (ਜਾਪੁ) ਮਿਸ਼ਕਾਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਦਾਯਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਨਾ ਆਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਦਵੀ ਕੇਵਲ ਖ਼ੁਦਾ ਲਈ ਹੈ.

* ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਕੂਟ ਦਾ ਅਰਥ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗ੍ਯਾਨੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸਮਝ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇੱਥੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਸਾਹਸੀ. ਵਿ–ਬਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਹਠੀਆ। ੩ ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ. ਹਿੰਮਤੀ. "ਤਹਾਂ ਸਾਹਸੀ ਸਾਹਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੋਪੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸ.

ਸਾਂਹਸੀ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ੍ਰ. ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ "ਸਾਹਸੀ" ਸ਼ਬਦ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ–ਹਿੰਮਤੀ, ਹਠੀਆ ਅਤੇ ਬਲਵਾਨ.ਪੰਜਾਬ-ਕੇਸ਼ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਗੋਤ ਦਾ ਸੀ। ੨ ਸਾਂਸੀ ਜਾਤਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਸੀ.

ਸ਼ਾਹਸੰਗ੍ਰਾਮ. ਵਿ–ਯੁੱਧ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੨ ਸੰਗਜਾ–ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਬਖਸ਼ਿਆ. ਇਹ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. "ਲਖੇ ਸਾਹਸੰਗ੍ਰਾਮ ਜੁੱਝੇ ਜੁਝਾਰੰ। ਤਵੰ ਕੀਟ ਬਾਣੰ ਕਮਾਣੰ ਸੰਭਾਰੰ॥" (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਸੰਗੋਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ.

ਸਾਹਸ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹਸ੍ਰ.

ਸਾਹ ਹੁਸੈਨ. شاہ حسین ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ. ਇਹ ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼ੈਖ਼ ਉਸਮਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੯੪੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸੱਜਨ ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਜਦ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਦ ਇਹ ਭੀ ਕਾਨ੍ਹੇ ਆਦਿ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁਚਿਆ ਅਰ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਾਣੀ ਭੀ ਅਪਨੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕਰੋ. ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਸੁਣਾਓ. ਸ਼ਾਹਹੁਸੈਨ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਆ–"ਚੁੱਪ ਵੇ ਅੜਿਆ ਚੁੱਪ ਵੇ ਅੜਿਆ ×××." ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਆਪ ਮੌਨ ਹੀ ਰਹੋ. ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੦੦੮ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਾਨ੍ਹਾ.

ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਢੇਰੀ. ਦੇਖੋ, ਤਕਸਿਲਾ.

ਸ਼ਾਹਚੀਂ ਖਾਨ. ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਅਹਮਦ ਖ਼ਾਨ ਸੀ. ਇਹ ਅਹਮਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੋਤੇ ਜ਼ਮਾਨਸ਼ਾਹ ਅਮੀਰ ਕਾਬੁਲ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ. ਸਨ ੧੭੯੮ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਹਜਾਰ ਘੁੜਚੜ੍ਹੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤੇ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਨ ੧੮੦੦ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਤੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ. ਇਸ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੈ.

ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ. شاہجہاں ਰਾਜਾ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੋਧਪੁਰੀ ਦੀ ਕੰਨਜਾ ਬਾਲਮਤੀ (ਜੋਧਬਾਈ) ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ੫ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੫੯੩ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਖ਼ੁਰਮ ਸੀ. ਇਹ ਬਾਪ ਦੇ ਮਰਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਨ ੧੬੨੮ ਵਿੱਚ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਾ.* ਇਸ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਡੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ. ਮੁਆਮਲਾ ੨੩ ਕਰੋੜ ਰੁਪਯਾ ਵਸੂਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ.

ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਵਡਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ. ਆਗਰੇ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਬੇਗਮ ਅਰਜਮੰਦ ਬਾਨੂ ਦਾ ਮਕਬਰਾ (ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਮਮਤਾਜ਼ ਮਹਲ ਅਤੇ ਕੁਦਸੀਆ ਬੇਗਮ ਭੀ ਹਨ, ਜੋ ਨੂਰਜਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਆਸਿਫ਼ ਖਾਂ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੫੯੨ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੭ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੬੩੧ ਨੂੰ ਹੋਇਆ) ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚਕੇ ਬਣਵਾਇਆ, ਜੋ "ਤਾਜ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਸਾਢੇ ਬਾਰਾਂ ਲੱਖ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸੀ ਹੋਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਨ ੧੬੩੧ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀ

*ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਉਂ ਹੈ–ਅਬੁਅਲ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰ ਸ਼ਹਾਬੁੱਦੀਨ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ. ਇਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ੧੬੨੭ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤਖ਼ਤ ਪੁਰ ੪ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੬੨੮ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਹੈ.

ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉਸ ਨੇ "ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ" ਰੱਖਿਆ. ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਲਾਲ ਕਿਲਾ, ਦੀਵਾਨ ਖਾਸ, ਦੀਵਾਨ ਆਮ, ਅਰ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਆਦਿਕ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. ਤਖਤ ਤਾਊਸ, ਜਿਸ ਤੇ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਨਵਾਇਆ ਸੀ. ਜਗਤਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੋਹਨੂਰ ਹੀਰਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ੩੧੯ ਰੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ੧੬੧੫੨੨੫) ਰੁਪਯੇ ਕੀਮਤ ਦਾ ਜਾਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੀਰ ਜੁਮਲਾ ਨੇ ਇਸੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਨਜਰ ਕੀਤਾ ਸੀ.

ਕਈ ਖੋਟੇ ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਈਸਾਈਆਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ੍ਵਰਖਜਾ ਲਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚੁੱਕਣੇ ਪਏ.

ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ—ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ, ਸ਼ੁਜਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਮੁਰਾਦ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋਗਿਆ ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ,(ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ), ਆਗਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਸਨ ੧੬੫੮ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ. ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ (੨੩ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੬੬੬) ਸੰਮਤ ੧੭੨੩ ਵਿੱਚ ਹੁਕੂਮਤ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ,ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਬੇਗਮ ਦੇ ਪਾਸ ਆਗਰੇ ਤਾਜ ਅੰਦਰ ਦਫਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ. ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ. "ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਾਬਾਦ ਕੋ ਕੀਨੋ ਕੂਚ ਅਪਾਰ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ)

ਸ਼ਾਹਜਹਾਂਪੁਰ. ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਇੱਕ ਸ਼ਹਰ, ਜੋ ਦੇਓਹਾ (ਗੱਰਾ) ਨਦੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦਿਲੇਰ ਖਾਂ ਨੇ ਸਨ ੧੬੪੭ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ. ਇਹ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੭੬੮ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ੯੮੭ ਮੀਲ ਹੈ. "ਸਾਹਜਹਾਂਪੁਰ ਮੇ ਹੁਤੀ ਇਕ ਪਟੂਆ ਕੀ ਨਾਰਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੧)

ਸਾਹਜਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਜਮਾਨਸ਼ਾਹ.

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ.

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ. ਫ਼ਾ شاہزادہ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ. ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਰਾਜਕੁਮਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ.

ਸਾਹਣੀ. ਖੁਖਰੈਣ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ। ੨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੩ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਗਮ.

ਸ਼ਾਹਦ. ਅ਼ شاہد ਸ਼ਾਹਿਦ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਗਵਾਹ. ਸਾਖੀ (ਸਾਕ੍ਸ਼ੀ).

ਸ਼ਾਹਦਰਾ. ਲਹੌਰ ਪਾਸ ਰਾਵੀ ਪਾਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਕਬਰਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦੀ ਬਸਤੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀ ਇਹੀ ਹੋਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਜਹਾਂਗੀਰ। ੨ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਜਮੁਨਾ ਪਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ ਸੀ.

ਸ਼ਾਹਦੀ. ਫ਼ਾ شاہدی ਸ਼ਾਹਿਦੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗਵਾਹੀ. ਸ਼ਹਾਦਤ. ਸਾਕ੍ਸ਼.

ਸ਼ਾਹਦੌਲਾ. ਦੇਖੋ, ਦੌਲਾ ਸ਼ਾਹ.

ਸਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਡ ਅਤੇ ਸਾਨ੍ਹ.

ਸਾਹਨਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹ ਸਾਹਾਣ.

ਸਾਹਨਚੀ ਖਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਚੀਂ ਖਾਂ.

ਸ਼ਾਹ ਨਵਾਜ਼ ਖਾਂ. شاہنوازخاں ਖ਼ਾਨਬਹਾਦੁਰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਹਯਾਤੁੱਲਾ ਖ਼ਾਂ ਸੀ. ਇਹ ਲਹੌਰ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾਮੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਕੇ ਸੰਮਤ ੧੮੦੯ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਅਤੇ ਨੇਜੇ ਵਿੱਚ ਪਰੋਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਮੁਜੱਫਰ ਖਾਨ.

ਸਾਹਨਿ. ਸੰਗਯਾ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਗਮ। ੨ ਜਗਤ-

ਨਾਥ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ. "ਸਾਹਨਿ ਸਤਿ ਕਰੈ ਜੀਅ ਅਪਨੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸਾਹਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਣੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਨਿ.

ਸ਼ਾਹਪੁਰ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਤਸੀਲ ਥਾਨਾ ਸੁਨਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਪਾਸ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੀ. ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੮੦ ਵਿੱਚ ਨਗਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਬਣਨਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੫੦ ਵਿੱਘੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ੭ ਮੀਲ ਹੈ।
੨ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜੋ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਖੱਬੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ.

ਸਾਹਬ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ.

ਸਾਹਬਚੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬਚੰਦ.

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼. ਦੇਖੋ, ਸਹਬਾਜ.

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ. ਵਕੀਲ ਸਬੇਗਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਲਹੌਰ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਮਕਤਬ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਹੋ ਪਈ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਰਭੈਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਮੰਡਨ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਮੌਲਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਕਾਇਤ ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਰ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਮੇਤ ਚਰਖੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾਕੇ ੧੮ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੰਮਤ ੧੮੦੨ ਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ.

ਸ਼ਾਹਬਾਦ. ਜ਼ਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ. ਇਸ ਥਾਂ ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਲਾਕਾ ਮੱਲਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਬਣਾਈ. ਇਹ ਬਹਾਦੁਰ ਸਰਦਾਰ ਮਿਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ. ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਦੀ ਵਡੀ ਮਸੀਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਕੇ ਨਾਉਂ "ਮਸਤਗੜ੍ਹ" ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ.

ਸ਼ਾਹਭੀਕ, ਸ਼ਾਹਭੀਖ ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸੈਯਦ ਕੁਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਸਿਆਨਾ (ਤਸੀਲ ਕੈਥਲ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੁਹੜਾਮ (ਘੁੜਾਮ) * ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਹੜਾਮ ਨਿਵਾਸੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. †

ਸ਼ਾਹ ਭੀਖ ਜੀ ਅੱਬੁਲ ਮੁਆ਼ਲੀ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੋਏ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਅੰਬਹਿਟਾ (ਜ਼ਿਲਾ ਸਹਾਰਨਪੁਰ) ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸੇ. ਭੀਖ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਠਸਕੇ ਨਗਰ ਰਹਿਕੇ ਵਿਤਾਇਆ, (ਜੋ ਤਸੀਲ ਥਨੇਸਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ). ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਮੁਆ਼ਲੀ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਭੀ ਠਸਕੇ ਆਰਹੇ, ਅਰ ਸ਼ਾਹ ਭੀਖ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ, ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਮਲੂਮ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹਭੀਖ ਜੀ ਪਟਨੇ ਪਹੁਚੇ ਅਤੇ ਮਿਠਿਆਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮਟਕੀਆਂ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀਆਂ. ਬਾਲਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮਟਕੀਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ. ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈ ਮਲੂਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਲੀ ਪੁਰਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ, ਸੋ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਜਾਣਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਰਪਰਸ੍ਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ ਹੈ.

ਸ਼ਾਹ ਭੀਖ ਜੀ ਸੈਯਦ (ਮੀਰ) ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਠਸਕੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁਣ "ਠਸਕਾ ਮੀਰਾਂ ਜੀ" ਹੈ, ਜੋ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੀਰ ਜੀ ਦੀ ਖ਼ਾਨਕਾਹ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ੩੦੦੦)

* ਇਹ ਨਗਰ ਰਾਜ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ.

† "ਪੁਰ ਕੁਹੜਾਮ ਬਿਖੈ ਹੁਤੋ ਸ਼ਾਹ ਭੀਖ ਜਿਹ ਨਾਮ। ਨਿਜ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਕੇ ਨਿਕਟ ਰਹਿ ਠਸਕੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁਧਾਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ.

ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹਭੀਖ ਜੀ ਨੂੰ ਸੈਯਦ ਭੀਖ, ਭੀਖਨ ਸ਼ਾਹ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸ਼ਾਹਰਗ. ਫ਼ਾ شاہرگ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਨਾੜੀ. ਰਕਤਵਾਹ ਨਾੜੀ. Aorta. ਦੇਖੋ, ਦਿਲ.

ਸਾਹਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁ ਅਹ. ਸੁ (ਚੰਗਾ) ਅਹ (ਦਿਨ). ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹ ਆਦਿਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਦਿਨ. ਸਿੰਧੀ. "ਸਾਹੋ." "ਸੰਬਤਿ ਸਾਹਾ ਲਿਖਿਆ." (ਸੋਹਿਲਾ) "ਸਾਹਾ ਗਣਹਿ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਵ੍ਯ—ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਸ਼ਾਹ ! "ਸਭਨਾ ਵਿਚਿ ਤੂੰ ਵਰਤਦਾ ਸਾਹਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੪) ੨ ਸਾਹ (ਸ੍ਵਾਸ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਜੇਤੇ ਜੀਅ ਜੀਵਹੀ ਲੈ ਸਾਹਾ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਝ) ੩ ਸ਼ਾਹਾਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸਿਰਿ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਰਾਮ ੨)

ਸਾਹਾਣ / **ਸਾਹਾਨ** } ਦੇਖੋ, ਸਾਹ ਸਾਹਾਣ.

ਸਾਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹ। ੨ ਸ੍ਵਾਸ (ਦਮ) ਵਿੱਚ. "ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ਸਦਾ ਸਮਾਲੀਐ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸ਼ਾਹ ਨੇ. "ਸਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ਸਾਹੈ ਪਾਸਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਾਹਿਆ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਹਾ (ਸੁ ਅਹ) ਦਾ ਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਾ. "ਓੜਕੁ ਆਇਆ ਤਿਨ ਸਾਹਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧ ਪਹਿਰੇ) ਭਾਵ—ਮੌਤ ਰੂਪ ਲਾੜੇ ਦਾ, ਜਿੰਦਗੀ ਰੂਪ ਵਹੁਟੀ ਵਰਣ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਅੰਤਕਾਲ) ਆਗਿਆ। ੨ ਇਹ ਸੁਹੇਵੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹੇਵਾ.

ਸਾਹਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸ.

ਸਾਹਿਤ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਿਤ (ਸਾਥ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਮੇਲ. ਇਕੱਠ। ੨ ਉਹ ਕਾਵ੍ਯ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਸ ਅਲੰਕਾਰ, ਛੰਦ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ੩ ਕਿਸੇ ਭੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦੇ ਸਰਵ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇ, ਉਹ "ਸਾਹਿਤ੍ਯ" ਹੈ.

ਸਾਹਿਦ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਦ.

ਸਾਹਿਨਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹ ਸਾਹਾਣ.

ਸਾਹਿਬ. ਅ਼ صاحب ਸ਼ਾਹ਼ਿਬ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ. "ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਹੁਕਮ ਨ ਚਲੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨) ੨ ਕਰਤਾਰ. "ਸਾਹਿਬ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਮਿਤ੍ਰ.

ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਊਰ. صاحب شعور ਸ਼ਾਹ਼ਿਬ ਸ਼ਊਰ. ਵਿ—ਬੁੱਧਿ ਦਾ ਮਾਲਿਕ. ਦਾਨਾ.

ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਪੰਜ ਪਯਾਰੇ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੌ ਸਾਖੀ। ੩ ਰਾਣੀ ਰਾਜਕੌਰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਦੋਂ ਬਦੀ ੧੫ ਸੰਮਤ ੧੮੩੦(ਸਨ ੧੭੭੪) ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਲੋਕ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਛੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਭੰਗੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਦੇ ਰਤਨ ਸਰਦਾਰ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਰਤਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੪੪ (ਸਨ ੧੭੮੭) ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਈ ਸੀ. ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧੇ ਸੁਭਾਉ ਦਾ ਅਤੇ ਲਾਈਲੱਗ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਰਾਣੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਨਾਨੂ ਮੱਲ ਰਾਜ ਕਾਜ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ. ਬੀਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਨੇ ਭੀ ਰਾਜ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ. ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਚੇਤ ਬਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੮੬੯ (੨੬ ਮਾਰਚ ਸਨ ੧੮੧੩) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ੪ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਤਨ ਬਾਬਾ ਕਲਾਧਾਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਸਰੂਪਦੇਵੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੮੧੩ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਵਡੇ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਏ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਇਲਾਕਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜੇ ਕਰਲਿਆ ਅਰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਊਨਾ ਥਾਪੀ. ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸਭ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਰਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ. ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹਾੜ ਸੁਦੀ ੧੩

ਸੰਮਤ ੧੮੯੧ ਨੂੰ ਊਨੇ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਊਨਾ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਵੰਸ਼.

ਸਾਹਿਬ ਹਾਲ. ਫ਼ਾ صاحب حال ਗਜਾਨਦਸ਼ਾ ਦਾ ਭੇਤੀ. ਆਤਮਾ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਹਿਬਕਲਾਮ. ਸੰਗਗ਼ਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਵਗ਼ਾਖਗ਼ਾ ਸ਼ਕਤਿ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਹੈ. ਵਾਚਸਪਤਿ. "ਕਿ ਸਾਹਿਬ-ਕਲਾਮੈ." (ਜਾਪੁ)

ਸਾਹਿਬ ਕਾਲ. ਫ਼ਾ صاحب قال ਸ਼ਾਹਿਬ ਕ਼ਾਲ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਾਤਾਂ ਜੁਬਾਨੋਂ ਆਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕੇਵਲ ਕਥਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਹਿਬਕਿਰਾਂ. ਅ਼ صاحب قِران ਸ਼ਾਹਿਬਕਿ਼ਰਾਂ. ਨਛਤ੍ਰ ਵਾਲਾ. ਭਾਗਵਾਨ. ਭਾਵ—ਮਹਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ. ਦੇਖੋ, ਕਿਰਾਂ. "ਕਿ ਸਾਹਿਬਕਿਰਾਂ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ. ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਟਿਆਲਾ-ਪਤਿ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸਰਦਾਰ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਫਤੇਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਕਨ੍ਹੈਯਾ ਮਿਸਲ ਦੇ ਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੮੩੪ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਦਾ ਰਾਜ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਜੋ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਿੱਖਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਹਨ. ਸੰਮਤ ੧੮੫੧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਣ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਕੇ ਮਰਹਟਾ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ. ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਦਾਨ ਭਾਈ ਨੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾ ਪਾਈ. ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੫੬ (ਸਨ ੧੭੯੯) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ੨ ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਜੋ ਰਾਜਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਨਿਪੁਣਤਾ ਰਖਦੀ ਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬਕੌਰ ਮਾਤਾ.

ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਮਾਤਾ. ਰੋਹਤਾਸ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਰਾਮੂ ਬਸੀ* ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ੧੮ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਇਸੇ ਦੀ ਗੋਦੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਅਮ੍ਰਿਤਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਵਿਚਲ ਨਗਰ ਪਹੁਚਕੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਰਕਾਬਗੰਜ ਵਿੱਚ ਹਨ.

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਮਾਧੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਰੇ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ.

ਸਾਹਿਬਚੰਦ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਸੀ. ਇਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਗਗ਼ਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਨਿਰਮੋਹਗੜ੍ਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ. "ਜੀਤ ਭਈ ਤਹਿ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਅਰੁ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਕੀ ਲੋਥ ਉਠਾਈ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ੨ ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਮੁਕਤਸਰ, ਥਾਣਾ ਕੋਟਭਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਢਾਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੋ ਵਾਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਹਨ. ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਿਰ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੭ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬੱਲੂਆਣਾ ਤੋਂ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ੭ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਸਾਹਿਬਜਾਦਾ. ਫ਼ਾ صاحب زاده ਸ਼ਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ. ਸੰਗਗ਼ਾ—ਬਾਦਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਹ. ਰਾਜਕੁਮਾਰ। ੨ ਗੁਰੁ-ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦਾ ਬੇਟਾ.

ਸਾਹਿਬਦਿਮਾਗ. ਅ਼ صاحب دماغ ਸ਼ਾਹਿਬਦਿਮਾਗ਼. ਵਿ—ਬੁੱਧਿ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਵਡਾ ਦਾਨਾ. "ਕਿ ਸਾਹਿਬ-ਦਿਮਾਗ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਸਾਹਿਬ ਦਿਲ. ਫ਼ਾ صاحب دل ਸ਼ਾਹਿਬ ਦਿਲ.

* ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ "ਰਾਵਾ" ਗੋਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰੁੱਤ ੫, ਅ: ੧.

ਵਿ-ਦਿਲ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਵਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ। ੨ ਦਾਨਾ। ੩ ਵਲੀ। ੪ ਆਤਮਗਗ੍ਯਾਨੀ. "ਖ਼ੁਦਜ਼ ਫ਼ੈਜ਼ੇ ਸੁਹ਼ਬਤੇ ਸਾਹ਼ਿਬਦਿਲਾਂ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਸਾਹਿਬਦੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਮਾਤਾ.

ਸਾਹਿਬਰਾਇ / **ਸਾਹਿਬਰਾਯ** } ਦੇਖੋ, ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ.

ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਹਰਿਜਨ. ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ.

ਸਾਹਿਬਾ. ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ. "ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ! ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸਾਹਿਬਾਂ. ਮਾਹਨੀ ਸਿਆਲ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਕੰਨਯਾ, ਜੋ ਚੱਧਰ ਗੋਤ ਦੇ ਬਾਲਕ ਨਾਲ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਸੀ. ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੱਧਰਾਂ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਦਾਨਾਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਮੁਲਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਿਰਜਾ.

"ਰਾਵੀ ਨਦਿ ਊਪਰਿ ਬਸੈ ਨਾਰਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਮ,
ਮਿਰਜਾ ਕੇ ਸੰਗ ਦੋਸਤੀ ਕਰਤ ਆਠਊ ਜਾਮ."
(ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੯)

ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਿਲ. ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਦਿਲ ਦਾ.

ਸਾਹਿਬਿ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ. "ਸਾਹਿਬਿ ਅੰਧਾ ਜੋ ਕੀਆ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਰਾਮ ੨)

ਸਾਹਿਬੀ. ਫ਼ਾ صاحِبی ਸਾਹ਼ਿਬੀ. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਲਿਕੀ. ਪ੍ਰਭੁਤਾ. ਸ੍ਵਾਮੀਪਨ। ੨ ਹੁਕੂਮਤ.

ਸਾਹਿਬੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਿਬ. "ਸਾਹਿਬੁ ਗੁਣੀ ਗਹੇਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਾਹਿਰ. ਅ਼ ساحِر ਸਾਹ਼ਿਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਾਦੂਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰ.

ਸਾਹਿਲ. ਅ਼ ساحِل ਸਾਹ਼ਿਲ. ਸੰਗਯਾ—ਦਰਿਆ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ.

ਸਾਹੀ. ਫ਼ਾ شاہی ਸ਼ਾਹੀ. ਸੰਗਯਾ—ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ। ੨ ਸ਼ਯਾਹੀ. ਮਸਿ. ਰੌਸ਼ਨਾਈ. "ਜੇਤਾ ਆਖਣੁ ਸਾਹੀ ਸਬਦੀ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੧) ਜਿਤਨਾ ਕਥਨ ਅੱਖਰੀਂ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਹੈ। ੩ ਅ਼ سعی ਸਈ. ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. "ਉਆ ਕੀ ਗ੍ਯਾਤਿ ਮਿਟਤ ਬਿਨ ਸਾਹੀ." (ਬਾਵਨ) ਨਿਰਯਤਨ ਗ੍ਯਾਤ ਮਿਟਤ। ੪ ਅ਼ سہو ਸਾਹੀ. ਬੇਪਰਵਾਹੀ। ੫ ਭੁੱਲਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਾਹੀ ਹੂ ਸਾਹੁ. ਵਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ. "ਤੂ ਸਾਹੀ ਹੂ ਸਾਹੁ, ਹਉ ਕਹਿ ਨ ਸਕਾ ਗੁਣ ਤੇਰਿਆ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ.

ਸਾਹੀਦ. ਦੇਖੋ, ਸਹੀਦ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ.

ਸ਼ਾਹੀਨ. ਅ਼ شاہین ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਹੀ ਅਤੇ ਬਹਿਰੀ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਾਹੀਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੈ. ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਕੁਹੀ ਅਤੇ ਬਹਿਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਯਥਾ—ਸ਼ਾਹੀਨ ਕੁਹੀ, ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਹਿਰੀ. ਸ਼ਾਹੀਨ ਕੋਈ ਅਲਗ ਪੰਛੀ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਸਾਹੁ. ਸ਼ਾਹ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਵਰਤਦਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ. "ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਸਚੇ ਵਣਜਾਰੇ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸ੍ਵਾਸ. ਦਮ. "ਕਰਿ ਬੰਦੇ ਤੂੰ ਬੰਦਗੀ ਜਿਚਰੁ ਘਟ ਮਹਿ ਸਾਹੁ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੫)

ਸਾਹੁਨਿ. ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸ਼ਾਹਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਨਿ. "ਬਨਿਕ ਬੋਲ ਸਾਹੁਨਿ ਸੋ ਭਾਖ੍ਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੧)

ਸਾਹੁਰੜਾ / **ਸਾਹੁਰੜੀ** } ਸਾਹੁਰਾ ਘਰ. ਸਸੁਰਾਲ. "ਪੇਈਅੜੈ ਸਹੁ ਸੇਵ ਤੂੰ ਸਾਹੁਰੜੈ ਸੁਖਿ ਵਸ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੀ. "ਸਾਹੁਰੜੀ ਵਥੁ ਸਭ ਕਿਛੁ ਸਾਂਝੀ ਪੇਵਕੜੈ ਧਨ ਵਖੇ." (ਬਸੰਤ ਮ: ੧) ਪੇਕਾ ਇਹ ਲੋਕ, ਸਹੁਰਾ ਪਰਲੋਕ.

ਸਾਹੁਰਾ. ਵਿ—ਸਸੁਰਾਲਯ. ਸਹੁਰਾ ਘਰ.

ਸਾਹੂ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਆਹ. ਭਸਮ. "ਗਦਹੁ ਚੰਦਨ ਖਉਲੀਐ ਭੀ ਸਾਹੂ ਸਿਉ ਪਾਣੁ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੨ ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕੈਦ ਅੰਦਰ ਪੈਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਤੀਕ ਕੈਦ ਰਿਹਾ. ਸਨ ੧੭੦੮ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਹਰਟਾ(ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰ)ਕੌਮ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਸਤਾਰਾ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਚਿਰ ਤੀਕ ਨਾਮਮਾਤ੍ਰ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਰਿਹਾ ਅਰ ਰਾਜ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਪੇਸ਼ਵਾ ਬਾਲਾ ਜੀ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਦੇ ਹੱਥ ਰਹੀ. ਸਾਹੂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੪੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—ਬਹਾਦੁਰ.

ਸਾਹੂਕਾਰ. ਸੰ. ਸਾਧੁਕਾਰ. ਧਨਵਾਨ ਵਪਾਰੀ. ਜੋ ਰੁਪਯਾ ਸੂਦ ਤੇ ਦੇਵੇ.

ਸਾਹੋਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ। ੨ ਦੇਖੋ, ਨਾਨਕ ਸਰ ਨੰ: ੪.

ਸਾਹੰ. ਦੇਖੋ, ਸਹ. "ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ ਸਾਹੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ। ੨ ਸ—ਅਹੰ. ਉਹ ਮੈਂ। ੩ ਸ—ਅਹੰਕਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਾਕ. ਸੰ. शाक. ਸੰਗਯਾ—ਬਲ. ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਸਹਾਇਤਾ। ੩ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਿਤ੍ਰ। ੪ ਸਾਗ. ਸਬਜੀ. ਨਬਾਤ। ੫ ਇੱਕ ਦ੍ਵੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦੀਪ। ੬ ਵਿ—ਸ਼ਕ ਜਾਤਿ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਕ। ੭ ਸੰ. स्वकीय—ਸ੍ਵਕੀਯ. ਅਪਨਾ। ੮ ਸੰਗਯਾ—ਨਾਤੀ. ਸੰਬੰਧੀ. ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ੯ ਸ੍ਵਕੀਯਤਾ. ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ. ਸਾਕਾਗੀਰੀ. "ਤੁਮਹਿ ਪਛਾਨੂ ਸਾਕੁ ਤੁਮਹਿ ਸੰਗਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਾਕਉ, **ਸਾਕਈ**, **ਸਾਕਹ**, **ਸਾਕਹਿ** } ਸਕਦਾ. ਸਕਦੇ. ਸਮਰਥ ਰਖਦੇ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ. "ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪) "ਅਸਾਂ ਜੋਰੁ ਨਾਹੀ ਜੇ ਕਿਛੁ ਕਰਿ ਹਮਿ ਸਾਕਹ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪)

ਸਾਕਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕਿਨੀ. "ਅੰਬਿਕਾ ਤੋਤਲਾ ਸੀਤਲਾ ਸਾਕਣੀ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਾਕਤ, **ਸਾਕਤੁ** } ਸੰ. ਸ਼ਾਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸ਼ਕਤਿ ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਦੁਰਗਾਪੂਜਕ. ਕਾਲੀ ਦਾ ਭਗਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਕ੍ਤ ਮਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕ੍ਤਿ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ. ਸ਼ਾਕ੍ਤ ਲੋਕ ਦਸ ਮਹਾਵਿਦਯਾ ਅਰਥਾਤ ਦਸ਼ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਕਾਲੀ, ਤਾਰਾ, ਸ਼ੋੜਸ਼ੀ, ਭੁਵਨੇਸ਼੍ਵਰੀ, ਭੈਰਵੀ, ਛਿੰਨਮਸ੍ਤਾ, ਧੂਮਾਵਤੀ, ਵਗਲਾ, ਮਾਤੰਗੀ ਅਤੇ ਕਮਲਾ। ੩ ਅ਼ ساقط ਸਾਕ਼ਤ਼. ਵਿ—ਪਤਿਤ. ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ. "ਸਾਕਤ ਹਰਿਰਸ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਣਿਆ." (ਸੋਹਿਲਾ) "ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਸਿਉ ਸਾਕਤ ਨਹੀ ਸੰਗ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸਾਕਤੁ ਮੂੜ ਲਗੇ ਪਚਿ ਮੁਇਓ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੪)

ਸ਼ਾਕ ਦ੍ਵੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਦੀਪ.

ਸਾਕਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕਿਨੀ.

ਸਾਕਬਨਿਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਕ (ਸਾਗ) ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਕਰੂੰਜੜਾ. ਸਬਜੀਫ਼ਰੋਸ਼. "ਸਾਕਬਨਿਕ ਜਜੋਂ ਕੀਮਤ ਤਾਹੀਂ। ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਕਾਲੂ ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਾਕਰ. ਫ਼ਾ شکر ਸ਼ੱਕਰ. ਖੰਡ. "ਜਿਉ ਗੂੰਗੇ ਸਾਕਰ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਕਿਰ.

ਸਾਂਕਰ. ਪ੍ਰਾ. ਵਿ—ਤੰਗ. ਭੀੜਾ. ਸੰਕੁਚਿਤ। ੨ ਸੰ. शाङ्कर. ਸ਼ੰਕਰ (ਸ਼ਿਵ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰਿੰਖਲ (शृङ्खल) ਸੰਗੁਲੀ, ਜ਼ੰਜੀਰ. "ਭਰਮ ਮੋਹ ਕੋ ਨਸ਼੍ਟ ਕਿਯ ਦ੍ਵੈਤਹਿ ਸਾਂਕਰ ਕਾਟ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਾਕਰਮਾਖੀ. ਸੰਗਯਾ-ਮਧੁਮਕ੍ਸ਼ਿਕਾ. ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ. "ਸਾਕਰਮਾਖੀ ਅਧਿਕ ਸੰਤਾਪੈ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਾਂਕਰਾ, **ਸਾਂਕਰੀ** } ਵਿ—ਭੀੜਾ. ਭੀੜੀ. ਸੰਕੁਚਿਤ। ੨ ਸੰ. शाङ्करि—ਸ਼ਾਂਕਰਿ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਗਣੇਸ਼। ੩ ਅਗਨਿ.

ਸਾਕਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲਕੋਟ.

ਸਾਂਕਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰਿੰਖਲ (शृङ्खल) ਸੰਗੁਲੀ. ਜ਼ੰਜੀਰ.

"ਸਾਂਕਲ ਜੇਵਰੀ ਲੈ ਹੈ ਆਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸਾਕਲਪ. ਦੇਖੋ, ਸਵਿਕਲਪ. "ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਾ-ਕਲਪ ਉਚਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਾਂਕਲਾ } ਦੇਖੋ, ਸਾਂਕਰਾ ਸਾਂਕਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ,
ਸਾਂਕਲੀ } ਸਾਂਕਲ.

ਸਾਕੜੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸ਼ਾਕ ਅਚਨ (ਖਾਣ) ਵਾਲੀ. ਸਤੀ. ਦੁਰਗਾ. ਸ਼ਾਕੰਭਰੀ. "ਅੰਜਨੀ ਗੰਜਨੀ ਸਾਕੜੀ ਸੀਤਲਾ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਾਂਕੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਕਰੀ.

ਸਾਕਾ. ਸ਼ਕ ਸੰਮਤ, ਜੋ ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨ ਨੇ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ੭੮ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਵਾਹਨ। ੨ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਰਮ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਹਿਣ ਲਾਇਕ ਹੋਵੇ. "ਧਰਮਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨ ਕੀਆ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਕਾ. ਹਰੜ. ਹਰੀਤਕੀ.

ਸਾਕਾਰ. ਵਿ—ਆਕਾਰ ਸਹਿਤ. ਮੂਰਤਿਮਾਨ.

ਸਾਕਿਛੁ. ਉਹ ਕੁਛ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਰਤ—ਸ਼ਕ੍ਰਿਤ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਗੰਦਗੀ. ਮੈਲਾ. "ਜਹਾਂ ਸਾਕਿਛੁ ਤਹਾਂ ਲਾਗਿਓ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ਪਵਨ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਭੀ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ.

ਸਾਕਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕਿਨੀ.

ਸਾਕਿਨ. ਅ਼ ساکن ਸਕੂਨਤ (ਰਹਾਇਸ਼) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. "ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਕਮੋਇ ਸਾਕਿਨ ਖੇਮਕਰਨ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਸਾਕਿਨੀ. ਸੰ. ਸ਼ਾਕਿਨੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸ਼ਾਕ (ਸਾਗ) ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਦੇਵੀ ਦੀ ਅੜਦਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਯੋਗਿਨੀ, ਜੋ ਲਹੂ ਮਿੰਜ (ਮੱਜਾ) ਦਾ ਆਹਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਦਕ੍ਸ਼ ਦਾ ਜੱਗ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀਰਭਦ੍ਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਕਿਨੀ ਭੀ ਗਈ ਸੀ.

ਸਾਕਿਰ. ਅ਼ شاکر ਵਿ—ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯ. ਉਪਕਾਰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਕੀ. ਅ਼ ساقی ਸਾਕ਼ੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿਕ ਪਿਆਉਣ ਵਾਲਾ. "ਬਦਿਹ ਸਾਕ਼ੀਆ! ਸਾਗ਼ਰੇ ਸੁਰਖ਼ ਫ਼ਾਮ." (ਹਕਾਯਤ) ੨ ਭਾਵ—ਸਤਿਗੁਰੂ. ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖ਼ੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਅ਼ شاکی ਸ਼ਾਕੀ. ਸ਼ਿਕਾਯਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਕੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕ ੭-੮. "ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਕੁ ਅੰਤਿ ਹੋਇ ਸਖਾਈ." (ਗੂਜ ਮ: ੩)

ਸਾਕੇਤ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਅਯੋਧ੍ਯਾ (ਅਜੁਧ੍ਯਾ) ਪੁਰੀ। ੨ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼। ੩ ਵਿ—ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਨਿਵਾਸੀ.

ਸਾਕੈ. ਸਕਦਾ. ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕਣਾ. "ਕੋਇ ਨ ਸਾਕੈ ਭਿੰਨ ਕਰਿ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਾਕੰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕ ਅਤੇ ਸਾਕਾ. "ਕਲੂ ਮੱਧ ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਧਰਮ ਸਾਕੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਧਰਮ ਦਾ ਸਾਕਾ ਕੀਤਾ.

ਸਾਕੰਭਰੀ. ਸੰ. शाकम्भरी. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸਾਗ ਨਾਲ ਪਾਲਨ ਵਾਲੀ ਦੁਰਗਾ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਡਾ ਕਾਲ ਪਿਆ, ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਨ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਢਕ ਲਈ ਅਰ ਸਭ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨੋਂ ਬਚਾਇਆ.

ਸ਼ਾਕ੍ਯ. ਸੰ. ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਛਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਤਰਾਈ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਸੀ. ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਕ੍ਯ ਮੁਨਿ (ਬੁੱਧ) ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸਾਕ੍ਯ ਮੁਨਿ. ਦੇਖੋ, ਬੁੱਧ.

ਸਾਕ੍ਸ਼ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਕ੍ਸ਼ਰ ਸਹਿਤ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਜੋ ਲਿਖ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸਾਕ੍ਸ਼ਾਤ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਪ੍ਰਤੱਖ. ਅੱਖ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਜਾਹਿਰ.

ਸਾਕ੍ਸ਼ੀ. ਸਾਕ੍ਸ਼ਿਨ੍. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਉਹ ਗਵਾਹ, ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖੀ.

ਸਾਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸ਼ਹਾਦਤ. ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ ਗਵਾਹੀ.

ਸਾਖ. ਸੰ. ਸ਼ਾਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਗ. ਸਬਜ਼ੀ. ਖੇਤੀ. "ਜਲ ਬਿਨ ਸਾਖ ਕੁਮਲਾਵਤੀ." (ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਝ) "ਸਾਖ ਪਕੰਦੀ ਆਈਆ ਹੋਰ ਕਰੇਂਦੀ ਵੰਨ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰ. ਸਾਕ੍ਯ. ਸ਼ਹਾਦਤ. ਗਵਾਹੀ. "ਤਬ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਸਟ ਬਨਾਏ। ਸਾਖ ਨਿਮਿਤ ਦੈਬੇ ਠਹਿਰਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਾਕ੍ਯ ਦੈਬੇ ਨਿਮਿੱਤ। "ਹਰਿਨਾਮ ਮਿਲੈ ਪਤਿ ਸਾਖ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੪) ੩ ਨੇਕ ਸ਼ੁਹਰਤ. "ਸੁ ਸਾਖ ਤਾਸ ਕੀ ਸਦਾ ਤਿਹੂਨ ਲੋਕ ਮਾਨਿਯੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੪ ਸੰ. ਸ਼ਾਖਾ. ਦੇਖੋ, ਫ਼ਾ شاخ ਸ਼ਾਖ਼. ਟਾਹਣੀ. ਸ਼ਾਖਾ. ਡਾਲੀ. "ਤੂੰ ਪੇਡ ਸਾਖ ਤੇਰੀ ਫੂਲੀ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਨਾਮ ਸੁਰਤਰੁ ਸਾਖਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੫ ਗੋਤ੍ਰ. ਵੰਸ਼. ਕਿਸੇ ਮੂਲ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਕੁਲ। ੬ ਬੇਲ। ੭ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹਿੱਸਾ. ਭਾਗ. ਕਾਂਡ.

ਸਾਂਖ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਖ੍ਯ ਅਤੇ ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਫਾਂਕ. ਜਿਵੇਂ—ਜਲੇਬੀ ਦੀ ਸਾਂਖ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸ਼ਾਖਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਂਖ. ਵਿ—ਸ਼ੰਖ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੰਖ ਦੀ ਆਵਾਜ਼. ਸੰਖਧੁਨਿ.

ਸਾਖਤ. ਫ਼ਾ ساخت ਸਾਖ਼ਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖ਼ਤਨ। ੨ ਘੋੜੇ ਦੀ ਦੁੰਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨਾਇਆ ਸਾਜ਼, ਜੋ ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੁਮਚੀ.

ਸਾਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ ساختن ਕ੍ਰਿ—ਬਣਾਉਣਾ. ਰਚਨਾ। ੨ ਮਿਲਜੁਲਕੇ ਰਹਿਣਾ.

ਸਾਖਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖਤ ੨ ਅਤੇ ਪਉਣਵੇਗ. "ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਖਤੀ.

ਸਾਖਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਖ਼ਤੀ. ਤੱਦੀ. ਅਥਵਾ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਖਤਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਇਕਿ ਹੋਏ ਅਸਵਾਰ ਇਕਨਾ ਸਾਖਤੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਫ਼ਾ ساختگی ਸ਼ਾਖ਼ਤਗੀ. ਰਚਨਾ. ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਾਖਤੀ ਫਿਰਿ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਮਾਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਆਪ ਰਚਦਾ ਹੈ ਆਪ ਪ੍ਰਲੈ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸਾਖਾ. ਸੰ. ਸ਼ਾਖਾ. ਸੰਗਯਾ—ਬਿਰਛ ਦੀ ਟਾਹਣੀ. ਸ਼ਾਖ। ੨ ਭੁਜਾ, ਬਾਂਹ, ਉਂਗਲ, ਪੈਰ ਆਦਿਕ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ। ੩ ਗੋਤ੍ਰ. ਵੰਸ਼. ਕਿਸੇ ਵਡੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ। ੪ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ. ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਫਿਰਕਾ. "ਸਿਖ ਸਾਖਾ ਬਹੁਤੇ ਕੀਏ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੫ ਵੇਦ ਦੇ ਭਾਗ. ਅਨੇਕ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਰਥ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਦੀ ਜੁਦੀ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੇਦ ਦੀਆਂ ਅਨੰਤ ਸ਼ਾਖਾ ਹੋਗਈਆਂ. "ਸਾਖਾ ਤੀਨਿ ਕਹੈ ਨਿਤ ਬੇਦੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਸਾਖਾ ਤੀਨ ਨਿਵਾਰੀਆ ਏਕ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਲਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ਇਸ ਥਾਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਾਖਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤਮਕ ਵਿਦ੍ਯਾ ਹੈ.* ਦੇਖੋ, ਤ੍ਰੈਗੁਣ ੩.

ਸਾਖਾਇਨਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਖ੍ਯਤਾ (ਮਿਤ੍ਰਤਾ) ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਟੋਲੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਜੇਹੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਖਾ ਤੀਨ. ਕਰਮ ਉਪਾਸਨਾ ਗ੍ਯਾਨ ਕਾਂਡ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੁ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਖ਼ਾ. "ਸਾਖਾ ਤੀਨ ਮੂਲ ਮਤਿ ਰਾਵੈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸਤ ਰਜ ਤਮ.

ਸਾਖਾਮ੍ਰਿਗ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਸ਼ਾਖਾ (ਟਾਹਣੀਆਂ) ਪੁਰ ਮ੍ਰਿਗ (ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ). ਬਾਂਦਰ. ਲੰਗੂਰ.

ਸਾਖਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖੀ। ੨ ਸਾਕ੍ਯ. ਗਵਾਹੀ. ਸ਼ਹਾਦਤ. "ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਸਾਖਿ ਸੁਨਾਇ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਖਿਓ. ਸਾਕੀ (ਗਵਾਹ) ਹੈ. "ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਾਖਿਓ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸਾਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਾਕ੍ਯ. ਗਵਾਹੀ. ਸ਼ਹਾਦਤ। ੩ ਮਿਸਾਲ. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ. ਨਜ਼ੀਰ. "ਉਦਕ ਸਮੁੰਦ ਸਲਲ ਕੀ ਸਾਖਿਆ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਪਜੇ ਹੋਏ ਤਰੰਗ ਦੀ ਮਾਨਿੰਦ.

* ਕਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ ਅਤੇ ਗ੍ਯਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ.

ਸਾਖੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇਤਿਹਾਸ ਅਥਵਾ ਕਥਾ, ਜੋ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇ. "ਸੁਣਹੁ ਜਨ ਭਾਈ, ਹਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਇਕ ਸਾਖੀ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) "ਸੁਣਿ ਸਾਖੀ ਮਨ ਜਪਿ ਪਿਆਰ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਭਾਵ—ਸਿਖ੍ਯਾ. ਨਸੀਹਤ. "ਗੁਰਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ." (ਸੋਹਿਲਾ) ੩ ਸੰ. ਸਾਕ੍ਸ਼ਿਨ੍—ਸਾਕ੍ਸ਼ੀ. ਗਵਾਹ. "ਗੁਰੁ ਥੀਆ ਸਾਖੀ ਤਾਂ ਡਿਠਮੁ ਆਖੀ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੁਇ ਸਾਖੀ ਪਾਸਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) "ਤਬ ਸ਼ਾਖੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਸਟ ਬਨਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਅਸਟਸਾਖੀ। ੪ ਸਾਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਗਵਾਹੀ. ਸ਼ਹਾਦਤ. "ਸਚ ਬਿਨ ਸਾਖੀ ਮੂਲੋ ਨ ਬਾਕੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) "ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ। ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥" (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੫ ਸੰ. ਸ਼ਾਖਿਨ੍—ਸ਼ਾਖੀ. ਦਰਖ਼ਤ. ਬਿਰਛ. ਟਾਹਣੀਆਂ ਵਾਲਾ. "ਜਜੋਂ ਅਵਨੀ ਪਰ ਸਫਲਜੋ ਸਾਖੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੬ ਵੇਦ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਖਾ ਹਨ.

ਸਾਖੀਐ. ਸਾਕ੍ਸ਼ੀ ਹੈ. "ਸਤਿਗੁਰ ਸਚ ਸਾਖੀਐ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਸਾਖੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਖ ਅਤੇ ਸਾਖਾ. "ਬਿਨੁ ਹਰਿਰਸ ਰਾਤੇ ਪਤਿ ਨ ਸਾਖੁ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ਨਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾ (ਇੱਜ਼ਤ) ਨਾ ਨੇਕ ਸ਼ੁਹਰਤ.

ਸਾਖੋਚਾਰ, ਸ਼ਾਖੋੱਚਾਰ } ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਖਾ (ਗੋਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ) ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ. ਵਿਆਹ ਆਦਿਕ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਸ ਲਈ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਲੋਕ ਕੁਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਜਾਣ. "ਸਾਖੋਚਾਰ ਉਚਾਰਨ ਕੀਨਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਖ੍ਯ. ਸੰ. ਸਖ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸਖਾਪਨ. ਮਿਤ੍ਰਭਾਵ. ਦੋਸਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਕ੍ਯ.

ਸਾਂਖ੍ਯ. ਵਿ—ਸੰਖ੍ਯਾ (ਗਿਣਤੀ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਗਿਣਤੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਹਿਸਾਬਦਾਂ। ੩ ਸਾਂਖ੍ਯਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ.

ਸਾਗ. ਸੰ. ਸ਼ਾਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸਬਜ਼ੀ. ਨਬਾਤ। ੨ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪਾਲਕ ਆਦਿ ਦੀ ਭਾਜੀ.

ਸਾਂਗ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਰਛੀ, ਜੋ ਦਸ ਫੁਟ ਲੰਮੇ ਛੜ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਛੜ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਨੋਕਦਾਰ ਫਲ ਚਾਰ ਫੁਟ ਦਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਗਰਵੀ ਖਰ ਸਾਂਗ ਸੰਭਾਰ ਲਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਨਿੰਦਕ ਕਉ ਦੁਖ ਲਾਗੈ ਸਾਂਗੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਮਾਂਗ. ਸਮਾਨ ਅੰਗ. ਓਹੋ ਜੇਹਾ ਅੰਗ. ਸ੍ਵਾਂਗ. ਕਿਸੇ ਜੇਹੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣੇ. ਨਕਲ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਂਗ। ੩ ਵਿ—ਅੰਗ ਸਹਿਤ. ਸ—ਅੰਗ.

ਸਾਗਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰ ਅਤੇ ਸਮੁਦ੍ਰ ਸ਼ਬਦ. "ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਬੂੰਦ, ਬੂੰਦ ਮਹਿ ਸਾਗਰ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਤਮਾ। ੨ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਹੁਗਲੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਟਾਪੂ (ਦ੍ਵੀਪ), ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੰਗਾਲਖਾੜੀ ਨਾਲ ਗੰਗਾ ਦਾ ਸੰਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਦਸ ਪਦਮ ਗਿਣਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖ੍ਯਾ। ੪ ਸੱਤ ਸੰਖ੍ਯਾ ਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਸੱਤ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੫ ਵਿ—ਸਗਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸਗਰ ਦਾ। ੬ ਫ਼ਾ ساغر ਸਾਗ਼ਰ. ਕਟੋਰਾ. ਛੰਨਾ. ਪਿਆਲਾ. "ਬਦਿਹ ਸਾਕੀਆ! ਸਾਗ਼ਰੇ ਸਬਜ਼ ਰੰਗ ॥" (ਹਕਾਯਤ) ੭ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕੀ। ੮ ਵਿ—ਸਾ—ਗਰ. ਵਿਸ਼ ਭਰਿਆ. ਜਹਿਰ ਵਾਲਾ. "ਭੈ ਸਿੰਧੁ ਸਾਗਰ ਤਾਰਣੇ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਾਗਰ ਉਦਰ. ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੇਟ. ਭਾਵ—ਸਾਗਰ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਪਦਾਰਥ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ. "ਰਵਿ ਸਸਿ ਕਿਰਣਿ ਉਦਰੁ ਸਾਗਰ ਕੋ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਾਗਰਸੁਤ, ਸਾਗਰਸੂਨੁ, ਸਾਗਰਤਨਯ } ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ ਆਦਿ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਾਗਰ ਮੇਖਲਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੇਖਲਾ (ਤੜਾਗੀ).

ਸਾਗਰਾ. ਦੇਖੋ, ਪਿੰਧੀ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜੋ ਸਾਗਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ. "ਆਦਿ ਸਾਗਰਾ

ਸਬਦ ਬਖਾਨਨ ਕੀਜਿਯੈ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਗਰਾਂਬਰਾ. ਸੰ. सागराम्बरा. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰਰੂਪ ਅੰਬਰ (ਵਸਤ੍ਰ) ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸਾਗਰੋਦਗਾਰ. ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਉਦਗਾਰ (ਡਕਾਰ). ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਤਰਾਉ ਚੜ੍ਹਾਉ. ਦੇਖੋ, ਜ੍ਵਾਰਭਾਟਾ.

ਸਾਗਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਗੌਨ.

ਸਾਂਗਾ. ਦੇਖੋ, ਚਤੌੜ.

ਸ਼ਾਗਿਰਦ. ਫ਼ਾ شاگرد ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗਿਰਦ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਫਰ। ੨ ਸਾਧੂ ਦਾ ਸੇਵਕ. ਚੇਲਾ। ੩ ਵਿਦ੍ਯਾਰਥੀ.

ਸਾਂਗੀ. ਵਿ—ਸਾਂਗ (ਬਰਛੀ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਂਗੀ. ਨਕਲੀਆ. ਬਹੁਰੂਪੀਆ. "ਤੁਮ ਠਾਕੁਰ ਹਮ ਸਾਂਗੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਸਾਂਗੀਤ. ਵਿ—ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗੀਤ.

ਸਾਂਗੁ. ਸ੍ਵਾਂਗ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਗ. "ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਥੰਮਿਓ ਪਾਸਾਰਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਬਰਛੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਗ ੧.

ਸਾਗੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਗੁਣ. "ਨਾਗੁਨ ਤੇ ਪੁਨ ਸਾਗੁਨ ਤੇ ਗੁਰੁ ਕੇ ਮਤ ਮੇ ਬਡ ਨਾਮ ਪਛਾਨੋ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਤੋਂ ਨਾਮ ਵਡਾ ਹੈ.

ਸਾਗੂਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਗੌਨ.

ਸਾਂਗੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ. ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ. "ਪਾਂਡਵਾਂ ਕੀ ਕਥਾ ਕੇ ਸਾਂਗੇ ਕਹੇ ਹੈਂ." (ਜਸਭਾਮ)

ਸਾਂਗੋਪਾਂਗ. ਸੰ. साङ्गोपाङ्ग. ਵਿ—ਸਹਿਤ ਅੰਗ ਅਤੇ ਉਪ ਅੰਗ ਦੇ. ਸੰਪੂਰਣ. ਮੁਕੰਮਲ.

ਸਾਗੌਨ. ਸੰ. ਸ਼ਾਕਦ੍ਰੁਮ. ਟੀਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਉੱਤਮ ਗਿਣੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਹ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. L. Tectona Grandis.

ਸਾਚ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤ੍ਯ. ਸੱਚ। ੨ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ.

ਸਾਚਉ. ਵਿ—ਸਤ੍ਯਰੂਪ. ਸੱਚਾ. "ਸਾਚਉ ਠਾਕੁਰ ਸਾਚੁ ਪਿਆਰਾ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ. "ਸਾਚਉ ਤਖਤ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਾਚਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਿਤ। ੨ ਸੰ. सचिन्त—ਸਚਿੰਤ. ਫਿਕਰ ਸਹਿਤ. "ਸੋਚਤ ਸਾਚਤ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਨੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸਾਚਧਰਮ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਖਧਰਮ. "ਸਾਚਧਰਮ ਕਾ ਬੇੜਾ ਬਾਂਧਿਆ ਭਵਜਲੁ ਪਾਰਿ ਪਵਾਈ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਂਚਨ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯਨ. "ਸਤੀ ਕਿ ਸਾਂਚੈ ਭਾਂਡੇ ?" (ਗਉ ਕਬੀਰ).

ਸਾਚਾ. ਵਿ—ਸੱਚਾ.

ਸਾਂਚਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਚਾ. ਕ਼ਾਲਬ. Mould. "ਸੁ ਢਰੀ ਜਨੁ ਮੈਨ ਕੇ ਸਾਂਚੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਚਾ ਸਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. ਸੱਚਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਨਿੱਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਹ। ੩ ਵਿ—ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਰਾਜ ਵਾਲਾ. "ਸਾਹਨ ਮਹਿ ਤੂ ਸਾਚਾ ਸਾਹਾ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਚਾ ਘਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤਸੰਗ. ਸਾਧੁਸਭਾ. "ਏਹੁ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਚੈ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਆਤਮ ਪਦ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ.

ਸਾਚਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਚ. ਸਤ੍ਯ। ੨ ਸਤ੍ਯ ਕਰਕੇ. ਸਤ੍ਯ ਦ੍ਵਾਰਾ। ੩ ਸੱਚ ਵਿੱਚ. "ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੩) ੪ ਸੰ. साचि. ਵਿ—ਟੇਢਾ. ਕੁਟਿਲ. ਵਿੰਗਾ.

ਸਾਚੀ. ਵਿ—ਸੱਚੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਚਿ.

ਸਾਚੀਸਬਜ. ਅਰਜੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਵ੍ਯਸਾਚੀ. "ਸਾਚੀਸਬਜ ਬਖਾਨ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਦਰਬਾਰ. ਦਰਗਾਹ. "ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਪੂਛ ਨ ਹੋਇ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦੀਵਾਨ. "ਸਾਚੀ

ਨੰ: ੧ ਸਿਤਾਰ, ੨ ਦੁਤਾਰਾ, ੩ ਤਾਊਸ, ੪ ਤਾਨਪੂਰਾ, ੫ ਸਰੰਦਾ, ੬ ਰਬਾਬ, ੭ ਜੋੜੀ (ਤਬਲਾ).

ENGRAVED AND PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE

ਦਰਗਹ ਬੈਸਈ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਨਜਾਯ-ਕਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ. "ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਬੋਲੈ ਕੂੜ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਾਚੀਬਾਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰਬਾਣੀ. ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ. "ਸਾਚੀਬਾਣੀ ਸਿਉ ਧਰੇ ਪਿਆਰ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਸਾਚੀ ਰਾਸਿ. ਦੇਖੋ, ਸਚੀ ਰਾਸਿ. "ਸਾਚੀ ਰਾਸਿ ਸਾਚਾ ਵਾਪਾਰੁ." (ਧਨਾ ਮ: ੩)

ਸਾਚੁ. ਦੇਖੋ, ਸਚ. ਸਤ੍ਯ. "ਸਾਚੁ ਕਹਹੁ ਤੁਮ ਪਾਰ-ਗਰਾਮੀ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਸਤ੍ਯ ਉਪਦੇਸ਼. "ਇਸ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਅਸੰਖਾ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਮਿਲੈ ਤਾ ਵੇਖਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਸਾਚ੍ਯ. ਸੰਬੰਧੀ. ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ.

ਸਾਚੈ. ਸੱਚੇ ਨੂੰ "ਸਾਚੈ ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਸੱਚੇ. "ਸਾਚੈ ਮਹਲਿ ਰਹੈ." (ਤੁਖਾ ਮ: ੧) ੩ ਸੱਚੇ ਨੇ. "ਸਾਚੈ ਮੇਲੇ ਸਬਦਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

ਸਾਂਚੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਚਨ.

ਸਾਚੋਸਾਚ. ਸੰਗਯਾ—ਕੇਵਲ ਸਤ੍ਯ. ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ. "ਸਾਚੋਸਾਚ ਕਮਾਵਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸਾਛਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕਰ.

ਸਾਛਾ. ਸਾਕ੍ਯਾਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੰਚਾ. ਕ਼ਾਲਬ. "ਮਾਨੋ ਢਰੇ ਇਹ ਮੈਨ ਕੇ ਸਾਛੇ."(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਛੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਕ੍ਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਾਖੀ। ੨ ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਸਾਖੀ ਹੈ. "ਦੇਹ ਧਰੇ ਨਰ ਪੂਰਨ ਸਾਛੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਾਜ. ਫ਼ਾ ساز ਸਾਜ਼. ਵਿ—ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਰਚਣ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਯੌਗਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ-ਕਾਰਸਾਜ਼, ਜਾਲਸਾਜ਼ ਆਦਿ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਹਥਿਆਰ. ਸੰਦ। ੩ ਬਾਜਾ. ਵਾਦ੍ਯ. "ਝਾਲਰ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਉਪੰਗ ਰਬਾਬ ਲੀਏ ਸੁਰ ਸਾਜ ਮਿਲਾਵੈਂ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਾਜ (ਵਾਜੇ) ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਜਾਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੀਰ-ਤਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ੪ ਲਾਭ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨਾ। ੬ ਅ਼ شاذ ਸ਼ਾਜ਼. ਵ੍ਯ—ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ. ਕਹੀਂ ਕਹੀਂ. ਵਿਰਲਾ.

ਸਾਜਣ } ਕ੍ਰਿ—ਸਾਜਨਾ. ਰਚਨਾ. ਬਣਾਉਣਾ।
ਸਾਜਣੁ } ੨ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨ.

ਸਾਜ਼ਦ. ਫ਼ਾ سازد ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਬਣਾਵੇ. ਬਣਾ-ਊਗਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਾਖ਼ਤਨ ਹੈ.

ਸਾਜਨ ਅਥਵਾ **ਸਾਜਨੁ.** ਸੰਗਯਾ—ਸਨ੍-ਜਨ. ਭਲਾ ਮਨੁੱਖ. ਸੱਜਨ. ਮਿਤ੍ਰ. "ਸਾਜਨ ਦੇਖਾ ਤ ਗਲਿ ਮਿਲਾ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਕਰਤਾਰ. ਜੋ ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਭਾਵ ਰਖਦਾ ਹੈ. "ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ ਅਰ-ਦਾਸਿ ਕਰਿ ਸਾਜਨੁ ਦੇਇ ਮਿਲਾਇ."(ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੁਜਨ. "ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ਸਖਾ ਕਰਿ ਏਕੁ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੪ ਸ੍ਰਿਜਨ. ਰਚਨਾ. "ਸਰਵ ਜਗਤ ਕੇ ਸਾਜਨਹਾਰ." (ਸਲੋਹ) ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨਾ.

ਸਾਜਨੜਾ. ਸਜਨ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ੜਾ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ ਦਾ ਅਰਥ ਵਾਨ (ਵਾਲਾ) ਹੈ. ਸੱਜਨਤਾ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ੜਾ. "ਸਾਜਨੜਾ ਮੇਰਾ ਸਾਜਨੜਾ." (ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸ੍ਤ.

ਸਾਜਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ੍ਰਿਜਨ. ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉਣਾ. "ਪੀਠਾ ਪਕਾ ਸਾਜਿਆ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) "ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਐ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਸਾਜਨ!

ਸਾਜਨਿ. ਸੱਜਨ ਦੇ. "ਸਾਜਨਿ ਮਿਲਿਐ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨੀ.

ਸਾਜਨੀ. ਵਿ—ਸੁਜਨਤਾ ਵਾਲੀ. "ਸਖੀ ਸਾਜਨੀ ਕੇ ਹਉ ਚਰਨ ਸਰੇਵਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਹੈ.

ਸਾਜਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਜਨ.

ਸਾਂਜਲਿ ਸੰ. साञ्जलि. ਸ-ਅੰਜਲਿ. ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਪਸਾਰੇ ਹੋਏ.

ਸਾਜ ਮਿਲਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਵਾਜੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਾਜੇ ਦੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ. ਵਾਜਿਆਂ ਦਾ ਆਪੋਵਿੱਚੀ ਸੁਰ ਠਾਟ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਾ. "ਸੁਰ ਸਾਜ ਮਿਲਾਵੈਂ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਾਜਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਜਕੇ. ਸ੍ਰਿਜਕੇ. "ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ." (ਜਪੁ) ੨ ਵਿ—ਸ੍ਰਿਜਨ ਯੋਗਯ. ਸਾਜਨੇ ਲਾਇਕ. "ਆਪੇ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰੇ ਸਾਜਿ."(ਬਸੰ ਮ: ੧) ੩ ਸਾਜਣ ਦਾ ਅਮਰ. ਕਰ. "ਉਠੁ ਫਰੀਦਾ ਉਜੂ ਸਾਜਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਾਜ਼ਿਸ਼. ਫ਼ਾ سازش ਸੰਗਯਾ—ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ । ੨ ਤਅ਼ੱਲੁਕ਼. ਲਗਾਉ । ੩ ਮਿਲਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ । ੪ ਮਿਲਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੋਂਦ ਗੁੰਦਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਸਾਜ਼ੀ. ਫ਼ਾ سازی ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਇਹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ । ੨ ਤੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸਾਜੁੱਜ. ਸੰ. ਸਾਯੁਜ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਥ ਜੁੜਨ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਉਪਾਸਨਾ ਕਾਂਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕਤਿ, ਜੋ ਉਪਾ-ਸਕ ਨੂੰ ਉਪਾਸ੍ਯ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਮੁਕਤਿ ਨਾਲ ਅਭੇਦਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਭੇਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਕਿ ਸਾਜੁੱਜ ਮੁਕਤਾ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੇਖੋ, ਕੈਵਲ੍ਯ.

ਸਾਜ਼ੰਦ. ਫ਼ਾ. ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਮਿਲਾਪ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਾਖ਼ਤਨ ਹੈ.

ਸਾਝ, ਸਾਂਝ ਸੰ. ਸੰਧਿ. ਸੰਗਯਾ—ਮਿਲਾਪ. ਸ਼ਰਾਕਤ. ਹਿੱਸੇ-ਦਾਰੀ. "ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ਗੁਣਹ ਕੇਰੀ, ਛੋਡਿ ਅਵਗੁਣ ਚਲੀਐ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰਧ੍ਯਾ. ਸੰਝ. "ਸਾਂਝ ਪਰੀ ਦਹ ਦਿਸਿ ਅੰਧਿਆਰਾ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ੩ ਭਾਵ—ਅੰਤ ਸਮਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਸ੍ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਾਝਪਾਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪੱਤੀ ਦੀ ਸ਼ਰਾਕਤ. ਪੱਤੀਦਾਰੀ. "ਸਾਝਪਾਤਿ ਕਾਹੂ ਸਿਉ ਨਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਪੰਕਤਿ ਦੀ ਸਾਂਝ. ਪੰਗਤ ਦਾ ਮੇਲ.

ਸਾਝਾ, ਸਾਂਝਾ ਸਾਂਝ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ. "ਤੂੰ ਸਾਝਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਉਪਦੇਸ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰਾਕਤ. ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ. "ਸਾਝਾ ਕਰੈ ਕਬੀਰ ਸਿਉ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਾਝੀ, ਸਾਂਝੀ ਵਿ—ਸਾਂਝ ਵਾਲੀ. ਸ਼ਰਾਕਤ ਸਹਿਤ । ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰਾਕਤ. ਸਾਂਝ. "ਗੁਣਸਾਝੀ ਤਿਨ ਸਿਉ ਕਰੀ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੪) ੩ ਇੱਕ ਦੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਅਹੋਈ । ੪ ਵਿ—ਸਾਂਝ ਵਾਲਾ. ਹਿੱਸੇਦਾਰ. "ਕਰਿ ਸਾਝੀ ਹਰਿਗੁਣ ਗਾਵਾ." (ਵਡ ਮ: ੪) ਸਾਂਝੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹਰਿਜਨ ਹੈ.

ਸਾਂਝੀ ਸਤਰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ੳ ਅ ੲ ਤਿੰਨ ਸ੍ਵਰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਲਿਖੀ ਪੰਕਤਿ. ਇਹ ਅੱਖਰ ਮਾਤ੍ਰਾ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਸਭ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ. ਅ ਆ ਇ ਈ ਉ ਊ ਏ ਐ ਓ ਔ ਅੰ ਅਾਂ (ਅ:)

ਸਾਂਝੀਵਾਲ. ਵਿ—ਹਿੱਸੇਦਾਰ. "ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸਾਟ. ਸੰਗਯਾ—ਚੋਟ. ਸੱਟ. ਪ੍ਰਹਾਰ. "ਇਸੈ ਤੁਰਾਵਹੁ ਘਾਲਹੁ ਸਾਟ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ੨ ਪ੍ਰਤਿਬਦਲ. ਵਟਾਂਦਰਾ. "ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦਮ ਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਦੰਮਾਂ ਨਾਲ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੁੰਦਾ । ੩ ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ. "ਪਾਈਅਹਿ ਪਾਰਖੂ ਤਬ ਹੀਰਨ ਕੀ ਸਾਟ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੪ ਲੈਣ ਦੇਣ. ਕ੍ਰਯ ਵਿਕ੍ਰਯ. ਖ਼ਰੀਦ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ. "ਗੁਰਮੁਖ ਹਾਟ ਸਾਟ ਰਤਨ ਵਪਾਰ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੫ ਸੰ. ਸ਼ਾਟ. ਵਸਤ੍ਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ.

ਸਾਂਟ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਧਿ. ਮੇਲ । ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਠ.

ਸਾਟਕ. ਸੰ. ਸ਼ਾਟਕ. ਸੰਗਯਾ—ਕਪੜਾ. ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਰਦੂਲ ਵਿਕ੍ਰੀੜਿਤ.

ਸਾਟਾ. ਸੰਗਯਾ—ਬਦਲਾ. ਤਬਾਦਲਾ. ਵਟਾਂਦਰਾ.

"ਸਤਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਸੀਸ ਕੇ ਸਾਟੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਸਾਟ ੨.

ਸਾਟੀ. ਸੰ. शाटी. ਸੰਗਯਾ—ਸਾੜ੍ਹੀ. ਓਢਨੀ। ੨ ਧੋਤੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਿੱਟਣਾ. "ਸਭ ਨਿਕਾਸ ਕਰ ਬਾਹਰ ਸਾਟੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਬਾਹਰ ਸੁੱਟੀ.

ਸਾਠ. ਸੰ. षष्टि—ਸ਼ਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਠ—੬੦. "ਸਾਠ ਸੂਤ ਨਵਖੰਡ ਬਹਤਰਿ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਸੱਠ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗਜਨਵ.

ਸਾਂਠ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰ ਦੀ ਖੱਲ,ਜੋ ਮੋਟੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਥਿੰਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਠਨਾ.

ਸਾਠ ਸੂਤ. ਦੇਖੋ, ਗਜਨਵ.

ਸਾਂਠਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਢਣਾ. ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਉਣੀ. ਜੋੜਨਾ. ਠੀਕ ਕਰਨਾ. "ਧਿਆਵਤ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਕਾਰਜ ਸਗਲੇ ਸਾਂਠੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਾਠਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਠ ਦਾ ਇਕੱਠ. ਤਿੰਨ ਵੀਹਾਂ। ੨ ਵਿ—ਸੱਠ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਵੇਂ—ਸੱਠੀ ਦੇ ਚਾਉਲ ਅਤੇ ਸਾਠੇ ਆਲੂ। ੩ ਸੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ.

ਸਾਂਠਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਠ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੰਧਿ. ਜੋੜ. ਮਿਲਾਪ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਢ (ਜੋੜ) ਕੇ. "ਜਿ ਟੂਟੇ ਲੇਇਸਾਂਠਿ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਸੰਯੁਕਤ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਾਰਦੰਤਿਕ. ਲੇਇਸਾਂਠਿ. ਸਾਂਠਿ ਲੇਇ.

ਸ਼ਾਠਜ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਠਤਾ. ਢੀਠਤਾ। ੨ ਮੂਰਖਤਾ.

ਸਾਂਡ. ਸੰ. साण्ड. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਡ (ਫੋਤਿਆਂ) ਸਹਿਤ. ਉਹ ਘੋੜਾ ਬੈਲ ਆਦਿ, ਜੋ ਖੱਸੀ ਨਹੀਂ. ਇਸੇ ਦਾ ਵਿਗੜਕੇ ਸਾਨ੍ਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ.

ਸਾਡੜਾ. ਵਿ—ਅਸਾਂ ਦਾ. ਹਮਾਰਾ. ਲਹਿੰਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਦ ਬਦਲਕੇ ਡ ਬਣਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਦ.ਰਸ. "ਕਿਤੀ ਚਖਉ ਸਾਡੜੇ."(ਮਾਰੂ ਅ: ਮ:੧)

ਸਾਡ਼ਾ. ਵਿ—ਅਸਾਡਾ. ਹਮਾਰਾ. ਅਸਾਂ ਦਾ.

ਸ਼ਾਂਡਿਲਜ. ਸੰ. शाण्डिल्य. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੰਡਿਲ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਉਪਾਸਨਾ ਕਾਂਡ ਦਾ ਇੱਕ ਆਚਾਰਯ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਗਤਿਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਰਚਿਆ ਹੈ.

ਸਾਂਡੀ. ਸੰ. शौण्डी—ਸ਼ੌਂਡੀ. ਸੰਗਯਾ—ਹਾਥੀ. ਪੀਲ. "ਰਾਜਾ ਕੇ ਘਰ ਸਾਂਡੀ ਗੋ." (ਟੋਡੀ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰ. सण्डिका—ਸੰਡਿਕਾ. ਊਠਣੀ. ਉਸ਼੍ਟ੍ਰੀ. ਸਾਂਢਨੀ

ਸਾਢ. ਸੰ. सार्द्ध—ਸਾਰ੍ਧ. ਵਿ—ਅੱਧ ਸਹਿਤ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਹੋਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ. ਡੇਢ. ਡੂਢ.

ਸਾਂਢ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਡ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਢਣਾ.

ਸਾਢਸਤੀ. ਸੰ. ਸਾਧੰਸਪ੍ਤੀ. ਸਾੜ੍ਹਸਤੀ. ਸ਼ਨਿ (ਛਨਿੱਛਰ) ਗ੍ਰਹ ਦੀ ਦੁੱਖਦਾਇਕ ਦਸ਼ਾ, ਜੋ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.* ਤਿੰਨ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਢਾਈ ਢਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਸ਼ਨਿ ਰਹਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ. "ਖੋਜਨ ਕਰੇ ਭਲੇ ਗ੍ਰਹ ਸਾਰੇ। ਸਾਢਸਤੀ ਅਬ ਚਢੀ ਤੁਮਾਰੇ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਂਢਨ / **ਸਾਂਢਨਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਉਣੀ. ਜੋੜਨਾ. ਗੱਠਣਾ. ਗੰਢਣਾ। ੨ ਸੰਵਾਰਨਾ. ਸੁਧਾਰਨਾ. "ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਢੈ."(ਗੌਂਡ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸਾਂਢਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਊਠਣੀ, ਜੋ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਢ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ.ਜਿਸ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨਾ ਲਏ ਜਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਡੀ ੨.

ਸਾਂਢਨੀ ਸਵਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਂਢਨੀ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ. ਸ਼ੁਤਰ ਸਵਾਰ. †

ਸਾਂਢਿ. ਸਾਂਢਨੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਉਤਰ ਸਾਂਢਿ ਤੇ ਰਾਵ ਤਬ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੪) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਢਕੇ. ਜੋੜਕੇ. ਗੰਢਕੇ.

* ਜੋਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੰਡਲੀ ਦੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਰਾਸ਼ਿ, ਜਨਮ ਰਾਸ਼ਿ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਰਾਸ਼ਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਢਾਈ ਢਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਛਨਿੱਛਰ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਸਾਢਸਤੀ ਸੰਗਯਾ ਹੈ. † ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇ ਡਾਕ ਲੈਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਂਢਨੀਸਵਾਰ ਬਹੁਤ ਦਿੰਦੇ ਸਨ.

ਸਾਢੂ / **ਸਾਂਢੂ** ਸੰ. ਸ਼ਜਾਲਿਵੋਢ੍ਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਲੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਲੀ ਦਾ ਪਤੀ. ਹਮਜ਼ੁਲਫ਼.

ਸਾਢੇ. ਦੇਖੋ,ਸਾਢ. "ਕਾਰਜੁ ਸਾਢੇ ਤੀਨਿ ਹਥ, ਘਨੀ ਤ ਪਉਨੇ ਚਾਰ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਜਮੀਨ ਕਬਰ ਅਤੇ ਚਿਖਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੈ,ਜਾਦਾ ਤੋਂ ਜਾਦਾ ਪੌਣੇ ਚਾਰ ਹੱਥ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਢਨ. "ਹਮ ਕਰਜ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਸਾਢੇ." (ਗਉ ਮ: ੪) ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਰਜ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਰਕਮ ਜੋੜਕੇ ਬਾਕੀ ਕੱਢੀ ਹੈ. ਭਾਵ— ਕਰਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹਰ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾ ਇੱਕ ਪਾਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ.

ਸਾਢੇ ਚੁਹੱਤਰ ੭੪॥ ਦੀ ਆਣ. ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ.

ਸਾਣ. ਸਮਾਨ. ਤੁੱਲ. ਮਾਨਿੰਦ. "ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਕਲੀਗਰ ਦਾ ਚਕ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੁਮਾਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤਿੱਖੀ ਕਰੀਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਬਾਲੂ ਰੇਤਾ ਅਤੇ ਲਾਖ ਰਾਲ ਆਦਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਸਬਦੇ ਸਾਣ ਰਖਾਈ ਲਾਇ. (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ੩ ਚਾਰ ਮਾਸੇ ਤੋਲ। ੪ ਵਿ—ਸ਼ਣ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਸਣੀ ਦਾ.

ਸਾਣਜੀਵ. ਡਿੰਗ. ਸ਼ਾਣ ਨਾਲ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਕਲੀਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਣ ੨.

ਸਾਣਥ. ਸੰ. ਸਾਨਿਧ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੀਪਤਾ। ੨ ਹਾਜਰੀ. ਮੌਜੂਦਗੀ. "ਸਾਣਥ ਮੇਰੀ ਆਪਿ ਖੜਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਾਣੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਣ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸੰਮੁਖ. ਦੇਖੋ, ਨੈ ੨.

ਸਾਤ. ਸੰ. ਸਪ੍ਤ. ਸੱਤ. ੭. "ਸਾਤ ਘੜੀ ਜਬ ਬੀਤੀ ਸੁਨੀ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਤਿ। ੩ ਅ਼ ساعت ਸਾਅ਼ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਾਂ. ਵੇਲਾ. "ਬੋਲਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਰ ਸਾਤੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੪) ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬੋਲਹਿਂ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ਾਤ—ਸ਼ਾਤ. ਵਿ—ਤਿੱਖਾ. ਤੇਜ਼। ੫ ਪਤਲਾ. ਕਮਜ਼ੋਰ। ੬ ਸੁੰਦਰ। ੭ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ। ੮ ਸੰ. ਸਾਤ. ਵਿ—ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਿਆ.

ਸਾਂਤ. ਸੰ. ਸ਼ਾਨ੍ਤ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤਿ ਵਾਲਾ. ਕ੍ਰੋਧ ਰਹਿਤ. "ਨਮੋ ਕਲਹਿ ਕਰਤਾ, ਨਮੋ ਸਾਂਤ ਰੂਪੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਠੰਢਾ। ੩ ਦੇਹ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ, ਭਾਵ—ਮੁਰਦਾ. "ਤਬ ਲਉ ਭਈ ਕੇਕਈ ਸਾਂਤਾ." (ਰਾਮਾਵ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਸਾਧੂ. ਸੰਤ। ੫ ਕਾਵ੍ਯ ਦੇ ਨੌ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਵੈਰਾਗ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਾਵ ਅਤੇ ਰਸ। ੬ ਵਿ—ਸਾਤ੍ਵਿਕ. ਸਤੋਗੁਣੀ. "ਨਮੋ ਰਾਜਸੰ ਤਾਮਸੰ ਸਾਂਤ ਰੂਪੇ." (ਜਾਪੁ) ੭ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਵਿਘਨਾ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ (ਨਾਸ਼) ਲਈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਜਾ,ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾੜੇ ਦਾ ਨਾਨਾ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ "ਸ਼ਾਂਤਿ" ਹੈ.

ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ / **ਸਾਤ ਸਰ** / **ਸਾਤ ਸਾਗਰ** ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਸਾਗਰ। ੨ ਭਾਵ—ਪੰਜ ਗ੍ਯਾਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧਿ. "ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ ਸਮਾਣਾ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸਰ. "ਸਾਤ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਾਤ ਸੁਧ. ਦੇਖੋ, ਸੱਤ ਸੁਧਾਂ.

ਸਾਤ ਸੁਰ. ਰਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਸੱਤ ਸ੍ਵਰ-ਸ਼ੜਜ, ਰਿਸ਼ਭ, ਗਾਂਧਾਰ, ਮਧ੍ਯਮ, ਪੰਚਮ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ. "ਸਾਤ ਸੁਰਾ ਲੈ ਚਾਲੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਰ ਅਤੇ ਸ੍ਵਰ.

ਸਾਤ ਸੂਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੈਣ ਦੇਣ. ਕਾਰੋਬਾਰ. "ਸਾਤ ਸੂਤ ਇਨ ਮੁੰਡੀਏ ਖੋਏ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਤਸ੍ਯੂਤ—ਸ਼ਾਤ ਸੂੱਤ. ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਆਨੰਦ. ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ਅਤੇ ਸੂਤ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਪ੍ਤ ਧਾਤੂਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ. "ਸਾਤ ਸੂਤ ਮਿਲਿ ਬਨਜ ਕੀਨ."(ਬਸੰਤ ਕਬੀਰ)

ਸਾਤਕ. ਸੰ. ਸਾਤ੍ਵਿਕ. ਵਿ—ਸਤੋਗੁਣੀ. ਸਤ੍ਵਗੁਣ ਦੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ. "ਰਾਜਸ ਸਾਤਕ ਤਾਮਸ ਡਰਪਹਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਕਹੂੰ ਰਾਜਸੰ ਤਾਮਸੰ ਸਾਤਕੇਯੰ." (ਵਿਨਾ)

ਸਾਤਕਿ. ਸੰ. ਸਾਤਜਕਿ. ਯਾਦਵ ਸਤਜਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਯੁਯੁਧਾਨ ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਕੁਰੁਕੇਤ੍ਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਵਿਦ੍ਯਾ ਇਸ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ. "ਸਾਤਕਿ ਔ ਮੁਸਲੀ ਰਥ ਪੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਤਕੇਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤਕ.

ਸਾਤ ਛੁਪਾਏ ਛਪਤ ਨਹਿ. ਦੇਖੋ, ਖੈਰ ੩.

ਸਾਤ ਧੁਜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੱਤ ਨਿਸ਼ਾਨ. ਸੱਤ ਝੰਡੇ. "ਸਾਤ ਧੁਜਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਤਹਿਂ ਰਾਜਤ." (ਗੁਵਿ ੧੦) ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਗੁਰੁਧਾਮਾਂ ਤੇ ਸੱਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਰਾਜਦੇ ਹਨ. ਮੁੱਖ ਸੱਤ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਇਹ ਹਨ:– ਅਕਾਲਬੁੰਗਾ, ਸੀਸਗੰਜ, ਕੇਸਗੜ੍ਹ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਲ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ.

ਸਾਂਤਨਵ. ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਸ਼ਮ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਂਤਨੁ.

ਸ਼ਾਂਤਨੁ. ਸੰ. शन्तनु ਅਥਵਾ शान्तनु. ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਪ ਰਾਜਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਗੰਗਾ ਦਾ ਪਤੀ ਅਤੇ ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਾਮਾ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਇਸ ਬਾਬਤ ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਥ ਛੁਹਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਤੁਰਤ ਜੁਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਸ਼ਾਂਤਨੁ (ਕਲ੍ਯਾਣ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਸਤ੍ਯਵਤੀ (ਮਤਸ੍ਯੋਦਰੀ) ਨਾਲ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂਗਦ ਅਤੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰ੍ਯ ਦੋ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਪਿੱਛੋਂ ਚਿਰ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਕੇ. ਵ੍ਯਾਸ ਰਿਖੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ (ਮਤਸ੍ਯੋਦਰੀ) ਦੇ ਆਖੇ ਚਿਤ੍ਰਾਂਗਦ ਅਤੇ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰ੍ਯ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਅੰਬਿਕਾ) ਤੋਂ ਪੰਡੁ ਅਤੇ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਪਾਂਡਵ ਅਰ ਕੌਰਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਹੋਏ. ਦੇਖੋ, ਪਾਂਡਵ.

ਸਾਂਤਨੁਸੁਤ, ਸਾਂਤਨੇਯ, ਸਾਂਤਨੇਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸ਼ਾਂਤਨਵ. ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਾਮਾ, ਜੋ ਸ਼ਾਂਤਨੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. "ਸੁਭੇ ਸਸਤ੍ਰ ਸਾਜਾ ਮਨੋ ਸਾਂਤਨੇਵੰ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ਼ਾਂਤਪਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਨਿਰਵਾਣ ਪਦਵੀ. ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਂਤਪ੍ਰਦ.

ਸ਼ਾਂਤਪ੍ਰਦ. ਵਿ–ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੱਤ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਸਤਵਾਰਾ. ਹਫਤਾ। ੩ ਸੱਤ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਗ ੭. "ਸਾਤਾ ਲਿਖ੍ਯੋ ਗਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ਾਂਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਲੋਮਪਾਦ ਨੇ ਪਾਲੀ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼੍ਰਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਗਈ.

ਸਾਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਤ੍ਯ। ੨ ਸ਼ਾਂਤਿ। ੩ ਸ਼ਾਂਤ. ਸੰਤ. "ਨਾਨਕ ਮਿਲੀਐ ਸੰਗਿ ਸਾਤਿ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਸੁਹਾਗਨਿ ਸਾਤਿ ਬੁਝਈਅਹੁ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. सातिः ਸੰਗ੍ਯਾ–ਧਨ. ਵਿਭੂਤਿ। ੫ ਸੁਖ। ੬ ਦਾਨ. "ਤਸਬੀ ਸਾਤਿ ਸੁਭਾਵਸੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਦਾਨੀ ਸ੍ਵਭਾਵ ਤਸਬੀ ਹੈ.

ਸ਼ਾਂਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੀਤਲਤਾ। ੨ ਮਨ ਦਾ ਠਹਿਰਾਉ। ੩ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ। ੪ ਅਮਨ. ਚੈਨ. "ਸ਼ਾਂਤਿ ਪਾਈ ਗੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਪੂਰੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)* ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਤ ੭.

ਸਾਤੁਰ. ਵਿ–ਆਤੁਰਤਾ ਸਹਿਤ. ਪੀੜਾ ਸਾਥ। ੨ ਸੰ. ਸਤ੍ਵਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਤੁਰੰਤ. ਫੌਰਨ. "ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਤੁਰ ਏਣ ਡਰਾਨੇ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਾਤੇ. ਸਾਤਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਸਤ੍ਯ ਰੂਪ. "ਹਰਿ ਨਾਮ ਹਰਿ ਸਾਤੇ." (ਗਉ ਮ: ੪)

ਸਾਤੈ, ਸਾਤੈਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਤਿਥਿ. ਸੱਤੇਂ. "ਸਾਤੈ ਸਤਿ ਕਰਿ ਬਾਚਾ ਜਾਣਿ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ)

ਸਾਤਜਕਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤਕਿ.

ਸਾਤ੍ਵਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤਕ.

ਸਾਤ੍ਵਿਕ ਭਾਵ. ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤ ਦੇ ਉਹ

* ਕਈ ਨਕਲੀਏ ਸਿੱਖ, ਵਿਆਹ ਸਮੇ ਹਿੰਦੂਰੀਤਿ "ਸ਼ਾਂਤਿ" ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਸਮ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇ ਰਾਗੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਵਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਂਤ ੭.

ਵਿਕਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰਹਿਣ, ਵਜਭਿਚਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ. ਜੈਸੇ—ਰੋਮਾਂਚ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਕਿਰਨਾ ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਭਾਵ.

ਸਾਥ. ਵ੍ਯ-ਸਹ. ਸੰਗ ਨਾਲ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਜੁਲਾਹੇ ਦੀ ਨਾਲ. ਨਲਕੀ. "ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ ਸਾਥ ਚਲਾਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸਾਥੰ. ਸਿੰਧੀ. ਸਾਥ (ਨਾਲ) ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਟੋਲੀ. ਕਾਫ਼ਿਲਾ. ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ. "ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਐ ਸਾਥ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਮੁਠੜੇ ਸੇਈ ਸਾਥ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਬਾਜ. ਦੇਖੋ, ਜਤਿ ੩.

ਸਾਥਈ. ਵਿ—ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਥੀਪੁਣਾ. "ਤਹ ਰਾਖੈ ਨਾਮੁ ਸਾਥਈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)

ਸਾਥਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ—ਸ੍ਥਿਰਾ. ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲੇਟਣਾ. ਭੂਮਾਸਨ. "ਹਮ ਕਉ ਸਾਥਰ ਉਨ ਕਉ ਖਾਟ." (ਗੋਂਡ ਕਬੀਰ)

ਸਾਥਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਾਲ. "ਸਾਥਿ ਨ ਚਾਲੈ ਬਿਨੁ ਭਜਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਸਾਥੀ। ੩ ਸੂਾਰਥੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਨਾਲਿ ਕੁਟੰਬ। ੪ ਸੰਬੰਧਕ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ "ਨਾਨਕ ਤਿਨਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਾਥੀ, ਸਾਥੀਅੜਾ } ਸੰ. ਸਾਰਥੀ. ਵਿ—ਉਹੀ ਅਰਥ (ਪ੍ਰਯੋਜਨ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗੀ. "ਓਤੈ ਸਾਥਿ ਮਨੁਖ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਜਾ ਸਾਥੀ ਉਠਿ ਚਲਿਆ ਤਾ ਧਨ ਖਾਕੂ ਰਾਲਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਸਾਥੀਅੜਾ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ." (ਜੈਤ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਨਾਲਿ ਕੁਟੰਬ.

ਸਾਥੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਥ.

ਸਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਦ. ਰਸ. "ਸਾਦ ਕਰਿ ਸਮਧਾ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਘਿਉ." (ਮਲਾ ਮ: ੧) "ਸਾਦਹੁ ਵਧਿਆ ਰੋਗੁ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੨ ਭਾਵ—ਸਿੱਧਾਂਤ. "ਪੰਡਿਤ ਪੜਹਿ ਸਾਦ ਨ ਪਾਵਹਿ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਸਾਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਬਾਹੀ. ਬਰਬਾਦੀ। ੪ ਫ਼ਾ شاد ਸ਼ਾਦ. ਖ਼ੁਸ਼. ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਖਸਮ ਨ ਪਾਇ ਸਾਦ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਅ਼ਦ.

ਸਾਦਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਦਿਕ.

ਸਾਦਗੀ. ਫ਼ਾ سادگی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਦਾਪਨ.

ਸਾਦਤ. ਅ਼ سادات ਬਹੁ ਵਚਨ ਸਾਯਦ ਦਾ. ਸਰਦਾਰ ਲੋਕ। ੨ ਅ਼ سعادت ਸਅ਼ਾਦਤ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. ਨੇਕਬਖ਼ਤੀ.

ਸਾਦਤਮੰਦ. ਫ਼ਾ سعادتمند ਵਿ—ਨੇਕਬਖ਼ਤ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬ. ਭਾਗਵਾਨ.

ਸਾਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਟਣਾ. ਉਦਵਰਤਨ. "ਭੌਨ ਮੇ ਬਸਾਇ ਤਨ ਸਾਦਨ ਮਲਾਇ ਸੁਭ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰ. ਸਾਦਿਨ੍—ਸਾਦਿਨ. ਵਿ—ਹਾਥੀ ਦਾ ਸਵਾਰ। ੩ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸਵਾਰ। ੪ ਰਥ ਦਾ ਸਵਾਰ. "ਰਾਜ ਨ ਭਾਗ ਨ ਹੁਕਮ ਨ ਸਾਦਨ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਰਾਜ ਮਾਲ ਸਾਦਨ ਦਰਬਾਰ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੫ ਅ਼ سادن ਦਰਬਾਨ. ਦ੍ਵਾਰਪਾਲ.

ਸਾਦ ਮੁਰਾਦਾ. ਵਿ—ਸਾਦੀ ਮੁਰਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ.

ਸਾਦਰ. ਵਿ—ਆਦਰ ਸਹਿਤ. ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ. "ਬੈਠਹਿ ਸਾਦਰ ਸੂੱਧਾ ਧਰਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਦਿਰ.

ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ. ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਚਨਾਬ ਦੇ ਮੱਧ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਜੰਗਲ. ਸ਼ੰਡਿਲ ਰਿਖੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਮ 'ਸ਼ਾਂਡਿਲਯ ਵਨ' ਹੋਇਆ.

ਸਾਦੜਾ. ਵਿ—ਸਾਦਾ. ਸਿੱਧਾ. ਕਪਟ ਰਹਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਦ. ਰਸ.

ਸਾਦਾ. ਫ਼ਾ ساده ਸਾਦਹ. ਵਿ—ਸਾਫ਼. ਨਿਰਮਲ। ੨ ਨਿਰੋਲ. ਖਾਲਿਸ। ੩ ਮੂਰਖ. ਅਨਪੜ੍ਹ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੁਕਲਾਣੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਦਾ ਦਾਦਾ। ੫ ਬਲਖ਼ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ. ਦਬਿਸ੍ਤਾਨ

ਮਜ਼ਾਹਬ ਦਾ ਕਰਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਦਾ ਬਲਖ਼ ਤੋਂ ਇਰਾਕ ਵੱਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਘੋੜੇ ਲੈਣ ਚੱਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਸੀ. ਲੋਕ ਵਰਜ ਰਹੇ ਪਰ ਸਾਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁੱਖ ਸਮਝੀ. ਸਾਦਾ ਅਜੇ ਇੱਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਲੜਕਾ ਮਰ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਵਾਪਿਸ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ. ਇਹ ਤਿੰਨ ਘੋੜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਉਮਦਾ ਲਿਆਇਆ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਮਨਸਬਦਾਰ ਖ਼ਲੀਲ ਖ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ.

ਸ਼ਾਦਾਬ. ਫ਼ਾ شاداب ਵਿ—ਸੱਜਰਾ. ਤਾਜ਼ਾ । ੨ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ.

ਸ਼ਾਦਾਬੀ. ਫ਼ਾ شادابی ਸੰਗਯਾ—ਤਾਜ਼ਗੀ. ਸੱਜਰਾਪਣ। ੨ ਤਰਾਉਤ.

ਸਾਦਿ. ਸਵਾਦ ਸੇ. ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ. "ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਆਵੈ ਬਿਖਿਆ ਸਾਦਿ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਆਦਿ ਸਹਿਤ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪਵਨ. ਪੌਣ। ੪ ਯੋਧਾ। ੫ ਰਥਵਾਹੀ.

ਸਾਂਦਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਂਤਿ. "ਸੁਖ ਸਾਂਦਿ ਘਰਿ ਆਇਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਾਲ.

ਸਾ ਦਿਹਾੜੀ. ਉਸੇ ਦਿਨ. ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਤੁਸੀਂ ਸਾ ਦਿਹਾੜੀ ਲਹੌਰ ਜਾਣਾ." (ਜਸਭਾਮ)

ਸਾਦਿਕ. ਅ਼ صادق ਸਾਦਿਕ਼. ਵਿ—ਸਿਦਕ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੱਧਾਵਾਨ. "ਪੀਰ ਪੇਕਾਂਬਰ ਸਾਲਿਕ ਸਾਦਿਕ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੱਚਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਮੁਹ਼ੰਮਦ ਜਾਫ਼ਰ ਇਮਾਮ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਜੋ ਸਨ ੮੩ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ੧੪੮ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ.

ਸਾਦਿਰ. ਅ਼ صادر ਸਾਦਿਰ. ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਨਿਕਲਨੇ ਵਾਲਾ। ੨ ਅ਼ ساہر ਲਾਪਰਵਾ. ਬੇਫਿਕਰ.

ਸਾਦੀ. ਸਾਦਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਫ਼ਾ سعدی ਸ਼ੈਖ਼ ਸਅ਼ਦੀ. ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਨਿਵਾਸੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੧੭੫ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੨੯੨ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਲਿਖੀਆਂ ਅਨੇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ—ਗੁਲਿਸ੍ਤਾਂ, ਬੋਸ੍ਤਾਂ, ਪੰਦਨਾਮਾ, ਆਦਿ ਜਗਤ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ੩ شادی ਸ਼ਾਦੀ. ਖ਼ੁਸ਼ੀ. ਆਨੰਦ। ੪ ਵਿਆਹ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਦਿ.

ਸਾਂਦੀਪਨਿ. ਸੰਦੀਪਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦੀਪਨਿ.

ਸਾਦੁ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਾਦ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਵਾਦੁ. ਵਿ—ਰਸ ਦਾਇਕ. ਮਜ਼ੇਦਾਰ. "ਸਾਕਤ ਹਰਿਰਸ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਨਿਆ." (ਸੋਹਿਲਾ) ਸ੍ਵਾਦੁ ਹਰਿਰਸ ਨ ਜਾਨਿਆ.

ਸਾਦੁਨ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਦਨ. ਸੰਗਯਾ—ਰਸ ਲੈਣਾ. ਮਜ਼ਾ ਚੱਖਣਾ. "ਜਿਹਵਾ ਸਾਦੁਨ ਫੀਕੀ ਰਸ ਬਿਨ." (ਸਾਰ ਮ: ੧)

ਸਾਂਦ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਗਾੜ੍ਹਾ. ਸੰਘਣਾ। ੨ ਕੋਮਲ. ਨਰਮ। ੩ ਚਿਕਨਾ। ੪ ਮਨੋਹਰ। ੫ ਸੰਗਯਾ—ਵਨ. ਜੰਗਲ.

ਸਾਦ੍ਰਿਸ਼, ਸਾਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ — ਸੰ. साद्दश्य. ਸੰਗਯਾ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਬਰਾਬਰੀ. ਸਮਾਨਤਾ.

ਸਾਧ. ਸੰ. साध्. ਧਾ—ਪੂਰਣ ਕਰਨਾ. ਜਿੱਤ ਪਾਉਣੀ. ਫਤੇ ਕਰਨਾ. ਯਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪੂਰਣਤਾ. ਕਮਾਲੀਅਤ. "ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ ਪਿਰੰਮ ਕੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. साधु—ਸਾਧੁ. ਉੱਤਮ. "ਜਾਸੁ ਜਪਤ ਹਰਿ ਹੋਵਹਿ ਸਾਧ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਸੰਤ. "ਸਾਧ ਊਪਰਿ ਜਾਈਐ ਕੁਰਬਾਨੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੫ ਸਾਧਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਲੱਖ ਸਾਧ ਸਿਧਾਵਣਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸਾਂਧ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਨ੍ਹ. ਪਾੜ. ਨਕਬ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਾਂਧ ਦੈ ਦਰਬ ਚੁਰਾਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਧਨ.

ਸਾਧਸਮਾਗ, ਸਾਧਸਮਾਗਮ — ਸੰਗਯਾ—ਸਾਧੁਜਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ. ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ. "ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧੀਐ ਮਿਲਿ ਸਾਧਸਮਾਗੈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਾਧ ਸਾਧ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ.

ਸਾਧਸੰਗ, ਸਾਧਸੰਗਤਿ, ਸਾਧਸੰਗਮ — ਦੇਖੋ, ਸਾਧਸਮਾਗਮ. "ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਉਪਜੈ ਬਿਸ੍ਵਾਸ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ) "ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) ੨ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਾਧਸੰਗ"

ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਹਮਚੁਨਾ ਦਰ ਮਜ਼ਹਬੇ ਈਂ ਸਾਧਸੰਗ." (ਜਿੰਦਗੀ)

ਸਾਧ ਸੰਗਾਤ. ਸੰਗਜਾ—ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ. "ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ ਤਿਨ ਰਾਮ ਸਿਉ ਭੇਟਤ ਸਾਧ ਸੰਗਾਤ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਧੁ ਦੇ ਸੰਗ ਤੋਂ.

ਸਾਧ ਸੰਗਿ. ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਸਭੁ ਦੂਖੁ ਮਿਟਾਇਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਹੁਇ ਨਿਰਮਲਾ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫)

ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ. ਸਾਧੁ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ. ਸਾਧੁ ਦੇ ਸੰਗ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਤਰਣੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਾਧਕ. ਵਿ—ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਅਭ੍ਯਾਸੀ। ੨ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਆਪਸਤੰਬ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਤਰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ 'ਸਾਧਕ' ਸੰਗਜਾ ਹੈ.

ਸਾਧਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਨਾ. "ਕਹੂੰ ਜੋਗਸਾਧੀ." (ਅਕਾਲ) ਕਿਤੇ ਯੋਗਾਭ੍ਯਾਸੀ ਹੋਂ। ੨ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ੩ ਸੱਁਵਾਰਨਾ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਕਰਨਾ. "ਧਰਤਿ ਕਾਇਆ ਸਾਧਿਕੈ ਵਿਚਿ ਦੇਇ ਕਰਤਾ ਬੀਉ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਕਾਰਜ ਸਗਲੇ ਸਾਧਹੁ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਫਤੇ ਕਰਨਾ. "ਸਗਲ ਦੂਤ ਉਨਿ ਸਾਧੇ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੫ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ. "ਹਰਿ ਅਹੰਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾਏ ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ ਸਾਧਿਆ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੬ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ. "ਨਾ ਹਮ ਗੁਣ, ਨ ਸੇਵਾ ਸਾਧੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩)

ਸਾਧਨ. ਸੰਗਜਾ—ਸਾਧਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ। ੨ ਨਿਮਿੱਤ ਕਾਰਣ. ਜੈਸੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਅਗਨੀ, ਅੰਨ ਆਦਿ। ੩ ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ੪ ਸੰਦ. ਔਜ਼ਾਰ. "ਕਾਰੀਗਰ ਨਿਜ ਸਾਧਨ ਸਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ ਲਈ ਸਾਧਨ ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੈ." (ਤੁਖਾ ਬਾਰਹਮਾਹ) ਦੇਖੋ, ਸਾਧੂ.

ਸਾਂਧਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ. ਸਿੰਨ੍ਹਣਾ. "ਕਾਲ ਸਰ ਸਾਂਧਿਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸਾਧਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਣਾ ਅਤੇ ਸਾਧਨ.

ਸਾਧਬੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਬਨਖੰਡੀ.

ਸਾਧਾਰ. ਵਿ—ਸ—ਆਧਾਰ. ਆਸ਼੍ਰਯ (ਆਸਰੇ) ਸਹਿਤ. "ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ." (ਜਪੁ) "ਦੇਖਤ ਦਰਸਨ ਮਨ ਸਾਧਾਰੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਨੂਪ ਸਰਬ ਸਾਧਾਰੀਆ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) "ਸਬਦ ਅਭਿ ਸਾਧਾਰਏ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਆਧਾਰ ਨਾਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਆਲਬਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੂਟੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਲ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਕਰੀਦਾ ਹੈ. ਸ—ਆਧਾਰ. ਆਲ ਬਾਲ ਸਹਿਤ. "ਸੂਕਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਧਾਰ.

ਸਾਧਾਰਣ. ਵਿ—ਆਧਾਰ ਸਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਪਿਰ ਤੈਡਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰਣ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸਮਾਨ. ਬਰਾਬਰ। ੩ ਆਮ. ਜੋ ਖ਼ਾਸ ਨਹੀਂ। ੪ ਮਾਮੂਲੀ। ੫ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ। ੬ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਲੁਹਾਰ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਦਵੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਲ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕਾਠ ਦੀ ਪੌੜੀ ਬਣਾਈ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਮੰਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਾਰਨ ੨.

ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ. ਸੰਗਜਾ—ਉਹ ਧਰਮ, ਜੋ ਸਭ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ. ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ. ਜੈਸੇ—ਸਚ ਬੋਲਣਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ, ਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ੨ ਦੇਖੋ, ਉਪਮਾ.

ਸਾਧਾਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਾਰਣ। ੨ ਮੈਹਿਤਪੁਰ (ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਤਖਾਣ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੀ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਸਾਧਾਰਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹਾਜਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸਾਧਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਾਰ.

ਸਾਧਿ. ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ. ਸਾਧਨਾ ਦ੍ਵਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਉਨ-ਮਾਨੁ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਧਜ। ੩ ਸੁਧਾਰ ਲੈ. "ਸਾਧ

ਸੰਗਿ ਮਿਲਿ ਦੁਇ ਕੁਲ ਸਾਧਿ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਾਧਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਕ. "ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਕੀ ਪਿਆਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਾਧਿਕਾ. ਸਾਧਕ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ.

ਸਾਧੀ. ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ. ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੀ. "ਅਬਿਦਿਆ ਸਾਧੀ." (ਸਾਰ ਪਰਮਾਨੰਦ) ੨ ਸਾਧੀਂ. ਸਾਧਾਂ ਨੇ. "ਚਖਿ ਸਾਧੀ ਡਿਠਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫)

ਸਾਧੀਐ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਣਾ। ੨ ਜਿੱਤੀਏ. "ਭਰਮੁ ਮੋਹ ਭਉ ਸਾਧੀਐ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਾਧੁ. ਵਿ—ਜੋ ਪਰਾਏ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰੇ. ਉਪਕਾਰੀ। ੨ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਭਲਾ. ਨੇਕ। ੩ ਮਨੋਹਰ. ਸੁੰਦਰ। ੪ ਕੁਲੀਨ। ੫ ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੬ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ. "ਉਤਮ ਸਲੋਕ ਸਾਧੁ ਕੇ ਵਚਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੭ ਵ੍ਯ—ਧਨ੍ਯ. ਵਾਹਵਾ. ਸ਼ਾਬਾਸ਼। ੮ ਸੰ. ਸਾਧ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧ੍ਯ.

ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ. ਸੰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੁ ੭. ਧਨ੍ਯ ਧਨ੍ਯ. "ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਹਿ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਵਾਹ ਵਾਹ। ੩ ਸ਼ਾਬਾਸ਼.

ਸਾਧੁਸੰਗੁ, ਸਾਧੁਸੰਗਤਿ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ. ਨੇਕ ਸੁਹਬਤ। ੨ ਸਿੱਖਧਰਮ. ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧਸੰਗ ੨. ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭੀ ਐਸਾ ਹੀ ਵਰਣਨ ਹੈ.

ਸਾਧੁਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਧੁਪਨ. ਭਲਾਈ. ਨੇਕੀ. ਉੱਤਮਤਾ. ਯੋਗ੍ਯਤਾ.

ਸਾਧੁਬੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਬਨਖੰਡੀ.

ਸਾਧੂ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੁ. "ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਉਧਾਰੁ ਭਏ ਨਿਕਾਣਿਆ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਮਲਾ) ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਵਾਈ, ਬੀਬੀ ਬੀਰੋ ਜੀ ਦਾ ਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ। ੩ ਸਾਦੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਪਿਤਾ.

ਸਾਧੂ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ ਅਤੇ ਆਮਿਲ ਉਸਤਾਦ. "ਸਾਧੂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ, ਤਾ ਪਾਈਐ ਗੁਣੀਨਿਧਾਨੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਾਧੂ ਸਾਧ. ਵਿ—ਉੱਤਮ (ਸਾਧੁ) ਸੰਤ। ੨ ਉਪਕਾਰੀ ਸਾਧੁ. "ਸਾਧੂ ਸਾਧ ਸਰਨਿ ਮਿਲਿ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ। ੨ ਗਿੜਵੜੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਸਰਲੀ (ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੯੬੭ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਸੀ. ਪੰਡਿਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿੜਵੜੀ (ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਨਿਵਾਸੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹੋਏ. ਇਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਅਰ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦੇ ਖੋਜੀ ਸਨ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਗੁਰੁਸਿਖ੍ਯਾ ਪ੍ਰਭਾਕਰ" ਅਤੇ "ਸ਼੍ਰੀਮੁਖਵਾਕ੍ਯ ਸਿੱਧਾਂਤ ਜ੍ਯੋਤਿ" ਆਦਿ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਆਪ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਹ ਹੈ:—

ਸਵੈਯਾ

ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧ ਅਬਾਧ
ਅਲੇਖ ਅਭੇਖ ਅਰੇਖ ਅਨਾਮੈ,
ਜੋ ਸਭ ਰੂਪ ਪਰੇ ਸਭ ਸੇ
ਸਭ ਮੈ ਸਮਰੂਪ ਨਹੀ ਕਛੁ ਵਾਮੈ,
ਸੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਲੈ ਦਸ ਰੂਪ
ਸੁਧਾਰਿ ਉਧਾਰਿ ਕਰੀ ਵਸੁਧਾ ਮੈ,
ਤਾਂ ਪਦ ਮੰਜੁਲ ਪੈ ਕਰਿ ਅੰਜਲਿ
ਦੰਡ ਸਮਾਨ ਕਰੂੰ ਪਰਨਾਮੈ.

ਕਬਿੱਤ

ਅਜ ਜੋ ਅਜਾਦਿ ਪੂਜ ਪੂਜਾ ਕੋਪਰਾਜ ਕਰੈ
ਪੂਜਾ ਤੋ ਪੂਜਾਤਿ ਨਾਹਿ ਪੂਜਾਹੀ ਪੂਜਾਤਿ ਵਰ,
ਹਰਿ ਹੀ ਜੋ ਹਰਿ ਹੋਇ ਹਰਨ ਅਹਾਰ ਪ੍ਰਦ
ਹੇਰਿ ਹਾਰੇ ਹਰਿ ਕੋ ਸੋ ਹੇਰਿਓ ਨ ਜਾਇ ਪਰ,
ਭਵਿ ਭਾਵਾਭਾਵ ਕੋ ਵਿਭਾਤਿ ਜੋ ਭਵਾਦਿ ਭਵ
ਭਵਿ ਭਵ ਭਵਿ ਪੁਨ ਭਵ ਕੋ ਪ੍ਰਭਵ ਕਰ,
ਸੋਈ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਧਰਿ ਤਮ ਜੈਸੇ ਹਰੇ ਹਰਿ
ਹਰੇ ਭਵਬੰਧਨ ਮੇ ਬੰਧ ਕੈਸੇ ਆਗ ਹਰ.

ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੯੬੪ ਵਿੱਚ ਗਿੜਵੜੀ ਹੋਇਆ। ੩ ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ.

ਸਾਧੂਖੰਡਲ. ਸੰਗਜਾ—ਸਾਧੁਮੰਡਲ. ਸਾਧੁਸਮਾਜ. ਦੇਖੋ, ਖੰਡਲ. "ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨਗਰੁ ਬਹੁ ਭਰਿਆ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂਖੰਡਲ ਖੰਡਾ ਹੇ." (ਸੋਹਿਲਾ)

ਸਾਧੂਚਰਨ. ਦੇਖੋ, ਚਰਣ.

ਸਾਧੂਪਾਥ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁਪੰਥ. ਸਤਪਥ. ਸਨ੍ਮਾਰਗ. "ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂਪਾਥ." (ਕਾਨ ਮ: ੪)

ਸਾਧੂ ਪੁਰਖ ਸਾਧਜਨ ਪਾਏ. (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ਉਪਕਾਰੀ ਪੁਰਖ ਉੱਤਮਜਨ ਪਾਏ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧੁ.

ਸਾਧ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਧਨਯੋਗਜ। ੨ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੩ ਜਿੱਤਣ ਯੋਗਜ। ੪ ਸੰਗਜਾ—ਗਣ ਦੇਵਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ੧੨ ਗਿਣਤੀ ਹੈ. ਇਹ ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸਾਧ੍ਯਾ ਤੋਂ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨ. ਨਿਰੁਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਵਤਾ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜ ਸਾਧਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ ਸਾਧ੍ਯ ਸੰਗਜਾ ਹੈ।
੫ ਚੇਲਾ. ਸ਼ਾਗਿਰਦ. ਜੋ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਸੁਧਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਜੋ ਗੁਰੂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਯੋਗਜ ਹੈ.

ਸਾਧ੍ਵੀ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਧੁ ਆਚਾਰ (ਨੇਕ ਚਲਨ) ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਜਾ-ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸਾਧ੍ਵੀ ਪਾਇ ਕਾਲ ਬਹੁ ਕਾਲੂ."(ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਭਾਰਜਾ. ਵਹੁਟੀ। ੪ ਸਾਧਣੀ.

ਸਾਨ } **ਸਾਂਨ** } ਵਿ—ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਮਾਨਿੰਦ. ਜੇਹਾ. "ਹੋਵੈ ਅਪਨੀ ਸਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਨਿ, ਸਾਨੁ ਅਤੇ ਸੰਨੁ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਣ। ੪ ਫ਼ਾ شان ਸ਼ਾਨ. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦਾ ਛੱਤਾ। ੫ ਅ਼. ਵਡਿਆਈ. ਅਜ਼ਮਤ."ਸੁੱਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ." (ਅਕਾਲ) ੬ ਸ਼ੋਭਾ.

ਸਾਨਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਢਨੀ.

ਸਾਨਥ. ਸੰ. ਸਾਨਥੰ. ਵਿ—ਅਨਰਥ ਸਾਥ. ਪਾਪ ਸਹਿਤ। ੨ ਨਿਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ. "ਲਪਟਿਓ ਦਾਸੀ ਸੰਗਿ ਸਾਨਥ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸਾਨਿਧ੍ਯ. ਸੰਗਜਾ—ਮਿਲਾਪ. ਸਮੀਪਤਾ. ਨੇੜ. "ਸੰਤ ਸਾਨਥ ਭਏ ਲੂਟਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਾਨੱਧ. ਦੇਖੋ, ਸੰਨੱਧ.

ਸਾਨਾ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਹਿਤ. "ਪਾਇਨ ਲੌ ਸੰਗ ਸ੍ਰੌਨ ਕੇ ਸਾਨੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸ਼ਾਨਾ. ਫ਼ਾ شانہ ਸੰਗਜਾ—ਕੰਘੀ. ਕੇਸ਼ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਯੰਤ੍ਰ। ੨ ਕੰਘੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦੰਦੇਦਾਰ ਸੰਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਮੀਦਾਰ ਘਾਹ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ੩ ਕੰਧਾ. ਮੋਢਾ. ਕੰਨ੍ਹਾ.

ਸਾਨਿ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਨ੍ਹ (ਪਾੜ) ਨਾਲ। ੨ ਪਾੜ ਵਿੱਚ। ੩ ਪਾੜ ਉੱਤੇ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਨੀ.

ਸਾਨਿਹਾ. ਸੰਨ੍ਹ (ਪਾੜ) ਦੇ. ਨਕਬ ਦੇ. "ਜਿਉ ਤਸਕਰੁ ਦਰਿ ਸਾਨਿਹਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ਜਿਵੇਂ ਚੋਰ ਪਾੜ ਦੇ ਵਿੱਚ.

ਸਾਂਨਿਧ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਨਿਧਿ ਦਾ ਹੋਣਾ. ਸਮੀਪਤਾ. ਨਜ਼ਦੀਕ (ਕੋਲ) ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਆਪਣੇ ਪੂਜ੍ਯ ਦੇਵ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁਚ ਜਾਣਾ.

ਸਾਨੀ. ਵਿ—ਮਿਲੀ ਹੋਈ। ੨ ਅ਼ ثانی ਸਾਨੀ. ਦੂਜਾ। ੩ ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਜੇਹਾ. ਤੁੱਲ. ਮਾਨਿੰਦ.

ਸਾਨੁਕੰਪ. ਅਨੁਕੰਪਾ (ਕ੍ਰਿਪਾ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਨੁਕੂਲ. ਸ—ਅਨੁਕੂਲ. ਪੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਕੂਲ.

ਸਾਨੁਜ. ਸ—ਅਨੁਜ. ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸਹਿਤ.

ਸਾਨੂੰ. ਅਸਾਂ ਨੂੰ. ਅਸਮਾਨ੍.

ਸਾਨੇਹੜਾ. ਸੰਗਜਾ—ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੰਦੇਸਾ. ਸੁਨੇਹਾ. "ਸਾਜਨ ਦੇਸਿ ਵਿਦੇਸੀਅੜੇ ਸਾਨੇਹੜੇ ਦੇਦੀ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਾਨੰਦ. ਸ—ਆਨੰਦ. ਆਨੰਦ ਨਾਲ.

ਸਾਨ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਡ ਅਤੇ ਸਾਂਢ.

ਸਾਪ. ਸੰਗਜਾ—ਸਰ੍ਪ. ਸਾਂਪ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਪ. ਸਰਾਫ. ਬਦਦੁਆ। ੩ ਗਾਲੀ। ੪ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਪ੍ਰਣ. ਸੌਂਹ.

ਸਾਂਪ. ਸੰਗਯਾ—ਸਪੰ. ਸੱਪ.

ਸਾਂਪਹੇਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੱਪ ਹਰਣ (ਲੈਜਾਣ) ਵਾਲਾ. ਸਪੇਲਾ.

ਸਾਪਦ. ਵਿ—ਅਪਦਾ ਸਹਿਤ. ਮੁਸੀਬਤਜ਼ਦਾ. ਵਿਪਦਾ ਦਾ ਮਾਰਿਆ। ੨ ਸ਼ਾਪਦ. ਸ਼ਾਪ (ਸਰਾਫ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਪਨਿ, ਸਾਪਨੀ ਸੰਗਯਾ—ਸਰਪਨਿ. ਸੱਪਣ. "ਸਾ ਸਾਪਨਿ ਹੋਇ ਜਗ ਕਉ ਖਾਈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆ.

ਸਾਪਰਾਧ. ਅਪਰਾਧ (ਗੁਨਾਹ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਪੁ. ਸਪੰ. ਸੱਪ. "ਵਰਮੀ ਮਾਰੀ ਸਾਪੁ ਨ ਮਰਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਭਾਵ—ਸ਼ਰੀਰ ਤਾੜਨ ਤੋਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ.

ਸਾਪੁਰਸ. ਸੰਗਯਾ—सत्पुरुष—ਸਤਪੁਰੁਸ਼. ਉੱਤਮ ਜਨ. ਸਾਧੁ ਜਨ. "ਸਿੰਘ ਸਾਪੁਰਸ ਪਦਮਿਨੀ ਇਨ ਕਾ ਇਹੈ ਸੁਭਾਉ। ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਦੁਖ ਗਾੜ੍ਹੋ ਪਰੈ ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਆਗੈ ਪਾਉ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੯੭)

ਸਾਪੁਰਸਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਪੁਰੁਸ਼ਤਾ. ਭਲਮਣਸਊ। ੨ ਦੇਖੋ, ਪੁਰਸਾਈ.

ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਈ, ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਯਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪ੍ਰਦਾ.

ਸਾਫ. ਅ਼ صاف ਸਾਫ਼. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ। ੨ ਸ਼ੁੱਧ.

ਸਾਫਾ. ਫ਼ਾ صافہ ਸਾਫ਼ਹ. ਸਰਬੰਦ. ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ.

ਸਾਫੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨੀ. "ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ। ੩ ਅ਼ شافی ਸ਼ਾਫ਼ੀ. ਵਿ—ਅਰੋਗਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਫੀ ਦਿਲ. ਫ਼ਾ صافی دل ਸਾਫ਼ੀ ਦਿਲ. ਵਿ—ਸਾਫ ਦਿਲ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੁੱਧਮਨ.

ਸਾਂਬ. ਜਾਂਬਵਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਇਸ ਨੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਨੂੰ ਬਲ ਨਾਲ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਰਣ ਆਦਿ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਫੜ ਲਿਆ. ਬਲਦੇਵ ਨੇ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਤੋਂ ਆਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ. "ਸਾਂਬ ਹੁਤੋ ਇਕ ਕਾਨ੍ਹ ਕੋ ਬਾਲਕ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਦੁਰਬਾਸਾ.

ਸਾਬਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬਿਕਾ.

ਸਾਬਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੂਣ.

ਸਾਬਤ. ਅ਼ ثابت ਸ਼ਾਬਤ. ਵਿ—ਪੂਰਾ. ਅਖੰਡ। ੨ ਕ਼ਾਇਮ। ੩ ਮਜ਼ਬੂਤ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. ਪੱਕਾ.

ਸਾਬਤਸੂਰਤਿ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖੰਡ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਛੇਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ. "ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਿਰ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਪਹਿਨਣਾ ਹੈ.

ਸਾਬਤਦਿਲ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਕ਼ਾਇਮ ਹੈ.

ਸਾਬਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤਦਿਲ. "ਜਾਂਕਾ ਦਿਲ ਸਾਬਤਿ ਨਹੀਂ ਤਾ ਕਉ ਕਹਾਂ ਖੁਦਾਇ?" (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸ਼ਾਬਦ. शाब्द. ਵਿ—ਸ਼ਬਦ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ-ਸ਼ਬਦ ਜਨਯ ਗ੍ਯਾਨ. ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਗ੍ਯਾਨ.

ਸ਼ਾਬਦ ਗ੍ਯਾਨ, ਸ਼ਾਬਦ ਬੋਧ ਸੰ. शाब्दज्ञान. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਰਥ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਇਸ ਗ੍ਯਾਨ ਦੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਕਾਰਣ ਮੰਨੇ ਹਨ—

ਉ—ਆਕਾਂਕ੍ਸ਼ਾ, ਇੱਕ ਪਦ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋੜ.

ਅ—ਯੋਗ੍ਯਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਯੋਗ੍ਯ ਸੰਬੰਧ.

ੲ—ਸੰਨਿਧਿ, ਪਦਾਂ ਦਾ ਬਿਨਾ ਅੰਤਰੇ ਮਿਲਾਪ.

ਸ—ਤਾਤਪਰਯ, ਵਾਕ੍ਯ ਅਤੇ ਵਕਤਾ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ.

ਸਾਬਦਿਕ. ਸੰ. शाब्दिक. ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ (ਵ੍ਯਾਕਰਣ) ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਬਨ. ਦੇਖੋ ਸਾਬੂਣ.

ਸਾਬਰ. ਅ਼ صابر ਸ਼ਾਬਿਰ. ਵਿ—ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ)

ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਂਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਭਰ ੨। ੨ ਸ–ਅੰਬਰ. ਵਸਤ੍ਰ ਸਹਿਤ.

ਸਾਬਰੀ. ਵਿ–ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੰਤੋਖੀ. "ਸਬਰ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਰੀ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੰਤੋਖ ਵ੍ਰਿੱਤਿ.

ਸਾਬਲ. ਡਿੰਗ. ਨੇਜ਼ਾ. ਭਾਲਾ. ਬਰਛਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੱਬਲ.

ਸਾਬਾਸ, ਸਾਬਾਸਿ ਫ਼ਾ شاباش ਸ਼ਾਬਾਸ਼. ਵਜ–ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਹੈ "ਸ਼ਾਦਬਾਸ਼" ਦਾ. ਖ਼ੁਸ਼ ਰਹੋ. ਕਲ੍ਯਾਣ ਹੋ. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. "ਜਿਸ ਦਾ ਦਿਤਾ ਖਾਵਣਾ ਤਿਸੁ ਕਹੀਐ ਸਾਬਾਸਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਸ਼੍ਵਤ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ. ਪੱਕਾ. ਮਜ਼ਬੂਤ. "ਨਗਰੁ ਵੁਠਾ ਸਾਬਾਸਿ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਬਾਸ.

ਸਾਬਾਹੀ. ਅ਼ صبح ਸੁਬਹ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਤੜਕਾ. ਭੋਰ. ਭੁਨਸਾਰ. ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲਾ. "ਸਾਬਾਹੀ ਸਾਲਾਹ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਸਾਬਿਕ਼. ਅ਼ سابق ਵਿ–ਪਹਿਲਾ. ਪ੍ਰਥਮ.

ਸਾਬਿਕ਼ਾ. ਅ਼ سابقہ ਪਹਿਲੀ. ਪਹਿਲਾ.

ਸਾਬਿਰ. ਸ੍ਵਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਤੋਖੀ. ਦੇਖੋ, ਸਬਰ.

ਸਾਬੀ. ਅ਼. ਸ੍ਵਾਬੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਬੀ.

ਸਾਬੀਸ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬਾਸ. "ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਬੀਸ." (ਕਾਨ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸਰਵ–ਈਸ਼. ਸਭ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ.

ਸਾਬੁਣਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੁਨਿ.

ਸਾਬੁਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਬੂਨ.

ਸਾਬੁਨਿ. ਸਾਬੂਣ ਨਾਲ. ਸਾਬੂਨ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ ਕਾਪਰ ਊਜਲ ਹੋਤ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਾਬੂਣ, ਸਾਬੂਨ ਅ਼ صابون ਸ੍ਵਾਬੂਨ. ਯੂ–ਸਾਮੋਨ. ਫ੍ਰ–ਸਾਵੋਂ (Savon) ਅੰ. ਸੋਪ (Soap). ਖਾਰ ਅਤੇ ਚੰਧਿਆਈ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਵਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ ਕਪੜ ਹੋਇ। ਦੇ ਸਾਬੂਣ ਲਈਐ ਓਹ ਧੋਇ." (ਜਪੁ)

ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਬੂਨ ਸੁਗੰਧੀਆਂ, ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਗਈ ਹੈ.

ਸਾਬੂਨਗਰ. ਸਾਬੂਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਬਨੀਗਰ.

ਸਾਬੂਰ. ਅ਼ صبور ਸ੍ਵਬੂਰ. ਵਿ–ਸਬਰ (ਸੰਤੋਖ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਨਾਸਾਬੂਰ.

ਸਾਬੂਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਾਬਰੀ. ਸੰਤੋਖ ਵ੍ਰਿੱਤਿ.

ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਡੱਲਾ, ਤਲਵੰਡੀ ੨ ਅਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ.

ਸਾਭ. ਸਰਵ–ਸਭ. "ਪੂਰਨ ਭਏ ਮਨੋਰਥ ਸਾਭ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸਾਂਭਣਾ. ਕ੍ਰਿ–ਸ੍ਵਯੰਭਰਣ. ਸੰਭਾਲਨਾ. ਆਪਣੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ.

ਸਾਂਭਰ. ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਇੱਕ ਝੀਲ, ਜੋ ਜੋਧਪੁਰ ਅਤੇ ਜੈਪੁਰ ਰਾਜ ਦੀ ਮਿਲਵੀਂ ਹੱਦ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਰ ਅਜਮੇਰ ਤੋਂ ੫੩ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਹੈ. ਇਹ ੨੦ ਮੀਲ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਦੋ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੀਲ ਤਕ ਚੌੜੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਲੂਣ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ "ਸਾਂਭਰ" ਕਹੀਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਾਕੰਭਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਪਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਾਰਾਂਸਿੰਗਾ ਮ੍ਰਿਗ. Elk.

ਸਾਂਭਵੀ. ਸੰ. ਸ਼ਾਮ੍ਭਵੀ. ਵਿ–ਸ਼ੰਭੁ (ਸ਼ਿਵ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ। ੩ ਤੰਤ੍ਰਵਿਦ੍ਯਾ। ੪ ਸ਼ਾਵਰ ਮੰਤ੍ਰ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਨੇ

ਰਹੀ ਹੈ. "ਕਹੂੰ ਸਾਂਭਵੀ ਰਾਸਭਾਖਾ ਸੁਰਾਚੈਂ." (ਅਜੈ ਸਿੰਘ) ਦੇਖੋ, ਰਾਸਭਾਖਾ.

ਸਾਭਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪਨਾਹ. ਓਟ। ੨ ਸਾਂਭ. ਸਪੁਰਦਗੀ. "ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਪਰਉ ਤੇਰੀ ਸਾਭਾ." (ਗਉ)

ਸਾਭਿਪ੍ਰਾਯ. ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ (ਮਨੋਰਥ) ਸਹਿਤ. ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਭਿਮਾਨ. ਅਭਿਮਾਨ ਸਾਥ.

ਸਾਭ੍ਰ. ਅਭ੍ਰ (ਬੱਦਲ) ਸਾਥ.

ਸਾਮ. ਸੰ. साम्न्. ਸਾਮਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ. "ਸਾਮ ਕਹੈ ਸੇਤੰਬਰ ਸੁਆਮੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਸਾਮਵੇਦੁ ਰਿਗੁ ਜੁਜਰੁ ਅਥਰਬਣੁ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੨ ਸੁਲਹ. ਮਿਲਾਪ. ਦੇਖੋ, ਨੀਤਿ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਗ. ਭਾਵ—ਸ਼ਰਣ. ਪਨਾਹ. "ਥਕਿ ਆਇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਸਾਮ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) "ਹਉ ਆਇਆ ਸਾਮੈ ਤਿਹੰਡੀਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) ੩ ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਸਾਮ ਦੇਸ ਜਹਿਂ ਤਹਿ ਕਰ ਗੌਨ." (ਗੁਵਿ ੧੦) ੪ ਵਿ—ਸ਼ਯਾਮ. ਕਾਲਾ. "ਸਾਮ ਸੁਘੱਟੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਕਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਘਟਾ। ੫ ਅ਼ شام ਸ਼ਾਮ. Syria. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਦੇਸ਼, ਜੋ ੪੦੦ ਮੀਲ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ੧੫੦ ਮੀਲ ਤੀਕ ਚੌੜਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਅਰਬ ਦੇ ਰੇਤਲੇ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਮੈਡੀ-ਟ੍ਰੇਨੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ. ਦਮਿਸ਼ਕ (Damascus) ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ. "ਜਿਤਯੋ ਰੂਮ ਅਰੁ ਸਾਮ." (ਸਨਾਮਾ) ੬ ਫ਼ਾ. ਸੰਝ. ਆਥਣ. ਸੰ. ਸਾਯੰ। ੭ ਸੰ. ਸਾਮਯ. ਬਰਾਬਰੀ. ਸਮਤਾ।

ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਅਟਾਰੀ.

ਸਾਮਸਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸਯਾ.

ਸਾਮਖੀ. ਸਮੇਤ ਮੱਖੀ. ਮੱਖੀ ਸਹਿਤ. "ਹੋਛੀ ਮਤਿ ਭਇਆ ਮਨੁ ਹੋਛਾ, ਗੁੜੁ ਸਾਮਖੀ ਖਾਇਆ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆ) ਭਾਵ—ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਸ਼ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ.

ਸਾਮਗ. ਵਿ—ਸਾਮ ਵੇਦ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਾਮ (ਸ਼ਰਣ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ.

ਸਾਮਗਰੀ, ਸਾਮਗਿਰੀ, ਸਾਮਗ੍ਰੀ } ਸੰ. सामग्री. ਸਮ—ਅਗ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੂਰਾਪਨ. ਸੰਪੂਰਣਤਾ। ੨ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣ. "ਸਚ ਤੇਰੀ ਸਾਮਗਰੀ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੩ ਸਾਮਾਨ. ਵਸਤੁ.

ਸਾਮਜ. ਸਾਮਵੇਦ ਦੇ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ, ਹਾਥੀ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸਾਮਦੇਵ ਗਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਾਥੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ.

ਸਾਮਣਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੱਗਾ. ਅਗ੍ਰ ਭਾਗ। ੨ ਮੁਕਾਬਿਲਾ. ਟਾਕਰਾ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਸੰਭਾਲਨਾ.

ਸਾਮਣੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਗੇ. ਸੰਮੁਖ. "ਜਾਂ ਗੁਰੁ ਦੇਖਾ ਸਾਮਣੇ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੪)

ਸ਼ਾਮਤ. ਅ਼ شامت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਦਸ਼ਾ. ਬਦਹਾਲੀ.

ਸਾਮਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਯਤਾ.

ਸਾਮਨਾ, ਸਾਮਨੇ } ਦੇਖੋ, ਸਾਮਣਾ ਅਤੇ ਸਾਮਣੇ.

ਸ਼ਾਮਯਾਨਾ. ਫ਼ਾ شامیانہ ਸਾਯਬਾਨ. ਚੰਦੋਆ.

ਸਾਮਰ. ਵਿ—ਸ਼ਯਾਮਲ. ਸਾਉਲਾ. ਸਾਂਵਲਾ। ੨ ਸਮਰ (ਜੁੱਧ) ਕਰਤਾ. ਯੋਧਾ. "ਪੁਜਜੋ ਨਰਿੰਦ ਸਾਮਰੰ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸਾਮਰਤੱਖ. ਸੰ. संप्रत्यक्ष. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਖ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ.

ਸਾਮਰਥ, ਸਾਮਰਥ੍ਯ } ਸੰ. सामर्थ्य. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਲ. ਤਾਕਤ. ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਯੋਗਯਤਾ. ਲਿਆਕਤ.

ਸਾਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮਿਲ.

ਸਾਮਲਾ. ਵਿ—ਸਾਉਲਾ. ਸ਼ਯਾਮਲ.

ਸਾਮਵੇਦ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ.

ਸਾਮਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮ। ੨ ਸਾਮਾਨ

ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਲੈ ਲੈ ਅਧਿਕ ਯੁੱਧ ਕਾ ਸਾਮਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫) ੩ ਸਰਵ—ਉਹੀ ਵਹੀ. ਸ—ਏਵ. ਸੈਵ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Same। ੪ ਵਿ—ਸਮ—ਮਾਨ (ਵਜ਼ਨ) ਦਾ.

ਸਾਮਾਜਿਕ. ਵਿ—ਸਮਾਜ (ਸਭਾ) ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ. ਸਭਾ ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਕਿਸੇ ਜਮਾਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਮਾਨ. ਫ਼ਾ سامان ਸੰਗਯਾ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਅਸਬਾਬ। ੨ ਸਮਾਨ. ਤੁੱਲ. "ਬਿਆਪਿਕ ਰਾਮ ਸਗਲ ਸਾਮਾਨ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਥਿਤੀ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਯ.

ਸਾਮਾਨਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਯਾ.

ਸਾਮਾਨਿ. ਸਾਮਾਨ (ਸਾਮਗ੍ਰੀ) ਨਾਲ. "ਸਪਤ ਲੋਕ ਸਾਮਾਨਿ ਪੂਰੀਅਲੇ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨਯ.

ਸਾਮਾਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਤੁੱਲਤਾ ਦਾ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਪੂਰੀਅਲੇ। ੨ ਤੁੱਲਤਾ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ. ਜੈਸੇ—ਮੁਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਜੇਹਾ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਰੌਸ਼ਨ ਸਾਮਾਨਯ ਹੈ। ੩ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਾਰਣ ਧਰਮ, ਜੈਸੇ—ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀਯਤ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਤ੍ਵ, ਛਤ੍ਰੀ ਵਿੱਚ ਛਤ੍ਰੀਪਨ ਆਦਿ। ੪ ਵਿ—ਮਾਮੂਲੀ. ਆਮ। ੫ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੁੱਲ ਰੂਪ ਗੁਣ ਆਦਿਕ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੀਲਿਤ ਦੀ ਤਰਾਂ ਅਭੇਦਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਤੁ ਭੇਦ ਬਣਿਆ ਰਹੇ, ਐਸਾ ਵਰਣਨ "ਸਾਮਾਨਯ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੇਤ ਸਾਜ ਸਾਜ ਚਲੀ ਸਾਂਵਰੇ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਾਜ
ਚਾਂਦਨੀ ਮੈ ਰਾਧਾ ਮਾਨੋ ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਹ੍ਵੈਗਈ.
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਬੈਠਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਅਟਾਰੀ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ
ਬਾਣ ਵਰਖਾਵੇ ਵੈਰੀ ਜਾਨੈ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਹੈ.*

ਸਾਮਾਨਯਾ. ਸੰ ਸੰਗਯਾ—ਵੇਸ਼੍ਯਾ, ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ (ਸਾਧਾਰਣ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ.

ਸਾਮਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਭਾਲਨ. ਖਬਰਦਾਰੀ ਕਰਨੀ। ੨ ਸਮਰਣ. ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ. ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ. "ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਸਾਮਾਰੈ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸਾਮਿਖ. ਆਮਿਸ਼ (ਮਾਸ) ਸਹਿਤ. ਜਿਵੇਂ—ਸਾਮਿਸ਼ ਸ਼੍ਰਾੱਧ.†

ਸ਼ਾਮਿਲ. ਅ਼ شامل ਵਿ—ਸੰਮਿਲਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਮਿਲ. ਸ਼ਮੀ (ਜੰਡੀ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਜੰਡੀ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਾਮੀ. ਸਰਵ—ਉਹੀ. ਵਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾ ੩। ੨ ਵਿ—ਸ਼ਰਣਾਗਤ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਹੈ. "ਸਭ ਹ੍ਵੈ ਤਬ ਸਾਮੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਅਸਾਮੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਾਮੀਤ. ਅ਼ صمیت ਸਿੱਮੀਤ. ਮੌਨ. ਖ਼ਾਮੋਸ਼। ੨ ਅ਼ سمط ਸਮੀਤ਼. ਲੜੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ. ਤੁਕਾਂਤ ਮਿਲਦੇ ਛੰਦ ਦੇ ਪਦ.

ਸਾਮੀਪ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੀਪਤਾ. ਹਾਜਿਰੀ.

ਸਾਮੁਹੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸੰਮੁਖ. ਅਗ੍ਰ ਭਾਗ ਮੇਂ. ਅੱਗੇ ਵੱਲ.

ਸਾਮੁਦ੍ਰ. ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਮੁਦ੍ਰਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁਦ੍ਰ ਰਿਖੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਉਹ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਗਾਂ ਪੁਰ ਮੁਦ੍ਰਿਤ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ. ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰੇਖਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਫਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਇਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. Palmistry। ੨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਲੂਣ.

ਸਾਮੁਦ੍ਰਨੀ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

* ਉੱਪਰਲੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪ੍ਰੇਕ੍ਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੰਭ੍ਰਮ ਅਲੰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਕਰ ਹੈ.

† ਉਹ ਸ਼੍ਰਾੱਧ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿਤਰਾਂ ਨਿਮਿੱਤ ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਮਾਸ ਦੇਣਾ ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੩, ਸ਼ ੨੬੮ ਤੋਂ ੨੭੧.

ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ. ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ ੧.

ਸਾਮੰਤ. ਸੰ. सामन्त. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਸ ਮਿਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਦੇਖੋ ਸਾਵੰਤ। ੨ ਜਿਲੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ। ੩ ਮੰਡਲਪਤੀ। ੪ ਵਡੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ। ੫ ਬਹਾਦੁਰ. ਸ਼ੂਰਵੀਰ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸਮੰਤ.

ਸਾਮਜ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ ਭਾਵ. ਬਰੋਬਰੀ. ਤੁੱਲਤਾ. "ਤ੍ਰਿਗੁਣਾਤਮਕ ਕੀ ਸਾਮਜ੍ਯ ਅਵਸਥਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਮਜ੍ਯ. ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਿ. ਦਿਲ ਦਾ ਟਿਕਾਉ.

ਸਾਮਜ੍ਯਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਤਾ. ਬਰੋਬਰੀ. ਤੁੱਲਤਾ.

ਸਾਮ੍ਰਾਜ, ਸਾਮ੍ਰਾਜ੍ਯ } ਸੰ. साम्राज्य. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਪਦਵੀ. ਸਮ੍ਰਾਟਪਨ. ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ। ੨ ਉਹ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਦੇਸ ਹੋਣ.

ਸਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇ। ੨ ਸੰ. ਸੰਝ. ਸ਼ਾਮ। ੩ ਤੀਰ. ਬਾਣ.

ਸ਼ਾਯਸ੍ਤਗੀ. ਫ਼ਾ شایستگی ਲਿਆਕਤ. ਯੋਗ੍ਯਤਾ.

ਸ਼ਾਯਸ੍ਤਾ. ਫ਼ਾ شایستہ ਲਾਇਕ. ਯੋਗ੍ਯ.

ਸਾਯਹ. ਛਾਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਾ.

ਸਾਯਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੀਰ. ਬਾਣ. "ਸਾਯਕ ਪ੍ਰਹਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਯਕ. ਵਿ—ਸੌਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਅ਼ شائق ਸ਼ਾਯਕ਼. ਸ਼ੌਕ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਯਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਯਣਾਚਾਰਯ.

ਸਾਯਣਾਚਾਰਯ. ਮਾਯਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਸਰਵਗ੍ਯ ਦਾ ਚੇਲਾ ਇੱਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਵਡਾ ਪੰਡਿਤ, ਜੋ ਈਸਵੀ ਚੌਦਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼੍ਯ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਹ ਵਿਜਯਨਗਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬੁੱਕਾਰਾਯ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮਾਧਵਾਚਾਰਯ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਸਾਯਣ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਹੋਕੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਮਠ ਦਾ ਮਹੰਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਵਿਦ੍ਯਾਰਣ੍ਯ ਰਖਾਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦਾ ਸਨ ੧੩੮੭ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸਾਯਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਤ. "ਯਾਦ ਖ਼ੁਦਾ ਰਾਖੋ ਹਰ ਸਾਯਤ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਹਰ ਵੇਲੇ.

ਸ਼ਾਯਦ. ਫ਼ਾ شاید ਵ੍ਯ—ਚਾਹੀਏ. ਲੋੜੀਏ। ੨ ਕਦਾਚਿਤ। ੩ ਖ਼ਬਰੇ ਅਜੇਹਾ ਹੋਵੇ.

ਸਾਯਬਾਨ. ਫ਼ਾ سایبان ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚੰਦੋਆ. ਛਾਯਾਵਾਨ.

ਸਾਯਰ. ਸਾਗਰ. ਸਮੁੰਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਰ। ੨ ਅ਼ سائر ਕੁੱਲ. ਤਮਾਮ। ੩ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸ਼ਾਅ਼ਰ. ਕਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਇਰ ੪.

ਸਾਯਰੀ. ਫ਼ਾ شاعری ਸ਼ਾਅ਼ਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਵਿਤਾ. ਕਾਵ੍ਯਰਚਨਾ.

ਸਾਯਲ. ਅ਼ سائل ਵਿ—ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਹਿਣ (ਪ੍ਰਵਾਹ) ਵਾਲਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਕਰਸਾਯਲ.

ਸਾਯਾ. ਫ਼ਾ سایہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛਾਯਾ। ੨ ਪਨਾਹ. ਓਟ. ਰਖ੍ਯਾ.

ਸ਼ਾਯਾਂ. ਫ਼ਾ شایاں ਵਿ—ਲਾਇਕ. ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਮੁਨਾਸਿਬ. ਉਚਿਤ। ੩ ਸਜਦਾ ਹੋਇਆ. ਫਬਦਾ.

ਸਾਯੁਜ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਜੁੱਜ.

ਸਾਯੁਧ. ਵਿ—ਆਯੁਧ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਸਹਿਤ. ਹਥਿਆਰਬੰਦ. "ਅਬ ਸਾਯੁਧ ਗੁਰੁ ਹੋਵਹਿ ਆਪ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਯੰਕਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਝ. ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਦਾ ਵੇਲਾ.

ਸਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਦਰ. ਮੁੱਲ. "ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਸਾਰ ਸੋਈ ਜਾਣੈ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੩) "ਜੋ ਜੀਐ ਕੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ। ਤਿਸ ਸਿਉ ਕਿਛੁ ਨ ਕਹੀਐ ਅਜਾਣੈ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੪) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਮਾਤ੍ਰ. ਪ੍ਰਮਾਣ. ਭਰ. "ਨਹਿ ਬਢਨ ਘਟਨ ਤਿਲਸਾਰ." (ਬਾਵਨ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖ਼ਬਰਦਾਰੀ. ਸੰਭਾਲ. "ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ

ਹੈ ਸਭਨਾ ਕਰਦਾ ਸਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਜੇ ਕੋ ਡੁਬੈ, ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਸਾਰ." (ਧਨਾ ਮ: ੧) ੪ ਵਿ—ਸਾਵਧਾਨ. ਖਬਰਦਾਰ। ੫ ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧ. ਸਮਾਚਾਰ. ਖਬਰ. "ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈ ਆਵਾਂ." (ਜਸਾ) ੬ ਸਾਲ ਬਿਰਛ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ। ੭ ਸੰ. ਲੋਹਾ. ਫੌਲਾਦ. "ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ." (ਜਪੁ) "ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ ਬਜੀ." (ਚੰਡੀ ੧) ੮ ਜਲ। ੯ ਮੱਖਣ। ੧੦ ਬੱਦਲ. ਮੇਘ। ੧੧ ਬਲ। ੧੨ ਨਿਆਉਂ. ਇਨਸਾਫ. "ਕਰਣੀ ਉਪਰਿ ਹੋਵਗਿ ਸਾਰ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ੧੩ ਪਵਨ। ੧੪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ। ੧੫ ਧਰਮ। ੧੬ ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦਾ ਰਸ। ੧੭ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਮਨ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਸਾਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੧੮ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਅੱਛਾ ਅਥਵਾ ਬੁਰਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਧਕੇ ਹੋਵੇ, ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਦੂਜਾ ਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਐਸਾ ਵਰਣਨ "ਸਾਰ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਜਹਿਂ ਉਤਰੋਤਰ ਹ੍ਵੈ ਅਧਿਕਾਈ,
ਅਲੰਕਾਰ ਸੋ ਸਾਰ ਕਹਾਈ. (ਗਰਬ ਗੰਜਨੀ)

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਦੁਲੱਭ ਹੈ ਜੁਗਹ ਜੁਗੰਤਰਿ ਆਵੈ ਵਾਰੀ,
ਉੱਤਮਜਨਮ ਦੁਲੱਭ ਹੈ ਇਕਵਾਕੀ ਕੋੜਮਾ ਵਿਚਾਰੀ,
ਦੇਹ ਅਰੋਗ ਦੁਲੱਭ ਹੈ ਭਾਗਠ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਿਤਕਾਰੀ,
ਸਾਧੂਸੰਗ ਦੁਲੱਭਹੈ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਖਫਲ ਭਗਤਿ ਪਿਆਰੀ. (ਭਾਗੁ)

ਮਿਸ਼ਰੀ ਤੇ ਮਧੁ ਮਧੁਰ ਹੈ ਮਧੁ ਤੇ ਸੁਧਾ ਮਹਾਨ,
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁਬਾਨੀ ਸੁਧਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਯ ਮੀਠੀ ਜਾਨ.

੧੯ ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਲਲਿਤ-ਪਦ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੮ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੬ ਅਤੇ ੧੨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਥਿੱਤਿ ਵਾਰ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ, ਰੁੱਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ,
ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ, ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ,
ਕਿਵਕਰਿ ਆਖਾਕਿਵਸਾਲਾਹੀ, ਕਿਉਵਰਨੀਕਿਵਜਾਣਾ,
ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭਕੋ ਆਖੈ, ਇਕ ਦੂ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ. (ਜਪੁ)*

(ਅ) ਵਰਣ ਵ੍ਰਿੱਤ 'ਸਾਰ' ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਇੱਕ ਇੱਕ ਲਘੁ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਾਪ। ਤਾਪ। ਗ੍ਯਾਨ। ਧ੍ਯਾਨ॥

੨੦ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ। ੨੧ ਫ਼ਾ ਸ਼ੁਤਰ. ਊਂਟ. ਸ਼ੁਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ। ੨੨ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ.

ਸਾਰਸ. ਵਿ—ਸਰ (ਤਾਲ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਕੂੰਜ ਜੇਹਾ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਜਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਰਕਤਾਬਕ. Ardia Sibirica। ੩ ਕਮਲ. "ਫੂਲ ਰਹੇ ਸਰ ਸਾਰਸ ਸੁੰਦਰ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਸਹਿਤ ਰਸ ਦੇ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੫ ਛੱਪਯ ਛੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁਛੰਦ ਦਿਵਾਕਰ.

ਸਾਰਸੁਤ. ਸੰ. ਸਾਰਸ੍ਵਤ. ਵਿ—ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. ਇਸ ਅੱਲ ਪੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ—ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਨੇ ਜਦ ਛਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਦ ਕੁਝ ਗਰਭਵਤੀ ਛਤ੍ਰਾਣੀਆਂ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਆਸ਼੍ਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਲੁਕੀਆਂ, ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਢੂੰਡਦਾ ਹੋਇਆ ਉੱਥੇ ਪਹੁਚਿਆ. ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਕੋਈ ਛਤ੍ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜੋ ਸਾਡੇ ਘਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਹਨ ਸਭ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਆਂ ਹਨ. ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀਆਂ ਹਨ ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੱਚੀ ਰੋਟੀ ਖਾਓ. ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੱਚੀ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਛਤ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਸਾਰਸ੍ਵਤ ਹੋਏ.

ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਦਧੀਚਿ ਰਿਖੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਪ ਕਰ ਰਹਿਆ ਸੀ, ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਤਪ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ "ਅਲੰਬੁਸ਼ਾ" ਅਪਸਰਾ ਭੇਜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਵੀਰਯ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਵਿੱਚ ਡਿਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰਸ੍ਵਤ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਗੋਤ੍ਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਸੀ।

*ਦੇਖੋ, ਉਗਾਹਾ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

੨ ਇੱਕ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ, ਜੋ ਅਨੁਭੂਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਕਹੂੰ ਸਿੱਧਿਕਾ ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਸਾਰਸੁਤੀਯੰ." (ਅਜੈ ਸਿੰਘ)

ਸਾਰਸੁਤੀ. ਸਰਸ੍ਵਤੀ. "ਇਮ ਬੇਦ ਉਚਾਰਤ ਸਾਰਸੁਤੀ." (ਅਕਾਲ)

ਸਾਰਸ੍ਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਸੁਤ.

ਸਾਰਸ੍ਵਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ। ੨ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸਣ ਵਾਲੇ. "ਸਾਰਸ੍ਵਤੀ ਹ੍ਵੈ ਚਲੇ ਇਕਠੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੩ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ "ਰੁਆਮਣ" "ਰੁਆਮਲ" "ਰੁਆਲਾ" "ਰੂਆਮਲ" ਅਤੇ "ਰੂਆਲ" ਇਸੇ ਛੰਦ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ. ਲੱਛਣ— ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਰ, ਸ, ਜ, ਜ, ਭ, ਗ, ਲ. ऽ।ऽ, ।।ऽ, ।ऽ।, ।ऽ।, ऽ।।, ऽ, ।. ਅੱਠ ਅਤੇ ਨੌ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਸਿਖਵੰਤ ਹੈਂ ਦਿਜ ਏਕ,
ਬਾਨ ਔਰ ਕਮਾਨ ਕੀ, ਬਿਧਿ ਦੇਤ ਆਨ ਅਨੇਕ. ××
(ਰਾਮਾਵ)

ਸਾਰਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਿਕਾ.

ਸਾਰ ਕੂਟਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ. ਨਦੀ। ੨ ਗੰਗਾ। ੩ ਅੰਨਕੂਟ ਦਾ ਸਾਰ. ਬਲ. "ਤੂਤੋ ਸਾਰ ਕੂਟਾਨ ਕਰਕੈ ਸੁਹਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧)

ਸਾਰਖਾ. ਵਿ—ਸਰੀਖਾ. ਸਦ੍ਰਿਸ਼. ਜੇਹਾ. "ਤੇ ਘਰ ਮਰਹਟ ਸਾਰਖੇ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰ. ਸਾਰਖ੍ਯਾਤਾ. ਸੱਚ ਆਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਤ੍ਯਵਾਦੀ.

ਸਾਰਗ. ਸਾਰਗ੍ਯਾਤਾ। ੨ ਸਾਰੰਗ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗ ੩੭.

ਸਾਰੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗ ੩੭.

ਸਾਰਗਪਾਣਾ, ਸਾਰਗਪਾਣੀ, ਸਾਰਗਪਾਣ ਸੰ. सारङ्गपाणि—ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ. ਵਿ—ਸਾਰੰਗ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ. ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼੍ਵ ਨੂੰ ਜੋ ਪਾਲਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸਭ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਹੈ. "ਧਿਆਵਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਹਰਿ ਸਾਰਗਪਾਣਾ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੨ ਸੰ. शार्ङ्गपाणि. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸ਼੍ਰਿੰਗ ਦਾ ਬਣਿਆ ਧਨੁਸ਼ ਹੈ. "ਕੁਲ ਜਨ ਮਧੇ ਮਿਲਿਓ ਸਾਰਗਪਾਨ ਰੇ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ਕੁਲ ਮੱਧੇ ਜਨਮਿ ਲਿਓ ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ ਨੇ.

ਸਾਰਗੀਤ, ਸਾਰਗੀਤਾ ਦੇਖੋ, ਸਪਤਸਲੋਕੀ ਗੀਤਾ. "ਸਾਰਗੀਤ ਲਖ ਭਾਗਵਤ." (ਭਾਗੁ)

ਸਾਰਣ. ਸੰ. ਫੈਲਾਉਣ (ਪਸਾਰਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ. "ਚੌਥੋ ਏਕ ਸਾਰਣ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਮੇ ਪ੍ਰਵੀਣ ਕਹ੍ਯੋ." (ਹਨੂ) ੩ ਮੱਖਣ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ.

ਸਾਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ. ਨਿਬਾਹੁਣਾ. "ਕਿਛੁ ਭੀ ਖਰਚੁ ਤੁਮਾਰਾ ਸਾਰਉ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) "ਪ੍ਰਭੂ ਹਮਾਰਾ ਸਾਰੇ ਸੁਆਰਥ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰੇਰਣਾ. ਚਲਾਉਣਾ. "ਆਪੇ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਾਰਣਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ. "ਸਹਜਿ ਸੁਖ ਸਾਰਈ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) ੪ ਫੈਲਾਉਣਾ. "ਘਟੇ ਘਟਿ ਸਾਰਿਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੫ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਬਯਾਨ ਕਰਨਾ. "ਸਦਾ ਗੁਣ ਸਾਰਈ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) "ਆਠ ਪਹਿਰ ਗੁਣ ਸਾਰਦੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਅੰਤਰ ਕੀ ਗਤਿ ਤੁਧ ਪਹਿ ਸਾਰੀ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੬ ਪਾਉਣਾ. ਡਾਲਨਾ. "ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਸਾਰਿਆ." (ਅਨੰਦੁ) ੭ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣੁ.

ਸਾਰਣੁ. ਸਿੰਧੀ. ਕ੍ਰਿ—ਗਿਣਨਾ। ੨ ਤੁਲਤਾ (ਮੁਕਾਬਲਾ) ਕਰਨਾ। ੩ ਪਰੀਖ੍ਯਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਯਾਦ ਕਰਨਾ.

ਸਾਰਤ. ਅ਼ ਸ਼ਾਰਤ ਇਸ਼ਾਰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਨਤ. ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੈਨਤ. "ਦੇਇ ਬੁਝਾਰਤ ਸਾਰਤਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਾਰਥ. ਸੰ. ਸਾਰ੍‍ਥ. ਵਿ—ਅਰਥ (ਧਨ) ਸਹਿਤ. ਧਨੀ। ੨ ਬਾਮਾਯਨੀ. ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਸਹਿਤ. "ਆਖ੍ਯ

ਭਾਗਭਰੀ ਸੁਭ ਤੇਰਾ। ਸਾਰਥ ਭਾਗਭਰੀ ਅਬਹੇਰਾ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੈਸ਼੍ਯਸਭਾ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਥ. ਨਾਲ। ੫ ਪ੍ਰਯੋਜਨ (ਮਤਲਬ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਰਥਕ. ਸੰ. ਸਾਥੰਕ. ਵਿ—ਸਫਲ. ਲਾਭਦਾਇਕ। ੨ ਅਰਥ (ਮਾਯਨੇ) ਸਹਿਤ.

ਸਾਰਥਿ, ਸਾਰਥੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਥਵਾਹੀ. ਰਥ ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ. ਸੂਤ. "ਸਾਰਥੀ ਆਪਨ ਕੋ ਕਹਿਕੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਾਰਦ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦਾ. "ਸਾਰਦ ਚੰਦ ਸੰਪੂਰਨ ਬਦਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੱਟਾ ਕਮਲ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਾਰਦਾ. ਸਰਸ੍ਵਤੀ. "ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਸੇਵਕ ਤੇਰੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੪ ਸ਼ਰਦਵਤ. ਅਹਲ੍ਯਾ ਦਾ ਪਤਿ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੌਤਮ ਆਖਦੇ ਹਨ. "ਅਤ੍ਰਿ ਪਰਾਸਰ ਨਾਰਦ ਸਾਰਦ ਵ੍ਯਾਸ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿਤੇ ਮੁਨਿ ਭਾਏ." (ਦੱਤਾਵ) ੫ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਵੀਣਾ ਦੀ ਡੰਡੀ. "ਮਨੁ ਪਵਨ ਦੁਇ ਤੂੰਬਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਜੁਗ ਜੁਗ ਸਾਰਦ ਸਾਜੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਮਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੋ ਤੂੰਬੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਜੋ ਸੁਖਮਨਾ ਅੰਦਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀਣਾ ਦੀ ਡੰਡੀ ਹੈ.

ਸਾਰਦਸਾਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੀਣਾ, ਜੋ ਸ਼ਾਰਦਾ (ਸਰਸ੍ਵਤੀ) ਦਾ ਵਾਜਾ ਹੈ.

ਸਾਰਦਾ. ਵਿ—ਸਾਰਦਾਇਕ. ਸਾਰ (ਤਤ੍ਵ) ਦੇਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯ—ਸ਼ਾਰਦਾ. ਸਰਸ੍ਵਤੀ. "ਸਦਾ ਸਾਰਦਾ ਸਾਰਦਾ ਸਰਦ ਚੰਦ ਮਾਨਿੰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੩੪। ੪ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਿਪਿ (ਲਿਖਿਤ).

ਸਾਰਦੂਲ. ਸੰ. ਸ਼ਾਦੂੰਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੇਸ਼ਰੀ. ਸ਼ੇਰ ਬਬਰ. (Lion). "ਕਿਧੌਂ ਸਿੰਘ ਸੌਂ ਸਾਰਦੂਲੰ ਅਰੁੱਝੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸਿੰਘ (ਸਿੰਹ) Tiger ਹੈ. "ਗਊ ਕਉ ਚਾਰੇ ਸਾਰਦੂਲ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਜਾਲਿਮ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਪੰਛਿਨ ਮੇ ਹੰਸ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜਨ ਮੇ ਸਾਰਦੂਲ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ। ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਤ। ੩ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੪ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ। ੫ ਦੇਖੋ, ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਰੂਪ ੩.

ਸ਼ਾਰਦੂਲ ਵਿਕ੍ਰੀੜਿਤ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ, ਮ, ਸ, ਜ, ਸ, ਤ,ਤ, ਗ. SSS, IIS, ISI, IIS, SSI, SSI, S. ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਾਟਕ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਹੋਵੈ ਨਾ ਗੁਣਿਮਾਨ ਗਯਾਨ ਚਰਚਾ,
ਭਾਵੈ ਨਹੀ ਚਿੱਤ ਕੋ,
ਭਾਵੇਂ ਸਕ੍ਰ ਸਮਾਨ ਰਾਜਪ੍ਰਭੁਤਾ,
ਕੀਜੈ ਕਹਾਂ ਬਿੱਤ ਕੋ? ×××

ਸਾਰਧ. ਸ—ਅਧੰ. ਅੱਧੇ ਸਹਿਤ. ਡੇਢ ਆਦਿਕ.

ਸਾਰਧਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੀ ਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਧੂਮ ਮੁਕਤ.

ਸਾਰਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰਣ. ਪਨਾਹ. "ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਤੁਮ ਸਾਰਨ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਰਾਵਣ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਾਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣ ੨.

ਸਾਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ। ੨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ. ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ. ਅਰਜ ਕਰਨਾ. "ਸੂਖ ਦੂਖ ਇਸੁ ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਤੁਮਹੀ ਆਗੈ ਸਾਰਨਾ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

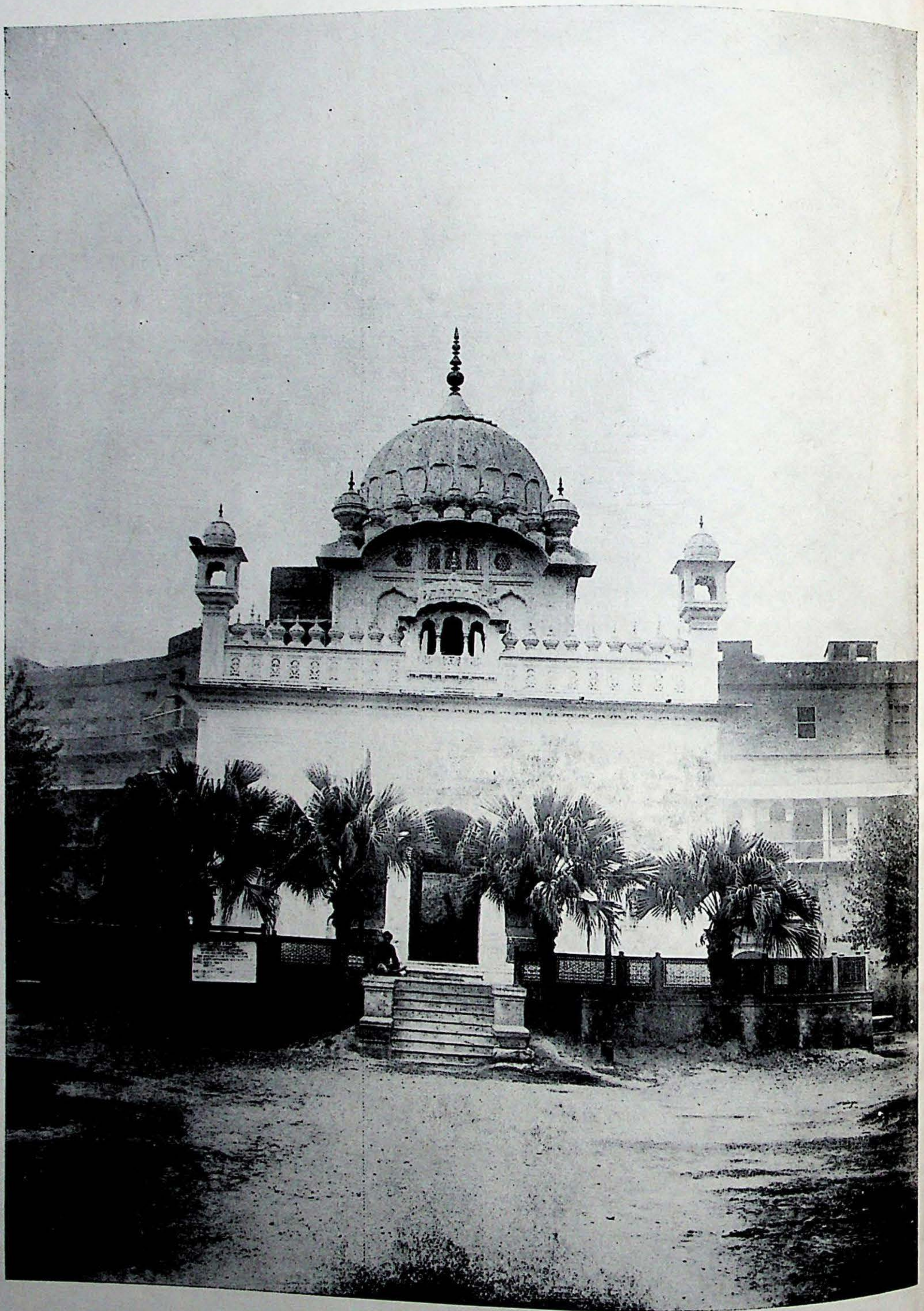
ਸਾਰਬ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਭੌਮ ਅਤੇ ਸਾਰਵ.

ਸਾਰਬਭੂਮ, ਸਾਰਬਭੌਮ ਸੰ. ਸਾਵੰਭੌਮ. ਵਿ—ਸਾਰੀ ਭੂਮਿ (ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ. "ਸਾਰਬਭੂਮ ਸਰਨ ਜਿਹ ਪਰਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਸਾਰਬਭੌਮ ਯਥਾ ਨਰਨਾਯਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਰਬਾਨ. ਫ਼ਾ ساربان ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਰ (ਊਂਟ) ਵਾਲਾ. ਸ਼ੁਤਰਬਾਨ. ਊੱਠ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਾਰਭੂਤ. ਵਿ—ਸਾਰਰੂਪ. ਨਿਚੋੜ. ਲੁੱਬੇਲੁਬਾਬ. "ਸਾਰਭੂਤ ਸਤਿ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਮੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਤਤ੍ਵਰੂਪ.

ਸਾਰਮੌਰ. ਵਿ—ਸਰਮੌਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਮੌਰ. "ਨਗਰ ਪਾਂਵਟਾ ਬਹੁ ਬਸੈ ਸਾਰਮੌਰ ਕੇ ਦੇਸ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੭੧)

ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ—ਸ਼੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO.

ਸਾਰਵ. ਸੰ. ਸਾਰ੍ਵ. ਵਿ—ਸਰ੍ਵ (ਸਭ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਰ੍ਵ (ਸ਼ਿਵ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ.

ਸਾਰਵਤੀ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ-ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਤਿੰਨ ਭਗਣ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ. SII, SII, SII, S.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗ੍ਯਾਨ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀ ਜਿਨ ਕੋ,
ਕ੍ਯਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੈਂ ਤਿਨ ਕੋ ? xxx

ਸਾਰਵਭੌਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਭੌਮ.

ਸਾਰਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਾਨ। ੨ ਸਾਰ ਵਾਲਾ.

ਸਾਰਾ. ਵਿ—ਪੂਰਾ. ਸਰਵ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਰ। ੩ ਸਾਲਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਭਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੋ.

ਸਾਰਾਸਾਰ. ਸਾਰ ਅਤੇ ਅਸਾਰ. "ਸਾਰਾਸਾਰ ਲਖਾਵੈ ਜਬੈ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਾਰਾਗੜ੍ਹੀ. ਕੋਹਾਟ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਕਿਲਾ ਲਾਕਹਾਰਟ (Lockhart) ਤੋਂ ਡੇਢਕੁ ਮੀਲ ਪਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਗੜ੍ਹੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਜੰਗ ਤੀਰਾ ਵਿੱਚ ੧੨ ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੮੯੭ ਨੂੰ ਪਲਟਨ ੩੬ ਸਿੱਖ ਦੇ ੨੧ ਸਿੰਘ ਹਜਾਰਾਂ ਅਫਰੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਘਿਰਕੇ ਭੀ ਕਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਦਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ. ਅਫਰੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੋ ਸੌ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਫੱਟੜ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਲਾ ਲਾਕਹਾਰਟ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਰਤਿਮੰਦਿਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ.

ਸਾਰਾਨ. ਵਿ—ਸ਼ਰਣਾਗਤ. "ਦਾਸਦਾਸਰੋ ਸੰਤਹ ਕੀ ਸਾਰਾਨ." (ਸਾਰ ਮਃ ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰਨਜ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਰੱਨ. ਅੰਨ ਦਾ ਸਾਰ.

ਸਾਰਾਬ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ. "ਰੰਗੇ ਰੰਗ ਸਾਰਾਬ." (ਰਾਮਾਵ) ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਰੰਗ (ਲਾਲ) ਵਿੱਚ ਰੰਗੇ.

ਸਾਰਿ. ਸਾਰਕੇ. ਵਿਤਾਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ. "ਸਭ ਆਪਨ ਅਉਸਰ ਚਲੇ ਸਾਰਿ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ਆਪਣਾ ਵੇਲਾ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਚਲੇ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਰਿ. ਚੌਪੜ ਅਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਨਰਦਾਂ ਅਤੇ ਮੁਹਰੇ ਰੱਖਕੇ ਖੇਡੀਦਾ ਹੈ. "ਆਪੇ ਸਾਰਿ ਆਪ ਹੀ ਪਾਸਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮਃ ੪ ਕੇ) ੩ ਨਰਦ, ਡਾਲਨਾ ਅਤੇ ਮੁਹਰਾ। ੪ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਵਰ ਦਾ ਬੰਦ. ਧਾਤੁ ਅਥਵਾ ਤੰਦ ਦਾ ਬੰਧਨ, ਜੋ ਸਾਜ ਉੱਤੇ ਸ੍ਵਰ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਈਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਾਰਿਆ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਭਾਲ. ਖਬਰਦਾਰੀ. "ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਵਸਿ ਤੇਰੈ, ਸਗਲ ਤੇਰੀ ਸਾਰਿਆ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮਃ ੫)

ਸਾਰਿਕ, ਸਾਰਿਕਾ } ਸੰ. ਸਾਰਿਕਾ.* ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੈਨਾ. "ਚੋਂਚ ਪਸਾਰ ਰਹੇ ਸਿਸੁ ਸਾਰਿਕ ਜੈਸੇ." (ਚੰਡੀ ੧) "ਇਹ ਵਤਸ ਸਾਰਿਕਾ ਮੁਖ ਪਸਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੂਤੀ. ਵਿਚੋਲਨ.

ਸਾਰਿੰਗ. ਚਾਤਕ. ਪਪੀਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗ ੧. "ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਲੁ ਦੇਹਿ ਨਾਨਕ ਸਾਰਿੰਗ ਕਉ." (ਸੋਹਿਲਾ) ਨਾਨਕ ਚਾਤ੍ਰਕ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਰੂਪ ਜਲ (ਸ੍ਵਾਂਤਿਬੂੰਦ) ਦੇਹ.

ਸਾਰਿੰਗਧਰ, ਸਾਰਿਗਪਾਣਿ, ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ, ਸਾਰਿਗਪਾਨਿ, ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) } ਦੇਖੋ, ਸਾਰਗਪਾਣੀ. "ਸਾਰਿੰਗਧਰ ਭਗਵਾਨ ਬੀਠੁਲਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੫) "ਚਿਰੁ ਹੋਆ ਦੇਖੇ ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ." (ਮਾਝ ਮਃ ੫) "ਨਟਵਟ ਖੇਲੈ ਸਾਰਿਗਪਾਨਿ."(ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਭਜਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ, ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ." ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਰੰਗ ੮, ੯ ਅਤੇ ੧੦

ਸਾਰਿੰਗਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਦਾ ਵੈਰੀ

* ਸ਼ਾਰਿਕਾ (ਸ਼ਾਰਿਕਾ) ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਖੜਗ. ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕਮਾਣ ਕੱਟ ਦੇਈਦੀ ਹੈ. "ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸਤ੍ਰੁਅਰਿ ਸਾਰਿੰਗਾਰਿ ਜਿੰਹ ਨਾਮ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਰੀ. ਵਿ—ਸਰਵ. ਪੂਰੀ। ੨ ਸਾਰ ਰੂਪ. "ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਮਤਿ ਸਾਰੀ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੩ ਕਥਨ (ਬਯਾਨ) ਕੀਤੀ. "ਗੁਰੁ ਪੂਰੇ ਏਹ ਗਲ ਸਾਰੀ."(ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਸਾਰ. ਸੁਧ.ਖ਼ਬਰ. "ਅਪਨੀ ਇਤਨੀ ਕਛੂ ਨ ਸਾਰੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਿ. "ਕਰਮ ਧਰਮ ਤੁਮ ਚਉਪੜ ਸਾਜਹੁ ਸਤਿ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਸਾਰੀ."(ਬਸੰ ਮ: ੫) "ਆਪੇ ਪਾਸਾ ਆਪੇ ਸਾਰੀ."(ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੬ ਬਾਜੀ. ਖੇਲ. "ਸਾਰੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕੀ." (ਸ.ਕਬੀਰ) ੭ ਸਾੜ੍ਹੀ. ਓਢਨੀ. "ਡਾਰੇ ਸਾਰੀ ਨੀਲ ਕੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੬) "ਸੇਤ ਧਰੇ ਸਾਰੀ ਬ੍ਰਿਖਭਾਨੁ ਕੀ ਕੁਮਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੮ ਸਾਲੀ. ਬਹੂ ਦੀ ਭੈਣ. "ਨਹੀ ਸਸੁਰਾਲ ਸਾਸ ਸਸੁਰਾ ਔ ਸਾਰੋ ਸਾਰੀ." (ਭਾਗੁ ਕ) "ਰਾਮੋ ਲਗਤ ਹੁਤੀ ਗੁਰੁ ਸਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਇ ਪਿਖਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਭ ਸਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਕੇ ਦੇਖਿਆ। ੯ ਸਾਰਿਕਾ. ਮੈਨਾ.

ਸਾਰੀਥੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਥੀ। ੨ ਸਾਰਥ੍ਯ. ਰਥਵਾਹੀ-ਪੁਣਾ। ੩ ਸਾਥੰਤਾ. ਸਫਲਤਾ. ਕਾਮਯਾਬੀ.

ਸ਼ਾਰੀਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼ਰੀਰ (ਦੇਹ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜੀਵ। ੩ ਵ੍ਯਾਸ ਕ੍ਰਿਤ ਵੇਦਾਂਤਸੂਤ੍ਰ.

ਸ਼ਾਰੀਰਿਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼ਰੀਰ (ਦੇਹ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੁੱਖ ਆਦਿ. ਜਿਸਮਾਨੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਵ੍ਯਾਸ ਦੇ ਵੇਦਾਂਤਸੂਤ੍ਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਭਾਸ਼੍ਯ.

ਸਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰ.

ਸਾਰੂਪ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮਾਨਰੂਪ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਉਪਾਸਨਾ-ਮਤ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਕਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਸ੍ਯ ਜੇਹਾ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਾ.

ਸਾਰੇ. ਸਾਰਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਣਾ, ਸਾੜਨਾ ਅਤੇ ਲੁਝਿ.

ਸਾਰੋ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਾ। ੨ ਸਾਲਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਭਾਈ. "ਸਸੁਰਾ ਔ ਸਾਰੋ ਸਾਰੀ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਾਰੰਗ. ਸੰ. ਸ਼ਾਰੰਙ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਰ (ਚਿਤਕਬਰਾ-ਡੱਬਖੜੱਬਾ) ਹੈ ਅੰਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਚਾਤਕ. ਪਪੀਹਾ। ੨ ਹਰਿਣ. ਕਾਲਾਮ੍ਰਿਗ, ਜੋ ਉੱਪਰੋਂ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਹੇਠੋਂ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਅਬਲਕ ਘੋੜਾ। ੪ ਹਾਥੀ. "ਸਾਰੰਗ ਜਿਉ ਪਗ ਧਰੈ ਠਿਮਿ ਠਿਮਿ."(ਵਡ ਮ: ੧) ੫ ਭੌਰਾ. ਭ੍ਰਮਰ। ੬ ਮੋਰ। ੭ ਵਿ—ਡੱਬਖੜੱਬਾ. ਚਿੱਟੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ। ੮ ਸੰ. ਸ਼ਾਙ੍ਗੰ. ਸਿੰਗ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੯ ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਗ ਦਾ ਬਣਿਆ ਧਨੁਖ. ਉਹ ਕਮਾਨ, ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।* ੧੦ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਧਨੁਖ। ੧੧ ਅਦਰਕ. ਆਦਾ। ੧੨ ਸੰ. ਸਾਰੰਙ।† ਛਤ੍ਰ. ਛਤਰ। ੧੩ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਾਜਾ। ੧੪ ਹੰਸ। ੧੫ ਵਸਤ੍ਰ। ੧੬ ਕਾਮਦੇਵ। ੧੭ ਕੇਸ਼। ੧੮ ਸੁਵਰਣ. ਸੁਇਨਾ। ੧੯ ਭੂਖਣ. ਗਹਿਣਾ। ੨੦ ਕਮਲ। ੨੧ ਸ਼ੰਖ। ੨੨ ਚੰਦਨ। ੨੩ ਕਪੂਰ। ੨੪ ਫੁੱਲ। ੨੫ ਕੋਕਿਲਾ. ਕੋਇਲ। ੨੬ ਬੱਦਲ। ੨੭ ਸ਼ੇਰ। ੨੮ ਰਾਤ. ਰਾਤ੍ਰਿ। ੨੯ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੩੦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਰੌਸ਼ਨੀ। ੩੧ ਦੀਵਾ. "ਸਾਰੰਗ ਮਾਹਿ ਪਤੰਗ ਪਰੈ ਨ ਡਰੈ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ੩੨ ਆਕਾਸ਼। ੩੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੩੪ ਸੂਰਜ। ੩੫ ਡੱਡੂ। ੩੬ ਪਰਬਤ। ੩੭ ਇੱਕ ਰਾਗ, ਜੋ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦਾ ਔੜਵ ਸ਼ਾੜਵ‡ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਦੋਵੇਂ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੋਪਹਿਰਾ (ਮਧ੍ਯਾਨ) ਹੈ. ਸਾਰੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਦੀ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ,

---

* ਧਨੁਰਵੇਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਧਨੁਖ ਦੀ ਸ਼ਾਰੰਗ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਢੇ ਛੀ ਹੱਥ ਲੰਮਾ ਹੋਵੇ ਅਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਲ (ਖ਼ਮ) ਹੋਣ. ਇਹ ਧਨੁਖ, ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸਵਾਰ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ. ਸਸਤ੍ਰ.

† ਇਸ ਦੀ ਵ੍ਯੁਤਪੱਤੀ ਭੀ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗ ਵਾਲੀ ਹੈ. ਸ਼ਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਡੱਬਖੜੱਬਾ ਹੈ.

‡ ਔੜਵ ਸ਼ਾੜਵ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਛੀ.

ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਭੀ ਦੁਰਬਲ ਹੋਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ—ਸ ਰ ਮ ਪ ਨ ਸ

ਅਵਰੋਹੀ—ਸ ਧ ਨਾ ਪ ਮ ਰ ਸ.

ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਕਈ ਭੇਦ ਹਨ. ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਰੰਗ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਛਬੀਹਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। ੩੮ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ। ੩੯ ਸੱਪ। ੪੦ ਸਮੁੰਦਰ। ੪੧ ਸ਼ਿਵ। ੪੨ ਹੱਥ (ਕਰ). ੪੩ ਜਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਸੰਦ. ਹਲ। ੪੪ ਕੱਜਲ। ੪੫ ਕਬੂਤਰ। ੪੬ ਕਰਤਾਰ। ੪੭ ਕੁਚ (ਥਣ). ੪੮ ਕਾਉਂ। ੪੯ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ। ੫੦ ਉਹ ਛੱਪਯ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੪੫ ਗੁਰੁ ਅਤੇ ੫੮ ਲਘੁ, ਕੁੱਲ ੧੦੩ ਅੱਖਰ ਹੋਣ। ੫੧ ਜਲ। ੫੨ ਦਿਨ। ੫੩ ਨਛਤ੍ਰ (ਤਾਰਾ). ੫੪ ਬਿਜਲੀ। ੫੫ ਖੰਜਨ (ਮਮੋਲਾ). ੫੬ ਮੋਤੀ। ੫੭ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਨਾਰੀ। ੫੮ ਵਿ—ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ। ੫੯ ਸੁੰਦਰ। ੬੦ ਰਸ ਸਹਿਤ.ਸ—ਰਸ.

ਦੇਖੋ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੰਗ ਸ਼ਬਦ ਕਿਤਨਿਆਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ:—

(ੳ) ਸਾਰੰਗ ਪੈ ਕਬਿ ਸਾਰੰਗ ਪੈ ਚੜ੍ਹਿ
ਸਾਰੰਗ ਸ਼ਤ੍ਰੁਨ ਕੋ ਬਲਿ ਸਾਰੰਗ,
(ਅ) ਸਾਰੰਗ ਜਯੋਂ ਜਗ ਮੇ ਕੁਲ ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰੰਗ ਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਾਰੰਗ,
(ੲ) ਸਾਰੰਗ ਦਾਸਨ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰੰਗ ਦੋਖਨ ਕੋ ਸਮ ਸਾਰੰਗ,
(ਸ) ਸਾਰੰਗਪਾਨਿ ਭਯੋ ਨਰ ਸਾਰੰਗ
ਸਾਰੰਗ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਰੰਗ.

ਅਰਥ—

(ੳ) ਸਾਰੰਗ (ਘੋੜੇ) ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਰੰਗ (ਹਾਥੀ) ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੰਗ (ਮ੍ਰਿਗ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਸਾਰੰਗ (ਸ਼ੇਰ) ਹਨ.

(ਅ) ਸਾਰੰਗ (ਸੂਰਜ) ਸਮਾਨ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਵੰਸ਼ ਸਾਰੰਗ (ਉੱਜਲ) ਹੈ, ਗ੍ਯਾਨਰੂਪ ਸਾਰੰਗ (ਦੀਪਕ) ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੰਗ (ਅਗਨਿ) ਹਨ.

(ੲ) ਸਾਰੰਗ (ਚਾਤ੍ਰਕ) ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਯਾਰੇ ਸਾਰੰਗ (ਬੱਦਲ) ਹਨ, ਦੋਸ਼ਰੂਪ ਸਾਰੰਗ (ਡੱਡੂਆਂ) ਨੂੰ ਸਾਰੰਗ (ਸਰਪ) ਸਮਾਨ ਹਨ.

(ਸ) ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ (ਵਿਸ਼ਨੁ) ਹੋਗਿਆ ਹੈ ਨਰ ਸਾਰੰਗ (ਨਰ ਸਿੰਘ—ਭਾਵ ਪੁਰਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ) ਸਾਰੰਗ (ਕਾਮ) ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ (ਸ਼ੋਭਾ ਰੂਪ) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਹਨ.

ਸਾਰੰਗਗ੍ਰ, ਸਾਰੰਗਗ੍ਰਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਦੇ ਅਗ (ਅੱਗੇ) ਜੋੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਰੰਗਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਗਪਾਣਿ. ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਰਤਾਰ। ੨ ਸਾਰੰਗ ਧਨੁਖ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਸਾਰੰਗਪਾਨਿ, ਸਾਰੰਗਪਾਨੀ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਗਪਾਣਿ. "ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮਿਲੇ ਸਾਰੰਗਪਾਨੀ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸਾਰੰਗਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੜਗ, ਜੋ ਸਾਰੰਗ (ਧਨੁਖ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸਾਰਿੰਗਾਰਿ.

ਸਾਰੰਗਿਕ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ, ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ,ਯ, ਸ. ।।।, ।ऽऽ, ।।ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਗੁਰੁਜਨ ਸੇਵਾ ਕਰਿਯੇ,
ਹਿਤ ਕਰ ਸਿਖ੍ਯਾ ਧਰਿਯੇ. ×××

੨ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਜਾਂ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਚਿੜੀਮਾਰ.

ਸਾਰੰਗੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਸਾਜ, ਜੋ ਸਾਰੰਗ(ਧਨੁਖ) ਜੇਹੇ ਗਜ ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਪੰਜ ਮਗਣ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਅੱਠ ਅੱਖਰਾਂ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ਸੱਤ ਪੁਰ. ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ, ऽऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੇਵੈਂ ਜਾਂਕੋ ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ, ਪੂਜੈਂ ਸਾਧੂ ਸੰਗੀ ਹੈ.
ਵ੍ਯਾਪ੍ਯੋ ਸਾਰੇ ਏਕੋ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਭਾਸੈ ਨ੍ਯਾਨ੍ਯਾ ਰੰਗੀ ਹੈ.×××

੩ ਸ਼ਾਰੰਗ (ਮ੍ਰਿਗ) ਦੀ ਮਦੀਨ. ਹਰਿਣੀ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ਾਰ੍ਙ੍ਗਿਨ੍. ਵਿਸ਼ਨੁ, ਜੋ ਸ਼ਾਰੰਗ ਧਨੁਖ ਰਖਦਾ ਹੈ। ੫ ਵਿ—ਧਨੁਖਧਾਰੀ.

ਸਾਵੰ
ਸਾਵੰਭੌਮ } ਦੇਖੋ, ਸਾਰਬਭੌਮ ਅਤੇ ਸਾਰਵ.

ਸਾਲ. ਵਿ—ਸਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ. "ਕੋ ਸਾਲੁ ਜਿਵਾਹੇ ਸਾਲੀ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਜਵਾਹੇਂ ਅਤੇ ਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਹੜਾ ਉੱਤਮ ਹੈ? ਭਾਵ ਧਾਨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਲ ਦਾ ਬਿਰਛ. ਇਹ ਸਾਲ (ਸਾਲ) ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਵਡੀ ਪੱਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਛੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. L. Vatica Robusta. "ਹਰੇ ਹਰੇ ਸਾਲ ਖਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਦੀ ਮੱਛੀ. Ophiocephalus Wrahl। ੪ ਸ਼ਾਲਾ. ਘਰ. ਮੰਦਿਰ. "ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਪਠਾਇ ਪੜਨਸਾਲ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) "ਊਚੇ ਮੰਦਰ ਸਾਲ ਰਸੋਈ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) ਰਸੋਈਸ਼ਾਲਾ. ਪਾਕਸ਼ਾਲਾ। ੫ ਸੱਲ. ਵੇਧ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਲ ਧਾ. "ਦੀਨ-ਦਯਾਲ ਵੈਰੀਸਾਲ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਵੈਰੀਸਾਲ। ੬ ਸ਼ਾਲਿਹੋਤ੍ਰ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਮੁਨਿ, ਜਿਸ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੰਖ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਆਗਯਾ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸਨ. ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਖੰਭ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਙ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਡਦੇ. "ਸਾਲ ਮੁਨੀਸਰ ਕਾਟੇ ਹੁਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਰਾਜ ਮਨੋ ਤਿਹ ਪੰਖ ਬਨਾਵਤ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਪੰਖਦਾਰ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਅਜੇਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਮਾਨੋ ਸ਼ਾਲ ਦੇ ਕੱਟੇ ਪੰਖ ਫੇਰ ਬਣਾਏ ਹਨ। ੭ ਸ਼ਾਵਲਯਾ (ਅਸਪਰਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਹੂਰ. "ਊਪਰ ਗਿੱਧ ਸਾਲ ਮੰਡਰਾਹੀਂ। ਤਰੇ ਸੂਰਮਾ ਜੁੱਧ ਮਚਾਹੀਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੨) ੮ ਫ਼ਾ سال ਵਰ੍ਹਾ. ਸੰਮਤ. ਸੰਵਤਸਰ. ਦੇਖੋ, ਵਰਸ। ੯ شال ਸ਼ਾਲ. ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਦੀ ਫਰਦ. ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਦੀ ਚਾਦਰ. "ਸਿਰ ਪਰ ਸਤਗੁਰੁ ਸਾਲ ਸਜਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੧੦ ਗੋਦੜੀ. ਕੰਥਾ.

ਸਾਲਸ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਸ। ੨ ਸੰ. ਸਾਲਸ. ਸ—ਆਲਸ. ਵਿ—ਕਮਜ਼ੋਰ। ੩ ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ. "ਦਸ ਕਰਮਨ ਕੇ ਸਾਲਸੀ ਕਾਯਾ ਮਨ ਅਰੁ ਬਾਚ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਦਸਗੁਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ.

ਸਾਲਸਰਾਇ
ਸਾਲਸਰਾਯ } ਬਿਸੰਭਰਪੁਰ (ਬਿਸ਼ਨੁਪੁਰ)* ਦਾ ਜੌਹਰੀ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਸਾਲਕ
ਸਾਲਕੁ } ਅ਼ سالک ਸਾਲਿਕ. ਵਿ—ਸਲੂਕ ਵਾਲਾ. ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੁਦਾ-ਦੋਸ੍ਤ. "ਪੀਰ ਪੈਕਾਮਰ ਸਾਲਕ ਸਾਦਕ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਸਾਲਕੁ ਮਿਤੁ ਨ ਰਹਿਓ ਕੋਈ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸੂਫੀ.

ਸਾਲਗਰਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ.

ਸਾਲਗਿਰਹ. ਵਰ੍ਸ਼ਗ੍ਰੰਥਿ. ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗੱਠ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਦ ਹਰੇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੀ ਖਾਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਸੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਨਮਦਿਨ ਨੂੰ ਗੰਢ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ. ਜਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਦ ਗੰਢਾਂ ਗਿਣਨ ਤੋਂ ਹਿਸਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ. ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ. ਜਨਮਦਿਨ. ਵਰ੍ਹੀਣਾ.

ਸਾਲਗਿਰਾਮੁ
ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ } ਸੰ. ਸ਼ਾਲਗ੍ਰਾਮ. ਸੰਗਯਾ—ਗੰਡਕੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਾਲ ਬਿਰਛਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆ ਹੈ। ੨ ਸ਼ਾਲਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਕੋਲੋਂ ਗੰਡਕੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਗੋਲ ਪੱਥਰ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਚਕ੍ਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. "ਸਾਲਗਿਰਾਮੁ ਹਮਾਰੈ ਸੇਵਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਵਿਸ਼੍ਣੁਨਾਥ ਰੂਪ ਸ਼ਾਲਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਸਾਡੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਉਪਾਸਨਾ ਹੈ. "ਸ਼ਾਲਗ੍ਰਾਮ ਬਿਪ ਪੂਜ ਮਨਾਵਹੁ." (ਬਸੰ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਤੁਲਸੀ.

ਸਾਲਨ
ਸਾਲਨਾ } ਵਿ—ਸ—ਲਵਣ. ਸਲੂਣਾ. ਨਮਕੀਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਨਮਕੀਨ ਭਾਜੀ. ਤਰਕਾਰੀ. "ਬਹੁ ਰਸ ਸਾਲਨੇ ਸਵਾਰਦੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਸਾਲਨ.

ਸਾਲੱਤਾ. ਸੰ. ਸਯਾਲਪੁਤ੍ਰ. ਸਾਲੇ ਦਾ ਬੇਟਾ. ਸਾਲੇ ਦੀ

*ਇਹ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਬਾਂਕੁਰਾ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸਦਰ ਹੈ.

ਸੰਤਾਨ. "ਸਹੁਰਾ ਸਸ ਸਾਲੀ ਸਾਲੱਤਾ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਾਲਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਣ। ੨ ਸਲੂਣਾ. ਮਾਸ. ਝਟਕਾ. "ਸਾਲਨ ਰਸ ਜਿਮ ਬਾਨੀਓ ਰੋਰਨ ਖਾਤ ਬਨਾਇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਕ੍ਰਿ—ਸੱਲਣਾ. ਛੇਦ ਕਰਨਾ. ਵੇਧਨਾ. "ਦੁਰਜਨ ਦਲ ਸਾਲਨ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਾਲਪਤ੍ਰ, ਸਾਲਪਤ੍ਰਾ ਸਾਲ ਦਰਖ਼ਤ ਦਾ ਪੱਤਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਾਉ ਤੇ ਸਾਲਪਤ੍ਰ ਬੰਧਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਖ਼ਮ ਛੇਤੀ ਰਾਜੀ ਹੋਜਾਂਦਾ ਸੀ.

"ਹੁਇ ਘਾਯਲ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਵੈਂ. ×××
ਸਾਲਪਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਦੇਤ,
ਇਕ ਦ੍ਵੈ ਦਿਨ ਮੇ ਬਨੈ ਸੁਚੇਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸਾਲ ਨੂੰ ਘਾਉ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—

"ਤੁਰ੍ਜੋ ਬ੍ਰਣਹਰਸ਼੍ਚੈਵ ਸ਼੍ਲੇਸ਼੍ਮ ਰਕ੍ਤ ਪ੍ਰਕੋਪ ਹ੍ਰਤ."

(ਸ਼ਾਲਗ੍ਰਾਮ ਨਿਘੰਟੁ ਭੂਸ਼ਣ) ੨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਲਪਤ੍ਰਾ ਨਾਉਂ "ਸਾਲਪਰਣੀ" ਦਾ ਭੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਿਵਨ ਅਤੇ ਵਿਦਾਰਿਗੰਧ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. L. Desmodium Gangeticum. ਇਹ ਭੀ ਘਾਉ ਮਿਟਾਣ ਵਾਲੀ ਬੂਟੀ ਹੈ.

ਸਾਲਬਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਬਾਹਨ. "ਸਜਾਲਕੋਟ ਕੇ ਦੇਸ ਮੇ ਸਾਲਬਾਹਨਾ ਰਾਵ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੭)

ਸਾਲਮਲੀ. ਸੰ. ਸ਼ਾਲਮਲੀ—ਸ਼ਾਲ-ਮਲੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਮਲ. ਸੇਂਮਰ. L. Bombax Haptaphyllum. "ਸਾਲਮਲੀ ਕੋ ਬਿਰਛ ਹੁਤੋ ਇਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਭਾਗਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦ੍ਵੀਪ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੰਮਲ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬਿਰਛ ਹੈ. "ਸਾਲਮਲੀ ਸੋ ਦੀਪ ਸੁਹਾਵਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਦੀਪ.

ਸਾਲਮੁਨੀਸ੍ਵਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲ ੬.

ਸਾਲਰਸੋਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਸੋਈਸ਼ਾਲਾ. ਪਾਕਸ਼ਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲ ੪। ੨ ਸ਼ਾਲਿ (ਚਾਵਲਾਂ) ਦੀ ਰਸੋਈ.

ਸਾਲਾ. ਸੰ. ਸ੍ਯਾਲ—ਸਜਾਲ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਭਾਈ. ਇਹ ਸ਼ਜਾਲ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਸ਼ਜਾਲਕ' ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਾਲਾ—ਸ਼ਾਲਾ. ਘਰ. ਮਕਾਨ.

ਸਾਲਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਲਾਘਾ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼. ਉਸਤਤਿ. "ਭੀ ਤੂ ਹੈ ਸਾਲਾਹਣਾ ਪਿਆਰੇ, ਭੀ ਤੇਰੀ ਸਾਲਾਹ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਲਾਹ.

ਸਾਲਾਹਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਹਣਾ. ਸ਼ਲਾਘਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਾਹ. "ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਹੋਰ ਸਾਲਾਹਣਾ ਜਾਸਹਿ ਜਨਮੁ ਸਭ ਖੋਇ." (ਵਡ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਾਲਾਹਨਿ. ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ. "ਹਿੰਦੂ ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਨਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਾਲਾਹਿ. ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਕੇ. "ਸਾਲਾਹਿ ਸਾਚੇ ਮੰਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ. ਉਸਤਤਿ ਕਰ. "ਏਕੋ ਜਪਿ ਏਕੋ ਸਾਲਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ. "ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ." (ਜਪੁ) ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਾਲਾਹਿਹਹੁ, ਸਾਲਾਹਿਹੁ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰੋ. ਵਡਿਆਓ. "ਭੀ ਸਾਲਾਹਿਹਹੁ ਸਾਚਾ ਸੋਇ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) "ਸਾਲਾਹਿਹੁ ਭਗਤਹੁ ਕਰ ਜੋੜਿ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਸਾਲਾਹੀ. ਵਿ—ਸ਼ਲਾਘਨੀਯ. ਉਸਤਤਿ ਯੋਗ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ. "ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹ ਸਚੁ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੩ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਾਲਾਹੀਂ.

ਸਾਲਾਹੀਂ. ਮੈ ਸਲਾਹੁਨਾ ਹਾਂ. "ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹੀਂ ਆਪਣਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੩)

ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਬਾਗ. ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਇੱਕ ਅੱਸੀ ਏਕੜ ਦਾ ਬਾਗ, ਜੋ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਤਿੰਨ ਦਰਜੇ ਰੱਖਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਨੇ ਸਨ ੧੬੩੪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਅਲੀ ਮਰਦਾਨ ਖਾਂ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ. ਮੁੱਲਾ ਅਬ-

ਦੁਲਹਮੀਦ ਦੇ ਲੇਖ (ਬਾਦਸ਼ਾਹਨਾਮਹ) ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਗ ਦੀ ਲਾਗਤ ਛੀ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਹੈ, ਬਰਨੀਅਰ (Bernier) ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਗ ਤੇ ਦਸ ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਖਰਚ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਬਾਗ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮਾਧੋਪੁਰ ਤੋਂ ਰਾਵੀ ਦੀ ਹਸਲੀ (ਨਹਿਰ) ਅਲੀ ਮਰਦਾਨ ਖਾਂ ਇੰਜਨੀਅਰ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਯਾ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ. ਇਸ ਬਾਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੁਰਾਣੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ "ਫ਼ਰਹ ਬਖ਼ਸ਼" ਭੀ ਦੇਖਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਦੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ "ਆਨੰਦ ਦਾ ਘਰ" ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਹੈ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਾਲਾ (ਘਰ) ਤੁਰਕੀ ਮਾਰ (ਆਨੰਦ). ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼ਾਹਲਾਬਾਗ" ਰੱਖਿਆ ਸੀ. ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼ਾਹਲਾ (ਮਾਸ਼ੂਕ) ਦਾ ਬਾਗ. ਜੇ ਅਸੀਂ "ਮਾਰ ਸ਼ਾਲਾ" (ਮਦਨ ਗ੍ਰਿਹ) ਕਲਪਨਾ ਕਰੀਏ ਤਦ ਭੀ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ.

ਇਸ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਡਾ ਸਾਰਾ ਤਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤੇਹਾਂ ਕਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਸੁੰਦਰ ਖੁਲੇ ਮਕਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚਬੂਤਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਬੈਠਕੇ ਲਹਿਰੀਏਦਾਰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਚਾਦਰ ਉੱਪਰਦੀਂ ਝਰਦਾ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਆਬਸ਼ਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਜ਼ੇਬੁੱਨਿਸਾ ਨੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਰਚੀ ਸੀ.

اے آبشار نوحہ گر از بہرِ کیستی؟ چیں بر جبیں فگندہ ز اندوہِ کیسی

آیا چہ دَرد بُود کہ چوں ما تمام شب سر را بہ سنگ زدی و مے گریستی

ਅਰਥਾਤ—

ਹੇ ਡਿਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਣੇ! ਤੂੰ ਕਿਸ ਲਈ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?

ਤੈਂ ਕਿਸ ਦੇ ਗਮ ਵਿੱਚ ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਊੜੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ?

ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੁੱਖ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸਾਡੇ ਵਾਂਙ, ਸਿਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਤੇ ਮਾਰਕੇ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ?

ਸ਼ਾਲਾਮਾਰ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ (ਜਲਯੰਤ੍ਰ) ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਹਨ. ਹੁਣ ਇਸ ਥਾਂ ਮਾਨਯੋਗ ਸੱਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਵਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਬਾਗ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਿਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਣਵਾਈ ਇੱਕ ਤਿਦਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੇਠ ਤੈਹਖਾਨਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਲੀਅਮ ਮੂਰਕ੍ਰਾਫਟ (William Moorcroft) ਸਨ ੧੮੨੦ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ.

ਸਾਲਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਰ.

ਸਾਲਿ. ਸੰ. ਸ਼ਾਲਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਾਨ। ੨ ਚਾਉਲ.

ਸਾਲਿਸ. ਅ਼ ثالث ਸ̱ਾਲਿਸ̱. ਵਿ—ਤੀਜਾ. ਤੀਸਰਾ. ਤ੍ਰਿਆਕਲ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਾਦੀ ਪ੍ਰਤਿ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਤੀਜਾ ਮਧ੍ਯਸਥ. ਵਿਚ ਪੈਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. "ਸਾਲਿਸ ਸਿਹਿੰਦਾ ਸਿੱਧਤਾਈ ਕੋ ਸਿਧਿੰਦਾ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸ਼ਾਲਿਹੋਤ੍ਰ. ਸੰ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜਾ. ਯੱਗ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲਿ (ਧਾਨਾਂ) ਦੀ ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਇਸ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ ਸਾਲਿਹੋਤ੍ਰ ਹੋਇਆ। ੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ, ਇਲਾਜ ਆਦਿਕ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਸ ਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੰਖ ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਆਖੇ ਵੱਢੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲ ੬। ੩ ਸ਼ਾਲਿਹੋਤ੍ਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਹਕੀਮੀ ਹੈ. ਸ਼ਾਲਿਹੋਤ੍ਰਵਿਦ੍ਯਾ. Veterinary Science.

ਸਾਲਿਹੋਤ੍ਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ਾਲਿਹੋਤ੍ਰ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ. Veterinarian। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਡਾਕਟਰ. ਸਲੋਤ੍ਰੀ.

ਸਾਲਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਕ ਅਤੇ ਸੂਫੀ. "ਸਾਲਿਕ ਸਾਦਿਕ ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪਏ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸਾਲਿਕਾਂ. ਸਾਲਿਕ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਕ। ੨ ਸਾਲਿਕਾਂ ਨੂੰ.

ਸਾਲਿਗਰਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ.

ਸਾਲਿਬਾਹਨ. ਸੰ. ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣ

ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤ੍ਯ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਲ (ਸ਼ਕਾਬਦ) ਸਨ ਈ: ੭੮ ਤੋ ਚਲਾਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗੋਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਾਨ ਨਾਮੇ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਨਜਾਮ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ 'ਪੈਥਾਨ' ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨਕੋਟ (ਸਯਾਲਕੋਟ) ਵਸਾਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਬਲੰਦ, ਰਸਾਲੂ, ਪੂਰਨ, ਸੁੰਦਰ, ਲੇਖ ਆਦਿ ੧੯ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰੂਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਈ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤਵਾਹਨ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਬਾਹਨ.

ਸ਼ਾਲਿਮ. ਅ਼ ‏سالم‏ ਵਿ—ਸੰਪੂਰਣ. ਪੂਰਾ. ਸਾਬਤ.

ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨ, **ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨਕੋਟ** } ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਬਾਹਨ.

ਸ਼ਾਲੀ. ਵਿ—ਸੱਲਨ ਵਾਲਾ. ਵੇਧਨ ਕਰਤਾ. "ਅਰਿ ਉਰ ਸਾਲੀ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਯਾਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਬਹੂ ਦੀ ਭੈਣ। ੩ ਸ਼ਾਲੀ. ਧਾਨ. ਚਾਵਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲ ੧ ਅਤੇ ਸਾਲਿ.

ਸਾਲੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਲੂ.

ਸਾਲੂ. ਸੰ. ਸ਼ਾਲੁ. ਸੰਗਯਾ—ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਧਾਰੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੩ ਡਿੰਗ. ਸਾੜ੍ਹੀ. ਓਢਨੀ.

ਸਾਲੋ ਭਾਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਰਚਣ ਲਈ ਵਡੀ ਘਾਲ ਘਾਲੀ. ਇਹ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦਾ ਕੋਤਵਾਲ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੬੮੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪਾਸ ਹੈ.

ਸਾਲੋਕ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਮੁਕਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਸ੍ਯ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਲੋਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ.

ਸਾਲੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਣਾ. ਲਵਣ (ਲੂਣ) ਸਹਿਤ. ਨਮਕੀਨ. "ਸਭਿ ਰਸ ਮਿਠੇ ਮੰਨਿਐ ਸੁਣਿਐ ਸਾਲੋਣੇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸਾਲੋਤਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਹੋਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸਾਲਿਹੋਤ੍ਰੀ.

ਸਾਲੰਕਾਰ. ਅਲੰਕਾਰ (ਭੂਖਣ) ਸਾਥ। ੨ ਕਾਵ੍ਯ ਦੇ ਅਲੰਕਾਰ ਸਹਿਤ.

ਸ਼ਾਲ੍ਵ. ਸੌਭ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅੰਬਾ ਵਰਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ. ਭੀਸ਼ਮ ਅੰਬਾ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਕੇ ਜਦ ਲਿਆਇਆ, ਤਾਂ ਅੰਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ. ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਅੰਬਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲ੍ਵ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖੰਡੀ.

ਸ਼ਾਲ੍ਵ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ, ਜਦ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਲ੍ਵ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਸਾਵ. ਸੰ. ਸ਼ਾਵ. ਸੰਗਯਾ—ਬੱਚਾ. "ਰਾਨਿਨ ਰਾਵ ਸਵਾਨਿਨ ਸਾਵ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਵਿ—ਸ਼ਵ (ਮੁਰਦੇ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਮੁਰਦੇ ਦਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਮਰਘਟ. ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ.

ਸਾਵਕ, **ਸਾਵਕਾ** } ਸੰ. ਸ਼ਾਵਕ. ਬੱਚਾ. "ਬਾਪੁ ਸਾਵਕਾ ਕਰੈ ਲਰਾਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਬਾਪ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ.

ਸਾਵਗ, **ਸਾਵਗੀ** } ਸਾਵੇ (ਹਰੇ) ਰੰਗ ਦੀ ਦਾਖ. ਸੁਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਬੇਦਾਨਾ ਅੰਗੂਰ. "ਬਹੁ ਸਾਵਗ ਗਰੀ ਬਦਾਮੰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਦਧਿ ਮਹਿ ਅਧਿਕ ਸਾਵਗੀ ਪਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਾਵਜ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜੰਗਲੀ ਹਾਥੀ. ਸੰ. ਸਾਮਜ—ਸਾਮਜ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮਜ. "ਜੇ ਭਵ ਸਾਵਜ ਕਰਹਿਂ ਅਤੰਕਾ। ਨਾਮ ਕੇਹਰੀ ਤਕਹਿਂ ਸੁ ਅੰਕਾ ॥" (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਜਲ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਬੱਦਲ. "ਸੁ ਛਬਿ

ਸਾਵਜ ਤੜਤਾਕ੍ਰਿਤਿ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਾਵਜਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਗਜਸੈਨਾ. ਸਾਵਜ (ਸਾਮਜ) ਸੈਨਾ. ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਾਵਜਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵ.

ਸਾਵਣ. ਸੰ. श्रावण—ਸ਼੍ਰਾਵਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਰਵਣ ਨਛਤ੍ਰ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ ਵਿੱਚ, ਐਸਾ ਮਹੀਨਾ. ਸਾਉਣ.

ਸਾਵਣ ਮੱਲ. ਬਾਬਾ ਸਾਉਣ (ਅਥਵਾ ਸਾਵਣ) ਮੱਲ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸਨ. ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਲਈ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਦ ਕਾਠ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੋਈ ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀਪੁਰ ਵੱਲ ਪਹਾੜੀ ਲੱਕੜੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ. ਉਸ ਥਾਂ ਜਾਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਰਾਜਾ ਹਰੀਪੁਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਥਾਪਕੇ ਮੰਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ.

ਭ੍ਰਾਤਾ ਕੋ ਇਕ ਸੁਤ ਹੁਤੋ ਸਾਵਣ ਮਲ ਨਾਮੂ,
ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਜੋ ਤਾਹਿ ਕੋ ਬੋਲੇ ਸੁਖਧਾਮੂ,
ਰਾਜ ਹਰੀਪੁਰ ਕੋ ਜਹਾਂ ਤਹਿਂ ਗਮਨ ਕਰੀਜੈ,
ਦੀਰਘ ਦਾਰੁ ਸਮੂਹ ਜੋ ਨਿਜ ਪੁਰੀ ਅਨੀਜੈ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਵਨ ਮੱਲ ੨.

ਸਾਵਣਿ, ਸਾਵਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਉਣੀ ਫਸਲ. ਖ਼ਰੀਫ਼. "ਸਾਵਣੀ ਸਚੁਨਾਉ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੨ ਸ਼੍ਰਾਵਣੀ. ਸਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਣਮਾਸੀ। ੩ ਸ਼੍ਰਾਵਣ (ਸਾਂਉਣ) ਵਿੱਚ. "ਨਾਨਕ ਸਾਵਣਿ ਜੇ ਵਸੈ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ਜੇ ਸ਼੍ਰਾਵਣ ਵਿੱਚ ਵਰਸੇ.

ਸਾਵਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ. "ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੨) ੨ ਸਾਵਣੀ ਫਸਲ. ਖਰੀਫ. "ਸਾਵਣੁ ਰਾਤਿ ਅਹਾੜੁ ਦਿਹੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਅਹਾੜੁ.

ਸਾਵਤ, ਸਾਂਵਤ. ਡਿੰਗ. ਯੋਧਾ. ਸੂਰਵੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ।

ਸਾਂਵਤਸਰਿਕ. ਸੰ. सांवत्सरिक. ਵਿ—ਸਾਲਾਨਾ. ਵਰ੍ਹੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜ੍ਯੋਤਿਸ਼ੀ. ਵਰ੍ਸ਼ਫਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਾਵਧਾਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਵਧਾਨ (ਚਿੱਤ ਦੀ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ) ਸਹਿਤ. "ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਉ ਹੋਹੁ ਸਾਵਧਾਨ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਹੋਸ਼ਿਆਰ. ਸਚੇਤਨ. "ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਾਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੮.

ਸਾਵਨ ਮੱਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ ਮੱਲ। ੨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਦਾ ਪਿਤਾ ਦੀਵਾਨ ਸਾਵਨ ਮੱਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਨ ੧੮੨੧ ਵਿੱਚ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਥਾਪਿਆ. ਇਹ ਵਡਾ ਨਿਆਕਾਰੀ ਹਾਕਮ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਭੀ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਭਾਰੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਸਨ ੧੮੪੪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ.

ਸਾਵਯਵ. ਅਵਯਵ (ਅੰਗ) ਸਹਿਤ.

ਸ਼ਾਵਰ. ਸੰ. ਸ਼ਵਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ੨ ਪਾਪ. ਗੁਨਾਹ.

ਸਾਵਰਤ. ਸੰ. ਸ਼ਾਮਿਤ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਮਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਕਤਲਗਾਹ. "ਕਿ ਸਾਵਰਤ ਪੂਰੰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਵਿ—ਸ—ਆਵਰ੍ਤ. ਘੁੰਮਣਵਾਣੀ ਸਹਿਤ.

ਸਾਂਵਰਤ. ਸੰ. सांवर्त. ਸੰਗਯਾ—ਮੇਘਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਉਹ ਦੇਵਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੇਘਮਾਲਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ.

ਸਾਵਰਾ, ਸਾਵਲ. ਸੰ. ਸ਼ਯਾਮਲ. ਵਿ—ਸਾਉਲਾ. "ਸਾਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਬਣਾਵਹਿ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਮਨੋਹਰ.

ਸਾਵਲਸ਼ਾਹ. ਵੈਸ਼ਨਵ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਰਸੀ ਭਗਤ ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਤਾਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਨਰਸੀ ਅਤੇ ਭਗਤਮਾਲ.

ਸਾਵਲਸ਼ਾਹੀ **ਸਾਵਲ ਸਿੰਘ** **ਸਾਵਲਪੰਥੀ** } ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਜੋ ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲਖਾਂ, ਮੁਜ਼ੱਫਰਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਫਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਕੇਸ਼ਧਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਹਨ.

ਸਾਵਲਾ **ਸਾਂਵਲਾ** **ਸਾਵਲੀਓ** **ਸਾਵਲੀਆ** } ਸ਼ਜਾਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਲ. "ਜਨੁ ਡਸੇ ਭੁਜੰਗਮ ਸਾਵਲੇ." (ਚੰਡੀ ੩) "ਤੂ ਧਨੁ ਕੇਸੋ ਸਾਵਲੀਓ." (ਮਾਲੀ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸਾਵਾ. ਵਿ—ਹਰਾ. ਸਬਜ਼। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਜਾਵ. ਕਾਲਾ ਤੇ ਪੀਲਾ ਮਿਲਿਆ ਰੰਗ.

ਸਾਂਵਾਂ. ਸੈਵ. ਉਹੀ। ੨ ਤੁੱਲ. ਬਰਾਬਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾ.

ਸਾਵਾਨੀ **ਸਾਵਾਨੀ** } ਸੁਯੰ—ਆਨੀ. ਵਿਆਹਕੇ ਆਪ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ. ਸੂਕੀਯਾ. ਧਰਮਪਤਨੀ. "ਤੂ ਸਾਵਾਨੀ ਹੈਂ ਕਿ ਸੁਰੀਤਾ?" (ਭਾਗੁ ਕ) ਦੇਖੋ, ਸੁਰੀਤਾ.

ਸਾਵਿਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੂਰਜ। ੨ ਸ਼ਿਵ। ੩ ਵਿ-ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ.

ਸਾਵਿਤ੍ਰਕਾ **ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ** } ਸੰ. ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਰਮਮੰਤ੍ਰ ਗਾਯਤ੍ਰੀ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਕੰਨਜਾ। ੩ ਕਈ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਕਿ ਸਾਵਿਤ੍ਰਕਾ ਛੈ." (ਦੱਤਾਵ) ੪ ਮਦ੍ਰ ਦੇਸ ਦੇ ਰਾਜਾ ਅਸ਼੍ਵਪਤਿ ਦੀ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਸਤਜਵਾਨ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤਜਵਾਨ ਵਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਮਰ ਜਾਊਗਾ, ਇਸ ਪੁਰ ਭੀ ਉਸ ਨੇ ਸਤਜਵਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਾਈ. ਵਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਜਦ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਧਰਮਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਨੇ ਸਤਜਵਾਨ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਵਾ-ਲਿਆ। ੫ ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਨਦੀ। ੬ ਜਮਨਾ ਨਦੀ। ੭ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸਾਵੀ. ਵਿ—ਹਰੀ. ਸਬਜ਼. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਾ। ੨ ਸਾਮੀ. ਸਮ ਮਾਨ (ਤੋਲ). "ਘਿੰਨਾ ਸਾਵੀ ਤੋਲਿ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) ਸਮ ਤੋਲ ਤੋਂ। ੩ ਸ੍ਰਾਵੀ. ਸ੍ਰਵਣ (ਵਹਿਣ) ਵਾਲੀ. ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਾਲੀ ਨਦੀ. "ਰਾਵੀ ਸਾਵੀ ਆਦਿ ਕਹੁ ਆਯੁਧ ਏਸ ਬਖਾਨ." (ਸਨਾਮਾ) ਰਾਵੀ ਅਥਵਾ ਸ੍ਰਾਵੀ (ਨਦੀ) ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਯੁਧ ਏਸ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਫਾਂਸੀ ਨਾਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਨਦੀ ਅਤੇ ਰਾਵੀ ਦਾ ਏਸ (ਈਸ਼) ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਆਯੁਧ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਪਾਸ (ਫਾਂਸੀ).

ਸਾਵੀ ਏਸ ਅਸਤ੍ਰ. (ਸਨਾਮਾ) ਸ੍ਰਾਵੀ (ਨਦੀ) ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਵਰੁਣ, ਉਸ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਪਾਸ਼ (ਫਾਸੀ).

ਸਾਵੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮੰਤ. "ਤਪੈ ਤੇਜ ਸਾਵੰਤ ਜ੍ਵਾਲੰ ਸਮਾਨੰ." (ਜਨਮੇਜਯ)

ਸਾੜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਜਲਨ. ਦਾਹ। ੨ ਈਰਖਾ। ੩ ਸੜਨ (ਗਲਨ) ਲਈ ਜਲ ਆਦਿਕ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਵੇਂ—ਸਿਰਕਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦਾ ਸਾੜਾ। ੪ ਵਿ—ਪਹਾੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਸਾੜਾ (ਅਸਾਂ ਦਾ-ਅਸਾਡਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਤਵੰਤਾਸਾੜਾ.

ਸਾੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾੜਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾੜ੍ਹੀ। ੩ ਅਸਾੜੀ (ਅਸਾਡੀ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਾੜ੍ਹਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਢਸਤੀ.

ਸਾੜ੍ਹੀ. ਸਾਰ੍ਹੀ. ਓਢਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਟੀ.

ਸਿ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ. ਓਹ. "ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੋ. "ਹੰਸ ਸਿ ਹੰਸਾ, ਬਗ ਸਿ ਬਗਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਫ਼ਾ ~ ਸਿਹ. ਸੰਗਯਾ—ਤਿੰਨ। ੪ ਵਿ—ਤੀਜਾ. ਤੀਸਰਾ. "ਜਿਸ ਰਿਦੈ ਸਿ ਲੋਚਨ ਨਾਹੀ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ਤੀਜਾ ਨੇਤ੍ਰ (ਵਿਦਯਾ) ਨਹੀਂ. "ਮਾਂਦਲ ਬੇਦ ਸਿ ਬਾਜਣੋ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੧) ਤਿੰਨ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਢੋਲ ਵੱਜ ਰਹਿਆ ਹੈ. ਪਹਿਲੇ ਵੇਦ ਤਿੰਨ ਹੀ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਵੇਦ। ੫ ਸੰ. ਸ਼ਿ. ਸ਼ਾਂਤਿ। ੬ ਸੁਖ। ੭ ਧੀਰਜ। ੮ ਸ਼ਿਵ.

ਸਿਉ. ਵ੍ਯ—ਸਹ. ਸਾਥ. ਸੰਗ. "ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਲਾਗੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਸਮੇਤ. ਸਹਿਤ. "ਮੀਨ ਕੀ ਚਪਲ ਸਿਉ ਜੁਗਤਿ ਮਨ ਰਾਖੀਐ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਮੀਨ ਦੀ ਚਪਲਤਾ ਸਹਿਤ ਜੋ ਮਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਇਸਥਿਤ ਰੱਖੀਏ। ੩ ਪ੍ਰਤਿ. ਤੋਂ. ਸੇ. ਕੋਲ. "ਕੈ ਸਿਉ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ?" (ਧਨਾ ਮ: ੧) "ਲਾਜੁ ਘੜੀ ਸਿਉ ਤੂਟਿ ਪੜੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਿਉ ਗੁਰਜ ਉਠਾਈ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੩) ਪਿਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰਜ ਉਠਾਈ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ. ਦੇਖੋ, ਮੰਡਿਤ। ੫ ਸੰ. ਸ੍ਵ. ਸਰਵ. "ਕਰਨ ਸਿਉ ਇਛਾ ਚਾਰਹ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਕਰਣ (ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਸ੍ਵ (ਆਪਣੀ) ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਭਾਵ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ.

ਸਿਉਇਛਾ. ਸੰ. स्वेच्छा—ਸ੍ਵੱਛਾ. ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉ ੫.

ਸਿਉਕ } ਸੰ. ਸਿਮੀਕ ਅਤੇ ਸੀਮਿਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—
ਸਿਉਂਕ } ਦੀਮਕ. ਲਾਲ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਚਿੱਟੀ ਕੀੜੀ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਘਰ 'ਬਰਮੀ' ਬਣਾਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਕਾਠ, ਵਸਤ੍ਰ, ਕਾਗਜ਼ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਖਾਕੇ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸਿਉਂਕ ਗੰਧਕ, ਵਚ, ਹਿੰਗ, ਤਾਰਕੋਲ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਤੋਂ ਨਠਦੀ ਹੈ.

ਸਿਉਣਾ. ਸੰ. ਸੀਵਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਤਾਗੇ ਸੂਈ ਨਾਲ ਵਸਤ੍ਰ ਆਦਿਕ ਦਾ ਜੋੜਨਾ.

ਸਿਉਤਾ. ਸੰ. ਸ੍ਯੂਤ. ਵਿ—ਸੀੱਤਾ. ਪਰੋਇਆ. ਸੂਈ ਤਾਗੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ.

ਸਿਉਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ। ੨ ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. ਸੂਣੈਂ.

ਸਿਉਨੀ. ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ.

ਸਿਉਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ.

ਸਿਉਰਾਸੀ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਵਰਾਸੀ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਰਾਵ (ਅਥਵਾ ਸਰਾਵਾਂ) ਹੈ. ਇਹ ਗ੍ਰਾਮ ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਥਾਨਾ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਦੇ ਮੱਧ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰਾਜਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ "ਗੁਰੂਸਰ" ਹੈ.* ਦੇਖੋ, ਗੁਰੂਸਰ ਨੰ: ੪. "ਬਹਿਬਲ ਤੇ ਸਿਉਰਾਸੀ ਨਾਮੂ। ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨ ਜਬ ਏ ਗ੍ਰਾਮੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਿਉਰਾਸੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹੇਤੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਟਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪਾਸ ਪਿੰਡ "ਗੋਲੇਵਾਲਾ"† ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਵ ੨ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ.

ਸਿਅਹ. ਦੇਖੋ, ਸੀਅਹ.

ਸਿਅਰਾਨਾ. ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਅਰਾਨਾ.

ਸਿਆ. ਕ੍ਰਿਯਾ "ਹੋਣ" ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ. ਥੀ. ਸਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਆ.

ਸਿਆਉ. ਸੰ. ਸ਼੍ਯਾਮ. ਫ਼ਾ سیاہ ਸਯਾਹ. ਵਿ—ਕਾਲਾ. "ਮਿਲੇ ਹੀਰ ਚੀਰੰ ਕਿਤੇ ਸਿਆਉ ਕਰਨੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਕਾਲੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ.

ਸਿਆਸਤ. ਅ਼ سیاست ਨਿਗਹਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਹੁਕੂਮਤ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰ. शासन—ਸ਼ਾਸਨ.

ਸਿਆਹ. ਕਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਉ. "ਸਿਆਹਉ ਹੋਆ ਸੇਤ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ਜਵਾਨ ਤੋਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋਗਿਆ.

ਸਿਆਹਗੋਸ਼. ਫ਼ਾ سیاہگوش ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਲੇ ਕੰਨਾ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਚੁਪਾਇਆ ਜੀਵ, ਜੋ ਮਾਂਸਾਹਾਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬਿੱਲੀ ਜੇਹਾ ਅਤੇ ਧੜ ਕੁੱਤੇ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ. ਵਡੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਖ਼ਰਗੋਸ਼ ਮ੍ਰਿਗ ਆਦਿ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. Felis Caracal.

ਸਿਆਹਪੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਯਾਹਪੋਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਲੀਪੋਸ਼.

ਸਿਆਹੜ. ਜਿਲਾ ਤਸੀਲ ਲੁਦਿਆਨਾ, ਥਾਣਾ ਡੇਹਲੋਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ

* ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਭੀ ਗੁਰੂਸਰ ਹੈ.

† ਗੋਲੇਵਾਲਾ, ਲਹੌਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਭਟਿੰਡਾ ਲੈਨ ਦਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ.

ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਅੱਧ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾੜੇ ਤੋਂ ਜਗੇੜੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਘੋੜਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋਗਿਆ. ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਠਹਿਰ ਗਏ ਅਰ ਘੋੜਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਚਲਾਨਾ ਕਰ ਗਿਆ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਪਾਕੇ ਦਬਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸਮਾਧਿ ਹੈ.

ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਸਾਧਾਰਣ ਅਸਥਾਨ ਸੀ, ਹੁਣ ਸੰਮਤ ੧੯੭੫ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਦਰਬਾਰ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਿਆਹੀ. ਫ਼ਾ سیاہی ਸਯਾਹੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਯਾਮਤਾ. ਕਾਲਸ. ਕਾਲਖ। ੨ ਰੌਸ਼ਨਾਈ. ਮਸਿ। ੩ ਮਨ ਦੀ ਮਲੀਨਤਾ. ਦੇਖੋ, ਕਦਾ ੨.

ਸਿਆਹੀ ਟਿੱਬੀ. ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੋਪਚੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ. ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ.

ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਬਿਧਿ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਦੀ ਬੀੜ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸਯਾਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਜੋ "ਮੱਖੀ ਤੇ ਮੱਖੀ ਮਾਰਨੀ" ਨਯਾਯ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਨਕਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ, ਬਲਕਿ ਕਈ ਅਗਯਾਨੀ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ. ਨੁਸਖਾ ਇਹ ਹੈ:—

"ਕਜਲ ਵਜਨ ਸਿਰਸਾਹੀ ੧, ਬੋਲੁ* ਸਰਸਾਹੀ ੨, ਸਰਸਾਹੀ ਦੁਇ ਗੂੰਦ ਕਿਕਰ ਕਾ, ਇਕ ਰਤੀ ਲਾਜਵਰਦ, ਇਕ ਰਤੀ ਸੁਇਨਾ, ਬਿਜੈਸਾਰ† ਕਾ ਪਾਣੀ, ਤਾਮੇ ਕਾ ਭਾਂਡਾ, ਨਿੰਮ ਕੀ ਲਕੜੀ, ਦੂਰ ਕਾ ਕਜਲੁ ਰਵਾਲ ਰੱਖਣੀ,‡ ਦਿਨ ਵੀਹ ਘਸਣੀ."

ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਖਾਰੀ ਇਸ ਵਿਧਿ ਨਾਲ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅੱਡਣਸ਼ਾਹੀ ਸਿੱਖ ਇਸ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ "ਅੱਡਣਸ਼ਾਹੀ ਸਿਆਹੀ" ਸੰਗਯਾ ਹੋਗਈ ਸੀ.

ਸਿਆਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹ. "ਤਨੁ ਸਿਆਹੁ ਹੋਇ ਬਦਨ ਜਾਇ ਕੁਮਲਾਇ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਸਿਆਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮਜ਼ਕ ਗ੍ਯਾਨ. ਪਹਿਚਾਨਣਾ. ਜਾਨਣਾ. ਪਛਾਣ.

ਸਿਆਣਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਮਜ਼ਕ ਗ੍ਯਾਨ ਕਰਨਾ. ਪਛਾਣਨਾ.

ਸਿਆਣਪ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਜਾਨਤਾ. ਦਾਨਾਈ. ਚਤੁਰਾਈ. "ਸਹਸ ਸਿਆਣਪ ਕਰਿ ਰਹੇ ਮਨਿ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਹੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੨ ਤਜਰਬੇਕਾਰੀ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. ਕੰਜੂਸੀ.

ਸਿਆਣਾ. ਵਿ—ਸੁਗ੍ਯਾਨੀ. ਸੁਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅ਼ شان ਸ਼ਯਾਨ. ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲਾ. ਦੀਰਘਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ। ੨ ਚਾਲਾਕ। ੩ ਕ੍ਰਿਪਣ. ਕੰਜੂਸ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਤਸੀਲ ਥਾਨਾ ਪਹੋਏ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਪਹੋਏ ਤੋਂ ਦਸ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸ਼ਾਹਭੀਖ ਠਸਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ.¶ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਜਨਦਾਰ ਮੁਖੀਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚਰਣਾਂ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ.

ਸਿਆਣਾ ਸੈਯਦਾਂ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਕਰਨਾਲ ਤਸੀਲ ਗੂਹਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ.

ਸਿਆਣੂ. ਵਿ—ਪਹਿਚਾਣੂ. ਜਾਣੂ. ਵਾਕਿਫ. ਪਛਾਣੂ.

ਸਿਆਤਾ. ਵਿ—ਜਾਣਿਆ. ਪਛਾਤਾ. ਪਛਾਣਿਆ.

ਸਿਆਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਣ। ੨ ਸਿਆਣਪ. ਦਾਨਾਈ. "ਰਾਨੀ ਤਜੀ ਸਿਆਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੫੦)

---

* ਬੋਲੁ ਇੱਕ ਦਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਨਾਉਂ Myrrha ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਮੁਰ ਹੈ. ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਹੈ. ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮਸਿਵਰਧਨ ਭੀ ਆਖੀਦਾ ਹੈ. † ਭੰਗਰਾ. ਬੰਗਾਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਸਿਰਾਜ ਹੈ. ‡ ਚੱਪਣੀ ਖੁਰਚਣੀ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਫੁੱਲ ਉਤਾਰ ਲੈਣਾ.

¶ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਭੀ ਕਈਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹਭੀਖ ਅਤੇ ਠਸਕਾ.

ਸਿਆਨਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਣਪ. "ਸਿਆਨਪ ਕਾਹੂ ਕਾਮਿ ਨ ਆਤ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) "ਇਆਨਪ ਤੇ ਸਭ ਭਈ ਸਿਆਨਪ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਿਆਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਣਾ.

ਸਿਆਪਾ. ਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਲਾਪ. ਸ਼ਵ (ਮੁਰਦੇ) ਲਈ ਪ੍ਰਲਾਪ. ਸੰਗਯਾ-ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤਾੜਨ (ਪਿੱਟਣਾ) ਅਤੇ ਮੁਰਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਲਾਪ (ਵੈਣ).

ਸਿਆਮ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਨੇ ਆਸਾਮ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾਮ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਯਾਮ. ਵਿ-ਕਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ-ਸ਼ਯਾਮ ਮੂਰਤੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ. "ਗੋਕੁਲ ਮਧੇ ਸਿਆਮ ਗੋ." (ਟੋਡੀ ਨਾਮਦੇਵ) ਦੇਖੋ, ਸਯਾਮ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ਯਾਮਾ. ਲੱਛਮੀ. "ਸਿਆਮ ਪਲੋਟੈ ਪਾਇ ਜਿਹ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਫ਼ਾ شام ਸਾਯੰਕਾਲ. ਸੰਝ. ਦੇਖੋ, ਸਾਮ। ੬ ਅ. ਸ਼ਾਮ ਦੇਸ਼. Syria. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਮ.

ਸਿਆਮਸੁੰਦਰ. ਸੰਗਯਾ-ਸ਼ਯਾਮਾ (ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ) ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਕਰਤਾਰ. "ਸਿਆਮਸੁੰਦਰ ਤਜਿ ਨੀਂਦ ਕਿਉ ਆਈ?" (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸਿਆਮਣੀ. ਸੰਗਯਾ-ਸਾਯੰਕਾਲ. ਸੰਝ. "ਸੁਭਾ ਸਿਆਮਣੀ." (ਚੰਡੀ ੨) ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ ਅਤੇ ਸਾਯੰਕਾਲ ਰੂਪਾ। ੨ ਵਿ-ਸ਼ਯਾਮਤਾ ਵਾਲੀ. ਕਾਲੀ। ੩ ਸ਼ਯਾਮ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੇਵ) ਦੀ.

ਸਿਆਮਣੋਧਰੰ. ਸ੍ਵਾਮੀ (ਸ੍ਵਾਮਿਨ੍) ਦੀ ਧਿਰ (ਪਾਸਾ-ਪੱਖ) ਨੂੰ. "ਤਜੰਤ ਸਿਆਮਣੋਧਰੰ ਭਜੰਤ ਪ੍ਰਾਨ ਲੈ ਭਟੰ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰੂਪ ਧਰਮ ਨੂੰ। ੩ ਸ਼ਯਾਮਤਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਿਆਮਲ. ਸੰ. ਸ਼ਯਾਮਲ. ਵਿ-ਸਾਂਵਲਾ। ੨ ਸੁੰਦਰ. ਮਨੋਹਰ. "ਸਿਆਮਲੰ ਮਧੁਰ ਮਾਨੁਖੰ ਰਿਦਯੰ ਭੂਮਿ ਵੈਰਣਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਿਠਬੋਲਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵੈਰ ਭਾਵ ਹੈ, ਨਿਵੰਤਿ ਹੋਵੰਤ ਮਿਥਿਆ.

ਸਿਆਮਾ. ਸੰ. ਸ਼ਯਾਮਾ. ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਕਾਲੀ. ਦੁਰਗਾ. "ਇਕ ਰਟਤ ਨਾਮ ਸਿਆਮਾ ਅਪਾਰ." (ਦੱਤਾਵ) ੩ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਗਊ। ੪ ਗੁੱਗਲ। ੫ ਕਸਤੂਰੀ। ੬ ਮਘ ਪਿੱਪਲੀ। ੭ ਸ਼ੀਸ਼ਮ. ਟਾਲ੍ਹੀ। ੮ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ। ੯ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ। ੧੦ ਰਾਤ੍ਰਿ.

ਸਿਆਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਮੀ.

ਸਿਆਰ. ਸੰ. ਸ੍ਰਗਾਲ-ਸ੍ਰਿਗਾਲ. ਗਿੱਦੜ। ੨ ਸੰ. ਸਿੰਹਾਰਿ-ਸਿੰਹਾਰਿ. ਸ਼ਰਭ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ. "ਜਬ ਹੀ ਸਿਆਰ ਸਿੰਘ ਕਉ ਖਾਇ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ਇਸ ਥਾਂ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੌਮੈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਰ (ਸ਼ਰਭ) ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਤਮਗਯਾਨ ਹੈ.

ਸਿਆਰੀ. ਸੰਗਯਾ-ਸ੍ਰਿਗਾਲੀ. ਗਿਦੜੀ। ੨ ਈੜੀ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਜੋ ਹ੍ਰਸ੍ਵ ਹੈ ਅਰ ਵਯੰਜਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗਕੇ-ਇ-ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ (ਿ) ਹੈ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਿਆਰੀ ਕਿਤੇ ਸੰਬੰਧ ਬੋਧਕ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਅਨੇਕ ਵਿਭਗਤੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਅਗਯਾਤ ਕਈ ਗਯਾਨੀ ਅਰਥ ਤੋਂ ਅਨਰਥ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਉਂ ਥਾਂਈਂ ਸਿਆਰੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ.* ਦੇਖੋ, ਸਹਜਿ, ਕਰਿ, ਜਪਿ, ਤਨਿ, ਮਨਿ, ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਸਿਆਲ. ਸੰ. ਸ੍ਰਿਗਾਲ. ਗਿੱਦੜ. "ਕਾਢ ਦੇਇ ਸਿਆਲ ਬਪੁਰੇ ਕਉ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਗਿੱਦੜ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਲਸ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਗੋਤ। ੩ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਜਿਲੇ ਝੰਗ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੈ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ੀਤਕਾਲ. ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਯਾਲ.

ਸਿਆਲਕੋਟ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਛਾਵਨੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਦਸਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ,

---

* ਮੇਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ. ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਿਜ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਸੰਬੰਧੀ ਉੱਤਮ ਰਸਾਲਾ "ਸ਼ਬਦਾਂਤਕ ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ.

ਸ਼ਾਲਿਬਾਹਨ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼ਾਕਲ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਬਹੁਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਲ੍ਹ ਦਾ ਵਸਾਇਆ "ਸ਼ਾਲ੍ਹਕੋਟ" ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਇਸ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਅਸਥਾਨ ਹਨ—ਇੱਕ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ. ਇਸ ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਜਗਤਗੁਰੂ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਹੁਣ ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ.

ਦੂਜਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਬਾਵਲੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਇਹ ਮੂਲੇ ਦੇ ਘਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮੂਲਾ.

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿੱਚ ਕਾਗਜ਼ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਗਜ ਸੀ. ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕਾਗਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਗਜ ਤੇ ਲਿਖੇ ਬਹੁਤ ਗ੍ਰੰਥ ਹੁਣ ਵੇਖੀਦੇ ਹਨ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ੧੦੦ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਠ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਗਜ ਤੇ ਹਨ.

ਸਿਆਲੀ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ੍ਰਿਗਾਲੀ. ਗਿਦੜੀ। ੨ ਸਿਆਲ (ਸ਼ੀਤ ਕਾਲ) ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਰੂਈਦਾਰ ਵਸਤ੍ਰ, ਦੁਲਾਈ। ੩ ਵਿ—ਸਿਆਲ ਦੀ. ਸ਼ੀਤ ਕਾਲ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਘੁੰਮਰ ਆਰਿ.

ਸਿਆੜ. ਹਲ ਦੇ ਚਉ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੱਢਿਆ ਚਿਰਾ. ਸੰ. ਸੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਆਰ.

ਸਿਏਸ. ਦੇਖੋ, ਸੀਏਸ.

ਸਿਸ. ਸੰ. शिशु. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਬਾਲਕ. ਬੱਚਾ. ਸੰਤਾਨ. "ਤਿਹ ਸਿਸ ਸੀਤਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ ਸੀਤਾ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਸਿਰ. ਸੀਸ. ਸੰ. शीर्ष. "ਬੀਰ ਕਰੋਰਨ ਕੇ ਸਿਸ ਤੋਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੯੫) ੩ ਗਰਦਨ. ਗ੍ਰੀਵਾ। ੪ ਸੰ. शिष्य—ਸ਼ਿਸ਼੍ਯ. ਚੇਲਾ. ਚਾਟੜਾ। ੫ ਸੰ. शिष्. ਧਾ—ਬਾਕੀ ਛੱਡਣਾ. ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਣਾ. ਵੱਖ ਕਰਨਾ. ਜਾਦਾ ਹੋਣਾ.

ਸਿਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਟਿ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟ.

ਸਿਸਟਿ. ਸੰ. सृष्टि—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਰਚਨਾ। ੨ ਜਗਤ. ਸੰਸਾਰ. ਦੁਨੀਆਂ. "ਸਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ਸਭ ਤੁਧੁ ਆਪੇ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਸਿਸਟਿਜਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਜਨਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ. ਮਾਇਆ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ.

ਸਿਸਟਿਧਾਰ. ਵਿ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਦਾ ਆਧਾਰ। ੨ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਹੈ. "ਸਿਸਟਿਧਾਰ ਹਰਿ ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ." (ਕਾਨ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ)

ਸਿਸਤ. ਫ਼ਾ شست ਸ਼ਿਸ੍ਤ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਨਿਸ਼ਸ੍ਤ. ਬੈਠਕ। ੨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੈਠਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਸੰਧਾਨ. ਸਿੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸਿਸਨ, ਸਿਸਨੁ ਸੰ. शिश्न—ਸ਼ਿਸ਼੍ਨ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਲਿੰਗ. ਜਨਨ-ਇੰਦ੍ਰਿਯ. "ਸਿਸਨ ਕਟੇ ਤੇ ਪੀਰ ਵਿਸਾਲਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿੰਸਪਾ. ਸੰ. शिंशपा—ਸ਼ਿੰਸ਼ਪਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਟਾਲ੍ਹੀ. ਫ਼ਾ شیشم ਸ਼ੀਸ਼ਮ. L. Dalbergia Sisoo. ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਚਿਕਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀ ਆਦਿ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ.

ਸਿਸਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸੁਪਾਲ.

ਸਿਸਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਿਰ.

ਸਿਸਿ. ਸਿਰ ਉੱਤੇ. ਸੀਸ ਤੇ. "ਜਿਸ ਸਿਸਿ ਨ ਹੋਵੀ ਲੇਖ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਸਿਰ, ਸਿਸੀਅਰ, ਸਿਸੀਅਰੁ ਸੰ. ਸ਼ਿਸ਼ਿਰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਮਾਘ ਫੱਗੁਣ ਦੀ ਰੁੱਤ। ੨ ਹਿਮ. ਬਰਫ। ੩ ਵਿ—ਸੀਤਲ. ਠੰਢਾ, ਠੰਢੀ. "ਰੁਤਿ ਸਿਸੀਅਰ ਸੀਤਲ ਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਮੰਘਰ ਪੋਹਿ ਜੀਉ." (ਰਾਮ ਮ: ੫ ਰੁਤੀ) ਦੇਖੋ, ਹਿਮਕਰ ਸ਼ਬਦ।

ਸਿਸੁ. ਸੰ. ਸ਼ਿਸ਼ੁ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਬੱਚਾ. ਬਾਲਕ। ੨ ਸਿੰਧੀ. ਗਰਦਨ. ਗ੍ਰੀਵਾ। ੩ ਸੀਸ. ਸਿਰ. "ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸ਼ਿਸ਼੍ਯ. ਚੇਲਾ.

ਸਿਸੁਪਾਲ. ਸੰ. ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ. ਚੇਦਿ (ਚੰਦੇਰੀ) ਦੇ ਰਾਜਾ

ਦਮਘੋਸ਼ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਵਸੁਦੇਵ ਦੀ ਭੈਣ ਸ਼੍ਰੁਤਦੇਵਾ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਜਨਮਿਆ. ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਮਸੇਰਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਜੰਮਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੱਥ ਸਨ. ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਆਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਸ਼ੁ (ਬੱਚਾ) ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੋ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਹੋਇਆ.

ਇਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵੈਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਕਮਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਕਰਾਰ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਕੇ ਲੈਗਏ. ਯੁਧਿਸ਼੍ਠਿਰ ਦੇ ਯੱਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਨੇ ਭਰੀ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਹਿਰਨਜਕਸ਼ਿਪੁ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਦਸ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਵਣ ਸੀ. "ਹੈ ਸਿਸੁਪਾਲ ਚੰਦੇਰੀ ਮੇ ਬੀਰ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਮਾਘ ਕਵਿ ਨੇ ਸ਼ਿਸ਼ੁਪਾਲਵਧ ਨਾਮਕ ਮਨੋਹਰ ਕਾਵ੍ਯ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸ਼ਿਸ਼ੁਮਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਮੱਛੀ ਵਾਂਙ ਹੈ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਅਤੇ ਧ੍ਰੁਵ ਪੂਛ ਵੱਲ ਵਿਰਾਜਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਿਸ਼ੁਮਾਰਚਕ੍ਰ। ੨ ਮਗਰਮੱਛ. ਘੜਿਆਲ.

ਸ਼ਿਸ਼ੋਦਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਉਦਯਪੁਰ ਅਤੇ ਗਹਲੋਤ.

ਸ਼ਿਸ਼੍ਟ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤ. ਧੀਰਯ ਵਾਲਾ। ੨ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਦਾਨਾ। ੪ ਭਲਾਮਾਨਸ.

ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਸ਼੍ਟ (ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ) ਦਾ ਆਚਾਰ (ਵਿਹਾਰ). ਉੱਤਮ ਜਨਾਂ ਦੀ ਰੀਤਿ। ੨ ਆਉਭਗਤ. ਆਦਰ ਸਨਮਾਨ.

ਸ਼ਿਸ਼੍ਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਸਨ.

ਸ਼ਿਸ਼੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼ਿਕ੍ਸ਼ਾ (ਸਿਖ੍ਯਾ) ਲਾਇਕ. ਸਿਖਾਉਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਸਿੱਖ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੇਲਾ. ਚਾਟੜਾ. ਸ਼ਾਗਿਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖ.

ਸਿਹ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ੩.

ਸਿੰਹ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ। ੨ ਸ਼ੇਰ। ੩ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਿ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਹੈ. Leo। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਾਰਦੂਲ ਅਤੇ ਸਿੰਘ.

ਸਿੰਹਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਿਕਾ.

ਸਿਹਜ, ਸਿਹਜਾ, ਸਿਹਜਾਇ ਸੰ. शय्या—ਸ਼ੱਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸੁੱਤਾ ਜਾਵੇ. ਸੇਜਾ. ਖਾਟ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀ ਧਾ. "ਜਉ ਗੁਰਦੇਉ ਸਿਹਜ ਨਿਕਸਾਈ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ਭਗਤਮਾਲ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕ) ਨੇ ਸੇਜਾ ਦਿੱਤੀ, ਨਾਮਦੇਵ ਨੇ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਪਾਈ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਰਾਦਰ ਜਾਣਕੇ ਸੇਜਾ ਵਾਪਿਸ ਮੰਗੀ. ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸੇਜਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁੱਕੀ ਨਿਕਲ ਆਈ, ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ. "ਸਿਹਜਾ ਧਰਤਿ ਬਰਤਨ ਕਉ ਪਾਨੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੫) "ਕੋਟਿ ਜੀਅ ਜਾਕੀ ਸਿਹਜਾਇ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫)

ਸਿਹਜਾਸਣੀ, ਸਿਹਜਾਸਨੀ ਵਿ—ਸੇਜਾ ਉੱਪਰ ਆਸਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉਠ ਨਾ ਸਕੇ. "ਨਵੇ ਕਾ ਸਿਹਜਾਸਣੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਸਿਹਤ. ਅ਼ صحت ਸਿਹ਼ਤ. ਅਰੋਗਤਾ. ਤਨਦੁਰੁਸ੍ਤੀ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਸ੍ਥ੍ਯ। ੨ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਦਰੁਸ੍ਤੀ. ਯਥਾਰਥਤਾ.

ਸਿੰਹਤੁੰਡ. ਦੇਖੋ, ਸੇਂਹੁੰਡ.

ਸਿਹਮ. ਦੇਖੋ, ਸਹਮ.

ਸਿਹਰ. ਅ਼ سحر ਸਿਹ਼ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਾਦੂ। ੨ ਇੰਦ੍ਰਜਾਲ. "ਇਹੁ ਜੁ ਦੁਨੀਆ ਸਿਹਰੁ ਮੇਲਾ ਦਸਤਗੀਰੀ ਨਾਹਿ." (ਤਿਲੰ ਕਬੀਰ)

ਸਿਹਰਫੀ. ਫ਼ਾ سی حرفی ਸੀ ਹ਼ਰਫ਼ੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੀਹ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਅਰਬੀ ਦੀ ਵਰਣਮਾਲਾ. "ਬਹੁਰੋ ਸਿਹਰਫੀ ਜੁ ਸਭ ਹੀ ਪਢਾਈ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਤੀਹ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਜ਼ਾਖ਼ਜ਼ਾਰੂਪ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ. ਜੈਸੇ— "ਅਲਫ ਅਲਾ ਕੋ ਯਾਦ ਕਰ ਗਫਲਤ ਮਨੋ ਵਿਸਾਰ." xxx ਆਦਿ. (ਜਸਾ)

ਸਿਹਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੇਹਰਾ.

ਸਿਹਰੀ. ਵਿ—ਸਿਹ਼ਰ (ਜਾਦੂ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦ੍ਰ- ਜਾਲੀਆ.

ਸਿਹਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰ.

ਸਿੰਹਲ } ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ
ਸਿੰਹਲਦ੍ਵੀਪ } ਸਿੰਹ (ਸ਼ੇਰ) ਰਹਿਣ, ਐਸਾ ਟਾਪੂ. ਲੰਕਾ ਦ੍ਵੀਪ. Ceylon. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਲਦੀਪ.

ਸਿਹਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ ਹੋਣਾ. ਝਿਝਕਣਾ। ੨ ਤਰਸਣਾ. ਲੋੜਨਾ। ੩ ਡਰਨਾ. "ਸੁਰ ਸਿਹਾਂਹਿ ਕਿਮ ਕਰ ਹੈਂ ਧਾਰਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿਹਾਬ. ਅ਼ صحاب ਸਿਹ਼ਾਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਗੀ. ਸਾਥੀ। ੨ ਸਾਹ਼ਿਬ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਹਾਬ.

ਸਿਹਾਮ. ਫ਼ਾ سہام ਸਹਮ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਹਿੱਸੇ. ਭਾਗ। ੨ ਤੀਰ. ਵਾਣ.

ਸਿੰਹਿਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਸ਼੍ਯਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਰਾਹੁ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ. ਕਈਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਪ੍ਰਚਿੱਤੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ਚਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਛਾਯਾ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਖਿਚ ਲੈਂਦੀ ਸੀ. ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਛਾਯਾਗ੍ਰਾਹਿਣੀ" ਭੀ ਸੀ. ਹਨੂਮਾਨ ਜਦ ਸਮੁੰਦਰ ਟੱਪਕੇ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹਿਆ ਸੀ ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚਕੇ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹਨੂਮਾਨ ਇਸ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾੜਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਿੰਹਿਕਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਭਨ ੪.

ਸਿਹਿੰਦਾ. ਸਹੀ ਕੁਨਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਸ.

ਸਿੰਹੀ. ਸ਼ੇਰਨੀ. ਸਿੰਘੀ.

ਸਿਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਕ. ਚਾਹ. ਰੁਚਿ। ੨ ਉਤਸੁਕਤਾ— ਉਤ੍ਸੁਕਤਾ. ਤੀਵ੍ਰ ਇੱਛਾ. ਪ੍ਰੇਮ. "ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸਿਕਸਤ } ਫ਼ਾ شکست ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਾਰ. ਪਰਾਜਯ.
ਸ਼ਿਕਸ੍ਤ } "ਚਲੀ ਸਿਕਸ੍ਤ ਖਾਇ ਅਬ ਸੈਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਵਿ—ਟੁੱਟਿਆ. ਟੁੱਟ ਗਿਆ.

ਸ਼ਿਕਸ੍ਤਹ. ਫ਼ਾ شکستہ ਵਿ—ਟੁੱਟਾ. ਭੱਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰ. ਸ਼ਸ੍ਤ—ਸ਼ਸ੍ਤ੍ਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪੂਰੇ ਨਾ ਲਾਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਸ਼ਿਕਸ੍ਤਨ. ਫ਼ਾ شکستن ਕ੍ਰਿ—ਤੋੜਨਾ. ਭੰਨਣਾ. ਸੰ. ਸ਼ਸਨ—ਸ਼ਸਨ. ਕਤਲ ਕਰਨਾ. ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਨਾ.

ਸਿਕਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਲੂ ਰੇਤਾ. ਕਣਦਾਰ ਰੇਤ। ੨ ਚੀਨੀ ਖੰਡ.

ਸਿਕਦਾਰ. ਫ਼ਾ سکدار ਸਿੱਕਹਦਾਰ. ਵਿ—ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਰਾਜਾ। ੨ ਸਰਦਾਰ. ਹਾਕਿਮ. "ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੇ ਪੰਚ ਸਿਕਦਾਰ." (ਗੌਂਡ ਮ:੫) "ਸਿਕਦਾਰਹੁ ਨਹ ਪਤੀਆਇਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਿਕਦਾਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਕਹਦਾਰੀ. ਹੁਕੂਮਤ. ਸਰ- ਦਾਰੀ. "ਜਿਸੁ ਸਿਕਦਾਰੀ ਤਿਸਹਿ ਖੁਆਰੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਕਦਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕਦਾਰ. "ਕੂੜ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸ਼ਿਕਨ. ਫ਼ਾ شکن ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਲਵਟ. ਵਲ। ੨ ਵਿ—ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ. ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—"ਮਨ ਬੁਤਸ਼ਿਕਨ." (ਜਫਰ) ਮੈ ਬੁਤ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹਾਂ.

ਸ਼ਿਕਮ. ਫ਼ਾ شکم ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੇਟ. ਉਦਰ।

੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਕਿਮ.

ਸ਼ਿਕਰਾ. ਫ਼ਾ شکرہ ਗੁਲਾਬਚਸ਼ਮ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਬਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਮਦੀਨ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚਚਕ ਅਥਵਾ ਚਿਪਕ ਹੈ. ਸ਼ਿਕਰਾ ਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਆਂਡੇ ਭੀ ਇੱਥੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਆਲ੍ਹਣਾ ਦਰਖਤਾਂ ਤੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਉੱਪਰ ਮੁੱਠੀ ਤੋਂ ਛੱਡੀਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ਿਕਰੀਨ. ਦੇਖੋ, ਚਿਪਕ ੨.

ਸਿਕਲ. ਅ਼ صقل ਸਕ਼ਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜ਼ੰਗ ਉਤਾਰਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਸਿਕਲਗਰ, ਸਿਕਲੀਗਰ } ਫ਼ਾ صقلگر ਸਕ਼ਲਗਰ. ਸਿਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜ਼ੰਗ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਕਾ.

ਸਿਕਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਉਤਸੁਕ (उत्सुक) ਹੋਣਾ. ਬਹੁਤ ਚਾਹੁਣਾ. "ਰਹੀ ਸਿਕਾਵਤ ਹੇਰਨ ਕਾਰਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ਿਕਾਯਤ. ਅ਼ شکایت ਸੰਗਯਾ—ਗਿਲਾ. ਮਾਖਤਾ.

ਸਿਕਾਰ. ਫ਼ਾ شکار ਸ਼ਿਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਯਤਨ ਕਰਨਾ. ਮ੍ਰਿਗਯਾ. "ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਲੇ ਚੜਿਓ ਸਿਕਾਰ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ਸੰ. श्वक्रीडा—ਸ਼੍ਵਕ੍ਰੀੜਾ. ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈਕੇ ਖੇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸ਼ਿਕਾਰਘਾਟ. ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲਨਗਰ.

ਸ਼ਿਕਾਰਪੁਰ. ਸਿੰਧ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਸੱਖਰ ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਗੁਰੁਦਾਸ ਉਦਾਸੀਨ ਸਾਧੁ ਵਡੀ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੱਟ ਵਾਲੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ. ਹੁਣ ਭੀ ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ. ਭਾਈ ਗੁਰੁਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਯਾਯ (पर्याय) ਭੀ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਸ਼ਿਕਾਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਖ਼ਾ. ਵਿਭਚਾਰੀ. ਪਰਇਸਤ੍ਰੀਗਾਮੀ.

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ. ਉਹ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਉਹ ਪੰਛੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਕੇ ਅਤੇ ਸਿਖਾਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਜੋ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਛੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਜ਼, ਜੁਰਰਾ, ਬਾਸ਼ਾ, ਬਸ਼ੀਨ, ਸ਼ਿਕਰਾ, ਚਿਪਕ, ਬੇਸਰਾ, ਧੂਤੀ (ਅਥਵਾ ਤੂਧੀ) ਗੁਲਾਬਚਸ਼ਮ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਲਾਬੀ ਝਲਕ ਨਾਲ ਪੀਲੀ ਅੱਖ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਰ ਚਰਗ, ਚਰਗੇਲਾ, ਲਗੜ, ਝਗੜ, ਤੁਰਮਤੀ, ਤੁਰਮਤਾ, ਬਹਰੀ, ਬਹਰੀਬੱਚਾ, ਕੁਹੀ, ਕੋਹੀਲਾ, ਛਿੱਕੁਲ, ਢੇਡੀ, ਉਕਾਬ, ਕੁਰਲ, ਸਯਾਹਚਸ਼ਮ ਹਨ, ਸਯਾਹਚਸ਼ਮ ਨਾਲੋਂ ਗੁਲਾਬਚਸ਼ਮ ਜਾਦਾ ਵਫਾਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਮਦੀਨ ਨੂੰ ਨਰ ਵਾਂਙ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਬਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਆਦਿ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨਰ, ਮਦੀਨ ਨਾਲੋਂ ਕੱਦ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਨਰ ਕੱਦ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਕੇਵਲ ਮਾਸ ਖਾਕੇ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਭੀ ਮਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਲਦੇ ਹਨ. ਜਦ ਬੱਚਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੇਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਧਪਚਿਆ ਮਾਸ ਉਗਲਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾਉਂ ਇੱਕ ਸਵੈਯੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ ਯਥਾ—

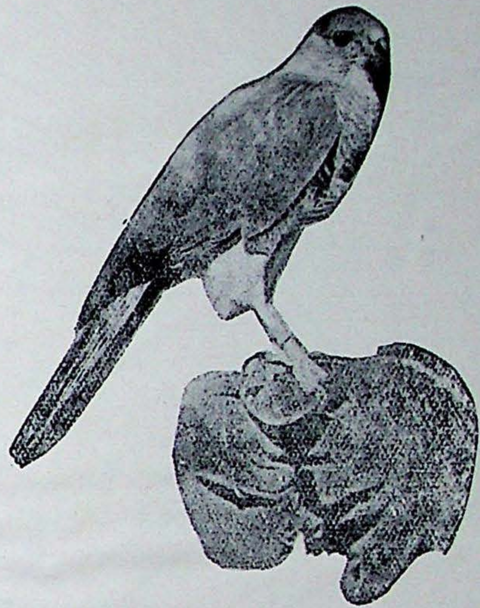
ਬੇਸਰੇ ਔਰ ਕੁਹੀ ਬਹਰੀ ਅਰੁ
 ਬਾਜ ਜੁਰੇ ਬਹੁਤੇ ਸੰਗ ਲੀਨੇ,
ਬਾਸ਼ੇ ਘਨੇ ਲਗਰਾ ਚਰਗੇ
 ਸ਼ਿਕਰੇਨ ਕੇ ਫੇਟ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਕੀਨੇ,
ਧੂਤੀ ਉਕਾਬ ਬਸੀਨਨ ਕੋ ਸਜ
 ਕੰਠ ਜਗੋਲਨ ਦ੍ਵਾਲ ਨਵੀਨੇ,
ਜਾਂਕਹੁ ਹੇਰ ਚਲਾਵਤ ਭੇ ਤਿਨ
 ਪੰਛਿਨ ਤੇ ਇਕ ਜਾਨ ਨ ਦੀਨੇ.

(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨੦੯੦

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਅੱਖਰਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ

ੳੁਕਾਬ

ਸ਼ਿਕਰਾ

ਸੀਚਾਨਾ

ਕੁਹੀ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹੀਨਾ

ਕੁਰਲ

ਚਰਗ

ਢੇਡੀ

ਤੁਰਮਤੀ

ਬਹਿਰੀ

ਬਾਸ਼ਾ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO., LAHORE.

ਬਾਜ਼

ਬਾਜ਼ ਢੋਕਾ (ਟੋਪੀ) ਵਾਲਾ

ਮੂਸ਼ਖੋਰ

ਲਗੜ

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO. LAHORE

ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੇਖੋ.

ਸਿਕਾਲਤ. ਅ਼ صقالت ਸਿ਼ਕ਼ਾਲਤ. ਸਿ਼ਕ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਰ ਉਤਾਰਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣਾ। ੨ ਸਿਕਲੀਗਰ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ.

ਸਿਕਾਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਕਾਵਤ ਅਤੇ ਸਿਕਾਨਾ.

ਸਿਕਿਮ. ਹਿਮਾਲਯ ਦੇ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਰਿਆਸਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਵ ਤਿੱਬਤ, ਦੱਖਣ ਪੂਰਵ ਭੂਟਾਨ, ਦੱਖਣ ਦਾਰਜਿਲਿੰਗ, ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਨੈਪਾਲ ਹੈ. ਰਕਬਾ ੨੮੧੮ ਵਰਗ ਮੀਲ ਹੈ. ਸਿਕਿਮ ਦਾ ਰਾਜਕੁਲ ਬੌਧ ਹੈ.

ਸ਼ਿਕੋਹ. ਫ਼ਾ شکوہ ਸੰਗਯਾ—ਡਰ. ਖ਼ੌਫ਼। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਕੋਹ.

ਸਿਕੋਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕੋਚਨ. "ਨਾਕ ਸਿਕੋਰਹਿ ਨਰਕ ਭੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਨਰਕ ਭੀ ਨੱਕ ਵੱਟਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ਿਕੰਜ. ਫ਼ਾ شکنج ਸੰਗਯਾ—ਚੂੰਢੀ ਭਰਨੀ. ਚੂੰਢੀ ਵੱਢਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮਰੋੜਨਾ. ਪੇਚ ਦੇਣਾ.

ਸ਼ਿਕੰਜਬੀ. ਅ਼ سکنجبین ਸ਼ਿਕੰਜਬੀਨ. ਸਿਰਕਾ ਅਤੇ ਅੰਗਬੀਨ (ਸ਼ਹਿਦ) ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ। ੨ ਨੇਂਬੂ ਆਦਿ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਬਣਾਇਆ ਪੇਯ ਪਦਾਰਥ ਭੀ ਸ਼ਿਕੰਜਬੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ਿਕੰਜਾ. ਫ਼ਾ شکنج ਸ਼ਿਕੰਜਹ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਲਦਸਾਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਬਾਕੇ ਤਹਿ ਬੈਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀੜਨ ਦਾ ਇੱਕ ਯੰਤ੍ਰ, ਜੋ ਮੁਗਲਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ.

ਸਿਕੰਦਰ. ਅ਼ سکندر ਅੰ. Alexander. ਸਿਕੰਦਰ ਕਈ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਹ ਹਨ. ਇੱਕ ਸਿਕੰਦਰ ਫੈਲਕੂਸ* ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਈਸਵੀ ਸਨ ਤੋਂ ੩੨੭ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਾ "ਪੁਰੁ" ਨੂੰ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਤਕ ਆਕੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ B.C. ੩੨੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. "ਫੈਲਕੂਸ ਪਤਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸੂਰ ਸਿਕੰਦਰ ਪੂਤ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧੭) ਦੇਖੋ, ਅਰਸਤੂ।

(੨) ਦੂਜਾ ਸਿਕੰਦਰ, ਐਂਟੀਓਕਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ.

(੩) ਤੀਜਾ ਸਿਕੰਦਰ, ਸਿਮਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸਾਈਰੀਨੀਆ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ, ਜੋ ਈਸਾ ਦਾ ਪਰਮਭਗਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

(੪) ਚੌਥਾ ਲੋਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜੋ ਬਹਲੋਲ ਖਾਨ ਲੋਦੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਸਨ ੧੪੮੯ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ੧੭ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੫੧੭ ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਮੋਇਆ. ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਹਾਜ ਇਸੇ ਸਿਕੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਆਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗਾ ਸੀ.

ਸਿਕੰਦਰਸ਼ਾਹ ਲੋਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕੰਦਰ ੪.

ਸਿਕੰਦਰ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਸਕਿਨਰ.

ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਿਮ. ਦੇਖੋ, ਧੁਨੀ (ਸ).

ਸਿਕੰਦਰੀ ਭੁਜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਭੁਜਾ(ਬਾਂਹ) ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲੇ ਮੀਨਾਰ, ਜੋ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਜਹਾਜਾਂ ਨੂੰ ਚਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣਵਾਏ ਸਨ. ਜੈਸੇ ਹੁਣ ਲਾਇਟ ਹਾਊਸ (Light-house) ਹਨ.

ਸਿਕੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ.

ਸਿਕੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਨ.

ਸਿੱਕਰੀ. ਸ਼ੁਸ਼ਕ (ਖੁਸ਼ਕ) ਹੋਈ ਤਹਿ. ਜਿਵੇਂ ਗਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਠਾਂ ਤੇ ਆਈ ਸਿੱਕਰੀ.

ਸਿੱਕਾ. ਫ਼ਾ سکہ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਮੁਦ੍ਰਾ. ਚਾਂਦੀ ਸੁਇਨੇ ਆਦਿ ਉੱਪਰ ਸਿੱਕਹ ਲਾਉਣਾ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਰਾਜ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ. ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਕੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚਲਾਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

* Philippos ਅਥਵਾ Philip.

ਨਿਰਣਾ ਇਉਂ ਹੈ :—

(ੳ) ਖ਼ਾਲਸਾਪੰਥ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਨ ੧੭੬੫ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹੀ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰੌਨਕ ਦਿੱਤੀ. ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਹੈ :—

ਦੇਗ਼ ਤੇਗ਼ੋ ਫ਼ਤਹ਼ ਨੁਸਰਤ ਬੇਦਰੰਗ,
ਯਾਫ਼ਤਜ਼ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ.

(ਅ) ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ—ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਅਤੇ ਮੁਹਰ "ਰਾਜੇਸ਼ਾਹੀ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਰਾਜੇਸ਼ਾਹੀ ਰੁਪਯਾ ਸ਼ੁੱਧ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ੧੧੍ਹ ਮਾਸ਼ੇ ਭਰ ਹੈ. ਮੁਹਰ ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਸ਼ੇ ਦੀ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਉੱਪਰ ਇਬਾਰਤ ਇਹ ਹੈ :—

ਹ਼ੁਕਮ ਸ਼ੁਦ ਅਜ਼ ਕ਼ਾਦਰੇ ਬੇ ਚੂੰ ਬ ਅਹ਼ਮਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ,
ਸਿੱਕਹ ਜ਼ਨ ਬਰ ਸੀਮੋ ਜ਼ਰ ਅਜ਼ ਔਜੇ ਮਾਹੀ ਤਾ ਬਮਾਹ.

(ੲ) ਜੀਂਦ ਦਾ ਸਿੱਕਾ-ਜੀਂਦ ਦਾ ਰੁਪਯਾ "ਜੀਂਦੀਆ" ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਤੋਲ ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਸ਼ੇ ਹੈ. ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜੇਸ਼ਾਹੀ ਰੁਪਯੇ ਉੱਪਰ ਇਬਾਰਤ ਹੈ ਉਹੀ ਜੀਂਦੀਏ ਤੇ ਹੈ।

(ਸ) ਨਾਭੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ—ਨਾਭੇ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਅਤੇ ਮੁਹਰ "ਨਾਭੇਸ਼ਾਹੀ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਨਾਭੇ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਸਵਾ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਸੇ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਪੌਣੇ ਦਸ ਮਾਸ਼ੇ ਹੈ. ਧਾਤੁ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਬਾਰਤ ਹੈ:—

ਦੇਗ਼ ਤੇਗ਼ੋ ਫ਼ਤਹ਼ ਨੁਸਰਤ ਬੇਦਰੰਗ,
ਯਾਫ਼ਤਜ਼ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ.

(ਹ) ਕਪੂਰਥਲੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ—ਹੁਣ ਇਹ ਸਿੱਕਾ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਜੋ ਚਲਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਇਬਾਰਤ ਸੀ:—

ਸਿੱਕਹ ਜ਼ਦ ਦਰ ਜਹਾਂ ਬਫ਼ਜ਼ਲੇ ਅਕਾਲ,
ਮੁਲਕ ਅਹ਼ਮਦ ਗਰਿਫ਼ਤ ਜੱਸਾ ਕਲਾਲ.*

੨ ਇੱਕ ਧਾਤੁ. ਸੰ. ਸੀਸਕ. Lead. ਗੋਲਾ ਗੋਲੀ ਛਰਰਾ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਕਾ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸਿਕ. ਸੰ. ਸ਼ਿਕ੍ਸ਼੍. ਧਾ—ਪੜ੍ਹਨਾ. ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਨਾ. ਸਿੱਖਣਾ.

ਸਿਕਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਨਸੀਹਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ। ੩ ਉਸਤਾਦ.

ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਖਮਤ. ਨਸੀਹਤ। ੨ ਉਪਦੇਸ਼। ੩ ਵੇਦ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਉੱਚਾਰਣ ਅਤੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ.

ਸਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਸਿਖ੍ਯਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਸਿਖਮਤ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸਿਖ. ਸੰ. ਸ਼ਿਸ਼੍ਯ. ਸ਼ਿਕ੍ਸ਼੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋ ਸ਼ਾਸਨ (ਉਪਦੇਸ਼) ਯੋਗ ਹੋਵੇ. ਚੇਲਾ. ਸ਼ਾਗਿਰਦ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨੁਗਾਮੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਆਪਣਾ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਦਸ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੂਪ ਜਾਣਦਾ ਹੈ. "ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖ ਅਖਾਏ xxx ਜੋ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੋ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) "ਆਪ ਛਡਿ ਸਦਾ ਰਹੈ ਪਰਣੈ ਗੁਰ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ। ਕਹੈ ਨਾਨਕ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ, ਸੋ ਸਿਖ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ." (ਆਨੰਦ) ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖ। ੩ ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ. ਉਪਦੇਸ਼. "ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ." (ਜਪੁ) "ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ ਸਿਖ ਦੇਵੈ ਮੇਰੇ ਭਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੪) ੪ ਸ਼ਿਖਾ. ਚੋਟੀ. "ਮੂੰਡ ਮੁਡਾਇ ਜਟਾ ਸਿਖ ਬਾਂਧੀ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਖਸਭਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਭਾ. ਸਾਧੁਸੰਗ. "ਸਿਖਸਭਾ ਦੀਖਿਆ ਕਾ ਭਾਉ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ.

ਸਿਖਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿਖ੍ਯਾ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ. ਸਿਕ੍ਸ਼ਾਗ੍ਰਹਣ.

ਸਿਖਣੀ. ਸਿੱਖਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸਿਖਧਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ.

* ਦੇਖੋ, The Rajas of the Punjab by L. H. Griffin P 285—87, 460—61, 466.

ਸਿਖਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖਣੀ.

ਸਿਖਮਤ / **ਸਿਖਮਤਿ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਖ੍ਯਾ. ਸ਼ਿਕ੍ਸ਼ਾਮਤਿ. ਉਪਦੇਸ਼. ਨਸੀਹਤ. "ਸਿਖਮਤਿ ਸਭ ਬੁਧਿ ਤੁਮਾਰੀ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੧)

ਸਿਖਰ. ਸੰ. ਸ਼ਿਖਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ। ੨ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕਲਸ਼। ੩ ਉੱਚੈਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜਾ. "ਸਿਖਰ ਸੁਨਾਗਰ ਨਦੀ ਚੇ ਨਾਥੰ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ) ੪ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ. "ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਮੂਲੁ ਸਿਖਰ ਲਿਵ ਤਾਰੈ." (ਬਿਲਾ ਥਿਤੀ ਮ: ੧)

ਸਿਖਰਿ / **ਸਿਖਰੀ** } ਸੰ. शिखरिन्. ਵਿ—ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜ। ੩ ਬਿਰਛ.

ਸਿੰਖਲਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ. (शृङ्खला) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਗੁਲ. ਜ਼ੰਜੀਰ. "ਜੋ ਜਗਕਾਨ ਸਿੰਖਲਾ ਸੰਗ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਜਗਤ ਦੀ ਕਾਣ ਰੂਪ ਸੰਗੁਲ ਨਾਲ.

ਸਿਖਲਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ. ਸਿਖਾਉਣਾ.

ਸਿਖਵਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਖ੍ਯਾ. ਉਪਦੇਸ਼. ਨਸੀਹਤ. "ਸਿਖਵਨ ਕਾਲੂ ਦੇਵਤ ਭੂਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿਖਵੰਤਾ ਵਿ—ਸਿਖ੍ਯਾਵੰਤ. ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ੨ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਉਪਦੇਸ਼ਕ. "ਸੁਣਿ ਸਿਖਵੰਤੇ! ਨਾਨਕ ਬਿਨਵੈ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਸਿਖੜਾ. ਵਿ—ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ੜਾ ਪ੍ਰਤ੍ਯਯ "ਵਾਨ" ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਬਹੁਤ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ੜਾ ਤੁੱਛਤਾ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨੇਮ ਸਭ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਸਿੱਖ. "ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖੜਾ ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ ਜੀਉ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫ ਗੁਣਵੰਤੀ)

ਸਿਖਾ. ਸੰ. ਸ਼ਿਖਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੋਟੀ. ਬੋਦੀ। ੨ ਪਹਾੜ ਦਾ ਟਿੱਲਾ। ੩ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ। ੪ ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ. ਉਪਦੇਸ਼. "ਸਿਖਾ ਕੰਨਿ ਚੜਾਈਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੪ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਸਿੱਖ ਲੋਕ. "ਮਾਰਗਿ ਪੰਥਿ ਚਲੇ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਸਿਖਾ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸਿਖਾਉਣਾ / **ਸਿਖਾਰਨ** / **ਸਿਖਾਲਨਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਸਿਖਲਾਨਾ. ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ ਦੇਣੀ. ਸਿਕ੍ਸ਼ਣ. "ਸਗਲ ਪ੍ਰਜਾ ਕੋ ਧਰਮ ਸਿਖਾਰਨ." (ਮਨੁਰਾਜ)

ਸਿਖਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖੀ। ੨ ਸਿੱਖ ਨੇ. "ਸਿਖਿ ਸਤਗੁਰੂ ਧਿਆਇਆ." (ਗੌਂਡ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸਿੱਖਕੇ.

ਸਿਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ। ੨ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦ੍ਵਾਰਾ. ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ. "ਸਾਚ ਸਿਖਿਆ ਕਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸਏ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਿਖਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕ੍ਸ਼ਿਤ.

ਸਿਖਿਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖਣੀ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਿਖਿਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੋਰਨੀ. ਮੋਰ ਦੀ ਮਦੀਨ.

ਸਿਖਿਬਾਹਨ / **ਸ਼ਿਖਿਵਾਹਨ** } ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਖੀ (ਮੋਰ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਵਾਰੀ. ਸ਼ਿਵਪੁਤ੍ਰ ਖੜਾਨਨ. ਕਾਰਤਿਕੇਯ. "ਸਿਵ ਸਿਖਿਬਾਹਨ ਗਨ ਸਹਿਤ ਆਏ ਰਨ ਰਿਸ ਧਾਰ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਿਖੀ. ਸਿੱਖੀਂ. ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ. "ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰਵੀਚਾਰਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਸਿਖੀ ਅਤੈ ਸੰਗਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖੀ। ੩ ਸੰ. शिखिन्. ਵਿ—ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੋਰ। ੫ ਮੁਰਗਾ। ੬ ਬਿਰਛ। ੭ ਅਗਨਿ। ੮ ਪਹਾੜ। ੯ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ। ੧੦ ਘੋੜਾ। ੧੧ ਦੀਵਾ। ੧੨ ਤੀਰ. ਵਾਣ। ੧੩ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸਿਖੀ ਬਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖਿਬਾਹਨ.

ਸਿਖੰਡ. ਸੰ. शिखण्ड—ਸ਼ਿਖੰਡ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੋਟੀ. ਬੋਦੀ। ੨ ਮੋਰ ਦੀ ਪੂਛ। ੩ ਬਿਰਛ ਅਤੇ ਬੇਲਿ ਦੀ ਚੋਟੀ.

ਸਿਖੰਡਨਹ. ਸੰ. शिखरिन्—ਸ਼ਿਖਰਿਨ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜ.

"ਦੀਪ ਲੋਅ ਸਿਖੰਡਣਹ." (ਗਾਥਾ) ੨ ਸਿ (ਤਿੰਨ) ਖੰਡ (ਲੋਕ). ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੇ. ਪਾਤਾਲ, ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, ਆਕਾਸ ਲੋਕ.

ਸਿਖੰਡਿ, ਸਿਖੰਡੀ ਸੰ. ਸ਼ਿਖਣਿਡਨ੍‌—ਸ਼ਿਖੰਡਿਨ੍. ਵਿ—ਚੋਟੀ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਮੋਰ। ੩ ਫੰਘਾਂ ਵਾਲਾ ਤੀਰ। ੪ ਮੁਰਗਾ। ੫ ਵੇਲਿ. ਲਤਾ. "ਘਟੰਤ ਬਸੁਧਾ ਗਿਰਿ ਤਰੁ ਸਿਖੰਡੰ."(ਸਹਸ ਮ: ੫) ੬ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅੰਬਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੀਸ਼ਮ-ਪਿਤਾਮਾ ਜਿੱਤਕੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਬਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਨਾ ਨਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਲ੍ਵ ਨੂੰ ਮਨੋ ਪਤੀ ਧਾਰ ਚੁਕੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾ.

ਅੰਬਾ ਨੇ ਬਿਨਾ ਪਤੀ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਵਿਤਾਈ. ਭੀਸ਼ਮ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਰਾਜਾ ਦ੍ਰੁਪਦ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਹੋਕੇ ਜਨਮੀ, ਅਰ ਇੱਕ ਯਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪਲਟੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਉਂ ਸ਼ਿਖੰਡੀ ਹੋਇਆ. ਜਦ ਕੁਰੁਛੇਤ੍ਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀਸ਼ਮ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਇਆ ਤਦ ਸ਼ਿਖੰਡੀ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਖਲੋਤਾ. ਭੀਸ਼ਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਜਾਣਕੇ ਵਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ. ਇਤਨੇ ਵਿੱਚ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ. ਜਿਸ ਤੀਰ ਨਾਲ ਭੀਸ਼ਮਪਿਤਾਮਾ ਰਣ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਾ ਉਹ ਸ਼ਿਖੰਡੀ ਦਾ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸਿੱਖ. ਸ਼ਿਸ਼ਯ. ਦੇਖੋ, ਸਿਖ। ੨ ਗੁਰੁਸਿੱਖ. ਸਿੱਖ-ਧਰਮ ਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ ਸਿੱਖਧਰਮ. "ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਯਾ ਧਰਮ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਯਾ। ਗੁਰੁਸਿਖ ਲੈ ਗੁਰੁਸਿੱਖ ਸਦਾਯਾ." (ਭਾਗੁ) "ਗੁਰਉਪਦੇਸ਼ ਪਰਵੇਸ ਰਿਦ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੋਈ ਸਿੱਖ ਜਗ ਜਾਨੀਐ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਜੈਸੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਪਰਪੁਰਖੈ ਨ ਦੇਖਯੋ ਚਾਹੈ
ਪੂਰਨ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਕੋ ਪਤਿ ਹੀ ਮੈ ਧਯਾਨ ਹੈ,
ਸਰ ਸਰਿਤਾ ਸਮੁਦ੍ਰ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਨ ਚਾਹੈ ਕਾਹੂ
ਆਸ ਘਨਬੂੰਦ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਿਯ ਗੁਨਗਾਨ ਹੈ,
ਦਿਨਕਰ ਓਰ ਭੋਰ ਚਾਹਤ ਨਹੀਂ ਚਕੋਰ
ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਹਿਮਕਰ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਾਨ ਹੈ,
ਤੈਸੇ ਗੁਰੁਸਿੱਖ ਆਨ ਦੇਵ ਸੇਵ ਰਹਿਤ, ਪੈ—
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਨ ਅਵਗਯਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ.
(ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਿੱਖਧਰਮ. ਮਨੁੱਖਾਜੀਵਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਜੋ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਰਸਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ.* ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੇਕ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਰਸਤਾ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਿੱਖਧਰਮ" ਹੈ. ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹਨ:—

ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਸ੍ਵਰਗ ਆਦਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਰਮਪਤੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਲਿਵ ਜੋੜਕੇ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਿਨਾ ਆਵਾਗਉਣ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ.

ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਇਹ ਹੈ:—"੧ ਓ ਸਤਿਨਾਮੁ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ, ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰੁ, ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਅਜੂਨੀ, ਸੈਭੰ, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ." ਅਰਥਾਤ—ਵਾਹਗੁਰੂ ਇੱਕ (ਅਦੁਤੀ) ਹੈ, ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.† ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਙ ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੈ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਨਿੱਤ ਆਨੰਦਰੂਪ ਹੈ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕਰਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਮਹਾਂ ਜੋਤਿ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਹੁਚਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ.‡

ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਪਯਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭਾਵ

* ਇਸੇ ਲਈ ਧਰਮ ਅਥਵਾ ਮਜਹਬ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪੰਥ" ਹੋਗਿਆ ਹੈ.
† "ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)
‡ "ਬ੍ਰਹਮ ਬਿੰਦੈ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੀਐ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵੈ." (ਮਲਾ ਮ: ੪)☞

ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਉਪਕਾਰੀ ਸੱਜਨ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਉੱਚਾ ਆਚਰਣ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ. * ਇਹ ਆਚਰਣ ਦੋ ਤਰਾਂ ਦਾ ਹੈ—

(ੳ) ਸ਼ਖ਼ਸੀ.

(ਅ) ਕੌਮੀ (ਪੰਥਿਕ).

ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਨੇਮ ਇਹ ਹਨ:—

(੧) ਵਾਹਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਜੋੜਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਕਰਨਾ. †

(੨) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਿੱਧਾਂਤ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਕਰਨਾ. ‡

(੩) ਮਨੁਖਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਜਾਣਕੇ, ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦਾ ਭੇਦ ਤਜਾਗਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਸਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ. §

(੪) ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨਾ. ¶

(੫) ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਮੂਲਕ ਛੂਤਛਾਤ, ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ, ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਅੰਨਮਤਾਂ ਦੇ ਕਰਮਜਾਲ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਚੱਲਣਾ. ੴ

(ਅ) ਪੰਥਿਕ ਆਚਰਣ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ—

(੧) ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦੀ ਰਹਿਤ ਤੇ ਪੱਕਿਆਂ ਰਹਿਣਾ.

(੨) ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ.

(੩) ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ.

(੪) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਅਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਉਨਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਜਾਣਕੇ ਸਨੇਹ ਕਰਨਾ, ਅਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਭਸ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਣਾ.

(੫) ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ. ☬

☞ "ਸਤਿਪੁਰਖੁ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਉ। ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਿਖ ਉਧਰੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿਗੁਨ ਗਾਉ." (ਸੁਖਮਨੀ)

"ਧਨੁ ਧਨੁ ਹਰਿ ਗਿਆਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ ਜਿਨਿ ਵੈਰੀ ਮਿਤ੍ਰ ਹਮ ਕਉ ਸਭ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਈ." (ਮ: ੪ ਵਾਰ ਵਡ)

"ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਰਵੈਰੁ ਪੁਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਸਮਾਨੇ ਅਉਗਣ ਕਟੈ ਕਰੈ ਸੁਧ ਦੇਹ." (ਰਾਮ ਵਾਰ ੨ ਮ: ੫)

* "ਆਪਿ ਤਰੈ ਕੁਲ ਸਗਲੇ ਤਾਰੈ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਮ ਸਵਾਰਣਿਆ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

"ਮਹਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਾਧੁ ਕਾ ਸੰਗ। ਜਿਸੁ ਭੇਟਤ ਲਾਗੈ ਪ੍ਰਭ ਰੰਗ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

† "ਦੁਖ ਭੁਖ ਨਹਿ ਵਿਆਪਈ ਜੇ ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਹੋਇ। ਕਿਤ ਹੀ ਕੰਮਿ ਨ ਛਿਜੀਐ ਜਾਂ ਹਿਰਦੈ ਸਚਾ ਸੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

‡ "ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਜਿਸ ਨੋ ਮਤਿ ਆਵੈ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ। ਇਹੁ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿਨਾਮਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

"ਬਾਣੀ ਬਿਰਲਉ ਬੀਚਾਰਸੀ ਜੇ ਕੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇ." (ਓਅੰਕਾਰ)

§ "ਤੂੰ ਸਾਂਝਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

¶ "ਜਤੀ ਸਦਾਵਹਿ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣਹਿ ਛਡਿ ਬਹਹਿ ਘਰ ਬਾਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੀਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ। ਹਸੰਦਿਆਂ ਖੇਲੰਦਿਆਂ ਪੈਨੰਦਿਆਂ ਖਾਵੰਦਿਆਂ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ." (ਮ: ੫ ਵਾਰ ਗੁਜ ੨)

"ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ। ਨਾਨਕ ਰਾਹ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ)

ੴ "ਮਤੁ ਸਚਾ ਅਖਰੁ ਭੁਲਿਜਾਇ ਚਉਕੇ ਭਿਟੈ ਨ ਕੋਇ." (ਮ: ੩ ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧) "ਸੋਈ ਕੁਚੀਲ ਕੁਦਰਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

"ਤੰਤੁ ਮੰਤੁ ਪਾਖੰਡੁ ਨ ਜਾਣਾ ਰਾਮ ਰਿਦੈ ਮਨਿ ਮਾਨਿਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) "ਨਾਵਹਿ ਧੋਵਹਿ ਪੂਜਹਿ ਸੈਲਾ। ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਰਾਤੇ ਮੈਲੋ ਮੈਲਾ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) "ਪੂਜਿ ਸਿਲਾ ਤੀਰਥ ਬਨਵਾਸਾ। ਭਰਮਤ ਡੋਲਤ ਭਏ ਉਦਾਸਾ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

"ਬਿਨ ਕਰਤਾਰ ਨ ਕਿਰਤਮ ਮਾਨੋ। ਆਦਿ ਅਜੋਨਿ ਅਜੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਤਿਂਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਜਾਨੋ." (ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ਹਜਾਰੇ)

☬ "ਮੈ ਬਧੀ ਸਚੁ ਧਰਮਸਾਲ ਹੈ। ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਹਦਾ ਭਾਲਿਕੈ। ਪੈਰ ਧੋਵਾ ਪਖਾ ਫੇਰਦਾ ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਗਾ ਪਾਇ ਜੀਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

"ਧਰਮਸਾਲ ਹੈ ਮਾਨਸਰ ਹੰਸ ਗੁਰਸਿਖ ਵਾਹੁ। ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰਸਬਦ ਕਰ ਕੀਰਤਨ ਖਾਹੁ." (ਭਾਗੁ)

"ਬਾਹਰ ਕੀ ਅਗਨਿ ਬੁਝਤ ਜਲ ਸਰਿਤਾਕੈ, ਨਾਉ ਮੇ ਜੋ ਆਗ ਲਾਗੈ ਕੈਸੇਕੈ ਬੁਝਾਈਐ?
ਬਾਹਰ ਸੇ ਭਾਗ ਓਟ ਲੀਜੀਅਤ ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ, ਗੜ੍ਹ ਮੇ ਜੋ ਲੂਟ ਲੀਜੈ ਕਹੋ ਕਤ ਜਾਈਐ?
ਚੋਰਨ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਜਾਇ ਸਰਨ ਗਹੇ ਨਰਿੰਦ, ਮਾਰੇ ਮਹੀਪਤਿ ਜੀਉ ਕੈਸੇਕੈ ਬਚਾਈਐ?
ਮਾਯਾ ਡਰ ਡਰਪਤ ਹਾਰ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੈ ਜਾਵੈ, ਤਹਾਂ ਜੋ ਬਿਆਪੈ ਮਾਯਾ ਕਹਾਂ ਠਹਿਰਾਈਐ?" (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਿੱਖ ਰਯਾਸਤਾਂ } **ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ** } ਦੇਖੋ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਕਲਸੀਆ, ਜੀਂਦ, ਨਾਭਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਫੂਲ ਵੰਸ਼.

ਸਿੱਖੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਖ੍ਯਾ ਧਾਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੱਧਤਿ. "ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਲੱਖ ਨ ਚਿਤ੍ਰਗੁਪਤ ਲਿਖ ਜਾਣੈ." (ਭਾਗੁ) "ਬਿਨ ਸਿੱਖੀ ਤਰਬੋ ਕਹਾਂ ਜਗਸਾਗਰ ਭਾਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਸਿੱਖਧਰਮ.

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਾਤਾ. ਸਿੱਖਧਰਮ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭ੍ਰਾਤ੍ਰਿਭਾਵ.

ਨਹੀਂ ਦਦਸਾਰ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਪਰਪਿਤਾਮਾ
ਸੁਜਨ ਕੁਟੰਬ ਸੁਤ ਬਾਂਧਵ ਨ ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੈ,
ਨਹੀਂ ਨਨਸਾਰ ਮਾਤਾ ਪਰਮਾਤਾ ਬ੍ਰਿੱਧ ਮਾਤਾ
ਮਾਮੂ ਮਾਮੀ ਮਾਸੀ ਮੌਸਾ ਬਿਬਿਧ ਵਿਖ੍ਯਾਤਾ ਹੈ,
ਨਹੀਂ ਸਸੁਰਾਰ ਸਾਸ ਸਸੁਰਾ ਔ ਸਾਰੋ ਸਾਰੀ
ਨਹੀਂ ਬਿਰਤੀਸੁਰ ਔ ਜਾਚਕ ਨ ਦਾਤਾ ਹੈ,
ਅਸਨ ਬਸਨ ਧਨ ਧਾਮ ਕਾਹੂੰ ਮੇ ਨ ਦੇਖਯੋ
ਜੈਸੋ ਗੁਰੁਸਿੱਖ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੋ ਨਾਤਾ ਹੈ.
(ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਿਖ੍ਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ. "ਸਿਖ੍ਯਾ ਸੰਤ ਨਾਮੁ ਭਜੁ ਨਾਨਕ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸਿੰਗ. ਸੰ. शृङ्ग—ਸ਼੍ਰਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਬਤ ਦੀ ਚੋਟੀ. ਟਿੱਲਾ। ੨ ਪਸ਼ੁ ਆਦਿਕ ਦਾ ਸਿੰਗ.

ਸਿੰਗਰਫ. ਅ਼ شنجرف ਸ਼ਿੰਜਰਫ਼ ਅਤੇ ਫ਼ਾ شنگرف ਸ਼ਿਂਗਰਫ਼. ਸੰ. ਹਿੰਗੁਲ. Vermilion.

ਸਿਗਰਾ } **ਸਿਗਰੀ** } **ਸਿਗਰੇ** } ਸਮਗ੍ਰ. ਸਭ. ਦੇਖੋ, ਸਗਰਾ. "ਜਿਨ ਸਿਗਰੀ ਯਹ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਉਪਾਈ." (ਚੌਬੀਸਾਵ) "ਕਾਂਪ ਸਮੁਦ੍ਰ ਉਠੇ ਸਿਗਰੇ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਿੰਗਲਦੀਪ } **ਸਿੰਗਲਾਦੀਪ** } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲ. "ਮਾਨਹੁ ਸਿੰਗਲਦੀਪ ਕੀ ਨਾਰਿ ਗਰੇ ਮੇ ਤੰਬੋਰ ਕੀ ਪੀਕ- ਨਵੀਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸਿੰਗੜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੀਢੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਮੋਟਾ ਅਤੇ ਮਧਰਾ ਸਿੰਗ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਯੋਧਾ ਲੋਕ ਬਾਰੂਦ ਪਾਕੇ ਪੇਟੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸਨ.

ਸ਼ਿਗਾਫ਼. ਫ਼ਾ شگاف ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੇੜ. ਦਰਾਰ. ਦਰਜ਼. ਮੋਰੀ. ਮੋਘਾ.

ਸਿੰਗਾਰ. ਸੰ. शृङ्गार. ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ। ੨ ਗਹਿਣਾ. ਭੂਸ਼ਣ। ੩ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾ ਰਸ, ਜੋ ਕਾਮ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿੰਗ (ਉਮੰਗ) ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਸ.

ਸਿਗਾਰਣਾ } **ਸਿੰਗਾਰਣਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ ਕਰਨਾ. ਸਜਾਉਣਾ. ਸ਼ੋਭਾ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ. ਭੂਸ਼ਣ ਸਹਿਤ ਕਰਨਾ. "ਜੋ ਧਨ ਕੰਤ ਸਿਗਾਰੀ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

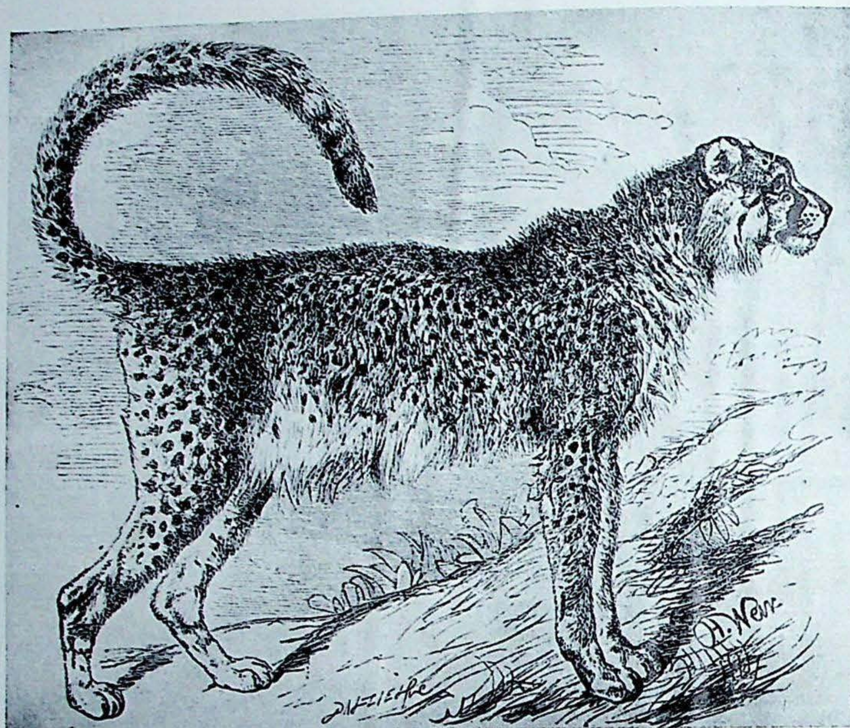
ਸਿੰਗਾਰੂ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਧਰਮਜੰਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ. ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਨੇ ਰਸਾਯਣ ਦਾ ਬਿਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਹ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸਿਟਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਸਿੰਗਾਰੂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਰਸਾਯਣ ਦੱਸਕੇ ਪਰਮ ਪਦਵੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਇਆ। ੨ ਵਿ—ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਿਗਾਲ. ਗਿੱਦੜ. ਦੇਖੋ, ਸੰ. ਸ੍ਰਿਗਾਲ. ਫ਼ਾ شغال ਅੰ. Jackal। ੨ ਵਸੁਦੇਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਪੁੰਡ੍ਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਪੌਂਡ੍ਰਕ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪਉਡਰੀਕ ਅਤੇ ਪੌਂਡ੍ਰਕ. "ਦੂਤ ਸਿਗਾਲ ਪਠਯੋ ਹਰਿ ਕਉ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

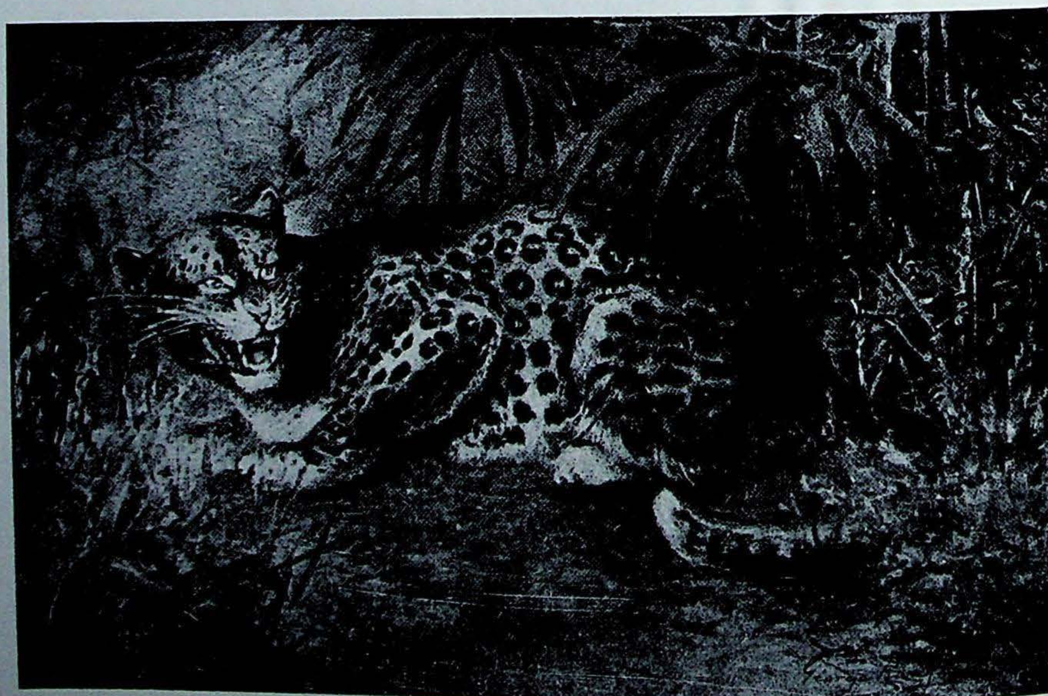
ਸਿੰਗੀ. ਵਿ—ਸਿੰਗ (ਸ਼੍ਰਿੰਗ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਿੰਗ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰ੍ਹੀ, ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਸਿੰਗੀ ਅਨਹਤ ਬਾਨੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਿੰਗੀਅਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰਿੰਗਧਾਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਗੀਅਰਿ ਧੁਨਿਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹਾ ਨਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

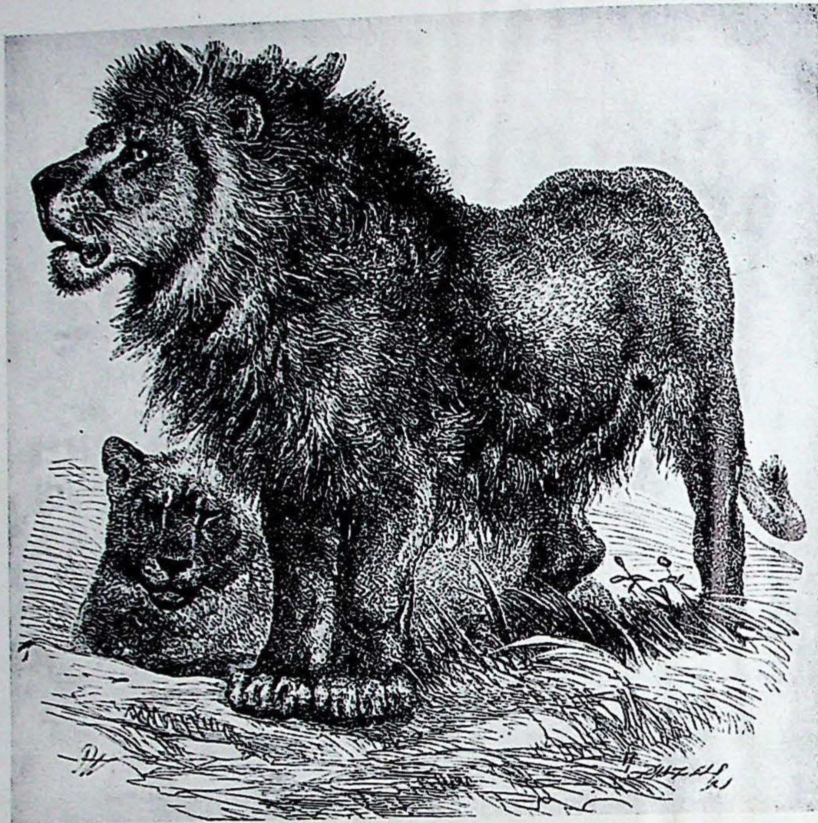

ਚਿਤ੍ਰਕ (Leopard)

ਬਾਘ (ਵਜਾਘ੍ਰ) (Panther)

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO. LAHORE

ਸ਼ਾਰਦੂਲ (Lion)

ਸਿੰਘ (Tiger)

ENGRAVED & PRINTED BY F. W. & CO. LAHORE

ਸਿਗੀਤ. ਸੰ. ਸੁਜ਼ਾਤਿ—ਸੁਗਜਾਤਿ. ਵਿ—ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀ. "ਗਏ ਸਿਗੀਤ ਪੁਕਾਰੀ ਧਾਹ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਸਿੰਗੀ ਰਿਖਿ. ਸੰ. ऋष्यशृङ्ग—ਰਿਸ਼ਜ ਸ਼੍ਰਿੰਗ. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿਭਾਂਡਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਉਰਵਸ਼ੀ ਅਪਸਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਜਲ ਵਿੱਚ ਵੀਰਯ ਡਿਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਗੀ ਪੀਗਈ. ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਜਨਮਿਆ. ਇਹ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੀ ਆਸ਼੍ਰਮ ਰਹਿਕੇ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ ਧਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ.

ਇੱਕ ਵਾਰ ਅੰਗ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਰਖਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ. ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਲੋਮਪਾਦ ਨੇ ਰਿਖੀਆਂ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਾਉ ਪੁੱਛਿਆ. ਸਭ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਹੋਵੇਗੀ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਵੇਸ਼੍ਯਾ ਭੇਜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਫਸਾਕੇ ਅੰਗ ਦੇਸ਼ ਲੈ ਆਂਦਾ. ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਅਰ ਆਪਣੀ ਪਾਲਤੂ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੀ.

ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ "ਪੁਤ੍ਰੇਸ਼੍ਟਿ" ਯਗ੍ਯ ਕਰਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਖੀਰ ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖਵਾਉਣ ਤੋਂ ਰਾਮ ਭਰਤ ਲਛਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੁਘਨ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸ਼ਗੁਫ਼ਤ. ਵਿ—ਖਿੜਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਨ.

ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਹ. ਫ਼ਾ شگفتہ ਵਿ—ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ شگفتن ਕ੍ਰਿ—ਖਿੜਨਾ. ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਹੋਣਾ.

ਸਿੰਘ. ਸੰ. ਸਿੰਹ. ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ. ਸ਼ੇਰ. "ਸਿੰਘ ਰੁਚੈ ਸਦ ਭੋਜਨੁ ਮਾਸ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਰਦੂਲ (ਕੇਸ਼ਰੀ), ਚਿਤ੍ਰਕ ਵਯਾਘ੍ਰ (ਬਾਘ) ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸਿੰਹ (ਸਿੰਘ) ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਨਾਮ ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਾਸ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਨ. ਪਾਂਠਕਾਂ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਚਿਤ੍ਰ ਦੇਕੇ ਸਪਸ਼੍ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਦੂਲ। ੨ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਪੰਥੀ ਖਾਲਸਾ। ੩ ਵਿ—ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ. ਪ੍ਰਧਾਨ। ੪ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ। ੫ ਬਹਾਦੁਰ. ਸ਼ੂਰਵੀਰ। ੬ ਦੇਖੋ, ਫੀਲੁ। ੭ ਸਿੰਹਰਾਸ਼ਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹ.

ਸਿੰਘਊ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਘਪੁਣਾ. ਦਿਲੇਰੀ. ਬਹਾਦੁਰੀ। ੨ ਖਾਲਸਾਧਰਮ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸਿੰਘਸਭਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰਕ ਜਥਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਖਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਈਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦੀ ਅਸਲੀ ਮਰਜਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਦ੍ਯਾਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘਸਭਾ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਮਜੀਠੀਆਂ ਦੇ ਬੁੰਗੇ ਸੰਮਤ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ੪੦੪(ਵਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੨੯) ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਦਾਰ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਸਨ. ਸਭਾ ਦੀ ਏਕਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ ਠਹਿਰਾਇਆਗਿਆ. ਫੇਰ ਸਨ ੧੮੭੯ (ਸੰਮਤ ੧੯੩੬) ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮਅਸਥਾਨ ਸਿੰਘਸਭਾ ਬਣੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਕਤ੍ਰ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਜਿਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਸਭਾਵਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਅਰ ਸਨ ੧੮੮੮ (ਸੰਮਤ ੧੯੪੬) ਵਿੱਚ ਲਹੌਰ ਖਾਲਸਾਦੀਵਾਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ. ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ੧੦ ਨਵੰਬਰ ਸਨ ੧੯੦੧ (ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹੀ ੪੩੨) ਨੂੰ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਕਤ੍ਰਤਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਬੁੰਗੇ ਹੋਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਖਾਲਸਾਦੀਵਾਨ ਦੀ ਨਿਉਂ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੀਫ (Chief) ਖਾਲਸਾਦੀਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ ਅਰ ਜਥਾਸ਼ਕਤਿ ਹੁਣ ਭੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸਿੰਘਸਾਹਿਬ. ਵਿ—ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ। ੩ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਇਹ ਪਦਵੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਜੀ ਦੀ ਸਿੰਘਸਾਹਿਬ ਪਦਵੀ ਹੈ. ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ੪ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭੀ ਸਿੰਘਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿੰਘਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਿਕਾ.

ਸਿੰਘਗਤ. ਸਿੰਹ ਰਾਸੀ ਵਿੱਚ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਸਮਾ (ਵੇਲਾ) ੧੩ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ "ਸਿੰਘਗਤ" ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਮੰਗਲਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਵਰਜੇ ਹਨ.

ਸਿੰਘਚ ਭੋਜਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੁਰਾਕ। ੨ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਤਿ. ਜਦ ਸ਼ੇਰ ਬੁੱਢਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨੋ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਉਹ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਲੁਕਕੇ ਬੈਠ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਅਥਵਾ ਪਸੂ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਾਸ ਪਹੁਚਦਾ ਹੈ ਝਟ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. "ਸਿੰਘਚ ਭੋਜਨੁ ਜੋ ਨਰ ਜਾਨੈ। ਐਸੇ ਹੀ ਠਗਦੇਉ ਬਖਾਨੈ." (ਆਸਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਆਦਮਖ਼ੋਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਆਦਮੀ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਠਗਰਾਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸਿੰਘਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੇਰਣੀ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰਿਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਖਾਲਸਾਮਤ ਦੀ ਔਰਤ.

ਸਿੰਘਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਗਤ.

ਸਿੰਘ ਤੁੰਡ. ਦੇਖੋ, ਸੇਹੁੰਡ.

ਸਿੰਘਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ.

ਸਿੰਘਦ੍ਵਾਰ. ਸੰ. सिंहद्वार. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਮਹਿਲ ਦਾ ਉਹ ਦਰਵਾਜਾ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ ਹੋਵੇ. ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਾ. ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਡਿਹੁਡੀ. ਸਿੰਘਪੌਰ.

ਸਿੰਘਧੁਨਿ / ਸਿੰਘਨਾਦ } ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਹ ਦੀ ਗਰਜ. ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਭਭਕ। ੨ ਯੋਧਾ ਦਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਾਂ ਗਰਜਣਾ. ਅਜਿਹਾ ਲਲਕਾਰਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੈਰੀ ਕੰਬ ਜਾਣ.

ਸਿੰਘਨਾਦਿਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਘਪੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਪੁਰੀਏ.

ਸਿੰਘਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ / ਸਿੰਘਪੁਰੀਏ } ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ, ਬਾਰਾਂ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਿਸਲ. ਇਸ ਮਿਸਲ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਕ ਜੱਟ, ਚੌਧਰੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਪਰਗਨਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਫੈਜ਼ੁੱਲਾਪੁਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ. ਇਹ ਨਗਰ ਫੈਜ਼ੁੱਲਾਖ਼ਾਨ ਨੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਮਤ ੧੭੯੦ ਵਿੱਚ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ "ਸਿੰਘਪੁਰਾ" ਰੱਖਿਆ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਮਿਸਲ ਦੀ ਸੰਗਯਾ ਸਿੰਘਪੁਰੀਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ. ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਿਸਲ ਨੂੰ ਫ਼ੈਜ਼ੁੱਲਾਪੁਰੀਆਂ ਦੀ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਅੰਬਾਲੇ ਜਿਲੇ ਦੇ ਸਰਦਾਰ—ਘਨੌਲੀ, ਬੂੰਗਾ, ਕੰਧੋਲਾ, ਮਨੌਲੀ ਆਦਿ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ.

ਸਿੰਘਪੌਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਦ੍ਵਾਰ.

ਸਿੰਘਭੂਮਿ. ਸੰਗਯਾ—ਬੰਗਾਲ ਅੰਦਰ ਛੋਟਾ ਨਾਗਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ। ੨ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਨਮਭੂਮਿ.

ਸਿੰਘਮੁਖਾ. ਵਿ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ। ੨ ਦਿਲੇਰੀ ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਬਕਰੀਮੁਖਾ ਹੋਇ ਕਰ ਮਾਂਗਤ, ਲੇ ਪੁਨ ਸਿੰਘਮੁਖਾ ਹ੍ਵੈਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿੰਘਰਹਿਤ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਰਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਰਹਿਤ.

ਸਿੰਘਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਬੰਦੂਕ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਘਲਾਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲ.

ਸਿੰਘਾ. ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਸੋਢੀਆਂ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਇਹ ਭਾਰੀ ਯੋਧਾ ਹੋਇਆ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਇਸਨੇ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ. ਇਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਜਾਤੀ-

ਮਲਕ ਅਤੇ ਪੋਤਾ ਦਯਾਰਾਮ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਦਯਾਰਾਮ। ੨ ਖੀਵੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਜੱਟ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭੋਜਨ ਆਦਿ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਲੈਣ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਨ ਜਾਓ, ਜੋ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੇ ਜਾਵੇ ਉਹ ਲੈ ਲਓ.

ਸਿੰਘਾਸਣ, ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੰ. सिंहासन. ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਾ ਦਾ ਆਸਨ, ਜੋ ਹੋਰ ਆਸਨਾ ਤੋਂ ਸਿੰਹ (ਉੱਤਮ) ਹੈ. ਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ। ੩ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਆਸਨ ਦੇ ਦੋਂਹੀ ਪਾਸੀਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ. ਨੀਤਿਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਅੱਠ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

"ਪਦਮ: ਸ਼ੰਖੋ ਗਜੋ ਹੰਸ: ਸਿੰਹੋ ਭ੍ਰਿੰਗੋ ਮ੍ਰਿਗੋ ਹਯ:।
ਅਸ਼੍ਟੌ ਸਿੰਹਾਸਨਾਨੀਤਿ ਨੀਤਿਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਦੋ ਵਿਦੁ:॥

੪ ਸਿੰਘ ਜੇਹੀ ਨਿਸ਼ਸ੍ਤ. ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੀ ਬੈਠਕ.

ਸਿੰਘਾਤਾ. ਸੰ. सिंहातृ—सिंहात्रि. ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਰਭ. "ਬੰਤਰ ਚੀਤੇ ਅਰੁ ਸਿੰਘਾਤਾ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਿੰਘਾਰੋਹਣਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਗਾ, ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਹੈ. "ਸਿੰਘਾਰੋਹਣਿ ਆਦਿ ਵ੍ਰਿਤੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸਿੰਘਾਵਲੋਕਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਹਾਵਲੋਕਨ ਨ੍ਯਾਯ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਸਿੰਘ ਅਥਵਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹਟਕੇ ਦੇਖਣਾ ਅਰ ਵਿਚਾਰਨਾ। ੨ ਕਾਵ੍ਯ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯਮਕ ਦੀ ਰੀਤਿ ਹੈ ਕਿ ਪਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਇਆ ਸ਼ਬਦ, ਦੂਜੇ ਪਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਭਿੰਨ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਮਾਰ ਮਨਿੰਦ ਬਿਕਾਰਨ ਬ੍ਰਿੰਦ
ਬਲੰਦ ਖਰਿੰਦ ਬਲੀ ਸਮ ਮਾਰ,
ਮਾਰ ਹੰਕਾਰਹਿ ਕ੍ਰੋਧਹਿ ਲੋਭਹਿ
ਮੋਹ ਸਮੂਲਹਿ ਦੇਤ ਉਪਾਰ,
ਪਾਰ ਕਰੇ ਨਿਜਸੇਵਕ ਕੇ ਗਨ
ਦੇ ਧਨ ਕੋ ਸਤਿਨਾਮ ਉਦਾਰ,
ਦਾਰਨ ਦੂਤ ਤਜੈਂ ਸੁਨ ਨਾਮ
ਨਮੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾਲੁਕੁਮਾਰ. (ਨਾਪ੍ਰ)

ਕਰਨੀ ਸੁਖ, ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਹਰਨੀ,
ਹਰਨੀਸੁਤ ਸਮ ਆਂਖਨ ਬਰਨੀ।
ਬਰਨੀ ਬਕ੍ਰ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਧਰਨੀ,
ਧਰਨੀ ਬੁਧਿ ਕੀ ਬੈ ਤਨ ਤਰਨੀ।
ਤਰਨੀ ਬਿਘਨਸਿੰਧੁ ਜਿਹ ਸਰਨੀ,
ਸਰਨੀਰਜ ਦੁਤਿ ਦ੍ਰਿਗ ਆਦਰਨੀ।
ਦਰਨੀ ਦੋਖਨ ਦਾਸ ਉਧਰਨੀ,
ਧਰਨੀ ਕਰੁਨਾ ਗੁਨਿਧਨ ਬਰਨੀ।
ਬਰਨੀ ਕੁੰਦ ਇੰਦੁ ਆਭਰਨੀ,
ਭਰਨੀ ਨਾਗ ਬਿਘਨ ਗਨ ਅਰਨੀ।
ਅਰਨੀ ਕਰੇ ਅਨੰਦ ਉਸਰਨੀ,
ਸਰਨੀ ਪਰੇ ਕਲੇਸ ਨਿਵਰਨੀ।
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿੰਘਾੜਾ. ਸੰ. शृङ्गाटक—ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਟਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਘਾੜਾ. ਜਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸਬਜੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੱਖੜੇ ਦੇ ਬੀਜ ਜੇਹੇ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਬਾਲਕੇ ਖਾਈਦਾ ਹੈ. L. Trapa Cispinosa. ਸਿੰਘਾੜੇ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ.

ਸਿੰਘਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਿਕਾ.

ਸਿੰਘੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ. "ਸਿੰਘੁ ਬਿਲਾਈ ਹੋਇਗਇਓ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸਿੰਙ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗ.

ਸਿੰਙਾ. ਸੰ. सृङ्का—ਸ੍ਰਿੰਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਡੰਡੀ. ਪਹੀ. ਮਾਰਗ. ਰਾਹ. "ਅੰਤਰ ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕਾਈ ਭ੍ਰਮ ਭੂਲਾ ਮਿਰਗ ਸਿੰਙਾਰੇ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ਭ੍ਰਮ ਭੁੱਲਿਆ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਹੀਂ ਭਟਕਦਾ ਹੈ.

ਸਿੰਙਾਰੇ. ਰਾਹਾਂ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਙਾ.

ਸਿੰਙਿਆ. ਸੰ. सिंहा—ਸਿੰਹਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਾੜੀ. ਰਗ।

੨ ਭਾਵ ਇੜਾ ਸੁਰ. "ਭਾਠੀ ਗਗਨੁ ਸਿੰਙਿਆ ਅਰੁ ਚੁੰਙਿਆ." (ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਚੁੰਙਿਆ.

ਸਿੰਙੀ. ਸੰ. शृङ्गिन्-ਸ਼੍ਰਿੰਗੀ. ਵਿ-ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). "ਲੱਛ ਲੱਛ ਸੁਵਰਨਸਿੰਙੀ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗਾਈਆਂ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰ੍ਹੀ, ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਸਿੰਗ ਦਾ ਵਾਜਾ. "ਸਿੰਙੀ ਸਾਚ ਅਕਪਟ ਕੰਠਲਾ."(ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੩ ਅਹੇੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਜਰਾਯਮਪੇਸ਼ਾ ਸੀ. ਇਹ ਮ੍ਰਿਗਾਂ ਦੇ ਸਿੰਙਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਤ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪੈਗਿਆ.

ਸਿੰਙੀ ਰਿਖਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗੀ ਰਿਖਿ.

ਸਿੰਚ. ਸੰ. सिञ्च्. ਧਾ-ਸਿੰਜਣਾ. ਛਿੱਟੇ ਦੇਣੇ. ਚੋਪੜਨਾ. ਲੇਪ ਕਰਨਾ.

ਸਿੰਚਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੇਚਨ. ਸਿੰਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਤਰ ਕਰਨਾ. ਛਿੜਕਨਾ. ਰਮਾਉਣਾ. "ਸਿੰਚਨਹਾਰੇ ਏਕੈ ਮਾਲੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਿਦੈ ਸਿੰਚਾਈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਮਨ ਮਹਿ ਸਿੰਚਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਸਿੰਚਿਤ ਭਾਉ ਕਰੇਹੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. सञ्चयन-ਸੰਚਯਨ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ. "ਸਿੰਚਹਿ ਦਰਬੁ ਦੇਹਿ ਦੁਖ ਲੋਗ." (ਗਾਮ ਮ: ੫)

ਸਿਚਾਨ, ਸਿਚਾਨਾ ਦੇਖੋ, ਸੀਚਾਨਾ. "ਚਿਰਿਅਨ ਸੇਵ ਸਿਚਾਨ ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਕਰ ਦੀਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਚਿੜੀਆਂ (ਗਰੀਬੀ ਵਾਲਿਆਂ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੀਚਾਨੇ (ਜ਼ਾਲਿਮਾਂ) ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ.

ਸਿੰਚਿ. ਸੇਚਨ ਕਰਕੇ. ਸਿੰਜਕੇ. "ਸਿੰਚਿ ਪਿਆਲ ਗਗਨਸਰ ਭਰੈ." (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੋ) ਪ੍ਰਾਣਵਾਯੁ ਨੂੰ ਅਭ੍ਯਾਸ ਨਾਲ ਖਿੱਚਕੇ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ ਠਹਿਰਾਵੇ.

ਸਿੰਚਿਤ. ਵਿ-ਸਿੰਜਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੇਚਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਚਨ.

ਸਿੱਛਾ, ਸਿਛ੍ਯਾ ਦੇਖੋ, ਸਿਕ੍ਯਾ ਅਤੇ ਸਿਖ੍ਯਾ. "ਦੀਨੀ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਕੀ ਸਿੱਛਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਿਜਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਸ-ਜਲ-ਹੋਣਾ. ਤਰ ਹੋਣਾ. "ਭਿਜਉ ਸਿਜਉ ਕੰਬਲੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸੰ. ਸ੍ਵੇਦਨ. ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਆਉਣਾ. ਪਸੀਨੇ ਸਹਿਤ ਹੋਣਾ.

ਸਿੰਜਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਸੇਚਨ. ਜਲ ਛਿੜਕਨਾ. ਰੌਣੀ ਕਰਨੀ.

ਸਿਜਦਾ. ਅ਼. سجدہ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ. ਨਮਸਕਾਰ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਉੱਪਰ ਮਸਤਕ ਰੱਖਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ. "ਕਈ ਪਲਟ ਸੂਰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਾਇ." (ਅਕਾਲ) ਕਈ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੁਖ ਫੇਰਕੇ (ਪੱਛਮ ਵੱਲ) ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਿਜਲ. ਵਿ-ਸੱਜਿਤ। ੨ ਸੁ-ਉਜ੍ਵਲ. ਨਿਰਮਲ. "ਸਿਜਲ ਸੁਭ ਭੇਖ ਹੀ." (ਸਲੋਹ) ਅ਼. سجنجل ਸਿਜੰਜਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਜੋ ਚਮਕਾਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਜੇਹੀ ਵਸਤੁ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਸੋ ਸਿਜਲ। ੩ ਅ਼. سجل ਸਿਜਿਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਜੱਜ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ (ਵਹੀ). ੪ ਇੱਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਜਿਸ ਪਾਸ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸਿਜਾਫ. ਫ਼ਾ. سنجاف ਸੰਜਾਫ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਮਗਜੀ. ਕਿਨਾਰਾ. ਗੋਠ. ਗੋਟ.

ਸਿੱਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਜਾ ਅਤੇ ਸੇਜਾ। ੨ ਗਿੱਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਜਣਾ.

ਸਿਝਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨੀ. ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ. ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨੀ. "ਨਾਨਕ ਸਿਝਿ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) "ਵਿਣੁ ਮਨ ਮਾਰੇ ਕੋਇ ਨ ਸਿਝਈ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩) "ਪਰਸਤ ਪੈਰ ਸਿਝਤ ਤੇ ਸੁਆਮੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) "ਏਕਹਿ ਚੋਟ ਸਿਝਾਇਆ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) "ਬੁਰਾ ਕਰੈ ਸੁ ਕੇਹਾ ਸਿਝੈ ?" (ਸਵਾ ਮ: ੩)

ਸਿਵਾਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੁਗ੍ਯਾਨ. ਪਛਾਣ. ਪਹਿਚਾਨ. ਵਾਕਫ਼ੀਯਤ. "ਅਵਰ ਸਿਵਾਣ ਨ ਕਰੀ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) "ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ."

(ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਵਾਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਣ. "ਜਿਨੀ ਸਿਵਾਤਾ ਸਾਈ." (ਸਵਾ ਮ: ੫) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਨਿਆ (ਜਾਣਿਆ) ਸ੍ਵਾਮੀ.

ਸਿਵਾਨੂ. ਵਿ—ਸੁਗਯਾਤਾ. ਸੁਜਾਨ. ਪਛਾਣੂ. ਜਾਣੂ. "ਜਹਾ ਪੰਥਿ ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਵਾਨੂ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਵਾਪਸਨਿ. ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਪਨ.

ਸਿਵਾਪਨ. ਸੰ. संज्ञापन—ਸੰਗਯਾਪਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਣਾਉਣਾ. ਬਖ਼ੂਬੀ ਮਲੂਮ ਕਰਾਉਣਾ. "ਅਗੈ ਗਏ ਸਿਵਾਪਸਨਿ." (ਸ: ਫਰੀਦ) "ਨਾਨਕ ਸਚਘਰੁ ਸਬਦਿ ਸਿਵਾਪੈ." (ਗਉ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸਿਵਾਬਾ. ਵਿ—ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾਪਨ.

ਸਿਟ. ਸੰ. सिट्. ਧਾ—ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ. ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨਾ.

ਸਿਟਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਫੈਂਕਣਾ. ਗੇਰਨਾ. ਖੇਪਣ. ਸੁੱਟਣਾ.

ਸਿੱਟਾ. ਸੰ. ਸ਼ਿਰਸ੍ਥਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੱਲੀ. ਖ਼ੋਸ਼ਹ. ਜੈਸੇ—ਜਵਾਰ ਬਾਜਰੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਭਾਵ. ਸਿੱਧਾਂਤ। ੩ ਨਤੀਜਾ. ਫਲ. "ਪਾਤਸਾਹ! ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜਾਹਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿਠ. ਸੰ. श्रठ्—ਸ਼੍ਵਠ੍. ਧਾ—ਅਯੋਗ੍ਯ ਵਚਨ ਬੋਲਨਾ. ਸ਼ਰਮ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਆਖਣੀ.

ਸਿੱਠ. ਦੇਖੋ, ਸਿਠ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਿੰਦਾ. ਅਪਵਾਦ. ਭੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Satire। ੨ ਤਰਕ। ੩ ਵ੍ਯੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਵਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਠਣੀ। ੪ ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਲੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਠ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਕਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਿੱਠਾ."

ਸਿੱਠਣੀ, ਸਿੱਠਨੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਸ਼ਿਸ਼੍ਟ ਵਾਣੀ. ਗਾਲੀ ਅਤੇ ਵ੍ਯੰਗ ਨਾਲ ਕਹੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ. ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਜੋ ਗਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਠਣੀ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਠ.

ਸਿੜਾ. ਵਿ—ਸਿਰੜਾ. ਦੀਵਾਨਾ। ੨ ਜ਼ਿੱਦੀ. ਅੜੀਅਲ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ਿਦ. ਅੜੀ.

ਸਿਣਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਨਕਨਾ.

ਸਿਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ. "ਰਥ ਤੁਰੰਗ ਸਿਤ ਅਸਿਤ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਚਾਂਦੀ। ੩ ਚੰਦਨ। ੪ ਡਿੰਗ. ਵਿ—ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਜਕੜਿਆ। ੫ ਸੰ. ਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਤਿੱਖਾ. "ਅਤਿ ਸਿਤ ਛਾਡੇ ਬਾਣ." (ਰਾਮਾਵ) ੬ ਗਿੱਲਾ. ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ। ੭ ਪਤਲਾ.

ਸਿਤਸਪਤੀ. ਸੰ. शीतांशुपति—ਸ਼ੀਤਾਂਸ਼ੁਪਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਤਲ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਪਤੀ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਸਿਤਸਪਤੀ ਤਪਸਪਤੀ ਬਨਸਪਤੀ ਜੱਪ ਸਦਾ." (ਅਕਾਲ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਤਪ੍ਤਾਂਸ਼ੁਪਤੀ (ਸੂਰਜ) ਅਰ ਵਨ (ਜਲ) ਦਾ ਪਤੀ ਵਰੁਣ, ਸਦਾ ਅਕਾਲ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ। ੨ श्वेताश्वपति—ਸ਼੍ਵੇਤਾਸ਼੍ਵਪਤਿ. ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸਿਤਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਤਸਪਤੀ. ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਸ਼ੁੱਧ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਅਸਲ ਪਾਠ ਸਿਤਸਪਤੀ ਹੈ.

ਸਿਤਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਵੇਤਤਾ. ਸ਼੍ਵੈਤ੍ਯ. ਚਿਟਿਆਈ. ਸਫੇਦੀ. "ਸਿਤਤਾ ਬਿਭੂਤ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਿਟਿਆਈ ਹੈ ਉਹ ਮਾਨੋ ਭਸਮ ਮਲੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਸਿਤਬਾਨ. ਵਿ—ਸ਼ਿਤ (ਤਿੱਖਾ) ਤੀਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਾਮ. "ਕੈ ਕਿ ਪਰ੍ਹੀ ਸਿਤਬਾਨਹੁ ਤੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਅਥਵਾ ਕਾਮ ਤੋਂ ਸੰਥਾ ਲਈ ਹੈ.

ਸਿਤਮ. ਅ਼ ستم ਜ਼ੁਲਮ. ਧੱਕਾ.

ਸਿਤਾ. ਸੰ. ਸ੍ਯੂਤ. ਵਿ—ਸੀੱਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੀਂਵਿਆ. "ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਮਨ ਸਿਤਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਕਤਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਬਾਲੂ ਰੇਤਾ। ੩ ਸੰ. सिता. ਖੰਡ. ਚੀਨੀ। ੪ ਚਮੇਲੀ। ੫ ਚਾਂਦਨੀ. ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ। ੬ ਚਾਂਦੀ.

ਸਿਤਾਸਿਤ | ਸਿਤਾਸੇਤ ਵਿ–ਸਿਤ ਅਤੇ ਅਸਿਤ. ਚਿੱਟਾ ਅਰ ਕਾਲਾ. ਸ਼੍ਵੇਤ ਅਸ਼੍ਵੇਤ. "ਸਿਤਾਸੇਤ ਛਤ੍ਰੂ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਸੁੰਦਰ ਸਮਸ ਸਿਤਾਸਿਤ ਸੋਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਕਰੜਬਰੜੀ ਦਾੜ੍ਹੀ.

ਸਿਤਾਦਹ. ਫ਼ਾ ستادہ ਵਿ–ਖੜਾ. ਖਲੋਤਾ. ਇਸ ਦਾ ਮਸਦਰ ਸਿਤਾਦਨ (ਖੜੇ ਹੋਣਾ) ਹੈ.

ਸਿਤਾਂਦਨ. ਫ਼ਾ ستاندن ਕ੍ਰਿ–ਲੈਣਾ. ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ.

ਸਿਤਾਨਦ. ਫ਼ਾ. ਲਵੇ. ਲਊਗਾ. ਲੈਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਤਾਂਦਨ ਹੈ.

ਸਿਤਾਬ | ਸਿਤਾਬੀ ਫ਼ਾ شتاب ਸ਼ਿਤਾਬ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਸ਼ੀਘ੍ਰ. ਛੇਤੀ. "ਚਲਹੁ ਸਿਤਾਬ ਦੀਵਾਨ ਬੁਲਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) "ਮਾਤੁਰ ਸਿਤਾਬ ਧਾਈ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਿਤਾਭ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸ਼੍ਵੇਤ–ਆਭਾ. ਸੂਰਜ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਘੋੜਾ.

ਸਿਤਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਿ (ਤਿੰਨ) ਤਾਰ ਦਾ ਬਾਜਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਬਜਾਉਣ ਲਈ ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਦੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਸ਼ੜਜ ਸੁਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.* ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮੱਧਮ ਹੈ ਅਰ ਪੰਜ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ. ਕਈਆਂ ਦੇ ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਭੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸਿਤਾਰਾ. ਫ਼ਾ ستارہ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਨਛਤ੍ਰ. ਤਾਰਾ। ੨ ਭਾਵ–ਭਾਗ. ਨਸੀਬ। ੩ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਤ੍ਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਗੋਲ ਟੁਕੜੀ, ਜੋ ਸਲਮੇ ਨਾਲ ਵਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਜੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਸਿਤੋਤਪਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਉਤਪਲ (ਕਮਲ).

ਸਿਤੋਦਰ. ਸੰ. ਵਿ–ਸ਼ਿਤ–ਉਦਰ. ਪਤਲੇ (ਸੁਕੜੇ) ਢਿੱਡ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਕੁਬੇਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਵੇਤੋਦਰ.

ਸਿਤੋਪਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਿਤਾ (ਖੰਡ) ਦਾ ਉਪਲ (ਗੋਲਾ). ਓਲਾ। ੨ ਮਿਸ਼ਰੀ ਦਾ ਕੂਜ਼ਾ. ਕੁੱਜਾ. "ਸਿਤੋਪਲ ਸਿਤਾ ਸੋਂ ਗੁੜ ਆਦਿ ਜੇਊ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸੰ. ਖੜੀਆ ਮਿੱਟੀ। ੪ ਬਲੌਰ. ਸਫਟਿਕ. ੫ ਸਿਤੋਤਪਲ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸਿਤ੍ਰ. ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ (ਵਿਸ੍ਤ੍ਰਿਤ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਬਾਂਸ ਸੁਗੰਧਤਾ ਨ ਸਿਤ੍ਰ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਚੰਦਨ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਬਾਂਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫੈਲਦੀ.

ਸਿਥਲ | ਸਿਥਿਲ ਸੰ. ਸ਼ਿਥਿਲ. ਵਿ–ਸ਼੍ਲਥ (ਸੁਸਤੀ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ.

ਸਿਥਿਲਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੁਸਤੀ. ਆਲਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਥਿਲ.

ਸਿੰਦ. ਫ਼ਾ سند ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁ. ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੰਧੁ ਨੂੰ ਸਿੰਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸਿੰਦਉਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੰਧੂਰੀਆ ਰਾਗ. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਗਾਈਦਾ ਹੈ. "ਬਾਜਤ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਸਿੰਦਉਰਾ." (ਅਜੈ ਸਿੰਘ) ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂਰੀਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਧਉਰਾ.

ਸਿਦਕ. ਅ਼· صدق ਸ਼ਿਦਕ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਸ. "ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਸੰਤ ਨ ਮਿਲਿਓ." (ਮਾਰੂ ਅੰਜੁਲੀਆਂ ਮ: ੫) ੨ ਸਚਾਈ। ੩ ਨਿਸ਼ਕਪਟਤਾ. ਦਿਲ ਦੀ ਸਫਾਈ.

ਸਿਦਕੀ. ਵਿ–ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੱਧਾਲੂ.

ਸਿਦਤ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿੱਦਤ. "ਉਲਟੀ ਹਮ ਸੋਂ ਸਿਦਤ ਉਠਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿੰਦੀ. ਵਿ–ਸਿੰਦ (ਸਿੰਧ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ. ਸਿੰਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦ.

ਸਿੰਦੁਕ. ਸੰ. ਸਿਨ੍ਦੁਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਿੰਦੁਵਾਰ (ਅਥਵਾ ਸਿੰਧੁਵਾਰ) ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸਿੱਪੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਹਾਥੀ ਦਾ ਮਦ

---

* ਅਸੀਂ ਅਜੇਹੀਆਂ ਸਿਤਾਰਾਂ ਭੀ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਦੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਦੋ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਤਾਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਜ ਦਾ ਜੋੜਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਬਜਾਉਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਤਾਰ ਸੁਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਅਰ ਧਾਤੁ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਥਾਂ ਤੰਦ ਦੇ ਬੰਦ ਬੱਧੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸਾਰਗਾਹ.

ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. L. Vitex Hegundo. "ਸਿੰਦੁਕ ਤਿੰਦੁਕ ਮਧੁਰ ਤਮਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਧੂਰ. Vermilion । ੨ ਸੰ. ਸਿੰਧੁਰ. ਮਦ ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ. "ਕਟੇ ਸਿੰਦੂਰ ਖੇਤੰ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸ਼ਿੱਦਤ. ਅ਼ شدت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਖ਼ਤੀ । ੨ ਦੁੱਖ. ਕਸ਼੍ਟ। ੩ ਜ਼ੁਲਮ.

ਸਿਧ. ਸੰ. ਸਿਧ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਆਗ੍ਯਾ ਕਰਨਾ. ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਮੰਗਲ ਕਰਮ ਕਰਨਾ. ਵਰਜਣਾ. ਮਨਾ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਣਾ. ਪੂਰਣ ਹੋਣਾ. ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸਿਦ੍ਧ—ਸਿੱਧ. ਸਿੱਧਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਸਿੱਧੀ ਵਾਲਾ. "ਸਿਧ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੩ ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ. ਤਿਆਰ. "ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਸਿਧ ਅਹਾਰ ਹੈ ਸੁਨ ਉਠੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸਫਰ ਤੈ ਕਰਨਾ. "ਏਕ ਕੋਸਰੋ ਸਿਧਿ ਕਰਤ ਲਾਲੁ ਤਬ ਚਤੁਰ ਪਾਤਰੋ ਆਇਓ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ਸਿਧ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਣਾ (ਗਮਨ ਕਰਨਾ) ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੋਸਰੋ। ੫ ਸਿੱਧਿਵਾਨ ਯੋਗੀਜਨ. ਸ਼ਕਤਿ ਵਾਲਾ ਸੰਤ. "ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ." (ਜਪੁ) ੬ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜਲੋਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੮੮੦੦੦ ਹੈ। ੭ ਸੇਂਧਾ ਲੂਣ.

ਸਿੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁ.

ਸਿਧਉਰਾ. ਸੰ. ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰਧੂਰ. "ਮਰਨੇ ਤੇ ਕਿਆ ਡਰਪਨਾ ਜਬ ਹਾਥਿ ਸਿਧਉਰਾ ਲੀਨ?" (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸਤੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਲੋਥ ਨਾਲ ਜਲਣ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਫਲ, ਸੰਧੂਰ, ਫੁੱਲ, ਸੁਪਾਰੀ ਅਤੇ ਚਾਉਲ ਰੱਖਕੇ ਘਰੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਪਤੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਸੰਧੂਰ ਦਾ ਤਿਲਕ ਕਰਕੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਜਿਵੇਂ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਅਰਪਨ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਫੇਰ ਚਿਤਾ ਦੀ ਪਰਕੰਮਿਆ ਕਰਕੇ ਕੁਟੰਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸੰਧੂਰ ਛਿੜਕਦੀ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਪੱਟ ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ.

ਕਈ ਗ੍ਯਾਨੀ ਸਿਧਉਰਾ ਦਾ ਅਰਥ ਨਲੀਏਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੰਗਤ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਲੋਹ— "ਸ਼੍ਰੀਫਲ ਸਿਧਉਰਾ ਪੁਹਪ ਪੁੰਗਿ ਅੱਛਤ ××× ਸਤੀ ਬੇਖ ਰਾਜੈ ਮਨੋ ਬ੍ਰਿਧ ਅਨੰਗੀ." (ਅ: ੨, ਛੰਦ ੧੯) ਦੇਖੋ, ਸੰਧਉਰਾ.

ਸਿਧਏ. ਵਿ—ਸਿਧਾਏ ਗਏ. "ਸਿਧਏ ਸੂਰ, ਸੂਰ ਕੇ ਧਾਮਾ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸੂਰਮੇ ਸੂਰਯਲੋਕ ਨੂੰ ਸਿਧਾਏ.

ਸਿੰਧ ਸਾਗਰ ਦੋਆਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਧੁ ਨਦ ਅਤੇ ਚਨਾਬ (ਚੰਦ੍ਰਭਾਗਾ) ਦੇ ਮੱਧ ਦਾ ਦੇਸ਼.

ਸਿੰਧਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੁਕ.

ਸਿਧਗੋਸਟਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਧਾਂ ਦੀ ਗੋਸ਼੍ਠਿ (ਸਭਾ). ਸਿਦ੍ਧਗੋਸ਼੍ਠੀ। ੨ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ. ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ੭੩ ਪਦਾਂ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋੱਤਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਰ ਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ.

ਸਿਧ ਚਉਰਾਸੀਹ. ਦੇਖੋ, ਚਉਰਾਸੀ ਸਿੱਧ.

ਸਿੰਧਜਰਾ. ਦੇਖੋ, ਜਰਾਸੰਧ.

ਸਿੰਧਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਧੁ ਨਦ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧਣੀਈਸ. ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਰਾਜਾ. (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧਣੀ.

ਸਿਧਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਤ੍ਰਧਾਵਿਤ੍ਰੀ (ਧਾਵਿਤ੍ਰ). ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸੂਤ ਉੱਤੇ ਦੌੜਨ ਵਾਲੀ ਮਕੜੀ. "ਸੂਤ ਸਿਧਨ ਕੀ ਭਾਂਤ ਬਢਾਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੦)

ਸਿੰਧਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧਣੀ। ੨ ਵਿ—ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ. ਸਿੰਧੀ. "ਨਹੇ ਸਿੰਧਨੀ ਇੰਦ੍ਰਬਾਜੀ ਸਮਾਨੰ." (ਅਜਰਾਜ) ਸਿੰਧੀ ਘੋੜੇ ਰਥ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਹੋਏ। ੩ ਸਿੰਧੁ ਸਮੁੰਦਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧਨੰਦਨਾ. ਲੱਛਮੀ। ੨ ਕਾਮਧੇਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਨੰਦਨਾ.

ਸਿੰਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂਰ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਿਰੋਧਰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਗਰਦਨ. ਗ੍ਰੀਵਾ। ੩ ਵਿ—ਸਿੰਧੁ (ਹਾਥੀ ਦਾ ਮਦ), ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਦ ਚੁਇੰਦਾ ਹੋਇਆ. "ਸਿੰਧੁਰੇ ਸਿੰਧਰੰ." (ਰਾਮਾਵ) ਮਦਮੱਤ ਹਾਥੀ (ਸਿੰਧੁਰ). ੪ ਸੰਧੂਰੇ ਹੋਏ ਹਾਥੀ. ਸੰਧੂਰ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸਿੰਧਰ ਬਿੰਧ. ਵਾ—ਸਿੰਧੁ (ਸਮੁੰਦਰ) ਅਤੇ ਵਿੰਧ੍ਯ ਪਰਬਤ. "ਸ੍ਰਿਅ ਸਿੰਧਰ ਬਿੰਧ." (ਅਕਾਲ) ਰਚੇ ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਵਿੰਧ੍ਯ ਆਦਿ ਪਹਾੜ.

ਸਿੰਧਰਾ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸੰਧੂਰੀਆ ਰਾਗ, ਜੋ ਵੀਰ ਰਸ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਬਬੱਜ ਸਿੰਧਰੇ ਸੁਰੰ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂਰੀਆ.

ਸਿੰਧਰੀ
ਸਿੰਧਰੀ ਨਰ } ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਰੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁਰੀ ਨਰ.

ਸਿੰਧਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਲਾ.

ਸਿੰਧਲੀ. ਵਿ—ਸਿੰਧੀ. ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ. "ਸਿੰਧਲੀ ਤੁਰੇ ਨਵੀਨੇ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਿੰਧਵਨੀ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸੈਂਧਵਨੀ (ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੀ) ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧਵੀ. ਵਿ—ਸਿੰਧੀ. ਸਿੰਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸਿਧਾ. ਵਿ—ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ. ਤਹਿਕੀਕ ਹੋਇਆ. "ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਿਧਾ."(ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਧਾ.

ਸਿਧਾਉਣਾ. ਸੰ. ਸਿਖ੍—ਸਿਧ੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਾਣਾ, ਚਲਨਾ, ਫਤੇ ਕਰਨਾ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਸਿਖਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਗਮਨ ਕਰਨਾ. ਜਾਣਾ. ਕੂਚ ਕਰਨਾ. "ਸਭ ਲੋਕ ਸਿਧਾਸੀ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਸਿਧਾਈ. ਦੇਖੋ,ਸਿਧਾਉਣਾ. ਵਿ—ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ. ਗਈ। ੨ ਸਿਖਾਈ. ਪੜ੍ਹਾਈ। ੩ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਸਿੱਧਤਾ. ਸਿੱਧਪੁਣਾ. ਸਿੱਧੀ. "ਜਾਕੀ ਸੇਵਾ ਦਸਅਸਟ ਸਿਧਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸਿੱਧਾਪਨ. ਸੀਧਾਈ.

ਸਿਧਾਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੱਧਾਸਨ.

ਸਿਧਾਂਤ. ਸੰ. ਸਿਦ੍ਧਾਨ੍ਤ—ਸਿੱਧਾਂਤ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਬਾਤ.ਸਹੀ ਨਤੀਜਾ। ੨ ਭਾਵ—ਮਕਸਦ. ਤਾਤਪਰਯ.

ਸਿਧਾਂਤੀ. ਵਿ—ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਿੱਧਾਂਤ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ.

ਸਿਧਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਸਿੱਧਿ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸਭ ਨਿਧਾਨ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ." (ਸੋਦਰੁ)

ਸਿਧਾਯਾ
ਸਿਧਾਯੋ } ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸਿਖਾਇਆ. ਪੜ੍ਹਾਇਆ."ਹਾਥ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਬੇਸਰਾ ਸਿਧਾਯੋ ਨਾਨ੍ਹੋ." (ਕਵਿ ੫੨) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਛੋਟਾ ਬੇਸਰਾ (ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ) ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ.

ਸਿਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਧਾਰ ੨.

ਸਿਧਾਰਣ
ਸਿਧਾਰਨ } ਸਿਧ੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਣਾ, ਗਮਨ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਕ੍ਰਿ—ਗਮਨ ਕਰਨਾ. ਕੂਚ ਕਰਨਾ. ਯਾਤ੍ਰਾ ਲਈ ਤੁਰਨਾ.

ਸਿਧਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ.

ਸਿਧਿ. ਸੰ. ਸਿਦ੍ਧਿ—ਸਿੱਧਿ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਕਰਾਮਾਤ. ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤਿ. "ਪ੍ਰਭੁ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਉ ਨਿਧਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਕਾਮਯਾਬੀ. ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ। ੩ ਮੁਕਤਿ. ਨਿਜਾਤ। ੪ ਬੁੱਧਿ। ੫ ਸੰਪਦਾ. ਵਿਭੂਤਿ। ੬ ਵਿਜਯ. ਜਿੱਤ। ੭ ਅੱਠ ਸੰਖ੍ਯਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ,ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਸਿੱਧੀਆਂ ਅੱਠ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼ਟ ਸਿੱਧਿ.

ਸਿਧਿਦ. ਵਿ—ਸਿੱਧਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਕਰਤਾਰ.

ਸਿਧਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸਿੱਧ ਕੁਨਿੰਦਾ. "ਸਿਧਤਾਈ ਕੋ ਸਿਧਿੰਦਾ." (ਗਜਾਨ) ੨ ਸਿੱਧਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸਿਧਿਪਦ. ਵਿ—ਸਿੱਧਿਪ੍ਰਦ.ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਜਪ ਨਰ ! ਸਕਲ ਸਿਧਿਪਦੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ) ੨ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ.

ਸਿਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧਿ। ੨ ਵਿ—ਸੀਧੀ. ਬਲ (ਵਿੰਗ) ਬਿਨਾ.

ਸਿੰਧੀ. ਵਿ—ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਧ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੩ ਸਿੰਧ ਦੀ ਬੋਲੀ.

ਸਿਧੀ ਚੰਦ. ਭਾਈ ਮੂਲਚੰਦ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਮੂਲਚੰਦ.

ਸਿਧੀਰਾ, ਸਿਧੀਰੀ ਵਿ—ਸੀਧਾ—ਸੀਧੀ.ਸੀਧਤਾ ਵਾਲਾ(ਵਾਲੀ). ਸਿੱਧੀ. "ਉਲਟੀ ਪਲਟਿ ਸਿਧੀਰੀ ਕਰੈ." (ਰਤਨਮਾਲਾ ਬੰਨੋ)

ਸਿਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧ ਅਤੇ ਸਿੱਧ.

ਸਿੰਧੁ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ ਜੋ ਸਿਧੂ ਅਤੇ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ। ੨ ਸੰ. सिन्धु. ਅਟਕ ਦਰਿਆ, ਜੋ ਤਿੱਬਤ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਰ ਜਿਲਾ ਅਟਕ ਤਥਾ ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਾਚੀ ਪਾਸ ਅਰਬ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੰਬਾਈ ੧੮੦੦ ਮੀਲ ਹੈ। ੩ ਸਿੰਧੁ (ਸਿੰਧ) ਦੇਸ਼, ਜੋ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਸਦਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਨੂੰ ਫਾਰਸ ਦੇ ਲੋਕ ਹਿੰਦ,* ਯੂਨਾਨੀ Hindos ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ India ਆਖਦੇ ਹਨ. ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬੋਧ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੪ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਿਆ ਜੋ ਟਾਂਕ ਰਿਆਸਤ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਅਤੇ ਜਮਨਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੫ ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ। ੬ ਹਾਥੀ ਦਾ ਮਦ। ੭ ਜਲ। ੮ ਸੈਂਧਵ (ਲੂਣ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਪਰਤ ਸਿੰਧੁ ਗਲਿ-ਜਾਹ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਲੂਣ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੀ ਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੯ ਇੱਕ ਵੈਸ਼੍ਯ ਮੁਨਿ, ਜੋ ਅੰਧਕ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਣ ਦਾ ਜੀਵ ਜਾਣਕੇ ਸ਼ਬਦਵੇਧੀ ਤੀਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ "ਸਰਵਣ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸਿੰਧੁ ਸਰਿਤਾ. ਅਟਕ ਨਦੀ. ਸਿੰਧੁ ਨਦ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧੁਸੁਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਤਨਯ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁਪੁਤ੍ਰ.

ਸਿੰਧੁਸੁਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰਾਬ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ. "ਸਿੰਧੁਸੁਤਾ ਅਹਿਫੇਨ ਮੰਗਾਈ." (ਗੁਵਿ ੧੦) ੨ ਰੰਭਾ ਅਪਸਰਾ. "ਸਿੰਧੁਸੁਤਾਰੁ ਘ੍ਰਿਤਾਚੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਇਨ ਸੀ ਨਹਿ ਨਾਚਤ ਇੰਦ੍ਰਸਭੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਲੱਛਮੀ। ੪ ਕਾਮਧੇਨੁ ਗਊ.

ਸਿੰਧੁ ਹੁਤਾਸਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਅੱਗ. ਬੜਵਾਨਲ. "ਸਿੰਧੁ ਹੁਤਾਸਨ ਹੈ ਭਵ ਕੀ ਗਤਿ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿੰਧੁਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੁਕ.

ਸਿੰਧੁਜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਸ਼ਰਾਬ। ੨ ਲੱਛਮੀ। ੩ ਸੁਰਭੀ ਗਊ.

ਸਿੰਧੁਤਨਯ, ਸਿੰਧੁਤਨੈ ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ੨ ਉੱਚੈ:ਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜਾ। ੩ ਵਿਖ. ਕਾਲਕੂਟ। ੪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੫ ਮੋਤੀ। ੬ਅਮ੍ਰਿਤ। ੭ ਮੂੰਗਾ। ੮ ਧਨ੍ਵੰਤਰ ਆਦਿ.

ਸਿੰਧੁਤਨੈ ਧਰ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ (ਵਿਸ਼) ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ) ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੁੱਠ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੈਰੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ੨ ਸ਼ਿਵ ਜੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਜਹਿਰ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਭੀ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ.

ਸਿੰਧੁਨੰਦਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਲੱਛਮੀ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ. ਮਾਇਆ. "ਸੁਛੰਦ ਸਿੰਧੁਨੰਦਨਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ, ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਹੋਂ.

* ਸੱਸਾ ਹਾਹੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸਿੰਧੁਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਤਨਯ। ੨ ਮੋਤੀ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੪ ਅਮ੍ਰਿਤ, ਆਦਿ.

ਸਿੰਧੁ ਬੇਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹੱਦ। ੩ ਸਾਧਬੇਲਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਬਨਖੰਡੀ.

ਸਿੰਧੁਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਜ. ਹਾਥੀ। ੨ ਮਦਮੱਤ ਹਾਥੀ। ੩ ਮੇਘ. ਬੱਦਲ. "ਅਰਿ ਸਿੰਧੁਰ ਕੇ ਦਲ ਪੈਠ ਸੁਦਾਮਨਿ ਜਯੋਂ ਦੁਰਗਾ ਦਮਕੈਂ." (ਚੰਡੀ ੧) ੪ ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੂਰ.

ਸਿੰਧੁਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਲਾ.

ਸਿੰਧੁਰਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਧੁਰ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਵੈਰੀ, ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧੁਰਾਰਿ ਧੁਨਿਨੀ. (ਸਨਾਮਾ) ਸਿੰਧੁਰ (ਹਾਥੀ) ਦੇ ਵੈਰੀ (ਸ਼ੇਰ) ਜੇਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਬੰਦੂਕ.

ਸਿੰਧੁਰੀ. ਵਿ—ਸਿੰਧ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ। ੩ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ. ਗਜਸੈਨਾ. "ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਿੰਧੁਰੀ ਸਬਦ ਕਹਿ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿੰਧੁਰੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਰੀ। ੨ ਵਿ—ਸਿੰਦੂਰ (ਸੰਧੂਰ) ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਸਿੰਧੁ (ਮਦ) ਜਿਸ ਦੇ ਗੰਡਾਂ ਤੋਂ ਟਪਕਦਾ ਹੈ. "ਸਿੰਧੁਰੀਏ ਸੁੰਡੀ ਦੰਤਾਲੇ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਿੰਧੁਰੀ ਨਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਲਜੰਤ ਸਿੰਧੁਰੀ ਨਰੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਤਨਯ ਅਤੇ ਸਿੰਧੁਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਉੱਚੈ: ਸ਼੍ਰਵਾ ਘੋੜਾ.

ਸਿੰਧੁਲਾ, ਸਿੰਧੁਲੀਆ ਵਿ—ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ. ਸਮੁੰਦਰੀ.

ਸਿੰਧੁਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੁਕ.

ਸਿੰਧੂਰ. ਸੰਧੂਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੂਰ.

ਸਿੰਧੌਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦਉਰਾ, ਸਿਧਉਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧੂਰੀਆ.

ਸਿਧੰਙ, ਸਿਧੰਙਾ ਸੰ. सिद्धाङ्ग—ਸਿੱਧਾਂਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੰਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਸਿਧੰਙਾਇਐ ਸਿਮਰੈ ਨਾਹੀ." (ਆਸਾ ਪਟੀ ਮ: ੩) ੨ "ਓ ਨਮ: ਸਿੱਧੰ" ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਪਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸਿਧੰਨਾ. ਵਿ—ਸਿਧਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਉਣਾ। ੨ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ੩ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਵਸਿਆ. "ਦੁਇ ਖੋੜੀ ਇਕ ਜੀਉ ਸਿਧੰਨੇ." (ਭਾਗੁ)

ਸਿੱਧ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧ.

ਸਿੱਧ ਸੇਨ. ਮੰਡੀ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਸਨ ੧੬੮੬ ਵਿੱਚ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਰ ਸਨ ੧੭੨੯ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸੀ. ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੂੰ ਭੀ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮੰਡੀ.

ਸਿੱਧਕਾ. ਸੰ. सिद्धान्तकौमुदी—ਸਿੱਧਾਂਤਕੌਮੁਦੀ। ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ. "ਕਹੂੰ ਸਿੱਧਕਾ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਸਾਰਸੁਤੀਐਂ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਸਿੱਧਾਂਤ, ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਅਤੇ ਸਾਰਸ੍ਵਤ.

ਸਿੱਧ ਤਿਲਕਰਾ. ਦੇਖੋ, ਰੋਹਲਾ ੨.

ਸਿੱਧਬਟੀ. ਦੇਖੋ, ਥਨੇਸਰ.

ਸਿੱਧਮ ਕਲਾਂ, ਸਿੱਧਵ, ਸਿੱਧਵ ਢਾਹੇ ਦੇ ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਨਾ ਵਿੱਚ ਜਗਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਪੂਰਵ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਨੂੰ "ਸਿੱਧਵ ਢਾਹੇ ਦੇ" ਆਖਦੇ ਹਨ. ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਨਕਮਤੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਥਾਂ ਠਹਿਰੇ ਹਨ. ਜਿਸ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ ਉਹ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਗਰਾਉਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਈਸ਼ਾਨ ਵੱਲ ਹੈ.

ਸਿੱਧਾਸਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਧ ਦਾ ਆਸਨ। ੨ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਠਣ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ।

੩ ਯੋਗ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਸਨ. ਦੇਖੋ, ਆਸਣ.

ਸਿੱਧਾਂਜਨ. ਸੰਗਜਾ—ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਸੁਰਮਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਪਦਾਰਥ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ.

ਸਿੱਧਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਧਾਂਤ.

ਸਿੱਧਾਰਥ. ਸੰ. सिद्धार्थ. ਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ (ਮਤਲਬ). ੨ ਬੁੱਧ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਨਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਬੁੱਧ। ੩ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ.

ਸਿੱਧਿ, **ਸਿੱਧੀ** } ਦੇਖੋ, ਸਿਧਿ.

ਸਿੱਧੂ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ੍ਰ. ਬੈਰਾੜ ਵੰਸ਼ ਇਸੇ ਗੋਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਸਿੱਧੂ ਨਾਮਕ ਯੋਧਾ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫੂਲ ਵੰਸ਼.

ਸਿੱਧੇਸ. ਸੰਗਜਾ—ਸਿੱਧਾਂ ਦਾ ਈਸ਼ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਗੋਰਖ. "ਲੱਜਿਤ ਹੋਏ ਨਰਨ ਮੇ ਸਿੱਧਨ ਸੌਂ ਸਿੱਧੇਸ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿਧਜ. ਸੰ. सिद्धय. ਵਿ—ਸਿੱਧਿ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਫਲ. "ਸਿਧਜੰ ਸਰਬ ਕੁਸਲਣਹ." (ਗਾਥਾ)

ਸਿਧਜਤੇ. ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੁਰਖ ਦਾ ਇੱਕ ਵਚਨ. ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਅਨਿਕ ਉਪਾਵੈਂ ਨ ਸਿਧਜਤੇ ××× ਅਨਿਕ ਸਾਧਨੰ ਨ ਸਿਧਜਤੇ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਿਨਕਨਾ. ਸੰ. स्नुहन—स्नुहन. ਕ੍ਰਿ—ਨੱਕ ਦੇ ਮਵਾਦ ਨੂੰ ਸਾਹ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ. ਸੁਣਕਨਾ.

ਸਿੰਨਾ. ਸੰਗਜਾ—ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. "ਕਿਛੁ ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) ੨ ਸੰ. स्विन्न—ਸ੍ਵਿੰਨ. ਵਿ—ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ। ੩ ਗਿੱਲਾ.

ਸਿਨਾਖਤ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਖਤ. "ਸਿਨਾਖਤ ਕੁਦਰਤੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਕਾਦਿਰ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ.

ਸਿਨਾਨ. ਅ਼ ਸਨان ਸੰਗਜਾ—ਨੇਜੇ ਅਤੇ ਤੀਰ ਦੀ ਨੋਕ। ੨ ਭਾਲਾ. ਬਰਛਾ.

ਸਿਪ. ਸੰ. ਸ਼ੁਕ੍ਤਿ. ਸੰਗਜਾ—ਸਿੱਪੀ. ਇੱਕ ਜਲਜੀਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੋਪਰੀ. ਮੋਤੀ ਇਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੱਪ.

ਸਿਪਹ. ਫ਼ਾ سپہ ਸੰਗਜਾ—ਸੈਨਾ. ਫੌਜ.

ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ. ਫ਼ਾ سپہسالار ਸੰਗਜਾ—ਸਿਪਾਹ ਦਾ ਸਰਦਾਰ. ਸੈਨਾਪਤਿ. ਜਨਰਲ (General).

ਸਿਪਹਿਰ. ਸੰਗਜਾ—ਲੌਢਾ ਵੇਲਾ. ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ.

ਸਿਪਹਿਰੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਲੌਢੇ ਵੇਲੇ. "ਆਇ ਸਿਪਹਿਰੀ ਕਰੋਂ ਉਚਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿਪਰ. ਫ਼ਾ سپر ਸੰਗਜਾ—ਢਾਲ. ਚਰਮ.

ਸਿਪਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ.

ਸਿਪਰਾਦਰ. ਸੰਗਜਾ—ਤੀਰ, ਜੋ ਸਿਪਰ (ਢਾਲ) ਨੂੰ ਭੰਨ ਦੇਵੇ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਇਹ ਨਾਉਂ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਾ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸਿਪਰਾਰਿ. ਸੰਗਜਾ—ਖੜਗ, ਜੋ ਢਾਲ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਪਰਾਦਰ.

ਸਿਪਾਸ. ਫ਼ਾ سپاس ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਿਪਾਹ. ਫ਼ਾ سپاہ ਸੰਗਜਾ—ਸਿਪਹ (ਫੌਜ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਫੌਜੀ। ੨ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. "ਭਜੇ ਸੰਗ ਲੈਕੇ ਸੁ ਸਾਰੀ ਸਿਪਾਹੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਿਪਾਹੀ. ਫ਼ਾ سپاہی ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਸੈਨਿਕ.* "ਕਤਹੂ ਸਿਪਾਹੀ ਹ੍ਵੈਕੈ ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੋ." (ਅਕਾਲ)

ਸਿਪਾਰਹ, **ਸਿਪਾਰਾ** } ਫ਼ਾ سپارہ ਸੀ ਪਾਰਹ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਰੂਪ ਹੈ. ਤੀਹ ਭਾਗ. ਤੀਸ ਅਧਜਾਯ. ਕ਼ੁਰਾਨ ਦੇ ਤੀਸ ਖੰਡ। ੨ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਤੀਹ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਾਗ.

* ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ Sepoy ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਇਹੀ ਹੈ.

ਸਿਪਿਹਰ. ਫ਼ਾ سپہر ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਕਾਸ਼. ਆਸਮਾਨ. "ਆਸਮਾਨ ਸਿਪਿਹਰ ਸੁ ਦਿਵ ਗਰਦੂੰ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨ। ਪੁਨ ਚਰ ਸ਼ਬਦ ਬਖਾਨੀਐ ਨਾਮ ਬਾਨ ਕੇ ਜਾਨ॥" (ਸਨਾਮਾ) ਅਕਾਸ ਦੇ ਨਾਉਂ—ਆਸਮਾਨ, ਸਿਪਿਹਰ, ਦਿਵ, ਗਰਦੂੰ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਚਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਤੀਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿਪਿਹਰ ਚਰ. ਤੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਿਹਰ। ੨ ਇਹ ਨਾਉਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪੰਛੀ ਆਦਿ ਦਾ ਭੀ ਹੋਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸਿਪੀਤੀ. ਸਿਫਤ. ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਉਸਤਤਿ. "ਜਿਨ ਕਉ ਪੋਤੈ ਪੁੰਨ ਹੈ ਤਿਨ ਵਾਤਿ ਸਿਪੀਤੀ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਸਿਫਤ ਹੈ.

ਸਿਪੁਰਦਨ. ਫ਼ਾ سپردن ਕ੍ਰਿ—ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ. ਸੌਂਪਣਾ.

ਸਿਪੈਹਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਹਿਰ ਅਤੇ ਸਿਪਿਹਰ.

ਸਿਪੰਜੀ ਸਰਾਯ. ਫ਼ਾ سپنجی سرائے ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਿੰਨ ਪੰਜ ਦਿਨ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ. ਭਾਵ—ਜਗਤ.

ਸਿੱਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ—ਸ਼ਿਪ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਵਚ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ ਜੋ ਗਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. ਕਪੋਲ ਢਕਣ ਵਾਲੀ ਸੰਜੋ. "ਸੁਭੰਤ ਸਿੱਪ ਸੌਭਰੀ." (ਕਲਕੀ) ਚਮਕੀਲੀ ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ ਸੋਭ ਰਹੀ ਹੈ.

ਸਿੱਪੀ. ਸੰ. ਸ਼ੁਕ੍ਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪ. ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਚਮਚਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਪੀ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਪਿਆਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਪਸਾਰੀ ਅਜੇ ਭੀ ਸਪੂਨ (Spoon) ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਪੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਸ਼ਿਪ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪ ੨। ੨ ਇੱਕ ਨਦੀ, ਜੋ ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ. ਕਈ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਦੀ ਹੈ. ਇੰਦੌਰ ਦੇਵਾਸ ਅਤੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ੧੨੦ ਮੀਲ ਵਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਚੰਬਲ ਵਿੱਚ ਜਾਮਿਲਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਵੰਤੀ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਵੰਤਿਕਾ.

ਸਿਪ੍ਰਾਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪਰਾਦਰ.

ਸਿਫਤ. ਅ਼ صفت ਸਿਫ਼ਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਣ। ੨ ਲੱਛਣ। ੩ ਤਅ਼ਰੀਫ਼। ੪ ਇਹ ਸੰਗ੍ਯਾ ਦੇ ਅੰਤ ਲੱਗਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,ਜੈਸੇ—ਫ਼ਰਿਸ਼੍ਤਾ-ਸਿਫ਼ਤ.

ਸਿਫਤਿ, ਸਿਫਤੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਫਤ. "ਸਿਫਤਿ ਸਰਮ ਕਾ ਕਪੜਾ ਮਾਂਗਉ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ. ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ, ਕਰਤਾਰ. "ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਹੈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩) "ਸਿਫਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੩ ਸਿਫਤ ਦ੍ਵਾਰਾ. ਸਿਫਤ ਤੋਂ. "ਸਿਫਤੀ ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਦਰਬਾਰਿ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੪ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਨਾਲ. "ਸਿਫਤੀ ਭਰੇ ਤੇਰੇ ਭੰਡਾਰਾ." (ਸੋਦਰੁ) ੫ ਸਿਫਤਾਂ ਦਾ. "ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ ਕਹਣਿ ਨ ਅੰਤੁ." (ਜਪੁ)

ਸਿਫਰ. ਅ਼ صفر ਸਿਫ਼ਰ. Cypher. ਖਾਲੀ। ੨ ਬਿੰਦੀ. ਸ਼ੂਨ੍ਯ.

ਸਿਫਲ. ਅ਼ سفل ਸਿਫ਼ਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਮੀਨਾਪਨ। ੨ ਨਿਵਾਣ. ਨਸ਼ੇਬ.

ਸਿਫਲਾ. ਅ਼ سفلہ ਵਿ—ਕਮੀਨਾ. ਛੁਲਛੁਲਾ. "ਧਾਰ ਲਿਬਾਸ ਨ ਹ੍ਵੈ ਸਿਫਲਾ." (ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਸਿਫਲੀ. ਅ਼ سفلی ਸੁਫ਼ਲੀ. ਵਿ—ਘਟੀਆ. ਤੁੱਛ. "ਰੂਹੀ ਸਿਫਲੀ ਗਿਰਗੇ ਭਾਰੇ." (ਸਲੋਹ)

ਸਿਫਾ. ਸੰ. ਸ਼ਿਫਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਮਲ ਦੀ ਜੜ. ਭੇਂਹ. ਭਿਸ। ੨ ਮੂਲ. ਬਿਰਛ ਦਾ ਮੁੱਢ. "ਅਹੰ ਬੀਜ ਮਮਤਾ ਸਿਫਾ ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਸ ਬਡ ਟਾਂਸ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਚਾਬੁਕ. ਹੰਟਰ। ੪ ਹਲਦੀ। ੫ ਅ਼ شفا ਸ਼ਿਫ਼ਾ. ਅੰਤਿਮ ਅਵਸਥਾ। ੬ ਕਿਨਾਰਾ। ੭ ਤਰਫ. ਦਿਸ਼ਾ। ੮ ਅਰੋਗਤਾ. ਤਨਦੁਰੁਸ੍ਤੀ.

ਸ਼ਿਫ਼ਾਖ਼ਾਨਾ. ਫ਼ਾ شفاخانہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਰੋਗਤਾ ਦੇਣ

ਵਾਲਾ ਘਰ. ਹਾਸਪਿਟਲ. Hospital. ਹਸਪਤਾਲ.

ਸਿਫਾਤ. ਅ਼ صفات ਸਿਫ਼ਾਤ. ਸਿਫ਼ਤ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ। ੨ ਅ਼ شفاعت ਸ਼ਿਫ਼ਾਅ਼ਤ. ਸਿਫਾਰਿਸ਼.

ਸਿਫਾਤੀ. صفاتی ਸਿਫ਼ਾਤੀ. ਵਿ—ਗੁਣਵਾਚਕ. ਸਿਫਤ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼. ਫ਼ਾ سفارش ਸੰਗਯਾ—ਸੁਪਾਰਿਸ਼. ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਭਲਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ. Recommendation.

ਸਿੰਬਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਮਲ.

ਸਿੰਬਲਖਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ.

ਸਿਬਾਲ, ਸਿਬਾਲੁ ਸੰ. ਸ਼ੇਵਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਜਾਲਾ. ਕਾਈ. "ਕਾਇਆ ਛੀਜੈ ਭਈ ਸਿਬਾਲ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਵਿਕਾਰਰੂਪ ਕਾਈ ਨਾਲ ਢਕੀ ਹੋਈ. ਅਥਵਾ ਸ਼ੇਵਾਲ ਜੇਹੀ ਮਲੀਨ ਹੋਈ. "ਭਖਸਿ ਸਿਬਾਲੁ ਬਸਸਿ ਨਿਰਮਲ ਜਲ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਸਿਬਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਸ਼ੇਭੋਗ ਹੈ.

ਸਿਬਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿ.

ਸਿਬਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਕਾ.

ਸਿਬਿਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਰ.

ਸਿ ਭਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ਅਤੇ ਭਿ। ੨ ਓਹ ਭੀ. "ਆਖਹਿ ਸਿ ਭਿ ਕੇਈਕੇਇ." (ਜਪੁ)

ਸਿਮ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਮਣਾ। ੨ ਸੀਮ (ਚਾਂਦੀ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸਿਮ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਤੁੰਗ ਅਟਾ ਸਿਮਕੈ ਦਰਸਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੀ ਉੱਚੀ ਅਟਾਰੀਆਂ ਚਾਂਦੀਰੂਪ ਨਜਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸਿਮਟਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿਕੁੜਨਾ. ਸੰਕੁਚਿਤ ਹੋਣਾ। ੨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ. "ਜਿਮ ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਸਿਮਟ ਨੀਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿੰਮਣਾ, ਸਿੰਮਣੁ ਸੰ. ਸ੍ਰਵਣ. ਸੰਗਯਾ—ਟਪਕਣਾ. ਚੁਇਣਾ. ਵਹਿਣਾ। ੨ ਪਸੀਨਾ. ਮੁੜ੍ਹਕਾ.

ਸਿਮਤ. ਅ਼ سمت ਸੰਗਯਾ—ਦਿਸ਼ਾ. ਤਰਫ। ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਸਿਮਰਣ. ਸੰ. स्मरण. ਸੰਗਯਾ—ਚੇਤਾ. ਯਾਦਦਾਸ਼੍ਤ। ੨ ਚਿੰਤਨ. ਸੋਚਣਾ. "ਹਰਿ ਪੇਖਨ ਕਉ ਸਿਮਰਤ ਮਨ ਮੇਰਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੩ ਇਸ਼੍ਟ ਦਾ ਨਾਮ ਅਥਵਾ ਗੁਣ ਮਨ ਦੀ ਵ੍ਰਿੱਤੀ ਏਕਾਗ੍ਰ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕਰਨਾ. "ਜਸਜ ਸਿਮਰਣ ਰਿਦੰਤਰਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸਿਮਰਣਿ. ਸ੍ਮਰਣ ਤੋਂ. ਸਿਮਰਣੇ ਸੇ. "ਜਾਕੈ ਸਿਮਰਣਿ ਹੋਇ ਅਨੰਦਾ ਬਿਨਸੈ ਜਨਮ ਮਰਣ ਭੈ ਦੁਖੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਿਮਰਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨੁ.

ਸਿਮਰਣੇਨ. ਸੰ. ਸ੍ਮਰਣੇਨ. ਤ੍ਰਿਤੀਯਾ ਵਿਭਕ੍ਤਿ ਹੈ. ਸਿਮਰਣ ਤੋਂ. ਸਿਮਰਣ ਸੇ. ਦੇਖੋ, ਦਨੋਤਿ.

ਸਿਮਰਤਬ੍ਯ. ਸੰ. ਸ੍ਮਰ੍‍ਤਵ੍ਯ. ਵਿ—ਸਿਮਰਣ ਯੋਗ੍ਯ. ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਾਇਕ. "ਸਿਮਰਤਬ੍ਯ ਰਿਦੈ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰਣਹ." (ਗਾਥਾ)

ਸਿਮਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ.

ਸਿਮਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ੍ਮਰਣ ਕਰਨਾ. ਯਾਦ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮਾਲਾ ਅਠੋਤਰੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ. ਮੇਰੁ ਸਮੇਤ ੨੮ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਜੋ ਜਾਪਕ ਲੋਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਸਿਮਰਨੀ. "ਹੁਤੋ ਸਿਮਰਨਾ ਹਾਥ ਕਪੂਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿੰਗ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਸਿਮਰਨਿ. ਸ੍ਮਰਣ ਤੋਂ. ਸਿਮਰਨੇ ਸੇ. "ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਜਪੁ ਤਪੁ ਪੂਜਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸ੍ਮਰਣ ਵਿੱਚ. "ਸਿਮਰਨਿ ਤੇ ਲਾਗੇ ਜਿਨਿ ਆਪਿ ਦਇਆਲਾ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਮਰਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਨਾ ੨. "ਕਬੀਰ ਮੇਰੀ ਸਿਮਰਨੀ ਰਸਨਾ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸਿਮਰਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ. "ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਸਾਧ

ਕੈ ਸੰਗਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸਿਮਰਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਮਰਣ ਕਰਕੇ. ਸਿਮਰਕੇ. "ਸਿਮਰਿ ਨਾਮ ਪੁੰਨੀ ਸਭਿ ਇਛਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸਿਮਰੂ, **ਸਿਮਰੂ ਕੀ ਬੇਗਮ** } ਦੇਖੋ, ਸਮਰੂ ਅਤੇ ਸਮਰੂ ਕੀ ਬੇਗਮ.

ਸਿਮਰੰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰੰਤਿ। ੨ ਸ੍ਮਰਣਾਤ. ਪੰਚਮੀ ਹੈ. ਸਿਮਰਣ ਤੋਂ. "ਜਿਹ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰੰਤ ਨਯਨ ਕੇ ਤਿਮਰ ਮਿਟਹਿ ਖਿਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਿਮਰੰਤਿ, **ਸਿਮਰੰਥਿ** } ਸੰ. ਸ੍ਮਰੰਤਿ. ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਸਿਮਰੰਤਿ ਸੰਤ ਸਰਬਤ੍ਰਰਮਣੰ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਿਮਰੰਥਿ ਗੁਨਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸਿਮਲ, **ਸਿੰਮਲ** } ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਲਮਲੀ. "ਸਿੰਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ ਅਤਿ ਦੀਰਘ ਅਤਿ ਮੁਚੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਮਲਾ. ਅੰਬਾਲੇ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਹਰ, ਜੋ ਹਿਮਾਲੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਹ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ੧੧੭੬, ਬੰਬਈ ਤੋਂ ੧੧੧੨, ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ੯੪੭, ਲਹੌਰ ਤੋਂ ੨੮੭ ਅਤੇ ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ੫੯ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਉਚਾਣ ੭੦੮੪ ਫੁਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਖੋ ਟਿੱਲੇ ਦੀ ੮੦੦੦ ਹੈ.

ਇਸ ਥਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਨ ੧੮੧੬ ਵਿੱਚ ਕਬਜਾ ਕੀਤਾ ਅਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਪੋਲਿਟੀਕਲ ਅਫਸਰ ਲਫਟੰਟ ਰਾਸ (Lt. Ross) ਨੇ ਸਨ ੧੮੧੯ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ.

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲਾਰਡ ਐਮਹਰਸਟ (Lord Amherst) ਇੱਥੇ ਸਨ ੧੮੨੭ ਵਿੱਚ ਆਇਆ. ਅਰ ਪੰਜਾਬ ਗਵਰਨਮੇਂਟ ਨੇ ਸਨ ੧੮੭੧ ਵਿੱਚ ਚਰਣ ਰੱਖਿਆ. ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਿਮਲੇ ਨਾਲ ਸਨ ੧੯੦੩ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਹੁਣ ਇਹ ਵਾਯਸਰਾਯ, ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਅਤੇ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ. ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂਨੀ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿੰਮਲੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਲ.

ਸਿਮਾ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਹਰ ਥਾਂ. ਸਭ ਜਗਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿੱਮਾ.

ਸ਼ਿਮੁਰ. ਫ਼ਾ. ਗਿਣ. ਸੰਖ੍ਯਾ ਕਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਮੁਰਦਨ.

ਸ਼ਿਮੁਰਦਨ. ਫ਼ਾ شمردن ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ੁਮਾਰਕਰਨਾ. ਗਿਣਨਾ.

ਸ਼ਿੱਮਾ. ਅ਼ شمہ ਵਿ—ਤਨਿਕ. ਥੋੜਾ.

ਸਿਮ੍ਰਤਬਜ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਤਬਜ. "ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਿਮ੍ਰਤਬਜ ਸੁਆਮੀ." (ਧਨਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸਿਮ੍ਰਿਤ. ਸੰ. स्मृत—ਸ੍ਮ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ.

ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, **ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ**, **ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ** } ਸੰ. स्मृति—ਸ੍ਮ੍ਰਿਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੇਤਾ. ਯਾਦਦਾਸ਼੍ਤ. ਯਾਦਗੀਰੀ। ੨ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਉਹ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਦਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਅਥਵਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ੩੧ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਠਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਠਾਈ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:—

ਮਨੁਸਿਮ੍ਰਿਤਿ, ਯਾਗ੍ਯਵਲਕ੍ਯ, ਲਘੁਅਤ੍ਰਿ, ਅਤ੍ਰਿ, ਵ੍ਰਿੱਧ ਅਤ੍ਰਿ, ਵਿਸ਼ਨੁ, ਲਘੁਹਾਰੀਤ, ਵ੍ਰਿੱਧ ਹਾਰੀਤ, ਔਸ਼ਨਸ, ਔਸ਼ਨਸ ਸੰਹਿਤਾ, ਆਂਗਿਰਸ, ਯਮ, ਆਪਸ੍ਤੰਬ, ਸੰਵਰ੍ਤ, ਕਾਤ੍ਯਾਯਨ, ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ, ਪਾਰਾਸ਼ਰ, ਵ੍ਰਿਹਤਪਾਰਾਸ਼ਰੀ, ਵ੍ਯਾਸ, ਲਘੁਵ੍ਯਾਸ, ਸ਼ੰਖ, ਲਿਖਿਤ, ਦਕ੍ਸ਼, ਗੌਤਮ, ਵ੍ਰਿੱਧ ਗੌਤਮ, ਸ਼ਾਤਾਤਪ, ਵਾਸਿਸ਼੍ਠ, ਪੁਲਸ੍ਤ੍ਯ, ਬੁਧ, ਕਸ਼੍ਯਪ, ਅਤੇ ਨਾਰਦ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ. "ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਨਸਹਿਗੇ ਬੇਦਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) "ਕੋਟਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਾਨ ਸਾਸਤ੍ਰ ਨ ਆਵਈ ਵਹ ਚਿੱਤ." (ਜਾਪੁ)

ਸਿਯ. ਸੀਤਾ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਰਘੁਵਰ ਬਿਨ ਸਿਯ ਨਾ ਜਿਯੈ, ਸਿਯ ਬਿਨ ਜਿਯੈ ਨ ਰਾਮ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸਿਯਮ. ਫ਼ਾ سیوم ਸਿਵੁਮ. ਵਿ—ਤੀਜਾ. ਤ੍ਰਿਤੀਯ.

ਸਿਯਰ. ਫ਼ਾ سیر ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਰਤ (ਸੁਭਾਉ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. ਖਸਲਤਾਂ.

ਸਿਯਾ. ਸਿਯ ਦੀ ਤਰਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸੀਤਾ ਬੋਧਕ ਹੈ.

ਸਿਯਾਹ. ਫ਼ਾ سیاہ ਵਿ—ਕਾਲਾ. ਸ਼ਯਾਮ.

ਸਿਯਾਹਾ. ਫ਼ਾ سیاہہ ਸਿਯਾਯਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਕਾਗਜ. ਗਣਿਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ.

ਸਿਯਾਪਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ, ਜੋ ਸੀਤਾ ਦੇ ਪਤਿ ਹਨ.

ਸਿਯਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ. "ਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਨ ਸਿਯਾਰ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ਨਾ ਸ਼ੇਰ ਹੈ ਨਾ ਗਿੱਦੜ ਹੈ.

ਸਿਰ. ਸੰ. शिरस् ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਸ. "ਸਿਰ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ੨ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੋਕੇ ਉੱਪਰ, ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਅਰਥ ਬੋਧਕ ਭੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—"ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪਹੁਚਣਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਹੈ." (ਲੋਕੋ) ੩ ਸਿਰ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰਿਜ (ਰਚਨਾ) ਅਰਥ ਭੀ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਿ.

ਸਿਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਂਹ.

ਸਿਰ ਸਦਕਾ / **ਸਿਰ ਸੱਦਕ** ਫ਼ਾ سرصدقہ ਸਰਸਦਕ਼ਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰ ਉੱਪਰੋਂ ਵਾਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ. ਸਰਕੁਰਬਾਨੀ. "ਸਿਰਸਦਕਾ ਸਤਗੁਰੂ ਦਿਵਾਯੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਸਿਰਸੱਦਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੋ ਭਾਰੀ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸਿਰਸਾਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸਾਹੀ.

ਸਿਰਹਾਨਾ. ਸੰ. ਸ਼ਿਰੋਧਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰ ਦਾ ਸਹਾਰਾ. ਤਕੀਆ. ਸਿਰ੍ਹਾਨਾ. "ਸਿਰਹਾਨਾ ਅਵਰ ਤੁਲਾਈ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਸਿਰਹਿੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹਿੰਦ.

ਸ਼ਿਰਕ. ਅ਼ شرک ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ. ਸ਼ਰਾਕਤ. ਸਾਂਝ। ੨ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸਿਰਕੱਢ. ਵਿ—ਪ੍ਰਧਾਨ. ਮੁਖੀਆ. ਜੋ ਸਭ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ.

ਸ਼ਿਰਕਤ. ਅ਼ شرکت ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਂਝ. ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ.

ਸਿਰਕਪ. ਗੱਖਰਪਤਿ ਹੂਡੀ ਰਾਜਾ ਦੀ ਪਦਵੀ, ਜੋ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕੱਪ (ਕੱਟ) ਲੈਂਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਰਸਾਲੂ. "ਸਿਰਕਪ ਕੇ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰ ਆਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੭) ੨ ਟੈਕਸਲਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਖੰਡਹਰ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਜਿਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਤਕ੍ਸ਼ਸਿਲਾ.

ਸਿਰਕਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਰਦਾ. "ਮੈ ਲਿਖ ਘੱਲਾਂ ਵਲ ਰਾਜਿਆਂ ਜੋ ਹੈ ਸਿਰਕਰਦਾ." (ਜੰਗਨਾਮਾ)

ਸਿਰਕਾ. ਫ਼ਾ سرکہ ਸੰ. शीतरस. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅੰਗੂਰ ਅਥਵਾ ਇੱਖ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਸਾੜਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਰਸ, ਜੋ ਖੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. Vinegar. ਇਹ ਅਚਾਰ ਚਟਨੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਦ ਦਵਾਈ ਕਰਕੇ ਭੀ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਕਬਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਹਾਜਿਮ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਮਣ (ਜਾਮਣੂ) ਦਾ ਸਿਰਕਾ ਲਿੱਫ ਅਤੇ ਅਫਾਰੇ ਲਈ ਖਾਸ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ.

ਸਿਰਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਕਾਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫ਼ਰਜ਼. ਡਯੂਟੀ. Duty. "ਲਾਲੇ ਨੋ ਸਿਰਿਕਾਰ ਹੈ ਧੁਰਿ ਖਸਮਿ ਫੁਰਮਾਈ."(ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਹੁਕੂਮਤ. "ਜਿਸ ਹੀ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰ ਹੈ ਤਿਸ ਹੀ ਕਾ ਸਭੁਕੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੪ ਪ੍ਰਜਾ. "ਏਹ ਜਮ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰ ਹੈ ਏਨਾ ਉਪਰਿ ਜਮਡੰਡੁ ਕਰਾਰਾ."(ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩)

ਸਿਰਕੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰ (ਕਾਨੇ)ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਟੱਟੀ। ੨ ਕਾਨੇ ਬੁਣਕੇ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਕੁਟੀ.

ਸਿਰਕੀਬਾਸ. ਵਿ—ਸਿਰਕੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਘਰ ਬਣਾਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ

ਅਰ ਜਿੱਥੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਸਿਰਕੀ ਤਾਣਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ. "ਰਹਿਂ ਮਰੁਜਕੇ ਸਿਰਕੀ-ਬਾਸ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਇੱਕ ਨੀਚ ਜਾਤਿ. ਇਹ ਸੰਗਜ਼ਾ ਸਿਰਕੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਸਿਰ ਕੁਰਬਾਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰ ਸੱਦਕ.

ਸਿਰਖਿੰਡੀ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਖ਼ਾ. ਸ਼ੱਕਰ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼੍ਰੀਖੰਡ" ਹੈ. ਇਹ "ਪਲਵੰਗਮ" ਛੰਦ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੈ. ਇਸ ਛੰਦ ਦੀ ਤੁਕ ਦੇ ਮੱਧ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਦਾ ਮੇਲ ਅਤੇ ਤੁਕਾਂਤ ਬੇ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੧ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੨ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੯ ਪੁਰ, ਦੋਹਾਂ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੁੱਟੇ ਵੀਰ ਜੁਝਾਰੇ, ਧਗਾਂ ਵੱਜੀਆਂ,
ਬੱਜੇ ਨਾਦ ਕਰਾਰੇ, ਦਲਾਂ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ,
ਲੁੱਝੇ ਕਾਰਣਆਰੇ, ਸੰਘਰ ਸੂਰਮੇ,
ਵੁੱਠੇ ਜਾਨ ਡਰਾਰੇ,ਘਨਿਅਰ ਕੈਬਰੀਂ.(ਰਾਮਾਵ)

ਇਹੀ ਰੂਪ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ—

ਬਾਣੇ ਅੰਗ ਭੁਜੰਗੀ, ਸਾਵਲ ਸੋਹਣੇ,
ਤ੍ਰੈ ਸੈ ਹੱਥ ਉਤੰਗੀ, ਖੰਡਾ ਧੂਹਿਆ. ×××

ਦੇਖੋ, ਪਉੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ੮.

(ਅ) ਦੂਜਾ ਰੂਪ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ,ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੨ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਲਘੁ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ. ਤੁਕ ਦੇ ਮੱਧ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਦਾ ਮੇਲ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮਾਰਤ ਬਿਧੀਆ ਸੈਨ, ਸੁ ਤੇਗਾ ਹਾਥ ਲੈ,
ਸ਼ਿਵਗਣ ਸਮ ਨਹੀ ਚੈਨ,ਇਤੈ ਉਤ ਧਾਂਵਦਾ.×××

(ੲ) ਇਸੀ ਚਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ੨੩ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਭੀ ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੪—੯ ਪੁਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪਉੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ੨੧.

ਸਿਰਖੁਥਾ, ਸਿਰਖੁੱਥਾ ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਖੁੱਸਿਆ ਹੋਵੇ. ਜੋ ਕੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਪੁੱਟੇ ਗਏ ਹਨ। ੩ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਜੈਨ ਮਤ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਜੜਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਢੂੰਡੀਆ. "ਨਾਨਕ ਜੇ ਸਿਰਖੁਥੇ ਨਾਵਨਿ ਨਾਹੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਸਿਰਖੁਰ. ਵਿ—ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ. ਸ਼ਿਖਨਖ. "ਇਕਨਾ ਪੇਰਣ ਸਿਰਖੁਰ ਪਾਟੇ."(ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਇਕਨਾ ਦੇ ਪੈਰਾਹਨ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ ਪਾਟ ਗਏ। ੨ ਸਭ. ਤਮਾਮ.

ਸਿਰਖੂਥਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਖੁਥਾ. "ਜੋਗੀ ਕਾਪੜੀਆ ਸਿਰ-ਖੂਥੇ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਗਲਿ ਫਾਸੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਸਿਰਖੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਖਿੰਡੀ.

ਸਿਰਗੁੰਮ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਢੂੰਡੀਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰ ਖੁਹਾਇਆ ਹੈ. ਲੁੰਚਿਤ ਸ਼ਿਰ। ੨ ਮੋਨਾ. ਮੁੰਡਿਤ. "ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਜਾਤੀ ਖਤ੍ਰੀ ਏਕ। ਤਾਂਪਰ ਸੰਗਤਿਕਿਯੋ ਵਿਵੇਕ। ××× ਸਿਰਗੁੰਮ ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ ਠਹਿਰਾਯੋ॥" (ਗੁਰੁਸੋਭਾ)*

ਸਿਰਜਣ. ਸੰ. ਸ੍ਰਜ੍ ਧਾਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਮਿਲਾਪ ਕਰਨਾ. ਤਿਆਗਨਾ। ੨ ਸਰ੍ਜਨ—ਸਜੰਨ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਰਚਨਾ। ੩ ਤਿਆਗਣਾ. ਛੱਡਣਾ.

ਸਿਰਜਣਹਾਰ, ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ, ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ਵਿ—ਸਜੰਨ ਕਰਤਾ. ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਰਚਨੇ ਵਾਲਾ. "ਹਰਿ ਸਚੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ." (ਸੋਪੁਰਖੁ) "ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ." (ਜਪੁ)

ਸਿਰਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣ.

ਸਿਰਜਿ. ਬਣਾਕੇ. ਰਚਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣ. "ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਸਿਰਜਿ ਸਭ ਗੋਈ." (ਸੋਪੁਰਖੁ)

ਸਿਰਜੀਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਜੀਤ.

ਸਿਰਜਿਜਉ. ਰਚਿਆ. ਬਣਾਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣ. "ਸਚਿ ਸਿਰਜਿਜਉ ਸੰਸਾਰ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

* ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਮਤ ਅਨੁਸਾਰ "ਸਿਰਗੁੰਮ" ਉਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਕੇ ਸਿਰ ਮੁਨਾਲਿਆ ਹੋਵੇ.

ਸਿਰਠ, ਸਿਰਠਿ, ਸਿਰਠੀ ਸੰ. ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਚਨਾ. ਬਨਾਵਟ। ੨ ਜਗਤ. ਸੰਸਾਰ. ਇਹ ਪਦ ਭੀ ਸ੍ਰਿਜ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. "ਜੇਤੀ ਸਿਰਠਿ ਉਪਾਈ ਵੇਖਾ." (ਜਪੁ) "ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ." (ਜਪੁ)

ਸਿਰਤਲਵਾਯਾ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਤਲੇ ਵੱਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਭਾਰ.

ਸਿਰਤਾਜ. ਦੇਖੋ, ਸਰਤਾਜ.

ਸਿਰਤਿ. ਸੰ. ਸ਼ਿਰੋਰ੍‍ਤਿ—ਸ਼ਿਰੋਰ੍‍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰਪੀੜ. ਸਰ ਦਰਦ. "ਜਰਾ ਮਰਾ ਤਾਪੁ ਸਿਰਤਿ ਸਾਪੁ ਸਭੁ ਹਰਿਕੈ ਵਸਿ ਹੈ, ਕੋਈ ਲਾਗਿ ਨ ਸਕੈ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਾ ਲਾਇਆ." (ਗਉ ਮ: ੪)

ਸਿਰਤ੍ਰਾਣ, ਸਿਰਤ੍ਰਾਨ ਸੰ. ਸ਼ਿਰਸ੍‍ਤ੍ਰਾਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਟੋਪ. "ਫੋਰਗਈ ਸਿਰਤ੍ਰਾਨ ਕੋ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਸਿਰ੍ਹਾਨਾ.

ਸਿਰਦਾਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਦਾਤਾ ਹੈ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਅਰਥ ਸਿਰ ਦਿੱਤਾ। ੩ ਵਿ—ਸਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਧਰਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸਿਰਧਰਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖਣਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰ ਤੇ ਧਾਰਨਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੰਨ ਲੈਣਾ। ੪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਤਿ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਰਪਰਸ੍ਤ ਥਾਪਣਾ.

ਸਿਰਨਾਵਣੀ. ਋ਤੁਸ੍ਨਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਅਥਵਾ ਨਿਯਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਿਤੁ. ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਤੁ ਪਿਛੋਂ ਕੇਸੀ ਸਨਾਨ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. "ਜਿਉ ਜੋਰੂ ਸਿਰਨਾਵਣੀ ਆਵੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਰੀਨੀ. "ਸਿਰਨੀ ਕਛੂ ਚੜ੍ਹਾਵਤ ਭਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੯)

ਸਿਰਪਰਣੇ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਿਰਭਾਰ. ਸਿਰ ਦੇ ਬਲ. ਸਿਰ ਹੇਠ ਕਰਕੇ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ ਸਿਰਭਾਰ.

ਸਿਰਪਾਉ, ਸਿਰਪਾਇ, ਸਿਰਪਾਵ ਫ਼ਾ سراپا-سروپا ਸਰਾਪਾ ਅਥਵਾ ਸਰੋਪਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕ ਪਹਿਰਣ ਦੀ ਪੋਸ਼ਾਕ। ੨ ਖ਼ਿਲਤ. "ਪਹਿਰਿ ਸਿਰਪਾਉ ਸੇਵਕ ਜਨ ਮੇਲੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) "ਸਾਕਤ ਸਿਰਪਾਉ ਰੇਸਮੀ ਪਹਿਰਤ ਪਤਿ ਖੋਈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਲਿਹੁ ਮਮ ਦਿਸ ਤੇ ਅਬ ਸਿਰਪਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਦੈ ਰਸ ਕੋ ਸਿਰਪਾਵ ਤਿਸੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਿਰੋਪਾਉ ੨.

ਸਿਰਪੀੜ. ਸਿਰਸ਼ੂਲ. ਦਰਦੇਸਰ. Headache. ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਰਧਸਿਰਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ. ਸਿਰਪੀੜ ਦੇ ਅਨੇਕ ਭੇਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਣ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਮੇਦੇ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀ ਅੰਦਰ ਮੈਲ ਜਮਾ ਹੋਣਾ ਹੈ. ਜੋ ਹਾਜਮਾ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬਜ ਖੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਸਿਰਪੀੜ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਪਾਉ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ—

੧. ਗਊ ਦਾ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਮਿਸ਼ਰੀ ਪਾਕੇ ਪੀਣਾ.

੨. ਨਸਾਦਰ ਤੇ ਕਲੀ (ਚੂਨਾ) ਅੱਡ ਅੱਡ ਪੀਸਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਸੁੰਘਣਾ.

੩. ਆਂਡਿਆਂ ਦਾ ਕੜਾਹ ਖਾਣਾ.

੪. ਰੀਠੇ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਨਸਵਾਰ ਲੈਣੀ.

੫. ਮੁਲੱਠੀ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ, ਮਿੱਠਾ ਤੇਲੀਆ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ਾ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਪੀਸਕੇ ਅੱਧਾ ਚਾਉਲ ਭਰ ਨਸਵਾਰ ਲੈਣੀ.

੬. ਘੀ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਮਿਲਾਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮਲਨਾ.

੭. ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸਿਰਪੀੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਿੱਟਾ ਚੰਦਨ ਘਸਾਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲੇਪਣਾ. ਸਰਦੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੇਸਰ ਜਾਂ ਸੁੰਢ ਦਾ ਲੇਪ ਕਰਨਾ.

ਸਿਰਪੇਚ. ਦੇਖੋ, ਸਰਪੇਚ.

ਸਿਰਪੋਸ. ਫ਼ਾ سرپوش ਸਰਪੋਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਢੱਕਣ. ਥਾਲ ਅਥਵਾ ਦੇਗਚੇ ਆਦਿਕ ਦਾ ਮੂੰਹ ਢਕਣ ਵਾਲਾ

ਵਸਤ੍ਰ ਆਦਿ। ੨ ਤੋੜੇਦਾਰ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਪਲੀਤੇ ਦਾ ਢੱਕਣ. "ਗਹਿ ਸਿਰਪੋਸ ਉਘਾਰ ਪਲੀਤਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਿਰ-ਪੋਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਲੀਤੇ ਦਾ ਬਾਰੂਦ ਡਿਗ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਰ ਤੋੜੇ ਤੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਭੀ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ.

ਸਿਰਫ. ਅ਼ صرف ਸ਼ਿਰਫ਼.ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਕੇਵਲ. ਨਿਰਾ. ਖਾਲਿਸ.

ਸਿਰਫਲ. ਸੰ. शिरःफल—ਸ਼ਿਰਃ ਫਲ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਸਿਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇ. ਨਲੀਏਰ. ਖੋਪੇ ਦੇ ਫਲ ਉੱਪਰ ਅੱਖ ਨੱਕ ਮੁਖ ਦਾ ਆਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਫਲ.

ਸਿਰਭਾਰ. ਸਿਰ ਦਾ ਬੋਝ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਿਭਾਰੁ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਭਾਰਿ.

ਸਿਰਭਾਰ ਲੈਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਜਿੰਮੇ-ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਲੈਣੀ। ੨ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਕੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣਾ.

ਸਿਰਭਾਰਿ. ਸਿਰ ਪਰਣੇ. ਸਿਰ ਦੇ ਬਲ। ੨ ਪੂਰੇ ਤਾਣ ਨਾਲ. "ਭੈ ਵਿਚ ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ ਸਿਰਭਾਰਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸਿਰ ਮੁਨਾਕੇ ਭਦ੍ਰਾ ਪੁੱਛਣੀਆਂ. ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਾਣ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਵੀਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਭਦ੍ਰਾ.

ਸਿਰਮੌਰ, ਸਿਰਮੌਰਹ, ਸਿਰਮੌਰਾ, ਸਿਰਮੌਰ, ਸਿਰਮੌਲਿ } ਸੰ. ਸ਼ਿਰਸ੍‌—ਮੌਲਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਰ ਦਾ ਮੌਲਿ (ਮੁਕਟ). ਤਾਜ। ੨ ਪ੍ਰਧਾਨ. "ਗੁਰੂ ਸਿਰਮੌਰ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) "ਤੂ ਠਾਕੁਰ ਸਿਰਮੌਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸਿਰਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰੜ। ੨ ਅ਼ سر ਸੰਗਯਾ—ਗੁਪਤ ਭੇਦ. ਰਾਜ਼. "ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰ ਨ ਦੀਆ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਿਰਰੀ. ਵਿ—ਹਠੀਆ. ਜ਼ਿੱਦੀ। ੨ ਸਿਰੜੀ. ਪਾਗਲ. ਦਿਵਾਨਾ. "ਇਹ ਭਾ ਸਿਰਰੀ ਮਤਿ ਬਵ-ਰਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰੂ)

ਸਿਰ ਰੋਗ. ਸੰਗਯਾ—ਕੁਸ਼੍ਟ, ਜੋ ਸਭ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵਡਾ ਹੈ। ੨ ਸਿਰੜ, ਜੋ ਦਿਮਾਗੀ ਰੋਗ ਹੈ। ੩ ਅਭਿਮਾਨ। ੪ ਵਡਾ ਰੋਗ. ਮੁਹਲਿਕ ਬੀਮਾਰੀ.

ਸਿਰਲੇਖ. ਸੰਗਯਾ—ਭਾਗ. ਕਿਸਮਤ. ਨਸੀਬ. ਕਰਮਾ-ਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਦਾ ਲੇਖ। ੨ ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ੩ ਮੁਖਬੰਦ.

ਸਿਰੜ. ਝੱਲਾਪਨ. ਇਹ ਉਨਮਾਦ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ. ਜਨੂਨ. Insanity. ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੇਖੋ, ਉਦਮਾਦ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ, ਬਦਾਮਾ ਦੀ ਸਰਦਾਈ, ਸੰਦਲ ਅਨਾਰ ਆਦਿ ਸ਼ਰਬਤ, ਅਧਰਿੜਕ, ਸੰਗ-ਤਰੇ, ਅੰਗੂਰ ਆਦਿ ਫਲ ਵਰਤਣੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ. ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨਾ, ਨਦੀ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾਣੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ. ਸਿਰ ਤੇ ਕੱਦੂ ਅਤੇ ਕਾਹੂ ਦਾ ਤੇਲ ਮਲਨਾ, ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਸਿਰੜੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਘ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਘੀ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਇਹ ਹੈ—

ਘੀ ਚਾਰ ਸੇਰ, ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਬੂਟੀ ਦਾ ਰਸ ਸੋਲਾਂ ਸੇਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕੜਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਕਾੜ੍ਹੇ, ਅਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਨੁਗਦਾ ਬਣਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇ. ਬ੍ਰਹਮੀ ਬੂਟੀ, ਬਚ, ਜਵਾਹਾਂ, ਧਮਾਹਾ, ਕੁਠ, ਸੰਖਾਹੋਲੀ, ਸਭ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਇੱਕ ਸੇਰ ਨੁਗਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ. ਜਦ ਸਾਰਾ ਰਸ ਜਲਕੇ ਘੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛਾਣਕੇ ਸਾਫ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਰੱਖੇ. ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮੀ ਘ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਤੋਲੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਤੀਕ ਉਮਰ ਅਤੇ ਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਤ ਖਾਵੇ।

੨ ਗਰਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ, ਜਾਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਚਿੜਚਿੜਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੱਦੀ ਸੁਭਾਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀ "ਸਿਰੜ" ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸਿਰੜਾ, ਸਿਰੜੀ } ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਠਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ. ਦਿਮਾਗ ਜਿਸ ਦਾ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ. ਦੀਵਾਨਾ. ਪਾਗਲ. ਸੁਦਾਈ। ੨ ਹਠੀਆ. ਜ਼ਿੱਦੀ.

ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕਿਨਾਰਾ. ਤਰਫ. ਧਿਰ. "ਦੁਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਕਾ ਖਸਮੁ ਆਪਿ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸਿਰ ਤੇ. ਸੀਸ ਪੁਰ. "ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. सिरा. ਨਦੀ। ੪ ਨਾੜੀ. ਰਗ. ਸ਼ਿਰਾ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ.

ਰਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ. ਠੰਢਾ ਹੋਣਾ. "ਗਈ ਪਾਵਕ ਸਿਰਾਇ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਗੁਜ਼ਰਨਾ. ਵੀਤਣਾ.

ਰਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਉਣਾ। ੨ ਸਿਰ ਉੱਪਰ. "ਨਿੰਦ ਪੋਟ ਸਿਰਾਇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਇ.

ਰਾਇਓ, ਰਾਇਆ, ਰਾਈ } ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਉਣਾ. ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ (ਹੋਈ). ੨ ਬੀਤਿਆ (ਬੀਤੀ).

ਰਾਹੁ. ਸਿਰ ਤੋਂ. ਸਿਰ ਸੇ. "ਕਾਲੁ ਨ ਮਿਟੈ ਸਿਰਾਹੁ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਰਾਜ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਰਾਜ਼. "ਗੜ ਸਿਰਾਜ ਕੋ ਰਾਜ ਕਮਾਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੮੨)

ਰਾਜੀ. ਵਿ—ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਦਾ. "ਸੁ ਤਾਜੀ ਸਿਰਾਜੀ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਅ਼ سراجی ਸਿਰਾਜੀ. ਉੱਜਲ। ੩ ਰੌਸ਼ਨ.

ਰਾਤ. ਵੀਤਦਾ. ਗੁਜਰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਉਣਾ. "ਜਨਮ ਸਿਰਾਤ ਹੈ." (ਜੈਜਾ ਮ: ੯) ੨ ਅ਼ صراط ਸਿਰਾਤ਼. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਰਗ. ਸੜਕ। ੩ ਇੱਕ ਪੁਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਰਕ ਦੀ ਅਗਨੀ ਉੱਪਰ ਹੋਣਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਪੁਲ ਬਾਲ ਤੋਂ ਭੀ ਬਾਰੀਕ ਹੈ ਅਰ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੋਂ ਤਿੱਖਾ ਹੈ. ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤਿੱਖੇ ਕੰਡੇ ਹਨ, ਜੋ ਏਧਰ ਓਧਰ ਹਿੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ. ਧਰਮੀ ਇਸ ਉੱਪਰੋਂ ਛੇਤੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਪਾਪੀ ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਡਿਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ. ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਨੇ ਇਸ ਪੁਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਪਾਰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਚਿਨਵਤ ਪੇਰੇਤੂ" ਨਾਮਕ ਪੁਲ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਯਹੂਦੀ ਭੀ ਨਰਕ ਦਾ ਪੁਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਸਲਾਤ.

ਸਿਰਾਤੁਲਮੁਸਤਕੀਮ. ਅ਼ الصراط المستقیم ਅਲਸਿਰਾਤੁਲਮੁਸਤਕ਼ੀਮ. ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ. ਸਿੱਧੀ ਸੜਕ.

ਸਿਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਧ. "ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਊ ਮੂਏ ਸਿਰਾਧ ਕਰਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸਿਰਾਨਾ, ਸਿਰਾਨੀ, ਸਿਰਾਨੋ } ਸਿਰਾਉਣ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ. ਵੀਤਿਆ. ਗੁਜਰਿਆ. "ਅਮਲ ਸਿਰਾਨੋ ਲੇਖਾ ਦੇਨਾ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) "ਬਿਰਥਾ ਅਉਧ ਸਿਰਾਨੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) ੨ ਸੀਤਲ ਹੋਇਆ, ਹੋਈ.

ਸਿਰਾਯਚਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਇਚਾ.

ਸਿਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਰ. "ਯਾ ਖੁਦਾਇ ! ਕਜਾ ਭਯੋ ਸਿਰਾਰ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿਰਾਰੀ. शिरीषिका—ਸ਼ਿਰੀਸ਼ਿਕਾ. ਇਹ ਇੱਕ ਬਿਰਛ ਸਰੀਂਹ ਦੀ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਲ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਵੇਂਣ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਵੈਦਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋੜ੍ਹ ਬਵਾਸੀਰ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਸ੍ਰੀਫਲ ਤਾਲ ਸਿਰਾਰੀ ਤਹਾਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੯)

ਸਿਰਾਵਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੀਤਲ ਹੋਣਾ. "ਜਿਸ ਕੋ ਦੇਖ ਸਿਰਾਵਤ ਨੈਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਵੀਤਣਾ. ਗੁਜ਼ਰਨਾ. "ਬਿਰਥਾ ਜਨਮ ਸਿਰਾਵੈ." (ਗਉ ਮ: ੯)

ਸਿਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਰਚਨਾ. ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. "ਜਿਨਿ ਸਿਰਿ ਸਾਜੀ ਤਿਨਿ ਫੁਨਿ ਗੋਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਿਰਪਰ. ਸਿਰ ਤੇ. "ਸਿਰਿ ਲਗਾ ਜਮਡੰਡੁ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਪੁਰੀਆਂ ਖੰਡਾਂ ਸਿਰਿ ਕਰੇ ਇਕ ਪੈਰਿ ਧਿਆਏ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਸਾਰ) ਜੋ ਪੁਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕਕੇ ਇੱਕ ਪੈਰ ਤੇ ਖੜਾ ਅਰਾਧਨ ਕਰੇ। ੩ ਉੱਪਰ. ਉੱਤੇ। ੪ ਸ੍ਰਿਜ (ਰਚ) ਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਜ। ੫ ਵਿ—ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ. ਵਧੀਆ. "ਸਭਨਾ ਉਪਾਵਾ ਸਿਰਿ ਉਪਾਉ ਹੈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੧ ਮ: ੩) ੬ ਸੰ. ਸ਼ਿਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਤਲਵਾਰ। ੭ ਤੀਰ। ੮ ਪਤੰਗਾ. ਭਮੱਕੜ.

ਸਿਰਿਉ, ਸਿਰਿਓ, ਸਿਰਿਆ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣ. "ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਿਧਨੈ ਸਿਰਿਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੀ ਵਿਧਾਤਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਰਚਿਆ ਹੈ. "ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ ਸਭੁਕੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਵਣਜਾਰਾ)

ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ. ਪ੍ਰਤਿ ਸਿਰ। ੨ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ. "ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰ." (ਸੋਦਰੁ)

ਸਿਰਿਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਕਾਰ ੨.

ਸਿਰਿਭਾਰੁ. ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਬੋਝ. "ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ." (ਜਪੁ)

ਸਿਰੀ. ਸਰਜਨ ਕਰੀ. ਰਚੀ. ਬਣਾਈ. "ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜਿਨਿ ਸਿਰੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) ੨ ਸਿੜ੍ਹੀ. ਸੀੜ੍ਹੀ. ਮੁਰਦਾ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਅਰਥੀ. "ਜਾਨੁਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰੀ ਪਰ ਸੋਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੯) ੩ ਛੋਟਾ ਸਿਰ. ਬਕਰੇ ਆਦਿ ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਮੁਰਦੇ ਦਾ ਸਿਰ। ੪ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀ—ਸ਼੍ਰੀ. ਸ਼ੋਭਾ। ੫ ਮੰਗਲ. "ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਊਪਰਿ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੬ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਲਗੀ. "ਸਿਰ ਪਰ ਕੰਚਨ ਸਿਰੀ ਸਵਾਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸਿਰੀਸ. ਸੰ. ਸ਼ਿਰਸ੍ਯ—ਸ਼ਿਰਸਜ. ਵਿ—ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੁ. ਕਲਗੀ, ਤਾਜ, ਜਿਗਾ ਆਦਿਕ. "ਸਿਰੀਸ ਸੀਸ ਸੋਭਿਯੰ."(ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੀਂਹ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੀਸ਼.

ਸਿਰੀਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਸਾਹਿਬ.

ਸਿਰੀਸਾਪ, ਸਿਰੀਸਾਫ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਢਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਬਾਰੀਕ ਮਲਮਲ ਦਾ ਸੀ. ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਨਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸਿਰੀਸਾਪ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਬਣਦਾ ਸੀ.

ਸਿਰੀਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਧਰ.

ਸਿਰੀਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ.

ਸਿਰੀਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਰੀਨੀ. "ਸਭ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਸਿਰੀਨੀ ਆਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੮੪)

ਸਿਰੀਰਾਗ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀਰਾਗ—ਸ਼੍ਰੀਰਾਗ. ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ "ਸ਼੍ਰੀ" ਹੈ ਪਰ ਰਾਗ ਸ਼ਬਦ ਵਾਧੂ ਸਾਥ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਪੂਰਬੀ ਠਾਟ ਦਾ ਔੜਵ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸੁਰ ਹਨ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ. ਰਿਸ਼ਭ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਹੈ. ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਕੋਮਲ ਹਨ, ਮੱਧਮ ਤੀਵ੍ਰ ਹੈ. ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਹਨ.

ਆਰੋਹੀ—ਸ ਰਾ ਮੀ ਪ ਨ ਸ.

ਅਵਰੋਹੀ—ਸ ਨ ਧਾ ਪ ਮੀ ਗ ਰਾ ਸ.

ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾ ਲੌਢਾ ਵੇਲਾ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਪਹਿਲਾ ਰਾਗ ਹੈ. ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਹੈ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਰਾਗਨ ਮੇ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਪਾਰਸ ਪਖਾਨ ਹੈ."(ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਿਰੀ ਰੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਰੰਗ.

ਸਿਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰ. "ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਸਿਰੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾ. "ਦੋਵੈ ਸਿਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਬੇੜੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਜਨਮ ਮਰਨ। ੨ ਸ੍ਰਿਜੇ. ਰਚੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਜਣਾ. "ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਸਿਰੇ ਤੈ ਅਗਨਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸਿਰੇਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ.

ਸਿਰੇਸਿਰਿ. ਸਿਰ ਸਿਰ ਪ੍ਰਤਿ. ਹਰੇਕ ਤਾਈਂ. ਪ੍ਰਤਿ ਜੀਵ ਨੂੰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ.

ਸਿਰੇਪਾਉ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਪਾਉ। ੨ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਾਜਮਹਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕਾ ਅਤੇ ਰਾਮਾ* ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸਰੋਪਾ (ਖ਼ਿਲਤ) ਹੈ. ਇਸ

* ਬਾਬਾ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਫੂਲਵੰਸ਼.

ਥਾਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਨਾਭਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖੋ.

ਸਿਰੇਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਨ.

ਸਿਰੋਹ. ਸ਼ਿਰੋਰੁਹ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਕੇਸ਼. "ਕਹੂੰ ਸਿਰੋਹ ਪੱਟੀਐਂ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸਿਰੋਹੀ. ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਚੌਹਾਨ ਜਾਤਿ ਦੀ ਸ਼ਾਖ "ਦੇਂਵੜਾ" ਰਾਜਪੂਤ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ. ਸਿਰੋਹੀ ਨਗਰ ਸਨ ੧੪੨੫ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਾਉ ਸੈਨਮੱਲ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਰਾਜਪੂਤਾਨਾ ਮਾਲਵਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਿੰਡਵਾਰਾ ਤੋਂ ਸੋਲਾਂ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਹੈ। ੨ ਸਿਰੋਹੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਦੋ ਫੌਲਾਦੀ ਅਥਵਾ ਸਕੇਲੇ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੱਚਾ ਲੋਹਾ ਦੇਕੇ ਸਿਰੋਹੀ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿਰੋਹੀ ਟੁਟਦੀ ਨਹੀਂ. "ਸਾਂਗ ਸਿਰੋਹੀ ਸੈਫ ਅਸਿ ਤੀਰ ਤੁਪਕ ਤਰਵਾਰ." (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

ਸਿਰੋਜ. ਸੰ. शिरोज—ਸ਼ਿਰੋਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੇਸ਼, ਜੋ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸਿਰੋਪਾ
ਸਿਰੋਪਾਉ } ਦੇਖੋ, ਸਿਰਪਾਉ ਅਤੇ ਸਿਰੇਪਾਉ ੨.

ਸਿਰੋਮਣਿ. ਸੰ. शिरोमणि. ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਣ ਦੀ ਮਣੀ. ਮੁਕੁਟਮਣਿ. ਤਾਜ ਦਾ ਰਤਨ। ੨ ਵਿ—ਮੁਖੀਆ. ਪ੍ਰਧਾਨ। ੩ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਨਾਮੁ ਸਿਰੋਮਣਿ ਸਰਬ ਮੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਿਰੋਰੁਹ. ਸੰ. शिरोरुह. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੇਸ਼, ਜੋ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉਗਦੇ ਹਨ.

ਸਿਰੰ. ਵਿ—ਸ੍ਰਸ਼੍ਟਾ. ਰਚਣ ਵਾਲਾ. ਸਜੰਨ ਕਰਤਾ. "ਭੂਅ ਭੰਜਨ ਗੰਜਨ ਆਦਿ ਸਿਰੰ." (ਅਕਾਲ) ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਭੰਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਜਨ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਆਦਿਸ੍ਰਸ਼੍ਟਾ ਹੈ.

ਸਿਰੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹਿੰਦ.

ਸਿਰੰਦਾ. ਵਿ—ਸਜੰਨ ਕਰਿੰਦਾ. ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਕਰਤਾ. "ਧੰਨੁ ਸਿਰੰਦਾ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਰੰਦਾ.

ਸਿਲ. ਸੰ. ਸ਼ਿਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੇਤੀ ਵੱਢਣ ਸਮੇਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ. ਉਂਛ. ਮੁਨਿ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਨ ਦਾ ਖਾਣਾ ਉੱਤਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਨੁ ਅ: ੧੦, ਸ਼ ੧੧੨. "ਸਿਲ ਜੋਗੁ ਅਲੂਣੀ ਚਟੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩) ਭਗਤਿਜੋਗ ਰੂਪੀ ਅਲੂਣੀ ਸਿਲ ਦਾ ਸ੍ਵਾਦ ਚੱਖੀਦਾ ਹੈ. ਭਾਵ ਸਭ ਰਸ ਤਿਆਗਕੇ ਇਹ ਰਸ ਲਈਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾ ਅਲੂਣੀ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਿਲਾ. ਪੱਥਰ. "ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਬਗੁਲਸਮਾਧੰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਭੁਜੰਗਮਾ ਨਾੜੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਲਾਰੂਪ ਹੋਕੇ ਸੁਖਮਨਾ ਦਾ ਦਰ ਬੰਦ ਕਰਲੀਤਾ ਹੈ. "ਤਿਹ ਸਿਲ ਊਪਰਿ ਖਿੜਕੀ ਅਉਰ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸਿਲਸਿਤ. ਸੰ. शिल-अशितृ—ਸ਼ਿਲ-ਅਸ਼ਿਤ੍ਰ. ਵਿ—ਸ਼ਿਲ ਅੰਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ. ਡਿਗੇ ਦਾਣੇ ਚੁਗਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਿਲਸਿਤ ਪ੍ਰਬੀਨ." (ਦੱਤਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਲਾਸਿਤ.

ਸਿਲਸਿਲਾ. ਅ਼ سلسلہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ੰਜੀਰ. ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ। ੨ ਕ੍ਰਮ। ੩ ਵੰਸ਼. ਪੀੜ੍ਹੀ। ੪ ਸ਼੍ਰੇਣੀ. ਪੰਕਤਿ. ਕਤਾਰ.

ਸਿਲਹ. ਅ਼ سلاح ਸਿਲਾਹ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਹਥਿਆਰ. "ਸਚ ਰਖਵਾਲਾ ਸਿਲਹ ਸੰਜੋਆ." (ਭਾਗੁ)

ਸਿਲਹਖਾਨਾ. ਫ਼ਾ اسلحہ خانہ ਅਸਲਹ਼ਖ਼ਾਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਗਾਰ. ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਘਰ. Armory.

ਸਿਲਹਟ. ਆਸਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜੋ ਸੁਰਮਾ ਨਦੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਧਰਮਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਵਿਦ੍ਯਮਾਨ ਹੈ.

ਸਿਲਕ. ਅ਼ سلک ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੜੀ। ੨ ਰੱਸੀ. ਬੰਧਨ. "ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਾਇਆ ਸਿਲਕ ਕਾਟੀ." (ਗਉ

ਮ: ੫) "ਕਾਟਿ ਸਿਲਕ ਪ੍ਰਭੁ ਸੇਵਾ ਲਾਇਆ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸਿਲਕੋਟ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲਕੋਟ. "ਪੁਰ ਸਿਲਕੋਟ ਨਾਮ ਜਿਸ ਕੇਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿਲਪ. ਸੰ. शिल्प—ਸ਼ਿਲ੍ਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੁਸੱਵਰੀ ਆਦਿ ਵਿਦ੍ਯਾ। ੨ ਹੁਨਰ। ੩ ਦਸ੍ਤਕਾਰੀ.

ਸਿਲਪਕਾਰ, ਸਿਲਪੀ ਸੰ. शिल्पकारिन्-शिल्पिन्. ਵਿ—ਤਸਵੀਰ ਆਦਿ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਹੁਨਰਮੰਦ. "ਸਿਲਪੀਕਾਰ ਸਵਾਰਹਿਂ ਜਹਾਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿਲਬਿਰਤਿ, ਸਿਲਵ੍ਰਿੱਤਿ ਸੰ. शिलवृत्ति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਲ (ਡਿਗੇ ਦਾਣੇ) ਚੁਗਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲ.

ਸਿਲਾ. ਸੰ. शिल. ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲ। ੨ ਸ਼ਿਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੱਥਰ. ਵੱਟਾ. "ਪੂਜਿ ਸਿਲਾ ਤੀਰਥ ਬਨਵਾਸਾ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਹ. "ਇੱਕ ਸਵਾਰਨ ਸਿਲਾ ਸੰਜੋਆ." (ਭਾਗੁ) "ਸਬੈ ਸੂਰ ਲੈਕੈ ਸਿਲਾ ਸਾਜ ਸਜ਼ੇ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੪ ਅ਼. صلہ ਸਿਲਹ. ਇਨਾਮ. ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼। ੫ ਮਿਲਾਪ. ਜੋੜ.

ਸਿਲਾ ਅਲੂਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲ ੧. ਖੇਤ ਦੇ ਚੁਗੇ ਹੋਏ ਦਾਣੇ ਬਿਨਾ ਲੂਣ. ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਲ ਦਾ ਅੰਨ ਹੀ ਅਨੇਕ ਭਾਤਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਲੂਣ ਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਕੁਝ ਭੀ ਰਸ ਨਹੀਂ. ਭਾਵ—ਸਰਬ ਰਸਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਤੋਂ ਹੈ.

ਸਿਲਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਿਉਣ ਦੀ ਮਜੂਰੀ.

ਸਿਲਾਸਿਤ. ਵਿ—ਸ਼ਿਲਾ ਉੱਪਰ ਘਸਾਕੇ ਸ਼ਿਤ (ਤਿੱਖਾ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. "ਬਰਖੇ ਸਰ ਸੁੱਧ ਸਿਲਾ ਸਿਤਧੰ." (ਨਰਸਿੰਘਾਵ)

ਸਿਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ. ਚੰਬਾ ਨਗਰ ਪਾਸ (ਜੋ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ) ਐਰਾਵਤੀ (ਰਾਵੀ) ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਸਿਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਬੈਠਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨਦੀ ਪਾਰ ਹੋਏ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਹ ਘਟਨਾ ੧੫ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੬੯ ਦੀ ਹੈ. ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ.

ਯਾਤ੍ਰੀ ਇਸ ਸ਼ਿਲਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ.

ਸਿਲਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਿਲਹ. "ਕਤਹੂ ਸਿਪਾਹੀ ਹ੍ਵੈਕੈ ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੋ." (ਅਕਾਲ)

ਸਿਲਾਜੀਤ. ਸੰ. शिलाजतु. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਲਾ ਦੀ ਜਤੁ (ਲਾਖ). ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸ਼ਿਲਾ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. Rock-exudation. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਵੈਦ੍ਯਕ ਵਿੱਚ ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ, ਸੋਜ,ਖਈ, ਮਿਰਗੀ, ਪੀਲੀਆ (ਸਟਕਾ) ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਗਠੀਆ, ਜਲੋਦਰ, ਦਮਾ ਆਦਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸਿਲਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਾਤ.

ਸਿਲਾਬ. ਫ਼ਾ. سیلاب ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੜ੍ਹ. ਰੌ। ੨ ਨਮੀ. ਤਰਾਵਤ. ਗਿੱਲ.

ਸ਼ਿਲੀਪਦ. ਦੇਖੋ, ਫੀਲਪਾਵ.

ਸਿਲੀਮੁਖ. ਸੰ. ਸ਼ਿਲੀਮੁਖ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੌਰਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੰਡਾ ਹੈ. "ਸਿਲੀਮੁਖ ਸਿੱਖ ਮਨ ਸੌਰਭ ਅਨੰਦ ਦੇਤ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਤੀਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਗ੍ਯਾਨ ਕੋ ਖੜਗ ਧਰ ਜੁਗਤਿ ਕਮਾਨ ਕਰ, ਨਾਨ੍ਹਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਲੀਨ ਸਿਲੀਮੁਖ ਧਾਰਿਯਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸਿਲੂਖ. ਦੇਖੋ, ਸੈਲੂਖ.

ਸਿਲੋਚਨ. ਤ੍ਰਿਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿ ੪.

ਸਿਲੋਂਛ, ਸਿਲੋਂਛਵ੍ਰਿੱਤਿ ਸੰ. शिलोञ्छ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਲ ਚੁਗਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਉਂਛ-

ਬ੍ਰਿਤਿ, ਸਿਲ ਅਤੇ ਸਿਲਵ੍ਰਿੱਤਿ.

ਸਿੱਲੀ. ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ.

ਸਿਵ. ਸੰ. ਸ਼ਿਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਖ। ੨ ਮੁਕਤਿ। ੩ ਮਹਾਦੇਵ. ਪਾਰਵਤੀ ਦਾ ਪਤਿ. "ਸਿਵ ਸਿਵ ਕਰਤੇ ਜੋ ਨਰ ਧਿਆਵੈ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ) ੪ ਜਲ। ੫ ਸੇਂਧਾ ਲੂਣ। ੬ ਗੁੱਗਲ। ੭ ਬਾਲੂਰੇਤ। ੮ ਪਾਰਾ। ੯ ਸ਼ਾਂਤਿ. "ਆਪੇ ਸਿਵ ਵਰਤਾਈਅਨੁ ਅੰਤਰਿ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੧੦ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਜਹਿ ਦੇਖਾ ਤਹਿ ਰਵਿਰਹੇ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੧੧ ਆਤਮਗਿਆਨ। ੧੨ ਬ੍ਰਹਮਾ. ਦੇਖੋ, ਮਹੇਸ਼। ੧੩ ਗਿਆਰਾਂ ਸੰਖਯਾਬੋਧਕ. ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਵ ੧੧ ਮੰਨੇ ਹਨ। ੧੪ ਗੁਣ। ੧੫ ਸਿਵਾ (ਸ਼ਵਦਾਹ ਦੀ ਚਿਤਾ) ਲਈ ਭੀ ਸਿਵ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਥਾਂ ਆਇਆ ਹੈ— "ਤਨਿਕ ਅਗਨਿ ਕੇ ਸਿਵ ਭਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੧) ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾ ੯। ੧੬ ਸੰ. ਸਿਵ੍. ਧਾ—ਸਿਉਂਣਾ. ਬੀਜਣਾ. ਸਿੰਜਣਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ.

ਸਿਵਅਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਸ਼ਿਵ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੈਰੀ. ਕਾਮਦੇਵ. ਅਨੰਗ.

ਸਿਵਸਕਤਿ, ਸਿਵਸਕਤੀ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ ਦੁਰਗਾ। ੨ ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆ। ੩ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਅਵਿਦਯਾ। ੪ ਸ਼ਾਂਤਿ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ. "ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਵਰਤਾਏ." (ਅਨੰਦੁ) ੫ ਗੁਣ ਦੀ ਤਾਸੀਰ. "ਚੰਦਨ ਸਮੀਪ ਜੈਸੇ ਬਾਂਸ ਔ ਬਨਾਸਪਤੀ, ਗੰਧ ਨਿਰਗੰਧ ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਕੈ ਜਾਨਿਯੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸਿਵਸਤ੍ਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਅਰਿ.

ਸਿਵਸਿਵ. ਵ੍ਯ—ਨਿਖੇਧ, ਪਛਤਾਉ ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਸਿਵ ਸਿਵ! ਕਰਤ ਸਗਲ ਕਰ ਜੋਰਹਿ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸਿਵ ਸੰਕਰਾ ਮਹੇਸ. ਭਾਵ—ਗਿਆਰਾਂ ਰੁਦ੍ਰ. "ਮੈਲੇ ਸਿਵ ਸੰਕਰਾ ਮਹੇਸ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਮਹੇਸ.

ਸਿਵਕ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਕ. "ਕੋਇ ਨ ਪਹੁਚਾ ਸਿਵਕ ਹਮਾਰੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੩) "ਸਿਵਕਨ ਕੋ ਸਿਵਗੁਣ ਸੁਖ ਦੀਓ." (ਚੌਪਈ)

ਸਿਵਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿਕਾ.

ਸਿਵਕਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਸੇਵਕਪਨ. ਦਾਸਭਾਵ. "ਲਹਹੋ ਪਰਮਪਦ ਕਰ ਸਿਵਕਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸਿਵ ਕੀ ਪੁਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਸ਼ੀ। ੨ ਸਤਸੰਗ, ਜੋ ਮੁਕਤਿਪੁਰੀ ਹੈ. "ਸਿਵ ਕੀ ਪੁਰੀ ਬਸੈ ਬੁਧਿਸਾਰੁ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੩ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ। ੪ ਨਿਰਮਲ ਅੰਤਹਕਰਣ.

ਸਿਵ ਕੈ ਬਾਨਿ. ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਵਾਣ ਨਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਬਾਣ.

ਸਿਵਕੰਠੀ. ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ਹਿਰ. ਵਿਸ਼. ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਗਲੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਿਵਗੁਣ. ਸੰਗਯਾ—ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ ਦੇ ਗੁਣ. ਸ਼ੁਭਗੁਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਕ.

ਸਿਵਘਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਤਸੰਗ। ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਆਤਮਗਯਾਨ। ੪ ਤੁਰੀਯਪਦ. ਨਿਰਵਾਣ.

ਸਿਵਘਰਿ. ਸਿਵਘਰ ਵਿੱਚ. "ਸਿਵਘਰਿ ਨੀਦ ਨ ਹੋਈ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੩)

ਸਿਵਜੋਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ, ਜੋ ਗਯਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ. "ਸਿਵਜੋਤਿ ਕੰਨਹੁ ਬੁਧਿ ਪਾਈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੨ ਆਤਮਗਯਾਨ. "ਸਕਤਿ ਗਈ ਭ੍ਰਮੁ ਕਟਿਆ ਸਿਵਜੋਤਿ ਜਗਾਇਆ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਸਿਵਦਯਾਲ, ਸਿਵਦਿਆਲ ਦੇਖੋ, ਸਿਵਦਜਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰਾਧਾ ਸ੍ਵਾਮੀ.

ਸਿਵਦੂਤੀ. ਸੰਗਯਾ—ਦੁਰਗਾ. ਭਵਾਨੀ. ਸ਼ੁੰਭ ਦੈਤ ਪਾਸ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਦੂਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ. "ਸਿਵਹਿ ਦੂਤ ਕਰ ਉਤੈ ਪਠਾਵਾ। ਸਿਵਦੂਤੀ ਤਾਂਤੇ ਭਯੋ ਨਾਮਾ॥" (ਚੰਡੀ ੨) ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਥਾ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਦੇਖੋ ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਣ ਅ: ੬, ਅਤੇ

ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੫ ਅ: ੨੮.

ਸਿਵਦੇਵ. ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ ਦੇਵਤਾ. "ਕਰਣਪਲਾਹ ਕਰਹਿ ਸਿਵਦੇਵ." (ਗੌਡ ਮ: ੫) ੨ ਕਲ੍ਯਾਣਰੂਪ ਦੇਵ. ਕਰਤਾਰ.

ਸ਼ਿਵਦਯਾਲ. ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਕਵਿ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ ਸੀ. ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਇਹ ਹੈ:—

ਚੇਲੀ ਚਕ੍ਰ ਹਰਿ ਕੀ ਸਹੇਲੀ ਸ਼ਕ੍ਤਿ ਵਿਧਿ ਹੂੰ ਕੀ
ਤਰਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਕੀ ਸੀ ਅਰਿ ਕਤਰਤ ਹੈ,
ਜਾਈ ਯਮ ਕੀ ਸੀ ਕੈ ਖਿਲਾਈ ਮਹਾਂਮੀਰ ਕੀ ਸੀ
ਸ਼ੇਸ਼ ਕੀ ਸਿਖਾਈ ਵਿਸ਼ ਯਾਂਹੀ ਤੇ ਧਰਤ ਹੈ,
ਕਹੈ ਸ਼ਿਵਦਯਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਤੇਰੀ ਤੇਗ
ਬੀਜੁ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੀ ਅਕਾਸ ਪਸਰਤ ਹੈ,
ਤੁਮ ਲਾਖੋਂ ਦਾਹੇ ਵਹ ਦਾਹਨੇ ਰਹਤ ਬਾਂਹ
ਤੁਮ ਕਰੋ ਵਾਰ ਵਹ ਪਾਰ ਉਤਰਤ ਹੈ.

ਗਿਲਜਾ ਕੇ ਮਾਸ ਮੁਖ ਗੀਧ ਲੈ ਉਡਾਨੇ ਜਾਤ
ਪ੍ਰੇਤ ਹੂੰ ਪਠਾਨਨ ਕੇ ਪੇਟ ਫਾਰੈਂ ਪਟ ਪਟ,
ਖੇਤ ਮੇ ਖਵੀਸ ਖੁਰਾਸਾਨਿਨ ਕੋ ਖਾਇ ਧਾਇ
ਹਾਡ ਦੰਤ ਤਰੇ ਪਰੈਂ ਨਾਦ ਹੋਤ ਖਟ ਖਟ,
ਕਹੈ ਸ਼ਿਵਦਯਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਕਾਲਿਕਾ ਅਸੀਸੈਂ ਦੇਤ ਲੀਜੈ ਵਿਜੈ ਝਟ ਝਟ,
ਡਾਕਿਨੀ ਔ ਸਾਕਿਨੀ ਪਿਸਾਚਨੀ ਅਘਾਨੀ ਘਨੀ
ਲੋਹੂ ਪੀਐਂ ਜੋਗਿਨੀ ਗਰੇ ਮੇ ਹੋਤ ਗਟ ਗਟ.

ਸ਼ਿਵਦ੍ਰੁਮ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਬਿਰਛ ਬਿੱਲ.

ਸ਼ਿਵਧਾਤੁ. ਪਾਰਾ.

ਸ਼ਿਵਨਗਰ, ਸ਼ਿਵਨਗਰੀ ਕਾਸ਼ੀ। ੨ ਤੁਰੀਯ (ਤੁਰੀਆ) ਪਦਵੀ. ਨਿਰਵਾਣ ਅਵਸਥਾ. "ਸ਼ਿਵ ਨਗਰੀ ਮਹਿ ਆਸਣ ਬੈਸਣ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸ਼ਿਵਨਯਨ. ਤਿੰਨ ਬੋਧਕ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੇਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ.

ਸ਼ਿਵਨਾਭ, ਸ਼ਿਵਨਾਭਿ ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਹਲ(ਸੰਗਲਾ) ਦ੍ਵੀਪ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਲਿਗ੍ਰਾਮ.

ਸ਼ਿਵਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਨਯਨ.

ਸ਼ਿਵਪੁਰਿ, ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਸ਼ਿਵਲੋਕ. ਕੈਲਾਸ਼. "ਸਿਵਪੁਰੀ ਕਾ ਹੋਇਗਾ ਕਾਲਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਕਾਸ਼ੀ. "ਸਗਲ ਜਨਮ ਸਿਵਪੁਰੀ ਗਵਾਇਆ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦਵੀ. ਤੁਰੀਯ ਅਵਸਥਾ. "ਸੋ ਅਉਧੂਤੀ ਸਿਵਪੁਰਿ ਚੜੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ੪ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ.

ਸਿਵਬਾਣ. ਵਿ—ਅਮੋਘ ਬਾਣ. ਜੋ ਤੀਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਖ਼ਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਪਿਨਾਕ ਧਨੁਖ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਤੀਰ ਕਦੇ ਨਿਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭੁ ਭਏ ਦਇਆਲਾ ਸਿਵ ਕੈ ਬਾਣਿ ਸਿਰ ਕਾਟਿਓ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) ਇਸ ਥਾਂ ਸਿਵਬਾਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ। ੨ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਬਾਣ ਨਾਉਂ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਸੁਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੂੰ ਤੀਰ ਦੀ ਥਾਂ ਧਨੁਖ ਵਿੱਚ ਜੋੜਕੇ ਚਲਾਇਆ ਸੀ.

ਸਿਵਬਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਬਾਲ. ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਬਾਲਕ, ਗਣੇਸ਼। ੨ ਕਾਰ੍ਤਿਕੇਯ। ੩ ਮਛੇਂਦ੍ਰਨਾਥ. "ਨ ਵਿਲੋਕਿਓ ਸਿਵਬਾਰ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸਿਵੱਯਾ. ਵਿ—ਸੇਵਨ ਕਰੈਯਾ. ਉਪਾਸਕ. "ਸੂਰਜ-ਸਿਵੱਯਾ ਤਾਹਿ ਕੌਲ ਕੀ ਬਡਾਈ ਦੇਤ." (ਅਕਾਲ)

ਸਿਵਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਰਨ ਅਤੇ ਸਿਵਿਰ.

ਸਿਵਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ. "ਸਿਵਰਿਹੁ ਸਿਰਜਣ-ਹਾਰੋ." (ਸੋਹਿਲਾ) "ਕਿਉ ਸਿਮਰੀ ਸਿਵਰਿਆ ਨਹੀ ਜਾਇ." (ਧਨਾ ਮ: ੧)

ਸਿਵਰਾਤ, ਸਿਵਰਾਤਿ, ਸਿਵਰਾਤ੍ਰਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਮੰਗਲਮਯ ਰਾਤ੍ਰੀ ਫੱਗੁਣ ਬਦੀ ੧੪. ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦਿਨ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ. "ਮੇਲਾ ਸੁਣ ਸਿਵਰਾਤ ਦਾ ਬਾਬਾ

ਅਚਲ ਵਟਾਲੇ ਆਈ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਅਚਲ ਵਟਾਲਾ.

ਸਿਵਰਾਮ. ਰਾਮਨਾਰਾਇਣ ਵੇਦੀ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ ਬਨਾਰਸੀ ਜੀ ਦਾ ਪਤਿ ਅਤੇ ਸ੍ਰਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਦਾਦਾ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੪੭੫ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸਿਵਰਿ. ਸ੍ਮਰਣ ਕਰਕੇ. ਸਿਮਰਕੇ. "ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਸਿਵਰਿ ਸਾਚਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸਿਵਲਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਜਨਨਇੰਦ੍ਰਿਯ ਸਮਾਨ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਰੂਪ ਜਾਣਕੇ ਸ਼ੈਵ ਪੂਜਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਅਤੇ ਲਿੰਗ.

ਸਿਵਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਕੈਲਾਸ਼। ੨ ਸਤਸੰਗ.

ਸਿਵਵਾਹਨ. ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਬੈਲ. ਨਾਦੀਆ.

ਸਿਵਾ. ਸੰ. ਸ਼ਿਵਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ. ਪਾਰਵਤੀ. "ਧਰ ਧਿਆਨ ਮਨ ਸਿਵਾ ਕੋ ਤਕੀ ਪੁਰੀ ਕੈਲਾਸ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵ. "ਦੇਹ ਸਿਵਾ ਵਰ ਮੋਹਿ ਅਬੈ." (ਚੰਡੀ੧) ੩ ਹਰੀ ਦੁੱਬ। ੪ ਗਿਦੜੀ. "ਸਿਵਾ ਅਸਿਵਾ ਪੁਕਾਰਤ ਭਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਹਲਦੀ। ੬ ਮੁਕਤਿ। ੭ ਹਰੜ। ੮ ਵਿ—ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ. ੯ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਚਿਤਾ. ਸ਼ਵ ਦਾਹ ਦੀ ਥਾਂ। ੧੦ ਅ਼ ﺳﻮﺍ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਬਗੈਰ. ਬਿਨਾ.

ਸਿਵਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਾ ੧੦.

ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਬਾਦ. ਸੰਗਯਾ—ਤੰਤ੍ਰਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਇਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੁਰਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਹੈ. "ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ ਸੰਬਾਦੰ, ਮਨ ਛੋਡਿ ਛੋਡਿ ਸਗਲ ਭੇਦੰ." (ਗੌਂਡ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸ਼ਿਵਾਜੀ. ਇਹ ਮਰਹਟਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟ੍ਰ) ਵੰਸ਼ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੀਜਾਬਾਈਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਭੋਂਸਲਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ ੧੬੨੭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਨੇਰ ਦੇ ਕਿਲੇ (ਪੂਨਾ ਦੇ ਪਾਸ) ਜਨਮਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਾ (ਦੁਰਗਾ) ਦਾ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਰੱਖਿਆ. ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਅਤਾਲੀਕ ਜਾਦੋ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੀ ਸਿਖ੍ਯਾ ਪਾਈ. ਇਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਤਮਾ ਸਮਰਥ ਰਾਮਦਾਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਰਹਟਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਰੋ ਅਰ ਧਰਮ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰੋ.

ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਤਨੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਮਰਹਟਾ ਕੌਮ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ. ਇਸ ਨੇ ਬੀਜਾਪੁਰ ਅਰ ਗੋਲਕੰਡੇ ਤੋਂ ਖਿਰਾਜ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ. ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਭੀ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜਿਰ ਹੋਇਆ ਤਦ ਸਲੂਕ ਚੰਗਾ ਨਾ ਦੇਖਕੇ ਮਨ ਫੇਰ ਲਿਆ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਮਥੁਰਾ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਭੇਜਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇੱਕ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਵਡੀ ਚੰਗੇਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਰ ਮੁਗਲਰਾਜ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ.

ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਸਨ ੧੬੭੪ ਵਿੱਚ "ਰਾਇਗੜ੍ਹ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹੀ ਤਾਜ ਪਹਿਨਕੇ ਵਡਾ ਭਾਰੀ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਮਹਾਂਵੀਰ ੫੩ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ੫ ਏਪ੍ਰਿਲ ੧੬੮੦ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਲ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਕੇ ਕਾਲਵਸ਼ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਭਵਾਨੀ" ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਾਸ ਰਖਦਾ ਸੀ.

ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇਸਭਗਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੈਰੀ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਛੇੜੇ.

ਵੀਰ ਰਸ ਦਾ ਅਦੁਤੀ ਕਵੀ "ਭੂਸ਼ਣ" ਜਿਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਕੇ ਕਾਇਰ ਦਾ ਹੱਥ ਭੀ ਬੇਬਸ ਮੁੱਛ ਉੱਪਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰਤਨ ਸੀ. ਭੂਸ਼ਣ ਆਪਣੇ ਕਾਵ੍ਯ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੂੰ "ਸ਼ਿਵਰਾਜ" ਲਿਖਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਇੰਦ੍ਰ ਜਿਮ ਜੰਭ ਪਰ ਬਾੜਵ ਸੁ ਅੰਭ ਪਰ
ਰਾਵਣ ਸਦੰਭ ਪਰ ਰਘੁਕੁਲਰਾਜ ਹੈ,
ਪੌਨ ਵਾਰਿਵਾਹ ਪਰ ਸ਼ੰਭੁ ਰਤਿਨਾਹ ਪਰ
ਜਯੋਂ ਸਹਸ੍ਰਵਾਹੁ ਪਰ ਰਾਮ ਦ੍ਵਿਜਰਾਜ ਹੈ,
ਦਾਵਾ ਦ੍ਰੁਮ ਦੰਡ ਪਰ ਚੀਤਾ ਮ੍ਰਿਗ ਝੁੰਡ ਪਰ
ਭੂਸ਼ਣ ਵਿਤੁੰਡ ਪਰ ਜੈਸੇ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਹੈ,

ਤੇਜ ਤਮਅੰਸ ਪਰ ਕਾਨ੍ਹ ਜਿਮ ਕੰਸ ਪਰ
ਤਯੋਂ ਮਲੇੱਛਵੰਸ਼ ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਹੈ.

ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੰਭਾ ਜੀ ਸ਼ਰਾਬੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਦਿਲ ਦਾ ਆਦਮੀ ਸੀ. ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਵਧਾਉਣ ਯੋਗ੍ਯ ਨਾ ਹੋਇਆ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਸੰਭਾ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਾਹੂ ਜੀ, ਦਾਦਾ ਦੇ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਸੀ. ਹੁਣ ਕੋਲ੍ਹਾਪੁਰ ਦਾ ਰਾਜ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ਿਵਾਪ੍ਰਿਯ. ਬਕਰਾ, ਜੋ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਕਰਾ ੧ । ੨ ਸ਼ਿਵ. ਮਹਾਦੇਵ.

ਸਿਵਾਰ, ਸਿਵਾਲ } ਦੇਖੋ, ਸਿਬਾਲ.

ਸਿਵਾਲਯ, ਸਿਵਾਲਾ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ). ਸ਼ਿਵਮੰਦਿਰ.

ਸਿਵਿ. ਸ਼ਿਵ (ਕਰਤਾਰ) ਨੇ. "ਸਿਵਿ ਸਕਤਿ ਮਿਟਾਈਆ." (ਗਉ ਮ: ੩) ਮਾਇਆ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ। ੨ ਸੰ. शिवि.* ਗਾਂਧਾਰ (ਗੰਧਾਰ) ਦੇ ਰਾਜਾ ਉਸ਼ੀਨਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਦਯਾ ਅਤੇ ਦਾਨ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦ੍ਰ ਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਕਬੂਤਰ ਬਣਕੇ ਸ਼ਿਵਿ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ. ਕਬੂਤਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਗਿਆ, ਬਾਜ ਨੇ ਆਖਿਆ ਮੇਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇਹ, ਮੈ ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ ਹਾਂ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਿਆ ਅਰ ਬਾਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਸ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ. ਬਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਮਾਸ ਕਬੂਤਰ ਬਰਾਬਰ ਦੇਹ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਤਰਾਜ਼ੂ ਵਿੱਚ ਕਬੂਤਰ ਰੱਖਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਮਾਸ ਤੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਬੂਤਰ ਭਾਰੀ ਹੀ ਰਿਹਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਆਪ ਤੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ. ਇਸ ਪਰ ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਲੋਪ ਹੋਗਏ. †

ਹੋਰ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭੁੱਖੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਆਇਆ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਭੋਜਨ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਤੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਵਾਂਗਾ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਐਸਾ ਹੀ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਮਾਸ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਤਦ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤੂੰ ਖਾਹ ਫੇਰ ਮੈਂ ਖਾਵਾਂਗਾ, ਜਦ ਰਾਜਾ ਪੁਤ੍ਰ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਕੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦੇਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਵ੍ਰਿਹਦਗਰਭ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ.

ਸ਼ਿਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਖ ਦੀ ਸਵਾਰੀ. ਪਾਲਕੀ. "ਸਿਵਿਕਾ ਡੋਲੇ ਤਜਕਰ ਨਾਨਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸ਼ਿਵਿਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਡੇਰਾ. ਮੁਕਾਮ. "ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਕੀਨੋ ਸਿਵਿਰ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਕੈਂਪ. ਛਾਵਨੀ.

ਸਿਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵਿ। ੨ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ. ਸ਼ੈਵੀ. ਦੁਰਗਾ. "ਸਿਵੀ ਵਾਸਵੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸਿਵੁਮ. ਦੇਖੋ, ਸਿਯਮ.

ਸਿਵੈ. ਸੇਵਨ ਕਰੈ. "ਤਰੁਣਿ ਭਤਾਰ ਉਰਝੀ ਪਿਰਹਿ ਸਿਵੈ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ.

ਸਿਵੈਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਵੱਯਾ.

ਸਿੜ੍ਹੀ, ਸਿੜ੍ਹੀ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਢੀ (ਪੌੜੀ) ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਮੁਰਦਾ ਲੈਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਰਥੀ. "ਤਹਾਂ ਸਿੜ੍ਹੀ ਪਰ ਸਵ ਇਕ ਦੇਖਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੀ. ਹੋਣਾ ਦਾ ਭੂਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਥਾ. "ਅਸਟਮੀ ਥੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜਨਮਾ ਸੀ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਭਵਿਸ਼੍ਯਤ ਬੋਧਕ. "ਨਾ ਜਾਨਾਕਿਆ ਕਰਸੀ ਪੀਉ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) ੩ ਵਿ—ਜੇਹੀ. ਜੈਸੀ. "ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰੀ ਨ ਕਿਨ ਹੂੰ ਆਨ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) "ਲੰਕਾ ਸਾ ਕੋਟ ਸਮੁੰਦ ਸੀ ਖਾਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਹ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਅਣਗਣ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਅਚਲ ਸੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) "ਤਕ ਝੂਝ ਸਿੰਘ ਕੋ ਖੜਗ ਸੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਵ੍ਯ—ਪੀੜਾ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ. "ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੬ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਤਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਸੀਅ ਲੈ ਸੀਏਸ ਆਏ." (ਰਾਮਾਵ) ੭ ਹਲ ਦੀ ਲਕੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤ ਸੀ। ੮ ਰਾਮਾਵਤਾਰ

* ਇਹ शिबि ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. † ਦੇਖੋ, ਉਸ਼ੀਨਰ.

ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਸ੍ਰੀ ਅਸੁਰਾਰਦਨ ਕੇ ਕਰਕੋ ਜਿਨ ਏਕਹਿ ਬਾਨ ਬਿਖੈ ਤਨ ਚਾਖ੍ਯੋ." (੬੧੭) ੯ ਡਿੰਗ. ਡਰ ਭਯ। ੧੦ ਫ਼ਾ سی ਤੀਹ. ਤੀਸ। ੧੧ ਫ਼ਾ شی ਸ਼ੀ. ਕਿਨਾਰਾ. "ਭਾਰ ਪਰੇ ਨਹਿ ਸੀ ਪਗ ਧਾਰੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧) ਜੰਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਪੁਰ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ੧੨ ਸੰ. ਸ਼ੀ-ਸ਼ੀ. ਧਾ—ਸੌਣਾ. ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ. ਮੁਕਾਮ ਕਰਨਾ.

ਸੀਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਮਾ. ਹੱਦ। ੨ ਸ਼ਿਵ. "ਇਹੁ ਮਨ ਸਕਤੀ ਕਿ ਇਹੁ ਮਨ ਸੀਉ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੩ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਅਚਰਜੁ ਭਇਆ ਜੀਵ ਤੇ ਸੀਉ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ)

ਸੀਓ. ਵਿ—ਸੀੱਤਾ. ਪਰੋਇਆ। ੨ ਭੂਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਥਾ. "ਜਬ ਕਛੁ ਨ ਸੀਓ ਤਬ ਕਿਆ ਕਰਤਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸੀਓਕੇ. ਦੇਖੋ, ਛੋਟਾ ਨਾਨਕਿਆਨਾ.

ਸੀਅ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਤਾ. ਜਨਕਪੁਤ੍ਰੀ. "ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਸੀਅ ਬਹੋਰੀ." (ਸੋਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੀਅਉ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ. "ਖਿੰਥਾ ਇਹੁ ਮਨੁ ਸੀਅਉ ਅਪਨਾ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਸੀਅਹ. ਅ਼ شیعہ ਸ਼ੀਅ਼ਹ. ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਨੁਗਾਮੀ. ਪੈਰੋ. ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਅ਼ਲੀ ਦੇ ਪੈਰੋ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੀਅ਼ਾ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਅ਼ਲੀ ਹੀ ਹੈ, ਅਰ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਖ਼ਲੀਫ਼ੇ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਨਹੀਂ. ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ੀਆ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਰਾਫ਼ਜ਼ੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਤ੍ਯਾਗੀ, ਅਰਥਾਤ ਸਤ੍ਯ ਦੇ ਤ੍ਯਾਗਣ ਵਾਲੇ. ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਰਮ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਤਾਜੀਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫਿਰਕੇ.

ਸੀਅਰਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. ਠੰਢਾ.

ਸੀਅਰਾਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ੀਤਲ ਹੋਣਾ. ਠੰਢਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ ਹੋਇਆ.

ਸੀਅਲਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. "ਅੱਗ ਤੱਤੀ ਜਲ ਸੀਅਲਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸੀਆ. ਸੀਤਾ. ਜਨਕਜਾ. "ਸੀਆ ਜੀਤ ਆਨੋ। ਹਨੋ ਸਰਬ ਦਾਨੋ॥" (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਅ਼ਹ.

ਸੀਆਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਤਾ—ਆਰ. ਹਲ ਦੇ ਚਉ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਲਕੀਰ. ਸਿਆੜ. "ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਕਾਢ੍ਯੋ ਸੀਆਰਾ। ਜਿਤੋ ਬੀਜ ਦਿਯ ਸਭ ਵਿਸਤਾਰਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰ.

ਸੀਆਲ, ਸੀਆਲਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੀਤਕਾਲ. ਮੱਘਰ ਪੋਹ ਦੀ ਰੁੱਤ. "ਸੀਆਲੇ ਸੋਹੰਦੀਆਂ ਪਿਰ ਗਲਿ ਬਾਹੜੀਆਂ." (ਆਸਾ ਫਰੀਦ)

ਸੀਏਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ, ਜੋ ਸੀਤਾ ਦੇ ਈਸ਼ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੀ ੬.

ਸੀਸ. ਸੰ. ਸ਼ੀਰ੍ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਰ। ੨ ਆਸੀਸ (ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਦੈ ਦਿਜ ਸੀਸ ਚਲ੍ਯੋ ਉਤਕੌ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਸੰ. ਸੀਸ. ਸਿੱਕਾ. ਸੀਸਕ.

ਸੀਸ ਅਕਾਸਿ. ਸਿਰ ਅਕਾਸ ਵੱਲ. ਭਾਵ—ਉੱਚਾ ਸਿਰ, ਜੋ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਜਮੀਨ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਝੁਕਦਾ. "ਜਉ ਗੁਰਦੇਉ ਤ ਸੀਸੁ ਅਕਾਸਿ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੀਸਗੰਜ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੁਖੀ ਦੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੭੩੨ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ. ਸਰਦਾਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਸੰਮਤ ੧੮੪੭ ਵਿੱਚ ਬਣਵਾਇਆ, ਫੇਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸ ਮਸੀਤ ਉਸਾਰ ਲਈ. ਅੰਤ ਨੂੰ ੧੯੧੪ ਦਾ ਗਦਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਰਾਜਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਨੇ ਗਵਰਨਮੇਂਟ ਤੋਂ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਕੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਰਚਿਆ ਅਰ ਜਾਗੀਰ ਲਾਈ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ

ਨੰ: ੩। ੩ ਦੇਖੋ, ਅੰਬਾਲਾ ਨੰ: ੫.

ਸੀਸਤਾਨ. ਫ਼ਾ سیستان ਸੰ. शकस्थान-ਸ਼ਕਸ੍‍ਥਾਨ. ਫ਼ਾਰਿਸ ਦੇ ਪੂਰਵ ਅਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਹੱਦ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਦੇਸ਼. ਸੀ-ਸਤਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸਕ ੨.

ਸੀਸਦ. ਵਿ-ਸਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ਫ਼ਾ سیصد ਸੀਸ਼ਦ. ਤਿੰਨ ਸੌ.

ਸੀਸਧਰਣ, ਸੀਸਧਰਨਿ ਸੰਗਯਾ-ਸ਼ਿਵ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਕਪਾਲ ਚਿਮਟ ਗਿਆ ਸੀ. ਕਪਾਲੀ. "ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸ੍ਵਾਮੀ। ਸੀਸਧਰਨਿ ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ." (ਜੈਤ ਰਵਿਦਾਸ) ਪਾਠ ਦਾ ਅਨ੍ਵਯ ਇਉਂ ਹੈ-ਸੀਸਧਰਨਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ, ਗੋਤਮਨਾਰਿ ਗਾਮੀ ਸਹਸ ਭਗ. ਪੁਰਾਣ-ਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਕਾਮਵਸ਼ਿ ਦੇਖਕੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਨੌਹ ਨਾਲ ਸਿਰ ਵੱਢ ਲਿਆ, ਅਰ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਿਮਟ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਕਪਾਲਮੋਚਨ. ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹਲਯਾ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਕੇ ਇੰਦ੍ਰ ਹਜਾਰ ਭਗ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਕਰਵਾ ਬੈਠਾ. ਦੇਖੋ, ਅਹਲਿਆ.

ਸੀਸਫੂਲ. ਸੰਗਯਾ-ਫੁੱਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਗਹਿਣਾ, ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸੀਸਮ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਸਪਾ.

ਸੀਸਮਹਲ. ਉਹ ਮਹਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ. "ਮਾਨਹੁ ਸੀਸਮਹੱਲ ਕੇ ਬੀਚ ਸੁ ਮੂਰਤਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਕੀ ਝਾਈਂ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇਦਾਰ ਮਕਾਨ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਅਤੇ ਕੀਰਤਪੁਰ.

ਸੀਸਾ. ਸੰਗਯਾ-ਸੀਸਕ. ਸਿੱਕਾ। ੨ ਫ਼ਾ شیشہ ਸ਼ੀਸ਼ਹ. ਕੰਚ. ਕੱਚ। ੩ ਦਰਪਣ। ੪ ਬੋਤਲ. "ਸੀਸੇ ਸਰਾਬ ਕਿ ਫੂਲ ਗੁਲਾਬ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨੦)

ਸੀਸਿ. ਸਿਰ ਦੇ. "ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਇਐ ਕਿਆ ਥੀਐ?" (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਸਿਰ ਵਿੱਚ। ੩ ਸਿਰ ਉੱਪਰ। ੪ ਸਿਰ ਕਰਕੇ. ਸਿਰ ਤੋਂ.

ਸੀਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸੀਸ. "ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ." (ਵਡ ਮ: ੧)

ਸੀਸੁਅਕਾਸਿ. ਦੇਖੋ, ਸੀਸਅਕਾਸਿ.

ਸੀਹ, ਸੀਂਹ ਸੰਗਯਾ-ਸਿੰਹ. ਸਿੰਘ. ਸ਼ੇਰ. "ਸੀਹਾ ਬਾਜਾ ਚਰਗਾ ਕੁਹੀਆ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਵ੍ਯ-ਪੀੜਾ (ਦੁੱਖ) ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ! "ਸੀਹ ਨ ਮੁਖ ਤੇ ਨੈਕ ਉਚਾਰੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੯੫)

ਸੀਂਹਆਣ. ਸੰਗਯਾ-ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਬੂ. ਜਦ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਦ ਉਹ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦੇ. "ਬੰਦੇ ਤੇ ਆਵੈ ਸੀਂਹਆਣ." (ਪ੍ਰਾ ਪੰ ਪ੍ਰ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ.

ਸੀਹਣ. ਸੰਗਯਾ-ਸਿੰਹੀ. ਸਿੰਘਣੀ. ਸ਼ੇਰਨੀ.

ਸੀਹਣ ਸਾਰ ਦੀ. ਸੰਗਯਾ-ਤਲਵਾਰ. ਕ੍ਰਿਪਾਣ. ਫੌਲਾਦ ਦੀ ਸ਼ੇਰਨੀ. "ਦੇਵੀ ਦਸਤ ਨਚਾਈ ਸੀਹਣ ਸਾਰ ਦੀ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੀਹਰਫੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰਫੀ.

ਸੀਹਾਂ. ਸੰਗਯਾ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਈ ਗੱਜਣ ਸੀ। ੨ ਖਡੂਰ ਨਿਵਾਸੀ ਉੱਪਲ ਗੋਤ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਹ ਹਾਜਿਰ ਰਿਹਾ. ਦੇਖੋ, ਮਥੋ ਮੁਰਾਰੀ। ੩ ਧੀਰਮੱਲ ਸੋਢੀ ਦਾ ਮਸੰਦ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਕਾਲੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੰਦੂਕ ਮਾਰਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈਣੇ ਚਾਹੇ ਸਨ. ਮੱਖਣਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੰਡ ਦਿੱਤਾ. "ਸੀਹਾਂ ਨਾਮ ਤਿਸੀ ਕੋ ਅਹੈ। ਗੁਰੁ ਸੋਂ ਦ੍ਰੋਹ ਕਰਤ ਨਿਤ ਰਹੈ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਵਿ-ਸਿੰਘ ਜੈਸਾ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ. ਜੈਸੇ-ਸੀਹਾਂ ਕੁੱਤਾ.

ਸੀਹੁ. ਸਿੰਹ. ਦੇਖੋ, ਸੀਂਹ. "ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਰੇ ਪੈ ਵਗੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸੀਕ. ਦੇਖੋ, ਸੀਖ ੧.

ਸ਼ੀਕਰ. ਸੰ. ਸ਼ੀਕਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਣ. "ਸ੍ਰਮ ਸ਼ੀਕਰ ਆਨਨ ਪੈ ਜਿਹ ਕੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਓਸ. ਸ਼ਬਨਮ। ੩ ਹਵਾ. ਪੌਣ। ੪ ਵਰਖਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਬੂੰਦਾਂ. ਫੁਹਾਰ.

ਸੀਕਾ. ਫ਼ਾ سکہ ਸਿੱਕਹ. ਧਾਤੁ ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁਹਰ. "ਲਖਿਮੀ ਕੇਤਕ ਗਨੀ ਨ ਜਾਈਐ ਗਨਿ ਨ ਸਕਉ ਸੀਕਾ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੫) ਤੇਰੇ ਖਜਾਨੇ ਦੀ ਦੌਲਤ ਤਾਂ ਗਿਣਨੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਤਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਹਨ, ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਕਾ.

ਸੀਖ. ਫ਼ਾ سیخ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲੋਹੇ ਦੀ ਸਰੀ. "ਜਣੁ ਹਲਵਾਈ ਸੀਖ ਨਾਲ ਬਿੰਨ੍ਹ ਬੜੇ ਉਤਾਰੇ." (ਚੰਡੀ ੩) ੨ ਤੀਲਾ. ਤੀਲੀ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ਿਕ੍ਸ਼ਾ. ਉਪਦੇਸ਼. ਨਸੀਹਤ. "ਸਾਚੇ ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਚੀ ਸੀਖ." (ਗਉ ਮ: ੧)

ਸੀਖਕ. ਵਿ—ਸਿਕ੍ਸ਼ਕ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਸਭ ਕੇ ਸੀਖਕ ਰਾਵਰ ਅਹੋਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੀਖਚਾ. ਫ਼ਾ سیخچہ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੀਲ. ਮੇਖ। ੨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਤਲੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਤਲਵਾਰ. "ਧੋਪ ਸੀਖਚੇ ਚਕ੍ਰ ਕਰਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਸਸਤ੍ਰ.

ਸੀਖਣਾ, ਸੀਖਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸੀਖ ਨਾਲ ਦੀਵੇ ਦੀ ਬੱਤੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ। ੨ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ। ੩ ਸਿੱਖਣਾ. ਸਿਖ੍ਯਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੀ.

ਸੀਖ ਪਾ, ਸੀਖ ਪਾਉ, ਸੀਖ ਪਾਲ } ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ ਉਠਾਕੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੀਖ ਵਾਂਙ ਖੜੇ ਹੋਣਾ.

ਸੀਖਿਆ, ਸੀਖ੍ਯਾ } ਦੇਖੋ, ਸਿਕ੍ਸ਼ਾ.

ਸੀਂਗ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗ. "ਭੈਸਰ ਮਾਥੇ ਸੀਂਗ ਗੋ." (ਟੋਡੀ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੀਗਰੀਆ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰਿਤ. ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਿੰਗਾਰਿਆ. "ਤਉ ਮੈ ਸਾਜਿ ਸੀਗਰੀਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੀਗਾ. ਹੈਸੀ। ੨ ਅ਼ صیغہ ਸੀਗ਼ਹ. ਢਾਲਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਚਿੰਨ੍ਹ.

ਸੀਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਾਰ. "ਸੀਗਾਰ ਮਿਠਰਸ ਭੋਗ ਭੋਜਨ." (ਗਉ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੀਗਾਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਾਰਣਾ.

ਸੀਘਰ, ਸੀਘਰੁ, ਸੀਘ੍ਰ } ਸੰ. ਸ਼ੀਘ੍ਰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਛੇਤੀ. ਜਲਦ. ਤੁਰੰਤ. "ਸੀਘਰੁ ਕਾਰਜੁ ਲੇਹੁ ਸਵਾਰਿ." (ਗਉ ਮ:੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੌਣ. ਹਵਾ.

ਸੀਘ੍ਰਤਾ. ਸੰ. ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਹਲੀ. ਫੁਰਤੀ.

ਸੀਙ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰਿੰਗ. ਸਿੰਗ. ਸੀਂਗ. "ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਜੈਸੇ ਸੀਙ ਛਤਾਰਾ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ਮੀਢੇ ਦੇ ਸਿੰਙਾਂ ਵਾਂਙ ਕੇਵਲ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਿਰ ਭੰਨਣ ਅਤੇ ਆਪ ਦੁਖ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੀਚਨ, ਸੀਂਚਨਾ } ਸੰ. ਸੇਚਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛਿੜਕਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ॥ ੨ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ. ਰੌਣੀ ਕਰਨੀ। ੩ ਸੰ. ਸੰਚਯਨ. ਜਮਾਂ ਕਰਨਾ. "ਜੈਸੇ ਮਧੁ ਮਾਖੀ ਸੀਂਚ ਸੀਂਚ ਕੈ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸੀਚਾਨਾ. ਫ਼ਾ سیچغنہ ਸੀਚੁਗ਼ਨਹ. ਸੰ. ਸਚਾਨ. ਬਾਜ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਰੇ ਤੋਂ ਵਡਾ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਸੀਚਾਨੇ ਜਿਉ ਪੰਖੀਆ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ.

ਸੀਛਤ, ਸੀਛਿਤ } ਦੇਖੋ, ਸਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. "ਸੀਛਤ ਹੈਂ ਕਹਾਰ ਜਿਸ ਲਾਗੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਿੱਖੇਹੋਏ ਕਹਾਰ.

ਸੀਝਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਝਣਾ. "ਖੋਟ ਨ ਸੀਝਸਿ ਕਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਅੰਧੁ ਅਗਿਆਨੀ ਕਦੇ ਨ ਸੀਝੈ." (ਗਉ ਮ: ੩)

ਸੀੜ. ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਰਕਮ। ੨ ਬਾਜੀ ਦਾ ਬਦਲਾ। ੩ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. "ਬਦਹਿਂ ਸੀੜ ਇਤ ਉਤ ਕੋ ਧਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੀਂਢ. ਸੰ. ਸਿੰਹਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੱਕ ਦੀ ਮੈਲ. "ਮੁਖ ਮੇ ਥੂਕ ਸੀਂਢ ਬਹੁ ਨਾਸਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੀਢੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੌੜੀ. ਜੀਨਾ. ਨਿਸ਼੍ਰੇਣੀ. "ਲੋਥ ਪੈ ਲੋਥ ਗਈ ਪਰ ਯੌਂ ਸੁ ਮਨੋ ਸੁਰਲੋਕ ਕੀ ਸੀਢੀ ਬਨਾਈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਪੌੜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਮੁਰਦਾ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਅਰਥੀ. ਸ਼ਵ—ਊਢਿ.

ਸੀਤ. ਸੰ. ਸ੍ਯੂਤ. ਵਿ—ਸੀੱਤਾ. ਪਰੋਇਆ. "ਸੰਗਿ ਚਰਨਕਮਲ ਮਨ ਸੀਤ." (ਨਟ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੀਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲ। ੩ ਬਰਫ। ੪ ਪਿੱਤ-ਪਾਪੜਾ। ੫ ਨਿੰਮ। ੬ ਕਪੂਰ ੭ ਹਿਮ ਰੁੱਤ। ੮ ਪਾਲਾ. "ਬਿਆਪਤ ਉਸਨ ਨ ਸੀਤ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੯ ਵਿ—ਠੰਢਾ. ਸ਼ੀਤਲ. "ਸੀਤ ਮੰਦ ਸੁਗੰਧ ਚਲਿਓ ਸਰਬ ਥਾਨ ਸਮਾਨ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੧੦ ਸੁਸਤ. ਆਲਸੀ। ੧੧ ਨਪੁੰਸਕ. ਨਾਮਰਦ.

ਸੀਤਕਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੀਤ (ਸੀਤਲ) ਕਿਰਣਾ ਵਾਲਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸੀਤਕਰ ਜੈਸੇ ਸੀਤਕਰ ਸੋ ਵਿਸ਼ਾਗਨਿ ਤੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵਿਸ਼ੇ ਅੱਗ ਤੋਂ ਸੀਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਜੇਹੇ.

ਸ਼ੀਤ ਜ੍ਵਰ. ਪਾਲੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਤਾਪ. ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (ੲ).

ਸੀਤਪ੍ਰਸਾਦ. ਵਿ—ਠੰਢਾ ਭੋਜਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਅਥਵਾ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਜੂਠਾ ਭੋਜਨ. "ਤੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਤੇ ਤੁਸਾਡੀ ਰਸਨਾ ਦਾ ਸੀਤਪ੍ਰਸਾਦ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ." (ਭਗਤਾਵਲੀ)

ਸੀਤਮੁ. ਸੰ. ਸ੍ਯੂਤਮ੍—ਸਜੂਤੰ. ਸੀੱਤਾ ਗਿਆ. ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ. "ਸਹ ਚਰਣੀ ਮੈਡਾ ਹੀਅੜਾ ਸੀਤਮੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੀਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਲ. "ਪਾਵਕ ਭਈ ਸੀਤਰ." (ਰੁਦ੍ਰਾਵ)

ਸੀਤ ਰੁਤ. ਸੰ. ਸ਼ੀਤ਋ਤੁ—ਸ਼ੀਤਰਿਤੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੇਮੰਤ ਰਿਤੁ. ਮੱਘਰ ਪੋਹ ਦੀ ਰੁੱਤ. "ਨਹਿ ਸੀਤਲੰ ਸੀਤ-ਰੁਤੇਣ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਸਰਦ ਰੁੱਤ.

ਸੀਤਲ. ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. ਠੰਢਾ. ਸਰਦ. "ਸੀਤਲ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੩ ਚੰਦਨ. ਕਪੂਰ। ੪ ਮੋਤੀ। ੫ ਸੇਚਿਤ ਜਲ. ਜਲ ਸੇਚਿਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਮਾਰੂ ਤੇ ਸੀਤਲੁ ਕਰੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੩) ਮਰੁ ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਰੌਣੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਨਾਦਿੱਤੇ.

ਸੀਤਲ ਕੁੰਡ. ਦੇਖੋ, ਰਾਜਗਿਰਿ.

ਸੀਤਲਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਠੰਢ. ਸਰਦੀ. ਪਾਲਾ.

ਸੀਤਲ ਪਾਟਿਕਕਾ, **ਸੀਤਲ ਪਾਟੀ** } ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਮਲ ਘਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਣਾਈ ਚਟਾਈ (ਸਫ), ਜੋ ਬਹੁਤ ਚਿਕਨੀ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਸੀਤਲ ਪਾਟਿਕਕਾ ਬਿਛਵਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਕਿਸੇ ਅਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਬਿਛਵਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਛ-ਟਾਈ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ.

ਸੀਤਲਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ ਰੂਪ. ਕ੍ਰੋਧ ਰਹਿਤ. "ਸੀਤਲਾ ਸੁਖ ਸਾਂਤਿ ਮੂਰਤਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਿਤ ਧਿਆਇ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੀਤਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਚੇਚਕ ਦੀ ਦੇਵੀ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ—ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ, ਖੋਤੇ ਤੇ ਸਵਾਰ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਝਾੜੂ, ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਛੱਜ ਅਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਵਸਤ੍ਰ.

ਜਦ ਚੇਚਕ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੀਤਲਾ ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਦਾਨਾ ਚਾਰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਮਾਤਾਰਾਣੀ ਦਾ ਖੋਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਸੀਤਲਾ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਸਾਣੀ" ਦੇਵੀ ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੂਜਨ ਦਾ ਖਾਸ ਦਿਨ ਚੇਤ ਬਦੀ ੮ (ਸ਼ੀਤਲਾਸ਼੍ਟਮੀ) ਹੈ। ੩ ਮਸੂਰਿਕਾ ਫ਼ਾ جدری ਜੁਦਰੀ. ਅੰ. Small-pox. ਚੇਚਕ. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਣੁਕੀਟ (Germs) ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਰੀਰ ਅੰਦਰ ਫੈਲਕੇ ਤੇਜ ਤਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਚੇਚਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਉਭਾਰਦੇ ਹਨ. ਤਾਪ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਦਾਣੇ ਨਿਕਲਨ ਲਗ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਤੂਬਤ ਭਰਕੇ ਪੀਪ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦਸਵੇਂ ਗਿਆਰਵੇਂ ਦਿਨ ਦਾਣੇ ਮੁਰਝਾਕੇ ਵੀਹਵੇਂ ਦਿਨ ਖਰੀਂਢ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਛੂਤ ਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਇਲਾਜ ਟੀਕਾ (ਲੋਦਾ) Vaccination ਹੈ. ਚੇਚਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗਰਮ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਅਕਸਰ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਚੇਚਕ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ, ਜਲਨ, ਦਾਝ, ਸਿਰਪੀੜ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਕਲੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਪਿੱਤਪਾਪੜੇ ਦੇ ਅਰਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਰਖ਼ਿਸ਼ਤ ਮਲਕੇ ਦੇਣੀ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਭੋਜਪਤ੍ਰ ਅਤੇ ਝਾਊ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ. ਫੁਨਸੀਆਂ ਦੀ ਜਲਨ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਕਪੂਰ ਦੀ ਮਰਹਮ ਮਲਨੀ ਹੱਛੀ ਹੈ.

ਉਨਾਬ ਪੰਜ ਦਾਣੇ, ਨੀਲੋਫਰ ਦੇ ਫੁੱਲ, ਪਿੱਤਪਾਪੜਾ, ਸੁੱਕੀ ਮਕੋ ਪੰਜ ਪੰਜ ਮਾਸ਼ੇ, ਬੀਹਦਾਨਾ ਪੰਜ ਮਾਸ਼ੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਅੱਧ ਸੇਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂਕੇ ਅਤੇ ਮਲਕੇ, ਦੋ ਤੋਲੇ ਨੀਲੋਫਰ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ ਮਿਲਾਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਤਾਪ ਅਤੇ ਦਾਝ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਖਾਣ ਲਈ ਖਿਚੜੀ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਆਦਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਮਾਤ੍ਰ ਲੂਣ ਹੋਵੇ, ਦੁੱਧ ਚਾਉਲ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਏ. ਮਿੱਠਾ ਭੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮ ਵਰਤਣਾ ਲੋੜੀਏ.

ਰੋਗੀ ਦਾ ਕਮਰਾ, ਵਸਤ੍ਰ ਜਿਤਨੇ ਨਿਰਮਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਉਤਨੇ ਹੀ ਹੱਛੇ ਹਨ. "ਸੀਤਲਾ ਤੇ ਰਾਖਿਆ ਬਿਹਾਰੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸੀਤਲਾ ਠਾਕਿਰਹਾਈ। ਬਿਘਨ ਗਏ ਹਰਿਨਾਈ ॥" (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਬਾਲੂ ਰੇਤ। ੫ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਗਊ.

ਸੀਤਲਾਇਆ, ਸੀਤਲਾਗਿਆ ਸ਼ੀਤਲ ਹੋਗਿਆ. ਸ਼ੀਤਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. "ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਨਦਿਨ ਸੀਤਲਾਗਿਓ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸ਼ੀਤਲਾ ਬਾਹਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਖੋਤਾ. ਜੋ ਸ਼ੀਤਲਾ ਦਾ ਵਾਹਨ ਹੈ. ਸੀਤਲਾ ਦੀ ਸਵਾਰੀ.

ਸੀਤਲੁ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਲ. "ਸੀਤਲੁ ਥੀਵੈ ਨਾਨਕਾ! ਜਪੰਦੜੋ ਹਰਿਨਾਮੁ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਸੀਤੜਾ. ਵਿ—ਸੀੱਤਾ ਹੋਇਆ. ਸ੍ਯੂਤ. "ਸੀਤੜਾ ਮੰਨ ਮਝਾਹਿ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਸੀਤਾ. ਵਿ—ਸ੍ਯੂਤ. ਸੀੱਤਾ. ਸਿਊਣਾ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ ਰੂਪ. "ਸੀਤਾ ਹੈ ਚੋਲਾ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੀਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਕਮੀ। ੩ ਪਾਰਬਤੀ। ੪ ਸ਼ਰਾਬ। ੫ ਗੰਗਾ ਦੀ ਧਾਰਾ। ੬ ਹਲ ਦੇ ਚਊ ਦਾ ਫਲ। ੭ ਹਲ ਦੀ ਲਕੀਰ. ਓਰਾ। ੮ ਸੀਰਧ੍ਵਜ ਜਨਕ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜੋ ਕੁਸ਼ ਅਤੇ ਲਵ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ. ਇਹ ਪਰਮ ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ. "ਸੀਤਾ ਲੈਗਿਆ ਦਹਸਿਰੋ." (ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੧ ਅ: ੬੬ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਸੀਰਧ੍ਵਜ ਜੱਗ ਲਈ ਜਮੀਨ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਲ ਜੋਤ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਦ ਇੱਕ ਕੰਨ੍ਯਾ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟੀ. ਹਲ ਦੀ ਸੀਤਾ (ਲੀਕ) ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜਣੇ ਕਾਰਣ ਨਾਉਂ "ਸੀਤਾ" ਹੋਇਆ. ਜਨਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਨਯਨਾ ਅਰ ਜਨਕ ਨੇ ਇਹ ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਪਾਲੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਨਕਜਾ ਕਹਾਈ. ਜਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੂਮਿਜਾ ਤਥਾ ਅਯੋਨਿਜਾ ਭੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ. *

ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੭ ਅ: ੧੭ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਸ਼ਧ੍ਵਜ ਨਾਮੇ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਵੇਦਵਤੀ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੂੰ ਪਤਿ ਧਾਰਣ ਲਈ ਤਪ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ. ਉਸ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਦੇਖਕੇ ਦੈਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸ਼ੁੰਭ ਨੇ ਕੁਸ਼ਧ੍ਵਜ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਕੰਨ੍ਯਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਈ. ਫਿਰ ਰਾਵਣ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੇਦਵਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ

* ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵਣ ਨੇ ਰਿਖੀਆਂ ਤੋਂ ਖਿਰਾਜ ਮੰਗਿਆ, ਰਿਖੀਆਂ ਪਾਸ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਦਿੱਤਾ. ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਘੜਾ ਜਿਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀਤਾ ਜਨਮੀ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਈ.

ਕੀਤੀ. ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਦ ਰਾਵਣ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਖਿੱਚ ਲਈ. ਵੇਦਵਤੀ ਕੇਸ ਛੁਡਾਕੇ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਅਰ ਰਾਵਣ ਦੇ ਮਾਰਣ ਲਈ ਸੀਤਾ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਗਟੀ ਅਰ ਵਿਸ਼ਨੁਰੂਪ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪਤੀ ਧਾਰਿਆ.

ਸੀਰਧ੍ਵਜ ਨੇ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਧਨੁਖ ਤੇ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਜਾਨਕੀ ਨੂੰ ਵਰੇਗਾ, ਸੋ ਰਾਮ ਨੇ ਧਨੁਖ ਪੁਰ ਚਿੱਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਬਲਕਿ ਖਿੱਚਕੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਵਰਿਆ.

ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੧, ਅ: ੬੭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਨੁਖ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਕ੍ਸ਼ ਦਾ ਜੱਗ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਦੇਵਰਾਤ ਨਾਮਕ ਜਨਕ ਪਾਸ ਇਹ ਇਮਾਨਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਰ ਧਨੁਖ ਇਤਨਾ ਭਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਠਾਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪਾਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ੫੦੦੦ ਆਦਮੀ ਲੱਗੇ ਸਨ.

ਸੀਤਾ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਬਨਵਾਸ ਸਮੇਂ ਸਾਥ ਰਹੀ ਅਰ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਰ ਦੇ ਸੁਖ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ. ਜਦ ਰਾਮ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਲਛਮਣ ਨੇ ਦੰਡਕ ਬਨ ਵਿੱਚ ਰਾਵਣ ਦੀ ਭੈਣ ਸੂਪਨਖਾ (ਸ਼ੂਰਪਣਖਾ) ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ,ਤਦ ਰਾਵਣ ਨੇ ਭੈਣ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀਤਾ ਚੁਰਾ ਲਈ. ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਾਮ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ ਸੀਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਮਲੂਮ ਕਰਕੇ ਰਾਵਣ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਕੇ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ. ਜਦ ਸੀਤਾ ਅਸ਼ੋਕਵਾਟਿਕਾ ਤੋਂ ਰਾਮ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ, ਤਦ ਰਾਮ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੇ ਸੀਤਾ! ਤੇਰੇ ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਸੰਸਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਿਧਰ ਜੀ ਚਾਹੇ ਚਲੀ ਜਾ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ. ਇਸ ਪੁਰ ਸੀਤਾ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਅਰ ਸਤ ਦੇ ਬਲ ਭਸਮ ਨਾ ਹੋਈ. ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦੇ ਸਤ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਤਦ ਰਾਮ ਨੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੬, ਅ: ੧੭-੧੮-੧੯.

ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਵਿੱਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਸੀਤਾ ਸੁਖ ਸਾਥ ਰਹੀ ਅਰ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਈ. ਇੱਕ ਦਿਨ "ਭਦ੍ਰ" ਨਾਮਕ ਮਖੌਲੀਏ ਨੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵਣ ਦੇ ਘਰ ਰਹੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਘਰ ਵਸਾਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਪੁਰ ਰਾਮ ਨੇ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਆਓ. ਲਛਮਣ ਨੇ ਆਗ੍ਯਾ ਪਾਲਨ ਕੀਤੀ. ਸੀਤਾ ਦਾ ਰੋਣਾ ਸੁਣਕੇ ਬਾਲਮੀਕਿ ਰਿਖੀ ਨੂੰ ਦਯਾ ਆਈ ਅਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਲੈਗਿਆ. ਉਸ ਥਾਂ ਸੀਤਾ ਦੇ ਦੋ ਜੌੜੇ ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮੇ. ਵਾਲਮੀਕਿ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਸ਼ਾ ਨਾਲ ਬਾਲਕ ਦੀ ਰਖ੍ਯਾ ਲਈ ਜਲ ਸੇਚਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ "ਕੁਸ਼" ਅਤੇ ਲਵ (ਖਸ) ਨਾਲ ਜਲ ਸੇਚਨ ਕਾਰਣ ਲਵ ਨਾਮ ਹੋਇਆ. ਕੁਸ਼ ਵਡਾ ਅਤੇ ਲਵ ਛੋਟਾ ਸੀ. ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰਿਖੀ ਨੇ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ ਅਰ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪੜ੍ਹਾਈ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਮਾਯਣ ਕੰਠ ਕਰਾਕੇ ਗਾਯਨ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੱਸੀ. ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੇ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਜੱਗ ਦੇ ਉਤਸਵ ਵਿੱਚ ਰਿਖੀ ਕੁਸ਼ ਲਵ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਗਿਆ. ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਗਾਯਨ ਸੁਣਕੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਏ. ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦੱਸਕੇ ਕੁਸ਼ ਲਵ ਦਾ ਰਾਮ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਣਾ ਜਣਾਇਆ. ਇਸ ਪੁਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਆਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ. ਸੀਤਾ ਨੇ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਰਾਮ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਿਆ, ਤਾਂ ਹੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਦੇ. ਸੀਤਾ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਪੁਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਫਟ ਗਈ ਅਰ ਸੀਤਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਗਈ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੭, ਅ: ੯੭.

ਜੌ ਮੇਰੇ ਵਚ ਕਰਮ ਕਰ ਹ੍ਰਿਦੈ ਬਸਤ ਰਘੁਰਾਇ,
ਪ੍ਰਿਥੀ! ਪੈਡ ਮੁਹਿ ਦੀਜਿਯੇ ਲੀਜੈ ਆਪਮਿਲਾਇ.

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਧਰਨੀ ਫਟਗਈ,
ਲੋਪ ਸੀਆ ਤਿਹ ਭੀਤਰਿ ਭਈ,
ਚਕ੍ਰਤ ਰਹੇ ਨਿਰਖ ਰਘੁਰਾਈ,
ਰਾਜ ਕਰਨ ਕੀ ਆਸ ਚੁਕਾਈ. (ਰਾਮਾਵ)

੯ ਪੀਪਾ ਭਗਤ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੧੦ ਵੇਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀ ਦੀ ਦੇਵੀ.

ਸ਼ੀਤਾਂਸ਼ੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਸ਼ੀਤਲ ਹੈਨ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾਂ)

ਜਿਸ ਦੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਕਰ.

ਸੀਤਾਕੰਤ, **ਸੀਤਾਨਾਥ**, **ਸੀਤਾਪਤਿ** — ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ.

ਸੀਤਾਫਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰੀਫ਼ਾ. Custard apple. L. Annona Squamosa.

ਸੀਤਾਰਮਣ, **ਸੀਤਾਰਵਨ**, **ਸੀਤਾਵਰ**, **ਸੀਤਾਵੱਲਭ** — ਸੀਤਾਪਤਿ, ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ. "ਸੀਤਾਰਵਨ ਕਹਾਂ ਹੈਂ ?" (ਰਾਮਾਵ)

ਸੀਤੋ. ਵਿ—ਸਜੂਤ. ਪਰੋਇਆ. ਸੀੱਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਤਲਤਾ. ਤਾਮਸ ਦਾ ਅਭਾਵ. "ਤਿਥੈ ਸੀਤੋ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਾਹਿ." (ਜਪੁ) ਕਰਮਮੰਡਲ (ਭੂਮਿਕਾ) ਵਿੱਚ ਰਾਮ (ਸਰਵਵ੍ਯਾਪੀ) ਵ੍ਯਾਪ ਰਹਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਆਤਮਿਕਸ਼ਾਂਤਿ ਰੂਪ ਸੀਤਾ ਵਡੀ ਉੱਨਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।* ੩ ਸੰ. ਸੀਤਯ. ਵਿ—ਬਾਹਿਆ ਹੋਇਆ. ਹਲ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. "ਇਹੁ ਤਨੁ ਸੀਤੋ ਤੁਮਰੈ ਧਾਨੁ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੀਤੋਸਨ. ਸੰ. शीतोष्ण—ਸ਼ੀਤੋਸ਼੍ਣ. ਸ਼ੀਤ—ਉਸ਼੍ਣ. ਠੰਢ ਅਤੇ ਗਰਮੀ। ੨ ਠੰਢਾ ਅਤੇ ਤੱਤਾ.

ਸੀਤ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਵਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਨ. ਦਾਣਾ. ਗੱਲਾ.

ਸੀਦ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਆਜ ਤੇ ਧਨ ਦੇਣਾ. ਸੂਦਖ਼ੋਰੀ.

ਸੀਂਦ. ਵਿ—ਸ੍ਵ (ਧਨ) ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ. ਬਿਨਾ ਮੁੱਲ. ਮੁਫ਼ਤ.

ਸੀਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਧ. ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ। ੨ ਵਿ—ਸਿੱਧ. ਪੂਰਣ. "ਨਾਮਿ ਹਮਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸੀਧ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫) ੩ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ. "ਵਿਚਿ ਕਾਇਆ ਨਗਰਿ ਹਰਿ ਸੀਧੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੪) ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਰਿ ਸਿੱਧ ਹੋਗਏ.

ਸੀਂਧਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਧਾਨ ਕਰਨਾ. ਸਿੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸੀਂਧਵ. ਦੇਖੋ, ਸੈਂਧਵ.

ਸੀਧਾ. ਵਿ—ਵਲ (ਵਿੰਗ) ਰਹਿਤ। ੨ ਕਪਟ ਰਹਿਤ. ਸੂਧਾ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਪਰਾਧੀ ਸੀਧੇ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੩) ੩ ਸਿੱਧਿ (ਕਾਮਯਾਬੀ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਕਾਮਯਾਬ. ਸਫਲ ਮਨੋਰਥ. "ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪੈਧੇ ਹਰਿਨਾਮੈ ਸੀਧੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) "ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੇ ਕਵਨ ਕਵਨ ਨ ਸੀਧੋ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ?" (ਗਉ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਸਿੱਧਾ. ਉਲਟਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. "ਸੀਧਾ ਛੋਡਿ ਅਪੂਠਾ ਬੁਨਨਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੫ ਸੰਗਯਾ—ਭੋਜਨ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਰਸਦ. ਅਸਿੱਧ ਅੰਨ. "ਸੀਧਾ ਆਨ ਚਢਾਵਹੀਂ ਕੇਤਿਕ ਕਰਹਿਂ ਸਲਾਮ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੬ ਸੈਂਧਵ. ਲੂਣ. "ਦਾਲ ਸੀਧਾ ਮਾਂਗਉ ਘੀਉ." (ਧਨਾ ਧੰਨਾ)

ਸੀਂਧਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਧਾ ੬.

ਸੀਧਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੱਧਿ. ਸਫਲਤਾ. "ਗੋਬਿੰਦ ਜੋ ਜਪੈ ਤਿਸੁ ਸੀਧਿ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੀਧ.

ਸੀਧੋ. ਦੇਖੋ, ਸੀਧਾ। ੨ ਵਿ—ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ. ਨਿਰਣੇ ਹੋਇਆ.

ਸੀਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ। ੨ ਫ਼ਾ سینہ ਸੀਨਹ. ਸੰਗਯਾ—ਛਾਤੀ. ਉਰ. "ਸੀਤਲ ਮਨ ਸੀਨਾ ਰਾਮ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਡਰਕੈ ਫਟਗੇ ਤਿੰਹ ਸਤ੍ਰੂਨ ਸੀਨੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੀਨੇਜ਼ੋਰ. ਵਿ—ਛਾਤੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਧੱਕੇਬਾਜ਼.

ਸੀਨੇਜ਼ੋਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਧੱਕੇਬਾਜੀ. ਛਾਤੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕੰਮ. "ਤੁਰਗ ਮਗਾਯੋ ਸੀਨੇਜ਼ੋਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੀਪ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੱਪੀ. ਸ਼ੁਕ੍ਤਿ.

ਸੀਪਤਿ. ਸੀਤਾ ਪਤਿ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ। ੨ ਸ਼੍ਰੀਪਤਿ. ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਮਾਇਆ ਪਤਿ ਕਰਤਾਰ.

*ਇਸ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ. ਭਾਵ—ਰਾਮ ਜੇਹੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਜੇਹੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਸੀ. ਪੀ. Central Province. ਮੱਧ ਭਾਰਤ. ਨਾਗਪੁਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ.

ਸੀਪੈ. ਸੀਂਵੀਂਦੀ ਹੈ. ਸੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਇਉ ਪਤਿ ਪਾਟੀ ਸਿਫਤੀ ਸੀਪੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧)

ਸੀਬਈ. ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤਿ. ਸੀਬਾ ਰਿਆਸਤ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਾਈ ਧਾਰ.

ਸੀਂਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਮਲ. "ਸੀਂਬਰ ਤਾਰ ਖਜੂਰੈਂ ਭਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੀ ਬਰਣ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਣ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲਾ. "ਸੀ ਬਰਣਬਧ."(ਗ੍ਯਾਨ.ਅੰਗ ੧੫੦)ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਵਧ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਬਰਣ.

ਸੀਭੜੋ. ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕੋਹ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ਤਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਥਾਨਾ ਮੂਲੇਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ. ਇਸ ਥਾਂ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਚਾਲੀ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਧਬਲਾਨ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ੪ ਮੀਲ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਹੈ.

ਸੀਮ. ਹੱਦ.ਦੇਖੋ, ਸੀਮਾ. "ਸੀਮ ਤਜ ਆਪਨੀ ਬਿਗਾਨੇ ਦੇਸ ਲਾਂਘ ਲਾਂਘ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਫ਼ਾ سیم ਚਾਂਦੀ. ਰਜਤ.

ਸੀਮਕ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਂਕ.

ਸੀਮਤਨ. ਫ਼ਾ سیمتن ਵਿ—ਚਾਂਦੀ ਜੇਹੇ ਜਿਸਮ ਵਾਲਾ.

ਸੀਮਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਣਾ. "ਸੀਮਨ ਕਰੋ ਸਰਬ ਅਭਿ-ਰਾਮ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੀਮਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਦ। ੨ ਮਰਯਾਦਾ। ੩ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਚੀਰਨੀ (ਚੀਰ). ੪ ਅ਼ سیما ਨਿਸ਼ਾਨ. ਚਿੰਨ੍ਹ। ੫ ਮੱਥੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ.

ਸੀਮਾਬ. ਫ਼ਾ سیماب ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਮ—ਆਬ. ਚਾਂਦੀ ਜੇਹਾ ਪਾਣੀ. ਪਾਰਾ.

ਸੀਮਾਲਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਦ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਠੱਡਾ. ਤੋਖਾ.

ਸੀਮੁਰਗ. ਫ਼ਾ سیمُرغ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਸੀ (ਤੀਹ) ਮੁਰਗ (ਪੰਛੀਆਂ) ਦੇ ਪਰਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਆਪਣੇ ਪੰਖਾਂ ਉੱਪਰ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਕਲਪਿਤ ਪੰਛੀ ਹੈ. Griffin. ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰਲਾ ਉਕਾਬ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ੨ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਨਕਾ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਸੀਮੁਰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ੩ ਕਈ ਦਗਰੇ ਨੂੰ ਸੀ-ਮੁਰਗ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਦਗਰਾ.

ਸੀਮੰਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੰਘੀ ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹਟਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ "ਸੀਮੰਤੋੱਨਯਨ" ਸੰਸਕਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗਰਭ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ, ਛੀਵੇਂ ਅਥਵਾ ਅੱਠਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਗਰਭ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮੰਗਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੀਮੰਤਕ. ਜਿਸ ਨੇ ਸੀਮੰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੀਮੰਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਯਮੰਤਕ.

ਸੀਮੰਤਿਕਾ. ਸੀਮੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸੀਮੰਤ.

ਸੀਮੰਤਿਨਿ, ਸੀਮੰਤਿਨੀ. ਸੰ. ਸੀਮਨ੍ਤਿਨੀ. ਵਿ—ਸੀਮੰਤ (ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ) ਵਾਲੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਪੱਟੀਆਂ ਕੱਢਕੇ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ. "ਜੋਰ ਸੀਮੰਤਿਨਿ ਕੋ ਜਿਹ ਥਾਏ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੀਮੰਤੋਨਯਨ. ਦੇਖੋ, ਸੀਮੰਤ.

ਸੀਯਾ. ਸੀਤਾ. ਜਾਨਕੀ.

ਸੀਯਾਪਤਿ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ.

ਸੀਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰਾਕਤ. ਸਾਂਝ. "ਸੀਰ ਨਾ ਸੁਸੰਗ ਮੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸ਼ੀਤਲਤਾ. ਠੰਢ. "ਸੀਰ ਜਿਮ ਨੀਰ ਮਹਿ ਹੋਤ ਸੁਖਕਾਰ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. ਠੰਢਾ. "ਫਟੇ ਮਾਸ ਲਾਗੇ ਜਲ ਸੀਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ। ੫ ਅੱਕ। ੬ ਹਲ. ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਸੰਦ। ੭ ਸੰ. ਸ਼ੀਰ.

ਅਜਗਰ. ਅਜਦਹਾ। ੮ ਵਿ—ਤਿੱਖਾ। ੯ ਫ਼ਾ شیر ਸ਼ੀਰ. ਸੰਗਯਾ—ਕ੍ਸ਼ੀਰ. ਦੁੱਧ.

ਸ਼ੀਰਖ਼ੋਰ / ਸ਼ੀਰਖ਼੍ਵਾਰ ਵਿ—ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਛੋਟਾ ਬਾਲਕ, ਜੋ ਦੁੱਧ ਦੇ ਹੀ ਆਧਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ. "ਸੀਰਖੋਰ ਇਨ ਕਹਾਂ ਬਿਗਾਰਾ?" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ੀਰਣ. ਸ਼ੀਰ੍ਣ. ਵਿ—ਟੁੱਟਿਆ ਫੁੱਟਿਆ। ੨ ਖਿੰਡਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੀਰਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੀਰੀਨੀ.

ਸੀਰਤ. سیرت ਸੰਗਯਾ—ਸੁਭਾਉ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. ਆਦਤ. "ਸੂਰਤ ਸੀਰਤ ਮੇ ਜਨੁਕ ਆਪ ਬਨਜੋ ਪੁਰਹੂਤ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੬੬)

ਸੀਰਧ੍ਵਜ. ਸੀਤਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ਜਨਕ। ੨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਬਲਰਾਮ. ਸੀਰ(ਹਲ)ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਧੁਜਾ ਵਿੱਚ.

ਸੀਰਪਾਣਿ. ਸੰਗਯਾ—ਬਲਭਦ੍ਰ. ਸੀਰ (ਹਲ) ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ. ਹਲਧਰ। ੨ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕਿਰਸਾਣ.

ਸੀਰਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਤਲ. ਠੰਢਾ. "ਸੀਰਾ ਤਾਤਾ ਹੋਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਫ਼ਾ شیرہ ਸ਼ੀਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪਤਲੀ ਮਿਠਿਆਈ. ਦਾਣੇਦਾਰ ਰਾਬ। ੩ ਖਜੂਰ ਆਦਿ ਫਲਾਂ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਰਸ। ੪ ਤਿਲਾਂ ਦਾ ਤੇਲ। ੫ ਸੰ. ਸੀਰਾ—ਸੀਰਾ. ਨਦੀ.

ਸ਼ੀਰਾਜ਼. ਫ਼ਾ شیراز ਸੰਗਯਾ—ਈਰਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਜੇਹੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਹੋਏ ਹਨ.

ਸੀਰਾਜ਼ੀ. ਵਿ—ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। ੨ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ.

ਸੀਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਕਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਂਝੀਵਾਲ। ੨ ਸੰ. ਸੀਰਿਨ੍. ਹਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਹਲਵਾਹ.

ਸ਼ੀਰੀਂ. ਫ਼ਾ شیریں ਵਿ—ਮਿੱਠਾ. "ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਸ਼ੀਰੀਂ ਜ਼ਬਾਨ." (ਪੰਪ੍ਰ) ੨ ਪਿਆਰਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸਰੋ ਪਰਵੇਜ਼ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਫ਼ਰਹਾਦ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਸੀ. ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਪਹਾੜ ਕੱਟਕੇ ਨਦੀ ਲੈ ਆਵੇਂ, ਤਾਂ ਸ਼ੀਰੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇਂਗਾ. ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੇ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਪਹਾੜ ਕੱਟਿਆ. ਜਦ ਕਾਰਜਸਿੱਧੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਸੀ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪੁਚਾਈ ਗਈ ਕਿ ਸ਼ੀਰੀਂ ਮਰ ਗਈ ਹੈ. ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਫ਼ਰਹਾਦ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ. ਸ਼ੀਰੀਂ ਭੀ ਫ਼ਰਹਾਦ ਦਾ ਮਰਨਾ ਸੁਣਕੇ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਗਈ.

ਸ਼ੀਰੀਨੀ. ਫ਼ਾ شیرینی ਸੰਗਯਾ—ਮਿਠਾਸ। ੨ ਮਿਠਿਆਈ। ੩ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ। ੪ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਮਿਠਿਆਈ.

ਸੀਰੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਹਿੰਦ.

ਸੀਲ. ਸੰ. ਸ਼ੀਲ੍. ਧਾ—ਮਨਨ ਕਰਨਾ. ਮਨ ਟਿਕਾਉਣਾ. ਅਭ੍ਯਾਸ ਕਰਨਾ. ਪੂਜਣਾ. ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੁਭਾਉ। ੩ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ. ਭਲਮਨਸਊ. "ਸੀਲ ਬਿਗਾਰਿਓ ਤੇਰਾ ਕਾਮ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਕਾਮ ਨੇ ਤੇਰਾ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ.

ਵਿਦ੍ਯਾ ਬਿਨ ਦ੍ਵਿਜ ਔ ਬਗੀਚਾ ਬਿਨ ਆਂਬਨ ਕੋ
ਪਾਨੀ ਬਿਨ ਸਾਵਨ ਸੁਹਾਵਨ ਨ ਜਾਨੀ ਹੈ,
ਰਾਜਾ ਬਿਨ ਰਾਜ ਕਾਜ ਰਾਜਨੀਤਿ ਸੋਚੇ ਬਿਨ
ਪੁਨਜ ਕੀ ਬਸੀਠੀ ਕਹੁ ਕੈਸੇਧੋ ਬਖਾਨੀ ਹੈ,
ਕਹੈ "ਜਯਦੇਵ" ਬਿਨ ਹਿਤ ਕੋ ਹਿਤੂ ਹੈ ਜੈਸੇ
ਸਾਧੁ ਬਿਨ ਸੰਗਤਿ ਕਲੰਕ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ,
ਪਾਨੀ ਬਿਨ ਸਰ ਜੈਸੇ ਦਾਨ ਬਿਨ ਕਰ ਜੈਸੇ
ਸ਼ੀਲ ਬਿਨ ਨਰ ਜੈਸੇ ਮੋਤੀ ਬਿਨ ਪਾਨੀ ਹੈ.

੪ ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਰਮ. "ਸਾਚ ਸੀਲ ਸੁਚਿ ਸੰਜਮੀ ਸਾ ਪੂਰੀ ਪਰਿਵਾਰ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੧) ੫ ਅਜਗਰ ਸਰਪ। ੬ ਮਿਤ੍ਰਤਾ। ੭ ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯਤਾ। ੮ ਸ਼ਾਂਤਿਭਾਵ.

ਸੀਲਹਾ. ਵਿ—ਸ਼ੀਲ (ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਧਰਮ) ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਭਚਾਰੀ.

ਸੀਲਬੰਧਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ (ਨੇਕ ਚਲਨ) ਧਾਰਨ ਦਾ ਨੇਮ (ਪ੍ਰਣ). ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਆਗ ਦਾ ਨੇਮ. "ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲਬੰਧਾਨ ਬਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸੀਲਵੰਤ | ਸੀਲਵੰਤਿ ਵਿ—ਸ਼ੀਲਵਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੀਲ. "ਸੀਲਵੰਤਿ ਪਰਧਾਨਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫)

ਸੀਲੁ. ਦੇਖੋ, ਸੀਲ. "ਸੀਲੁ ਧਰਮੁ ਜਪੁ ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ)

ਸੀਲੋਆਣਾ | ਸੀਲੋਆਣੀ ਦੇਖੋ, ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ੩.

ਸੀਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ। ੨ ਸੀਮਾ. ਹੱਦ. "ਕਿਸੈ ਕੈ ਸੀਵ ਬੰਨੈ ਰੋਲ ਨਾਹੀ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੪) ੩ ਸ਼ਵ (ਮੁਰਦਾ) ਦਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿਤਾ. ਸਿਵਾ. "ਰਚੀ ਸੀਵ ਚੰਦਨ." (ਸਲੋਹ)

ਸੀਵਣ. ਦੇਖੋ, ਸੀਵਨ.

ਸੀਵਣੀ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਈ. ਸੂਚੀ.

ਸੀਵਨ | ਸੀਵਨਾ ਦੇਖੋ, ਸਿਵ ਧਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸਿਉਣਾ. ਪਰੋਣਾ. "ਹਰਿ ਰਤਨ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਸੀਵਤੇ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਮਨ ਤਨ ਭੀਤਰਿ ਸੀਵਨ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਬਿਨ ਤਾਗੇ ਬਿਨ ਸੂਈ ਆਨੀ ਮਨ ਹਰਿਭਗਤੀ ਸੰਗਿ ਸੀਵਨਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸੀਵਨਿ. ਵਿ—ਸਿਉਣ ਯੋਗ. ਸੀਨੇ ਲਾਇਕ. ਦੇਖੋ, ਗਾਂਗਨਿ.

ਸੀਵਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੀਮਾ. "ਸਾਢੇ ਤੀਨਿ ਹਾਥ ਤੇਰੀ ਸੀਵਾਂ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ) ਤੇਰੀ ਜਾਯਦਾਦ ਦੀ ਹੱਦ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ ਹੈ, ਜੋ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮਿਲੇਗੀ.

ਸੀੜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵੇਗ. ਚਾਲ। ੨ ਗੜਿਆਂ (ਓਲਿਆਂ) ਦੀ ਵਰਖਾ। ੩ ਮੌਨ. ਚੁੱਪ। ੪ ਘਾਹ ਦਾ ਰੱਸਾ. "ਸੀੜ ਘੁਮਾਇ ਰੰਘੜਨ ਕਹੀ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪ੍ਰ) ੫ ਹਲ ਦੀ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਲੀਕ. ਓਰਾ. ਸੰ. ਸੀਰ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸੀੜ੍ਹ.

ਸੀੜ੍ਹ. ਜੋੜ ਦੀ ਥਾਂ. ਸੀਉਣ.

ਸੀੜ੍ਹੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੌੜੀ. ਸੀਢੀ। ੨ ਸ਼ਵ (ਮੁਰਦੇ) ਦੀ ਅਰਥੀ. ਦੇਖੋ, ਸੀਢੀ.

ਸੁ. ਸੰ. ਵ੍ਯ—ਅਤਿ. ਬਹੁਤ ਜ੍ਯਾਦਾ. "ਮਮਤਾ ਮੋਹ ਸੁ ਬੰਧਨਾ, ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਸੁ ਧੰਧ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩) ੨ ਉਪ—ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਸੁ ਕਰਣੀ ਕਾਮਣਿ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਹਮ ਪਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਮਤਿ. ਰਾਯ। ੪ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰਯਤਨ. ਸੁਗਮ। ੫ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ। ੬ ਸੂ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸੁ ਆਇਆ ਹੈ. "ਜਿਸ ਨੋ ਹਰਿ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪) ਆਪ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ. "ਸੁਰੂਪ ਮੇ ਬ੍ਰਿੱਤਿ ਟਿਕਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸ੍ਵਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵ੍ਰਿੱਤੀ ਟਿਕਾਈ। ੭ ਸਰਵ-ਉਹ. ਵਹ. ਸੋ. "ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ ਸ੍ਰੀ ਨਰਹਰੀ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ੮ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਇਹ 'ਉਸ ਨੇ' ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਇੱਕ ਵਚਨ ਅਨ੍ਯ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪੜਨਾਉਂ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ—ਦਿੱਤੋਸੁ ਲੱਧੋਸੁ ਆਦਿ. ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਨੇ ਲੱਭਿਆ.

ਸੁਅ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਤ. ਸੁਵਨ. ਪੁਤ੍ਰ। ੨ ਸ਼ੁਕ. ਤੋਤਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੂ.

ਸੁਅਸਤ | ਸੁਅਸਤਿ ਸੰ. स्वस्ति—ਸ੍ਵਸ੍ਤਿ. ਵ੍ਯ—ਕੁਸ਼ਲ (ਮੰਗਲ) ਬੋਧਕ। ੨ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ. "ਤਿਸੁ ਜੋਹਾਰੀ ਸੁਅਸਤਿ ਤਿਸੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ ਬੋਧਕ. ਹਾਂ. ਠੀਕ। ੪ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨਿ. ਦੇਖੋ, ਆਥਿ.

ਸੁਅਸਤਿ ਬਿਵਸਥਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਸਤਿ ਬਿਵਸਥਾ.

ਸੁਅਨ. ਸੰ. ਸੂਨੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ. "ਆਪਨੋ ਸੁਅਨ ਜੈਸੇ ਲਾਗਤ ਪਿਆਰੋ ਜਿਯ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸੁਅਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਾ.

ਸੁਆਉ, ਸੁਆਓ, ਸੁਆਇ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਆਦ. ਰਸ. "ਕੜਛੀਆਂ ਫਿਰੰਨਿ ਸੁਆਉ ਨ ਜਾਣਨਿ ਸੁੰਞੀਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) "ਕਾਮ ਸੁਆਇ ਗਜ ਵਸਿ ਪਰੇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸ੍ਵਾਰਥ. ਲਾਭ. "ਜਨ ਆਵਨ ਕਾ ਇਹੈ ਸੁਆਉ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਖ਼ੁਦਗ਼ਰਜ਼ੀ. ਮਤਲਬ. "ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਚਈ ਨਾਨਕ ਜਿਨਾ ਆਪਣਾ ਸੁਆਉ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) "ਮਿਤ੍ਰ ਭਾਈ ਦੀਸਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ, ਤੇ ਸਭਿ ਅਪਨੈ ਸੁਆਇ ਮਿਲਾਸਾ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੪) ੪ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਭਾਵ. ਮਕਸਦ. "ਕਉਨ ਮਾਰਗ ਕਉਨ ਸੁਆਓ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੫ ਸ੍ਵਾਯ. ਸ਼ੁਭ ਆਮਦਨ. "ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗ ਨਾਦ ਧੁਨਿ ਇਹੁ ਬਨਿਓ ਸੁਆਉ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੬ ਸ੍ਵਾਗਤ. ਜੀ ਆਇਆ ਨੂੰ. "ਸੁਆਰਥ ਸੁਆਉ ਨ ਕੋ ਕਰੇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) ੭ ਸਨਮਾਨ. "ਦੋਹਾਗਣੀ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਇਨੀ ਨ ਜਾਣਨਿ ਪਿਰ ਕਾ ਸੁਆਉ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੮ ਸ੍ਵ ਆਉਣ ਵਾਲਾ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਗਣ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੁਦਰੌ ਘਾਹ. "ਭਾਰ ਅਠਾਰਹਿ ਮੇਵਾ ਹੋਵੈ ਗਰੁੜਾ ਹੋਵੈ ਸੁਆਉ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਸਵਾਂਕ ਆਦਿਕ ਖ਼ੁਦਰੌ ਘਾਹ ਚਾਵਲ ਹੋਜਾਣ.

ਸੁਆਸ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਹ. ਸਾਂਸ. ਦਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਸ.

ਸੁਆਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਸਨ.

ਸੁਆਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਸਮ. ਰਾਖ.

ਸੁਆਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਹਾ. "ਸੁਆਹਾ ਸੁਧਾਯੰ ਨਮੋ ਸੀਤਲੇਯੰ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਆਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਵਾਨੀਤਾ. ਧਰਮਪਤਨੀ. ਸ੍ਵ ਆਣੀ. ਆਪ ਵਿਆਹਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ. ਸ੍ਵਕੀਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਾਣੀ ਅਤੇ ਸੁਰੀਤਾ.

ਸੁਆਤ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਤ.

ਸੁਆਦ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਦ (ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਦ੍ ਧਾ) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਸ. ਜਾਯਕ਼ਾ. "ਅਧਿਕ ਸੁਆਦ ਰੋਗ ਅਧਿਕਾਈ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਆਦਤਿ. ਸੰ. ਸ੍ਵਾਦੁਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜ਼ਾਯਕ਼ਾ. ਮਜ਼ਾ. ਲੱਜ਼ਤ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਰਸ ਵਾਸਤੇ. "ਸੁਆਦਤਿ ਜੀਉ ਸੰਘਾਰੈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੁਆਧੀਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਧੀਨ.

ਸੁਆਨ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵਾਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁੱਤਾ. "ਸੁਆਨਪੂਛ ਜਿਉ ਹੋਇ ਨ ਸੂਧੋ." (ਦੇਵ ਮ: ੯) "ਅਪਨਾਆਪੁ ਤੂ ਕਬਹੁ ਨ ਛੋਡਸਿ ਸੁਆਨਪੂਛਿ ਜਿਉ ਰੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸ੍ਵਯਨ. ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਅਯਨ (ਚਾਲ) ਜਿਸ ਦੀ, ਹੰਸ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਨ.

ਸੁਆਨਸਤ੍ਰ, ਸੁਆਨਸਤ੍ਰੁ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਵੈਰੀ ਚੰਡਾਲ, ਜੋ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਅਤੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਸ੍ਵਪਚ. "ਸੁਆਨਸਤ੍ਰੁ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ." (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ) ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਸੁਪਚ.

ਸੁਆਨਪੂਛ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਨ.

ਸੁਆਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਣੀ। ੨ ਸ਼੍ਵਾਨੀ. ਕੁੱਤੀ. ਸ਼ੁਨੀ.

ਸੁਆਮਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੈਨਾ. ਸ੍ਵਾਮੀ (ਰਾਜੇ) ਦੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਮਿਨੀ.

ਸੁਆਮਿ, ਸੁਆਮੀ ਸੰ. ਸ੍ਵਾਮਿਨ੍—ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਤਿ. ਭਰਤਾ। ੨ ਮਾਲਿਕ. ਆਕ਼ਾ. "ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਆਮਿ ਸਜਣੁ." (ਵਡ ਮ:੫) "ਸੁਆਮੀ ਕੋ ਗ੍ਰਿਹ ਜਿਉ ਸਦਾ ਸੁਆਨ ਤਜਤ ਨਹਿ." (ਸ: ਮ: ੯)

ਸੁਆਰ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰ. "ਸਰਦਾਰ ਸੁਆਰ ਅਨੇਕ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਆਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁਧਾਰਨ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ ਕਰਨਾ. ਸੁਆਰਨਾ.

ਸੁਆਰਥ. ਸੰ ਸ੍ਵਾਰ੍‍ਥ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ. ਅਪਨੀ ਗ਼ਰਜ਼. "ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਿ ਸਭ ਸੁਆਰਥ ਪੂਰੇ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸੁਆਰਥੀ. ਸੰ ਸ੍ਵਾਰ੍‍ਥਿਨ੍—ਸ੍ਵਾਰਥੀ. ਵਿ—ਖ਼ੁਦਗ਼ਰਜ਼. ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਤਲਬੀ.

ਸੁਆਰਥੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਰਥ.

ਸੁਆਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰੀ. "ਕਰੀ ਸਿੰਘ ਸੁਆਰੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਆਲ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਲ.

ਸੁਆਲਿਉ, ਸੁਆਲਿਓ, ਸੁਆਲਿਹੁ ਸੰ. ਸੁ-ਆਲਯ. ਵਿ-ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਘਰ. ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਘਰ। ੨ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਕੇਤਾ ਤਾਣ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪ." (ਜਪੁ) "ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲਿਉ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਸੁਆਲਿਓ ਸਰੂਪ ਹੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) "ਕਾਇਆ ਕਾਮਣਿ ਅਤਿ ਸੁਆਲਿਓ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੩ ਸੰਗਜ਼ਾ-ਸ਼ੋਭਾ. ਸੁੰਦਰਤਾ. "ਤਿਨ ਕਾ ਕਿਆ ਸਾਲਾਹਣਾ ਅਵਰ ਸੁਆਲਿਹੁ ਕਾਇ ?" (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮੁਨਾਫਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਆਲਿਉ ਰੱਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉੱਤਰਾਰਧ ਅ: ੧੧। ੫ ਵਿ-ਸ਼ਲਾਘ੍ਯ ਯੋਗ. ਤਅ਼ਰੀਫ਼ ਲਾਇਕ.

ਸੁਆਵ. ਅ਼ ضاو ਜ਼ਾਵ. ਕਮਜ਼ੋਰੀ. ਨਾਤਾਕਤੀ। ੨ ਫ਼ਾ ساو ਖਾਲਿਸ ਸ੍ਵਰਣ (ਸੋਨਾ). ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਆਉ.

ਸੁਆਵਗੀਰ. ਫ਼ਾ ساوگیر ਸਾਵਗੀਰ. ਖਾਲਿਸ ਸ੍ਵਰਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ. ਭਾਵ-ਖਾਲਿਸ ਸਿੱਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਵ ੨. "ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਾਫੁ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ, ਸੁਆਵਗੀਰ ਸਭਿ ਉਘੜਿਆਇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ਖੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੇ ਪਰਖੇ ਗਏ.

ਸੁਆਵੜਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਸ੍ਵਾਰ੍‍ਥ. ਖ਼ੁਦ ਗ਼ਰਜ਼ੀ. "ਛਡਿਆ ਮਾਇਆ ਸੁਆਵੜਾ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਰਸ. ਸ੍ਵਾਦ.

ਸੁਐਂ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਨ। ੨ ਸ੍ਵਯੰ. ਖੁਦ. "ਅਕਾਲ ਦਿਆਲ ਸੁਐਂ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਅੰਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਯੰਬਰ। ੨ ਵਿ-ਸੁ (ਉੱਤਮ) ਅੰਬਰ (ਵਸਤ੍ਰ). ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ. "ਨ ਧਰੇ ਸੁਅੰਬਰ ਅੰਗ ਮੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੫੯)

ਸੁਇ. ਸਰਵ. ਉਹ. ਵਹ. ਸੋ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ-ਸ੍ਵ. ਆਪਣਾ ਆਪ. "ਵਾਣਤ ਸੋਈ ਸੰਤ ਸੁਇ." (ਬਾਵਨ)

ਸੁਇ ਗਈ. ਸੌਂ ਗਈ. "ਜਬਹਿ ਜਸੋਧਾ ਸੁਇਗਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੁਇਨ, ਸੁਇਨਾ ਸੰਗਜ਼ਾ-ਸ੍ਵਰ੍‍ਣ. ਸੋਨਾ. ਕਾਂਚਨ. "ਸਰਬ ਸੁਇਨ ਕੀ ਲੰਕਾ ਹੋਤੀ." (ਧਨਾ ਨਾਮਦੇਵ) "ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਸੰਚੀਐ ਮਾਲ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਇਨਾ ਮੂੰਹ ਪਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ-ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸ੍ਵਰ੍‍ਣ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁੰਨਕਰਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕਾਤ੍ਯਾਯਨ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਖੰਡ ੨੧, ਸ਼. ੫। ੨ ਅਜੇਹੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟਣੀ ਮਾਨੋ ਮੁਰਦਾ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਇਨੀ. ਵਿ-ਸ੍ਵਰ੍‍ਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਨੀ. "ਭਾਗੀਰਥ ਸੁਇਨੀ ਸੁਚਿਆਰਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸੁਇਨੇ ਕਾ ਬਿਰਖੁ. ਭਾਵ-ਸਤਿਗੁਰੂ. ਦੇਖੋ, ਵਾਰ ਮਾਝ ਪਉੜੀ ੨੦.

ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਸੂਈ ਰੁਪੇ ਕਾ ਧਾਗਾ. ਵਿਵੇਕ ਬੁੱਧਿ. ਸੂਈ ਹੈ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਗਾ ਹੈ.

ਸੁਇਨੇ ਮੰਡਪ. ਦੇਖੋ, ਫੀਲੁ.

ਸੁਈ. ਸਰਵ. ਸੈਵ. ਉਹੀ. ਵਹੀ. "ਦਿਹੰਦ ਸੁਈ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧)

ਸੁਸਕ. ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ-ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਵਿ-ਸੁੱਕਾ. ਖੁਸ਼ਕ. "ਚਿਰੰਕਾਲ ਮਨ ਤਰੁ ਸੁਸਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪਗ ਜਲ ਪ੍ਰੇਮ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਗੁਰੁਪਗ ਪ੍ਰੇਮ.

ਸੁਸਟੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸ਼੍ਠੁ. "ਸੁਸਟੁ ਬਰਨ ਵਾਰੀ ਉਰ ਮੈ ਧਰਨ ਕੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਸਤੀ. ਫ਼ਾ سستی ਸੰ. ਸਸ੍ਤਿ-ਸਸ੍ਤਿ. ਸੰਗਜ਼ਾ-ਉੱਦਮ ਦਾ ਅਭਾਵ. ਆਲਸ.

ਸੁਸਬਦ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼। ੨ ਗੁਰਬਾਣੀ। ੩ ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ. "ਸੁਸਬਦ ਕਾ ਕਹਾਂ ਵਾਸ ਕਥੀਅਲੇ ?" (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਸੁਸਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਸੁਰਾਰ.

ਸੁਸਰੂਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸ੍ਰੂਖਾ.

ਸੁਸਾ. ਸੰ. स्वसृ—ਸ੍ਵਸ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਭੈਣ. ਭਗਨੀ. "ਸੁਸਾ ਅਵਾਸ ਗਏ ਗੁਨਰਾਸੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਸਿੱਛ. ਸੰ. ਸੁਸਿਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੁਸਿਕ੍ਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਸਿਖ੍ਯਾ. ਨੇਕ ਨਸੀਹਤ. "ਸੁਸਿੱਛ ਦੂਜ ਜਾਨੀਐ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਦੂਜਾ ਯੋਧਾ ਸੁਸਿਖ੍ਯਾ ਹੈ.

ਸੁਸਿੱਧ. ਵਿ—ਜੋ ਸੁਖਾਲਾ ਸਿੱਧ ਹੋਸਕੇ. ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਮਿਹਨਤ ਕਰੇ ਕੋਈ, ਅਰ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੋਗੇ, ਐਸਾ ਵਰਣਨ "ਸੁਸਿੱਧ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੈਸੇ ਮਧੁਮਾਖੀ ਸੰਚਿ ਸੰਚਿਕੈ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰੈ
ਹਰੈ ਮਧੁਹਾਰ ਤਾਂਕੇ ਮੁਖ ਛਾਰ ਡਾਰਕੈ,
ਜੈਸੇ ਬੱਛ ਹੇਤ ਗਊ ਸੰਚਤ ਹੈ ਖੀਰ ਤਿਹ
ਲੇਤ ਹੈ ਅਹੀਰ ਦੁਹਿ ਬਛਰੇ ਵਿਟਾਰਕੈ,
ਜੈਸੇ ਧਰ ਖੋਦ ਖੋਦ ਕਰ ਬਿਲ ਸਾਜੈ ਮੂਸਾ
ਪੈਸਤ ਸਰਪ ਧਾਇ ਖਾਇ ਤਿਹ ਮਾਰਕੈ,
ਤੈਸੇ ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਕਰ ਮਾਯਾ ਜੋਰ ਜੋਰ ਮੂਢ
ਅੰਤਕਾਲ ਛਾਡਚਲੈ ਦੋਊ ਹਾਥ ਝਾਰਕੈ.
(ਭਾਗੁ ਕ)

(ਅ) ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਯਤਨ ਅਥਵਾ ਕਰਮ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ, ਇਹ "ਸੁਸਿੱਧ" ਦਾ ਦੂਜਾ ਭੇਦ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ,
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ. (ਜਪੁ)
ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਜਨ ਕੇ ਇਕੀਹ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ.(ਭੈਰ ਮ:੩)

ਸੁਸੀਲ. ਵਿ—ਸੁਸ਼ੀਲ. ਅੱਛੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ.

ਸੁਸ੍ਰੂ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵਸ਼ੁਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹੁਰਾ. ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਪਿਤਾ. "ਕਿਯ ਆਨ ਢੁਕਾਉ ਸੁਸ੍ਰੂ ਨਗਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਸ੍ਰੂਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸ੍ਰੂਖਾ.

ਸੁਸੰਗ / **ਸੁਸੰਗਤਿ** } ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਸੁਹਬਤ. ਭਲੀ ਸੰਗਤਿ। ੨ ਭਲਾ ਇਕੱਠ.

ਸੁਸੰਵੇਦ. ਵਿ—ਸੁ—ਸੰਵੇਦ੍ਯ. ਸੁਗਮਤਾ (ਆਸਾਨੀ) ਨਾਲ ਜਾਣਨ ਯੋਗ. ਸੁਖ ਨਾਲ ਜੋ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ। ੨ ਸ੍ਵ ਸੰਵੇਦ੍ਯ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਣਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਖ਼ੁਦ ਜਾਣਨ ਲਾਇਕ.

ਸੁੱਸੇ. ਡਿੰਗ. ਸਹਾ. ਖਰਗੋਸ਼. ਸ਼ਸ਼ਕ.

ਸੁਸ੍ਟ / **ਸੁਸ੍ਟੁ** } ਸੰ. सुष्ठु. ਵਿ—ਅਤਿਸ਼ਯ (ਬਹੁਤ ਹੀ) ਸਤ੍ਯ. ਨਿਹਾਇਤ ਠੀਕ। ੨ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਅਤਿ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਤਰ. "ਪਹਿਰਜੋ ਖੜਗ ਲੋਹ ਬਹੁ ਸੁਸ੍ਟ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਸ੍ਤ. ਫ਼ਾ سُست ਕਮਜ਼ੋਰ. ਢਿੱਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਸ੍ਤ.

ਸ਼ੁਸ੍ਤ. ਧੋਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਸ੍ਤਨ.

ਸ਼ੁਸ੍ਤਨ. ਫ਼ਾ شُستن ਕ੍ਰਿ—ਸ੍ਵੱਛ ਕਰਨਾ. ਧੋਣਾ. ਸਾਫ ਕਰਨਾ.

ਸ਼ੁਸ੍ਤਾ. ਫ਼ਾ شُستہ ਵਿ—ਸ੍ਵੱਛ. ਸਾਫ. ਸੁਥਰਾ. ਧੋਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸੁਸ਼੍ਰੁਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਮਸ਼ਹੂਰ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਦ, ਜੋ ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ. ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਿਵੋਦਾਸ ਤੋਂ, ਜੋ ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ, ਸੁਸ਼੍ਰੁਤ ਨੇ ਵੈਦ੍ਯਵਿਦ੍ਯਾ ਪੜ੍ਹੀ. ਇਸ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਸੁਸ਼੍ਰੁਤ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਸੁਸ਼੍ਰੁਤ ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਆਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਸ੍ਰੂਖਾ. ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਰੂਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ।

੨ ਸਨਮਾਨ. ਖ਼ਾਤਿਰ। ੩ ਸੇਵਾ. "ਸਤਸੰਗਤਿ ਸੁਸੂਖਾ ਕਰਨੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਹਟਾ. ਪਹਾ. ਸੰਗਯਾ—ਚਸ਼ਮਾ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ.

ਸੁਹਦਾ, ਸੁਹਦੇ ਅ਼ ਸ਼ੁਹਦਾ. ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸੁਹਦੇ ਅਉਰ ਸਹੀਦ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਖੀ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸਹੀਦ.

ਸੁਹਬਤ. ਅ਼ ਸੁਹ਼ਬਤ. ਸੰਗਤਿ. ਮਿਲਾਪ.

ਸੁਹਰਤ. ਅ਼ ਸ਼ੁਹਰਤ. ਸੰ. ਵਿਸ਼੍ਰੁਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਚਰਚਾ। ੨ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ. "ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਹਰਤ ਭੀ ਸਾਰੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਹਰਤ ਪਜੀਰ. ਫ਼ਾ ਸ਼ੁਹਰਤ ਪਜੀਰ. ਵਿ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ.

ਸੁਹਲ. ਦੇਖੋ, ਸੋਹਲ.

ਸੁਹਲਾਵੀ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੁਹੇਲੀ. ਆਨੰਦ. ਖ਼ੁਸ਼. "ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਗਲ ਸੁਹਲਾਵੀ." (ਮਲਾ ਮ: ੫)

ਸੁਹੜ. ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਸੂਹੜ. "ਸੁਹੜ ਤਿਲੋਕਾ ਸੂਰਮਾ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਡਿੰਗ. ਸੁਭਟ. ਯੋਧਾ. ਸ਼ੂਰਵੀਰ.

ਸੁਹਾਉਣਾ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ. ਸੁੰਦਰ.

ਸੁਹਾਗ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌਭਾਗ੍ਯ. ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. "ਸੁਹਾਗ ਹਮਾਰੋ ਅਬ ਹੁਣਿ ਸੋਹਿਓ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਹੁਣ, (ਇਸ ਵੇਲੇ) ਅਬ (ਅਵ੍ਯਯ—ਇੱਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ) ਸੁਹਾਗ ਸੋਹਿਓ. ਦੇਖੋ, ਅਬ.

ਸੁਹਾਗਣ, ਸੁਹਾਗਣਿ, ਸੁਹਾਗਨੀ ਵਿ—ਸੌਭਾਗ੍ਯ ਵਾਲੀ. ਸੌਭਾਗ੍ਯਵਤੀ। ੨ ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਹਾਗਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਖਾਰਾ ਪਦਾਰਥ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੰਕਣ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਸੰ. ਰਸਸ਼ੋਧਨ. ਅੰ. Borax। ੨ ਜਿਮੀਦਾਰਾ ਇੱਕ ਸੰਦ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਤ ਦੇ ਡਲੇ ਭੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਅਕਾਰ ਚਪਟਾ ਸ਼ਤੀਰ ਜੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਅਥਵਾ ਚਾਰ ਬੈਲ ਜੋੜਕੇ ਜਿਮੀਦਾਰ ਸੁਹਾਗੇ ਉੱਪਰ ਖਲੋਕੇ ਵਾਹੀ ਹੋਈ ਜਮੀਨ ਤੇ ਫੇਰਦਾ ਹੈ. "ਨਾਮ ਬੀਜ ਸੰਤੋਖ ਸੁਹਾਗਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) "ਲੇਟ ਰਹਜੋ ਕਰਕੈ ਉਪਮਾ ਇਹ ਡਾਰ ਚਲੇ ਕਿਰਸਾਨ ਸੁਹਾਗਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਕਾਲੀ ਨਾਗ ਬਰੇਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਹਾਗੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਪਿਆ ਹੈ.

ਸੁਹਾਗਾ ਫੇਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗਾ ੨। ੨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ. ਤਬਾਹੀ ਕਰਨੀ.

ਸੁਹਾਂਜਣਾ. ਸੰ. शोभाञ्जन—ਸ਼ੋਭਾਂਜਨ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਬੂਟਾ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਫਲੀਆਂ ਦਾ ਅਚਾਰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਦੀ ਜੜ, ਗੂੰਦ, ਛਿੱਲ ਅਤੇ ਰਸ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚਵਰਤੀਦੇ ਹਨ. L. Moringa Pterygosperma. ਸੁਹਾਂਜਨਾ ਕਫ ਅਤੇ ਵਾਉਗੋਲੇ ਆਦਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋਜ ਹਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਮਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਪਥਰੀ ਨੂੰ ਖਾਰਦਾ ਹੈ, ਗਠੀਏ ਅਤੇ ਵਿੱਡਪੀੜ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ.

ਸੁਹਾਣ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ। ੨ ਅ਼ ਸੁਬਹ਼ਾਨ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਰੂਪ ਆਤਮਾ. "ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ." (ਜਪੁ)

ਸੁਹਾਣਾ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ. ਸੁਹਾਵਨਾ.

ਸੁਹਾਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਣ.

ਸੁਹਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਣ.

ਸੁਹਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਣਾ.

ਸੁਹਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸਹਾਬ.

ਸੁਹਾਵਣਾ, ਸੁਹਾਵਨਾ, ਸੁਹਾਵੜਾ, ਸੁਹਾਵੜੀ, ਸੁਹਾਵਾ, ਸੁਹਾਵੀ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ. ਸ਼ੋਭਾਵਾਨ. ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੁਖਦਾਈ. "ਸੋਈ ਦਿਨਸ ਸੁਹਾਵੜਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) "ਧੰਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਮੁਖ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਰੈਣਿ ਸੁਹਾਵੜੀ ਦਿਨਸੁ ਸੁਹੇਲਾ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਸੁਹਾਵੀ ਕਉਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ?" (ਵਡ ਮ: ੫)

ਸੁਹਿਰਦ. ਸੰ. ਸੁਹ੍ਰਦ–ਸੁਹ੍ਰਿਦ. ਸੰਗਯਾ–ਜਿਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਉੱਤਮ ਹੈ. ਨੇਕਦਿਲ। ੨ ਮਿਤ੍ਰ. ਦੋਸਤ.

ਸੁਹੀਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਜਾਸੂਸ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਰੂਸ਼ਾ–ਸ਼ੁਸ਼੍ਰੂਸ਼ਾ. ਸੁਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ. ਭਾਵ–ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ। ੩ ਸਨਮਾਨ. ਖ਼ਾਤਿਰ. "ਸਸੁੜਿ ਸੁਹੀਆ ਕਿਵ ਕਰੀ? ਨਿਵਣੁ ਨ ਜਾਇ ਥਣੀ." (ਸਵਾ ਮ: ੧) ਸੱਸ ਨੂੰ ਮੈ ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ (ਪ੍ਰਣਾਮ) ਕਿਸਤਰਾਂ ਕਰਾਂ? ਕਠੋਰ ਕੁਚਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਝੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।* ੪ ਵਿ–ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ। ੫ ਪ੍ਰਿਯ. ਪਿਆਰਾ. "ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਅਤਿ ਸੁਹੀਆ." (ਮਲਾ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ)

ਸੁਹੇਲੜਾ, ਸੁਹੇਲੜੀ, ਸੁਹੇਲਾ, ਸੁਹੇਲੀ ਵਿ–ਸਹਿਲ. ਆਸਾਨ. ਸੁਗਮ. "ਸਭੇ ਕਾਜ ਸੁਹੇਲੜੇ ਥੀਏ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) "ਸੁਹੇਲਾ ਕਹਿਨ ਕਹਾਵਨ, ਤੇਰਾ ਬਿਖਮ ਭਾਵਨ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) "ਚੋਟ ਸੁਹੇਲੀ ਸੇਲ ਕੀ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੨ ਸੁਖੀ. "ਤਿਚਰੁ ਵਸਹਿ ਸੁਹੇਲੜੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਖਦਾਈ. "ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਹੇਲੀ."(ਸੋਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਮਿਤ੍ਰ. ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ. "ਆਗੈ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲਾ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੫ ਸੁਹੇਲਾ ਨਾਮਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਘੋੜਾ. ਦੇਖੋ, ਗੁਲਬਾਗ ਅਤੇ ਪਾਇਲ ੪। ੬ ਦੇਖੋ, ਸੁ ਅਤੇ ਹੇਲਾ.

ਸੁਹੇਵਾ. ਰਿਆਸਤ ਬੀਕਾਨੇਰ, ਨਜਾਮਤ ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਤਸੀਲ ਰਿਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਾਜਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਵਾਯਵੀ ਕੋਣ ੨੫ ਕੋਹ ਹੈ ਅਰ ਸਰਸੇ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ੩੦ ਕੋਹ ਹੈ. ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਆ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਥਾਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ, ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਤਾਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੁਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜੰਡ ਅਤੇ ਪਿੱਪਲ ਹੈ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿੱਪਲ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਜੰਡ ਵਿੱਚ ਉਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਦ ਇਹ ਪਿੱਪਲ ਜੰਡ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਲ (ਦੁਰਭਿੱਖ) ਦੂਰ ਹੋਜਾਊ. ਹੁਣ ਪਿੱਪਲ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜੰਡ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲੀਤਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਢਾਈ ਇੰਚ ਚੌੜਾ ਛੀ ਇੰਚ ਲੰਮਾ ਜੰਡ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

ਪਿੱਪਲ ਤੋਂ ੨੫ ਫੁਟ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਦੀ ਚਟਾਨ ਉੱਪਰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੌੜਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ੩੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ੩੨੫) ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਜੋੜਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਹੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਹੰਦਾ.

ਸੁਹ੍ਰਿਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਿਰਦ.

ਸੁਹ੍ਰਿਦਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਹ੍ਰਿਦ (ਮਿਤ੍ਰਾਂ) ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੁਕ. ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਵਿ-ਖੁਸ਼ਕ. "ਸਾਇਰ ਭਰੇ ਕਿ ਸੁਕ?" (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੁਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਤੋਤਾ. ਕੀਰ। ੩ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ. "ਜਬ ਸੁਕ ਕੇ ਵਚਨਨ ਹਸ੍ਯੋ ਦਈ ਵਡਾਈ ਤਾਹਿ." (ਹਨੂ) ੪ ਵ੍ਯਾਸ ਮੁਨੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਸ਼ੁਕਦੇਵ ਹੈ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵ੍ਯਾਸ ਹਵਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਣੀ ਲੱਕੜ ਘਸਾਕੇ ਅੱਗ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਤਨੇ ਵਿੱਚ ਘ੍ਰਿਤਾਚੀ ਅਪਸਰਾ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਵੀਰਯ ਅਰਣੀ ਵਿੱਚ ਡਿਗਪਿਆ. ਘ੍ਰਿਤਾਚੀ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸ੍ਰਾਪ ਨਾ ਦੇਦੇਵੇ, ਤੋਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਉੱਥੋਂ ਉਡਗਈ. ਵ੍ਯਾਸ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਸੁਕ ਅਰਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਗਿਆ. ਪਿਤਾ ਨੇ ਨਾਉਂ ਸ਼ੁਕ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਘ੍ਰਿਤਾਚੀ ਨੇ ਤੋਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ.† ਸੁਕਦੇਵ ਨੂੰ ਵ੍ਯਾਸ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਵਿਦ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ. ਸ਼ੁਕ ਵਡਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਯਾਨੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. "ਸੁਕ ਜਨਕ ਪਗੀ ਲਗਿ ਧਿਆਵੈਗੋ." (ਕਾਨ ਅ:

---

* ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਹੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਸ਼ੁਸ਼੍ਰੂਸ਼ਣ' ਹੈ.

† ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਕ ਦੀ ਮਾਂ ਸ਼ੁਕੀ (ਤੋਤੀ) ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਮ: ੪) ੫ ਵਸਤ੍ਰ। ੬ ਪਗੜੀ. ਸਾਫਾ.

ਸੁਕਚਣਾ, ਸੁਕਚਨ ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕੋਚਨ. ਸੁਕੜਨਾ। ੨ ਝਿਝਕਣਾ. "ਪਾਪ ਕਰਤ ਸੁਕਚਿਓ ਨਹੀਂ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੯)

ਸੁਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ ਹੋਣਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ.

ਸੁੰਕਤ. ਸੂੰਕਦਾ. ਸੂੰ ਸੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕਰਦਾ. "ਸੁੰਕਤ ਬਾਣ ਮਾਰ ਸਮ ਜਾਂਹੀਂ." (ਸਲੋਹ) ਮਾਰ (ਸੱਪ) ਵਾਂਙ ਸੂੰਕਦੇ ਤੀਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸੁਕਤਾ, ਸੁਕਤਿ ਦੇਖੋ, ਸੁਕ੍ਤਿ. "ਸੁਕਤਾ ਰਜਤ ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮੇ ਨੀਰ ਜੈਸੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਕਦੀਸ. ਸੰ. ਸ਼ੁਕਦੇਸ਼ਿਕ. ਤੋਤਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਦੀਸੰ.

ਸੁਕਦੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕ ੪.

ਸੁਕਨਾਸ. ਤੋਤੇ ਜੇਹੇ ਨੱਕ ਵਾਲਾ. ਤੋਤੇ ਦੀ ਚੁੰਜ ਜੇਹਾ ਮੁੜਵਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨੱਕ.

ਸੁਕਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਾਇਕ ਕੰਮ. ਜੋ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਸਕੇ। ੨ ਅ਼ شکر ਸ਼ੁਕਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਧਨ੍ਯਵਾਦ. ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯਤਾ. "ਯਾਂਤੇ ਸੁਕਰ ਰੱਬ ਕੇ ਘਰ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਕ੍ਰ.

ਸੁਕਰਣੀ, ਸੁਕਰਨੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਕਰਣੀ. "ਸੁਕਰਣੀ ਕਾਮਣਿ ਹਮ ਗੁਰਮਿਲਿ ਪਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਸੁਕਰਣੀਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸੁਕਰਮ. ਚੰਗਾ ਕੰਮ. ਭਲਾ ਕਰਮ.

ਸੁਕਰਮੀ. ਸੰ. सुकर्मिन्. ਵਿ—ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੁਕਰਾਸਿਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ੁਕ੍ਰ (ਅਗਨੀ) ਜੇਹੀ ਹੈ ਸ਼੍ਰੀ (ਪ੍ਰਭਾ) ਜਿਸ ਦੀ. ਅੱਗ ਵਾਂਙ ਚਮਕੀਲਾ. "ਕਾਲੁ ਬਪੁੜਾ ਕੋਟਵਾਲੁ ਸੁਕਰਾਸਿਰੀ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੁਕਰਾਣਾ. ਫ਼ਾ شکرانہ ਸ਼ੁਕਰਾਨਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯਤਾ. ਧਨ੍ਯਵਾਦ.

ਸੁਕਰਾਤ. سقراط ਸੁਕ਼ਰਾਤ਼. Socrates. ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਤਕੀ ਵਿਦ੍ਵਾਨ, ਜੋ ਏਥੇਂਸ Athens ਨਿਵਾਸੀ ਸੋਫਰੋਨਿਸਕਸ ਦੇ ਘਰ ਫਿਨਾਰੇਟੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਲਗ ਪਗ ਬੀ.ਸੀ. ੪੬੯ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ. ਸੁਕਰਾਤ ਯੂਨਾਨ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇਖਕੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤਤਪਰ ਹੋਇਆ ਅਰ ਨਿਰਭੈਤਾ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ. ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੀਤਿ ਅਤੇ ਯੁਕਤਿ ਅਜੇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਨਿਰੁੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਸ੍ਵਾਰਥੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਮੱਥੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਮੜ੍ਹਕੇ ਕਿ ਉਹ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੈ, ਕੈਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪਿਆਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਲੈ ਲਏ.

ਸੁਕਰਾਤ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਅਜਰ ਅਮਰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ. ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਜਰਾ ਭੀ ਹਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਅਡੋਲ ਰਿਹਾ. ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤ੍ਯਾਗਣ ਵੇਲੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗ੍ਯਾਨਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਅਮੋਲਕ ਸਿਖ੍ਯਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਰੀਬ ੭੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ.

ਸ਼ੁਕਰੀਯਹ. ਫ਼ਾ شکریہ ਧਨ੍ਯਵਾਦ. ਕ੍ਰਿਤਗ੍ਯਤਾ.

ਸੁਕਲ. ਸੰ. ਸ਼ੁਕ੍ਲ. ਵਿ—ਚਿੱਟਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਾਂਦੀ। ੩ ਮੱਖਣ.

ਸੁਕਲਾਭਿਸਾਰਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅਭਿਸਾਰਿਕਾ.

ਸੁਕਲੀਧੇ. ਵਿ—ਚਿੱਟੀ ਰੰਗਤ ਵਾਲੇ। ੨ ਸੁਸ਼੍ਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕ੍ਲੇਦਤਾ ਜਿਸ ਦੀ. ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਾਵਤ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. "ਬਿਨ ਜਲ ਦੇਖੇ ਸੁਕਲੀਧੇ." (ਬਸੰ ਮ: ੪)

ਸ਼ੁਕਵੱਲਭ. ਸੰ. ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ. ਅਨਾਰ.

ਸ਼ੁਕਵਾਹ. ਸੰ. ਕਾਮਦੇਵ. ਤੋਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਵਾਰੀ.

ਸੁਕੜਨਾ
ਸੁੰਕੜਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ ਹੋਣਾ. ਸੰਕੋਚਨ.

ਸੁਕਾਬ. ਸੁਰਖ਼ਾਬ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਖਾਬ. "ਗਹਿ ਸੁਕਾਬ ਕੋ ਤੁਰਤ ਦਬਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਕਾਲ. ਸੰਗਯਾ—ਕਾਲ (ਦੁਰ ਭਿੱਛ) ਦਾ ਅਭਾਵ. ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ. "ਅੰਨੈ ਬਿਨਾ ਨ ਹੋਇ ਸੁਕਾਲ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ੨ ਅਮਨ ਦਾ ਜਮਾਨਾ। ੩ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ.

ਸੁਕਾਵ੍ਯ. ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾ. ੧੩-੧੧ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਆਵਉ ਵੰਞਉ ਡੁੰਮਣੀ, ਕਿੱਤੀ ਮਿਤ੍ਰ ਕਰੇਉ,
ਸਾਧਨ ਢੋਈ ਨਾ ਲਹੈ, ਵਾਂਢੀ ਕਿਉਂ ਧੀਰੇਉ. ×××
(ਮਾਰੂ ਮ: ੧)

੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਕਾਵ੍ਯ. ਉਹ ਕਾਵ੍ਯ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਜੜਤ ਅਤੇ ਅਰਥ ਮਨੋਹਰ ਹੈ.

ਸੁਕੀ. ਸ਼ੁਕ (ਤੋਤੇ) ਦੀ ਮਦੀਨ. ਤੋਤੀ.

ਸੁਕੀਅ. ਵਿ—ਸ੍ਵਕੀਯ. ਆਪਣਾ. ਨਿਜ ਦਾ.

ਸੁਕੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਕੀਯਾ.

ਸੁਕੀਵ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕੀਅ.

ਸੁਕੁੰਤਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਕੁੰਤਲਾ.

ਸੁਕੁਮ. ਅ਼ ﺳﻘﻢ ਸੁਕ਼ਮ. ਬੀਮਾਰੀ. ਰੋਗ। ੨ ਕਮੀ. ਘਾਟਾ। ੩ ਦੋਸ਼. ਐਬ.

ਸੁਕੁਮਾਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਕੋਮਲ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਲਕ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਖ. ਕਮਾਦ। ੩ ਕੋਮਲ ਕਾਵ੍ਯ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌੜੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਗਏ.

ਸੁਕੁਲ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਕੁਲ. ਚੰਗਾ ਖਾਨਦਾਨ.

ਸੁਕੂਨਤ. ਅ਼ ﺳﻜﻮﻧﺖ ਰਿਹਾਇਸ਼. ਨਿਵਾਸ.

ਸੁਕੇਸ਼ੀ. ਇੱਕ ਅਪਸਰਾ, ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਕੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ.

ਸੁਕੇਤ. ਸੁਕੇਤੀਆ ਗੋਤ ਦੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਰਿਆਸਤ, ਜੋ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਉੱਤਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਬਾਈਧਾਰ। ੨ ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਅਰਥ ਵਾਲਾ। ੩ ਨੇਕ ਖਿਆਲ ਵਾਲਾ। ੪ ਉਪਕਾਰੀ.

ਸੁਕੇਤੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕੇਤ.

ਸੁਕੇਤੁ. ਸੰ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਉੱਜਲ। ੨ ਚਮਕੀਲਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਤਾੜਕਾ ਰਾਖਸੀ ਦਾ ਪਿਤਾ.

ਸ਼ੁਕੋਹ. ਫ਼ਾ ﺷﻜﻮﻩ ਸੰਗਯਾ—ਦਬਦਬਾ। ੨ ਸ਼ਾਨਸ਼ੌਕਤ.

ਸੁਕੰਠ. ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਉਲਥਾ ਰੂਪ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਗ੍ਰੀਵ। ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਕੰਠ (ਗਲਾ) ਜਿਸ ਦਾ. ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ ਵਾਲਾ.

ਸੁੱਕਾ. ਵਿ—ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ.

ਸੁਕ੍ਤਿ
ਸੁਕ੍ਤਿਕਾ } ਸੰ. ਸ਼ੁਕ੍ਤਿ. ਸ਼ੁਕ੍ਤਿਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੱਪੀ.

ਸੁਕ੍ਤਿਜ. ਸੰਗਯਾ—ਮੋਤੀ, ਜੋ ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਕ੍ਰ. ਸੰ. ਸ਼ੁਕ੍ਰ. ਸੰਗਯਾ—ਵੀਰਯ. ਮਨੀ। ੨ ਅਗਨਿ। ੩ ਜੇਠ ਮਹੀਨਾ। ੪ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸ਼ੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ. ਇਹ ਭ੍ਰਿਗੁ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਬਲਿ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਿ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ੁਸ਼੍ਮਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇਵਯਾਨੀ ਨੇ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਯਯਾਤਿ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਨੀਤਿਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਭੀ ਹੈ. ਹਰਿਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਵ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਕਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ (ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੈਤ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਜਿੱਤੇ ਜਾਣ) ਘੋਰ ਤਪ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਰਥਾਤ ੧੦੦੦ ਵਰ੍ਹਾ ਸਿਰ ਪਰਨੇ ਲਟਕਦਾ

ਰਿਹਾ. ਜਦ ਇਹ ਇਸ ਤਪ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਦੈਤਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ. ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸੱਤ ਵੇਰ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਉੱਤੇ ਜਨਮ ਲਵੇਂ. ਫੇਰ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਵਾ ਲਿਆ. ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਡਰਕੇ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦਾ ਤਪ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਜਯੰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਤਪ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਘੱਲਿਆ. ਜਯੰਤੀ ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਬਹੁਤੇਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ, ਪਰ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਪ ਤੋੜ ਨਿਬਾਹਕੇ ਜਯੰਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ. ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭ੍ਰਿਗੁ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਗਵ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੇ ਕਾਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਬਾਉਨੇ (ਵਾਮਨ) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਬਲਿ ਢਾਈ ਕਦਮ ਜਮੀਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦੇਣ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਗੰਗਾਸਾਗਰ ਦੀ ਟੂਟੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬੈਠਾ. ਜਦ ਪਾਣੀ ਹੱਥ ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਦ ਬਲਿ ਨੇ ਤਿਨਕਾ ਟੂਟੀ ਵਿੱਚ ਫੇਰਿਆ ਅਰ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੀ ਅੱਖ ਫੁੱਟ ਗਈ.* "ਸੁਕ੍ਰ ਬਾਤ ਮਨ ਮੋ ਪਹਿਚਾਨੀ."(ਵਾਮਨਾਵ) ੫ ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰ. ਜੁਮਾ। ੬ ਇੱਕ ਚਮਕੀਲਾ ਗ੍ਰਹ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ. ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ੩੫ ਲੱਖ ਕੋਹ ਹੈ. ੨੨੫ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਣੀ ਧੁਰ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਗੇੜਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ੭ ਵਿ—ਚਮਕੀਲਾ। ੮ ਚਿੱਟਾ. ਉੱਜਲ.

ਸੁਕ੍ਰਸਿਸ. ਡਿੰਗ. ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ਯ (ਚੇਲੇ) ਦੈਤ.

ਸੁਕ੍ਰਚੱਕੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਲ | ਸੁਕ੍ਰਚੱਕੀਏ } ਸੁਕ੍ਰਚੱਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ੧੨ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਿਸਲ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦੇ ਸਰਦਾਰ ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਸਾਂਹਸੀ ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਸੀ. ਇਸ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਈਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਅਤੇ ਰਸੂਲਪੁਰੀਏ ਹੁਣ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਕਰਨਾਲ ਜਿਲੇ ਦੇ ਸਿਕਰੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਇਸੇ ਮਿਸਲ ਦੇ ਪੰਥਰਤਨ ਸਰਦਾਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਹਨ.

ਸੁਕ੍ਰਵਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਦਿਨ. ਜੁਮਾ.

ਸੁਕ੍ਰਵਾਰਿ. ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰ ਵਿੱਚ. "ਸੁਕ੍ਰਵਾਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੩ ਵਾਰ ੭)

ਸੁਕ੍ਰਾਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਕ੍ਰ ੪.

ਸੁਕ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਤ. ਸੰਗਯਾ—ਪੁੰਨਕਰਮ. "ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਮਧੇ ਸੰਸਾਰ ਸਗਲਾਣਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸਹਾਰੈ ਸੁ ਇਹ ਬ੍ਰਤ ਚੜ੍ਹੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਵਾਰ੭) ੩ ਵਿ—ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕੰਮ.

ਸੁਕ੍ਰਿਤਿ | ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ } ਸੰ. ਸੁਕ੍ਰਤਿਨ੍. ਵਿ—ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਪੁਨਜਾਤਮਾ. ਧਰਮੀ.

ਸੁਖ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁੱਖ. ਮੰਨਤ. "ਸੁਖ ਸੁਖੇਂਦੀ ਸਾ ਮੈ ਪਾਈ." (ਜੈਤ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਸੁਖ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ ਮੰਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਮ ਸੁਖ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਆਨੰਦ. "ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਸੁਖ ਰੋਗ ਭਇਆ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੮। ੪ ਜਲ. ਪਾਣੀ.

ਸੁਖ ਅਸਵਾਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪਾਲਕੀ. "ਕਰੀ ਹਕਾਰਨ ਸੁਖ ਅਸਵਾਰੀ." ××× "ਚਢ੍ਯੋ ਸਾਹ ਸੁਖ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਖਈ. ਭੰਗੜ। ੨ ਭੰਗ ਘੋਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਪੁਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਖਾ.

ਸੁਖਸਹਜ. ਦੇਖੋ, ਸਹਜ ਸੁਖ.

ਸੁਖਸਾਗਰ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. "ਸੁਖਸਾਗਰ ਹਰਿਨਾਮ ਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸੁਖਸਾਂਦਿ. ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਦਿ.

ਸੁਖਸਾਲ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੀ ਸ਼ਾਲਾ. ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ. "ਨਾਨਕ ਸੁਖਸਾਲ." (ਬਿਲਾ ਮ:੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕਰਤਾਰ।

* ਇਹ ਕਥਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ.

੩ ਆਤਮਗਜਾਨ.

ਸੁਖਸੈਲ. ਵਿ—ਸ਼ੈਲਸੁਖ. ਅਚਲ ਸੁਖ, "ਮਹਾ ਪੁਨੀਤ ਭਏ ਸੁਖਸੈਲ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੁਖਸੋਹਿਲੜਾ, ਸੁਖਸੋਹਿਲਾ ਵਿ—ਸੁਖਦਾਯਕ ਗੀਤ। ੨ ਆਨੰਦ ਦਾ ਗੀਤ.

ਸੁਖਹਗਾਮੀ, ਸੁਖਹਿਗਾਮੀ ਵਿ—ਸੁਖਗਮਜ. ਜਿਸ ਪਾਸ ਪਹੁ-ਚਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ. ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਯੋਗਜ. ਬਿਨਾ ਕਠਿਨ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ. "ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਸੁਖਹ-ਗਾਮੀ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਖਚੈਨ. ਬਾਬਾ ਫੂਲ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ,ਜੋ ਜੀਂਦ ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਹੋਇਆ.ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਪਿੰਡ ਵਸਾਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੭੫੧ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਫਗਵਾੜਾ.

ਸੁਖਛਤ੍ਰ. ਵਿ—ਸੁਖ ਰਕਕ। ੨ ਸੁਖਦਾਇਕ ਛਤ੍ਰ, ਜੋ ਵਿਪਦਾ ਰੂਪ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਬਚਾਵੇ.

ਸੁਖਦ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਖਦਰਸਨ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਜਿਸ ਦਾ. "ਜੋ ਸੁਖਦਰਸਨ ਪੇਖਤੇ ਪਿਆਰੇ, ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਣ ਨ ਜਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫ ਬਿਰਹੜੇ) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਬੂਟੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਸ ਕੰਨ ਦੀ ਪੀੜ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਲਿਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰ. ਸੁਦਸ਼ੰਨਾ. L. Amoryllis Zeylanicum । ੪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ.

ਸੁਖਦਾ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਤਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ. ਇਸ ਦਾ "ਮਧੁਭਾਰ" ਛੰਦ ਨਾਲੋਂ ਇਤਨਾ ਹੀ ਭੇਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਕ ਦੇ ਅੰਤ ਜਗਣ ਦਾ ਨੇਮ ਨਹੀਂ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਰਿਖਿ ਵਿਦਾ ਕੀਨ। ਆਸਿਖਾ ਦੀਨ।
ਦੁਤਿ ਰਾਮ ਚੀਨ। ਮੁਨ ਮਨ ਪ੍ਰਬੀਨ॥ (ਰਾਮਾਵ)

(ਅ) ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਭੀ "ਸੁਖਦਾ ਛੰਦ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਗੁਰੁ, ਅਤੇ ੧੨-੧੦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਗਜੀਵਨ ਕੋ ਸੇਵੋ, ਜਗਜੀਵਨ ਤਬ ਹੀ. xxx

ਸੁਖਦਾਈ, ਸੁਖਦਾਤਾ, ਸੁਖਦਾਨ ਵਿ—ਸੁਖਦਾਤ੍ਰਿ. ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਖਦਾਇਕ. "ਸੁਖਦਾਈ ਜੀਅਨ ਕੋ ਦਾਤਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) "ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਏਕੁ ਹੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੩)

ਸੁਖਦਾਨੀ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਭੇਦ ੧੬.

ਸੁਖਦਾ ਬ੍ਰਿਧ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਗੌਨਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਅੱਠ ਅੱਠ ਅੱਖਰ, ਤੁਕ ਦੇ ਆਦਿ ਲਘੁ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ. ਪੰਜ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਿ ਨਾਗਰੀ ਕੇ, ਏਸ ਹੈਂ,
ਕਿ ਮ੍ਰਿਗੀ ਕੇ ਨਰੇਸ ਹੈਂ,
ਕਿ ਰਾਜਾ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੈਂ,
ਕਿ ਕਾਲੀ ਕੇ ਭਿਖਾਰੀ ਹੈਂ, (ਕਲਕੀ)

ਸੁਖਦਾਯਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਦਾਈ.

ਸੁਖਦੇਉ, ਸੁਖਦੇਵ ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੁਕਦੇਵ. ਦੇਖੋ ਸੁਕ ੪. "ਇਹ ਮਨਿ ਲੀਨ ਭਏ ਸੁਖਦੇਉ." (ਗਉ ਅ: ਕਬੀਰ) ੨ ਜਸਰੋਟਾ ਦਾ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਾ ਸੁਖਦੇਵ, ਜੋ ਨਦੌਨ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੀਮਚੰਦ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ. "ਸੁਖੰਦੇਵ ਗਾਜੀ ਜਸਾਰੋਟ ਰਾਜੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਅ: ੯) ੩ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਇੱਕ ਪੰਡਿਤ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ (ਸਤ, ਚਿਤ, ਆਨੰਦ, ਅਦ੍ਵਿਤੀਯ, ਅਖੰਡ, ਅਚਲ, ਅਨੰਤ, ਸ੍ਵਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੂਟਸ੍ਥ, ਅਜ, ਅਕ੍ਰਿਯ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ) ਦੀ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਵਜਾਖਜਾ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਸੁਖਧਾਮ. ਵਿ–ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਕਰਤਾਰ। ੪ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ। ੫ ਵੈਕੁੰਠ.

ਸੁਖ਼ਨ. ਫ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ–ਗੱਲ. ਬਾਤ। ੨ ਛੰਦ. ਪਦ. ਦੇਖੋ, ਸਖੁਨ.

ਸੁਖ਼ਨਵਰ. ਫ਼ਾ سخنور ਵਿ–ਬਚਨ ਦਾ ਪੂਰਾ. ਬਾਤ ਦਾ ਧਨੀ. ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਕਾ.

ਸੁਖਨਿਧਾਨ. ਵਿ–ਸੁਖ ਦਾ ਖਜਾਨਾ. "ਸੁਖਨਿਧਾਨ ਹਰਿ ਅਲਖ ਸੁਆਮੀ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸੁਖਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕ ਹੈ." (ਗਉ ਵਾਰ ੨, ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ-ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਭੰਗ ਨੂੰ ਭੀ ਸੁਖਨਿਧਾਨ ਸਦਦੇ ਹਨ। ੩ ਗੋਪਾਲਦਾਸ ਕਬੀਰਪੰਥੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ, ਜੋ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦੇ ਸਾਧੂਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਖਪਾਲ. ਸੰਗਯਾ–ਝੰਪਾਨ. ਪਾਲਕੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖ-ਅਸਵਾਰੀ. ਸੁਖਦਾਇਕ ਪਲਨਾ. "ਰਾਨੀ ਕੋ ਲੀਨੋ ਸੁਖਪਾਲ ਚੜ੍ਹਾਇਕੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੪੬)

ਸੁਖਬਾਲਾ. ਵਿ–ਬਾਲਾ(ਉੱਚਾ) ਸੁਖ. ਸਰਵੋਪਰਿ ਸੁਖ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਗ੍ਯਾਨ ਦਾ ਆਨੰਦ. ਆਤਮ ਆਨੰਦ.

ਸੁਖਬਿਸ੍ਰਾਮ. ਸੰਗਯਾ–ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਉ. ਆਨੰਦ ਮੇ ਇਸਥਿਤੀ.

ਸੁਖਭਾਇ. ਵਿ–ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਸ ਦਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੁਖ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੁਖਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਧਾਰੀ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੁਖਮਹਲ, ਸੁਖਮਹਿਲ } ਵਿ–ਸੁਖ ਦਾ ਮੰਦਿਰ. ਆਨੰਦਭਵਨ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਸਤਿਗੁਰੂ। ੩ ਕਰਤਾਰ। ੪ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ.

ਸੁਖਮਣਾ, ਸੁਖਮਨ, ਸੁਖਮਨਾ } ਸੰ. ਸੁਸ਼ੁਮ੍ਣਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਸ਼ੁਮ੍ਨਾ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. ਸੰਗਯਾ–ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਨਾੜੀ, ਜੋ ਨੱਕ ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਗ ਤੀਕ ਪਹੁਚਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਇੜਾ ਹੈ. ਇਹ ਨਾੜੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਅਗਨਿ ਰੂਪਾ ਹੈ. ਜਦ ਅਭ੍ਯਾਸ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲਾਈਦੇ ਹਨ ਤਦ ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬ੍ਰਹਮਮਾਰਗ ਅਤੇ ਮਹਾਪਥ ਭੀ ਹੈ. "ਸੁਖਮਨ ਨਾਰੀ ਸਹਜ ਸਮਾਨੀ ਪੀਵੈ ਪੀਵਨਹਾਰਾ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) "ਸੁਖਮਨਾ ਇੜਾ ਪਿੰਗੁਲਾ ਬੂਝੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੨ ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਜਨ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੌਵੀਹ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਨੂੰ "ਸੁਖਮਨਾ" ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਛੀ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਬਿਲਾਵਲ ਦੀਆਂ, ਛੀ ਸਾਰਿੰਗ ਦੀਆਂ, ਛੀ ਕਾਨੜੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਛੀ ਕਲਿਆਨ ਦੀਆਂ। ੩ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਖਾਸ ਬੀੜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਬਾਣੀ, ਜੋ ੪੩ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਪਾਠ ਇਹ ਹੈ-"ਸੰਸਾਹਰ ਸੁਖਮਨਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੋ ਪਰਨੰ।
ਫੁਨਿ ਕਿਛੁ ਭਗਤਿ ਰੀਤਿ ਰਸ ਬਰਨੰ।
ਦੀਨਦਯਾਲੁ ਪੁਰਖ ਅਤਿ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਭਗਤਵਛਲ ਹਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹੈ ਨ ਦੇਖੈ ਕੋਈ।
ਜਲ ਥਲ ਰਮੈ ਸਰਵ ਮੈ ਸੋਈ।
ਬਹੁ ਬੇਅੰਤ ਅੰਤ ਨਹਿ ਪਾਵੈ।
ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਰਾਹ ਬਤਾਵੈ ॥ ੧ ॥ xxx
ਵਾਹਗੁਰੂ ਜਪਤੇ ਸਭਕੋਈ।
ਯਾਕਾ ਅਰਥ ਸਮਝੈ ਜਨ ਸੋਈ।
ਵਾਵਾ ਵਾਹੀ ਅਪਰ ਅਪਾਰ।
ਹਾਹਾ ਹਿਰਦੇ ਹਰਿ ਵੀਚਾਰ।
ਗਗਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਮਰਨ ਕੀਨਾ।
ਰਾਰਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਮਨਿ ਚੀਨਾ।
ਇਨ ਅਛਰਨ ਕਾ ਸਮਝਨਹਾਰ।
ਰਾਖੈ ਦੁਬਿਧਾ ਹੋਇ ਖੁਆਰ ॥ ੧੬ ॥ xxx
ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਲਾਯਕੈ ਇਕਮਨ ਹ੍ਵੈਕਰ ਜਾਪ।
ਕਰਿ ਇਸਨਾਨ ਸੁਖਮਨਾ ਪੜੈ
ਨਿਹਚੈ ਮਨ ਕੋ ਥਾਪ ॥ ੩੮ ॥ xxx
ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਤੁਮ ਸਾਚੀ ਬਾਨੀ।
ਗੁਰੁ ਅਪਨੇ ਕਉ ਹਰਿਜਨ ਜਾਨੀ।
ਜਾਂ ਹਰਿ ਹੋਵਹਿ ਸਦਾ ਸਹਾਈ।

ਧਰਮ ਬਿਲਾਸ ਕਰਮਗਤਿ ਪਾਈ।
ਪਾਖੰਡ ਛਾਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਨ ਧਰੋ।
ਆਨ ਛਾਡ ਸਿਮਰਨ ਮਨ ਕਰੋ।
ਸੁਚ ਕਿਰਿਆ ਅਰ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭਜੋ।
ਝੂਠਾ ਪੈਰੀਪਉਣਾ ਤਜੋ॥ ੪੩॥"

ਸੁਖ ਮਨਾਉਣੀ. ਕ੍ਰਿ–ਸੁਖ ਸਾਂਤਿ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੰਨਤ ਮੰਨਣੀ। ੨ ਸੁਖ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਮਨਾਉਣਾ (ਆਰਾਧਨ ਕਰਨਾ). "ਸਖੀ, ਇਛ ਕਰੀ ਨਿਤ ਸੁਖ ਮਨਾਈ, ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੁਜਾਏ." (ਗਉ ਛੰਤ ਮ:੫)

ਸੁਖਮਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਮਨੀ। ੨ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਮਨਾ। ੩ ਸੁਸ਼ਮਾ (ਸੋਭਾ) ਵਾਲੀ ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੁਖਮਨੀ. ਮਨ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ੨੪ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਹਨ.

ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰੈ,
ਦੁਲਭ ਦੇਹ ਤਤਕਾਲ ਉਧਾਰੈ,
ਦੂਖ ਰੋਗ ਬਿਨਸੇ ਭੈ ਭਰਮ,
ਸਾਧ ਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਤਾਕੇ ਕਰਮ,
ਸਭ ਤੇ ਊਚ ਤਾਕੀ ਸੋਭਾ ਬਨੀ,
ਨਾਨਕ ਇਹ ਗੁਣਿ ਨਾਮੁ ਸੁਖਮਨੀ. (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਖਮਾ. ਸੰ. ਸੁਸ਼ਮਾ. ਸੰਗਗ਼ਾ–ਸ਼ੋਭਾ. ਸੁੰਦਰਤਾ. "ਕੰਜਨ ਕੀ ਸੁਖਮਾ ਸਕੁਚੀ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸੁਖਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਿਰ.

ਸੁਖਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਿਰ. "ਤਤ ਬਿਤ ਘਨ ਸੁਖਰਸ ਸਭ ਬਾਜੈਂ." (ਅਜਰਾਜ) ਦੇਖੋ, ਬਾਜਾ। ੨ ਆਨੰਦ ਰਸ.

ਸੁਖਰਾਇ. ਵਿ–ਸੁਖ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਦੁਖਭੰਜਨ ਸੁਖਰਾਇ." (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਸੁਖਰਾਸਿ. ਵਿ–ਸੁਖ ਦੀ ਰਾਸ਼ਿ. ਆਨੰਦ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ. ਆਨੰਦ ਦੀ ਪੂੰਜੀ। ੨ ਸੰਗਗ਼ਾ–ਕਰਤਾਰ.

ਸੁਖਲਾ. ਵਿ–ਸੁਖਾਲਾ. ਆਸਾਨ. ਸੁਖ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਖਲੀਆ. ਵਿ–ਸੁਖ ਨੂੰ ਲਏ ਹੋਏ. ਸੁਖਦਾਈ. ਆਨੰਦ ਦਾਈ. "ਸੇਜ ਸੁਖਲੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਖਵਾਸੀ. ਵਿ–ਸੁਖ ਸਹਿਤ ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ. ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਸੁਖ ਨਾਲ ਵਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ. "ਜਾਚਹਿ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੁਖਵਾਸੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫)

ਸੁਖਵੰਤੀ. ਵਿ–ਸੁਖ ਵਾਲੀ. "ਸੁਖਵੰਤੀ ਸਾ ਨਾਰਿ ਸੋਭਾ ਪੂਰਿ ਬਣਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਖਾ. ਸੰ. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਪੁਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਖੰ ਅਤੇ ਸੁੱਖਾ.

ਸੁਖਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ–ਸੁਖਦਾਈ ਮਲੂਮ ਹੋਣਾ. ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣਾ. "ਘਰ ਆਂਗਨਿ ਨ ਸੁਖਾਈ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ੨ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ.

ਸੁਖਾਸਨ. ਕੋਮਲ ਆਸਨ, ਜਿਸ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਸੁਖ ਹੋਵੇ। ੨ ਪਾਲਕੀ.

ਸੁਖਾਸੁਖ. ਵਿ–ਸੁਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਡਾ ਸੁਖ. ਸਭ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸੁਖ. "ਮੈ ਸਰਬਸੁਖਾ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਵਡ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖ–ਅਸੁਖ (ਦੁੱਖ).

ਸੁਖਾਣਾ. ਸੁਖਦਾਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੁਖਾਇਆ. ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਇਆ.

ਸੁਖਾਂਦਾ / **ਸੁਖਾਂਦੀ** } ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ, ਲਗਦੀ. ਭਾਉਂਦੀ. "ਜਿਤੁ ਮਿਲਿ ਹਰਿਭਗਤਿ ਸੁਖਾਂਦੀ." (ਦੇਵ ਮ: ੪)

ਸੁਖਾਨਾ. ਸੁਖਦਾਈ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ. "ਪ੍ਰਿਅ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਖਾਨੇ ਹੀਅਰੈ." (ਦੇਵ ਮ: ੪) "ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਖਾਨਿਆ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਖਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖਾਲਾ.

ਸੁਖਾਲ. ਸੰਗਗ਼ਾ–ਸੌਖ. ਆਸਾਨੀ. ਸੁਗਮਤਾ.

ਸੁਖਾਲਾ } ਵਿ—ਸੌਖਾ. ਸੌਖੀ. ਆਸਾਨ। ੨ ਸੁਖਾਲਯ.
ਸੁਖਾਲੀ } ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ. ਸੁਖਦਾਈ. "ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਖਾਵਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁਖਦਾਈ ਲੱਗਣਾ। ੨ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣਾ.

ਸੁਖਿ. ਸੁਖ ਕਰਕੇ. ਆਨੰਦ ਨਾਲ. "ਸੁਖਿ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਖ ਵਿੱਚ. "ਮਨੁ ਸੁਖਿ ਸਮਾਣਾ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਖੀ.

ਸੁਖਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸੁਖ ਦਿਹੰਦਾ. ਸੁਖਦਾਈ। ੨ ਸੋਖਨ ਕਰਿੰਦਾ. ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਖਿਰ. ਸੰ. ਸੁਸ਼ਿਰ. ਵਿ—ਥੋਥਾ. ਖਾਲੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮੁਰਲੀ ਆਦਿਕ ਵਾਜਾ, ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਥੋਥਾ ਹੋਵੇ. "ਵੰਸ਼ਾਦਿਕੰਤੁ ਸੁਸ਼ਿਰੰ." (ਅਮਰਕੋਸ਼) ਦੇਖੋ, ਪੰਚ ਸਬਦ। ੩ ਅਗਨਿ। ੪ ਚੂਹਾ। ੫ ਲੌਂਗ.

ਸੁਖੀ. ਵਿ—ਸੁਖ ਵਾਲਾ. ਆਨੰਦੀ. "ਸੁਖੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਓ." (ਕਾਨ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਖੁਸ਼ਕ. "ਰੁਖੀ ਸੁਖੀ ਖਾਇਕੈ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਉ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸੁਖੀਆ. ਵਿ—ਸੁਖ ਵਾਲਾ. ਸੁਖੀ. "ਸੋ ਸੁਖੀਆ ਜਿਸੁ ਭ੍ਰਮ ਗਇਆ." (ਬਸੰ ਮ: ੫)

ਸੁਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖ. ਵਿ—ਸੁਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰ ਸੁਖ. "ਮੈ ਸੁਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖ ਪਾਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸੁਖੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖ. "ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਰਹਤ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੯)

ਸੁਖੁਪਤਿ } ਸੰ. ਸੁਸ਼ੁਪ੍ਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਐਸੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ,
ਸੁਖੁਪਤੀ } ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨਾ ਭੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਪਾਤੰਜਲ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤ ਦੀ ਇੱਕ ਵ੍ਰਿੱਤਿ ਜੋ ਜੀਵ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗ੍ਯਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸੁਖੂ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਖੂ.

ਸੁਖੇਟਿਆ. ਸੁਖੇ—ਅਟਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਸੁਖ ਸੁਖੇਟਿਆ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੁਖੇਣ } ਵਿ—ਸੁਖੈਨ. ਆਸਾਨ. ਸੁਗਮ। ੨ ਸੁਖ
ਸੁਖੇਨ } ਅਯਨ. ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ. ਸੁਖਦਾਈ. "ਸੁਖੇਣ ਬੈਣ ਰਤ ਨੰ." (ਗਾਥਾ) ਸੁਖਦਾਈ ਬਚਨਾ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀਂ। ੩ ਸੰ. ਸੁਸ਼ੇਣ—ਸੁਸ਼ੇਣ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਗੰਧਰਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਦਾਰ। ੫ ਵਰੁਣ ਅਥਵਾ ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਤਾਰਾ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੈਦ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਦੇ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਣ ਪੁਰ ਇਸੇ ਨੇ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਬੂਟੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬੌਸ਼ਧਿ ਪਰਬਤ. "ਜਾਮਵੰਤ ਸੁਖੇਨ ਨੀਲਰੁ ਹਨੂ ਅੰਗਦ ਕੇਸਰੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਖੈ. ਸੁਖ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੁਖ ਦਾ. "ਸੁਖੈ ਏਹੁ ਬਿਬੇਕੁ ਹੈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩)

ਸੁਖੈਨ } ਵਿ—ਸੌਖਾ. ਆਸਾਨ। ੨ ਸੁਖਦੈਨਾ. ਸੁਖਦਾਈ.
ਸੁਖੈਨਾ } "ਮਿਲਿਓ ਮਨੋਹਰ ਸਰਬ ਸੁਖੈਨਾ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਖ ਅਯਨ. ਸੁਖੀ. "ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸੋ ਸਹਜ ਸੁਖੈਨਾ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਖੇਣ.

ਸੁਖੋਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖੁਪਤਿ.

ਸੁਖੰ. ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਨਸਨਾਹਟ. ਸੱਨਾਟਾ. "ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਸੁਖੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਖ.

ਸੁਖੰਬਰ. ਵਿ—ਸੁਖਦਾਇਕ ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਕਵਚ. ਸੰਜੋਆ.

ਸੁੱਖ
ਸੁੱਖ ਸੁੱਖਣੀ } ਦੇਖੋ, ਸੁਖ ੧ ਅਤੇ ਸੁਖ ਮਨਾਉਣੀ.

ਸੁੱਖਣ. ਧਮਿਆਲ ਪਿੰਡ ਦਾ (ਜੋ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਹੈ) ਵਸਨੀਕ ਖਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਦੁਰਗਾਭਗਤ ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਗੁਰ-

...ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ...ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਮੰਜੀ (ਗੱਦੀ) ਬਖਸ਼ੀ. ਭਾਈ ...ਨੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੁਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ...ਤਾ. ਇਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਤਨ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਜਨ ...ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਣ ਭੀ ਗੁਰੁਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ.

...ਖਮੰਨਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਖ ੧ ਅਤੇ ਸੁਖ ਮਨਾਉਣੀ.

...ਖਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੰਗੜਾਂ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਹੋਇਆ ਭੰਗ ...ਦਾ ਨਾਉਂ. ਵਿਜੀਆ.

...ਖਾ ਸਿੰਘ. ਕੰਬੋਮਾੜੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜਿਸ ਨੇ ...ਤਖਾਣ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਕਲਸੀ ਗੋਤ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਜਕੇ ਧਰਮਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਆਦਿਕ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ. ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਵਿੱਚ ਦੁੱਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਹੌਰ ਪਾਸ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ। ੨ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅਨੇਕ ਜੰਗ ਫਤੇ ਕੀਤੇ। ੩ ਕਵਿ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੮੨੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੫੪ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ ਰਚਿਆ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੯੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇਵੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੯੩੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੪ ਪਟਣੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਖਮਨਾ ਛੱਕੇ ਆਦਿਕ ਬਾਣੀ ਰਲਾਕੇ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇੱਕ ਨਮੀ ਬੀੜ ਬਣਾਈ, ਜੋ "ਖਾਸ ਬੀੜ" ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਲੋਹ। ੫ ਸਰਦਾਰ ਬਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਭਾਪਤਿ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਦੇ ਲਾਵਲਦ ਮਰਨ ਤੇ ਗੱਦੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਗਵਰਨਮੇਂਟ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਜੀਦਪੁਰੀਏ ਨੂੰ ਵਡੀ ਸ਼ਾਖ਼ ਦਾ ਸਮਝਕੇ ਰਾਜਾ ਥਾਪਿਆ. ਪਰ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਨਾਭੇ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਾਦਿੱਤਾ. ਸਰਦਾਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਨ ੧੮੫੨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.

ਸੁੱਖੂ. ਦੇਖੋ, ਬਾਜਕ.

ਸੁਗ. ਸੰ. ਸੁ-ਗਮ. ਉੱਤਮ ਚਾਲ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤਿ.

ਸੁਗਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਗਤ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਗਤਿ। ੩ ਸੰ. ਬੁੱਧ ਭਗਵਾਨ। ੪ ਬੁੱਧ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਬੌੱਧ.

ਸੁਗਤਾ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ੨ ਚੰਗੀ ਚਾਲ ਵਾਲਾ.

ਸੁਗਤਿ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਤਿ. ਉੱਤਮ ਚਾਲ। ੨ ਚੰਗੀ ਦਸ਼ਾ (ਹਾਲਤ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੈਵਲ੍ਯ ਮੁਕਤਿ.

ਸੁਗਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਸਾਨ. ਸੁਖਾਲਾ। ੨ ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕੀਏ.

ਸੁਗਰਥ. ਸੁ-ਗ੍ਰੰਥ. ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ. ਪਰਮਾਰਥ ਬੋਧਕ ਗ੍ਰੰਥ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ. "ਅਰਥ ਸਮਰਥ ਸੁਗਰਥ ਸਮਾਈ." (ਭਾਗੁ)

ਸੁਗਾਤ. ਸੰ. ਸੁਗਾਤ੍ਰ. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਾਲਾ. ਸੁਡੌਲ। ੨ ਤੁ سوغات ਸੌਗ਼ਾਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੋਫ਼ਾ. "ਲੇਕਰ ਭਲੇ ਸੁਗਾਤ ਸਮਾਜਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਗਿਆਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਗਿਆਨ. ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨ.

ਸੁਗਿਆਨਾ, ਸੁਗਿਆਨੀ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗ੍ਯਾਨ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ। ੨ ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨੀ. "ਸੋਈ ਸੁਗਿਆਨਾ ਸੋ ਪਰਧਾਨਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ ਸੋਈ ਸੁਗਿਆਨੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੁਗੀਤਾ, ਸੁਗੀਤਿਕਾ } ਇੱਕ ਛੰਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੫ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੫ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਤੂ ਕਰਤਾ ਆਪ ਅਭੁੱਲ ਹੈ ਭੁੱਲਣ ਵਿਚ ਨਾਹੀਂ,
ਤੂ ਕਰਹਿ ਸੁ ਸੱਚੇ ਭਲਾ ਹੈ, ਗੁਰੁਸਬਦਿ ਬੁਝਾਈਂ.
(ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

(ਅ) ਦੂਜਾ ਭੇਦ—ਹਰੇਕ ਚਰਣ ਦੇ ਆਦਿ ਲਘੁ, ੧੫—੧੦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ, ਅੰਤ ਦੋ ਗੁਰੁ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੁ ਲਘੁ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸੁ ਰੀਤਿ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਨਿਤ,
ਧਜਾਇਯੇ ਗੋਬਿੰਦ.xxx

ਸੁਗੁਣ. ਉੱਤਮ ਗੁਣ.

ਸੁਗੰਦ. ਫ਼ਾ سوگند ਸੰਗਯਾ—ਸੌਂਹ. ਸ਼ਪਥ. ਕਸਮ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ. ਪ੍ਰਣ.

ਸੁਗੰਧ. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ. ਉੱਤਮ ਗੰਧ। ੨ ਕਮਲ। ੩ ਚੰਦਨ। ੪ ਸੌਗੰਦ. ਪ੍ਰਣ. ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ. "ਪਾਰਸ ਚੰਦਨੈ ਤਿਨ ਹੈ ਏਕ ਸੁਗੰਧ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਪਾਰਸ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਦਾ ਨੇਮ ਹੈ ਕਿ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੰਚਨ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਕਰਨਾ.

ਸੁਗੰਧਤ. ਵਿ—ਸੁਗੰਧਿਤ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਦਾਰ. "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਗੰਧਤ ਤਨਿ ਲਾਵਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਸੁਗੰਧਿ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ.

ਸੁਗੰਧਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌਂਫ। ੨ ਤੁਲਸੀ। ੩ ਸੇਵਤੀ.

ਸੁਗੰਧਿ. ਸੰ. सुगन्धि. ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ। ੨ ਵਿ—ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਦਾਰ.

ਸੁਗਯ. ਸੰ. सुज्ञ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਯਾਤਾ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਜੋ ਸੁਖਾਲਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਸਕੇ.

ਸੁਗ੍ਰ. ਵਿ—ਸੁ—ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਤਾ. ਸਾਰਗ੍ਰਾਹੀ. "ਤਬ ਰੀਝ ਗਏ ਕਛੁ ਸੁਗ੍ਰ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸੁਗ੍ਰੀਵ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਗਰਦਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਘੋੜਾ। ੩ ਕਿਸ਼ਕਿੰਧਾ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਾਲੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਕੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਲੰਕਾ ਫਤੇ ਕੀਤੀ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਕਿੰਧਾ ਦਾ ਰਾਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ. "ਅਪਨਾਇਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਕਪਿਰਾਜ ਬਾਲਿ ਸੰਘਾਰਕੈ." (ਰਾਮਾਵ) ਦੇਖੋ, ਬਾਲਿ। ੪ ਇੰਦ੍ਰ। ੫ ਸ਼ਿਵ। ੬ ਰਾਜਹੰਸ.

ਸੁਗ੍ਰੀਵਬੰਧੁ ਅਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਰ. (ਸਨਾਮਾ) ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਭਾਈ ਬਾਲੀ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ. ਬਾਲੀ ਤੀਰ ਨਾਲ ਮੋਇਆ ਸੀ। ੨ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦੇ ਭਾਈ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ.

ਸੁਘਟ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਘਾੜਤ ਦਾ. ਸੁਡੌਲ। ੨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁੰਘਣਾ. ਸੰ. सुघ्राण—ਸੁਘ੍ਰਾਣ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁੰਦਰ ਗੰਧ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨੀ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਲੈਣੀ.

ਸੁਘਨ. ਸੰ. सुघ्न. ਵਿ—ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਰਨ ਲਾਇਕ.

ਸੁਘਨਾ. ਵਿ—ਅਤਿ ਗਾੜ੍ਹਾ. ਬਹੁਤ ਸੰਘਣਾ. "ਮੋਹ ਬਢਿਓ ਸੁਘਨਾ."(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਘਨ.

ਸੁਘਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਘਰ. "ਨਿਹਚਲ ਸੁਘਰ ਪਾਇਆ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਘਟਿਤ. ਸੁਡੌਲ. "ਸੁੰਦਰ ਸੁਘਰ ਸੁਜਾਣੁ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫ ਬਿਰਹੜੇ) ੩ ਸੁਘੜ. ਚਤੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਘੜ.

ਸੁਘਰਈ. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਛੀ ਘਾੜਤ। ੨ ਚਤੁਰਾਈ. ਦਾਨਾਈ। ੩ ਇੱਕ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦਾ ਸ਼ਾੜਵ ਸੰਪੂਰਣ* ਰਾਗ ਹੈ. ਗਾਂਧਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ, ਬਾਕੀ ਸੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਸੁਘਰਈ ਕਾਨੜੇ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਭੇਦ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੜਜ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ. ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ— ਸ ਰ ਗਾ ਮ ਪ ਨਾ ਸ.
ਅਵਰੋਹੀ— ਸ ਨਾ ਧ ਪ ਮ ਗਾ ਰ ਸ.

* ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਛੀ ਸੁਰ, ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ.

ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਕਾਵ੍ਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਅਰੁ ਸੁਘਰਈ ਰਾਗ ਅਨੁਰਾਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਘਰਿ. ਉੱਤਮ ਘਰ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੁਘੜਾ. ਚਤੁਰ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਅੱਛੀ ਘੜਤ ਵਾਲੀ. ਸੁਡੌਲ.

ਸੁਘਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਘਰ.

ਸੁਘੜ. ਸੰ. ਸੁਘਟਿਤ. ਵਿ—ਅੱਛੀ ਘਾੜਤ ਦਾ. ਸੁਡੌਲ. "ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੁਘੜ ਸਰੂਪ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਚੰਗੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿੱਚ ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਚਤੁਰ. ਸਿਆਣਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ। ੪ ਸੂਹੜ ਗੋਤ ਵਾਸਤੇ ਭੀ ਸੁਘੜ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ.

ਸੁਘੜਾ. ਵਿ—ਦੇਖੋ, ਸੁਘੜ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਘੜਤਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਚਤੁਰਾਈ. ਦਾਨਾਈ. "ਕੋ ਸੁਘੜਾ ਕੋ ਮੂੜਤਾ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਘੜਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁੰਦਰਤਾ. ਸੁਡੌਲਪਨ. ਸੁਘਟ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਚਤੁਰਾਈ.

ਸੁਘਾਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗੀ ਘਾੜਤ। ੨ ਅੱਛਾ ਘਾਟ। ੩ ਵਿ—ਸੁਘਟਿਤ. ਚੰਗਾ ਘੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਚ. ਸੰ. ਸ਼ੁਚ੍—ਸ਼ੁਚ੍. ਧਾ—ਸ਼ੋਕ ਕਰਨਾ. ਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਜਲਤਾ। ੩ ਸ਼ੋਕ. ਰੰਜ.

ਸੁਚਜ. ਸੰ. ਸੁਚਰ੍ਯਾ—ਸੁਚਰ੍ਯਾਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ. ਭਲਾ ਵਿਹਾਰ. ਨੇਕ ਚਲਨੀ.

ਸੁਚਜਾ, ਸੁਚਜੀ ਵਿ—ਸ਼ੁਭ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ਨੇਕ ਚਲਨ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ "ਸੁਚਜੀ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀਸਿਖ੍ਯਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ "ਜਾ ਤੂ ਤਾ ਮੈ ਸਭੁ ਕੋ."

ਸੁਚ ਧਰਮਾ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸੁਚਨਤਾ. ਸੰ. ਸੂਚਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਤਲਾਉਣਾ. ਗ੍ਯਾਪਨ. "ਸਭੈ ਸੁਚਨਤਾ ਜੋ ਕਰਜੈਯੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਬਢਨ ਤੇ ਅਧਿਕ ਡਰੈਯੈ"॥ (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੦) ਜੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨ ਕਰੀਏ.

ਸੁਚਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਚਿ.

ਸੁਚਾਨੰਦ. ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਂਨ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਪੇਸ਼ਕਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖਤ੍ਰੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦਰ ਅਸਲ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਰਹਿਮ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ. ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਭੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ. ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਜੂਠਾ ਨੰਦ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ.

ਸੁਚਾਰ. ਸੰ. ਸੁਚਰ੍ਯਾਂ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ. ਭਲਾ ਵਿਹਾਰ. "ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਸੁਚਾਰੀ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸੁਚਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਚਾਰ। ੨ ਵਿ—ਚੰਗੇ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ. ਨੇਕਚਲਨ। ੩ ਸੁਚਰਿਤਾ. ਭਲੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲੀ. ਸੁਚੱਜੀ.

ਸੁਚਾਲਾ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਚਾਲ ਵਾਲਾ। ੨ ਖ਼ਾ. ਲੰਗੜਾ. ਲੰਙਾ. ਡੁੱਡਾ.

ਸੁਚਿ. ਸੰ. ਸ਼ੁਚਿ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ. ਸਾਫ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫ਼ਾਈ। ੩ ਅਗਨਿ। ੪ ਸੂਰਜ। ੫ ਹਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨਾ.

ਸੁਚਿਆਰ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸਚਿਆਰ ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਚਿਤ. ਵਿ—ਸਚੇਤ. ਸਾਵਧਾਨ. ਆਲਸ ਰਹਿਤ. "ਕਬਹੁ ਸੁਚਿਤ ਹ੍ਵੈ ਜਾਗੋ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦) ੨ ਸੰ. ਸੁਚਿੱਤ. ਭਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਤ. ਨੇਕ ਦਿਲ। ੩ ਉੱਤਮ ਚਿੱਤ.

ਸੁਚੀਆ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਚੇਉ } ਵਿ—ਸ਼ੁਚਿ ਵਾਲਾ. ਪਵਿਤ੍ਰ. "ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ
ਸੁਚੇਇ } ਸੁਚੇਇ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

ਸੁਚੇਤ. ਦੇਖੋ, ਸਚੇਤ. "ਕਤਹੂ ਸੁਚੇਤ ਹ੍ਵੈਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸੰ. ਸੁਚੇਤਸ੍. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਮਨ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ ਦਿਲ। ੩ ਸਾਵਧਾਨ. ਚੌਕਸ। ੪ ਸ਼ੁਚਿਤਾ ਸਹਿਤ. ਸ਼ੁੱਧ. ਸਾਫ. "ਹਾਥ ਸੁਚੇਤ ਕਰੇਇ." (ਰਹਿਤ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ)

ਸੁਚੇਤਜਾਣਾ. ਖ਼ਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ੌਚ ਜਾਣਾ. ਜੰਗਲ ਜਾਣਾ. ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਣਾ. ਮਲਤਜਾਗ ਲਈ ਜਾਣਾ. ਮਲਤਜਾਗ ਤੋਂ ਆਲਸ ਅਤੇ ਮਲੀਨਤਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸੁਚੇਤਾ. ਚੰਗਾ ਚੇਤਾ. ਅੱਛੀ ਯਾਦਦਾਸ਼੍ਤ। ੨ ਖ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਪੰਜ ਇਸਨਾਨਾ, ਦੋ ਹੱਥ ਦੋ ਪੈਰ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਧੋਣਾ. ਇਸ ਤੋਂ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਆਲਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੈ। ੩ ਮਲਤਜਾਗ.

ਸੁਚੰਗ. ਡਿੰਗ. ਘੋੜਾ. ਤੁਰੰਗ. "ਸੁਚੰਗ ਨਚਾਇ ਪਰੇ ਅਰਿ ਪੈ." (ਸਲੋਹ)

ਸੁਛੰਦ. ਸੰ. स्वच्छन्द—ਸ੍ਵਛੰਦ. ਵਿ—ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਸ੍ਵਾਧੀਨ. "ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁਛੰਦ ਤੁਮ ਹੋ ਸਮਰੱਥ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਨੰਦਨ ਫੇਰੁ ਸੁਛੰਦ ਬੁਲੰਦ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁੱਛ. ਸੰ. स्वच्छ—ਸ੍ਵੱਛ. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ. ਸਾਫ. "ਸੁੱਛ ਸੁਘਰ ਰਾਨੀ ਫਿਰ ਆਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੯)

ਸੁਜਸ. ਸੰ. ਸੁਯਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਨੇਕਨਾਮੀ. ਸੁਕੀਰਤਿ। ੨ ਵਿ—ਚੰਗੇ ਯਸ਼ ਵਾਲਾ. ਨੇਕਨਾਮ.

ਸੁੰਜਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੁਤਾ.

ਸੁਜਨ. ਵਿ—ਭਲਾ ਪੁਰਖ. ਨੇਕ ਆਦਮੀ। ੨ ਸ੍ਵਜਨ. ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ.

ਸੁਜਨਤਾ } ਸੰਗਯਾ—ਭਲਮਨਸਊ.
ਸੁਜਨਤਾਈ }

ਸੁਜਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜ਼ਨੀ. "ਸੁਜਨੀ ਸ੍ਵੇਤ ਛਾਦਕਰ ਲੋਨੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਜਾ } ਅ਼ شُجاع ਸ਼ੁਜਾਅ਼. ਵਿ—ਬਹਾਦੁਰ.
ਸੁਜਾਅ }

ਸੁਜਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਗ ੪.

ਸੁਜਾਖਾ. ਵਿ—ਸੁਚਕ੍ਸ਼ੁ. ਉੱਤਮ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਚੰਗੀ ਹੈ. "ਹੋਇ ਸੁਜਾਖਾ ਨਾਨਕਾ, ਸੋ ਕਿਉ ਉਝੜਿ ਪਾਇ?" (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ:੨) ੨ ਭਾਵ-ਗ੍ਯਾਨੀ. ਵਿਚਾਰਵਾਨ.* "ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਸੁਜਾਖੇ ਲੇਹੁ ਪਛਾਣ." (ਬਸੰ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਦੂਰੰਦੇਸ਼। ੪ ਖ਼ਾ. ਛਾਲਨੀ. ਚਾਲਨੀ.

ਸੁਜਾਗ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਜਾਗਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਨੀਂਦ ਦਾ ਤ੍ਯਾਗੀ। ੨ ਸਾਵਧਾਨ. ਚੌਕਸ. ਸੁਜਗ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਚੌਕੀਦਾਰ. ਪਹਿਰੂ. "ਪੰਚ ਤਸਕਰ ਜੀਤ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੁਜਾਗ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੪ ਫ਼ਾ سوزاک ਸੂਜ਼ਾਕ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਸੋਜ਼ਿਸ਼ (ਜਲਨ). Gonorrhea. ਇਹ ਛੂਤ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਨਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੋਜ ਹੋਕੇ ਪੀਪ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਭੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਖਮ ਕੀੜੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਪਰਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸੀ ਵਿਭਚਾਰਣੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਜਾਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਉਹ ਕੁਕਰਮੀ ਆਪਣੀ ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕਲੰਕ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਸੁਜ਼ਾਕ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਾਬ ਜਲਨ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੱਠਾ ਤਾਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂ-ਕਿ ਪੁਰਾਣਾ ਸੁਜ਼ਾਕ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ

* ਦੇਖੋ, ਆਪਸਤੰਬ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅ: ੧੦, ਸ਼. ੧੧

ਹੈ. ਸਾਧਾਰਣ ਇਲਾਜ ਇਹ ਹਨ—

ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗ੍ਰੇਨ ਕੈਲੋਮਲ (Calomel) ਦੇਕੇ, ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਡ੍ਰਾਮ ਮੈਗਨੇਸ਼ੀਆ ਅਥਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੂਣ ਦਾ ਜੁਲਾਬ ਦੇਕੇ, ਬਰੋਜੇ ਜਾਂ ਚਿੱਟੇ ਚੰਨਣ ਦਾ ਤੇਲ ਦਸ ਦਸ ਬੂੰਦਾਂ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦੁੱਧ ਤੇ ਪਾਕੇ ਪਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਏ ਅਰ ਜਦ ਕਬਜ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਤੁਰਤ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲੂਣ ਦਾ ਜੁਲਾਬ ਦੇ ਦੇਣਾ ਲੋੜੀਏ.

ਗੇਰੂ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ, ਕੱਚੇ ਛੋਲੇ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਰੱਖਣੇ, ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਤੋਲੇ ਸ਼ਰਬਤ ਬਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਪਿਆਉਣਾ.

ਕਲਮੀ ਸ਼ੋਰਾ ਪੌਣੇ ਦੋ ਤੋਲੇ, ਵਡੀ ਇਲਾਇਚੀ ਦੇ ਬੀਜ ਪੌਣੇ ਦੋ ਤੋਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੂਰਣ ਕਰਕੇ ਛੀ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸੰਝ ਸੱਠੀ ਦੇ ਚਾਉਲਾਂ ਦੇ ਧੋਣ ਨਾਲ ਫੱਕਣਾ.

ਪੇਸ਼ਾਬ ਦੀ ਨਾਲੀ ਦੇ ਜਖਮ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਿਚਕਾਰੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ—

ਨੀਲੇਥੋਥੇ ਦੀ ਖਿੱਲ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ਾ, ਮੁਰਦਾਰ ਸੰਗ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ, ਸੁਰਮਾ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਰਸੌਂਤ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਕੱਥ ਚਿੱਟੀ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਮਸਤਗੀ ਰੂਮੀ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ, ਇਹ ਸਭ ਖਰਲ ਵਿੱਚ ਬਰੀਕ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਪਾਣੀ ਮਿਲਾਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਲਓ ਅਰ ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ਾ ਅਫ਼ੀਮ, ਇੱਕ ਮਾਸ਼ਾ ਬਰੋਜਾ ਮਿਲਾਕੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਿਚਕਾਰੀ ਕਰੋ.

ਗਰਮ ਮਸਾਲੇ, ਖੱਟਾ, ਜਾਦਾ ਮਿੱਠਾ, ਮਾਸ, ਚਟਨੀਆਂ, ਮਿਰਚਾਂ, ਮੈਥੁਨ, ਬਹੁਤ ਫਿਰਨਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਏ.

ਖਾਣ ਲਈ ਦੁੱਧ, ਚਾਉਲ, ਖਿਚੜੀ, ਫਿਰਣੀ, ਜੌਂ ਦਾ ਦਲੀਆ, ਕੱਦੂ, ਕੁਲਫਾ ਆਦਿ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹਨ.

ਸੁਜਾਣ. ਸੰ. ਸੁਜ੍ਞਾਨ—ਸੁਗ੍ਯਾਨ. ਉੱਤਮ ਗ੍ਯਾਨ. ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਸੁਜ੍ਞਾਨਿਨ੍—ਸੁਗ੍ਯਾਨੀ। ੩ ਚਤੁਰ. ਦਾਨਾ.

ਸੁਜਾਣਿ. ਸੁਜਾਣ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੨ ਸੁਜਾਣ ਨੇ.

ਸੁਜਾਣੁ, ਸੁਜਾਨ ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਣ. "ਆਪਿ ਸੁਜਾਣੁ ਨ ਭੁਲਈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਸੁਜਾਣੁ ਸ਼ਬਦ ਸੁਜਾਖੇ ਲਈ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. "ਮਨ ਅੰਧਾ ਨਾਉ ਸੁਜਾਣੁ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੁਜਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਨ। ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਦਿਖਾਈ. "ਮੁਹਰੂ ਰੰਧਾਵਾ ਤੇ ਸੁਜਾਨਾ ਬੀਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਜਾਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਣਿ.

ਸੁਜੁਤ. ਸੰ. ਸੰਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸਾਥ. ਸਹਿਤ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਜੁੜੀਆ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ (ਹੋਈ).

ਸੁਜੋਗ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਯੋਗ. ਚੰਗਾ ਸੰਬੰਧ. "ਨਮਸ੍ਤੰ ਸੁਜੋਗੇ." (ਜਾਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਯੋਗ। ੩ ਸੰ. ਸੁਯੋਗ੍ਯ—ਸੁਯੋਗ੍ਯ. ਬਹੁਤ ਲਾਇਕ.

ਸੁਜੋਤਿ. ਸੁਜ੍ਯੋਤਿ. ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ. ਬਖ਼ੂਬੀ ਰੌਸ਼ਨ.

ਸੁਝ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਝ. ਸੁਧ. ਹੋਸ਼. ਸਮਝ। ੨ ਸੂਰਜ. "ਉੱਲੂ ਸੁਝ ਨ ਸੁੱਝਈ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ. "ਸੁਝਹੁ ਸੁਝਨ ਤਿੰਨ ਲੋਅ ਅਉਲੰਗ ਵਿਚਕਾਰਾ." (ਭਾਗੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਾਲਸ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਉਲੰਗ.

ਸੁਝਣਾ, ਸੁਝਣੁ ਕ੍ਰਿ—ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ। ੨ ਔੜਨਾ. ਫੁਰਨਾ। ੩ ਨਜਰ ਆਉਣਾ। ੪ ਚੇਤੇ ਆਉਣਾ.

ਸੁੱਝ. ਦੇਖੋ, ਸੁਝ.

ਸੁੰਞ, ਸੁੰਞਾ ਸ਼ੂਨ੍ਯ. ਵਿ—ਸੁੰਨਾ. ਆਬਾਦੀ ਬਿਨਾ. ਖਾਲੀ. "ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਸੁੰਞਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਸੁੰਞੀ ਦੇਹ ਡਰਾਵਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁੰਞੀ ਸੁੰਞ. ਵਿ—ਅਤ੍ਯੰਤ ਸ਼ੂਨ੍ਯ. ਬਿਲਕੁਲ ਖ਼ਾਲੀ. "ਦੇਹ ਮਨਮੁਖ ਸੁੰਞੀ ਸੁੰਞ." (ਬਸੰ ਮ: ੪)

ਸੁੰਞੇ ਘਰ ਕਾ ਪਾਹੁਣਾ, ਸੁੰਞੇ ਘਰ ਕਾ ਕਾਉ ਸ਼ੂਨ੍ਯ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਘੁਣ. ਜੋ ਘਰ ਆਬਾਦ ਨਹੀਂ

ਉਸ ਤੋਂ ਪਰਾਹੁਣੇ ਅਤੇ ਕਾਉਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਫੇਰਾ ਪਾਕੇ ਖਾਲੀ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜੋ ਲੋਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਕਰਣੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਰ, ਗਜਾਨ ਅਤੇ ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਫੇਰੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਰਾਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. "ਸੁੰਵੇ ਘਰ ਕਾ ਪਾਹੁਣਾ ਜਿਉ ਆਇਆ ਤਿਉ ਜਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭਉਦਾ ਫਿਰੈ ਜਿਉ ਸੁਞੈ ਘਰਿ ਕਾਉ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩)

ਸੁਟਣਾ. ਸੰ. ਸਿਟ ਧਾਤੁ ਅਪਮਾਨ (ਨਿਰਾਦਰ) ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਟਣਾ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਕ੍ਰਿ—ਫੈਂਕਣਾ. "ਹੋਇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੁਟੀਐ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਤਿਨਿ ਜਨਿ ਸਭਿ ਡਰ ਸੁਟਿਘਤੇ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੁਟਿ. ਸੁੱਟਕੇ. ਫੈਂਕਕੇ.

ਸੁਠ. ਸੰ. ਸੁਸ਼੍ਠੁ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ. "ਸੋਈ ਸੁਠ ਪਰਯੰਕ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੁੰਦਰ। ੩ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ. ਤਾਰੀਫ਼ ਲਾਇਕ.

ਸੁੰਠ, ਸ਼ੁੰਠੀ } ਸੰ. ਸ਼ੁਣਠੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁੰਢ. ਸੁੱਕਾ ਅਦਰਕ. ਅ਼ زنجبیل ਜ਼ੰਜਬੀਲ. ਅੰ. Ginger. ਇਹ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਵਾਦੀ ਦੇ ਰੋਗ ਅਤੇ ਮੇਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਜਿਗਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. ਬਲਗਮ ਮਿਟਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਅਧਰੰਗ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ. ਭੁੱਖ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਕਾਮਸ਼ਕਤੀ ਜਾਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਪੁਰਾਣੇ ਵੈਦ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹੌਖਧਿ ਲਿਖਦੇ ਹਨ. ਕ਼ੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਸ਼੍ਤ ਵਿੱਚ ਸੁੰਢ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਸ੍ਵਾਦ ਕੀਤਾ ਪਿਆਲਾ ਮਿਲੇਗਾ.*

ਸੁੰਡ. ਸੰ. ਸ਼ੁਣਡਾ—ਸ਼ੁੰਡਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਾਥੀ ਦਾ ਹੱਥ. ਸੂੰਡ। ੨ ਕਲਾਲ ਦੀ ਅਰਕ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਨਾਲ।
੩ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੌਂਡੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁੰਡ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਸੁੰਡ ਉਪਾਇਆ." ਸ਼ੌਂਡੀ (ਹਾਥੀ) ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦੈਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ. ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਹਾਥੀ ਬਣਕੇ ਦੁਰਗਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਇਆ, ਅਰ ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ. ਦੇਵੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਡ ਖੜਗ ਨਾਲ ਵੱਢ ਦਿੱਤੀ.

ਸੁੰਡਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਡ। ੨ ਕਲਾਲਖਾਨਾ। ੩ ਵੇਸ਼੍ਯਾ. ਕੰਚਨੀ। ੪ ਸ਼ਰਾਬ। ੫ ਕੁੱਟਨੀ. ਦੱਲੀ.

ਸੁੰਡਾਰ, ਸੁੰਡਾਲ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁੰਡ ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ। ੨ ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਕਲਾਲ.

ਸੁੰਡਿ, ਸੁੰਡੀ } ਸੁੰਡ ਵਾਲੀ ਹਥਨੀ। ੨ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕਲਾਲੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੌਂਡੀ। ੪ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੀੜਾ ਜੋ ਖੇਤੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁੰਢ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਠ.

ਸੁਢਰ, ਸੁਢਾਲ } ਵਿ—ਸੁਡੌਲ. "ਸੁਢਰ ਮਹਾਂ ਰਘੁਨੰਦਨ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਣਣ, ਸੁਣਨ, ਸੁਣਨਾ } ਸੰ. ਸ਼੍ਰਵਣ. ਸੁਣਨਾ. "ਵੇਖਣਿ ਸੁਣਣਿ ਨ ਅੰਤੁ." (ਜਪੁ)

ਸੁਣਿ. ਸੁਣਨ ਤੋਂ। ੨ ਸੁਣਕੇ. "ਸੁਣਿ ਉਪਦੇਸ ਸਤਿਗੁਰ ਪਹਿ ਆਇਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)
੩ ਸ਼੍ਰਵਣ. ਕੰਨ. "ਚਰਣ ਕਰ ਦੇਖਤ ਸੁਣਿ ਥਕੇ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩) ੪ ਸ਼੍ਰਿਣੁ—ਸ਼੍ਰਿਣੁ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰ. ਸੁਣ. "ਸੁਣਿ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਸਾਚਿ ਸੁਹੇਲੀ." (ਗਉ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੁਣਿਐ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਨ ਤੋਂ. ਸੁਣਨ ਸੇ. "ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ." (ਜਪੁ)

ਸੁਣੀਅਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰਵਣ. ਕੰਨ. "ਨਾਨਕ ਸੁਣੀਅਰ ਤੇ ਪਰਵਾਣੁ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ,

* ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ. "ਅਲ ਇਨਸਾਨ" ਆਯਤ ੧੭.

ਸੁਨੀਅਰ ੨.

ਸੁਣੰਤ. ਸੁਣਦਾ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰੰਤ. "ਸੁਣੰਤ ਬਾਲਾ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਕਾਰਾ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੁਣੰਦੜਾ, ਸੁਣੰਦੜੀ ਸ਼੍ਰੋਤਾ. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ).

ਸੁਤ. ਸੰ. ਵਿ–ਨਚੋੜਕੇ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ. "ਸੁਤ ਕਲਤ੍ਰ ਭ੍ਰਾਤ ਮੀਤ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੩ ਵਿ–ਸੁਪ੍ਤ (ਸੁੱਤਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੁਤਈਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗਣੇਸ਼, ਜੋ ਈਸ਼ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. "ਪੂਜ ਸੁਤਈਸ ਕੋ ਅਵਿਘਨ ਮਨਾਵਈ."(ਨਾਪ੍ਰੂ)

ਸੁਤਸਿੰਧੁ. ਚੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਸੁਤ. "ਸੁਤਸਿੰਧ ਅਧੋ-ਮੁਖ ਤਾਪ ਤਪੈ." (ਅਕਾਲ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੇਠ ਮੁਖ ਕੀਤੇ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਤ ਸੂਰਜ. ਸੂਰਯਪੁਤ੍ਰ ਕਰਣ। ੨ ਯਮ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜਸੁਤ.

ਸੁਤਹ. ਸੰ. स्वतः–ਸ੍ਵਤ: ਵ੍ਯ–ਆਪਣੇ ਆਪ. ਸੁਭਾਵਿਕ.

ਸੁਤਹਸਿਧ, ਸੁਤਹਸਿੱਧ ਸ੍ਵਤਹ ਸਿੱਧ. ਵਿ–ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧ (ਸਾਬਤ) ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ. "ਸੁਤਹਸਿਧ ਰੂਪ ਧਰਿਓ ਸਾਹਨ ਕੈ ਸਾਹ ਜੀਉ."(ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੁਤਕਉਲ, ਸੁਤਕਉਲਕਲੀ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਬ੍ਰਹਮਾ, ਜੋ ਕਮਲ ਦੀ ਕਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਕਮਲਸੁਤ. "ਤਿਹਕੋ ਲਖਕੈ ਉਪਮਾ ਭਗਵਾਨ ਕਰੈ ਜਿਹ ਕੀ ਸੁਤਕਉਲਕਲੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੁਤਗੰਡਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ, ਜੋ ਗੰਡਕਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ. "ਪੂਜੈਂ ਹਮ ਤੁਮੈ, ਨਾਹਿ ਪੂਜੈਂ ਸੁਤਗੰਡਕਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੁਤਭਾਈ. ਸਗ੍ਯਾ–ਭਤੀਜਾ. "ਕੋ ਬੇਲੀ ਨਾਹੀ ਪੁਤ ਕੁਟੰਬ ਸੁਤਭਾਈ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੁਤਭਾਨ, ਸੁਤਭਾਨੁ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਯਮ. ਧਰਮਰਾਜ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਨਾਮ ਸੁਨੇ ਸੁਤਭਾਨ ਡਰਜਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਸ਼ਨੀ, ਜੋ ਛਾਯਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. "ਯੁੱਧ ਸਮੇ ਸੁਤਭਾਨੁ ਮਨੋ ਸਸਿ ਕੇ ਸਭ ਟੂਕ ਜੁਦੇ ਕਰ ਡਾਰੇ." (ਚੰਡੀ ੧) ਸ਼ਨੀ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਬਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਕਰਣ। ੪ ਸੁਗ੍ਰੀਵ.

ਸੁਤਰ. ਸੰ. ਵਿ–ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ੨ ਫ਼ਾ شُتر ਸ਼ੁਤੁਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਊਟ. ਉੱਠ. ਦੇਖੋ, ਉਸਟ.

ਸੁਤਰਨਾਲ, ਸੁਤਰਨਾਲਿਕਾ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਉੱਠ ਉੱਪਰ ਰੱਖਕੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ. ਜੰਬੂਰਾ. ਜੰਬੂਰਕ. "ਸੁਤਰਨਾਲ ਘੁੜਨਾਲ ਭਨ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸੁਤਰ ਮੁਰਗ. ਫ਼ਾ شُترمُرغ ਸ਼ੁਤਰ ਮੁਰ਼ਗ਼ (Ostrich) ਸੰਗ੍ਯਾ–ਉੱਠ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਇੱਕ ਪੰਛੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਪੰਖਾਂ ਨਾਲ ਉਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪੰਖ ਵਡਮੁੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੰਖ ਜਦ ਸ਼ੁਤਰ ਮੁਰਗ ਫੈਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਲੰਬਾਈ ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਫੁਟ ਤੀਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਛੀ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਤੀਕ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ੪੨ ਦਿਨਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ.

ਸੁਤਰੀ. ਵਿ–ਉੱਠ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਉਂਟਰੰਗਾ। ੩ ਸ਼ੁਤਰ ਉੱਪਰ ਰੱਖਕੇ ਲੈਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨੌਬਤ. ਨਗਾਰਾ. "ਸੁਤਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੰਗਾ-ਇਓ." (ਗੁਵਿ ੬) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਨੌਬਤ. "ਸੁਤਰੀ ਬਜੰਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਸੰ. ਸੁ–ਤਰੀ. ਉੱਤਮ ਤਰੀ (ਨੌਕਾ). ਸੁੰਦਰ ਕਿਸ਼ਤੀ.

ਸੁਤਲ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਇੱਕ ਪਾਤਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ.

ਸੁਤੜਾ, ਸੁਤੜੀ ਵਿ–ਸੁਪ੍ਤ. ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ. ਸੁੱਤੀ. "ਸੁਤੜੀ ਸੋ ਸਹੁ ਡਿਠੁ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ. "ਸੁਤੜੇ ਅਸੰਖ

ਮਾਇਆ ਝੂਠੀ ਕਾਰਣੇ." (ਸਵਾ ਮ: ੫)

ਸੁਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਧ੍ਯਾਨ. ਸੁਰਤ। ੨ ਸੰ. ਪੁਤ੍ਰੀ. ਬੇਟੀ। ੩ ਵਿ—ਸੁੱਤਾ. ਸੁਪ੍ਤ. "ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਤਾ ਨਾਨਕਾ, ਜਾਗਾਏ ਸੋਈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਤਾਸੁਤ. ਪੁਤ੍ਰੀ ਦਾ ਬੇਟਾ. ਦੋਹਤਾ. ਦੌਹਿਤ੍ਰ.

ਸੁਤਾ ਦਾਨ. ਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇਣੀ. ਵਰ ਨੂ ਆਪਣੀ ਕੰਨ੍ਯਾ ਅਰਪਣ ਕਰਨੀ.

ਸੁਤਾਰ. ਸੂਤ੍ਰਧਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਚੰਗਾ ਤਰਾਕੂ. ਤਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁਣ. ਤਾਰੂ। ੩ ਸੰ. ਸੁੰਦਰ ਹਨ ਅੱਖ ਦੇ ਤਾਰੇ ਜਿਸ ਦੇ. ਅੱਖ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਪੁਤਲੀਆਂ ਵਾਲਾ.

ਸੁਤਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁ—ਤਰੀ. ਉੱਤਮ ਨੌਕਾ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚ ਸੁਤਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁਤੀਕ੍ਸ਼ਣ. ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਤੀਖ.

ਸੁਤੀਖ. ਸੰ. ਸੁਤੀਕ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਅਗਸ੍ਤਿ ਮੁਨਿ ਦਾ ਭਾਈ ਦੰਡਕ ਬਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ. ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਇਸ ਦੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਗਏ ਸਨ. "ਤੁਹੀ ਰਾਮ ਰੂਪੰ ਸੁਤੀਖੰ ਉਧਾਰੇ." (ਗੁਵਿ ੬) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਤੀਕ੍ਸ਼ਣ.

ਸੁਤੂਨ. ਦੇਖੋ, ਸਤੂਨ.

ਸੁਤੇ, ਸੁਤੈ, ਸੁਤੈਸਿੱਧ } ਦੇਖੋ, ਸੁਤਹ ਅਤੇ ਸੁਤਹ ਸਿੱਧ. "ਸੁਤੈ ਕ੍ਰਿਤਜ ਕੋ ਕਰਤ ਨਿਸੰਕ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੁਤੈ ਦਾ ਅਰਥ ਸੌਣ ਨਾਲ (ਸ਼ਯਨ ਸੇ) ਭੀ ਹੈ. "ਜਿਤੁ ਸੁਤੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁਤੰਤਰ } ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ। ੨ ਸੁ—ਤੰਤ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਤੰਤ੍ਰ.

ਸੁਤੰਤ੍ਰ } ਦੇਖੋ, ਤੰਤ੍ਰ.

ਸੁੱਤਮ. ਵਿ—ਸ—ਉੱਤਮਤਾ. ਉੱਤਮਤਾ ਸਹਿਤ. "ਅਨੰਤ ਗ੍ਯਾਨ ਸੁੱਤਮੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੱਤਮ.

ਸੁਥਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਥਣ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਥਣਾਂ (ਕੁਚਾਂ) ਵਾਲੀ.

ਸੁਥਰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਥਲ. ਉੱਤਮ ਥਾਂ। ੨ ਸੁਸ੍ਥਿਰ. ਅਤ੍ਯੰਤ ਇਸਥਿਤ. "ਸੁਥਰ ਚਿਤ ਭਗਤਨ ਹਿਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੁਥਰਾ. ਵਿ—ਸੁਸ੍ਥ੍ਰ. ਸਾਫ. ਸ੍ਵੱਛ. ਨਿਰਮਲ. "ਤਥਾ ਸਸਤ੍ਰ ਸੁਥਰੇ ਸਮੁਦਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸੀ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਥਰੇਸ਼ਾਹ.

ਸੁਥਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਤਰੀ। ੨ ਸੁਥਰਾ ੧ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ। ੩ ਸੁਥਰਾ ਮਤ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸੁਥਰੇਸ਼ਾਹ, ਸੁਥਰੇਸ਼ਾਹੀ } ਸੰਮਤ ੧੬੭੨ ਵਿੱਚ ਬਾਰਾਂਮੂਲੇ ਪਾਸ ਬਰਾਮਪੁਰ ਪਿੰਡ ਨਿਵਾਸੀ ਨੰਦੇ ਖਤ੍ਰੀ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਬਾਲਕ ਦੰਦਾਂ ਸਮੇਤ ਜਨਮਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਜਾਣਕੇ ਬਾਹਰ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਹ ਬਾਲਕ ਪਿਆ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਯਾ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕ ਉਠਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਡੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਅਰ ਨਾਉਂ "ਸੁਥਰਾ" ਰੱਖਿਆ. ਇਹ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਵਡਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭੀ ਹਾਜਿਰ ਰਿਹਾ. ਸੁਥਰੇਸ਼ਾਹ ਵਡਾ ਵਿਲਾਸੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਹਾਸ੍ਯਰਸ ਪੂਰਿਤ ਅਨੇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਪੈਸਾ ਹੱਟੀ ਉਗਰਾਹੁਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਦੇ ਪੰਥ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਥਰੇਸ਼ਾਹੀ ਹੈ. ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸੁਥਰੇ ਸਿੱਖਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ ਹਨ. ਡੰਡੇ ਬਜਾਕੇ ਹੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ. ਕਦੇ ਬੇਨਵਿਆਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਦੁਰਵਚਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ:

ਸੁਥਲ, ਸੁਥਲੀ, ਸੁਥਾਉ, ਸੁਥਾਨ } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਸ੍ਥਲ. ਚੰਗੀ ਥਾਂ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਧੁਸਮਾਜ. "ਸੁਥਾਉ ਸਚੁ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲ ਹੋਇ." (ਗਉ ਮ: ੩)

ਸੁਥਾਨਿ. ਉੱਤਮ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ. "ਬੈਸਿ ਸੁਥਾਨਿ ਕਹਾਂ ਗੁਣ ਤੇਰੇ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਥਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਥਾਨ.

ਸੁਥਿਰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸ੍ਥਿਰ. ਪੂਰਣ ਅਚਲ.

ਸੁੱਥਣ } **ਸੁੱਥਨ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਪਜਾਮਾ. ਸਲਵਾਰ.

ਸ਼ੁਦ. ਫ਼ਾ شُد ਹੋਇਆ. ਭਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਦਨ.

ਸੁੰਦ. ਸੰ. सुन्द. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ। ੨ ਨਿਸੁੰਦ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਉਪਸੁੰਦ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸੁੰਦ.

ਸੁਦਕ੍ਸ਼ਿਣ } **ਸੁਦੱਖਨ** } ਦੇਖੋ, ਸੁਦੱਛਨ.

ਸੁਦੱਛਨ. ਸੰ. ਸੁਦਕ੍ਸ਼ਿਣ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਚਤੁਰ. ਵਡਾ ਦਾਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਪੌਂਡ੍ਰਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਇਆ. "ਕਾਸੀ ਕੇ ਭੂਪ ਕੋ ਪੂਤ ਸੁਦੱਛਨ ਤਾਂ ਮਨ ਮੇ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਢਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)* ਦੇਖੋ, ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੧੦, ਅ: ੬੬.

ਸ਼ੁਦਨ. ਫ਼ਾ شُدن ਹੋਣਾ.

ਸ਼ੁਦਨੀ. شُدنی ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ. ਹੋਨਹਾਰ. ਭਾਵੀ.

ਸੁਦ ਬੁਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧ ਬੁਧ ੩ ਅਤੇ ੪.

ਸੁੰਦਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੋਹਣਾ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ. "ਸੁੰਦਰ ਚਤੁਰ ਤਤ ਕਾ ਬੇਤਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੜੋਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ "ਸਦੁ" ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. "ਕਹੈ ਸੁੰਦਰ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ ਸਭ ਜਗਤ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਜੀਉ." (ਸਦੁ) "ਨੰਦਨ ਮੋਹਰੀ ਨਾਮ ਅਨੰਦ। ਤਿਹ ਨੰਦਨ ਸੁੰਦਰ ਮਤਿਵੰਦ ॥"† (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਦਾਦੂ ਜੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਧੂ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੬੫੩ ਵਿੱਚ ਦਜੋਸਾ ਪਿੰਡ (ਰਾਜ ਜੈਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੪੬ ਵਿੱਚ ਸੀਂਗਾਨੇਰ ਦੇ ਮਕਾਮ, ਜੋ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਹੈ, ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁੰਦਰ ਵਿਲਾਸ, ਗ੍ਯਾਨਸਮੁਦ੍ਰ ਅਤੇ ਸਾਖੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ:—

ਕਾਮਿਨੀ ਕੀ ਦੇਹ ਅਤਿ ਕਹਿਯੇ ਸਘਨ ਵਨ
　ਉਹਾਂ ਸੁਤੋ ਜਾਇ ਕੋਊ ਭੂਲਕੈ ਪਰਤ ਹੈ,
ਕੁੰਜਰ ਹੈ ਗਤਿ ਕਟਿ ਕੇਹਰਿ ਕੀ ਭਯ ਯਾਮੇ
　ਬੇਨੀ ਕਾਰੀ ਨਾਗਨਿ ਸੀ ਫਣ ਕੋ ਧਰਤ ਹੈ,
ਕੁਚ ਹੈਂ ਪਹਾਰ ਜਹਾਂ ਕਾਮਚੋਰ ਬੈਠੋ, ਤਹਾਂ—
　ਸਾਧ ਕੈ ਕਟਾਛ ਬਾਣ ਪ੍ਰਾਣ ਕੋ ਹਰਤ ਹੈ,
ਸੁੰਦਰ ਕਹਤ ਏਕ ਔਰ ਅਤਿ ਭਯ ਤਾਮੇ
　ਰਾਖਸੀ ਵਦਨ ਖਾਵ ਖਾਵਹੀ ਕਰਤ ਹੈ.
ਸਾਚੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਤ ਭਲੀ ਭਲੀ ਸੀਖ ਦੇਤ,
　ਸਮਤਾ ਸੁਬੁੱਧਿ ਦੇਤ ਕੁਮਤਿ ਹਰਤ ਹੈਂ,
ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਇ ਦੇਤ ਭਾਵਹੂ ਭਗਤਿ ਦੇਤ,
　ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਤ ਅਭਰਾ ਭਰਤ ਹੈਂ,
ਗ੍ਯਾਨ ਦੇਤ ਧ੍ਯਾਨ ਦੇਤ ਆਤਮਵਿਚਾਰ ਦੇਤ,
　ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਕੋ ਬਤਾਇ ਦੇਤ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਮੇ ਚਰਤ ਹੈਂ,
ਸੁੰਦਰ ਕਹਤ ਜਗ ਸੰਤ ਕਛੁ ਦੇਤ ਨਾਹੀ,
　ਸੰਤ ਜਨ ਨਿਸਿ ਦਿਨ ਦੇਬੋਈ ਕਰਤ ਹੈਂ.

੫ ਇੱਕ ਮਾਛੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਨਿਪੁਣ ਸੀ। ੬ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸੱਜਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੭ ਆਗਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਚੱਢਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੮ ਦੇਖੋ, ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਦਾ ਰੂਪ ੪ (ਸ). ੯ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਵਿ ਗਵਾਲਿਯਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਕਵੀ ਸੀ। ੧੦ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰਸ਼ਾਹ.

ਸੁਦਰਸਨ. ਸੰ. ਸੁਦਰ੍ਸ਼ਨ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ. ਦਿਦਾਰੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਚਕ੍ਰ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ‡ ਕਿ ਵਿਸ਼੍ਵਕਰਮਾ ਨੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਖਰਾਦਕੇ ਉਸ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਤੋਂ ਇਹ ਚਕ੍ਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ. ਲਿੰਗਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਇਹ ਚਕ੍ਰ

---

*ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੩, ਅ: ੨. †ਮਤਿਵੰਤ. ਮਤਿਵਾਨ. ‡ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੩. ਅ: ੨.

ਸੁਥਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਥਾਨ.

ਸੁਥਿਰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਿਥਰ. ਪੂਰਣ ਅਚਲ.

ਸੁੱਥਣ, ਸੁਥਨ ਸੰਗਯਾ—ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਪਜਾਮਾ. ਸਲਵਾਰ.

ਸੁਦ. ਫ਼ਾ شُد ਹੋਇਆ. ਭਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਦਨ.

ਸੁੰਦ. ਸੰ. सुन्द. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ। ੨ ਨਿਸੁੰਦ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਉਪਸੁੰਦ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸੁੰਦ.

ਸੁਦਕ੍ਸ਼ਿਣ, ਸੁਦੱਖਨ ਦੇਖੋ, ਸੁਦੱਛਨ.

ਸੁਦੱਛਨ. ਸੰ. ਸੁਦਕ੍ਸ਼ਿਣ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਚਤੁਰ. ਵਡਾ ਦਾਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਪੌਂਡ੍ਰਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਇਆ. "ਕਾਸੀ ਕੇ ਭੂਪ ਕੋ ਪੂਤ ਸੁਦੱਛਨ ਤਾਂ ਮਨ ਮੇ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਢਾਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)* ਦੇਖੋ, ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੧੦, ਅ: ੬੬.

ਸੁਦਨ. ਫ਼ਾ شُدن ਹੋਣਾ.

ਸੁਦਨੀ. شُدنی ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ. ਹੋਨਹਾਰ. ਭਾਵੀ.

ਸੁਦਬੁਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧ ਬੁਧ ੩ ਅਤੇ ੪.

ਸੁੰਦਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੋਹਣਾ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ. "ਸੁੰਦਰ ਚਤੁਰ ਤਤ ਕਾ ਬੇਤਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਮਦੇਵ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੜੋਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ "ਸਦੁ" ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. "ਕਹੈ ਸੁੰਦਰ ਸੁਣਹੁ ਸੰਤਹੁ ਸਭ ਜਗਤ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਜੀਉ." (ਸਦੁ) "ਨੰਦਨ ਮੋਹਰੀ ਨਾਮ ਅਨੰਦ। ਤਿਹ ਨੰਦਨ ਸੁੰਦਰ ਮਤਿਵੰਦ ॥"† (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਦਾਦੂ ਜੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸਾਧੂ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੬੫੩ ਵਿੱਚ ਦਜੋਸਾ ਪਿੰਡ (ਰਾਜ ਜੈਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੪੬ ਵਿੱਚ ਸੀਂਗਾਨੇਰ ਦੇ ਮਕਾਮ, ਜੋ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਹੈ, ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁੰਦਰ ਵਿਲਾਸ, ਗ੍ਯਾਨਸਮੁਦ੍ਰ ਅਤੇ ਸਾਖੀ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ:—

ਕਾਮਿਨੀ ਕੀ ਦੇਹ ਅਤਿ ਕਹਿਯੇ ਸਘਨ ਵਨ
  ਉਹਾਂ ਸੁਤੌ ਜਾਇ ਕੋਊ ਭੂਲਕੈ ਪਰਤ ਹੈ,
ਕੁੰਜਰ ਹੈ ਗਤਿ ਕਟਿ ਕੇਹਰਿ ਕੀ ਭਯ ਯਾਮੇ
  ਬੇਨੀ ਕਾਰੀ ਨਾਗਨਿ ਸੀ ਫਣ ਕੋ ਧਰਤ ਹੈ,
ਕੁਚ ਹੈਂ ਪਹਾਰ ਜਹਾਂ ਕਾਮਚੋਰ ਬੈਠੋ, ਤਹਾਂ—
  ਸਾਧ ਕੈ ਕਟਾਛ ਬਾਣ ਪ੍ਰਾਣ ਕੋ ਹਰਤ ਹੈ,
ਸੁੰਦਰ ਕਹਤ ਏਕ ਔਰ ਅਤਿ ਭਯ ਤਾਮੇ
  ਰਾਖਸੀ ਵਦਨ ਖਾਵ ਖਾਵਹੀ ਕਰਤ ਹੈ.
ਸਾਚੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਤ ਭਲੀ ਭਲੀ ਸੀਖ ਦੇਤ,
  ਸਮਤਾ ਸੁਬੁੱਧਿ ਦੇਤ ਕੁਮਤਿ ਹਰਤ ਹੈਂ,
ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਇ ਦੇਤ ਭਾਵਹੂ ਭਗਤਿ ਦੇਤ,
  ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਤ ਅਭਰਾ ਭਰਤ ਹੈਂ,
ਗ੍ਯਾਨ ਦੇਤ ਧ੍ਯਾਨ ਦੇਤ ਆਤਮਵਿਚਾਰ ਦੇਤ,
  ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਕੋ ਬਤਾਇ ਦੇਤ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਮੇ ਚਰਤ ਹੈਂ,
ਸੁੰਦਰ ਕਹਤ ਜਗ ਸੰਤ ਕਛੁ ਦੇਤ ਨਾਹੀ,
  ਸੰਤ ਜਨ ਨਿਸਿ ਦਿਨ ਦੇਬੋਈ ਕਰਤ ਹੈਂ.

੫ ਇੱਕ ਮਾਛੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਨਿਪੁਣ ਸੀ। ੬ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸੱਜਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੭ ਆਗਰਾ ਨਿਵਾਸੀ ਚੱਢਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ। ੮ ਦੇਖੋ, ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਦਾ ਰੂਪ ੪ (ਸ). ੯ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਵਿ ਗਵਾਲਿਯਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਕਵੀ ਸੀ। ੧੦ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰਸ਼ਾਹ.

ਸੁਦਰਸਨ. ਸੰ. ਸੁਦਰ੍ਸ਼ਨ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ. ਦਿਦਾਰੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਚਕ੍ਰ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ‡ ਕਿ ਵਿਸ਼੍ਵਕਰਮਾ ਨੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਖਰਾਦਕੇ ਉਸ ਦੇ ਛਿੱਲੜ ਤੋਂ ਇਹ ਚਕ੍ਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ. ਲਿੰਗਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਇਹ ਚਕ੍ਰ

*ਦੇਖੋ, ਵਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੩, ਅ: ੨. †ਮਤਿਵੰਤ. ਮਤਿਵਾਨ. ‡ਦੇਖੋ, ਵਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੩. ਅ: ੨.

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ੩ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖਿ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਨਾਲ ਸੱਪ ਹੋਗਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਪਯੋਨਿ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਛੁਡਾਇਆ. "ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਹੋਯ ਗਯੋ ਸੁ ਵਹੈ ਫੁਨ ਨਾਮ ਸੁਦਰਸਨ ਹੈ ਪੁਨ ਜਾਕੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਮੱਛ। ੬ ਸੁਮੇਰੁ ਪਰਬਤ.

ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੂਰਣ. ਹਰੜ, ਬਹੇੜਾ, ਆਉਲਾ, ਹਲਦੀ, ਦਾਰੂਹਲਦੀ, ਛੋਟੀ ਕੰਟੇਲੀ, ਵਡੀ ਕੰਟੇਲੀ, ਕਚੂਰ, ਸੁੰਢ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ, ਮਘ ਪਿੱਪਲ, ਪਿੱਪਲਾ ਮੂਲ, ਮੂਰਵਾ, ਗਲੋਇ, ਧਮਾਸਾ, ਕੜੂ, ਪਿੱਤਪਾਪੜਾ, ਨਾਗਰਮੋਥਾ, ਤ੍ਰਾਯਮਾਣ, ਨੇਤ੍ਰਬਾਲਾ, ਨਿੰਮ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਪੁਹਕਰ ਮੂਲ, ਮਲੱਠੀ, ਕੁੜਾ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਅਜਵਾਇਨ, ਇੰਦ੍ਰ ਜੌਂ, ਭਾਰੰਗੀ, ਸੁਹਾਂਜਣੇ ਦੇ ਬੀਜ, ਫਟਕੜੀ, ਬਚ, ਦਾਲਚੀਨੀ, ਪਦਮਾਖ, ਚੰਦਨ, ਅਤੀਸ, ਖਰੈਹਟੀ, ਸ਼ਾਲਪਰਣੀ, ਪ੍ਰਿਸ਼ਨੁਪਰਣੀ, ਬਾਇਬੜਿੰਗ, ਤਗਰ, ਚਿੱਤੇ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਦੇਵਦਾਰੁ, ਚਵ, ਪਟੋਲਪਤ੍ਰ, ਜੀਵਕ, ਰਿਸ਼ਭਕ, ਲੌਂਗ, ਵੰਸ਼ਲੋਚਨ, ਚਿੱਟਾ ਕਮਲ, ਕਾਕੋਲੀ, ਪਤ੍ਰਜ, ਜਾਵਿਤ੍ਰੀ, ਤਾਲੀਸਪਤ੍ਰ. ਇਹ ਬਵੰਜਾ ਔਖਧੀਆਂ ਸਮਾਨ ਵਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਲੈਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਤੋਲ ਦਾ ਚਰਾਇਤਾ ਮਿਲਾਕੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਕੁੱਟਕੇ ਚੂਰਣ ਬਣਾਵੇ. ਇਹ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੂਰਣ ਸੀਤਲ ਜਲ ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ, ਵਾਤ ਪਿੱਤ ਕਫ ਦੇ ਦੋਸ਼, ਵਿਖਮ ਜ੍ਵਰ, ਸਾਧਾਰਣ ਤਾਪ, ਭ੍ਰਮ, ਤ੍ਰਿਖਾ, ਖਾਂਸੀ, ਪਾਂਡੂ ਰੋਗ, ਹ੍ਰਿਦੈ ਰੋਗ, ਜੋੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਦਰਸ਼ਨਾ. ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ। ੨ ਸੋਹਣੀ. ਸੁੰਦਰੀ. ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਹੈ.

ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਹ. ਕੀਰਤਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸਾਈਂ ਬੁੱਢਣਸ਼ਾਹ ਦਾ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਦਿਕ, ਜੋ ਭਾਈ ਬਿਧੀਚੰਦ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਸਸਰਾਂਵ ਅਤੇ ਦੇਉ ਨਗਰ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਾਸ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ.

ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ. ਵਿ–ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ. "ਸੇਈ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣੇ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੋਹਣਾ.

ਸੁੰਦਰਤੀ ਅਤਿ ਮਾਖਨ ਕੋ. (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਅਞਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਠ ਬਿਗੜ ਗਿਆ ਹੈ. ਸ਼ੁੱਧ ਇਉਂ ਹੈ:– "ਜਨੁ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤਿਮਾਨੁਖ ਕੋ ਸਬ ਧਾਇ ਧਸੀ ਹਰਿ ਕੇ ਨਗ ਮੈਂ." (੧੧੮) ਹਰਿ ਅਤਿਮਾਨੁਖ ਕੇ ਦੇਹ ਰੂਪ ਨਗ ਵਿੱਚ ਸਭ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਗਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤਿਮਾਨੁਖ.

ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰ ੪.

ਸੁੰਦਰਾਈ. ਸੰਗਯਾ–ਸੌਂਦਰਯ. ਸੁੰਦਰਤਾ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ.

ਸੁੰਦਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨੪। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰੀ. "ਸੁੰਦਰਿ ਸਾਇ ਸਰੂਪਿ ਬਿਚਖਣਿ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧)

ਸੁੰਦਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੬। ੨ ਪਿੰਗਲਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੰਦ ਭੀ "ਸੁੰਦਰੀ" ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਨ, ਭ, ਭ, ਰ, ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਸੰਗਯਾ "ਦ੍ਰੁਤਵਿਲੰਬਿਤਾ" ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਦੁਖਭਰੀ ਜਗ ਆਸਨ ਤਜਾਗਰੀ,
ਜਪ ਹਰੀ ਗੁਰੁਪਾਦਨ ਲਾਗਰੀ. ×××

(ਅ) ਰਾਮਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਵਿੱਚ "ਮੋਦਕ" ਛੰਦ ਦਾ ਹੀ ਨਾਉਂ ਸੁੰਦਰੀ ਆਇਆ ਹੈ, ਯਥਾ:–

ਰਾਜ ਤਜਯੋ ਧਨ ਧਾਮ ਤਜਯੋ ਸਬ,
ਨਾਰਿ ਤਜੀ ਸੁਤ ਸ਼ੋਚ ਤਜਯੋ ਸਬ,
ਆਪਨਪੌ ਜੁ ਤਜਯੋ ਜਗਬੰਦਹਿ,
ਸਤ੍ਯ ਨ ਏਕ ਤਜਯੋ ਹਰਿਚੰਦਹਿ.

ਇਹੀ ਰੂਪ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਯਥਾ—

ਸੂਪਨਖਾ ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਨੀ ਜਬ,
ਧਾਯ ਚਲੀ ਅਵਿਲੰਬ ਤ੍ਰਿਯਾ ਤਬ,
ਕਾਮ ਸਰੂਪ ਕਲੇਵਰ ਜਾਨਿਯ,
ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਤਿਹੂ ਪੁਰ ਮਾਨਿਯ.

(ੲ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੧੬ ਮਾਤ੍ਰਾ,ਅੰਤ

ਮਗਣ. ਉਦਾਹਰਣ—

ਭਟ ਹੁੰਕੇ ਧੁੰਕੇ ਬੰਕਾਰੇ,
ਰਣ ਬੱਜੇ ਗੱਜੇ ਨੱਗਾਰੇ,
ਰਣ ਹੁੱਲ ਕਲੋਲੰ ਹੁੱਲਾਲੰ,
ਢਲਹੱਲੰ ਢਾਲੰ ਉੱਛਾਲੰ.

੩ ਸੁੰਦਰ ਬਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਲੱਕੜ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਲਚਕੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਬੱਘੀਆਂ ਦੇ ਬੰਬ ਆਦਿਕ ਇਸ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ. L. Heretiera minora। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰੀ ਮਾਤਾ। ੫ ਵਿ—ਸੋਹਣੀ. ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਾਲੀ.

ਸੁੰਦਰੀ ਮਾਤਾ. ਲਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਮਸਰਨ ਕੁਮਰਾਵ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ੭ ਵੈਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੭੪੧ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ. ਇਸੇ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟੇ ਸਨ.

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਜੋਤੀਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਦਾ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ.* ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਿਰ (ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾਪਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ. ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਅਵਸਥਾ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿਕੇ ਵਿਤਾਈ. ਕੁਝ ਕਾਲ ਮਥੁਰਾ ਭੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਪ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਯਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਪਿੰਡ ਜਾਗੀਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਮਥੁਰਾ ਤੋਂ ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਪਿਸ ਆਗਏ ਅਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਸੰਮਤ ੧੮੦੪ ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਆਪ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਤੁਰਕਮਾਨ ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀਸਗੰਜ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਪੁਰ ਹੈ.

ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਅਬਿਚਲਨਗਰ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ, ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਕੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰੱਖੇ. ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਤਬੰਨੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਇਹ ਹਨ- ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ, ਇੱਕ ਖੰਡਾ, ਇੱਕ ਖੰਜਰ ਅਤੇ ਦੋ ਕਟਾਰ. ਦੇਖੋ, ਦਿੱਲੀ.

ਸੁਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾ ੪। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁੱਦਾ। ੩ ਸ਼ੁਦਾ. ਸ਼ੁਦਨ ਦਾ ਭੂਤਕਾਲ. ਸ਼ੁਦਹ.

ਸੁਦਾਈ. ਵਿ—ਸੌਦਾ ਵਾਲਾ. ਸਿਰੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਈ.

ਸੁਦਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਗਰ.

ਸੁਦਾਮਨਿ. ਸੰ. ਸੌਦਾਮਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਿਜਲੀ, ਜੋ ਸੁਦਾਮਾ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਮੰਨੀ ਹੈ. "ਸੁਦਾਮਨਿ ਜਗੋਂ ਦੁਰਗਾ ਦਮਕੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਸੁਦਾਮਨ (ਇੰਦ੍ਰ ਅਥਵਾ ਬੱਦਲ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸੁਦਾਮਾ. ਸੰ. ਸੁਦਾਮਨ੍. ਇੱਕ ਕੰਗਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਹਮਜਮਾਤੀ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪਾਸ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਪਹੁਚਿਆ. "ਦਾਲਦਭੰਜ ਸੁਦਾਮੇ ਮਿਲਿਓ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) "ਬਿਪ ਸੁਦਾਮਾ ਦਾਲਦੀ." (ਭਾਗੁ) ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ "ਸ਼੍ਰੀ ਦਾਮ" ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ ੧੦, ਅ: ੮੦, ੮੧.† ੨ ਬੁੰਦੇਲਖੰਡ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਕਵੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਸਮਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜਿਰ ਰਿਹਾ, ਸੁਦਾਮੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਇਹ ਹੈ:—

ਏਕੈ ਸੰਗਿ ਪਢੇ ਹੈਂ ਅਵੰਤਿਕਾ ਸੰਦੀਪਨੀ ਕੇ,
ਸੋਈ ਸੁਧ ਆਈ ਤੋ ਬੁਲਾਇ ਬੂਝੀ ਬਾਮਾ ਮੈ,
ਪੁੰਗੀਫਲ ਹੋਤ ਤੌ ਅਸੀਸ ਦੇਤੋ ਨਾਥ ਜੀ ਕੋ,
ਤੰਦੁਲ ਲੇ ਦੀਨੇ ਬਾਂਧ ਲੀਨੇ ਫਟੇ ਜਾਮਾ ਮੈ,
ਦੀਨਦਯਾਲੁ ਸੁਨਕੈ ਦਯਾਲੁ ਦਰਬਾਰ ਮਿਲੇ,
ਏਤੋ ਕੁਛ ਦੀਨੋ ਪਾਈ ਅਗਨਿਤ ਸਾਮਾ ਮੈ,
ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ਜਾਨੈ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਮਾਨੈ ਤਾਂਤੇ

* ਪੂਰਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ.

† ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਵਿੱਚ ਪੋਰ ਬੰਦਰ (Porbandar) ਦਾ ਨਾਉਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਸੁਦਾਮਾਪੁਰੀ ਸੀ.

ਵਹੀ ਤੂੰ ਗੋਬਿੰਦ ਵਹੀ ਬਾਮ੍ਹਨ ਸੁਦਾਮਾ ਸੈ.
੩ ਬੱਦਲ. ਮੇਘ। ੪ ਸਮੁੰਦਰ। ੫ ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ। ੬ ਇੰਦ੍ਰ। ੭ ਇੱਕ ਬਿਲੌਰ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੮ ਵਿ—ਉਦਾਰ.

ਸੁਦਾਮਾਪੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਦਾਮਾ ੧ ਦਾ ਫੁਟਨੋਟ.

ਸੁਦਿ. ਸੰ. ਸ਼ੁਦਿ. ਸ਼ੁਕਲ ਦਿਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਚੰਦ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ. ਸ਼ੁਕਲ ਪੱਖ.

ਸੁਦਿਨ. ਵਿ—ਚੰਗਾ ਦਿਨ.

ਸੁਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਦਿ.

ਸੁਦੇਸ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਦੇਸ਼। ੨ ਸੁਦੈਸ਼. ਉੱਤਮ ਦੇਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ. "ਸੁਦੇਸ ਕਾਵਜ ਭਾਖ ਹੈਂ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ) ੩ ਸ੍ਵਦੇਸ਼. ਆਪਣਾ ਇਲਾਕਾ. "ਹਨਜੋ ਸ੍ਵਵਣ ਤਵ ਸੁਤ ਸੁਦੇਸ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਦੇਸੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਦੇਹਾਂ. ਸਵੇਰੇ। ੨ ਵਿ—ਸ੍ਵਦੇਸ਼ੀ. ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ.

ਸੁਦੇਹ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਦੇਹ. ਮਨੁੱਖ ਦੇਹ। ੨ ਅਰੋਗ ਦੇਹ.

ਸੁਦੇਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਦੇਹ। ੨ ਸੁਦੇਹਿਨ੍. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਦੇਹ ਵਾਲਾ.

ਸੁੱਦਾ. ਅ਼ سُدّہ ਸੰਗਯਾ—ਅੰਤੜੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੈਲ ਦੀ ਗੱਠ. Scybalum.

ਸੁਦ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੂਦ੍ਰ. "ਛਿਤਿ ਭਈ ਸੁਦ੍ਰ." (ਕਲਕੀ)

ਸੁਧ. ਸੰਗਯਾ—ਖਬਰ. ਸਮਾਚਾਰ। ੨ ਹੋਸ਼. ਬੁੱਧਿ. "ਸੁਧ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੨) ੩ ਸ਼ੁੱਧ. ਵਿ—ਸਾਫ. ਸ੍ਵੱਛ. "ਤਬ ਹੋਏ ਮਨ ਸੁਧ ਪਰਾਨੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੪ ਨਿਰਦੋਸ਼. "ਸੁਧੁ ਭਤਾਰੁ ਹਰਿ ਛੋਡਿਆ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੫ ਖ਼ਾਲਿਸ. ਨਿਰੋਲ। ੬ ਸੁਧਾ (ਅਮ੍ਰਿਤ) ਲਈ ਭੀ ਸੁਧ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧਰਸ। ੭ ਸੰ. ਸ਼ੁਧ੍. ਧਾ—ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਣਾ. ਪਾਕ ਹੋਣਾ.

ਸੁਧਬੁਧ / **ਸੁਧਬੁਧਿ** } ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ। ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਬੁਧਿ. ਨਿਰਮਲ ਮਤਿ। ੩ ਫ਼ਾ شُدبُد ਸ਼ੁਦਬੁਦ. ਹੋਇਆ ਸੀ. ਭਾਵ—ਕਿਸੇ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਅਸਰ। ੪ ਥੋੜਾ ਗ੍ਯਾਨ. ਸ਼ੁਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਦ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਇਤਨੀ ਸਮਝ. ਭਾਵ—ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਕੁਝ ਗ੍ਯਾਨ.

ਸੁਧਭਤਾਰ. ਵਿ—ਧਰਮਪਤਿ. "ਸੁਧਭਤਾਰ ਹਰਿ ਛੋਡਿਆ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੨ ਜੋ ਪਤਿ, ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੱਲ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ. ਸ਼ੁੱਧਾਚਾਰੀ ਪਤਿ.

ਸੁਧਰਸ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧਾ ਰਸ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਰਸ. "ਸੁਧਰਸ ਨਾਮ ਮਹਾਰਸ ਮੀਠਾ." (ਸਾਰ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਰਸ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਸ.

ਸੁਧਰਸੇਨ. ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸ਼ਹਰ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ.

ਸੁਧਰਮਾ. ਸੰ. सुधर्म्मा. ਸੰਗਯਾ—ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਭਾ. ਦੇਵ-ਸਭਾ. "ਵਚ ਸੁਨ ਜਿਨਹਿ ਸੁਧਰਮਾ ਲਾਜੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ. ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੁਧਰਮੀ / **ਸੁਧਰਮੀੜਾ** } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਧਰਮ ਧਾਰੀ. "ਬੋਲ ਸੁਧਰਮੀੜਿਆ, ਮੋਨ ਕਤ ਧਾਰੀ ਰਾਮ?" (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਧਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁੱਧਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤ। ੩ ਸ਼ਹਿਦ। ੪ ਜਲ। ੫ ਪਾਹੁਲ। ੬ ਚੂਨਾ. ਕਲੀ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਧਾ. "ਸੁਆਹਾ ਸੁਧਾਯੰ ਨਮੋ ਸੀਤਲੇਯੰ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੁਧਾਈ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੋਧਨ (ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸੋਧਣ ਦੀ ਉਜਰਤ।

ਸੁਧਾਸਰ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਦੇ ਮੱਧ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰੋਵਰ. "ਪਹੁਚੇ ਆਨ ਸੁਧਾਸਰ ਸਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ.

ਹਾਂਸੀ ਗਈ ਭੂਲ ਯਮਦੂਤਨ ਉਦਾਸੀ ਭਈ
ਪਾਪ ਕੀ ਕਲਾ ਸੀ ਨ ਤਲਾਸੀ ਕਰੈ ਡਰਕੇ,
ਸਤਜ ਕੀ ਅਟਾ ਸੀ ਜਹਾਂ ਧਰਮ ਕੀ ਘਟਾ ਸੀ
ਦਾਨਪੁੰਨ ਕੀ ਛਟਾ ਸੀ ਸੋਕਨਾਸੀ ਦੀਨ ਤਰ ਕੇ,

ਗ੍ਵਾਲਕਵਿ ਖਾਸੀ ਧੁਨਿ ਵੇਦ ਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਮਹਾਂ
ਨਾਰੀ ਕਮਲਾ ਸੀ ਰੂਪ ਵਾਸੀ ਮੈਨ ਸਰ* ਕੇ,
ਕਾਸੀ ਕੀ ਨ ਚਾਹ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹ੍ਵੈ ਮਵਾਸੀ ਰਹੈਂ
ਦਾਸੀ ਕਰ ਰਾਖੀ ਮੋਖ ਵਾਸੀ ਸੁਧਾਸਰ ਕੇ.

੨ ਕਵਿ ਗੋਪਾਲਸਿੰਘ ਦਾ, (ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਪ "ਨਵੀਨ" ਹੈ) ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਹਿਤ੍ਯ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੬੦ ਉੱਤਮ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ੨੬੧੬ ਛੰਦ ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਹਨ. ਇਹ ਕਵੀ ਨਾਭਾਪਤਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਸੀ.

"ਸੁਬਸ ਬਸੋ ਨਾਭਾ ਨਗਰ ਘਰ ਘਰ ਜਹਾਂ ਅਨੰਦ,
ਬੰਦਨੀਯ ਸਭ ਜਗਤ ਕੋ ਜਜੋਂ ਦੁਤਿਯਾ ਕੋ ਚੰਦ.
ਸ਼੍ਰੀ ਮਤ ਨ੍ਰਿਪ ਜਸਵੰਤ ਹਰਿ ਮਾਲਵੇਂਦ੍ਰ ਮਹਰਾਜ,
ਸੁਖ ਦੈ ਸਕਲ ਪ੍ਰਜਾਨਕੋ ਜਹਾਂ ਕਰੈ ਹੈ ਰਾਜ.
ਸ਼੍ਰੀ ਵ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਧਾਮ ਕੋ ਬਾਸੀ ਦੀਨ ਨਵੀਨ,
ਤਹਿਂ ਆਯੋ ਸੁਨਕੈ ਸੁਯਸ਼ ਦੇਖੀ ਸਭਾ ਪ੍ਰਬੀਨ.
ਪਰਾਚੀਨ ਕਵਿ ਯੁਕ੍ਤਿ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬਰ ਚਿੱਤ ਉਮਾਹ,
ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਯਹ ਤਬ ਕਿਯੋ ਗ੍ਰੰਥ "ਸੁਧਾਸਰ" ਚਾਹ.
ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਧਿ ਕਵਿਰਸ ਤਤ੍ਵ ਗਨ ਸੰਬਤ ਸਰ ਅਵਰੇਖ,
ਅਰਜਨ ਸੁਕਲਾ ਪੰਚਮੀ ਸੋਮ "ਸੁਧਾਸਰ" ਲੇਖ.

ਸੰਮਤ ੧੯੯੫ ਫੱਗੁਣ ਸੁਦੀ ੫ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ.

ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧਾਸਰ ੧. "ਸੁਧਾਸਰੋਵਰ ਕਰ ਇਸਨਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਧਾਂਸ਼ੁ. ਸੰ .ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਅੰਸ਼ੁ(ਕਿਰਣਾਂ) ਵਿੱਚ ਸੁਧਾ (ਅਮ੍ਰਿਤ) ਹੈ.

ਸੁਧਾਸ੍ਰਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰਵ (ਟਪਕਦਾ) ਹੈ.

ਸੁਧਾਹਰ. ਅਮ੍ਰਿਤ ਚੁਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗਰੁੜ. ਦੇਖੋ, ਗਰੁੜ.

ਸੁਧਾਂਕ. ਸ਼ੁੱਧ—ਅੰਕ (ਅੰਗ).

ਸੁਧਾਕਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਹੈ.

ਸੁਧਾਖਰ, ਸੁਧਾਖਰੁ, ਸੁਧਾਖ੍ਯਰ ਵਿ—ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਅਕ੍ਸ਼ਰ. ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ. ਕਰਤਾਰ. "ਏਕੁ ਸੁਧਾਖਰੁ ਜਾਕੈ ਹਿਰਦੈ ਵਸਿਆ, ਤਿਨ ਬੇਦਹਿ ਤਤੁ ਪਛਾਨਿਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੩) ੩ ੧੬,ਜੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਵਰਣ ਹੈ. "ਬੂਝੈ ਨਾਹੀ ਏਕ ਸੁਧਾਖਰੁ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੪ ਸ਼ੋਧਨ ਕਰਕੇ ਅਕ੍ਸ਼ਰ, ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਅੱਖਰ (ਲੇਖ) ਵਿਚਾਰਕੇ. "ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸੁਧਾਖ੍ਯਰ। ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖ੍ਯਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਧਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ. "ਸੁਬਾਣੰ ਸੁਧਾਣੰ." (ਕਲਕੀ)

ਸੁਧਾਤੁ. ਉੱਤਮ ਧਾਤੁ. ਸੋਨਾ। ੨ ਖ਼ਾ. ਲੋਹਾ. ਸਰਵਲੋਹ.

ਸੁਧਾਦਕ, ਸੁਧਾਦਿਕ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਅਦ (ਭੱਛਨ) ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਸੂਰ ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁੱਧ ਸੁਧਾਦਿਕ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਧਾਧਰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਹਾਕਲ.

ਸੁਧਾਧਾਰੀ. ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ. ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਜਿਸ ਨੇ ਲਈ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਧਾਧਰ.

ਸੁਧਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਪਿਧਾਨ. ਮਿਆਂਨ. ਕੋਸ਼. ਨਯਾਮ. "ਜਿਹਵਾ ਸੁਧਾਨ ਖਗ ਉੱਧ ਸੋਹ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੱਤ ਦੀ ਜਬਾਨ ਐਸੀ ਸ਼ੋਭਦੀ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਮਿਆਂਨ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਹੈ. ਭਾਵ—ਵਚਨ ਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ੨ ਸੁ—ਧਾਨ. ਉੱਤਮ ਅੰਨ.

ਸੁਧਾਨਿਧਿ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਨਿਧਿ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਛੰਦ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਮਨੋਭਵ" ਭੀ ਹੈ. ਇਹ ਛੰਦ ਅਨੰਗਸ਼ੇਖਰ ਦਾ ਉਲਟ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੩੨ ਅੱਖਰ ਗੁਰੁ ਲਘੁ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜਾਚ ਜਾਚਕੇ ਅਹਾਰ ਨਾਹਿ ਸੌਪਿ ਸ੍ਵਾਦਵਾਰ
ਲਾਭ ਹੋਤ ਏਕਵਾਰ ਭੂਖ ਤਾਪ ਕੋ ਅਵਾਰ,

* ਮਦਨ (ਕਾਮ) ਸਮਾਨ.

ਸ਼ੈਨ ਭੂਮਿ ਪੈ ਬਨੋ ਨ ਸਾਕ ਸੈਨ ਕੋ ਗਨੋ
ਸ਼ਰੀਰਮਾਤ੍ਰ ਪੋਖਨੋ ਨ ਜੋਬਨੋ ਸਫੈਦ ਬਾਰ,
ਛੀਨ ਚੀਰ ਗੋਦਰੀ ਅਨੇਕ ਲੀਰ ਸੋਂ ਕਰੀ
ਕਰੀ ਉਜਾਰ ਝੌਂਪਰੀ ਅਧੇਨ ਗ੍ਰੰਥ ਵਾਰ ਵਾਰ,
ਹਾਯ ਹਾਯ ਭੋਗਚਾਹ ਨਾਂਹਿ ਮੇ ਤਜੇ ਅਜੇਪਿ
ਮੋਰ ਚਿੱਤ ਬੈਲ ਕੋ ਸਵਾਰ ਬੈਲ ਕੇ ਸਵਾਰ.
(ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ)

(ਅ) ਜੇ ਸੁਧਾਨਿਧਿ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਲਘੁ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਦ "ਕਲਾਧਰ" ਸੰਗਯਾ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ ਯਥਾ—

ਜਾਪ ਤਾਪ ਯੋਗ ਧ੍ਯਾਨ ਕਰਮਕਾਂਡ ਯਗ੍ਯ ਆਦਿ
ਹੋਂਯ ਨਾਂਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਤੁਲ੍ਯ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨਤੇ. ×××

ਸੁਧਾਪੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ.

ਸੁਧਾਮ. ਸੁੰਦਰ ਘਰ. ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਕਾਨ। ੨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੩ ਸੁਰਗ. ਬਹਿਸ਼੍ਤ.

ਸੁਧਾਮੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵਤਾ, ਜੋ ਸੁਧਾਮ (ਸ੍ਵਰਗ) ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਘਰ ਵਾਲੀ. ਵਹੁਟੀ. "ਆਪ ਸਮੇਤ ਸੁਧਾਮੀਐ ਲੀਨੇ ਰੂਪ ਨਵੀਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਨਵੇਂ ਰੂਪ (ਮਨੁੱਖ ਰੂਪ) ਧਾਰ ਲਏ.

ਸੁਧਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੁੱਧਾਰ. ਦੁਰੁਸ੍ਤੀ. ਸੁਧਾਰਨਾ। ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਆਚਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੩ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ, ਐਸਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. ਤਿੱਖਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਸੁਧਾ ਰਸ. ਵਿ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ੍ਵਾਦ। ੨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਜੇਹਾ ਰਸ। ੩ ਸੋਮਵੱਲੀ ਦਾ ਰਸ.

ਸੁਧਾਲ, ਸੁਧਾਲਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਜੋ ਸੁਧਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ) ਹੈ.

ਸੁਧਿ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁੱਧਿ। ੨ ਸੁਧ. ਖਬਰ. "ਮੰਨੈ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ." (ਜਪੁ) ੩ ਵਿਵੇਕਸ਼ਕਤਿ. "ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ." (ਜਪੁ)

ਸੁਧਿੱਠ, ਸੁਧਿੱਠਾ. ਸੰ. ਸੁਧ੍ਰਿਸ਼੍ਟ—ਸੁਧ੍ਰਿਸ਼੍ਟ. ਵਿ—ਵਡਾ ਚਤੁਰ। ੨ ਬਹੁਤਾ ਦਿਲੇਰ. "ਮੰਨੈ ਗੰਨੈ ਵਾਂਗ ਸੁਧਿੱਠਾ." (ਭਾਗੁ) ਜੋ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੰਨੈ, ਉਹ ਗੰਨੇ ਵਾਂਗ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਦਿਲੇਰ (ਭਾਵ—ਸਹਨਸੀਲ) ਹੈ। ੩ ਸ਼ੁਦ੍ਧਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ—ਸ਼ੁੱਧਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ.

ਸੁਧੀ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਧੀ (ਬੁੱਧਿ) ਜਿਸ ਦੀ. "ਸੁਧੀਨ ਪਾਨ ਕੈ ਧਰੈਂ." (ਕਲਕੀ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਬੁੱਧਿ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਸਰਾ ਹੱਥ ਫੜਦੀਆਂ ਹਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਹੋਹਾ ਅਤੇ ਚਾਚਰੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ੨ ਰੂਪ ੳ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁੱਧੀ.

ਸੁਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਧ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ. "ਸੁਧੁ ਨ ਹੋਈਐ ਕਾਹੂ ਜਤਨਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੁਧੁ ਕੀਚੈ. ਸ਼ੋਧਨ ਕਰੋ. ਭੁੱਲ ਦੂਰ ਕਰੋ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਗਉੜੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੇ ਅੰਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਗ੍ਯਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅੰਗ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਦੇਖਕੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੈ ਤਦ ਦੂਰ ਕਰੋ.

ਸੁਧੋਸੁ. ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੁੱਧ ਭਇਆ। ੨ ਉਸ ਨੇ ਸੋਧਿਆ. "ਜਾਂ ਸੁਧੋਸੁ ਤਾਂ ਲਹਿਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਸੁਧੰਗ. ਸ਼ੁੱਧ—ਅੰਕ (ਅੰਗ). ਸ਼ੁੱਧਾਂਕ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸਹੀ ਵੇਖਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋੜ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਚੌਥੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ—"ਹਉ ਅਨਦਿਨੁ ਹਰਿਨਾਮੁ ਕੀਰਤਨ ਕਰਉ।" ੨ ਵਿ—ਸ਼ੁੱਧ ਸੂਰ ਸਹਿਤ. "ਸਾਰੰਗ ਟੋਡੀ ਬਿਭਾਸ ਸੁਧੰਗ." (ਸਲੋਹ) ੩ ਸਿੱਧਾ ਅੰਗ. ਸੁਢੰਗ. "ਕਬਹੂੰ ਚਲਤ ਸੁਧੰਗ ਗਤਿ." (ਸੂਰ ਸਾਗਰ)

ਸੁੱਧ. ਸੰ. ਸ਼ੁਦ੍ਧ—ਸ਼ੁੱਧ. ਵਿ—ਨਿਰਮਲ. ਪਵਿਤ੍ਰ. ਨਿਰ-ਦੋਸ਼। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਂਧਾ ਲੂਣ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਰਾਗ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਰਾਗ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁੱਧ ਸੂਰ.

ਸੁੱਧ ਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁੱਧ ਸੂਰ.

ਸੁੱਧ ਸੇਖ. ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ੈਖ. ਬੀਬੀ ਫ਼ਾਤਿਮਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ

ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੀ ਵੰਸ਼. "ਕਹੂੰ ਸੁੱਧ ਸੇਖੰ ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਧਰਮੰ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਸੇਖ.

ਸ਼ੁੱਧ ਸੂਰ. ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਆਚਾਰਯਾਂ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕਲਪੇ ਹਨ. ਚੜ੍ਹਿਆ (ਕੜਾ) ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਉਤਰਿਆ ਰਿਖਭ ਗਾਂਧਾਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ, ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਰ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਥਾਪੇ ਹਨ. ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੂਰ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਣਾ ਦੇਖੋ, ਸੂਰ ਅਤੇ ਠਾਟ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ.

ਸ਼ੁੱਧਗਾ. ਦੇਖੋ, ਅਰੂਪਾ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਸੁੱਧਰ. ਸੁ-ਅਧ੍ਵਰ. ਉੱਤਮ ਯਗਜ. "ਤਜ ਜੁੱਧ ਸੁ ਸੁੱਧਰ ਮੇਘਧਰਣ." (ਰਾਮਾਵ) ਹਵਨ ਕਰਨ ਲਈ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਤਿਆਗਕੇ ਮੇਘ ਦੀ ਧੁਨਿ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ (ਮੇਘਨਾਦ). ਦੇਖੋ, ਨਿਕੁੰਭਲਾ.

ਸੁੱਧਾ. ਵਿ-ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸਮੇਤ. ਸਹਿਤ. ਜਿਵੇਂ-ਮਲਾਈ ਸੁੱਧਾ ਦੁੱਧ.

ਸ਼ੁੱਧਿ, ਸ਼ੁੱਧੀ ਸੰ. ਸ਼ੁਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ। ੨ ਪਤਿਤ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ.

ਸੁੱਧੂ. ਦੇਖੋ, ਸੱਧੂ। ੨ ਬੁੱਧੂ ਘੁਮਿਆਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਬੁੱਧੂ। ੩ ਭਾਈ ਰੂਪਚੰਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸੁੱਧੂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰੂਪਚੰਦ ਭਾਈ.

ਸ਼ੁੱਧੋਦਨ. ਦੇਖੋ, ਬੁੱਧ। ੨ ਸ਼ੁਧ-ਓਦਨ.

ਸੁਨ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁ-ਸ਼੍ਰਿਣੁ. ਸੁਣ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੁਨ. ਧਾ-ਜਾਣਾ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੁਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਕੁੱਤਾ। ੪ ਸੰ. ਸ਼੍ਵਨ. ਸ਼ਬਦ. ਧੁਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ ੯.

ਸੁੰਨ. ਸੰ. ਸ਼ੂਨ੍ਯ. ਵਿ-ਸੁੰਨਾ. ਖਾਲੀ। ੨ ਜੜ੍ਹ. ਚੇਤਨਤਾ ਰਹਿਤ. "ਦਿੱਤੀ ਬਾਂਗ ਨਿਮਾਜ ਕਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਨ ਹੋਆ ਜਾਹਾਨਾ." (ਭਾਗੁ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਬਿੰਦੀ. ਸਿਫਰ. "ਨਉ ਅੰਗ ਨੀਲ ਅਨੀਲ ਸੁੰਨ." (ਭਾਗੁ) ਬਿੰਦੀ ਨੌ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਨੀਲ ਆਦਿਕ ਅਨੰਤ ਗਿਣਤੀ ਬੋਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ੪ ਆਕਾਸ਼. "ਸੁੰਨਹਿ ਸੁੰਨ ਮਿਲਿਆ." (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ਮਹਾਂ ਆਕਾਸ਼ (ਬ੍ਰਹਮ)ਨੂੰ ਘਟਾਕਾਸ਼ (ਜੀਵਾਤਮਾ) ਮਿਲਿਆ। ੫ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਨਹੀਂ. ਅਫੁਰ ਬ੍ਰਹਮ. "ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੁੰਨ ਕਾ ਜਾਣੈ ਭੇਉ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ੬ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ. ਮਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਿਨਾ ਸੁੰਨ(ਸ਼ੂਨ੍ਯ) ਹੈ. "ਸੁੰਨਹੁ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸ ਉਪਾਏ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੭ ਜੜ੍ਹਤਾ. ਜਾਡ੍ਯ. "ਮਿਟੀ ਸੁੰਨ ਚੇਤਨਤਾ ਪਾਈ." (ਸਲੋਹ) ੮ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਲੈ ਦੀ ਉਹ ਦਸ਼ਾ ਜਦ ਕੁਝ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ. "ਸੁੰਨੇ ਵਰਤੇ ਜਗ ਸਬਾਏ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ੯ ਸੰ. ਸ੍ਵਨ. ਧੁਨਿ. ਸ਼ੋਰ. ਸ਼ਬਦ. "ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਦੋਊ ਤਹਿ ਨਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਨਾ ਸ੍ਵਨ (ਸ਼ੋਰ) ਹੈ ਨਾ ਸਮਾਧਿ. "ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਕਹਾ ਤੇ ਹੋਈ?" (ਸਿਧਗੋਸਟਿ) ਅਨਹਤ ਸ੍ਵਨ (ਧੁਨਿ) ਕਹਾਂ ਤੇ ਹੋਈ?

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਲੱਗਿਆ ਵਾਵਾ ਉਂਕੜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਸ਼੍ਵ, ਸ੍ਵਪਨ, ਸ੍ਵਭਾਵ, ਸ੍ਵਰ, ਸ੍ਵਾਨ, ਜ੍ਵਾਲਾ, ਤ੍ਵਰਿਤ, ਦ੍ਵਾਰ, ਧ੍ਵਨਿ ਦੀ ਥਾਂ-ਅਸੁ, ਸੁਪਨ, ਸੁਭਾਉ, ਸੁਰ, ਸੁਆਨ, ਜੁਆਲਾ, ਤੁਰਤ, ਦੁਆਰ, ਧੁਨਿ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.

ਸੁਨਈ. ਸੁਣਦਾ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਦਾ. "ਨਾਮ ਨ ਸੁਨਈ ਡੋਰਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਨਈਆ. ਵਿ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੋਤਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਨੈਯਾ.

ਸੁੰਨਸਮਾਧਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ. ਉਹ ਸਮਾਧਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਪ ਨਾ ਫੁਰਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸੰਪ੍ਰਗ੍ਯਾਤ ਸਮਾਧਿ. "ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਉਹ ਅਵਸਥਾ, ਜਦ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਲੈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸ੍ਵਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਜਦਾ ਹੈ। ੩ ਸ੍ਵਨ (ਸ਼ੋਰ) ਅਤੇ ਸਮਾਧਿ ਦੀ ਹਾਲਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ ੯.

ਸੁੰਨਸਮਾਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨਸਮਾਧਿ। ੨ ਵਿ-ਅਫੁਰ ਸਮਾਧੀ ਵਾਲਾ. "ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ

ਸੁੰਨਸਮਾਧੀ ਆਪਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁੰਨਸਰੋਵਰ. ਸੰਗਯਾ—ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ। ੨ ਨਿਰਵਾਣ ਪਦ.

ਸੁੰਨਸਰੋਵਰਿ. ਸੁੰਨ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ. "ਸੁੰਨ ਸਰੋਵਰਿ ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨ ਸਰੋਵਰ.

ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਪ / ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਸ਼ੁਨ (ਕੁੱਤੇ) ਜੇਹੀ ਸ਼ੇਫ (ਇੰਦ੍ਰੀ) ਵਾਲਾ. ਅਜੀਗਰਤ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਰਿਖੀ. ਐਤ੍ਰੇਯਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਇਉਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ੍ਵਾਕੁ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜੇ ਹਰਿਸ਼ਚੰਦ੍ਰ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਤ ਮੰਨੀ (ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖੀ) ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਬਾਲਕ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈ ਵਰੁਣ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ. ਹਰਿਸ਼ਚੰਦ੍ਰ ਦੇ ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਜੰਮਿਆਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰੋਹਿਤ ਰੱਖਿਆ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਚਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਬਲਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ, ਤਾਂ ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੇਣੇ ਨਾ ਮੰਨੇ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਨੱਠ ਗਿਆ ਅਰ ਛੀ ਵਰ੍ਹੇ ਬਣ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ. ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਜੀਗਰਤ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ, ਸੌ ਗਾਈਆਂ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਦੇਕੇ, ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਲਿਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਰੋਹਿਤ ਨੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ, ਅਰ ਵਰੁਣ ਨੇ ਭੀ ਇਹ ਵਟਾਂਦਰਾ ਮੰਨ ਲਿਆ. ਜਦ ਬਲਿਦਾਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਨੇ ਵਰੁਣ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਪੁੱਜਾ.

ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅੰਬਰੀਸ਼ ਬਲਿਦਾਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਕਿ ਇੰਦ੍ਰ ਉਸ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਚੁਰਾਕੇ ਲੈਗਿਆ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਲਿ ਦੇਣੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ. ਰਾਜੇ ਨੇ ਵਡੀ ਖੋਜ ਮਗਰੋਂ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੱਭਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰਿਚੀਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਸੀ. ਰਿਖੀ ਨੇ ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਦੀ ਮਰਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਗਾਈਆਂ, ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਮੋਹਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਗਹਿਣੇ ਲੈਕੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ. ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਨੂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤ੍ਰ ਦੱਸੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਿਦਾਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਦੇਵੀਂ. ਜਦ ਭੇਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਉਹ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੇ. ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਨੂੰ ਵਡੀ ਉਮਰ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸ਼ਲੋਕ ਸ਼ੁਨਹਸ਼ੇਫ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ.*

ਸੁਨਹਿਰਾ. ਵਿ—ਸੁਇਨੇ ਰੰਗਾ। ੨ ਸੁਇਨੇ ਦੀ ਗਿਲਟ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਖ਼ਾ. ਕੂੰਡਾ। ੪ ਉਹ ਬਰਤਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ. ਇਹ ਪਾਤ੍ਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਨਹਿਰੀ. ਵਿ—ਸੁਇਨੇ ਦੀ ਗਿਲਟ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁਇਨੇ ਦਾ। ੩ ਸੋਨੇ ਰੰਗਾ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਛੋਟਾ ਕੂੰਡਾ. ਕੂੰਡੀ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸੁਨਹਿਰੀਆ.

ਸੁਨਹਿਰੀਆ. ਵਿ—ਸੋਨੇ ਰੰਗਾ। ੨ ਸੁਨਹਿਰਾ (ਕੂੰਡਾ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸੇ ਅਮ੍ਰਿਤ-ਪਾਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ. ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਸੁਨਹਿਰੀਏ ਭਾਈ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਸੁਨਹਿਰੀਆ ਭਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਹਿਰੀਆ ੩.

ਸੁੰਨ ਗੁਫਾ. ਸੰਗਯਾ—ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ। ੨ ਸੰਕਲਪ ਰਹਿਤ ਮਨ. "ਸੁੰਨਗੁਫਾ ਮਹਿ ਆਸਣੁ ਬੈਸਣੁ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੁਨਣ / ਸੁਨਣਾ / ਸੁਨਣੁ ਸੰ. ਸ਼੍ਰਵਣ. "ਏ ਸ੍ਰਵਣਹੁ ਮੇਰਿਹੋ! ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਇ." (ਅਨੰਦੁ) "ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰਨਾਉ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) "ਵੇਖਣ ਸੁਨਣੁ ਨ ਹੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਵਾਰ ਮ: ੩)

ਸੁੰਨਤ. ਅ਼ ﺳﻨﺖ ਸੰਗਯਾ—ਮਰਜਾਦਾ (ਮਰਯਾਦਾ). ਰੀਤਿ। ੨ ਇਸਲਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉੱਮਤ ਨੂੰ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਸਭ ਸੁੰਨਤਰੂਪ ਹਨ. ਮੁਹੰਮਦ

*ਦੇਖੋ, ਰਿਗਵੇਦ ਮੰਡਲ ੧ ਮੰਤ੍ਰ ੨੪, ੨੫, ੨੭ ਅਤੇ ਮੰਡਲ ਪੰਜ ਮੰਤ੍ਰ ੨.

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਚਰਣ ਮੁਸਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਸੁੰਨਤ ਹੈ. ਖ਼ਤਨੇ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁੰਨਤ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮਰਜਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪ ਖ਼ਤਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ.

ਚਾਹੋ ਖਤਨੇ ਦੀ ਆਗਜਾ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਇਬਰਾਹੀਮ.

ਖਤਨੇ ਦੀ ਆਗਜਾ ਅਤੇ ਰੀਤਿ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, Genesis ਕਾਂਡ ੧੭ ਅਤੇ Joshua ਕਾਂਡ ੫.

ਸੁਨਤਾ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੋਤਾ। ੨ ਸੁਣਦਾ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਦਾ.

ਸੁਨਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨਤ. "ਸਰਮ ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲ ਰੋਜਾ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲਬੰਧਾਨ ਬਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਜਤ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤਮ ਸੁੰਨਤ ਹੈ.

ਸੁਨਤੈ. ਸ਼੍ਰੋਤੇ ਨੇ. ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੇ. "ਸੁਨਤੈ ਸੁਨਿ ਮੰਨਿ ਬਸਾਇਆ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਸੁਨਥਈ. ਸ਼੍ਰਿਣੋਤਿ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਸੁਣਦਾ ਹੈ. "ਹਰਿਗੁਣ ਅਕਥ ਸੁਨਥਈ." (ਕਲਿ ਮ: ੪)

ਸੁੰਨਮਸੁੰਨ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼ੂਨ੍ਯ. ਮਹਾ ਸੁੰਨ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਨਹੀਂ. ਅਫੁਰ ਬ੍ਰਹਮ. "ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੁੰਨਮਸੁੰਨੰ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਸੁੰਨਮੁੰਨ. ਵਿ—ਮੁੰਨੇ (ਸ੍ਥਾਣੁ) ਦੀ ਤਰਾਂ ਜੜ੍ਹ. ਜੜ੍ਹ ਰੂਪ. "ਸੁੰਨਮੁੰਨ ਨਗਰੀ ਭਈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਸ਼ੂਨ੍ਯ ਅਤੇ ਮੌਨ. ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਨਾ.

ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਸਮਦ੍ਵਾਰ। ੨ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਅੰਤਹਕਰਣ। ੩ ਏਕਾਂਤ ਅਸਥਾਨ. "ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਸੇ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੁਨਯਨਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ. ਸੁਲੋਚਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੀਤਾ ਪਾਲੀ ਸੀ.

ਸੁਨਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਨਰ. ਭਲਾ ਆਦਮੀ। ੨ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ. ਸੁਭਟ. "ਖਲ ਦਲ ਦਹਿਤਾ ਸੁਨਰ ਸਹੀ." (ਗਜਾਨ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਰਜੁਨ.

ਸ਼ੁਨਵਦ. ਫ਼ਾ. ਸੁਣਦਾ ਹੈ. ਸੁਣੇ. ਸੁਣੇਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਨੀਦਨ.

ਸ਼ੁਨਵਾ. ਫ਼ਾ. شنوا ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੋਤਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ੁਨੀਦਨ ਹੈ.

ਸੁੰਨਾ. ਵਿ—ਗ਼ੈਰ ਆਬਾਦ. ਉੱਜੜ. ਸ਼ੂਨ੍ਯ.

ਸੁਨਾਉਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਾਵਨੀ.

ਸੁਨਾਸੀਰ. ਸੰ. ਸ਼ੁਨਾਸੀਰ—ਸ਼ੁਨਾਸੀਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ (ਕ੍ਰਿਸਾਣਾਂ) ਦੇ ਦੋ ਦੇਵਤੇ, ਜੋ ਹਲ ਅਤੇ ਚਊ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸੁਨਾਸੀਰ. ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਸੀਰ (ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੌਜ) ਉੱਤਮ ਹੈ. ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. "ਸੁਨਾਸੀਰ ਲਖ ਸੂਨ ਨਿਸੰਕਾ। ਮਿਲਜੋ ਅਹਲਜਾ ਕੋ ਭਰ ਅੰਕਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁੰਨਾਹਰ. ਵਿ—ਅਫੁਰ ਰੂਪ. "ਵਰਤਿਆ ਸੁੰਨਾਹਰ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੪)

ਸੁਨਾਗਰ. ਵਿ—ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਭਲਾ ਆਦਮੀ। ੨ ਮਹਾਨ ਚਤੁਰ। ੩ ਭਾਵ—ਧਨ੍ਵੰਤਰਿ. "ਸੁਨਾਗਰ ਨਦੀਚੇ ਨਾਥੰ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਸੁਨਾਭ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਨਾਭਿ (ਧੁੰਨੀ) ਜਿਸ ਦੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚਕ੍ਰ। ੩ ਮੈਨਾਕ ਪਰਬਤ। ੪ ਗਰੁੜ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਨਾਮ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਨਜਾਮਤ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਖਾਸ ਸੁਨਾਮ ਹੈ. ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਹੱਲਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇੱਥੇ ਚਰਣ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਠਹਿਰੇ. ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲਾਹੜੇ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਆਏ, ਜਿੱਥੇ

ਹੁਣ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਬਾਹਰ ਦੇ ਗੁਰੁਅਸਥਾਨ ਦਾ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ. ਸੰਮਤ ੧੯੭੬ ਵਿੱਚ ਵਡਾ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕਪਤਾਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਰਾਈ ਹੈ. ਸੁਨਾਮ ਧੂਰੀ ਜਾਖਲ ਲੈਨ ਉੱਪਰ ਖਾਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਨਾਮ। ੩ ਯਸ਼. ਕੀਰਤਿ.

ਸੁਨਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਿਆਰ। ੨ ਸੁ (ਸੁੰਦਰ) ਨਾਰ (ਗਰਦਨ). ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਰੂਪ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਸੰ. ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਦੁੱਧ। ੪ ਸੱਪ ਦਾ ਆਂਡਾ.

ਸੁਨਾਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਿਆਰ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਨਾਲਾ.

ਸੁਨਾਰਿ, ਸੁਨਾਰੀ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਸੂਨਾ (ਹਿੰਸਾ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਕ਼ਾਤਿਲ. "ਕਟਾਰੀ ਸੁਨਾਰੀ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਨਾਵਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਖਬਰ. ਸੁਧ। ੨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧੀ ਦੀ ਸ਼ੋਕ ਭਰੀ ਖਬਰ. "ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਜਾਤ ਸੁਨਾਵਨੀ ਪੀਟਹਿਂ ਮਿਲ ਨਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਨਿ. ਸ਼ੂਨਜ. ਉਜਾੜ. "ਤੂਹੀ ਗਾਉ ਤੂਹੀ ਸੁਨਿ." (ਗਉ ਮਃ ੫) ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਜੰਗਲ। ੨ ਸੁਣਕੇ. "ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰੋ ਜੀਓ." (ਨਟ ਮਃ ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਨੀ.

ਸੁੰਨਿ. ਸੁੰਨ ਵਿੱਚ. ਸ਼ੂਨਜ ਮੇ. ਭਾਵ—ਸ਼ੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ. "ਮਾਇਆ ਫਾਸ ਬੰਧ ਨਹੀ ਫਾਰੈ ਅਰੁ ਮਨ ਸੁੰਨਿ ਨ ਲੂਕੇ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੁਨਿਆਰ. ਸੰ. ਸੁਵਰ੍ਣਕਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸੁਨਾਰ.

ਸੁਨਿੰਤ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁ—ਨਿਤਜ। ੩ ਸੁ ਨਿਯਤ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ. "ਸੁਨਿੰਤ ਹੈ." (ਜਾਪੁ)

ਸੁਨਿੰਦਾ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਰੰਗ ਰਾਗ ਕੇ ਸੁਨਿੰਦਾ." (ਗਜਾਨ) ੨ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੀਤੀ ਉਸਤਤਿ. ਦੇਖੋ, ਵਜਾਜ ਸ੍ਤੁਤਿ.

ਸ਼ੁਨੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਕੁੱਤੀ.

ਸੁੰਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਥੁਥਨੀ. ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਥੂਥੀ। ੨ ਅ਼. ਅਹਿਲੇ ਸੁੰਨਤ. ਜੋ ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸੁੱਨਤ (ਰੀਤਿ) ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇ ਉਹ ਸੁੰਨੀ ਹੈ. ਸੁੰਨੀ ਲੋਕ ਚਾਰ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਖਲੀਫਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ. ਸੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਇਮਾਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ ਹਨ:—

੧ ਅਬੂਹਨੀਫ਼ਾ. ਸਾਬਤ ਦਾ ਬੇਟਾ, ਜੋ ਸਨ ੮੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਕੂਫਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ, ਅਰ ਬਗਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੫੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ. ਇਹ ਵਡਾ ਮੰਤਕੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ.

੨ ਸ਼ਾਫ਼ੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਇਬਨ ਇਦਰੀਸ ਸ਼ਾਫ਼ਈ. ਇਹ ਅਸਕਲਾਨ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੫੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਰ ਸਨ ੨੦੫ ਵਿੱਚ ਮਿਸਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਹਿਰਾ (ਕੇਰੋ) ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ.

੩ ਮਾਲਿਕ. ਇਮਾਮ ਅਬੂ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਾਲਿਕ. ਇਹ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ੯੪ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਸਨ ੧੭੯ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ. ਇਹ ਵਡਾ ਤਪਸ੍ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਸੀ.

੪ ਅਹਮਦ ਇਬਨ ਹੰਬਲ. ਇਹ ਬਗਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਨ ੧੬੪ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ, ਅਤੇ ਸਨ ੨੪੧ ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਵਡਾ ਆ਼ਲਿਮ ਸੀ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਚਾਰ ਇਮਾਮਾਂ ਦੇ ਹੀ ਚਲਾਏ ਚਾਰ ਮਾਰਗ ਹਨ ਜੋ ਹਨਫ਼ੀ, ਸ਼ਾਫ਼ਈ, ਮਾਲਿਕੀ ਅਤੇ ਹੰਬਲੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਹਨਫ਼ੀਯਹ, ਸ਼ਾਫ਼ੀਯਹ. ਮਾਲਿਕੀਯਹ ਅਤੇ ਹੰਬਲੀਯਹ ਭੀ ਹੈ.

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮਜ਼ਹਬ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਚਾਰ ਵਰਣ ਚਾਰ ਮਜਹਬਾ ਜਗ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਣੇ." ਸੁੰਨੀਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜਾਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਫਿਰਕੇ.

ਸੁਨੀਅਰ. ਸੰਗਯਾ—ਕੰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ.

ਦੇਖੋ, ਸੁਣੀਅਰ। ੨ ਮਾਲਵੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੈਤੋ ਤੋਂ ਚੱਲਕੇ ਸੁਨੀਅਰ ਪਿੰਡ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. "ਸੁਨੀਅਰ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਲੋਕ ਸਥਾਨ। ਉਤਰੇ ਹਯ ਤੇ ਤਹਿਂ ਗੁਨਖਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਨੀਜਾ. ਸ਼੍ਰਵਨ ਕੀਤਾ। ੨ ਸੁਣਨ ਯੋਗਜ.

ਸੁਨੀਤਿ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਨੀਤਿ। ੨ ਧ੍ਰੂਵ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਾਨਪਾਦ ਦੀ ਵਹੁਟੀ.

ਸ਼ੁਨੀਦ. ਫ਼ਾ شنید ਸੁਣਿਆ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕੀਤਾ.

ਸ਼ੁਨੀਦਨ. ਫ਼ਾ شنیدن ਸੁਣਨਾ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਨਾ.

ਸ਼ੁਨੀਦਮ. ਫ਼ਾ شنیدم ਮੈ ਸੁਣਿਆ. "ਸੁਨੀਦਮ ਸਿਫਤ ਬਡ ਸੁ ਦੀਦਨ ਚਹਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਨੀਲ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੀਲ ਵਰਣ. "ਕਿ ਅਨੀਲਹਿ, ਕਿ ਸੁਨੀਲਹਿ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸੁਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨ.

ਸੁਨੇਹਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਨੇਹ ਭਰਿਆ ਸੰਦੇਸਾ. ਪੈਗਾਮ.

ਸੁਨੈਯਾ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰੈਯਾ. ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਵਰਣਮੁਦ੍ਰਾ. ਅਸ਼ਰਫੀ. "ਕੌਡਾ ਪੈਸਾ ਰੁਪੈਯਾ ਸੁਨੈਯਾ ਕੋ ਬਨਜ ਕਰੈ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸੁਨੰਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਲਭਦ੍ਰ ਦਾ ਮੂਸਲ। ੨ ਵਿ— ਉੱਤਮ ਪੁਤ੍ਰ। ੩ ਆਨੰਦ ਦਾਇਕ.

ਸੁੱਨਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨਤ.

ਸੁੱਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਨੀ.

ਸੁਪਚ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵਪਚ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਡਾਲ, ਜੋ ਸ਼੍ਵ (ਕੁੱਤੇ) ਨੂੰ ਰਿੰਨ੍ਹ ਲਵੇ. ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨੀਚ. "ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸ ਮਾਨਿ." (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਵੈਸ਼੍ਯ ਕੰਨ੍ਯਾ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੀ ਸੰਤਾਨ.

ਸੁਪਚਾਰੋ. ਸ਼੍ਵ ਪਚਨਹਾਰੋ. ਕੁੱਤਾ ਰਿੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ. ਚੰਡਾਲ. ਨੀਚ. "ਬਾਲਮੀਕ ਸੁਪਚਾਰੋ ਤਰਿਓ." (ਮਾਰੂ ਮਃ ੫) ਦੇਖੋ, ਬਾਲਮੀਕਿ ੨.

ਸੁਪੱਛ. ਸੁੰਦਰ ਹੈਨ ਜਿਸ ਦੇ ਪਕ੍ਸ਼ (ਪੰਖ). ੨ ਦੇਖੋ, ਸਪੱਛ.

ਸੁਪਤ. ਸੰ. ਸੁਪ੍ਤ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ. "ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤ ਸਿੰਘ ਛੇਰਜੋ ਤੈਂ ਕਰਾਲ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਪਤਿ.

ਸੁਪਤਨੀ. ਸੰ. ਸੁਪਤ੍ਨੀ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਹੁਟੀ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਭਾਰਯਾ. ਦੇਖੋ, ਪਤਨੀ.

ਸੁਪਤਿ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪਤਿ. ਆਪਣੀ ਭਾਰਯਾ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਅਰ ਪੁਤ੍ਰੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਵਪਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੈਰਵ. ਭੈਰੋ. ਜੋ ਸ਼੍ਵ (ਕੁੱਤੇ) ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਸੁਪਤਿ ਮੈ ਮਹੇਸ ਜੋਤ ਤੇਰੀਐ ਜਗਤ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਸੰ. ਸੁਪ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੌਣਾ। ੪ ਨੀਂਦ.

ਸੁਪੱਤਲ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ.

ਸੁਪੱਤਾ. ਵਿ—ਅੱਛੀ ਪਤ ਵਾਲਾ. ਸੁਪ੍ਰਤਿਸ਼੍ਠਿਤ. ਭਲਾ- ਮਾਣਸ.

ਸੁਪਥ. ਵਿ—ਸੁਮਾਰਗ. ਚੰਗਾ ਰਾਹ। ੨ ਪੱਧਰ ਸੜਕ.

ਸੁਪਨ, ਸੁਪਨਾ ਸੰ. ਸ੍ਵਪਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਪ ਧਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨੀਂਦ. ਨਿਦ੍ਰਾ। ੨ ਸੌਣਾ. "ਜਾਗਨ ਤੇ ਸੁਪਨਾ ਭਲਾ." (ਬਿਲਾ ਮਃ ੫) ੩ ਸ੍ਵਪਨ ਅਵਸਥਾ, ਜੋ ਜਾਗਣ ਅਤੇ ਘੋਰ ਨੀਂਦ ਦੇ ਮੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਗ੍ਯਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਮ੍ਰਿਗਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਰੁ ਸੁਪਨਮਨੋਰਥ." (ਸੋਰ ਮਃ ੫) ਅਨੇਕ ਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਫਲ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਮਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਯਥਾ—"ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੂਰਖਿ ਲਾਇਆ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਸੁਪਨ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਪੇਖੀ ਸੁਪਨਾ." (ਕਾਨ ਮਃ ੫) ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਪਨ- ਫਲ। ੪ ਭਾਵ—ਜਗਤ. "ਜਿਸ ਕਾ ਰਾਜ ਤਿਸੈ ਕਾ ਸੁਪਨਾ." (ਗਉ ਮਃ ੫)

ਸੁਪਨਿ. ਸ੍ਵਪਨ ਮੇ. ਨੀਂਦ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ. "ਸੁਪਨਿ

ਇਕੁ ਪਰਤਖਿ ਇਕੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸੁਪਨੰਤਰਿ. ਸ੍ਵਪਨ (ਨੀਂਦ) ਦੇ ਵਿੱਚ. "ਤੂੰ ਕਾਇਆ ਰਹੀਅਹਿ ਸੁਪਨੰਤਰਿ." (ਗਉ ਮ: ੧) ਭਾਵ—ਆਲਸ ਰੂਪ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਰਹੀ. "ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਏ ਸੁਪਨੰਤਰਿ ਨਾਹੀ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ)

ਸੁਪਨੰਤਰੁ. ਸੰ. ਸ੍ਵਪਨਾਂਤਰ. ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੁਪਨਾ. ਭਾਵ—ਅਤਯੰਤ ਮਿਥ੍ਯਾ. "ਸੁਪਨੰਤਰੁ ਸੰਸਾਰੋ." (ਵਡ ਮ: ੧ ਅਲਾਹਣੀਆ) ੨ ਸ੍ਵਪਨਮਾਤ੍ਰ.

ਸੁਪਰਣ. ਸੰ. ਸੁਪਰ੍ਣ. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਫੰਘਾਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਗਰੁੜ। ੪ ਅੰਬ. ਦੇਖੋ, ਪਰਣ.

ਸੁਪਰਧਾ. ਦੇਖੋ, ਸਪਰਧਾ.

ਸੁਪਰਬਾਣ. ਵਿ—ਸੁਪ੍ਰਮਾਣ. ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਮਾਣ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਪਰਵਨ.

ਸੁਪਰਵਨ. ਸੰ. ਸੁਪਰ੍‍ਵਨ੍. ਸੰਗਯਾ—ਅੱਛੇ ਪਰਵਾਂ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ। ੨ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਪਰਵ (ਜੋੜ) ਸੁੰਦਰ ਹਨ। ੩ ਤੀਰ। ੪ ਸੁੰਦਰ ਗੱਠਾਂ ਵਾਲਾ ਬਾਂਸ.

ਸੁਪਰਵਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਰਵਨ। ੨ ਸੁਪ੍ਰਮਾਣ.

ਸੁਪਾਤ੍ਰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਬਰਤਨ। ੨ ਅਧਿਕਾਰੀ.

ਸੁਪਾਨ. ਪੌੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਪਾਨ. "ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਨਿਨ ਜਟ ਬਨੀ ਸੁਪਾਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ.

ਸੁਪਾਰਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼.

ਸੁਪਾਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਪੂਗ ਫਲ. ਛਾਲੀ. L. Aroca-Catechu. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਮੁਖ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਮਣੀ ਨੂੰ ਗਾੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਸੁਪਾਰੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਉਬਾਲਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਪਾਰੀ ਨੂੰ ਪਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਖਾਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਰਿਵਾਜ ਹੈ. "ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਖਾਤੀਆ." (ਤਿਲੰ ਮ:੪)

ਸੁਪੁਤ, ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪੁਤ੍ਰ. ਲਾਇਕ ਬੇਟਾ. ਸੁਪੂਤ.

ਸੁਪੁਰਦ. ਦੇਖੋ, ਸਿਪੁਰਦਨ.

ਸੁਪੂਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਪੂਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਿਜੌਰੇ ਦਾ ਬੂਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਲ. ਦੇਖੋ, ਬਿਜਉਰਾ। ੨ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਲਬਾਲਬ.

ਸੁਪੇਦ. ਫ਼ਾ سپید ਸਪੇਦ. ਵਿ—ਸ਼੍ਵੇਤ. ਚਿੱਟਾ. ਬੱਗਾ. "ਕੋਈ ਓਢੈ ਨੀਲ ਕੋਈ ਸਪੇਦ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) "ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆ ਸੁਪੇਦਾ ਸੇ ਵੰਨ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੀ ਚੀਜਾਂ ਦੇ ਓਹੀ ਰੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਰਾਤ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ. ਇਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਅੰਜਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਜਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ.

ਸੁਪੇਦਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਹੜਤਾਲ ਜੇਹਾ ਚਿੱਟਾ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਸੋਧਣ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਮੁਸੱਵਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਚਿੱਟਾ ਪਦਾਰਥ (Oxide of lead) ਜੋ ਰੋਗਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ੩ ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਛਿੱਲ ਚਿੱਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਸੁਪੇਦੇ ਦੇ ਬਿਰਛ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਪਾਸ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਡੇ ਮਨੋਹਰ ਸਪੇਦੇ ਹਨ. White Poplar। ੪ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚਿੱਟਾ ਹਾਸ਼ੀਆ, ਜੋ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. "ਗਰਜੋ ਸੁਪੇਦਾ ਕਾਗਜ ਜੋਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਪੇਦੀ. ਫ਼ਾ سپیدی ਸੰਗਯਾ—ਚਿਟਿਆਈ. "ਰਤਾ ਪੈਨਣੁ ਮਨੁ ਰਤਾ, ਸੁਪੇਦੀ ਸਤੁ ਦਾਨੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਚਿੱਟੀ ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਨਾ ਸਤਜ ਅਤੇ ਦਾਨ ਹੈ.

ਸੁਪ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਤ.

ਸੁਪ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਤਿ ੩ਅਤੇ ੪.

ਸੁਪ੍ਰਸਿੰਨ, ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ, ਸੁਪ੍ਰਸੰਨੁ ਸੰ. ਸੁਪ੍ਰਸਨ੍ਨ. ਵਿ—ਅਤਿ ਆਨੰਦ. ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼. "ਸੰਤ ਸੁਪ੍ਰਸਿੰਨ ਆਏ ਵਸਿ ਪੰਚਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਗੁਰੁ ਜਿਨ ਕਉ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ. ਬਹੁਤ ਸਾਫ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਕੁਬੇਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਪ੍ਰਭਾ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਕਾਂਤਿ (ਚਮਕ ਦਮਕ). ੨ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਭਾ। ੩ ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਪ੍ਰਭਾ ਵਾਲੀ.

ਸੁਪ੍ਰਿਆ, ਸੁਪ੍ਰਿਯਾ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਡਿੱਲਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਸੋਲਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਅੰਤ ਭਗਣ ऽ॥.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਕਹੂੰ ਭਟ ਮਿਲ ਮੁਖ ਮਾਰ ਉਚਾਰਤ.
ਕਹੂੰ ਭਟ ਭਾਜ ਪੁਕਾਰਤ ਆਰਤ
ਕੇਤਕ ਜੋਧ ਫਿਰੈਂ ਰਣ ਗਾਹਤ,
ਕੇਤਕ ਜੂਝ ਬਰੰਗਨ ਬਜਾਹਤ. (ਕਲਕੀ)

੨ ਭਾਰਯਾ. ਵਹੁਟੀ। ੩ ਵਿ—ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ.

ਸੁਫ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ سفتن ਕ੍ਰਿ—ਪਰੋਣਾ. ਵਿੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸੁਫ਼ਤਨੀ. ਫ਼ਾ سفتنی ਵਿ—ਪਰੋਣ ਲਾਇਕ.

ਸੁਫਨ, ਸੁਫਨਾ ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨਾ.

ਸੁਫਲ, ਸੁਫਲੁ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਫਲ. "ਕਵਿਤਾ ਕੁਸੁਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਹੀ ਸੁਫਲ ਅਰਥ ਸਮੁਦਾਯ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ। ੩ ਸਫਲ. "ਸੁਫਲੁ ਜਨਮੁ ਨਾਨਕ ਤਬ ਹੂਆ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੯)

ਸੁਫਾ. ਅ਼ شفعہ ਸ਼ੁਫ਼ਅ਼ਹ. ਪੜੋਸ. ਹਮਸਾਯਗੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਫਾ ੫.

ਸੁਫਾਰਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਿਫਾਰਿਸ਼.

ਸੁਫਿਆ. ਸੰ. ਸ੍ਫੂਰ੍ਤਿ—ਸ੍ਫੂਰ੍ਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਹੋਸ਼ਿਯਾਰੀ. ਚਤੁਰਾਈ। ੨ ਔਸਾਨ. "ਅੰਗ ਸੰਗ ਉਰਝਾਇ ਬਿਸਰਤੇ ਸੁਫਿਆ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫) ਕਮਲ ਦੇ ਅੰਗ ਨਾਲ ਉਲਝਕੇ ਭੌਰ ਦੇ ਔਸਾਨ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸੁੰਬ. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਮ. "ਸੁੰਬਨ ਸਬਦ ਸੁਨਾ ਅਵਨੀ ਤਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸੁਬਹ. ਅ਼ صبح ਸੁਬਹ਼. ਸੰਗਯਾ—ਤੜਕਾ. ਭੋਰ. ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ. ਭੁਨਸਾਰ. "ਸੁਬਹ ਨਿਵਾਜ ਸਗਾਇ ਗੁਜਾਰਉ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) ੨ ਅ਼ شبہ ਸ਼ੁਬਹ. ਸ਼ੱਕ. ਸੰਸਾ. ਭ੍ਰਮ.

ਸੁਬਹਦਮ. ਫ਼ਾ صبحدم ਸੁਬਹ਼ਦਮ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਤੜਕੇ. ਬਹੁਤ ਸਵੇਰੇ. ਅਮ੍ਰਿਤਵੇਲੇ.

ਸੁਬਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹ ੨. "ਬੇ ਸੁਬਹਾ ਜੋ ਬਿਨਾ ਨਮੂਨੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਬਹਾਣ, ਸੁਬਹ਼ਾਨ ਅ਼ سبحان ਪਵਿਤ੍ਰ ਰੂਪ ਆਤਮਾ. ਕਰਤਾਰ. "ਔਰ ਜਹਾਨ ਨਿਦਾਨ ਕਛੂ ਨਹਿ, ਏ ਸੁਬਹਾਨ! ਤੁਹੀ ਸਿਰਦਾਰਾ."(੩੩ ਸਵੈਯੇ)

ਸੁਬਹਾਨੀਤਿੱਤਰ. ਦੇਖੋ, ਤਿੱਤਰ.

ਸੁਬਹਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹਾਨ. "ਸਭ ਦੁਨੀਆ ਸੁਬਹਾਨੁ." (ਮ: ੧ ਵਾਰ ਮਾਝ)

ਸੁਬਕ. ਸੰਗਯਾ—ਹਡਕੋਰਾ. ਹਿਚਕੀ. "ਸੁਬਕਤ ਰੋਦਤ ਅਧਿਕ ਹੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਸੁਬਕਨਾ। ੨ ਫ਼ਾ سبک ਵਿ—ਸਬੁਕ. ਹੌਲਾ। ੩ ਤੇਜ ਚਾਲ ਵਾਲਾ। ੪ ਬੇਇੱਜਤ.

ਸੁਬਕਤਗੀਨ. سبکتگین ਗਜਨੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਅਲਪਤਗੀਨ ਦਾ ਤੁਰਕੀ ਗੁਲਾਮ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਤੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਜੈਪਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ. ਹਿੰਦ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਏਕਾ ਕਰਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅੰਤ ਹਾਰ ਖਾਧੀ. ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਨ ੯੭੭ ਵਿੱਚ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਰ ਸਨ ੯੯੭ ਵਿੱਚ ਮੋਇਆ. ਇਸ ਦਾ ਪੁਤ ਮਹਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਵਡਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸੁਬਕਤਗੀਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਨਸੀਰੁੱਦੀਨ ਭੀ ਹੈ.

ਸੁਬਕਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਹਿਚਕੀ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਹਡਕੋਰੇ ਲੈਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਕ ੧.

ਸੁਬਕੀ. ਫ਼ਾ ‎سُبکی‎ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹਲਕਾਪਨ. ਹੌਲੱਤਣ। ੨ ਅਪਮਾਨ. "ਭਈ ਪਰਾਜਯ ਸੁਬਕੀ ਹਮ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਬਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਨੁ. ਸੁਵਨ. ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ.

ਸੁਬਨਮੇ. ਵਿ—ਸੂਨੁ—ਮਯ. ਪੁਤ੍ਰ (ਸੁਵਨ) ਰੂਪ. ਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪ. "ਨਮਸਤੰ ਅਜਨਮੇ। ਨਮਸਤੰ ਸੁਬਨਮੇ." (ਜਾਪੁ) ਕਰਤਾਰ ਜਨਮ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਰ ਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪ ਹੈ. ਭਾਵ—ਸੰਤਾਨ ਰੂਪ ਹੈ.

ਸੁਬਰਾਉਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਬਰਾਂਉ.

ਸੁੰਬਲ. ਫ਼ਾ ‎سُنبل‎ ਇੱਕ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਘਾਹ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਮਾਸ਼ੂਕ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਬਾਲਛੜ. ਜਟਾਮਾਸੀ. L. Nordostachys.

ਸੁੰਬਾ. ਤੋਪ ਸਾਫ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਸਣ ਦਾ ਗਜ.

ਸੁਬਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਾਸ.

ਸੁਬਾਸਕ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਾਸਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਗੰਧ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. "ਪਾਨ ਕਪੂਰ ਸੁਬਾਸਕ ਚੰਦਨ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੁਬਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹ ਅਤੇ ਸੁਬਾਹੁ.

ਸੁਬਾਹੁ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ. ਚੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲ ਸਹਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ. "ਧਾਏ ਸੁਬਾਹੁ ਜੋਧਾ ਸਕੋਪ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਮਰੀਚ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਵਿਸ਼੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦਾ ਜੱਗ ਵਿਗਾੜਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ. "ਸੰਘਾਰਜੋ ਸੁਬਾਹੰ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ। ੪ ਸ਼ਤ੍ਰੁਘਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਬਿਦਿਆ, ਸੁਬਿਦ੍ਯਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਵਿਦ੍ਯਾ. ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾ. ਪਰਮਾਰਥ ਵਿਦ੍ਯਾ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁਚੇ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਵਿੱਚੀ ਪ੍ਰੇਮਭਾਵ ਵਧੇ.

ਸੁਬੁੱਧ. ਸੰ. ਸੁਬੁਦ੍ਧ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਜਾ ਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ੪੦੫ ਵੇਂ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇ ਆਦਿ ਹੈ. ਸਾਰੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਇਸੇ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਛਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੁਣਾਏ ਸਨ। ੪ ਬ੍ਰਿਜਨਾਦ (ਵੀਰਯਨਾਦ) ਦਾਨਵ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ, ਅਤੇ ਸੈਨਾਪਤਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਸਰਬਲੋਹ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ.

ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਸਬੇਗ ਸਿੰਘ.

ਸੁਬੇਲ. ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪਸੂਰਯ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਬੇਲ ਅਤੇ ਬੇਲ ਦੋ ਦੈਤਰਾਜ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਯੁਗ ਵਿੱਚ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤਾ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਮਕੁੰਟ ਪੁਰ ਦੁਸ਼੍ਟਦਮਨ(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)ਨੇ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ.

ਸੁਬੋਧ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗ੍ਯਾਨ ਵਾਲਾ. ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨੀ। ੨ ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ. ਉੱਤਮ ਗ੍ਯਾਨ.

ਸੁੱਬੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੱਸੀ. ਡੋਰੀ.

ਸੁਬ੍ਰਚਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਵਰਚਲਾ.

ਸੁਬ੍ਰਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਮ ਵ੍ਰਤ. ਸ਼ੁਭ ਨਿਯਮ। ੨ ਇੱਕ ਰਿਖੀ. "ਤਹਾਂ ਸੁਬ੍ਰਤ ਨਾਮਾ ਮੁਨਿ ਰਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੧੯) ੩ ਵਿ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਵ੍ਰਤ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੁਭ ਨਿਯਮਧਾਰੀ.

ਸੁਬ੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਸੁਵ੍ਰਤ—ਸੁਵ੍ਰਿੱਤ. ਵਿ—ਹੱਛੇ ਚਾਲ ਚਲਨ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ। ੨ ਚੰਗੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ ਵਾਲਾ। ੩ ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. "ਅਨੇਕ ਕ੍ਰਿੱਤ ਸੁਬ੍ਰਿਤੰ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸੁਬ੍ਰਿਤਾ. ਵਿ—ਸੁਵ੍ਰਿੱਤਾ. ਉੱਤਮ ਆਚਾਰ ਵਾਲੀ. "ਸੁਨਹੁ ਸੁਬ੍ਰਿਤੇ ! ਇਮ ਉਰ ਜਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਹੇ ਸੁਵ੍ਰਿੱਤਾ ! ਸੁਨੋ.

ਸੁਭ. ਸੰ. ਸ਼ੁਭ੍. ਧਾ—ਚਮਕਨਾ. ਸੁੰਦਰ ਹੋਣਾ. ਬੋਲਨਾ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ. ਚੰਗਾ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਸੁਭ ਬਚਨ ਬੋਲਿ ਗੁਣ ਅਮੋਲ." (ਸਾਰ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੪ ਮੰਗਲ। ੫ ਸੁਖ.

ਸੁੰਭ. ਸੰ. ਸ਼ੁਮ੍ਭ—ਸ਼ੁੰਭ. ਸੰਗਯਾ—ਕਸ਼੍ਯਪ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਦਨੁ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨਵ, ਜੋ ਨਿਸੁੰਭ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ. "ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਪਠਾਯਾ ਜਮ ਦੇ ਧਾਮ ਨੂੰ." (ਚੰਡੀ ੩) ਦੇਖੋ, ਨਮੁਚਿ ੨.

ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਕੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਪ ਸਗਨ.

ਸੁਭਹਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹਾਨ.

ਸੁਭਗ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ। ੨ ਅੱਛੇ ਭਾਗ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬ। ੩ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਸੁਹਾਗਾ. ਟੰਕਣ। ੫ ਚੰਪਕ. ਚੰਬਾ। ੬ ਸ਼ਿਵ.

ਸੁਭਗਾ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰੀ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ। ੨ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਹਲਦੀ। ੪ ਤੁਲਸੀ। ੫ ਕਸਤੂਰੀ। ੬ ਚਮੇਲੀ.

ਸੁਭਚਾਰ. ਸ਼ੁਭ ਆਚਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੁਭਚਿੰਤਕ. ਵਿ—ਸ਼ੁਭ (ਭਲਾ) ਚਿਤਵਨ ਵਾਲਾ. ਖ਼ੈਰਖ਼੍ਵਾਹ.

ਸੁਭਚਿੰਤਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੁਭ (ਭਲਾ) ਚਿਤਵਨਾ. ਭਲਾ ਚਾਹੁਣਾ. ਖ਼ੈਰਖ਼੍ਵਾਹੀ। ੨ ਨੇਕ ਖ਼ਿਆਲ. "ਸੁਭਚਿੰਤਨ ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣ ਨਿਰਮਲ ਸਾਧੂ ਸੰਗ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੁਭਚਿਤਵਨਿ, ਸੁਭਚਿਤਵਨੀ ਦੇਖੋ, ਸੁਭਚਿੰਤਨ। ੨ ਸ਼ੁਭ-ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ. "ਸੁਭਚਿਤਵਨਿ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਸੁਭਟ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਯੋਧਾ. ਸੂਰਮਾ। ੨ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸੁਭਟਅਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਬਰਛੀ. ਸੈਹਥੀ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੁਭਟਸਹੇਟ. ਸੰਗਯਾ—ਰਣਭੂਮਿ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੁਭਟਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੈਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਯੋਧੇ ਹਨ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੁਭਟੇਂਦ੍ਰ. ਵਿ—ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ. ਜਨਰਲ। ੩ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੩ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੧ ਪੁਰ, ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ. ਅਥਵਾ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਦੋਹਾ ਹੀ ਸੁਭਟੇਂਦ੍ਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਚੌਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਯਾਨੁਪ੍ਰਾਸ ਮਿਲੇ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਰੜ ਸਰੜ ਜਬ ਚਢਤ ਦਲ ਸਜ ਕਰ ਸਿੰਘ ਸੁਬੀਰ,
ਬਰੜ ਬਰੜ ਬਰੜਾਤ ਰਿਪੁ ਬਿਹਬਲ ਬਿਕਲ ਸ਼ਰੀਰ,
ਭਰੜ ਭਰੜ ਭਯ ਭਜਤ ਭੀ ਬਿਲਪਤ ਬਹੁ ਭਟ ਭੀਰ,
ਮਰੜ ਮਰੜ ਕਾਲੀ ਚਬੈ ਅੜਤ ਜੁ ਦੁਸ਼੍ਟ ਬਹੀਰ.
(ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ)

ਸੁਭਦ੍ਰਾ. ਵਸੁਦੇਵ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਇਸ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਬਲਰਾਮ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਣ ਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਰਜੁਨ ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਤੋਂ ਚੁਰਾਕੇ ਲੈ ਗਿਆ. ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਅਭਿਮਨ੍ਯੁ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਰੀਕ੍ਸ਼ਿਤ ਦੀ ਦਾਦੀ ਸੀ. ਜਗੰਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲ ਕਰਕੇ ਸੁਭਦ੍ਰਾ ਦੀ ਮੂਰਤਿ ਦਾ ਹੋਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭਦ੍ਰਾ ਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਭਦ੍ਰਾ.

ਸੁਭਮਸਤ, ਸੁਭਮਸਤੁ ਸੰ. ਸ਼ੁਭਮਸ੍ਤੁ. ਸ਼ੁਭੰ-ਅਸ੍ਤੁ. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਸ਼ੁਭ ਹੋ. ਮੰਗਲ ਹੋ. ਕਲ੍ਯਾਣ ਹੋ. ਭਲਾ ਹੋਵੇ.

ਸੁਭਰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਕੰਢਿਆਂ ਤੀਕ ਪੂਰਣ. "ਖਿਨ ਮਹਿ ਊਣੇ ਸੁਭਰ ਭਰਿਆ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ੁਭ੍ਰ. ਉੱਜਲ। ੩ ਸੁੰਦਰ.

"ਸੁਭਰ ਕਪੜ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫)

ਸੁਭਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭ੍ਰਮ.

ਸੁਭਰਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅੰਗਦ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਸੁਭਰਾਤ, ਸੁਭਰਾਤਾ ਸੰ. ਸੁਭਰਿਤ. ਵਿ–ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਚੰਗੇ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਣ. "ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਾ ਪੂਰਨ ਸੁਭਰਾਤਾ." (ਚੌਪਈ)

ਸੁਭਵੰਤੀ. ਵਿ–ਸ਼ੁਭਵਤੀ. ਮੰਗਲ ਵਾਲੀ. ਸੁਖਵਾਲੀ. ਆਨੰਦਵਤੀ. "ਸੰਤ ਸੰਗਤਿ ਸੁਭਵੰਤੀ." (ਨਟ ਮ: ੪ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸੁ ਭਵਤਿ. ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹ। ੨ ਸ਼ੁਬਹ. ਸ਼ੱਕ. ਸੰਸਾ. "ਜੇ ਦਿਲ ਸੁਭਾ ਤੁਮਾਰੇ ਲਹੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੁਭਾ. ਕਾਂਤਿ. ਸ਼ੋਭਾ. "ਬਰਨੀ ਨਹਿ ਜਾਤ ਸੁਭਾ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਇੱਛਾ। ੫ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਭਾ.

ਸੁਭਾਉ. ਸੰ. ਸ੍ਵਭਾਵ. ਸੰਗਯਾ–ਆਪਣਾ ਧਰਮ. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ। ੨ ਮਿਜਾਜ। ੩ ਵਾਦੀ. ਬਾਣ। ੪ ਸੁ–ਭਾਵ. ਉੱਤਮ ਖਿਆਲ.

ਸੁਭਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਉ। ੨ ਵਿ–ਉੱਤਮ ਭਾਵ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਆਸ਼ਯ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਹੈ. "ਜਿਨ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੁਭਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਇਰਾਦਤਨ. ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ. "ਸੁਭਾਇ ਅਭਾਇ ਜੁ ਨਿਕਟਿ ਆਵੈ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫) ੪ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਸ੍ਵਤਹ. "ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ, ਤਾਂ ਮਿਲੈ ਸੁਭਾਇ." (ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਸੁਭਾਇਕ. ਵਿ–ਸ਼ੋਭਾ ਦਾਇਕ. "ਮਸਤਕ ਦੀਪਤ ਜੋਤਿ ਸੁਭਾਇਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਸ੍ਵਤਹ. "ਜਿਮ ਆਇਸ ਕਰ ਦੇਤ ਸੁਭਾਇਕ, ਮਾਨਿਹ ਤਿਮ ਬਾਸੀ ਪੁਰ ਤੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਭਾਈ. ਵਿ–ਉੱਤਮ ਭਾਵ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦਾ ਆਸ਼ਯ ਅੱਛਾ ਹੈ. "ਸੋਈ ਪੁਰਖ ਸੁਭਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਨੇਕ ਭਾਈ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ–ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਸ੍ਵਤਹ. ਬਿਨਾ ਯਤਨ. "ਨਾਨਕ ਮਿਲਣ ਸੁਭਾਈ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੪ ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ ਹੀ. ਆਪਣੇ ਸਹਜ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ. "ਜੈਸੇ ਬਾਲਕ ਭਾਇ ਸੁਭਾਈ ਲਖ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਵੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੫ ਸੰਗਯਾ–ਸੌਭਾਗ੍ਯਤਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬੀ. "ਮੇਰੀ ਹਰਹੁ ਬਿਪਤਿ ਜਨ ਕਰਹੁ ਸੁਭਾਈ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸੁਭਾਸੀ. ਸੰ. ਸੁਭਾਸ਼ਿਨ੍. ਵਿ–ਚੰਗਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ. ਪਿਆਰੇ ਵਚਨ ਆਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਭਾਸੁਭ. ਸ਼ੁਭ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁਭ. ਨੇਕ ਬਦ.

ਸੁਭਾਖ, ਸੁਭਾਖਾ ਸੰ. ਸੁਭਾਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ–ਉੱਤਮ ਬੋਲੀ। ੨ ਅਜੇਹੀ ਗੱਲ ਬਾਤ, ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕੇ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਔਖੇ ਪਦ ਨਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ। ੩ ਸ਼ਕੁਨਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਗਲ ਜਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ. "ਭਾਖ ਸੁਭਾਖ ਵਿਚਾਰ ਨ ਛਿੱਕ ਮਨਾਇਆ." (ਭਾਗੁ)

ਸੁਭਾਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਖਾ. "ਪ੍ਰਭੁ ਬਾਣੀ ਸਬਦ ਸੁਭਾਖਿਆ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ–ਸੁਭਾਸ਼ਿਤ. ਉੱਤਮ ਕਥਨ ਕੀਤਾ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬਿਆਂਨ ਕਰਿਆ.

ਸੁਭਾਖ੍ਯ. ਸੰ ਸੁਭਾਸ਼੍ਯ. ਵਿ–ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਯੋਗ੍ਯ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਸ਼ੇਸ਼ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਅਸ਼੍ਟਾਧ੍ਯਾਯੀ ਉੱਪਰ ਉੱਤਮ ਭਾਸ਼੍ਯ (ਟੀਕਾ). "ਸੁਭਾਖ੍ਯ ਕੌਮਦੀ ਪੜੈਂ. (ਬ੍ਰਹਮਾਵ)

ਸੁਭਾਗ. ਵਿ–ਉੱਤਮ ਭਾਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਸੌਭਾਗ੍ਯ. ਖ਼ੁਸ਼ ਕ਼ਿਸਮਤੀ.

ਸੁਭਾਗੀ. ਵਿ–ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ.

ਸੁਭਾਚਾਰ. ਸ਼ੁਭ–ਆਚਾਰ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਾਚਾਰ. ਭਲਾ ਵਿਉਹਾਰ. "ਸੁਭਾਚਾਰ ਜਿਂਹ ਨਾਮ ਸਬਲ ਦੂਸਰ ਅਨੁਮਾਨੋ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸੁਭਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਬਹਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਨੁ। ੩ ਸਿੰਧੀ. ਸੁਭਾਨ. ਕਲ੍ਹ. ਸਵੇਰੇ.

ਸੁਭਾਨਨ. ਸ਼ੁਭ (ਉੱਤਮ) ਆਨਨ (ਮੁਖ).

ਸੁਭਾਨਨੀ. ਵਿ–ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਵਾਲੀ. ਉੱਤਮ ਚੇਹਰੇ

ਜੋ ਚਮੇਲੀ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ.

ਸ਼ੁਮਾ. ਫ਼ਾ شُما ਸਰਵ—ਆਪ. ਤੁਮ। ੨ ਭਾਵ—ਮੈ ਮੇਰੀ. "ਅਬ ਅਸਾਡੀ ਸ਼ੁਮਾ ਗਈ ਹੈ." (ਜਸਭਾਮ)

ਸੁਮਾਰ. ਫ਼ਾ شُمار ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਿਣਤੀ. ਸੰਖ੍ਯਾ. "ਤਾਕੇ ਅੰਤ ਨ ਪਰਹਿ ਸੁਮਾਰ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸੈਨਾ। ੩ ਗਰੋਹ. ਇਕੱਠ। ੪ ਰਾਜੀ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜਖਮ। ੫ ਵਿ—ਘਾਇਲ. ਜਖਮੀ. ਫੱਟੜ. "ਸਭ ਊਚ ਨੀਚ ਕਿੰਨੇ ਸੁਮਾਰ." (ਰਾਮਾਵ) "ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਹਾਰ ਕਿਯ ਮਾਰ ਨੈ ਸੁਮਾਰ ਮੋ ਕੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੯) ਮਾਰ (ਕਾਮ) ਨੇ ਸੁਮਾਰ (ਘਾਇਲ).

ਸੁਮਾਲ. ਅ਼ شمال ਸ਼ਿਮਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਖੱਬਾ ਪਾਸਾ.

ਸੁਮਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਰਾਵਣ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ੁਮਾਲੀ. ਸ਼ੁਮਾਲ (ਉੱਤਰ) ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ.

ਸੁਮਿਤ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਮਿਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੁਮਿਤ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਮਿਤ੍ਰ. "ਹਰਿ ਲਬਧੋ ਮਿਤ੍ਰ ਸੁਮਿਤੋ." (ਗਾਥਾ) ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਮਿਤ੍ਰ.

ਸੁਮਿਤ੍ਰ. ਉੱਤਮ ਮਿਤ੍ਰ। ੨ ਸੰ. ਸੌਮਿਤ੍ਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਛਮਣ, ਜੋ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ. "ਤਿਹ ਓਰ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਪਠਾਯੋ."(ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸ਼ਤ੍ਰੂਘਨ, ਲਛਮਣ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ। ੩ ਸੰ. ਸੁਮੰਤ੍ਰ (सुमन्त्र). ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਰਥ ਹੱਕਣ ਵਿੱਚ ਭੀ ਨਿਪੁਣ ਸੀ. "ਤਾਤ ਬਸਿਸ੍ਠ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਬੁਲਾਏ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਮਿਤ੍ਰਸੇਨ, ਸੁਮਿਤ੍ਰਸੈਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਸਹੁਰਾ, ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰੂਘਨ ਦਾ ਨਾਨਾ.

ਸੁਮਿਤ੍ਰਜ. ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਲਛਮਣ. "ਚੀਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰਜ ਕੀ ਛਬਿ ਕੋ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਸ਼ਤ੍ਰੂਘਨ.

ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ. ਸੁਮਿਤ੍ਰਸੇਨ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦੀ ਰਾਣੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂਘਨ ਜਨਮੇ.

ਸੁਮਿਤ੍ਰੇਸ. ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਈਸ਼. ਸੁਮਿਤ੍ਰਾਪਤਿ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ. "ਸੁਮਿਤ੍ਰੇਸ ਮਹੀਪ ਭਯੋ ਜਬ ਤੇ."(ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਮਿਲ, ਸੁਮਿਲਾ, ਸੁਮੀਲਾ ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. ਸੰਮਿਲਿਤ. "ਪ੍ਰਵੇਸਜੋ ਸਭੈ ਮੇ ਅਲੇਪੰ ਸੁਮੀਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਅਲੇਪ ਅਤੇ ਮਿਲਿਆ.

ਸੁਮੁਖ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖ. ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਣੇਸ਼। ੩ ਗਰੁੜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ। ੪ ਇੱਕ ਨਾਗਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ.

ਸੁਮੁਖੀ. ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਵਾਲੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੨੮। ੩ ਸੀਸਾ. ਦਰਪਣ.

ਸੁਮੰਡ. ਇੱਕ ਤਪਸ੍ਵੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਤਨਮਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੂਰਬ ਰੂਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਨਾਮ ਸੁਮੰਡ ਮੁਨੀ ਤਬ ਥਿਯੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਮੁੰਦ. ਸਮੁੰਦਰ. ਸਾਗਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਮੰਦ.

ਸੁਮੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮੰਦ. "ਸੁਮੁੰਦੇ ਕੰਧਾਰੰ." (ਪਾਰਸਾਵ) ਕੰਧਾਰ ਦੇ ਸਮੰਦ ਘੋੜੇ। ੨ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਸੁਮੇਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮੇਰੁ.

ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ. ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਜਿਲਾ ਆਜਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਗਰ "ਨਿਜਾਮਾਬਾਦ"* ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਾਬਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਉੱਤਮ ਕਵੀ ਸਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਤਕ, ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਦਿ ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਾਲ ਹੈ:—

"ਸੰਮਤ ਉੱਨਿਸ ਸੈ ਅਧਿਕ ਤੇਇਸ ਸਾਲ ਰਸਾਲ,
ਨਗਰ ਨਜੀਬਾਬਾਦ ਮੇ ਭਯੋ ਸੁਵਚਨ ਨਿਹਾਲ.

ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਖਤ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੰਤ ਭੀ ਰਹੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਨਿਜਾਮਾਬਾਦ.

*ਇਹ ਜੌਨਪੁਰ ਤੋਂ ੨੦ ਕੋਹ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ੩੦ ਕੋਹ ਹੈ.

ਸੁਮੇਰੁ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਵਰ੍ਣ ਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹਨ. ਸੁਮੇਰੁ ਦੀ ਬਲੰਦੀ ਚੌਰਾਸੀ ਹਜਾਰ ਯੋਜਨ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਅਰ ਸੋਲਾਂ ਹਜਾਰ ਯੋਜਨ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਗਡਿਆ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਚੋਟੀ ਉੱਪਰ ਬੱਤੀਹ ਹਜਾਰ ਯੋਜਨ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੈ. † ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (Geographical Dictionary) ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਦ੍ਰਹਿਮਾਲਯ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਮੇਰੁ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗੰਗਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਚਪਰਬਤ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਚੋਟੀਆਂ—ਰੁਦ੍ਰਹਿਮਾਲਯ, ਵਿਸ਼ਨੁਪੁਰੀ, ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀ, ਉਦਗਾਰੀਕੰਠ ਅਤੇ ਸ੍ਵਰਗਾਰੋਹਣ ਹਨ। ੨ ਮਾਲਾ ਦਾ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਮਣਕਾ। ੩ ਗਣਿਤਵਿਦ੍ਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਧ੍ਰੁਵ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਮੇਰੁ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਕ੍ਸ਼ਿਣਧ੍ਰੁਵ ਨੂੰ ਕੁਮੇਰੁ ਆਖਦੇ ਹਨ। ੪ ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ਼ਮਦ੍ਵਾਰ। ੫ ਦੇਖੋ, ਮਸਨਵੀ ਦਾ ਰੂਪ ੨.

ਸੁਮੇਵਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮੇਨਵਾਣੀ. "ਹੁਤੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਮੇਵਾਣੀ." (ਪ੍ਰਾ ਪੰ ਪ੍ਰ) ਖਾਲਸਾ ਸੋਮੇ (ਚਸ਼ਮੇ) ਦਾ ਪਾਣੀ. ਭਾਵ—ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਮੰਤ, ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਉੱਤਮ ਮੰਤ੍ਰ. ਨੇਕ ਸਲਾਹ। ੨ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ। ੩ ਜਪ ਕਰਨ ਯੋਗ ਉੱਤਮ ਮੰਤ੍ਰ. "ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਸਾਧੁਬਚਨਾ." (ਗਾਥਾ)

ਸੁਮ੍ਰਿਤ੍ਰਸ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮਿਤ੍ਰਸ. ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨਾਲ ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਯਸ. ਸੰ. ਸੁਯਸ਼੍. ਉੱਤਮ ਜਸ. ਸੁਕੀਰਤਿ। ੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਮ ਜਸ ਹੈ. ਸੁਕੀਰਤਿ ਵਾਲਾ. ਨੇਕਨਾਮ.

ਸੁਯੋਧਨ. ਵਿ—ਅੱਛਾ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਢੰਗ ਚੰਗਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੁਰਯੋਧਨ. ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ.

ਸੁਯੰਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਯੰਬਰ.

ਸੁਯੰਭਵ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਯੰਭੂ. "ਸਰਬ ਵਿਸ੍ਵ ਰਚ੍ਯੋ ਸੁਯੰਭਵ." (ਜਾਪੁ)

ਸੁਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵਤਾ. "ਸੁਰ ਨਰ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਣੀ ਗਾਵਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਵਰ—ਸ੍ਵਰ. ਨੱਕ ਦੇ ਰਾਹ ਸ੍ਵਾਸ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਧੁਨਿ,ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ. ਇਸ ਦੇ ਸੱਤ ਭੇਦ ਕਲਪੇ ਹਨ. "ਸਾਤ ਸੁਰਾ ਲੈ ਚਾਲੈ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਰ.

ਸੁਰਅਰਿ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ ਦੈਤ.

ਸੁਰਸ. ਉੱਤਮ ਰਸ। ੨ ਆਤਮ ਰਸ. "ਹੋਇ ਨਿਰਸ ਸੁਰਸ ਪਹਿਚਾਨਿਆ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ)

ਸੁਰਸਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ.

ਸੁਰਸਰਿ, ਸੁਰਸਰਿਤ, ਸੁਰਸਰਿਤਾ, ਸੁਰਸਰੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਦੀ ਗੰਗਾ. "ਸੁਰਸਰੀ ਸਲਿਲ ਕ੍ਰਿਤ ਬਾਰੁਨੀ ਰੇ, ਸੰਤਜਨ ਕਰਤ ਨਹੀ ਪਾਨੰ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸੁਰਸੁਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ. "ਅਨੰਤ ਸੁਰਸੁਤੀ ਸਤੀ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸੁਰਸਾ. ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਕਸ਼੍ਯਪ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਨਾਗਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ. ਇਸ ਨੇ ਲੰਕਾ ਜਾਂਦੇਹੋਏ ਹਨੂਮਾਨ ਨੂੰ ਵਡਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਸੀ. ਹਨੂਮਾਨ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਕੇ ਕੰਨ ਰਸਤੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਬਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੫ ਅ: ੧। ੨ ਦੇਵੀ. ਦੁਰਗਾ। ੩ ਸੁਰਗ ਦੀ ਇੱਕ ਅਪਸਰਾ। ੪ ਤੁਲਸੀ। ੫ ਜੂਹੀ। ੬ ਸੌਂਫ.

ਸੁਰਸਾਲ. ਵਿ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਲ ਰੂਪ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਵਣ. "ਰਾਮ ਸੁਰਸਾਲ ਪਰ." (ਨਾਪ੍ਰ)

† ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੨, ਅ: ੨.

ਸੁਰਸੁਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਸਰੀ.

ਸੁਰਹ
ਸੁਰਹੀ } ਸੰ. ਸੁਰਭਿ. ਸੰਗਯਾ—ਮਿੱਠੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ। ੨ ਸੁਰਭੀ. ਗਊ. "ਸੁਰਹ ਕੀ ਜੈਸੀ ਤੇਰੀ ਚਾਲ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) "ਵੁਠੈ ਘਾਹ ਚਰਹਿ ਨਿਤ ਸੁਰਹੀ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧) ੩ ਸ੍ਵਰ—ਹਿਯ. "ਅਹਿਨਿਸ ਅਖੰਡ ਸੁਰਹੀ ਜਾਇ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਵਾਰ ੭) ਅਖੰਡ ਧੁਨਿ ਨਿਰੰਤਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਪਜਦੀ ਹੈ.

ਸੁਰਕਾਬ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਖਾਬ.

ਸੁਰਖ. ਫ਼ਾ سرخ ਸੁਰਖ਼. ਵਿ—ਲਾਲ. ਅਰੁਣ. ਰੱਤਾ.

ਸੁਰਖਰੂ. ਫ਼ਾ سرخرو ਸੁਰਖ਼ਰੂ. ਵਿ—ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੁਰਖ ਹੈ. ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਫਿੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ. "ਜਿਥੈ ਓਹੁ ਜਾਇ ਤਿਥੈ ਓਹੁ ਸੁਰਖਰੂ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪) ੨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦਾਨਾਈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ੩ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਰਖਾ. ਨੀਲੀ ਝਲਕ ਵਾਲਾ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ.

ਸੁਰਖਾਬ. سرخاب ਸੁਰਖ਼ਾਬ. ਸੰਗਯਾ—ਚਕ੍ਰਵਾਕ. ਚਕਵਾ. (Anas Casarca) ੨ ਸੁਰਖ਼—ਆਬ. ਲਾਲ ਪਾਣੀ. ਇੱਕ ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਨੀਲਾਬ (ਅਟਕ) ਸੁਰਖਾਬ ਹੋਗਿਆ। ੩ ਲਹੂ. ਰੁਧਿਰ। ੪ ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ੫ ਸ਼ਰਾਬ। ੬ ਕਾਬੁਲ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰਿਆ। ੭ ਰੁਸ੍ਤਮ ਦਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਘੋੜਾ। ੮ ਰੁਸ੍ਤਮ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ। ੯ ਤਬਰੀਜ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਹਾੜ.

ਸੁਰਖੀ. ਫ਼ਾ سرخی ਸੁਰਖ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ—ਲਾਲੀ. ਅਰੁਣਤਾ। ੨ ਸਿਰਲੇਖ. Heading. ਸੁਰਖ ਰੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੩ ਵਿ—ਸੁ—ਰਿਸ਼ੀਕ (ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕ) ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਮਾਰਗ ਲਾਇਆ ਹੈ. "ਸੁਰਖੀ ਪਾਂਚਉ ਰਾਖੇ ਸਬੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਵਾਰ ੭) ੪ ਸੁਰਕ੍ਸ਼ਿਤ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਰਾਖੀ ਵਿੱਚ.

ਸੁਰਗ. ਸੰ. ਸ੍ਵਰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਆਨੰਦ. ਸੁਖ। ੨ ਦੇਵਲੋਕ. ਬਹਿਸ਼੍ਤ. ਇੰਦ੍ਰਲੋਕ. Paradise. "ਸੁਰਗਬਾਸੁ ਨ ਬਾਛੀਐ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੁਰਗਈਆ. ਵਿ—ਸੁਰਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਦੇਵਤਾ. ਸ੍ਵਰਗੀਯ। ੩ ਸ੍ਵਰ ਗਾਯਨ ਕਰਤਾ. ਰਾਗੀ.

ਸੁਰਗਦੁਆਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਹੇਠ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਗਲੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚਦੀਂ ਹਵਾ ਅਥਵਾ ਜਲ ਦਾ ਗੁਜ਼ਰ ਹੋਵੇ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਰਗਦ੍ਵਾਰੀ.

ਸੁਰਗਦੁਆਰੀਆ. ਖ਼ਾ. ਨਕਟਾ. "ਨਕਟਾ ਸੁਰਗਦੁਆਰੀ ਵਾਲਾ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਸੁਰਗਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰਗਲੋਕ. ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ.

ਸੁਰਗਵਾਸ. ਸ੍ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ. ਮਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਬੋਧਕ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ.

ਸੁਰਗਾ. ਸ੍ਵਰਗ ਵਿੱਚ. "ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ ਸੁਰਗਾ." (ਜਪੁ) ੨ ਸੁਰਗ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਸੁਰਗਾਮੀ. ਸ੍ਵਰਗਗਾਮੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਵਿ—ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. "ਅੰਤ ਹੋਏ ਸੁਰਗਾਮੀ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਸੁਰਗਿ. ਸ੍ਵਰਗ ਵਿੱਚ. "ਦੇਦਾ ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਲੈਦੇ ਦੇਖਹੁ ਏਹੁ ਧਿਙਾਣਾ." (ਵਾਰ ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੁਰਗਿਆਨਿ
ਸੁਰਗਿਆਨੀ } ਵਿ—ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਵਰ ਦਾ ਗ੍ਯਾਨ ਹੈ। ੨ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੱਖ ਗ੍ਯਾਨੀ ਹੈ. "ਉਪਜਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੁਰਗਿਆਨੀ." (ਬ੍ਰਹਮਾਵ) ੩ ਸੁਗ੍ਯਾਨੀ. ਉੱਤਮ ਗ੍ਯਾਨ ਵਾਨ. "ਤੂਹੀ ਸੁਰਗਿਆਨਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਰਗਿੰਦੂ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਲੋਕ. ਇੰਦੁ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਸ੍ਵਰਗ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਦ੍ਰਲੋਕ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਭੀ ਉੱਚਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸ੍ਵਰਗ. ਅਮਰਾਵਤੀ. "ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤ ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦੂ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹਿਸ਼੍ਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਅਮਰਾਵਤੀ ਵਾਂਛੈਂ (ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ).

ਸੁਰਗਿਰਿ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਸੁਮੇਰੁ.

ਸੁਰਗੀ. ਸੰ. ਸ੍ਵਰਗੀਯ. ਵਿ—ਸ੍ਵਰਗ ਦਾ। ੨ ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਾ. ਸੁਰ.

ਸੁਰਗੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਗ.

ਸੁਰਗੁਣ } **ਸੁਰਗੁਨ** } ਵਿ—ਦੈਵੀ ਗੁਣ. ਦਿਵ੍ਯ ਗੁਣ। ੨ ਸਗੁਣ. ਗੁਣ ਸਹਿਤ। ੩ ਸਾਰੇ ਗੁਣ. ਸਰਵ ਗੁਣ. "ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਰਗੁਰੁ. ਸੰ.ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੁ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ.

ਸੁਰਗੁਰੁ ਵਾਰ. ਵੀਰ ਵਾਰ. ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਵਾਰ.

ਸੁਰਚਾਪ. ਦੇਖੋ, ਇੰਦ੍ਰਧਨੁਖ.

ਸੁਰਜਨ. ਵਿ—ਸੁਜਨ। ੨ ਸੁਹ੍ਰਿਦ ਜਨ. ਨੇਕਦਿਲ. "ਹਰਿ ਸੁਰਜਨ ਦੇਖਾ ਨੈਣਿ." (ਮਾਝ ਦਿਨਰੈਣ) ੩ ਸੰ. ਦੇਵਜਾਤਿ.

ਸੁਰਜਨ ਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਜਾਤ ਪੰਥੀ.

ਸੁਰਜੀਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰਜੀਤ। ੨ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰਝਨ } **ਸੁਰਝਨਾ** } ਕ੍ਰਿ—ਸੁਲਝਨਾ. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ. "ਝਝਾ ਉਰਝ ਸੁਰਝ ਨਹਿ ਜਾਨਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ੨ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਦੂਰ ਕਰਨੀ। ੩ ਝਗੜਾ ਨਿਬੇੜਨਾ.

ਸੁਰਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ। ੨ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੇਮੀ. ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਰਤ ਹੈ। ੩ ਸ਼੍ਰੁਤ. ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਵੇਦ। ੫ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ੬ ਹੋਸ਼. ਬੁੱਧਿ। ੭ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ. ਚੇਤਾ.

ਸੁਰਤ ਸਬਦ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ.

ਸੁਰਤਰੁ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਬਿਰਛ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰਤਰੁ ਲਿਖੇ ਹਨ— ਮੰਦਾਰ, ਪਾਰਿਜਾਤ, ਸੰਤਾਨ, ਕਲਪਵ੍ਰਿਛ, ਹਰਿਚੰਦਨ.

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਰਛਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਇੱਕ "ਸਿਦਰਤੁਲ ਮੁੰਤਹਾ" سدرة المنتهى ਬਿਰਛ ਹੈ, ਜੋ ਸੱਤਵੇਂ ਆਸਮਾਨ ਖੁਦਾ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਜਦ ਬੁੱਰਾਕ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਪੁਜੇ, ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਬਿਰਛ ਦੇ ਪੱਤੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਰਗੇ ਅਤੇ ਫਲ ਘੜੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਮਿਸ਼ਕਾਤੁਲ ਮਸਾਬਿਹ.

ਸੁਰਤਾ. ਵਿ—ਸੁਰਤ (ਹੋਸ਼) ਵਾਲਾ. "ਜਿਨ ਕੀਆ ਬੇਸੁਰਤ ਤੇ ਸੁਰਤਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼੍ਰੋਤਾ. ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. "ਸੋ ਸੁਰਤਾ ਸੋ ਬੈਸਨੋ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) "ਸੁਰਤੇ ਚੁਲੀ ਗਿਆਨ ਕੀ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ:੧)

ਸੁਰਤਾਨ } **ਸੁਰਤਾਨੁ** } ਸੰਗਯਾ—ਸੁਲਤਾਨ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸੋ ਸੁਰਤਾਨੁ ਛਤ੍ਰ ਸਿਰਿ ਧਰੈ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੁਲਤਾਨ (ਸਖੀ ਸੋਰਵਰ) ਪੀਰ. "ਰੋਸ ਅਬੈ ਸੁਰਤਾਨ ਬਢੈਹੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੩੯) ੩ ਸ੍ਵਰ (ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ) ਦਾ ਅਭ੍ਯਾਸੀ, ਯੋਗੀ। ੪ ਸ੍ਵਰਾਂ ਦਾ ਫੈਲਾਉ. ਤਾਨ ਦਾ ਵਿਸ੍ਤਾਰ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਰਤਾਨ.

ਸੁਰਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਚਿੱਤ. ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਉਹ ਭੇਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਚੇਤਾ ਹੈ. "ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ." (ਜਪੁ) ਦੇਖੋ, ਅੰਤਹਕਰਣ। ੨ ਧਿਆਨ. ਤਵੱਜੋ. "ਫਾਹੀ ਸੁਰਤਿ ਮਲੂਕੀ ਵੇਸ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਭੇਖ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ (ਸੰਤਾਂ) ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਾਹੁਣ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ। ੩ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੀਤਿ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਰਤਿ. "ਦੂਧ ਕਰਮ ਫੁਨਿ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇਣੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ੪ ਸ਼੍ਰੁਤਿ. ਵੇਦ। ੫ ਸੁਣਨਾ. ਸ਼੍ਰਵਣਸ਼ਕਤਿ. "ਸ੍ਰਵਨਿ ਨ ਸੁਰਤਿ." (ਗਉ ਮ:੫) ੬ ਕੰਨ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ. "ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਪਰੈ." (ਭਾਗੁ) ੭ ਸ੍ਵਰ ਦਾ ਵਿਭਾਗ. ਸ਼੍ਰੁਤਿ. "ਰਾਗ ਨਾਦ ਸਭਕੋ ਸੁਣੈ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸਮਝੈ ਵਿਰੋਲੋਈ." (ਭਾਗੁ) ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੁਤਿ ੬.

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ. ਦੇਖੋ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ.

ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ. ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਯਾਦ. ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ

ਸਿਮਰਣ. "ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੁਇ ਕੰਨੀ ਮੁੰਦਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੨ ਸ਼੍ਰੁਤਿ (ਵੇਦ) ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ (ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ).

ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ. ਦੇਖੋ, ਅੰਤਹਕਰਣ.

ਸੁਰਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ। ੨ ਵਿ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜੀਏ. ਧਜੇਯ. "ਸੁਰਤੀ ਕੈ ਮਾਰਗਿ ਚਲਿਕੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੩ ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ. ਵੇਦਗਜਾਤਾ. "ਸਭਿ ਸੁਰਤੀ ਮਿਲਿ ਸੁਰਤਿ ਕਮਾਈ." (ਸੋਦਰੁ) ੪ ਸ਼੍ਰੁਤਿ. ਵੇਦ। ੫ ਧਰਮਗਜਾਤਾ. "ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ." (ਜਪੁ)

ਸੁਰ ਤੇਤੀਸਉ. ਦੇਖੋ, ਤੇਤੀਸ ਕੋਟਿ.

ਸੁਰਥ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰਥ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਰਥ ਵਾਲਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਦੇਹ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਜਾ—ਇੱਕ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਪਰਮ ਭਗਤ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੫ ਅ: ੩੨. "ਨਾਮ ਸੁਰਥ ਮੁਨੀਸਰ ਬੇਖ." (ਚੰਡੀ ੧) ੫ ਦੇਖੋ, ਜੈਦਰਥ.

ਸੁਰਥਾਨ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਜਾ—ਸ੍ਵਰਗ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਥਾਂ। ੨ ਦੇਵਮੰਦਿਰ। ੩ ਸਤਸੰਗ. ਸਾਧੁਸਮਾਜ.

ਸੁਰਦਾਰ. ਸੰਗਜਾ—ਦੇਵਾਂਗਨਾ. ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਦਾਰ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਅਪਸਰਾ.

ਸੁਰਦਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵਦਾਰੁ. ਦਿਆਰ ਬਿਰਛ.

ਸੁਰਦੇਵ. ਸੰਗਜਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ. "ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੋਭਾ ਸੁਰਦੇਵਾ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੁਰਧੁਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਧੁਨੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੧੯.

ਸੁਰਧੁਨੀ. ਸੰਗਜਾ—ਗੰਗਾ, ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨੀ (ਨਦੀ) ਹੈ.

ਸੁਰਧੇਨੁ. ਸੰਗਜਾ—ਕਾਮਧੇਨੁ, ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਗਾਂ ਹੈ.

ਸੁਰਨਦੀ. ਸੰਗਜਾ—ਗੰਗਾ। ੨ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ. ਮੰਦਾਕਿਨੀ.

ਸੁਰਨਰ. ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ. "ਸੁਰ ਨਰ ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਣੀ ਗਾਵਹਿ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਿ ਨਰ.

ਸੁਰਨਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨਾਈ ਅਤੇ ਸਰਨਾਈ. "ਬਾਜਤ ਬਾਂਸੁਰੀ ਸੁਰਨਾਇ." (ਯੁਧਿਸਟਰਰਾਜ)

ਸੁਰਨਾਥ, ਸੁਰਨਾਯਿਕ, ਸੁਰਪ, ਸੁਰਪਤਿ — ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ. ਸੁਰਪਾਲ.

ਸੁਰਪਾਨ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ. ਅਮ੍ਰਿਤ.

ਸੁਰਪਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਪਤਿ.

ਸੁਰਪੁਰ, ਸੁਰਪੁਰਿ — ਸੰਗਜਾ—ਅਮਰਾਵਤੀ. ਸ੍ਵਰਗ। ੨ ਸਾਧੁਸਮਾਜ.

ਸੁਰਬਾਨੀ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. ਦੇਵਭਾਸ਼ਾ। ੨ ਸਾਧੁ ਦੀ ਬਾਣੀ.

ਸੁਰਬ੍ਰਿਛ. ਸੰਗਜਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵ੍ਰਿਕ੍ਸ਼. ਕਲਪਵ੍ਰਿਕ੍ਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਰੁ.

ਸੁਰਭਾਨੁ. ਸੰ. ਸ੍ਵਰਭਾਨੁ. ਸੰਗਜਾ—ਰਾਹੁ. "ਸੁਰਭਾਨੁ ਹਨਜੋ ਸਿਰ ਭੂਮਿ ਪਰਜੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੁਰਭਿ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁ—ਰਭ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ. ਸੁਗੰਧ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਭੀ.

ਸੁਰਭਿੱਖ, ਸੁਰਭਿੱਛ — ਦੇਖੋ, ਸੁਭਿੱਖ. "ਸਦਗੁਨ ਕੋ ਸੁਰਭਿੱਖ ਕਰਜੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਰਹਿਤ ਭਲੋ ਸੁਰਭਿੱਛ ਹਮੇਸੂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਰਭਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਗੰਧਿਤ. ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ.

ਵਾਲੀ.

ਸੁਭਾਨੁ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਤਮਿਕ ਰੌਸ਼ਨੀ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਸੁਭਾਨੁ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੁਭਾਯਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਇਕ.

ਸੁਭਾਵ. ਉੱਤਮ ਖਿਆਲ। ੨ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੇਮ. ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਉ.

ਸੁਭਾਵਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਇਕ.

ਸੁਭਾਵਤ. ਸ੍ਵਭਾਵਤ: ਸ੍ਵਭਾਵ ਸੇ. ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਪੁਰ. "ਸੁਭਾਵਤ ਜੈਸੇ ਬੈਸੰਤਰ ਅਲਿਪਤ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫)

ਸੁਭਾਵ ਪ੍ਰਨਾਸੀ. ਦੇਖੋ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਨਾਸੀ.

ਸੁਭਿਖਾ / **ਸੁਭਿਖੀਆ** } ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ.

ਸੁਭਿੱਖ. ਸੰ. ਸੁਭਿਕ੍ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ, ਜਦ ਭਿਕ੍ਸ਼ਾ (ਭਿਖ੍ਯਾ) ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕੇ. ਸੁਕਾਲ.

ਸੁਭੇਟੀ / **ਸੁਭੌਟੀ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਭਟਤਾ. ਸ਼ੂਰਤ੍ਵ. ਬਹਾਦੁਰੀ। ੨ ਸ਼ੋਭਾ. "ਮੌਨ ਤੇ ਕੌਨ ਸੁਭੌਟੀ ਰਹੇ." (ਹਨੂ)

ਸੁਭੰਤ. ਸ਼ੁਭ ਅੰਤ. ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ. ਸ਼ੁਭ ਫਲ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਿਤ. ਸ਼ੋਭਾ ਸਹਿਤ.

ਸੁਭ੍ਰ. ਸੰ. ਸ਼ੁਭ੍ਰ. ਵਿ—ਉੱਜਲ. ਚਿੱਟਾ। ੨ ਚਮਕੀਲਾ. "ਸਿਰੰ ਸੇਤ ਛਤ੍ਰੰ ਸੁ ਸੁਭ੍ਰੰ ਬਿਰਾਜੰ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ੩ ਸੁੰਦਰ. ਮਨੋਹਰ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਬਰਕ। ੫ ਚਾਂਦੀ। ੬ ਚਰਬੀ। ੭ ਫਟਕੜੀ। ੮ ਵੰਸ਼ਲੋਚਨ.

ਸੁਭ੍ਰਮ. ਸੰ. ਸ਼ੁਭ੍ਰਸ੍—ਸ਼ੁਭ੍ਰੰ. (ਪ੍ਰਥਮਾਂਤ) "ਊਚ ਅਵਾਸ ਬਨਜੋ ਅਤਿ ਸੁਭ੍ਰਮ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਭ੍ਰ.

ਸੁਭ੍ਰਾਂਸ਼ੁ. ਸੰ. ਸ਼ੁਭ੍ਰ (ਉੱਜਲ) ਹਨ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾ) ਜਿਸ ਦੀਆਂ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸੁਮ. ਅ਼ ثُمّ ਸ਼ੁਮ. ਵ੍ਯ—ਫਿਰ. ਔਰ. ਪੁਨਹ। ੨ ਫ਼ਾ ُسم ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੌਪਾਏ ਦਾ ਖੁਰ। ੩ ਸੋਮਾ. ਚਸ਼ਮਾ. "ਨਦੀਆ ਹੋਵਹਿ ਧੇਣਵਾ ਸੁੰਮ ਹੋਵਹਿ ਦੁਧ ਘੀਉ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੪ ਸੰ. ਸੁਮ੍. ਫੁੱਲ। ੫ ਚੰਦ੍ਰਮਾ। ੬ ਆਕਾਸ਼.

ਸੁੰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮ ੨.

ਸੁਮਗ. ਉੱਤਮ ਮਾਰਗ. ਭਲਾ ਰਾਹ. ਸੁਪੰਥ.

ਸੁੰਮਣਵਾਣੀ. ਸੁੰਮ (ਸੋਮੇ) ਦਾ ਪਾਣੀ. ਭਾਵ—ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਵਾਹ. ਅਖੰਡ ਵ੍ਰਿੱਧੀ. "ਇਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਸੁੰਮਣ-ਵਾਣੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ.

ਸੁਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗ੍ਯਾਨ ਵਾਲਾ. ਦਾਨਾ.

ਸੁਮਤਿ. ਉੱਤਮ ਬੁੱਧਿ. "ਦਾਸ ਕਉ ਸੁਮਤਿ ਦੀਜੈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਬੁੱਧਿ ਵਾਲਾ ਵਿਵੇਕੀ ਪੁਰਖ.

ਬਿੰਜਨ ਵਿਵਿਧ ਜੈਸੇ ਭੂਖਭਯ ਭੰਜਨ ਹੈ
ਗੰਜਨ ਵਿਯੋਗ ਵਿਥਾ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਤਿ ਕੀ,
ਔਖਧ ਅਮਲ ਜਜੋਂ ਹਰੈਯਾ ਹੈ ਗਹੁਰ ਗਦ,
ਭਕ੍ਤਿ ਭਗਵੰਤ ਜਜੋਂ ਕਰੈਯਾ ਸਦਗਤਿ ਕੀ,
ਅੰਕੁਰ ਉਪਾਵ ਓਪ ਪਾਵਸ ਪਯੋਦ ਜੈਸੇ
ਸੁਮਨ ਸੁਢਾਰ ਜਜੋਂ ਬਹਾਰ ਰਿਤੁਪਤਿ ਕੀ,
ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਪੂਰਕ ਜਜੋਂ ਕਲਪ ਬਖਾਨੈ ਗ੍ਰੰਥ
ਕੁਮਤਿ ਵਿਦਾਰਨ ਤਜੋਂ ਸੰਗਤਿ ਸੁਮਤਿ ਕੀ.

੩ ਜਰਾਸੰਧ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ. "ਅਪਨੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੁਮਤਿ ਕੋ ਲੀਨੋ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਵਿਸ਼ਨੁ ਯਸ਼ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਮਾਤਾ.

ਸੁਮੱਧਮਾ / **ਸੁਮਧ੍ਯਮਾ** } ਵਿ—ਉੱਤਮ ਹੈ ਦੇਹ ਦਾ ਮੱਧਮ ਭਾਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਪਤਲੀ ਕਮਰ ਵਾਲੀ. "ਹੇ ਸੁਮੱਧਮੇ! ਨਹਿ ਮੈ ਮਾਨੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੁਮਨ / **ਸੁਮਨਸ** } ਸ. ਸੁਮਨਸ੍. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਮਨ ਵਾਲਾ. ਨੇਕ ਦਿਲ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫੁੱਲ। ੩ ਦੇਵਤਾ. "ਸੱਤਾਸਤ ਵਿਵੇਕ ਸੁਭ ਸੁਮਨਸ। ਚਾਹਤ ਰਹਿਤ ਭਗਤ ਗਨ ਸੁਮਨਸ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਕਣਕ. ਗੋਧੂਮ। ੫ ਧਤੂਰਾ.

ਸੁਮਨਾ. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਮਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਲਤੀ,

ਸੁਰਭੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਹ ਗਾਂ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ। ੨ ਸੁਵਣੰ. ਸੋਨਾ। ੩ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ। ੪ ਵਸੰਤ ਰੁੱਤ। ੫ ਚੰਦਨ। ੬ ਕਸਤੂਰੀ। ੭ ਕਸਤੂਰਾ ਮ੍ਰਿਗ। ੮ ਜਾਇਫਲ। ੯ ਮੌਲਸਰੀ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ "ਸੁਰਭਿ" ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

ਸੁਰਭੀਸੁਤ. ਸੰਗਯਾ—ਬੈਲ. ਬਲਦ। ੨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਬੈਲ. ਦੇਖੋ, ਕਾਮਧੇਨੁ.

ਸੁਰਭੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰਭੰਗ. ਗਵੈਯੇ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼. ਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਠੀਕ ਉੱਚਾਰਣ ਨਾ ਹੋਣਾ. ਖੰਡਿਤ ਸ੍ਵਰ ਦਾ ਆਲਾਪ.

ਸੁਰਮਈ. ਵਿ—ਸੁਰਮੇ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ. ਸੁਰਮੇ ਰੰਗਾ। ੨ ਸੁਰਮੇ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੁਰਮਚੂ. ਫ਼ਾ. ਸੁਰਮਹ—ਚੋਬ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸਲਾਈ. ਅੰਜਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਲਾਕਾ.

ਸੁਰਮਾ. ਫ਼ਾ سرمہ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਉਪਧਾਤੁ, ਜੋ ਕਾਲੀ ਅਤੇ ਚਮਕੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕ ਪੀਸਕੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈਦਾ ਹੈ. ਅੰਜਨ.

ਸੁਰਮੇਘ ਧਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਮੇਘਨਾਦ, ਜੋ ਬੱਦਲ ਜੇਹੀ ਧੁਨਿ ਰਖਦਾ ਹੈ. (ਰਾਮਾਵ)

ਸੁਰੱਯਾ. ਅ਼ ثریا ਸੁਰੱਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਛੀ ਰਿਖੀਆਂ (ਤਾਰਿਆਂ) ਦਾ ਸੰਘੱਟ. ਖਿੱਤੀਆਂ. Pleiades.

ਸੁਰਰਾਇ, ਸੁਰਰਾਜ, ਸੁਰਰਾਯ } ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸੁਰਰਿਦ. ਸੰ. ਸੁਹ੍ਰਦ—ਸੁਹ੍ਰਿਦ. ਸੰਗਯਾ—ਨੇਕਦਿਲ. ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ. "ਮਿਤ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਸੁਰਰਿਦ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਦੇਵਤਾ ਜੇਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਰਿਦਾ.

ਸੁਰਲੋਕ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਵਰਗ. ਦੇਵਲੋਕ. ਅਮਰਾਵਤੀ.

ਸੁਰਾ. ਸੰ. ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਮੇਂ ਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲੀ ਇੱਕ ਨਸ਼ੀਲੀ ਚੀਜ. ਸ਼ਰਾਬ. ਵਾਲਮੀਕੀਯ ਰਾਮਾਇਣ ਬਾਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ੪੫ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਾ ਪੀਣ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਵਤਾ ਸੁਰ ਕਹਾਏ ਹਨ. ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਸੁਰਾ ਦੀ ਵਡੀ ਮਹਿਮਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ. ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ੫੨ ਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸੀਤਾ, ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨਾਲ ਵਨਵਾਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਲੰਘੀ, ਤਦ ਮੰਨਤ ਮੰਨੀ ਕਿ—ਹੇ ਗੰਗਾ! ਜੇ ਰਾਮ ਵਨਵਾਸ ਤੋਂ ਮੁੜਕੇ ਅਯੋਧ੍ਯਾ ਦਾ ਰਾਜ ਪਾਉਣਗੇ, ਤਾਂ ਮੈ ਤੇਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਹਜਾਰਾਂ ਗਊਆਂ ਦੇਵਾਂਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਜਾਰ ਘੜਾ ਸੁਰਾ ਦਾ ਤੈਨੂ ਅਰਪਾਂਗੀ, ਅਰ ਮਾਸ ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਾਂਗੀ. "ਸੁਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ, ਨਤੁ ਅਵਰ ਜਲ ਰੇ, ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ ਨਹਿ ਹੋਇ ਆਨੰ." (ਮਲਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਅਰਪਣੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, Judges ਕਾਂਡ ੯ ਆਯਤ ੧੨, ੧੩.

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸ੍ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸ਼ਰਾਬ ਆਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੫੧, ਆਯਤ ੨੩.

ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤਿਆਗ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਦ੍ਯ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾ ਦੀ ਥਾਂ "ਸਰਾ" ਪਦ ਭੀ ਹੈ. "ਸਚੁ ਸਰਾ ਗੁੜ ਬਾਹਿਰਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੰਵਰਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵਿੱਚ ਸੁਰਾ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ:—

ਗੌਡੀ ਮਾਧ੍ਵੀਚ ਪੈਸ਼੍ਟੀਚ ਵਿਜ੍ਞੇਯਾ ਤ੍ਰਿਵਿਧਾ ਸੁਰਾ.

ਗੁੜ ਦੀ, ਮਹੂਏ ਅਥਵਾ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ, ਚਾਉਲ ਜੌਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਾੜੇ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ. ਐਸਾ ਹੀ ਮਨੁ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅ: ੧੧, ਸ਼: ੯੪. ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾੜ ਖਜੂਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸੁਰਾ ਮਿਲਾਕੇ ਗਿਆਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭੀ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਸੁਰਾਸੁਰ. ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਦੈਤ. ਸੁਰ—ਅਸੁਰ.

ਸੁਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰਾਜ੍ਯ. ਅੱਛਾ ਰਾਜ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਬੰਬਈ ਅਹਾਤੇ ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਦਾ ਇਲਾਕਾ.

ਸੁਰਾਹਾ. ਦੇਖੋ, ਰਾਹਾ.

ਸੁਰਾਹੀ. ਸੰਗਯਾ—ਝਾਰੀ. ਝੱਜਰ। ੨ ਕਮੰਡਲੁ।

੩ ਸੰ. सुराध्र—ਸੁਰਾਧ੍ਰਿ. ਸ਼ਰਾਬ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ. ਧਾਤੁ ਜਾਂ ਕੱਚ ਦੀ ਝਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਰੱਖੀਦੀ ਹੈ. "ਸੂਲ ਸੁਰਾਹੀ ਖੰਜਰ ਪਿਆਲਾ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦)

ਸੁਰਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਖ.

ਸੁਰਾਖ. ਫ਼ਾ سوراخ ਸੁਰਾਖ਼. ਸੰਗਯਾ—ਛੇਦ. ਗਲੀ. ਛਿਦ੍ਰ. ਰੰਧ੍ਰ. ਮੋਰੀ.

ਸੁਰਾਗ. ਉੱਤਮ ਪ੍ਰੇਮ. ਸੁੱਚਾ ਪਿਆਰ। ੨ ਤੁ سراغ ਸੁਰਾਗ਼. ਪੈੜ. ਖੋਜ.

ਸੁਰਾ ਗਊ. ਦੇਖੋ, ਚਮਰ ਅਤੇ ਚਾਮਰੀ.

ਸੁਰਾਂਗਨਾ. ਸੰ. सुराङ्गना. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਰ—ਅੰਗਨਾ. ਅਪਸਰਾ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੨ ਦੇਵੀ.

ਸੁਰਾ ਗਾਇ. ਦੇਖੋ, ਚਮਰ ਅਤੇ ਚਾਮਰੀ.

ਸੁਰਾਚੀ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਆਚਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰਾਜ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰਾਜ। ੨ ਸ੍ਵਰਾਜ੍ਯ. ਅਪਨਾ ਰਾਜ. "ਜਿਮਿ ਸੁਰਾਜ ਖਲ ਊਧਮ ਗਇਊ." (ਤੁਲਸੀ) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ੍ਵਰਾਜ ਖਲਾਂ ਦੇ ਊਧਮ ਨਾਲ ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ.

ਸੁਰਾਂਤ, ਸੁਰਾਂਤਕ ਵਿ—ਸੁਰ (ਦੇਵਤਾ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਵੈਰੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਖਸ। ੩ ਰਾਵਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਤ੍ਰ.

ਸੁਰਾਪਗਾ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਆਪਗਾ (ਨਦੀ). ਗੰਗਾ। ੨ ਮੰਦਾਕਿਨੀ. ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ.

ਸੁਰਾਪਾਨ, ਸੁਰਾਪਾਨਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਸ਼ਰਾਬਖ਼ੋਰੀ. "ਕਬੀਰ, ਭਾਂਗ ਮਾਛੁਲੀ ਸੁਰਾਪਾਨਿ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੁਰਾਪੀ. ਵਿ—ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. "ਤਰਕ ਸੁਧਾ ਕੋ ਹੋਇ ਸੁਰਾਪੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਰਾਰਦਨ, ਸੁਰਾਰਿ, ਸੁਰਾਰੀ ਸੰ. सुरार्दन. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦੰਨ (ਮਲਨ) ਵਾਲਾ ਦੈਤ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ. "ਸੂਰ ਸੁਰਾਰਦਨ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਰਾਲਯ, ਸੁਰਾਲੈ ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ). ਸ੍ਵਰਗ। ੨ ਦੇਵਮੰਦਿਰ। ੩ ਸੁਰਾ (ਸ਼ਰਾਬ) ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ) ਕਲਾਲਖਾਨਾ.

ਸੁਰਿ. ਦੇਵਤਾ ਕਰਕੇ। ੨ ਦੇਵਤਾ ਦਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੁਰਿ ਨਰ.

ਸੁਰਿਜਨ. ਸੰ. सुहृज्जन—ਸੁਹ੍ਰਿੱਜਨ. ਵਿ—ਸੱਜਨ ਲੋਕ. ਨੇਕਦਿਲ ਆਦਮੀ. "ਸੁਰਿਜਨ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰੇ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਿਰਦ. "ਭਾਈ ਮੀਤ ਸੁਰਿਦ ਕੀਏ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿੰਦ. ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ. ਦੇਵਰਾਜ ਇੰਦ੍ਰ.

ਸੁਰਿੰਦਹਿ ਇੰਦੂ. ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ ਦੇ ਇੰਦ੍ਰ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੇ ਭੀ ਪਤੀ. "ਬਲਵੰਡ ਅਖੰਡ ਸੁਰਿੰਦਹਿ ਇੰਦੂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੁਰਿਦਾ. ਉੱਤਮ ਰਿਦਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਹਿਰਦ. "ਸਜਨੁ ਸੁਰਿਦਾ ਸੁਹੇਲਾ ਸਹਿਜੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿਧ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਿਦ.

ਸੁਰਿਨਰ. ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ. "ਸੁਰਿ ਨਰ ਅਸੁਰ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ। ਪਾਇਓ ਨਹੀ ਅੰਤੁ ਸੁਰੇ ਅਸੁਰਹ ਨਰ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ. ਦੇਵ ਰੂਪ ਮਨੁੱਖ. "ਸੁਰਿ ਨਰ ਸੁਘੜ ਸੁਜਾਣ ਗਾਵਹਿ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸ੍ਵੈਰਿ ਨਰ. ਸ੍ਵਇੱਛਾ ਚਾਰੀ ਲੋਕ. ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਨਰ. ਭਾਵ—ਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਆਦਿ. "ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ ਆਖਹਿ ਦੇਵ। ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵ॥" (ਜਪੁ) "ਸੁਰਿ ਨਰਦੇਵ ਅਸੁਰ ਤ੍ਰੈ ਗੁਨੀਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੁਰਿਨਾਥ. ਨਾਥੇਸ਼੍ਵਰ. ਯੋਗਿਰਾਜ. "ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿਨਾਥ." (ਜਪੁ) ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਸਭ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ.

ਸੁਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵੀ. ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਸੁਰੀ ਆਸੁਰੀ ਕਿੰਨ੍ਰਨੀ ਰੀਝ ਰਹਿਤ ਪੁਰਨਾਰਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨)

ਸੁਰੀਤਾ. ਸੰ. ਸ੍ਵ—ਹ੍ਰਤਾ—ਸ੍ਵਹ੍ਰਿਤਾ. ਵਿ—ਸ੍ਵ (ਧਨ) ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ. ਮੁੱਲ ਲਈ ਗੋੱਲੀ. ਬਾਂਦੀ. "ਤੂੰ ਸਾਵਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੀਤਾ ?" (ਭਾਗੁ) ਧ੍ਰੂਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਸ੍ਵਕੀਯਾ ਹੈਂ ਜਾਂ ਗੋੱਲੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਰੀਤ.

ਸੁਰੁਚਿ. ਉੱਤਮ ਚਾਹ. ਭਲੀ ਵਾਸਨਾ। ੨ ਰਾਜਾ ਉੱਤਾਨਪਾਦ ਦੀ ਰਾਣੀ, ਜੋ ਧ੍ਰੂਵ ਦੀ ਮਤੇਈ ਅਤੇ ਉੱਤਮ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ.

ਸੁਰੂ. ਅ਼ شروع ਸ਼ੁਰੂਅ਼. ਆਗਾਜ. ਆਰੰਭ. ਮੁੱਢ.

ਸੁਰੂਪ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ. ਸੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ। ੨ ਸ੍ਵਰੂਪ. ਆਪਣਾ ਰੂਪ. ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ.

ਸੁਰੂਪਿ. ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੀ. ਸੁੰਦਰੀ. ਸੁਰੂਪਾ.

ਸੁਰੂਰ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਰ.

ਸੁਰੇਸ / **ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ** } ਸੰਗਯਾ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਈਸ਼ (ਸ੍ਵਾਮੀ) ਅਤੇ ਰਾਜਾ, ਇੰਦ੍ਰ.

ਸੁਰੋਤ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਤ.

ਸੁਰੋੱਤਮ. ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤਮ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੨ ਸੂਰਜ.

ਸੁਰੋਦ. ਦੇਖੋ, ਸਰੋਦ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਸੁਰਾ (ਸ਼ਰਾਬ) ਹੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਦੰ (ਜਲ) ਰੂਪ ਹੈ.

ਸੁਰੋਦਯ / **ਸੁਰੋਦਾ** } ਸੰ. ਸ੍ਵਰੋਦਯ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਵਰ (ਸ੍ਵਾਸਾਂ) ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਕਿਸੇ ਵਹਿਮੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈਕੇ ਭੀ ਸੁਰੋਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਰਨਦਾਸ ਦੇ ਸ੍ਵਰੋਦਯ ਦੀ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਓਂ ਕੀ ਤਿਓਂ ਨਕਲ ਹੈ। ੨ ਵੈਸ਼ਨਵ ਸਾਧੂ ਚਰਨਦਾਸ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸ੍ਵਰੋਦਯ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਧੂਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੁਰੰਗ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰੰਗ. ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ. "ਸੁਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਸੰਗਯਾ- ਲਾਲ ਰੰਗ. "ਭਟ ਤਨ ਭੰਗਹਿ। ਬਰਨ ਸੁਰੰਗਹਿ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਕੈਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘੋੜਾ। ੪ ਸੰ. ਸਾਰੰਗ. ਮ੍ਰਿਗ. "ਜਿਮ ਲਾਗ ਬਾਨ ਸੁਰੰਗ." (ਰਾਮਾਵ) ੫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਬਾਜਾ. ਸ੍ਵਰਾਂਗ. ਇਹ ਗਜ ਨਾਲ ਵਜਾਈਦਾ ਸੀ. ਇਸੇ ਦਾ ਰੂਪਾਂਤਰ ਸਾਰੰਗੀ ਹੈ. "ਮੁਚੰਗ ਉਪੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸੇ ਨਾਦ ਸੁਨਾਵਹਿਗੇ." (ਕਲਕੀ). ੬ ਸੰ. ਸੁਰੰਗਾ—ਸੁਰੰਗਾ. ਸੁਰੰਗ. mine. "ਉਡਹਿ ਸੁਰੰਗਨ ਮਾਰ ਗਜਬ ਕੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੭ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਰਸਤਾ. Tunnel.

ਸੁਰੰਗੜਾ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ— ਸਾਜ. ਬਾਜਾ. ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਧੰਨੁ ਸੁਰਾਗ ਸੁਰੰਗੜੇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸੁਰੰਗ ੫.

ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ. ਇਹ ਸਾਰੰਗਪੁਰ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਇਹ ਨਗਰ ਮੱਧ ਭਾਰਤ (ਸੀ. ਪੀ.) ਦੇ ਦੇਵਾਸਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਸੀ. ਅਨੇਕ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ. "ਸੋਰਾ ਸੀ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ ਨੀਕੇ ਰਹੀ ਝੂਲਕੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸੁਰੰਗਿਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਰੰਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ. "ਰਾਨੀ ਬੋਲ ਸੁਰੰਗਿਯਾ ਲੀਨਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੪੭)

ਸੁਰੰਗੀ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰੰਗੀਆ. ਵਿ—ਅੱਛੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਰੰਗਿਯਾ.

ਸੁਰੰਜਨ / **ਸੁਰੰਜਨੋ** } ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਰੰਗਣ (ਰੰਜਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਿ—ਸੁਰੰਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਉੱਤਮ ਰੰਗ ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ. "ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਅਨਾਦਿ ਸਰਬ ਸੁਰੰਜਨੋ." (ਭਾਗੁ)

੩ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੁਰੰਦ. ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ. ਇੰਦ੍ਰ. "ਸੁਰੰਦ ਸੁ ਬੁੱਧਿ ਬਿਸਾਰਦ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸ੍ਵਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਲਸ. ਅ਼ ثلث ਸੁ਼ਲਸ. ਸੰਗਯਾ—ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ. ਤਿਹਾਈ.*

ਸੁਲਹ. ਅ਼ صلح ਸੁ਼ਲਹ਼. ਸੰਗਯਾ—ਮੇਲ. ਮਿਲਾਪ। ੨ ਸ਼ਾਂਤਿ.

ਸੁਲਹਕੁਲ. ਅ਼ صلح کل ਸੁ਼ਲਹ਼ਕੁਲ. ਵਿ—ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸਭ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪੰਥ.

ਸੁਲਹੀ / **ਸੁਲਹੀਖ਼ਾਨ** } ਇੱਕ ਪਠਾਣ, ਜੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸੀ. ਇਹ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਕਾਰਣ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕੋਠੇ ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤੱਤੇ ਆਵੇ ਵਿੱਚ ਧਸਕੇ ਭੁੜਥਾ ਹੋਗਿਆ. "ਸੁਲਹੀ ਹੋਇ ਮੂਆ ਨਾਪਾਕ." (ਬਿਲਾ ਮਃ ੫) ਦੇਖੋ, ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ ਕਾ.

ਸੁਲਕ. ਸੰ. ਸ਼ੁਲ੍ਕ—ਸ਼ੁਲ੍ਕ. ਸੰਗਯਾ—ਮੁੱਲ. ਕੀਮਤ। ੨ ਟੈਕਸ (tax). ਮਹਿਸੂਲ. "ਕੋਸ਼ਪ ਹੋਇ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਜੈਸੇ। ਤਿਸ ਤੇ ਸੁਲਕ ਭ੍ਰਿਤਜ ਲੇ ਕੈਸੇ?" (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਕੰਨ੍ਯਾ ਦਾ ਮੁੱਲ.

ਸੁਲਖਣ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਲਕ੍ਸ਼ਣ. ਚੰਗੇ ਚਿੰਨ੍ਹ। ੨ ਵਿ—ਚੰਗੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲਾ.

ਸੁਲਖਣਾ / **ਸੁਲਖਣੀ** } ਵਿ—ਚੰਗੇ ਲੱਛਣਾਂ ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ.

ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ. ਮਾਤਾ ਚੰਦੋ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮੂਲਚੰਦ ਚੋਣੇ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਉਕੇ ਪੱਖੋਕੇ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਸਨ. ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ੨੪ ਜੇਠ ਸੰਮਤ ੧੫੪੪ ਨੂੰ ਵਟਾਲੇ ਹੋਇਆ. ਦੋ ਪੁਤ੍ਰ (ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਅਤੇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ) ਇਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟੇ. ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਗੋਤ੍ਰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਂ "ਮਾਤਾਚੋਣੀ" ਨਾਉਂ ਭੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਮਰਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਸੁਲੱਖਨੀ / **ਸੁਲੱਖਨੀ ਮਾਤਾ** } ਦੇਖੋ, ਸੁਲਖਣੀ ਅਤੇ ਸੁਲਖਣੀ ਮਾਤਾ.

ਸੁਲਗ. ਵਿ—ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਪਰ ਠੀਕ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ. "ਲਾਂਬੀ ਸੁਲਗ ਤੁਫੰਗ ਅਨੇਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਹੱਥ ਲੱਗਿਆ। ੩ ਘੋੜਾ ਬਾਜ਼ ਆਦਿਕ, ਜੋ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ.

ਸੁਲਗਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਧੁਖਣਾ. ਅਗਨੀ ਦਾ ਗੋਹੇ ਲੱਕੜ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲੱਗਕੇ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਜਲਨਾ.

ਸੁਲਝਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਪੇਚ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ. ਗੁੰਝਲ ਦਾ ਖੁਲਣਾ. ਮਨ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋਣਾ.

ਸੁਲਟਾ. ਵਿ—ਸਰਲ. ਸਿੱਧਾ. ਜੋ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ.

ਸੁਲਤਾਨ. ਅ਼ سلطان ਸੁਲਤ਼ਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਦਲੀਲ. ਯੁਕ੍ਤਿ। ੨ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਣਾ। ੩ ਬਾਦਸ਼ਾਹ. "ਸੁਲਤਾਨ ਹੋਵਾ ਮੇਲਿ ਲਸਕਰ." (ਸ੍ਰੀ ਮਃ ੧) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ "ਸੁਲਤਾਨ" ਪਦਵੀ ਮਹਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਨੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ੪ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਸਖੀ ਸਰਵਰ, ਲਖਦਾਤਾ, ਲਾਲਾਂ ਵਾਲਾ, ਧੌਂਕਲੀਆ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ. ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਉਂ ਸੈਯਦ ਅਹਮਦ ਸੀ. ਇਹ ਇੱਕ ਬਗਦਾਦੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਬਾਪ ਸਿਆਲਕੋਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ੧੨ ਮੀਲ ਪੂਰਵ ਹੈ, ਸਨ ੧੨੨੦ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਰਖਾਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ. ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨੀਏ ਪੀਰਖਾਨੇ ਜਮਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ

---

* ਮੁਗਲਰਾਜ ਵੇਲੇ ਜੋ ਅਹਿਲਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਜਦੀ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਸੁਲਸ ਕਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਨੌ ਸੌ ਰੁਪਯੇ ਮਾਹਵਾਰੀ ਮਿਲਦੇ ਸਨ, ਤਦ ਤਿੰਨ ਸੌ ਜਬਤ ਹੋਜਾਂਦੇ ਸਨ.

ਮੁੱਖ ਭੇਟਾ ਰੋਟ ਹੈ. ਇਹ ਵਡੀ ਰੋਟੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਜਨ ਸਵਾ ਮਣ ਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਮੀਨ ਤਪਾਕੇ ਪਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਗੁੜ ਨਾਲ ਚੋਪੜਕੇ ਪੀਰ ਅੱਗੇ ਅਰਪਦੇ ਹਨ. ਭਿਰਾਈ (ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ) ਦਰੂਦ ਪੜ੍ਹਕੇ ਕੁਝ ਰੋਟੀ ਆਪ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਪਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ ਕਬਰ ਨਗਾਹੇ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਡੇਰਾਗਾਜੀਖਾਂ) ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਈਸਵੀ ਤੇਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਸੁਲ-ਤਾਨ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੀਬੀ ਬਾਈ ਦੀ ਕਬਰ ਭੀ ਹੈ. ਸੁਲਤਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਪੂਜਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ੧੬੫੦ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਦੀ ਹੈ. ਨਗਾਹੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਪੀਰਖਾਨਾ ਧੌਂਕਲ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ (ਵਜੀਰਾਬਾਦ ਪਾਸ) ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਪੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਧੌਂਕਲੀਆ ਹੋਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ. ਕਪੂਰਥਲਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਫੇਦ ਵੇਂਈ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ੧੬ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ. ਇਹ ਈਸਵੀ ਗ੍ਯਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁਲਤਾਨ ਖ਼ਾਨ ਲੋਦੀ ਨੇ (ਜੋ ਮਹਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਦਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰ ਸੀ)ਵਸਾਇਆ ਹੈ.†ਇਸ ਥਾਂ ਬੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਜੈਰਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਗਈਸੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਥਾਂ—"ਤੇਰਾ ਹਾਂ! ਤੇਰਾ ਹਾਂ!"—ਕਹਿਕੇ ਤਰਾਜੂ ਨਾਲ ਤੋਲਦੇ ਹੋਏ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਦੀ ਦੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ.* ਹੁਣ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਨਾਰਥ ਵੈਸਟਰਨ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ. ਇਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ—

(੧) ਸੰਤਘਾਟ. ਬੇਈਂ ਦਾ ਉਹ ਘਾਟ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਟੁੱਬੀ ਮਾਰਕੇ ਲੋਪ ਹੋਗਏ ਸਨ, ਅਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਨਿਕਲਕੇ ਉਦਾਸੀ ਭੇਸ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਘੁਮਾਉਂ ਜਮੀਨ ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੈ.

(੨) ਹੱਟ ਸਾਹਿਬ. ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਲੋਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦੇ ੧੧ ਵੱਟੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਵਡੇ ਛੋਟੇ ਹਨ. ੨੦ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ੮੧ ਰੁਪਯੇ ਨਕਦ ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ.

(੩) ਕੋਠੜੀ ਸਾਹਿਬ. ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੇਖਾ ਲਿਆ ਸੀ. ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੈ.

(੪) ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਬੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਸੀ. ਇਸੇ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਜਨਮੇ ਹਨ. ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇਰਾਂ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਰਾਗਣ ਹੈ.

(੫) ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਨੰ: ੪.

(੬) ਧਰਮਸਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ. ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਕੋਠੜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਿਆਹ ਡੱਲੇ ਪਿੰਡ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਬਾਰਾਂ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ.

(੭) ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ. ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਕਰੀਬ ਅੱਧ ਮੀਲ ਉਹ ਅਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਈਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬੇਰੀ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ. ਇਸ ਗੁਰਧਾਮ ਨੂੰ ਤੇਰਾਂ ਸੌ ਸੱਠ ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜਾਗੀਰ ਰਿਆਸਤ ਕਪੂਰਥਲੇ ਵੱਲੋਂ, ਸਵਾ ਸੌ ਰੁਪੈਯਾ ਰਿਆ-ਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ, ਇਕਵੰਜਾ ਰੁਪੈਯੇ ਨਾਭੇ ਵੱਲੋਂ ਹੈ, ਤੀਸ ਘੁਮਾਉਂ ਜਮੀਨ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪਿੰਡ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਮਾਛੀਜੋਇਆ ਵਿੱਚ ਹੈ.

---

† ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਚਿੱਨ੍ਹ, ਹੁਣ ਭੀ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਮਾਜ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਿਸ ਮਸੀਤ ਵਿੱਚ ਲੈਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ.

* ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਜਿਣਸ ਦੀ ਵੰਡਾਈ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਅੰਨ ਗੁੜ ਆਦਿਕ ਸਾਮਾਨ ਮੋਦੀ-ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ, ਉੱਥੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਫੌਜ ਲਈ ਜਿਸ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਪਰਚੇ ਨਾਲ ਮੰਗਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ. ਬਾਕੀ ਜਿਣਸ ਬੇਚਕੇ ਮੋਦੀ ਨਕਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜਾਨੇ ਦਾਖਲ ਕਰਦਾ.

ਸੁਲਤਾਨ ਬੇਗ. ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ, ਜੋ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ.

ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਤੂਤ ਸਾਹਿਬ.

ਸੁਲਤ਼ਾਨੀ. ਫ਼ਾ سلطانی ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ. ਹੁਕੂਮਤ. ਸੁਲਤਾਨ ਦਾ ਕੰਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨੀਆ.

ਸੁਲਤਾਨੀਆ. ਸੁਲਤਾਨ (ਸਰਵਰ) ਦਾ ਉਪਾਸਕ. ਸੁਲਤਾਨੀਏ ਹਿੰਦੂ ਭੀ ਝਟਕੇ ਦਾ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸੂਰ ਖਾਣਾ ਪਾਪ ਸਮਝਦੇ ਹਨ.

ਸੁਲਤਾਨੇ. ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ. "ਨਾਮਾ ਸੁਲਤਾਨੇ ਬਾਧਿਲਾ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੁਲਪ. ਸੰ. ਸ੍ਵਲ੍ਪ. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਘੱਟ. "ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦ੍ਰਾ." (ਹਜਾਰੇ ੧੦)

ਸੁਲਫਈ. ਸੁਲਫਾ ਪੀਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਫਾ ੨.

ਸੁਲਫਾ. ਅ਼ سلفہ ਉਹ ਵਸਤੂ ਜੋ ਨਿਰਣੇ ਕਾਲਜੇ ਖਾਧੀ ਜਾਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਨਸ਼ੇਦਾਰ ਪਦਾਰਥ, ਜੋ ਤੰਬਾਕੂ ਅਤੇ ਭੰਗ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ ਚਿਲਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਧੂਆਂ ਪੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੈ. ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੁਲਬ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਭ.

ਸੁਲਬੀ ਖਾਨ. ਸੁਲਹੀ ਖਾਨ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਚੰਦੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤਾਪ ਦੇਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਨਖ਼੍ਵਾਹ(ਤਲਬ) ਬਾਬਤ ਨੌਕਰ ਪਠਾਣਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਸੁਲਭ. ਵਿ—ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕੇ. ਜਿਸ ਦੇ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਔਖ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਸੁਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਹ.

ਸੁਲਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁਲਾਨਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਾਉਣਾ.

ਸੁਲਾਸ. ਸ—ਉੱਲਾਸ. ਉਮੰਗ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਭਾਬੜਾ ੨.

ਸੁਲਾਕ. ਦੇਖੋ, ਸੂਲਾਕ.

ਸੁਲਿਸ. ਦੇਖੋ, ਸਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਲਸ.

ਸੁਲੂਕ. ਅ਼ سلوک ਚਲਨਾ. ਗਮਨ। ੨ ਨੇਕ ਰਸਤੇ ਚਲਨਾ। ੩ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਸਮੀਪਤਾ ਚਾਹੁਣੀ। ੪ ਭਲਾ ਵਰਤਾਉ. ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ.

ਸੁਲੇਮਾਨ, ਸੁਲੈਮਾਨ. ਅ਼ سلیمان (Solomon) ਬਤਸਬਾ (Bathsheba) ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਦਾਊਦ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਵਡਾ ਦਾਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਅਖਾਣ ਜਗਤਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ. ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਵਤਾਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਦਰਜ ਹਨ.

ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਲੇਮਾਨ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਮਾਜ ਦਾ ਵੇਲਾ ਟਲ ਗਿਆ, ਤਦ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਲੈਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿੰਜਣੀਆਂ ਵੱਢ ਸੁੱਟੀਆਂ. ਫੇਰ ਇਹ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਪੌਣ ਅਤੇ ਦੇਉ ਜਿੰਨ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੇ ਤਾਬੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਅਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ.

ਇੱਕ ਬਾਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਲਸ਼ਕਰ ਸਮੇਤ ਜਾਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਖੱਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੜ ਜਾਓ, ਕਿਤੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਸਾਨੂ ਦਰੜ ਨਾ ਸੁੱਟੇ. ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ ਅਰ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਬਚਾਉ ਕੀਤਾ. ਇੱਕ ਬਾਰ ਪਰਿੰਦ ਚੁਕੀਰੇ (ਚੱਕੀਰਾਹੇ) ਨੇ ਇੱਕ ਸੂਰਜ ਪੂਜਕ ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਪੁਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੱਕੀਰਾਹੇ ਦੇ ਹੱਥ ਖਤ ਭੇਜਿਆ ਅਰ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਤ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੨੭.

ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਯਰੂਸਲਮ (Jerusalem) ਵਿੱਚ ੪੦ ਵਰ੍ਹੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਰ ਜਗਤਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੂਜਯ ਮੰਦਿਰ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ. ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਕਬਰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਸੁਲੇਮਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਨਕਸ਼ਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ

ਨਸ਼ਾਨ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ

Engraved and Printed by F. W. & Co. Lahore

(ਬੀ.ਸੀ) ੧੦੩੩ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੯੭੫ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੌ ਵਹੁਟੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਗੋਲੀਆਂ ਸਨ. ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ "ਰਹਬਯਾਮ" ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਯਰੂਸਲਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ.

ਸੁਲੋਕਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁ—ਅਵਿਲੋਕਨ. ਸੁਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਲੋਚਨ. ਮਨੋਹਰ ਨੇਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਜਜੋਰ.

ਸੁਲੋਚਨ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਨੇਤ੍ਰ। ੨ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਹਰਿਣ. ਮ੍ਰਿਗ। ੪ ਚਕੋਰ.

ਸੁਲੋਚਨਾ, ਸੁਲੋਚਨੀ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ.

ਸੁਲੋਨੜਾ, ਸੁਲੋਨੜੀ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਲੋਚਨ (ਨੇਤ੍ਰਾਂ) ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ). ੨ ਲਾਵਨਜਤਾ (ਸੁੰਦਰਤਾ) ਵਾਲਾ (ਵਾਲੀ).

ਸੁਵਸਤੁ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਚੀਜ਼। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਆਤਮ ਉਪਦੇਸ਼. "ਜਿਥੈ ਸੁਵਸਤੁ ਨ ਜਾਪਈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੨)

ਸੁਵਨ. ਸੰ. ਸੂਨੁ. ਸੰਗਯਾ— ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਨੁ.

ਸੁਵਰਚਲਾ. ਸੰ. ਸੁਵਚੰਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਸ਼੍ਵਕਰਮਾ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਸੰਗਯਾ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਜਦ ਘੋੜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਸੀ, ਤਦ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਅਸ਼੍ਵਿਨੀਕੁਮਾਰ ਦੇਵਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਏ. ਦੇਖੋ, ਛਾਇਆ। ੨ ਅਲਸੀ। ੩ ਸੌਚਲ. ਸੂਰਜਮੁਖੀ.

ਸੁਵਰਣ, ਸੁਵਰਨ ਸੰ. ਸੁਵਰ੍ਣ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਰੰਗ. ਸ਼ੁਭ ਵਰਣ. "ਸੁਵਰਨ ਕੋ ਸੁਵਰਨ ਤਨ ਦੁਤਿ ਮਿਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਉੱਤਮ ਜਾਤਿ। ੩ ਉੱਤਮ ਅੱਖਰ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਸੁਇਨਾ. ਸੋਨਾ. "ਲੋਹਾ ਪਾਰਸ ਭੇਟੀਐ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਸੁਵਰਨ ਹੋਜਾਇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੫ ਧਤੂਰਾ। ੬ ਸੋਲਾਂ ਮਾਸੇ ਭਰ ਵਜ਼ਨ। ੭ ਹਰਿਚੰਦਨ। ੮ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰੀ.

ਸੁਵਰਨਗਿਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਮੇਰੁ, ਜੋ ਸੁਇਨੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ੨ ਦੱਖਣੀ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਗਿਰਿਵ੍ਰਯ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪਹਾੜ.

ਸੁਵੱਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਵੱਲਾ.

ਸੁਵਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੁਲਾਉਣਾ. ਸੁਲਾਨਾ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਾਉਣਾ. "ਪਤਿ ਸੁਤ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਵਾਇ ਕਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੫੯)

ਸੁਵਾਸ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਾਸਨਾ. ਸੁਗੰਧ। ੨ ਚੰਗੇ ਵਸਤ੍ਰ. ਸੁੰਦਰ ਲਿਬਾਸ। ੩ ਉੱਤਮ ਘਰ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਬਾਸ.

ਸੁਵਾਸ੍ਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਤ ੨.

ਸੁਵਾਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਣੀ.

ਸੁਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰ। ੨ ਵਿ—ਸ਼ੁਭ ਵਾਰ (ਦਿਨ).

ਸੁਵਿਨਾ. ਸੌਵਰ੍ਣ—ਸੌਵਣੰ. ਵਿ—ਸੁਵਣੰ ਦਾ. ਸੁਇਨੇ ਦਾ. ਸੁਨਹਿਰੀ. "ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਜੀਨ ਸੁਵਿਨਾ ਰਾਮ." (ਵਡ ਮ: ੪ ਘੋੜੀਆਂ)

ਸੁਵੇਸ, ਸੁਵੇਖ ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵੇਸ. ਸੁੰਦਰ ਲਿਬਾਸ. "ਤੁਲਸੀ ਪੇਖ ਸੁਵੇਸ, ਭੂਲੈਂ ਮੂਢ ਨ ਚਤੁਰ ਨਰ। ਸੁੰਦਰ ਕੇਕਿਹ ਪੇਖ ਬਚਨ ਸੁਧਾ ਸਮ ਅਸਨ ਅਹਿ." (ਤੁਲਸੀ)

ਸੁਵੇਦ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਗਯਾਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸੁਵੰਨ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਵਰਣ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੁਵਣੰ. ਸੋਨਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੋਵਨ.

ਸੁਵੰਨਵੀ, ਸੁਵੰਨੜੀ, ਸੁਵੰਨੀ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ ਵਾਲੀ. ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲੀ. "ਸੁਵੰਨੜੀ ਦੇਹ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਵਣੰ ਦੀ. ਸੋਨੇ ਦੀ.

ਸੂ. ਸਰਵ—ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ

ਹੈ. ਜੈਸੇ—"ਨਾਮ ਜਪਿਓਸੁ" (ਜਸਾ) ਉਸ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਹੈ। ੩ ਸੰ. ਧਾ—ਗਰਭ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਜਣਨਾ. ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਫ਼ਾ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਰਫ. ਦਿਸ਼ਾ. "ਗਜੇ ਸੂਰ ਜੁੱਝਾਰ ਦੋ ਸੂ." (ਸਲੋਹ) ੫ ਲਾਭ. ਨਫਾ। ੬ ਬਿਆਜ. ਸੂਦ। ੭ ਰੌਸ਼ਨਾਈ. ਮਸਿ.

ਸੂੰ. ਅਨੁ—ਸਾਂ ਸਾਂ ਧੁਨਿ. ਸੂੰਕਾਰ। ੨ ਵ੍ਯ—ਕੋ. ਨੂੰ. ਪ੍ਰਤਿ. ਤਾਈਂ. "ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਮਿਟਾਵਣ ਸੂੰ ਸਮਰਥਤਾ ਨਹੀਂ." (ਜਸਭਾਮ)

ਸੂਅ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਨੁ. ਸੁਵਨ. ਪੁਤ੍ਰ. "ਜੁ ਪੜ੍ਹਜੋ ਦਿਜ ਤੇ ਸੂਅ! ਤਾਂਹਿ ਰੜੋ." (ਨਰਸਿੰਘਾਵ) ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ! ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਾਠ ਰਟੋ.

ਸੂਅਟਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਕ. ਤੋਤਾ. "ਤੂੰ ਪਿੰਜਰ ਹਉ ਸੂਅਟਾ ਤੋਰ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੂਅਨ. ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਅ.

ਸੂਅਰ. ਸੰ. ਸ਼ੂਕਰ.* ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰ. "ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ, ਉਸੁ ਸੂਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸੂਰ ੧੦.

ਸੂਆ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਕ. ਤੋਤਾ. "ਬਾਂਧਿਓ ਨਲਨੀ ਭ੍ਰਮ ਸੂਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਵਡੀ ਸੂਈ. ਸਿਉਣ ਦਾ ਸੰਦ ਜਿਸ ਦੇ ਨੱਕੇ ਵਿੱਚ ਡੋਰ ਪਾਕੇ ਸੀਂਵੀਦਾ ਹੈ. "ਲਉ ਨਾੜੀ ਸੂਆ ਹੈ ਅਸਤੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੩ ਸੂਣ (ਪ੍ਰਸੂਤ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਗਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੂਆ ਹੈ.

ਸੂਐ. ਸੂਏ ਉੱਪਰ. "ਸੂਐ ਚਾੜਿ ਭਵਾਈਅਹਿ ਜੰਤ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੂਇ. ਸੰ. ਪ੍ਰਸੂਯ. ਦੇਖੋ, ਸੂਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਯ। ੩ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੂਕੇ. ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਕੇ. "ਪੰਖੀ ਸੂਇ ਬਹਿਠੁ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸੂਈ. ਸੰ. ਸੂਚਿ. ਸੂਚੀ। ੨ ਵਿ—ਸੰ. ਸੂਵਰੀ. ਸੂਈ ਹੋਈ. ਪ੍ਰਸੂਤਾ

ਸੂਈਧਾਰ. ਡਿੰਗ. ਸੂਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦਰਜੀ. ਸੰ. ਸਜੂਤਿਕਾਰ. ਸਿਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੂਸੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਧਾਰੀਦਾਰ ਵਸਤ੍ਰ. ਪਹਿਲੇ ਜਮਾਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੱਛਾਂ ਭੀ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ. ਹੁਣ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ ਹੈ. "ਸੂਸੀ ਦੀ ਕੱਛਾਂ ਥੇ ਸਿੰਘ ਰਖਤੇ." (ਪੰਪ੍ਰ)

ਸੂੰਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਧ. ਖਬਰ। ੨ ਭੇਤ ਲੈਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੂਹਉ. ਦੇਖੋ, ਸੂਹੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਹਾਂ.

ਸੂਹਟ, ਸੂਹਟਾ, ਸੂਹਟੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਕ. ਤੋਤਾ. "ਸੂਹਟੁ ਪਿੰਜਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਤੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਜੀਵਨਮੁਕਤ ਪੁਰਖ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਹਟਾ.

ਸੂਹਣ, ਸੂਹਣੀ, ਸੂਹਨ, ਸੂਹਨੀ. ਸੰ. ਸਮੂਹਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੂੜਾ ਸੰਬਰਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਬੁਹਾਰੀ. "ਦੇਉ ਸੂਹਨੀ ਸਾਧੁ ਕੈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ "ਸ਼ੋਧਨੀ" ਨਾਉਂ ਭੀ ਝਾੜੂ ਦਾ ਹੈ.

ਸੂਹਬ, ਸੂਹਵ, ਸੂਹਵੀ. ਵਿ—ਸੂਹੇ (ਲਾਲ) ਵਰਣ ਵਾਲੀ। ੨ ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ (ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ) ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ. "ਸੂਹਬ ਸੂਹਬ ਸੂਹਵੀ ਅਪਨੈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਤੀ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) "ਸੂਹਬ ਤਾ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਾ ਮੰਨਿਲੈਹਿ ਸਚੁਨਾਉ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੩ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੱਚੇ ਰੰਗ (ਕਸੁੰਭੀ) ਵਾਲੀ. "ਸੂਹਵੀਏ ਨਿਮਾਣੀਏ! ਸੋ ਸਹੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲਿ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩)

ਸੂਹੜ. ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹੜ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਹੜਾ.

ਸੂਹੜਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੀਠੇ ਹੋਏ ਅੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਦਾਣੇ ਦਾ ਛਿਲਕਾ. ਛਾਲਨੀ (ਛਾਣਨੀ) ਨਾਲ ਛਾਣਨ

* ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੂਕਰ ਭੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੈ.

ਤੋਂ ਆਟਾ ਹੇਠ ਡਿਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੂਹੜਾ ਛਾਨਨੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੂਹੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਹੜ ਅਤੇ ਸੂਹੜਾ.

ਸੂਹਾ. ਵਿ—ਕੁਸੁੰਭੀ. ਭਾਵ—ਮਾਇਕ ਕੱਚਾ ਰੰਗ. "ਲਾਲ ਭਏ ਸੂਹਾ ਰੰਗ ਮਾਇਆ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਭਏ, ਅਰ ਮਾਇਕ ਰੰਗ ਸੂਹਾ ਜਾਣਿਆ.

ਸੂਹਾਂ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਹ (ਸੁੱਧ) ਲੈਣ ਵਾਲਾ. ਮੁਖ਼ਬਰ. ਸੂਹੀਆਂ। ੨ ਵਿ—ਭੇਤੀ. ਜਾਣਕਾਰ. "ਸਿੰਘ ਸਭੈ ਜੰਗਲ ਕੇ ਸੂਹੇਂ." (ਪੰਪ੍ਰ) ੩ ਸੰਮੁਖ (ਸਾਮ੍ਹਣੇ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸੂਹੀ. ਵਿ—ਕੁਸੁੰਭ ਰੰਗੀ. "ਮਨੋ ਅੰਗ ਸੂਹੀ ਕੀ ਸਾਰ੍ਹੀ ਕਰੀ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਇੱਕ ਰਾਗਿਣੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਹਾ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ.* ਇਹ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਸ਼ਾੜਵ ਰਾਗਿਣੀ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ. ਸੂਹੀ ਨੂੰ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ, ਬਾਕੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਸ਼ੜਜ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦੋ ਘੜੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ—ਸ਼ ਰ ਗਾ ਮ ਪ ਨਾ ਸ਼.
ਅਵਰੋਹੀ—ਸ਼ ਨਾ ਮ ਪ ਗਾ ਰ ਸ਼.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੂਹੀ ਦਾ ਪੰਦਰਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। ੩ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੂਹੀਆ.

ਸੂਹੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸੂਹਾਂ.

ਸੂਕ. ਸੰ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ—ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਵਿ—ਸੁੱਕਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ. "ਸੂਕ ਭਈ ਪਤਰੀ ਸੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੂਕ. ਸੰਗਯਾ—ਤੂਹੜ. ਜੌਂ ਕਣਕ ਆਦਿਕ ਦੀ ਬੱਲੀ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਕੰਡਾ.

ਸੂਕ. ਅਨੁ. ਸੂੰ ਸੂੰ ਧੁਨਿ. ਸੁੰਕਾਰ. "ਤਬ ਚਲੇ ਸੂਕ ਜਨੁ ਨਾਗ ਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੂਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ. ਸੁੱਕਣਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂੰਕਣਾ ੨. "ਤੀਨਿ ਚਰਣ ਇਕ ਦੁਬਿਧਾ ਸੂਕੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਰਣ ਰਹਿਗਏ, ਅਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ.

ਸੂੰਕਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੂੰ ਸੂੰ ਕਰਨਾ. ਸੁੰਕਾਰ ਕਰਨਾ. ਨੱਕ ਦੇ ਰਾਹ ਸਾਹ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੱਢਣੇ। ੨ ਭਾਵ—ਅਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ.

ਸੂਕਰ. ਸੰ. ਸ਼ੂਕਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰ. ਸੁੰਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ. "ਸੂਕਰ ਸੁਆਨ ਗਰਧਭ ਮੰਜਾਰਾ." (ਬਿਲਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੂਕਰਖੇਤ. ਸੰ. ਸ਼ੂਕਰਕ੍ਸ਼ੇਤ੍ਰ. ਨੈਮਿਸ਼ਾਰਣ੍ਯ ਪਾਸ ਇੱਕ ਤੀਰਥ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਉਂ "ਸੋਰੋਂ" ਹੈ. ਪੁਰਾਣ-ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਵਰਾਹ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਕੇ ਹਿਰਨ੍ਯਕੇਸ਼ੀ ਦੈਤ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ.

ਸੂਕਰਣਾ, ਸੂੰਕਰਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸੁੰਕਾਰ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੂਰ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. "ਚਲੀ ਸੈਨ ਸੂੰਕਤ ਪਰਾਚੀ ਦਿਸਾਨੰ." (ਜਨਮੇਜਯ)

ਸੂਕਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੂਕਰੀ. ਸੂਰੀ. ਸੂਰ ਦੀ ਮਦੀਨ.

ਸੂਕਾ. ਵਿ—ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ. "ਜਲ ਮਹਿ ਕੇਤਾ ਰਾਖੀਐ ਅਭਿਅੰਤਰਿ ਸੂਕਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਸ਼ੂਕਾ. ਨਾਸਾਂ ਨਾਲ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਓਛਾ. ਅਭਿਮਾਨੀ.

ਸੂਕੀ. ਸੁੱਕੀ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਕਣਾ.

ਸੂਕ੍ਤ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁੰਦਰ ਕਥਨ। ੨ ਵੇਦ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੩ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਗੀਤ.

ਸੂਕਮ. ਸੰ. ਵਿ—ਪਤਲਾ. ਬਾਰੀਕ। ੨ ਛੋਟਾ। ੩ ਤੁੱਛ। ੪ ਇੱਕ ਅਲੰਕਾਰ. ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਦੇਣਾ ਅਥਵਾ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਚੇਸ਼੍ਟਾ (ਹਰਕਤ) ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸੂਖਮ ਭਾਵ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ,

* ਕਈ ਸਾਂਗੀਤਿਕਾਂ ਨੇ ਸੋਹਨੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੂਹੀ ਕਲਪਿਆ ਹੈ.

ਜਾਂ ਜਾਣਨਾ ਸੂਕਮ ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਮੇਲਿਓਂ ਬਾਬਾ ਉੱਠਿਆ ਮੁਲਤਾਨੇ ਦੀ ਜਜਾਰਤ ਜਾਈ,
ਅੱਗੋਂ ਪੀਰ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਦੁੱਧਕਟੋਰਾ ਭਰ ਲੈਆਈ,
ਬਾਬਾ ਕਢ ਕਰ ਬਗਲ ਤੇ ਚੰਬੇਲੀ ਦੁਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਈ,
ਜਿਉਂ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਗੰਗ ਸਮਾਈ. (ਭਾਗੁ)

ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਪੀਰਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਭਰੇ ਪਿਆਲੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਉੱਪਰ ਚੰਬੇਲੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਰੱਖਕੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰਾਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਸਮਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ.

ਦੇਹ ਕੰਚੁਕੀ ਤਾਂਹਿ ਸਵਾਰੀ,
ਏਕ ਹਾਥ ਮੇ ਜਿਹਵਾ ਧਾਰੀ,
ਗਹਜੋ ਲਿੰਗ ਕੋ ਦੂਸਰ ਹਾਥਾ,
ਆਵਾ ਸਨਮੁਖ ਜਹਿਂ ਜਗਨਾਥਾ. (ਨਾਪ੍ਰ)

ਕਲਿਯੁਗ ਨੇ ਇਸ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ ਰਸਨਾ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀ ਦੇ ਦਾਸ ਹਨ, ਉਹੀ ਕਲਿਯੁਗੀ ਜੀਵ ਹਨ ਅਰ ਵਿਸ਼ੈ ਪਰਾਇਣ ਹੋਣਾ ਹੀ ਕਲਿਯੁਗ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

(ਅ) ਜੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਅਥਵਾ ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਵ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਦ "ਵਿਖਮ ਸੂਕਮ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਹੈ ਹੈ ਕਰਿਕੈ ਓਹਿ ਕਰੇਨਿ,
ਗਲ੍ਹਾਂ ਪਿਟਨਿ ਸਿਰੁ ਖੋਹੇਨਿ,
ਨਾਉ ਲੈਨਿ ਅਰੁ ਕਰਨਿ ਸਮਾਇ,
ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਇ.
(ਸਵਾ ਮ: ੧)

ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸਿਆਪੇ ਸਮੇਂ ਗਲ੍ਹਾਂ ਸਿਰ ਪੱਟਾਂ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਮਾਰਕੇ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ ਹੈ! ਹੈ! ਓਹ! ਓਹ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਇਸ ਦਾ ਸੂਖਮ ਭਾਵ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਓਹ (ਕਰਤਾਰ) ਅੰਗ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ.

ਸੂਕਮਸ਼ਰੀਰ. ਸੰਗਜਾ—ਲਿੰਗ ਸ਼ਰੀਰ. ਅਸਥੂਲ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੂਖਮ ਦੇਹ, ਜੋ ਇੱਕ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮਨ, ਬੁੱਧਿ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ੧੭ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਸੂਕਮ ਸ਼ਰੀਰ ਹੈ.

ਸੂਕਮਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ. ਸੰਗਜਾ—ਬਾਰੀਕ ਨਜਰ. ਦਿਵਯ-ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ. ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹੁਚਣ ਵਾਲੀ ਨਜਰ.

ਸੂਖ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁਖ. ਆਨੰਦ. "ਮਨ ਸਗਲ ਕੋ ਹੋਆ ਸੂਖ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਵਿ—ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ. "ਸੂਖ ਗਯੋ ਤ੍ਰਸਕੈ ਹਰਹਾਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਹਾਰ (ਸੱਪ) ਸੁੱਕ ਗਿਆ.

ਸੂਖਮ. ਦੇਖੋ, ਸੂਕਮ. "ਸੂਖਮ ਦੇਹ ਬੰਧਹਿ ਬਹੁ ਜਟੂਆ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫)

ਸੂਖਮਸਰੀਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਕਮ ਸ਼ਰੀਰ.

ਸੂਖਮਮੂਰਤਿ. ਵਿ—ਦੁਬਲੀ ਦੇਹ ਵਾਲਾ. ਲਾਗਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਕਮ ਸ਼ਰੀਰ। ੩ ਸੂਕਮ ਰੂਪ, ਜੋ ਨੇਤ੍ਰਾਦਿ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਯ ਨਹੀਂ. "ਸੂਖਮ ਮੂਰਤਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੂਖਾ. ਵਿ—ਸੁੱਕਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ. ਸ਼ੁਸ਼੍ਕ.

ਸੂਖਾਜੁਰ, **ਸੂਖਾਜ੍ਵਰ** — ਦੇਖੋ, ਤਾਪ (ਸ).

ਸੂਖਿ. ਸੁਖ ਵਿੱਚ. "ਸੂਖਿ ਅਰਾਧਨੁ ਦੂਖਿ ਅਰਾਧਨੁ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਸੂਖੀ. ਵਿ—ਸੁੱਕੀ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਖ. "ਸੂਖੀ ਕਰੈ ਪਸਾਉ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੂਖੀ ਹੂ ਸੁਖ. ਵਿ—ਮਹਾਂ ਆਨੰਦ. ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਹਾਨ ਸੁਖ. "ਸੂਖੀ ਹੂ ਸੁਖ ਪਾਇ, ਮਾਇ ਨ ਕੀਮ ਗਣੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੂਖੁ. ਦੇਖੋ, ਸੂਖ.

ਸੂਖੇ ਸੂਖਿ. ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਵਿੱਚ. ਕੇਵਲ ਸੁਖ ਵਿੱਚ. ਅਖੰਡ ਸੁਖ ਅੰਦਰ. "ਸੂਖੇ ਸੂਖਿ ਗੁਦਾਰਨਾ." (ਰਾਮ

ਅ: ਮ: ੫)

ਸੂਗ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੰਕਾ. ਘ੍ਰਿਣਾ. ਗਿਲਾਨੀ.

ਸੂਚਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਚਨਾ (ਖ਼ਬਰ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਮੁਖ਼ਬਰ। ੨ ਸਿਉਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ. ਸੂਈ ਤਾਗਾ ਆਦਿਕ.

ਸੂਚਨ, ਸੂਚਨਾ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਤਲਾਉਣਾ. ਗ੍ਯਾਪਨ.

ਸੂਚਾ. ਸੰ. ਸ਼ੁਚਿ. ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ. ਸ਼ੁੱਧ. "ਸੋ ਸੂਚਾ ਜਿ ਕਰੋਧ ਨਿਵਾਰੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੨ ਨਿਰਦੋਸ਼। ੩ ਸਾਬਤ. ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਦੇ ਘਾਉ ਤੋਂ ਬਿਨਾ. "ਜਾਨ ਨ ਦੇਉਂ ਤੁਮੇ ਘਰ ਸੂਚੇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੂਚਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ੁਚਿ ਆਚਾਰ ਵਾਲਾ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਵਿਹਾਰ ਵਾਲਾ. "ਸਬਦਿ ਮਿਲੇ ਸੇ ਸੂਚਾਚਾਰੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧)

ਸੂਚਿ. ਸੰ. ਸੂਈ. ਦੇਖੋ, ਸੂਚੀ. ੩.

ਸੂਚਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਈ. ਸੂਚੀ. "ਲੀਨ ਸੂਚਿਕਾ ਨੋਕ ਚੁਭਾਵਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੂਚੀ. ਵਿ—ਸ਼ੁਚਿ. ਪਵਿਤ੍ਰ. ਸੁੱਚੀ. "ਸੂਚੀ ਭਈ ਰਸਨਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਚਿਤਾ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ. "ਜੋ ਦਿਲਿ ਸੂਚੀ ਹੋਇ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰ. ਸੂਈ। ੪ ਸੂਚੀ ਪਤ੍ਰ. ਤਤਕਰਾ.

ਸੂਚੀ ਕਟਾਹ ਨ੍ਯਾਯ. ਦੇਖੋ, ਨ੍ਯਾਯ.

ਸੂਚੀਪਤ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਜਮੂਨਾਂ ਦੇ ਜਤਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਤ੍ਰ. ਤਤਕਰਾ. Index.

ਸੂਚੀਮੁਖਾ, ਸੂਚੀਮੁਖੀ ਵਿ—ਸੂਈ ਵਰਗੇ ਤਿੱਖੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਕੀਰਾ. ਚੱਕੀਰਾਹਾ। ੩ ਚਿੜਾ. ਚਿੜੀ.

ਸੂਛਮ. ਦੇਖੋ, ਸੂਖਮ। ੨ ਤੁੱਛ. ਹਲਕਾ. "ਕਯਾ ਬਰਨੋ ਸੂਛਮ ਮਤਿ ਮੇਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਮੇਰੀ ਤੁੱਛ ਬੁੱਧਿ ਹੈ.

ਸੂਛਾ, ਸੂਛੀ ਵਿ—ਪਵਿਤ੍ਰ. ਨਿਰਮਲ. ਸ੍ਵੱਛ. "ਕਿਮ ਹੈ ਸ਼੍ਰੇਯ ਬਨੈ ਉਰ ਸੂਛਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਭੂ ! ਕਹਿ ਹੌਂ ਗਥ ਸੂਛੀ." (ਗੁਵਿ ੬)

ਸੂਜਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਜਣਾ. ਸੋਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ। ੨ ਪ੍ਰਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤੌਲੀਆ. ਉਪਰਣਾ. ਸੰ. ਸੱਜਨੰ.

ਸੂਜਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜਨੀ.

ਸੂਜਾ. ਧਾਵਣ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਸੂਜੀ. ਕਣਕ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਉਤਾਰਕੇ ਮੋਟਾ ਪੀਸਿਆ ਹੋਇਆ ਦਾਣੇਦਾਰ ਆਟਾ. ਦੇਖੋ, ਰਵਾ ੨.

ਸੂਝ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਝ. ਗਿਆਨ. ਸੁਬੁੱਧਿ। ੨ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਨਜ਼ਰ.

ਸੂਝਣਾ, ਸੂਝਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ. ਫੁਰਨਾ। ੨ ਦਿੱਸਣਾ. ਨਜ਼ਰ ਪੈਣਾ. "ਲੋਚਨ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ)

ਸੂਝਬੂਝ. ਸੁਧ ਬੁਧ। ੨ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟੀ ਅਤੇ ਗ੍ਯਾਨ. "ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਹਿ ਕਾਇ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸੂਝੀ. ਸੂਝਈ. ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ. "ਮਾਇਆ ਰੰਗ ਮਾਤੇ ਲੋਚਨ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੀ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੂਟਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਟਾ. ਬੱਲੀ "ਰਹਜੋ ਨਿਸਰ ਸਭ ਸਾਬਤ ਸੂਟਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਚਸ਼ਮਾ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ। ੩ ਸਿਤਕਾਰ. ਸ੍ਵਾਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਖਿੱਚਣ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਧੁਨਿ. ਜੈਸੇ—ਚੜਸ ਗਾਂਜੇ ਦਾ ਸੂਟਾ ਲਾਉਣਾ.

ਸੂਣਾ. ਸੁੱਜਣ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਸੋਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ. "ਡੋਮੂ ਖੱਖਰ ਜੋ ਛੁਹੈ ਦਿੱਸੈ ਮੁਹ ਸੂਣੈ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਪ੍ਰਸਵ ਹੋਣਾ. ਜਣਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂ.

ਸੂਤ. ਸੰ. ਸੂਤ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਗਾ. ਡੋਰਾ. "ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖ ਸੂਤ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਜਨੇਊ. "ਸੂਤ ਪਾਇ ਕਰੇ ਬੁਰਿਆਈ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ. ੪ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ. ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ. "ਰਾਖਹੁ ਸੂਤ ਇਹੀ ਬਨ ਆਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੫ ਰੀਤਿ. ਰਿਵਾਜ. "ਹੁਤੋ ਸੰਸਾਰ ਸੂਤ ਇਹੁ ਦਾਸਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਸੰਸਾਰ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸੇਵਕ ਸੀ। ੬ ਠੀਕ. ਸਹੀ. ਦੁਰੁਸ੍ਤ. "ਮੰਦਲ ਨ ਬਾਜੈ ਨਟਪੈ ਸੂਤਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੭ ਸੂਤ੍ਰ ਆਕਾਰ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਜੋ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਸੇਵੀ. ਨੁਗਦੀ. "ਲਡੂਆ ਅਰ ਸੂਤ ਭਲੇ ਜੁ ਬਨੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੮ ਸੰ. ਸੂਤ. ਰਥਵਾਨ. ਰਥ ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ. "ਪਾਰਥ ਸੂਤ ਕੀ ਡੋਰ ਲਗਾਏ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਰਥਵਾਨ ਦੀ ਡੋਰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੂੰ ਫੜਾਈ। ੯ ਸੂਰਜ। ੧੦ ਅੱਕ। ੧੧ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਛਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਔਸ਼ਨਸੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸ: ੨ ਅਤੇ ੩। ੧੨ ਬੰਦੀਜਨ. ਦੇਵਤਾ ਰਾਜਾ ਰਿਖੀ ਆਦਿ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਅਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕਵਿ*। ੧੩ ਪਾਰਾ। ੧੪ ਵ੍ਯਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ, ਲੋਮਹਰਸ਼ਣ, ਜੋ ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣਕਥਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ੧੫ ਵਿ—ਪ੍ਰਸੂਤ. ਸੂਇਆ ਹੋਇਆ। ੧੬ ਚੁਆਇਆ ਹੋਇਆ. ਟਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੧੭ ਸੰ. ਸੂਤ—ਸੂੱਤ. ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ. ਦਾਨ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸਾਤ ਸੂਤ.

ਸੂਤਕ, ਸੂਤਕੁ ਸੰ. ਸੂਤਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਛੀ. ਪਰਿੰਦ। ੨ ਸੂਤ (ਪ੍ਰਸੂਤ) ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧੀ. ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ੧੧ ਦਿਨ, ਛਤ੍ਰੀ ਦੇ ੧੩ ਦਿਨ, ਵੈਸ ਦੇ ੧੭ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸੂਦ੍ਰ ਦੇ ੩੦ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸ਼. ੮੪. "ਨਾਨਕ ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨ ਉਤਾਰੇ ਧੋਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਅਸ਼ੁੱਧੀ. "ਜਨਮੇ ਸੂਤਕ ਮੂਏ ਫੁਨਿ ਸੂਤਕ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਜਨਮੇ ਸੂਤਕ ਮੂਏ ਪਾਤਕ.

ਸੂਤ ਕੇ ਹਟੂਆ. ਸੂਤ ਦੀ ਹੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ. ਭਾਵ— ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕੀੜੇ ਅਰ ਕਾਹਣੇ ਆਦਿ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਸੂਤ ਕੱਢਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਰਦੇ ਹਨ. "ਸਗਲ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਜਿਉ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ਸੂਤ ਕੇ ਹਟੂਆ." (ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਮ: ੫) ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਤਾਰ ਤਣਨ ਵਾਲੇ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਸੂਤ ਕੇ ਲੱਡੂ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੱਡੂ. ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਦੇ ਦੀਆਂ ਸੇਵੀਆਂ ਜਾਂ ਮੱਠੀਆਂ ਘੀ ਵਿੱਚ ਤਲਕੇ ਕੁੱਟੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਮਿਲਾਕੇ ਵੱਟ ਲਈਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਇਹ ਲੱਡੂ ਅਤੇ ਸੂਤ੍ਰ (ਜਨੇਊ) ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਪੁਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ.

ਸੂਤਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੂਤ ਫੈਲਾਉਣਾ। ੨ ਖਿੱਚਣਾ. ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਮਿਆਨੋਂ ਤਲਵਾਰ ਸੂਤਣੀ.

ਸੂਤਧਰ, ਸੂਤਧਾਰ ਸੰ. ਸੂਤ੍ਰਧਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਟ. ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੁਤਲੀਆਂ ਦੀ ਡੋਰੀ ਹੈ. ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸਾਰੇ ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ.

ਸੂਤਧਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤਧਾਰ। ੨ ਧਾਗਾ. ਸੂਤ ਦੀ ਡੋਰ. "ਮਨ ਮੋਤੀ ਜੇ ਗਹਿਣਾ ਹੋਵੈ ਪਉਣੁ ਹੋਵੈ ਸੂਤਧਾਰੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ਪਉਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸ੍ਵਾਸ ਹੈ.

ਸੂਤਧਾਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤਧਾਰ. "ਆਪੇ ਹੀ ਸੂਤਧਾਰੁ ਹੈ ਪਿਆਰਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੪)

ਸੂਤਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤ੍ਰ.

ਸੂਤਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਤ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਬਲਰਾਮ. ਦੇਖੋ, ਲੋਮਹਰਸ਼ਣ। ੨ ਵਿ—ਰਥਵਾਹੀ ਦਾ ਵੈਰੀ. "ਪਵਨ ਸੁਤ ਅਨੁਜ ਸੂਤਰਿ." (ਸਨਾਮਾ) ਪੌਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਭੀਮ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਅਰਜੁਨ, ਉਸ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ ਕ੍ਰਿਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ.

ਸੂਤਲੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਤ੍ਰ ਦੀ ਰੱਸੀ. ਡੋਰੀ.

ਸੂਤੜਾ. ਵਿ—ਸੁਪ੍ਤ. ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸੂਤੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤਲੀ। ੨ ਵਿ—ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ. "ਨਿਜ ਘਰਿ ਸੂਤੜੀਏ, ਪਿਰਮੁ ਜਗਾਏ ਰਾਮ." (ਬਿਲਾ

* ਦੇਖੋ, ਲੋਮਹਰਸ਼ਣ.

ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੂਤਾ. ਵਿ-ਸੁਪ੍ਤ. ਸੁੱਤਾ. ਹਰਿ ਧਨ ਜਾਗਤ ਸੂਤਾ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੂਤਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜੈਸੇ-ਰੱਸੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੂਤਾ ਲਾਉਣਾ.

ਸੂਤਿ. ਸੂਤ੍ਰ (ਡੋਰ) ਵਿੱਚ. "ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਅਪਨੈ ਸੂਤਿ ਧਾਰੈ."(ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਸੂਤ (ਪ੍ਰਬੰਧ) ਵਿੱਚ ਬਾਕਾਇਦਾ. "ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ." (ਜਪੁ) "ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਸੂਤਿ ਤੁਮਾਰੇ." (ਸੂਹੀ ਮ:੫) ੩ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਜਨਮ. ਉਤਪੱਤੀ। ੪ ਸੰਤਾਨ.

ਸੂਤਿਹੋ. ਸੰਬੋਧਨ. ਹੇ ਸੁੱਤਿਓ ! "ਜਾਗਹੁ ਜਾਗਹੁ ਸੂਤਿਹੋ !" (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੂਤੀ. ਵਿ-ਸੁੱਤੀ. ਸੋਈ ਹੋਈ.

ਸੂਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤ.

ਸੂਤ੍ਰ. ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਤੀ. ਧਰਮ ਭਾਵ ਦੀ ਉਮੰਗ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ. ਜੈਸੇ-ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਤ੍ਰ ਚੜ੍ਹਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੂਤ. ਤਾਗਾ। ੩ ਨਿਯਮ. ਉਸੂਲ। ੪ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਥੋੜੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਵਾਕ. ਦੇਖੋ, ਖਟ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦੇ ਸੂਤ੍ਰ। ੫ ਕਾਰਣ. ਨਿਮਿੱਤ.

ਸੂਤ੍ਰਧਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤਧਾਰ.

ਸੂਤ੍ਰਿ. ਸੂਤ੍ਰ ਵਿੱਚ. ਡੋਰ ਵਿੱਚ. "ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੁਮਰੈ ਸੂਤ੍ਰਿ ਧਾਰੀ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਵਿ-ਸੂਤ੍ਰਿਨ੍. ਡੋਰ ਵਾਲਾ. ਸੂਤ ਵਾਲਾ.

ਸੂਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਤ੍ਰਿ ੨.

ਸੂਥਨ, ਸੂਥਨਿ } ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੁੱਥਣ. ਪਜਾਮਾ. ਇਜ਼ਾਰ. "ਤਬ ਸੂਥਨਿ ਸਾਹੁ ਉਤਾਰ ਦਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੯)

ਸੂਦ. ਵੈਸ਼੍ਯ ਵਰਣ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੂਦ੍. ਧਾ-ਟਪਕਣਾ. ਚੁਇਣਾ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨਾ. ਅਮਾਨਤ ਰਖਣਾ. ਘਾਉ ਕਰਨਾ. ਫੱਟਣਾ. ਬਚਨ ਦੇਣਾ. ਮਾਰਨਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਰਸੋਈਆ. ਲਾਂਗਰੀ। ੪ ਪਾਪ. ਗੁਨਾਹ। ੫ ਡਿੰਗ. ਰਸੋਈਖਾਨੇ ਦਾ ਦਾਰੋਗਾ। ੬ ਸੰ. ਸ਼ੂਦ੍ਰ. ਚੌਥਾ ਵਰਣ. "ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੂਦ ਵੈਸ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੫) ੭ ਫ਼ਾ سُود ਨਫ਼ਾ. ਲਾਭ। ੮ ਵਿਆਜ. "ਨਿਤ ਸਉਦਾ ਸੂਦ ਕੀਚੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰ." (ਗਉ ਮ: ੪) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਸੂਦ ਹਰਾਮ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ਬਕਰ, ਆਯਤ ੨੭੫. ਹਿੰਦੂਮਤ ਵਿੱਚ ਸੂਦ ਲੈਣਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਰਕਮ ਦਾ ਵੀਹਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸੂਦ ਲੈਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ. ਮਨੂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਗਿਣੀਏ ਤਦ ਸਵਾ ਰੁਪਯਾ ਸੈਂਕੜਾ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਿਆਜ.

ਸੂਦਹ. ਫ਼ਾ سُودہ ਵਿ-ਘਸਾਈ ਹੋਈ, ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਘਸਾਈ ਹੋਈ ਚੀਜ.

ਸੂਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਰਸੋਈ ਘਰ. ਲੰਗਰ। ੨ ਫੈਂਕਣਾ. ਵਗਾਹੁਣਾ। ੩ ਮਾਰਨਾ. "ਮਧੁਸੂਦਨ ਦਾਮੋਦਰ ਸੁਆਮੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਇਹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ੪ ਫ਼ਾ سُودن ਕ੍ਰਿ-ਘਸਾਉਣਾ. ਰਗੜਨਾ.

ਸੂਦਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ੍ਰ। ੨ ਤੌਲੀਆ. ਉਪਰਨਾ. "ਦੀਨ ਸੂਦਨਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਭਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਬਤੌਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪਰਨਾ ਦਿੱਤਾ.

ਸੂਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੂਦ੍ਰ। ੨ ਸੰ. ਸੁੰਦਰ ਪੇਟ ਵਾਲਾ. ਸੁ-ਉਦਰ.

ਸੂਦੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ੂਦ੍ਰਾ. ਸ਼ੂਦ੍ਰਾਣੀ. "ਸੂਦੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ ਰੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ। ੨ ਵਿ-ਵਿਆਜੂ. ਜਿਵੇਂ-ਸੂਦੀ ਰੁਪਯਾ.

ਸੂਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸੂਦ.

ਸੂਦ੍ਰ. ਸੰ. ਸ਼ੂਦ੍ਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥਾ ਵਰਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਧਰਮ ਤਿੰਨ ਵਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਝਿਉਰ, ਨਾਈ, ਛੀਂਬਾ, ਤ੍ਰਖਾਣ ਆਦਿ ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਪ ਤਪ ਦਾ ਕੇਵਲ ਅਨਧਿਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਜਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਤ੍ਰਿ

ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸ਼. ੧੩੩. ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਵਰਣ ਅਤੇ ਵਰਣ.

ਸ਼ੂਦ੍ਰਾ. ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਸ਼ੂਦ੍ਰਾਣੀ.

ਸੂਦ੍ਰਿਸ. ਸ਼ੂਦ੍ਰ-ਈਸ਼. ਸ਼ੂਦ੍ਰ ਰਾਜਾ. "ਸੁਣ ਭਯੋ ਬੈਣ ਸੂਦ੍ਰਿਸ ਸਕ੍ਰੋਧ." (ਕਲਕੀ) ਸੁਣ ਬੈਣ, ਸੂਦ੍ਰਿਸ ਸਕ੍ਰੋਧ ਭਇਓ.

ਸੂਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੁਧ. ਸੋਝੀ. ਹੋਸ਼. "ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਭੋਜਨ ਸੁਖ ਸੂਧ." (ਸੁਖਮਨੀ) "ਸੂਧ ਨ ਸਿਮਰਤ ਅੰਗ." (ਚਉਬੋਲੇ ਮ: ੫) ੨ ਸੀਧਾਪਨ. ਸੀਧਾਈ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੂਧੁ ੨.

ਸੂਧਉ, ਸੂਧਾ ਵਿ-ਸਿੱਧਾ. ਵਿੰਗ ਰਹਿਤ. ਸਰਲ. "ਸੂਧੇ ਸੂਧੇ ਰੇਗ ਚਲਹੁ ਤੁਮ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) "ਸੁਆਨ ਪੂਛ ਜਿਉ ਭਇਓ ਨ ਸੂਧਉ." (ਸੋਰ ਮ: ੯) ੨ ਛਲ ਰਹਿਤ. ਨਿਸ਼ਕਪਟ.

ਸੂਧੁ. ਦੇਖੋ, ਸੂਧ। ੨ ਵਿ-ਸ਼ੁੱਧ. ਨਿਰਮਲ. "ਮੈਲੂ ਕੀਨੋ ਸਾਬਨ ਸੂਧੁ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਈਧਨ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰੁ.

ਸੂਧੇ. ਦੇਖੋ, ਸੂਧਉ.

ਸੂਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਫੁੱਲ. ਪੁਸ਼ਪ। ੨ ਸੰ. ਸੂਨੁ. ਬੇਟਾ. ਪੁਤ੍ਰ "ਇਹੀ ਬੀਚ ਆਯੋ ਮ੍ਰਿਤੰ ਸੂਨ ਬਿੱਪੰ." (ਰਾਮਾਵ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੂਨ੍ਯ. ਆਕਾਸ਼। ੪ ਬਿੰਦੀ. ਸਿਫਰ. "ਸੂਨ ਸੂਨ ਗ੍ਰਿਹ ਆਤਮਾ ਸੰਬਤ ਆਦਿ ਪਛਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਅਰਥਾਤ ੧੯੦੦ ਦਾ ਆਰੰਭ। ੫ ਉਜਾੜ. ਜੰਗਲ। ੬ ਵਿ-ਖਾਲੀ.

ਸੂਨ ਸਿੰਘਕਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸਿੰਹਿਕਾ ਦਾ ਸੂਨੁ (ਪੁਤ੍ਰ) ਰਾਹੁ. "ਸੂਨ ਸਿੰਘਕਾ ਸਰਸ ਸੋ ਧਰਮ ਭਯੋ ਰਾਕੇਸ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਧਰਮ ਰੂਪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਰਾਹੂ ਹੋਗਿਆ.

ਸੂਨਵਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸੂਨਜਵਾਦ.

ਸੂਨਾ. ਵਿ-ਸੁੰਨਾ. ਸ਼ੂਨ੍ਯ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਹਿੰਸਾ. ਵਧ। ੩ ਬੁੱਚੜਖਾਨਾ.

ਸੂਨੁ. ਪੁਤ੍ਰ. ਬੇਟਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਨ ੨। ੨ ਸੂਰਜ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸੂਨੋ, ਸੂਨਜ ਦੇਖੋ, ਸੂਨ ੩ ਅਤੇ ਸੂਨਾ ੧.

ਸੂਨਜਵਾਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ੂਨ੍ਯ (ਅਭਾਵ) ਨੂੰ ਸਭ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਤ. ਬੌਧ ਧਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖ. ਜਗਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੁਤੇ ਹੀ ਜਗਤ ਹੋਗਿਆ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸ਼ੂਨ੍ਯ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ ਸਿੱਧਾਂਤ.

ਸੂਨਜਵਾਦੀ. ਵਿ-ਸ਼ੂਨ੍ਯਵਾਦ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ. ਅਭਾਵਵਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਨਜਵਾਦ.

ਸੂਪ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਰਸੋਈ। ੨ ਦਾਲ. ਸਾਲਨੇ ਦੀ ਤਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Soup। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੂਰ੍ਪ-ਸੂਪੰ.* ਛੱਜ. "ਪਾਇ ਸੂਪ ਮੇ ਬਰਖਤ ਸਾਲੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਰਸਮ ਹੈ ਕਿ ਛੱਜ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਨੀ। ੪ ਸੂਪਨਖਾ (ਸੂਪੰਣਖਾ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਜਹਿਂ ਹੁਤੀ ਸੂਪ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੂਪਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸੂਪ (ਰਸੋਈ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਲਾਂਗਰੀ. ਰਸੋਈਆ। ੨ ਸੂਪੰ (ਛੱਜ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੂਪਨਖਾ. ਸੰ. शूर्पणखा-ਸ਼ੂਪੰਣਖਾ.† ਸੂਰਪ (ਛੱਜ) ਜੇਹੇ ਨੌਂਹਾਂ ਵਾਲੀ ਰਾਵਣ ਦੀ ਭੈਣ. ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇਖਕੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਗਈ. ਜਦ ਇਸ ਨੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਛਮਣ ਪਾਸ ਘੱਲ ਦਿੱਤੀ. ਅਤੇ ਲਛਮਣ ਨੇ ਮੁੜ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਇਹ ਸੀਤਾ ਨਾਲ ਲੜ ਪਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਓ. ਤਾਂ ਲਛਮਣ ਨੇ ਸੂਪਨਖਾ ਦਾ ਨੱਕ ਤੇ ਕੰਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ. ਭੈਣ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਰਾਵਣ ਨੇ ਸੀਤਾ ਚੁਰਾਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ. "ਸੂਪਨਖਾ ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਨੀ ਜਬ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੂਫ. ਅ਼. صوف ਸੂਫ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਊਨ. ਪਸ਼ਮ।

---

* ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੂਰ੍ਪ-ਸ਼ੂਰਪ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ.

† ਸੂਰਪਣਖਾ ਭੀ ਠੀਕ ਹੈ.

੨ ਉੱਨੀ ਕਪੜਾ. ਕੰਬਲ. "ਕੰਨ ਮੁਸਲਾ ਸੂਫ ਗਲਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਕੰਨ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਨਮਾਜ ਦਾ ਆਸਣ ਅਤੇ ਗਲ ਕੰਬਲ ਦੀ ਖਫਨੀ.

ਸੂਫਈ. ਦੇਖੋ, ਸੂਫੀ.

ਸੂਫੀ. صوفی ਸੂਫ਼ੀ. ਅਰਬੀ ਸੂਫ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਨ ਹੈ. ਜੋ ਕੰਬਲ ਅਥਵਾ ਕੰਬਲ ਦੀ ਖਫਨੀ ਪਹਿਰੇ ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ੨ ਜੋ ਪਵਿਤ੍ਰਾਤਮਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ੩ ਯੂਨਾਨੀ "ਸੋਫੀਆ" ਪਦ ਗਿਆਨ ਬੋਧਕ ਹੈ ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ੪ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ ਸੂਫੀ ਅਥਵਾ ਸੂਫਈ ਅਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਹਾਉੱਦੀਨ ਸਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਈਸਵੀ ਤੇਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਨੇਮ ਇਹ ਹਨ—

ੳ. ਖ਼ੁਦਾ ਸਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਰ ਖ਼ੁਦਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ.

ਅ. ਮਜਹਬ ਮੁਕਤਿ ਦਾ ਸਾਖ੍ਯਾਤ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਜੀਵਨਯਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ.

ੲ. ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਬਿਨਾ ਆਦਮੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ.

ਸ. ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੇਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਅਰ ਕਰਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖ਼ੁਦਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਗਾ.

ਹ. ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਸਿਮਰਣ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਅਭੇਦਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਸੂਫੀ, ਪਰਮਪਦ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਜਲਾਂ ਕਲਪਦੇ ਹਨ ਅਰ ਮੁਸਾਫਿਰ ਜਿਗਯਾਸੂ ਨੂੰ "ਸਾਲਿਕ" ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਿਲ "ਨਾਸੂਤ" (ਇਨਸਾਨੀਯਤ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ.

ਦੂਜੀ ਮੰਜਿਲ "ਮਲਕੂਤ" (ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਖ਼ਸਲਤ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਤਰੀਕਤ" ਅਰਥਾਤ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੇ ਦੱਸੇ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣਾ ਹੈ.

ਤੀਜੀ ਮੰਜਿਲ "ਜਬਰੂਤ" (ਸ਼ਕਤਿ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਮਾਰਫਤ" (ਗ੍ਯਾਨ ਬਲ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ "ਫਨਾ" (ਅਭਾਵ) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਹਕੀਕਤ" (ਸਤ੍ਯ ਸਰੂਪ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕਲਪਿਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋਕੇ "ਵਸਲ" (ਮਿਲਾਪ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੂਬਾ. ਅ਼ صوبہ ਸੂਬਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਲਾਕਾ, ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ। ੨ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹਾਕਿਮ. ਨਾਜਿਮ. ਸੂਬਹਦਾਰ।

ਸੂਬੀ. ਅਰਬ ਦੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਜਾਤਿ. ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉੱਚਾਰਣ ਸਾਬੀ ਹੈ. ਸ਼ਾਬਾ ਲੋਕ (Sabians) ਲੰਮੇ ਕੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰਖਦੇ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਕੁਰਾਨ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ. ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਾਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ. ਬਸਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਬਾਦ ਹਨ, ਜਿਆਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰਗਰੀ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸਨ ੧੯੧੪-੧੮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਬਸਰੇ ਵੱਲ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੂਬੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਬੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੨੨, ਆਯਤ ੧੭.

ਸੂਬੇਦਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਬਾ ੨। ੨ ਪਲਟਨ ਦੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਭੀ ਹੁਣ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ.

ਸੂਬੇਦਾਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ। ੨ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹੁਕੂਮਤ.

ਸੂਮ. ਅ਼ شوم ਸ਼ੂਮ. ਵਿ—ਮਨਹੂਸ। ੨ ਕ੍ਰਿਪਣ. ਕੰਜੂਸ. "ਸੂਮਹਿ ਧਨੁ ਰਾਖਨ ਕਉ ਦੀਆ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਕ੍ਰਿਪਣ। ੩ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਮ. ਜਲ। ੪ ਦੁੱਧ। ੫ ਆਕਾਸ਼.

ਸੂਮਸੋਫੀ. ਕ੍ਰਿਪਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਤਿਆਗੀ. "ਗਏ ਸੂਮ ਸੋਫੀ ਨੰਗੀ ਧਾਰ ਮੂੰਡੀ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸੂਯ. ਫ਼ਾ سوے ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਰਫ. ਦਿਸ਼ਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਇ.

ਸੂਰ. ਸੰ. ਸ਼ੂਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੰਡੇ ਵਾਂਙ ਚੁਭਣ ਵਾਲੀ ਢਿੱਡਪੀੜ. "ਭਯੋ ਸੂਰ ਰਾਜਾ ਜੂ ਮਰਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੧੮) ਦੇਖੋ, ਸੂਲ ਰੋਗ। ੨ ਕੰਡਾ. ਕੰਟਕ. ਭਾਵ—ਵੈਰੀ. "ਸੂਰ ਸੂਰਨ ਕੇ ਹਾਨ ਕਰੇ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਤ੍ਰਿਸੂਲ.

ਭਾਲਾ. ਨੇਜਾ. "ਹਤੇ ਸਤ੍ਰ ਗਨ ਗਹਿ ਕਰ ਸੂਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸੰ. ਸੂਰ. ਸੂਰਜ. "ਨਾਮ ਜਪਤ ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਉਜਿਆਰਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੫) "ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ ਸੂਰ ਕੇਤੇ." (ਜਪੁ) ੫ ਭਾਵ—ਆਤਮਿਕ ਰੌਸ਼ਨੀ. ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. "ਉਗਵੈ ਸੂਰ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੈ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਅਸੁਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵਿਕਾਰ ਹੈ। ੬ ਯੋਗਾ-ਭ੍ਯਾਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਜੀ ਨਾਸਿਕਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਚਲਦਾ ਸ੍ਵਾਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਸੂਰਜ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਸੂਰ ਸਤ ਖੋੜਸਾ ਦਤ ਕੀਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ੭ ਪੰਡਿਤ. ਦਾਨਾ। ੮ ਸੰ. ਸ਼ੂਰ. ਯੋਧਾ. ਬਹਾਦੁਰ. "ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ." (ਜਪੁ) ੯ ਸੰ. ਸ਼ੌਰ੍ਯ. ਸੂਰਮਤਾ. ਬਹਾਦੁਰੀ. "ਖਤ੍ਰੀ ਸਬਦੰ ਸੂਰ ਸਬਦੰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੧੦ ਸੰ. ਸ਼ੂਕਰ. ਸੂਅਰ. ਵਰਾਹ. "ਸੂਰ ਤਮ ਵ੍ਰਿੰਦ ਪਰ, ਸੂਰ ਰਣ ਦੁੰਦ ਪਰ, ਸੂਰ ਦਿਤਿਨੰਦ ਪਰ.*" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸੂਰ ਦਾ ਮਾਸ ਹਰਾਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਤ ਬਕਰ, ਆਯਤ ੭੧. ਯਹੂਦੀ ਸੂਰ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰ ਮੂਸਾ ਨੇ ਸੂਰ ਦੀ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ.† ਸਿੱਖ ਸੂਰ ਨੂੰ ਖਾਨ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਧਿ ਨਹੀਂ। ੧੧ ਅ਼ صور ਸ਼ੂਰ. ਤੁਰ੍ਹੀ. ਬਿਗੁਲ। ੧੨ ਇਸਰਾਫ਼ੀਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਰਣਸਿੰਘਾ, ਜੋ ਪ੍ਰਲੈ ਵੇਲੇ ਵੱਜੇਗਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੁਰਦੇ ਕਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਣਗੇ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰਾਨ ਸੂਰਤ ੩੯, ਆਯਤ ੬੮। ੧੩ ਫ਼ਾ سور ਲੋਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ. ਹੁਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸੀ। ੧੪ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸਭਾ। ੧੫ ਸੁਰਖ ਰੰਗ। ੧੬ ਸ਼ਹਰਪਨਾਹ. ਫਸੀਲ.

ਸੂਰਉ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੂਰ. ਯੋਧਾ. "ਸਤਿ ਸੂਰਉ ਸੀਲ ਬਲਵੰਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸੂਰ ਸਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਸ੍ਵਰ. ਸੱਜਾ ਸੁਰ. ਪਿੰਗਲਾ. "ਸੂਰ ਸਤ ਖੋੜਸਾ ਦਤੁ ਕੀਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ਇੜਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸੋਲਾਂ ਵਾਰ ਓਅੰ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪਕੇ ਸ੍ਵਾਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ.

ਸੂਰ ਸਰ, ਸੂਰ ਸਰੁ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਯਸ੍ਵਰ. ਪਿੰਗਲਾ. "ਸੂਰ ਸਰੁ ਸੋਸਿ ਲੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਸੱਜੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਖਣ ਕਰ ਲੈ. ਭਾਵ—ਤਿਆਗ ਦੇ.

ਸੂਰਸਾਗਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਕਾਵ੍ਯ ਗ੍ਰੰਥ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਦਾਸ.

ਸੂਰਸੁਤ, ਸੂਰ ਕੋ ਬਾਲਕ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਮ। ੨ ਕਰਣ, ਜੋ ਕੁੰਤੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. "ਪੰਡੁ ਪੂਤ ਸੂਰਸੁਤ ਆਦਿ ਜੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਦੀਨੋ ਜਿਨ ਦਾਨ ਪੁਨ ਛੀਨਤਾ ਉਦੋਤ ਹੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) "ਕਿਯ ਸੂਰ ਕੋ ਬਾਲਕ ਕੈਬੇ ਕੋ ਦਾਨ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜ ਸੁਤ.

ਸੂਰਜ. ਸੰ. सूर्य—ਸੂਰ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਿਵਾਕਰ. ਦਿਨਮਣਿ. "ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਮਿਲੇ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੨ ਬਾਰਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰਾਂ ਸੂਰਜ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਬਾਰਾਂ ਸੂਰਜ.

ਸੂਰਜਸੁਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਯਮ। ੨ ਸ਼ਨੈਸ਼੍ਚਰ. ਛਨਿੱਛਰ। ੩ ਕਰਣ। ੪ ਸੁਗ੍ਰੀਵ। ੫ ਵੈਵਸ੍ਵਤ ਮਨੁ.

ਸੂਰਜਸੁਤਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ. ਜਮਨਾ.

ਸੂਰਜਕੁੰਡ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦਾ ਕੁੰਡ. ਸੂਰਜਕੁੰਡ ਅਨੇਕ ਹਨ, ਪਰ ਦੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ—ਇੱਕ ਬੂੜੀਏ ਪਾਸ ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿੱਚ, ਦੂਜਾ ਮਥੁਰਾ ਪਾਸ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੁੰਡਾਂ ਪਾਸ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਬੂੜੀਆ.

---

*ਸ਼ੂਕਰ (ਵਰਾਹ) ਅਵਤਾਰ ਦਿਤਿ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਿਰਨ੍ਯਕਸ਼ਿਪੁ ਅਥਵਾ ਹਿਰਨ੍ਯਾਕ੍ਸ਼ (ਹਰਨਾਖਸ) ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ.

† ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਉਗਾਲੀ (ਜੁਗਾਲੀ) ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਰ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ, ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਮੂਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਮਿਥ ਦੀ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (The Bible's Dictionary by Sir W. Smith) ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਮਾਸ (Unclean meats).

ਸੂਰਜਜ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਯਮ। ੨ ਕਰਣ। ੩ ਘੋੜਾ. (ਸਨਾਮਾ) ਅਸ਼੍ਵਿਨੀਕੁਮਾਰ ਜੰਮਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੈ.

ਸੂਰਜਜਾਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਣ, ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਅਰਜੁਨ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੀਵਾ ਦਿਖਾਉਣਾ. ਭਾਵ—ਵਡੇ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਅਤੇ ਗ੍ਯਾਨੀ ਨੂੰ ਸਿਖ੍ਯਾ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ.

ਸੂਰਜ ਪੁਤ੍ਰਿਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜਸੁਤਾ.

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਜੋਧਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਕਰਣ ਕਵਿ ਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਰਵਾੜ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨਲ ਟਾਡ ਨੇ ਰਾਜਸ੍ਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ.

ਸੂਰਜਮੱਲ. ਮਾਤਾ ਮਹਾਦੇਵੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੬੭੪ ਵਿੱਚ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੋਇਆ. ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰੇਮਚੰਦ ਸਿਲੀ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਕੰਨ੍ਯਾ ਖੇਮਕੁਇਰ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੯੦ ਵਿੱਚ ਦੀਪਚੰਦ ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮਿਆ.

ਦੀਪ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਸੰਮਤ ੧੭੧੭ ਵਿੱਚ ਗੁਲਾਬ ਰਾਯ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੧੯ ਵਿੱਚ ਸ਼ਯਾਮਚੰਦ ਜਨਮੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਕੇ ਸਿੰਘ ਪਦ ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ. ਸ਼ਯਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਹਨ, ਜੋ "ਵਡੇ ਮੇਲ" ਦੇ ਅਖਾਉਂਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਢੀ.

ਜਿਸ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਯਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾਇਆ, ਉਹ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ "ਟਿੱਕਾ ਸਾਹਿਬ" ਪਾਸ ਹਨ.

ਸੂਰਜਮੁਖੀ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਸੰਤੀ ਫੁੱਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਜ ਜੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. L. Helianthus annuus। ੨ ਕਮਲ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਖਿੜਦਾ ਹੈ। ੩ ਗੋਲ ਪੱਖਾ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਜਰੀ ਤਿੱਲੇ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੋਵੇ.

ਸੂਰਜਵੰਸ਼. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਕੁਲ. ਦੇਖੋ, ਰਾਮ.

ਸੂਰਜਵੰਸੀ. ਵਿ—ਸੂਰਜ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ.

ਸੂਰਜਾਣੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤਿ। ੨ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾ। ੩ ਵਿ—ਸੂਰਜ ਦੀ. "ਲਖ ਲੱਜੀ ਸੋਭਾ ਸੂਰਜਾਣੀ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸੂਰਣ, ਸੂਰਨੁ } ਸੰ. ਸ਼ੂਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਮੀਕੰਦ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੂਰਣ ਭੀ ਸਹੀ ਹੈ. L. Arum Campanulatum.

ਸੂਰਤ. ਅ਼ صورت ਸੂਰਤ. ਸੰਗਯਾ—ਤਸਵੀਰ. ਮੂਰਤਿ। ੨ ਸ਼ਕਲ। ੩ ਅ਼ سورہ ਕ਼ੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਾ ਬਾਬ, ਅਧ੍ਯਾਯ। ੪ ਸੰ. ਸੂਰ੍‍ਤ. ਬੰਬਈ ਹਾਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੁਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ ਸੀ. "ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਸੂਰੋ ਬਡੋ ਸੂਰਤ ਕੋ ਨਰਪਾਲ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੬੬) ੫ ਸੰ. ਸੂਰਤ. ਵਿ—ਦਯਾਲੁ. ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ.

ਸੂਰਤਣ, ਸੂਰਤਣੁ } ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਤ੍ਵ. ਸੂਰਮਤਾ. "ਮਨੂਆ ਜੀਤੈ ਹਰਿ ਮਿਲੈ ਤਿਹ ਸੂਰਤਣ ਵੇਸ." (ਬਾਵਨ) "ਖਤ੍ਰੀ ਕਰਮ ਕਰੈ ਸੂਰਤਣੁ ਪਾਵੈ." (ਗਉ ਮ: ੪)

ਸੂਰਤ ਬੰਦਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਘਾਟ.

ਸੂਰਤਵੀ. ਵਿ—ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਯਾਰੂਪਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਤ ੫. "ਮ੍ਰਿੜਾ ਮਾਰਜਨੀ ਸੂਰਤਵੀ ਮੋਹ ਕਰਤਾ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੂਰਤਾ, ਸੂਰਤਾਈ } ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੂਰਤ੍ਵ. ਸੂਰਮਤਾ

ਸੂਰਤਿ. ਸ਼ਕਲ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਤ. "ਸੂਰਤਿ ਦੇਖਿ ਨ ਭੂਲ ਗਵਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਸੂਰਤ ਕਰਕੇ. ਸ਼ਕਲ ਤੋਂ.

ਸੂਰਤਿ ਮੂਰਤਿ ਆਦਿ. ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਦੇਹ ਦਾ ਮੂਲ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉਪਜਦੇ ਹਨ. "ਸੂਰਤਿ ਮੂਰਤਿ ਆਦਿ ਅਨੂਪ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧).

ਸੂਰਤੀ. ਵਿ—ਸੂਰਤ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੂਰਤ (ਸ਼ਕਲ) ਵਾਲਾ. ਜੈਸੇ—ਰੋਣ ਸੂਰਤੀ.

ਸੂਰਤ੍ਵ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਤਾ.

ਸੂਰ ਦਾਸ. ਵ੍ਰਜਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੫੪੦ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਰ ਵੱਲਭਾਚਾਰਯ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਕ੍ਰਿਸਨਭਗਤੀ ਵਿੱਚ ਅਵਸਥਾ ਵਿਤਾਈ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਭਗਤ ਕਵਿ ਨੇ "ਸੂਰ ਸਾਗਰ" ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਪਦ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਸੂਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵ੍ਰਿਜ ਦੇ ਅੱਠ ਮਹਾ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਹ ਹਨ—ਕ੍ਰਿਸਨ ਦਾਸ, ਪਰਮਾਨੰਦ, ਕੁੰਭਨਦਾਸ, ਚਤੁਰਭੁਜ, ਛੀਤ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਨੰਦਦਾਸ, ਗੋਬਿੰਦਦਾਸ, ਸੂਰਦਾਸ।

੨ ਮਦਨਮੋਹਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਸੂਰਦਾਸ ਹੈ. ਇਹ ਸੰਮਤ ੧੫੮੬ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਹਿੰਦੀ, ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਪੂਰਣ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਸੀ. ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਅਹਿਲਕਾਰ ਅਵਧ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸੰਦੀਲਾ ਦਾ ਹਾਕਿਮ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਛ ਤਿਆਗਕੇ ਵਿਰਕਤ ਹੋਗਿਆ, ਅਰ ਇਸ ਨੇ ਉਮਰ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸਿਮਰਣ ਵਿੱਚ ਵਿਤਾਇਆ.

ਸੂਰਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਕਾਸ਼ੀ ਪਾਸ ਵਿਦਜਮਾਨ ਹੈ. ਇਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ। ੩ ਭਾਵ—ਅੰਧਾ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ. ਸੂਰਦਾਸ ਭਗਤ ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅੰਧੇ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਇਹ ਨਾਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੂਰਪ. ਸੰ. ਸ਼ੂਰ੍‍ਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਛੱਜ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਨ ਸ਼ੂਪੰ (ਸਾਫ) ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ੨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਨ ਮਿਣਿਆ ਜਾਵੇ। ੩ ਚੌਸਠ ਸੇਰ ਭਰ ਤੋਲ.

ਸੂਰਪਨਖਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਪਨਖਾ.

ਸੂਰਪੁਰ. ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰਿਆਸਤ ਬੀਕਾਨੇਰ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਨੌਹਰ ਵਿੱਚ, ਨੌਹਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੌਹਰ ਤੋਂ ਸੁਹੇਵੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ.

ਸੂਰਬੀਰ. ਵਿ—ਸ਼ੂਰਵੀਰ. ਬਹਾਦੁਰ ਯੋਧਾ. "ਸੂਰਬੀਰ ਧੀਰਜ ਮਤਿ ਪੂਰਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫)

ਸੂਰਮਤਾ, **ਸੂਰਮਤਾਈ** } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੂਰਤ੍ਵ. ਸ਼ੂਰਤਾ. ਬਹਾਦੁਰੀ.

ਸੂਰਮਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੂਰ. ਯੋਧਾ। ੨ ਖ਼ਾ. ਅੰਧਾ. ਨੇਤ੍ਰਹੀਨ.

ਸੂਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜ। ੨ ਬਾਰਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਬੋਧਕ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਬਾਰਾਂ ਮੰਨੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਬਾਰਾਂ ਸੂਰਜ.

ਸੂਰਯਕਾਂਤ. सूर्यकान्त. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ੍ਫਟਿਕਮਣਿ. ਆਤਸ਼ੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਪਾਕੇ ਅੱਗ ਦੇਵੇ.

ਸੂਰਯਪ੍ਰਕਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ.

ਸੂਰਯਵੰਸ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜਵੰਸ ਅਤੇ ਰਾਮ.

ਸੂਰਯਾਵਰਤ. ਦੇਖੋ, ਅਰਧਸਿਰਾ.

ਸੂਰਯੋਦਯ. ਸੰ. सूर्योदय. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਰਜ ਉਦਯ (ਚੜ੍ਹਨ) ਦਾ ਸਮਾਂ। ੨ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੂਰਾ. ਸੰ. ਸ਼ੂਰ. ਬਹਾਦੁਰ. ਯੋਧਾ. "ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਰਾ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਅ਼ ﺳﻮﺭﻩ ਸੂਰਹ. ਸੂਰਤ. ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਬਾਬ. ਦੇਖੋ, ਮਗੋ.

ਸੂਰਾਖ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਖ.

ਸੂਰਾਨੁਜ. ਸ਼ੂਰ (ਯੋਧਾ) ਅਨੁਜ (ਛੋਟਾ ਭਾਈ). "ਸੂਰਾਨੁਜੰ ਆਨ ਪੇਖਾ." (ਰਾਮਾਵ) ਬਹਾਦੁਰ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਰਾਮ ਨੇ ਆਕੇ ਦੇਖਿਆ.

ਸੂਰਾਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਰਿ। ੨ ਰਾਹੁ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ.

ਸੂਰਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਲਾ। ੨ ਵਿ–ਸਰਾਲੇ ਜੇਹਾ ਕੰਡੀਲਾ. ਕੰਡੈਲਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ–ਸੂਰਜ ਦਾ ਆਲਯ (ਘਰ) ਆਕਾਸ਼ਮੰਡਲ.

ਸੂਰਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ–ਸੂਰਜ। ੨ ਅੱਕ। ੩ ਯਾਦਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੁਲ। ੪ ਪੰਡਿਤ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ.

ਸੂਰੀ. ਸੰਗਯਾ–ਸ਼ੂਕਰੀ. ਸੂਰ ਦੀ ਮਦੀਨ। ੨ ਸਲੀਬ. ਸੂਲੀ. "ਸੂਰੀ ਊਪਰਿ ਖੇਲਨਾ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ੩ ਖੁਖਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਗੋਤ੍ਰ. "ਸੂਰੀ ਚਉਧਰੀ ਰਹਿੰਦਾ." (ਭਾਗੁ) ੪ ਫ਼ਾ سُوری ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਗੁਲਾਬ। ੫ ਵਿ–ਖੁਸ਼. ਆਨੰਦ। ੬ ਸੂਰ ਗੋਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰ ੧੩। ੭ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖ, ਜੋ ਕੋਇਟੇ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਸੂਰੀਜੈ. ਸੂਰਜ ਨੂੰ. ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਤਿ. "ਜਿਉ ਚਕਵੀ ਦੇਖਿ ਸੂਰੀਜੈ." (ਕਲਿ ਅ: ਮ: ੪)

ਸੂਰੁਟਾ. ਸੰਗਯਾ–ਕਿਲੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਛਿਦ੍ਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚਦੀਂ ਵੈਰੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਰਖਾਉਂਦੇ ਹਨ. embrasure. "ਬਿਖਮ ਬਾਨ ਬਹੁਤ ਬਹੁ ਧਰੀਆ ਅਨਿਕ ਰਾਖ ਸੂਰੁਟਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੂਰਟਜਾ. ਕਿਲੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਫਿਰਨ ਦੀ ਰਾਹਦਾਰੀ.

ਸੂਯੰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜ.

ਸੂਯੰਵੰਸ਼. ਦੇਖੋ, ਰਾਮ.

ਸੂਲ. ਸੰ. ਸ਼ੂਲ. ਤ੍ਰਿਸੂਲ। ੨ ਨੇਜਾ. ਭਾਲਾ. "ਤੁਹੀ ਸੂਲ ਸੈਥੀ ਤਬਰ, ਤੂੰ ਨਿਖੰਗ ਅਰੁ ਬਾਨ." (ਸਨਾਮਾ) ੩ ਸ਼ੂਲ (ਨੇਜ਼ੇ) ਵਾਂਙ ਚੁਭਣ ਵਾਲੀ ਢਿੱਡਪੀੜ. وجع المعدہ Gastralgia. "ਦੁਸਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਮੂਆ ਹੋਇਕੈ ਸੂਲ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਇਹ ਰੋਗ ਬਹੁਤਾ ਰੁੱਖਾ, ਕੱਚਾ, ਬੇਹਾ, ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਲੇਸਦਾਰ ਅੰਨ ਖਾਣ ਤੋਂ, ਮਲਮੂਤ੍ਰ ਰੋਕਕੇ ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਬਹੁਤ ਚਾਇ ਅਤੇ ਤਮਾਖੂ ਪੀਣ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੂਲ ਦੇ ਅਨੰਤ ਭੇਦ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਹਨ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਿਆਣੇ ਹਕੀਮ ਦੀ ਰਾਇ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਪਰ ਸਾਧਾਰਣ ਸੂਲ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉੱਤਮ ਉਪਾਉ ਹਨ:–

ਸੁੰਢ, ਸੁਹਾਗੇ ਦੀ ਖਿੱਲ, ਹਿੰਗ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਰਕ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਪੀਸਕੇ ਮੋਟੇ ਛੋਲੇ ਬਰਾਬਰ ਗੋਲੀ ਬਣਾਓ. ਗਰਮ ਜਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਤੀਕ ਖਵਾਓ.

ਸੌਂਫ ਅਤੇ ਪੋਦੀਨੇ ਦਾ ਅਰਕ ਪਿਆਓ.

ਪੇਟ ਉੱਪਰ ਸੇਕ ਕਰੋ. ਤੁੰਮੇ ਦੀ ਜਵਾਇਨ *ਦੇਓ. ਗਰਮ ਜਲ ਦੀ ਪਿਚਕਾਰੀ ਕਰੋ. ਕਬਜ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਪਿਆਓ.

ਸੁੰਢ, ਕਾਲਾ ਲੂਣ, ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਗ, ਤਿੰਨੇ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਸੁਹਾਂਜਨੇ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਕੋਕਨ ਬੇਰ (ਝਾੜੀ ਬੇਰ) ਬਰਾਬਰ ਗੋਲੀ ਬਣਾਓ. ਗਰਮ ਜਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਦੇਓ। ੪ ਕੰਡਾ. "ਸੂਲ ਨੇ ਸੰਕਟ ਦੀਯੋ ਸੂਲ ਜਯੋਂ ਚੁਭੈ ਹੈ ਤਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੂਲਣੀ. ਸੰ. ਸ਼ੂਲਿਨੀ. ਵਿ–ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ.

ਸੂਲਧਰ. ਸੰਗਯਾ–ਸ਼ਿਵ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਤਬ ਲਗ ਬਜ੍ਰ ਸੂਲਧਰ ਕੋ ਹੈ?" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੂਲਫਾਖਤਾ. ਇਹ ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਦੀ ਹੀ ਗਤਿ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ. ਨੀ ਦੀ ਧਿੰਨਾ, ਨੀ ਦੀ ਧਿੰਨਾ, ਨਾ ਤੀ

---

* ਪੱਕਿਆ ਤੁੰਮਾ ਲੈਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਛੇਕ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿਮਟੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਬੀਜ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਜਿਤਨੀ ਜਵਾਇਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੈ ਸਕੇ ਉਹ ਪਾਕੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕੋਰੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਢਕਕੇ ਰੱਖ ਦੇਈਦਾ ਹੈ, ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਵਾਇਨ ਕੱਢਕੇ ਛਾਵੇਂ ਸੁਕਾ ਲਈਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਸੂਲ ਆਦਿਕ ਰੋਗ ਅਤੇ ਬਾਦੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਕੋਸੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਦੋ ਮਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਾਸ਼ੇ ਤਕ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਤਿੰਨਾ, ਨਾ ਦੀ ਧਿੰਨਾ.

ਸੂਲਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਲੂਰ। ੨ ਸੂਲਧਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੂਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮੂਲ. ਜੜ. ਅ਼ਰਬੀ ਸ਼ਬਦ اُصُول। ਉਸੂਲ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸੂਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮੂਲ (ਜੜ) ਹੈ. "ਤਲੇ ਰੇਬੈਸਾ ਊਪਰਿ ਸੂਲਾ." ਦੇਖੋ, ਪਹਿਲਾ ਪੂਤ ਅਤੇ ਰੇਬੈਸਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੂਲਾ. ਵੇਸ਼੍ਯਾ. ਕੰਚਨੀ.

ਸੂਲਾਕ } ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਖ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਲਾਕਾ. ਸਰੀ.
ਸੂਲਾਕੁ } "ਪਰਖੇ ਪਰਖਨਹਾਰੇ ਬਹੁਰਿ ਸੂਲਾਕ ਨ ਹੋਈ." (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੧) ਫੇਰ ਸ਼ਲਾਕਾ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਖੋਟਾ ਖਰਾ ਸੋਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਦੇ ਸੂਏ ਨਾਲ ਛਿਦ੍ਰ ਕਰਕੇ ਜਾਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ.

ਸੂਲਿ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਲੀਬ. ਸ਼ੂਲਾ. "ਜਿਉ ਤਸਕਰ
ਸੂਲੀ } ਉਪਰਿ ਸੂਲਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਚਿੰਤਾ. ਫਿਕਰ. "ਖਾਵਣ ਸੰਦੜੈ ਸੂਲਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਦੁੱਖ. ਪੀੜਾ. "ਪੜਹਿ ਦੋਜਕ ਕੈ ਸੂਲਿ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸ਼ੂਲਿਨ੍. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਸੂਲਧਾਰੀ। ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ.

ਸੂਲੀਸਰ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਮਾਨਸਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਧਰਮੂ ਦਾ ਕੋਟ (ਅਥਵਾ ਕੋਟ ਧਰਮੂ) ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਪੌਣ ਮੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਚੋਰ ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਤੇ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜੰਡ ਬਿਰਛ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਡਾਹਣੇ ਨਾਲ ਪੇਟ ਪਾੜਕੇ ਮੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾਉਂ ਸੂਲੀਸਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ. ਇਸ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ੧੨੫ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਆਫ ਹੈ. ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਛੀ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ.

ਸੂਲੂਰ. ਜਿਲਾ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਥਾਣਾ ਅੰਬਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੂਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਖਨੌਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰੇ ਹਨ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਨੈਰਤ ਕੋਣ ਵੱਲ ਪੰਜ ਮੀਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਸੂੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸੂਹੜ.

ਸੂੜ੍ਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਹੜਾ.

ਸੇ. ਸਰਵ—ਵਹ. ਵੇ. ਤੇ. ਉਹ. "ਬੰਦੇ ਸੇ ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ ਬੰਦੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹੋਣ ਦਾ ਭੂਤ ਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਥੇ. "ਇਤਨੇ ਜਨਮ ਭੂਲ ਪਰੇ ਸੇ." (ਗਉ ਮ: ੩) ੩ ਪੰਚਮੀ ਦਾ ਅਰਥ ਬੋਧਕ. ਤੋਂ. ਸੇਂ. "ਬਿਖ ਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਏ." (ਵਡ ਅ: ਮ: ੩) ੪ ਵਿ—ਜੇਹੇ. ਜੈਸੇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਨੈਣ ਅੰਧੁਲੇ ਤਨ ਭਸਮ ਸੇ." (ਤੁਖਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੫ ਫ਼ਾ سہ ਤਿੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸੇਅੰਤ.

ਸੇਉ. ਸੰ. ਸ਼ੈਵ—ਸ਼ੈਵ. ਵਿ—ਸ਼ਿਵ ਉਪਾਸਕ. ਭਾਵ—ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ. "ਨਾ ਇਹੁ ਜਤੀ ਕਹਾਵੈ ਸੇਉ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ) ਜੀਵਾਤਮਾ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੈ ਨਾ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਹੈ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ. ਸ਼ੰਕਰ. "ਸਕਤਿ ਨ ਸੇਉ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੩ ਸੇਵਾ. "ਕਰਹਿ ਕਿਸ ਕੀ ਸੇਉ?" (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਸੇਵਨ ਕਰ. "ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਦਾ ਸੇਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੪ ਵਿ—ਸੇਵ੍ਯ. ਸੇਵਨ ਯੋਗ। ੫ ਫ਼ਾ سیب ਸੇਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਲ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਸੇਉ ਬਹੁਤ ਰਸਦਾਯਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਮਹਾ ਬਦਰ ਹੈ. ਅੰ Apple. L. Pyrusmarus. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਸਰਦ ਤਰ ਹੈ. ਇਹ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਮੁਖ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ੇਅਰ. ਅ਼ شعر ਸ਼ਿਅ਼ਰ. ਛੰਦ. ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਾਵ੍ਯ.

ਸੇਅੰਤ. ਸੰ. स्वान्त—ਸ੍ਵਾਂਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣਾ ਅੰਤਹਕਰਣ. ਆਪਣਾ ਮਨ। ੨ ਆਪਣਾ ਸਿੱਧਾਂਤ. "ਤਿਨਰ ਸੇਅੰਤ ਨ ਲਹੀਐ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) ੩ ਆਪਣਾ ਅੰਤ (ਮਰਣਕਾਲ).

ਸੇਇ. ਸਰਵ—ਓਹ. ਵਹ. ਓਹੀ. "ਸੇਇ ਮੁਕਤ ਜਿ ਮਨੁ ਜਿਣਹਿ." (ਗੂਜ ਮ: ੩) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ.

ਸੇਈ. ਸਰਵ—ਉਹੀ. ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਸੇਈ ਸਾਹ ਭਗਵੰਤ ਸੇ." (ਬਾਵਨ) ੨ ਸੇਵਨ ਕੀਤੀ। ੩ ਸੇਵਨ ਕਰਦਾ ਹੈ. "ਕਾਮ ਦਾਮ ਚਿਤ ਪਰਵਸਿ ਸੇਈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੇਈਕੇਇ. ਉਹੀ ਲੋਕ. "ਚੰਗੇ ਸੇਈਕੇਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੇਸ. ਸੰ. ਸ਼ੇਸ਼. ਵਿ—ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ. ਬਾਕੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜੂਠਾ ਅੰਨ. ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ। ੩ ਵਿਨਾਸ਼. ਅੰਤ। ੪ ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ. "ਸੇਸ ਨਾਮ ਸਹਸ੍ਰਫਨਿ ਨਹਿ ਨੇਤ ਪੂਰਨ ਹੋਤ." (ਅਕਾਲ) ਦੇਖੋ, ਸੇਸਨਾਗ। ੫ ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ। ੬ ਨਤੀਜਾ. ਫਲ. ਪਰਿਣਾਮ.

ਸੇਸਸਾਈ, ਸੇਸਸਾਯੀ ਸੰ. शेषशायिन्. ਸੰਗਯਾ—ਵਿਸ਼ਨੁ, ਜੋ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਉੱਪਰ ਸੌਂਦਾ ਹੈ.

ਸੇਸਨਾਗ. ਸੰ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾਗਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ ਦਾ ਰਾਜਾ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ੧੦੦੦ ਸਿਰ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੁ ਭਗਵਾਨ ਉੱਤੇ ਛਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਤ ਪਾਤਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹਨ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਪੁਰਾਣ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਦੀ ਏਹ ਉਬਾਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੂਚਾਲ ਆਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਹਰ ਇੱਕ ਕਲਪ (ਅਥਵਾ ੪੩੨੦੦੦੦,੦੦੦ ਵਰ੍ਹਿਆਂ) ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਅਗਨਿ ਕਢਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਇਉਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ—"ਊਦਾ ਰੰਗ, ਗਲ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੀ ਮਾਲਾ, ਇੱਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹਲ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿੱਚ ਚੱਟੂ." ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਨੰਤ ਸ਼ੀਸ਼ਾਂ" ਹੈ. ਕਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਸੁਕਿ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਸ਼ਯਪ ਅਤੇ ਕਦ੍ਰੂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਕੁੰਜ ਨੂੰ ਮਣਿਦ੍ਵੀਪ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮਣਿਭਿੱਤਿ ਜਾਂ ਮਣਿਮੰਡਪ ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਸੇਸੁ. ਦੇਖੋ, ਸੇਸ.

ਸੇਹ. ਸੰ. ਸੇਧਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੱਲਕੀ. ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜੀਵ. Porcupine. "ਤੀਰ ਸਰੀਰਨ ਬੀਰ ਲਗੇ ਭਟ ਮਾਨਹੁ ਸੇਹ ਸਰੂਪ ਧਰੇ ਹੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹ.

ਸੇਹਜ ਤੀਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੇਹ (ਸ਼ੱਲਕੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤੀਰ. ਭਾਵ—ਸੇਹ ਦਾ ਕੰਡਾ. "ਰੋਮ ਬੁਰੇ ਜਨੁ ਸੇਹਜ ਤੀਰਾ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸੇਹਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਹਰ.

ਸੇਹਰਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਰਹਾਰ. ਲਾੜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਾਰ. ਫ਼ਾ سہرا ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਜ਼ਰੀ ਦੀ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਭੀ ਸੇਹਰਾ ਬਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ.

ਸੇਹਵਾਨ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਿੰਧ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜਿਲਾ ਲਾਰਕਾਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਰੋਹੜੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ੧੪੨ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ "ਨਾਨਕ-ਬਾੜਾ" ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੂਜਦੇ ਹਨ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਿੰਧ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰਦੇ ਇਸ ਥਾਂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਕਰਨਲ ਟਾਡ ਨੇ ਰਾਜਸ੍ਥਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ.

ਸੇਹੁੰਡ, ਸੇਹੁੰਡ ਸੰ. सेहुण्ड ਅਥਵਾ सिंहतुण्ड. ਸੇਹੁੰਡ ਜਾਂ ਸਿੰਹਤੁੰਡ. ਸੰਗਯਾ—ਥੋਹਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਡੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਜੇਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. "ਗਾਤ ਧਾਤੁ ਗੋਦੂਧ ਤੇ ਸੇਹੁੰਡ ਕੇ ਤੇ ਘਾਤ." (ਵ੍ਰਿੰਦ) ਦੇਖੋ, ਥੋਹਰ.

ਸੇਕ. ਸੰਗਯਾ—ਤਾਉ. ਆਂਚ. "ਲਗਨ ਦੇਤ ਨ ਸੇਕ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੨ ਸੰ. ਸੇਚਨ. ਛਿੜਕਣਾ.

ਸੇਕਨਾ, ਸੇਕਨਾ ਕ੍ਰਿ—ਸੇਕ ਦੇਣਾ. "ਤਿਹ ਠੌਰ ਜਰੇ ਕਹੁ ਸੇਕਨ ਆਯੋ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਰਾੜ੍ਹਨਾ. ਭੁੰਨਣਾ.

ਸੇਖ. ਅ਼ شیخ ਸ਼ੇਖ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁੱਢਾ। ੨ ਬਜ਼ੁਰਗ। ੩ ਵਿਦ੍ਵਾਨ। ੪ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ. "ਕਹੂੰ ਸੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਰੂਪ." (ਅਕਾਲ)* ੫ ਸੰ. ਸ਼ੇਸ਼. ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ. "ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਖ ਨ ਲਹਹਿ ਭੇਵ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੬ ਸੰ. ਸ਼ੈਖ. ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਏ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਔਲਾਦ। ੭ ਸ਼ਿਖਾ (ਚੋਟੀ) ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਆਰੇ.

ਸ਼ੇਖ਼ ਸ਼ਰਫ਼. شیخ شرف ਅਬੂ ਅ਼ਲੀ ਕ਼ਲੰਦਰ. ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ ਸ਼ੇਖ਼ ਸ਼ਰਫ਼ ਹੈ. ਇਹ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸ੍ਤਾਨ ਆਕੇ ਪਾਨੀਪਤ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ. ਇਸੇ ਥਾਂ ੩੦ ਅਗਸ੍ਤ ਸਨ ੧੩੩੨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੇਖ਼ ਸ਼ਰਫ਼ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਪਾਨੀਪਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਇਸੇ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਪੀਰ ਨੂੰ † ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਪਾਨੀਪਤ ਮਿਲੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਪਾਨੀਪਤ.

ਸੇਖਸਾਇ. ਦੇਖੋ, ਸੇਸਸਾਈ. "ਸੇਸਨਾਗ ਪਰ ਸੋਇਬੋ ਕਰੈ। ਜਗ ਤਿਹ ਸੇਖਸਾਇ ਉੱਚਰੈ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੇਖ ਕਾਲੰ. ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ—ਅਲੰ. ਕਣਾਦ ਮੁਨਿ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸਾਰਾ ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. "ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਪਾਤੰਜਲੰ ਸੇਖਕਾਲੰ." (ਗ੍ਯਾਨ)

ਸੇਖ ਚਿਹਲੀ, ਸ਼ੇਖ਼ ਚਿੱਲੀ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਦਾ ਨਿਰਾਹਾਰ ਵ੍ਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਇਸ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ. ਇੱਕ ਮਹਾਤਮਾ ਅਟਕ ਦੇ ਜਿਲੇ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੂਜਾ ਬਨੂੜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਥਨੇਸਰ ਸਨ ੧੨੭੧ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਵਡਾ ਮਸਤਾਨਾ ਅਤੇ ਵਿਲਾਸੀ ਸੀ. ਅਨੇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬੈਠਾ ਹੀ ਘੜ ਲੈਂਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸੀ ਆਉਂਦੀ, ਪਰ ਭਾਵ ਸਭ ਦਾ ਉੱਤਮ ਸਿਖ੍ਯਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ੨ ਅੱਜਕਲ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਖ਼ਚਿੱਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅੰਦਾਜੇ ਅਤੇ ਮਨੋਰਾਜ ਦੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚੇ.

ਸੇਖਨਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸੇਸਨਾਗ.

ਸੇਖਨਾਗਿ. ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਨੇ. "ਸੇਖਨਾਗਿ ਤੇਰੋ ਮਰਮ ਨ ਜਾਨਾ." (ਧਨਾ ਕਬੀਰ)

ਸੇਖ ਫਰੀਦ. ਦੇਖੋ, ਫਰੀਦ.

ਸੇਖ ਬ੍ਰਹਮ. شیخ ابراهیم ਸ਼ੇਖ਼ ਇਬਰਾਹੀਮ. ਦੇਖੋ, ਫਰੀਦ. "ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਪਟਨ ਹੈ ਜਹਿੰਵਾ। ਸੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਤਬ ਬਸ ਹੀ ਤਹਿੰਵਾ॥" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਮੋਹਸਨ. ਦੇਖੋ, ਦਬਿਸਤਾਨੇ ਮਜਾਹਬ.

ਸੇਖ ਮੁਬਾਰਕ. ਦੇਖੋ, ਅੱਬੁਲਫਜਲ.

ਸੇਖਰ. ਸੰ. शेखर—ਸ਼ੇਖਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਖਰ (ਸਿਰ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਮੁਕੁਟ. ਤਾਜ. "ਸੇਖਰ ਸੋਹਿ ਲਿਲਾਰ ਉਦਾਰ ਕੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਜੂੜਾ. ਚੋਟੀ। ੩ ਇੱਕ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੰਦ੍ਰ ਸ਼ੇਖਰ ਹੈ. ਇਹ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਰੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਭੂਸ਼ਣ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੧੭੯੯ ਅਤੇ ਦੇਹਾਂਤ ੧੮੭੫ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਕਵੀ ਨੇ ਕਈ ਉੱਤਮ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਗੁਰਮਹਿਮਾ ਪੁਰ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੁਪਚਾਸਾ ਮਨੋਹਰ ਕਾਵ੍ਯ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਛੰਦ ਇਹ ਹਨ—

ਜਪ ਤਪ ਜੋਗ ਜੱਗ ਜਜਨ ਕਰਤ ਜੇਤੇ
ਜੁਗਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਤੇਤੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਹੈਂ,
ਸਿੱਧ ਹੋਤ ਕੋਈ ਕਾਲ ਪਾਯਕੈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਤ
ਰਿੱਧਿ ਕੀ ਸਮ੍ਰਿੱਧਿ ਹੋਤ ਕਾਹੂ ਕੇ ਘਰਨ ਹੈਂ,
ਸ਼ੇਖਰ ਅਸੇਖ ਕਲਿਕਲੁਖ ਨਸਾਯਬੇ ਕੋ
ਮੁਕ੍ਤਿ ਬਤਾਯਬੇ ਕੋ ਔਵਰ ਢਰਨ ਹੈਂ,
ਸੰਤਨ ਸ਼ਰਨ ਸਾਚੇ ਮਮਤਾ ਹਰਨ ਏਈ
ਗੁਰੁਦੇਵ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪੰਕਜ ਚਰਨ ਹੈਂ.

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁੰਜ ਸਰਦ ਸੁਧਾਕਰ ਜੋ
ਮੰਦ ਮੰਦ ਹਾਸ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ ਤੇ ਚਾਰੁ ਸਰਸੈ,
ਕੁੰਦ ਕੀ ਕਲੀ ਸੀ ਦਸਨਾਵਲੀ ਅਨੂਪ ਲਸੈ

* ਹਿੰਦੂਓਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖ ਭੀ ਆਮ ਆਖੀਦਾ ਹੈ.

† ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਅਤੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੋਸ੍ਟਿ ਸ਼ੇਖ਼ ਸ਼ਰਫ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਲੋਚਨ ਵਿਸਾਲ ਕੰਜ ਮੰਜੁਤਾਈ ਪਰਸੈ,
ਬਾਨੀ ਕੋ ਸਦਨ ਕਵਿ ਸ਼ੇਖਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਦਾ
ਸਰਸ ਸੁਧਾ ਤੇ ਬੈਨ ਮਕਰੰਦ ਬਰਸੈ,
ਬਰਦ ਬਿਨੋਦ ਭਰਜੋ ਵਿਸ਼੍ਵ ਕੋ ਦਰਦ ਹਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਦਰਸੈ.

ਅਮਲ ਅਸ਼ਿਤ ਖਲ ਦਲਨ ਦਲਨ ਦੁਤਿ
ਮਲਿਨ ਕਰਤ ਸਸਿ ਪਰਿਵੇਖ ਲਾਜੈ ਹੈ,
ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਹੇਮ ਹੀਰਨ ਜਟਿਤ ਆਰ
ਧਾਰ ਅਤਿ ਤੀਖੀ ਉਗ੍ਰ ਸਾਨ ਧਰ ਸਾਜੈ ਹੈ,
ਸ਼ੇਖਰ ਗੋਬਿੰਦ ਕੈਸੋਆਯੁਧ ਅਮੋਘ, ਕਰ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਜੂ ਕੇ ਚਕ੍ਰ ਛਬਿ ਛਾਜੈ ਹੈ,
ਲੋਕ ਤਮ ਹਰਨ ਮਯੂਖਨ ਸਮੇਤ ਮਾਨੋ
ਕਮਲ ਸਨਾਲ ਪੈ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਵਿਰਾਜੈ ਹੈ.

ਗਜਾਨਿਨ ਕੋ ਗਜਾਨ ਯੋਗਧਜਾਨ ਦੀਨੇ ਧਜਾਨਿਨ ਕੋ
ਭਕ੍ਤਨ ਕੋ ਦੀਨੀ ਭਕ੍ਤਿ ਪੂਰਨ ਵਿਧਾਨ ਕੀ,
ਯਾਚਕਨ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀਨੇ ਮੁਲਕ ਆਰਾਮ ਦੀਨੇ
ਦੀਨੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ,
ਸ਼ੇਖਰ ਰਜਤ ਹੇਮ ਹਾਥੀ ਹਯ ਹੀਰਾ ਹਾਰ
ਦੀਨੇ ਕਵਿ ਲੋਗਨ ਵਧਾਈ ਯਸ ਗਾਨ ਕੀ,
ਸਾਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਜੂ ਕੀ
ਦੇਖ ਦਾਨ ਧਾਰਾ ਭੂਲੀ ਮਤਿ ਮਘਵਾਨ ਕੀ.

ਸੇਖੜ, ਸੇਖੜੀ ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. "ਸੇਖੜ ਸਾਧ ਵਖਾਣੀ-ਅਹਿ." (ਭਾਗੁ)

ਸੇਖਾ. ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜ਼ਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਮੂਲੋਵਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੇਖੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਹਨ. ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਇੱਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ. ਇਸ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲੇ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਹਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ. ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਕਰੀਬ ਅੱਧ ਮੀਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਮਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇਖਕੇ ਦੁੱਧ ਛਕਣ ਠਹਿਰ ਗਏ ਸਨ. ਇਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਨਾਲ ਰਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਹਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ੨ ਸ਼ੇਖ਼ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ. "ਸੇਖਾ! ਅੰਦਰਹੁ ਜੋਰੁ ਛਡਿ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੇਸ਼. ਨਤੀਜਾ. ਫਲ. ਪਰਿਣਾਮ. "ਕਹਿਤ ਸੁਨਤ ਕਿਛੁ ਸਾਂਤਿ ਨ ਉਪਜਤ, ਬਿਨ ਵਿਚਾਰ ਕਿਆ ਸੇਖਾ?" (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੪ ਸੰ. ਸ਼ੇਸ਼ਾ. ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋਈ ਵਸਤੁ. ਭੇਟ. ਪੂਜਾ.

ਸੇਖੀ. ਫ਼ਾ شیخی ਸ਼ੇਖ਼ੀ ਸੰਗਯਾ—ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਫੜ. ਆਕੜ.

ਸੇਖੂਪੁਰਾ. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਜਿਲਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਨਾਨਕਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ. ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਇਹ ਥਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲਈ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਰ ਛੋਟਾ ਪਿੰਡ "ਜਹਾਂਗੀਰਾਬਾਦ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਵਸਾਇਆ ਸੀ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁਣ ਭੀ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.* ਦੇਖੋ, ਖੁਸਾਲ ਸਿੰਘ.

ਸੇਖੋਂ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ.

ਸੇਖੋਂਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੱਚਨ ਸੱਚ ੨.

ਸੇਘ. ਸਿੰਧੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ. ਫੁਰਤੀ.

ਸੇਂਘ. ਸੰ. ਸੈਂਹ. ਵਿ—ਸਿੰਹ (ਸ਼ੇਰ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸ਼ੇਰ ਦਾ। ੨ ਸਿੰਹ ਜੇਹਾ. ਭਾਵ—ਸੂਰਵੀਰ. ਬਹਾਦੁਰ. "ਜੈਸੇ ਪਾਲਨ ਸਰਨ ਸੇਂਘ." (ਮਾਲੀ ਮ: ੫) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੇਘ.

ਸੇਚਨ, ਸੇਚਨਾ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ੨ ਛਿੜਕਣਾ। ੩ ਗਿੱਲਾ ਕਰਨਾ। ੪ ਸਿੰਜਣ ਦਾ ਬਰਤਨ. ਬਾਲਟੀ ਝਰਨਾ ਆਦਿਕ.

ਸੇਜ. ਸੰ. ਸ਼ਯ੍ਯਾ-ਸ਼ੱਯਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌਣ ਦਾ ਬਿਸਤਰ. ਪਲੰਘ. ਛੇਜ. "ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨ ਚੋਆ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੫)

* ਕਈ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਪਯਾਰ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸ਼ੇਖੂ" ਸੀ, ਜੋ ਮਾਂ ਬਾਪ ਤੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਹੈ।

ਸੇਜਬੰਦ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੱਯਾ ਦੇ ਵਸਤ੍ਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਡੋਰਾ. ਪਲੰਘ ਦੇ ਵਿਛਾਉਣੇ ਨੂੰ ਪਾਵਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨਾਲ ਕਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਸੂਤ ਰੇਸ਼ਮ ਆਦਿ ਦੀ ਰੱਸੀ. "ਸੇਜ ਬੰਦ ਗੁੰਫੇ ਬਡ ਜਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੇਜਰੀ / **ਸੇਜਰੀਆ** } ਦੇਖੋ, ਸੇਜ ਅਤੇ ਸੇਜਾ. "ਤਉ ਮੇਰੀ ਸੂਖ ਸੇਜਰੀਆ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੇਜ ਵਾਲੂਆ. ਸੰਗਯਾ—ਸੇਜਬੰਦ. "ਬਾਸਕੁ ਸੇਜ ਵਾਲੂਆ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ) ਵਾਸੁਕਿ ਨਾਗ ਸੇਜਬੰਦ ਰੂਪ ਹੈ.

ਸੇਜੜੀ / **ਸੇਜਾ** } ਸੰ. ਸ਼ੱਯਾ. ਪਲੰਘ. "ਸੇਜਾ ਸੁਹਾਵੀ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਕੈ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਨਾ ਮਾਣੇ ਸੁਖ ਸੇਜੜੀ, ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਬਾਦ ਸੀਗਾਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੇਠ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਵਿ—ਉੱਤਮ। ੨ ਧਨੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ। ੪ ਮਾਰਵਾੜੀ ਅਤੇ ਪਾਰਸੀ ਧਨਵਾਨਾ ਦੀ ਇਹ ਖਾਸ ਪਦਵੀ ਹੈ.

ਸੇਠਾ. ਚੂਹਣੀਆਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਅਰੋੜਾ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਸੇਠੀ. ਖੁਖਰਾਣ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ. "ਲਾਲਾ ਸੇਠੀ ਜਾਣੀਐ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਅਰੋੜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤੀ। ੩ ਸੇਠ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸ਼ਾਹੂਕਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਠ.

ਸੇਣਿ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਣਿ. ਸੰਗਯਾ—ਪੰਕਤਿ. ਕਤਾਰ.

ਸੇਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸੈਣ ੭.

ਸੇਤ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵੇਤ. ਵਿ—ਚਿੱਟਾ. ਸਫੇਦ. "ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤ." (ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਝ) ਭਾਵ—ਜੁਆਨ ਤੋਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਿਤ। ੨ ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਦਰਗਹ ਸੋਭਾ ਸੇਤ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੈਤ੍ਯ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੀਤਲਤਾ। ੪ ਸ਼ਾਂਤਿ ਭਾਵ. "ਗਾਰ ਦੈਨ ਹਾਰੀ ਬੋਲਹਾਰੀ ਡਾਰੀ ਸੇਤ ਕੋ." (ਭਾਗੁ ਕ) ਗਾਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਲਹਿਨੀ ਸ਼ਾਂਤ ਭਾਵ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸੇਤੁ। ੬ ਸੇਤਜ (ਸ੍ਵੇਦਜ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਉਤਭੁਜ ਸੇਤ ਬਿਨਾਧਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫)

ਸੇਤ ਅਸੇਤ ਅਜਿਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਵੇਤ (ਚਿੱਟੇ) ਅਤੇ ਅਸ਼੍ਵੇਤ (ਕਾਲੇ) ਅਜਿਨ (ਚਮੜੇ) ਵਾਲਾ ਹਰਿਣ. ਕਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੇਤ ਕੁਸ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵੇਤ ਕੁਸ੍ਰ.

ਸੇਤਜ. ਸੰ. ਸ੍ਵੇਦਜ. ਵਿ—ਸ੍ਵੇਦ (ਮੁੜ੍ਹਕੇ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੂੰ ਆਦਿਕ ਜੀਵ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਨਿ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਦੀ ਭਾਫ ਅਤੇ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਤੋਂ ਉਪਜਦੀ ਹੈ. Spontaneous generation. "ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ ਤੇਰੇ ਕੀਨੇ ਜੰਤਾ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸੇਤਤਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵੇਤਤਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸਫੇਦੀ. ਚਿਟਿਆਈ.

ਸੇਤਦੁਤ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਸ਼੍ਵੇਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦ੍ਯੁਤਿ (ਚਮਕ). ਸੰ. ਸ਼੍ਵੇਤਦ੍ਯੁਤਿ.

ਸੇਤਬਰਣ. ਸ਼੍ਵੇਤਵਰਣ. ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ। ੨ ਭਾਵ—ਭੈਭੀਤ. ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਰਖੀ ਉਡ ਗਈ ਹੈ. "ਸੇਤ ਬਰਣ ਸਭ ਦੂਤਾ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧) ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼੍ਟ ਵਿਕਾਰ ਹੁਣ ਡਰ ਗਏ ਹਨ.

ਸੇਤਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੇਤੁਬੰਧ.

ਸੇਤੀ. ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਸੇਤੀ ਖਸਮ ਸਮਾਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ ਮ: ੨) "ਮਨੁ ਮੇਰਾ ਦਿਆਲੁ ਸੇਤੀ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੨ ਸੇ. ਤੋਂ.

ਸੇਤੁ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੁਲ. "ਬਾਂਧਿਓ ਸੇਤੁ ਬਿਧਾਤੈ." (ਸਿਧਗੋਸਟਿ)

ਸੇਤੁਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ ਅਤੇ ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ। ੨ ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਵਰਸੇਨ ਕਰਕੇ ਜੇਹਲਮ ਪੁਰ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਹਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ.

ਸੇਤੁਬੰਧ ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ. ਦੇਖੋ, ਆਦਮ ਅਤੇ ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ.

ਸੇਤੁਬੰਧੀ. ਵਿ—ਸੇਤੁਬੰਧ (ਰਾਮੇਸ਼੍ਵਰ) ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ.

ਸੇਤੰਬਰ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵੇਤ–ਅੰਬਰ। ੨ ਭਾਵ–ਸਤੋਗੁਣ ਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਗਜਾਨਕਾਂਡ ਹੈ ਮੁੱਖ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. "ਸ੍ਯਾਮ ਕਹੈ ਸੇਤੰਬਰ ਸੁਆਮੀ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਸ਼੍ਵੇਤ (ਚਿੱਟੇ) ਲਿਬਾਸ ਵਾਲਾ, ਹੰਸਾਵਤਾਰ. ਦੇਖੋ, ਹੰਸਾਵਤਾਰ। ੪ ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ. ਦੇਖੋ, ਜੈਨ.

ਸੇਂਦੁਰ. ਸੰ. ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੰਧੂਰ. "ਨ ਸੇਂਦੁਰ ਮਾਂਗ ਸਵਾਰੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੬੧)

ਸੇਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੀਧ. "ਕਰਹੁ ਸੇਧ ਇਸ ਤਾਰੇ ਦਿਸਿ ਕੋ ਹਮ ਕੋ ਖੋਜਲੇਹੁ ਤਿਤ ਜਾਇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰ. ਵਿ–ਡਰਾਇਆ. ਛਿਛਕੇਰਿਆ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਰੁਕਾਵਟ. ਨਿਸ਼ੇਧ.

ਸੇਧਖਾਨਾ. ਫ਼ਾ صحت خانہ ਸਿਹ਼ਤਖ਼ਾਨਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਟੱਟੀ. ਜਾਜਰੂਰ.

ਸੇਂਧਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਂਦੁਰ.

ਸੇਂਧਵ. ਦੇਖੋ, ਸੈਂਧਵ.

ਸੇਂਧੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਂਦੁਰ. "ਤਿਨ ਸੇਂਧੁਰ ਮਾਂਗ ਦਈ ਸਿਰ ਪੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸੰਧੂਰ ਦੀ ਮਾਂਗ ਸਿਰ ਦਿੱਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿੰਧੁਰ.

ਸੇਨ. ਸੰ. ਸ੍ਵਿਨ੍ਨ–ਸ੍ਵਿੱਨ. ਵਿ–ਸ੍ਵੇਦ ਸਹਿਤ. ਪਸੀਜਿਆ. "ਜਿਨਿ ਮਿਲਿਆ ਪਾਥਰ ਸੇਨ." (ਕਾਨ ਮ: ੪) ਕਠੋਰ ਮਨ ਭੀ ਪਸੀਜ ਗਿਆ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ਯਨ–ਸ਼ਯਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੌਣਾ। ੩ ਭਾਵ–ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਆਤਮ ਆਨੰਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. "ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਖ ਸੇਨ." (ਰਤਨਮਾਲਾ) ੪ ਸਿਆਣਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sane. ਵਿ–ਸਲੀਮੁਲ ਅਕਲ. ਦਾਨਾ। ੫ ਸੰ. ਸੇਨ. ਪਰਾਧੀਨ.

ਸੇਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਰਾਣੀ। ੨ ਫੌਜ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਜੁਦੀ ਜੁਦੀ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੈ. ਯਥਾ–ਇੱਕ ਰਥ, ਇੱਕ ਹਾਥੀ, ਤਿੰਨ ਘੋੜੇ, ਅਰ ਪੰਜ ਪੈਦਲ, ਇਤਨੀ ਸੇਨਾ "ਪੱਤੀ" ਅਖਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਤਿੰਨ ਪੱਤੀ ਦਾ ਸੇਨਾਮੁਖ. ਤਿੰਨ ਸੇਨਾਮੁਖ ਦਾ ਗੁਲਮ, ਤਿੰਨ ਗੁਲਮ ਦਾ ਗਣ, ਤਿੰਨ ਗਣ ਦੀ ਵਾਹਿਨੀ, ਤਿੰਨ ਵਾਹਿਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਿਤਨਾ (ਪ੍ਰਤਨਾ), ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਿਤਨਾ ਚਮੂ, ਤਿੰਨ ਚਮੂ ਅਨੀਕਿਨੀ, ਦਸ਼ ਅਨੀਕਿਨੀ ਦੀ ਅਕ੍ਸ਼ੌਹਿਣੀ, ਅਤੇ ਦਸ ਅਕ੍ਸ਼ੌਹਿਣੀ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ "ਬਲ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਬਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਰਥੀ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੇਨਾਨਾਥ, ਸੇਨਾਨੀ, ਸੇਨਾਪਤਿ } ਸੰਗ੍ਯਾ–ਜੋ ਸੇਨਾ (ਫੌਜ) ਨੂੰ ਚਲਾਵੇ, ਐਸਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ. ਜਨਰਲ. ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ. ਫੌਜ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਸ਼ਿਵਪੁਤ੍ਰ ਕਾਰਤਿਕੇਯ.

ਸੇਨਾਮੁਖ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾ.

ਸੇਬ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵ। ੨ ਸੰ. ਸੇਵ੍ਯ. ਵਿ–ਸੇਵਨ ਯੋਗ. ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ. "ਪਾਵਹੀ ਨਹਿ ਸੇਬ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਫ਼ਾ سیب ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੇਉ. ਦੇਖੋ, ਸੇਉ ੫.

ਸੇਬਰ, ਸੇਬਰਿ } ਦੇਖੋ, ਸਾਲਮਲੀ ਅਤੇ ਸਿੰਮਲ. "ਨਾਲੀਏਰ ਫਲ ਸੇਬਰ ਪਾਕਾ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਨਾਲੀਏਰ.

ਸੇਬਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਬਾਲ. "ਤੂੰ ਆਪੇ ਵਿਚਿ ਸੇਬਾਲ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪)

ਸੇਬ੍ਯ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵ੍ਯ.

ਸੇਭਿ, ਸੇਭੀ } ਸ–ਅਪਿ. ਵਹ ਭੀ. ਓਹ ਭੀ.

ਸੇਮ. ਫ਼ਾ سوم ਸਿਵੁਮ. ਵਿ–ਸੋਯਮ. ਤੀਜਾ. "ਦੋਮ ਨ ਸੇਮ ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾ ਦੂਜਾ ਯਾਰ ਹੈ ਨਾ ਤ੍ਰਿਤ੍ਵ (Trinity) ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ. "ਅਵਲ ਦੋਮ ਨ ਸੇਮ ਖਰਾਬਾ." (ਭਾਗੁ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸਨੁ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਸੰ. ਸਿਮ੍ਬੀ. ਸਿੰਬੀ. (Bean) ਇੱਕ ਅੰਨ, ਜੋ ਫਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਦਾਲ ਤਰਕਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਵਡਾ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੇਮਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਮਲ. "ਸੇਮਰ ਫਲ ਜਿਉ ਤਾਹਿ

ਬਨਾਉ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੇਮੁਖਿ. ਦੇਖੋ, ਸੇਮੁਖੀ. "ਸੇਮੁਖਿ ਜਿਨ ਕਰ ਦਿਯ ਮਮ ਪੂਤਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ.

ਸੇਮੁਖਿਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁੱਧਿ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਸੈਨਾ। ੨ ਬੁੱਧਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਫੌਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੇਮੁਖੀ. ਸੰ. ਸ਼ੇਮੁਖੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬੁੱਧਿ. ਅਕਲ. ਦਾਨਾਈ. "ਸੇਮੁਖੀ ਵਿਸੇਖਾ ਜਾਨੈ ਲੇਖਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੇਰ. ਸੰ. ਸੇਟਕ—ਸੇਟਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਣ ਦਾ ਚਾਲੀਹਵਾਂ ਹਿੱਸਾ. ਚਾਰ ਪਾਉ ਭਰ ਤੋਲ.* "ਦੁਇ ਸੇਰ ਮਾਗਉ ਚੂਨਾ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਫ਼ਾ شیر ਸ਼ੇਰ. ਸਿੰਘ। ੩ ਵਿ—ਦਿਲੇਰ. ਬਹਾਦੁਰ. "ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਹੁਇ ਸੇਰ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸ਼ੇਰ ਅੰਦਾਮ. ਫ਼ਾ شیراندام ਵਿ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ. شیرشاہ ਸਹਸਰਾਮ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹਸਨ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖਾਨ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਸੂਰਵੰਸ਼ ਦਾ ਪਠਾਣ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਉਂ ਫਰੀਦਖਾਨ ਸੀ. ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੋਹਾਨੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਰੀਦ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰਖਾਨ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ. ਇਸੇ ਨੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਕਨੌਜ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ੧੭ ਮਈ (May) ਸਨ ੧੫੪੦ ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ੨੫ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੫੪੨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਪੁਰ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਅਰ ਆਦਿਲ ਪਦਵੀ ਧਾਰਣ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੨੪ ਮਈ ਸਨ ੧੫੪੫ ਨੂੰ ਹੋਇਆ. ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਕਬਰਾ ਸਹਸਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਹੁਮਾਯੂੰ.

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਸੈਨਾਨੀ ਜੋ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਰਰ ਸੀ. ਇਸ ਨੇ ਵਡੀ ਵੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ। ੨ ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਤਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਸਨ ੧੮੦੭ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆ ਅਤੇ ਕੌਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੱਛੋਂ ੧੮ ਜਨਵਰੀ ਸਨ ੧੮੪੧ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ, ਅਰ ੧੫ ਸਿਤੰਬਰ ਸਨ ੧੮੪੩ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਛਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹ ਬਿਲਾਵਲ ਪਾਸ ਬਾਰਾਂਦਰੀ ਅੰਦਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਸ਼ੇਰਖਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੁਮਾਯੂੰ.

ਸ਼ੇਰਗੜ੍ਹ. ਦੇਖੋ, ਗੜ੍ਹ ਸ਼ੇਰ। ੨ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਥਾਣਾ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਪੰਜ ਛੀ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਸਮੀਪ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਟਾਲ੍ਹੀਆਂ ਫੱਤੂ ਸੰਮੂ ਕੀਆਂ ਪਾਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇੱਥੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਫੱਤੂ ਅਰ ਸੰਮੂ ਡੋਗਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲੁੰਗੀ ਅਤੇ ਖੇਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੁਗਾਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਲ ੮੫ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁਣ ੩੦ ਘੁਮਾਉਂ ਬਾਕੀ ਹੈ. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਨ.

ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਜਾਤਿ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਜੀਠੇ ਅਤੇ ਨੌਸ਼ਹਰੇ (ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਹਨ.

ਸ਼ੇਰਦਿਲ. ਫ਼ਾ شیردل ਵਿ—ਸ਼ੇਰ ਜੇਹੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ. ਬਹਾਦੁਰ.

ਸ਼ੇਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੰਹਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ. "ਕੂਕਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਨ ਕਬਿ ਮਨ ਧਰਨੀ। ਸ਼ੇਰਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਗੁਰਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਕਰਨੀ ॥" (ਨਾਪ੍ਰ) ਕੁੱਤਾ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਢੀਮ ਨੂੰ ਦੰਦੀਆਂ ਵੱਢਦਾ ਹੈ. ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ, ਕਿੰਤੂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਜਰ ਰਖਦਾ ਹੈ. ਤੈਸੇ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਲੋਕ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦਾਤਾ ਜਾਣਕੇ ਲੜਦੇ ਭਿੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਕਰਮਾਂ ਪੁਰ ਨਜਰ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਚੇਸ਼੍ਟਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ.

---

* ਸੇਰ ਮਣ ਆਦਿਕ ਤੋਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ. ਕਬੀਰ ਜੀ ਵੇਲੇ ੮੦ ਤੋਲੇ ਦਾ ਸੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੱਚਾ ਸੇਰ ਸਾਢੇ ਚੌਤੀ ਰੁਪਯਾ ਭਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਹੈ.

ਸ਼ੇਰ ਨਰ. ਫ਼ਾ شیرنر ਵਿ—ਨਰ ਸ਼ੇਰ। ੨ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ੇਰ। ੩ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ੇਰ। ੪ ਸ਼ੇਰ ਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ.

ਸ਼ੇਰਨਿ, ਸ਼ੇਰਨੀ ਸਿੰਹਿਨੀ. ਸ਼ੇਰਣੀ. ਸਿੰਹੀ. ਸਿੰਘਣੀ. "ਮ੍ਰਿਗਨ ਵਿਕਾਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ ਸੇਰਨਿ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਦਵੀ.

ਸ਼ੇਰਬਚਾ. ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਤੋਪ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਉੱਪਰ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਾਘਬ੍ਰਚਾ ਭੀ ਹੈ। ੨ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਬਾਲਕ. ਭੁਜੰਗੀ.

ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ. ਇਹ ਮਲੇਰੀਆ ਪਠਾਣ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਸਕਾ ਭਾਈ ਖਿਜਰ ਖਾਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਜਫਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਖ਼੍ਵਾਜਾ ਮਰਦੂਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕੰਧ ਓਲ੍ਹੇ ਲੁਕਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੀਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਸੀ. ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸੰਮਤ ੧੭੬੭ ਵਿੱਚ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ.

ਸ਼ੇਰ ਮੁੱਛ, ਸ਼ੇਰ ਮੂਛ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਕਤਰਕੇ ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਖਵਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਰ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੇਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਐਸੇ ਜਖਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੇਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮੁੱਛ ਚਾਉਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਖਵਾਈ ਸੀ. "ਸੇਰ ਮੂਛ ਕਤਰਾਯਕੈ ਚਾਵਰ ਮਹਿ ਪਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਦਾਰਾਸ਼ਿਕੋਹ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚੀ ਸੀ.

ਸੇਰਵਾ. ਸ਼ਿਰ—ਪਾਦ. ਸਿਰ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਦਾ ਮੰਜੇ ਦਾ ਡੰਡਾ.

ਸੇਰੀਣ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਣ. "ਕੇਤੜਿਆ ਸੇਰੀਣ ਵਿਲਾਹੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸੇਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸੇਰ.

ਸ਼ੇਰੇ ਜਯਾਂ. ਫ਼ਾ. ਵਿ—ਕ੍ਰੋਧੀ ਸ਼ੇਰ. ਗਜਬੀ ਸ਼ੇਰ. ਦੇਖੋ, ਜਿਆਂ ੨.

ਸੇਲ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧ. ਖਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਲੂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੇਲਾ. ਨੇਜਾ. "ਚੋਟ ਸੁਹੇਲੀ ਸੇਲ ਕੀ."(ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੇਲਮਸੇਲ. ਅ਼ سلم ਸਲਮ. ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਫ਼ਾ سُول ਸੂਲ. ਖੁਰ. "ਨਾਮਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਸੇਲਮਸੇਲ। ਗਊ ਦੁਹਾਈ ਬਛਰਾ ਮੇਲ ॥" (ਭੈਰ) ਰੱਸੀ (ਨਿਆਣੇ) ਨਾਲ ਖੁਰ (ਪਿਛਲੇ ਪੈਰ) ਬੰਨ੍ਹਕੇ.*

ਸੇਲਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੂਲ. ਨੇਜਾ. ਭਾਲਾ. ਬਰਛਾ.

ਸੇਲਾਬ. ਫ਼ਾ سیلاب ਪਾਣੀ ਦਾ ਹੜ। ੨ ਨਮੀ. ਤਰੀ. ਗਿੱਲ.

ਸੇਲੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਿਆਹ ਉੱਨ ਅਥਵਾ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਗੁੰਦਵੀਂ ਇੱਕ ਰੱਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਸਾਫੇ ਅਥਵਾ ਟੋਪੀ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਜਨੇਊ ਦੀ ਤਰਾਂ ਗਲ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਰਣ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ (ਰੀਤਿ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੀਕ ਰਹੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਸੇਲੀ ਨੂੰ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਰੱਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਖੜਗ ਪਹਿਨਿਆ†। ੨ ਭੌਂਹ. ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ.

ਸੇਲੂ. ਵਿ—ਸੇਲਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਬੱਲਮ ਬਰਦਾਰ। ੨ ਸੇਲ (ਖਬਰ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਮੁਖ਼ਬਰ. "ਦੂਸਰ ਸੇਲੂ ਦਈ ਸੇਲ ਪਹੁਚਾਇ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪ੍ਰ) ੩ ਡਿੰਗ. ਨਸੂੜਾ (ਲਸੂੜਾ) ਬਿਰਛ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲੇਸਦਾਰ ਫਲ. ਦੇਖੋ, ਲਸੂੜਾ.

ਸੇਲੰਖੀ. ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਲੰਕੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲੰਕੀ.

---

* ਬਹੁਤ ਗਿਆਨੀ ਸੇਲਮਸੇਲ ਤੋਂ ਸਲੀਮਸ਼ਾਹ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਨ.

† ਸੇਲੀ ਵੈਰਾਗ ਅਤੇ ਤਯਾਗ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ.

ਸੇਵ. ਦੇਖੋ, ਸੇਉ ਅਤੇ ਸੇਬ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੇਵ. ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ. "ਹਰਿ ਸੇਵ ਸੇਵਕ ਸੇਵਕੀ." (ਵਡ ਮ: ੪ ਘੋੜੀਆਂ) ਹਰਿਪ੍ਰਿਯ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸੇਵਕੀ। ੩ ਨਿਧਿ. ਖਜਾਨਾ। ੪ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਵ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁਖ ਹੈ। ੫ ਸੰ. ਸੇਵ੍ਯ. ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਯੋਗ. ਉਪਾਸਨਾ ਯੋਗ. "ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵ." (ਜਪੁ) ੬ ਦੇਖੋ, ਸ਼ੈਵ। ੭ ਸੇਵਕ (ਉਪਾਸਕ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੮ ਸੰ. ਸੇਵ੍. ਧਾ—ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਕਰੀ ਕਰਨਾ. ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ. ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ.

ਸੇਵਕ. ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦਾਸ. ਖਿਦਮਤਗਾਰ. "ਸੇਵਕ ਸੇਵਹਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਜਾਤਾ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਸੇਵਕਭਾਇ, **ਸੇਵਕਭਾਵ** ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਾਸਭਾਵ. ਸੇਵਕਪਨ। ੨ ਸੇਵਕਭਾਵ ਤੋਂ. "ਸੇਵਕਭਾਇ ਮਿਲੇ ਬਡ ਭਾਗੀ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੇਵਕਾ. ਸੇਵਿਕਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਾਸੀ. "ਮਾਇਆ ਜਾਕੈ ਸੇਵਕਾਇ. (ਭੈਰ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਸਮੁਦਾਯ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੇਵਕਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਵਕਪਨ. ਦਾਸਤ੍ਵ.

ਸੇਵਕਿ. ਵਿ—ਸੇਵਕਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਾਸੀ. "ਸੋ ਸੇਵਕਿ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ." (ਰਾਮ ਮ: ੧) "ਕਵਲਾ ਸੇਵਕਿ ਤਿਸੁ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

ਸੇਵਕੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਵਕਪੁਣਾ. ਦਾਸਭਾਵ। ੨ ਸੇਵਾ. "ਕਰੈ ਸੇਵਕੀ ਸਭ ਹੀ ਗ੍ਰਾਮੁ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੇਵੀ. ਮੈਦੇ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਇੱਕ ਵਸਤੁ ਜੋ ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਪਕਾਕੇ ਖਾਈਦੀ ਹੈ। ੪ ਇੱਕ ਮਿਠਾਈ, ਜੋ ਮੈਦੇ ਅਰ ਬੇਸਣ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਖੰਡ ਦੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਾਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. "ਸੇਵਕੀਆਂ ਚਿਰਵੇ ਲਡੂਆ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੇਵਕੁ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਕ. "ਸੇਵਕੁ ਕੀਨੋ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੇਵਤ. ਵਿ—ਸੇਵਿਤ. ਜੋ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. "ਸੇਵਤ ਸੇਵਿ ਸੇਵਿ ਸਾਧ ਸੇਵਉ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ਲੋਕਾਂ ਕਰਕੇ ਸੇਵਿਤ ਰਾਜਾ ਆਦਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵ੍ਯ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਭੀ ਸੇਵ੍ਯ ਸਾਧੁ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਣ ਸੇਵਨ ਕਰੋ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਵੇਤਵਾਹ. ਅਰਜੁਨ. ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਵੇਤਵਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਸੇਵਤ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਵੇਤਵਾਹ.

ਸੇਵਤੀ. ਸੰ. ਸੇਮਨ੍ਤੀ—ਸੇਮੰਤੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੱਟਾ ਗੁਲਾਬ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਗੁਲਕੰਦ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ. L. Rosa glandulifera.

ਸੇਵਦਾਰ, **ਸੇਵਦਾਰੁ** ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੇਵਕ. ਉਪਾਸਕ. "ਪੂਜਾ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸੇਵਦਾਰ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੇਵਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਧਿ.

ਸੇਵਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਉਣਾ। ੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ।

ਸੇਵਨਿ. ਸੇਵਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ. "ਸੇਵਨਿ ਸਾਈ ਆਪਣਾ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩) ੨ ਸੇਵਦੇ ਹਨ.

ਸੇਵਨੀਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਯੋਗ। ੨ ਸਿਉਣ ਯੋਗ.

ਸੇਵੜੀ. ਸੇਵਾ। ੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ. ਦਾਸੀ. "ਮੈ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਦਯੈ ਸੇਵੜੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ)

ਸੇਵਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੇਵਾ. ਖਿਦਮਤ. ਉਪਾਸਨਾ. "ਨਾਮੈ ਕੀ ਸਭ ਸੇਵਾ ਕਰੈ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਫ਼ਾ شیوه ਸ਼ੇਵਹ. ਤਰੀਕਾ. ਕਾਇਦਾ. "ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਸਹਜਿ ਸੇਵਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੧) ੩ ਆਦਤ. ਸੁਭਾਉ। ੪ ਸਿੰਧੀ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ 'ਸ਼ੇਵਾ' ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪੂਜਾ ਭੇਟਾ ਭੀ ਹੈ.

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ. ਇਹ ਦੁਨੀਚੰਦ ਮਸੰਦ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਦੁਨੀਚੰਦ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਇਰ ਹੋਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ.

ਸੇਵਾ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ.

ਸੇਵਾਦਾਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਿਵਾਸੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਮਾਈ ਭਾਗਭਰੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ. ਇਹ ਮਾਧੋ ਸੋਢੀ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਸੀ. "ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਲਾਇ ਨਿਜ ਸੇਵ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੇਖੋ, ਭਾਗਭਰੀ। ੨ ਸੇਵਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਭੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਡਨਸ਼ਾਹ।
੩ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਸੱਜਣ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਨ ੧੫੮੮ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਨਮ-ਸਾਖੀ ਲਿਖੀ ਹੈ.

ਸੇਵਾ ਦਾਸੀਆ, **ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ** } ਦੇਖੋ, ਅਡਨ ਸ਼ਾਹ.

ਸੇਵਿ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵ੍ਯ। ੨ ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ. "ਸੇਵਿ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੧) ਸਤ੍ਯ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ.

ਸੇਵਿਕਾ. ਸੰ. ਸੇਵੀ. ਸ਼ੇਮੀ. ਕਣਕ ਦੇ ਆਟੇ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਵੱਟਕੇ ਅਥਵਾ ਯੰਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਸੂਤ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਣ ਯੋਗ ਵਸਤੁ। ੨ ਦਾਸੀ. ਟਹਿਲਣ.

ਸੇਵੀ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਿਕਾ। ੨ ਵਿ-ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੇਵਿਨ੍। ੩ ਸੇਵਨੀਯ. ਸੇਵਾ ਯੋਗ. ਸੇਵ੍ਯ.

ਸੇਵੀਅਲੇ } ਸੇਵਨ ਕਰੋ, ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਹੈ.
ਸੇਵੀਲੇ } ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ. "ਸੇਵੀਲੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ." (ਮਲਾ ਨਾਮਦੇਵ)

ਸੇਵੈਯਾ. ਵਿ-ਸੇਵਾ ਕਰੈਯਾ. ਉਪਾਸਕ.

ਸੇਵੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੇ ਅਤੇ ਵੰਨ.

ਸੇਵ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ-ਸੇਵਾ ਯੋਗ. ਉਪਾਸਨਾ ਲਾਇਕ। ੨ ਸ਼ੇਵ੍ਯ. ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ.

ਸੇਵ੍ਯਮਾਨ. ਵਿ-ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ.

ਸੈ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ਤ. ਸੌ. "ਸੈ ਨੰਗੇ ਨਹਿ ਨੰਗ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੨ ਮ: ੫) "ਸਤ ਸੈ ਕੀ ਕਥਾ ਯਹਿ ਪੂਰੀ ਭਈ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਵ੍ਯ-ਦਾ. ਕਾ. ਨੂੰ. ਪ੍ਰਤਿ. ਕੋ. "ਸਭਸੈ ਦੇ ਦਾਤਾਰੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)
੩ ਕ੍ਰਿ-ਹੋਣਾ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ. ਹੈ. "ਨਾਨਕ ਜਲ ਕੋ ਮੀਨ ਸੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੧) ੪ ਵ੍ਯ-ਸੇ. ਤੋਂ. "ਨਰ ਸੈ ਨਾਰਿ ਹੋਇ ਅਉਤਰੈ."(ਗੋਂਡ ਨਾਮਦੇਵ)
੫ ਸੰ. ਸ੍ਵ. ਆਪਣਾ ਆਪ. "ਹੰਸ ਉਡਿਓ ਤਨ ਗਾਡਿਓ ਸੋਝਾਈ ਸੈ ਨਾਹ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸ੍ਵ ਸੂਝ ਨਾ ਆਈ।
੬ ਅ਼ شے ਸ਼ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਵਸਤੁ. ਚੀਜ. "ਤੂ ਜਾਣੋਈ ਸਭ ਸੈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੈਆਨ. ਵਿ-ਸੈਂਕੜੇ. ਭਾਵ-ਅਨੰਤ. "ਨਾਨਕ ਲਹਿਰੀ ਲਖ ਸੈਆਨ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)
੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਦਾਨਾਈ. ਸਿਆਣਪੁਣਾ. ਸੁਗ੍ਯਾਨਤਾ।
੩ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਯਾਨ। ੪ ਸਿੰਧੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ-ਸਯਾਨ. ਸਹੀ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਠੀਕ ਠੀਕ। ੫ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ.

ਸੈਆਨਾ, **ਸੈਆਨੀ** } ਵਿ-ਸਿਆਣਾ. ਸਿਆਣੀ. ਦਾਨਾ. ਅਕਲ-ਮੰਦ. ਸੁਗ੍ਯਾਨੀ. "ਮੈ ਬਉਰਾ ਸਭ ਖਲਕ ਸੈਆਨੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ)

ਸੈਇ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ਼ਤ. ਸੌ. "ਸਤਰਿ ਸੈਇ ਸਲਾਰ ਹੈ ਜਾਕੇ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਯ.

ਸੈਸਾਰ, **ਸੈਂਸਾਰ**, **ਸੈਸਾਰੜਾ** } ਸੰ. ਸੰਸਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਜੋ ਸੰਸਰਣ ਕਰੇ ਅਰਥਾਤ ਖਿਸਕਦਾ ਰਹੇ. ਇੱਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੇ. ਜਗਤ. ਦੁਨੀਆਂ. "ਲਾਹਾ ਭਗਤਿ ਸੈਸਾਰੇ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੩) "ਐਸਾ ਬਾਜੀ ਸੈਸਾਰ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੪) "ਸਭ ਮੁਕਤ ਹੋਆ ਸੈਸਾਰੜਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪੈਪਾਇ) "ਭਰਮ ਭੁਲਾ ਸੈਂਸਾਰ." (ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਸੈਸਾਰਿ. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ. "ਕਿਤੁ ਆਇਆ ਸੈਸਾਰਿ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੩)

ਸੈਸਾਰੀ. ਵਿ-ਸੰਸਾਰੀ. ਦੁਨਿਯਵੀ. "ਭਗਤਾ ਤੈ ਸੈਸਾਰੀਆ ਜੋੜੁ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ੨ ਭਾਵ-ਮਾਇਆਧਾਰੀ.

ਸੈਹਥੀ. ਸੰ. ਸ਼ਕ੍ਤਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਬਰਛੀ. "ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸੈਹਥੀ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸੈਹਬੀਆਰਾ. ਵਿ—ਬਰਛੀ ਵਾਲਾ.

ਸ਼ੈਹਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਹਰ.

ਸੈਹਲ. ਦੇਖੋ, ਸਹਲ.

ਸੈਕ, ਸੈਂਕੜਾ, ਸੈਕਿਕ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ. ਸੌ ਇਕ. ਸੌ ਪ੍ਰਮਾਣ. ਸੌ ਮਾਤ੍ਰ। ੨ ਸ਼ਤਕ. ਸੌ.

ਸ਼ੈਖ਼. ਦੇਖੋ, ਸੇਖ.

ਸੈਂਚੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਗਜਾਂ ਦੀ ਨੱਥੀ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਗਜ ਸੰਚਯ (ਜਮਾਂ) ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ. ਸੰਚੀ.

ਸੈਡਾਲੀ. ਵਿ—ਸੈਂਕੜੇ ਡਾਲੀ (ਸ਼ਾਖਾ). ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਪੱਧਤਾਂ ਅਥਵਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਹਨ. "ਮਲਿ ਤਖਤ ਬੈਠਾ ਸੈਡਾਲੀ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੩)

ਸੈਣ. ਇਹ ਸੱਜਨ ਬਾਂਧਵਗੜ੍ਹ (ਰੀਵਾ) ਦੇ ਰਾਜਾ "ਰਾਜਾ ਰਾਮ" ਦਾ ਨਾਈ ਸੀ. ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਇਹ ਸਾਧੁਸੇਵਾ ਪਰਾਇਣ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ. ਸੈਣ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰੀਵਾ ਵਿੱਚ ਵਿਦਜਮਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੈ. "ਸੈਣ ਭਣੈ ਭਜ ਪਰਮਾਨੰਦੇ." (ਧਨਾ) ੨ ਡਿੰਗ. ਪਤੀ. ਸ੍ਵਾਮੀ. ਮਾਲਿਕ. "ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸਜਨ ਸੈਣ." (ਮਾਝ ਮ: ੫ ਦਿਨਰੈਣ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ. "ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਸੈਣਹ ਜੇਣ ਮਧਜ ਹਰਿਕੀਰਤਨਹ." (ਗਾਥਾ) ੪ ਸੰ. ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. "ਗਾਹਤ ਸੈਣ." (ਚੰਡੀ ੨) ੫ ਸੰ. ਸੈਨ੍ਯ. ਵਿ—ਸੈਨਾ (ਫੌਜ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੬ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿਪਾਹੀ. ਭਟ। ੭ ਸਿੰਧੀ. ਸੇਣੁ. ਕੁੜਮ. ਲਾੜੀ ਅਤੇ ਲਾੜੇ ਦਾ ਪਿਤਾ. ਭਾਵ—ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਸੰਬੰਧੀ. "ਸੇ ਸੈਣ ਸੇ ਸਜਨਾ." (ਵਾਰ ਸੋਰ ਮ: ੩)

ਸੈਣਪਾਲ. ਵਿ—ਸੇਨਪਾਲ. ਸੇਨਾਨੀ. ਜਨਰਲ. ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ.

ਸੈਣਾ. ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੱਟ, ਜੋ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸੀ. ਸੇਨਾਪਤਿ ਕਵਿ ਇਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ. ਇੱਕ ਵੇਰ ਸੈਣੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਹੋਗਿਆ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਭੱਜ ਗਿਆ ਅਰ ਘਰ ਜਾਕੇ ਦੋਹਾ ਲਿਖਿਆ—

ਜਬ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਬੀਛੁਰੇ ਕਰਜੋ ਕ੍ਰਿਖੀ ਕੋ ਠਾਟ,
ਬ੍ਰਿਖਭਨ ਸੰਗਤਿ ਹਮ ਕਰੀ ਭਏ ਜਾਟ ਕੇ ਜਾਟ.

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਬੁਲਾਕੇ ਫੇਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜਰ ਕਰ ਲਿਆ.

ਸੈਣੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਕੰਬੋ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆਂ ਸਮਾਨ ਹੈ। ੨ ਸਿਆਣੂ. ਵਾਕਿਫ. "ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਜਣ ਸੈਣੀ ਜੀਉ." (ਗਉ ਮ: ੪) ੩ ਸੇਨਾਨੀ. ਸੈਨਾ ਵਾਲਾ। ੪ ਫੌਜੀ. ਸੈਨਿਕ.

ਸੈਣੁ. ਦੇਖੋ, ਸੈਣ ੨. "ਸਜਣੁ ਤੂ ਹੈ ਸੈਣੁ ਤੂ ਮੈ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੈਤਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸ੍ਵ (ਧਨ) ਦਾ ਤਨੁ (ਵਿਸਤਾਰ) ਕਰਨਾ. ਸੰਗ੍ਰਹ (ਜਮਾ) ਕਰਨਾ. ਜੋੜਨਾ. ਦੇਖੋ. ਨੀਤ ੪.

ਸੈਤਾਨ. ਅ਼ شیطان ਸ਼ੈਤ਼ਾਨ. (Satan) ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕ਼ੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਦੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਕੇ ਵਰਜਿਤ ਫਲ ਖਵਾਇਆ ਸੀ. ਕ਼ੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੇਵਲ ਅਗਨਿ ਤੱਤ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਜਦ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਰਚਕੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਆਦਮ ਅੱਗੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰੋ, ਤਦ ਸਭ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਆਗ੍ਯਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ. ਜਦ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈ ਅਗਨਿ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਅਰ ਆਦਮ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਘਟੀਆ ਹੈ. ਇਸ ਪੁਰ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਮਲਊਨ (ਧਿਕ੍ਰਿਤ) ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਰ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਰੰਜ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਛਾ! ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸਲੂਕ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈ ਭੀ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਅਰ ਆਦਮੀ ਤੇਰੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ. ਦੇਖੋ, ਕ਼ੁਰਾਨ ਸੂਰਤ

ਆਰਾਫ਼, ਆਯਤ ੧੧ ਤੋਂ ੧੭। ੨ ਵਿ—ਪਾਮਰ. ਕੁਕਰਮੀ. ਫਿਸਾਦੀ. ਉਪਦ੍ਰਵੀ। ੩ ਸੰ ਸ਼ਿਤਬਾਣ. ਕਾਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਣ ਸ਼ਿਤ (ਤਿੱਖੇ) ਹਨ. "ਅਗਦੁ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨ ਵੇ ਲਾਲੋ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੧) * ਕਾਜੀ ਅਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਮ ਕਰ ਰਹਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਅਗਦ.

ਸੈਤਾਨਿਆ. ਵਿ—ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਅਸਰ ਵਾਲਾ. "ਬਿਨ ਪੂਰੇ ਗੁਰੁਦੇਵ ਫਿਰੈ ਸੈਤਾਨਿਆ." (ਵਾਰ ਜੈਤ)

ਸੈਤਾਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੈਤਾਨਪੁਣਾ. ਸ਼ਰਾਰਤ. "ਛੋਡਿ ਕਤੇਬ ਕਰੈ ਸੈਤਾਨੀ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ) ੨ ਵਿ—ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਚੇਲਾ. ਸ਼ੈਤਾਨਪੰਥੀ. "ਨਾਨਕ ਸਿਰਖੁਥੇ ਸੈਤਾਨੀ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) ਦੇਖੋ, ਸੈਤਾਨ

ਸੈਂਤਾਲੀ. ਸਪ੍ਤਚਤ੍ਵਾਰਿੰਸ਼ਤ. ਚਾਲੀ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੪੭.

ਸੈਂਤੀ. ਸਪ੍ਤਤ੍ਰਿੰਸ਼ਤ. ਤੀਹ ਉੱਪਰ ਸੱਤ-੩੭.

ਸੈਥੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਹਥੀ. "ਤੁਹੀ ਸੂਲ ਸੈਥੀ ਤਬਰ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸੈਦ. ਅ਼ صید ਸੈਦ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਕਾਰ. ਮ੍ਰਿਗਯਾ। ੨ ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ. ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰੀਏ। ੩ ਅ਼ سیّد ਸਰਦਾਰ. ਰਈਸ। ੪ ਬਜ਼ੁਰਗ। ੫ ਦੇਖੋ, ਸਈਅਦ। ੬ ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਯਦ.

ਸੈਂਦਕ. ਸੰਮੁਖ—ਦ੍ਰਿਕ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ. ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਦੇ.

ਸੈਦਖਾਨ. سیدخان ਇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸੀ, ਜੋ ੧੭ ਫੱਗੁਣ ਸੰਮਤ ੧੭੫੯ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ. ਯੁੱਧ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਇਆ, ਤਦ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ ਚਿੱਤ ਉੱਪਰ ਅਜੇਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗਕੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਚਰਣੀਂ ਆ ਲੱਗਾ, ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਕੇ ਪਰਮਪਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ.

ਸੈਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਏਮਨਾਬਾਦ.

ਸੈਦ ਬੇਗ. ਦੇਖੋ, ਸੈਦਾ ਬੇਗ.

ਸੈਦਭੀਖ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹਭੀਖ.

ਸ਼ੈਦਾ. ਫ਼ਾ شیدا ਵਿ—ਆਸਕਤ. ਆਸ਼ਕ। ੨ ਦੀਵਾਨਾ.

ਸੈਦਾਬੇਗ. ਇਹ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਅਲਿਫ਼ਖ਼ਾਨ ਸਰਦਾਰ ਸਮੇਤ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਨੰਦਪੁਰ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ, ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਦਿਕ ਹੋਗਿਆ, ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾ ਅਰ ਪਹਾੜੀ-ਆਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਸੈਦਖਾਨ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ.

ਸੈਦੋ. ਘੇਈ ਗੋਤ ਦਾ ਖਤ੍ਰੀ ਜੋ ਵਰੁਣ (ਖ੍ਵਾਜੇ) ਦਾ ਭਗਤ ਸੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਦਾ ਪੂਜਕ ਹੋਇਆ. ਦੱਖਣ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਗਤਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸੈਂਧਵ. ਸੰ. सैन्धव. ਸੰਗਯਾ—ਸਿੰਧੀ ਲੂਣ. ਸਿੰਧ ਦਾ ਨਮਕ। ੨ ਸਿੰਧ ਦੇਸ ਦਾ ਘੋੜਾ। ੩ ਘੋੜਾ। ੪ ਵਿ—ਸਿੰਧੁ (ਸਮੁੰਦਰ) ਨਾਲ ਹੈ ਸੰਬੰਧ ਜਿਸ ਦਾ.

ਸੈਨ. ਫੌਜ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨ. "ਅਸੁਰ ਸੈਨ ਬਿਨ ਚੈਨ ਹੁਇ ਕੀਨੋ ਹਾਹਾਕਾਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਵਿ—ਸਿਆਣੂ. "ਸਾਕ ਸੈਨ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਸੰਤਤਿ. ਔਲਾਦ. "ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤ ਮਰੈ ਹਾੜੰਬੈ ਤ ਸਗਲੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰ. ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ. "ਸਹਜ ਸੈਨ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੫ ਸੇਜਾ. "ਹਰਿ ਸੋਇ ਰਹੇ ਸਜ ਸੈਨ ਤਹਾਂ." (ਚੰਡੀ ੧) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੈਣ. "ਸੈਨ ਨਾਈ ਬੁਤਕਾਰੀਆ." (ਆਸਾ ਧੰਨਾ) ੭ ਸੰਗਤ. ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੰ. ਸਨਯਨ.

ਸੈਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਸੈਨ.

ਸੈਨਪ, ਸੈਨਪਾਲ } ਫੌਜ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸਿਪਹਸਾਲਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾਪਤਿ. "ਸਮ ਸੈਨਪ ਕੇ ਸੁਭਟ ਮਹਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

---

* ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਾਵ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਨਿਕਾਹ ਤੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੋਰੋ ਜ਼ੋਰੀ ਨਿਰਬਲ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਾ ਕਾਜੀਆਂ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਯ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ.

ਸੈਨਬਿਡਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਦਲ ਬਿਡਾਰ (ਦਲਵਿਦਾਰ) ਘੋੜਾ, ਜੋ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਵਿਦੀਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ.

ਸੈਨਾ. ਫੌਜ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾ. "ਔਰ ਸਕਲ ਸੈਨਾ ਜਰੀ ਬਚਜੋ ਸੁ ਏਕੈ ਪ੍ਰੇਤ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਵਿ—ਸਿਆਣੂ. ਮੇਲੀ. "ਨਾਮ ਜਪਹੁ ਮੇਰੇ ਸਾਜਨ ਸੈਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੪)

ਸੈਨਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਹਨਾਈ.

ਸੈਨਾਧਿਪ
ਸੈਨਾਧਿਪਤਿ
ਸੈਨਾਨੀ
} ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾਨੀ ਅਤੇ ਸੇਨਾਪਤਿ.

ਸੈਨਾਪਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੇਨਾਪਤਿ। ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਕਵਿ, ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਣਿਕ੍ਯ ਨੀਤਿ ਦਾ ਉਲਥਾ ਕੀਤਾ ਹੈ—"ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਸਭਾ ਮੇ ਲੇਖਕ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ। ਚਾਣਾਕੇ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਕਵਿ ਸੈਨਾਪਤਿ ਨਾਮ॥" ਇਸ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਇੱਕ "ਗੁਰੁਸ਼ੋਭਾ" ਗ੍ਰੰਥ ਭੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰਮਤ ਸੁਧਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ.*

ਸੈਨਿਕ. ਵਿ—ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਫੌਜੀ.

ਸੈਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਣੀ। ੨ ਵਿ—ਸੇਨਾਨੀ. ਫੌਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. "ਕ੍ਰੁੱਧ ਕੈ ਧੂਮ੍ਰ ਚੜ੍ਹੇ ਉਤ ਸੈਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸੈਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੈਨ. "ਸਖਾ ਸੈਨੁ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਬਿੰਦ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸੈਫ਼. ਅ਼ سیف ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਿੱਧੀ ਤਲਵਾਰ. "ਸੈਫ ਸਰੋਹੀ ਸੈਹਥੀ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸੈਫਖਾਨ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ.

ਸੈਫਨੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੈਫ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਸੈਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੈਫਾਬਾਦ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ.

ਸੈਫ਼ੀ. ਅ਼ سیفی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਾਲਾ. ਤਸਬੀ। ੨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਜ਼ੇਰ (ਅਧੀਨ) ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪ. "ਕਲਾਮ ਸੈਫੀ ਪੜ੍ਹ ਮੁਹਰੇ ਤੁਰੈਂ." (ਪ੍ਰਾਪੰਪ੍ਰ)

ਸੈਫੁੱਦੀਨ. ਦੇਖੋ, ਬਹਾਦੁਰਗੜ੍ਹ.

ਸੈਭੰ. ਸੰ. ਸ੍ਵਯੰਭਵ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ. "ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ." (ਜਪੁ) ੨ ਪੰਡਿਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਦੀਪ ਵਿੱਚ ਸੈਭੰ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ—ਜੋ ਅੰਤਹਕਰਣ† ਵਿੱਚ ਭੰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਰੂਪ ਹੈ.

ਸੈਯਦ. ਅ਼. ਸ੍ਵਾਮੀ। ੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। ੩ ਆਗੂ. ਪੇਸ਼ਵਾ। ੪ ਇਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਫਾਤਿਮਾ ਅਤੇ ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੈਯਦਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ. ਅਰ ਇਹ ਸ਼ਾਹ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਪੀਰ, ਸ਼ਰੀਫ਼ ਆਦਿਕ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹਾਥੀ ਹੱਕਣ ਵਾਲੇ ਕੇਵਲ ਸੈਯਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ.

ਸੈਯਦ ਅਹਮਦ. ਦੇਖੋ, ਅਹਮਦ ਸੈਯਦ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨ.

ਸੈਯਦ ਭੀਖ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਾਹ ਭੀਖ.

ਸੈਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸੱਯਾ.

ਸੈਂਯਾਂ. ਸਾਂਈਂ. ਸ੍ਵਾਮੀ. "ਚਰਚਾ ਜਬ ਜਾ ਉਨ ਸੈਂਯਨ ਕੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੨ ਸਹੀਆਂ. ਸਖੀਆਂ.

ਸੈਰ. ਅ਼ سیر ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫਿਰਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿ। ੨ ਸਫ਼ਰ। ੩ ਫ਼ਾ سیر ਸੇਰ. ਵਿ—ਤ੍ਰਿਪਤ. ਰੱਜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੈਰੰਧ੍ਰ. ਸੰ. ਸੀਰੰ—ਧਰ. ਸੀਰ (ਹਲ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਹਲਵਾਹ ਜਿਮੀਦਾਰ.

---

* ਗੁਰੁਸ਼ੋਭਾ ਗ੍ਰੰਥ ਅਕਾਲੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਛਪਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. † शेते वासना यस्मिन् स शयः—अन्तः करणम्. शयभं.

ਸੈਰੰਧ੍ਰੀ. ਸੰ. ਸੈਰੰਧ੍ਰੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੀਰ (ਹਲ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ. ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ੨ ਦਸ੍ਤਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ੩ ਇਹ ਪਦ ਦਾਸੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਭੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਦ੍ਰੌਪਦੀ ਜਦ ਵਿਰਾਟ ਦੇ ਘਰ ਪਾਂਡਵਾਂ ਸਮੇਤ ਲੁਕਕੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਰੰਧ੍ਰੀ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ.

ਸੈਲ. ਦੇਖੋ, ਸੈਰ. "ਤਿਉ ਤਿਉ ਸੈਲ ਕਰਹਿ ਜਿਉ ਭਾਵੈ." (ਗਉ ਰਵਿਦਾਸ) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੈਲ. ਵਿ—ਸ਼ਿਲਾ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ. ਪੱਥਰ ਦਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਰਬਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਲਾ ਸਮੁਦਾਯ ਹੈ. "ਕਰਹਿ ਸੈਲ ਮਗ ਸੈਲਨ ਕੇਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਜੜ੍ਹਮਤਿ. ਪੱਥਰ ਜੇਹਾ. "ਸੈਲ ਲੋਅ ਜਿਨ ਉਧਰਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ) "ਆਥਿ ਸੈਲ ਨੀਚ ਘਰਿ ਹੋਇ." (ਓਅੰਕਾਰ) ਜੇ ਧਨ ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਨੀਚ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇ। ੫ ਸ਼ਿਲਾ ਦੀ ਜਤੁ (ਲਾਖ). ਸ਼ਿਲਾਜੀਤ। ੬ ਕਠੋਰ ਚਿੱਤ. ਸੰਗਦਿਲ. "ਤੀਰਥ ਨਾਇ ਕਹਾ ਸੁਚਿ ਸੈਲ?" (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੭ ਵਿ—ਅਚਲ. "ਭਏ ਸੁਖ ਸੈਲ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੮ ਅ਼ ਸੈਲ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ. "ਮਨਮੁਖ ਪਥਰ ਸੈਲ ਹੈ ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਣ ਫੀਕਾ." (ਆਸਾ ਅ: ਮ: ੧) ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਸੁੱਕਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ.

ਸੈਲ ਸੁਤਾ
ਸੈਲ ਕੁਮਾਰੀ
ਸੈਲ ਕੰਨਜਾ
ਸੈਲਜਾ
ਸੈਲ ਤਨਯਾ
} ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੈਲ (ਪਹਾੜ) ਅਰਥਾਤ ਹਿਮਾਲਯ ਪਰਬਤ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ, ਪਾਰਵਤੀ. ਗਿਰਿਜਾ.

ਸੈਲਨਿਪਾਤੀ. ਸੰ. ਸ਼ੈਲਨਿਪਾਤਿਨ੍. ਵਿ—ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਜ੍ਰ ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ. ਇੰਦ੍ਰ. "ਸੈਲਨਿਪਾਤੀ ਸ਼੍ਰੀਦਿਹ ਸੂਰ ਸਸੀ ਉਡੁ ਅੰਤਕ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੈਲਪਥਰ. ਵਿ—ਸ਼ੈਲ ਪ੍ਰਸ੍ਤਰ. ਪਹਾੜੀ ਪੱਥਰ. "ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ." (ਸੋਦਰੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਪਥਰ ਸੈਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੈਲ ੮.

ਸੈਲਰਾਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਿਮਾਲਯ। ੨ ਸੁਮੇਰੁ.

ਸੈਲ ਲੋਅ. ਜੜ੍ਹ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਸੈਲ ੪.

ਸੈਲਾਨੀ. ਵਿ—ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਚਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਵਿਹੰਗਮ ਵ੍ਰਿੱਤੀ ਵਾਲਾ.

ਸੈਲੀ. ਵਿ—ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੈਲੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੀਤਿ. ਪਰਿਪਾਟੀ। ੩ ਕਾਵ੍ਯ ਰਚਨਾ ਦੀ ਰੀਤਿ. ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਚਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Style.

ਸੈਲੂਖ. ਸੰ. ਸ਼ੈਲੂਸ਼—ਸ਼ੈਲੂਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨਟ. ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਬਿਲ ਦਾ ਬਿਰਛ. ਵਿਲ੍ਵ.

ਸੈਵ. ਸੰ. ਸ਼ੈਵ. ਸਰਵ—ਓਹੀ. ਵਹੀ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੈਵ—ਸ਼ੈਵ. ਵਿ—ਸ਼ਿਵ ਦਾ. ਸ਼ਿਵ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵ ਉਪਾਸਕ। ੪ ਧਤੂਰਾ.

ਸੈਵਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਬਾਲ.

ਸ਼ੈਵਜ. ਵਿ—ਸ਼ਿਵ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਘੋੜਾ.

ਸੋ. ਸਰਵ—ਉਸ ਦਾ. "ਸੋ ਦੀਆ ਨ ਜਾਈ ਖਾਇਆ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ਉਸ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸਾਥੋਂ ਖਾਧਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਵ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ੨ ਓਹ. ਵਹ. "ਸੋ ਗੁਰੁ ਕਰਹੁ ਜਿ ਸਾਚੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਹੈ ਕ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਭੂਤਕਾਲ ਬੋਧਕ. ਸੀ. ਥਾ. "ਜਬ ਇਹੁ ਨ ਸੋ, ਤਬ ਕਿਨਹਿ ਉਪਾਇਆ?" (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੪ ਵਿ—ਜੈਸਾ. ਸਾਰਖਾ. ਜੇਹਾ. "ਹਰਿ ਸੋ ਹੀਰਾ ਛਾਡਕੈ." (ਸ. ਕਬੀਰ) "ਜੋ ਜਨ ਨਿਰਦਾਵੈ ਰਹੈ ਸੋ ਗਨੈ ਇੰਦ੍ਰ ਸੋ ਰੰਕ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸੋ ਇੰਦ੍ਰ ਕੋ ਰੰਕ ਸੋ (ਜੇਹਾ) ਗਨੈ। ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਹਰਤ. ਸੋਇ ਦਾ ਸੰਖੇਪ.

ਸੋਉ. ਸਰਵ—ਉਹ. ਵਹੀ. ਸੈਵ. ਸ-ਏਵ। ੨ ਸ਼ਯ. ਸੌਂ. "ਸੁਖ ਸੋਉ ਹੋਇ ਅਚਿੰਤਾ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੋਊ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਓਹੀ. "ਸੋਊ ਗਨੀਐ ਸਭ ਤੇ

ਊਚਾ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਉਣਾ.

ਸੋਆ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ. ਸੁਪ੍ਤ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਸੌਂਫ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲਕ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਰਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਤਰ ਹੈ. L. Anethum Sowa. ੩ ਸ਼ੋਭਾ. ਵਡਿਆਈ. "ਨਿਗੁਰਾ ਮਨਮੁਖ ਸੁਣੈ ਨ ਸੋਆ." (ਭਾਗੁ) ੪ ਚਰਚਾ.

ਸੋਆ ਚੂਕ / **ਸੋਆ ਪਾਲਕ** } ਸੋਆ ਅਤੇ ਚੂਕ (ਪਾਲਕ). ਦੇਖੋ, ਚੂਕ.

ਸੋਇ. ਸਰਵ—ਉਹੀ. ਵਹ. ਓਹ. "ਚਤੁਰ ਸਿਆਣਾ ਸੁਘੜੁ ਸੋਇ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੁਹਰਤ. ਚਰਚਾ. "ਕੀ ਨ ਸੁਣੇਹੀ ਗੋਰੀਏ ਆਪਣ ਕੰਨੀ ਸੋਇ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ." (ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਾਝ) ੩ ਸੁਗੰਧ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ. ਸੁਰਭਿ. "ਇਸ ਮਨ ਕੋ ਬਸੰਤ ਕੀ ਲਗੈ ਨ ਸੋਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੩) ੪ ਸ਼ੋਭਾ. ਕੀਰਤਿ. "ਤਿਸ ਕੀ ਸੋਇ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਹਰਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੫ ਦੇਖੋ, ਸਉਣਾ. "ਬਾਵਰ ਸੋਇ ਰਹੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੬ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੌਂਦਾ. "ਸੋਇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਗਿ ਅਚਿੰਤਾ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸੋਇਆ. ਵਿ—ਸੁੱਤਾ। ੨ ਵਿਰਾਜਿਆ. ਵਸਿਆ. "ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੋਇਆ." (ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੩ ਸੋਹਿਆ. ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਇਆ.

ਸੋਇਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. "ਸੋਇਨ ਲੰਕਾ ਸੋਇਨ ਮਾੜੀ." (ਗਉ ਮ: ੧) "ਸੇ ਅਸਥਲ ਸੋਇਨ ਚਉਬਾਰੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਉਣਾ.

ਸੋਇਨਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ। ੨ ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ. "ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸੁਖਿ ਸੋਇਨਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੋਇਰੀ. ਸੰ. ਸ਼ਾਵਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ਿਵ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਤੰਤ੍ਰ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਹੁਜਾਈ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ. "ਪਿਰਥਾ ਖੇਡਾ ਸੋਇਰੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸੋਈ. ਸਰਵ—ਵਹੀ. ਉਹੀ. "ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ ਸਚੁ." (ਜਪੁ) ੨ ਵਿ—ਸੁੱਤੀ. "ਸੋਈ ਸੋਈ ਜਾਗੀ." (ਸੋਰ ਕਬੀਰ) ਉਹੀ ਸੁੱਤੀ ਜਾਗੀ ਹੈ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ੍ਰ, ਜੋ ਰਾਜਾ ਕੰਗ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤਥਾ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜਿਲੇ ਬਹੁਤ ਹੈ. ਇਸ ਨੂੰ "ਸੋਹੀ" ਭੀ ਸਦਦੇ ਹਨ. "ਹੇਮੂ ਸੋਈ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ." (ਭਾਗੁ)

ਸੋਈਜੈ. ਸ਼ਯਨ ਕਰੀਜੈ। ੨ ਸਵੀਂਦਾ ਹੈ. "ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਖਿ ਸਹਜਿ ਸੋਈਜੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੋਸ / **ਸੋਸਣ** } ਸੰ. ਸ਼ੋਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਕਾਉਣਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰ ਸਰ.

ਸੋਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਸਣ। ੨ ਫ਼ਾ سوسن ਸੰਗ੍ਯਾ—ਲਿਲੀ. ਇਹ ਫੁੱਲ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚਿੱਟਾ ਪੀਲਾ ਅਤੇ ਨੀਲਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਸੋਸਨ ਨਰਗਿਸ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ. ਸੋਸਨ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ.

ਸੋਸਨੀ. ਵਿ—ਸੋਸਨ ਰੰਗਾ.

ਸ਼ੋਸ਼ਾ. ਫ਼ਾ شوشہ ਢੇਰੀ। ੨ ਚਾਂਦੀ ਸੋਇਨੇ ਦੀ ਤਾਰ। ੩ ਰੇਜ਼ਾ. ਛੋਟਾ ਟੁਕੜਾ। ੪ ਭਾਵ—ਅੱਗ ਦੀ ਚਿਨਗ. ਚਿੰਗਾੜਾ.

ਸੋਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੋਭਾ. "ਗੁਰਮੁਖ ਸੇਈ ਸੋਹਦੇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ.

ਸੋਹਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੌਂਦਰਯ. ਸੁੰਦਰਤਾ। ੨ ਸ਼ਿੰਗਾਰ.

ਸੋਹਣਾ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ. ਸੁੰਦਰ. "ਸੋਹਣੇ ਨਕ ਜਿਨਿ ਲੰਮੜੇ ਵਾਲਾ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨. ਸੰ. ਸੂਨਰ. ਪ੍ਰਸੰਨ. ਖ਼ੁਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਸਾਦਿਕ ਜਾਨੀ ਅਤੇ ਖ੍ਵਾਜਹ ਦਾ ਚੇਲਾ ਨੰਦ ਲਾਲ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨੀ ਹੋਇਆ. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੋਹਣਾ ਰੱਖਿਆ. "ਨਾਮ ਸੋਹਣਾ ਜਿਸ ਕਿਸ ਕਹੀਆ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਭਾਈ ਸੋਹਣੇ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੭੩੨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਸਮਾਧੀ ਗੁਰਪਲਾਹ (ਜਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿੱਚ) ਹੈ.

ਸੋਹਣੀ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਹਨੀ.

ਸੋਹਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਹਣਾ.

ਸੋਹਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਹਣੀ. ਸੁੰਦਰ. "ਸੋਹਨੀ ਸਰੂਪਿ ਸੁਜਾਨ ਬਿਚਖਨਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮੇਹੀਂਵਾਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ. "ਰਾਵੀ ਤੀਰ ਜਾਟ ਇਕ ਰਹੈ। ਮੇਹੀਂਵਾਲ ਨਾਮ ਜਗ ਕਹੈ। ਨਿਰਖ ਸੋਹਨੀ ਵਸਿ ਹ੍ਵੈਗਈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੧) ਸੋਹਨੀ ਘੜਾ ਛਾਤੀ ਹੇਠ ਰੱਖਕੇ ਨਿੱਤ ਨਦੀ ਤਰਕੇ ਮੇਹੀਂਵਾਲ ਪਾਸ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਰ ਘਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਝਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਘੜਾ ਲੁਕਾਆਉਂਦੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਭੇਤ ਜਾਣਕੇ ਪੱਕੇ ਘੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕੱਚਾ ਘੜਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ. ਜਦ ਉਸ ਨਾਲ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਘੜਾ ਗਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੋਹਨੀ ਡੁੱਬ ਮੋਈ. ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਸੁਣਕੇ ਮੇਹੀਂਵਾਲ ਭੀ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਕੇ ਮਰ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੋਣ੍ਹੀ.

ਸੋਹਬਤ. ਦੇਖੋ. ਸੁਹਬਤ.

ਸੋਹਰਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਰਤ.

ਸੋਹਲ. ਸੰ. ਸੁਮ੍ਰਿਦੁਲ. ਵਿ— ਕੋਮਲ.

ਸੋਹਲੜਾ, ਸੋਹਲਾ ਦੇਖੋ, ਸੋਹਿਲਾ.

ਸੋਹਾ, ਸੋਹਾਇਆ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਿਤ. ਸ਼ੋਭਨ ਹੋਇਆ. "ਨਾਮੇ ਕਾਰਜ ਸੋਹਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ:੩) "ਮਿਲਿ ਸਾਧਸੰਗ ਸੋਹਾ." (ਸਾਰ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ)

ਸੋਹਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗ. "ਥਿਰੁ ਸੋਹਾਗ ਵਰ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸੋਹਾਗਣਿ, ਸੋਹਾਗਣੀ, ਸੋਹਾਗਨਿ, ਸੋਹਾਗਨੀ ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗਣਿ. "ਪੁਤ੍ਰਵੰਤੀ ਸੀਲਵੰਤਿ ਸੋਹਾਗਣਿ."(ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਸੋਹਾਗਣੀ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਧੰਨਿ ਸੋਹਾਗਨਿ ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨੈ."(ਸੂਹੀ ਮ:੫) ੨ ਭਾਵ—ਮਾਇਆ. "ਸੋਹਾਗਨਿ ਕਿਰਪਨ ਕੀ ਪੂਤੀ." (ਗੌਂਡ ਕਬੀਰ)

ਸੋਹਾਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗਾ. "ਜਿਉ ਕੰਚਨ ਸੋਹਾਗਾ ਢਾਲੈ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸੋਹਾਗੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗ. "ਥਿਰੁ ਸੰਤਨ ਸੋਹਾਗੁ ਮਰੈ ਨ ਜਾਵਏ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੋਹਿਅੜਾ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨ ਹੋਇਆ. ਸੋਭਾ ਸਹਿਤ ਭਇਆ. "ਸੋਹਿਅੜੇ ਮੇਰੇ ਬੰਕ ਦੁਆਰੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੋਹਿਲੜਾ, ਸੋਹਿਲਾ ਸੰਗਯਾ—ਆਨੰਦ ਦਾ ਗੀਤ. ਸ਼ੋਭਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ ਗੀਤ. "ਮੰਗਲ ਗਾਵਹੁ ਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਵਹੁ ਸੋਹਿਲੜਾ ਜੁਗ ਚਾਰੇ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੧) "ਕਹੈ ਨਾਨਕ ਸਬਦ ਸੋਹਿਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣਾਇਆ." (ਅਨੰਦੁ) ੨ ਸੁ (ਉੱਤਮ) ਹੇਲਾ (ਖੇਲ) ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹਾ ਕਾਵਜ। ੩ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ "ਸੋਹਿਲਾ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਇੱਕ ਖਾਸ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਵਿਧਾਨ ਹੈ. "ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ ਸੋਹਿਲਾ"—ਪਾਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੋਈ ਹੈ.

ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ. ਦੇਖੋ, ਫਾਤੀਆ.

ਸੋਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਈ। ੨ ਸ਼ੋਭਨ ਹੋਈ.

ਸੋਹੀਆ. ਦੇਖੋ, ਧੁਨੀ (ੳ)

ਸੋਹੀਵਾਲ. ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਦੀ ਨਜਾਮਤ ਫੂਲ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਧੌਲੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਨੌਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰਾ ਕੱਟਿਆ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਹੁਣ ਇਹ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਧੌਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਧੌਲਾ.

ਸੋਹੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹੇਲਾ. "ਸਰਣਿ ਪਇਆ ਨਾਨਕ ਸੋਹੇਲਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੋਹੇੜਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਹੇਰਾ. ਪਹਿਰੂ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਹੇਰਨ (ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ. ਭਾਵ—ਮਾਇਆ ਲੰਪਟ. "ਸੋਹੇੜਾ ਘੜੀਆਲ ਜਿਉ ਡੁਖੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ."

(ਸ. ਫਰੀਦ) ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਹਿਰੂ ਦੀ ਘੜਿਆਲ ਵਾਂਙ ਮਾਰ ਖਾਂਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ੨ ਸ੍ਵ (ਧਨ) ਨੂੰ ਹੇਰਣ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧਨ ਵੱਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ੩ ਗਠਕਤਰਾ. ਠਗ.

ਸੋਹੰ. ਸੰ. सोऽहम्. ਉਹ ਮੈ ਹਾਂ. "ਸੋਹੰ ਆਪੁ ਪਛਾਣੀਐ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਤਤੁ ਨਿਰੰਜਨ ਜੋਤਿ ਸਬਾਈ ਸੋਹੰ ਭੇਦੁ ਨ ਕੋਈ ਜੀਉ." (ਸੋਰ ਮ: ੧)

ਸੋਹੰਸੋ, ਸੋਹੰਹੰਸਾ — सोऽहम्अहंसः ਉਹ ਮੈ, ਮੈ ਉਹ. "ਸੋਹੰ ਸੋ ਜਾ ਕਉ ਹੈ ਜਾਪੁ." (ਭੈਰ ਅ: ਕਬੀਰ) "ਸੋਹੰਹੰਸਾ ਜਪੁ ਜਾਪਹੁ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੧)

ਸੋਹੰਦੜਾ, ਸੋਹੰਦਾ — ਵਿ-ਸ਼ੋਭਨ. ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦਾ. "ਸੋਹੰਦੜੋ ਹਭ ਠਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੋਕ. ਸੰ. ਸ਼ੋਕ. ਸੰਗਯਾ-ਤਪਤ. ਤੇਜ. ਗਰਮੀ. "ਕਿ ਆਦਿੱਤ ਸੋਕੈ." (ਜਾਪੁ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. "ਨ ਸੀਤ ਹੈ ਨ ਸੋਕ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਰੰਜ. ਗਮ। ੩ ਮੁਸੀਬਤ. ਵਿਪਦਾ.

ਸੋਕਹਰ. ਵਿ-ਸ਼ੋਕ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ-ਦੇਖੋ, ਮੱਤ ਦੁਰਮਿਲਾ.

ਸੋਕਾਕੁਲ, ਸੋਕਾਤੁਰ, ਸੋਕਾਰਤ — ਵਿ-ਸ਼ੋਕ ਕਰਕੇ ਵ੍ਯਾਕੁਲ. ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਆਰ੍ਤ (ਦੁਖੀ).

ਸੋਖ. ਦੇਖੋ, ਸੋਸ. "ਜੈਸੇ ਸੂਰ ਸਰਬ ਕਉ ਸੋਖ." (ਸੁਖਮਨੀ) ਦੇਖੋ, ਸੋਮਸਰੁ। ੨ ਫ਼ਾ شوخ ਸ਼ੋਖ਼. ਤੇਜ। ੩ ਚਮਕੀਲਾ. ਭੜਕਦਾਰ। ੪ ਚਾਲਾਕ.

ਸੋਖਕ. ਸੰ. ਸ਼ੋਸ਼ਕ. ਵਿ-ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ-ਪੌਣ। ੩ ਸੂਰਜ.

ਸੋਖਣ. ਸੰ. ਸ਼ੋਸ਼ਣ. ਸੰਗਯਾ-ਸੁਕਾਉਣਾ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਕਰਨਾ. "ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਜਾ ਹਉਮੈ ਸੋਖੈ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩)

ਸੋਖਤ. ਸੰ. ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ. ਵਿ-ਸੁਕਾਇਆ ਹੋਇਆ. ਖ਼ੁਸ਼ਕ. "ਸੋਖਤ ਕਰ ਤੂਰਨ ਢਿਗ ਲਈਯੇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਵਸਤ੍ਰ ਸੁਕਾਕੇ ਛੇਤੀ ਲਿਆਓ। ੨ ਫ਼ਾ سوخت ਸੋਖ਼ਤ. ਦਗਧ. "ਤੇ ਦੇਵੀ ਸੋਖਤ ਕਰੇ ਬੂੰਦ ਤਵਾ ਕੀ ਨ੍ਯਾਇ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੋਖ਼ਤਨ. ਫ਼ਾ سوختن ਕ੍ਰਿ-ਜਲਾਉਣਾ. ਦਗਧ ਕਰਨਾ.

ਸੋਖਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਖਣ.

ਸੋਖਿਲਇਓ. ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਲੀਤਾ. ਸੁਕਾ ਦਿੱਤਾ. ਦੇਖੋ, ਭੁਜੰਬ.

ਸੋਖੀ. ਫ਼ਾ شوخی ਸ਼ੋਖ਼ੀ. ਸੰਗਯਾ-ਚਪਲਤਾ। ੨ ਬੇਹਯਾਈ. ਨਿਰਲੱਜਤਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੋਖਣ.

ਸੋਗ. ਫ਼ਾ سوگ ਸੰਗਯਾ-ਮੁਸੀਬਤ. ਮਾਤਮ. ਗਮ. ਸੰ. ਸ਼ੋਕ. "ਸੋਗ ਅਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੋਗ ਅਗਨਿ. ਸ਼ੋਕਾਗ੍ਨਿ. ਸ਼ੋਕ ਰੂਪ ਅੱਗ. ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਜਲਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਗ.

ਸੋਗਸੋਗ. ਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੋਕ ਨਾਸ਼ਕ. "ਨਮੋ ਸੋਗਸੋਗੇ." (ਜਾਪੁ)

ਸੋਗ ਹਰਖ. ਦੇਖੋ, ਹਰਖ ਸੋਗ.

ਸੋਗਨ. ਸੋਗ (ਸ਼ੋਕ) ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰੁ ਸੋਗਨ ਤੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਡਿੰਗ. ਸੰਗਯਾ-ਸੁਗੰਦ. ਸੌਂਹ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੁਙ੍ਗ-ਸ਼੍ਰੁੰਗ. ਸੰਗਯਾ-ਮਿਆਨ. ਕੋਸ਼. "ਏਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੇ ਸੋਗਨ ਸੰਗ ਉਨੈ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰੈਂ ਨ ਡਰੈਂਗੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਮਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਨ ਪ੍ਰਾਣ ਕਰੈਂਗੇ.

ਸੋਗਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਕ ਅਤੇ ਸੋਗ। ੨ ਵਿ-ਸ਼ੋਕਾਤੁਰ. ਗ਼ਮਗੀਨ.

ਸੋਗਾਨੰਦ. ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਆਨੰਦ.

ਸੋਗੀ. ਵਿ-ਸ਼ੋਕ ਵਾਲਾ. ਗ਼ਮਗੀਨ.

ਸੋਗੁ. ਦੇਖੋ, ਸੋਗ. "ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਤਿਸੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੈ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੋਗੰਧ, ਸੋਗੰਧਤਾ, ਸੋਗੰਧਿ } ਸੁਗੰਧ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ. ਉੱਤਮ ਗੰਧ. "ਸੋਗੰਧਤਾ ਕਾਪਰ ਭੋਗਾਦਿ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੋਘਾ. ਸਿੰਧੀ. ਸੋਘੋ. ਵਿ—ਮਹਿਫ਼ੂਜ. ਰਕ੍ਸ਼ਿਤ. "ਜਿਉ ਧਨ ਸੋਘਾ ਰਖਦਾ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸਾਹੁ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਂਘਾ.

ਸੋਂਘਾ. ਵਿ—ਸੁਘ੍ਰਾਣ. ਸੁੰਘਣ ਵਾਲਾ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਸੁੰਘਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਅਥਵਾ ਖਾਰਾ ਹੋਣਾ ਜਮੀਨ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ.

ਸੋਚ. ਸੰ. ਸ਼ੁਚਾ. ਸੰਗਯਾ—ਚਿੰਤਾ. ਫਿਕਰ. "ਕਤਿਕ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ ਬਿਨਸਹਿ ਸਭੇ ਸੋਚ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਚ ਧਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੌਚ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ. "ਕਾਇਆ ਸੋਚ ਨ ਪਾਈਐ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਕੋਚ. ਸੁਕੜਨਾ. "ਨ ਸੀਤ ਹੈ ਨ ਸੋਚ ਹੈ ਨ ਘ੍ਰਾਮ ਹੈ ਨ ਘਾਮ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ਨਾ ਸਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਸੰਕੋਚ ਹੈ, ਨਾ ਗਰਮੀ ਹੈ ਨਾ ਪਸੀਨਾ ਹੈ.

ਸੋਚਕ. ਵਿ—ਸੋਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ.

ਸੋਚ ਚਾਰ. ਸ਼ੌਚਾਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ.

ਸੋਚਣਾ. ਸੰ. ਸ਼ੋਚਨ. ਸੰਗਯਾ—ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਿਚਾਰਨਾ। ੩ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ। ੪ ਸੋਚ ਕਰਨਾ.

ਸੋਚਤ ਸਾਚਤ. ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਚਿੰਤਾ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਚਤ.

ਸੋਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਣਾ.

ਸੋਚਨੀਯ. ਵਿ—ਚਿੰਤਨੀਯ। ੨ ਸ਼ੋਗ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਫ਼ਸੋਸ ਲਾਇਕ. "ਤਜੇ ਸੁ ਪੰਥ ਕੁਮਾਰਗ ਚਾਲਾ। ਸੋ ਸੋਚਨ ਕੇ ਜੋਗ ਵਿਸਾਲਾ ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੋਚਿ. ਸੰਗਯਾ—ਚਿੰਤਨ. ਧ੍ਯਾਨ. "ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖਵਾਰ." (ਜਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਚਿ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੋਚਿ. ਤਪਤ. ਘਾਮ.

ਸੋਚੀ. ਸੋਚੀਂ. ਸੋਚਾਂ. ਚਿੰਤਨ ਕਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਿ ੧.

ਸੋਚੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਨਾ ਅਤੇ ਸੋਚਿ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੌਚੈਃ ਸ਼ੌਚ (ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ) ਤੋਂ.

ਸੋਜ. ਸੰਗਯਾ—ਸੋਜਾ. ਵਰਮ. ਸੰ. ਸ਼ੋਥ—ਸ਼ੋਥ। ੨ ਫ਼ਾ سوز ਸੋਜ਼. ਜਲਨ. ਦਾਹ. ਸੋਜ਼ਸ਼. "ਵਿਸਫੋਟ ਸਘਨ ਤੇ ਸੋਜ ਗਾਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆਕੇ ਜਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਦਿਲਸੋਜ਼.

ਸੋਜ਼ਸ਼. ਫ਼ਾ سوزش ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ੨.

ਸੋਜ਼ਨ. ਫ਼ਾ سوزن ਸੰਗਯਾ—ਸੂਚੀ. ਸੂਈ.

ਸੋਜ਼ਨੀ. ਫ਼ਾ سوزنی ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਵਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੇ ਸੂਈ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਅਮੀਰਾਂ ਹੇਠ ਵਿਛਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਉੱਪਰ ਸੂਈ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਨਗੰਦੇ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸੋਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ੧.

ਸੋਜਾਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਨ. "ਰਵਿਦਾਸੁ ਭਣੈ ਜੋ ਜਾਣੈ, ਸੋਜਾਨ." (ਆਸਾ)

ਸੋਜ਼ੋ ਗੁਦਾਜ਼. ਫ਼ਾ سوزوگداز ਸੋਜ਼ (ਜਲਨ) ਅਤੇ ਗੁਦਾਜ਼ (ਪਘਰਨਾ).

ਸੋਝ. ਸੰਗਯਾ—ਸੂਝ. ਸਮਝ. "ਤਿਨ ਕਉ ਸਗਲੀ ਸੋਝ ਪਈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੋਝਾਈ. ਸੂਝ—ਆਈ. ਦੇਖੋ, ਸੈ.

ਸੋਝਾਦੇਣਾ. ਦੇਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਸੋਝੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮਝ. ਗਿਆਨ. ਸੁਬੁੱਧਿ.

ਸੋਟਾ, ਸੋਟੀ } ਸੰਗਯਾ—ਯਸ਼੍ਟਿ. ਲਾਠੀ. ਛਟੀ. ਸਲੋਤਰ.

ਸੋਗੁ. ਦੇਖੋ, ਸੋਗ. "ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਤਿਸੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੈ." (ਮਲਾ ਮ: ੧)

ਸੋਗੰਧ, ਸੋਗੰਧਤਾ, ਸੋਗੰਧਿ } ਸੁਗੰਧ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ. ਉੱਤਮ ਗੰਧ. "ਸੋਗੰਧਤਾ ਕਾਪਰ ਭੋਗਾਦਿ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੋਘਾ. ਸਿੰਧੀ. ਸੋਘੋ. ਵਿ—ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼. ਰਕ੍ਸ਼ਿਤ. "ਜਿਉ ਧਨ ਸੋਘਾ ਰਖਦਾ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸਾਹੁ." (ਭਾਗੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਂਘਾ.

ਸੋਂਘਾ. ਵਿ—ਸੁਘ੍ਰਾਣ. ਸੁੰਘਣ ਵਾਲਾ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਸੁੰਘਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਅਥਵਾ ਖਾਰਾ ਹੋਣਾ ਜਮੀਨ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ.

ਸੋਚ. ਸੰ. ਸ਼ੁਚਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੰਤਾ. ਫਿਕਰ. "ਕਤਿਕ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ ਬਿਨਸਹਿ ਸਭੇ ਸੋਚ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ੁਚ ਧਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੌਚ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ. "ਕਾਇਆ ਸੋਚ ਨ ਪਾਈਐ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਸੰ. ਸੰਕੋਚ. ਸੁਕੜਨਾ. "ਨ ਸੀਤ ਹੈ ਨ ਸੋਚ ਹੈ ਨ ਘ੍ਰਾਮ ਹੈ ਨ ਘਾਮ ਹੈ." (ਅਕਾਲ) ਨਾ ਸਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਸੰਕੋਚ ਹੈ, ਨਾ ਗਰਮੀ ਹੈ ਨਾ ਪਸੀਨਾ ਹੈ.

ਸੋਚਕ. ਵਿ—ਸੋਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ.

ਸੋਚ ਚਾਰ. ਸ਼ੌਚਾਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ.

ਸੋਚਣਾ. ਸੰ. ਸ਼ੋਚਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਵਿਚਾਰਨਾ। ੩ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨਾ। ੪ ਸੋਚ ਕਰਨਾ.

ਸੋਚਤ ਸਾਚਤ. ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਚਿੰਤਾ ਸਹਿਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਚਤ.

ਸੋਚਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਣਾ.

ਸੋਚਨੀਯ. ਵਿ—ਚਿੰਤਨੀਯ। ੨ ਸ਼ੋਗ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ. ਅਫ਼ਸੋਸ ਲਾਇਕ. "ਤਜੇ ਸੁ ਪੰਥ ਕੁਮਾਰਗ ਚਾਲਾ। ਸੋ ਸੋਚਨ ਕੇ ਜੋਗ ਵਿਸਾਲਾ ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੋਚਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚਿੰਤਨ. ਧ੍ਯਾਨ. "ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖਵਾਰ." (ਜਪੁ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਚਿ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੋਚਿ. ਤਪਤ. ਘਾਮ.

ਸੋਚੀ. ਸੋਚੀਂ. ਸੋਚਾਂ. ਚਿੰਤਨ ਕਰਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਿ ੧.

ਸੋਚੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਚਣਾ ਅਤੇ ਸੋਚਿ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੌਚੈਃ ਸ਼ੌਚ (ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ) ਤੋਂ.

ਸੋਜ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੋਜਾ. ਵਰਮ. ਸੰ. ਸ਼ੋਥ—ਸ਼ੋਥ। ੨ ਫ਼ਾ سوز ਸੋਜ਼. ਜਲਨ. ਦਾਹ. ਸੋਜ਼ਸ਼. "ਵਿਸਫੋਟ ਸਘਨ ਤੇ ਸੋਜ ਗਾਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਆਕੇ ਜਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਦਿਲਸੋਜ਼.

ਸੋਜ਼ਸ਼. ਫ਼ਾ سوزش ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ੨.

ਸੋਜ਼ਨ. ਫ਼ਾ سوزن ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਚੀ. ਸੂਈ.

ਸੋਜ਼ਨੀ. ਫ਼ਾ سوزنی ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਵਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੇ ਸੂਈ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜੋ ਅਮੀਰਾਂ ਹੇਠ ਵਿਛਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਉੱਪਰ ਸੂਈ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਨਗੰਦੇ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸੋਜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਜ ੧.

ਸੋਜਾਣ. ਦੇਖੋ, ਸੁਜਾਨ. "ਰਵਿਦਾਸੁ ਭਣੈ ਜੋ ਜਾਣੈ, ਸੋਜਾਣ." (ਆਸਾ)

ਸੋਜ਼ੋਗੁਦਾਜ਼. ਫ਼ਾ سوزوگداز ਸੋਜ਼ (ਜਲਨ) ਅਤੇ ਗੁਦਾਜ਼ (ਪਘਰਨਾ).

ਸੋਝ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੂਝ. ਸਮਝ. "ਤਿਨ ਕਉ ਸਗਲੀ ਸੋਝ ਪਈ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੋਝਾਈ. ਸੂਝ—ਆਈ. ਦੇਖੋ, ਸੈ.

ਸੋਝਾਦੇਣਾ. ਦੇਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲੇ.

ਸੋਝੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮਝ. ਗਿਆਨ. ਸੁਬੁੱਧਿ.

ਸੋਟਾ, ਸੋਟੀ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯਸ਼੍ਟਿ. ਲਾਠੀ. ਛਟੀ. ਸਲੋਤਰ.

ਸੋਡੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਡੀ. "ਮਹਾਂ ਜੁੱਧ ਸੋਡੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੩) ਯੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ (ਸੋਢ੍ਰਿ).

ਸੋਢਨ. ਸੋਢਵੰਸ਼ ਦੀ ਨਾਰੀ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਹਿਣਾ. ਸਹਾਰਨਾ. ਬਰਦਾਸ਼੍ਤ ਕਰਨਾ.

ਸੋਢੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨਉਢ ਅਤੇ ਸਨਉਢੀ. ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਢੀ ਲਵ (ਲਊ) ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਕੁਸ਼ ਦੀ. ਦੇਖੋ, ਕੁਸੀ ਅਤੇ ਵੇਦੀ. "ਤਾਂਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਆਏ। ਤੇ ਸੋਢੀ ਸਭ ਜਗਤ ਕਹਾਏ ॥" (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਸੋਢੀ ਗੋਤ ਹੁਣ ਛੋਟੇ ਸਰੀਣਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣੀਦਾ ਹੈ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਖਤ੍ਰੀ.

ਸੋਢੀ ਗੋਤ ਦੇ ਖਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ "ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸੋਢੀ" ਕੇਵਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਦੇ ਸੋਢੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਵਡੇ ਮੇਲ ਦੇ ਸੋਢੀ ਸੱਦੀਦੇ ਹਨ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਾਖ ਸੋਢੀਆਂ ਦੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਗੱਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੰਸ਼ਵ੍ਰਿਕ ਇਉਂ ਹੈ—

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ.
|
ਸੂਰਜਮੱਲ ਜੀ
|
ਦੀਪਚੰਦ ਜੀ
|
ਸ਼ਜਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
|
ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
|
ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
|
ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
|
ਬ੍ਰਿਜਇੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
|
ਟਿੱਕਾ ਰਾਮ ਨਰਾਯਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
|
ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸ਼ਜਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ. ਜਿਸ ਖੰਡੇ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਅਰ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਜਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਟਿੱਕਾ ਰਾਮਨਰਾਯਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਾਸ ਹਨ। ੨ ਵਿ—ਸੋਢ੍ਰਿ. ਸਹਾਰਨ ਵਾਲਾ. "ਮਹਾਂ ਸਸਤ੍ਰ ਸੋਢੀ ਮਹਾ ਲੋਹ ਪੂਰੰ." (ਰਾਮਾਵ)

ਸੋਢੀ ਰਾਇ. ਸੋਢ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮੁਖੀਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੋਤ ਚੱਲਿਆ. ਦੇਖੋ, ਵਿਚਿਤ੍ਰਨਾਟਕ ਅ: ੨. "ਤਿਸ ਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਭਯੋ ਜੋ ਧਾਮਾ। ਸੋਢੀ ਰਾਇ ਧਰਾ ਤਿਹ ਨਾਮਾ॥"

ਸੋਣ. ਸੰ. ਸ਼ੋਣ੍. ਧਾ—ਲਾਲ ਹੋਣਾ. ਜਾਣਾ. ਗਮਨ। ੨ ਵਿ—ਲਾਲ. ਸੁਰਖ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਲਹੂ. ਰੁਧਿਰ। ੪ ਇੱਕ ਦਰਿਆ. ਸ਼ੋਣ ਨਦ. ਸੋਨ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਉਂ ਸ੍ਵਰਨ ਅਤੇ ਹਿਰਣਜਵਾਹ ਹਨ, ਰਾਮਾਇਨ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕਈ ਥਾਂ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਨਰਮਦਾ ਦੇ ਪਾਸ ਅਮਰਕੰਟਕ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ੪੮੭ ਮੀਲ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੀਨਾਪੁਰ ਤੋਂ ਦਸ ਮੀਲ ਉੱਪਰ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ੫ ਸੰਧੂਰ। ੬ ਮਾਨਕ. ਲਾਲ.

ਸੋਣਿਤ. ਸੰ. ਸ਼ੋਣਿਤ. ਵਿ—ਲਾਲ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਲਹੂ. ਖੂਨ। ੩ ਕੇਸਰ। ੪ ਸ਼ਿੰਗਰਫ। ੫ ਤਾਂਬਾ.

ਸੋਣਿਤਪੁਰ. ਦੇਖੋ. ਵਾਣ ੫.

ਸੋਣ੍ਹਾ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ. ਸ਼ੋਭਨ.

ਸੋਣ੍ਹੀ. ਸ਼ੋਭਨਾ. ਸੁੰਦਰੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਹਨੀ ੨. "ਸੋਣ੍ਹੀ ਮੇਹੀਵਾਲ ਨੂੰ ਨੈ ਤਰਦੀ ਰਾਤੀ." (ਭਾਗੁ)

ਸੋਤ. ਸੰਗਯਾ—ਸੋਣ ਦੇ ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਰੋਤ. ਪ੍ਰਵਾਹ. ਸੋਤਾ. ਚਸ਼ਮਾ. "ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਜਿਉਂ ਸੋਤ ਸੁ ਜਲ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਭਾਵ—ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ. ਨਵਛਿਦ੍ਰ. "ਨਵੇ ਸੋਤ ਸਭਿ ਢਿਲਾ."(ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੪ ਸੋਵਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਦੈ ਗਯੋ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੋਤ ਦਿਖਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਸੌਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ.

ਸੋਤਸਾਹ. ਸ—ਉਤਸਾਹ. ਉਮੰਗ ਨਾਲ. ਹੌਸਲੇ ਸਾਥ.

ਸੋਤਰ. ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਰੋਤ. ਪ੍ਰਵਾਹ। ੨ ਚਸ਼ਮਾ। ੩ ਭਾਵ—ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਛਿਦ੍ਰ. "ਮਲ ਮੂਤ੍ਰ ਸੋਤਰ ਵਿਚ ਆਯਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸੋਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਤ.

ਸੋਤ੍ਰ. ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ, ਤਸੀਲ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਬੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਧ ਕੋਹ ਉੱਤਰ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰਪਲਾਹ ਨਾਮਕ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁਪਲਾਹ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤ. ਕੰਨ. ਸੁਣਨ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰਿਯ. "ਜਿਹਵਾ ਨੇਤ੍ਰ ਸੋਤ੍ਰ ਸਚਿ ਰਾਤੇ." (ਸੋਰ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੋਦਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ—ਉਦਰ. ਸਹੋਦਰ. ਸਕਾ ਭਾਈ. "ਤਾਤ ਸੁਤ ਮਾਤ ਹਿਤੂ ਸੋਦਰ ਸਹੋਦਰੀ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਦਰੁ.

ਸੋਦਰੀ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਹੋਦਰੀ. ਸਕੀ ਭੈਣ. "ਮਿਲੀ ਸੋਦਰੀ ਹਿਤ ਸੋਂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੋਦਰੁ. ਇੱਕ ਖਾਸ ਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਠ ਸੰਝ ਵੇਲੇ ਰਹਿਰਾਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਢ—"ਸੋਦਰੁ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ"—ਪਾਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਗ੍ਯਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਈਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਆਦਿ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਨਾਉਂ ਈਸ਼ਾਵਾਸ੍ਯ ਹੋਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਨੇਸ਼ਿਤੰ ਪਦ ਕਰਕੇ ਕੇਨ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਸਦਾਉਂਦੀ ਹੈ.

ਇਸ ਸੋਦਰੁ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ, ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਰ (ਦ੍ਵਾਰ), ਜੋ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦਾ ਅਸਲ ਦਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ.*

ਸੋਦਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਦਾਮਾ. "ਸੋਦਾਮਾ ਅਪਦਾ ਤੇ ਰਾਖਿਆ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੋਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਧ. ਖਬਰ. "ਡੋਗਰ ਸੋਧ ਏਕ ਦਿਨ ਲਹ੍ਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੬) ੨ ਸੰ. ਸ਼ੋਧ. ਖੋਜ. ਭਾਲ. "ਰਾਮ ਨਾਮ ਆਤਮ ਮਹਿ ਸੋਧੈ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸ਼ੁੱਧਿ. ਸਫਾਈ। ੪ ਪਰੀਖ੍ਯਾ. ਇਮਤਿਹਾਨ। ੫ ਸੰ. ਸੌਧ. ਰਾਜ ਮੰਦਿਰ. ਮਹਿਲ. "ਖਾਨ ਪਾਨ ਸੋਧੇ ਸੁਖ ਭੁੰਚਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੋਧਣਾ.

ਸੋਂਧ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਗੰਧ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ.

ਸੋਧਉ. ਵਹ ਤੋ. ਉਹ ਤਾਂ. "ਸੋਧਉ ਮੁਕਤਿ ਕਹਾਂ ਦੇਉ ਕੈਸੀ"? (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੋਧਨ ਕਰੋ. ਸੋਧੋ. ਦੇਖੋ, ਸੋਧਨ.

ਸੋਧਕ. ਵਿ—ਸ਼ੋਧਨ ਕਰਤਾ. ਸੋਧਣ ਵਾਲਾ. ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੋਧਣਾ. ਕ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸੋਧਨ। ੨ ਖ਼ਾ. ਧਰਮ ਦੰਡ ਲਾਕੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਕਰਨਾ. ਪ੍ਰਾਯਸ਼੍ਚਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੋਧਨ. ਸੰ. ਸ਼ੋਧਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸਫਾਈ। ੨ ਅਸ਼ੁੱਧੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਦੋਸ਼ ਮਿਟਾਉਣਾ। ੪ ਪਰੀਖ੍ਯਾ. ਇਮਤਿਹਾਨ.

ਸੋਧਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਧਨ। ੨ ਕ੍ਰਿ—ਧਰਮਦੰਡ ਲਗਾਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਧਣਾ ੨। ੩ ਪੜਤਾਲਨਾ. ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਨੀ. "ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਾ ਦਫਤਰੁ ਸੋਧਿਆ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਚਾਰ. ਵਿਵੇਕ. ਨਿਰਣਾ. "ਸੋਧਿ ਸਗਰ ਸੋਧਨਾ ਸੁਖ ਨਾਨਕਾ ਭਜਿ ਨਾਉ." (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਸੋਂਧਾ. ਵਿ—ਸੁਗੰਧਿਤ. ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ. "ਜੈਸੇ ਬਨ ਵਿਖੇ ਮਲਿਆਗਰ ਕਪੂਰ ਸੋਂਧਾ." (ਭਾਗੁ ਕ)

ਸੋਧਿ. ਸੋਧਕੇ. ਨਿਰਣੇ ਕਰਕੇ. "ਨਿੰਦਕੁ ਸੋਧਿ ਸਾਧ ਬੀਚਾਰਿਆ." (ਗੋਂਡ ਰਵਿਦਾਸ) "ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਸੋਧਿ ਦੇਖਹੁ ਕੋਇ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਕੇ. ਭੁੱਲ ਮਿਟਾਕੇ। ੩ ਪਰੀਖ੍ਯਾ ਕਰਕੇ.

ਸੋਧਿਤ. ਵਿ—ਸ਼ੋਧਨ ਕੀਤਾ. ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ। ੨ ਵਿਚਾਰਿਆ.

ਸੋਧੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਧ. ਖਬਰ. "ਨਹਿ ਜਾਨਹਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੋਧੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਸ਼ੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸ਼ੋਧਨ ਕੀਤੀ.

ਸੋਧੀਆ. ਵਿ—ਸ਼ੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸ਼ੀਵਰ ਸਿੱਖ, ਜੋ ਲਾਂਗਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ.

* ਕਈ ਅਵਿਵੇਕੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪੁੱਜੇ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ. ਜੇ ਕਦੀ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ—"ਇਹ ਦਰ ਕੇਹਾ ਇਹ ਘਰੁ ਕੇਹਾ××॥"

ਸੋਧੇ. ਦੇਖੋ, ਸੋਧ.

ਸੋਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਣ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸੋਨਾ. ਸੁਵਰ੍ਣ. "ਜੈ ਹੈ ਆਟਾ ਲੋਨ ਜਿਉ ਸੋਨ ਸਮਾਨਿ ਸਰੀਰੁ." (ਸ. ਕਬੀਰ) ਸੁਵਰਣ ਜੇਹਾ ਕੀਮਤੀ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਰੀਰ ਆਟੇ ਨੂਣ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸਸਤਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ. ਭਾਵ—ਰਤਨ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਵਿਕੇਗਾ। ੩ ਭਾਵ—ਧਨ. ਮਾਇਆ. ਪਦਾਰਥ. "ਲਪਟਿ ਰਹਿਓ ਤਿਹ ਸੰਗਿ ਮੀਠੇ ਭੋਗ ਸੋਨ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੪ ਦੇਖੋ, ਸੌਨ.

ਸੋਨਜੁਹੀ. ਡਿੰਗ. ਬਸੰਤੀ ਚਮੇਲੀ. ਸੁਇਨੇ ਰੰਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਜੁਹੀ.

ਸੋਨਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਵਰ੍ਣ। ੨ ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ.

ਸੋਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿਉਨੀ। ੨ ਡਿੰਗ. ਸੁਨਿਆਰ. ਸ੍ਵਰਣਕਾਰ.

ਸੋਪਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੀਢੀ. ਪੌੜੀ. ਜ਼ੀਨਾ.

ਸੋਪਿ. ਸੰ. ਸ: ਅਪਿ. ਸਰਵ—ਓਹ ਭੀ. ਵਹ ਭੀ. "ਮਿਲਿਓ ਤਿਸ ਸੁਖਿ ਸੋਪਿ ਭਵੰਤਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੋਪੁਰਖੁ. ਸਰਵ—ਓਹ ਆਦਮੀ। ੨ ਉਹ ਪੂਰਣਰੂਪ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਗੁਰੁਬਾਣੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਹਿਰਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਸੋਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ"—ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁੱਢ ਪਾਠ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਗਯਾ ਹੈ.

ਸੋਪੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਪਿ. "ਸਤ ਲਾਗੈ ਸੋਪੈ ਤਰੈ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ)

ਸੋਫਤੀ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਸੁਤੇ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ. ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸੇ ਗੋਤ੍ਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ.

ਸੋਫਿ. ਦੇਖੋ, ਸੋਫੀ. "ਬਾਹਨ ਸੋਫਿ ਸੀਤਲਾ ਕੀ ਗਤਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੫) ਸੋਫੀ, ਸੀਤਲਾਵਾਹਨ (ਗਧੇ) ਜੇਹਾ ਹੈ.*

ਸੋਫ਼ਿਆਈ. ਯੂ. ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫਿਰਕਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵਡਾ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ. ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਵੇਂ ਦੇਵਤਾ ਥਾਪਕੇ ਅਰ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਦਿਖਾਕੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਮਾ ਰਹਿਆ ਸੀ. ਮਹਾਤਮਾ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪੂਰਣ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ.

ਸੋਫੀ. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੂਫ਼ੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ. ਭਾਵ—ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ. ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਤਯਾਗੀ. Teetotaller. "ਸਚੁ ਮਿਲਿਆ ਤਿਨ ਸੋਫੀਆਂ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੂਫੀ.

ਸ਼ੋਬ. ਫ਼ਾ شوب ਸੰਗਯਾ—ਪਗੜੀ। ੨ ਦਸ੍ਤੀ ਰੁਮਾਲ। ੩ ਧੋਣਾ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ੁਸ੍ਤਨ ਹੈ.

ਸੋਬਰਾਉਂ. ਜਿਲਾ ਲਹੌਰ ਦੀ ਕੁਸੂਰ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ੧੦ ਫਰਵਰੀ ਸਨ ੧੮੪੬ ਨੂੰ ਵ੍ਹਿਥਾ ਲੜਾਈ ਹੋਈ.

ਸੋਬ੍ਰਿੱਤ. ਸੰ. सुवृत्ति—ਸੁਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਸੰਗਯਾ—ਉੱਤਮ ਵ੍ਰਿੱਤਿ। ੨ ਚੰਗੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ. "ਸੋਬ੍ਰਿੱਤ ਬ੍ਰਿੱਤ ਕੋ ਕਰੈਂ." (ਸੂਰਜਾਵ)

ਸੋਭ. ਸੰ. ਸ਼ੋਭਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁੰਦਰਤਾ. "ਅਚਰਜ ਸੋਭ ਬਣਾਈ." (ਸੋਰ ਮ: ੫) ੨ ਕੀਰਤਿ. ਵਡਿਆਈ। ੩ ਸੰ. ਸ਼ੋਭ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ. ਸਜੀਲਾ. ਸੁੰਦਰ.

ਸੋਭਨ. ਸੰ. ਸ਼ੋਭਨ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੁੰਦਰ. ਖੂਬਸੂਰਤ। ੩ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸਿੰਹਿਕਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੪ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ੧੦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ. ਅੰਤ ਜਗਣ ।ऽ।.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਾਥ ਅਦਭੁਤ ਗਤਿ ਅਪਰਮਿਤ, ਚਰਿਤ ਕਹਤ ਬਨੈ ਨ. (ਗੁਰੁਪਦ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

੫ ਅਗਨਿ। ੬ ਸ਼ਿਵ। ੭ ਕਮਲ। ੮ ਭੂਖਣ. ਗਹਿਣਾ। ੯ ਧਰਮ। ੧੦ ਸੰਧੂਰ.

ਸੋਭਨੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੈਨਾ, ਜੋ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੋਭਨੀਅ.

---

* ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੋਫੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ.

ਸੋਭਨੀਅ, ਸੋਭਨੀਕ, ਸੋਭਨੀਯ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਨੀਯ. ਸ਼ੋਭਾ ਲਾਇਕ. "ਤੇ ਸ੍ਰਵਣ ਭਲੇ ਸੋਭਨੀਕ ਹੈਂ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ!" (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੋਭਾ. ਸੰ. ਸ਼ੋਭਾ. ਸੰਗਯਾ—ਚਮਕ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ੨ ਸੁੰਦਰਤਾ.

ਸੋਭਾਇਕ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਸੁਤੇ. "ਹੌਂ ਸੋਭਾਇਕ ਬੂਝਿਓ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਨ. ਸ਼ੋਭਨ.

ਸੋਭਾਸੁਰ. ਸੰ. ਸੁਭਾਸ੍ਵਰ. ਵਿ—ਅਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ.

ਸੋਭਾਂਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਂਜਣਾ.

ਸੋਭਾਦ੍ਰ. ਸੰ. ਸੁਭਦ੍ਰ. ਵਿ—ਅਤਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਅਤਿ ਉੱਤਮ. "ਹਉਮੈ ਅਨਿ ਸਿਉ ਲਰਿ ਮਰੈ ਸੋ ਸੋਭਾਦ੍ਰ ਹੋਇ." (ਬਾਵਨ) ਹੌਮੈ ਦੀ ਅਨੀ (ਫੌਜ) ਨਾਲ. ਭਾਵ—ਆਸੁਰੀ ਸੈਨਾ ਸਾਥ.

ਸੋਭਾਮੰਤ, ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ, ਵਾਲੀ. "ਸੋਭਾਵੰਤੀ ਨਾਰਿ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ." (ਗਉ ਮ: ੩)

ਸੋਭਿਤ. ਸੰ. ਸ਼ੋਭਿਤ. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਸਹਿਤ. ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ.

ਸੋਮ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਰਿਗਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਇੱਕ ਨਸ਼ੀਲੇ ਰਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਜੋ ਸੋਮਵੱਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਚੋੜਕੇ ਅਤੇ ਉਬਾਲਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਅਰ ਦੇਵਤੇ ਸਭ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਸੋਮਰਸ ਦਾ ਹਾਲ ਵਡੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਵੈਦਿਕ ਰਿਖੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦੌਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜਾਣਨ ਲਗ ਪਏ ਸਨ. ਦੇਵਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਮਰਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੱਲੀ। ੨ ਪਿੱਛੇ ਜੇਹੇ ਆਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੋਮ" ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਬੂਟੀਆਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਨੁਸੂਯਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਤ ਨਹੀਂ. ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਕਿਤੇ ਅਤ੍ਰਿ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਵ੍ਰਿਹਦਾਰਣ੍ਯਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਛਤ੍ਰੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਦਕ੍ਸ਼ ਦੀਆਂ ੨੭ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਰੋਹਿਣੀ ਨੂੰ ਇਹ ਇਤਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਨੇ ਗੁੱਸਾ ਖਾਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕੀਤੀ. ਦਕ੍ਸ਼ ਨੇ ਸੁਲਹ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀ, ਪਰ ਸੋਮ ਨੇ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਤਾਂ ਦਕ੍ਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਘਰ ਕੋਈ ਬਾਲਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਰ ਤੈਨੂੰ ਖਈ ਰੋਗ ਲੱਗਾ ਰਹੇ. ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖਿਮਾ ਕਰੋ. ਦਕ੍ਸ਼ ਆਪਣੇ ਸਰਾਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਮੋੜ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਖੀਣ ਹੋਵੇਗਾ. ਇਸੇ ਲਈ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਧਦਾ ਅਤੇ ਘਟਦਾ ਹੈ.

ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੋਮ ਨੇ ਰਾਜਸੂਯ ਯੱਗ ਕੀਤਾ ਅਰ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਦੇਵਗੁਰੂ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤਿ ਦੇ ਆਖੇ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਰਿਹਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਆਖੇ ਭੀ ਨਾ ਮੋੜਿਆ. ਇਸ ਗੱਲ ਪੁਰ ਲੜਾਈ ਹੋਪਈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਨੇ (ਜਿਸ ਦਾ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਨਾਲ ਵੈਰ ਸੀ) ਸੋਮ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਾਨਵ ਭੀ ਸੋਮ ਵੱਲ ਹੋਏ ਅਰ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਵੱਲ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਹੋਏ. ਐਸਾ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਮਚਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਹਿੱਲ ਗਈ. ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਨਾਲ ਸੋਮ ਦੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ. ਏਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ "ਭਗਨਾਤਮਾ" ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਵਿੱਚ ਪੈਕੇ ਸੁਲਹ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਵ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਵੀਰਯ ਤੋਂ ਤਾਰਾ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਾਲਕ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬੁਧ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ ਚੱਲਿਆ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਮ ਦੇ ਰਥ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹੀਏ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਬੇਲੀ ਜੇਹੇ ਚਿੱਟੇ ੧੦ ਘੋੜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਿਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ੩ ਅਮ੍ਰਿਤ। ੪ ਕਪੂਰ। ੫ ਸ੍ਵਰਗ। ੬ ਸ਼ਿਵ। ੭ ਕੁਬੇਰ। ੮ ਯਮ। ੯ ਪਵਨ। ੧੦ ਜਲ। ੧੧ ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਬਾ ਸੁਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੈ. "ਸੋਮ ਸਰੁ ਪੋਖਿਲੈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ਖੱਬੇ ਸੂਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰ ਲੈ, ਭਾਵ-ਚੜ੍ਹਾ ਲੈ. ਦੇਖੋ,ਸੂਰਸਰੁ.

ਸੋਮਸਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧੧.

ਸੋਮਸਿੱਧਾਂਤ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ। ੨ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ. ਸ਼ੈਵ ਸਿਧਾਂਤ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਬੋਧ ਚੰਦ੍ਰੋਦਯ ਅ: ੩। ੩ ਬੁੱਧ ਮਤ ਦਾ ਇੱਕ ਗ੍ਰੰਥ.

ਸੋਮਸੁਰ. ਸੰਗਯਾ-ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰ. ਇੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ੧੧.

ਸੋਮਤੀਰਥ. ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰਭਾਸ ੩.

ਸੋਮਨਾਥ. ਬੰਬਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਜੂਨਾਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ ਅਤੇ ਪੱਤਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪ੍ਰਭਾਸ" ਅਤੇ "ਵੇਰਾਵਲ ਪੱਤਨ" ਭੀ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ "ਸੋਮਨਾਥ" ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਹੈ. ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਜ ਗਜ ਦੀ ਉੱਚੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਭੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਨੇ ਸਨ ੧੦੨੪ ਵਿੱਚ ਤੋੜਕੇ ਚਾਰ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ. ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗਜਨੀ ਭੇਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਪੌੜੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਚਹਿਰੀ ਘਰ ਦੀ ਪੌੜੀ ਵਿੱਚ ਜੜਿਆ, ਅਤੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੜਨ ਲਈ ਮੱਕੇ ਅਤੇ ਮਦੀਨੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ. ਸੋਮਨਾਥ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ੫੬ ਥਮਲੇ ਸਨ ਅਰ ਦੋ ਸੌ ਮਣ ਦਾ ਸੁਇਨੇ ਦਾ ਜੰਜੀਰ ਛੱਤ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੰਟਾ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸੋਮਪ, ਸੋਮਪਾ ਸੰ. ਵਿ-ਸੋਮਰਸ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ-ਦੇਵਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ.

ਸੋਮਪਾਕ, ਸੋਮਪਾਕੀ ਸੰ. स्वयंपाकिन्-ਸ੍ਵਯੰਪਾਕਿਨ. ਵਿ-ਆਪ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੱਕੀ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਵੇ. "ਸੋਮਪਾਕ ਅਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ."(ਬਾਵਨ)

ਸੋਮਰਾਜੀ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਨਾਉਂ "ਉਤਭੁਜ" "ਅਰਧਭੁਜੰਗ" "ਸ਼ੰਖਨਾਰੀ" ਅਤੇ "ਝੂਲਾ" ਭੀ ਹਨ. ਲੱਛਣ-ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਦੋ ਯਗਣ ।SS, ।SS.

ਉਦਾਹਰਣ-

ਗੁਰੂ ਕੋ ਮਨਾਓ। ਸਬੈ ਇੱਛ ਪਾਓ।
ਗਹੋ ਏਕ ਪਾਸਾ। ਤਜੋ ਔਰ ਆਸਾ॥

(ਅ) ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਭੀ ਕਈ ਥਾਈਂ "ਸੋਮਰਾਜੀ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ-

ਸੁਨੈ ਦੇਸ ਦੇਸੰ ਮੁਨੰ ਪਾਪ ਕਮੰ,
ਚੁਨੈ ਜੂਠ ਕੂਠੰ ਸ਼੍ਰੁਤੰ ਛੋਰ ਧਮੰ,
ਤਜੈ ਧਰਮਨਾਰੀ ਤਕੈ ਪਾਪਨਾਰੰ,
ਮਹਾਂ ਰੂਪ ਪਾਪੀ ਕੁਵ੍ਰਿੱਤਾਧਿਕਾਰੰ. (ਕਲਕੀ)

ਸੋਮਲਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ ਅਤੇ ਸੋਮਵੱਲੀ.

ਸੋਮਵੱਲਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੱਲੀ ਅਤੇ ਚਾਮਰ.

ਸੋਮਵੱਲੀ. ਇੱਕ ਬੇਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਰਸ ਤੋਂ "ਸੋਮ ਰਸ" ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. L. Cocculus Cordifolius. ਇਸ ਬਾਬਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਕਲਾ ਵਧਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਅਤੇ ਕਲਾ ਘਟਣ ਪੁਰ ਝੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਰਥਾਤ-ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ-ਮਾਸੀ ਨੂੰ ੧੫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਅੰਧੇਰੇ ਪੱਖ ਦੀ ਏਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਾਵਸ ਨੂੰ ੧੫ ਹੀ ਝੜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਇਸ ਬੂਟੀ ਦੀ ਟਾਹਣੀਂ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਹੀ ਪੱਤੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ.

ਸੋਮਵਾਰ. ਸੋਮ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਵਾਰ (ਦਿਨ).

ਸੋਮਵਾਰਿ. ਸੋਮਵਾਰ ਵਿੱਚ. ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ. "ਸੋਮਵਾਰਿ ਸਚਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ." (ਬਿਲਾ ਵਾਰ ੭ ਮ: ੩)

ਸੋਮਵੰਸ. ਸੰਗਯਾ-ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼. ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬੁਧ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੰਸ਼. ਪਾਂਡਵ ਅਤੇ ਯਾਦਵ ਸਭ ਸੋਮਵੰਸੀ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਕੁਰੁਵੰਸ਼.

ਸੋਮਵੰਸੀ. ਵਿ-ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮਵੰਸ ਅਤੇ ਕੁਰੁਵੰਸ.

ਸ਼ੋਮਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਚਸ਼ਮਾ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੋਤ। ੨ ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਸੋਮਾ. ਇਹ ਸੱਜਣ ਝੰਗ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ. ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਸੋਮਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ. ਇੱਕ ਫਕੀਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਭੇਟਾ ਪੂਜਾ ਦਾ ਕੁਝ ਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਪਾਸ ਕੁਝ ਹੈ? ਭਾਈ ਸੋਮੇ ਪਾਸ ਦੋ ਪੈਸੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਅਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸੋਮਾ ਸਾਡਾ ਸ਼ਾਹ ਹੈ. ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸੋਮੇ ਦੀ ਸ਼ਾਹ ਪਦਵੀ ਹੋਈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਵਪਾਰ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ. ਭਾਈ ਸੋਮੇ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਸਾਹੀ ਵਾਲ, ਡੇਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖ਼ਾਨ, ਭੱਖਰ, ਬੰਨੂ ਅਤੇ ਮੀਆਂਵਾਲੀ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਹਨ. ਸਭ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਾਹ ਪਦਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਅਰਜਨ ਸ਼ਾਹ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿ.

ਸੋਮਾਵਤੀ. ਵਿ—ਸੋਮਵਾਰ ਵਾਲੀ ਤਿਥਿ. ਜੈਸੇ—ਸੋਮਾਵਤੀ ਅਮਾਵਸਜਾ.

ਸ਼ੋਰ ਅਥਵਾ **ਸੋਰ.** ਫ਼ਾ شور ਸ਼ੋਰ. ਰੌਲਾ. ਡੰਡ. ਗੌਗਾ. "ਛੂਟਿ ਗਇਓ ਜਮ ਕਾ ਸਭ ਸੋਰ." (ਮਲਾ ਪੜਤਾਲ ਮ: ੪) ੨ ਲੂਣ. ਨਮਕ। ੩ ਜਨੂਨ. ਸੌਦਾ. "ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ ਮਨਿ ਸੋਰੁ." (ਜਪੁ) ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਪਦਾ ਲਈ ਜੋ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲਾਨਾ ਖਿਆਲ ਹੈ। ੪ ਸੰ. ਸੌਰ-ਸੋਰ. ਵਿ—ਸੁਰਾ (ਸ਼ਰਾਬ) ਦਾ. "ਰਚਿ ਰਹੇ ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ ਕੁਸੁਮ ਰੰਗ ਬਿਖ ਸੋਰ." (ਬਾਵਨ) ਰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਆਨੰਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਸੁੰਭੀ ਰੰਗ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ। ੫ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਟੇਢੀ ਚਾਲ. ਕੁਟਲ ਗਤਿ.

ਸੋਰਸ. ਫ਼ਾ شورش ਸ਼ੋਰਿਸ਼. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਬਲਵਾ. ਡੰਡ ਰੌਲਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੋਡਸ਼—ਸ਼ੋੜਸ਼. ਸੋਲਾਂ. "ਕਰ ਸੋਰਸਵੋਂ ਰਿਖਿ ਤਾਸ ਗੁਰੰ." (ਦੱਤਾਵ) ਦੱਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਲਵਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ.

ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਡੰਡ ਰੌਲਾ. "ਸਭ ਖੰਡ ਪਖੰਡਨ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ." (ਨਾਪੂ)

ਸੋਰਸਵੋਂ. ਸੋਲਵਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰਸ ੨.

ਸੋਰਹ, ਸੋਰਹਿ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ਼ੋੜਸ਼. ਸੋਲਾਂ. "ਸੋਰਹ ਮਧੇ ਪਵਨ ਝਕੋਰਿਆ." (ਰਾਮ ਕਬੀਰ) ਸੋਲਾਂ ਬਾਰ ਓਅੰ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਜਾਪ ਨਾਲ ਪਵਨ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ.

ਸੋਰਹਿ ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ.

ਸੋਰਠ ਅਥਵਾ **ਸੋਰਠਿ.** ਇਹ ਕਮਾਚ ਠਾਟ ਦਾ ਔੜਵ ਸੰਪੂਰਣ ਰਾਗ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਦੁਰਬਲ ਹੈ. ਰਿਸ਼ਭ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹਨ. ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਦੋਵੇਂ ਲਗਦੇ ਹਨ. ਆਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਵਿੱਚ ਕੋਮਲ ਹੈ. ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ਹੈ.

ਆਰੋਹੀ—ਸ ਰ ਮ ਪ ਨ ਸ.

ਅਵਰੋਹੀ—ਸ ਨਾ ਧ ਪ ਮ ਗ ਰ ਸ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੋਰਠਿ ਦਾ ਨੌਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। ੨-ਦੇਖੋ, ਸੋਰਠਿ ੨.

ਸੋਰਠਾ. ਇੱਕ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਦੋ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਦੋ ਪਾਦ, ਪਹਿਲੇ ਪਾਦ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਲਘੁ ਅੱਖਰ ਤੇ, ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ੧੩ ਮਾਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਗੁਰੂ ਅੱਖਰ ਪੁਰ. ਇਹ ਛੰਦ ਦੋਹੇ ਦਾ ਉਲਟ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ, ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ,
ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ, ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ.
(ਜਪੁ)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੋਰਠਾ ਛੰਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ "ਸਲੋਕ" ਭੀ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਨਰ ਚਾਹਤ ਕਛੁ ਅਉਰ, ਅਉਰੈ ਕੀ ਅਉਰੈ ਭਈ. xxx
(ਸ: ਮ: ੯)

ਦੇਖੋ, ਡਖਣਾ.

ਸੋਰਠਿ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰਠ। ੨ ਸੁਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ (ਕਾਠੀਆਵਾੜ) ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਇੱਕ ਰਾਜਪੂਤ ਕੰਨਯਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬੀਜੇ ਨਾਮਕ ਸੁੰਦਰ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਵਿਘਨਾ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆਪਣਾ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋੜ ਨਿਬਾਹਿਆ. "ਸੋਰਠਿ ਬੀਜਾ ਗਾਵੀਐ ਜਸ ਸੁਘੜਾ ਬਾਤੀ." (ਭਾਗੁ)*

ਸ਼ੋਰਬਾ. ਫ਼ਾ شوربا ਸੰਗਯਾ—ਮਾਸ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਰਸ. ਯਖਨੀ.

ਸ਼ੋਰਾ. ਫ਼ਾ شوره ਸ਼ੋਰਹ. ਸੰਗਯਾ—ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਮਕ. Saltpetre. ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਲ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. "ਸੀਤਲ ਜਲ ਕੀਜੈ ਸਮ ਓਰਾ। ਤਰ ਊਪਰ ਦੇਕਰ ਬਹੁ ਸੋਰਾ"॥ (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸ਼ੋਰਾ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਭੀ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ.

ਸੋਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਰੌਲੂ। ੨ ਸਾਉਰੀ. ਸ਼ਾਵਰ (ਤੰਤ੍ਰ) ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੂਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਜੋ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸੁਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਦਸਦਾ ਹੈ. "ਆਈ ਨ ਪੂਛ ਕਹਜੋ ਕਛੁ ਸੋਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੪ ਫ਼ਾ سوری ਸੂਰੀ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਰ. "ਹਾਥ ਨ ਸਾਥ ਲਗੈ ਸੁਭ ਸੋਰੀ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸ਼ੋਰੀਦਾ. ਫ਼ਾ شوریده ਵਿ—ਹੈਰਾਨ. ਪਰੇਸ਼ਾਨ। ੨ ਦੀਵਾਨਾ. ਪਾਗਲ। ੩ ਭਾਵ—ਆਸ਼ਕ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ੋਰ ਹੈ.

ਸੋਰੁ. ਦੇਖੋ, ਸੋਰ.

ਸੋਲਹ. ਸ਼ੋੜਸ਼. ਸੋਲਾਂ. ਦਸ ਉੱਪਰ ਛੀ—੧੬.

ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ / **ਸੋਲਹ ਸੀਗਾਰ** } ਕਾਵ੍ਯ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੋਲਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ.

ਪ੍ਰਥਮ ਸਕਲ ਸੁਚਿ ਮੱਜਨ ਅਮਲਵਾਸ
ਜਾਵਕ ਸੁਦੇਸ ਕੇਸ ਪਾਸ਼ ਕੋ ਸੁਧਾਰਬੋ,
ਅੰਗਰਾਗ ਭੂਸ਼ਣ ਵਿਵਿਧ ਮੁਖਵਾਸ ਰੰਗ
ਕੱਜਲ ਕਲਿਤ ਲੋਲ ਲੋਚਨ ਨਿਹਾਰਬੋ,
ਬੋਲਨ ਹਸਨ ਮ੍ਰਿਦੁਚਲਨ ਚਿਤੌਨ ਚਾਰੁ
ਪਲ ਪਲ ਪਤਿਵ੍ਰਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰਬੋ,
ਕੇਸ਼ੋਦਾਸ ਸਵਿਲਾਸ ਕਰਹੋ ਕੁੰਵਰਿ ਰਾਧੇ!
ਇਹ ਵਿਧਿ ਸੋਰਹਿ ਸਿੰਗਾਰਨ ਸਿੰਗਾਰਬੋ."
(ਰਸਿਕ ਪ੍ਰਿਯਾ).

ਸ਼ੁਚਿਤਾ ਸ਼ੀਲ ਸਨੇਹ ਗਤਿ ਚਿਤਵਨ ਬੋਲਨ ਹਾਸ,
ਕਚ ਗੁੰਥਨ ਸੀਮੰਤ ਸ਼ੁਭ ਭਾਲ ਤਿਲਕ ਸੁਖਰਾਸ,
ਭਾਲ ਤਿਲਕ ਸੁਖ ਰਾਸ ਦ੍ਰਿਗਨ ਅੰਜਨ ਅਤਿ ਸੋਹੈ,
ਬੀਰੀ ਬਦਨ ਸੁਦੇਸ਼ ਚਿਬੁਕ ਮਸਿ ਕਨ ਮਨ ਮੋਹੈ,
ਜਾਵਕ ਮਿੰਹਦੀ ਰੰਗ ਰਾਗ 'ਭਗਵਤ' ਨਿਤ ਉਚਿਤਾ,
ਯੇ ਸੋਰਹਿ ਸਿੰਗਾਰ ਮੁੱਖ ਤਾਂ ਮੇ ਵਰ ਸ਼ੁਚਿਤਾ.
"ਸੋਲਹ ਕੀਏ ਸੀਗਾਰ." (ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫)

ਸੋਲਹ ਕਲਾ. ਸੋਲਾਂ ਅੰਸ਼. ਸੋਲਾਂ ਭਾਗ. ਜੈਸੇ ਰੁਪਯੇ ਨੂੰ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਦਾ ਮੰਨਕੇ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਣਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਹੈ. ਐਸੇ ਹੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦੀਆਂ ਸੋਲਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ. ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੋਲਹ ਕਲਾਂ ਹਨ—

"ਗ੍ਯਾਨ, ਧ੍ਯਾਨ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ, ਹਠ, ਸੰਜਮ, ਧਰਮਰੁਦਾਨ।
ਵਿਦ੍ਯਾ, ਭਜਨ, ਸੁਪ੍ਰੇਮ, ਯਤ, ਅਧ੍ਯਾਤਮ, ਸਤਮਾਨ।
ਦਯਾ, ਨੇਮ ਅਰੁ ਚਤੁਰਤਾ ਬੁੱਧ ਸੁੱਧ ਇਹ ਜਾਨ."

ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਤਨੀਆਂ ਕਲਾ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ, ਉਹ ਉਤਨੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਲਾਂ ਹੀ ਹੋਣ ਉਹ ਪੂਰਣ ਕਲਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ.

ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ—ਅਮ੍ਰਿਤਾ, ਮਾਨਦਾ, ਪੂਸ਼ਾ, ਪੁਸ਼੍ਟਿ, ਤੁਸ਼੍ਟਿ, ਰਤਿ, ਧ੍ਰਿਤਿ, ਸ਼ਸ਼ਿਨੀ, ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ, ਕਾਂਤਿ, ਜ੍ਯੋਤਸਨਾ, ਸ਼੍ਰੀ, ਪ੍ਰੀਤਿ, ਅੰਗਦਾ, ਪੂਰਣਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰਣਾਮ੍ਰਿਤਾ.

* ਗ੍ਯਾਨੀ ਗ੍ਯਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਿਰਿਨਾਰ ਪਹਾੜ ਪਾਸ ਸੋਰਠਿ ਬੀਜਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਹਿਲ ਹੁਣ ਭੀ ਦੇਖੀਦੇ ਹਨ.

ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਵਾਹਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. "ਸੋਲਹ ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ ਫਲਿਆ। ਅਨਤ ਕਲਾ ਹੁਇ ਠਾਕੁਰ ਚੜਿਆ" ॥ (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਚੰਦ੍ਰ ਕਲਾ.

ਸੋਲਹਾ. ਵਿ—ਸੋਲਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਸੋਲਾਂ ਪਦਾਂ ਦਾ ਛੰਦ. ਸ਼ੋੜਸ਼ਪਦੀ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੋਲਹੇ ਪਦ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਛੰਦ ਦੇ ਗ੍ਯਾਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਘਨ ਕਲਾ.

ਸੋਲਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹ.

ਸੋਲਹੇ. ਸੋਲਹਾ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ.

ਸੋਲ ਪਗੋ. ਡਿੰਗ. ਬਿੱਛੂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਜਲਜੀਵ,ਜਿਸ ਦੇ ਸੋਲਾਂ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਕੇਕੜਾ.

ਸ਼ੋਲਾ. ਅ਼. ਸ਼ੁਅ਼ਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤਾਰਾ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਚਮਕ, ਜੋ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਜੇਹੀ ਭਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਉਲਕਾ। ੨ ਅੰਗਾਰ। ੩ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ.

ਸੋਲਾਂ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹ.

ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ. ਵ੍ਯ—ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ. ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਭਾਵ—ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੋਲਾਂਸਯਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੋਲਾਂ ਸੌ ਤੰਤੁ ਹੋਵੇ. ਜੈਸੇ—ਪੈਂਸੀ, ਛੈਸੀ ਆਦਿ ਕਹੀਦੇ ਹਨ. "ਬਹੁ ਸੂਖਮ ਜਿਹ ਸੂਤ ਸੁਹਾਵਹਿ। ਸੈ ਮੇ ਸੋਲਾਂਸਯਾ ਕਹਾਵਹਿ ॥" (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੋਲਾਂ ਸਿੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹ ਸਿੰਗਾਰ.

ਸੋਲਾਸਿੰਘੀ. ਦੇਖੋ, ਚਿੰਤਪੂਰਨੀ.

ਸੋਲਾਂ ਕਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੋਲਹਕਲਾ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਕਲਾ.

ਸੋਲੰਕੀ. ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤਿ (ਚਾਲੁਕ੍ਯ). ਇਹ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਛਤ੍ਰੀ ਵਰਾਹ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹੋਏ ਹਨ. ਇਸ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜੇ ਪੁਲਕੇਸ਼ੀ ਨੇ ਬਾਦਾਮੀ (ਜਿਲਾ ਬਿਜਾਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਸਨ ੫੫੦ ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ.

ਸੋਵਨ, ਸੋਵਨੁ. ਸ਼੍ਯਨ. ਸੌਣਾ. "ਇਕ ਦਿਨੁ ਸੋਵਨੁ ਹੋਇਗੋ ਲਾਂਬੇ ਗੋਡ ਪਸਾਰਿ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੋਵਰਣ, ਸੋਵਰਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. ਸ੍ਵਰਣ। ੨ ਵਿ—ਸੁ—ਵਰਣ. ਉੱਤਮ ਵਰਣ (ਰੰਗ).

ਸੋਵਿੰਨਾ. ਵਿ—ਸੁਵਰਣ ਦਾ. ਸੁਨਹਿਰੀ। ੨ ਸੁਵਰਣਾ. ਸੁੰਦਰ ਵਰਣ (ਰੰਗ) ਵਾਲਾ। ੩ ਸੌਵੰਨੀ ਦਾ. "ਮਨੁ ਰਾਮਕਸਵਟੀ ਲਾਇਆ ਕੰਚਨ ਸੋਵਿੰਨਾ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੪) ਅਤ੍ਯੰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ.

ਸੋਵੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੋਵਨ। ੨ ਸੁਵਰਣ. ਸੋਨਾ. "ਸੋਵੰਨ ਢਾਲਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮਾਲਾ ਜਪਹੁ ਤੁਸੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੋੜਸ. ਸੰ. ਸ਼ੋੜਸ਼. ਸੋਲਾਂ. ਦੇਖੋ, ਖੋੜਸ.

ਸੋੜ ਸੋਪਚਾਰ, ਸੋੜ ਸੰਭਾਰ. ਸੰ. ਧੋਡਸ਼—ਸਮ੍ਭਾਰ—ਸ਼ੋੜਸ਼—ਸੰਭਾਰ. ਪੂਜਨ ਦੇ ਸੋਲਾਂ ਸਾਮਾਨ. ਦੇਖੋ, ਖੋੜਸੋਪਚਾਰ. "ਸਾਦਰ ਸੋੜ ਸੰਭਾਰਤਿਯਤਿ ਮਤਿ ਮਾਨਵੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਸਾਦਰ ਸ਼ੋੜਸ਼ ਸੰਭਾਰ ਅਤਿ ਯਤਿ ਮਤਿ ਮਾਨਵੀ.

ਸੌ. ਦੇਖੋ, ਸਉ। ੨ ਵ੍ਯ—ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਜੌ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਜਨ ਸੌ ਕਾਮ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਫ਼ਾ شو਼. ਹੋ. ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਸ਼ੁਦਨ ਹੈ.

ਸੌ ਸਾਖੀ. ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੋਥੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਵਧੀਕ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ * ਅਰ ਕਲਮੀ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ. ਕਿਤਨਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਖੀ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਲਿਖੀਗਈ ਹੈ.

* ਇੱਕ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪੋਥੀ ਭੀ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਹਨ.

ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਕਥਾਪ੍ਰਸੰਗ ਭਾਈ ਗੁਰੁਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾਮਕੁੰਵਰ) ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ, ਉਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪਸੂਰਯ ਦੀ ਕਥਾ ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਕੇ ਜਿਉਂ ਕੇ ਤਿਉਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ.

ਕੂਕੇ ਸਿੱਖ ਸੌ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਉਹੀ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਭਵਿਸ਼ਜਤ ਪੁਰਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹੇਲੀ ਵਾਂਗ ਕਹੇਗਏ ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਅਰਥ ਲਾਕੇ ਦਿਲ ਪਰਚਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ.

ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪਿੰਗਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਜੈਸੇ—

"ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਹਾਇ ਕਰ ਕ੍ਰਿਸਨ
ਸੇਵੀਏ ਗੁਰੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਧੀਰ।
ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਰਿ ਮ੍ਰਿਗ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸੁਠ ਬੀਰ॥"

ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚੀ, ਅਥਵਾ ਲਿਖਾਈ ਇਹ ਪੋਥੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਦੇ ਸੰਮਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ—

"ਸੰਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਭੂਪਤੀ ਸਤਾਰਾਂ ਸਤ ਨੌ ਏਕ.(੧੭੯੧)
ਮਾਹਿਨੈ ਸਾਖੀ ਵਾਰ ਗੁਰੁ ਮਲਕੀ ਦੁਤਿਯਾ ਭੇਕ."

ਫੇਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—"ਸਤਾਰਾਂ ਸੌ ਇਕਾਸੀ ਮੇ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ." ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਤ ਬਾਤਾਂ ਹਨ, ਜੈਸੇ—

(ੳ) "ਪਾਂਡਵਾਂ ਵੇਲੇ ਸੈਯਦਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਹੋਈ." (ਸਾਖੀ ੧)

(ਅ) "ਖੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਨਾਉਂ ਹੋਇਆ." (ਸਾਖੀ ੧੩)

(ੲ) "ਈਸਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਮੂਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ." (ਸਾਖੀ ੧੪)

(ਸ) ਹਰੀਚੰਦ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖੀ ਹੈ. (ਸਾਖੀ ੨੦)

(ਹ) ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਧਨ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੧੯੯੯ ਵਿੱਚ ਲਵਾਂਗੇ. (ਸਾਖੀ ੩੧) xxx ਇਤਜਾਦਿਕ.

ਸਰਦਾਰ ਸਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਭਦੌੜ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੰਮੂ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੁਪਯੇ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪੋਥੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਕ ਹੈ—

"ਦੇਸ ਬੇਚਕਰ ਜਾਂਹਿ ਫਿਰੰਗੀ। ਗਾਜੇਂਗੇ ਤਬ ਮੋਰ ਭੁਜੰਗੀ." (ਸਾਖੀ ੮੫)

ਸੌਂਹ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ਼ਪਥ. ਸੁਗੰਦ. ਕਸਮ.

ਸ਼ੌਹਰ. ਫ਼ਾ شوہر ਸੰਗਜ਼ਾ—ਪਤਿ. ਭਰਤਾ। ੨ ਲਾੜਾ. ਦੁਲਹਾ.

ਸੌਹੇਂ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਸੰਮੁਖ.

ਸੌਕ. ਅ਼ شوق ਸ਼ੌਕ਼. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਇੱਛਾ. ਰੁਚਿ। ੨ ਪ੍ਰੇਮ. "ਭਯੋ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਸ਼ੌਕ ਵਿਸਾਲ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੌਕਣ. ਦੇਖੋ, ਸਉਕਣ.

ਸ਼ੌਕਤ. ਅ਼ شوکت ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕੰਡਾ. ਕੰਟਕ। ੨ ਦਬਦਬਾ। ੩ ਤੇਜੀ.

ਸ਼ੌਕਨਾਮਾ. ਫ਼ਾ شوق نامہ ਸ਼ੌਕ਼ਨਾਮਾ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਪ੍ਰੇਮ-ਪਤ੍ਰ. "ਲਿਖਯੋ ਸ਼ੌਕਨਾਮਾ, ਦਿਜੈ ਦਰਸ ਆਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੌਕੀਨ. ਫ਼ਾ شوقین ਸ਼ੌਕ਼ੀਨ. ਵਿ—ਸ਼ੌਕ਼ (ਪ੍ਰੇਮ) ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੌਖ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸੁਖਾਲ. ਆਸਾਨੀ. ਸੁਗਮਤਾ। ੨ ਸੰ. ਸੌਖਯ. ਸੁਖ. ਆਰਾਮ.

ਸੌਖਾ, ਸੌਖੀ ਵਿ—ਸੁਖਾਲਾ. ਸੁਖਾਲੀ। ੨ ਸੁਖੀ.

ਸੌਖਯ. ਦੇਖੋ, ਸੌਖ ੨.

ਸੌਗਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸੁਗਾਤ.

ਸੌਗਾਤੀ. ਵਿ—ਸੌਗਾਤ (ਤੋਹਫਾ-ਭੇਟ) ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਤ੍ਰਿਤਿਯੇ ਨਰ ਸੌਗਾਤੀ ਜਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੋਗੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਗੰਦ.

ਸੋਗੰਧ. ਸੰ. सौगन्ध्य—ਸੌਗੰਧਯ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁਗੰਧਿਤਾ. ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੋਚ. ਸੰ. ਸ਼ੌਚ. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੁਚਿ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ. ਸ਼ੁੱਧੀ.

ਸੋਂਚਰ / ਸੋਂਚਲ ਸੰ. सौवर्चल—ਸੌਵਰਚਲ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲੂਣ. ਸੋਂਚਲ. Sochal Salt.

ਸੋਚਾ ਚਾਰ. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੌਚ—ਆਚਾਰ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਆਚਾਰ. ਸੁੱਧ ਆਚਰਣ.

ਸੋਂਚੀ. ਕਬੱਡੀ ਵਾਂਙ ਇਹ ਭੀ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਹੈ. ਜੁਆਨ ਆਦਮੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਦਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਲੀਕ ਦੋਹਾਂ ਟੋਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇੱਕ ਪਾਸਿਓਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਤਲੀਆਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਤਿੰਨ ਤਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਰਿਆ ਸਮਝੀਦਾ ਹੈ. ਜੇ ਤਿੰਨ ਤਲੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਬਿਨਾ ਫੜਾਈ ਖਾਧੇ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਮੁੜ ਆਵੇ ਤਾਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦੋ ਦੋ ਆਦਮੀ ਨੰਬਰ ਵਾਰ ਉਠਕੇ ਖੇਡਦੇ ਹਨ.

ਸੌਜ. ਸੰਗਜਾ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਸਾਮਾਨ. "ਧਰੀ ਸੌਜ ਸਭ ਆਨ." (ਸਲੋਹ)

ਸੌਜਨਯ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁਜਨਤਾ. ਭਲਮਣਸਊ.

ਸੌਂਟੀ. ਨਾਭਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਜਾਮਤ ਅਮਲੋਹ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਗੋਬਿੰਦ ਗੜ੍ਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਪੌਣ ਮੀਲ ਪੁਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਸੂਰ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਸੂਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਮਰ ਗਿਆ.* ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਵੱਲੋ ੨੮੦ ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ੪੮ ਰੁਪਯੇ ਨਕਦ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਪੁਰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਟੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ.

ਸੌਂਟੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ. ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਮਿਸਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਹਨ. ਸਨ ੧੭੬੩ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਦਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ, ਜੈ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਅੰਬਾਲਾ, ਸਰਾਇ ਲਸ਼ਕਰ ਖਾਨ, ਸ਼ਾਹਬਾਦ, ਦੋਰਾਹਾ, ਲੱਧੜਾਂ, ਸੌਂਟੀ ਆਦਿ ਪੁਰ ਕਬਜਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹੁਕੂਮਤ ਥਾਪੀ. ਹੁਣ ਲੱਧੜਾਂ ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਆਨਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੌਂਟੀ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈ.

ਸੌਂਡਕ / ਸੌਂਡਿਕ ਸੰ. शौण्डिक—ਸ਼ੌਂਡਿਕ. ਵਿ—ਸੁੰਡ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਹਾਥੀ। ੩ ਕਲਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾਲ ਸੁੰਡ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. "ਬੂਝਜੋ ਸੌਂਡਕ ਸਦਨ ਵਿਸਾਲਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੌਡੀ. ਦੇਖੋ, ਸਉਡੀ.

ਸੌਂਡੀ. ਸੰਗਜਾ—ਸੁੰਡ ਵਾਲਾ (ਹਾਥੀ) "ਜਨੁ ਸੌਂਡੀ ਬਡ ਸੁੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਕਲਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਡਕ.

ਸੌਂਡਜਰਿ / ਸੌਂਡਜਾਂਤਕ ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ੇਰ, ਜੋ ਸੌਂਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ. ਸੌਂਡਜੰਤਕ। ੨ ਬੰਦੂਕ, ਜੋ ਹਾਥੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੌਂਡਜਾਂਤਕ ਧੁਨਿਨੀ. ਸੌਂਡੀ (ਹਾਥੀ) ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ, ਉਸ ਜੇਹੀ ਗਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸੌਣ. ਦੇਖੋ, ਸਉਣ। ੨ ਸ਼ਕੁਨ. ਦੇਖੋ, ਅਪਸਗਨ.

ਸੌਤ. ਦੇਖੋ, ਸਉਤ.

ਸੌਂਦਰਯ. ਸੰ. सौन्दर्य. ਸੰਗਜਾ—ਸੁੰਦਰਤਾ. ਖੂਬ-ਸੂਰਤੀ. "ਸਹਿਨਸੀਲ ਸੌਂਦਰਯ ਸੂਰਤਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੌਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾ.

---

* ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ ਪਾਸ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧਿ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ.

ਸੌਦਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਈ.

ਸੌਦਾਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸਉਦਾਗਰ.

ਸੌਦਾਮਨੀ / **ਸੌਦਾਮਿਨੀ** } ਦੇਖੋ, ਸੁਦਾਮਨਿ.

ਸੌਦ੍ਰਜ. ਦੇਖੋ, ਸੌਂਦਰਯ.

ਸੌਧ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਧਾ (ਚੂਨੇ) ਨਾਲ ਲਿੱਪਿਆ ਹੋਇਆ. ਰਾਜਭਵਨ. ਰਾਜਮੰਦਿਰ. "ਸੁੰਦਰ ਸੌਧ ਉਚੇਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਮੰਦਿਰ.

ਸੌਂਧ / **ਸੌਂਧਾ** } ਸੰਗਯਾ—ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਵ੍ਯ. ਇਤਰ ਆਦਿਕ. "ਕਬਹੁ ਨ ਸੌਂਧਾ ਲਾਇ ਰਾਗ ਮਨ ਭਾਇਓ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੫)

ਸੌਂਧਾ ਖ਼ਾਨ / **ਸੌਂਧੇ ਖ਼ਾਨ** } ਦਸੌਂਧਾ ਖ਼ਾਨ. ਇਹ ਦਸੌਂਧ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਨਾਉਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ.ਦੇਖੋ, ਉਸ਼ਰ. ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਸਤਬਲ ਦਾ ਦਾਰੋਗਾ. "ਇਤਨੇ ਮੇ ਸੌਂਧੇ ਖਾਂ ਆਯੋ। ਹਯਨ ਸੇਵ ਪਰ ਜੋ ਠਹਿਰਾਯੋ ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੌਨ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਕੁਨ. ਸ਼ਗੁਨ. "ਮੰਗਲ ਭੌਨ ਭਏ ਸੁਭ ਸੌਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਸੌਨ ਆਸੌਨ ਨਹਿ ਜਾਨ." (ਗੁਰੁਸੋਭਾ) ਦੇਖੋ, ਅਪਸਗੁਨ। ੨ ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ. "ਸੇਜ ਸੁਧਾਰੈ ਹਿਤ ਗੁਰੁ ਸੌਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੩ ਸੰ. ਸ਼ੌਨ. ਵਿ—ਸ਼੍ਵਨ (ਕੁੱਤੇ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ. ਕੁੱਤੇ ਦਾ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ੌਨ. ਸੂਨਾ (ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਕਸਾਈ। ੫ ਕਸਾਈ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਜਰਾ ਮਾਸ.

ਸੌਨਕ. ਸੰ. ਸ਼ੌਨਕ. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਨੈਮਿਸ਼ਾਰਨਜ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਇਹ ਸ਼ੁਨਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਕਾਤਯਾਯਨ ਅਰ ਅਸ਼੍ਵਲਾਯਨ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸੀ.

ਸੌਨਿਕ. ਸੰ. ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਪਾਸ ਸ਼੍ਵਨ (ਕੁੱਤੇ) ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਸੌਂਪਣਾ / **ਸੌਂਪਣੀ** } ਦੇਖੋ, ਸਉਪਣਾ.

ਸੌਪਤ੍ਰ. ਕਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਤਪਤ੍ਰ. "ਸੌਪਤ੍ਰ ਸੇ ਛਤ੍ਰ ਟੂਟੇ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੨)

ਸੌਂਫ. ਸੰ. शतपुष्पा—ਸ਼ਤਪੁਸ਼ਪਾ. ਫ਼ਾ. ਬਾਦੀਆਂ. ਸੰਗਯਾ—ਸੌਂਫ ਪੋਹ ਮਾਘ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀ ਅਤੇ ਵਸਾਖ ਵਿੱਚ ਕੱਟੀਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਕੱਦ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਫੁਟ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਗਰਮ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਅਤੇ ਦ੍ਰਾਵਕ ਹੈ. ਸੌਂਫ ਮੇਦੇ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਮ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ. ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਗਮ ਨੂੰ ਛਾਂਟਦੀ ਹੈ. ਪੇਸ਼ਾਬ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਲ ਖਾਰਿਜ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਅਰਕ ਅਨੇਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ. L. Pimpinella anisum (ਅੰ. Aniseed)

ਸੌਭ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਹਰਚੰਦਉਰੀ ਅਤੇ ਹਰਿਸਚੰਦ੍ਰ.

ਸੌਭਰੀ. ਵਿ—ਸ਼ੁਭ੍ਰਤਾ ਵਾਲੀ. ਚਮਕੀਲੀ. "ਸੁਭੰਤ ਸਿੱਪ ਸੌਭਰੀ." (ਕਲਕੀ) ਗਲ੍ਹਾਂ (ਕਪੋਲਾਂ) ਨੂੰ ਢਕਣ ਵਾਲੀ ਸੰਜੋ ਚਮਕੀਲੀ, ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ੨ ਸੌਭਰਿ ਇੱਕ ਰਿਖੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਮਾਂਧਾਤਾ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਹ ਪੁਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਅਤੇ ੧੫੦ ਪੁਤ੍ਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ.

ਸੌਭਾਗ / **ਸੌਭਾਗ੍ਯ** } ਦੇਖੋ, ਸੁਹਾਗ ਅਤੇ ਸੁਭਾਗ.

ਸੌਮ. ਵਿ—ਸੋਮ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸੋਮ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੌਮ੍ਯ. "ਸੁਨ ਹੇ ਸੌਮ ! ਬਸਨ ਹਿਤ ਥਾਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੌਮਿਤ੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਛਮਣ। ੨ ਸ਼ਤ੍ਰੂਘਨ.

ਸੌਮ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਕ੍ਰੋਧ ਰਹਿਤ. ਸ਼ਾਂਤ। ੨ ਮਨੋਹਰ. ਸੁੰਦਰ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਬੁਧ, ਜੋ ਸੋਮ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ) ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯੇ ਦਾ ਰੂਪ ੩.

ਸੌਰ. ਵਿ—ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਸੂਰਜ ਦਾ। ੨ ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਨੈਸ਼੍ਚਰ (ਛਨਿੱਛਰ) ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨ।

੪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਉਪਾਸਕ। ੫ ਸੁਰਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ. ਸੁਰਾ ਦਾ। ੬ ਸ਼ੌਰ. ਵਿ—ਸ਼ੂਰ (ਯੋਧਾ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸੌਰਜ. ਸੰ. ਸ਼ੌਰ੍ਯ—ਸ਼ੌਰ੍ਯਜੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੂਰਤ੍ਵ. ਸੂਰਮਤਾ। ੨ ਸੰ. ਸੌਰ੍ਯੰ. ਵਿ—ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ.

ਸੌਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਉਰਣਾ।

ਸੌਰਭ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁਰਭਿ (ਸੁਗੰਧ) ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਗੰਧ. ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ. "ਸਿਲੀਮੁਖ ਸਿੱਖ ਮਨ ਸੌਰਭ ਅਨੰਦ ਹੇਤ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸੁੰਦਰਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਭਿ. "ਧਰ ਬਾਲਕ ਸੌਰਭ ਆਪ ਵਿਰਾਜਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸੌਰਮਾਸ. ਸੂਰਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹੀਨਾ. ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ. ਦੇਖੋ, ਮਾਸ.

ਸੌਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ. ਸੁਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ (ਕਾਠੀਆਵਾੜ) ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ। ੨ ਚੰਗੇ ਰਾਜ ਦਾ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ.

ਸੌਰੀ, ਸੌਰੀਆ ਵਿ—ਸੂਰਜ ਉਪਾਸਕ। ੨ ਸੂਰਜ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, ਜ੍ਯੋਤਿਸ਼ੀ। ੩ ਸ਼ਾਵਰ (ਤੰਤ੍ਰ) ਦਾ ਗ੍ਯਾਤਾ। ੪ ਸੂਰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ। ੫ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਤ ਭੀ ਸੌਰੀ ਹੈ। ੬ ਸੰ. ਸ਼ੌਰਿ—ਸ਼ੌਰਿ. ਵਿਸ਼ਨੁ. "ਤੁਝ ਸੇਵਹਿ ਬਿਧਿ ਸੰਕਰ ਸੌਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੭ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ.

ਸੌੜ, ਸੌੜਾ ਦੇਖੋ, ਸਉੜ—ਸਉੜਾ.

ਸੰ. ਸੰ. ਸ਼ਮ੍—ਸ਼੍ਰੀ. ਵ੍ਯ—ਕਲ੍ਯਾਣ. ਮੰਗਲ। ੨ ਸੁਖ। ੩ ਸ਼ਾਂਤਿ। ੪ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ। ੫ ਸਮ੍. ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਤੁਅ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰ ਹੇਤ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੬ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ. ਬਖ਼ੂਬੀ। ੭ ਬਿਲਕੁਲ. ਮੂਲੋਂ. ਮੁੱਢੋਂ.

ਸੰਸ. ਸੰ. ਸ਼ੰਸ੍. ਧਾ—ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਨਾ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸਤਤਿ। ੩ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਇਕਰਾਰ। ੪ ਸੌਂਹ. ਕਸਮ। ੫ ਇੱਛਾ। ੬ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸੰਸਯ.

ਸੰਸਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਸ੍ਕਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰ-ਉਪਸਰਗ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ. ਸੁਧਾਰਨਾ। ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ। ੩ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਖਿਆਲ। ੪ ਧਰਮਰੀਤਿ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਕਰਮ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਚਿੱਤ ਤੇ ਬਣਿਆ ਰਹੇ. ਜੈਸੇ—ਜਨਮ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਸੰਸਕਾਰ.

ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਉੱਤਮ ਮਧ੍ਯਮ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਿੱਧ.

(ੳ) ਉੱਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਰ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਧਾਰੇ ਜਾਣ ਓਹ ਸ਼ਰੀਰ ਤਥਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖ੍ਯਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਣ. ਜੈਸੇ—ਅਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਧਾਰਦੇ ਹਨ.

(ਅ) ਮੱਧਮ ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਵਾਹਗੁਰੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬੁਰੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਐਸੇ ਧਾਰੇ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰੀਰ ਅਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ. ਜੈਸੇ—ਜਟਾ ਭਸਮ ਜਨੇਊ ਕੰਠੀ ਆਦਿਕ ਲੋਕ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

(ੲ) ਨਿਸ਼ਿੱਧ (ਨਿਕ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਖੰਡਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਰ ਦੇਹ ਤਥਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਜੈਸੇ—ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਕਰਣਵੇਧ, ਸੁੰਨਤ (ਖਤਨਾ), ਮੁੰਡਨ ਆਦਿਕ.

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ। ੩ ਸੁਧਾਰਿਆ। ੪ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਦੀ ਰੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਧਾਰੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ। ੫ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਵਭਾਸ਼ਾ. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. (संस्कृत).

ਸੰਸਯ. ਸੰ. ਸੰਸ਼ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—(ਸੰ—ਸ਼ੀ). ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੌਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸ਼ੱਕ. ਸੰਦੇਹ. "ਪਾਤਕਹਰਣੰ ਸਾਧਸੰਗਮ ਨ ਸੰਸਯਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸੰਸਰਗ. ਸੰ. ਸੰਸਰ੍ਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਿਲਾਪ. ਸੰਬੰਧ. ਤਾਲੁੱਕ. ਦੇਖੋ, ਸਰਗ.

ਸੰਸਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਫਿਰਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ। ੨ ਖਿਸ-

ਕਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਰਣ.

ਸੰਸਰਾਮ. ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਰਚਣ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਗਏ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨੰ: ੧.

ਸੰਸਾ. ਸੰਦੇਹ. ਸ਼ੱਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਸਯ. "ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਸਾ ਮੂਲ ਨ ਹੋਵਈ." (ਵਾਰ ਬਿਲਾ ਮ: ੩)

ਸੰਸਾਰ. ਨਾਕੂ. ਮਗਰਮੱਛ. ਨਿਹੰਗ । ੨ ਸੰ. ਜੋ ਸੰਸਰਣ ਕਰੇ (ਬਦਲਦਾ ਰਹੇ) ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਹੈ. ਜਗਤ. "ਸੰਸਾਰ ਕਾਮ ਤਜਣੰ." (ਗਾਥਾ) ੩ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ.

ਸੰਸਾਰਸਾਗਰ. ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਸਾਗਰ. "ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਅਬ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੰਸਾਰਸਿ / ਸੰਸਾਰਸਜ } ਸ਼ਸ਼੍ਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਸਾਰ ਦਾ. "ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸਜ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ ਕੇ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਵਿਰਲੇ ਗੁਰੁਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ.

ਸੰਸਾਰਕੂਪ. ਵਿ—ਜਗਤ ਰੂਪ ਖੂਹ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ. "ਸੰਸਾਰਕੂਪ ਤੇ ਉਧਰਿ ਲੈ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਰਚਨਾ.

ਸੰਸਾਰਿ. ਸੰਸਾਰ (ਜਗਤ) ਵਿੱਚ. "ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਪਾਇ ਫਿਰੈ ਸੰਸਾਰਿ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) "ਗੁਰਦਰਸਨੁ ਸਫਲੁ ਸੰਸਾਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੰਸਾਰੀ. ਵਿ—ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਦੁਨਿਯਵੀ. ਸਾਂਸਾਰਿਕ। ੨ ਸੰਸਾਰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਰਜੋਗੁਣ (ਬ੍ਰਹਮਾ). "ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ." (ਜਪੁ) ੩ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ. "ਨਾ ਅਉਧੂਤੀ ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰੀਤਿ. ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਚਾਲ. "ਛੂਟਿਗਈ ਸੰਸਾਰੀ." (ਕੇਦਾ ਕਬੀਰ)

ਸੰਸਾਰੁ. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਸਾਰ ੩. "ਹੋਇ ਸਹਾਈ ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਰਾਖਹਿ ਤਿਸੁ ਕਹਾ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ?" (ਗੂਜ ਮ: ੫)

ਸੰਸਾਰੂ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ। ੨ ਤਲਵਾੜ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਮਹਾਨ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ.

ਸੰਸਾਰੇ. ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ. "ਸੰਤੋਖ ਭਇਆ ਸੰਸਾਰੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੰਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਉਭਯਾਲੰਕਾਰ.

ਸੰਸ੍ਰਿਤਿ. ਸੰ. संसृति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪ੍ਰਵਾਹ. ਧਾਰਾ । ੨ ਸੰਸਾਰ. ਦੁਨੀਆਂ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਤਿ.

ਸੰਹਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—(ਸੰ—ਹ੍ਰਿ) ਖਿੱਚ. ਆਕਰਸ਼ਣ । ੨ ਵਿਨਾਸ਼. ਨਾਸ਼. ਲੈ ਕਰਨਾ। ੩ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸਮੇਟਣਾ। ੪ ਖੁਲਾਸਾ. ਸਾਰ। ੫ ਵਾਰ (ਪ੍ਰਹਾਰ-ਆਘਾਤ) ਰੋਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਹਾਰੀ ਮੱਲ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ ਲਹੌਰ ਭੇਜਕੇ ਆਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨਾ ਬੁਲਾਏ ਨਾ ਆਉਣਾ. ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਲਹੌਰ ਰਹਿਕੇ ਉੱਤਮ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ. ਜਿਸ ਥਾਂ ਬੈਠਕੇ ਆਪ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਉਹ ਚੂਨੀ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਿਵਾਨਖਾਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰਧਾਮ ਹੈ. ਇਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ—"ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰਦਰਸਨ ਤਾਈ"—ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਕੇ ਪਿਤਾਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਹੈ. ਸੰਹਾਰੀ ਮੱਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਆਤਮਗ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਹੋਈ.

ਸੰਹਿਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਹ ਪੁਸਤਕ, ਜੋ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਿਤ ਨੂੰ ਕਹੇ। ੨ ਮਨੁ ਆਦਿ ਰਿਖੀਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ । ੩ ਵੇਦ ਦਾ ਉਹ ਭਾਗ, ਜੋ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਦਾ ਹੈ. ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ

ਦੇਖੋ, ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਣਜਕ ਦੇ ਆਰਣਜਕ ੩ ਅਧਜਾਯ ੨, ਖੰਡ ੬ ਵਿੱਚ। ੪ ਵਜਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਸਮੀਪਤਾ 'ਸੰਹਿਤਾ' ਹੈ.

ਸੰਹੇਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰ.

ਸੰਕ. ਸੰ. शङ्क. ਧਾ—ਸੰਸੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ. ਡਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਡਰ। ੩ ਸ਼ੱਕ. ਸੰਸਾ. "ਗੁਰੁ ਮਿਲੀਐ ਸੰਕ ਉਤਾਰਿ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ੪ ਛਕੜਾ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਬੈਲ.

ਸੰਕਟ. ਸੰ. सङ्कट. ਸੰਗਜਾ—ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼. "ਸੰਕਟ ਘੋਰ ਕਟੇ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਕਟਾਸੁਰ.

ਸੰਕਟਮੋਚ, ਸੰਕਟਮੋਚਕ ਵਿ—ਦੁਖ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲਾ. "ਗੋਵਿੰਦ ਸੰਕਟਮੋਚ." (ਰਾਮ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਕਟਵੈ. ਸੰਕਟ ਪਵੈ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਸਾਹਿਬ ਸੰਕਟਵੈ ਸੇਵਕ ਭਜੈ." (ਬਸੰ ਨਾਮਦੇਵ) ਸ੍ਵਾਮੀ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਪਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੇਵਕ ਨੱਸ ਜਾਵੇ.

ਸੰਕਟਿ. ਸੰਕਟ ਮੇ. ਕਲੇਸ਼ ਵਿੱਚ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਟ. "ਸੰਕਟਿ ਨਹੀ ਪਰੈ ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ."(ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੰਕਰ. ਸੰ. सङ्कर. ਸੰਗਜਾ—ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਮੇਲ. ਮਿਸ਼੍ਰਣ। ੨ ਦੋ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਸੰਤਾਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਉਭਯਾਲੰਕਾਰ। ੪ ਸੰ. शङ्कर—ਸ਼ੰਕਰ. ਸੰਗਜਾ—ਸ਼ਿਵ, ਜੋ ਸ਼ੰ (ਕਲਜਾਣ) ਕਰਤਾ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. "ਸੰਕਰ ਕ੍ਰੋੜ ਤੇਤੀਸ ਧਿਆਇਓ." (ਬੈਰਾ ਮ: ੪)

੫ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ. "ਸ਼ੰਕਰ ਹ੍ਵੈ ਅਵਤਾਰ ਸ਼ਿਵ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਮਤ ਵਿਦਤਾਵੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਕਥਾ ਇਉਂ ਹੈ—

ਕੋਚਿਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ "ਕਲਦੀ" (ਅਥਵਾ ਕਾਲਪੀ) ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੮੪੬ (ਸਨ ੭੮੮) ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਵਿਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਆਪ ਨੇ ਖਟਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਵੇਦ, ਵੇਦਾਂਗ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸ੍ਵਾਮੀ ਤੋਂ ਸੰਨਜਾਸ-ਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਅਰ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਆਸਣ ਜਮਾਕੇ ਅਦ੍ਵੈਤ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਵਿਦਜਾ ਬਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਿਦਜਾਰਥੀ ਆਪਣੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ.

ਮਗਧ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਾਹਿਸ਼ਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਡਿਤ ਮੰਡਨਮਿਸ੍ਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਦੁਤੀ ਪੰਡਿਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਰਥ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਫੈਲ ਗਈ. ਮੰਡਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹੋ ਗਏ ਅਰ ਸੰਨਜਾਸ ਧਾਰਕੇ ਅਦ੍ਵੈਤਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ.

ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਅਨੇਕ ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਪੁਰ ਫਤੇ ਪਾਈ ਅਰ ਬੌੱਧ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ "ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਗ ਵਿਜਯ" ਵਿੱਚ ਮਾਧਵਾਚਾਰਯ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਨੇ ਕਈ ਮਠ (ਆਸ਼੍ਰਮ) ਬਣਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਮਠ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਸੋਰ ਰਾਜ ਦੇ ਜਿਲੇ ਕਦੂਰ ਵਿੱਚ ਤੁੰਗਭਦ੍ਰਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗਗਿਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਸਥਾਨ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਲਾਇਕ ਚੇਲੇ ਮੰਡਨ ਨੂੰ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਰੇਸ਼੍ਵਰਾਚਾਰਯ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ, ਮਹੰਤ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ. ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦੀ ਗੱਦੀ ਹੁਣ ਇਸੇ ਥਾਂ ਹੈ* ਅਰ ਇਸ ਮਠ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤ ਮੈਸੋਰ ਵੱਲੋਂ ੧੨੦੦੦) ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ੨੫੯ ਪਿੰਡ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ੫੦੦੦੦ ਹੈ ਇਸ ਮਠ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਗੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਨ ੧੩੪੬ ਵਿੱਚ ਵਿਜਯਨਗਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹਰਿਹਰ ਨੇ ਲਾਈ ਹੈ.

ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਮਠਾਂ (ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ, ਜਗੰਨਾਥ, ਬਦਰੀ-ਨਾਥ)† ਦੇ ਮਹੰਤ ਭੀ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗਜ ਸੰਨਜਾਸੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਪੂਰਣ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਣ. ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤ ਸੂਤ੍ਰ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾ, ਪੁਰ

* ਇਸ ਗੱਦੀ ਦੇ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਜਗਤਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ.

† ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਰਦਾ ਮਠ, ਜਗੰਨਾਥ ਵਿੱਚ ਗੋਵਰਧਨ ਮਠ, ਬਦਰੀਨਾਥ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼ੀ ਮਠ.

ਉੱਤਮ ਭਾਸ਼੍ਯ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਸ਼ੰਕਰ ਜੀ ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਰੋਗੀ ਹੋਗਏ ਅਰ ੩੨ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਪਾਸ ਸਨ ੮੨੦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਤਿਆਗ ਗਏ.

S. V. Venkateshwara ਵੇਂਕਟੇਸ਼੍ਵਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸਨ ੮੦੫ ਈ: ਵਿੱਚ ਅਰ ਦੇਹਾਂਤ ੮੯੭ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼੍ਟੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ੬ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ੨੬ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ੧੬ ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ, ਦੂਜਾ ਦਸ ਪੁਰ ਅੰਤ ਗੁਰੁ ਲਘੁ. ਉਦਾਹਰਣ—

ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ, ਏਕ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸ.
×××(ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਖਟ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤ ਹੈ ਹਰਿਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ
ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁੱਲਿ ਸਮਾਨ.
××× (ਕੇਦਾ ਰਵਿਦਾਸ)

ਨਿਜ ਕਾਨ ਸੁਨ ਮਤਿਮਾਨ ਮਾਨਵ, ਖੇਤ ਮਹਿ ਤਬ ਜਾਇ,
ਗੋਧੂਮ ਬੂਟ ਉਪਾਰ ਦੇਖ੍ਯੋ, ਰਹ੍ਯੋ ਉਰ ਬਿਸਮਾਇ.
××× (ਨਾਪ੍ਰੂ)

੭ ਵਿ—ਮੰਗਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੮ ਸ਼ੁਭ.ਭਲਾ। ੯ ਸੰ. शृङ्खल—ਸ਼੍ਰਿੰਖਲ. (ਸੰਗੁਲ—ਜੰਜੀਰ) ਲਈ ਭੀ ਸੰਕਰ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਦੁਰਦ ਕੇ ਪਾਇ ਸੁ ਸੰਕਰ ਡਾਰ੍ਯੋ." (ਗੁਵਿ ੧੦)

ਸੰਕਰਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰਖਨ.

ਸ਼ੰਕਰਸੁਕ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੰਕਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦਾ ਸ਼ੁਕ੍ਰ (ਵੀਰਯ). ਪਾਰਾ.

ਸੰਕਰਸੁਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਿਵਪੁਤ੍ਰ ਗਣੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਤਿਕੇਯ.

ਸੰਕਰਖਣ / **ਸੰਕਰਖਨ** } ਸੰ. सङ्कर्षण—ਸੰਕਰ੍ਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਕਰ੍ਸ਼ਣ (ਖਿੱਚਣ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਬਲਭਦ੍ਰ. ਬਲਰਾਮ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਕਰਖਣ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਲਿਖੇ ਹਨ. ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਵਕੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚਕੇ ਰੋਹਿਣੀ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ.* ਦੂਜੇ ਇਹ ਹਲ ਨਾਲ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਸੰਕਰ੍ਸ਼ (ਖਿੱਚ) ਕੇ ਮੂਸਲ ਨਾਲ ਸਿਰ ਭੰਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ. "ਪੁਨ ਬੋਲ੍ਯੋ ਵ੍ਰਿਜਏਸ, ਸੰਕਰਖਨ ਸੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਕ੍ਰਮਣ (ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਕਰਖਣ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਮਕਰ ਸੰਕਰਖਣ ਅਰਕੀ ਹੋਇ। ਆਨ ਸਨਾਨਹਿ ਜੋ ਨਰ ਕੋਇ" ॥ (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮਕਰ ਰਾਸ਼ਿ ਤੇ ਜਦ ਸੂਰਜ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਜੋ ਆਕੇ ਮੁਕਤਸਰ ਨ੍ਹਾਵੇ.

ਸੰਕਰ ਵਰਣ. ਦੇਖੋ, ਵਰਣ ਸੰਕਰ.

ਸੰਕਰਾ. ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ. "ਸੰਕਰਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਗਜਾਰਾਂ ਰੁਦ੍ਰ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੈ। ੨ ਸ਼ਿਵ। ੩ ਵਿ—ਕਲ੍ਯਾਣ ਕਰਤਾ। ੪ ਇੱਕ ਰਾਗ, ਜੋ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਸ਼ਾੜਵ (ਖਾੜਵ) ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੱਧਮ ਵਰਜਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਭ ਬਹੁਤ ਦੁਰਬਲ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਸੰਕਰਾ ਬਿਹਾਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧਾਰ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ੜਜ ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਆਰੋਹੀ—ਸ਼ ਰ ਗ ਪ ਪ ਨ ਸ਼. ਅਵਰੋਹੀ—ਸ਼ ਨ ਧ ਪ ਗ ਰ ਸ਼.

ਸੰਕਰਾਚਾਰਯ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰ ੫.

ਸ਼ੰਕਰੀ. ਸ਼ੰਕਰ (ਸ਼ਿਵ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਪਾਰਵਤੀ। ੨ ਮਜੀਠ। ੩ ਵਿ—ਕਲ੍ਯਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ.

ਸੰਕਲਨ. ਸੰ. सङ्कलन. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਲਨ (ਇਕੱਠਾ) ਕਰਨਾ. ਜੋੜਨਾ। ੨ ਵਰ੍ਹੇ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿਖਾਉਣਾ.

ਸੰਕਲਪ. ਸੰ. सङ्कल्प. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਮਨ ਦਾ ਫੁਰਨਾ. ਮਨੋਰਥ. ਖਿਆਲ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਗ੍ਯਾ. ਪ੍ਰਣ. ਦੇਖੋ, ਕਲਪ.

ਸੰਕਲਿਤ. ਵਿ—ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ. ਦੇਖੋ, ਕਲਨ.

ਸੰਕੜਾ. ਵਿ— ਸੰਕੁਚਿਤ। ੨ ਤੰਗ. ਭੀੜਾ.

* ਦੇਖੋ, ਵਿਸਨੁ ਪੁਰਾਣ ਅੰਸ਼ ੪ ਅ: ੧੫.

ਸ਼ੰਕਾ. ਸੰ. शङ्का—ਸ਼ੰਕਾ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੱਕ. ਸੰਸਾ। ੨ ਡਰ. ਖ਼ੌਫ਼. ਧਕਧਕੀ. "ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਇਆ ਗਈ ਸੰਕਾ ਤੂਟ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੩ सङ्गा. ਲੜਾਈ. ਜੰਗ.

ਸੰਕਾਸ. ਸੰ. ਸੰਕਾਸ਼. ਵਿ—ਤੁੱਲ. ਸਮਾਨ. "ਹੌਂ ਨ ਲਖੋਂ ਸੋਦਰ ਤਿਸੈ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਸੰਕਾਸ." (ਨਾਪ੍ਰੂ)

ਸੰਕਿਤ. ਸੰ.शङ्कित. ਵਿ—ਡਰਿਆਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਸੇ ਵਾਨ. ਸ਼ੱਕ ਸਹਿਤ.

ਸੰਕੀਰਣ, ਸੰਕੀਰਨ ਸੰ. ਸੰਕੀਰ੍ਣ. ਵਿ—ਕੀਰ੍ਣ (ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ). ੨ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਵ੍ਯਾਪ੍ਤ. ਪਸਰਿਆ. ਫੈਲਿਆ. "ਆਯੁਧ ਤੇ ਸੰਕੀਰਨ ਬਨ ਭਾ ਲੋਥਨ ਪੋਥ ਕਰੰਤੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸੰਗਯਾ—ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਜਾਤਿ. ਲੋਮ ਪ੍ਰਤਿਲੋਮ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਉਪਜੇ ਸੰਕਰ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ. ਦੇਖੋ, ਦਸ ਅਠ ਵਰਨ.

ਸੰਕੁ. ਸੰ. शङ्कु—ਸ਼ੰਕੁ.ਸੰਗਯਾ—ਮੇਖ. ਕੀਲਾ। ੨ ਠੂਠ. ਸ੍ਥਾਣੂ। ੩ ਸੰਖ ਨਾਂਉ ਦੀ ਗਿਣਤੀ.(੧੦੦੦੦੦-੦੦੦੦੦੦੦੦) ੪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਛਾਇਆ ਮਿਣਨ ਦਾ ਤਿੰਨ ਬਾਰਾਂ ਉਂਗਲ ਆਦਿਕ ਦਾ ਕੀਲਾ। ੫ ਕਾਮਦੇਵ। ੬ ਸ਼ਿਵ। ੭ ਪਾਪ.

ਸੰਕੁਕਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ੰਕੁ. (ਕਿੱਲੇ) ਜੇਹੇ ਹੋਣ ਕੰਨ ਜਿਸ ਦੇ, ਗਧਾ। ੨ ਹਰਿਵੰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦਾਨਵ.

ਸੰਕੁਰਾ. ਵਿ—ਸੰਕੁਚਿਤ। ੨ ਤੰਗ. ਭੀੜਾ. "ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਰਾ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੰਕੁਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਘਣਾ. "ਸੁਭ ਗੁਣ ਗਨ ਦਲ ਸੰਕੁਲ ਸੋਹੈਂ."(ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਪੂਰਣ। ੩ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਯੁੱਧ। ੫ ਭੀੜ. ਹੁਜੂਮ.

ਸੰਕੁੜਾ. ਸੰਕੁਚਿਤ. ਭੀੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੁਰਾ. "ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁੜਾ" (ਗੂਜ ਵਾਰ ੧ ਮ: ੩)

ਸੰਕੂ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੁ.

ਸੰਕੇਤ. ਸੰ. सङ्केत. ਸੰਗਯਾ—ਇਸ਼ਾਰਾ। ੨ ਚਿੰਨ੍ਹ. ਨਿਸ਼ਾਨ। ੩ ਸੰ. ਸੰ-ਕੇਤ. ਨਿਵਾਸ. "ਜਲ ਸੰਕੇਤਨਿ ਆਦਿ ਬਖਾਨਹੁ." (ਸਨਾਮਾ) ਜਲ ਦਾ ਹੈ ਸੰਕੇਤ (ਨਿਵਾਸ) ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਨਦੀ.

ਸੰਕੇਤਨਿ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕੇਤ ੩.

ਸੰਕੋਚ, ਸੰਕੋਚਨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—(ਸੰ-ਕੁਚ੍) ਸਿਕੁੜਨਾ. ਸੁੰਗੜਨਾ। ੨ ਝਿਜ਼ਕਣਾ। ੩ ਲੱਜਾ. ਸ਼ਰਮ। ੪ ਸਮੇਟਣਾ. "ਖੇਲ ਸੰਕੋਚੈ ਤਉ ਨਾਨਕ ਏਕੈ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੰਕ੍ਰਮਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ। ੩ ਪਹੁੰਚਣਾ। ੪ ਸੂਰਜ ਦਾ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਿ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ.

ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਉਹ ਦਿਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਨਵੀਂ ਰਾਸ਼ਿ ਪੁਰ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਕਰੇ. ਸੂਰਜ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ. ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਵਿਸ਼੍ਟ.

ਸੰਕ੍ਰਿਤ. ਸ਼ੰਕਿਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਕੇ ਹੈ. "ਸੁ ਸਾਧੁ ਸੰਕ੍ਰਿਤੰ ਚਿਤੰ, ਅਸਾਧੁ ਨਿਰਭਯੰ ਢੁਲੰ." (ਕਲਕੀ)

ਸੰਕ੍ਰੰਦਨ. ਸੰ. संक्रन्दन. ਸੰਗਯਾ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੰਦਨ (ਚਿੱਲਾਉਣਾ) ਹੋਵੇ. ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਇੰਦ੍ਰ, ਜੋ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਆਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੰਖਿਪ੍ਤ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਫੈਂਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਢੇਰ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੪ ਥੋੜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਇਖ਼ਤਸਾਰ ਕੀਤਾ.

ਸੰਖੇਪ. ਸੰ-ਕ੍ਸ਼ੇਪ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਫੈਂਕਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਬਹੁਤ ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ.

ਸੰਖ. ਸੰ. शङ्ख. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ,

ਜਿਸ ਦਾ ਖੋਲ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਬਿਗਲ ਦੀ ਤਰਾਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ. "ਸੰਖਨ ਕੀ ਧੁਨਿ ਘੰਟਨ ਕੀ ਕਰ." (ਚੰਡੀ ੧) ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬਿਗਲ ਵਾਂਙ ਸੰਖ ਬਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ. "ਸਿੰਘ ਚੜੀ ਮੁਖ ਸੰਖ ਬਜਾਵਤ." (ਚੰਡੀ ੧) ਸੰਖ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇਵਤਾ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ੨ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੇ ਸੰਖ ਦਾ ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਵੈਸਨਵ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਥਵਾ ਧਾਤੁ ਨਾਲ ਤਪਾਕੇ ਲਾਇਆ ਛਾਪਾ. "ਸੰਖ ਚਕ੍ਰ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕ ਬਿਰਾਜਤ." (ਮਾਰੂ ਨਾਮਦੇਵ)। ੩ ਇੱਕ ਸਰਪ, ਜੋ ਨਾਗਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੈ। ੪ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ. ੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦। ੫ ਇੱਕ ਰਿਖੀ ਜਿਸ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸੰਖ ਸੰਹਿਤਾ ਹੈ. ਇਹ ਲਿਖਿਤ ਰਿਖੀ ਦਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਚੰਪਕ ਪੁਰੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੰਸਧ੍ਵਜ ਦਾ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ। ੬ ਕਪਾਲ. ਸਿਰ ਦੀ ਹੱਡੀ। ੭ ਇੱਕ ਦੈਤ (ਸੰਖਾਸੁਰ) ਜੋ ਸ਼ੰਖ ਵਿੱਚੋਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਅਰ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਨੇ ਮੱਛ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਕੇ ਸੰਖ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਵੇਦ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਂਦੇ. "ਸੰਖਾਸੁਰ ਮਾਰੇ ਵੇਦ ਉਧਾਰੇ." (ਮੱਛਾਵ) ਸ਼ਤਪਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਖ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹਯਗ੍ਰੀਵ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮਤਸਜ ਅਵਤਾਰ। ੮ ਦੇਖੋ, ਸੰਖਜ.

ਸੰਖਚੂੜ. ਸੰ. शङ्खचूड. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇੱਕ ਜਾਤਿ ਦਾ ਸੱਪ, ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਉੱਪਰ ਸ਼ੰਖ ਜੇਹੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੨ ਜਲੰਧਰ ਦੈਤ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵ੍ਰਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਤੁਲਸੀ ਰੂਪ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ ਸਕੰਧ ੯ ਅ: ੨੪.

ਸੰਖਨਾਰੀ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਸੋਮਰਾਜੀ" ਅਤੇ "ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ ਦੋ ਯਗਣ. ।ऽऽ. ।ऽऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਜੁਟੇ ਦੋਇ ਪਾਸੇ। ਪਰੀ ਮਾਰ ਨਾਸੇ।
ਗੁਰੂ ਧੀਰ ਦੈਕੈ। ਅਗੈ ਸਿੰਘ ਕੈਕੈ।

(ੳ) ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ "ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਸੰਖਨਾਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਥਾਂ ਭਾਵ ਅਰਧ ਭੁਜੰਗ ਤੋਂ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਨਮਸ੍ਤੰ ਅਗੰਜੇ। ਨਮਸ੍ਤੰ ਅਭੰਜੇ।
ਨਮਸ੍ਤੰ ਅਨਾਮੇ। ਨਮਸ੍ਤੰ ਅਠਾਮੇ। (ਜਾਪੁ)

ਸੰਖਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖਿਨੀ.

ਸ਼ੰਖਪਾਣਿ. ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੰਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਸੰਖਾਸੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖ ੭.

ਸੰਖਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖ੍ਯਾ.

ਸੰਖਿਨੀ. ਸੰ. शङ्खिनी. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤਿ.

"ਕੋਪ ਸ਼ੀਲ ਕੋਵਿਦ ਕਪਟ ਸਜਲ ਸਲੋਮ ਸ਼ਰੀਰ।
ਅਰੁਣ ਵਸਨ ਨਖਦਾਨ ਰੁਚਿ ਨਿਲਜ ਨਿਸ਼ੰਕ ਅਧੀਰ।
ਕ੍ਸ਼ਾਰ ਗੰਧ ਯੁਤ ਮਾਰ ਜਲ ਤਪ੍ਰ ਭੂਰਿ ਭਗ ਹੋਯ।
ਸੁਰਤਾ ਰਤਿ ਅਤਿ ਸੰਖਿਨੀ ਵਰਣਤ ਕਵਿ ਜਨ ਲੋਯ."
(ਰਸਿਕਪ੍ਰਿਯਾ)

"ਕਿਧੌਂ ਸੰਖਿਨੀ ਚਿਤ੍ਰਨੀ ਪਦਮਿਨੀ ਹੈ." (ਰਾਮਾਵ) ੨ ਉਹ ਸਿੱਪੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੋਤੀ ਨਿਕਲੇ। ੩ ਵਿ—ਸ਼ੰਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ। ੪ ਦੇਖੋ, ਚੌਪਈ ਦਾ ਭੇਦ (ਸ).

ਸੰਖਿਪ੍ਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਸ਼ਿਪਤ.

ਸੰਖੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਹੱਡੀ. ਸੰਖ ਜੇਹਾ ਵਰਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਹੈ. "ਕਢੀ ਚੂਸ ਸੰਖੀ." (ਗੁਵਿ ੧੦) ੨ ਸੰ. शङ्खिन्. ਸੰਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਸਮੁੰਦਰ.

ਸੰਖੀਆ. ਸੰ. शृङ्गिक—ਸ਼੍ਰਿੰਗਿਕ. ਅ਼ سم الفار ਸੱਮੁਲਫ਼ਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮ (ਜ਼ਹਿਰ) ਫ਼ਾਰ (ਚੂਹਾ). ਚੂਹਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼. Arsenic.

ਸੰਖੇਪ. ਸੰ. संक्षेप—ਸੰਕ੍ਸ਼ੇਪ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਖ਼ਤਸਾਰ.

ਸੰਖ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ। ੨ ਵਿ—ਗਿਣਨ ਲਾਇਕ.

ਸੰਖ੍ਯਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਿਣਤੀ. ਸ਼ੁਮਾਰ. "ਤ੍ਰਯੋਦਸ ਦਜੋਸਹਿ ਸੰਖ੍ਯਾ ਕੀਨੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਪੰਜਾਬੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ. ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੰਖ੍ਯਾ (ਗਿਣਤੀ) ਇਉਂ ਹੈ—

੧ ਇੱਕ	१ एकः	۱	یک	1 One
੨ ਦੋ	२ द्वौ	۲	دو	2 Two
੩ ਤਿੰਨ-ਤ੍ਰੈ	३ त्रयः	۳	سہ	3 Three
੪ ਚਾਰ	४ चत्वारः	۴	چہار	4 Four
੫ ਪੰਜ	५ पञ्च	۵	پنج	5 Five
੬ ਛੀ-ਛੇ	६ षट्	۶	شش	6 Six
੭ ਸੱਤ	७ सप्त	۷	ہفت	7 Seven
੮ ਅੱਠ	८ अष्ट-अथवा अष्टौ	۸	ہشت	8 Eight
੯ ਨੌ	९ नव	۹	نہ	9 Nine
੧੦ ਦਸ	१० दश	۱۰	دہ	10 Ten
੧੧ ਗਿਆਰਾਂ-ਯਾਰਾਂ	११ एकादश	۱۱	یازدہ	11 Eleven
੧੨ ਬਾਰਾਂ	१२ द्वादश	۱۲	دوازدہ	12 Twelve
੧੩ ਤੇਰਾਂ	१३ त्रयोदश	۱۳	سیزدہ	13 Thirteen
੧੪ ਚੌਦਾਂ	१४ चतुर्दश	۱۴	چہاردہ	14 Fourteen
੧੫ ਪੰਦਰਾਂ	१५ पञ्चदश	۱۵	پانزدہ	15 Fifteen
੧੬ ਸੋਲਾਂ	१६ षोडश	۱۶	شانزدہ	16 Sixteen
੧੭ ਸਤਾਰਾਂ	१७ सप्तदश	۱۷	ہفدہ	17 Seventeen
੧੮ ਅਠਾਰਾਂ	१८ अष्टादश	۱۸	ہژدہ	18 Eighteen
੧੯ ਉੱਨੀ	१९ एकोनविंशतिः	۱۹	نوزدہ	19 Nineteen
੨੦ ਵੀਹ	२० विंशतिः	۲۰	بیست	20 Twenty
੨੧ ਇੱਕੀ	२१ एकविंशतिः	۲۱	بیست و یک	21 Twenty-one
੨੨ ਬਾਈ	२२ द्वाविंशतिः	۲۲	بیست و دو	22 Twenty-two
੨੩ ਤੇਈ-ਤ੍ਰੇਈ	२३ त्रयोविंशतिः	۲۳	بیست و سہ	23 Twenty-three
੨੪ ਚੌਬੀ-ਚਵੀ	२४ चतुर्विंशतिः	۲۴	بیست و چہار	24 Twenty-four
੨੫ ਪੱਚੀ-ਪੰਝੀ	२५ पञ्चविंशतिः	۲۵	بیست و پنج	25 Twenty-five
੨੬ ਛੱਬੀ	२६ षड्विंशतिः	۲۶	بیست و شش	26 Twenty-six
੨੭ ਸਤਾਈ	२७ सप्तविंशतिः	۲۷	بیست و ہفت	27 Twenty-seven
੨੮ ਅਠਾਈ	२८ अष्टाविंशतिः	۲۸	بیست و ہشت	28 Twenty-eight
੨੯ ਉਣੱਤੀ	२९ एकोनत्रिंशत	۲۹	بیست و نہ	29 Twenty-nine
੩੦ ਤੀਹ-ਤ੍ਰੀਹ	३० त्रिंशत	۳۰	سی	30 Thirty
੩੧ ਇਕੱਤੀ	३१ एकत्रिंशत	۳۱	سی و یک	31 Thirty-one
੩੨ ਬੱਤੀ	३२ द्वात्रिंशत्	۳۲	سی و دو	32 Thirty-two
੩੩ ਤੇਤੀ	३३ त्रयस्त्रिंशत	۳۳	سی و سہ	33 Thirty-three
੩੪ ਚੌਤੀ	३४ चतुस्त्रिंशत्	۳۴	سی و چہار	34 Thirty-four
੩੫ ਪੈਂਤੀ	३५ पञ्चत्रिंशत	۳۵	سی و پنج	35 Thirty-five
੩੬ ਛੱਤੀ	३६ षट्त्रिंशत्	۳۶	سی و شش	36 Thirty-six

੩੭ ਸੈਂਤੀ	३७ सप्तत्रिंशव	۳۷	سی وہفت	37 Thirty-seven
੩੮ ਅਠੱਤੀ	३८ अष्टत्रिंशत्	۳۸	سی وہشت	38 Thirty-eight
੩੯ ਉਨਤਾਲੀ	३९ एकोनचत्वारिंशव	۳۹	سی ونُہ	39 Thirty-nine
੪੦ ਚਾਲੀ	४० चत्वारिंशव	۴۰	چہل	40 Forty
੪੧ ਇਕਤਾਲੀ	४१ एकचत्वारिंशव	۴۱	چہل ویک	41 Forty-one
੪੨ ਬਿਆਲੀ-ਬੈਤਾਲੀ	४२ द्विचत्वारिंशव	۴۲	چہل ودو	42 Forty-two
੪੩ ਤ੍ਰਿਤਾਲੀ	४३ त्रिचत्वारिंशव	۴۳	چہل وسہ	43 Forty-three
੪੪ ਚੌਤਾਲੀ	४४ चतुश्चत्वारिंशत्	۴۴	چہل وچہار	44 Forty-four
੪੫ ਪੰਤਾਲੀ	४५ पञ्चचत्वारिंशव	۴۵	چہل وپنج	45 Forty-five
੪੬ ਛਿਤਾਲੀ	४६ षट्चत्वारिंशत्	۴۶	چہل وشش	46 Forty-six
੪੭ ਸੈਂਤਾਲੀ	४७ सप्तचत्वारिंशव	۴۷	چہل وہفت	47 Forty-seven
੪੮ ਅਠਤਾਲੀ	४८ अष्टचत्वारिंशव	۴۸	چہل وہشت	48 Forty-eight
੪੯ ਉਨੰਜਾ	४९ एकोनपञ्चाशव	۴۹	چہل ونُہ	49 Forty-nine
੫੦ ਪੰਜਾਹ	५० पञ्चाशव	۵۰	پنجاہ	50 Fifty
੫੧ ਇਕਵੰਜਾ	५१ एकपञ्चाशत्	۵۱	پنجاہ ویک	51 Fifty-one
੫੨ ਬਵੰਜਾ	५२ द्विपञ्चाशव	۵۲	پنجاہ ودو	52 Fifty-two
੫੩ ਤਿਵੰਜਾ-ਤ੍ਰਿਵੰਜਾ	५३ त्रिपञ्चाशव	۵۳	پنجاہ وسہ	53 Fifty-three
੫੪ ਚੁਰੰਜਾ	५४ चतुःपञ्चाशव	۵۴	پنجاہ وچہار	54 Fifty-four
੫੫ ਪਚਵੰਜਾ	५५ पञ्चपञ्चाशव	۵۵	پنجاہ وپنج	55 Fifty-five
੫੬ ਛਪੰਜਾ-ਛਿਵੰਜਾ	५६ षट्पञ्चाशव	۵۶	پنجاہ وشش	56 Fifty-six
੫੭ ਸਤਵੰਜਾ	५७ सप्तपञ्चाशव	۵۷	پنجاہ وہفت	57 Fifty-seven
੫੮ ਅਠਵੰਜਾ	५८ अष्टपञ्चाशव	۵۸	پنجاہ وہشت	58 Fifty-eight
੫੯ ਉਨਾਹਠ	५९ एकोनषष्टिः	۵۹	پنجاہ ونُہ	59 Fifty-nine
੬੦ ਸੱਠ	६० षष्टिः	۶۰	شصت	60 Sixty
੬੧ ਇਕਾਹਠ	६१ एकषष्टिः	۶۱	شصت ویک	61 Sixty-one
੬੨ ਬਾਹਠ	६२ द्विषष्टिः	۶۲	شصت ودو	62 Sixty-two
੬੩ ਤ੍ਰੇਹਠ	६३ त्रिषष्टिः	۶۳	شصت وسہ	63 Sixty-three
੬੪ ਚੌਹਠ	६४ चतुःषष्टिः	۶۴	شصت وچہار	64 Sixty-four
੬੫ ਪੈਂਹਠ	६५ पञ्चषष्टिः	۶۵	شصت وپنج	65 Sixty-five
੬੬ ਛਿਆਹਠ	६६ षट्षष्टिः	۶۶	شصت وشش	66 Sixty-six
੬੭ ਸਤਾਹਠ	६७ सप्तषष्टिः	۶۷	شصت وہفت	67 Sixty-seven
੬੮ ਅਠਾਹਠ	६८ अष्टषष्टिः	۶۸	شصت وہشت	68 Sixty-eight
੬੯ ਉਨੱਤਰ	६९ एकोनसप्ततिः	۶۹	شصت ونُہ	69 Sixty-nine
੭੦ ਸੱਤਰ	७० सप्ततिः	۷۰	ہفتاد	70 Seventy
੭੧ ਇਕਹੱਤਰ	७१ एकसप्ततिः	۷۱	ہفتاد ویک	71 Seventy-one
੭੨ ਬਹੱਤਰ	७२ द्विसप्ततिः	۷۲	ہفتاد ودو	72 Seventy-two

੭੩ ਤਿਹੱਤਰ	७३ त्रिसप्ततिः	٧٣	ہفتادوسہ	73 Seventy-three
੭੪ ਚੌਹੱਤਰ	७४ चतुःसप्ततिः	٧٤	ہفتادوچہار	74 Seventy-four
੭੫ ਪੰਜਹੱਤਰ / ਪੰਝੱਤਰ	७५ पञ्चसप्ततिः	٧٥	ہفتادوپنج	75 Seventy-five
੭੬ ਛਿਹੱਤਰ	७६ षट्सप्ततिः	٧٦	ہفتادوشش	76 Seventy-six
੭੭ ਸਤੱਤਰ	७७ सप्तसप्ततिः	٧٧	ہفتادوہفت	77 Seventy-seven
੭੮ ਅਠੱਤਰ	७८ अष्टसप्ततिः	٧٨	ہفتادوہشت	78 Seventy-eight
੭੯ ਉਨਾਸੀ	७९ एकोनाशीतिः	٧٩	ہفتادونہ	79 Seventy-nine
੮੦ ਅੱਸੀ	८० अशीतिः	٨٠	ہشتاد	80 Eighty
੮੧ ਇਕਾਸੀ	८१ एकाशीतिः	٨١	ہشتادویک	81 Eighty-one
੮੨ ਬਿਆਸੀ	८२ द्व्यशीतिः	٨٢	ہشتادودو	82 Eighty-two
੮੩ ਤਿਰਾਸੀ-ਤ੍ਰਿਆਸੀ	८३ त्र्यशीतिः	٨٣	ہشتادوسہ	83 Eighty-three
੮੪ ਚੌਰਾਸੀ	८४ चतुरशीतिः	٨٤	ہشتادوچہار	84 Eighty-four
੮੫ ਪੰਚਾਸੀ-ਪੰਜਾਸੀ	८५ पञ्चाशीतिः	٨٥	ہشتادوپنج	85 Eighty-five
੮੬ ਛਿਆਸੀ	८६ षडशीतिः	٨٦	ہشتادوشش	86 Eighty-six
੮੭ ਸਤਾਸੀ	८७ सप्ताशीतिः	٨٧	ہشتادوہفت	87 Eighty-seven
੮੮ ਅਠਾਸੀ	८८ अष्टाशीतिः	٨٨	ہشتادوہشت	88 Eighty-eight
੮੯ ਉਨਾਨਵੇ	८९ एकोननवतिः	٨٩	ہشتادونہ	89 Eighty-nine
੯੦ ਨੱਵੇ	९० नवतिः	٩٠	نود	90 Ninety
੯੧ ਇਕਾਨਵੇ	९१ एकनवतिः	٩١	نودویک	91 Ninety-one
੯੨ ਬਾਨਵੇ	९२ द्विनवतिः	٩٢	نودودو	92 Ninety-two
੯੩ ਤਿਰਾਨਵੇ / ਤ੍ਰਿਆਨਵੇ	९३ त्रिनवतिः	٩٣	نودوسہ	93 Ninety-three
੯੪ ਚੌਰਾਨਵੇ	९४ चतुर्नवतिः	٩٤	نودوچہار	94 Ninety-four
੯੫ ਪਚਾਨਵੇ	९५ पञ्चनवतिः	٩٥	نودوپنج	95 Ninety-five
੯੬ ਛਿਆਨਵੇ	९६ षण्णवतिः	٩٦	نودوشش	96 Ninety-six
੯੭ ਸਤਾਨਵੇ	९७ सप्तनवतिः	٩٧	نودوہفت	97 Ninety-seven
੯੮ ਅਠਾਨਵੇ	९८ अष्टनवतिः	٩٨	نودوہشت	98 Ninety-eight
੯੯ ਨਿਨਾਨਵੇ / ਨੜਿੰਨਵੇ	९९ नवनवतिः	٩٩	نودونہ	99 Ninety-nine
੧੦੦ ਸੌ	१०० शतम्	١٠٠	صد	100 Hundred

ਇੱਕ ਇੱਕ ਬਿੰਦੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਅੰਗ ਦਸਗੁਣੇ ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਹੈ—

ਇੱਕ—ਏਕ	੧
ਦਸ—ਦਸ਼	੧੦
ਸੌ—ਸ਼ਤ	੧੦੦
ਹਜਾਰ—ਸਹਸ੍ਰ	੧,੦੦੦

ਅਯੁਤ	੧੦,੦੦੦
ਲੱਖ—ਲਕ੍ਸ਼	੧੦੦,੦੦੦
ਪ੍ਰਯੁਤ ਜਾਂ ਨਿਯੁਤ	੧,੦੦੦,੦੦੦
ਕਰੋੜ—ਕੋਟਿ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦
ਅਰ੍ਬੁਦ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਵ੍ਰਿੰਦ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਖਰ੍ਵ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਨਿਖਰ੍ਵ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਪਦਮ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਸੰਖ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਮਹਾਪਦਮ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਸਾਗਰ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਅੰਤ੍ਯ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਮਧ੍ਯ	੧੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਪੂਰਵਾਰ੍ਧ	੧,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦
ਪਰਾਰ੍ਧ	੧੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦,੦੦੦

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਉਂ ਹੈ—

ਇਕਾਈ	੧	Unit
ਦਹਾਈ	੧੦	
ਸੈਂਕੜਾ	੧੦੦	
ਹਜਾਰ—ਹਜ਼ਾਰ	੧੦੦੦	Thousand
ਦਸ ਹਜਾਰ	੧੦੦੦੦	
ਲੱਖ	੧੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਲੱਖ	੧੦੦੦੦੦੦	Million
ਕਰੋੜ	੧੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਕਰੋੜ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਅਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਅਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਖਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਖਰਬ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	Billion
ਨੀਲ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਨੀਲ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਪਦਮ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਪਦਮ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਸੰਖ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	
ਦਸ ਸੰਖ	੧੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦੦	Trillion *

* ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਸੰਖ੍ਯਾ ਇਉਂ ਹੈ—ਏਕੇ ਤੇ ੨੪ ਬਿੰਦੀਆਂ quadrillion, ੩੦ ਬਿੰਦੀਆਂ quintillion, ੩੬ ਬਿੰਦੀਆਂ sextillion, ੪੨ ਬਿੰਦੀਆਂ septillion, ੪੮ ਬਿੰਦੀਆਂ petillion, ੫੪ ਬਿੰਦੀਆਂ nonillion.

ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸੰਖਜਾ (ਗਿਣਤੀ) ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਸੰਖਜਾ ਬੋਧਕ ਜੋ ਪਦਾਰਥ ਅਥਵਾ ਦੇਵਤਾ ਆਦਿ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤਣਾ. ਜੈਸੇ—

੦ ਦੀ ਥਾਂ ਆਕਾਸ਼, ਨਭ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ.
੧ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ. ਚੰਦ੍ਰਮਾ. ਆਤਮਾ. ਗਣੇਸ਼ਦੰਤ. ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਥ ਦਾ ਚਕ੍ਰ.
੨ ਨੇਤ੍ਰ. ਪਕ੍ਸ਼ (ਪੰਛੀ ਦੇ ਖੰਭ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪੱਖ). ਭੁਜਾ. ਅਯਨ. ਸਰਪਰਸਨਾ.
੩ ਰਾਮ. ਕਾਲ. ਤਾਪ. ਗੁਣ. ਸ਼ਿਵਨੇਤ੍ਰ. ਅਗਨਿ. ਭੁਵਨ. ਸੰਧਜਾ.
੪ ਵੇਦ. ਯੁਗ. ਵਰਣ. ਆਸ਼੍ਰਮ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਮੁਖ. ਵਿਸ਼ਨੁਭੁਜਾ. ਅਵਸ੍ਥਾ.
੫ ਪਜਾਰੇ.* ਪਾਂਡਵ. ਇੰਦ੍ਰਿਯ. ਕਾਮਵਾਣ. ਸ਼ਿਵਮੁਖ. ਪ੍ਰਾਣ. ਭੂਤ. ਕੋਸ਼. ਨਮਾਜ.†
੬ ਰਿਤੁ. ਰਸ. ਰਾਗ. ਭ੍ਰਮਰਪਦ. ਈਤਿ. ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਵੇਦਾਂਗ.
੭ ਮੁਨਿ. ਸਾਗਰ. ਸ੍ਵਰ. ਗਿਰਿ. ਲੋਕ. ਵਾਰ. ਭੂਮਿਕਾ.
੮ ਵਸੁ. ਸਿੱਧਿ. ਦਿੱਗਜ. ਯੋਗਅੰਗ. ਪਹਿਰ. ਨਾਗ. ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੰਗ.
੯ ਭੂਖੰਡ. ਅੰਕ. ਨਿਧਿ. ਗ੍ਰਹ. ਭਕ੍ਤਿ.
੧੦ ਦੋਸ਼. ਦਿਸ਼ਾ. ਦਸ਼ਾ. ਅਵਤਾਰ. ਸੰਨਜਾਸੀ ਪੰਥ.
੧੧ ਰੁਦ੍ਰ.
੧੨ ਰਵਿ. ਰਾਸ਼ਿ. ਮਾਸ. ਮਿਸਲਾਂ.‡ ਯੋਗੀ ਪੰਥ.
੧੩ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਧਰਮ. ਵਿਸ਼੍ਵੇਦੇਵ.
੧੪ ਲੋਕ. ਰਤਨ. ਵਿਦਜਾ. ਮਨੁ.
੧੫ ਤਿਥਿ. ਸੋਮਵੱਲੀ ਪਤ੍ਰ.
੧੬ ਕਲਾ. ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਰ.
੧੭ ਵੈਦਿਕ ਦੇਵਤਾ.
੧੮ ਪੁਰਾਣ. ਭਾਰਤ ਪਰਵ.
੧੯ ਵਿਰਾਟ ਮੁਖ.
੨੦ ਨਖ. ਬਿਸ੍ਵੇ.
੨੧ ਮੂਰਛਨਾ.
੨੨ ਵਾਰਾਂ.
੨੫ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ.
੨੮ ਨਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰ.
੩੦ ਮਾਸਦਿਵਸ.
੩੨ ਦੰਤ.
੪੦ ਮੁਕਤੇ.§
੪੯ ਪਵਨ.
੬੪ ਕਲਾ.

ਸੰਖਜਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਚਰਚਾ ਅਰ ਵਿਚਾਰ ਭੀ ਕਈ ਥਾਂਈਂ ਆਇਆ ਹੈ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਗਜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਖਜਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ—"ਸਮੈ ਸੰਤ ਪਰਹੋਤ ਸਹਾਈ। ਤਾਂ ਤੇ ਸੰਖਜਾ ਸੰਤ-ਸਹਾਈ." (ਚੌਬੀਸਾਵ)
ਇਸ ਲਈ ਸੰਤਸਹਾਈ ਸੰਗਜਾ (ਨਾਉਂ) ਹੈ.

ਸੰਗ. ਵ੍ਯ—ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਕਛੂ ਅਲਾਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਸੰਗਜਾ—ਮਿਲਾਪ. ਸੰਬੰਧ. "ਹਰਿ ਇਕ ਸੈ ਨਾਲਿ ਮੈ ਸੰਗ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ. ਮੰਡਲੀ. ਟੋਲਾ. "ਸੰਗ ਚਲਤ ਹੈ ਹਮ ਭੀ ਚਲਨਾ." (ਸੂਹੀ ਰਵਿਦਾਸ) "ਘਰ ਤੇ ਚਲਜੋ ਸੰਗ ਕੇ ਸੰਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਸ਼ੰਕਾ. ਲੱਜਾ. ਸੰਕੋਚ. "ਮਨ ਪਾਪ ਕਰਤ ਤੂੰ ਸਦਾ ਸੰਗ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੫ ਸੰਸਾ. ਸ਼ੱਕ. "ਸਾਧੁ ਸੰਗਿ ਬਿਨਸੈ ਸਭ ਸੰਗ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੬ ਫ਼ਾ سنگ ਪੱਥਰ. "ਹਮ ਪਾਪੀ ਸੰਗ ਤਰਾਹ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੪) ੭ ਫ਼ਾ شنگ ਸ਼ੰਗ. ਡਾਕੂ. ਫੰਧਕ. "ਜਮ ਸੰਗ ਨ ਫਾਸਹਿ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ਜਮ ਫੰਧਕ ਫਸਾਊਗਾ ਨਹੀਂ.

ਸੰਗ ਅਸਵਦ. ਦੇਖੋ, ਕਾਬਾ.

ਸੰਗਸਾਰ. ਫ਼ਾ سنگسار ਸੰਗਜਾ—ਪਥਰਾਉਣਾ. ਸੰਗ (ਪੱਥਰ) ਮਾਰਕੇ ਜਾਨ ਕੱਢਣੀ. Stoning to death. ਮਿਸ਼ਕਾਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੰਡ ਵਿਭਚਾਰੀ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਿਮ ਹੋਰ ਕਈ ਅਪ-ਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਸਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ.

ਸੰਗਠਨ. ਸੰਗਜਾ—ਗੱਠਣ (ਜੋੜਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

* ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪੰਜ ਪਜਾਰੇ. † ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਮਾਜ਼ਾਂ. ‡ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ੧੨ ਮਿਸਲਾਂ.
§ ਖਾਲਸਾਧਰਮ ਦੇ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤੇ.

ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਅਥਵਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲਣਾ. ਜਥੇਬੰਦੀ.

ਸੰਗਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਕਾ ਕਰਨੀ. ਲੱਜਾ ਕਰਨੀ. ਸ਼ਰਮਾਉਣਾ.

ਸੰਗਤ. ਸੰ. ਸੰ—ਗਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਭਾ. ਮਜਲਿਸ. "ਸੰਗਤ ਸਹਿਤ ਸੁਨੈ ਮੁਦ ਧਰੈਂ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਬੰਧ. ਰਿਸ਼ਤਾ. ਨਾਤਾ। ੩ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਮਾ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ। ੪ ਮਾਲਵੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ, ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਅਤੇ ਥਾਣੇ ਭਟਿੰਡੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਬੀਕਾਨੇਰ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਰੇਲਵੇ ਲਾਇਨ ਤੇ, ਸੰਗਤ ਭਟਿੰਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ।

ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਫੇਰੂ ੩। ੨ ਦੇਖੋ, ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ.

ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੁਵਿਲਾਸ ਦੇ ਵੀਹਵੇਂ ਅਧ੍ਯਾਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਮਕਾਮ ਤੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੁਤਾ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਬੰਗਸੀ ਨੂੰ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ੧।

੨ ਰਾਜਾ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀਂਦਪਤਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ੧੧ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ, ਪਿਤਾ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ੩੦ ਜੁਲਾਈ ਸਨ ੧੮੨੨ ਨੂੰ ਜੀਂਦ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ. ਸਨ ੧੮੨੪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਡੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਦੇ ਰਈਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤ੍ਰੀ ਸਭਾਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਈ. ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਕਾਜ ਵੱਲ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਸਵਾਰ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ. ਤੇਈ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ੩ ਨਵੰਬਰ ੧੮੩੪ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਗਰੂਰ ਹੋਇਆ. ਇਸ ਦੇ ਸੰਤਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਗੱਦੀ ਇਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਬਜੀਦਪੁਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ.

ਸੰਗਤ ਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ। ੨ ਦੇਖੋ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ.

ਸੰਗਤਪੁਰਾ. ਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਫਤੇਗੜ੍ਹ (ਬਸੀ), ਥਾਣਾਂ ਮੂਲੇਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਢਿੱਲਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਕੌਲ ਜੀ ਦੇ ਨੱਤੇ* ਸੋਢੀ ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪਟਿਆਲਾਪਤਿ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ. ਰਿਆਸਤ ਨੇ ਸੰਗਤਪੁਰਾ ਸਾਰਾ ਜਾਗੀਰ ਵਿੱਚ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਿੰਡ ਹੋਰ (ਖਰ੍ਹੇ, ਪੋਲਾ, ਮਾਜਰੀ, ਰਾਇਸਰ) ਅਰਪਨ ਕਰੇ. ਸੰਗਤਪੁਰੇ ਦੇ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਗੀਰ ਨੌ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯੇ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ.

ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਇੱਕ ਮਾਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੰਜ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸੰਗਤਰਾ. ਸੰ. ਸੁਰਙ੍ਗ—ਸੁਰੰਗ. ਅੰ. Orange. L. Citrus Aurantium. ਦੇਖੋ, ਨਾਰੰਗੀ, ਅਤੇ ਰੰਗਤਰਾ.

ਸੰਗਤਰਾਸ਼. ਫ਼ਾ سنگتراش ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਗ (ਪੱਥਰ) ਛਿੱਲਣ ਵਾਲਾ. ਪੱਥਰਘਾੜਾ.

ਸੰਗਤਿ. ਸੰ. ਸੰ—ਗਤਿ. ਮਿਲਾਪ. ਸੁਹਬਤ. "ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਗੁਨ ਬਹੁ ਅਧਿਕਾਈ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪) ੨ ਗਿਆਨ. ਵਿਦ੍ਯਾ। ੩ ਮੈਥੁਨ. ਭੋਗ।

---

* ਬਾਬਾ ਕੌਲ
|
ਬਨਮਾਲੀ ਦਾਸ
|
ਅਭੈਰਾਮ
|
ਜਸਪਤ ਸਿੰਘ
|
ਦਿਦਾਰ ਸਿੰਘ

੪ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ.

ਸੰਗਤੀਆ. ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਖਾਣ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਚਲ ਦੇ ਮਕਾਮ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ. ਇਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਪਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਣੀ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਤਕਰਤਾਰੀਏ.

ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਜੋ ਸਤ ਸਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਟੋਚੀ ਅਰ ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਲੂਰੀ ਦੀ ਸੁਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਰਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਹੁਸੈਨੀ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ. ਸੰਗਤੀਆ ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ. "ਸਿੰਘ ਸੰਗਤੀਆ ਤਹਾਂ ਪਠਾਏ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸੰਗਦਿਲ. ਫ਼ਾ سنگدل ਵਿ–ਸੰਗ (ਪੱਥਰ) ਜੇਹਾ ਹੈ ਚਿੱਤ ਜਿਸ ਦਾ. ਕਠੋਰ ਮਨ. ਬੇਰਹਿਮ.

ਸੰਗਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਣਾ. "ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ, ਨਾਹੀ ਸੰਗਨਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ:੫) ੨ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ. "ਨਾਹੀ ਰੇ ਜਮ ਸੰਤਾਵੈ ਸਾਧੂ ਕੀ ਸੰਗਨਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗਮ. ਸੰ. ਸੰ-ਗਮ. ਸੰਗਯਾ—ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ. "ਸਾਧੂ ਸੰਗਮ ਹੈ ਨਿਸਤਾਰਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਦੋ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਸਥਾਨ। ੩ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਪਤਿ ਦਾ ਮਿਲਾਪ. ਮੈਥੁਨ.

ਸੰਗਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਯੁੱਧ. ਸੰਘਰ. ਜੰਗ। ੨ ਸ਼੍ਰਿੰਖਲ. ਸੰਗੁਲ. ਜੰਜੀਰ. "ਗਰ ਮਹਿ ਗਰੂਏ ਸੰਗਰ ਪਰਹੀਂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਗਰਹਨ }
ਸੰਗਰਹਣੁ } ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਹਣ. "ਨਾਮ ਸਮਾਲਹੁ ਨਾਮ ਸੰਗਰਹੁ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸੰਗਰਾਣਾ ਸਾਹਿਬ. ਜਿਲਾ ਅਤੇ ਤਸੀਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਚੱਬਾ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮੀਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਪੁਰ ਹੁਣ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਮਾਈ ਸੁਲਖਣੀ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਪੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸੱਤ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ. ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸੁਲਖਣੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ.

ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਚੱਬੇ ਅਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਘੁਮਾਉਂ ਪਿੰਡ ਮਾਨਾਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਚੱਬੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਭੀ ਇੱਕ ਅਸਥਾਨ ਹੈ.

ਸੰਗਰਾਂਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ.

ਸੰਗਰਾਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਰਾਣਾ ਸਾਹਿਬ.

ਸੰਗਰਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਾਮ. "ਲਖ ਸੂਰਤਣੁ ਸੰਗਰਾਮ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੨ ਦੇਖੋ, ਅਕਬਰ.

ਸੰਗਰੀਆ. ਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ। ੨ ਸੰਗਤਿ ਨਾਲ. "ਦੂਤਨ ਸੰਗਰੀਆ." (ਬਿਹਾ ਮ:੫)

ਸੰਗਰੂਰ. ਸੂਰਤੀਆ ਸਿੰਘ ਫੂਲਵੰਸ਼ੀ ਦਾ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਨਗਰ, ਜੋ ਲੁਦਿਆਨੇ ਤੋਂ ੪੯ ਮੀਲ ਦੱਖਣ, ਲੁਦਿਆਨਾ ਧੂਰੀ ਜਾਖਲ ਰੇਲ ਪੁਰ ਜੀਂਦ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ. ਇਹ ਨਗਰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭੇ ਦਾ ਸੀ. ਸਨ ੧੭੭੪ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਗਜਪਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪੁਰ ਕਬਜਾ ਕਰ ਲਿਆ. ਰਾਜਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੀਂਦ ਤੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਦਲਕੇ ਇਸ ਥਾਂ ਸਨ ੧੮੨੭ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ. ਸੰਗਰੂਰ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ. ਰਾਜਾ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਦਿੱਤੀ. ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਤਲਵਾਰ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਠ ਹੈ:–

ایں تلوار گورو گوبند سنگھ کی کمر کی ہے - علاقہ صورت بندر میں محمد یار سے

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਕਲਗੀਧਰ ਸ੍ਵਾਮੀ ਨੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ. ਭਾਈ ਗੁੱਦੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿਆਲਪੁਰੇ ਜਦ ਰਾਜਾ ਗਜਪਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਮ੍ਰਿਤ

ਛਕਾਇਆ, ਤਦ ਇਹ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ.

ਦੂਸਰਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪੇਸ਼ਕਬਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ ਹੈ:-

بسکہ زد بہ ہر دو عالم وفضل سخی شاہ گوبند سنگھ خود شاہ جہاں تیغ پناہ

ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਬਾ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ.

ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਰਾਜਭਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬੀ ਜਿਲਦ ਦਾ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮਨਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕੌਸ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਧੂ ਬਾਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਫਰਨਾਮਹ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਹੁਣ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚਾਹੋ ਸੰਗਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਆਸਤ ਜੀਂਦ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜੀਂਦ.

ਸੰਗਰੈ. ਸੰਗ੍ਰਹ (ਜਮਾ) ਕਰਦਾ ਹੈ। ੨ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਗਲ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿੰਖਲ. ਜੰਜੀਰ. ਸੰਗੁਲ. "ਨਾ ਸਤਿ ਹਸਤੀ ਬਧੇ ਸੰਗਲ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ਹਾਥੀ ਵਾਂਙ ਸੰਗੁਲਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲ ਸਤ੍ਯ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ.

ਸੰਗਲਦੀਪ. ਸੰ. ਸਿੰਹਲਦ੍ਵੀਪ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਟਾਪੂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੰਕਾ ਆਖਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਲੰਕਾ. "ਮਾਨਹੁ ਸੰਗਲਦੀਪ ਕੀ ਨਾਰਿ ਗਰੇ ਮੇ ਤੰਬੋਰ ਕੀ ਪੀਕ ਨਵੀਨੀ." (ਚੰਡੀ ੧) ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲ.

ਸੰਗਲ ਵਾਲਾ ਅਖਾੜਾ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜਾ.

ਸੰਗਲਾਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲ ਅਤੇ ਸੰਗਲਦੀਪ.

ਸੰਗਲੀ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ. ਜੰਜੀਰ. ਸੰਗੁਲੀ.

ਸੰਗਲੀਆਲਾ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ ਵਾਲਾ. ਜੰਜੀਰਦਾਰ. "ਘੁਰੇ ਨਗਾਰੇ ਦੋਹਰੇ ਰਣ ਸੰਗਲੀਆਲੇ." (ਚੰਡੀ ਵਾਰ) ਦੋ ਨਗਾਰੇ ਜੋ ਘੋੜੇ ਸ਼ੁਤਰ ਆਦਿ ਪੁਰ ਰੱਖਕੇ ਵਜਾਈਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਗੁਲੀ ਨਾਲ ਬੱਧੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਕਿ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਨਾ ਹੋਣ.

ਸੰਗਾ. ਸੰ. ਸ਼ੰਕਾ। ੨ ਸਕਦਾ. ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਕਹਿ ਸੰਗਾ। ੩ ਰਾਜਪੂਤ ਅਤੇ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਗੋਤ੍ਰ.

ਸੰਗਾਇਆ. ਵਿ—ਸ਼ੰਕਿਤ ਹੋਇਆ. ਸ਼ਰਮਾਇਆ। ੨ ਸੰਗਤਿ ਤੋਂ. ਸੰਗਾਤ (ਸੰਗਤਿ ਸੇ). "ਸੰਤ ਸੰਗਾਇਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਗਵਾਇਆ." (ਸਾਰ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਗਾਤ. ਪੰਚਮੀ—ਸੰਗ ਸੇ। ੨ ਸੰਗਤਿ. "ਭੇਟਤ ਸਾਧਸੰਗਾਤ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੩ ਸਾਥ. ਸੰਗ. ਨਾਲ. "ਅੰਤ ਨ ਚਲਤ ਸੰਗਾਤ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ)

ਸੰਗਾਤੀ. ਵਿ—ਸਾਥੀ. ਸੰਗੀ. "ਆਵਤ ਸੰਗ ਨ ਜਾਤ ਸੰਗਾਤੀ." (ਭੈਰ ਕਬੀਰ)

ਸੰਗਾਦਿ. ਸੰਗੀ (ਸਾਥੀ) ਆਦਿ. ਦੇਖੋ, ਬੋਹੈ.

ਸੰਗਾਨ. ਵਿ—ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਭਗਤਨ ਸੰਗਾਨ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਥ. ਸੰਗ। ੩ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਗਾਨ (ਗਾਉਣਾ).

ਸੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਾਰ। ੨ ਸਾਥ. ਸੰਗ. "ਸੰਤ ਸੰਗਾਰ." (ਦੇਵ ਮ: ੫)

ਸੰਗਾਰਿ, ਸੰਗਾਰੀ ਵਿ—ਸੰਗ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਸਾਥੀ. "ਮਹਿਲਾ ਜੋ ਦੀਸਹਿ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਗਾਰਿ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) "ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੰਗਾਰੀ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸਾਥ ਹੀ. ਸੰਗ ਹੀ. "ਜੋ ਤਿਹ ਪਾਛੈ ਗਿਰੈਂ ਸੰਗਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਗਾਰੇ, ਸੰਗਾਰੈ ਸੰਗਤਿ ਤੋਂ. ਸੰਗਤਿ ਸੇ. "ਤੇ ਪੁਨੀਤ ਸੰਗਾਰੇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਥ. ਸੰਗ ਮੇਂ. "ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਲੈ ਸੰਗਾਰੈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗਿ. ਵਿ—ਸਾਥੀ। ੨ ਸੰਬੰਧੀ. "ਮਿਥਿਆ ਸੰਗਿ ਸੰਗਿ ਲਪਟਾਇ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ਝੂਠੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥ ਲਪਟਾਏ। ੩ ਵ੍ਯ—ਸਾਥ. ਨਾਲ. "ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ." (ਜਪੁ) ੪ ਨਾਲੋਂ. ਸਾਥ ਸੇ. "ਤੁਮ ਸਿਉ ਜੋਰਿ ਅਵਰ ਸੰਗਿ ਤੋਰੀ." (ਸੋਰ ਰਵਿਦਾਸ)

ਸੰਗੀ. ਵਿ—ਸਾਥੀ. "ਸੰਗੀ ਖੋਟਾ ਕ੍ਰੋਧੁ ਚੰਡਾਲ."

(ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗੀਸਾਥੀ. ਸਾਥ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ. ਹਮਨਸ਼ੀਨ. "ਸੰਗੀਸਾਥੀ ਸਗਲ ਤਰਾਈ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗੀਤ. ਸੰ. ਸੰ-ਗੀਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਨ੍ਰਿਤ੍ਯ, ਗਾਯਨ ਅਤੇ ਬਜਾਉਣਾ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਦਾਯ। ੨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਹਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ। ੩ ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਗਾਇਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰਗ੍ਰਹੀਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਜਮਾ ਕੀਤਾ. "ਬਹੁ ਭੋਜਨ ਕਾਪਰ ਸੰਗੀਤ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੫ ਸੰਗਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਸੁਖ ਗਰਧਭ ਭਸਮ ਸੰਗੀਤ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੰਗੀਤ ਛੰਦ. ਉਹ ਛੰਦ ਜੋ ਗਾਉਣ ਲਈ ਠੀਕ ਵਜਨ ਦੇ ਹੋਣ। ੨ ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਉਹ ਛੰਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ. ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਛੱਪਯ, ਸੰਗੀਤ-ਨਰਾਜ, ਸੰਗੀਤ ਪਧਿਸ੍ਰਕਾ, ਸੰਗੀਤ ਪਾਧੜੀ, ਸੰਗੀਤ ਬਹੜਾ, ਸੰਗੀਤ ਭੁਜੰਗ-ਪ੍ਰਯਾਤ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ਆਏ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਛੰਦਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਦੇਖੋ. ਇਸ ਥਾਂ ਕੇਵਲ "ਸੰਗੀਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੈ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਦ੍ਯ ਸੰਗੀਤ ਅਰਥਾਤ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦੇ ਬੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਲੈ ਤਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ "ਸੰਗੀਤ" ਪਦ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਯਥਾ—

(ੳ) ਸੰਗੀਤ ਛੱਪਯ—ਕਗੜਦਿ ਕੁਪਜੋ ਕਪਿ ਕਟਕ, ਬਗੜਦਿਬਾਜਨ ਰਣ ਬਜਜੰ. (ਰਾਮਾਵ)

(ਅ) ਸੰਗੀਤ ਨਰਾਜ—ਸੁਵੀਰ ਜਾਗੜਦੰ ਜਗੇ। ਲੜਾਕ ਲਾਗੜਦੰ ਪਗੇ॥ (ਚੰਡੀ ੨)

(ੲ) ਸੰਗੀਤ ਪਧਿਸ੍ਰਕਾ—ਕਾਗੜਦੰਗ ਕੋਪਕੈ ਦੈਤ-ਰਾਜ. (ਰਾਮਾਵ)

(ਸ) ਸੰਗੀਤ ਪਾਧੜੀ—ਤਾਗੜਦੰਗ ਤਾਲ ਬਾਜਤ ਮੁਚੰਗ. (ਮਨੁਰਾਜ)

(ਹ) ਸੰਗੀਤ ਬਹੜਾ, ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ 'ਬਹੜਾ' ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਛੱਪਯ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਚਰਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ. ਯਥਾ—ਸਗੜਦਿ ਸਾਂਗ ਸੰਗ੍ਰਹੈ ਤਗੜਦਿ ਰਣ ਤੁਰੇ ਨਚਾਵੈ. (ਰਾਮਾਵ)

(ਕ) ਸੰਗੀਤ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ—ਸਗੜਦੰਗ ਸੂਰੰ ਕਗੜਦੰਗ ਕੋਪੰ. (ਚੰਡੀ ੨)

(ਖ) ਸੰਗੀਤ ਮਧੁਭਾਰ—ਕਗੜਦੰ ਕੜਾਕ। ਤਗੜਦੰ ਤੜਾਕ॥ (ਚੰਡੀ ੨)

ਸੰਗੀਤਾ, ਸੰਗੀਤਿ ਵਿ—ਸੰਗੀਤ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਜਾਣੂ. ਰਾਗੀ. "ਦਸ ਪਾਤਉ ਪੰਚ ਸੰਗੀਤਾ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਦਸ ਪਾਤਉ. "ਘਰ ਘਰ ਨਚਤ ਸੰਗੀਤਿ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੦)

ਸੰਗੀਨ. ਫ਼ਾ سنگین ਵਿ—ਪੱਥਰ ਦਾ। ੨ ਭਾਰੀ. ਵਡਾ। ੩ ਮਜਬੂਤ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ। ੪ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੱਗੇ ਲੱਗਾ ਬਰਛੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਭੀ ਸੰਗੀਨ ਸੱਦੀਦਾ ਹੈ. Bayonet. ਤੁਰਕੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੂੰਗੂ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਸਰਨੇਜ਼ਾ ਹੈ.

ਸੰਗੁ. ਮਿਲਾਪ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ. "ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਚਈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਗੁਰੀ. ਸ਼੍ਰਿਖਲਾ. ਜੰਜੀਰ. ਸੰਗਲੀ.

ਸੰਗੁਲਾਦੀਪ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਹਲਦ੍ਵੀਪ ਅਤੇ ਸੰਗਲ-ਦੀਪ.

ਸੰਗੁਲੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗੁਰੀ.

ਸੰਗੂਤਾ, ਸੰਗੂਤੀ ਵਿ—ਸੰਯੁਕ੍ਤ. ਸੰਯੁਕ੍ਤਾ. ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਹੋਈ. "ਧਨ ਸਾਚ ਸੰਗੂਤੀ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਸੂਤੀ." (ਬਿਲਾ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੰਗੇ. ਸਾਥ. ਨਾਲ. ਕੋਲੇ. "ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੰਗੋਇਆ. ਵਿ—ਸੰਗ—ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾ. "ਲੋਹਾ ਕਾਠ ਸੰਗੋਇਆ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸੰਗੋ ਸਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਾਹਸੰਗ੍ਰਾਮ, ਨਜਾਬਤ ਖਾਨ ਅਤੇ ਬੀਰੋ ਬੀਬੀ.

ਸੰਗੋਰੀ. ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ. ਸੰਗਤਿ ਵਿੱਚ. "ਉਨ ਸੰਤਨ

ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੰਗੋਰੀ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੰਗਜਕ. ਸੰ. संज्ञक. ਵਿ—ਸੰਗਜਾ ਵਾਲਾ. ਨਾਮਕ.

ਸੰਗਜਾ. ਸੰ. संज्ञा. ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਜਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ. ਆਖਜਾ। ੨ ਹੋਸ਼. ਸੁਧ. "ਤਬ ਸ਼ਿਵ ਜੂ ਕਿਛੁ ਸੰਗਜਾ ਪਾਈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੩ ਗਾਯਤ੍ਰੀ। ੪ ਸੂਰਜ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਜੋ ਵਿਸ਼੍ਵਕਰਮਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਯਮਰਾਜ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ.

ਸੰਗ੍ਰਹ. ਸੰ. ਸੰ—ਗ੍ਰਹ. ਸੰਗਜਾ—ਇਕੱਠ. ਸੰਚਯ। ੨ ਜਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. "ਖਿਮਾ ਧਨ ਸੰਗ੍ਰਹੇਇ." (ਬਸੰ ਮ: ੧)

ਸੰਗ੍ਰਹਣ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਜਮਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਵਸ਼ ਕਰਨਾ. ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ. "ਆਤਮ ਰਤ ਸੰਗ੍ਰਹਣ ਕਹਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲ ਢਾਲਣ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ੩ ਰੋਕਣਾ. ਵਰਜਣਾ. "ਬੀਸ ਸਪਤਾਹਰੋ ਬਾਸਰੋ ਸੰਗ੍ਰਹੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) ਸਤਾਈ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜੇ. ਦੇਖੋ, ਬੀਸ ਸਪਤਾਹਰੋ.

ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ. ਸੰ. ਗ੍ਰਹਣੀ. ذرب مزمن ਜ਼ਰਬ ਮੁਜ਼ਮਨ. Psilosis. ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੀਸਾਰ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹਨ. ਇਹ ਰੋਗ ਅਕਸਰ ਅਤੀਸਾਰ ਜਾਂ ਪੇਚਿਸ਼ ਵਿਗੜਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਅਣਪਚੀ ਮੈਲ ਝੜਦੀ ਹੈ, ਆਂਤ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲਾਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਮਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦਿਨ ਨੂੰ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ ਵਾਲਾ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਅੰਨ ਜਲ ਛੱਡਕੇ ਕੇਵਲ ਗਊ ਅਥਵਾ ਬਕਰੀ ਦੇ ਦਹੀਂ ਦਾ ਅਧਰਿੜਕ ਅਥਵਾ ਲੱਸੀ ਥੋੜਾ ਨਮਕ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚਾਂ ਅਤੇ ਸੁੰਢ ਦਾ ਚੂਰਨ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਂਦਾ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਵਾਈ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਆਰਾਮ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੀਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ ਉਹ ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ ਲਈ ਵਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਏ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਚੂਰਨ ਭੀ ਬਹੁਤ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੈ—

ਸ਼ੁੱਧ ਗੰਧਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਰਾ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਕਜਲੀ ਕਰੇ.* ਸੁੰਢ, ਕਾਲੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ, ਮਘਪਿੱਪਲ, ਭੁੰਨੀ ਹੋਈ ਹਿੰਗ, ਕਾਲਾ ਜੀਰਾ, ਚਿੱਟਾ ਜੀਰਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲਵੇ, ਪੰਜੇ ਲੂਣ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਤੋਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਭੰਗ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸ ਛਾਣਕੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਕਜਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵੇ ਅਰ ਸੀਸੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ. ਗਊ ਦੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਇਹ ਚੂਰਨ ਤਿੰਨ ਮਾਸ਼ੇ ਰੋਜ ਖਾਵੇ. ਪਿੱਛ ਕੱਢੇ ਚਾਉਲਾਂ ਦਾ ਅਹਾਰ ਕਰੇ. "ਸੰਗ੍ਰਹਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹ ਦੁਸਟਨ ਕਿਯ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸੰਗ੍ਰਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਹਣ. "ਰਤਨ ਤਿਆਗ ਸੰਗ੍ਰਹਨ ਕਉਡੀ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਗ੍ਰਹਿਅਉ. ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਿਆ। ੨ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਗ੍ਰਹਣ ਕੀਤਾ. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਿਆ. "ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸੁ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਨਕਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੩ ਕੇ)

ਸੰਗ੍ਰਹਿਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਹਣ.

ਸੰਗ੍ਰਹੀਤ. ਵਿ—ਸੰਗ੍ਰਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ. ਜਮਾ ਕੀਤਾ.

ਸੰਗ੍ਰਹੀਤ ਨਾਮ. ਸੰਗਜਾ—ਉਹ ਨਾਮ, ਜੋ ਵਸਤੁ ਸਮੁਦਾਯ ਦਾ ਹੈ. ਜੈਸੇ—ਇੱਜੜ, ਫੌਜ, ਵੱਗ ਆਦਿ.

ਸੰਗ੍ਰਹੇਇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਹ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਾਹਜ.

ਸੰਗ੍ਰਾਹ. ਡਿੰਗ. ਸੰਗਜਾ—ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਕਬਜਾ (ਮੁੱਠ). ੨ ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਮੁੱਠਾ। ੩ ਢਾਲ ਦਾ ਹੱਥਾ.

ਸੰਗ੍ਰਾਹਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰਨ ਯੋਗ. ਜਮਾ ਕਰਨ ਲਾਇਕ। ੨ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨੇ ਲਾਇਕ. ਧਾਰਨ ਜੋਗ.

ਸੰਗ੍ਰਾਂਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕ੍ਰਾਂਤਿ.

ਸੰਗ੍ਰਾਮ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਯੁੱਧ. ਜੰਗ.

ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸਿੰਘ. ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਾਂਗਾ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਚਤੌੜ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸਨ ੧੫੦੯ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਚਤੌੜ.

* ਪੀਸਕੇ ਕੱਜਲ ਸਮਾਨ ਕਰੇ.

ਸੰਗੂੜੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਘੂੜੀ.

ਸੰਘ. ਸੰਗਯਾ—ਕੰਠ. ਗਲਾ. "ਚਬੈ ਤਤਾ ਲੋਹਸਾਰ ਵਿਚਿ ਸੰਘੈ ਪਲਤੇ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਟੋਬਾ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਸੁੰਘਕੇ ਜਮੀਨਗਰਭ ਵਿੱਚ ਪਾਨੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਖਾਰਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ. ਸੋਂਘਾ। ੩ ਸੰ. ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ. ਇਕੱਠ.

ਸੰਘਟ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ. ਟੋਲਾ। ੨ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਰਗੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਖਹਿਮਖਹਿ। ੩ ਰਥ ਆਦਿ ਦਾ ਪਹੀਆ.

ਸੰਘਰ. ਸੰਗਯਾ—ਝਾਫਿਆਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਿਲਾ. ਕਾਠ ਦਾ ਦੁਰਗ. "ਸੰਘਰ ਤਹਿ ਬੰਧਾਇ ਚੁਫੇਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਵਾਜਾ. ਰਣ-ਸ਼ਿੰਗ (ਰਨਸਿੰਘਾ). "ਬਡ ਜੋਧੀ ਸੰਘਰ ਵਾਏ." (ਚੰਡੀ ੩) ੩ ਸੰ. ਸੰਗਰ. ਯੁੱਧ. ਜੰਗ. "ਸੂਰ ਦੇਖ ਸੰਘਰ ਮੇ ਕਾਯਰ ਪਲਾਵਹੀਂ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੪ ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ. "ਕੰਦੂ ਸੰਘਰ ਮਿਲੈ ਹਸੰਦਾ." (ਭਾਗੁ)

ਸੰਘਰਸਣ. ਸੰ. संघर्षण. ਸੰਗਯਾ—ਘਸਾਉਣਾ. ਰਗੜਨਾ. ਮਲਨਾ.

ਸੰਘਰਹਿ. ਦੇਖੋ, ਸੰਘਰਣ.

ਸੰਘਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗ੍ਰਹਣ. "ਸਚ ਵਣੰਜੈ ਸਚੁ ਸੰਘਰਹਿ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੩) "ਗੁਣਕਾਰੀ ਗੁਣ ਸੰਘਰੈ." (ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੩) ੨ ਸੰਹਾਰਨ. ਸੰਘਾਰਨਾ. "ਸਤ੍ਰੁ ਸੰਘਰਣੀ." (ਸਨਾਮਾ) ਦੇਖੋ, ਸੰਘਾਰ.

ਸੰਘਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਘਰਣ.

ਸੰਘਾ. ਸੰਗਯਾ—ਰੱਸੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘ (ਸਮੁਦਾਯ) ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਕੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਵੇ। ੨ ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ.

ਸੰਘਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਸਮੁਦਾਯ. ਗਰੋਹ. ਇਕੱਠ। ੨ ਕਫ. ਬਲਗਮ। ੩ ਇੱਕ ਨਰਕ। ੪ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹਤਯਾ। ੫ ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ.

ਸੰਘਾਤੀ. ਵਿ—ਸੰਘਾਤ (ਵਧ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ. "ਭੇਖਧਾਰੀ ਜਜੋਂ ਸੰਘਾਤੀ ਹੋਇ." (ਭਾਗੁ)

ਸੰਘਾਰ, ਸੰਘਾਰਨ, ਸੰਘਾਰੁ } ਸੰ. ਸੰਹਾਰ. ਸੰਹਾਰਣ. ਸੰਗਯਾ—ਨਾਸ਼. ਤਬਾਹੀ. "ਛੂਟਹਿ ਸੰਘਾਰ ਨਿਮਖ ਕਿਰਪਾ ਤੇ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਵਧ. ਕਤਲ.* "ਹੋਆ ਅਸੁਰਸੰਘਾਰੁ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੫) "ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰਣ ਰਾਮ ਹਮਾਰਾ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੧) "ਤਸਕਰ ਪੰਚ ਸਬਦਿ ਸੰਘਾਰੇ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੧) ੩ ਪ੍ਰਲੈ। ੪ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੫ ਸਿੰਧੀ. ਸੰਘਾਰੁ. ਸ੍ਵਦੇਸੀ ਪੁਰਖ। ੬ ਬਹਾਦੁਰ। ੭ ਪਿਆਰਾ. ਪ੍ਰਿਯ.

ਸੰਘਾੜਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘਾੜਾ.

ਸੰਘਿਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਹਿਤਾ. "ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਕਯ ਕਹਿ ਸੰਘਿਤਾ ਪਰਾਪਸੰਤੀ ਜਾਪ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਘੀ. ਸੰਗਯਾ—ਸੰਘ ਦੀ ਹੱਡੀ, ਜੋ ਕੰਠ ਵਿੱਚ ਉਭਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ. ਘੰਡੀ. ਦੇਖੋ, ਘੰਟਿਕਾ. Adam's apple.

ਸੰਘੇਰਾ, ਸੰਘੇੜਾ } ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ੍ਰ. "ਨੰਦਾ ਸੰਘੇੜਾ ਤਿਸ ਠੌਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਘੋਲ. ਰੋਪੜ ਤੋਂ ਤੇਰਾਂ ਕੋਹ ਦੱਖਣ ਇੱਕ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਰਾਜ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਕੁਰੁਛੇਤ੍ਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਇਸ ਥਾਂ ਠਹਿਰੇ ਹਨ. ਪਰ ਹੁਣ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਰਾਣਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਣਵਾਂ.

ਸੰਘ੍ਰਤ. ਸੰਘਾਰਤ (ਸੰਹਾਰਤ) ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਸੰਘ੍ਰਤ ਭਯੋ ਕਛੂ ਨ ਸੰਕ ਵਿਚਾਰ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੨੫) ੨ ਸੰਹ੍ਰਿਤ. ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ.

ਸੰਘੂੜੀ. ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਜਾਮਤ ਬਰਨਾਲਾ, ਤਸੀਲ ਮਾਨਸਾ, ਥਾਣਾ ਬੋਹਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਇਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਸੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ

* ਜਦ ਸੰਘਾਰ ਅਥਵਾ ਸੰਘਾਰਣ ਸ਼ਬਦ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ—ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰ ਅਤੇ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰਣ.

੪ ਘੁਮਾਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੈ. ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਰੇਟਾ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਦੋ ਮੀਲ ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਹੈ.

ਸੰਙ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਗ.

ਸੰਙਾ, **ਸੰਙਿਆ** ਦੇਖੋ, ਸੰਗਜਾ. "ਦੇਵਨਹਾਰ ਇਹੀ ਜੁਗ ਸੰਙਾ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਹੋਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਹਾਲਤ. ਦਸ਼ਾ. "ਤੀਨਿ ਸੰਙਿਆ ਕਰ ਦੇਹੀ ਕੀਨੀ ਜਲ ਕੂਕਰ ਭਸਮੇਹੀ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੰਙੁ. ਸ਼ੰਕਾ। ੨ ਸੰਗ. ਸਾਥ. "ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲੋ ਸੰਙੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੪) ਸਤਸੰਗਤਿ ਸੰਙੁ ਮੇਲੋ.

ਸੰਚ. ਦੇਖੋ, ਸੇਚਨ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਚਿ ਜੀਵਾਏ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯਨ. "ਸੰਚਤ ਸੰਚਤ ਥੈਲੀ ਕੀਨੀ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੰਚਉਨੀ, **ਸੰਚਣ**, **ਸੰਚਨ**, **ਸੰਚਯ**, **ਸੰਚਯਨ** (ਦੇਖੋ, ਸੰ ਅਤੇ ਚਯ) ਸੰਗਜਾ—ਜਮਾ ਕਰਨਾ. ਜੋੜਨਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. "ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨ ਕਰਿ ਸੰਚਉਨੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) "ਸੰਚਣ ਕਉ ਹਰਿ ਏਕੋ ਨਾਮ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਸੰਚਨ ਕਰਉ ਨਾਮ ਧਨ ਨਿਰਮਲ." (ਸੋਰ ਮ: ੫)

ਸੰਚਰ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਗਮਨ. ਚਲਣਾ। ੨ ਪੁਲ। ੩ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਸਤਾ. ਮੋਰੀ ਖਾਲ ਆਦਿਕ। ੪ ਰਸਤਾ. ਮਾਰਗ। ੫ ਦੇਹ. ਸ਼ਰੀਰ.

ਸੰਚਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਚਲਣਾ. ਗਮਨ। ੩ ਕੰਪ. ਕਾਂਬਾ.

ਸੰਚਰਿਓ. ਫੈਲਿਆ। ੨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ.

ਸੰਚਰੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ ੫.

ਸੰਚਰਜਉ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਰਿਓ. "ਹਰਿਬੰਸ ਜਗਤ ਜਸ ਸੰਚਰਜਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸੰਚਵੈ. ਸੰਚਯ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਜੋੜਦਾ ਹੈ. "ਧਨ ਚਿਤਵੈ ਧਨ ਸੰਚਵੈ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੪ ਪਹਰੇ) ੨ ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ.

ਸੰਚਾ. ਵਿ—ਸੇਚਨ ਕੀਤਾ. ਸਿੰਜਿਆ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਰਿਦੈ ਲੇ ਸੰਚਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਪਘਰੀ ਹੋਈ ਧਾਤੁ ਨੂੰ ਸੰਚਯ (ਇਕੱਠਾ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੰਤ੍ਰ. ਸੱਚਾ. ਕਾਲਿਬ.

ਸੰਚਾਣਾ. ਵਿ—ਸੰਚਯਨ (ਜਮਾ) ਕੀਤਾ. "ਹਰਿਧਨ ਸੰਚਾਣਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫)

ਸੰਚਾਰ. ਸੰ. सञ्चार. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਚਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜਾਣਾ. ਫਿਰਨਾ. ਵਿਚਰਨਾ। ੨ ਜੋੜਨਾ. "ਦ੍ਵੈ ਦ੍ਵੈ ਬਾਣ ਸੰਚਾਰਕੈ ਦ੍ਵੈ ਦ੍ਵੈ ਤਨ ਪਾਰੇ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਦੋ ਦੋ ਤੀਰ ਇਕੱਠੇ ਚਿੱਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ। ੩ ਫੈਲਾਉਣਾ. ਵਿਸ੍ਤਾਰ ਕਰਨਾ. "ਜਗਤ ਜਸ ਸੰਚਰਜਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ੪ ਪ੍ਰਵੇਸ਼. ਦਖਲ. "ਤਿਥੈ ਕਾਲ ਨ ਸੰਚਰੈ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੫ ਨੱਠਣਾ. ਭੱਜਣਾ. "ਨਾ ਨਿਵੈ ਨਾ ਫੁਨਿ ਸੰਚਰੈ." (ਗਉ ਕਬੀਰ ਬਾਵਨ) ੬ ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ. "ਕਵਨ ਸੁ ਦਾਤਾ ਲੇ ਸੰਚਾਰੇ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੭ ਸ਼ਰੀਰ. ਦੇਹ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਿਚਰੀਏ। ੮ ਪੁਲ, ਜਿਸ ਉੱਪਰੋਂ ਲੋਕ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ.

ਸੰਚਾਰੀ. ਸੰ. सञ्चारिन्. ਵਿ—ਚਲਨੇ ਵਾਲਾ. ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵ ਦਾ ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਰਸ। ੩ ਸੰਗਜਾ—ਪਵਨ. ਹਵਾ। ੪ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰੋਹੀ ਅਵਰੋਹੀ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਤਾਨ, ਯਥਾ—ਸ਼ਾ ਰੇ ਗਾ, ਗਾ ਰੇ ਸ਼ਾ, ਮਾ ਪਾ ਧਾ, ਧਾ ਪਾ ਮਾ, ਪਾ ਧਾ ਨੀ, ਨੀ ਧਾ ਪਾ ਆਦਿ। ੫ ਧ੍ਰੁਵ ਪਦ ਆਦਿ ਦਾ ਆਸਥਾਈ ਅਤੇ ਆਭੋਗ ਦੇ ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਆਲਾਪ ਵੇਲੇ ਆਸਥਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗਾਵੀਦਾ ਹੈ.

ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਭਾਵ.

ਸੰਚਾਲਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹੱਕਣਾ. ਪ੍ਰੇਰਨਾ.

ਸੰਚਿ. ਸੇਚਨ ਕਰਕੇ. ਸਿੰਜਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚ ੧।

੨ ਸੰਚਯਨ ਕਰਕੇ. ਜਮਾ ਕਰਕੇ. ਜੋੜਕੇ. "ਸੰਚਿ ਹਰਿ ਧਨ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫)

ਸੰਚਿਓ, ਸੰਚਿਆ ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ. ਜਮਾ ਕੀਤਾ. ਸੰਚਿਤ। ੨ ਸੇਚਨ ਕੀਤਾ. ਛਿੜਕਿਆ. "ਸਹਿਜ ਭਾਇ ਸੰਚਿਓ ਕਿਰਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲ ਬਾਣੀ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੨ ਕੇ) ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰੇਮ ਅਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ. "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਜਲ ਸੰਚਿਆ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੰਚਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ. ਜਮਾ ਕੀਤਾ.

ਸੰਚੀ. ਵਿ—ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤੀ। ੨ ਪਾਲੀ. ਪਾਲਨ ਕੀਤੀ. "ਅਮਰ ਜਾਨਿ ਸੰਚੀ ਇਹ ਕਾਇਆ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰਗਯਾ—ਕਾਗਜਾਂ ਦੀ ਨੱਥੀ. ਜੁਜ਼. "ਸੰਚੀ ਸੁਜਨੀ ਤਰੇ ਦਬਾਈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਚੀਐ. ਜਮਾ ਕਰੀਏ. ਜੋੜੀਏ। ੨ ਸੇਚਨ ਕਰੀਏ. ਸਿੰਜੀਏ. "ਨਿੰਮ ਬਿਰਖ ਬਹੁ ਸੰਚੀਐ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੪)

ਸੰਚੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯ.

ਸੰਜ. ਸੰ. ਸਞ੍ਜ੍. ਧਾ—ਗਲੇ ਲਾਉਣਾ. ਚਿਪਕਨਾ. ਝਗੜਨਾ. ਜਾਣਾ. ਜੋੜਨਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯਨ. "ਨਾਮ ਨਿਧਾਨੁ ਮਨ ਮਹਿ ਸੰਜਿ ਧਰਿ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੩) "ਸੰਜਿ ਕੀਆ ਘਰਿ ਵਾਸ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੧) "ਚਲਦਿਆ ਨਾਲ ਨ ਚਾਲੈ ਸੋ ਕਿਉ ਸੰਜੀਐ." (ਵਾਰ ਜੈਤ) "ਹਰਿ ਧਨ ਜਿਨੀ ਸੰਜਿਆ." (ਮਾਝ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. ਸञ्ज. ਸੰਗਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ। ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਵਿ—ਸੰਨਾਹ ਬੱਧੇ ਹੋਏ. ਸਨੱਧ. "ਸਰੰ ਸੰਜ ਫੁੱਟੇ." (ਚੰਡੀ ੨) ੬ ਸੰਗਯਾ—ਕਵਚ. ਸੰਜੋਆ. "ਸੁਭੈਂ ਸਸਤ੍ਰ ਸੰਜਾਨ ਸੋਂ ਸੂਰਵੀਰੰ." (ਮੱਛਾਵ) ੭ ਫ਼ਾ ਸੰਜ. ਵਜਨ. ਤੋਲ। ੮ ਮਿਣਤੀ. ਮਾਪ। ੯ ਝਾਂਝ. ਖੜਤਾਲ. ਦੇਖੋ, ਪਟੇਲਾ। ੧੦ ਸਿੱਧੀ. ਸ੍ਵਛਤਾ. ਸਫਾਈ। ੧੧ ਸੰਦ. ਔਜ਼ਾਰ.

ਸੰਜਨ. ਸੰ. ਸञ्जन. ਸੰਗਯਾ—ਜੋੜਨਾ। ੨ ਮਿਲਾਉਣਾ। ੩ ਬੰਨ੍ਹਣਾ.

ਸੰਜਮ. ਸੰ. ਸੰ-ਯਮ. ਸੰਯਮ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ. "ਸੰਜਮ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਸੀਲ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਵ੍ਰਤ. ਨਿਯਮ. "ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਸੰਜਮ ਪ੍ਰਭੁਕਿਰਪਾ ਪਾਈਐ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) ੩ ਸੰਕੋਚ. ਕ੍ਰਿਪਣਤਾ. "ਛਾਡਿ ਸਿਆਨਪ ਸੰਜਮ ਨਾਨਕ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੪ ਪੱਥ. ਪਰਹੇਜ. "ਭੈ ਕਾ ਸੰਜਮ ਜੇ ਕਰੈ ਦਾਰੂ ਭਾਉ ਲਏਇ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੩) ੫ ਰੀਤਿ. ਰਸਮ. "ਸੰਜਮ ਤੁਰਕਾ ਭਾਈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੬ ਉਪਾਯ. ਯਤਨ. "ਬਿਨ ਸੰਜਮ ਨਹੀ ਕਾਰਜ ਸਾਰ." (ਦੇਵ ਮ: ੫) ੭ ਤਰੀਕਾ. ਢੰਗ. "ਜਿਨਾ ਨੂੰ ਮਥਨ ਦਾ ਸੰਜਮ ਹੈ, ਸੋ ਮਥਕੇ ਅਗਨਿ ਨਿਕਾਲਦੇ ਹੈਨ." (ਭਗਤਾਵਲੀ)

ਸੰਜਮਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯਮਨੀ.

ਸੰਜਮਿ. ਸੰਜਮ (ਉਪਾਯ) ਨਾਲ. ਯਤਨ ਤੋਂ. "ਹਉਮੈ ਕਿਥਹੁ ਉਪਜੈ ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਇਹ ਜਾਇ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) "ਨਹਿ ਜਾਇ ਸਹਿਸਾ ਕਿਤੈ ਸੰਜਮਿ." (ਅਨੰਦੁ)

ਸੰਜਮੀ. ਸੰ. संयमिन्. ਵਿ—ਸੰਜਮ ਵਾਲਾ. ਸੰਯਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮ.

ਸੰਜਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮ.

ਸੰਜਯ. ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਦਾ ਰਥਵਾਹੀ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ. ਗੀਤਾ ਦੇ ਮੁੱਢ ਜਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਨੇ ਸੰਜਯ ਤੋਂ ਯੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਦਿਵ੍ਯਦ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਨਾਲ ਕੁਰੁਖੇਤ੍ਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੇਖਕੇ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼੍ਟ੍ਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ. ਇਹ ਵ੍ਯਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਵਡਾ ਪੰਡਿਤ ਸੀ। ੨ ਵਿ—ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸੰਜਰ. ਸੰਜ-ਧਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਕਵਚ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ.

ਸੰਜਰੀਆ. ਜੋੜੀ ਹੋਈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ। ੨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ. "ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹੁ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੰਜਾਫ, ਸੰਜਾਬ ਦੇਖੋ, ਸਿੰਜਾਫ.

ਸੰਜਾਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ. "ਇਕਤੁ ਸੂਤਿ ਪਰੋਇ ਜੋਤਿ ਸੰਜਾਰੀਐ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਜਾਰੀ. ਵਿ—ਸੰਚਾਰਿਤ. ਸੰਚਾਰ ਕੀਤੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਾਰ.

ਸੰਜਿ. ਸੰਚਯ ਕਰਕੇ. ਜੋੜਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ ੨.

ਸੰਜਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ.

ਸੰਜੀਉ. ਦੇਖੋ, ਸਜੀਵ.

ਸੰਜੀਐ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ.

ਸੰਜੀਦਨ. ਫ਼ਾ سنجیدن ਕ੍ਰਿ—ਵਜਨ ਕਰਨਾ. ਤੋਲਣਾ.

ਸੰਜੀਦਾ. ਫ਼ਾ سنجیدہ ਵਿ—ਵਜਨਦਾਰ। ੨ ਭਾਵ—ਓਛਾਪਨ ਰਹਿਤ. ਗੰਭੀਰ.

ਸੰਜੀਵਨਿ, ਸੰਜੀਵਨੀ ਦੇਖੋ, ਮ੍ਰਿਤ ਸੰਜੀਵਨੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਕਚ. "ਪੜ੍ਹ ਸੰਜੀਵਨਿ ਤਾਹਿ ਜਿਯਾਵੈ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੨੧) "ਸਸਤ੍ਰ ਹਨੇ ਸੰਜੀਵਨੀ ਜਜੋਂ ਲਗਾਇ ਤਿਹ ਦੇਤ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਜੁਗਤ, ਸੰਜੁਤ ਸੰ. ਸੰਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸਹਿਤ. ਸਾਥ. "ਜੋਗ ਭੋਗ ਸੰਜੁਤ ਬਲ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਦਸ ਗੁਣ ਸੰਜੁਤ ਜੋ ਦਿਜ ਹੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਦਸ ਗੁਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ। ੨ ਸੰਯੁਤ. ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੰਜੁਤਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯੁਤਾ.

ਸੰਜੁਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੁਤ.

ਸੰਜੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਚਯ। ੨ ਸੰਚਯ (ਜਮਾ) ਕੀਤੇ ਨਾਲ. "ਸੰਜੈ ਕਰਹਿ ਪਿਆਰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਜਯ.

ਸੰਜੋ, ਸੰਜੋਉ, ਸੰਜੋਅ, ਸੰਜੋਆ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਵਚ. ਬਖਤਰ. ਜਿਰਹ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜ. "ਸਤਗੁਰੂ ਕਾ ਖੜਗੁ ਸੰਜੋਉ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹੈ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸੰਜੋਇਆ, ਸੰਜੋਈ ਜੁੜਿਆ. ਮਿਲਿਆ. ਬੱਝਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਨ. "ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਤਿਨ ਭੀਤਰਿ ਸੰਜੋਇਆ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫ ਪਹਰੇ) "ਨਿਹਭਾਗੜੇ ਭਾਹਿ ਸੰਜੋਇਓ ਰੇ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫) "ਇਸੁ ਮਟਕੀ ਮਹਿ ਸਬਦ ਸੰਜੋਈ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ)

ਸੰਜੋਗ, ਸੰਜੋਗੜਾ ਸੰ. ਸੰਯੋਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਬੰਧ. "ਧੀਆ ਪੂਤ ਸੰਜੋਗ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) ੨ ਏਕਾ. ਇੱਤਫਾਕ. "ਸੰਜੋਗ ਨਾਮ ਸੂਰਮਾ ਅਖੰਡ ਏਕ ਜਾਨਿਯੈ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੩ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹ ਰਾਸ਼ੀ ਯੋਗ ਆਦਿ ਦਾ ਮੇਲ. "ਧਨ ਮੂਰਤ ਚਸੇ ਪਲ ਘੜੀਆ, ਧੰਨ ਸੁ ਓਇ ਸੰਜੋਗਾ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਨਾਮ ਹਮਾਰੈ ਸਉਣ ਸੰਜੋਗ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੪ ਕਰਮਫਲ. "ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਸੰਜੋਗ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੫ ਦੇਹ ਨਾਲ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਮਿਲਾਪ. ਜਨਮ. "ਸਾਹਾ ਸੰਜੋਗ ਵੀਆਹੁ ਵਿਜੋਗ." (ਗਉ ਮ: ੧) ੬ ਉਪਾਯ. ਯਤਨ। ੭ ਸੰ. ਸੰਯੋਕ੍ਤ. ਬੈਲਾਂ ਦਾ ਜੋੜਨਾ. "ਚੇਤਾ ਵਤ੍ਰ ਵਖਤ ਸੰਜੋਗ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧) ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਤ੍ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ.

ਸੰਜੋਗਿ, ਸੰਜੋਗੀ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਸ਼. ਕਰਮ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ. "ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਸੰਜੋਗਿ ਪਾਇਆ." (ਧਨਾ ਅ: ਮ: ੫) ੨ ਉਪਾਯ (ਜਤਨ) ਨਾਲ. "ਕਵਨ ਸੰਜੋਗਿ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨੇ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) "ਮੇਲਾ ਸੰਜੋਗੀ ਰਾਮ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੧) ੨ ਸੰ. ਸੰਯੋਗਿਨ੍. ਵਿ—ਸੰਯੋਗ ਵਾਲਾ. ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਨਯਾਸੀ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਧੂ ਸੰਜੋਗੀ ਹੈ, ਜੋ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਹੋਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ.

ਸੰਜੋਣਾ. ਸੰ. ਸੰਯੋਜਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਮਿਲਾਉਣਾ.

ਸੰਜੋਰ. ਸੰ. संयोक्तृ—ਸੰਯੋਕ੍ਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਜੋਤਣ ਵਾਲਾ. ਬੈਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ. "ਹਰਿ ਸਿੰਚੈ ਸੁਧਾ ਸੰਜੋਰ." (ਜੈਤ ਮ: ੫)

ਸੰਜੋਰਿ. ਜੋਤਕੇ. ਜੋੜਕੇ.

ਸੰਜੋਵਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੋਆ। ੨ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜੋੜਿਆ.

ਸੰਝ, ਸੰਝਾ } ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਧ੍ਯਾ. ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਦਾ ਵੇਲਾ. ਸ਼ਾਮ. ਆਥਣ.

ਸੰਝਾਬਲ. ਡਿੰਗ. ਸੰਝ ਵੇਲੇ ਜੋ ਬਲਵਾਨ ਹੈ, ਦੈਤ. ਰਾਖਸ. ਪ੍ਰੇਤ. ਪਿਸ਼ਾਚ.

ਸੰਡ. ਸੰ. शण्ड—ਸ਼ੰਡ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਰੋਹਿਤ, ਜੋ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਅਮਰਕ ਦਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਡਾਮਰਕਾ। ੨ ਸੰ. सण्ड. ਸ-ਅੰਡ. ਸਾਂਡ ਢੱਟਾ ਆਦਿਕ ਨਰ ਪਸ਼ੂ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਡ (ਫੋਤੇ) ਹਨ. ਭਾਵ—ਜੋ ਖੱਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ੩ ਸੰ. षण्ड—ਸ਼ੰਡ. ਅਥਵਾ ਸ਼ੰਢ. ਨਪੁੰਸਕ. ਹੀਜੜਾ.

ਸੰਡਾ. ਸੰ. षण्डी—ਸ਼ੰਡੀ. ਵੰਧ੍ਯਾ. ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਤਾਨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਸੰਡਾਮਰਕਾ. ਸੰ. शण्डामर्क. ਸ਼ੰਡ ਅਤੇ ਅਮਰ੍ਕ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ, ਜੋ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਡ ੧. "ਸੰਡਾਮਰਕਾ ਸਭਿ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੩)

ਸੰਢ. ਦੇਖੋ, ਸੰਡ, ਸੰਡਾ ਅਤੇ ਸੰਢਣਾ.

ਸੰਢਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਉਣੀ. ਜੋੜਨਾ. ਗੱਠਣਾ. ਬਿਧ ਮਿਲਾਉਣੀ. "ਆਪੇ ਹੀ ਲੇਖਾ ਸੰਢੀਐ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੰਤ ਅਥਵਾ **ਸੰਤੁ.** ਸੰ. शान्त—ਸ਼ਾਂਤ. ਵਿ—ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਟਿਕਾਇਆ ਹੈ. ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ. "ਸੰਤ ਕੈ ਊਪਰਿ ਦੇਇ ਪ੍ਰਭੁ ਹਾਥ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਅੰ. Saint.

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਦਾ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੈ:—

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ,
ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ, ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ.
(ਮ: ੫ ਵਾਰ ਗਉ ੨)

ਆਠ ਪਹਰ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਜਾਨੈ,
ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਮਾਨੈ.
ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਆਧਾਰੁ,
ਹੋਇ ਰਹੇ ਸਭ ਕੀ ਪਗਛਾਰੁ.
ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ,
ਉਆ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ.
ਵਰਤਣਿ ਜਾਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ,
ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸਰਾਮ.
ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ,
ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ.
ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ,
ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰਨ ਜੀਅ ਕੇ ਦਾਤਾਰਾ.
ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ,
ਕਉਲਾ ਬਪੁਰੀ ਸੰਤੀ ਛਲੀ.
ਤਾਕਾ ਸੰਗੁ ਬਾਛਹਿ ਸੁਰਦੇਵ,
ਅਮੋਘ ਦਰਸੁ ਸਫਲ ਜਾਕੀ ਸੇਵ.
ਕਰਜੋੜਿ ਨਾਨਕੁ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ,
ਮੋਹਿ ਸੰਤਟਹਲ ਦੀਜੈ ਗੁਣਤਾਸਿ.
(ਆਸਾ ਮ: ੫)

੨ ਸੰ. सन्त्. ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਪੰਡਿਤ। ੩ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. "ਅਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪੇਖੈ ਹੁਇ ਸੰਤ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੱਖ. "ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੫ ਸਨਤਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸੰਤ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਪੁਰਾਰੀ.

ਸੰਤਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਤਪੁਣਾ. ਸਾਧੁਤਾ. "ਸੰਤ ਨ ਛਾਡੈ ਸੰਤਈ." (ਸ. ਕਬੀਰ)

ਸੰਤ ਸਹਾਇ, ਸੰਤਸਹਾਯ } ਵਿ—ਸੰਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸਾਹਿਬ ਸੰਤਸਹਾਯ ਪਿਆਰੇ." (ਚੌਪਈ)

ਸੰਤਸਹਾਰ. ਵਿ—ਸੰਤ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਸੰਤ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ. "ਸੰਤਸਹਾਰ ਸਦਾ ਬਿਖਿਆਤਾ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੧ ਕੇ)

ਸੰਤਸਭਾ. ਸੰਗਯਾ—ਗੁਰੁਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਭਾ. ਸਿੰਘਸਭਾ. "ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਪਵਿਤੁ ਹੈ ਜਿਥੈ ਸੰਤਸਭਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੫) ੨ ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਮਜਲਿਸ.

ਸੰਤ ਸਾਧੁ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤ ਸਾਧੁ. ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ. "ਸੰਤ ਸਾਧੁ ਜਿਨ ਪਾਇਆ ਤੇ ਵਡ ਪੁਰਖ." (ਧਨਾ ਮ: ੪)

ਸੰਤ ਸਿੰਘ. ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਮਕਾਮ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੁਤਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰਰਾ ਅਤੇ ਕਲਗੀ ਪਹਿਨਾਈ, ਯਥਾ:—

"ਪੰਚਹੁੰ ਮੇ ਕਲਗੀ ਕਿੰਹ ਦੀਨਸ,
ਸੋ ਨਿਰਨੈ ਸੁਨੀਐ ਮਨ ਲਾਇ,
ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਖਤ੍ਰੀ ਸਿਖ ਸੁਭਮਤਿ,
ਥਾਪਯੋ ਪੰਚਹੁੰ ਮੇ ਵਡਿਆਇ,
ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰੁਤਾ ਅਰਪਨ ਕੀਨਸ,
ਪ੍ਰਿਥਮ ਖਾਲਸੇ ਮੇ ਤਿਨ ਪਾਇ,
ਸਸਤ੍ਰ ਬੰਧਾਇ ਬਠਾਇ ਅਟਾਰੀ,
ਗੁਰੂ ਫਤੇ ਬੋਲੇ ਹਰਖਾਇ.
ਕਿਤਕ ਕਹਿਤ ਸੰਗ ਸਿੰਘ ਬੰਗਸੀ,
ਬੰਗਸ ਦੇਸ ਵਿਖੈ ਤੇ ਆਇ,
ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਯੋ ਸਥਾਪਨ ਤਿਸ ਛਿਨ,
ਗੁਰੁਤਾ ਦਈ ਜਿਗਾ ਪਹਿਰਾਇ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੇ ਸਿਖ ਦੋਨਹੁ ਗੁਰੁਮੁਖ,
ਤਿਨ ਮੇ ਕੋਊ ਥਪਯੋ ਬਨਾਇ,
ਤਿਸ ਪਰ ਬਾਦ ਨਹੀ ਕਛੁ ਬਰਨੋ,
ਦੋਨੋ ਕੇ ਲਿਹੁ ਚਰਨ ਮਨਾਇ."
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ ਰੁੱਤ ੬ ਅ: ੪੧)

ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਝੇ ਦੇ ਪੱਟੀ ਨਗਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਅਰੋੜਾ ਸਿੱਖ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਾੜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੈ) ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ,* ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਗੰਜ ਮਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਕੂਚੇ ਭਾਈ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਈ ਬੂਤਕੀ ਪਾਸ ਹੈ. ਇੱਥੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਦਸਤਾਰਾ, ਜਾਂਮਾ ਅਤੇ ਜੋੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਰ ਭੀ ਹੈ.† ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੱਟੀ ਛੱਡਕੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ੧।

੨ ਭਾਈ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਦਾ ਗਯਾਨੀ. ਇਹ ਵਡਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਵਿਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਦਯਾ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ. ਗਯਾਨੀ ਸੰਤਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸੰਮਤ ੧੮੮੯ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਸੱਜਨ ਦਾ ਗਯਾਨੀ ਵੰਸ਼ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਹੈ।

੩ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੁਣ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸਵੇਦਾਰ ਅਤੇ ਆਲਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ.

ਸੰਤ ਸੰਤ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤ ਸੰਤ. ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਵਿਦ੍ਵਾਨ. ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ. "ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਸੰਤ ਹਰਿ ਇਕੋ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੪)

ਸੰਤਹ ਤਨਾ. ਵਿ—ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਸਾਧੁ ਦਾ ਚੇਲਾ. ਜਿਗ੍ਯਾਸੂ। ੨ ਸ਼ਾਂਤਾਤਮਾ (ਸਾਧੁ) ਦਾ ਤਨੁਤ੍ਰ (ਕਵਚ) ਸੰਤਰਕ੍ਸ਼ਕ। ੩ ਦੇਖੋ, ਤਨਾ ੨ ਅਤੇ ੬.

ਸੰਤਕਾਲੀਆ. ਦੇਖੋ, ਕਾਲੀਆ.

ਸੰਤਘਾਟ. ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਪਾਸ ਬੇਂਈਂ ਨਦੀ ਦਾ ਉਹ ਘਾਟ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ. ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਤਯਾਗਕੇ ਸੰਤਵੇਸ਼ (ਉਦਾਸੀ—ਲਿਬਾਸ) ਇਸੇ ਥਾਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ.

* ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅੱਸੂ ਸੁਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਹੈ. ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ, ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਜੰਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪੋਹ ਦੇ ਇਕਾਹਠੇ ਵਿੱਚ, ਅੱਸੂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਮਿਲਿਆ? ਜੇ ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਜੰਗ ੧੭੬੦ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਇਕਾਹਠੇ ਦੇ ਅੱਸੂ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ.

† ਦੂਜਾ ਪੈਰ ਜਿਲਾ ਕੋਹਾਟ ਦੇ ਮਖਡਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਮੋਹਤਿਆਂ ਦੀ ਗਲੀ ਹੈ.

ਸੰਤ ਜਨ. ਸਾਧੁਲੋਕ.

ਸੰਤਜਨੀ. ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨੇ. ਸਾਧੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ. "ਸੰਤਜਨੀ ਕੀਆ ਉਪਦੇਸ." (ਬਸੰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਤ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸੰਤਤ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਨਿਰੰਤਰ. ਲਗਾਤਾਰ. ਇੱਕ ਰਸ. "ਸੰਤਤ ਹੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸੰਗ ਸੁਰੰਗ ਰਤੇ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ)

ਸੰਤਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਤਾਨ. ਔਲਾਦ। ੨ ਗੋਤ੍ਰ. ਕੁਲ। ੩ ਵਿਸ੍ਤਾਰ. ਫੈਲਾਉ.

ਸੰਤਤਿ ਪਥ. ਔਲਾਦ ਦਾ ਮਾਰਗ. ਭਗ. ਯੋਨਿ.

ਸੰਤ ਦਾਸ. ਭਾਈ ਭਗਤੂਵੰਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਵਿੱਚ ਚੱਕ ਭਾਈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ. ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਿਰ ਕਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ.

ਸੰਤਦੋਖੀ. ਵਿ—ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਦ੍ਵੇਸ (ਵੈਰ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. "ਸੰਤਦੋਖੀ ਕਾ ਥਾਉ ਕੋ ਨਾਹਿ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ. ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ. "ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਣ ਦਿਚੈ ਥਾਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲੀਐ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਤਨ. ਸੰਤਜਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਜਹਿ ਸਾਧੂ ਸੰਤਨ ਹੋਵਹਿ ਇਕਤ੍ਰ." (ਧਨਾ ਮ: ੫) "ਸੰਤਨਾ ਕੈ ਚਰਨਿ ਲਾਗ." (ਆਸਾ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ) ੨ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ. "ਹਰਿਸੰਤਨ ਕਰਿ ਨਮੋ ਨਮੋ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫) ੩ ਸੰ. शन्तनु—ਸ਼ੰਤਨੁ. ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਧਨ. "ਊਠਿ ਸਿਧਾਰੇ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਸੰਤਨ ਕੈ ਖਿਆਲਿ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੫)

ਸੰਤਨਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤਨ.

ਸੰਤਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਤਨੁ.

ਸੰਤਨੇਯ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਤਨੁ. "ਭਯੋ ਤੌਨ ਕੇ ਬੰਧ ਮੇ ਸੰਤਨੇਯੰ। ਭਏ ਤਾਹਿ ਕੇ ਕਉਰਓ ਪਾਂਡਵੇਯੰ." (ਗ੍ਯਾਨ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਂਤਨੇਯ.

ਸੰਤਪਤ. ਸੰ. संतप्त. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਤਪਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਤਿ ਦੁਖੀ.

ਸੰਤਪਿਆਰ. ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ। ੨ ਸ਼ਾਂਤਿਪ੍ਰਿਯ. ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾ ਪਿਆਰਾ.

ਸੰਤਪ੍ਰਸਾਦਿ. ਸੰਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ. ਸਾਧੁ ਦਯਾ ਸੇ. "ਸੰਤਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਉ." (ਗਉ ਮ: ੫)

ਸੰਤਬਹਲ. ਦੇਖੋ, ਬਹਲ.

ਸੰਤਮੰਡਲ, ਸੰਤਮੰਡਲੀ } ਗੁਰੁਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲ. ਸਿੱਖਸਭਾ. "ਸੰਤਮੰਡਲ ਮਹਿ ਨਿਰਮਲ ਕਥਾ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) ੨ ਸਾਧੁਸਮਾਜ.

ਸੰਤਮੰਤ, ਸੰਤਮੰਤੁ, ਸੰਤਮੰਤ੍ਰ } ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗੁਰੁਮੰਤ੍ਰ। ੨ ਸਾਧੁਸਿਖ੍ਯਾ.

ਸੰਤਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤਰਾ ਅਤੇ ਰੰਗਤਰਾ.

ਸੰਤਰੀ. ਅੰ. Sentry. ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸੰਤਰੇਣੁ. ਇੱਕ ਵਿਰਕ੍ਤ ਸਾਧੁ, ਵਿਦ੍ਯਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤਮੰਡਲੀ ਦਾ ਮਹੰਤ ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਦੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਦੀ ਭੁੱਖੀ ਦੇਖਕੇ ਘਰੋਂ ਸੌਦੇ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਅਰਪੇ ਸਨ.* ਜਿਸ

---

* ਕਿਤਨੇ ਅਞਾਣ ਅਤੇ ਚਾਲਾਕ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤਰੇਣੁ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਗੁਰੂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਤ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ—"ਅਪਰੰਪਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ." (ਸੋਰ ਮ: ੧) ਸੰਤਰੇਣੁ ਬਾਬਤ ਦੇਖੋ, ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ—

ਸੰਤਰੇਣੁ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:—

"ਆਰਬਲਾ ਲਘੁ ਬਾਲ ਸੁਚਾਲੀ। ਗਿਰਾ ਵਿਰਾਗ ਭਗਤਿ ਭਲ ਸਾਲੀ। ਤੁਮ ਸੌਂ ਆਨ ਕੀਨ ਬਹੁ ਭਾਊ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਵਿਸਾਲ ਸੁਭਾਊ। ਭੋਜਨ ਸੌਜ ਆਨ ਜਬ ਬੈਸੇ। ਚਲਨ ਰਜਾਇ ਦੀਨ ਤੁਮ ਕੈਸੇ?"

ਥਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁਣ "ਖਰਾ ਸੌਦਾ" ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਚੂਹੜ ਕਾਣਾ। ੨ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਰਣਰਜ. ਚਰਣਧੂੜ.

ਸੰਤਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਲਾ.

ਸੰਤਾਉਣਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਤਪਤ ਕਰਨਾ. ਤਪਾਉਣਾ. ਦੁਖੀ ਕਰਨਾ. "ਨਾ ਤਿਸੁ ਕਾਲ ਸੰਤਾਇ." (ਸ੍ਰੀ ਅ: ਮ: ੧) "ਦੂਤ ਨ ਸਕੈ ਸੰਤਾਈ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੰਤਾਨ. ਸੰ. सन्तान. ਸੰਗਜਾ—ਔਲਾਦ. ਵੰਸ਼। ੨ ਕਲਪ ਬਿਰਛ. ਸੁਰਤਰੁ "ਜਾਨਿਯੇ ਸੰਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਬਨੈ ਅਨਬਨ, ਦਾਨੀ ਮਨ ਕਾਮਨਾ, ਨ ਦਾਨੀ ਮੋਖ ਗਜਾਨ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਵਿਸਤਾਰ. ਫੈਲਾਉ। ੪ ਇੰਤਜਾਮ. ਪ੍ਰਬੰਧ। ੫ ਨਿੱਤ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜਲ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ.

ਸੰਤਾਨੀ. ਵਿ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ. "ਜਿਨਿ ਰਾਖੀ ਆਨ ਸੰਤਾਨੀ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) ੨ ਸੰਤਾਨ (ਔਲਾਦ) ਵਾਲਾ.

ਸੰਤਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਜਲਨ. ਸੇਕ. ਤਾਉ। ੨ ਦੁੱਖ. ਕਲੇਸ਼। ੩ ਜ੍ਵਰ. ਬੁਖਾਰ. "ਸਭੇ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਜਾਂ ਤੁਧਹੁ ਭੁਲੀਐ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੨ ਮ: ੫) ੪ ਪਸ਼ਚਾ-ਤਾਪ. ਪਛਤਾਵਾ. "ਭਿਖਿਆ ਭੋਜਨ ਕਰੈ ਸੰਤਾਪ." (ਵਾਰ ਰਾਮ ੧ ਮ: ੧)

ਸੰਤਾਪਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਤਪਾਉਣਾ.

ਸੰਤਾਪੀ. ਸੰ. सन्तापिन्. ਵਿ—ਸੰਤਾਪ (ਦੁੱਖ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਤਪਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸੰਤੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਸੰਤੈ.

ਸੰਤੁਸਟ, ਸੰਤੁਸਟੁ, ਸੰਤੁਸ੍ਰ ਸੰ. संतुष्ट. ਵਿ—ਬਹੁਤ ਤੁਸ਼੍ਟ (ਪ੍ਰਸੰਨ). ਨਿਹਾਯਤ ਖ਼ੁਸ਼. ਦੇਖੋ, ਤੁਸ਼ ਧਾ. "ਗੁਰਸਿਖਾ ਕਉ ਹਰਿ ਸੰਤੁਸਟੁ ਹੈ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੪) ੨ ਅਤਜੰਤ ਸੰਤੋਖੀ. "ਜਥਾ ਲਾਭ ਸੰਤੁਸ੍ਰ ਵਿਚਾਰੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਤੈ. ਸੰਤ ਨੂੰ. "ਸੰਤੈ ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਮਨੁ ਬਿਗਸੈ." (ਨਟ ਅ: ਮ: ੪)

ਸੰਤੋਸ, ਸੰਤੋਖ ਸੰ. संतोष—ਸੰਤੋਸ਼. ਸੰਗਜਾ—ਸਬਰ. ਲੋਭ ਦਾ ਤਿਆਗ. "ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਸਬਦਿ ਗੁਰ ਰਾਜੇ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) ੨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ. ਆਨੰਦ. "ਕੋਮਲ ਬਾਣੀ ਸਭ ਕਉ ਸੰਤੋਖੈ." (ਗਉ ਥਿਤੀ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਤੁਸ ਅਤੇ ਤੋਖ.

ਸੰਤੋਖਸਰ. ਦੇਖੋ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ। ੨ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਤਾਲ. "ਤੇ ਨਾਏ ਸੰਤੋਖ ਗੁਰ ਸਰਾ." (ਬਿਲਾ ਮ: ੪)

ਸੰਤੋਖਸਰਿ. ਸੰਤੋਖ ਰੂਪ ਨਦੀ. "ਤੇ ਗੁਰੁ ਸੰਤੋਖ ਸਰਿ ਨਾਤੇ." (ਗਉ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪ ਸਰ (ਤਾਲ) ਵਿੱਚ.

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ. ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ* ਜੀ ਬੂੜੀਆ (ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ) ਨਿਵਾਸੀ ਸਤਸੰਗੀ ਪੁਰਖ ਸਨ ਇਹ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲੇ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਕੇ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਜਾਤਾ ਹੋਏ. ਵਿਦਜਾ ਦੀ ਰੁਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਲੈਆਈ. ਉਸੇ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਮਤ ੧੮੪੫ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ.† ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਜਾਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਕਾਵਜ ਵਿਦਜਾ ਪੜ੍ਹੀ.‡ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਵਜ ਦੇ ਪੂਰਣ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਰਚਣ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤਿ ਰਖਦੇ ਸਨ. ਆਪ ਨੇ ਬੂੜੀਏ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਅਮਰਕੋਸ਼ ਦਾ ਉਲਥਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੮੮੦ ਵਿੱਚ "ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਪੁਸਤਕ ਰਚਿਆ. ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਨੌਕਰ ਹੋਏ. ਸੰਮਤ ੧੮੮੨ ਵਿੱਚ ਕੈਥਲਪਤਿ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਸੰਤਰੇਣੁ ਦਾ ਉੱਤਰ:—

*ਸੁਨ ਮਹੰਤ ਬੋਲਜੋ ਬਰ ਬਾਨੀ। ਇਹ ਕੋ ਪਰਮਪੁਰਖ ਸੁਖਦਾਨੀ। ਕਲਾਵਾਨ ਗਜਾਨੀ ਗੁਨਖਾਨੀ। ਦੁਰਜੋ ਰਹੈ ਗਤਿ ਪਰੈ ਨ ਜਾਨੀ। ਭਯੋ ਅਸਹਿ ਮਮ ਤੇਜ ਪ੍ਰਭਾਊ। ਯਾਂਤੇ ਦੀਨੀ ਜਾਨ ਰਜਾਊ." (ਨਾਪ੍ਰ ਪੂਰਵਾਰਧ, ਅ: ੧੫)

* ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਛੀਂਬਾ ਜਾਤਿ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾਧਰਮ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ. † "ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿਤ ਤੇ ਜਨਮ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮ." (ਨਾਪ੍ਰ) ‡ "ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ ਅੱਖਰ ਦਾਤਾ। ਨਮੋ ਕਰੋ ਤਿਨ ਪਦ ਜਲਜਾਤਾ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਮੰਗਕੇ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬੜੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਿਆ.

ਕੈਥਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੮੯੬ ਵਿੱਚ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਗਰਬਗੰਜਨੀ ਰਚਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੌਕਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪੁਸਤਕ ਹਿੰਦੀ ਮਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਨੌ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨਕਥਾ "ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ" ਨਾਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ, ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੯੦੦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ. ਇਸੇ ਸਾਲ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਥਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪੁਰਿ ਪਧਾਰੇ.

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥਰਚਨਾ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

ਪੂਰਬ ਮੈ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕਥਾ।
ਛੰਦਨ ਬਿਖੈ ਰਚੀ ਮਤਿ ਯਥਾ।
ਰਹਜੋ ਚਾਹਤੋ ਗੁਰੁਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ।
ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਤਿਸ ਤੇ ਪਸ਼ਚਾਤ।
ਕਰਮ ਕਾਲ ਤੇ ਕੈਥਲ ਆਏ।
ਥਿਤ ਹ੍ਵੈ ਜਪੁਜੀ ਅਰਥ ਬਨਾਏ।
ਬਾਲਮੀਕਿ ਕ੍ਰਿਤ ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਜਬ।
ਛੰਦਨ ਬਿਖੈ ਰਚੀ ਹਮ ਸਭ ਤਬ।
ਪੁਨ ਵਿਦਾਂਤ ਕੋ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਨਾ।
ਉਪਨਿਸ਼ਦਨ ਕੋ ਜਹਿ ਵਖ੍ਯਾਨਾ।
ਆਤਮ ਕੋ ਪੁਰਾਣ ਜਿਸ ਨਾਮ।
ਸਕਲ ਬਨਾਯੋ ਸੋ ਅਭਿਰਾਮ।
ਚਾਹਤ ਭਯੋ ਆਪ ਗੁਰੁ ਜਬਹੂੰ।
ਭਾਸੰਚਯ ਦਸ ਗੁਰੁ ਯਸ ਤਬ ਹੂੰ।
ਹੋਰ ਉਮੰਗ ਮੋਹਿ ਮਨ ਆਈ।
ਕਰਨ ਲਗਯੋ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਹਾਈ।
ਪੂਰਵਾਰਧ ਉਤ੍ਰਾਰਧ ਦੋਇ।
ਕਥਾ ਬਨੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਸੋਇ।
ਵਰਣੀ ਦ੍ਵਾਦਸ ਰਾਸਿ ਅਗਾਰੀ।
ਨਵਮ ਗੁਰੂ ਲਗ. ਕਥਾ ਸੁਧਾਰੀ।
ਖਟ ਰਿਤੁ ਯੁਕਤ ਬਨੇ ਯੁਗ ਅਯਨ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਾਥਾ ਅਯਨ।
ਭਏ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸਰਬ ਕੇ ਬਾਈ।
ਨੌ ਰਸ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸੁਖਦਾਈ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕੀ ਗਾਥਾ ਸੁਭ ਗੰਗਾ।
ਛੰਦ ਉਮੰਗ ਉਤੰਗ ਤਰੰਗਾ।
ਰਾਮਕੁੰਵਰ ਗਿਰਿਵਰ ਤੇ ਨਿਕਸੀ।
ਸਿੱਖਨ ਵਿਖੈ ਜਗਤ ਮੇ ਵਿਗਸੀ।

ਸੂਨ ਸੂਨ ਗ੍ਰਹਿ ਆਤਮਾ ਸੰਮਤ* ਆਦਿ ਪਛਾਨ,
ਮਧੁ ਮਾਸ† ਸਤ੍ਰੁਨ ਕਰ ਭਾ ਉਤਪਾਤ ਮਹਾਨ,
ਪਰੀ ਲੂਟ ਕਪਿਥੱਲ‡ ਵਿਖੈ ਮਿਲੇ ਚੋਰ ਵਟਪਾਰ,
ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਭਜਚਲੇ ਤਜ ਪੁਰ ਸਭ ਇਕ ਬਾਰ,
ਸਾਵਨ ਮਹਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਭਈ ਸਮਾਪਤਿ ਆਇ,
ਵਿਘਨ ਵ੍ਰਿੰਦ ਤੇ ਬਚਰਹੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਹਾਇ.
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਕਵਿਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਇਹ ਹਨ:-

(੧) ਅਮਰਕੋਸ਼. (੨) ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਮਤ ੧੮੮੦. (੩) ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ "ਗਰਬ ਗੰਜਨੀ ਟੀਕਾ" ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੮੯੬ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ. (੪) ਆਤਮ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਉਲਥਾ. (੫) ਵਾਲਮੀਕਿ ਰਾਮਾਯਣ ਦਾ ਉਲਥਾ ੧੮੯੧. (੬) ਗੁਰੁਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ (ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਸੰਮਤ ੧੯੦੦.

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਤਾਰਾਂ ਜੇਹੀ ਲਿਖੋਂਗੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਊ ਅਤੇ ਸਭ ਆਪ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਕਈ ਥਾਈਂ ਟੱਪਲਾ ਖਾ ਗਏ ਹਨ।

੨ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਭਗਤ ਇੱਕ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਬਿਚਲਨਗਰ ਜਥੇਦਾਰ ਥਾਪਕੇ ਦੇਗ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗ੍ਯਾ ਕੀਤੀ, ਯਥਾ-

"ਇਕ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਯੁਤ ਰਹਿਤ।
ਤਿਸ ਸੰਗ ਬੋਲੇ ਕਰੁਣਾ ਸਹਿਤ।

* ਸੰਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ੧੯੦੦. † ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ. ‡ ਕੈਥਲ.

ਇਸ ਥਲ ਰਹੋ ਦੇਗ ਬਰਤਾਵਹੁ।
ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਯੁਤ ਸੋ ਸਿੰਘ ਟਿਕਾਵਹੁ।"
(ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਤੋਖਣਾ. ਕ੍ਰਿ–ਸੰਤੁਸ਼੍ਟ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਕਰਨਾ। ੨ ਖ਼ਾ. ਪੁਸ੍ਤਕ ਨੂੰ ਰੁਮਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਕੇ ਰੱਖਣਾ. ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ.

ਸੰਤੋਖਦਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਖਾੜਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਬੂਟਾ.

ਸੰਤੋਖਪੁਰਾ. ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਕਲਸੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਛਛਰੌਲੀ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ ਡੇਢ ਮੀਲ ਡਾਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਪਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਅਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ. ਸਨ ੧੯੨੦ ਦੇ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ੧ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਗਾਧਰੀ ਤੋਂ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਅੱਠ ਮੀਲ ਹੈ. ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਪੋਹ ਸੁਦੀ ੭ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਤੋਖਮਠ, ਸੰਤੋਖਮੜੀ, ਸੰਤੋਖਮਾੜੀ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਮੰਦਿਰ. ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਨਿਵਾਸ। ੨ ਸੰਤੋਖਰੂਪ ਮਠ. "ਭਿਖਿਆ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖਮੜੀ." (ਵਾਰ ਮਾਰੂ ੧ ਮ: ੩)

ਸੰਤੋਖੀ. ਸੰ. सन्तोषिन्. ਵਿ–ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ. ਸਾਬਰ. ਲੋਭ ਦਾ ਤਿਆਗੀ.

ਸੰਤੋਖੀਈ. ਸੰਤੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ. "ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਈ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੰਤੋਖੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਤੋਖ.

ਸੰਥਾ, ਸੰਥਿਆ ਸੰ. संस्था–ਸੰਸ੍ਥਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਭਾਵ. ਟਿਕਾਉ. ਇਸਥਿਤੀ। ੨ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਕੇ ਵਿਦ੍ਯਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਮਰਨਾ.

ਸੰਦ. ਸੰ. सन्द. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਖੰਡਨ ਕਰੇ. ਔਜ਼ਾਰ. ਹਥਿਆਰ.

ਸੰਦਊਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੱਦਊਰਾ ਅਤੇ ਸੰਧਊਰਾ.

ਸੰਦਲ. ਅ਼. صندل ਸੰਦਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਚੰਦਨ. ਸੁਗੰਧਦ.

ਸੰਦਲੀ. ਵਿ–ਸੰਦਲ ਰੰਗ. "ਸੁਭੇ ਸੰਦਲੀ ਬਾਜਿ ਰਾਜੀ." (ਪਾਰਸਾਵ) ੨ ਸੰਦਲ ਦਾ. ਚੰਦਨ ਦਾ। ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ–ਲੰਮੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਟਿਕਟਿਕੀ, ਜੋ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਦੀ ਹੈ। ੪ ਦੇਖੋ, ਫੂਲ ਵੰਸ਼.

ਸੰਦੜਾ, ਸੰਦੜੀ, ਸੰਦਾ ਵ੍ਯ–ਦਾ. ਦੀ. ਕਾ. ਕੀ. "ਬਿਰਦ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ." (ਬਿਹਾ ਛੰਤ ਮ: ੫) "ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) "ਮੰਦਰ ਮਿਟੀ ਸੰਦੜੇ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧ ਕੁਚਜੀ) "ਕੁੰਨੈ ਹੇਠਿ ਜਲਾਈਐ ਬਾਲਣ ਸੰਦੈ ਥਾਇ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ੨ ਸੰ. सान्द्र–ਸਾਂਦ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਦੜਾ ਪਦ ਆਇਆ ਹੈ. ਸਾਂਦ੍ਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੰਘਣਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲ. "ਖਾਵਣ ਸੰਦੜੈ ਸੂਲ." (ਵਾਰ ਗਉ ੨ ਮ: ੫) ਔਝੜ ਵਿੱਚ ਕੰਡੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ੩ ਦੇਖੋ, ਵਾਊਸੰਦੇ.

ਸੰਦਿਗਧ. ਸੰ. सन्दिग्ध. ਵਿ–ਸੰਦੇਹ (ਸ਼ੱਕ) ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ. ਮਸ਼ਕੂਕ.

ਸੰਦੀ. ਸੰਦਾ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ. ਦੀ. ਕੀ. "ਮਾਣਸ ਸੰਦੀ ਆਸ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੨ सन्दी. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਮੰਜਾ. ਖਾਟ.

ਸੰਦੀਪਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੰ-ਦੀਪਨ. ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਿਤ ਕਰਨਾ. ਮਚਾਉਣਾ. ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਇੱਕ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਜੋ ਸਾਂਦੀਪਨਿ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਦੀਪਨਿ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪਨਿ.

ਸੰਦੀਪਨਿ, ਸੰਦੀਪਨੀ ਸੰ. सान्दीपनि. ਅਵੰਤਿ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਦੀਪਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਇੱਕ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਰਿਖੀ,

ਜੋ ਕਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਦਜਾ ਸਿਖਾਈ ਸੀ. "ਗੁਰੁ ਪਾਸ ਸੰਦੀਪਨਿ ਕੇ ਤਬ ਹੀ ਦਿਨ ਥੋਰਨ ਮੇ ਭਲੇ ਜਾਇ ਖਲੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੁ-ਦੱਛਣਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਪੰਚਜਨ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਪਾਂਚਜਨਜ.

ਸੰਦੀਲਾ. ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਹਰਦੋਈ ਜਿਲੇ ਦੀ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਦਾਸ ੨.

ਸੰਦੂਕ, ਸੰਦੂਖ ਅ਼ صندوق ਸੰਦੂਕ਼. ਬਾਕਸ. Box. ਪੇਟੀ.

ਸੰਦੇਸਰਾ, ਸੰਦੇਸਰੋ, ਸੰਦੇਸੜਾ, ਸੰਦੇਸਾ (ਸੰ-ਦਿਸ਼). ਦੇਖੋ, ਸਦੇਸਾ. "ਸੁਣ ਸਾਜਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸਰਾ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪) ੨ ਸੰਦੇਸ਼ਹਰ. ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ. ਦੂਤ.

ਸੰਦੇਹ. ਸ੍ਵਦੇਹ. ਆਪਣਾ ਸ਼ਰੀਰ. "ਜੇ ਜੇ ਸਹਿ ਜਾਤਨ ਸੰਦੇਹ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ) ਜੋ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਤਾੜਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗਯਾ-(ਸੰ-ਦਿਹ੍) ਸੰਸਾ. ਸ਼ੱਕ। ੩ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ. ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾ ਜਾਣੀ ਜਾਵੇ, ਕਿੰਤੁ ਸ਼ੱਕ ਬਣਿਆ ਰਹੇ. ਇਹ "ਸੰਦੇਹ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਧੌਂ ਕੈਧੌਂ ਅਥਵਾ ਜਾਂ ਆਦਿਕ ਪਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਇਹੁ ਮਨੁ ਗਿਰਹੀ ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਉਦਾਸੀ ?
ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਅਵਰਨ ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸੀ ?
ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਚੰਚਲੁ ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਬੈਰਾਗੀ ?
ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਮਤਾ ਕਿਥਹੁ ਲਾਗੀ ?
(ਮਲਾ ਮ: ੩)

ਕਿਧੌਂ ਦੇਵਕੰਨਜਾ ਕਿਧੌਂ ਵਾਸਵੀ ਹੈ,
ਕਿਧੌਂ ਜੱਛਨੀ ਕਿੰਨਰੀ ਨਾਗਨੀ ਹੈ,
ਕਿਧੌਂ ਗੰਧ੍ਰਵੀ ਦੈਤਜਾ ਦੇਵਤਾ ਸੀ,
ਕਿਧੌਂ ਸੂਰਜਾ ਸੁੱਧ ਸੋਧੀ ਸੁਧਾ ਸੀ,
ਕਿਧੌਂ ਚਿਤ੍ਰ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰਿਕਾ ਸੀ ਬਨੀ ਹੈ,
ਕਿਧੌਂ ਸੰਖਿਨੀ ਚਿਤ੍ਰਿਨੀ ਪਦਮਿਨੀ ਹੈ,
ਕਿਧੌਂ ਰਾਗ ਪੂਰੇ ਭਰੀ ਰਾਗਮਾਲਾ,
ਬਰੀ ਰਾਮ ਤੈਸੇ ਸਿਯਾ ਆਜ ਬਾਲਾ.
(ਰਾਮਾਵ)

ਸੰਦੇਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦੇਹ। ੨ ਸੰਦੇਸ਼. ਸੁਨੇਹਾ. "ਪਰ ਪਾਯਨ ਅਸ ਦਿਯੋ ਸੰਦੇਹਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੫੬)

ਸੰਦੋ. ਦੇਖੋ, ਸੰਦਾ.

ਸੰਦੋਹ. ਸੰ. सन्दोह. ਸੰਗਯਾ-ਸੰ-ਦੁਹ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚੋਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਸਾਰਾ ਚੋਇਆ ਹੋਇਆ ਦੁੱਧ। ੩ ਵਿ-ਸਭ. ਸੰਪੂਰਣ. ਤਮਾਮ. "ਬੰਦੋਂ ਸੰਤ ਸੰਦੋਹ ਪਦ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਦੋਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਉਰਾ.

ਸੰਦ੍ਰਾਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ-ਨੱਠਣ (ਦੌੜਨ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ.

ਸੰਧ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ-ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ। ੨ ਸੰਧਾ. ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ. ਇਕਰਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਤਜਸੰਧ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ.

ਸੰਧਉਰਾ. ਸੰ. सन्धिराग-ਸੰਧਿਰਾਗ. ਸਿੰਦੂਰ. ਸੰਧੂਰ.* "ਅਬ ਤਉ ਜਰੇ ਮਰੇ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ, ਲੀਨੋ ਹਾਥਿ ਸੰਧਉਰਾ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਸਿਧਉਰਾ। ੨ ਸੰਧੂਰੀਆ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧੂਰੀਆ ੨. "ਬਾਜਤ ਰਾਗ ਸੰਧਉਰਾ." (ਸਲੋਹ)

ਸੰਧਕ. ਵਿ-ਸੰਧਿ (ਪਾੜ-ਨਕਬ) ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚੋਰ. "ਸੰਧਕ ਤੋਹਿ ਸਾਧੁ ਨਹਿ ਕਹੀਅਉ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੨ ਸੰਧਾਨ (ਸਿੰਨ੍ਹਣ) ਵਾਲਾ.

ਸੰਧਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ-ਇਸਥਿਤਿ। ੨ ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ. ਇਕਰਾਰ। ੩ ਅੰਗੀਕਾਰ. ਸ੍ਵੀਕਾਰ। ੪ ਸ਼ਰਾਬ.

ਸੰਧਾਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ-ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜੋੜਨਾ. ਸ਼ਿਸਤ ਮਿਲਾਉਣੀ. "ਸਰ ਸੰਧੈ

* ਸੰਧੂਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੰਧਿਰਾਗ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਚੀਰਣੀ ਕੱਢਕੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਕਾਰ ਰੰਗ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ.

ਆਗਾਸ ਕਉ." (ਵਾਰ ਮਾਝ ਮ: ੨) ੩ ਗਾਈਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਮਕਾਨ.

ਸੰਧਾਨੀ. ਸੰਧਾਨ ਕੀਤੀ. ਸਿੰਨ੍ਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿਆਨੀ। ੨ ਸੰ. सन्धानी. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਮਿਲਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ੪ ਤਲਾਸ਼. ਭਾਲ। ੫ ਪਾਲਨ. ਪਰਵਰਿਸ਼.

ਸੰਧਿ. ਸੰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸੁਲਹ. ਮਿਲਾਪ। ੨ ਦੋ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੩ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਵਾਲੀ ਥਾਂ। ੪ ਵ੍ਯਾਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਿਕਾਰ, ਜੈਸੇ-ਜਗਤ-ਈਸ਼ ਦਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਅਰ ਸੁਰ-ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸੁਰੇਂਦ੍ਰ ਆਦਿ। ੫ ਸੰਨ੍ਹ. ਪਾੜ. ਨਕਬ. "ਭਜਤ ਸੰਧਿ ਕੋ ਤਜ ਸਦਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੦੪) ੬ ਸੰਗਤਿ. "ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੰਧਿ ਮਿਲੈ ਮਨ ਮਾਨੈ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੧) ੭ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਇਸਥਿਤਿ. "ਤ੍ਰਿਕੁਟਿ ਸੰਧਿ ਮੈ ਪੇਖਿਆ." (ਬਿਲਾ ਕਬੀਰ) ੮ ਭਗ. ਯੋਨਿ। ੯ ਦੋ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ. ਸੰਧ੍ਯਾ. "ਬਰਤ ਸੰਧਿ ਸੋਚ ਚਾਰ." (ਸਾਰ ਮ: ੫ ਪੜਤਾਲ) ਵ੍ਰਤ, ਸੰਧ੍ਯਾਕਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ੌਚਾਚਾਰ.

ਸੰਧਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਧਾਨੀ. "ਸਰ ਸੰਧਿਆ ਗਾਵਾਰ." (ਵਾਰ ਕਾਨ ਮ: ੪) ਤੀਰ ਸਿੰਨ੍ਹਿਆ। ੨ ਸੰ. ਸੰਧ੍ਯਾ—ਸੰਝ. "ਸੰਧਿਆ ਪ੍ਰਾਤੁ ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਹੀ." (ਗਉ ਕਬੀਰ) ੩ ਸੰਧ੍ਯਾਕਰਮ. ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਅਰ ਛਿਪਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਜਪ ਆਦਿ ਕਰਮ. "ਏਹਾ ਸੰਧਿਆ ਪਰਵਾਣੁ ਹੈ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਚਿਤਿ ਆਵੈ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩)

ਸੰਧਿਆਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਧਾਨੀ. "ਛੁਰੀ ਸੰਧਿਆਨੀ." (ਪ੍ਰਭਾ ਬੇਣੀ) ਛੁਰੀ ਸਿੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ.

ਸੰਧਿਆਬਾਦੰ. ਸੰ. ਸੰਧ੍ਯਾ ਵੰਦਨ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸੰਧ੍ਯਾ (ਦੋ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਮਿਲਣ) ਸਮੇਂ ਦੇਵਤਾਦਿ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਮ. "ਪੜਿ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆਬਾਦੰ." (ਵਾਰ ਆਸਾ)

ਸੰਧਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਕ। ੨ ਸੰ. सन्धिक. ਸੰਨ੍ਹਾਂ (ਜੋੜਾਂ) ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦਰਦ. ਗਠੀਏ ਦਾ ਇੱਕ ਭੇਦ.

ਸੰਧੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ.

ਸੰਧੂ. ਇੱਕ ਜੱਟ ਗੋਤ੍ਰ. ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਇਸੇ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ.

ਸੰਧੂਰ. ਸੰ. सिन्दूर. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਦੂਰ.

ਸੰਧੂਰਨਾ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਧੂਰ ਲਾਉਣਾ। ੨ ਸੰਧੂਰ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨਾ. "ਆਪਿ ਆਪ ਸੰਧੂਰਏ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੧)

ਸੰਧੂਰੀ. ਵਿ—ਸੰਧੂਰ ਰੰਗਾ. ਸੰਧੂਰੀਆ.

ਸੰਧੂਰੀਆ. ਵਿ—ਸੰਧੂਰ ਰੰਗਾ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਇੱਕ ਰਾਗ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸਿੰਧੂਰਾ ਭੀ ਹੈ. ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਡੋਲ ਰਾਗ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਤਿ ਦਾ ਹੈ. ਅਤੇ ਵੀਰ ਰਸ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ. ਇਸੇ ਲਈ ਮਾਰੂ ਵਾਂਙ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਭ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਕੋਮਲ, ਬਾਕੀ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਗਾਂਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਗਜਰਾਂ ਘੜੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ੧੫ ਘੜੀ ਤਕ ਹੈ.

ਸੰਧ੍ਯਾ. ਸੰ. सन्ध्या. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਧਿਆਨ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਵੇਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿਆ। ੨ ਦੇਖੋ, ਯੁਗ.

ਸੰਧ੍ਯਾਂਸ. ਦੇਖੋ, ਯੁਗ.

ਸੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ. "ਬਾਣ ਸਚਾਵਾ ਸੰਨਿਕੈ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫) ੨ ਪਾੜ. ਨਕਬ. ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ ਅਤੇ ਸੰਨਿ ਤਥਾ ਸੰਨ੍ਹ। ੩ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਨ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਜਾਫਲ ਸਤਗੁਰੁ ਸਬਦ ਕਰ ਮੋਹ ਸੰਨ ਕਰ ਨਾਸ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਦੇਖੋ, ਜਾਫਲ। ੪ ਸੰ. सन्न. ਵਿ—ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ੫ ਥੱਕਿਆ। ੬ ਡੁੱਬਿਆ.

ਸੰਨਹਨ. ਸੰ. ਸੰ-ਨਹ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਕਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣਾ। ੨ ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰਥ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜੋਤਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਨਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਇਸ਼ਾਰਾ. ਸੈਨ. ਸੰਕੇਤ। ੨ ਸੰ. सन्नत. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ) ਨਤ (ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ). ਨੰਮ੍ਰ.

ਸੰਨੱਧ. ਸੰ. सन्नद्ध. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ) ਨੱਧ (ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ). ੨ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਸਤ੍ਰ ਕਵਚ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹਨ.

ਸੰਨਾਹ. ਸੰ. सन्नाह. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦੇਖੋ, ਸੰਨਹਨ. ਕਵਚ. ਸੰਜੋਆ. ਵਰਮ. "ਗੁਰਮਤਿ ਸੀਲ ਸੰਨਾਹਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) "ਰਾਮ ਕਵਚ ਦਾਸ ਕਾ ਸੰਨਾਹੁ." (ਗੌਂਡ ਮ: ੫) ਰਾਮਮੰਤ੍ਰ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸੰਜੋਆ ਹੈ.

ਸੰਨਾਹਰਿਪੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਰਛੀ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਨਾਹ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦੇਣ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਨਾਹਰਿਪੁ ਹੋਸਕਦੇ ਹਨ.

ਸੰਨਾਹੁ. ਦੇਖੋ, ਸੰਨਾਹ.

ਸੰਨਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਧਿ. ਪਾੜ. ਨਕਬ. "ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੁ ਉਨਿ ਲਗੈ ਨਾਹੀ ਸੰਨਿ." (ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ) ੨ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਪਾਤ.

ਸੰਨਿਆਸ. ਸੰ. ਸੰਨ੍ਯਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਤ੍ਯਾਗ। ੨ ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਆਸ਼੍ਰਮ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥਾ ਆਸ਼੍ਰਮ. "ਬੈਰਾਗ ਕਹੂੰ ਸੰਨਿਆਸ." (ਅਕਾਲ) ੩ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਨਿਆਸ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ. "ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਅਰੁ ਸੰਨਿਆਸ." (ਬਸੰ ਮ: ੯)

ਸੰਨਿਆਸੀ. ਸੰ. संन्यासिन्—ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ. ਵਿ—ਤ੍ਯਾਗੀ। ੨ ਸੰਨ੍ਯਾਸ ਆਸ਼੍ਰਮ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ.* "ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋਇਕੈ ਤੀਰਥਿ ਭ੍ਰਮਿਓ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਦਸ ਨਾਮ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ.

ਸੰਨਿਕਰਖ. ਸੰ सन्निकर्ष—ਸੰਨਿਕਰ੍ਸ਼. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰ—ਨਿ—ਕ੍ਰਿਸ਼. ਨੇੜੇ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਸਮੀਪਤਾ. ਪਾਸ ਹੋਣਾ। ੩ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ.

ਸੰਨਿਕੈ. ਸੰਧਾਨ ਕਰਕੇ. ਸਿੰਨ੍ਹਕੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਨ ੧.

ਸੰਨਿਗਧ. ਸੰ. स्निग्ध. ਵਿ—ਸਨੇਹ (ਚਿਕਨਾਈ) ਵਾਲਾ. ਚਿਕਨਾ. ਥੰਧਾ. "ਮਲਿਕ ਅਸਨ ਸੰਨਿਗਧ ਮੰਗਾਵਾ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਨਿਧਿ. ਸੰ. सन्निधि. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਮੀਪਤਾ। ੨ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ. ਬਿਨਾ ਵਿੱਥ ਦੋ ਪਦਾਂ ਦਾ ਪਾਸ ਹੋਣਾ। ੩ ਉੱਤਮ ਖਜਾਨਾ.

ਸੰਨਿਪਾਤ. ਸੰ. सन्निपात. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰ-ਨਿਪਾਤ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਡਿਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਤਾਲ ਦਾ ਭੇਦ। ੪ ਇੱਕ ਰੋਗ. ਸੰ. सन्निपात. ਵਾਤ ਪਿੱਤ ਕਫ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਧਾਤੁ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਕੇ ਉਪਜਿਆ ਰੋਗ. ਸਰਸਾਮ. ਸਰ (ਸਿਰ) ਸਾਮ (ਸੋਜ). سرسام ਵਰਮ ਦਿਮਾਗ. Cerebritis.

ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭਯੰਕਰ ਜ੍ਵਰ (ਤਾਪ) ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ—ਕਬਜ, ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਤਾਪ, ਮੱਥੇ ਪੀੜ, ਮੂਰਛਾ, ਮੂੰਹ ਲਾਲ, ਜੀਭ ਖੁਰਦਰੀ, ਬੇਚੈਨੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਕਾਹਲਾ ਧੜਕਣਾ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ, ਤ੍ਰੇਲੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ, ਉਲਟੀ ਆਉਣੀ ਆਦਿਕ.

ਵੈਦਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੇ ੧੩ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਅਤੇ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹਨ—

(ੳ) ਸੰਧਿਕ—ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ, ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਣੀ.

(ਅ) ਅੰਤਕ—ਸੋਜ, ਸਿਰਪੀੜ, ਹਿਚਕੀ, ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਕੰਬਣਾ, ਬਕਬਾਦ ਕਰਨਾ.

(ੲ) ਰੁਗਦਾਹ—ਢਿੱਡਪੀੜ, ਦਾਝ ਅਤੇ ਬਹੁਤ

---

* ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪਰਵ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਲਿਖੇ ਹਨ—

चतुर्विधा भिक्षवस्ते कुटीचक बहूदकौ। हंसः परमहंसश्च योऽत्र पश्चात स उत्तमः॥

ਅਰਥਾਤ—ਚਾਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹਨ—ਕੁਟੀਚਕ, ਬਹੂਦਕ, ਹੰਸ ਅਤੇ ਪਰਮਹੰਸ. ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਪਿਛਲਾ ਉੱਤਮ ਹੈ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇਖੋ, ਵਿਸ਼ਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਅਧ੍ਯਾਯ.

ਬੇਚੈਨੀ ਹੋਣੀ.

(ਸ) ਚਿੱਤ ਵਿਭ੍ਰਮ—ਘੂਕੀ, ਸ਼ਰੀਰ ਬਹੁਤ ਗਰਮ, ਸਿਰ ਘੁੰਮਣਾ ਅਤੇ ਤਲਮੱਛੀ ਲੱਗਣੀ.

(ਹ) ਸ਼ੀਤਾਂਗ—ਸ਼ਰੀਰ ਠੰਢਾ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਾਹ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣਾ.

(ਕ) ਤੰਦ੍ਰਿਕ—ਮੂਰਛਾ ਅਤੇ ਘੂਕੀ ਦਾ ਹੋਣਾ.

(ਖ) ਕੰਠ ਕੁਬਜ—ਗਲ ਰੁਕ ਜਾਣਾ, ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜ, ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੋਣਾ.

(ਗ) ਕਰਣਕ—ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਜ, ਖਾਂਸੀ, ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਗਰਮ.

(ਘ) ਭੁਗਨ ਨੇਤ੍ਰ—ਨੇਤ੍ਰ ਟੇਢੇ ਹੋ ਜਾਣੇ, ਮੂਰਛਾ ਹੋਣੀ.

(ਙ) ਰਕ੍ਤਸ਼੍ਠੀਵੀ—ਥੁੱਕ ਨਾਲ ਲਹੂ ਆਉਣਾ, ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਪੀੜ ਹੋਣੀ.

(ਚ) ਪ੍ਰਲਾਪਕ—ਬਕਬਾਦ ਕਰਨਾ, ਜੋਰ ਦਾ ਤਾਪ ਹੋਣਾ, ਸਰੀਰ ਕੰਬਣਾ.

(ਛ) ਜਿਹ੍ਵਕ—ਜੀਭ ਉੱਤੇ ਕੰਡੇ ਹੋਣੇ, ਥਥਲਾ-ਪਨ, ਸਾਹ ਕਾਹਲਾ ਅਤੇ ਖਾਂਸੀ ਹੋਣੀ.

(ਜ) ਅਭਿਨ੍ਯਾਸ—ਮੂੰਹ ਸੁੱਕਣਾ, ਦੰਦ ਮੈਲੇ ਹੋਣੇ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਹੋਣੀ ਆਦਿ.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਰਾਂ ਦੀ ਅਵਧਿ (ਮਯਾਦ) ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਹੈ— ੭੦ ਦਿਨ, ੧੦ ਦਿਨ, ੨੦ ਦਿਨ, ੧੧ ਦਿਨ, ੧੫ ਦਿਨ, ੨੫ ਦਿਨ, ੧੩ ਦਿਨ, ੧੦ ਦਿਨ,੧੮ ਦਿਨ, ੧੦ ਦਿਨ, ੧੪ ਦਿਨ, ੧੬ ਦਿਨ, ੧੫ ਦਿਨ. ਅਰਥਾਤ ਇਤਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਰੋਗੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੰਨਿਪਾਤ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਵੈਦ ਹਕੀਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਢਿੱਲ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ. ਅੱਗੇ ਲਿਖੇ ਉਪਾਉ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ. ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂਕੇ ਰੁਮਾਲ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖਣਾ, ਪਾਸ਼ੋਯਾ ਕਰਨਾ, ਧਨੀਆ, ਚੰਨਣ ਦਾ ਬੂਰ, ਮੁਸ਼ਕ ਕਪੂਰ, ਅਰਕ ਗੁਲਾਬ, ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਸੁੰਘਾਉਣਾ, ਹੁਕਨਾ ਕਰਨਾ. ਕੰਡਿਆਰੀ ਦੇ ਬੀਜ ਪੀਸਕੇ ਨਸਵਾਰ ਦੇਣੀ, ਉਬਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣਾ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਕ੍ਵਾਥ (ਕਾੜ੍ਹਾ) ਸੰਨਿਪਾਤ ਰੋਗ ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ—

ਕੜੂ, ਚਿਰਾਇਤਾ, ਪਿੱਤਪਾਪੜਾ, ਗਿਲੋ, ਕਚੂਰ, ਝੰਜਣ ਦੇ ਬੀਜ, ਮਘਾਂ, ਪੁਹਕਰਮੂਲ, ਬਨਫਸ਼ਾ, ਛਮਕਨਮੋਲੀ, ਦੇਵਦਾਰੁ, ਸੁੰਢ, ਹਰੜ, ਜਵਾਸਾ ਅਤੇ ਭੜਿੰਗੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਲੈਕੇ ਅਧ ਸੇਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਲੇ ਪਾਕੇ ਉਬਾਲਾ ਦੇਣਾ. ਜਦ ਅੱਧ ਪਾਉ ਪਾਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਛਾਣਕੇ ਕੋਸਾ ਕੋਸਾ ਪਿਆਉਣਾ. "ਛਈ ਰੋਗ ਅਰੁ ਸੰਨਿਪਾਤ ਗਨ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸੰਨਿਵੇਸ. ਸੰ. सन्निवेश. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰ-ਨਿ-ਵਿਸ਼. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਇਸਥਿਤੀ. ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੨ ਪ੍ਰਬੰਧ. ਇੰਤਜਾਮ। ੩ ਹਾਲਤ. ਦਸ਼ਾ। ੪ ਨਿਉਂ. ਬੁਨਿਯਾਦ। ੫ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਅਖਾੜਾ। ੬ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾ ਗੋਇਰਾ.

ਸੰਨ੍ਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਧਿ. ਪਾੜ. ਨਕਬ। ੨ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਜੋੜ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਿ। ੪ ਦੇਖੋ, ਸੰਧਾਨ.

ਸੰਨ੍ਹ ਸਾਹਿਬ. ਦੇਖੋ, ਬਾਸਰ ਕੀ ਗਿੱਲਾਂ.

ਸੰਨ੍ਹਿ, ਸੰਨ੍ਹੀ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਧਿ. ਪਾੜ. ਨਕਬ. "ਜਮ ਦਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਜਿਉ ਸੰਨ੍ਹੀ ਉਪਰਿ ਚੋਰ." (ਵਾਰ ਸਾਰ ਮ: ੩) ੨ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਚਿਮਟੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਰਮ ਧਾਤੁ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ. "ਮਨ ਜਲਿਆ ਸੰਨ੍ਹੀ ਚਿੰਤ ਭਈ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੧) ੩ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਥਾਂ। ੪ ਦਾਣੇ ਆਟਾ ਅਤੇ ਤੂੜੀ ਆਦਿ ਮਿਲਾਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਿਜਾ. ਸੰ. सान्नी. ਗੁਤਾਵਾ.

ਸੰਨਜ. ਸੰਨਿਪਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਸੰਨਜ ਭਯੋ ਇਹ ਵੈਦ ਉਚਾਰਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੮੧)

ਸੰਨ੍ਯਾਸ, ਸੰਨ੍ਯਾਸੀ ਦੇਖੋ, ਸੰਨਿਆਸ ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ.

ਸੰਪਉ. ਸੰ. ਸੰਪਦਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਵਿਭੂਤਿ. ਧਨ ਆਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀ. "ਸੰਪਉ ਕਿਸੈ ਨ ਨਾਲਿ." (ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮ: ੩) "ਕਰਿ ਆਚਾਰ ਬਹੁ ਸੰਪਉ ਸੰਚੈ." (ਪ੍ਰਭਾ ਮ: ੩)

ਸੰਪਟ. ਸੰ. सम्पुट—ਸੰਪੁਟ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੁਟ (ਢਕਣ) ਦੀ

ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਡੱਬਾ। ੩ ਸੰਦੂਕ। ੪ ਪੜਦਾ. ਆਵਰਣ. ਭਾਵ—ਮਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ. "ਕਕਾ ਕਿਰਣਿ ਕਮਲ ਮਹਿ ਪਾਵਾ। ਸਸਿ ਬਿਗਾਸ ਸੰਪਟ ਨਹੀ ਆਵਾ." (ਗਉ ਬਾਵਨ ਕਬੀਰ) ਜਦ ਰਿਦੇ ਕਮਲ ਵਿੱਚ ਕਿਰਣਿ (ਸੂਰਜਆਤਮਗਜਾਨ) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਦ ਸਸਿ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ—ਮਾਇਆ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ) ਨਾਲ ਰਿਦਾ ਕਮਲ ਮਿਚਦਾ ਨਹੀਂ। ੫ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਪਦ ਦੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਸੰਪੁਟ ਪਾਠ. ਜੈਸੇ—ਓਅੰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਓਅੰ। ੬ ਦੋ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਦਵਾ ਨੂੰ ਆਂਚ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਪਤ, ਸੰਪਤਾ, ਸੰਪਤਿ, ਸੰਪੱਤਿ ਸੰ. संपद—सम्पत्ति. ਸੰਗਜਾ—(ਸੰ-ਪਦ੍)ਬਹੁਤ ਪਦਵੀ. ਬਡਾ ਐਸ਼੍ਵਰਯ. "ਸੰਪਤ ਹਰਖ ਨ ਆਪਤ ਦੂਖਾ." (ਗਉ ਮ: ੫) "ਸੰਪਤਿ ਰਥ ਧਨ ਰਾਜ ਸਿਉ ਅਤਿ ਨੇਹੁ ਲਗਾਇਓ." (ਤਿਲੰ ਮ: ੯) ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—साम्प्रत—ਸਾਂਪ੍ਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸੰਪਤਾ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ—ਯੋਗਜ ਰੀਤਿ ਨਾਲ. ਠੀਕ ਤੌਰ ਪੁਰ. ਹੁਣ ਇਸ ਵੇਲੇ. "ਪਤ੍ਰ ਭੁਰਜੇਣ ਝੜੀਅੰ, ਨਹ ਜੜੀਅੰ ਪੇਡ ਸੰਪਤਾ." (ਗਾਥਾ)

ਸੰਪੱਤਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰ. ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਵ੍ਰਿੱਧੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਸੰਪਦ, ਸੰਪਦਾ ਦੇਖੋ, ਸੰਪਤ.

ਸੰਪਰਕ. ਸੰ. संपर्क. ਸੰਗਜਾ—(ਸੰ-ਪ੍ਰਿਚ੍). ਸੰਯੋਗ. ਸੰਬੰਧ. ਮੇਲ.

ਸੰਪਾਤ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਪਤਨ. ਡਿਗਣਾ। ੨ ਉਡਣਾ। ੩ ਕੁਦਾੜੀ. ਛਾਲ। ੪ ਝਪਟ. ਝੁੱਟੀ.

ਸੰਪਾਤਿ, ਸੰਪਾਤੀ ਸੰ. सम्पाति. ਸੰਗਜਾ—ਸੂਰਜ ਦੇ ਰਥਵਾਹੀ ਅਰੁਣ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਜਟਾਯੁ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਗਿਰਝ ਜੇਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਜਟਾਯੁ। ੨ ਸੰ. सम्पातिन्. ਵਿ—ਡਿਗਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਉਡਣ ਵਾਲਾ.

ਸੰਪਾਦਕ. ਸੰ. सम्पादक. ਵਿ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਕਾਰਕੁਨ। ੩ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੪ ਪੁਸਤਕ ਅਥਵਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ. Editor.

ਸੰਪਾਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ੨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। ੩ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣਾ.

ਸੰਪਾਦਜ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੰਪਾਦਨ (ਪੈਦਾ ਕਰਨ) ਯੋਗ। ੨ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਲਾਇਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪਾਦਨ.

ਸੰਪਾਨੀ. ਵਿ—ਸੌਂਪੀ. ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ. ਸਮਪੰਣ ਕੀਤੀ. "ਬੰਧਪ ਸਖੇ ਪਾਛੈ ਤਿਨਹੂ ਕਉ ਸੰਪਾਨੀ." (ਗਉ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਪੁਟ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪਟ. "ਮਨ ਸੰਪੁਟ ਜਿਤੁ ਸਤਸਰਿ ਨਾਵਣੁ." (ਸੂਹੀ ਮ: ੧) ਮਨ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਡੱਬਾ (ਸਿੰਘਾਸਨ) ਹੈ। ੨ ਵੈਦਜਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਦਵਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਤਪਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸੰਪੁਟਪਾਠ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪਟ ੫. "ਸੰਪੁਟ ਸੁ ਪਾਠ ਪਢਤੇ ਪ੍ਰਬੀਨ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਪੂਰਣ. ਸੰ. सम्पूर्ण. ਵਿ—ਸਾਰਾ. ਤਮਾਮ. ਸਭ। ੨ ਸੁਪੂਰਣ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ।

ਸੰਪੈ. ਸੰਗਜਾ—ਸੰਪਦਾ. ਵਿਭੂਤਿ। ੨ ਸੰਪਦਾ ਨੂੰ. "ਸੰਪੈ ਦੇਖਿ ਨ ਹਰਖੀਐ." (ਗਉ ਕਬੀਰ)

ਸੰਪੰਨ. ਸੰ. सम्पन्न. ਵਿ—(ਸੰ-ਪਦ੍) ਸੰਪੱਤਿ ਕਰਕੇ ਪੂਰਣ. ਵਿਭੂਤਿ ਮਾਨ। ੨ ਪੂਰਣ. ਮੁਕੰਮਲ। ੩ ਸਹਿਤ. ਸਮੇਤ. ਯੁਕ੍ਤ। ੪ ਧਨੀ. ਦੌਲਤ ਵਾਲਾ.

ਸੰਪ੍ਰਗਜਾਤ. ਸੰ संप्रज्ञात. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਜਾ—ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਮਾਧਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗਜਾਨ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਪ੍ਰਦਾ. ਸੰ. ਸੰ-ਪ੍ਰਦਾ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਦ੍ਯਾ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਰਮ.

ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਯਿਕ.

ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ. ਸੰ. सम्प्रदाय. ਵਿ-ਦੇਣ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸੰਪ੍ਰਦਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਚਲੀ ਆਈ ਰੀਤਿ। ੩ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਚਲੀ ਧਰਮ ਰੀਤਿ। ੪ ਗੁਰੂ ਚੇਲੇ ਦੀ ਪੱਧਤਿ। ੫ ਗੁਰਉਪਦੇਸ਼ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ.

ਸੰਬ. ਸੰ. शम्ब-ਸ਼ੰਬ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਵਜ੍ਰ। ੨ ਲਾਠੀ ਅੱਗੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੰਮ.

ਸੰਬਹ, ਸੰਬਹਨ. ਸੰ. संवाहन-ਸੰਵਾਹਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਮਲਨਾ. "ਨਾਤੀ ਧੋਤੀ ਸੰਬਹੀ." (ਸ. ਫਰੀਦ) ਬਟਣੇ ਨਾਲ ਅੰਗ ਮਲਕੇ ਨ੍ਹਾਤੀ ਧੋਤੀ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਵਹਨ.

ਸੰਬਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਹ.

ਸੰਬਤ, ਸੰਬਤਸਰ, ਸੰਬਤਿ. ਸੰ. संवत् ਅਤੇ संवत्सर-ਸੰਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਤਸਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ. "ਸੰਬਤਿ ਸਾਹਾ ਲਿਖਿਆ." (ਸੋਹਿਲਾ) ਦੇਖੋ, ਸੰਵਤ ਅਤੇ ਵਰ੍ਹਸ.

ਸੰਬਰ. ਸੰ. ਸ਼ੰਬਰ ਅਤੇ ਸੰਬਰ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਸਹੀ ਹਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਜਲ। ੨ ਧਨ। ੩ ਯੁੱਧ। ੪ ਵ੍ਰਤ। ੫ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰਿਗਵੇਦ ਵਿੱਚ ਦਸ੍ਯੁ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦਿਵੋਦਾਸ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨਾਲ ਭੀ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਸੀ. ਇਸ ਦੀ ਕਾਮ ਨਾਲ ਭੀ ਚਿਰ ਤੀਕ ਲੜਾਈ ਰਹੀ. ਜਦ ਕਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੀਤਾ, ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਵੈਰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਚੁੱਕਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੋਇਆ. ਸੰਬਰ ਨੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਰਨਜਕਸ਼ਿਪੁ ਨੂੰ ਭੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ. "ਦਸ ਦਜੋਸ ਕੋ ਬਾਲ ਭਯੋ ਜਬ ਹੀ, ਤਬ ਸੰਬਰ ਦੈਤ ਲੈ ਤਾਹਿ ਗਯੋ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੬ ਵਿ-ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ। ੭ ਭਾਗਵਾਨ। ੮ ਸੁਖੀ.

ਸੰਬਰਅਰਿ, ਸੰਬਰਾਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੰਬਰ ਦੈਤ ਮਾਰਿਆ। ੨ ਕਾਮਦੇਵ, ਜੋ ਪ੍ਰਦ੍ਯੁਮਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਸ਼ੰਬਰ ਦੈਤ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ. "ਸੰਬਰ ਕੇ ਅਰਿ ਕੀ ਛਬਿ ਲੀਨੇ." (ਅਜਰਾਜ)

ਸੰਬਰਾਰਿ ਚਖ ਧੁਜ ਅਰਿ, ਸੰਬਰਾਰਿ ਧੁਜ ਚੱਛ ਅਰਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਤੀਰ. ਬਾਣ. (ਸਨਾਮਾ) ਸੰਬਰ ਦੇ ਵੈਰੀ ਕਾਮ ਦੀ ਧੁਜਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੱਛ, ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਵੈਰੀ ਤੀਰ. ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਮੱਛ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੰਨ੍ਹਕੇ ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਵਰੀ ਸੀ.

ਸੰਬਲ. ਸੰ. शम्बल-ਸ਼ੰਬਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸਫਰ ਖਰਚ. "ਤਾਕੋ ਸੰਬਲ ਪਾਂਚ ਸੈ, ਇਸ ਕੋ ਪੈਸੇ ਪਾਂਚ." (ਗੁਵਿ ੬) ੨ ਈਰਖਾ. ਹਸਦ। ੩ ਕਿਨਾਰਾ. ਤਟ. ਕੰਢਾ। ੪ ਕੁਲ. ਵੰਸ਼.

ਸੰਬਲਖਾਰ. ਸੰਖੀਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮੁਲਫਾਰ. "ਸੰਬਲਖਾਂਰ ਡਾਰ ਕਰ ਸਜਾਨੀ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੩੫੦)

ਸੰਬਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹਨ। ੨ ਸੰ. संवाह-ਸੰਵਾਹ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਬਾਜ਼ਾਰ। ੩ ਸਮੂਹ (ਸਮੁਦਾਯ) ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ. "ਲਸਕਰ ਜੋੜੇ ਕੀਆ ਸੰਬਾਹਾ." (ਆਸਾ ਮ: ੫) ੪ ਸੁਵਾਹ. ਉੱਤਮ ਸਵਾਰੀ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ ਵਾਹਨ. "ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਰਥ ਸੰਬਾਹੇ." (ਗੂਜ ਮ: ੫) ੫ ਸੁਬਹ. ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ. "ਹਰਿਨਾਮ ਜਪਿ ਸੰਬਾਹਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੩) ੬ ਦੇਖੋ, ਸੰਵਹਨ.

ਸੰਬਾਹਨ. ਸੰ. ਸੰਵਾਹਨ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਮਰਦਨ. ਮਾਲਿਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਹ। ੨ ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ। ੩ ਭਾਰ ਦੇ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੪ ਪਹੁਚਾਉਣਾ. "ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰ." (ਸੋਦਰੁ) "ਦਿਤੋਨੁ ਰਿਜਕ ਸੰਬਾਹਿ." (ਵਾਰ ਆਸਾ) ੫ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ.

ਸੰਬਾਹਿ, ਸੰਬਾਂਹੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹਨ.

ਸੰਬਾਦ. ਸੰ. ਸੰਵਾਦ. ਸੰਗਯਾ—ਚਰਚਾ. ਪ੍ਰਸ਼੍ਨਉੱਤਰ। ੨ ਖ਼ਬਰ. ਸਮਾਚਾਰ.

ਸੰਬਾਦੀ. ਸੰ. संवादिन्. ਵਿ—ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ. ਰਾਇ ਨਾਲ ਸੰਮਤਿ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ। ੩ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸੁਰ ਜੋ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਪਸ਼੍ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ. ਦੇਖੋ, ਸੰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੁਰ ਸ਼ਬਦ.

ਸੰਬਿਆਲ. ਰਾਜਪੂਤ ਗੋਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਬਾਈਧਾਰ.

ਸੰਬੀਤ. ਸੰ. ਸੰਵੀਤ. ਵਿ—ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਇਆ. ਬੀਤਿਆ.

ਸੰਬੁਕ. ਸੰ. शम्बूक—ਸ਼ੰਬੂਕ. ਸੰਗਯਾ—ਘੋਗਾ। ੨ ਸਿੱਪ. "ਜਜੋ ਸੰਬੁਕ ਤੇ ਮੁਕਤਾ ਚਾਰੂ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਬੂਹ. ਸਭ. ਤਮਾਮ. ਦੇਖੋ, ਸਮੂਹ. "ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਸੰਬੂਹ ਸਚੁ." (ਵਾਰ ਗੂਜ ੨ ਮ: ੫)

ਸੰਬੂਕ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੁਕ। ੨ ਇੱਕ ਸ਼ੂਦ੍ਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤਪ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਵੱਢਿਆ. ਇਸ ਦੇ ਤਪ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਉਤਪਾਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਜਵਾਨ ਲੜਕਾ ਮਰ ਗਿਆ. ਸੰਬੂਕ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢਣ ਸਾਰ ਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਾਲਕ ਜੀ ਉੱਠਿਆ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੭ ਅ: ੭੬.

ਸੰਬੇਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਵੇਦ.

ਸੰਬੇਦਯ. ਸੰ. ਸੰਵੇਦਯ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਨ ਲਾਇਕ. ਸਮਝਣ ਯੋਗਯ.

ਸੰਬੋਧ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੂਰਣ ਗ੍ਯਾਨ. ਯਥਾਰਥ ਗ੍ਯਾਨ। ੨ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ.

ਸੰਬੋਧਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜਗਾਉਣਾ. ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਬੁਲਾਉਣਾ. ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਕਰਨਾ.

ਸੰਬੰਧ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਮਿਲਾਪ. ਮੇਲ। ੨ ਰਿਸ਼ਤਾ. ਨਾਤਾ। ੩ ਵਿਆਹ. ਸਗਾਈ.

ਸੰਬੰਧੀ. ਸੰ. सम्बन्धिन्. ਵਿ—ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ. ਮੇਲੀ। ੨ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ. ਨਾਤੀ. ਸਾਕ.

ਸੰਬਗ੍ਯਾਨ
ਸੰਬਗ੍ਯਾਨਾ } ਦੇਖੋ, ਸੰਵਗ੍ਯਾਨ.

ਸੰਭ. ਸ੍ਵਯੰਭਵ ਦਾ ਸੰਖੇਪ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁ। ੩ ਸੰ. ਸੰ-ਭ. ਵਿ—ਸੰ (ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ) ਭ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ.

ਸੰਭਉ. ਦੇਖੋ, ਸੈਭੰ. "ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੰਭਉ." (ਰਾਮ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਭਰਣ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਭਰਨਾ। ੨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ.

ਸੰਭਰੀ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਭਰਨ (ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ) ਵਾਲੀ। ੨ ਸ਼ਾਂਭਵੀ. ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ.

ਸੰਭਰੇ. ਵਿ—ਸੰਭਲੇ. ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ. "ਤਬੈ ਸੰਭਰੇ ਦੀਨ ਹੇਤੰ ਦਯਾਲੰ." (ਮੱਛਾਵ)

ਸੰਭਰੇਸ. ਸੰਭਲ ਨਗਰ ਦਾ ਈਸ਼. ਸੰਭਲ ਦਾ ਰਾਜਾ. "ਸੁਣਜੋ ਸੰਭਰੇਸੰ." (ਕਲਕੀ) ਦੇਖੋ, ਸੰਭਲ ੨.

ਸੰਭਲ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਲਨਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼ੰਭਲ. ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਦੀ ਤਸੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ੩੯੭੧੫ ਹੈ. ਇਹ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ੨੩ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਹੈ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਅੰਤ ਇਸ ਥਾਂ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ. "ਭਲ ਭਾਗ ਭਯਾ ਇਹ ਸੰਭਲ ਕੇ ਹਰਿ ਜੂ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਆਵਹਿੰਗੇ." (ਕਲਕੀ)

ਸੰਭਲਣਾ
ਸੰਭਲਨਾ } ਕ੍ਰਿ—ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ. ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣਾ.

ਸੰਭਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਹੋਣਾ। ੨ ਹੋ ਸਕਨਾ। ੩ ਉਤਪੱਤੀ. ਜਨਮ. "ਤ੍ਰਿਗਦਜੋਨਿ ਅਚੇਤ ਸੰਭਵ." (ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ) ੪ ਮੇਲ. ਸੰਯੋਗ। ੫ ਕਾਰਣ.

ਸਬਬ। ੬ ਹੋ ਸਕਣੇ ਯੋਗਜ, ਮੁਮਕਿਨ.

ਸੰਭਵਿਓ | ਸੰਭਵਿਅਉ ਸ੍ਵਯੰਭਵ, ਸ੍ਵਯੰਭੂ। ੨ ਦੇਖੋ, ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ। ੩ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. ਉਪਜਿਆ.

ਸੰਭਾਖਣ | ਸੰਭਾਖਨ ਸੰ. सम्भाषण—ਸੰਭਾਸ਼ਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਬਾਤ ਚੀਤ. ਗੁਫਤਗੂ. "ਕਰ ਸੰਭਾਖਣ ਆਪਸ ਮਾਹੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਸਗਲ ਸੰਭਾਖਨ ਜਾਪਿ." (ਸਾਰ ਮ: ੫) "ਸੰਤਹ ਸੰਗੁ ਸੰਤ ਸੰਭਾਖਨ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸੰਭਾ ਜੀ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ.

ਸੰਭਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲ। ੨ ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ. ਸਾਮਾਨ. "ਸਭ ਸੰਭਾਰ ਸੰਭਾਰਕੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਢਿਗ ਆਨ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦ.

ਸੰਭਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਭਾਲਨਾ. ਸਾਂਭਣਾ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ. "ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਜਗਤ ਮੇ ਹਰਿ ਕੋ ਕਬਹੂ ਨਾਹਿ ਸੰਭਾਰਾ." (ਜੈਤ ਮ: ੯)

ਸੰਭਾਰਿਕਾ | ਸੰਭਾਲਕਾ ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਰ. ਵਿ—ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਵਾਲੀ. ਵਿਭੂਤੀ ਵਾਲੀ. "ਕਿ ਸੰਭਾਲਕਾ ਛੈ." (ਦੱਤਾਵ)

ਸੰਭਾਲਣਾ | ਸੰਭਾਲਨ ਕ੍ਰਿ—ਢੂੰਡਣਾ. ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨਾ। ੨ ਸਪੁਰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ. ਹਿਫਾਜਤ ਅੰਦਰ ਕਰਨਾ.

ਸੰਭਾਲੂ. ਇੱਕ ਪੌਧਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਛਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਉਬਾਲਕੇ ਸੋਜ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਟਕੋਰ ਕਰੀਦੀ ਹੈ. ਸੰ. सिन्धुवार—ਸਿੰਧੁਵਾਰ. L Vitextrifolia। ੨ ਵਿ—ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ.

ਸੰਭਾਵਨਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੋਚਣਾ। ੨ ਅਟਕਲਨਾ. ਅੰਦਾਜਾ ਕਰਨਾ। ੩ ਸਨਮਾਨ. ਇੱਜ਼ਤ. "ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਰਤ ਹੈਂ ਦਰਸ ਕੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਹੋ ਸਕਨਾ। ੫ ਇੱਕ ਅਰਥਾਲੰਕਾਰ ਜੇ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਦ ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਥਵਾ ਜੇ ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਦ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ, ਐਸਾ ਸ਼ਰਤੀਯਹ ਕਥਨ "ਸੰਭਾਵਨਾ" ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ, ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ. (ਜਪੁ)

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦਸੂਣੀ ਹੋਇ,
ਨਵਾਂ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ,
ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੇਇ,
ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇਇ. (ਜਪੁ)

ਸਿਕਤਾ ਮਹਿ ਤੇ ਯਤਨ ਕਰ ਤੇਲ ਜੁ ਨਿਕਸਾਵੈ,
ਕਮਠ ਪੀਠ ਪਰ ਭਾਂਤ ਕਿਹ ਬਹੁ ਬਾਲ ਜਮਾਵੈ,
ਸਿਰ ਪਰ ਰਾਸਭ ਸਸੇ ਕੇ ਉਗਵਾਇ ਬਿਖਾਨਾ,
ਤੌ ਦੁਸ਼੍ਟਨ ਕੇ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਗੁਨ ਕਰਹਿ ਮਹਾਨਾ. (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਜੌ ਮਰਦਾਨੇ ਕੇ ਸਦ੍ਰਿਸ਼ ਗਾਯਨ ਜਾਨਤ ਕੋਇ,
ਤੌ ਸਭ ਕੋ ਪਾਹਨ ਹ੍ਰਿਦਯ ਲੇਤ ਮੋਮ ਕਰ ਸੋਇ.

ਸੰਭਾਵਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਪੂਜਿਤ। ੨ ਸਨਮਾਨਿਤ. ਆਦਰ ਕੀਤਾ। ੩ ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਮਸ਼ਹੂਰ। ੪ ਅਟਕਲ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸੰਭਾਵ੍ਯ. ਸੰ. ਵਿ—ਹੋ ਸਕਣੇ ਯੋਗ.

ਸੰਭੁ. ਸੰ. ਸ਼ੰਭੁ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ੰ (ਕਲ੍ਯਾਣ) ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭੁ (ਹਸਤੀ), ਕਰਤਾਰ। ੨ ਬ੍ਰਹਮਾ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੪ ਸ਼ਿਵ। ੫ ਪਾਰਾ। ੬ ਸਿੱਖ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ.

ਸੰਭੁਸੁਤ | ਸੰਭੁਤਨਯ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਗਣੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਤਿਕੇਯ.

ਸੰਭੁਤ੍ਰਿਯਾ. ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਾਰਵਤੀ। ੨ ਸਤੀ.

ਸੰਭੁਤ੍ਰਿਯਾ ਪਿਤ. (ਸਨਾਮਾ) ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਦਕ੍ਸ਼। ੨ ਹਿਮਾਲਯ.

ਸੰਭੁਪੁਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁਸੁਤ.

ਸੰਭੂ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭੁ। ੨ ਸ੍ਵਯੰਭਵ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ. ਆਪ ਹੋਣ

ਵਾਲਾ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਰਤਾਰ. "ਸਰਬ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨ ਸੰਭੂ." (ਗੂਜ ਅ: ਮ: ੧)

ਸੰਭੂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਉਪਜਿਆ. ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ. "ਤਿਸ ਆਤਮ ਤੇ ਨਭ ਸੰਭੂਤ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਭੂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਤਪੱਤਿ. ਜਨਮ। ੨ ਵਾਧਾ. ਵ੍ਰਿਧਿ। ੩ ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦ.

ਸੰਭੌ. ਸ੍ਵਯੰਭਵ. ਸ੍ਵਯੰਭੂ. ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ. "ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੰਭੌ ਮਨ ਸਿਮਰਤ ਠੰਢਾ ਥੀਵਾਂ ਜੀਉ." (ਮਾਝ ਮ: ੫)

ਸੰਭ੍ਰਮ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭੁੱਲ। ੨ ਸੰਸਾ. ਸ਼ੱਕ। ੩ ਚਕ੍ਰ. ਗੇੜਾ। ੪ ਘਬਰਾਹਟ। ੫ ਦੇਖੋ, ਵਿਭ੍ਰਮ.

ਸੰਮ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬ। ੨ ਸ੍ਵਪਨ. ਸ਼ਯਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਿ.

ਸੰਮਸ. ਦੇਖੋ, ਸਮਸ.

ਸੰਮਕ. ਦੇਖੋ, ਸਮਜਕ.

ਸੰਮਣ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨ.

ਸੰਮਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸਹਿਮਤ. ਰਾਇ ਅਨੁਸਾਰ. "ਯਹ ਸਭ ਸੰਮਤ ਮੇਰੋ ਹੋਈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੩ ਸੰਵਤ. ਵਰ੍ਹਾ. ਸਾਲ. ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ "ਸੰਮਤ" ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵਿਕ੍ਰਮੀ ਸਾਲ ਲਈ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੰਵਤ ਅਤੇ ਵਰਸ.

ਸੰਮਤਿ, ਸੰਮਤੀ ਸੰ. सम्मति. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰਾਇ। ੨ ਇੱਛਾ.

ਸੰਮਨ. ਸ਼ਾਹਬਾਜਪੁਰੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਮੂਸਨ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ. ਇਹ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਦੁਤੀ ਸੀ. ਕਪੂਰ ਦੇਉ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਪੁਰ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ ਕੇਹੜਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੰਮਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੌਬੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ—"ਸੰਮਨ ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦਮ ਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ." (ਚਉਬੋਲੇ ਮ: ੫) "ਸੰਮਨ ਹੈ ਸਾਹਬਾਜਪੁਰੇ ਕੋ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਅ਼. ثمن ਸ਼ਮਨ. ਵਿ—ਅੱਠ. ਆਠ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨਬੁਰਜ.

ਸੰਮਨ ਬੁਰਜ. ਅ਼. مثمن ਮੁਸ਼ੱਮਨਬੁਰਜ. ਅਠ-ਪਹਿਲੂ ਬੁਰਜ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਨ ੨. "ਥਿਰਜੋ ਬੁਰਜ ਸੰਮਨ ਕੀ ਬਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸੰਮਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੰਭਾਲ. ਖਬਰਦਾਰੀ। ੨ ਚੇਤਾ. ਧਿਆਨ.

ਸੰਮਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸਮਲਾ. "ਸਹਿਤ ਸੰਮਲੇ ਸਿਰ ਪਰ ਚੀਰਾ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਾਂ. "ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ਤੁਝੁ ਸੰਮਲਾ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧)

ਸੰਮਲਿ. ਸੰਭਾਲਕੇ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ. "ਹਉ ਸੰਮਲਿ ਥਕੀ ਜੀ ਓਹ ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੈ ਕਉਰਾ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਮੈ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਥਕ ਗਈ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਭੀ ਮੌਕਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਦ ਉਹ ਕੌੜਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸੰਮੁਲਿ.

ਸੰਮਾ. ਮਾਲਵੇ ਵਿੱਚ ਸੁਨੀਅਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਡੋਗਰ, ਜੋ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸੁਨੀਅਰ ਪਧਾਰਨ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਲੈਕੇ ਹਾਜਿਰ ਹੋਇਆ ਸੀ.

ਸੰਮਾਉਣਾ, ਸੰਮਾਇਆ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਉਣਾ—ਸਮਾਇਆ. "ਸੰਮਾਇ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਕਰਤੇ." (ਵਡ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਮਾਨ, ਸੰਮਾਨਿ ਦੇਖੋ, ਸਮਾਨ. "ਬੈਰੀ ਮੀਤ ਹੋਏ ਸੰਮਾਨ." (ਭੈਰ ਮ: ੫) "ਤੇਰੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਮਾਨਿਆ." (ਮਾਰੂ ਜੈਦੇਵ) ੨ ਸੰ. सम्मान. ਆਦਰ. ਦੇਖੋ, ਸਨਮਾਨ.

ਸੰਮਾਨਿਆ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮਾਨ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸਾਮਾਨ੍ਯ.

ਸੰਮਾਨੈ. ਸਮ-ਮਾਨੈ. ਤੁੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਮੇਰੈ ਸੰਮਾਨੈ। ੨ ਸਨਮਾਨੈ. ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਸੰਮਾਰਨ. ਕ੍ਰਿ—ਸੰਭਾਲਨਾ. ਸਾਂਭਣਾ। ੨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ. ਯਾਦ ਕਰਨਾ. "ਜਿਉ ਬਾਰਿਕ ਮਾਤਾ ਸੰਮਾਰੇ." (ਮਾਝ ਮ: ੫) "ਆਗੇ ਤੇ ਨ ਸੰਮਾਰਾ." (ਸੂਹੀ ਕਬੀਰ)

ਸੰਮਾਲ. ਦੇਖੋ, ਸੰਭਾਲ.

ਸੰਮਾਲਨ. ਸੰਭਾਲਨਾ. ਸਾਂਭਣਾ। ੨ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ. ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ. "ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਹੋਇਕੈ ਸਾਹਿਬ ਸੰਮਾਲੇਹੁ." (ਵਾਰ ਬਿਹਾ ਮ: ੩) "ਦੁਖ ਭੀ ਸੰਮਾਲਿਓਇ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੨) "ਜੀਵਨ ਸਾਈ ਆਪਣਾ ਨਿਤ ਉਠਿ ਸੰਮਾਲੰਨਿ." (ਵਾਰ ਸੂਹੀ ਮ: ੩)

ਸੰਮਾਲੇਨ. ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ. ਸਿਮਰਨ (ਚੇਤੇ) ਕਰਦੇ ਹਨ. "ਜੇ ਨਿਤ ਉਠਿ ਸੰਮਾਲੇਨ." (ਵਾਰ ਗਉ ੧ ਮ: ੪)

ਸੰਮਿ. ਦੇਖੋ, ਸੰਮ। ੨ ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸ਼ੌਂਕੇ. ਸ਼ਯਨ ਕਰਕੇ. "ਚਾਰਿ ਗਵਾਇਆ ਸੰਮਿ." (ਸ. ਫਰੀਦ)

ਸੰਮਿਆ. ਸੰ. ਸ਼ਮਜਾ. ਸੰਗਜਾ—ਆਧਾਰ. ਟੇਕ। ੨ ਵੈਰਾਗਣ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਟਿਕਟਿਕੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਬਾਹਾਂ ਰੱਖਕੇ ਸਾਧੂ ਬੈਠਦੇ ਹਨ. "ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ ਹਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ." (ਆਸਾ ਮ: ੧)

ਸੰਮੀ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੁਣ ਸਮੀਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਇਹ ਭਟਿੰਡੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੈ. ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਭਟਿੰਡੇ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਜੇ ਹਨ. "ਉਲੰਘ ਪੰਥ ਕੇਤਕ ਜਬ ਆਏ, ਡੇਰਾ ਸੰਮੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁਪਾਏ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਇਸ ਥਾਂ ਹੁਣ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰਾ ਹੈ. ਸੰਮੀ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਮਦਮੇ ਪਧਾਰੇ ਹਨ.

ਸੰਮੁਖ. ਸੰ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਮੂੰਹ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ. ਅੱਗੇ. ਸਨਮੁਖ.

ਸੰਮੁਲਫਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੰਖੀਆ.

ਸੰਮੂ. ਦੇਖੋ, ਟਾਲ੍ਹੀਆਂ ਫੱਤੂ ਸੰਮੂ ਕੀ.

ਸੰਮ੍ਹਲਿ. ਕ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੰਭਲਕੇ. ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਨਾਲ. "ਸੰਮ੍ਹਲਿ ਬੁਕ ਭਰੀ." (ਸ. ਫ਼ਰੀਦ)

ਸੰਮ੍ਹਲਿਆ. ਵਿ—ਸੰਭਾਲਿਆ. ਕਬਜੇ ਕੀਤਾ. ਮੱਲਿਆ. "ਸੰਮ੍ਹਲਿਆ ਸਚੁ ਥਾਨੁ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸੰਮਜਕ. ਸੰ. सम्यक. ਵਿ—ਮਨੋਹਰ. ਸੁੰਦਰ। ੨ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਯਥਾਰਥ. ਸਹੀ.

ਸੰਮ੍ਰਥ, ਸੰਮ੍ਰਥੁ, ਸੰਮ੍ਰਿਥ ਦੇਖੋ, ਸਮਰਥ. "ਕਰਹਿ ਕਹਾਣੀਆ ਸੰਮ੍ਰਥ ਕੰਤ ਕੀਆਹ." (ਸ੍ਰੀ ਮ: ੧) "ਐਸਾ ਸੰਮ੍ਰਥੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਆਪਿ." (ਰਾਮ ਮ: ੫) "ਸੰਮ੍ਰਿਥ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ." (ਸਵਾ ਮ: ੫)

ਸੰਯਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਧਾ। ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ. ਸੰਯਤਾਤਮਾ.

ਸੰਯਮ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮ.

ਸੰਯਮਨੀ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਪੁਰੀ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸੰਯਮਨੀ ਪਤਿ. ਧਰਮਰਾਜ. ਦੇਖੋ, ਸੰਯਮਨੀ.

ਸੰਯਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜਮੀ.

ਸੰਯੁਕਤ. ਸੰ. ਸੰਯੁਕ੍ਤ. ਵਿ—ਸਾਥ. ਸਹਿਤ। ੨ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ. ਸਾਥ ਲੱਗਿਆ.

ਸੰਯੁਤ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੁਤ.

ਸੰਯੁਤਾ. ਇੱਕ ਛੰਦ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਅਜੂਹਾ" ਅਤੇ "ਪ੍ਰਿਯਾ" ਭੀ ਹੈ. ਲੱਛਣ—ਚਾਰ ਚਰਣ. ਪ੍ਰਤਿ ਚਰਣ. ਸ, ਜ, ਜ, ਗ, ॥ऽ, । ऽ ।, । ऽ ।, ऽ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਪੁਨ ਬੇਨ ਰਾਜ ਮਹੇਸ਼ ਭਜੋ,
ਜਿਨ ਡੰਡ ਕਾਹੁਨ ਤੇ ਲਯੋ,
ਜਿਯ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਸੁਖੀ ਨਰਾ,
ਅਤਿ ਗਬੰ ਸੋ ਛੁਟਕਯੋ ਧਰਾ. (ਬੇਨਰਾਜ)

ਦੇਖੋ, ਬੇਲੀ ਬਿਦ੍ਰੁਮ ਦਾ ਰੂਪ ਅ.

ਸੰਯੋਗ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੋਗ.

ਸੰਯੋਗੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਜੋਗੀ.

ਸੰਯੋਜਨ. ਸੰ. ਸੰਗਜਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਜੋਤਣਾ. ਬੈਲ ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਦਾ ਹਲ ਗੱਡੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ.

ਸੰਲਗਨ. ਸੰ. ਸੰਲਗ੍ਨ. ਵਿ—ਸਾਥ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ. "ਸੰਲਗਨ ਸਭ ਸੁਖ ਛਤ੍ਰ." (ਮਾਰੂ ਅ: ਮ: ੫)

ਸੰਵਹਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਲੈਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਹੱਕਣਾ। ੩ ਸਵਾਰੀ। ੪ ਜਹਾਜ.

ਸੰਵਤ, ਸੰਵਤਸਰ ਸੰ. संवत्—संवत्सर. ਸ੍ਹਾਲ. ਵਰ੍ਹਾ. ਸਨ (ਸਿਨ). ਵਰ੍ਸ਼.

(ੳ) ਦੇਖੋ, ਈਸਵੀ ਸਨ.

(ਅ) ਦੇਖੋ, ਸ਼ਕ ਸੰਵਤ. ਦੇਖੋ, ਸਾਲਿਵਾਹਨ.

(ੲ) ਦੇਖੋ, ਹਿਜਰੀ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਮੁਹੰਮਦ.

(ਸ) ਦੇਖੋ, ਵਰਸ.

(ਹ) ਦੇਖੋ, ਵਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਵਤ. ਦੇਖੋ, ਵਿਕ੍ਰਮਾਦਿਤ੍ਯ.

ਸੰਵਾਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਹਨ.

ਸੰਵਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਦ.

ਸੰਵਾਦੀ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬਾਦੀ। ੨ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ੍ਵਰ, ਜੋ ਰਾਗ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰੇ, ਅਰਥਾਤ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ, ਜੈਸੇ ਭੈਰਵ ਵਿੱਚ ਰਿਖਭ (ਰਿਸ਼ਭ) ਸੰਵਾਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਰ.

ਸੰਵੇਦ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਗ੍ਯਾਨ. ਜਾਣਨਾ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝਣਾ.

ਸੰਵੇਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ.

ਸੰਵੇਦਜ. ਦੇਖੋ, ਸੰਬੇਦਜ.

ਸੰਵ੍ਯਾਨ, ਸੰਵ੍ਯਾਨਾ ਸੰ. संव्यान. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼ਰੀਰ ਢਕਣ ਦਾ ਵਸਤ੍ਰ. ਚਾਦਰ. "ਤਾਨ ਸੰਵ੍ਯਾਨ ਸਰੀਰ ਕੇ ਊਪਰ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਸੰਵ੍ਯਾਨਾ ਸੁੰਦਰ ਸਜੈ". (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸੰਵ੍ਰਿਤ. ਡਿੰਗ. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ. ਜਲਪਤਿ.

ਸ੍ਕੰਦ. ਦੇਖੋ ਸਕੰਦ.

ਸ੍ਕੰਧ. ਦੇਖੋ, ਸਕੰਧ.

ਸ੍ਖਲ. ਦੇਖੋ, ਸਖਲਨ.

ਸ੍ਤਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤਨ ੧.

ਸ੍ਤਵ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉਸਤਤਿ. ਵਡਿਆਈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੁ.

ਸ੍ਤਵਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤਵਨ.

ਸ੍ਤਾਵਕ. ਸੰ. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੁ.

ਸ੍ਤੁ. ਸੰ. ਧਾ—ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਾ. ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ. ਇਸੇ ਧਾਤੁ ਤੋਂ ਸ੍ਤੁਤਿ ਸ੍ਤੋਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦੇ ਹਨ.

ਸ੍ਤੁਤਿ. ਦੇਖੋ, ਉਸਤਤਿ.

ਸ੍ਤੁਤਿ ਵ੍ਯਾਜ ਨਿੰਦਾ. ਦੇਖੋ, ਵ੍ਯਾਜ ਨਿੰਦਾ.

ਸ੍ਤੂਪ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਤੂਨ. ਥਮਲਾ. ਖੰਭਾ.

ਸ੍ਤੇਨ. ਸੰ. स्तेन्. ਧਾ—ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ. ਚੁਰਾਉਣਾ.

ਸ੍ਤੇਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੋਰੀ. ਚੁਰਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਤੇਨ.

ਸ੍ਤੇਯੀ. ਸੰ. स्तेयिन्. ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਚੋਰ.

ਸ੍ਤੈਨ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਚੁਰਾਉਣ ਦਾ ਕਰਮ. ਚੋਰੀ.

ਸ੍ਤੋਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤੋਤ੍ਰ.

ਸ੍ਤੰਭ. ਦੇਖੋ, ਅਸਤੰਭ.

ਸ੍ਤੰਭਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਰੋਕਣਾ. ਥੰਮ੍ਹਣਾ. ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ੨ ਰੁਕਾਵਟ. ਅਟਕਾਉ। ੩ ਜੜ੍ਹ ਕਰਨਾ। ੪ ਕਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਣ.

ਸ੍ਤ੍ਰੀ. ਸੰ. स्तृ. ਧਾ—ਫੈਲਾਉਣਾ. ਢਕਣਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸ੍ਤ੍ਰੀਜਾਤਿ. ਕਾਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਚਾਰ

ਭੇਦ. ਦੇਖੋ, ਨਾਰੀ.

ਸ੍ਤ੍ਰੀਜਿਤ. ਦੇਖੋ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਿਤ.

ਸ੍ਤ੍ਰੀਧਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਜੋ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਕੰਨ੍ਯਾ ਨੂੰ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਗਹਿਣਾ ਵਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਮਿਲੇ, ਅਥਵਾ ਪਿਤਾ ਪਤੀ ਆਦਿਕ ਖਾਸ ਤੌਰ ਪੁਰ ਜੋ ਧਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੇਣ. ਦੇਖੋ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਨ.

ਸ੍ਤ੍ਰੀਵ੍ਰਤ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਭੋਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ.

ਸ੍‌ਥ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ੍‌ਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਕੂਟਸ੍‌ਥ, ਗ੍ਰਿਹਸ੍‌ਥ, ਮਾਰਗਸ੍‌ਥ ਆਦਿ.

ਸ੍‌ਥਗ. ਸੰ. स्थग्. ਧਾ—ਢਕਣਾ. ਆਛਾਦਨ ਕਰਨਾ. ਥਕਣਾ. ਠਹਿਰਨਾ. ਦੇਖੋ, ਥਕਣਾ.

ਸ੍‌ਥਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਲ.

ਸ੍‌ਥਵਿਰ. ਸੰ. ਵਿ—ਅਚਲ. ਕਾਇਮ। ੨ ਬੁੱਢਾ। ੩ ਸੰਗਯਾ—ਬ੍ਰਹਮਾ. ਚਤੁਰਾਨਨ.

ਸ੍‌ਥਾ. ਸੰ. ਧਾ—ਠਹਿਰਨਾ. ਖੜਾ ਰਹਿਣਾ. ਰੁਕਣਾ. ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਨਾ. ਪਾਸ ਹੋਣਾ.

ਸ੍‌ਥਾਈ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਈ.

ਸ੍‌ਥਾਣੁ, ਸ੍‌ਥਾਣੂ ਸੰ. स्थाणु. ਵਿ—ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਸ਼ਿਵ, ਜੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੩ ਅਚਲ ਬ੍ਰਹਮ। ੪ ਠੂਠ. ਖੁੰਢ.

ਸ੍‌ਥਾਨ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਨ. "ਦੁਰਗਮ ਸ੍‌ਥਾਨ ਸੁਗਮੰ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍‌ਥਾਨਚਿਤ੍ਰ. ਦੇਖੋ, ਚਿਤ੍ਰ ਅਲੰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਗ (ਅ)

ਸ੍‌ਥਾਨੀ. ਸੰ. स्थानिन्. ਵਿ—ਥਾਉਂ ਵਾਲਾ। ੨ ਮੁਕਾਮੀ.

ਸ੍‌ਥਾਪਕ. ਸੰ. ਵਿ—ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸ੍‌ਥਾਪਨ ਕਰਤਾ.

ਸ੍‌ਥਾਪਨ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਥਾਪਣਾ. ਠਹਿਰਾਉਣਾ. ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ. ਰੱਖਣਾ. ਧਾਰਨਾ.

ਸ੍‌ਥਾਯੀ. ਸੰ. स्थायिन्. ਵਿ—ਠਹਿਰਨ ਵਾਲਾ. ਕਾਇਮ. ਦੇਖੋ, ਸ੍‌ਥਾ.

ਸ੍‌ਥਾਯੀਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਈ ਭਾਵ ਅਤੇ ਭਾਵ ਸ਼ਬਦ.

ਸ੍‌ਥਾਲ. ਦੇਖੋ, ਥਾਲ.

ਸ੍‌ਥਾਲੀ. ਦੇਖੋ, ਥਾਲੀ.

ਸ੍‌ਥਾਲੀ ਤੰਡੁਲ ਨਜਾਯ. ਦੇਖੋ, ਨਜਾਯ.

ਸ੍‌ਥਾਵਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਾਵਰ.

ਸ੍‌ਥਿਤ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤ ਅਤੇ ਇਸਥਿਤ.

ਸ੍‌ਥਿਤਿ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਤਿ ਅਤੇ ਇਸਥਿਤਿ.

ਸ੍‌ਥਿਰ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਇਸਥਿਰ.

ਸ੍‌ਥਿਰਤਾ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਠਹਿਰਾਉ. ਸ੍‌ਥਿਰ ਭਾਵ. ਕਾਇਮੀ. ਅਚਲਪਨ.

ਸ੍‌ਥੂਲ. ਦੇਖੋ, ਅਸਥੂਲ.

ਸ੍‌ਥੰਡਲ. ਦੇਖੋ, ਥੜਾ.

ਸ੍ਨਾ. ਧਾ—ਸਨਾਨ ਕਰਨਾ. ਨ੍ਹਾਉਣਾ. ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣਾ.

ਸ੍ਨਾਨ. ਦੇਖੋ, ਇਸਨਾਨ.

ਸ੍ਨਾਯੁ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਪੱਠਾ. ਰਗ.

ਸ੍ਨਿਹ. ਸੰ. स्निह्. ਧਾ—ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ. ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨਾ. ਚਿਕਨਾ ਹੋਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਹ.

ਸ੍ਨਿਗਧ. ਦੇਖੋ, ਸਨਿਗਧ.

ਸ੍ਨੁਖਾ. ਸੰ. स्नुषा—ਸ੍ਨੁਸ਼ਾ. ਸੰਗਯਾ—ਨੂੰਹ. ਪੁਤ੍ਰਵਧੂ.

ਸ੍ਨੇਹ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਹ. "ਧ੍ਰਿਗ ਸ੍ਨੇਹੰ ਬਨਿਤਾ ਬਿਲਾਸ ਸੁਤਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍ਨੇਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸਨੇਹੀ.

ਸ੍ਪਰਧੰ. ਸੰ. स्पर्ध्. ਧਾ—ਈਰਖਾ ਕਰਨਾ. ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਨਾ ਚਾਹੁਣਾ.

ਸ੍ਪੰਦ. ਸੰ. स्पन्द. ਧਾ—ਉਛਲਨਾ. ਕੰਬਣਾ. ਥਰ-ਥਰਾਉਣਾ. ਜਾਣਾ.

ਸ੍ਪ੍ਰਿਸ਼. ਸੰ. स्पृश्. ਧਾ—ਛੁਹਿਣਾ. ਸੰਯੋਗ ਕਰਨਾ.

ਸ੍ਪ੍ਰਿਹ. ਸੰ. स्पृह्. ਧਾ—ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ. ਚਾਹੁਣਾ.

ਸ੍ਫਟਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸਫਟਕ.

ਸ੍ਫਾਰ. ਸ੍ਵਰਣ (ਸੋਨੇ) ਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾ। ੨ ਖਿੜਨਾ. ਵਿਕਾਸ਼। ੩ ਵਿ—ਚੌੜਾ.

ਸ੍ਫੁਟ. ਸੰ. स्फुट्. ਧਾ—ਖਿੜਨਾ. ਕਤਰਨਾ. ਛੇਕਣਾ। ੨ ਵਿ—ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ। ੩ ਜਾਹਿਰ. ਪ੍ਰਤੱਖ.

ਸ੍ਫੁਰ. ਸੰ. स्फुर्. ਧਾ—ਹਿਲਣਾ. ਜਾਣਾ. ਫੈਲਣਾ.ਸੁੱਜਣਾ.

ਸ੍ਫੁਰਣ. ਦੇਖੋ, ਫੁਰਣਾ.

ਸ੍ਮਯ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅਭਿਮਾਨ। ੨ ਹੈਰਾਨੀ. ਅਚਰਜ.

ਸ੍ਮਰ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰ ੨.

ਸ੍ਮਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸਿਮਰਣ। ੨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. ਜਾਣੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਤੁੱਲ ਕਿਸੀ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਹੋਣੀ "ਸ੍ਮਰਣ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ—

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਮੇ ਸੁਨ ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਨ,
ਸਭ ਦੇਵਨ ਸਮਰਣ ਕਿਯੋ ਹਾਹਾ ਹੂਹੂ ਗਾਨ.
ਚਖ ਚੌਂਧਕ ਚਪਲਾ ਚਮਕ ਪਾਵਸ ਸਮਯ ਨਿਹਾਰ,
ਯਾਦਾਈ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਕੀ ਤੇਜਪੁੰਜ ਤਰਵਾਰ.

ਸ੍ਮਰਾਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸਮਰਾਰਿ.

ਸ੍ਮਾਰਤ. ਦੇਖੋ, ਸਮਾਰਤ.

ਸ੍ਮ੍ਰਿ. ਸੰ. स्मृ. ਧਾ—ਯਾਦ ਕਰਨਾ. ਖਬਰਦਾਰੀ ਕਰਨਾ. ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ.

ਸ੍ਮ੍ਰਿਤ. ਸੰ. स्मृत. ਵਿ—ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਯਾਦ ਆਈ ਬਾਤ.

ਸ੍ਮ੍ਰਿਤਿ. ਦੇਖੋ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ.

ਸ੍ਯਮੰਤਕ. ਇੱਕ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਮਣੀ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਨੇ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ. ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੱਠ ਭਾਰ* ਸੁਵਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਗ, ਚੋਰ ਕਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਭੈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਮਣੀ ਖੋਹ ਨਾ ਲੈਣ, ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਪ੍ਰਸੇਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ. ਇੱਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸੇਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ. ਜਾਂਬਵਾਨ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਮਣੀ ਲੈ ਲਈ. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਨੇ ਜਾਂਬਵਾਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਕੇ ਮਣੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਅਤੇ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇ ਦਿੱਤੀ. ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਨੂੰ ਸ਼ਤਧਨ੍ਵਾ ਮਾਰਕੇ ਮਣੀ ਲੈ ਗਿਆ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅਤੇ ਬਲਰਾਮ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਣੀ ਲੈਣ ਨੱਠੇ ਤਾਂ ਸ਼ਤਧਨ੍ਵਾ ਅਕ੍ਰੂਰ ਨੂੰ ਮਣੀ ਦੇਕੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਅੱਗੇ ਭੱਜ ਤੁਰਿਆ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਤਧਨ੍ਵਾ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ. ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ ਮਣੀ ਲਏ ਬਿਨਾ ਮੁੜਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਬਲਰਾਮ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਚੋਰੀ ਮਣੀ ਪਾਸ ਰੱਖ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ ਹੋਕੇ ਘਰੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ. ਜਦ ਅਕ੍ਰੂਰ ਪਾਸੋਂ ਮਣੀ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੀ, ਬਲਰਾਮ ਅਤੇ ਸਤਜਭਾਮਾ ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਲਈ ਝਗੜਨ ਲੱਗੇ. ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਕ੍ਰੂਰ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖੇ.

"ਇਤਿ ਸੂਰਜ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਸਤ੍ਰਾਜਿਤ ਬਲਵਾਨ।
ਰਵਿ ਤਿੰਹ ਕੋ ਤਬ ਮਨਿ ਦਈ ਉੱਜਲ ਆਪ ਸਮਾਨ".
(ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

*ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸਜਾਹ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹ.

ਸਜਾਹਗੋਸ਼. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਹਗੋਸ਼.

ਸਜਾਹਪੋਸ਼. ਫ਼ਾ سیاہ‌پوش ਵਿ–ਕਾਲੇ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਨਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ। ੩ ਕਾਲੀਪੋਸ਼ ਫਕੀਰ। ੪ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ.

ਸਜਾਤ. ਸੰ. स्यात्. ਸੰ. ਵਜ–ਸ਼ਾਯਦ। ੨ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਹੋਵੇ.

ਸਜਾਮ. ਸੰ. श्याम. ਵਿ–ਨੀਲਾ. ਕਾਲਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਕਾਲਾ ਪਦਾਰਥ. ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਸ਼ਜਾਮ ਲਿਖਦੇ ਹਨ–ਅਪਯਸ਼, ਲੋਹਾ, ਸੱਪ, ਕੱਜਲ, ਕਲਹ, ਕਲਿਯੁਗ,ਕਲੰਕ, ਕਾਮ, ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ, ਕੀਚ (ਚਿੱਕੜ), ਕੇਸ਼, ਚੋਰ, ਅੰਧੇਰਾ, ਨਾਕੂ (ਨਕ੍ਰ), ਪਾਪ, ਕੋਕਿਲ, ਭੌਰਾ, ਮਹਿੰ (ਭੈਂਸ), ਮਦ, ਕਸਤੂਰੀ, ਰਾਖਸ, ਰਾਤ੍ਰਿ ਅਤੇ ਰਿੱਛ। ੩ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਗਿਆ ਹੈ। ੪ ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ "ਸਜਾਮ" ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਤਖੱਲੁਸ (ਛਾਪ) ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਿਦ੍ਵਾਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਜਾਮ ਇੱਕ ਕਵੀ ਸੀ. "ਜੋ ਬ੍ਰਿਜਨਾਯਕ ਕੋ ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਕਵਿ ਸਜਾਮ ਭਨੈ ਫੁਨ ਜਾਪ ਜਪੈ ਹੈਂ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ੫ ਸੰ. स्याम. ਕ੍ਰਿ–ਅਸੀਂ ਹੋਈਏ।

ਸਜਾਮ ਸਬਲ. ਸੰ. श्याम शबल. ਵਿ–ਡੱਬ ਖੜੱਬਾ. ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਭੂਰਾ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਯਮਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਕੁੱਤੇ, ਜੋ ਸਰਮਾ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਭੂਰਾ ਹੈ.

ਸਜਾਮ ਸਿੰਘ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਜ ਮੱਲ। ੨ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੀਆ ਅਤੇ ਸਿਲਹਖਾਨੇ ਦਾ ਦਾਰੋਗਾ। ੩ ਦੇਖੋ, ਅਟਾਰੀ.

ਸਜਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ. (ਸਨਾਮਾ) ੨ ਰੁਕਮਿਣੀ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ.

ਸਜਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਜਾ ਚਰ ਨਾਥ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਘਾਹ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨ ਵਾਲਾ ਮ੍ਰਿਗ, ਉਸ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸ਼ੇਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਜਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਪਿਤ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੂਰਜ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਜਾਮ ਦਾਸ. ਵਧਾਣ ਗੋਤ ਦਾ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਕੇ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਯੋਧਾ ਹੋਇਆ.

ਸਜਾਮ ਬੱਲਭਾ. ਸ਼ਜਾਮ (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ) ਦੀ ਵੱਲਭਾ (ਪਿਆਰੀ) ਯਮੁਨਾ.

ਸਜਾਮ ਬੱਲਭਾ ਈਸ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਯਮੁਨਾ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਜਾਮ ਬੱਲਭਾ ਈਸ ਅਸਤ੍ਰ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਵਰੁਣ ਦਾ ਅਸਤ੍ਰ ਪਾਸ਼. ਫਾਹੀ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸਜਾਮਲ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਮਲ.

ਸਜਾਮਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਮਾ ੨। ੨ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੰਡਿਤ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਤਿਆਗਣ ਸਮੇਂ ਮੂਲਚੰਦ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ) ਦੇ ਆਖੇ ਜਗਤਗੁਰੂ ਨੂੰ ਘਰ ਤਿਆਗ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੱਸਣ ਆਇਆ ਸੀ.

ਸਜਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਲ.

ਸਜਾਰਾ. ਸ਼ੀਤ ਕਾਲ. ਸਿਆਲਾ. "ਬਿਨ ਸਜਾਰੇ ਸੀਤਲ ਭਏ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੧੭੫)

ਸਜਾਰੀ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿਗਾਲੀ. ਗਿਦੜੀ. "ਜਰਾ ਨਿਸਾ ਮਹਿ ਖਾਂਸੀ ਸਜਾਰੀ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ੲ ਦੀ ਹ੍ਰਸ੍ਵ ਮਾਤ੍ਰਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿਆਰੀ.

ਸਜਾਲ. ਸ਼ੀਤ ਕਾਲ. ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ। ੨ ਸ਼੍ਰਿਗਾਲ. ਗਿੱਦੜ। ੩ ਦੇਖੋ, ਸਾਲਾ.

ਸਜੇਨ. ਸੰ. ਸ਼ਜੇਨ. ਸੰਗਜ੍ਞਾ–ਸ਼ਿਕਰਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਦੋਹਰੇ ਦਾ ਭੇਦ ੧੯.

ਸਜੇਹੈਂ. ਸੇਵਨ ਕਰੈਹੈਂ. ਸੇਵਨਗੇ. "ਜੇ ਨਰ ਸਾਲਿਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰ ਸਜੈਂਹੈਂ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੬੬)

ਸਜੰਦ. ਸੰ. स्यन्द्. ਧਾ–ਜਾਣਾ. ਟਪਕਣਾ. ਝਰਨਾ. ਸਿੰਜਣਾ. ਹੱਕਣਾ. ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ.

ਸ੍ਯੰਦਨ. ਸੰ. ਵਿ- ਚਲਣ ਵਾਲਾ. ਗਮਨ ਕਰਤਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ- ਜਲ। ੩ ਰਥ. "ਸ੍ਯੰਦਨ ਤੁਰੰਗ ਜੋਰ ਸੁੰਦਰ ਬਨਾਇ ਰੰਗ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਇੱਕ ਬਿਰਛ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਿਨਿਸ਼ ਭੀ ਹੈ. "ਉਤ ਕੰਟਕ ਸ੍ਯੰਦਨ ਸਹਿਕਾਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) L. Dalbergia Ougeinensis.

ਸ੍ਯੰਦਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੈਰੰਧ੍ਰੀ. "ਦ੍ਰੂਪਦ ਸੁਤਾ ਹ੍ਵੈ ਸ੍ਯੰਦਰੀ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਨਾਰਿ ਵਿਗ ਜਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸ੍ਰਉਣ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਵਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੌਣ.

ਸ੍ਰਉਣਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਤ.

ਸ੍ਰਉਣਤਬਿੰਦੁ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ.

ਸ੍ਰਉਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੌਨ. "ਸ੍ਰਉਨ ਪਾਨ ਕਾਲੀ ਕਰਜੋ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸ੍ਰਕ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ- ਮਾਲਾ. ਸ੍ਰਜ.

ਸ੍ਰਗ੍ਵਿਣੀ. ਦੇਖੋ, ਅਚਕੜਾ.

ਸ੍ਰਜ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ- ਮਾਲਾ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਜ.

ਸ੍ਰਣਵਤ ਬੀਜ. ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਸ੍ਰਵਣਤਬੀਜ (ਸ਼ੋਣਿਤਬੀਜ) ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ.

ਸ਼੍ਰੱਧਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਦ੍ਧਾ. ਸ਼੍ਰਤ੍- ਧਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ- ਭਰੋਸਾ. ਨਿਸ਼ਚਾ. ਯਕੀਨ। ੨ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰਤ੍ (ਸਤ੍ਯ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੱਧਾਲੁ. ਸੰ. ਵਿ- ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਵਾਲਾ. ਈਮਾਨਦਾਰ.

ਸ਼੍ਰੱਧੇਯ. ਸੰ. ਵਿ- ਸ਼੍ਰੱਧਾ ਕਰਨ ਯੋਗ੍ਯ.

ਸ੍ਰਪਨੀ. ਦੇਖੋ, ਸਰਪਨੀ. "ਸ੍ਰਪਨੀ ਜੀਤੀ ਕਹਾ ਕਰੈ ਜਮਰਾ." (ਆਸਾ ਕਬੀਰ) ਭਾਵ- ਮਾਇਆ.

ਸ੍ਰਬ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬ. "ਸ੍ਰਬ ਸੁਖਾ ਮਨਿ ਵੁਠੇ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸ੍ਰਬਮਯ. ਦੇਖੋ, ਸਰਬਮਯ. "ਮਥੁਰਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸ੍ਰਬਮਯ ਅਰਜਨ ਗੁਰੁ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ)

ਸ੍ਰਮ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਮ੍. ਧਾ- ਥਕਣਾ. ਜਤਨ ਕਰਨਾ. ਤਪ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ- ਥਕੇਵਾਂ. ਤਕਾਨ. "ਸ੍ਰਮ ਥਾਕਾ ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮਾ." (ਮਾਰੂ ਮ: ੫) ੩ ਖੇਦ। ੪ ਯਤਨ. ਕੋਸ਼ਿਸ਼. "ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰਮ ਅਤਿ ਕਰੈ." (ਸਾਰ ਨਾਮਦੇਵ) "ਸ੍ਰਮ ਕਰਤੇ ਦਮ ਆਢ ਕਉ". (ਬਿਲਾ ਮ: ੫) ੫ ਸ਼ਮ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਸ੍ਰਮ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. "ਕਹੋ ਸੁ ਸ੍ਰਮ ਕਾ ਸੋਂ ਕਹੈਂ, ਦਮ ਕੋ ਕਹਾਂ ਕਹੰਤ?" (ਅਕਾਲ) ੬ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਮੁ। ੭ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਵਣ ੫. "ਲੋਚਨ ਸ੍ਰਮਹਿ ਬੁਧਿ ਬਲ ਨਾਠੀ." (ਸ੍ਰੀ ਬੇਣੀ) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਸ੍ਰਵਦਾ (ਟਪਕਦਾ) ਹੈ। ੮ ਸੰ. ਸ਼ਮੰ. ਸੁਖ. ਆਨੰਦ. "ਰਾਜਾ ਸ੍ਰਮ ਮਿਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ ਤੇਰੀ." (ਸਾਰ ਕਬੀਰ)

ਸ੍ਰਮਸੀਕਰ, ਸ੍ਰਮਕਣ, ਸ੍ਰਮਜਲ, ਸ੍ਰਮਬਿੰਦੁ, ਸ੍ਰਮਵਾਰਿ } ਸੰਗ੍ਯਾ- ਸ੍ਰਮ (ਥਕੇਵੇਂ) ਦੇ ਸ਼ੀਕਰ (ਕਣਕੇ). ਪਸੀਨੇ ਦੇ ਕਣਕੇ. ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ. "ਸ੍ਰਮਸੀਕਰ ਮੁਖਛਾਏ." (ਸਲੋਹ)

ਸ੍ਰਮਾਰਤ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਮਾਰ੍ਤ. ਵਿ- ਸ਼੍ਰਮ (ਥਕੇਵੇਂ) ਨਾਲ ਆਰਤ (ਦੁਖੀ). ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸ਼੍ਰਮਿਤ. ਵਿ- ਸ਼੍ਰਮ (ਥਕੇਵੇਂ) ਸਹਿਤ. ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ.

ਸ੍ਰਮੀ. ਸ਼੍ਰਮਿਨ੍. ਵਿ- ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਦੁਖੀ। ੩ ਮਿਹਨਤੀ.

ਸ਼੍ਰਮੁ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਮ। ੨ ਫ਼ਾ شرم ਸ਼ਰਮ. ਲੱਜਾ. "ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਜਾਚਤ ਸ੍ਰਮੁ ਪਾਈਐ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸ਼੍ਰਵ. ਸੰ. ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਣੀਏ. ਕੰਨ। ੨ ਮਸ਼ਹੂਰੀ. ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ.

ਸ੍ਰਵਣ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰਵਣ. ਸੰਗ੍ਯਾ- ਕੰਨ. "ਸ੍ਰਵਣ ਸੋਇ ਸੁਣਿ ਨਿੰਦ." (ਗਉ ਮ: ੫) ੨ ਸੁਣਨਾ। ੩ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਪੋਤਾ ਭਾਈ ਸ੍ਰਵਣ। ੪ ਅੰਧਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ "ਸਿੰਧੁ", ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਅੰਧੇਰੇ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸਮਝਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ. "ਤਿਸ ਕੋ ਪੁਤ੍ਰ

ਨਾਮ ਕਹਿੰ ਸ੍ਰਵਣ । ਸ੍ਰਵਣ ਸੁਨਜੋ ਜਸ ਜਿਹ ਸਮ ਸ੍ਰਵਣ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਭਾਈ ਭਾਨੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸ੍ਰਵਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਸ ਕੰਨੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸ੍ਰਵਣ ਰਿਖੀ (ਸਿੰਧੁ) ਜੇਹਾ। ੫ ਸ਼੍ਰਵਣ. ਚੁਇਣਾ. ਟਪਕਣਾ.

ਸ੍ਰਵਣ ਸ੍ਰੋਤ. ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੋਤਾ (ਚਸ਼ਮਾ) ਕੰਨ। ੨ ਕੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼ਬਦ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਤ ੪.

ਸ੍ਰਵਣਤਬੀਜ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਤਬੀਜ. "ਸੈਨਾ ਸਭ ਸੰਘਾਰੀ ਸ੍ਰਵਣਤਬੀਜ ਦੀ." (ਚੰਡੀ ੩)

ਸ੍ਰਵਣ ਦਰਸ਼ਨ. ਦੇਖੋ, ਦਰਸ਼ਨ.

ਸ੍ਰਵਣਾ. ਸੰਗਯਾ—ਥਣ. ਮੰਮਾ. ਸ੍ਤਨ. ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਸ੍ਰਵਦਾ (ਟਪਕਦਾ) ਹੈ. "ਬਿਨ ਸ੍ਰਵਨਾ ਖੀਰ ਪਿਲਾਇਆ." (ਬਸੰ ਕਬੀਰ) ਦੇਖੋ, ਜੋਇ ਖਸਮ.

ਸ੍ਰਵਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਵਣ.

ਸ੍ਰਵਨਪ. ਵਿ—ਸ੍ਰਵਣ (ਕੰਨਾ) ਨਾਲ ਪੀਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਕੰਨਾ ਨਾਲ ਪੀਣਾ. ਭਾਵ—ਅਮ੍ਰਿਤਕਥਾ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ. "ਸ੍ਰਵਣਪ ਕਰਹਿ ਅਗਾਤ ਅਨੰਦ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਕੰਨਾ ਨਾਲ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਵਿਦੇਹ ਆਨੰਦ.

ਸ੍ਰਵਨੂ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਵਣ. "ਨੈਨੂ ਨਕਟੂ ਸ੍ਰਵਨੂ". (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ) ੨ ਸ਼੍ਰਵਣ ਗੋਲਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸ਼੍ਰਵਣੇਂਦ੍ਰਿਯ. ਦੇਖੋ, ਗੋਲਕ.

ਸ੍ਰਵਨੰਤਰ. ਸ਼੍ਰਵਣ (ਕੰਨ) ਦੇ ਅੰਦਰ. ਕੰਨ ਵਿੱਚ। ੨ ਸੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ.

ਸ਼੍ਰਾਂਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੱਤ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰਾਂਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ-ਮਿਹਨਤ। ੨ ਥਕੇਂਵਾਂ. ਥਕਾਵਟ। ੩ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ. ਆਰਾਮ.

ਸ਼੍ਰਾਧ. ਦੇਖੋ, ਸਰਾਧ.

ਸ੍ਰਾਪ, ਸ੍ਰਾਫ ਦੇਖੋ, ਸਰਾਪ ਅਤੇ ਸਰਾਫ.

ਸ੍ਰਾਵਕ, ਸ੍ਰਾਵਗ ਸੰ. ਸ਼੍ਰਾਵਕ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੋਤਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਜਿਨਧਰਮਧਾਰੀ. ਜੈਨੀ। ੩ ਬੁੱਧ ਦਾ ਚੇਲਾ. ਬੌੱਧ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਭੇਦ ਹੈ ਕਿ ਜੈਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸਾਧੂ, "ਯਤੀ" ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਪਾਸਕ ਭਗਤ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਚਨਾਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹ "ਸ਼੍ਰਾਵਕ" ਹਨ. "ਸ੍ਰਾਵਗ ਸੁੱਧ ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ." (ਅਕਾਲ)

ਸ੍ਰਾਵਗੇਸ. ਸ਼੍ਰਾਵਕ—ਈਸ਼. ਸ੍ਰਾਵਕਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ ਜਿਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧ. "ਸ੍ਰਾਵਗੇਸ ਕੋ ਰੂਪ ਧਰ ਦੈਤ ਕੁਪਥ ਸਭ ਡਾਰ." (ਅਰਹੰਤਾਵ)

ਸ੍ਰਾਵਣ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣ.

ਸ੍ਰਾਵਣੀ. ਦੇਖੋ, ਸਾਵਣੀ.

ਸ੍ਰਿ. ਸੰ. ਸ੍ਰ. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਸਰਕਣਾ. ਫੈਲਣਾ.

ਸ੍ਰਿਅ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਜ. "ਸ੍ਰਿਅ ਜੱਛ ਗੰਧਰਬ." (ਅਕਾਲ) ਰਚੇ ਜੱਛ ਗੰਧਰਵ.

ਸ੍ਰਿਸਟ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਸਟਿ। ੨ ਸੰ. ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ. (सृष्ट). ਵਿ—ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ. ਬਣਾਇਆ। ੩ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ. "ਕਵਨ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਭ੍ਰਿਸਟ ਹੈ ?" (ਅਕਾਲ)

ਸ੍ਰਿਸਟਚਾਰ. ਸੰ. ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ. ਸੰਗਯਾ—ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ. ਉੱਤਮ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ. "ਸ੍ਰਿਸਟਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ਜੇਤੇ." (ਅਕਾਲ) ੨ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਦੇ ਆਚਾਰ. ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਹਾਰ.

ਸ੍ਰਿਸਟਾ. ਸੰ. ਸ੍ਰਸ਼੍ਟਾ. ਵਿ—ਰਚਣ ਵਾਲਾ. ਕਰਤਾਰ. "ਸ੍ਰਿਸਟਾ ਕਰੇ ਸੁ ਨਿਹਚਉ ਹੋਇ." (ਓਅੰਕਾਰ)

ਸ੍ਰਿਸਟਿ, ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਸੰ. सृष्टि—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ. ਸੰਗਯਾ—ਰਚਨਾ। ੨ ਸੰਸਾਰ. ਦੁਨੀਆ. "ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਇਕ ਬਰਨ ਹੋਈ."(ਧਨਾ ਮਃ ੧)"ਜਿਸ ਕੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸੁ ਕਰਣੈਹਾਰੁ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸ੍ਰਿਸਟੀਜਾ. ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ—ਈਜ੍ਯ. ਲੋਕਮਾਨ੍ਯ. ਜਗਤਪੂਜ੍ਯ. ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਿ ਤੋਂ ਈਜ੍ਯ (ਪੂਜ੍ਯ) ਹੈ. "ਦੇਹੁ ਦਾਨ

ਸ੍ਰਿਸਟੀਜਾ ਹੇ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮ: ੫) ੨ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੀਵ. ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ.

ਸ੍ਰਿਸਟੇਸ. ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਦਾ ਈਸ਼. ਜਗਤਨਾਥ. ਕਰਤਾਰ। ੨ ਖੜਗ. ਕ੍ਰਿਪਾਣ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ. ਸੰ. सृष्टि—ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ. ਸੰਗਯਾ—ਰਚਨਾ। ੨ ਜਗਤ. ਸੰਸਾਰ.

ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ }
ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿਰਚਨਾ } ਸ਼ਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਨੇ "ਭੂ:" ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ, "ਭੁਵ:" ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਬਣਿਆ.

ਤੈੱਤਿਰੀਯਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ ਤਪ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸ੍ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤਿ ਆ ਗਈ. ਉਸ ਨੇ ਅਪਨੇ "ਅਸੁ" (ਸ੍ਵਾਸ) ਨਾਲ ਅਸੁਰ (ਦੈਤ) ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ. ਫੇਰ ਪਿਤਰ ਰਚੇ. ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਜਰਾ ਕੁ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ. ਜਦ ਇਹ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ,ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਦੇਵਤੇ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ.

ਸ਼ਤਪਥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤਿ ਦਾ ਹਾਲ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਲਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ. ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ੂ, ਆਤਮਾ ਦੇ ਲੋਕ, ਅੱਖ ਦੇ ਘੋੜੇ, ਸ੍ਵਾਸ ਦੇ ਬੈਲ, ਕੰਨ ਦੀਆਂ ਭੈਂਸਾਂ (ਮੱਝਾਂ) ਅਤੇ ਅਵਾਜ ਦੀਆਂ ਬਕਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ.

ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਇਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰੁਸ਼ (ਪਰਮ ਆਤਮਾ) ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸੀ. ਇਸ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰ ਲੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਤਿ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪਤਨੀ (ਵਹੁਟੀ) ਹੋ ਗਿਆ. ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ! ਮੈਂ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਗਊ ਹੋਗਈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਸਾਨ੍ਹ ਹੋਗਿਆ, ਤਾਂ ਗਊਆਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਉਹ ਘੋੜੀ ਹੋਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਘੋੜਾ, ਉਹ ਖੋਤੀ ਹੋਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੋਤਾ, ਉਹ ਬਕਰੀ ਤੇ ਉਹ ਬਕਰਾ, ਉਹ ਹਰਿਣੀ ਤੇ ਉਹ ਹਰਿਣ. ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਕੀੜੀ ਮਾਤ੍ਰ ਤੀਕ ਸਭ ਪਸ਼ੂ ਆਦਿ ਉਤਪੰਨ ਹੋਗਏ. ਫੇਰ ਇਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰਲੇ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ.

ਮਨੁ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਜੀਵ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਜਲ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੀਜ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ. ਇਹ ਬੀਜ ਇੱਕ ਸੂਰਜ ਵਾਂਙ ਚਮਕਣ ਵਾਲਾ ਸੁਵਰਨ ਦਾ ਆਂਡਾ ਬਣ ਗਿਆ. ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੋਕੇ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਆਂਡੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਖਗੋਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸ਼ਰੀਰ ਅੱਧਾ ਮਰਦ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ.

ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਨ ੧੯੨੮ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਬ ਛਿਆਨਵੇਂ ਕਰੋੜ ਅੱਠ ਲੱਖ ਤ੍ਰਿਵੰਜਾ ਹਜਾਰ ਅਤੇ ਅਠਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ.*

ਬਾਈਬਲ (Bible) ਜੋ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਆਸਮਾਨੀ ਕਿਤਾਬ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ

---

*ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਭੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰ ਈਸਾ ਤੋਂ ੪੦੦੪ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ੨੩ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ. ਦੇਖੋ A history of the Warfare of Science with Theology in Christen dom by A.D.White Vl. 1.P 9.

ਰਚਨਾ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ–ਕਿ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਈਸ਼੍ਵਰ ਦਾ ਆਤਮਾ ਜਲ ਉੱਪਰ ਡੋਲਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਚਾਨਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਗਿਆ, ਫੇਰ ਈਸ਼੍ਵਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਹਨੇਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੰਗਯਾ ਥਾਪੀ. ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਆਕਾਸ਼ ਰਚਿਆ, ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਘਾਹ ਬੂਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ,ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਤਾਰੇ ਰਚੇ, ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਜਲਜੰਤੁ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਬਣਾਏ, ਛੀਵੇਂ ਦਿਨ ਪਸ਼ੂ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਅਤੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ਸਿਰਜੀ. ਸੱਤਵੇਂ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ. ਇਸੇ ਲਈ ਛਨਿੱਛਰ ਵਾਰ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦਾ ਦਿਨ (sabbath) ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ. ਦੇਖੋ, Genesis ਕਾਂਡ ੧ ਅਤੇ ੨.

ਇਸੇ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕ਼ੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਯਥਾ–"ਅਸੀਂ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਿਵੀ ਨੂੰ ਸਭ ਵਸਤੂਆਂ ਸਹਿਤ ਛੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਥਕੇਂਵਾਂ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ" ਸੂਰਤ ਕਾਫ, ਆਯਤ ੩੮.

ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ:–

(ੳ) ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨੂਰ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ.

(ਅ) ਸ਼ੈਤਾਨ ਜਿੰਨ ਆਦਿ ਕੇਵਲ ਅਗਨੀ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ.

(ੲ) ਆਦਮੀ ਆਦਿ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ.

ਗੁਰਮਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਬਤ ਇਹ ਲੇਖ ਹੈ–"ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ, ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ." (ਜਪੁ)

"ਤੁਮਰਾ ਲਖਾ ਨ ਜਾਇ ਪਸਾਰਾ।
ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਸਜਾ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੰਸਾਰਾ." (ਚੌਪਈ)

ਸ੍ਰੂਕ. ਸੰ. ਸ੍ਰੁਕ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਕਮਲ। ੨ ਨੀਲੋਫਰ. ਭਮੂਲ। ੩ ਤੀਰ। ੪ ਪਵਨ। ੫ ਮਾਲਾ। ੬ ਸੰ. ਸ੍ਰਕ੍ਕ–ਸ੍ਰਿੱਕ. ਖਾਖ. ਹੋਠਾਂ ਦਾ ਕੋਣਾ.

ਸ੍ਰਿੰਕਾ. ਦੇਖੋ, ਸੜਕ.

ਸ੍ਰਿੰਖਲ, ਸ੍ਰਿੰਖਲਾ ਸੰ. ਸ਼ਙ੍ਖਲ–ਸ਼ਙ੍ਖਲਾ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਸੰਗੁਲ. ਸੰਗੁਲੀ. ਜੰਜੀਰ. "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਚਰਨਸਰੋਜ ਕੀ ਰਜ ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਸਮ ਪਾਇ। ਮਨ ਗਯੰਦ ਕੋ ਰੋਕ ਕਰ ਕਹੌਂ ਕਥਾ ਗਤਿਦਾਇ." (ਨਾਪ੍ਰ) ੨ ਦੇਖੋ, ਏਕਾਵਲਿ.

ਸ੍ਰਿਗ. ਸੰ. ਸ੍ਰਗ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗੋਪੀਆ। ੨ ਮਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਕ ਅਤੇ ਸ੍ਰਜ. "ਮ੍ਰਿਗ ਦ੍ਰਿਗ ਸ੍ਰਿਗ ਗ੍ਰੀਵਾ ਵਰ ਧਾਰੀ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ਮ੍ਰਿਗ ਜੇਹੇ ਨੇਤ੍ਰ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰਿਗ (ਮਾਲਾ) ਧਾਰੀ.

ਸ੍ਰਿੰਗ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗ. "ਐਸੇ ਸ੍ਰਿੰਗ ਸੁਮੇਰੁ ਕੇ ਸੋਭਤ ਚੰਡਿ ਪ੍ਰਚੰਡ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸ੍ਰਿੰਗਮੜੀ. ਸੰ. ਸ਼੃ਙ੍ਗੇਰਿ ਮਠ–ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀਮਠ. ਤੁੰਗਭਦ੍ਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਸੰਨਯਾਸੀ ਸਾਧੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀ. "ਪਹਿਰੇ ਪਟ ਜਯੋਂ ਮੁਨਿ ਸ੍ਰਿੰਗਮੜੀ ਕੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਿੱਜੇ ਵਸਤ੍ਰ ਅਜਿਹੇ ਭਾਸਦੇ ਹਨ, ਮਾਨੋ ਸ਼੍ਰਿੰਗੇਰੀਮਠ ਦਾ ਮੁਨੀ (ਭਗਵੇਂ ਭੇਸ ਵਾਲਾ ਸੰਨਯਾਸੀ) ਹੈ.

ਸ੍ਰਿੰਗਵੇਰ. ਸੰ. ਸ਼੃ਙ੍ਗਵੇਰ. ਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੱਦ ਪੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ ਜਿਲੇ ਦਾ ਗੰਗਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਨਾਉਂ ਸਿੰਗੌਰਾ ਹੈ. ਇਸ ਥਾਂ ਗੁਹਕ (ਗੁਹ) ਨਾਮਕ ਭੀਲ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀ. ਵਨਵਾਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗੰਗਾ ਪਾਰ ਉਤਰੇ ਸਨ। ੨ ਆਦਾ (ਅਦਰਕ), ਜਿਸ ਦੇ ਵੇਰ (ਅੰਗ) ਸਿੰਗ ਜੇਹੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ.

ਸ੍ਰਿੰਗਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗਾਰ.

ਸ੍ਰਿਗਾਲ. ਸੰ. ਸ਼੃ਗਾਲ. ਸੰਗ੍ਯਾ–ਗਿੱਦੜ. ਫ਼ਾ شغال ਅੰ. Jackal। ੨ ਪੌਂਡ੍ਰਕ ਵਾਸੁਦੇਵ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ. ਇਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪਾਸ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਵਾਸੁਦੇਵ ਕਹਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦੇਵੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਾਸੁਦੇਵ ਮੈਂ ਹਾਂ. "ਦੂਤ ਸ੍ਰਿਗਾਲ ਪਠਯੋ ਹਰਿ ਕੋ ਕਹਿ, ਹੌਂ ਹਰਿ ਹੌਂ, ਤੁਹਿ ਕਯੋਂ ਸਦਵਾਯੋ?" (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)

ਸ੍ਰਿਗਾਲੀ. ਸ੍ਰਿਗਾਲ ਦੀ ਮਦੀਨ. ਗਿਦੜੀ.

ਸ੍ਰਿੰਗਿ, **ਸ੍ਰਿੰਗੀ** ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿਙ੍ਗਿਨ੍. ਵਿ—ਸਿੰਗ ਵਾਲਾ. ਸਿੰਗਧਾਰੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਹਨ। ੩ ਬਿਰਛ। ੪ ਹਾਥੀ। ੫ ਸ੍ਰਿੰਗੀ ਰਿਖੀ। ੬ ਸਿੰਗ ਦਾ ਵਾਜਾ। ੭ ਸ਼ਿਵ.

ਸ੍ਰਿੰਗੀ ਰਿਖੀ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਗੀ ਰਿਖਿ.

ਸ੍ਰਿੰਗੇਰੀ. ਸ੍ਰਿੰਗ—ਗਿਰਿ. ਮੈਸੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰਿੰਗਿਰਿਖੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ. ਸਿੰਗੀ ਰਿਖੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵਿਭਾਂਡਕ ਇਸੇ ਥਾਂ ਤਪ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰਿੰਗੇਰੀ ਮਠ. ਸ਼੍ਰਿੰਗਗਿਰਿ ਤੇ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਯ ਦਾ ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਤਾ ਮਠ. ਦੇਖੋ, ਸੰਕਰ, ਸ੍ਰਿੰਗਮੜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿੰਗੇਰੀ.

ਸ੍ਰਿਜ. ਸੰ. ਸ੍ਰਿਜ੍. ਧਾ—ਛੱਡਣਾ, ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ. ਵਰਜਣਾ. ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ. ਬਣਾਉਣਾ.

ਸ੍ਰਿਜਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰਿਜ. ਕ੍ਰਿ—ਰਚਣਾ. ਬਣਾਉਣਾ. "ਸ੍ਰਿਜੰਤ ਰਤਨ ਜਨਮ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍ਰਿਣ, **ਸ੍ਰਿਣੁ** ਸੰ. ਸ਼੍ਰਿਣੁ. ਸੁਣ! ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰ! "ਸ੍ਰਿਣ ਸ੍ਰਿਣ ਲਰਕਾ!" (ਰਾਮਾਵ) ਹੇ ਲੜਕੇ! ਸੁਣ.

ਸ੍ਰਿਤਿ. ਸੰ. ਸ੍ਰਿਤਿ. (ਸ੍ਰਿ-ਗਮਨ). ਸੰਗਯਾ—ਜਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਗਮਨ। ੨ ਮਾਰਗ. ਰਸਤਾ. ਸੜਕ.

ਸ੍ਰਿਪ. ਸੰ. ਸ੍ਰਿਪ੍. ਧਾ—ਜਾਣਾ. ਚਲਣਾ. ਹਟਣਾ.

ਸ੍ਰੀ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀ. ਸੰਗਯਾ—ਲੱਛਮੀ। ੨ ਸ਼ੋਭਾ. "ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੩ ਸੰਪਦਾ. ਵਿਭੂਤਿ। ੪ ਛੀ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰੀ ਰਾਗ। ੫ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮੁੱਖ ਹੈ. ਇਸ ਮਤ ਦੇ ਲੋਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਤਿਲਕ ਮੱਥੇ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰਾਮਾਨੁਜ ਸ੍ਵਾਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਰਾਮਾਨੁਜ। ੬ ਇੱਕ ਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਏਕ ਅਛਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ੧। ੭ ਸਰਸ੍ਵਤੀ। ੮ ਕੀਰਤਿ। ੯ ਆਦਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਧਰਮ ਦੇ ਆਚਾਰਯ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਲਈ ੧੦੮ ਵਾਰ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਿਦ੍ਯਾ-ਗੁਰੂ ਲਈ ੬ ਵਾਰ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਿਕ ਵਾਸਤੇ ੫ ਵਾਰ, ਵੈਰੀ ਨੂੰ ੪ ਵਾਰ, ਮਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ੩ ਵਾਰ, ਨੌਕਰ ਨੂੰ ੨ ਵਾਰ, ਪੁਤ੍ਰ ਤਥਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ੧ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰ-ਤਣਾ ਚਾਹੀਏ। ੧੦ ਵਿ—ਸੁੰਦਰ। ੧੧ ਯੋਗ੍ਯ. ਲਾਇਕ। ੧੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਉੱਤਮ.

ਸ੍ਰੀਅ. ਸ੍ਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆਜਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀਸ. ਸ੍ਰੀ—ਈਸ਼. ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਪਤਿ, ਵਿਸ਼ਨੁ। ੨ ਦੌਲਤਮੰਦ. ਧਨੀ। ੩ ਤਲਵਾਰ. ਖੜਗ. "ਸ੍ਰੀਸ ਸਤ੍ਰੁਅਰਿ." (ਸਨਾਮਾ)

ਸ੍ਰੀ ਸਸਿ. ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ.

ਸ੍ਰੀ ਸਦਨ. ਸ੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਦਾ ਸਦਨ (ਘਰ). ਕਮਲ. ਚਿੱਟਾ ਕਮਲ. "ਸ੍ਰੀ ਕੋ ਸਦਨ ਚਹੂੰ ਬਦਨ ਕੋ ਜਾਨ ਹੈ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਕਮਲ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੁਖ ਵਾਲੇ (ਬ੍ਰਹਮਾ) ਦਾ ਯਾਨ (ਸਵਾਰੀ-ਹੰਸ).

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ. ਖੜਗ. ਕ੍ਰਿਪਾਣ. ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਪਤਿ ਖੜਗ ਨੂੰ ਮੰਨਕੇ ਇਹ ਨਾਉਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਨਾਮਾ.

ਸ੍ਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ੫ ਅਤੇ ਰਾਮਾਨੁਜ.

ਸ਼੍ਰੀਹਤ. ਵਿ—ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਅਥਵਾ ਲੱਛਮੀ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਈ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ.

ਸ੍ਰੀਕ. ਦੇਖੋ, ਸਰੀਕ. "ਨ੍ਰਿ ਸ੍ਰੀਕ ਹੈ." (ਜਾਪੁ) ਅਕਾਲ ਸ਼ਰੀਕ ਰਹਿਤ ਹੈ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੀਕ. ਸੁੰਦਰਤਾ. ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ.

ਸ੍ਰੀ ਕੋ ਸਦਨ. ਚਿੱਟਾ ਕਮਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਸਦਨ। ੨ ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਘਰ.

ਸ਼੍ਰੀਖੰਡ. ਸੰ. श्रीखण्डः ਸੰਗਯਾ—ਚੰਦਨ, ਜੋ ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ. "ਕਾਠਹੁ ਸ੍ਰੀਖੰਡ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕੀਅਉ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) ੨ ਦੇਖੋ, ਸਿਰਖੰਡੀ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਿੰਘ ਸਭਾ. ਦੇਖੋ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ.

ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ. ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਬਟਾਲਾ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਬਿਆਸ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੬੪੪ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਚੰਦੂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਘੇਰੜ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ. ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਗਰ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ. ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨੋਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਸੰਮਤ ੧੬੪੪ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਜਦ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਮਤ ੧੬੮੭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਥਾਂ ਆਏ, ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ.

ਇਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀਯਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਰਈਸ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ. ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ (ਅਥਵਾ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ. ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਲ ਜੋ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਬਣਵਾਏ. ਦੂਜਾ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਅੱਧ ਮੀਲ ਹੈ. ਇਹ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੰਗ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਥਾਂ ਹੈ. ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਅਤੇ ਹੋਲੇ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ. ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ੨੧ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਇਹ ਨਗਰ ਹੈ.

ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਨਾਉਂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਬਾਬਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ, ਜੋ ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੫੫੧ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸੁਲਖਨੀ ਤੋਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ. ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮਹਾਨ ਸਿੱਧ ਪੁਰਖ ਹੋਏ ਹਨ. ਆਪ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਬਾਰਠ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਦੇਹਰਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ੧੯ ਕੋਹ ਈਸ਼ਾਨ ਕੋਣ ਹੈ. ਯੋਗਿਰਾਜ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਈ.

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚੇਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਕੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ.

ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ੧੫ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ ੧੬੬੯ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਆਪ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ੧੧੮ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ. ਦੇਖੋ, ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਸਿਲਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ.

ਸ਼੍ਰੀਦ / **ਸ਼੍ਰੀਦਿਹ** (ਨਾਪ੍ਰ) — ਸ਼੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੁਬੇਰ. ਧਨਪਤਿ. "ਸ੍ਰੀਦਿਹ ਸੂਰ ਸਸੀ ਉਡੁ ਅੰਤਕ."

ਸ਼੍ਰੀਧਰ. ਸੰ. श्रीधर. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੌਲਤਮੰਦ। ੨ ਸੰਗਜ੍ਞਾ—ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ, ਜੋ ਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ. "ਸ੍ਰੀਧਰ ਪਾਏ ਮੰਗਲ ਗਾਏ." (ਸ੍ਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਸ਼ਬਦ। ੩ ਵਿਸ਼ਨੁ.

ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ.* ਸੰ. ਸੂਰ੍ਯਨਗਰ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਬੁਲੰਦੀ ੫੨੭੬ ਫੁਟ ਹੈ. ਇਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਕਾਠੀ ਦਰਵਾਜੇ ਮਾਈ ਭਾਗਭਰੀ ਦੇ ਘਰ ਛੀਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰੀ ਪਰਬਤ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਭੀ ਇਹ ਨਗਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉੱਤਰਾਰਧ ਅਧ੍ਯਾਯ ੧੪. ਦੇਖੋ, ਸੇਵਾਦਾਸ ਕਸਮੀਰ ਅਤੇ ਭਾਗਭਰੀ।

੨ ਰਿਆਸਤ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਦੇ ਪੌੜੀ ਪਰਗਨੇ ਵਿੱਚ ਅਲਕਨੰਦਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਅਸਥਾਨ "ਚਰਨ ਪਾਦੁਕਾ" ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ. ਬਦਰੀਨਾਰਾਯਣ ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਨਗਰ ਪਧਾਰੇ ਹਨ. ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ੧੭੦੬ ਫੁਟ ਹੈ. ਸਨ ੧੮੯੪

* ਅਸ਼ੋਕ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ 'ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ' ਵਸਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ "ਪਾਂਡੇਰੀ ਥਾਨ" ਆਖਦੇ ਹਨ.

ਵਿੱਚ ਗੋਹਾਨਾ ਝੀਲ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਨਗਰ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ, ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ, ਸ਼੍ਰੀਪਤਿ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਧਰ. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਕਰਤਾਰ. "ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੪ ਕੇ) "ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸੁਰ ਬਿਸਨੁ ਸਚੀ ਪਤਿ ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸਿ ਪਰੈਂਗੇ। ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈਂ ਪਗ ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਂਗੇ॥" (ਅਕਾਲ) ੨ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਵਿ—ਦੌਲਤਮੰਦ. ਧਨੀ.

ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਚਮੀ. ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੫. ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ. ਇਸ ਦਿਨ ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਪੂਜਨ ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਪੰਚਮੀ ਨਾਉਂ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੀ ਫਲ. ਸੰ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਫਲ ਜਿਸ ਦਾ। ੨ ਸੰਗਜ਼ਾ—ਖਿਰਨੀ। ੩ ਬਿੱਲ। ੪ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਨਲੀਏਰ ਨੂੰ ਭੀ ਸ਼੍ਰੀ ਫਲ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰਫਲ.

ਸ਼੍ਰੀਬਰਨ. ਸੰ. श्रीवर्ण—ਸ਼੍ਰੀ—ਵਰ੍ਣ. ਵਿ—ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਰੰਗ ਜਿਸ ਦਾ. ਸ਼ੋਭਨ ਵਰਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ, ਜੋ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਯੱਗ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਘੋੜੇ ਬਾਬਤ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼੍ਵਮੇਧ ਲਈ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ, ਕਾਲੇ ਕੰਨਾ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪੀਲੀ ਹੈ ਦੁਮ ਜਿਸ ਦੀ ਐਸਾ ਘੋੜਾ ਚਾਹੀਏ.* ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀਬਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀ ਬਰਨ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੀਬਰਨ.

ਸ਼੍ਰੀਭਗਵਤੀ. ਦੇਖੋ, ਭਗਵਤੀ.

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ.

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ. ਸੰ. श्रीमान्. ਵਿ—ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲਾ। ੨ ਧਨ ਵਾਲਾ। ੩ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ ਵਾਲਾ. ਸ਼੍ਰੀਮੰਤ. ਸ਼੍ਰੀ ਯੁਤ.

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ਯ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ੍ਯ ਸ਼੍ਰੀ (ਸ਼ੋਭਾ) ਵਾਲੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਵਾਕ੍ਯ। ੨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖਵਚਨ, ਯਥਾ— "ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ਯ ਮਹਲਾ ੫" ਅਤੇ "ਜਾਪੁ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦."

ਸ੍ਰੀਮੰਤ, ਸ੍ਰੀਯੁਤ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ.

ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ. ਦੇਖੋ, ਸਿਰੀਰਾਗ.

ਸ੍ਰੀਰੰਗ. ਸੰ. श्रीरङ्ग. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ਼੍ਰੀ (ਲੱਛਮੀ) ਤੋਂ ਰੰਗ (ਨਾਚ) ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ. ਵਾਹਗੁਰੂ. "ਨਾਮੇ ਸ੍ਰੀ ਰੰਗ ਭੇਟਲ ਸੋਈ." (ਭੈਰ ਨਾਮਦੇਵ) ੨ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੩ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਤ੍ਰਿਚਨਾਪਲੀ (Trichinopoly) ਜਿਲੇ ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਿਚਨਾਪਲੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਉੱਤਰ, ਕਾਵੇਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਦ੍ਵੀਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਸਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ. ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਦੀਵਾਰਾਂ ਹਨ. ਬਾਹਰ ਦੀ ਕੰਧ ੧੦੨੪ ਗਜ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ੮੪੦ ਗਜ ਚੌੜੀ ਹੈ. ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਰਤਨ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਮੰਦਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇੱਥੇ ਕੀਮਤੀ ਹਨ. ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦ੍ਵੀਪ ਅਤੇ ਬਸਤੀ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ੍ਰੀਰੰਗ ਹੋਗਿਆ ਹੈ. ਸ੍ਰੀਰੰਗ ਦੇ ਪਰਮਭਗਤ ਰਾਮਾਨੁਜ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਇਸੇ ਥਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀਰੰਗਿ. ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ (ਕਰਤਾਰ) ਨਾਲ. ਵਾਹਗੁਰੂ ਵਿੱਚ. "ਸ੍ਰੀਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਨਾਮਿ ਮਾਤੇ." (ਆਸਾ ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਸ੍ਰੀ ਰੰਗੁ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਰੰਗ.

ਸ੍ਰੀਵਤਸ. ਸੰ. श्रीवत्स. ਸੰਗਜ਼ਾ—ਸ਼੍ਰੀ (ਸੁੰਦਰ) ਹੈ ਵਤਸ (ਚਿੰਨ੍ਹ) ਜਿਸ ਦਾ. ਵਿਸ਼ਨੁ. ਵਿਸ਼ਨੁ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭੌਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਮੁਦ੍ਰਿਕ ਅਨੁਸਾਰ ਵਡਾ ਉੱਤਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ.

ਸ੍ਰੀਵਰ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀਪਤਿ.

ਸ੍ਰੀਵਰਣ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਬਰਣ.

ਸ੍ਰੀਵਾਸ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ। ੨ ਚਿੱਟਾ ਕਮਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ.

* "ਚੰਦ੍ਰ ਵਰਣ ਸੁਕਰਣ ਸ੍ਯਾਮ ਸੁਵਰਣ ਪੁੱਛ ਸਮਾਨ." (ਗਯਾਨ)

ਸ੍ਰੂ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁ. ਧਾ—ਟਪਕਣਾ. ਝਰਨਾ. ਵਗਣਾ। ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁ—ਸ਼੍ਰੂ. ਧਾ—ਸੁਣਨਾ. ਜਾਣਾ. ਟਪਕਣਾ. ਝਰਨਾ.

ਸ੍ਰੁਤ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁਤ. ਵਿ—ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ। ੨ ਵਿਖ੍ਯਾਤ. ਪ੍ਰਸਿੱਧ. ਉੱਘਾ. ਮਸ਼ਹੂਰ। ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ੪ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੰਨ। ੫ ਵ੍ਰਿੱਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤ. "ਚੁਭੀ ਰਹੀ ਸ੍ਰੁਤ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਨਨ ਮਹਿ." (ਵਿਚਿਤ੍ਰ)

ਸ਼੍ਰੁਤਿ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕੰਨ। ੨ ਵੇਦ. ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਸੰਗ੍ਯਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕੇਵਲ ਸੁਣਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ. "ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ ਕਰਤੇ." (ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮ: ੫) ੩ ਸੁਣਨਾ. ਸ਼੍ਰਵਣ। ੪ ਕਹਾਵਤ. ਕਹਾਣੀ। ੫ ਜਨਚਰਚਾ. ਦੰਤਕਥਾ। ੬ ਸੰਗੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਵਰ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਅਥਵਾ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਹੈ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਇਹ ਹਨ:—

ਸ਼ਾੜਜ ਦੀ—ਤੀਵ੍ਰਾ, ਕੁਮੁਦਵਤੀ, ਮੰਦ੍ਰਾ, ਛੰਦੋਵਤੀ.

ਰਿਸ਼ਭ ਦੀ—ਦਯਾਵਤੀ, ਰੰਜਿਨੀ, ਰਕ੍ਤਿਕਾ.

ਗਾਂਧਾਰ ਦੀ—ਰੌਦ੍ਰੀ. ਕ੍ਰੋਧਾ.

ਮਧ੍ਯਮ ਦੀ—ਵਜ੍ਰਿਕਾ, ਪ੍ਰਸਾਰਿਣੀ, ਪ੍ਰੀਤਿ, ਮਾਰ੍ਜਨੀ.

ਪੰਚਮ ਦੀ—ਕ੍ਸ਼ਿਤਿ, ਰਕ੍ਤਾ, ਸੰਦੀਪਿਨੀ, ਆਲਾਪਿਨੀ.

ਧੈਵਤ ਦੀ—ਮਦੰਤੀ, ਰੋਹਿਣੀ, ਰਮ੍ਯਾ.

ਨਿਸ਼ਾਦ ਦੀ—ਉਗ੍ਰਾ, ਕ੍ਸ਼ੋਭਿਣੀ.

ਦੇਖੋ, ਸੁਰਤਿ ੭.

ਸ੍ਰੁਤ੍ਯਨੁਪ੍ਰਾਸ. ਦੇਖੋ, ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ (ੲ)

ਸ੍ਰੁਤ੍ਵਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁਤ੍ਵਾ. ਸੁਣਕੇ. ਸ਼੍ਰਵਣ ਕਰਕੇ. "ਤਿਨ ਤੇ ਸ੍ਰੁਤ੍ਵਾ ਮੱਖਣਸਾਹ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ੍ਰੁਵ | ਸ੍ਰੁਵਾ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੁਵ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸਰੋਆ. ਬ੍ਰਹ੍ਮਹਸ੍ਤ. ਖੈਰ ਅਥਵਾ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦਾ ਹੱਥ ਭਰ—ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਚਮਚਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਘੀ ਚੋਈਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੂ ਧਾ.

ਸ੍ਰੂਯ. ਸੁਣਕੇ. ਸ਼੍ਰੁਤ੍ਵਾ. "ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਵਾਕ ਕੋ ਸ੍ਰੂਯ ਵੀਰ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)। ੨ ਸੁਸ਼੍ਰੂਯ. ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੁਣਕੇ.

ਸ੍ਰੇਸਟ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ. ਵਿ—ਉੱਤਮ। ੨ ਬਹੁਤ ਵਡਿਆਈ ਯੋਗ. "ਗਿਆਨੁ ਸ੍ਰੇਸਟ ਊਤਮ ਇਸਨਾਨੁ." (ਸੁਖਮਨੀ) ੩ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਗਊ ਦਾ ਦੁੱਧ। ੪ ਕੁਬੇਰ। ੫ ਰਾਜਾ। ੬ ਵਿਸ਼ਨੁ। ੭ ਸਾਧੂ। ੮ ਵਿਦ੍ਵਾਨ। ੯ ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ੧੦ ਨੀਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਛਤ੍ਰੀ (ਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰਿਯ).

ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠਤਾ. ਉੱਤਮਤਾ। ੨ ਛਤ੍ਰਾਣੀ. ਕ੍ਸ਼ਤ੍ਰਿਯ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਦੇਖੋ, ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ.

ਸ੍ਰੇਸ੍ਟ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੇਸਟ.

ਸ੍ਰੇਸ੍ਟਾਚਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸ਼ਿਸ਼੍ਟਾਚਾਰ। ੨ ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ (ਭਲੇ) ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ. ਸੱਜਨਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਉ.

ਸ੍ਰੇਣਿ | ਸ੍ਰੇਣੀ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਣਿ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪੰਕ੍ਤਿ (ਪੰਗਤਿ). ਕਤਾਰ। ੨ ਸਤਰ। ੩ ਸਿਲਸਿਲਾ। ੪ ਪੌੜੀ. ਸੀੜ੍ਹੀ। ੫ ਫੌਜ ਦੀ ਸਫ (ਕਤਾਰ).

ਸ਼੍ਰੇਯ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੇਯਸ੍. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਕਲ੍ਯਾਣ. ਮੰਗਲ। ੨ ਮੁਕਤਿ. ਮੋਕ੍ਸ਼। ੩ ਵਿਭੂਤਿ. ਸੰਪਦਾ। ੪ ਵਿ—ਮੰਗਲ ਰੂਪ। ੫ ਮਨੋਹਰ. ਸੁੰਦਰ। ੬ ਉੱਤਮ.

ਸ੍ਰੇਵਣ | ਸ੍ਰੇਵਨ ਦੇਖੋ, ਸਰੇਵਨ. "ਹਰਿ ਨਾਮ ਸ੍ਰੇਵਹ." (ਵਾਰ ਵਡ ਮ: ੪) "ਜਿਨਿ ਹਰਿਨਾਮੁ ਸੁਣਿਆ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ਤਿਨ ਹਮ ਸ੍ਰੇਵਹ ਨਿਤ ਚਰਣੇ." (ਭੈਰ ਮ: ੪)

ਸ੍ਰੋਣ. ਸੰ. ਲੰਙ੍ਗਾ. ਲੰਗੜਾ। ੨ ਲੂੰਜਾ। ੩ ਰਿੰਨਿਆ ਹੋਇਆ। ੪ ਸੰ. ਸ਼ੋਣਿਤ (ਸ੍ਰੋਣਤ—ਲਹੂ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਹੂਓ ਸ੍ਰੋਣ ਹੀਨੰ। ਭਯੋ ਅੰਗ ਛੀਨੰ॥" (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ੍ਰੋਣਜ ਨਿਧਿ. ਲਹੂ ਰੰਗਾ ਸਮੁੰਦਰ. ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰ. (ਸਨਾਮਾ)

ਸ੍ਰੋਣਤ. ਸੰ. ਸ਼ੋਣਿਤ. ਲਹੂ. ਖ਼ੂਨ.ਰੁਧਿਰ.

ਸ੍ਰੋਣਤਪਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਪਾਤ. "ਆਮਪਾਤ ਅਰੁ ਸ੍ਰੋਣਤਪਾਤਾ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦ, ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ, ਸ੍ਰੋਣਤਬੀਜ ਸੰ. ਸ਼ੋਣਿਤਬਿੰਦੁ ਅਤੇ ਸ਼ੋਣਿਤਬੀਜ. ਰਕ੍ਤਬੀਜ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜੋ ਸ਼ੁੰਭ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਹੈ. ਇਸ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤਾ. ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਛਿੱਟ ਡਿਗਦੀ ਸੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਨਵਾਂ ਰਕ੍ਤਬੀਜ ਪੈਦਾ ਹੋਜਾਂਦਾ ਸੀ. ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦੁਰਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ. ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਨੇ ਲਹੂ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਦੈਤ ਮਾਰੇ. "ਚੰਡੀ ਕਾਲੀ ਦੁਹੂੰ ਮਿਲ ਕੀਨੋ ਇਹੈ ਵਿਚਾਰ। ਹੌਂ ਹਨ ਹੌਂ ਤੂੰ ਸ੍ਰੋਨ ਪੀ, ਅਰਿਦਲ ਡਾਰਹਿਂ ਮਾਰ ॥"(ਚੰਡੀ ੧) "ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ ਕੋ ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਕਹ੍ਯੋ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਮਹਾਂ ਦਲ ਲੈਕੈ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸ੍ਰੋਣਪਾਤ, ਲਹੂ ਦਾ ਡਿਗਣਾ. ਇਹ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਨ—

(ੳ) ਮੂੰਹ ਨੱਕ ਕੰਨ ਤੋਂ ਲਹੂ ਵਹਿਣਾ.

(ਅ) ਗੁਦਾ ਭਗ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਰਸਤੇ ਲਹੂ ਵਹਿਣਾ.

(ੲ) ਰੋਮਾਂ ਦੇ ਛਿਦ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚਦੀਂ ਨਿਕਲਨਾ.

ਸਿਆਣੇ ਵੈਦ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਲਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਰਾਮ ਆਵੇ.

ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੋਣਪਾਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਮੰਨੇ ਹਨ- ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਫਿਰਨਾ, ਵਿਤੋਂ ਵਧਕੇ ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ, ਬਹੁਤ ਮੈਥੁਨ ਕਰਨਾ, ਮਿਰਚ ਆਦਿ ਤੀਖਣ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਗਰਮ ਮਸਾਲੇ ਬਹੁਤ ਵਰਤਣੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ, ਬਹੁਤ ਖਟਾਈ ਖਾਣੀ ਆਦਿਕ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਤੋਂ ਲਹੂ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਕੇ ਉਬਾਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ.

ਸ੍ਰੋਣਤ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਉੱਤਮ ਔਖਧਿ ਹੈ— ਧਨੀਆਂ, ਆਉਲੇ, ਬਾਂਸਾ, ਮੁਨੱਕਾ ਦਾਖ, ਪਿੱਤਪਾਪੜਾ, ਇਹ ਤੋਲਾ ਤੋਲਾ ਲੈਕੇ ਜੌਂਕੁੱਟ* ਕਰਨੇ. ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਰੱਖਣੇ, ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਮਲਕੇ ਜਾਂ ਕੂੰਡੇ ਵਿੱਚ ਦਰੜਕੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾਕੇ ਪੀਣਾ.

ਸ੍ਰੋਣਬਿੰਦ, ਸ੍ਰੋਣਬਿੰਦੁ ਦੇਖੋ, ਸ੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ. "ਉਤੈ ਕੋਪਿਯੰ ਸ੍ਰੋਣਬਿੰਦੰ ਸੁਬੀਰੰ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ੍ਰੋਣਬੀਰਜਾਰਦਨੀ. ਸ਼ੋਣਿਤਬਿੰਦੁ ਦੇ ਅਰਦਨ (ਨਾਸ਼ ਕਰਨ) ਵਾਲੀ, ਦੁਰਗਾ. "ਨਮੋ ਸ੍ਰੋਣਬੀਰਜਾਰਦਨੀ ਧੂਮ੍ਰਹੰਤੀ." (ਚੰਡੀ ੨)

ਸ਼੍ਰੋਣੀ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨਿਤੰਬ. ਚਿੱਤੜ। ੨ ਲੱਕ. ਕਮਰ.

ਸ੍ਰੋਤ. ਸੋਤਾ. ਪ੍ਰਵਾਹ. ਚਸ਼ਮਾ. ਦੇਖੋ,ਸ੍ਰੁ ਧਾ. "ਸ੍ਰੋਤ ਸਰਿਤਾ ਸਮੁਦ੍ਰ ਆਤਮ ਸਮਾਨ ਹੈ." (ਭਾਗੁ ਕ) ੨ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤ. ਸੰਗਯਾ—ਕੰਨ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੁ ਧਾ. "ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਨਹਿ ਸ੍ਰੋਤ ਸ੍ਰਵਣੰ." (ਸਹਸ ਮਃ ੫) "ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨ ਧ੍ਰਿਗ ਸ੍ਰੋਤ." (ਕੇਦਾ ਮਃ ੫) ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੌਤ ਵਿ—ਸ਼੍ਰੁਤਿ (ਵੇਦ) ਸੰਬੰਧੀ। ੪ ਕੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼ਬਦ. ਧੁਨਿ. "ਸ੍ਰਵਣ ਸ੍ਰੋਤ ਰਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ." (ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਃ ੧) ਗੁਰੁਬਾਣੀ ਦੀ ਧੁਨਿ ਨਾਲ ਕੰਨ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਗਏ.

ਸ਼੍ਰੋਤਵ੍ਯ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਯੋਗ. ਸੁਣਨੇ ਲਾਇਕ.

ਸ੍ਰੋਤਾ. ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰ—ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿ. ਵਿ—ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ.

ਸ੍ਰੋਤਾ ਦੇ ਗੁਣ. ੧ ਸ਼੍ਰੱਧਾਵਾਨ। ੨ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ। ੩ ਪ੍ਰੇਮੀ। ੪ ਉਦਾਰ। ੫ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ੬ ਆਲਸ ਰਹਿਤ। ੭ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਜਾਣੂ ੮ ਮਿੱਠੀ ਬਾਣੀ ਵਾਲਾ। ੯ ਇੰਦ੍ਰੀਜਿਤ। ੧੦ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ। ੧੧ ਕੁਟਿਲਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ੧੨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ। ੧੩ ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਯਸ ਦਾ ਤਿਆਗੀ। ੧੪ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

* ਜੋ ਕੁੱਟਕੇ ਜੌਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਜੋ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਨਹੀਂ ਪੀਠਾ.

ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿ, ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ, ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰੀ ਸੰ. ਸ਼੍ਰੋਤ੍ਰਿਯ. ਵਿ—ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਪੰਡਿਤ. ਵਿਦ੍ਵਾਨ। ੩ ਜਿਸ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਠ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਜੋ ਬਿਨਾ ਪੋਥੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ ਹੈ.

ਸ਼੍ਰੋਣ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੋਣ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਣਤ। ੨ ਸ਼੍ਰਵਣ. ਕੰਨ. "ਘ੍ਰਾਣ ਸਹਸ੍ਰ ਅਘ੍ਰਾਣ, ਅਸ਼੍ਰੋਣ ਸ ਸ਼੍ਰੋਣ." (ਨਾਪ੍ਰ) ਹਜਾਰਾਂ ਨਾਸਿਕਾ ਹਨ ਇਸ ਪੁਰ ਭੀ ਬਿਨਾ ਨਾਸਿਕਾ, ਕੰਨ ਰਹਿਤ ਅਰ ਫਿਰ ਭੀ ਕੰਨਾਂ ਸਹਿਤ.

ਸ਼੍ਰੋਣਤ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੋਣਤ.

ਸ਼੍ਰੋਣਤਬਿੰਦ, ਸ਼੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੋਣਤਬਿੰਦੁ. "ਸ਼੍ਰੋਣਤਬਿੰਦ ਸੋਂ ਚੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੁ ਜੁੱਧ ਕਰਜੋ." (ਚੰਡੀ ੧)

ਸ਼੍ਰੋਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ਼੍ਰੁਤਿ (ਵੇਦ) ਸੰਬੰਧੀ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਵੇਦ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਕਰਮ। ੩ ਸ਼੍ਰੁਤ (ਕੰਨ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਸ਼ਬਦ.

ਸ਼੍ਰੋਨ. ਸ਼ੋਣਿਤ. ਲਹੂ. "ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸਮੂਹ ਧਰਾਨ ਪਰਜੋ ਹੈ." (ਚੰਡੀ ੧) ੨ ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੋਣ.

ਸ਼ਲਾਘਾ. ਦੇਖੋ, ਸਲਾਘਾ.

ਸ੍ਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਧਨ। ੨ ਆਪਣਾ ਆਪ. ਆਤਮਾ। ੩ ਵਿ—ਆਪਣਾ. ਅਪਨਾ। ੪ ਸੰ. ਸ਼੍ਵ. ਸੰਗਯਾ—ਸ਼੍ਵਨ. ਕੁੱਤਾ.

ਸ੍ਵਸਤਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਅਸਤਿ. "ਸ੍ਵਸਤਿ ਹੋਤ ਤਿਨ ਕੋ ਸਦਾ." (ਨਾਪ੍ਰ) "ਜਸ ਸ੍ਵਸਤਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤੰ." (ਗੂਜ ਜੈਦੇਵ)

ਸ੍ਵਸਤਿਬਿਵਸਥਾ. ਸੰ. ਸ੍ਵਸ੍ਤਿ ਵ੍ਯਵਸ੍ਥਾ. ਸੰਗਯਾ—ਕਲ੍ਯਾਣ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ. ਮੋਕ੍ਸ਼ਪੱਧਤਿ. ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਮਰਜਾਦਾ. "ਸ੍ਵਸਤਿਬਿਵਸਥਾ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ." (ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਸਤੈਨ. ਸੰ. स्वस्त्ययन. ਸੰਗਯਾ—ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ, ਜੋ ਸ੍ਵਸ੍ਤਿ (ਮੰਗਲ) ਦਾ ਅਯਨ (ਘਰ) ਹੈ. "ਬਿਜੈ ਛੰਦਨ ਪ੍ਰਭੁ ਗਾਵਤ ਸ੍ਵਸਤੈਨ ਉਚਾਰਤ." (ਸਲੋਹ) "ਕਾਲੂ ਕੋ ਸ੍ਵਸਤੈਨ ਸੁਨਾਯੋ." (ਨਾਪ੍ਰ)

ਸ੍ਵਸਥ, ਸ੍ਵਸ੍ਥ ਸੰ. ਵਿ—ਸ੍ਵ-ਸ੍ਥ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸਥਿਤ. ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਹਾਲਤ ਅੰਦਰ ਕਾਇਮ। ੨ ਅਰੋਗ। ੩ ਸ੍ਵਾਸ੍ਥ੍ਯ. ਅਰੋਗਤਾ. "ਸਰੀਰ ਸ੍ਵਸ੍ਥ ਖੀਣ ਸਮਏ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਸ੍ਰਿ. ਦੇਖੋ, ਸੁਸਾ.

ਸ੍ਵਕੀਯ. ਦੇਖੋ, ਸੁਕੀਅ.

ਸ੍ਵਕੀਯਾ. ਸੰ. ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਧਰਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਨਿਜ ਪਤਿ ਹੀ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮਯ ਜਾਂਕੋ ਮਨ ਵਚ ਕਾਯ।
ਕਹਿਤ ਸ੍ਵਕੀਯਾ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਲੱਜਾ ਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਯ॥

ਕਬਿੱਤ

ਸੋਭਤ ਸ੍ਵਕੀਯ ਗਨ ਗੁਨ ਗਨਤੀ ਮੇ, ਤਹਾਂ
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਹੀ ਕੀ ਏਕ ਰੇਖਾ ਰੇਖਿਯਤ ਹੈ,
ਕਹੈ "ਪਦਮਾਕਰ" ਪਗੀ ਯੌਂ ਪਤਿਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਮੇ
ਪਦਮਨਿ ਤੋ ਸੀ ਤਿਯਾ ਤੂ ਹੀ ਪੇਖਿਯਤ ਹੈ,
ਸੁਵਰਨ ਰੂਪ ਜੈਸੋ ਤੈਸੋ ਸੀਲ ਸੌਰਭ ਹੈ
ਯਾਹੀ ਤੇ ਤਿਹਾਰੋ ਤਨ ਧਨਯ ਲੇਖਿਯਤ ਹੈ,
ਸੋਨੇ ਮੇ ਸੁਗੰਧ ਨਾਹਿ ਗੰਧ ਮੇ ਸੁਨਜੋ ਨ ਸੋਨੋ
ਸੋਨੋ ਔ ਸੁਗੰਧ ਤੋ ਮੇ ਦੋਨੋ ਦੇਖਿਯਤ ਹੈ.
(ਜਗਤ ਵਿਨੋਦ)

ਸ੍ਵਗਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ। ੨ ਸੰਗਯਾ—ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ। ੩ ਦੇਖੋ, ਤਿੰਨ ਭੇਦ.

ਸ੍ਵਛ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਛ. "ਸ੍ਵਛ ਮਾਰਗ ਹਰਿਭਗਤਣਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਛੰਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਛੰਦ.

ਸ੍ਵੱਛ. ਦੇਖੋ, ਸੁੱਛ.

ਸ੍ਵਜਨ. ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ. ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਜਨ. "ਸਬਦ ਸਾਧੁ ਸ੍ਵਜਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ. ਸੰ. ਵਿ–ਸ੍ਵ (ਆਪਣੇ) ਤੰਤ੍ਰ (ਅਧੀਨ). ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ.

ਸ੍ਵਤ੍ਵ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ–ਅਪਣੱਤ. ਮਾਲਕਿਯਤ. ਮਮਤ੍ਵ.

ਸ੍ਵਦ. ਸੰ. ਸ੍ਵਦ੍. ਧਾ–ਸੁਆਦ ਲੈਣਾ. ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ. ਢਕਣਾ.

ਸ੍ਵਦੇਸ. ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼. ਅਪਨਾ ਵਤਨ.

ਸ੍ਵਦੇਸੀ. ਵਿ–ਸ੍ਵਦੇਸ਼ੀਯ. ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦਾ.

ਸ੍ਵਧਰਮ. ਆਪਣਾ ਧਰਮ. ਅਪਨਾ ਮਜਹਬ। ੨ ਅਪਨਾ ਫਰਜ.

ਸ੍ਵਧਾ. ਸੰ. ਵ੍ਯ–ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਹੁਤੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਬ੍ਰਹਮਵੈਵਰਤ ਪੁਰਾਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਸ੍ਵਧਾ ਅਤੇ ਸ੍ਵਾਹਾ ਦੋ ਕੰਨ੍ਯਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ. ਸ੍ਵਧਾ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ੍ਵਾਹਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭੇਟਾ ਲੈਕੇ ਪਿਤਰ ਅਤੇ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਹਾ.

ਸ੍ਵਨ. ਸੰ. ਸ੍ਵਨ੍. ਧਾ–ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ. ਸਵਾਰਨਾ. ਮਚਾਕਾ ਮਾਰਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਆਵਾਜ਼. ਧੁਨਿ। ੩ ਸੰ. ਸ਼੍ਵਨ. ਕੁੱਤਾ. ਸੁਆਨ.

ਸ੍ਵਪ. ਸੰ. ਸ੍ਵਪ੍. ਧਾ–ਨੀਦ ਲੈਣਾ. ਸੌਣਾ.

ਸ੍ਵਪਚ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਚ.

ਸ੍ਵਪਨ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨ.

ਸ੍ਵਪਨਦਰਸ਼ਨ. ਦੇਖੋ, ਦਰਸ਼ਨ.

ਸ੍ਵਪਨਫਲ. ਹਿੰਦੂਮਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਫਲ ਬਹੁਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਵਾਲਮੀਕ ਕਾਂਡ ੨ ਅ: ੬੯ ਅਤੇ ਐਤ੍ਰੇਯ ਆਰਣ੍ਯਕ, ਆਰਣ੍ਯਕ ੩ ਅਧ੍ਯਾਯ ੨ ਖੰਡ ੪ ਤਥਾ ਮਤਸ੍ਯ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਅ: ੨੪੨. ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਫਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ. ਦੇਖੋ, Daniel ਕਾਂਡ ੭. ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਭੀ ਸੁਪਨਫਲ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੂਰਤ ਯੂਸਫ, ਆਯਤ ੩੬, ੩੭, ੧੦੨. ਸਿੱਖਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸ੍ਵਪਨ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਕੁਝ ਫਲ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸੁਪਨਾ.

ਸ੍ਵਭਾਵ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਉ.

ਸ੍ਵਭਾਵੋਕ੍ਤਿ. ਇੱਕ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰ. (ਸਹਜ ਧਰਮ ਦਾ ਕਥਨ) ਕਿਸੇ ਵਸਤੁ ਦੇ ਜਾਤਿ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਵਰਣਨ "ਸ੍ਵਭਾਵੋਕ੍ਤਿ" ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਜਾਤਿ ਭੀ ਹੈ.

ਉਦਾਹਰਣ–

ਲਉਕੀ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈ।
ਕਉਰਾਪਨ ਤਊ ਨ ਜਾਈ ॥
(ਸੋਰ ਕਬੀਰ)

ਚੰਦਨ ਲੇਪ ਹੋਤ ਦੇਹ ਕਉ ਸੁਖ ਗਰਧਭ ਭਸਮ ਸੰਗੀਤਿ.
(ਧਨਾ ਮ: ੫)

ਮਨਮੁਖ ਮਨ ਨ ਭਿਜਈ ਅਤਿ ਮੈਲੇ ਚਿਤ ਕਠੋਰ
ਸਪੈ ਦੁਧ ਪੀਆਈਐ ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ.
(ਸੂਹੀ ਅ: ਮ: ੩)

ਸ੍ਵਭੂ. ਸੰ. ਵਿ–ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ. ਸ੍ਵਯੰਭਵ. ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ. ਦੇਖੋ, ਭੂ.

ਸ੍ਵਯੰ. ਸੰ. ਸ੍ਵਯਮ੍. ਵ੍ਯ–ਖ਼ੁਦ. ਆਪ.

ਸ੍ਵਯੰਦੂਤਿਕਾ. ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਦੂਤੀ (ਵਿਚੋਲਨ) ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ.

ਸ੍ਵਯੰਪ੍ਰਕਾਸ਼. ਆਪਣੇ ਆਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਲੋੜੀਏ.

ਸ੍ਵਯੰਬਰ. ਸੰ. ਸ੍ਵਯੰਵਰ. ਸੰਗਯਾ–ਆਪ ਵਰਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੰਨ੍ਯਾ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕਰਕੇ ਪਤਿ ਵਰਣਾ. ਦੇਖੋ, ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਦਮਯੰਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਸ੍ਵਯੰਵਰ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਸ੍ਵਯੰਬਰ ਜੈਚੰਦ ਕਨੌਜਪਤਿ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੰਯੁਕ੍ਤਾ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ.

ਸ੍ਵਯੰਬਰਾ. ਸੰ. ਸ੍ਵਯੰਵਰਾ. ਵਿ–ਆਪ ਪਸੰਦ ਕਰਕੇ ਪਤਿ ਵਰਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸ੍ਵਯੰਭੂ. ਦੇਖੋ, ਸੈਭੰ। ੨ ਸੰਗਯਾ–ਬ੍ਰਹਮਾ.

ਸ੍ਵਰ. ਸੰ. ਸ੍ਵਰ੍. ਵ੍ਯ–ਸ੍ਵਰਗ। ੨ ਉੱਤਮ. ਸ਼੍ਰੇਸ਼੍ਠ।

੩ ਸੰਗਤਾ—ਪ੍ਰਾਣ ਪਵਨ ਦਾ ਵਿਹਾਰ. ਸ੍ਵਾਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ। ੪ ਗਾਉਣ ਦੀ ਧੁਨਿ.*

ਰਾਗ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਸੱਤ ਸੁਰ. ਸ਼ੜਜ, ਰਿਸ਼ਭ, ਗਾਂਧਾਰ, ਮਧ੍ਯਮ, ਪੰਚਮ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ.

ਰਾਗ ਦੇ ਆਚਾਰਯ ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਮੋਰ ਦੀ ਆਵਾਜ ਤੋਂ ਸ਼ੜਜ, ਪਪੀਹੇ (ਚਾਤ੍ਰਕ) ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਭ (ਕਈਆਂ ਨੇ ਗਊ ਦੇ ਰੰਭਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਭ ਮੰਨਿਆ ਹੈ), ਬਕਰੀ ਅਤੇ ਭੇਡ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਗਾਂਧਾਰ, ਕੂੰਜ ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਮਧ੍ਯਮ, ਕੋਇਲ (ਕੋਕਿਲਾ) ਤੋਂ ਪੰਚਮ, ਡੱਡੂ (ਅਥਵਾ ਘੋੜੇ) ਦੀ ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਚਿੰਘਾਰ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਾਦ ਸੁਰ ਕਲਪਿਆ ਹੈ.†

ਜੋ ਸੁਰ ਰਿਖੀਆਂ ਨੇ ਰਾਗ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਥਾਪੇ, ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਫੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਨੀਵੇਂ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਪੰਜ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸੁਰ ਬਣਾਏ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ—ਰਿਸ਼ਭ, ਗਾਂਧਾਰ, ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਕੇ ਕੋਮਲ ਹੋਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਧ੍ਯਮ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਹੋਕੇ ਤੀਵ੍ਰ (ਕੜਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਰਾਂ (ਸੱਤ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਪੰਜ ਵਿਕ੍ਰਿਤ) ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਠਾਟ ਬਣਦੇ ਹਨ. ਦੇਖੋ, ਠਾਟ.

ਕਈ ਅਵਾਣ ਰਿਸ਼ਭ ਗਾਂਧਾਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਨੂੰ ਤੀਵ੍ਰ (ਚੜ੍ਹਿਆ), ਮਧ੍ਯਮ ਨੂੰ ਉਤਰਿਆ, ਸ਼ੜਜ ਅਤੇ ਪੰਚਮ ਨੂੰ ਅਚਲ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੈ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਇਸਥਿਤ ਇਹ ਸੱਤੇ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਵਾਣਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਚਲ ਸ਼ੜਜ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਿਸ਼ਭ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਗਾਂਧਾਰ, ਕੋਮਲ ਮਧ੍ਯਮ, ਅਚਲ ਪੰਚਮ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਦ ਹੈ, ਵਿਦ੍ਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਇਹ ਸੱਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ ਹਨ. ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸੁਰਾਂ ਬਾਬਤ ਉੱਪਰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ.

ਸੱਤਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ੨੨ ਸ਼੍ਰੁਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਆਖਣੇ ਚਾਹੀਏ. ਦੇਖੋ, ਸ਼੍ਰੁਤਿ.

ਕਈ ਅਗ੍ਯਾਨੀ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਨੂੰ ਮੂਰਛਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਮੂਰਛਨਾ ਨਾਉਂ ਠਾਟ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹੈ. ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਪਤਕਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕੀ ਮੂਰਛਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਇੱਕੀ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਆਲਾਪ ਲਈ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਹੈ.

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਸ਼ੁੱਧ, ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਤੀਵ੍ਰ ਸੁਰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤੇ ਅੱਖਰ ਵਾਲਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸੁਰ, ਕੰਨੇ ਵਾਲਾ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਲਾ ਤੀਵ੍ਰ ਹੈ. ਯਥਾ—

ਸ਼ੁੱਧ—ਸ਼ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ.

ਕੋਮਲ—ਰਾ ਗਾ ਧਾ ਨਾ.

ਤੀਵ੍ਰ—ਮੀ.

ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਸੂਰ, ਵਾਦੀ, ਸੰਵਾਦੀ, ਅਨੁਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਭੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ.

ਗ੍ਰਹਸੂਰ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਦੇ ਆਲਾਪ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਵੇ.

ਵਾਦੀ ਅਥਵਾ ਅੰਸ਼ (ਜੀਵ) ਸੂਰ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਜਾਨ ਹੋਵੇ.

ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇ.

ਅਨੁਵਾਦੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਵਾਦੀ ਸੰਵਾਦੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਕੇ ਰਾਗ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦੇਵੇ.

ਵਿਵਾਦੀ ਸੁਰ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇ. ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਸੂਰ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।‡ ੫ ਉਹ ਅੱਖਰ ਜੋ ਸੁਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਵੇ. ਜੋ

*ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਸੂਰ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ—ਜੋ ਸ੍ਵ (ਆਪਣੇ ਆਪ) ਰ (ਸ਼ੋਭਾਵਾਨ) ਹੋਵੇ.

† षड्जं मयूरा ब्रुवते गावो ऋषभ भाषिणः। अजाविकं तु गान्धारं क्रौञ्चः क्वणति मध्यमम् ॥
धैवतंह्रेषते वाजी निषादं बृंहतेगजः। पुष्पसाधारणे काले पिकः कूजति पञ्चमम् ॥

(ਸੰਗੀਤ ਰਹਸ੍ਯ)

‡ ਹੈ ਉਤਪਾਦਕ ਰਾਗ ਕੋ ਰੰਜਕ ਭੂਪ ਸਮਾਨ ਵਿਰਾਜਤ ਵਾਦੀ। ਆਠ ਕਿ ਬਾਰਹਿਂ ਕੋ ਫਿਰ ਫੇਰ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਮੰਡਲ ਤੋ ਸਮਵਾਦੀ। ਸੇਵਕ ਸੋ ਪੁਨ ਆਨ ਸਭੈ ਅਨੁਕੂਲ ਰਹੈ ਸੁਖ ਸੋਂ ਅਨੁਵਾਦੀ। ਅੰਤਰ ਜੋ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਏਕਹਿਂ ਕੋ ਤਬ ਸੋ ਸੁਰ ਹੋਤ ਫਿਸਾਦਿ ਵਿਵਾਦੀ.

(ਕੁੰਵਰ ਵਿਕ੍ਰਮ ਸਿੰਘ)

ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਉਹ ਸ੍ਵਰ ਹੈ. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ੳ ਅ ੲ ਸ੍ਵਰ ਹਨ.

ਸ੍ਵਰਗ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਗ. "ਨਚ ਦੁਰਲਭੰ ਸ੍ਵਰਗਰਾਜਨਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਰਗਦ੍ਵਾਰੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਗਦੁਆਰੀ. "ਸ੍ਵਰਗਦ੍ਵਾਰੀਆਂ ਤਰੇ ਬਨਾਵਹੁ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ੍ਵਰਗਵਾਸ } **ਸ੍ਵਰਗਵਾਸੀ** } ਸ੍ਵਰਗ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਸ੍ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ੨ ਮਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੋ ਉਹ ਨਰਕਨਿਵਾਸ ਜੋਗ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਐਸੇ ਹੀ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੈਲਾਸ ਵਾਸੀ, ਗੁਰੁਪੁਰਨਿਵਾਸੀ, ਗੋਲੋਕਵਾਸੀ, ਵੈਕੁੰਠ ਨਿਵਾਸੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਹਨ.

ਸ੍ਵਰਣ. ਸੰ. ਵਿ—ਸਾਫ ਸ੍ਵਰ ਵਾਲਾ. ਜਿਸ ਦੀ ਧੁਨਿ ਸਾਫ ਹੈ। ੨ ਸ੍ਵਰਣੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੋਨਾ. ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਵਰਣੰ (ਰੰਗ) ਜਿਸ ਦਾ.

ਸ੍ਵਰਣਸਠੀਵਿ. ਸੰ. ਸੁਵਰ੍ਣਸ਼੍ਠੀਵੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਭਾਗਵਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਛੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ,ਜੋ ਸੁਵਰਣ ਉਗਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਆਪ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਅਵਾਸੀ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਵੜਕੇ ਜਾੜ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਫਸਿਆ ਮਾਸ ਕੱਢ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਕੇਵਲ ਕਹਿਨੀ ਕਹਿਤ ਹੋ ਸ੍ਵਰਣਸਠੀਵਿ ਸਮਾਨ." (ਅਲੰਕਾਰ ਸਾਗਰ ਸੁਧਾ) ੨ ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾ ਸ੍ਰਿੰਜਯ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ,ਜੋ ਸੁਇਨਾ ਹਗਦਾ ਮੂਤਦਾ ਸੀ.

ਸ੍ਵਰਣਕਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸੁਨਿਆਰ.

ਸ੍ਵਰਣਦੀਪ. ਸੋਨਦੀਪ. ਮਨੀਪੁਰ ਤੋਂ ਹਿਠਾਹਾਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਮੁਹਾਨੇ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਦਾ ਦੇਸ਼.

ਸ੍ਵਰਣਮਤੀ. ਦੇਖੋ, ਰਤਨਰਾਯ.

ਸ੍ਵਰਨ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਰਣ.

ਸ੍ਵਰਨਪੰਖੀ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸੁਇਨੇ ਜੇਹੇ ਚਮਕੀਲੇ ਪੰਖਾਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ. "ਛੁਟੇ ਸ੍ਵਰਨਪੰਖੀ." (ਕਲਕੀ) ੨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੀਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਗੜ ਪਾਸ ਸੁਇਨਾ ਲਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ.

ਸ੍ਵਰਭਾਨੁ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰਭਾਨੁ.

ਸ੍ਵਰਾਜ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਹੁਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਦੇਖੋ, ਛਾਂਦੋਗ੍ਯ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਪ੍ਰਪਾਠਕ ੭ ਖੰਡ ੨੫.

ਸ੍ਵਰਾਜ੍ਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣਾ ਰਾਜ. ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰ ਰਾਜ. ਉਹ ਰਾਜ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਗਾਨੇ ਦਾ ਦਖਲ ਨਾ ਹੋਵੇ.

ਸ੍ਵਰਿਤ. ਵਿ—ਧੁਨਿ ਕਰਿਆ. ਉੱਚਾਰਣ ਕਰਿਆ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ ਸੁਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨਿ. ਵਿਚਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼.

ਸ੍ਵਰੂਪ. ਦੇਖੋ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸੁਰੂਪ.

ਸ੍ਵਰੂਪੀ. ਵਿ—ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ. "ਜੋਤਿਸ੍ਵਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ." (ਸਵੈਯੇ ਮ: ੫ ਕੇ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਜਰੂਪ ਉਹ ਵਿਆਪ ਰਿਹਾ ਹੈ.

ਸ੍ਵਰੋਦਯ. ਦੇਖੋ, ਸੁਰੋਦਾ.

ਸ੍ਵਲਪ. ਦੇਖੋ, ਸੁਲਪ.

ਸ੍ਵਾਸ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵਾਸ੍. ਧਾ—ਸਾਹ ਲੈਣਾ. ਹਾਹੁਕਾ ਲੈਣਾ। ੨ ਸ਼੍ਵਾਸ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਦਮ. ਸਾਹ. ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ। ੩ ਦਮਾ. ਦਮਕਸ਼ੀ। ੪ ਸੰ. ਸ੍ਵਾਸ੍ਯ. ਤਿੱਖੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਅਗਨਿ। ੫ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ.

ਸ੍ਵਾਸਨ. ਸੰ. ਵਿ—ਉੱਤਮ ਆਸ਼ਨ। ੨ ਆਸ਼੍ਵਾਸਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. ਦੇਖੋ. ਆਸਾਸਨ। ੩ ਸ੍ਵ (ਆਪਣਾ) ਆਸਨ.

ਸ੍ਵਾਸਬੀਜ } **ਸ੍ਵਾਸਬੀਰਜ** } ਸ਼੍ਵਾਸਵੀਯੰ. ਇੱਕ ਦੈਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨੰਤ ਦੈਤ ਉਪਜਦੇ ਸਨ, ਜੈਸੇ ਰਕਤਬੀਜ ਦੇ ਲਹੂ ਤੋਂ ਦੈਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ. ਦੇਖੋ, ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫. "ਸ੍ਵਾਸਬੀਰਜ ਦਾਨਵ ਜਬ ਮਰਹੈ".

ਸ੍ਵਾਸਥ } **ਸ੍ਵਾਸ੍ਥ** } ਸੰ. ਸ੍ਵਾਸ੍ਥ੍ਯ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ. ਅਰੋਗਤਾ. ਤਨਦੁਰੁਸ੍ਤੀ.

ਸ੍ਵਾਸ਼੍ਰਿਤ. ਸੰ. ਵਿ—ਸ੍ਵ—ਆਸ਼੍ਰਿਤ. ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ.

ਅਪਨੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸਥਿਤ. ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਿਨਾ.

ਸ੍ਵਾਹਾ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਧਾ। ੨ ਸ੍ਵਾਹਾ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਗਨਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ੩ ਵਜ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਹੁਤੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕਥਨ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ. "ਸ੍ਵਾਹਾ ਕਹੋਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪਠ ਜਬੈ। ਅਗਨਿ ਆਹੁਤੀ ਪਾਵੈ ਤਬੈ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੪ ਨਿਰੁਕ੍ਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਭ ਕਥਨ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸ੍ਵਾਹਾ ਹੈ.

ਸ੍ਵਕੀ. ਸ੍ਵਕੀਯਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ. "ਪਰਕਿਯ ਤੇ ਸ੍ਵਕੀ ਹ੍ਵੈ ਗਈ". (ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੯੦) ਸ੍ਵਕਾ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਸ੍ਵਕੀਯਾ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ.

ਸ੍ਵਾਂਗ. ਸੰ.ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਵ-ਅੰਗ.ਆਪਣਾ ਦੇਹ. ਨਿਜ ਅੰਗ। ੨ ਸਾਂਗ. ਸਮਾਂਗ. ਸਮਾਨ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਨਕਲ. "ਅਨਿਕ ਸ੍ਵਾਂਗ ਕਾਛੇ ਭੇਖ ਧਾਰੀ". (ਕਾਨ ਮ: ੫)

ਕਬਿੱਤ

ਮਾਥੋ ਬਨਜੋ ਮੂੰਹ ਬਨਜੋ ਮੂਛ ਬਨੀ ਪੂਛ ਬਨੀ
ਲਾਘਵ ਬਨਜੋ ਹੈ ਪੁਨ ਬਾਘ ਸਮਤੂਲ ਕੋ,
ਰੰਗਜੋ ਚੰਗੋ ਅੰਗ ਬਨਜੋ ਲਾਕ ਬਨਜੋ ਪੰਜਾ ਬਨਜੋ
ਕ੍ਰਿੱਤਮ ਸ਼ਰੀਰ ਮੁਖ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕੇ ਤੁਲ ਕੋ,
ਗੂੰਜਬੇ ਕੀ ਬੇਰ ਮੌਨ ਗਹਿ ਬੈਠਜੋ ਦੇਵੀਦਾਸ
ਵੈਸੋਈ ਸੁਭਾਵ ਕੂਦ ਫਾਂਦ ਫਾਲ ਫੂਲ ਕੋ,
ਕੁੰਜਰ ਕੇ ਕੁੰਭਹਿ ਬਿਦਾਰਬੇ ਕੀ ਬੇਰ ਕੈਸੇ
ਕੂਕਰ ਪੈ ਨਿਬਹੈਗੋ ਸ੍ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਰਦੂਲ ਕੋ.

ਸ੍ਵਾਗਤ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਵ-ਆਗਤ. ਸ਼ੁਭ ਆਗਮਨ. ਚੰਗਾ ਆਉਣਾ। ੨ ਕਿਸੇ ਆਏ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਆਉਭਗਤ.

ਸ੍ਵਾਗੀ, ਸ੍ਵਾਂਗੀ ਵਿ-ਸ੍ਵਾਂਗੀ. ਸਮਾਨ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਨਕਲੀਆ. "ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਜਿਉ ਸ੍ਵਾਗੀ ਦਿਖਾਵੈ."(ਸੁਖਮਨੀ) "ਸ੍ਵਾਂਗੀ ਸਿਉ ਜੋ ਮਨ ਰੀਝਾਵੈ." (ਭੈਰ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਾਤ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਤ ੨.

ਸ੍ਵਾਂਤ. ਸੰ. ਆਪਣਾ ਅੰਤ. ਮੌਤ। ੨ ਅਪਨਾ ਦਿਲ. ਅੰਤਹਕਰਣ.

ਸ੍ਵਾਤਿ, ਸ੍ਵਾਤੀ ਸੰ. ਸ੍ਵਾਤਿ. ਵਿ-ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ-ਅਸ਼੍ਵਿਨੀ ਤੋਂ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ ਨਛਤ੍ਰ। ੩ ਸੂਰਜ ਦੀ ਇੱਕ ਇਸਤ੍ਰੀ.

ਸ੍ਵਾਤੀਬੂੰਦ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਸ੍ਵਾਤਿ ਨਛਤ੍ਰ (ਸ੍ਵਾਤਿਯੋਗ) ਵਿੱਚ ਵਰਖੀ ਹੋਈ ਵਰਖਾ. ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਚਾਤਕ (ਪਪੀਹੇ) ਦੀ ਤ੍ਰਿਖਾ ਬੁਝਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ, ਬਾਂਸ ਵਿੱਚ ਬੰਸਲੋਚਨ ਅਤੇ ਕੇਲੇ ਵਿੱਚ ਕਪੂਰ ਬਣਦਾ ਹੈ. ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾੜ੍ਹ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿਥਿ, ਅਤੇ ਮਾਘ ਬਦੀ ੭ ਨੂੰ ਜੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸ੍ਵਾਤਿ ਨਛਤ੍ਰ ਤੇ ਆਵੇ, ਤਦ 'ਸ੍ਵਾਤਿ ਯੋਗ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ.

ਸ੍ਵਾਦ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਦ. "ਜਿਨ ਬੂਝਿਆ ਤਿਸੁ ਆਇਆ ਸ੍ਵਾਦ." (ਸੁਖਮਨੀ)

ਸ੍ਵਾਦਨ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਚੱਖਣਾ. ਸੁਆਦ ਲੈਣਾ। ੨ ਸ੍ਵਾਦਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ. ਰਸਦਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ.

ਸ੍ਵਾਦੁ. ਸੰ. ਵਿ-ਸ੍ਵਾਦ ਵਾਲਾ. ਰਸਦਾਇਕ. ਮਜ਼ੇਦਾਰ.

ਸ੍ਵਾਧੀ. ਸੰ. ਵਿ-ਧਿਆਨਪਰਾਇਣ। ੨ ਇੱਛਾਵਾਨ। ੩ ਕਿਤਨੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧ੍ਵੀ ਅਤੇ ਸ੍ਵਾਧੀ ਪਦ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਭੇਦ ਹੈ. ਦੇਖੋ, ਸਾਧ੍ਵੀ.

ਸ੍ਵਾਧੀਨ. ਸੰ. ਵਿ-ਸ੍ਵ (ਆਪਣੇ) ਅਧੀਨ. ਜੋ ਪਰਵਸ਼ ਨਹੀਂ.

ਸ੍ਵਾਧੀਨਪਤਿਕਾ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਕਾਵ੍ਯ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਨਾਇਕਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਪਤਿ ਨੂੰ ਵਸ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਯਥਾ-

"ਗੁਣ ਕਾਮਣ ਕਰਿ ਕੰਤੁ ਰੀਝਾਇਆ।
ਵਸਿ ਕਰਿ ਲੀਨਾ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥"
(ਸੂਹੀ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਾਧ੍ਯਾਯ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ-ਆਪਣਾ ਪਾਠ. ਜੋ ਅਪਨੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ। ੨ ਆਪਣੀ ਧਰਮਵਿਦ੍ਯਾ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ.

ਸ੍ਵਾਨ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਵਾਨ. ਸੰਗਯਾ—ਕੁੱਤਾ. "ਸ੍ਵਾਨ ਸਿਆਲ ਖਰਹ." (ਸਹਸ ਮ: ੫) ੨ ਦੇਖੋ, ਸੁਆਨ। ੩ ਭਾਸ੍ਵਾਨ (ਸੂਰਜ) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਭੀ ਸ੍ਵਾਨ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ—"ਲਸੈ ਤੇਜ ਐਸੋ ਲਜੈ ਦੇਖ ਸ੍ਵਾਨੰ." (ਪਾਰਸਾਵ)

ਸ੍ਵਾਪ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਨੀਂਦ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਪ ਧਾ.

ਸ੍ਵਾਪਦ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਬਾਘ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਦ (ਪੈਰ) ਸ਼੍ਵ (ਕੁੱਤੇ) ਜੇਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਲਕੜਬਘਾ. ਵਯਾਘ੍ਰ. "ਜਿਮ ਕੂਕਰ ਮ੍ਰਿਗਾਨ ਪਰ ਧਾਵੈ। ਸ੍ਵਾਪਦ ਪੰਥ ਵਿਖੇ ਭਖ ਜਾਵੈ॥" (ਗੁਪ੍ਰਸੂ) ੨ ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ ਜੀਵ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਕੁੱਤੇ ਜੇਹੇ ਹਨ ਸਭ ਸ਼੍ਵਾਪਦ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ.

ਸ੍ਵਾਭਾਵਿਕ. ਦੇਖੋ, ਸੁਭਾਇਕ ੨.

ਸ੍ਵਾਮਿਘਾਤਕ. ਵਿ—ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ. ਸ੍ਵਾਮੀ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ.

ਸ੍ਵਾਮਿਦ੍ਰੋਹੀ. ਵਿ—ਮਾਲਿਕ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸ੍ਵਾਮਿਧਰਮ. ਸੰਗਯਾ—ਮਾਲਿਕ ਦਾ ਧਰਮ. ਆਪਣੇ ਅਧੀਨਾਂ ਉੱਪਰ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ। ੨ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸੇਵਕ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ.

ਸ੍ਵਾਮਿਧ੍ਰੋਹੀ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਾਮਿਦ੍ਰੋਹੀ.

ਸ੍ਵਾਮਿਨੀ. ਸ੍ਵਾਮੀ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ.

ਸ੍ਵਾਮੀ. ਸੰ. स्वामिन्. ਵਿ—ਮਾਲਿਕ। ੨ ਧਨਵਾਨ। ੩ ਵਡਿਆਈ ਵਾਲਾ। ੪ ਸੰਗਯਾ—ਰਾਜਾ। ੫ ਕਰਤਾਰ. "ਸ੍ਵਾਮੀ ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਦਰਬਾਰੇ." (ਟੋਡੀ ਮ: ੫)

ਸ੍ਵਾਮੀਦਾਸ. ਨੰਦਾ, ਵਿੱਠੜ ਅਤੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਦਾਸ ਤਿੰਨੇ ਥਨੇਸਰ ਦੇ ਬਾਣੀਏ ਸਨ, ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੈਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਵਰਤਣਾ, ਕਦੇ ਦੂਜਾ ਸੁਖਨ ਨਹੀਂ ਆਖਣਾ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੁਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਪੂਰਾ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ "ਇੱਕ ਸੁਖਨੀਏ" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ.

ਸ੍ਵਾਰ. ਦੇਖੋ, ਸਵਾਰ.

ਸ੍ਵਾਰਥ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਰਥ.

ਸ੍ਵਾਰਥੀ. ਦੇਖੋ, ਸੁਆਰਥੀ। ੨ ਸੰ. ਸਾਰਥੀ. ਰਥਵਾਨ. ਰਥ ਹੱਕਣ ਵਾਲਾ. "ਬਿਸ੍ਵ ਕਾ ਦੀਪਕੁ ਸ੍ਵਾਮੀ ਤਾਚੇ ਰੇ ਸ੍ਵਾਰਥੀ." (ਧਨਾ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ)

ਸ੍ਵਿਤ. ਸੰ. श्वित्. ਧਾ—ਨਿਰਮਲ ਹੋਣਾ. ਉੱਜਲ ਹੋਣਾ. ਚਿੱਟਾ ਹੋਣਾ.

ਸ੍ਵਿਦ. ਸੰ. स्विद्. ਧਾ—ਮੁੜ੍ਹਕਾ (ਪਸੀਨਾ) ਚੁਇਣਾ. ਚਿਕਨਾ ਹੋਣਾ. ਭੁੱਲਣਾ.

ਸ੍ਵੀਕਾਰ. ਸੰ. ਸੰਗਯਾ—ਅੰਗੀਕਾਰ। ੨ ਅਪਣਾਉਣਾ। ੩ ਜੋ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਬਣਾਉਣਾ.

ਸ੍ਵੈੱਛਾ. ਸੰ. स्वेच्छा. ਸ੍ਵ—ਇੱਛਾ. ਸੰਗਯਾ—ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ. ਅਪਨੀ ਇੱਛਾ.

ਸ੍ਵੈੱਛਾਚਾਰੀ. ਵਿ—ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ.

ਸ੍ਵੇਤ. ਦੇਖੋ, ਸੇਤ ਅਤੇ ਸ੍ਵਿਦ.

ਸ੍ਵੇਤਕੁਸ੍ਟ, ਸ੍ਵੇਤਕੁਸ੍ਠ ਚਿੱਟਾ ਕੋੜ੍ਹ. ਚਿਤ੍ਰਕੁਸ਼੍ਠ. برص ਬਰਸ. ਫੁਲ-ਬਹਰੀ. Leucoderma. ਇਹ ਰੋਗ ਲਹੂ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਭੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਵੈਦਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ ਹਨ ਸ੍ਵਿਤ੍ਰ ਅਤੇ ਕਿਲਾਸ. ਸ੍ਵਿਤ੍ਰ ਦੇ ਦਾਗ ਚਿੱਟੇ ਅਤੇ ਕਿਲਾਸ ਦੇ ਲਾਲੀ ਦੀ ਝਲਕ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ. ਜੇ ਫੁਲਬਹਰੀ ਦੇ ਦਾਗ ਉੱਪਰ ਸੂਈ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਲਹੂ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਛੇਤੀ ਰਾਜੀ ਹੋਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਲਹੂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੀਲਾ ਜਾਂ ਚਿੱਟਾ ਰਸ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਔਖੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਸ੍ਵੇਤ ਕੁਸ਼੍ਠ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉੱਤਮ ਇਲਾਜ ਹਨ—

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦ੍ਰਾਵਕ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤੋ ਅਤੇ ਅੰਤੜੀ ਵਿੱਚ ਮੈਲ ਨਾ ਜਮਾ ਹੋਣ ਦੇਓ.

ਬਾਬਚੀ ਦੇ ਬੀਜ ਗਊਮੂਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਰੱਖੋ, ਫੇਰ ਛਿਲਕਾ ਉਤਾਰਕੇ ਛਾਵੇਂ ਸੁਕਾ ਲਓ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਸਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰੱਖੋ, ਮੁੰਡੀ ਬੂਟੀ (ਗੋਰਖ ਮੁੰਡੀ) ਦੇ ਕਾੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਾਸ਼ਾ ਰੋਜ ਛਕਾਓ.

ਇਹੀ ਚੂਰਨ ਦਹੀਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਕੇ ਚਿੱਟੇ ਦਾਗਾਂ ਉੱਪਰ ਮਲੋ. ਖੁਰਾਕ ਬੇਸਨੀ ਰੋਟੀ ਦਾਲ ਆਦਿਕ ਦੇਓ.

ਬੀਜ ਪਵਾੜ, ਬਾਬਚੀ, ਅਜਮੋਦ, ਮਜੀਠ, ਮੂਲੀ ਦੇ ਬੀਜ, ਆਉਲੇਸਾਰ ਗੰਧਕ, ਵਰਕੀ ਹੜਤਾਲ, ਜਮਾਲਗੋਟੇ ਦੀ ਗਿਰੂ, ਤੂਤੀਆ, ਪਲਾਸ ਦੇ ਬੀਜ, ਹੀਰਾ ਕਸੀਸ, ਸਭ ਛੀ ਛੀ ਮਾਸ਼ੇ ਲੈਕੇ ਬਰੀਕ ਪੀਸਕੇ ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਗੁੰਨ੍ਹਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਬਣਾਓ. ਸਿਰਕੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੋਲੀ ਘਸਾਕੇ ਦਾਗਾਂ ਉੱਪਰ ਲੇਪ ਕਰੋ. ਜੇ ਇਸ ਲੇਪ ਨਾਲ ਛਾਲੇ ਹੋਜਾਣ ਤਦ ਮੱਖਣ ਲਗਾ ਦਿਓ ਅਰ ਛਾਲੇ ਹਟਣ ਤੀਕ ਫੇਰ ਲੇਪ ਨਾ ਕਰੋ.

ਕਾਲੇ ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਥੋਹਰ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਪੀਸਕੇ ਦਾਗਾਂ ਤੇ ਲਾਓ.

ਕੱਥ, ਬਹੇੜੇ ਦੀ ਛਿੱਲ, ਅੰਜੀਰ ਦੀ ਜੜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾੜ੍ਹਾ ਬਣਾਕੇ ਇੱਕ ਮਾਸਾ ਬਾਬਚੀ ਦੇ ਚੂਰਨ ਨਾਲ ਪਿਆਓ.

ਬਾਬਚੀ ਦੇ ਬੀਜ ਸੋਲਾਂ ਤੋਲੇ, ਵਰਕੀ ਹੜਤਾਲ ਚਾਰ ਤੋਲੇ, ਮੈਨਸਿਲ, ਚਿੱਟੀ ਰੱਤਕਾਂ, ਚਿਤ੍ਰੇ ਦੀ ਜੜ, ਤਿੰਨੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੋਲਾ ਲੈਕੇ ਗਊਮੂਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਘਸਾਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸ੍ਵੇਤਕੁਸ਼੍ਟ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. "ਸ੍ਵੇਤਕੁਸ੍ਟ ਕੇਤਿਨ ਕੇ ਭਯੋ." (ਚਰਿਤ੍ਰ ੪੦੫)

ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ. ਉੱਦਾਲਕ ਰਿਖਿ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ. ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤਿ ਤੋਂ ਛੁਟ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਕਰੇ, ਇਹ ਨੇਮ ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਨੇ ਹੀ ਥਾਪਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਙ ਲੋਕ ਵਰਤਦੇ ਸਨ. ਇੱਕ ਬਾਰ ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੋਗ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਤੁਰਿਆ, ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਨੂੰ ਵਡਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ. ਉੱਦਾਲਕ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਕਿਉਂ ਵਰਜਦੇ ਹੋ. ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ. ਪਰ ਪੁਤ੍ਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈ ਅਜੇਹੀ ਰੀਤਿ ਅੱਖੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ. ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀਧਰਮ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਭੀ ਕਈ ਉੱਤਮ ਨੇਮ ਥਾਪੇ. ਛਾਂਦੋਗ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿੱਚ ਉੱਦਾਲਕ ਦਾ ਸ਼੍ਵੇਤਕੇਤੁ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਉੱਤਮ ਰੀਤਿ ਨਾਲ ਵਰਣਿਆ ਹੈ.

ਸ਼੍ਵੇਤਗਜ. ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ. ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਐਰਾਵਤ ਹਾਥੀ.

ਸ਼੍ਵੇਤਦੀਪ, ਸ਼੍ਵੇਤਦ੍ਵੀਪ } ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੀਰਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਦਾ ਟਾਪੂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਛਮੀ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ਨੁ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ. "ਸ੍ਵੇਤਦੀਪ ਤਜ ਲੋਕਾਲੋਕ." (ਗੁਪ੍ਰਸੂ)

ਸ਼੍ਵੇਤਵਾਹ. ਸ਼੍ਵੇਤ (ਚਿੱਟਾ ਹੈ) ਵਾਹ (ਘੋੜਾ) ਜਿਸ ਦਾ. ਇੰਦ੍ਰ। ੨ ਅਰਜੁਨ। ੩ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸ਼੍ਵੇਤਾਂਸ਼ੁ. ਸ਼੍ਵੇਤ (ਉੱਜਲ) ਹਨ ਅੰਸ਼ੁ (ਕਿਰਣਾਂ) ਜਿਸ ਦੀਆਂ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸ਼੍ਵੇਤਾਸ਼੍ਵ. ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਘੋੜਾ ਉੱਚੈ:ਸ਼੍ਰਵਾ। ੨ ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋਤੇ ਹਨ, ਐਸਾ ਰਥ। ੩ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਘੋੜਾ ਇੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ। ੪ ਚੰਦ੍ਰਮਾ.

ਸ਼੍ਵੇਤਾਸ਼੍ਵਤਰ. ਇੱਕ ਰਿਖੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਛੀ ਅਧ੍ਯਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਪਨਿਸ਼ਦ "ਸ਼੍ਵੇਤਾਸ਼੍ਵਤਰੋਪਨਿਸ਼ਦ" ਹੈ, ਜੋ ਯਜੁਰ ਵੇਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿੱਚ ਵੇਦਾਂਤ, ਸਾਂਖ੍ਯ ਅਤੇ ਯੋਗ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ.

ਸ਼੍ਵੇਤਾਂਬਰ. ਸੰ. ਸ਼੍ਵੇਤਾਂਬਰ. ਚਿੱਟਾ ਵਸਤ੍ਰ। ੨ ਸੰਗ੍ਯਾ—ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਚਿੱਟੇ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ। ੩ ਹੰਸਾਵਤਾਰ। ੪ ਵਿ—ਚਿੱਟੇ ਵਸਤ੍ਰ ਵਾਲਾ.

ਸ਼੍ਵੇਤੋਦਰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਸ਼੍ਵੇਤ—ਉਦਰ. ਚਿੱਟਾ ਹੈ ਪੇਟ ਜਿਸ ਦਾ, ਕਾਲਾ ਹਰਿਣ.

ਸ਼੍ਵੇਤੰਬਰ. ਦੇਖੋ, ਸੇਤੰਬਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਵੇਤਾਂਬਰ.

ਸ੍ਵੇਦ. ਸੰ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਪਸੀਨਾ. ਮੁੜ੍ਹਕਾ. ਦੇਖੋ, ਅੰ. Sweat। ੨ ਸਿਲ੍ਹ. ਨਮੀ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵਿਦ.

ਸ੍ਵੇਦਜ. ਦੇਖੋ, ਸੇਤਜ.

ਸ੍ਵੇਦਨ. ਸ੍ਵੇਦ (ਮੁੜ੍ਹਕਾ) ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ. ਪਸੀਨਾ ਦੇਣਾ.

ਸ੍ਵੈ. ਦੇਖੋ, ਸ੍ਵ। ੨ ਸ਼ਯਨ. ਸੌਣਾ. ਸ੍ਵਪ. "ਜਹਾਂ ਬੀਰ ਅਤਿ ਸ੍ਵੈ ਰਹੇ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ) ਦੇਖੋ, ਅਤਿਸ੍ਵਾਪ.

ਸ੍ਵੈਯਾ. ਦੇਖੋ, ਸਵੈਯਾ.

ਸ੍ਵੈਰਿਣੀ. ਸੰ. ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ. ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ.

ਸ੍ਵੰਦ. ਸੰ. स्वान्त—ਸ੍ਵਾਂਤ. ਸੰਗ੍ਯਾ—ਆਪਣਾ ਅੰਤ. ਮੌਤ. "ਸ੍ਵੰਦ ਛੰਦ ਬੰਦ ਕੈਕੇ ਛੂਟ ਇਹ ਜਾਤ ਹੈ." (ਕ੍ਰਿਸਨਾਵ)